Habes in hoc volumine lector accuratissi-
me questiones disputatas sanctissimi Do
ctoris Thome Aquinatis perquã diligen
tissime iampridem reuisas ac emẽdatas
per venerabilem patrẽ fratrẽ Uincẽtium
de castronouo: nuperq; recognitas cum
duobus exẽplaribꝰ in Alemania ip̄ressis.
Habes insuper solutionẽ argumẽtoꝝ q̄ a
sancto doctore nõ inueniuntur soluta: per
prefatum venerabilẽ. P. fratrẽ Uincenti
um. Ut patebit si diligenter inspexeris.

¶ Epistola vniuersitatis parisiensis in fauorem doctrine Sancti Doctoris.

Uniuersis p̄sentes lr̄as inspecturis Stephanus permissione diuina parisiensis episcopus salutem in omnium saluatore. Magistra rerum experiētia certis indicijs euidenter demonstrat: multa quibusdā temporibus ordinata ↄsulte: nouis emergētibus causis: succedentibꝰ tēporibus in contrariū debere ↄsultius immutari. Dudū siquidem memorie felicis quidā predecessores nostri parisienses ep̄i quosdam articulos: ne forsitan eos male intelligētes caderent in errorē tanq̄ erroneos ꝑ excōicationis sniam damnauerunt ⁊ interdixerunt expresse. Quoꝝ tn̄ nōnulli doctrinam eximij Doctoris beati Thome de Aquino ordīs fratꝝ p̄dicatorū tāgere ab aliqbꝰ asserunt. Quā articuloꝝ ⁊ snīaꝝ promulgationē venerabiles viri decanus: ⁊ capl̄m ecclesie dn̄e nostre: sicut v̄itatis zelatores intimius ↄsiderantes necnō doctrine ac fame beati Thome predicti iniustā denigrationem: veritatis occultationē: ⁊ sancte Romane ecclesie aliqualē dehonorationem ꝑ venerabilem viꝝ magistrum Anibaldū decanum attrabatensem archidiaconū sacre theologie doctorē: ⁊ dn̄m Petrum de fagello parisiensem canonicum eoꝝ ꝑꝑ hoc nūcios ad nos sp̄aliter destinatos: nos requisierunt: nobisq̄ supplicauerunt: quatenus vocatis oībus sacre Theologie Doctoribus ac cū eisdem cōmunicato cōsilio ⁊ deliberatione habita diligenti ⁊ cum alijs etiam qui de talibus ⁊ in talibus possunt: veritatis viam aperiremus: ꝑ quā in predictis articulis inquantū doctrinā beati Thome predicti: ⁊ doctores egregij tangere p̄nt ⁊ sancte Romane ecclesie: ac sancti predicti: ⁊ doctoris venerabilis honorē ⁊ reuerentiā seruaremus. Nos igit̄ attendētes cū eis q̄ sacrosancta Romana ecclesia mater oīum fidelium: ⁊ magistra fidei ⁊ veritatis in firmissima Petri: xp̄i vicarij ↄfessione fundata: ad quā velut v̄lem regulā catholice veritatis ꝑtinet approbatio doctrinaꝝ: declaratio dubioꝝ: determinatio tenendoꝝ ⁊ ↄfutatio erroꝝ: prefatū doctorē eximiū ⁊ venerabilem: cuius doctrina fulget ecclesia vt sol ⁊ luna: nuꝑ sanctoꝝ ↄfessoꝝ catalogo ascribendū decreuit: diligenti discussione ⁊ examinatione habita suꝑ vita sancta ⁊ doctrina clara ipsius ipsumq̄ quo ad vitam purā ⁊ doctrinā salubrē orbi terre dignum ⁊ cōmendabilem predicauit. Cupientes igit̄ gloriosum deū in sanctis suis apud fidelium deuotionē i terris gloriosius exaltari ac sacratissime matris nr̄e p̄dicte desiderantes vestigia sancta imitari dictūq̄ ↄfessorē ⁊ doctorem gloriosum feliciter in celis regnantem apud terrigenas deuotius ⁊ celeberius honorari: presertim cū fuerit vniuersalis ecclesie lumē prefulgidū: gēma radiās clericorum: fons doctorum: vniuersitatis nostre parisiensis speculum clarissimū ⁊ candelabꝝ insigne ac lucēs: ꝑ qđ oēs qui vias vite ⁊ scholas doctrine sane ingrediūtur lumen vident claritate vite fame clare ⁊ scientie lucide: velut stella splendida ⁊ matutina refulgens ꝑ venerabiles: ac dilectos cōsiliarios nostros fideles magistrū Hugonem de bisontino cantorem Parisiensē: magistrum Stephanum de noua villa: ⁊ dn̄m Oddonē zenonis canonicum Parisiensem inquisitione facta super dictis articulis apud doctores theologice facultatis in coꝝ ↄgregatiōe generali regentiū ⁊ non regentium seculariū ⁊ regularium ad hec specialiter ↄuocata: cōperto per dei gratiam dictū ↄfessorem beatum ⁊ doctorē egregiū nil sensisse docuisse seu scripsisse qđ scientie fidei vel bonis moribus aduersetur. De ↄsilio venerabilium viroꝝ decanī ⁊ capituli Parisiensis ⁊ venerabilis patris. D. Gulielmi dei gratia Uienensis archiep̄i sacre theologie professoris ⁊ aliorum. xx. magistroꝝ in theologia vna cū reuerēdo patre supradicto in litteris cū eaꝝ sigillis ꝑ prefatos cōmissarios nobis missos: necnon ⁊. xl. bachalarioꝝ in theologia super hec per litteras eoꝝ proprijs subscriptionibus ⁊ sigillis munitā semꝑ ↄsulentium ⁊ rogantiū humiliter ⁊ deuote ⁊ alioꝝ discretoꝝ solēni ac maturo ↄsilio suꝑ hoc habito. Supradictā articuloꝝ ↄdemnatiōē ⁊ excōicationis sniam quantum tangunt vel tangere asseruntur sanam doctrinam sancti Thome predicti ⁊ doctoris eximij ex certa scientia tenore p̄ntiū totaliter annulamus. In cuius ↄfirmationis testimoniū sigillū nostrum p̄ntibus est appensum. Datum apud bertiliacū anno domini. Mcccxxv. Die iouis ante sacros cineres.

¶ Innocentius papa in sermone. Ecce plusq̄ salomon hic. de sancto doctore Thoma de aquino ait. Huiꝰ doctoris sapientia pre ceteris excepta canonica hꝫ ꝓprietatē verborū: modū dicendorū veritatem sniaꝝ: ita vt nūq̄ q cū tenuit inueniatur a tramite veritatis deuiasse: ⁊ qui eū impugnauit semper fuit de veritate suspectus.

¶ Q̃ões ꝓfundissime de potẽtia dei a sanctissimo doctore Thoma de aquino disputate.

De potẽtia dei:ꝛ bꝫ.7.arti. p̊.n.q̃rit̃. vtrũ ĩ deo sit poꝰ. 2°.vtꝝ poꝰ dei sit ĩfinita. 3° vtꝝ ea q̃ sũt nãe ĩpolia:deo sint polia. 4° vtrũ iudicandũ sit aliq̃d pole vl' ĩpole ꝭꝫ cãs inferiores vel ſupiores. 5° vtrũ deus possit facer̃ q̃ nõ facit ꝛ dimittere q̃ fac̃. 6° vtrũ deus possit facere q̃ alij faciunt:vt peccare:ambulare ꝛc̃. 7°.vtrum deus dicatur omnipotens. .Q̃õ.I.

QUestio est de potẽtia dei.Et p̊ q̃rit̃. vtꝝ ĩ dõ sit potẽtia.
pm argm Et vr̃ ꝙ nõ. Poᵃ.n.ẽ opatiõis pñm.ſꝫ opõ dĩ q̃ ẽ eiꝰ eẽntia:ñ bꝫ pñm:q2 neqꝫ ẽ genita:nꝫ ꝓcedẽs:g̊ ĩ deo
2° nõ ẽ potẽtia. ¶ P̃.oẽ ꝑfectissimũ ẽ dõ attribuẽdũ ꝭꝫ Ansel. g̊ qd̃ respicit aliq̃d se ꝑfectiꝰ nõ dꝫ deo attribui:ſꝫ oĩs potẽtia respicit se ꝑfectiꝰ.s.passiuã formã:ꝛ actiuã opõnẽ.g̊ po
3° tẽtia deo attribui nõ pt.¶ P̃.põ ẽ pñm trãſmutãdi ĩ aliũ ꝭꝫ ꝙ ẽ aliũ:ꝭꝫ pħꝫ i.5.meta.ſꝫ pñm relõ q̃dã ẽ:ꝛ ẽ relõ dei ad creaturas:put significat̃ ĩ põ creãdi vl' mouẽdi. Nulla ãt tal' relõ ẽ ĩ deo ꝭꝫ rẽ:ſꝫ som.ꝭꝫ rõnẽ:g̊ põ nõ ẽ ĩ deo ꝭꝫ
4m rẽ.¶ P̃.hitꝰ ẽ ꝑfectior põ:vtpote opanti ꝓpinquor.ſꝫ hiꝰ
5m nõ ponit̃ ĩ deo:g̊ nec põ.¶ P̃.nihil dꝫ ĩ deo significari ꝑ qd̃ derogeẽ eiꝰ pmitie vl' simplicitati. Sꝫ ds iq̃ꝫꝰ ẽ simplex ꝛ pm agẽs agit ꝑ eẽntiã suã:g̊ ñ dꝫ significari ager̃ ꝑ
6m potẽtiã:q̃ saltẽ ꝭꝫ mom significãdi sup eẽntiã addit.¶ P̃. ꝭꝫ pħꝫ i.3.phi. In ꝑpetuis ñ differt eẽ ꝛ posse:mlto minꝰ g̊ i diuis:ſꝫ vbi ẽ eaď res:dꝫ eẽ idẽ nom a digniori sũptũ. Digniꝰ ãt ẽ eẽntia q̃ꝫ põ:q2 põ eẽntie aduẽit:g̊ ĩ deo debꝫ
7m noiari eẽnᵃ tm̃:ñ ãt põ. ¶ P̃.sic mã pᵃ ẽ pura põ:ita ds ẽ purꝰ actꝰ.Sꝫ pma mã ꝭꝫ eẽntiã suã ɔsiderata:ẽ denudata
8m ab oĩ actu:g̊ ds ĩ eẽntia sua ɔsideratꝰ:ẽ absqꝫ oĩ põ. ¶ P̃. oĩs põ ab actu sepata:ẽ iꝑfcã:ꝛ ita cũ nihil iꝑfcm̃ dõ ɔueniat.tal' põ ĩ dõ eẽ ñ pt.Si g̊ ĩ dõ ẽ põ:oꝫ ꝙ sp̃ sit actui ɔiũcta.Et ita põ creãdi ẽ ɔiũcta actui sp̃:ꝛ sic seq̃t̃ ꝙ ab eter
9m no creauit res:qd̃ ẽ hereticũ:¶ P̃.qñ aliq̃d suffic̃ ad aliq̃d agẽdũ:supflue aliq̃d supaddit̃.ſꝫ eẽntia dei suffic̃ ad ħ ꝙ deꝰ ꝑ eã aliq̃d agat.g̊ supflue põit̃ ĩ eo põ ꝑ quã agat. ¶ Sꝫ dice.ꝙ põ nõ ẽ aliũ q̃ꝫ eẽntia ꝭꝫ rẽ:ſꝫ som ꝭꝫ modũ
10m itellĩdi.¶ Sꝫ ɔ̃.oĩs itellꝰ cui nõ rñdet aliq̃d in re:ẽ cas
11m sus ꝛ vanꝰ.¶ P̃.pdicamtũ subẽ ẽ nobiliꝰ alijs pdicamẽtis.ſꝫ dõ ñ attribuit̃:vt Aug.dic̃.mlto g̊ minꝰ pdicamtũ q̃litatis.Sꝫ põ ẽ ĩ scda spẽ q̃litatis:g̊ deo attribui nõ dꝫ. ¶ Sꝫ dice.ꝙ potẽtia q̃ dõ attribuit̃ nõ ẽ qualitas:ſꝫ dei
12m eẽntia:sola rõe dĩns.¶ Sꝫ ɔ̃.aut isti rõi aliq̃d rñdet ĩ re aut nihil.Si nihil rõ vana ẽ.Si ãt aliq̃d ĩ re ei rñdꝫ:seq̃t̃ ꝙ aliq̃d ĩ dõ sit põ pter eẽntiã:sic rõ potẽtie ẽ pter rõnẽ
13m eẽntie.¶ P̃.ꝭꝫ pħꝫ oĩs ptãs ꝛ oẽ effectiuũ ẽ ꝑ ꝑ aliũ eligẽdũ:nllũ ãt hꝫ dõ ɔuẽit:q2 ipe ñ ẽ ꝑ ꝑ aliũ:g̊ põ dõ nõ cõ
14m uẽit.¶ P̃.vtꝰa Diony.i.4°.c.cel.hierar.ponit̃ media iter subaꝫ ꝛ opõnẽ.Sꝫ ds ñ agit ꝑ aliqd̃ mem.g̊ ñ agit ꝑ vtutẽ
15m Et ita nec ꝑ potẽtiã.ꝛ sic põ ñ ẽ ĩ dõ.¶ P̃.ꝭꝫ pħꝫ i.4°.metha.põ actia q̃ soli dõ pt cõpetere ẽ pñm. trãſmutatõis ĩ aliũ:ꝭꝫ qd̃ ẽ aliũ.Sꝫ ds agit siñ trãſmutatiõe:sic pꝫ ĩ crea
16m tiõe:g̊ dõ põ actia attribui nõ põt.¶ P̃.phs ibidẽ dic̃.ꝙ eiusdẽ ẽ põ actõis ꝛ passiõis.ſꝫ põ passiõis dõ ñ ɔuenit:g̊
17m nec põ actiõis.¶ P̃.phs ibidẽ dic̃:ꝙ poᵃ actĩe ẽ ɔ̃ria priuatio.Sꝫ ɔ̃ria nata sũt fieri circa idẽ.Cũ g̊ ĩ dõ nullo mõ
18m sit priuatio nõ erit ibi põ.¶ P̃.magr̃ dic̃.i.di.2.li. ꝙ agere nõ ꝓprie cõpetit dõ:ſꝫ vbi nõ ẽ actio:ibi nõ pt eẽ potẽtia actiua nec passiua:vt patet:ergo nulla.

Sꝫ ɔtra.ẽ qd̃ dr̃ i ps.potẽs es dñe ꝛc̃.¶ P̃.math.3.Potẽs est deus de lapidibꝰ istis ꝛc̃.¶ P̃.oĩs opõ ab aliqua põ ꝓcedit:ſꝫ dõ maxᵉ ɔuẽit opari:g̊ dõ maxᵉ põ ɔuẽit. 3 p̊ 2° 3°

Rñdeo ad hꝰ q̃õnis euidẽtiam sciendũ:ꝙ põ dr̃ ab actu:actꝰ aũt ẽ duplex.s.primꝰ:q̊ ẽ forma:ꝛ 2° q̊ ẽ opatio:ꝛ sic vr̃ ex cõi hoĩuꝫ itellectu:nomẽ actus p̊ fuit attributũ opõni:sic.n.q̃si oẽs itelligũt actũ. 2° autẽ ex iñ fuit trãſlatũ ad formã:iq̃ꝫm forma ẽ prinm opõnis:ꝛ finis:vñ ꝛ silr duplex ẽ potẽtiã:vna actiua:cui rñdet actꝰ q̊ ẽ opõ:ꝛ huic p̊ nom potẽtie vr̃ fuisse attributũ:alia est potentia passiua:cui rñdet actꝰ primꝰ:q̊ ẽ forma:ad quã silr vr̃ secũdario nom potẽtie duolutũ:sic aũt nihil patit̃ nisi rõne potẽtie passiue:ita nihil agit nisi rõe actꝰ primi:q̊ ẽ forma.Dictũ.ẽ.n.ꝙ ad ipꝫ p̊ nom actꝰ ex actiõe deuenit:deo ãt ɔuenit eẽ actũ puꝝ ꝛ primũ:vñ ipi ɔuenit maxime agere:ꝛ suã silitudinẽ ĩ alia diffundere:ꝛ iõ ei maxime ɔuenit põ actiua:nã põ actiua dr̃ ꝭm ꝙ ẽ pñm actiõis. Sꝫ ꝛ sciẽdũ:ꝙ itellꝰ nr̃ deũ exprimer̃ nitit̃ sic aliq̃d ꝑfectissimũ.Et q2 ĩ ipꝫ deuenire nõ põt nisi ex effectuũ silitudine:nec in creaturis iuenit aliq̃d sũme ꝑfcm̃:qd̃ oĩno iꝑfcõne careat.iõ ex diuersis ꝑfcõibꝰ ĩ creaturis reptis:ipꝫ nitit̃ designar̃:q̃uis cuilibꝫ illaꝝ ꝑfectionũ aliq̃d desit:ita tñ ꝙ q̊cq̃d alicui istaꝝ ꝑfectionũ iꝑfectiõis adiũgit̃:totũ a deo ãmoueat̃.v.g̃ra.Esse significat aliq̃d cõpletũ ꝛ simplex:sed nõ subsistẽs:suba aũt aliq̃d subsistẽs significat:sed alij subiecta.Ponimꝰ g̊ ĩ dõ subaꝫ ꝛ eẽ:ſꝫ subaꝫ rõne subsistẽtie:nõ rõne substãdi:eẽ võ rõne simplicitatis ꝛ cõplemẽti:nõ rõne inherẽtie:q̃ alteri iheret. Et silr attribuimꝰ deo opõnẽ rõne vltimi cõplemti:nõ rõne eiꝰ ꝙ opatio trãſit.Potẽtiã võ attribuimꝰ rõne eꝰ qd̃ ꝑmanet:ꝛ qd̃ ẽ p̊ncipiũ eiꝰ:nõ rõne eꝰ qd̃ ꝑ opationẽ cõpletur.

Ad primũ g̊ dõꝫ ꝙ põ nõ solũ ẽ opõnis p̊ncipiũ:ſꝫ ẽt effcũs:vñ ñ oꝫ ꝙ si põ ĩ deo ponitur q̃ sit effcũs pñm ꝙ eẽntie diue q̃ est opõ:sit aliqd̃ p̊ncipiũ. Ad pm
¶ Uel dõꝫ ꝛ meliꝰ:ꝙ ĩ diuis iuenitur duplex relõ. Una real:illa.s.q̃ ꝑsone adiuicẽ distiguũt̃:vt p̊nitas ꝛ filiatio:alias ꝑsone diue nõ realr̃:ſꝫ rõe distiguerẽt̃:vt Sabelliꝰ dixit.Alia rõis tm̃:q̃ significat̃ cũ dr̃ ꝙ opõ diua ẽ ab eẽntia diua:vl' ꝙ ds opat̃ ꝑ eẽntiã suã. Prepõnes.n. q̃sdã hitudines designãt.Et ħ iõ ɔtingit:q2 cũ attribuit̃ deo opõ:ꝭꝫ suã rõnẽ:q̃ reqrit aliqd̃ p̊ncipiũ:attribuit̃ ẽt ei relõ extitisa pñᵒ.Uñ ista relõ non ẽ nisi rõnis tm̃.Est ãt õ rõe opõnis hr̃e pñm:ñ õ rõe eẽntie:vñ lꝫ eẽntia diua ñ hẽat aliqd̃ pñm neqꝫ re:neqꝫ rõne:tñ operatio diuina hꝫ
aliqd̃ p̊ncipiũ ꝭm rõnẽ. ¶ Ad 2m dõm.ꝙ lꝫ oẽ ꝑfectissimũ sit dõ attribuẽdũ:nõ tñ oꝫ ꝙ oẽ illõ qd̃ deo attribuit̃ sit ꝑfectissimũ:ſꝫ oꝫ ꝙ sit ɔueniẽs ad dẽsignatõeꝫ ꝑfectissimi:ad qd̃ cõpetit aliq̃d rõne sue ꝑfectiõis:qd̃ hꝫ aliq̃d 2m
se ꝑfectiꝰ:cui tñ deest illa quã aliũ hꝫ. ¶ Ad 3m dõ.ꝙ põ 3m
dr̃ pñm.nõ q2 sit ipa relõ quã significat nom principij:ſꝫ
q2 ẽ id qd̃ ẽ pñm. ¶ Ad 4m dõ.ꝙ hitꝰ nũq̃ꝫ ẽ ĩ põ actiua:sed 4m
solũ in passiua:ꝛ ea ẽ ꝑfectior:tal' ãt põ deo nõ attribuit̃.
¶ Ad 5m dõm ꝙ ista sũt ipolia ꝙ ds ponat̃ agere ꝑ essen 5m
tiã suã.Et ꝙ ñ sit ĩ deo põ:ħ.n.qd̃ ẽ actiõis pricipiũ:põ ẽ:
Uñ eẽntia diua ex ħ ipso ꝙ põit̃ deꝰ ꝑ ipaꝫ agere:ponit̃ esse potẽtia.Et sic rõ potẽtie ĩ deo nõ derogat nꝫ simplicitati nꝫ primitie eiꝰ.q2 ñ põit̃ q̃si aliq̃d additũ essentie.
¶ Ad.6.dõ.ꝙ cũ dr̃ ꝙ ĩ ꝑpetuis nõ dñt eẽ ꝛ posse:itellr̃ õ 6m
potẽtia passiua.Et sic nihil fac̃ ad ꝓpositũ:q2 tal' potẽtia ñ ẽ ĩ dõ.Tñ q2 veꝝ ẽ ꝙ potẽtia actia ẽ idẽ ĩ dõ qd̃ eiꝰ eẽntia:iõ dõm ẽ ꝙ licet eẽntia diua ꝛ potẽtia sint idẽ ꝭm rẽ:tñ q2 potẽtia maxĩe modũ significãdi addit. Jõ spãle nomen reqrit.nã noia rñdẽt itellectibꝰ ꝭm pħm.i.ꝑhyermn̄.

7m ¶ Ad 7m dōm q rō illa pbat q in deo non sit potentia
8m passiua: z h ɔcedim9. ¶ Ad 8m dōm q potētia dei semp
est ɔiūcta actui.i.opatiōi. Nā opatio ē diuina essentia.sz
effect9 sequunt̃ fm īperiū volūtatis z ordinez sapie. Uñ
nō oz q semp sit ɔiūcta effectui: sicut nec q creature fuerit
9m ab eterno. ¶ Ad 9m dō. q essentia dei suffic ad h q p eā
ds agat: nec tñ supfluit potētia: qz potētia nō itellr̄ q̃si q̄
dā res addita supra eēntiā: sz supaddit fz itellectū solam
relōnē pncipij. Ipsa.n.eēntia ex h q ē pnm agēdi: hz rōnē
10m potētie. ¶ Ad 10m dō. q itellectui rñdet aliqd i re duplr.
Uno mō imediate: qñ.vz.itellect9 ɔcipit formā rei alic9
ex aiaz existis: vt hois vl̃ lapidis. Alio mō mediate: qñ.vz.
aliqd seqr̃ actū itellīdi: z itellect9 reflexus supra ipsum
ɔsiderat illō. Uñ res rñdēt illi ɔsideratiōi itellc̃s media
te.i.mediāte itellīntia rei. v.g.ra itellc̃s itellīit nāz alis i ho
mine: in eq̃: z multis alijs spēb9: ex h seqr̃ q itellīit eaz vt
gen9. Huic itellcūi q̄ itellc̃s itellīit gen9: nō rñdet aliq̄ res
ex imediate q̄ sit gen9. Sz itellīntie ex q̄ ɔseqr̃ ista itētio
rñdet aliq̄ res. Et silr̄ ē de relōe pncipij quā addit pō su
pra essentiā. Nā ei rñdet aliqd i re mediate: z nō imeđr.
Intellect9.n.nr̄ itellīit creaturā cū aliq̄ relōne z depēdē
tia ad creatorē: z ex h ipo: qz nō pōt itellīere aliqd relatū
alteri: nisi eȝ reitelligat relōnez ex opposito: iō itellīit in
deo quādā relōnē pncipij: q̄ ɔseqr̃ modū itellīdi: z sic re
11m ferr̃ ad rē mediate. ¶ Ad 11m dōz q potētia q̄ ē in 2a spē
q̄litatis: nō attribuit̃ deo. Hoc āt ē creaturaꝝ: q̄ nō ime
diate p formas suas eēntiales agūt: sz mediātib9 formis
12m accñtalib9: ds āt imediate agit p suā eēntiam. ¶ Ad 12m
dō. q diuersis rōnib9 attributoꝝ rñdet aliqd i re dina.s.
vnū z idē. Qz rē simplicissimā: q̄ ds ē: pp ei9 icōprehēsibi
litatē: itellc̃s nr̄ cogit̃ diuersis formis repñtarī: z ita iste di
uerse forme q̄s itellc̃s ɔcipit de deo: sūt qdē i deo: sic in cā
vitatis: inquātū ipa res q̄ ds est: est repñtabil̃ p oēs istas
13m formas. Sūt tñ in intellcū nr̄o sic i subō. ¶ Ad 13m dō. q
phs itellīit d potētijs z effectiuis z hōi: q̄ sūt i artificialib9
z i reb9 humanis. Nā nec ēt i reb9 nālib9 veꝝ ē: q poten
tia actiua sit sp pp suos effect9. Ridiculosum.n. ē dicere
q potētia solis sit pp vmes g ei9 vtute gñant̃: multo mi
14m n9 diuia potētia ē pp suos effctūs. ¶ Ad 14m dō. q potē
tia dei nō ē media fz rē: qz nō distinguit̃ ab essentia: nisi
rōne. Et ex h hr̃ q significet̃ vt mediū: ds aūt non agit p
15m mediū realr̄ differens a seipso: vñ rō non seqr̃. ¶ Ad.15.
dō. q duplex ē actio. Una q̄ ē cū trāsmutatiōe māe. Alia
ē q̄ māz nō psupponit: vt pz i creatiōe. Et vtroq mō de9
agere pōt: vt ifra patebit. Uñ pz q deo recte potētia acti
16m ua pt attribui: lz nō sp agat trāsmutādo. ¶ Ad.16.dōz q
phs nō loqr̃ vlr̄: sz ptīculr̄: qñ.s.aliqd mouet seipm: sicut
al. Qñ aūt aliqd mouet̃ ab altero: tūc nō ē i eadē potētia
17m passiōis z actiōis. ¶ Ad.17.dō. q potētie dr̄ eē ɔ̄ria puā
tio.s.ipotētia. Nō tñ de ɔ̄rietate faciēda ē circa deū mē
18m tio: qz nihil qd ē i deo hz ɔ̄riū: cū ñ sit i gñe. ¶ Ad.18.dōz
q agere nō remouet̃ a deo simplr̄: sz p modū reꝝ nāliu:
q̄ agūt z patiunt̃ sil. ¶ Utrū sit infinita.

Pm SEcundo q̄rit̃ d potētia dei. Utrū sit i-
finita. Et vr̄ q nō: qz vt dr̄ i 9o
meta. Frustra eēt i nā aliq̄ potētia actiua: cui
nō rñderet aliq̄ passiua. Sz potētie īfinite di
uine nō rñdet aliq̄ passiua i nā. g frustra esset
2m dina potētia īfinita. ¶ P.phs pbat i.7.phi.ñ eē potētiā
īfinitā in magnitudine īfinita: qz seq̄ret̃ q ageret in non
tpe. Nā maior vt9 agit i miori tpe. Uñ q̄to vt9 est maior
tāto tps ē min9. Sz potētie īfinite ad finitā nulla ē ppor
tio: g nec tpis i q̄ agit potētia īfinita ad tps i q̄ agit poten
tia finita. Cuiuslibz aūs tpis ad qdlz tps ē pportio: g cūz
potētia finita moueat i tpe: potentia īfinita mouebit i nō
tpe. Eadē rōne si potētia dei est infinita: sp opabit̃ in non
tpe: qd fl̄z ē. ¶ Sz dice. q volūtas dina non determinat
quāto tpe velit effcm suū ɔpleri: z sic nō oz q pō dina sp
agat i nō tpe. ¶ Sz ɔ̄. volūtas dina nō pōt imutare eius 3m
potētiā. Sz de rōne potētie īfinite ē q agat i nō tpe: g h
p volūtatē dinā imutari nō pōt. ¶ P. oīs potētia mani 4m
festat̃ p suū effcm. Sz ds nō pt facer̃ effcm īfinitū: g potē
tia dei nō est īfinita. ¶ P. potētia pportionat̃ opationi. 5m
Sz opō dei ē simplex: g z potētia. Simplex āt z īfinituz
adinuicē repugnāt: g vt pus. ¶ P. infinituz ē passio q̄ti 6m
tatis vt phs dicit in.i.phi. Sz deus ē absq q̄titate z ma
gnitudine: g ei9 potētia nō pt eē īfinita. ¶ P. oē qd est di 7m
stictū est finitū. Sz potētia dei est distīcta a reb9 alijs: g ē
finita. ¶ P. īfinitū dr̄ p remotionē finis. Finis aūt ē tri 8m
plex.s.magnitudis vt pūct9: pfectiōis vt forma: itētionis
vt cā final. Hec āt duo vlīa cū sint pfectiōis a deo remo
ueri ñ debēt: g dina potētia nō dz dici īfinita. ¶ P. si po 9m
tētia dei ē īfinita: h nō pōt eē nisi qz ē effectuū īfinitoꝝ.
Sz mlta alia sūt q̄ hñt effcūs īfinitos i potentia vt itellc̃s
q pt itelligere īfinita i potentia: z sol q pt pducere effcūs
īfinitos. Si g potētia dei dicat̃ īfinita: pi rōe z mlte alie
erūt īfinite: qd ē ipole. ¶ P. finis ē qddā ad nobilitatez 10m
ptinēs. Sz oē qd ē hōs reb9 dinis dz attribui: g potētia di
uina dz dici finita. ¶ P. infinitū fm phm i.3o.phi. ē ptio 11m
z māe que imperfectiōis sunt z deo nō ɔueniūt: g nec īfi
nitū ē in potētia dina. ¶ P. fz phm.i.phisi. termin9 neq 12m
finit9 neq īfinit9 ē. Sz dina potētia ē oium reꝝ termin9:
g nō ē infinita. ¶ P. deus agit tota potētia sua. Si g po 13m
tētia ei9 est īfinita: semp effect9 ei9 erit infinit9: qd ē ipole.

Sed contra est qd dicit Dama9. q infinitū ē qd 3p.
neq tpe: neq loco: neq cōprehēsio
ne finit̃. Hoc aūt ɔuenit diuine potentie: g dina potētia
est īfinita. ¶ P. Hyl. dic̃. Deus imense vtutis viuens po 2o
testas q̄ nusq̄ nō assit: nec nusq̄ desit. Oē aūt imensuz est
infinitum: ergo potentia dei est infinita.

Respondeo dōm q infinituz dr̄ duplr̄. Uno mō Rñ
puatiue z sic dr̄ infinitū qd natū est
hr̄e finē: z nō hz. Tale aūt infinitū nō inuenit̃ nisi in q̄ti
tatib9. Alio mō dr̄ infinitū negatiue.i.qd nō hz finē. Infi
nitū p̄ acceptū deo ɔuenire non pt: tū qz ds est absq q̄ti
tate: tū qz oīs puatio iperfectionē designat: q̄ longe a deo
ē. Infinitū āt dcm̃ negatiue ɔuenit deo q̄tuz ad oīa q̄ in
ipso sūt. Qz nec ipse aliq̄ finit̃: nec ei9 eēntia: nec sapiētia:
nec potētia: nec bonitas: vñ oīa in ipso sunt infinita. Sed
de īfinitate ei9 potētie spālr̄ sciēdū ē: q cū potētia actiua
seq̄tur actū: q̄titas potētie seqr̃ q̄titatez act9. Unūqdq
eni tñ abūdat i vtute agēdi: q̄tuz est in actu. Deus aūt ē
actus infinit9: qd pz ex h q act9 nō finit̃ nisi duplr̄. Uno Actus fi
mō ex pte agētis. Sic ex volūtate artificis recipit q̄tita nitur du
tē z terminū pulchritudo dom9. Alio mō ex pte recipiē plicitcr.
tis. Sic calor i lignis terminat̃: z q̄titatē recipit: fm dis
positionē lignoꝝ. Ipe āt din9 act9 nō finit̃ ex aliq̄ agēte:
qz nō est ab alio: sz est a seipo. neq finit̃ ex alio recipiēte:
qz cū nihil potētie passiue ei admisceat̃: ipse est actus pu
rus nō recept9 i aliq̄. Est.n. deus ipm eē suū i nullo rece
ptū. Uñ pz q ds est infinit9: qd sic videri pt. Esse.n. hois
terminatū ē ad hois spēm: qz ē receptū i nā spēi humane
z silr̄ est de esse eq vel cuiuslz creature. Esse āt dei cū nō
sit in aliq̄ receptū: sz sit eē puꝝ: nō limitat̃ ad aliquē mo
dū pfectiōis eēndi: sz totū esse i se hz: z sic sic eē in vlī ac
ceptū ad infinita se pōt extēdere: ita dinū eē infinitū est.
Et ex h pz q vt9 dei potētia sua actiua ē īfinita. Sed sciē
dum q q̄uis potentia hēat infinitatem ex eēntia: tñ ex
h ipo q cōpat̃ ad ea quoꝝ est pnm recipit quēdā mo9 īfi
nitatis: quē eēntia ñ hz. Nā i obiectis potētie: q̄dā mlti

tudo inuenit. In actiõe et inuenit q̃dã intensio fm effi-
caciã agẽdi. Et sic põt potentie actiue attribui q̃dã ifini-
tas fm ꝯformitatẽ ad ifinitatẽ quãtitatis ⁊ ꝯtinue ⁊ dis-
crete. Discrete q̃dẽ: fz ꝙ quãtitas potẽtie attẽdit fz ml-
ta vel pauca obiecta: ⁊ hec vocat quãtitas extensiua. Cõ-
tinue vo: fz ꝙ q̃titas potẽtie attẽdit in h ꝙ remisse vel
itẽse agit: ⁊ hec vocat quãtitas itẽsiua. pᵃ aũt quantitas:
ꝯuẽit potẽtie respectũ obiectoꝝ. 2ᵃ vo: respctũ actiõis. Isto-
rũ.n. duoꝝ actiua potẽtia ẽ pnᵐ. vtroq; aũt mõ diuia po-
tentia ẽ infinita. Nã nũq̃ tot effect⁹ facit: qn plures facere
possit: nec vnq̃ ita intẽse opat: qn intensius opari possit.
Intẽsio ãt i opatiõe diua nõ ẽ attẽdẽda fm ꝙ opatio est
i opante: q: sic semp ẽ ifinita: cũ opatio sit diua ẽẽntia: fz
attẽdẽda est fz ꝙ attigit effcm. Sic.n. a deo mouent q̃-
dã efficacius: quedam minus efficaciter.

Ad pᵐ **Ad primum** g dõm ꝙ nihil qd est in deo põt di-
ci frustra: q: frustra est: qd ẽ ad ali-
quẽ finẽ: quẽ nõ põt attingere: deus aũt ⁊ q̃ in ipso sũt: nõ
sũt ad finẽ: sed sunt finis. ¶ Uel dõm ꝙ phs loqt de po-
tẽtia actiua nãli. Res.n. nãles coordinate sũt ad inuicẽ: ⁊
ẽt oẽs creature. De⁹ ãt est ex hũc ordinẽ. Ipse.n. ẽ ad quẽ
tot⁹ h ordo ordinat: sic ad bonũ extrinsecũ: vt exercitus
ad ducẽ: fm phm in.12ᵒ. meta. Et iõ nõ oz vt ei qd ẽ i deo:
2ᵐ aliqd i creaturis rñdeat. ¶ Ad 2ᵐ dõz ꝙ fm cõ.i.8. phi.
demõstratio illa de pportiõe tpis ⁊ potẽtia mouẽtis: p-
cedit de po^a ifinita in magnitudine: q̃ pportionat ifinito
tpis cũ sint vni⁹ gñis determiati.s. ꝯtinue quãtitatis. Nõ
ãt tz de ifinito ex magnitudinez: qd nõ ẽ pportionale ifi-
nito tpis: vtpote alteri⁹ rõnis exñs. ¶ Uel dõ. vt tactũ ẽ
in obyciẽdo: ꝙ de⁹ q: agit volũtarie: mẽsurat motũ ei⁹ ꝙ
3ᵐ ab eo mouet: sic vult. ¶ Ad 3ᵐ dõz ꝙ lz volũtas dei non
possit mutare ei⁹ potẽtiã: põt tñ determinare ei⁹ effectũ.
4ᵐ Nã volũtas potẽtiã mouet. ¶ Ad 4ᵐ dõm ꝙ ipsa rõ fci
vel creati repugnat ifinito. Nã ex h ipso ꝙ fit ex nihilo:
hz aliquẽ defectũ: ⁊ ẽ i potẽtia nõ act⁹ purus. Et iõ nõ pt
5ᵐ eq̃ri p infinito: vt sit infinitũ. ¶ Ad 5ᵐ dõm ꝙ ifinitũ p-
uatiue dcm: qd ẽ passio q̃titatis: repugnat simplicitati: nõ
6ᵐ aũt ifinitũ qd ẽ negatiue dcm. ¶ Ad 6ᵐ dõ. ꝙ illa rõ pce-
7ᵐ dit de ifinito puatiue dicto. ¶ Ad 7ᵐ dõ. ꝙ aliqd põt eẽ
distinctũ dupl'r. Uno mõ p aliqd sibi adiũctũ: sic hõ distin
guit p rõnalẽ driaz ab asino: ⁊ tale distinctũ oz eẽ finitũ:
q: illd adiũctũ determinat ipz ad aliqd. Alio mõ p seipz.
Et sic de⁹ est distict⁹ ab oib⁹ reb⁹: ⁊ h eo ipo: q: nihil ad-
di ei ẽ poĺe. vñ nõ opz ꝙ sit finit⁹ neq; ipse neq; aliqd qd i
8ᵐ ipso significat. ¶ Ad 8ᵐ dõ. ꝙ finis cũ sit pfectiõis: deo
nobilissimo mõ attribuit. s. vt ipse essentialr sit finis: nõ
9ᵐ denoiatiue finit⁹. ¶ Ad 9ᵐ dõ. ꝙ sicut in quãtitatib⁹ põt
ꝯsiderari ifinitũ fm vnã dimẽsiõez: ⁊ nõ fm aliã: ⁊ iterũ
infinitũ fz oẽz dimẽsiõez: ita ⁊ i effectib⁹. Poĺe est.n. ali-
quã creaturã posse pducere effect⁹ infinitos q̃tũ est õ se:
fm aliqd: vtpote fm numeꝝ in eadẽ spẽ: ⁊ sic oiuz illoꝝ
effectuũ nã ẽ finita: vtpote ad vnã spẽz determinata. Ut
si accipiam⁹ hoies vel asinos infinitos. Non ẽ ãt poĺe vt
sit aliq̃ creatura q̃ possit i effect⁹ ifinitos oib⁹ mõis: ⁊ fm
numeꝝ: ⁊ fm spẽs: ⁊ fm gña: sz h soli⁹ dei ẽ. Et iõ sola ei⁹
potẽtia ẽ simpl'r ifinita. ¶ Ad 10ᵐ dõ. sicut ad 8ᵐ. ¶ Ad
10ᵐ 11ᵐ dõz ꝙ rõ illa pcedit de ifinito puatiue dcõ. ¶ Et sil'r
11ᵐ dõ. ad 12ᵐ. ¶ Ad 13ᵐ dõm ꝙ hs sp agit tota sua potẽtia:
12ᵐ sz effect⁹ terminat fz imperiũ volũtatis: ⁊ ordinẽ rõnis.
13ᵐ ¶ Utrũ ea q̃ sunt nãe impoĺia sint deo possibilia.

Tertio q̃rit. Utrũ ea q̃ sũt nãe impoĺia
pᵐ sint deo poĺia. Et vr ꝙ nõ. Dicit
enĩ q̃dã glo. Ro.11ᵒ ꝙ hs cũ sit actor nãe. nõ
põt facere ꝯ nãz. Sz ea q̃ sunt ipoĺia nãe: sũt
2ᵐ ꝯ nãz: g deus ea facere non põt. ¶ P. sic oẽ i

nã necessariũ est demõstrabile: ita oẽ impoĺe in nã ẽ im-
probabile p demõstrationẽ. Sz in oi ꝯclusiõe demõstra-
tionis includunt demõstratiõis pncipia. In oib⁹ aũt de-
mõstratiõis pncipijs icludit h pnᵐ. ꝙ affirmatio ⁊ nega-
tio nõ sunt sil' vã: g istud pnᵐ includit in q̃libet ipoĺi nãe.
Sz de⁹ nõ pt facere ꝙ negatio ⁊ affirmatio sint sil' vã: vt
rñdens dicebat. g nullũ ipoĺe in nã põt facere. ¶ P. sub 3ᵐ
deo sunt duo pncipia: rõ ⁊ nã. Sz deus ea q̃ sunt impoĺia
rõnis facere nõ põt: sicut ꝙ gen⁹ nõ pdicet de spẽ: g nec
illa q̃ sunt impoĺia nãe. ¶ P. sicut se hz falsum ⁊ veꝝ ad 4ᵐ
cognitionẽ: ita se hz possibile ⁊ impoĺe ad opatiohẽ. Sz
illd qd est falsuz in nã: deus scire nõ põt: g qd est impoĺe i
nã deus nõ põt opari. ¶ P. qn est sil'e de vno ⁊ oib⁹: qd 5ᵐ.
pbat de vno intelligit de oib⁹ eẽ pbatũ. Sic si pbat de
vno triãgulo demrato ꝙ hẽat tres eq̃les duob⁹ rectis: de
oib⁹ intell'r esse pbatũ. Sz sil'is rõ vr de oi impossibili: ꝙ
deus illud possit ⁊ non possit: tũ ex pte faciẽtis: q: diuina
potẽtia ifinita ẽ: tũ ex pte facti: q: ois res hz potẽtiã obe-
diẽtie ad deũ: g si aliqd impoĺe est nãe qd facere nõ pos-
sit: vt rñdẽs dicebat: vr ꝙ nullũ ipoĺe facere possit. ¶ P. 6ᵐ
pᵉ Thi.5.dr. Fidelis deus g seipsuz negare non põt. Ne-
garet aũt seipsum: vt dicit glo. si promissum nõ impleret.
Sicut aũt pmissũ dei est a deo: ita oẽ veꝝ est a deo: q: vt
dicit gl. Ambro.1.cor.12. sup illud. Nemo põt dicere dñs
iesus. Oẽ verum a quocunq; dicatur a spiritu sancto est,
ergo nõ põt facere ꝯ aliquod veꝝ. Faceret aũt ꝯ veruz si
faceret aliqd impossibile: ergo deus nõ põt facere aliqd
impossibile in natura. ¶ P. ansel. dicit ꝙ minimũ incõ- 7ᵐ
ueniens deo est impoĺe. Sed inconueniens esset ꝙ affir-
matio ⁊ negatio essent sil' vera: q: intellectus esset ligat⁹:
ergo deus non põt facere hoc. Et ita nõ põt facere oia im-
possibilia i nã. ¶ P. nullus artifex põt opari ꝯ artẽ suã: 8ᵐ
q: principiũ sue opationis est ars. Sed deus faceret ꝯ ar-
tem suam si faceret aliqd impoĺe in nã: q: nãe ordo: fm
quẽ illud est impoĺe: est fm artez diuinam: ergo deus ⁊c̃.
¶ P. magis est impoĺe qd est impoĺe per se: q̃ qd est im- 9ᵐ
possibile p accñs. Sed deus nõ põt facere qd est impoĺe
p accñs. s. ꝙ id qd fuit non fuerit: vt pz p Hierony. g dic̃
ꝙ cum cetera deus possit non potest facere virginem de
corrupta: ⁊ per Aug. contra Faustũ: ⁊ per phm in.6. ethi.
ergo deus nõ põt facere id qd est impossibile per se i nã.

Sed contra est qd dicit Luc.1. Non erit impossi- ꝯ pᵒ
bile apud deũ omne verbum. ¶ P. 2ᵒ
omnis potentia que põt facere hoc ⁊ non illud: est poten
tia limitata. Si ergo deus põt facere possibilia i natura:
⁊ non impossibilia: vel hec impossibilia: ⁊ non illa: videt
ꝙ dei potentia sit limitata: quod est ꝯtra supra determi-
nata. ergo ⁊c̃. ¶ P. omne illud qd non limitatur p aliqd 3ᵒ
quod est in re per nihil quod est in re impediri põt. Sed
deus non limitatur per aliquid quod est in re. ergo p ni-
hil qd est i re põt impediri: ⁊ ita veritas huius principij:
affirmatio ⁊ negatio non pñt esse simul: non potest impe
dire quin deus possit facere. Et pari rõne de oibus alijs.
¶ P. priuationes non suscipiunt magis ⁊ minus. Sed 4ᵒ
impossibile dicitur fm priuationem potentie. Si ergo
vnum impossibile est quod deus facere potest: vt cecum
illuminare: videtur pari ratione quod potest facere oia.
¶ Preterea. omne quod resistit alicui: resistit in ratiõe 5ᵒ
alicuius oppositionis. Sed potentie diuine nihil est op-
positũ: vt ex supradictis pz: ergo ei nihil põt resistere. Et
ita põt facere oia ipossibilia. ¶ P. sicut cecitas opponit 7ᵒ
visiõi: ita virginitas partui. Sed deus fecit ꝙ virgo ma-
nẽs vgo pareret: g pi rõne põt facere ꝙ cecus manẽs ce-
cus videat: ⁊ põt facẽ ꝙ affirmatio ⁊ negatio sint sil' vã:
⁊ p ꝯñs oia impoĺia. ¶ P. difficilius est ꝯiũgere formas 8ᵒ

subales disp̄atas. q̃ formas accidentales. Sȝ d̄s ꝯiunxit
in vnū formas subales maxime disp̄atas. s. diuinā ꝛ hu-
manā: que differunt f̄z creatū ꝛ increatū: ḡ multo ampli
us pōt ꝯiūgere duas formas accn̄tales i vnū: vt faciat q̄
9° idē sit albū ꝛ nigrū. Et sic idē qd̄ prius. ¶ P̄. posito q̄ a
diffinito remoueat̄ aliqd qd̄ cadat i eius diffinitiōe: seq
tur ꝯ̄ria esse sil. Sicut q̄ hō non sit rōnalis. Sed termi-
nari ad duo pūcta est in diffinitione linee recte: ḡ si quis
h̄ remoueat a linea recta. seq̄t̄ q̄ duo ꝯ̄ria sint sil. Sȝ d̄s
h̄ fecit qn̄ intrauit ianuis clausis ad discipulos: tūc. n. fue
runt duo corpa sil. Et sic seq̄t̄ q̄ due linee fuerunt termi
note ad duo pūcta tm̄: ꝛ vnaqueqȝ ad duo puncta: ḡ deus
pōt facere q̄ affirmatio ꝛ negatio sint sil v̄a: ꝛ p̄ ꝯn̄s po-
test facere omnia impossibilia.

Rn̄o **Respōdeo** dōm q̄ f̄m ph̄m in. 5. metaph̄i. poſ̄e ꝛ
iposſ̄e dr̄ tripl'r. Uno mō f̄m aliquā
potentiā actiuā vel passiuā: sicut dr̄ hoi possibile ambu-
lare f̄m potētiā gressiuā: volare v̄o iposſ̄e. Alio mō nō f̄z
aliquā potentiā: sed f̄m seip̄m: sicut dicim⁹ poſ̄e qd̄ non
est imposſ̄e eē: ꝛ imposſ̄e dicim⁹ q̄ necesse est nō eē. 3° mō
dr̄ poſ̄e f̄m potentiā mathematicā q̄ est in geometricis:
put dr̄ linea potentia cōmensurabilis: q̄ q̄dratū eius est
cōmēsurabile. Hoc aūt poſ̄i p̄termisso: circa alia duo cō-
siderem⁹. ¶ Sciendū est ḡ q̄ imposſ̄e qd̄ dr̄ f̄m nullā po
tentiā: sed f̄m seip̄m: dr̄ rōne discoherentie terminoꝝ.
Ois aūt discoherentia terminoꝝ: est in rōne alicuius op
positionis. In oī aūt oppōne includit̄ affirmatio ꝛ nega-
tio: vt p̄bat̄. 10. metaph̄i. vn̄ in oī tali impossibili iplicat̄
affirmationē ꝛ negationē esse sil. Hoc āt nulli actiue po-
tentie attribui pōt: qd̄ sic p̄ȝ. Ois actiua potentia ꝯsequi-
tur actualitatē ꝛ entitatē eius cuius est: vnūqd̄qȝ āt agēs
est natū agere sibi sil'e. Un̄ ois actio actiue potentie ter-
minat̄ ad esse. Et si. n. aliqn̄ fit p̄ actionē nō esse: vt i cor-
ruptione p̄ȝ: tn̄ h̄ non est nisi inquantū esse vnius nō cō-
patit̄ esse alteri⁹: sicut esse calidi nō cōpatit̄ esse frigidi: ꝛ
iō calor ex p̄ncipali intentiōe gn̄at calidū: sed q̄ corrum
pat frigidū: h̄ ē ex ꝯn̄ti. Hoc āt qd̄ ē affirmationē ꝛ nega-
tionē esse sil: rōnem entis h̄re nō pōt: nec ēt non entis: q̄
esse tollit non esse: ꝛ non esse tollit esse: vn̄ nec principal'r:
nec ex ꝯn̄ti pōt esse termin⁹ alicuius actiōis potētie acti
ue. Imposſ̄e v̄o quod dr̄ f̄m aliquā potentiā pōt attendi
dupl'r. Uno mō p̄p̄ d̄fectū ipsi⁹ potētie ex seipa: q̄. vȝ. ad
illū effcm̄ nō pōt se extendere: vtpote qn̄ nō pōt agēs nā-
le trāsmutare aliquā mām̄. Alio mō ab extrinseco: vtpo
te cū potentia alicuius impedit̄ vel ligatur. ¶ Sic ḡ ali
qd dr̄ imposſ̄e fieri trib⁹ modis. Uno mō p̄p̄ defectū acti
ue potentie: siue i trāsmutādo mām̄: siue in quocūqȝ alio.
Alio mō p̄p̄ aliqd̄ resistēs vl' impediēs. 3° mō p̄p̄ h̄ q̄ id
qd̄ dr̄ imposſ̄e fieri: non pōt esse terminus actiōis. Ea ḡ q̄
sunt iposſ̄ia in nā p̄° vel 2° mō deus facere p̄t. Q̄ eius po°
cum sit infinita: in nullo defectū patit̄: nec est aliqua mā
quā trāsmutare nō possit ad libitū. Eius. n. potentie resi-
sti nō pōt. Sȝ id qd̄ tertio mō dr̄ imposſ̄e: deus facere nō
pōt. cū deus sit actus maxime ꝛ principale ens. Un̄ eius
actio nō nisi ad ens terminari pōt p̄ncipal'r: ꝛ ad non ens
ꝯn̄r. Et iō nō p̄t facere q̄ affirmatio ꝛ negatio sint sil v̄a:
nec aliqd̄ eoꝝ i qb⁹ h̄ imposſ̄e includit̄. Nec h̄ dr̄ nō pos-
se facere p̄p̄ defectum sue potentie: sed p̄p̄ defectum pos
sibilis: qd̄ a rōne possibilis deficit: p̄p̄ qd̄ dr̄ a q̄busdā q̄
deus potest facere: sed non potest fieri.

Ad p̄m **Ad primū** ḡ dōm q̄ v̄bū Aug. i glo. illa non est
intell'ndū q̄ deus nō possit facere al'r
q̄ nā faciat: cū ipse frequēter faciat ꝯ̄ ꝯsuetū cursū nāe:
sed q̄ q̄cq̄d in reb⁹ facit nō est ꝯ̄ nām̄: sed est eis nā: eo q̄
ipse est ꝯditor ꝛ ordinator nāe. Sic. n. in reb⁹ nālib⁹ v̄r q̄
qn̄ aliqd̄ corpus inferius a sup̄iori mouet̄: est ei ille mot⁹
nāl: q̄uis nō videat̄ ꝯueniēs motui quē nāl'r h̄ȝ ex seip̄o
sicut mare mouet̄ f̄z fluxū ꝛ refluxū a luna: ꝛ h̄ mot⁹ est
ei nāl: vt cō. dicit in 3°. ce. ꝛ mūdi. lȝ aq̄ f̄m seip̄ȝ mot⁹ nāl
sit deferri deorsū: ꝛ h̄ mō oēs creature q̄si p̄ nāli h̄n̄t qd̄
a deo in eis fit. Et p̄p̄ h̄ in eis distinguit̄ potētia duplex.
Una nālis: ad p̄pās op̄atiōes vel motus. Alia q̄ obediē-
tie dr̄: ad ea q̄ a deo recipiūt. ¶ Ad 2m dō. q̄ l q̄libȝ iposſ̄i 2m
iplicat̄ affirmationē ꝛ negationē esse sil f̄z h̄ qd̄ ē iposſ̄e.
s̄ȝ ea q̄ sunt imposſ̄ia p̄p̄ defectū potētie nāl: vt cecū vidē-
tē fieri: vel aliqd h̄ꝰ: cū nō sint imposſ̄ia f̄m seipsa: nō ipli
cāt hꝰ imposſ̄e f̄m seipsa: sed p̄ cōp̄atione ad potētiā nālē
cui sunt iposſ̄ia. Ut si dicam⁹ nā pōt facere cecū viden
tē: implicat̄ p̄dictū imposſ̄e: q̄ nāe potētia est terminata
ad aliqd: vltra qd̄ est id qd̄ ei attribuit̄. ¶ Ad 3m dōȝ q̄ 3°
iposſ̄ia rōnalis ph̄ie non sunt f̄m aliquā potentiā: sed f̄m
seipsa. Q̄ ea q̄ sunt in rōnali ph̄ia: non sunt applicata ad
mām̄: vel ad aliq̄s potētias nāles. ¶ Ad 4m dōm q̄ illd̄ 4°
qd̄ est falsū in nā: est falsū simpl'r: ꝛ iō nō est sil'e. ¶ Ad 5m
5m dōm q̄ nō est eadē rō de oī imposſ̄i: q̄ q̄dā sunt iposſ̄ia
p̄ se: q̄dā p̄ respectū ad aliquā potentiā: vt. s̄. dictū ē. Nec
h̄ q̄ dissimiliter se h̄n̄t ad diuinā potentiā: ipedit infini-
tatē diuine potētie: vel obediētiā creature. ¶ Ad 6m dō. 6m
q̄ deus id qd̄ iā veꝝ est non destruit: q̄ non facit vt qd̄
veꝝ fuit nō fuerit: sed facit q̄ aliqd̄ nō sit veꝝ: quod al'r
veꝝ eēt. Sicut cū suscitat mortuū facit q̄ nō sit veꝝ eū
eē mortuū: qd̄ al'r veꝝ eēt. ¶ Uel al'r dōm q̄ nō est sil'e:
q̄ ex h̄ q̄ deus nō ipleret p̄missū: seq̄ret̄ eū nō eē vera-
cē. Ex h̄ āt q̄ aliquē suū effectū destruit: h̄ nō seq̄t̄: q̄ nō
ordinauit vt su⁹ effect⁹ p̄petuo maneret: sicut ordinauit
q̄ p̄missū ipleret. ¶ Ad 7m dōm q̄ nō pōt facere affir- 7°
mationē ꝛ negationē eē sil. Nō q̄ sit incōueniēs: s̄ȝ rōne
p̄dcā. ¶ Ad 8m dōm q̄ ars dei nō solū se extēdit ad ea q̄ 8m
facta sunt: s̄ȝ ad mlt̄a alia. Un̄ qn̄ i aliq̄ mutat cursū nāe:
nō p̄p̄ h̄ ꝯ̄ artē suā facit. ¶ Ad 9m dō. q̄ soꝝ. nō cucurrisse 9m
si cucurrerit dr̄ imposſ̄e p̄ accn̄s: eo q̄ sortē currere vl' nō
currere quātū est in se: est ꝯtingēs: s̄ȝ p̄ implicationē hui⁹
qd̄ est p̄teritū nō fuisse: fit imposſ̄e p̄ se. Et ideo dr̄ iposſ̄e p̄
accn̄s q̄si p̄ aliud adueniēs. Hoc aūt adueniēs est imposſ̄e
f̄z seip̄ȝ. Et plane iplicat ꝯ̄dictionē. Dicere. n. q̄ fuit ꝛ nō
fuit: sūt ꝯ̄dictoria. Qd̄ seq̄tur si fiat q̄ p̄teritū nō fuerit.

Ad primū v̄o qd̄ in ꝯ̄riū obycit̄ dōm. q̄ v̄bū dr̄ Ad p̄m
nō solū qd̄ ore p̄fert̄: s̄ȝ qd̄ mēte ꝯci-
pit̄. Hoc aūt qd̄ est affirmationē ꝛ negationē eē sil verā:
non pōt mēte ꝯcipi: vt p̄bat̄. 4. metha. ꝛ p̄ ꝯn̄s nec aliqd
eoꝝ in qb⁹ h̄ includit̄. Cū. n. ꝯ̄rie opiones sint q̄ sūt ꝯ̄rio-
rū f̄m ph̄m: seq̄ret̄ eūdē sil h̄re ꝯ̄rias opiones: ꝛ ita non
est ꝯ̄ v̄bū angeli si dicat̄ q̄ de⁹ non p̄t p̄dcm̄ iposſ̄e. ¶ Ad 2m
2m dōm q̄ potētia dei nō pōt p̄dcm̄ iposſ̄e: q̄ deficit a rō-
ne poſ̄is. Et ideo potētia dei non dr̄ limitari. q̄uis h̄ nō
possit. ¶ Ad 3m dōm q̄ deus dicit̄ h̄ non posse: non a li- 3m
bero arbitrio q̄si ipedit⁹. vt dcm̄ ē: s̄ȝ q̄ h̄ non p̄t esse ter-
min⁹ actionis alicui⁹ actiue po°. ¶ Ad 4m dōȝ q̄ p̄uatio 4m
non recipit magis ꝛ min⁹ f̄z se. Potest tn̄ recip̄e f̄m cāś.
Sicut aliq̄s dr̄ magis cecus q̄ h̄ȝ oculū erutum: q̄ȝ cuius
visus impedit̄ p̄p̄ aliquē humorē impedientē. Et sil'r dr̄
magis impossibile: qd̄ est f̄m seipsum impossibile: q̄ȝ qd̄
est simpl'r imposſ̄e. ¶ Ad 5m dōm q̄ sicut iam dcm̄ ē: de⁹ 5m
non dr̄ hoc non posse q̄ ipediatur ab aliquo: sed rationi-
bus predictis. ¶ Ad 6m dōm q̄ virginitas non opponit̄ 6m
p̄tui. sicut cecitas visui. s̄ȝ opponitur virili ꝯmixtioni. si-
ne qua natura partum facere non potest. deus autē pōt.
¶ Ad 7m dōm q̄ illa opposita. creatū ꝛ icreatū non fue- 7m
rūt i xp̄o f̄m idē. s̄ȝ f̄z diuersas nās. Un̄ non seq̄t̄ q̄ de⁹
nō pōt facere opposita inesse eidē f̄z idē. ¶ Ad 8m dō. q̄ 8m

qn̄ xp̄s intrauit ianuis clausis: ꝛ duo corpora fuerunt sil'
non est aliqd̄ fcm̄ ɔ geometrie p̄ncipia. Nā ad duo pun-
cta diuersoꝝ corpoꝝ ex vna pte non terminabaꝭ vna li-
nea: sed due. Quāuis .n. due linee mathematice non sint
distinguibiles nisi fm̄ sitū: ita ꝙ intelligi non pōt duas
lineas tales sil' esse: tn̄ due linee nāles distinguunꝭ i sub-
iecto. Ita ꝙ posito ꝙ duo corpa sint sil': seqtur ꝙ due li-
nee sint simul: ꝛ duo puncta: ꝛ due superficies.

¶ Utrum sit iudicandū aliqd̄ possibile vel impossibile fm̄ causas inferiores vel superiores.

Quarto queriꝭ. Utꝝ sit iudicādū aliqd̄
possibile vel impole fm̄ cās ife-
pm riores: aut fm̄ cās superiores. Et vr̄ ꝙ fm̄ su-
piores. Qꝛ sicut dicit q̄dā glo. z. cor. 10. Stul
titia sapientiuȝ mundi fuit: qꝛ iudicauerunt
pole ꝛ impole fm̄ qđ videbant in rerum nā: ḡ non ē iudi
cādū de poli ꝛ impoli fm̄ cās inferiores: sed fȝ supiores.
2m ¶ P̄. fm̄ phm̄ in. 10. metha. illud qđ est primū in oi gn̄e:
est mensura oium que sunt illius generis. Sȝ diuina po-
tentia est prima potentia: ḡ fm̄ eā dȝ aliqd̄ iudicari pole
3m ꝛ impole. ¶ P̄. quāto cā magis influit in effectū: tāto fȝ
eā magis dȝ iudiciuȝ sumi. Sȝ cā prima magis influit in
effcm̄: q̄ȝ cā 2a. ḡ fm̄ cām primā magis dȝ iudicari de ef-
fectu. Effectus ḡ iudicandi sunt poles vel ipoles: fm̄ cās
4m supiores. ¶ P̄. illuminare cecū est impole fm̄ cās iferio
res: ꝛ tn̄ h̄ est pole: cū qn̄qȝ fiat: ḡ non est iudicandū si ali
5m qd impole sit fm̄ cās inferiores: sed fȝ superiores. ¶ P̄.
mundum fore: fuit possibile antequā mundus esset. Nō
aūt fuit possibile fm̄ cās inferiores: ergo idē quod prius.

3p Sȝ ɔtra. fȝ illā cāȝ effcūs deberet iudicari polis: a
q̄ recip̄ politatē. Sȝ effcūs recipit possibi-
litatē vel ɔtingētiā aut ēt necessitatē a cā ꝓxima: nō aūt
a remota: sicut meritū recipit ɔtingētiā a libero arbitrio
qđ est cā ꝓxima: non aūt necessitatē a predestinatiōe di-
uina: que est cā remota: ḡ fm̄ cās inferiores q̄ sunt ꝓxie:
2o dȝ iudicari aliqd̄ pole vel impole. ¶ P̄. qđ est pole fm̄
cās inferiores: est ēt pole fm̄ cās superiores: ꝛ ita est pole
fm̄ oēm modū. Sed qđ est pole fm̄ oēm modū: est pole
simplr̄: ḡ fm̄ cās inferiores est aliquid iudicandum pole
3o simplr̄. ¶ P̄. cāe supiores sūt necessarie. Si ergo fȝ eas
essent iudicandi effectus: oēs effectus erūt necessarij: qđ
4o est impole. ¶ P̄. deo sunt oia possibilia. Si ḡ fm̄ ipsum
pole ꝛ impole iudicetur oia: nihil est impole: qđ est incō-
5o ueniens. ¶ P̄. noib' vtendū est fm̄ ꝙ plures vtunꝭ. Sȝ
de potentia h̄ mō hoies loquunꝭ ꝙ sint ista ordinate: po
tentia: dispō: necessitas: ꝛ actus: hec aūt inueniunꝭ i cāis
inferiorib' non supiorib': ḡ nō est iudicandū de possibili
tate reꝝ fm̄ cās superiores: sed fm̄ inferiores.

Rn̄o Rn̄deo dōm ꝙ iudiciuȝ de poli ꝛ impoli pōt ɔside
rari duplr̄. Uno mō ex pte iudicātiū. Alio
mō ex pte eius de quo iudicaꝭ. Quantū ad primū sciēdū
ē ꝙ si sunt due scie: quaꝝ vna ɔsiderat cās altiores: ꝛ alia
minus altas: iudiciū in vtraqȝ non eodē mō sumeꝭ: sȝ fȝ
cās q̄s vtraqȝ ɔsiderat: vt pȝ i medico ꝛ astrologo: quoꝝ
astrologus ɔsiderat cās supremas: medicus aūt cās ꝓxi-
mas. Un̄ medicus dabit iudiciū de sanitate vl' morte in
firmi: fȝ cās ꝓximas. i. v̄tutē nāe: ꝛ v̄tutē morbi. Astrolo
gus v̄o fȝ cās remotas. s. fm̄ pōnē sydeꝝ. Eodē mō est in
ꝓposito. Est .n. duplex sapia. s. mūdana: q̄ dr̄ phia q̄ ɔside-
rat cās inferiores. s. cās cātas: ꝛ fm̄ eas iudicat. Et dina q̄
dr̄ theologia: q̄ ɔsiderat cās supiores. i. dinas: fm̄ q̄s iudi
cat. Dr̄r āt supiores cāe dina attributa: vt sapia: bonitas:
ꝛ volūtas dina: ꝛ h̄ȝ. Sciendū tn̄ ꝙ ista qđ frustra moue
reꝭ de effectib' q nō p̄nt eē nisi supioꝝ cāꝝ. i. quos solus
deus facere potest. Illos .n. non ɔuenit dici possibiles: vl'
impoles fm̄ cās inferiores. Sȝ hec qđ moueꝫ de illis ef-
fectib': q sunt cāꝝ inferioꝝ. Hi .n. effectus sūt inferioꝝ
ꝛ supioꝝ. Sic .n. pōt in dubitatiōeȝ verti. Suiꝭ ēt ista qđ
nō hȝ locū in illis possibilib' ꝛ ipossibilib': q̄ n non dr̄r fȝ
aliquaȝ potentiā: sed fm̄ seipsa. Effect' aūt cāꝝ scdaꝝ: de
qb' est qđ: scdm̄ iudiciū theologi: dr̄r poles ꝛ ipoles: fm̄
cās supiores. Scdȝ aūt iudiciū phi dr̄r poles vel ipoles
fm̄ cās inferiores. Si aūt ɔsidereꝭ istud iudiciū quātuȝ
ad nām eius de q̄ iudicaꝭ: sic pȝ ꝙ effectus debēt iudica
ri poles vel impoles fm̄ cās ꝓximas: cū actio cāꝝ remo
taꝝ: fm̄ cās ꝓximas determineꝭ: q̄s p̄cipue effect' imi-
tātur. Et iō fm̄ eas p̄cipue iudiciū de effectib' sumiꝭ. Et
h̄ pȝ ēt p sil' de potētia passiua. Nā mā nō dr̄ ꝓp̄e loquē
do in potētia ad aliqd̄ q̄ est remota: sicut terra ad scipbū:
sed q̄ est ꝓpinq̄: vno motore potēs exire in actuȝ: vt pȝ p
phm̄ 9o metha. Sicut auꝝ est potentia scip hus: sola arte
educēte in actū. Et silr̄ effectus iquantū est ex sui nā: nō
nisi ꝓpinqs cāis poles vel impossibiles dicuntur.

Ad primum dōm ꝙ sapientes mūdi pp h̄ stul- Ad pm
ti vocanꝭ: qꝛ que fȝ cās inferiores
sunt impolia: simplr̄ ꝛ absolute impolia iudicabant etiā
deo. ¶ Ad 2m dōm ꝙ cōparatio polis ad potentiam: nō 2m
est sicut mēsurati ad mēsurā: sȝ sicut obiecti ad potētiaȝ.
Cōtingit tn̄ diuinā potētiā oiuȝ potentiarū eē mēsuraȝ.
¶ Ad 3m dōȝ ꝙ lȝ cā prima maxie influat in effcm̄: tn̄ ei' 3m
influentia p cāȝ ꝓximā determinaꝭ ꝛ specificaꝭ: ꝛ iō ei'
silitudinē imitaꝭ effect'. ¶ Ad 4m dōm ꝙ q̄uis illumi 4m
nare cecū sit deo pole: nō tn̄ pōt dici oino pole. ¶ Ad 5m 5m
dōȝ ꝙ mūdū fore: fuit pole respcū cāꝝ supioꝝ. Un̄ h̄ nō
ptinet ad q̄ōnē p̄ntem. Et p̄terea istud dcm̄: mundū fore
est possibile non solum fm̄ diuinam potentiam actiuaȝ:
sed ēt fm̄ seipsum: qꝛ termini non sunt discoherentes.

Ad primū qđ in ɔtrium obyciꝭ dōm ꝙ rō illa ꝓ- Ad pm
cedit quantū ad nām effectus de quo in ɔtriuȝ
iudicaꝭ. ¶ Ad 2m dōm ꝙ lȝ illud qđ est pole fm̄ cās ife- 2m
riores: sit ēt pole fm̄ supiores: non tn̄ ē ita de impoli: imo
magis eȝ: vn̄ nō seqꝭ ꝙ iudiciū debeat sumi vl'e siue vl'r
fm̄ cās inferiores de poli ꝛ impoli. ¶ Ad 3m dōm ꝙ nō 3m
iudicanꝭ aliq̄ impolia vel polia fm̄ aliquas cās: qꝛ sint
siles illis cāis in possibilitate vel in impossibilitate: sȝ qꝛ
cāis illis sunt poles vel impoles. ¶ Ad 4m dōm ꝙ fm̄ 4m
ɔsiderationeȝ theologi oia illa q̄ non sunt in se impolia:
polia dr̄r: fm̄ illđ. oia polia sunt credenti: ꝛ non est ipole
apud deū oē v̄bū. ¶ Ad 5m dōȝ ꝙ lȝ oia illa in cāis supio 5m
rib' nō ineniānꝭ: tn̄ cāis supiorib' sunt subiecta. Et prete
rea obiectio illa procedit de potentia passiua: nō de acti-
ua: de qua nunc loquimur.

¶ Utrum deus possit facere que non facit.

Quinto queriꝭ. Utrū deus possit facere
q̄ nō facit: ꝛ dimittere q̄ facit. Et
vr̄ ꝙ nō. Deus nō pōt facere nisi qđ p̄scit se fa pm
ctuꝝ: sed nō p̄scit se factuꝝ nisi qđ facit: ḡ de'
nō pōt faceꝭ nisi qđ facit. ¶ Sed dice. rn̄dēs
ꝙ ratio ista procedit de potentia in ordine ad prescientiam
non de potentia absoluta. ¶ Sed ɔtra. imobiliora sunt 2m
diuina humanis. Sȝ apud nos q̄ fuerunt: non p̄nt nō fu-
isse: ḡ multo minus q̄ deus p̄sciuit: non pōt non p̄sciuisse.
Sed p̄scia manente non pōt alia facere: ergo deus abso-
lute loquēdo nō pōt alia facere q̄ȝ que fecit. ¶ P̄. sic di- 3m
uina natura est imutabilis: ꝛ ita diuina sapientia. Sȝ po
nentes deum agere ex necessitate nature: ponebant eum
nō posse alia q̄ȝ que fecit ergo ꝛ similiter nos debem' po
nere q dicimus deuȝ agere fȝ ordinē sapie. ¶ Sȝ dice.
rn̄dēs ꝙ rō ista ꝓcedit de potētia regulata p sapientiaȝ:
non de potentia absoluta. ¶ Sed ɔ. Illud quod nō pōt 4m

fieri ſm ordinem ſapientie:abſolute hoi xpo impoſſe dr:
q̃uis illud potuerit de potentia abſoluta. Dr.n. Jo.8. Si
dixero q̃ non novi eũ:ero ſimilis vobis mẽdax. Poterat.n.
xps hec verba pronunciare. Sed q̃r ꝯ ordinem ſapientie
erat:dr abſolute q̃ xps non potuerit mentiri:ergo multo
amplius qd non eſt ſm ordinẽ ſapie:abſolute loquendo:
5° deus non põt. ¶ P̃. in deo duo ꝯdictoria ſil' eſſe nõ pñt.
Sed abſolutũ ⁊ regulatũ ꝯdictionẽ implicant. Nã abſo-
lutum eſt qd ſm ſe conſideratur. Illud vero qd regulat̃:
ordinem ad aliud hʒ:g̃ in deo non dʒ poni potentia abſo
6° luta ⁊ regulata. ¶ P̃. potẽtia ⁊ ſapia dei ſunt eq̃les: vna
g̃ aliã non excedit:potentia g̃ abſq; ſapientia eſſe nõ põt:
7° ⁊ ita potẽtia divina ſemp eſt ſapia regulata. ¶ P̃. quod
deus fecit eſt iuſtũ. Sed non põt facere niſi iuſtuʒ:g̃ non
8° põt facere niſi qd fecit:vel faciet. ¶ P̃. bonitatis divine
eſt vt non ſolũ ſe cõicet:ſed ordinatiſſime ſe cõicet. Sic
g̃ ea que fiunt a deo:ordinate fiunt. Sed preter ordineʒ
deus facere non põt:g̃ non poteſt facere alia q̃ que fecit.
9° ¶ P̃. deus non põt facere niſi qd vult:q̃r in agentibus p
voluntatẽ potentia ſeq̃tur voluntatẽ: velut imperanteʒ.
Sed non vult niſi que facit:g̃ non põt facere niſi qd fac.
10° ¶ P̃. deus cũ ſit ſapientiſſimus operator:nihil agit ſine
rõne. Rões aũt q̃bus deus agit. Diony. 5.c. de di.no. dic̃
eſſe productivas exñtiũ. Exiſtentia aũt ſunt que ſunt. Et
ſic deus rões non hʒ niſi eoꝝ que ſunt:g̃ non põt facere
11° niſi ea q̃ facit. ¶ P̃. ſm phos res nãles ſunt in p̃ moto-
re g̃ deus ẽ:ſicut artificiata in artifice: ⁊ ſic deus opatur
tãq̃ artifex. Sed artifex nõ opat̃ ſine forma vel idea ſui
opis. Domus.n.q̃ eſt mã:eſt a domo que eſt in mente ar-
tificis ſm phm. Sed deus non hʒ ideas niſi eoꝝ q̃ fecit:
vel facit:vel facturus eſt: g̃ preter h̃ deus nihil agere põt.
12° ¶ P̃. Aug. in li. de ſymbolo dicit. Hoc ſolũ deus nõ põt:
niſi qd non vult. Sed nõ vult niſi que facit:g̃ nõ põt niſi
13° que facit. ¶ P̃. deus mutari non põt:g̃ nõ ſe hʒ ad vtrũli
bet ꝯrioꝝ:⁊ ſic ſua potentia eſt determinata ad vnũ:g̃ nõ
14° põt facere niſi que facit. ¶ P̃. q̃cq̃d deus facit aut dimit
tit:facit aut dimittit optima rõne. Sed deus nõ põt face
re aliq̃d aut dimittere niſi optima rõne:g̃ non põt facere
15° nec dimittere:niſi qd facit aut dimittit. ¶ P̃. optimi eſt
optima adducere:ſm Platonẽ:⁊ ſic deus cũ ſit optimus
optimũ facit. Sed optimũ cũ ſit ſuplativũ:vno modo ẽ:
ergo deus nõ poteſt facere alio mõ: vel alia q̃ que fecit.
ꝯ p̃ **Sed contra** eſt qd dic̃ xps deus ⁊ hõ Math. 26°.
An poſſum rogare prẽm. Poterat g̃
2° xps aliq̃d qd nõ faciebat. ¶ P̃. ephe. 3. dr. Et q̃ põt oĩa fa
cere ſupabundãter q̃ intelligim⁹ aut petim⁹. Nõ tñ oĩa
3° facit:ergo põt alia facere q̃ que fecit. ¶ P̃. potentia dei
eſt infinita. Hoc autẽ non eſſet ſi determinaret̃ ad ea tñ
4° que facit:ergo põt alia facere q̃ que facit. ¶ P̃. Hug. de
ſancto Vict. dicit q̃ oĩpotentie dei non adequat̃ opus:g̃
potentia excedit opus:⁊ ita plura põt facere q̃ que facit.
5° ¶ P̃. po⁹ dei eſt actus non finitus:q̃r nõ p aliqd finitur:
h̃ aũt nõ eẽt ſi limitaret̃ ad ea que facit: g̃ idẽ quod p̃us.
Rñſio **Reſpondeo** dõm q̃ hic error.ſ. deũ non poſſe fa-
p̃° opio. cer̃ niſi q̃ facit duoꝝ fuit. Prĩo fuit
quorũdam phoꝝ dicentium deum agere ex neceſſitate
nãe. Q̃r ſi eſſet:cuʒ nã ſit determinata ad vnũ:divina po-
tentia ad alia agenda ſe extendere non poſſet q̃ ad ea q̃
facit. 2°. fuit quorũdam theologoꝝ ꝯſiderantiũ ordineʒ
2° opio. divine iuſtitie ⁊ ſapientie:ſm quem res fiunt a deo:queʒ
deũ preterire non poſſe dicebant. Et incidebant in h̃: vt
dicerent q̃ deus non põt facere niſi que facit. Et imponi
tur hic error magiſtro Petro almalarico. Haꝝ ergo poſi-
tionum veritatem ingramus vel falſitatẽ. Et primo pri
me. Q̃r.n. deus non agat ex neceſſitate nãe: planuʒ eſt vi-
dere. Oẽ.n. agens:agit pp̃ finẽ:q̃r oĩa optant bonũ. Actio
aũt agentis ad h̃ q̃ ſit ꝯveniens fini:opʒ q̃ ei adaptetur
⁊ p̃portionetur:qd nõ põt fieri niſi ab aliquo intellectu:
q̃ finem ⁊ rõnem finis cognoſcat: ⁊ proportionẽ finis ad
id qd eſt ad finem:aliter ꝯvenientia actionis ad finẽ ca-
ſualis eſſet. Sed intellectus preordinans in finẽ:q̃nq; q̃-
dem eſt ꝯiunctus agenti vel moventi:vt hõ in ſua actio-
ne:q̃nq; ſeparatus:vt pʒ in ſagitta:que ad determinatuʒ
finem tendit:non p intellectum ſibi ꝯiunctũ:ſed p intel-
lectum hoĩs ipſam dirigenteʒ. Impoſſe eſt aũt id qd agit
ex nãe neceſſitate ſibiipſi determinare finẽ: q̃r qd eſt ta-
le ẽ ex ſe agẽs:⁊ qd eſt agẽs vel motũ ex ſeipſo: in ipſo eſt
agere vel nõ agere:moveri vl' nõ moveri:vt dr. 8. phi. Et
h̃ nõ põt cõpetere ei qd ex neceſſitate movet̃:cũ ſit deter
minatũ ad vnũ. Vñ opʒ q̃ oĩ ei qd agit ex neceſſitate na-
ture determinet̃ finis ab aliq̃ q̃ ſit intelligens. Propter
qd dr̃ a phis q̃ opus nature:eſt opus intelligentie. Vñ ſi
aliq̃ñ aliqd corpus nãle adiungit̃ alicui intellectui:ſicut
in hoĩe pʒ:quãtũ ad illas actiones q̃b⁹ intellectus illi fi-
nẽ determinat:obedit nã voluntati:ſicut ex motu locali
hoĩs pʒ:quãtũ vo ad illas actiões in q̃b⁹ ei finẽ nõ deter-
minat:nõ obedit:ſicut in actu nutrimẽti ⁊ augmenti. Ex
his g̃ colligit̃ q̃ id qd ex neceſſitate nãe agit:impoſſe ẽ eẽ
p̃m agẽs:cũ determinet̃ ſibi finis ab alio. Et ſic pʒ q̃ impoſſe
eſt deũ agere ex neceſſitate nãe:⁊ ita radix prie põis fal-
ſa ẽ. Sic aũt reſtat inveſtigare de ſcḋa põne. Circa quod
ſciẽdũ eſt qd dupl'r dr aliq̃s nõ poſſe aliq̃d. Uno mõ ab-
ſolute:q̃ñ.ſ. aliq̃d p̃cipioꝝ:qd ſit neceſſariũ actiõi:ad
actionẽ illã nõ ſe extẽdit: vt ſi pes ſit ꝯct⁹:hõ nõ põt am-
bulare. Alio mõ ex ſuppõne. Poſito.n. oppoſito alicuius
actiõis:actio fieri nõ põt. Nõ.n. poſſum ambulare dũ ſe-
deo. Cũ aũt deus ſit agẽs p voluntatẽ ⁊ intellectũ:vt p̃ba
tũ eſt:opʒ in ipſo tria actiõis p̃cipia ꝯſiderare. Et p̃° itel
lectũ. 2° voluntatẽ. 3° potẽtiã nãe. Intellect⁹ g̃ voluntatem
dirigit:voluntas vo potẽtie imperat q̃ exeq̃t̃. Sed intelle
ctus non movet niſi inquãtũ p̃ponit voluntati ſuũ appeti
bile:vñ totũ movere intellect⁹ eſt in voluntate. Sed du-
pliciter dr deũ abſolute nõ poſſe aliq̃d. Uno mõ q̃ñ potẽ
tia dei nõ ſe extẽdit in illud: ſic̃ dicim⁹ q̃ deus nõ poteſt
facere q̃ affirmatio ⁊ negatio ſint ſil' vera: vt ex ſupra di
ctis pʒ. Sic aũt nõ põt dici q̃ deus non põt facere niſi qd
facit. Cõſtat.n. q̃ potentia dei ad multa alia põt ſe exten
dere. Alio mõ q̃ñ voluntas dei ad illud ſe extendere nõ
põt. Opʒ.n. q̃ quelibet voluntas habeat aliquẽ finẽ quẽ
naturaliter velit:⁊ cuius contrarium velle nõ poſſit. Si-
cut hõ nãl'r ⁊ de neceſſitate vult beatitudineʒ:⁊ miſeriaʒ
velle nõ põt. Cũ h̃ ãt q̃ voluntas velit neceſſario finẽ ſuũ
nãlẽ:vult ẽt de neceſſitate ea ſine q̃b⁹ finẽ hr̃e non põt:ſi
h̃ cognoſcat. Et hec ſunt q̃ ſunt cõmẽſurata fini. Sicut ſi
volo vitã:volo cibũ. Ea vo ſine q̃b⁹ finis hr̃i poteſt q̃ nõ
ſunt fini cõmẽſurata:nõ de neceſſitate vult. Finis g̃ nãl'
divine voluntatis eſt eius bonitas:quã nõ velle nõ põt.
Sʒ fini huic nõ cõmẽſurant̃ creature:ita q̃ ſine his divi
na bonitas manifeſtari nõ poſſit:qd deus itẽdit ex crea-
turis. Sic̃.n. manifeſtat̃ divina bonitas p has res q̃ nũc
ſunt:⁊ p hũc reꝝ ordinẽ:ita põt mãifeſtari p alias creatu
ras:⁊ alio mõ ordĩatas:⁊ iõ dĩna voluntas abſq; p̃iudicio
bonitatis iuſtitie ⁊ ſapientie:poteſt ſe extẽdere in alia q̃
que facit. Et in hoc fuerunt decepti errantes. Eſtimave
runt enim ordinem creaturarum eſſe quaſi cõmenſura-
tum divine bonitati quaſi abſq; eo eſſe nõ poſſet. Pʒ er-
go q̃ abſolute deus põt facere alia q̃ q̃ fecit. Sed q̃r ipſe
non põt facere q̃ contradictoria ſint ſil' vera: ex ſuppoſi-
tiõe poteſt dici q̃ deus non poteſt alia facere q̃ que fecit
Suppoſito enim q̃ ipſe non velit alia facere:vel q̃ pre-

sciuerit se nō alia facturū:nō pōt alia facere. vt itelligat cōpositē:non diuisim.

Ad p^m Ad primū ḡ dōs:φ hec locutio:de^s nō pōt facere nisi qd pscit se facturū:est duplex: q: exceptio pōt referri ad potētiā q̄ iportat p li.pōt:vel ad actū q iportat p li.facere. Si p^o mō tūc locutio est falsa. pluria.n.pōt facere φ psciat se facturū. Et in h sensu rō pcedebat. Si aūt z^o mō:sic locutio est vera:τ est sensus:φ nō pōt eē φ aliqd fiat a deo:τ nō fit a deo pscitus.

z^m Sȝ hic sensus nō est ad ppositū. Ad z^m dōs:φ in deo nō cadit pteritū:τ futurū:sȝ qcqd est in eo est totū in psenti eternitatis. Nec pteritū vel futurū in eo vbū significat nisi per respcm ad nos:vñ nō bȝ h locuȝ obō de necessitate pteriti. Nibilominº dicēdū est φ obō nō est ad ppositū:q: pscia nō cōmēsurat potētie faciēdi:de qua

3^m est q̄s:s solū diuine actioni:vt dcm est. Ad 3^m dōs:φ illi qui dicebāt deū agere ex necītate nāe:ponebant possibilitatē de q̄ agit nō solū rōne imutabilitatis nāe:sed rōne determinatiōis nāe ad vnū. Sapia aūt diuina nō est determinata ad vnū:s ȝ de bȝ ad multa faciēda:vñ nō est sile.

4^m Ad 4^m dōm:φ xps nō poterat velle dre illa vba absolute:que mēdaciū iportāt sine piudicio sue bonitatis. Sic aūt nō est in pposito:vt ex dcis pȝ. Et iō non sequitur.

5^m Ad 5^m dōs:φ absolutū τ regulatū nō attribuunt diuine potētie:nisi ex nrā ɔsideratiōe:q̄ potētie dei in se ɔsiderate q̄ absoluta dr aliqd attribuit:qd nō attribuit ei fm

6^m φ ad sapiam coparat:put ē ordinata. Ad 6^m dōs:φ pō dei nunq̄ est in re sine sapia:s ȝ a nobis cōsiderat sine

7^m rōne sapie. Ad 7^m dōm:φ de^s fecit qcqd est iustuȝ in actu.nō aūt qcqd est iustum in potētia.pōt.n.aliqd facere:qd nūc nō est iustū:q: nō est:vñ si esset faceret iustum.

8^m Ad 8^m dōs:φ diuina bonitas pōt se cōmutare ordinate:

9^m nō solū isto mō quo res operat:sȝ multis alijs. Ad 9^m dōs:φ licȝ de^s nō velit facere nisi q̄ facit:pōt tñ alia velle.

io^m le. Et iō absolute loquēdo:pōt alia facere. Ad io^m dōs φ rōnes ille de qbus Diony.loqtur:intelligit eē pducti tas exītius absolute.nō solū aūt eoꝝ q̄ nūc sunt in actu.

ii^m Ad ii^m dōm:φ in hac qōne vlat vtrū eoꝝ q̄ nec sunt nec erunt:nec fuerunt:q̄ tñ deus facere pōt sit ydea. Uidet dōs φ si ydea fm ɔpletā rōnē accipiat.s.fm φ ydea noiat formā artis:nō solū itellcā excogitatā:sȝ et per voluntatē ad opus ordinatā:sic pdicta nō bñt ydeā. Si vo accipiat fm iperfectā rōnē:put.s.est soluȝ excogitata in itellcū artificis:sic bñt ydeas. pȝ.n.in artifice creato:φ excogitat aliquas opatiōes q̄ nunq̄ opari itēdit. In deo vo qcqd ipse cognoscit est in eo per modū excogitati:cū in ipso non differat cognoscere actu τ habitu. Ipse.n.nouit totā potētiā suā:τ qcqd pōt. Un oium q̄ pōt bȝ rōnes q̄si

iz^m excogitatas. Ad iz^m dōs:φ itelligēdū ē h deū nō posse:qd nō vult se posse. Et sic nō facit ad ppo^m. Ad i3^m

i3^m dōs:φ lȝ de^s sit imutabilis:tñ ei^s volūtas nō est determinata ad vnū in his q̄ faciēda sunt. τ iō bȝ liberū arbitriū.

i4^m Ad i4^m dōs φ optima rō q̄ de^s oia facit:est sua bonitas:τ sua sapia:q̄ manerent ēt si alia:vel alio mō faceret.

i5^m Ad i5^m dōs φ illud qd facit est optimū per ordinē ad dei bonitatē. Et iō qcqd aliud est ordinabile ad eius bonitatē:fm ordinē sue sapientie:est optimum.

Utrū de^s possit facere q̄ sunt aliqȝ possibilia.

Sexto q̄rit vtrū deus possit facere q̄ sunt aliqȝ possibilia:vt peccare:ambulare:τ hȝ. Et vr φ sic. Q: Aug.dic.φ melior ē nā q̄ pōt peccare:φ q̄ peccare non pōt. Sȝ oē

p^m qd est optimū:ē deo attribuēdū.ḡ de^s pōt pec

z^m care. Pr̄. illud qd ē laudabilitatis:nō dȝ deo subtrahi. Sȝ in laudē viri dr Eccl.3i. Qui potuit trāsgredi τ nō ē trāsgressus.ḡ posse trāgredi τ nō transgredi:deo dȝ attri

3^m bui. Pr̄. phs dic.pōt de^s τ studiosus praua agere.ḡ de^s pōt peccare. Pr̄. q cūq̄ cōsentit i pctm̄ mortale:peccat

4^m mortalr:qcūq̄ pcipit pctm̄ mortale ɔsentit:imo quodāmō pncipalr facit. Cū ḡ de^s pcepit pctm̄ mortale abrahe .s.φ iterficeret filiū inocētē:τ Osee φ acciperet mulierē fornicariā:τ faceret ex ea filios fornicatiōis:τ Semey: vt malediceret Dauid:vt habet z^o Re.i6. Quem cōstat peccasse ex pena sibi inflicta z^o Re.iz. Uñ φ ipse pecca

5^m uerit mortalr. Pr̄. qcūq̄ coopat peccāti mortalr:ipse peccat mortalr. Sȝ de^s coopat peccāti mortalr. Ipse.n. opat in oi opatiōe:τ p ɔñs i oi eo q̄ mortalr peccat.ḡ de^s

6^m peccat. Pr̄. Aug.in li^o de nā τ libo arb^o:τ hr in glo. Ro. p. Q: de^s opat in cordib^s hoiȝ:iclinādo volūtates eoꝝ in qcūq̄ voluerit:siue in bonū siue in malū. Sȝ iclina

7^m re volūtatē hoīs i malū:ē pctm̄.ḡ de^s peccat. Pr̄. hō factº est ad ymaginē dei:vt hr Gen.p. Sȝ qd iuenit i ymagine:ɔs iueniri in exēplari. Hois āt volūtas ē ad vtrūlȝ.

8^m ḡ τ volūtas dei:τ ita pōt peccare τ nō peccare. Pr̄. qcqd pōt vtº īferioꝝ:pōt τ supioꝝ. Sȝ hō eº vtº ē īferioꝝ

9^m vtute:pōt ābulare:peccare:τ alia hȝ facere.ḡ τ de^s. Pr̄. tūc aliqs omittit:qn̄ nō fac bona q̄ pōt. Sȝ de^s pōt mlta

io^m bona facere:q̄ nō fac.ḡ omittit:τ ita peccat. Pr̄. qcūq̄ pōt phibere pctm̄:τ nō phibȝ:vr peccare. Sȝ de^s pōt p

ii^m hibere oia pctā. Cū ḡ nō phibeat:videt φ peccet. Pr̄. Amos.3.hr ñ ē malū i citate qd de nō faciat. Hoc āt ñ pōt itelligi de malo pene. Nā dr Sap.p. Q: de^s mortē nō fecit.ḡ ops itelli de malo culpe:τ sic de^s ē actor mali culpe.

Sed cōtra Jaco.p.dr. De^s lux est τ tenebre in eo nō sunt vlle. Sȝ pctā sunt tenebre spi 3 p.

ritualeȝ.ḡ pctm̄ in deo eē nō pōt. Pr̄. pnceps ppya le z^o

gib^s astrict^s nō tenet. Sȝ oē pctm̄ ē ɔ legē dinā:vt Aug. dicit.ergo deus pctō astringi non pōt. Rñ:

Respondeo dōs:φ sic supra dcm̄ ē:deuȝ absolute aliqd nō posse dr dupli. Uno^o ex pte volūtatis. Alio^o ex pte potētie. Ex pte siqdē volūtatis de^s nō pōt facere qd nō pōt velle. Cū aūt nulla volūtas possit velle ɔtū ei^s qd nālr vult:sic volūtas hoīs nō pōt velle miseriā:ɔstat φ volūtas dina nō pōt velle ɔtriuȝ sue bonitatis:quā nālr vult. Pctm̄ aūt ē defect^s q̄dā a dina bonitate. Unū de^s nō pōt velle peccare. Et iō absolute ɔcedēdū ē:φ de^s peccare nō pōt. Ex pte vo potētie dic deū nō posse aliqd dupli. Uno^o rōne ipsius potētie. Alio^o rōne posse. Potētia siqdē ei^s q̄tū in se est:cū sit ifinita:i nullo deficiēs iuenit:qd ad pōm ptineat. Sȝ q̄dā sunt q̄ fm nomē pōm iportāt:q̄ fm rē sunt potentie defect^s:sic multe negatiōes sunt:q̄ in affirmationib^s icludun tur:vt cū dr posse deficere:videt fȝ modū loquēdi:q̄dā potētia iportari:cū magis potētie defect^s iportet. Et pp h pō aliq̄ dr eē pfecta.fm phm 5° meta.qn̄ ista non pōt. Sic.n.ille affirmatiōes hñt vim negationū fȝ rē:ita iste negatiōes hñt vim affirmationū. Et pp h dicim^s deū nō posse deficere:τ p ɔñs nō posse moueri:q: motus τ defect^s:quādā iperfectionē iportant:τ p ɔñs nō posse eū ambulare:nec alios act^s corporeos exercere:q̄ sine motu nō fiunt. Rōne vo posse dr deū aliqd nō posse facere:q: id ɔdictionē iplicat:vt ex supradictis pȝ. τ p hūc modū dr φ nō pōt facere aliū deū eq̄lē sibi. Implicat.n.ɔdictio ex eo φ factū ɔs eē in eo aliquo^s:cū recipiat eē ab alio: τ sic nō pōt eē act^s purus:qd est pptiū ipsi^s dei.

Ad primum ḡ dōs φ illa ɔpatio nō est itelligēda vlr:sȝ solū inter hoīem τ alia Ad p^m

bruta. Ad z^m dōs:φ id qd dr in laudē hoīs:nō semp ē z^m

ɔgruū laudi dinē:imo eēt blasphemia:vt si diceret deus penitere:τ hȝ. Aliqd.n.vt dic Diony.ē in īferiori nā lau

3m dabile. qd i supiori nā vitupat. ¶ Ad 3m dōz φ vbū phi
ē itelligēdū sub ꝯditiōe volūtatis. Hec. n. cōditionalis ē
vā. De⁹ pōt praua agere si vult. Nihil. n. phibz cōditio-
nalē eē verā: lz aīs ⁊ ꝯn̄s sint īpoīa: vt pz in hac. Si hō
4m volat: hz alas. ¶ Ad 4m dōz: φ nihil phibz aliquē actū
q in se eēt pctm̄ mortale: aliq̄ circūstātia addita fieri vir-
tuosū. Occidere. n. hoīez absolute pctm̄ mortale ē: sz mi-
nistro iudicis occidere hoīez pp iusticiā ex pcepto iudi-
cis: nō ē pctm̄: sz act⁹ iusticie. Sic āt pnceps ciuitatis hz
disponere de hoīb⁹: q̄ntū ad vitā ⁊ mortē: ⁊ alia q̄cūq3 pti-
nēt ad finē sui regiminis: q est iusticia: ita de⁹ hz oīa in sui
dispōne dirigere ad finē sui regimīs: qd ē ei⁹ bonitas. Et
iō lz occidere filiū innocentē de se possit eē pctm̄ morta-
le: tn̄ si h̄ fiat ex pcepto dei: pp finē quē de⁹ puidit ⁊ ordi-
nauit: lz ēt sit hoī ignot⁹: nō ē pctm̄: sz meritū. Et silr etiā
dōz ē de fornicatiōe Osee: cū cōstet deū eē ordinatorē to-
tius hūane gnōnis: q̄uis qdā dicāt: φ h̄ nō acciderit fz
vitatē rei: sz fm visionē pphie. De pcepto aūt Semei ē
dōz alr. Dr̄. n. de⁹ dupl̄r pcipere. Uno° loq̄ndo spūalr vl
corporalr per subaz creatā: ⁊ sic pcepit Abrahe ⁊ pphis.
Alio° iclinādo: sic dr̄ pcepisse vermi: vt comederet hede-
rā. Jone p̄. ⁊ p huc modū pcepit Semei vt malediceret
Dauid: in q̄ntū cor ei⁹ iclinauit: ⁊ h̄ p modū q īfra dicet.
5m ¶ Ad 5m dōz φ opatio pcti: q̄ntū ad id qd hz de entitate
⁊ actualitate: refert in deū sic in cāz: q̄ntū vo ad id qd hz
de deformitate pcti: refert i libez arb. nō i deū: sic qcqd
mot⁹ est in claudicatiōe: est a vtute gressiua. deformitas
6m aūt ei⁹ est a curuitate cruris. ¶ Ad 6m dōm: φ de⁹ nō dr̄
iclinare volūtates hoīuz in malū: imittēdo maliciā: vel
ad maliciā cōmouēdo: sz pmittēdo ⁊ ordinādo: vt. vz. q
crudelitatē exercere ꝯsentiūt i illos exerceāt q̄s dignos
7m de⁹ iudicat. ¶ Ad 7m dōz: φ nō est neciuz qcqd in hoīe
iuenit: q̄uis sit ad ymaginē: in deo iueniri: ⁊ tn̄ in ppo-
sito volūtas dei est ad vtrūlibz: qz nō ē ad vnū obm̄ dter-
minata. Pōt. n. h̄ facere vel nō facere: aut facere h̄ vl il-
lud. Nō tn̄ sequit φ aliqd istorū possit malefacere: qd ē
8m peccare. ¶ Ad 8m dōm: φ oīo illa tz in his q̄ ptinent ad
ptātis pfectionē. nō aūt in his q̄ iportant ptātis defectū.
9m ¶ Ad 9m dōm: φ lz de⁹ possit multa bona facere: q̄ nō fa-
cit; nō tn̄ omittit: qz nō dz illa facere: qd reqrit ad rōnez
10m omissionis. ¶ Et silr dōm ē ad 10m. nā nō est reus pcti: q
11m pctm̄ nō ipedit: nisi qn̄ ipedire dz. ¶ Ad 11m dōm φ vbū
Amos itelligit de malo pene. Qz aūt dr̄ Sap. p̄. De⁹ mor-
tē nō fecit: itellr q̄ntū ad ipsaz cāz mortis: q̄ ē meritū cul-
pe vl q̄ntū ad p̄ᵃᵐ nāe istitutionē: q̄ fec̄ hoīez suo mō imor-
talem. ¶ Utrū deus sit omnipotēs.

p̄m SEptimo q̄rit q̄re deus dicat oīpotēs. Et vr̄ φ dicat oīpotēs: qz sim-
pliciter oīa possit. Sic. n. de⁹ dr̄ ops: ita dicit
oīsciēs. Sed dr̄ oīsciens: qz simpl̄r oīa scit. g̊ ⁊
2m ops dr̄: qz simpl̄r oīa pōt. ¶ P̄. si nō iō dicat
ops: qz simpl̄r oīa possit: tūc hec distributio iportata: nō
est absoluta: sz accōmodata. Talis autē distributio: nō ē
vlis: sz determinat ad aliqd. g̊ dina potētia eēt ad aliqd
determinata: ⁊ non eēt infinita.

ꝯp̄. Sed cōtra. De⁹ nō pōt facere: sic dcm̄ ē: vt affir⁹
⁊ negatio sint sil' vera: nec pt peccare:
nec mori. Hec aūt icludunt in hac distributiōe: si abso-
lute sumat. g̊ nō dz absolute sumi: ⁊ ita hō nō pt dici ops:
p̄m 2° qz oīa possit absolute. ¶ Jtē vr̄ φ dicat ops: qz pōt oīa q̄
vult. Dicit. n. Aug⁹. in enchiri. Non ob aliud vocat ops:
ꝯp̄. Sed ꝯtra (nisi qz quicquid vult potest.
beati pnt qcqd volunt: alr volūtas eorū
nō eēt pfecta: nō tn̄ dnr oīpotētes. g̊ h̄ nō suffic̄ ad rōnē
2° oīpotētie: φ hō possit qcqd vult. ¶ P̄. volūtas sapiētis
nō est de ipossibili: vn̄ nullus sapiēs vult: nisi qd pōt: nec
tn̄ qlibz sapiēs ē ops. g̊ idē qd p̄⁹. ¶ Jtē vr̄ φ dicat ops: p̄m 3°
qz possit oīa possibilia. Dr̄. n. oīsciēs: qz scit oīa scibilia. g̊
pari rōne dr̄ ops: qz pōt oīa possibilia.

Sed ꝯtra. si dr̄ ops: qz pōt oīa possibilia: aut h̄ ē ꝯp̄.
qz pōt oīa possibilia sibi: aut qz pōt oīa
possibilia nāe. Si qz pōt oīa possibilia nāe: tūc ei⁹ oīpotē-
tia nāe pōm nō excedit: qd est absurduz. si vo qz pōt oīa
possibilia sibi: tūc pari rōne qlibz dicet ops: qz qlibz pōt
oīa possia sibi. ¶ Et pterea est ibi q̄dā expō p circūlocu- 2°
tionē: q̄ nō est ꝯueniēs. ¶ Jtē q̄rit quare deus dr̄ oīpo- vltim
Rn̄deo (tens: ⁊ oīsciens: ⁊ nō omniuolēs.
dōz φ qdā volētes rōnē oīpotentie assigna- Rñ.
re: q̄dā acceperūt: q̄ ad rōnē oīpotētie nō ptinēt: sz magl
sunt cā oīpotētie: vel ptinētia ad pfectionē oīpotētie: vl
ptinētia ad rōnē potētie: vl ad modū hn̄di pōm. Quidā p̄° opio.
. n. dixerūt φ iō de⁹ ē oīpotēs: qz hz pōm īfinitā. Qui nō
dicūt rōnē oīpotētie sz cāz: sic oīa rōnalis ē cā hoīs: sz nō
est ei⁹ diffō. Quidā vo iō dixerūt deū oīpotētē: qz nō pōt 2° opio.
aliqd pati: nec pōt deficere: nec aliqd pōt in ipz: ⁊ alia hō
q̄ ad pfectionē potētie ptinēt. Quidā ēt dixerūt φ iō dr̄ 3° opio.
ops: qz pōt qcqd vult: ⁊ h̄ hz a se ⁊ p se: qd ptinet ad mo-
dū habēdi pōm. He aūt rōnes oēs iō sunt īsufficiētes: qz
pter mittūt rōnes opationū ad oba: q̄s iplicat oīpotētia.
Et iō dōz ē φ accipiēda ē aliq̄ triū viarū q̄ tacte sunt in
obyciēdo: ⁊ dicūt ꝯpationē ad oba. Dōm g̊ ē: φ sic supra
dcm̄ ē: pō dei q̄ntū ē de se: ad oīa illa oba se extēdit: q̄ ꝯdi-
ctionē nō iplicāt. Nec ēt īstātia de illis ē: q̄ defectū ipor-
tāt: vel corpalē motū: qz posse ea: deo ē nō posse. Ea vo q̄
ꝯdictionē iplicāt: de⁹ nō pōt: q̄ qdē sūt ipoīa fm se. Re-
lingt g̊ φ dei pō ad ea se extēdat: q̄ sūt poīa fm se. Hec
āt sūt q̄ ꝯdictionē nō iplicāt. Constat g̊ φ de⁹ iō dr̄ ops:
qz pōt omnia que sunt possibilia fm se.

Ad primum g̊ dōm φ de⁹ dr̄ oīsciēs: qz scit oīa Ad p̄m
scibilia. Falsa āt q̄ nō sunt scibilia
nescit. Jmpoīa āt fz se: ꝯpant ad pōm: sic falsa ad sciaz.
¶ Ad 2m dōz φ rō illa pcederet: si distributio termina- 2m
ret īfra gen⁹ possibiliuz: h̄ mō. φ nō se extēderet ad oīa
poīa. ¶ Ad illō qd q̄rit de alia rōne oīpo° dōz φ posse ad p̄m 2°
qcqd vult facere: nō ē sufficiēs rō oīpo°: sz est sufficiēs si-
gnū oīpo°. Et sic itelligēdū est vbū Aug. ¶ Ad illud qd ad p̄m 3°
argr de 3° rōne dōz: φ hō dr̄ ops: qz pōt oīa poīa absolu-
te: ⁊ iō obō nō recte pcedit de poīb⁹ deo vel nāe. ¶ Ad Ad vltm
illō qd vltio q̄rit dōm φ i his q̄ agunt p volūtatē: vt dr̄
9° meta. pō ⁊ scia determiant ad op⁹ p volūtatē: ⁊ iō scia
⁊ pō in deo q̄si nō determiata vlr pnūciant: vt cū dr̄ oī-
sciēs vl ops: sz volūtas q̄ determiat: nō pt eē oīuz: sz eoz
tn̄: ad q̄ pōz ⁊ sciaz dtermināt. Et iō hō n̄ pt dici oīuolēs.

De potētia generatiua in diuinis. Et hz. 6. arti.
p̄. n. q̄rit vtz in dinis sit gnātiua pō.
2° vtrū pō gnātiua i dinis dicat eēntialr vel notionalr.
3° vtrū pō gnātiua in actu gnōnis pcedat p iperiū volū-
tatis. 4°. vtrū i dinis possint eē plēs filij. 5° vtrū pō ge-
nerādi sub oīpotētia ꝯphēdat. 6° vtrū potētia gnāndi
⁊ potētia creādi sint idem. Qō. II.

QUestio ē de pō gnātiua in dinis. Et
circa h̄ p̄ q̄rit vtz i dinis sit
p̄m gnātiua pō. Et vr̄ φ nō. Oīs. n. pō vel est
actiua vel passiua. Sz i dinis nō pt eē pō
passiua aliq̄: nec ibi gnātia pō pt eē actia:
qz sic fili⁹ eēt act⁹ vl fact⁹: qd ē ꝯ fidē. g̊ i
2m dinis nō ē pō gnātia. ¶ P̄. fz ph̄z i li° de
som. ⁊ vi. c⁹ ē pō: ei⁹ ē actio. Sz gnō nō ē i dinis. g̊ nec gnā-
tiua pō. pba° medie. Ubicūq3 ē gnō: ibi ē cōicatio nāe ⁊
receptio eiusdē. Sz cū recipe sit nāe vl passiue po°. q̄ in

diuis nō ē recep° deo ꝯpetere nō pt.ḡ i diuis ñ pt eē gnō.
3ᵐ ¶ P̄.gnās opȝ esse distictū agenito. Nō āt ſm illō qḋ
gnās cōicat genito:qꝛ i h̄ poti° ꝯueniūt.ḡ oȝ eē i genito
aliqd aliō ab eo qḋ est ſibi p gnōnē cōicatū. Et ita oȝ oē
genitū eē ꝯpositū:vt vr̄. In diuis āt nō ē aliq̄ ꝯpō.ḡ nō
4ᵐ pt eē genit° ds:ꝛ ſic nō ē ibi gnō:ꝛ ita vt pus. ¶ P̄.nihil
ipfectiōis ē deo attribuēdū. Sȝ oīs pō reſpcū ſui act°:i
pfecta ē:tā actia q̄ȝ paſſiua.ḡ pō gnātia i dō ponēda nō ē.
5ᵐ ¶ Sȝ dice.ridēs ꝙ h̄ ē vez ō pō ñ ꝯiūcta actui. ¶ Sȝ
ꝯ.oē qḋ pficit p alteꝝ:ē min° pfcm eo p qḋ pficit. Sȝ pō
ꝯiūcta actui pficit p actuȝ.ḡ act° ē ea pfectioꝛ:ꝛ ſic ēt pō
6ᵐ actui ꝯiūcta:reſpcū act° ipfecta ē. ¶ P̄.nā diua ē effica
cioꝛ i agēdo q̄ȝ nā creata. Sȝ i creaturis iuenit nā aliq̄ q̄
nō opat p aliq̄ȝ pōȝ mediā:ſȝ p ſeipaȝ:ſic ſol illuiat ae
rē:ꝛ aīa viuificat corp°.ḡ multo forti° diua nā nō p aliq̄ȝ
pōm:ſȝ p ſeipaȝ ē pn̄ᵐ gnōnis:ꝛ ita i diuis nō eſt ponēda
7ᵐ pō gnātia. ¶ P̄.gnātia pō:aut atteſtat dignitati:aut idi
gnitati. Nō āt atteſtat dignitati:qꝛ ſic i ſupioꝛib° creatu
ris eēt magis q̄ȝ i īfimis.ſ.i āgelis ꝛ celeſtib° corpib° ma
gis vel poti° q̄ȝ i aīalib° ꝛ i plātis.ḡ atteſtat idignitati:ꝛ
8ᵐ ſic nō ē i deo ponēda. ¶ P̄.i reb° iferioꝛib° duplex iueni
tur gnātia pō.ſ.ꝯpleta:vt i his q̄ꝝ gnō ē p ſexuū ꝯmixti
onē:ꝛ icōpleta:q̄ ē ſine ſexuū ꝯmixtiōe:vt i plātis.Luȝ ḡ
ꝯpleta dō nō attribuat:qꝛ nō pt poni i diuis ſexuū ꝯmix
9ᵐ tio:vr̄ ꝙ nullo° ſit ibi pō gnātia. ¶ P̄.ſub pō nō cadit ni
ſi poſſe:cū pō reſpcū poſſis dicat. Sȝ gnōnē eē i diuis nō
ē poſſe vel ꝯtigēs:cū ſit eternū.ḡ reſpcū ei° pō i diuis dici
10ᵐ nō pt:ꝛ ſic nō ē ibi gnātia pō. ¶ P̄.pō dei cū ſit ifinita:ñ
finit nȝ ad actū nȝ ad obm̄. Sȝ ſi ſit i deo pō gnātiua ei°
act° erit gnō:effect° vō fili°.ḡ pō pr̄is non ſe hēbit tm̄ ad
11ᵐ vnū filiū gnānᵐ:ſȝ ad plēs:qḋ ē abſurdū. ¶ P̄.ſȝ Auic.
qn̄ res aliq̄ hȝ aliqd tm̄ ab altero:ei ſȝ ſe ꝯſiderate:attri
buit oppoᵐ ei°:ſic aer q nō hȝ lumē niſi ab a°:ſȝ ſe ꝯſide
rat° ē tenebroſus. Et p hūc modū oēs creature q̄ hnt ab
a° eē:vitatē:ꝛ necitatē:ſȝ ſe ꝯſiderate ſūt nō entes:falſe:
ꝛ ipoſſes. Sȝ nihil tale pt eē i diuis.ḡ nō pt ibi eē aliqs q
tm̄ hēat eē ab altero:ꝛ ita ñ pt ibi eē aliqs genit°:ꝛ p ꝯñs
12ᵐ nec gnō:nec gnātia pō. ¶ P̄.i diuis fili° nō hȝ aliqd:niſi
qḋ a pr̄e accipit:alr̄ ſeq̄ret ꝙ eēt ibi ꝯpō. Sed a pr̄e acce
pit eēntiā.ḡ i filio nō ē niſi eēntia. Si ḡ ē ibi gnō:vl̄ fili°
eſt genit°:oportebit eēntiā eē genitā:qḋ ē falſū:qꝛ ſic eēn
13ᵐ tia diſtigueret i diuis. ¶ P̄.ſi pr̄ gnāt i diuis:oȝ ꝙ ei cō
ueniat ſȝ ſuā nāȝ. Sȝ eadē ē nā i pr̄e ꝛ filio.ꝛ.ſ.ſ.ḡ eadē rōe
14ᵐ ꝛ fili° ꝛ.ſ.ſ.gnābūt:qḋ ē ꝯ fidei documēta. ¶ P̄.nā q̄ ppe
tuo ꝛ pfecte i vno ſuppoſito iuenit.ñ cōicat alteri ſuppo
ſito. Sȝ nā diua pfecte iuenit in pr̄e ꝛ ppetuo:cū ſit icoꝛ
ruptibilis.ḡ alteri ſuppoſito nō cōicat:ꝛ ita nō ē ibi gnō.
15ᵐ ¶ P̄.gnō ē ſpēs mutatiōis. Sȝ i diuis ñ ē aliq̄ mutatio.
ḡ nec generatio.ḡ nec gnātiua potētia.

3ꝑ. **Cōtra.** ſȝ phm in 4° meta. perfectū vnūqḋq̄ ē:qn̄
pt alteꝝ tale facere q̄le ipȝ ē. Sȝ de° pr̄ ē pfect°.ḡ pt alte
2° rū talē facere q̄lis ipe ē:ꝛ ſic pt filiū gnāre. ¶ P̄.Augu.
dic.ꝙ ſi pr̄ gnāre nō potuit:ipotēs fuit. Sȝ i dō nullo° eſt
ipotētia.ḡ potuit gnāre:ꝛ ſic ē ibi potētia generādi.

Rñ. **Reſpōdeo** dōȝ:ꝙ nā cuiuſlȝ act° ē:ꝙ ſeipſȝ cōicet
q̄ȝtū poſſe ē. Un̄ vnūqḋq̄ agēs agit ſȝ
ꝙ i actu ē. Agere vō nihil aliō ē:q̄ȝ cōicare illō p qḋ agēs
ē actu.ſȝ ꝙ ē poſſe.nā āt diua maxie ꝛ puriſſime act° eſt.
vn̄ ꝛ ipſa ſeipſaȝ cōicat q̄ȝtū poſſe ē. Lōicat āt ſeipſaȝ p ſo
lā ſui ſilitudinē creaturis:qḋ oīb° pȝ. Nā q̄libȝ creatura
ē ens ſȝ ſilitudinē ad ipſaȝ. Sed fides catholica ēt aliū
modū cōicatiōis ipſi° ponit:put ipamet cōicat cōicatōe
q̄ſi nāli:vt ſic ille cui cōicat hūanitas ē hō:ita ille cui cōi
cat deitas nō ſolū ſit deo ſilis:ſȝ vē ſit ds. Opȝ āt circa h̄
Nā dia a fōmis mālib° i duobus differt
aduertere:ꝙ nā diua a formis mālib° i duob° dīt. p gdē
p h̄ ꝙ forme māles nō ſūt ſubſiſtētes. Un̄ hūanitas in
hoīe nō ē idē qḋ hō q ſubſiſtit:deitas āt ē idē qḋ ds. Un̄
ipſa nā diua ē ſubſiſtēs. Aliō ē ꝙ nlla foꝛ° vl̄ nā creata ē
ſuū eē:ſȝ ipȝ eē dei ē ei° nā ꝛ q̄ditas. Et ide ē:ꝙ ppriū no
mē ipſi° ē:q eſt. Ut pȝ Exo.3.qꝛ ſic denoiat q̄ſi a ppa ſua
foꝛ°. Forma ḡ i iſtis iferioꝛib°:qꝛ p ſe nō ſubſiſtit:oȝ ꝙ i
eo cui cōicat ſit aliqd aliō:pp qḋ foꝛ° vel nā ſubſiſtētiaȝ
recipiat:ꝛ h̄ ē mā:q̄ ſbſiſtit formis mālib° ꝛ naturis. Qꝛ
vō nā mālis vl̄ foꝛ° nō ē ſuū eē:recipit eē p h̄ qḋ i a° ſuſci
pit. Un̄ ſȝ ꝙ i diuerſis ē:de necitate hȝ diuerſuȝ eē.vn̄
hūanitas nō ē vna i ſoꝛte ꝛ plōne ſm eē:q̄ȝuis ſit vna ſm
ppriā rōnē. In cōicatiōe vō q̄ diua nā cōicat:qꝛ ipſa ē p
ſe ſbſiſtēs:nō reqrit aliqd māle:p qḋ ſbſiſtētiā recipiat.
Un̄ nō recipit i aliq̄ q̄ſi i mā:vt ſic genit° ex mā ꝛ foꝛ° i
ueniat ꝯpoſit°. Et qꝛ iteꝝ ipſa eēntia ē ſuū eē:nō accipit
eē p ſuppoᵐ i qb° ē.vn̄ p vnuȝ ꝛ idē eē ē in cōicāte:ꝛ i eo
cui cōicat:ꝛ ſic manet eadē ſȝ nūeꝝ i vtroq̄. H° āt cōi
catiōis exē i opōne itell's ꝯgruētiſſime iuenit. Nā ipſa
diua nā ſpūal ē:vn̄ p exēpla ſpūalia meli° māifeſtat. Lū
.n.alic° rei ex oīaȝ p ſe ſbſiſtētis nr̄ itell's ꝯcipit q̄ditatē:
ſit q̄dā cōicatio rei p ſe exn̄tl:put a re exterioꝛi itell's nr̄
ei° formā aliq̄ mō recipit. Que qdē foꝛ° itelligibil:i itel
lectu nr̄o exñs:aliq̄ mō a re exterioꝛi pgredit. Sȝ qꝛ reſ
exterioꝛ diuerſa a nā itellntl ē:aliō ē eē foꝛ° itellu ꝯphē
ſe:ꝛ rei p ſe ſbſiſtētl. Lū vō itell's nr̄ ſuiipi° q̄ditatē ꝯcipit
vtrūq̄ ſuat:qꝛ.vȝ.ꝛ ipa forma itellcā ab itellnte i itellu
aliq̄ mō pgredit:cū itell's eā format:ꝛ vnitas q̄dā ſuat
iter formā ꝯceptā:q̄ pgredit:ꝛ rē vn̄ pgredit:qꝛ vtrūq̄
hȝ itellıbile eē. Nā vnū ē itell's:ꝛ aliō ē itellıbilis foꝛ°:q̄
dr̄ vbū itell's. Qꝛ tn̄ itell's nr̄ nō ē ſȝ ſuā eēntiā i actu pfe
ctio itellcūalitatl:nec idē ē itell's hoīs qḋ hūana nā:ſeqt
ꝙ vbū pdcm̄ ꝛſi ſit i itellu:ꝛ ei q̄dāmō ꝯforme:nō tn̄ ſit
idē qḋ ipa eēntia itell's:ſȝ ei° expſſa ſilitudo. Nec iteꝝ i
ꝯceptōe hꝰ forme itellıbil:nā hūana cōicat:vt gnō ppe
dici poſſit:q̄ cōicatiōeȝ nāe iportat. Sic āt i nr̄o itellu ſe
ipm itellnte:iuenit qḋdā vbū pgrediēs ei° a q̄ pgredit
ſilitudinē gerēs:ita ꝛ i diuis iuenit vbuȝ:ſilitudinē ei° a
q̄ pgredit hn̄s. Lui° pceſſio i duob° vbi nr̄i pceſſionē ſu Nota.
perat. p° i h̄ ꝙ vbū nr̄m ē diuerſū ab eēntia itell's:vt dcm̄
ē. itell's vō diu°:q i pfcō actu itellcūalitatis ē ſȝ ſuā eēn
tiā:nō pt aliq̄ȝ formā itellıbilē recipe:q̄ nō ſit ſua eēntia.
Un̄ vbū ei° vnı° eēntie cū ipſo ē:ꝛ iteꝝ ipſa diua nā ei°
itellcūalitas ē. Et ſic cōicatio q̄ ſit p modū itellıbile:ē ēt
p modū nāe:vt gnō dici poſſit:i q̄ 2° pceſſionē vbi nr̄i dı
vbū excedit. Et hūc mōȝ gnōnis Aug. aſſignat i 11° ō tri.
Qꝛ vō de diuis loqmur ſȝ modū nr̄ȝ:quē itell's nr̄ capit
ex reb° iferioꝛib°:ex qb° ſciaȝ ſumit:iō ſic i reb° iferioꝛi
b° cuicūq̄ attribuit actio:attribuit aliqḋ actionis pn̄ᵐ:
qḋ pō noiat:ita ꝛ i diuis:q̄ȝuis i deo ñ ſit dr̄ia po° ꝛ actio
nis:ſic i reb° creatis. Et pp h̄ gnōne i deo poſita:q̄ p mōȝ
actōis ſignat:oȝ ibi ꝯcedeꝛ pōȝ gnāndi:vl̄ pōȝ gnātiuā.

Ad primū ḡ dōȝ ꝙ pō q̄ i dō pōit:nec ppe actiua Ad p̄ᵐ
nec paſſiua ē:cū i ipſo nō ſit nec pdica
mētuȝ actiōis nec paſſiōis:ſȝ ſua actio ē ſua ſuba:ſȝ ibi ē
pō p mōȝ po° actie ſignata. Nec tn̄ oȝ ꝙ fili° ſit act° vl̄ fa
ct°:ſic nec oȝ ꝙ ppe ſit ibi actio vl̄ pa°. ¶ Ad 2ᵐ dō.ꝙ cū 2ᵐ
recipe terminet ad hr̄e ſic ad finē duplr̄ dr̄ aliqd eē reci
piēs:ſic duplr̄ eſt hn̄s. Dȝ.n. vno° mā formā ſuā:ꝛ ſubm̄
accn̄s:vel q̄litercūq̄ hitū ē ex eēntiaȝ hn̄tis. Dȝ āt alio
mō ſuppo° nāȝ:vt h̄ hō hūanitatē:q̄ qdē nō ē ex eēntiaȝ
hn̄tis:imo ē ei° eēntia. Soꝛtes.n.ē vē id qḋ hō ē. Genit°
ḡ i hūanis ēt nō recipit formā gnāntis:ſic mā formā:vl̄
ſic ſubm̄ accn̄s:ſȝ ſic ſuppo° vel hypoſtaſis hȝ nāȝ ſpēi:ꝛ
ſilr̄ ē i diuis. Un̄ nō oȝ ꝙ ſit i dō genito aliq̄ mā vl̄ ſubȝ
nāe diue:ſȝ ꝙ ipe filius ſubſiſtēs ſit p nām diuinā hēat.

3m ⸿ Ad 3m dōꝫ: ꝙ deꝰ genitꝰ nō distiguit̃ a deo gnāte per
aliq̄ eēntiā additā: cū sic dcm̄ est. nō req̄rat̃ aliq̄ mā i q̄
recipiat̃ nā dina. Distiguit̃ āt ꝑ ipaꝫ relōnē: q̄ est ab alio
hr̃e nāꝫ: ita ꝙ i filio ipa relo filiatiōis tꝫ locū diuꝫ pnci
pioꝝ īdiuiduātiū in rebꝰ creatis. Propter qđ dr̄ ꝓpetas
ꝑsonalis. Ipa āt nā dina tꝫ locū nāe spēi. Qr tn̄ ipa relo
ſꝫ rē a nā dina nō dr̄t: nō fit ibi aliq̄ ꝯpō: sic apud nos: ex
4m pno spēi: ⁊ ex īdīduātibꝰ q̄dā ꝯpō relinq̄t̃. ⸿ Ad 4m dōꝫ:
ꝙ rō illa ꝓcedit qn̄ pō illa ab actu differt: siue sit ꝯiūcta
5m actui: siue nō. H āt nō hꝫ locū i dinis. ⸿ Et sic pꝫ solō ad
6o 5m. ⸿ Ad 6m dōꝫ: ꝙ oē illđ qđ est pnm actōis vł q̄ agit̃: hꝫ
poa rōnē: siue sit eēntia: siue aliqđ accñs mem. puta q̄litas
q̄daꝫ iter eēntiā ⁊ actionē. In creaturis tn̄ corꝑalibꝰ: vel
vix: vł nūq̄ iuenit̃ aliq̄ actio alicꝰ nāe subalꝭ: nisi mediā
te aliq̄ accn̄te. Sol. n. mediāte luce q̄ i ipo ē illumiat. Qr
vo aīa viuificat corpꝰ: ē ꝑ eēntiā aīe. Sed viuificare lꝫ ꝑ
mōꝫ actiōis dicat̃: nō tn̄ ē i gn̄e actiōis: cū sit actꝰ pmus:
7m magl q̄ 2o. ⸿ Ad 7m dōꝫ: ꝙ i creaturis nō pt eē gnō: sine
diuisiōe eēntie vel nāe ſꝫ eē: cū nā nō sit suū eē: ⁊ iō in crea
turis ē gnō cū aliq̄ idignitate. Et pp h i creaturl nobilio
ribꝰ nō ꝯpetit gnō. Sꝫ i do pt eē gnō ho: sine ho: vel alia i
8m ꝑfectiōe: ⁊ iō nihil ꝓhibꝫ gnōnē ibi ponere. ⸿ Ad 8m dō.
ꝙ illa rō ꝓcedit de gnōne mālī. vn̄ ad ꝓpositū locū n̄ hꝫ.
9m ⸿ Ad 9m dōꝫ: ꝙ illđ qđ ē obm̄ potētie actie vł passiue: xꝰ
actio vł pao ē cū motu: oꝫ eē poſe ⁊ ꝯtigens: cū oē mobile
ho sit. Tal āt nō ē pō gnātia i deo: vt dcm̄ ē. vn̄ rō nō seq
10m tur. ⸿ Ad 10m dō. ꝙ filiꝰ dei nō se hꝫ ad pōm gnātiuā: sic
effectꝰ: cū eū genitū nō fcm̄ ꝯfiteamur. Si tn̄ eēt effcūs:
pō gnātis nō finiret̃ ad ipꝫ: q̄uis aliꝰ gnāri filiꝰ nō pos
sit: qꝛ ipse ifinitꝰ ē. Qr āt aliꝰ filiꝰ i dinis eē nō pt: ꝯtigit: qꝛ
ipa filiatio ē ꝓpetas ꝑsonalꝭ ipiꝰ. ⁊ h q̄: vt ita dicā: idiui
duat̃. Cuilꝫ āt īdiduo: pno idiuduātia sūt soli sibi: aliās se
11m queret̃ ꝙ ꝑsona vel īdiduū eēt cōicabile rōne. ⸿ Ad 11m
dō. ꝙ vbū illđ Auic. itelligendū ē qn̄ id qđ recipit̃ ab ao: nō
ē idē nuō i recipiēte ⁊ i dāte: sic accidit i creaturl respcū
dei. Vn̄ oē receptū i creatura: ē q̄si vanitas respcū eē di
uini: qꝛ creatura n̄ pt eē recipe ſꝫ illā ꝑfcōnē q̄ i deo ē: ſꝫ
filiꝰ in dinis accipit a pr̄e eādē nāꝫ nūero quā pr̄ hꝫ: ⁊ iō
12m n̄ ꝓcedit. ⸿ Ad 12m dō. ꝙ filiꝰ nō hꝫ aliqđ realr̄ diuꝫ ab
eēntia quā a pr̄e recipit: ſꝫ h ipso qđ a pr̄e recipit: oꝫ i ipo
eē relōnē: q̄ ad pr̄eꝫ referat̃: ⁊ ꝑ quā ab eo distiguat̃. Ipa
13m tn̄ relo realr̄ ab eēntia nō dr̄t. ⸿ Ad 13m dō. ꝙ lꝫ eadē nā
sit i pr̄e ⁊ filio: ē tn̄ ſꝫ aliū mōꝫ exn̄di. i. cū alia relōne. Et
iō n̄ oꝫ ꝙ qcqđ ꝯuenit pr̄i ꝑ nām suā: ꝯueniat filio. ⸿ Ad
14m 14m dō. ꝙ creature ꝑ h ꝙ pticipāt nāꝫ spēi: ptigūt ad di
uinā silitudinē: vn̄ ꝙ aliqđ suppositū creatū subsistat i nā
creata: ē ordiatū ad alteꝝ tāq̄ ad finē. Et iō ex q̄ sufficiē
ter ꝑuenit̃ ad finē ꝑ vnū īdiduū: ſꝫ ꝑfcāꝫ ⁊ ꝓpriā pticipa
tionē nāe spēi: nō oꝫ aliđ īdiduū i illa nā subsistere. Sꝫ nā
dina ē finis: ⁊ nō pp aliquē finē. Fini āt ꝯgruit vt cōicet̃
ſꝫ oēꝫ poſeꝫ mōꝫ. Vn̄ q̄uis ibi i vno suppoto ꝑfcē ⁊ ꝓpe
15m iueniat̃: nihil ꝓhibꝫ qn̄ ēt iueniat̃ in alio. ⸿ Ad 15m dōm
ꝙ gnō est spēs mutatiōis ex pte illa q̄ nā ꝑ gnōneꝫ cōica
ta recipit̃ in aliq̄ mā: q̄ est mutatiōis subm̄. Hoc aūt nō
accidit in diuina gnātione. Ideo rō nō seq̄tur.

⸿ Utrū pō gnātiua in dinis dicat̃ eēntialr̄ vel notiōalr̄.

SEcundo q̄rit̃ vtrū pō gnātia i dinis di
cat̃ eēntialr̄ vel notionalr̄. Et
1m vr̄ ꝙ notionalr̄ tm̄. Pō. n. rōneꝫ pncipij hꝫ: vt
pꝫ ꝑ diffōnes positas 5o meta. Sꝫ pnm in dinis
re dine ꝑsone: notiōalr̄ dr̄. Cū ḡ pō gnāndi h
2m mō pnm iportet: vr̄ ꝙ notionalr̄ dr̄. ⸿ Sꝫ dr̄ ꝙ signat sil
eēntiā ⁊ notionē. ⸿ Sꝫ ꝯ. In dinis ſꝫ Boe. sūt h duo p
dicamēta: suba ad quā ptinet eēntia: ⁊ ad aliqđ ad qđ pti
nent notionalia. Nō pt āt aliqđ eē in duobꝰ pdicamētis:
qꝛ hō albꝰ non est aliqđ vnū: nisi ꝑ accñs: vt hr̃ 5o meta. ḡ
pō gnāndi nō pōt in sua rōne vtrūq̄ ꝯplecti. s. subaꝫ ⁊ no
tionē. ⸿ P. pnm in dinis distinguit̃ ab eo cꝰ est pnm. Sꝫ 3m
eēntia nō dꝫ distingui. ḡ nō ꝯpetit ei rō pncipij. Et ita pō
q̄ rōnē pncipij icludit: nō signat eēntiā. ⸿ P. i dinis qđ 4m
est ꝓpriū: est relatiuū ⁊ notionale: qđ vo est cōe: est essen
tiale ⁊ absolutū. Pō autē gnāndi nō est cōis pr̄i ⁊ filio: ſꝫ
ꝓpa pr̄is. ḡ dr̄ relatiue: siue notiōalr̄: nō eēntialr̄: nec ab
solute. ⸿ P. ꝓpe actiōis est pnm ꝓpa forma: non cōis: sic 5o
hō ꝑ itellm̄ itelligit. Nā hec actio ē sibi ꝓpa respcū aia
liū alioꝝ: sic ⁊ forma rōnalitatis siue itellcūalitatis. Sꝫ
gnō est ꝓpa opatio pr̄is inq̄ntū est pr̄. ḡ eiꝰ pnm ē pr̄nitas
q̄ est ꝓpa forma pr̄is. ⁊ nō deitas q̄ est forma cōis. Prni
tas vo ad aliqđ dr̄. ḡ pō gnāndi nō solū q̄ntū ad rōnē pn
cipij: ſꝫ ēt q̄ntū ad id qđ est pnm: dr̄ ad aliqđ. ⸿ P. sic poa 6o
gnāndi realr̄ ab eēna dina non differt: ita nec ēt pr̄nitas.
Sꝫ h nō obstante pr̄nitas dr̄ tm̄ ad aliqđ. ḡ nec pp h dꝫ
dici: ꝙ pō gnāndi. cū relōne significet eēntiā. ⸿ P. i di 7m
uinis tria iuenimus q̄ rōnē pncipij hn̄t. s. pōm. sciaꝫ. ⁊ vo
lūtatē: q̄ eēntialr̄ dn̄r in deo. Sꝫ scia ⁊ voluntas: nō sic si
gnificant̃ cū aliq̄ relōne vel notiōe in dinis. ḡ pari rōne
nec pō. Et sic nō pōt dici: ꝙ pō gnāndi significet sil essen
tiā ex pte potentie: ⁊ notionē ex pte gnōnis: sed videt̃ ꝙ
significet tm̄ notionē per rōnes inductas.

Sed contra est qđ magr̄ dic 7o dis. pmi sniaꝝ. ꝙ ꝯp.
pō gnāndi in pr̄e est ipa dina eēna.
⸿ P. Hyl. dicit. ꝙ pr̄ gnāt vtute nāe dine. ḡ ipa nā ē ge 2o
neratiōis pnm: ⁊ sic rōneꝫ potentie hꝫ. ⸿ P. Dam. dic. ꝙ 3o
gnō ē opꝰ nāe exn̄s: ⁊ sic idē qđ po. ⸿ P. i dinis ē tm̄ vna 4o
pō. Sꝫ pō creandi dr̄ eēntialis. ḡ ⁊ pō gnāndi.

Respondeo dōm: ꝙ circa h est multiplex opio. Rn̄.
Quidā. n. dixerūt ꝙ pō gnāndi i di po opio.
uinis dr̄ tm̄ ad aliqđ. Et mouebant̃ hac rōne. Qꝛ pō ſm
suā rōnē ē pno qđdā. pno āt relatiue dr̄: ⁊ est notionale si
referat̃ ad dinaꝫ pōm: ⁊ nō ad creaturas. Sꝫ in hac rōne iproba°
vident̃ fuisse decepti pp duo. Pmo qꝛ lꝫ potētie ꝯueniat po
rō pncipij: qđ in gn̄e relōnis est: tn̄ id qđ est pnm actionis
vel passiōis nō est relo: ſꝫ aliq̄ forma absoluta: ⁊ id ē eēn
tia potētie. Et ide est ꝙ phs ponit pōꝫ nō in gn̄e relōnis:
ſꝫ q̄litatis: sic ⁊ sciam: q̄uis vtriq̄ aliq̄ relo accidat. 2o
qꝛ ea q̄ in dinis iportāt pnm respcū opōnis: nō dn̄r notio
nalr̄: ſꝫ solū ea q̄ dn̄t pnm respcū eiꝰ qđ ē opōnis terminꝰ.
pnm. n. qđ notionalr̄ dr̄ in dinis: ē respcū ꝑsone subsistētꝭ.
Opatio āt nō signat̃ vt subsistēs. vn̄ ea q̄ respcū opōnis
rōnē pncipij hn̄t: nō oꝫ i dinis notionalr̄ dici: aliās volū
tas: ⁊ scia: ⁊ itellcūs ⁊ oia ho. notionalr̄ dicerent̃. Pō aūt
lꝫ sit pnm q̄nq̄ ⁊ actiōis ⁊ eiꝰ qđ est ꝑ actionē ꝓductuꝫ: tn̄
vnū accidit ei: alteꝝ vo ꝯpetit ei ꝑ se. Nō. n. pō actiua sp
per suā actionē aliquā rē ꝓducit: q̄ sit terminꝰ actiōis: cū
sint multe opōnes q̄ nō hn̄t aliqđ opatū: vt phs dicit po
ethi. ⁊ 9o meta. Semꝑ. n. pō est actiōis vel opationis pn
cipiū. Vn̄ nō opꝫ ꝙ pp relōnē pncipij quā nomē potētie
iportat: relatiue dicat̃ in dinis. Ipa ēt positio vitati con iproba°
sona nō videt̃. Nā si id qđ est pō est ipa res que est pno 2o
actionis: opꝫ nām dinaꝫ eē id qđ est pno in dinis. Cuꝫ. n.
oē agēs inq̄ntū ho agat sile sibi: illud est pncipiū gnōnis
in gnānte: ſꝫ qđ genitus gnānti silatur. Hō. n. vtute hu
mane nāe generat filiū: qui sibi in nā humana silis inue
nitur. Deo aūt patri ꝯformis est deꝰ genitus in nā dina
Vn̄ nā dina: est gnōnis pncipiū: vt cuiꝰ virtute gnāt pa
ter: sic Hyl. dicit. Et pp hoc alij dixerūt: ꝙ potētia gnān 2a opio.
di significat eēntiā tm̄. Sꝫ illud etiā ꝯueniēs nō videt̃.
Actio. n. q̄ fit vtute nāe cōis: per aliqđ sub nā cōi ꝯtentū iproba°
aliquē modū accipit ex ꝓprijs illius pncipijs: sic actio q̄
debet̃ nāe aialis: fit in hoīe: ſm ꝙ cōpetit pncipijs spēi

humane. vñ ꝛ hō pfecti⁹ hȝ actuȝ ṽtutis imaginatiue: q̄ȝ alia aialia: ſm ꝙ cōpetit eius rōnalitati. Silr etiā actio hois inuenit̄ in h̄ ꝛ in illo hoie: ſȝ ꝙ ꝯpetit pncipys idiui ſibilib⁹ h⁹ vel illi⁹: ex qb⁹ cōtingit ꝙ vnus hō clari⁹ alio ītelligit. Et iō opȝ ꝙ ſi nā cōis ſit pn^m alicui⁹ opatiōis: q̄
2a opio. solū patri cōuenit: opȝ ꝙ ſit pn^m: ſm ꝙ cōpetit ꝓprietati
sci tho. pſonali pr̄is. Et pp̄ h̄ in rōe potētie icludit̄ q̄dāmō pr̄ni tas: ēt q̄tū ad id: qḋ eſt gnōnis pn^m. Et pp̄ h̄ cū alijs dōȝ eſt: ꝙ potētia gnāndi ſil' eēntiā ꝛ notionē ſignificat.

Ad pm Ad primum q̄ dōm: ꝙ pō iportat rōneȝ pncipij reſpcū opatiōis: q̄ notionalr̄ nō dr̄ in dinis: vt dcm̄ eſt. ¶ Ad 2^m dōȝ: ꝙ in reb⁹ creatis vnū
2m pdicam̄tū accidit alteri: pp̄ qḋ nō pt ex duob⁹ fieri vnū: niſi vnū per accn̄s. Sȝ in dinis relō eſt realr̄ ipſa eēntia.
3m ꝛ iō nō eſt ſile. ¶ Ad 3^m dōȝ: ꝙ i reb⁹ creatis pn^m gnōnis ē duplex. ſ. gnāns: ꝛ quo gnātur. Sȝ gnāns q̄dē p gnōneȝ diſtinguit̄ a genito: cū nulla res generet ſeipſaȝ. Sȝ id q̄ gnāns gnāt: nō diſtinguit̄: ſȝ eſt cōe vtriq;: vt dcm̄ ē. Un̄ nō opȝ nām dinā diſtingui: ſic pō gnāndi: cuȝ pō ſit pnci
4m piū vt quo. ¶ Ad 4^m dōm ꝙ rōn erelonis iplicite: pō ge
5m nerādi nō ē cōis: ſȝ ꝓpa. ¶ Ad 5^m dōȝ: ꝙ in q̄libȝ gnōne pn^m gnōnis pncipalr̄ nō eſt aliq̄ for⁹ iduidualis: ſȝ for⁹ q̄ ptinet ad nām ſpēi. Itē nō oȝ ꝙ genitū ſilet̄ gnānti: q̄tū ad ꝯditiōes iduiduales: ſȝ q̄tū ad nāȝ ſpēi. Pr̄nitas āt nō eſt in pr̄e p modū forme ſpēi: ſic hūanitas in hoie. ſic .n. in eo eſt dina nā: ſȝ ē in eo: vt ita dicā: ſic pn^m iduidua le. eſt. n. ꝓprietas pſonalis. Et iō nō opȝ ꝙ ſit gnōnis pn cipiū pncipalr̄: ſȝ quodāmō cointellcm̄: rōne ſupradicta. Alr̄ ſeq̄ret̄ ꝙ pr̄ per gnōnē: nō ſolū deitatē: ſȝ pr̄nitatē cō
6m municaret: qḋ eſt icōueniēs. ¶ Ad 6^m dōm: ꝙ pō gnāndi eſt idē realr̄ cū nā dina: ita ꝙ nā icludit̄ in rōne ipſi⁹. nō
7m aūt ſic eſt de pr̄nitate. vñ nō eſt ſile. ¶ Ad 7^m dōȝ: ꝙ ſcia vel voluntas: nō eſt pn^m gnōnis: cū gnō ſit nāe: q̄ in q̄tuȝ eſt actiōis pn^m: rōnē potētie hȝ. Et ide eſt ꝙ pō cōſignifi cat̄ cū eo qḋ eſt ad aliqd i dinis: nō aūt ſcia: vel volūtas.
Ad arg ¶ Ad ea āt q̄ ſunt in ꝯtiū de facili pȝ rn̄ſio ex pdictis.
i 3rium ¶ Utrū pō gnātia i actu gnōnis pcedat p ipiū volūtatis.

Tertio q̄rit̄ vtrū pō gnātiua in actuȝ ge neratiōis pcedat per iperiū volū
1m tatis. Et videt̄ ꝙ ſic. Hyl. n. dic. ꝙ nō nāli du ctus neceſſitate pater genuit filiū. Sȝ ſi non genuit volūtate: genuit nāli necitate: q꞉ agēs vel eſt voluntariū vel nāle. g̊ pr̄ genuit filiū volūtate. Et ſic pō gnātiua per iperiū volūtatis exit in actuȝ gnāndi. ¶ Sȝ dicebat: ꝙ pr̄ nō genuit filiū: neq; voluntate pce
2m dente: neq; voluntate cōſequēte: ſȝ ꝯcomitāte. ¶ Sȝ ꝯ. videt̄ ꝙ hec rō ſit iſufficiēs. Cū. n. qcqd eſt in deo ſit eter nū: nihil qḋ eſt in deo: pōt tp̄e pcedere aliqd in deo exiſ ꝛ tn̄ inuenit̄ ꝙ aliqd hȝ ad aliud rōnē pricipij: ſic volun tas dei ad electionē q̄ eligit iuſtos: ex h̄ ſolo qḋ ab ītelle ctu pcedit. g̊ q̄uis volūtas gnōnē filij tp̄e nō pcedat: ni hilominus vt videt̄ pōt poni pricipiū gnōnis filij: ex h̄
3m ꝙ pcedit ab ītellectu. ¶ P̄. fili⁹ pcedit p actū ītell'x: cū pcedat vt ṽbū. ṽbū. n. ītelleāle nō eſt niſi cū ītelligim⁹ aliqd cogitātes: vt Aug. dic. 9. de tri. Sȝ volūtas eſt prin cipiū ītellcūalis opatiōis. Imperat. n. actū ītellcūs ſicut ꝛ aliaꝝ potētiaruȝ: vt Anſel. dic. Intelligo. n. q꞉ volo: ſic ꝛ ambulo: q꞉ volo. g̊ volūtas eſt pricipiū pceſſionis filij. ¶ Sȝ dice. ꝙ in hūanis veꝝ eſt ꝙ volūtas iperat actuȝ
4m ītellcūs: nō aūt in dinis. ¶ Sȝ ꝯ. pdeſtinatio quodāmō eſt act⁹ ītellcūs. Dicimus. n. ꝙ de⁹ pdeſtinauit Petrū: q꞉ voluit: ſm illō Ro. 9. Cui⁹ vult miſeret̄: ꝛ quē ꝛc̄. g̊ nō ſo lū in hūanis: ſȝ ēt in dinis volūtas iperat actuȝ ītellect⁹.
5m ¶ P̄. ſm ph̄m 8⁰ phy. qḋ mouet̄ ex ſeipſo: pōt moueri ꝛ nō moueri: ꝛ eadē rōe qḋ agit ex ſeipſo agere pōt: ꝛ nō age re. Sed nā nō pōt agere ꝛ nō agere: cū ſit determiata ad vnū. g̊ nō agit ex ſeipſa: ſȝ q̄ſi mota ab alio. Hoc aūt in di uinis eē nō pōt. Nulla g̊ actio i dinis ē a nā: ꝛ ſic nec gnō. Et ita gnō eſt a volūtate: cū oīa agētia reducant̄ in nām: vl' volūtatē: vt pȝ 2⁰ phy. ¶ P̄. ſi actio nāe pcedat actio 6m nē volūtatis: ſeq̄tur icōueniēs: ꝙ. ſ. rō voluntatis tollat̄. Nā cū nā ſit determinata ad vnū: ſi voluntatē moueat: eā ad vnū tm̄ mouebit: qḋ eſt ꝯ rōneȝ volūtatis: q̄ ſm ꝙ hōi liba eſt. Si ṽo volūtas nāȝ moueat: neq; tollet̄ ratio nāe: neq; voluntatis: q꞉ qḋ ſe hȝ ad pl'a: nihil ꝓhibȝ ꝙ ad vnū moueat. g̊ rōnabilr̄ actio volūtatis pcedit actioneȝ nāe: magis q̄ȝ ecōuerſo. Sed gnō filij: eſt pura actio ſiue opatio. g̊ ē a volūtate. ¶ P̄. in pſal. dr̄. Dixit ꝛ facta ſūt: 7m qḋ Aug. exponit. i. ṽbū genuit in quo erat vt fierēt. Sic g̊ pceſſio ṽbi a pr̄e: eſt rō creature pducēde. Si g̊ fili⁹ nō pcedit a patre p iperiū volūtatis: ſȝ nāe: vr̄ ſequi ꝙ oēs creature a deo nālr̄: ꝛ nō ſolū volūtarie pcedāt: qḋ eſt er roneū. ¶ P̄. Hyl. dicit in li⁰ de ſynodis. Siquis nolēte 8m patre natū dicat filiū: anathema ſit. nō g̊ pr̄ genuit filiuȝ iuolūtarie: ꝛ ſic idē qḋ pri⁹. ¶ P̄. Io. 3. dr̄. Pater diligit 9m filiū: ꝛ oīa dedit in manu ſua: qḋ ſm vnā glo. exponit̄ de datione gnōnis eterne. Dilectio g̊ pr̄is ad filiū eſt rō ge nerationis eterne. Sȝ dilectio eſt a volūtate. g̊ volūtas ē pricipiū gnōnis filij. ¶ P̄. Diony. in lib⁰. de di. no. dic. ꝙ 10m dinus amor nō pmittit ipm̄ ſine germie eē. Ex quo etiā vr̄ idē. ſ. ꝙ amor ſit rō gnōnis. ¶ P̄. poſitio ad quā nō ſe 11m quit̄ aliqḋ icōueniens: ſiue error: poteſt poni in diuinis. Sȝ ſi ponat̄ ꝙ pater genuerit filiū voluntate: nō ſeq̄tur aliqḋ icōueniens. Neq; n. ſeq̄tur ꝙ fili⁹ nō ſit etern⁹: vt vr̄ neq; ꝙ nō ſit ꝯſubalis: aut eq̄lis patri: q꞉ ſpūſſcūs qui pcedit per modū volūtatis coetern⁹ eſt: coequalis ꝛ cō ſubalis patri ꝛ filio. g̊ videt̄ ꝙ nō ſit erroneuȝ dicere: ꝙ pater genuit filiū volūtate. ¶ P̄. volūtas quelibȝ nō pt 12m nō velle ſuū vltimū finē. Sȝ finis dine volūtatis: eſt cō municatio ſue bonitatis: que maxie ſit per gnōneȝ. g̊ vo luntas patris nō pōt nō velle gnātionē filij. voluntate g̊ genuit filiū. ¶ P̄. humana gnātio a dina extrahit̄: ſȝ il 13m lud Ephe. 3. Ex quo oīs paternitas in celo ꝛ in terra no. Sed humana gnātio ſubiacet iperio volūtatis: aliter in actu gnātionis pctm̄ nō eēt. g̊ etiā dina: ꝛ ſic idē qḋ pri⁹. ¶ P̄. oīs actio nāe imutabilis eſt necia. Sȝ nā dina oīo 14m eſt imutabilis. Si g̊ gnātio ſit operatio nāe ꝛ nō volūta tis: ſeq̄tur ꝙ ſit necia. Ita ꝙ pater genuit filiū neceſſita te: qḋ eſt ꝯ Aug. ad Oroſiuȝ. ¶ P̄. Aug. dicit. ꝙ filius eſt 15m cōſiliū de cōſilio: ꝛ voluntas de voluntate. Sed hec pre poſitio de. notat principiū. ergo voluntas eſt principiuȝ generationis filij: ꝛ ſic idem qḋ prius.

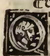
Sed cōtra eſt qḋ Aug. dicit in li⁰ ad Oroſiū. Pa 3 p. ter neq; volūtate: neq; neceſſitate ge nuit filiuȝ. ¶ P̄. ſūma diffuſio voluntatis eſt per modū 2o amoris. Filius aūt nō pcedit per modū amoris: ſȝ poti⁹ ſpūs. ſ. g̊ voluntas nō eſt pricipiū gnōnis filij. ¶ P̄. fili⁹ 3o pcedit a patre: vt ſplēdor a luce: ſȝ illō Hebr. p. Qui cū ſit ſplendor glīe ꝛ figura ſube ꝛc̄. Sed ſplendor non pce dit a luce volūtate mediante. g̊ nec filius a patre.

Rn̄deo dōȝ: ꝙ gnātio filij pōt ſe hr̄e ad voluntatē: Rn̄: vt voluntatis obm̄. Pater. n. ꝛ filiū voluit ꝛ filij gnātionē ab eterno. Nullo aūt mō voluntas eē pt dine gnātionis principiū: qḋ ſic pȝ. Uoluntas in q̄tū vo luntas cū ſit libera: ad vtrūlibȝ ſe hȝ. Pōt eni voluntas agere vel nō agere: ſic vel ſic facere: velle ꝛ nō velle. Et ſi reſpcū alicui⁹ hoc voluntati nō cōueniat: hoc accidet voluntati: ꝛ nō in q̄tum voluntas eſt: ſȝ ex iclinatiōe na turali: quā hȝ ad aliqd: ſic ad finē vltimū: quē nō pōt nō velle: ſic voluntas hūana nō pōt nō velle btitudinē: nec

pōt velle miseriam. Ex quo p3 q oē illud cui⁹ voluntas
est pncipiū q̄tum in se est possibile est esse vel nō esse:et
esse tale vel tale:et tūc vel nūc. Omne autē illud qd̄ sic se
h3 est creatū:q2 in eo qd̄ icreatū est:nō est potestas ad eē
vel nō esse:s3 per se necesse est eē:vt Auic. pbat. Si ḡ po-
nitur filius volūtate genitus:nec̄io sequeṫ ipm esse crea
turā. Et ppter hoc arriani qui ponebāt filiū creaturā:di
cebāt eu3 esse genitū volūtate. Catholici aūt dicūt filiū
nō natu3 volūtate:s3 nā. Natura.n.ad vnū determinata
est. Et fm hoc:ex hoc q fili⁹ est a patre genit⁹ natura:o3
q ipe nō possit esse nō genitus:et q nō possit esse alio mō
q̄3 est:aut patri nō ɔsubalis:cū qd̄ nāliter pcedit:pcedat
in silitudinē eius a quo pcedit. Et hoc est qd̄ Hyl.dic̄ in
li°de syno. Oībus creaturis subam dei voluntas attulit:
s3 nā3 filio dedit pfecta natiuitas. Et ideo talia sunt cun
cta:qualia de⁹ esse voluit. Filius aūt talis est:q̄lis ē de⁹.
Sicut autē dcm̄ est:volūtas l3 respcū aliquoꝝ ad vtrūli
bet se habeat:tamē respcū finis vltimi:nāle3 inclinatio-
nē h3. Et silr itellect⁹ respcū cognitiōis pncipioꝝ pmoꝝ:
nālem quēdā motu3 h3. Pricipiū autē diuie cognitiōis:
est ipse de⁹:qui est finis sue volūtatis. Vn̄ illud qd̄ pce-
dit in deo per actū itellectus cognoscētis seipm:nāliter
pcedit. Et silr qd̄ pcedit per actum voluntatis diligen
tis seipsam. Et ppter hoc cū filius pcedat vt verbū:per
actu3 itellectus diuini:iq̄ntum pater cognoscit seipsu3:
et spūscūs per actu3 volūtatis:iq̄tū pater diligit filiū:
sequiṫ q tam filius q̄3 spūscūs nālr pcedāt:et ex h vlte-
ri⁹ q sint ɔsubales:et coeq̄les:et coeterni pr̄i et sibiinuicē.

Ad pᵐ Ad primū ḡ dōm:q Hyl.loqtur de necessitate q̄
iportat violētiā:qd̄ p3 per hoc qd̄ sub-
dit:nō nāli necessitate ductus cu3 vellet generare filiū.
2ᵐ Ad 2ᵐ dōm:q respectu nullius rei est in deo volūtas
añs:q2 qcqd aliqñ deus vult ab eterno voluit:ɔcomitās
vō est respectu oīum bonoꝝ que sunt tā in ipso q̄3 in crea
turis. Vult.n.se esse et creaturā esse. Sed pcedēs vel añs
tēpore quidē nō est nisi respectu creature:que ab eterno
nō fuit. Precedēs vō itellectu est respectu actuū eterno-
rū:que significātur ad creaturas terminari:sicut disposi
tio:predestinatio et hmōi. Gnātio vō filij neq3 est creatura:
neq3 ad creaturā significaṫ termiari. Vn̄ respcū eius nō
est volūtas precedēs:nec tpe:neq3 itellectu:s3 solū volū-
3ᵐ tas cōcomitans. Ad 3ᵐ dōm q sicut actus itellect⁹ vi
deṫ sequi actū voluntatis:inq̄tu3 a volūtate iperaṫ:ita
ecōuerso act⁹ volūtatis videṫ sequi actū itellect⁹:iq̄tu3
per itellcm̄ presentaṫ volūtati suū obm̄:qd̄ est bonū itel
lectu3. vn̄ esset pcedere in ifinitū:nisi esset ponere statū:
vel in actu itellcūs:vel in actu volūtatis. Nō aūt pōt sta
tus poni in actu volūtatis:cū obm̄ presupponaṫ ad actū.
vn̄ op3 ponere statu3 in actu itellect⁹:qui nāliter itellm̄
ɔsequiṫ:ita q a volūtate nō imperaṫ. Et per hūc modu3
pcedit filius dei:vt verbū:fm actu3 itellect⁹ dīni:vt ex
4ᵐ dictis p3. Ad 4ᵐ dōm q act⁹ itellect⁹ diuini:nālis est:
fm q ad ipm deum terminaṫ:qui est pncipiū sue cogni-
tionis. Scdm̄ vō q significaṫ ad creaturas termiari:ad
quas sic se h3 quodāmō vt itellect⁹ noster ad ɔclusiōes:
nō nāliter ab itellectu pgrediṫ:s3 volūtarie. Et ideo in
diuinis aliq act⁹ itellect⁹ significanṫ vt iperati a volūta
5ᵐ te. Ad 5ᵐ dōm:q ad ea q̄ natura pōt se extēdere fm p-
pria pricipia essentialia:nō idiget vt ab alio determieṫ:
s3 ad ea tm̄ ad que ppria pricipia nō sufficiūt. Unde ph̄i
nō sunt ducti vt ponerēt opus nāe op⁹ itelligētie:ex ope-
ribus que competūt calido et frigido fm seipsa:q2 in has
etiā ponentes res nāles ex necessitate materie accidere
oīa nāe opera reducebāt. Ducti sunt aūt ex illis opatio-
nibus:ad quas nō possunt sufficere virtus calidi et frigi-
di:et hm̄ q̄litatū:sic ex mēbris ordinatis in corpore aialis
tali modo q nā saluaṫ. Cū ḡ nāe dinc fm se opus est ge-
neratio:nō op3 q ad hāc actionē ab aliq̄ volūtate deter
mineṫ. Vel dōm q nā determinaṫ ab aliquo:vt in finē.
Illi aūt nāe que est finis:et nō ad finē:nō cōpetit ab aliq̄
determinari. Ad 6ᵐ dōm q in diuersis cōsiderando: 6ᵐ
actio volūtatis actionē nāe pcedit. Vn̄ toti⁹ nāe iferio-
ris actio ex volūtate gubernātis pcedit. Sed in eode3:
op3 q actio nāe pcedat actionē volūtatis. Natura.n.fm
itellcm̄ pcedit volūtatē:cu3 nā itelligaṫ eē pncipiū quo
res subsistit:volūtas vō vlti⁹ quo ad finē ordinaṫ. Nec
tamē seqtur q tollaṫ rō voluntatis. Quāuis.n.ad iclina
tionē nāe volūtas ad aliqd vnū determineṫ:qd̄ est vlti-
mus finis a nā intētus:respectu tn̄ alioꝝ:indeterminata
manet:sicut p3 in hoīe qui nāliter vult beatitudinē et de
necessitate:nō aūt alia. Sic ḡ in deo nāe actio:actionē vo
luntatis pcedit nā et itellectu. Nā gnātio filij:est rō oiu3
eoꝝ que per volūtatē pducunṫ.s.creaturarū. Ad 7ᵐ 7ᵐ
dōm q l3 in vbo dei a patre genito fuerit vt oēs creatu-
re fierēt:nō tn̄ op3 si verbū nāliter pcedit:q creature ēt
nāliter pcedant:sicut nec seqtur si itellect⁹ noster pricipia
nāliter cognoscit:q nālr cognoscat ea q̄ ex pricipijs con-
sequunṫ. Eo.n.qd̄ nāliter habemus:voluntas vtitur ad
vtrāq3 partē. Ad 8ᵐ dōm q pater volūtarie genuit:s3 8ᵐ
in hoc nō designaṫ volūtas cōcomitās. Ad 9ᵐ dō3 q 9ᵐ
si verbū illud de gnātiōe eterna itelligaṫ. dilectio patris
ad filiu3 nō est itelligēda vt ratio illi⁹ dationis:qua pr̄ fi
lio eternalr oīa dat:s3 vt signu3. Silitudo.n.rō est amo-
ris. Ad 10ᵐ dōm:q Diony.loquiṫ de pductione crea 10ᵐ
ture:nō de gnātiōe filij. Ad 11ᵐ dō3 q spūscūs pcede 11ᵐ
re dr̄ per modu3 volūtatis:q2 pcedit per actu3 qui natu
raliter est a volūtate.s.per hoc q pater amat filium:et
ecōuerso. Ipse.n.amor est spūscūs:sicut filius est vbum
quo pater dixit seipm. Ad 12ᵐ dōm q ex illa etiā rō- 12ᵐ
ne non seqtur nisi q pater gnōnē filij velit:qd̄ ptinet ad
volūtatē ɔcomitātem:que respicit gnōnē sic obm̄:nō si-
cut id cui⁹ sit pricipiu3. Ad 13ᵐ dōm q humana gnā- 13ᵐ
tio fit per virtutē nālem.s.gnātiuam potētiā:mediante
potētia motiua:que iperio subiacet volūtatis.nō aūt ge-
neratiua potētia. Hoc aūt nō accidit in dinis:et iō nō est
simile. Ad 14ᵐ dōm q Aug.nō intēdit negare neces- 14ᵐ
sitatē imutabilitatis:de qua rō pcedit:s3 necessitatē co-
actionis. Ad 15ᵐ dōm q cū dr̄ filius esse voluntas de 15ᵐ
volūtate:intelligitur esse de patre:qui est voluntas. Un
de hec prepositio de.notat gnātionis pricipiu3:qd̄ est ge
nerans:nō id quo gnātur;de quo est pn̄s questio.

Utrū in diuinis possint esse plures filij.

Quarto queriṫ vtrū in dinis possint eē 1ᵐ
ples filij. Et vr̄ q sic. Opatio
enī nature que ɔuenit vni supposito:ɔuenit
etiā oīb⁹ suppositis eiusdē nāe. Sed gnātio
fm Dam̄.est op⁹ nāe:et ɔuenit patri.ḡ etiā fi
lio et spūiscō:qui sūt supposita eiusdē nāe:s3 filius nō ge-
nerat seipm. Nā fm Aug.nulla res pōt gnāre seipsam.ḡ
gnāt aliū filiū:et sic i dinis possunt eē plures filij. P. 2ᵐ
totā virtutē suā pater in filium transfundit. S3 potētia
gnāndi pertinet ad virtutē patris.ḡ hāc potētiā h3 filius
a pr̄e:et sic ide3 qd̄ pus. P. filius est pfecta ymago pa- 3ᵐ
tris:ad qd̄ requiriṫ perfecta assimilatio:q̄ nō esset si fili-
us nō q̄tum ad oīa patrē imitareṫ.ḡ sicut pater filiū ge
nerat:ita et fili⁹:et sic idē qd̄ pus. P. pfectior est assimi 4ᵐ
latio ad deu3 fm cōformitatē actionis:q̄3 fm ɔformita
tem alicui⁹ forme:vt p3 per Diony.3.c.cel.hierar. sic so-
li magis assilaṫ q lucet et illuminat:q̄3 q lucet tm̄. Sed
filius pfectissime assimilaṫ pr̄i.ḡ est ei ɔformis nō solu3

5° in potētia:ſ3 ēt in actu gnādi:⁊ ſic idē3 qδ ṗus. ¶ P̄.ex
boc ꝯtingit φ de⁹ facta vna creatura pōt facere alia3:q2
eius potētia neq3 exbauritur:neq3 diminuitur in crean-
do.S3 filr pō pr̄is n3 exbaurit̄ neq3 diminuit̄ ex b̄ φ ge
nerat filiū.ḡ per boc φ generat vnū filiu3:nō ꝓbibetur
quin poſſit aliu3 filiū generare:⁊ ſic pn̄t eſſe plures filij
in diuis. ¶ S3 dice.φ iō nō generat aliu3 filiū:q2 ſeque
ret̄ incōueniēs qδ Aug.ponit.ſ.φ īfinita eēt diua gnātio
ſi pater pl̄es filios generaret:vel fili⁹ pr̄i gnāret nepotē:
6° ⁊ ſic de alijs. ¶ Sed ꝫ. In deo nibil eſt in potētia qδ nō
ſit in actu.eēt.n.īperfectus. Si ḡ eſt in potētia patris φ
plures filios generet.nullo īcōueniēti ꝓbibēte erūt plu-
7° res filij in diuis. ¶ P̄.de nā geniti eſt vt ꝓcedat in ſimi-
litudinē gnāntis.S3 ſic fili⁹ eſt filiꝰ patris:ita ⁊ ſpūſſcūs:
8° ⁊ ita ſpūſſcūs eſt filius:⁊ ſic ſunt pl̄es filij in diuis. ¶ P̄.
ſm Anſel.nibil eſt aliud dr̄e patrē filiu3 generare:q̄3 pa-
trē dicere ſeipm̄.S3 ſic pater pōt dicere ſeipm̄:ita ⁊ fili⁹
⁊ ſpūſſcūs.ḡ pr̄ ⁊ fili⁹ ⁊ ſpūſſcūs pn̄t filios gnāre:⁊ ſic idē
9° qδ ſupra. ¶ P̄.ex boc pr̄ dr̄ filiu3 gnāre:φ ſimilitudinē
ſuā in itellcū ſuo cōcipit.Sed boc idē pn̄t facere filius ⁊
10° ſpūſſcūs.ḡ idē qδ ṗus. ¶ P̄.potētia eſt media inter eēn-
tiā ⁊ operationē.Sed vna eſt eſſentia patris ⁊ filij:⁊ adē
q3 potētia.ḡ ⁊ vna opatio:⁊ ſic filio ꝯuenit gnāre:⁊ ita vt
11° ṗus. ¶ P̄.bonitas eſt diffuſiōis ꝓncipiū. S3 ſic eſt īfini
ta bonitas in patre ⁊ filio.ita ēt ⁊ ſpū ſcō. ḡ ſic pater infi-
nita cōicatiōe ſuā nām cōicat filiū gnāndo:ita ſpūſſcūs
aliquā diuinā ꝓſonā ꝓducēdo. Nō.n.īfinite cōicat̄ diua
bonitas creature:⁊ ſic videt̄ φ poſſint eē pl̄es filij in di-
12° uinis. ¶ P̄.nulli⁹ boni ſine cōſortio pōt eē iocunda poſ
ſeſſio.S3 filiatio ē qδdā bonu3 in filio.ḡ videt̄ oportere
13° ad ꝓfectā iocūditatē filij eē aliū aliū filiū ī diuis. ¶ P̄.
fili⁹ ꝓcedit a patre vt ſplēdor a luce:vt p3 Hebr.ṗ.qui cū
ſit ſplendor ⁊c̄.S3 ſplēdor pōt aliu3 ſplendorē ꝓducere:
⁊ ille aliū:⁊ alius aliu3.ḡ ſilr̄ videt̄ eē in ꝓceſſione diua-
rū ꝓſonarū:φ filius poſſit aliu3 filiu3 generare:⁊ ſic idē
14° vt ṗus. ¶ P̄.pr̄nitas in patre ad ei⁹ dignitatem ꝑtinet.
Sed eadē eſt dignitas patris ⁊ filij.ḡ paternitas ꝯuenit
15° filio:⁊ ſic ſunt plures filij in diuis. ¶ P̄.ei⁹ eſt potētia c⁹
eſt actus.Sed pō gnāndi ē in filio. ḡ fili⁹ gnāt.

3° p. Sed contra. Illa ſūt ꝓfectiſſima in creaturis:q̄ ex tota mā ſua ꝯſtant:⁊ ſunt eoꝝ in
ſingulis ſpēbus ſingula tm̄. Sed ſicut creature mālēs ī-
diuiduant̄ per mām:ita filij ꝓſona ꝯſtituit̄ filiatiōe.ḡ cū
de⁹ filius:ſit ꝓfect⁹ fili⁹.videt̄ φ in ipſo ſolo ī diuis filia
2° tio inueniat̄. ¶ P̄.Aug.dic̄.φ ſi pater poſſet gnāre ⁊ nō
generaret inidus eſſet.Sed fili⁹ nō eſt īuidus.ḡ cū nō ge
neret:gnāre nō pōt.Et ſic nō poſſunt eē plures filij in di-
3° uinis. ¶ P̄.qδ ꝓfecte dcm̄ ē ſemel:itēꝝ dici nō op3. S3
filius eſt verbū ꝓfectū:cui nibil deeſt:ſm Aug.ḡ nō op3
eē plura v̄ba in diuinis:⁊ ita nec plures filios.

Rn̄. Reſpondeo dōm φ in diuis īpoſſe eſt eē plures filios:qδ ſic p3. Perſone nāq3 diue
cū in oībus abſolutis ꝯueniāt:vtpote ſibiīuicē eēntia-
les:diſtingui nō poſſunt:niſi ſm relōnes:nec ſm alias:ni
ſi ſ3 relōnes originis. Nā aliaꝝ relōnu3 q̄dā diſtinctio-
nē ꝑſupponunt:vt eq̄litas:⁊ ſilitudo: q̄dā v̄o īequalitatē
deſignant:vt dn̄s:⁊ ſuus:⁊ alia bō̄. Relōnes v̄o originis
ex ſui rōne cōfoꝛmitatē īpoꝛtant:q2 qδ oritur ex alio:ei⁹
ſimilitudinē retinet inq̄3tum bō̄. Nō eſt igit̄ aliqd in di-
uinis:quo filius diſtinguat̄ ab alijs ꝓſonis:niſi ſola rela
tio filiatiōis:que eſt ei⁹ ꝓſonalis ꝓꝓetas:⁊ q̄ filius nō ſo
lu3 eſt filius:ſ3 eſt boc ſuppoſitū:vel bec ꝓſona. Impoſſe
aūt eſt φ illud quo aliqδ ſuppoſitū eſt boc:in plurib⁹ in-
ueniri:q2 ſic ſuppoſitū ipm̄ eēt cōicabile:qδ eſt ꝫ rōnem
īdiuidui:ſuppoſiti:vel ꝓſone. Vn̄ nullo mō pōt eē alius
filius in diuis q̄3 vnus. Nō.n.pōt dici φ vna filiatio con
ſtituat bunc filiu3:⁊ alia aliu3:q2 cum filiatiōes rōne nō
differāt:oporteret φ ſi mā vel quocūq3 ſuppoſito diſtin-
guerent̄: φ eēt in diuis mā:aut aliqd aliud diſtinguens
q̄3 relatio. Pōt āt ⁊ alia rō ſpālis aſſignari:q̄re pater tm̄
vnu3 filiu3 gignere poſſit. Natura.n.ad vnū determina-
tur.vn̄ cū pater nā generet filiu3 nō pōt eē niſi vnus fili-
us a patre genitus. Nec pōt dici φ ſint pl̄es nūero in ea-
dē ſpecie exiſtēs:ſicut apud nos accidit:cū ibi nō ſit mā:
q̄ eſt ꝓn̄ diſtinctiōis ſm numerū in eadē ſpecie.

Ad primū ḡ dōz:φ gnātio q̄̄uis ī pr̄e ſit quodā- mō opus nāe diue:eſt tm̄ ei⁹ cū quadā Ad p̄m
ꝯcomitantia ꝓſonalis ꝓꝓietatis patris:vt ſupra dcm̄ ē.
vn̄ nō op3 φ cōueniat filio:in quo nā diua ſine tali ꝓꝓe-
tate īuenit̄. ¶ Ad 2m dōm φ pater totā v̄tutē ſuā cōicat 2m
filio:que nām diuā ſeqiur abſolute. Potētia v̄o gnāndi
ſeqtur nām diuā:cu3 adiunctiōe ꝓꝓietatis patris:vt di
ctū eſt. ¶ Ad 3m dōm:φ ymago aſſimilat̄ ei cui⁹ eſt yma 3m
go:q̄̄tum ad ſpēm:nō q̄̄tu3 ad relōne3. Non.n.op3 φ ſi
ymago eſt ab aliquo:φ id cui⁹ ē ymago ſit ab alio:q2 nec
ſimilitudo ꝓꝓie ſm relōnē attedit̄:ſ3 ſm foꝛmā. ¶ Ad 4m
4m dōz:φ ſic filius aſſimilat̄ patri in nā diua:nō in ꝓꝓe-
tate ꝓſonali:ita ⁊ aſſimilat̄ ei in actione q̄ cōcomitat̄ na
turā:ſine cōcomitātia ꝓꝓetatis ꝓdicte. Talis aūt actio:
nō eſt gnātio.vn̄ rō nō ſeqtur. ¶ Ad 5m dōm:φ l3 poten- 5m
tia gnātiua patris nō exbauriat̄:neq3 minuat̄ per gnōnē
filij:tm̄ eius īfinitatē adequat filius:qui eſt itellect⁹ īfini
tus:nō aūt creatura finita.vn̄ nō eſt ſimile. ¶ Ad 6m di- 6m
cēdū φ in rōne ducente ad īcōueniēs:nō op3 φ ſola in-
cōueniētis vitatio ſit cā remouēde poſitiōis:ex qua īcō-
ueniēs ſeqtur:ſ3 eſt cā manifeſtatiōis inconueniētis.vn̄
nō o3 φ ꝓpter boc ſolū nō ſint plures filij in diuis:ne ſit
gnātio īfinita. ¶ Ad 7m dōm:φ ſpūſſcūs ꝓcedit per mo 7m
dū amoꝛis.Amoꝛ aūt nō ſignificat vt aliqd figuratū vel
ſpecificatū ſpecie amātis vel amati:ſic verbū ſignificat:
ſpēm dicētis ⁊ ei⁹ qδ dr̄ babēs.Et iō cū filius ꝓcedat per
modu3 verbi:ex ipſa rōne ſue ꝓceſſionis b3:vt procedat
in ſimilē ſpēm generātis.⁊ ſic φ ſit filius:⁊ eius ꝓceſſio:
gnātio dicat̄. Nō aūt ſpūſſcūs boc b3 rōne ſue ꝓceſſiōis:
ſ3 magis ex ꝓꝓietate diuine nature:q2 in deo nō pōt eē
aliqd qδ nō ſit deus.Et ſic ipſe amoꝛ diuus:deus eſt:in-
q̄̄tu3 qnidē diuinus:nō inq̄̄tu3 amoꝛ. ¶ Ad 8m dōm: 8m
φ boc v̄bū dicere pōt accipi dupl̄r.ſtricte ⁊ large.ſtricte
accipiendo dicere idē eſt qδ verbū a ſe emittere:⁊ ſic eſt
notionale:⁊ ꝯuenit tm̄ patri:⁊ ſic accipit dicere Aug.vn-
de ponit in ꝓn̄.6.de trini.φ ſolus pater dicit ſe. Alio mō
pōt accipi cōmuniter:ꝓut dicere idē eſt qδ itelligere.Et
ſic eſt eſſentiale.Et boc modo Anſel.accipit in monolo-
gion.vbi dicit φ pater ⁊ filius ⁊ ſpūſſcūs dicūt ſe. ¶ Ad 9m
9m dōm:φ ſic gnāre ſoli patri cōuenit in diuis:ita ⁊ cōci-
pere.vn̄ ſolus pater ſuam ſimilitudinē cōcipit in itellcū
q̄̄uis filius ⁊ ſpūſſcūs itelligant:q2 in itelligendo nulla
relatio exprimit̄:niſi forte ſm modū itelligēdi tantū:ſ3
in gnāndo ⁊ in cōcipiendo:exprimit̄ realis origo. ¶ Ad 10m
10m dōm:φ rō illa recte ꝓcedit de actione que conſequi-
tur nām abſolute ſine aliquo reſpectu ad ꝓꝓietate3.ta-
lis autē nō eſt generatio.vnde rō nō ſequitur. ¶ Ad 11m 11m
dōm φ in diuinis nō pōt eē niſi ſpūalis ꝓceſſio:que qui-
dem eſt ſolu3 ſm itellectum ⁊ voluntatē. Et ideo nō po
teſt a ſpiritu ſancto alia ꝓſona diuina ꝓcedere:q2 ipſe ꝓ-
cedit per modu3 voluntatis vt amoꝛ:filius per modum
itellectus vt verbū. ¶ Ad 12m dōm:φ proprietas perſo- 12m
nalis o3 vt ſit icōmunicabilis:vt ſupra dcm̄ eſt. vnde in
ea cōſortiu3 fieri:nō requirit iocunditas. ¶ Ad 13m dōz: 13m
φ illa ſimilitudo nō op3 φ teneat quātu3 ad oia. ¶ Ad 14m

14ᵐ dōm ꝙ sicut paternitas in patre: ꝛ filiatio in filio: sūt vna eēntia: ita ꝛ sunt vna dignitas: ꝛ vna bonitas. ¶ Ad
15ᵐ 15ᵐ dōm: ꝙ cū dr̄ potentia generandi. hoc gerundiū generādi tripl'r pōt accipi. Uno° prout est gerundiū verbi actiui. Et sic ille hʒ potentiā gn̄āndi: qui hʒ potentiā ad hoc ꝙ generet. Alio mō ꝓut gerundiū est verbi passiui. Et sic ille habet gn̄āndi potentiam: qui habʒ potentiam ad hoc vt generet. 3° mō ꝓut est gerundiū v̄bi ipersonalis. Et sic dr̄ ille hēre potētiā gn̄āndi: qui hʒ potentiā illā qua ab alio gn̄ātur. Primo ergo mō potētia gn̄āndi nō cōuenit filio. sʒ 2° ꝛ 3°. vn̄ rō non sequitur.

¶ Utrū potētia gn̄āndi sub omnipotētia ɔ̄prehendat̄.

Quinto querit̄ vtrū potētia gn̄āndi sub oipotentia cōprehēdat̄. Et vr̄ ꝙ
1ᵐ nō. Oipotentia enī ɔuenit filio: sm̄ illud symboli. Ops pr̄: ops filius: ops spūsscūs. nō autē cōuenit ei potētia gn̄āndi. ergo sub oipotētia nō
2ᵐ cōprehendit̄. ¶ P̄. Aug. dicit. ꝙ de° dr̄ ops: q2 pōt oia q̄ vult. Ex quo vr̄ ꝙ potētia illa ad oipotētiā ꝑtineat que a voluntate imꝑat̄. Potētia aūt gn̄āndi nō est hm̄: q2 pr̄ nō genuit filiū volūtate: vt supra habitū est. ergo potētia ge
3ᵐ nerādi ad oipotētiā nō ꝑtinet. ¶ P̄. oipotētia deo attribuit̄: inq̄ntum ei° oipotentia ad oia que sunt in se possibilia se extēdit. Sʒ gn̄ātio filij vel ipse filius nō est de possibilib°: sʒ de necessarijs. ergo potētia generādi sub oipoten
4ᵐ tia nō ɔ̄phendit̄. ¶ P̄. qđ ɔuenit plib° cōiter: ɔuenit eis sʒ aliqđ eis cōe: sic hr̄e tres eq̄lateri ꝛ gradato sʒ h̄ ꝙ tri angulus sunt. ergo qđ ɔuenit alicui soli: ɔuenit ei sʒ h̄ qđ sibi est ꝓpriū. Oipotētia aūt nō est ꝓpria pr̄is. Cū ergo potentia gn̄āndi soli patri ɔueniat in diuinis: nō ɔuenit ei inq̄n
5ᵐ tū est ops: ꝛ ita ad oipotentiā nō ꝑtinebit. ¶ P̄. sicut est vna eēntia patris ꝛ filij: ita ꝛ vna oipotētia. Sʒ ad oipotentiā filij nō reducit̄ posse gn̄āre. ergo nec ad oipotentiam patris. Et sic nullo mō potētia gn̄āndi ad oipotentiā ꝑti
6ᵐ net. ¶ P̄. ea que nō sunt vni° rōnis sub vna distributione nō cadunt. Nō. n. cum dr̄ ois canis: distributio sumit̄ pro latrabili ꝛ celesti. Sed gn̄ātio filij: ꝛ ꝓductio aliorū que oipotētie subiacēt: nō sunt vnius rōnis ergo cum dicit̄
7ᵐ deus est oipotens: nō includit̄ ibi potētia gn̄āndi. ¶ P̄. illud ad qđ oipotentia se extēdit: est oipotētie subm̄. Sʒ in diuinis nihil est subm̄: vt Hierony. dicit. ergo nec gn̄ātio fi
8ᵐ lij: nec filius oipotētie subdit̄: ꝛ sic idē qđ pus. ¶ P̄. sm̄ ph̄m 5° ph̄y. relo nō pōt eē termin° mot° per se: ꝛ per ɔ̄ns nec actiōis: ꝛ ita nec potētie obm̄ q̄ dr̄ respcū actiōis. Sʒ gn̄ātio ꝛ filius in diuinis relatiue dn̄r. ergo dei pō ad ea se nō extēdit. Et sic posse gn̄āre nō icludit̄ in oipotētia.

3p. Sed cōtra est qđ Aug. dic̄ ɔ̄ Maximinuʒ. Si pr̄ nō pōt gn̄āre filiū sibi eq̄lē: vbi ē ei°
2° oipotētia. ergo oipotētia ad gn̄ōnē se extēdit. ¶ P̄. oipotentia in deo dr̄ nō solū respcū actuū exterioꝝ: vt creare: gubernare: ꝛ hm̄ qui ad effectus exterius terminari significant̄. Sed etiā respcū actuū interioꝝ: vt itelligere ꝛ velle. Si quis enī deuʒ nō posse intelligere diceret: eius oipotētie derogaret. Sed filius ꝓcedit vt verbū per actū intellectus ergo respectu gn̄ōnis filij oipotentia dei intelli
3° gitur. ¶ P̄. maius est generare filiuʒ: q̄ creare celum ꝛ terram. Sed posse creare celuʒ ꝛ terram est oipotentie.
4° ergo multo magis posse filiū generare. ¶ P̄. in quolibʒ genere est vnū ꝓ̄ncipium ad qđ oia que sunt illius generis reducuntur. In genere autē potētiarū ꝓ̄ncipiū est oipotentia. ergo oia potētia ad oipotentiā reducit̄. ergo ꝛ potētia generandi vel ɔtinet̄ sub oipotentia: vel in genere potētiarum erunt duo ꝓ̄ncipia: qđ est impossibile.

Rn̄. Rn̄deo dōʒ: ꝙ pō gn̄āndi ꝑtinet ad oipotētiā pr̄is: nō aūt ad oipotentiam simpl'r: qđ sic patet. Cū. n. potentia i essentia radicari intelligat̄: ꝛ sit ꝓ̄ncipiū actionis: opʒ idē esse iudiciū de potentia ꝛ actione: qđ est de eēntia. In essentia aūt diuina hoc ɔ̄siderandū est ꝙ ꝓꝑ eius summā simplicitatē q̄cq̄d est in deo est diuina eēntia: vn̄ ꝛ ipse relationes q̄bus ꝑsone adinuicē distinguuntur sunt ipsa diuina essentia sm̄ reʒ. Et quāuis vna ꝛ eadē essentia sit cōis tribus ꝑsonis: nō tn̄ relatio vnius ꝑsone: cōis est tribus: ꝓꝑ oppōnem relationū adinuicē. Ipsa enī p̄ternitas est diuina eēntia: nec tn̄ paternitas filio inest ꝓꝑ oppōnem p̄ternitatis ꝛ filiatiōis: vn̄ pōt dici ꝙ p̄ternitas est diuina essentia prout est in pr̄e: non prout est in filio. Non. n. eodē mō est in pr̄e ꝛ filio: sed in filio vt ab altero accepta: in patre aūt non. Nec tn̄ seq̄t̄ ꝙ q̄uis p̄ternitatem filius non hēat: quā pr̄ hʒ: aliqđ hēat pr̄: quod non hʒ filius. Naʒ ipsa relatio sm̄ rōnē sui generis inq̄ntū est relatio: nō hʒ ꝙ sit aliquid: sed solū ꝙ sit ad aliquid. Qȝ sit vero aliqđ sm̄ rem: hʒ ex illa pte qua inest: vel vt idē sm̄ rem: vt in diuinis: vel vt hn̄s cām in subiecto: sicut i creaturis: vn̄ cū id qđ est absolutū cōiter sit i patre ꝛ filio: nō distinguunt̄ sm̄ aliqđ: sed sm̄ ad aliqđ tm̄: vnde nō pōt dici ꝙ aliqđ hʒ pr̄ qđ non hʒ filius: sed ꝙ aliqđ sm̄ vnuʒ respectuʒ ɔuenit patri: ꝛ sm̄ alium aliqđ filio. Sil'r ergo dōm est de actione ꝛ potentia. Naʒ generatio significat actionē cum aliquo respectu: ꝛ potentia generandi significat potentiam cuʒ respectu: vnde ipsa generatio est dei actio: sed prout est patris tm̄: ꝛ sil'r ipsa potentia generandi est dei oipotentia: sed prout est patris tm̄. Nec tamē sequitur ꝙ aliquid possit pr̄ quod non possit filius. Sʒ oia quecunqȝ potest pater potest filius: quāuis generare nō possit. Nam generare ad aliquid dicitur.

Ad primum ergo dōm ꝙ posse generare ad oipotētiam ꝑtinet: sed non prout est in fi lio: vt dcm̄ est. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ Aug. nō intēdit ondere Ad 1ᵐ
totā rōneʒ oipotentie in verbis illis: sed qđdā oipotētie 2ᵐ
signū. Nec loq̄tur de oipotentia nisi sm̄ ꝙ ad creaturas se extendit. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ possibile ad qđ oipotētia se 3ᵐ
extendit nō est accipiendū solū pro ɔtingenti: q2 ꝛ necessaria sunt ꝑ diuinā potentiaʒ ad esse ꝓducta. Et sic nihil ꝓhibet gn̄ationē filij cōputari inter possibilia diuine potentie. ¶ Ad 4ᵐ dōm ꝙ lʒ oipotentia absolute ɔ̄siderata 4ᵐ
nō sit ꝓpria pr̄is: tn̄ ꝓut cointelligitur ei determinat° modus existēdi: siue determinata relo: ꝓpria fit pr̄i. Sicut hoc qđ dr̄ deus pr̄: patri propriū est: q̄uis deus sit tribus cōe. ¶ Ad 5ᵐ dōm ꝙ sicut vna ꝛ eadē est essentia trium 5ᵐ
ꝑsonaꝝ. non tn̄ sub eadē relōne: vel sm̄ eūdē moduʒ existendi est in tribus ꝑsonis: ita est ꝛ de oipotentia. ¶ Ad 6ᵐ
6ᵐ dōʒ ꝙ gn̄atio filij ꝛ ꝓductio creaturaꝝ: nō sunt vnius rōnis sm̄ vniuocationē: sed sm̄ analogiā tm̄. Dicit. n. basilius ꝙ accipe filius hʒ cōe cū oī creatura: ꝛ rōne huius dr̄ ꝓ̄mogenitus ois creature Col. p. Et hac rōne pōt eius gn̄atio productionibus creature cōnumerari sub vna distributione. ¶ Ad 7ᵐ dōm ꝙ generatio filij est subiecta 7ᵐ
oipotētie: non h̄ mō quo subm̄ iferioritatē designat. Sʒ 8ᵐ
h̄ mō q̄ designat solūmō potentie obm̄. ¶ Ad 8ᵐ dōʒ ꝙ generatio filij significat relōnē ꝑ modū actionis: ꝛ filius per modum hypostasis subsistentis. Et ideo nihil prohibet quin respectu horum omnipotentia dicat̄. Alie vero rationes nō concludunt nisi ꝙ posse generare ad omnipotentiam patris pertineat.

¶ Utrū potentia generandi ꝛ potētia creandi sint ideʒ.

Sexto q̄rit̄. vtrū potētia generādi ꝛ poten 1ᵐ
tia creādi sint idē. Et vr̄ ꝙ n̄. Gn̄atio. n. est opatio vl' opus nāe: sicut Dam°. dic̄. Creatio vō est opus volūtatis. vt pʒ per Hil. in li°. de syn°. Sed voluntas ꝛ natura nō sunt

idem pncipium:sed ex opposito diuidunt:vt pz 2° phisi.
2m ergo potentia generandi: et po° creādi nō sunt idē. ¶ P̄.
potentie distinguuntur per actus: vt habet. 2° de aīa. Sz
generatio et creatio sunt actus multū differentes. ergo et
potentia generandi: et po° creandi non sunt vna potētia.
3m ¶ P̄. minor vnitas est eoꝝ que in aliquo vniuocātur: q̄z
eoꝝ que habent idē esse. Sed potentia generandi et potē
tia creandi in nullo vniuocant: sicut nec gn̄atio nec crea
tio: nec filius et creatura. ergo potentia generādi et potentia
4m creandi nō sunt idē fm esse. ¶ P̄. inter ea que sunt idez:
nō cadit ordo. sed po° creādi est prior q̄z potētia generan
di fm intellectum: sicut essentiale notionali. ergo predi
cte potentie non sunt idem.

3. p Sed contra. In deo nō differt potētia et essentia. sed vna tātū est diuina essentia. ergo et
vna tātū potētia. Non ergo p̄dicte potētie distinguunt.
2° ¶ P̄. deus non facit per plura qd̄ pōt facere per vnum.
Sed per vnā potētiā deus pōt generare et creare: p̄cipue
cū generatio filij sit rō p̄ductiōis creature: fm illā Aug.
expositionē: dixit et facta sunt. i. v̄bū genuit i quo erat vt
fierent. ergo vna tm̄ po° est generādi et creandi.

Rn̄o. Respondeo. Dōz: q̄ sicut supra dictū est. ea que de potentia dicunt in diuinis: cōsi
deranda sunt ex ipsa essentia. In diuinis aūt licet vna re
latio ab altera distinguat realiter p̄pter oppositionē re
lationū: que reales i deo sunt: ipsa tn̄ relatio nō est aliud
fm rem q̄z ipsa essentia: sed solū rōne differens. Nam re
latio ad eēntiā oppositionem nō habz. Et iō non est con
cedendū q̄ aliqd̄ absolutū in diuinis multiplicet: sicut
qdaz dicūt q̄ in diuinis est duplex esse: eēntiale et p̄sona
le. Omne. n. esse in diuinis eēntiale est. Nec persona est
nisi per esse essentie. In potentia v̄o preter id qd̄ est ipsa
potentia: considerat respectus quidaz vel ordo ad id qd̄
potētie subiacet. Si ergo potētia que est respectu actus
essentialis. sicut potētia itelligendi vel creandi: cōparet
ad potentiā que est respectu actus notōalis: cuiusmodi
est potentia generandi fm id q̄ est ipsa po°: iuenit vna et
eadē po°: sicut est vnū et idē esse nature et p̄sone. Sed ta
men vtriqz potentie cointelligit alius et alius respectus:
fm diuersos actus ad quos potentie dicuntur. Sic ergo po°
generandi et creandi est vna et eadē potētia si considerer
id qd̄ est potētia. Differūt tamen fm diuersos respectus
ad actus diuersos.

Ad p̄m Ad primum ergo dōz: q̄ lz i creaturis differāt nā: et propositū. In diuinis tn̄ sunt
idem fm rem. ¶ Uel pōt dici q̄ potētia creandi non no
minat p̄positū siue volūtatē: sed potētiā put a volunta
te imperatur. Potentia autem generandi fcd̄m q̄ natu
ra iclinat agit. Hoc aūt nō facit diuersitatē potentie. Nā
p̄hibet aliquā potentiā ad aliquē actum iperari a volun
tate: et ad aliuz inclinari a natura. Sicut intellect⁹ noster
ad credendū inclinatur voluntate: ad intelligendū p̄ma
2m principia ducit ex nā. ¶ Ad 2m dōm: quāto aliqua po° ē
superior: tāto ad plura se extēdit. vnde minus est distin
guibilis per diuersitatē obiectoꝝ. Sicut imaginatio vna
potētia est respectu oīuz sensibiliū: respectu q̄ꝝ sensus p̄
prij distinguunt. Diuina aūt potētia est summe eleuata.
vn̄ dr̄ia actuū in ipsa potentia quātū ad id qd̄ est: diuersi
tatem non inducit. Sed fm vnā potentiaz deus omnia
3m potest. ¶ Ad 3m dōm: q̄ po° generandi et potentia crean
di quātū ad ipsam vt ita loquar potentie substantiā: non
solum vniuocant: sed sunt vnū. Sed q̄ analogice dican
4m tur: hoc est ex ordine actus. ¶ Ad 4m dōz: q̄ predicte po
tentie non ordinant fm prius et posterius. nisi put distin
guunt. vnde ordo eaꝝ non attendit nisi per respectū ad
actus. Et ex hoc pz: q̄ potentia generandi est prior poten
tia creādi: sicut generatio creatione. Quātū v̄o ad hoc q̄
ad essentiā cōparant: sunt idē: et nō est in eis ordo.

De creatione

et habet articulos. 19. p̄°. n. que
ritur vtrū deus possit aliqd crea
re. 2° vtrū creatio sit mutatio. 3° vtrū creatio sit aliqd
realiter in creatura. 4° vtrū po° creandi sit creature cō
municabilis. 5° vtrū possit eē aliqd qd̄ nō sit a deo crea p̄m
tum. 6° vtrū sit vnū tātū creationis p̄n̄m. 7° vtrū deus
opetur in oi t̄pe nāe. 8° vtrum creatio operi nāe admi
sceat. 9° vtrū aīa creet. 10° vtrū aīa sit creata in corpe
vel ex̄ corpus. 11° vtruz aīa sensibilis et vegetabilis sint 2m
p creationē. 12° vtꝝ sint in semine qn̄ discindit. 13° vtꝝ
aliqd̄ ens ab alio possit esse eternū. 14° vtrū id qd̄ est di
uersuz a deo per eēntiaz possit sp̄ fuisse. 15° vtrū res pro
cesserit a deo p necessitatē nāe. 16° vtꝝ ab vno p̄mo pos
sit p̄cedere multitudo. 17° vtrū mundus sp̄ fuerit. 18°
vtrū angeli sint creati ante mūdū visibilē. 19° vtrū po 3m
tuerint eē angeli an̄ mūdū visibilē. Qō. III.

Questio ē de creatiōe que ē p̄m⁹ effe
ctus diuine potentie. ¶ Et p̄
q̄ritur vtrū deus possit aliqd creare ex ni
hilo. ¶ Et vr̄ q̄ non. Deus nō pōt facere 4m
cōtra cōmunem animi cōceptionez: sicut
q̄ totū non sit maius sua parte. Sed sic di
cit philosophus in primo physic. cōmunis
cōceptio ex sn̄ia phoꝝ fuit: q̄ ex nihilo nihil fiat. ergo deus
non pōt de nihilo aliquid facere. ¶ P̄. oē qd̄ fit: antequā
esset possibile erat esse. Si. n. erat ipossibile esse: non erat
possibile fieri. nihil. n. mutat ad id qd̄ est ipossibile. Sz 5m
potentia qua aliquid pōt esse: nō pōt eē nisi in aliquo sub
iecto: nisi forte ipsamet sit subm̄. Nam accn̄s absqz subie
cto esse nō pōt. ergo oē qd̄ fit: fit ex mā vel subiecto. Imposs 6m
bile est ergo ex nihilo aliqd fieri. ¶ P̄. infinitā distantiā nō
cōtingit pertransire. Sed nō entis simplr̄ ad ens: est ifi 7m
nita distantia: qd̄ ex hoc pz. Quia q̄to potentia est min⁹
ad actū disposita: tāto magis ab actu distat. vn̄ si oino po
tentia subtrahat: erit infinita distantia. ergo ipossibile ē
q̄ aliquid transeat de simplr̄ non ente ad ens. ¶ P̄. phs
dicit in p̄mo de gn̄atione: q̄ oifariaz dissimile nō agit in
omnifariā dissimile. Opz. n. q̄ agens et patiēs cōueniant 8m
in genere et in mā. Sed non ens simplr̄ et deus in nullo cō
ueniunt. ergo de⁹ nō pōt agere in nō ens simplr̄: et ita non
pōt facere aliquid de nihilo. ¶ Sz dicebat q̄ rō ista pro 9m
cedit de agente c⁹ actio dr̄t a sua subā: quā opz in aliquo
subto recipi. ¶ Sed contra. Auic. dicit: q̄ si calor esset a
mā expoliat⁹: per seipsum ageret absqz mā: et tn̄ ci⁹ actio
non esset sua suba. ergo h̄ q̄ actio dei est sua essentia non 10m
est rō q̄ mā nō indigeat. ¶ P̄. ex nihilo nihil cludit:
qd̄ est qddā fieri rōnis. Sed esse rōnis consequit eē nāe.
ergo ēt i nā ex nihilo nihil fieri pōt. ¶ P̄. si ex nihilo ali
quid fiat: hec p̄positio ex: aut notat cām: aut ordinē. Cāz
aūt nō vr̄ notare nisi efficiētē vel mālez. Nihil aūt neqz
efficiēs causa entis eē potest neqz mā: et sic in p̄posito nō
denotat cām. Similr̄ nec ordinē: q̄z vt dicit Boe⁹. entis
ad non ens non est aliquis ordo. ergo nullo mō ex nihilo
potest aliquid fieri. ¶ P̄. po° actiua fm ph̄m 5° meta. est
p̄n̄m trāsmutationis in aliud fm q̄ est aliud. Potētia āt 11m
dei non est nisi po° actiua. ergo requirit aliqd̄ subm̄ trās
mutationis: et sic non pōt ex nihilo aliquid facere. ¶ P̄. i
rebus iuenit diuersitas: put vna res est alia perfectior.
Hui⁹ aūt diuersitatis cā nō ē ex pte dei: q ē vn⁹ et simplex.
ergo opz h⁹ diuersitatis cām assignare ex pte māe. Opz
ergo ponere res factas eē ex mā: et nō ex nihilo. ¶ P̄. qd̄
ex nihilo factū est: hz esse post non esse. Est ergo cōsidera

re aliqḋ istans: in quo vltimo nō est:ex quo nō eē desinit:
⁊ aliqḋ: in quo ṗmo est:ex quo esse incipit. Aut ḡ est vnū ⁊
idē instans:aut diuersa. Si idē:sequit̄ duo cōtradictoria
esse in eodē istāti. Si diuersa:cū inter duo instantia sit tē
pus me^m:sequit̄ aliquid esse mediū iter affirmationem ⁊
negationē. Nā nō pōt dici non eē post vltimū istans in
quo nō fuit.nec esse añ p^9 instans in quo fuit. vtrūq; añt
ē ipossibile.s.ꝯdictionē eē sil̄:⁊ eā h̄re me^m.ḡ ipossibile ē
11m aliqd fieri ex nihilo. ℂ P̄. qḋ factū est:necesse ē aliqñ fie
ri:⁊ qḋ creatū est:aliqñ creari. Aut ergo sil̄ fit ⁊ factū est
qḋ creatur:aut nō sil̄. Sed nō pōt dici ꝙ nō sil̄:q2 creatu
ra nō est anteq̄ facta sit. Si ergo fieri eius sit anteq̄ fcā
sit:oportebit esse aliqḋ factionis subm̄:qḋ est cōtra crea
tionis rōnē. Si aūt simul fit ⁊ factū est:sequit̄ ꝙ sil̄ fit:⁊
nō fit:q2 qḋ fcm̄ est in pmanētib^9 est:qḋ aūt fit:nō ē. Hoc
aūt est impossibile.ḡ ipoſe est aliquid fieri ex nihilo vel
12m creari. ℂ P̄. oē agens agit simile sibi. Oē aūt agens agit
ſm ꝙ ē in actu.ergo nihil fit nisi qḋ est in actu. Sed ma
teria ṗma nō est in actu.ergo fieri nō pōt ṗcipue a deo:q
est purus act^9. Et sic quecūq; fiūt:fiūt ex ṗsupposita mā:
13m ⁊ nō ex nihilo. ℂ P̄. qcqd fac̄ de^9 p ideā opat̄:sic artifex
agit artificiata p formas artis. Sȝ mā ṗma nō h̄z ideā i
deo:q2 idea forma ē ⁊ silitudo ideati. Mā aūt ṗma cum
intelligat̄ ſm suā eētiā absq; oi forma:nō pt forma ei^9
eē silitudo.ergo mā ṗma a deo fieri nō pōt:⁊ sic idem qḋ
14m ṗus. ℂ P̄. nō pt eē idē pfectōis ⁊ ipfectiōis pn^m. in reb^9
aūt ipfectio iuenit̄:cū rex q̄dā alijs potiores sint:qḋ ꝯtin
gere nō pōt nisi p iferiox ipfectionē. Cū ḡ pfectiōis pn^m
sit de^9:oportebit ipfectionē in aliud pn^m reducere. Sȝ nō
nisi in māȝ.ḡ oportebit res ex aliq̄ mā eē factas:⁊ nō ex
15m nihilo. ℂ P̄. si aliqd fit ex nihilo:aut fit ex eo sic ex sbo:
sicut statua ex ere:aut sic ex opposito:sicut figuratū ex ifi
gurato:aut ex cōposito sic statua ex ere ifigurato. Sȝ ali
qd nō pōt fieri ex nihilo sic ex subto.q2 nō ens nō pōt eē
entis mā. Neq; sicut ex ꝯposito:q2 sic nō ens cōuerteret̄
in ens:sic es ifiguratū ꝯuertit̄ in es figuratū:⁊ ita oporte
ret aliquid esse cōe enti:⁊ non enti:qḋ ē ipossibile. Neq;
ēt sic ex opposito:cū plus differāt nō esse simplr̄ ⁊ ens:q̄
duo entia diuersox genex:ex quox vno nō fit aliud:sic
figura nō fit color:nisi forte per accñs.ḡ nullo mō aliqd
16m pōt fieri ex nihilo. ℂ P̄. oē qḋ est p accñs reducit̄ ad p se
Sȝ ex opposito fit aliqd per accñs:ex subto aūt per se:sic
statua ex infigurato fit per accñs:ex ere aūt per se.q2 eri
accidit esse infiguratū. Si ergo aliqd fiat ex nō ente:hoc
erit per accñs.ḡ opȝ ꝙ fiat p se ex aliquo subiecto:⁊ ita ñ
17m fit ex nihilo. ℂ P̄. et qḋ fit faciens dat esse. Si ḡ deus
facit aliqd ex nihilo:deus alicui dat eē. Aut ergo est ali
quid recipiēs eē:aut nihil. Si nihil.ergo nihil cōstituit̄
in esse per illā actionē:⁊ sic non fit aliqd. Si aūt est aliqd
recipiens esse:h̄ erit aliud ab eo qḋ est deus:q2 nō est idē
recipiens ⁊ receptū.ergo deus facit ex aliquo ṗexistente:
⁊ ita non ex nihilo.

ꝯp. **Sed contra.** gen̄.i. In ṗncipio creauit de^9 celū ⁊
terrā:dic̄ Glo. ꝙ creare ē ex nihilo
2° facere aliqd.ḡ de^9 pōt facere aliqd ex nihilo. ℂ P̄. Aui.
dicit ꝙ agens cui accidit agere:reqrit mām in quā agat.
Sed deo nō accidit agere:imo sua actio ē sua suba.ḡ non
reqrit mām in quā agat:⁊ ita pōt ex nihilo aliqd facere.
3° ℂ P̄. v̄tus diua ē potētior q̄ v̄tus nāe. Sed v̄tus nāe fa
cit aliqḋ ens ex hoc ꝙ erat in po^a.ḡ v̄tus diua aliqd am
plius facit:⁊ ita facit ex nihilo.

R° **Respondeo.** dōm ꝙ tenendū est firmiter ꝙ de^9
potest facere aliqd ex nihilo:⁊ facit
ℂ Ad c^9 euidētiā sciendū est ꝙ oē agens agit ſm ꝙ est
actu. vñ opȝ ꝙ p illū modū actio alicui agenti attribuat̄

quo cōuenit ei esse in actu. Res aūt pticularis est parti
culariter in actu. Et hoc dupl̄r. Primo ex cōpatione sui:
q2 nō tota suba sua ē act^9:cū hȝ res sint composite ex mā
⁊ forma. Et inde est ꝙ res nālis non agit ſm se totā:sed
agit per formā suā:per quā est in actu. 2° in cōpatione ad
ea que sunt in actu. Nā in nulla re nāli icludunt̄ actus ⁊
pfectiōes oiuȝ eox q̄ sunt in actu. Sȝ q̄libȝ illax hȝ actū
ḋterminatū ad vnū gen^9:⁊ ad vnā spēm. Et inde ē ꝙ nul
la eax est actiua entis ſm ꝙ ē ens:sed hui^9 entis ſm ꝙ ē
hoc ens ḋterminatū in hac vel illa spē: Nā agēs agit sibi
sile. Et iō agēs nāle nō ꝑducit simplr̄ ens:sȝ ens ṗexistēs
⁊ determinatum ad hoc vel ad illud. vtputa ad speciem
ignis vel ad albedinē:vel ad aliqd hȝ. Et ꝑpter h̄ agēs
nāle agit mouēdo. Et iō reqrit māȝ q̄ sit subm̄ mutatio
nis vel mot^9. Et ꝑpter hoc nō pōt aliqd ex nihilo facere.
ipse āt de^9 ecōtrario ē totalr̄ act^9:⁊ in cōpatione sui:q2 ē
actus purus nō hñs po^am pmixtā:⁊ in cōpatione rex que
sunt i actu:q2 in eo ē oiuȝ entiū origo. vñ p suā actionem
ꝑducit totū ens subsistēs:nullo ṗsupposito. vtpote qui ē
toti^9 eē ṗn^m:⁊ ſm se totū. Et ꝑpter h̄ ex nihilo aliqd face
re pōt. Et hec ei^9 actio vocat̄ creatio. Et inde est qḋ in li.
de causis dicit̄ ꝙ esse eius ē per creationē: viuere v̄o ⁊c.
hȝ per iformationē. Causalitates.n.entis absolute:redu
cunt̄ in ṗmā cāȝ vl̄em. Cālitas v̄o aliox q̄ ad esse supad
duntur:vel qb^9 esse specificat̄:ptinet ad cās secūdas que
agūt p informationē:q̄si supposito effectu cause vl̄is. Et
inde ēt ē ꝙ nulla res dat eē:nisi inq̄tū ē in ea pticipatio
diue v̄tutis. Propter qḋ ēt dr̄ i li. de causis ꝙ aia nobilis
hȝ opationē diuā iq̄tū dat esse.

Ad primum ḡ dōȝ ꝙ ex nihilo nihil fieri ph̄us Ad p^m
dicit eē cōeȝ animi ꝯceptionē vel
opionē nāliū:q2 agēs nāle qḋ ab eis ꝯsiderat̄:nō agit ni
si p motū. vñ oȝ eē aliqḋ subm̄ mot^9 vel mutatiōis:qḋ in
agēte supnāli nō opȝ. vt dcm̄ ē. ℂ Ad 2^m dōm:ꝙ anteq̄ 2m
mūdus eēt:poſe erat mūdū eē. Nō tñ oȝ ꝙ aliq̄ mā ṗexi
steret in q̄ po^a fundaret̄. Dicit̄.n.5° meta. aliqd aliqñ di
ci possibile:nō ſm aliquā po^am:sȝ q2 in terminis ipsi^9 enū
ciabilis nō ē aliqua repugnātia:ſm ꝙ poſe opponit̄ ipos
sibili. Sic ergo dicit̄ anteq̄ mūdus eēt:possibile mūdū
fieri:q2 ñ erat repugnātia iter ṗdicatū enūciabilis ⁊ sub
iectū. ℂ Uel pōt dici ꝙ erat poſe ꝑpter po^am actiuā agē
tis:nō ꝑp aliq̄ po^am passiuā māe. Philosophus āt vtitur
hoc ar^o 7° meta. i gnātiōib^9 nālib^9 ꝯ plonicos:q dicebāt
formas sepatas eē nālis gnātionis ṗn^a. ℂ Ad 3^m dōȝ:ꝙ 3m
entis ⁊ nō entis simplr̄ ē aliq̄ mō ⁊ sp ifinita distātia:non
tñ eodē mō. Sȝ qñq; qdē ex vtraq; pte ifinita:sic cū com
parat̄ nō esse ad eē diuiȝ:qḋ infinitū ē:ac si cōparet̄ albe
do ifinita:ad nigredinē ifinitā. Qñq; aūt ē finita ex vna
parte tantum:sicut cum comparat̄ nō eē simpliciter ad
eē creatū qḋ finitū est:ac si cōparet̄ nigredo ifinita:ad al
bedinē finitā. ℂ In illud ḡ eē qḋ ē infinitū nō pōt fieri
transitus ex non esse. Sed in illud esse qḋ est finitum ta
lis trāsit^9 fieri pōt:put distātia nō eē:ad illud eē ex vna
pte terminat̄:q̄uis nō fit trāsit^9 ꝑpric. Sic.n.ē in moti
bus cōtinuis per quos transit ps p^9 ptē. Sic.n.cōtingit
nullo mō ifinitū transire. ℂ Ad 4^m dōm:ꝙ cū fit aliqd 4m
ex nihilo.non esse sine nihil:nō se hȝ p modū patiētis:ni
si per accidens:sȝ magis p modū oppositi ad id qḋ fit per
actionē. Nec ēt in nālib^9 oppositū se hȝ p modū patiētis.
nisi p accñs:sȝ magis subm̄. ℂ Ad 5^q dōm:ꝙ calor si eēt 5m
expoliat^9 a mā ageret qdē sine mā q̄ reqreret̄ ex pte agē
tis:sed nō sine mā que requireret̄ ex pte patiētis. ℂ Ad 6m
6^m dōm:ꝙ cōcludi se habet in actib^9 rōnis:sicut moueri
in actib^9 nāe:eo ꝙ in ꝯcludēdo rō ab vno in aliud discur
rit. Et iō sicut mot^9 ois nālis ē ex aliq̄:ita ⁊ ois conclusio

7m rõnis.Sic vo itelligere pncipia:qð ẽ cõcludẽdi pn^m:nõ ẽ
ex aliquo ex quo ɔcludat:ita creatio que ẽ ois mot^9 pn^m
nõ est ex aliquo.¶ Ad 7^m dõm:q cũ dr aligd fieri ex ni-
hilo.duplex ẽ sensus:vt pz p Ansel.i suo monologion. Nã
negatio iportata in nihilo põt negare ppositionẽ ex:vel
põt includi sub prepositione.Si aũt neget ppositionem:
adhuc põt eẽ duplex sensus.vn^9 vt negatio ferat ad totũ:
τ neget non solũ ppositio:sed ẽt verbũ:vt sic dicat aligd
ex nihilo fieri:q2 nõ fit:sic de tacente possumus dicere q
de nihilo loquit.Et sic de deo possum^9 dre q de nihilo
fit:q2 oĩno nõ fit:q̃uis iste modus loquẽdi non sit cõsue-
tus.Alius sensus est vt vbũ remaneat affirmatũ:sz nega-
tio ferat solũ ad ppositionez:vt iõ dicat aligd ex nihilo
fieri:q2 fit gdẽ:sz nõ pexistit aligd ex quo fiat.Sicut di-
cimus aliquẽ tristari ex nihilo:q2 nõ hz tristitie sue cãz.
Et h mõ p creationem dr aligd ex nihilo fieri. Si vero
ppositio icludit negationẽ:tũc est duplex sensus.vn^9 ve-
rus:τ alius falsus.Falsus gdẽ:si positio iportet hitudinẽ
cãe.Non ens.n.eẽ nullo mõ põt cã entis.verus aũt:si im
portet ordinẽ tm̃.Ut dicat aligd fieri ex nihilo:q2 fit p^9
nihilũ:qð ẽt ve2 est in creatione.Cz aũt Boe.dicit q nõ
entis ad ens nõ ẽ ordo:intelligendũ est de ordie determi
nate pportionis:vel de ordine qui sit realis relõ:q̃ inter
8m ens τ nõ ens esse non põt:vt Auic.dic. ¶ Ad 8^m dõm:q
9m diffinitio illa itelligit de po^a actiua nãli.¶ Ad 9^m dõm:
q deus non pducit res ex necessitate nãe.sed ex ordine
sue sapientie.Et iõ diuersitas rerum nõ oportet q sit ex
mã:sz ex ordine diuine sapiẽtie:q̃ ad cõplementũ vniuer
10m si diuersas nãs istituit.¶ Ad 10^m dõm:q cũ fit aligd ex
nihilo:eẽ quidẽ ei^9 qð fit:ẽ pmo in aliquo istanti:nõ eẽ ãt
nõ ẽ in illo istãti:nec in aliq̃ reali:sz in aliq̃ imagiato tm̃.
Sicut.n.ex̃ vniuersum nõ ẽ aliq̃ dimẽsio real:sz imagia-
ta tm̃:fm quã possim^9 dicere q deus põt aligd facere ex̃
vniuersum tm̃ vel tm̃ distãs ab vniuerso:ita añ pn^m mũ-
di:nõ fuit aliqð tps reale:sz imaginatũ.Et in illo possibi
le ẽ imaginari aliqð istãs in quo vltimo fuit nõ ens.Nec
oz q inter ista duo istãtia sit tps mediũ:cũ tps ve2 τ tẽ-
11m pus imaginatiuũ nõ cõtinuent.¶ Ad 11^m dõm:q illð qð
fit ex nihilo sil' fit τ factũ est:τ silr ẽ in oib^9 mutationib^9
momẽtaneis.Simul.n.aer illuminat τ illuminat^9 ẽ.Ipsuz
enim factũ esse in talib^9 dr fieri fm q ẽ in pmo istãti in
quo fcm̃ ẽ.Uel põt dici q id qð fit ex nihilo:dr fieri qñ
fcm̃ ẽ:nõ fm motũ qð ẽ ab vno termino i alte2:sed fz ef
fluxũ ab agẽte in factũ. Hec.n.duo in generatione natu-
rali inueniunt.s.trãsitus de vno termino in alteruz.τ efflu
12m xus ab agente in factũ. Quo2 alte2 tm̃ pprie ẽ in crea-
tione.¶ Ad 12^m dõm:q neq3 mã:neq3 forma:neq3 accñs
pprie dicunt fieri:sed id qð fit ẽ res subsistẽs.Cũ.n.fieri
terminet ad eẽ:pprie ei cõuenit fieri:cui ɔuenit p se eẽ.
s.rei subsistẽti.vñ neq3 mã:neq3 forma:neq3 accñs pprie
dicunt creari:sed cõcreari.Prop̃e aũt creat res subsistẽs
q̃cũq3 fit.Si tm̃ in h vis nõ fiat.Tũc dõz q mã p^9 hz sili-
tudinẽ cũ deo in q̃ztũ pticipat de ente.Sicut.n.lapis ẽ si-
milis deo in q̃ztũ ens:sz nõ sit itellectualis sic de^9:ita mã
pma hz silitudinẽ cũ deo i q̃ztũ ens:nõ in q̃ztũ ẽ ens actu
13m Nam ens cõe ẽ quodãmõ potẽtie τ actui. ¶ Et sic ẽt pz
rñsio ad 13^m. Nã pprie loquẽdo mã nõ hz ideã:sz cõpo^m:
cũ idea sit forma factiua.Põt tm̃ dici eẽ aliq3 ideã mãe:
fm q mã aliq̃ mõ diuinã eẽntiã imitat.¶ Ad 14^m dõz:
14m q non oz si duaz creaturaz ẽ aliq̃ dignior: q min^9 digna
hẽat aliquã ipfectionẽ. Nã ipfectio dsignat carentiã ali-
cui^9:qð natũ ẽ hẽri:vel dz hẽri.vñ τ in glia q̃uis vn^9 san-
cto2 aliũ excedat:nullus tm̃ ipfect^9 erit.Si tm̃ aliq̃ iper-
fectio in creaturis sit:nõ opz q sit ex deo:neq3 ex mã:sed
15m in q̃ztum creatura est ex nihilo.¶ Ad 15^m dõz:q ex nihilo:
dr aligd fieri:sic ex opposito fm vnũ sensuz supi^9 exposi-
to2.Nec tm̃ opz q ex ente vni^9 generis fiat ens alterius
generis:sic ex colore τ figura.Ens.n.τ nõ ens nõ pñt esse
sil.Calor aũt τ figura sil eẽ pñt.Id aũt ex quo aligd fit:
dz eẽ icõtingẽs ei qð fit.vt dr.i.phisi.s.q nõ ɔtigat sil eẽ
¶ Ad 16^m dõm:q si ly ex.noiet cãm:nõ fit aligd ex oppo 16m
sito nisi per accñs:rõne.s.subiecti.Si vo nomiet ordinẽ:
tũc fit aligd ex opposito ẽt p se.vñ τ priuatio dr pn^m esse
fiendi:sz nõ essendi.h aũt mõ dr aligd fieri ex nihilo:vt
p̃us dictũ ẽ.¶ Ad 17^m dõz:q de^9 sil' dãs eẽ:pducit id qð 17m
eẽ recipit.Et sic nõ opz q agat ex aliq̃ pexistẽti.

¶ Utrum creatio sit mutatio.

SEcundo q̃rit vtrũ creatio sit mutatio.
¶ Et vr q sic.Mutatio enĩ 1m
fm nomẽ suũ designat h eẽ p^9 h:vt pz 5.phy.
Sz h hz creatio.Nã fit eẽ p^9 nõ eẽ.ergo crea-
tio ẽ mutatio.¶ P.oẽ qð fit:fit aliquo mõ ex 2m
nõ ente.Quia qð ẽ nõ fit.Sicut g̃ se hz gñatio fz quã fit
res fz ptẽ subẽ sue ad p̃uationẽ forme:q̃ ẽ nõ esse fm gd:
ita se hz creatio p quã fit fm totã subaz suã ad nõ eẽ sim-
plr.Sz p̃uatio pprie loquẽdo ẽ termin^9 gñationis.ergo
τ nõ eẽ simplr pprie loquẽdo est terminus gñõis:τ sic
creatio pprie loquẽdo ẽ mutatio.¶ P.quãto est maior 3m
distãtia iter termios:tãto maior est mutatio.Maior enĩ
ẽ mutatio de albo in nig2:q̃z de albo in pallidũ.Sz plus
distat nõ ens simplr ab ente:q̃z ɔriũ a ɔrio:vel nõ ens fz
gd ab ente.g̃ cũ trãsit^9 de ɔrio in ɔriũ:vel de nõ ente fm
gd in ens fit mutatio:multo magis trãsit^9 de nõ ente sim
plr in ens qð ẽ creatio:erit mutatio.¶ P.qð nõ silr hz se 4m
nũc τ p̃us mutat vl mouet.Sz qð creat nõ silr se hz nũc
τ p̃us:q2 p̃us erat simplr nõ ens:τ postea fit ens.g̃ qð crea
tur mouet vel mutat.¶ P.illud qð exit de po^a in actuz 5m
mutat.Sz qð creat exit de po^a in actũ:q2 añ creationem
erat tm̃ in po^a faciẽtis:postea aũt ẽ in actu.ergo qð creat
mouet vel mutat.g̃ creatio ẽ mutatio.

Sed cõtra. spẽs mot^9 vel mutationis sunt sex fm 3.
phm in pdicamẽtis.Nulla aũt ea2 ẽ
creatio:vt pz p singula iducẽti.g̃ creatio ñ ẽ mutatio.

Respõdeo. Dõm q i mutatiõe q̃libz reqrit q sit Rño.
aligd idẽ cõmune vtriq3 mutationis
termio.Si.n.termini mutatiõis oppositi in nullo eodez
ɔuenirent nõ posset vocari trãsit^9 ex vno in alterum.In
noie.n.mutationis τ trãsit^9 designat aligd idẽ alr se hre
nũc τ p̃us.τ ẽt ipi mutatiõis termini nõ sunt incõtingen-
tes:qð requirit ad h vt sint mutatiõis termini:nisi i q̃ztũ
referunt ad idẽ.Nã duo ɔria si ad diuersa subã referan
tur:contingit siml eẽ.Qñq3 g̃ ɔtingit q vtriq3 mutatio-
nis termino ẽ vnũ cõe subm̃ actu exñs.Et tũc pprie ẽ mo
tus:sic accidit i alteratiõe:τ augmẽto τ diminutiõe:τ lo-
ci mutatiõe.Nã in oib^9 his motib^9 subm̃ vnũ:τ idẽ actu
exñs de opposito in oppo^m mutat. Qñq3 vo est idez cõe
subm̃ vtriq3 termio:nõ gdẽ ens actu:sz ens i po^a tm̃:sic ac
cidit i gñõne τ corruptiõe simplr.Forme.n.subalis τ p̃ua
tiõis subm̃ ẽ mã pma:q̃ nõ ẽ ens actu. vñ nec gñõ nec cor
ruptio pprie dicunt mot^9:sed mutatiões q̃dã.Qñq3 vo
nõ ẽ aliqð subm̃ cõe:neq3 actu:neq3 po^a existẽs:sz ẽ idẽ tẽ
pus ɔtinuũ.In c^9 pma pte ẽ vnũ oppo^m:τ in 2ª aliud.Ut
cũ dicim^9 h fieri ex h.i.post h:sic ex mane fit meridies.
Sz hec nõ pp̃e vocat mutatio:sz p silitudinẽ:put ipsum
tpus imaginamur q̃si subm̃ eo2 que i tpe agunt.In crea
tione aũt nõ ẽ aligd cõe aliq̃ pdicto2 modo2.Neq3.n.ẽ
aliqð cõe subz actu exñs:neq3 po^a.Tẽpus ẽt nõ ẽ idẽ:si lo
quamur de creatõe vniuersi.Nã añ mũdũ tps non erat.
Inuenit tm̃ aliqð cõe subz eẽ fz imaginationẽ tm̃.put.s.
imaginamur vnũ tps cõe dũ mũdus ñ erat:τ post q̃z mũ-

duo in eē ꝓduct⁹ ē. Sicut.n.ex̄ vniuersuꝫ nō ē aliq̄ real' magnitudo: possum⁹ tñ eā imaginari: ita ⁊ an̄ p̄n^m mūdi nō fuit aliqḋ tp̄s: q̄uis sit poīe ipsuꝫ imaginari. Et q̄tuꝫ ad hoc creatio ſm v̄itatē ꝓp̄e loquēdo: nō hꝫ rōnē mutatiōis: ſꝫ solū ſꝫ imagiatiōnē q̄dā: nō ꝓp̄e ſꝫ ſilitudinarie.

Ad p^m **Ad primum** ḡ dōꝫ. ꝙ mutatio ſꝫ suū nomē designat h̄ eē post h̄: circa aliqḋ idē: vt p̄dictū est. Hoc aūt in creatiōe nō est. ¶ Ad 2^m dōꝫ: ꝙ

2m in gnātione ſm quā fit aliqd ſm partē substātie sue: ē aliqd cōe subm̄ p̄uationi ⁊ forme: ⁊ nō est in actu exn̄s. Et iō sicut ꝓprie ibi accipit' termin⁹: sic etiā ⁊ ꝓprie accipit' ibi

3m trāsit⁹: qḋ in creatiōe nō est: vt dictū est. ¶ Ad 3^m dōꝫ: ꝙ vbi est maior distātia terminoꝝ ē maior mutatio: supposita idētitate subi. ¶ Ad 4^m dōm. ꝙ id qḋ nō silr' se hab3

4m nūc ⁊ p̄us mutat': supposita ꝯsistētia subi: alias n̄ ens simplr' mutaret'. Q2 nō ens simplr': nō silr' se hꝫ nūc ⁊ p̄us: neq3 dissilr'. Op3 aūt ad h̄ ꝙ sit mutatio: ꝙ sit aliqd idē dis-

5m silr' se hn̄s nūc ⁊ p̄us. ¶ Ad 5^m dōm. ꝙ potētia passiua est subꝫ mutatiōis: nō aūt actiua. Et ideo qḋ exit de potētia passiua in actum mutatur: non aūt qḋ de potentia actiua exit. Et ideo non valet obiectio.

¶ Utꝝ creatio sit aliqd realr' i creatura: ⁊ si est qd sit.

p^m **Tertio** querit' vtrū creatio sit aliqd realr' in creatura: ⁊ si est qd sit. ¶ Et videt' ꝙ nō sit aliqd reale i creatura: vt.n.dr' in li. de causis. Oē qḋ recipit' in aliquo ē in eo ꝑ modū recipiētꝭ. Sꝫ actio dei creātis recipit' simplr' in nō ente: q2 deus creādo ex nibilo aliqd facit. ḡ

2m creatio nibil reale ponit in creatura. ¶ P̄. oē qḋ est i reꝝ nā: aut ē creator: aut creatura. Sꝫ creatio nō est creator: q2 sic eēt ab eterno. Nec etiā creatura: q2 aliq̄ creatione crearetur: q̄ ēt creatio aliq̄ creatiōe idigeret creari: ⁊ sic i

3m ifinitū. ḡ creatio nō ē aliqd in reꝝ nā. ¶ P̄. oē qḋ ē: vel ē suba: vel ē accn̄s. Sꝫ creatio nō ē suba: cuꝫ nō sit neq3 mā neq3 forma neq3 ꝯpo^m: vt de facili patere pōt. Nec ēt accidēs: q2 accn̄s sequit' suū subm̄. Creatio aūt est nāl'r prior creato: qḋ nullū sibi supponit subm̄. ḡ creatio nō ē aliqd i

4m rerū nā. ¶ P̄. sic se hꝫ gnātio ad rē gnātaꝫ: ita se hꝫ creatio ad rē creatā. Sꝫ gnōnis subꝫ nō ē res generata: ſꝫ magis termin⁹: subꝫ vō ei⁹ ē mā p̄ma: vt dr' in p̄mo de gnōne ⁊ corruptione. ḡ nec subꝫ creationis ē res creata. Nec pōt dici ꝙ subꝫ ei⁹ sit aliq̄ mā. cū res creata nō creet' ex aliq̄ mā. ḡ creatio nō hꝫ subꝫ aliqḋ: ⁊ ita nō ē accn̄s. Cōstat āt

5m ꝙ nō ē suba. ḡ nō ē aliqd in reꝝ nā. ¶ P̄. si creatio ē aliquid i reꝝ nā: cū non sit mutatio: vt supra dcm̄ ē: maxime videt' eē relo. Sꝫ nō ē relo: cū in nulla relonis spē ꝯtineri possit. Simplr'.n. non enti ex q̄ ē creatio: ens simplr' neq3

6m supponit'. neq3 eq̄tur. ḡ creatio nō ē aliqd i reꝝ nā. ¶ P̄. si creatio iportet relonē entis creati ad deū a q̄ eē hꝫ: cū ista relatio sp̄ maneat in creatura: nō soluꝫ qn̄ icipit eē: ſꝫ q̄diu res ē: ꝯtiue aliqd crearet': qḋ vr' absurdū. ḡ creatio

7m nō ē relo: ⁊ sic idē qḋ p̄us. ¶ P̄. oīs relo realr' in reb⁹ existens: acquirit' ex aliq̄ qḋ ē diuersuꝫ ab ipsa relatione: sic eq̄litas a q̄titate: ⁊ silitudo a q̄litate. Si ḡ creatio sit aliqua relatio in creatura realr' exn̄s: o3 ꝙ differat ab eo ex quo acquirit' relatio. Hoc āt ē qḋ ꝑ creationē accipit'. Sequit' ḡ ꝙ ipsa creatio nō sit per creationē accepta. Et ita

8m sequit' ꝙ sit aliqd icreatuꝫ: qḋ ē ipoīe. ¶ P̄. oīs mutatio reducit' ad illḋ gen⁹ ad qḋ terminat': sic alteratio ad q̄litatē: ⁊ augmētū ad q̄titatē. Et ꝑꝑ h̄ dr' in.3. phisi. ꝙ quot sunt spēs entis tot sunt spēs mot⁹. Sꝫ creatio terminat' ad subaꝫ: nec tñ pōt dici ꝙ sit in genere sube: vt supra dcm̄ ē. ergo non vr' ꝙ sit aliqd ſm rem.

5 p. **Sed contra.** si creatio non est aliq̄ res. ḡ nec aliquid realr' creat'. Hoc aūt apparet eē falsuꝫ. ḡ creatio aliqd est in reꝝ nā. ¶ P̄. ex hoc de⁹ ē

2. dn̄s creature: q2 eā creādo i eē ꝓduxit. Sꝫ dn̄iuꝫ ē q̄daꝫ relo realr' i creatura exn̄s. ḡ multo forti⁹ creatio.

R. **Respondeo.** Dōꝫ ꝙ qdā dixerūt creationē aliqd eē in reꝝ nā me^diter creatorem ⁊ creaturā. Et q2 medium neutrū extremorum ē: ideo se- Op.

quebat' ꝙ creatio neq3 eēt creator: n3 creatura. Sꝫ hoc a magistris erroneū ē iudicatū: cū oīs res q̄cūq3 mō exn̄s repro

nō hēat eē nisi a deo: ⁊ sic ē creatura. Et iō alij dixerūt ꝙ ipsa creatio nō ponit aliqd realr' ex pte creature. Sꝫ hoc Op. ēt vr' incōueniēs. Nā in oīb⁹ q̄ ſꝫ respectū adiuicē referūtur: quoꝝ vnū ab altero depēdet ⁊ nō eꝯ: in eo ꝙ ab altero depēdet relo realr' inenit'. In altero vō ſꝫ rōnē tm̄: sic p3 in scia ⁊ scibili. vt dic̄ phs in 5°. meta. Creatura aūt ſm nomē refert' ad creatorē. Depēdet āt creatura a creatore ⁊ n̄ eꝯ. vn̄ o3 ꝙ relo q̄ creatura ad creatorē refert' sit realis. Sꝫ in deo ē relatio ſm rōneꝫ tm̄. Et hoc expsse dicit repro

magr' in.i. snīaꝝ. di.30°. Et ideo dōꝫ ē ꝙ creatio pōt sumi Op.3 actiue ⁊ passiue. Si sumat' actiue: sic designat dei actio- veri.

neꝫ: q̄ ē ei⁹ eēntia cū relatiōe ad creaturā: que nō ē realis relo: ſꝫ ſꝫ rōnē tm̄. Si āt passiue accipiat': cū creatio sic iā supra dcm̄ ē ꝓp̄e loquēdo nō sit mutatio: nō pōt dici ꝙ sit aliqd in gn̄e passiōis: ſꝫ est in gn̄e relonis. Q2 sic p3. In oi vā mutatiōe ⁊ motu iuenit' duplex ꝓcessus. Un⁹ ab vno termio mot⁹ in aliū. sic ab albedine in nigredinē. Ali⁹ ab agēte in patiēs: sic a faciente in fcm̄. Sed hi ꝓcessus non silr' se habēt in ipso moueri: ⁊ in termino mot⁹. Nā in ipso moueri id qḋ mouet' recedit ab vno termio mot⁹ ⁊ accedit ad alterum: qḋ nō est termino motus: vt p3 in eo qḋ mouet' de albedie in nigredinē: q2 in ipso termio motus iam nō accedit ad nigredinē: sed icipit eē nigrū. Similr' duꝫ ē in ipso moueri patiēs vel fcm̄: trāsmutat' ab agēte. Cū aūt ē in termio mot⁹: nō vlteri⁹ trāsmutat' ab agēte: ſꝫ ꝯseq̄' factū quādā relationē ad agentē: ꝓut hꝫ eē ab ipo: ⁊ ꝓut ē ei sile quoquo mō: sic in termino gnātionis hūane ꝯseq̄' nat⁹ filiationē. ¶ Creatio āt sic dcm̄ ē: nō pt accipi vt moueri. qḋ est ante terminū mot⁹: sed accipit' vt in facto eē. vn̄ in ipsa creatiōe nō iportat' aliq̄s accessus ad esse: nec trāsmutatio a creante: sed solūmō inceptio essendi: ⁊ relo ad creatorē a q̄ esse hꝫ. Et sic creatio nihil ē aliḋ realr': q̄ relatio q̄dā ad deū cū nouitate essendi.

Ad primum ergo dōm ꝙ in creatione nō ens n̄ se hꝫ sic recipiēs diuaꝫ actionē. sed id qḋ creatū est. vt supra dcm̄ ē. ¶ Ad 2^m dōm: ꝙ creatio Ad p

actiue accepta significat diuā actionē cū q̄dā relatiōe cointellecta: ⁊ sic ē icreatū. accepta vō passiue: sic dictū ē realiter relatio q̄dā ē significata ꝑ modū mutatōis rōne nouitatis vel iceptōis iportate. Hec āt relatio: creatura q̄dā ē: accepto cōiter noīe creature: pro oī eo qḋ ē a deo. Nec op3 ꝓcedere in ifinitū: q2 creatiōis relatio non refert' ad deū alia relatiōe reali: ſꝫ seipsa. Nulla.n. relo refert' alia relatione. vt Auic. dicit in sua meta. Si vō nomē creature accipiam⁹ magis stricte: ꝓ eo tm̄ qḋ subsistit: qḋ ꝓprie fit ⁊ creat': sic ꝓprie hꝫ eē: tūc relatio p̄dicta nō est qḋdaꝫ creatū: sed cōcreatū: sic nec est ens ꝓprie loquēdo: sed inherens. Et simile est de oīb⁹ accidētib⁹. ¶ Ad 3^m dōm: ꝙ 2m

illa relatio: accn̄s ē: ⁊ ſm eē suū considerata ꝓut inheret subiecto: posteri⁹ ē: q̄ res creata: sic accn̄s subiecto itellectu ⁊ nā posteri⁹ ē q̄uis nō sit tale accn̄s qḋ causet' ex p̄ncipijs subiecti. Si vō ꝯsideret' ſm suā rōnē ꝓut ex actione agentis innasci' p̄dicta relo: sic ē quodā mō p̄or subiecto: ⁊ sic ipsa diua actio q̄ ē ei⁹ cā ꝓpria. ¶ Ad 4^m dōꝫ. 3m

ꝙ in gnātione ē ⁊ mutatio: ⁊ relatio q̄ refert' genituꝫ ad generās. Rōne ḡ mutatiōis nō hꝫ ꝓ subiecto ipm̄ generatū: sed ei⁹ māꝫ: ſꝫ rōne relatiōis hꝫ subm̄ ipsuꝫ genera- 4m

tum. In creatione vero est relatio: sed nõ mutatio ꝓprie:
5m vt dcm̃ est: ⁊ iõ nõ est sile. ¶ Ad 5m dõz. ꝙ relatio ꝓdicta
nõ ẽ itelligẽda entis ad nõ ens: q2 talis relatio nõ põt esse
realis: vt Auic. dicit: sꝫ est entis creati ad creatorẽ: vñ pꝫ
6m ꝙ est relatio suppõnis. ¶ Ad 6m dõm. ꝙ creatio iportat
relationẽ ꝓdictã cũ nouitate eẽndi: vñ nõ oꝫ ꝙ res qñcũ
qꝫ est creet: sꝫ semꝑ referat̃ ad deũ: q̃uis nõ eẽt icõueniẽs
dicere: ꝙ sicut aer q̃diu lucet illuminet̃ a sole: ita creatura
q̃diu hꝫ eẽ fiat a deo. vt etiã Augu. dicit sup Geñ. ad lit.
Sed in h̃ nõ est diuersitas nisi fm nomẽ: ꝓut nomẽ crea
7m tionis põt accipi cũ nouitate vel sine. ¶ Ad 7m dõz. ꝙ id
ex quo acqrit̃ relatio creatiõis ꝓncipalr est res subsistẽs:
a q̃ differt ipsa creatiõis relatio: q̃ ⁊ ipsa creatura est: ⁊ nõ
8m ꝓncipalr: sꝫ q̃si secũdario: sicut qd ꝯcreatũ. ¶ Ad 8m dõz.
ꝙ motꝰ reducit̃ ad genꝰ sui termini: inq̃tũ ꝓcedit̃ de po
tẽtia in actũ. Nã in ipso motu terminꝰ motꝰ est in poten
tia: ⁊ po° ⁊ actꝰ reducunt̃ ad idẽ genꝰ. In creatione autẽ
nõ ẽ exitꝰ de po° in actũ: ⁊ iõ nõ ẽ simile.

¶ Utrum potentia creandi sit alcui creature cõicabilis: vel etiam actus creationis.

QUarto queritur vtrũ po° creandi sit ali
cui creature cõicabilis: vel etiaꝫ
actus creatiõis. ¶ Et vr̃ ꝙ sic. Eodẽ. n. modo
pm ⁊ ordine quo res exeũt a pmo pn°: reordinant̃
in vltimũ finẽ. cũ idẽ sit pmũ pnꝰ: ⁊ vltimus
reꝝ finis. Sed iferiores creature ordinant̃ in deuꝫ sicut in
finẽ mediãtibꝰ supiorbꝰ creaturis: q2 sicut Dionyꝰ dic:
lex diuin itatis ẽ per pma vltima ad se adducere. g̃ ⁊ crea
ture inferiores exeunt a pmo pncipio per creationẽ me
diantibus superioribꝰ creaturis: ⁊ ita creatiõis actꝰ crea
2m ture cõicat̃. ¶ P̃. illñ qñ cõicatũ creature nõ trahit ipaꝫ
ex̃ terminos creature: ẽ alicui creature cõicabile ꝑ poten
tiaꝫ creatoris: qui potest etiã noua genera cõdere creatu
raꝝ. Sꝫ posse creare si creature cõicaret̃: nõ poneret ipsã
ex̃ terminos creature. ergo posse creare est creature cõi
cabile. Probatio medie. Illud dicit̃ extra termios crea
ture reꝫ aliquã ponere: qñ rõni creature repugnat. Posse
aũt creare nõ repugnat rõni creature: nisi ꝑꝑ ifinitatem
virtutis: que vr̃ ad creationẽ requiri: nõ aũt requirit̃: vt
videt̃. Nã vnũqdqꝫ tm̃ distat ab vno oppositoꝝ: q̃tũ de
nã alterius pticipat. Tãtũ. n. aliqd ẽ albũ: quãtũ distat a
nigro. Ens aũt creatũ finite pticipat nãꝫ entis. ergo fini
te distat a non esse simplr. ¶ Educere aũt aliqd in eẽ ex
distantia finita: nõ demõstrat potẽtiã ifinitã. Et sic relin
quit̃ ꝙ po° finite possit eẽ creatiõis actꝰ. Et sic posse crea
re rõni creature nõ repugnat: nec ponit ipaꝫ ex̃ terminos
creature. ¶ Sꝫ diceret̃ ꝙ hoc qñ dr̃: ꝙ vnũqdqꝫ tm̃ di
stat ab vno oppositoꝝ q̃tũ pticipat de alio: locũ hꝫ in il
lis oppositis quoꝝ vtrũqꝫ ẽ nã q̃dã: sicut sunt ꝯtria: nõ aũt i
illis quoꝝ alteꝝ tm̃ ẽ nã: sicut in ꝓuatõe ⁊ hitu affirmatio
3m ne ⁊ negatione. ¶ Sꝫ cõtra. ꝓdicta propositio locũ hꝫ in
ꝯtrys sꝫ hoc ꝙ adinuicẽ distãt: qñ quidẽ eis cõpetit iquã
tũꝫ opposita sunt. Sꝫ cã oppositionis in ꝯtrys ⁊ radix est
oppositio affirmatiõis ⁊ negatõis: vt ꝓbat̃ l. 4. meta. g̃ i
oppõne affirmatõis ⁊ negatõis maxime dꝫ locũ habere.
4m ¶ P̃. fm Aug. sup geñ. ad lraꝫ 3r res fieri dicunt̃. Uno°
in vbo. Alio° in angelica cognitione. Et 3m in ꝓpria nã.
Propter qñ geñ. i. dr̃. Dixit. fiat ⁊ fcm̃ ẽ. Modus aũt quo
res dñr i angelica itelligẽtia fieri: mediꝰ ẽ iter illos duos
modos. g̃ vr̃ ꝙ res create ꝓcedãt vt sint i ꝓpria nã a vbo
creatoris cognitione angelica mediãte. Et sic vr̃ ꝙ medi
5m antibus angelis res creet̃. ¶ P̃. nihil ⁊ aliqd plus distãt
q̃ aliqd ⁊ esse: cũ nihil ⁊ aliqd nihil hẽant cõmune. aliqd
aũt sit entis po. Deus aũt facit creãdo: vt qñ nihil erat ali
quid fiat: ⁊ per ꝯñs ꝙ nulla po° fiat aliq̃ po°. g̃ multo am
pliꝰ facere põt ꝙ aliq̃ potentia terminata: cuiusmodi est
po° creature: fiat oipo°cuꝰ ẽ creare. Et sic cõicari potest
creature ꝙ creet. ¶ P̃. lux spũalis ẽ nobilior ⁊ potẽtiorẽ 6m
q̃ corporalis. Sꝫ lux corporalis seipsaꝫ multiplicat. ergo
angelus qui ẽ lux spũalis fm Aug. sup geñ. ad lit. põt se
ipsum multiplicare. Sꝫ hoc nõ põt facere nisi creando.
ergo angelus põt creare. ¶ P̃. cũ forme substãtiales nõ 7m
generent̃: eo ꝙ solũ cõpositũ generat̃: vt ꝓbat phs in 7°
meta. nõ possunt deduci in eẽ nisi per creationẽ. Sꝫ natu
ra create disponit mãm ad formã. ergo ministerio aliqd
opatur ad creationẽ. Et sic cõicari põt creature ꝙ habe
at in creatione ministeriũ. ¶ P̃. opus iustificationis est 8m
nobilius q̃ creatiõis: cũ grã sit supra naturã. Un̄ ⁊ Aug.
dicit ꝙ maiꝰ est iustificare impiũ: q̃ creare celũ ⁊ terraꝫ.
sꝫ i iustificatiõe impy misteriũ exhibet creatura. Sacer
dos. n. dr̃ vt mister iustificare siue pctã remittere. g̃ mul
to magis põt creatura misterium exhibere in creationis
actu. ¶ P̃. oꝫ oẽ factũ simile eẽ agenti: vt ꝓbat̃ in 8° me 9m
taphisice. Sꝫ creatura corꝑalis nõ ẽ silis deo: neqꝫ spẽ: nꝫ
genere. ergo nõ põt a deo ꝑ creationẽ ꝓcedere nisi medi
ante aliq̃ creatura que sit silis saltẽ in genere. Et sic vide
tur ꝙ res corporales creent̃ a deo mediãtibꝰ supioribus
creaturis. ¶ P̃. in li. de causis dr̃ ꝙ illa que est itelligen 10m
tia scda: nõ recipit ex bonitatibꝰ pmis que ꝓcedũt ex cau
sa pma: nisi mediãte intelligentia supiori. Sed de pmis
bonitatibꝰ ẽ ipsuꝫ eẽ. g̃ intelligẽtia 2a nõ recipit eẽ a deo
nisi mediãte itelligentia pma. Et sic vr̃ ꝙ deꝰ actũ crea
tionis alicui creature cõicet. ¶ P̃. i eodẽ li. dr̃ ꝙ itelligẽ 11m
tia scit qñ sub se ẽ ꝑ modũ sube sue: inq̃tũ ẽ ei cã. Sꝫ vna
itellĩtia cogñscit itellĩtiã aliã q̃ ẽ sub ipsa. g̃ ẽ eiꝰ cã. Sꝫ n̄
causat̃ nisi pe creationẽ: cũ nõ sit cõposita. g̃ intelligentia
creare põt. ¶ P̃. Aug dic in li. de imortalitate aie ꝙ crea 12m
tura spũalis: cõicat corporali spẽm ⁊ eẽ. Et sic vr̃ ꝙ crea
ture corꝑales creent̃ mediantibꝰ spũalibꝰ. ¶ P̃. duplex 13m
ẽ cognitionis genꝰ. Una si quidẽ cognitio ẽ ad rẽ. Et alia
q̃ est a rebꝰ. Angelus aũt cognoscit res corporales: nõ co
gnitiõe que ẽ a rebꝰ: cũ careat potentys sensitiuis: quibꝰ
mediãtibꝰ ꝑueñt cognitio sensibiliũ ad itellectũ. g̃ cogno
scit res cognitione que ẽ ad rem: que ẽ silis diuine cogni
tiõi. Sic ergo deus per suaꝫ sciam est cã rerũ: ita ⁊ scia an
geli reꝝ cã eẽ vr̃. ¶ P̃. duplex est modus quo res in esse 14m
exeũt. Unus fm ꝙ exeunt de puro nõ esse in esse: qñ fit ꝑ
creationẽ. Alius fm ꝙ exeũt de potẽtia in actũ. virtꝰ aũt
mãlis q̃ est reꝝ nãliũ: põt res ꝓducere mõ scdo. s. extrahẽ
do res de potẽtia in actũ. g̃ virtus imãlis q̃ est potentior
q̃lis est virtus angeli: põt aliqd ꝓducere in esse mõ pmo
qñ est maioris vtutis. s. de puro nõ esse in esse: qñ est crea
re. Et sic videt̃ ꝙ angelus possit creare. ¶ P̃. ifinito nõ ẽ 15m
maius aliqd. Sed ifinite potẽtie est educere aliqd de ni
hilo in esse: alias nihil ꝓhiberet creaturas creare. Nulla
g̃ potẽtia põt esse maior q̃ ista. Et sic nõ est maius facere
creaturã ex nihilo: ⁊ dare ei potẽtiã creãdi: q̃ creare. Pri
mũ aũt deus põt. g̃ ⁊ 2m. ¶ P̃. q̃to maior est resistẽtia pa 16m
tientis ad agens: tãto maior est difficultas in agẽdo. Sꝫ
ꝯtrariũ magis resistit q̃ nõ ens. Non ens enim agere nõ
potest: sicut agit ꝯtrariũ. Cũ ergo creatura possit aliqd ex
ꝯtrario facere: videtur ꝙ multo magis possit aliquid fa
cere ex nihilo: qñ est creare. ergo potest creatura creare.

Sed contra. ens ⁊ non ens in ifinitũ distant. sed 1p
operari aliquid ex distãtia infinita
est ifinite virtutis. ergo creare est ifinite virtutis: ⁊ ita nõ
potest alicui creature cõmunicari. ¶ P̃. superioris crea 2m
ture vt angeli fm Diony. ce. hierar. diuidũtur in essentiã
virtutẽ ⁊ operationẽ: ex quo haberi põt ꝙ nullius creatu
re virtus est sua essentia: ⁊ sic nulla creatura agit se tota:

cum id quo res agit sit virtus eius. Sed ſm ꝙ agēs agit:
effectus agitur. ergo nulla creatura poteſt aliquē effectū
totum ꝓducere. Et ſic nō poteſt creare: ſed ſemper in ſua
3. actione materiā ꝓſupponit. ¶ P̃. Augu. in. 3. de tri. dicit
ꝙ angeli nō poſſunt eē creatores alicuꝰ rei: nec boni: nec
mali. Inter ceteras vero creaturas angelus eſt nobilior.
4. ḡ multo minꝰ aliq̃ alia creatura pōt creare. ¶ P̃. eiuſdē
virtutis eſt creare: ꝛ creaturas in eſſe ꝯſeruare: ſed creatu
re nō pñt in eſſe ꝯſeruari niſi per virtutē diuinā: q̃ ſi ſe re-
bus ſubtraberet in momēto deficerēt ſm Augu. 4. ſuper
Gen̄. ad lrāz. ḡ res nō poſſunt creari niſi per v̄tutē diuinā.
5. ¶ P̃. illud qđ eſt alicuius ꝓprie ꝓpriū: alteri ꝯuenire nō
pōt. Sed creare dicitur cōiter ꝓpriū eſſe deo. ḡ creare nō
poteſt alteri conuenire.

Re. Op. p. **Reſpondeo.** dōm ꝙ quorūdā pħoꝝ fuit poſitio
ꝙ deus creauit creaturas īferiores
mediātibus ſuperioribus. vt pꝫ in li. de cauſis: ꝛ in meta.
Aui. ꝛ Algazelis. Et mouebātur ad hoc opinandū ꝓpter
hoc ꝙ credebāt ꝙ ab vno ſimplici nō poſſet imediate ni-
ſi vnū ꝓuenire: ꝛ illo mediāte ex vno pmo multitudo ꝓ-
cedebat. Hoc aūt dicebāt ac ſi deus ageret ꝑ neceſſitatē
reprobꝰ nature. ꝑ quē modū ex vno ſimplici nō fit niſi vnū. Nos
aūt ponimus ꝙ a deo ꝓcedūt res ꝑ modū ſciētie ꝛ itelle-
ctus: ſm quē moduꝫ nihil ꝓhibet ab vno pmo ꝛ ſimplici
deo multitudinē imediate ꝓuenire: ſꝫ ꝙ ſua ſapiētia ꝯti
Op. 2. net vniuerſa. Et iō ſm fidē catholicā ponimꝰ ꝙ omnes
ſubas ſpūales: ꝛ materiā corporaliū: deus imediate crea-
uit: hereticū reputātes: ſi dicaꝛ ꝑ angelū vl' aliquā creatu-
raꝫ aliqd eſſe creatū. vñ Dam̄. dicit. Quicūqꝫ dixerit an-
Op. 3. gelū aliqd creare anathema ſit. Quidam tamē catholici
tractatores dixerūt: ꝙ ꝛ ſi nlla creatura poſſit aliqd crea
re: cōicari tñ potuit creature. vt ꝑ eiꝰ miniſteriū deus ali
quid crearet. Et h̄ ponit magiſter in 5a di. 4. li. ſniarum.
Op. 4. Quidaꝫ v̄o ecōtrario dicūt ꝙ nullo mō creature cōicari
ꝛ Tho. potuit: vt aliqd crearet: qđ etiaꝫ cōmuniꝰ teneꝛ. Ad ho-
rum aūt euidentiā ſciendū eſt: ꝙ creatio noīat actiuā po-
tentiā: q̃ res in eſſe ꝓducunꝛ: ꝛ iō eſt abſqꝫ ꝓſuppoſitione
mãe pexiſtentis: ꝛ alicꝰ poris agentis. Hec eniꝫ ſole cauſe
ꝓſupponunꝛ ad actionē. Naꝫ forma geniti eſt terminus
actōis generantis: ꝛ ipſa ē etiā finis generationis: que ſꝫ
eſſe nō p̄cedit: ſed ſequiꝛ actionē. Q̃ꝛ. n. creatio mām non
ꝓſupponat: pꝫ ex ipa nois rōne. Dr̄. n. creari qđ ex nihilo
fit. Q̃ꝛ ēt nō ꝓſupponat aliquā porē cām agētē: pꝫ ex hoc
qđ Aug. dicit in 3. de tri. vbi ꝓbat angelos nō eē creato-
res: qꝛ operātur ex ſemībꝰ nãe inditis: q̃ ſunt v̄tutes acti-
ue in natura. Si igitur ſic ſtricte creatio accipitur: cōſtat
ꝙ creatio non poteſt niſi primo agenti conuenire. Nam
cauſa ſecunda non agit niſi ex influētia cauſe pme. Et ſic
oīs actio cāe ſcđe: ē ex ꝓſuppoſitione cāe agētis. Nec etiā
ipſi pħi poſuerūt angelos vel itelligentias aliqd creare
niſi per virtutē diuā in ipſis exñtē: vt intelligamus ꝙ cā
2a duplicē actionē hēre pōt. vnā ex ꝓpria nã: aliā ex v̄tu-
te poris cāe. Impoſſe eſt aūt ꝙ cā ſcđa ex ꝓpria v̄tute ſit
pnm eē inq̃tū hꝫ. Hoc. n. ē ꝓpriū cāe pme. Naꝫ ordo effe
ctuū: eſt ſm ordinē cārū. Primꝰ āt effectꝰ eſt ipſuꝫ eē: qđ
oībus alijs effectibꝰ ꝓſupponiꝛ: ꝛ ipſꝫ nō ꝓſupponit aliquē
aliū effectū. Et iō oꝫ ꝙ dare eē iquātū hꝫ ſit effectꝰ pme
cāe ſoluꝰ ſm ꝓpriā virtutē. Et quecūqꝫ alia cā dat eē: h̄
hꝫ inq̃tū eſt in ea v̄tus ꝛ opatio pme cāe: ꝛ nō per ꝓpriā
v̄tutē: ſic ꝛ inſtr̄ꝫ efficit actionē iſtrālē: nō ꝑ v̄tutē ꝓpe nãe:
ſꝫ ꝑ v̄tutē mouētis: ſic calor nālis ꝑ v̄tutē aīe generat car
nem viuā: per virtutē aūt ꝓprie nãe ſolūmō calefacit et
diſſoluit. Et per hūc modū poſuerunt qdā pħi ꝙ intelli-
gentie pme ſunt creatrices ſecūdaꝝ: iq̃tū dant eis eſſe ꝑ
v̄tutē cāe pme in eis exñtē. Nam eē ē per creationē: hoꝰ
v̄o: ꝛ vita. ꝛ hꝫ per informationē. vt in li. de cauſis hētur.
Et hoc fuit idolatrie pnm: dū ipſis creatis ſubſtantijs: q̃ſi
creatricibus aliaꝝ latrie cultus exhibebatur. Magiſter
v̄o in q̃rto ſentētiaꝝ ponit hoc eē cōicabile creature. Nō
qdē vt ꝓpria v̄tute creet: q̃ſi auctoritate: ſed miniſterio:
quaſi inſtr̄m. Sed diligēter cōſideranti apparet hoc eſſe
impoſſibile. Nam actio alicꝰ ēt ſi ſit eius vt inſtr̄ī: opꝫ vt
ab eiꝰ potentia egrediaꝛ. Cū āt oīs creature poa ſit finita:
īpoſſibile eſt ꝙ aliqua creatura ad creationē opereꝛ: etiā
quaſi inſtr̄ꝫ. Nam creatio infinitā v̄tutē requirit ī poten-
tia a qua egrediꝛ: qđ ex. 5. rōnibꝰ apparet. ¶ Prima ē ex
ex h̄ ꝙ poa facientis ꝓportionaꝛ diſtātie q̃ ē iter id qđ fit.
et oppom ex q̃ fit. Quāto. n. frigus ē vehemētiꝰ: ꝛ ſit a calo
re magis diſtās: tāto maiori v̄tute caloris opꝰ ē: vt ex fri-
gido fiat calidū. Nō eē aūt ſimplr: in infim ab eſſe diſtat.
qđ ex hoc pꝫ. Q̃ꝛ a q̃libet ente determiato plus diſtat nō
eſſe: q̃ꝫ quodlibet ens quātūcūqꝫ ab alio ente diſtās inue-
nitur. Et ideo ex oīno nō ente aliqd facere: nō pōt eſſe ni-
ſi potētie infinite. ¶ Secūda rō ē: qꝛ hoc mō factū agiꝛ
quo faciēs agit. Agens aūt agit ſm ꝙ actu eſt. vñ id ſolū
ſe toto agit qđ totū actu eſt: qđ nō eſt niſi actus infiniti: ꝗ
eſt actꝰ pmꝰ. vñ ꝛ rem agere ſm totā eiꝰ ſubam ſoliꝰ infi-
nite virtutis eſt. ¶ Tertia rō eſt. qꝛ cū accñs oporteat eē
in ſubiecto: ſubiectū aūt actionis ſit recipiens actioneꝫ:
illud ſolū in faciendo aliqd recipientē mām nō requirit:
cuius actio nō eſt accidens: Sed ipſa ſuba ſua: qđ ſolius
dei eſt. Et iō ſolius eius eſt creare. ¶ Quarta rō eſt. qꝛ cū
oēs ſcđe cāe agentes a pmo agente habeant hoc ipſuꝫ qđ
agant: vt in li. de cauſis ꝓbatur: opꝫ ꝙ a pmo agēte oībꝰ
ſecūdis agentibꝰ modus ꝛ ordo iponaꝛ: ei aūt nō iponiꝛ
modus vel ordo ab aliquo. Cū aūt modus actiōis ex mã
dependeat que recipit actionē agentis: ſolius pmi agen-
tis erit abſqꝫ mã preſuppoſita ab ao agente agere: ꝛ alijs
oībus ſecūdis agentibus mām miniſtrare. ¶ Quinta rō
eſt ducens ad ipoſſibile. Nam ſm elōgationeꝫ potentie
ab actu eſt ꝓportio potentiaꝝ de potentia in actū aliqd
reducentiū. Quāto. n. plus diſtat poa ab actu: tāto maiori
poa indigeꝛ. Si ergo ſit aliq̃ poa finita que de nulla potē
tia preſup poſita aliquid opereꝛ: opꝫ eius eē aliquā ꝓpor
tionem ad illā potentiā actiuā que educit aliqd de potē-
tia in actū: ꝛ ſic eſt aliqua ꝓportio nulliꝰ poe ad aliquam
potētiā: qđ eſt ipoſſibile. Non entis. n. ad ens nulla ē pro
portio: vt hr̄. 4. phy. Relinquiꝛ ḡ ꝙ nulla poa creature pt
aliqd creare: neqꝫ ꝓpria v̄tute: nꝫ ſic alteriꝰ iſtrumētū.

Ad primum ergo dōꝫ: ꝙ in reducendo ad finē: Ad p
pexiſtūt ea que ſunt ad finē. Et iō
impoſſibile eſt per actionē alicꝰ cooperari deo ad hoc ꝙ
res alique in finē vltimū reducāꝛ. Sed in vñi eductione
rerum in eſſe: nihil ꝓſupponiꝛ. vñ nō eſt ſimile. ¶ Ad 2m 2m
dōm: ꝙ nihil ꝓhibet aliquā diſtantiā imaginari īfinitaꝫ
ex vna pte: ꝛ ex alia finitā. Ex vtraqꝫ aūt pte ifinitā ima-
ginamur diſtantiā: qñ vtrūqꝫ oppoſitoꝝ poniꝛ infinituꝫ.
Puta ſi ſint calor ꝛ frigus īfinita. Ex pte aūt altera quā-
do alteꝝ eſt finitū: ſicut ſi calor eēt infinitꝰ: ꝛ frigus fini-
tum. Diſtantia ḡ infiniti entis a nō eē ſimplr: ē ifinita ex
vtraqꝫ parte. Diſtātia aūt entis finiti a nō eſſe ſimplr eſt
infinita ex vna pte tñ: ꝛ requirit nihilominꝰ pom ifinitā
agentem. ¶ Tertium cōcedimꝰ. Nō. n. q̃tuꝫ adhoc dif- 3m
fert an vtrūqꝫ oppoſitoꝝ ſit nã quedā: an alteruꝫ tantuꝫ.
¶ Ad 4m dōm: ꝙ res in intelligētia dr̄ fieri ſm cogni- 4m
tionē tñ: non ſm rōnē opatiue v̄tutis. vñ res nō ꝓducun
tur a deo mediātibꝰ angelis opantibꝰ: ſed ſolū angelis co
gnoſcentibꝰ. ¶ Ad 5m dōꝫ: ꝙ aliquid dr̄ nō poſſe fieri ab 5m
aliquo: nō ſolū ꝓpter diſtātiā extremoꝝ: ſed etiā ꝓpter
hoc qđ oīno fieri nō pōt. vt ſi dicamꝰ ꝙ ex aliquo corpore

non potest fieri deus:qz de⁹ omnino fieri non potest. Sic
ğ dõm:ꝙ ex aliq̃ potẽtia nõ põt fieri oipotẽtia: nõ solum
ꝑpter distãtiã vtriusq; potentie:sed etiã ꝑpter hoc ꝙ oi-
potẽtia oino fieri nõ põt. Nã omne qđ fit purus actus eẽ
nõ põt:cũ ex h ipso ꝙ ex alio esse habeat:potẽtia in eo de-
6m pcedẽdaȓ. Et iõ nõ põt esse potẽtia ifinita. ¶ Ad 6m dõz.
ꝙ lux corporalis multiplicat se nõ ꝑ creationẽ noue lucis
sed diffundẽdo se sup mãm:qđ de angelis dici nõ põt:cũ
7m sint sube ꝑ se stãtes. ¶ Ad 7m dõz.ꝙ forma põt ꝯsiderari
duplr. Uno modo fz ꝙ est in potẽtia:ꝛ sic a deo materie
ꝯcreaȓ:nulla disponẽtis nature actione iteruenieṫe. Alio
mõ fm ꝙ est in actu. Et sic nõ creaȓ:sed de potẽtia mate-
rie educiȓ ꝑ agẽs nãle:vñ nõ opz ꝙ nã aliqd agat disposi-
tiue ad hoc ꝙ aliqd creeȓ. Quia tñ aliq̃ forma nãlis est q̃
ꝑ creationẽ in eẽ ꝑducitȓ.s.aia rõnalis:cuius mãz natura
disponit:ideo sciendũ est ꝙ cũ creationis opus mãm tol-
lat:duplr aliqd creari diciȓ. Nã q̃dã creãtur nulla mã p-
supposita:nec ex qua:nec in qua:sicut angeli ꝛ corpora ce-
lestia. Et ad hoꝝ creationẽ nã nihil operari põt dispositi-
ue. Quedã vero creanȓ:ꝛ si nõ ꝑsupposita mã ex qua sint:
ꝑsupposita tñ mã in qua sint: vt anime humane. Ex pte
ergo illa qua hñt materiã in quo nã põt dispositiue ope-
rari. Non tamẽ ꝙ ad ipsam subaz creati nãe actio se exte-
8m dat. ¶ Ad 8m dõm:ꝙ in opere iustificationis hõ aliquid
operaȓ ministerio tãtũ per hoc ꝙ adhibet sacra. vñ cũ sa-
cramenta iustificare dicanȓ instrũaliter ꝛ dispositiue:solo
9m redit in idez cũ solutione ꝑdicta. ¶ Ad 9m dõm:ꝙ q̃uis
inter deuz ꝛ creaturã non possit esse silitudo generis vel
spẽi:põt tñ esse silitudo quedaz analogie:sicut inter potẽ-
tiam ꝛ actũ:ꝛ subam ꝛ accñs. Et hoc diciȓ vno mõ inq̃tũ
res create imitanȓ suo mõ ideam diuine mentis. sic arti-
ficiata formã que est in mẽte artificis: Alio modo fm ꝙ
res create ipsi nãe diuine quodãmõ silanȓ: ꝑut a ꝑmo en
te alia sũt entia:ꝛ bono bõa:ꝛ sic de alijs. Tamẽ hec obie
ctio nõ est ad ꝑpositũ. Quia supposito ꝙ creature a dõ ꝑ
cedant mediante aliq̃ potentia creata:adhuc redibit ea-
dez difficultas:qualr.s.illa ꝑma nã creata eẽ possit a deo:
10m similitudine nõ exĩte. ¶ Ad 10m dõm:ꝙ error iste expſ-
se in li. de causis inueniȓ:ꝙ creature iferiores create sũt
a deo superiorib⁹ mediãtib⁹. vñ in hoc auctoritas illius
11m nõ est recipienda. ¶ Et silr dõm ad 11m. ¶ Ad 12m dõm:
12m ꝙ Augu. ibi loqtur de aia:que cõicat corpori eẽ:ꝛ spẽz:nõ
13m per modũ creantis:sz per modũ forme. ¶ Ad 13m dõz:ꝙ
licet angelus non cognoscat res cognitione que est a re-
bus accepta:nõ tñ oz ꝙ cognoscat tali cognitione que sit
cã rerum. Est eñi cognitio eius media inter duas cogni-
tiones predictas. Cognoscit.n.res nãli cognitione:que ẽ
per rerũ similitudines in eius itellectum effluxas a diui
no intellectu. vt sic eius cognitio nõ sit ad rem q̃si rerum
cã:sed sit quedam silitudo diuine cognitiõis que res cãt.
14m ¶ Ad 14m dõm:ꝙ in educendo res de potentia in actuz:
multi gradus attendi possunt:inq̃tũ aliquid põt educi d
potẽtia magis vel min⁹ remota in actũ:ꝛ etiã facili⁹ vel
min⁹ facilr. vñ non opz si virtus angeli virtutem nãe ma
terialis excedat:ꝙ possit aliqd facere de puro nõ esse nã
educente aliquid de potentia in actũ:sed ꝙ h possit mul-
to facilius q̃z nã. Sicut etiam Aug. dicit in 3° de trini. ꝙ
demones seminibus nãe occultius ꝛ efficaci⁹ operanȓ:q̃z
15m nos operari sciam⁹. ¶ Ad 15m dõm:ꝙ nulla est maior po-
tentia q̃z potentia creandi. Nec opz ꝙ po^a creantis ad h
se extendat:ꝙ alicui creature potentiam creandi cõicet.
5m eo ꝙ creature cõicabilis nullo mõ est. Oẽ.n. aliquid fie-
ri non possit:non solũ ꝑuenit ex defectu potentie facien-
tis:sed q̃nq; ex ipsa factione rei:que fieri non põt. Sicut
deus non põt facere deuz:nõ ꝑpter defectũ sue potentie:
sed qz deus nullo fieri põt. Et similr potentia creandi fi-
nita esse nõ põt:nec creature cõicari:cũ sit ifinita. ¶ Ad
16m dõm ꝙ in actu põt attendi difficultas duplr. vno mõ 16m
ex hoc ꝙ patiens resistit cõtra agentem. Et hoc non ẽ in
oĩbus generale:sed solũ in his que mutuo agũt ꝛ patiunȓ
in inicẽ:ex quib⁹ agens patitur ex contraria actiõe patiẽ-
tis. Et sic corpa celestia q̃ ꝯriuz nõ hñt agẽdo:nõ patiunȓ
difficultatẽ in agẽdo ex ꝯria actione patiẽtis. Multo mi
nus deus. Alio mõ qui generalis est:fm ꝙ patiẽs elonga
tur ab actu. Quãto.n.po^a magis ab actu elongata iueniȓ:
tãto maior est difficultas in actione agẽtis. vnde cuz ma-
gis elongeȓ ab actu purum nõ ens: q̃z mã cuicũq; cõtra-
rio subiecta quãtũcuq; intenso:manifestũ est maioris eẽ
virtutis ꝑducere aliqd de nihilo:q̃z facere ꝯriũ de ꝯrio.

¶ Utrũ possit eẽ aliqd ꝙ nõ sit a deo creatũ.

Quinto queritur vtꝝ possit ẽ aliqd qđ nõ
sit a dõ creatũ. ¶ Et videȓ ꝙ sic. 1m
Cum.n.cã sit potentior effectu:illud qđ ẽ pos-
sibile nr̃o intellectui:qui a rebus noticiam su-
mit:videȓ magis esse possibile in nã. Sz intel
lectus noster põt aliquid intelligere nõ itelligendo illud
eẽ a deo:cũ cã efficiẽs nõ sit de natura rei:ꝛ sic sine ea res
itelligi possit. ergo multo magis in rerũ nã põt aliquid eẽ
qđ nõ sit a deo. ¶ P̃. oĩa que a deo sunt facta:dicunȓ esse 2m
dei creature. Creatio aũt terminaȓ ad esse. Prima.n.reꝝ
creataꝝ est esse:vt habetur i li. de causis. Cũ ergo q̃ditas
rei sit ꝑter esse ipsi⁹:viȓ ꝙ quiditas rei nõ sit a deo. ¶ P̃. 3m
oĩs actio terminaȓ ad aliquẽ actũ:sicut ꝛ ꝑcedit ab aliq̃
actu. Nã oẽ agẽs agit inq̃tũ actu est:ꝛ oẽ agens agit sibi
simile in nã. Sed mã ꝑma est pura po^a. ğ actio creantis:
ad ipaz termiari nõ põt. Et ita nõ oĩa sunt a deo creata.

Sed contra. est qđ diciȓ Ro. i. Ex ipso:ꝛ ꝑ ipsuz:
ꝛ in ipso sunt omnia. 3p

Respondeo. Dõm ꝙ fm ordinẽ cognitionis hu-
mane ꝑcesserunt antiqui in cõside- Rño
ratione nãe reꝝ. vñ cũ cognitio humana a sensu icipiens diuersa
in intellectũ ꝑueniat:ꝑores phi circa sensibilia fuerũt oc opinio
cupati:ꝛ ex his paulatim in intelligibilia ꝑuenerũt. Et qz phõꝝ
accñtales forme sunt fm se sensibiles:nõ aũt subales: iõ
ꝑmi phi oẽs formas accidentia esse dixerũt:ꝛ solã mãm
esse substantiã. Et qz suba sufficit ad hoc ꝙ sit accidentiũ
cã:que ex ꝑncipijs sube causanȓ:inde est ꝙ ꝑmi phi pre-
ter mãz nullam aliã cãz posuerũt:sed ex ea causari dice-
bant oĩa que in reb⁹ sensibilib⁹ peruenire videnȓ. vñ po
nere cogebantur materie causam non esse:ꝛ negare tota-
liter causam efficientez. ¶ Posteriores vero philosophi
subales formas aliq̃tenus ꝯsiderare ceperũt. Nõ tñ per-
uenerũt ad cognitionẽ vlĩuz:sz tota coꝝ intẽtio circa for
mas spãles v̓sabaȓ. Et ideo posuerunt q̃dã aliq̃s cãs agẽ-
tes:nõ tñ q̃ vlr reb⁹ eẽ ꝯferrẽt:sed q̃ ad hãc vel ad illã for
mã mãm ꝑmutarẽt:sicut itellectũ ꝛ amicitiã ꝛ litẽ:quoꝝ
actionẽ ponebãt in segregãdo ꝛ ꝯgregãdo. Et ideo etiam
fz ipsos nõ oĩa entia a cã efficiẽte ꝑcedebãt:sed materia
actioni cause agẽtis ꝑsupponebaȓ. ¶ Posteriores vero
phi:vt Plato: Aristoteles:ꝛ coꝝ seq̃ces ꝑuenerũt ad ꝯsi-
derationẽ ipsius esse vlis. Et ideo ipsi soli posuerũt aliq̃z
vlem cãz reꝝ:a q̃ oĩa alia in eẽ ꝑdirẽt:vt pz ꝑ Augu. 8. de
ci. dei. Cui quidẽ sentẽtie etiã catholica fides consentit.
Et hoc triplici rõne demõstrari põt:quaꝝ prima est hec.
Opz.n.si aliqd vnũ cõiter in plibus iueniȓ ꝙ ab aliq̃ vna
cã in illis cãetur. Nõ.n. põt esse ꝙ illud cõe vtriq; ex se-
ipso cõueniat:cũ vtrũq; fz ꝙ ipz est ab altero distinguã-
tur:ꝛ diuersitas cãꝝ diuersos effect⁹ ꝑducit. Cũ ğ eẽ in-
ueniaȓ oĩb⁹ rebus cõe:que fm illud ꝙ sunt:adinuicẽ di-
stincte sunt:oz ꝙ de necẽitate eis nõ ex seipsis:sed ab aliq̃

vna cã esse attribuatur. Et ista vĩ rõ Platonis qui voluit ꝙ ante oẽm multitudinẽ esset aliqua vnitas: non solũ in numeris: sed etiam in rerũ naturis. ❡ 2ª rõ est. qꝛ cũ aliquid inuenitur a pluribus diuersimode pticipatũ: oꝫ ꝙ ab eo in quo perfectissime inueniẽ: attribuaẽ oĩb⁹ illis in quibus iperfecti⁹ inueniẽ. Nam ea que positiue sꝫ magis ꝛ min⁹ dicunẽ: hoc habẽt ex accessu remotiori vel propinquiori ad aliqd vnũ. Si. n. vnicuiqꝫ eoꝝ ex seipso illõ cõueniret: nõ eẽt rõ cur pfectius in vno ꝙ̃ in alio inueniret: sicut videm⁹ ꝙ ignis qui est in fine caliditatis: ẽ caloris pñm in oĩbus calidis. Est aũt ponere vnũ ens qd est perfectissimũ ꝛ verissimũ ens: qd ex hoc pbaẽ. Quia est aliqd mouens oĩno imobile ꝛ perfectissimũ: vt a phis est pbatum. Opꝫ ergo ꝙ oĩa alia min⁹ pfecta ab ipso esse recipiant. Et hec est pbatio phi in 2º meta. ❡ 3ª rõ est: qꝛ illud qd est per alterũ: reduciẽ sicut in cãꝫ ad illud qd ẽ per se. vñ si esset vnus calor per se existens: oporteret ipsum esse cãm oĩum calidoꝝ que per modũ pticipationis calorem hñt. Est aũt ponere aliqd ens: qd est ipsuꝫ suũ eẽ: qd ex h̃ pbaẽ. Quia opꝫ esse aliqd pmũ ens qd sit actus purus: in q nulla sit cõpositio. vñ oꝫ ꝙ ab vno illo ente oĩa alia sint q̃cũqꝫ nõ sunt suũ esse: sꝫ hñt esse per modũ pticipatiõis. Hec est rõ Auic. Sic ergo rõne demõstraẽ: ꝛ fide teneẽ: ꝙ omnia sint a deo.

Ad pm **Ad primum** dõꝫ ꝙ lꝫ cã pª q̃ de⁹ ẽ nõ intret eẽntiã rerũ creataꝝ: tñ esse qd rebus creatis inest: nõ põt ĩtelligi nisi vt deductuꝫ ab esse diuino Sicut nec pprius effect⁹ põt intelligi: nisi vt deductus a

2m cã ppria. ❡ Ad 2m dõm: ꝙ ex hoc ipso ꝙ quiditati eẽ attribuiẽ: nõ solũ esse: sꝫ ipsa quiditas creari dĩ: qꝛ anteꝙ̃ eẽ habeat nihil est: nisi forte in intellectu creantis: vbi nõ ẽ

3m creatura: sed creatrix essentia. ❡ Ad 3m dõm: ꝙ rõ illa pbat ꝙ mã pª p se nõ creaẽ. Sꝫ ex h̃ nõ sequiẽ ꝙ nõ creeẽ sub forma. Sic. n. hꝫ esse in actu.

❡ Utrũ sit vnũ tantũ creationis pncipium.

1m **Sexto** queriẽ vtrũ sit vnũ tãtũ creationis pñm. ❡ Et videẽ ꝙ nõ. Dicit enim Diony. 4. c. de di. no. q ẽ cã mali bom. Aliqd ãt malũ est in mũdo: aut ergo est cãtum ab aliq̃ cã q nõ est bonum: aut nullo modo est cãtuꝫ: sꝫ est cã pma: ꝛ vtrolibet modo opꝫ ponere plura creatiõis pncipia. Nam cõstat pmũ pñm creationis bonoꝝ: esse bonum. ❡ Sed diceret ꝙ bonũ non est cã mali per se: sed

2m per accñs. ❡ Sed cõtra. oĩs effectus qui est alicuius cãe per accidens: est alteri⁹ cãe per se: cũ oẽ per accidẽs ad p se reducatur. Si ergo malũ est effectus boni per accidẽs:

3m erit per se effectus alicuius alteri⁹: ꝛ sic idẽ qd pus. ❡ P̃. effect⁹ cause per accidens incidit pter ĩtentionẽ cãe: ꝛ nõ fit. Si ergo bonũ est cã mali per accñs: sequereẽ ꝙ malũ non sit factũ. Sed nihil est nõ creatũ nisi creationis pñm. vt supra osñsuꝫ est. ergo malũ est creatiõis pñm. ❡ P̃. nul

4m lum nocumẽtũ accidit in effectu pter intentionẽ agẽtis nisi vel ppter ignorantiã agentis qui non prouidet. Uel propter impotentiam quã vitare nõ potest. Sed in deo qui ẽ creator boni: nõ est neqꝫ ĩpotẽtia: neqꝫ ignorantia. g̃ malũ qd nociuũ est dei effectib⁹ nõ põt pter intentioneꝫ

5m puenire. Nã Aug. dic̃ ꝙ ideo diciẽ malũ: qꝛ nocet. ❡ P̃. qd est per accidẽs: ẽ vt in paucioribus: vt habetur in 2º physi. Malũ aũt est vt in plerib⁹: vt habeẽ in 2º topicoꝝ

6m ergo malũ nõ est ab aliq̃ cã per accidẽs. ❡ P̃. maluꝫ fm Augm. nõ hꝫ cãꝫ efficientẽ: sed deficientẽ. Sed cã per accidens: est cã efficiens. g̃ bonũ nõ est cã mali per accidẽs.

7m ❡ P̃. qd nõ est: non hꝫ cãꝫ: qꝛ qd non est: neqꝫ cã: neqꝫ causatum est. Sed malũ nihil ẽ fm Aug. g̃ malũ nõ hꝫ aliq̃ cãm: nec per se: nec per accñs. Falsuꝫ est ergo qd dicebaẽ: ꝙ bonũ est cã mali per accñs. ❡ P̃. sꝫ phꝫ in 3º metaph. 8m

illud cui aliquid inest per prius: est cã oĩum in q̃bus illõ per posterius inueniẽ. sicut ignis est causa caloris in oĩb⁹ calidis. Sed malitia per prius fuit in diabolo. ergo ipse est causa malitie in oĩbus malis. Et sic est vnũ pñm oĩum maloꝝ: sicut ꝛ bonoꝝ. ❡ P̃. fm Diony. in. 4. c. de di. no. 9m

bonũ cõtingit vno mõ: sed malũ oĩfariã. Malũ ergo propinqui⁹ est ad esse ꝙ̃ bonũ. Si ergo bonũ est nã aliq̃ indigens creatore: ꝛ malũ etiã indigebit creatore: ꝛ sic idem qd pus. ❡ P̃. qd non est: nõ põt esse gen⁹ nec spẽs. Sꝫ ma 10m

lum poniẽ genus. Diciẽ. n. in pdicamentis ꝙ bonũ ꝛ malum nõ sunt in genere: sed sunt genera alioꝝ. g̃ malũ est ens. ꝛ sic indiget aliquo creante. vnde cũ nõ creeẽ a bono videtur ꝙ opꝫ aliqd malũ ponere creationis pñm. ❡ P̃. 11m

vtrũqꝫ cõtrarioꝝ est nã aliqua positiue: cõtraria. n. sunt ĩ eodẽ genere. Qd ãt nõ est: nõ põt eẽ in genere. Sꝫ bonũ ꝛ malũ sunt cõtraria. ergo ẽ nã aliqua Et sic idem qd prius. ❡ P̃. differentie cõstitutiue speciei: significant natu 12m

ram aliquã. Unde vno modo nã est vnũqdqꝫ ĩformans specifica differentia: vt Boe. dicit in li. de duabus naturis. Sed malũ est differentia constitutiua spẽi alic⁹: bonũ. n. ꝛ malũ sunt differentie hitũ. ergo malũ est natura aliq̃. Et sic idẽ qd prius. ❡ P̃. eccl. 33º. Cõtra malũ bonũ 13m

est. ꝛ contra vitam mors: sic ꝛ cõtra virũ iustũ peccator. Si ergo est vnũ creationis pncipiuꝫ bonũ: opꝫ esse aliud malũ. qd sit ei contrariũ. ❡ P̃. intensio ꝛ remissio dicun 14m

tur per respectũ ad aliquẽ terminũ. Sed inueniẽ aliqd esse alio peius. ergo opꝫ inueniri aliquid qd sit pessimuꝫ: in quo sit maloꝝ termin⁹: ꝛ illud opꝫ esse pñm oĩuꝫ malorum: sicut sũmũ bonũ est pncipium oĩum bonoꝝ. ❡ P̃. 15m

Math. 7º diciẽ. Nõ põt arbor bona fru. ma. fa. Aliquid aũt inuenitur esse malũ in mũdo. g̃ nõ põt esse fructus. i. effectus cãe bone: que per arborẽ bonaꝫ significaẽ. Et sic oꝫ ꝙ oĩuꝫ maloꝝ sit cã aliqd primũ malum. ❡ P̃. gen. i. 16m

dĩ: ꝙ in pncipio creationis rerũ erãt tenebre super faciẽ abyssi. Sed a bono qd habet nãm lucis: nõ põt esse creatio tenebrarum. ergo creatio que ibi describiẽ: nõ ẽ a bono pncipio: sed a malo. ❡ Preterea. oẽ qd exit ab aliquo 17m

attestatur ei a quo exit inquãtũ est ei simile. Sed maluꝫ nullo modo attestatur deo: nec habet in ipso aliquã similitudineꝫ. ergo nõ potest esse ab ipso: sed ab alio pncipio.

❡ Preterea. nihil exit ab aliquo: nisi quod est in ipso in 18m

potentia. Sed malum non est in deo: nec in actu: nec in potentia. ergo non est a deo. Et sic ideꝫ qd prius. ❡ Pre 19m

terea. sicut generatio est mot⁹ naturalis: ita ꝛ corruptio. Sed corruptio terminaẽ ad priuationeꝫ: sicut generatio ad formam. ergo sicut forma inducitur ex intẽtione nãe: ita ꝛ puatio. Et sic oportet ꝙ malum quod est priuatio: habeat aliquam causam agentem per se: sicut ꝛ forma.

❡ P̃. oẽ agens agit ex presuppositione pmi agentis. Sꝫ 20m

liberũ arbitriũ cũ peccat nõ agit ex psuppositione diuine actionis. Naꝫ aliqd peccatũ est: sicut fornicatio vel adulterium: qd nõ põt a sua deformitate separari que non põt esse a deo. g̃ opꝫ ꝙ liberꝝ arbitriũ sit pmũ agens: vel ꝙ reducatur ad aliqd aliud pmũ agens ꝙ̃ deũ. ❡ Sed diceret ꝙ suba actus peccati ẽ a deo: nõ ãt dformitas. ❡ Sꝫ 21m

cõtra est qd com. dicit in 7º meta. Impossibile est vnius agentis actionẽ terminari ad materiã: ꝛ alteri⁹ ad formã. Sed deformitas est q̃si forma act⁹ peccati. g̃ nõ põt esse deformitas peccati ab vno actore: ꝛ suba ab alio. ❡ P̃. 22m

ab vno simplici nõ pcedit nisi simplex. Sed deus ẽ oĩno simplex. ergo hõ cõposita non sunt ab ipso: sed ab alio actore. ❡ P̃. macula aliquid ponit in anima: si. n. esset gra 23m

tie puatio solũ: tunc per quodlꝫ peccatũ mortale hõ haberet maculã oĩuꝫ peccatorũ. Sed macula peccati non est

a deo:cū deus non ſit illius rei actor cꝰ eſt vltor ſm fulgē
tium.Et cū nō ſit ab eterno.opꝫ ꝙ habeat cām.ergo opꝫ
24m reducere in aliq̄ꝫ cām ṗmā.que nō eſt deus. ¶ P̄.eccl'a
ſtes 3° dr̄.Didici ꝙ oīa opera que fecit deus ꝑſeuerāt in
eternū.hec aūt corruptibilia in eternū nō ꝑſeuerāt. ḡ nō
25m ſunt oꝑa dei:ſed opꝫ ea reducere in aliud ṗncipiū.¶ P̄.
omne agens agit ſibi ſilē. Sed hꝰ corpora corruptibilia
nō ſunt deo ſilīa. Nā deus ſpiritus eſt.vt habet̄ Jo.10°.er
26m go hꝰ corruptibilia nō ſunt a dō.Et ſic idē qd̄ ṗus.¶ P̄.
nā ſemꝑ fecit qd̄ melius eſt ſm pbm:⁊ hoc ex bonitate
nature ꝓuenit.Sed bonitas dei eſt ꝑfectior q̄ nāe.ḡ dˢ
facit aliquēꝫ q̄to melius pōt.Sed meliora ſunt ſpūalia
corporalibꝰ.ergo corpalia nō facit dˢ:qꝛ ſi feciſſet deꝰ ea:
dediſſet eis ſpūalem bonitatē.Et ſic relinqtur ꝙ opꝫ po
nere plā creationis principia.

3 p. **Sed contra** eſt qd̄ habet̄ Jſai.45°.Ego dn̄s:⁊ nō
eſt alter dˢ:formās lucē:⁊ creans te
nebras:faciens pacē:⁊ creās maluꝫ:ego dn̄s faciens oīa
2° hec.¶ P̄.malū nō radicat̄ niſi in nā boni:vt manifeſtat
Dio.4.c.de di.no. Hoc aūt nō eēt:ſi malū haberet cōtra
riū creationis ṗncipiū ei qui creat bona. alias ṗncipium
maloꝝ eſſet potētius q̄ ṗncipiū bonorūꝫ:ex quo in ipſis
bonis effectū ſuū induceret.ḡ malū nō eſt ab aliquo alio
3° creationis ṗncipio q̄ bonum.¶ P̄.phs ꝓbat in 8° phy.
eſſe vnū ṗmum motorē. Hoc aūt nō eſſet:ſi eēnt diuerſa
creatiōis ṗncipia p°. Nā vnū ṗncipiū nō gubernaret nec
moueret creaturas alterius ṗncipij ſibi ꝯtrarij. Nō eſt ḡ
niſi vnum tm̄ creationis ṗncipium.

R°. **Reſpōdeo.** Dōm:ꝙ ſicut dictum eſt:antiqui phi
ſpūlia ṗncipia tm̄ nāe ꝯſiderantes:ex
ꝯſideratione materie in hūc errorē deuenerūt:ꝙ nō oīa
nālia creata eē credebāt:ita ꝙ ex cōſideratione ꝯtrario
rum:que cū mā ponūt̄ ṗncipia in nā deuenerūt in hoc:
vt reꝝ duo ṗma ṗncipia cōſtituerēt.Et hoc ꝓpter tripli
cē defectū qui eis aderat in ꝯtrarioꝝ ꝯſideratione. Pri
mus erat:qꝛ ꝯtraria ꝯſiderabāt ſm hoc tm̄ ꝙ diuerſa ſūt
ex nā ſpeciei:nō aūt ſm ꝙ eſt aliqd vnū in eis ex nā gene
ris:lꝫ ꝯtraria in eodē genere ſint. vn̄ nō attribuebāt eis
cām ſm id in quo ꝯueniunt:ſed ſm hoc in quo differunt.
Et pp̄ hoc in duo ṗma ꝯtraria:ſicut in duas ṗmas cauſas
oīa cōtraria reduxerunt:vt habet̄ in ṗmo phy.Sꝫ inter
eos empedocles ṗma ꝯtraria ēt ṗmas cauſas agētes po
ſuit.ſ.amicitiā ⁊ litē:⁊ hoc vt habet̄ in ṗmo metaphi.pri
mo poſuit bonū ⁊ maluꝫ ṗncipia.Scd̄s defectus fuit:qꝛ
vtrūqꝫ ꝯtrarioꝝ equalr̄ iudicabāt:cuꝫ tm̄ oporteat ſemꝑ
duoꝝ cōtrarioꝝ vnū eē cū ꝑuatione alterius. Et pp̄ hoc
vnū eſt ꝑfectum:⁊ aliud imꝑfectū:⁊ vnū melius ⁊ aliud
peius:vt habet̄ in ṗmo phy.Et exinde ꝓuenit ꝙ tā bonū
q̄ malū:que videbant̄ eē generaliora cōtraria:ponebāt
q̄ſi quaſdā naturas diuerſas.Et ide fuit ꝙ Pictago. po
ſuit duo genera reꝝ.ſ.bonū ⁊ malū.Et in genere boni po
ſuit oīa ꝑfecta:vt lucem:maſculū:quietē:⁊ hꝰ.Et in gene
re mali poſuit oīa imꝑfecta:vt tenebras:feminam:⁊ hꝰ.
Tertius defectus fuit:qꝛ iudicauerūt de rebꝰ ſm ꝙ in ſe
ꝯſiderant̄ tm̄:vel ſꝫ ordinē vniꝰ rei ad aliā rē ꝑticularē:
nō aūt in cōparatione ad totū ordinē vniuerſi.Et inde ē
ꝙ ſi inuenerūt aliquā rē eē alteri nociuā:vel eē in ſe iꝑer
fectā reſpectu aliarū ꝑfectaꝝ:iudicauerūt eā ſimplr̄ ma
lā ſm nām ſuā:⁊ nō ducere originē a cā boni.Et ꝓpterea
Pictag.feminā que eſt qd iꝑfectū:poſuit i genere ma
li. Et ex hac radice ꝓuēit ꝙ manichei corruptibilia:que
reſpectu incorruptibiliū:⁊ viſibilia:que reſpectu viſibi
liū:⁊ vetus teſtamētū:qd̄ reſpectu noui teſtamēti:imꝑfe
cta ſunt:nō poſuerūt eſſe a deo bono:ſed a cōtrario ṗnci
pio.Et ṗcipue cū viderēt alicui creature bone:vtpote ho
mini ꝓuenire aliqd̄ nocumētū ex aliqbꝰ viſibiliuꝫ ⁊ cor
ruptibiliū creaturaꝝ. Hic aūt error e oīno impoſſibilis reprobꝰ
ſed opꝫ oīa reducere in vnū ṗncipiū ṗmū:qd̄ eſt bonum.
Qd̄ qdem tribus rōnibꝰ oñdit̄ ad pñs. ¶ Quarū p° eſt:
qꝛ in qbuſcūqꝫ diuerſis inuenit̄ aliqd vnū cōe:opꝫ ea re
ducere in vnā cām:q̄tum ad illud cōe:qꝛ vel vnū eſt cā
alterius:vel amboꝝ eſt aliqua cā cōis. Nō eni pōt eē ꝙ
illud vnū cōe vtriqꝫ ꝯueniat:ſm illud qd̄ ꝓpe vtrūqꝫ eo
rū ē:vt i ṗcedēti qōe ē habitū.Oīa aūt ꝯria ⁊ diuerſa que
ſūt i mūdo:inueniūt̄ cōicare i aliq̄ vno:vel in nā ſpēi:vel
in nā generis:vel ſaltē in rōne eſſendi.vn̄ oꝫ ꝙ oīuꝫ iſto
rum ſit vnū ṗncipiū:qd̄ eſt oībꝰ cā eſſendi. Eſſe aūt inq̄
tum hꝰ bonū eſt:qd̄ pꝫ ex hoc ꝙ vnūqdqꝫ eē appetit:in
quo rō boni ꝯſiſtit.ſ.ꝙ ſit appetibile.Et ſic pꝫ ꝙ ſupra q̄ſ
libet diuerſas cauſas:opꝫ ponere aliquā cāꝫ vnā: ſicut ēt
apud nāles ſupra iſta ꝯria agētia in nā:ponit̄ vnū agens
ṗmū.ſ.celū:qd̄ eſt cā diuerſoꝝ motuū i iſtis inferioribꝰ.
Sed qꝛ in ipſo celo inuenit̄ ſitus diuerſitas:in quā ſicut
i cāꝫ reducit̄ iferioꝝ corpoꝝ ꝯrietas:vlteriꝰ opꝫ reducet̄
i pᵐ motorē:q nec ꝑ ſe:nec ꝑ accñs moueat̄:¶ 2ª rō ē:qꝛ
oē agēs agit ſꝫ ꝙ actu ē:⁊ ꝑ ꝯñs ſcd̄ꝫ ꝙ ē aliq̄ mō ꝑfectū.
Scd̄ꝫ āt ꝙ maluꝫ ē:nō ē actu:cū vnūqdqꝫ dicat̄ malū:ex
h ꝙ poꝰ ē ꝑuata ꝓprio ⁊ debito actu.Scd̄m vō ꝙ actu ē
vnūqdqꝫ:bonū ē:qꝛ ſm h hꝫ ꝑfectionē ⁊ entitatē:in qua
rō bōi ꝯſiſtit. Nihil ḡ agit inq̄tū malū ē:ſꝫ vnūqdqꝫ agēs
agit inq̄tū bonū ē. Impoīe ē ḡ ponere aliḋ actiuū rerum
ṗnᵐ niſi bonū.Et cū oē agēs agat ſibi ſilē:nihil ēt fit niſi
ſꝫ qd̄ actu ē:ac ꝑ h ſꝫ ꝙ bonū ē.Ex vtraqꝫ ḡ ꝑte poſitio ē
iꝑoſſibilis:qua ponit̄ malū eē ṗnᵐ creatiōis maloꝝ.Et
huic rōni ꝯcordāt vba Dionyſij qui dicit ꝙ malū nō agit
niſi virtute boni:⁊ ꝙ malū eſt ṗter intētionē ⁊ gnātionē.
¶ Tertia rō eſt:qꝛ ſi diuerſa entia eēnt oīo a ꝯrijs ṗnci
pijs in vnū ſupremū ṗncipiū nō reductis:non poſſent in
vnū ordinē cōcurrere:niſi per accidēs.Ex multis.n.non
fit coordinatio:niſi per aliquē ordināiem:niſi forte mul
ta caſualiter in idē cōcurrant. Uidemꝰ aūt corruptibilia
⁊ incorruptibilia:ſpiritualia ⁊ corporalia:perfecta ⁊ im
perfecta in vnuꝫ ordinē cōcurrere. Nam ſpūalia mouēt
corporalia:qd̄ ad minꝰ in homine apparet. Corruptibilia
etiā per corpora incorruptibilia diſponunt̄:ſicut patꝫ in
alterationibꝰ elemētoꝝ a corporibꝰ celeſtibus. Nec pōt
dici ꝙ hec caſualiter eueniant. Nā nō ꝯtingeret ita ſem
per:vel in maiori parte:ſed ſolū in paucioribus. Opꝫ er
go oīa iſta diuerſa in aliquod vnuꝫ pᵐ principiū reduce
re:a quo in vnū ordinant̄.vn̄ phs in.11°.metaph. ꝯcludit
ꝙ vnus eſt ṗncipatus.

Ad primum ḡ dōm.ꝙ malū ſicut ſupra oſtēſuꝫ pm
eſt cū nō ſit ens:ſꝫ defectꝰ entis: nō
pōt eē ꝑ ſe loquēdo fcm̄.Et ꝓ tāto dicit Diony. ꝙ bonū
nō eſt cā mali:nō aūt ad hoc ꝙ malū in cām primā redu
catur.¶ Ad 2ᵐ dōm.ꝙ obiectio illa procedit de effectu: 2m
qui pōt per ſe cām hr̄e. Tale aūt nō eſt malū. vn̄ nec ꝓpe
effectꝰ dici pōt.¶ Ad 3ᵐ dōꝫ:ꝙ malū eſt icidēs effectibꝰ 3m
ſꝫ nō eſt factū ꝑ ſe loquēdo. Qꝛ ex h pꝫ:ꝙ nō eſt itentuꝫ.
Nec tm̄ ſeq̄t̄ ꝙ ſit pᵐ ṗnᵐ:niſi cū h adderet̄ ꝙ malū eſſet
natura q̄dā.Sicut.n.malū ꝑ h ꝙ nō eſt ens: ſꝫ entis pri
uatio:caret ꝓpria rōne effectus:ita ⁊ multo ampliꝰ caret 4m
rōne cāe:vt ꝓbatū eſt.¶ Ad 4ᵐ dōꝫ:ꝙ ſꝫ Aug. in ēchiri.
deꝰ eſt adeo bonꝰ:ꝙ nūq̄ꝫ aliqd̄ malū eē permitteret:niſi
eſſet adeo potens:ꝙ de quolibet malo poſſet elicere bo
nuꝫ. vn̄ nec pp̄ iꝑotētiā:nec pp̄ ignorātiā dei eſt ꝙ mala
in mūdo ꝓueniūt:ſꝫ eſt ex ordine ſapiētie ſue:⁊ magnitu
dine bonitatis:ex q̄ ꝓuenit ꝙ multiplicant̄ diuerſi gra
dus bonitatis in rebꝰ:quaꝝ multi deficerēt:ſi nullū ma
luꝫ eſſe permitteret. Nō.n.eēt bonū patiētie niſi accidē

te malo persecutionis. Nec esset bonum conseruationis
vite in leone: nisi esset malū corruptionis in aīalib⁹ ex
5ᵐ ꝗbus viuit. ¶ Ad 5ᵐ dōm: ꝙ malū nunꝗ̃ inuenit̄ nisi in
paucioribus: si referunt̄ effect⁹ ad causas ꝓprias. Et ꝗdē
in nālib⁹ p₃. Nā pctm̄ vel malū nō accidit in actiōe nāe:
nisi ꝓꝑ ipedimētū superueniēs illi cāe agēti: qđ ꝗdē nō ē ni-
si ī paucioribus: vt sunt mōstra in nā: ꝛ alia h⁹. In volunta-
rijs aūt magis vr̄ malū eē vt in plib⁹ ꝗ̄tum ad agibilia:
ꝫ nō ꝗ̄tum ad factibilia: inꝗ̄tum ars nō deficit nisi vt ī
paucioribus. Imitat̄ eni nām. In agibilib⁹ aūt circa q̄ sūt
virtus ꝛ vitiū: est duplex appetit⁹ mouēs. s. rōnalis ꝛ sen
sualis: ꝛ id qđ est bonū fm vnū appetitū: est malū fm al-
tex: sicut ꝓseq delectabilia est bonū fm appetitū sensibi
lē q sensualitas dr̄: ꝗuis sit malū fm appetitū rōnis. Et
q₂ plures sequūtur sensus ꝗ̄ rōnem: iō plures īueniūtur
mali in hoīb⁹: ꝗ̄ boni. Sed tn̄ sequens appetitū rōnis in
6ᵐ plib⁹ bn̄ se hēt: ꝛ nō nisi in paucioribus male. ¶ Ad 6ᵐ dōꝫ
ꝙ duplex est cā per accidēs. vna que aliqđ opat̄ ad effe-
ctū. Sed dr̄ cā eius per accidēs: q₂ ꝓter itētionē ille effe-
ctus a tali cā seqtur: sicut p₃ in eo qui fodiēdo sepulchꝝ
inuenit thesaurꝫ. Alia cā ꝑ accn̄s est: que nihil opat̄ ad ef
fectum. Sed ex eo ꝙ accidit cause agēti: cā per accn̄s no
minat̄: sicut albū dr̄ eē cā domus per accidēs: eo ꝙ acci-
dit edificatori. Silr̄ duplex est effect⁹ ꝑ accn̄s. vnus ad
quē pōt terminari actio cause: ꝫ ꝓter eius intētionē acci
dat: sicut inuētio thesauri. Et talis effectus licꝫ sit h⁹ cāe
per accn̄s: pōt eē alterius cause effectus ꝑ se. Hoc aūt mō
malū nō hēt cām ꝑ accn̄s. Quia sicut iā dictū est: nō pōt
eē terminus alicuius actionis. Alius effect⁹ per accidēs
est ad quē nō terminat̄ actio alicuius agētis: sed ex eo ꝙ
accidit effectui: effectus per accn̄s noīat̄. Sicut albū ac-
cidēs domui: pōt dici effect⁹ ꝑ accn̄s edificatoris. Et sic ni
7ᵐ hil ꝓhibet malū hēre cām ꝑ accn̄s. ¶ Ad 7ᵐ dōꝫ: ꝙ ma-
lū licet nō sit nā aliq̄: nō est tn̄ negatio pura: ꝫ est ꝓuatio:
que fm phm̄ est negatio alicui subiecto inherēs. Nā fm
phm̄ in 4° metaphi. Priuatio est negatio in suba. vn̄ ex
hoc ipo ꝙ accidit alicui: pōt ei cā per accn̄s assignari mō
8ᵐ ꝑdicto. ¶ Ad 8ᵐ dōm: ꝙ malū ꝑ ꝓus iest diabolo ꝗ̄ alijs
tꝑe nō nā: q̄ si malitia sit eius eēntia. vel accidēs ex ꝓnci-
pijs ꝓprie nāe deriuatū. Nec obstat si ipse est alijs pcior:
cū hoc nō sit ꝓꝑ cōnaturalitatē malitie ad ipm̄: ꝫ ꝑ acci-
dēs: q₂ amplius peccauit. Illa aūt ꝓncipia alioꝝ sunt: de
9ᵐ ꝗb⁹ aliqđ maxie dr̄ per se: ꝛ nō fm accidēs. ¶ Ad 9ᵐ dōꝫ:
ꝙ ex ꝑfectiōe boni est ꝙ solū vno mō ꝯtingat. Nā nō po
test eē aliqđ ꝑfectū: nisi oīb⁹ ꝯcurrētib⁹ ex ꝗb⁹ ei⁹ ꝑfectio
q̄si integrat̄. Quocūꝗ aūt eoꝝ deficiat: est impfectum: et
per ꝯñs malū. vn̄ ex impfectiōe mali est: ꝙ malū multi-
pliciter ꝯtingit. Et iō malū h₃ minus de rōne entis: ꝗ̄ bo
10ᵐ nū. ¶ Ad 10ᵐ dōm: ꝙ v̄bū phi est accipiēdū fm opinionē
Pictagore: qui posuit bonū ꝛ malū eē genera: vt ꝓus di-
ctū est. Hēt tn̄ eius opinio aliqđ veritatis. Nā cū bonū
positiue dicat̄: malū vo ꝓuatiue: vt dictū est: sicut oīs for-
ma h₃ rōnē boni: ita oīs ꝓuatio h₃ rōnē mali. Et sic bonū
ꝛ malū quodāmō ꝯuertunt̄ cū ente: ꝛ cū ꝓuatiōe entis.
In ꝗbuslibet aūt ꝯtrarijs: vt ꝓbatur in 10° metaphi. in-
cludit̄ ꝓuatio ꝛ habit⁹. Et iō semꝑ alteꝝ ꝯtrarioꝝ qđ est
ꝑfectius: reducit̄ ad bonū: ꝛ alteꝝ qđ est impfecti⁹ redu
cit̄ ad malū. vn̄ phs dicit ī pmo physi. ꝙ altera ps ꝯtra-
rietatis ad maleficiū ꝑtinet. Et ꝓ tāto bonū ꝛ malū pos-
11ᵐ sunt dici ꝯtrarioꝝ genera. ¶ Ad 11ᵐ dōm: ꝙ malum qđ
est cōtrariū bono: nō dicit ꝓuationē solā: sed habitū quē-
dam cū priuatione. Qui ꝗdem habitus: nō hēt rōnē ma
li inꝗ̄tum hēt dē ente: sed inꝗ̄tum hēt adiunctā ꝓuatio-
12ᵐ nem perfectionis debite. ¶ Ad 12ᵐ dōm: ꝙ maluꝫ inꝗ̄-
tum est ꝓuatio sola: nō ponit̄ differentia constitutiua ha

bitus vitiosi: sed fm ꝙ adiungit̄ intentioni finis indebi
te: in qua nō inuenit̄ ratio mali ex fine intento: nisi inꝗ̄-
tum cum hoc fine nō pōt stare debitus finis: sicut cū fi-
ne delectationis carnalis: nō pōt stare bonū rōnis. Ideo
aūt in habitib⁹ aīe specialiter bonum ꝛ maluꝫ dicere po
nunt̄: q₂ morales actus: ꝛ per consequēs habitus specifi-
cantur ex fine: qui est quasi forma voluntatis: que est ꝓn
cipium ꝓprium malorum actuū. Bonum vero ꝛ maluꝫ
dicuntur per per comparatiōem ad finem. ¶ Ad 13ᵐ di- 13ᵐ
cendum: ꝙ nō intelligitur contra malū esse bonuꝫ: sicut
vnū ꝓncipium ꝓmū ꝯtra aliud ꝓncipium ꝓmuꝫ: sed sicut
duo ꝓuenientia ex vno primo ꝓncipio: quoꝝ vnuꝫ per se
ꝓuenit: ꝛ aliud per accidēs: qđ patet ex eo qđ subdit̄. Et
sic intuetur in omnia opa altissimus ꝛc. ¶ Ad 14ᵐ dōm 14ᵐ
ꝙ malū nō intendit̄ per accessum ad aliquē terminū: sed
per recessum ab aliquo termino. Sicut eniꝫ dicit̄ aliqđ
bonum per participationē boni: ita dicitur malū per re-
cessum a bono. ¶ Ad 15ᵐ dōm: ꝙ dn̄s per arboreꝫ bonā: 15ᵐ
intelligit causam boni: nō quidē primaꝫ: sed proximam
ad aliquem singularem effectum: ꝛ simile est de arbore
mala. vnde per arborem malaꝫ hereticos vult intelligi:
qui ex suis operibus cognoscuntur quasi arbor ex fructi-
bus. Et hoc etiā patet per similitudinē attēdenti. Nam
fructus nō est arbor causa prima: sed radix. Si tamē per
arborē vniuersaliter omnem causam intelligamus: sicut
Dionysius videt̄ accipere: tunc respondēdum est: ꝙ bo-
nuꝫ nō est per se causa mali: sicut ad primum dictum est.
¶ Ad 16ᵐ dicendum: ꝙ tenebre de quibus in principio 16ᵐ
creationis dicitur: nō fuerūt aliqua creatura: sed sola ca-
rentia lucis in aere. Nō tn̄ malū: q₂ illa sola carentia bo-
ni ꝛ mali rōnē inducit: que est eius qđ pōt ꝛ debet inesse.
Nō enim est malū in lapide qui nō habet sensum: vel in
puero statim nato qui nō ambulat. Nec tn̄ ex impfectio
ne agentis ꝓuenit ꝙ aerem sine luce creauit: sed ab eius
sapientia: cuius ordo reqrit ꝙ aliquid ex imperfecto ad
perfectum ducatur. ¶ Ad 17ᵐ dicenduꝫ ꝙ obiectio illa 17ᵐ
ꝓcedit ac si malū haberet cām per se: qđ supra ostensuꝫ ē
falsum esse. ¶ Et similr̄ dicēdum ad 18ᵐ. ¶ Ad 19ᵐ di- 18ᵐ
cēduꝫ: ꝙ aliter se habet natura ad generationeꝫ ꝛ corru- 19ᵐ
ptionem. Forma eniꝫ que est terminus generationis: est
per se intēta tam a natura vniuersali: ꝗ̄ a natura particu
lari. Priuatio vero est preter intentionē nature particu-
laris: est aūt fm intētionem nature vniuersalis: nō ꝗdeꝫ
vt per se intenta: sed quia sine priuatiōe alicuius forme:
nō pōt alia forma introduci. Et sic generatio est natura-
lis omnibus modis. Corruptio vero dicit̄ q̄nꝗ ꝯtra nāꝫ
habito respcū ad nāꝫ ꝑticularē. ¶ Ad 20ᵐ dōꝫ: ꝙ in actu 20ᵐ
pcti ꝗcꝗd est entitatis vel actiōis: reducitur in deū sicut
in primam causam: qđ vero est ibi deformitatis: reducit̄
sicut in causam in li°. arbi. sicut qđ est de gressu in claudi-
catione: reducitur in virtutem motiuam: sicut in primaꝫ
causam: quicquid autēꝫ est ibi obliquitatis: prouenit ex
curuitate cruris. ¶ Ad 21ᵐ dōm: ꝙ ratio illa procedit 21ᵐ
de duobus agentibus omnino disperatis: non autē quā-
do vnum agens in alio operatur. Sic enim potest vnus
eoꝝ esse effectus. Deus aūt in omni nā ꝛ volūtate opat̄.
Vn̄ rō nō seqt̄. ¶ Ad 22ᵐ dōm ꝙ rō illa ꝓcedit de agē 22ᵐ
te per necessitatem nature: ꝙ si vnum sit: vnū effectum
producit. Nec tamen oportet effectum esse simpliceꝫ: si-
cut causaꝫ: q₂ nec in vniuersalitate: nec simplicitate opor
tet effectum cause equari. Deus vero nō agit per necessi-
tatem nature: sed per voluntatē. Unde potest simplicia
ꝛ composita: ꝛ mutabilia ꝛ imutabilia facere. ¶ Ad 23ᵐ 23ᵐ
dōm: ꝙ macula in anima non ponit nām aliquam: ꝫ so-
lā gr̄e ꝓuationeꝫ: tn̄ cum respectu ad actum peccati pre-

cedentē:qui huius ꝓuationis causa fuit:vel eē potuit.Et
sic nō oportet ꝙ habeat maculā alicui⁹ peccati:ꝗ actum
24ᵐ peccati illius nō cōmisit.¶ Ad 24ᵐ dōm:ꝙ opa dei pfe
uerant in eternū:nō ſm numerū:sed ſm ſpēm vel gen⁹:
⁊ ſm ſubām:nō ſm modū essendi.Preterit enim figura
25ᵐ huius mūdi.vt dr̄ pma Cor.7.¶ Ad 25ᵐ dōꝫ:ꝙ deus li-
cet ſit ſpūs:hꝫ tñ in sua sapiētia rōnes corpoꝝ:ꝗb⁹ corpa
assimilanᷣ:per modū quo artificiata artifici similantur
ꝗ̄tum ad suā artē.Nihilominus tñ corpa deo similātur
ꝗ̄tum ad eius nām:inꝗ̄tum sunt:⁊ bona sunt:⁊ vnitatē
26ᵐ aliquā hñt.¶ Ad 26ᵐ dōm:ꝙ nā nō facit semp qḋ meli⁹
est:habito respectu ad pteꝫ:sed habito respectu ad totū:
alias totū corpus hoīs faceret oculuꝫ:vel cor.Hoc enim
vnicuiqꝫ partiū melius eēt:sed nō toti.Similr̄ licet me-
lius esset alicui rei ꝙ in altiori ordine poneretur:non ta-
men esset melius vniuerso:ꝙ imperfectum remaneret:
si omnes creature vnius ordinis essent.

¶ Utrum deus operetur in operatione nature.

SEptimo queritur vtrum deus opeᷣ in opa-
pᵐ tione nature.¶ Et vr̄ ꝙ nō.Natura eni neqꝫ
deficͭ l necessarijs:neqꝫ abūdat i supfluis.Sꝫ
ad actioneꝫ nālem sufficit ṽtus actiua ex pte
agetis:⁊ passiua ex pte recipiētis.ergo nō reqriᷣ virt⁹ di-
uina in reb⁹ opans.¶ Sed dice.ꝙ virtus actiua nāe de-
2ᵐ pendent in sua opatione ab opatione dina.¶ Sed ꝯ.sic
opatio nāe create depēdet ab opatiōe diuina:ita opatio
corpis eľaris depēdet ab opatiōe corpis celestis.Nā cor
pus celeste cōparaᷣ ad corpus elementare:sicut cā pma
ad scdam.Nō aūt dr̄ ꝙ corpus celeste opeᷣ in quolibet
corpe eľari agēte.ergo nō est dōm:ꝙ deus opeᷣ in ꝗlibꝫ
3ᵐ opatione nāe.¶ P̄.si deus opaᷣ in qualibet opatiōe na
ture:aut vna ⁊ eadē opatione opaᷣ deus ⁊ nā:aut diuer-
sis.Sed nō vna ⁊ eadē:vnitas enī opatiōis attestaᷣ vni-
tati nature:vñ qꝛ in xp̄o sunt due nāe:sunt ēt ibi due ope
ratiōes.Creature aūt ⁊ dei ꝯstat nō eē vnā nām.Similr̄
nec est possibile ꝙ sint opatiōes diuerse.Nā diuerse ope
rationes:nō videnᷣ ad idē factū terminari:cū motus et
opatiōes penes terminos distinguantur.ergo nullo mō
est possibile ꝙ de⁹ ⁊ nā opeᷣ.¶ Sꝫ dice.ꝙ due opatōes
pñt terminari ad ideꝫ:que se habēt ſm ꝓus ⁊ posterius.
4ᵐ ¶ Sed ꝯtra.Ea que imediate se hñt ad aliqd vnū:non
hñt adinuicē ordinē.Sed tā de⁹ ꝗ̄ nā:imediate opatur
effectū nālem.ꝗ̊ opatio dei ⁊ opatio nāe:nō se habēt ſm
5ᵐ ꝓus ⁊ posterius.¶ P̄.qñcūqꝫ deus aliquā nām instituit
ex hoc ipso dat ei oīa illa que sunt de rōne illius nāe:sic
ex hoc ipso ꝙ facit hoiem:dat ei aiam rōnalem.Sed de
rōne virtutis est ꝙ sit ꝑncipiū agendi:cū virtus sit vlti-
mū potētie:que est ꝑncipiū agēdi in alio ſm ꝙ est aliud:
vt diciᷣ in 5° metaphisi.ꝗ̊ ex hoc ipso ꝙ ṽtutes nāles re-
bus indidit:dedit eis ꝙ opationes nāles pficerent.Nō
ergo opꝫ ꝙ vlterius in reb⁹ nālibus opeᷣ.¶ Sed dice.
ꝙ virtutes nāles nō possent durare:sicut nec alia entia:
6ᵐ nisi virtute diuina ꝯtinerenᷣ.¶ Sed ꝯtra.Nō est idem
opari ad rē ⁊ opari in re.Sed opatio dei qua ṽtutē natu
ralē vel facit vel in eē ꝯseruat:est opatio ad illā virtuteꝫ
ꝯstituēdam vel ꝯseruādā.Nō ergo pp hoc pōt dici ꝙ ds
7ᵐ in virtute nāli opante opereᷣ.¶ P̄.si deus in nā:operā-
te operaᷣ:oꝫ ꝙ opando aliqd rei nāli tribuat:naꝫ agens
agēdo aliqd actu facit.Aut ergo illud sufficit ad h ꝙ na-
tura possit per se opari:aut nō.Si sufficit:cū ēt virtutem
nālem deus nāe tribuerit:eadē rōne pōt dici ꝙ ⁊ virtus
nālis sufficiebat ad agēdū.Nec oportebit ꝙ deus post-
ꝗ̄ virtutē nāe cōtulit:vlterius ad ei⁹ operationē aliquid
opeᷣ.Si aūt nō sufficit:oꝫ ꝙ ibi aliqd aliud iterū faciat:
⁊ si illud nō sufficit:iteꝝ aliud:⁊ sic i infinitū.qḋ ē iposi
bile.Nā vnus effectus nō pōt depēdere ab actionib⁹ ifi-
nitis:qꝛ cū ifinita nō sit ptransire:nunqꝫ cōpleret.ꝗ̊ stan
dum est in p̊.dicēdo ꝙ virtus nālis sufficit ad actionem
nālem:sine hoc ꝙ deus in ea vlterius opeᷣ.¶ P̄.posita 8ᵐ
cā ex necessitate nāe agēte:seqtur eius actio:nisi p accñs
impediaᷣ:eo ꝙ nā est dtermīata ad vnū.Si ergo calor
ignis agit ex necessitate nāe.ergo posito calore seqtur ca
lefactio:nec reqriᷣ aliq̄ virtus supior agēs in ipso.¶ P̄. 9ᵐ
ea que sunt oīno disparata:pñt ab inuiceꝫ separari.Sed
actio dei:⁊ actio nāe:sunt oīno disparate:cū deus agat p
volūtatem:nā ṽo per necessitatē.ꝗ̊ actio dei pōt separari
ab actione nāe:⁊ ita nō opꝫ ꝙ deus in nā agente opereᷣ.
¶ P̄.creatura in se ꝯsiderata dei silitudinē hꝫ inꝗ̄tum 10ᵐ
actu est:⁊ actu agit:⁊ ſꝫ hoc est diuine bonitatis pticeps.
hoc aūt nō eēt si ṽtus sua ad agēdū nō sufficeret.Sufficͭ
ergo creatura ad agēdū:sine hoc ꝙ deus in ea operetur.
¶ P̄.duo angeli in vno loco eē nō pñt:vt a ꝗbusdaꝫ dr̄: 11ᵐ
ne opationū cōfusio sequaᷣ:qꝛ angelus vbi est:ibi opaᷣ:
plus aūt distat deus a nā ꝗ̄ vnus angelus ab alio.ꝗ̊ deus
nō pōt simul in eodē cū nā opari.¶ P̄.eccľ.15° dr̄.ꝙ de⁹ 12ᵐ
fecit hoiem:⁊ reliqt eū in manu cōsilij sui.Nō aūt reliqs-
set si semp in volūtate opareᷣ.ꝗ̊ nō opaᷣ in volūtate ope
rāte.¶ P̄.volūtas est dña sui act⁹.hoc aūt nō eēt si age- 13ᵐ
re nō posset:nisi deo in ipsa opante:cū volūtas nr̄a nō sit
dña dine opationis.ꝗ̊ deus nō opaᷣ in volūtate nr̄a ope
rante.¶ P̄.liberꝝ est:qḋ cā sui est:vt dr̄ in pn° metaphi. 14ᵐ
Qḋ ergo nō pōt agere nisi cā in ipso agēte:nō est liberꝝ in
agēdo.Sed volūtas nr̄a est libera in agēdo.ꝗ̊ pōt agere
nulla alia cā in ipsa opante.Et sic idē ꝙ ꝓus.¶ P̄.cā p° 15ᵐ
plus est influēs in causatū ꝗ̄ cā 2ª.Si ꝗ̊ de⁹ opereᷣ in vo-
lūtate ⁊ nā:sicut cā pᵃ in 2ª:sequereᷣ ꝙ defect⁹ q accidūt
in opatione volūtatis ⁊ nāe:magis deo ꝗ̄ nature vel vo
lūtati attribuereᷣ:qḋ est incōueniēs.¶ P̄.posita cā suf- 16ᵐ
ficiēter opante:supfluū est alterius cause operationē po-
nere.Sed ꝯstat si deus opeᷣ in nā ⁊ volūtate:ꝙ sufficiē-
ter opaᷣ.Dei enim pfecta sunt opa.ꝗ̊ supflueret oīs opa-
tio nature ⁊ volūtatis.Cū ergo in nā nihil sit supfluum:
nec nā nec volūtas aliqd opareᷣ:sed solus deus.hoc aūt
est incōueniēs.ꝗ̊ ⁊ pᵐ.s.ꝙ deus in nā ⁊ volūtate opereᷣ.

Sed contra est qḋ dr̄ Isai.26°.Oīa opa nr̄a ope- ꝯp̊.
rat⁹ es in nobis dn̄e.¶ P̄.sicut ars 2°
ꝓsupponit nām:ita nā ꝓsupponit deū.Sed in opatiōe or
artis operaᷣ nā.Nō eni sine operatiōe nature:artis opa-
tio efficiᷣ:sicut igne emolliᷣ ferꝝ:vt pcussione fabri ex-
tēdaᷣ.ꝗ̊ ⁊ deus in opatiōe nāe opaᷣ.¶ P̄.ſm phm in 2° 3°
phy.hō generat hoiem ⁊ sol.Sꝫ sicut opatio hoīs in ge-
neratiōe depēdet ab actōe solis:ita ⁊ multo ampli⁹ actio
nāe depēdet ab actiōe dei.ꝗ̊ qcqd opaᷣ nā:ēt de⁹ operaᷣ.
¶ P̄.nihil pōt opari nisi sit ens.Sꝫ nā nō pōt eē nisi do 4°
opante.In nihilū enim decideret:nisi diuina po° actio-
ne ꝯseruareᷣ in eē:vt pꝫ per Aug.sup geñ.ad lrām.ꝗ̊ na-
tura nō pōt agere nisi deo agēte.¶ P̄.ṽtus dei est in ꝗli 5°
bet nāli:qꝛ d⁹ in oībus reb⁹ esse dr̄ per essentiā ⁊ potētiā
⁊ ꝓsentiā.Sꝫ nō est dōm:ꝙ virtus diuina ſm ꝙ est in re
bus sit ociosa.ꝗ̊ ſm ꝙ est in nā opaᷣ.Nec pōt dici ꝙ aliḋ
ꝗ̄ ipsa nā opeᷣ:cū nō appareat ibi nisi vna opatio.ergo
in qualibet nature opatione deus operatur.

Respondeo. Dicendum:ꝙ simplr̄ concedenduꝫ
est deum opari in natura ⁊ volūta
te operantibus.Sed ꝗdam hoc nō intelligētes in errorē Error ꝗ̊
inciderūt attribuētes deo hoc mō oēꝫ nature opationē: rūdam.
ꝙ res penitus nālis nihil ageret per virtutē ꝓpriam.Et
ad hoc ꝗdē ponendū sunt diuersis rōnibus moti.Quidā Op.p°.
eniꝫ loquētes in lege mauroꝝ:vt Rabi moyses narrat:

dixerūt oēs h⁹ nāles formas: accidētia eē. Et cū accidēs
in aliud subiectū trāsire nō possit: īpossibile reputabant
ꝙ res naturalis per formā suā aliquo mō īduceret silēm
formaꝫ in alio subiecto. vñ dicebāt ꝙ ignis nō calefacit:
sed deus creat calorē in re calefacta. Sed si obyceref̄ cō
tra eos: ꝙ ex applicatōe ignis ad calefactibile: semꝑ seq̄/
baf̄ calefactio: nisi per accñs eēt aliqđ īpedimentū igni:
qđ ostēdit ignē esse cām caloris per se: dicebāt ꝙ de⁹ ita
statuit: vt iste cursus seruaref̄ in reb⁹: ꝙ nunꝙ̄ ipse calo/
rem causaret nisi apposito igne. Nō ꝙ ignis apposit⁹ ali/
reprob⁹ quid ad calefactionē faceret. Hec enī positio est manife
ste repugnās sensui. Nā cum sensus nō sentiat: nisi ꝑ hoc
qđ a sensibili patif̄: ꝙ ꝛ si in visu sit dubiū ꝓpter eos qui
visum extra mittēdo fieri dicunt: in tactu: ꝛ in alys sensi
b⁹ est manifestū: sequif̄ ꝙ homo nō sentiat calorē ignis:
si ꝑ ignē agētē nō sit silitudo caloris ignis in organo sen/
tiēdi. Si enī illa spēs caloris ī orgāo ab alio agēte fieret:
tact⁹ ꝛ si sentiret calorē nō tñ sētiret calorē ignis: nec sen/
tiret ignē eē calidū: cū tñ hoc iudicet sensus: cui⁹ indiciū
in ꝓprio sensibili nō errat. Repugnat etiā rōni per quā
ōndif̄ in rebus nālibus nihil eē frustra. Nisi aūt res na/
turales aliqđ agerent: frustra eēnt eis forme ꝛ vtutes na/
turales collate. Sicut si cultellus nō īcideret: frustra ha/
beret acumē. Frustra ēt requireretur appositio ignis ad li
gna: si deus absq̄ꝫ igne ligna cōbureret. Repugnat etiaꝫ
diuine bonitati que sui cōicatiua est: ex quo fecit ꝙ res
deo similes fierēt nō solū in eē: sed etiā in agere. Rō vō
quā pro se inducūt est oīno friuola. Nā cū dr̄ accidēs de
subiecto in subiectū aliud nō trāsire: intelligif̄ de accidē
te eodē ḟm numeꝝ: nō ġn silr̄ accidēs ḟm spēm possit in/
duci in aliud subiectū: virtute accidentis ꝙ alicui subie
cto nāli inest. Et hoc est necesse in omni actione nāli con
tingere. Falsum etiam est ꝙ supponūt oēs formas eē ac/
cidentia: q̄ꝛ sic nullū eēt in rebus naturalibus eē substā/
tiale. cuius ꝓncipium forma accidētalis eē nō pōt: sꝫ sub/
stātialis tñ. Periret ēt gnātio ꝛ corruptio: ꝛ multa alia
Opinio īcōueniētia sequerenf̄. Auicebron etiā in libro fontis vi
Auice/ te dicit: ꝙ nulla substātia corporalis agit: sed vis spūalis
bron. penetrās per oīa corpa agit in eis: ꝛ tāto corpus aliqđ est
magis actiuū: q̄̄to est purius ꝛ subtilius: ꝛ per ꝯñs a vir/
tute spūali penetrabilius. Et ad hoc inducit tres rōnes:
quaꝝ pma est: ꝙ omne agēs post deū reqrit subiectā ma
teriā in quā agat. Corporali autem substātie nō subycif̄
aliqua materia. Et sic videf̄ ꝙ agere nō possit. Scđa est:
q̄ꝛ q̄̄titas impedit actionē ꝛ motū. Cuius signum ponit:
q̄ꝛ multitudo q̄̄titatis retardat motum: ꝛ addit corpori
grauitatem: ꝛ ita substantia corporalis que est implicita
q̄̄titati: agere nō potest. Tertia rō est: ꝙ substātia corpo/
ralis est remotissima a pmo agēte: qđ est agens tñ: ꝛ non
patiens. Substātie aūt medie sunt agētes ꝛ patiētes. vñ
opꝫ substātiā corporalē que est vltima eē patiētem tñ: ꝛ
reprob⁹ nō agentē. Sed in hoc est manifesta deceptio: ex hoc ꝙ
accipif̄ tota substātia corporalis quasi vna ꝛ eadem nu/
mero suba: ac si nō esset ḟm eē subale distincta: sꝫ solo ac/
cidēte. Si enim diuerse sube corporales substantialiter
distinccte accipianf̄: tūc nō quelibet substātia corpalis
erit vltima entiū ꝛ remotissima a pmo agēte: sꝫ vna erit
alia supior: ꝛ pmo agēti ꝓpinquior. Et sic vna in aliā age
re poterit. Item in pdictis ꝯsideraf̄ suba corpalis tñ ḟꝫ
rōnem materie: ꝛ nō rōne sue forme: cuꝫ tñ ex vtroq̄ꝫ sit
cōposita. Substātie enim corpali cōpetit eē vltimuꝫ en/
tium: ꝛ nō habere inferius subiectū rōne mãe: nō aūt rō/
ne forme: q̄ꝛ rōne forme est inferius subiectū oīs substan
tia in cuius materia est in potētia forma illa quā hec res
designata habꝫ in actu. Et inde sequitur ꝙ est mutua actio
in substātys corporalibus: cū in mã vnius sit in potentia
forma alterius: ꝛ eꝯ. Si autēꝫ ipsa forma nō est sufficiēs
ad agēdum: eadē rōne nec vis sube spūalis: quā corpora/
lis suba per modū suū necesse est ꝙ recipiat. Quātitas ēt
nō tollit motū ꝛ actionē: cū nihil moueaf̄ nisi q̄̄tum: vt ī
6° phẏsi. ꝓbaf̄. Nec est verū ꝙ q̄̄titas sit cā grauitatis.
Hoc enīꝫ reprobaf̄ in 4° ce. ꝛ mūdi. Unde ꝛ q̄̄titas ad/
dit in velocitatē mot⁹ naturalis. Nā corpus graue q̄̄to ē
maius: tāto velocius deorsum ferf̄: ꝛ similr̄ leue sursum.
Licet etiā q̄̄titas ḟm se nō sit actionis ꝓncipiū: nō tñ po
test assignari rō quare actionē impediat: cū magis sit qđ/
dā instrm̄ q̄litatis actiue: nisi quatenus forme actiue in
materia subiecta q̄̄titati recepte: eē qđdam limitatū re/
cipiunt: ꝛ indiuiduatum ad mãm illam: vt sic per actōeꝫ
in aliaꝫ materiam nō se extēdant. Sed q̄̄uis esse indiui/
duatum in materia ꝯsequanf̄: rōnem tñ spēi nō amittūt:
ex qua simile sibi in specie ꝓducere pñt: licet ipsemet in
alio subiecto eē nō possint. Nō ergo sic est intelligēdum Opinio
ꝙ deus in omni re naturali opef̄ quasi res naturalis ni/ vera.
hil operef̄: sed q̄ꝛ in ipsa natura vel volūtate opante: de⁹
opaf̄. Qꝛ qdem qualr̄ intelligi possit ōndendū est. Sciē/
dum nāq̄ꝫ est ꝙ actionis alicuius rei: res alia pōt dici cā
multipliciter: vno mō q̄ꝛ tribuit ei virtutē operādi: sicut
dr̄ in 8° phẏsi. ꝙ generās mouet graue ꝛ leue: inq̄̄tuꝫ dat
virtutē per quā ꝯsequif̄ talis motus. Et hoc mō de⁹ agit
oēs actiones nature: q̄ꝛ dedit reb⁹ nālibus virtutes ꝑ q̄s
agere possunt: nō solū sicut generās virtutē tribuit graui
ꝛ leui. ꝛ eā vlterius nō ꝯseruat: sed sicut ꝯtinue tenēs vir
tutē in esse. Quia est cā virtutis collate nō solū q̄̄tum ad
fieri: sicut generās: sed etiā q̄̄tum ad eē: vt sic possit dici
deus cā actionis inq̄̄tum causat ꝛ ꝯseruat virtutē nāleꝫ
in esse. Nā etiā alio mō ꝯseruās virtutē dr̄ facere actio/
nē: sicut dr̄ ꝙ medicine ꝯseruantes visum: faciūt videre.
Sed q̄ꝛ nulla res per se ipam mouet vel agit: nisi sit mo/
uens nō motū. Tertio mō dr̄ vna res eē cā actionis alte/
rius inq̄̄tum mouet eā ad agēdū. In quo non intelligif̄
collatio aut ꝯseruatio virtutis actiue: sed applicatio vtu/
tis ad actionē: sicut hō est cā incisiōis cultelli ex hoc ipo
ꝙ applicat acumē cultelli ad incidēdū mouēdo ipm̄. Et
q̄ꝛ nã iferior agēs: nō agit nisi mota: eo ꝙ h⁹ corpa iferio
ra sūt alterātia alterata: celū aūt est alterās nō alteratū:
ꝛ tñ nō est mouēs nisi motū: ꝛ hoc nō cessat quousq̄ꝫ ꝑue/
niaf̄ ad deū: seq̄f̄ de necessitate ꝙ de⁹ sit cā actiōis cuius/
libet rei nālis: vt mouēs ꝛ applicās virtutē ad agēdum.
Sed vlteri⁹ inuenim⁹ ḟm ordinē causaꝝ eē ordinē effe/
ctuū: qđ necesse est ꝑꝑ silitudinē effect⁹ ꝛ cāe. Nec cā 2ª
pōt in effectū cāe pme ꝑ vtutē ꝓpriā: q̄̄uis sit instrm̄ cāe
pme respectu illi⁹ effectus. Instrꝫ enī est cā quodāmō ef
fectus ꝓncipal' cāe: nō ꝑ formā vel vtutē ꝓpriā: sꝫ inq̄̄tū
ꝑticipat aliqđ de vtute ꝓncipal' cāe ꝑ motū ei⁹: sicut dola
bra nō est cā rei artificiate ꝑ formā vel virtutē ꝓpriā: sꝫ
ꝑ virtutē artificis a quo mouef̄: ꝛ eā quoq̄ mō ꝑticipat.
vñ 4° mō vnū est cā actiōis alteri⁹: sicut ꝓncipale agēs ē
cā actiōis instrī. Et hoc mō ēt oꝫ dicere ꝙ deus est cā oīs
actiōis rei nālis. Quāto enī aliq̄ cā est altior: tāto est cōi/
or ꝛ efficacior: ꝛ q̄̄to est efficacior: tāto ꝓfundius īgredif̄
in effectū: ꝛ de remotiori po⁹ ipm̄ reducit in actū. In q̄li/
bet aūt re nāli īuenimus ꝙ est ens: ꝛ ꝙ est res nālis: ꝛ ꝙ
est talis vel talis nãe. Quoꝝ pᵐ est cōe oīb⁹ entib⁹. 2ᵐ oī/
bus reb⁹ nālib⁹. 3ᵐ in vna specie: ꝛ 4ᵐ si addam⁹ accidē/
tia: est ꝓpriū huic īdiuiduo. Hoc ergo indiuiduū agēdo
nō potest cōstituere aliud in simili specie: nisi ꝓut est in/
strumentū illius cause: que respicit tota spēm: ꝛ vlterius
totuꝫ esse nature inferioris. Et propter hoc nihil agit ad
speciem in istis inferioribus: nisi per virtutem corporis

celestis:nec aliquid agit ad esse nisi per virtutē dei. Ipm enim esse est cōmunissimus effectus:primus ɀ intimior oib⁹ aliys effectibus. Et iō soli deo cōpetit fm vtutē ppriā ta-lis effectus. vñ ēt vt dr̄ in li. de causis. intelligētia nō dat eē:nisi put est in ea virtus diuina. Sic ergo ds est cā ois actiōis:put qōlibet agēs est instrm diue virtutis opan-tis. Sic ergo si ɔsiderem⁹ supposita agētia:qōlibet agēs pticulare est imediatū ad suū effectū. Si aūt ɔsiderem⁹ virtutē qua fit actio:sic virt⁹ supioris cause erit imedia-tior effectui:q̄ʒ vtus inferioris. Nā virt⁹ iferior nō ɔiun-git effectui:nisi per virtutē supioris. vñ dr̄ i li. de causis: q̄ virtus cause pme:pus agit in causatū:ɀ vehemēti⁹ in-gredit in ipʒ. Sic ergo opʒ vtutē diuinā ad esse cuilibet rei agēti:sicut virtutē corpis celestis opʒ ad esse cuilibet corpi elemētari agēti. Sed in hoc differt:q2 vbicūq̄ʒ est virtus diuina est essentia dīna:nō aūt essentia corpis ce-lestis est vbicūq̄ʒ est sua virt⁹. Et itex de⁹ est sua virt⁹:nō aūt corpus celeste. Et iō pōt dici q̄ deus in q̄libet re opa-tur:inq̄ʒtum ei⁹ vtute quelibet res indiget ad agēdū:nō aūt pōt pprie dici q̄ celū semp agat in corpe elemētari: lʒ ei⁹ virtute corpus elemētare agat. Sic ergo de⁹ est cā actionis cuiuslibet inq̄ʒtum dat virtutē agēdi:ɀ inq̄ʒtuʒ ɔseruat eā:ɀ inq̄ʒtum applicat actioni:ɀ inq̄ʒtū eius vtu-te ois alia vtus agit. Et cū ɔiūxerim⁹ his:q̄ ds sit sua vir-tus:ɀ q̄ sit itra rē qualibet:nō sicut pars essentie:sʒ sicut tenens rem in esse:sequet q̄ ipe in quolibet opante:ime-diate opet:nō exclusa opatione voluntatis ɀ nature.

Ad primum ergo dōm:q̄ virtus activa ɀ passi-ua rei nālis sufficiūt ad agēdū i or-dine suo:reqrit tn̄ vtus diuina:rōne iā dicta. ¶ Ad 2m di-cēdū:q̄ opatio vtutis nālis ad deū:ɀ corpis elaris ad cor-pus celeste:sunt q̄ʒtū ad aliqd siles:nō aūt q̄ʒtum ad oia. ¶ Ad 3m dōm:q̄ in opatione qua de⁹ opat mouēdo nāʒ: nō opat nā:sʒ ipsa nature opatio est ēt opatio vtutis diui-ne:sicut opatio instrī est p vtutē agētis pncipalis. Nec i-pedit gn nā ɀ dus ad idē opent pp ordinē q est inter dm ɀ nām. ¶ Ad 4m dōm:q̄ tā deus q̄ʒ nā imediate opant: lʒ ordinent fʒ pus ɀ posteri⁹:vt ex dictis pʒ. ¶ Ad 5m di-cēdū:q̄ de rōne vtutis inferioris est:q̄ sit aliquo mō ope-rationis pncipiū in suo ordie. i. vt agat vt instrʒ supioris vtutis. vñ exclusa supiori vtute:iferior vtus opationem nō hʒ. ¶ Ad 6m dōm:q̄ de⁹ nō solū est cā opatiōis nāe:vt ɔseruās vtutē nālem in eē:sʒ aliys modis:vt dictum est. ¶ Ad 7m dōm:q̄ vtus nālis que est reb⁹ nālib⁹ in sua in-stitutiōe collata:inest eis vt q̄dā forma hñs eē ratū ɀ fir-mū in nā. Sed id qō a deo fit in re nāli quo actualr agat est vt intētio sola:hñs eē qōdā icōpletū:per modum quo colores sunt in aere:ɀ virtus artis in instrumento artifi-cis. Sicut ergo securi p artē dari potuit acumē:vt eēt for-ma in ea pmanēs:nō aūt dari ei potuit q̄ vis artis esset i ea q̄si q̄dā for⁹ pmanēs:nisi haberet itellectū:ita rei na-turali potuit ɔferri virtus ppria:vt for⁹ in ipsa pmanēs: nō aūt vis qua agit ad esse vt instrm pme cause:nisi dare-tur ei qō eēt vlē eēndi pncipiū. nec itex vtuti nāli cōfer-ri potuit vt moueret seipsam:nec vt ɔseruaret se in eē. vñ sicut pʒ q̄ instrō artificis ɔferri nō potuit:q̄ oparet abs-
8m q̄ʒ motu artis:ita rei nāli ɔferri nō potuit q̄ oparet abs-q̄ʒ opatione dina. ¶ Ad 8m dōm:q̄ necessitas nāe p quā calor agit:ɔstituit ex ordie oium cāruʒ pcedētiū. vñ non
9m excludit vtus cause pme. ¶ Ad 9m dōm:q̄ lʒ nā ɀ volū-tas sine fm esse disparata:tn̄ in agendo hñt aliquē ordi-nē. Nā sicut actio nāe pcedit actionē volūtatis nre:rōne cuius in opib⁹ artis que a volūtate sunt:nāe opationi idi-get:ita volūtas dei que est origo ois nālis motus: pcedit opationē nāe. vñ ɀ eius opatio in oi opatiōe nāe reqrit.

¶ Ad 10m dōm:q̄ creatura hēt aliquā dei silitudinē pti-cipādo bonitate ipsius inq̄ʒtum est ɀ agit:nō tn̄ ita q̄ per silitudinis pfectionē ad equalitatē pueniat. Et iō sicut i-perfectū idiget pfecto:ita vtus nature in agēdo indiget opatione diuina. ¶ Ad 11m dōm:q̄ duo angeli minus di-stāt fm gradū nature:q̄ʒ deus ɀ nā creata. Tn̄ in ordine cause ɀ effect⁹:deus ɀ nā ɔueniūt:nō autē duo angeli. vñ deus i nā operat:nō aūt vnus angelus in alio. ¶ Ad 12m dōm:q̄ deus nō dr̄ hoiem dereliq̄sse in manu cōsily sui: qn in volūtate ope. Sed q2 volūtati hois dedit dñiū sui act⁹:vt nō esset obligata ad alterā ptē ɔtradictionis. Qō quidē dñium nature nō dedit:cū per suā formā sit deter-minata ad vnū. ¶ Ad 13m dōm:q̄ volūtas dr̄ habere do-miniū sui act⁹:nō per exclusionē cause pme:sʒ q2 cā pma nō ita agit in volūtate:vt eā de necessitate ad vnū deter-minet:sicut determinat nām. Et iō determinatio actus: relinquit in ptāte rōnis ɀ volūtatis. ¶ Ad 14m dōm:q̄ nō quelibet cā excludit libertatē:sed solū cā cogēs. Sic aūt deus nō est cā operationis nre. ¶ Ad 15m dōm:q̄ q2 cā prima magis influit in effectū q̄ʒ scda:ideo qcquid p-fectionis est in effectu:principaliter reducit ad primaʒ causam:quod aūt est de defectu:reducendum est in cām scdam:que nō ita efficaciter operatur sicut causa prima. ¶ Ad 16m dōm:q̄ deus pfecte operat vt causa pma. Re-quirit tn̄ operatio nature vt cause secūde. posset tn̄ deus effectū nature ēt sine natura facere:vlt tamē facere me-diante natura:vt seruetur ordo in rebus.

¶ Utrum deus operetur in natura creando.

Octauo queritur vtrum de⁹ oper-ret in nā crean-do:qō est querere:vtrū creatio opi nāe admi-sceat. ¶ Et videt q̄ sic per hoc qō dicit Aug. in 3° de tri. Apls inqt Paulus discernēs iteri⁹ deū creātē atq̄ʒ formātē:ab opib⁹ creature que admonē-tur extrinsecus de agricultura silitudinem assumēs ait. Ego plātaui apollo rigauit:sʒ de⁹ icremētū dedit. ¶ Sʒ dice. q̄ creatio accipit ibi large pro q̄libʒ factōe. ¶ Sʒ ɔ. Aug. ex auctoritate aplī intēdit in vbis pdictis distin-guere opationem creature ab opatione dei. Nō autē di-stinguit p creationē cōiter acceptā pro qualibet factiōe: q2 sic ēt nā creat:aliqd enim facit: vt ostūm est supra:sʒ nō p creationem pprie acceptā. ergo de creatione pprie accepta oʒ vba pmissa intelligere. ¶ P̄. idē Aug. subdit sicut in ipa vita nra mētē iustificādo formare nō pōt nisi deus:pdicare aūt extrinsecus euāgeliū ēt hoies pnt: ita creationē rex visibiliū deus iterius opat:exteriores au-tē opationes bonox siue malox angelox:vl hoium: vel quorūcūq̄ʒ aialiū:ita rex nature adhibet:i qua creat oia: queadmodū terre agriculturā. Sed mētē nraʒ iustificā-do format creatiōe pprie accepta. Nā gra per creationē dr̄ esse. ergo ɀ creatione pprie dicta formas nāles creat. ¶ Sed dice. q̄ forme nāles hñt cām in subiecto:nō aūt gra:ɀ pro tāto gra pprie causat:nō aūt forme naturales. ¶ Sed ɔtra. vt dr̄ in glo. geñ. pmo. creare est ex nihilo aliqd facere. Cum autem hec ppositio ex. q̄nq̄ʒ importet habitudineʒ cause efficientis:sicut ro. 16°. Ex quo omnia per quē omnia:quādoq̄ʒ autem habitudinē cause mate-rialis. sicut habet Thobie. 13°. Ois circuitus murox ei⁹ ex lapide can. ɀ mū. cum dicitur aliquid ex nihilo fieri: non negatur habitudo cause efficientis:quia sic deus re-rum creatarum causa efficiens non esset:sed negatur ha-bitudo cause materialis. Forme autem naturales habēt in subiectis causas efficientes:per quod differunt a gra-tia. habent etiam ɀ materiam in qua:quod ɀ gratie com-petit. Non ergo magis competit ratio creationis gratie:

q̄ naturalibus formis per hoc ꝙ est hr̄e cāz in subiecto.
5 ¶ P̄.forme artificiales nō hn̄t cām in subiecto:sed sunt
totalr̄ ab extrinseco.Si ḡ gr̄a ꝑꝑ hoc creari dr̄:q2 nō hēt
cām i subiecto:pari rōne fore accn̄tales artificiales crea-
6 bunt ¶ P̄.id qđ nō hȝ mām ꝑtē sui:nō pōt ex mā fieri.
Sȝ forē nō hn̄t mām ꝑtē sui:q2 forā distinguit᷑ ꝯ͂ mām
ꝯ͂ ꝯpositū:vt pȝ in pn̄ˢcđi de aīa.Cū ḡ forme fiāt:q2 de
nouo eē īcipiūt:vr̄ ꝙ nō fiāt ex mā:ꝛ sic fiūt ex nihilo: et
ꝑ ꝯn̄s creāt᷑.¶ Sȝ diceret᷑.ꝙ lȝ forme nāles nō habeāt
mām ꝑtē sui ex qua sint:hn̄t tn̄ mām in qua sunt:ꝛ ꝑ tan
7 to nō creant᷑.¶ Sȝ ꝯ͂.sicut alie forme nāles:ita ꝛ aīa rō-
nalis est forā in mā.Sȝ aīa rōnalis creari ponit᷑.ḡ ꝛ silr̄
est de alijs formis nālibꝰ ponēdū.¶ Sȝ dicē.ꝙ aīa rōna
8 lis nō educit᷑ de mā:sicē alie forme nāles.¶ Sȝ ꝯ͂. Nihil
educit᷑ de aliq̄ qđ nō est in eo.Sȝ an̄ finē gn̄ationis forā
que est gn̄ationis terminꝰ:nō erat in mā:alias eēnt forē
9 ꝯ͂rie in mā sil.ergo forme nāles nō educūt᷑ de mā. ¶ P̄.
forā que est gn̄ationis terminꝰ nō appebat an̄ gn̄ationeȝ
cōpletā.Si ḡ erat ibi erat latēs.Et ita sequeret᷑ latitatio
cuiuslibet i q̄libet:quā ponebat Anaxago.ꝛ Aristoteles
īprobat in ꝑmo phy.¶ Sed dicē.ꝙ forā nālis nō existe
bat i mā an̄ ꝯpletā gn̄ationē cōplete:vt Anaxa.ponebat:
10 sȝ incōplete.¶ Sȝ ꝯ͂.si forā aliq̄ mō ē in mā an̄ terminū
gn̄ationis:est ibi ſm aliqđ sui.Si autē nō est ibi cōplete
ſm aliqđ sui:nō ꝑexistit.hȝ ḡ forā aliqđ ꝛ aliqđ.Et sic nō
est simplex:cuiꝰ ꝯ͂riū in ꝑncipio ſex ꝑncipiorum habetur.
11 ¶ P̄.si nō cōplete ꝑexistit in mā:ꝛ postmodū cōplet᷑:oȝ
ꝙ ꝑ gn̄ationē ei adueniat cōplemētū. Illud aūt ꝯplemē
tū in mā nō ꝑexistebat:q2 sic fuisset ibi cōplete.ḡ illđ cō-
plemētū ꝑ creationē erit ad minus.¶ Sed dicē.ꝙ ꝑexi
stebat in mā incōplete:nō q̄dē ſm ꝑtē:sȝ q2 alio mō erat
ante:ꝛ alio mō post.ꝑus eni erat in poᵃ:sȝ post est in actu.
12 ¶ Sȝ ꝯ͂.ex hoc ꝙ aliqđ alio ꝛ alio mō se hȝ:est alteratio
nō gn̄atio.Si ḡ ꝑ opus nāe nō fit aliqđ nisi ꝙ forā q̄ ꝑus
erat in poᵃ postea fit actu:sequeret᷑ ꝙ ꝑ opationē nāe nō
13 fit aliq̄ gn̄atio:sȝ alteratio sola.¶ P̄.in nā īferiori nō in-
uenit᷑ aliqđ actiuū ꝑnᵐ nisi accn̄s. Nā ignis agit ꝑ calorē
q est accn̄s:ꝛ silr̄ de alijs.Sed accn̄s nō pōt eē cā actiua
forme sb̄alis:q2 nihil agit vltra suā spēm:effectꝰ autēȝ nō
ꝑeminet cause:cū tn̄ forā subalis ꝑmineat accn̄ti. ḡ forā
subalis nō ꝑducit᷑ per actionē nāe īferioris:ꝛ ita opȝ ꝙ
14 fit ꝑ creationē.¶ P̄.impfectū nō pōt eē cā pfecti.Sȝ in
semīe bruti aīalis n̄ ē vis aīe nisi ipfecte.ḡ aīa bruti nō ꝑ-
ducit᷑ ꝑ actionē nālē v̄tutis semialis.Et ita opȝ ꝙ fit per
15 creationē:ꝛ pari rōne oēs alie forme nāles.¶ P̄.illđ qđ
nō est aīatū nec viuū:nō pōt eē cā rei aīate viuētis. Sed
aīalia que generant᷑ ex putrefactione sunt res aīate viuē
tes. Nō autē inueniunt᷑ in nā aliq̄ viuētia a qbꝰ eis vita
ꝯferat᷑.ḡ oȝ ꝙ eoꝝ aīe sint ꝑ creationē a ꝑmo viuēte:ꝛ pa
16 ri rōne alie forē nāles. ¶ P̄.nā nō agit nisi sibi silē. Sȝ
aliq̄ res nālis inuenit᷑ gn̄ari:cuiꝰ silitudo in generāte ꝑ nō
ꝑcessit. Mulus eni neq̄ȝ equo neq̄ȝ asino est silis in spē.
ḡ forma muli nō est ꝑ actionē nāe:sȝ ꝑ creationē. Et sic
17 idē qđ ꝑus.¶ P̄.Augꝰ.dicit in li.de v̄a reli.ꝙ res nāles
formis suis formate nō eēnt:nisi eēt aliqđ ꝑmū vn̄ fora-
rent᷑.hoc aūt est ipse deus.ergo oēs forme sunt ꝑ creatio
18 nē a deo.¶ P̄.Boetiꝰ dicit in li.de tri.ꝙ ex formis que
sunt sine mā:venerūt forme q̄ sunt i mā. Forme aūt que
sunt sine mā nō pn̄t itelligi in ꝑposito:nisi idee reꝝ i mē
te diua existētes. Nā angeli ḡ pn̄t dici sine mā forme:nō
sunt cāe formaꝝ nāliū:vt pȝ ꝑ Aug.3ᵒ de trini.ḡ forē nā-
19 les nō fiūt ꝑ actionē nāe:sȝ a datore create.¶ P̄.in li. de
causis dr̄ ꝙ eē est ꝑ creationē. Hoc aūt nō eēt nisi forme
crearent᷑. Nā forma est eēndi ꝑncipiū.ḡ forē sunt ꝑ crea
tionem.ḡ deus in mā opat᷑ aliqđ creādo.s.ipsas formas.

¶ P̄.id qđ ē ꝑ se:ē cā eiꝰ qđ nō est ꝑ se.Sed forme reꝝ 20
nāliū nō sunt ꝑ se:sȝ sunt i mā.ergo eaꝝ cā est forā per se
stās.Et ita oȝ ꝙ forē nāles sint ꝑ creationē ab agēte ex-
trinseco.Et sic vr̄ ꝙ ds̄ in nā opet᷑ formas creando.

Sed contra. opus creationis distinguit᷑ ab ope 3 p.
gubernatiōis ꝛ ꝑpagatiōis. Qđ āt
actiōe nature agit᷑ ꝑtinet ad opꝰ gubernationis:ꝛ ad reꝝ
ꝑpagationē.ergo creatio opi nāe nō admiscet᷑.¶ P̄.ni- 2
hil pōt creare nisi solus deus.Si ergo forme sunt ꝑ crea
tionē:nō erūt nisi a deo:ꝛ sic oīs actio nāe frustrabit᷑: cu-
ius finis est forma.¶ P̄.sicut forma subalis nō hȝ māȝ 3
ꝑteȝ sui:ita nec accidētalis.Si ḡ ꝑꝑ hoc formas subales
oȝ eē ꝑ creationē:q2 nō hn̄t mām:pari rōne ꝛ forme acci-
dētales.Sicut aūt res gn̄ata ꝑficit᷑ per formā subalē:ita
fit dispō ꝑ formā accidētalē.ergo res nālis nullo modo
erit generās:neq̄ȝ sicut ꝑficiēs:neq̄ȝ sicut disponēs.Et sic
cassa erit oīs nāe actio.¶ P̄.nā est ex silibꝰ silia ꝑcreās 4
Sȝ generatū inuenit᷑ silē generāti ſm spēm ꝛ formā.ergo
ipsa forma generati fit ꝑ actionē gn̄antis:ꝛ nō ꝑ creatio-
nē.¶ P̄.diuersoꝝ agētiū actiōes:nō terminant᷑ ad vnū 5
effectū.Sed ex mā ꝛ forma fit vnū simplr̄.ḡ nō pōt esse
ꝙ sit aliud agēs qđ disponit materiam:ꝛ qđ inducit for-
mā.Disponēs aūt materiaȝ est agēs nāle.ergo ꝛ inducēs
formam.Et sic forme nō sunt per creationē. Et ita crea-
tio nō admiscet᷑ operibus nature.

Respōdeo. Dōm circa istā q̄ōnem diuerse fuerūt R
opiniones.Quaꝝ oiuȝ vr̄ radix fuisse
vnū ꝛ idē ꝑncipiū.ſȝ ꝙ nā nō pōt ex nihilo aliqđ facere:
Ex hoc eni aliq̄ crediderūt ꝙ nulla res fieret alr̄: nisi ꝑ
hoc qđ extrahebat᷑ a re alia in qua latebat:sicut de Ana-
xago.narrat ph̄s in ꝑmo phisi.Qui ex hoc vr̄ fuisse dece-
ptus:q2 nō distinguebat iter potētiā ꝛ actū:putabat eniȝ
oportere ꝙ actu ꝑexstiterit illud qđ generat᷑.Opȝ autem
ꝙ ꝑexistat poᵃ:ꝛ nō actu.Si eni nō ꝑexisteret poᵃ fieret
ex nihilo.Si v̄o ꝑexisteret actu nō fieret:q2 qđ est:nō fit.
Sed q2 res generata est i poᵃ per māȝ:ꝛ in actu ꝑ suā for
mā:posuerūt aliq̄ ꝙ res fiebat q̄tum ad formā:mā ꝑexi
stēte.Et q2 opatio nāe nō pōt eē ex nihilo:ꝛ ꝑ ꝯn̄s oȝ ꝙ fit
ex ꝑsuppositiōe nō opabat᷑ ſȝ eos nā:nisi ex ꝑte māe:di-
sponēdo ipsam ad formā. Formā v̄o quā oȝ fieri ꝛ nō ꝑ-
supponi:oportet eē ex agēte:q nō ꝑsupponit aliqđ:sȝ pos
sit ex nihilo facere. Et hoc est agēs supnāle:qđ Plato po
suit datorē formaꝝ.Et hoc Auic.dixit eē itelligētiā vlti
mā iter subas sepatas.Quidā v̄o moderni eos sequētes
dicūt h eē deū.h aūt vr̄ eē icōueniēs.Q2 cū vnūq̄đq̄ȝ na
tū sit silē sibi agere:nā vnūq̄đq̄ȝ agit i eo qđ actu est:hoc
.s.qđ est i poᵃ id qđ agēdū est:nō reqret᷑ similitudo ſȝ for-
mā subalē i agēte nāli:nisi forā subalis geniti eēt ꝑ actō-
nē agētis.Ex q̄ ēt id qđ i genito acqrēdū ē:actu in generā
te nāli inuenit᷑:ꝛ vnūq̄đq̄ȝ agit ſm ꝙ actu ē:inconueniēs
vr̄ hoc generāte ꝑtermisso:aliđ exterius ingrere. Unde
sciēdum est ꝙ iste opiniones vident᷑ ꝑuenisse ex hoc ꝙ
ignorat᷑ nā forme:sicut ꝛ ꝑme ꝑuenerūt ex hoc ꝙ ignora
bat᷑ nā māe. Forma eni nālis nō dr̄ vniuoce esse cū re ge-
nerata. Res eni naturalis gn̄ata dr̄ eē per se ꝛ ꝑprie q̄si
hn̄s eē:ꝛ in suo eē subsistēs. Forā aūt nō sic eē dr̄:cū non
sb̄sistat:nec ꝑ se eē hēat.Sȝ dr̄ eē:vl᷑ ens:q2 ea aliqđ ē:sic
ꝛ accn̄tia dnr̄ entia:q2 suba eis ē vl᷑ q̄lis vel q̄ta:nō ꝙ eis
sit simplr̄:sicut ꝑ formaȝ subalē. vn̄ accn̄tia magis ꝑprie
dnr̄ entis q̄ȝ entia:vt pȝ in 7ᵒ metaphi. vnūq̄đq̄ȝ aūt ſcđm
h mō dr̄ fieri:quo dr̄ esse. Nā eē est terminꝰ factiōis. vn̄
illud qđ ꝑprie fit ꝑ se cōpositū est. Forme autē nō ꝑprie
fit:sed est id quo fit.i.per cuius acq̄sitionē aliqđ dr̄ fieri.
Nihil ergo obstat ꝑ hoc qđ dr̄ ꝙ per nām ex nihilo nihil
fit:qn formas substātiales ex opatiōe nature eē dicamꝰ.

Nā id qȯ fit:nō est forma:ſʒ cōpositū qȯ ex materia fit:
⁊ nō ex nihilo.Et fit qdem ex mā:inq̄ʒtum mā est in po/
tētia ad ipʒ cōpositū:ꝑ hoc ꝙ est in potētia ad formā.Et
sic non ꝓprie dr̄ ꝙ forma fiat in mā:ſed magis ꝙ de ma
terie potētia educat̄.Ex hoc aūt ipſo ꝙ cōpositū fit:⁊ nō
forma:ondit phs in 7° metaphisi.ꝙ forme ſunt ex agen/
tib⁹nālib⁹.Nā cū factū oporteat eē ſile faciēti:ex quo id
qȯ factū ē:est cōpositū:opʒ id qȯ est faciēs eē cōpositū:et
nō forma ꝑ ſe existēs:vt plato dicebat:vt ſit ſicut factū
est cōpositū:quo aūt fit est forma in mā in actū reducta:
ita generās ſit cōpositū nō forma tm̄:ſʒ forma ſit quo ge/
nerat formā inq̄ʒ in hac materia existens:ſicut in his car
nibus ⁊ in his oſſibus ⁊ in alijs huiuſmodi.

pm **Ad primum** ergo dōm:ꝙ ex vbis Aug.in opib⁹ nāe creatio deo attribuit̄ rōne vir
tutū nālium:q̄s in ꝑncipio māe indidit per op⁹ creatio/
nis:nō ꝙ in quolibet nature ope aliqd creet̄.¶ Ad 2m di
cēdū:ꝙ creatio ꝓprie accipit̄ in vbis Aug.Nō tm̄ referē
da est ad effectus nāe:ſʒ ad virtutes qb⁹ nā opat̄:que per
opus creationis nāe ſunt indite.¶ Ad 3m dōm:ꝙ grā cū
nō ſit forā ſubsiſtēs.nec eē nec fieri ei ꝓpe ꝑ ſe ꝯpetit.vn̄
nec ꝓpe creat̄ ꝑ modū illū q̄ ſubstātie ꝑ ſe ſbſiſtētes cre/
ant̄.Infuſio tm̄ grē accedit ad rōnem creationis:inq̄ʒtuʒ
grā nō hʒ cām in ſubiecto:nec efficientē nec talē mām in
qua ſit hoc mō in potētia:ꝙ per agēs nāle educi poſſit in
actum:ſicut est de alijs formis nālib⁹.¶ Un̄ pʒ ſolō ad
4m.Nā cuʒ dr̄ aliqd fieri ex nihilo:negat̄ cā mālis.hoc
vo aliquo mō ad carētiā māe ptinet:ꝙ aliqua forma d na
turali māe potētia educi nō pōt.¶ Ad 5m dōm:ꝙ licʒ in
nā nō inueniat̄ ꝑnm efficiēs reſpectu formaꝝ artificialiū:
tm̄ hꝫ forme nō excedūt nature ordinē:ſicut grā:imo in/
fra ſubsiſtūt:qꝛ oē nāle est nobilius q̄ʒ artificiale.¶ Ad.
6m dōm:ꝙ ex hoc ꝙ forma nō hʒ mām ptē ſui:ſequeret̄
ꝙ ei creari cōpeteret:ſi ꝓprie fieri poſſet:ſicut res per ſe
ſubsiſtēs.¶ Ad 7m dōm:ꝙ licet aīa rōnalis hēat mām ī
qua ſit:nō tm̄ educit de potētia māe:cū eius nā ſupra oēs
mālem ordinem eleuet̄:qȯ eius itellectualis opatio de/
clarat.Et iteꝝ hec forma est res per ſe ſubsiſtēs cū corru
pto corpe maneat.¶ Ad 8m dōm:ꝙ forma que est gene/
rationis terminus erat in mā añ generationē cōpletam:
nō in actu:ſed in potētia.Nō est aūt incōueniēs duoꝝ cō
trarioꝝ vnū eē actu ⁊ aliud in potentia.¶ Et ꝑ h̄ pʒ re/
ſpōſio ad 9m.Nā Anax.nō ponebat formas actu preexi/
ſtere in mām:ſed latere.¶ Ad 10m dōm:ꝙ forma ꝑexi/
ſtit ī mā impfecte:nō ꝙ aliq̄ ps eius ſit ibi in actu:⁊ alia
deſit:ſʒ qꝛ tota ꝑexiſtit in potētia:⁊ poſtmodū tota ꝓdu/
cit̄ in actu.¶ Et per hoc ēt pʒ rn̄ſio ad 11m.pʒ enī ꝙ non
ꝑficit̄ eſſe forme in mā alio exteriori addito:qȯ in potē/
tia māe nō eſſet.¶ Ad 12m dōm ꝙ eſſe in potētia ⁊ eē in
actu:nō dicūt diuerſos modos accidētales:ex quoꝝ di/
uerſitate alteratio ꝓueniat:ſed ſbales.Nam etiā ſubstā/
tia diuidit̄ per potētiā in actū:ſicut ⁊ qȯlibet aliud gen⁹.
¶ Ad 13m dōm:ꝙ forma accidētalis agit in vtute forme
ſubstātialis q̄ſi inſtrm̄ ei⁹:ſicut ēt in 2° de aīa calor ignis
dr̄ eē inſtrm̄ virtutis nutritiue.Et iō nō est incōueniens:
ſi actio forme accidētalis ad formā ſubstātialē termine
tur.¶ Ad 14m dōm:ꝙ ēt in ſemine calor ſeminis agit vt
inſtrm̄ vtutis aīe.que est in ſemine.Que quidē lʒ impfe
cta ſit:tm̄ est impreſſio quedā aīe perfecte relicta.Est enī
in ſemie ab aīa generātis:⁊ agit ēt in virtute corpis cele/
stis:cuius est quaſi inſtrm̄.Et ꝓpter hoc nō dr̄ ꝙ ſemen
generet:ſʒ ꝙ aīa ⁊ ſol.¶ Ad 15m dōm:ꝙ aīalia generata
ex putrefactiōe ſunt minoris ꝑfectionis alijs aīalib⁹.vn̄
in eoꝝ generatione efficit vis celeſtis corporis inferiori
māe impreſſa:qȯ in gnātione aīalium ꝑfectoꝝ facit ea/
dem vis celeſtis cū virtute ſeminis.¶ Ad 16m dōm:ꝙ lʒ 16m
nullus nō ſit ſilis equo vel aſino in ſpecie:est tm̄ ſilis ī ge
nere ꝓximo:rōne cuius ſilitudinis ex diuerſis ſpēb⁹ vna
ſpēs q̄ſi media generat̄.¶ Ad 17m dōm:ꝙ ſicut vtus di 17m
uina.ſ.ꝑmū agēs nō excludit actionē vtutis nālis:ita nec
ꝑma exēplaris forma que est deus:excludit deriuatiōeʒ
formaꝝ ab alijs inferiorib⁹ formis:que ad ſibi ſiles for/
mas agūt.¶ Et per hoc pʒ rn̄ſio ad 18m.Nā Boeti⁹ itel/ 18m
ligit formas que ſunt in mā ꝓuenire ex formis que ſunt
ſine mā:ſicut a ꝑmis exēplarib⁹:nō ſic a ꝓximis.¶ Ad 19m
19m dōm:ꝙ eē ꝑ creationē dr̄ inq̄ʒtum oīs cā ſcȯa dās eē
hoc hʒ inq̄ʒtum agit in virtute ꝑme cauſe creātis:cū eſſe
ſit ꝑmus effectus nihil aliud ꝑſupponēs.¶ Ad 20m dōʒ: 20m
ꝙ forma nālis que est in mā:nō pōt reduci ad formā ꝑ ſe
existem eiuſdē ſpēi:cū forma nālis hēat māʒ in ſui rōne:
ſed reducit̄ ad formā per ſe existēʒ:ſicut dictū est.

¶ Utrum anima rōnalis educatur in eſſe per creationeʒ vel per ſeminis traductionem.

Nono queritur vtruʒ aīa rōnalis educat̄ in eſſe per
creationē vel ꝑ ſemīs traductionē.¶ Et vi/ pm
det̄ ꝙ ꝓpaget̄ cū ſemine.Dicit̄ enī gen̄.46°.
Cūcte aīe que ingreſſe ſunt cū Jacob in Egy/
ptum:⁊ egreſſe ſunt de femore illius abſq̄ʒ vxorib⁹ filio/
rum.66.Sed nihil egredit̄ de femore patris:niſi per ſe/
minis traductionē.ergo aīa rōnalis traducit̄ cuʒ ſemie.
¶ Sed diceret̄ ꝙ ponit̄ pars pro toto.i.aīma pro hoie.
¶ Sed ꝯtra.homo est qd cōpositū ex aīa ⁊ corpe.Si g̊ 2m
totus hō ex femore patris egredit̄:nō ſolū corpus:ſed ēt
aīa cū ſemine traducet̄ vt ꝑus.¶ P̄.accidēs traduci nō 3m
pōt:niſi ſubiectuʒ traducatur:eo ꝙ accn̄s de ſubiecto in
ſubiectū nō trāſeat.Sʒ aīa rōnalis ē ſubiectū pctī origi/
nalis.Cū ergo pctm̄ originale traducat̄ a parēte in ꝓleʒ:
vr̄ ēt ꝙ aīa rōnalis filij a parēte traducat̄.¶ Sed dice/
ret̄ ꝙ pctm̄ originale.lʒ ſit in aīa ſicut in ſubiecto:est tm̄
in carne ſicut in cā.vn̄ ꝑ carnis traductionē traducitur.
¶ Sed ꝯtra.Ro.2° dr̄.pctm̄ per vnū hoiem in mūduʒ 4m
itrauit:⁊ per pctm̄ mors:⁊ ita mors in oēs ptrāſijt:in quo
oēs peccauerūt.glo.aūt exponit.in quo hoie pctōre:vel ī
quo pctō.Nō aūt in illo pctō oēs peccaſſent:niſi illō vnū
pctm̄ in oēs traductū fuiſſet.Illud g̊ vnū pctm̄ qȯ ī Adā
fuit:in oēs traducit̄.Et ſic aīa illius:que pctī ſubiectum
erat traducit̄ in oēs.¶ P̄.oē agēs agit ſibi ſile.Sed oē 5m
agēs agit ꝑ virtutē forme.g̊ illud qȯ agit agēs ē forma fa
ctī.Sʒ generās agēs est.g̊ forā gnātī est ꝑ actionē gnān/
tis.Cū g̊ hō generet hoiem:⁊ aīa rōnalis ſit forma hois:
vr̄ ꝙ aīa rōnalis ſit ꝑ gnātionē:⁊ non ꝑ creationē.¶ P̄. 6m
ſm̄ phm̄ in 2° phiſi.cā efficiēs in ſuo effectu icidit in idē
ſpecie.Sʒ hō ſortitur ſpēʒ per aīam rōnalē.g̊ vr̄ ꝙ id qȯ
facit generās in genito ſit aīa rōnalis.¶ P̄.filij ſimilant̄ 7m
parētib⁹ꝑꝑ hoc ꝙ a parētib⁹ ꝓpagant̄.Similant̄ aūt pa/
rētib⁹ filij nō ſolū q̄ʒtum ad diſpōnes corpales:ſʒ ēt q̄ʒtū
ad diſpōnes aīe.ergo ſicut corpa a corpib⁹:ita aīe ab aīa/
bus traducant̄.¶ P̄.Moyſes dicit Leuit.17°.Aīa oīs 8m
carnis in ſanguine est.Sed ſanguis cū ſemie traducit̄:ꝑ/
cipue cū ſperma nō ſit niſi ſanguis decoct⁹.ergo ⁊ aīa cū
ſemine traducit̄.¶ P̄.embrio anteq̄ʒ aīa rōnali ꝑficiat̄ 9m
hʒ aliquā opationeʒ aīe:qꝛ auget̄ ⁊ nutrit̄ ⁊ ſentit.Sed
opatio aīe nō est ſine vita.ergo viuit.vite vo corpis ꝑnci
piū est aīa.g̊ hʒ aīam.Sʒ nō pōt dici ꝙ adueniat ei alia
anima:qꝛ tūc in vno corpore eſſent due aīe.ergo ipſa ani
ma que ꝑus erat in ſemie ꝓpagata:est aīa rōnalis.¶ P̄. 10m
diuerſe aīe ſm̄ ſpēm:ꝯſtituūt diuerſa aīa ſm̄ ſpēm.Si g̊
in ſemine ante ipſam aīam rōnalem erat aīa:que nō erat
rationalis:erat ibi aīal ſm̄ ſpēm diuerſum ab hoie.Et

sic ex illo nõ poterit hõ fieri:q2 diuerse spẽs aialis nõ trã
seunt in inuicẽ. ¶ Sed dice. q hꝰ opationes aie nõ con
ueniũt embrioni per aiam:sed per aliquã virtutẽ aie que
11 dr̃ virtꝰ formatiua. ¶ Sed ↄtra. virtꝰ supra substãtiã ra
dicaꝛ:vnde poniꝛ media inter substãtiam ꝛ opationem:
vt habetur a Diony. in. ii°. c. cel. hierar. Si ergo est ibi vir
12 tus aie:erit ibi aie suba. ¶ P̄. phs dicit in i6°. de aialibus
q embrio prius est viuũ q̃ aial:ꝛ pus aial q̃ homo. Sed
omne aial habet aiam. ergo pus ẽ ibi aliqua aia: q̃ sit ibi
13 aia rõnalis per quã homo est homo. ¶ P̄. ſm phm in 2°
de aia:aia est actus viuẽtis corpis inq̃tum hꝰ. Sꝫ si em
brio viuit:ꝛ opationem vite exercet per hꝰ virtutem for
matiuã:ipsa virtus erit actus eius inq̃tum est viuẽs. er
14 go erit aia. ¶ P̄. vt diciꝛ in pmo de aia:viuere inest oibꝰ
viuẽtibus per aiam vegetabilẽ:Sed manifestũ est em
brionem viuere ante infusionẽ anime rõnalis:cuꝫ in eo
operationes vite inueniantur. ergo est ibi anima vegeta
15 bilis. anteq̃ sit anima rationalis. ¶ P̄. in 2° de anima
probat philosophus q augeri non est actus ignis: sicut
pncipalis agentis:sꝫ magis aie vegetabilis. Sꝫ embrio
ante aduẽtum aie rõnalis augeꝛ. ergo hꝫ aiam vegetabi
16 lem. ¶ P̄. si nõ est ibi aia vegetabilis ante aduẽtum aie
rõnalis:sed virtus formatiua:adueniente aia illa virtus
suã operationẽ nõ habebit:cum opatio quã illa virtꝰ fa
ciebat in embrione sufficienter postmodũ fiat in aiali p
aiam. ergo erit ibi ociosa:qđ videꝛ esse ibi cõueniẽs; cuꝫ
nihil sit ociosum in natura. ¶ Sed dice. q illa virtꝰ de
17 struiꝛ adueniẽte aia rõnali. ¶ Sed ↄtra. dispões non
destruunꝛ adueniẽte forma:sꝫ manẽt:ꝛ quodãmodo te
nẽt formã in mã. Sed illa virtus erat quedaꝫ dispositio
ad aiam. ergo adueniẽte aia:illa virtus non destruitur.
18 ¶ P̄. ex actione illius virtutis pueniꝛ ad introductionẽ
aie. Si ergo aia adueniẽte illa virtus destruiꝛ:vr̃ q ali
19 qd agat ad sui destructionẽ:qđ est impossibile. ¶ P̄. ho
mo est hõ per aiam rõnalem. Si ergo aia nõ exit in eẽ p
generationẽ:nec erit verꝫ dicere q hõ genereꝛ:qđ pꝫ esse
20 falsum. ¶ P̄. corpus hois exit in esse per actionẽ generã
tis. Si ergo aia nõ exit in esse a generãte:erit in hoie du
plex esse. vnũ corpus:qđ facit generãs:ꝛ aliud aie qđ nõ
facit. Et sic ex aia ꝛ corpe nõ fit vnũ simplr:cũ ſm eẽ dif
21 ferant. ¶ P̄. impossibile est q actio vnius agẽtis termi
neꝛ ad materiã:ꝛ alterius ad formã:alias ex forma ꝛ ma
teria nõ eẽt vnum simplr:cũ vnũ factũ sit per vnã actio
nem. Sed actio nature generãtis terminaꝛ ad corpus.
22 ergo ꝛ terminatur ad aiam que est forma eius. ¶ P̄. ſm
phm in i6° de aialibus. pncipia quoꝝ actiones nõ sunt si
ne corpe:cũ corpore pducunꝛ. Sed actio aie rõnalis nõ
est sine corpore:maxime enim intelligere eẽt sine corpo
re:qđ pꝫ esse falsum. Nõ enim est intelligere sine fantas
mate:vt dr̃ in pmo ꝛ tertio de aia. Fãtasma aũt nõ est si
ne corpore. ergo aia rõnalis cũ corpe traduciꝛ. ¶ Sꝫ di
cebat q aia rõnalis indiget fantasmate intelligẽdo q̃tũ
ad acq̃sitionez specieꝝ intelligibilium:nõ aũt postq̃ eas
23 iam acq̃siuit. ¶ Sed ↄtra. hõ postq̃ acq̃siuit sciam: ipe
diꝛ in actione intellectus leso organo fantasie. hoc autez
nõ eẽt si intellectus post acq̃sitionem scie fantasmatibꝰ
nõ indigeret. Indiget ergo eis nõ solũ in acq̃rẽdo sciam:
sed etiã in vtẽdo scia acq̃sita. ¶ Sed dice. q impedimẽ
tuꝫ operationis intellectualis ex lesione organi fantasie
pueniꝛ. Nõ ex hoc q intellectus indigeat fantasmatibꝰ
in vtẽdo scia acq̃sita:sed ex hoc q imaginatio ꝛ itellectꝰ
sunt in vna essentia aie:vñ per accñs imaginatione ipe
24 dita impediꝛ ꝛ intellectus. ¶ Sed ↄtra est q coniũctio
potẽtiarũ in vna essentia aie est cã quare qñ vna poten
tiarum intendiꝛ in suo actu:alterius actꝰ remittiꝛ: sicut

qñ aliq̃s attente videt:minus attẽte audit:ꝛ est ẽt causa
quare vna potentiaꝝ cessante a suo actu:alia in suo actu
roboraꝛ. vñ ceci pleruq̃ acutius audiũt. Nõ ergo pp̃ter
huiusmodi ↄiunctionem ↄtingeret q pp̃ter impedimẽ
tum potẽtie imaginatiue impediret actio intellectꝰ:sed
magis roboraretꝛ. ¶ P̄. quicũq̃ dat vltimũ cõplemẽtũ 25
opationi alicui:ille maxime operãti coopaꝛ. Sed si oẽs
aie humane creanꝛ a deo:ꝛ ab ipso corpibus infunduntꝛ:
ipse dat vltimũ cõplemẽtum generationi que ẽ ex adul
terio. ergo ipse coopabiꝛ adulteris:qđ videꝛ absurdum.
¶ P̄. ſm phm in 4° methau. pfectũ vnũquodq̃ est qđ 26
põt sibi simile facere. Quanto ergo aliq̃d est pfectiꝰ:tan
to magis põt sibi simile facere. Sed aie rõnales sunt p
fectiores materialibus formis eloꝝum que sibi siles for
mas pducunt. ergo virtute aie rõnalis poterit aia rõna
lis pduci per viã generationis. ¶ P̄. aia rõnalis consti 27
tuta est inter deum ꝛ res corporales media. vnde in libꝰ
de causis diciꝛ q est creata in orizonte eternitatis ꝛ tem
poris. Sed in deo generatio inueniꝛ:similr in rebus cor
poralibus. ergo ꝛ aia que est media:per generationẽ pro
duciꝛ. ¶ P̄. phs in i6° de aialibꝰ dicit q spũs qui exit cũ 28
spermate est virtus pncipij aie:ꝛ est res diuina. Et tale di
ciꝛ intellectus. Et ita videꝛ q intellectus ppageꝛ cũ se
mine. ¶ P̄. in eodẽ li. phus dicit: q in generatione femi 29
na dat corpus:ꝛ aia est ex mare. Et ita videꝛ q aia sit per
seminis propagationem:ꝛ nõ per creationem.

Sed contra est qđ diciꝛ Isa. 57. Omnẽ flatũ ego 3i
feci:per flatum aũt itelligiꝛ anima.
ergo videꝛ q aia creetur a deo. ¶ P̄. in ps. dr̃. Qui fin 2
xit sigillatim corda eoꝝ. Nõ ergo vna aia ppagatur ex
alia:sed omnes seorsum creantur a deo.

Respondeo. dđm: q circa hanc q̃õnem antiqui
tus diuersa dicebantur a diuersis.
¶ Quidã nãq̃ dicebãt aiaꝫ filij ex parẽtis aia ppagari:
sicut ꝛ corpus ppagaꝛ ex corpe. ¶ Alij vo dicebant oẽs
animas seorsum creari. Sed ponebant a pncipio eas ex
tra corpora fuisse creatas sil:ꝛ postmodũ corporibꝰ semi
natis cõiungebanꝛ:vel proprio motu voluntatis ſm q̃s
dam:vel deo mãdante ꝛ faciẽte ſꝫ alios. ¶ Alij vo dice
bãt animas simul cuꝫ creãtur:corporibus infundi. Que
qdem opiniones q̃uis aliquo tpe sustinerenꝛ:ꝛ que eaꝝ
esset vior in dubiuꝫ verteretꝛ: vt pꝫ ex Aug. in io° sup gen.
ad lit. ꝛ in libris quos scribit de origine anime:tñ prime
due postmodũ iudicio ecclesie sũt dãnate:ꝛ tertia appro
bata. vñ diciꝛ in lib. de ecclesiasticis dogmatibus. Aias
hoium nõ esse ab initio inter ceteras intellectuales natu
ras:nec simul creatas credimus:sicut Orig. fingit. Neq̃
cum corporibus per coitũ seminantur:sicut luciferiani:ꝛ
cirillus:ꝛ aliqui latinoꝝ psumptores affirmant. Sed di
cimus corpus tñ per cõiugij copulã seminari:ac forma
to iaꝫ corpore animã creari ꝛ infundi. Diligenter aũt cõ
sideranti apparet rõnabiliter illã opinionẽ esse dãnataꝫ:
que ponebat animã rõnalem cũ semine ppagari:de qua
nũc est qõ. Et hoc tribꝰ rõnibus potest videri ad plens.
¶ Prima est: q2 rõnalis aia in hoc a ceteris formis dif
ferunt: q alijs formis nõ ↄpetit esse in quo ipse subsistãt:
sed quo eis res formate subsistãt. Aia vero rõnalis sic hꝫ
esse:vt in eo subsistens. Et hoc declarat diuersus modus
agendi. Cum eniꝫ agere nõ possit nisi qđ est:vnũquodq̃
hoc modo se hꝫ ad operãdum vel agẽdum: quomodo se
hꝫ ad esse. vnde cum in opatione aliaꝝ formaruꝫ necesse
sit colcare corpus:nõ aũt in opatione rõnalis aie:que est
intelligere ꝛ velle:necesse est ipsi rõnali aie esse attribui
quasi rei subsistẽti:nõ aũt alijs formis. Et ex hoc est q i
ter formas sola rõnalis anima a corpe separatur. Ex hoc

ergo p3 q aia rõnalis exit in esse: nõ sicut forme alie qb⁹
ppriẽ nõ puẽit fieri: s3 dicunt̃ fieri facto quodã. S3 res
q̃ fit ppriẽ: ⁊ p se fit. Qd aũt fit: fit vel ex mã: vel ex nihi-
lo. Qd vo ex mã fit: necesse est fieri ex mã 9rietati subie-
cta. Generatiões. n. ex 9rijs sunt fm phm. vñ cu3 aia vel
oino materiã nõ habeat: vel ad min⁹ nõ habeat materiã
9rietati subiectã: nõ pt fieri ex aliquo. vñ restat q exeat
in esse p creationẽ quasi ex nihilo facta. Ponere aũt q p
gnãtionẽ corporis fiat: est ponere ipsam nõ eẽ subsistẽtẽ:
⁊ p 9sequẽs cũ corpe corrũpi. 2° rõ ẽ: qr ipossibile ẽ actio-
ne3 corporee virtutis ad hoc eleuari: q virtutẽ penitus
spũalẽ ⁊ icorpeã cãre possit. Nihil. n. agit vltra suã spẽ3:
imo agẽs o3 eẽ pstantius patiente fm Aug^m 12° sup geñ.
ad lit. Generatio aũt hõis fit p virtutẽ gñatiuã q̃ organũ
hẽt corpale: virtus ẽt q̃ ẽ in semine: nõ agit nisi mediãte
calore: vt dr̃ in 16° de aĩalibus. vñ cũ aia rõnalis sit forã
penitus spũalis: nõ depẽdẽs a corpe: nec cõicans corpori
in opatione: nullo mõ p generationẽ corporis põt ppaga
ri: nec pduci in eẽ p aliquã virtutẽ q̃ sit in semie. Tertia
ratio est: qr omnis forma q̃ exit in eẽ p generationẽ: vl' p
virtutẽ nature: educit̃ de potẽtia materie: vt pbat̃ in 7°
metaphi. Anima vero rõnalis nõ põt educi de potentia
materie. Forme. n. quar3 opationes nõ sunt cũ corpe: nõ
possunt de mã corporali educi. vñ relinquit̃ q aia rõna-
lis nõ ppaget̃ per virtutem generantis. Et hec est ratio
Ari. in 16° de animalibus.

pm **Ad primum** ergo dõ3 q in auctoritate inducta p synecdochẽ ponit̃ pars pro toto
idest aia pro toto hoie. Et h iõ qr aia est principalior ps
hominis: ⁊ vnũquodq3 totũ videt̃ eẽ id qd est principa-
2m litis in eo: vñ totus homo videt̃ esse aia vel intellect⁹ s3
q dicit̃ in 9° ethi. ¶ Ad 2m dõ3: q totus hõ egreditur d
femore generãtis: pp h q virtus seis de femore egrediẽ
tis: operat̃ ad vnionẽ corpis ⁊ aie: disponẽdo materiam
vltima dispõne q̃ est necessitas ad formã: ex qua vnione
hõ h3 q sit hõ. Nõ aũt ita q quelib3 pars hominis p vir
3m tutẽ seminis cãetur. ¶ Ad 3m dõ3: q peccatu3 originale
dicit̃ peccatũ totius nature: sicut peccatu3 actuale dicit̃
peccatũ psonale. vñ que est 9paratio peccati actualis ad
vnã psonã singularẽ: eadẽ est cõparatio peccati origina-
lis ad totã naturã humanã traditã a primo parẽte: i quo
fuit peccati initiũ: ⁊ p cuius voluntatẽ in oibus origiale
peccatũ quasi voluntariũ reputat̃. Sic g originale pec-
catũ est in aia inquãtu3 pertinet ad humanã naturã. Hu
mana aũt nã traducit̃ a parẽte in filiũ p traductionẽ car
nis cui postmodũ aia infundit̃: ⁊ ex h infectionẽ icurrit:
qd fit cu3 carne traducta vna nã. Si. n. vniret̃ ei ad 9sti-
tuendã natura3: sicut angelus vnitur corpori assumpto:
4m infectionẽ nõ reciperet. ¶ Ad 4m dõm: q sicut in natu-
ra Ade erat nã oium nostrũ originaliter: ita ⁊ peccatum
originale qd in nobis est: erat i illo peccato priginali ori-
ginaliter. Nã peccatũ origiale: vt dictũ est: p se recipit na
5m turam: animã vero ex 9sequẽti. ¶ Ad 5m dõm: q homo
generãs generat sibi simile in specie p virtutẽ forme sue
scilic3 anime rõnalis. Nõ q ipsa sit imediatũ principiu3
in generatiõe humana agens: sed qr vis generatiua: ⁊ ea
que in semine agunt: nõ disponerẽt materiã: vt fieret cor
pus pfectibile anima rõnali: nisi quatenus agerent vt in
strumẽta quedã rõnalis aie. Et tñ ista actio nõ põt ptin-
gere ad factionẽ anime rõnalis rõnibus pdictis. ¶ Ad
6m 6m dõm: q generans generat sibi simile in spẽ. inquantũ
generatũ p actionẽ generãtis pducit̃ ad pticipãdũ spẽ3
eius. Qd gdẽ fit p hoc q generatũ 9sequit̃ formã similẽ
generanti. Si g forma illa nõ sit subsistẽs: sed eẽ suu3 sit
solum in hoc q vniat̃ ei cuius est forma: oportebit q ge
nerans sit cã ipsi⁹ forme: sicut accidit i oibus formis ma
terialibus. Si aũt sit talis forma q̃ subsistẽtiã hẽat: ⁊ nõ
dependeat eẽ suũ totaliter ex vnione ad materiã: sicut ẽ
in aia rõnali: tunc sufficit q generãs sit cã vnionis talis
forme ad materiã: p h q dispõit materiã ad formã. Nec
o3 q sit cã ipsi⁹ forme. ¶ Ad 7m dõ3: q ipsam dispositio- 7m
ne3 corpis sequit̃ dispositio aie rõnalis: tũ qr aia rõnalis
accipit a corpe: tũ qr fm diuersitate3 materie diuersifi-
cantur ⁊ forme. Et ex hoc est q filij similantur parentibus
ẽt in his q̃ ptinent ad aia3: nõ pp hoc q aia ex aia tradu-
catur. ¶ Ad 8m dõm: q qr aia est pprie actus corpis vi- 8m
uentis: viuere aũt ẽ p calidũ ⁊ hũidũ: q̃ i aĩali p sanguinẽ
9seruant̃. Et iõ dr̃ q aia est in sanguine: ad designandu3
ppriã dispõne3 corpis: inquantũ est mã pfcã p animam.
¶ Ad 9m dõ3: q circa embrionis vitã sunt aliq diuersi- 9m
mode opinati. Quidã nãq3 assilauerunt in generatõe hu
mana pgressu3 aie rõnalis: pgressui corpis humani: di-
centes q sicut corpus humanũ in semine est virtualiter
nõ tñ habẽs actu humãi corpis pfectionẽ q̃ i distinctio-
ne organo4 9sistit: s3 paulatim p virtutẽ seminis ad pfe-
ctionẽ hõ puenit̃: ita in pncipio gñatiõis est ibi aia: virtu
te quadã habẽs oẽm pfectionẽ: q̃ postea apparet in hoie
cõpleto. Nõ tñ eã habẽs actu: cũ nõ appareãt aie actiões
s3 pcessu tpis paulatim eã acqrit. Ita q pmo apparẽt in
ea actiões aie vegetabilis: ⁊ postmodũ aie sensibilis: ⁊ tã
dem aie rõnalis. Et hãc opinionẽ tãgit Gregori⁹ nissen⁹
in li. quẽ facit de hoie. S3 hec opinio nõ põt stare: qr aut
intelligit q ipsa aia fm spẽ3 suã existat a principio i seie:
nõdũ habẽs pfectas opatiões pp organo4 defectu3: aut
intelligit q in semine a pncipio sit aliqua virtus vel for
ma: q̃ nõdũ hẽt spẽm aie: sicut nec semẽ h3 spẽm humani
corpis: s3 paulatim pducat̃ p actionẽ nature ad h q ipsa
eadẽ sit aia: primo gdẽ vegetabilis: 2° sensibilis: ⁊ deide
rõnalis. Prima aũt ps huius diuisiõis destruit̃. Primo
gdem p auctoritatẽ phi. Dicit̃. n. in 2° de aia q potentia
vite q̃ est in corpe physi. organico: cuius actus est aia: nõ
est abijciẽs aia3: sicut semẽ ⁊ fructus. Ex quo dat̃ intelli-
gi q semẽ est ita in potẽtia ad aia3 q aia caret. 2° qr cum
semẽ nõdũ sit vltima assilatiõe mẽbris assimilatũ: sic. n.
eius resolutio eẽt corruptio quedã: s3 sic superfluitas vltie
digestionis: vt dicit̃ in 15° de aĩalibus: nõdũ fuit in corpe
generãtis existẽs aia pfectũ. vñ nõ põt eẽ q i pncipio sue
decisionis sit in eo aia. 3° qr dato q cũ eo decideret̃ aia:
nõ tñ põt h dici de aia rõnali: q̃ cũ non sit actus alicuius
ptis corpis: nõ põt deciso corpe decidi. 2° ẽt pars diuisio-
nis pdicte p3 esse falsa. Cũ. n. forma subalis nõ 9tinue vl'
successiue in actũ pducat̃: s3 in istanti: alias oporteret eẽ
motũ in genere substantie sicut est in genere qualitatis:
nõ põt eẽ q illa virtus q̃ est a pncipio i seie. successiue pfi
ciat ad diuersos gradus aie. Nõ. n. forma ignis in aere h
mõ inducit̃: vt 9tinuo pcedat de impfecto ad pfectũ: cũ
nulla forma substãtialis suscipiat magis ⁊ minus: s3 solũ
mã p alterationẽ pcedentẽ variat̃: vt sit magis ⁊ minus
disposita ad formã. Forma vero nõ incipit eẽ in mã nisi
in vltimo instãti alterationis. Alij vero dicũt q in semie
primo est aia vegetabilis: ⁊ postmodũ ea manẽte iducit̃
aia sensibilis ex virtute generantis: ⁊ vltimo inducit̃ aia
rõnalis p creationẽ. Ita q ponũt in hoie eẽ tres aias per
eẽntiã differẽtes. S3 9tra hoc est qd dicit̃ in li. de eccl'ia-
sticis dogmatib⁹. Neq3 duas aias dicim⁹ eẽ in vno hoie:
sicut Jacobus ⁊ alij syro4 scribũt: vnã aialẽ q̃ aiat̃ corp⁹
⁊ immixta sit sanguini: ⁊ alterã spũalẽ q̃ rõnẽ ministret. Et
itez ipossẽ ẽ vni⁹ ⁊ eiusde3 rei eẽ plures formas subales.
Nã cũ forma substãtialis faciat eẽ nõ solũ fm qd: s3 sim-
pliciter: ⁊ 9stituat h aliqd i genere substãtie. si pma for-

mo hoc facit. 2° adueniens inueniēs subiectū iam in esse
subali constitutū:accidētaliter ei adueniet. Et sic seque
retur ꝙ aia sensibilis ⁊ rōnalis in hoie:corpori accñtali
ter vniant̃. Nec pōt dici ꝙ aia vegetabilis q̃ in planta ē
forma subalis:in hoie nō sit forma subalis:sed dispositio
3° opio ad formā:q2 qd̄ est de genere substātie:nullius accidens
eē pōt:vt dicit̃ in primo phys. Vñ aly dicūt ꝙ aia vege
tabilis est in potētia ad aiaʒ sensibilē:⁊ sensibilis est act⁹
eius. vñ aia vegetabilis q̃ primo est in semine: p actionē
nature pducit̃ ad cōplementū aie sensibilis:⁊ vlteri⁹ aia
rōnalis est actus ⁊ ꝯplementū aie sensibilis. vñ aia sensi
bilis pducit̃ ad suū cōplementū.s.ad aiaʒ rationalē:nō p
actionē generātis:sed p actū creātis. Et sic dñt ꝙ ipsa rō
nalis aia in hoie partim est ab extrinseco.s.quātuʒ ad na
turā intellectualē:⁊ partim ab intrinseco:quantū ad na
reprob⁹ turā vegetabilē ⁊ sensibilē. Sed hoc nullo mō pōt stare:
q2 vel hoc ita itelligit̃ ꝙ natura intellectualis sit alia aia
a vegetabili ⁊ sensibili:⁊ sic redit in ideʒ cū scd̄a opiniōe:
vel intelligit̃ ita ꝙ ex istis tribus naturis ꝯstituat̃ suba
aie:in qua nā intellectualis erit vt formale:⁊ nā sensibi
lis ⁊ vegetabilis erit vt māle. Ex quo seqtur ꝙ cū natura
sensibilis ⁊ vegetabilis sint corruptibiles:vtpote de mā
educte:ꝙ suba aie humane nō possit eē ppetua. Seqtur
idē ēt incōueniēs qd̄ inductū est ꝯtra primaʒ.s.ꝙ forma
4° opio subalis successiue educat̃ i actū. Aly vō dicūt ꝙ embrio
nō hēt animā:quousq3 pficiat̃ aia rōnali. Operatiōes āt
reprob⁹ vite que in eo apparent:sunt ex aia matris. Sed hoc nō
pōt eē. Nā i hoc viuētia a nō viuentibus differunt:q2 vi
uentia mouēt seipsa sm̄ operationes vite:qd̄ de nō viuē
tibus dici nō pōt. vñ nō pōt eē ꝙ nutriri ⁊ augeri: q̃ sunt
ppie opationes viuētis:sint in embrione a pncipio ex
trinseco.s.ab aia matris. Et pterea virtus nutritiua mr̄is
assimilaret cibū corpori matris:⁊ nō corpori embriōis:
cū nutritiua deseruiat idiuiduo:sicut generatiua speciei.
Et iteʒ sentire nō posset esse in embrione ex aia matris.
5° opio Et iō aly dicūt ꝙ in embrione nō est aia añ infusionē aie
rōnalis:sed est ibi vis formatiua: q̃ hꝫ operationes vite
reprob⁹ in embrione exercet. Sʒ hoc ēt eē nō pōt:q2 cū appareāt
eē in embrione ante vltimū cōplementū diuerse opatio
nes vite:nō possunt eē ab vna virtute. vñ oʒ ꝙ sit ibi aia:
6° opio habēs diuersas virtutes. Et iō aliter est dōʒ:ꝙ in semie a
⁊ thōe principio sue decisionis nō est aia:sed virtus aie: q̃ fun
datur in spiritu qd̄ in semie ꝯtinet̃:qd̄ ō nā sui spumosuʒ
est:⁊ p ꝯsequēs corporalis spūs cōtentiuū. Ista aūt virt⁹
agit disponēdo materiā:⁊ formādo ad susceptionē anie.
Et sciendū ꝙ aliter est in generatione hoīs vel aialis: ⁊
aliter in gnātiōe aeris vel aque. Naʒ generatio aeris est
simplex:cū in tota generatiōe aeris nō appareāt nisi due
forme subales. vna que abycit̃: ⁊ alia que inducit̃:qd̄ to
tum fit simul in vno instāti. vñ ante itroductionē forme
aeris:semp manet ibi forma aq̄:nec sunt ibi dispōnes ad
formā aeris. In generatōe aūt aialis apparēt diuerse for
me subales:cū primo appareat spma:⁊ postea sanguis: ⁊
sic deinceps quousq3 sit forma hoīs vel aialis. Et sic opʒ
ꝙ hꝫ generatio nō sit simplex:sed ꝯtinēs in se plures ge
nerationes ⁊ corruptiones. Nō.n.pōt eē ꝙ vna ⁊ eadem
forma sbalis gradatiʒ educat̃ in actū:vt ostēsuʒ est. Sic
ḡ p virtutē formatiuā q̃ a pncipio est i semie:abiecta for
ma spermatis inducit̃ alia forma:qua abiecta iteʒ indu
catur alia. Et sic primo inducat̃ aia vegetabilis: deinde
ea abiecta iducat̃ aia sensibilis ⁊ vegetabilis simul:qua
abiecta inducat̃ nō p virtutē pdictā.sed a creāte aia que
simul est rōnalis sensibilis ⁊ vegetabilis. Et sic dōm est
sm̄ hanc opinionē:ꝙ embrio anteq3 habeat aiaʒ rōnalē
viuit:⁊ hēt aiam:qua abiecta inducit̃ aia rōnalis. Et sic
nō sequit̃ duas aias esse in eodē corpore:nec aiaʒ rōnalē
traduci cū semine. ¶ Ad 10m dōʒ:ꝙ embrio anteq3 hēat 10⁹
aiaʒ rōnalē:nō est ens pfectū:sed in via ad pfectionē. vñ
nō est i genere vel specie:nisi p reductionē:sicut incōple
mētū reducit̃ ad gen⁹ vł speciē cōpleti. ¶ Ad 11m dōʒ:ꝙ 11m
in semie a pncipio decisionis nō sit anima: est tñ ibi virt⁹ aie:
vt dictū est. Que qdem virtus fundat̃ in spiritu q in sper
mate ꝯtinet̃. Et dr̃ virtus aie:q2 est ab anima generātis.
¶ Ad 12m dōʒ:ꝙ embrio añ aiaʒ rōnalē viuit:⁊ aiaʒ hēt 12⁹
vt dcm̄ ē. vñ h̄ argm̄ ꝯcedim⁹. ¶ Et siliter 13⁹ 14m. ⁊ 15m. 13⁹
¶ Ad 16m dōʒ ꝙ virtus formatiua q̃ in principio est in se 14⁹
mine:manet adueniēte ēt aia rōnali:sicut ⁊ spūs in quos 15⁹
fere tota suba spmatis ꝯuertit̃ manēt. Et illa q̃ prius fuit 16⁹
formatiua corporis:fit postmodū:corporis regitiua. Sic
ēt calor q fuit dispositio ad formam ignis:manet forma 17⁹
ignis adueniēte vt istr̄m forme in agendo. ¶ Et p h̄ pʒ 18m
solō ad 17m. ⁊ ad 18m. ¶ Ad 19m dōʒ:ꝙ lʒ aia rōnalis non 19m
fit a generante:vnio tñ corporis ad eā est quodāmō a ge
nerante: vt dcm̄ est. Et iō homo dr̃ generari. ¶ Ad 20m 20m
dōʒ ꝙ pro tanto in hoīe nō est duplex eē:q2 nō est sic itel
ligendū corpus eē a generāte ⁊ aiaʒ a creante quasi cor
pori acqrat̃ eē separatim a generāte:⁊ sepatiʒ aie a crean
te:sʒ q2 creans dat esse aie in corpe:⁊ generās dispōit cor
pus ad h̄ ꝙ huius eē sit pticeps p aiaʒ sibi vnitā. ¶ Ad 21⁹
21m dōʒ:ꝙ duo agentia oīno dispata nō possunt h̄ modo
se habere:ꝙ actio vni⁹ terminet̃ ad materiā ⁊ alteri⁹ ad
formā. hoc tñ ꝯtingit in duobus agētibus ordinatis:quo
rum vnū est instr̄m alterius. Actio.n.principalis agētis
se extēdit qñq3 ad aliqd ad qd̄ nō pōt se extendere actio
instr̄i. Natura aūt est sicut instr̄m quoddā diuine virtuti
vt supra ōnsum est. vñ nō est inconueniēs si virtus diuia
sola faciat aiaʒ rōnalē:actione nature se extēdēte solū ad 22⁹
disponēdū corpus. ¶ Ad 22m dōʒ:ꝙ intellectus i corpe
existens:nō indiget aliquo corporali:qd̄ ad intelligendū
simul cū intellectu sit pncipiū intellectualis opatiōis sic
accidit in visu: Nā pncipiū visiōis nō est visus tm̄:sʒ ocu
lus ꝯstans ex visu ⁊ pupilla. Indiget aūt corpe tāq3 obie
cto:sicut visus idiget piete in quo est color. Nā fātasma
ta cōparāt̃ ad intellectū:vt colores ad visum:sicut dicit̃
in 3° de aia. Et ex hoc est ꝙ intellectus ipedit̃ in itelligē
do leso organo fantasie:q2 q̄diu est in corpe indiget fan
tasmatibus:nō solū quasi accipiēs a fantasmatibus duʒ
acqrit sciētiā:sʒ ēt ꝯparās spēs itelligibiles fātasmatib⁹
dum vtit̃ sciētia accquisita. Et pp hoc exēpla in sciētys 23m
sunt necessaria. ¶ Et p h̄ pʒ rñsio ad 23m. ⁊ 24m. ¶ Ad 24⁹
25m dōʒ:ꝙ illa ratio est apollinaris:vt Gregori⁹ nissen⁹ 25m
dicit. Decipiebat̃ aūt in h̄ ꝙ nō distinguebat opationeʒ
nature:q̃ est generatio prolis:cui deus dat cōplementuʒ:
ab operatione voluntaria adultery in qua peccatuʒ ꝯsi
stit. ¶ Ad 26⁹ dōʒ ꝙ aia cuʒ sit pfectior formis mālib⁹ 26⁹
posset sibi similē pducere:si aia rōnalis posset pduci ali
ter q̄ p creationē:qd̄ eē nō pōt. Et hoc puenit ex eius pfe
ctione:vt ex pdictis pōt patere. ¶ Ad 27m dōʒ:ꝙ in solo 27⁹
deo pōt eē vna natura in pluribus suppositis. Et ideo ibi
solūmodo pōt esse generatio sine imperfectiōe mutatio
nis ⁊ diuisionis. vñ nobiliores creature que sunt indiui
sibiles nec substātialiter trāsmutāt̃: sicut anima rōnalis
⁊ angelus:nō generātur. Sed inferiores creature:q̃ sunt
diuisibiles ⁊ corruptibiles. ¶ Ad 28⁹ dōʒ: ꝙ virt⁹ illa 28m
que est in semine a philosopho vocat̃ intellectus: vt dic
com. in 7° metaphi. pp quādam similitudineʒ. Quia sic
intellectus operat̃ absq3 organo:ita ⁊ illa virtus. ¶ Ad
29⁹ dōʒ:ꝙ verbum illud philosophi est intelligenduʒ ō 29⁹
anima sensibili:non de rationali.

¶ Utrum anima rationalis sit creata in corpore.

Ecimo queritur vtrum aia rõnalis sit creata in corpore vel extra cor-
pm pus. Et videt*r* q*uod* sit creata ex*tra* corpus. ¶ Eo*rum*
enim q*ue* sunt idē s*ecundu*m speciez: est idē modus p*ro*-
deundi in esse. Sed aie nostre sunt eiusdē spe-
ciei cū aia Ade. Anima aūt Ade fuit extra corpus cū an-
gelis creata: vt Aug*ustinus* dicit 7º sup gen*esim* ad litteraz. g*o* *et* alie
2º aie humāe extra corpus creant*ur*. ¶ P*reterea*. omne totū imp*er*fe-
ctum est: cui deest aliqua p*ar*s q*ue* ad eius p*er*fectionez p*er*tinet.
Sed aie rõnales magis p*er*tinēt ad perfectionez vniuersi
q*uam* ēt substātie corporales: *quia* substantia intellectualis sit
nobilior corporali substātia. Si g*o* aie rõnales a p*ri*ncipio
nō fuerūt oēs create: sed quottidie creant*ur* cū corpora ge-
nerant*ur*: sequit*ur* q*uod* vniuersuz sit imp*er*fectū: ex eo q*uod* desunt
sibi nobilissime p*ar*tes eius. Hoc v*idetu*r eē incōueniēs. g*o* aie ra-
3º tionales sunt a principio extra corpora create. ¶ P*reterea*. thea-
tralibus ludis v*idetu*r esse similez q*uod* tunc vniuersuz destruat*ur*:
q*ua*n ad vltimā perfectionē deuenerit. Sed mundus tunc
finiet*ur* q*ua*n hominū generatio cessabit: *et* tunc cōpletissima
vniuersi perfectio erit: si aie simul creant*ur* cū corpora ge-
nerant*ur*. g*o* s*ecundu*z h*oc* diuina gubernatio q*ua* munduz regit: erit si-
milis ludo: q*uo*d v*idetu*r eē absurdū. ¶ Sz dice*re* q*uod* nihil p*ro*hibz
p*er*fectioni vniuersi deesse aliq*ui*d s*ecundu*z numerū: cū t*ame*n quātuz
4m ad oēs eius species sit cōpletū. ¶ Sed *contra*: species re*rum*
ex h*oc* q*uod* quāta in ipsis est p*er*petuitatē quādā h*abe*n*t* p*er*tinēt
ad eētialē p*er*fectionē vniuersi: vtpote p*er* se itēte ab vni-
uersi actore. Indiuidua vero q*ue* nō h*ab*n*t* eē p*er*petuū: p*er*tinēt
ad quādā accidētalē vniuersi perfectionē: vtpote nō p*ro*p*ter*
se intēta: sed p*ro*p*ter* speciei *con*seruationez. Anime aūt rõnales
nō solū s*ecundu*m speciez: sed ēt s*ecundu*m singula indiuidua p*er*petuita-
tem habēt. g*o* si a principio oēs aie rõnales fuerūt: ita fuit
vniuersuz i*m*perfectū: ac si alique spēs vniuerse defuissent.
5m ¶ P*reterea*. Macrobius super somniū Scipiōis duas portas
in celo posuit: vnā deo*rum*: *et* aliā aia*rum*: i*n* cācro. s*cilicet* capricorno.
Per qua*rum* alterā aie ad corpus descēdebāt. Sed h*oc* non
esset nisi aie extra corpus in celo crearent*ur*. g*o* aie ex*tra* corpo-
6m ra create sunt. ¶ P*reterea*. cā efficiēs p*re*cedit t*em*p*or*e suum effectuz.
Sed aia est cā efficiēs corporis: vt dicit*ur* in 2º de aia. g*o* est
7º ante corpus: *et* ita nō creatur in corp*or*e. ¶ P*reterea*. in li. de spū *et*
aia dicit*ur* q*uod* aia anteq*uam* corpori vniat*ur* h*abe*z irascibilitatem *et*
*con*cupiscibilitatē. Sed hec nō p*osu*nt esse i*n* aia anteq*uam* aia sit.
g*o* aia est anteq*uam* corpori vniat*ur*. Et ita nō creat*ur* in corpore.
8º ¶ P*reterea*. sub*stanti*a aie rõnalis t*em*p*or*e nō mēsurat*ur*: q*uia* vt dicit*ur* in li. de
cāis est supra tēpus. Nec itē*rum* mēsurat*ur* eternitate: q*uia* hoc
solius dei est. In li. ēt de cāis d*icitu*r q*uod* aia est infra eternita-
tez. g*o* mensurat*ur* euo sicut *et* angeli. Et ita eadē est mēsura
durationis angeli *et* aie. Cū g*o* angeli sint creati a p*r*incipio
9m mundi: v*idetu*r q*uod* ēt aie tūc sint create: *et* nō i*n* corp*or*ibus. ¶ P*reterea*.
in euo nō est prius *et* posterius: alias a t*em*p*or*e nō differret: vt
q*ui*busdā videt*ur*. Sz si angeli ante aias eēnt creati: vel vna
aia post aliā crearet*ur*: eēt in euo prius *et* posterius: cū mē-
sura aie sit euum: vt ostēsum est. g*o* o*porte*z oēs aias simul crea-
10º ri cu*m* angelis. ¶ P*reterea*. vnitas loci attestat*ur* vnitati nature.
vn*de* *et* diuerso*rum* corpo*rum* s*ecundu*z naturā diuersa sunt loca. Sed
angeli *et* aie *con*ueniūt in nā cū sint substātie spūales *et* itel-
lectuales. g*o* aie create sunt in celo empyreo sicut angeli:
11º *et* nō i*n* corporib*us*. ¶ P*reterea*. q*ua*nto aliqua sub*stanti*a est subtilior: tan-
to ei altior locus debet*ur*. Vn*de* ignis loc*us* altior est q*uam* aeris
vel aque. Sed aia est multo simplicior sub*stanti*a q*uam* aliq*uo*d cor-
pus. g*o* v*idetu*r q*uod* sit creata supra oia corpora: *et* non in corpore.
12º ¶ P*reterea*. cuiuslibet rei vltima p*er*fectio est s*ecundu*m q*uod* est in p*ro*prio
loco: cū nō sit ex*tra* p*ro*priū locū nisi per violentiā quādam.
Sed vltima perfectio aie est in celesti habitatione. g*o* ibi
locus est *con*gruens nature eius. Et ita v*idetu*r q*uod* ibi sit creata.
13º ¶ P*reterea*. gen. i. d*icitu*r. Requieuit deus die septimo ab o*mn*i opere
q*uo*d patrarat. Ex quo intelligi dat*ur* q*uod* tūc de*us* a nouis crea-
turis creādis cessauit. Sed h*oc* nō esset si nunc quottidie
aie crearent*ur*. g*o* aie nō creant*ur* in corpore: sed create sunt a
principio ex*tra* corpus. ¶ P*reterea*. opus creationis p*re*cedit opus 14º
p*ro*pagatiōis. Hoc aūt nō eēt si simul aie crearent*ur* dū cor-
pora p*ro*pagant*ur*. g*o* aie ante corpora sunt create. ¶ P*reterea*. deus 15m
oia s*ecundu*m iustitiā operat*ur*. Sed s*ecundu*m iustitiā nō dant*ur* diuersa
et inequalia nisi in illis in q*ui*bus aliqua inequalitas meri-
ti p*re*existit. Cū g*o* in natiuitate hoiuz circa aias multa ineq*ua*-
litas attendat*ur*: tū ex h*oc* q*uod* quedam vniunt*ur* corporibus ad
operatiōes aie aptis: quedā vero ineptis: tū ex h*oc* q*uod* q*ui*daz
ex i*n*fidelibus nascunt*ur*. alij vero ex fidelibus: q*ui* per sacra-
mento*rum* susceptionē saluant*ur*: v*idetu*r q*uod* inequalitas meriti in
aiab*us* p*re*cesserit. Et sic v*idetu*r q*uod* aie fuerint an*te* corpora. ¶ P*reterea*. 16m
ea quo*rum* vna est inceptio: v*idetu*r q*uod* s*ecundu*m esse depēdeāt ad inui-
cem. Sed aia s*ecundu*m eē suū nō depēdet a corpore: q*uo*d p*ate*z ex h*oc*
q*uod* corrupto corpore manet. g*o* nec aia simul incipit cū cor-
pore. ¶ P*reterea*. ea quo*rum* vnū impedit alte*rum*: nō nāliter vniū- 17º
tur. Sed aia impedit*ur* a sua operatiōe a corp*or*e. Corpus. n.
q*uo*d corrūpitur aggrauat aiaz: vt d*icitu*r sap. 9º. g*o* aia nō nāliter
vnitur corpori. Et ita videt*ur* q*uod* prius fuerit corpori non
vnita q*uam* vniretur.

Sed cōtra est q*uo*d d*icitu*r in li. d*e* eccl*es*iasticis dogmatib*us* 3. p*ar*s
q*uod* aie ab initio i*n*ter ceteras i*n*tellectua-
les creaturas nō simul creant*ur*. ¶ P*reterea*. Gregori*us* n*ysc*enus 2º
dicit q*uod* assertio vtriusq*ue* opinionis vituperatiōe nō caret:
et eo*rum* q*ui* prius viuere aias in suo quodā statu atq*ue* ordine
fabulant*ur*: *et* eo*rum* q*ui* eas post corpora creatas existimant.
¶ P*reterea*. Hieronym*us* dic*it* i*n* symbolo fidei quē cōposuit. Eo- 3º
rum *con*dēnamus errorē: qui dicūt aias ante peccasse: vel
in celis *con*uersatas fuisse: q*uam* in corpora imitterētur. ¶ P*reterea*. 4º
p*ro*prius actus fit in p*ro*pria mā. Sed aia est p*ro*prius actus
corporis. g*o* in corpore anima creatur.

Respondeo. d*icen*dū: q*uod* sicut supra dictū est: quorū- R*espo*n*de*o
dam opinio fuit: q*uod* anie oēs simul Opio
create fuerunt ex*tra* corpus. Cuius q*ui*dem opiniōis falsitas reprob*atur*
pōt ad presens q*ua*ttuor rõnibus ostendi. Qua*rum* prima est:
q*uod* res create sunt a deo in sua perfectione naturali. Per-
fectū. n. nāliter p*re*cedit imperfectū s*ecundu*m ph*ilosophu*m. Et Boetius
dicit: q*uod* nā a perfectis sumit exordiū. Anima aūt nō h*ab*ēt
perfectionē sue nature ex*tra* corpus: cū nō sit per seipsaz spe-
cies cōpleta alicuius nature: sed sit pars humane nature:
alias oporteret q*uod* ex aia *et* corpore nō fieret vnū nisi per
accidēs. vn*de* nō fuit aia hūana ex*tra* corpus creata. Quicu*n*q*ue*
aūt posuerūt aias ex*tra* corpora fuisse anteq*uam* corporib*us* vni-
rent*ur*: estimauerūt eas eē nās perfectas: *et* q*uod* nālis perfe-
ctio anime nō esset esse in h*oc* q*uod* anima corpori vniret*ur*: sz vni-
retur ei accidētaliter: sicut homo indumēto. Sicut plato
dicebat q*uod* homo nō est ex aia *et* corpore: sed est aia vtēs
corpore. Et p*ro*p*ter* hoc oēs q*ui* posuerunt aias ex*tra* corpora crea-
ri posuerunt trāscorporationē anima*rum*: vt sic aia exuta a
corp*or*e vno: alteri corpori vniret*ur*: sicut homo exutus vno
vestimēto induit alte*rum*. 2ª rō est Auicē. Cū. n. aia nō sit
cōposita ex mā *et* forma: distinguit*ur*. n. *et* a materia *et* a cō-
posito in 2º de anima: distinctio anima*rum* ab inuicem esse
nō poss*et* nisi s*ecundu*m formalem differentiā si solū s*ecundu*m seipsas
distinguerent*ur*. Formalis aūt differentia diuersitatē spe-
ciei inducit. Diuersitas aūt s*ecundu*m nume*rum* in eadē specie ex
differentia materiali p*ro*cedit: que quidem anime compe-
tere nō potest s*ecundu*m naturam ex qua fit: sed s*ecundu*m materiam
in qua fit. Sic ergo solum ponere possumus plures aias
humanas eiusdem speciei: numero diuersas esse: si a sui
principio corporibus vniantur: vt ea*rum* distinctio ex vnio-
ne ad corpus quodāmodo p*ro*ueniat sicut a materiali p*r*in-
cipio: q*ua*muis sicut ab efficiente p*r*incipio talis distinctio sit

a deo. Si vero extra corpora anime humane fuisset crea
te: oportuisset eas eē specie differētes: sublato distinctio
nis materiali pncipio: sicut ⁊ oēs substātie sepate a phis
ponunť specie differētes. 3ª rō est. Nam anima rōnalis
humana: nō differt fm subam a sensibili ⁊ vegetabili: sič
superius est ostensuz. vegetabilis aūt ⁊ sensibilis anime
origo: nō pōt esse nisi in corpore: cū sint actus quarūdam
partiuz corporis. vn̄ nec anima rōnalis pōt nisi in corpe
creari fm nature sue cōuenientiā. Tamen absq3 diuine
preiudicio potestatis. 4ª ratio est: q2 si aīa rōnalis eẋ
corpus creata fuit: ⁊ ibi habuit sui esse nālis cōplemētū:
impossibile est ɔuenientē cām assignare vnionis ei⁹ ad
corp⁹. Nō.n. pōt dici q̄ ṗprio motu se corporib⁹ adiūxit:
cū videamus q̄ deserere corpus nō subiaceat anime po
testati: qd̄ esset si ex voluntate sua corpori esset vnita. Et
ṗterea si fūt create oīno sepate nō p̄t dici q̄re vnio corpo
ris: voluntatē separate anime illexisset. Nec iterū pōt di
ci q̄ post aliquos annoꝝ circuitus nālis ei appetitus su
peruenerit corpori adherendi: ⁊ q̄ ex operatione nature
h⁹ vnio sit cāta. Naz ea q̄ certo tpis spacio fm naturam
aguntur: ad motū celi reducunť sicut ad cām p quam tem
poꝝ spacia mēsuranť. Animas aūt separatas nō est possi
bile celestiū corpoꝝ motibus subiacere. Similiter non
pōt dici q̄ a deo sint corpori alligate si eas ṗus absq3 cor
poribus creauisset. Si.n. dicať q̄ ad eaꝝ pfectionē h fe
cit: nō fuisset ratio quare absq3 corporibus crearētur. Si
vero in eaꝝ penā hoc factum est: vt corporibus quasi q
busdam carceribus intruderenť: sicut Origenē. dixit pp
peccata cōmissa: sequereť q̄ institutio naturaꝝ ex spua
libus ⁊ corporalib⁹ substātijs cōpositaꝝ: esset p accidēs:
⁊ nō ex prima dei itentiōe. Qd̄ ē ɔtra id qd̄ legiť gene. i.
vidit deus cuncta q̄ fecerat: ⁊ erant valde bona. vbi ma
nifeste ostendiť bonitatē dei ⁊ nō malitiā cuiuscūq3 crea
ture: fuisse causam bonoꝝ opeꝝ ɔdendoꝝ.

Ad pᵐ Ad primum ģ dōz: q̄ Aug⁹ i li. super geñ. ad lit.
⁊ precipue inquirendo de origine
anime loquiť magis inuestigando q̄3 asserēdo: sicut ipse
2ᵐ met dicit. ¶ Ad 2ᵐ dōm: q̄ vniuersum in sui principio
fuit perfectū quantū ad species: ⁊ nō quantū ad oia indi
uidua: vel quātū ad cās reꝝ naturaliū: ex quib⁹ possunt
postmodū alia ṗpagari: nō quantū ad oēs effectus. Ani
me vero rōnales q̄uis nō fiant a caussis naturalibus: tñ
corpora quibus diuinitus infunduntur sicut sibi cōnatura
3ᵐ libus: p operationē nature fiunt. ¶ Ad 3ᵐ dōz: q̄ in ludo
nō queritur aliqd ṗter ludū. Sed ex motu quo de⁹ crea
turas corporales mouet: queriť aliquid preter ipsuz mo
tum. s. cōpletus numerus electoꝝ: quo habito mot⁹ cessa
4ᵐ bit: lʒ nō substantia mundi. ¶ Ad 4ᵐ dōz: q̄ multitudo
animaꝝ pertinet ad eēntialē perfectionē vniuersi vlti
mā: sed nō ṗmā: cū tota corpoꝝ mundi trāsmutatio ordi
netur quodāmodo ad aiaꝝ multiplicationē: ad quā req
5ᵐ ritur corpoꝝ multiplicatio: vt ostensuz est. ¶ Ad 5ᵐ dōz:
q̄ platonici ponebant naturā aiaꝝ p se eē cōpletā: ⁊ acci
dentaliter corporibus vniri. vnde ēt ponebant transitū
animaꝝ de corpore ad corpus. Ad qd̄ ponendū precipue
inducebanť p h q̄ ponebāt humanas aias imortales: ⁊
generationē nunq̄3 deficere. vn̄ ad infinitatē aiaꝝ remo
uendaz: ponebāt fieri quēdam circulū: vt aie prius exeū
tes iterato vnirenť. Et fm hanc opinionez q̄ erronea est
Macrobius loquiť. vn̄ eius auctoritas in hac parte non
6ᵐ est recipienda. ¶ Ad 6ᵐ dōz: q̄ phs in 2ᵒ de anima nō di
cit animā efficientē esse cām corporis: sed cām vn̄ est ṗn
cipiū motus: inquantū est ṗncipium motus localis i cor
pore: ⁊ augmēti ⁊ alioꝝ h⁹: vt ipsemet exponit ibidem.
7ᵐ ¶ Ad 7ᵐ dōz: q̄ in auctoritate illa intelligiť irascibilitas

⁊ ɔcupiscibilitas inesse anime prius q̄3 corpori vniretur: na
tura nō tēpore: q2 aia h nō hʒ a corpore: sed poti⁹ corpus 8ᵐ
ab aia. ¶ Ad 8ᵐ dōz: q̄ aia mensurať tpe fm eē quo vni
tur corpori: q̄uis put ɔsiderať: vt suba q̄dā spūalis men
sureť euo. Nō tñ oz q̄ tunc iceperit euo mensurari: q̄ñ ⁊
angeli. ¶ Ad 9ᵐ dōz: q̄ lʒ euū nō hēat prius ⁊ posterius 9ᵐ
q̄tum ad ea q̄ mēsurat: nihil tñ ṗhibʒ q̄n vnū altero pri⁹
euo participet. ¶ Ad 10ᵐ dōz: q̄ lʒ angelus ⁊ aia ɔueniāt 10ᵐ
in nā intellectuali: differunt tñ in h q̄ angelus est quedā
nā in se cōpleta: vn̄ p se creari potuit. Anima vero cū pfe
ctionē sue nature hēat in h q̄ corpori vniť: nō debuit in
celo: sʒ in corpore cuius est pfectio creari. ¶ Ad 11ᵐ dōz: 11ᵐ
q̄ anima lʒ sit fm se simplicior omni corpe: tñ est forma
⁊ perfectio corporis ex elementis compositi: cuius locus
est circa mediū: cum quo simul opʒ eaz hic creari. ¶ Ad 12ᵐ
12ᵐ dōz: q̄ prima perfectio anime attendiť fm eē suum
naturale. Que quidē pfectio ɔsistit i vnione eius ad cor
pus. Et iō a ṗncipio debuit in loco corporis creari. vltia
aūt pfectio eius est in hoc q̄ cōicat cum substantijs alijs
intellectualibus. Et illa perfectio dabiť ei i celo. ¶ Ad 13ᵐ
13ᵐ dōz: q̄ anime que mō creanť: lʒ sint noue creature fʒ
numeꝝ: tñ sunt antique fm spēm suaz. precesserunt.n. in
operibus. 6. dierum in suo simili fʒ spēm. i. in aiabus pri 14ᵐ
moꝝ parētū. ¶ Ad 14ᵐ dōz: q̄ opus creatiōis quo natu
re principia instituiť: oz precedere opus propagationis.
Nō aūt tale opus est aiaꝝ creatio. ¶ Ad 15ᵐ dōm est: q̄ 15ᵐ
ad iustitiā ptinet reddere debitū. vn̄ ɔtra iustitiaz fit si
inequalia inequalibus dātur: q̄ñ debita redduntur: nō aūt
q̄ñ gratis aliqua danť: qd̄ ɔuenit i creatiōe aiaꝝ. Vel p̄t
dici q̄ ista diuersitas nō ṗcedit ex diuerso merito aiaꝝ:
sʒ ex diuersa dispōne corpoꝝ. vn̄ ⁊ Plato dicebat q̄ for
me infunduntur a deo fm merita materie. ¶ Ad 16ᵐ dōz: 16ᵐ
q̄ lʒ anima dependeat a corpore q̄tum ad sui ṗnᵐ: vt in
perfectione sue nature incipiat: tñ quātum ad sui finem
nō dependet a corpore: q2 acquiriť sibi eē in corpe vt rei
subsistēti. vn̄ destructo corpe nihilominus mānet i suo eē:
lʒ nō in completione sue nature quā hʒ in vnione ad cor
pus. ¶ Ad 17ᵐ dōz: q̄ nā corporis nō aggrauat animaz: 17ᵐ
sʒ eius corruptio: vt ex ipsa auctoritate ostenditur.

¶ Utrum anima sensibilis vł vegetabilis sit per creatio
nem: vel traducatur ex semine.

Vndecimo queriť vtꝝ aia sensibilis
sit p creationē: vel tradu
catur ex semine. ¶ Et vr̄ q̄ sic hac rōne. Eo pᵐ
rum.n. q̄ sunt eiusdē rōnis: est idē modus pro
deundi in eē. Sʒ aia sensibilis ⁊ vegetabilis
in hoie est ⁊ in brutis ⁊ in plantis eiusdē speciei vel ratio
nis. In homine aūt sunt p creationē: cū sint eiusdē sube
cū aia rōnali: que est p creationē: vt osūsuz est. ģ ēt in bru
tis ⁊ in plantis vegetabilis ⁊ sensibilis sunt p creationē.
¶ Sʒ dice. q̄ aia sensibilis ⁊ vegetabilis est in plātis ⁊
in brutis: vt forma ⁊ perfectio: i hōibus aūt: vt dispositio. 2ᵐ
¶ Sʒ ɔtra: q̄to aliquid est nobilius: tāto nobiliori mō
exit in eē. Sʒ nobilius est eē formā ⁊ pfectionē: q̄3 eē dis
positionē. Si ģ aia sensibilis ⁊ vegetabilis in hominib⁹ i
q̄bus sunt vt dispositiōes: exeunt in eē p creationē: q est
nobilissim⁹ modus ṗdeundi in eē: cū nobilissime creatu
re h mō eē incipiāt: vr̄ q̄ multo magis in plantis ⁊ brutis
sint ṗducte p creationē. ¶ P̄. in ṗ phy. dič phs: qd̄ vere 3ᵐ
est. i. suba: nulli ē accn̄s. Si ģ aia sensibilis ⁊ vegetabilis
sunt in brutis ⁊ in plantis vt forme subales: non possunt
eē in homine vt dispōnes accn̄tales. ¶ P̄. ex virtute ge 4ᵐ
nerantis ṗduciť aliquid in eē in rebus viuentibus p vir
tutē que est in semine. Sʒ in semine nō est aia sensibilis
vel vegetabilis in actu. Cuʒ ģ nihil agat nisi fm q̄ est in

actu:vr̃ q ex virtute seminis nõ possit pduci aia sensibi
lis vel vegetabilis. Et ita nec p generationẽ:sȝ p creatio
nem. ℂ Sed dice. q virtus q̃ est in semine lȝ nõ sit ania
sensibilis actu:agit tñ in virtute anime sensibilis:q̃ erat
5º in patre a quo semen decidit. ℂ Sed ɔtra. qd agit in vir
tute alterius:agit vt instrm̃ illius. Instrumentũ aũt non
mouet nisi motũ. Moues aũt ⁊ motũ oȝ eẽ simul: vt p
batur 7º physi. Cũ g̃ virtus q̃ est in semie nõ sit coniũcta
anime sensibili generantis:videt̃ q non possit agere vt
6º instrm̃ eius:nec ĩ virtute illius. ℂ P. instrm̃ se hȝ ad pn
cipale agens:sicut virtus mota ⁊ imperata ad virtutem
motiuã ⁊ imperantẽ:que est vis appetitiua ⁊ motiua. Sȝ
virtus mota imperata nõ mouet si separet̃ a motiua im
perãte:vt pȝ in partibus aialis decisis. g̃ nec virtus que
est in semine deciso potest operari in virtute generãtis.
7º ℂ P. qñ effectus deficit a perfectione cause:nõ põt se ex
tendere in ppriã cause actionẽ. Diuersitati.n. naturaȝ
attestat̃ diuersitas actionũ. Sed virtus que est in semie:
tñ sit effectus anime sensibilis generãtis:tñ ɔstat q de
ficit a perfectione ipsius. g̃ nõ põt in actione que proprie
cõpeteret anime sensibili.s. pducere animã sibi similẽ ĩ
8º specie. ℂ P. ad corruptionem subiecti sequit̃ corruptio
forme ⁊ virtutis. Sed sperma in pcessu generatiõis cor
rumpitur:⁊ aliã formaȝ recipit: vt Auicẽ. dicit. g̃ virtus
illa corrũpitur que erat in semine. Nõ g̃ p eam põt pdu
9º ci anima sensibilis in esse. ℂ P. natura inferior nõ agit
nisi mediante calore:⁊ alijs qualitatibus actiuis ⁊ passi
uis. Sȝ calor nõ põt pducere animã sensibilẽ in eẽ:q2 ni
hil agit vltra suã speciẽ. Nec põt esse factum nobilius fa
10º ciente. g̃ anima sensibilis vel vegetabilis nõ põt educi ĩ
eẽ per aliqd agens naturale. Et ita est a creatione. ℂ P.
agens materiale nõ agit influendo:sȝ materiã transmu
tando. Sed p transmutationẽ materie nõ peruenit̃ nisi
ad formã accidentalẽ. g̃ p agens naturale nõ põt pduci
anima sensibilis ⁊ vegetabilis: que sunt forme subales.
11º ℂ P. anima sensibilis vel vegetabilis habent quãdam
quiditatẽ:q̃ quiditas est ab alio facta. Hec aũt quiditas
nõ erat ante generationẽ nisi q2 mã poterat eaȝ habere.
g̃ oȝ q pducat̃ ab aliquo agẽte:qd operet̃ non ex mã. Et
12º hoc est solus deus creans. ℂ P. aialia generata ex semie:
sunt nobiliora animalibus ex putrefactione generatis:
vtpote pfectiora:⁊ sibi similiũ generatiua. Sȝ ĩ anima
libus ex putrefactione generatis anime sunt a creatiõe.
Nõ.n. est dare aliqd agens simile in specie a quo in esse
pducant̃. g̃ vr̃ multo fortius q anime aialium ex semie
generatoȝ sint a creatione. ℂ Sed dice. q p virtutẽ ce
lestis corporis pducit̃ anima sensibilis in aialib9 ex pu
trefactione generatis:sicut ⁊ ĩ alijs p virtutẽ formatiuã
13º in semine. ℂ Sed ɔtra:sicut dicit Aug9 in li. de vera re
ligione:suba viuẽs pminet cuilibet substãtie nõ viuẽti.
Sed corpus celeste nõ est suba viuens:cũ sit inaiatuȝ. g̃
eius virtute pduci nõ põt anima sensibilis:que est pnci
piũ vite. ℂ Sed dice. q corpus celeste põt esse cã anime
sensibilis: put agit in virtute intellectualis substantie:q̃
14º ipsum mouet. ℂ Sȝ ɔtra. qd recipit̃ in alio:est in eo per
modũ recipientis:⁊ nõ p modũ sui. Si ergo virtus intel
lectualis substãtie recipit̃ in corpore celesti nõ viuenti:
nõ erit ibi vt virtus vitalis:que possit eẽ principiũ vite.
15º ℂ P. substantia intellectualis nõ solũ viuit:sȝ ẽt intelli
git. Si g̃ p eius virtutẽ corpus celeste ab ea motũ potest
ɔferre vitã:pari rõne cõferre poterit intellectum. Et ita
16º anima rõnalis erit a generãte qd ẽ falsũ. ℂ P. si anima
sensibilis est ab aliquo agẽte naturali:⁊ nõ p creationeȝ:
aut g̃ pducet̃ a corpore:aut ab anima. Sȝ nõ a corpore:
q2 sic corpus ageret vltra suã spẽm. Nec iteȝ ab anima

q2 vel oporteret totã animã patris in filium transfundi:
⁊ sic pater absq3 anima remaneret:vl̃ quo ad partẽ eius:
⁊ sic in patre nõ remaneret tota anima: quoȝ vtrunq3 ẽ
falsum. g̃ anima sensibilis nõ est a generãte:sȝ a creante.
ℂ P. com. dicit in 3º de anima: q nulla virtus cognosci 17º
tiua ẽ ab actione eloȝ cõmixtoȝ. Sȝ anima sensibilis
ẽ virtus cognoscitiua. g̃ nõ ẽ ab actione elemẽtoȝ. Et ita
nec p actionẽ nature:cum nulla actio nature in istis infe
rioribus sit absq3 actione elementoȝ. ℂ P. nulla forma 18º
põt eẽ mouẽs:que nõ ẽ subsistẽs. vnde forme elemẽtoȝ
sm̃ phm̃ in. 8. physi. nõ sunt mouẽtes:sȝ generans ⁊ remo
uens phibẽs. Sȝ anima sensibilis est mouẽs: cuȝ omne
animal a sua anima moueat̃. g̃ anima sensibilis nõ ẽ for
ma tantũ:sȝ est suba p se existẽs. Constat ẽt q nõ ẽ ex mã
⁊ forma composita. Omnis aũt talis substãtia educit̃ in
eẽ p creationẽ:⁊ nõ aliter. g̃ anima sensibilis educit̃ ĩ eẽ
p creationẽ. ℂ Sȝ dice. q anima sensibilis nõ mouet p
se corpus:sȝ ipsum corpus animatũ mouet seipm̃. ℂ Cõ 19º
tra. phus pbat in. 8. physi. q in quolibet mouẽte seipsuȝ
oȝ vnã partẽ eẽ q̃ sit mouẽs tantum:⁊ alteraȝ q̃ sit mota.
Sȝ corpus nõ põt eẽ mouẽs tantum:q2 nullũ corpus mo
uet nisi motũ. g̃ oȝ q anima sit mouẽs tantum:⁊ ita sensi
bilis hȝ operationem in qua nõ cõicat sibi corpus. Et sic
aia sensibilis erit substantia subsistẽs. ℂ Sȝ dice. q aia
sensibilis mouet sm̃ imperiũ appetitiue virtutis: cuius
actus cõiter est anime ⁊ corporis. ℂ Sȝ ɔtra. In anima 20º
li nõ solum mouet vis que imperat motum:sȝ etiaȝ ẽ ibi
vis exequẽs motuȝ:cuius operatio nõ poterit eẽ anime
⁊ corporis cõis:rõnibus predictis. Et sic oȝ q anima sen
sibilis aliquã operationẽ p se habeat. g̃ est substãtia p se
subsistens. Et ita per creationem educetur in esse:⁊ nõ p
generationem naturalem.

Sed cõtra est qd dicit̃ gen̄. i. pducant aque repti 3. p
le anime viuentis. Et ita vr̃ q anime
sensibiles reptibiliũ ⁊ alioȝ aialium:sint ex actione cor
poralium elementoȝ. ℂ P. sicut se hȝ corpus patris ad 2º
eius animã:ita ⁊ corpus filij ad eius animã. g̃ cõmutatiȝ
sicut se hȝ corpus filij ad corp9 patris:ita ⁊ anima filij ad
animã patris. Sȝ corpus filij traducit̃ a corpore patris.
g̃ anima filij traducit̃ ab anima patris.

Respõdeo. dicẽ:q circa pductionẽ formaȝ suba Rñdeo
lium:phorum opiniones diuersifican
tur. Quidã nãq3 dixerũt q agens naturale solũmõ dispo Opio
nit materiã. Forma aũt q̃ est vltima perfectio:puenit a
principijs supnaturalibus. Que quideȝ opinio ex duob9 reprob°
precipue ostendit̃ eẽ falsa. Primo quidẽ ex hoc q cũ esse
formaȝ naturaliũ ⁊ corporaliũ nõ consistat nisi in vniõe
ad materiam:eiusdẽ agentis eẽ vr̃ eas pducere: cuius ẽ
materiã trãsmutare. 2º q2 cũ hȝ forme nõ excedãt virtu
tem ⁊ ordinẽ ⁊ facultatẽ pncipioȝ agentiũ in natura:nul
la videt̃ necessitas eoȝ originẽ in principia reducere al
tiora. vñ phus dicit ĩ 7º metaphi. q caro ⁊ os generatur
a forma q̃ est in his carnibus ⁊ in his ossibus. Secũdum
cuius sniam nõ solũ agẽs naturale disponit materiã:sed
educit formã in actũ:ɔ9 prime opinioni. Ab hac aũt ge
neralitate formaȝ oȝ excludere animã rõnalẽ. Ipsa.n. ẽ
suba p se subsistẽs. vñ eẽ suũ nõ ɔsistit tm̃ in h̃ qd ẽ mate
rie vniri:alias separi nõ possȝ:qd ẽt eius operatio ostdit:
q̃ ẽ aie sȝ seipsaȝ absq3 corpis cõione. Nec põt aliter opa
ri q̃ sit. Qd.n. p se nõ ẽ:p se nõ operat̃. Et iteȝ itellectua
lis nã totũ ordinẽ ⁊ facultatẽ excedit materialiũ ⁊ corpo
raliũ pncipioȝ:cũ itellectus itelligẽdo oẽm corporalem
naturã trãscendere possit. Qd nõ esset si eius nã ĩfra limi
tes corporalis nature ɔtineret̃. Neutrũ aũt hoȝ de ania
sensibili vel vegetabili dici põt. Esse aũt hȝ aiaȝ nõ põt

consistere nisi in vnione ad corpus: qd̄ eoꝝ operationes
oñdunt: q̄ sine organo corporali eē nō pñt. vñ nec esse ea-
rum est eis absolute sine depēdētia ad corpus. Propter
qd̄ nec a corpore separi pñt: nec iteꝝ ī eē ꝓduci: nisi qua-
tenus ꝓducaṫ corpus in eē. vñ sic̄ ꝓduciṫ corpus ꝑ actū
nature generantis: ita ⁊ anime predicte. Ponere aūt eas
seorsum ꝑ creationē fieri: videṫ redire in opinionē3 coꝝ
q ponebant hm̄ animas post corpora remanere: cū vtrūq3
simul in li. de ecclesiasticis dogmatib⁹ ꝯdēneṫ. Huiusmo-
di ēt anime ordinē principioꝝ nãliu3 nō excedunt. Et h̄
ps eaꝝ operationes ꝯsiderantibus. Nā ſm ordinē natu-
raꝝ sunt ēt ordines actionū. Inuenim⁹ aūt quasdam for-
mas q̄ se vlterius nō extēdūt q̄3 ad id qd̄ per ṗncipia ma-
terialia fieri pōt: sicut forme elares ⁊ mixtoꝝ corpoꝝ: q̄
nō agūt vltra actionē calidi ⁊ frigidi. vñ sunt penit⁹ ma-
terie imerse. Anima vero vegetabilis l3 nō agat nisi me-
diantibus qualitatibus predictis: attingit tñ opatio ei⁹
ad aliquid in qd̄ qualitates predicte se nō extendunt. v3.
ad ꝓducendū carnē: ⁊ os: ⁊ ad ṗfigendū terminū augmē-
to: ⁊ ad hm̄. vñ ⁊ adhuc detineṫ infra ordinē materialiu3
principioꝝ: l3 nō quātum forme ṗmisse. Anima vero sen-
sibilis nō agit ꝑ virtutē calidi ⁊ frigidi de necessitate: vt
ps in actione visus: ⁊ imaginatiōis: ⁊ hm̄: q̄3uis ad hm̄ opa-
tiones requiraṫ determinatū tēperamentū calidi ⁊ frigi-
di ad ꝯstitutionē organoꝝ: sine quibus actiōes predicte
nō fiunt. vñ nō totaliter transcēdit ordinē materialium
principioꝝ: q̄3uis ad ea nō tantū deprimaṫ: quātū forme
predicte. Anima vero rōnalis ēt agit actionē ad quā vir-
tus calidi ⁊ frigidi nō se extēdit. Nec eam exercet ꝑ vir-
tutē calidi ⁊ frigidi. Nec organo ēt corporali. vñ ipsa so-
la transcēdit ordinē naturaliū principioꝝ: nō aūt anima
sensibilis in brutis: vel vegetabilis in plantis.

Ad pm̄ **Ad primum** ḡ dōz: q̄ l3 anima sensibilis ī homi-
nibus in brutis sit eiusdē rōnis ſm
genus: nō tñ est eiusdē rationis ſm speciē: sicut nec idem
animal specie est homo ⁊ brutū. vñ ⁊ opatiōes anime sen-
sibilis sunt multo nobiliores in homie q̄3 in brutis: vt ps
ī tactu ⁊ in apprehensiuis interioribus. Nec o3 eoꝝ que
sunt in genere si specie differant esse vnū modū ꝓceden-
di in esse. vt ps ꝑ animalia generata ex semine: ⁊ ex putre-
2m factione: q̄ in genere ꝯueniunt: ⁊ specie differunt. ⁋ Ad
2ᵘᵐ dōm: q̄ in homine nō diciṫ anima sensibilis vt dispo-
sitio. quasi sit aliud in sub̄a ab anima rōnali: ⁊ sit disposi-
tio ad ipsa3: s3 q2 nō distinguiṫ sensibile a rōnali in hoie:
nisi sicut potentia a potētia. Anima vero sensibilis ī bru-
to distiguiṫ ab anima rōnali hoīs: sicut vna forma sub̄a-
lis ab alia. Et tñ sicut potētia sensibilis in homine ⁊ ve-
getabilis fluunt ab eēntia anime: ita ⁊ in brutis ⁊ in plan-
tis. S3 in h̄ differunt: q2 in plantis nō fluunt ab essentia
anime nisi potentie vegetabiles: ⁊ ideo ab eis anima de-
noīaṫ. In brutis vero nō solum vegetabiles: s3 ēt sensibi-
les: a q̄bus denoīatur eoꝝ anima. In homie vero preter
3m has ēt intellectuales: a q̄bus denoīatur. ⁋ Ad 3ᵘᵐ dōz: q̄
sub̄a a qua potentia sensibilis fluit: tam in brutis q̄3 ī ho-
minibus est forma sub̄alis: potētia vero vtrobiq3 est ac-
4m cidens. ⁋ Ad 4ᵘᵐ dōz: q̄ anima sensibilis nō est actu in
semine ſm ꝓpriam speciem: s3 sicut in virtute actiua: sic̄
domus in actu est in mente artificis: vt ī virtute actiua:
⁊ sicut forme corporales sunt in virtutibus celestibus.
5m ⁋ Ad 5ᵘᵐ dōz: q̄ instrm̄ ītelligiṫ moueri a ṗncipali agē-
te: q̄3diu retinet virtutem a ṗncipali agente impressam.
vñ sagitta tam diu moueṫ a proyciente: q̄3diu manet vis
impulsus proycientis. Sicut etiā generatu3 tam diu mo-
uetur a generāte in grauibus ⁊ leuibus: q̄3diu retinet for-
mam sibi traditam a generāte. vñ ⁊ semen tamdiu intel-
ligitur moueri ab anima generātis: q̄3diu remāet ibi vir-
tus impressa ab anima: l3 corporaliter sit diuisum. Opor-
tet aūt mouens ⁊ motu3 esse simul quantū ad motus ṗn-
cipium: nō tñ quantum ad totum motum: vt apparet in
proiectis. ⁋ Ad 6ᵘᵐ dōm: q̄ vis appetitiua anime: nō h3 6m
imperium nisi super corpus vnitum. vñ pars decisa non
obedit anime appetitiue ad votum. S3 semen nō moue-
tur ab anima generātis ꝑ imperiū: s3 ꝑ cuiusda3 virtutis
transfusionem: que in semine manet etiam postq̄3 fuerit
decisum. ⁋ Ad 7ᵘᵐ dōm: q̄ anima sensibilis ⁊ vegetabi- 7m
lis de potētia materie educunṫ: sicut ⁊ forme alie mate-
riales: ad quaꝝ productionē requiritur virtus materia3
trāsmutans. virtus aūt que est in semine lic3 deficiat ab
alijs actionibus anime: hanc tñ h3. Sicut. n. ꝑ animā ma-
teria trāsmutatur vt ꝯuertatur in totu3 in actione nutri-
menti: ita ⁊ ꝑ virtutem predictam trāsmutatur materia
vt generetur conceptum. vñ nihil prohibet quin virtus
predicta operetur quātum ad hoc ad actionē anime sen-
sibilis in virtute ipsius. ⁋ Ad 8ᵘᵐ dōm: q̄ virtus ṗdicta 8m
radicatur in spiritu: qui in semine includitur sicut in sub-
iecto. Fere aūt totum semen: vt dicit Auicēna in spiritū
conuertitur. Unde licet corpulenta materia ex qua con-
ceptum formatur: multotiēs per generationem transmu-
tetur: nō tamen virtutis predicte subiectum destruitur.
⁋ Ad 9ᵘᵐ dōm: q̄ sicut calor agit vt instrumentū forme
substantialis ignis: ita nihil prohibet quin agat vt instru- 9m
mentum anime sensibilis ad educendū animam sensibi-
lem in actu3: nō q̄ ꝓpria virtute h̄ possit. ⁋ Ad 10ᵘᵐ dōz: 10m
q̄ materia trāsmutatur nō tantum trāsmutatione acci-
dentali: sed etiam substantiali. vtraq3 enim forma in ma-
terie potentia preexistit. vñ agēs naturale qd̄ materiam
trāsmutat nō solū est cā forme accñtalis: s3 etia3 sub̄alis.
⁋ Ad 11ᵘᵐ dōz: q̄ aīa sensibilis cū nō sit res subsistēs nō ē 11m
q̄ditas: sicut nec alie forme materiales: s3 est pars q̄dita-
tis: ⁊ eē suū est in cōcretiōe ad materiā. vñ nihil aliud est
animā sensibilē ꝓduci: q̄3 materiā de potētia ī actū trās-
mutari. ⁋ Ad 12ᵘᵐ dōz: q̄ quāto aliq̄d est imꝑfectius: tā- 12m
to ad eius ꝯstitutionē pauciora req̄runṫ. Vñ cū aīalia ex
putrefactiōe generata sint imꝑfectiora aīalib⁹ q̄ ex semi-
ne generanṫ: in aīalibus ex putrefactiōe generatis suffic̄
sola virtus celestis corꝑis: q̄ ēt in semie operaṫ: l3 nō suffi-
ciat sine virtute aīe ad ꝓducēdu3 aīalia ex semine gene-
rata: virtus. n. celestis corꝑis in īferioribus corporibus
relinq̄tur: inquātū ab eo trāsmutanṫ: sicut a ṗmo alterā-
te. Et ꝑꝑ h̄ dicit ṗhus in li. de aīalibus q̄ oīa corpora īfe-
riora sunt plena virtutibus anime. Celū aūt l3 nō sit simi-
le in specie cū hm̄ aīalibus ex putrefactiōe generatis: est
tñ similitudo quātu3 ad hoc: q̄ effectus in cā actiua vir-
tualiter ṗexistit. ⁋ Ad 13ᵘᵐ dōz: q̄ corpus celeste ⁊ si non
sit viuū: agit tñ in virtute substātie viuētis a qua moue- 13m
tur: siue sit angelus: siue sit deus. Secundū ṗhos tñ poni-
tur corpus celeste animatū ⁊ viuum. ⁋ Ad 14ᵘᵐ dōm: q̄
virtus substātie spiritualis mouentis relinq̄tur in corꝑe 14m
celesti: ⁊ motu eius: nō sicuti forma hñs eē cōpletū in nã:
sed ꝑ modū intētionis: sicut virtus artis est in instrumē-
to artificis. ⁋ Ad 15ᵘᵐ dōz est: q̄ aīa rōnalis vt dictū ē ex-
cedit totū ordinē corporaliū ṗncipioꝝ. vñ nullū corpus 15m
pōt agere ēt vt instrm̄ ad ei⁹ ꝓductionē. ⁋ Ad 16ᵘᵐ dōz:
q̄ aīa sensibilis ꝓduciṫ ī ꝯcepto: nō ꝑ actionē corꝑis: nec 16m
ꝑ decisionē aīe: s3 ꝑ actionē v̄tutis formatiue: q̄ ē ī semie
ab aīa generāte: vt dictū ē. ⁋ Ad 17ᵘᵐ dōz: q̄ v̄tus cogno-
scitiua negaṫ eē ab actōe eloꝝ. q̄si eloꝝ v̄tutes ad eā cān- 17m
dā sufficiāt: sic̄ sufficiūt ad cāndā duriciē ⁊ mollicié. Nō
aūt negaṫ q̄n istrumētalr aliq̄ mō cooꝑari possit. ⁋ Ad
18ᵘᵐ dōz: q̄ aīa sēsibilis mouet ꝑ appetitū. Actio v̄o appe- 18m

titiue sensibilis nõ est anime tantũ:sed cõpositi.vñ talis
vis h3 determinatũ organũ.vñ nõ o3 ponere q aia sensi
bilis aliquã operationẽ habeat absq3 corporis cõmunio
19m ne.¶ Ad 19m dõm:q corp9 põt mouere:q̃si nõ motũ illa
specie motus qua mouet:s3 nõ possit mouere nisi aliquo
mõ motũ.Corpus.n.celi alterat nõ alteratũ: s3 localiter
motũ.Et similiter organũ virtutis appetitiue mouet lo
caliter:nõ localiter motũ:s3 aliquo mõ alteratũ. Opera
tio.n.appetitiue sensibilis sine corporali alteratione nõ
20m ɔtingit:sicut p3 in ira:ꝛ in h9 passionib9. ¶ Ad 20m dõ3:
q vis motiua exequẽs motũ:est magis dispositio mobi
lis qua natũ est moueri a tali motore:q̃3 sit p se mouens.

¶ Utrum anima sensibilis vel vegetabilis sit in semine a principio quando deciditur.

Duodecimo querit' vtr̃ anima sen
sibilis vel vegetabilis
pm sit in semine a principio q̃ñ deciditur. ¶ Et
videtur q sic:q2 vt Gregorius nisenus dicit:
vtriusq3 opinionis assertio vituperatione nõ
caret:ꝛ eoꝝ q ṗus viuere animas in suo quodã statu atq3
eadẽ fabulãt':ꝛ eoꝝ q eas post corpa creatas existimãt.
S3 si aia i semine nõ fuit in sui ṗncipio:o3 eam fieri post
2m corpus.g̊ aia a ṗncipio fuit in semine. ¶ P̃.si aia sensibi
lis a ṗncipio nõ fuit in semine sicut nec rõnalis: eadẽ ra
tio erit de sensibili ꝛ rationali. S3 aia rõnalis est a crea
tione.g̊ ꝛ aia sensibilis est a creatione:cuius ɔtrariu3 est
3m oñsu3. ¶ P̃.p̃hus dicit in 16o de aialibus:q virtus que
est in semie est sicut filius de domo patris egrediẽs. S3
filius est eiusdẽ speciei cũ patre.g̊ ꝛ illa virtus q̃ est in se
mine est eiusdẽ speciei cu3 aia sensibili a qua deriuatur.
4m ¶ P̃.p̃hus dicit in 16o d aialibus: q virtus illa est sicut
ars:q̃ si in mã esset ad ꝑfectionẽ artificiati oꝑaretur.S3
in arte est species artificiati.g̊ ꝛ in illa virtute seminis:ẽ
5m species anime sensibilis:q̃ per semen ꝓducit'. ¶ P̃.deci
sio seminis est nãlis:decisio vero aialis annulosi est ɔtra
naturã. S3 in ꝑte aialis annulosi decisi est aia: vt p̃hus
6m dicit.g̊ multo magis est in semine deciso. ¶ P̃.p̃hs dic'
in.16o.d aialibus.q mas in generatiõe aialis dat animã.
S3 nihil est egrediens a patre nisi semen.g̊ aia ẽ in semi
7m ne.¶ P̃.accidẽs nõ trãsfundit' nisi ꝑ trãsfusionẽ3 subti.
S3 alique egritudies trãsfundunt' a parentib9 in filios:
sicut lepra:ꝛ podagra:ꝛ h9.g̊ ꝛ eoꝝ suba trãsfundit'. Hec
8m aũt non sunt sine aia.g̊ aia est a ṗncipio in semine. ¶ P̃.
Hippocras dicit q ꝑ decisionẽ vene q̃ est iuxta aures ge
neratio impedit'. Hoc aũt nõ esset nisi semẽ decideret' a
toto corpore quasi actu ꝑ ṗus existẽs. g̊ cũ id qd est actu
pars aialis hẽat animã:videt' q semẽ a ṗncipio habeat
9m animã ¶ P̃.idẽ dicit q equus quidã pp nimiũ coitum
inuẽtus est sine cerebro. Hoc aũt nõ eẽt nisi semen deci
10m deret' ab eo qd est actu pars. g̊ idẽ qd prius. ¶ P̃.qd est
superfluũ:nõ est de suba rei.Si g̊ semẽ sit superfluũ:non
erit de suba generãtis.Et ita filius q est ex semie nõ erit
de suba patris:qd ẽ incõueniẽs.g̊ semẽ ẽ de suba gñãtis.
11m Et ita ẽ ibi aia i actu.¶ P̃.oẽ qd caret aia: ẽ iaiatũ.Si g̊
semẽ caret aia erit iaiatũ:ꝛ sic corp9 inaiatũ trãsmutabit'
ꝛ fiet aiatũ:qd vr̃ icõueniẽs. g̊ aia ẽ a ṗncipio in semine.
3.p. Sed contra est qd p̃hus dicit in li.de aialibus q
semẽ ꝛ fructus est in tali potẽtia ad
2o animã:q̃ est abyciẽs animã.¶ P̃.si semen a ṗncipio hẽt
animã:h nõ videt' esse possibile nisi duobus modis. vel
q tota aia generãtis i semẽ trãseat. vel q pars ei9. vtrũq3
autem horum videtur esse inconueniens: quia ex primo
sequitur q non remaneat anima in patre:ex secundo au
tem sequitur q non remaneat ibi tota. ergo anima non
est in semine a principio.

Respondeo. dicendũ q opinio quorũdã fuit:q ania a ṗncipio decisionis esset in semie: Rñdeo Opio
volẽtes q sicut corpus diuideret' a corpore:ita simul aia
propagaret' ab aia:vt statim cũ corporis ꝑticula esset ẽt
ibi anima. Hec aũt opinio nõ videt' eẽ vera:q2 s3 q p̃hs reprob9
ꝓbat li.15o.d aialibus:semẽ nõ decidit' ab eo qd fuit actu
pars:s3 fuit supfluũ vltime digestionis:qd nõdũ erat vl
tima assimilatiõe assimilatũ. Nulla aũt corporis pars ẽ
actu ꝑ animã pfcã:nisi sit vltima assimilatione assimila
ta.vñ semẽ ante decisionẽ nõdũ erat ꝑfectũ ꝑ animã:ita
q aia eẽt forma eius:erat tñ ibi aliqua virtus s̃m quam
iam ꝑ actionẽ anime erat alteratũ ꝛ deductũ ad disposi
tionẽ ꝓpinquã vltime assimilatiõis.vñ ꝛ postq̃3 decisu3
est nõ ẽ ibi aia:s3 aliqua virtus aie.Et pp h in 16o de aia
libus p̃hus dicit:q in semine ẽ virtus ṗncipij aie.Et ṗte
rea si aia eẽt in semie a ṗncipio:aut ess3 ibi hñs actu spẽ3
aie:aut nõ:S3 vt quedã virtus q̃ ɔuerteret' postmodu3 i
aiam.primũ eẽ nõ põt.Q2 cũ aia sit actus corpis orgãici:
qualẽcũq3 organiçationẽ corpus susceptiuũ aie eẽ nõ pt.
Et ẽt sic sequit' q totũ id qd agit in seminibus nõ est nisi
quedã dispõ materie:ꝛ ꝑ ɔsequẽs nõ eẽt generatio:cũ ge
neratio nõ sequat':s3 ṗcedat formã subalẽ. Nisi forte di
cat' q corporis sit alia forma subalis ṗter animã:ex quo
seqtur q aia nõ subaliter corpi vniret':vtpote adueniẽs
corpi postq̃3 ẽ iam ꝑ aliã formã h aliqd ɔstitutũ. Seque
retur vlteri9 q generatio viuẽtis nõ eẽt generatio:s3 de
cisio quedã:sic ps ligni sepatur a ligno vt sit actu lignu3.
2m ps diuisionis ṗdicte eẽ nõ põt. Q2 s̃m hoc sequeretur
q forme subalis nõ subito:s3 successiue in mã ꝑueniret.
Et sic in suba eẽt motus sicut in quãtitate ꝛ q̃litate: qd ẽ
ɔtra p̃hm in.5o.phys. Et ẽt forme subales reciperẽt ma
gis ꝛ minus:qd ẽ ipossibile.vñ relinquit' q aia nõ ẽ in se
mine:sed virtus quedã anime que agit ad animam ꝓdu
cendam ab anima deriuata.

Ad primum g̊ dõ3:q corpus viuẽtis vtpote leo Ad pm
nis vel oliue:nõ ẽ aia:s3 ẽ semẽ cor
poris tãtũ ante animã:ꝛ añ virtutẽ q̃ agit ad animã. Ea
dem.n.ẽ ꝓportio seis ad virtutẽ h9:ꝛ corpis ad anima3.
¶ Ad 2m dõ3:q h iterest iter animã rõnalẽ ꝛ alias aias: 2m
q aia rõnalis nõ ẽ ex virtute seis:sicut alie aie:q̃stio nul
la aia sit in semie a ṗncipio.¶ Ad 3m dõ3:q virt9 illa nõ 3m
assimilat' filio egrediẽti de domo patris quãtũ ad cõple
mẽtũ spẽi:s3 quãtũ ad acq̃sitionẽ eoꝝ q̃ desunt vtriq3 ad
aliqd cõplemẽtũ. Perfectio.n.ṗma plerũq3 mãifestat' ꝑ
similitudinẽ ꝑfectiõis scdẽ.¶ Ad 4m dõ3:q assimilatio 4m
iter vtutẽ ṗdcã3 ꝛ artẽ ꝓcedit quãtũ ad h:q sic artificia
tum ṗexistit i arte sicut in vtute actiua:ita ꝛ res viua ge
nerãda in vtute formatiua.¶ Ad 5m dõ3:q ex h ipso de 5m
cisio aialis annulosi ẽ violẽta ꝛ ɔtra naturã:q ps decisa
erat actu ps ꝛ ꝑfecta ꝑ animã. Uñ ꝑ decisionẽ mãe aia i
vtraq3 ꝑte remãet:q̃ qdẽ erat i toto vna in actu:ꝛ plures
in potẽtia.Qd qdẽ accidit ꝑ h q h9 aialia fere sunt simi
lia i toto ꝛ ꝑtib9. Nã eoꝝ aie q2 ipfectiores sunt aliȷs:mo
dicã diuersitatẽ organoꝝ reqrũt.Et ide ẽ q vna ps deci
sa põt eẽ aie susceptiua:vtpote hñs tãtu3 d orgãis quãtũ
suffic' ad talẽ animã suscipiẽdã:sic accidit i aliȷs corpib9
sililb9:vtpote ligno ꝛ lapide:aq̃ ꝛ aere. Ex h aũt p̃hus ꝓ
bat in 15o d aialib9.q spma nõ fuit actu ps añ decisionẽ:
q2 ei9 decisio nõ fuiss3 nãlis:s3 modus corruptiõis cuius
da3.vñ nõ o3 q ꝑ decisionẽ seis in ipso semine aia rema
neat. ¶ Ad 6m dõ3:q mas dr̃ dare animã:inquãtũ i seie 6m
maris ɔtinet' vtus q̃ agit ad animã.¶ Ad 7m dõ3:q egri 7m
tudines d qb9 ẽ obiectio nõ traducunt' cũ semie q̃si actu
in seie sint:s3 q2 ẽ ṗncipiũ eoꝝ in seie ꝑ aliquã seis idispo
sitionẽ.¶ Ad 8m dõ3:q cũ spma sit q̃dam supfluitas:h3 8m

quasdā ꝓprias vias: sicut ⁊ alie sup̄fluitates: q̄bus inter-
cisis generatio impedit̄. Nō ꝑꝑ h̄ q̄ aliq̄d ex eo qd̄ erat
9m actu ps resoluat̄. ¶ Ad 9m dr̄m: q̄ sicut imoderatus alia-
rum sup̄fluitatū fluxus: soluit aliq̄d de eo qd̄ erat iam cō
uersum ꝑ violentiā quādaȝ ⁊ nō nāliter: ita etiaȝ imode
ratus fluxus seminis. Ea vero q̄ fiunt ꝯtra naturā: nō sunt i
10m ꝯsequentiā nature trahēda. ¶ Ad 10m dr̄m: q̄ semen est
tale sup̄fluū q̄ lȝ nō sit actu pars sub̄e patris: ē tn̄ potētia
11m tota. Et ob h̄ filius dr̄ de sub̄a patris eē. ¶ Ad 11m dr̄: q̄
lȝ semē nō sit aīatuȝ actu: est tn̄ aīatum virtute. vn̄ nō est
simpliciter inanimatum.

¶ Utruȝ aliqd̄ ens ab alio possit esse eternuȝ.

Ertiodecimo querit̄ vtruȝ ali quod ens ab alio
1m possit eē eternū. ¶ Et videt̄ q̄ nō. Nihil. n.
qd̄ ē semꝑ indiget aliquo ad h̄ q̄ sit. Omne
aūt qd̄ ē ab aliquo: idiget eo a quo est vt sit. g̊
2m nihil qd̄ ē ab alio ē semꝑ. ¶ P̄. nihil accipit qd̄ iam hȝ. g̊
qd̄ semꝑ ē: semꝑ eē hȝ. g̊ qd̄ ē semꝑ nō accipit eē. Sed om
ne qd̄ est ab alio: accipit eē ab eo a quo est. g̊ nihil qd̄ ē ab
3m. alio: ē semꝑ. ¶ P̄. qd̄ est: nō generat̄: neq̄ fit: neq̄ aliquo
mō in eē ꝓducit̄: q̄ qd̄ fit: nō est. g̊ oȝ q̄ omne qd̄ genera
tur vel fit vl' ꝓducit̄: aliqn̄ nō eē. Omne aūt qd̄ ē ab alio
est hȝ. g̊ omne qd̄ ē ab alio: aliqn̄ nō ē. Qd̄ aūt aliqn̄ nō ē:
4m nō semꝑ ē. g̊ nihil qd̄ ē ab alio: est sempiternuȝ. ¶ P̄. qd̄:
nō hȝ eē nisi ab alio: in se ꝯsideratū nō est. Huiusmodi āt
oȝ aliqn̄ nō eē. g̊ oȝ q̄ omne qd̄ est ab alio: aliqn̄ nō eē: ⁊ ꝑ
5m ꝯsequens nō eē sempiternū. ¶ P̄. omnis effectus est po-
sterior sua cā. Qd̄ aūt ē ab alio: est effectus eius a quo ē.
g̊ est posterius eo a quo est. Et ita nō pōt eē sempiternuȝ.

3. Sed cōtra est qd̄ Hylarius dicit q̄ ab eterno p̄re natū: eternū eē hȝ qd̄ natū est. Sȝ fili⁹
dei natus est ab eterno patre. g̊ eternuȝ hȝ qd̄ natum est.
ergo est eternus.

R̄sio Respódeo. dr̄m: q̄ cū ponamus filiū dei natura-
liter a patre ꝓcedere: oȝ q̄ ita sit a pa-
tre: q̄ tn̄ sit ei coeternus: qd̄ q̄dem h̄ mō appet. Inter vo
luntatē. n. ⁊ naturā h̄ iterest: q̄ nā determiata ē ad vnuȝ
q̄ātū ad id qd̄ v̄tute nature ꝓducit̄: ⁊ q̄tuȝ ad h̄ qd̄ ē ꝓ-
ducere: vel nō ꝓducere. voluntas v̄o q̄tū ad neutrū deter
minata iuenit̄: p̄t tn̄ aliq̄s h̄ vel illud ꝑ volūtatē facere:
sicut artifex scānū vel archā: ⁊ iteꝝ facere eā: ⁊ a faciēdo
cessare. Ignis v̄o nō pōt nisi calefacere: si subm̄ sue actio-
nis assit: nec pōt aliud inducere in materiā q̄ȝ effectuȝ si-
milem sibi. vn̄ ⁊ si de creaturis que diuina volantate ab
ipso ꝓcedunt dici possit q̄ potuit creaturā talē vel taleȝ
facere: ⁊ tunc vel tunc facere: de filio tn̄ q̄ nāliter ꝓcedit:
hoc dici nō pōt. Non. n. potuit alteriusmodi eē filius s̄m
naturā: q̄ȝ se hȝ patris natura. Nec potuit vel p̄us vel po
sterius filius eē: nisi q̄n fuit patris nā. Non. n. pōt dici q̄
diuie nature aliqn̄ ꝑfectio nature defuerit: qua aduenié-
te virtute nāe filius dei sit generatus: cuȝ diuina natura
sit simplex ⁊ imutabilis. Neq̄ pōt dici q̄ h̄⁹ gnātio dila
ta fuerit ꝑꝑ materie absentiā vel indispositionē: cū oīno
hec generatio imutabilis sit. vn̄ relinquit̄ q̄ cū nā patris
ab eterno fuerit: ⁊ fili⁹ sit a patre eternaliter generatus:
ac ꝑ ꝯsequēs patri coeternus. Arriani v̄o q̄ ponebant fi-
lium nō naturaliter a patre ꝓcedere: ponebāt filiuȝ neq̄
patri coequalē neq̄ coeternū: sicut ꝯtingit in alijs que a
deo ꝓcedunt s̄m arbitrium voluntatis ipsius. Fuit aūt
difficile ꝯsiderare generationē filij patri coeternam: ꝑꝑ
assuefactionē humane cognitionis in ꝯsideratione ꝓdu
ctionis reꝝ naturaliū: in quibus vna res ab alia ꝑ motū
producitur. Res aūt ꝓducta ꝑ motū in eē: ꝑ̄mo esse inci
pit i p̄ncipio q̄ȝ in termino motus. Luȝ aūt p̄ncipiū mot⁹

de necessitate terminuȝ motus duratione p̄cedat: qd̄ ne-
cesse est ꝑꝑ motus successionē: nec possit esse motus p̄nci
pium vel initiū sine cā ad ꝓducendū mouēte: necesse est
vt cā mouēs ad aliq̄d ꝓducendū: p̄cedat duratiōe id qd̄
ab ea ꝓducit̄. vn̄ qd̄ ab aliquo sine motu ꝓcedit: simul ē
duratione cum eo a quo ꝓcedit: sicut splēdor in igne vel
in sole. Nam splendor subito ⁊ nō successiue a corpore lu
cido ꝓcedit: cum illuminatio nō sit motus: sȝ terminus
motus. Relinquit̄ g̊ q̄ in diuinis vbi oīno motus locuȝ
nō hȝ: ꝓcedēs sit simul duratiōe cuȝ eo a quo ꝓcedit. Et
ideo cum pater sit eternus: filius ⁊ sp̄us sanctus ab eo ꝓ-
cedentes sunt ei coeterni.

Ad primum ergo drȝ: q̄ si indigētia importet defectū vel carentiā eius quo idi- Ad 1m
getur: qd̄ semꝑ est nō indiget aliquo ad h̄ q̄ sit. Si vero
importet solū ordinē originis ad id a quo ē: sic nihil ꝓhi
bet id qd̄ semꝑ est aliquo indigere ad hoc q̄ sit: inquātuȝ
nō a seipso: sed ab alio esse hȝ. ¶ Ad 2m drȝ: q̄ accipiens 2m
aliq̄d non hȝ illud ante acceptionē: hȝ vero illud qn̄ iam
accepit. vn̄ si ab eterno accipit: ab eterno habȝ. ¶ Ad 3m 3m
drȝ: q̄ ratio illa ꝓcedit in generatiōe que est ꝑ motum:
q̄ qd̄ mouet̄ ad esse: nō est. Et pro tanto dicitur q̄ id qd̄
generat̄ nō est: sȝ qd̄ est generatū est. vnde vbi nō est aliud
generari ⁊ generatū eē: ibi nō oȝ qd̄ generat̄ aliqn̄ nō eē. 4m
¶ Ad 4m dr̄m: q̄ illud qd̄ hȝ eē ab alio in se ꝯsideratuȝ
est nō ens: si ipsum sit aliud q̄ȝ ipsuȝ eē qd̄ ab alio accipit.
Si aūt sit ipsum eē qd̄ ab alio accipit: sic nō pōt in se ꝯsi-
deratū eē nō ens. Nō. n. pōt in eē cōsiderari nō ens: sȝ in
eo qd̄ est aliud q̄ȝ eē: ꝯsiderari possit. Qd̄. n. est pōt aliq̄d
aliud habere ꝑmixtū: nō aūt ipsum eē: vt Boetius dicit
in libro de hebdomadibus. Prima q̄dem ꝯditio est crea
ture: sȝ secunda est ꝯditio filij dei. ¶ Ad 5m dr̄m: q̄ fili⁹ 5m
dei nō pōt dici effect⁹: q̄ nō fit: sȝ generat̄. Hoc. n. fit cui⁹
eē est diuersuȝ a faciēte. Vn̄ nec patrē ꝓprie loq̄ndo cāȝ
filij dicimus: sȝ p̄ncipiū. Nec oȝ omnē cām effectū dura-
tione ꝓcedere: sȝ nā tantū: sicut pȝ in sole ⁊ splēdore.

¶ Utꝝ qd̄ est a deo diuersuȝ in eēntia possit semꝑ fuisse.

Quartodecimo querit̄ vtꝝ id qd̄ est a deo diuersum
in eēntia possit semꝑ fuisse. ¶ Et videt̄ q̄ sic. 1m
Nō. n. est minor potestas cause ꝓducētis totā
rei sub̄am sup̄ effectū suū: q̄ȝ cause ꝓducentis
formā tantū. Sȝ cā ꝓducēs formā tātū: pōt ꝓducere eā
ab eterno si ab eterno eēt: q̄ splēdor q̄ gignit̄ ab igne at-
q̄ diffundit̄ coeternus ē illi: ⁊ eēt coeternus: si ignis eēt
eternus: vt Aug⁹ dic̄ in li. de trinita. g̊ multo forti⁹ de⁹ q̄
ꝓducit totā rei sub̄aȝ. pōt ꝓducere effectū sibi coeternū.
¶ Sȝ dice. q̄ h̄ est ipossibile: q̄ seq̄t̄ iconueniēs. s. q̄ crea- 2m
tura ꝑificet̄ creatori i duratiōe. ¶ Sȝ ꝯ. duratio q̄ nō est
tota simul: sȝ successiua: nō pōt eq̄parari duratiōi q̄ ē tota
simul. Sȝ si mūdus semꝑ fuisset: eius duratio nō semper
tota simul essȝ: q̄ tp̄e mēsuraret̄: vt ēt Boetius dic̄ i fine
de consol. g̊ adhuc deo nō equipararet̄ creatura in dura
tione. ¶ P̄. sicut diuina ꝑsona ꝓcedit a deo sine motu: 3m
ita ⁊ creatura. Sȝ diuia ꝑsona pōt eē deo coeterna a quo
ꝓcedit. g̊ similiter ⁊ creatura. ¶ P̄. qd̄ semꝑ eodē modo 4m
se hȝ: semꝑ pōt idē facere. Sȝ deus semꝑ eodeȝ mō se hȝ
ab eterno. g̊ ab eterno pōt idē facere. Si g̊ aliqn̄ ꝓduxit
creaturā: ⁊ ab eterno ꝓducere potuit. ¶ Sed dice. q̄ rō
ista ꝓcedit de agēte ꝑ naturā: nō aūt de agēte ꝑ volunta-
tem. ¶ Contra. volūtas dei nō dirimit virtutē ipsi⁹. Sȝ 5m
si nō ageret ꝑ voluntatē sequeret̄ q̄ ab eterno creaturaȝ
ꝓduxisset. g̊ posito q̄ ꝑ voluntatē agat: non remouet̄ q̄n
ab eterno ꝓducere potuerit. ¶ P̄. si deus in aliquo tem 6m
pore vel instanti creaturā ꝓduxit: ⁊ eius potentia nō est

augmētata:potuit etiā ante illud tēpus vel istā creatu-
rā pducere:⁊ eadē rōne ante illud:⁊ sic in infinitum.ergo po
7m tuit ab eterno pducere. ¶ P̄.plus pōt facere de⁹:q̄ hu-
manus intellectus possit intelligere: ppter qd dr Luc.i.
Nō erit impossibile apud deū oē vbū.Sz Platonici intel
lexerunt aliquid esse factuz a deo:qd tn̄ sp fuit. vn̄ Aug.
dicit.10.de ci.dei:de mūdo:⁊ de his quos in mūdo deos
a deo factos scribit Plato aptissime dicit eos eē cepisse:
⁊ hr̄e initiū:finē tn̄ nō habituros:sz pcōditoris potētissi-
maz volūtatē phibz in eternuz eē mānsuros. vez id quod
itelligāt platōici iuenerūt nō eē hoc.vz.tēporis:sz istitu-
tionis initium.Sicut.n.inquīt si pes ab eternitate fuis-
set in puluere:semp subesset vestigium: qd tn̄ a calcante
factū nemo dubitaret:sic mūdus semp fuit:semp existe
qui fecit.Et tn̄ fact⁹ est.ergo de⁹ potuit facere aliqd qd sem-
8m per fuerit. ¶ P̄.qcqd nō est cōtra rōnē creature:de⁹ pōt
in creatura facere:alias nō esset ops.Sz semp fuisse nō
est ꝯ rōnē creature inq̄tū est facta:als idem esset dicere
creaturā sp fuisse:⁊ factā nō eē:qd pz eē falsuz. Nā Aug⁹.
in.ii°.de ciui.dei distiguit duas opiniōes: quaz vna ē q
mūdus ita fuerit semp:q nō sit a deo fact⁹.Alia ē q ita
mundus sit semp:q tn̄ a deo sit fact⁹.ergo de⁹ h pōt facere:
9m q aliqd ab eo factū sit sp. ¶ P̄.sicut nā statiz pt pduce
re effcm̄ suū:ita ⁊ agēs volūtariū nō ipeditū. Sz de⁹ est
agēs volūtariū qd ipediri nō pōt. ergo creature que per ei⁹
volūtatē pducunt in esse:ab eterno pduci potuerūt: si-
cut et filius qui nālr a pr̄e pcedit.

5p. **Sed contra** est qd Aug⁹.dicit 8°.sup Gen̄.ad lite
rā. Qz oīno icōmutabilis est illē
nā trinitatis:ob h ita est eterna: vt ei aliqd coeternū e-
2° nō possit. ¶ P̄. Dam.dicit in p li°.qd ex nō ente ad eē de-
ducitur:nō est aptū natū eē coeternū ei qd sine pn°:⁊ sem
per est.Sz creatura de nō eē ad esse pducit.ergo nō potest
3° fuisse semp. ¶ P̄.oē eternū est ivariabile. Sz creatura
nō pōt esse ivariabilis:qz si sibi relinqueret in nihilum
4° decideret.ergo nō pōt eē eterna. ¶ P̄.nihil qd depēdet ab
alio est necessariū:⁊ per ꝯns nec eternū:cū oē eternū sit
necessariū.Sz oē qd est factū:depēdet ab alio. ergo nullus
5° factū pōt esse eternū. ¶ P̄.si de⁹ ab eterno pducere po-
tuit creaturam:ab eterno pduxit:qz fm phm in.3.phy-
sicoz. In sempiternis nō differret esse ⁊ posse.Sz pone-
re creaturā ab eterno fuisse pductā:est ꝯ fidez.ergo ⁊ pone-
re q pduci potuerit. ¶ P̄.volūtas sapiētis non differt
6° facere qd intēdit:si pōt:nisi pp aliquā rōnē.Sz non pōt
reddi ratio q̄re de⁹ tūc mūdū fecerit:⁊ nō pri⁹ vl ab eter-
no si ab eterno fieri potuit. ergo videt q ab eterno fieri nō
potuit. ¶ P̄.si creatura est facta:aut ex nihilo:aut ex ali
7° quo.Sz nō ex aliquo:qz vel ex aliquo qd est diuina eēn-
tia:qd est ipossibile:vel ex aliquo alio.Qd si nō eēt factū
erit aliqd pter deū nō ab ipso creatū:qd supra est iprobā
tum.Et si est factū ex alio:aut pcedet in ifinituz: qd est
ipossibile:aut deueniet ad aliqd:qd est factum de nihilo.
Impossibile aūt est qd fit ex nihilo:semp fuisse. ergo iposs-
bile est creaturā semp fuisse. ¶ P̄.de rōne eterni est nō
8° hr̄e pncipiū.de rōne vo creature est hr̄e pncipiū.ergo nulla
creatura pōt esse eterna. ¶ P̄.creatura mēsurat tpe vel
9° euo.Sz euū ⁊ tps differūt ab eternitate. ergo creatura non
pōt eē eterna. ¶ P̄.si aliqd est creatū:opz dare aliqd in-
10° stans in quo creatū fuerit.Sz an̄ id nō fuit. ergo opz dicere
creaturam nō semper fuisse.

Rāo **Respondeo.** dōz q fm phz in 5°.metaphy.possi-
bile dr̄ qn̄q3 qdē fz aliquā potētiā:
qn̄q3 vo fz nullā potētiā. Scdz potētiā qdē:vl actiuā vl
passiuā. Scdz actiuā qdē: vt si dicam⁹ posse eē edificato-
ri q edificet. Scdz passiuā vo: vt si dicam⁹ possibile esse
ligno q ꝯburat. dr̄ aūt ⁊ qn̄q3 aliqd posse:nō fm aliq̄ po
tentiā:sed vel metaphorice:sicut in geometricis dr̄ aliq̄
linea potentia rōnalis:qd ptermittat ad pn̄s:vel absolu
te:qn̄.s.termini enūciationis nullā adinuicē repugnātiā
habēt. Econtrario vero ipossibile:qn̄ sibi inuicem rep-
gnāt: vt simul esse affirmationē ⁊ negationē impossibile
dr̄. Nō qz sit ipossibile alicui agēti vel patiēti:sz qz est fz
se impossibile: vtpote sibi ipsi repugnās.si ergo cōsideret h
enūciabile:aliqd diuersum in suba existens a deo fuisse
semp nō pōt dici impossibile fz se q̄si sibi ipsi repugnās.
hoc.n.qd est esse ab alio:nō repugnat ei qd est esse semp:
vt supra ostēsuz est:nisi qn̄ aliqd ab alio pcedit p motus
qd nō iteruenit in pcessu rez a deo. Per h aūt qd addit:
diuersum in suba:silr nulla repugnātia:absolute loquen
do:datur itelligi ad id qd est fuisse semp. Si aūt accipia
mus possibile dictū fm potētiā actiuaz: tunc in deo non
deest potētia ab eterno essentiā aliā a se pducēdi. Si ve
ro hoc ad potētiā passiuaz referatur:sic supposita catho-
lice fidei veritate:dici nō pōt q aliquid a deo pcedens
in eēntia diuersuz:potuerit semp eē. Supponit fides ca-
tholica oē id qd est pter deū aliqn̄ nō fuisse. Sicut autē
impossibile est qd ponit aliqn̄ fuisse:nūq̄ fuisse: ita im-
possibile est qd ponit aliqn̄ nō fuisse semp fuisse. Unde
⁊ dicit a quibusdā q hoc quidē est possibile ex parte dei
creantis:nō aūt ex parte essentie a deo pcedētis per sup
positionem cōtrarij quā fides facit.

Ad primum ergo dicēdum q ratio illa pcedit ex parte potētie faciētis:nō aūt ex Ad pm
pte facti:de quo scā sit suppositio aliqn̄ nō fuisse. ¶ Ad
2m dōm q etiā si creatura semp fuissz:nō simplr deo eq- 2m
pararet:sed fm q eū imitaretur:qd nō est inconueniēs.
vnde illa obuiatio paz est efficax. ¶ Ad 3m dōz q in pso- 3m
na diuina nō est aliqd qd supponat aliqn̄ nō fuisse:sic est
in oī eēntia aliena a deo. ¶ Ad 4m dōm q obiectio illa 4m
pcedit ex parte potētie faciētis:que nec etiā p volūtatē
diminuit:nisi q̄tenus ex arbitrio voluntatis diuine fuit
q nō sp fuerit creatura. ¶ Un̄ pz rn̄sio ad 5m. ¶ Ad 6m 5m 6m
dōz q si ponat ante qdcūq3 tps datū creaturā fuisse: sal-
uatur positio fidei:qua ponit nihil pter deū semp fuisse
Nō tn̄ saluat si ponat eā semp fuisse. vn̄ nō ē sile. Scien
dū ēt q forma arguēdi nō valz.pōt.n.de⁹ qualz creaturā
facere meliorē:nō tn̄ pōt facere ifinite bonitatis creatu-
rā. Infinita.n.bonitas rōni creature repugnat:nō autez
determinata bonitas quātacūq3. Sciēdū etiā q si dica-
tur deū potuisse facere mūduz an̄q̄ fecerit:si hec priori-
tas ad potētiā faciētis referatur:indubitāter est vez:qz
ab eterno affuit ei potētia faciēdi: eternitas vero tēpus
creatiōis pcedit. Si aūt referatur ad esse facti:ita q in-
telligat ante instans creationis mundi:tēpus reale fuis-
se in quo potuerit fieri mundus: patet oīno esse falsum:
quia ante mundū motus non fuit:vnde nec tēpus. possu
mus tn̄ imaginari aliqd tempus ante mundū:sicut alti-
tudinē vel dimēsiones aliquas extra celum.per quē mo
dum possumus dicere:⁊ q altius celum potuit eleuare:
⁊ q prius potuit facere : quia potuit facere ⁊ tempus diu-
turnius:⁊ altitudinez altiorem. ¶ Ad septimū dicendū 7m
q Platonici hoc intellexerunt fidei veritatem nō sup-
ponendo:sed ab ea alieni. ¶ Ad octauū dicēdum q ra- 8m
tio illa non probat nisi q esse factum:⁊ esse semper : non
habeant adinuicem repugnantiam fm se considerata.
vnde procedit de possibili absolute. ¶ Ad nonuz dicen- 9m
dū q rō illa procedit de possibili ex parte potētie actiue.
¶ Sed quia rationes opposite concludere vidētur q se- Ad arm
cundum nullam considerationem sit possibile : ideo ad in ꝯriuz
eas etiam est respondēdum.

Ad pm in ꝯiū **Ad primum** ergo dicēdum ꝙ ſm Boe. in fine de cōſolatiōe phie. etiā ſi mūdus
ſemꝑ fuiſſet:nō eſſet deo coetern⁹. Eius eniꝫ duratio nō
eſſet tota ſimul:qđ ad eternitatis rōnē reqritur. Eſt eniꝫ
eternitas īterminabilis vite tota ſimul ⁊ ꝑfecta poſſeſſio:
vt ibidē dr̄. Tēporis aūt ſucceſſio ex motu cauſat̄:vt ex
philoſopho pꝫ in 4°.phyſico. vnde ꝙ mutabilitati ſubia
cet:etiā ſi ſemꝑ ſit:eternū eſſe nō pōt. Et ꝓpter hoc Aug.
dicit ꝙ īuariabili eēntie trinitatis nulla creatura coeter
2m na eſſe pōt. ¶ Ad 2m dōꝫ ꝙ Dama. loquitur ſuppoſita fi
dei veritate. Qđ pꝫ ex hoc qđ dicit:ꝙ ex non eſſe ad eſſe
3m deductum eſt ⁊c̄. ¶ Ad 3m dōm ꝙ variabilitas de ſui ra
tione excludit eternitatē:nō autē infinitam durationeꝫ.
4m ¶ Ad 4m dōm ꝙ id qđ ab alio dependet nunꝙ̄ eſſe pōt
niſi per influxū eius a quo eſt. Qđ ſi ſemꝑ fuit:⁊ ipſꝫ ſem
5m per erit. ¶ Ad 5m dōm ꝙ nō ſequitur ſi deus aliquid po
tuit facere:ꝙ illud fecerit:eo ꝙ eſt agens ſm volūtatem
nō ſm neceſſitatē nature. Qđ aūt dicitur ꝙ in ſempiter
nis nō differt eſſe ⁊ poſſe:intelligēdū eſt ſm potētiaꝫ paſ
ſiuam:nō autē ſm actiuam. Potētia enim paſſiua actui
nō cōiuncta:corruptionis principiū eſt: ⁊ ideo ſempiter
nitati repugnat. Effect⁹ vero actiue potētie actu nō exi
ſtens ꝑfectioni cauſe agētis ꝑiudiciū nō affert: maxime
in cauſis volūtarijs. Effectus.n.nō eſt perfectio potētie
6m actiue:ſicut forma potētie paſſiue. ¶ Ad 6m dōm ꝙ cir
ca ꝓductionē primaꝝ creaturarū intellectus noſter ra
tionē inueſtigare nō pōt:eo ꝙ nō pōt cōprehēdere arteꝫ
illam:que ſola eſt ratio ꝙ creature ꝑdicte hunc habeant
modū. vn̄ ſicut nō pōt rō reddi ab homine:quare celum
eſt tātuꝫ ⁊ nō amp̄. ita reddi nō pōt ratio quare mūdus
factus nō fuit anteacuꝫ tn̄ vtrūq; fuerit diuine poteſta
7m ti ſubiectū. ¶ Ad 7m dōꝫ ꝙ prime creature nō ſunt pro
ducte ex aliquo:ſꝫ ex nihilo. Nō tn̄ opꝫ ex ipſa rōne ꝓdu
ctionis:ſꝫ ex veritate quā fides ſupponit:ꝙ prius nō fue
rint:⁊ poſtea in eſſe prodierint. vnus enim ſenſus ꝑdicte
locutionis eē pōt ſꝫ Anſel. in monologion:vt dicat̄ crea
tura facta ex nihilo:qꝛ nō eſt facta ex aliquo: vt negatio
includat ꝑpoſitionē ⁊ nō includatur ab ea:vt ſic negatio
ordinē ad aliquid quē ꝑpoſitio īportat neget:nō aūt pre
poſitio importet ordinē ad nihil. Si v̄o ordo ad nihil re
maneat affirmatus:ꝑpoſitione negationē includēte:nec
adhuc opꝫ ꝙ creatura aliquādo fuerit nihil. Poteſt eni
dici:ſicut ⁊ Auic. dicit:ꝙ nō eſſe ꝑcedat eſſe rei:nō dura
tione:ſed nā. Quia videlicꝫ ſi ipſa ſibi relinquerer̄ nihil
eēt:eſſe v̄o ſolum ab alio habꝫ. Qđ enim eſt natuꝫ alicui
ineſſe ex ſeipſo:naturalr̄ prius cōpetit ei eo ꝙ nō ē ei na
8m tum ineſſe niſi ab alio. ¶ Ad 8m dōm ꝙ de rōne eterni
eſt nō habere durationis ꝑncipium. de ratiōe vero crea
tionis habere ꝑncipium originis:nō aūt durationis:niſi
9m accipiēdo creationem vt accipit fides. ¶ Ad 9m dōm ꝙ
euū ⁊ tempus ab eternitate differunt:nō ſolum rōne ꝑn
cipij durationis:ſed etiā rōne ſucceſſiōis. Tēpus.n.in ſe
ſucceſſiuum eſt. Euo vero ſucceſſio adiungitur:ꝓut ſub
ſtantie eterne ſunt quantum ad aliquid variabiles: ⁊ ſi
quantum ad aliquid non varientur:ꝓout euo menſurā
tur. Eternitas vero nec ſucceſſioneꝫ continet:nec ſucceſ
10m ſioni adiungitur. ¶ Ad decimuꝫ dicendum ꝙ operatio
qua deus res producit ineſſe:non ſic eſt intelligenda: ſi
cut operatio artificis qui facit archam:⁊ poſtea eam de
ſerit:ſed ꝙ deus continue influat eſſe: vt Auguſtin⁹ dicit
ſuper Gen̄. ad litteram. vnde non oportet aſſignare ali
quod inſtans productionis rerum anteꝙ̄ producte non
ſint:niſi ꝓpter fidei ſuppoſitionem.
¶ Utrum res proceſſerint a deo per neceſſitateꝫ nature
vel per arbitrium voluntatis.

Quintodecimo queri̅t̄. Utruꝫ res ꝓceſſerint a deo ꝑ
neceſſitatē nāe vel per arbitrium volūtatis.
¶ Et videt̄ ꝙ per neceſſitatē nāe. Dicit eni pm
Diony. 4°. ca°. de diui. no. Sicut noſter ſol nō
rōcinās:aut preeligēs:ſꝫ per ipm ſuū eſſe oīa lumine ei⁹
ꝑticipare valētia:ita diua bonitas ꝑ eēntiā ſuā oib⁹ exi
tib⁹ ꝓportiōalr̄ radios bōitat̄ īmittit: ſꝫ ſol ſine electio
ne ⁊ rōne illuminans h̄ agit ex neccitate nāe. ḡ ⁊ de⁹ crea
turas ꝓducit ſuā bōitatē cōicādo ꝑ neccitatē nāe. ¶ P̄. 2m
oīs ꝑfectio īferioris nāe a ꝑfectōe diue nāe deriuat̄. Sꝫ
ad ꝑfectionē nāe īferioris ꝑtinet:ꝙ ſua v̄tute aliqđ ſile
ſibi faciat ꝓducēdo effcm̄. ḡ multo forti⁹ de⁹ ſilitudineꝫ
ſue bōitatis creaturis cōicat nālr̄:⁊ nō volūtarie. ¶ P̄. 3m
oē agēs agit ſibi ſile. ḡ ſꝫ h̄ effcūs agit̄ a cā agēte:ꝙ eius
ſilitudinē hꝫ. Sꝫ creatura hꝫ ſilitudinē dei q̄ꝫtū ad ea q̄
ad dei nāꝫ ꝑtinēt. ſ. q̄ꝫtū ad eē:⁊ bonitatē ⁊ vnitatē:⁊ alia
hm̄:nō ſolū q̄ꝫtū ad ea q̄ ſūt in volūtate vl̄ in ītellectu: ſic
artificiata ſunt ſilia artifici q̄ꝫtū ad formā artis:nō q̄ꝫtū
ad nām artificis:ꝑꝑ qđ volūtarie ⁊ nālr̄ ab artifice ꝓce
dunt. ḡ creature ꝓcedūt a deo ꝑ v̄tutē nāe diue:⁊ nō per
volūtatē. ¶ Sꝫ dices ꝙ ſilitudinē nālium attributoꝝ
cōicat creatur̄ diua volūtas. ¶ Sꝫ ꝯ. Silitudo nāe cōi 4m
cari nō pōt niſi ꝑ v̄tutē nāe. Sꝫ v̄t⁹ nāe in nulla re ſubia
cet volūtati. Un̄ ⁊ in deo gnō filij a p̄re:q̄ eſt nālis:nō fit
ꝑ iperiū volūtatis:nec ēt in hoib⁹ vires aīe vegetabilis
q̄ nāles dicunt̄:volūtati ſubdunt̄. ḡ nō pōt eē ꝙ volūta
te diua:ſilitudo nāliū attributoꝝ creatur̄ cōicet̄. ¶ P̄. 5m
Aug. dicit in li°. de doctria xpiana:ꝙ q̄ de⁹ bon⁹ eſt ſum⁹
Et ita bōitas di v̄r eē cā ꝓductōis creaturaꝝ. Sꝫ bōitas
eſt deo nālis. ḡ ⁊ flux⁹ reꝝ a deo eſt nālis. ¶ P̄. i deo idē 6m
eſt nā ⁊ volūtas. Si ḡ de⁹ ꝓducat res voluntarie:ſequet̄
ꝙ ꝓducat eas nālr̄. ¶ P̄. neccitas nāe ꝓuenit ex h̄ ꝙ nā 7m
imobilr̄ opat̄ idē niſi ipedimētū euenia̅t. Sꝫ maior eſt
imutabilitas dei:q̄ꝫ nāe īferioris. ḡ magis ex neceſſitate
de⁹ ꝓducit effcm̄ ſuū:q̄ꝫ nā inferior. ¶ P̄. opō dei eſt ei⁹ 8m
eēntia. Sꝫ eēntia ſua eſt ei nālis. ḡ nālr̄ opat̄ qcqđ opat̄
¶ P̄. ſꝫ phꝫ in 3°. ethi. Uolūtas ē finis:electio eoꝝ q̄ ſūt 9m
ad finem. ¶ Sꝫ in deo nō eſt aliqs finis cū ſit īfinit⁹. ḡ
nō agit ex volūtate:ſꝫ magis ex neccitate nāe. ¶ P̄. deus 10m
opat̄ inq̄ꝫtū eſt bon⁹: vt Aug. dicit. Sꝫ ipē ē bonū neccīū.
ḡ ex neccitate opat̄. ¶ P̄. oē qđ ē:vl̄ eſt ꝯtingēs vl̄ neccīū. xim
Neccīum v̄o eſt aliqđ triplr̄. ſ. ꝑ coactionē:ex ſuppōne: ⁊
abſolute. nō aūt pōt dici ꝙ ī deo ſit aliqđ polr̄ vl̄ ꝯtīgēs.
hoc.n. mutabilitati atteſtat̄: vt ꝑ phm̄ pꝫ in. ii°. meta:qꝛ
qđ ꝯtigit eē:ꝯtigit nō eē. Silr̄ nō ē ibi aliqđ neccīum per
coactionē:qꝛ nihil ibi eſt violentū nec ꝯ nām: vt dr̄ in 5°.
meta. Silr̄ nec neccīū ex ſupōne:qꝛ h̄ neccīū cāt̄ ex aliq
b⁹ cauſis ꝑſuppoſit̄:deo aūt nihil ē cā. Relīqt̄ ḡ ꝙ qcqđ
eſt in deo ſit neccīū abſolute. Et ita v̄r ꝙ res ex neccitate ī
eē ꝓducat. ¶ P̄. 2ª ad Thimo. 2. dr̄. De⁹ fidelis ꝑmanet 12m
⁊ ſeipm̄ negare nō pōt. Sꝫ cū ipſe ſit ſua bonitas: ſeipm̄
negaret ſi ſuā bonitatē negaret. Negaret autē ſuā boni
tatem ſi eā cōicādo nō diffunderet: cū hoc ſit proprium
bonitatis. ergo deus nō pōt nō ꝓducere creaturā: ſuam
bonitatē cōicādo. ergo ex neceſſitate ꝓducit:qꝛ nō poſſi
bile nō eſſe:⁊ neceſſe eſſe cōuertunt̄: vt pꝫ in. 2. ꝑhierme
nias. ¶ P̄. ſm Aug. p̄reꝫ gnāre filiuꝫ:eſt p̄rem dicere ſe 13m
ſuo verbo. Sꝫ Anſel. dicit ꝙ eodē verbo pater dicit ſe ⁊
creaturā. Cū ḡ gnō filij a patre ſit nālr̄:⁊ nō per imperiū
volūtatis:videt̄ ꝙ ēt creaturaꝝ ꝓductio. Nā apud deū
nō differt dicere ⁊ facere:cū ſcriptū ſit. Dixit ⁊ facta ſūt.
¶ P̄. omnis volens:de neceſſitate vult ſuū vltimū finē 14m
ſicut hō de neceſſitate vult eſſe beat⁹. Sꝫ vltim⁹ finis di
uine volūtatis eſt ſue bonitatis cōicatio. ꝓpter hoc eniꝫ

ꝓducit creaturas: vt suā bonitatē cōicet. ergo deus hoc de
15° necessitate vult. ergo et ex necessitate ꝓducit. ¶ P̄. sicut deus
est per se bonum: ita est per se necessarium. Sed in deo quia
est per se bonus: nihil est nisi bonū. ergo et similiter in eo nihil
16° est nisi necessariū. Et ita ex necessitate ꝓducit res. ¶ P̄.
voluntas dei est determinata ad vnum. scilicet ad bonum. Sed
natura ꝓpter hoc ex necessitate operatur: quia est determi
nata ad vnum. ergo et voluntas diuina ex necessitate ope-
17° ratur creaturas. ¶ P̄. pater virtute nature sue est prīci-
pium filij et spūsci: vt Hylarius dicit. Sed eadem nā que
est in patre et filio: est etiā in spiritu sancto: ergo eadē ratiōe
ipse spiritus scūs est principiū naturalr. Sed non est prīci-
pium nisi creature. ergo creatura naturaliter ꝓcedit a deo.
18° ¶ P̄. effectus ꝓcedit a causa agēte. ergo agēs nō compa
ratur ad effectū: nisi per hoc quod cōparatur ad actionē vel
operationē. Sed cōparatio oꝑationis vel actionis diui-
ne ad ipm est nālis: cū actio dei sit sua essentia. ergo simi
19° liter ad effectū cōparatur nāliter ꝓducēdo ipsum. ¶ P̄. a
per se bono: nō fit aliquid nisi bonum et bene. ergo et a per se
necessario nō fit aliquid nisi necessariū et necessario. Sed
deus est huiusmodi. ergo oīa ꝓcedunt ab ipso ex necessi
20° tate. ¶ P̄. cum id quod est per se sit prius eo quod est per ali-
ud: opz primū agens agere per suam essentiā. Sed sua eēn-
tia et sua natura idē est. ergo agit per naturam suam: et ita
nāliter creature ab eo ꝓcedunt.
3p̄. **Sed contra** est quod Hylarius dicit in li° de syno-
dis. oībus creaturis substantiam dei
volūtas attulit. Et ibidē. tales sunt creature quales de°
eas esse voluit. ergo deus ꝓducit creaturas per volunta
2° tem: nō per nature necessitatē. ¶ P̄. Aug°. in. ii° conf. ad
deū loquēs ait. Duo fecisti dn̄e. Unū ꝓpe te. scilicet angelum: et
aliud ꝓpe nihil. scilicet materiā. Neutrum tamē est de nā tua:
quia neutrū est quod tu es. Sed filius pro tāto naturalr a pa-
tre ꝓcedit: quia eandē habz naturā quā pater: vt Aug°. dic.
ergo creatura nō ꝓcedit a deo naturalr.
Rn̄o **Respōdeo.** dicendum quod absqz omni dubio tenēdum ē:
quod deus ex libero arbitrio sue volūta
tis creaturas in eē ꝓduxit nulla nāli necessitate. Quod pōt
Rō p° esse manifestū ad presens quattuor rōnibus. Quarum pria
est: quod opz dicere vniuersum aliquē finē hr̄e: alias oīa in
vniuerso casu acciderēt: nisi forte diceretur quod prime crea
ture non sunt ꝓpter finem: sed ex naturali necessitate:
posteriores vero creature sunt ꝓpter finē: sicut et Demo
critus ponebat celestia corpora esse a casu facta: inferio-
ra vero a causis determinatis. Quod iprobatur in scdo physico-
rū. per hoc: quod ea que sunt nobiliora: nō possunt esse min°
ordinata quam idigniora. Necesse est igitur dicere quod in ꝓdu-
ctione creaturarum a deo sit aliquis finis intētus. Inuenitur
aūt agere ꝓpter finē et voluntas et natura: sed aliter et alr.
Natura. n. cum nō cognoscat nec finē: nec rationē finis:
nec habitudinē eius quod est ad finē in finē: non pōt sibi ꝑ-
stituere finē: nec se in finē mouere aut ordinare vel diri
gere. Quod quidē cōpetit agēti per voluntatē: cuius est in-
telligere et finē: et oīa p̄dicta. vnde agens ꝑ volūtatem: sic
agit ꝓpter finē: quod prestituit sibi finē: et seipsum quodāmo
do in finē mouet: suas actiones in ipm ordinādo. Natu-
ra vero tēdit in finē: sicut mota et directa ab alio itelligēte
et volēte. Sicut pz in sagitta que tēdit in signum determi
natum ꝓpter directionē sagittātis. Et per hunc modum a
philosophis dicitur quod opus nature est opus intelligentie.
Semꝑ aūt quod est per aliud: est posterius eo quod est per se.
vnde opz quod primū ordinās in finē hoc faciat ꝑ volunta-
tē. Et ita deus per volūtatem creaturas in esse ꝓduxit: nō
per naturā. Nec est instantia de filio quod naturalr ꝓcedit
a patre: cui° generatio creationē p̄cedit: quia filius nō ꝓce-
dit vt ad finē ordinatus: sed vt oīum finis. Secūda vero rō Rō 2°
est: quia natura est determinata ad vnū. Cum aūt oē agēs
sibi simile ꝓducat: opz quod natura ad illā similitudinē tē-
dat ꝓducēdam: que est determinata in vno. Cum autem
equalitas ab vnitate causetur: inequalitas vero ex multitu-
dine: que vario modo se habz: rōne cuius nō est aliqd al-
teri equale nisi vno modo: inequale vero scdm multos gra-
dus: natura semꝑ facit sibi equale: nisi sit ꝓpter defectū
virtutis actiue vel receptiue siue passiue. Defectus autē
passiue potētie deo nō p̄iudicat: cum ipse māam nō requirat
Nec iterū virtus sua est deficiēs: sed infinita. vñ hoc solū
ab eo ꝓcedit naturalr: quod est sibi equale. scilicet filius. Creatu
ra vero que est inequalis: nō naturalr: sed ꝑ voluntatē ꝓ-
cedit. Sunt. n. multi gradus inequalitatis. Nec pōt dici
quod diuina virtus ad vnū determinetur tātū: cū sit infini-
ta. vñ cum diuina virtus se extēdat ad diuersos gradus
inequalitatis in creaturis constituēdos: quod in hoc gradu
determinato creaturā constituit ex arbitrio voluntatis
suis: nō ex naturali necessitate. ¶ Tertia ratio est: quia Rō 3°
cum omne agens agat sibi simile aliquo modo: oportet
quod effectus in sua causa aliqualiter preexistat. Omne au-
tem quod est in aliquo: est in eo per modum eius in quo est.
vnde cum ipse deus sit intellectus: creature in ipso intel
ligibiliter preexistunt. Propter quod dicitur Jo. i. quod fa
ctum est in ipso vita erat. Quod autē est in intellectu: nō
producitur nisi mediāte voluntate. voluntas enim est exe
cutrix intellectus: et intelligibile voluntatem mouet: et ita
oportet quod res create a deo: processerint per voluntatem.
¶ Quarta ratio est: quia scdm philosophum in 9° metaphi Rō 4°
sice: duplex est actio. Quedam que consistit in ipso agēte
et est perfectio et actus agētis: vt itelligere: velle: et huius-
modi. Quedam vero que egreditur ab agēte in patiens
extrinsecum: et est ꝑfectio et actus patiētis: sicut calefacere
re mouere et huiusmodi. Actio autē dei nō potest intelli-
gi ad modum huiusmodi secūde actionis: eo quod cū actio
sua sit eius essentia: nō egreditur extra ipsum. vnde opor
tet quod intelligatur ad modum prime actionis: que non est
nisi in intelligēte et volēte vel etiam sentiēte. Quod etiam
in deum nō cadit: quia actio sensus licz nō tēdat in aliquid
extrinsecum: est tamē ab actione extrinseci. Per hoc igi
tur deus agit quicquid extra se agit quod intelligit et vult.
Nec hoc generationi filij p̄iudicat que est naturalis: quia
huiusmodi generatio non intelligitur terminari ad ali-
quid quod sit extra diuinam eēntiam. Necessarium est igitur
dicere omnē creaturam a deo processisse ꝑ voluntatem:
et nō per necessitatem nature.
Ad primum ergo dicēdum quod similitudo Dio Ad p̄m
nysij est intelligenda quātum ad
vniuersitatē diffusionis. Sol enim in omnia corpora ra
dios effundit nō discernēdo vnum ab alio: et similr diui-
na bonitas. Non autē intelligit quātum ad priuationem
voluntatis. ¶ Ad 2m dicēdum quod ex ꝑfectione diuine na- 2°
ture est: quod virtute nature diuine: ipsius nature similitu-
do creaturis cōicetur. Nō tn̄ hec cōicatio fit per necessi-
tatē nature: sed per volūtatem. Et per hoc patz responsio 3°
ad 3m. ¶ Ad 4m dicendum quod natura nō subiacet voluntati in 4°
his que sunt intima rei. Sed quātum ad ea que sunt extra
rē nihil ꝓhibz nāam subijci volūtati. vñ et in motu locali
in aialib° nā musculorum et neruorum subiacet appetitui iꝑe-
ranti. vñ nec est icōueniēs si virtute nature diuine: crea
ture producātur in eē scdm arbitrium diuine voluntatis.
¶ Ad 5m dicendum quod bonū est ꝓpriū obiectū voluntatis. vñ 5°
bonitas dei inquātū ē ab ipso volita et amata: mediāte vo
luntate est creature cā. ¶ Ad 6m dicendum quod licz volūtas et nā 6°
put in deo sunt sint scdm rem idē: differunt tn̄ rōne: scdm quod

per ea diuersimode designat̄ respect⁹ ad creaturas. Nā
eniȝ importat respectū ad aliquid vnū determinate: nō
7m aūt volūtas. ¶ Ad 7m dōm φ nō est ex imobilitate natu
re solū φ aliquid ex necessitate ꝑducit: ȝ ex eius deter-
minatione ad vnū: que nō cōpetit diuine voluntati: lȝ in
8m ea sit imutabilitas sūma. ¶ Ad 8m dōm φ licȝ opatio di
naturalr̄ ei cōpetat: cuȝ sit eius natura vl' eēntia. Effect⁹
tn̄ creature opationē cōsequitur: que ꝑ modū itelligēdi
cōsideratur: vt principiū volūtatis: sicut ꝛ effectus cale-
9m factionis sequit̄ fm modū caloris. ¶ Ad 9m dōm φ licȝ
deus sit infinitus: est tn̄ finis ad quē oīa ordinant̄. Non
eniȝ est ifinitus priuatiue: sicut ifinitū est passio quātita
tis: que nata est habere finem. hoc eniȝ modo finis neqȝ
infinitus neqȝ finitus est. Dicit̄ autē infinitus negatiue:
10m q2 nullo modo finitur. ¶ Ad 10m dōm φ lȝ deus operet̄
inquātuȝ est bonus: ꝛ bonitas ei necessario insit: nō tn̄ se-
quitur φ de necessitate opetur. Bonitas. n. mediāte vo-
luntate opatur: inquātuȝ est eius obiectū vel finis. volū
tas autē nō necessario se hȝ ad ea que sunt ad fineȝ: lȝ re-
11m spectu vltimi finis necessitatē habeat. ¶ Ad 11m dōm φ
quātuȝ ad id qd̄ in ipso deo est: nō pōt attēdi aliq̄ possibi
litas: ȝ sola neccitas nālis: ꝛ absoluta. Respcū vō creatu-
re pt ibi ꝯsiderari pōitas: nō fȝ pōȝ passiuā: ȝ fȝ potētiā
12m actiuā: que nō limitatur ad vnū. ¶ Ad 12m dōm φ si de⁹
hoc modo suā bonitatē negaret φ aliquid cōtra suaȝ bo
nitatē faceret: vl' in quo sua bonitas nō exprimeret̄: seq̄-
retur per impossibile φ negaret seipsum. Nō aūt hoc se-
queret̄: si ēt nulli bonitatē suā cōicaret. Sue. n. bonitati
13m nihil deperiret si cōicata nō esset. ¶ Ad 13m dōm φ licet
ipm verbū dei naturalr̄ a patre oriatur. nō tn̄ opȝ φ crea
ture nāliter ꝑcedāt a deo. Hoc autē modo pater verbo
suo creaturas dicit: sicut in ipso patre sunt. In quo qdeȝ
14m sunt nō vt per necessitatē ꝑducēde: ȝ ꝑ volūtatē. ¶ Ad
14m dōm φ cōicatio bonitatis nō est vltimus finis. Sȝ
ipsa diuina bonitas: ex cuius amore est φ de⁹ eā cōicare
vult. Nō. n. agit ꝑpter suā bōitateȝ q̄si appetēs qd̄ nō hȝ
ȝ q̄si volēs cōicare qd̄ hȝ: q2 agit eā nō ex appetitu finis:
15m ȝ ex amore finis. ¶ Ad 15m dōm φ sic in deo nihil ē nisi
bonū: ita i eo nihil ē nisi neccīuȝ. Nō tn̄ opȝ φ qcqd ē ab
16m eo ꝑcedat ꝑ neccitatē. ¶ Ad 16m dōȝ φ volūtas dei: sicut
dcm̄ est nālr̄ fertur in suā bonitatē. vnde nō pōt velle ni
si id qd̄ est ei cōueniēs. s. bonū. Nō tn̄ dterminat̄ ad hoc
vel illud bonū. Et ideo nō oȝ φ bona que sunt ab eo ꝑce
17m dant per neccitatē. ¶ Ad 17m dōȝ φ lȝ eadē natura sit pa
tris: ꝛ fi. ꝛ spūs scī: non tn̄ eūdē modum existēdi habȝ in
trib⁹. Et dico modū existēdi fm relationē. In patre eniȝ
est vt nō accepta ab alio. In filio vō ē vt a patre accepta.
vnde nō opȝ φ qcquid cōuenit patri virtute nature sue:
18m cōueniat filio vl' spiritui sancto. ¶ Ad 18m dōm φ effcūs
seqtur ab actione fm modū pncipij agēdi. vnde cū ꝑ mo
duȝ intelligēdi: actiōis diuine pncipiū: ꝑut respicit crea
turā cōsideretur diuina volūtas: q̄ ad creaturā nō hȝ ne-
cessariaȝ habitudinem: nō opȝ φ creatura ꝑcedat a deo
per neccitatē nature: licȝ ipsa actio sit dei essentia vel na-
19m tura. ¶ Ad 19m dōm φ creatura assimilatur deo quātuȝ
ad generales cōditiones: nō aūt quātū ad modū partici
pādi. Alio. n. modo eē est in deo ꝛ in creatura: ꝛ silr̄ boni-
tas. vnde lȝ a pmo bono sint oīa bona: ꝛ a pmo ente sint
oīa entia: nō tn̄ a sūmo bono sunt oīa sūme bona: nec ab
20m ente neccio sunt oīa per necessitatē. ¶ Ad 20m dōm φ vo
luntas dei est eius essentia. vnde hoc qd̄ agit per volun
tatem non remouet quin per essentiam suam agat. Non
enim est voluntas dei: aliqua intentio addita diuine
essentie: sed ipsa essentia.

¶ Utruȝ ab vno pmo possit ꝑcedere multitudo.

Sextodecimo queri𝑡̄. Utrū ab vno
primo possit procede
re multitudo. ¶ Et videtur φ nō. Sicut i. n. 1m
deus est per se bonuȝ: ꝛ per consequens sum-
muȝ bonum: ita est per se ꝛ sūme vnuȝ. Sed
ab eo inquātum est bonum: nō potest procedere nisi bo-
num. ergo nec ab eo procedere potest nisi vnum. ¶ Pre 2m
terea. sicut bonum conuertitur cum ente: ita ꝛ vnuȝ. Sȝ
in his que sunt entia oportet attendi assimilationē crea-
ture ad deum: vt supra dictuȝ est. ergo sicut in bonitate:
ita ꝛ in vnitate oportet deo creaturam assimilari: vt scȝ
sit vna ab vno. ¶ Preterea. sicut bonuȝ ꝛ malum oppo- 3m
nuntur priuatiue si cōmuniter accipiātur: licet sint con-
traria prout sunt habituum differētie: ita vnum ꝛ multa
opponunt̄ priuatiue: vt pȝ in. 10. meta'. Sed malitiā nul
lo modo dicim⁹ a deo ꝑcedere: ȝ ex defectu causaꝝ secū
darum eam icidere. ergo nec debȝ poni φ multitudinis
deus sit causa. ¶ P̄. opȝ ꝑportionaliter accipere causas 4m
ꝛ causata: quia videlicȝ singularia sunt cā singularium: ꝛ
vniuersalia vniuersaliuȝ: vt patȝ per phm 2°. physicorū.
Sed deus est causa maxime vl'is. ergo suus ꝑprius effe
ctus est effectus: maxime vl'is. s. eē. Sȝ ex hoc φ res hnt
eē nō est multitudo: cū multitudinis sit cā diuersitas vl'
differētia. In eē vō oīa ꝯueniūt. g̃ multitudo nō est a dō.
ȝ ex causis scdis: ex qbus causant̄ pticulares reꝝ ꝯditio
nes fm quas ēt differūt. ¶ P̄. vniuscuiusqȝ effectus est 5m
aliquā ꝑpriaȝ causam accipere. Sȝ impossibile est vnū
esse ꝑpriam multorum. ergo impossibile est φ vnum sit
causa multitudinis. ¶ Sȝ dice. φ h̄ tenet in causis na-
turalibus: nō in causis volūtarijs. ¶ Sȝ contra. artifex 6m
est cā artificij per volūtatē. procedit autē artificiatū ab
artifice fm propriā formaȝ illius artificiati: que est in ar
tifice. ergo ēt in volūtarijs effectus quilibȝ requirit pro-
priaȝ causam. ¶ P̄. opȝ eē conformitatē inter causam ꝛ 7m
effectum. Sed deus est oio vnus ꝛ simplex. ergo in crea
tura que est eius effect⁹: nec multitudo: nec compositio
debȝ inueniri. ¶ Preterea. diuersorum agētiuȝ nō pōt 8m
eē ideȝ effectus imediate: sed sicut cā appropriatur effe-
ctui: ita effectus cause. ergo nec eiusdē cause possunt esse
plures imediate effectus: ꝛ sic idē qd̄ prius. ¶ P̄. in deo 9m
est eadē potētia generādi. spirādi. ꝛ creandi. Sed poten
tia generandi nō est nisi ad vnum: similr̄ nec potētia spi
randi: q2 in trinitate non pōt eē nisi vnus filius ꝛ vn⁹ spi
ritus. s. ergo ꝛ potētia creandi terminatur tm̄ ad vnum.
¶ Sed dice. φ vniuersitas creaturaꝝ est quodāmodo
vnuȝ fȝ ordinē. ¶ Sȝ contra. effectū opȝ assimilari cāe. 10m
Sȝ vnitas dei nō est vnitas ordinis: q2 in deo nō est pri⁹
ꝛ posterius: nec superius ꝛ inferius. ergo nō sufficit vni-
tas ordis ad h̄ φ ab vno deo plura possint educi. ¶ P̄. 11m
vnius simplicis nō est nisi vna actio. Sed ab vna actio-
ne non est nisi vnus effectus. ergo ab vno simplici nō po
test procedere nisi vnus effectus. ¶ P̄. creatura proce- 12m
dit a deo nō solum sicut effectus a causa efficiēte: ȝ etiā
sicut exemplatuȝ ab exemplari. Sed vnius exēplati est
vnuȝ exēplar ꝑpriuȝ. ergo a deo nō potest procedere nisi
vna creatura. ¶ Preterea. deus est causa reꝝ per itelle- 13m
ctum. Agens autē per intellectū agit per formaȝ sui itel-
lectus. Cuȝ igitur in diuino intellectu nō sit nisi vna for-
ma: videt̄ φ ab eo nō possit ꝑcedere nisi vna creatura.
¶ Sȝ dice. φ licȝ forma diuini itellectus sit vna fm rē
que est eius eēntia: tn̄ attenditur ibi quedam pluralitas
fȝ diuersos respectus ad creaturas diuersas: ꝛ sic est ibi
pluralitas rationis. ¶ Sed cōtra: aut isti respectus plu 14m
res sunt in intellectu diuino: aut sunt solum in ratiōe no
stra. Si pmo mō. ergo sequit̄ φ in intellectu diuino erit

pluralitas:⁊ nõ sũma simplicitas. Si secundo modo. se-
quitur ꝙ deus non ꝓducat creaturas diuersas nisi me-
diante rõne nostra: ex quo oportet ꝙ diuersas creaturas
ꝓducat per diuersos respectus ad creaturas q̇ non sunt
nisi in rõne nostra:⁊ sic habet̃ ꝓpositum. s. ꝙ a deo ime-
15 diate nõ ꝓcedat multitudo. ¶ P̃. deꝰ ꝑ apprehẽsionem
intellectꝰ sui res in esse ꝓducit. Sꝫ in eo nõ est nisi vna
apprehẽsio: qꝛ suus itellectꝰ est eius essentia: que est vna:
16 ergo nõ ꝓducit nisi vnã creaturã. ¶ P̃. illud qd̃ non hꝫ
esse nisi in rõne: nõ est creatũ a deo: qꝛ hꝫ vident̃ eẽ q̃dã
vana vt chimera ⁊ hꝫ. Sꝫ silitudo nõ est nisi in rõne. si-
gnificat̃. n. per abstractionẽ a multis: ꝙ in reꝝ nã nõ iue
17 nitur. ergo deꝰ nõ est cã multitudinis. ¶ P̃. sꝫ platonẽ
optimi est optima adducere. Sꝫ optimũ nõ põt esse nisi
vnũ. Cũ igit̃ deꝰ sit optimꝰ ab eo nõ põt ꝓduci nisi vnuꝫ.
18 ¶ P̃. vnusq̇sq; agẽs ꝑꝑ finẽ: facit effectũ suũ ꝓpingorẽ
fini quãtũ põt. Sed deꝰ ꝓducẽdo creaturã ordinat eã in
finẽ. g̊ facit eã ꝓpingssimã fini quãtũ põt. Sed hoc non
põt nisi vno modo fieri. g̊ deꝰ nõ ꝓducit nisi vnã creatu-
19 rã. ¶ P̃. iniustũ est ꝙ aliq̇s ineq̃lia aliq̇bus tribuat: nisi
aliq̃ ineq̃litate circa eos ꝑcedẽte vel meritoꝝ vl̃ q̃rũcũ-
q; cõditionũ diuersaꝝ. Sꝫ operationẽ diuinã nõ ꝑcedit
aliqua diuersitas: alias ipse nõ esset ꝑma cã oiuꝫ. g̊ in pri
ma reꝝ creatiõe nõ dedit creaturis ineq̃lia dona. Sꝫ di
uersitas creaturaꝝ ⁊ multitudo attẽdit̃ sm̃ hoc ꝙ plus
vel minꝰ recipiũt de donis diuis: vt pꝫ in 4.° ca. cel. hier.
ergo in ꝑma reꝝ creatiõe deꝰ multitudinem nõ ꝓduxit.
20 ¶ P̃. deus creaturis cõicat suã bonitatẽ quãtũ capaces
sunt. Sed nã superioꝝ creaturaꝝ capax fuit hꝫ ꝑfectio-
nis ⁊ dignitatis: vt essent cãe iferioꝝ creaturaꝝ. Id eniꝫ
qd̃ est perfectiꝰ põt agere in id qd̃ est eo iperfectiꝰ: ⁊ cõi-
care ei suã ꝑfectionẽ. ergo vĩ ꝙ deus creaturas iferiores
mediãtibꝰ supioribꝰ ꝓduxit: ⁊ ita ipse imediate nõ ꝓdu-
21 xit nisi vnã creaturã aliq̃s supiorem: q̃cũq; sit illa. ¶ P̃.
quãto aliquae forme sunt magis imãles: tãto sunt magis
actiue: vtpote. magis a potẽtia separate. vnũqd̃q;. n. agit
sm̃ ꝙ est in actu: nõ sm̃ ꝙ est in potẽtia. Sꝫ forme rerũ
que sunt in mẽte ãgeli: sunt magis imãles q̃ forme que
sunt in rebꝰ nãlibus. Cũ ergo forme nãles sint cause for-
maꝝ sibi similiuꝫ: vĩ ꝙ multo fortius forme que sunt in
mẽte angeli ꝓduxerint formas reꝝ naturaliũ sibi simi-
les. Diuersitas aũt reꝝ: ⁊ per cõsequẽs multitudo est ex
forma. ergo videt̃ ꝙ multitudo non ꝓcesserit a deo: nisi
22 mediãtibꝰ superioribus creaturis. ¶ P̃. quicquid deus
facit est vnũ. ergo ab eo nõ est nisi vnũ. Et ita ipe nõ erit
cã multitudinis. ¶ P̃. deus nõ intelligit nisi vnũ: qꝛ ni-
23 hil intelligit extra se: vt ꝓbatur in. xii.° metaphysice. Sed
ipse est cã reꝝ per intellectũ suũ. ergo ipse nõ causat nisi
24 vnum. ¶ P̃. Ansel. dicit. ꝙ creatura in deo est creatrix
essentia. Sed creatrix essentia est tm̃ vna. ergo ⁊ creatu-
ra in deo est tm̃ vna. Sed hoc modo creatur creatura a
deo sm̃ ꝙ in ipso ꝑcessit. ergo a deo nõ est nisi vna tãtuꝫ
creatura: ⁊ sic a deo nõ ꝓcedit multitudo.

3p. **Sed contra** est qd̃ dr̃ Sap. xi.° Oĩa in numero ⁊ põdere ⁊ mensura disposuisti dñe.
Sed numerus non est sine multitudine. g̊ a deo ꝓcedit
2. multitudo. ¶ P̃. virtus dei ꝑcedit ṽtutẽ cuiuslꝫ alteriꝰ
rei. Sed vnũ pũctũ põt eẽ ꝑncipiũ multaꝝ lineaꝝ. ergo
sic deus q̃uis sit vnꝰ põt esse ꝑncipiũ creaturaꝝ multa-
3. rum. ¶ P̃. illud qd̃ est ꝓpriuꝫ vni inquãtuꝫ est vnũ: ma
xime cõpetit ei qd̃ est maxime vnũ. Sed ꝓpriũ est vni-
tatis qd̃ sit multitudinis ꝑncipiuꝫ. ergo hoc maxime cõ
petit deo qd̃ est sũme vnuꝫ: qd̃ ab eo multitudo ꝓcedat.
4. ¶ P̃. Boeꝰ dicit. in ꝑncipio arismetrice: ꝙ sm̃ exẽplar
numeri deus res in esse ꝓduxit. Sed exẽplatuꝫ exẽpla-
ri cõformatur. ergo ꝓducit res sub multitudine ⁊ nume
ro. ¶ P̃. in psal. dicitur. Omnia in sapiẽtia fecisti. Sed 5.
cum sapientis sit ordinare: oportet ea que per sapientiaꝫ
fiunt ordinẽ habere: ⁊ per ꝯsequẽs multitudinẽ. ergo re
rum multitudo a deo processit.

Respondeo. dicendum ꝙ multa nõ posse proce- Rño
dere ab vno principio imediate et
ꝓprie: videtur esse ex determinatione cause ad effectuꝫ:
ex qua videt̃ debitũ ⁊ necessariuꝫ: vt si est talis causa ta-
lis effectus ꝓueniat. Cause autẽ sunt quatuor. quarum
due. s. materia ⁊ efficiẽs precedunt causatũ sm̃ esse iter-
dum. Finis vero ⁊si nõ sm̃ esse: tamẽ sm̃ intẽtionẽ. For
ma vero neutro modo sꝫ ꝙ est forma: quia cuꝫ per eam
causatum esse habeat: esse eius simul est cũ esse causati.
Sed inquãtuꝫ etiaꝫ ipsa est finis precedit in intentione
agentis. Et quãuis forma sit finis operationis ad quem
operatio agẽtis terminatur: nõ tamẽ omnis finis est for
ma. Est enim aliquis finis intẽtionis preter fineꝫ opera
tionis: vt patꝫ in domo. Naꝫ forma eius est finis termi-
nans operationẽ edificatoris. nõ tamẽ ibi termiatur in-
tentio eius: sed ad vlteriorẽ finẽ: que est habitatio: vt sic
dicatur ꝙ finis operationis est forma domus: intentio-
nis vero habitatio. Debitũ igitur essendi tale causatum
nõ põt esse ex forma inquãtuꝫ est forma: quia sic cõcomi
tatur causatũ. Sed vel ex virtute cause efficiẽtis: vel ex
mã: vel ex fine: siue sit finis itẽtionis: siue finis opatio-
nis. Non potest autẽ dici in deo ꝙ effectus eius habeat
debitũ essendi ex materia. Naꝫ cũ ipse sit totiꝰ esse actor:
nihil quolibet modo esse habẽs presupponit̃ eius actio-
ni: vt sic ex dispositione mãe necesse sit dicere talem vel
taleꝫ eius esse effectũ. Similiter nec ex potẽtia effectiua
Nam cuꝫ eius actiua potẽtia sit infinita: nõ terminatur
ad vnũ nisi ad id qd̃ esset equale sibi: qd̃ nulli effectui cõ
petere potest. vnde si inferiorẽ sibi effectuꝫ ꝓducere sit
necesse: potẽtia sua inquãtum in se est nõ terminatur ad
hunc vel illũ distãtie graduꝫ: vt sic debitũ sit ex ipsa vir
tute actiua talem vel talẽ effectũ ꝓduci. Similiter nec
ex fine intẽtionis. Hic eniꝫ finis est diuina bonitas: cui
nihil accrescit ex effectuũ productione. Nec iterum per
effectus potest totaliter representari: vel eis totaliter cõ
municari: vt sic possit dici ꝙ debituꝫ sit talem vel taleꝫ
dei effectuꝫ esse: vt totaliter diuinã bonitateꝫ participet:
sed possibile est effectũ multis modis eam participare.
vnde nullius eoruꝫ necessitas est ex fine. Sic ex fine ne-
cessitas sumitur quãdo intẽtio finis cõpleri non potest:
vel oĩno: vel conuenienter: nisi hoc vel illo existente. Re-
linquitur igitur ꝙ debituꝫ in operibus diuinis esse non
potest nisi ex forma: que est finis operationis. Ipsa eniꝫ
cum nõ sit infinita habet determinata principia: sine q̇-
bus esse nõ potest: ⁊ determinatuꝫ modum essendi. vt si
dicamus ꝙ supposito ꝙ deus intendat homineꝫ facere
necessariũ est: ⁊ debituꝫ ꝙ animaꝫ rationalẽ ei conferat:
⁊ corpus organicuꝫ: sine q̇bus homo esse nõ põt. Et simi-
liter possumꝰ dicere in vniuerso. Qꝛ enim deus tale vni-
uersum constituere voluerit: nõ est necessariuꝫ neq; de-
bituꝫ: neq; ex fine. neq; ex potẽtia efficientis neq; mate-
rie: vt ostensum est. Sed supposito ꝙ tale vniuersum ꝓ-
ducere voluerit: necessarium fuit ꝙ tales ⁊ tales creatu
ras ꝓduxerit: ex quibus talis forma vniuersi consurge-
ret. Et cuꝫ ipsa vniuersi perfectio: ⁊ multitudinem ⁊ di-
uersitatem rerum requirat: quia in vna earum inueniri
nõ põt ꝓpter recessuꝫ a cõplemẽto bonitatis ꝑme: neces-
se fuit ex suppositiõe forme intẽte ꝙ deus multas crea-
turas ⁊ diuersas ꝓduceret: quasdã simplices: quasdã cõ
positas: ⁊ quasdã corruptibiles: ⁊ quasdã icorruptibiles.

p⁹ error phoꝝ. ¶ Hoc autem quidam philosophi nō cōsiderantes: di-
uersimode a veritate deuiauerunt. Quidam nanq; non
intelligentes deum vniuersi esse auctorem: posuerunt
materiā non ab alio existentem: ⁊ ex eius necessitate re-
rum diuersitatem ꝓduci: vel sꝫ raritatem vel ſm spissi-
tudinē mãe res diuersificãtes: vt antiq̃ssimi nãliū pho-
rū: q tm̃ cām mãlē ꝑceperunt: vel ſm actionē alicui⁹ cāe
efficiētis: que ſm diuersitatē mãe diuersos effect⁹ ꝓdu-
cebat: sicut Anax. posuit itellectū diuinuꝫ: q diuersas res
ꝓducebat eas a ꝯmixtiōe mãe segregãdo: ⁊ sicut Empe.
qui per amicitiā ⁊ litē: ſm diuersitatē mãe: diuersos esse
reprob⁹ ctus: vario mō distinctos vł ꝯiūctos ponebat. Quoꝝ fal-
sitas appet ex duob⁹. Prio ex hoc ꝙ nō ponebant oē eē
a pmo ⁊ sūmo ēte effluere: qđ in alia q̄ōne est osīsuꝫ. Se-
cundo. q2 sꝫ eos sequebaꝛ ꝙ partiū vniuersi distictio: ⁊
eaꝝ ordo: eēnt a casu: q2 sic necesse erat ꝓꝑ mãe necītatē
2⁹ error ¶ Alij plalitatē reꝝ ⁊ modos diuersos caꝝ: ex necītate
cāe efficiētis ponebāt: sicut Auic. ⁊ ei⁹ sequaces. Posuit
eniꝫ ꝙ pmū ens inq̃tū itelligit seipm ꝓducit vnum tm̃
causatū: qđ est itelligētia pma: quā necesse erat a simpli-
citate pmi entis deficere: vtpote inq̃tū potētialitas ice-
pit admisceri actui: inq̃tū ab alio esse recipiēs nō est suū
esse: sed quodāmō potētia ad illud. Et sic inq̃tū itelligit
pmū ens: ꝓcedit ab ea alia itelligētia ea iferior. Inq̃tuꝫ
vero itelligit potētiā suā: ꝓcedit ab ea corpus celi qđ mo-
uet. Inq̃tū vero itelligit actū suū: ꝓcedit ab ea aīa celi
pmi. Et sic ꝯñr multiplicanꝛ per multa media res diuer-
reprob⁹ se. Sꝫ hec ēt positio stare nō potest. Prio q2 ponit poten-
tiā diuinā termiari ad vnū effectū: qui est itelligētia pri-
ma. Scđo q2 ponit alias substātias ꝑter deum esse alia-
rū creatrices: qđ eē impossibile in alia q̄ōne ostensuꝫ est.
Sequitur ēt ad hāc positionē: sicut ⁊ ad pmas ꝙ decor
ordinis vniuersi sit casualis: ex quo reꝝ diuersitatē non
ascribit intētioni finis: sed terminationi potentiaꝝ acti-
3⁹ error uaꝝ ad suos effect⁹. ¶ Alij vō circa debitum cāe finalis
errauerūt: sicut Plato ⁊ ei⁹ sequaces. Posuit. n. ꝙ bōita-
ti dei ab eo itellecte ⁊ amate debitū esset tale vniuersuꝫ
ꝓducere: vt sic optim⁹ optimū ꝓduceret. Qđ q̄deꝫ pōt eē
veꝝ: si solū quātū ad ea que sunt respiciam⁹: nō aūt si re-
spiciam⁹ ad ea que eē pñt. Hoc. n. vniuersum est optimū
eoꝝ que sunt. Et qđ sit sic optimuꝫ: ex sūma dei bonitate
hꝫ. Nō tm̃ bonitas dei est ita obligata huic vniuerso: q̄n
melius vel min⁹ bonū aliud vniuersuꝫ facere potuisset.
4⁹ error ¶ Quidā ēt ōbitū cāe foꝛalis nō attēdētes: sꝫ solū debi-
tuꝫ diuine bonitatis errauerūt: sicut manichei: q cū cōsi-
derarēt deū esse optimum: crediderūt a deo esse tm̃ illas
creaturas: que iter alias sunt optime. s. spūales ⁊ incorru-
ptibiles. Corpalia vō ⁊ corruptibilia alteri attribuerunt
5⁹ error pncipio. Ex simili etiā fonte ꝓdijt Origeñ. erroꝛ: ꝫ huic
ꝯtrius. Cōsiderauit. n. deū esse optimū ⁊ iustū. vñ ab ipso
pmo fuisse cōditas optimas creaturaꝝ solas: ⁊ eq̄les exi-
stimauit. s. rōnales creaturas: q̄bus ex libero arbitrio di-
uersimode operātib⁹ in bonū vel in malū cōsecutū eē di-
cebat: vt diuersi gradus reꝝ in vniuerso ꝯstituerenꝛ. s.
illas rōnales creaturas: que ad deū ꝯuerse sūt in āgelicā
dignitatē eē ꝓmotas: ⁊ ſm diuersos ordines ꝓut magis
⁊ min⁹ meruerūt: econtrario vero ceteras rōnales: que ꝑ
liberū arbitriū peccauerūt in iferiora dicit esse ꝓlapsas
⁊ corporib⁹ alligatas: quasdā q̄dē soli lune ⁊ stellis: q̄ mi-
nus peccauerūt: q̄sdā vō corporib⁹ hoium: q̄sdā in demo-
reprob⁹ dictoꝝ. nes esse ꝯuersas. Uterq;. n. erroꝛ ordinē vniuersi ꝑterire
vł in sua cōsideratione: cōsiderando tm̃modo singulas
ꝑtes eius. Ex ipso. n. ordine vniuersi potuissꝫ eis rō appa-
rere: ꝙ ab vno pncipio nulla meritoꝝ dṽia ꝓcedēte: opor-
tuit diuersos gradus creaturaꝝ istitui: ad hoc ꝙ vniuer-
sum eēt cōpletū: repletāte vniuerso per multiplices ⁊ va-
rios modos creaturaꝝ: qđ in diuina bōitate simplr ⁊ in-
distincte pexistit: sicut ⁊ ipsa ꝑfectio dom⁹ ⁊ humani cor-
poris: diuersitatē partiū req̄rit. Neutꝝ aūt eoꝝ esset cō-
pletū: si oēs partes vni⁹ cōditionis existerent: sicut si oēs
ꝑtes hūani corporis eēnt oculus. Aliaꝝ. n. ꝑtiū deessent
officia. Et silr si oēs ꝑtes dom⁹ essent tectū: dom⁹ ꝯplemē-
tuꝫ ⁊ finē suū nō ꝯsequereꝛ: vt. s. ab ībrib⁹ ⁊ caumatibus
defendere posset. ¶ Sic igiꝛ dicēdū est ꝙ ab vno pmo Opiōis
multitudo ⁊ diuersitas creaturaꝝ ꝓcessit: nō ꝓꝑ mãe ne-
cessitatē: nec ꝓꝑ potētie limitationē: nec ꝓꝑ bōitateꝫ: nec
ꝓꝑ bōitatis obligationē: sꝫ ex ordine sapiētie: vt in diuer-
sitate creaturaruꝫ perfectio consisteret vniuersi.

Ad primū ḡ dōm. ꝙ sicut de⁹ est vn⁹: ita ⁊ vnū ꝓ-
duxit. Nō solū q2 vnūq̄dq; in se ē vnū: Ad pᵐ
sꝫ ēt q2 oīa quodāmodo sunt vnū ꝑfectū: que q̄dē vnitas
diuersitatē ꝑtiū req̄rit: vt osīsuꝫ est. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ ꝙ crea- 2⁹
tura assimilaꝛ deo in vnitate inq̃tū vnaq̄q; in se vna
est: ⁊ inq̃tū oēs vnū sunt vnitate ordinis: vt dictum est.
¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ malitia totalr in nō esse cōsistit: multi- 3⁹
tudo aūt causaꝛ ex ente. Ipsa. n. differētia ꝑ quā entia di-
uidunꝛ adinuicē: quoddā ens est. vñ deus non est actor
tendēdi ad nō eē: sꝫ est oīs eē actor: nō est pnᵐ malitie: sꝫ
est pnᵐ multitudinis. Sciēdum aūt ꝙ duplex est vnuꝫ:
qđdā. s. qđ ꝯuertiꝛ cuꝫ ente: qđ nihil addit supra ens nisi
indiuisionē: ⁊ h vnū ꝑuat multitudinē: inq̃tuꝫ multitu-
do ex diuisiōe causatur. Nō q̄dem multitudinē extrise-
caꝫ quā vnū ꝯstituit: sicut ꝑs. Sed multitudinē itrisecā
que vnitati opponiꝛ. Nō. n. ex h qđ aliq̄d dr̃ eē vnuꝫ: ne-
gatur q̄n aliq̄d sit extra ipm qđ cū eo ꝯstituat multitudi-
nē: sꝫ negaꝛ diuisio ipsi⁹ in multa. Aliud vero vnū est qđ
est pnᵐ numeri: qđ supra rōnē entis addit mēsurationeꝫ.
Et hui⁹ vnius multitudo est ꝑuatio: q2 numerus fit ꝑ di-
uisionē cōtinui. Nec tm̃ multitudo ꝑuat vnitateꝫ totalr:
cū diuiso toto adhuc remaneat pars idiuisa: sꝫ remouet
vnitatē toti⁹. Sꝫ malitia quātū est in se remouet bonita- 4⁹
tē: nullo mō eā ꝯstituēs: nec ab ea ꝯstituta. ¶ Ad 4ᵐ di-
cenduꝫ ꝙ ens alio modo se habet ad ea que sub ente cō-
tinentur ⁊ alio modo animal vel quodlibet aliud genus
ad species suas. Species enim addit super genus: vt ho-
mo supra aīal: differētiam aliquā que est extra essentiaꝫ
generis. Animal enim nominat tantū naturā sensibileꝫ
in qua rōnale nō cōtinetur. Sed ea que continentur sub
ente nō addunt aliquid supra ens qđ sit extra essentiam
eius. vnde non oportet ꝙ illud qđ est causa animalis in-
quantū est animal: sit causa rationalis inquātum huius-
modi. Oportet autē illud qđ est causa entis inquantum
est ens: esse causaꝫ: omniū differentiaꝝ entis: ⁊ per conse- 5⁹
quens totius multitudinis entiuꝫ. ¶ Ad q̄ntū dicēduꝫ.
ꝙ appropriatio cause ad effectuꝫ attēditur ſm assimila-
tioneꝫ effectus ad causaꝫ. Assimilatio auteꝫ creature ad
deum attēditur ſm hoc ꝙ creatura implet id qđ de ipsa
est in intellectu ⁊ volūtate dei. Sicuti artificiata similā-
tur artifici inquantum in eis exprimitur forma artis: et
ostenditur voluntas artificis de eorum constitutione.
Nā sicut res naturalis agit per formaꝫ suam: ita artifex
per suuꝫ intellectum ⁊ voluntatem. Sic igitur deus pro-
pria causa est vniuscuiusq; creature: inquantum intelli-
git ⁊ vult vnāquāq; creaturā eē. Qđ aūt dr̃ idē non posse
esse pluriū ꝓpriū: intelligēduꝫ est q̄n fit ꝓpriatio ꝑ ade- 6⁹
quationē: qđ in ꝓposito nō ꝯtingit. ¶ Ad 6ᵐ dicendum. 7ᵐ
ꝙ solutio patet ex dictis. ¶ Ad 7ᵐ dicendum. ꝙ licet sit
quedā similitudo creature ad deū: nō tm̃ est adequatio.
vnde nō oꝫ ꝙ si vnitas dei caret oī multitudine ⁊ ꝯposi-
tione: ꝙ ꝓpter hoc oporteat talē esse creature vnitatem.

8m ¶ Ad 8m dōm q̄ lz effect⁹ nō possit excedere cām suā: tn̄
cā pōt excedere effectū. Et iō licz ab vna cā possint pce-
dere plures effect⁹: tn̄ nō pōt vnus effectus a plurib⁹ cau
9m sis imediate pcedere. ¶ Ad 9m dōm q̄ lz eadē sit poten
tia in deo generādi ⁊ creādi sm rē: non tn̄ idē respect⁹ in
vtraqz cōnotat. Sz potētia generādi cōnotat respectuz
ad id qd̄ pcedit p nāz: ⁊ iō oz tm̄ vnū eē. Sz potētia creā
di iportat respectū ad id qd̄ pcedit p volūtatē. vn̄ nō oz
10m q̄ sit vnū. ¶ Ad 10m dōm. q̄ nō oz sicut dictū est vniuf-
modi vnitatē eē in creatura: ⁊ in deo: lz creatura deum
11m in vnitate imitetur. ¶ Ad 11m dōz. q̄ q̄uis actio dei sit
vna ⁊ simplex: q2 est eius eēntia: nō tn̄ oz q̄ sit vn⁹ tm̄ ef-
fectus: sz multi: q2 ex actione diuina pcedit effect⁹ sz or-
12m dinez sapiētie ⁊ arbitriū volūtatis. ¶ Ad 12m dōz. q̄ qn̄
exēplatū pfecte repn̄tat exēplar ab vno exēplari: nō est
nisi vnū exēplatū: nisi p accidēs: inquātū exēplata mālr
distiguunt. Creature vō nō pfecte imitant suū exēplar:
vn̄ diuersimode pn̄t ipm imitari: ⁊ sic eē diuersa exēpla-
ta. pfect⁹ aūt modus imitādi est vn⁹ tm̄. Et pp hoc filius
13m qui pfecte imitat̄ prē: nō pōt eē nisi vn⁹. ¶ Ad 13m dōz.
q̄ lz forma itellect⁹ diuini sit vna tm̄ sm rē: est tn̄ multi-
plex rōne sm diuersos respect⁹ ad creaturā: put. s. intelli
gunt̄ creature diuersimode formā diuini itellect⁹ imita
14m ri. ¶ Ad 14m dōm. q̄ isti diuersi respect⁹ ad creaturā nō
solū sunt in itellectu nr̄o: sz et̄ in itellectu diuino. Nec tn̄
diuersa aliq̄ sūt in itellectu diuino: in q̄bus de⁹ itelligat:
q2 itelligit tm̄ vno qd̄ est sua eēntia: sz sūt ibi mlta: vt ab
ipso itellecta. Sicut. n. nos itelligim⁹ q̄ creatura pt deū
multiplr imitari: ita ⁊ de⁹ h̄ intelligit: ⁊ per ɔn̄s itelligit
15m diuersos respect⁹ creature ad deū. ¶ Ad 15m dōz. q̄ sicut
deus vno itelligit oīa: ita et̄ ⁊ per vnā apprehēsionē. Nā
actus itellect⁹ oz eē vnū vl' multos: sm vnitatē vl' multi-
16m tudinē pncipij quo itelligit̄. ¶ Ad 16m dōz. q̄ lz multitu-
do pter multa nō fit nisi in rōne: multitudo tn̄ in multis:
est et̄ in rex nā. Sicut et̄ aīal cōe non est nisi in rōne: nā
tn̄ aīalis est in singularib⁹. Et pp h̄ multitudinē: ⁊ aīalis
17m nāz oz reducere in deuz: sicut in cām. ¶ Ad 17m dōm. q̄
vniuersuz qd̄ est a deo pductū: est optimū respectu eox
18m que sūt: nō tn̄ respectu eox: que de⁹ facere pōt. ¶ Ad 18m
dōm. q̄ rō illa tenet: qn̄ id qd̄ est ad finē pōt totalr ⁊ pfe
cte ɔseq̄ finē per modū adequationis: qd̄ in pposito nō
19m ɔtingit. ¶ Ad 19m dōm q̄ illa rō est Orig. nec h̄z magnā
efficaciā. Nō. n. est ɔ̄ iustitiaz q̄ ineqūlia cuilib⁹ dent̄: nisi
qn̄ alicui reddit̄ debitū: qd̄ in pma rex creatione nō pōt
dici. Qd̄. n. ex ppria liberalitate dat̄: pōt dari plus vl' mi
20m nus sm arbitriū dātis: ⁊ sm qd̄ ei⁹ sapiētia reqrit. ¶ Ad
20m dōm. q̄ lz creature alie sint angelo iferiores: tn̄ earū
pductio reqrit ifinitā virtutē pducētis: inquātū p crea
tionē pducunt̄ in esse: vtpote nō ex piacēti mā facte. Et
ideo oēs creature: que nō sunt facte ex preiacēti mā: opz
21m dicere imediate adeo eē creatas. ¶ Ad 21m dōm. q̄ cum
creatio terminet̄ ad eē tāq̄ ad ppriū effectū: ipole est di
cere: ea que a deo creant̄ ab angelis formas hr̄e: cū oē eē
22m sit a forma. ¶ Ad 22m dōm. q̄ lz qcqd deus facit in se sit
vnū: tn̄ hec vnitas vt dictū est nō remouet oēm multitu
23m dinē: sz manet illa cui⁹ vnū est ps. ¶ Ad 23m dōm. q̄ ver
buz ph̄i cū dicit q̄ de⁹ nihil itelligit extra se: nō est itelli-
gendū: q̄si de⁹ ea q̄ sunt extra ipm nō itelligat: sz quia illa
etiā que extra ipsuz sunt: nō ex se: sz in se intuetur: q2 per
24m eēntiā suā oīa alia cognoscit. ¶ Ad 24m dōm. q̄ creatu-
ra dicit̄ eē in deo duplr. vno modo sicut in cā gubernan
te ⁊ ɔseruāte esse creature. Et sic presupponitur esse crea
ture distinctū a creatore ad hoc q̄ creatura a deo esse di-
catur. Nō enim itelligitur creatura ɔseruari in esse: nisi
sm qd̄ iā habz esse in ppria nā: sm q̄ esse creatura a deo
distiguit̄. vnde creatura hoc modo in deo existēs nō est
creatrix essentia. Alio mō dr̄ creatura eē in deo: sic in vtu
te cāe agētis: vl' sicut in cognoscēte. Et sic creatura in deo
est ipsa eēntia diua: sicut dr̄ Jo. i. qd̄ factū est in ipso vita
erat. Cuius aūt h̄ mō creatura in deo exn̄s sit diua essen
tia: nō tn̄ p istū modū est ibi vna tm̄ creatura: sed multe.
Nā eēntia dei est sufficiēs mediū ad cognoscēdū diuer-
sas creaturas: ⁊ sufficiēs vt⁹ ad eas pducēdas.

¶ Utrū mūdus semper fuerit.

DEcimoseptimo q̄rit̄. Utrū mun-
dus semp fuerit:
¶ Et vr̄ q̄ sic. Q2 ppriū semp ɔseq̄t̄ id cui⁹ 1m
est ppriū. Sz sicut dic̄ Diony. 4°. ca. cel. hier.
ppriū est diue bonitatis ad cōicationē sui ea
que sunt vocare: qd̄ q̄dē fit creaturas pducēdo. cū g̊ diui
na bonitas semp fuerit: vr̄ q̄ semp creaturas in eē pdu-
xerit. Et ita vr̄ q̄ semp fuerit mūdus. ¶ P̄. de⁹ nō dene- 2m
gauit alicui creature id cui⁹ ē capax sz suā nām. Sz aliq̄
creature sunt: q̄x nā est capax vt semp fuerit: sicut celuz:
g̊ vr̄ q̄ h̄ fuerit celo collatuz: vt semp eēt. Sz celo existe
oz pōere alias creaturas eē: sicut pbat ph̄s in 2°. ce. ⁊ mū.
g̊ vr̄ q̄ mūdus fuerit semp. Probatio medie: oē qd̄ ē in-
corruptibile h̄z vtutē: vt sit semp: q2 si hēret vtutē: vt eēt
aliq̄ tpe determiato tm̄ nō possz eē semp. ⁊ ita nō eēt in-
corruptibile. Celū aūt est icorruptibile. g̊ h̄z nāz q̄ sit sp.
¶ Sz dice. q̄ celū nō ē simplr icorruptibile. Decideret
eniz in nihilū nisi pvtutē dei ɔtineret̄ in eē. ¶ Sz ɔtra. 3m
Nō est reputādū aliq̄d eē pole vel ɔtingēs: pp h̄ q̄ eius
destructio seq̄t̄ ex destructiōe ɔsequētis: lz. n. hoiem esse
aīal sit necessariū: tn̄ distructio ei⁹ seq̄t̄ ad destructionez
hui⁹ ɔsequētis: hoiem eē substātiaz. Nō ergo vr̄ q̄ pp h̄
possit dici celū eē corruptibile: q2 ei⁹ nō eē sequit̄ ad ali-
quā positionē: qua ponit̄ deus suā ɔtinentiā subtrahere
creaturis. ¶ P̄. sicut Auic. pbat in sua metaphisica: qli- 4m
bet effect⁹ in cōparatiōe ad suā cāz est necessari⁹: q2 si po
sita cā nō necessario seqtur effect⁹: adhuc posita cā possi-
bile erit effectū eē vel nō esse: qd̄ aūt est in po⁹ nō reduci
tur in actū nisi p id qd̄ est actu. vn̄ oportebit q̄ pter cām
p̄dictā: sit aliqua alia cā que faciat effectū pdire in actū
ex potētia qua possibile erat ipm eē vel nō eē posita cā.
Ex quo pōt accipi q̄ posita cā sufficiēti necesse est ipsum
poni. Sed de⁹ est cā sufficiēs mūdi. Cū g̊ de⁹ fuerit semp:
⁊ mundus fuit semp. ¶ P̄. oē qd̄ est ante tēpus: est eter- 5m
nuz. Euuz eniz nō est ante tēpus: sed incepit simul cū tpe
Sed mūdus fuit ante tēpus. Fuit eni creatus in primo
instanti tēporis: qd̄ constat esse ante tēpus. Dicitur eniz
Gen. p̄. In pncipio crea. deus celum ⁊c̄. Glo. i. In pncipio
tēporis. ergo mūdus fuit ab eterno. ¶ P̄. idē semp facit 6m
idē nisi ipediat̄. Sed de⁹ sp idē manet: sicut in psalmo le
git̄. Tu aūt idē ipse es. Cū igit̄ in sua actiōe impediri nō
possit pp ifinitatē sue potētie: vr̄ q̄ sēp idē faciat. Et ita
cū aliqn̄ mundū pduxerit. vr̄ q̄ et̄ semp ab eterno pdu
xerit. ¶ P̄. sicut homo necessario vult suam beatitudi- 7m
nez: ita deus necessario vult suam bonitatē: ⁊ qd̄ ad eam
pertinet. Sed ad bonitatē diuinā pertinet pductio crea
turarū in esse. ergo hoc deus de necessitate vult: ⁊ ita vi-
detur q̄ ab eterno pducere creaturas voluerit: sicut vo
luit ab eterno bonitatē suam esse. ¶ Sed dice. q̄ ad bo
nitatem dei pertinet q̄ creature pducantur in esse: non
autez q̄ pducātur in esse ab eterno. ¶ Sed contra. ma- 8m
ioris liberalitatis est aliquid citius dare q̄z tardius. Sz
liberalitas diuine bonitatis est infinita. ergo videtur q̄
ab eterno eē creaturis dederit. ¶ Preterea. August in⁹ 9m
dicit. Illud dico te velle: qd̄ facis si potes. Sed deus ab
eterno voluit munduz producere: alias fuisset mutat⁹ si

accessisset ei noua volūtas mūdi creādi. Cū ḡ nulla ipotē
10 tia ei ꝯueniat: vī ꝙ ab eterno mundū ꝓduxerit. ¶ P̄. si
mūdus nō semꝑ fuit: añq̄ mūdus eēt: aut erat possibile
ipm esse: aut nō. Si nō erat poſe. ḡ ipoſe erat ipm eē ꝛ ne
cesse nō esse: ꝛ sic nūq̄ fuisset in esse ꝓduct⁹. Si aūt poſe
erat eū esse: ḡ erat aliqua potētia respectu ipsi⁹: ꝛ ita erat
aliquod subiectuꝫ siue mā: cū po^a nō nisi in subiecto eē
possit. Sꝫ si fuit mā: fuit ꝛ forma: cuꝫ mā nō possit oīo eē
a forma denudata. ḡ fuit aliqđ corp⁹ ꝯpositū ex mā ꝛ for
11 ma: ꝛ ex ꝯsequēti fuit totū vniuersū. ¶ P̄. oē qđ fit actu
postq̄ fuit poſe fieri: educit̄ de potētia in actū. Si ḡ mū
dus fuit poſe fieri añq̄ eēt: oꝫ dicere mūdū eductū eē d
potētia in actū: ꝛ ita māꝫ p̄cessisse ꝛ fuisse eternā. Ex quo
12 sequit̄ idē qđ prius. ¶ P̄. oē agēs qđ de nouo īcipit age
re: mouet̄ de potētia in actū. Sed hoc deo nō pōt ꝯpete
re: cū ipse sit oīo imobilis. ḡ videt̄ ꝙ ipse nō icepit de no
13 uo agere: sꝫ ꝙ ab eterno mūdū ꝓduxerit. ¶ P̄. agēs per
volūtatē si icipit facere qđ pri⁹ volebat: cū antea nō fecis
set: oꝫ ponere aliqđ eē nūc iducēs ipm ad agēdū: qđ pri⁹
nō iducebat: qđ est quodāmodo expergefaciēs ipꝫ. Sꝫ
nō pōt dici ꝙ aliqđ aliud fuerit p̄ter deuꝫ ante munduꝫ
qđ de nouo eū iduxerit ad agēdū. Cū ergo ab eterno vo
luerit mundū facere: alias volūtati ei⁹ aliqđ accreuisset:
14 videt̄ ꝙ ab eterno fecerit. ¶ P̄. nihil mouet volūtateꝫ
diuinā ad agēdū: nisi bonitas eius. Sed bonitas diuina
semꝑ eodē modo se hꝫ. ḡ ꝛ volūtas dei semꝑ se hꝫ ad ꝓ
ductioneꝫ creaturaꝝ: ꝛ ita ab eterno creaturas ꝓduxit.
15 ¶ P̄. illud qđ est semꝑ in p̄ncipio ꝛ in fine sui nūq̄ inci
pit nec desinit: q2 vnaqueq3 res est post sui p̄ncipiuꝫ ꝛ añ
sui finē. Sꝫ tēpus semꝑ est in sui p̄ncipio ꝛ in sui fine: ni
hil eniꝫ est tēporis nisi instās: qđ est finis p̄teriti: ꝛ p̄nci
piū futuri: ḡ tp̄s nūq̄ incipit nec desinit: sed semꝑ est: ꝛ ꝑ
ꝯsequēs mot⁹ semꝑ: ꝛ mobile semꝑ: ꝛ tot⁹ mūdus. Tp̄us
eniꝫ non est sine motu: nec mot⁹ sine mobili: nec mobile
sine mūdo. ¶ Sꝫ dice. ꝙ p̄mū istās tēporis nō est finis
16 p̄teriti: nec vltimū p̄ncipiū futuri. ¶ Sꝫ ꝯ. nūc tēporis
semꝑ ꝯsiderat̄: vt fluēs: ꝛ in hoc differt a nunc eternita
tis. Sꝫ qđ fluit ab alio in aliud fluit. ergo oꝫ oē nūc a p̄o
ri: nūc in posteri⁹ fluere. ergo ipossibile est esse aliqđ pri
17 muꝫ vel vltimū nūc. ¶ P̄. mot⁹ seq̄tur mobile: ꝛ tp̄s seq
tur motū. Sed p̄ᵐ mobile cū sit circulare: nō hꝫ p̄ncipiū
neq3 finē: q2 in circulo nō est accipere principiū ꝛ finē in
actu. ḡ neq3 motus neq3 tp̄s hn̄t p̄nᵐ. ꝛ sic ideꝫ qđ prius.
¶ Sꝫ dice. ꝙ licꝫ ipꝫ corp⁹ circulare nō habeat p̄ncipiū
18 magnitudinis: hꝫ tñ p̄ncipiū durationis. ¶ Sꝫ ꝯ. dura
tio motus: seq̄tur mēsurā magnitudinis: q2 f3 phm quā
ta est magnitudo: tātus est ꝛ mot⁹: ꝛ tātū tp̄s. Si ergo in
magnitudine corporis circularis nō est aliqđ p̄ncipiuꝫ:
nec in magnitudine motus: ꝛ tēporis erit p̄ncipiuꝫ: ꝛ per
ꝯsequēs: nec in eoꝝ duratione: cū eoꝝ duratio: ꝛ p̄cipue
19 tēporis: sit eoꝝ magnitudo. ¶ P̄. deus est cā reꝝ ꝑ sciaꝫ
suā. Scia aūt relatiue dr̄ ad scibile. cū igr̄ relatia sint sil
nā: ꝛ scia dei sit eterna: vī ꝙ res sint ab ipso ab eterno ꝓ
20 ducte. ¶ P̄. aut de9 p̄cedit mūdū nā tm̄: aut duratōe. Si
nā tm̄ sic cā effcꝫ sibi coeuū: vī ꝙ cū ds fuerit ab eterno:
ꝛ ꝙ creature fuerint ab eterno. Si aūt p̄cedit mundum
duratiōe. ḡ est accipere aliq̄ duratione priorē duratiōe
mūdi: que se hꝫ ad duratione mūdi: vt prius ad posteri⁹.
Sed duratio que hꝫ p̄us ꝛ posterius: est tp̄us. ergo ante
mundū fuit tēpus: ꝛ per ꝯsequens motus ꝛ mobile: ꝛ sic
21 idē qđ p̄us. ¶ P̄. Augustin⁹ dicit. deū ab eterno dn̄ꝫ nō
fuisse dicere nolo. Sed quādocūq3 fuit dn̄s habuit crea
turā sibi subiectā. ḡ nō est dicēdū ꝙ creatura non fuerit
22 ab eterno. ¶ P̄. deus potuit mundū ꝓducere anteq̄ ꝓ
duxerit: alias ipotēs fuisset. Sciuit etiaꝫ ante ꝓducere:
alias ignorās esset. vī etiā ꝙ voluit: alias inuidus fuisset.
ergo videt̄ ꝙ nō iceperit de nouo producere creaturas.
¶ P̄. omne qđ est finitū est cōicabile creature. Sꝫ eter 23
nitas est quoddā finitū: alias nihil posset esse vltra eter
nitatē: dicit̄ eniꝫ Exo. 15. Dn̄s regnauit in eternū ꝛ vltra.
ergo videt̄ ꝙ creatura fuerit eternitatis capax. Et sic cō
ueniēs fuit diuine bonitati ꝙ creaturaꝫ ab eterno ꝓdu
xerit. ¶ P̄. oē qđ incipit hꝫ mēsuraꝫ sue durationis. Sꝫ 24
tēpus nō pōt hr̄e aliquā mēsurā sue durationis. Nō eniꝫ
mēsurat̄ eternitate: q2 sic semꝑ fuisset. Nec euo: q2 sic in
perpetuū duraret. Nec tp̄e: q2 nihil est mēsura suiipsius.
ergo tēpus non icipit esse: ꝛ ita nec mobile nec mundus.
¶ P̄. si tēpus icepit esse: aut icepit esse in tp̄e: aut in istā 25
ti. Sed nō incepit esse in istāti: q2 in istanti tēpus nōduꝫ
est. Nec iterū in tp̄e: q2 sic nihil tēporis ante tēporis ter
minū esset. nihil. n. rei est anteq̄ res esse icipiat. ergo tp̄s
nō icepit esse: ꝛ sic idē qđ prius. ¶ P̄. de⁹ ab eterno fuit 26
cā reꝝ: alias oporteret dicere ꝙ prius fuit cā in potētia:
ꝛ postea in actu: ꝛ sic esset aliqđ prius: qđ reduceret ipm
de potentia in actū: qđ est ipossibile. nihil aūt est cā: nisi
causatū habeat. ergo mūdus fuit a deo ab eterno creat⁹.
¶ P̄. veꝝ ꝛ ens ꝯuertunt̄. Sed multa sunt vera ab eter 27
no: sicut hominē nō esse asinū: ꝛ mundū futurū eē: ꝛ mul
ta similia. ergo videt̄ ꝙ multa sunt entia ab eterno: ꝛ nō
solū deus. ¶ Sꝫ dice. ꝙ oīa ista sunt vera veritate p̄ma
que deus est. ¶ Sed cōtra. Alia veritas est h⁹ ꝓpositio 28
nis: mūdū futurū esse: ꝛ hui⁹: hominē nō esse asinū: q2 po
sito per ipossibile ꝙ vna sit falsa: adhuc reliqua erit v̄a.
Sed veritas p̄ma nō est alia ꝛ alia. ergo nō sunt vera ve
ritate p̄ma. ¶ P̄. f̄m phꝫ in p̄dicamētis ex eo ꝙ res est 29
vel nō est: oro vera vel falsa est. Si igit̄ multe ꝓpositio
nes vere sint ab eterno: videtur ꝙ res per eas signate ab
eterno extiterint. ¶ P̄. deo idē est dicere qđ facere. vñ 30
in Psal. dixit ꝛ facta sunt. Sed dicere dei est eternū: ali
as filius qui est verbū patris nō esset patri coetern⁹. ḡ et
facere dei est eternū: ꝛ ita mūdus est fact⁹ ab eterno.

Sed contra est qđ dr̄. ꝓuer. 8°. ex ore diuine sa 1.p
pientie. Nōdū erāt abyssi: ꝛ ego ꝯce
pta e. nec. d. fon. aquaꝝ eru. nec dū mō. ꝛ graui. m. ꝯstite.
añ colles e par. adhuc terrā nō fecit. ꝛ flu. ꝛ car. orb terre
ḡ car. orbis terre ꝛ flumia ꝛ terra nō sp̄ fuerūt. ¶ P̄. f3 2.
Priscianum q̄to tp̄e iuniores: tāto itellu p̄spicaciores.
Sed p̄spicacitas nō est ifinita. ergo nec tēpus quo per
spicacitas creuit fuit ifinitū: ꝛ per ꝯsequēs nec mundus.
¶ P̄. Job. 14°. Aluuione paulatim terra cōsumit̄. Sed 3.
terra nō est ifinita. Si ergo fuisset tempus ifinitū: iaꝫ to
taliter eēt ꝯsumpta: qđ pꝫ esse falsum. ¶ P̄. cōstat deum 4.
nālr esse mūdo p̄orē: sicut cā effectu. Sed in deo ideꝫ est
duratio ꝛ nā. ergo deus duratione prior est mundo: ꝛ ita
mundus nō semper fuit.

Respōdeo. dōm ꝙ firmiter tenendū est mūduꝫ Rn̄o
non semꝑ fuisse: sicut fides catholica
docet. Nec hoc pōt aliqua physica demōstratione effica
citer ipugnari. ¶ Ad cuius euidētiā sciēduꝫ est ꝙ sicut
in qōne alia est habitū: in operatiōe dei nō potest accipi
aliquod debituꝫ ex parte cāe mālis: neq3 potētie actiue
agentis: nec ex parte finis vltimi: sꝫ solū ex parte forme
que est finis operationis: ex cui⁹ presuppositione reqrit̄
ꝙ talia existāt qualia cōpetunt illi forme. Et ideo aliter
dicēdum est de ꝓductione vnius particularis creature
ꝛ alr de exitu totius vniuersi a deo. Cū enim loqmur de
ꝓductione alicuius singularis creature: potest assignari
rō quare talis sit ex aliqua alia creatura: vel saltez ex or
dine vniuersi ad quē quelibet creatura ordinatur: sicut
pars ad formā totius. Cuꝫ aūt de toto vniuerso loqmur

educendo in esse:non possum⁹ vlterius aliqđ creatū inue
nire ex quo possit sumi rō quare sit tale vel tale. vnde cū
nec etiā ex parte diuine potentie que est infinita:nec di/
uine bonitatis que rebus non indiget:ratio determiate
dispositiōis vniuersi sumi possit:oportet ꝙ eius rō suma/
tur ex simplici volūtate ꝓducentis:vt si q̄rat⁹ q̄re quā/
titas celi sit tanta ꝛ non maior:nō pōt huius ratio reddi
nisi ex voluntate ꝓducentis. Et ꝓpter hoc etiaȝ vt Ra/
bimoy. dicit:diuina scriptura inducit homines ad consi/
deratiōnē celestiū corpoꝝ:per quoꝝ dispōnē maxīe ostē/
ditur ꝙ oīa subiacēt volūtati ꝛ ꝓuidentie creatoris. Nō
eni pōt assignari ratio quare talis stella tātū a tali distet:
vel aliqua hꝫ que in dispositione celi cōsideranda occur
runt: nisi ex ordine sapientie dei. vñ dr̄ Isa. 40. Leuate
in excelsuȝ ocu. vr̄os ꝛ videte qs creauit hoc. Nec obstat
si dicat̄ ꝙ talis quātitas cōsequit̄ nām celi vel celestiuȝ
corpoꝝ:sicut ꝛ oiuȝ natura cōstantiū est aliqua determia
ta quātitas. Quia sicut diuina potentia non limitatur ad
hanc quātitatē magis q̄ȝ ad illā. Ita non limitat̄ ad nām
cui debeat̄ talis q̄titas:magis q̄ȝ ad naturā cui alia q̄ti/
tas debeat̄. Et sic eadē redibit questio de natura:que est
de quātitate:q̄uis concedam⁹ ꝙ nā celi nō sit indifferēs
ad quālibet quātitatē:nec sit in eo possibilitas ad aliam
quātitatē nisi ad istaȝ. Non sic aūt potest dici de tēpore:
vel temporis duratione. Nam tp̄s est extrinsecū a re:sicͭ
ꝛ locus. vnde etiā in celo in quo nō est possibilitas respe/
ctu alterius quātitatis:vel accidentis interi⁹ inherentis:
est tñ in eo possibilitas respectu loci ꝛ situs:cū localr̄ mo/
ueatur:ꝛ ēt respectu tp̄is:cū sꝑ tp̄s succedat tēpori: sicut
est successio in motu ꝛ in vbi. vñ nō pōt dici ꝙ neqȝ tēpus
neqȝ vbi cōsequat̄ naturā eius:sicut de quātitate diceba
tur. vñ pȝ ꝙ ex simplici dei voluntate dependet ꝙ prefi/
gatur vniuerso determinata quātitas durationis:sicut ꝛ
determinata quātitas dimēsionis. vñ non pōt necessario
cōcludi aliquid de vniuersi duratione:vt per hoc ostēdi
1ª opio possit demōstratiue mūdū semꝑ fuisse. Quidā vō nō con
siderantes exitum vniuersi a deo:coacti sunt circa ince/
ptionē mūdi errare. Quidā nāqȝ cām agenteȝ ꝓtermittē
tes:solā māȝ a nullo creatā ponētes q̄ oīum cā esset:sicut
antiquissimi nāles:necessario habuerūt dicere māȝ sem
per fuisse. Cū.n. nihil se educat de nō esse in esse:opȝ cām
aliaȝ habere qđ incipit esse. Et hi posuerūt vel mūdū sꝑ
fuisse ꝯtinue:qꝛ nō ponebāt nisi nālr agentia:que deter/
minabant̄ ad vnū. Ex quo oportebat ꝙ semper idē effe/
ctus sequeret̄. Uel cū interruptiōe:sicut Democritus q
ponebat mūdū vel mūdos potius multotiens fuisse cō/
positos ꝛ dissolutos casu:ꝓpter casualē motū athomoꝝ.
Sed quia incōueniens videbat̄ ꝙ oēs cōuenientie ꝛ vti
litates in reb⁹ nālib⁹ existentes essent a casu:cū semꝑ vl̄
in pluribus inueniant̄:qđ tñ necesse erat sequi si solū mā
poneret̄:ꝛ ꝓcipue cū inueniant̄ qdā effect⁹ ad quos cāli/
2ª opio tas materie nō sufficit. Ideo alij posuerūt cām agentē:si/
cut Anax. itellectū. ꝛ Emp. amicitiā ꝛ litem. Sȝ tñ isti nō
posuerūt hꝰ cās agentes vniuersi esse:sed ad modū aliaꝝ
ꝑticularium agentiū:que agūt māȝ transmutādo de vno
in aliud. vñ necesse erat eis dicere ꝙ mā esset eterna: vt
pote nō habens cāȝ sui esse:sed mūdū icepisse:qꝛ ois effe/
ctus cause agentis per motū sequit̄ suā cām in duratiōe:
3ª opio eo ꝙ effect⁹ nō est nisi in termio motus ante quē est p̄mͫ
motus:cū quo sit̄ opȝ esse agens a quo est p̄mͫ mot⁹. Ari.
vō cōsiderans ꝙ si ponat̄ cā ꝯstituens mūdū:agere p mo
tum:sequeret̄ ꝙ sit abire in infinituȝ:qꝛ āte quēlibet mo
tum erit mot⁹:posuit mūdū semꝑ fuisse. Nō.n. ꝓcessit ex
cōsideratione illa qua intelligit̄ exit⁹ vniuersi esse a deo:
sed ex illa cōsideratiōe qua ponit̄ aliqđ agēs icipere ope/
rari per motū:qđ est particularis cāe ꝛ nō vniuersalis. Et
ꝓpter hoc ex motu ꝛ imobilitate primi motoris: rōnes
suas sumit ad mūdi eternitatē ostendendā. vñ diligēter cō/
sideranti rōnes ei⁹ apparent q̄si rōnes disputantis cōtra
positionē. vñ ꝛ in p̄ncipio 8ⁱ phisicoꝝ mota questione de
eternitate mot⁹:p̄mittit opiniōes Anax. ꝛ Emp. ꝯtra q̄s
disputare intendit. Sed sequaces Ari. cōsiderantes exi/ 4ª opio
tum toti⁹ vniuersi a deo per suam voluntatē:ꝛ nō per mo
tum:conati sunt ostendere mūdi eternitatē:per hoc ꝙ vo
luntas nō retardat facere qđ intendit:nisi ꝓpter aliquaȝ
inouationē vel imutationē. saltē quā necesse est imagina/
ri in successione tp̄is:dum vult facere hoc tūc ꝛ nō prius.
Sed isti ēt in defectū similē inciderūt:in quem ꝛ p̄dicti.
Cōsiderauerūt enim p̄mū agens ad similitudinē alicu⁹
agentis qđ suā actionē exercet in tp̄e:q̄uis per volunta/
tem agat:qđ tñ nō est cā ipsi⁹ tp̄is:sed tp̄s p̄supponit. De⁹
aūt est cā etiā ipsius tēporis. Nā ꝛ ipȝ tēpus in vniuersi/
tate eoꝝ q̄ a deo facta sunt ꝯtinet̄. vñ cū de exitu vniuer/
si eē a deo loqmur:nō est ꝯsiderandū ꝙ tūc ꝛ nō p̄us fece
rit. Ista.n. ꝯsideratio. tp̄us p̄supponit ad factionem:non
aūt subijcit factioni. Sed si vniuersitatis creature ꝓdu/
ctionē cōsideram⁹:inter quas ē etiā ipsum tempus:ē cōsi
deranduȝ quare tali tempori talē mēsurā prefixerit:non
quare hoc fecit in tali tp̄e. prefixio aūt mensure tp̄is de/
pendet ex simplici voluntate dei:q voluit ꝙ mundus nō
esset semꝑ:sed q̄nqȝ esse inciperet:sicut ꝛ voluit ꝙ celum
nec esset maius vel minus.

Ad primum ergo dōm ꝙ bonitatis ꝓpriū ē pro Ad p̄ͫ
ducere res in esse mediante volū/
tate c⁹ est obiectū. vñ nō oportuit ꝙ q̄ncūqȝ fuit diuina
bonitas res ꝓducerent̄ in esse:sed s̄m dispōnē volūtatis
diuine. ❡ Ad 2ͫ dōm:ꝙ in corpore celesti cū sit īcorru/ 2ͫ
ptibile ē virtus vt sit semper. Sȝ nulla virtus neqȝ eēn/
di neqȝ operandi respicit p̄teritū:sed solū presens vel fu/
turū. Nullus eniȝ hȝ virtutē ad hoc ꝙ aliquid fecerit:qꝛ
qcqd nō est factū nō potest factū fuisse:sed hȝ aliq̄s v̄tutē
ad hoc:vt nūc vel in posteꝝ faciat. vñ ꝛ virt⁹ existēdi sꝑ
que inest celo:nō respicit p̄teritū sed futurū. ❡ Ad 3ͫ di/ 3ͫ
cendū ꝙ nō pōt dici simpl̄r loquēdo celū esse corruptibi
le:ꝓpter hoc ꝙ in nō eē decideret:si a deo nō cōtineret̄.
Sȝ tñ qꝛ creaturā cōtineri in esse a deo:dependet ex imo
bilitate diuina:nō ex necessitate nāe:vt possit dici ꝙ sit
nec̄ariū absolute:cū sit nec̄ūȝ solū ex suppositione diuie
volūtatis que hoc imobiliter statuit:pōt cōcedi secūduȝ
quid corruptibile eē celū:cum hac. s. conditione: si deus
ipsum non cōtineret. ❡ Ad 4ͫ dōȝ:ꝙ oīs effect⁹ hȝ ne/ 4ͫ
cessariā habitudinē ad suā cām sufficientē:siue sit cā na/
turalis siue voluntaria. Sed non ponim⁹ deū causaȝ mū
di ex necessitate nature sue:sed ex voluntate vt supra di/
ctum est. vnde necessariū ē effectū diuinū sequi nō q̄ncū
qȝ natura diuina fuit:sed q̄ñ dispositū ē volūtate diuina
vt eēt:ꝛ s̄m modū eundem quo voluit vt esset. ❡ Ad 5ͫ 5ͫ
dōȝ. ꝙ ante tp̄s aliquid eē pōt itelligi dupliciter. vno mō
ante totū tempus:ꝛ ante oē id qđ est temporis:ꝛ sic mun/
dus non fuit ante tempus quia instans in quo cepit mū/
dus:lȝ non sit tempus est aliquid temporis:nō quidē vt
pars:sed vt termin⁹. Alio mō intelligit̄ aliquid esse ante
tempus:qꝛ est ante temporis cōpletionē:qđ non comple/
tur nisi in instanti añ qđ est aliud instans. Et sic mundus
est ante tempus. Nō aūt oportet ꝓpter hoc ꝙ sit etern⁹:
qꝛ nec ipsum instans tp̄is qđ sic est ante tempus:est eter/
num. ❡ Ad 6ͫ dōm. ꝙ cuȝ omne agens agat sibi simile: 6ͫ
opȝ ꝙ effectus hoc modo sequat̄ a causa efficaciter ope/
rante ꝙ similitudinē cause retineat. Sicut qđ est a cā na
turaliter agēte retinet similitudinē eius prout hȝ formā

similem forme agentis:ita qḋ est ab agente volũtario re
tinet similitudinem eius:prout habet formam similem
cause:ſm q̈ hoc ꝓducit̃ in effectu:qḋ est in voluntatis
dispositione:vt pȝ de artificiato respectu artificis. volun
tas aũt nõ disponit solũ de forma effect⁹:sȝ de loco dura
tione ꝛ omnibus cõditionibus ei⁹:vñ oportet q̈ effectus
voluntatis tunc sequat̃ quando voluntas disponit : non
qñ voluntas est. Non.n.ſm esse.sed ſm id quod volũtas
disponit effect⁹ volũtati similat̃.licet igitur voluntas sp
sit eadẽ:nõ tñ oportet q̈ semper ex ea effectus sequatur.
7ᵐ ❡ Ad 7ᵐ dõm:q̈ deus de necessitate vult suã bonitatẽ:ꝛ
omne id sine quo sua bonitas eẽ nõ potest.Tale aũt non
8ᵐ est creaturaꝝ ꝓductio.vnde rõ non sequit̃.❡ Ad 8ᵐ di
cendũ:q̈ cũ deus creaturas ad manifestationẽ sui ꝓdu
xerit:conuenienti⁹ fuit ꝛ melius vt sic ꝓducerent̃:sic cõ
uenientius ꝛ expressius eũ poterãt manifestare.Expressi
us aũt manifestat̃ ex creaturis si nõ semꝑ fuit:q: in h ma
nifeste apparet:q: ab alio educte sunt in eẽ:ꝛ q̈ de⁹ crea
turis nõ indiget:ꝛ q̈ creature oĩno diuine subiacent volũ
9ᵐ tati.❡ Ad 9ᵐ dõm:q̈ deus eternã voluntateȝ habuit de
mũdi factione:non tñ vt mundus semꝑ fieret:sed vt tũc
10ᵐ fieret qñ fecit.❡ Ad 10ᵐ dõm:q̈ anteq̃ mũdus esset:pos
sibile erat mũdũ fieri:nõ quidẽ aliq̃ potentia passiua: sȝ
soluȝ per potentiã actiuã agentis. Uel potest dici q̈ fuit
possibile:nõ per aliquã potentiã:sed q: termini non sunt
inuicem discoherentes:huius.s.ꝓpositionis:mũdus est.
Sic.n.dr̃ esse aliquid possibile ſm nullã potentiã:vt pȝ p
11ᵐ 12ᵐ phm̃ in 5ᵒ meta.❡ Et per hoc pȝ solꝰ ad 11ᵐ. ❡ Ad 12ᵐ
dõm:q̈ rõ illa ꝓcedit de agente qḋ incipit agere actione
noua.Sed dei actio est eterna:cũ sit sua sub̃a.Dicit̃ autẽ
incipere agere rõne noui effect⁹:qui ab eterno actione cõ
sequit̃ ſm dispositionẽ volũtatis:que itelligit̃ q̃si actio
nis pñᵐ in ordine ad effectũ.Effectus.n.ab actione sequi
tur ſm cõditionẽ forme:que est actionis pñᵐ:sicut aliqḋ
est calefactũ p calefactionẽ ignis ſȝ modũ caloris ignis.
13ᵐ ❡ Ad 13ᵐ dõm:q̈ ratio illa ꝓcedit de agente qḋ ita facit
effectũ suuȝ in tempore:qḋ tñ nõ est tpis cã:qḋ in deo lo
14ᵐ cum non hȝ:vt ex supra dictis pȝ.❡ Ad 14ᵐ dõȝ:q̈ si mo
tus ꝓprie accipiat̃:diuina voluntas non mouet̃.Sȝ me
taphorice loquendo dr̃ moueri a suo volito.Et sic sola
dei bonitas mouet ipsam:ſm q̈ Aug.dicit 8ᵒ.super geñ.
ad lr̃am:q̈ deus mouet seipsum sine loco ꝛ tẽpore. Nec
tñ sequit̃ q̈ q̃ncũq̈ fuit bonitas ei⁹:tunc esset creaturaꝝ
ꝓductio:q: creature nõ ꝓcedũt a deo ex debito vel ne
cessitate bonitatis:cũ diuina bonitas creaturis nõ egeat:
nec per eas ei aliquid accrescat.Sȝ ex simplici volũtate.
15ᵐ ❡ Ad 15ᵐ dõm:q̈ cũ ꝑma successio tẽporis cãetur ex mo
tus successione.vt dr̃ in.4.phẏsi.ſm hoc veruȝ est q̈ oẽ
instans est pñᵐ ꝛ finis tpis:ſm q̈ veꝝ est q̈ omne momẽ
tum est pñᵐ ꝛ finis mot⁹:vñ si supponam⁹ motũ nõ sem
per fuisse:nec semꝑ futurũ eẽ:nõ oportebit dicere q̈ qḋli
bet instans sit pñᵐ ꝛ finis tpis:sed erit aliquod instãs qḋ
est tm̃ pñᵐ:ꝛ aliqḋ qḋ tm̃ finis.vñ pȝ q̈ ratio ista est cir
cularis:ꝛ ꝓpter hoc nõ est demõstratio.Sȝ tñ est efficax
ſm intentionem Arist.qui eam inducit cõtra positioneȝ.
vt dictũ est.Multe.n.rationes sunt efficaces cõtra põnẽ
ꝓpter ea q̃ ab aduersarijs ponũtur:que nõ sũt efficaces
16ᵐ simpl̃r.❡ Ad 16ᵐ dõm:q̈ instans semꝑ cõsiderat̃ vt flu
ens:sed non semper vt fluens ab aliquo in aliquid. Sed
q̃ncq̈ vt fluens ab aliquo tm̃:sicut vltimũ instans tempo
ris:q̃ncq̈ vt fluens in aliquid tm̃:sicut pᵐ instans. ❡ Ad
17ᵐ 17ᵐ dõm:q̈ illa rõ nõ ꝓbat q̈ motus semꝑ fuerit:sed q̈
motus circularis possit esse semꝑ:q: ex mathematicis nõ
potest aliquid efficaciter de motu cõcludi.vñ Ari.nõ pro
bat ex circulatione motus eius eternitatẽ.Sed supposi
to q̈ sit eternus:ostendit q̈ est circularis:quia null⁹ ali
us motus potest esse eternus. ❡ Et per hoc pȝ responsio 18ᵐ
ad 18ᵐ. ❡ Ad 19ᵐ dõm:q̈ sicut se habet scibile ad scienti 19ᵐ
am nostram:ita se habet scientia dei ad creaturas. Nam
scientia dei est causa creaturarum:sicut ꝛ scibile est cau
sa scientie nostre:vñ sicut scibile põt esse scientia nostra
non existente:vt dicitur in predicamentis:ita dei sciẽtia
esse potest scibili non existente. ❡ Ad 20ᵐ dõm:q̈ deus 20ᵐ
ꝑcedit mundum duratione:nõ quidẽ tẽporis sed eterni
tatis:quia esse dei non mensurat̃ tempore. Nec ante mũ
dum fuit tempus reale:sed solum imaginarium:prout.s.
nunc possum⁹ imaginari ĩfinita temporum spacia:eterni
tate existente potuisse reuolui ante temporis inceptionẽ
❡ Ad 21ᵐ dicendũ:q̈ si relatio dñij intelligat̃ consequi 21ᵐ
actionem qua deus actualiter creaturas gubernat:sic nõ
est ab eterno dñs. Si autem intelligatur consequi ipsaȝ
potestatem gubernãdi:sic competit ei ab eterno. Nec tñ
opȝ creaturas ab eterno ponere nisi in potentia. ❡ Ad 22ᵐ
22ᵐ dicendum:q̈ ratione illa vtitur Aug.ad ꝓbandũ co
eternitatẽ ꝛ coequalitateȝ filij ad patrem. Que tñ ratio
non est efficax de mundo:quia cum natura filij sit eadeȝ
cum patre requirit eternitatem ꝛ equalitatem patris: q̃
si sibi subtraheretur inuidie esset. Non aũt hoc requirit
natura creature:ꝛ ideo non est simile. ❡ Ad 23ᵐ dõm:q̈ 23ᵐ
ſm grecos dicitur.Dñs regnauit in seculũ.s.ꝛ adhuc.qḋ
exponens Orig.in glo.dicit q̈ seculũ intelligitur spaciuȝ
vnius generationis:cuius finis notus est nobis.per secu
lum seculi imensum spacium temporis qḋ finem habet:
tamen nobis ignotuȝ.sed adhuc vltra illud regnum dei
extenditur.Et sic eternum exponitur pro tpe diuturno.
Ansel.aũt in ꝓslogion exponit eternũ.pro euo qḋ nunq̃
finem habet.Et tñ vltra illud deus esse dicitur ꝓpter h.
Primo quia euiterna possunt itelligi nõ esse.Secũdo q:
non eẽnt nisi a deo continerent̃.Et sic de se nõ sunt.Ter
tio quia non hñt totũ esse suũ simul:cũ in eis sit aliq̃ mu
tationis successio. ❡ Ad 24ᵐ dõm:q̈ pro tanto opȝ illud 24ᵐ
qḋ icipit habere mẽsurã durationis:quia incipit per mo
tum.Sic aũt tps nõ incipit per creationẽ.vnde ratio nõ
sequitur.Et tñ potest dici q̈ omnis mensura in suo gene
re seipsa mensuratur:sicut linea per lineaȝ:ꝛ similiter tẽ
pus per tempus. ❡ Ad 25ᵐ dõm:q̈ tempus non habet 25ᵐ
sicut permanentia:quorum substantia est tota simul.vn
de non oportet q̈ totum tempus sit quando incipit esse.
Et sic nihil prohibet dicere q̈ tempus incipit in instanti
esse. ❡ Ad 26ᵐ dicendum:q̈ actio dei est eterna:sed effe 26ᵐ
ctus non est eternus:vt supra dictum est.vnde licet deus
non semꝑ fuerit causa:qui non semꝑ fuit effectus:nõ tñ
sequitur q̈ fuerit causa in potentia:quia actio eius sem
per fuit:nisi potentia ad effectum referatur. ❡ Ad 27ᵐ 27ᵐ
dicendum : q̈ ſm phm̃ in 6ᵒ. metaphisice:verum est in
mente non in rebus.Est enim adequatio intellectus ad
res.vnde omnia que fuerũt ab eterno:fuerunt vera ꝑ ve
ritatem intellectus diuini:que est eterna. ❡ Ad 28ᵐ di 28ᵐ
cenduȝ:q̈ omnia illa que ab eterno dicuntur esse vera:
non sunt alia ꝛ alia veritate vera:sed vna ꝛ eadem diui
ni intellectus veritate:ad diuersas tamen res in proprio
esse futuras relata.Et sic ex diuersa relatione põt aliqua
distinctio in illa veritate designari. ❡ Ad 29ᵐ dicendũ: 29ᵐ
q̈ verbum etiam phi intelligitur de oratione existente
in nostro intellectu:vel in nostra ꝓnunciatione.veritas
enim nostri intellectus vel verbi:ab existentia rei causa
tur.Sed econuerso veritas diuini intellectus est causa
rerum. ❡ Ad 30ᵐ dicendum:q̈ ex parte ipsius dei face 30ᵐ
re non importat aliquid qḋ sit aliud q̃ suum dicere. Nõ
enim actio dei est accidens:sed eius substantia.Sed fa

cere ipoztat effectum actualiter existentem in propria na
tura:qd per dicere non importatur.

Ar^m in 3riu. **Argumenta vero** que obijciuntur i 3riu lz
verū concludant:non tn̄
necessario:ꝓter primum:qd ex auctoritate ꝓcedit.Argu
mentū.n.perspicacitatis ſm temporis cursum:nō osten
dit tempus qn̄q3 incepisse.Potuit.n.esse.ꝙ scientiaꝝ stu
dia pluries fuerint intermissa:ꝛ postmodū post longa tē
pora quasi de nouo icepta:vt phs etiam dicit in ii° meta.
Tertia etiam non ita per aluuionem ex vna parte cōsu
mitur:quin etiam per mutuam elementorum conuersio
nem ex parte alia augmentet̄.Duratio etiam dei licet sit
idem qd eius natura ſm rem:tn̄ differt ratione.vnde nō
oportet ꝙ sit ꝑoꝛ duratione:si est ꝑoꝛ natura.

¶ Utrū angeli sint creati ante mūdū visibilem.

DEcimooctauo queritur vtruz an
geli sint creati āte
pm mūdum visibilem.¶ Et videt̄ ꝙ sic.quia vt
Damascenus refert in 2° li° Gregorius nazan
zenus dicit ꝙ deus primū excogitauit angeli
cas virtutes ꝛ celestes:ꝛ excogitatio fuit opus eius.ergo
prius fecit angelos q̄3 mūdū visibilem conderet.¶ Sed
dice.ꝙ ly primuz dicit ordinem nature:non durationis.
2m ¶ Sed cōtra.Damascenus ibidez ponit super hoc duas
opiniones:quaꝝ vna ponit angelos ꝑmū fuisse creatos:
alia vero dicit contrariū.Sed nulla vnq̄3 opinio posuit
quin angeli natura priores essent visibilibus creaturis.
3m ergo opz ꝙ intelligat̄ de ordine durationis.¶ P̄.Basili
us dicit in principio exameron.Erat quedam natura añ
hunc mūduz intellectui nostro contemplabilis:qd post
modū exponit de angelis.ergo videtur ꝙ ante hunc mū
4m dum angeli sint creati.¶ P̄.ea que cum mundo visibili
facta sunt:scriptura in principio geñ.ꝓsequitur.Sed de an
gelis nullam facit mentionē.g̊ vr̄ ꝙ angeli non fuerunt
5m creati cū mundo:sed ante mundū.¶ Preterea.illud qd
ordinatur ad perfectionem alicuius sicut ad finem.ē eo
posterius.Sed mundus visibilis ordinatur ad ꝑfectio
nez intellectualis nature:qꝛ vt Ambro.dicit.deus qui na
tura inuisibilis est:opus visibile fecit per qd cognosci pos
set. Et non nisi a rationali creatura.ergo rōnalis creatu
6m ra facta est ante mūdum visibilem.¶ P̄.quicquid ē añ
tempus:est ante mundū visibilē:qꝛ tempus cum mundo
visibili incepit.Sed angeli creati sunt ante tempus.Nō
enim fuit tempus ante diem.Angeli aūt creati sunt ante
diem:vt Augustinus in primo super geñ.ad lraz.ergo an
7m geli creati sunt ante mūdū visibilē.¶ Preterea.Hyero.
dicit super epistolam ad tituz.Sex milia nec dum nostri
temporis implētur ānoꝝ:ꝛ quātas ꝑus eternitates:quā
ta tempora fuisse arbitrandum est:in quibus angeli deo
seruierunt:ꝛ eo iubente subsliterūt.Sed mundus visibi
lis cum nostro tempore incepit.ergo angeli ante mundū
8m visibilem fuerūt.¶ Preterea.sapientis est ordinate suū
effectum ꝓducere.Sed angeli ꝑcedant nobilitatē crea
turarum visibiliū.ergo a sapientissimo artifice deo ꝑmo
9m debuerant ꝓduci in esse.¶ Preterea.deus inquātuz bo
nus est sue bonitatis alios ꝑticipes facit. Sed huius di
gnitatis capaces erant angeli:ꝙ creaturam visibilez du
ratione precederent.ergo videtur hoc eis per summā dei
10m bonitatem collatum.¶ P̄.homo dicit̄ minor mūdus:qꝛ
maioris mundi similitudinem gerit.Sed in homine pars
eius nobilior ante alias partes format̄.s.cor.vt phs dicit.
ergo videt̄ ꝙ angeli qui sunt nobilior pars maioris mū
11m di:ante visibiles creaturas sint cōditi. ¶ P̄.vt Aug.dic̄
in 2° li° super geñ.ad lit.in opere secūde diei:ꝛ deinceps
tripliciter scriptura reꝝ factionē cōmemorat.Dicit eniz
ꝑmo.dixit deus fi.fir.Scdo:ꝛ factuz est ita.Tertio vero:
fecit deus fir.quorum primum refertur ad esse rerum in
verbo.Scdm ad esse rerum in cognitione angelica:put
angeli accipiunt cognitionem creature fiende.Tertium
vero ad esse creature in ꝓpria natura.Sed qn̄ creatura
visibilis erat fienda nondum erat.ergo angeli fuerunt ꝛ
habuerūt cognitionē nature visibilis anteq̄3 esset.¶ Sz
dice.ꝙ hic intelligitur de factione creature quātum ad
eius formationē:nō quātum ad primā creationē.¶ Sz 12m
cōtra.ſm opinionez Aug.creatio nature visibilis nō pre
cedit tempore eiusdem formationem Si ergo angelus
fuit ante formationem creature visibilis: fuit ꝛ ante
eius creationē.¶ Preterea.dicere dei est causa creature 13m
fiende.qd nō videtur posse itelligi de eterna verbi geni
tura:quia illa ab eterno fuit:nec per vices temporꝝ repe
titur:cū tn̄ in singulis diebus scriptura repetat deū aliqd
dixisse.Nec etiā pōt intelligi de locutione corporali:tuz
quia nondum erat homo qui vocem dei loquentis audi
ret:tum etiam quia oportuisset ante lucis formationem
aliqd aliud corporeum formatum fuisse:cum vox corpo
ralis nō fiat nisi per alicui⁹ corporis formationē.ergo vr̄
ꝙ intelligatur de spirituali locutione qua deus ad ange
los loquitur.Et sic videtur ꝙ angeloruz cognitio presup
ponatur vt cā ad creaturaꝝ visibiliū ꝓductionē.¶ P̄. 14m
vt supra dictū est:sacra scriptura tripliciter actionē rerū
cōmemorat.quoꝝ ꝑmū pertinet ad esse rerum in verbo.
2m ad esse rerum in cognitione angelica.Tertium in pro
pria nā.Sed primū hoꝝ precedit 2m ꝛ duratione et cā.
ergo ꝛ similr 2m precedit tertium duratione ꝛ cā.s.cogni
tio angelica existentiam visibilis creature.¶ P̄.nō mi 15m
nus requiritur ordo i exitu reꝝ a ꝑncipio:q̄3 in reductio
ne earum in finē.Sed in reducendo res in finem:hec est
lex diuinitatis statuta:vt Dyo.dicit:ꝙ vltima reducant̄
in finem per media.ergo similiter creature corporales q̄
sunt infime:ꝓcedunt a deo per angelicas creaturas que
sunt medie.Et sic angeli corporales creaturas precedūt
sicut causa effectum. ¶ Preterea.eis que sunt oino di 16m
sperata non competit associatio.Sz angeli ꝛ creature vi
sibiles sunt oino disperata.ergo non sunt associati in crea
tione vt simul fierent.Inordinatū ēt esset ꝙ angeli post
creaturas visibiles fierent.ergo ante creaturas visibiles
sunt cōditi.¶ Preterea.Ecc.i.dicitur.ꝑmo omniū crea 17m
ta est sapientia:qd non potest intelligi de filio dei qui est
patris sapientia:cum ipse nō sit creatus sed genitus.ergo
sapiētia angelica que esse creata ē ante omnia alia facta.
¶ Preterea.Hil.dicit in li.de tri.Quid mirum si dnm 18o
nostrum iesum christum ante secula fuisse confiteamur:
cum etiam deus angelos fecerit ante mūdum.Sed dei
filius non solum ordine dignitatis:sed etiam durationis
omnia secula precessit.ergo ꝛ angeli mundum visibilez.
¶ Preterea.creatura angelica media est inter naturam 19m
diuinam ꝛ corpoream:cuum etiam qd est angeli mensu
ra medium est inter eternitatem ꝛ tempus. Sed deus
sua eternitate fuit ante angelos ꝛ visibilem creaturam.
ergo ꝛ angeli suo euo fuerūt ante mundum visibilem.
¶ Preterea.Augu.dicit ii° de ci.dei.ꝙ angeli semꝑ fue 20o
runt.Sed non potest dici ꝙ creatura corporalis semper
fuerit:ergo angeli fuerunt ante corporeā creaturā.¶ P̄. 21m
motus creature corporee peraguntur per ministeriuz spi
ritualis creature:vt patet per Aug.in 3° de tri.ꝛ per Greg.
in.4.dialogorum.Sed motor precedit mobile.ergo an
geli fuerūt ante visibiles creaturas. ¶ Preterea. Dyo 22m
nisius assimilat actionem diuinaz in res:actioni ignis in
corpora que ab igne patiuntur. Sed ignis prius agit in
corpora propinqua q̄3 in remota.ergo ꝛ diuina bonitas

primo produxit creaturas angelicas sibi propinquas:q̃
creaturas corporeas magis ab eo distantes.7 sic angeli
ante mundum fuerunt.
3p. **Sed contra** est qd̃ dicitur in principio Geñ. In
principio creauit deus celũ 7 terrã:
vbi glo. Aug. dicit q per celũ intelligit̃ natura angelica:
per terrã vero natura corporalis.ergo angeli simul cũ na
2. tura corporali fuerũt facti. ¶ P̃.glosa Strabi ibidẽ di
cit q per celũ ibi itelligitur celũ empyreũ:qd̃ mox factũ:
sanctis angelis est repletũ.ergo angeli simul fuerũt facti
3. cum celo empyreo:qd̃ est visibilis creatura. ¶ P̃.homo
minor mũdus dicitur:q2 habet similitudinẽ maioris mũ
di. Sed in hoie simul fit corpus 7 anima.ergo 7 in mũdo
maiori simul fit angelica 7 corporalis creatura.
Rño **Respondeo.** dõm q in hoc oẽs catholici docto
res ɔsenserũt:q angeli non semper
fuerũt:vtpote de nihilo in esse ꝑducti. Quidã tamen po
suerũt angelos nõ simul cũ mũdo visibili:sed ante mũdũ
visibilẽ incepisse. Ad hoc aũt ponendũ diuersis rõnibus
sunt moti. Quidã nãq3 estimauerũt creaturas corporeas
nõ esse ꝑductas ex pma dei itentione: sed occasionẽ eas
ꝑducẽdi ex merito vl' demerito spiritualis creature deũ
Opinio habuisse dixerũt. Posuit.n. Orige.a pncipio simul crea
Orige. tas esse oẽs creaturas imãles 7 rõnales:7 eas fuisse equa
les:diuina iustitia hoc exigẽte. Nõ.n.videt̃ q iequalitas
possit esse in datis:iustitia seruata: nisi ꝑpter meriti vel
demeriti diuersitatẽ. Unde diuersitatẽ creaturaꝝ quas
videmus pcessisse:posuit meriti 7 demeriti diuersitatez.
Ut sm q spiritualiũ creaturaꝝ quedã magis deo adhe
serũt:in altiores ordines angeloꝝ sint ꝑmote:q̃ vero ma
gis peccauerunt grossioribus 7 ignobilioribus corpori
bus sint alligate.q̃si ipsa meritoꝝ diuersitas exegerit di
reprob' uersos gradus corporuz a deo produci. Hãc aũt positio
nem Aug. reprobat in xi. de ci. dei. Causam enim creatu
rarum condendaꝝ cõstat nihil aliud esse q̃ dei bonitatẽ:
tam spiritualium q̃ corporalium:inq̃tum creature sue
sua bonitate create:bonitatem increatam sm suum mo
dum representant.propter qd̃ in principio geñ. scriptura
dicit de singulis dei operibus: et postmodum de omni
bus simul. vidit deus cun. que fe.7 erant valde bona:q̃si
diceret:q ad hoc deus creaturas cõdidit:q bonitatẽ ha
berent. Scdm aũt opinionem predictam non ad hoc cõ
dite fuissent creature corporales:quia bonũ esset eas eẽ:
sed vt malitia spiritualis creature puniretur. Sequeret̃
etiam q ordo vniuersi quem nunc videmus a casu exi
steret:inquãtuz accidit q diuerse rationales creature di
uersimode peccauerunt. Si.n. omnes peccassent equalr:
nulla diuersitas naturarum in corporibus esset sm eos.
2ª opio Unde hac positione remota:alij ex consideratione natu
re spiritualiuz substantiarum:que est dignior oi natura
corporali:posuerunt spirituales substantias ante corpora
les conditas esse. Ut sicut natura spiritualis creata:me
dia est ordine nature inter deũ 7 creaturam corporalez:
ita etiã sit media duratione. Hec autem opinio cum fue
rit magnorum doctoꝝ.s. Basi. G. Nazanzeni:7 quorũdã
aliorũ:non est tanq̃ erronea reprobanda. Sed si diligẽ
3ª opio ter consideretur. Alia opinio que est Augu.7 aliorũ do
ctorum:que etiam modo cõmuniter tenetur:rationabili
or inuenitur. Angeli.n. non solum sunt considerandi ab
solute:sed etiam inquãtum sunt pars vniuersi. Et hec cõ
sideratio eorum intantũ est magis attendenda:inquãtũ
bonum vniuersi p̃eminet bono cuiuslibet creature parti
cularis:sicut bonum totius p̃eminet bono partis. Secũ
dum autem q considerantur angeli vt partes vniuersi:
competit eis q simul cum creatura corporali sint con
diti. Unius.n. totius vna videt̃ esse productio. ¶ Si ãt
seorsum essent angeli creati:viderẽtur omnino alieni ab
ordine creature corporalis q̃si aliud vniuersuz per se con
stituentes. Unde dicendũ est q angeli simul cuz creatu
ra corporali sunt cõditi:tñ sine alteri' opiniõis ꝑiudicio.
Et per hoc ps rñsio ad tria pma:q2 ꝑcedũt sm Ad pª
mediã opinionem. ¶ Ad 4m dõz:q tria arª
sicut basilius dicit in pmo exam. Moyses legislator in 4m
pncipio geñ. exordium visibilis creature incepit expone
re:p̃termissa creatura spirituali que ante fuerat condita.
De qua mẽtionẽ nõ fecit:q2 rudi populo loquebatur:qui
ad spiritualia capienda idoneus nõ erat. Secundũ Aug.
võ creaturam spũalem per celum intelligit:sicut per ter
ram creaturam corporalem:cũ dicit. In pncipio creauit
deus celũ 7 terrã. Quare aũt sub metaphora celi 7 nõ ex
presse creationem angeloꝝ tradidit:potest eadẽ ratio as
signari que 7 supra.s. ex populi ruditate:7 iteꝝ ad vitan
dã idolatriã in quã ꝑni erãt. Ad quã daretur eis occasio
si plures substantie spũales ponerent̃ preter vnum deuz.
que essent celo nobiliores:7 pcipue cum hõ substantie a
gentilibus dij dicerent̃. Scdm vero strabũ 7 alios prio
res per celuz qd̃ in auctoritate inducta ponitur:intelligi
tur celũ empyreuz qd̃ est habitaculũ scõꝝ angeloꝝ. vñ et
in eius creatione intelligitur etiam creatio angeloꝝ me
thono':sicut qñ ponit̃ cõtinens ꝑ contento. ¶ Ad 5m di 5m
cendum:q sicut dicit Aug. 4. super geñ. ad lrãm. Angeli
nõ cognoscunt deum ex visibilib' creaturis. vñ creature
visibiles nõ sunt facte vt deũ oñderent angelis:s3 rõnali
creature que est homo. vñ ex hoc ꝑbat̃ hõ esse finis crea
turarũ. Finis aũt l3 sit primus in intentiõe:est tñ vltim'
in operatione. vnde 7 homo vltimo factus fuit. ¶ Ad 6m 6m
dõz q s3 Augusti. creatio celi 7 tere nõ precessit duratio
ne lucis formationem:seu ꝑductionẽ. Et iõ non itelligit
q creatio spũalis nãe fuerit ante pmũ diem duratione:
sed quodam nature ordine:q2 substantia spũalis 7 mate
ria informis sm suã eẽntiam cõsiderata:alternatiõibus
tpuz nõ subiacẽt. vñ per hoc etiã haberi nõ põt q creatu
ra spũalis sit facta añ corporalẽ:q2 etiaz ante lucis factio
nẽ agit̃ de creatiõe creature corporalis q̃ p terrã itelligi
tur. Scdz vero alios:creatio celi 7 terre ad pmũ diẽ per
tinet:q2 cũ celo 7 terra creatũ est tps. l3 distõ tpum q̃tuz
ad diẽ 7 noctem incepit per lucem. vñ tps ponit̃ vnũ de
quatuor pmo creatis:que sunt:nã angelica:celum empy
reum:mã iformis:7 tps. ¶ Ad 7m dõm:q Hyero. loquit̃ 7m
sm opinionẽ antiquoꝝ doctoꝝ. ¶ Ad 8m dõm:q rõ illa 8m
ꝑcederet:si vnaqueq3 creatura ꝑduceret̃ vt existẽs per
se absolute. Sic.n. cõueniens esset vt vnaqueq3 sepatim
crearet̃ sm gradũ sue bonitatis. Sed q2 oẽs creature ꝑ
ducunt̃ vt ptes vni' vniuersi:cõueniens ẽ vt oẽs sil' ꝑdu
cant̃ ad vnũ vniuersuz cõstituendũ. ¶ Ad 9m dõz. q l3 9m
ad aliquã dignitatẽ creature spũalis ptineret si ãte crea
turaz visibilẽ esset creata:nõ tñ cõpeteret dignitati 7 vni
tati vniuersi. ¶ Ad 10m dõm:q l3 cor ante alia membra 10m
formetur:tñ totius corporis aialis est vna cõtinua gnõ:
nõ q seorsuz vna gnõne formet̃ cor:7 postmodũ successi
ue alije gnõnibus alia mẽbra aliqbus tpibus interiectis.
Hoc aũt nõ põt dici in creatione angeloꝝ 7 corporalium
creaturaꝝ:q vna ꝑductiõe sint condita.s. spũalis creatu
ra añ corporalez q̃si cõtinue vniuersuz sit ꝑductuz. ꝑdu
cere enim successiue in ꝑducẽdo est in his q̃ ex mã pro
ducunt̃:in qua ẽ vna pars vicinior cõplemẽto q̃ alia. vñ
in pma reꝝ creatione successio locuz nõ hz:7 si in forma
tione reꝝ ex mã creata possit locũ hr̃e. vñ 7 doctores qui
posuerunt angelos ante mũdũ creatos posuerũt oino di
stinctã creationẽ angeloꝝ 7 corpoꝝ:7 multã durationẽ

mediam interuenisse. Et pterea cor necesse est in anima-
li prius formari: qr virtus cordis operatur ad formatio-
nem alioꝝ membroꝝ. Creatura aũt spiritualis non ope-
ratur ad creationẽ corporaliũ creaturarũ: cum solius dei
sit creare. vñ ꝛ cõmẽtator in xi. metaphisice iponit plato-
ni ꝙ dixerit ꝙ deus pmo creauit angelos: ꝛ postea cõmi-
11m sit eis creationẽ corporaliũ creaturaꝝ. ¶ Ad 11m dõm. ꝙ
Aug. loquitur de factione creaturaꝝ corporaliũ. nõ ꝗtũ
12m ad primã creationẽ: sed quãtũ ad formationẽ. ¶ Ad 12m
dõm ꝙ sustinendo ꝙ omnia sint simul creata in forma ꝛ
materia: creatura spiritualis dicit̃ habuisse cognitionẽ
creature corporalis fiende: nõ qr eius formatio esset tpe
futura: sed qr cognoscebat̃ vt futura: put considerabat̃ i
sua causa: in qua erat vt ex ea posset pcedere: sicut qui co
gnoscit archam in pncipijs ex quibus fit: potest dici eam
13m cognoscere vt fiendam. ¶ Ad 13m dicẽdum: ꝙ dicere dei
intelligitur de eterna vbi dei generatiõe: in quo ab eter-
no fuit ratio omniũ creaturaꝝ condendaꝝ. Nec tñ ideo
frequenter repetit̃ in singulis operibus: dixit deus: quasi
tpaliter dixerit: sed qr lꝫ verbũ in se sit vnũ: tñ in eo ẽ pro-
pria ratio singulaꝝ creaturaꝝ. Sic ergo singulis operib⁹
pmittit̃ dei verbũ: sicut ppria rõ operis fiendi: ne facto
opere necesse sit querere q̃re tale opus sit factũ: cuꝫ ante
operis conditionẽ sit dictũ: dixit deus. Sicut cũ aliqs vo-
lens assignare alic⁹ rei cãm: incipit a cãe cognitõe. ¶ Ad
14m 14m dõm: ꝙ eẽ rerũ in verbo est cã esse rerũ in ppria nã.
Sed esse rerũ in cognitione angelica: non est cã esse rerũ
15m in ppria nã. ꝛ ideo nõ est simile. ¶ Ad 15m dõm: ꝙ res in
finẽ ordinat̃ p suã opõnẽ. Nõ aũt pducitur in esse p suaꝫ
opationẽ. sed solũ per opationẽ cause agentis. Unñ magis
est conueniens ꝙ creature superiores cooperẽtur deo in
reducẽdo creaturas inferiores i finẽ: q̃ꝫ in eaꝝ pductio-
16m nẽ. ¶ Ad 16m dõm: ꝙ lꝫ creature corporales ꝛ spũales di-
sperate sm proprias nãs: tñ sunt cõnexe sm ordinẽ vni-
17m uersi: ꝛ ideo oportuit ꝙ simul crearentur. ¶ Ad 17m dõꝫ:
ꝙ illa auctoritas eccli. sꝫ Aug. intelligitur de sapiã crea-
ta que est in nã angelica: que tñ sm ipsuꝫ non pus creata
est tpe: sed dignitate. Secũdũ vero Hyl. in li. de sinodis
itelligit̃ de sapientia icreata: que est filius dei: que qdem
simul dr̃ ꝛ creata ꝛ genita. vt pꝫ puer. 8°. ꝛ in diuersis scri-
pture locis: vt ois iperfectio a natiuitate filij dei excluda-
tur. In creatione. n. attenditur iperfectio ex parte creati
inquãtũ de nihilo in esse educitur: sed perfectio ex parte
creantis qui absqꝫ sui imutatiõe creaturas producit. In
natiuitate vo ei⁹ ecõ: qr iportat̃ pfectio ex pte nati inquã-
tum accipit nãꝫ generantis: sꝫ iperfectio ex pte generan-
tis sm modũ iferioris gñõnis: inquãtũ generat cum sui
imutatione: vel diuisione sue substantie. Et iõ simul fili⁹
dei ꝛ creatus ꝛ genitus dicitur: vt per creationẽ exclud a-
tur generantis mutatio: ꝛ ex natiuitate geniti iperfectio:
18m ꝛ ex vtroqꝫ vnus intellectus constituat̃ pfect⁹. ¶ Ad 18m
dõm: ꝙ Hyl. loquitur sm opinionẽ antiquoꝝ doctoruꝫ.
19m ¶ Ad 19m dõm: ꝙ deus est cã nãe angelice: nõ aũt nã an-
20m gelica cã est nãe corporalis. ꝛ ideo nõ ẽ simile. ¶ Ad 20m
dõꝫ: ꝙ angeli dicuntur sp fuisse: non qr ab eterno fuerũt:
sed qr oi tpe fuerũt: qr qñcũqꝫ fuit tps: fuerunt angeli. Et
per hũc etiã modũ creature corporales sp fuerũt. ¶ Ad
21m 21m dõm ꝙ motor nõ de necessitate pcedit tpe mobile: sꝫ
22m dignitate: sicut pꝫ in aĩa ꝛ corpore. ¶ Ad 22m dõm: ꝙ in
actione ignis in corpora: duplex ordo ẽ considerandus. s.
situs ꝛ tpis. Ordo situs est in omni actione eius: eo ꝙ ois
actio eius est situalis. ꝛ in corpora sibi magis ppinq̃ ple-
nius suam actionẽ exercet. Unde vlterius pcedẽdo itm
debilitatur eius effect⁹: ꝙ tandẽ totalr deficit. Ordo aũt
tpis non attenditur in omni eius actione: sed solũ in illa
q̃ agit p motũ. Unde cũ ignis illuminet ꝛ calefaciat cor-
pora: i calefactiõe seruat̃ ordo sit⁹ ꝛ tpis: sꝫ in illumiatiõe
que nõ est motus sed termin⁹ motus: attendit̃ tantũ or-
do situs. Quia ergo actio dei quãtũ ad creationẽ ẽ absqꝫ
motu: non attenditur silitudo quãtũ ad ordinẽ tpis: sed
solum quãtũ ad ordinẽ situs. Idẽ enim est in actione spi-
rituali diuersus gradus nature: qd in actiõe corporali di-
uersus sit⁹. Quãtũ ergo ad hoc attendit̃ silitudo Diony-
sij: ꝙ sicut ignis in corpora sibi vicina plenius suã vtutẽ
effundit: ita deus rebus sibi propinquioribus gradu di-
gnitatis: copiosius suã bonitatẽ distribuit.

¶ Utrũ potuerit eẽ angeli ante mũdũ visibilem.

Decimonono queritur vtruꝫ potue-
rint esse angeli ante
mũdũ visibilẽ. ¶ Et vr̃ ꝙ nõ. Quecũqꝫ. n. ita 1m
se hñt ꝙ duo ex ipsis non pñt esse in vno loco
distincto: requirũt loci diuersitatẽ. Sed duo
angeli non pñt eẽ in eodẽ loco: vt cõiter dr̃. ergo nõ põt
intelligi ꝙ essent duo angeli distincti: nisi sint duo loca di-
stincta. Sed añ creaturã visibilẽ nõ fuit locus: cũ locus
sꝫ phꝫ 4°. physicoꝝ nõ sit nisi vltimũ corpis ꝯtinentis.
ergo ante mũdũ visibilẽ angeli eẽ nõ potuerũt. ¶ P̃. p- 2m
ductio creature corporalis: angelis nihil de coꝝ vtute na-
turali ademit. Si ergo non facto mundo visibili absqꝫ
loco esse possent: qd vr̃ esse falsuꝫ. Quia si nõ essent in lo-
co: nusq̃ꝫ eẽnt. ꝛ sic viderent̃ non esse. ¶ P̃. Boe. dicit ꝙ 3m
omnis spũs creat⁹ corpore indiget. Sed angelus ẽ spũs
creatus. ergo indiget corpore: ꝛ ita añ creaturã corporalẽ
esse nõ potuit. ¶ Sed diceret̃ ꝙ idiget corpore nõ ꝗtũ
ad eẽ. sed quãtũ ad ministeriũ. ¶ Sed cõtra. ministeriũ 4m
angeloꝝ exercet̃ vbi nos sum⁹: sciꝫ in hoc mũdo. Sꝫ an-
geli hñt locũ corporalẽ ẽt extra habitationẽ nr̃aꝫ: sciꝫ ce-
lum empyreũ. g̃ non solũ indigent corpore in loco corpo-
rali ppter ministeriuꝫ nostrũ. ¶ P̃. ipoe est imaginari 5m
pus ꝛ posterius sine tpe. Sꝫ si angeli fuissent añ mũdum
prius fuisset pn̄m quo angeli esse ceperũt: q̃ꝫ pn̄m quo mũ-
dus visibilis esse cepit. g̃ tps icepisset ãte mũdũ visibilẽ:
qd ẽ ipoe: cũ tps sequat̃ ad motum. ꝛ mot⁹ ad mobile. g̃
ipoe est ꝙ angeli fuerint ante mundum.

Sed cõtra. Illud qd in creaturis ꝯdictionẽ non 3p
iplicat est deo poe. Sed angelos esse
creatura visibili nõ existe: nullã ꝯdictionẽ iplicat. g̃ non
fuit deo ipoe pducere angelos ante mundũ.

Respondeo. dõm ꝙ sicut Boetius dicit in li. de R.
tri. ꝙ in deis nõ opꝫ ad imaginatio-
nẽ deduci: ꝛ silr nec in corporalib⁹ oibus: qr cuꝫ imagina-
tio sit sequela sensus: vt per phm patet in libro de anima:
imaginatio nõ potest extẽdi vltra q̃titatẽ: que est quali-
tatũ sensibiliũ subiectũ. Hoc aũt quidã non attendẽtes:
nec imaginationẽ trãscendere valẽtes: non potuerũt ali-
quid itelligere nisi per modũ rei situalis. Et propter hoc
quidã antiq dixerũt ꝙ illud qd non est in loco: nõ est: vt
in. 4. phy. dicitur. Et ex simili errore quidã moderni di-
xerũt ꝙ angeli absqꝫ creatura corporali esse nõ possunt:
itelligẽtes angelos tanq̃ꝫ ea que imaginauerũt situaliter
distincta: qd quidẽ preiudicat sentẽtie antiquoꝝ: qui an-
gelos ante mundũ fuisse posuerũt: preiudicat etiã digni-
tati angelice nature: que cũ naturaliter sit prior q̃ꝫ crea-
tura corporalis: nullo mõ a creatura corporali dependet.
Et iõ simplr dicim⁹ ꝙ angeli eẽ potuerũt ante mũdũ.

Ad primum ergo dicendũ ꝙ duos angelos esse Ad pm
in vno loco idiuisibili nõ impedit
eoꝝ distinctio: sed operationũ ꝯfusio. vñ ratio nõ sequtur
¶ Ad 2m dõꝫ. ꝙ ẽt nũc nihil prohibet angelos nõ esse in
loco si voluerint: ꝛ si etiã semper sint in loco ppter ordi- 2m

nē quo creatura spūalis presidet corporali ſm Aug.3.de
3m tri.¶ Ad 3m dōm. q sicut ipse Boe.exponit:angeli indi-
gent corpore solū q̃tū ad ministeriū:nō q̃tum ad nature
4m cōplementū.¶ Ad 4m dōm q angeli sunt in celo empy-
reo:vt in loco qui est ɔtēplationi ɔgruus:nō tamē de ne-
5m cessitate ɔtēplationis.¶ Ad 5m dōz.q illa prioritas ⁊ po
sterioritas non cogit nos ponere ante mundum tempus
reale:sed solum tempus imaginarium:vt in questione de
eternitate vel creatione mundi dictum est.

De creatione materie ĩformis.

⁊ hʒ duos articulos.Primo.n.q̃rit vtꝝ creatio mãe ĩformis p̃cesserit duratiōe creationeʒ reꝝ. 2o. vtrū mãe formatio tota sil' fuerit an successiua. Q̃ō. IIII.

Questio est vtrum creatio materie in-
formis p̃cesserit duratōe crea
tionē rerum.¶ Et videtur q non.quia sic
pm dicit Aug.pmo super genesim ad litteram:
mã ĩformis p̃cedit formata ex ea:sicut vox
cantum.Sed vox nō precedit cantū dura-
tione.sed solum nã.ergo mã informis non
precedit res formatas duratione:sed solū natura. ¶ Sʒ
diceref q Aug.loquitur de mã respectu formationis:q̃ ē
per formas el'orum:que quidē forme statim a pncipio in
2m mã fuerūt.¶ Sed contra.sicut aqua ⁊ terra sunt elemē-
ta:ita etiam ignis ⁊ aer.Sed scriptura tradens informi-
tatem materie facit mentionem de terra ⁊ aqua.ergo si
materia a principio habuisset formas elementares : pari
3m ratione fecisset mentionem de aere ⁊ igne. ¶ Preterea.
forma substantialis cū materia sunt causa accidentaliuʒ
qualitatū:vt pʒ per phʒ in pmo phys.Sʒ qualitates acti-
ue ⁊ passiue sunt ꝓprietates ꝓprie accidentales elemen-
torū.Si ergo forme substātiales fuerūt a pn° in mã:fue-
runt ibi ex consequenti qualitates actiue ⁊ passiue.Et ita
nulla restabat informitas:vt videf.¶ Sed diceretur q
erat informitas siue cōfusio quātū ad el'oꝝ situm.¶ Sʒ
4m contra.ſʒ phm.4.°ce.⁊ mun.quātū vnūqδq; elementoꝝ
habet de specie tātum hʒ de vbi:elementa enim sunt in
ꝓprijs locis ex virtute forme.Si ergo mã a pn° habebat
formas substantiales:tunc ex ɔn̄ti vnūqδq; elementorū
suum situm habebat:⁊ ita nulla cōfusio in elementis re-
5m stabat:ſm quā mã posset dici informis.¶ P̃.si pro tāto
mã informis dicitur:q elementa nondū ꝓpriuʒ ⁊ nālez
situm habebant:ex consequenti videf q ſm hoc eius for
matio intelligitur:q elementis nālis situs attribuif.Sʒ
hoc non videtur in rerū distinctione. Nam aque alique
supra celos ponuntur:cum tñ naturalis situs aquarū sit
sub aere supra terram imediate:vt pʒ.4.°ce.⁊ mun.ergo
non intelligitur materie informitas ꝓpter confusionem
situs predictā.¶ Sed dice.q aque dicunf esse supra ce-
los:inquātū vaporabiliter eleuantur vt sint supra celos.
6m ¶ Sed contra.aque vaporabiles nō pñt supra totū aerē
eleuari:vt a philosophis ꝓbaf:imo solum vsq; ad medi-
um aeris intersticiū ascendūt.Multo ergo minꝰ possunt
7m eleuari supra ignē:⁊ vlterius supra celū. ¶ Preterea.in-
formitas materie designatur in hoc qδ dicif.Terra erat
inanis ⁊ vacua.Sed inanitas materie attribuif respectu
virtutis generatiue:⁊ vacuitas respectu ornatus:vt a san
ctis exponitur:qδ consistit in his que in terra mouentur.
ergo informitas materie nō attendif quātū ad situm:vt
sic dici possit q materie informitas duratione formatio-
8m nem precesserit.¶ P̃.qui potest dare aliquid simul:mi-
nus liberaliter agit si dat sucessiue.Unde prouer.3.° Nec
dicas amico tuo va.⁊c.Sed deus simul dare poterat re-
bus esse perfectū.g̃ cū sit liberalissimꝰ non fecit mãm in-
9m formem ante eius formationem. ¶ Preterea.motus a
centro ad centrū:sequitur elementa ſm q habent natu-
rales situs.Sed in ipsa ĩformitate materie apparet q ibi
fuisset motꝰ a centro ad centruʒ:qꝛ aque vaporabiles su-
per terram eleuabanf:vt dicif.ergo elemēta iam habe-
bant suos naturales situs.¶ P̃.rarum ⁊ densum sunt cā 10m
grauis ⁊ leuis:vt pʒ.4.°phys.Sed iam erat rarum ⁊ den
sum in el'is:qꝛ dicitur q aque erāt rariores q̃ modo sint.
ergo erat ⁊ graue ⁊ leue.⁊ elemēta habebant sua vbi:que
eis attribuuntur rōne leuitatis ⁊ grauitatis.¶ Preterea. 11m
in illa rerum informitate manifeste apparet q terra suū
sitū habebat:⁊ datur intelligi q terra erat a q̃s coopta p
hoc qδ dicitur.Congregentur aque in vnū locū ⁊c.g̃ pari
rōne ⁊ alia el'a suū situm habebant:⁊ ita nulla ĩformitas
in materia erat.¶ Preterea.a perfecto agente educitur 12m
perfectꝰ effectꝰ:qꝛ omne agens agit sibi simile. Sed deꝰ
est perfectissimum agens.ergo a pn° materiam ꝑfectam
produxit.⁊ ita formatā:cum forma sit ꝑfectio materie.
¶ Preterea.si materia informis formationeʒ reruʒ du- 13m
ratione p̃cessit:aut materia sic existens carebat omni for
ma:aut habebat aliquā formā.Si omni forma carebat:
tunc erat tñ in potentia:⁊ non in actu:⁊ ita nonduʒ erat
creata:cū creatio terminef ad esse.Si aūt habebat aliq̃
formā:aut illa erat aliqua forma elemētaris:aut forma
mixti.Si forma el'aris:aut habebat tantū vnam formā:
aut diuersas.Si diuersas.g̃ iaʒ erat diuersitas per diuer-
sas el'ares formas.Si vnaʒ tñ:sequitur q aliqua forma
elementi sit naturaliter prius in mã q̃ alie.Et ita vnum
el'm erat pn™ aliorum elementorum:sic antiquissimi na-
turales posuerunt dicentes:vnum tantum elementū eē:
qδ a philosopho ĩprobatur 2° de generatione ⁊ corruptio-
ne.Si aūt habebat formam mixti.ergo forma mixti na-
turaliter est pꝰus in mã q̃ forma elemētorum:qδ pʒ esse
falsum:qꝛ mixtio non fit nisi per hoc q aliquid elemēta
mouet ad formam mixti.ergo non potest esse q materia
fuerit primo informis q̃ formata.¶ Sed dice.q mate-
ria habebat formas elemētoꝝ:sed non ſm illū modum
quo nūc sunt:quia aque erant rariores:⁊ in moduʒ vapo
ris aeri ꝑmixte.¶ Sed ɔ.forma vniuscuiusq; elementi 14m
requirit determinatam mensuram raritatis vel densita
tis:sine qua esse nō potest.Raritas autem per quā aliqd
ascendit in locū aeris excedit conditionem aque:quia na
tura aque est vt sit grauis respectu aeris.ergo si erat tan-
ta subtilitas q aque euaporabiliter ad locuʒ aeris ascen
derent:non habebant speciem aque:⁊ ita non erāt in ma
teria forme elementares:cuius contrarium supra dictuʒ
est.¶ Preterea.per opera sex dierum : formata sunt ex 15m
informi materia diuersa rerū genera.Sed inter alia sex
dierum opera:firmamentum 2.°die est formatum.Si er-
go materia informis subiacebat elementaribus formis:
sequetur q celum sit factum ex quatuor elementis:qδ
a philosopho improbatur pmo ce.⁊ mun.¶ Preterea.si- 16m
cut se habet corpus naturale ad figuram:ita se habet ma
teria ad formam.Sed corpus naturale non potest esse
quin habeat aliquam figuram.ergo nec materia potest
esse quin sit formata.¶ Preterea.si formatio materie a 17m
principio sue creationis non fuit.tunc aquarum congre-
gatio que tertio die legif:non semper fuit.Sed hoc vide
tur impossibile:quia si aque vndiq; operiebant terram:
non erat vbi possent cōgregari.ergo videtur q materia
informis rerum formationeʒ non precesserit.Qꝛ autem
aqua vndiq; operiret terram:apparet ex hoc q elemen-
ta sunt separata:vt ꝓbaf 3.° ce.⁊ mun.¶ Sed diceref q
erat aliqua concauitas infra terram:in quā partes descē-
derunt:⁊ ita terra locum prebuit aquis.¶ Sed contra. 18m
huiusmodi concauitates vel cauernositates in terrā cau

santur ꝓpter aliquas lapidositates:ex quibus superioꝛes
partes terre retinẽtur ne ad centrũ descendãt:qꝺ quidez
tunc esse nõ poterat:quia cum lapides sint coꝛpoꝛa mixta
sequeretur ꝙ coꝛpus mixtũ fuisset ante foꝛmationez ele-
mentoꝝ.ergo huiusmodi cauernositates esse nõ poterãt.
19m ¶ P̃.si cauernositates alique erãt in terra:non poterant
esse vacue.ergo erãt plene aere vel aqua:qꝺ videtur ĩpos-
20m sibile:cum subsidere terre sit ꝯtra naturã vtriusqꝫ.¶ P̃.
aut aqua cooperiens terrã vndiqꝫ naturalẽ sitũ habebat:
aut non.Si naturalẽ situm habebat.ergo ab alia dispoſi
tione non poterat remoueri:nisi per violentiam:qꝛ a loco
in quo coꝛpus quiescit nãlr:non mouetur nisi per violen-
tiam.hoc aũt non cõpetit prime rerũ institutioni.ꝑ quã
natura instituitur:cui violentia repugnat.Si aũt erat il-
le situs aque violentus:per suã nãm redire poterat ad il-
lam dispositionẽ quã non habebat:qꝛ a loco in quo quie-
scit aliquid violenter:mouetur naturalr.Et ita nõ opoꝛ-
tebat poni inter opera foꝛmatiõis:ꝙ aque in vnũ locum
21m ꝯgregarent̃.¶ P̃.Sm hunc oꝛdinẽ res institute sunt quẽ
nãlr habent.Sed nãliter distincta sunt pꝛoꝛa ꝙ̃ cõfusa:si
cut simplex est nãlr pꝛius cõposito.ergo non fuit conueni-
ens rerum institutioni ꝙ res pꝛimo fuerint in quadaz cõ
22m fusione:ꝛ postmodum distinguerentur.¶ P̃.processus
de actu in potentiam non cõpetit reꝝ institutioni:sꝫ ma-
gis coꝛruptioni.Res.n.fiunt per h ꝙ de potẽtia in actũ
reducunt̃.Sed ꝓcedere a mixtis ad elã:est ꝓcedere de
actu in potentiaz:cuz elã sint q̃si materia respectu foꝛme
mixti.ergo non fuit conueniens reꝝ institutioni ꝙ pꝛius
fierent in quadã ꝯfusione ꝛ mixtione:ꝛ postmodũ distin-
23m guerentur.¶ Pꝛeterea.hoc videtur esse consonũ erroꝛi-
bus antiquoꝝ phoꝝ.s.opioni Emp.qui ponebat per litẽ
partes mundi esse adinuicem distinctas:cum pꝛius fue-
rint confuse per amicitiã.ꝛ Anaxagoꝛe qui posuit ꝙ cum
aliquando omnia simul essent:intellectus incepit distin-
guere separando ab illo confuso ꝛ commixto:que quidẽ
opiniones sufficienter a philosophis posterioꝛibus ĩpꝛo-
bantur.ergo non est ponendũ ꝙ ĩfoꝛmitas vel confusio
materie:rerũ foꝛmationem duratione precederet.

3p Sed contra est qꝺ Greg.dicit exponẽs illud ec-
clesiastici.18.Qui viuit in eternuz
creauit omnia simul:dicit ꝙ oĩa sunt simul creata ꝑ sub-
stantiam materie:sed non per speciem foꝛme.Qꝺ esse nõ
posset nisi pꝛius fuisset substantia materie ꝙ̃ species foꝛ-
me inesset.ergo materia infoꝛmis duratione precessit re-
2. rum foꝛmationem.¶ Pꝛeterea.illud qꝺ non est:non po
test habere aliquã operationem.Sed materia infoꝛmis
habet aliquã operationem:appetit.n.foꝛmam:vt dicitur
pꝛimo phys.ergo materia potest esse sine foꝛma.ꝛ ita nõ
ẽ inconueniens si materia infoꝛmis ponat̃ duratiõe reꝝ
3. foꝛmationem precessisse.¶ Pꝛeterea.deus plus potest
operari ꝙ̃ natura.Sed natura facit de ente in potentia
ens actu.ergo deus põt facere de ente simpliciter ens in
potentia:ꝛ ita potuit facere materiam sine foꝛma existen
4. tem.¶ Pꝛeterea.qꝺ scriptura sacra dicit fuisse aliquan-
do:non est dicendũ non fuisse:qꝛ vt Augu.dicit.5.de tri.
cõtra scripturam sacram nemo chꝛistianus sentit.Scri-
ptura autem diuina dicit terram aliquãdo fuisse inanez
ꝛ vacuam.ergo non est dicenduz quin aliquando fuerit
inanis ꝛ vacua.hoc autem pertinet ad infoꝛmitatem ma
terie quocũqꝫ modo exponatur.ergo aliquando substan-
tia materie precessit foꝛmationem:alias nunꝙ̃ infoꝛmis
5. fuisset.¶ Pꝛeterea.simul condita est spiritualis ꝛ coꝛpo
ralis creatura:vt ex superioꝛi questione iã patuit.In spi-
rituali autẽ creatura infoꝛmitas foꝛmationem precessit
etiaz duratione.ergo eadem ratione ꝛ in coꝛpoꝛali.Pꝛo-
batio medie.Foꝛmatio creature spiritualis ĩtelligit̃ sm
ꝙ ad verbum conuertit̃:qꝺ est eius illuminatio.Simul
autẽ facta luce diuisum est inter lucẽ ꝛ tenebꝛas.Per te-
nebꝛas autem in spirituali creatura peccatũ intelligitur.
peccatuz autem esse nõ potuit in pꝛimo instanti creatio-
nis angeloꝛum:qꝛ tunc demones nunꝙ̃ fuissent boni.er-
go spiritualis creatura non fuit foꝛmata in pꝛimo ĩstanti
sue creationis.¶ Pꝛeterea.illud ex quo est aliquid etiã 6.
tempoꝛe precedit qꝺ ẽ ex eo.Sꝫ deus ex inuisa materia:
que est materia infoꝛmis sm Aug.creauit oꝛbem terra-
rum:vt dicitur sap.11.ergo materia ĩfoꝛmis tempoꝛe pre
cessit oꝛbem terraruz foꝛmatũ.Pꝛobatio pꝛime.Sm phꝫ
in pꝛimo physicoꝝ.fieri reruz dupliciter exprimi potest.
vno modo vt dicatur hoc fit hoc per se qꝺ cõuenit subie-
cto:vt cum dicimus:homo fit albus.per accidens aũt vt
ex pꝛiuatione:ꝛ contrario:vt cũ dr̃ non album vel nigruz
fit album.Alio modo vt dicatur ex hoc fit hoc:qꝺ quidẽ
subiecto non competit nisi ratione ꝑuationis.Non.n.di-
cimus ꝙ ex homine fiat albus:sed ꝙ ex non albo vel ni-
gro fit album:vel etiam ex homine nigro vel non albo.
Id igitur ex quo est aliquid vel est pꝛiuatio siue contra-
riuz:vel est materia ꝑuationi vel ꝯtrario subiecta.Utro
qꝫ autez modo opoꝛtet tempoꝛe ꝑcedere.ex quo aliquid
fit:quia opposita nõ possunt eẽ simul:nec materia simul
tempoꝛe potest subesse pꝛiuationi ꝛ foꝛme.ergo id ex q̊
aliquid fit tempoꝛe ꝑcedit id qꝺ fit ex eo.¶ Pꝛeterea. 7.
operatio nature imitat̃ inquãtum potest operationẽ dei:
sicut opatio cause secunde operationẽ cause pꝛime.Sed
nature processus in operando est de iperfecto ad ꝑfectũ.
ergo ꝛ deus etiam pꝛius tempoꝛe iperfectũ ꝓduxit:ꝛ po-
stea ꝑfecit.ꝛ sic infoꝛmis materia foꝛmationez precessit.
¶ Pꝛeterea.Aug.dicit ꝙ vbi scriptura in ꝑncipio terraz 8.
ꝛ aquã commemoꝛat.cũ dicit̃.terra erat inanis ꝛ vacua.
ꝛ.s.do.fe.s.aquas:nõ ideo nominatur terra ꝛ aqua:qꝛ iam
talis erat:sed quia talis esse poterat.ergo aliquando ma-
teria pꝛima nondũ habebat speciem aque vel terre:sꝫ tã-
tuz habere poterat.ꝛ sic mã ĩfoꝛmis foꝛmatõez precessit.

Respondeo. Dõm ꝙ sicut dicit Aug.12.confes- Rñ
sionum:circa hanc questionem po-
test esse duplex disceptatio.Una de ipsa rerũ veritate.
Alia de sensu lr̃e qua Moyses diuinitus inspiratus ꝑnm
mundi nobis exponit.¶ Ad pꝛimam disceptationẽ duo
sunt vitanda.quoꝛum vnum est:ne in hac questione ali-
quid falsum asseratur:ꝛ pꝛecipue qꝺ veritati fidei cõtra-
dicat.Aliud est ne quicqd verum aliquis esse crediderit:
statim velit asserere hoc ad veritatẽ fidei ꝑtinere.Qꝛ vt
Augu.dicit.10.cõfes.Obest si ad ipsam doctrine pietatis
foꝛmã pertinere arbitretur falsum.s.qꝺ credit:ꝛ pertina-
cius affirmare audeat qꝺ ignoꝛat.Pꝛopter hoc aũt obeẽ
dicit:qꝛ ab infidelibus veritas fidei irridetur:cum ab ali
quo simplici ꝛ fideli:tanꝙ̃ ad fidẽ pertinens:pꝛoponitur
aliquid qꝺ certissimis documẽtis falsum esse ostẽditur:
vt etiã dicit ꝑmo sup Gen.ad lit.¶ Circa secundã disce-
ptationẽ duo etiã sunt vitãda:quoꝝ pꝛimũ est ne aliquis
id qꝺ patet esse falsum:dicat in verbis scripture que crea
tionez reꝝ docet debere intelligi:scripture eniz diuine a
spiritu sancto tradite non potest falsum subesse:sicut nec
fidei que per eaz docetur.Aliud est ne aliquis ita scriptu
ram ad vnũ sensum cogere velit:ꝙ alios sensus qui in se
veritatem ꝯtinẽt:ꝛ possunt salua circũstantia littere scri-
pture aptari:penitus excludãtur:hoc enim ad dignitatẽ
diuine scripture pertinet:vt sub vna littera multos sen-
sus ꝯtineat:vt sic ꝛ diuersis ĩtellectibꝫ hominũ ꝯueniat:ꝛ
vnusquisqꝫ miretur se in diuina scriptura posse inuenire
veritatẽ quã mẽte ꝯceperit.Et per hoc etiã ꝯtra ĩfideles

facilius defendatur:dūz si aliquid qđ quisqꝫ ex sacra scri
ptura velit intelligere falsum apparuerit:ad alium eius
sensum possit haberi recursus. vnde non est incredibile
Moysi ⁊ alijs sacre scripture auctoribus hoc diuinitus
esse ꝯcessum:vt diuersa vera que homines possent intel
ligere ipsi cognoscerēt:⁊ ea sub vna serie littere designa
rent:vt sic quilibet eoꝝ sit sensus auctoris. vnde si etiam
aliqua vera ab expositoribus sacre scripture littere aptē
tur que auctor nō intelligit:nō est dubiūz quin spiritus.s.
itellexerit:qui est pŕncipalis auctor diuine scripture.Vñ
ōis veritas que salua littere circūstātia potest diuine scri
pture aptari:est eius sensus.His ergo suppositis sciendū
est ꝙ diuersi expositores sacre scripture:diuersos sensus
ex principio Geñ.acceperūt:quoꝝ nullus fidei veritati
repugnat.Et ꝗntum ad presentē pertinet questionē diuer
sificati sunt in duas vias:duplr̄ informitatē materie acci
piētes:que signatur in pŕncipio Geñ. vbi dicit̄.Terra aūt
p̄ᵃ opio erat ianis ⁊ vacua.Quidam nāqꝫ intellexerūt predictis
verbis talem informitatē materie significari:ſm ꝙ mā
itelligitur absqꝫ omni forma:in potētia tñ̄ existēs ad oēs
formas.Talis autē materia nō potest in reꝝ natura exi
stere:quin aliqua forma formetur.Quicqđ.n.in reruz na
tura inuenit̄ actu existit.Quod quidez non habet mate
ria:nisi per formaz que est actus eius.Unde non hꝫ sine
forma in rerum natura inueniri.Et iterū cuz nihil possit
contineri in genere qđ per aliquā generis differentiā ad
spēm nō determinetur:non potest materia esse ens:quin
ad aliquē specialem modum essendi determinet̄:qđ qui
dem non fit nisi per formā.Vñ si sic materia iformis:in
telligat̄:impossibile est ꝙ duratione formationē ꝑcesse
rit:sed precessit tñ̄ ordine nature:ſm ꝙ illud ex quo fit
aliquid naturaliter est prius eo:sicut noꝝ ē prior creata.
2ᵃ opio Et hec fuit opinio Aug.¶ Alij vero intellexerūt iformi
tatem materie:nō ſm ꝙ mā oī forma caret:sed ſm ꝙ di
citur aliquid informe:qđ nōdum habet vltimum sue na
ture cōplementum ⁊ decorem.Et ſm hoc potest poni ꝙ
etiā duratione informitas reꝝ formationem precesserit.
Quod quidē si ponat̄:ordini sapie artificis cōgruere vr̄.
Qui res ex nihilo producens in esse:non statim post nihi
lum in vltima perfectione nature eas instituit:sed p̄mo
fecit eas in quodā esse iperfecto:⁊ postea eas ad perfectū
adduxit:vt sic ⁊ eoꝝ eē ostenderet̄ a deo ꝓcedere:cōtra
illos qui ponūt materiaz increatā:⁊ nihilominꝰ ꝑfectio
nis reꝝ ipse etiam auctor apparet:cōtra eos qui reꝝ infe
riorum formationez causis alijs ascribunt.Et hoc intel
lexit magnus Basi.Gre.⁊ alij sequaces eoꝝ.Quia ergo
neutrum a virtute fidei discordat:⁊ vtrunqꝫ sensum cir
cunstantia littere patitur:vtrunqꝫ sustinentes ad vtrasqꝫ
rationes respondeamus.

Ad p̄ᵐ **Ad primum** ergo dōm:ꝙ Aug.loquit̄ de mate
ria informi ſm ꝙ intelligit̄ absqꝫ
omni forma.Et sic necesse est dicere ꝙ informitas solo
ordīe nāe formationē ꝑcedat.Qualiter aūt circa forma
2ᵐ tionis ordinez opinet̄ in sequenti artᵒ ōñdetur.¶ Ad 2ᵐ
Op̄ p̄ᵃ dōm:ꝙ circa hoc multipliciter aliqui sunt opinati. Pla
to.n.scripturā geñ. videns:sic intellexisse dicitur numeꝝ
eloꝝ ⁊ ordinem ibi significari:vt terra ⁊ aqua ꝓprijs no
minibus exprimantur.Aqua aūt super terrā esse intelli
gitur ex hoc ꝙ ibi scriptum est.Cōgregentur aque in lo
cum vnū:⁊ appareat arida.Supra que duo aerem itelle
xit in hoc ꝙ dr̄.Spiritꝰ dñi ferebat̄ super aquas:aerem
nomine spiritus intelligens.Ignem vero in nomine celi
intellexit.qđ omnibus supereminet.Sed quia secunduz
Ari.probationes.celuz ignee nature esse nō potest:vt eiꝰ
Op̄.2ᵃ motus circularis demonstrat.Rabi Moy.Ari.sententiā
sequens:cum Platone in tribus p̄mis concordans:ignez
significatum esse dixit per tenebras:eo ꝙ ignis in ꝓpria
spera non luceat:⁊ situs eius declarat̄ in hoc ꝙ dicitur:
super faciem abyssi.Quintam vero essentiam nomine ce
li significatam esse intelligit.Sed quia vt dicit Basiliꝰ
in exameron:nō est consuetudo sacre scripture vt per spi
ritum dñi aer intelligatur:sed per corpora extrema que
posuit:dedit itelligere media:⁊ precipue quia aqua ⁊ ter
ra sensuī manifestum est corpora esse:aer vō ⁊ ignis non
ita sunt simplicibus manifesta.quibꝰ etiam instruendis
scriptura tradebatur.Sꝫ vero Aug.pro nomie terre ⁊ aq̄ Op̄.3ᵃ
que cōmemorantur ante lucis formationē non itelligun
tur elementa suis formis formata:sed ipsa mā informis
omni specie carēs.Ideo aūt potius per hec duo materie
iformitas exprimit̄ ꝗ̄ per alia elemēta:qꝛ sunt ꝓpiquio
ra informitati vtpote plus de materia habentia ⁊ minus
de forma:⁊ quia etiā nobis magis sunt nota:⁊ manifestiꝰ
nobis materiā aliorum ostendunt. Ideo vero non ꝑ vnū
tñ̄:sed per duo eam significari voluit:ne si alterum tātū
posuisset:veraciter crederetur hoc esse iformis materia.
¶ Ad 3ᵐ dōm.ꝙ in illo reruz p̄ncipio iformitate quadā 3ᵐ
in rebus existe ſm opi. Basi.⁊ alioꝝ sanctorum:non opꝫ
ponere ꝙ elementa suis qualitatibus naturalibus care
rent.Sed vtraqꝫ habebāt formas:substantiales.s.⁊ acci
dentales.¶ Ad 4ᵐ dōm:ꝙ situs elementoꝝ dupliciter 4ᵐ
potest cōsiderari.vno modo quātum ad naturaz ꝓpriaz.
Et sic naturaliter ignis aerez continet:aer aquā:⁊ aq̄ ter
ram.Alio modo quātum ad necessitatem generationis:
que est circa locū medium.Et sic necessarium est vt sup
ficies terre quātum ad aliquā partem sui sit aquis disco
operta:vt ibi conueniens generatio ⁊ ꝯseruatio mixtoꝝ
esse possit:⁊ precipue animalium perfectorum que aere
indigent ꝓpter respirationem.Dicenduz est ergo ꝙ illa
informitas primi status attenditur non quātum ad sitū
qui naturalis est elementis ſm se:hunc eñi situm omnia
elementa habebant:sed quantum ad illum situm qui ele
mentis competit ſm ordinem ad generationem mixto
rum.Iste enim situs nondum erat perfectus:qꝛ nec ipsa
corpora mixta adhuc prodierant.¶ Ad 5ᵐ dicendum:ꝙ 5ᵐ
de aquis que supra celos sunt diuersimode aliqui opina
ti sunt.Quidam nāqꝫ dixerūt aquas illas eē spirituales Op̄.p̄ᵃ
naturas:quod imponitur Origeni.Sed hoc quidem nō
videtur ad lit.posse intelligi:cum spiritualibus naturis
situs nō competat:vt sic iter eas ⁊ inferiores aquas cor
poreas:diuidat firmamentuz:vt scriptura tradit.Unde Op̄.2ᵃ
alij dicunt ꝙ nomine firmamenti intelligitur celum ae
reum nobis vicinum:supra quod eleuantur per vaporuz
ascensionem aque vaporabiles:que sunt materia pluuia
rum.vt sic inter aquas superiores que sunt in medio ae
ris interstitio vaporabiliter suspense:⁊ aquas corporeas
quas videmus supra terram consistere:medium existat
aereum celum.Et huic etiam expositioni concordat ra
by Moy.Sed hanc non videtur pati lit.circunstantia.
Nam postea subditur in littera ꝙ fecit deus duo lumina
ria magna ⁊ stellas:⁊ posuit eas in firmamento celi.Et Op̄.3ᵃ
ideo alij dicunt ꝙ per firmamentum intelligitur celum
sydereum:⁊ ꝙ aque super celos existentes sunt de natu
ra aq̄ꝝ elemētariū:⁊ sunt ibi posite ex diuina prouidētia
ad temperandum ignis virtutem:ex quo totum celum
constare dicebant:vt Basilius tangit.Et ad hoc astruen
dum duplex argumentum Augustinus dicit a quibus
dam induci in 2ᵒ super geñ.ad lit.Quorum vnum ē:ꝙ si
aqua aliqua rarefactione facta pōt ascendere vsqꝫ ad me
dium aeris interstitiuz vbi pluuie generantur:si ampli
us diuisa rarescat:qꝛ est in infinituz diuisibilis:sicut ⁊ oē

ꝯtinuū:poterit sua sbtilitate supra celū sidereū ꝯscēdere
⁊ ibi ꝯuenienter eē. Aliud arm est: ꝙ stella saturni que de-
beret eē calidissima ꝑꝑ velocissimū motū:inꝗtuꝫ ei9 cir
culus est maior:inuenit frigidi effect9: qđ dicūt ex vicini
tate illius aque ꝯtingere:predictam stellaꝫ infrigidāns
reprob9 ¶ Sꝫ hec expositio in hoc videt deficere ꝙ asserit que-
dam per scripturam sacram intelligi:quorum contraria
satis euidentibus rationibus probantur. Primo quidez
ꝗtum ad ipsam positionem que videtur naturalem sitū
corporuꝫ puertere. Cum enim vnūquodqꝫ corpus tanto
debeat esse superius quāto formalius:nō videtur rerum
nature congruere: vt aqua que inter omnia corpa est ma
terialior preter terram:etiam supra ipsum celuꝫ sidereū
collocetur: ⁊ iteruꝫ vt ea que sunt vnius speciei:diuersuꝫ
locuꝫ naturalem sortiantur. Qđ erit si vna pars elemēti
aque erit imediate supra terrā:alia vō supra celū. Nec est
sufficiēs respōsio ꝙ omnipotētia dei aquas illas ꝯtra ca-
rum nām supra celū sustinet:qꝛ nūc queritur qualiter ds
īstituerit naturas reꝝ:nō ꝙ ex eis aliqđ miraculū potē-
tie sue velit operari: vt Aug. in eodē libro dicit. ¶ Scđo
qꝛ rō de rarefactione vel diuisiōe aquaꝝ videt omnino
vana. Etsi eniꝫ corpora mathematica possint in infinitū
diuidi:corpora tn̄ nālia ad certum terminū diuiduntur:
cum vnicuiqꝫ forme determinet ꝗtitas sm naturam sic
⁊ alia accidentalia. Unde nec rarefactio in infinitū esse
pōt:sed vsqꝫ ad terminum certū:qui est in raritate ignis.
Et preterea aqua tātū rarefieri posset ꝙ iaꝫ nō eēt aqua:
sed aer vel ignis:si transcēderet modum raritatis aque.
Nec posset naturaliter excedere aeris ⁊ ignis spacia:nisi
natura aque amissa eoꝝ vinceret raritatē. Nec iterū eēt
possibile vt corpus elemētare qđ est corruptibile:forma-
lius fieret celo sidereo:quod est icorruptibile: ⁊ sic supra
ipsum naturalr collocaretur. ¶ Tertio quia scđa ratio
omnino friuola apparet. Nam corpora celestia non sunt
susceptiua peregrine impressionis: vt a phis ꝓbat. Nec
esset possibile stellam saturni ab alijs aquis infrigidari:
nisi etiam oēs stelle que sunt in octaua spera infrigidarē
tur:quarum tn̄ plurime inueniunt eē calide sm effectū.
Op.4a. ⁊ vera. ¶ Et iō aliter videtur dōm ad hoc ꝙ scripture vitas ab
omni calūnia defendat: vt dicamus ꝙ aque ille non sint
de natura harum aquarum elemētarium:sed sunt de na
tura quinte essentie:habētes cōmunem cum nostris aqs
dyaphanitatē:sicut ⁊ celuꝫ empyreū cum nostro igne cō
munē splēdorem. Et has aquas quidam vocāt celū chri-
stallinum:nō qꝛ sit de aqua congelata in moduꝫ christal-
li:qꝛ vt dic Basilius in examerō: Pucrillis demētie ⁊ isi
pientis mētis est talem de celestibus capere opinionez.
Sed propter illius celi soliditatem:sicut ⁊ de omnib9 ce-
lis dr Job 37o ꝙ solidissimi ꝗsi ere fusi sunt. Et hoc celū
etiam ab astrologis ponit 9a spera. Unde nec Aug. aliꝗ
de ꝓmissis expositionib9 asserit:sed sub dubitatiōe dimit
tit. d. in eodem libro. Quomodo ⁊ quales aque ibi sint:es
se ibi eas minime dubitemus. Maior est qppe scripture
6m hui9 auctoritas:ꝗ ois humani ingenij capacitas. ¶ 6m
7m concedimus. ¶ Ad 7m dicendum: ꝙ si intelligatur sm
expositionem Basilij ⁊ sequacium eius per terram ipm
terre elementum:sic considerari potest ⁊ inꝗtum est ꝑn
cipium quarūdam rerum. s. plantarum quarum ipsa est
vt mater:sicut dicitur in libro de vege. Et sic respectu eo
rum erat inanis anteꝗ eas produceret. Inane enim vel
vanum dicimus: qđ non pertingit ad proprium effectuꝫ
vel finem. Et potest considerari inquātum est habitacu-
lum quoddam: ⁊ locus animalium respectu quorum va-
cua fuisse dicitur: vel sm litteraꝫ septuaginta que habet.
inuisibilis ⁊ incomposita:fuit quedam terra inuisibilis
inꝗtum erat aqua cooperta. etiam inꝗtum nondū erat
lux ꝓducta per quā posset videri. Incomposita vero in-
quātum carebat ⁊ plantarum ⁊ animalium ornatu: ⁊ situ
cōueniente ad eorum generationem ⁊ conseruationem.
Si vero per terram intelligatur prima materia sm opi-
nionem Aug. sic dicitur inanis per comparationem eius
ad compositum:in quo subsistit. Nam inanitas firmita-
ti ⁊ soliditati opponitur. Uacua vero per comparationē
ad formas:quibus eius potentia nō replebatur. Unde ⁊
plato receptionem materie comparauit loco sm ꝙ in eo
locatum recipitur: vacuū autem ⁊ plenum proprie circa
locum dicuntur. Dicitur etiam materia in sua informita
te considerata inuisibilis: sm ꝙ caret forma que est om-
nis cognitionis principium. Incomposita vero:inquan-
tum sine composito non subsistit. ¶ Ad 8m dicenduꝫ: ꝙ 8m
ad liberalitatem dantis non solum pertinet ꝙ cito det:
sed etiaꝫ ꝙ ordinate: ⁊ ꝙ conuenienti tēpore det vnum-
quodqꝫ. Unde vbi dicitur:cum statim possis dare:nō so-
lum consideranda est potentia qua dare possumus ali-
quid absolute:sed etiam qua possumus conuenientius
dare. Unde ad ordinis conuenientiam conseruandam
deus in quadam imperfectione creaturas primo insti-
tuit: vt sic gradatim ex nihilo ad perfectum peruenirent
¶ Ad 9m dicendum ꝙ situs qui pertinet ad naturaꝫ ele- 9m
mentorum:in elementis erat vt dictum est. vnde obie-
ctio contra predictam opinionem non procedit. ¶ Et si-
militer dicendum ad 10m ⁊ 11m. ¶ Ad 12m dicendum: ꝙ 10m ⁊ 11m
perfecto agenti competit perfectum effectum produce- 12m
re. Sed non oportet ꝙ statim in principio sit perfectum
simpliciter sm sue nature modum. Sed sufficit ꝙ sit sꝫ
tempus illud:quomodo puer mox natus perfectus dici
potest. ¶ Ad 13m dicendum: ꝙ materia non dicitur fuis- 13m
se informis sm sententiam quā sustinemus ad presens:
quia omni careret forma: vel quia haberet vnam tn̄ for
mam:que esset in potentia ad omnes formas:sicut posue
runt antiqui naturales ponentes vnuꝫ principiū: vel sub
qua continerentur plures forme virtute sicut in mixtis
accidit:sed habebat in diuersis partibus formas elemē-
tares diuersas. Dicebatur tamen materia īformis:quia
nondum forme mixtorum corporum superuenerant ma
terie: ad quas forme elementares sunt in potentia: nec
etiam erat situs elementorum adhuc conueniens eoruꝫ
generationi:sicut prius dictum est. ¶ Ad 14m dicēduꝫ: 14m.
ꝙ nihil cogit nos dicer:nec scripture geñ. auctoritas:nec
aliqua ratio ꝙ alio modo in illo reruꝫ principio materia
formis elemētaribus subesset ꝗ modo: ⁊ si possibile fue-
rit ꝙ ex aquis vaporabiliter aliquid ascenderit in locuꝫ
aeris:sicut ⁊ modo contingit: ⁊ forte tunc amplius:cū ter
ra totaliter aquis cooperiretur. ¶ Ad 15m dicendum: ꝙ 15m
de firmamento qđ scđo die formatur multiplex inuenit
opinio. Quidam nāqꝫ dicunt hoc firmamentum nō esse Opi.1a.
aliud a celo qđ prima die legitur factum. Sed dicunt ꝙ
scriptura in principio summatim commemorauit facta:
de quibus per senarium dierū explicauit quomodo sint
facta. Et hec est opinio Basilij in exameron. ¶ Alij ve- Opi.2a.
ro dicunt aliud esse firmamentum qđ secunda die est fa
ctum: ⁊ aliud celum qđ primo dicitur creatū: Et hoc tri-
bus modis. ¶ Quidaꝫ nāqꝫ dixerūt ꝙ per celū qđ pma Opi.3a.
die creatum legitur:intelligitur spiritualis creatura: vel
formata: vel adhuc informis. per firmamētum vero qđ
secunda die legit factum:intelligitur celum corporeum
qđ videmus. Et hec est opinio Augu. vt patet in li.1 super
geñ. ad lit. ⁊ 12o cōfes. ¶ Alij vō dicunt ꝙ per celuꝫ qđ ꝑ- Op.4a.
ma die creatum legit:intelligitur celū empyreū. per fir-
mamētum vero qđ scđa die legitur factum:intelligitur

celum fidereum qḋ videmus. Et hec eſt opinio ſtrabi: vt
Op.5°. patet in glo. geñ. i°. ¶ Alij vero dicunt ꝙ per celum primo
die factum: intelligitur celum fidereuꝫ: per firmamentū
autē quod factuꝫ eſt ſcḋa die: intelligitur iſtud aeris ſpa-
cium terre vicinuꝫ: qḋ diuidit inter aquas ⁊ aquas: vt ſu-
pra dictum eſt. Et hanc expoſitionem tangit Aug. ſuper
geñ. ad lit. ⁊ tenet eam raby Moy. Scḋm ergo hanc vl-
timam facile eſt ſoluere: quia firmamētuꝫ: quod ſecūdo
die eſt factum: nō eſt de natura quinte eſſentie. vnde ni-
hil ꝓhibet ꝗ̄tum ad ipſum fuiſſe ꝓceſſum de informita
te ad formationē. vel ꝗ̄tum ad eius ſubtiliationeꝫ vapo
ribus ab aquis eleuatis diminutis per aquarum congre
gationē in vnū. vel ꝗ̄tum ad ſitum: dū in locū aque rece-
dentis aer ſucceſſit. Sed ſm tres opiniones primas: que
per firmamētum celum fidereum intelligunt: non opoꝛ-
tet dicere proceſſum eē in celo de informitate ad forma-
tionem: quaſi nouam formam acquiſierit: qꝛ nec in ele-
mentis inferioꝛibus hoc ponere cogit ſcriptura: ſed vt in-
telligamus firmamēto virtutem eſſe collataꝫ ad mixto-
rum generationē: ⁊ ꝗ̄tum ad hoc formationē eius intel-
ligi: ſicut inferioꝛum elemētoꝛum formatio intelligitur
vt dictum eſt ꝗ̄tum ad mixtoꝛuꝫ generationē. Nā ſicut
elementa inferioꝛa ſunt materia mixtoꝛuꝫ: ita firmamē-
tum eſt cauſa mixtoꝛum actiua. Vñ diuiſio aquarū infe-
rioꝛ a ſuperioꝛibus: intelligi pōt per modū quo medium
in confinio duoꝛum extremoꝛum exiſtens: inter vtrūq;
diſtinguit. Inferioꝛes enim aque variatōi ſubiecte ſunt:
inꝗ̄tum immixtionis materia fiunt ꝑ motum firmamē
ti: non autē ſuperioꝛes. Scḋm tamē ſentētiam Aug. ſi po
natur materia informis prius fuiſſe tempoꝛe: nihil gra-
ue occurrit: quia opoꝛtet aliquo modo materiam in coꝛ-
poꝛe celeſti poni: in quo inuenitur etiaꝫ motus. Unde ni
hil prohibet eam oꝛdine nature intelligi ante formam: li
cet ex tempoꝛe nihil formatōis acceſſerit. Nec cogimur
propter hoc dicere vnam eſſe cōmunē naturam coꝛpoꝛi
celeſti ⁊ inferioꝛibus elemētis: ⁊ ſi aliquo vno nomine ſi-
gnificetur: vt terre vel aque ſm ſententiaꝫ Augu. qꝛ vni-
tas iſta nō intelligitur ſm ſubſtantiam: ſꝫ ſm proportio-
neꝫ: prout quelibet materia cōſideratur vt in potētia ad
16m formaꝫ. ¶ Ad 16m patet ſolutio ex dictis. Nō enim intel
ligitur informitas materie: qꝛ omni forma caret: ſꝫ ſicut
17m dictum eſt. ¶ Ad 17m dḋm: ꝙ ſm ſentētiam Aug. qui po
nit per terram ⁊ aquam prius cōmemoꝛatas nō elemen-
ta ſed materiam primam ſignificatam fuiſſe: nihil incon
ueniens ſequitur de aquarum congregatione. Naꝫ ſicut
ipſe dicit 2°. ſuper geñ. ad lr̄am: ſicut cum dictum eſt fiat
firmamētuꝫ in ſcḋa die: ſignificata eſt formatio celeſtiū
coꝛpoꝛum: ita cum dicit̄ congregētur aque in tertia die:
ſignatur formatio elemētoꝛum inferioꝝ: vt per hoc ꝙ di
citur congregētur aque: ſignificetur ꝙ aqua ſuam formā
accepit: per hoc vero ꝙ dicitur appareat arida: ſignifice-
tur idem de terra. Ideo vero his verbis vſus eſt in hoꝝ
elementoꝛum formatione: ⁊ nō verbo factionis ſicut in
celo: vt diceret: fiāt aqua ⁊ terra: ſicut dixerat: fiat firma-
mētum: vt ſignificaret imperfectionē haꝝ formarum: ⁊
earum ꝓpinquitatē ad informē materiam. Verbo vero
congregationis vſus eſt ad aquam: vt ſignificaret eiꝰ mo
bilitatem. Verbo vero apparentie in terra. vt ſignificet̄
eius ſtabilitas. vnde ipſe dicit. Ideo de aqua dictum eſt
congregetur: de terra appareat: qꝛ aqua labiliter eſt flu-
xa: terra ſtabiliter fixa. Si vero ſm opi. Baſilij ⁊ alioꝛum
ſanctoꝛum dicatur ꝙ eadem terra hic ⁊ ibi ſignificat̄: et
ſimiliter eadem aqua: ſꝫ alio modo diſpoſita prius ⁊ po-
Opi. 1. ſtea: multiplr̄ reſpondetur. Quidam enim dixerūt ꝙ ali-
qua ps terre erat que aq̄s nō erat coopta: in quaꝫ aqua
que terrā habitabilē occupabat: deo iubēte cōgregata ē.
Sed hoc reprobat Aug. ex ipſa lit. ꝑmo ſuꝑ geñ. d. Si ali reprob.
qḋ erat nudum terre vbi ꝯgregarētur aque: iaꝫ prius ari
da apparebat: qḋ eſt cōtra circūſtantiaꝫ lr̄e. Vñ alij dixe- Opi. 2.
runt ꝙ aqua rarioꝛ erat ſicut nebula: ⁊ poſtea inſpiſſata ī
minoꝛem locum collocata eſt. Sed illud ēt nō minoꝛem reprob.
generat difficultatē: tū quia nō vere erat aqua ſi formaꝫ
vapoꝛis aſſumpſerat: tū etiam qꝛ locū aeris occupaſſet: ⁊
ſilis difficultas relinqueret̄ de aere. Et iō alij dicunt ꝙ Opi. 3.
terra quaſdā cauernoſitates accepit in qbꝰ potuit aq̄ruꝫ
multitudinem accipere operatione dei. Sed cōtra hoc reprob.
videt̄ eſſe: qꝛ hoc per accidens eſt ꝙ aliqua ps terre lon-
gius diſtet a centro ꝗ̄ alia. In illa autē rerum formatio-
ne natura ſuum modum accepit: vt Aug. in eodem li°. di-
cit. Et ideo melius videtur dicēduꝫ ſicut Baſilius dicit Opi. 4.
ꝙ aque in multas diuiſiones erant diſperſe: ⁊ poſtmodū ⁊ vera.
in vnū ꝯgregate: qḋ etiam ipſe tex. verbo cōgregationis
vtēs ſignificare videtur. Et ſi enim totā terram aqua te-
gebat: non opꝫ ꝙ tanta ꝓfunditate tegeretur ꝑus vbiq;
ꝗ̄ta nunc inuenit̄ in aliquibus locis. ¶ Ad 18m dḋm: ꝙ 18m
qꝛ coꝛpoꝛa mineralia nō habēt aliquā euidētem ꝑfectio-
nis excellētiam ſupra elemēta: ſicut habent viuentia: nō
ſeoꝛſum ab elemētis formata deſcribunt̄: ſed in ipſa ele-
mentoꝛuꝫ inſtitutione poſſunt intelligi eſſe ꝓducta. Vñ
nihil ꝓhibet aliquas cauernoſitates fuiſſe ante ꝯgrega-
tionem aquaꝝ: vt poſtea terra compreſſa: in ſui ſuꝑficie
aque cōgregate locū ꝑberet. Tamē vba Aug. hāc opinio
nem tangētis ꝑmo ſuꝑ geñ. ad lr̄am. videtur ſonare ma-
gis ꝙ huiuſmodi cōcauitates nō ꝑextiterint infra terrā:
ſed magis in ſuꝑficie terre tūc facte fuerūt cū aque ſunt
ꝯgregate. Sic enim dicit. Terra longe lateq; ſubſidens
potuit alias ꝑtes ꝑbere concauas: quibus ꝯfluētes ⁊ coꝛ-
ruētes aque reciperent̄: ⁊ appareret arida ex his ꝑtibus
vnde humoꝛ abſcederet: cui etiam cōſonant vba Baſilij
in exame. dicētis. Qñ ꝑceptio data eſt vt in vnam cōgre
gationem aque coirēt: tunc ⁊ ſuſceptionis eaꝝ cauſa pro-
ceſſit: ⁊ ita iuſſu dei capacitas ſufficiēs parata eſt: vt aq̄-
rum ibi multitudo cōflueret. Hec aūt capacitas poteſt in-
telligi per quarūdam ꝑtium terre depreſſionem: cum vi-
deamus ēt in aliq̄bus maioꝛem eleuationē accidētaleꝫ:
vt pꝫ in collibus ⁊ montibus. ¶ Ad 19m dḋm: ꝙ ſi cauer 19m
noſitates nō ꝑextiſtebant in terra ſm illud qḋ vltimo di-
ctum eſt: obiectio preſens locū nō habet. Si aūt ꝑextiſte-
bant: tunc dḋm: ꝙ lꝫ ſit ꝯtra nām aeris vel aque ſubeſſe
terre ſibi relicte: nō tñ ſi terra ſit a ſuo motu aliqualr̄ im
pedita. Sic enim videmus in cauernis que fiūt ſub ter-
ra: terrā aliquibus ſuſtētaculis ſuſpēſaꝫ aerē ſubingredi:
eo ꝙ nā nō patit̄ vacuuꝫ. Si tñ dicatur ꝙ aque que erāt
in minoꝛi ꝓfunditate ſuꝑ totam terre ſuperficieꝫ: ſparſe
ſunt poſtmodum ſuꝑ aliquam ꝑtem terre in maioꝛē alti-
tudinē ꝯgregate: vt ſupra dictū eſt: ꝑdicte obiectiōes ceſ-
ſabūt. ¶ Ad 20m dḋm: ꝙ ſi ꝯſideret̄ nālis elꝛoꝛuꝫ ſitꝰ qui 20m
cōpetit ipſis naturis elꝛoꝛuꝫ abſolute: ſic nāle eſt aque ꝙ
totā terrā vndiq; ꝯtineat: ſicut ⁊ aer ꝯtinet aquā. Si aūt
ꝯſiderent̄ elꝛa in oꝛdine ad mixtoꝝ gnātionē: ad quā etiā
celeſtia coꝛpa mouēt: ſic talis ſitꝰ cōpetit: q̄lis poſtea inſti
tutus eſt. Vñ ſtatim apparēte arida in aliqua ſui ꝑte: ſub
dit̄ de ꝓductione plantaruꝫ. Qꝫ aūt in elꝛis ex impreſſio-
ne celeſtiū coꝛpoꝝ accidit: nō eſt ꝯtra nāꝫ: vt dicit cōmē-
ta. in 3° ce. ⁊ mū. vt pꝫ in fluxu ⁊ refluxu maris: q lꝫ nō ſit
nālis motꝰ aque: inq̄tū grauis ē: eo ꝙ nō eſt ad mediū: ē
tñ nālis motꝰ eius inꝗ̄tum eſt a coꝛpe celeſti mota: ſicut
eius inſtrumētum. Hoc aūt multo magis cōpetit dicere
de his que fiūt in elꝛis ex oꝛdinatione diua: per quaꝫ tota
elemētoꝝ nā ſubſiſtit. In ꝑtiti aūt vtrūq; concurrere vi-

detur ad aquarum congregationem: et diuina virtus prin-
cipaliter: et secūdario virtus celestis. Unde statim post fir-
mamenti institutionem subiungitur de aquarum congre-
gatione: potest tamē et ex ipsa natura aque aliqua aptitu-
do inueniri. Cum enim in elementis cōtinens sit forma-
lius contēto: vt patet per phm in 8° physicorum: aqua in-
tamen deficit a perfecta terre continentia: inquantum et ipsa nō
perfecte formalis est: sicut ignis et aer: plus accedēs ad ter-
21m renam spissitudinem: quam ad igneam raritatem. ¶ Ad 21m
dicēdum: ꝙ confusio que in mundo inchoato precessisse
dicitur: nō attenditur secundum aliquā mixtionem elemētorum:
sed per oppositum ad illam distinctionem que nūc est in
22m et partibus mundi cōpetens viuentium generationi et con-
23m seruationi. ¶ Et per hoc patet responsio ad 22m et 23m.
Ad arga. in cōtrariū. Ad ea vero que in contrarium obiciuntur secundum opi-
nionem Augu. consequēter respondendū est.
Ad pm ¶ Ad quorum primum dicendum: ꝙ Gregorius loquitur secundum
opi. quā prius sustinuimus. Nō tamē sic sunt intelligenda
verba Grego. ꝙ in prima rerum creatione sit omnium rerū
materia facta absque omni specie forme: sed absque formis
quibusdam. scilicet rerum viuētium: et ordinis ad eorum generatio-
2m nem. sicut supra est expositum. ¶ Ad 2m dicendum: ꝙ appeti-
tus forme nō est aliqua actio materie: sed quedam habi-
tudo materie ad formā secundum quod est in potentia ad ipsam:
3m sicut cōmēta. exponit in primo physicorum. ¶ Ad 3m di-
cēdum: ꝙ si deus faceret ens in potētia tantum: minus faceret
quam natura que facit ens in actu. Actionis enim perfectio
magis attēditur secundum terminum ad quē: quam secundum terminum
a quo. Et tamē hoc ipsum quod dicitur cōtradictionē impli-
cat: vt. scilicet aliquid fiat quod sit in potētia tantum: quia quod factū est
oportet esse cum est: vt probatur in 6° physicorum. Quod autem
4m est tantum in potentia: nō simpliciter est. ¶ Ad 4m dicendum: ꝙ
hoc quod scriptura dicit. Terra erat inanis et vacua: si acci-
piatur de materia omnino informi: secundum Aug. nō est intel-
ligendum: ꝙ sic erat aliquid in actu: sed quia talis erat na-
5m tura sua: si absque formis inherētibus consideretur. ¶ Ad 5m
dicēdum: ꝙ formatio spiritualis creature dupliciter pōt in-
telligi. vna per gratie infusionem: et alia per glorie consu-
mationem. Prima quidem formatio secundum sentētiam Augu.
statim creature spirituali affuit in sui creationis principio:
et tunc per tenebras a quibus lux distinguitur nō intelligitur
peccatum malorum angelorum: sed informitas nature que
nōdum erat formata: sed erat consequētibus operibus for-
manda: vt dicitur in primo super gene. ad litteram: vel sicut di-
citur quarto eiusdem libri. Per diem significatur dei co-
gnitio. Per noctem vero cognitio creature: que quidem tene-
bra est respectu diuine cognitionis. sicut in eodem li. dicitur.
vel si per tenebras intelligamus angelos peccantes: ista
diuisio nō ad presens peccatum refertur: sed ad futurum
quod erat in dei prescientia. vnde dicit in li. ad Orosium. quia
ex angelis quosdam per superbiam presciebat casuros: per
incōmutabilē prescientie sue ordinem diuisit inter bonos
et malos: malos tenebras appellans: et bonos lucē. Secū-
da vero formatio nō pertinet ad principium institutionis
rerum: sed magis ad rerum recursum: quo per diuinam
prouidētiam gubernantur. Hoc enim vltimū verū est secundum
Aug. de omnibus in quibus operatio nature requiritur:
ꝙ in hac formatione necesse est peruenisse: quia per motū
liberi arbitrii aliqui sunt cōuersi vt starent: aliqui auersi
6m vt caderent. ¶ Ad 6m dicēdum: ꝙ mundus dicitur factus
ex inuisa materia: nō quia informis materia tempore pre-
cesserit: sed ordine nature. Et similiter priuatio non fuit
tēpore in materia ante omnē formam: sed quia materia
absque forma intellecta cum priuatione etiam intelligitur.
7m ¶ Ad 7m dicendum: ꝙ hoc est ex imperfectione nature operā-
tis per motum: ꝙ ex imperfecto ad perfectum procedit: mo-
tus enim est actus imperfecti. Sed deus propter sue virtu-
tis perfectionem potuit statim res perfectas in esse produ-
cere: et ideo nō est simile. ¶ Ad 8m dicendum: ꝙ verba Augu. 8m
nō sunt intelligēda sic ꝙ materia aliquo tempore fuerit
in potentia ad formas elemētares: nullam earum habēs:
sed quia in sua essentia considerata: nullam formam actu
includit: ad omnes in potentia existens.

¶ Utrum materie formatio tota simul fuerit: an successiue.

Secundo queritur vtrum materie forma-
tio tota simul fuerit an successiue. ¶ Et vide- pm
tur ꝙ successiue. dicitur enim Judith 9°. Tu feci-
sti priora. et illa post illa cogitasti: excogitatio
autem dei est eius operatio: vt dam. dicit. Unde et in predi-
cta auctoritate subditur. Et hoc factum est quod ipse volui-
sti. ergo res quodā ordine: et nō simul sunt facte. ¶ Praeterea plu- 2m
res partes tēporis nō possunt esse simul: quia totum tēpus
sub quadam successione agitur. Sed rerum formatio in
diuersis partibus temporis facta cōmemoratur gene. i.
ergo videtur ꝙ rerum formatio facta sit successiue et nō to-
ta simul. ¶ Sed dice. ꝙ per illos sex dies secundum sentētiam
Aug. nō intelliguntur dies consueti nobis: qui sunt tempo-
ris partes: sed secundum cognitionem angelicam sexties rebus
cognoscēdis presentatam: secundum rerum sex genera. ¶ Sed 3m
contra. dies ex presentia lucis causatur. Unde dicitur gen. i.
ꝙ deus vocauit lucē diē. Sed lux nō proprie in spiritua-
libus inuenitur: sed solum metaphorice. ergo nec dies pro-
prie potest intelligi angelorum cognitio. Nō videtur ergo
esse litteralis expositio ꝙ per diem angelorum cognitio
intelligatur. probatio medie. Nullum per se sensibile pōt
in spiritualibus proprie accipi: ea enim que sensibilibus et
spiritualibus sunt cōmunia: nō sunt sensibilia nisi per ac-
cidens: sicut substantia: potētia: virtus: et huiusmodi. lux
autem est per se sensibilis visu. ergo proprie nō potest in
spiritualibus accipi. ¶ Praeterea cum angelus dupliciter res co- 4m
gnoscat. scilicet in verbo: et in propria natura: oportet ꝙ per alte-
ram istarum cognitionum dies intelligatur. Nō autem po-
test intelligi de cognitiōe qua cognoscit res in verbo: quia
hec cognitio est vna tantum de omnibus: simul enim in verbo
cognoscit angelus quecunque cognoscit: et vna cognitione
qua. scilicet verbum videt. Nō ergo esset nisi vna dies. Si autem
intelligitur de cognitione qua cognoscit res in proprio na-
tura: sequitur ꝙ sint multo plures quam sex dies: cū sint plu-
ra genera et species creaturarum. Nō ergo videtur ꝙ dierum
senarius ad cognitionē angelicā referri possit. ¶ Praeterea Exo. 5m
20° dicitur. sex diebus operaberis: septimo autem die sabbatum
domini dei tui est. non facies omne opus: et postea subditur ra-
tio. Sex enim diebus fecit deus celū et terrā mare: et omnia
que in eis sunt: et requieuit in die 7°. Sed lex ad litteram de
diebus materialibus loquitur: in quorum 6. permittit operari:
in 7° prohibet. ergo et hoc quod dicitur de dei operatione ad
dies materiales referēdum est. ¶ Praeterea si per diē cognitio 6m
angeli intelligitur facere. ergo aliquid in die nō est aliud
quam facere in angelica cognitione. per hoc autem ꝙ aliquid fit
in angelica cognitione: nō sequitur ꝙ in sua natura existat:
sed solum ꝙ ab angelo cognoscatur. ergo per hoc nō ostēdere-
tur rerum in propriis naturis institutio: quod est contra scriptu-
ram. ¶ Praeterea cuiuslibet angeli cognitio differt ab alterius co- 7m
gnitione. Si ergo per diē cognitio angeli intelligitur: opor-
tet tot dies ponere quot sunt angeli: et non solum sex vt
scriptura tradit. ¶ Praeterea Augu. secūdo super gene. ad lit. di- 8m
cit ꝙ per hoc quod dicitur: dixit deus: fiat: intelligitur ꝙ
res fiende preextiterunt in verbo. per hoc quod dicitur:
est ita factū: intelligimus factā rei cognitionē in creatura

intellectuali:per hoc quod dicitur:fecit deus:itelligitur
in suo genere fieri creatura.Si ergo per diē cognitio an-
geli intelligiť:postq̄ dixerat de aliquo opere:⁊ factū est
ita:in quo cognitio angelica intelligitur:supflue addere-
tur.Factum est vespe ⁊ mane dies vnus:vel dies secun-
dus.¶ Sed dice.q̄ hoc addiť ad ostēdendū duplicem
modū cognitiōis rer̄ in creatura spūali:vnus est quo co-
gnoscit res in v̄bo:⁊ s̄m hoc dr̄ mane:vel cognitio matu-
tina.Alius quo cognoscit res in ꝓpria natura:⁊ s̄ȝ hoc di-
9m citur vespere:vel cognitio vesptina.¶ Sed ꝯtra.lȝ an-
gelus possit simul plura cōsiderare in v̄bo:nō tamen po-
test simul plura intelligere in ꝓpria natura:cum per di-
uersas species:diuersa in suis naturis intelligat.Si ergo
quilibet sex dierum nō solum habet mane:sed etiam ve-
spere:opoꝛtebit in sex diebus aliquam successionem con
siderare:⁊ sic rerum foꝛmatio non tota simul fuit facta.
10m ¶ P.ab vna potentia nō possunt esse simul plures ope-
rationes:sicut nec vna linea recta terminať ex vna parte
nisi ad vnum pūctum:per operationem enim po᷒ termi-
natur.Sed ꝯsiderare rem in v̄bo ⁊ in ꝓpria natura:non
est vna operatio:sed plures.ergo nō simul est matutina ⁊
vespertina cognitio:⁊ sic adhuc seqtur q̄ in illis sex die-
11m bus sit successio.¶ P.sicut supra dictū est.distinctio lu-
cis a tenebris exponitur ab Aug.distinctio creature foꝛ-
mate alia ab ifoꝛmitate materie:que adhuc restabat foꝛ
mādā.vna ergo ex parte materie foꝛmata:altera adhuc
remanebat foꝛmāda:nō ergo tota materia est simul foꝛ-
12m mata.¶ P.cognitio matutina s̄m Aug.intelligitur co-
gnitio in v̄bo in quo angelus accepit cognitioneȝ creatu-
re fiende.hoc aūt nō esset si creature quar̄ foꝛmatio die-
bus sequētibus deputať:simł cū angelo foꝛmate essent.
13m ergo nō omnes res sunt simul create.¶ P.dies in spūa-
libus dicunť ad similitudinē sensibiliū dier̄.Sed in sen
sibilibus dieb᷒ mane p̄cedit vespere.ergo in istis non dȝ
vespere p̄poni ad mane:cum dr̄:factum est vespe ⁊ mane
14m dies vnus.¶ P.inter vespere ⁊ mane est nox:⁊ iter ma-
ne ⁊ vespe est meridies.ergo sicut fecit scriptura de ve-
spere ⁊ mane mentionem:ita debuit facere de meridie.
15m ¶ P.oēs dies sensibiles habent ⁊ vespere ⁊ mane.hoc
aūt nō inuenitur in istis.7.dieb᷒.Nam primus dies non
habet mane:septimus non habet vespere.ergo nō cōue-
nienter dicunť dies ad silitudinem hor̄ dierū.¶ Sed
dice.q̄ ideo p̄mus dies nō habet mane:qꝛ per mane itel-
ligitur cognitio creature fiende quaȝ accepit angelus in
verbo:Ipsa aūt spūalis creatura sui ipsius fiende nō po-
16m tuit cognitionem in verbo accipe anteq̄ esset.¶ Sȝ cō-
tra:s̄ȝ hoc habetur q̄ angelus aliqñ fuit:⁊ alie creature
nondū erāt facte:sed fiende.nō ergo oia sunt simł foꝛma
17m ta.¶ P.creatura spūalis nō accipit rer̄ inferioꝝ cogni-
tionem a rebus ipsis.ergo nō indiget rer̄ presentia ad h
q̄ eas cognoscat.potuit ergo eas vt fiendas cognoscere i
ꝓpria natura anteq̄ fierēt:⁊ nō soluȝ in v̄bo.Et sic cogni
tio rei fiēde vr̄ pertinere ad vesptinā cognitionem:sicut
ad matutinam.Et sic s̄m rōneȝ p̄dictam sextus dies nec
18m mane nec vespere debuit hr̄e.¶ P.angelo sunt p̄us no-
ta ea que sunt p̄oꝛa simplr̄.Qꝛ enim ea que sunt posterio
ra sunt nobis p̄us nota:ꝓuenit ex hoc q̄ cognitionem a
sensu accipimus.Sed rōnes rerum in v̄bo prioꝛes sunt
simplr̄ ipsis rebus.ergo per prius cognoscit angelus res
in v̄bo q̄ in propria nā.Et sic mane deberet p̄oꝛdinari
19m ad vespere:cuius ꝯtrariuȝ in scriptura apparet.¶ P.ea
que nō sunt vnius rationis:nō possunt aliquod vnuȝ con
stituere.Sed cognitio rerum in verbo ⁊ in propria natu
ra:est alterius ⁊ alterius rationis:cum mediuȝ cognoscē
di sit oino diuersum.g̃ ex mane ⁊ vespe s̄m predictā ex-
positionem nō posset vnus dies perfici.¶ P.ad Coꝛ.13᷒ 20m
dicit apostolus q̄ in patria sciētia destruetur:qđ non po-
test intelligi nisi de scientia rerum in proprijs naturis:q̄
est vespertina.In patria aūt erimus similes angelis:vt
dicitur Math.22᷒.ergo in angelis nō est cognitio vesp-
tina.¶ P.cognitio rerum in verbo:plus excedit cogni- 21m
tionem rer̄ in ꝓprijs naturis:q̄ claritas solis excedat lu-
men candele.Sed lux solis offuscat lumē candele.ergo
multo magis matutina cognitio vespertina.¶ P.Aug. 22m
7᷒ super geñ.ad lit.mouet questionem vtrū aīa Ade cuȝ
angelis facta fuerit extra coꝛpus:an fuerit facta in coꝛpo
re.hec aūt questio frustra moueretur si omnia simul fuis
sent foꝛmata:quia sic etiam coꝛpus humanuȝ simul fuis-
set foꝛmatum quādo angeli sunt facti.ergo videtur q̄ nō
omnia fuerunt foꝛmata simul etiam s̄m sententiam Au-
gustini.¶ P.pars terre de qua factuȝ est coꝛpus huma- 23m
num:habuit aliquā foꝛmā s̄m imitationem:quia de eo
dicitur geñ.i.Coꝛpus hominis foꝛmatum.Nōdum autē
habebat foꝛmam humani coꝛpoꝛis.ergo nō omnes foꝛ-
me simul sunt indite materie.¶ P.cognitio reruȝ in ꝓ- 24m
pria natura in angelis nō potest intelligi nisi cognitio q̄
est per species eis naturaliter inditas.Nō eniȝ potest di-
ci q̄ a rebus cognitis species aliquas accipiant:cum ca-
reant sensuum instrumentis.Species autē ille que sunt
angelis indite:a rebus coꝛpoꝛalibus nō dependent.ergo
anteq̄ res essent potuit eas angelus etiam in proprijs na
turis cognoscere.Et ita per hoc q̄ angelus dicitur res ali
quas cognoscere in propria natura:nō datur intelligi res
illas in esse produci:⁊ sic predicta expositio videtur incō
ueniēs.¶ P.cognitio matutina qua res angelus in ver- 25m
bo cognouit:opoꝛtet q̄ per aliquā spēm fuerit:cum om-
nis cognitio huiusmodi sit.Nō autem potuit esse per ali
quam spēm a verbo effluxam:quia illa species creatura
esset.⁊ sic illa cognitio magis esset vespertina q̄ matuti-
na.Nam ad vespertinam cognitionem pertinet cogni-
tio que fit per creaturam.Nec enim potest dici q̄ predi-
cta cognitio fuerit per speciem que est ipsum verbuȝ:qꝛ
sic opoꝛtuisset q̄ angelus ipsum verbum videret:qđ nō
fuit anteq̄ angelus esset beatus.Uerbi enim visio bea-
tos facit.Non autem in primo instanti sue creatiōis an-
geli beati fuerunt:sicut nec econtrario demones in pri-
mo instanti peccauerūt.ergo si per mane intelligatur co-
gnitio reruȝ quā angeli habuerunt in verbo:opoꝛtet di-
cere q̄ non omnia simul fuerunt facta.¶ Sed dice.q̄
angelus in statu illo videbat verbum prout est ratio fiē-
doꝛum:non autem prout est finis beatoꝛum.¶ Sed cō- 26m
tra.q̄ verbum dicitur finis:⁊ ratio non differt nisi rela-
tione quadam.Cognitio autem relationis dei ad creatu
ram non facit beatos:cum talis relatio s̄m rem magis se
teneat ex parte creature.Sed sola visio diuine essentie
beatos facit.ergo q̄tum ad beatitudinem videntiuȝ nō
differt vtrū videatur vt finis beatitudinis:vel vt ratio.
¶ P.prophete etiam dicuntur in speculo eternitatis fu 27m
tura vidisse s̄m q̄ ipsi viderunt diuinum speculum ꝓut
est ratio fiendoꝛum:Secundum hoc ergo non esset dif-
ferentia inter cognitionem angeli matutinam:⁊ cogni-
tionem prophete.¶ P.geñ.2᷒ dicitur.q̄ deus fecit om- 28m
ne virgultuȝ agri anteq̄ oꝛiretur in terra:⁊ omnem ter-
raȝ regionis priusquā germinaret.Sed germinatio her-
barum fuit in tertia die.ergo aliqua fuerunt facta ante
tertium diem:⁊ ita non omnia facta sunt simul.¶ P.vt 29m
in psal.dicitur.Deus omnia in sapientia fecit.Sed sapi-
entis est oꝛdinare:vt dicitur in principio metaphisice.g̃
videť q̄ deus non omnia simul fecerit:sed s̄m oꝛdinem
tp̄is successiue.¶ Sed dice.q̄ in rer̄ ꝓductione:vbi nō

fuerit seruatus ordo temporis: fuit tamen seruatus ordo
30m nature. ¶ Sed contra. sm ordinem nature sol ⁊ luna et
stelle priores sunt plantis: cum manifeste sint cause plan
tarum: ⁊ tn̄ posterius cōmemorantur facta luminaria ce
31m li ꝙ̄ plante. ergo nō est obseruatus ordo nature. ¶ P̄. fir
mamentuz celi nāliter est prius terra ⁊ aqua: tamen prius
fit mentio in scriptura de terra ⁊ aqua: ꝙ̄ de firmamēto
32m qd̄ legitur secunda die factum. ¶ P̄. subiectum natura
liter est prius accidente. lux autem quoddā accidēs est:
cuius primum subiectum est firmamentum. ergo nō de
buisset premitti lucis productio factioni firmamenti.
33m ¶ P̄. animalia gressibilia perfectiora sunt natatilibus:
⁊ volatilibus: ⁊ precipue propter similitudinez ad homi
nem: ⁊ tamē prius agitur de productione piscium ⁊ auiū:
ꝙ̄ animalium terrestriuz. ergo non est seruatus debitus
34m ordo nature. ¶ P̄. pisces ⁊ aues nō minus videntur dif
ferre sm naturaz ad inuicem: ꝙ̄ a terrestribus animali
bus: ⁊ tamen pisces ⁊ aues eodem die facta commemo
rantur. ergo dies non sunt intelligendi sm diuersa reruz
genera: sed magis sm temporis successionem: et sic non
omnia facta sunt simul.

3p. **Sed contra** est qd̄ habetur gen̄. 2. Iste sūt gene
rationes celi ⁊ terre quando create
sunt in die quo fecit dominus deus ce. ⁊ ter. ⁊ omne vir
gul. agri. virgultum aūt agri factum legitur tertia die: ce
lum autem ⁊ terra facta sunt prima die; vel etiam ante
omnem diem. ergo ea que sunt facta tertia die sunt facta
simul cum illis que sunt facta primo die: vel etiam ante
2: omnem diem: ⁊ sic pari ratione omnia facta sunt simul.
¶ P̄. Job 40° dicitur. Ecce Behemoth quez feci tecū.
Per Behemoth autez sm Grego. diabolus intelligitur
qui factus est prima die: vel ante omnem diez. homo aūt
ad quem dominus loquitur factus est 6° die. ergo ea que
sunt facta sexta die: sunt simul facta cum illis que facta
3: sunt primo die: ⁊ sic idem quod prius. ¶ P̄. partes vni
uersi dependent ad inuicem: ⁊ maxime inferiores a supe
rioribus. Non ergo potuerunt fieri quedam partes an
4: te alias: ⁊ precipue inferiores ante superiores. ¶ P̄. plus
distat corporalis ⁊ spiritualis creatura: ꝙ̄ corpales crea
ture ad inuicem. Sed spiritualis ⁊ corporalis creatura
vt in alia questione est habitum: simul facte fuerunt. er
5: go multo amplius omnes spirituales creature. ¶ P̄. deus
propter sue virtutis immensitatez subito operat. Opus
ergo cuiuslibet diei subito ⁊ in istanti est factū. ergo pro
nihilo poneretur ꝙ deus expectasset operari sequēs op⁹
6: vsqꝫ in aliū diē: vt sic toto die ab actione vacaret. ¶ P̄.
si dies illi de quibus in rerum formatione fit mētio dies
materiales fuerunt: nō videtur potuisse fieri vt totaliter
nox a die distingueretur: ⁊ lux a tenebris. Nam si lux il
la que legitur primo die facta vndiqꝫ terram circuibat:
nusꝙ̄ tenebre erant que fiunt ex vmbra terre opposite
ad lumen quod diem causat. Si autem lux illa suo motu
terram circuibat vt diem ⁊ noctem faceret: tunc semper
ex vna parte erat dies: ⁊ ex alia nox: ⁊ ita non totalr̄ erat
7: nox a die distincta: qd̄ est contra Gen̄. scripturam. ¶ P̄.
distinctio diei ⁊ noctis fit per solez ⁊ alia celi luminaria.
Unde dicitur in opere quarte diei: fiant luminaria ī fir
mamento celi: ⁊ postea subditur: vt sint in signa ⁊ tempo
ra ⁊ dies ⁊ annos. ergo cum effectus causam nō precedat:
non potest esse ꝙ dies illi tres primi essent eiusdem ra
tionis cum diebus qui nunc sole aguntur. Et sic nō opor
tet proper illos dies dicere ꝙ omnia fuerunt facta suc
8: cessiue. ¶ P̄. si erat aliqua alia lux que suo motu tunc fa
ceret diem ⁊ noctem: oportebat ꝙ esset aliquid aliam lu
cem deferens circulariter motum: vt vndiqꝫ terram suc
cessiue illuminaret. Hoc autem deferens est firmamen
tum qd̄ legitur factum secunda die. ergo ad minus p̄ma
dies nō potuit esse eiusdem rationis cuz diebus qui nūc
aguntur: ⁊ eadem ratione nec cum alijs. ¶ P̄. si lux illa 9:
ad hoc facta fuit vt faceret diem ⁊ noctem: nunc etiaz p
eius motum dies ⁊ nox fieret. Non enim conuenienter
posset dici ꝙ ad hoc tm̄ instituta eēt: vt per illud triduū
ante solis factionem huiusmodi officiū exerceret: ⁊ post
moduz esse desineret. Sed nunc non videm⁹ aliqua alia
luce fieri diem ⁊ noctem nisi per lucem solis. ergo nec ēt
in illo triduo per aliquā corporalem potest intelligi diez
⁊ noctē distincta fuisse. ¶ Sꝫ dice. ꝙ ex illa luce forma
tum est postea corpus solis. ¶ Sed contra: omne illud. 10:
qd̄ fit ex materia preiacente: habet materiam talem in
qua possibilis est formarum successio. Talis autem non
est materia solis: nec alicuius celestium corporum: eo ꝙ
in eis nō est contrarietas: vt probatur in primo ce. ⁊ mū.
ergo non potest esse ꝙ ex illa luce postmodum formatuz
sit corpus solis.

Respondeo. Dicendū: ꝙ si ponatur ꝙ informis 3c:
materia rerum formationem tem
pore non precessit: sed sola origine: ꝙ necesse est dicere
si per materiam informem materia absqꝫ omni forma i
telligatur: de necessitate sequitur ꝙ rerum formatio to
ta facta sit simul. Non enim pōt eē vt aliqua pars mate
rie informis omnino: vel ad momentum sit. Et preterea
ꝙ̄tum ad illam partem iam materia: rerum formationē
tempore precederet. Unde sm ea que in precedēti que
stione determinata sunt: sm opinionem Augu. hec secun
da questio locum nō habet. Sed oportet omnino dicere
ꝙ omnia sunt simul formata: nisi pro tanto ꝙ restat ex
ponere qualiter sex dies quos scriptura cōmemorat itel
ligantur. Quia si intelligerentur sicut isti dies qui nunc
aguntur: esset predicte opinioni contrarium: quia tunc
oporteret successione quadam dierum rerum formatio
nem factaz intelligere. Hos aūt dies dupliciter exponit
Aug. Nam in primo super gen̄. ad lit. dicit intelligi p di
stinctionem lucis a tenebris: distinctionem materie for
mate ab informi: que restat formanda: non quidem tem
pore sed nature ordine. Ipsam vero ordinationem ⁊ for
mationis ⁊ informitatis sm ꝙ a deo omnia ordinantur:
dicit insinuari per diem ⁊ noctem. Nam dies ⁊ nox di
cunt quādam ordinationem lucis ⁊ tenebrarum. per ve
speram vero dicit intelligi consummati operis terminū:
per mane vero futuram operationis inchoationez: vt ta
men futurum non accipiatur sm ordinez temporis: sed
solum ordine nature. In primo eniz opere precessit ꝙ̄si
quedam significatio futuri operis fiendi. Secūduz hoc
tamen oportet hos dies diuersos itelligi: prout. s. sunt di
uerse formationes: ⁊ per consequens informitates. Sed
quia ex hoc sequitur ꝙ etiā dies septimus sit alius a sex
primis: si sex primi sunt alij ab inuicem: ex quo videtur
sequi ꝙ vel deus diem septimum nō fecerit: vel ꝙ aliqd
fecerit post septem dies: in quibus opera perfecerit: ideo
consequenter ponit ꝙ per omnes illos septez dies: vnus
dies intelligatur: ipsa scilicet angelorum cognitio: ⁊ nu
merus ille ad rerum cognitarum distinctionem pertine
at magis ꝙ̄ ad distinctionem dierum: vt videlicet per
sex dies intelligatur cognitio angeli: relata ad sex rerum
genera diuinitus producta: vnus vero dies sit ipsa cogni
tio angeli: relata ad quietem artificis: put in seipso a re
bus cognitis requieuit. Et tunc per vespere intelligitur
cognitio rei in propria nā: per mane vero cognitio ī vbo.
¶ Secūdum vō alios sanctos per istos dies ⁊ temporalis
ordo: ⁊ pductionis reruz successio ostendit̄. sm eni ipsos

in operib⁹ sex dieꝝ nõ solũ ordo nãe: sed ẽt ordo temporis ⁊ durationis attẽditur. ponũt eniꝫ: ꝙ sicut isformitas materie tẽpore precessit formationẽ: ita ẽt vna formatio aliã formationẽ tpe: ⁊ duratione pcessit: sed sicut in precedẽti. q. dictum est informitas materie: ſm eos accipit nõ ſm carẽtiam: ⁊ exclusionẽ oĩs forme: qꝛ iam erat celuꝫ ⁊ aqua ⁊ terra per que intelligunt corpora celestia ⁊ substãtiales spũales ⁊ quattuor elemẽta sub pprijs formis subsistẽtia: sed intelligunt informitatem mãe ſm ꝙ dicit solũ carentiã: ⁊ exclusionẽ debite distinctionis ⁊ ↄsumate cuiusdaꝫ pulchritudinis: qꝛ nõ habebat illam formositatẽ ⁊ decoreꝫ qui nũc in creatura corporea apparet. Et ꝗ̄tuꝫ ex lr̃a geñ. accipi potest triplex formositas deerat corporali nature: ppter qd̾ dicebatur informis. Deerat eniꝫ a celo: et a toto corpe dyaphão decor: ⁊ pulchritudo lucis que designatur per tenebras: deerat aũt elemẽto aque debit⁹ ordo ⁊ debita distinctio ab elemẽto terre. Et hec informitas designat noie abyssi: qꝛ hoc nomẽ significat ꝗ̄dam imẽsitatem inordinatam aquaꝝ: vt Aug. dicit contra faustum. Terre vͦ deerat duplex pulchritudo. vna quã hẽt ex h ꝙ est aqs discoopta. Et hec informitas designat per hoc ꝙ dr̃. terra autẽ erat inanis siue inuisibilis: qꝛ corporali aspectui patere nõ poterat propter aquas vndiqꝫ eã cooperiẽtes. Alia vͦ quã habet ex hoc qd̾ est ornata plãtis. Et hoc tangit per hoc qd̾ dicit ꝙ erat vacua siue icõposita. i. nõ ornata: Et sic ante opus distinctiõis scriptura tangit multiplicẽ distinctionem pfuisse in ipsis elementis mũdi a pncipio sue creationis. pmo tangit distinctionem celi ⁊ terre ſm ꝙ per celum intelligit totuꝫ corpus dyaphanuꝫ sub quo cõprehẽditur ignis ⁊ aer pp dyaphaneitatem in qua ↄueniũt cũ celo. 2° tangit distinctionem elemẽtoꝝ ꝗ̄tum ad suas formas subales per hoc qd̾ nominat aquã ⁊ terrã: que sunt magis sensui apparẽtia per q̃ dat itelligere etiã alia duo minus sensui apparentia. 3° tangit distinctionẽ ſm situ: qꝛ terra erat sub aqs qb⁹ inuisibilis reddebat. aer vͦ q est subiectũ tenebraꝝ significat fuisse supra aquas p hoc qd̾ dicit: tenebre. i. aer tenebrosus erãt sup faciẽ abyssi. Sic ergo formatio pmi corporis qd̾ est celũ facta est pmo die per pductionẽ lucis p quã ppietas luciditatis collata est soli: ⁊ corporib⁹ celestibus que ſm suas formas substãtiales pcesserãt p quã informitas tenebraꝝ remota est. Et p huiusmodi formationẽ facta est distinctio mot⁹ ⁊ tpis. s. noctis ⁊ diei. tempus enim sequit motum supmi celi. vnde distinxit lucẽ a tenebris: qꝛ cã luminis erat in suba solis: ⁊ cã tenebraruꝫ erat in opacitate terre: ⁊ in vno emisperio erat lumẽ: ⁊ in alio tenebre: ⁊ in eodẽ emisperio in vna pte tẽporis erat lumẽ ⁊ in alia tenebre. Et hoc est qd̾ dic: luceꝫ appellauit diẽ ⁊ tenebras noctem. 2° vero die formatuꝫ ⁊ distinctũ est medium corpus. s. aqua per firmamẽti formationem accipiẽs quãdam distinctionẽ ⁊ ordinẽ: ita ꝙ sub nomie aque oĩa corpora dyaphana intelligunt. Et ita firmamẽtum. i. celum sydereũ 2° die pductum nõ ſm substãtiam: sed ſm aliquã accidentaleꝫ perfectionem diuidit aquas que sunt supra firmamentum. i. celũ totum dyaphanum ⁊ absqꝫ stellis qd̾ dicitur aqueuꝫ siue christalinũ: de quo phi dicunt ipm esse nonã speraꝫ: ⁊ pmũ mobile qd̾ reuoluit totũ celum motu diurno vt operet suo motu ↄtinuitatem gnãtionis: sicut celum in quo sunt sidera per motum qui est ſm zodiachũ opatur diuersitateꝫ gnãtionis ⁊ corruptionis per accessum ⁊ recessum ad nos: per diuersas virtutes stellarum. per firmamentum inqꝫ diuisum est celum christalinũ qd̾ est supra firmamentũ ab aqs. i. ab alijs corporib⁹ dyaphanis corruptibilib⁹ que sunt infra firmamẽtum: ⁊ ita corpora dyaphana inferiora noie aquaꝝ designata ↄceperũt per firmamẽtum quẽdam ordinem ⁊ debitam distinctionẽ. 3° vero die formatum est vltimuꝫ corpus. s. terra: per hoc ꝙ discooperta est aquis: ⁊ facta est distinctio in infimo maris ⁊ aride. vnde satis congrue: sicut infirmitatem terre expresserat dicens ꝙ terra erat inuisibilis vel inanis: ita eius formationeꝫ exprimit: per hoc ꝙ dicit appeat ⁊ arida. Cõgregateqꝫ sũt aque in vnum locũ seorsum a terra sicca ⁊ ↄgregationes aquaꝝ appellauit maria: ⁊ siccã appellauit terrã: quã: qꝛ pus erat informis: ⁊ vacua decorauit plãtis ⁊ herbis. 4° vͦ die fuit pma pars creatura corporalis ornata que prima die fuerat distincta. s. celũ per pductionẽ luminariũ: que qdem ſm substãtiam suã fuerunt a principio create. sed prius eoꝝ suba erat informis: sed nunc 4° die formatur nõ qdem forma subali: sed per collationẽ determinate virtutis ſm ꝙ attributa est luminarib⁹ determinata virtus ad determinatos effectus ſꝫ ꝙ videmus alios effectus habere radium solis: ⁊ alios radium lune ⁊ stellarũ. Et ppter hanc determinationem virtutis dicit Dio. in. 4. c. de diui. no. ꝙ lumẽ solis quod pus erat informe 4. die formatum est. Nõ aũt fuit facta mẽtio de ipsis luminaribus a pncipio vt dicit chrisostom⁹: ſꝫ solũ. 4. die. vt p h scriptura remoueret pplm ab ydolatria: ostendẽs luminaria non esse deos ex quo nec a pncipio fuerunt. 5° vͦ die. 2ª pars corporalis nãe que 2° die fuit distincta ornatur per pductionẽ auiuꝫ ⁊ piscium. Et iõ in hac. 5. die facit scriptura mẽtionẽ de aquis ⁊ de firmamẽto celi: vt designet ꝙ qnta dies respõdet secũde in qua de aquis: et firmamẽto fit mẽtio. In hoc ergo die per vbũ dei ex mã elemẽtali pus creata fuerũt aues ⁊ pisces in actu. ⁊ in ppria nã producti ad ornatum aeris ⁊ aque in qb⁹ apta nata sunt motu aiali cõueniẽter moueri. In. 6. vͦ die ornat 3ª pars ⁊ vltimũ corpus. vꝫ. terra per pductionẽ animalium terrestriũ que apta nata sunt moueri in terra motu animali. vñ sicut in ope creationis designantur tres partes creature corporalis: pª. vꝫ. que significat nomie celi: media que significatur noie aque: ⁊ infima que significatur noie terre: ⁊ pma pars. vꝫ. celuꝫ distinguit prima die: ⁊ 4° die ornat. Media vero pars. vꝫ. aqua distinguit 2° die: ⁊ 5° ornat vt dictũ est: ita ↄueniens fuit vt infima ps vꝫ. terra que 3° die distincta est hac 6° die per pductionẽ aialium terrestrium in actu: ⁊ ſꝫ species pprias ornaret. Ex qbus pꝫ ꝙ in expositione opeꝝ sex dieꝝ diuersificat Aug. ab alijs sanctis. pmo qꝛ Aug. p terrã ⁊ aquã pus ope creationis creatã intelligit materiam primam totaliter informem. per productionem autem firmamenti ⁊ congregationem aquaruꝫ: ⁊ apparitionẽ aride intelligit impressioneꝫ formarum subalium in materiã corporalem. Alij vͦ sci per terram ⁊ aquam pmo creatas intelligunt ipsa elemẽta mũdi sub pprijs formis existentia. p sequẽtia vͦ opera aliquã distinctionẽ in corporibus prius existentibus per aliquas virtutes ⁊ pprietates accidẽtales eis collatas: vt supra dictum est. 2° differunt ꝗ̄tum ad productionem plantaꝝ ⁊ aialium: qꝛ alij sancti ponunt ea in ope. 6. dierum esse pducta in actu: vt in ppria nã. Augu. aũt ponit ea pducta esse potẽtialiter tm̃. In hoc auteꝫ ꝙ Aug. ponit oĩa opera sex dieꝝ esse simul facta: non videt diuersificari ab alijs ꝗ̄tum ad modũ productionis reꝝ. pmo qꝛ ſm vtrosqꝫ in prima rerum pductione mã erat sub formis subalib⁹ elementoꝝ: ita ꝙ mã pma nõ precessit duratiõe formas substantiales elementoꝝ mundi. 2° qꝛ ſm vtroꝝqꝫ opinionẽ in pma rerũ institutione p op⁹ creatiõis nõ fuerũt plãte ⁊ aialia in actu: ſꝫ tm̃ i po⁹ vt ex ipsis elẽtis p vtutẽ vbi possent pduci. Sꝫ remanet adhuc dña iter eos ꝗ̄tũ ad 4ᵐ qꝛ ſꝫ alios sãctos post pmã

productionem creature qua ꝑducta sunt elemēta mūdi
⁊ corpora celestia ſm suas formas subales fuit aliqđ tps
in quo nō erat lux: itē in quo nō erat firmamētū formatū
⁊ corpus dyaphanū ordinatū ⁊ distinctū. Itē in quo non
erat terra discoopta aquis: ⁊ i q̊ nō erāt luminaria celi for
mata qđ est 4m. que nō opꝫ ponere ſm expositionē Aug.
qui posuit oīa ꝑdicta simul ⁊ in eodem instāti tpis fuisse
formata. Or aūt tpa sex dieꝝ ſm alios sanctos nō fuerit
simul: sed successiue ꝑducta nō fuit ex defectu poᵗ crea
toris qui sil' potuisset oīa ꝑducere: sed vt ordo dīne sapiē
tie in reꝝ institutione demonstraret: qui res ex nihilo in
eē ꝑducēs nō statim post nihilū in vltima ꝑfectōe natu
re eas instituit: sed ꝑmo fecit eas in quodā eē imꝑfecto: ⁊
postea eas ad ꝑfectuꝫ adduxit: vt sic gradatim ex nihilo
ad vltimā ꝑfectionē mūdus ꝑueniret: ⁊ sic diuersis gra
dibꝰ ꝑfectionis diuersi dies deseruirēt. vt sic ⁊ eoꝝ esse
ostēderet a deo ꝑcedere: ɔtra illos qui ponūt māꝫ icrea
taꝫ: ⁊ nihilominus ꝑfectionis reꝝ ipse deus auctor appa
reret: ɔtra illos qui reꝝ iferioꝝ formationeꝫ causis alijs
ascribūt. Haꝝ igit̄ expositionuꝫ pª. s. Augustini est subti
lior magis ab irrisione infideliū scripturā defendens. 2ª
vº. s. alioꝝ sanctoꝝ est planior: ⁊ magis ṽbis littere q̄tuꝫ
ad ſupficiē cōsona: q2 tn̄ neutra eaꝝ a ṽitate fidei discor
dat: ⁊ vtrūq3 sensum circūstātia littere patit̄. Jđ vt neu
tri haꝝ expositionū ꝑiudicet̄ vtrāq3 opionem sustinen
tes vtriusq3 rationibus respondendum est.

Ad pm **Ad primum** igitur dōm: q2 in ꝑductiōe diuino
rum operū ordo nāe: ⁊ originis nō
aūt duratiōis seruatus est. Nā prius nā ⁊ origīe ꝑducta
est nā spūalis ⁊ corpalis iformis: ⁊ postea formata est. Et
licet simul tēpore vtraq3 nā sit formata: q2 tn̄ nā spūalis
est corporali natura dignior: ideo eius formatio nāe cor
poralis formationē ordine nature debuit ꝑcedere. Rur
sus q2 nā corporalis incorruptibilis dignior est nā corru
ptibili: debuit ⁊ ipsa ordine nāe ꝑus formari. Et ita ꝑma
die designat̄ formatio nāe spūalis per ꝑductioneꝫ lucis
qua mens spūalis creature illuminata est per ɔuersionē
ad ṽbum. 2º vº die designat̄ formatio nāe corporalis ce
lestis ⁊ incorruptibilis per ꝑductionem firmamēti per
qđ intelligimus oīa corpora celestia fuisse ꝑducta: ⁊ ſm
suas formas distincta: 3º aūt die designat̄ formatio natu
re corporalis q̄tuor elemētoꝝ ꝑ ɔgregationē aquaꝝ ⁊ ap
paritionē aride. 4º vº die designat̄ ornatꝰ celi: per ꝑdu
ctionē luminariū qui ordine nature dꝫ ꝑcedere ornatuꝫ
aque ⁊ terre qui factus est in subsequētibus diebꝰ. Et sic
diuina opera quodā ordine. s. nāe: ⁊ nō duratiōis sūt fcā.
2m ¶ Ad 2m dōm: q2 formatio reꝝ nō ē facta successiue nec
in diuersis ꝑtibus tēporis: sed oēs illi sex dies in qbꝰ dei
oꝑa facta legūt̄ sunt vnus dies sex reꝝ distinctionibꝰ ſꝫ
quas numerat̄ presentatꝰ: sicut etiā vnum est ṽbum quo
oīa facta sunt. s. dei filiꝰ: q̄uis frequēter legat̄. dixit deꝰ.
Et sic illa oꝑa saluant̄ in sequētibus que ex eis ꝑpagant̄
oꝑatione nature: ita etiam illi sex dies manēt in tota suc
cessione tēporis. Et hoc sic declarat̄. Nā ipsa natura an
gelica intellectualis est: ⁊ lux ꝑprie dicit̄: iđ oꝫ q2 eius il
lustratio dies dicat̄. Accepit aūt angelica nā in ꝑncipio
ɔditionis reꝝ eaꝝ cognitionē: ⁊ sic quodāmodo lux itel
lectus eius rebꝰ creatis ꝑsentabat̄ inq̄tum a luce mētis
eius cognoscebant̄. vñ ipsa cognitio reꝝ ꝑsentationē lu
cis mētis angelice ſup res cognitas importās dies dicit̄.
⁊ ſm diuersa genera cognitoꝝ: ⁊ eoꝝ ordinē distinguun
tur dies: ⁊ ordinant̄. vt prima dies sit cognitio ꝑmi diui
ni operis ſm formationē spūalis creature per ɔuersionē
ad verbū. 2º dies cognitio scđi oꝑis ſm q2 creatura cor
poralis ſupior formata est per ꝑductionē firmamēti. 3º
dies sit cognitio tertij oꝑis ſm formationē creature cor
poralis q̄tuꝫ ad inferiorē ꝑtem. s. terre aque ⁊ aeris vici
ni. 4º dies cognitio quarti oꝑis ſm q2 ſupior ꝑs. s. firma
mētū est ꝑ ꝑductionē luminariū ornatū. 5º dies cognitio
qnti diuini oꝑis ſm q2 aer ⁊ aqua per ꝑductionē auiuꝫ:
⁊ pisciū sūt ornata. 6º dies sit cognitio sexti oꝑis diuini ſꝫ
q2 terra est per ꝑductionē aīalium terrestriuꝫ ornata. 7º
vº dies est ipsa cognitio angeli relata ad qetem artificis
qua in seipso quieuit a nouis oꝑibꝰ cōdendis. Cū autē
deꝰ lux sit plena: ⁊ i eo tenebre nō sint vlle: cognitio ipsiꝰ
dei in se est plena lux: sed q2 creatura ex hoc q2 est ex ni
hilo hēt in se tenebras possibilitatis ⁊ imꝑfectiōis: ideo
oꝫ q2 cognitio qua creatura cognoscit̄ sit tenebris admi
xta. Pōt aūt cognosci duplr̄. vel in ṽbo ſm q2 exit ab ar
te diuina: ⁊ sic eius cognitio dr̄ matutina: q2 sicut mane ē
finis tenebraꝝ: ⁊ ꝑncipiū lucis: ita creatura a luce verbi
postq̄ ꝑus nō fuerat ꝑncipiū lucis sumit. cognoscit̄ etiaꝫ
ꝑut est in nā ꝑpria existens: ⁊ talis cognitio dicit̄ vesꝑti
na: ꝑꝑ hoc q2 sicut vespe est terminꝰ lucis ⁊ tēdit in noctē:
ita ⁊ creatura in se subsistens est terminꝰ operationis lu
cis diuini ṽbi: vtpote facta per ṽbum: ⁊ de se in tenebras
defectus tēdēs nisi ṽbo portaret̄. Et ideo talis cognitio
per matutinam ⁊ vesꝑtinā distincta dies dr̄: q2 sicut per
cōparationem ad cognitionē verbi est tenebrosa: ita per
comparationeꝫ ad ignorantiā que modo tenebra est lux
dr̄. Et sic attendit̄ quedaꝫ circulatio inter mane ⁊ vespe
re ſm q2 angelus seipsum cognoscēs in ꝑpria natura hāc
cognitionē retulit ad laudē verbi sicut ad finem in quo
sequētis oꝑis cognitionē sumpsit: sicut in ꝑncipio. Et sicꝰ
hoc mane est finis diei ꝑcedentis: ita est ⁊ ꝑncipiū diei se
quētis. Dies enim est pars tēporis ⁊ effectus lucis. distin
ctio aūt ꝑmoꝝ dieꝝ nō sumit̄ ſm distinctionē tēporis: ſꝫ
ex parte spūalis lucis ſm q2 diuersa ⁊ distincta genera re
rum per lucem mentis angelice cognoscuntur. ¶ Ad 3m 3m
negatur: q2 lux proprie nō sit in spiritualibus. Nā Augu.
in 4º super gen̄. ad lr̄am dicit q2 in spiritualibus melior
⁊ certior est lux. Et q2 christus nō sic dicitur lux quomo
do lapis: sed illud proprie est: hoc autem figuratiue. Naꝫ
omne qđ manifestatur lumē est: vt dicitur ad ephe. 5. sed
manifestatio magis proprie est in spiritualibus q̄ in cor
poralibus. vnde Diony. in 4. c. de diui. no. ponit lumē in
ter intelligibilia nomina dei. Noīa autem intelligibilia
ꝑprie dicuntur in spūalibus. Et quādo probatur opposi
tum dicit̄: q2 nomē lucis ꝑmo fuit impositum ad signifi
canduꝫ id qđ facit manifestationē in sensu visus. Et hoc
mō lux est qualitas per se sensibilis: nec dicitur ꝑprie in
spiritualibus. 2º ex cōmuni vsu extensum est ad signifi
candum omne illud qđ facit manifestationeꝫ ſꝫ q̄cūq3
cognitionē: ⁊ sic est in cōi vsu loquētiuꝫ. Et h̄ mō lux ma
gis ꝑprie dr̄ in spūalibus. ¶ Ad 4m dōm: q2 dies illi di 4m
stinguūtur nō penes successionem cognitionis. ſꝫ ſm na
turalē ordineꝫ rerum cognitaꝝ: vt supra dictū est. vnde
Aug. vult q2 isti septem dies sit vnus dies septempl'r re
bus presentatꝰ. Et ideo ordo dierum referēdus est ad na
turalē ordinē operum que diebus attribuunt̄ ſm q2 lu
mine mētis angelice simul in ṽbo cognoscunt̄. ¶ Ad 5m 5m
dōm: q2 per sex dies in qbꝰ dicit̄ deus creasse celū ⁊ terrā
mare: ⁊ oīa que in eis sunt: intelligitur nō aliqua tempo
ralis successio: sed cognitio angelica relata ad sex genera
reꝝ diuinitus ꝑducta. 7º vº dies est ipsa cognitio angeli
ad quietē artificis relata. dicit̄ enim ſm Augu. deus 7º
die quieuisse inq̄tum quietē ꝑpriā qua in seipso a rebus
conditis quiescit ⁊ beatus existit creaturis nō indigens:
sed sibi ipsi per se sufficiens menti angelice monstrauit:
cuius cognitionem diem appellat. Et dicitur ab opere

die 7ᵃ cessasse: q̃ postea nihil nouū fecit qḋ aliquo mō in
operibus sex dierum nō p̄cesserit vel mãliter vel causa/
liter vel s̄m aliquā similitudinem spēi vel generis. Et q̃
post oīa opa cōdita deus 7ᵒ die ĩ seipso quieuit: pp̄ hoc scri
ptura: ⁊ lex precipit septimā diez scĩficari. Nam sanctifi/
catio cuiuslibet rei in hoc maxīe cōsistit q̄ ĩ deo reqescit:
vñ res deo dedicate: vt tabernaculū vasa ministri: sancte
dicunt̃. dies aūt 7ᵘˢ est ad dei cultū dedicat⁹: ideo sancti/
ficatus dicitur. vt. s. sicut deus qui sex gnã rex̄ cōdidit: ⁊
mēti angelice mōstrauit: nō in ipsis reb⁹ cōditis quasi in
fine quieuit: sed a reb⁹ cōditis in seipso in quo sua beati/
tudo cōsistit p̄mansit: cū nō sit btūs ex eo q̄ res fecerit: s̄z
ex hoc q̄ in seipso sufficiētiā habēs rebus factis nō indi/
get. Ita ēt ⁊ nos nō in eius opibus aut nostris discamus:
sicut in fine q̃escere: sed ab opib⁹ in ipso deo in quo nr̃a
beatitudo cōsistit quiescamus. pp̄ hoc enim institutuz est
vt homo sex diebus laborās in operibus proprȳs 7ᵒ die
quiesceret cultui diuino: ⁊ quieti diuine cōtēplatiōis va/
cans in qua sanctificatio hoīs maxime cōsistit. Nouitas
etiam mūdi maxime demonstrat deum esse: ⁊ creaturis
nō indigere: ⁊ ideo statutū est in lege: vt 7ᵒ die quiescerēt
⁊ festum ducerēt in qua mūdus cōsūmatus est: vt p̄ noui
tatem mūdi simul p̄ducti: ⁊ per sex genera rex̄ distincta
homo semp̄ in dei cognitione maneret ⁊ de tā vniuersa/
li ⁊ p̄cipuo creationis bñficio deo grãs exhiberet: ⁊ ĩ ipso
tanq̄ in fine quietē sue mētis poneret in p̄nti per gratiā
6m ⁊ in futuro per gloriā. ¶ Ad 6ᵐ dōm: q̄ quodlibet opus
nouū a deo p̄ductuz ad cognitionē angelicā relatum di/
citur dies: ⁊ q̃ fuerūt solū sex genera rerum a deo p̄mit⁹
p̄ducta: ⁊ a mēte angelica cognita: vt supra dictuz est. pp̄
hoc sunt solū sex dies quib⁹ addit̃ dies 7ᵘˢ. vz. ipsa cogni/
tio angeli ad quietē dei in seipso relata. Nihil enim de⁹
p̄duxit in rex̄ natura cuius cognitōez ordine nature nō
7m prius impresserit in mente angelica. ¶ Ad 7ᵐ dōm: q̄ so
lutio p̄z ex predictis: q̃ dies illi nō distinguunt̃ s̄z distin/
ctionē angelice cognitionis: s̄z penes distinctionē p̄mox̄
operum ad cognitionem angelicā relatox̄. Et ita distin/
ctio opum: ⁊ nō distinctio cognitionū facit distinctionez
p̄mox̄ diex̄: ⁊ ita illi sex dies distinguunt̃ s̄z q̄ lumē mē
tis angelice sex rex̄ generib⁹ cognoscēdis applicat̃. ¶ Ad
8m 8ᵐ dōm: q̄ s̄z augᵘ: per illa tria significat̃ triplex esse re/
ruz. p̄mo q̄dem esse rex̄ in v̄bo. Nam res p̄us hn̄t esse in
arte diuina qḋ est v̄bū q̄z in seipsis. Et hoc significat̃ cum
dicitur: dixit aūt deus fiat. i. v̄buz genuit in quo res erat
vt fieret. 2ᵒ esse rex̄ in mēte angelica: q̃ nihil deus p̄du
xit in rex̄ nã cuius nãm nō impresserit in mente angeli/
ca. Et hoc significatur cū dicit̃. factū est. s. per influētiaz
verbi in mēte angelica. 3ᵒ esse rex̄ in p̄pria natura: et h̄
significat̃ per hoc q̄ dr̃. fecit. Sicut eni rō qua creatura
cōdit̃ p̄us est ĩ v̄bo q̄z in ipa creatura que cōdit̃: ita ⁊ cogni
tio eiusdem rōnis p̄us est ordine nature in mente ange/
lica q̄z sit ipsa creature p̄ductio: ⁊ sic angelus triplicē co/
gnitionez habet de rebus. vz. p̄ut sunt in v̄bo: p̄ut sunt ĩ
mente eius: Et p̄ut sunt in propria nã. p̄ma vocat̃ cogni/
tio matutina: alie due sub vespertina cognitione cōprehē
dunt̃. Et ad ostendēdum hūc duplicem modum cogni/
tionis rex̄ in creatura sp̄ūali dicit̃. factuz est vespe ⁊ ma
ne dies vnus. Per hos ergo sex dies in q̄b⁹ legit̃ de⁹ cū/
cta fecisse ĩtelligit Aug. nō hos vsitatos dies q̄ solis cur/
su peragunt̃: cū sol 4ᵒ die factus esse legat̃: sed vnā diē. i.
cognitionē angelicam sex rex̄ generibus p̄sentatam: vñ
sicut p̄sentatio lucis corp̄alis super hec inferiora diez fa/
cit tēporalē: ita p̄ntatio lucis sp̄ūalis intellectus angelici
sup̄ res creatas diē facit sp̄ūalē. Et s̄z hoc isti sex dies di/
stinguunt̃ s̄m q̄ lumē ĩtellectus angelici sex rex̄ generi
bus cognoscēdis applicat̃. vt p̄ᵘˢ dies sit cognitio p̄mi di/
uini operis. 2ᵘˢ dies cognitio scdi opis. Et sic de alȳs. ⁊ sic
distinguūt̃ illi sex dies: nō s̄z ordinē tp̄is aut successiōis
rex̄: sed s̄m ordinē nãlem rex̄ cognitax̄. p̄ut vnū op⁹ co/
gnitum est p̄us altero ordine nãe. Et sicut in die natura/
li ⁊ materiali mane est p̄ncipiuz diei: ⁊ vespere est finis ⁊
terminus. Ita cognitio vniuscuiusq̄ opis s̄m suū eē pri/
mordiale. p̄ut. vz. hēt esse ĩ v̄bo dicit̃ matutina. cognitio
aūt eius s̄m esse vltimū. p̄ut subsistit in p̄pria nã dr̃ ve/
sp̄tina. Nā p̄ncipium esse cuiuslibet rei est in sua causa a
qua fluit. terminus aūt ipsius est in ipsa re in qua recipit̃
⁊ ad quā actio cause terminat̃. vñ p̄mitiua alicuius co/
gnitio est s̄m q̄ res in sua cā a qua fluit cōsiderat̃. vltima
aūt rei cognitio est s̄m q̄ in seipsa cōsiderat̃. Cum ergo a
v̄bo eterno fluat esse rex̄: sicut a quodā p̄mordiali p̄nci/
pio: ⁊ hic effluxus terminet̃ ad eē rex̄ qḋ habēt in p̄pria
nã: seq̄tur q̄ cognitio rex̄ in v̄bo que ad esse p̄mitiuuz et
p̄mordiale eox̄ p̄tinet dici debeat matutiã per similitu/
dinē ad mane qḋ est p̄ncipium diei. cognitio v̄o rei in p̄/
pria nã que p̄tinet ad esse eius vltimū ⁊ terminatuz dici
debet vespertina: q̃ vespere est terminus diei. vñ sicut
sex genera rex̄ ad cognitionē angelicā relata distinguūt
dies: ita vnitas rei cognite q̄ diuersis cognitiōib⁹ cogṉsci
pōt vnitatē diei cōstituit: ⁊ diez p̄ vespe ⁊ mane distiguit
¶ Ad 9ᵐ dōz: q̄ angelus nō pōt in p̄pria nã p̄la ĩtellige 9o
re p̄ ⁊ p̄ncipalr̃: sed bene pōt intelligere plura ex cōsequē
ti vt hn̄t ordinez ad vnū intelligibile. Et quia oīa q̄ sunt
p̄ducta in p̄pria nã p̄us ordine nature s̄m suas similitu
dines fuerunt mēti angelice impressa angelus cognoscē
do se simul quodammō cognoscit illa sex genera rerum
que inter se nãlem hn̄t ordinem: Nā cognoscēdo se cogṉ/
scit oīa que hn̄t eē in ipso. ¶ Ad 10ᵐ dōm: q̄ due opatio/ 10m
nes p̄nt simul esse vnius potētie quax̄ vna ad aliā refert̃
⁊ ordinat̃: ⁊ p̄z q̄ voluntas simul vult finē ⁊ ea que sunt
ad finē ⁊ intellectus simul intelligit p̄nᵃ ⁊ cōclusiones pp̄
p̄ncipia: q̃ñ tamen sciaz acq̄siuit. cognitio aūt vesp̄tia in
angelis refert̃ ad matutinaz: vt augᵘ dicit: sicut cognitio
⁊ dilectio nãlis ordinant̃ ad cognitionē ⁊ dilectionē glo
rie: vñ nihil p̄hibet in angelo simul esse cognitionē ma/
tutinam ⁊ vespertinā: sicut simĺ ē cognitio nãlis ⁊ cogni/
tio glorie. Due enim opationes vnius potētie que proce
dūt a duab⁹ spēbus eiusdē generis: quax̄ vna nō hēt or/
dinē ad aliā: quales sunt oēs spēs create intellectui inhe/
rētes: nō p̄nt esse simul. vñ angelus nō pōt simul p̄ diuer
sas spēs cōcreatas diuersas intellectiones p̄ducere. S̄z
si ille due opatiōes p̄cedāt a formis diuersoruz genex̄ ⁊
diuersax̄ rōnū: ⁊ q̄x̄ vna ordinet̃ ad aliaz: q̄les sunt forᵉ
ĩcreata subsistēs: ⁊ forma creata inherēs poterunt eē siĺ.
⁊ q̃ cognitio qua videt angelus res in p̄pria nã que dici
tur vespertina fit per spēm intelligibilem creataz ⁊ inhe
rentem. Cognitio v̄o qua videt res in v̄bo que dicit̃ ma/
tutina fit per essentiam verbi que nō est inherens q̄ sunt
alterius generis ⁊ alterius rōnis: ⁊ vna ordinat̃ ad alte/
ram: vtraq̄ cognitio poterit esse simul. Nā spēs concrea
ta inherens intellectui nō repugnat vnioni intellect⁹ ad
essentiam v̄bi que nō actuat intellectū q̄tuz ad esse: sed
solum q̄tum ad intelligere: cū nō sit vnius rationis: s̄z al
tioris ordinis: ⁊ ipsa species inherēs: ⁊ q̄cquid perfectio/
nis est in intellectu creato: ē quasi materialis dispositio
ad illā vnionem ⁊ visionē btām: qua vident̃ res in v̄bo.
Ideo sicut dispositio ad aliquā formaz: ⁊ forma illa pos/
sunt esse simul in actu p̄fecto: ita ⁊ spēs intelligibilis ĩhe/
rens stat simul in actu p̄fecto cū vniōe ad essentiam v̄bi:
vñ simĺ ex intellectu angeli hn̄ p̄cedit duplex operatio:
vna rōne vnionis ad essentiaz verbi qua vidit res ĩ v̄bo.

que dicit̄ cognitio matutina: ⁊ alia rōne spēi sibi inheren
tis qua videt res in ꝓpria natura que dicit̄ cognitio ve
spertina. Nec vna harꝫ actionū debilitat̄ seu attenuat̄ ꝑ
attentionē ad alterā: sꝫ magis ꝯfortat̄: cū vna earꝫ sit rō
alterius: sicut imaginatio rei vise ꝯfortat̄ cū actu ostēdi
tur oculo exteriori. Actio .n. qua beati vidēt verbū ⁊ res
in verbo: est ratio cuiuslibet actionis in eis inuente. Due
aūt actiones quarꝫ vna est ratio alterius vel ordinat̄ ad
alterā: possunt esse simul vnius potentie. Et tunc vna po
tentia sꝫ diuersas species adinuicē ordinatas terminat̄
ad diuersos actus: nō sꝫ idē sꝫ sꝫ diuersa. Spēs .n. diuer
sorꝫ generꝫ ⁊ ordinum siue diuersarꝫ rōnuꝫ possunt simul
vniri: sꝫ actū ꝑfectū: vt pꝫ d̄ colore ⁊ odore ⁊ sapore in po
mo. Essentia aūt diuina qua intellectus angelicus videt
res in verbo cū sit increata ⁊ ꝑ se subsistens: ⁊ essentia an
geli qua semꝑ videt se ⁊ res sꝫm ꝙ hñt eē in ipso: cum sit
creata ⁊ ꝑ se subsistēs ꝑ esse receptū quo subsistit intelle
ctus eius: ⁊ spēs infusa vel cōcreata qua videt res in pro
pria natura: cū sit inherens intellectui: dicāt̄ eē diuerso
rum ordinū ⁊ generꝫ ⁊ diuersarꝫ rōnū: ⁊ pͥma sit quasi rō
aliarꝫ: ⁊ 2ᵃ q̄si rō 3ᵉ. poterit simul itellectus angelicus sꝫ
illas tres formas tres opatiōes habere: sicut ⁊ anima xp̄i
simul itelligit res ꝑ spēm verbi: ⁊ ꝑ spēs infusas: ⁊ ꝑ spēs
11m acq̄sitas. ¶ Ad 11m dōꝫ: ꝙ sicut sꝫm Augᵘ informitas ma
terie p̄cessit formationē nō tp̄e: sꝫ origine: sic sonus ⁊ vox
precedit cantū: ita formatio nature spūalis que designat̄
in ꝓductione lucis cū sit dignior q̄ꝫ corporalis precessit
formationē creature corporalis ordine nature: ⁊ originē
⁊ nō ordine tēporis. Formatio aūt spūalis nature est ꝑ h̄
ꝙ illuminat̄ vt adhereat verbo: nō q̄dem ꝑ gloriā ꝑficāꝫ
cū qua creata nō fuit: sꝫ ꝑ gratiaꝫ ꝑfectā cum qua creata
fuit. Per hanc ḡ lucē facta est distinctio a tenebris .i. ab
informitate creature corporalis: nōdū formate: sꝫ ordine
nature posterius formāde. Formatio .n. spūalis creature
dupliciter pōt intelligi. Uno mō ꝑ gratie infusionē. alio
mō ꝑ glorie ꝯseruationē. pͥma sꝫm Augᵘ statim creature
spūali affuit in sui creationis pͥnͦ: ⁊ tūc ꝑ tenebras a q̄bus
lux distinguit̄ nō intelligitur peccatū malorꝫ angelorꝫ:
sꝫ informitas nature que nōdū erat formata: sꝫ erat ordi
ne nature in ꝯsequētibus operibus formāda: vt dr̄ in pͥᵒ
suꝑ gen̄. ad litterā. Uel sicut dr̄ i. 4. li. suꝑ gen̄. ꝑ diem si
gnificat̄ dei cognitio: ꝑ noctē cognitio creature. que qui
dem est tenebra respectu diuine cognitionis: sicut in eo
deꝫ li. dr̄. Uel si ꝑ tenebras intelligamᵘ angelos peccan
tes: ista diuisio nō ad p̄sens pctm̄ refert̄: sed ad futurꝫ qd̄
erat in dei p̄scīa. Un̄ in li. ad orosiuꝫ dicit: qꝛ deus ex an
gelis quosdā ꝑ suꝑbiā p̄sciebat casuros: ꝑ incōmutabilē
p̄scīe sue ordinē diuisit inter bonos ⁊ malos: malos tene
bras appellās ⁊ bonos lucē. 2ᵃ vero formatio nature spi
ritualis nō ꝑtinet ad pͥnͥ istitutōis rerꝫ: sꝫ magis ad rerꝫ
decursum quo ꝑ diuinā ꝓuidētiā gubernant̄. Distinctio
ḡ lucis ⁊ tenebrarꝫ sꝫm ꝙ ꝑ tenebras peccata demonum
intelligunt̄ accipiēda est sꝫm dei p̄sciam. Un̄ dicit Augᵘ
in 11ͦ de ci. dei ꝙ solus lucē a tenebris discernere potuit:
q̄ potuit priusq̄ꝫ caderēt p̄scire casuros: sꝫm v̄o ꝙ ꝑ tene
bras intelligit̄ informitas nature corporalis formande
d̄signat̄ ordo: nō tēꝑis: sꝫ nature īter formationē vtriusq̄ꝫ
12m nāe. ¶ Ad 12m dōꝫ: ꝙ posito ꝙ oīa simul sint creata i for
ma ⁊ nā. Angelus dr̄ habuisse cognitionē creature cor
poralis fiēde: nō qꝛ creatura corporalis eēt tp̄e futura: sꝫ
qꝛ cognoscebat̄ vt futura: prout ꝯsiderabat̄ i sua cā in q̄
erat vt ex ea possꝫ ꝓcedere: sicut q̄ cognoscit archā i arti
ficiꝯ ex quibᵘ fit: pōt dici cognoscere eam vt futurā. Co
gnitio .n. rerꝫ in v̄bo vocat̄ matutina siue res sit iaꝫ facta
siue fiēda: ⁊ indiferēter se habet ad p̄sentia ⁊ futura: qꝛ ē
conformis diuine cognitioni qua cognoscit oīa simplici
ter anteq̄ꝫ fiant: sicut postq̄ꝫ facta sunt. Et tn̄ oīs cognitio
rei in verbo est rei vt fiende: siue sit res iaꝫ facta siue nō.
vt ly fiendū. nō dicat tempus: sꝫ exitū creature a creato
re. sicut est cognitio artificiati in arte: que est eius sꝫm
suū fieri: q̄uis ēt ip̄m artificiatū iam sit factuꝫ. vn̄ q̄uis
creatura corporalis simul sit facta cū nā spūali: dr̄ tn̄ an
gelus accepisse i verbo cognitionē ipsius vt fiende rōne
iam dicta. ¶ Ad 13m dōꝫ: ꝙ sicut mane p̄cedit vespe. ita 13m
cognitio matutina p̄cedit vespertinā ordīe nature respe
ctu vnius ⁊ eiusdē operis: sꝫ respectu diuersorꝫ operum.
Uespertina cognitio prioris operis intelligit̄ eē prior or
dine nature cognitiōe matutina posterioris. Opus .n. pͥᵉ
diei ē ꝓductio lucis ꝑ quā intelligit̄ formatio nature an
gelice ꝑ illustrationē gratie. Cognitio aūt qua creatura
spūalis cognoscit seipsaꝫ naturalr̄ sequit̄ eē eius in ꝓpa
natura. Et ideo spūalis creatura naturali ordīe prius co
gnouit se in ꝓpria nā ꝑ cognitionē vesptinā ꝑ quā cogno
uit se vt iam factā q̄ꝫ cognouerit se in v̄bo: in quo cogno
scitur opus dei vt fiēduꝫ. In hac ḡ cognitione qua angeli
boni cognouerūt seipsos nō ꝑstiterunt quasi seipsis fruē
tes ⁊ in se finē ponētes: qꝛ efficerēt̄ nox vt mali angeli q̄
peccauerūt: sꝫ cognitionē suā ad dei laudē retulerūt. Et
sic ex sui cognitiōe bonus angelus ꝯuersus est ad v̄bi cō
tēplationē in quo est mane sequētis diei sꝫm ꝙ in v̄bo ac
cepit cognitionē sequētis operis. s. firmamēti. Sicut aūt
videmus in tp̄e ꝯtinuo ꝙ idē nūc est duorꝫ tēporꝫ. put ē
finis p̄teriti ⁊ pͥncipiū futuri. ita matutīa cognitio 2ᵉ diei
est pͥᵉ diei terminus ⁊ 2ᵉ diei initiū: ⁊ sic deinceps vsq̄ꝫ ad
diē 7m. Et ideo in pͥᵒ die vespere solum noiat̄: qꝛ angelus
sui ipsius pͥ habuit cognitionē vespertinā: ⁊ ex vespertia
ꝓfecit in matutinā sꝫm ꝙ ex ꝯtēplatiōe sui: ꝯuersus ē ad
ꝯtēplationē v̄bi in quo est mane sequentis diei sꝫm ꝙ in
v̄bo accepit cognitionē matutinā sequētis operis. Ideo
cognitio matutina respectu vnius ⁊ eiusdē opis post pͥm
nāliter p̄cedit cognitionē vespertinā eiusdē: sed cognitio
vesptina prioris operis nāliter p̄cedit cognitionē matu
tinā posterioris: vn̄ sic pͥᵘ dies hꝫ tm̄ vespe: ita septīa dies
q̄ signat ꝯtēplationē di hꝫ tm̄ māe. Hec .n. nllo ōscū clau
ditr̄. ¶ Ad 14m dōꝫ: ꝙ Augᵘ noiat cognitionē matutinā 14m
illā q̄ ē ī plena luce: vn̄ ꝯtiet sub se meridianā. Nā talē co
gnitionē aliq̄n vocat diurnā: q̄nq̄ꝫ aūt matutinā. Uel pt̄
dici ꝙ oīs cognitio intellectus angelici hēt tenebras ad
mixtas ex pte cognoscētis. vn̄ nulla cognitio alicuius in
tellectus angelici pōt dici meridiana: sꝫ sola cognitio q̄
deᵘ omnia cognoscit i seipso. Itē cū deus sit lux plena: ⁊
tenebre in eo nō sint vlle: cognitio ipsiᵘ dei in se ⁊ abso
lute cū sit plena lux pōt dici meridiana: sꝫ qꝛ creatura ex
eo ꝙ ē ex nihilo hꝫ tenebras possibilitatis ⁊ iꝑfectōis:
iō ipa cognitio creature tenebris ē admixta: q̄ admixtio
significat̄ ꝑ mane ⁊ vespe: sꝫ ꝙ ipsa creatura pōt duplici
ter cognosci vel in v̄bo sꝫm ꝙ exit ab arte diuina: ⁊ sic eiᵘ
cognitio dr̄ matutina: qꝛ sicut mane est finis tenebrarꝫ ⁊
pͥnm lucis: ita ⁊ creatura post tenebras .i. postq̄ꝫ nō fuit ab
ipso v̄bo pͥnᵘ lucis sumit: pōt ēt cognosci i ꝓpria nā exis
ꝑ spēꝫ creatā: ⁊ talis cognitio dr̄ vesptina: qꝛ sicut vespe ē
terminus lucis ⁊ tēdit in noctē: ita creatura i se subsistēs
ē terminus opatiōis v̄bi qd̄ ē lux q̄si facta ꝑ v̄bū: ⁊ q̄ītū ē
de se tēdit in tenebras defectus nisi v̄bo portaret̄. Nibi
lominᵘ h̄ cognitio dies dr̄ qꝛ sic in cōpatiōe ad cognitio
nē v̄bi tenebrosa ē: ita ꝑ ꝯpationē ad ignorātiā q̄ oīo tene
brosa ē lux dr̄. Sicut ⁊ vita iustorꝫ dr̄ caliginosa ꝑ ꝯpara
tionē ad vitā glorie: q̄ tn̄ dr̄ lux ꝑ respectū ad vitā pctōrꝫ.
Itē cū mane ⁊ vespere sint ꝑtes diei: dies aūt i angelis sit
cognitio illustrata lumīe gratie: ideo cognitio matutina

⁊ vespertina se extēdit solū ad cognitionē gratuitā bonorum. vñ ipsa cognitio diuinoꝝ operū ab angelo illuminato dies dicit̄: ⁊ ſm diuersa genera diuinoꝝ operū cognitoꝝ distinguuntur dies: ⁊ ſm illoꝝ ordinē ordinantur. vnūquodq̄ aūt illoꝝ operū dupl'r cognoscit̄ ab angelo illuminato. vno modo in v̄bo siue per spēz v̄bi: et sic talis cognitio dr̄ matutina. Alio mō in ꝓpria natura siue per spēz creatā: ⁊ in hac cognitione nō sistunt boni q̄si ponētes finē in ea: q̄ efficerent̄ nox vt mali angeli: sꝫ eā referunt ad laudē verbi ⁊ lucē dei in quo sic̄ in pn° oīa cognoscunt: ideo talis cognitio creature ad laudē dei relata nō dr̄ nocturna qđ vtiq̄ esset si ea sisterēt: q̄ tunc efficerentur nox q̄si ipsa creatura fruentes. Cognitio igit̄ matutina ⁊ vespertia distinguūt diē. i. cognitionē quā hn̄t boni angeli illuminati de opibus creatis. Cognitio aūt creature ipsoꝝ angeloꝝ bonoꝝ siue ꝑ mediū creatū siue ꝑ mediū icreatū semꝑ hꝫ aliqđ obscuritatis admixtū: ideo nō dr̄ meridiana sicut cognitio dei i seipso: nec nocturna: sicut cognitio creature nō relata ad diuinaꝫ lucē: sꝫ dr̄ tm̄ matutina ⁊ vespertina: nam vespere inq̄ntū hꝰ terminat̄ ad mane. Et iō nō q̄libet cognitio reꝝ in ꝓpria nā pōt dici vespertina: sꝫ solū illa q̄ refert̄ ad laudē creatoris. Uñ cognitio quā hn̄t demones de rebus nec matutina ꝓpe dr̄ nec vespertina. Mane. n. ⁊ vespere nō accipiunt̄ in cognitione angelica ſm oēm similitudinē: sꝫ solū ſm similitudinē q̄ntū ad rōnē pncipij ⁊ termini.

15m ❡ Ad 15m dōꝫ: ꝙ angelus lꝫ fuerit creatus i gratia: tn̄ in pn° sue creationis nō fuit beatus: nec ꝑ essentiā v̄bum dei vidit. vñ nec cognitionē matutinā suppsiꝰ habuit: q̄ dicit cognitionē rei ꝑ spēz v̄bi: sꝫ p̄ habuit suppsiꝰ cognitionē vespertinā ſm ꝙ cognouit seipm̄ in seipso nāliter: eo ꝙ i vnoq̄q̄ cognitio nālis p̄cedit cognitionē supnaturalē tanq̄ fundamentū eius: ⁊ angeli cognitio nāliter sequit̄ eē ipsius in ꝓpria nā. Ideo suppsiꝰ cognitionē matutinā nō habuit sꝫ vespertinā in pn° sue creatiōis. Hāc aūt cognitionē retulit ad laudē v̄bi: ⁊ ꝑ hāc relationē meruit ꝑueīre ad cognitionē matutinā. vñ significāter pm̄ꝰ dies dr̄ habuisse solū vespere ⁊ nō mane: qđ vespe transiuit i mane: q̄ lux illa spūalis q̄ p° die facta legit̄: statiꝫ facta seipsaꝫ cognouit ꝙ fuit cognitōis vesptine: ⁊ hāc cognitionē retulit ad laudē v̄bi: ꝑ qđ meruit accipe cognitionē matutinā seq̄ntis opis. Nō. n. q̄libꝫ cognitio reꝝ in ꝓpria nā potest dici vesptina: sꝫ illa tm̄ q̄ refert̄ ad laudē creatoris. Uespe. n. redit ⁊ terminat̄ ad mane. vñ cognitio demonū quā hn̄t de seipsis de rebus nec est matutina nec vesptina: sꝫ solū mō cognitio gratuita q̄ est in bonis angelis. Et sic cognitio reꝝ i ꝓpria nā relata ad laudē v̄bi semꝑ ē vespertiā: nec talis relatio facit eā eē matutinā: sꝫ facit eā termiari ad matutinā: ⁊ ex tali relatiōe meret̄ cognitionē matutinaꝫ accipe. Et sic̄ p° dies q̄ sign̄at formationē ⁊ cognitionēꝫ nature spiritualis in ꝓpria nā hꝫ tm̄ vespe. Ita ⁊ 7° dies q̄ sign̄at ꝯtēplationeꝫ dei q̄ nullo defectu claudit̄: ⁊ q̄ corrn̄det cognitioni angelice relate ad q̄etē dei i seipo: in qua ꝯsistit illuminatio ⁊ sanctificatio cuiuslibꝫ rei: habet tm̄ mane. Nā ex h̄ ipso ꝙ deus cessauit nouas creaturas ꝯdere dr̄ opus suū ꝯsummasse ⁊ a suis opibus in se ipso requieuisse. Et sic deus in se solo reqescit ⁊ seipso fruēdo btūs ē: ita ⁊ nos ꝑ solā sui fruitionē bti efficimur: ⁊ sic ēt facit nos a suis ⁊ nostris opibus i seipso reqescere. p° ḡ dies q̄ corrn̄det cognitioni quā habuit nā spūalis lumine grē illustrata de seipsa hꝫ tm̄ vespe. 7° v̄o dies q̄ corrn̄dꝫ cognitioni angelice relate ad q̄etē ⁊ fruitionē dei i seipso hꝫ tm̄ mane: q̄ i deo tenebre nō sunt vlle. dr̄ eni deus 7° die q̄euisse: inq̄ntū q̄etē ꝓpaꝫ: qua i seipso a rebus ꝯditis q̄escit: nature angelice mōstrauit: cuius cognitioneꝫ dieꝫ Aug° appellat: ⁊ q̄ q̄es creature sꝫ ꝙ in deo stabilit̄ finē nō hꝫ silr̄ nec q̄es dei qua in seipso a rebus ꝯditis q̄escit eis nō egendo finē nō hꝫ: q̄ eis nūq̄ egebit: ideo 7° dies q̄ rn̄det tali q̄eti nō hꝫ vespe: sꝫ tm̄ mane: alij vero dies q̄ corrn̄dēt cognitioni angelice relate ad alias res hn̄t mane ⁊ vespere: vt s̄ dictū ē.

❡ Ad 16m dōm: vt ex predictis pꝫ: ꝙ de re iā facta pōt accipi cognitio eius vt fiēde si ꝯsideret̄ i causis suis ex q̄bus ꝓcessit: ⁊ sic angeli susceperūt cognitionē reꝝ fiendaꝝ in v̄bo ꝙ ē ars optima reꝝ. Ois eniꝫ cognitio rei in v̄bo q̄ matutina vocat̄ dr̄ eē rei vt fiēde siue sit res iaꝫ facta siue nō. vt ly fiendū. nō dicat tempus: sꝫ exitū creature a creatore sic̄ supra dictū est: ⁊ ideo q̄uis creatura corporalis simul facta sit cuꝫ nā spūali: dr̄ tn̄ angelus ꝑ cognitionē matutinā accepisse in v̄bo cognitionē ipsiꝰ vt fiēde: q̄re aūt p° dies nō habuerit mane: sed tm̄ vespe in superiori rn̄siōe declaratū ē. 16m

❡ Ad 17m dōꝫ: ꝙ creatura spūalis nō accipit cognitionē a rebus: sꝫ illas ꝑ spēs inatas seu ꝯcreatas nāliter intelligit: hꝫ aūt spēs q̄ sunt in mēte angeli nō se hn̄t equal'r ad pn̄tia ⁊ futura: q̄ illa q̄ sunt pn̄tia: assimilant̄ in actu formis q̄ sunt in angelis: ⁊ sic ꝑ eas possunt cognosci. Illa v̄o q̄ sunt futura nō dū sunt actu similia illis formis: ideo ꝑ p̄dictas formas futura nō cognoscunt̄: cū cognitio fiat ꝑ actualē assimilationē cognoscentis ⁊ cogniti. Et sic cū angelus nō cognoscat futura vt futura: indiget pn̄tia reꝝ vt illas in ꝓpria nā ꝑ spēs sibi inditas cognoscat: q̄ anteq̄ fiāt nō assimilant̄ res illis formis. Dicit̄ vlterius ꝙ cognitio vespertina ⁊ matutia distinguūt̄ nō ex ꝑte rei cognite: sꝫ ex ꝑte medij cognoscēdi. Nā cognitio matutina fit ꝑ mediū increatū supexcedēs nām cognoscētis ⁊ rei cognite. vñ cognitio reꝝ ꝑ spēm v̄bi dr̄ matutina siue res sit iam facta siue fiēda. Cognitio v̄o vesptina fit ꝑ mediū creatū ꝓportionatū cognoscēti ⁊ rei cognite siue sit iaꝫ facta siue fiēda. 17m

❡ Ad 18m dōꝫ: ꝙ lꝫ angelus p̄us habeat esse in v̄bo q̄ in propria nā: q̄ tn̄ cognitio p̄supponit eē cognoscētis nō potuit se cognoscere anteq̄ eēt: cognitio aūt suiipsius in ꝓpria nā est sibi nālis: cognitio vero v̄bi est supnālis iō oportuit ꝙ p̄us seipsuꝫ cognosceret in ꝓpria nā q̄ i v̄bo cū cognitio nālis in vnoq̄q̄ p̄cedat origine cognitionem supnālem vt fundamentū eius. Alias aūt res p̄us ordie nature cognouit i v̄bo ꝑ cognitionē matutinā q̄ i ꝓpa nā ꝑ cognitionē vespertinā. vñ respectu subsequentium opeꝝ mane p̄cedit vespere vt supra dictū est. 18m

❡ Ad 19m dōꝫ: ꝙ sic̄ vna tota scia cōprehendit sub se diuersas scias ꝑticulares: q̄bus ōnes diuerse cognoscunt̄: ita ēt ipsa vna cognitio angeli: q̄ est quasi quoddam totum: cōprehēdit sub se cognitionē matutinā ⁊ vespertinā q̄si ꝑtes: sic̄ mane ⁊ vespere sunt ꝑtes diei: lꝫ sint diuersaꝝ rōnuꝫ. Nam illa q̄ sunt diuersaꝝ rōnū: si sint adinuicē ordiata: possunt aliqđ vnū ꝯstituere. vñ mā ⁊ forma q̄ sūt diuersaꝝ rōnū: ꝯstituūt vnū ꝯpositū: ⁊ carnes ⁊ ossa ⁊ nerui sunt partes vnius ꝯpositi. Nā eēntia diuina ꝑ quā res cognoscūtur i v̄bo cognitōe matutina: est rō oium formaꝝ ꝯcreataꝝ in mēte āgeli: cū ex ea veluti exēplate deriuent̄: ꝑ quas res cognoscūtur i ꝓpria nā cognitiōe vesptina: sicut ⁊ eēntia āgeli est sibi rō itelligēdi eē qđ cognoscit: q̄uis nō ꝑfecta ꝑꝑ qđ indiget alijs formis superadditis: ⁊ iō q̄n angelus videt deū ꝑ eēntiā: ⁊ seipsuꝫ ⁊ alia ꝑ spēs ꝯcreatas: quodā mō itelligit vnū: sicut q̄ lumē est rō vidēdi colorē: ꝑꝑ h̄ q̄n oculus videt lumē ⁊ colorē videt quodāmō vnū visibile. Et q̄uis ille operatiōes sint real'r distincte: cū operatio qua videt deū semper mācat ⁊ mēsuretur eternitate participata. operatio ēt qua itelligit se semꝑ mācat ⁊ mēsuret̄ euo: operatio v̄o qua itelligit alia ꝑ spēs inatas non semꝑ mācat: sꝫ alteri succedat: tn̄ q̄ vna ordinat̄ ad aliā 19m

⁊ vna est quasi ratio formalis alterius:ideo sunt quodã/
modo vnũ:q2 vbi est vnũ pp aliud:ibi est tm̃ vnũ:vt dr̃ in
2° topicoꝝ.⁊ pp hoc ille operationes quaꝝ vna ordinat̃
20m ad aliã possunt eẽ simul ⁊ vnũ totũ ɔstituere. ❡ Ad 20m
dõm:ꝙ cũ intellectus sit locus spẽꝝ intelligibiliũ oꝫ di/
cere:ꝙ scia q̃ importat ordinationẽ spẽꝝ intelligibilium
seu facultatẽ ⁊ abilitatẽ quãdã ipsius intellectus ad vtẽ
dum hꝰ spẽbus:remanet post mortẽ:sicut ⁊ intellectus q
est hꝰ spẽꝝ subm̃:ſꝫ modus quo actu vtit̃ hꝰ spẽbus i sta
tu p̃ntis vite q est p ɔuersionẽ ad fantasmata q̃ sunt in vi
rib' sensitiuis nõ remanebit:q2 cũ vires sensitiue corrũ
pantur nõ poterit aĩa p spẽs quas hic acq̃siuit nec p spẽs
sibi in ipsa sepatione impressas intelligere p ɔuersioneꝫ
ad fantasmata:ſꝫ per illas intelliget p modũ ɔuenienteꝫ
sibi q̃tum ad modũ essendi quẽ habebit similẽ angelis.
destruet̃ g̃ scia nõ q̃tum ad habitũ nec q̃tum ad subam
actus cognoscendi q specificat̃ ex spẽ obiecti:ſꝫ q̃tuꝫ ad
modũ cognoscendi q nõ erit p ɔuersionẽ ad fantasmata:
21m ⁊ sic intelligit apostolus. ❡ Ad 21m dõm:ꝙ lumẽ cãtum
a sole ⁊ a cãdela in aere est eiusdẽ rõnis:due aũt forme
vnius rõnis nõ possunt simul actu pfecto esse in eodem
subo:ideo ex illis causat̃ vnũ lumẽ ⁊ nõ duo i aere. Diui/
na aũt essentia p quã cognoscunt̃ res in vbo est alterius
rõnis a spẽbus p quas cognoscit ãgelus res in ppria nã.
ideo nõ est similis rõ. Adueniẽte.n.pfecto euacuat̃ imp/
fectũ qđ ei opponit̃:sicut adueniente visione dei euacua
tur fides:q̃ est eoꝝ q̃ nõ vident̃. Sꝫ impfectio vesperti/
ne cognitionis nõ opponit̃ pfectioni cognitionis matuti
ne. Qz.n.aliqd cognoscat̃ in seipso non est oppositũ:⁊ ꝙ
cognoscat̃ in sua cã:nec iteꝝ ꝙ aliqd cognoscat̃ per duo
media:quoꝝ vnũ sit altero pfectius nihil repugnans hꝫ:
sicut ad eandem ɔclusionẽ hr̃e possum' ⁊ mediũ demon
stratiuũ ⁊ dialeticũ:⁊ similiter eadẽ res põt sciri ab ange
lo p verbũ increatũ ⁊ p spẽꝫ inatã:cum vnũ non sit alteri
oppositũ:ſꝫ potius se habeat vt mãlis dispõ ad alteꝝ.pfe
ctio enim adueniẽs tollit impfectionẽ sibi oppositã. Im
perfectio aũt nature nõ opponit̃ pfectioni btitudinis:ſꝫ
substernit̃ ei:sicut impfectio potẽtie substernit̃ pfectiõi
forme:⁊ nõ tollit̃ potẽtia p formã:ſꝫ tollit̃ p̃uatio q̃ ei op
ponit̃.similiter ẽt impfectio cognitiõis nãlis nõ opponi
tur pfectioni cognitiõis glorie:sed ei substernit̃ tãq̃ ma
terialis dispõ. Et ideo angelus põt simul cognoscere res
p medium creatũ ⁊ in ppria nã qđ ptinet ad cognitionẽ
vespertinã ⁊ nãlẽ:⁊ p essentiã vbi qđ ptinet ad cognitio/
nem glorie:⁊ matutinã:nec vna istaꝝ opationũ hꝫ aliam
impedire:cũ vna ordinet̃ ad alterã:⁊ sit q̃si mãlis dispõ
22m alterius. ❡ Ad 22m dõꝫ:ꝙ Aug' vult in ipso creationis
p̃n° quasdã res p spẽs suas distinctas fuisse productas in
nã ppria:vt quatuor elementa q̃ ex nihilo pducta sunt:⁊
corpora celestia ⁊ subas spũales. Huiusmodi.n.pductio
nõ p̃supponit mãꝫ ex qua nec in qua. Alia vo dr̃ esse pro/
ducta in rõnibus seminalibus tm̃ vt aĩalia plantas ⁊ ho/
mines:que oĩa postmodũ in naturis ppriis pducta sunt:
illo opere quo post senariũ illoꝝ dieꝝ numeꝝ deus nãꝫ
prius ɔditam administrat:de quo opere dr̃ Jo.5°. Pater
meus vsq3 mõ opat̃:nec in productiõe ⁊ distinctiõe reꝝ
vult attendẽdũ eẽ ordinẽ tpis sed nature. Nã oĩa opera
sex dieꝝ in eodẽ instanti tpis simul sunt facta vel i actu
vl i potẽtia:ſꝫ rõnes cãles.vt.vꝫ. de mã p̃existẽti postea
fieri possent:vel p vbuꝫ vel p vtutes actiuas in ipsa crea/
tione creature impressas. Vñ aiaꝫ primi hoĩs quã inq̃
rendo ⁊ nõ asserẽdo dic̃ simul creatã cũ angelis i actu nõ
ponit factã ante 6m diem:ſꝫ in ipso 6° die ponit factã aiaꝫ
primi hominis in actu ⁊ corpus eius: fm cãles rõnes:q2
deus impressit virtutẽ passiuã terre vt p potentiã actiuã
creatoris posset ex ea corpus hoĩs formari. Et sic simul
anĩa in actu: ⁊ corpus in potẽtia passiua in ordine ad po/
tentiam actiuã dei sunt facta. Vel posito fꝫ vitatẽ ꝙ aĩa
nõ habeat p se spẽm cõpletã:sed vniat̃ corpori vt forma:
⁊ sit nãliter pars humane nature sicut vult Aristo. opꝫ
dicere ꝙ aĩa primi hominis nõ sit pducta in actu añ for
mationẽ corpis:ſꝫ simul cũ formatione corporis sit crea
ta ⁊ corpori infusa:sicut õ aliis aĩabus Aug' expresse tꝫ.
Nã deus primas res instituit in pfecto statu sue nature
fꝫ ꝙ spẽs vniuscuiusq3 rei exigebat.aĩa aũt rõnalis cum
sit ps humane nature nõ hꝫ nãleꝫ pfectionẽ nisi fꝫ ꝙ est
corpori vnita. Vñ nãliter hꝫ esse in corpore:⁊ esse ex cor
pus est ei p̃ter naturã:ideo nõ fuisset conueniẽs aiaꝫ sine
corpe creari. Sustinẽdo g̃ opinionẽ Augustini de opib'
sex dieꝝ dici põt:ꝙ sicut in illis sex diebus corpus primi
hominis non fuit formatum ⁊ productum in actu:sed in
potẽtia tm̃ fꝫ rõnes cãles:ita ⁊ aĩa eius nõ fuit producta
tunc i actu ⁊ in seipsa:ſꝫ i suo simili fꝫ gen'. Et sic p̃cessit
in illis sex diebus nõ in actu ⁊ in seipsa:ſꝫ fm quãdam si/
militudinẽ generis put ɔuenit cũ angelis in intellectua
li natura. Postea aũt opere quo deus creaturã p̃ ɔditaꝫ
administrat fuit simul aĩa in actu cum corpore formato
pducta. ❡ Ad 23m pꝫ r̃nsio ex dictis:q2 corpus humanũ 23m
nõ fuit pductũ in actu in illis sex diebus.sic nec corpora
alioꝝ aĩaliũ. Sꝫ tm̃ fm rõnes cãles:q2 de' i ipsa creatio/
ne indidit ipsis elementis vtutẽ seu rõnes quasdaꝫ vt ex
eis vtute dei vel stellaꝝ vel seminis possent aĩalia pduci
Illa g̃ q̃ in illis sex diebus fuerũt in actu pducta nõ suc/
cessiue:ſꝫ simul creata sunt. Alia vo simul fꝫ rõnes semi/
nales vel in suo simili fuerũt pducta. ❡ Ad 24m dõm: 24m
sicut ad 16m ꝙ cognitio reꝝ p spẽs inditas ⁊ rebus ppor/
tionatas dr̃ vespertina:⁊ i ppria nã siue res sit facta siue
fienda. Et q̃uis ille spẽs equaliter se habeant ad p̃ntia ⁊
futura.nõ tñ futura ⁊ p̃ntia equalr̃ se hñt ad ipsas spẽs:
q2 p̃ntia actu assimilant̃ ipsis spẽbus:ideo possunt actu p
ipsas cognosci:futura aũt nõ eis assimilant̃ in actu:iõ nõ
est necesse ꝙ per ipsas cognoscãtur. Cognitio aũt vesper
tina q̃ est reꝝ in ppria nã non dr̃ ex eo ꝙ angeli ab ipsis
rebus spẽs p quas cognoscunt sumant: ſꝫ q2 p spẽs quas
a creatione receperũt res cognoscunt put in propria nã
subsistunt. ❡ Ad 25m dõꝫ:ꝙ fꝫ Aug' super geñ.ad lr̃aꝫ. 25m
angeli a p̃n° viderũt creaturas fiẽdas in vbo. Neꝫ illa q̃
legunt̃ facta in operibus sex dieꝝ simul facta fuerũt.vñ
statiꝫ a p̃n° creationis reꝝ fuerũt illi sex dies:⁊ p ɔñs oꝫ
ꝙ a p̃ncipio angelus bonus cognouerit verbũ ⁊ res crea
tas i verbo. Nã res create hñt triplex eẽ:vt supra dictuꝫ
est.p̃mũ hñt eẽ in arte diuina q̃ est verbũ:⁊ tale esse signi
ficatur cũ dr̃.dixit deus.fiat.i.verbuꝫ genuit in quo erat
vt tale opus fieret.2m hñt esse in intelligẽtia angelica:qđ
significat̃ in h ꝙ dr̃.factũ est.i.p influentiã verbi. 3m eẽ
hñt in ipsis rebus ⁊ in ppria nã. Ita ẽt angelus tripliceꝫ
de rebus hꝫ cognitionẽ.vꝫ.put in vbo sunt: ⁊ prout sunt
in mente eius:⁊ put sunt in propria nã. Angelus aũt du/
plicẽ hꝫ verbi cognitionẽ.vnã nãleꝫ qua cognoscit vbuꝫ
p eius similitudinẽ in nã sua relucentẽ in qua ɔsistit sua
nãlis beatitudo ad quã vtute sue nature põt peruenire.
Aliã aũt hꝫ vbi cognitionẽ supnaturalẽ: ⁊ glorie qua co/
gnoscit verbũ p suã essentiã in qua ɔsistit sua btĩtudo su/
pernãlis:q̃ facultatẽ nãe excedit. Et p vtrunq3 cognoscit
angelus bonus res seu creaturas i vbo:ſꝫ nãli qdẽ cogni
tione cognoscit in vbo res impfecte. Cognitiõe vo glorie
cognoscit ipsas res in vbo plenius ⁊ pfectius. Prima co/
gnitio reꝝ in vbo affuit angelo in p̃n° sue creationis. Vñ
in li.de ecclesiasticis dogmatibus dr̃ ꝙ angeli q in illa q̃
creati sunt beatitudine pseuerant:nõ nã ſꝫ grã possident

bonum qđ hñt. Itē Aug⁹ de fide ad petrū. Angelici inq̄t spūs eternitatis ⁊ beatitudinis donū in ipsa nature sue spirituali creatione diuinitus acceperunt: p hanc tñ non erant beati simpliciter: cū maioris pfectionis eēnt capaces: sȝ ſȝ qd. i. ſm tēp⁹ illud: sicut phūs in p̄ ethicoꝝ dicit aliquos in hac vita beatos nō simplr: sȝ vt hoīes. 2ᵒ vo cognitio. vȝ. glorie nō affuit angelo a p̄n° sue conditiōis: qꝛ nō fuerūt creati beati beatitudīe pfecta: sȝ eis affuit a p̄n° qñ beati facti sunt p ꝯuersionē pfectā ad bonū. Oīa ḡ illa sex gña reꝝ simul cū angelo creata sunt: ⁊ in eodē instāti oīa illa cognouit in verbo cognitione nāli q̄ postmodū plenius cognouit in verbo cognitione supnaturali: quā cognitionē angeli acceperunt statim postq̄ȝ cognitionē sui nālem retulerunt ad laudē verbi: q̄ qdem naturalis cognitio cū mensuret̄ euo semp coexistit cognitiōi supnāli ipsi⁹ vbi: ⁊ cognitiōi q̄ p spēs sibi īditas cognoscit creaturas ī ppria nā: vñ ille tres cognitōes simul existūt nec vna pprie alteri succedit. Cognitio. n. reꝝ ī vbo siue res sit iam facta siue fienda dr̄ matutina: ⁊ cognitio reꝝ p mediū creatū siue sit pñs siue futura dicitur vespertina.

26ᵒ ¶ Ad 26ᵐ dōȝ: ꝙ nō ē possibile ꝙ angelus videat vbū seu diuinā essentiā: vt est rō fiendoꝝ ⁊ nō put est finis btōꝝ ⁊ obm beatitudinis: cū ipa diuina essentia: ſm se sit obm beatitudīs ⁊ finis beatoꝝ. Nō aūt ē possibile ꝙ aliq̄s videat diuinā essentiā vt est ratio fiēdoꝝ: ⁊ nō videat eam ſȝ se: ⁊ ideo totū arg^m ꝯcedit̄.

27ᵒ ¶ Ad 27ᵒ dōȝ: ꝙ fuerunt quidā: cognitionē pphetică a cognitione beatoꝝ distinguere volentes: q dixerunt ꝙ pphete vidēt ipsaȝ diuinā essentiā quā vocant speculū eternitatis: non tñ ſm ꝙ est obm beatoꝝ ⁊ finis beatitudinis: sȝ put est rō fiēdoꝝ ſȝ ꝙ sunt in ea rōnes futuroꝝ euentuū vt in argumēto dr̄. Sed h̄ est oīno īpossibile. Naȝ deus est obm beatitudīs ⁊ finis beatoꝝ ſȝ ipsaȝ sui essentiā. ſȝ illud augustini in 5ᵒ. ꝯfes. Beat⁹ ē q te scit ēt si illa. s. creaturas nesciat. Nō est aūt possibile ꝙ aliquis videat rōnes creaturaꝝ ī ipsa diuina essentia: ita ꝙ eā nō videat: tū qꝛ ipsa diuina essentia est rō oīuȝ eoꝝ q̄ fiunt. Ratio. n. ydealis que est rō rei fiēde nō addit supra diuinā essentiā nisi respectū ad creaturā: tū ēt qꝛ prius est cognoscere aliqd in se qđ est cognoscere deū vt obm beatitudinis: q̄ȝ cognoscere illđ p comparationē ad alteꝝ: qđ est cognoscere deū ſm rōnes in eo existētes: ⁊ ideo nō pōt esse ꝙ pphete videant deū ſm rationes creaturaꝝ: ⁊ nō put est obm beatitudinis. Cū aūt nō videāt diuinā essentiā vt obm beatitudinis: tū qꝛ illa visio euacuat pphetiā: vt dr̄ p̄me ad coꝛ. 13. tū qꝛ illa visio nō importat diuinā cognitionē vt pcul existentē: sed vt de ppinquo cuȝ videant facie ad faciē: sequit̄ ḡ ꝙ pphete nō cognoscūt diuinaȝ essentiā vt est rō fiēdoꝝ nec res in verbo sicut cognouerūt angeli p cognitionē matutinā. Visio. n. pphetica nō est visio ipsius diuine essentie: nec in ipa diuina essentia vidēt pphete ea que vidēt sic viderunt angeli: sȝ in quibusdā similitudinib⁹ ſȝ illustratonē diuini luminis: vt dicit Diony. in. 4. ca. cele. hierar. ⁊ hẽ similitudines diuino lumine illustrate magis hñt rōnem speculi q̄ȝ dei essentia. Nam speculū est ī quo resultant spēs ab alijs rebus: qđ nō pōt dici de deo. Sed hẽ illustratio mētis pphetice pōt dici speculuȝ inq̄ȝtum resultat ibi similitudo vitatis diuine p̄scie: ⁊ pp h̄ mens pphete dr̄ speculū eternitatis quasi p spēs illas representans dei p̄sciaȝ q in sua eternitate oīa p̄sentialiter videt. Vñ cognitio pphete magis hȝ similitudinē cū cognitione vesptina angeli q̄ȝ cū cognitione matutina: cuȝ cognitio matutina fiat p mediū increatū cognitio vero pphete p mediū creatuȝ. vȝ. p spēs ipressas vel diuino lumine

28ᵐ illustratas vt dictū est. ¶ Ad 28ᵐ dōȝ: ꝙ ſm Aug^m cum dicit̄. pducat terra herbā virētē: nō intelligit̄ tunc plantas eē pductas in actu ⁊ in ppria natura: sȝ tūc terre datam esse virtutē germinatiuā ad pducendū plantas ope ppagationis: vt dicat̄ tunc talr pduxisse terra herbā virentē ⁊ lignū pomiferꝝ. i. pducēdi accepisse virtutē. Et h̄ qdē ꝯfirmat auctoritate scripture geñ. 2. vbi dr̄. Iste sūt generationes celi ⁊ terre qñ create sunt in die q̄ fecit de⁹ celū ⁊ terrā: ⁊ omne virgultū agri anteq̄ȝ oriretur ī terra omnēq̄ȝ herbā regionis priusq̄ȝ germinaret. Ex quo eliciunt̄ duo. p̄ ꝙ oīa opa sex dieꝝ creata sunt in die q̄ deus fecit celum ⁊ terram: ⁊ omne virgultum agri. Et sic plāte q̄ tertia die facte legunt̄ simul sunt producte qñ deus creauit celū ⁊ terrā. 2ᵒ ꝙ plante tunc fuerūt pducte nō in actu: sȝ ſm rōnes cāles tñ: qꝛ data fuit virtus terre pducendi illas. Et h̄ significat̄ cū dr̄ ꝙ pduxit omne virgultū agri anteq̄ȝ actu oriret̄ in terra p opus administrationis: ⁊ omnē herbā regionis priusq̄ȝ actu germinaret. Ante ḡ q̄ȝ actu oriret̄ sup terrā facta sunt cāliter ī terra. Confirmat̄ ēt h̄ rōne: qꝛ in illis primis dieb⁹ ꝯdidit de⁹ creaturā cāliter vel originaliter vel actualiter ope a quo postmodū requieuit: q tñ postmodū ſȝ administrationē reꝝ ꝯditaꝝ per opus ppagationis vsq̄ȝ mō operat̄. Producere aūt plātas in actu ex terra ad opus ppagationis ptinet: qꝛ ad eaꝝ pductionē sufficit virtus celestis tāq̄ȝ pr̄: ⁊ virtus terre loco matris: ideo nō fuerūt plāte 3ᵒ die pducte in actu: sȝ cāliter tñ. Post sex vero dies fuerunt in actu ſm pprias spēs ⁊ in ppria natura p opus administrationis pducte. Et ita anteq̄ȝ cāliter plāte essent pducte nihil fuit pductū: sȝ simul cuȝ celo ⁊ terra pducte sunt: similr pisces aues ⁊ aīalia in illis sex diebus cāliter ⁊ nō actualiter pducta sunt. ¶ Ad 29ᵐ dōȝ: ꝙ ad sapiaȝ 29ᵐ
artificis cui⁹ oīa opa sunt pfecta qualis est de⁹: ptinet vt nec totū a pte principali: nec ptes a toto sepatas pducat: qꝛ nec totū sepatū a p̄ncipali parte nec ptes a toto sepate hñt esse pfectū. Cū igit̄ angeli ſȝ spēs suas ⁊ corpoa celestia ⁊ q̄tuor elemēta sint ptes p̄ncipales ꝯstituētes vnū vniuersuȝ: cū habeāt ordinē adinuicē ⁊ sibi inuicē deseruiant: ideo ad sapiaȝ dei ptinet ꝙ totū vniuersum simul ⁊ nō successiue cū oībus suis ptib⁹ pduxerit. Unius. n. totius ⁊ oīuȝ ptiuȝ eius dȝ eē vnica pductio: ⁊ vnuȝ non pducit̄ ante alteꝝ nisi pp defectū agentis. Deus aūt est infinite potētie nullū hñs defectū cuius p̄ncipalis effectus est totū vniuersum. igit̄ totū vniuersuȝ cū oīb⁹ suis p̄ncipalibus ptibus simul vnica pductione creauit. Et q̄uis nō fuerit in pductiōe vniuersi seruatus ordo tpis: fuit tñ seruatus ordo origis ⁊ nature. Nā ſm Aug^m op⁹ creationis p̄cedit opus distinctionis ordine nature ⁊ nō 2
tpis: similiter ⁊ opus distinctionis p̄cedit ordine nature opus ornatus. Ad opus creatiōis ptinet creatio celi ⁊ terre. Per celū aūt intelligit̄ pductio nature spūalis informis: p terrā vo māȝ corporaliū informē: q̄ qdem duo cuȝ sint ex̄ tēpus ⁊ ſm essentiā suā ꝯsiderata alternationib⁹ tēpoꝝ nō subiaceāt vt dicit Aug⁹ in. 12. ꝯfe. ideo creatio vtriusq̄ȝ ponit̄ ante oēȝ diē. Nō ꝙ hec informitas p̄cesserit formationē tpe: sed ordine originis ⁊ nature tñ: sicut son⁹ p̄cedit cātuȝ. Nec ēt vna formatio ſȝ eū p̄cessit aliā durationē: sȝ solū nature ordine ſm quē ordineȝ necesse est vt poneret̄ p̄ formatio supreme nature spūalis p h̄ ꝙ legit̄ lux p̄ᵒ die facta: qꝛ natura spūalis dignior ē ⁊ p̄eminet corporali: ideo p̄us fuit formanda: format̄ aūt p h̄ ꝙ illuminat̄ vt adhereat verbo dei. Sic aūt lux spūalis naturali ordine p̄eminet nature corporali: ita ⁊ supiora corpora p̄eminent inferioribus. vñ 2ᵒ die tāgit̄ formatio superioꝝ corpoꝝ cū dr̄: fiat firmamentū: p qđ intelligit̄ impressio forme celestis in materiā informē nō p̄us existen

tem tpe:ſʒ origine tm̄. 3° vero loco ponit̄ ĩpreſſio forma
rum elemētariū in māam informē nō prius exiſtē tpe:ſed
origine ⁊ nāe ordine ꝓcedentē. Un̄ ꝑ h̄ ꝙ dicit cōgregē-
tur aque ⁊ appareat arida:itelligit̄ ꝙ materie corporali
impreſſa eſt forma ſubālis aque ꝑ quā cōpetit ſibi talis
motus:⁊ forma ſubālis terre ꝑ quā ꝯpetit ſibi ſic videri.
Aqua.n.eſt labiliter fluxa:terra aūt ſtabiliter fixa:vt ipe
dicit 2° ſup gen̄.ad litterā. ſub noīe eniʒ aque ēt alia ele-
mēta ſuꝑiora formata itelligunt̄:ſm Aug̃. In ſubſequē
tibus aūt tribus dieb⁹ ponit̄ ornatus nature corporalis.
Oportuit:n.ꝑtes mūdi prius ordine nature formari ⁊ di
ſtingui:⁊ poſtmoduʒ ſingulas ꝑtes ornari ꝑ hoc ꝙ quaſi
ſuis habitatorib⁹ replent̄.pma.n.die vt dictū eſt format̄
⁊ diſtinguit̄ natura ſpūalis. 2ª die formāt̄ ⁊ diſtinguūt̄
corpora celeſtia:⁊ 4° die ornant̄. 3° vero die formantur
⁊ diſtinguūt̄ corpora inferiora.vʒ.aer aqua ⁊ terra:quoꝝ
aer ⁊ aqua tāq̄ digniora ornant̄ 5° die.terra vero qđ eſt
īfimū corp⁹ ſexta die ornat̄.Et ſic ꝑfectio diuinoꝝ opuʒ
rn̄det ꝑfectioni ſenarij numeri:ꝗ ꝯſurgit ex ſuis ꝑtib⁹ ali
quotis ſimul ⁊ ꝯiunctiʒ ſumptis:q̄ gdem ſunt vnuʒ duo
tria.Una.n.dies deputat̄ formationi ⁊ diſtinctioni crea
ture ſpūalis:duo dies formatiōi ⁊ diſtinctiōi nature cor
poralis:⁊ tres ornatui. Nam vnū:duo:⁊ tria ſunt ſex:⁊ ſe
xies vnū ſunt ſex:⁊ bis tria ſunt ſex:⁊ ter duo ſunt ſex:qꝛ
ꝗ ſenarius numerus eſt primus numerus ꝑfectus:ideo ꝑ
ipſuʒ ſenariuʒ deſignat̄ ꝑfectio reꝝ:⁊ diuinoꝝ operum.
Saluat̄ ꝗ ordo nature ⁊ nō durationis inter ꝓductionē
30m diuinoꝝ opuʒ. ¶ Ad 30m dōʒ:ꝙ luminaria facta ſunt in
actu ⁊ nō in virtute tm̄ ſicut plante. Nō.n.hʒ firmamen-
tum virtutē ꝓductiuā luminariū:ſicut hʒ terra virtuteʒ
ꝓductiuā plantaꝝ:vn̄ ſcriptura nō dicit.ꝓducat firma-
mētū luminaria:ſic dicit:germinet terra herbā virēteʒ:
ideſt ꝓducēdi accipiat virtutē.ꝑus ꝗ ꝓducta ſunt lumia
ria in actu q̄ȝ plante in actu:ſʒ ꝑus ſunt plāte in virtute ⁊
cāliter ꝓducte q̄ȝ luminaria in actu. Itē dictū eſt ꝙ op⁹
diſtinctionis ordine nature ꝓcedit opus ornatus. Lumi
naria aūt ꝑtinēt ad ornatū celi:plante vero:maxime ſm
eſſe virtuale nō ꝑtinēt ad ornatū terre:ſʒ potius ad ꝑfe-
ctionē eius. Nā ad ꝑfectionē celi ⁊ terre ꝑtinere vident̄
ea ſolū q̄ ſunt celo ⁊ terre ītrinſeca. Ornatus vero ad ea
ꝑtinet q̄ ſunt a celo ⁊ a terra diſtincta. Sicut hō ꝑficit̄ ꝑ
ꝓpꝛias ꝑtes ⁊ formas.Ornat̄ aūt ꝑ veſtimēta vt aligd hm̄.
Diſtinctio aūt aliquoꝝ maxime manifeſtat̄ ꝑ motuʒ lo-
calem quo abinuicē ſepant̄.Et ideo ad opus ornatus ꝑti
net ꝓductio illaꝝ reꝝ que hn̄t motū in celo vel in terra.
Lumiaria aūt ſʒ Tholomeū nō ſunt fixa ī ſpis : ſʒ hn̄t
motū ſeoꝛſuʒ a motu ſpaꝝ.Secundū vero ſniaʒ Ariſto.
ſtelle fixe ſunt in orbibus:⁊ nō mouentur niſi motu or-
bium ſm rei veritatē.tm̄ motus luminariū ⁊ ſtellaꝝ ſen-
ſu ꝑcipit̄:nō aūt motus ſpaꝝ. Moyſes autē rudi populo
ꝯdeſcendēs ſecutus eſt q̄ ſenſibiliter apparēt dicēs:lumi
naria ad ornatū firmamēti ꝑtinere.Plante aūt non ꝑti-
nent ad ornamētū terre:ſʒ ſolū aīalia. Nam quelibet res
ꝑtinet ad ornatū illi⁹ loci in quo mouet̄ vel vere vel ap-
parenter ⁊ nō in quo geſcit.Plante aūt radicit⁹ īfixe ter
re adherēt:ideo ad ornatū ipſius nō ꝑtinēt : ſed cū ipſa ⁊
eius ꝑfectione cōputant̄. Stelle aūt ⁊ſi non mouent̄ in
celo ꝑ ſe:mouent̄ tm̄ ꝑ accn̄s et apparenter.plante autem
nullo mō mouent̄. Et ideo ordīe nature prius debuerūt
ꝓduci plante q̄ ꝑtinēt ad ꝑfectionē intrinſecā ꝑtiuʒ vni
uerſi.vʒ.terre q̄ȝ luminaria que ꝑtinēt ad ornatum celi.
¶ Ad 31m dōm:ꝙ terra ⁊ aqua de gbus fit mētio in ꝓn°
ante ꝓductionē firmamenti nō accipiunt̄ ſm Aug̃ pro
elemento terre ⁊ aque:ſʒ noīe terre : ⁊ aque ī ꝓdicto loco
intelligit̄ mā pma informis carens omni ſpē. Nō.n.po-
terat moyſes rudi populo loquens pmaʒ materiā expri-
mere:niſi ſub ſimilitudīe reꝝ eis notaꝝ:⁊ q̄ ſunt ꝓpingo
ra informitati:vtpote plus de mā hn̄tia ⁊ minus de for-
ma:vn̄ ⁊ ſub multiplici ſimilitudine eā exprimit nō vo-
cans eā tm̄ terrā vł aquā:ſed terrā ⁊ aquā:ne ſi alteꝝ tm̄
expreſſiſſet crederet̄ vaciter illud eſſe materiā pmaʒ.hʒ
tn̄ ſimilitudinē cū terra inq̄ȝtū ſubſtat ⁊ ſubſidet formis
ſicut terra plantis ⁊ alijs rebus:terra ēt inter oīa elemen
ta minus hʒ de ſpē cū ſit elementū magis groſſuʒ multū
hn̄s d̄ mā ⁊ paꝝ de forma:hʒ ēt ſimilitudinē cū aqua in-
quātū eſt apta nata recipere diuerſas formas. Humidū
eniʒ qđ ꝯuenit aque eſt hn̄ receptibile ⁊ terminabile.Et
ſm h̄ terra dicit̄ ianis ⁊ vacua vel inuiſibilis ⁊ īcompo-
ſita:qꝛ mā ꝑ formā cognoſcit̄.vn̄ in ſe ꝯſiderata dr̄ inuiſi
bilis.i.nō cognoſcibilis ⁊ inanis iq̄ntuʒ forma eſt finis
in quē tendit appetit⁹ materie.inane eniʒ dr̄ qđ eſt ſuo fi
ne ꝓuatū:vel dr̄ ianis ꝑ ꝯparationē eius ad cōpoſitū in q̄
ſubſiſtit. Nā inanitas firmitati ⁊ ſoliditati opponit̄:incō
poſita aūt dr̄ qꝛ ſine cōpoſito nō ſubſiſtit nec formoſita-
tem actualitatis hʒ. Dicit̄ aūt vacua:qꝛ potētia materie
ꝑ formā implet̄:vn̄ plato māam dixit eē locū:qꝛ recepti-
bilitas materie eſt quodāmō ſimilis receptibilitati loci
inq̄ȝtuʒ in vna materia manēte ſuccedūt ſibi diuerſe for
me : ſicut ī vno loco diuerſa corpora : ideo ea q̄ ſunt loci
ſimilitudinarie d̄ mā dicunt̄:⁊ ita mā dicit̄ vacua:qꝛ ca-
ret forma q̄ implet capacitatē:⁊ potentiā materie. Mā
igit̄ prima īformis origine et nā ē ꝑoꝛ q̄ȝ formatio firma
menti:qđ tm̄ prius nā formatū eſt q̄ȝ terra ⁊ aqua de gb⁹
fit mētio tertia die:vt ſupra dictū eſt. ¶ Ad 32m dōm:ꝙ 32m
Aug⁹ vult ꝙ nō fuerit couenieus moyſeʒ preter miſiſſe
ſpūalis creature ꝓductionē:⁊ ideo dicit ꝙ cū dr̄.in prin°
creauit deus celū ⁊ terrā:ꝑ celū intelligit̄ ſpūalis creatu
ra adhuc informis:ꝑ terrā vero intelligit̄ mā corporalis
adhuc informis.Et qꝛ nā ſpūalis dignioꝛ eſt q̄ȝ corpora-
lis fuit ꝑus formanda. Formatio igit̄ ſpiritualis nature
ſignificat̄ in ꝓductiōe lucis vt intelligat̄ de luce ſpūali.
formatio.n.ſpūalis nature eſt ꝑ h̄ ꝙ illuminat̄ vt adhe
reat verbo dei nō ꝑ gloriā ꝑfectā cū qua nō fuit creata:
ſʒ q̄ eſt ꝑ lumē gr̄e cū qua fuit creata. Talis aūt lux ſpūa-
lis ꝓcedit firmamentū ordine nature.Secundum vero
alios doctores lux pma die ꝓducta fuit corpalis:q̄ gdeʒ
ꝓducta eſt in celo pma die facto cuʒ ſuba ſolis ſm cōem
lucis naturā. 4° vero die determinata eſt eius virtus
ad terminatos effectus. ¶ Ad 33m dōm:ꝙ ꝓductio boꝝ 33m
aīaliū cū ꝑtineant ad ornatū ꝑtiuʒ vniuerſi ordinat̄ ſm
ordinē illaꝝ ꝑtiuʒ q̄ eis ornant̄ magiſq̄ȝ ſm ꝓpꝛiā digni
tateʒ. Mō aer ⁊ aqua ad quoꝝ ornatū ꝑtinent piſces et
aues ſunt ordine nature ꝑoꝛa ⁊ digniora q̄ȝ terra:ad cui⁹
ornatū ꝑtinēt aīalia greſſibilia:ideo ꝑus debuit deſcribi
ꝓductio volatiliū et piſciū ſeu natatiliū q̄ȝ greſſibiliuʒ.
Poſſʒ ēt dici ꝙ via gnātōis ab iꝑfectiorib⁹ ad ꝑfectio
ra ꝑuenit̄.Et h̄ ordine q̄ iꝑfectiora ſunt ꝑus ordine na
ture ꝓducunt̄. In via.n. generatōis q̄ȝto aligd ꝑfecti⁹ ē
⁊ magis aſſimilat̄ agēti tanto tpe poſterius eſt : q̄ȝuis ſit
ꝑus nā ⁊ dignitate:⁊ ideo qꝛ hō ꝑfectiſſimū aīaliū eſt:vl
timo inter aīalia fieri debuit ⁊ nō īmediate poſt corpora
celeſtia q̄ cū corporib⁹ inferioribus nō ordinant̄ ſm viā
generatōis:cū nō cōicēt ī mā cū ipſis:ſʒ hn̄ant māʒ alte-
rius rōnis. ¶ Ad 34m dōm:ꝙ aues ⁊ piſces magis ꝯue- 34m
niunt inter ſe q̄ȝtū ad māʒ ex qua ꝓducunt̄ q̄ȝ cū aīalib⁹
terreſtribus. Nam piſces ⁊ aues dicunt̄ ꝯſtare ex aqua:
piſces gdeʒ q̄ȝtum ad id qđ in ipſa aqua groſſius ē. Aues
aūt q̄ȝtum ad id qđ in ea ſubtilius eſt qđ gdeʒ ī vaporeʒ
reſolutū eſt quaſi mediū inter aereʒ ⁊ aquā:⁊ ꝓꝑ h̄ aues
in aere eleuant̄ ⁊ piſces gurgiti remittunt̄. Animalia āt

deputanť diuersis diebus vel vni fm vnitatē vel diuer-
sitatē materie ex qua corpus eoꝝ pducit̄. Cū igiť pisces
ꝛ aues dicātur ↄstare ex aqua: eo ꝙ pensata eoꝝ propria
ↄplexione ꝑ cōparationē ad complexionē debitā generi
cōi plus hñt in sui ↄpositione de aqua q̄ȝ cetera aīalia.
Aīalia vero terrestria dicunť ↄstare ex terra: ꝓꝑ hoc vna
dies ↄputať pductioni pisciū ꝛ auium: ꝛ alia pductioni
aīalium terrestriū. Itē pductio aīaliū recitať solum fm
ꝙ sunt in ornamentū ptiuȝ mūdi: ꝛ ideo dies pductiōis
aīaliuȝ distinguūť solū fm hāc ↄueniētiaȝ vel drīaȝ qua
ↄueniunt vel differūt i ornādo aliquā ptem mūdi. Ignis
aūt ꝛ aqua: qꝛ nō distinguūť a vulgo inter ptes mūdi nō
sunt expresse noīata a Moyse: sȝ ↄputāť cū medio. s. aq̄:
maxime q̄ntum ad inferiorē aeris ptem. Ideo auibus ꝛ
piscibus que ptinēt ad ornatū aque ꝛ aeris q̄ntum ad ife
riorē vni⁹ ptē q̄ ↄuenit cū aqua deputať vna dies. Oib⁹
aūt aīalibus terrestribus que pertinēt ad ornatum terre
deputatur vna alia dies.

Ad ar^m i 3rium **Ad argumenta** vero q̄ fiunt in oppositum si
quis vult sustinere opinionē
Gregorij ꝛ alioꝝ q ponūt inter illos dies fuisse tēporalē
successionem: ꝛ pductionem rerum factam fuisse succes-
siue. Ita ꝙ quando creatum fuit celum ꝛ terrā nō erat
adhuc lux: nec firmamentuȝ formatum: nec terra disco-
opta aquis: nec celi lumiaria formata pōt sic respōderi.

Ad p^m ¶ Ad primū argumentū ꝙ in die quo creauit deus celuȝ
ꝛ terrā. vȝ. corpora celestia ꝛ quatuor elementa fm suas
formas subales: creauit ēt omne virgultū agri: nō in actu
sȝ anteq̄ȝ oriret̄ sup terraȝ. i. potētialiter: qđ postea tertia
2^m die fuit in actuali exñtia pductū. ¶ Ad 2^m dōm: ꝙ fm
Greg^m qñ creauit deus angelū creauit ēt hoīeȝ: nō i actu
vel in seipso: sȝ in potētia vel in sui similitudine inq̄ntum
ↄuenit cū angelis fm intellectū: sȝ postmodum sexta die
3^m fuit in actu ꝛ in seipso productus. ¶ Ad 3^m dōȝ: ꝙ nō est
eadē dispositio rei iam pfecte: ꝛ prout est in suo fieri. Et
ideo q̄uis natura mundi pfecti ꝛ ↄpleti h exigat ꝙ oēs
ptes essentiales vniuersi sint simul: potuit tñ aliter eē in
ipsa mundi inceptione. Sicut in hoīe pfecto non pōt cor
esse sine alijs partibus. ꝛ tñ in formatiōe embrionis cor
ante oīa membra generať. Uel pōt dici ꝙ in illo reꝝ pn⁰
fuerunt corpora celestia: ꝛ oīa elementa fm suas formas
subales cū angelis simul pducta q̄ sunt ptes principales
vniuersi: in subsequentibus aūt dieb⁹ fuit in ipsa natura
iam pducta aliquid factū ptinēs ad pfectionē ꝛ decorē
4^m ipsaꝝ ptium iam pductaꝝ. ¶ Ad 4^m dōm: ꝙ q̄uis doc.
greci tenuerint creaturā spūalēȝ ꝑus fuisse creatā q̄ȝ cor-
poralem: doc. tñ latini ponunt angelos simul cū corpora-
li natura fuisse pductos vt saluēt vniuersuȝ quo ad suas
ptes principales simul fuisse pductū. Nā cum creature
corporee sint vnū in mā creata: mā corporalis creature
cū angelis oīa quodāmō possunt dici simul creata i actu
vel in potētia. Angeli aūt nō ↄueniunt in mā cum creatu
ra corporea: ideo creatis āgelis nō eēt aliquo mō natura
corporea creata nec ꝑ ↄñs ipsuȝ vniuersuȝ: ideo rōnabile
est ꝙ simul cum natura corporali fuerint pducti. Et sic
omnia corporalia sunt creata simul nō in actu: sȝ quātuȝ
ad materiā quodāmō informē: postmodū successiue per
distinctionē ꝛ ornatum creature iam p̄existentis in actu
quodā mō pducta sunt. ¶ Ad 5^m dōm: ꝙ sicut creatura
5^m nō hȝ esse ex se: ita nec pfectionē hȝ ex se: sȝ ex deo. Ideo
sicut ad ostendendū ꝙ creatura habet esse a deo: ꝛ non
ex se voluit vt prius non esset: ꝛ postmoduȝ esset: ita etiā
ad ostendendum ꝙ creatura suam pfectionem nō hēret
ex se voluit vt prius eēt iperfecta: ꝛ postmodū successiue
ꝑ opus distinctionis ꝛ ornatus pficereť. Uel dōm est ꝙ
in creatione reꝝ nō solum debet ostēdi potētie virtus: sȝ
ēt diuine sapie ordo: vt q̄ prius natura sunt: prius ēt insti
tuerenť: ꝛ sic nō est ex ipotentia dei quasi indigentis tp̄e
ad operandū ꝙ oīa nō sint simul pducta ꝛ distincta ꝛ or
nata: sȝ vt ordo sapie seruareť in reꝝ institutiōe. Et ideo
oportuit vt diuersis statibus mundi diuersi dies deserui
rent. Post opus. n. creationis semꝑ ꝑ sequēs opus nouus
pfectionis status mūdo est additus: ideo ad hanc status
pfectionē ꝛ nouitatē ostēdendā voluit deus vt vnicuiq̄ȝ
reꝝ distinctioni ꝛ ornatui dies vnus responderet ꝛ non
ex aliqua impotētia vel lassitudie agētis. ¶ Ad 6^m dōȝ: 6
ꝙ lux illa q̄ legiť p̄ die facta fm Greg^m ꝛ Diony. est lux
solis q̄ simul cū suba luminariū q̄ est subm eius fuit p̄ma
die pducta fȝ cōeȝ lucis naturam. Quarta aūt die attri-
buta est luminaribus determinata vtus ad determina-
tos effectus fm ꝙ videmus alios effectus habere radiū
solis ꝛ alios radiū lune: ꝛ sic d alijs. Et ꝓꝑ h dicit Diony.
in. 4. ca. de diuinis no. ꝙ lux illa fuit lux solis: sed adhuc
informis q̄ntum ad hoc ꝙ iam erat suba solis: ꝛ habebat
virtutē illuminatiuā in cōi: sȝ postmoduȝ quarta die for-
mata est: nō qdem forma subali quā p̄ma die habuit: sed
fm aliquas ↄditiones accñtales ꝑ collationē determina
te virtutis: fm ꝙ postmodū data est ei specialis ꝛ deter-
minata virtus ad pticulares effectus. Et fm hoc in pro-
ductione huius lucis distincta est lux a tenebris q̄ntum
ad tria. p⁰ qdem q̄ntuȝ ad cāȝ. fm ꝙ cā lumis erat i suba
solis: cā vero tenebraꝝ in opacitate terre. 2⁰ distincta ē
q̄ntum ad locum: qꝛ in vno emisperio erat lumē ꝛ in alio
tenebre. 3⁰ q̄ntum ad tēpus: qꝛ in eodē emisperio fm vnā
ptem tp̄is erat lumen ꝛ fm aliā ptem erant tenebre. Et
hoc ē qđ dř. Lucē vocauit diē ꝛ tenebras noctē. Sic nec
lux illa vndiq̄ȝ terraȝ ↄplectebať: qꝛ in vno emispio erat
lumē ꝛ in alio tenebre: nec semꝑ ex vna pte erat dies ꝛ ex
alia nox: sȝ in eodē emisperio fm vnā pteȝ tp̄is erat dies
ꝛ fm aliā erat nox. ¶ Ad 7^m dōm: ꝙ duplex est motus i 7^m
celo: vn⁹ cōis toti celo q dř diurnus ꝛ facit diē ꝛ noctem:
ꝛ iste motus videť institutus p̄ma die in qua pducta est
suba solis ꝛ alioꝝ luminarium informis: vt dictum est.
Alius aūt est motus ꝓprius qui diuersificať fm diuersa
corpora celestia: fm quos motus fit diuersitas dieꝝ ad
inuiceȝ ꝛ mēsiuȝ ꝛ annoꝝ. Prima die facta est distinctio
cōis tp̄is ꝑ diē ꝛ noctē fm motū diurnū q est cōis totius
celi: q pōt intelligi icepisse p⁰ die. Et ideo in p⁰ die fit mē
tio de sola distinctione noctis ꝛ diei q̄ fit ꝑ motū diurnū
cōeȝ oībus celis. Quarta vero die facta est distinctio fm
speciales distinctiōes dieꝝ ꝛ tēpoꝝ fȝ ꝙ vna dies est ca-
lidior alia ꝛ vnū tēpus alio tp̄e: ꝛ vnus annus alio anno:
que fit fm speciales ꝛ ꝓprios motus stellaꝝ qui possunt
intelligi incepisse 4⁰ die. Uñ in 4⁰ die fit mentio de di-
uersitate dieꝝ ꝛ tēpoꝝ ꝛ annoꝝ: cuȝ dř. ꝛ sint in tēpora ꝛ
dies ꝛ annos: q̄ qdeȝ diuersitas fit per motus ꝓprios. Et
ita illi p̄mi tres dies q p̄cesserunt formationē luminariū
fuerunt eiusdē rōnis cū diebus q nūc sole aguntť q̄ntum
ad cōeȝ distinctionē temporis fm diem ꝛ noctem q̄ fit ꝑ
motū diurnū cōeȝ toti celo: sȝ non q̄ntum ad speciales di-
stinctiones dieꝝ q̄ fit fm motus ꝓprios. ¶ Ad 8^m dōm: 8^m
ꝙ qdam dicunt lucē illam que p̄ma die legiť facta fuisse
nubē quandā lucidam: que postmodū facto sole in mate
riam p̄iacentem redijt. Sed istud nō est conueniens: qꝛ
scriptura in p̄n⁰ gen. commemorat īstitutionem nature
que postmodū pseuerat: vnde nō debȝ dici ꝙ aliqd tūc
factum fuerit qđ post modicum esse desierit. Et ideo alij
dicunt ꝙ illa nubes lucida adhuc remanet: ꝛ est coniun-
cta soli vt ab eo discerni nō possit. Sed fm h illa nubes
superflua remaneret. Nihil aūt est vanuȝ vel superfluū

in operibus dei. Et ideo alij dicūt ꝙ ex illa nube forma/
tuz est corpus solis. Sed et h dici nō pōt si ponit corpus
solis nō esse de natura quatuor elementoꝝ: sed esse incor
ruptibile p naturā: qz tunc mā eius non pōt esse sub alia
forma. Et ideo dōm est vt Diony. dicit in quarto ca. de
diui. no. ꝙ lux illa fuit lux solis: sz adhuc informis q̄tuz
ad h ꝙ iam erat sub̄a solis ꝛ habebat virtutē illuminati/
uam in cōi: sed postmodum data est ei 4ᵒ die specialis ꝛ
determinata virtus ad ꝓprios ꝛ particulares effectus.
Et sic dies ꝛ nox fiebat p motū circularē illius lucis quo
accedebat ꝛ recedebat. Nec est inconueniens subas spe/
raꝝ q̄ motu cōi ꝛ diurno lucē illā reuoluerēt a pn° crea/
tōis fuisse: gbꝰ postmodū aliq̄ virtutes collate sunt i ope
9ᵐ ribus distinctionis ꝛ ornatus. ¶ Ad 9ᵐ dōm: ꝙ in lucis
ꝓductione intelligit ꝓprietas luciditatis ꝛ dyaphanita
tis q̄ ad lucis genus reducit tunc oībus corporibus luci/
dis ꝛ dyaphanis collata fuisse. Et qz sol est pnᵐ ꝛ fons lu/
mis illuminās superiora ꝛ inferiora corpora: ideo p lucē
illā intelligit Diony. lucē solis informē: que motu cōi ꝛ
diurno distinguebat diē ꝛ noctē: sicut ꝛ nūc facit. ¶ Et p
10ᵐ hoc patet responsio ad 10ᵐ: qz lux illa non fuit nubes f̄m
veritatē sube que postea desierit eē: sz potuit dici nubes
f̄z similitudinē ꝓprietatis: qz sicut nubes lucida recipit
lumē a sole in minori claritate q̄z sit in ipso fonte. Ita et
sub̄a solis habuit p̊ in illis primis tribus diebus lumen
imꝑfectū ꝛ q̄si informe: qd̄ postmodū quarta die ꝯsuma
tuz est: vñ ipsa nubes lucida sub̄a solis fuit qui a pn° crea
tionis formā subalez habuit: sed dicitur ex ea sol quarta
die factus nō f̄m subam: sed p additionē noue virtutis
sicut ex hoīe nō musico dicit fieri hō musicus nō f̄m sub
stantiam: sed secundum virtutem.

¶ Explicit additio venerādi viri sacre theologie ꝓfesso/
ris patris fratris Uincentij de castronouo ordinis predi
catoꝝ: cōgregationis Lombardie.

De conseruatione rez i eē a deo. Et hz ar ticulos decē. p̊. n. que/

ritur vtꝝ res ꝯseruent in esse a deo: an etiā circūscripta
omni dei actiōe p se in esse remanēt. 2° vtꝝ deus possit
alicui creature cōicare ꝙ per se i esse ꝯseruet absq̧ deo.
3° vtꝝ deus possit creaturā in nihiluz redigere. 4° vtꝝ
aliqua creatura in nihilum sit redigēda: vel et in nihilū
redigat. 5° vtꝝ motus celi q̄nq̧ deficiat. 6° vtꝝ possit
sciri ab hoīe qn̄ motus celi finiat. 7° vtꝝ cessante motu
celi elementa remaneant. 8° vtꝝ cessante motu celi re
maneat actio ꝛ passio in elemētis. 9° vtꝝ plāte ꝛ aīalia
bruta ꝛ corpa mineralia remaneāt post finē mundi. 10°
vtꝝ corpa hūana remāeāt: motu celi cessante. Qō. V.

Questio de conseruatione rez in eē
a deo. Et primo querit vtꝝ
res ꝯseruent in esse a deo: an et circūscri/
pta omni dei actiōe p se i esse remaneāt.
1ᵐ ¶ Et videt ꝙ sic. dicit .n. deute. 31°. Dei
perfecta sunt opera. Ex hoc sic arguitur.
Perfectuz est cui nihil deest: f̄m phm 3° physicoꝝ. Ei at
aliquid deest ad suum esse qd̄ nō pōt esse nisi aliquo exte
riori agente. g̊ hoc perfectū nō est dei. g̊ opera dei talia nō
sunt. ¶ Sed dice. ꝙ opera dei nō sunt perfecta simplici/
2ᵐ ter: sed f̄m suā naturā. ¶ Sed ꝯtra. perfectū f̄m suā na/
turam est: qd̄ hz illud cuius sua natura est capax. Sed qc
qd hz totū illud cuius sua natura est capax: pōt remane/
re in esse omni dei ꝯseruatiōe exteriori cessante. g̊ si crea
ture alique sunt pfecte f̄m suam naturaz: pñt remanere
in esse deo nō ꝯseruante. Probatio medie. deus ꝯseruan
do res aliquid agit: pp qd̄ dicit Jo. c. 2°. Pater meus vsq̧
mō operat ꝛc. Un̄ dicit Augꝰ 10° super gen̄. ad lit. Agēte
aūt aliquid operāte: effectus aliquid recipit. g̊ q̄diu deꝰ
cōseruat res: semper res ꝯseruate aliquid a deo recipiūt:
q̄diu g̊ res ꝯseruatione indiget: nōdum totū hz cuius est
capax. ¶ P̄. vnūquodq̧ nō est pfectum: nisi pficiat hoc 3ᵐ
ad qd̄ est. Sed principia ad hoc sunt: vt rem in esse ꝯser/
uent. Si g̊ principia creata rez nō possunt rem in esse te
nere: seqtur ea esse imperfecta: ꝛ ita nō esse dei opera: qd̄
est absurdum. ¶ P̄. deus est cā rez sicut efficiens. Sed 4ᵐ
cessante actiōe cause efficiētis remāet effectus: sic cessan
te actiōe edificatoris remanet domus: ꝛ cessante actiōe
ignis generātis: adhuc remāet ignis generatus. g̊ ꝛ cessā
te omni dei actiōe: adhuc possunt creature in esse rema/
nere. ¶ Sed dice. ꝙ agētia inferiora sunt cā fiendi ꝛ nō
essendi: vnde esse effectuū remanet remota actiōe causa
rum: nō tñ eaꝝ fieri. Deus aūt est cā rebus nō soluz fien/
di: sed essendi. Unde esse rez remanere non pōt: diuina
actiōe cessante. ¶ Sed ꝯtra. omnis res generata hz esse 5ᵐ
p suam formam. Si g̊ cause iferiores generātes nō sunt
cause essendi: nō erūt cause formaꝝ: ꝛ ita forme que sunt
in materia nō sunt a formis que sunt in materia: f̄m sen/
tentiā phī: qui in 7° metaphi. dicit: ꝙ forma que est i his
carnibus ꝛ ossibus: est a forma q̄ est i his carnibus ꝛ ossi/
bus. Sed sequitur ꝙ forme i materia: sint a formis sine
mā: f̄m sniaz Platonis: vel a datore formaꝝ: f̄m sniam
Auicē. ¶ P̄. ea quoꝝ esse sunt i fieri: nō possunt remane 6ᵐ
re cessante actiōe agētis: vt pz de motu ꝛ de agone: ꝛ simi
libus. Illa vero quoꝝ esse est in facto esse: possunt rema/
nere etiā agentibus remotis. Un̄ Augꝰ dicit. 8. sup gen̄.
ad lit. Presente lumine nō factus est aer lucidus: sed fit:
qz si factus esset: nō fieret: sz absente lumine lucidus re/
maneret. Multe aūt creature sunt quoꝝ esse nō est i fie/
ri: sed i facto esse: vt pz de angelis: ꝛ de corporibus etiam
omnibus. g̊ cessante actiōe dei agentis: creature possunt
remanere i esse. ¶ P̄. cause inferiores generantes sunt 7ᵐ
rebus generatis cause essendi: vt supra probatū est: nō tñ
sicut cause p̊ncipales ꝛ prime: sed sicut cause secūde. Cau
sa autem prima essendi que deus est: rebus generatis nō
dat principium essendi: nisi mediātibus causis secundis
p̄dictis. ergo nec permanentiam in esse: quia eadem res
per idem habet esse ꝛ in esse ꝯseruatur. Sed esse genera/
toꝝ cōseruatur ex ipsis principijs essentialibus genera/
toꝝ cessantibus causis secundis agentibus. ergo etiam
cessante causa prima agente que deus est. ¶ P̄. si res ali 8ᵐ
qua deficit esse; aut hoc est propter materiaz: aut propter
hoc quod est ex nihilo. Materia autem nō est causa cor/
ruptionis nisi secundum ꝙ est subiecta ꝯtrarietati. Nō
autem in omnibus creaturis est materia ꝯtrarietati sub
iecta. ergo illa i qbus nō est materia ꝯtrarietati subiecta:
sicut sunt corpora celestia ꝛ angeli non possunt deficere
ratione materie. Nec iterum ratione eius ꝙ sunt ex ni/
hilo: quia ex nihilo nihil sequitur: ꝛ nihilum nihil agit: ꝛ
ita non corrumpit. ergo ꝛ cessante omni actione diuina
huiusmodi res esse non deficerent. ¶ P̄. forma incipit 9ᵐ
esse in materia in instanti: quod est vltimum factionis i
quo res non est in fieri: sed in facto esse. Sed secundum
Auicē. sententiam. Forme rerum generataꝝ infundunt
in materiam ab intelligentia agente: que est datrix for/
marum. ergo illa intelligentia est causa essendi: non tan/
tum fiendi: ꝛ ita per actionem eius res possunt conserua
ri in esse: etiam circunscripta dei conseruatione. ¶ P̄. 10ᵐ
etiam forma substantialis est causa essendi. Si ergo cau
se essendi sunt que conseruant res in esse: ipsa forma rei
sufficit ad hoc ꝙ res in esse conseruetur. ¶ P̄. res confer 11ᵐ
uantur in esse per materiam inquantum sustinet forma.
Sed materia secūdum philosophos est ingenita ꝛ incor/

ruptibile: z ita nõ est causata ab aliqua causa: z sic rema-
net omni actiõe cause efficiẽtis remota. ergo adhuc res
poterunt conseruari in esse cessante actione prime cause
12 efficiẽtis .s. dei. ¶ P̃. Ecclesia. 33° dicitur. Intuere i omnia
opera altissimi: duo contra duo: vnum contra vnum. Sz
inter opera altissimi inuenitur aliquid qd indiget dei cõ
seruatiõe. ergo etiam inuenitur iter opera dei eius opp^m .s.
13 q nõ indiget dei conseruatione. ¶ P̃. appetitus natura-
lis nõ potest esse cassus z vanus. Sed quelibet res natu-
raliter appetit conseruationem sui esse. potest ergo res p
seipsam conseruari in esse: alias appetitus naturalis essz
14 vanus. ¶ P̃. Aug^s dicit in enchi. q deus fecit singula
bona: simul autem omnia valde bona. propter quod dici
tur gen. i. Uidit deus cuncta que fecerat: z erant valde
bona. Ipsa ergo creaturarũ vniuersitas est valde bona
z optima. Optimi enim est optima adducere secundum
Platonem. Sed melius est quod non indiget aliquo ex-
teriori ad sui conseruationem eo qd indiget. ergo vniuer
sitas creaturar non indiget aliquo exteriori conseruãte.
15 ¶ Preterea. beatitudo est aliquid creatũ in natura bea
torum. Sed beatitudo est status omnium bonor con-
gregatiõe perfectus: vt Boetius dicit in 3° de consol. qd
non esset nisi in se includeret sui conseruationem: qd est
vnum de maxime bonis. ergo aliquid creatum est qd p
16 seipsum potest conseruari in esse. ¶ Preterea. dicit Au-
gustinus. q deus ita administrat res sua prouidẽtia: q
tamẽ sinit eas agere proprios motus. Sed proprius mo-
tus nature ex nihilo existentis est vt in nihilum tendat.
ergo dominus permittit naturam que est ex nihilo in ni
17 hilum tendere. Non ergo conseruat res in esse. ¶ Pre-
terea. recipiens qd est contrarium recepto: nõ conseruat
receptũ: sed magis ipsũ destruit. videmus enim q que
recipiuntur ab agentibus naturalibus per violentiam i
suis contrarijs remanent ad horam cessante actione na-
turalium agentium: sicut calor remanet in aqua calefa-
cta cessante actione ignis ad horam. Effectus autem dei
nõ recipiuntur in aliquo contrario: sed in nihilo: qz ipse
est auctor totius substantie rei ergo multo magis rema-
nebunt diuini effectus: vel ad horã: diuina actiõe cessan
18 te. ¶ Preterea. forma est principium cognoscendi opãdi
z essendi. Sed forma absq exteriori amminiculo põt
esse operandi principium z cognoscẽdi. ergo z essendi: z
ita cessãte omni dei actiõe res p formã põt cõseruari i eẽ.

3 p. Sed cõtra est qd dicitur hebre. i. Portãs omnia verbo virtutis sue. vbi dicit glo. Sicut
ab eo creata sunt: ita per eum immutabilia cõseruantur.
2° ¶ P̃. Aug^s dicit 4° super gen. ad lit. Creatoris potentia
z omnipotentis virtus causa subsistendi est omnis crea
ture. Que virtus ab eis que creata sunt regẽdis si aliqñ
cessaret: simul z illor cessaret species: omnisq natura cõ
cideret. Et infra. Mũdus nec in ictu oculi stare poterit:
3° si ei deus regimẽ suum subtraxerit. ¶ P̃. Greg^s dicit q
omnia in nihilum deciderent nisi ea manus omnipoten
4° tis cõtineret. ¶ P̃. in li. de causis dicitur. Omnis itelligẽ
tie fixio. i. permanẽtia z essentia est per bonitatez: que est
causa prima. Multo ergo fortius alie creature nõ figun
tur in esse nisi per deum.

Rñso Respõdeo. dicendũ: q absq omni dubio cõcedẽdum est q res cõseruantur in esse a deo: z q
in momẽto in nihilum redigerẽtur: cum a deo desereren
tur. Cuius ratio ex hinc accipi põt. Effectum. n. a sua cau
sa depẽdere opz. Hoc. n. est de rõne effectus z cause: qd q-
dem in causis formalibus z materialibus manifeste ap-
paret. Quocũq. n. materiali vel formali pncipio subtra-
cto: res statim esse desinit: cum hĩ principia itrent essen-
tiam rei. Idem aũt iudiciũ opz esse de causis efficiẽtibus
z formalibus vel materialibus. Nã efficiẽs est cã rei fm
q formam iducit: vel materiã disponit. Unñ eadez depẽ-
dentia rei est ad efficiẽs z ad materiaz z formã: cum per
vnum eor ab altero dependeat. De finalibus aũt causis
opz etiã idem esse iudiciũ: qd de cã efficiẽte. Nam finis
nõ est causa nisi fm q mouet efficientem ad agendum.
Nõ. n. est primum i esse: sz in itentiõe soluz. Unñ z vbi nõ
est actio: nõ est causa finalis: vt pz in 3° metaphisi. Scdz
hoc ergo esse rei facte depẽdet a causa efficiẽte: fm q de-
pendet ab ipsa forma rei facte: est autem aliqd efficiẽs a
quo forma rei facte nõ depẽdet per se: z fm rationez for-
me: sz soluz p accidẽs: sicut forma ignis generati ab igne
generãte: p se quidez z fm rõnem sue speciei nõ depẽdet:
cum in ordine rer eundez gradũ teneãt: nec forma ignis
aliter sit i igne generato q̃ in generãte. Sz distinguit ab
eo soluz diuisiõe materiali: put. s. est in alia materia. Unñ
cum igni generato sua forma sit ab aliqua cã: opz ipsam
formã depẽdere ab altiori pncipio: qd sit cã ipsius forme
p se: z fm ppriaz speciei rõnez. Cuz aũt esse forme in ma-
teria: p se loquẽdo nullũ motũ vel mutatiõem implicet:
nisi forte p accidẽs. Omne aũt corpus nõ agit nisi motũ:
vt phus pbat: necesse est q pncipiũ quo p se depẽdet for
ma: sit aliqd pn^m icorporeũ. p actionẽ. n. alicuius pncipij
cõpẽdet effect^s a cã agẽte. Et si aliqd pn^m corporeũ ẽ p ali
quẽ modũ cã forme: hoc hz iquantũ agit vtute pncipij icor
porei quasi eius istrumẽtũ: qd quidez necessarium est ad
hoc q forma eẽ incipiat: inquantum forma non incipit
esse nisi in materia. Non enim materia quocunq modo
se habens potest subesse forme: quia proprium actum in
propria materia oportet esse. Cum ergo est materia in di
spositione que nõ competit forme alicui: nõ potest a prin
cipio incorporeo a quo forma dependet per se: eam conse
qui immediate: vnde oportet q sit aliquid transmutãs
materiam. Et hoc est aliqd agens corporeum: cuius est
agere mouendo. Et hoc quidem agit in virtute principij
incorporei: z eius actio determinatur ad hanc formam
secundum q talis forma est in eo actu: sicut in agẽtibus
vniuocis: vel virtute sicut in agentibus equiuocis. Sic
igitur huiusmodi inferiora agentia corporalia non sunt
formarum principia in rebus factis: nisi quantuz potest
se extendere causalitas transmutationis: cum non agant
nisi transmutando: vt dictum est. Hoc autem est inquan
tum disponunt materiam: z educunt formam de poten-
tia materie. Quantum igitur ad hoc: forme generator
dependent a generantibus naturalibus: q educuntur de
potentia materie: non autem quantum ad esse absolutũ.
Unde z remota actiõe generãtis: cessat eductio forma-
rum de potentia in actũ: qd est fieri generator: nõ autez
cessant ipse forme secundum quas generata habent esse
Et inde est q esse rerum generatar manet: sed nõ fieri:
cessante actione generãtis. Si que autem forme sunt nõ
in materia: vt sunt substantie intellectuales: vel in mate
ria nullo modo indisposita ad formam: vt est in corpori-
bus celestibus in quibus nõ sunt contrarie dispositiões:
harum principium esse nõ potest nisi agens incorporeũ:
qd nõ agit per motum: nec dependent ab aliquo secũduz
fieri a quo nõ dependeant secundum esse. Sicut igitur
cessante actione cause efficientis que agit per motum: in
ipso instanti cessat fieri rerum generatarum: ita cessante
actione agentis incorporei: cessat ipsum esse rerũ ab eo
creatarum. Hoc autem agens incorporeum a quo om-
nia creantur z corporalia z incorporalia: deus est: sicut in
alia qõne ostensum est: a quo nõ solũ sunt forme rer: sz ẽt
materie. Et quãtum ad propositũ non differt vtrũ imme-

diate vel quodā ordine: vt quidā philosophi posuerunt.
Unde sequitur ꝙ diuina operatiōe cessante: oēs res eo/
dem momēto in nihilum deciderent: sicut auctoritati/
bus est probatum.

Ad pᵐ **Ad primum** ergo dōm ꝙ creature dei sunt ꝑfe/
cte in sua nā: ⁊ in suo ordine. Sed
inter alia que ad eaꝝ perfectionē requiruntur: hoc etiā est
2ᵐ ꝙ a deo cōtineant̄ in eē. ℂ Ad 2ᵐ dōm ꝙ de⁹ nō alia ope
ratione ꝓducit res in eē: ⁊ eas in eē cōseruat. Ipm.n.esse
reꝝ permanētiuꝫ: nō est diuisibile nisi per accidens: ꝓut
alicui motui subiacet: ſm se aūt est in instāti. Unde ope/
ratio dei que est per se cā ꝙ res sit: nō est alia ſm ꝙ facit
3ᵐ ꝑncipiū essendi: ⁊ eēndi ꝯtinuationē. ℂ Ad 3ᵐ dōꝫ ꝙ q̄/
diu ꝑncipia eēntialia reꝝ sunt: tādiu res cōseruant̄ in eē
Sꝫ ⁊ ipsa reꝝ ꝑncipia eē desinerēt diuia actiōe cessante.
4ᵐ ℂ Ad 4ᵐ dōm ꝙ hꝫ iferiora agētia sunt cā reꝝ quātum
ad eaꝝ fieri: nō quātū ad eē reꝝ per se loquēdo. De⁹ aūt
per se est cā essēdi: ⁊ ideo nō est sile. Unde Aug. dicit. io°
super geñ. ad lrāꝫ. Nō.n. sicut structurā cuꝫ fabricauerit
quis abscedit: atqꝫ illo cessante ⁊ abscedēte stat op⁹ eius:
ita mundus vel in ictu oculi stare poterit: si ei deus regi/
5ᵐ men suū subtraxerit. ℂ Ad 5ᵐ dōm ꝙ cū agētia corpora/
lia nō agāt nisi trāsmutādo: nihil aūt trāsmutat̄ nisi rō/
ne māe: causalitas agētiū corporaliuꝫ nō pōt se extēdere
nisi ad ea que aliquo modo sunt in mā. Et qꝛ platonici: ⁊
Auic. nō ponebāt formas de potētia māe educi: iō coge/
bant̄ dicere ꝙ agētia nālia disponebant tm̄ mām. Indu
ctio aūt forme erat a ꝑncipio separato. Si aūt ponam⁹
formas substātiales educi de potētia māe ſꝫ sniaꝫ Arist.
agētia nālia nō solū erūt cāe dispōnuꝫ māe: sꝫ ēt forma/
ruꝫ substātialiū: q̄tū ad h̄ dūtaxat ꝙ de potentia educū
tur in actū vt dictū est: ⁊ per ꝯñs sunt eēndi ꝑncipia: q̄tū
6ᵐ ad ichoationē eē ⁊ nō quātuꝫ ad ipm eē absolute. ℂ Ad
6ᵐ dōm ꝙ formaꝝ que icipiūt actū eē in mā ꝑ actionem
corporalis agētis: q̄dā ꝓducunt̄ ſm ꝑfectam rōnē spēi: ⁊
ſꝫ ꝑfectū eē: sicut ⁊ forma generātis ⁊ ꝑfectum eē in mā
eo ꝙ in mā nō remanēt cōtraria ꝑncipia. Et huiusmodi
forme remanēt post actionē generātis vsqꝫ ad tps corru
ptionis. Quedā vo forme ꝓducūtur qdē ſꝫ ꝑfectā rōnē
spēi: nō aūt ſꝫ ꝑfectū eē in mā. Sicut calor qui est in aq̄
calefacta hꝫ ꝑfectā spēm caloris: nō tn̄ ꝑfectuꝫ eē: qđ est
ex applicatōe forme ad māꝫ: eo ꝙ in mā remanet forma
contraria tali qualitati. Et huiusmodi forme possunt ad
modicū remanere post actionē agētis: sꝫ ꝓhibentur diu
permanere a cōtrario ꝑncipio: qđ est in mā. Quedā vero
ꝓducuntur in mā: ⁊ ſm iperfectā spēm: ⁊ ſm imꝑfectuꝫ
esse: sicut lumē in aere a corpore lucido. Non.n. lumē est
in aere sicut q̄daꝫ forma nālis ꝑfecta ꝓut est in corpore
lucido: sed magis per modū intētiōis. Unde sicut silitu/
do hōis nō manet in speculo: nisi q̄diu est oppositus ho/
mini: ita nec lumē in aere nisi apud ꝑ̄sentiā corporis luci
di. huiusmodi.n. intētiōes depēdēt a formis nālibus cor
poꝝ per se: ⁊ nō solū per accidēs: ⁊ ideo eē coꝝ nō manet
cessante actiōe agētium. huiusmodi ḡ ꝓpter ipfectionē
sui eē dicunt̄ esse in fieri: sed creature ꝑfecte nō dicūtur
esse in fieri ꝓpter sui imperfectionē: q̄uis actio dei earū
7ᵐ factoris ideficieñter ꝑmaneat. ℂ Ad 7ᵐ dōm ꝙ actio cor
poralis agētis nō se extēdit vltra motū: ⁊ ideo est instrm̄
ꝑmi agētis in eductiōe formaꝝ de potētia in actu que ē
per motū: nō aūt in ꝯseruatiōe eaꝝ: nisi quatenus ex ali/
quo motu dispositiōes in mā retinent̄: quib⁹ mā fit ꝓpa
forme. Sic eniꝫ per motū corpoꝝ celestiū iferiora cōser
8ᵐ uantur in esse. ℂ Ad 8ᵐ dōm ꝙ creatura deficeret diuia
actione cessante nō ꝓpter ꝯ̄rium qđ sit in mā: qꝛ ipꝫ etiā
cū mā cessaret. Sed ꝓpter hoc ꝙ creatura est ex nihilo:

nō ꝑꝑ hoc ꝙ nihilū aliqd ageret ad corruptionē: sꝫ non
ageret ad ꝯseruationē. ℂ Ad 9ᵐ dōꝫ ꝙ ipe dator forma/ 9ᵐ
ruꝫ si ponat̄ aliqd aliud ꝑter deū ſꝫ sniam Auic. oportet
ꝙ ⁊ ipsum deficeret cessante actione dei que est sua cau/
sa. ℂ Ad decimū dōꝫ ꝙ ēt ꝑdicta actiōe cessante forma 10ᵐ
dficeret. vñ nō possꝫ eē eēndi ꝑnᵐ. ℂ Ad vndecimū dōꝫ 11ᵐ
ꝙ mā dr̄ igenita: qꝛ nō ꝓcedit in eē per generationē. Ex
hoc tn̄ nō remouet: qn a deo sit: cū oē imꝑfectū oporteat
a ꝑfecto originē trahere. ℂ Ad 12ᵐ dōꝫ ꝙ nō oꝫ iter opa 12ᵐ
dei vno ꝯ̄dictorio oppositoꝝ inuēto aliud iueniri: sic eni
eēt iter ea aliqd icreatū: cū sit ibi aliqd creatū q̄uis hoc
veruꝫ sit de aliꝭ oppositis. Ea vo de qb⁹ est obiectio sunt
ꝯ̄dictorie opposita. vñ rō nō seq̄t̄. ℂ Ad 13ᵐ dōm ꝙ licet 13ᵐ
q̄lꝫ res nālr̄ appetat sui ꝯseruationē: nō tn̄ ꝙ a se ꝯserue/
tur: sed a sua causa. ℂ Ad 14ᵐ dōm ꝙ vniuersitas crea/ 14ᵐ
turarum nō est optima simpliciter: sed in genere creato/
rum. vnde nihil ꝓhibꝫ ea aliquid melius esse. ℂ Ad 15ᵐ 15ᵐ
dōm ꝙ inter bona quorum cōgregatione status beatitu
dinis perficitur. ꝑncipium est cōiunctio ad suam cāꝫ: cū
ipsa dei fruitio sit creature rationalis beatitudo. ℂ Ad 16ᵐ
16ᵐ dōm ꝙ tendere in nihilum nō est ꝓprie motus natu
re q̄ semꝑ est in bonum: sed est ipsius defect⁹. vnde ratio
falsum supponebat. ℂ Ad 17ᵐ dōꝫ ꝙ illi⁹ ipressionis vio 17ᵐ
lente agens violentum est causa ſm fieri: ⁊ nō simplici/
ter ſm esse: vt ex dictis patꝫ. vnde cessante actione agen
tis pōt ad tempus remanere: sed nō diu ꝓpter eius iper/
fectionem. ℂ Ad 18ᵐ dōm ꝙ sicut forma non potest esse 18ᵐ
ꝑncipiuꝫ essendi: nisi aliquo priori ꝑncipio presupposito:
ita nec operādi: cū deus in qualibꝫ re operetur: vt in alia
q̄ōne ostēsuꝫ est. nec ēt cognoscēdi: cum oīs cognitio a lu
mine increato deriuetur.

ℂ Utrum deus possit alicui creature cōicare ꝙ per se in
esse conseruetur absqꝫ deo.

Secundo queritur vtrum deus possit
alicui creature cōicare ꝙ ꝑ
se in esse conseruetur absqꝫ deo. ℂ Et videt pᵐ
ꝙ sic. Creare eniꝫ est maius q̄ꝫ per se in eē cō/
seruari. Sꝫ creare potuit creature cōicari: vt
magister dicit in 5° di. q̄rti sentētiaꝝ. ḡ ⁊ ꝑ se in esse cōser
uari. ℂ P̄. plus est in potestate reruꝫ ⁊ dei: q̄ꝫ in potesta/ 2ᵐ
te intellectus nostri. Sed intellectus noster potest intel
ligere creaturam absqꝫ deo. ergo multo fortius deus po/
test creature dare vt per se conseruetur in esse. ℂ P̄rete 3ᵐ
rea. aliqua creatura est ad imaginē dei: vt patet Geñ. pᵒ.
Sed ſm Hylariū: imago est rei ad rem coequādam in/
discreta ⁊ vnita silitudo: ⁊ sic imago adequare potest id
cuius est imago. Cuꝫ ergo deus nullo exteriori cōseruan
te idigeat: videtur ꝙ hoc potuit creature cōicare. ℂ P̄. 4ᵐ
quāto agēs ē ꝑfecti⁹: tāto pōt ꝑfectiorē effectū ꝓducere.
Sꝫ agētia nālia pñt effect⁹ facere q̄ cōseruētur in eē sine
agētibus. ḡ multo forti⁹ deus pōt hoc facere.

Sed contra. De⁹ nō potest aliqd facere in dimi/ 5ᵐ
nutione sue auctoritatis. hoc autē
suo dñio ꝑiudicaret: si aliqd absqꝫ ipsi⁹ cōseruatione pos/
set esse. ḡ deus hoc facere nō pōt.

R̄ndeo. dōꝫ ꝙ ad oīpotētiā dei non ꝑtinet ꝙ possit R̄n̄o
facere duo ꝯ̄dictoria eē sil. In h̄ aūt qđ dr̄
ꝙ de⁹ faciat aliqd qđ ei⁹ ꝯseruatiōe nō idigeat: ꝯ̄dictio i/
plicat̄. Iā.n. ostēsuꝫ ē ꝙ oīs effect⁹ a sua cā depēdet: sꝫ ꝙ ē
ei⁹ cā. In h̄ ḡ qđ dr̄ ꝙ dei ꝯseruatiōe nō idigeat: ponitur
nō esse creatū a deo. In hoc qđ dr̄ ꝙ deus faciat ipm po/
nitur eē creatum. Sicut ḡ ꝯ̄dictionē implicaret si dice/
ret deuꝫ facere aliquid qđ nō esset creatū ab eo: ita si q̄s
diceret deū facere aliqd qđ ei⁹ ꝯseruatōe nō idigeret. vñ
vtrūqꝫ pari rōne deus nō potest.

Ad pm **Ad primum** ergo dicendum quod cū creare sit aliqd cāre: nō indigere aūt alterius cōserua
tione nō sit nisi ei⁹ qd cām nō hz: manifestū est q maius
est nō indigere cōseruari ab alio q̄ creare: sicut mai⁹ est
cām nō habere q̄ cām esse: licz ꝛ hoc nō sit vsquaq3 ve
rū q creare creature sit cōicabile ſm q est act⁹ pmi agē
2m tis: vt in alia qōne dictū est. ¶ Ad 2m dicendum q q̄uis itelle
ctus possit intelligere creaturā nō intelligēdo deū: nō tñ
potest intelligere creaturā nō cōseruari in esse a deo. hoc
eniz implicat cōtradictionē: sicut ꝛ creaturā nō esse crea
3m tam a deo: vt dictū est. ¶ Ad 3m dicendum q equalitas nō est
de rōne imaginis absolute: sz perfecte: qualis dei imago
4m nō est creatura: sz fili⁹: vñ rō nō seqtur. ¶ Ad 4m dicendum q
rñsio pz p ea que dicta sunt in pcedēti articulo.
¶ Utꝝ de⁹ possit creaturā in nihilum redigere.

pm **Ertio** querit̃ vtruz deus possit creaturā in nihilum redigere. ¶ Et vr
q nō. Dicit. n. Aug⁹. in li. 83. qōnum. q deus
nō est cā tēdēdi in nō eē. hoc aūt esſz si crea
turā annihilaret. ergo deus nō pōt creaturā in
2m nihilum redigere. ¶ P. creature corruptibiles que iter
ceteras sunt debilioris esse: nō desinūt esse nisi per actio
nem alicuius cāe agētis: sicut ignis corrūpitur aliquo cō
trario agente in ipm. Multo min⁹ igit̃ alie creature pnt
desinere nisi per aliquā actionē. Si ergo de⁹ aliquā crea
turā annihilaret: hoc nō fieret nisi p aliq̄z actionez. Per
actiōem aūt hoc fieri est impossibile. Nā ois actio sicut
est ab ente actu: ita in ens actu terminat̃: cū oporteat fa
ctū esse simile facienti. Actio aūt qua aliquid ens actu cō
stituitur: nō oino in nihilum redigit. ergo deus nō potest
3m aliquid ānihilare. ¶ P. omne qd est per accidēs reduci
tur ad id qd ē per se. Sed a nulla causa agēte est defect⁹
ꝛ corruptio nisi per accidēs: cū nihil operet̃ nisi intēdēs
ad bonū: vt Dionysius dicit. 4. c. de di. no. Unde ꝛ ignis
corrūpens aquā nō intēdit priuationē forme aque: sz for
maz ppriā in mām itroducere. ergo nō pōt ab aliquo agēte
causari aliquis defectus: qn simul aliqua pfectio consti
tuatur. vbi aūt aliqua pfectio ꝯstituit̃: ibi nō est ānihila
4m tio. ergo de⁹ nō pōt aliquid ānihilare. ¶ P. nihil agit ni
si pter finē. Finis eniz est qd mouet efficientē. Finis au
tem diuine actiōis est eius bonitas. Que quidez eē pōt in
reruz pductione: per quā res similitudines diuine boni
tatis cōsequunt̃: nō autē in ānihilatione: per quā annihi
latū oino a dei silitudine recederet. ergo deus nō pōt aliqd
5m annihilare. ¶ P. manēte cā: necesse est permanere cau
satū. Si. n. nō est necesse: possibile erit causatū esse: ꝛ non
esse: posita cā. Et sic idigebit̃ alio quo causatū ad esse de
terminetur: ꝛ ita cā sufficiēs nō erit ad esse causati. Sed
deus est sufficiēs cā reruz. ergo deo manente necesse est res
in esse manere. Sed deus nō pōt facere quin ipse in esse
maneat. ergo nō pōt creaturas reducere in nō esse. ¶ Sz di
ceretur q deus nō erit cā in actu: cū creature erūt ānihi
6m late. ¶ Sed ꝯtra. diuina actio est eius esse. vnde ꝛ Aug.
vult q inquātuz deus est nos sumus. Suuz autē esse nū
q̄ ei aduenit. ergo nūq̄ desinit esse in sua actione. Et ita
7m semper erit causa in actu. ¶ P. deus nō potest facere cō
tra cōes animi ꝯceptiones: sicut q totū nō sit maius sua
parte. Cōis aūt animi conceptio est apud sapientes: aias
rationales perpetuas eē. ergo deus nō potest facere q in
8m nihilū redigantur. ¶ P. cōmē. dicit in ii° metaphysi. q
id qd est in se possibile eē ꝛ nō esse: nō potest necessitatez
essendi ab alio acquirere. Quecūq̄ ergo creature habēt
necessitatez essendi: nō in eis est possibilitas ad esse ꝛ nō
esse. huiusmodi aūt sunt oia icorruptibilia: vt sūt substā
tie icorporee: ꝛ corpora celestia. ergo oibus his nō est pos
sibilitas ad nō esse. Si ergo sibi relinquant̃: diuina actio
ne subtracta: nō deficiēt in nō eē. Et sic deus nō videtur
q possit ea ānihilare. ¶ P. qd recipit̃ in aliquo nō tollit 9m
potētiaz recipiētis: sed pōt eā perficere. Si ergo aliquid
sit possibilitatem habēs ad nō esse: nihil in eo receptum
hāc possibilitatē ei auferre poterit. ergo qd est in se poſe nō
eē: nō poterit ab aliquo necessitatē eēndi acqrere. ¶ P. 10m
ea ſz que aliq̄ genere diuersificant̃ sunt de essentia rei.
Nā gen⁹ pars diffinitōis est. Scdz aūt corruptibile ꝛ in
corruptibile aliq̄ genere differūt: vt pz in 4° metaphy. ergo
sempiternitas ꝛ icorruptibilitas est de eēntia rei. Deus
aūt nō pōt alicui rei auferre qd est de eēntia ei⁹. nō. n. pt
facere q homo existēs: hō nō sit aial. ergo nō pōt reb⁹ incor
ruptibilib⁹ sempiternitatē auferre: ꝛ ita nō pōt ea ad ni
hiluz redigere. ¶ P. corruptibile nūq̄ pōt mutari vt fi 11m
at icorruptibile ſm suā nām. Nā icorruptibilitas corpo
ruz resurgētiū nō est nāe: sed glorie: ꝛ hoc ideo est: qr cor
ruptibile ꝛ icorruptibile differūt genere: vt dictū est. Si
aūt qd est in se poſe nō esse ab aliquo necessitatem eēndi
possz acquirere: corruptibile posset in icorruptibilitatez
mutari. ergo ipossibile est eē aliqd qd in se sit possibile nō eē
ꝛ acqrat necessitatē ab alio: ꝛ sic idē qd pri⁹. ¶ P. si crea 12m
ture nō hnt necitatē nisi ſz q depēdēt a deo: a deo āt de
pēdēt ſz q de⁹ ē eaꝝ cā: nō hēbūt necitatē nisi p modū
qd ꝯpetit cālitati: q̄ de⁹ eoꝝ est cā. De⁹ aūt est reꝝ cā nō p
necessitatē: sz p volūtatē: vt ē in alia qōne ostēsuz: sic ergo erit
necessitas in reb⁹ sicut in his que a volūtate cānt̃. Ea aūt
q̄ sūt a volūtate nō simplr̄ ꝛ absolute sūt necīa: sz solū ne
cessitate cōditionata: eo q volūtas nō necessario deter
minat̃ ad vnū effectū. ergo seqtur q in reb⁹ nihil est necessa
riuz absolute: sz solū sub cōditione: sicut est necesse fortē
moueri si currit: vel ambulare si vult nullo ipedimento
existēte. Ex quo vr̄ seq q nihil sit in creaturis simplici
ter icorruptibile: sz oia sint corruptibilia: qd est incōueni
ens. ¶ P. sicut deus est sūmū bonū: ita est perfectissimū 13m
ens. Sed inq̄tū est sūmuz bonū ei ꝯuenit q nō possit eē
cā mali culpe. ergo inq̄tū est pfectissimū ens nō ei ꝯpetit q
possit eē cā ānihilatiōis reꝝ. ¶ P. Aug. dicit q deus est 14m
adeo bonus q nūq̄ permitteret aliquid mali fieri: nisi
esſz adeo potens q de quolibz malo posset elicere aliqd
bonū. Sz si creature ānihilarent̃ nullū bonū inde elicere
tur. ergo de⁹ nō pōt h̄ pmittere q creature i nihilū decidāt.
¶ P. nō mior distātia est in nihilū de ente q̄ de nihilo 15m
in esse. Sz reducere aliqd de nihilo in eē: est potētie infi
nite pp distātiā ifinitā. ergo reducere de esse in nihil nō est
nisi potētie ifinite. nulla aūt creatura hz potētiā ifinitā.
ergo subtracta actiōe creatoria: creatura nō poterit in ni
hilū reduci. Quo qdē solo mō dicebat̃ deū res posse an
nihilare. s. per sue actionis subtractionē. Nullo ergo mō de⁹
pōt creaturas in nihilū redigere.

Sed contra. est q Orige. dicit in pianchon. Qd 3 p
datuz est auferri atq3 recedere pōt
Sz eē datū est creature a deo. ergo pōt auferri. Et sic de⁹ pōt
creaturas in nihilū redigere. ¶ P. illud qd depēdet ex 2m
simplici dei volūtate: potest etiam deo volente cessare.
Sed totum esse creature dependet ex simplici dei volū
tate: cum deus per suam voluntatem sit causa rerum: et
non per nature necessitatem. ergo deo volente possunt
creature in nihilum redigi. ¶ Preterea. deus nō ē plus 3m
debitor creaturis postq̄ esse inceperūt: q̄ anteq̄ esse ici
perent. Sed anteq̄ creature inciperent: absq3 omni pre
iudicio sue bonitatis poterat cessare ad hoc q esse crea
turis cōicaret: quia sua bonitas in nullo a creaturis depē
det. ergo deus potest absq3 preiudicio sue bonitatis su
am actionem a rebus creatis subtrahere. Quo posito in

nihilum deciderent: vt in precedēti articulo ostēsuꝫ est.
4: potest ergo deus res annihilare. ¶ P̄. eadē actione deꝰ
res in eē ꝓduxit: ⁊ eas in esse cōseruat: vt supra ostēsuꝫ ē.
Sꝫ deꝰ potuit res in eē nō ꝓducere. g̃ eadē rōne pōt eas
in eē nō ɔseruare. Et sic pōt eas annihilare.
R: Respondeo. dōꝫ ꝙ in rebꝰ a deo factis dr̃ aliqd eē posse duplr. Uno modo per potē
tiaꝫ agētis tm̄. Sicut anteꝗ̃ mūdus fieret. possibile fuit
mundū fore: nō per potētiā creature: que nulla erat: sꝫ so-
luꝫ per pōꝫ dei: qui mūdū i eē ꝓducere poterat. Alio mō
per potētiaꝫ que est in rebꝰ factis. Sicut possibile est cor
pus cōpositum corrūpi. Si ergo loquamur de possibili
tate ad nō esse ex parte rerū factaꝝ dupliciter circa hoc
Opio pª aliqui opinati sunt. Auicꝰ nāqꝫ posuit ꝙ quelibꝫ res ꝓter
deū habebat in se possibilitatē ad esse ⁊ nō esse. Cuꝫ eniꝫ
esse sit preter eēntiā cuiuslibet rei create: ipsa nā rei crea
te per se cōsiderata possibilis est ad eē. Necessitatem vō
essendi nō hꝫ nisi ab alio: cuius nā est suuꝫ esse: ⁊ per ɔñs
Opio 2ª est per se necesse esse: ⁊ hoc deꝰ est. Cōmētator vero in. ii:
metaphy. ⁊ in li. de subā orbis cōtrariū ponit. s. ꝙ quedā
res create sunt in quaꝝ nā nō est possibilitas ad nō esse:
qꝛ qđ in sua nā hꝫ possibilitatē ad nō esse: nō pōt ab extri
seco acqrere sempiternitatē: vt. s. sit per naturā suaꝫ sem
piternū. Et hec qdē positio videt̃ rationabilior. Potētia
eniꝫ ad esse ⁊ nō esse: nō ɔuenit alicui nisi rōne mãe: que
est pura potētia. Materia ēt cū nō possit esse sine forma:
nō pōt esse in potētia ad nō eē: nisi quatenꝰ ex͞ns sub vna
forma est in potētia ad aliā formā. Duplr ergo potest cō
tingere ꝙ in nā alicuiꝰ rei nō sit possibilitas ad non esse.
Uno modo per hoc ꝙ res illa sit forma tantū subsistens
in eē suo: sicut substātie in corpore que sunt penitus ima
teriales. Si eniꝫ forma ex hoc ꝙ inest mãe est ꝓncipiuꝫ
essendi in rebꝰ materialibꝰ: nec res mãlis pōt nō esse nisi
per separationē forme: vbi ipsa forma in eē suo subsistit:
nullo modo poterit nō esse: sicut nec esse pōt a seipso sepa
rari. Alio modo per hoc ꝙ in mã nō sit potētia ad aliam
formā: sed tota materia possibilitas ad vnā formam ter
minetur: sicut est in corporibus celestibus: in quibus nō
est formaꝝ cōtrarietas. Ille ergo sole res in sua nā possi
bilitatem habēt ad nō esse: in qbus ē mã ɔtrarietati sub
iecta. Alye vero rebus scḋm suā naturā cōpetit necessitas
essendi: possibilitate nō essendi ab earuꝫ natura sublata.
Nec tñ per hoc remouetur: quin necessitas eēndi sit eis
a deo: qꝛ ⁊ vnū necessariū alterius causa esse pōt: vt dicit̃
in 5: metaphy. Ipsius eniꝫ nature create: cui cōpetit sem
piternitas: causa est deus. In illis etiā rebus in quibꝰ est
possibilitas ad nō esse mã permanet: forme vero sicut ex
potētia materie educūtur in actū in reꝝ generatione: ita
in corruptione de actu reducunt̃ in hoc ꝙ sint in potētia
Unde relinquitur ꝙ in tota nã creata nō est aliqua potē
tia per quā sit aliquid possibile tēdere in nihiluꝫ. Si au
tem recurramus ad potētiam dei faciētis: sic cōsideran
dum est: ꝙ dupliciter dicit̃ aliquid deo esse impossibile.
vno modo qꝛ est scḋm se impossibile: qꝛ nō natū est alicui
potētie subijci: sicut sunt illa que ɔtradictionē implicāt
Alio modo ex eo ꝙ est necessitas ad oppositum. Qđ qui
dem dupliciter cōtingit in aliquo agēte. Uno modo ex
parte potētie actiue nālis: que terminatur ad vnū tantū:
sicut potētia calidi ad calefaciēdū. Et hoc modo deꝰ pa
ter necessario generat filium: ⁊ nō pōt nō generare. Alio
modo ex parte finis vltimi: in quē quelibꝫ res de necessi
tate tēdit: sicut ⁊ homo de necessitate vult beatitudinē:
⁊ impossibile est eū velle miseriaꝫ: ⁊ silr deus vult de ne
cessitate suaꝫ bonitatem: ⁊ impossibile est eum velle illa
sine quibus sua bonitas esse nō potest: sicut dicimꝰ ꝙ im
possibile est deum mentiri: aut velle mentiri. Creaturas
autē simpliciter nō esse: nō est in se impossibile quasi con
tradictioneꝫ implicans: alias ab eterno fuissent. Et hoc
ideo est: qꝛ nō sunt suum esse: vt sic cum dicitur: creatura
nō est: oppositū predicati includat̃ in diffinitiōe: vt si di
catur. homo nō est animal rationale. huiusmodi eniꝫ cō
tradictionē implicāt: ⁊ sunt scḋm se ipossibilia. Silr deꝰ nō
ꝓducit creaturas ex necessitate nature: vt sic potētia dei
determinet̃ ad esse creature: vt in alia qōne est probatū.
Silr ēt nec bonitas dei a creaturis depēdet: vt sine crea
turis eē nō possit: qꝛ ꝑ creaturas nihil bōitati diuine ad
iungit̃. Relinquit̃ g̃ ꝙ nō est impossibile deū res ad nō
esse deducere: cū nō sit necessariū eū rebus eē ꝓbere: nisi
ex suppositiōe sue ordinationis ⁊ ꝓscie: qꝛ sic ordinauit ⁊
ꝓsciuit: vt res in perpetuū in eē teneret.
Ad primum g̃ dōꝫ ꝙ si creaturas deꝰ in nihilū re digeret: nō eēt cā tēdēdi in nō eē. Hꝫ Ad pᵐ
eniꝫ nō ɔtingeret ꝑ hꝫ ꝙ ipse cāret nō eē in rebꝰ: sꝫ ꝑ hꝫ ꝙ
desineret rebꝰ dare eē. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ ꝙ res corruptibiles 2ᵐ
desinūt eē ꝑ hoc ꝙ eaꝝ mã aliā formā recipit: cū qua for
ma prior stare nō potest: ⁊ ideo ad eaꝝ corruptionē req
ritur actio alicuius agentis: per quā forma noua educat̃
de potentia in actum: Sed si deus res in nihiluꝫ redige
ret non esset ibi necessaria aliqua actio: sed solum hoc ꝙ
desisteret ab actione qua rebus tribuit esse: sicut absen
tia actionis solis illuminantis causat lucis priuationem
in aere. ¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ rō illa procederet si deus agen 3ᵐ
do res annihilare posset. Qđ quideꝫ nō est: sed magis ab
actione desistendo: vt dictum est. ¶ Ad 4.ᵐ dōm ꝙ vbi 4ᵐ
nō est actio: nō est necessarium finem requirere. Sed qꝛ
ipsum desistere ab actione non potest esse in deo: nisi per
suam voluntatem que nō est nisi finis: possꝫ in ipsa anni
hilatione rerum finis aliquis inueniri. vt sicut in produ
ctione rerū finis est manifestatio copie diuine bōitatis:
ita in rerum annihilatione finis esse pōt sufficientia sue
bonitatis: que in tātum est sibi sufficiēs. vt nullo exterio
ri indigeat. ¶ Ad 5ᵐ dōm ꝙ effectus a causa sequitur scḋm 5ᵐ
modū cause. vnde ⁊ effectus volūtatē cōsequentes: tunc
a voluntate ꝓcedunt quādo volūtas statuit esse ꝓcedē
dum: nō aūt de necessitate quando voluntas est. Et ideo
qꝛ creature ꝓcedunt a deo per voluntatem: tunc esse ha
bent: cum deus vult eas esse nō de necessitate quandocū
qꝫ dei voluntas est: alias ab eterno fuissent. ¶ Ad 6ᵐ dōꝫ 6ᵐ
ꝙ in actione dei qua res ꝓducit duo est ɔsiderare. s. ipaꝫ
substātiam operationis: ⁊ ordinem ad effectuꝫ. Substā
tia quidē operationis cum sit diuina essentia eterna est:
nec potest nō esse. Ordo aūt ad effectum depēdet ex vo
luntate diuina. Ex qualibꝫ enim actione faciētis: nō seq
tur effectus nisi scḋm exigētiam principij actionis. Secū
duꝫ. n. moduꝫ caloris ignis calefacit. Unde cū principiū
factoruꝫ a deo sit volūtas: scḋm hoc in actiōe diuina est or
do ad effectuꝫ: ꝓut voluntas determinat. Et ideo ꝗ̄uis
actio dei cessare nō possit scḋm suam substātiā: ordo tamē
ad effectum cessare possꝫ si deus vellet. ¶ Ad 7ᵐ dōꝫ ꝙ 7ᵐ
cōmunis animi conceptio dicit̃ illa cuius oppositum cō
tradictionem includit. sicut omne totum est maius sua
parte: qꝛ nō esse maius parte est contra rationem totius.
Sic aūt animā rationalē nō esse: nō est cōis animi conce
ptio. vt ex dictis pꝫ. Sed naturā aīe rationalis nō eē cor
ruptibilem: hec est cōis animi conceptio. Si aūt deꝰ ani
maꝫ rationalē in nihilū redigeret: hoc nō eēt per aliquā
potentiaꝫ ad nō esse: que sit in natura anime rationalis:
vt dictum est. ¶ Ad 8ᵐ dōm ꝙ illud in cuius natura est 8ᵐ
possibilitas ad nō esse: nō recipit necessitatem essendi ab
alio: ita ꝙ ei non cōpetat scḋm naturam: qꝛ hoc implicaret

cōtradictionē.s.ꝙ nā posset nō esse:ꝛ ꝙ haberet necessi/
tatē essendi.Sed ꝙ habeat icorruptibilitatē ex grā vel
gloria:hoc nō ꝓhibetur.Sicut corp⁹ Ade fuit quodāmo
do incorruptibile per gratiā innocētie:ꝛ corpora resurgē
tiuʒ erūt icorruptibilia per gloriā:per virtutē anime suo
ꝑncipio adherētis.Nō tamē remouetur quin ipsa natu/
ra in qua nō est possibilitas ad nō esse:habeat necessita/
tē essendi ab alio:cum quicquid perfectionis habʒ sit ei
ab alio.vnde cessante actione sue cause deficeret.Nō ꝓ/
pter potentiā ad nō esse:que in ipso sit:sed ꝓpter potesta
9ᵐ tem que est in deo ad nō dandum esse. ⁋ Ad nonū dicē
dum ꝙ in illis que sunt per naturaʒ incorruptibilia non
preintelligitur potētia ad nō esse:que tollatur per aliqd
a deo receptum:ſm qd obiectio ꝓcedebat:ꝛ hoc ex dcis
patʒ.Sed in illis que sunt icorruptibilia per gratiā sub/
est possibilitas ad nō esse in ipsa natura:que tamē totali/
10ᵐ ter reprimitur per gratiā ex virtute dei. ⁋ Ad decimuʒ
dicēdum ꝙ si deus creaturas incorruptibiles in nihiluʒ
redigeret ab earum conseruatione cessando: non ꝓpter
hoc sempiternitatem a natura separaret quasi remane/
ret natura non sempiterna:sed tota natura deficeret in/
xiᵐ fluxu cause cessante. ⁋ Ad vndecimum dicēdaʒ ꝙ cor/
ruptibile per naturam nō potest mutari: vt fiat per natu
raʒ incorruptibile:nec ecōuerso:ꝗuis illud qd est per na
turā corruptibile:possit per gloriā superuenientem perpe
tuuʒ fieri.Nō tamē ex hoc oʒ ponere aliqua corruptibi/
lia fieri per naturā incorruptibilia:qꝛ esse desinerēt cau/
12ᵐ sa nō cessante. ⁋ Ad duodecimuʒ dōm ꝙ licet creature
incorruptibiles ex dei volūtate dependeant que pōt eis
esse prebere ꝛ nō prebere:cōsequunt̄ tamē ex diuina vo/
luntate absolutā necessitatē essendi:inquātum in tali na
tura causant̄ in qua nō sit possibilitas ad non esse.Talia
eniʒ sunt cūcta creata:qualia deus esse ea voluit: vt hyl.
13ᵐ dicit in li.de synodis. ⁋ Ad 13ᵐ dōm ꝙ deus licet possit
creaturas redigere in nihiluʒ:non tn̄ potest facere ꝙ eis
manētib⁹ ipse nō sit eaꝝ causa.Est aūt earū causa:ꝛ sicut
efficiēs:ꝛ sicut finis.Sicut ergo deus nō potest facere ꝙ
creatura in esse manēs ab eo nō sit:ꝛ ita nō potest facere
ꝙ ad eius bonitatē nō ordinetur.vnde cū malum culpe
priuet ordinē qui est in ipsum sicut in finē:eo ꝙ est auer/
sio ab incōmutabili bono:deus nō potest esse causa mali
culpe:ꝗuis potest esse causa annihilatiōis oīno a ɔserua
14ᵐ tione cessando. ⁋ Ad 14ᵐ dōm ꝙ Aug⁹.loquitur de ma
lo culpe.Et si loqueretur etiā de malo pene: annihilatio
tn̄ rerū nulluʒ maluʒ est:qꝛ omne malū fundatur in bo/
no cū sit ꝑuatio:vt Aug.dicit.Unde sicut ante reꝝ crea/
tionē malū nō erat:ita nec malū esset si oīa deus annihi/
15ᵐ laret. ⁋ Ad 15ᵐ dōm ꝙ in nulla creatura est virtus que
possit vel de nihilo aliquid facere:vel aliquid in nihiluʒ
redigere.Qꝫ aūt creature in nihilum redigerent̄ diuina
cōseruatione cessante:hoc nō esset per aliquā actionem
creature:sʒ per ei⁹ defectū:vt ex predictis pʒ.

⁋ Utrum aliqua creatura in nihilum sit redigenda. vel
in nihilum redigatur.

Uarto queritur vtꝝ aliq̄ creatura in ni
hilū sit redigēda:vel ēt in nihilū
1ᵐ redigat̄. ⁋ Et vr̄ ꝙ sic.Sicut.n.potētia fini/
ta nō pōt mouere tēpore infinito:ita nec ꝑ po
tentiā finitā pōt aliqd eē tpe infinito.Sʒ oīs
potētia corporis est finita:vt ꝓbat̄ in 8°.phys.ḡ in nullo
corꝑe est potētia vt possit durare tpe ifinito. Quedā aūt
corꝑa sunt que nō pñt corrūpi:eo ꝙ nō habēt ɔriuʒ sicut
corpora celestia.ḡ necesse est ꝙ qn̄ꝗ in nihilū redigant̄.
2ᵐ ⁋ P̄.illud qd est ꝑꝑ aliquē finē adipiscēdū: habito fine
vlteri⁹ eo nō idiget.Sicut pʒ de naui que nečia est mare
trāseuntib⁹:nō aūt iā trāsito mari.Sʒ creatura corpora/
lis creata est ꝑꝑ spiritualē:vt per eā iuuet̄ ad suū finē cō
sequēdū.Cū ḡ creatura spūalis erit in suo fine vltimo cō
stituta:corporali vlteri⁹ nō indigebit.Cuʒ ḡ nihil sit sup/
fluū in oꝑib⁹ dei:vr̄ ꝙ in vltio reꝝ fine oīs creatura cor/
poralis deficiet. ⁋ P̄.nihil qd est ꝑ accn̄s est ifinitū.Sʒ 3ᵐ
eē est cuilibʒ creature ꝑ accn̄s:vt Aui.dicit. Un̄ ꝛ hyl.in
li.de tri.deū a creatura distinguēs dicit. Esse nō ē accn̄s
deo.ḡ nulla creatura in ifinitū durabit.Et sic oēs creatu
re qn̄ꝗ deficiēt. ⁋ P̄.finis dʒ rn̄dere ꝑn°. Sʒ creature 4ᵐ
ꝑnᵐ sumpserūt postq̄ nihil erat ꝑter deū.ḡ adhuc creatu
re reducent̄ in finē:qd oīo nihil erit. ⁋ P̄.qd nō hʒ virtu/ 5ᵐ
tē vt sit semꝑ:nō pōt in ꝑpetuū durare.Sed illud qd nō
semꝑ fuit:nō hʒ virtutē vt sit semꝑ.ḡ qd nō semꝑ fuit nō
pōt in perpetuū durare.Sʒ creature nō semꝑ fuerunt.ḡ
nō pñt in ꝑpetuū durare.Et sic qn̄ꝗ in nihilū redigent̄.
⁋ P̄.iustitia reqrit h̄ vt ꝑꝑ igratitudineʒ aliqs bn̄ficio 6ᵐ
accepto vel suscepto priuet̄.Sʒ per peccatū mortale hō
ingrat⁹ est inuētus.ḡ iustitia h̄ exigit vt oīb⁹ bn̄ficiys dei
priuet̄:iter:que ēt est ipʒ eē. Judiciū aūt dei de peccato/
rib⁹ erit iustū ſʒ Aplʒ Ro.2°.ḡ in nihilū redigent̄. ⁋ P̄. 7ᵐ
ad hoc est qd dr̄ Jere.10.Corripe me dn̄e:verūtn̄ in iudi
cio ꝛ non in furore tuo:ne forte ad nihilum redigas me.
⁋ Sʒ diceret̄ ꝙ deus semꝑ punit citra cōdignū ꝓpter
misericordiā:que in dei iudicio iustitie admiscetur: ꝛ sic
deus non totaliter peccatores a participatione suoꝝ be/
neficioruʒ excludet. ⁋ Sed contra. Jn hoc homini mi/ 8ᵐ
sericordia non prestatur:ꝙ sibi detur aliquid qd melius
esset ei non habere.Sed dānato in inferno melius esset
nō esse q̄ sic esse:qd patʒ per id quod dicitur Math.26.
de Juda.Melius erat ei si natus non fuisset homo ille.
ergo ad misericordiam dei nō pertinet ꝙ dānatos cōser
uet in esse. ⁋ Preterea.illa que nō habent mām parteʒ 9ᵐ
sui:corrūpuntur oīno:idest totaliter cuʒ esse desinunt: vt
dicitur in 3°.metaphy.sicut sunt accidētia.hec aūt freq̄n
ter esse desinūt.ḡ aliqua in nihilū redigunt̄. ⁋ P̄.phus 10ᵐ
in 6°.physi.argumētat̄ ꝙ si cōtinuuʒ est ex idiuisibilib⁹:
ꝙ necesse est ꝙ indiuisibilia diuidant̄.Ex quo potest ac
cipi ꝙ vnūquodꝗ resoluitur in ea ex quib⁹ est. Sed oēs
creature sunt ex nihilo.ḡ oēs in nihilū quādoꝗ redigen
tur. ⁋ P̄.2ᵉ Petri.3.dr̄.Celi magno ipetu trāsiēt.Sʒ nō xiᵐ
possunt trāsire per corruptionē in aliqd aliud corp⁹ cum
nō habeāt cōtrariū.ḡ trāsibunt in nihiluʒ. ⁋ P̄.ad ideʒ 12ᵐ
est qd dicitur in ꝑs.Opera manuū tuaꝝ sunt celi. ipsi pe
ribūt.ꝛ Luc.21.dr̄.Celū ꝛ terra trāsibunt.

Sed contra est qd dicit̄ Eccliastes ꝑmo. Terra 3ᵒ p̄
aūt in eternum stat. ⁋ P̄.Ecclesia/ 2ᵒ
stes.3.dicit̄.Didici ꝙ oīa opera que fecit deus ꝑseuerēt
in eternū.ḡ creature in nihilū nō redigent̄.

Respondeo dōm ꝙ vniuersitas creaturaꝝ nūq̄ Rn̄sio
in nihilū rediget̄.Et ꝗuis creature
corruptibiles nō semꝑ fuerit:in ꝑpetuū:tn̄ ſʒ suā substām
durabūt:licʒ a qbusdā positū fuerint ꝙ oēs creature cor
ruptibiles in vltia rerū cōsūmatione deficiēt in nō esse.
Qd qdē Orige.ascribit̄.Qui tn̄ hoc nō videt̄ dicere:nisi
alioꝝ opinionē recitādo.hui⁹ tn̄ rōnē sumere possum⁹ ex
duobus.Primo quidē ex diuina volūtate:ex qua creatu
raruʒ esse depēdet.Uoluntas enim dei quāuis absolute
considerata:ad opposita se in creaturis habeat: eo ꝙ nō
magis ad vnū q̄ ad alteꝝ obligat̄: ex suppositiōe tn̄ scā
aliquā necessitatem hʒ.Sic.n.in creaturis aliquid qd se
ad opposita habʒ:necessariū credit̄ positione aliqua fa/
cta:vt forte possibile est sedere ꝛ nō sedere:necessariū tn̄
est cū sedere:cū sedet.Jta volūtateʒ diuinaʒ: que quan/
tum est de se pōt velle aliquid:ꝛ eius oppositū:vt Petrū

saluare: vel nō: nō pōt velle Petrū nō saluare dū vult petrū saluare. Et qꝛ eius volūtas imutabilis est. Si ponit̄ aliquādo eū aliqd velle necessariū est ex suppositiōe illō eū semper velle: licet nō sit necessariū vt velit ꝙ sit semper: qđ vult eē aliquādo. Quicūqꝫ autē vult aliqd ꝓpter seipsum: vult vt illud sit semꝑ ex hoc ipso. ꝙ illud ꝓpter se vult. Qꝛ eniꝫ aliquis vult quādoqꝫ eē: ꝛ postmodū nō esse: vult eē vt aliqd aliud ꝑficiat: quo ꝑfecto eo nō indiget: ꝙ ꝓpter illud ꝑficiēdū volebat. Deꝰ aūt creaturarū vniuersitatē vult ꝓpter seipsam: licꝫ ꝛ ꝓpter seipm eam velit eē. hec. n. duo nō repugnāt. Vult. n. deꝰ vt creature sint ꝓpter eiꝰ bonitatē: vt eā. s. suo modo imitent̄ ꝛ represent̄: qđ qdē faciūt inquātū ab ea eē hñt: ꝛ in suis naturis subsistūt. Unde idē est dictu ꝙ deus oia ꝓpter se ipsꝫ fecit: qđ dr̄ ꝓuer. 16: Uniuersa ꝓpter semetipsuꝫ operatus est dñs: ꝛ ꝙ creaturas fecerit ꝓpter earū eē: qđ dicit̄ Sap. p. Creauit. n. deus vt eēnt oia. Unde ex hoc ipso ꝙ deꝰ creaturas istituit: pꝫ ꝙ voluit eas semꝑ durare: cuius oppositum ꝓpter eius imobilitatē nūqꝫ cōtinget. Scđo ex ipsa rez nā. Sic. n. deꝰ vnāquāqꝫ nām istituit: vt ei nō auferat suā ꝓprietatē. Unde dr̄ Rom. ii°. in glo. ꝙ deus qui est nāz cōditor cōtra naturas nō agit: ꝛ si aliqñ in argumētū fidei in rebꝰ creatis aliqd supra nāꝫ operet̄. Rerum aūt imaterialiū ꝛ que cōtrarietate carent ꝓprietas nālis est eaz sempiternitas: qꝛ in eis non est potētia ad nō esse: vt supra ostēsuꝫ est. Unde sicut igni nō aufert naturalē inclinationē qua sursum tēdit. Ita nō aufert rebꝰ predictis sempiternitatē: vt eas in nihilū redigat.

Ad pm **Ad primum** ḡ dōm ꝙ fm cōmē. ii°. metaphy. ꝙ licꝫ ois potētia que est in corpore sit finita: nō tñ oꝫ ꝙ in quolibꝫ corpore sit potētia finita ad esse: qꝛ in corporibꝰ icorruptibilibꝰ per nām: non est potētia ad eē nec finita nec ifinita: sꝫ ad moueri tñ. Sꝫ hec solutio nō videt̄ valere: qꝛ potētia ad esse nō solū accipitur fm modū potētie passiue: que est ex ꝑte māe: sed etiā sꝫ modū potētie actiue: que est ex ꝑte forme que in rebꝰ incorruptibilibꝰ deesse nō pōt. Nā quantū vnicuiqꝫ inest de forma: tātuꝫ inest ei de virtute essendi. vnde ꝛ in pmo celi ꝛ mūdi phs vult ꝙ quedā habeāt virtutē ꝛ potentiā vt semꝑ sint. Et iō aliter dicēdū ꝙ ex ifinitate tēporis nō ostēditur habere infinitatē: nisi illud qđ tēpore mēsurat̄: vel per se sicut motꝰ: vel per accidēs: sicut eē rerūꝫ que motui subiacēt. que aliq̄ periodo motus durāt: vltra q̄ꝫ durare nō possunt. Esse aūt corporis celestia nullo modo attingit̄: nec a tēpore nec a motu: cū sit oio inuariabile. Unde ex hoc ꝙ celū est tēpore ifinito: esse eiꝰ nullā ifinitatē hꝫ: sicut oio extra ꝯtinuitatē tēporis existēs: ꝓpter qđ a theologis dr̄ mēsurari euo. Unde nō requiri-

2m tur in celo aliq̄ virtꝰ ifinita ad hoc ꝙ sit semꝑ. ¶ Ad 2m dōm ꝙ sicut vna pars exercitus ordinat̄ ꝛ ad aliam ꝛ ad ducē: ita corporalis creatura ordinat̄ ꝛ ad ꝑfectionē spiritualis creature iuuādā: ꝛ ad diuinā bonitatē representandā: qđ semꝑ faciet: licꝫ pmū cessꝫ. ¶ Ad 3m dōm ꝙ eē

3m nō dr̄ accidēs qđ sit in genere accidētis: si loquamur de esse subē: est. n. actus essentie: sꝫ per quādā silitudinē: qꝛ nō est pars essentie sicut nec accidēs. Si tñ eēt in genere accidētis nihil ꝓhiberet qn in ifinitū duraret. per se. n. accidētia ex necessitate suis substātijs insunt. Unde ꝛ nihil ꝓhibet ea in perpetuum inesse. Sed accidētia que ꝑ accidens insunt subiectis: nullo modo in perpetuum durant fm nām. huiusmodi aūt eē nō pōt ipm esse rei sub-

4m stantiale: cū sit essentie actꝰ. ¶ Ad 4m dōm ꝙ anteq̄ꝫ res eēnt nō erat aliq̄ nā: cuiꝰ ꝓprietas eēt ipsa sempiternitas sicut est aliq̄ nā rebꝰ iaꝫ creatis. Et ꝑterea hoc ipsum potuit eē ad aliquā ꝑfectionem creature spiritualis ꝙ res nō semper fuerint: qꝛ per hoc deꝰ expresse rez causa ostēditur. Nulla aūt vtilitas sequeret̄ si oia in nihilū redigerent̄. Et iō nō est simile de pncipio ꝛ fine. ¶ Ad 5m dōm 5m

ꝙ illa que semper durabūt habent virtutē vt sint semꝑ. hanc tñ virtutē nō semꝑ habuerunt: ꝛ ideo nō semꝑ fuerunt. ¶ Ad sextuꝫ dicēduꝫ ꝙ licꝫ deus de iustitia: crea- 6m

ture contra se peccanti possꝫ esse subtrahere: ꝛ eam in nihilum redigere: tamē cōuenientior iustitia est vt eam in esse reseruet ad penam. Et hoc ꝓpter duo. Primo qꝛ illa iustitia nō haberet aliquid misericordie admixtuꝫ: cum nihil remaneret cui posset misericordia adhiberi. Dicitur autem in ps. ꝙ vniuerse vie domini misericordia et veritas. Secundo: quia ista iustitia congruentius respōdet culpe in duobus. In vno quideꝫ: quia in culpa volūtas contra deum agit: nō autem natura que ordineꝫ sibi a deo inditum seruat. Et ideo talis debet esse pena: que voluntatem affligat: nature nocendo qua voluntas abutitur. Si autem creatura oino in nihilum redigeretur: esset tantum nocumētum nature: ꝛ nō afflictio voluntatis. In altero vero: quia cuꝫ in peccato duo sint. s. auersio ab incōmutabili bono: ꝛ ꝯuersio ad bonuꝫ cōmutabile: conuersio post se auersionem trahit. Nullus enim peccans intendit a deo auerti: sed querit frui temporali bono: cum quo simul deo frui nō potest. vnde cum pena dāni auersioni culpe respondeat: conuersioni vero eius pena sensus: pro actuali culpa conueniens est vt pena damni nō sit sine pena sensus. Si autem in nihiluꝫ creatura redigeretur: esset quidem pena damni eterna: sed non remaneret pena sensus. ¶ Ad septimuꝫ dicenduꝫ ꝙ iudi- 7m

cium de quo propheta mentionem facit predictam consecutionem congruētiam: vel operationem pene ad culpam importat. Furor eniꝫ a quo liberari petit misericordie temperamentuꝫ excludit. ¶ Ad octauum dicēdum 8m

ꝙ aliquid dicitur esse melius: vl̄ ꝓpter presentiam magis boni. Et sic melius est damnato esse q̄ꝫ nō esse: vel ꝓpter absentiam mali: quia etiam carere malo in ratione boni cadit fm philosophū in 5°. ethic. Et fm hoc intelligitur verbum domini inductum. ¶ Ad nonuꝫ dicendū 9m

ꝙ forme ꝛ accidētia: tñ nō habeant materiaꝫ parteꝫ suā ex qua sint: habēt tamē materiaꝫ in qua sunt: ꝛ de cuius potentia educuntur. Unde ꝛ cum esse desinunt nō oino annihilantur: sed remanent in potentia materie sicut prius. ¶ Ad decimuꝫ dicēdum ꝙ sicut creature sunt ex 10m

nihilo: ita in nihilum sunt redigibiles si deo placeret.

¶ Ad vndecimuꝫ ꝛ duodecimū dicendum ꝙ auctorita- 11m ꝛ 12m

tes ille nō sunt intelligende hoc modo ꝙ substātia mundi pereat: sed figura: vt Apls dicit prime ad cori. 7°.

¶ Utrum motus celi quandoqꝫ deficiet.

Uinto queritur vtrum motus celi quādoqꝫ deficiet. ¶ Et videtur ꝙ non. Dicitur enim gen. 9°. Cunctis diebus terre sementis ꝛ messis: frigus ꝛ estus: hyems et estas: nox ꝛ dies nō requiescent. hec autē oia ex motu celi proueniunt. ergo motus celi non requiesceret quādiu terra erit. Terra autem in eternum stat: vt dicitur Eccli. pmo. Ergo ꝛ motus celi in eternuꝫ erit. ¶ Sꝫ diceret̄ ꝙ intelligitur de terra prout seruit homini fm presentem statum: quo per seminationem ꝛ messem homo fructus ex ea colligit ad sustentationem vite animalis. Non autem prout terra seruiet homini iam glorificato in eternum durans ad maiorem bonorum iocunditateꝫ. ¶ Sed contra. dicitur Iere. trigesimoprimo. Hoc di- 2m

cit dominus qui dat solem in lumine diei: ordinem lune ꝛ stellarum in lumine noctis: qui turbat mare: et sonant fluctus eius: dominus exercituū nomen eius: si de-

fecerint leges iste corā me: tunc ⁊ semen israel deficiet
vt nō sit coraȝ me gens semꝑ. Nō aūt intelligitur de isrl̄
carnali: qui iaȝ per sui dispersioneȝ gens dici nō pōt. Un̄
oȝ ꝙ intelligatur de israel spirituali: qui tūc maxime co-
raȝ deo gens erit: cū per essentiā deum videbit. ꝗ in statu
beatitudinis leges p̄misse que motū celi sequunt̄ non
3 cessabunt: ⁊ sic neq; per ꝯsequēs motus celi. ℂ P̄. que-
cūq; necessitatē ex priori necessario habēt: sunt necessa-
ria absolute: vt pȝ per p̄hm in 2°. physic. sicut mors aīalis
que necessaria est ꝓpter mār̄e necessitateȝ. Operationes
aūt reꝝ icorruptibiliū iter quas motū celi oȝ ponere: sūt
ꝓpter substātias eoꝝ quoꝝ sunt opationes: ⁊ sic necessi-
tatē ex priori habere vident̄: cū ecōuerso sit icorruptibi-
libus: quoꝝ substātie sunt ꝓpter eaꝝ opationes. Un̄ ex
posteriori necessitatē habēt: vt cōmē. ibidē dicit. ꝗ mot⁹
celi necessitate absoluta necessarius est: ⁊ ita nunq̄ cessa-
4 bit. ℂ P̄. finis motus celi est: vt celū per motū assimile-
tur deo: inq̄ntū exit de potētia in actū per situm renoua-
tionē: quos successiue actualiter acquirit vnūqđq; enim
ſm hoc deo qui est purus actus assimilat̄: ꝙ actu ē. Iste
autē finis cessaret cessante motu. Cū motus ergo nō ces-
set nisi obtēto fine ꝓpter quē est: nunq̄ motus celi cessa-
bit. ℂ Sȝ dicebat̄ ꝙ motus celi nō est: ꝓpter hūc fineȝ
sed ad cōplēdū numerū electoꝝ: quo cōpleto motus celi
5 quiescet. ℂ Sed cōtra. Nihil est ꝓpter se vilius: eo ꝙ fi-
nis est nobilior his que sunt ad fine: cuȝ finis sit cā boni-
tatis in his que sunt ad finē. Sed celū cū sit icorruptibi-
le est nobilius q̄ȝ generabilia ⁊ corruptibilia. ꝗ nō pōt di-
ci ꝙ motus celi sit ꝓpter aliquā generationē in istis infe-
rioribus. Per quā tn̄ numerus electoꝝ posset compleri.
ℂ Sed dicebat̄ ꝙ motus celi nō est ꝓpter generationē
electoꝝ: sicut ꝓpter generalē finē: sed sicut ꝓpter finē se-
6 cundariū. ℂ Sed ꝯ. habito fine secūdario non q̄escit qđ
ꝓpter finē motus mouet̄. Si ergo generatio per quā cō-
plet̄ numerus electoꝝ est secūdari⁹ finis motus celi: eo
7 habito nō q̄escet adhuc celū. ℂ P̄. oē qđ est in potētia ē
imꝑfectū nisi ad actū reducat̄. Deus aūt in mūdi consu-
matione nō dimittet aliquid iꝑfectū. Cū ergo potētia
que est in celo ad vbi nō reducat̄ in actū nisi per motuȝ:
videt̄ ꝙ motus celi etiā in mūdi ꝯsumatione nō q̄escet
8 ℂ P̄. si cause alicui⁹ effect⁹ sunt icorruptibiles: ⁊ semper
eodē modo se habētes: ⁊ effect⁹ ipse est sempitern⁹. Sed
oēs cāe motus celi sunt icorruptibiles: ⁊ semꝑ eodē mo-
do se habētes: siue accipiam⁹ cām mouēteȝ: siue ip̄m mo-
9 bile. ꝗ motus celi in sempiternū durabit. ℂ P̄. illud qđ
est sempiternitatis susceptiuū: nūq̄ a deo sua sempiterni-
tate priuabitur: vt pȝ in angelo: aīa rōnali: ⁊ substātia ce-
li. Sed motus celi est susceptiu⁹ sempiternitatis. Soluȝ
eniȝ motū circularē cōtingit esse perpetuū: vt ꝓbatur in
8°. physi. ergo motus celi i perpetuuȝ durabit: sicut ⁊ alia
10 que nata sunt esse sempiterna. ℂ Preterea. si motus ce-
li quiescet: aut quiescet in instanti: aut in tempore. Si in
instanti: contingit simul idē quiescere ⁊ moueri: quia cū
in toto tempore p̄cedēti moueretur: oportet dicere ꝙ
in quolibet ipsius temporis in quo natū est moueri celū
moueretur. In instanti autē signato in quo datum est ce-
lum quiescere: natū est celū moueri: cum motus ⁊ quies
circa idem sint. hoc auteȝ instans est aliquid tēporis p̄e-
cedentis: cuȝ sit terminus eius. ergo in eo moueretur: et
datuȝ erat ꝙ in eo quiescebat. ergo simul in eodeȝ instā-
ti quiescet ⁊ mouebitur: qđ est impossibile. Si auteȝ q̄e-
scit in tēpore. ergo tempus erit post motū celi. Sed tem-
pus nō est sine motu celi. ergo motus celi erit postq̄ esse
11 desierit: qđ est impossibile. ℂ Preterea. si motus celi ali-
quādo deficiat: oportet ꝙ tempus deficiat: qđ est nume-
rus eius: vt patet in 4°. physi. Sed impossibile est tēpus
deficere. ergo impossibile est motū celi deficere. ꝓbatio
medie. Omne qđ semꝑ est in sui principio ⁊ sui fine: nū-
q̄ cepit esse: nec nunq̄ deficiet: eo ꝙ vnūquodq; est post
suum principium: ⁊ ante fineȝ suum. Sed nihil est acci-
pere temporis: nisi instans qđ est principium futuri ⁊ fi-
nis preteriti. Et sic tempus semper est in sui p̄ncipio ⁊ fi-
ne. ergo tēpus nūq̄ deficiet. ℂ Preterea. motus celi est 12
naturalis celo: sicut ⁊ motus grauiuȝ ⁊ leuiū est eis natu-
ralis: vt pȝ in primo celi ⁊ mūdi. Hoc autē differt ꝙ cor-
pora elemētaria nō mouentur naturaliter: nisi cum sunt
extra suuȝ vbi: celuȝ autē mouetur etiam in suo vbi exi-
stens. ex quibus accipi potest ꝙ sicut se habȝ corpus ele-
mentare ad motuȝ suum naturalem: cum est extra suum
vbi: ita se habȝ celū ad motuȝ suum nālē: cum est in suo
vbi. Corpus enim elemētare cum est extra suuȝ vbi non
quiescit nisi per violētiam. ergo ⁊ celum nō potest quie-
scere: nisi quies sit violēta. Quod quidē est inconueniēs.
Cum eniȝ nullū violētum possit esse perpetuū: sequeret̄
ꝙ illa quies celi nō esset perpetua: sed quandoq; iterum
celum moueri inciperet: qđ est fabulosum. ergo nō est di-
cendum ꝙ motus celi aliquādo quiescat. ℂ Preterea. 13
eorum que sibi succedunt: opȝ esse aliquē ordinē ⁊ ꝓpor-
tionē. Finiti autē ad infinitum nō est aliqua ꝓportio. er-
go incōuenienter dicitur ꝙ celū finito tēpore sit motuȝ: ⁊
postmodū infinito tēpore quiescat. Quod tamē opȝ dice-
re si mot⁹ celi icepit ⁊ finiet̄ ⁊ nūq̄ reincipiat. ℂ P̄. q̄nto 14
aliqd deo assimilat̄ ſȝ nobiliorē actū tanto nobilior est
assilatio sicut nobilior assimilatio hoīs ad deuȝ: que est
ſm animaȝ rationalē: q̄ȝ animalis bruti: que est ſm ani-
maȝ sensibilē. Actus autē secūdus nobilior est q̄ȝ act⁹ pri-
mus: sicut cōsideratio q̄ȝ sciētia. ergo assimilatio qua ce-
lum assimilatur deo ſm actum scđm qui est causare infe-
riora: est nobilior q̄ȝ assimilatio ſm claritatē que est act⁹
primus. Si ergo in mundi cōsūmatiōe partes principa-
les mundi meliorabuntur: videtur ꝙ celum nō desinet
moueri aliqua maiori claritate repletum. ℂ Preterea. 15
magnitudo ⁊ motus ⁊ tēpus se consequuntur quātuȝ ad
diuisionē ⁊ finitatē vl̄ infinitatē: vt ꝓbatur in 6°. physic.
Sȝ in magnitudine circulari nō est p̄ncipiū neq; finis. ꝗ
nec in motu circulari poterit eē aliquis finis. Et sic cum
motus celi sit circularis: videtur ꝙ nūq̄ finiet̄. ℂ Sed
dicebat̄ ꝙ lȝ mot⁹ circularis nūq̄ ſȝ suaȝ nām finiatur:
tn̄ diuina voluntate finiet̄. ℂ Sȝ cōtra est qđ Aug⁹. dic̄ 16
2°. suꝑ Gen̄. ad lr̄aȝ. Cū de mundi institutione agitur: nō
querit̄ qđ de⁹ possit facere: sȝ qđ reꝝ nā patiatur vt fiat.
Cōsumatio aūt mūdi: eius institutioni respōdet: sicut fi-
nis p̄ncipio. ꝗ nec in his que pertinēt ad finē mūdi recur-
renduȝ est ad dei volūtatē: sȝ ad reꝝ naturā. ℂ P̄. sol ꝑ 17
suam p̄n̄tiaȝ lumē ⁊ diē in istis inferioribus causat: ꝑ ab-
sentiā vero tenebras ⁊ nocteȝ. Sȝ nō pōt eē sol p̄n̄s vtri-
q; hemisperio: nisi per motū. ꝗ si mot⁹ celi quiescat: semꝑ
sua p̄n̄tia in vna parte mūdi causabit diē: ⁊ in alia noctē:
cui semꝑ erit absens. Et sic illa pars nō erit meliorata: sȝ
deteriorata in mūdi ꝯsūmatione. ℂ Preterea. illud qđ 18
equalr̄ se hȝ ad duo: aut vtriq; adhereret: aut neutri. Sed
sol equalr̄ se habȝ quātuȝ est de sua natura ad quodlibȝ
vbi celi. ergo vel erit in quolibȝ: aut in nullo. Sed nō po-
test esse in nullo: q2 omne corp⁹ sensibile alicubi est. ꝗ oȝ
ꝙ sit in quolȝ. Sȝ hoc nō pōt eē nisi ꝑ mot⁹ successionē. ꝗ
semper mouebitur. ℂ Preterea. in mundi ꝯsummatio- 19
ne a nullo tolletur sua ꝑfectio qđ tunc remanebit: q2 res
que remanebūt in illo statu nō deteriorabunt̄: sȝ melio-
rabunt̄. Mot⁹ aūt est ꝑfectio ipsi⁹ celi: qđ pȝ ex hoc quia
mot⁹ est endelichia mobilis inq̄ntū hȝ: vt dr̄ in 3°. physi.

Et iterũ vt dicitur in. 2° celi ⁊ mundi: celũ per motũ per-
fectã bonitatẽ cõsequitur ergo in mũdi ɔsũmatione celũ
20^m motu nõ carebit. ❡ Pꝫ. corp⁹ aliqđ nũq̃ attinget ad gra-
duꝫ nãe spũalis. Đ aũt ad nãm spũalẽ ptinet ꝙ bonitatẽ
pfectã sine motu hẽat: vt pꝫ in. 2. celi ⁊ mũdi. Nũq̃ ergo
celũ si moueri desinat pfectã bonitatez habebit: qđ est ɔ̃
21^m rõnẽ ɔsũmationis mũdi. ❡ Pꝫ. nihil tollit̃ nisi p suũ con
trariũ. Motui aũt celi nihil est ɔ̃riuꝫ: vt pbat̃ in p̊ ce. ⁊
mũ. ğ motus celi nũq̃ quiescet.

3p. **Sed contra** est qđ dr̃ Apoc. 10. Angelus quẽ vidi
stãtẽ super mare ⁊ sup terrã leuauit
manũ suã: ⁊ iurauit p viuẽtẽ i se. seclo᷑ qꝛ tps amp̃. nõ erit
Tps aũt erit q̃diu mot⁹ celi erit. ğ mot⁹ celi aliqñ eẽ de-
2: sinet. ❡ Pꝫ. dr̃ Job. 14. Hõ cũ dormierit nõ resurget: do-
nec atteraẽ celũ nõ euigilabit: neq̃ ɔsurget de sõno suo.
Celũ aũt nõ põt itelligi ꝙ atterat̃ ſm subam: qꝛ semp re
manebit: vt pri⁹ pbatũ ẽ. ğ qñ resurrectio mortuo᷑ erit:
3: celũ atteret̃ q̃tũ ad motũ q cessabit. ❡ Pꝫ. Ro. 8. sr̃ illđ.
Dis creatura ingemiscit ⁊ pturit vsq̃ adhuc: dicit glo.
Amb. Dia elta cũ labore sua explẽt officia. Sicut sol ⁊ lu
na nõ sine labore statuta sibi iplẽt spacia: qđ est cã nr̃i. vñ
qescẽt nobis assũptis. ğ in resurrectiõe sancto᷑ mot⁹ cor
4: po᷑ celestiũ qescẽt. ❡ Pꝫ. Isidorus dicit in li. creatura᷑.
Post iudiciũ sol laboris sui mercedẽ recipiet: ⁊ nõ vẽiet
ad occasuꝫ nec sol nec luna: qđ nõ põt eẽ si celũ moueat̃.
ergo tũc celũ nõ mouebitur.

Rñö **Respõdeo.** dõꝫ ꝙ ſꝫ documẽta scõ᷑ ponim⁹ mo
tũ celi qñq̃ cessatu᷑: q̃uis Đ magi fi
de teneat̃ q̃ rõne demõstrari possit. vt aũt manifestũ eẽ
possit in quo hui⁹ qõnis pẽdeat difficultas: attẽdẽdũ ẽ ꝙ
motus celi nõ hoc mõ est nãlis celesti corpori: sicut mot⁹
eltaris corpis est sibi nãlis. hꝫ. n. hõ mot⁹ in mobili pñ⁹
nõ soluꝫ mãle ⁊ receptiuũ: sꝫ ẽt formale ⁊ actiuũ. Formã
eniꝫ ipsi⁹ eltaris corpis seqt̃ talis mot⁹: sicut ⁊ alie nãles
pprietates ex ẽntialib⁹ pncipijs ɔsequunt̃. vñ in eis ge
nerãs dr̃ eẽ mouẽs: inq̃tũ dat formã quã cõsequit̃ mot⁹
Sic aũt in corpe celesti dici nõ pt. Cũ. n. nã semp in vnũ
tẽdat determinate nõ se hñs ad multa: ipossibile ẽ ꝙ ali
qua nã iclinet ad motũ ſm seipm: eo ꝙ in quolibꝫ motu
difformitas q̃dã est: inq̃tũ nõ eodẽ mõ se hꝫ qđ mouet̃.
vniformitas vo mobilis est ɔ̃ mot⁹ rõnẽ. Vñ nã nũq̃ iclĩ
nat ad motũ pp mouere: sꝫ pp aliqđ determinatũ qđ ex
motu ɔsequit̃. Sicut nã grauis iclinat ad qetẽ i medio:
⁊ per ɔ̃ñs iclinat ad motũ q est deorsum: ſm ꝙ tali motu
in talẽ locũ puenit̃. Celũ aũt nõ puenit suo motu i aliqđ
vbi: ad qđ p suã nãꝫ iclinet̃: qꝛ qđlꝫ vbi est pñ^m ⁊ finis mo
tus. vñ nõ põt esse suus mot⁹ nãlis q̃si sequẽs aliquã in-
clinationẽ nãlis vtutis iherẽtis: sicut sursuꝫ ferri est mo
tus nãlis ignis. Dr̃ aũt mot⁹ circularis eẽ nãlis celo inq̃
tuꝫ in sua nã hꝫ aptitudinẽ ad talẽ motum: ⁊ sic in seipso
hꝫ pncipiũ talis mot⁹ passiuũ. Actiuũ aũt pncipiũ motus
est aliqua suba sepata: vt de⁹: vel itelligẽtia: vel aĩa: vt q-
dã ponũt. Quãtũ. n. ad p̃ñtẽ q̃si nihil differt. Ratio ğ p-
manẽtie mot⁹ nõ põt sumi ex nã aliq̃ celestis corpis: ex
qua tñ est aptitudo ad motũ: sꝫ oꝫ eã sumere ex pncipio
actiuo sepato. Et qꝛ agẽs oẽ pp finẽ agit: oꝫ ɔsiderare qs
est finis mot⁹ celi. Si nãq̃ fini ei⁹ cõgruat ꝙ mot⁹ aliqñ
terminet̃ celũ qñq̃ qescet. Si aũt fini eius non cõpetit
qes: motus eius erit sempitern⁹. Nõ. n. põt eẽ ꝙ mot⁹ de-
ficiat ex mutatiõe cãe mouẽtis: cũ volũtas dei sit imuta
bilis: sicut ẽt nã: ⁊ p eaꝫ imobilitatẽ cõsequant̃ si que sũt
cause medie mouẽtes. ❡ In hac aũt ɔsideratiõe tria oꝫ
vitare. Quo᷑ pmũ est: ne dicam⁹ celũ moueri pp ipꝫ mo
tũ: sicut dicebat̃ celũ esse pp̃ter ipsum eẽ in quo deo assi
milatur. Mot⁹. n. ex ipsa sui rõne repugnat ne possit po-
ni finis: eo ꝙ motus est in aliud tendẽs. vñ nõ hꝫ rõnẽ fi
nis: sed magis eius qđ est ad finẽ. Cui etiã attestat̃ ꝙ est
actus imperfectus: vt dicit̃ in 3° de aĩa. ⁊ in 3° physicorũ.
Finis aũt est vltima perfectio rei. Scđm est vt nõ pona
tur motus celi esse pp̃ter aliquid vilius. Nã cũ finis sit
vnde rõ sumit̃: oꝫ finẽ peminere his que sũt ad finẽ. Põt
aũt ɔtingere ꝙ vili⁹ sit termin⁹ opationis rei nobilioris.
Nõ aũt vt sit finis intẽtiõis. Sicut securitas rustici ẽ ter
min⁹ q̃dã ad quẽ opatio regis gubernãtis terminat̃. Nõ
tñ regimẽ regis ẽ ordinatũ ad hui⁹ rustici securitatez sicut
in finem. sꝫ in aliqđ meli⁹. s. in bonuꝫ cõe. vñ nõ põt dici
ꝙ qđ istoꝝ iferio᷑ sit finis mot⁹ celi: ⁊ si sit effcũs vl̃ ter
min⁹: qꝛ ⁊ celuꝫ his iferiorib⁹ peminet: ⁊ mot⁹ ei⁹ motib⁹
⁊ mutatiõib⁹ ho᷑. 3^m est vt nõ ponat̃ finis mot⁹ celi ali
quid ifinitũ: qꝛ vt dr̃ in 2° metaphy. q ponit ifinitũ in cã
finali: destruit finẽ ⁊ nãm boni. Pertingere. n. qđ infini-
tuꝫ est ipossibile est. nihil aũt mouet̃ ad id qđ ipoẽ ẽ ipꝫ
ɔseq̃: vt dr̃ in p̊ ce. ⁊ mũ. vñ non põt dici ꝙ finis mot⁹ celi
sit vt ɔseq̃t̃ in actu nisi ad qđ ẽ i po^a: sꝫ Đ Auic. dicere vi-
deat̃. Đ. n. ipoẽ est ɔseq̃: cũ ifinitũ sit: qꝛ dũ in vno vbi fit
in actu: erit in po^a ad aliud vbi in quo prius actu existebat.
Oꝫ ğ finẽ mot⁹ celi ponere aliqđ qđ celũ p motũ cõsequi
possit: qđ sit aliud a motu ⁊ eo nobili⁹. Hoc aũt dupl̃r pt
poni. vno mõ vt ponat̃ finis motus celi aliqđ in ipso ce-
lo qđ sit cũ motu existit. Et ſꝫ Đ a q̃busdã phĩs ponit̃ ꝙ Opio p^a
silitudo ad deũ in causando est finis motus celi: qđ qui-
dez fit ipso motu durante. Unde ſm hoc nõ conuenit ꝙ
motus celi deficiat: quia deficiente motu: finis ex motu
proueniens cessaret. Alio modo potest poni finis motus
celi aliquid extra celum. ad qđ peruenitur per motuꝫ ce
li: quo cessante illud põt remanere. Et hec est nostra posi Opio 2^a
tio. Ponimus. n. ꝙ motus celi est pp̃ter iplẽdũ numerũ ⁊ vã
electo᷑. Anima nãq̃ rationalis quolibꝫ corpore nobili-
or est ⁊ ipso celo. Unde nullũ est incõueniẽs si ponat̃ fi-
nis motus celi multiplicatio rationaliũ aĩaruꝫ. Nõ aũt
in ifinitũ: qꝛ Đ p motũ celi puenire nõ possꝫ: ⁊ sic moue-
ret̃ ad aliqđ qđ ɔseq̃ nõ põt. Vñ relinq̃t̃ ꝙ determinata
multitudo animaruꝫ rõnalium sit finis mot⁹ celi. Un-
de ea habita motus celi cessabit. licꝫ autem vtraq̃ posi
tionum predictaruꝫ possit rationabiliter sustineri: tñ se-
cunda que fidei est: videtur esse pbabilior propter tres
rõnes. ❡ Prio q̃dẽ qꝛ nihil differt dicere finẽ alicui⁹ eẽ
assilationẽ ad deũ ſꝫ aliqđ: ⁊ illđ ſꝫ qđ assilatio attẽdit̃
sicut supra dcm̃ ẽ: ꝙ finis re᷑ possit dici. vl̃ ipsa assilatio
diue bõitatis: vl̃ eẽ re᷑ ſꝫ ꝙ res deo assilant̃. Idẽ ğ ẽ di-
cu finis mot⁹ celi eẽ assilari deo i cãndo: ⁊ cãre. Cãre aũt
nõ põt eẽ finis: cũ sit opõ hñs opatũ ⁊ tẽdẽs in aliđ. hõ. n.
opõnib⁹ meliora st̃ opata: vt dr̃ i pñ° ethi. vñ hõ factiões
nõ pñt eẽ fines agẽtiũ: cũ nõ sint pfcões faciẽtiũ: sꝫ magl
fcõ᷑: vñ ⁊ ipsa fcã st̃ magl fines: vt pꝫ i. 9. meta. ⁊ i p̊ ethi.
Ipsa aũt opata nõ sũt fines: cũ sint viliora celo. vt supra
dictũ ẽ. vñ relinq̃t̃ nõ ɔueniẽter dici ꝙ finis mot⁹ celi sit
assilari ad deũ in cãndo. ❡ 2° vo qꝛ cũ celũ moueat̃ i ipso 2
exñte sola aptitudie ad motũ. pñ° vo actiuo exñte ex̃: vt
dcm̃ ẽ: mouet̃ ⁊ agit sic ĩstr̃m. hec ẽ. n. dispõ istrumẽti: vt
pꝫ in artificib⁹. Naꝫ in securi est sola aptitudo ad talem
motuꝫ. pncipiũ aũt motus in artifice est. Vñ ⁊ ſm phõs.
qđ mouet motũ: mouet vt instr̃m. In actione aũt que est
per instr̃m nõ põt eẽ finis aliqđ in ipso instr̃o: nisi p acci-
dens: inquãtũ instr̃m accipit̃ vt artificiatũ: ⁊ nõ vt istr̃ꝫ.
vñ nõ est pbabile ꝙ finis mot⁹ celi sit aliq̃ pfectio ipsi⁹:
sꝫ magis aliqđ ex̃ ipm. ❡ 3° qꝛ si silitudo ad deũ in cau-
sando ẽ finis mot⁹ celi: pcipue attẽdit̃ hec silitudo ſꝫ cã- 3
litatẽ eius qđ a deo imediate cãt̃. s. aĩe rõnalis: ad cuius
causalitatẽ ɔcurrit celũ p motũ suũ mãm disponẽdo. Et

ideo ꝓbabilius eſt ꝙ finis mot⁹ celi ſit numerus electo-
rū: ꝗ̄ꝫ aſſimulatio ad deum in cauſalitate gn̄ōnis ⁊ corru-
ptionis: ſm ꝙ ph̄i ponūt. Et iō cōcedim⁹ ꝙ mot⁹ celi cō-
pleto numero electoꝝ finietur.

Ad pm **Ad primum** ḡ dōm ꝙ loqtur de duratione ter-
re ſꝫ ꝙ eſt trāſmutatiōi ſubiecta.
Sic.n. in ea ſeminaꝛ ⁊ metiꝛ. Tali aūt ſtatu terre duran-
te mot⁹ celi nō ceſſabit. ❡ Ad 2m dōm ꝙ auctoritas illa
2m nō eſt itelligēda de iſrael carnali: ſed de iſrl̄ ſpūali. Non
tñ ſm ꝙ eſt in pr̄ia corā deo ɔtēplādo ipm ꝑ ſpēm: ſed ſꝫ
ꝙ eſt in via corā deo ꝑ fidē: vt ſic idē ſit qđ dr̄ hic: ⁊ qđ do-
min⁹ diſcipulis loquēs ait. Matth. vltimo. Ecce ego vo-
biſcū ſuꝫ vſqꝫ ad ɔſu. ſ. ❡ Ad tertiū dōm ꝙ hec ꝑpoſitio
3m ꝓpter denotat cauſam. vnde quandoqꝫ denotat cauſam
finalem que eſt poſterior in eſſe: quandoqꝫ autem mate-
rialē vel efficiētē que ſunt ꝑores. Cū aūt dr̄ in reb⁹ incor-
ruptibilib⁹: act⁹ ſunt ꝓpter agētia: ly propter. nō denotat
cām finalē: ſꝫ cām efficiētē: ex qua eſt nec̄itas ibi: ⁊ nō ex
fine. Motus ḡ celi ſi compareꝛ ad ipm mobile: nō hꝫ ex
eo neceſſitatē ſicut ex cā efficiēte: vt oſtēſuꝫ eſt. hꝫ autē
hāc neceſſitatem ex mouēte. Qđ qꝛ eſt volūtarie mouēs
ſm hoc neceſſitatē in motu iducit: ſm ꝙ determinatū ē
4m per ordineꝫ ſapiētie diuine: ⁊ nō ad moueri ſemꝑ. ❡ Ad
4m dōm ꝙ aſſimilari deo ſm h̄ ꝙ actu acqrit ſucceſſiue
diuerſos ſit⁹ ad q̄s pri⁹ erat in potētia: nō pōt eē finis mo-
tus celi: tū qꝛ hoc ifinitū eſt: vt ſupra oñſuꝫ eſt: tū qꝛ ſicut
ex vna parte per motū attēdiꝛ ad diuinā ſilitudinē: per
hoc ꝙ ſitus ꝗ erāt in potētia fiunt actu: ita ab alia parte
recediꝛ a diuina ſilitudie: per hoc ꝙ ſit⁹ qui erāt in actu
5m fiūt in potētia. ❡ Ad qntū dōm ꝙ lꝫ gn̄ābilia ⁊ corrupti-
bilia ſint viliora celo: tñ aīe rōnales ſunt corpore celi no-
biliores: que tñ a deo ꝑducunꝛ ad eē in mā diſpoſita per
6m motū celi. ❡ Ad ſextū dōm ꝙ ɔpletio nūeri electoꝝ ſꝫ
doctrinā fidei nō poniꝛ ſecūdari⁹ finis motus celi: ſꝫ ꝑn-
cipalis: lꝫ non vltim⁹: Qꝛ finis vltimus vniuſcuiuſqꝫ rei
eſt bonitas diuina: iquantū creature quoquo mō ad eaꝫ
7m pertingūt: vel ꝑ ſilitudinē: vl' ꝑ debitū famulatū. ❡ Ad
7m dōm ꝙ res nō dr̄ eē iperfecta quacūqꝫ potētia in ipſa
nō reducta ad actū: ſed ſolū qñ per reductionē in actum
res ſuū ɔſeqtur ɔplementū. Nō.n. hō qui eſt in potentia:
vt ſit in idia: impfectus erit ſi ibi nō fuerit. Sꝫ impfect⁹
dr̄ ſi ſciētia vel virtute careat qua nat⁹ eſt ꝑfici. Celū aūt
nō perficiꝛ per locū: ſicut corpora inferiora que in ꝓprio
vbi ɔſeruātur. Unde lꝫ potētia qua pōt eē in aliquo vbi:
nūqꝫ reducaꝛ ad actū: non tñ ſeqꝛ ꝙ ſit impfectū. Naꝫ ſi
ſm ſe cōſidereꝛ: nō maior eſt ſibi ꝑfectio ꝙ ſit in vno ſi-
tu ꝗ̄ꝫ in alio. Sꝫ idifferēter ſe hꝫ ad oia vbi: cū ad qđlibꝫ
moueaꝛ nālit er. Ipſa aūt idifferētia magis iducit ad ge-
tem ꝗ̄ꝫ ad ꝑpetuitatē motus: niſi ɔſidereꝛ volūtas mouē-
tis ⁊ itendētis finē. Sicut etiā qdā ph̄i aſſignauerūt cāꝫ
quietis terre in medio: ꝓpter indifferētiā eius reſpectu
8m cuiuſlibꝫ ꝑtis circūferētie celi. ❡ Ad 8m dicēduꝫ ꝙ licꝫ
cauſe motus celi oēs ſint ſempiterne: tñ mouens ex quo
neceſſitas eius depēdet: mouet ꝑ volūtatē: ⁊ nō ē nec̄iūm
9m ꝙ ſemꝑ moueat: ſed ſm ꝙ exigit rō finis. ❡ Ad 9m dōm
ꝙ alio modo celū eſt ſm ſuā nām capax ſempiternitatis
motus ⁊ ſui eſſe. Nā ſuū eē depēdet ex ꝑncipijs ſue nāe:
ex ꝗbus ɔſeqtur neceſſitas eſſendi: cū non ſit in eis poſſi-
bilitas ad nō eſſe: vt pri⁹ oſtēſuꝫ eſt. Suus aūt motus in
nā eius nō hꝫ niſi aptitudinē: neceſſitatē vero hꝫ ex mo-
uente. Unde etiā ſm cōm̄. in. ii°. metaphi. ⁊ in li. de ſuba
orbis: ſempiternitas eſſendi in celo eſt ex principijs ſue
nature: nō aūt ſempiternitas mot⁹: ſed ab extriſeco. Uñ
etiā ſꝫ eos qui dicūt motū nūqꝫ deficere: cauſa duratio-
nis mot⁹ celi: ⁊ ei⁹ ſempiternitas eſt volūtas diuia: ꝗ̄uis

eius imobilitas nō de neceſſitate cōcludere poſſit ſempi-
ternitatē motus celi: vt ipſi volūt. Nō enim eſt mobilis
volūtas ſi velit ꝙ diuerſa ſibi inuicē ſuccedāt: ſm ꝙ exi-
git finis quē imobiliter vult. Et ideo poti⁹ eſt inquirēda
ratio ſempiternitatis mot⁹ ex fine: ꝗ̄ꝫ ex imobilitate mo-
uentis. ❡ Ad 10m dōm ꝙ motus celi terminabiꝛ in iſtā- 10m
ti. In quo qdeꝫ neqꝫ erit motus neqꝫ ges: ſꝫ termin⁹ mo-
tus ⁊ ꝑncipiū quietis. Quies aūt ſequēs nō erit in tēpore
Nā ges nō mēſuraꝛ a tpe ꝑmo: ſꝫ ſcđario: vt dr̄ in 4° phy-
ſicoꝝ. vnde ſi ſit ges alicuius corporis que nulli motui
ſubijciaꝛ: nō mēſurabiꝛ tpe: ꝗ̄uis ſi in hoc fiat vis poſſit
dici ꝙ erit poſt motū in celo imobilitas q̄dā: ⁊ ſi nō ges.
❡ Ad 11m dicēdū ꝙ ſicut motus celi deficiet: ita ⁊ tēpus 11m
deficiet: vt per auctoritatē Apoc. inductā apparet. Ulti-
muꝫ aūt nūc toti⁹ tēporis erit qdē finis ꝑteriti: nō aūt ꝑn-
cipiū futuri. Qꝛ.n. nūc ſil' ſit ⁊ finis ꝑteriti ⁊ ꝑncipiuꝫ fu-
turi: hꝫ inquātū ſeqtur motū circularē ɔtinuū: cuius qđ-
libet ſignū idiuiſibile eſt ꝑncipiū ⁊ finis reſpectu diuer-
ſoꝝ. Uñ ſi mot⁹ ceſſet ſicut erit aliqđ vltimū idiuiſibile
in motu: ita ⁊ in tpe. ❡ Ad 12m dōm ꝙ mot⁹ celi: vt dictū 12m
eſt nō eſt nālis ꝑꝑ actiuā iclinationē formalis ꝑncipij in
corpore celeſti ad talē motū: ſicut eſt in elemētis. Unde
nō ſeqtur ſi celū geſcit: ꝙ ei⁹ ges ſit violēta. ❡ Ad 13m di- 13m
cendū ꝙ ſi mot⁹ celi nō eēt ꝓpter aliqd aliud: tunc opor-
teret attēdere ꝓportionē eius ad getē ſequētē: ſi nō ſem-
piternus poneretꝛ. Sꝫ qꝛ eſt ordinatus ad aliū finē: eius
ꝓportio attēdiꝛ in ordine ad fineꝫ: ⁊ nō in ordine ad ge-
tē ſequētē: vt itelligam⁹ ꝙ deus ex nihilo vniuerſas crea-
turas in eē ꝑducēs: ꝑmā vniuerſi ꝑfectionē que cōſiſtit
in partib⁹ eēntialib⁹ vniuerſi: ⁊ diuerſis ſpēbus deus per
ſe ipm inſtituit. Ad vltimam vero perfectioneꝫ que erit
ex ɔſūmatione ordinis beatoꝝ: ordinauit diuerſos mo-
tus ⁊ operationes creaturaꝝ. Quoſdam qdē nāles: ſicut
motū celi: ⁊ oꝑationes elemētoꝝ: per quas mā ꝑparatur
ad ſuſceptionē aīe rōnalis. Quoſdā v̄o volūtarios: ſicut
āgeloꝝ miniſteria: ꝗ mittūꝛ ꝑꝑ eos ꝗ hereditatē capiūt
ſalutis. Unde hac ɔſūmatōe habita ⁊ imutabiliter ꝑma-
nēte: que ad eā ordinabanꝛ in perpetuū ceſſabūt. ❡ Ad 14m
14m dicēdū ꝙ obiectio illa ꝓcedit de actu ſcđo ꝗ eſt ope-
ratio manēs in operāte: que eſt finis operātis: ⁊ ꝑ ɔſeq̄ns
excellētior ꝗ̄ꝫ forma operātis. Actus aūt ſecūdus qui eſt
actio tēdēs in aliqđ factū: nō eſt finis agētis: nec nobili-
or ꝗ̄ꝫ eius forma: niſi ipſa facta ſint nobiliora facientib⁹:
ſicut artificiata ſunt nobiliora artificialib⁹ inſtrumētis
⁊ eoꝝ fines. ❡ Ad 15m dōm ꝙ licet in circulari magnitu- 15m
dine non ſit ꝑncipium vel finis in actu: pōt tñ deſignari
ꝑncipiū vl' finis in ea ꝑ inclinationē vl' terminationē mo-
tus alicuius. ❡ Ad 16m dicēdum ꝙ in mundi principio 16m
natura inſtituebaꝛ. Et ideo in his que ad ꝑncipium ſpe-
ctant: non oportꝫ nature proprietateꝫ pretermittere. In
mundi autem fine nature operatio conſequitur finem a
deo ſibi inſtitutum. Unde oportet ibi recurrere ad volū-
tatem dei que talem finem inſtituit. ❡ Ad 17m dicēduꝫ 17m
ꝙ licꝫ celo quieſcēte ſemper ſit futurus ſol ex vna parte
terre: nō tamē ex alia parte terre erunt oio tenebre ⁊ ob-
ſcuritas: propter claritatem que a deo elemētis tradetur
Unde habetur Apoc. 20°. ꝙ ciuitas nō eget ſole neqꝫ lu-
na. Nam claritas dei illuminabit eam. Si tamē ſit am-
plior claritas ex illa parte terre que fuit ihabitata a ſan-
ctis: nullum inconueniēs ſequitur. ❡ Ad 18m dicendum 18m
ꝙ ꝗ̄uis celum equaliter ſe habeat ad quēlibꝫ ſituꝫ ſibi
poſſibileꝫ: nō tamē motus eſt propter acquiſitionē ſitus:
ſꝫ ꝓpter aliquid aliud. Unde in quocūqꝫ ſitu remaneat
ipleto eo ad qđ erat: nihil differt. ❡ Ad 19m dicēdum ꝙ 19m
motus tñ ſit actus mobilis: eſt tamē actus imperfect⁹.

Unde per hoc ꝙ motus aufertur: non potest concludi ꝙ
simpliciter perfectio auferatur: ⁊ precipue si per motum
mobili nihil acquiritur. Qḋ aūt phus dicit ꝙ acquirit p/
fectā bonitatē per motū: loquitur ſm primaꝝ dictaꝝ opi/
nionū de fine motus celi qui cōpetit ad sempiternitatem
20m motus. ¶ Ad 20m dōm. ꝙ pfectio spiritualis nature est:
vt possit esse causa alioꝝ sine suo motu: ꝙ celuꝫ nunꝙ ac/
quiret. Nec tamē propter hoc deteriorabitur: cum finis
21m suus nō sit in causando alia. vt dictū est. ¶ Ad 21m dōꝫ. ꝙ
motus celi non quiescet propter aliquod contrariuꝫ: sed
propter voluntatem mouentis tantum.

¶ Utꝝ possit sciri ab homine quando motus celi finiat̄.

p° SExto queritur vtrum possit sciri ab hoīe
quando motus celi finiatur. ¶ Et
videtur ꝙ sic. Quia scdm Aug. in fine de ciui/
ta. dei: sexta etas currit ab aduentu Christi vs/
qꝫ ad finē mūdi. Sed scitur quātū precedētes
etates durauerūt. ergo sciri pōt ꝗ̄tuꝫ ista etas durare de/
bet per cōparationem ad alias. Et ita potest sciri quando
2m motus celi finietur. ¶ P̄. finis vniuscuiusqꝫ rei respon/
det suo pn°. Sed pncipiū mundi scitum est per reuelatio
nem: ex qua Moyses dixit. In pncipio creauit deus celū
⁊ terram. g̊ ⁊ finis mundi sciri potest per reuelationeꝫ in
3m scripturis traditam. ¶ P̄. causa incertitudis mundi po/
nitur esse vt homo semper sit in sollicitudie de suo statu.
Sed ad hāc sollicitudinē habendā sufficit mortis icerti/
tudo. ergo non fuit necessariū incertū eē defectū mundi:
nisi forte ppter illos quoꝝ temporib⁹ finis mundi erit.
4m. ¶ P̄. dicitur aliquibus ppria mors esse reuelata: sicut pꝫ
de beato Martino. Dicit autem Aug. in epistola ad Oro
sium: ꝙ talis vnusquisqꝫ in iudicio cōparebit qualis fuit
in morte. Et sic eadem ratio est occultandi morti: ⁊ occul
tandi diem iudicij. ergo ⁊ dies iudicij qui ad omnes per/
tinet debuit in scriptura sacra que oēs instruit reuelatus
5m fuisse. ¶ P̄. signū ordinat̄ ad aliquid cognoscenduꝫ. In
euangelijs autem ponunt̄ aliqua signa aduentus domini
ꝗ erit in fine mundi: vt pꝫ Math. 24°. ⁊ Luc. 21°. ⁊ silr ab
aplis. vt pꝫ. i. ad Thy. 4°. ⁊ 2e ad Thy. 3°. et 2e ad Thes. 2°.
ergo videt̄ ꝙ possit sciri tempus aduent⁹ dn̄i ⁊ finis mū/
6m di. ¶ P̄. nullus iste reprehenditur vel punitur pro eo ꝙ
non est in sua potestate. Sed aliqui reprehendunt̄ in scri
ptura ⁊ puniunt̄ pro eo ꝙ tēpora nō cognoscūt. Un̄ dn̄s
Math. 16°. ad phariseos. Facieꝫ celi dyudicare nostis: si/
gnum aūt istud nō potestis scire. ⁊ Luc. 19°. Nō relinquēt
in te lapideꝫ super lapi. eo ꝙ nō cogno. tempus visi. tue. ⁊
Iere. 8°. Miluus in celo cognouit tp̄s suū. Turtur ⁊ hirū
do ⁊ ciconia custodierūt tp̄s aduentus sui. populus auteꝫ
meus nō cog. iudiciū dn̄i. ergo possibile est sciri diē iudi
7m cij vel tp̄s finis mūdi. ¶ P̄. in 2° aduentu Christus ma/
gis manifeste veniet ꝗ̄ in primo. Tunc. n. videbit eū oīs
populus: ⁊ qui euꝫ pupugerūt: vt habetur Apo. pmo. Sꝫ
primus aduentus prenunciat⁹ fuit in scriptura: futurus
etiaꝫ quātū ad determinatū tempus. vt patet Daniel. 9°.
ergo videtur ꝙ ⁊ secundus aduentus debuerit in scriptu
8m ris pnūciari quātuꝫ ad certū tēpus. ¶ P̄. homo dicit̄
minor mūdus: qꝛ in se maioris mundi silitudinem gerit.
Sꝫ finis vite humane pōt presciri determinate. ergo ⁊ fi
9m nis mundi potest presciri. ¶ Preterea. magnū ⁊ paruū:
diuturnū ⁊ breue: relatiue dicunt̄ de vno per cōparatio/
neꝫ ad aliud. Sed tp̄s illud qḋ ē ab aduentu christi vsqꝫ
ad fineꝫ mūdi: dicit̄ eē breue: vt pꝫ pma cor. 7°. Tempus
breue est: ⁊ eiusdē. 10°. Nos sumus in quos fines seculorū
deuenerūt. Et prima Io. Nouissima hora est. ergo hoc di
citur per cōparationē ad tempus precedēs. ergo saltē h
vr̄ sciri posse ꝙ multo breuius est tp̄s ab aduentu christi
vsqꝫ ad fineꝫ mūdi ꝗ̄ a pn° mūdi vsqꝫ ad xp̄ꝫ. ¶ P̄. Aug. 10m
dicit in lib°. de ciui. dei. ꝙ ignis ille qui exuret faciē terre
in fine mūdi: erit ex conflagratione oīum ignium mūda/
norum. Sed pōt sciri a considerantibus motuꝫ celi: vsqꝫ
ad quātum tēpus ipsa corpora celestia que sunt nata ge/
nerare calorem in istis inferiorib⁹: erūt in situ efficacissi/
mo ad hoc implendum: vt sic per concursum actionis ce/
lestium corpoꝝ ⁊ inferiorum ignium: vlis illa ꝯflagratio
fiat. ergo pōt sciri quādo erit finis mundi.

Sed cōtra est qḋ dicit̄ Math. 24°. De die illa ⁊ 3 p.
hora nēo scit: neqꝫ angeli celoꝝ. ¶ P̄. 2°.
si aliquid deberet aliquibus hominibus reuelari: preci/
pue reuelatum fuisset querentibus apostolis: qui docto/
res totius mūdi instituebantur. Eis aūt de finali aduen/
tu dn̄i querentibus responsum est. Act. pmo. Non est ve/
struꝫ nosce tempora vel momēta: que pater posuit in sua
potestate. ergo multo minus est alijs reuelatū. ¶ P̄. cre/ 3°.
dere veritati ⁊ reuelationi accepte in scriptura nō phibe
mur. Sed apostolus 2e ad thes. 2°. prohibet credere quo/
cūqꝫ modo annūciantib⁹ quasi istet dies domini. ergo il/
li qui nitunt̄ tempus diei domini denūciare: sunt tanꝗ̄
seductores cauendi. Naꝫ ⁊ ibidem subditur. Nemo nos
seducat vllo modo. ¶ Preterea. Aug. dicit in epistola ad 4°.
Esichiuꝫ. Quero vtrū sic saltem possit diffiniri tempus
aduentus: vt eum aduenturum esse dicamus intra istos:
verbi gratia: vel centum annos: vel quodlibet seu maio/
ris numeri: seu minoris ānorum. hoc auteꝫ omnino igno/
rantes sumus. ergo non pōt sciri quocūqꝫ numero anno/
rum dato: vel decē milliū: vel. 20. millium: vel duoꝝ vel
triū: vtꝝ infra illud tp̄s finis mūdi futurus sit.

Respondeo. Dōm ꝙ tempus determinatum fi/ R.s
nis mundi oīno nescitur: nisi a solo
deo: ⁊ ab homine Christo. Cuius ratio est: qꝛ duplex ē mo
dus quo possumus prescire futura. s. per cognitionem na
turalem: ⁊ per reuelationem. Naturali quidē cognitiōe
aliqua futura pnoscim⁹ per causas quas presentes vide/
mus: ex quibus futuros expectamus effectus: vel per cer
titudinem scientie: si sint cause quas de necessitate sequi
tur effect⁹: vel per coniecturaꝫ. si sint cause ad quas sequi/
tur effect⁹. vt in pluribus: sicut astrologus pscit eclipsim
futuram: ⁊ medicus mortē futuram. hoc auteꝫ modo nō
potest precognosci tempus determinate finis mundi: qꝛ
causa motus celi ⁊ cessationis eius: non est alia ꝗ̄ diuina
voluntas: vt prius ostensuꝫ est: quam quidē cām nālr co/
gnoscere non possumus. Alia vero quoꝝ causa est motus
celi: vel quecūqꝫ alia causa sensibilis: possunt naturali co/
gnitione precognosci: sicut particularis dstructio alicui⁹
partis terre: que prius fuit habitabilis: ⁊ postea fit ihabi/
tabilis. Per reuelationem vero licet sciri possit: si deus
vellet reuelare: non tn̄ congruū esset ꝙ reuelaretur nisi
homini Christo. Et hoc ppter tres rōnes. ¶ Primo qdē:
quia finis mundi non erit nisi cōpleto numero electoꝝ:
c⁹ cōpletio est quasi ꝗdā executio totius diuine predesti/
nationis. vnde non cōpetit reuelationē fieri de fine mun
di: nisi ei cui fit reuelatio de tota pdestinatione diuina. s.
homini Christo. Per quē tota diuina predestinatio hu/
mani generis quodam modo adimpletur. Unde dr̄ Io.
5°. Pater diligit filiuꝫ ⁊ omnia demonstrat ei que ipse fa
cit. ¶ Secūdo qꝛ per h ꝙ ignorat̄ ꝗ̄diu iste status mū/
di durare debeat: vtrū ad modicū vel ad magnuꝫ tēpus:
habētur res huius mundi quasi stat transiture. Unde di/
citur primo ad Cor. 7°. Qui vtuntur hoc mūdo sint tāꝗ̄
non vtantur. Preterit. n. figura huius mundi. ¶ Tertio
vt homines semper sint parati ad dei iudicium expectan/
dum: dum omnino determinatuꝫ tempus nescitur. Un/

de dicitur Math. 24°. Uigilate q2 nescitis qua hora do/
minus vester venturus sit. Et iō vt dicit Aug. in epistola
ad Esichium. Ille qui dicit se ignorasse quando dominus
sit vēturus: verū ad breue tēpus vel ad magnū: euāgelice
sentētie ꝯcordat. Inter duos aūt qui scire dicūt: periculo/
sius errat qui dicit in proximo christū ventuꝝ: vel finem
mūdi istare: quia hec potest esse occasio: vt omnino despe
raretur esse futuꝝ: si tūc nō erit quādo futuꝝ esse ꝑdicit.
Ad pᵐ Ad primum ergo dicendū. ꝙ sicut dicit Aug. in
li. 83. questionū. Ultima etas mun/
di cōparatur vltime etati hominis: que determinato nu/
mero annoꝝ nō diffinitur: sicut alie etates diffiniūtur: sȝ
quādoq; tantū durat q̄tuȝ omnes alie: vel etiā amplius:
vnde ⁊ ista etas vltima mūdi: nō potest determinato an/
2ᵐ noꝝ vel generationū numero diffiniri. ¶ Ad 2ᵐ dōm. ꝙ
reuelatio principij mūdi: vtilis erat ad manifestādū deū
esse omniū causam. Sed scire tēpus determinatum finis
mūdi: ad nihil esset vtile: sed magis nociuum. Et ideo nō
3ᵐ est simile. ¶ Ad 3ᵐ dicendū. ꝙ homo naturaliter nō solū
de seipso sollicitatur: sed etiā de statu cōmunitatis cuius
est pars: sicut vel domus vel ciuitatis: aut est toti⁹ orbis.
Et ideo vtrūq; fuit necessariū ad hominis cautelā occul/
4ᵐ tari: ⁊ finē ꝓprie vite: ⁊ finē totius mūdi. ¶ Ad 4ᵐ dōm.
ꝙ reuelatio finis vite proprie est quedā particularis re/
uelatio. Reuelatio vero finis totius mūdi: depēdet ex re
uelatione totius diuine predestinationis. Et ideo non est
5ᵐ simile. ¶ Ad 5ᵐ dōm. ꝙ illa signa posita sunt ad manife/
standū ꝙ quādoq; mūdus finietur: nō aūt ad manifestā/
dum determinatū tēpus quādo finietur. Ponūtur enim
īter illa signa aliqua que q̄si a mūdi exordio fuerūt: sicut
ꝙ surget gens ꝯtra gentem: ⁊ ꝙ terremotus erit per loca.
Sed instāte mūdi fine hec abūdātius euenięt. Que autē
sit ista mēsura hoꝝ signoꝝ: que circa finē mundi erit: ma
6ᵐ nifestū nobis esse nō potest. ¶ Ad 6ᵐ dicendū. ꝙ illa re/
prehēsio domini pertinet ad eos qui determinatū tēpus
primi aduētus nō cognouerūt: nō aūt ad eos qui ignorāt
7ᵐ tēpus determinatū secūdi aduētus. ¶ Ad 7ᵐ dicēdū. ꝙ
primus aduētus christi nobis viā ad merēdum parabat
per fidē: ⁊ alias virtutes. Et ideo ex parte nostra require/
batur primi aduētus notitia: vt credēdo in eum qui vene
rat: per eius gratiā mereri possemus. In secūdo aūt aduē
tu premia reddētur pro meritis. Et sic ex parte nostra nō
requiretur quid agamus aut quid cognoscamus: sȝ quid
recipiamus. vnde nō oportet precognoscere determinate
tēpus illius aduētus. Dicitur aūt ille aduētus manifest⁹: ⁊
nō q2 manifeste precognoscatur: sed q2 manifestū erit cū
8ᵐ fuerit presens. ¶ Ad 8ᵐ dicēdum. ꝙ corporalis hominis
vita ex aliquib⁹ prioribus ⁊ corporalibus causis depen/
det: ex quibus circa finē eius aliquid pronosticari potest.
Non aūt ita est de toto mundo. Et iō quātū ad hoc nō est
simile: licet in aliquibus homo qui dicitur minor mun/
9ᵐ dus: similitudinē maioris mundi obtineat. ¶ Ad 9ᵐ dōȝ
ꝙ v̄ba illa que videnť in scripturis ad breuitatē tpis per/
tinere: vel etiam ad finis propinquitatem: nō taȝ sunt ad
quātitatem tpis referenda: q̄ȝ ad status mūdi dispōnem.
Non enim legi euāgelice ali⁹ status succedit: que ad per/
fectū adduxit: sicut ipsa successit legi veteri: ⁊ lex vet⁹ le/
10ᵐ gi nāe. ¶ Ad 10ᵐ dōm: ꝙ illa cōflagratio igniū mūdano/
rum: non crediť eē futura ex aliq̄ naturali cā: vt sic p cōsi
derationem celestis motus: eius tp̄s possit presciri. Sed
ꝓueniet ex īperio diuine voluntatis.

¶ Utꝝ cessante motu celi el̄a remaneāt.

S Eptimo queritur vtrum cessante mo/
tu celi elementa remaneant.
pᵐ ¶ Et videtur ꝙ non. Diciť .n. 2ᵃ Pe. 3°. ꝙ in
fine mundi elementa calore soluentur. Quod aūt dissol/
uitur non manet. ergo elementa non manebunt. ¶ Sed
diceretur ꝙ manebunt s̄m substantiā: sed non manebūt
sȝ q̄litates actiuas ⁊ passiuas. ¶ Sȝ ꝯ. manēte cā manet 2ᵐ
effectus. Sed principia essentialia sunt causa proprio/
rum accidentium. Cum ergo qualitates actiue ⁊ passiue
sint ꝓpria elementoruȝ accidentia: videtur ꝙ principijs
eēntialibus manentibus sine quibus substantia eē nō po
test: ⁊ qualitates actiue maneant. ¶ P̄. accidens insepa/ 3ᵐ
bile nunq̄ȝ actu a subiecto separať. Sed calidum est acci
dens inseparabile ignis. ergo non potest ignis remanere
quin in eo calor remaneat: ⁊ eadē ratione de alijs elemē/
tis. ¶ Sed diceretť ꝙ diuina virtute hoc fiet: ꝙ elemen
ta sine qualitatibus actiuis ⁊ passiuis remanebūt: licet ħ
per naturaȝ esse non possit. ¶ Sed contra. Sicut in mū/ 4ᵐ
di principio fuit nature institutio: ita in mundi fine erit
nature consūmatio. Sed in pn° mundi: vt Aug. dicit 2°.
super geñ. ad lit. non sufficit dicere qd deus possit facere:
sed qd habeat rerum natura. ergo ⁊ hoc etiam in fine mū
di attendendū est. ¶ P̄. qualitates actiue ⁊ passiue sunt 5ᵐ
in omnibus elemētis. Dicit aūt glo. Bede super auctori/
tate Petri superius īducta: ꝙ ignis ille q erit in fine mū
di duo elemēta ex toto assumet: duo aūt alia in melioreȝ
spēm cōmutabit. Non ergo potest intelligi elementoruȝ
solutio quātū ad qualitates actiuas ⁊ passiuas: q2 sic non
tantum duo dicerentur assumenda. ¶ Sed diceretť ꝙ ī
duobus elemētis. s. igne ⁊ aqua ꝑcipue vigent qualitates
actiue. s. calidum ⁊ frigidum: ⁊ ideo hec duo pre alijs assu
menda dicuntur. ¶ Sed cōtra. in fine mundi elementa 6ᵐ
meliorabunť. Sed s̄m Aug. 12°. super geñ. ad lit. Agēs ho
norabilius est patiente. ergo magis deberent remanere
elementa in quibus vigent qualitates actiue q̄ȝ in qui/
bus vigent qualitates passiue. ¶ Preterea. Augustinus 7ᵐ
dicit ꝙ ad patiendū humor ⁊ humus: ad faciendū aer et
ignis. aptitudinē prebent. ergo si propter virtutē actiuaȝ
aliqua elementa assumenda dicunť: videť ꝙ hoc non de
beat itelligi de igne ⁊ aq̄: sed magis de igne ⁊ aere. ¶ P̄. 8ᵐ
sic nāles q̄litates eloꝝ sūt calidū ⁊ frigidū: hūidū ⁊ sic/
cum: ita graue ⁊ leue. Si ergo qualitates ille nō remanēt
in el̄is: nec grauitas ⁊ leuitas remanebit in eis. Per hām
aūt grauitatis ⁊ leuitatis el̄a loca sua naturalia sortiunť.
Si ergo qualitates eloꝝ nō remanent post finem mūdi:
non remanebit in eis situs distictus: vt terra sit deorsuȝ:
⁊ ignis sursum. ¶ P̄. el̄a facta sunt ꝓpter hominē in bea 9ᵐ
titudinē tendentem. Sed habito fine cessant ea que ad
finem sunt. ergo homine totalr̄ iam in beatitudine collo/
cato: qđ erit in fine mūdi: elementa cessabunt. ¶ P̄. ma/ 10ᵐ
teria est ꝓpter formam quā per generationem acquirit.
Elementa aūt cōparanť ad omnia alia corpora mixta si/
cut mā. ergo cū generatio mixtoꝝ post fineȝ mūdi cesset:
vř ꝙ elementa non remaneant. ¶ Preterea. Luc. 21°. su/ 11ᵐ
per illud. Celū ⁊ terra transibunt. dicit glo. Deposita po/
ri forma. Cum ergo esse sit a forma: videtur ꝙ elementa
in fine mundi esse desinant. ¶ Preterea. s̄m p̄hm in 10°. 12ᵐ
meta. Corruptibile ⁊ incorruptibile non sunt vni⁹ gene/
ris: ⁊ eadem ratione mutabile ⁊ immutabile. Si ergo ali
quid de mutabilitate in imutabilitatem mutetur: videť
ꝙ in genere sue nature nō remaneat. Elemēta aūt muta
būtur de mutabilitate in imutabilitatē: vt patet per glo.
q̄ sup illud Math. 5°. Donec trāseat celū ⁊ terra ⁊c. dicit.
Donec trāseat a mutabilitate ad imutabilitatē. q̄ ista nā
elemētoꝝ nō remanebit. ¶ P̄. hec dispositio quā mō ha 13ᵐ
bent elemēta est naturalis. Si ergo ista remota aliā acci/
pient: illa erit eis inaturalis. Sed qđ est inaturale ⁊ vio/
lentum: non potest esse perpetuū: vt patet per p̄hm in lib.

celi ⁊ mũdi. ergo illa dispositio non posset in perpetuum
remanere in elementis: sed iteruȝ ad hanc dispositionem
reuertẽtur: qḋ videtur esse īconueniens. ergo ipsa elemẽ-
ta secundũ substantiam cessabũt: non aũt eoꝝ dispositio:
14ᵐ substãtia manẽte. ¶ P̃. illud solũ potest esse īcorruptibi-
le ⁊ īgenerabile: qḋ totaȝ materiã suam sub forma habet:
ad quã est ī potẽtia: sicut patet de corporibus celestibus:
hoc aũt elemẽtis nõ competit. Quia materia que est sub
forma vniꝰ elemẽti: est in potẽtia ad formã alterius. ergo
elementa nõ possunt esse īcorruptibilia: ⁊ ita non possunt
15ᵘ ī perpetuũ manere. ¶ P̃. illud qḋ nõ habet virtutẽ vt sit
semper: non potest in perpetuũ manere. Sed elemẽta cũ
sint corruptibilia nõ habẽt virtutem vt sint semper. ergo
nõ possunt in ꝑpetuũ manere: motu celi cessante. ¶ Sed
diceret̃ ꝙ elemẽta sũt īcorruptibilia ſ₃ totũ: licet sint cor-
16ᵘ ruptibilia ſm partẽ. ¶ Sed ↄtra. hoc cõpetit elementis
per motũ celi: inq̃tuȝ vna pars elemẽti corrũpitur: ⁊ alia
generatur. Sic enim ipsius elemẽti totalitas ↄseruatur.
Motu ergo celi cessante: nõ poterit assignari causa īcor-
17ᵘ ruptionis in toto elemẽto. ¶ P̃. phus dicit in. 8. physi. ꝙ
motus celi est vt vita quedã: natura existẽtibus omnibꝰ.
Et Raby Moy. dicit ꝙ motus celi in vniuerso est sicut
motus cordis in animali: a quo depẽdet vita totius ani-
malis. Cessante aũt motu cordis: omnes partes animalis
dissoluũtur. ergo cessante motu celi: oẽs partes vniuersi
18ᵐ peribũt: ⁊ ita elemẽta non remanebũt. ¶ P̃. esse cuiusli-
bet est a sua forma. Sed motus celi est causa formaꝝ in
istis īferioribus: qḋ patet ex hoc ꝙ nihil in īferioribꝰ agit
ad speciẽ: nisi ex virtute motus celi: vt phi dicũt. ergo ces-
sante motu celi elemẽta esse desinẽt formis eoꝝ destru-
19ᵐ ctis. ¶ P̃. apud presentiã solis elemẽta superiora vincũt
semper īferiora: sicut accidit in estate propter caloris for-
tificationem: sed apud solis absentiam eᵭ. Motu aũt ce-
li cessante sol semper ex vna parte p̃ns erit: ⁊ ex alia parte
absens. ergo ex vna parte totaliter destruentur elementa
frigida: ⁊ ex alia elementa calida. Et sic elementa nõ re-
manebunt motu celi cessante.

3ᵖ. Sed contra est qḋ ad Ro. 8ᵒ. super illud. Vani-
tati creatura. ⁊c. dicit glo. Ambro.
Omnia elta sua cũ labore explent officia. vnde quiescent
nobis assumptis. Quiescere. n. nõ est nisi existentis. g̃ elta
2ᵒ. in fine mundi remanebunt. ¶ P̃. elemẽta facta sunt ad
diuinam bonitatem manifestandam. Sed tunc maxime
oportebit diuinam bonitatem manifestari: quando res
vltimam consumationem accipient. ergo in fine mundi
elementa remanebunt.

Rᵒ. Respondeo. Dõm ꝙ apud oẽs cõmuniter dicit̃
ꝙ elementa quodãmodo manebũt
⁊ quodãmodo trãsibũt: sed in modo manendi ⁊ transeun-
Op. pᵃ di est diuersa opinio. Quidam enim dixerunt ꝙ omnia
elementa manebunt quãtum ad materiam: sed quedam
nobiliorem formam accipient. s. aqua ⁊ ignis: que accipi-
ent formã celi: vt sic tria elementa possint dici celũ: aer. s.
qui ex sua nã h₃ vt celuȝ q̃ꝗ in scripturis dicatur: ⁊ aq̃
⁊ ignis: que formam celi assument. Ut sic intelligatur ve-
rificari qḋ dr̃ Apoc. 21. Uidi celum nouuȝ ⁊ terraȝ nouã:
sub celi nomie tribus comprehensis. s. igne: aere: ⁊ aqua.
reprobᵒ Sed ista positio est impossibilis. Elementa enim nõ sunt
in potentia ad formã celi: eo ꝙ forma celi contrariuȝ nõ
habeat: ⁊ sub forma celi sit tota materia: que est in poten-
tia ad ipsam. Sic enim celũ esset gnãbile ⁊ corruptibile:
qḋ phs ostendit esse falsum in primo celi ⁊ mũdi. Ratio
etiam qua hoc asserit̃ friuola est: q̃ in scriptura: sicut Ba-
silius in exameron dicit: per extrema media itelliguntur
vt p₃ Gen. p̃mo cũ dicitur. In principio creauit deus celũ
⁊ terrã. Nam per creatiõeȝ celi ⁊ terre: etiam elementa
media intelliguntur. Quãq₃ ẽt sub certo nomine omia in-
feriora comprehendunt̃: vt p₃ in ps. Laudate dñm de
terra: ⁊ postea subditur. Ignis grãdo. Unde nihil ꝓhibȝ
dicere: ꝙ per innouationẽ celi ⁊ terre scriptura inouatio-
nem etiam medioꝝ elementoꝝ intellexit: vel ꝙ sub no-
mine terre omnia elementa cõprehẽdat. Et iḋ alij dicũt Opio 2ᵃ
ꝙ omnia elementa manebunt secũdũ subam. non solum
quãtum ad mãȝ: sed etiã quãtum ad formas subales. Si-
cut enim ſm opinionẽ Auic. remanent forme substantia-
les elemẽtoꝝ in mixto: qualitatibꝰ actiuis ⁊ passiuis nõ
remanẽtibus in suis excellentijs: sed ad mediũ redactis:
ita possibile erit ꝙ in vltimo statu mũdi absq₃ predictis
qualitatibus remaneant elementa. Cui videtur consona-
re qḋ Augustinus dicit. 20ᵒ. de ciuita. dei. In illa ↄflagra-
tione mundana elementoꝝ corruptibiliuȝ qualitates q̃
corporibꝰ nr̃is cõgruebant: ardendo penitus interibunt:
atq₃ ipsa suba eas qualitates habebit: que corporibꝰ imor-
talibus mirabili mutatione conuenient. Sed hoc non vi-
detur rõnabiliter dictum. Primo quidem: q̃ cum quali-
tates actiue ⁊ passiue sint per se elementoꝝ accñtia: opor-
tet ꝙ a p̃ncipijs ẽẽntialibus causentur. Unde nõ potest
esse ꝙ p̃ncipijs ẽẽntialibus manentibus in eľis p̃dictis
qualitates deficiant nisi per violentiam: qḋ non põt esse
diuturnũ. Et ideo nec opinio Auic. videtur eẽ ꝓbabilis
ꝙ forme elementoꝝ actu maneant in mixto: sed solũ vir-
tute: vt phs dic̃. Quia oporteret ꝙ diuersoꝝ eloꝝ forme:
in diuersis ptibꝰ mãe cõseruarent̃: qḋ non esset nisi eẽnt
etiam situ distincte. Et sic non esset vera cõmixtio: sed so-
lum ſm sensum: ⁊ tñ in mixto impediunt̃ q̃litates vnius
eľi per qualitates alterius. Qḋ non põt dici in mũdi con-
sumatione: vbi omnino cessabit violentia. Scḋo autẽ: q̃
cum q̃litates actiue ⁊ passiue sint de itegritate nãe eloꝝ:
sequeret̃ ꝙ elementa īperfecta remanerẽt. Uñ auctori-
tas Augu. īducta non loquitur de qualitatibus actiuis ⁊
passiuis: sed de dispositionibꝰ eoꝝ que generant̃ ⁊ corrũ-
punt̃ ⁊ alterantur. ¶ Et iḋ vr̃ dõm: ꝙ elemẽta in sua sub- Op. 3ᵃ
stantia remanebunt: ⁊ etiam in suis qualitatibus nãlibꝰ: ⁊ vera
sed mutue generationes ⁊ corruptiões ⁊ alteratiões ces-
sabunt. per hᵭ. n. eľa ordinant̃ ad cõpletionẽ numeri ele-
ctorũ: sicut ⁊ celum per motuȝ suũ. Sed substantie eloꝝ
manebunt: sicut ⁊ substantia celi. Cuȝ. n. vniuersuȝ ī per-
petuũ remaneat: vt supra ostensum est: op₃ ꝙ ea que sunt
de perfectione vniuersi p̃mo ⁊ per se: remaneãt. Hoc aũt
competit eľis: cuȝ sint essentiales ptes vniuersi ipsius: vt
phs ꝓbat in 2ᵒ. ce. ⁊ mun. Si. n. est corpꝰ circulare: op₃ eẽ
centrũ ipsius qḋ est terra. Posita aũt terra que est simpli-
citer grauis: vtpote in medio ↄstituta: oportet ponere cõ-
trariũ eius. s. ignẽ: qui sit simpliciter leuis: quia si vnũ cõ-
trarioꝝ est in natura: ⁊ reliquũ. Suppositis aũt extremis
necesse est poni ⁊ media. Unde oportet ponere aerem et
aquã: que sunt ad ignẽ quidẽ leuia: ad terram aũt grauia:
quoꝝ vnũ est propinquius igni: aliud propinquius terre.
Unde ex ipso situ vniuersi patet: ꝙ elementa sunt essen-
tiales partes vniuersi. Qḋ patet esse manifestum ordine
causarum ⁊ effectuũ considerato. Nam sicut celum ẽ vni-
uersale actiuũ eoꝝ que generantur: ita elementa sunt co-
rũdem vniuersalis mã. Uñ ad ꝑfectionẽ vniuersi requi-
ritur ꝙ elementa ſm suã subaȝ maneant. Et ad hoc etiaȝ
habent ex sui nã aptitudinẽ. Corruptio aũt aliter accidit
in corporibꝰ mixtis ⁊ elemẽtis. In corporibus. n. mixtis
inest corruptionis actiuũ p̃nᵐ: propter hoc ꝙ sunt ex con-
trarijs composita. In elementis võ que ↄtrarium exterius
habent: ipsa autem non sunt ex cõtrarijs composita: non
inest p̃nᵐ corruptionis actiuũ: sed passiuũ tñ: inquãtum

haber materiã cui iest aptitudo ad aliã formã qua priuã-
tur. Et ab hoc principio: generatio z corruptio in elemen-
tis: sunt motus vel mutatiões naturales: z nõ propter pn-
cipiũ actiuũ: vt dicit Cõmẽ. in. 2. phy. Sicut ergo qz cor-
pus celeste pncipiũ sui motus actiuuz habet extra: potest
esse q eius motus cesset ipso manẽte: absqz violẽtia: vt su
pra dictũ est: ita potest esse vt corruptio elemẽtoz cesset:
coz substãtijs manẽtibus exteriori corruptiuo cessante:
qđ opz reducere in motũ celi: sicut in primũ generationis
z corruptionis principium.

Ad pm **Ad primum** ergo dõm. q illa elemẽtoz solutio
nõ est referẽda ad destructionem
substãtie elemẽtoz: sed ad elementoz purgationẽ: q̃ erit
per ignẽ qui faciẽ iudicii precedet. post illã aũt purgatio-
nẽ remanebũt elemẽta fm substãtiã z naturales qualita
2m 3m tes: vt dictũ est. ¶ Unñ 2m z 3m 9cedimus. ¶ Ad 4m dõz.
4m q in mũdi pncipio istituta est natura corpoz: fm q ordi
natur ad generationẽ z corruptionẽ: per quã numer9 ele-
ctoz cõpletur. In mũdi aũt 9sumatione remanebit suba
elemẽtoz: fm q est ad perfectionẽ vniuersi. vnde nõ opz
oĩa iesse elemẽtis in illo finali statu: que oportuit habere
5m in mũdi pncipio. ¶ Ad 5m dõm. q glo. Bede nõ est itelli-
gẽda q hoc modo duo elemẽta fm subaz destruãtur: sed
fm statũ mutationis que pcipue in duobus elemẽtis ap-
paret. s. in aere z aqua: de quibus quidã predictã glo. itel-
ligũt: q̃uis fm alios itelligatur de igne: z aqua: in quibus
6m vigẽt qualitates actiue. ¶ Ad 6m dõz. q actio magis de-
pẽdet ab agẽte q̃ a patiẽte: ex hoc ipso q agẽs est hono-
rabilius patiente. vñ destructio mutatiõis in elementis
z mutue actionis: conuenientius exprimitur per subtra-
7m ctionem actiuoz: q̃ per subtractionẽ passiuoz. ¶ Ad 7m
dõm: q si consideref actio z passio in elementis fm pn9
substantialia: sic vez est qđ Augu. dicit: q ad patiendum
humor z hum9 aptitudinẽ prebẽt: ad agendũ ignis z aer:
qz ignis z aer habent plus de forma que est actionis pnm:
de mã vero terra z aqua que est pnm patiendi. Si vo cõsi
deretur fm q̃litates actiuas z passiuas: que sunt imedia-
ta principia actiõis z passionis: sic ignis z aq̃ sunt magis
8m actiua: aer z terra magis passiua. ¶ 8m cõcedim9. ¶ Ad
9m 9m dõm: q elã q̃tum ad sui mutationez facta sunt pter
hominem in beatitudinem tendentem: sed quãtum ad
suaz subaz: sunt facta z pter perfectionẽ vniuersi: z pro-
10m pter subaz ipsius homis: que ex elis cõstituif. ¶ Ad 10m
dõm q in mundi cõsumatiõe nõ cessabũt omnia mixta:
qz corpora humana remanebunt. Unñ decẽs est si partes
coz remanent in corpore hominis: qui est minor mũdus
11m q ipsa tota remaneant in mundo maiori. ¶ Ad 11m dõz:
q forma quã elã deponẽt: ẽ ipsa mutabilitas: non forma
12m que sit pn9 essendi. ¶ Ad 12m dõm: q mutabilis disposi
tio tollef ab elis: qz mutatio in eis non erit: non q nãm
13m mutabilem amittant. ¶ Ad 13m dõm: q dispositio istoz
eloz fm quaz generanf z corrũpunf z mutantur: est eis
naturalis motu celi manente: nõ aũt postq̃ mot9 celi ces
14m sauerit. ¶ Ad 14m dõm: q rõ illa pbat q in elis est pnm
corruptionis materiale: non aũt actiuũ. Unñ nõ sequitur
15m mutatio: motu celi subtracto: q est pnm mutatiõis. ¶ Ad
15m dõm: q elm sicut non habet virtutẽ vt sit semp: pro-
pter hoc q põt ab exteriori corrũpi: ita non hz virtutem
16m vt quãdoqz deficiat: nisi materialez: vt dictum est. ¶ Ad
16m dõm: q elementa sunt incorruptibilia fm totum: par
tibus generatis z corruptis q̃diu motus celi durat. Sed
motu celi cessante erit in eis alia incorruptionis cã: qz. s.
nõ pñt corrũpi nisi ab extrinseco. Corruptiuũ aũt extrin-
17m secuz: deficiente motu celi cessabit. ¶ Ad 17m dõz: q mo
tus celi est vt vita quedaz oĩbus rebus nãlib9: fm statuz
mutationis: qui in cõsumatione mundi tollef. ¶ Ad 18m 18m
dõm: q lz eductio formaz de po9 in actuz dependeat ex
motu celi: tñ coz conseruatio depẽdet a pncipijs altiori-
bus: vt dictũ est. ¶ Ad 19m dõm: q sol est causa calidita- 19m
tis per motũ: vt phs dicit. vñ cessante motu: tollif corru-
ptionis cã in elis: que ẽ p superexcedentiam caloris.

¶ Utrũ cessante motu celi remaneat actio z passio i elis.

Octauo queritur vtrum cessante motu
celi remaneat actio et passio in
elis. ¶ Et vr q sic. Potentie. n. nãles sunt de- pm
terminate ad vnũ. Unñ virtus ignis cũ sit nãlis
potentia se hz tãtũ ad calefaciẽdũ: nõ aũt ad
nõ calefaciendũ. Sed in illa mundi cõsumatiõe rema-
nebit virtus ignis z alioz elementoz: vt prius dictũ est.
ergo impoẽ est quin ignis z alia elemẽta agant. ¶ P. sic 2m
dicit phs in primo de generatione: ad hoc q fiat mutua
actio z passio requirif q agens z patiens sint silia fm ma
teriam: z dissimilia fm formã. hoc aũt erit in elis cessan-
te motu celi: qz coz substantie manebũt: pncipijs ẽntia-
libus nõ mutatis. ergo erit actio z passio i elis motu celi
cessante. ¶ Preterea. cã actionis z passionis in elis ẽ ex 3m
hoc q in mã eli sp est appetitus ad aliam formã: lz mã
per vnam formam sit perfecta. Sed iste appetitus i mã
remanebit etiam motu celi cessante. Non. n. vna forma
eli poterit totã potentiaz mãe implere. ergo in illa mũdi
cõsumatõe remanebit actio z passio in elementis. ¶ P. 4m
illud qđ est de perfectione elementi: non aufertur ei. hoc
aũt est de pfectiõe vniuscuiusqz entis q agat sibi simile.
Diffusio. n. ipsius esse deriuaf a primo bono in omnia en-
tia. ergo videf q ela in illa cõsumatione agent sibi simi-
le: z sic erit in eis actio z passio. ¶ Preterea. sicut ppriuz 5m
est ignis esse calidũ: ita etiam pprium eius est calefacere.
Sicut. n. calor oriuaf a pncipijs ẽntialibus ignis: ita
calefactio deriuaf a calore. Si ergo in illa rerũ cõsuma-
tiõe ignis z eius calor remanebit: vr q etiã calefactio re-
manebit. ¶ P. oĩa corpora nãlia se tãgentia aliquo mo- 6m
do se alterãt: vt pz in pmo de generatione. Sed elementa
in illo statu mũdi se tangent. ergo se inuicẽ alterabunt: z
ita erit ibi actio z passio. ¶ P in illa mũdi cõsumatione 7m
erit lux lune: sicut lux solis: z lux solis septẽpliciter. Sz mõ
sol z luna sua luce illuminãt corpora iferiora. g̃ multo for
tius tũc illuminabũt. Et ita remanebit aliqua actio z pas
sio in istis inferioribus. Nam mediũ illuminatum illu-
minabit vltimũ. ¶ P. sci videbunt visu corporeo res hũ 8m
mũdi. Sz visio nõ põt eẽ sine actõe z passiõe: qz visus pa-
titur a visibili. g̃ erit actio z passio ẽt motu celi cessante.

Sed cõtra. Remota cã remouef effect9. Sz mo- 3a p
tus celi est cã actiõis z passiõis in istis
inferiorib9 fm doctrinã phi. g̃ remoto motu celi remoue
bif actio z passio in istis iferiorib9. ¶ P. actio z passio in 2a
rebus corporalib9 sine motu eẽ nõ põt. Remoto aũt pri
mo motu qui est motus celi: vt pbaf in 8o. phy. opz poste
riores motus cessare. Remoto g̃ motu celi nõ erit actio
z passio in istis inferioribus.

Respondeo. Dõm q sicut habef in li. de causis Rñío
qz cã p9 retrahit actionẽ suã a cau-
sato: opz ẽt q cã 2a retrahat actionẽ suã ab eodẽ: eo q cã
2a habet hoc ipsuz qđ agit: p actionẽ cãe pme: in cui9 vir-
tute agit. Cum aũt oẽ agens agat fm q est: in actu: opz hz
hoc accipere ordinẽ cã p agentiũ: fm q est ordo coruz in
actualitate. Corpora aũt iferiora min9 habẽt de actuali-
tate: q̃ corpora celestia. Naz in corporibus iferiorib9 nõ
est tota potẽtialitas cõpleta per actũ: eo q mã substans
vni forme remanet in potentia ad formã aliã. Qđ non ẽ
in corporibus celestibus. Nã mã corporis celestis: nõ est

in potentia ad aliam formā. Unde sua potentialitas tota
est terminata per formā quā habent. Substantie vo se/
parate sunt perfectiores in actualitate: ꝙ̄ etiā corpora ce
lestia. Quia non sunt cōposite ex materia ⁊ forma: sꝫ sunt
forme quedā subsistentes: que tñ deficiunt ab actualita/
te dei qui est suū esse: qđ de alijs substantijs separatis non
contingit. Sicut et videm⁹ ꝙ elta et se superant inuicem
fm gradum actualitatis: eo ꝙ aqua habet plus de spē ꝙ̄
terra: aer ꝙ̄ aqua: ⁊ ignis ꝙ̄ aer: ita etiam est in corporib⁹
celestibus: ⁊ in substantijs separatis. Elemēta ergo agūt
in virtute corpoꝝ celestiū: ⁊ corpora celestia agunt in vir
tute substantiarū separataꝝ. Unde cessante actione sub/
stantie separate: opꝫ ꝙ cesset actio corpis celestis: ⁊ ea ces
sante: opꝫ ꝙ cesset actio corporis elaris. Sꝫ sciēdū ꝙ cor/
pus hꝫ duplicē actionem. Unā qdeꝫ fm ꝓprietatē corpo
ris: vt. s. agat per motum. hoc. n. ꝓpriū est corporis: vt mo
tum moueat ⁊ agat. Aliam aūt actionem habet fm ꝙ at
tingit ad ordineꝫ subaꝝ sepataꝝ: ⁊ participat aliquid de
modo ipsaꝝ: sicut nature iferiores consueuerūt aliquid
participare de ꝓprietate nāe supioris. Ut apparet in qui
busdam aialibus q̄ ꝑticipant aliquā silitudineꝫ pruden/
tie: que ꝓpria est hominum. hec aūt est actio corporis: q̄
nō est ad transmutationē materie: sed ad quādā diffusio/
nem similitudinis forme in medio fm silitudinē spūalis
intentionis: que recipit̄ de re in sensu vel intellectu. Et h̄
modo sol illuminat aerē: ⁊ color spēm suā multiplicat in
medio. vtercꝫ aūt modus actiōis in istis inferiorib⁹ cau/
satur ex corporib⁹ celestib⁹. Nam ⁊ ignis suo calore trans
mutat māꝫ ex virtute corporis celestis: ⁊ corpora visibi/
lia multiplicant suas spēs in medio virtute luminis: cui⁹
fons est in celesti corpore. ¶ Unde si actio vtriusꝫ corpo/
ris celestis cessaret: nulla actio in istis inferiorib⁹ remane
ret. Sed cessante motu celi: cessabit pma actio: sed nō se/
cunda. Et iō cessante motu celi erit quidem actio in istis
inferioribus illuminationis: ⁊ imutationis medij a sensi
bilibus: non auteꝫ erit actio per quā trāsmutat̄ materia:
quā sequitur generatio ⁊ corruptio.

Ad p^m Ad primū ergo dicendū ꝙ virtus ignis semꝑ est
determinata ad calefaciendum: ꝑsup
positis tñ causis ꝑorib⁹ q̄ ad actioneꝫ ignis requiruntur.
2^m ¶ Ad 2^m dōm: ꝙ similitudo fm māꝫ: ⁊ cōtrarietas for/
me: non sufficit in istis inferiorib⁹ ad passionē ⁊ actioneꝫ:
nisi motu celi presupposito: in cuius virtute agūt oēs ife/
3^m riores actiue potētie. ¶ Ad 3^m dōm: ꝙ mā nō sufficit ad
actionē: nisi pn^m actiuū ponat̄. Unde appetitus māe nō
sufficienter ꝓbat actionē in elemētis: motu celi subtra/
4^m cto a quo ē pmū pn^m actionis. ¶ Ad 4^m dōꝫ: ꝙ inferiora
nūq̄ attingunt ad gradū ꝑfectionis superioꝝ. hoc aūt ē
de ratione ꝑfectionis supremi agentis: ꝙ sua perfectio si
bi sufficiat ad agendū omni alio agente remoto. Unde h̄
5^m inferioribus agentibus attribui non pōt. ¶ Ad 5^m dōm:
ꝙ ignis est ꝓpriuꝫ calefacere: supposito ꝙ habeat aliquā
actionē. Sed eius actio dependet ab alio: vt dictum est.
6^m 7^m ⁊ ¶ Et silr ad 6^m dōm: ꝙ tact⁹ non sufficit in elīs ad agen
8^m dum: nisi motu celi supposito. ¶ Alia duo cōcedim⁹. Nā
ꝓcedit̄ de actionib⁹ quibus mā non trāsmutat̄: sed spēs
quodāmodo multiplicat̄ ꝑ modū intentionis spūalis.

¶ Utrum plante ⁊ animalia bruta. ⁊ corpora mineralia
remaneant post finem mundi.

Nono queritur vtruꝫ plante: ⁊ aialia bru
ta. ⁊ corpora mineralia remaneant
p^m post finem mūdi. ¶ Et vr̄ ꝙ sic. Habetur. n.
eccli. 4. Didici ꝙ omnia opa dei perseuerēt
in eternū. Sed corpora mineralia plāte ⁊ bru
ta sunt opera dei. ḡ in eternū manebūt. ¶ Sed diceret̄.
ꝙ hoc itelligitur de istis operibus dei que aliquo modo
hn̄t ordinē ad icorruptionē: sicut elta que sunt icorruptibi
lia fm totum: sꝫ fm ꝑtes corrūpant̄. ¶ Sed ꝯtra. Sicut 2^m
sunt incorruptibilia fm totum: sꝫ fm partē corrumpant̄:
ita ꝑdicte res sunt incorruptibiles fm spēm: sꝫ fm indi/
uidua corrumpantur. ergo videt̄ ꝙ predicte etiam res in
eternum remaneant. ¶ P̄ impoīe est: ꝙ intentio nature 3^m
frustretur: cū nature itentio sit ex hoc ꝙ nā a deo in finē
dirigitur. Sed natura intendit per gnātionē ⁊ corruptio
nem ꝑpetuitatem spēi seruare. ergo nisi predicta fm spēꝫ
ꝯseruentur: frustrabitur nāe intentio: qđ est impossibile:
vt dictum est. ¶ P̄. decor vniuersi pertinebit ad gl̄iam 4^m
btōꝝ. vñ dicit̄ a sanctis ꝙ in maiorē beatoꝝ gl̄iaꝫ elemē
ta mundi in statum meliorem reformabuntur. Sꝫ plan/
te: mineralia: ⁊ bruta aialia: ꝑtinent ad decorem vniuer/
si. ergo non subtrahent̄ in illa vltima cōsumatiōe beato/
rum. ¶ P̄. Ro. i. dr̄. ꝙ inuisibilia dei per ea que facta sūt 5^m
intellecta cōspiciunt̄: inter que etiā facta: plante ⁊ aialia
numerari possunt. Sed in illo statu perfecte beatitudis
necessarium est homini inuisibilia dei cognoscere. ḡ ide/
cens erit ꝙ ꝑdicta dei opa de medio subtrahent̄. ¶ P̄. 6^m
Apo. vltimo dicit̄. Ex vtraqꝫ ꝑte fluminis lignū afferes.
fruct⁹ duodecim. ḡ cū ibi loquat̄ de vltima cōsumatione
beatitudis sctōꝝ: videt̄ ꝙ in illo statu plante remaneāt.
¶ P̄. ab eē diuino oībus entibus inest desideriū perpe/ 7^m
tuitatis: inquātū assimilant̄ pmo enti: qđ est perpetuum.
Qđ aūt inest rebus ex similitudine diuini esse non aufer
tur ab eis in vltima cōsumatione. ergo remanebūt plā/
te ⁊ aialia perpetua saltem fm spēm. ¶ P̄. in vltimo sta/ 8^m
tu cōsumationis reꝝ: nō auferet̄ a rebus id qđ ad reruꝫ
ꝑfectionē ꝑtinet. Sed opus ornatus ē cōsumatio quedā
creationis. Cū ergo aialia ad opus ornat⁹ ꝑtineāt: videt̄
ꝙ nō desinant esse in illo mūdi vltimo statu. ¶ P̄. sicut 9^m
elīa seruierūt hoī in statu vie: ita ⁊ aialia ⁊ plante. Sꝫ elīa
remunerabunt̄. ḡ ⁊ aialia ⁊ plante. Et sic nō videt̄ ꝙ ces/
sent. ¶ P̄. quāto aliqđ magis ꝑticipat de ꝓprietate pmi 10^m
perpetui: qđ est deus: tanto magis videt̄ eē ꝑpetuū. Sed
aialia ⁊ plante plus ꝑticipant de ꝓprietatibus dei ꝙ̄ elīa.
Quia elemēta sunt tm̄ existētia: plante aūt etiaꝫ viuunt:
aialia vero etiā sup hec cognoscūt. ḡ magis debēt in per/
petuum remanere aialia ⁊ plante ꝙ̄ elīa. ¶ P̄. effect⁹ di/ 11^m
uine sapientie est: vt Diony. dicit. 7. cap. de diui. no. ꝙ su/
pmū iferioris nāe cōiungat̄ ifimo nāe superioris: hoc aūt
non erit si animalia ⁊ plante desinant esse: qꝛ elemēta in
nullo attingunt ad perfectionē humanā: ad quā attingūt
quodāmō qdā animalia. Ad aialia vo appropinquant plā/
te: ad plantas vo corpora mineralia: que imediate post
elemēta sequūtur. ḡ in illo mundi fine cū nō debeat illđ
āmoueri qđ pertinet ad ostēsionē diuine sapiētie: videt̄
ꝙ animalia ⁊ plāte cessare nō debeāt. ¶ P̄. si in creatio/ 12^m
ne mundi aialia ⁊ plāte nō fuissent ꝓducte: nō fuisset mū
dus perfectus. Sed maior erit ꝑfectio mundi vltima ꝙ̄
prima. ergo videt̄ ꝙ oīno aialia ⁊ plāte remaneāt. ¶ P̄. 13^m
quedā corpora mineralia: ⁊ quedā aialia bruta in penaꝫ
dānatoꝝ deputant̄: sic i ps. dicit̄. Ignis sulfur ⁊ spūs pro/
cellaꝝ: ps calicis eoꝝ. Et Isa. vltio. Uermis eoꝝ nō mo
rit̄. ⁊ ignis nō extinguet̄. pene aūt dānatoꝝ erūt ꝑpetue.
ḡ videt̄ ꝙ aialia ⁊ corpora minerabilia in eternū rema/
neant. ¶ P̄. in ipsis elīs sunt rōnes seminales corporum 14^m
mixtoꝝ: ⁊ aialium ⁊ plantaꝝ: vt Aug. dicit in 3. de tri. he
aūt rōnes frustra essent nisi ꝑdicta ex eis orirētur. Cuꝫ ḡ
in illa mūdi cōsumatione elemēta remaneant: ⁊ per ꝯñs
rōnes seminales in eis: nec aliqđ in operibus dei sit fru/
stra: videt̄ ꝙ aialia ⁊ plāte i illa mūdi nouitate remane/
ant. ¶ P̄. vltima mundi purgatio: erit ꝑ actioneꝫ ignis. 15^m

Sed quedam mineralia sunt ita fortis compositionis ꝙ
nec ab igne cōsumunī: sicꝫ pꝫ de auro. ꝗ videī ꝙ ad minꝰ
16ᵒ illa post illū ignē remaneant. ¶ P. vle est semꝑ. Sꝫ vle
nō est nisi in singularibꝰ. ergo vr ꝙ cuiuslibet vlis singu
laria semꝑ erūt. ergo ⁊ bruta aialia ⁊ plante ⁊ corpora mi
neralia semper erunt.

3. p Sed contra est qđ Orige. dicit. Non est opinan
dum venire ad finē illuꝫ aialia vel
2. pecora: vel bestias terre: sed nec ligna nec lapides. ¶ P.
aialia ⁊ plante. ad vitā aialem hōis ordinanī. Unñ dicit
Gen. 9. Quasi olera virentia dedi vobis oēꝫ carnē. Sed
vita aialis hōis cessabit. ergo ⁊ aialia ⁊ plāte cessabūt.

Rñō Respondeo. Dōm ꝙ in illa mundi innouatione
nullū corpꝰ mixtuꝫ remanebit pre
ter corpus hūanū. Ad huius aūt rōnē sumēdam ꝓceden
dum est ordine quē docet phs 2. phys. vt. s. prius cōside
retur cā finalis: ⁊ postmodū pncipia mālia: ⁊ formalia: ⁊
cāe mouentes. Finis aūt mineraliū corpoꝝ ⁊ plantarū ⁊
aialium duplex pōt cōsiderari. Primus quideꝫ cōpletio
vniuersi: ad quā oēs ꝑtes vniuersi ordinanī: sicut in finē.
Ad quē quidē finem res predicte non ordinanī sicut per
se: ⁊ essentialiter de perfectione vniuersi existentes: cum
nihil in eis existat qđ non inueniatur in pncipalibꝰ par
tibus mūdi que sunt corpora celestia: ⁊ elementa: sicut in
in pncipijs actiuis ⁊ materialibꝰ. Unde res predicte sunt
quidam ꝑticulares effectus causaꝝ vlium: que sunt essen
tiales partes vniuersi. Et ideo de perfectiōe sunt vniuer
si fm hoc tātū ꝙ a suis causis ꝓgrediunī: qđ quidē fit ꝑ
motum. Unde pertinent ad perfectionē vniuersi sub mo
tu existētis. nō aūt ad ꝑfectionē vniuersi simplr. Et ideo
cessante mutabilitate vniuersi: opꝫ ꝙ predicta cessent.
Alius āt finis est homo. Quia vt phs in sua politica dicit:
ea que sunt īperfecta in nā: ordinanī ad perfecta: sicut ad
finem. Unde sicut ibidē dicit: cū aialia habeant vitā im
perfectam respectu vite humane que simplr ꝑfecta est: ⁊
plante respectu aialiū: plante sunt ꝓpter aialia: prepara
te eis ī cibū a natura: aialia vō ꝓpter hominē: necessaria
ei ad cibum: ⁊ ad alia auxilia. Ista aūt necessitas est vita
aialis hōis durante. Que quidē in illa reꝝ inouatiōe tol
letur: qꝛ corpus resurget non aiale: sed spūale: vt dicitur
pma ad cor. 15. Et ideo tunc etiam animalia ⁊ plante ces
sabunt. Et ad hoc idē hꝫ aptitudinem predictaꝝ reꝝ mā
⁊ forma. Cum. n. sint ex contrarijs cōposita: habent in se
ipsis pncipiū actiuū corruptionis. Unde si a corruptiōe
ꝓhiberenī ab exteriori pncipio tñ: hoc esset quodāmō
violētū ⁊ nō ꝯueniēs ꝑpetuitati. Quia q̄ sunt violenta: nō
pñt esse semꝑ: vt pꝫ per phꝫ in li. celi ⁊ mundi. Interiꝰ aūt
pnᵐ non hñt qđ possit a corruptione ꝓhibere: qꝛ eoꝝ for
me sunt per nāꝫ corruptibiles: vtpote nec per se subsisten
tes: sed eē habentes a mā dependens. Unde non pñt in
ꝑpetuū remanere eadē numero: nec eadē spē: generatiōe
⁊ corruptione cessante. ¶ Hoc aūt idē inuenit ex cōside
ratione cause mouentis. Esse. n. plantaꝝ ⁊ aialium: viue
re quoddā est: qđ in rebus corporalibus sine motu nō exi
stit. vñ aialia deficiunt cessante motu cordis: ⁊ plante ces
sante nutrimento. In his aūt rebus non est aliqđ motus
pnᵐ non dependens a primo mobili: qꝛ ipse anime aialiū
⁊ plantaꝝ totalr subijciunī impressionibus celestiuꝫ cor
poꝝ. Unde motu celi cessante: non poterit in eis motus
remanere nec vita. Et sic pꝫ ꝙ in illa mūdi innouatione
res predicte non poterunt remanere.

Ad pᵐ Ad primum ergo dōm: ꝙ oia opa dei in eternū
ꝑseuerant: vel fꝫ se: vel in suis cau
sis. Sic. n. ⁊ aialia ⁊ plante remanebūt manentibꝰ celesti
2ᵐ bus corporibus ⁊ elis. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ ꝑpetuitas que ē
fm spēm: ⁊ non fm numeꝝ est per generationē: q̄ cessan
te motu celi non erit. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ intentio nature ē 3ᵐ
ad ꝑpetuitatē in spē cōseruandā durāte motu celi: ꝑ quē
hꝫ ꝑpetuitas cōseruari pōt. ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ pdicte res 4ᵐ
faciūt ad decorē vniuersi fm statū mutabilitatis in mū
do: ⁊ animalis vite in homine: ⁊ non aliter. Ut dictū est.
¶ Ad 5ᵐ dōm: ꝙ in illa beatitudine sancti non īdigebūt 5ᵐ
inuisibilia dei per creaturas conspicere: sicut in hoc sta
tu: pro quo loquī Apls. Sꝫ tunc inuisibilia dei per seipsa
videbunt. ¶ Ad 6ᵐ dōm: ꝙ lignū vite accipitur ibi me 6ᵐ
taphorice: pro Christo vel pro sapientia: de qua ꝓuer. 3.
Lignum vite est his qui apprehenderint eam. ¶ Ad 7ᵐ 7ᵐ
dōm: ꝙ desideriū perpetuitatis est in rebus creatis ex as
similatione ad deū. vnicuiqꝫ tñ fm suū modū. ¶ Ad 8ᵐ 8ᵐ
dōm: ꝙ opus creationis per ornatū aialiū ⁊ plantarū con
sumatur quātū ad pmā mundi cōsumationē: que attendi
tur fm statū mutabilitatis mūdi: in ordine ad cōplendū
numerū electoꝝ: non aūt ad cōsumationē mūdi simplr:
vt dictū est. ¶ Ad 9ᵐ dōm: ꝙ elemēta nō dicunī remune 9ᵐ
rari fm se: qꝛ nec fm se aliquid meruerūt. Sed dicunī re
munerari inquātū hōies in eis remunerabunī: put. s. eo
rum claritas in gloriam electorū cedet. Animalibus aūt
⁊ plantis homines non indigebunt: sicut elementis: que
erunt quasi locus glie ipsoꝝ: ⁊ iō nō est simile. ¶ Ad 10ᵐ 10ᵐ
dōm: ꝙ licet q̄tū ad vitam ⁊ cognitionē plante ⁊ aialia
sint deo similiora q̄ ela: tñ quātū ad simplicitatē que fa
cit ad incorruptionē: sunt elementa deo similiora. ¶ Ad 11ᵐ
11ᵐ dōm: ꝙ in ipso homine cōtinuatio q̄daꝫ nāꝝ appare
bit: inquātū in eo cōgregaī ⁊ nā corporis mixti: ⁊ nā vege
tabiliū ⁊ aialium. ¶ Ad 12ᵐ dōm: ꝙ alia fuit ꝑfectio mū 12ᵐ
di creati: ⁊ mūdi cōsumati: vt supra dictū est. Et iō nō oꝫ
vt sit de secūda perfectione: qđ fuit de prima. ¶ Ad 13ᵐ 13ᵐ
dōm: ꝙ vermis ille qui ad penā impioꝝ deputaī: non ē
intelligendū corporalr: sed spūaliter: vt per vermē remors
sus cōscientie itelligaī: vt Augu. in. 20. de. ci. dei dicit. Et
fm eūdē modū possunt exponi si qua similia inueniunī.
¶ Ad 14ᵐ dōm: ꝙ rōnes seminales que sunt in elemen 14ᵐ
tis: ad effectū ꝓducendū non sufficiunt: nisi motu celi co
adiuuante. Et iō motu celi cessante non sequiī ꝙ oporte
at aialia vel plantas esse. Nec tñ sequiī ꝙ rōnes semiales
sint frustra: qꝛ sunt de ꝑfectione ipsoꝝ eloꝝ. ¶ Ad 15ᵐ di 15ᵐ
cendū: ꝙ licet aliqua sint que ad horā ab igne nō cōsumā
tur: nihil tñ est: qđ finalr ab igne non cōsumatur: si diu in
igne remaneat: vt Gal. dicit. ⁊ tñ ille ignis cōflagratiōis
mūdi erit multo violētior q̄ iste ignis quo vtimur. Nec
iteꝝ ex sola ignis actione corpora mixta in illo igne de
struentur: sed etiam ex cessatione motus celi. ¶ Ad 16ᵐ 16ᵐ
dōm: ꝙ vniuersale tripliciter cōsiderari pōt: ⁊ fm quēli
bet modū cōsiderationis aliquo mō verū est ꝙ vniuersa
le est semper. Potest. n. vno modo cōsiderari nā vniuer
salis: fm ꝙ abstrahit a quolibet esse. Et sic verū est ꝙ vni
uersale est semꝑ magis per remotionē cause determinan
tis ad aliquod tempus: q̄ per potentiā cause ꝑpetuitatis.
De rōne enim nāe vniuersalis nō est ꝙ sit magis hoc tē
pore q̄ illo. per quē etiā moduꝫ mā pma dicī esse vna.
Alio mō potest cōsiderari fm esse qđ hꝫ in singularibꝰ. ⁊
sic veꝝ est ꝙ est semper: qꝛ est qñcūqꝫ est suū singulare:
sicut etiam dicī esse vbiqꝫ. qꝛ est vbicūqꝫ est suū singula
re: cū tñ multa loca sint vbi sua singularia non sunt. Unñ
nec ibi ē vniuersale. 3º mō pōt cōsiderari fꝫ eē qđ hꝫ in
itellectu. Et sic ēt veꝝ ē ꝙ vle ē sp: pcipue ī itellcū diuino.

¶ Utrum corpora humana moueant motu
celi cessante.

Decimo querit vtrū corpora humana re
maneāt motu celi cessāte. ¶ Et pᵐ

videtur ꝙ non. Quia dicitur prima ad Cor. 15. Caro ⁊ ſan
guis regnū dei non poſſidebūt. Sed corpus hominis eſt
ex carne ⁊ ſanguine. ergo in illo reꝝ fine humana corpo
2ᵐ ra non remanebūt. ℂ P. omnis mixtio elemētoꝝ ex mo
tu celi cauſatur: cum ad mixtionē alteratio requiraṫ. Sꝫ
corpus humanū eſt corp⁹ mixtū ex elementis. ergo motu
3ᵐ celi ceſſante remanere nō poteſt. ℂ P. neceſſitas que eſt
ex materia: eſt neceſſitas abſoluta: vt patet in. 2. phy. Sꝫ
in corpore cōpoſito ex ꝯtrarijs: ē neceſſitas ad corruptio
nē ex ipſa materia. ergo īpoſſibile eſt quin talia corpora
corrūpātur. Et ita īpoſſibile eſt ꝙ remaneāt poſt ſtatum
generationis ⁊ corruptionis. Corpora autē humana ſunt
huiuſmodi. ergo īpoſſibile eſt ꝙ in illo reꝝ fine remane
4ᵐ ant. ℂ P. homo cū brutis ꝯuenit in hoc ꝙ habet corpus
ſenſibile. Sed corpora ſenſibilia brutoꝝ non remanebūt
5ᵐ in illo mundi fine. ergo nec corpora humana. ℂ P. finis
hominis eſt ꝑfecta aſſimilatio ad deū. Sed deo qui īcor
poreus eſt: magis aſſimilaṫ aīa a corpore abſoluta: ꝙ̄ cor
pori vnita. ergo in illo ſtatu finalis beatitudinis: anime
6ᵐ abſqꝫ corporib⁹ erunt. ℂ P. ad perfectā hoīs beatitudi
nē requiriṫ perfecta oꝑatio intellectus: qui eſt ṗncipali⁹
in homine. Sed operatio anime intellectiue ē ꝑfectior
a corpore abſolute: ꝙ̄ corpori vnite: q2 vt dicitur in li. de
cauſis. Omnis virtus vnita plus eſt infinita ꝙ̄ multipli
cata. Forme aūt ſeparate in ſe vnite ſunt: māe vo cōiun
cte: quodāmō ad plura diffunduntur. ergo in illa ꝑfecta
7ᵐ beatitudine anime non erūt corpori vnite. ℂ P. elemen
ta que ſunt ī mixto appetūt naturali appetitu ꝓpria vbi.
Appetitus aūt naturalis nō pōt eſſe vanus. Uñ qđ ē con
tra nām nō pōt eſſe perpetuū. Nō pōt ergo eſſe quin ele
menta in corpore mixto exiſtia: quādoqꝫ ad ſua loca ten
dant: ⁊ ſic corpus mixtū corrūpatur. ꝑ poſt corruptionis
ſtatuꝫ nō remanebunt humana corpora que ſunt mixta.
8ᵐ ℂ P. omnis motus naturalis cuiuſcūqꝫ corporis a mo
tu celi dependet. Sed motus cordis ſine quo non pōt eē
humani corporis vita: ē mot⁹ naturalis. ergo ceſſante mo
tu celi remaneri nō poterit: ⁊ per ꝯñs nec humani corpo
9ᵐ ris vita. ℂ P. mēbra humani corporis ꝓ maiori pte ſūt
ordinata ad vſus competentes animalis vite: ſicut pꝫ de
venis: ⁊ ſtomacho: ⁊ hꝫ que ordinanṫ ad nutrimētū. Ani
malis aūt vita in homine non remanebit in illa beatitu
dine. ergo nec mēbra corporis. Alias. n. fruſtra eſſent. Et
ſic nec corpus humanū remanebit.

3ṗ. **Sed contra** ē qđ dr̃ ṗme ad cor. 15. Oꝫ corrupti
bile hoc induere incorruptionē. Hꝫ
aūt corruptibile corpus eſt. ergo corpus remanebit īcor
2ᵐ ruptione indutū. ℂ P. phil. 3º. dicitur. Reformabit cor
pus humilitatis noſtre config. corpori cla. ſue. Sed xp̄s
corpus qđ ſemel in reſurrectione reſūpſit: nūꝙ̄ depoſuit:
nec deponet. Ro. 6º. Chriſtus reſurgens ex mortuis iam
non moritur. ergo: ⁊ ſancti ī perpetuū viuent cuꝫ corpori
bus cum quibus reſurgent. Et ſic humana corpora poſt
finem mundi manebunt.

R. Opinio **Reſpōdeo.** Dōm ꝙ ſicut Aug. dicit 22º. de ci. dei.
Porphirius ponebat ad perfectā bti
tudinē humane aīe omne corpus fugiendū eſſe. Et ſic ſꝫ
eū aīa in perfecta beatitudine exiſs: corpori vnita eſſe nō
pōt. Quā opi. tāgit Orige. in ſuo periarchō dicens: quoſ
daꝫ opinatos fuiſſe ſanctos corpora in reſurrectione reſū
pta: qñqꝫ depoſituros: vt ſic ad dei ſilitudinem in ꝑfecta
reprob⁹ beatitudine viuant. Sed hec poſitio pter hoc ꝙ eſt fidei
cōtraria: vt ex auctoritatibus inductis ⁊ plibus alijs pa
tere pōt: etiā a rōne diſcordat. Non. n. ꝑfectio beatitudis
eſſe poterit: vbi deeſt nāe ꝑfectio. Cuꝫ aūt aīe ⁊ corporis
naturalis ſit vnio: ⁊ ſubſtantialis non accidentalis: non
pōt eſſe ꝙ nā aīe ſit ꝑfecta niſi ſit corpori cōiuncta. Et iō
aīa ſeparata a corpore: nō pōt vltimā ꝑfectionē beatitu
dinis obtinere. ꝓpter qđ etiā dicit Aug⁹. in fine ſup gen.
ad lit. ꝙ aīe ſcōꝝ añ reſurrectionē: non ita ꝑfecte fruun
tur diuina viſione ſicut poſtea. Unde in vltia ꝑfcōe bea
titudinis oportebit corpora humana eſſe animab⁹ vnita
Poſitio autem premiſſa ꝓcedit ſm opinionē illoꝝ qui
dicunt aīam accñtalr vniri corpori: ſicut nautā naui: aut
hominē indumēto. Unde ⁊ Plato dixit ꝙ homo eſt aīa
corpore induta: vt Greg. niſcenus narrat. Sed hoc ſtare
nō pōt: q2 ſic hō nō eēt ens ꝑ ſe: ſed ꝑ accñs. Nec eēt ī gñe
ſube: ſꝫ in gñe accñtis: ſicut hoc qđ dico veſtituꝫ ⁊ calcia
tum. pꝫ etiam ꝙ rōnes ſupra īducte de corporib⁹ mixtis:
non habent locum in homine. Naꝫ homo ordinatur ad
perfectionem vniuerſi: vt eſſentialis pars ipſius: cum in
homine ſit aliquid qđ nō cōtineṫ vtute: nec in elīs: nec in
celeſtib⁹ corporib⁹. ſ. aīa rationalis. Corpus ēt hominis
ordinaṫ ad hoīeꝫ: non ſm aīalem vitā tm̄. ſed ad ꝑfectio
nem nature ipſius. Et quāuis corpus hominis ſit ex con
trarijs cōpoſitū: inerit tamen principiū īcorruptibile: qđ
poterit preſeruare a corruptione abſqꝫ violentia: cum ſit
intrinſecū. Et hoc poterit eſſe ſufficiēs principiū motus
motu celi ceſſante: cum a motu celi non dependeat.

Ad primū ergo dōm ꝙ per carnē ⁊ ſanguineꝫ: in Ad ṗᵐ
telligitur corruptio carnis ⁊ ſanguis
Unde in eadē auctoritate ſubdiṫ: neqꝫ corruptio incorru
ptelam poſſidebit. ℂ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ mot⁹ eſt cā mixtio 2ᵐ
nis ſm fieri: ſed conſeruatio eius eſt per formā ſubaleꝫ: ⁊
vlterius per principia celo altiora: vt in ſupiorib⁹ qōnib⁹
pꝫ. ℂ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ aīa rōnalis ex ꝑfecta vnione ad deū 3ᵐ
oīno ſuper māam victoriaꝫ habebit. Et ſic lꝫ materia ſibi
relicta corruptibilis ſit: tñ ex virtute aīe incorruptioneꝫ
ſortietur. ℂ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ ſenſibilitas in hoīe eſt a ṗn. 4ᵐ
īcorruptibili. ſ. ab aīa rōnali. In brutis aūt eſt a ṗncipio
corruptibili. Et ideo corp⁹ ſenſibile hominis ī perpetuū
pōt remāere: non aūt corpus ſenſibile bruti. ℂ Ad 5ᵐ di 5ᵐ
cendum: ꝙ aīa corpori vnita plus aſſimilaṫ deo ꝙ̄ a cor
pore ſepata: q2 perfecti⁹ habet ſuaꝫ nāꝫ. Intm̄. n. vnūqđ
qꝫ deo ſimile eſt: inꝙ̄tum perfectuꝫ eſt: licet nō ſit vnius
modi ꝑfectio dei ⁊ perfectio creature. ℂ Ad 6ᵐ dōm: ꝙ 6ᵐ
anima corpori vnita: non multiplicatur per modū forma
rum materialiū que ſunt diuiſibiles diuiſione ſubiecti.
Sed in ſe remanet ſimplex ⁊ vna. Uñ eius oꝑatio non
impedietur ex corporis vnione: quādo corpus oīno erit
ſubiectum anime. Nūc aūt impeditur ex corporis vnio
ne: ꝓpter hoc ꝙ aīa nō perfecte dñatur in corpus. ℂ Ad 7ᵐ
7ᵐ dōm: ꝙ appetitus naturalis elementoꝝ tendendi in
propria loca: per dominiū anime in corpus retinebiṫ ne
diſſolutio eloꝝ fiat: q2 elementa perfectius eſſe habebūt
in corpore hominis: ꝙ̄ in ſuis locis haberent. ℂ Ad 8ᵐ 8ᵐ
dicendū: ꝙ motus cordis in homine cauſabitur ex natu
ra anime rationalis: que a motu celi non dependet. Et iō
motus ille non ceſſabit: motu celi ceſſante. ℂ Ad 9ᵐ di 9ᵐ
cendū: ꝙ oīa mēbra corporis remanebūt: nō ꝓpter vſus
aīalis vite: ſed ꝓpter ꝑfectionē nāe hominis.

De miraculis. ⁊ hꝫ. 10. articulos. Primo enī
q̄riṫ vtrū de⁹ poſſit in reb⁹ crea
tis aliqđ oꝑari pter cās nāles: vl ꝯ nāꝫ: vl ꝯ curſuꝫ nāe.
2º. vtrū oīa que deus facit cōtra nām vel cōtra curſuꝫ na
ture poſſint dici miracula. 3º. vtrū creature ſpūales ſua
nāli virtute poſſint miracula facere. 4º. vtrū boni ange
li ⁊ hoīes per aliqđ donum grē miracula facere poſſint.
5º. vtrū demones coopenṫ ad miracula facienda. 6º. vtꝝ
demones vel angeli habeant corpora ſibi nālr vnita. 7º.
vtrū angeli vel demones poſſint corpora aſſumere. 8º.

vtrū angelus vel demō vl' corpus assūptū possit operatio-
nes viuētis corporis exercere. 9°. vtrū operatio miracu-
li sit attribuenda fidei. 10°. vtrū demones cogant aliqui-
bus sensibilibus & corporalibus rebus factis aut verbis
ad miracula facienda: que per magicas artes fieri vi-
dentur. Questio. VI.

Questio ē de miraculis. Et p̄mo que-
ritur vtrū deus possit in reb'
creatis aliqd operari preter causas natu-
rales: vel contra nām: vel contra cursum
1° nature. ¶ Et videtur q̄ non. Quia in glo.
Ro. ii°. dicitur. Deus oium naturarū con-
2m ditor: nihil cōtra naturā facit. ¶ P̄. alia glo. dicit ibidē.
cōtra legem nature tam deus facere nō pōt: q̄z contra se
ipsum facere non potest. Contra seipsum aūt nullo modo
facere pōt: q2 seipsum negare non pōt: vt dr̄ 2° Thi. 2°. g
nec contra nature ordinē: qui est lex nāe: deus facere non
3m pōt. ¶ P̄. sicut ordo humane iustitie deriuatur a diuina
iustitia: ita ordo nature deriuatur a diua sapientia. Ipsa
enim est que disponit omnia suauiter: vt dicit sap. 8°. S3
cōtra ordinem humane iustitie deus facere non pōt. sic. n.
esset causa peccati: qd solum ordini iustitie repugnat. Cū
ergo non minor sit dei sapientia q̄z eius iustitia: videt q̄
4m nec cōtra ordinē nāe facere possit. ¶ P̄. quādocūq3 de'
operatur in creaturis per rōnes seminales: non fit aliqd
contra nature cursum. Sed non potest deus aliquid con-
uenienter operari in natura preter ratiōes seminales na-
ture inditas. ergo deus non pōt cōuenienter cōtra cursu3
nature facere. p̄batio medie. Augu. n. dicit in 3° de tri. q̄
visibiles apparitiones patribus exhibite sunt mediante
ministerio angeloꝝ: ex hoc q̄ deus corpora regit p̄ spūs.
Sed similiter corpora inferiora regit per superiora: vt in
eodē li°. ipse dicit. Et silr potest dici q̄ effectus quoslibet
regit per causas. Cum ergo in causis naturalibus rōnes
seminales sint indite: videt q̄ deus cōuenienter non pos-
sit operari in effectibus naturalibus: nisi ratiōibus semi-
nalibus mediantibus. Et sic nihil fiet ab eo cōtra cursu3
5m nature. ¶ P̄. deus nō pōt facere q̄ affirmatio & negatio
sint simul vera: q2 cu3 hoc sit contra rōnem entis in q̄ntū
est ens: est etiam cōtra rōnē creature. Prima nāq3 rerum
creataꝝ est esse: vt dicitur in li. de causis. Predictum aūt
p̄ncipiū cu3 sit primū inter oīa p̄ncipia: in qd omnia alia
resoluunt: vt p̄bat in 4°. metaphi. op3 q̄ in qualibet ne-
cessaria p̄positione includat: & q̄ eius oppositum inclu-
datur in quolibet impossibili. Cum ergo ea que sunt cō-
tra cursum nature: sint impossibilia in natura: sicut cecū
fieri videntem: & mortuū fieri viuentē: in hꝫ oppositū di-
cti p̄ncipij includet. ergo ea que sunt contra cursu3 natu-
6m re de' facere nō pōt. ¶ Preterea. quedā glo. dicit ephes.
3°. q̄ deus cōtra cās quas voluntate instituit: mutabili vo-
luntate nihil facit. Sed causas naturales deus volunta-
te sua instituit. ergo contra eas nihil facit nec facere pōt:
sicut non pōt esse mutabilis. Mutabilitas. n. voluntatis
videtur: cum aliquis facit contra id qd prius voluntate
7m instituit. ¶ Preterea. bonum vniuersi est bonum ordis
ad quē p̄tinet cursus naturaliu3 rerum. Si deus non po-
test facere contra bonū vniuersi: q2 ex sua bonitate sum-
ma prouenit q̄ omnia sint valde bona s̄m ordinem vni-
uersi. ergo deus non potest facere contra cursum natura-
8m lium rerum. ¶ Preterea. deus non potest esse causa ma-
li. Malum aūt s̄m Aug. est priuatio modi speciei & ordi-
nis. ergo deus nō potest facere contra cursum nature: qui
9m pertinet ad ordinem vniuersi. ¶ Preterea. gen. i. dicit q̄
deus die sep. ces. ab omni. o. qd patrarat. Et hoc ideo s̄m
glo. q2 cessauit a nouis operibus condendis. Sed in ope-
ribus sex dierū non fecit aliquid contra cursum nature.
vnde Aug. dicit. 2°. super gen. ad lit. q̄ in operib' sex die-
rum non querit quid deus miraculose facere posset: sed
quid rerum natura patiatur: quā tūc deus instituit. ergo 10m
nec postea deus aliquid fecit contra nāe cursum. ¶ P̄.
s̄m p̄hm in 7°. metaphi. natura est causa ordinationis in
omnibus. Sed deus non potest facere aliquid nisi ordi-
natum: q2 vt dicit Ro. 13°. Que a deo sunt ordinata sunt.
ergo non potest facere aliquid cōtra nām. ¶ P̄. sicuti rō 11m
humana a deo est: ita & natura. Sed cōtra p̄ncipia ratio-
nis deus facere non pōt: sicut q̄ genus de specie nō pre-
dicetur: vel q̄ latus quadrati sit cōmensurabile diame-
tro. ergo nec cōtra p̄ncipia nature deus facere pōt. ¶ P̄. 12m
totus nature cursus a diuina sapientia p̄greditur: sicut arti-
ficiata ab arte humana: vt Aug. dicit super illud Jo. Qd
factu3 est in ipso vita erat. Sed artifex non facit aliquid
contra artem suam: nisi per errorem: qui in deo esse non
potest. ergo nec deus facit aliquid contra cursum natu-
re. ¶ Preterea. philosophus dicit in 2°. phisi. q̄ sicut agi- 13m
tur vnūquodq3: ita natum est agi. Sed quod ita natum
est agi sicut agitur: non fit contra cursum nature. ergo ni-
hil fit contra nature cursum. ¶ Preterea Ansel. dicit q̄ 14m
minimum inconueniens deo est impossibile. Inconueni-
ens autem est q̄ cursus nature mutetur: conueniens est
autem q̄ seruetur. ergo impossibile est q̄ deus cōtra cur-
sum nature faceret. ¶ Preterea. sicut se habet scientia 15m
ad falsum: ita se habet potentia ad impossibile. Sed de'
non potest scire id quod est falsum in natura. ergo deus
non potest facere id quod est contra cursum nature: quia
hoc est impossibile in natura ¶ Preterea. magis est im- 16m
possibile qd est impoſe per se: q̄z qd est impoſe per accns:
q2 quod per se est tale: magis est tale. Sed id qd fuit: non
fuisse est impossibile per accidens: quod tamen deus fa-
cere non potest: vt Jo. dicit: & etiam philosophus in 6°.
ethi. ergo nec que sunt contra cursum nature: que sunt im-
possibilia per se: vt cecum videre facere deus non potest
¶ Preterea. s̄m philosophum in 3°. ethi. Violentum est 17m
cuius principium est extra: nil conferente vim passo. S3
ad ea que sunt contra cursum nature: res naturales con-
ferre non possunt. ergo si a deo fiant erunt violenta. Et
sic non erunt permanentia: quod videtur inconueniens.
Nā cecis illuminatis diuinitus: permanet visus. ¶ Pre- 18m
terea. cum omne genus per potentiam & actum diuida-
tur: vt patet in tertio phy. Ad potentiam autem potentia
passiua pertineat: ad actum autem actiua: oportet q̄ ad
illa potentia sola passiua inueniatur in natura: ad que in-
ueniuntur potentia actiua naturalis. hoc enim est eiusdem
generis. Et hoc etiam dicit comm. in 9°. metaphisi. Sed
ad ea que sunt contra cursum nature non inuenitur ali-
qua potentia actiua naturalis. ergo nec potentia passiua.
Sed illa respectu quorum non est potētia passiua in crea-
tura: dicimus non posse fieri: quāuis deus per suam om-
nipotentiam omnia facere possit. ergo ea que sunt con-
tra cursum nature fieri non possunt propter defectum
creature: & si non p̄pter defectū diuine potentie. ¶ Pre- 19m
terea. quicquid deus aliquando facit: non esset inconue-
niens etiam si semper faceret. Esset autem iconueniens
si deus omnes effectus naturales crearet causis natura-
libus non mediantibus: quia tunc res naturales suis ope-
rationibus destituerentur. ergo inconueniens est q̄ ali-
quem effectum in istis inferioribus faciat aliquando:
causis naturalibus non mediantibus. Eis autem medi-
antibus nō facit aliqd contra cursum nature. ergo deus

20ᵐ nihil facit ꝯtra cursuz nāe. ¶ P̄. causa per se: essentialez
ordinē hꝫ ad suū effectū: ⁊ eꝯ. Sed deus nō pōt alicui rei
auferre qđ est sibi essentiale ea manente: sicut ꝙ sit hō: ⁊
nō sit aial. ergo nō pōt effectū aliquē ꝓducere sine cā nā-
li: que ad hȯ effectū hꝫ essentialē ordinē: sicut ꝙ faciat vi
sum sine causis nālibus: ex ꝗbus visus natus est causari.
21ᵐ ¶ P̄. incōueniens est vt maius bonū dimittat̄ pro mio-
ri bono. sed bonū vniuersi: est maius ꝙ̄ aliqđ bonū pti-
culare cuiuscūqꝫ. Unde Aug. dicit ꝙ deus fecit bona ēt
singula: simul aūt oīa valde bona ꝓp ordinē vniuersi. ꝗ̄ i-
cōueniens est ꝙ ꝓp salutē alicuius hoīs vel alicuiꝰ gētis
deus mutet cursum nāe: qui ptinet ad ordinem vniuersi:
in quo bonū eiꝰ ꝯsistit. Nunꝙ̄ ergo ds facit ꝯ cursuz nāe.
3ᵖ **Sed cōtra.** a priuatione in habitū nō pōt fieri re-
gressus ſm nām: fit aūt opatiōe dina.
Un̄ dr̄ Math. ii°. Ceci vidēt: surdi audi. ⁊c̄. ergo ds facit
2° aliqd ꝯtra cursum nāe. ¶ P̄. ptās superioris nō depēdet
a ptāte inferioris: nec ſm eā limitat̄. Sed deꝰ ē supior ꝙ̄
nā. ꝗ̄ nō limitatur eius potētia ſm potētiā nāe. Et sic ni-
hil ꝓhibet ipm operari aliqd cōtra cursum nature.
R° **Respondeo.** Dōm: ꝙ absqꝫ oī dubio deꝰ in rebꝰ
creatis pōt opari ꝑter causas crea-
tas: sicut ⁊ ipse opatur in oībꝰ causis creatis: vt alibi ostē-
sum est. Et opando ꝑter causas creatas: pōt opari eosdez
effectus: quos eisdē mediātibꝰ opatur: ⁊ eodē ordine: vel
ēt alios: ⁊ alio ordine. Et sic pōt aliqd facere ꝯtra cōem: ⁊
solitū cursum nāe. Cuius vitatis manifestabit̄ rō: si ea cō
sideremus que huic vitati aduersari vident̄. Que ꝗdem
Opi. p°. sunt tria. Primū est quorūdā antiquoꝝ phoꝝ opio: ꝗ po
suerūt istas res corpeas nō hr̄e aliam cām supiorem: que
sit eis cā essendi. Et sic posuerūt eoꝝ aliq: vt Anax. itelle-
ctum cām alicuiꝰ motus in eis: vt segregatiōis. Scđz aūt
hāc positionē: a nulla cā supnāli nāles forme que sunt na
turaliū actionū ꝓncipia: pñt imutari: nec eaꝝ opationes
ipediri. Et sic nihil pōt fieri ꝯtra cursuz nāe: qui ex neces
reprob° sitate haꝝ causarum corporaliū ordinat̄. Sꝫ hec positio
est falsa: qꝛ opꝫ illud qđ est p̄mᵐ in entibus: eē cām essen-
di oībus alijs: sicut summe calidū est cā caliditatis oībꝰ
alijs: vt dr̄ in 2° metaphi. Et de hoc plenius alibi tracta-
tū est: vbi ostēsuz est ꝙ nihil pōt esse nisi a deo. Scđz aūt
Opi. 2°. ꝙ ꝓdictā veritatē ipedire pōt: est opio alioꝝ phoꝝ: ꝗ di-
xerunt deū eē cām omniū entium per eiꝰ itellectū. Sed
dixerūt ꝙ deus de entibꝰ hꝫ vlem quādā cognitionē: in-
ꝙ̄tum cognoscit seipsum: ⁊ ꝙ ipse est ꝓncipium eēndi oī-
bus entibus: nō aūt ꝓpriā de vnoquoqꝫ. A scia aūt cōi et
vli: nō sequūtur pticulares effectus: nisi mediātibꝰ parti
cularibꝰ ꝯceptionibus. Si enim sciam ꝙ oīs fornicatio
est fugiēda: nō fugiā hūc actū: nisi accipiā hūc actū eē for
nicationē. Et ſm hoc dicūt ꝗdam ꝙ a deo nō ꝓgrediunt̄
effectus pticulares: nisi mediātibus causis alijs. Per or-
dinem quaꝝ: supiores sunt magis vles: inferiores vō ma
gis pticulares. Et ſm hoc deus nihil poterit facere cōtra
reprob° cursum nāe. Sed ista positio est falsa. Nā cū deus seipm
ꝑfecte cognoscat: opꝫ ꝙ cognoscat ꝗcꝗd in ipo quocunqꝫ
mō est. In eo aūt est silitudo cuiuslibet causati: inꝙ̄tū ni
hil eē pōt ꝙ eū nō imitet̄. Un̄ opꝫ ꝙ de oībꝰ ꝓpriā cogni
tionē hēat: sicut alibi plenius ostensum est. Tertiū quod
Opi. 3°. posset ꝓdictā veritatē impedire: est positio quorūdā phi
losophoꝝ: ꝗ dixerūt deū ex necessitate nāe res agere. Et
sic opꝫ ꝙ eius opatio determinet̄ ad istū cursum reꝝ: ꝗ ē
ſm nām ordinatꝰ. Un̄ ꝯ eū facere nō poterit. Sꝫ h̄ ēt pꝫ
reprob° eē falsum. Nā supra oē qđ ex necessitate nāe agit: opꝫ ali-
qd eē qđ nām ad vnū determinet: sicut alibi ostēsuz est.
Un̄ ipossibile est ꝙ deꝰ ꝗ est p̄mū agēs: ex necessitate nāe
agat: qđ ēt in alia q̄ōne multipliciter ostēsum est. His er-
go tribꝰ habitis. s. ꝙ deus sit rebꝰ nālibꝰ cā essendi: ⁊ ꝙ ꝓ-
priā cognitionē ⁊ ꝓuidētiam hēat de vnoquoqꝫ: ⁊ ꝙ non
agat ex necessitate nāe: sequit̄ ꝙ pōt ꝑter cursum nāe ali
qd agere in pticularibꝰ effectibꝰ: vel ꝙ̄tum ad eē: inꝙ̄tū
aliquā nouā formā idacit rebꝰ nālibꝰ: quā nā iducere nō
pōt: sicut formā glorie: aut huic nāe: sicut visum in ceco:
vel ꝙ̄tum ad opationē: inꝙ̄tum retinet opatiōes rerum
naturalium ne agant: qđ nate sunt agere: sicut ꝙ ignis nō
comburat vt patet Dan̄. 3° vel ꝙ aqua non fluat: vt patet
de aqua Jordanis. Josue 5°.
Ad primum ꝗ̄ dōm: ꝙ ꝯ nām pticularē ⁊ deꝰ fa- Ad p̄ᵐ
cit: ⁊ ēt res nāles. Or enīz ignis cor-
rūpat̄ ꝯ nām pticularē huiꝰ ignis est. Un̄ phs dicit in 2°
ce. ⁊ mū. ꝙ corruptio ⁊ seniū ⁊ defectꝰ oīs ꝯ nām est. Con
tra nām vō vlem nulla res nālis agit. Dr̄ enī nā pticula-
ris: ſm ordinē pticularis cāe ad pticularē effectū. Nā vō
vlis: ſm ordinē p̄mi agētis in nā qđ est celū: ad oīa infe-
riora agētia. Cū aūt nullū inferioꝝ corpoꝝ agat nisi per
virtutē celestis corporis: ipossibile est ꝙ aliqđ corpꝰ nā-
le agat cōtra nām vlem. Sed h̄ ipꝫ qđ aliqd agit ꝯ nām
pticularē: est ſm nām vlem. Sicut aūt celū ē cā vlis re-
spectu iferioꝝ corpoꝝ: ita deus est cā vlis respectu oīum
entiū. Respectu cuiꝰ ēt ipm celū est cā pticularis. Nihil
enim ꝓhibet vnā ⁊ eādē cām eē vlem respectu iferioꝝ:
⁊ pticularē respectu supioris: sicut ⁊ in ꝓdicabilibus acci
dit: Nā aīal qđ est vniuersale respectu hoīs: est pticulare
respectu sube. Sicut ꝗ̄ ꝑ vtutez celi pōt aliqd fieri ꝯ hāc
nām pticularē: nec tñ est hoc ꝯ nām simplr̄: qꝛ hoc est ſꝫ
nām vlem: ita vtute dei pōt aliqd fieri ꝯ nām vlem: que
est ex vtute celi: nō tñ erit ꝯ nām simplr̄: qꝛ erit ſm nām
vlissimā: que ꝯsiderat̄ ex ordie dei ad oēs creaturas. Et
ex h̄ itellectu Aug. dicit in glo. iducta ꝙ deus nihil ꝯ nāz
facit. Un̄ subiūgit̄: qꝛ hoc est vnicuiqꝫ nā: qđ deus facit.
¶ Et ex h̄ ēt pꝫ rn̄sio ad 2ᵐ. Nā i illa glo. loqtur Aug. de 2ᵐ
summa lege nāe: que attēdit̄ ſm ordinē dei ad oēs crea-
turas. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ sicut ex dictis pꝫ: licet deꝰ possit 3ᵐ
facere ꝯ ordinē ꝗ est vnius creature ad aliā: qđ ē q̄si nāe
pticularis respectu ipsius: nō tñ pōt facere cōtra ordinez
creature ad seipm. Justitia aūt hoīs cōsistit ꝓncipalr̄ in
debito ordine hoīs ad deū. Un̄ ꝯtra ordinē iustitie deus
facere nō pōt. Cursus aūt nāe est ſm ordinez vnius crea-
ture ad aliam: ⁊ iō cōtra cursum nāe deus facere potest.
¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ sicut deꝰ pōt facere ꝑter causas nāles 4ᵐ
effectus in rebus corporalibus: ita pōt facere preter mi-
nisterium angeloꝝ. Nō tñ est eadem rō faciendi preter
vtrūqꝫ. Nā ꝑter causas nāles facit: vt hō effectū quē cau
sis visibilibus attribuere nō pōt: in aliquam superiorem
cām reducere cogat̄. Et sic ex visibili miraculo: diuia po
tentia manifestet̄. Operationes aūt angeloꝝ nō sunt vi-
sibiles. Un̄ eoꝝ ministeriū nō impedit ꝗn hō in diuine
potētie cōsiderationē adducatur. Et ꝓpter hoc Aug. nō
dicit ꝙ preter ministerium angeloꝝ nō possit operari: sꝫ
ꝙ nō operatur. ¶ Ad 5ᵐ dōm: ꝙ sicut deus non potest fa 5ᵐ
cere ꝙ affirmatio ⁊ negatio sint simul vera: ita nō potest
facere ea que sunt impossibilia in natura: inꝙ̄tum predi-
ctum impossibile in se claudunt: sicut patet ꝙ mortuum
viuificare claudit in se ꝯtradictionem. si ponat̄ a princi-
pio intrinseco nāliter mortuus ad vitam redire. Naz de
ratione mortui est ꝙ sit ꝓuatus ꝓncipio vite. Unde deꝰ
hoc nō facit. Sꝫ facit ꝙ mortuus ab exteriori ꝓncipio vi
tā iterato acqrat: qđ ꝯtradictionē nō icludit. Et eadē rō
est de alijs que sunt impossibilia nāe: que facere potest.
¶ Ad 6ᵐ dōm: ꝙ deꝰ nō facit ꝯtra rōnes naturales mu- 6ᵐ

tabili volũtate. Nã deus ab eterno ꝓuidit ⁊ voluit se fa-
cturum qḋ in tpe facit. Sic ergo instituit nature cursũ:
vt tñ ꝓordinaret in eterna sua volũtate: ꝙ preter cursũ
7m istum qñq; facturus erat. ¶ Ad 7m dõm: ꝙ deus facien-
do preter cursum nature: nõ remouet totum ordinẽ vni-
uersi in quo cõsistit bonũ ipsius. Sed ordinẽ alicui⁹ par-
8m ticularis cause ad suũ effectũ. ¶ Ad 8m dõm ꝙ malũ pe-
ne est cõtra ordinẽ vnius ptis vniuersi ad aliam partẽ: ⁊
silr malum cuiuslibet defectus nãlis. Sed malũ culpe ẽ
cõtra ordinẽ totius vniuersi ad finẽ vltimũ: eo ꝙ volun-
tas in qua est malum culpe ab ipso vltimo fine vniuersi
deordinat per culpã. Et iõ hɝ mali deus causa eẽ nõ põt.
Cõtra hũc enim ordinẽ agere nõ põt: lꝫ posset agere ꝯtra
9m ordinẽ ꝑmum. ¶ Ad 9m dõm: ꝙ miraculũ non fit a deo
nisi in creaturis preexistẽtibus: que aliquo mõ in operi-
bus sex dierum preextiterũt. Unde opa miraculosa ma-
terialiter in operibus sex dieꝝ ꝑcesserũt: lꝫ tunc nõ opor-
tuerit aliqd miraculose fieri cõtra cursum nature: qñ na-
10m tura instituebatur. ¶ Ad 10m dõm: ꝙ natura est cã ordi-
nationis in oĩbus nãlibus: nõ autẽ in omnibus simplr.
11m ¶ Ad 11m dõꝫ: ꝙ logic⁹ ⁊ mathematic⁹ ꝯsiderant tñ res
ꝭm ꝑncipia formalia. vñ nihil est ipossibile in logicis vel
in mathematicis: nisi qḋ est ꝯtra rei formalẽ rationẽ. Et
hɝ impossibile in se cõtradictionem claudit: ⁊ sic est per
se impossibile. Talia aũt impossibilia deus facere nõ po-
test. Naturalis aũt applicat ad determinatã mãꝫ. Unde
reputat impossibile etiam id qḋ est huic impossibile. Ni-
hil aũt ꝓhibet deum posse facere que sunt inferioribus
12m agẽtibus impossibilia. ¶ Ad 12m dõm: ꝙ ars diuina non
totã seipsam explicat in creaturaꝝ ꝓductionẽ. Et iõ ꝭm
artem suã põt alio modo aliqd opari: q̃ hẽat cursus nãe.
Uñ nõ seqtur ꝙ si põt facere ꝯtra cursum nature: ꝙ pos-
sit facere ꝯtra suã artẽ. Nã ⁊ hõ artifex põt ⁊ aliud artifi-
ciatũ facere per suã artẽ: ꝯtrario mõ q̃ ꝑus fecit. ¶ Ad
13m 13m dõm: ꝙ phs loquit de his que in natura agunt. Ea. n.
14m agunt sicut apta nata sunt agi. ¶ Ad 14m dõm: ꝙ cursũ
nãe seruari est ꝯueniens: ꝭm ꝙ est a diuina ꝓuidẽtia or-
dinatus. Unde si ordo diuine ꝓuidentie hꝫ ꝙ aliqd sec⁹
15m agatur: nõ est incõueniens. ¶ Ad 15m dõm: ꝙ non dr ali-
quid eẽ falsum simplr ⁊ alicui: sicut aliqd dr esse impossi-
bile simplr ⁊ alicui. Sꝫ esse falsum: est falsũ simplr. Uñ
deus nõ põt scire aliqḋ falsum: sicut nõ põt facere aliqd
impossibile qḋ simplr est impossibile. Et tamen sicut po-
test facere aliquod impossibile alicui: ita põt facere ali-
16m qḋ ignotũ alicui. ¶ Ad 16m dõm: ꝙ oẽ per accidẽs redu-
citur ad aliqd qḋ est per se. Unde nihil ꝓhibꝫ aliqḋ qḋ ẽ
per accidẽs ad id qḋ est per se reductum esse magis tale.
sicut nix sua albedine disgregat visum: magis q̃ albedo
parietis: eo ꝙ albedo niuis est maior albedine parietis.
Silr remotio cursus fortis est ipotis: ꝙ reducit ꝑ ꝟ ad
ꝟ impossibile ꝑ se: ꝑteritũ nõ fuisse: qḋ ꝯtradictionẽ im-
plicat. Unde nihil ꝓhibet hoc esse magis impossibile: q̃
id qḋ est impossibile alicui: q̃uis nõ sit impossibile ꝑ ac-
17m cidens. ¶ Ad 17m dõm: ꝙ in re qualibet nãli: est natura-
lis ordo ⁊ habitudo ad causas oẽs superiores. Et inde est
ꝙ illa que fiũt in corporibus inferioribus ex impressiõe
celestium corpoꝝ: nõ sunt violẽta: licet videant eẽ cõtra-
ria nãlibus motibus inferioꝝ corpoꝝ: vt patet in fluxu
⁊ refluxu maris: qui seqtur motũ lune. Et multo minus
18m est violẽtum ꝙ adeo fit in istis inferioribus. ¶ Ad 18m
dõm: ꝙ q̃to aliqua virtus actiua est altior: tãto eandẽ rẽ
põt perducere in altiorem effectũ. Uñ natura põt ex ter-
ra facere aurũ: aliqs elemẽtis cõmixtis: qḋ ars facere nõ
põt. Et inde est ꝙ res aliqua est in potẽtia ad diuersa: ꝭꝫ
habitudinẽ ad diuersos agẽtes. Unde nihil ꝓhibet qn

natura creata sit in potẽtia ad aliqua fienda per diuinaꝫ
potentiam: que iferior po⁹ facere nõ põt. Et ista vocatur
po⁹ obedientie: ꝭm ꝙ quelibet creatura creatori obedit.
¶ Ad 19m dõm. ꝙ ordinatio cuiuslibet rei create ad suã 19m
opationem: est a deo. Unde si ex diuina ꝓuidẽtia preter
rerum nãlium opationem ꝓducit aliqs effectus: nõ est
incõueniẽs. ¶ Ad 20m dõm: ꝙ lꝫ deus faciat aliquẽ effe- 20m
ctum ꝑter actionem cause nãlis: nõ tñ tollit ordinẽ cau-
se ad suum effectum. vñ ⁊ in igne fornacis remanebat or-
do ad cõburẽduꝫ: lꝫ nõ combureret tres pueros in cami-
no. ¶ Ad 21m dõm: ꝙ qñ deus agit aliqd ꝯtra cursũ na- 21m
ture: nõ tollit totus ordo vniuersi: sed cursus qui est ex or-
dine vnius particularis rei ad aliã. vñ nõ est incõueniẽs
si aliqñ cõtra cursum nature aliquid fiat ad salutẽ hoĩs:
que ꝯsistit in ordinatione ipsi⁹ ad vltimũ finẽ vniuersi.

¶ Utrum omnia que deus facit preter causas naturales
vel contra cursum nature possint dici miracula.

SEcundo queritur vtrum omnia que
deus facit preter causas na-
turales: vel cõtra cursum nãe: possint dici mi-
racula. ¶ Et videt ꝙ nõ. Quia sicut ex vbis 1m
Aug. haberi põt: miraculum est aliqd arduũ
⁊ insolitum supra facultatẽ nature: ⁊ preter spem admirã-
tis apparẽs. Aliqñ aũt deus opatur ꝯtra cursũ nãe etiã
ĩ minimis rebus: sicut cũ ex aqua facit vinũ Jo. 2°. c. que
tñ opatio preter opationem causaꝝ nãlium fuit. ergo nõ
oĩa que deus facit ꝑter causas nãles: miraculũ dici pñt.
¶ P. qḋ frequẽter accidit: nõ põt insolitum dici. Sꝫ hɝ 2m
opationes diuine ꝑter causas nãles aplorum tẽpore fre-
quẽter fiebant. Uñ dr act. 5°. ꝙ in plateis ponebant infir-
mi ⁊c. ergo hɝ nõ erãt insolita. Et ita nõ erant miracula.
¶ P. illud qḋ nã põt operari: nõ est supra facultatẽ natu- 3m
re. Sed qñq; diuinitus fiunt ꝑter nãles causas: que etiã
natura facere posset: sicut pꝫ cũ dominus curauit socruꝫ
Petri a febribus quib⁹ tenebatur: vt dr Luc. 5°. ergo nõ
fuit supra facultatẽ nature: ⁊ ita nõ fuit miraculũ. ¶ P. 4m
mortuũ reuiuiscere nõ põt ꝯtingere per opationeꝫ natu-
ralis cause. Sed resuscitatio mortuorũ qua deus in fine
oẽs mortuos viuificabit: est a scis expectata. Uñ in sym-
bolo dr. Expecto resurrectioneꝫ mortuoꝝ. g̃ nõ oẽ illud
qḋ deus opatur ꝑter causas naturales: est ꝑter spem hu-
manam: ⁊ ita nõ est miraculũ. ¶ P. creatio celi ⁊ terre: ⁊ 5m
etiam creatio aiarum rationalium: est a deo preter alias
causas agentes. Solus eniꝫ deus creare potest: vt in alia
qõne est habitum. Sed tñ hec nõ possunt dici miracula:
qꝛ hec nõ fiunt ad gr̃e ostẽsioneꝫ: ꝓpter quã solam fiunt
miracula: vt Aug. dicit: sed ad nature institutionẽ. g̃ non
omnia que deus facit preter causas naturales: possunt di-
ci miracula. ¶ P. iustificatio impij fit a solo deo preter 6m
causas naturales: nec est miraculum: sed magis finis mi-
raculi: Ad hoc enim miracula fiunt vt homines conuer-
tantur ad deum. ergo non omnia que deus facit preter
causas naturales. sunt miracula. ¶ P. magis est mirum 7m
ꝙ aliquid fiat a minus potẽte: q̃ a magis potẽte. Sꝫ de⁹
est potẽtior q̃ natura. Cũ aũt natura aliquid operat non
dicit esse miraculũ: sicut cum opatur sanationeꝫ infirmi
vel aliquid hɝ: ergo multo minus põt dici miraculuꝫ qñ
deus illud operatur. ¶ P. monstra fiunt ꝯtra naturam: 8m
nec tñ dicuntur miracula. ergo nõ oĩa que contra naturã
fiunt: miracula dici possunt. ¶ P. miracula fiũt ad fidei 9m
confirmationem. Sed incarnatio verbi non est ad con-
firmationem fidei: tanq̃ fidei argumentũ: sed magis est
sicut fidei obiectum. ergo non est miraculum. Et tamen
hoc solus deus facit: nulla alia causa agente. g̃ nõ oĩa que
deus facit preter causas naturales: sunt miracula.

5p **Sed contra.** Aug. dicit q triplex est rerum cur-
sus: naturalis: volūtarius: et mirabi-
lis. Ea aūt que solus de⁹ operatur preter causas natura-
les: nō ptinēt ad cursum rex nālium: nec ad volūtariuz:
qz nec natura nec volūtas creata in eis opaᷓ. ergo ptinēt
2° ad cursum mirabilē: et ita sunt miracla. ¶ P. Ricardus
de scō vict. dicit q miraculū est opus creatoris: dine ma-
nifestatiuum vtutis. hȝ aūt sunt que a deo preter causas
naturales fiunt. ergo sunt miracula.

R° **Respondeo.** Dōm: q miraculi nomē a mirādo
est sumptū. Ad admirationē autez
duo ɔcurrūt: vt pōt accipi ex vbis phi i pncipio metaphi
sice. Quox vnū est: q causa illi⁹ qd admiramur sit occul-
ta. Scdm est q in eo qd miramur appareat aligd per qd
videaᷓ ɔtrarium eius debere eē qd miramur. Sicut ali-
quis posset mirari si videret ferrum ascēdere ad calami-
tam: ignorans calamite virtutē: cum videaᷓ q ferrū na-
turali motu debeat tēdere deorsum. Hoc autē contingit
duplr. Uno modo scdm se. Alio modo quo ad nos. Quo
ad nos qdem: qn causa effectus quē miramur: non est oc-
culta simplr: sed occulta huic vel illi. Nec in re quā mira-
mur est dispositio repugnās effectui quē miramur: sȝ rei
veritatē: sed solū sm opinionē admirātis. Et ex hoc con-
tingit q id qd est vni mirū vel admirabile: nō est mirum
vel admirabile alteri. Sicut sciēs virtutē calamite p do
ctrinā vel per experimētum: nō miraᷓ pdictuz effectum:
ignorās aūt miratur. Scdm se aūt aligd est mirū vl ad-
mirabile: cuius causa simplr est occulta: et qn in re est cō-
traria dispō sȝ nām effectui qui apparet. Et ista nō soluz
pnt dici mira in actu: vel mira in po^a: sed ēt miracula qsi
habētia in se admirationis cām. Cā autem occultissima
et remotissima a nris sensibus: est diuina que in reb⁹ om-
nibus secretissime opaᷓ. Et iō illa que sola virtute dina
fiūt in rebus illis in qbus est nālis ordo ad ɔtrariū effe-
ctum. vel ad ɔtrariū modū faciēdi: dicunᷓ pprie miracu
la. Ea vero que natura facit: nobis tn̄ vel alicui nostrum
occulta: vel ēt que deus facit: nec aliter nata sunt fieri ni-
si a deo: miracla dici nō pnt: sed solū mira vel mirabilia.
Et iō in diffinitione miraculi poniᷓ aligd qd excedit na-
ture ordinē: i hoc qd dicit: supra facultatē nāe: cui ex pte
rei mirabilis rndet qd dr: arduum. Et poniᷓ ēt aligd qd
excedit nostrā cognitionē in hoc qd dr: pter spem admi-
rātis apparēs: cui ex pte rei mirabil' rndet qd dr: isolitū.
Nā per ɔsuetudinē aligd in nraz notitiā familiari⁹ vēit.

Ad p^m **Ad primuz** ergo dōm: q arduum qd poniᷓ i dif
finitione miraculi: nō ptinet ad rei
magnitudinē sm se ɔsideratam: sed per compationez ad
2^m facultatē nāe. Unl qd in quacūqz parua re deus opaᷓ qd
nā opari nō pōt: hoc arduū reputaᷓ. ¶ Ad 2^m dōm: q iso
litum dr miraculum: qz est ɔtra ɔsuetū cursum nāe: etiaz
si quotidie iteraretᷓ. Sicut trāsubstātiatio panis i corp⁹
xpi frequētaᷓ quotidie: nec tn̄ desinit eē miraculū. Ma-
3^m gis enim dȝ dici solitū: qd in toto ordine vniuersi cōmu-
niter accidit: qȝ qd in vna sola re ɔtingit. ¶ Ad 3^m dōm:
q circa ea que deus miraculose facit: talis solet adhibe-
ri distinctio: q quedā dicunᷓ fieri supra nām: quedā cō-
tra nām: qdam pter nām. Supra nām qdem: inqȝtum in
illū effectū quē deus facit nā nullo mō pōt. Qd quidē cō
tingit duplr: vel qz ipsa forma iducta a deo: oino a natu-
ra induci nō pōt: sicut forma glorie quā inducet de⁹ cor-
poribus electox: et sicut ēt incarnatio verbi. Uel qz etsi
talē formā possit in aliquā māam inducere: nō tn̄ i istā: si-
cut ad causandū vitā: natura potēs est: sed q in hoc mor-
tuo natura vitā causet: hoc facere nō pōt. Cōtra nām esse
dr: qn in natura remanet ɔtraria dispositio ad effectum
quē deus facit: sicut qn ɔseruauit pueros illesos in cami-
no: remanēte virtute cōburēdi in igne: et qn aqua Jorda-
nis stetit: remanēte grauitate in ea. Et sile est qd vgo pe-
perit. Preter nām aūt dr deus facere: qn pducit effectū
quē natura pducere pōt: illo tn̄ mō quo nā pducere nō
pōt. vel qz deficiūt instra: qbus natura opaᷓ: sicut cū xps
ɔuertit aquā in vinū. Jo. 2°. Qd tn̄ natura aliquo mō fa-
cere pōt: dū aqua in nutrimētū vitis assumpta: suo tpe in
fructū vue pdigesta pduciᷓ: vel qz est in diuino ope maior
multitudo qȝ natura facere cōsueuerit: sicuti pȝ de ranis
que sunt pducte in Egypto. Uel qȝtuz ad tēpus: sicut cū
statim ad inuocationē alicuius sci aligs curaᷓ: quē natu-
ra nō statim: sed successiue: et in alio tpe nō in isto curare
posset. Et sic accidit in miraculo iducto de socru Petri.
Unl pȝ q oia hȝ si accipiaᷓ: et modus et factū: facultatē na-
ture excedūt. ¶ Ad 4.^m dōm: q resurrectio mortuorū 4^m
futura ē pter spem nature: lȝ nō sit pter spem grē. De qua
duplici spe habeᷓ. Ro. 4°. In spem ɔtra spem credidit.
¶ Ad 5^m dōm: q celum et terra et etiā anime rōnales: nō 5^m
sunt sm ordinē nālem nata creari ab alia cā qȝ a deo. Et
ideo hȝ rex creationes nō sunt miracula. ¶ Et silr dōm 6^m
ad 6^m de iustificatiōe impij. ¶ Ad 7^m dōȝ: q ea que fiūt 7^m
a nā: fiunt ēt a deo. Sed ea que deus miraculose facit: nō
fiunt a nā: Et iō ratio nō pcedit. Et pterea natura opans
est cā manifesta nobis: deus aūt est causa occulta. Et pp
hoc magis miramur opa dei: qȝ opa nāe. ¶ Ad 8^m dōm: 8^m
q monstra lȝ fiāt cōtra nām pticularem: nō tn̄ fiunt con
tra nām vlem. ¶ Ad 9^m dōm: q incarnatio verbi est mi 9^m
raculuȝ miraculox: vt sancti dicūt: qz est maius omnib⁹
miraculis: et ad istud miraculū oia alia ordinanᷓ. Et pp
hoc nō solum est inducēs ad alia credēdum: sȝ ēt alia mi
racula inducūt ad hȝ q ipm credaᷓ. Nihil enim phibet
vnū miraculū inducere ad fidē alterius: sicut resuscita-
tio Lazari iducit ad futuram resurrectionēm credēduȝ.

¶ Utrū spūales sua nāli virtute possint miracula facere.

TErtio queriᷓ vtrū creature spūales sua
naturali vtute possint miracla fa-
cere. ¶ Et videᷓ q sic. Qd eniȝ pōt virt⁹ ife- p^m
rior: mlto magis pōt virtus supior. Sed vir-
tus creature spūalis ē supra virtutez nature
corporalis. Unde dr Job. 41°. Nō est potestas super ter-
raȝ que ei possit compari. ergo creatura spūalis pōt face-
re illos effectus quos natura facit. Qn autez effectus na-
turalis fit: nō a causa nāli sed occulta: est miraculum. er-
go creatura spūalis pōt facere miracla. ¶ P. qȝto aligd 2^m
est magis actu: tāto aliquid est magis actiuū: eo q vnū-
quodqz agit inqȝtum actu est. Sed forme que sunt crea-
ture rationales: sunt magis actuales qȝ forme que sunt in
creatura corporali: eo q sunt magis imateriales ergo sūt
magis actiue. Sed forme que sunt in natura corpali p-
ducūt sui similes i natura. ergo multo magis pnt hoc fa-
cere forme que sunt in mente creature spiritualis. Et sic
poterit creatura rōnalis facere effect⁹ nāles pter causas
nāles: qd est miraculosum. ¶ P. itellectus angeli est p- 3^m
pinquior diuino intellectui qȝ itellectus humanus: Sȝ i
itellectu humano sunt aligue for^e actiue: que. s. sūt i itelle-
ctu practico: vt for^e artis. g multo fortius in itellectu an-
geli sunt forme actiue. Nā Ideas itellectus diui ɔstat eē
maxie actiuas. ¶ Sed dice. q for^e actiue que sunt i itel-
lectu āgeli: applicanᷓ ad effcm mediāte corpali agēte: sic
ēt for^e itellectus humani. ¶ Sȝ ɔ. ois vtus que nō pt exi- 4^m
re in actū nisi mediāte istro corpali: frustra datur alicui:
nisi deᷓ ei organū corporale. Frustra enim po^a motiua es
set data aiali nisi darētur ei istrumenta motus. Sȝ ange
lo non est naturaliter corpus vnituȝ. ergo virtus sua nō

5m regrit ad sui opis executionē corporeū actiuū. ¶ P̄. ois
virtus que excedit pportionem sui organi: pōt hr̄e aliq̄
actionē pter illud organū. Quia eni oculus nō adeq̄t vir
tutē totius aie: efficit aia multas opatiōes nō per oculū.
Sed corpus nō pōt esse pportionatū ad totā virtutē an
geli. ergo pōt angelus effectus aliquos facere nō mediā
tibus corporib᷒. Et sic videt̄ q̄ virtute nature sue possit
6m miracula facere. ¶ P̄. plus excedit virtus angeli omnē
vrtutē corporeā: q̄ corpus celi excedat elemētaria cor
pora. Sed ex v̄tute celestis corporis fiūt aliq̄ effectus in
istis inferiorib᷒: absq̄ actionibus qualitatū actiuarum ⁊
passiuar̄: que sunt pprie virtutes elemētor̄. ergo multo
fortius ex v̄tute angeli pñt aliq̄ effectus in reb᷒ nālib᷒ p
7m duci: nō mediātibus virtutibus corpor̄ nāliū. ¶ P̄. sc̄z
Aug. in 3° de tri. oia corpora a deo per spūm vite rōnalez
reguntur. Et hoc idē dicit Greg. in 4° dial. Et sic videt̄ q̄
motus celi ⁊ totius nāe fit ab angelis: sicut motus huma
ni corporis est ab aia. Sed ab aia imprimūtur forme in
corpus: pter virtutes nāles corporis actiuas. Ex sola eni
imaginatione aliq̄s calescit: vel infrigidat̄: ⁊ incurrit q̄n
q̄ febrē vel ēt leprā: vt medici dicunt. ergo multo forti᷒
ex sola cōceptione angeli mouētis celū: pter actionē cau
sarum nāluum pñt seq̄ aliqui effectus in istis inferiorib᷒.
Et sic pōt angelus facere miraculaz. ¶ Sed dice. q̄ hoc
accidit ex eo q̄ aia est forma corporis: nō aūt angelus est
8m forma corporalis creature. ¶ Sed 9tra: q̄cquid puenit
ex anima per eius operationē: prouenit ex ea inq̄tuz est
motor: nō inq̄tum est forma. Nō enim per opationē aia
est forma corporis: sed motor. Predicte aūt impressiōes
que fiūt in corpus ab aia: sequūtur ipressionez anime ali
quid imaginantis. ergo nō fiunt ab aia inq̄tuz est forma:
9m sed inq̄tum est motor. ¶ P̄. ex hoc deus mirabilia fa
cere pōt: q: eius virtus est infinita. Sed i li. de causis dr̄
q̄ virtus itelligentie est infinita: p̄cipue ad inferius. Qd
ēt pbari pōt ex hoc q̄ mouet motū celi: vt dīsum est: qui
natus est eē sempiternus. Sempiternū eniz motū moue
re nō pōt nisi virtus infinita: vt pbat̄ in 8° phy. ergo vr̄
10m q̄ angeli possint miracula facere ēt nāli v̄tute. ¶ P̄. i li.
de causis dr̄: q̄ virtus ois vnita plus est ifinita: q̄ virtus
multiplicata. Et ibidē cōm. dicit q̄ q̄to virtus intelligē
tie magis aggregat̄ ⁊ vnit̄: magnificat̄ ⁊ vehemētior fit:
⁊ efficit opationes mirabiles: loq̄tur aūt ibi cōm. de na
turali virtute intelligētie. Nam virtutem gratie non co
gnouit. ergo angelus sua v̄tute nāli mirabilia facere pōt.
¶ Sed dice. q̄ potest angelus mirabilia facere: nō v̄tu
te ppria: sed virtute nālibus rebus a deo indita: applicā
11m do hᵒ res ad effectum quē intendit. ¶ Sed 9tra. Appli
catio hᵒ seminū naturalium: in q̄b᷒ existūt actiue v̄tutes
nāe ad effectū aliquē: eē nō pōt nisi per motū localē. Sz
eiusdē rōnis eē vr̄ q̄ corpa obediāt vel nō obediāt sub
stātie spūali ad motum localē ⁊ ad alios motus. Naz gli
bet motus naturalis hz pprium ⁊ determinatum moto
rem. g̊ si pñt angeli suo impio applicare hᵒ semina ad ef
fectum nāe per motū localē: poterūt ēt per motuz altera
tionis vel gnātionis formā aliquā in mā inducere ex so
12m lo iperio: qd est mirabilia facere. ¶ P̄. eiusdem virtutis
fm genus est imprimere formā in mā: ⁊ impedire ne im
primat̄. Sicut enim virtute corporis forma ignis iduci
tur in mā: ita virtute alicuius corporis talis forme indu
ctio ipedit̄. Sed virtute spūalis creature impedit̄ ne ab
agente nāli forma in mā iprimat̄. Dicit̄ enim eē expertuz
q̄ virtute alicuius scripti: aliquis in igne positus nō fuit
cōbustus. Qd planū est nō fuisse opationis diuine: que p
meritis fine aliquibus scriptis: penas a sanctis suis repel
lit. Et sic remanet q̄ fuerit factuz demonis virtute. g̊ vi

det̄ q̄ pari rōne fieri possit q̄ spūalis creatura: ex solo i
perio formā in mā inducere possit absq̄ corporali agen
te. Et nihilominus hoc ipm miraculosum videt̄: q̄ hō in
igne positus nō cōburat̄: sicut pz in miraculo triū puero
rum. ¶ P̄. nobilior est forma: que est in imaginatione ⁊ 13m
in sensu: q̄ forma que est in mā corporali: q̄to est magis
imaterialis. Sed spūalis creatura in fantasiā ⁊ sensuz po
test imp̄mere aliquā formā: vt videat̄ aliq̄d alr̄ q̄ fit. vn̄
dicit Aug. in 18° li. de ciui. dei. Nec sane demōes naturas
creāt: sed specietenus q̄ a deo vo sunt creata cōmutāt. Et
postea subiūgit q̄ hoc fit per imutationē fantasie. g̊ mul
to fortius pōt imp̄mere formā in mām corporalē. Et sic
idem qd p̄us. ¶ Sed dice. q̄ imutatio fantasie a demo
ne nō fit per hoc q̄ noue forme ipmātur: sed per cōposi
tionē ⁊ diuisionē formar̄ p̄existētiuz. ¶ Sed cōtra. Aia 14m
est nobilior q̄ mā corporalis. Si ergo demon per suā vir
tutez pōt facere illud qd est ppria opatio aie sensitiue. s.
cōponere ⁊ diuidere imagies: vr̄ q̄ multo forti᷒ possit fa
cere sua v̄tute operatōes nāe corporee. Et sic idē qd p̄us.
¶ P̄. sicut se habet virtus ad v̄tutem: ita se hz operatio 15m
ad operationē. Sed v̄tus angeli nō depēdet a v̄tute crea
ture corporalis. g̊ nec eius opatio ab opatione creature
corporalis. Et sic pter nāles causas pōt miraculose opa
ri. ¶ P̄. sicut facere aliq̄d ex nihilo: est infinite v̄tutis p 16m
pter infinitam distātiam entis ad nihil: ita reducere ali
q̄d in actu de po᷒ subest v̄tuti finite. Inter virtutes autē
finitas maxima est virt᷒ angeli. ergo angelus sua v̄tute
pōt educere in actū oēs formas que sunt in potētia mate
rie: absq̄ actione alicuius cause nālis: ⁊ sic idem qd p̄us.
¶ P̄. omne agēs impeditum: agit ⁊ patit̄. Sed angelus 17m
agens in ista corpalia: nullo mō patit̄ ab eis. ergo nō ipe
ditur quin sua actione possit miracula facere: pieter cau
sas naturales agendo.

Sed contra. Ex hoc deus miracula facit q̄ na 3p:
tura est ei subiecta. Nō est aūt sub
iecta angelis. Nō enim angelis subiecit deus orbē terrez
vt dicitur ad hebr̄. 2°. g̊ angeli sua naturali virtute mira
cula facere nō pñt. ¶ P̄. Aug. dicit in 3° de tri. q̄ non est 2:
putādū angelis trāsgressoribus ad nutū seruire corpora
lium rerum mām. Seruiret aūt eis si ex virtute sue na
ture: creatura spiritualis miracula facere posset. ergo mi
racula facere non possunt.

Respondeo. Dōm: q̄ Aug. in 2° de tri. postq̄ qō B:
nē istā ptractauerat diligēter cōclu
dit in fine. Mihi oino vtile est vt meminerī viriū mea
rū: fratresq̄ meos āmoneā: vt meminerit suar̄: ne vltra
q̄ tutū est humana pgrediat̄ ifirmitas. Quēadmodū. n.
h faciāt angeli: vel potius ds quēadmodū hoc faciat per
angelos suos: nec oculor̄ acie penetrare: nec fiducia rō
nis enucleare: nec puētu mētis cōprehēdere valeo: vt tā
certus loq̄r ad oia que regri de his reb᷒ pñt: q̄ si essez an
gelus: aut pp̄ha: aut apl's. Vn̄ ⁊ hac moderatione adhibi
ta: absq̄ assertione ⁊ snie melioris p̄iudicio pcedēdū est
q̄tum rō ⁊ auctoritas poterit adiuuare. Sciēdum est g̊
q̄ circa hāc qōnem inueniunt̄ phi dissensisse. Auic. nāq̄ Opi. Auic.
posuit q̄ sub̄a spūalis que celos mouet: nō soluz mediāte
celesti motu effect᷒ in iferiorib᷒ corpib᷒ causat: sz ēt p̄ter
oēm corpis actionē. volēs q̄ mā corpalis multo magis
obediat cōceptioni ⁊ iperio p̄dicto spūalis sub̄e: q̄ 9tra
rijs agētibus in natura: vel cuicūq̄ corpori agenti. Et ex
hac cā puenire dicit. q̄ quandoq̄ inusitate permutatio
nes fiunt aeris: ⁊ infirmitatum curationes: que nos mi
racula appellamus. Et ponit exēpluz de aia que corpus
mouet. Ad cui᷒ imagiationē absq̄ omni alio corpali agē
te: trāsmutatur corpus ⁊ ad calorē: ⁊ ad frigus: ⁊ quādoq̄

ad febrem vel lepram. Hec autem positio satis conuenit principijs ab eo suppositis. Ponit enim ꝙ agentia nālia: solūmodo disponūt mām. Forme aūt subāles sunt a substantia spūali: quā appellat datorē formaꝝ. vnde mā ex nāli ordīe obedit spūali substātie: ad recipiēdū ab ea formam. Et iō nō est mirꝝ si etiam pter ordinē corporalium agētium: aliquas formas solo īperio in mām īprimat: Si enī mā obedit substātie separate ad receptionem forme substātialis: nō erit incōueniens si obediat ad recipiēdū ēt dispōnes ad formā. hoc enī pꝫ esse minoris vtutis. Sꝫ

reprob: fm Ar. fm opinionē Ari. ꝛ sequētium eū: hoc nō pōt stare: pbat enim Ari. duplici rōne ꝙ forme nō īprimunẜ in mãꝫ ab aliq̃ suba separata. Sed reducunẜ in actuꝫ de po° māe p actionem forme in mā existētis. Quaꝝ primā ponit i 7° metaphi. qꝛ fm ꝙ ibi pbaẜ. id qð fit pprie: est compositum: nō forma vel materia. Cōpositum enīꝫ est qð pprie hꝫ esse. Omne aūt agēs agit sibi sīle. Unde oꝫ ꝙ id quod est faciens res naturales actu existere per gnātionem: sit compositum: nō forma sine materia: hoc est suba separata. ¶ Alia pbatio ponẜ in 8° physi. qꝛ cum idē semꝑ natum sit idē facere: qð auteꝫ generaẜ vel corrumpiẜ: vel alteratur: aut augeẜ vel diminuiẜ: nō semꝑ eodē mō se hēt: opꝫ ꝙ illud qð est generās ꝛ mouēs fm hō motus: nō sit semꝑ eodem modo se hñs: sed alr ꝛ aliter. hoc aūt nō pōt esse suba sepata: qꝛ omnis talis suba est imobilis. Omne enim qð mouetur corpus est: vt in 6° physi. pbaẜ. Unde id qð est imediata causa reducēs formā de po° in actum per generationem ꝛ alterationem: est corpus aliter ꝛ alr se habens: fm ꝙ accedit ꝛ recedit per motū localem. Et inde est ꝙ suba separata suo īperio in corpore causat imediate motum localē: ꝛ eo mediante causat alios mot° quibus mobile acquirit aliquā formam. Et hoc rōnabiliter accidit. Nā motus localis est primus ꝛ pfectissimus motuum: vtpote qui nō variat rem q̃tum ad rei intrinseca: sed solū q̃tum ad exteriorem locū. Et ideo per pmū motuꝫ suū. s. localē: corporalis natura a spūali moueẜ. Scðꝫ hoc ergo corpalis creatura obedit īperio spūalis: fꝫ nālē ordinē ad motū localē: Non aūt ad alicuius forme receptionē. Qð qdem itelligēduꝫ est de natura spūali creata: cuius vtus ꝛ essentia est limitata fꝫ determinatū genus: nō de suba spūali increata: cuius vtus est infinita: nō limitata ad aliqð genus fm regulā alicuius generis. Et huic opinioni q̃tum ad hoc ꝯsentit fides. Unde Aug. dicit in 3° de tri. ꝙ angelis nō seruit ad nutuꝫ mā corporalis. In hoc tñ differt snīa fidei a pōne phoꝝ. phi enim pdicti ponunt subas sepatas mouere suo impio celestia corpa motu locali: motū autē localem in istis inferiorib° nō causari imediate a substantia saparata: sed ab alijs mouētib°: naturalr: aut voluntarie: aut violenter. Uñ ꝛ Alex. cōm.

op. Alexandri. reprob: Oēs effectus qui attribuunẜ a nobis angelis vel demonibus in istis inferioribus: attribuit impressioni corpoꝝ celestiū. Quod nō vr sufficienter eē dictū. Nā huius effectus nō fiūt aliquo determinato cursu: sicuti ea que fiūt per actionē nālem supioꝝ vel inferioꝝ corpoꝝ. Et pterea aliq effectus inueniunẜ in quos nullo mō corpora ce-

Op. fa lestia possent. Sicut ꝙ vge ꝯuerterenẜ statim in serpentes: ꝛ multa hꝫ. Fidei aūt snīa est ꝙ nō solum corpa celestia suo impio moueāt localr: sed etiā alia corpora do ordināte ꝛ pmittēte. Mouēt ergo localr suo iperio corpora in qbus est vis actiua nālis ad aliquē effectū pducendum: que Aug. appellat nāe semina. Et sic opatio coꝝ nō erit per modū miraculi: sed ꝑ modū artis. In miraculis enī pducunẜ effectus absq; actionibus nālibus a cā supnaturali. pducere aūt aliquē effectū: quē vẜ nā pducere nō pōt: vel nō ita ꝯueniēter: mediāte actione pncipioꝝ nālium: artis est. Unde phs dicit in 2° physi. ꝙ ars imitatur nām: ꝛ quedā perficit que nā facere nō pōt. In qbusdam ēt nām iuuat. Sicut medicus iuuat nām ad sanandum alterādo ꝛ digerēdo per appōnem eoꝝ que ad hꝫ naturalē virtutem hñt. In effectib° aūt hō pducendis ars angeli boni vel mali efficacior est: ꝛ meliores effectus facit q̃ꝫ ars humana. Et hoc pter duo. Primo qꝛ cum effectus corporales in inferiorib°: maxime dependeāt a celestibus corporibus. tūc pcipue ars pōt sortiri effectum: qñ virtus celestis corporis ad hoc coopatur. Uñ in operib° agriculture ꝛ medicine: valet cōsideratio motus ꝛ situs solis ꝛ lune: ꝛ aliarum stellarum: quaruꝫ virtutes situs ꝛ motus multo certius cognoscūt angeli nāli cognitiōe q̃ꝫ hoies. Unde horas eligere psñt melius. in qbus vtus celestis corporis ad effectus intentos magis coopeẜ. Et hec videẜ eē rō quare nigromātici in inuocationibus demonum: situs stellaruꝫ obseruāt. ¶ Scða rō est: qꝛ virtutes actiuas ꝛ passiuas in corporibus inferioribus melius nouerunt q̃ꝫ hoies: ꝛ facilius ꝛ celerius applicare psñt ad effectum: vtpote qui iperio suo corpora localr mouent. vñ ēt medici mirabiliores effectus in sanando faciunt: qui plura de virtutib° reꝝ nālium sciūt. ¶ Tertia rō pōt esse: qꝛ cum instrm agat nō solū in virtute sua: sed in virtute mouētis: inde ēt corpus celeste aliquē effectum hꝫ ex virtute substātie spūalis mouētis: sicut ꝙ est causa vite: vt patet i aīalibus ex putrefactione generatis: ꝛ calor naturalis inq̃tum est īstrumētum aīe vegetabilis: agit ad spēꝫ carnis: nō est incōueniens ponere ꝙ ipsa corpora naturalia inq̃tum sunt mota a spūali suba: sortiātur maiorem effectum. Qð videri pōt ex hoc qð gen. 6° diciẜ. Gigantes erāt sup terraꝫ in diebus illis. postq̃ enī ingressi sunt filij dei ad filias hoīum: illa que genuerunt: isti sunt potentes a seculo viri famosi: ꝛ glo. quedā ibidem dicit: ꝙ nō est incredibile a qbusdaꝫ demonibus qui mulieribus sunt incūbi: huiusmodi hoies. s. gigantes esse pcreatos. Sic ergo patet ꝙ angeli boni vel mali: virtute naturali miracula facere nō possunt: sed quosdam mirabiles effectus: in quibus eorum operatio est per moduꝫ artis.

Ad primum ergo dðm: ꝙ lꝫ naturalis potestas angeli vel demonis sit maior q̃ꝫ naturalis potestas corporis: nō tñ est ad hoc ꝙ immediate formam in materia inducat: sed mediāte corpore. Unde hoc facit nobilius q̃ꝫ corpus: qꝛ pmum mouens principalius est in agendo q̃ꝫ scðm. ¶ Ad 2m dðm: ꝙ forme reruꝫ naturaliuꝫ in mente angelica existētes: sunt magis actuales q̃ꝫ forme que sunt in materia: ꝛ propter hoc sunt imediatum pncipium perfectioris operationis: que est intelligere. Operationis vero que est actio materiā transmutans: nō sunt imediatum pncipium: sed mediante voluntate: ꝛ voluntas mediāte virtute: ꝛ virtus imediate mouet motum localē: quo motu mediante: est causa alioruꝫ motuū: ꝛ est causa aliqua īductionis forme in mā. ¶ Ad 3m dðm ꝙ forme etiā que sunt in intellectu humano: non sunt actiue rerum artificialium nisi mediāte voluntate: ꝛ virtute motiua: ꝛ organis naturalibus: ꝛ instrumentis artificialibus. ¶ Ad 4m dicendum: ꝙ virtus cui potest aliquod organum adhiberi: ꝙ sibi respondeat q̃tum ad omnem operationem: debet habere organum cōiunctū: sicut virtus visiua oculum. Nullum aūt corpus poterat hoc modo angelo respondere ꝙ eius virtutem adequaret: ꝛ ideo nō habuit angelus corporeū organuꝫ naturalr coniūctum. Unde ꝛ phi qui posuerunt substantias sepatas nō habere effectus in istis inferioribus nisi mediante celo: posuerunt aliquā subam spūalem vniri celo: vt pprio instrumento: quam animam celi dicebant. Aliam

vo nõ vnitam:dicebant intelligentiã:a qua mouet aĩa ce
5m li:sicut desiderans a desiderato.¶ Ad 5m dõm:ꝙ ange
lus ⁊ si celũ moueat:põt tñ habere actionẽ in hec inferio
ra absq; motu celi:mouẽdo alia corpora:⁊ absq; oĩ corpo
re:itelligẽdo licet formã in materia absq; corporali agen
6m te iprimere nõ possit.¶ Ad 6m dõm:ꝙ celũ cuz sit agens
corporeum:põt esse imediatum alterãs ⁊ mouẽs ad for
7m maz:nõ est aũt sĩle de angelis.¶ Ad 7m dõm:ꝙ aĩa nãli
ordĩe suo iperio mouet corpus localr̃. Nã vis eius appe
titiua est iperãs motũ:⁊ corpus obedit ad nutũ:qd̃ ẽt est
per vtutes motiuas que sũt organis affixe:⁊ fluũt ab aĩa
in corpus:qd̃ est ab aĩa formatum. Alie vo alterationes:
vt calefactionis:ifrigidationis:⁊ sĩlium:sequũtur ab aĩa
mediãte motu locali. Patet ẽt ꝙ ex ipsa imaginatõe seq
tur passio:per quã aliquo mõ variat motus cordis ⁊ spi
rituũ. Ex qbus vel retractis ad cor:vel diffusis in mẽbra
seqtur aliqua alteratio in corpore:que ẽt põt eẽ ifirmita
8m tis causa:pcipue si sit materia disposita.¶ Et per hoc pz
9m solutio ad 8m.¶ Ad 9m dõm:ꝙ virtus angeli dicitur ifi
nita inferius:inqũtum nõ est virtus in mã recepta:⁊ per
hoc nõ limitat ab inferiori recipiẽte. Nõ tñ est ifinita su
perius:vt supra dr̃:qr a deo recipit in angelo eẽ finitum.
Et iõ eius suba determiatur ad aliqd̃ genus:⁊ p ↄñs eius
vtus determiat ad aliquem modũ agẽdi:qd̃ de deo dici
10m nõ põt.¶ Ad 10m dõm:ꝙ lz angelus faciat res mirabiles
p modũ artis:vt supra dictum est:non tñ facit miracula.
11m ¶ Ad 11m dõm:ꝙ lz motus locales iferioꝝ corpoꝝ sint a
determiatis motorib⁹ naturalib⁹:sicut ⁊ alij mot⁹:tñ cor
poralis creatura nãli ordĩe obedit spũali ad motuz loca
lẽ:nõ ad alios motus:rõne supradicta:⁊ pcipue si vtus ei⁹
nõ est determiata ad aliqd̃ corpus:sicut ẽ vtus aĩe ad cor
12m pus sibi ↄiunctum.¶ Ad 12m dõm:ꝙ sicut suba spũalis
creata nõ põt suo iperio iprimere formã in mã:ita nõ põt
suo impio ipedire qn iprimat ab agẽte nãli. Et si hoc ali
qñ faciat:facit per appõnem alicuius ipedimẽti naturalr̃:
qd̃ quis sensus humanos lateat:⁊ pcipue cũ possit flãmam
ignis localiter mouere:vt combustibili nõ tñ appropin
13m quet.¶ Ad 13m dõm:ꝙ creatura spũalis separata põt im
mutare fantasiã nãli vtute:nõ per iperium iducẽdo for
mas in organo fantasie:sed per aliquã cõmotionẽ spũum
⁊ humoꝝ:pz eni ꝙ aliqua trãsmutatione in his facta:fan
tasmata apparẽt:vt in frenticis:⁊ dormientibus. Et ad
hanc fantasie imutationẽ ẽt quedã res nãles dr̃r effica
ciam hr̃e:qbus nigromãtici vti dr̃tur ad visus illuden
14m dos.¶ Et per hoc pz rñsio ad 14m.¶ Ad 15m dõm:ꝙ sicut
15m vtus angeli est supra vtutem corporis celestis:ita ⁊ opa
tio:vt dcm est:nõ tñ ad hoc ꝙ imediate formã in mã so
16m lo iperio inducat.¶ Ad 16m dõm:ꝙ finita virtus põt de
po͡a in actũ aliqd adducere:nõ tñ quelibet finita:nec qli
bet mõ. Quelibet eni vtus finita habet determinatũ mo
17m dũ agẽdi.¶ Ad 17m dõm:ꝙ tñ nihil ipediat agẽs aliqd̃:
nõ tñ põt id ad qd̃ vtus sua nõ se extẽdit:sicut ignis non
põt ifrigidare ẽt si nihil exteri⁹ ipediat. Unñ nõ seqt ꝙ si
angeli nõ possunt imperio suo formam in materia indu
cere:ꝙ ab extrinseco impediantur. Sed quia ad hoc vir
tus eorum naturalis non se extendit.

¶ Utrum boni angeli ⁊ homines per aliquod donũ gra
tie miracula facere possint.

Q Uarto queritur vtrũ boni angeli ⁊ ho
mines per aliquod donum grẽ
1m miracula facere possint.¶ Et vr̃ ꝙ sic. Ordi
nes angeloꝝ nõ sunt cõstituti nisi ad ea que
angeli faciũt. Sed ordo aliqs angeloꝝ istitu
tus est ad miracula faciendũ. Dicit enim Grego. i omel.
quadam:ꝙ virtutes sunt per quas signa ⁊ miracula fre
quẽtius fiunt. ergo angeli per grãm miracula facere pñt.
¶ Pr̃. act. 6o dr̃. Stephanus plenus gratia ⁊ fortitudine 2m
faciebat prodi. ⁊ signa magna in populo. Nõ aũt pmitte
retur dei gratia:nisi actus sequẽs ex gratia procederet. g
per virtutez grẽ:ẽt hoies miracula facere possunt.¶ Pr̃. 3m
donũ gratie:nõ datur nisi ad id qd̃ per hñtem grãm fieri
potest. Sed aliquibus datur donũ gratie gratis data ad
miracula facienda. Unde dr̃ pma ad Cor. 12o. Alij datur
gratia sanitatum in vno spũ:alij operatio virtutum:ergo
sancti per grãz miracula facere possunt.¶ Sed dicebat
ꝙ sancti dicuntur miracula facere:nõ agẽdo:sz ipetrãdo
a deo vt fiant.¶ Sed ꝯ. ipetratio orationis fit p ea que 4m
reddunt orationem deo acceptam. hoc autem fit per fi
dem:charitatem:⁊ alias virtutes pertinentes ad gratiaz
gratũ facientẽ. Non ergo oporteret ad signa facienda da
ri sanctis aliqd̃ donum gratie gratis date.¶ Pr̃. in scdo 5m
dialog. Grego. dicit:ꝙ qui deuota mente deo adherẽt:cũ
rerũ necessitas exposcit:exhibere signa modo vtroq; so
lent. vt mira quecq; aliquãdo ex prece faciant. aliquando
ex potestate. Qz autem aliquis ex potestate facit:operan
do facit:non solum impetrando. ergo angeli ⁊ sancti ho
mines etiam agẽdo miracula faciunt.¶ Pr̃. triplex est 6m
rerum cursus sm̃ Ans. naturalis: voluntarius:⁊ mirabi
lis. Sed in cursu rerum nãli:angeli tanq̃ medij iter deũ
⁊ corpora naturalia aliquid agũt:qr vt dicit Aug. in 3o de
trini. oĩa corpora a deo regũtur per spũm vite rationalẽ:
⁊ Grego. in 4o dialog. dicit. Nihil in hoc mundo visibilẽ
nisi per creaturam inuisibilem disponi põt. Similiter ẽt
cursum rerum volũtarium. Nam ipsi angeli sunt medij
inter nos ⁊ deum:illuminationes a deo acceptas in nos
deferentes. ergo etiã in cursu reꝝ mirabiliuz angeli sunt
medij:ita ꝙ eis agentibus miracula fiant.¶ Sed dice.
ꝙ angeli sunt medij:nõ sicut agẽtes virtute propria: sed
virtute diuina.¶ Sed ꝯtra. Quicũq; opatur ĩ vtute al 7m
terius:aliquo mõ agit id qd̃ fit per illã vtutem. Si g ãge
li in virtute diuina opantur ad miracula faciẽda:ipi ali
quo mõ agunt.¶ Pr̃. lex vetus miraculose a deo est tra 8m
dita. vnde habet Exo. 19o. ꝙ ceperũt audiri tonitrua: ac
micare fulgura:⁊ nubes dẽsissima operire montẽ. Sz lex
data est per angelos:sicut habetur Gal. 3o. ergo per ange
los miracula fiunt.¶ Pr̃. Aug. dicit in primo de doctrina 9m
christiana. Oĩs res que habetur ⁊ non datur:si in dando
deficit:nõduz habetur quomodo habẽda est. Sed ptãs
faciẽdi miracula est in deo:⁊ si alteri daret in eo nõ defi
ceret. ergo si nõ dedit alijs hãc ptãtem:vr̃ ꝙ nõ hẽat eaz
qualr̃ hñda est. Et ita vr̃ ꝙ angelis ⁊ hoib⁹ deus dederit
potẽtiam miracula faciendi.

Sed contra est qd̃ dicitur in psal. Qui facit mi 3 p.
racula magna solus.¶ Pr̃. sicut di 2.
cit Ber. in li. de dispensatiõe ⁊ pcepto:ille solus põt legẽ
imutare vel dispẽsare in lege:q legẽ ↄdidit:sicut pz in le
gib⁹ humanis:ꝙ solus impator põt legẽ imutare q legez
ↄdidit. Sed solus deus legẽ nãlis cursus instituit. g ipse
solus põt miracula facere:preter cursum nãlem agendo.

Respondeo. Dõm:ꝙ angeli supra nãlem ptãtez
quã hñt agẽdi:pñt aliqd per donũ
grẽ:inqũtum sunt diuine virtutis ministri. Et põt dici ꝙ
ad miracula faciẽda angeli tripliciter operãtur. vno mõ
precibus ipetrãdo. Qui modus ⁊ hoib⁹ ⁊ angelis põt eẽ
cõis. Alius modus est sm̃ ꝙ angeli mãm disponunt sua
nãli virtute:ad hoc ꝙ miraculũ fiat:sicut dr̃ ꝙ in resurre
ctione colligẽt pulueres mortuoꝝ:qui diuina virtute re
ducent ad vitam. Sed hic modus pprius est angeloꝝ.
Nã humani spũs dũ sunt corporibus vniti:in exteriora
operari non possunt:nisi corpore mediãte:ad quod sunt

quodāmodo naturaliter alligati. ¶ Tertius modus est φ operentur etiam aliquid coagēdo. Quē gdē modum Aug. sub dubio relinqt in 22° de ci. dei lib. c. d. Siue .n. de° ipse per seipm miro modo: siue per suos ministros etiam faciat: siue etiam per martyꝝ spūs: siue per hoies adhuc in corpore ꝯstitutos: siue oia ista p angelos qbus inuisibi liter imꝑat opet: vt que p martyres fieri dicunt eis orāti b° tm̄ τ impetrātibus: nō ēt opantib° fiāt: siue alyo mo dis: q nullo mō cōprehēdi a mortalib° pnt: tñ attestantur hec miracula fidei in qua carnis in eternū resurrectio p̄ dicat. Sed Grego. in 2° dialo. hāc qōnē determinare vr̄ d. φ sci hoies ēt in carne viuētes nō solū orādo τ ipetran do. Sed ēt ꝑtātiue: ac p hoc coopando miracula faciunt. Qđ pbat τ rōne τ exēplis. Primo rōne gdē: qꝛ si hoibus data est ptās filios dei fieri: nō ē mirū si ex ptāte mira fa cere pnt. Exēplis aūt: qꝛ Petrus Ananiā τ Saphirā mē tiētes morti increpando tradidit: nulla orone pmissa: vt hr̄ act. 5°. Beat° ēt bndictus dū ad brachia cuiusdā liga ti rustici oculos deflexisset. tāta se celeritate ceperunt il ligata brachia lora dissoluere: vt dissolui tā cōcite nulla hominū festinatione potuissent. Unde ꝯcludit φ sci qñ φ faciūt miracula orādo qñqꝫ ex ptāte. ¶ Quālr aūt h eē possit ꝯsiderādū est. Cōstat aūt φ deus solo impio mi racula opaꝛ. videmus aūt φ iperiū diuinū ad inferiores rōnales spūs. s. humanos: mediātib° supiorib°. s. angelis puenit: vt in legis veteris latione appet. Et p hūc modū per spūs angelicos: vel humanos: iperiū diuinū ad corpo rales creaturas puenire pōt: vt per eas quodāmodo nāe pateꝛ diuinū pceptū. Et sic agāt quodāmō spūs humani vel angelici: vt instrm diue virtutis ad miraculi pfectō nem: nō qsi aliq vtute habitualr i eos manēte: vel gratui ta vel nālr: in actū miraculi possint: qꝛ sic qñcūqꝫ vellent: miracula facere possent. Qđ tñ Greg. in 2° dialo. nō eē ve rum testaꝛ. Et pbat per exēplū Pauli: q stimulū a se re moueri petyt: nec ipetrauit. Et per exēplū bndicti: q octē tus fuit ꝯtra suā volūtatē: p pluuiā sororis pcib° impetra tā. Sed vtus ad coopandū deo in miraculis in scis: anīcl ligi pōt ad modū formaꝝ impfectaꝝ: que intētiones vo canꝛ: que nō pmanēt nisi ad pñtiā agētis pncipalis: sicut lumē in aere τ mot° in instro. Et talis virtus pōt intelli gi donū gre gratis date: que est gra virtutū vl̄ curationū vt sic hec gra que daꝛ ad opandū supnāliter: sit sīlis gre pphie: que daꝛ ad supnaturalr cognoscēdū: p quā ppha nō pōt qñcūqꝫ vult pphetare: sed solū cum spūs pphetie eos eius tāgit: Ut Greg. pbat in pma omel. sup Eze. Nec est mirū si per hūc modū spūāli creatura deus instālr vtiꝛ ad faciēdū mirabiles effectus in creatura corpora: licū ēt corpali creatura vtaꝛ instālr ad spūꝫ iustifi cationē: vt in sacramentis patet.

Ad ar. **Et per hoc** patet rñsio ad obiecta. Nam verus est φ solus deus miracula facit per auctoritatē. verū est ēt φ ptātem miracula faciēdi crea ture cōicat fm capacitatē creature: τ diuine sapiētie ordi nem. Ita φ creatura p grām miracula misterio opereꝛ. ¶ Utrum ēt demones opent ad miracula facienda.

1m **Quinto** queriꝛ vtrum ēt demones ope rent ad miracula faciēda. ¶ Et videꝛ φ sic. Dicꝛ eni Math. 24°. Surgent pseudo xpi: τ pseudo pphete: τ dabunt signa magna τ pdigia. Sed hec nō opabunꝛ nisi p virtutē demonū. ergo demones opanꝛ ad miracula faciē

2m da. ¶ P. subito sanare infirmū miraculū est: sicut mira culū fuisse dr̄ φ xps socrū Petri sanauit: vt habeꝛ Luc. 4°. hoc aūt ēt demones pnt facere. Nā medicine adhibi te infirmo sanitatē accelerāt. pnt aūt demones agilitate sue nāe medicinas efficaces ad sanādū qs bn̄ cognoscūt: adhibere ad sanādū: Et sic vt vr̄ pnt subito sanare. g pnt subito miracla facere. ¶ P. facere mutos loq̄ē miracu

3m lū. mai° aūt miraculū videꝛ eē φ canis loqꝛ vel cantet: qđ Simon magus faciebat: vt legiꝛ: virtute demonis. g pōt facere miraculū. ¶ P. maxim° Ualerius narrat φ

4m fortune simulachrū qđ Rome erat via latina nō semel: sed bis ita locutū ē bis vbis. Rite me matrone vidistis: riteqꝫ dedicastis. Et aūt lapides loquātur: maius est mi raculū: qꝫ φ muti loquanꝛ: qđ tñ est miraculosuꝫ. g vr̄ φ

5m demones miracula facere pnt. ¶ P. legiꝛ in histo ys φ quedā virgo vestalis in signū pudicitie ꝯseruate: aquam in vase pforato de tyberi portauit: nec tñ aqua effusa est. Qđ fieri nō potuit nisi per hoc φ retinebat aqua ne flue ret aliqua nō nāli virtute. Qđ patet esse miraculū in Jor danis diuisiōe: τ eius statione. g demones pnt facere mi

6m racula. ¶ P. multo difficilius est hoiem trāsformari in aliqđ aial brutū: qꝫ aquā trāsformari in vinū. Sed aquā trāsformari in vinū est miraculū: vt ꝑs Jo. 2°. g multo for tius hoiem trāsformari in aliqđ aial brutuꝫ. Sed demo nis virtute hoies trāsformātur in bruta: sicut Uarro nar rat socios Diomedis a Troia reuertētes i aues fuisse cō uersos: que lōgo tpe post circa tēplū Diomedis volabāt. Narrat etiā φ Circes famosissima maga: socios Ulyxis mutauit in bestias. Et φ archades quodā stagno trāsito ꝯuertebantur in lupos. g demones pnt miracula facere.

7m ¶ P. aduersitates Job demone agente pcurate sunt: qđ ꝑs ex hoc φ dn̄s dedit ei ptātem in oia que erāt Job. Sꝫ huiusmodi aduersitates nō sine miraculo ꝯtigerūt: vt ꝑs in igne de celo descēdēte: τ de vēto domū ad interitionē filioꝝ ei° euertēte. g demōes miracula facere pnt. ¶ P.

8m φ Moyses virgā in serpentes mutauit miraculum fuit. Sed hoc simlr fecerunt magi pharaonis virtute demo nuꝫ: vt habeꝛ Exo. 7°. g vr̄ φ demones miracula facere

9m pnt. ¶ P. opatio miraculoꝝ magis est remota a virtute humana: qꝫ a vtute angelica. Sed per malos hoies lter duꝫ miracula fiūt. Unde ex psona reprobor dr̄. Math. 7°. In noie tuo pphetauimus τ virtutes multas fecim°: ergo τ per demones vera miracula fieri pnt.

Sed contra. Tēpore antixpi demon maximas virtutē habebit ad operāduꝫ: qꝛ vt 3p dicitur Apo. 10. Oportebit eū solui modico tpe: qđ intelli gitur tps antixpi. Sed tūc non opabitur vera miracula. Qđ patet per hoc φ dicitꝛ scđa ad Thes. 2°. φ aduēt° anti chrsti erit in oi virtute τ signis τ pdigys mēdacibus. g demones vera miracula facere non possunt.

Respondeo. Dōm: φ sicut angeli boni per grāꝫ 8c aliqd pnt vltra nālem virtutē: ita angeli mali minus possunt ex diuina puidētia eos repri mēte: qꝫ pnt fm nālem virtutē. Ut vt Aug. dicit. 3° de tri. quedā que angeli mali pnt facere si pmittereñ: iō face re nō pnt: qꝛ nō pmittunꝛ. vñ fꝫ hoc ligari dicunꝛ: φ im pediunꝛ ab illis agēdis: ad que eoꝝ nālis virtus se extē dere posset. Solū aūt: cū pmittunt agere diuino iudicio que fm nām agere pnt. Quedā vero nō pnt etiā si pmit tanꝛ: vt ibidē dicꝛ: qꝛ nature modus eis a deo ꝯstit° hoc nō pmittit. Ad huiusmodi aūt que sunt supra facultates nature ipsoꝝ: eis a deo nulla daꝛ potestas. Quia cuꝫ ope ratio miraculosa sit quoddā diuinū testimoniū indicatiuū diuine virtutis τ veritatis: si demonib° quoꝝ est tota vo lūtas ad malū: aliq ptās dareꝛ faciendi miracula: de fal sitatis eoꝝ testis existeret: qđ diuinā bonitatē nō decet. Unde ea tñ interdū opa faciūt: que miracula hoib° vi denꝛ qđ permittūtur a deo: ad que eorum naturalis vir tus se posset extendere. Sicut etiaꝫ ex supra dictis patet:

naturali virtute hos solos effectus pducere possunt per
modum artis:ad quos inueniunt virtutes alique nāles
in corporibus:que eis ad motū localē obediunt:vt sic ea
possint ad aliquē effectum celeriter applicare.hꝰ aūt vir
tutibus vere trāsmutationes corporū fieri pñt:sicut sm
nālem cursum reꝝ videmus vnū ex alio gnāri. possunt
nihilominus aliqua mutatione corporali facta: quedam
que nō sunt in reꝝ natura:in imaginatione facere appa
rere per cōmotionē organi fantasie:scd̄m diuersitatē spi
rituū ꝛ humoꝝ.Ad qd̄ ēt aliqua corpora exteriora effica
ciam hñt:vt eis aliquo mō adhibitis videat ee aliqd al
terius forme q̄ sit:sicut patet in freneticis ꝛ mētecaptis.
Pñt ergo demones mirabiliter nobis opari dupl'r. vno
mō per verā corporis trāsmutationē.Alio mō per quādā
illusionē sensuū ex aliq̄ imutatione imaginatiōis. Neu
tra tñ opatio est miraculosa:sed est per modū artis:vt su
pra diximus.Et iō simpl'r dr̄:q̄ per demones vera mira
cula fieri non possunt.

Ad pᵐ Ad primum ergo dōm:q̄ signa ꝛ pdigia:dicun
tur aliqua que vtute nāli fieri pñt:
hoībus tñ mira:vl' ēt per sensuum illusionē:vt dictū est.
2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dōm:q̄ nihil phibet demonū arte velociꝰ ali
quē posse sanari:q̄ per nām si sibi relinquat .Qz hoc etiā
videmꝰ per artē hoīs fieri. Nō tñ vr̄ q̄ possint subito sa
nare:licz aliquos alios effectꝰ possint facere quasi subito.
Quia medicine corpori humano exhibite:opant ad sani
tatez quasi instr̄a. Natura aūt est sicut agēs pncipale.vñ
oz talia adhiberi que possint a nā moueri.Et si plā adhi
berent nō pferrēt ad sanitatē:sed magis ipedirēt. Unde
ēt ille infirmitates ad quaꝝ sanitatez nature vtus nullo
mō pōt:opatione demonū sanari nō pñt.Secus aūt ē de
illis effectibus q̄ depēdēt ab exteriori agēte:sicut a cā pn
cipali.Sciēdū tñ est q̄ ēt si subito sanitatē demones pfi
cerēt:nō eēt miraculū:ex quo id agerēt mediāte nāli vir
3ᵐ tute si id agerēt.¶ Ad 3ᵐ dōm:q̄ locutio canū:ꝛ alia hꝰ
que Simon magus faciebat:potuerūt fieri p illusionez:
ꝛ nō per effectꝰ veritatē.Si tñ per effectus veritatē hoc
fieret:nullū sequit incōueniēs:qz nō dabat cani demon
virtutē loquēdi:sicut dat mutis per miraculū:sz ipsemet
per aliquē motū localē sonū formabat:litterate ꝛ articu
late vocis silitudinē ꝛ modū hñtem:p hūc enim moduz
ēt asina balaā intelligit fuisse locuta:angelo tñ bono ope
4ᵐ rāte.¶ Et sil'r dōm ad 4ᵐ de locutiōe simulacri.hoc eni
factū fuit demone p motum aeris sonū formāte similez
5ᵐ humane locutioni.¶ Ad 5ᵐ dōm:q̄ nō est remotū qn̄ sit
in cōmēdatione castitatis:q̄ deus verus per suos ange
los bonos:hꝰ miraculū per retētionē aque fecisset.Quia
si qua bona in gētilibꝰ fuerūt:a deo fuerūt.Si autē p de
mones factū est:nec hoc repugnat pdictis. Nā quiescere
ꝛ moueri localr̄:ab eodē pncipio sm genus sunt. Quia p
quā nām aliqd mouet ad locū:qescit in loco.Unde sicut
demones pñt mouere corpora localr̄:ita pñt ꝛ a motu re
tinere:nec tñ est miraculū:sicut qñ fit diuinitꝰ:qz hoc sz
nālem virtutē demonis ptingit ad hꝰ effectū determina
6ᵐ tū.¶ Ad 6ᵐ dōm:q̄ ille trāsformationes de qbꝰ Uarro
loqtur:nō fuerūt sm veritatē:sz sm apparētiā:p opatio
nē demonis:fantastico hoīs sm aliquā corporalē spēm i
7ᵐ mutato:sicut dicit Augu.18° de ciui.dei.¶ Ad 7ᵐ dōz:q̄
per aliquē motū aeris:demones deo pmittēte pñt aliq̄s
tētationes cōcitare:cū ēt p vētoꝝ motuz nāliter fieri vi
deamus.Et p hunc modū fuerūt aduersitates Job:opan
8ᵐ tibus demonibꝰ pcurate.¶ Ad 8ᵐ dōm:q̄ de opatione
magoꝝ Pharaonis duplex opinio in glo.tangit.Una ē
q̄ nō fuerit vera puersio virgaꝝ in serpentes:sz hoc fuit
sm apparētiā tātū per aliquā pstigiosam illusionē. Aug.
aūt in glo.ibidē posita dicit:q̄ fuit puersio vera virgarū
in serpētes.Qd̄ ex hoc verisil'r pbat:qz scriptura eodem
vocabulo noiat ꝛ virgas magoꝝ ꝛ vgam Moysi:quā cō
stat vere in serpētē ee puersam:Qz aūt opatiōe demonū
virge in spētes sunt puerse:miraculū nō fuit.hoc eni fe
cerūt demones p aliq̄ semina collecta:que habebāt vim
putrefaciēdi vgas:ꝛ in spentes puertēdi.Sed qd̄ Moy
ses fecit miraculū fuit:qz diuina virtute absq3 oīs nālis vir
tutis opatione hoc effectū est.¶ Ad 9ᵐ dōm:q̄ hoīes q̄ 9ᵐ
sunt mali vita:qñq3 sunt annūciatores veritatis:ꝛ iō deꝰ
in testimoniū veritatis p eos annūciate miracula facit:
q̄ de demonibus dici nō potest.

Ad vltimū qd̄ in pṫrarium obycit dōm:q̄ tēpore Ad arᵐ i
antixpi diaboli ptās soluēda dr̄:inq̄ ptrariū
tum ei multa facere pmittent que mō nō pmittunt . vñ
ꝛ opabit multa ad eoꝝ seductionē:qui hoc meruerunt:
nō acquiescēdo veritati.Opabit aūt quedā pstigiose:in
qbus nec erit verus effectus:nec vera miracula.Opabit
ēt quedā p verā corpoꝝ imutationē:in qbus si erunt ve
ri effectus:nō tñ vera miracula:qz erūt per causas nāles
opata.Que etiā mēdacia dicunt q̄tum ad intētionez fa
cientis:qui per huiusmodi mirabilia opera : inducit ho
mines ad credēdum mendacyis.

¶ Utꝝ āgeli ꝛ demones habeāt corpa nāliter sibi vnita.

SExto queritur vtrum angeli et dmones habeāt pᵐ
corpora nāliter sibi vnita.¶ Et vr̄ q̄ sic. In
quolibet eniz aiali est corpus nāliter spūi vni
tum.Sed angeli ꝛ demones sunt aialia. Dicit
enim Greg.in omel.epiphanie.q̄ iudeis tanq̄ rōne vtē
tibus rōnale aial.i.angelus annūciare debuit.De demo
nibus vō dicit Aug.in 3° sup geñ.ad lit. Demones aerea
sūt aialia:qz corpa aereoꝝ nā vigēt.ergo angeli ꝛ demo 2ᵐ
nes hñt corpa nāliter sibi vnita.¶ P̄.Ori.dicit i periar
chon:q̄ nulla substātia spūalis sine corpe esse pōt:nisi so
lus deus.Cū ergo angeli ꝛ demones sint substātie create 3ᵐ
vr̄ q̄ habeāt corpa nāliter sibi vnita.¶ P̄.fantasia ꝛ ira
scibilis ꝛ pcupiscibilis:sunt vires organis vtētes.hec āt
sunt in demonibꝰ.ꝛ eadē rōne in angelis.Dicit eniz Dio.
4°.c.de diui.no.q̄ malū demonis ē furor irascibilis:cō
cupiscētia amoris:ꝛ fantasia pterua.ergo hñt corpa nāli 4ᵐ
ter sibi vnita.¶ P̄.aut angeli sunt cōpositi ex mā ꝛ for
ma:aut nō.Si sunt cōpositi ex mā ꝛ forma:opz eos esse
corpora.Cuz enim mā in se psiderata sit vna:qz nō diuer
sificat nisi per formas:opz q̄ oium diuersoꝝ mām habē
tiū:intelligant diuerse forme in diuersis ptibꝰ māe rece
pte. Nam sm idē mā diuersas formas recipere non pōt.
Diuersitas aūt partium intelligi nō pōt in mā:sine eiꝰ di
uisione:nec diuisio sine dimēsione:qz sine q̄titate substā
tia indiuisibilis est:vt dr̄ in li.physi.ergo opz q̄ oia habē
tia mām habeāt dimēsionē:ꝛ per pñs corpa.Si aūt non
sunt cōpositi ex mā ꝛ forma:aut sunt forme per se stātes:
aut forme corporibꝰ vnite.Si sunt forme per se stantes:
opz q̄ nō habeāt esse ab alio causatū.Cū enim forma sit
essendi pncipium inq̄tum hꝰ:illud qd̄ est forma tm̄ non
hz esse causatum:sed solum est alys causa essendi.Si aūt
sunt forme corporibꝰ vnite:opz q̄ habeant corpora natu
raliter sibi vnita. Unio enim forme ꝛ materie est natu
ralis. Relinquitur ergo q̄ oportet vnum istoꝝ triuz po
nere.s.q̄ angeli sint corpa:vel sint substātie increate:vel
habeant corpora naturaliter vnita.Sed prima duo sunt 5ᵐ
impossibilia.ergo tertiuz est ponendū.¶ P̄.forma inq̄
tum huiusmodi:est sm quam aliquid formatur. Id ergo
qd̄ est forma tātum:est formans nullo modo formatum:
quod est solius dei:qui est species pma:a qua omnia sunt

speciosa:vt dicit Aug.8° de ciui.dei.ergo angeli non sunt
6 forme tantū.Et ita sunt forme corꝑib⁹ vnite. ¶ P̄.sicut
anima nō pōt operari aliquē effectū in exterioribus cor
poribus.nisi mediātibus corporeis instrumentis:ita nec
angelus nisi corporalibus aliquibus virtutib⁹ qbus vti/
tur velut instrīs.Sȝ anima ad exercēdas suas oꝑatiōes
7 hȝ corꝑea organa nālit̄er sibi vnita.ḡ ⁊ āgeli. ¶ P̄.pm⁹
motus in corporib⁹ est quo mouet̄ corpus a suba incor/
porea.Primus aūt motus est mouētis seipsum:vt habet̄
in 8° phys.qꝛ qđ ꝑ se est:prius est eo qđ ꝑ aliđ est.ḡ qđ im
mediate mouet̄ a substātia incorporea:mouet̄ sicut mo/
tum ex se.Sȝ h̄ nō pōt eē nisi substantia incorporea mo/
uens sit corpori nāliter vnita. Cum ḡ angeli ⁊ demones
moueant imediate corpora:vt supra dictum est:vr̄ ꝙ ha
8 beant corpora nāliter sibi vnita. ¶ P̄.nobilius hȝ vitā
qđ viuit ⁊ viuificat:q̄ȝ qđ viuit tm̄. Sicut ꝑfecti⁹ est lux
in eo qđ lucet ⁊ illuminet:q̄ȝ in eo qđ tm̄ lucȝ. Sȝ anima
humana viuit ⁊ viuificat corpus nāliter sibi vnituȝ. ḡ ⁊
9 angelus nō min⁹ nobiliter viuit q̄ȝ anima. ¶ P̄.omnis
motus corporis diuersimode moti : est moti mouētis se
ipsum.Qꝛ qđ mouet̄ vno motu tantū:nō vr̄ eē mouēs se
ipsum:vt dr̄ in 8° phys.Sȝ corpus celeste mouet̄ diuer/
sis motib⁹.Vn̄ planete ab astrologis qn̄qȝ dicunt̄ recti:
qn̄qȝ retrogradi:qn̄qȝ stationarij.ḡ motus superioꝝ cor/
poꝝ est mobiliū mouentiū se ipsa.Et sic corpora illa sunt
composita ex substātia corporali ⁊ spirituali.Sȝ illa spi/
ritualis substātia nō est anima humana:nec est deus. ḡ ē
10 angelus: angelus ḡ hȝ corp⁹ nāliter sibi vnitū. ¶ P̄.ni/
hil agit vltra suā speȝ.Sȝ corpora celestia cānt vitam in
istis inferioribus:vt pȝ in aīalibus ex putrefactiōe gene
ratis ꝑ virtutē celestiū corpoꝝ. Cū ḡ suba viuens sit no/
bilior non viuente:vt dicit Aug⁹ in li.de vā reli. vr̄ ꝙ cor
pora celestia habeant vitā.Et ita habeant subas spiritua
11 les sibi nāliter vnitas:⁊ sic idē qđ prius. ¶ P̄.pmuȝ mo
bile est corpus celeste. Sȝ phus ꝓbat in 8° phys. ꝙ oīa
mota reducant̄ ad pmū mobile qđ ex se mouet̄.ḡ celum
est ex se motū.ḡ est compositū ex corpore moto:⁊ mouen
12 te imobili:qđ est suba spūalis:⁊ sic idē qđ prius. ¶ P̄.sȝ
Diony.7°.ca.de di.no. supremū iferioris nature:semper
attingit ad infimū nature superioris:diuina sapiētia res
taliter ordinante.Sȝ supremū in nā corporali:est corpus
celeste:cū sit nobilissimū corpoꝝ.ḡ attingit ad naturam
13 spiritualē:⁊ ei vnit̄:⁊ sic ideȝ qđ prius. ¶ P̄.corpus celi
est nobilius corpore humano:sicut ꝑpetuū corruptibili.
Sȝ corpus humanū est vnitū nāliter substātie spiritua/
li.ḡ multo magis corpus celeste:cuȝ nobilioris corporis
14 sit nobilior forma:⁊ sic idē qđ prius. ¶ P̄.inuenim⁹ que/
dam aīalia ex terra formata:sicut homies ⁊ bestias:q̄dā
ex aquis:vt pisces ⁊ volatilia:vt pȝ gen̄.i.ḡ ⁊ q̄dam erunt
aerea:⁊ q̄dam ignea:⁊ celestia. Hec aūt nō sunt alia q̄ȝ an
geli ⁊ demones:qꝛ cū illa sint nobiliora corpa:oȝ i eis eē
nobiliora aīalia.ḡ angeli ⁊ demones sunt aīalia:⁊ ita ha/
15 bent corpora naturaliter vnita. ¶ P̄.h̄ idē vr̄ ꝑ platonē
q in thimeo ponit eē quoddā animal terrena soliditate
firmatū:quoddā vero liquoribus accōmodatū:quoddā
aūt aeri vagū:aliud diuinitate plenū. Qđ nō pōt itelligi
16 nisi angelus.ḡ angelus est aīal:⁊ sic idē qđ prius. ¶ P̄.ni
hil mouet̄ nisi corpus:vt ꝓbat̄ in 6° phys.Sed angelus
mouet̄.ḡ vel est corpus:vel hȝ corp⁹ naturaliter sibi vni
17 tum. ¶ P̄.verbū dei est nobilius quolibet angelo.Sed
verbū dei est corpori vnitū.ḡ nō est ꝯtra dignitatē ange
18 li si ponat̄ corpori nāliter vnitus. ¶ P̄.porphirius dicit
ꝙ mortale additū in diffinitione hoīs:sepat nos a dijs:ꝑ
quos nō possunt nisi angeli intelligi.ḡ angeli sunt aīalia:
⁊ sic hn̄t corpora nāliter vnita.

Sed cōtra. Dam̄.dicit ꝙ angelus est suba intelle/ ʒ.p.
ctualis:semꝑ mobilis arbitrio libera:
incorporea. ¶ P̄.in li.de cāis dr̄:ꝙ intelligentia est suba 2:
q̄ nō diuidit̄.Et dic̄ ibi cōm.ꝙ neqȝ est magnitudo:neqȝ
suꝑ magnitudinē delata. Sed angelus est intelligentia.
Qđ pȝ ꝑ Diony.q vocat angelos diuinas mentes ⁊ diui
nos intellectus.ḡ angelus:nec est corpus:nec corpori vni
tus. ¶ P̄.differentie diuidētes angelum ab anima:sunt 3:
vnibile ⁊ non vnibile corpori.Si ḡ angelus esset vnitus
corpori:in nullo ab anima differret:qđ est inconueniens.
¶ P̄.inuenit̄ quedā suba spūalis q̄ dependet a corpore 4:
quātū ad prin^m ⁊ quātū ad finē:sicut anima vegetabilis
⁊ sensibilis:quedā aūt q̄ depēdet a corpore quātū ad pn/
cipiū:⁊ nō q̄ntū ad finē:sicut anima humana.ḡ erit q̄dam
q̄ nō indiget corpore neqȝ quantū ad prin^m:neqȝ quātum
ad finē.Et hꝫ nō pōt eē alia q̄ȝ angelus vel demon.Qꝛ āt
sit aliqua q̄ indigeat corpore quātū ad finē:⁊ nō quātuȝ
ad prin^m:nō est possibile. ¶ P̄.quedā forma est:q̄ nec est 5:
anima nec spūs:sicut forma lapidis.Quedam ēt est q̄ est
anima : sȝ nō spūs:sicut forma bruti.Quedā q̄ est anima
⁊ spūs:sicut forma hoīs.Quedā ḡ q̄ erit spūs:⁊ nō anima:
⁊ hꝫ est angelus.Et sic nō est corpori vnitus naturaliter:
qđ est de ratione anime.

Respōdeo. dicēdum:ꝙ circa subas icorporeas ponen R̄ndeo
das antiqui diuersimode ꝓcesserunt. Opio p^a
Quidā nāqȝ antiqui phi dixerunt nullā subaȝ icorporeā
eē.sȝ oēs subas eē corpora. In quo ēt errore se qn̄qȝ fuisse
Aug⁹ ꝯfitet̄ i li.conf.hec aūt positio est ēt ꝑ phos impro/
bata.Aristo.aūt hac via iprobauit eam:ꝙ oȝ eē aliquam
virtutē mouentē infinitā:alias motū ꝑpetuū mouere nō
possȝ.Ondit iteꝝ ꝙ oīs virtus in magnitudine est virt⁹
finita.Vn̄ relinqtur ꝙ oporteat eē aliquā virtutē penit⁹
incorporeā:q̄ ꝯtinuitatē motus cāet. Iteꝝ h̄ ꝓbauit alio
mō.Quia actus est prius potētia ⁊ natura ⁊ tpe:simplici/
ter loquēdo:q̄uis in vno aliquo qđ ē potētia exit i actū:
potentia tpe p̄cedat. Sȝ qꝛ oȝ ꝙ in actū reducat̄ ꝑ aliqđ
ens actu:oȝ ꝙ actus sit simpliciter prior potētia etiā tpe.
vn̄ cū omne corpus sit i potētia:qđ ipsi⁹ mobilitas ondit:
oȝ ante oīa corpora eē subaȝ imobilē sempiternā. 3^a aūt
rō pōt sumi ad h̄ ex sententijs platonicoꝝ. Oȝ.n.ante esse
determinatū ⁊ particulatū p̄existere aliqđ nō particula/
tuȝ. Sicut si ignis nā particulariter:⁊ quodāmō ꝑticipa
tiue inuenit̄ in ferro:oȝ prius inueniri igneā naturam in
eo qđ ē ꝑ eēntiā ignis. Vn̄ cū eē ⁊ reliquie ꝑfectiōes ⁊ for
me inueniant̄ in corporibus quasi ꝑticulare : ꝑ h̄ ꝙ sunt
in mā recepte:oȝ p̄existere aliquā subaȝ incorporeā:que
nō particulariter:sȝ cū quadā vniuersali plenitudie ꝑfe/
ctionē essendi in se habeat.Qđ aūt posuerunt sola corpo
ra eē subas:ex h̄ decepti fuerūt:ꝙ imaginationē trāscen
dere intellectu nō valētes q̄ solū est cor^m:ad subas incor
poreas cognoscēdas:que solo intellectu capiunt̄ ꝑtinge/
re nō valuerūt.Alij vero fuerūt subaȝ incorporeā ponen
tes.Sȝ eam dixerūt eē corpori vnitā:nec aliquaȝ subam Opio 2^a
incorporeā iueniri:q̄ nō sit corporis forma.Vn̄ ponebāt
ipsum deum eē animā mūdi:sicut de Varrone dic̄ Aug⁹.
in 7° de ciui.dei:ꝙ deus est anima:motu ⁊ rōne mundū
gubernans. Vn̄ dicebat ꝙ totus mūdus est deus ꝓpter
animā:⁊ nō ꝓꝑ corpus:sicut ⁊ homo dr̄ ꝓꝑ animā:sapiēs:
⁊ nō ꝓꝑ corpus.Et ꝓꝑ hoc gentiles toti mundo ⁊ omnib⁹
partibus eius:diuinitatis cultum exhibebant. Sed hec reprob^o
etiā positio ꝑ ipsos phos est iprobata multipliciter. Pri/
mo quidē:qꝛ virtus vnita alicui corpori vt forma:hȝ de/
terminatā actionē ex eo ꝙ tali corpori vnitur. Vnde cū
oporteat eē aliquod agens vl̄e:influentiaȝ habens ꝑ oīa
corpora:eo ꝙ primū mouens nō pōt esse corpus:vt supra

ostēsum est: relinquitur ꝙ oꝫ eē aliqḋ incorporeū: qḋ nulli corpori est vnitū. Unā Anax. posuit intellectū imixtuꝫ: vt imperet: sicut dr̄ in 8° physi. Imperiū.n. est alicuius pmi nētis his quibus imperat: ⁊ eis nō subditi: nec ad ea obli gati. 2° q2 si quelꝫ subā icorporea est corpori vnita vt forma: oꝫ primū qḋ mouet̄ mouere seipsuꝫ ad modū aīalis quasi compositū ex subā corporali ⁊ spūali. Mouēs aūt seipsum mouet se p voluntatē: inquātuꝫ aliquid appetit. Appetitus.n. est mouēs motū: appetibile aūt est mouēs nō motum. Opꝫ ḡ supra subāꝫ corporeā coniunctam corpori: eē aliqd aliud superius qḋ moueat eam: sicut appetibile mouet appetitū. Et h̄ oꝫ esse intellectuale bonum. Q2 h̄ est appetibile: q2 est simplr̄ bonū. Sensibile aūt appetibile appetit̄: q2 est h̄ ⁊ nunc bonuꝫ. Intellectuale aūt bonum oꝫ esse incorporeū. Q2 nisi esset absq3 mā: nō itelligeret̄. Et ex h̄ ipso oꝫ ipsum esse intelligens. Substātia enim q̄libet est intelligēs: ex h̄ ꝙ est a mā imunis. Opꝫ ḡ supra subāꝫ coniunctā corpori: esse aliā subam superiorem incorporeā: vel intellectualē corpori nō vnitam. Et hec est pbatio Ari. in ii° metaphi. Non.n. pōt dici ꝙ mouens seipsum nihil desideret ex se: q2 nunq3 moueretur. Motus.n. est ad acquirendū aliquid extrinsecū aliquo modo. 3° q2 cuꝫ mouens seipsum possit moueri ⁊ nō moueri: vt dr̄ in 8° physi. si aliquid motū ex se ꝯtinue mouetur: oꝫ ꝙ stabiliat̄ in mouēdo ab aliquo exteriori: qḋ est oīno imobile. Celū aūt cuius aīaꝫ dicebant deū: videm⁹ ꝯtinue moueri. Unā oꝫ supra illam subāꝫ q̄ est anima mūdi: si qua est: esse aliā superiorē subāꝫ: que nulli corpori ē coniuncta. que est p seipsam subsistens. Illi aūt q posuerunt oēm subāꝫ corpori vnitā: ex hoc vident̄ fuisse decepti: ꝙ materiā credebāt cām subsistentie: ⁊ indiuiduationis in oībus entibus: sicut est in rebus corporalibus. Unā subās incorporeas non credebant posse subsistere: nisi in corpore: sicut ēt p modū obiectionis tangit̄ in cōmēto li.
Opio 3ª de cāis. His opinionibus abiectis: Plato: ⁊ Aristo. posuerunt aliquas subās esse incorporeas: ⁊ eaꝝ quasdam esse corpori coniūctas: quasdā vero nulli corpori coniūctas. Plato nāq3 posuit duas subās separatas. s. deū patreꝫ totius vniuersitatis in supremo gradu: ⁊ postmodū mentē ipsius: quā vocabat paternū intellectū: in qua erant reꝝ oīuꝫ rōnes: vel idee: vt Macrobius narrat. Substātias aūt icorporeas corporibus vnitas ponebat multiplices. Quasdā quidē coniunctas celestibus corporibus: quas platonici deos appellabant. Quasdā aūt coniunctas corporibus aereis: quas dicebant esse demones. Unā Aug⁹ i 8° de ciui. dei introducit hanc diffinitionē demonum ab apuleio datā. Demones sunt aīalia: mēte rōnalia: animo passiua: corpore aerea: tpe eterna. Et oībus predictis substantijs incorporeis rōne sue sempiternitatis gētiles platonici dicebant cultū diuinitatis exhibendū. Ponebant etiā vlterius subās icorporeas terre: grossioribus vnitas corporibus: terrenis. s. ⁊ aqueis: q̄ sunt aīe hoīuꝫ ⁊ alioꝝ aīalium. Aristoteles aūt in duobus cuꝫ platone ꝯcordat: ⁊ in duobus differt. Concordat qdem in ponendo supremam subāꝫ: nec corporeā nec corpori vnitā: ⁊ iteꝝ in ponendo celestia corpora esse aīata. Differt aūt in h̄ ꝙ ponebat plures substantias incorporeas corpori nō vnitas. s. fm̄ numeꝝ celestiū motuū. Et iteꝝ in hoc ꝙ non ponit esse aliqua aīalia aerea. In quo rōnabilius posuit. Qḋ pꝫ ex tribus. Primo quidē q2 corpus mixtum nobilius est corpore elemētari: ⁊ maxime quātuꝫ ad formā: q2 elemēta mixtoꝝ corpoꝝ mā sunt. Unā opꝫ ꝙ substātie in corpore que sunt nobilissime forme: corporibus mixtis vniātur: ⁊ nō puris elemētis. Nullū aūt corp⁹ mixtū eē pōt i quo terra ⁊ aqua nō magis abundet fm̄ materie q̄titatē: cuꝫ etiā superiora elemēta magis habeāt de virtute actiua: vtpote magis formalia. Si aūt hec in q̄titate excederēt nō seruaret̄ aliqua pportio debita mixtionis: q2 superiora oīno vincerent inferiora. Et ideo nō pōt esse ꝙ substātie incorporee vniant̄ vt forme corporibus aereis: sꝫ corporibus mixtis: in quibus materialiter supabūdet terra ⁊ aqua. 2° q2 corpus hōgeneuꝫ ⁊ vniforme: oꝫ ꝙ habeat eandē formā in toto ⁊ in partib⁹. Totuꝫ aūt aeris corp⁹: videmus esse vnius nature. Unā oꝫ si substātie alique spirituales aliquibus partib⁹ aeris sunt vnite: ꝙ ēt toti aeri vniant̄. Et sic totus aer erit aīal: qḋ irrationabiliter dici vr̄: q̄uis ⁊ h̄ quidē antiqui ponerēt: vt dr̄ in primo ḋ aīa: q dicebant aerē totū esse plenū dijs. 3° q2 si subā spūalis nō hꝫ in se aliā potentiā q̄3 intellectū ⁊ voluntatē: frustra corpori vnit̄: cum he operatiōes absq3 corpore cōpleant̄. Omnis.n. forma corporis corpaliter aliquā actionē efficit. Si aūt hēt alias potentias: qḋ vident̄ platonici sensisse de demonibus: dicentes eos eē animo passiuos: cum tn̄ passio nō fit nisi in parte anime sensitiua: vt pbat̄ i 7° physi. oꝫ ꝙ tales substātie corporibus organicis vniant̄: vt actiones talium potentiaꝝ p determinata organa exequātur. Tale aūt nō pōt esse corpus aereū: eo ꝙ nō est figurabile. Unā pꝫ ꝙ substantie spūales nō possunt aereis corporibus naturaliter esse vnite. Utrū aūt alique substātie incorporee sint celestibus corporibus vnite vt forme Aug⁹ sub dubio relinquit in 2° super geñ. ad lit. Hieronymus aūt asserere vr̄ sup illud eccli. primo. Lustrans vniuersa p circuitū spūs: ⁊ ēt Orige. Qḋ tn̄ a plurib⁹ modernoꝝ reprobatū vr̄: pp h̄ ꝙ cuꝫ numerus beatoꝝ ex solis hoīb⁹ ⁊ angelis fm̄ scripturā diuinā ꝯstituat̄: nō possent ille substātie spūales nec iter hominū animas cōputari: nec inter angelos: q sunt incorporei. Sꝫ tn̄ Aug⁹ i enchi. hoc ēt sub dubio relinquit sic. d. Nec illud quidē certuꝫ habetur: vtrū ad eandē societatē. s. angeloꝝ ptineant sol luna ⁊ cuncta sidera: q̄uis nōnullis lucida esse corpora: nō cū sensu vel intelligentia videant̄. Sꝫ in hoc certissime a doctrina tam Platonis q̄3 Ari. doctria fidei discordat: ꝙ ponimus multas substantias penitus corporibus nō vnitas: plures q̄3 aliqs eoꝝ ponat. Que quidē positio etiā rationabilior vr̄ pp tria. Primo quidē: q2 sicut corpora superiora digniora sunt inferioribus: ita substantie incorporee corporibus sunt etiā digniores. Corpora aūt superiora intantū inferiora excedūt: ꝙ terra hꝫ cōparationē ad celū: sicut punctū ad sperā: vt astrologi pbant. Unde ⁊ substātie incorporee sicut Diony. dicit 4° c. cel. hierar. Oēm multitudinē materialiū speꝝ transcendūt. Quod significatur Dañ. 7° cū dicit̄. Millia milliū ministrabāt ⁊ decies millies centena millia assistebant ei. Qḋ quideꝫ affluentie diuine bonitatis ꝯcordat: vt. s. ea que nobiliora sunt copiosius in esse pducat. Et cum superiora ab iferioribus nō dependeāt: nec ad ea limitent̄ coꝝ virtutes: nō oꝫ illa solū in supioribus ponere: q̄ p iferiores effect⁹ manifestant̄. 2° aūt q2 reꝝ naturaliū ordine: inter naturas distantes multi gradus medij inueniunt̄. Sicut iter animalia ⁊ plantas inueniunt̄ quedā aīalia imperfecta: que ⁊ cū plantis cōmunicāt quantū ad fixionē: ⁊ cū aīalibus quātū ad sensuꝫ. Cū ḡ subā suprema q̄ deus est a corpoꝝ nā maxime distet: rōnabile videt̄ ꝙ multi gradus naturaꝝ inter vtraq3 inueniant̄: ⁊ nō soluꝫ ille substantie que sunt principia motuū. 3° q2 cū de⁹ nō solū vlem pudentiā de rebus corporalibus habeat: sꝫ ēt ad res singulas eius prouidentia se extendat: in qbus interduꝫ vt dictū est preter ordinē causaꝝ vniuersaliū operat̄: nō solum opꝫ ponere subās incorporeas deo deseruientes in vniuersalib⁹ cāis nature que sunt mot⁹ corpoꝝ celestiū:

sed etiam in alijs que deus particulariter in singulis ope
ratur: et precipue quantū ad hoīes: quoꝝ mētes celestib⁹
motibus nō subijciunt. Sic ergo fidei veritatē sequēdo di
cimus angelos et demones nō habere corpa naturaliter
vnita: sed oīno incorporeos: sicut dicit Diony⁹.

Ad pᵐ **Ad primum** ergo dōz: q Aug⁹ ī plurib⁹ locis suoꝝ
libroꝝ quātū ad corpora angeloꝝ
et demonū absq; assertione vtit platonicoꝝ sentētia. Vn̄
et zi° de ciui. dei vtrāq; opinionē psequit de pena demo
num tractans: et coꝝ. s. q dicebāt demones aerea corpora
habere: et coꝝ q dicebant eos esse penitus incorporeos.
Grego⁹ vero angelū animal appellat large sumpto ania
2ᵐ lis vocabulo: pro quolibet viuente. ¶ Ad zᵐ dōz: q Ori
ge. in pluribus platonicoꝝ opinionem sectat. Vn̄ huius
opinionis fuisse videt: q oēs substātie create incorporee
sint corporibus vnite: q̄uis et h nō asserat: sz sub dubita
3ᵐ tione pponat: aliā et opinionē tangens. ¶ Ad 3ᵐ dōz: q
Diony⁹ absq; dubio angelos et demones incorporeos eē
voluit: vtitur aūt metaphorice nomine furoris et cupi
scentie: pro voluntate inordinata: et nomine fantasie: pro
intellectu errāte in eligendo: sm q malus omnis ē igno
rans: vt phus dicit in 3° ethi. et puer. 14° dicit. Errāt q
4ᵐ operant malū. ¶ Ad 4ᵐ dōz: q si angeli ponant ex mā
et forma compositi: nō pp h oz q sint corporei ex ratione
predicta: nisi ponat q sit eadē mā angeloꝝ et corporum.
Posset aūt dici q esset alia mā a mā corporꝝ diuisa: non
quidem dimensionis diuisione: sed p ordinē ad alterius
generis formā. Non potentia actui pportionat. Magis
tn̄ credimus q nō sint angeli ex mā et forma cōpositi: sed
sint forme tantū p se stantes. Nec oz q pp h nō sint crea
ti. Forma. n. est pn̄ᵐ eēndi: vt quo aliquid est: cū tn̄ et esse
forme: et esse materie in cōposito: sit ab vno agente. Si g
sit aliqua substantia creata q̄ sit forma tantū: pōt habere
5ᵐ principiū eēndi efficiens: nō formale. ¶ Ad 5ᵐ dōz: q sz
philosophū in z° phys. etiā in causis formalibus prius et
posterius inuenit. Vn̄ nihil phibet vnam formā p alte
rius forme participationē formari. Et sic ipse deus q est
esse tantū: est quodāmō spēs oium formaꝝ subsistentiū:
6ᵐ que esse participant: et nō sunt suū esse. ¶ Ad 6ᵐ dōm: q
virtus angeli sm nature ordinē: est superior: et p ꝯsequēs
vniuersalior q̄ virtus anime humāe. Vn̄ nō poterat ha
bere corporeū organū sibi sufficiēter respōdens ad actio
nes qbus in exteriora corpora agit. Et ideo non debuit
aliquibus corporeis organis alligari: sicut anima p vnio
7ᵐ nem ligat. ¶ Ad 7ᵐ dōz: q mouens seipsum est primus
inter mota: ratione mouentis imobilis. Vn̄ si mouens
imobile moueat siue corpus sibi naturaliter vnituz siue
8ᵐ nō: eadē prioritatis ratio manet. ¶ Ad 8ᵐ dōz: q anima
vnita corpori viuificat corpus nō solum effectiue: sz for
maliter. Sic aūt corpus viuificare: minus est q̄ p se vi
uere tn̄: simpliciter loquendo. Nā anima hoc mō corp⁹
viuificare pōt: inquantū hz esse infinitū: qd sibi et corpori
pōt esse cōmune in cōposito ex vtroq;. Esse aūt angeli cū
sit altius: non pōt hoc mō cōmunicari corpori. Vn̄ viuit
9ᵐ tantū: et nō viuificat formaliter. ¶ Ad 9ᵐ dōm: q retro
gradatio q̄ videt in planetis: et statio: et directio: nō pue
nit ex difformitate motus: vnius et eiusdez mobilis: sz ex
diuersis motibus diuersoꝝ mobiliū: vel ponēdo ecentri
cos epiciclos sm Ptholomeū: vel ponendo diuersitatez
motuū sm diuersitates poloꝝ: sicut alij posuerūt. Et tn̄
si et difformiter mouerent celestia corpora: p hoc nō ma
gis ostenderet q mouerent a motore voluntario coniū
10ᵐ cto: q̄ q a sepato. ¶ Ad 10ᵐ dōm: q corpora celestia etiā
si nō sint animata: mouent a subā viuente sepata: cuius
virtute agunt: sicut instrumentū virtute pncipalis agen
tis: et ex h causant in inferioribus vitā. ¶ Ad 11ᵐ dōm: q 11ᵐ
phus demōstrationes suas ad duas ꝯclusiōes sub disiun
ctione terminat. s. q mobilia vel reducunt statiz ad mo
uens imobile: vel ad mouens seipsum: cuius vna pars est
mouēs imobile: q̄uis ipse magis secundā partē peligere
videat. Si go tn̄ primam partem eligat: nulluz inconue
niens ex suis demōstratiōibus sequet. ¶ Ad 12ᵐ dōz: q 12ᵐ
id qd est supremū in corporibus: attingit ad ifimū spiri
tualis nature p aliquam participationē pprietatū eius:
cui p h q est incorruptibile: non autem p hoc q ei vnia
tur. ¶ Ad 13ᵐ dōm: q corpus humanū quantū ad mate 13ᵐ
riam ignobilius est celesti corpore: sed corpus humanuz
formaz hz nobiliorē: si corpora celestia sunt inaiata. No
biliorez tn̄ dico sm se: nō tn̄ sm q corpus format. Perfe
ctiori. n. mō forma celi pficit materiā: cui pbet esse incor
ruptibile: q̄ anima rōnalis corpus. Hoc aūt ideo est: q2
substantia spūalis que mouet celum est altioris dignita
tis: q̄ vt corpori vniatur. ¶ Ad 14ᵐ dōm: q aerea corpo 14ᵐ
ra esse nō possunt rōnibus predictis. ¶ Et p hoc pz rnsio 15ᵐ
ad 15ᵐ: qd pcedit de opinione Platonis. ¶ Ad 16ᵐ dōz: 16ᵐ
q angelus nō mouet cōmensurādo se spatio: sicut corpo
ra mouētur. Sed equiuoce motus dr de motu angeloꝝ:
et de motu corporꝝ. ¶ Ad 17ᵐ dōm: q verbuz dei nō vni 17ᵐ
tur corpori vt forma: q2 sic fieret vna natura ex verbo et
carne: qd est hereticū. ¶ Ad 18ᵐ dōm: q Porphirius in 18ᵐ
hoc opinionē Platonis sequitur: q deos nominat demo
nes: quos ponebant aialia: et etiam corpora celestia.

¶ Utrum angeli vel demones possint corpus assumere.

Septimo queritur vtrū angeli vel de
mones possint corp⁹ assume
re. ¶ Et videt q nō. Corpus. n. substantie in pᵐ
corporee vnitum eē nō pōt: nisi vel quantum
ad esse: vel quantū ad motū. Sed angeli non
possunt habere vnita sibi corpora quantuz ad esse: q2 sic
essent eis naturaliter vnita: qd est ꝯtra predicta. g relin
quitur q nō possunt corporibus vniri: nisi inquantū mo
uent ea. Sed hoc nō sufficit ad rationem assumptionis.
Quia sic angelus et demō assumeret omne corpus qd mo
uet: qd pz esse falsuz. Mouit. n. angelus linguā asine ba
laam: nec tn̄ dr eam assumpsisse. g nō pōt dici q angelus
vel demon corpus assumat. ¶ P̄. si angeli vel demones 2ᵐ
corpora assumant: hoc non est pp coꝝ necessitatē: sed pp
nos vel instruendos quantū ad bonos: vel decipiendos
quantū ad malos. Sed ad vtrunq; sufficit sola imagina
ria visio. g nō videt q corpora assumant. ¶ P̄. deus in 3ᵐ
veteri testamēto patribus apparuit: sicut et angeli appa
ruisse legunt: vt Aug⁹ probat in 3° de tri. Sed nō est dicē
dum q deus corpus assumpserit: nisi p mysterium incar
nationis. g nec angeli apparētes corpora assumūt. ¶ P̄. 4ᵐ
sicut vniri corpori naturaliter ꝯuenit anime: ita non eē
vnitum naturaliter ꝯuenit angelo. Sed anima nō pōt a
corpore separari cū vult. g nec angelus pōt corp⁹ assume
re. ¶ P̄. nulla substantia finita pōt simul in plures ope 5ᵐ
rationes. Angelus est quedā substantia finita. Non pōt
g simul et nobis ministrare: et corpus assumere. ¶ P̄. iter 6ᵐ
assumens et assumptū debet esse aliqua pportio. Sz iter
angelum et corpus nō est aliqua proportio: cum sint oīno
generꝝ diuersoꝝ: et p ꝯsequens incōpossibilia. g angelus
nō pōt assumere corpus. ¶ P̄. si angelus assumit corpus 7ᵐ
aut corpus celeste: aut aliquid de natura quatuor elemē
torum. Non quidem corpus celeste: cum corpus celi di
uidi non possit: nec a loco suo diuelli. Similiter nec cor
pus igneum: q2 sic cōsumeret alia corpora: quibus adhe
reret. Nec aereum: q2 aer non est figurabilis: nec aqueū.
Aqua enim figuram nō retinet. Similiter autez nec ter

renū:cum subito dispareant: vt patet de angelo Thobie.
8 ḡ nullo modo corpꝰ aſſumūt. ¶ P̄. omnis aſſumptio ad
aliquā vnionē terminať. Sed ex angelo ⁊ corpore nō po
teſt fieri vnū aliquo illoꝝ trium modoꝝ vnitatis quos
ponit pħus in primo phyſi. Non.n. poſſunt fieri vnū con
tinuatione: neq̄ indiuiſibilitate: neq̄ ratione. ḡ angelus
9 nō pōt corpus aſſumere. ¶ P̄. ſi angeli corpꝰ aſſumunt:
aut corpora ab eis aſſumpta hñt veras ſpēs que videnť:
aut nō. Si quidē hñt veras ſpēs: cū ḡ qñq̄ videanť ī ſpe
cie hominis: corpus ab eis aſſumptum: erit verū corpus
humanū. Qđ eſt impoſſibile: niſi dicatur ꝙ angelus aſſu
mit hominē: qđ videť inconueniēs. Si aūt nō ſunt vere
ſpecies: hoc ēt incōueniēs videť. Non.n. decet aliqua fi
ctio angelos veritatis. Nullo ḡ mō angelus corpus aſſu
10 mit. ¶ P̄. ſicut ſupra habitū eſt angeli ⁊ demones virtu
te ſue nature nō poſſunt facere in iſtis corporibꝰ effectꝰ
aliquos: niſi mediantibus virtutibus naturalibus. Sed
virtutes naturales nō inſunt rebus corporalibus ad for
mandum ſpeciē humani corporis: niſi ꝑ determinatum
modum generationis: ⁊ niſi ex determinato ſemine: qua
liter conſtat ꝙ angeli corpus nō aſſumunt. Et eadem ra
tio eſt de alijs formis corpoꝝ: in quibus angeli aliqñ ap
parent. ḡ nō pōt hoc eſſe ꝑ hoc ꝙ angeli aſſumant corpo
11 ra. ¶ P̄. oꝫ ꝙ mouens aliquid īfluat corpori moto. Nō
pōt aūt influere niſi aliquo mō contingat. Cū ḡ nō poſſit
eſſe cōtactus angeloꝝ ad corpora: videť ꝙ nō poſſit mo
uere: ⁊ ꝑ ꝯſequens nec aſſumere. ¶ Sed dice. ꝙ angeli
12 imperio ſolo mouent corpus motu locali. ¶ Sed ꝯtra.
mouens ⁊ motum oꝫ eē ſimul: vt probať in 7° phyſi. Sꝫ
ex hoc ꝙ angelus aliquid imperat voluntate ſua: nō eſt
ſimul cū corpore qđ ꝑ ipſuꝫ moueri diciť. ḡ ſolo imperio
13 mouere nō pōt. ¶ P̄. motus corporalis nō obedit ange
lis ad nutuꝫ quantū ad ſui formationē: ſicut ſupra habi
tum eſt. Figura aūt quedā forma eſt. ḡ nō pōt ſolo imꝑio
angeli corpus aliqđ figurari: vt habeat effigiem homis:
14 aut alicuius hōꝫ ī quo angelus appareat. ¶ P̄. ſupra illđ
pſal. Dominus ī templo ſancto ſuo: dicit glo. ꝙ ⁊ſi demo
nes exterius ſimulacris preſideāt: intus tñ eē nō poſſunt
⁊ eadem ratione nec in alijs corporibus. Sed ſi corpora
aſſumunt: opꝫ eos in corporibus aſſumptis eſſe. ḡ non eſt
15 dōm ꝙ corpora aſſumant. ¶ P̄. ſi aſſumunt aliqđ corpꝰ:
aut toti corpori vniunť: aut alicui parti eius: Si ſoluꝫ ali
cui parti: nō poterunt totum corpus mouere: niſi vnam
partem moueant altera mediante. Qđ nō videť poſſe cō
tingere: niſi corpus aſſumptum habeat partes organicas
determinatas ad motū: qđ eſt ſolum corpoꝝ aīatoꝝ. Si
aūt toti corpori vniunť īmediate: oꝫ ꝙ ſit in qualꝫ parte
corporis aſſumpti angelus: ⁊ conſtat ꝙ totus: cū ſit ipar
tibilis. ḡ erit in pluribus locis ſimul: qđ eſt ſolius dei. nō
ḡ angelus pōt corpus aſſumere.
3. Sed cōtra. eſt qđ legitur de angelis apparentibꝰ
Abrae: vt hř geñ. 18°. qui in corporibus
aſſumptis apparuerūt. Et ſilr de āgelo q̄ Thobie appꝑuit.
R̄ſio Reſpōdeo. dōm: ꝙ quidam eoꝝ q̄ ſacre ſcripture
credunt: in qua apparitiones āgeloꝝ
leguntť: dixerunt ꝙ angeli nunq̄ corpora aſſumunt: ſicut
pꝫ de rabi Moyſe: q̄ hāc opinionē ponit. Uñ dicit ꝙ oīa
quecūq̄ in ſacra ſcriptura leguntť de apparitione angelo
rum contigunt in viſione ꝓphetic: ſcḋm .ſ. imaginariaꝫ vi
ſionē: qñq̄ quidē in vigilando: qñq̄ vero in dormiendo.
Et hec poſitio veritatē ſcripture nō ſaluat. Ex ipſo.n. mō
loquendi quo ſcriptura vtiť: datur intelligi quid ſignifi
ceť vt res geſta: ⁊ q̄d ꝑ modū ꝓphetice viſionis. Cum.n.
aliqua apparitio ꝑ modū viſionis debeat intelligi: ponū
tur aliqua verba ad viſionē ꝑtinentia: ſicut qđ dř Eze. 8°.
Eleuauit me ſpūs inter celū ⁊ terrā: ⁊ adduxit me in hie
ruſalem in viſionibus dñi. Uñ pꝫ ꝙ illa que fieri ſimpli
citer narranť: ⁊ ſimpliciter intelligi debēt eſſe geſta. Sic
aūt legiť de pluribus apparitionibus in veteri teſtamē
to. Uñ ſimpliciter cōcedendū eſt ꝙ angeli qñq̄ corpus
aſſumunt: formando corpus ſenſibile: exteriori ſiue cor
porali viſioni ſubm: ſicut ⁊ quandoq̄ alique ſpēs in ima
ginatiōe formādo apparēt ſcḋm imaginariā viſionē. Hoc
aūt conueniens eſt ꝑꝑ tres rationes. Primo quidē ⁊ p̄n
cipaliter: q꞉ oēs ille apparitiones veteris teſtamenti: ad
illam apparitionē ordinanť: ī qua filius dei viſibilis mū
do apparuit: vt Augꝰ dicit in 3° de tri. Uñ cum filius dei
veꝝ corpus aſſumpſerit: ⁊ nō fantaſticū: vt manichei fa
bulantur: conueniens fuit: vt etiā vera corpora aſſumen
do: angeli hominibus apparērēt. 2ª ratio pōt ſumi ex ver
bis Diony. in epl'a quā ſcribit ad Titum. Dicit.n. ꝙ ideo
in diuina ſcriptura res diuine nobis ſub ſenſibilibus tra
dunť: inter alias rationes: vt totus homo quātū poſſibi
le eſt ex participatione diuinoꝝ ꝑficiatur: nō ſolum intel
lectu capiendo intelligibilē veritatē: ſed etiam in natu
ra ſenſibili ꝑ ſenſibiles formas: que ſunt velut quedam
imagines diuinoꝝ. Unde ſimiliter cum angeli homini
bus appareant ad eos perficiendos: conueniēs eſt vt nō
ſolum intellectū illuminēt ꝑ intellectualeꝫ viſionē: ſꝫ ꝙ
etiā imaginationi ꝓuideant: ⁊ exteriori ſenſui: ꝑ imagi
nariā viſionē: ⁊ ꝑ corporalē viſionē corpoꝝ .ſ. aſſumptoꝝ.
Uñ ⁊ hec triplex viſio aſſignať ab Augº ī 12 ſuper geñ. ad
lit. 3ª ratio pōt eſſe: q꞉ ⁊ſi angeli natura ſint nobis ſupe
riores: ꝑ gratiaꝫ tñ adipiſcimur eoꝝ equalitatē ⁊ ſocieta
tem: ſicut habeť Math. 22°. Erunt ſicut angeli in celo.
Et ideo vt ſuā familiaritatē ⁊ affinitatē ad nos oſtēdāt:
nobis ſuo modo ꝑ corpoꝝ aſſumptionē conformanť: vt
qđ noſtrū eſt accipientes: noſtrū intellectū in illud aſſur
gere faciant: qđ ꝓprium eſt ipſoꝝ: ſicut ⁊ filius dei dum
ad nos deſcēdit: ad ſua nos eleuauit. Demones aūt qñ ī
angelos lucis ſe trāſfigurant: qđ boni angeli ad noſtrum
ꝓfectum faciunt: ipſi ad deceptionē facere moliuntur.
Ad primum ḡ dōm ꝙ nō omne corpus qđ mo Ad p̄m
uet angelus aſſumit. Aſſumere.n.
dř quaſi ad ſe ſumere. Aſſumit ḡ angelus corpus: non vt
ſue nature vniat: ſicut homo aſſumit cibū: neq̄ vt vniat
ſue ꝑſone ſicut filius dei aſſumpſit humanā naturā: ſꝫ ad
ſuam repreſentationē: illo mō quo itelligibilia ꝑ ſenſibi
lia repreſentari poſſunt. Tunc ḡ angelus corpus aſſume
re dř: quando corpus aliqđ hoc mō format: qđ ad repre
ſentationē ſuam ē aptum: ſicut pꝫ per Dionyᵐ in fine ce
leſtis hierar. vbi oſtendit ꝙ ꝑ corporales formas angelo
rum ꝓprietates intelliguntť. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ nō ſolum 2
imaginaria viſio eſt vtilis ad noſtrā inſtructionē: ſꝫ etiā
corporalis: vt dictū eſt. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ ſicut dicit Augꝰ 3
in 3° de trini. Omnes dei apparitiones que ī veteri teſta
mento leguntur: facte ſunt miniſterio angeloꝝ. Qui ali
quas ſpēs vel imaginarias vel corporeas formant: ꝑ q̄s
animam hominis videntis in deum reducerent: ſicut ex
ſenſibilibus figuris poſſibile eſt homineꝫ in deum redu
ci. Corpora ḡ apparentia: in apparitionibus predictis an
geli aſſumpſerunt. Sed in eis deus apparuiſſe dicitur: q꞉
ipſe deus erat finis ī quē per repreſentationē huiuſmodi
corpoꝝ: angeli mentem hominis eleuare intendebant.
Et ideo in illis apparitionibus ſcriptura quādoq̄ cōme 4
morat deum apparuiſſe: quandoq̄ angelum. ¶ Ad 4ᵐ
dōm: ꝙ nulla res habet poteſtateꝫ ſupra ſuū eſſe. Omnis
enim rei virtus ab eſſentia eius fluit: vel eſſentiam pre
ſupponit. Et q꞉ anima per ſuuꝫ eſſe vnitur corpori vt for
ma: nō eſt ī poteſtate eiꝰ: vt ab vnione corꝑis ſe abſoluat.

Et similiter nō est in potestate angeli q̄ se vniat corpori
fm esse vt formā. Sed pōt corpus assumere modo predi
5m cto: cui vnitur vt motor: et vt figuratum figure. ¶ Ad 5m
dōm q̄ iste due operationes: assumere corpus et ministra
re: sunt adinuicē ordiate: et ideo nihil ꝓhibet quin ea an
6m gelus simul exequat̄. ¶ Ad 6m dōm: q̄ si ꝓportio fm cō
mensurationē accipiat̄: nō pōt esse angeli ad corpus ꝓ
portio: cum eoꝝ magnitudies nō sint vnius generis: nec
rōnis eiusdē. Nihil tn̄ probibet quin sit aliqua habitudo
angeli ad corpus vt motoris ad motum: et figurati ad fi
7o guram: que ꝓportio pōt dici. ¶ Ad 7m dōz: q̄ ex quolibz
elemēto pōt angelus corpus assumere: vel ēt ex pluribꝰ
elemētis cōmixtis. Magis tn̄ cōpetit q̄ ex aere corpus
assumat q̄ pōt ispissari faciliter: et sic figurā recipere et re
tinere: et per alicuius lucidi corporis oppositionē diuersi
mode colorari: sicut in nubibus p̄z: vt quantū ad pñs nō
sit differētia inter purū aerē et vaporē seu fumū: qui i ae
8m ris naturā tendūt. ¶ Ad 8m dōm: q̄ illa diuisiōe diuidi
tur vnū simpliciter. Sic aūt angelus corpori nō vnit̄: sz
fm qd: sicut motor mobili: et vt figuratū figure: sic̄ supra
9m dictū est. ¶ Ad 9m dōm: q̄ corpora illa q̄ angeli assumūt
habēt qdem veras formas quātuz ad id qd sensus ꝑcipe
re pōt: q̄ sunt sensibilia per se: sicut color et figura: nō autē
quantū ad naturā spēi: que est sensibile ꝑ accidens. Nec
ꝑꝑ hoc oz q̄ sit ibi aliqua fictio: qz formas humanas nō
obyciunt oculis angeli: vt homines esse credant̄: sed vt
ꝑ humanas ꝓprietates: angeloꝝ virtutes cognoscantur.
Sicut nec etiā metaphorice locutiōes sunt false: in qui
bus ex alioꝝ similitudinibus res alie significant̄. ¶ Ad
10m 10m dōm: q̄ lz virtutes naturales corpoꝝ nō sufficiāt ad
inducendū verā spēm humani corporis: nisi ꝑ debitum
modū generationis: sufficiunt tn̄ ad inducendā similitu
dinez humanoꝝ corpoꝝ quātuz ad colorē et figurā: et ad
hm̄ accn̄tia exteriora. Et precipue cum ad plura hoꝝ suffi
cere videat̄ motus localis aliquoꝝ corpoꝝ: ꝑ quez et va
pores ꝯdēsant̄ et rarefiunt: et nubes diuersimode figuran
11o tur. ¶ Ad 11m dōm: q̄ angelus mouens corpus assumptū
influit ei motū et tangit: nō tactu corporali: sz spūali ꝑ suā
12m virtutē. ¶ Ad 12m dōz: q̄ imperiū angeli requirit execu
tionē virtutis. Vn̄ opz: q̄ sit quidā tactus spūalis ad cor
13m pus qd mouet. ¶ Ad 13m dōz: q̄ figura est quedā forma:
que ꝑ abscissionē materie et ꝯdensationē: vel rarefactio
nez: vel ductionē: aut aliquē motū hm̄ pōt fieri i materia.
14m Vn̄ nō ē eadē ratio de hac forma et alys. ¶ Ad 14m dōz:
q̄ esse in aliquo corpore pōt intelligi dupliciter. vno mō
vt sit infra terminos q̄titatis: et sic nihil ꝓhibet diabolū
in aliquo corpore esse. Alio mō vt sit itelligētia rei essen
tiam: vt dans eē rei: et operās i re: qd est solius dei ꝓpriū:
q̄uis deus nō sit pars eēntie alicuius rei. Pōt aūt et fm
glo. intelligi demō in simulacro nō esse: sicut idolatre pu
tabant: vt. s. ex simulacro et spū habitante fieret vnum.
15m ¶ Ad 15m dōm: q̄ angelus est totus in toto corpore assum
pto: et in qualz parte eius eadē ratione qua et anima. lz. n.
nō sit forma corporis assumpti: vt aīa: est tn̄ motor. Mo
uens aūt et motū oz eē simul. Et tn̄ nō sequit̄ vt sit in plu
ribus locis simul. Comparatur. n. totū corpus assumptuz
ad angelum: sicut vnus locus.

¶ Utrum angelus vel demō per corpus assumptū possit
operationes viuentis corporis exercere.

1m Octauo querit̄ vtꝝ angelus vel demon ꝑ corpus assumptum possit ope
rationes viuētis corporis exercere. ¶ Et vi
det̄ q̄ nō. Cuicūqz. n. competit habere virtu
tem ad aliqd opus: cōpetit ei habere ea sine
quibus illud opus haberi non pōt: alias talis virtus fru
stra ei adesset. Sed hm̄ opera viuentium corpoꝝ: sine cor
poreis organis exerceri nō possunt. Cum ḡ angelus non
habeat corporea organa naturaliter sibi vnita: videt̄ q̄
nō possit p̄dicta opera exercere. ¶ P̄. anima est nobilior 2m
q̄z natura. Sz angelus nō pōt opus nature facere nisi me
diante virtute naturali. ḡ multo minus pōt facere opera
anime ꝑ corpus assumptū: qd anima caret. ¶ P̄. iter oēs 3m
operatiōes anime q̄ ꝑ organa cōplent̄: actus sensuū sunt
ꝓpinquiores intellectuali operationi: q̄ est ꝓpria angeli.
Sz angelus ꝑ corpus assumptū nō pōt sentire vel imagi
nari. ḡ multo minus pōt opa alia anime facere. ¶ P̄. lo 4m
cutio nō fit sine voce. Vox aūt est sonus ab ore animalis
prolatus. Cū ḡ angelus vtēs corpore assumpto nō sit ani
mal: vr̄ q̄ loqui nō possit ꝑ corpus assumptū: et multo mi
nus alia facere. Nā locutio ꝓpinquissima sibi videt̄: cuz
sit itellectus signum. ¶ P̄. vltima opatio anime vegeta 5m
bilis in vno et eodē indiuiduo est generatio. Prius. n. nu
tritur et augetur animal q̄z generet. Sz nō pōt dici q̄ an
gelus vel corpus assumptū ab ipso nutriat̄ vel motu au
gmenti moueat̄. ḡ nō pōt eē q̄ corpus assumptū generet.
¶ Sz dice. q̄ āgelus vel demō ꝑ corpꝰ assumptū genera
re pōt: nō quidē semine ex corpore assumpto deciso: sz se
mine hominis i muliere trāsfuso: sicut et adhibendo alia
ꝓpria semina: quosdā vero effectus naturales cāt. ¶ Sz 6m
ꝯtra. Semē animalis precipue ad generationē opatur ꝑ
calorē naturalē. Si aūt demō semē portaret ꝑ aliquam
magnā distātiam: impossibile vr̄ qn calor naturalis eua
poraret. ḡ nō possz fieri generatio hominis ꝑ modū p̄di
ctum. ¶ P̄. fm h ex tali semine homo nō generaret̄ nisi 7m
fm virtutē humani seminis. ḡ illi q̄ dicunt̄ a demonibꝰ
generati nō essent maioris stature et robustiores alys: q̄
cōiter ꝑ semē humanū generant̄: cū tn̄ dicat̄ gen̄. 6°. q̄ cū
igressi eēnt fily dei ad filias hominū illeqz genuerūt: na
ti sunt gigātes potētes a seculo viri famosi. ¶ P̄. come 8m
stio ad nutrimētuz ordinat̄. Si ḡ angeli i corpibꝰ assum
ptis nō nutriunt̄: vr̄ q̄ nec etiā comedāt. ¶ P̄. ad osten 9m
dendū veritatē corporis humani resurgētis: xp̄s post re
surrectionē comedere voluit. Si aūt angeli vel demōes
in corporibus assumptis comedere possent: nō eēt come
stio efficax arm resurrectiōis: qd p̄z eē falsuz. nō ḡ angeli
vel demones ꝑ corpus assumptū comedere possunt.

Sed contra est qd dr̄ gen̄. 18° de angelis q̄ appa 3 p
ruerunt Abrae. Cuz comedissent di
xerunt ad eū: vbi est Sarra vxor tua. ḡ et comedunt et lo
quunt̄ angeli in corporibus assumptis. ¶ P̄. gen̄. 6°. sup 2:
illud. Vidētes fily dei. etc̄. Dicit glo. Hiero. vbuz hebrai
cuz eloym: vtriusqz numeri est, Deū. n. et deos significat.
Ideo aqla filios deoꝝ dicere ausus est deos: sanctos vel
angelos itelligēs. ḡ vr̄ q̄ angeli generēt. ¶ P̄. sicut ꝑ or 3:
tez hominis nihil fit frustra: ita nec ꝑ artez angeli. Frustra
aūt assumerēt corpora disposita ad modū corganici cor
poris: nisi illis organis vterent̄. ḡ vr̄ q̄ exerceāt i corpori
bus assumptis opa organis ꝯueniētia: sicut q̄ videant ꝑ
oculos: et audiāt ꝑ aures: et sic de alys.

Rn̄deo. dōz q̄ actio aliqua ex duobꝰ naturalē spēz Rn̄o
accipe vr̄. s. ex agēte et termino. Calefactio
enim ab ifrigidatione differt: qz vna eaꝝ ex calore ꝓce
dit: et ad calorē terminat̄. Alia vero a frigore et ad frigus.
Proprie tn̄ actio sicut et motus a termino spēz hz. A pn̄°
aūt hz ꝓprie q̄ sit naturalis. Motus. n. et actiones natu
rales dicunt̄: que sunt a pn̄° intrinseco. Considerandū est
ḡ q̄ i opationibꝰ aie q̄dā sunt: q̄ nō sunt solū ab aia: sicut
a pn̄°: sz ēt terminant̄ ad aiaz et ad corpus aiatū. Et hm̄ ac
tiōes angelis i corpibus assumptis attribui nō pn̄t: neqz
fm similitudinē spēi: neqz fz nālitatē actiōis: sic̄ sentire:

Sed quedam mineralia sunt ita fortis compositionis ꝙ
nec ab igne cōsumunť: sic pȝ de auro. ḡ videť ꝙ ad min⁹
16º illa post illū ignē remaneant. ℭ P̄. vl̄e est semꝑ. Sȝ vl̄e
nō est nisi in singularib⁹. ergo vř ꝙ cuiuslibet vl̄is singu
laria semꝑ erūt. ergo ⁊ bruta aīalia ⁊ plante ⁊ corpora mi
neralia semper erunt.

3.p̄ **Sed contra** est qđ Orige. dicit. Non est opinan
dum venire ad finē illuȝ aīalia vel
2. pecora: vel bestias terre: sed nec ligna nec lapides. ℭ P̄.
aīalia ⁊ plante. ad vitā aīalem hoīs ordinanť. Vñ dicit
Ben. 9º. Quasi olera virentia dedi vobis oēȝ carnē. Sed
vita aīalis hoīs cessabit. ergo ⁊ aīalia ⁊ plāte cessabūt.

Rño **Respondeo.** Dōm ꝙ in illa mundi innouatione
nullū corp⁹ mixtuȝ remanebit pre/
ter corpus hūanū. Ad huius aūt rōnē sumēdam ꝓceden/
dum est ordine quē docet phs 2º. phys. vt. s. prius cōside
retur cā finalis: ⁊ postmodū ꝑncipia mālia: ⁊ formalia: ⁊
cāe mouentes. Finis aūt mineraliū corpoꝝ ⁊ plantarū ⁊
aīalium duplex pōt cōsiderari. Primus quideȝ cōpletio
vniuersi: ad quā oēs ꝑtes vniuersi ordinanť: sicut in finē.
Ad quē quidē finem res predicte non ordinanť sicut per
se: ⁊ essentialiter de perfectione vniuersi existentes: cum
nihil in eis existat qđ non inueniatur in ꝑncipalib⁹ par/
tibus mūdi que sunt corpora celestia: ⁊ elementa: sicut in
in ꝑncipijs actiuis ⁊ materialib⁹. Unde res predicte sunt
quidam ꝑticulares effectus causaꝝ vl̄ium: que sunt essen
tiales partes vniuersi. Et ideo de perfectiōe sunt vniuer/
si ꝭm hoc tātū ꝙ a suis causis ꝓgrediunť: qđ quidē fit ꝑ
motum. Unde pertinent ad perfectionē vniuersi sub mo
tu existētis. nō aūt ad ꝑfectionē vniuersi simplr̄. Et ideo
cessante mutabilitate vniuersi: opȝ ꝙ predicta cessent.
Alius āt finis est homo. Quia vt phs in sua politica dicit:
ea que sunt iperfecta in nā: ordinanť ad perfecta: sicut ad
finem. Unde sicut ibidē dicit: cū aīalia habeant vitā im/
perfectam respectu vite humane que simplr̄ ꝑfecta est: ⁊
plante respectu aīaliū: plante sunt ꝓpter aīalia: prepara/
te eis i cibū a natura: aīalia vō ꝓpter hominē: necessaria
ei ad cibum: ⁊ ad alia auxilia. Ista aūt necessitas est vita
aīalis hoīs durante. Que quidē in illa reꝝ inouatiōe tol/
letur: q2 corpus resurget non aīale: sed spūale: vt dicitur
ꝑma ad cor. 15º. Et ideo tunc etiam animalia ⁊ plante ces/
sabunt. Et ad hoc idē hȝ aptitudinem predictaꝝ reꝝ mā
⁊ forma. Cum. n. sint ex contrarijs cōposita: habent in se/
ipsis ꝑncipiū actiuū corruptionis. Unde si a corruptiōe
ꝓhiberenť ab exteriori ꝑncipio tm̄: hoc esset quodāmō
violētū ⁊ nō ↄueniēs ꝑpetuitati. Quia q̄ sunt violenta: nō
pn̄t esse semꝑ: vt pȝ per phȝ in li. celi ⁊ mundi. Interi⁹ aūt
ꝑnᵐ non hn̄t qđ possit a corruptione ꝓhibere: q2 eoꝝ for/
me sunt per nāȝ corruptibiles: vtpote nec per se subsisten
tes: sed eē habentes a mā dependens. Unde non pn̄t in
ꝑpetuū remanere eadē numero: nec eadē spē: generatiōe
⁊ corruptione cessante. ℭ Hoc aūt idē inuenit ex cōside/
ratione cause mouentis. Esse. n. plantaꝝ ⁊ aīalium: viue/
re quoddā est: qđ in rebus corporalibus sine motu nō exi
stit. vñ aīalia deficiunt cessante motu cordis: ⁊ plante ces
sante nutrimento. In his aūt rebus non est aliqđ motus
ꝑnᵐ non dependens a primo mobili: q2 ipse anime aīaliū
⁊ plantaꝝ totalr̄ subijciunť impressionibus celestiuȝ cor
poꝝ. Unde motu celi cessante: non poterit in eis motus
remanere nec vita. Et sic pȝ ꝙ in illa mūdi innouatione
res predicte non poterunt remanere.

Ad pm **Ad primum** ergo dōm: ꝙ oīa opa dei in eternū
ꝑseuerant: vel ꝭȝ se: vel in suis cau/
sis. Sic. n. ⁊ aīalia ⁊ plante remanebūt manentib⁹ celesti
2m bus corporibus ⁊ elīs. ℭ Ad 2m dōm: ꝙ ꝑpetuitas que ē
ꝭm spēm: ⁊ non ꝭm numeꝝ est per generationē: q̄ cessan/
te motu celi non erit. ℭ Ad 3m dōm: ꝙ intentio nature ē 3m
ad ꝑpetuitatē in spē cōseruandā durāte motu celi: ꝑ quē
hō ꝑpetuitas cōseruari pōt. ℭ Ad 4m dōm: ꝙ ꝑdicte res 4m
faciūt ad decorē vniuersi ꝭm statū mutabilitatis in mū/
do: ⁊ animalis vite in homine: ⁊ non aliter. Ut dictū est.
ℭ Ad 5m dōm: ꝙ in illa beatitudine sancti non idigebūt 5m
inuisibilia dei per creaturas conspicere: sicut in hoc sta/
tu: pro quo loquiť Apls. Sȝ tunc inuisibilia dei per seipsa
videbunt. ℭ Ad 6m dōm: ꝙ lignū vite accipitur ibi me/ 6m
taphorice: pro Christo vel pro sapientia: de qua puer. 3º.
Lignum vite est his qui apprehenderint eam. ℭ Ad 7m 7m
dōm: ꝙ desideriū perpetuitatis est in rebus creatis ex as
similatione ad deū. vnicuiqȝ tm̄ ꝭm suū modū. ℭ Ad 8m 8m
dōm: ꝙ opus creationis per ornatū aīaliū ⁊ plantarū con
sumatur quātū ad ꝑmā mundi cōsumationē: que attendi
tur ꝭm statū mutabilitatis mūdi: in ordine ad cōplendū
numerū electoꝝ: non aūt ad cōsumationē mūdi simplr̄:
vt dictū est. ℭ Ad 9m dōm: ꝙ elemēta nō dicunť remune 9m
rari ꝭm se: q2 nec ꝭm se aliquid meruerūt. Sed dicunť re
munerari inquātū hoīes in eis remunerabunť: put. s. eo/
rum claritas in gloriam electorū cedet. Animalibus aūt
⁊ plantis homines non indigebunt: sicut elementis: que
erunt quasi locus glīe ipsoꝝ: ⁊ iō nō est simile. ℭ Ad 10m 10m
dōm: ꝙ licet q̄tū ad vitam ⁊ cognitionē plante ⁊ aīalia
sint deo similiora q̄ elā: tm̄ quātū ad simplicitatē que fa/
cit ad incorruptionē: sunt elementa deo similiora. ℭ Ad 11m
11m dōm: ꝙ in ipso homine cōtinuatio q̄daȝ nāꝝ appare/
bit: inquātū in eo cōgregať ⁊ nā corporis mixti: ⁊ nā vege
tabiliū ⁊ aīalium. ℭ Ad 12m dōm: ꝙ alia fuit ꝑfectio mū 12m
di creati: ⁊ mūdi cōsumati: vt supra dictū est. Et iō nō oȝ
vt sit de secūda perfectione: qđ fuit de prima. ℭ Ad 13m 13m
dōm: ꝙ vermis ille qui ad penā impioꝝ deputať: non ē
intelligendū corporalr̄: sed spūaliter: vt per vermē remors
sus cōscientie itelligať: vt Augu. in. 20. de. ci. dei dicit. Et
ꝭm eūdē modū possunt exponi si qua similia inuenianť.
ℭ Ad 14m dōm: ꝙ rōnes seminales que sunt in elemen/ 14m
tis: ad effectū ꝓducendū non sufficiunt: nisi motu celi co/
adiuuante. Et iō motu celi cessante non sequiť ꝙ oporte/
at aīalia vel plantas esse. Nec tm̄ sequiť ꝙ rōnes seminales
sint frustra: q2 sunt de ꝑfectione ipsoꝝ eloꝝ. ℭ Ad 15m di 15m
cendū: ꝙ licet aliqua sint que ad horā ab igne nō cōsumā
tur: nihil tm̄ est: qđ finalr̄ ab igne non cōsumatur: si diu in
igne remaneat: vt Hal. dicit. ⁊ tm̄ ille ignis cōflagratiōis
mūdi erit multo violētior q̄ iste ignis quo vtimur. Nec
iteꝝ ex sola ignis actione corpora mixta in illo igne de/
struentur: sed etiam ex cessatione motus celi. ℭ Ad 16m 16m
dōm: ꝙ vniuersale tripliciter cōsiderari pōt: ⁊ ꝭm quēli/
bet modū cōsiderationis aliquo mō verū est ꝙ vniuersa/
le est semper. Potest. n. vno modo cōsiderari nā vniuer/
salis: ꝭm ꝙ abstrahit a quolibet esse. Et sic verū est ꝙ vni
uersale est semꝑ magis per remotionē cause determinan
tis ad aliquod tempus: q̄ per potentiā cause ꝑpetuitatis.
De rōne enim nāe vniuersalis nō est ꝙ sit magis hoc tē/
pore q̄ illo. per quē etiā moduȝ mā ꝑma dicit esse vna.
Alio mō potest cōsiderari ꝭm esse qđ hȝ in singularib⁹. ⁊
sic veꝝ est ꝙ est semper: q2 est q̄ncūqȝ est suū singulare:
sicut etiam dicit esse vbiqȝ. q2 est vbicūqȝ est suū singula
re: cū tm̄ multa loca sint vbi sua singularia non sunt. Vñ
nec ibi ē vniuersale. 3º mō pōt cōsiderari ꝭȝ eē qđ hȝ in
itellectu. Et sic ēt veꝝ ē ꝙ vl̄e ē semꝑ: ꝑcipue i itellcū diuino.

ℭ Utrum corpora humana moueant motu
celi cessante.

Ecimo querit vtrū corpora humana re
maneāt motu celi cessāte. ℭ Et pm

videtur ꝙ non. Quia dicitur prima ad Cor. 15. Caro ⁊ san
guis regnū dei non possidebūt. Sed corpus hominis est
ex carne ⁊ sanguine. ergo in illo reꝝ fine humana corpo
2ᵐ ra non remanebūt. ¶ P. omnis mixtio elemētoꝝ ex mo
tu celi causatur: cum ad mixtionē alteratio requirat. Sꝫ
corpus humanū est corp⁹ mixtū ex elementis. ergo motu
3ᵐ celi cessante remanere nō potest. ¶ P. necessitas que est
ex materia: est necessitas absoluta: vt patet in. 2. phy. Sꝫ
in corpore cōposito ex ꝯtrarijs: ē necessitas ad corruptio
nē ex ipsa materia. ergo īpossibile est quin talia corpora
corrūpātur. Et ita īpossibile est ꝙ remaneāt post statum
generationis ⁊ corruptionis. Corpora autē humana sunt
huiusmodi. ergo īpossibile est ꝙ in illo reꝝ fine remane
4ᵐ ant. ¶ P. homo cū brutis ꝯuenit in hoc ꝙ habet corpus
sensibile. Sed corpora sensibilia brutoꝝ non remanebūt
5ᵐ in illo mundi fine. ergo nec corpora humana. ¶ P. finis
hominis est ꝑfecta assimilatio ad deū. Sed deo qui icor
poreus est: magis assimilat aīa a corpore absoluta: ꝙ̄ cor
pori vnita. ergo in illo statu finalis beatitudinis: anime
6ᵐ absq̧ corporib⁹ erunt. ¶ P. ad perfectā hoīs beatitudi
nē requirit perfecta oꝑatio intellectus: qui est ṗncipali⁹
in homine. Sed operatio anime intellectiue ē ꝑfectior
a corpore absolute: ꝙ̄ corpori vnite: qꝛ vt dicitur in li. de
causis. Omnis virtus vnita plus est infinita ꝙ̄ multipli
cata. Forme aūt separate in se vnite sunt: māe vō cōiun
cte: quodāmō ad plura diffunduntur. ergo in illa ꝑfecta
7ᵐ beatitudine anime non erūt corpori vnite. ¶ P. elemen
ta que sunt ī mixto appetūt naturali appetitu ꝓpria vbi.
Appetitus aūt naturalis nō pōt esse vanus. Uñ qḋ ē con
tra nām nō pōt esse perpetuū. Nō pōt ergo esse quin ele
menta in corpore mixto exīstia: quādoq̧ ad sua loca ten
dant: ⁊ sic corpus mixtū corrūpatur. g̊ post corruptionis
statuꝫ nō remanebunt humana corpora que sunt mixta.
8ᵐ ¶ P. omnis motus naturalis cuiuscūq̧ corporis a mo
tu celi dependet. Sed motus cordis sine quo non pōt eē
humani corporis vita: ē mot⁹ naturalis. ergo cessante mo
tu celi remaneri nō poterit: ⁊ per ꝯñs nec humani corpo
9ᵐ ris vita. ¶ P. mēbra humani corporis ꝓ maiori pte sūt
ordinata ad vsus competentes animalis vite: sicut pꝫ de
venis: ⁊ stomacho: ⁊ hꝫ que ordinant ad nutrimētū. Ani
malis aūt vita in homine non remanebit in illa beatitu
dine. ergo nec mēbra corporis. Alias. n. frustra essent. Et
sic nec corpus humanū remanebit.

3ꝑ. **Sed contra** ē qḋ dr̄ ṗme ad cor. 15. Oꝫ corrupti
bile hoc induere incorruptionē. H
aūt corruptibile corpus est. ergo corpus remanebit icor
2ᵐ ruptione indutū. ¶ P. phil. 3ᵒ dicitur. Reformabit cor
pus humilitatis nostre config. corpori cla. sue. Sed xp̄s
corpus qḋ semel in resurrectione resūpsit: nūq̄ deposuit:
nec deponet. Ro. 6ᵒ. Christus resurgens ex mortuis iam
non moritur. ergo: ⁊ sancti ī perpetuū viuent cuꝫ corpori
bus cum quibus resurgent. Et sic humana corpora post
finem mundi manebunt.

8ᵒ **Respōdeo.** Dōm ꝙ sicut Aug. dicit 22ᵒ de ci. dei.
Opinio Porphirius ponebat ad perfectā bti
tudinē humane aīe omne corpus fugiendū esse. Et sic ſꝫ
eū aīa in perfecta beatitudine exīs: corpori vnita esse nō
pōt. Quā opi. tāgit Orige. in suo periarchō dicens: quos
daꝫ opinatos fuisse sanctos corpora in resurrectione resū
pta: q̄nq̧ deposituros: vt sic ad dei silitudinem in ꝑfecta
reprob⁹ beatitudine viuant. Sed hec positio ṗter hoc ꝙ est fidei
cōtraria: vt ex auctoritatibus inductis ⁊ plībus alijs pa
tere pōt: etiā a rōne discordat. Non. n. ꝑfectio beatitudis
esse poterit: vbi deest nāe ꝑfectio. Cuꝫ aūt aīe ⁊ corporis
naturalis sit vnio: ⁊ substantialis non accidentalis: non
pōt esse ꝙ nā aīe sit ꝑfecta nisi sit corpori cōiuncta. Et iō
aīa separata a corpore: nō pōt vltimā ꝑfectionē beatitu
dinis obtinere. ꝓpter qḋ etiā dicit Aug⁹. in fine sup̄ gen.
ad lit. ꝙ aīe scōꝝ an̄ resurrectionē: non ita ꝑfecte fruun
tur diuina visione sicut postea. Unde in vltia ꝑfcōe bea
titudinis oportebit corpora humana esse animab⁹ vnita
Positio autem premissa ꝓcedit ſm opinionē illoꝝ qui
dicunt aīam accn̄talr̄ vniri corpori: sicut nautā naui: aut
hominē indumēto. Unde ⁊ Plato dixit ꝙ homo est aīa
corpore induta: vt Greg. niscenus narrat. Sed hoc stare
nō pōt: qꝛ sic hō nō eēt ens ꝑ se: sed ꝑ accn̄s. Nec eēt ī gn̄e
sube: sꝫ in gn̄e accn̄tis: sicut hoc qḋ dico vestituꝫ ⁊ calcia
tum. pꝫ etiam ꝙ rōnes supra iducte de corporib⁹ mixtis:
non habent locum in homine. Naꝫ homo ordinatur ad
perfectionem vniuersi: vt essentialis pars ipsius: cum in
homine sit aliquid qḋ nō cōtinet ṽtute: nec in elis: nec in
celestib⁹ corporib⁹. s. aīa rationalis. Corpus ēt hominis
ordinat ad hoīeꝫ: non ſm aīalem vitā tm̄. sed ad ꝑfectio
nem nature ipsius. Et quāuis corpus hominis sit ex con
trarijs cōpositū: inerit tamen principiū icorruptibile: qḋ
poterit preseruare a corruptione absq̧ violentia: cum sit
intrinsecū. Et hoc poterit esse sufficiēs principiū motus
motu celi cessante: cum a motu celi non dependeat.

Ad primū ergo dōm ꝙ per carnē ⁊ sanguineꝫ: in Ad p̄ᵐ
telligitur corruptio carnis ⁊ sanguis
Unde in eadē auctoritate subdit: neq̧ corruptio incorru
ptelam possidebit. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ mot⁹ est cā mixtio 2ᵐ
nis ſm fieri: sed conseruatio eius est per formā subalēꝫ: ⁊
vlterius per principia celo altiora: vt in supiorib⁹ q̄ōnib⁹
pꝫ. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ aīa rōnalis ex ꝑfecta vnione ad deū 3ᵐ
oīno super mām victoriaꝫ habebit. Et sic lꝫ materia sibi
relicta corruptibilis sit: tn̄ ex virtute aīe incorruptioneꝫ
sortietur. ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ sensibilitas in hoīe est a ṗnᵒ 4ᵐ
icorruptibili. s. ab aīa rōnali. In brutis aūt est a ṗncipio
corruptibili. Et ideo corp⁹ sensibile hominis ī perpetuū
pōt remāere: non aūt corpus sensibile bruti. ¶ Ad 5ᵐ di 5ᵐ
cendum: ꝙ aīa corpori vnita plus assimilat deo ꝙ̄ a cor
pore sepata: qꝛ perfecti⁹ habet suaꝫ nāꝫ. Intm̄. n. vnūqḋ
q̧ deo simile est: inq̄tum perfectuꝫ est: licet nō sit vnius
modi ꝑfectio dei ⁊ perfectio creature. ¶ Ad 6ᵐ dōm: ꝙ 6ᵐ
anima corpori vnita: non multiplicatur per modū forma
rum materialiū que sunt diuisibiles diuisione subiecti.
Sed in se remanet simplex ⁊ vna. Uñ eius oꝑatio non
impedietur ex corporis vnione: quādo corpus oīno erit
subiectum anime. Nūc aūt impeditur ex corporis vnio
ne: ꝓpter hoc ꝙ aīa nō perfecte dn̄atur in corpus. ¶ Ad 7ᵐ
7ᵐ dōm: ꝙ appetitus naturalis elementoꝝ tendendi in
propria loca: per dominiū anime in corpus retinebit ne
dissolutio eloꝝ fiat: qꝛ elementa perfectius esse habebūt
in corpore hominis: ꝙ̄ in suis locis haberent. ¶ Ad 8ᵐ 8ᵐ
dicendū: ꝙ motus cordis in homine causabitur ex natu
ra anime rationalis: que a motu celi non dependet. Et iō
motus ille non cessabit: motu celi cessante. ¶ Ad 9ᵐ di 9ᵐ
cendū: ꝙ oīa mēbra corporis remanebūt: nō ꝓpter vsus
aīalis vite: sed ꝓpter ꝑfectionē nāe hominis.

De miraculis. ⁊ hꝫ. 10. articulos. Primo enī
q̄rit vtrū de⁹ possit in reb⁹ crea
tis aliqḋ oꝑari ṗter cās nāles: vl ꝯ nāꝫ: vl ꝯ cursuꝫ nāe.
2ᵒ vtrū oīa que deus facit cōtra nām vel cōtra cursuꝫ na
ture possint dici miracula. 3ᵒ vtrū creature spūales sua
nāli virtute possint miracula facere. 4ᵒ vtrū boni ange
li ⁊ hoīes per aliqḋ donum grē miracula facere possint.
5ᵒ vtrū demones cooꝑent ad miracula facienda. 6ᵒ vtꝝ
demones vel angeli habeant corpora sibi nālr̄ vnita. 7ᵒ
vtrū angeli vel demones possint corpora assumere. 8ᵒ

vtrū angelus vel demō vl' corpus assūptū possit operatio-
nes viuētis corporis exercere. 9°. vtrū operatio miracu-
li sit attribuenda fidei. 10°. vtrū demones cogant aliqui
bus sensibilibus ꝛ corporalibus rebus factis aut verbis
ad miracula facienda: que per magicas artes fieri vi-
dentur. Questio. VI.

Uestio ē de miraculis. Et pmo que-
ritur vtrū deus possit in reb⁹
creatis aliqd operari preter causas natu-
rales: vel contra nām: vel contra cursum
1° nature. ¶ Et videtur ꝙ non. Quia in glo.
Ro. 11°. dicitur. Deus oīum naturarū con-
2° ditor: nihil cōtra naturā facit. ¶ P̄. alia glo. dicit ibidez.
cōtra legem nature tam deus facere nō pōt: q̄ꝫ contra se
ipsum facere non potest. Contra seipsum aūt nullo modo
facere pōt: qꝛ seipsum negare non pōt: vt dr̄ 2° Thi. 2°. ꝫ
nec contra nature ordinē: qui est lex nāe: deus facere non
3° pōt. ¶ P̄. sicut ordo humane iustitie deriuatur a diuina
iustitia: ita ordo nature deriuatur a dina sapientia. Ipsa
enim est que disponit omnia suauiter: vt dicit sap. 8°. Sꝫ
ꝯtra ordinem humane iustitie deus facere non pōt. sic. n.
esset causa peccati: qđ solum ordini iustitie repugnat. Cū
ergo non minor sit dei sapientia q̄ꝫ eius iustitia: videt ꝙ
4° nec cōtra ordinē nāe facere possit. ¶ P̄. quādocūqꝫ de⁹
operatur in creaturis per rōnes seminales: non fit aliqd
contra nature cursum. Sed non potest deus aliquid con
uenienter operari in natura preter ratiōes seminales na-
ture inditas. ergo deus non pōt cōuenienter cōtra cursuꝫ
nature facere. pbatio medie. Augu. n. dicit in 3° de tri. ꝙ
visibiles apparitiones patribus exhibite sunt mediante
ministerio angeloꝝ: ex hoc ꝙ deus corpora regit p spūs.
Sed similiter corpora inferiora regit per superiora: vt in
eodē li°. ipse dicit. Et silr potest dici ꝙ effectus quoslibet
regit per causas. Cum ergo in causis naturalibus rōnes
seminales sint indite: videt ꝙ deus cōuenienter non pos
sit operari in effectibus naturalibus: nisi ratiōibus semi-
nalibus mediantibus. Et sic nihil fiet ab eo cōtra cursuꝫ
5° nature. ¶ P̄. deus nō pōt facere ꝙ affirmatio ꝛ negatio
sint simul vera: qꝛ cuꝫ hoc sit contra rōnem entis inq̄ꝫtū
est ens: est etiam cōtra rōnē creature. Prima nāqꝫ rerum
creataꝝ est esse: vt dicitur in li. de causis. Predictum oīt
pncipiū cuꝫ sit primū inter oīa pncipia: in qđ omnia alia
resoluunt: vt pbat in 4°. metaphi. opꝫ ꝙ in qualibet ne-
cessaria ppositione includat: ꝛ ꝙ eius oppositum inclu-
datur in quolibet impossibili. Cum ergo ea que sunt cō-
tra cursum nature: sint impossibilia in natura: sicut cecū
fieri videntem: ꝛ mortuū fieri viuentē: in hꝯ oppositū di-
cti pncipij includet. ergo ea que sunt contra cursuꝫ natu-
6° re de⁹ facere nō pōt. ¶ Preterea. quedā glo. dicit ephes.
3°. ꝙ deus cōtra cās quas voluntate instituit: mutabili vo
luntate nihil facit. Sed causas naturales deus volunta-
te sua instituit. ergo contra eas nihil facit nec facere pōt:
sicut non pōt esse mutabilis. Mutabilitas. n. voluntatis
videtur: cum aliquis facit contra id qđ prius voluntate
7° instituit. ¶ Preterea. bonum vniuersi est bonum ordis
ad quē ptinet cursus naturaliuꝫ rerum. Si deus non po-
test facere contra bonū vniuersi: qꝛ ex sua bonitate sum-
ma prouenit ꝙ omnia sint valde bona fm ordinem vni-
uersi. ergo deus non potest facere contra cursum natura-
8° lium rerum. ¶ Preterea. deus non potest esse causa ma-
li. Malum aūt fm Aug° est priuatio modi speciei ꝛ ordi
nis. ergo deus nō potest facere contra cursum nature: qui
9° pertinet ad ordinem vniuersi. ¶ Preterea. gen. 1. dicit ꝙ
deus die sep. ces. ab omni. o. qđ patrarat. Et hoc ideo fm
glo. qꝛ cessauit a nouis operibus condendis. Sed in ope-
ribus sex dierū non fecit aliquid contra cursum nature.
vnde Aug. dicit. 2°. super geñ. ad lit. ꝙ in operib⁹ sex die-
rum non querit quid deus miraculose facere posset: sed
quid rerum natura patiatur: quā tūc deus instituit. ergo 10°
nec postea deus aliquid fecit contra nāe cursum. ¶ P̄.
fm phm in 7°. metaphi. natura est causa ordinationis in
omnibus. Sed deus non potest facere aliquid nisi ordi-
natum: qꝛ vt dicit Ro. 13°. Que a deo sunt ordinata sunt.
ergo non potest facere aliquid cōtra nām. ¶ P̄. sicuti rō 11°
humana a deo est: ita ꝛ natura. Sed cōtra pncipia ratio-
nis deus facere non pōt: sicut ꝙ genus de specie nō pre-
dicetur: vel ꝙ latus quadrati sit cōmensurabile diame-
tro. ergo nec cōtra pncipia nature deus facere pōt. ¶ P̄. 12°
totus nature cursus a diuina sapientia pgredit: sicut arti
ficiata ab arte humana: vt Aug. dicit super illud Jo. Qđ
factuꝫ est in ipso vita erat. Sed artifex non facit aliquid
contra artem suam: nisi per errorem: qui in deo esse non
potest. ergo nec deus facit aliquid contra cursum natu-
re. ¶ Preterea. philosophus dicit in 2°. phisi. ꝙ sicut agi 13°
tur vnūquodqꝫ: ita natum est agi. Sed quod ita natum
est agi sicut agitur: non fit contra cursum nature. ergo ni-
hil fit contra nature cursum. ¶ Preterea Ansel. dicit ꝙ 14°
minimum inconueniens deo est impossibile. Inconueni-
ens autem est ꝙ cursus nature mutetur: conueniens est
autem ꝙ seruetur. ergo impossibile est ꝙ deus cōtra cur-
sum nature faceret. ¶ Preterea. sicut se habet scientia 15°
ad falsum: ita se habet potentia ad impossibile. Sed de⁹
non potest scire id quod est falsum in natura. ergo deus
non potest facere id quod est contra cursum nature: quia
hoc est impossibile in natura ¶ Preterea. magis est im- 16°
possibile qđ est impoē per se: q̄ꝫ qđ est impoē per accn̄s:
qꝛ quod per se est tale: magis est tale. Sed id qđ fuit: non
fuisse est impossibile per accidens: quod tamen deus fa-
cere non potest: vt Jo. dicit: ꝛ etiam philosophus in 6°.
ethi. ergo nec que sunt contra cursum nature: que sunt im
possibilia per se: vt cecum videre facere deus non potest
¶ Preterea. fm philosophum in 3°. ethi. Uiolentum est 17°
cuius principium est extra: nil conferente vim passo. Sꝫ
ad ea que sunt contra cursum nature: res naturales con-
ferre non possunt. ergo si a deo fiant erunt violenta. Et
sic non erunt permanentia: quod videtur inconueniens.
Nā cecis illuminatis diuinitus: permanet visus. ¶ Pre 18°
terea. cum omne genus per potentiam ꝛ actum diuida-
tur: vt patet in tertio phy. Ad potentiam autem potentia
passiua pertineat: ad actum autem actiua: oportet ꝙ ad
illa potentia sola passiua inueniatur in natura: ad que in
uenitur potentia actiua naturalis. hoc enim est eiusdem
generis. Et hoc etiam dicit comm. in 9°. metaphisi. Sed
ad ea que sunt contra cursum nature non inuenitur ali-
qua potentia actiua naturalis. ergo nec potentia passiua.
Sed illa respectu quorum non est potētia passiua in crea
tura: dicimus non posse fieri: quāuis deus per suam om-
nipotentiam omnia facere possit. ergo ea que sunt con-
tra cursum nature fieri non possunt propter defectum
creature: ꝛ si non ppter defectū diuine potentie. ¶ Pre 19°
terea. quicquid deus aliquando facit: non esset inconue-
niens etiam si semper faceret. Esset autem īconueniens
si deus omnes effectus naturales crearet causis natura-
libus non mediantibus: quia tunc res naturales suis ope
rationibus destituerentur. ergo inconueniens est ꝙ ali-
quem effectum in istis inferioribus faciat aliquando:
causis naturalibus non mediantibus. Eis autem medi-
antibus nō facit aliqd contra cursum nature. ergo deus

20m nihil facit ꝯtra cursuz nãe. ¶ P̄. causa per se: essentialez ordinē hꝫ ad suū effectū: ꝛ ex. Sed deus nō pōt alicui rei auferre qđ est sibi essentiale ea manente: sicut ꝙ sit hō: ꝛ nō sit aĩal. ergo nō pōt effectū aliquē ꝑducere sine cā nãli: que ad hꝯ effectū hꝫ essentialē ordinē: sicut ꝙ faciat visum sine causis nãlibus: ex ꝗbus visus natus est causari.
21m ¶ P̄. incōueniens est vt maius bonū dimittat̄ pro minori bono. sed bonū vniuersi: est maius ꝙ̄ aliqđ bonū ꝑticulare cuiuscūq₃. Unde Aug. dicit ꝙ deus fecit bona ēt singula: simul aūt oĩa valde bona ꝑꝑ ordinē vniuersi. ḡ incōueniens est ꝙ ꝑꝑ salutē alicuius hoīs vel alicuiꝰ gētis deus mutet cursum nãe: qui ꝑtinet ad ordinem vniuersi: in quo bonū eiꝰ ꝯsistit. Nunꝗ̄ ergo hs facit ꝯ cursuz nãe.

3p **Sed cōtra.** a priuatione in habitū nō pōt fieri regressus ſm nãm: fit aūt opatiōe diuina. Unī dr̄ Math. xi°. Ceci vidēt: surdi audi. ꝛc. ergo hs facit
2° aliqđ ꝯtra cursum nãe. ¶ P̄. ꝑtās superioris nō depēdet a ꝑtāte inferioris: nec ſm eā limitat̄. Sed deꝰ ē supior ꝙ̄ nã. ḡ nō limitatur eius potētia ſm potētiā nãe. Et sic nihil ꝓhibet ipm operari aliqđ cōtra cursum nature.

Re **Respondeo.** Dōm: ꝙ absq₃ oī dubio deꝰ in rebꝰ creatis pōt opari ꝑter causas creatas: sicut ꝛ ipse opatur in oībꝰ causis creatis: vt alibi ostēsum est. Et opando ꝑter causas creatas: pōt opari eosdez effectus: quos eisdē mediātibꝰ opatur: ꝛ eodē ordine: vel ēt alios: ꝛ alio ordine. Et sic pōt aliqđ facere ꝯtra cōem: ꝛ solitū cursum nãe. Cuius vitatis manifestabit̄ rō: si ea cōsideremus que huic vitati aduersari vident̄. Que ꝗdem
Opi. p°. sunt tria. Primū est quorūdā antiquoꝝ phoꝝ opio: ꝗ posuerūt istas res corpeas nō hr̄e aliam cām supiorem: que sit eis cā essendi. Et sic posuerūt eoꝝ aliq: vt Anax. itellectum cām alicuiꝰ motus in eis: vt segregatiōis. Scđz aūt hāc positionē: a nulla cā supnāli nāles forme que sunt naturaliū actionū ꝑncipia: ꝑñt imutari: nec eaꝝ opationes ipediri. Et sic nihil pōt fieri ꝯtra cursuz nãe: qui ex neces-
reprob° sitate haꝝ causarum corporaliū ordinat̄. Sꝫ hec positio est falsa: q2 opꝫ illud qđ est ꝑnͫ in entibus: eē cām essendi oībus aliꝭ: sicut summe calidū est cā caliditatis oībꝰ aliꝭ: vt dr̄ in 2° metaphi. Et de hoc plenius alibi tracta-
Opi. 2°. tū est: vbi ostēsuz est ꝙ nihil pōt esse nisi a deo. Scđz aūt ꝙ ꝑdictā veritatē ipedire pōt: est opio alioꝝ phoꝝ: ꝗ dixerunt deū eē cām omniū entium per eiꝰ itellectū. Sed dixerūt ꝙ deus de entibꝰ hꝫ vlem quādā cognitionē: inꝙ̄tum cognoscit seipsum: ꝛ ꝙ ipse est ꝑncipium eēndi oībus entibus: nō aūt ꝓpriā de vnoquoq₃. Ā scia aūt cōi et vli: nō sequūtur ꝑticulares effectus: nisi mediātibꝰ particularibꝰ ꝯceptionibus. Si enim sciam ꝙ oīs fornicatio est fugiēda: nō fugiā hūc actū: nisi accipiā hūc actū eē fornicationē. Et ſm hoc dicūt ꝗdam ꝙ a deo nō ꝓgrediunt̄ effectus ꝑticulares: nisi mediātibus causis aliꝭ. Per ordinem quaꝝ: supiores sunt magis vles: inferiores vō magis ꝑticulares. Et ſm hoc deus nihil poterit facere cōtra
reprob° cursum nãe. Sed ista positio est falsa. Nā cū deus seipm ꝑfecte cognoscat: opꝫ ꝙ cognoscat ꝗcꝗd in ipo quocunq₃ mō est. In eo aūt est silitudo cuiuslibet causati: inꝙ̄tū nihil eē pōt ꝙ eū nō imitet̄. Unī opꝫ ꝙ de oībꝰ ꝓpriā cognitionē hēat: sicut alibi plenius ostensum est. Tertiū quod
Opi. 3°. posset ꝑdictā veritatē impedire: est positio quorūdā philosophoꝝ: ꝗ dixerūt deū ex necessitate nãe res agere. Et sic opꝫ ꝙ eius opatio determinet̄ ad istū cursum reꝝ: ꝗ ē ſm nãm ordinatꝰ. Unī ꝯ eū facere nō poterit. Sꝫ h ēt pꝫ
reprob° eē falsum. Nā supra oē qđ ex necessitate nãe agit: opꝫ aliqđ eē qđ nãm ad vnū determinet: sicut alibi ostēsuz est. vñ ipossibile est ꝙ deꝰ ꝗ est ꝑmū agēs: ex necessitate nãe agat: qđ ēt in alia qōne multipliciter ostēsum est. His ergo tribꝰ habitis. s. ꝙ deus sit rebꝰ nãlibꝰ cā essendi: ꝛ ꝙ ꝓpriā cognitionē ꝛ ꝓuidētiam hēat de vnoquoq₃: ꝛ ꝙ non agat ex necessitate nãe: sequit̄ ꝙ pōt ꝑter cursum nãe aliqđ agere in ꝑticularibꝰ effectibꝰ: vel ꝙ̄tum ad eē: inꝙ̄tū aliquā nouā formā iducit rebꝰ nãlibꝰ: quā nã iducere nō pōt: sicut formā glorie: aut huic nãe: sicut visum in ceco: vel ꝙ̄tum ad opationē: inꝙ̄tum retinet opatiōes rerum naturalium ne agant: qđ nate sunt agere: sicut ꝙ ignis nō comburat vt patet Dan. 3° vel ꝙ aqua non fluat: vt patet de aqua Jordanis. Josue 5°.

Ad primum ḡ dōm: ꝙ ꝯ nãm ꝑticularē ꝛ deꝰ facit: ꝛ ēt res nāles. Qz eniꝫ ignis corrūpat̄ ꝯ nãm ꝑticularē huiꝰ ignis est. Unī phs dicit in 2° ce. ꝛ mū. ꝙ corruptio ꝛ seniū ꝛ defectꝰ oīa ꝯ nãm est. Contra nãm vō vlem nulla res nālis agit. Dr̄ eni nã ꝑticularis: ſm ordinē ꝑticularis cāe ad ꝑticularē effectū. Nā vō vlis: ſm ordinē ꝑmi agētis in nã qđ est celū: ad oīa inferiora agētia. Cū aūt nullū inferioꝝ corpoꝝ agat nisi per virtutē celestis corporis: ipossibile est ꝙ aliqđ corpꝰ nāle agat cōtra nãm vlem. Sed h ipꝫ qđ aliqđ agit ꝯ nãm ꝑticularē: est ſm nãm vlem. Sicut aūt celū ē cā vlis respectu iferioꝝ corpoꝝ: ita deus est cā vlis respectu oīum entiū. Respectu cuiꝰ ēt ipm celū est cā ꝑticularis. Nihil enim ꝓhibet vnā ꝛ eādē cām eē vlem respectu iferioꝝ: ꝛ ꝑticularē respectu supioris: sicut ꝛ in ꝑdicabilibus accidit: Nā aĩal qđ est vniuersale respectu hoīs: est ꝑticulare respectu subē. Sicut ḡ ꝑ vtutez celi pōt aliqđ fieri ꝯ hāc nãm ꝑticularē: nec tñ est hoc ꝯ nãm simplr̄: q2 hoc est ſꝫ nãm vlem: ita vtute dei pōt aliqđ fieri ꝯ nãm vlem: que est ex vtute celi: nō tñ erit ꝯ nãm simplr̄: q2 erit ſm nãm vlissimā: que ꝯsiderat̄ ex ordie dei ad oēs creaturas. Et ex h itellectu Aug. dicit in glo. iducta ꝙ deus nihil ꝯ nãz facit. Unī subiūgit̄: q2 hoc est vnicuiq₃ nã qđ deus facit.
¶ Et ex h ēt pꝫ rñsio ad 2m. Nā i illa glo. loqtur Aug. de summa lege nãe: que attēdit̄ ſm ordinē dei ad oēs creaturas. 2m
¶ Ad 3m dōm: ꝙ sicut ex dictis pꝫ: licet deꝰ possit facere ꝯ ordinē ꝗ est vnius creature ad aliā: qđ ē ꝙ̄si nãe ꝑticularis respectu ipsius: nō tñ pōt facere cōtra ordinez creature ad seipm. Justitia aūt hoīs cōsistit ꝑncipalr̄ in debito ordine hoīs ad deū. Unī ꝯtra ordinē iustitie deus facere nō pōt. Cursus aūt nãe est ſm ordinez vnius creature ad aliam: ꝛ iō cōtra cursum nãe deus facere potest. 3m
¶ Ad 4m dōm: ꝙ sicut deꝰ pōt facere ꝑter causas nāles effectus in rebus corporalibus: ita pōt facere preter ministerium angeloꝝ. Nō tñ est eadem rō faciendi preter vtrūq₃. Nā ꝑter causas nāles facit: vt hō effectū quē causis visibilibus attribuere nō pōt: in aliquam superiorem cām reducere cogat̄. Et sic ex visibili miraculo: diuia potentia manifestet̄. Operationes aūt angeloꝝ nō sunt visibiles. Unī eoꝝ ministeriū nō impedit ꝗn hō in diuine potētie cōsiderationē adducatur. Et ꝓpter hoc Aug. nō dicit ꝙ preter ministerium angeloꝝ nō possit operari: sꝫ ꝙ nō operatur. 4m
¶ Ad 5m dōm: ꝙ sicut deus non potest facere ꝙ affirmatio ꝛ negatio sint simul vera: ita nō potest facere ea que sunt impossibilia in natura: inꝙ̄tum predictum impossibile in se claudunt: sicut patet ꝙ mortuum viuificare claudit in se ꝯtradictionem. si ponat̄ a principio intrinseco nāliter mortuus ad vitam redire. Naz de ratione mortui est ꝙ sit ꝑuatus ꝑncipio vite. Unde deꝰ hoc nō facit. Sꝫ facit ꝙ mortuus ab exteriori ꝑncipio vitā iterato acqrat: qđ ꝯtradictionē nō icludit. Et eadē rō est de aliꝭ que sunt impossibilia nãe: que facere potest. 5m
¶ Ad 6m dōm: ꝙ deꝰ nō facit ꝯtra rōnes naturales mi- 6m

tabili volūtate. Nā deus ab eterno ꝓuidit ꝛ voluit se fa/
cturum qḋ in tpe facit. Sic ergo instituit nature cursuz:
vt tñ ꝓordinaret̃ in eterna sua volūtate: ꝙ preter cursuz
7m istum q̄nq̄ facturus erat. ¶ Ad 7m dōm: ꝙ deus facien/
do preter cursum nature: nō remouet totum ordinē vni/
uersi in quo cōsistit bonū ipsius. Sed ordinē alicu⁹ par/
8m ticularis cause ad suū effectū. ¶ Ad 8m dōm ꝙ malū pe/
ne est cōtra ordinē vnius ptis vniuersi ad aliam partē: ꝛ
silr malum cuiuslibet defectus nālis. Sed malū culpe ē
cōtra ordinē totius vniuersi ad finē vltimū: eo ꝙ volun/
tas in qua est malum culpe ab ipso vltimo fine vniuersi
deordinat̃ per culpā. Et iō hꝫ mali deus causa eē nō pōt.
Cōtra hūc enim ordinē agere nō pōt: lꝫ posset agere ꝯtra
9m ordinē ꝑmum. ¶ Ad 9m dōm: ꝙ miraculū non fit a deo
nisi in creaturis preexistētibus: que aliquo mō in operi/
bus sex dierum preextiterūt. Unde opa miraculosa ma/
terialiter in operibus sex dieꝝ ꝓcesserūt: lꝫ tunc nō opor/
tuerit aliqd miraculose fieri cōtra cursum nature: q̄n na/
10m tura instituebatur. ¶ Ad 10m dōm: ꝙ natura est cā ordi/
nationis in oībus nālibus: nō autez in omnibus simplr.
11m ¶ Ad 11m dōꝫ: ꝙ logic⁹ ꝛ mathematic⁹ ꝯsiderant tm̄ res
ſm ꝑncipia formalia. vñ nihil est īpossibile in logicis vel
in mathematicis: nisi qḋ est ꝯtra rei formalē rationē. Et
hꝫ impossibile in se cōtradictionem claudit: ꝛ sic est per
se impossibile. Talia aūt impossibilia deus facere nō po/
test. Naturalis aūt applicat ad determinatā māz. Unde
reputat impossibile etiam id qḋ est huic impossibile. Ni
hil aūt ꝓhibet deum posse facere que sunt inferioribus
12m agētibus impossibilia. ¶ Ad 12m dōm: ꝙ ars diuina non
totā seipsam explicat in creaturaꝝ ꝓductionē. Et iō ſm
artem suā pōt alio modo aliqd opari: q̄ꝫ hēat cursus nāe.
Uñ nō seqtur ꝙ si pōt facere ꝯtra cursum nature: ꝙ pos/
sit facere ꝯtra suā artē. Nā ꝛ hō artifex pōt ꝛ aliud artifi/
ciatuz facere per suā artē: ꝯtrario mō q̄ꝫ ꝑus fecit. ¶ Ad
13m 13m dōm: ꝙ phs loquit̃ de his que in natura agunt̃. Ea.n.
14m agunt̃ sicut apta nata sunt agi. ¶ Ad 14m dōm: ꝙ cursuz
nāe seruari est ꝯueniens: ſm ꝙ est a diuina ꝓuidētia or/
dinatus. Unde si ordo diuine ꝓuidentie hꝫ ꝙ aliqd sec⁹
15m agatur: nō est incōueniens. ¶ Ad 15m dōm: ꝙ non dr̃ ali/
quid eē falsum simplr ꝛ alicui: sicut aliqd dr̃ esse impossi
bile simplr ꝛ alicui. Sꝫ esse falsum: est falsuz simplr. Uñ
deus nō pōt scire aliqḋ falsum: sicut nō pōt facere aliqd
impossibile qḋ simplr est impossibile. Et tamen sicut po
test facere aliquod impossibile alicui: ita pōt facere ali/
16m qḋ ignotū alicui. ¶ Ad 16m dōm: ꝙ oē per accidēs redu/
citur ad aliqd qḋ est per se. Unde nihil ꝓhibꝫ aliqḋ qḋ ē
per accidēs ad id qḋ est per se reductum esse magis tale.
sicut nix sua albedine disgregat visum: magis q̄ꝫ albedo
parietis: eo ꝙ albedo niuis est maior albedine parietis.
Silr remotio cursus fortis est ipolis: ꝙ reducit̃ ꝑ B ad
B impossibile ꝑ se: ꝓteritū nō fuisse: qḋ ꝯtradictionē im/
plicat. Unde nihil ꝓhibet hoc esse magis impossibile: q̄ꝫ
id qḋ est impossibile alicui: q̄uis nō sit impossibile ꝑ ac/
17m cidens. ¶ Ad 17m dōm: ꝙ in re qualibet nāli: est natura/
lis ordo ꝛ habitudo ad causas oēs superiores. Et inde est
ꝙ illa que fiūt in corporibus inferioribus ex impressiōe
celestium corpoꝝ: nō sunt violēta: licet videant̃ eē cōtra/
ria nālibus motibus inferioꝝ corpoꝝ: vt patet in fluxu
ꝛ refluxu maris: qui seqtur motū lune. Et multo minus
18m est violētum ꝙ adeo fit in istis inferioribus. ¶ Ad 18m
dōm: ꝙ q̄to aliqua virtus actiua est altior: tāto eandē rē
pōt perducere in altiorem effectū. Uñ natura pōt ex ter/
ra facere aurū: alijs elemētis cōmixtis: qḋ ars facere nō
pōt. Et inde est ꝙ res aliqua est in potētia ad diuersa: ſꝫ
habitudinez ad diuersos agētes. Unde nihil ꝓhibet qn

natura creata sit in potētia ad aliqua fienda per diuinaz
potentiam: que iferior po⁹ facere nō pōt. Et ista vocatur
po⁹ obedientie: ſm ꝙ quelibet creatura crēatori obedit.
¶ Ad 19m dōm. ꝙ ordinatio cuiuslibet rei create ad suā 19m
opationem: est a deo. Unde si ex diuina ꝓuidētia preter
rerum nālium opationem ꝓducit̃ aliqs effectus: nō est
incōueniēs. ¶ Ad 20m dōm: ꝙ lꝫ deus faciat aliquē effe 20m
ctum ꝑter actionem cause nālis: nō tñ tollit ordinē cau/
se ad suum effectum. vñ ꝛ in igne fornacis remanebat or
do ad cōburēduz: lꝫ nō combureret tres pueros in cami
no. ¶ Ad 21m dōm: ꝙ q̄n deus agit aliqd ꝯtra cursuz na/ 21m
ture: nō tollit̃ totus ordo vniuersi: sed cursus qui est ex or
dine vnius particularis rei ad aliā. vñ nō est incōueniēs
si aliq̄n cōtra cursum nature aliquid fiat ad salutē hoīs:
que ꝯsistit in ordinatione ipsi⁹ ad vltimū finē vniuersi.

¶ Utrum omnia que deus facit preter causas naturales
vel contra cursum nature possint dici miracula.

SEcundo queritur vtrum omnia que
deus facit preter causas na/
turales: vel cōtra cursum nāe: possint dici mi
racula. ¶ Et videt̃ ꝙ nō. Quia sicut ex vbis 1m
Aug. haberi pōt: miraculum est aliqd arduuz
ꝛ insolitum supra facultatē nature: ꝛ preter spem admirā
tis apparēs. Aliq̄n aūt deus opatur ꝯtra cursuz nāe etiā
ī minimis rebus: sicut cū ex aqua facit vinū Jo. 2°. c. que
tñ opatio preter opationem causaꝝ nālium fuit. ergo nō
oīa que deus facit ꝑter causas nāles: miraculū dici pñt.
¶ P̄. qḋ frequēter accidit: nō pōt insolitum dici. Sꝫ hꝫ 2m
opationes diuine ꝑter causas nāles aplorum tēpore fre/
quēter fiebant. Uñ dr̃ act. 5°. ꝙ in plateis ponebant̃ infir
mi ꝛc. ergo hꝫ nō erāt insolita. Et ita nō erant miracula.
¶ P̄. illud qḋ nā pōt operari: nō est supra facultatē natu 3m
re. Sed q̄nq̄ diuinitus fiunt ꝑter nāles causas: que etiā
natura facere posset: sicut pꝫ cū dominus curauit socruz
Petri a febribus quib⁹ tenebatur: vt dr̃ Luc. 5°. ergo nō
fuit supra facultatē nature: ꝛ ita nō fuit miraculū. ¶ P̄. 4m
mortuū reuiuiscere nō pōt ꝯtingere per opationez natu/
ralis cause. Sed resuscitatio mortuorū qua deus in fine
oēs mortuos viuificabit: est a scīs expectata. Uñ in sym/
bolo dr̃. Expecto resurrectionez mortuoꝝ. g̃ nō oē illud
qḋ deus opatur ꝑter causas naturales: est ꝑter spem hu/
manam: ꝛ ita nō est miraculū. ¶ P̄. creatio celi ꝛ terre: ꝛ 5m
etiam creatio aīarum rationalium: est a deo preter alias
causas agentes. Solus eniꝫ deus creare potest: vt in alia
q̄ōne est habitum. Sed tñ hec nō possunt dici miracula:
q꞉ hec nō fiunt ad grē ostēsionez: ꝓpter quā solam fiunt
miracula: vt Aug. dicit: sed ad nature institutionē. g̃ non
omnia que deus facit preter causas naturales: possunt di
ci miracula. ¶ P̄. iustificatio impij fit a solo deo preter 6m
causas naturales: nec est miraculum: sed magis finis mi
raculi. Ad hoc enim miracula fiunt vt homines conuer
tantur ad deum. ergo non omnia que deus facit preter
causas naturales. sunt miracula. ¶ P̄. magis est mirum 7m
ꝙ aliquid fiat a minus potēte: q̄ꝫ a magis potēte. Sꝫ de⁹
est potētior q̄ꝫ natura. Cū aūt natura aliquid operat̃ non
dicit̃ esse miraculū: sicut cum opatur sanationez infirmi
vel aliquid hꝫ: ergo multo minus pōt dici miraculuꝫ q̄n
deus illud operatur. ¶ P̄. monstra fiunt ꝯtra naturam: 8m
nec tñ dicuntur miracula. ergo nō oīa que contra naturā
fiunt: miracula dici possunt. ¶ P̄. miracula fiūt ad fidei 9m
confirmationem. Sed incarnatio verbi non est ad con/
firmationem fidei: tanq̄ꝫ fidei argumentū: sed magis est
sicut fidei obiectum. ergo non est miraculum. Et tamen
hoc solus deus facit: nulla alia causa agente. g̃ nō oīa que
deus facit preter causas naturales: sunt miracula.

3p **Sed contra.** Aug.dicit q triplex est rerum cur/
sus:naturalis:volũtarius:⁊ mirabi
lis. Ea aũt que solus de⁹ operatur preter causas natura/
les:nõ ptinẽt ad cursum rex nãlium:nec ad volũtarius:
qz nec natura nec volũtas creata in eis opaẽ.ergo ptinẽt
2: ad cursum mirabilẽ:⁊ ita sunt miracl'a. ¶ P̃. Ricardus
de scõ vict.dicit q miraculũ est opus creatoris:dĩne ma/
nifestatiuum ṽtutis.hꝯ aũt sunt que a deo preter causas
naturales fiunt.ergo sunt miracula.

B: **Respondeo.** Dõm: q miraculi nomẽ a mirãdo
est sumptũ. Ad admirationẽ autez
duo ɔcurrũt:vt põt accipi ex ṽbis pħi ĩ pncipio metaphi
sice. Quox vnũ est:q causa illi⁹ qõ admiramur sit occul/
ta.Scõm est q in eo qõ miramur appareat aliqd per qõ
videaẽ ɔtrarium eius debere eẽ qõ miramur.Sicut ali/
quis posset mirari si videret ferrum ascẽdere ad calami/
tam:ignorans calamite virtutẽ:cum videaẽ q ferrũ na/
turali motu debeat tẽdere deorsum. Hoc autẽ contingit
dupl'r.Uno modo scõm se.Alio modo quo ad nos. Quo
ad nos qdem:qñ causa effectus quẽ miramur:non est oc/
culta simpl'r:sed occulta huic vel illi. Nec in re quã mira/
mur est dispositio repugnãs effectui quẽ miramur:s3 rei
veritatẽ:sed solũ sm opinionẽ admirãtis.Et ex hoc con/
tingit q id qõ est vni mix vel admirabile:nõ est mirum
vel admirabile alteri.Sicut sciẽs virtutẽ calamite p do
ctrinã vel per experimẽtum:nõ miraẽ pdictuz effectum:
ignorãs aũt miratur.Scõm se aũt aliqd est mirũ vł ad/
mirabile:cuius causa simpl'r est occulta:⁊ qñ in re est cõ/
traria dispõ s3 nãm effectui qui apparet.Et ista nõ soluz
pñt dici mira in actu:vel mira in po^a:sed ẽt miracula q̃si
habẽtia in se admirationis cãm. Cã autem occultissima
⁊ remotissima a nr̃is sensibus:est diuina que in reb⁹ om/
nibus secretissime opaẽ.Et iõ illa que sola virtute dina
fiũt in rebus illis in qbus est nãlis ordo ad ɔtrariũ effe/
ctum:vel ad ɔtrariũ modũ faciẽdi:dicunẽ pprie miracu
la.Ea vero que natura facit:nobis tñ vel alicui nostrum
occulta:vel ẽt que deus facit:nec aliter nata sunt fieri ni/
si a deo:miracl'a dici nõ pñt:sed solũ mira vel mirabilia.
Et iõ in diffinitione miraculi ponĩ aliqd qõ excedit na/
ture ordinẽ:i hoc qõ dicit:supra facultatẽ nãe:cui ex pte
rei mirabilis rñdet qõ dr̃:arduum.Et ponĩ ẽt aliqd qõ
excedit nostrã cognitionẽ in hoc qõ dr̃:pter spem admi/
rãtis apparẽs:cui ex pte rei mirabil' rñdet qõ dr̃:isolitũ.
Nã per ɔsuetudinẽ aliqd in nr̃az notitiã familiari⁹ vẽit.

Ad p^m **Ad primuz** ergo dõm: q arduum qõ ponĩ i dif
finitione miraculi:nõ ptinet ad rei
magnitudinẽ sm se ɔsideratam:sed per compationez ad
2^m facultatẽ nãe.Unñ qõ in quacũqz parua re deus opaẽ qõ
nã opari nõ põt:hoc arduũ reputaẽ. ¶ Ad 2^m dõm: q iso
litum dr̃ miraculum:qz est ɔtra ɔsuetũ cursum nãe:etiaz
si quotidie iteraretẽ.Sicut trãsubstãtiatio panis i corp⁹
xpi frequẽtaẽ quotidie:nec tñ desinit eẽ miraculũ.Ma/
3^m gis enim dz dici solitũ:qõ in toto ordine vniuersi cõmu/
niter accidit:q̃z qõ in vna sola re ɔtingit. ¶ Ad 3^m dõm:
q circa ea que deus miraculose facit:talis solet adhibe/
ri distinctio:q quedã dicunẽ fieri supra nãm: quedã cõ/
tra nãm:q̃dam pter nãm.Supra nãm qdem:inq̃tum in
illũ effectũ quẽ deus facit nã nullo mõ põt.Qõ quidẽ cõ
tingit dupl'r:vel qz ipsa forma iducta a deo:oino a natu/
ra induci nõ põt:sicut forma glorie quã inducet de⁹ cor/
poribus electox:⁊ sicut ẽt incarnatio verbi. Uel qz etsi
talẽ formã possit in aliquã mãm inducere:nõ tñ i istã:si/
cut ad causandũ vitã:natura potẽs est:sed q in hoc mor/
tuo natura vitã causet:hoc facere nõ põt.Cõtra nãm esse
dr̃:qñ in natura remanet ɔtraria dispositio ad effectum
quẽ deus facit:sicut qñ ɔseruauit pueros illesos in cami/
no:remanẽte virtute cõburẽdi in igne:⁊ qñ aqua Jorda/
nis stetit:remanẽte grauitate in ea.Et sile est qõ ṽgo pe/
perit.Preter nãm aũt dr̃ deus facere:qñ pducit effectũ
quẽ natura pducere põt:illo tñ mõ quo nã pducere nõ
põt.vel qz deficiũt instr̃a:qbus natura opaẽ:sicut cũ xps
ɔuertit aquã in vinũ.Jo.2°. Qõ tñ natura aliquo mõ fa/
cere põt:dũ aqua in nutrimẽtũ vitis assumpta:suo tpe in
succuz vue pdigesta pduciẽ:vel qz est in dino ope maior
multitudo q̃z natura facere cõsueuerit:sicuti pz de ranis
que sunt pducte in Egypto.Uel q̃tuz ad tẽpus:sicut cũ
statim ad inuocationẽ alicuius sci aliqs curaẽ:quẽ natu/
ra nõ statim:sed successiue:⁊ in alio tpe nõ in isto curare
posset.Et sic accidit in miraculo iducto de socru Petri.
Unñ pz q oĩa hꝯ si accipiaẽ:⁊ modus ⁊ factũ:facultatẽ na
ture excedũt. ¶ Ad 4.^m dõm: q resurrectio mortuoruz 4^m
futura ẽ pter spem nature:lz nõ sit pter spem grẽ.De qua
duplici spe habeẽ. Ro.4°. In spem ɔtra spem credidit.
¶ Ad 5^m dõm: q celum ⁊ terra ⁊ etiã anime rõnales:nõ 5^m
sunt sm ordinẽ nãlem nata creari ab alia cã q̃z a deo. Et
ideo hꝯ rex creationes nõ sunt miracula. ¶ Et sil'r dõm 6^m
ad 6^m de iustificatiõe impy. ¶ Ad 7^m dõz: q ea que fiũt 7^m
a nã:fiunt ẽt a deo.Sed ea que deus miraculose facit:nõ
fiunt a nã:Et iõ ratio nõ pcedit.Et pterea natura opans
est cã manifesta nobis:deus aũt est causa occulta. Et pp
hoc magis miramur opa dei:q̃z opa nãe. ¶ Ad 8^m dõm: 8^m
q monstra lz fiãt cõtra nãm pticularem:nõ tñ fiunt con
tra nãm vl'em. ¶ Ad 9^m dõm: q incarnatio verbi est mi 9^m
raculuz miraculox:vt sancti dicũt:qz est maius omnib⁹
miraculis:⁊ ad istud miraculũ oĩa alia ordinanẽ. Et pp
hoc nõ solum est inducẽs ad alia credẽdum:s3 ẽt alia mi
racula inducũt ad h q ipm credaẽ. Nihil enim phibet
vnũ miraculũ inducere ad fidẽ alterius: sicut resuscita/
tio Lazari iducit ad futuram resurrectionẽm credẽduz.

¶ Utrũ spũales sua nãli virtute possint miracula facere.

Tertio queriẽ vtrũ creature spũales sua
naturali ṽtute possint miracl'a fa/
cere. ¶ Et videẽ q sic.Qõ eniz põt virt⁹ ife/ p^m
rior:mlto magis põt virtus supior.Sed vir/
tus creature spũalis ẽ supra virtutez nature
corporalis.Unde dr̃ Job.41°. Nõ est potestas super ter/
raz que ei possit compari.ergo creatura spũalis põt face/
re illos effectus quos natura facit.Qñ autez effectus na/
turalis fit:nõ a causa nãli sed occulta:est miraculum.er/
go creatura spũalis põt facere miracl'a. ¶ P̃.q̃to aliqd 2^m
est magis actu:tãto aliquid est magis actiuũ:eo q vnũ/
quodqz agit inq̃tum actu est.Sed forme que sunt crea/
ture ratiõales:sunt magis actuales q̃z forme que sunt in
creatura corporali:eo q sunt magis imateriales ergo sũt
magis actiue.Sed forme que sunt in natura corpali p/
ducũt sui similes i natura.ergo multo magis pñt hoc fa/
cere forme que sunt in mente creature spiritualis. Et sic
poterit creatura rõnalis facere effect⁹ nãles pter causas
nãles:qõ est miraculosum. ¶ P̃. itellectus angeli est p/ 3^m
pinquior diuino intellectui q̃z itellectus humanus:Sz i
itellectu humano sunt alique for^e actiue:que.s.sũt i itelle
ctu practico:vt for^e artis.g multo fortius in itellectu an/
geli sunt forme actiue. Nã Ideas itellectus dini ɔstat eẽ
maxie actiuas. ¶ Sed dice.q for^e actiue que sunt i itel/
lectu ãgeli:applicanẽ ad effcm mediãte corpali agẽte:sic
ẽt for^e itellectus humani. ¶ Sz ɔ.oĩs ṽtus que nõ pt exi 4^m
re in actũ nisi mediãte istr̃o corpali:frustra datur alicui:
nisi deẽ ei organũ corporale.Frustra enim po^a motiua es
set data aiali nisi daretur ei istrumenta motus. Sz ange
lo non est naturaliter corpus vnituz. ergo virtus sua nõ

5m regrit ad sui opis executionẽ corporeũ actiuũ. ¶ P. ois
virtus que excedit proportionem sui organi: põt hre aliq̃
actionẽ pter illud organũ. Quia eni oculus nõ adeq̃t vir-
tutẽ totius aie: efficit aia multas opatiões nõ per oculũ.
Sed corpus nõ põt esse pportionatũ ad totã virtutẽ an-
geli. ergo põt angelus effectus aliquos facere nõ mediã-
tibus corporib⁹. Et sic videt̃ q̃ virtute nature sue possit
6m miracula facere. ¶ P. plus excedit virtus angeli omnẽ
vrtutẽ corporeã: q̃ corpus celi excedat elemẽtaria cor-
pora. Sed ex vtute celestis corporis fiũt aliq̃ effectus in
istis inferiorib⁹: absq̃ actionibus qualitatũ actiuarum ⁊
passiuarũ: que sunt pprie virtutes elemẽtorũ. ergo multo
fortius ex vtute angeli pñt aliq̃ effectus in reb⁹ nãlib⁹ p-
7m duci: nõ mediãtibus virtutibus corporũ nãliũ. ¶ P. Sʒ
Aug. in 3º de tri. oia corpora a deo per spũm vite rõnalez
reguntur. Et hoc idẽ dicit Greg. in 4º dial. Et sic videt̃ q̃
motus celi ⁊ totius nãe fit ab angelis: sicut motus huma-
ni corporis est ab aia. Sed ab aia imprimũtur forme in
corpus: pter virtutes nãles corporis actiuas. Ex sola eni
imaginatione aliq̃s calescit: vel infrigidat̃: ⁊ incurrit qñ-
q̃ febrẽ vel ẽt leprã: vt medici dicunt. ergo multo forti⁹
ex sola cõceptione angeli mouẽtis celũ: pter actionẽ cau-
sarum nãlium pñt seq̃ aliqui effectus in istis inferiorib⁹.
Et sic põt angelus facere miraculũ. ¶ Sed dice. q̃ hoc
accidit ex eo q̃ aia est forma corporis: nõ aũt angelus est
8m forma corporalis creature. ¶ Sed 9tra: q̃cquid puenit
ex anima per eius operationẽ: prouenit ex ea inq̃tũ est
motor: nõ inq̃tum est forma. Nõ enim per opationẽ aia
est forma corporis: sed motor. Predicte aũt impressiões
que fiũt in corpus ab aia: sequũtur ipressionez anime ali-
quid imaginantis. ergo nõ fiunt ab aia inq̃tũ est forma:
9m sed inq̃tum est motor. ¶ P. ex hoc deus mirabilia fa-
cere põt: q2 eius virtus est infinita. Sed i li. de causis dr̃
q̃ virtus itelligentie est infinita: pcipue ad inferius. Qd
ẽt pbari põt ex hoc q̃ mouet motũ celi: vt ostsum est: qui
natus est eẽ sempiternus. Sempiternũ eniʒ motũ moue-
re nõ põt nisi virtus infinita: vt pbat̃ in 8º phy. ergo vr̃
10m q̃ angeli possint miracula facere ẽt nãli vtute. ¶ P. i li.
de causis dr̃: q̃ virtus ois vnita plus est ifinita: q̃ virtus
multiplicata. Et ibidẽ cõm. dicit q̃ q̃to virtus intelligẽ-
tie magis aggregat̃ ⁊ vnit̃: magnificat̃ ⁊ vehemẽtior fit:
⁊ efficit opationes mirabiles: loq̃tur aũt ibi cõm. de na-
turali virtute intelligẽtie. Nam virtutem gratie non co-
gnouit. ergo angelus sua vtute nãli mirabilia facere põt.
¶ Sed dice. q̃ potest angelus mirabilia facere: nõ vtu-
te ppria: sed virtute nãlibus rebus a deo indita: applicã-
11m do hõ res ad effectum quẽ intendit. ¶ Sed 9tra. Appli-
catio hõ seminũ naturalium: in q̃b⁹ existũt actiue vtutes
nãe ad effectũ aliquẽ: eẽ nõ põt nisi per motũ localẽ. Sʒ
eiusdẽ rõnis eẽ vr̃ q̃ corpa obediãt vel nõ obediãt sub-
stãtie spũali ad motum localẽ ⁊ ad alios motus. Naʒ qli-
bet motus naturalis hʒ pprium ⁊ determinatum moto-
rem. g̃ si pñt angeli suo impio applicare hõ semina ad ef-
fectum nãe per motũ localẽ: poterũt ẽt per motuʒ altera-
tionis vel gnãtionis formã aliquã in mã inducere ex so-
12m lo iperio: qd est mirabilia facere. ¶ P. eiusdem virtutis
sm genus est imprimere formã in mã: ⁊ impedire ne im-
primat̃. Sicut enim virtute corporis forma ignis iduci-
tur in mã: ita virtute alicuius corporis talis forme indu-
ctio ipedit̃. Sed virtute spũalis creature impedit̃ ne ab
agente nãli forma in mã iprimat̃. Dicit̃ enim eẽ expertuʒ
q̃ virtute alicuius scripti: aliquis in igne positus nõ fuit
cõbustus. Qd planũ est nõ fuisse opationis diuine: que p
meritis sine aliquibus scriptis: penas a sanctis suis repel-
lit. Et sic remanet q̃ fuerit factuʒ demonis virtute. g̃ vi-
det̃ q̃ pari rõne fieri possit q̃ spũalis creatura: ex solo i-
perio formã in mã inducere possit absq̃ corporali agen-
te. Et nihilominus hoc ipm miraculosum videt̃: q̃ hõ in
igne positus nõ cõburat̃: sicut pʒ in miraculo triũ puero-
rum. ¶ P. nobilior est forma: que est in imaginatione ⁊ 13m
in sensu: q̃ forma que est in mã corporali: q̃to est magis
imaterialis. Sed spũalis creatura in fantasiã ⁊ sensuʒ po-
test imp̃mere aliquã formã: vt videat̃ aliq̃d aliter q̃ sit. vñ
dicit Aug. in 18º li. de ciui. dei. Nec sane demões naturas
creãt: sed specietenus q̃ a deo võ sunt creata cõmutãt. Et
postea subiũgit q̃ hoc fit per imutationẽ fantasie. g̃ mul-
to fortius põt imp̃mere formã in mãm corporalẽ. Et sic
idem qd pus. ¶ Sed dice. q̃ imutatio fantasie a demo-
ne nõ fit per hoc q̃ noue forme iprimãtur: sed per cõposi-
tionẽ ⁊ diuisionẽ formarũ preexistẽtiuʒ. ¶ Sed cõtra. Aia 14m
est nobilior q̃ nã corporalis. Si ergo demon per suã vir-
tutez põt facere illud qd est ppria opatio aie sensitiue. s.
cõponere ⁊ diuidere imagies: vr̃ q̃ multo forti⁹ possit fa-
cere sua vtute operatões nãe corporee. Et sic idẽ qd pus.
¶ P. sicut se habet virtus ad vtutem: ita se hʒ operatio 15m
ad operationẽ. Sed vtus angeli nõ depẽdet a vtute crea-
ture corporalis. g̃ nec eius opatio ab opatione creature
corporalis. Et sic pter nãles causas põt miraculose opa-
ri. ¶ P. sicut facere aliq̃d ex nihilo: est infinite vtutis p- 16m
pter infinitam distãtiam entis ad nihil: ita reducere ali-
q̃d in actu de po⁹ subest vtuti finite. Inter virtutes autẽ
finitas maxima est virt⁹ angeli. ergo angelus sua vtute
põt educere in actũ oẽs formas que sunt in potẽtia mate-
rie: absq̃ actione alicuius cause nãlis: ⁊ sic idem qd pus.
¶ P. omne agẽs impeditum: agit ⁊ patit̃. Sed angelus 17m
agens in ista corpalia: nullo mõ patit̃ ab eis. ergo nõ ipe-
ditur quin sua actione possit miracula facere: preter cau-
sas naturales agendo.

Sed contra. Ex hoc deus miracula facit q̃ na- 3p:
tura est ei subiecta. Nõ est aũt sub-
iecta angelis. Nõ enim angelis subiecit deus orbẽ terre:
vt dicitur ad hebr. 2º. g̃ angeli sua naturali virtute mira-
cula facere nõ pñt. ¶ P. Aug. dicit in 3º de tri. q̃ non est 2:
putãdũ angelis trãsgressoribus ad nutũ seruire corpora-
lium rerum mãm. Seruiret aũt eis si ex virtute sue na-
ture: creatura spiritualis miracula facere posset. ergo mi-
racula facere non possunt.

Respondeo. Dõm: q̃ Aug. in 2º de tri. postq̃ qõ- 8:
nẽ istã ptractauerat diligẽter cõclu-
dit in fine. Mihi oĩno vtile est vt meminerĩ viriũ mea-
rũ: fratresq̃ meos ãmoneã: vt meminerĩt suarũ: ne vltra
q̃ tutũ est humana pgrediat̃ ifirmitas. Queadmodũ. n.
h faciãt angeli: vel potius ds queadmodũ hoc faciat per
angelos suos: nec oculorũ acie penetrare: nec fiducia rõ-
nis enucleare: nec puectu mẽtis cõprehẽdere valeo: vt tã
certus loq̃r ad oia que regri de his reb⁹ pñt: q̃ si essez an-
gelus: aut ppha: aut aplš. Vñ ⁊ hac moderatione adhibi-
ta: absq̃ assertione ⁊ snie melioris piudicio pcedẽdũ est
q̃tum rõ ⁊ auctoritas poterit adiuuare. Sciẽdum est g̃
q̃ circa hãc qõnem inueniunt̃ phi dissensisse. Auic. nãq̃ Opi. Auic.
posuit q̃ suba spũalis que celos mouet: nõ soluʒ mediãte
celesti motu effect⁹ in iferiorib⁹ corpib⁹ causet: sʒ ẽt pter
oẽm corpis actionẽ. volẽs q̃ mã corpalis multo magis
obediat cõceptioni ⁊ iperio pdicto spũalis sube: q̃ 9tra-
rijs agẽtibus in natura: vel cuicũq̃ corpori agenti. Et ex
hac cã puenire dicit. q̃ quandoq̃ inusitate permutatio-
nes fiunt aeris: ⁊ infirmitatum curationes: que nos mi-
racula appellamus. Et ponit exẽpluʒ de aia que corpus
mouet. Ad cui⁹ imagiatiõnẽ absq̃ omni alio corpali agẽ-
te: trãsmutatur corpus ⁊ ad calorẽ: ⁊ ad frigus: ⁊ quãdoq̃

ad febrem vel lepram. Hec autem positio satis conuenit principiis ab eo suppositis. Ponit enim φ agentia nãlia: solũmodo disponũt mãm. Forme aũt sbales sunt a substantia spũali: quã appellat datorẽ formarũ. vnde mã ex nãli ordie obedit spũali substãtie: ad recipiẽdũ ab ea formam. Et iõ nõ est mirũ si etiam pter ordinẽ corporalium agẽtium: aliquas formas solo iperio in mãm iprimat: Si eni mã obedit substãtie separate ad receptionem forme substãtialis: nõ erit incõueniens si obediat ad recipiẽdũ ẽt dispõnes ad formã. hoc eni pz esse minoris ṽtutis. Sz

reprob: sm Ar. sm opinionẽ Ari. ꝛ sequẽtium eũ: hoc nõ põt stare: pbat enim Ari. duplici rõne φ forme nõ iprimunt̃ in mãz ab aliq̃ suba separata. Sed reducunt̃ in actuz de po^a mãe p actionem forme in mã existẽtis. Quarũ primã ponit i 7° metaphi. qꝛ sm φ ibi pbat̃. id qd fit ppꝛie: est compositum: nõ forma vel materia. Cõpositum eniz est qd ppꝛie hz esse. Omne aũt agẽs agit sibi sile. Unde oz φ id quod est faciens res naturales actu existere per gñationem: sit compositum: nõ forma sine materia: hoc est suba separata. ¶ Alia pbatio ponit̃ in 8° physi. qꝛ cum idẽ semp natum sit idẽ facere: qd autez generat̃ vel corrumpit̃: vel alteratur: aut auget̃ vel diminuit̃: nõ semp eodẽ mõ se hẽt: opz φ illud qd est generãs ꝛ mouẽs sm hõ motus: nõ sit semp eodem modo se hñs: sed alr ꝛ aliter. hoc aũt nõ põt esse suba sepata: qꝛ omnis talis suba est imobilis. Omne enim qd mouetur corpus est: vt in 6° physi. pbat̃. Unde id qd est imediata causa reducẽs formã de po^a in actum per generationem ꝛ alterationem: est corpus aliter ꝛ alr se habens: sm φ accedit ꝛ recedit per motũ localem. Et inde est φ suba separata suo iperio in corpore causat imediate motum localẽ: ꝛ eo mediante causat alios mot^o quibus mobile acquirit aliquã formam. Et hoc rõnabiliter accidit. Nã motus localis est primus ꝛ pfectissimus motuum: vtpote qui nõ variat rem q̃tum ad rei intrinseca: sed solũ q̃tum ad exteriorem locũ. Et ideo per pmũ motũ suũ. s. localẽ: corporalis natura a spũali mouet̃. Scdz hoc ergo corpalis creatura obedit iperio spũalis: sz nãlẽ ordinẽ ad motũ localẽ: Non aũt ad alicuius forme receptionẽ. Qd qdem itelligẽduz est de natura spũali creata: cuius ṽtus ꝛ essentia est limitata sz determinatũ genus: nõ de suba spũali increata: cuius ṽtus est infinita: nõ limitata ad aliqd genus sm regulã alicuius generis. Et huic opinioni q̃tum ad hoc ꝯsentit fides. Unde Aug. dicit in 3° de tri. φ angelis nõ seruit ad nutuz mã corporalis. In hoc tñ differt snia fidei a põne phoꝝ. phi enim pdicti ponunt subas sepatas mouere suo impio celestia corpa motu locali: motũ autẽ localem in istis inferiorib^o nõ causari imediate a substantia saparata: sed ab aliis mouẽtib^o: naturalr: aut voluntarie: aut violenter. Uñ ꝛ Alex. cõm.

op. Alexandri. reprob: Oẽs effectus qui attribuunt̃ a nobis angelis vel demonibus in istis inferioribus: attribuit impressioni corpoꝝ celestiũ. Quod nõ vr̃ sufficienter eẽ dictũ. Nã huius effectus nõ fiũt aliquo determinato cursu: sicuti ea que fiũt per actionẽ nãlem supioꝝ vel inferioꝝ corpoꝝ. Et pterea aliq effectus inueniunt̃ in quos nullo mõ corpora ce-

Op. fa lestia possent. Sicut φ ṽge ꝯuerterent̃ statim in serpentes: ꝛ multa hõ. Fidei aũt snia est φ nõ solum corpa celestia suo impio moueãt localr̃: sed etiã alia corpora dõ ordinãte ꝛ pmittẽte. Mouẽt ergo localr̃ suo iperio corpora in qbus est vis actiua nãlis ad aliquẽ effectũ pducendum: que Aug. appellat nãe semina. Et sic opatio coꝝ nõ erit per modũ miraculi: sed p modũ artis. In miraculis eni pducunt̃ effectus absq̃ actionibus nãlibus a cã supnaturali. pducere aũt aliquẽ effectũ: quẽ vl̃ nã pducere nõ põt: vel nõ ita ꝯueniẽter: mediãte actione pncipioꝝ nãlium: artis est. Unde phs dicit in 2° physi. φ ars imitatur nãm: ꝛ quedã perficit que nã facere nõ põt. In quibusdam ẽt nãm iuuat. Sicut medicus iuuat nãm ad sanandum alterãdo ꝛ digerẽdo per appõnem coꝝ que ad hᷓ naturalẽ virtutem hñt. In effectib^o aũt hõ pducendis ars angeli boni vel mali efficacior est: ꝛ meliores effectus facit q̃ ars humana. Et hoc ppter duo. Primo qꝛ cum effectus corporales in inferiorib^o: maxime dependeãt a celestibus corporibus. tũc pcipue ars põt sortiri effectum: qñ virtus celestis corporis ad hoc coopatur. Uñ in operib^o agriculture ꝛ medicine: valet cõsideratio motus ꝛ situs solis ꝛ lune: ꝛ aliarum stellarum: quaruz virtutes situs ꝛ motus multo certius cognoscũt angeli nãli cognitiõe q̃ hoies. Unde horas eligere pñt melius. in qbus ṽtus celestis corporis ad effectus intentos magis coopet̃. Et hec videt̃ eẽ rõ quare nigromãtici in inuocationibus demonum: situs stellaruz obseruãt. ¶ Scda rõ est: qꝛ virtutes actiuas ꝛ passiuas in corporibus inferioribus melius nouerunt q̃ hoies: ꝛ facilius ꝛ celerius applicare pñt ad effectum: vtpote qui iperio suo corpora localr̃ mouent. vñ ẽt medici mirabiliores effectus in sanando faciunt: qui plura de virtutib^o reꝝ nãlium sciũt. ¶ Tertia rõ põt esse: qꝛ cum instrm̃ agat nõ solũ in virtute sua: sed in virtute mouẽtis: inde ẽt corpus celeste aliquẽ effectum hz ex virtute substãtie spũalis mouẽtis: sicut φ est causa vite: vt patet i aïalibus ex putrefactione generatis: ꝛ calor naturalis inq̃tum est istrumẽtum aïe vegetabilis: agit ad spẽz carnis: nõ est incõueniens ponere φ ipsa corpora naturalia inq̃tum sunt mota a spũali suba: sortiãtur maiorem effectum. Qd videri põt ex hoc qd gen. 6° dicit̃. Gigantes erãt sup terraz in diebus illis. postq̃ eni ingressi sunt filij dei ad filias hoium: illa que genuerunt: isti sunt potentes a seculo viri famosi: ꝛ glo. quedã ibidem dicit: φ nõ est incredibile a qbusdaz demonibus qui mulieribus sunt incũbi: huiusmodi hoies. s. gigantes esse pcreatos. Sic ergo patet φ angeli boni vel mali: virtute naturali miracula facere nõ possunt: sed quosdam mirabiles effectus: in quibus eorum operatio est per moduz artis.

Ad primum ergo dõm: φ lz naturalis potestas angeli vel demonis sit maior q̃ naturalis potestas corporis: nõ tñ est ad hoc φ immediate formam in materia inducat: sed mediãte corpore. Unde hoc facit nobilius q̃ corpus: qꝛ pmum mouens principalius est in agendo q̃ scdm. Ad p^m

¶ Ad 2^m dõm: φ forme reruz naturaliuz in mente angelica existẽtes: sunt magis actuales q̃ forme que sunt in materia: ꝛ propter hoc sunt imediatum pncipium perfectioris operationis: que est intelligere. Operationis vero que est actio materiã transmutans: nõ sunt imediatum pncipium: sed mediante voluntate: ꝛ voluntas mediãte virtute: ꝛ virtus imediate mouet motum localẽ: quo motu mediante: est causa aliorum motuũ: ꝛ est causa aliqua iductionis forme in mã. 2^m

¶ Ad 3^m dõm φ forme etiã que sunt in intellectu humano: non sunt actiue rerum artificialium nisi mediãte voluntate: ꝛ virtute motiua: ꝛ organis naturalibus: ꝛ instrumentis artificialibus. 3^m

¶ Ad 4.^m dicendum: φ virtus cui potest aliquod organum adhiberi: φ sibi respondeat q̃tum ad omnem operationem: debet habere organum cõiunctũ: sicut virtus visiua oculum. Nullum aũt corpus poterat hoc modo angelo respondere φ eius virtutem adequaret: ꝛ ideo nõ habuit angelus corporeũ organuz naturalr̃ coniũctum. Unde ꝛ phi qui posuerunt substantias separatas nõ habere effectus in istis inferioribus nisi mediante celo: posuerunt aliquã subam spũalem vniri celo: vt pprio instrumento: quam animam celi dicebant. Aliam 4^m

vo nõ vnitam:dicebant intelligentiã:a qua mouet̃ aīa ce
5m li:sicut desiderans a desiderato.¶ Ad 5m dõm:q̄ ange
lus ⁊ si celũ moueat:põt tñ habere actionẽ in hec inferio
ra absq̃ motu celi:mouẽdo alia corpora:⁊ absq̃ oĩ corpo
re:itelligẽdo licet formã in materia absq̃ corporali agen
6m te iprimere nõ possit.¶ Ad 6m dõm:q̄ celũ cũ3 sit agens
corporeum:põt esse imediatum alterãs ⁊ mouẽs ad for
7m maꝫ:nõ est aũt sile de angelis.¶ Ad 7m dõm:q̄ aīa nāli
ordie suo iperio mouet corpus localr. Nã vis eius appe
titiua est iperãs motũ:⁊ corpus obedit ad nutũ:qḋ ẽt est
per vtutes motiuas que sũt organis affixe:⁊ fluũt ab aīa
in corpus:qḋ est ab aīa formatum. Alie vo alterationes:
vt calefactionis:ifrigidationis:⁊ siliũ:sequũtur ab aīa
mediãte motu locali. Patet ẽt q̄ ex ipsa imaginatõe seq
tur passio:per quã aliquo mõ variat̃ motus cordis ⁊ spi
rituũ. Ex qbus vel retractis ad cor:vel diffusis in mẽbra
seqtur aliqua alteratio in corpore:que ẽt põt eẽ ifirmita
8m tis causa:pcipue si sit materia disposita.¶ Et per hoc pꝫ
9m solutio ad 8m.¶ Ad 9m dõm:q̄ virtus angeli dicitur ifi
nita inferius:inq̃tum nõ est virtus in mã recepta:⁊ per
hoc nõ limitat̃ ab inferiori recipiẽte. Nõ tñ est ifinita su
perius:vt supra dr̃:q2 a deo recipit̃ in angelo eẽ finitum.
Et iõ eius suba determiatur ad aliqḋ genus:⁊ p̄ ɔñs eius
vtus determiat̃ ad aliquem modũ agẽdi:qḋ de deo dici
10m nõ põt.¶ Ad 10m dõm:q̄ lꝫ angelus faciat res mirabiles
p̄ modũ artis:vt supra dictum est:non tñ facit miracula.
11m ¶ Ad 11m dõm:q̄ lꝫ motus locales iferioꝝ corpoꝝ sint a
determiatis motorib9 naturalib9:sicut ⁊ alij mot9:tñ cor
poralis creatura nāli ordie obedit spũali ad motũ loca
lẽ:nõ ad alios motus:rõne supradicta:⁊ pcipue si vtus ei9
nõ est determiata ad aliqḋ corpus:sicut ẽ vtus aīe ad cor
12m pus sibi ɔiunctum.¶ Ad 12m dõm:q̄ sicut suba spũalis
creata nõ põt suo iperio iprimere formã in mã:ita nõ põt
suo impio ipedire qn iprimat̃ ab agẽte nāli. Et si hoc ali
qñ faciat:facit per appõnem alicuius ipedimẽti naturalꝫ:
q̃uis sensus humanos lateat:⁊ pcipue cũ possit flãmam
ignis localiter mouere:vt combustibili nõ tñ appropin
13m quet.¶ Ad 13m dõm:q̄ creatura spũalis separata põt im
mutare fantasiã nāli vtute:nõ per iperium iducẽdo for
mas in organo fantasie:sed per aliquã cõmotionẽ spũum
⁊ humoꝝ:pꝫ eñi q̄ aliqua trãsmutatione in his facta:fan
tasmata apparẽt:vt in freneticis:⁊ dormientibus. Et ad
hanc fantasie imutationẽ ẽt quedã res nāles dñr effica
ciam hr̃e:qbus nigromãtici vti dñtur ad visus illuden
14m dos.¶ Et per hoc pꝫ rñsio ad 14m.¶ Ad 15m dõm:q̄ sic
15m vtus angeli est supra vtutem corporis celestis:ita ⁊ opa
tio:vt dcm est:nõ tñ ad hoc q̄ imediate formã in mã so
16m lo iperio inducat.¶ Ad 16m dõm:q̄ finita virtus põt de
po9 in actũ aliqd adducere:nõ tñ quelibet finita:nec q̃li
bet mõ. Quelibet eñi vtus finita habet determinatũ mo
17m dũ agẽdi.¶ Ad 17m dõm:q̄ tñ nihil ipediat agẽs aliqḋ:
nõ tñ põt id ad qḋ vtus sua nõ se extẽdit:sicut ignis non
põt ifrigidare ẽt si nihil exteri9 ipediat. Vñ nõ seq̃t q̄ si
angeli nõ possunt imperio suo formam in materia indu
cere:q̄ ab extrinseco impediantur. Sed quia ad hoc vir
tus eorum naturalis non se extendit.

¶ Utrum boni angeli ⁊ homines per aliquod donũ gra
tie miracula facere possint.

Quarto queritur vtrũ boni angeli ⁊ ho
mines per aliquod donum gr̃e
1m miracula facere possint.¶ Et vr̃ q̄ sic. Ordi
nes angeloꝝ nõ sunt cõstituti nisi ad ea que
angeli faciũt. Sed ordo aliqs angeloꝝ istitu
tus est ad miracula faciendũ. Dicit enim Grego. i omel.
quadam:q̄ virtutes sunt per quas signa ⁊ miracula fre
quẽtius fiunt. ergo angeli per gr̃am miracula facere p̃nt.
¶ P̃. act. 6o dr̃. Stephanus plenus gratia ⁊ fortitudine 2m
faciebat prodi. ⁊ signa magna in populo. Nõ aũt p̃mitte
retur dei gratia:nisi actus sequẽs ex gratia procederet. ḡ
per virtutẽ gr̃e:ẽt hoies miracula facere possunt. ¶ P̃. 3m
donũ gratie:nõ datur nisi ad id qḋ per hñtem gr̃am fieri
potest. Sed aliquibus datur donũ gratie gratis date ad
miracula facienda. Unde dr̃ p̃ma ad Cor. 12o. Alij datur
gratia sanitatum in vno spũ:alij operatio virtutum:ergo
sancti per gr̃aꝫ miracula facere possunt.¶ Sed dicebat̃
q̄ sancti dicuntur miracula facere:nõ agẽdo:sꝫ ipetrãdo
a deo vt fiant.¶ Sed ɔ. ipetratio orationis fit p̄ ea que 4m
reddunt orationem deo acceptam. hoc autem fit per fi
dem:charitatem:⁊ alias virtutes pertinentes ad gratiaꝫ
gratũ facientẽ. Non ergo oporteret ad signa facienda da
ri sanctis aliqḋ donum gratie gratis date.¶ P̃. in scḋo 5m
dialog. Grego. dicit:q̄ qui deuota mente deo adherẽt:cũ
reruꝫ necessitas exposcit:exhibere signa modo vtroq̃ so
lent:vt mira queq̃ aliquãdo ex prece faciant. aliquando
ex potestate. Qr autem aliquis ex potestate facit:operan
do facit:non solum impetrando. ergo angeli ⁊ sancti ho
mines etiam agẽdo miracula faciunt.¶ P̃. triplex est 6m
rerum cursus ſm Ans. naturalis: voluntarius:⁊ mirabi
lis. Sed in cursu rerum nāli:angeli tanq̃ medij iter deũ
⁊ corpora naturalia aliquid agũt:q2 vt dicit Aug. in 3o de
trini. oīa corpora a deo regũtur per spũm vite rationalẽ:
⁊ Grego. in 4o dialog. dicit. Nihil in hoc mundo visibili:
nisi per creaturam inuisibilem disponi põt. Similiter ẽt
cursum rerum volũtarium. Nam ipsi angeli sunt medij
inter nos ⁊ deum:illuminationes a deo acceptas in nos
deferentes. ergo etiã in cursu reꝝ mirabiliũ angeli sunt
medij:ita q̄ eis agentibus miracula fiant.¶ Sed dice.
q̄ angeli sunt medij:nõ sicut agẽtes virtute propria: sed
virtute diuina.¶ Sed ɔtra. Quicũq̃ opatur i vtute al 7m
terius:aliquo mõ agit id qḋ fit per illã vtutem. Si ḡ ãge
li in virtute diuina opantur ad miracula faciẽda:ipi ali
quo mõ agunt.¶ P̃. lex vetus miraculose a deo est tra 8m
dita. vnde habet̃ Exo. 19o. q̄ ceperũt audiri tonitrua: ac
micare fulgura:⁊ nubes dẽsissima operire montẽ. Sꝫ lex
data est per angelos:sicut habetur Gal. 3o. ergo per ange
los miracula fiunt.¶ P̃. Aug. dicit in primo de doctrĩa 9m
christiana. Oĩs res que habetur ⁊ non datur:si in dando
deficit:nõduꝫ habetur quomodo habẽda est. Sed ptãs
faciẽdi miracula est in deo:⁊ si alteri daret in eo nõ defi
ceret. ergo si nõ dedit alijs hãc ptãtem:vr̃ q̄ nõ hẽat eaꝫ
qualr̃ hñda est. Et ita vr̃ q̄ angelis ⁊ hoib9 deus dederit
potẽtiam miracula faciendi.

Sed contra est qḋ dicitur in psal. Qui facit mi 3 p.
racula magna solus.¶ P̃. sicut di 2.
cit Ber. in li. de dispensatiõe ⁊ pcepto:ille solus põt legẽ
imutare vel dispẽsare in lege:q legẽ ɔdidit:sicut pꝫ in le
gib9 humanis:q̄ solus impator põt legẽ imutare q legeꝫ
ɔdidit. Sed solus deus legẽ nālis cursus instituit. ḡ ipse
solus põt miracula facere:preter cursum nālem agendo.

Respondeo. Dõm:q̄ angeli supra nālem ptãteꝫ
quã hñt agẽdi:p̃nt aliqd per donũ
gr̃e:inq̃tum sunt diuine virtutis ministri. Et põt dici q̄
ad miracula faciẽda angeli tripliciter operãtur. vno mõ
precibus ipetrãdo. Qui modus ⁊ hoib9 ⁊ angelis põt eẽ
cõis. Alius modus est ſm q̄ angeli mãm disponunt sua
nāli virtute:ad hoc q̄ miraculũ fiat:sicut dr̃ q̄ in resurre
ctione colligẽt pulueres mortuoꝝ:qui diuina virtute re
ducent̃ ad vitam. Sed hic modus pprius est angeloꝝ.
Nã humani spũs dũ sunt corporibus vniti:in exteriora
operari non possunt:nisi corpore mediãte:ad quod sunt

quodāmodo naturaliter alligati. ¶ Tertius modus est
ꝙ operentur etiam aliquid coagēdo. Quē q̄dē modum
Aug. sub dubio relingt in 22° de ci. dei sic. d. Siue. n. de⁹
ipse per seipm̄ miro modo: siue per suos ministros etiam
faciat: siue etiam per martyꝝ spūs: siue per hoīes adhuc
in corpore ↄstitutos: siue oīa ista p angelos q̄bus inuisibi
liter impat opeꝛ: vt que p martyres fieri dicunꝛ eis orā
tib⁹ tn̄ ꝛ impetrātibus: nō ēt opantib⁹ fiāt: siue alȳs mo
dis: q nullo mō cōpreħēdi a mortalib⁹ pn̄t: tn̄ attestantur
hec miracula fidei in qua carnis in eternū resurrectio p
dicaꝛ. Sed Grego. in 2° dialo. hāc q̄ōnē determinare vꝛ
d. ꝙ sci hoīes ēt in carne viuētes nō solū orādo ꝛ ipetran
do. Sed ēt ptātiue: ac p hoc coopando miracula faciunt.
Qđ pbat ꝛ rōne ꝛ exēplis. Primo rōne q̄dē: q2 si hoībus
data est ptās filios dei fieri: nō ē mirꝝ si ex ptāte mira fa
cere pn̄t. Exēplis aūt: q2 Petrus Ananiā ꝛ Saphirā mē
tiētes morti increpando tradidit: nulla orōne pmissa: vt
hꝛ act. 5°. Beat⁹ ēt bn̄dictus dū ad brachia cuiusdā liga
ti rustici oculos deflexisset. tāta se celeritate ceperunt il
ligata brachȳs lora dissoluere: vt dissolui tā cōcite nulla
hominū festinatione potuissent. Unde ↄcludit ꝙ sci q̄n
q3 faciūt miracula orādo q̄nq3 ex ptāte. ¶ Qualr aūt h
eē possit ↄsiderādū est. Cōstat aūt ꝙ deus solo impio mi
racula opaꝛ. videmus aūt ꝙ iperiū diuinū ad inferiores
rōnales spūs. s. humanos: mediātib⁹ supiorib⁹. s. angelis
pueniꝛ: vt in legis veteris latione appet. Et p hūc modū
per spūs angelicos: vel humanos: iperiū diuinū ad corpo
rales creaturas puenire pōt: vt per eas quodāmodo nāe
pn̄teꝛ diuinū pceptū. Et sic agāt quodāmō spūs humani
vel angelici: vt instrm̄ diuine virtutis ad miraculi pfectō
nem: nō q̄si aliq̄ vtute habitualr i eos manēte: vel gratui
ta vel nāli: in actū miraculi possint: q2 sic q̄ncūq3 vellent:
miracula facere possent. Qđ tn̄ Greg. in 2° dialo. nō eē ve
rum testaꝛ. Et pbat per exēplū Pauli: q stimulū a se re
moueri petyt: nec ipetrauit. Et per exēplū bn̄dicti: q detē
tus fuit ↄtra suā volūtatē: p pluuiā sororis pcib⁹ impetra
tā. Sed vtus ad coopandū deo in miraculis in scis: intel
ligi pōt ad modū formaꝝ impfectaꝝ: que intētiones vo
canꝛ: que nō pmanēt nisi ad pn̄tiā agētis pncipalis: sicut
lumē in aere ꝛ mot⁹ in instro. Et talis virtus pōt intelli
gi donū grē gratis date: que est grā virtutū vꝛ curationū
vt sic hec grā que daꝛ ad opandū supnāliter: sit silis grē
pphie: que daꝛ ad supnaturalr cognoscēdū: p quā ppha
nō pōt q̄ncūq3 vult pphetare: sed solū cum spūs pphetie
cor eius tāgit: Ut Greg. pbat in pma omel. sup Eze. Nec
est mirū si per hūc modū spūali creatura deus istrāliter
vtiꝛ ad faciēdū mirabiles effectus in creatura corpora
li: cū ēt corpali creatura vtaꝛ instrāliter ad spūū iustifi
cationē: vt in sacramentis patet.

ad 1m. Et per hoc patet rn̄sio ad obiecta. Nam veruz
est ꝙ solus deus miracula facit per
auctoritatē. verū est ēt ꝙ ptātem miracula faciēdi crea
ture cōicat sm̄ capacitatē creature: ꝛ diuine sapiētie ordi
nem. Ita ꝙ creatura p grām miracula misterio opereꝛ.

¶ Utrum ēt demones openꝛ ad miracula facienda.

1m Quinto querꝛ vtrum ēt demones ope
renꝛ ad miracula faciēda. ¶ Et
videꝛ ꝙ sic. Dicꝛ eni Math. 24°. Surgent
pseudo xp̄i: ꝛ pseudo pphete: ꝛ dabunt signa
magna ꝛ pdigia. Sed hec nō opabunꝛ nisi p
virtutē demonū. ergo demones opanꝛ ad miracula faciē
2m da. ¶ Pr. subito sanare infirmū miraculū est: sicut mira
culū fuisse dꝛ ꝙ xp̄s socrū Petri sanauit: vt habeꝛ Luc.
4°. hoc aūt ēt demones pn̄t facere. Nā medicine adhibi
te infirmo sanitatē accelerāt. pn̄t aūt demones agilitate
siue nāe medicinas efficaces ad sanādū q̄s bn̄ cognoscūt:
adhibere ad sanādū: Et sic vt vꝛ pn̄t subito sanare. g̊ pn̄t
subito miracl'a facere. ¶ Pr. facere mutos loq̄ ē miracu 3m
lū. mai⁹ aūt miraculū videꝛ eē ꝙ canis loq̄ꝛ vel canter:
qđ Simon magus faciebat: vt legiꝛ: virtute demonis. g̊
pōt facere miraculū. ¶ Pr. maxim⁹ Ualerius narrat ꝙ 4m
fortune simulachꝛū qđ Rome erat via latina nō semel:
sed bis ita locutū ē bis vbis. Rite me matrone vidistis:
riteq3 dedicastis. Q2 aūt lapides loquātur: maius est mi
raculū: q̄3 ꝙ muti loquanꝛ: qđ tn̄ est miraculosū. g̊ vꝛ ꝙ
demones miracula facere pn̄t. ¶ Pr. legiꝛ in historȳs ꝙ 5m
quedā virgo vestalis in signū pudicitie ↄseruate: aquam
in vase pforato de tyberi portauit: nec tn̄ aqua effusa est.
Qđ fieri nō potuit nisi per hoc ꝙ retinebaꝛ aqua ne flue
ret aliqua nō nāli virtute. Qđ patet esse miraculū in Jor
danis diuisiōe: ꝛ eius statione. g̊ demones pn̄t facere mi
racula. ¶ Pr. multo difficilius est hoīem trāsformari in 6m
aliqđ aial brutū: q̄3 aquā trāsformari in vinū. Sed aquā
trāsformari in vinū est miraculū: vt p3 Jo. 2°. g̊ multo for
tius hoīem trāsformari in aliqđ aial brutuz. Sed demo
nis virtute hoīes trāsformātur in bruta: sicut Uarro nar
rat socios Diomedis a Troia reuertētes i aues fuisse cō
uersos: que lōgo tpe post circa tēplū Diomedis volabāt.
Narrat etiā ꝙ Cyrces famosissima maga: socios Ulyxis
mutauit in bestias. Et ꝙ archades quodā stagno trāsito
ↄuertebantur in lupos. g̊ demones pn̄t miracula facere.
¶ Pr. aduersitates Job demone agente pcurate sunt: qđ 7m
p3 ex hoc ꝙ dn̄s dedit ei ptātem in oīa que erāt Job. S3
huiusmodi aduersitates nō sine miraculo ↄtigerūt: vt p3
in igne de celo descēdēte: ꝛ de vēto domū ad interitionē
filioꝝ ei⁹ euertēte. g̊ demōes miracula facere pn̄t. ¶ Pr. 8m
ꝙ Moyses virgā in serpentes mutauit miraculum fuit.
Sed hoc similr fecerunt magi pharaonis virtute demo
nuz: vt habeꝛ Exo. 7°. g̊ vꝛ ꝙ demones miracula facere
pn̄t. ¶ Pr. opatio miraculoꝝ magis est remota a virtute 9m
humana: q̄3 a vtute angelica. Sed per malos hoīes iter
duz miracula fiūt. Unde ex psona reproboꝝ dꝛ. Math.
7°. In noīe tuo pphetauimus ꝛ virtutes multas fecim⁹.
ergo ꝛ per demones vera miracula fieri pn̄t.

Sed contra. Tēpore antixp̄i demon maximaz 3p
virtutē habebit ad operāduz: q2 vt
dicitur Apo. 10. Oportebit eū solui modico tpe: qđ intelli
gitur tp̄s antixp̄i. Sed tūc non opabitur vera miracula.
Qđ patet per hoc qđ dicꝛ scđa ad Thes. 2°. ꝙ aduēt⁹ anti
christi erit in oī virtute ꝛ signis ꝛ pdigȳs mēdacibus. g̊
demones vera miracula facere non possunt.

Respondeo. Dōm: ꝙ sicut angeli boni per grāz B:
aliq̄d pn̄t vltra nālem virtutez: ita
angeli mali minus possunt ex diuina puidētia eos repri
mēte: q̄3 pn̄t sm̄ nālem virtutē. Q2 vt Aug. dicit. 3° de tri.
quedā que angeli mali pn̄t facere si pmitterenꝛ: nō face
re nō pn̄t: q2 nō pmittunꝛ. vn̄ s3 hoc ligari dicunꝛ: ꝙ im
pediunꝛ ab illis agēdis: ad que coꝝ nālis virtus se extē
dere posset. Solui aūt: cū pmittunꝛ agere diuino iudicio
que sm̄ nām agere pn̄t. Quedā vero nō pn̄t etiā si pmit
tanꝛ: vt ibidē dicꝛ: q2 nature modus eis a deo pstit⁹ hoc
nō pmittit. Ad huiusmodi aūt que sunt supra facultatez
nature ipsoꝝ: eis a deo nulla daꝛ potestas. Quia cuz ope
ratio miraculosa sit quoddā diuinū testimoniū indicatiuū
diuine virtutis ꝛ veritatis: si demonib⁹ quoꝝ est tota vo
lūtas ad malū: aliq̄ ptās dareꝛ faciendi miracula: ds fal
sitatis coꝝ testis existeret: qđ diuinā bonitatē nō decet.
Unde ea tn̄ interdū opa faciūt: que miracula hoīb⁹ vi
denꝛ q̄n permittūtur a deo: ad que eorum naturalis vir
tus se posset extendere. Sicut etiaz ex supra dictis patet:

naturali virtute hos solos effectus pducere possunt per
modum artis:ad quos inueniunt virtutes alique nãles
in corporibus:que eis ad motũ localẽ obediunt:vt sic ea
possint ad aliquẽ effectum celeriter applicare.hõ aũt vir
tutibus vere trãsmutationes corporuz fieri pñt:sicut fm
nãlem cursum rez videmus vnuz ex alio gnãri. possunt
nihilominus aliqua mutatione corporali facta:quedam
que nõ sunt in rez natura:in imaginatione facere appa
rere per cõmotionẽ organi fantasie:scdm diuersitatẽ spi
rituũ z fumoz. Ad qd ẽt aliqua corpora exteriora effica
ciam hñt:vt eis aliquo mõ adhibitis videat eẽ aliqd al
terius forme qз sit:sicut patet in freneticis z mẽtecaptis.
Pñt ergo demones mirabiliter nobis opari dupl'r. vno
mõ per verã corporis trãsmutationẽ. Alio mõ per quãdã
illusionẽ sensuũ ex aliq̃ imutatione imaginatiõis. Neu
tra tñ opatio est miraculosa:sed est per modũ artis:vt su
pra diximus. Et iõ simpl'r dr̃:q per demones vera mira
cula fieri non possunt.

Ad pm **Ad primum** ergo dõm:q signa z pdigia:dicun
tur aliqua que vtute nãli fieri pñt:
hoibus tñ mira:vl' ẽt per sensuum illusionẽ:vt dictũ est.
2m ¶ Ad 2m dõm:q nihil phibet demonũ arte veloci⁹ ali
quẽ posse sanari:qз per nãm si sibi relinquat. Qz hoc etiã
videm⁹ per artẽ hoĩs fieri. Nõ tñ vr̃ q possint subito sa
nare:licz aliquos alios effect⁹ possint facere quasi subito.
Quia medicine corpori humano exhibite:opant ad sani
tatez quasi instrũ. Natura aũt est sicut agẽs pncipale. vñ
oz talia adhiberi que possint a nã moueri. Et si pl'a adhi
berent nõ ꝯferrẽt ad sanitatẽ:sed magis ipedirẽt. Unde
ẽt ille infirmitates ad quaz sanitatez nature vtus nullo
mõ põt:opatione demonũ sanari nõ pñt. Secus aũt ẽ de
illis effectibus q depẽdẽt ab exteriori agẽte:sicut a cã pn
cipali. Sciẽdũ tñ est q ẽt si subito sanitatẽ demones pfi
cerẽt:nõ eẽt miraculũ:ex quo id agerẽt mediãte nãli vir
3m tute si id agerẽt. ¶ Ad 3m dõm:q locutio canũ:z alia hõ
que Simon magus faciebat:potuerũt fieri p illusionez:
z nõ per effect⁹ veritatẽ. Si tñ per effectus veritatẽ hoc
fieret:nullũ sequit incõueniẽs:qz nõ dabat cani demon
virtutẽ loquẽdi:sicut dat mutis per miraculũ:sз ipsemet
per aliquẽ motũ localẽ sonũ formabat:litterate z articu
late vocis silitudinẽ z modũ hñtem:p hũc enim moduz
ẽt asina balaã intelligit fuisse locuta:angelo tñ bono ope
4m rãte. ¶ Et sil'r dõm ad 4m de locutiõe simulacri. hoc eni
factũ fuit demone p motum aeris sonũ formãte similez
5m humane locutioni. ¶ Ad 5m dõm:q nõ est remotũ qn sit
in cõmẽdatione castitatis:q deus verus per suos ange
los bonos:hõ miraculũ per retẽtionẽ aque fecisset. Quia
si qua bona in gẽtilib⁹ fuerũt:a deo fuerũt. Si autẽ p de
mones factũ est:nec hoc repugnat pdictis. Nã quiescere
z moueri localr̃:ab eodẽ pncipio fm genus sunt. Quia p
quã nãm aliqd mouet ad locũ:qescit in loco. Unde sicut
demones pñt mouere corpora localr̃:ita pñt z a motu re
tinere:nec tñ est miraculũ:sicut qñ fit diuinit⁹:qz hoc fз
nãlem virtutẽ demonis ꝯtingit ad hõ effectũ determina
6m tũ. ¶ Ad 6m dõm:q ille trãsformationes de qb⁹ Uarro
loqtur:nõ fuerũt fm veritatẽ:sз fm apparẽtiã:p opatio
nẽ demonis:fantastico hoĩs fm aliquã coporalẽ spẽm i
7m mutato:sicut dicit Augu. 18° de ciui. dei. ¶ Ad 7m dõз:q
per aliquẽ motũ aeris:demones deo pmittẽte pñt aliq̃s
tẽtationes cõcitare:cũ ẽt p vẽtoz motuz nãliter fieri vi
deamus. Et p hunc modũ fuerũt aduersitates Job:opan
8m tibus demonib⁹ pcurate. ¶ Ad 8m dõm:q de opatione
magoz Pharaonis duplex opinio in glo. tangit. Una ẽ
q nõ fuerit vera ꝯuersio virgaz in serpentes:sз hoc fuit
fm apparẽtiã tãtũ per aliquã pstigiosam illusionẽ. Aug.
aũt in glo. ibidẽ posita dicit:q fuit ꝯuersio vera virgarũ
in serpẽtes. Qd ex hoc verisil'r pbat:qz scriptura eodem
vocabulo noĩat z virgas magoz z vgam Moysi:quã cõ
stat vere in serpẽtẽ eẽ ꝯuersam. Qz aũt opatiõe demonũ
virge in spẽtes sunt ꝯuerse:miraculũ nõ fuit. hoc eni fe
cerũt demones p aliq̃ semina collecta:que habebãt vim
putrefaciẽdi vgas:z in spentes ꝯuertẽdi. Sed qd Moy
ses fecit miraculũ fuit:qz diuina virtute absqз oĩs nãlis vir
tutis opatione hoc effectũ est. ¶ Ad 9m dõm:q hoies q 9m
sunt mali vita:qñqз sunt annũciatores veritatis:z iõ de⁹
in testimoniũ veritatis p eos annũciate miracula facit:
q de demonibus dici nõ potest.

Ad vltimũ qd in ꝯtrariũ obycit dõm:q tẽpore Ad arm in ꝯtrariũ
antixpi diaboli ptãs soluẽda dr̃:inqз
tum ei multa facere pmittent que mõ nõ pmittunt. vñ
z opabit multa ad eoz seductionẽ:qui hoc meruerunt:
nõ acquiescẽdo veritati. Opabit aũt quedã pstigiose:in
qbus nec erit verus effectus:nec vera miracula. Opabit
ẽt quedã p verã corpoz imutationẽ:in qbus si erunt ve
ri effectus:nõ tñ vera miracula:qz erũt per causas nãles
opata. Que etiã mẽdacia dicunt qзtum ad intẽtionez fa
cientis:qui per huiusmodi mirabilia opera: inducit ho
mines ad credẽdum mendacys.

¶ Utrz ãgeli z demones habeãt corpa nãliter sibi vnita.

Sexto queritur vtrum angeli et dmones habeãt pm
corpora nãliter sibi vnita. ¶ Et vr̃ q sic. In
quolibet eniз aĩali est corpus nãliter spũi vni
tum. Sed angeli z demones sunt aĩalia. Dic
enim Greg. in omel. epiphanie. q iudeis tanqз rõne vtẽ
tibus rõnale aĩal. i. angelus annũciare debuit. De demo
nibus vo dicit Aug. in 3° sup gen. ad lit. Demones aeres
sũt aĩalia:qz corpa aereoz nã vigẽt. ergo angeli z demo 2m
nes hñt corpa nãliter sibi vnita. ¶ P. Ori. dicit i periar
chon:q nulla substãtia spũalis sine corpe esse põt:nisi so
lus deus. Cũ ergo angeli z demones sint substãtie create 3m
vr̃ q habeãt corpa nãliter sibi vnita. ¶ P. fantasia z ira
scibilis z ꝯcupiscibilis:sunt vires organis vtẽtes. hec aũt
sunt in demonib⁹. z eadẽ rõne in angelis. Dicit eniз Dio.
4° c. de diui. no. q malũ demonis ẽ furor irascibilis:cõ
cupiscẽtia amoris:z fantasia pteruia. ergo hñt corpa nãli 4m
ter sibi vnita. ¶ P. aut angeli sunt cõpositi ex mã z for
ma:aut nõ. Si sunt cõpositi ex mã z forma:opз eos esse
corpora. Cũ enim mã in se ꝯsiderata sit vna:qz nõ diuer
sificat nisi per formas:opз q oĩum diuersoz mãm habẽ
tiũ:intelligant diuerse forme in diuersis ptib⁹ mãe rece
pte. Nam fm idẽ mã diuersas formas recipere non põt.
Diuersitas aũt partium intelligi nõ põt in mã:sine ei⁹ di
uisione:nec diuisio sine dimẽsione:qz sine qзtitate substã
tia indiuisibilis est:vt dr̃ in li. phys. ergo opз q oĩa habẽ
tia mãm habeãt dimẽsionẽ:z per ꝯñs corpa. Si aũt non
sunt cõpositi ex mã z forma:aut sunt forme per se stãtes:
aut forme corporib⁹ vnite. Si sunt forme per se stantes:
opз q nõ habeãt esse ab alio causatũ. Cũ enim forma sit
essendi pncipium inqзtum hõ:illud qd est forma tñ non
hз esse causatum:sed solum est alys causa essendi. Si aũt
sunt forme corporib⁹ vnite:opз q habeant corpora natu
raliter sibi vnita. Unio enim forme z materie est natu
ralis. Relinquitur ergo q oportet vnum istoz triuz po
nere. s. q angeli sint corpa:vel sint substãtie increate:vel
habeant corpora naturaliter vnita. Sed prima duo sunt
impossibilia. ergo tertiuз est ponendũ. ¶ P. forma inqз 5m
tum huiusmodi:est fm quam aliquid formatur. Id ergo
qd est forma tãtum:est formans nullo modo formatum:
quod est solius dei:qui est species pma:a qua omnia sunt

speciosa:vt dicit Aug.8° de ciui.dei.ergo angeli non sunt
6m forme tantū.Et ita sunt forme corꝑibꝰ vnite. ¶ P̄.sicut
anima nō pōt operari aliquē effectū in exterioribus cor
poribus.nisi mediātibus corporeis instrumentis:ita nec
angelus nisi corporalibus aliquibus virtutibꝰ qbus vti
tur velut instrīs.Sꝫ anima ad exercēdas suas opatiōes
7m hꝫ corꝑea organa nāliter sibi vnita.ġ ⁊ āgeli. ¶ P̄.pmꝰ
motus in corporibꝰ est quo mouet̄ corpus a suba incor
porea.Primus aūt motus est mouētis seipsum:vt habet̄
in 8° phy.qꝛ qđ ꝑ se est:prius est eo qđ ꝑ aliđ est.ġ qđ im
mediate mouet̄ a substātia incorporea:mouet̄ sicut mo
tum ex se.Sꝫ h̄ nō pōt eē nisi substantia incorporea mo
uens sit corpori nāliter vnita. Cum ġ angeli ⁊ demones
moueant imediate corpora:vt supra dictum est:vr̄ ꝙ ha
8m beant corpora nāliter sibi vnita. ¶ P̄.nobilius hꝫ vitaꝫ
qđ viuit ⁊ viuificat:q̄ꝫ qđ viuit tm̄. Sicut ꝑfectiꝰ est lux
in eo qđ lucet ⁊ illuminet:q̄ꝫ in eo qđ tm̄ lucꝫ. Sꝫ anima
humana viuit ⁊ viuificat corpus nāliter sibi vnituꝫ. ġ ⁊
9m angelus nō minꝰ nobiliter viuit q̄ꝫ anima. ¶ P̄.omnis
motus corporis diuersimode moti:est moti mouētis se
ipsum.Qꝛ qđ mouet̄ vno motu tantū:nō vr̄ eē mouēs se
ipsum:vt dr̄ in 8° phy.Sꝫ corpus celeste mouet̄ diuer
sis motibꝰ.Vn̄ planete ab astrologis qnq̄ꝫ dicunt̄ recti:
qnq̄ꝫ retrogradi:qnq̄ꝫ stationarij.ġ motus superioꝝ cor
poꝝ est mobiliū mouentiū se ipsa.Et sic corpora illa sunt
composita ex substātia corporali ⁊ spirituali.Sꝫ illa spi
ritualis substātia nō est anima humana:nec est deus. ġ ē
10m angelus: angelus ġ hꝫ corpꝰ nāliter sibi vnitū. ¶ P̄.ni
hil agit vltra suā spēꝫ.Sꝫ corpora celestia cāmt vitam in
istis inferioribus:vt pꝫ in aīalibus ex putrefactiōe gene
ratis ꝑ virtutē celestiū corpoꝝ. Cū ġ suba viuens sit no
bilior non viuente:vt dicit Augꝰ in li.de vā reli.vr̄ ꝙ cor
pora celestia habeant vitā.Et ita habeant subas spiritua
11m les sibi nāliter vnitas:⁊ sic idē qđ prius. ¶ P̄.pmuꝫ mo
bile est corpus celeste. Sꝫ ph̄us ꝓbat in 8° phy. ꝙ oīa
mota reducunt̄ ad pmū mobile qđ ex se mouet̄.ġ celum
est ex se motū.ġ est compositū ex corpore moto:⁊ mouen
12m te imobili:qđ est suba spūalis:⁊ sic idē qđ prius. ¶ P̄.sꝫ
Diony.7°.ca.de di.no. supremū iferioris nature:semper
attingit ad infimū nature superioris:diuina sapiētia res
taliter ordinante.Sꝫ supremū in nā corporali:est corpus
celeste:cū sit nobilissimū corpoꝝ.ġ attingit ad naturam
13m spiritualē:⁊ ei vnit̄:⁊ sic ideꝫ qđ prius. ¶ P̄.corpus celi
est nobilius corpore humano:sicut ꝑpetuū corruptibili.
Sꝫ corpus humanū est vnitū nāliter substātie spiritua
li.ġ multo magis corpus celeste:cuꝫ nobilioris corporis
14m sit nobilior forma:⁊ sic idē qđ prius. ¶ P̄.iuenimꝰ que
dam aīalia ex terra formata:sicut homies ⁊ bestias:q̄dā
ex aquis:vt pisces ⁊ volatilia:vt pꝫ gen̄.i.ġ ⁊ q̄dam erunt
aerea:⁊ q̄dam ignea:⁊ celestia. Hec aūt nō sunt alia q̄ꝫ an
geli ⁊ demones:qꝛ cū illa sint nobiliora corꝑa:oꝫ i eis eē
nobiliora aīalia.ġ angeli ⁊ demones sunt aīalia:⁊ ita ha
15m bent corpora naturaliter vnita. ¶ P̄.h̄ idē vr̄ ꝑ platonē
q in thimeo ponit eē quoddā animal terrena soliditate
firmatū:quoddā vero liquoribus accōmodatū:quoddā
aūt aeri vagū:aliud diuinitate plenū. Qđ nō pōt itelligi
16m nisi angelus.ġ angelus est aīal:⁊ sic idē qđ prius. ¶ P̄.ni
hil mouet̄ nisi corpus:vt ꝓbat̄ in 6° phy.Sed angelus
mouet̄.ġ vel est corpus:vel hꝫ corpꝰ naturaliter sibi vni
17m tum. ¶ P̄.verbū dei est nobilius quolibet angelo.Sed
verbū dei est corpori vnitū.ġ nō est ꝯtra dignitatē ange
18m li si ponat̄ corpori nāliter vnitus. ¶ P̄.porphirius dicit
ꝙ mortale additū in diffinitione hōis:sepat nos a dijs:ꝑ
quos nō possunt nisi angeli intelligi.ġ angeli sunt aīalia:
⁊ sic hn̄t corpora nāliter vnita.

Sed cōtra. Dam̄.dicit ꝙ angelus est suba intelle 3.p.
ctualis:semꝑ mobilis arbitrio libera:
incorporea. ¶ P̄.in li.de cāis dr̄:ꝙ intelligentia est suba 2:
q̄ nō diuidit̄.Et dic̄ ibi cōm.ꝙ neq̄ꝫ est magnitudo:neq̄ꝫ
suꝑ magnitudinē delata. Sed angelus est intelligentia.
Qđ pꝫ ꝑ Diony.q vocat angelos diuinas mentes ⁊ diui
nos intellectus.ġ angelus:nec est corpus:nec corpori vni
tus. ¶ P̄.differentie diuidētes angelum ab anima:sunt 3:
vnibile ⁊ non vnibile corpori.Si ġ angelus esset vnitus
corpori:in nullo ab anima differret:qđ est inconueniens.
¶ P̄.inuenit̄ quedā suba spūalis q̄ dependet a corpore 4:
quātū ad prinm ⁊ quātū ad finē:sicut anima vegetabilis
⁊ sensibilis:quedā aūt q̄ depēdet a corpore quātū ad pn
cipiū:⁊ nō q̄tū ad finē:sicut anima humana.ġ erit q̄dam
q̄ nō indiget corpore neq̄ꝫ quantū ad prinm:neq̄ꝫ quātum
ad finē.Et hꝰ nō pōt eē alia q̄ꝫ angelus vel demon.Qꝛ āt
sit aliqua q̄ indigeat corpore quātū ad finē:⁊ nō quātuꝫ
ad prinm:nō est possibile. ¶ P̄.quedā forma est:q̄ nec est 5:
anima nec spūs:sicut forma lapidis.Quedam ēt est q̄ est
anima : sꝫ nō spūs:sicut forma bruti.Quedā q̄ est anima
⁊ spūs:sicut forma hōis.Quedā ġ q̄ erit spūs:⁊ nō anima:
⁊ hꝰ est angelus.Et sic nō est corpori vnitus naturaliter:
qđ est de ratione anime.

Respōdeo. dōm:ꝙ circa subas icorporeas ponen R̄ndeo
das antiqui diuersimode ꝓcesserunt. Opio pa
Quidā nāq̄ꝫ antiqui ph̄i dixerunt nullā subaꝫ icorporeā
eē.sꝫ oēs subas eē corpora. In quo ēt errore se qnq̄ꝫ fuisse
Augꝰ ꝯfitet̄ i li.conf.hec aūt positio est ēt ꝑ ph̄os impro
bata.Aristo.aūt hac via iprobauit eam:ꝙ oꝫ eē aliquam
virtutē mouentē infinitā:alias motū ꝑpetuū mouere nō
possꝫ.Ondit iteꝝ ꝙ oīs virtus in magnitudine est virtꝰ
finita.Vn̄ relinqtur ꝙ oporteat eē aliquā virtutē penitꝰ
incorporeā:q̄ ꝯtinuitatē motus cāet.Iteꝝ h̄ ꝓbauit alio
mō.Quia actus est prius potētia ⁊ natura ⁊ tp̄e:simplici
ter loquēdo:q̄uis in vno aliquo qđ d̄ potētia exit i actū:
potentia tp̄e ꝓcedat. Sꝫ qꝛ oꝫ ꝙ in actū reducat̄ ꝑ aliqđ
ens actu:oꝫ ꝙ actus sit simpliciter prior potētia etiā tp̄e.
vn̄ cū omne corpus sit i potētia:qđ ipsiꝰ mobilitas ondit:
oꝫ ante oīa corpora eē subaꝫ imobilē sempiternā. 3a aūt
rō pōt sumi ad h̄ ex sentētijs platonicoꝝ. Oꝫ.n.ante esse
determinatū ⁊ particulatū ꝓexistere aliqđ nō particula
tuꝫ. Sicut si ignis nā particulariter:⁊ quodāmō ꝑticipa
tiue inuenit̄ in ferro:oꝫ prius inueniri igneā naturam in
eo qđ ē ꝑ eēntiā ignis. Vn̄ cū eē ⁊ relique ꝑfectiōes ⁊ for
me inueniant̄ in corꝑibus quasi ꝑticulare : ꝑ h̄ ꝙ sunt
in mā recepte:oꝫ ꝓexistere aliquā subaꝫ incorporeā:que
nō particulariter:sꝫ cū quadā vniuersali plenitudie ꝑfe
ctionē essendi in se habeat.Qđ aūt posuerunt sola corpo
ra eē subas:ex h̄ decepti fuerūt:ꝙ imaginationē trāscen
dere intellectu nō valētes q̄ solū est corm:ad subas incor
poreas cognoscēdas:que solo intellectu capiunt̄ ꝑtinge
re nō valuerūt.Alij vero fuerūt subaꝫ incorporeā ponen
tes.Sꝫ eam dixerūt eē corpori vnitā:nec aliquaꝫ subam Opio 2a
incorporeā iueniri:q̄ nō sit corporis forma.Vn̄ ponebāt
ipsum deum eē animā mūdi:sicut de Varrone dic̄ Augꝰ
in 7° de ciui.dei:ꝙ deus est anima:motu ⁊ rōne mundū
gubernans. Vn̄ dicebat ꝙ totus mūdus est deus ꝓpter
animā:⁊ nō ꝓꝑ corpus:sicut ⁊ homo dr̄ ꝓꝑ animā sapiēs:
⁊ nō ꝓꝑ corpus.Et ꝓꝑ hoc gentiles toti mundo ⁊ omnibꝰ
partibus eius:diuinitatis cultum exhibebant. Sed hec reprobꝰ
etiā positio ꝑ ipsos ph̄os est iprobata multipliciter.Pri
mo quidē:qꝛ virtus vnita alicui corpori vt forma:hꝫ de
terminatā actionē ex eo ꝙ tali corpori vnitur. Unde cū
oporteat eē aliquod agens vl̄e:influentiaꝫ habens ꝑ oīa
corpora:eo ꝙ primū mouens nō pōt esse corpus:vt supra
h

ositum est: relinquitur ꝙ oꝫ eē aliqđ incorporeū: qđ nulli corpori est vnitū. Vñ Anax. posuit intellectū imixtuꝫ: vt imperet: sicut dr̄ in 8° physi. Imperiū.n. est alicuius ꝑminētis his quibus imperat: ⁊ eis nō subditi: nec ad ea obligati. 2° qꝛ si queliꝫ suba icorporea est corpori vnita vt forma: oꝫ primū qđ mouet̄ mouere seipsuꝫ ad modū aīalis quasi compositū ex suba corporali ⁊ spūali. Mouēs aūt seipsum mouet se ꝑ voluntatē: inquātuꝫ aliquid appetit. Appetitus.n. est mouēs motū: appetibile aūt est mouēs nō motum. Opꝫ ḡ supra subaꝫ corporeā coniunctam corpori: eē aliqđ aliud superius qđ moueat eam: sicut appetibile mouet appetitū. Et h̄ oꝫ esse intellectuale bonum. Qꝛ h̄ est appetibile: qꝛ est simplr̄ bonū. Sensibile aūt appetibile appetit̄: qꝛ est h̄ ⁊ nunc bonuꝫ. Intellectuale aūt bonum oꝫ esse incorporeū. Qꝛ nisi esset absqꝫ mā: nō intelligeret̄. Et ex h̄ ipso oꝫ ipsum esse intelligens. Substātia enim q̄libet est intelligēs: ex h̄ ꝙ est a mā imunis. Opꝫ ḡ supra subaꝫ coniunctā corpori: esse aliā subam superiorem incorporeā: vel intellectualē corpori nō vnitam. Et hec est ꝓbatio Ari. in ii° metaphi. Non.n. pōt dici ꝙ mouens seipsum nihil desideret ex̄ se: qꝛ nunq̄ moueretur. Motus.n. est ad acquirendū aliquid extrinsecū aliquo modo. 3° qꝛ cuꝫ mouens seipsum possit moueri ⁊ nō moueri: vt dr̄ in 8° physi. si aliquid motū ex se ꝯtinue mouetur: oꝫ ꝙ stabiliat̄ in mouēdo ab aliquo exteriori: qđ est oīno imobile. Celū aūt cuius aīaꝫ dicebant deū: videm⁹ ꝯtinue moueri. Vñ oꝫ supra illam subaꝫ q̄ est anima mūdi: si qua est: esse aliā superiorē subaꝫ: que nulli corpori ē coniuncta. que est ꝑ seipsam subsistens. Illi aūt ꝗ posuerunt oēm subaꝫ corpori vnitā: ex hoc videntur fuisse decepti: ꝙ materiā credebāt cām subsistentie: ⁊ indiuiduationis in oībus entibus: sicut est in rebus corporalibus. Vñ subas incorporeas non credebant posse subsistere: nisi in corpore: sicut ēt ꝑ modū obiectionis tangit̄ in cōmēto li. de cāis.

Opio 3ª. His opinionibus abiectis: Plato: ⁊ Aristo. posuerunt aliquas subas esse incorporeas: ⁊ earꝫ quasdam esse corpori coniūctas: quasdā vero nulli corpori coniūctas. Plato nāqꝫ posuit duas subas separatas. s. deū patreꝫ totius vniuersitatis in supremo gradu: ⁊ postmodū mentē ipsius: quā vocabat paternū intellectū: in qua erant rerꝫ oīuꝫ rōnes: vel idee: vt Macrobius narrat. Substātias aūt icorporeas corporibus vnitas ponebat multiplices. Quasdā quidē coniunctas celestibus corporibus: quas platonici deos appellabant. Quasdā aūt coniunctas corporibus aereis: quas dicebant esse demones. Vñ Aug° i 8° de ciui. dei introducit hanc diffinitionē demonum ab apuleio datā. Demones sunt aīalia: mēte rōnalia: animo passiua: corpore aerea: tpe eterna. Et oībus predictis substantijs incorporeis rōne sue sempiternitatis gētiles platonici dicebant cultū diuinitatis exhibendū. Ponebant etiā vlterius subas icorporeas terre: grossioribus vnitas corporibus: terrenis. s. ⁊ aqueis: q̄ sunt aīe hoīuꝫ ⁊ aliorꝫ aīalium. Aristoteles aūt in duobus cuꝫ platone ꝯcordat: ⁊ in duobus differt. Concordat ꝗdem in ponendo supremam subaꝫ: nec corporeā nec corpori vnitā: ⁊ iterꝫ in ponendo celestia corpora esse aīata. Differt aūt in h̄ ꝙ ponebat plures substantias incorporeas corpori nō vnitas. s. ſm numerꝫ celestiū motuū. Et iterꝫ in hoc ꝙ non ponit esse aliqua aīalia aerea. In quo rōnabilius posuit. Qđ pꝫ ex tribus. Primo quidē qꝛ corpus mixtum nobilius est corpore elemētari: ⁊ maxime quātuꝫ ad formā: qꝛ elemēta mixtorꝫ corporꝫ mā sunt. Vñ opꝫ ꝙ substātie in corpore que sunt nobilissime forme: corporibus mixtis vniātur: ⁊ nō puris elemētis. Nullū aūt corp⁹ mixtū eē pōt i quo terra ⁊ aqua nō magis abundet ſm materie q̄titatē: cuꝫ etiā superiora elemēta magis habeāt de virtute actiua: vtpote magis formalia. Si aūt hec in q̄titate excederēt nō seruaret̄ aliqua ꝓportio debita mixtionis: qꝛ superiora oīno vincerent inferiora. Et ideo nō pōt esse ꝙ substātie incorporee vniant̄ vt forme corporibus aereis: sꝫ corporibus mixtis: in quibus materialiter suꝑabūdet terra ⁊ aqua. 2° qꝛ corpus hōgeneuꝫ ⁊ vniforme: oꝫ ꝙ habeat eandē formā in toto ⁊ in partib⁹. Totuꝫ aūt aeris corp⁹: videmus esse vnius nature. Vñ oꝫ si substātie alique spirituales aliquibus partib⁹ aeris sunt vnite: ꝙ ēt toti aeri vniant̄. Et sic totus aer erit aīal: qđ irrationabiliter dici vr̄: q̄uis ⁊ h̄ quidē antiqui ponerēt: vt dr̄ in primo đ aīa: ꝗ dicebant aerē totū esse plenū dijs. 3° qꝛ si suba spūalis nō hꝫ in se aliā potentiā q̄ꝫ intellectū ⁊ voluntatē: frustra corpori vnit̄: cum he operatiōes absqꝫ corpore cōpleant̄. Omnis.n. forma corporis corꝑaliter aliquā actionē efficit. Si aūt hn̄t alias potentias: qđ vident̄ platonici sensisse de demonibus: dicentes eos eē animo passiuos: cum tñ passio nō sit nisi in parte anime sensitiua: vt ꝓbat̄ i 7° physi. oꝫ ꝙ tales substātie corporibus organicis vniant̄: vt actiones talium potentiarꝫ ꝑ determinata organa exequātur. Tale aūt nō pōt esse corpus aereū: eo ꝙ nō est figurabile. Vñ pꝫ ꝙ substantie spūales nō possunt aereis corporibus naturaliter esse vnite. Vtrꝫ aūt alique substātie incorporee sint celestibus corporibus vnite vt forme Aug⁹ sub dubio relinquit in 2°. super geñ. ad lit. Hieronymus aūt asserere vr̄ sup illud eccli. primo. Lustrans vniuersa ꝑ circuitū spūs: ⁊ ēt Orige. Qđ tñ a plurib⁹ modernorꝫ reprobatū vr̄: ꝑꝑ h̄ ꝙ cuꝫ numerus beatorꝫ ex solis hoīb⁹ ⁊ angelis ſm scripturā diuinā ꝯstituat̄: nō possent ille substātie spūales nec īter hominū animas cōputari: nec inter angelos: ꝗ sunt incorporei. Sꝫ tñ Aug⁹ i enchi. hoc ēt sub dubio relinquit sic.d. Nec illud quidē certuꝫ habetur: vtrū ad eandē societatē. s. angelorꝫ ꝑtineant sol luna ⁊ cuncta sidera: q̄uis nōnullis lucida esse corpora: nō cū sensu vel intelligentia videant̄. Sꝫ in hoc certissime a doctrina tam Platonis q̄ꝫ Ari. doctria fidei discordat: ꝙ ponimus multas substantias penitus corporibus nō vnitas: plures q̄ꝫ aliqs eorꝫ ponat. Que quidē positio etiā rationabilior vr̄ ꝑꝑ tria. Primo quidē: qꝛ sic corpora superiora digniora sunt inferioribus: ita substantie incorporee corporibus sunt etiā digniores. Corpora aūt superiora intantū inferiora excedūt: ꝙ terra hꝫ cōparationē ad celū: sicut punctū ad sperā: vt astrologi ꝓbant. Unde ⁊ substātie incorporee sicut Diony. dicit 4°. c. cel. hierar. Oēm multitudinē materialiū sperꝫ transcendūt. Quod significatur Dañ. 7°. cū dicit̄. Millia milliū ministrabāt ⁊ deciesmillies centena millia assistebant ei. Qđ quideꝫ affluentie diuine bonitatis ꝯcordat: vt. s. ea que nobiliora sunt copiosius in esse ꝓducat. Et cum superiora ab inferioribus nō dependeāt: nec ad ea limitent̄ eorꝫ virtutes: nō oꝫ illa solū in suꝑioribus ponere: q̄ ꝑ iferiores effect⁹ manifestant̄. 2° aūt qꝛ rerꝫ naturaliū ordine: inter naturas distantes multi gradus medij inueniunt̄. Sicut īter animalia ⁊ plantas inueniunt̄ quedā aīalia imperfecta: que ⁊ cū plantis cōmunicāt quantū ad fixionē: ⁊ cū aīalibus quātū ad sensuꝫ. Cū ḡ suba suprema q̄ deus est a corporꝫ nā maxime distet: rōnabile videt̄ ꝙ multi gradus naturarꝫ inter vtraqꝫ inueniant̄: ⁊ nō soluꝫ ille substantie que sunt principia motuū. 3°. qꝛ cū de⁹ nō solū vl̄em ꝓuidentiā de rebus corporalibus habeat: sꝫ ēt ad res singulas eius prouidentia se extendat: in ꝗbus interduꝫ vt dictū est preter ordinē causarꝫ vniuersaliū operat̄: nō solum opꝫ ponere subas incorporeas deo deseruientes in vniuersalib⁹ cāis nature que sunt mot⁹ corporꝫ celestiū:

sed etiam in aliis que deus particulariter in singulis ope
ratur: et precipue quantum ad hoies: quorum mētes celestib'
motibus nō subiciunt. Sic ergo fidei veritatē sequēdo di
cimus angelos et demones nō habere corpa naturaliter
vnita: sed oīno incorporeos: sicut dicit Diony'.

Ad pm Ad primum ergo dōz: qꝫ Aug' i plurib' locis suorum
librorum quātū ad corpora angelorum
et demonū absq; assertione vtit platonicorum sentētia. Vñ
et 21° de ciui. dei vtrāq; opinionē psequit de pena demo
num tractans: et eorum. s. q dicebāt demones aerea corpora
habere: et eorum q dicebant eos esse penitus incorporeos.
Grego' vero angelū animal appellat large sumpto aia
2m lis vocabulo: pro quolibet viuente. ¶ Ad 2m dōz: qꝫ Ori
ge. in pluribus platonicorum opinionem sectat. Vñ huius
opinionis fuisse videt: qꝫ oēs substātie create incorporee
sint corporibus vnite: quis et h nō asserat: sz sub dubita
3m tione pponat: aliā et opinionē tangens. ¶ Ad 3m dōz: qꝫ
Diony' absq; dubio angelos et demones incorporeos eē
voluit: vtitur aūt metaphorice nomine furoris et cōcupi
scentie: pro voluntate inordinata: et nomine fantasie: pro
intellectu errāte in eligendo: sm qꝫ malus omnis ē igno
rans: vt ph'us dicit in 3° ethi. et puer. 14° dicit. Errāt q
4m operant malū. ¶ Ad 4m dōz: qꝫ si angeli ponant ex mā
et forma compositi: nō pp h oz qꝫ sint corporei ex ratione
predicta: nisi ponat qꝫ sit eadē mā angelorum et corporum.
Posset aūt dici qꝫ esset alia mā a mā corporum diuisa: non
quidem dimensionis diuisione: sed p ordinē ad alterius
generis formā. Non potentia actui pportionat. Magis
tn credimus qꝫ nō sint angeli ex mā et forma cōpositi: sed
sint forme tantū p se stantes. Nec oz qꝫ pp h nō sint crea
ti. Forma. n. est pn̄m eēndi: vt quo aliquid est: cū tn̄ et esse
forme: et esse materie in cōposito: sit ab vno agente. Si ergo
sit aliqua substantia creata q̄ sit forma tantū: pōt habere
5m principiū eēndi efficiens: nō formale. ¶ Ad 5m dōz: qꝫ sz
philosophū in 2° phy si. etiā in causis formalibus prius et
posterius inuenit. Vñ nihil phibet vnam formā p alte
rius forme participationē formari. Et sic ipse deus q est
esse tantū: est quodāmō spēs oium formarum subsistentiū:
6m que esse participant: et nō sunt suū esse. ¶ Ad 9m dōm: qꝫ
virtus angeli sm nature ordinē: est superior: et p cōsequēs
vniuersalior q̄ virtus anime humāe. Vñ nō poterat ha
bere corporeū organū sibi sufficiēter respōdens ad actio
nes qbus in exteriora corpora agit. Et ideo non debuit
aliquibus corporeis organis alligari: sicut anima p vnio
7m nem ligat. ¶ Ad 7m dōz: qꝫ mouens seipsum est primum
inter mota: ratione mouentis imobilis. Vñ si mouens
imobile moueat siue corpus sibi naturaliter vnitum siue
8m nō: eadē prioritatis ratio manet. ¶ Ad 8m dōz: qꝫ anima
vnita corpori viuificat corpus nō solum effectiue: sz for
maliter. Sic aūt corpus viuificare: minus est q̄ p se vi
uere tn̄: simpliciter loquendo. Nā anima hoc mō corp'
viuificare pōt: inquantū hz esse infinitū: qd sibi et corpori
pōt esse cōmune in cōposito ex vtroq;. Esse aūt angeli cū
sit altius: non pōt hoc mō cōmunicari corpori. Vñ viuit
9m tantū: et nō viuificat formaliter. ¶ Ad 9m dōm: qꝫ retro
gradatio q̄ videt in planetis: et statio: et directio: nō pue
nit ex difformitate motus: vnius et eiusdez mobilis: sz ex
diuersis motibus diuersorum mobiliū: vel ponēdo ecentri
cos epiciclos sm Ptholomeū: vel ponendo diuersitatez
motuū sm diuersitates polorum: sicut alii posuerūt. Et tn̄
si ēt difformiter mouerent celestia corpora: p hoc nō ma
gis ostenderet qꝫ mouerent a motore voluntario coniū
10m cto: q̄ qꝫ a sepato. ¶ Ad 10m dōm: qꝫ corpora celestia etiā
si nō sint animata: mouent a suba viuente sepata: cuius
virtute agunt: sicut instrumentū virtute pncipalis agen
tis: et ex h causant in inferioribus vitā. ¶ Ad 11m dōm: qꝫ 11m
ph'us demōstrationes suas ad duas cōclusiōes sub disiun
ctione terminat. s. qꝫ mobilia vel reducunt statiz ad mo
uens imobile: vel ad mouens seipsum: cuius vna pars est
mouēs imobile: quis ipse magis secundā partē peligere
videat. Si ergo tn̄ primam partem eligat: nullum inconue
niens ex suis demōstratiōibus sequet. ¶ Ad 12m dōz: qꝫ 12m
id qd est supremū in corporibus: attingit ad ifimū spiri
tualis nature p aliquam participationē pprietatū eius:
cū p h qꝫ est incorruptibile: non autem p hoc qꝫ ei vnia
tur. ¶ Ad 13m dōm: qꝫ corpus humanū quantū ad mate 13m
riam ignobilius est celesti corpore: sed corpus humanum
formaz hz nobiliorē: si corpora celestia sunt inaiata. No
biliorez tn̄ dico sm se: nō tn̄ sm qꝫ corpus format. Perfe
ctiori. n. mō forma celi pficit materiā: cui pbet esse incor
ruptibile: q̄ anima rōnalis corpus. Hoc aūt ideo est: q2
substantia spūalis que mouet celum est altioris dignita
tis: q̄ vt corpori vniatur. ¶ Ad 14m dōm: qꝫ aerea corpo 14m
ra esse nō possunt rōnibus predictis. ¶ Et p hoc pz rnsio 15m
ad 15m: qd pcedit de opinione Platonis. ¶ Ad 16m dōz: 16m
qꝫ angelus nō mouet cōmensurādo se spatio: sicut corpo
ra mouētur. Sed equiuoce motus dr de motu angelorum:
et de motu corporum. ¶ Ad 17m dōm: qꝫ verbuz dei nō vni 17m
tur corpori vt forma: q2 sic fieret vna natura ex verbo et
carne: qd est hereticū. ¶ Ad 18m dōm: qꝫ Porphirius in 18m
hoc opinionē Platonis sequitur: qꝫ deos nominat demo
nes: quos ponebant aialia: et etiam corpora celestia.

¶ Utrum angeli vel demones possint corpus assumere.

Septimo queritur vtrū angeli vel de
mones possint corp' assume
re. ¶ Et videt qꝫ nō. Corpus. n. substantie in pm
corporee vnitum eē nō pōt: nisi vel quantum
ad esse: vel quantū ad motū. Sed angeli non
possunt habere vnita sibi corpora quantum ad esse: q2 sic
essent eis naturaliter vnita: qd est cōtra predicta. ergo relin
quitur qꝫ nō possunt corporibus vniri: nisi inquantū mo
uent ea. Sed hoc nō sufficit ad rationem assumptionis.
Quia sic angelus et demō assumeret omne corpus qd mo
uet: qd pz esse falsum. Mouit. n. angelus linguā asine ba
laam: nec tn̄ dr eam assumpsisse. ergo nō pōt dici qꝫ angelus
vel demon corpus assumat. ¶ Pt. si angeli vel demones 2m
corpora assumant: hoc non est pp corporum necessitatē: sed pp
nos vel instruendos quantū ad bonos: vel decipiendos
quantū ad malos. Sed ad vtrumq; sufficit sola imagina
ria visio. ergo nō videt qꝫ corpora assumant. ¶ Pt. deus in 3m
veteri testamēto patribus apparuit: sicut et angeli appa
ruisse legunt: vt Aug' probat in 3° de tri. Sed nō est dicē
dum qꝫ deus corpus assumpserit: nisi p mysterium incar
nationis. ergo nec angeli apparētes corpora assumūt. ¶ Pt. 4m
sicut vniri corpori naturaliter cōuenit anime: ita non eē
vnitum naturaliter cōuenit angelo. Sed anima nō pōt a
corpore separari cū vult. ergo nec angelus pōt corp' assume
re. ¶ Pt. nulla substantia finita pōt simul in plures ope 5m
rationes. Angelus est quedā substantia finita. Non pōt
ergo simul et nobis ministrare: et corpus assumere. ¶ Pt. iter 6m
assumens et assumptū debet esse aliqua pportio. Sz iter
angelum et corpus nō est aliqua proportio: cum sint oino
generum diuersorum: et p cōsequens incōpossibilia. ergo angelus
nō pōt assumere corpus. ¶ Pt. si angelus assumit corpus 7m
aut corpus celeste: aut aliquid de natura quatuor elemē
torum. Non quidem corpus celeste: cum corpus celi di
uidi non possit: nec a loco suo diuelli. Similiter nec cor
pus igneum: q2 sic cōsumeret alia corpora: quibus adhe
reret. Nec aereum: q2 aer non est figurabilis: nec aqueū.
Aqua enim figuram nō retinet. Similiter autez nec ter

renū:cum subito dispareant:vt patet de angelo Thobie.
8m g̊ nullo modo corpꝰ assumūt. ¶ P̄. omnis assumptio ad
aliquā vnionē terminat̄. Sed ex angelo ⁊ corpore nō po
test fieri vnū aliquo illoꝝ trium modoꝝ vnitatis quos
ponit pħus in primo phyſi. Non.n. possunt fieri vnū con
tinuatione:neqꝫ indiuisibilitate:neqꝫ ratione. g̊ angelus
9m nō pōt corpus assumere. ¶ P̄. si angeli corpꝰ assumunt:
aut corpora ab eis assumpta hn̄t veras spēs que vident̄:
aut nō. Si quidē hn̄t veras spēs:cū g̊ qn̄qꝫ videant̄ i spe
cie hominis:corpus ab eis assumptum:erit veruꝫ corpus
humanū. Qđ est impossibile:nisi dicatur ꝙ angelus assu
mit hominē:qđ videt̄ inconueniēs. Si aūt nō sunt vere
species:hoc ēt incōueniēs videt̄. Non.n. decet aliqua fi
ctio angelos veritatis. Nullo g̊ mō angelus corpus assu
10m mit. ¶ P̄. sicut supra habitū est angeli ⁊ demones virtu
te sue nature nō possunt facere in istis corporibꝰ effectꝰ
aliquos:nisi mediantibus virtutibus naturalibus. Sed
virtutes naturales nō insunt rebus corporalibus ad for
mandum speciē humani corporis:nisi ꝑ determinatum
modum generationis:⁊ nisi ex determinato semine:qua
liter constat ꝙ angeli corpus nō assumunt. Et eadem ra
tio est de alijs formis corpoꝝ:in quibus angeli aliqn̄ ap
parent. g̊ nō pōt hoc esse ꝑ hoc ꝙ angeli assumant corpo
11m ra. ¶ P̄. oꝫ ꝙ mouens aliquid īfluat corpori moto. Nō
pōt aūt influere nisi aliquo mō contingat. Cū g̊ nō possit
esse cōtactus angeloꝝ ad corpora:videt̄ ꝙ nō possit mo
uere:⁊ ꝑ ꝯsequens nec assumere. ¶ Sed dice. ꝙ angeli
12m imperio solo mouent corpus motu locali. ¶ Sed ꝯtra.
mouens ⁊ motum oꝫ eē simul:vt probat̄ in 7º phyſi. Sꝫ
ex hoc ꝙ angelus aliquid imperat voluntate sua:nō est
simul cū corpore qđ ꝑ ipsuꝫ moueri dicit̄. g̊ solo imperio
13m mouere nō pōt. ¶ P̄. motus corporalis nō obedit ange
lis ad nutuꝫ quantū ad sui formationē:sicut supra habi
tum est. Figura aūt quedā forma est. g̊ nō pōt solo impio
angeli corpus aliqđ figurari:vt habeat effigiem homis:
14m aut alicuius hꝫ i quo angelus appareat. ¶ P̄. supra illđ
psal̄. Dominus ī templo sancto suo:dicit glo. ꝙ ⁊si demo
nes exterius simulacris presideāt:intus tn̄ eē nō possunt
⁊ eadem ratione nec in alijs corporibus. Sed si corpora
assumunt:opꝫ eos in corporibus assumptis esse. g̊ non est
15m dōm ꝙ corpora assumunt. ¶ P̄. si assumunt aliqđ corpꝰ:
aut toti corpori vniunt̄:aut alicui parti eius: Si soluꝫ ali
cui parti:nō poterunt totum corpus mouere:nisi vnam
partem moueant altera mediante. Qđ nō videt̄ posse cō
tingere:nisi corpus assumptum habeat partes organicas
determinatas ad motū:qđ est solum corpoꝝ aīatoꝝ. Si
aūt toti corpori vniunt̄ imediate:oꝫ ꝙ sit in qualꝫ parte
corporis assumpti angelus:⁊ constat ꝙ totus:cū sit ipar
tibilis. g̊ erit in pluribus locis simul:qđ est solius dei. nō
g̊ angelus pōt corpus assumere.

3. **Sed cōtra.** est qđ legitur de angelis apparentibꝰ
Abrae:vt hr̄ gen̄. 18º. qui in corporibus
assumptis apparuerūt. Et siłr de āgelo q Thobie appꝫuit.

Rño **Respōdeo.** dōm:ꝙ quidam eoꝝ q sacre scripture
credunt:in qua apparitiones āgeloꝝ
legunt̄:dixerunt ꝙ angeli nunqꝫ corpora assumunt:sicut
pꝫ de rabi Moyse:q hāc opinionē ponit. Uñ dicit ꝙ oīa
quecūqꝫ in sacra scriptura legunt̄ de apparitione angelo
rum contigunt in visione ꝓphetic:fm.s. imaginariaꝫ vi
sionē:qn̄qꝫ quidē in vigilando:qn̄qꝫ vero in dormiendo.
Et hec positio veritatē scripture nō saluat. Ex ipso.n. mō
loquendi quo scriptura vtit̄:datur intelligi quid signifi
cet̄ vt res gesta:⁊ qd ꝑ modū ꝓphetice visionis. Cum.n.
aliqua apparitio ꝑ modū visionis debeat intelligi:ponū
tur aliqua verba ad visionē ꝑtinentia:sicut qđ dr̄ Eze. 8º.
Eleuauit me spūs inter celū ⁊ terrā:⁊ adduxit me in hie
rusalem in visionibus dn̄i. Uñ pꝫ ꝙ illa que fieri simpli
citer narrant̄:⁊ simpliciter intelligi debēt esse gesta. Sic
aūt legit̄ de pluribus apparitionibus in veteri testamē
to. Uñ simpliciter cōcedendū est ꝙ angeli qn̄qꝫ corpus
assumunt:formando corpus sensibile:exteriori siue cor
porali visioni subm:sicut ⁊ quandoqꝫ alique spēs in ima
ginatiōe formādo apparēt fm imaginariā visionē. Hoc
aūt conueniens est ꝓp tres rationes. Primo quidē ⁊ pn̄
cipaliter:qꝛ oēs ille apparitiones veteris testamenti:ad
illam apparitionē ordinant̄:i qua filius dei visibilis mū
do apparuit:vt Augꝰ dicit in 3º de tri. Uñ cum filius dei
veꝝ corpus assumpserit:⁊ nō fantasticū:vt manichei fa
bulantur:conueniens fuit:vt etiā vera corpora assumen
do:angeli hominibus apperēt. 2ª ratio pōt sumi ex ver
bis Diony. in epl̄a quā scribit ad Titum. Dicit.n. ꝙ ideo
in diuina scriptura res diuine nobis sub sensibilibus tra
dunt̄:inter alias rationes:vt totus homo quātū possibi
le est ex participatione diuinoꝝ ꝑficiatur:nō solum intel
lectu capiendo intelligibilē veritatē:sed etiam in natu
ra sensibili ꝑ sensibiles formas:que sunt velut quedam
imagines diuinoꝝ. Unde similiter cum angeli homini
bus appareant ad eos perficiendos:conueniēs est vt nō
solum intellectū illuminēt ꝑ intellectualeꝫ visionē:sꝫ ꝙ
etiā imaginationi ꝓuideant:⁊ exteriori sensui:ꝑ imagi
nariā visionē:⁊ ꝑ corporalē visionē corpoꝝ.s. assumptoꝝ.
Uñ ⁊ hec triplex visio assignat̄ ab Augꝰ 12 super gen̄. ad
lit. 3º ratio pōt esse:qꝛ ⁊si angeli natura sint nobis supe
riores:ꝑ gratiaꝫ tn̄ adipiscimur eoꝝ equalitatē ⁊ societa
tem:sicut habet̄ Math. 22º. Erunt sicut angeli in celo.
Et ideo vt suā familiaritatē ⁊ affinitatē ad nos ostēdāt:
nobis suo modo ꝑ corpoꝝ assumptionē conformant̄:vt
qđ nostrū est accipientes:nostrū intellectū in illud assur
gere faciant:qđ ꝓprium est ipsoꝝ:sicut ⁊ filius dei dum
ad nos descēdit:ad sua nos eleuauit. Demones aūt qn̄ i
angelos lucis se trāsfigurant:qđ boni angeli ad nostrum
ꝓfectum faciunt:ipsi ad deceptionē facere moliuntur.

Ad primum g̊ dōm ꝙ nō omne corpus qđ mo Ad 8m
uet angelus assumit. Assumere.n.
dr̄ quasi ad se sumere. Assumit g̊ angelus corpus:non vt
sue nature vniat:sicut homo assumit cibū:neqꝫ vt vniat
sue ꝑsone sicut filius dei assumpsit humanā naturā:sꝫ ad
suam representationē:illo mō quo ītelligibilia ꝑ sensibi
lia representari possunt. Tunc g̊ angelus corpus assume
re dr̄:quando corpus aliqđ hoc mō format:qđ ad repre
sentationē suam ē aptum:sicut pꝫ per Dionyᵐ in fine ce
lestis hierar. vbi ostendit ꝙ ꝑ corporales formas angelo
rum ꝓprietates intelligunt̄. ¶ Ad 2m dōm:ꝙ nō solum 2m
imaginaria visio est vtilis ad nostrā instructionē:sꝫ etiā
corporalis:vt dictū est. ¶ Ad 3m dōm:ꝙ sicut dicit Augꝰ 3m
in 3º de trini. Omnes dei apparitiones que ī veteri testa
mento leguntur:facte sunt ministerio angeloꝝ. Qui ali
quas spēs vel imaginarias vel corporeas formant:ꝑ q̄s
animam hominis videntis in deum reducerent:sicut ex
sensibilibus figuris possibile est hominēꝫ in deum redu
ci. Corpora g̊ apparentia:in apparitionibus predictis an
geli assumpserunt. Sed in eis deus apparuisse dicitur:qꝛ
ipse deus erat finis ī quē per representationē huiusmodi
corpoꝝ:angeli mentem hominis eleuare intendebant.
Et ideo in illis apparitionibus scriptura quādoqꝫ cōme 4m
morat deum apparuisse:quandoqꝫ angelum. ¶ Ad 4m
dōm:ꝙ nulla res habet potestateꝫ supra suū esse. Omnis
enim rei virtus ab essentia eius fluit:vel essentiam pre
supponit. Et qꝛ anima per suuꝫ esse vnitur corpori vt for
ma:nō est i potestate eiꝰ:vt ab vnione corpis se absoluat.

Et similiter nõ est in potestate angeli φ se vniat corpori
sm esse vt formã. Sed põt corpus assumere modo predi
5m cto: cui vnitur vt motor: ⁊ vt figuratum figure. ¶ Ad 5m
dõm φ iste due operationes: assumere corpus ⁊ ministra
re: sunt adinuicẽ ordiate: ⁊ ideo nihil ꝓhibet quin ea an-
6m gelus simul exequat̃. ¶ Ad 6m dõm: φ si ꝓportio sm cõ
mensuratione accipiat̃: nõ põt esse angeli ad corpus ꝓ-
portio: cum eoꝝ magnitudies nõ sint vnius generis: nec
rõnis eiusdẽ. Nihil tñ probibet quin sit aliqua habitudo
angeli ad corpus vt motoris ad motum: ⁊ figurati ad fi-
7m guram: que ꝓportio põt dici. ¶ Ad 7m dõz: φ ex quolibz
elemẽto põt angelus corpus assumere: vel ẽt ex plurib⁹
elemẽtis cõmixtis. Magis tñ cõpetit φ ex aere corpus
assumat q põt ispissari faciliter: ⁊ sic figurã recipere ⁊ re
tinere: ⁊ per alicuius lucidi corporis oppositionẽ diuersi
mode colorari: sicut in nubibus pz: vt quantũ ad pñs nõ
sit differẽtia inter purũ aerẽ ⁊ vaporẽ seu fumũ: qui ĩ ae
8m ris naturã tendũt. ¶ Ad 8m dõm: φ illa diuisiõe diuidi-
tur vnũ simpliciter. Sic aũt angelus corpori nõ vnit̃: sz
sm qd: sicut motor mobili: ⁊ vt figuratũ figure: sic supra
9m dictũ est. ¶ Ad 9m dõm: φ corpora illa q̃ angeli assumũt
habẽt qdem veras formas quãtuz ad id qd sensus ꝑcipe
re põt: q̃ sunt sensibilia per se: sicut color ⁊ figura: nõ autẽ
quantũ ad naturã spẽi: que est sensibile ꝑ accidens. Nec
ꝑp hoc oz φ sit ibi aliqua fictio: qz formas humanas nõ
obyciunt oculis angeli: vt homines esse credant̃: sed vt
ꝑ humanas ꝓprietates: angeloꝝ virtutes cognoscantur.
Sicut nec etiã metaphorice locutiões sunt false: in qui-
bus ex alioꝝ similitudinibus res alie significant̃. ¶ Ad
10m 10m dõm: φ lz virtutes naturales corpoꝝ nõ sufficiãt ad
inducendũ verã spẽm humani corporis: nisi ꝑ debitum
modũ generationis: sufficiunt tñ ad inducendã similitu
dinez humanoꝝ corpoꝝ quãtuz ad colorẽ ⁊ figurã: ⁊ ad
hõ accñtia exteriora. Et precipue cum ad plura hoꝝ suffi
cere videat̃ motus localis aliquoꝝ corpoꝝ: ꝑ quez ⁊ va-
pores ꝯdẽsant̃ ⁊ rarefiunt: ⁊ nubes diuersimode figuran
11m tur. ¶ Ad 11m dõm: φ angelus mouens corpus assumptũ
influit ei motũ ⁊ tangit: nõ tactu corporali: sz spũali ꝑ suã
12m virtutẽ. ¶ Ad 12m dõz: φ imperiũ angeli requirit execu
tionẽ virtutis. Vñ opz: φ sit quidã tactus spũalis ad cor
13m pus qd mouet. ¶ Ad 13m dõz: φ figura est quedã forma:
que ꝑ abscissionẽ materie ⁊ ꝯdensationẽ: vel rarefactio-
nez: vel ductionẽ: aut aliquẽ motũ hõ põt fieri ĩ materia.
14m Vñ nõ ẽ eadẽ ratio de hac forma ⁊ alijs. ¶ Ad 14m dõz:
φ esse in aliquo corpore põt intelligi dupliciter. vno mõ
vt sit infra terminos q̃titatis: ⁊ sic nihil ꝓhibet diabolũ
in aliquo corpore esse. Alio mõ vt sit itelligẽtia rei essen-
tiam: vt dans eẽ rei: ⁊ operãs ĩ re: qd est solius dei ꝓpriũ:
q̃uis deus nõ sit pars eẽntie alicuius rei. Põt aũt ⁊ sm
glo. intelligi demõ in simulacro nõ esse: sicut idolatre pu
tabant: vt. s. ex simulacro ⁊ spũ habitante fieret vnum.
15m ¶ Ad 15m dõm: φ angelus est totus in toto corpore assum
pto: ⁊ in qualz parte eius eadẽ ratione qua ⁊ anima. lz. n.
nõ sit forma corporis assumpti: vt aĩa: est tñ motor. Mo-
uens aũt ⁊ motũ oz eẽ simul. Et tñ nõ sequit̃ vt sit in plu
ribus locis simul. Comparatur. n. totũ corpus assumptuz
ad angelum: sicut vnus locus.

¶ Utrum angelus vel demõ per corpus assumptũ possit operationes viuentis corporis exercere.

1m Octauo queriť vtꝝ angelus vel demon ꝑ corpus assumptum possit ope-
rationes viuẽtis corporis exercere. ¶ Et vi-
deť φ nõ. Cuicũq₃. n. competit habere virtu
tem ad aliqd opus: cõpetit ei habere ea sine
quibus illud opus haberi non põt: alias talis virtus fru-
stra ei adesset. Sed hõ opera viuentium corpoꝝ: sine cor
poreis organis exerceri nõ possunt. Cum g̃ angelus non
habeat corporea organa naturaliter sibi vnita: videť φ
2m nõ possit ꝑdicta opera exercere. ¶ P̃. anima est nobilior
q̃₃ natura. Sz angelus nõ põt opus nature facere nisi me
diante virtute naturali. g̃ multo minus põt facere opera
3m anime ꝑ corpus assumptũ: qd anima caret. ¶ P̃. iter oẽs
operatiões anime q̃ ꝑ organa cõplent̃: actus sensuũ sunt
ꝓpinquiores intellectuali operationi: q̃ est ꝓpria angeli.
Sz angelus ꝑ corpus assumptũ nõ põt sentire vel imagi
4m nari. g̃ multo minus põt opa alia anime facere. ¶ P̃. lo-
cutio nõ fit sine voce. Vox aũt est sonus ab ore animalis
prolatus. Cũ g̃ angelus vtẽs corpore assumpto nõ sit ani-
mal: vř φ loqui nõ possit ꝑ corpus assumptũ: ⁊ multo mi-
nus alia facere. Nã locutio ꝓpinquissima sibi videť: cuz
5m sit itellectus signum. ¶ P̃. vltima opatio anime vegeta
bilis in vno ⁊ eodẽ indiuiduo est generatio. Prius. n. nu
tritur ⁊ augetur animal q̃₃ generet. Sz nõ põt dici φ an-
gelus vel corpus assumptũ ab ipso nutriat̃ vel motu au-
gmenti moueat̃. g̃ nõ põt eẽ φ corpus assumptũ generet.
¶ Sz dice. φ ãgelus vel demõ ꝑ corp⁹ assumptũ genera
re põt: nõ quidẽ semine ex corpore assumpto deciso: sz se-
mine hominis ĩ muliere trãsfuso: sicut ⁊ adhibendo alia
6m ꝓpria semina: quosdã vero effectus naturales cãt. ¶ Sz
ꝯtra. Semẽ animalis precipue ad generationẽ opatur ꝑ
calorẽ naturalẽ. Si aũt demõ semẽ portaret ꝑ aliquam
magnã distãtiam: impossibile vř qn calor naturalis eua-
poraret. g̃ nõ possz fieri generatio hominis ꝑ modũ ꝑdi-
7m ctum. ¶ P̃. sm h̃ ex tali semine homo nõ generaret nisi
sm virtutẽ humani seminis. g̃ illi q dicunť a demonib⁹
generati nõ essent maioris stature ⁊ robustiores alijs: q
cõiter ꝑ semẽ humanũ generant̃: cũ tñ dicat̃ gen̄. 6°. φ cũ
ĩgressi eẽnt filij dei ad filias hominũ illeq₃ genuerũt: na-
8m ti sunt gigãtes potẽtes a seculo viri famosi. ¶ P̃. come-
stio ad nutrimẽtuz ordinat̃. Si g̃ angeli ĩ corpib⁹ assum
9m ptis nõ nutriunt̃: vř φ nec etiã comedãt. ¶ P̃. ad osten-
dendũ veritatẽ corporis humani resurgẽtis: xp̃s post re-
surrectionẽ comedere voluit. Si aũt angeli vel demões
in corporibus assumptis comedere possent: nõ eẽt come-
stio efficax arm resurrectiõis: qd pz eẽ falsuz. nõ g̃ angeli
vel demones ꝑ corpus assumptũ comedere possunt.

1m Sed contra est qd dř gen̄. 18° de angelis q appa-
ruerunt Abrae. Cuz comedissent di-
xerunt ad eũ: vbi est Sarra vxor tua. g̃ ⁊ comedunt ⁊ lo-
2m quunt̃ angeli in corporibus assumptis. ¶ P̃. gen̄. 6°. sup
illud. Videntes filij dei. ⁊c̃. Dicit glo. Hiero. vbuz hebrai-
cuz eloym: vtriusq₃ numeri est. Deũ. n. ⁊ deos significat.
Ideo aqla filios deoꝝ dicere ausus est deos: sanctos vel
3m angelos itelligẽs. g̃ vř φ angeli generẽt. ¶ P̃. sicut ꝑ ar-
tez hoĩs nihil fit frustra: ita nec ꝑ artez angeli. Frustra
aũt assumerẽt corpora disposita ad modũ corganici cor-
poris: nisi illis organis vterent̃. g̃ vř φ exerceãt ĩ corpori
bus assumptis opa organis ꝯueniẽtia: sicut φ videant ꝑ
oculos: ⁊ audiãt ꝑ aures: ⁊ sic de alijs.

Rñdeo. dõz φ actio aliqua ex duob⁹ naturalẽ spẽz Rño
accipe vř. s. ex agẽte ⁊ termino. Calefactio
enim ab ĩfrigidatione differt: qz vna caꝝ ex calore ꝓce-
dit: ⁊ ad calorẽ terminat̃. Alia vero a frigore ⁊ ad frigus.
Proprie tñ actio sicut ⁊ motus a termino spẽz hz. A pñ°
aũt hz ꝓprie φ sit naturalis. Motus. n. ⁊ actiones natu-
rales dicunt̃: que sunt a pñ° intrinseco. Considerandũ est
g̃ φ ĩ opationib⁹ aĩe q̃dã sunt: q̃ nõ sunt solũ ab aĩa: sicut
a pñ°: sz ẽt terminant̃ ad aĩaz ⁊ ad corpus aĩatũ. Et hõ ac
tiões angelis ĩ corpibus assumptis attribui nõ pñt: neq₃
sm similitudinẽ spẽi: neq₃ sz nãlitatẽ actiõis: sic sentire:

augere:nutrire:⁊ similia.Sensus.n.est ſm motū a rebus
ad aiaꝫ.Similiter nutrimentū ⁊ augmētū est p h ꝙ ali/
quid generatˀ ⁊ additˀ corpori viuēti. Quedā vero actio/
nes sunt anime:que quidē sunt ab anima sicut a pn°:ter/
minātˀ tñ ad aliquē exteriorē effectū.Et si quidem talis
effectus p solā corporis diuisionē vel motū localē pduci
possit:talis actio attribuetˀ angelo p corpus assumptum
quātum ad similitudinē spēi in effectu. Nō tñ erit vere
naturalis actio:ſꝫ similitudo talis actionis.Sicut pꝫ ī lo
cutione q̄ formatˀ p motū organoꝝ ⁊ aeris:⁊ comestio q̄
pficitˀ p diuisionē cibi ⁊ traiectioneꝫ in ptes interiores.
Vñ locutio que attribuitˀ angelis in corporibus assum/
ptis: nō est vere naturalis locutio:ſꝫ similitudiaria que/
dam p similitudinē effectus. Et similiter dōm est de co/
mestione.Vñ ⁊ Thobie.iz°dicit angelus.Cum esseꝫ vo/
biscum videbar gdem vobiscum mādūcare ⁊ bibere : ſꝫ
ego cibo inuisibili ⁊ potu vtor.Si aūt talis effectus reg/
rat trāsmutationē ſm formā:tunc non poterit fieri p an/
gelū:nisi forte mediāte nāli actu:sicut pꝫ de generatiōe.
Ad p̄m Ad primum ergo dōm:ꝙ hꝫ operationes nō na turaliter āgelus exercet:⁊ ideo nō
2m opꝫ ꝙ habeat naturaliter organa vnita. ¶ Ad 2m dōm:
ꝙ veras operationes anime angelus nō facit:ſꝫ similitu
3m dinarias:vt dictū est. ¶ Ad 3m dōm :ꝙ iam dictum est
quare sensus nō pōt angelis in corporibus assumptis at/
4m tribui.¶ Ad 4m dōm : ꝙ vā locutio attribui nō pōt an/
gelo in corpore assumpto:ſꝫ solum similitudinaria vt di/
5m ctum est.¶ Ad 5m dōꝫ:ꝙ angelis bonis generare nunꝗ̄
attribuitˀ.Sed de demonibus est duplex opinio.Quidā
enim dicunt ꝙ demōes ēt nullo mō generare pñt in cor/
poribus assumptis pp rationes in obyciendo inductas.
Quibusdā vero videtˀ ꝙ generare possunt:nō quidem p
semen a corpore assumpto decisuꝫ:vel p virtutē sue natu
re:ſꝫ p semen hoīs adhibituꝫ ad generationē:p h ꝙ vn°
⁊ idem demon fit ad virum succubus : ⁊ semen ab eo re/
ceptū in mulierē trāsfundit : ad quā fit incubus. Et hoc
satis rōnabiliter sustineri pōt:cum etiā alias res natura/
les carsent propria semina adhibendo: vt Aug° dicit in
6m 3° de tri.¶ Ad 6m dōm:ꝙ circa euaporationem seminis
pōt demō remediū adhibere:tum p velocitateꝫ motus:
tum adhibendo aliqua fomēta p que calor naturalis cō
7m seruetˀ in semine.¶ Ad 7m dōm:ꝙ proculdubio genera/
tio predicto modo facta:virtute humāi seminis fit. Vñ
homo sic genitus nō eēt filius demōis:ſꝫ viri cuius fuit
semen.Et tñ possibile est ꝙ p talem modū homines for/
tiores generentˀ:⁊ maiores:q2 demones volentes in suis
effectibus mirabiles videri:obseruando determinatuꝫ
situm stellaꝝ:⁊ viri ⁊ mulieris dispositioneꝫ:possunt ad
h cooperari.Et precipue si semina ghus vtuntˀ sic instru
mentis:p talē vsum aliqd augmentū virtutis consequā/
8m tur.¶ Ad 8m dōm:ꝙ comestio attribuitˀ angelis in cor/
poribus assumptis:nō quantum ad finē g est nutritio : ſꝫ
simpliciter quantū ad comestionis actuꝫ. Et similiter ēt
Christo post resurrectionē:cuius corpori nō erat tūc ali/
quid addibile.In hoc tñ differt ꝙ comestio Christi fuit
vere naturalis comestio:vtpote eius existēs g animā ve
getabilē habebat.Et sic potuit esse argumentū veritatis
nature.In vtraqꝫ tñ comestione cibus nō est ꝯuersus in
carnem ⁊ sanguinē:ſꝫ resolutus in materiā preiacentem.
9m ¶ Et p hoc patet responsio ad 9m.
Ad p̄m in ꝯ. Ad primum vero qd in ꝯtrarium obycitur di cendū ꝙ comestio ⁊ locutio quali
2m ter angelis sit attribuenda dictū est. ¶ Ad 2m dōm:ꝙ p
filios dei intelligit quidē filios seth : g erant dei filij per
gratiā: ⁊ angeloꝝ p imitationē. Filij aūt hominū dicebā/
tur filij Caym:qui a deo recesserant carnaliter viuentes.
¶ Ad 3m dōm:ꝙ instrumenta sensuꝫ assumunt angeli: 3m
nō ad vtendum sed ad signandum. Unde ⁊si per ea non
sentiant:nō tamen frustra assumunt.

¶ Utrum operatio miraculi sit attribuenda fidei.

Nono queritur vtꝝ operatio miraculi sit attribuēda fidei. ¶ Et videtur ꝙ p̄m
nō.Gratie.n.gratis date a virtutibˀ differūt:
eo ꝙ virtutes sanctis omnibˀ sunt cōmunes;
gratie vero gratis date diuersis distribuuntˀ:
ſm illud prime ad cor.iz°.diuisiones gratiaꝝ sunt.Sꝫ fa
cere miracula est gratie gratis date. Unde in eodē capi/
tulo dicitur. Alij operatio virtutū.⁊c̃. ğ facere miracula
nō est attribuendū fidei.¶ Sed dice.ꝙ attribuitˀ fidei
tāq̄ merenti:gratie gratis date tanq̄ exequenti. ¶ Sꝫ 2m
cōtra est qd dicit glo.sup illud Math.7°. Domine nōne
in nomine tuo prophetauimus.⁊c̃.prophetare : virtutes
facere:demones eycere:interduꝫ nō est meriti illius qui
operatˀ:ſꝫ inuocatio nominis xp̄i.ğ videtˀ ꝙ non sit fidei 3m
attribuendū.¶ P̃.charitas est pn̄m ⁊ radix merēdi:sine
qua fides informis mereri nō pōt. Si ğ fidei pp meritū
attribuitˀ operatio miraculoꝝ:magis est attribuēda cha
ritati.¶ P̃.cū sancti orādo miracula faciant:illi virtuti 4m
pcipue dꝫ miraculoꝝ operatio attribui:que facit vt ora
tio exaudiatˀ. Hoc aūt facit charitas. Vñ dicitˀ Math.
18°.Si duo ex vobis consenserint sup terraꝫ de omni re/
quācūqꝫ petierint fiet illis a patre meo.Et in ps̄.dicitur.
Delectare in domino:⁊ dabit tibi petitiones cordis tui.
Charitas.n.est q̄ facit hominē delectari in deo p amoreꝫ
dei:⁊ ꝯsentire hominibus p amorem pximi. ğ charitati
debet attribui miraculoꝝ operatio.¶ P̃.dī Jo.9°.Sci/ 5m
mus q2 peccatores deus nō audit.Charitas aūt est q̄ sola
peccata remouet:q2 vt dī ꝓuer.10°. Uniuersa dlicta opit
charitas.ergo charitati ⁊ nō fidei dꝫ attribui miraculoꝝ
opatio.¶ P̃.sci hoīes nō solū orando impetrāt miracu 6m
la fieri:ſꝫ ēt miracula faciunt ex ptāte : vt Greg° dicit in
2° dial. Hoc aūt est inquātuꝫ homo deo vnitˀ:vt sic diui/
na virtus homini consistat.Quā gdem vnionē charitas
facit:q2 g adheret deo.s.p charitatē:vn° spūs est:vt dī p̄e
cor.6°.ğ charitati dꝫ attribui miracla facere.¶ P̃.chari 7m
tati pcipue opponitˀ inuidia . Naꝫ charitas cōgaudet bo
nis de ghus inuidia tristatˀ.Sꝫ imutatio in malū p fasci/
nationē attribuitˀ inuidie:vt dī in glo.gal.3°.ğ ⁊ miracu/
loꝝ opatio est attribuenda charitati.¶ P̃.itellectus nō 8m
est principiū opationis nisi mediante voluntate. Fides
aūt est in itellectu:charitas aūt in voluntate. ğ nec fides
operatˀ nisi p charitatē.Vñ dī gal.5°.Fides q̄ p dilectio/
nem operatˀ.Sicut ğ opatio actuū virtutis magis attri/
buitur charitati q̄ fidei : ita ⁊ opatio miraculoꝝ. ¶ P̃. 9m
omnia alia miracula ad incarnationē christi ordinantˀ:q̄
est miraculū miraculoꝝ.Sed icarnatio christi attribui/
tur charitati.Vñ dicitˀ Jo.3°.Sic deus dilexit mūdum:
vt filiū suum vnigenitū daret.ğ ⁊ alia miracula sunt cha
ritati attribuenda:⁊ nō fidei.¶ P̃.ꝙ Sarra anus ⁊ ste/ 10m
rilis de vetulo cōcepit filiū:miraculosuꝫ fuit. Hoc auteꝫ
attribuitˀ spei:vt dī Ro.4°.qui ꝯtra spem ī spē credidit.
ğ operari miracula attribuendū est spei:nō fidei. ¶ P̃. 11m
miraculū est aliquod arduū ⁊ insolitū:vt Aug° dicit.Ar/
duū aūt est obm spei.ğ spei dꝫ attribui operatio miracu
loꝝ.¶ P̃.miraculū est māifestatiuū diuine potētie.Sꝫ 12m
sicut bonitati que appropriatˀ spūi sancto rñdet charitas:
⁊ veritati que appropriatur filio rñdet fides:ita potesta
ti que appropriatˀ patri rñdet spes. ğ facere miracula est
attribuendū spei:⁊ nō fidei.¶ P̃.Aug° dicit ꝙ mali ho/ 13m
mines interdū faciunt miracula p publicaꝫ iustitiam.ğ

operatio miraculoꝝ est attribuenda iustitie ⁊ non fidei.
14m ¶ P. act. 6°. dr̃ ꝙ Stephanus plenus gratia ⁊ fortitudie
faciebat ꝓdigia ⁊ signa magna in populo. ergo vr̃ ꝙ sit attri
15m buendũ fortitudini. ¶ P. Math. 17°. dicit dñs discipu-
lis q demoniacũ sanare nõ poterant: hoc genus demonioꝝ
nõ eycit̃ nisi oratiõe ⁊ ieiunio. Sꝫ eycere demonia inter
miracula computat̃. Ieiunium aũt est actus virtutis ab
16m stinentie. ergo ad abstinentiã ꝑtinet miracula facere. ¶ P.
Ber. dicit ꝙ cum muliere semper eẽ ⁊ feminã nõ cogno
scere: maius est q̃ mortuũ suscitare. Hoc aũt facit casti-
17m tas. ergo castitatis est miracula facere ⁊ nõ fidei. ¶ P. illud
qd̃ est in derogatione fidei: nõ est fidei attribuendũ. Sꝫ
miracula sunt in derogationẽ fidei: q2 infideles imputa-
bant ea magice arti. ergo fidei nõ dꝫ attribui facere miracu
18m la. ¶ P. fides Petri ⁊ Andree cõmendat̃ a Grego. de hoc
ꝙ nullis miraculis visis crediderunt. ergo operatio miracu
19m loꝝ derogat fidei: ⁊ sic idem qd̃ prius. ¶ P posita causa
ponit̃ effect⁹. Si ergo fides est cã faciẽdi miracula: omnes
q fidem hñt miracula facerent: qd̃ pꝫ esse falsum. Non ergo
fidei est facere miracula.

3 p. **Sed cõtra** est qd̃ dr̃ Math. vlt. Signa autẽ eos
q crediderint hec sequunt̃. In nomine
2° meo demonia eyciẽt. ⁊c. ¶ P. Math. 17°. dñs dicit. Si
habueritis fidẽ sicut granũ synapis: dicetis monti huic
3° transi hinc ⁊ trãsibit: ⁊ nihil ĩpossibile erit vobis. ¶ P.
si vnum oppositũ est cã oppositi: ⁊ reliquũ oppositũ est
cã reliqui. Sed incredulitas est cã ĩpediens miraculoꝝ
operationẽ. Unde dr̃ Math. 6°. de Christo. Nõ poterat ibi
hoc est ĩ patria sua facere miracula: vbi paucos ĩfirmos
impositis manibus curauit: ⁊ mirabatur ꝓpter incredulitatem
illoꝝ. Et Math. 17° dicitur. dominum respondisse disci
pulis querentibus: quare nõ potuimus eycere demoniũ.
propter incredulitatem inquit vestram. ergo ⁊ fides est
causa faciendi miracula.

Rño **Respõdeo.** dicendum ꝙ homines sancti miracula fa-
ciunt dupliciter sm̃ Grego. in secũdo
dialog. s. oratiõe impetrãdo: vt miracula diuinitus fiãt:
⁊ ꝑ potestatem. Utroq; aũt modo fides idoneũ reddit
hominem ad miracula facienda. Ipsa. n. meret̃ ꝓprie vt
oratio exaudiat̃ de miraculis faciẽdis. Quod hac rõne
videri põt. Sic. n. in rebus naturalibus videmus: ꝙ a cã
vniuersali omnes particulares cause sumunt efficaciam
agendi: tñ effectus determinatus ⁊ ꝓprius attribuitur
cause particulari: sicut pꝫ de virtutibus actiuis inferioꝝ
corpoꝝ respectu virtutis celestis corporis: ⁊ de orbibus
inferioribus: qui tñ sequantur motũ primi orbis: hñt tñ
singuli ꝓprios motus: ita etiã est ⁊ de virtutibus quibus
meremur. Nã omnes hñt efficaciã merendi a charitate:
que nos vnit deo a quo meremur: ⁊ voluntatẽ perficit: ꝑ
quã meremur. Singule tñ virtutes meret̃ singularia
quedã premia: eis ꝓportionaliter rñdentia. Sicut humi
litas meretur exaltationẽ: ⁊ paupertas regnũ. Unde quan-
doq; charitate cessante ꝑ actum alioꝝ virtutum: ⁊ si ali-
quis nihil mereatur ex condigno: ex quadã tñ diuina li-
beralitate aliqua congrua beneficia retribuit pro his ac-
tibus: saltem in hoc mundo. Unde dicitur ꝙ ꝑ ea que sunt
ex genere bona extra charitatem facta: merentur aliqui
ex congruo interdum bonoꝝ temporaliũ multiplicatio-
nem. Per hunc aũt modũ fides meret̃ miraculoꝝ opa-
tionem: lꝫ radix merẽdi sit ex charitate. Cuius ratio põt
triplex assignari primo quidem q2 miracula sunt quedã
argumenta fidei: dum per ea facta que naturã excedũt:
illoꝝ veritas comprobatur que naturalẽ transcendunt
rationem. Unde Math. vlt. dr̃. Illi ꝓfecti predicauerunt
vbiq; domino coopante: ⁊ sermonẽ cõfirmãte sequenti
bus signis. 2a ratio est q2 fides potissime diuine poten-
tie innit̃. Quam accipit vt rationẽ vel mediũ ad assen-
tiendũ his que supra naturã esse vident̃. Et ideo diuina
potẽtia in operatione miraculoꝝ ꝓcipue fidei coassistit.
3a ratio ẽ: q2 miracula preter naturales causas fiunt. Fi
des aũt est: que nõ ex rationibus naturalibus ⁊ sensibili
bus argumẽta assumit: sed ex reb⁹ diuinis. Unde sicut pau
pertas temporaliũ reꝝ meretur diuitias spũales: ⁊ humi
litas meretur celestẽ dignitatẽ: ita fides quasi contẽnen
do ea que naturaliter fiunt: quodãmõ miraculoꝝ opa-
tionẽ meretur: que preter naturalẽ ṽtutem fit. Similiter
aũt ⁊ ꝑ fidẽ homo maxime disponit̃ vt ex ꝑtãte miracu
la faciat. Quod etiã ex tribus rationibus pꝫ. Primo qui-
dem q2 sicut supra dictũ est sancti ex ꝑtãte miracula di-
cuntur facere: nõ quasi miraculoꝝ principales auctores:
sed sicut diuina instrũa: imperium diuinũ cui natura obe-
dit in miraculis: quodãmõ ipsis rebus naturalibus pñtã
tes. Ut autem diuinum verbum in nobis habitet est per
fidem: que est quedam participatio in nobis diuine veri
tatis. Unde per ipsam fidem homo disponit̃ ad miracula
faciẽda. 2° q2 sancti q ex ꝑtãte miracula faciunt: operã-
tur in virtute dei agentis in natura. Actio. n. dei ad totã
naturã comparat̃: sicut actio anime ad corpus. Corpus
aũt ab anima transmutat̃ preter ordinem principioꝝ na
turalium: precipue per aliquã imaginationẽ fixam: ex q̃
corpus calescit ꝑ concupiscentiã vel iram: aut etiã imu-
tatur ad febrem vel lepram. Illud ergo facit hominẽ dispo
situm ad miracula facienda: qd̃ dat eius apprehensioni
quandam fixionem ⁊ firmitatẽ. Hoc aũt facit fides fir
ma. Unde firmitas fidei: ꝓcipue operatur ad miracula fa-
cienda. Qd̃ pꝫ ex hoc qd̃ dicitur Math. 21°. Si habueri
tis fidem ⁊ nõ hesitaueritis. ⁊c. Jac. i. Postulet aũt in fi-
de nihil hesitans. 3° q2 cum miracula ex ꝑtãte ꝑ modũ
cuiusdam imperij fiant: illud precipue facit idoneũ ad
miracula facienda ex potestate: qd̃ reddit aptum ad im-
perandum. Hoc aũt est ꝑ quãdam separationẽ ⁊ abstra
ctionẽ ab illis quibus debet imperare. Unde ⁊ Anaxag.
dixit ꝙ intellectus erat imixtus ad hoc ꝙ imperet. Fi-
des aũt animũ abstrahit a rebus naturalibus sensibilib⁹
⁊ eum in rebus intelligibilibus fundat. Unde ꝑ fidem
redditur homo aptus ad hoc qd̃ per potestatẽ miracula
faciat. Et inde est etiam ꝙ alie virtutes ad facienda mi-
racula precipue cooperant̃: que animũ hominis a rebus
maxime corporalibus abstrahunt: sicut continẽtia ⁊ ab-
stinentia: que retrahunt ab electionibus: quibus homo
sensibilibus rebus immergitur. Alie vero virtutes que
ad disponenda temporalia ordinant: non ita ad faciẽda
miracula disponunt.

Ad primum ergo dicendum ꝙ facere miracu- Ad pm
la attribuit̃ gratie gratis date: sicut
principio ꝓximo fidei: aut sicut disponenti ad hã gratiã
consequendã. ¶ Ad 2m dicendum: ꝙ licet interdũ aliquis pec 2m
cator miracula faciat: nõ est hoc ex merito eius: ex meri-
to dico condigno: sed est ex quadam congruitate: inquã-
tum fidem constanter ꝓfitet̃: in cuius ꝓestatione deus
miracula facit. ¶ Ad 3m dicendũ ꝙ ex hoc ꝙ charitas 3m
est maior virtus fide largitur ipsi fidei efficaciam merẽ
di. Fides tamen magis congruit ad particulariter merẽ
dum miraculoꝝ operationem. Fides enim est perfectio
intellectus: cuius operatio consistit in hoc ꝙ res intelle-
cte aliquo modo sunt in ipso. Charitas aũt est ꝑfectio vo
luntatis: cuius operatio consistit in hoc ꝙ voluntas in
ipsam rem tendit. Unde per charitatẽ homo in deo po-
nitur: ⁊ cum eo vnum efficitur. Per fidẽ autem ipsa di-
uina ponuntur in nobis. Unde dicitur hebr. ii°. ꝙ est suba

rerum sperandaꝝ. Et preterea miracula fiunt ad confir
mationē fidei: nō aūt ad ɔfirmationē charitatis. ¶ Ad
4m 4.m dōm: ꝙ charitas meret̄: vt dictū est petitionū exau
ditionē: sicut vniuersale principiū merendi. Sed specia
liter exaudiri i miraculis faciēdis meret̄ fides: vt dictū
est. ¶ Ad 5m dōm: ꝙ sicut glo. ibidē dicit. Uerbum illud
est ceci q nōdū erat totaliter sapientia illuminatus. Uñ
sententiā falsaȝ continet. Nam interdū deus peccatores
audit ex sua liberalitate: lȝ nō ex eoꝝ merito. Et sic ora
tio eoꝝ impetrat: lȝ nō sit meritoria. Sicut ⁊ aliqñ iusti
oratio meret̄: sed nō impetrat. Naȝ impetratio pertinet
ad id qđ petit̄: ⁊ innititur soli gratie. Meritū aūt ptinet
6m ad finē quē qs meret̄: ⁊ innititur iustitie. ¶ Ad 6m dōȝ:
ꝙ charitas vnit deo: sicut hominē in deuȝ trahens. Per
fidem vero diuina ad nos trahunt̄: vt dictum est prius.
7m ¶ Ad 7m dōm: ꝙ inuidia in fascinatione effectuȝ habere
nō posset: nisi imaginatio fixa ad hoc cooperaret̄. ¶ Ad
8m 8m dōȝ: ꝙ ratio illa probat ꝙ fides p charitatē meretur:
⁊ hoc supra concessum est. Et preterea obiectio tenet in
illis que ꝓpria virtute homo facit: in qbus itellectus vo
luntatem dirigit: que potentie imperat exequēti. In his
aūt in quibus virtus diuina est exequens: sola fides que
9m diuine potentie innititur sufficit ad operanduȝ. ¶ Ad 9m
dōm: ꝙ obiectio illa procedit de operatiōe miraculi: sm
ꝙ est a deo: qui ad omnia que in creaturis operatur ex
amore mouet̄. Nam diuinus amor nō permisit euȝ sine
germine esse: vt dicit Diony⁹ 4°. ca. de diui. no. Nos aūt
loquimur de operatione miraculi: sm ꝙ est ab homine.
10m Unde ratio nō est ad propositum. ¶ Ad 10m dōm: ꝙ spei
nō proprie attribuitur miracula facere. Spes. n. ordinat̄
ad aliqd ɔsequēdū. Uñ est solū de eternis. Fides aūt est
đ eternis ⁊ tēporalib⁹. Uñ pōt se extēdere ad faciēda. Et
pp̄ h i auctoritate iducta: ꝑncipalius fit mētio de spe q̄ȝ
11m de fide: cum dicitur: ꝙ in spē credidit. ¶ Ad 11m dōm: ꝙ
obm fidei est arduū consequendū. Non aūt arduū faciē
dum. ¶ Ad 12m dōm: ꝙ spei rn̄det diuina potentia sm
12m sublimitatem sue maiestatis: in cuius consecutionē spes
tendit. Sed ipsi potentie sm ꝙ est mirabiliuȝ effectiua:
precipue innititur fides. ¶ Ad 13m dōȝ: ꝙ publica iustitia
13m est ex fide: p quā tota ecclesia iustificat̄: sm illud Ro. 3°.
Iustitia aūt dei per fideȝ Jesu Christi. ¶ Ad 14m dōm:
14m ꝙ fortitudo in passionibus tolerandis: ⁊ constantia con
fessionis: erat in martyribus pp̄ fidei firmitateȝ. ¶ Ad
15m 15m dōm: ꝙ etiam abstinētia ad miracula faciēda coope
ratur. Non tamē ita principaliter sicut fides. ¶ Ad 16m
16m dōm: ꝙ licet feminam nō cognoscere: ⁊ semper cuȝ femi
na commorari sit difficile: nō tñ est miraculum: proprie
miraculo sumpto. Cum ex virtute creata dependeat. s. li
17m bero arbitrio. ¶ Ad 17m dōȝ: ꝙ abusus miraculoꝝ i his
q miraculis detrahebāt: nō aufert eoꝝ efficaciā ad fideȝ
confirmandam: quantum ad illos qui erant bene dispo
18m siti. ¶ Ad 18m dōm: ꝙ fides Petri ⁊ Andree cōmendat̄
pp̄ promptitudinē credendi. Que tanto maior fuit: quā
to minoribus amminiculis indiguit ad credendū. Inter
19m que amminicula p se sunt miracula. ¶ Ad 19m dōm: ꝙ fi
des nō est sufficiēs cā ad miracula faciēda: sȝ dispositio
q̄dā. Fiūt āt miracula sȝ ordinē diuie ꝓuidētie: q̄ hoīb⁹
ɔgrua remedia pro varijs cāis diuersimode dispensat.
¶ Utrum demones cogantur aliquibus sensibilibus ⁊
corpalibus reb⁹ factis: aut verbis ad miracula faciēda.

Ecimo queritur vtrum demones cogā
tur aliquibus sensibilibus ⁊ cor
poralibus rebus factis. aut verbis: ad miracu
la facienda: que per magicas artes fieri vidē
tur. ¶ Et videtur ꝙ sic. Dicit enim Augustinus in 10° de 1m
ci. dei introducens verba Porphirij: ꝙ qdam vir i chal
dea tactus inuidia: abiuratas spūales potentias ꝑcibus
alligauit: ne ab alio postulata cōcederēt. Et in 21° eiusdē
li. dicit. Nō potuit pmū nisi demonibus dicentib⁹ disci:
quid quisq; illoꝝ appetat: quid exhorreat: quo inuitetur
nomine: quo cogatur. ergo demones a magis cogunt̄ ad
magica facienda. ¶ Preterea. quicunq; facit aliqd con 2m
tra suam voluntatem aliquo modo cogitur. Sed demo
nes aliquando faciunt aliquid contra suam voluntatem
per magos adiurati. Est eniȝ voluntas demonis semper
ad inducendum homines in peccatum: ⁊ tamen aliquis
magica arte ad turpem amorem incitatus: eadem arte a
violentia incitationis soluitur. ergo demones coguntur
a magis. ¶ Preterea. de Salomone legitur ꝙ quosdaȝ 3m
exorcismos fecit: quibus demones cogebantur: vt ex ob
sessis corporibus recederent. ergo per adiurationes de
mones cogi possunt. ¶ Preterea. si demones aduocati a 4m
mago veniunt: aut hoc est quia alliciuntur: aut quia co
guntur. Sed nō semper aduocati alliciuntur. Aduocan
tur enim per quedam que demones odiunt: sicut per vir
ginitatem imprecantis: cum tamen ipsi ad incestos ɔcu
bitus homines deducere nō morentur. ergo videtur ꝙ
aliquando cogantur. ¶ Preterea. studium demonuȝ est 5m
vt homines a deo auertāt. Sed ipsi aduocati per aliqua
que reuerentiam dei sonant: sicut per inuocationem di
uine maiestatis: adueniunt. ergo non propria voluntate
boc faciunt: sed coacti. ¶ Preterea. si alliciuntur aliqui 6m
bus sensibilibus: nō alliciuntur eis sicut animalia cibis:
sed sicut spūs signis quecunq; delectationi congruunt.
per varia genera lapidum: herbaꝝ: lignoꝝ: animalium:
carminum: rituum: vt Aug⁹ dicit 21°. de ci. dei. Sȝ signis
allici non videntur. Eius enim allici signis est: cuius est
signis vti. Quod quidem est solū habentis sensum. Naȝ
signuȝ est qđ preter spēm quā ingerit sensib⁹: facit aliqd
aliud in agnitionem venire. ergo demones nullo modo
alliciuntur. Sed magis coguntur. ¶ Preterea. Math. 7m
vii. dixit quidam ad Jesuȝ. Domine miserere filio meo:
qz lunaticus est: ⁊ male patitur. In Marco aūt dicitur.
Attuli filium meum ad te habentem spūm mutuȝ. Dicit
autem glo. super verbo predicto Math. Hunc Marcus
surdum ⁊ mutum dicit: quē Matheus nominat lunati
cum: non ꝙ luna demonibus seruiat: sed demō lune cur
sum obseruans: homines corrumpit. Uidetur ergo ꝙ
per obseruationem celestium corporum ⁊ aliorum cor
poralium: demones ad aliquid faciendum cogantur. 8m
¶ Preterea. cum demones ex superbia peccauerint: nō
est probabile ꝙ alliciantur illis que eorum excellentie
derogare videntur. Aduocantur autem per conuocatio
nes virtutis ipsorum: ⁊ per mendacia incredibilia: que
derogant scientie ipsorum. Unde Augustinus dicit in
10°. de ciuitate dei. introducens verba Porphirij: sic di
centis. Quid est homo vitio cuilibet obnoxius: intēdit:
minatur: eosq; territat falso: vt eis extorqueat veritateȝ.
Nam ⁊ celum se collidere minatur. ⁊c. Similia homini
impossibilia: vt illi dij tanq̄ȝ insipientissimi pueri: falsis
⁊ ridiculosis comminationibus territi: que imperantur
efficiant. ergo demones non alliciuntur: sed coguntur ad
uocati. ¶ Preterea. voluntas demonis ad hoc tendit: 9m
vt homines in culturam idolorum deijciat. Quod qui
dem precipue fit per hoc: ꝙ spiritus demonum imagini
bus assunt. Si autem propria sponte aduocati venirent:
semper ad talia venirent. Nō aūt semp veniunt: nisi cer
tis temporibus obseruatis ⁊ determinatis carminibus.

⁊ ritibus: imaginibus consecratis vel potius execratis.
Non ergo demones aduocantur quasi allecti: sed quasi
10ᵘ coacti. ¶ Preterea. aliquando demones magicis arti-
bus aduocant̃: vt homines ad turpē amorem inclinent.
Hoc aūt demones ꝓpria volūtate facere intēdūt. Nō ḡ
esset opus vt allicerent̃: si semꝑ h facerēt aduocati. Nō
semꝑ aūt hoc faciūt. ergo quādo faciūt aduocant̃: nō vt
allecti: sed quasi coacti.

5ᵖ. **Sed contra** est qđ dr̃ Job. xli. Nō est potestas su-
per terrā que ei possit ꝯparari. s. dia-
bolo. Maior aūt potestas nō cogitur a minori. ḡ ꝑ nihil
2ᵒ. terrenū demones cogi possunt. ¶ P̄. nō est eiusdē inuoca
ri ⁊ cogi. Inuocant̃. n. maiores: vt Porphiri⁹ dicit: sʒ pe-
rioribus imperat̃. Demones aūt veniūt aduocati. ḡ nō co
3ᵒ. guntur. ¶ Sʒ dice. ꝙ cogunt̃ virtute diuina. ¶ Sed ꝯ.
Cogere demones ex virtute diuina: est per donū gratie:
quo perficit̃ ordo celestiū potestatum. hoc aūt donū gra
tie nō adest infidelib⁹ ⁊ hominib⁹ sceleratis: quales sunt
4ᵒ. magi. ḡ nec ēt virtute diuina demōes cogere pñt. ¶ P̄.
facere ea que diuina virtute ꝑncipalr̃ fiūt: nō est peccatū
sicut facere miracula. Si ḡ magi virtute diuīa demōes
cogerent vtendo magicis artibus non peccarent: quod
patet esse falsum. non ergo demones aliquo modo magi
cis artibus coguntur.

R. Opio pᵃ. **Respondeo.** dōm ꝙ circa effectus magicaꝝ ar-
tium multiplex fuit opinio. Quidā
enī dixerūt: sicut Alexā. ꝙ effectus magicaꝝ artiū fit ꝑ
aliquas potētias ⁊ virtutes: in reb⁹ īferiorib⁹ generatas
ex virtutib⁹ quorūdā īferiorū corpoꝝ: cū obseruatiōe ce
lestiū motuū. Unde Aug⁹. dicit. 10. de ci. dei. ꝙ Porphy-
rio videt̃: herbis: ⁊ lapidib⁹: ⁊ aīantibus: ⁊ sonis certis q-
busdā ac vocib⁹: ⁊ figurationib⁹ atqȝ figmētis: qbusdam
etiā obseruatis in celi cōuersione motib⁹ sydereis: fabri-
cari in terra ab hominib⁹ potestates ydoneas: syderū va
reprob. rijs effectib⁹ exequēdis. Hec aūt positio īsufficiens vr̃.
Licʒ. n. ad aliqua que magicis artib⁹ fieri vident̃: nāliū
corporū superioꝝ ⁊ īferioꝝ vires sufficere possint: sicut
ad quasdam corpoꝝ trāsmutationes: quedam tamen fi-
unt magicis artib⁹: ad que nulla vis corporalis se extēde
re pōt. Cōstat vero ꝙ locutio nō est nisi ab intellectu: per
magicas aūt artes alique locutiōes aliquoꝝ respōdētiū
audiunt̃. Unde opʒ ꝙ hoc fiat per aliquē itellectū: ⁊ pre
cipue cū de aliqbus occultis per hꝫ respōsa hoīes doceā
tur. Nec pōt dici ꝙ hoc fiat per imutationē imaginatio-
nis solius: per modū prestigij: qꝛ tūc iste voces nō ab oī-
bus circūstātibus audirent̃: nec a vigilātib⁹ ⁊ habentib⁹
sensus solutos iste voces audiri possent. Unde relinquit̃
ꝙ fiant vel ex virtute aīe hoīs: magicis artib⁹ vtētis: aut
fiant ab aliquo exteriori: intellectū habēte. Primū autē
esse nō pōt. Qđ pʒ ex duob⁹. Primo qdeʒ qꝛ aīa hoīs ex
sua virtute nō pōt venire ad cognitionē ignotoꝝ: nisi ꝑ
aliqua sibi nota. Unde ex volūtate aīe hominis nō pōt
fieri reuelatio occultoꝝ: que fit per magicas artes: cū ad
hꝫ occulta sciēda nō sufficiāt ꝑncipia rōnis. 2ᵒ. qꝛ si sua
virtute hꝫ effectus anima magi faceret: nō idigeret vti
inuocationib⁹: aut aliqbus huiusmodi exteriorib⁹ reb⁹.
Constat aūt ꝙ huiusmodi effectus magicaꝝ artiū: ꝑ ali-
quos exteriores spūs fiunt. Nō aūt per spūs iustos ⁊ bo-
nos. Qđ quidē ex duob⁹ pʒ. Primo qꝛ boni spirit⁹ fami-
liaritatē suā sceleratis hominib⁹ nō exhiberēt: q̄les ple-
rūqȝ sunt magicarū artiū executores. Secundo qꝛ nō co
operarent̃ hominib⁹ ad illicita perpetrāda. Qđ plerūqȝ
fit per magicas artes. Restat ergo hoc fieri per malos
spūs: quos demones dicimus. Huiusmodi autē demōes
possunt intelligi cogi dupliciter. Uno modo per aliquā
superiorē virtutē: que eis necessitatē faciendi inducat.
Alio modo per modū allectionis. Sicut homines dicū-
tur ad aliquid cogi: cuius cōcupiscētia alliciuntur. Neu-
tro aūt modo rebus corporalib⁹ per se loquēdo demōes
cogi possunt: nisi supponant̃ habere corpora aerea natu-
raliter sibi vnita: ⁊ per ꝯñs hr̃e sensibiles affectiones ad
modū alioꝝ aīaliū: sicut ⁊ apuleius posuit demōes esse
aīalia corpe aerea: animo passiua. Sic enī cogi possent
vtroqȝ modo: corporali virtute: ⁊ corporū celestium: ex
quorū impressionibus in aliquas passiones inducerētur
⁊ etiā in inferioribus corporibus in quibus delectarent̃
sicut Apuleius dicit: ⁊ delectantur in fumis sacrificioꝝ:
et in aliquibus talibus. Sed huius opinionis falsitas
ostensa est in precedētibus questionibus. Restat ergo Opio 2ᵃ
ꝙ demones per quos magice artes cōplemētū habent: ⁊ vᵃ
⁊ coguntur. ⁊ alliciuntur. Coguntur quidem a superiori.
Quādoqȝ quidē ab ipso deo: quādoqȝ vero a sanctis ⁊ an
gelis ⁊ hominibus virtute dei. Nā ad ordinem potesta
tum pertinere dicitur demōes arcere. Sancti aūt homi
nes sicut dono virtutū participant inquantū miracula
faciunt: ita dono potestatū: inquātum eyciunt demones
Coguntur etiā interdū ab ipsis superioribus demonib⁹.
Que quidē sola coactio per magicas artes fieri pōt. Co-
guntur ⁊ quasi allecti per artes magicas: nō quideʒ reb⁹
corporalibus ꝓpter seipsas: sʒ ꝓpter aliquid aliud. Pri-
mo quideʒ qꝛ per hꝫ res corporales sciunt facilius posse
compleri effectū ad quē inuocant̃. Et hoc ipsi appetunt
vt. s. eorū virtus admirabilis habeatur. Et propter hoc
sub certa ꝯstellatione aduocati magis adueniunt. Secū
do inquātum hꝫ corporalia: sunt signa aliquoꝝ spūaliū
quibus delectantur. vnde Aug. dicit. 21. de ciui. dei. ꝙ al
liciuntur demones his rebus: nō tanqȝ animal cibis: sed
quasi spūs signis. Quia. n. hoīes in signum subiectionis
deo sacrificium offerunt: ⁊ ꝓstrationes faciunt: gaudent
huiusmodi reuerētie signa sibi exhiberi. Alliciūtur aūt
diuersi demōes diuersis signis: sʒ ꝙ diuersis vicijs ipo-
rū magis cōueniunt. Tertio alliciūtur his corporalib⁹
rebus: inquātum homines per eas in peccatū adducū-
tur. ⁊ inde est ꝙ alliciuntur mēdacijs: ⁊ his que homies
in errorē vel peccatū inducere possunt.

Ad primū ergo dicēdū ꝙ demones dicunt̃ co Ad pᵐ
gi per magicas artes modis ꝑdictis.
¶ Ad secūdū dicēdū ꝙ in hoc ipso demoni satisfit: si 2ᵐ
per hoc ꝙ aliquod malū impedit: ⁊ ad aliquod bonum
cooperatur: facilius in sui familiaritatem et admiratio-
nem homines trahit. Nā ⁊ ipsi se trāsfigurāt in angelos
lucis: sicut habetur scđa ad Cori. xi. ¶ Ad tertiū dicen 3ᵐ
dū ꝙ si Salomon exorcismos suos eo tēpore fecit quā-
do erat in statu salutis: potuit esse in illis exorcismis vis
cogendi demones ex virtute diuina. Si autē tēpore il-
lo fecit quo ydola adorauit: vt intelligatur eum per ma-
gicas artes fecisse: nō fuit in illis exorcismis vis cogen-
di demones nisi modo predicto. ¶ Ad quartum dicen- 4ᵐ
dum ꝙ a virginib⁹ aduocati adueniunt: vt ex hoc in sue
diuinitatis opinionem homines adducant: quasi mun-
diciam ament. ¶ Ad quintū dicēdum ꝙ in hoc etiam 5ᵐ
qđ ad inuocationem diuine virtutis adueniunt: volunt
intelligi ꝙ nō sint a diuina iustitia omnino exclusi. Nō
enim sic diuinitatem appetunt: vt summo deo velint eq̄ri
omnino: sed sub eo diuinitatis cultum sibi ab hominib⁹
exhiberi gaudent. ¶ Ad 6ᵐ dicēdū ꝙ demones nō di- 6ᵐ
cuntur allici signis quasi ipsi signis vtātur. Sed quia ho
mines signis vti cōsueuerunt: delectantur in signis qui-
bus homines vtuntur. propter signatū. ¶ Ad septimū 7ᵐ
dicendū ꝙ sicut glo. ibidē dicit: demones certis perio-

dis lune hoīes magis affligūt: vt creaturas dei īfament.
In hoc.s. q credant demonib⁹ seruire: ⁊ per hoc homies
8m in errorem mittant. ¶ Ad octauū dōm q licet predicta
mendacia in derogationē virtutis demonū esse videan
tur: tamē hoc ipsuz eis est delectabile: q homines in mē
9m dacijs ɔfidant: q2 ipse est mēdax ⁊ pater ei⁹. ¶ Ad nonū
dicēduz q ad imagines aduocati adueniūt certis horis:
10m ⁊ certis signis: rōnibus predictis. ¶ Ad decimū dōm q
licet semper demones homines desiderēt pertrahere in
peccata: tūc tñ magis ad hoc nituntᷣ qñ magis ad h incli
nantᷣ: ⁊ qñ plures pñt īducere in peccatū.

De simplicitate diuine ēntie. ⁊ hʒ articulos decem.

p.n. q̄ritᷣ vtꝝ de⁹ sit
simplex. 2º. vtꝝ in deo sit suba vel essentia idē qđ esse.
3º. vtꝝ deus sit in aliquo genere. 4º. vtꝝ bonū iustum
sapiēs: ⁊ hꝰ predicēt in deo accidēs. 5º. vtꝝ nomina pre-
dicta significēt diuinā subaʒ. 6º. vtꝝ ista noīa sint syno-
nima. 7º. vtꝝ hꝰ noīa dicantᷣ de deo ⁊ creaturis vniuo-
ce vel equiuoce. 8º. vtꝝ relationes que sunt inter deum
⁊ creaturas sint relatiue in ipsis creaturis. 9º. vtꝝ deus
realiter referatᷣ ad creaturā: ita q relatio ipsa sit res ali-
qua in deo. 10º. vtruʒ iste relationes temporales sint in
deo sm rationem.

Questio VII.

Questio est de simplicitate dīne ēn-
tie. Et primo queritur in ge
1m nerali an deus sit simplex. ¶ Et videtur
q nō. Ab vno.n. simplici nō est natū esse
nisi vnū. Idē eniʒ semp facit idē sʒ phʒ.
Sed a deo procedit multitudo. ergo ipse
2m nō est simplex. ¶ P̄. simplex si attingitᷣ:
totū attingitur. Sʒ de⁹ a beatis attingitᷣ: q2 vt dicit Aug.
in li. de vidēdo deū: attingere mēte deū: magna est beati
tudo. Si g̃ sit simplex: totus attingitᷣ a beatis. Sʒ qđ to-
tum attingitur. cōprehēditur. g̃ deus a beatis ɔprehēdi-
3m tur: qđ est impossibile. g̃ de⁹ nō est simplex. ¶ P̄. idē nō
se hʒ in rōne diuersaꝝ cāꝝ. Sed deus se hʒ in rōne diuer
saruʒ causaꝝ: vt pʒ. 11º. metaphy. ergo in eo oʒ eē diuersa
4m ergo oʒ eū eē ɔpositū. ¶ P̄. vbicūq3 est aliquid ⁊ aliqđ:
est ɔpositio. Sed in deo est aliquid ⁊ aliquid.s. ꝓprietas
⁊ essentia. g̃ in deo est ɔpositio. ¶ Sed dice. q ꝓprietas
5m est idē q essentia. ¶ Sed ɔtra. affirmatio ⁊ negatio nō
verificantᷣ de eodē. Sed ēntia diuina est cōicabilis tri
bus psonis: ꝓprietas aūt est incōicabilis. ergo ꝓpetas et
6m essentia nō sunt ideʒ. ¶ P̄. de quocūq3 p̄dicantᷣ diuersa
p̄dicamēta: illud est ɔpositum. Sed in diuina p̄dicatiōe
venit suba ⁊ relatio: vt dicit Boe⁹ in li. de tri. g̃ de⁹ est cō
7m positus. ¶ P̄. in qualibʒ re est substātia virtus ⁊ opatio
vt dicit Dionysius ex quo videtur q operatio sequitur
virtutem ⁊ substātiam. Sed in operationib⁹ diuinis est
pluralitas. ergo in suba eius iuenitur multitudo ⁊ ɔposi
8m tio. ¶ P̄. vbicūq3 inuenitur multitudo formaꝝ: ibi opʒ
esse cōpositionē. Sed in deo iuenitur multitudo forma-
ruʒ: q2 sicut dicit ɔmē. oēs forme sunt actu in p̄mo moto
re: sicut sunt in potētia in p̄ma mā. g̃ in deo est cōpositio.
9m ¶ P̄. quicqđ aduenit alicui rei postq̄ eē ɔpletū: inest ei ac
cidētaliter. Sed quedā dicuntᷣ de deo ex tpe: sicut q sit
creator ⁊ dñs. ergo īsunt ei accidētaliter. Accidētis autē
10m ad subm est aliqua ɔpositio. g̃ in deo est cōpositio. ¶ P̄.
vbicūq3 sunt multe res: ibi est cōpositio. Sed in deo sūt
tres persone: que sunt tres res: vt dicit Aug. in li. de doct.
xpiana. g̃ in deo est cōpositio.
3p **Sed contra** est qđ Hyl. dicit 8º. de trini. Non hu
mano modo ex cōpositis est de⁹: vt
2º. in eo aliud sit qđ hʒ: ⁊ aliud sit ipē q hʒ. ¶ P̄. Boe⁹ dicit
in li. de trini. hoc vere vnū est: in quo nullus ē numerus.
Vbicūq3 aūt est ɔpositio: est aliqs nūerus. g̃ de⁹ est absq3
cōpositione oīno simplex.

Rño **Respondeo.** dōʒ q deū esse simplicē: modis oī-
bus tenēduʒ est. Qđ quideʒ ad pre
p⁹ rō sens tribus rōnibus pōt ꝓbari. Quaruʒ prima talis est.
Ostensum est.n. in alia disputatione: oīa entia ab vno pri
mo ente esse: qđ q̄dem p̄muʒ ens deuʒ dicimus. Quāuis
autē in vno ⁊ eodem qđ quādoq3 inuenitur in actu: quā-
doq3 in potētia: potētia tēpore prius sit actu: natura autē
posterius: simpliciter tamē opʒ actum eē priorē potētia:
nō solum natura sed tēpore. Eo q omne ens in potētia:
reducitur in actum ab aliquo ente actu. Illud ergo ens
qđ oīa entia facit esse actu: ⁊ ipsum a nullo alio est: opor-
tet esse primuʒ in actu: absq3 alique potētie permixtione
Nam si eēt aliquo modo in potētia: oporteret aliud ens
prius esse: per qđ fieret actu. In omni autem composito
qualicūq3 cōpositione: oportet potētiaʒ actui cōmisceri.
In cōpositis enim vel vnū eoꝝ ex q̄bus est compositio:
est in potētia ad alteruʒ: vt materia ad formā: subiectuʒ
ad accidēs: genus ad differentiaʒ: vel saltem oēs partes
sunt in potētia ad totū. Nam partes ad materiā reducū
tur: totum vero ad formā: vt patet in secūdo physic. ⁊ sic
nullus cōpositus potest esse actus p̄mus. Ens autem pri-
muʒ qđ deus est: opʒ eē actū puruʒ: vt ostensum est. Im-
possibile est ergo deum cōpositū esse. vnde oportet q sit
2ª rō oīno simplex. Secunda ratio est: quia cum cōpositio nō
sit nisi ex diuersis: ipsa diuersa indigent aliquo agēte ad
hoc q vniantur. Non eniʒ diuersa inquātum huiusmo-
di vnita sunt. Omne autē cōpositum habet eē: sm q ea
ex q̄bus cōponitur vniuntur. Oportet ergo q omne cō-
positum dependeat ab aliquo priore agēte. primuʒ ergo
ens qđ deus est a quo sunt oīa: nō potest esse cōpositum.
3ª rō Tertia ratio est: quia oportʒ primuʒ ens qđ deus est: esse
perfectissimuʒ: ⁊ per cōsequēs optimū. Nō.n. reruʒ p̄nci
pia imperfecta sunt: vt Pictago. ⁊ Leucippus estimaue
runt. Optimuʒ autē est in quo nihil est qđ careat bonita
te: sicut albissimuʒ est: in quo nihil nigredinis admisce-
tur. Hoc autem in nullo cōposito est possibile. Nam bo-
num qđ resultat ex cōpositione partium: per qđ totū est
bonum: nō in est alicui partiuʒ. Unde partes nō sunt bo
ne illa bonitate que est totius ꝓpria. Oportet ergo id qđ
est optimuʒ: esse simplicissimū: ⁊ omni cōpositione care-
re. Et hanc rationem ponit philosophus. 11º. metaphysic.
⁊ Hyl. in lib. de trinita. vbi dicit: q deus: quia lux est: nō
ex obscuris coartatur: neq3 q2 virt⁹ est ex īfirmis ɔtinetᷣ.
Ad p̄m **Ad primum** ergo dicēdum q intentio Aristo.
non est q ab vno non possit ꝓce-
dere multitudo. Cum enim agens agat sibi simile: ⁊ effe
ctus deficiant a representatione sue cause: oportet q illđ
qđ in causa est vnitū: in effectibus multiplicetur: sicut in
virtute solis sunt quasi vnum omnes forme generaliuʒ
corporum: ⁊ tamē in effectibus distinguūtur. Et ex inde
contingit q per vnam suam virtutem res aliqua potest
inducere diuersos effectus. Sicut ignis per suum calorē
liquefacit: ⁊ coagulat ⁊ mollificat: ⁊ indurat: ⁊ comburit
⁊ denigrat. Et homo per virtutē rōnis acquirit diuersas
sciētias: ⁊ operatur diuersarum artiū opera. vnde ⁊ mul-
to amplius deus per vnam suam simplicem virtutem pōt
multa creare. Sed phs intendit q aliquid manēs ideʒ
nō facit diuersa in diuersis: temporibus: si sit agens per
necessitatē nature: nisi forte per accidens hoc contingat
ex diuersitate materie vel alicuius alterius accidētis. h
2m tamē nō est ad ꝓpositum. ¶ Ad scđʒ dōm q deus a bea
tis mēte attigitur totus: nō tamē totaliter: q2 modus co-
gnoscibilitatis diuine: excedit modū itellectus creati in

infinitū. Et ita intellectus creatus nō pōt deū ita pfecte
intelligere: sicut itelligibilis est. Et pp̄ter hoc nō potest
3m ipm cōprehēdere. ¶ Ad 3m dōm q̄ per vnū ⁊ idē deus in
rōne diuersa℞ cā℞ se hʒ. Qꝛ per hoc q̄ est act⁹ prim⁹: est
agēs: ⁊ est exēplar oīuʒ forma℞: ⁊ est bonitas pura: ⁊ per
4m ꝯsequēs oīuʒ finis. ¶ Ad 4m dōm q̄ pprietas ⁊ eēntia
in diuinis nō differūt re: ſʒ rōne tm̄. Ipsa. n. paternitas: ē
5m diuina eēntia: vt post patebit. ¶ Ad 5m dōm q̄ de eo qđ
est idē re: ⁊ differēs rōne: nihil pħibʒ ꝯdictoria predica
ri: vt dicit pħs 3° phy. sicut pʒ q̄ idē punctum re: differēs
rōne est pncipiū ⁊ finis: ⁊ ſʒ q̄ est pn̄m nō est finis: ⁊ econ
trario. Unde cū essentia ⁊ pp̄etas sint idē re: ⁊ differant
rōne: nihil pħibet qn̄ vnū sit cōicabile: ⁊ aliud icōicabi
6m le. ¶ Ad 6m dōm q̄ absoluta ⁊ relatiua in diuinis nō dif
ferunt ſm reʒ: sed solū ſʒ rōnē: vt dictū est. Et ideo ex ħ
7m nulla cōpositio relinquit. ¶ Ad 7m dōm q̄ operatio dei
pōt cōsiderari vel ex parte operātis: vel ex parte operati
Si ex parte operātis: sic in deo nō ē nisi vna opatio que
est sua eēntia. Nō. n. agit res p actionē aliquā que sit me
dia inter deū ⁊ ipm factū. Sed per suū itelligere ⁊ suum
velle: que sunt ipsius esse. Si vero ex pte operati: sic sunt
diuerse opationes: ⁊ diuersi effect⁹ diuine opationis. hoc
8m aūt cōpositionē in ipso nō iducit. ¶ Ad 8m dōʒ q̄ forma
effectus inuenit alr̄ in agēte nālı: ⁊ alr̄ in agēte per arteʒ
In agēte nāq₃ per naturā inuenitur forma effect⁹ ſm q̄
agēs in sua nā assimilat sibi effectū: eo q̄ oē agēs agat si
bi simile. Qđ quidē cōtingit dupliciter. Quādo. n. effect⁹
perfecte assimilat agēti: vtpote adequās agētis virtutē:
tunc forma effect⁹ est in agēte ſm eādē rōnē: vt pʒ in agē
tibus vniuocis: vt cū ignis generat ignē: Quādo vo effe
ctus nō pfecte assimilat agēti: vtpote nō adequās agētis
virtutē: tūc forma effectus est in agēte: nō ſm eādē rōnē
sed sublimiori modo: vt pʒ in agētib⁹ equiuocis: vt cuʒ sol
generat ignē. In agētib⁹ aūt per artē forme effectuū pre
existunt ſm eādeʒ rōnem: nō aūt eodem modo essendi.
Naʒ in effectib⁹ hn̄t esse māle. In mēte vero artificis ha
bent esse itelligibile. Cū aūt in itellectu dicat esse aliqđ
sicut id qđ itelligitur: ⁊ sicut spēs qua intelligitur: forme
artis sunt in mēte artificis: sicut id quo itelligitur. Nam
ex hoc q̄ artifex cōcipit formā artificiati pducit eum in
māʒ. Utroq₃ aūt modo forme re℞ sunt in deo. Cum ipe
eniʒ agit res per intellectū: nō est sine actiōe nāe. In ife
rioribus autē artificib⁹: ars agit virtute extranee nāe: q̄
vtitur vt istrumēto: sicut figulus igne ad coquēdū late
rem. Sed ars diuina nō vtitur exteriori nā ad agēdum:
sed virtute pp̄rie nature facit suū effectuʒ. Forme ergo
re℞ sunt in nā diuina: vt in virtute operatiua: nō ſm ean
dem rationē: cū nullus effect⁹ virtutē illā adequet. Un
de sunt ibi vt vnū oēs forme que in effectib⁹ multiplicā
tur. Et sic nulla pueniit inde ꝯpositio. Silr̄ in intellectu
eius sunt multa itellecta: per vnū ⁊ idē: qđ est sua eēntia.
Qꝛ aūt per vnū itelligant multa: nō iducit cōpositioneʒ
intelligētie. vnde nec ex hac parte sequit compositio in
9m deo. ¶ Ad 9m dōm q̄ relatiōes que dicunt de deo ex tē
pore: nō sunt in ipso realiter: sed solū ſm rōnē. Ibi enim
est realis relatio: vbi realiter aliquid depēdet ab altero:
vel simpliciter: vel ſʒ qđ. Et pp̄ter hoc sciētie est realis
relatio ad scibile: nō aūt ecōuerso: sed ſm rōnē tm̄: vt pʒ
per pħm 5° metaphy. Et ideo cū deus ab altero nullo de
pendeat: sed ecōuerso oīa ab ipso depēdeant: in reb⁹ alijs
sunt relationes ad deū reales: in ipso aūt ad res: ſʒ rōnē
tm̄: put intellectus nō pōt itelligere relationē huius ad
10m illud: nisi ecōuerso itelligat relationeʒ illi⁹ ad hoc. ¶ Ad
decimū dōm q̄ pluralitas psona℞ nullā cōpositioneʒ in
deo iducit. psone. n. dupl̄r pn̄t cōsiderari. Uno modo ſʒ
q̄ cōparant ad essentiā cū qua sunt idē re: ⁊ sic pʒ q̄ non
relinquit aliqua cōpositio. Alio vero modo ſm q̄ cōpa
rantur ad inuicē: ⁊ sic cōparantur vt distincte: nō vt adu
nate. Et pp̄ter hoc nec ex hac parte potest esse ꝯpositio.
Nam omnis cōpositio est vnio.

¶ Utrum in deo sit substātia vel essentia idē qđ esse.

SEcundo queritur vtrū in deo sit suba vel eēntia idem qđ eē. ¶ Et 1m
videt q̄ nō. Dicit. n. Dam. in pmo li. qm̄ qui
dem deus est: manifestuʒ est nobis. Quid vo
est ſm subam ⁊ nām incōprehēsibilis est oīo
⁊ ignotū. nō aūt pōt esse idē notū ⁊ ignotuʒ. ḡ nō est ideʒ
esse dei ⁊ substantia vel essentia eius. ¶ Sed diceret q̄
etiam ipsum esse dei ignotū est nobis quid sit: sicut ⁊ ei⁹
substātia. ¶ Sed cōtra. Due questiōes diuerse sunt: an 2m
est: ⁊ quid est: ad vnam quarū respōdere scimus: ad aliaʒ
vo nō: vt ēt ex predicta auctoritate pʒ. ergo id qđ respon
det ad an est de deo: ⁊ qđ respōdet ad quid est: nō est idē
Sed an est: respōdet esse: ad quid est: substātia vel natu
ra. ¶ Sed dice. q̄ esse dei cognoscitur nō per se ipsuʒ: ſʒ
per similitudinē creature. ¶ Sed contra. In creatura 3m
est esse: ⁊ substantia vel natura. Et cum vtrūq₃ habeat a
deo: ſm vtrūq₃ deo assimilatur: eo q̄ agens agit sibi simi
le. Si ergo esse dei cognoscitur per similitudinē eē crea
ti: oportet q̄ eius substātia cognoscat per similitudineʒ
substātie create. Et sic de deo sciremus nō solum qm̄ est:
sed quid est. ¶ Preterea. vnūquodcūq₃ differt ab alte 4m
ro per suam substātiam. Per id aūt qđ est oībus cōe: ni
hil ab altero differt. Unde ⁊ pħs dicit q̄ ens nō debʒ po
ni in diffinitione: qꝛ per hoc diffinituʒ a nullo distingue
retur. ergo nullius rei ab alijs distincte: substātia est ipʒ
esse: cū sit oībus cōe. Sed deus est res ab oībus alijs re
bus distincta. ḡ suum esse nō est sua substātia. ¶ Prete 5m
rea. nō sunt diuerse res nisi quarum est diuersuʒ esse. Sʒ
esse huius rei nō est diuersum ab esse alterius inquātuʒ
est esse: sed inquantum est in tali vel in tali natura. Si ḡ
aliquid esse sit: qđ nō sit in aliqua natura: que differat ab
ipso esse: hoc nō erit diuersum ab aliquo alio esse. Et ita
sequitur si diuina substantia est eius esse: quod ipse sit eē
cuilibet cōe. ¶ Preterea. ens cui non sit additio: est ens 6m
omnibus cōe. Sed si deus sit ipsum suū esse: erit ens cui
nō sit additio. ergo erit cōe: ⁊ ita predicabit de vnoquo
q₃: ⁊ erit deus mixtus rebus oībus: qđ est hereticuʒ: ⁊ cō
tra philosophū dicentem in lib. de causis: q̄ causa prima
regit oēs res preterq̄ q̄ cōmisceatur cum eis. ¶ Prete 7m
rea. ei qđ est oīno simplex: nō cōuenit aliquid in concre
tione dictum. Esse autem huiusmodi est. Sic eniʒ videt
se habere esse ad eēntiaʒ: sicut albū ad albedinē. ḡ icōue
nięter dr̄ q̄ diuina suba sit eē. ¶ P. Boe⁹ dicit in lib. de 8m
hebdo. Oē qđ est pticipat eo qđ est eē: vt sit: alio vo ptici
pat vt aliqđ sit. Sʒ de⁹ est. ḡ pter eē suū est in eo aliquid
aliud quo habet vt aliquid sit. ¶ Preterea. deo qui est 9m
perfectissimus: id quod est imperfectissimuʒ nō est attri
buendum. Sed esse est imperfectissimū: sicut prima ma
teria. Sicut enim mā pma determinat per oēs formas:
ita eē cum sit iperfectissimuʒ: determinari habet per oīa
pp̄ria predicamenta. ergo sicut mā prima nō est in deo:
ita nec esse debʒ diuine substātie attribui. ¶ Preterea. 10m
id quod significatur per moduʒ effectus: nō ꝯuenit sub
stantie prime: que non habet principium. Sed esse est
huiusmodi. Naʒ omne ens per principia sue essentie ha
bet esse. ergo substantia dei inconuenienter dicitur q̄ sit
ipm esse. ¶ Preterea. oīs ppositio est per se nota: in qua 11m
idē de seipso pdicat. Sʒ si suba dei sit ipm suum eē: ideʒ
erit in subo ⁊ pdicato: cū dr̄: de⁹ est. ḡ erit ppositio per se

nota:qđ videt̄ esse falsum:cū sit demonstrabilis.nō ergo ipsum esse dei est substantia.

3p **Sed contra** est qđ Hyl.dicit in li.de tri. Esse nō est accidēs deo:sʒ subsistēs veritas. Id aūt qđ est subsistēs:est rei suba.ğ eē dei est eius suba.
2: ℂ P̄. Rabi Moy.dicit φ de⁹ est ens:non in eēntia: ⁊ viuens nō in vita:⁊ est potēs nō in potētia:⁊ sapiēs nō in sa
3: pientia.ğ in deo nō est aliud eēntia φ̄ suū eē. ℂ P̄. vnaqueq̄ʒ res ꝑp̄e denoīat̄ a sua qditate:nomē.n. ꝑp̄e significat subaʒ ⁊ qditatē:vt habet̄ 4.° metaphy. Sʒ h̄ nomē qd est:est īter cetera magis ꝑpriū nomē dei. vt pʒ Exod. 4.° Cū ergo h̄ nomē imponat̄ ad hoc qđ est eē: videt̄ φ ipsuʒ esse dei:sit sua substantia.

R: **Respondeo.** dōʒ φ in deo nō est aliud esse ⁊ sua suba. ℂ Ad cui⁹ euidētiā ꝯsiderandū est φ cū aliq̄ cāe effect⁹ diuersos ꝑducētes cōīcant in vno effectu:pter diuersos effect⁹:oʒ φ illud cōe ꝑducāt ex v̄tute alicui⁹ supioris cāe:cui⁹ illud est ꝑprius effect⁹. Et hoc iō:q2 cū ꝑpri⁹ effect⁹ ꝑducat̄ ab aliq̄ cā f̄m suam ꝑpriā nāʒ vel formā:diuerse cāe hn̄tes diuersas naturas ⁊ formas:opʒ φ habeāt ꝑprios effect⁹ diuersos. Unde si in aliquo vno effectu cōueniūt:ille nō est ꝑpri⁹ alicuius eaꝝ:sʒ alicui⁹ supioris:in cui⁹ v̄tute agūt. Sicut pʒ φ diuersa cōplexionata cōueniūt in calefaciēdo:vt pip̄ ⁊ zinziber:⁊ silia:φ̄uis vnūqđq̄ʒ eoꝝ habeat suū ꝑpriū effcm̄: diuersūʒ ab effectu alteri⁹. Un̄ effectū cōeʒ oʒ reducere in priorē cām:cui⁹ sit ꝑpri⁹.s.in ignē. Silr̄ in motib⁹ celestibus sphere planetaꝝ:singule hn̄t ꝑprios mot⁹: ⁊ cū h̄ hn̄t vnū cōeʒ:quē opʒ esse ꝑpriuʒ alicui⁹ sphere supioris oēs reuoluētis f̄m motū diurnū. Oēs aūt cāe create cōīcant in vno effectu q est eē:licʒ singule ꝑprios effect⁹ habeant in qb⁹ distinguunt̄. Calor.n.facit calidū eē:⁊ edificator facit domū eē. Cōueniūt ğ in hoc φ cānt eē:sʒ differunt in hoc φ ignis cāt ignē:⁊ edificator cāt domū. Opʒ ergo eē aliquā cām superiorē oib⁹:cui⁹ v̄tute oīa cānt eē. ⁊ eius eē sit ꝑpri⁹ effect⁹. Et hec cā est de⁹. Proprius aūt effect⁹ cuiuslʒ cāe:pcedit ab ipsa f̄m silitudinē sue nāe. Opʒ ğ φ hoc qđ est eē sit suba vel nā dei. Et pp̄ hoc dicitur in li.de causis. φ itelligētia nō dat eē nisi inq̄tuʒ est diuina:⁊ φ p̄m⁹ effect⁹ est eē:⁊ nō est an̄ ipʒ creatū aliqd.

Ad p̄m **Ad primuʒ** ğ dōʒ φ ens ⁊ eē dr̄ dupl̄r: vt patʒ 5.° metaph. Uno.n.significat eēntiam rei:siue actū eēndi. Alio vo significat veritatē ꝑpōnis: etiā in his que eē non hn̄t. Sicut dicim⁹ φ cecitas est:q2 veꝝ est hoiēʒ eē cecū. Cum ğ dicat Dam. φ eē dei est nobis manifestū:accipit̄ eē dei 2.° mō:⁊ nō p̄mo. Primo.n. modo est idē eē dei qđ ei⁹ suba. Et sicut ei⁹ suba est ignota:ita ⁊ eē. Scđo aūt mō scim⁹ qm̄ de⁹ est:qm̄ hāc ꝑpositionē in itellectu nostro ꝯcepim⁹ ex effectib⁹ ipsi⁹. ℂ Et
2m ⁊ 3m per hoc pʒ solutio ad 2m ⁊ 3m. ℂ Ad 4m dōm φ esse diui-
4m nū qđ est eius suba:nō est eē cōe:sʒ est esse distictū a quolibet alio esse. Un̄ p ipsum suum esse deus differt a quo-
5m libet alio ente. ℂ Ad 5m dōʒ φ sicut dr̄ in li.de causis ipʒ esse dei distinguit̄:⁊ idiuiduat̄ a quolibʒ alio eē: per hoc ipm̄ qđ est esse per se subsistēs:⁊ nō aduenięs alicui nature:que sit aliud ab ipso esse. Omne aūt aliud esse qđ non est subsistēs:opʒ φ idiuiduet̄ per nām ⁊ subaʒ que in tali esse subsistit. Et in eis verū est φ esse hui⁹: est aliud ab esse illi⁹:per hoc φ est alteri⁹ nāe. Sicut si eēt vn⁹ calor p se exñs sine mā vel subo:ex hoc ipso ab oī alio calore distingueret̄:lʒ calores in subo existētes nō distinguant̄ ni
6m si per subiecta. ℂ Ad 6m dōm φ ens cōe est cui nō fit additio:de cui⁹ tñ rōne non est: vt ei additio fieri nō possit. Sʒ esse diuinū est eē cui nō fit additio:et de eius rōne ē vt ei additio fieri nō possit. Un̄ diuinū esse nō est eē cōe.

Sicut ⁊ aīali cōi nō fit additio in sua rōne rōnalis differentie. Nō tñ est de rōne ei⁹ φ ei additio fieri nō possit. hoc.n.est de rōne aīalis irrōnalis:que est spēs animalis.
ℂ Ad 7m dōʒ φ modus significādi in dictiōib⁹ que a no- 7m
bis reb⁹ iponunt̄:seqt̄ modū itelligēdi dictiōes enim significant itellectuū cōceptiōes: vt dicit̄ in p̄n.° ꝑhierme. Intellectus aūt noster hoc mō itelligit esse:quo iuenitur in rebus inferiorib⁹ a qbus sciam capit:in qbus esse non est subsistēs:sʒ inherēs. Rō aūt inuenit φ aliqđ esse subsistēs sit. Et ideo licʒ hoc qđ dicunt esse significetur per moduʒ cōcretionis:tamē intellectus attribuēs esse deo: transcendit modū significandi: attribuens deo id qđ si-
gnificatur:nō aūt modū significādi. ℂ Ad 8m dōm φ di- 8m
ctuʒ Boetij intelligitur de illis quib⁹ esse cōpetit p participationē:nō per essentiā. qđ eniʒ per eēntiā suā est:si viʒ locutiōis attēdam⁹ magis dʒ dici φ est ipm̄ esse:φ̄ sit id
qđ est. ℂ Ad 9m dōm φ hoc qđ dico esse:est inter oīa pfe- 9m
ctissimuʒ. qđ ex hoc pʒ:q2 actus est semper pfectior potētia. quelibʒ aūt forma signata:nō intelligit̄ in actu nisi p hoc qđ esse ponit̄. Nam humanitas vel igneitas pōt cōsiderari: vt in potētia materie existens: vel vt in virtute agētis:aut etiā in itellectu. Sed per hoc qđ hʒ esse efficitur actu existēs. Unde patʒ φ hoc qđ dico esse:est actualitas oium actuū:⁊ pp̄ h̄ est pfectio oium perfectionum. Nec intelligēduʒ est φ ei qđ dico esse: aliquid addat̄ qđ sit eo formalius:ipsum determinās:sicut actus potētiaʒ. Esse.n.qđ hoc est:est aliud f̄ʒ eēntiā ab eo cui additur determinādū. nihil aūt pōt addi ad eē:qđ sit extraneuʒ ab ipso:cū ab eo nihil sit extraneū nisi nō ens:qđ nō pōt esse nec forma nec materia. Unde non sic determinatur esse per aliud:sicut potētia per actuʒ:sed magis sicut actus p potentiaʒ. Nam ⁊ in diffinitione formaꝝ ponunt̄ ꝑprie materie loco differentie:sicut cū dicitur: φ aīa est actus corporis physici organici. Et per hunc modū:hoc esse ab illo esse distinguitur:inquātuʒ est talis vel talis nature. Et per hoc dicit Diony. φ licʒ viuentia sint nobiliora φ̄ existentia:tñ esse est nobilius φ̄ viuere. viuētia enim nō
tantū habēt vitaʒ:sed cuʒ vita simul habēt ⁊ esse. ℂ Ad 10m
10m dōm φ f̄m ordinē agētiū:est ordo finium:ita φ p̄mo agēti rn̄det finis vltim⁹:⁊ ꝑportionalr̄ per ordinē alij fines alijs agētib⁹. Si.n.ꝯsiderent̄ rector ciuitatis: ⁊ dux exercit⁹:⁊ vn⁹ singularis miles:cōstat φ rector ciuitatis est prior in ordine agētiū:ad cui⁹ imperiū dux exercitus ad bellum ꝑcedit. Et sub eo est miles: qui f̄ʒ ordinationem ducis exercitus:manibus pugnat. Finis autem militis est prosternere hostē:qđ vlterius ordinat̄ ad victoriam exercitus:qđ est finis ducis. Et hoc vlteri⁹ ordinat̄ ad bonū statū ciuitatis vel regni:qđ est finis rectoris et regis. Esse ergo qđ est proprius effectus ⁊ finis in operatione primi agētis.opʒ φ teneat locum vltimi finis. Finis aūt licet sit primū in intētione:est tamē postremum in operatione:⁊ est effectus aliaꝝ causaꝝ. Et iđ ipsuʒ esse creatū qđ est ꝑprius effectus respōdēs p̄mo agēti:cāt̄ ex
alijs p̄ncipijs:φ̄uis eē p̄m causans sit p̄mū p̄n. ℂ Ad 11m 11m
dōm φ aliqua ꝑpositio est p se nota de se:que tamē huic vel illi nō est per se nota:quādo.s.predicatuʒ est de rōne subiecti:⁊ tamē ratio subiecti est alicui ignota. Sicut si aliquis nesciret quid est totuʒ:nō esset ei nota ista ꝑpositio per se:omne totū est maius sua parte. hoc.n. ꝑpositiones fiūt note cognitis terminis: vt dicit̄ p̄mo posterioꝝ. hec autem propositio:deus est:quātuʒ est de se est per se nota:qa idem est in subiecto ⁊ predicato. Sed quātum ad nos nō est per se nota:q2 qd est deus nescimus. Unde apud nos demonstratione indiget:non autem apud illos qui dei essentiam vident.

¶ Utrum deus sit in aliquo genere.

p^m TErtio querit̄ vtr̄ deus sit in aliquo ge
nere. ¶ Et videt̄ q̄ sic. Dicit.n.
Dam. Suba in diuinis significat cōez spēm
similiū spē psonar̄. hypostasis aūt demon/
strat idiuiduū. s. prez ⁊ fi. ⁊. s. s. Petrū ⁊ Pau
lū. Cōparatur ergo de⁹ ad pa. ⁊ fi. ⁊. s. s. sicut species ad in/
diuidua. Sed vbicūq̄ est inuenire speciē ⁊ indiuiduū:
ibi est inuenire genus: q̄ spēs cōstituit̄ ex genere ⁊ diffe/
2^m rentia. g̊ videt̄ q̄ deus sit in aliquo genere. ¶ P̄. q̄cūq̄
sunt ⁊ nullo modo differūt sunt penit⁹ eadē. Sȝ deus nō
est idez reb⁹ alijs. g̊ aliq̄ mō differt ab eis. Omne aūt qd̄
ab alio differt: aliq̄ differētia ab eo differt. g̊ in deo ē ali/
qua differētia qua differt a reb⁹ alijs. Nō aūt accidenta/
lis: cū in deo nullū sit accidēs: vt Boe⁹ dicit in lib. de tri.
Ois aūt substātialis differētia ē alicui⁹ generis diuisiua.
3° ergo de⁹ est in aliquo genere. ¶ P̄. idē dr̄ genere ⁊ spē: et
nūero: vt habet̄ p̊ Topi. g̊ ⁊ diuersum silr̄. nā si multiplr̄
dr̄ vnū oppositor̄ ⁊ reliquū. Aut g̊ de⁹ est diuersus a crea
tura numero tm̄: vel numero ⁊ spē tm̄. Et si sic: seqt̄ q̄ cū
creatura in genere ꝯueniat: ⁊ sic erit in genere. Si aūt ge
nere a creatura differat: oportebit ēt q̄ sit in aliquo alio
genere q̄ȝ creatura. Nā diuersitas ex multitudie causat̄:
⁊ sic diuersitas generis multitudinē gener̄ reqrit. g̊ q̄lȝ
4° mō dicat̄: oȝ q̄ de⁹ sit in genere. ¶ P̄. cuicūq̄ cōuenit rō
generis sube: est in genere. Sȝ rō sube est per se existere:
5° qd̄ maxie ꝯuenit dō. g̊ de⁹ est in genere sube. ¶ P̄. oē qd̄
diffinit̄ oȝ q̄ sit in genere. Sȝ de⁹ diffinit̄. Dr̄.n. q̄ ē act⁹
6° purus. g̊ deus est in aliquo genere. ¶ P̄. oē qd̄ p̄dicat̄ d̄
alio in eo qd̄ quid: ⁊ est in plus: vel se habȝ ad ipȝ sic spēs:
vel sicut gen⁹. Sed oīa que p̄dicant̄ de deo: p̄dicant̄ i eo
q̄ qd. Nā oīa p̄dicamēta cū in diuinā p̄dicationez vene
rint in subaȝ vertūtur: vt dicit Boe⁹ in lib. de trini. pȝ ēt
q̄ nō soli deo cōueniūt: sȝ ēt alijs. Et ita sunt in plus. g̊ vl̄
ꝯparant̄ ad deū sicut spēs ad idiuiduū: vel sicut gen⁹ ad
7^m. spēm: ⁊ vtrolibȝ modo opȝ deū esse in genere: ¶ P̄. vnū/
qd̄q̄ mēsurat̄ minimo sui generis: vt dr̄. 10. metaphysi.
Sed sicut dicit cōmē. ibidē: id quo mēsurant̄ oēs sube ē
de⁹. g̊ de⁹ est in eodē genere cū alijs substātijs.

5 p. Sed contra. Omne qd̄ est in genere addit aliqd
supra gen⁹: ⁊ p̄ ꝯñs est ꝯpositū. Sȝ
2ª de⁹ est oīno simplex. g̊ nō est in genere. ¶ P̄. oē qd̄ est in
genere pōt diffiniri: vel sub aliquo diffinito ꝯphēdi. Sȝ
deus cū sit ifinitus nō est hȝ. ergo nō est in genere.

Rñō Rñdeo. dr̄ȝ q̄ de⁹ nō est in genere. Qd̄ qdē ad pn̄s
trib⁹ rōnib⁹ ōndi pōt. ¶ Prio qdē q̄ nihil
ponit̄ in genere ſm eē suū: sȝ rōne qditatis sue. Qd̄ ex h̄
pȝ: q̄ esse vniuscuiusq̄ est ei ppriū: ⁊ distinctuȝ ab eē cu
iuslibet alteri⁹ rei: sȝ rō sube pōt esse cōis. ppter h̄ ēt phs
dicit q̄ ens nō est gen⁹. De⁹ aūt est ipm suū eē. vn̄ nō pōt
esse in genere. ¶ 2^a rō est: q̄ q̄uis mā nō sit gen⁹: nec for
ma sit dr̄ia: tn̄ rō generis sumit̄ ex mā: ⁊ rō dr̄ie sumit̄ ex
forma. Sicut pȝ q̄ in hoie nā sensibilis ex q̄ sumit̄ ratio
aialis: est mālis respectu rōnis ex q̄ sumit̄ dr̄ia rōnalis.
Nā aial est qd̄ hȝ nāȝ sensitiuā. Rōnale aūt qd̄ rōnē hȝ.
vn̄ in oi eo qd̄ est in genere oȝ esse ꝯpōnē māe ⁊ forme: vl̄
actus ⁊ potētie: qd̄ qdē in deo eē nō pōt: qui est actus pu/
rus: vt ostēsuȝ est. vn̄ relinqtur q̄ non pōt esse in genere.
¶ 3^a rō est: q̄ cū de⁹ sit simplr̄ pfect⁹: ꝯprehēdit in se pfe
ctiones oiuȝ gener̄. hec.n. est rō simplr̄ perfecti: vt dr̄. 5.
metaphy. Qd̄ aūt est in aliquo genere: determinat̄ ad ea
que sunt illi⁹ generis: ⁊ ita de⁹ nō pōt eē in aliquo genere.
Sic.n. nō esset ifinite essentie. nec absolute pfectiōis: sed
eius essentia ⁊ pfectio limitaret̄ sub rōne alicui⁹ generis
determinati. Ex hoc vlteri⁹ pȝ q̄ de⁹ nō est spēs: nec indi
uiduū: nec hȝ dr̄iaȝ: nec diffinitionē. Naȝ ois diffinitio ē
ex genere ⁊ spē. vn̄ nec de ipso demōstratio fieri pōt nisi
per effectū: cū demōstratiōis ppr̄ qd medium sit diffinitio.

Ad p^m Ad primum ergo dōm q̄ Dam. loquitur similitudi
narie: ⁊ nō ſm ppriētatē. hȝ.n. nomē
dei: qd̄ est deus: similitudinez ad spēm in hoc qd̄ de plurib⁹
numero distinctis substātialiter p̄dicat̄. nō tn̄ spēs ppe
dici pōt: q̄ spēs nō est aliqd vnū numero plurib⁹ cōe: sed
rōne soluȝ: substātia vero diuina vna numero: est cōis tri
bus psonis. vn̄ pater ⁊ fi. ⁊ spūs scūs sunt vn⁹ deus: nō aūt
Petrus ⁊ Paulus ⁊ Marc⁹ sunt vn⁹ hō. ¶ Ad 2^m dōȝ q̄ 2^m
differēs ⁊ diuersuȝ differūt: vt phs dicit. 10. metaph. Nā
diuersuȝ absolute dr̄ q̄ nō est idē: differēs vero dr̄ ad ali
quid. nā oē differens aliquo differt. Si ergo ppriē acci/
piam⁹ hoc nomē differēs: sic ppositio ista est falsa: q̄cūq̄
sunt ⁊ nullo mō differūt: sunt eadē. Si aūt hoc nomē dif/
ferens large sumat̄: sic est vera. Et sic ista est ꝯcedēda q̄
de⁹ a rebus alijs differat. nō tn̄ seqt̄ q̄ aliqua differentia
differat: sed q̄ differat ab alijs per suam subaȝ. hoc.n. ne/
cesse est in p̄mis ⁊ simplicibus dici. hō.n. differt ab asino
rationali dr̄ia. Rōnale aūt vlterius non differt ab asino
aliqua dr̄ia: q̄ sic esset abire in ifinitū: sȝ se ipso. ¶ Ad 3^m 3°
dōm q̄ de⁹ dr̄ diuersus genere ab alijs creaturis: nō q̄si
in alio genere exñs: sed oio exñs extra gen⁹. ¶ Ad 4^m di 4°
cēdū q̄ ens per se nō est diffō sube: vt Auic. dicit. Ens.n.
nō pōt esse alicuius genus: vt pbat phs 3. metaphy. cum
nihil possit addi ad ens qd̄ nō pticipet ipȝ. Dr̄ia vero nō
debȝ participare genus. Sed si substātia possit hr̄e diffi/
nitionē. nō obstāte q̄ est gen⁹ generalissimū: erit ei⁹ diffi/
nitio: q̄ suba ē res: cui qditati debet̄ eē nō in aliq̄. Et sic
nō ꝯueniet diffinitio substātie deo: qui nō hȝ qditatē suā
pacter suū esse. vnde deus nō est in genere sube: sȝ ē supra
oēȝ subaȝ. ¶ Ad 5^m dōm q̄ deus diffiniri nō pōt. Omne 5°
eniȝ qd̄ diffinit̄ in itellectu diffiniētis cōprehendit̄. De⁹
aūt est icōprehēsibilis ab intellectu. Unde cū dr̄ q̄ deus
est actus purus: hec nō est diffinitio eius. ¶ Ad 6^m dōm 6^m
q̄ ad rationē generis requirit̄ q̄ vniuoce predicet̄. Ni/
hil aūt de deo pōt ⁊ creaturis vniuoce predicari: vt ifra
patebit. Unde lȝ ea que de deo dr̄r p̄dicent̄ de ipso suba/
liter: nihilomin⁹ tn̄ non predicant̄ de ipso vt gen⁹. ¶ Ad 7^m
septimū dōm q̄ lȝ deus nō ptineat ad gen⁹ sube q̄si in ge
nere cōtētuȝ: sicut spēs: vel indiuiduū sub genere cōtinē/
tur: pōt tn̄ dici q̄ sit in genere sube per reductionez: sicut
p̄ncipiū: ⁊ sicut punctū est in genere quātitatis cōtinue:
⁊ vnitas in genere numeri. Et per hūc modum est mēsu/
ra subar̄ oium: sicut vnitas numeror̄.

¶ Utrum bonum: sapiens: iustum: ⁊ huiusmodi predicēt
de deo accidens.

p^m QUarto q̄rit̄ vtr̄: bonū sapiēs: iustum: ⁊
hm̄oi predicēt de deo accn̄s. ¶ Et
videt̄ q̄ sic. Qd̄.n. p̄dicat̄ de aliquo nō signi/
ficās subaȝ: sȝ illud qd̄ naturā assequitur: pre/
dicat accidēs. Sed Dam. dicit in p̄mo libro:
q̄ bonuȝ: ⁊ iustuȝ: ⁊ sanctū: dcā de deo assequunt̄ naturā:
nō autez ipsam substātiaȝ significant. predicant ergo de
deo accidēs. ¶ Sed dicebat̄ q̄ Dam. loquit̄ quātuȝ ad
2^m modum significādi. ¶ Sed cōtra. modus significādi q̄
seqtur rōnē generis: opȝ q̄ ad rē referat̄. Genus.n. predi
catum significat subam subiecti: cuȝ predicetur in eo qd̄
qd. Sȝ p̄dictis noibus ꝯpetit significare per modū asse/
quētis naturā ex rōne generis. Sunt.n. in genere quali/
tatis: que ſm ppriā rōnē ad subm respectū hȝ. Nā quali
tas est ſm quā quales dicimur. g̊ oȝ q̄ iste modus signi/
ficandi referatur ad reȝ: vt. s. ea que per predicta noia si/
gnificātur: sint assequētia nām ei⁹ de quo p̄dicant̄: ⁊ per

ɔñs accidētia. ¶ Sȝ dice. ꝙ ista noīa nō p̄dicant̄ de deo
q̄ntuȝ ad genus suū: qd̄ est qualitas. Nō.n. ꝑprie dicunt̄
3m de deo noīa a nobis iposita. ¶ Sed ɔ̄. a quocūq̄ remo-
uetur gen⁹: falso p̄dicat̄ de eo spēs. Qd̄.n. non est aīal: fal
so dicit hō. Si g̊ gen⁹ p̄dictoꝝ qd̄ est qualitas: nō p̄dica-
tur de deo: p̄dicta noīa nō soluȝ predicabunt̄ iꝓprie: ſȝ
falso de deo. Et ita erit falsuȝ qd̄ dr̄: ꝙ deus est iustus: vl̄
ꝙ deus est sanct⁹: qd̄ est incōueniēs. g̊ oȝ dicere ꝙ predi-
4m cta noīa in deo predicēt accidēs. ¶ P̄. ph̄s dicit ꝑ phy.
ꝙ id qd̄ vere est. i. sub̄a nulli accidit. g̊ eadē rōne. qd̄ ſȝ se
est accidēs: vbiq̄ est accidēs. Sȝ iustitia ⁊ sapiētia: ⁊ bōꝫ
5m sunt per se accidētia. g̊ ⁊ in deo sunt accidētia. ¶ P̄. oīa
que sūt in reb⁹ creatis exēplant̄ a deo: qui est forma exē-
plaris oīum. Sed sapiētia: iustitia: ⁊ bōꝫ in rebus creatis
6m sunt accidētia. g̊ in deo sunt accidētia. ¶ P̄. vbicūq̄ est
q̄ntitas ⁊ qualitas: ibi est accidēs. Sed in deo videt̄ esse
quātitas ⁊ qualitas. Est.n. in deo silitudo ⁊ equalitas. Di
cimus eniȝ filiū similē patri ⁊ equalē. Silitudo aūt crea
tur ex vno in q̄litate: equalitas ex vno in quātitate. g̊ in
7m deo est accidēs. ¶ P̄. vnūqd̄q̄ mēsurat̄ p̄mo sui generl.
Sȝ deus nō solū est mēsura sub̄aꝝ: sed oīuȝ accidētiū: q2
ipse est creator ⁊ substātie ⁊ accidētis. g̊ in deo nō tm̄ est
8m sub̄a: sed accidēs. ¶ P̄. illud sine quo pōt aliquid intelli
gi: accidētaliter de eo predicat̄. Ex hoc.n. ꝓbat Porphy
rius separabilia quedā accidētia esse: q2 pōt intelligi cor
uus albus: ⁊ ethiops nitēs candore. Sed deus pōt intel-
ligi sine bono: vt pȝ per Boe⁹ in lib° de hebdo. g̊ bonuȝ
9m significat accidēs in deo: ⁊ eadē rōne alia. ¶ P̄. in signi-
ficatiōe noīs duo est ɔ̄siderare. s. id a quo iponit̄: ⁊ id cui
imponit̄. Quātū ad vtrūq̄ aūt hoc nomē sapiētia videt̄
accidēs significare. Imponit̄.n. ab eo qd̄ est facere sapiē
tem: qd̄ videt̄ actio esse sapiētie. Id aūt a quo iponit̄ est
qualitas quedā. g̊ oīb⁹ modis h̄ nomē: ⁊ alia silia: signifi
cant accn̄s in eo de q̊ p̄dicat̄. Et ita in deo ē aliqd̄ accn̄s.

3p **Sed contra** est qd̄ Boe⁹ dicit ꝙ de⁹ cū sit forma
simplex: subȝ eē nō pōt. Oē aūt acci-
2: dens est in sub̄o. g̊ in deo nō pōt eē aliqd̄ accidēs. ¶ P̄.
oē accn̄s hȝ depēdentiā ab alio. Sȝ nihil tale pōt esse in
deo: q2 qd̄ depēdet ab alio oȝ eē causatum. De⁹ aūt est cā
3: p̄ma nullo mō cāta. g̊ in deo accn̄s eē nō pōt. ¶ P̄. Ra-
bi moyses dicit ꝙ hōꝫ noīa nō significāt in deo ītentiōes
additas supra ei⁹ sub̄aȝ. Oē.n. accidēs significat intētio-
nē additā supra sub̄aȝ sui subi. g̊ p̄dcā noīa nō significāt
4: accn̄s in deo. ¶ P̄. accn̄s est qd̄ adest ⁊ abest p̄ter subie-
cti corruptionē. Sȝ h̄ in deo eē nō p̄t: cū ipse sit imutabi-
lis: vt ꝓbat̄ a ph̄o in 8° phy. g̊ in deo accn̄s eē nō pōt.

R: **Respōdeo.** dōȝ ꝙ absq̄ oī dubitatiōe tenēdū est:
ꝙ in deo nullū sit accn̄s. Qd̄ gdeȝ ad
p̄ns pōt ostēdi trib⁹ rōnibus. ¶ P̄ria rō est: q2 nulli nāe
vel eēntie vl̄ forme. aliqd extraneū adiungit: licet id qd̄
hȝ nāȝ vel formā vel eēntiā: possit aliqd ex̄neū in se h̄re:
humanitas.n. nō recipit in se nisi qd̄ est de rōne hūanita
tis. Qd̄ ex h̄ pȝ: q2 in diffōnib⁹ q̄ eēntiā reꝝ significāt: qd̄
lȝ additū vel subtractū variat spēm: sicut ēt in nūeris: vt
dicit ph̄s 8° metaphy. hō aūt q hȝ humanitatē pōt aliqd
aliud h̄re qd̄ nō sit de rōne hūanitatis: sicut albedineȝ: ⁊
hōꝫ que nō isunt hūanitati: ſȝ hoī. In q̄lȝ aūt creatura iue
nitur dr̄ia hn̄tis ⁊ habiti. In creaturis nāq̄ ɔ̄positis iue-
nitur duplex differentia: q2 ⁊ ip̄m suppositū siue indiui-
duū hȝ nām spēi: sicut hō hūanitateȝ: ⁊ hȝ vlteri⁹ esse. hō
eniȝ nec est hūanitas: nec eē suū. vn̄ hoī pōt iēē aliqd̄ ac-
cidēs: nō aūt ipsi hūanitati: vel ei⁹ eē. In substātijs vero
simplicib⁹ est vna tm̄ dr̄ia. s. eēntie ⁊ eē. In āgelis.n. qd̄lȝ
suppositū est sua nā: q̄ditas.n. simplicis: est ip̄m simplex:
vt dicit Auic. nō est aūt suū esse. vn̄ ipsa q̄ditas est in suo

eē subsistēs. vn̄ in hōꝫ substātijs pōt iueniri accidēs aliqd̄
itelligibile: nō aūt māle. In d̄o aūt nulla ē dr̄ia hn̄tl ⁊ ha
biti: vl̄ ꝑticipātis ⁊ ꝑticipati: imo ipse est ⁊ sua nā ⁊ suum
eē: ⁊ iō nihil alienū: vl̄ accn̄tale pōt ei ieē. Et hāc rōnē vr̄
tāgere Boe⁹ in li. d̄ hebdo. d. Id qd̄ ē: h̄re p̄t aliqd p̄ter q̄
qd̄ ip̄ȝ ē. Ip̄ȝ vō eē nihil aliō p̄ter se hȝ admixtū. ¶ 2a rō
est: ꝙ cū accn̄s sit extrīsecū ab eēntia subi: ⁊ diuersa non
ɔ̄iūgant̄ nisi ꝑ aliq̄ cāȝ: oȝ si accn̄s deo adueniat: ꝙ h̄ sit
ab aliq̄ cā. Nō aūt pōt eē ex aliq̄ cā extrīseca: q2 seq̄retur
ꝙ illa cā extrīseca ageret in deuȝ: ⁊ eēt p̄or eo: sic mouēs
moto ⁊ faciēs fcō. Sic.n. cāt̄ accn̄s i aliq̊ sub̄o ab extrīse
co: in q̄ntū exteri⁹ agēs agit in subȝ in q̊ cāt̄ accn̄s. Silr̄.n.
nō p̄t eē ex cā itrīseca: sic ē i ꝑ se accn̄tib⁹: q̄ h̄nt cāȝ i sub̄o
Subȝ.n. nō pōt eē cā accn̄tis ex eodē ex q̊ suscipit accn̄s:
q2 nulla pō mouet se ad actū. Vn̄ oȝ ꝙ ex alio sit suscepti
uum accidētis: ⁊ ex alio sit causa accidētis. Et sic est ɔ̄po
situm: sicut ista que recipiūt accidens per naturaȝ māe:
⁊ cānt accn̄s ꝑ nām forme. Ostēsū aūt ē supra deuȝ nō eē
ɔ̄po m. vn̄ ipoīe ē ꝙ sit in eo accn̄s. ¶ 3a rō ē: q2 accn̄s ɔ̄pa
tur ad subȝ: sic act⁹ ad pōȝ: cū sit q̄dā for⁹ ipsi⁹. Vn̄ cū de⁹
sit act⁹ purus: absq̄ alicui⁹ po° ꝑmixtiōe: nō p̄t eē accn̄tis
subȝ. Sic g̊ pȝ ex p̄babitis: ꝙ i d̄o nō ē ɔ̄pō māe ⁊ for° ⁊ q̄-
rūcūq̄ ꝑtiū sub̄aliū: nec gn̄is ⁊ dr̄ie: nec subi ⁊ accn̄tis. pȝ
etiā ꝙ p̄dicta noīa in deo nō p̄dicāt accidēs.

Ad primum ergo dōm ꝙ Dam. loq̄tur de istis nominib⁹ nō quātū ad id qd̄ p̄di Ad pm
cāt de deo: ſȝ in q̄ntū ad id a quo iponunt̄ ad significādū
Imponūt̄.n. a nob ad significādū ex formis accn̄talib⁹
q̄busdā in creaturis reꝑtis. Vult.n. ex h̄ ꝓbare ꝙ ꝑ noīa
dcā d̄ deo: nō notificat̄ nobis ei⁹ sub̄a. ¶ Ad 2m dōȝ: ꝙ lȝ 2m
hōitatis hūane ⁊ sapiētie ⁊ iustitie: q̄litas sit gen⁹: nō tn̄
est gen⁹ eoꝝ fm̄ ꝙ de deo p̄dicant̄: eo ꝙ q̄litas in q̄ntū hōꝫ
dr̄ ens: eo ꝙ iheret aliq̄lr sub̄o. Sapiētia āt ⁊ iustitia nō
ex h̄ noīant̄: ſȝ magis ex aliq̄ ꝑfectiōe: vl̄ ex aliquo actu.
vn̄ talia veniūt in diuinā p̄dicationē ſȝ rōnē dr̄ie: ⁊ non
ſȝ rōnē generis. Et ꝑꝑ h̄ Aug⁹. dicit 5° li. de trini. Intelli
gam⁹ quātū possum⁹ sine q̄litate bonū: sine q̄ntitate ma-
gnū. Vn̄ nō oȝ ꝙ modus iste q est alleg nām: iueniat̄ in
deo. ¶ Ad 3m dōȝ ꝙ si bonū ⁊ iustū vniuoce de d̄o p̄dica 3m
rent̄: seq̄ret̄ ꝙ falsa eēt p̄dicatio remoto genere. nihil āt
de deo ⁊ creatura vniuoce p̄dicat̄: vt ifra ostēdet̄. vnde
ratio nō seq̄t̄. ¶ Ad 4m dōm ꝙ sapiētia q̄ est accidēs: in 4m
deo nō est: sed sapiētia alia non vniuoce dicta. Et ꝑꝑ hoc
rō nō sequit̄. ¶ Ad 5m dōm ꝙ exēplata nō semꝑ repsen- 5m
tant ꝑfecte exēplar. vn̄ q̄cq̄ qd̄ est in exēplari: deficiēter
⁊ iperfecte iuenit̄ in exēplato: ⁊ p̄cipue in his que exem-
plant̄ a deo: q est exēplar oēm creature ꝓportionē exce-
dens. ¶ Ad 6m dōm ꝙ silitudo ⁊ equalitas in deo dicun 6m
tur: nō q2 sit ibi q̄litas vl̄ q̄ntitas: ſȝ q2 de eo dicim⁹ q̄daȝ
que apud nos significāt q̄litatē vel q̄ntitatē: cū dicimus
deū magnū ⁊ sapiētē: ⁊ hōꝫ ⁊c̄. ¶ Ad 7m dōȝ ꝙ accn̄tia nō 7m
dicunt̄ entia: nisi ꝑ relōnē ad sub̄am tāq̄ ad p̊m ens. Vn̄
nō oȝ ꝙ accidētia mēsurent̄ vno p̊: qd̄ est accidēs: ſȝ vno
p̊mo qd̄ est sub̄a. ¶ Ad 8m dōȝ ꝙ oē illud sine quo res ali 8m
qua pōt itelligi fm̄ suā sub̄am itellecta: hȝ rōnē accn̄tis.
nō.n. pōt eē ꝙ nō itelligat̄ id qd̄ est de sub̄a rei: re ſȝ suaȝ
sub̄am itellecta: sicut ꝙ itelligat̄ qd est homo: ⁊ nō intel-
ligatur qd est aīal. Deū aūt nos nō videm⁹ hic per eēntiā
sed cōsideram⁹ eū ex eius effectib⁹. Vn̄ nihil ꝓhibȝ cōsi
derare ip̄m ex effectu essendi: ⁊ nō cōsiderare ex effectu
bonitatis. sic.n. loq̄t̄ Boe⁹. Sciēdū tn̄ ꝙ licȝ nos intelli
gam⁹ aliqualr̄ deū: nō itelligēdo ei⁹ bonitatē: nō tn̄ possu
mus itelligere deū: itelligēdo eū nō esse bonuȝ: sicut nec
hoīem itelligēdo eū nō eē aīal. h̄.n. remoueret sub̄aȝ dei
que est bonitas. Sci vero in p̄ria qui vidēt deū ꝑ eēntiā:

9° vidēdo deū vident eius bonitatē. ¶ Ad nonū dōz ꝙ h
nomē sapiētia verificaē de deo quātū ad illud a quo im/
poniē nomē. Nō aūt iponitur nomē ab hoc ꝙ est sapien
tē facere: sz ab hoc ꝙ est sapiētialia itellectualr hr̄e. Sci
entia eniz inq̄tuz scia referē ad scibile: sed inquātuz est
accidēs vel forma referē ad sciētē. hoc aūt qd̄ est sapien/
tialia hr̄e: est accidētale hoī: nō aūt deo.

¶ Utrū predicta nomina significent diuinaz subam.

1° Quinto queriē vtrū predicta noīa signifi
cent diuinā subaz. ¶ Et vr̄ ꝙ nō
Dicit. n. Dam: 4° li. Opz singulū eoꝝ que in
deo dicunē: nō quid est ſm subaz significare
existimare: sz qd̄ nō est ostēdere: aut habitudi/
nē quādā: aut aliqd eoꝝ a qbus separaē: aut aliqd eoꝝ q̄
assequunē nām: aut operationē. Esse aūt qd̄ subaliter de
aliquo p̄dicaē: sigificat qd est suba eius. p̄dicta ḡ nomia
nō p̄dicanē subaliter de deo: tāꜭ eius subam significan/
2° tia. ¶ P̄. nullū nomē qd̄ significat subaz alicu⁹ rei: vere
pōt de eo negari. Dicit. n. Diony. 2. ca cel. hierar. ꝙ in di/
uinis negatiōes sunt vere: affirmatiōes vero icōpacte. ḡ
3° talia nomina nō significāt subam diuinā. ¶ P̄. hec noia
significāt p̄cessus diuine bōitatis in res: sic dicit Diony/
sius 3° li. de diui. no. Sed bonitates a deo p̄cedētes: non
sunt ipsa diuina suba. ḡ hꝰ noia nō significāt diuinā sub/
4° stātiā. ¶ P̄. Orig. dicit ꝙ deus dr̄ sapiēs: qz sapiētia nos
īplet. hoc aūt nō significat diuinā subaz: sz effectū. ḡ p̄di/
5° cta noia nō significāt diuā subam. ¶ P̄. in lib° de causis
dr̄ ꝙ cā prima non nominaē nisi noie causati p̄mi: qd̄ est
intelligētia. Cū aūt cā nominaē noie sui causati: nō ē pre/
dicatio per essentiā: sed per cām. ḡ noia que de deo dicū/
tur: nō predicanē de deo subaliter: sed causaliter tātum.
6° ¶ P̄. noia significāt ꝯceptiones itellectuū: vt pz p p̄hm
in p̄ncipio p̄hierme. Sed nos diuinā substātiaz itellige/
re nō possumus. Nō. n. scimus de eo qd est: sed qr̄ est: vt
dicit Dam. ḡ nō possumus euz nomiare aliquo noie: nec
7° significare eius subaz. ¶ P̄. oīa diuinā bonitatē partici
pant: vt pz per Diony^m 4° ca. de diui. no. Sed nō oia par
ticipāt eius subam: que est solū in tribus personis. ḡ diui
8° na bonitas nō significat eius subam. ¶ P̄. deū cognosce
re nō possum⁹ nisi ex silitudine creature: qz vt dicit Apl's
Ro. p̄. Inuisibilia dei ꝛc̄. Sz ſz ꝙ ipz cognscim⁹. ita ꝛ ipz
noiam⁹. ḡ nō noiam⁹ ipz nisi ex silitudine creaturaꝝ. Sz
qn̄ aliquid noiatur ex similitudine alterius: nomē illud
nō predicatur de ipso substātialiter: sz metaphorice. Qd̄
per hoc pz ꝙ posteri⁹ de deo dr̄: ꝛ per prius de eo a quo su
mitur silitudo: cū tn̄ qd̄ significat subam alicuius: primo
9° de eo p̄dicetur. ¶ P̄. ſm p̄hm 8° metaphysi. significare
substātiaz: est significare hoc ꝛ nihil aliud. Si ergo h no
men bonū significat subaz diuinā: nihil erit in substātia
diuina qd̄ nō h noie significeē: sicut etiā nihil est in sub/
stātia humana: qd̄ nō significeē hoc noie homo. Sz hoc
nomē bonū nō significat sapiētiam. ergo sapiētia nō erit
suba diuia: ꝛ pari rōne nec oia alia. ergo nō pōt esse ꝙ hꝰ
10° oia noia significēt diuinā subaz. ¶ P̄. sicut quātitas est
cā equalitatis: ꝛ silitudinis qualitas: ita ꝛ substātia idēti
tatis. Si ergo oia hꝰ nomina significēt subam dei: ſz ea
nō attenderetur vel equalitas vel similitudo: sed magis
idētitas. Et ita creatura diceē idē de eo: ex h ꝙ ei⁹ sapiē/
tiam vel bonitatē imitaē: vel aliquid hꝰ: qd̄ est inconue/
11° niēs. ¶ P̄. in deo qui est p̄ncipiū totius nature: nihil po/
test esse cōtra nām: nec ipse etiā aliquid cōtra nām facit:
sicut hr̄ i glo. Ro. ii° hoc aūt est ꝯ nāz: ꝙ accidēs sit sub/
stātia. Cū ergo sapiētia: iustitia: ꝛ hꝰ: ſm se sint accidētia:
12° nō pōt esse ꝙ in deo sint substātia. ¶ P̄. cum diciē. deus
bonus: iste termin⁹ est cōplexus. Nulla aūt esset ꝯplexio
si bonitas dei esset ipsa eius substātia. ergo non videtur
ꝙ bonuz significet diuinam substātiam: ꝛ eadem ratiōe
nec alia similia nomina. ¶ Preterea. Augustin⁹ dicit. ꝙ 13°
deus omnez formam nostri intellectus subterfugit: ꝛ idō
intellectui permixtus esse nō potest. hoc autez nō esset si
ista nomina significarent diuinaz substātiam: quia deus
correspōderet forme nostri intellectus. ergo huiusmodi
nomina nō significāt diuinaz substātiam. ¶ Preterea. 14°
Dionysius dicit primo cap. mystice theo^e. ꝙ optime ho/
mo deo vnitur in cognoscendo: ꝙ cognoscens de ipso ni/
hil cognoscit. hoc autē nō esset si ista que cōcipit ꝛ signifi
cat: eēnt diuina substātia. ergo idem qd̄ prius.

Sed contra est qd̄ Aug⁹. dicit: septimo de trini. 3 p̄.
Deo est hoc esse: qd̄ est fortem esse:
vel sapiētez eē: ꝛ si quid de illa simplicitate dixeris que
eius substātiam significant. ergo oia huiusmodi signifi/
cant diuinaz substātiam. ¶ Preterea. Boe⁹ dicit in lib° 2°
de trini. ꝙ cuz quis alia predicamēta preter relationem
in diuinaz vertit predicationē: cuncta mutantur in sub/
stātiā. Sicut iustus ꝛsi qualitatē significare videatur: si/
gnificat tamē substātiaz: ꝛ similr̄ magnus: ꝛ huiusmodi
alia. ¶ Preterea omne qd̄ diciē per participationez: re/ 3°
ducitur ad aliquid per se ꝛ essentialiter dictuz. Sed pre/
dicta nomina de creaturis dicūtur per participationem.
ergo cuz reducātur in deum sicut in causam primaz: opz
ꝙ de deo dicātur essentialiter. Et ita sequitur ꝙ signifi/
cent eius substantiam.

Respondeo dicēdum ꝙ quidaz posuerūt ꝙ ista Rn̄o
nomina dicta de deo: nō significant
diuinam substantiam. Qd̄ maxime expresse dicit Rabi Opio p°
Moy. Dicit autē huiusmodi nomina de deo dupliciter
esse intelligenda. Uno modo per similitudinez effectus:
vt dicatur deus sapiēs: nō quia sapiētia aliquid sit in ipo
sed quia ad modū sapiētis in suis effectibus operatur or
dinādo. s. vnūquodꜭ ad debituz finez. Et similr̄ dicitur
viuens inquātuz ad modū viuētis operatur quasi ex se/
ipso agens. Alio modo per modū negationis: vt per hoc
qd̄ dicimus deum esse viuētem: nō significemus vitam
in eo aliquid esse: sed remoueamus a deo illuz modum
essendi: quo res inanimate existunt. Similiter cum dici
mus deū intelligētem: nō intelligimus significare itelle
ctum aliquid in ipso esse: sed remouemus a deo illuz mo
dum essendi: quo bruta existunt: ꝛ sic de alijs. Uterꜭ au reprob°
tem modus videtur esse insufficiens ꝛ incōueniēs. Pri/
mus quidez duplici ratione. Quarum prima est: quia ſz
hanc expositionem nulla differētia esset inter hoc quod
dicitur: deus est sapiens: ꝛ deus est iratus: vel deus ignis
est. Diciē enim iratus: quia operatur ad moduz irati dū
punit. hoc enim homines irati facere cōsueuerunt. Dici
tur etiam ignis: quia operatur ad modū ignis: dum pur/
gat: qd̄ ignis suo modo facit. hoc autem est cōtra positio/
nem sanctoꝝ ꝛ p̄phetarum loquētium de deo: qui qdez
de deo probant: ꝛ quedam ab eo remouent. probant eniz
eum esse viuuz: sapiētem: ꝛ huiusmodi: ꝛ nō esse corpus:
neꜭ passionibus subiectuz. Secūdum autem predictaz
opinionem oia de deo pari ratione possent dici: ꝛ remo/
ueri nō magis hec q̄z illa. Secunda ratio: quia cum ſz fi/
dem nostrā ponam⁹ creaturā nō semp fuisse: qd̄ ꝛ ipse cō/
cedit: sequeretur ꝙ nō possemus dicere: fuisse sapientez:
vel bonuz anteꜭ creature essent. Constat eniz ꝙ anteꜭ
creature essent: nihil in effectib⁹ operabatur: nec ad mo/
dū boni: nec ad modū sapiētis. h aūt oīo sane fidei repu/
gnat: nisi forte dicere velit: ꝙ an̄ creaturas sapiēs dici po
terat: nō qz opareē vt sapiēs: sz qz poterat vt sapiēs opari
Et sic sequereē ꝙ aliqd existēs in deo: per h significeē: ꝛ

fit per ɔſeq̄ns ſuba: cū q̄cquid eſt in deo ſit ſua ſubſtātia. ¶ 2ᵘˢ aūt modus eadē rōne videt̄ eē incōueniēs. Nō .n. eſt aliqd nomē alicuius ſpēi: per qd non remoueat̄ aliq̄s modus qui deo nō cōpetit. In noīe .n. cuiuſl3 ſpēi icluditur ſignificatio dr̄ie: per quā excludit̄ alia ſpēs que contra eā diuidit̄. Sicut in noīe leonis icludit̄ hec differentia: que eſt q̄drupes: per quā leo differt ab aue. Si ḡ pdicationes de deo nō eſſent itroducte: niſi ad remouēdum ſicut dicimꝰ deū eſſe viuētē: q2 nō h3 eē ad modū laiatoꝝ vt ipſe dicit. ita poſſemꝰ dicere deū eē leonē: q2 nō h3 eſſe ad modū auis. Et p̄terea itellectꝰ negatiōis: ſemꝑ fundatur in aliq̄ affirmatiōe. Qd ex hoc p3: q2 oīs negatiua per affirmatiuā ꝓbat̄. vñ niſi intellectꝰ humanꝰ aliq̄d de dō affirmatiue cognoſceret: nihil de deo poſſet negare. Nō aūt cognoſceret: ſi nihil qd de deo dicit: de eo verificaretur affirmatiue. Et iō ſm ſnīaʒ Dionyſij dō3 eſt ꝙ hꝰ nomina ſignificāt diuinā ſubam: q̄uis deficiēter ꝛ ipfecte.

Opio d'a

Qd ſic p3. Cū oē agens agat inq̄tū3 actu eſt: ꝛ ꝑ ɔñs agat aliqualr̄ ſimile: op3 formā facti aliquo mō eſſe in agente diuerſimode tñ. Q2 qñ effectꝰ adequat virtutē agētis: op3 ꝙ ſm eādē rōnē ſit illa forma in faciēte ꝛ in facto: tūc .n. faciēs ꝛ factū coincidūt in idē ſpē: qd ɔtingit in oībꝰ agētibus vniuocis. Homo .n. generat hoīem: ꝛ ignis ignem. Qñ vero effectꝰ nō adequat virtutē agētis: forma nō eſt ſm eādē rōnē in agēte ꝛ facto: ſ3 in agēte eminētius. Secundū .n. ꝙ eſt in agēte h3 agēs virtutē ad ꝓducēdū effectū. vnde ſi tota virtꝰ agētis nō exprimit̄ in facto: relinqtur ꝙ modus quo forma eſt in agēte: excedit modū quo eſt in facto. Et hoc videmꝰ in oībus agētibus equiuocis: ſicut cū ſol generat ignē. Cōſtat aūt ꝙ nullus effectꝰ adequat virtutē p̄mi agētis qd deus eſt: alias ab vna virtute ipſiꝰ nō ꝓcederet niſi vnꝰ effectꝰ. S3 cū ex eius vna virtute iueniamꝰ multos ꝛ varios effectꝰ ꝓcedere: oſtenditur nobis ꝙ q̄lib3 eiꝰ effectus deficit a virtute agentis. Nulla ergo forma alicuiꝰ effectus diuini: eſt per eandē rōne3 qua eſt in effectu in deo. Nihilominꝰ op3 ꝙ ſit ibi ꝑ quēdā3 modū altiorē. Et inde eſt ꝙ oēs forme que ſūt in diuerſis effectibꝰ diſtincte ꝛ diuiſe adinuicē: in eo vniunt̄: ſicut in vna virtute cōi. Sicut ēt oēs forme per virtute3 ſolis in iſtis inferioribꝰ ꝓducte: ſunt in ſole ſm vnicā eiꝰ virtutē: cui oīa gnāta per actione3 ſolis ſm ſuas formas ſilant̄ur. Et ſilr̄ ꝑfectiones reꝝ creataꝝ aſſilant̄ deo: ſm vnicā ꝛ ſimplicē eſſentiā eius. Intellectꝰ aūt noſter cu3 a rebus creatis cognitionē accipiat: informat̄ ſilitudinibꝰ ꝑfectionū in creaturis inuētaꝝ: ſicut ſapiētie: v̄tutis: bōitatis: ꝛ hꝰ. Unde ſicut res create per ſuas ꝑfectiones aliqualiter lic3 deficiēter deo aſſilent̄: ita ꝛ intellectꝰ noſter haꝝ perfectionū ſpēbus iformatꝰ: q̄ñcūq3 aūt itellectus per ſuā formā itelligibilē alicui rei aſſimilat̄: tūc illō qd cōcipit ꝛ enūciat ſm illā itelligibilē ſpē3: verificat̄ de re illa cui per ſuā ſpēm ſilatur. Nā sciētia eſt aſſilatio itellectus ad rē ſcitā. Unde op3 ꝙ illa que itellectus haꝝ ſpecieꝝ perfectionibꝰ iformatus de deo cogitat vel enūciat: in deo vere exiſtāt: qui vnicuiq3 p̄dictaꝝ ſpēꝝ reſpōdet: ſicut illud cui oēs ſiles ſunt. Si aūt hꝰ itelligibilis ſpēs noſtri itellectus: diuinā eſſentiā adequaret in aſſimilando: ipſa3 cōprehēderet: ꝛ ipſa cōceptio itellectꝰ eſſet ꝑfcā dei ratio: ſicut aīal greſſibile bipes eſt ꝑfecta ratio hoīs. nō aūt ꝑfecte diuinā eſſentiā aſſimilat ſpēs predicta: vt dictū eſt. Et iō lic3 hꝰ noīa que itellectꝰ ex talibꝰ ɔceptionibus deo attribuit: ſignificāt id qd eſt diuina ſubſtātia: nō tamē perfecte ipſa3 ſignificāt ſm ꝙ eſt: ſed ſ3 ꝙ a nobis itelligitur. Sic ergo dō3 eſt ꝙ quodlib3 iſtoꝝ nominū ſignificat diuinā ſubſtātiā: nō tamē quaſi ɔprehēdēs ipſa3: ſ3 iperfecte. Et ꝓpter hoc: hoc nomē qui eſt. maxie deo ɔpetit: q2 nō determinat aliquā formā deo. ſ3 ſignificat eſſe ideterminate. Et hoc eſt qd dicit Dam. ꝙ hoc nomen: qui eſt: ſignificat ſubſtātie pelagus īfinitū. hec aūt ſolutio ɔfirmat̄ per verba Diony. qui dicit p̊ ca. de diui. no. ꝙ q2 diuinitas oīa ſimpliciter ꝛ icircūfinite in ſeipſa exiſtia p̄accipit ex diuerſis ɔueniēter laudat̄ ꝛ nominat̄. Simplr̄ dicit: q2 perfectiōes que in creaturis ſunt ſ3 diuerſas formas: deo attribuunt̄ ſm ſimplicē eiꝰ eēntiam. Incircūfinite dicit: ad oſtēdēdū ꝙ nulla ꝑfectio in creaturis inuēta: diuinā eēntia3 ɔprehēdit: vt ſic itellectꝰ ſub rōne illius ꝑfectionis in ſeipſo deū diffiniat. Confirmat̄ etiā per hoc qd habet̄ 5° metaphy. ꝙ ſimplr̄ perfectū eſt qd hab3 in ſe perfectiones omnium generum: qd cōmē. ibidem de deo exponit.

Ad primum ergo dōm ꝙ Dam. itelligit ꝙ hꝰ nomina nō ſignificant quid eſt deꝰ q̄ſi eius ſubſtātiā diffiniēdo ꝛ cōprehēdēdo. Unde ꝛ ſubiūgit ꝙ hoc nomen: qui eſt: qd idefinite ſignificat dei ſubſtanciam: ꝓpriiſſime deo attribuit̄. Ad p^m

¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ ita 2ᵐ
Diony. dicit negationes hoꝝ nominū eſſe veras de deo: ꝙ tñ nō aſſerit affirmationes eſſe falſas: ſed incōpactas. Quātu3 eni3 ad re3 ſignificatā deo vere attribuunt̄: que in eo aliquo modo eſt: vt iā oſtēſu3 eſt. S3 quātū ad modum quē ſignificāt: de deo negari poſſunt. Quodlib3 .n. iſtoꝝ nominu3 ſignificat aliquā formā definitam: ꝛ ſic deo nō attribuuntur: vt dictum eſt. Et ideo abſolute de deo poſſunt negari: q2 ei nō cōueniunt per modū q̄ ſignificatur. Modus enim ſignificatus eſt ſm ꝙ ſunt in itellectu noſtro: vt dictū eſt. Deo autē cōueniunt ſublimiori modo. vnde affirmatio icōpacta dicit̄ quaſi nō oīno conuenienter cōiuncta ꝓpter diuerſum modu3. Et ideo ſm doctrinā Diony. tripliciter iſta de deo dicunt̄. Pr̄o quidem affirmatiue: vt dicamus deus eſt ſapiēs. Qd quidē de eo op3 dicere. ꝓpter hoc ꝙ eſt in eo ſimilitudo ſapientie ab ipſo fluentis. Quia non eſt in deo ſapientia: qualem nos intelligimus ꝛ nominamus: poteſt vere negari: vt dicatur: deus nō eſt ſapiens. Rurſum q2 ſapientia nō negatur de deo: q2 ipſe deficiat a ſapiētia: ſed q2 ſupereminentius eſt in ipſo q̄3 dicatur aut itelligatur: ideo op3 dicere ꝙ deus ſit ſuperſapiēs. Et ſic per iſtum triplice3 modum loquēdi: ſm que3 dicit̄ deus ſapiens: perfecte Dionyſiꝰ dat intelligere qualiter iſta deo attribuant̄.

¶ Ad tertiū dōm ꝙ iſta nomina dicunt̄ ſignificare diuinos ꝓceſſus: q2 p̄mo ſunt ipoſita ad ſignificādu3 iſtos ꝓceſſiones: ſm ꝙ ſunt in creaturis: ꝛ ab eaꝝ ſimilitudine itellectus noſter manuducit̄: vt hꝰ deo eminentiori modo attribuat. 3ᵐ

¶ Ad quartū dōm ꝙ verbū Origenī. nō eſt itelligendum ꝙ hoc itendimus ſignificare cu3 dicimꝰ: deus eſt ſapiens: ꝙ deus eſt cauſa ſapiētie. Sed q2 ex ſapiētia quā cauſat intellectus noſter manuducitur: vt ſibi ſapiētiam ſupereminēter attribuat: vt dictum eſt. 4ᵐ

¶ Ad q̄ntu3 dōm ꝙ cum dicitur deus intelligens nominatur nomine ſui cauſati: q2 nomē qd ſui cauſati ſubſtātia3 ſignificat: ſibi nō diffinite attribui pōt: ſm quem modu3 nomen ſignificat. Et ſic hoc nomē q̄uis ei aliquo modo cōueniat: nō tamē conuenit ei vt nomen eius: quia id qd ſignificat nomē eſt diffinitio: cauſato vero conuenit vt nomen eius. 5ᵐ

¶ Ad ſextu3 dicēdu3 ꝙ ratio illa ꝓbat ꝙ deꝰ nō poteſt nominari nomine ſubſtātiam ipſius diffiniente: vel comprehēdente: vel adequante. Sic enim de deo ignoramus quidē. 6ᵐ

¶ Ad ſeptimu3 dicēdum ꝙ ſicut oīa participant dei bonitatem nō eādem numero: ſed per ſimilitudine3: ita participāt per ſimilitudinē eſſe dei. S3 in hoc differt. na3 bonitas importat habitudinem alicuius cāe: eſt enim bonū diffuſiuū ſui: eēntia aūt ſignificat̄ 7ᵐ

8m in eo i q̄ est vt gescens. ¶ Ad 8m dōm: q in effectu inueni
tur aliquid per qđ assimilatur sue cāe: ⁊ aliquid per qđ a
sua cā differt. Qđ qdē ꝯuenit ei vel ex mā: vel ex aliquo
hmōi: sicut pȝ in latere idurato per ignem. Naȝ in hoc q lu
tum calefiat ab igne: igni similatur: in hoc vō q calefa
ctum ingrosset̄ ⁊ induret̄ differt ab igne: sȝ hȝ h̄ ex mate
rie conditione. Si ergo id in quo later igni similatur: de
igne dicatur: ꝓprie dicetur de eo: ⁊ eminentius: ⁊ per prius
Ignis.n. est calidior q̄ȝ later: ⁊ iterū eminentius. Nam la
ter est calidus q̄si calefactus: ignis aūt nālr. Si vō id in
quo later ab igne differt dicam⁹ de igne: falsum erit: ⁊ no
men hmōi ꝯditionē in suo intellectu hn̄s: de igne nō poterit
dici nisi metaphorice. Falsum est.n. ignē qui est subtilissi
muȝ corporū: grossum dici. Durus āt dici pōt: ꝓpter vio
lentiam actionis: ⁊ nō facilem potentiā passionis. ¶ Si
militer consideranda sunt in creaturis quedā: ſm q̄ deo
similantur: que quantū ad rē significatā nullā iperfectio
nem iportat: sicut eē: viuere: ⁊ intelligere: ⁊ hmōi. Et ista pro
prie dicunt̄ de deo: imo per prius de ipso ⁊ eminentius q̄ȝ
de creaturis. Quedā vero sunt: ſm que creatura differt a
deo: ꝯsequentia ipsaȝ put est ex nihilo: sicut potētialitas:
priuatio: motus: ⁊ alia hmōi. Et ista sūt falsa de deo. Et que
cūq̄ nomina in sui intellectu cōditiones hmōi claudunt: de
deo dici nō possunt: nisi metaphorice: sicut leo lapis: ⁊ hmōi:
ꝓpter hoc q in sui diffinitione habent materiam. Dicū
tur autem hmōi metaphorice de deo: ꝓpter similitudinē ef
9m fectus. ¶ Ad 9m dōm: q ratio illa pcedit de eo qđ signifi
cat substantiam diffinitiue: vel circūscriptiue. Sic autem
10m nullū istoȝ noiuȝ subam dei significat: vt dictū ē. ¶ Ad
10m dōm: q q̄uis hmōi perfectiones in deo sint ipsa diuina
suba: tn̄ in creatura non sunt subales pdicte diuine perfe
ctiones. Et iō ſm eas creature n̄ dicunt̄ deo eedē: sȝ siles
11m ¶ Ad 11m dōm: q hoc esset cōtra naturā: si sapientia eius
dem rōnis cū ea que est accidens: in deo accn̄s non esset.
hoc aūt nō est veȝ: vt ex predictis pȝ. Nec tn̄ auctoritas
inducta est ad ꝓpositū. Nihil.n. ꝯ nām deus facit in seip
12m so: qȝ in seipso nihil facit. ¶ Ad 12m dōȝ: q cōplexio hui⁹
termini cū dicit̄: de⁹ bon⁹: nō refert̄ ad aliquā cōpositio
nem que fit in deo: sed ad cōpositionē que est in itellectu
13m nostro. ¶ Ad 13m dōm: q deus subterfugit formā itelle
ctus nostri q̄si oēm formā itellect⁹ nr̄i excedēs: nō aūt ita
q intellectus noster ſm nullā formā intelligibilem deo
14m assimiletur. ¶ Ad 14m dōm: q ex quo intellectus noster
diuinaȝ subam non adequat: hoc ipsum qđ est dei substā
tia: remanet nr̄m intellectū excedēs: ⁊ ita a nobis ignora
ta. Et ꝓpter hoc illud est vltimū cognitionis humane de
deo: q sciat se deū nescire: inq̄ȝtū cognoscit illud qđ deus
est: oē ipsum qđ de eo intelligim⁹ excedere.

¶ Utrum ista nomina sint synonima.

SExto queritur vtruȝ ista nomina sint sy
1m nonima. ¶ Et videt̄ q sic. Synoni
ma.n. nomina dicunt̄ que omnino idē signifi
cant. Sed omnia ista nomina de deo dicta si
gnificant idē: qȝ significant diuinam subam: q̄
est omnino simplex ⁊ vna: vt ostensum ē. ergo omnia ista
2m nomina: sunt synonima. ¶ P̄. Dam. dicit q in diuinis
omnia sunt vnū: preter ingenerationē generationē ⁊ pro
cessionem. Sed nomina significātia vnū sunt synonima.
ergo omnia nomina dicta de deo: pter ea que significant
3m ꝓprietates personales. sunt synonima. ¶ P̄. q̄cūq̄ vni ⁊
eidem sunt eadē: sibi inuicē sunt eadem. Sed sapientia i
deo est idē qđ sua suba: silr volūtas ⁊ potentia. ergo sapia:
potentia: ⁊ volantas in deo oīno sunt idē. Et sic sequit̄ q
ista nomina sunt synonima. ¶ Sed dice. q licet ista no
mina significēt vnū ſm rem: significant tn̄ rōnes diuer
sas. Et ideo nō sunt synonima. ¶ Sed cōtra. Ratio cui 4m
nō rn̄det aliqd in re: est falsa ⁊ vana. Sed si rōnes horuȝ
nominum sunt multe: ⁊ res est vna: vr̄ q rōnes iste sūt va
ne ⁊ false. ¶ Sed dice. q rōnes iste non sunt vane: cū eis
aliquid respondeat qđ est in deo. ¶ Sed cōtra. ſm hoc 5m
res create deo assimilant̄: sȝ q ab ipso processerunt per si
militudinem idealem. Sed pluralitas ideaȝ vel rōnuȝ
idealium non attēdit̄ ſm respectus ad creaturas. Nam
ipse deus ſm vnam suā eēntiam est idea oium. ergo nec
rōnes nominū que de deo dicim⁹ ex similitudine creatu
rarum: habent aliqd rn̄dens ex parte diuine substantie.
¶ P̄. illud qđ est maxime vnū: non pōt esse radix ⁊ fun 6m
damentuȝ multitudinis. Sed diuina eēntia est maxime
vna. ergo rōnes pdictoȝ nominum nō possunt in diuina
substātia fūdari vel radicari. ¶ P̄. distinctio relationū 7m
que realiter sunt in deo: facit pl̄alitatem personaȝ. Si ḡ
istis rōnibus cōibus attributorum aliquid responderet
in deo: eēt ſm multitudineȝ attributoȝ esset in deo mul
titudo personarum. Et sic essent in deo plures persone q̄ȝ
tres: qđ est hereticum. Et ita videtur q penitus ista no
mina sint synonima.

Sed contra. Nomina synonima sibi inuicē ad 3p.
iuncta negationē inducunt. Sicut
si diceret̄ vestis ⁊ indumētū. Si ergo ista nomina sint sy
nonima: erit nugatio: cū deus dicitur bonus: vel dr̄ de⁹ sa
piens: qđ est falsum. ¶ P̄. quicūq̄ negat vnū synonimo 2o
rum de aliquo: negat ⁊ reliquū. Sed aliqui negauerunt
eius potentiā: qui nō negauerūt eius scientiam vel boni
tatem. ergo ista nomia nō sunt synonima. ¶ P̄. hoc patȝ 3o
per cōm. 11o metaphi: qui dicit: q hec nomia dicta de deo
non sunt synonima.

Respondeo. Dōm q ab omnibus itelligentib⁹ R.
cōiter dr̄ q hec noia nō sunt synoni
ma. Quod quidē facile esset sustinere ſm illos qui dice
bant hec noia nō significare diuinā subaȝ: sȝ intētiones
quasdā additas essentiales: aut modos operandi in effe
ctib⁹: vl' etiaȝ creaturaȝ negationes. Sȝ supposito q hec
nomina significent diuaȝ subaȝ: sic supra ostnsum ē: qđ vr̄
maiorē difficultatē cōtinere: qȝ sic inuenit̄ vnum ⁊ idem
simplex significatū p oia ista noia: qđ ē diua suba. ¶ Sȝ
sciendū q significatio nois: non imediate fert̄ ad rem: sȝ
mediante itellectu. Sunt.n. voces note eaȝ que sunt in
aia passionū: ⁊ ipse itellect⁹ cōceptiōes sunt rerū silitudi
nes: vt pȝ per phm in p̄n° ꝑhierme. q ergo aliq̄ noia non
sint synonima: pōt impediri: vl' ex pte reȝ significataruȝ:
vel ex pte rationū itellectaȝ per nomina: ad quas signi
ficādas noia iponūtur. Hoȝ ergo nominuȝ q̄ de deo dn̄r
synonima ipediri nō possunt per diuersitatem reȝ signi
ficataȝ ſm pbabita: sed solum per rōnes nominū que se
quunt̄ cōceptiōes itellectuū. Et ideo dicit cōm. 11° meta.
q multiplicitas in deo est solum ſm dr̄iaȝ in intellectu:
⁊ nō in eē: qđ nos dicim⁹ vnū ſm rem: ⁊ multa ſm rōneȝ.
¶ Iste aūt diuerse rōnes in itellectu nr̄o existes: nō pn̄t
tales rōnes esse: quib⁹ nihil respondeat ex pte rei. Ea.n.
quoȝ sunt iste rōnes: intellect⁹ nr̄ deo attribuit. Un̄ si ni
hil esset in deo: vel sȝ ipsuȝ: vel ſm eius effectū: qđ his ra
tionibus rn̄deret: itellect⁹ esset falsus in attribuendo: ⁊
oēs propositiones: hmōi attributiones significātes: qđ ē in
cōueniēs. Sunt aūt quedā rōnes quibus in re itellecta
nihil respondet. Sed ea quoȝ sunt hmōi rōnes: intellectus
nō attribuit rebus put in seipsis sunt: sed soluȝ put itelle
cte sunt: sicut pȝ de rōne generis ⁊ spēi ⁊ aliaȝ intētionū
itellectualiū. Nam nihil est in rebus que sunt extra aiaȝ:
cuius silitudo sit rō generis vel spēi. Nec tn̄ itellect⁹ est
falsus: qȝ ea quoȝ sunt iste rōnes. i. genus ⁊ spēs: nō attri

buit reb⁹ sm q̃ sunt extra alam: sz solu sm q̃ sunt i itel-
lectu. Ex hoc.n. q̃ itellect⁹ in seipsum reflectitur: sicut in-
telligit res existes extra aiaz: ita itelligit eas eē itellectas
Et sic sicut est q̃dā ɔceptio itellectus vel rō: cui rñdet res
ipsa: q̄ est extra alam: ita est q̃dā ɔceptio vel rō: cui rñdet
res itellecta: sz q̃ hᵮ: sicuti rōni hoīs: vel ɔceptioni hoīs:
rñdet res extra aiaz: rōni vero vel ɔceptioni generis: aut
spēi: rñdet solum res itellecta. Nō autem est poñe hᵮ esse
rōnes hoꝝ nominū q̄ de deo dicūtur: q: sic itellectus nō
attribueret ea deo sm q̃ in se est: sed sz q̃ itelligit: qd ps
esse falsum. Esset.n. sensus. cū dicit: deus est bonus: q̃ de⁹
op. q̃rū- sic itelligit: nō aūt q̃ sit. ❡ Et ideo dicūt q̃dā q̃ istis di-
dam. uersis rōnibus nominū rñdent diuersa ɔnotata: q̄ sunt di
uersi dei effect⁹. volūt.n. q̃ cū dicit. de⁹ est bonus: signi-
ficet eius essentia cū aliquo effectu ɔnotato: vt sit sensus:
deus est: ⁊ bonitatē causat: sicut diuersitas haꝝ rationuz
reprob⁹ causat ex diuersitate effectuū. Sed h nō videt ɔueniēs:
q: cū effectus a cā sm silitudinē pcedat: prius opz itellige-
re cām aliq̄ lē: q̃z effectus tales. Nō ergo sapiēs dicit de⁹:
q̃a sapiētiā causet. Sz q: est sapiēs: ideo sapiētiā causat.
Unde Aug. dicit q̃ q: deus est bonus: sumus: ⁊ inq̃tū su-
mus: boni sumus. Et p̃terea sm hoc seq̄ret q̃ hᵮ noīa per
prius dicerentur de creatura q̃z de creatore: sicut sanitas
prius dicitur de sano q̃z de sanatiuo: qd sanū dicit ea ra-
tione: q: sanitatē causat. ❡ Item si nihil aliud intelligit
cū dicitur. deus est bonus: nisi deus est: ⁊ ē bonitatis cau-
sator: sequeretur q̃ eadē rōne omnia nomina effectuū di
uinoꝝ de eo possent predicari vt diceret. deus est celū:
q: celū cāt. Et iterū si hoc dicat de causalitate in actu: ps
esse falsuz. Quia sm hoc non possemus dicere q̃ deus ab
eterno fuerit bonus. vel sapiens: vel aliquid hᵮ. Non.n.
ab eterno fuit cā in actu. Si aūt hoc intelligat de causali
tate sm virtutē: vt dicat bonus: q: est: ⁊ hz virtutē boni-
tatem infundendi: tunc oportebit dr̄e q̃ hoc nomen bo-
nū significat illam virtutem. Sed illa virtus est quedaz
supereminēs silitudo sui effectus: sicut ⁊ quelibet virtus
agentis equiuoci. Unde sequeret q̃ intellect⁹ ɔcipiens
bonitatē: assimilaretur ad id qd est in deo: ⁊ qd est deus.
Et sic rationi vel ɔceptioni bonitatis: rñdet aliquid qd
est in deo: ⁊ qd est deus. ❡ Et ideo dōm ē q̃ oēs iste mul
te rōne ⁊ diuerse: habent aliq̄d respondens in ipso deo: c⁹
oēs iste ɔceptiones intellectus sunt similitudines. Con-
stat.n. q̃ vnius forme non pōt esse nisi vna similitudo sz
spēm: que sit eiusdē rōnis cū ea: pñt tñ eē diuerse similitu
dines iperfecte: q̄rū q̄libz a pfecta forme repñtatiōe defi
ciat. Cum g̃ vt ex superioribus ps ɔceptiones pfectionū
in creaturis inuentaꝝ: sint iperfecte silitudies: ⁊ nō eius-
dem rōnis cuz ipsa diuina eēntia: nihil phibet quin ipsa
vna eēntia oibus p̄dictis ɔceptionib⁹ respondeat: q̄si p
eas imperfecte repñtata. Et sic oēs rōnes sunt q̃dē in in-
tellectu nostro sicut in subiecto: sed in deo sunt vt in radi
ce verificante has ɔceptiones. Nā non eēnt vere ɔce-
ptiones intellect⁹ quas habet de re aliq̄: nisi per viā simi
litudinis illis ɔceptionibus res illa responderet. Diuer
sitatis ergo vel multiplicitatis nominū cā ē ex parte in-
tellectus nostri: qui non pōt ptingere ad illam dei essen-
tiaz videndā sm q̃ est. Sed videt eam per multas silitu
dines eius deficientes in creaturis q̄si in speculo resultā
tes. Unñ si ipsam eēntiam videret: non indigeret plibus
noīb⁹: nec indigeret pluribus ɔceptionib⁹. Et pp̃ter hoc
vbū dei qd ē pfcā ɔceptio ipi⁹: nō ē nisi vnū. pp h dr̄ Zach.
vlt. In die illa erit dn̄s vn⁹: ⁊ nomē ei⁹ vnū: q̃n ipa di eēn
tia videbit: ⁊ nō colliget dei cognitio ex creaturis.

Ad p̃m **Ad primū** ergo dōm q̃ lz ista noīa significēt vnā
rem: multis tñ rōnib⁹: vt dictū est. Et
pp̃ter hoc nō sunt synonima. ❡ Ad 2ᵐ dōz: q̃ Dam. intel 2ᵐ.
ligit q̃ in diuinis oia sunt vnū sm rem: p̃ter ppꝛietates
personales: que realē psonaꝝ distinctionē cōstituūt. Ta-
men non excludit quin ea que de deo dicunt ratiōe diffe
rant. ❡ Et per hoc ps responsio ad 3ᵐ. Quia sicuti boni 3ᵐ
tas ⁊ sapientia sunt vnū sm rez cū diuina eēntia: ita ⁊ ad-
inuicem: cū tñ rōnes hoꝝ nominū differant: vt dictum ē.
❡ Ad 4ᵐ dōm: q̃ iam ps ex p̄dictis q̃ licet deus sit oino 4ᵐ
vnus: tñ iste multe conceptiones vel rōnes nō sunt false:
q: oibus eis respondet vna ⁊ eadez res: iperfecte per eas
repñtata. Essent autē false: si nihil eis responderet. ❡ Ad 5ᵐ
5ᵐ dōm: q̃ cū omnimoda vnitas sit ex pte dei: ⁊ multipli
citas ex pte creaturaꝝ: sicut opz q̃ i deo itelligēte plures
creaturas sit vna forma intelligibilis per eēntiā: ⁊ mul-
ti respect⁹ ad diuersas creaturas: ita in intellectu nr̄o ex
multiplicitate creaturaꝝ i deū ascendēte: oz q̃ sint mul-
te spēs hñtes relationes ad vnū deū. ❡ Ad 6ᵐ dōz: q̃ iste 6ᵐ
rōnes non fundantur in diua essentia: sicut in subiecto: sz
sicut in cā veritatis: vel sicut in repñtato per oēs. Qd ei⁹
simplicitati nō derogat. ❡ Ad 7ᵐ dōz: q̃ paternitas ⁊ fi- 7ᵐ
liatio hñt oppōnem adinuicē: ⁊ iō exigunt realē distōnez
suppositoꝝ: nō aūt bonitas ⁊ sapia.

❡ Utrum huiusmodi nomina dicantur in creaturis vni-
uoce. vel equiuoce.

Septimo querit vtrū hᵮ noīa dicantur
de deo ⁊ creaturis vniuoce vl
equiuoce. ❡ Et vr̄ q̃ vniuoce. Mensura enī ⁊ pᵒ
mensuratum sunt vni⁹ rōnis. Sed diuina boni-
tas est mēsura omnis bonitatis create: ⁊ ei⁹ sa
pientia ois sapiētie. ergo vniuoce dicuntur de deo ⁊ crea-
tura. ❡ P̃. silia sunt que cōicāt in forma. Sz creatura pt 2ᵐ
deo silari. Qd ps gen̄. i. Faciam⁹ hoiem. ⁊c̃. ergo creature
ad deū ē aliq̄ cōicatio in forma. De omnib⁹ aūt cōicanti-
bus i forma: potest aliq̄d vniuoce p̄dicari. g̃ de deo ⁊ crea
tura pt aliq̄d p̄dicari vniuoce. ❡ P̃. mai⁹ ⁊ min⁹ nō di- 3ᵐ
uersificant spēm. Sed cū creatura dicat bona: ⁊ deus bo
nus: i h videt differre q̃ de⁹ ē melioꝛ oi creatura. g̃ boni
tas dei ⁊ creature: nō diuersificat sm spēm: ⁊ sic vniuoce
bonū p̄dicat de deo ⁊ creatura. ❡ P̃. inter ea que sunt di 4ᵐ
uersoꝝ generū: nō pōt eē cōpatio: sicut phs pbat. 7. phy.
Non.n. cōparabilis est velocitas alteratiōis: velocitati
motui localis. Sed iter deū ⁊ creaturā attendit aliqua
cōparatio. Dicitur.n. q̃ deus est summe bon⁹: ⁊ creatura
est bona. g̃ de⁹ ⁊ creatura sunt vni⁹ generis. Et ita aliq̄d
de eis pōt vniuoce p̄dicari. ❡ P̃. nihil cognoscit nisi per 5ᵐ
spēm vni⁹ rōnis. Non.n. albedo que ē in pariete per spēz
que ē in oculo cognosceret: nisi esset vni⁹ rōnis. Sz de⁹ p
suā bonitatē cognoscit oia bona: ⁊ p suū eē cognoscit oia
entia: ⁊ sic de alijs. ergo bonitas dei ⁊ creature sunt vni-
us rationis: ⁊ sic vniuoce bonum de deo ⁊ creatura pre- 6ᵐ
dicatur. ❡ P̃terea. domus que est in mente artificis:
⁊ dom⁹ que est in mā. sunt vni⁹ rōnis. Sed omnes crea-
ture pcesserūt a deo: sic artificiata ab artifice. ergo boni-
tas que ē in deo: est vni⁹ rōnis cū bonitate q̄ ē in creatu-
ra: ⁊ sic idē qd prius. ❡ P̃. oē agens equiuoce: reducit ad 7ᵐ
aliqd vniuocū. g̃ pmū agēs qd de⁹ ē oz eē vniuocū. Sz de
agēte vniuoco ⁊ effectu ei⁹ pprio: aliq̄d vniuoce p̄dicat.
g̃ de deo ⁊ creatura p̄dicat aliq̄d vniuoce.

Sed contra est qd phs dicit. io. meta. q̃ eterno 3ᵖ
⁊ tpali nihil est cōe nisi nomen. Sz
de⁹ ē etern⁹. ⁊ creature tpales. g̃ deo ⁊ creaturis nihil pōt
esse cōe nisi nomē. Et sic p̄dicant equiuoce pure noia de
deo ⁊ creaturis. ❡ P̃. cū gen⁹ sit pmo ps diffōnis: ablato 2ᵐ
genere remouet significata rō per nomē. Unde si aliqd
nomē iponat ad significandū id qd est in alio: erit nomē

equiuocū. Sed sapientia dicta de creatura est in genere q̄litatis. Cū ḡ sapiētia dicta de deo nō sit q̄litas: vt supra ostēsum est: videt̄ ꝙ hoc nomē sapiētia eq̄uoce p̄dicat̄ de
3º deo ⁊ creaturis. ¶ P̄. vbi nulla est silitudo: ibi nō potest aliq̄d cōiter p̄dicari nisi eq̄uoce. Sed īter creaturā ⁊ deū nulla ē silitudo. Dicit̄. n. Isa. 40. Cui ḡ similē fecistis ⁊c̄. ḡ videt̄ ꝙ nihil possit p̄dicari vniuoce de deo ⁊ creaturis. ¶ Sꝫ dice. ꝙ licet deus nō possit dici silis creature: crea
4º tura tñ pōt dici silis deo. ¶ Sed cōtra est qḋ dicit̄ in ps.
5º Deus qs silis erit tui: q̄si dicat nullus. ¶ P̄. s̄ꝫ accn̄s nō pōt esse aliq̄d sile substantie. Sed sapiētia in creatura est accn̄s: in deo aūt est suba. ḡ hō nō pōt diuine sapiētie simi
6º lari ꝑ suā sapiētiā. ¶ P̄. cū ī creatura aliud sit eē: ⁊ aliud sit forma vel nā: ꝑ formam vel nāꝫ nihil similat̄ ei qḋ est esse. Sed ista noīa p̄dicata de creaturis significant aliq̄ꝫ nāꝫ vel formā: deus aūt est hoc ipm qḋ est suū esse. ḡ ꝑ h̄ꝯ q̄ dicūtur de creatura: non pōt creatura deo similari: ⁊ sic
7º idē qḋ p̄us. ¶ P̄. magis differt deus a creatura: q̄ꝫ numerus ab albedine. Sꝫ stultū est dicere numeꝝ similari albedini: aut ecōuerso. ḡ stultius est dici ꝙ aliq̄ creatura sit
8º silis deo: ⁊ sic idē qḋ p̄us. ¶ P̄. q̄cūq̄ꝫ similātur adiuicē: in aliquo vno ꝯueniūt. Que vero in vno ꝯueniūt: sūt trāsmutabilia iuicē. deus aūt est oīo ītrāsmutabilis. ergo nō pōt esse aliq̄ silitudo īter deū ⁊ creaturā.

Rº Op. pª Respōdeo. dōm ꝙ īpoſſe est aliq̄d vniuoce p̄dicari de deo ⁊ creatura. Qḋ ex hoc pꝫ. Nā oīs effectus agētis vniuoci: adequat virtutē agētis. Nulla aūt creatura cū sit finita: pōt adequare virtutē p̄mi agētis: cū sit infinita. Unde īpoſſe est ꝙ silitudo dei: vniuoce in creatura recipiat̄. Itē pꝫ ꝙ ⁊sꝫ sit vna ratio forme existis in agēte: ⁊ in effectu: diuersus tñ modus exn̄di īpedit vniuocā p̄dicationē. lꝫ. n. eadē sit rō domus que fit in materia: ⁊ domus que est in mēte artificis: q̄ vnuꝫ est ratio alterius: non tñ domus vniuoce de vtraq̄ꝫ p̄dicat̄: ꝓpter hoc ꝙ species domus in mā hꝫ eē māle: in mente vō artificis imateriale. Dato ergo per impoſſe ꝙ eiusdē rōnis sit bonitas in deo ⁊ creatura: nō tñ bonū vniuoce de eo p̄dicaret̄: cū ꝙ in deo est imaterialr̄ ⁊ simplr̄: in creatura sit māliter ⁊ multipliciter. Et p̄terea ens nō dr̄ vniuoce de suba ⁊ accn̄te: ꝓpter hoc ꝙ suba est ens tāq̄ꝫ ꝑ se hn̄s esse: accidens vō tanq̄ꝫ cꝯ esse est in esse. Ex quo pꝫ ꝙ diuersa hitudo ad eē: īpedit vniuocā p̄dicationē entis. Deus aūt alio modo se hꝫ ad esse: q̄ꝫ aliq̄ alia creatura. Nam ipse ē suū esse: qḋ nulli alij creature cōpetit. vñ nullo mō vniuoce de deo ⁊ creatura dr̄: ⁊ ꝑ ꝯñs nec aliqḋ alioꝝ p̄dicabilium: inter q̄ ē ipsuꝫ p̄mū ens. Existe. n. diuersitate in p̄mo: opꝫ in alijs diuersitatē inueniri. vñ de suba ⁊ accidēte nihil vniuoce p̄dicat̄. Quidam aūt alr̄ dixerūt ꝙ de deo ⁊
Op. 2ª creatura nihil predicat̄ analogice: sed equiuoce pure. Et
& reprobª hꝯ opionis est Rabi Moy. vt ex suis dictis pꝫ. Ista aūt opio non pōt esse v̄a. Quia in pure equiuocis: que p̄hs nominat a casu equiuoca: nō dr̄ aliquid de vno per respectū ad alterū. Oīa aūt que dicunt̄ de deo ⁊ creaturis: dr̄r de deo s̄m aliquē respectū ad creaturas: vel ecōꝰ: sicut pꝫ per oēs opiones positas de expōne diuinoꝝ noīum. vñ īpossibile est ꝙ sit pura equiuocatio. Itē cum oīs cognitio nr̄a de deo ex creaturis sumat̄: si nō erit ꝯuenientia nisi ī nomine tñ: nihil de deo sciremꝯ nisi nomina tñ vana: quibꝯ res nō subeēt. Sequeret̄ ēt ꝙ oēs demōstratiōes a p̄his date de deo: essent sophistice. verbi grā: si dicat̄ ꝙ oē qḋ ē in pōꝯ reducit̄ ad actū per ens actu: ⁊ ex hoc ꝯcluderet̄ ꝙ deus esset ens actu: cū per ipsum omnia in esse educant̄ erit fallacia eq̄uocationis: ⁊ sic de oībus alijs. Et p̄terea oꝫ cāū esse aliq̄lr̄ sile cause. vnde oꝫ de cāto ⁊ cā nihil
Op. 3ª pure eq̄uoce p̄dicari: sicut sanū de medicina ⁊ aīali. ¶ Et ideo alr̄ dōm est: ꝙ de deo ⁊ creatura nihil p̄diceт̄ vniuoce. Non tñ ea que cōiter p̄dicant̄: pure eq̄uoce p̄dicant̄: sꝫ analogice. Huius aūt p̄dicationis duplex ē modus. vnꝯ quo aliquid p̄dicat̄ de duobꝯ ꝑ respectū ad aliquod 3ᵐ: sic̄ ens de qualitate ⁊ q̄ntitate per respectū ad subam. Alius modus est quo aliquid p̄dicat̄ de duobus per respectuꝫ vnius ad alteꝝ: sicut ens de suba ⁊ quātitate. In p̄mo aūt mō p̄dicationis oꝫ esse aliq̄d p̄us duobꝯ: ad qḋ ambo respectum habent. sicut suba ad quātitatē ⁊ qualitateꝫ. In 2º aūt nō. sed necesse est vnū esse p̄us altero. Et iō cū deo nihil sit prius: sed ipse sit p̄or creatura: cōpetit in diuina p̄dicatione 2ꝯ modus analogie ⁊ non p̄mus.

Ad primū ergo dōꝫ ꝙ rō illa ꝓcedit de mēsura: cui mēsuratū p̄t coequari vel cōmēsurari. Talis aūt mensura non est deus: cū in īfinitū omnia excedat per ipsum mensurata. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ silitudo Ad pᵐ
creature ad deū deficit a silitudine vniuocoꝝ in duobꝯ. 2ᵐ
Primo q̄ nō est per ꝑticipationē vnius forme: sicut duo calida s̄m ꝑticipationē vnius caloris. hoc. n. qḋ de deo et creaturis dicit̄: p̄dicat̄ de deo ꝑ essentiā: de creatura vō ꝑ ꝑticipationē. vt sic talis silitudo creature ad deū itelligatur: q̄lis est calidi ad calorē: nō qualis calidi ad calidius. 2º q̄ ipsa forma in creatura ꝑticipata deficit a rōne eius: qḋ deus est: sicut calor ignis deficit a rōne v̄tutis solaris per quā calorē generat. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ magis ⁊ minus 3ᵐ
tripliciter pōt cōsiderari: ⁊ sic p̄dicari. vno modo s̄m solā quātitatem ꝑticipati: sic̄ nix dicit̄ albior pariete: q̄ ꝑfectior est albedo in niue q̄ꝫ in pariete: sed tñ vnius rōnis. vñ talis diuersitas s̄m magis ⁊ minus non diuersificat spē. Alio mō s̄m ꝙ vnū ꝑticipat̄: ⁊ aliud per eēntiā dicit̄: sic̄ diceremꝯ ꝙ bonitas ē melior q̄ꝫ bonū. 3º mō s̄m ꝙ mō eminētiori cōpetit idē aliq̄d vni q̄ꝫ alteri: sicut calor soli q̄ꝫ igni. Et hi duo modi īpediūt vnitatē spēi: ⁊ vniuocā p̄dicationem. Et s̄m hoc aliquid p̄dicat̄ magis ⁊ minꝯ de deo ⁊ creatura: vt ex dictis pꝫ. ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ deus nō 4ᵐ
comparatur creaturis in hoc ꝙ dicitur melior vel summum bonū q̄si ꝑticipans naturam eiusdeꝫ generis cum creaturis: sicut spēs generis alicuius: sed quasi p̄ncipiū generis. ¶ Ad 5ᵐ dōm: ꝙ inq̄ꝫtū spēs intelligibilis emi- 5ᵐ
nentior est in aliquo: tāto ex ea relinquit̄ ꝑfectior cognitio: sic̄ ex spē lapidis in intellectu q̄ꝫ in sensu. Uñ per hoc deus ꝑfectissime pōt cognoscere res per suā eēntiā: inq̄ꝫtū sua eēntia ē supeminēs silitudo reꝝ: ⁊ nō adeq̄ta. ¶ Ad 6ᵐ
6ᵐ dōꝫ: ꝙ īter creaturā ⁊ deū ē duplex silitudo. Una creature ad intellectū diuinū. Et sic forma itellecta per deū est vnꝯ rōnis cū re intellecta: lꝫ nō habeat eūdē modū eēndi: q̄ forma intellecta ē tñ in itellectu: forma aūt creature est vt in re. Alio modo s̄m ꝙ ipsa diuina eēntia ē oīuꝫ rerū silitudo supexcellēs: ⁊ nō vnꝯ rōnis. Et ex h̄ mō silitudinis ꝯtingit ꝙ bonū ⁊ h̄ꝯ p̄dicant̄ cōiter de deo ⁊ creaturis: nō aūt ex p̄mo. Non. n. hec est rō dei. cū dr̄: deus est bonꝯ: q̄ bonitatē creature intelligit. cū iam ex dictis pꝫ: ꝙ nec ēt domꝯ q̄ ē in mente artificis: cū domo q̄ ē in materia vniuoce dicunt̄ domꝯ. ¶ Ad 7ᵐ dōm: ꝙ agēs eq̄uo- 7ᵐ
cuꝫ oꝫ esse p̄us q̄ꝫ agens vniuocū: q̄ agēs vniuocū nō hꝫ cālitateꝫ super totā spēꝫ: alias esset cā sui ipsius: sed solū sup aliqḋ īdiuiduū spēi. Agēs aūt eq̄uocū hꝫ cālitatē sup totā spēꝫ. vñ opꝫ p̄mū agens eē equiuocum.

Ad primum vero qḋ in ꝯ͞riū obijcit̄ dōꝫ ꝙ p̄hs loquit̄ de cōitate nālr̄: ⁊ nō logice. Ad pᵐ in ꝯ͞riū
Ea vō que hn̄t diuersum modū eēndi: nō cōicant in aliq̄ s̄m eē qḋ cōsiderat nālis. p̄nt tñ cōicare in aliq̄ cōi itentione quā cōsiderat logicꝯ. Et p̄terea ēt s̄m nāles corpus elare ⁊ celeste nō sunt vnius generis: sed s̄m logicū sunt. Nihilominꝯ tñ p̄hs nō intēdit excludere analogicā cōi-

tatē:sed solū vniuocū. Uult.n.ostendere q corruptibile
2m ꝛ incorruptibile nō cōicant in genere. ¶ Ad 2m dōm: q
q licet diuersitas generis tollat vniuocationē:nō tn̄ tol
lit analogiā. Qđ sic pꝫ. Sanū.n.ſm q dicit̄ de vrina est i
genere signi:ſm vō q dr̄ de medicina ē in genere cause.
3m ¶ Ad 3m dōm: q deus nullo mō dicitur eē similis crea
ture:sed eꝫ. Quia vt dicit Dyony9 9°.c.de di.no.in cā ꝛ cā
tis non recepim9 ſilitudinis cōuersionē:sed solū in coor
dinatis.hō.n.nō dr̄ similis sue imagini:ſꝫ eꝫ ꝑpter hoc q
forma illa ſm quā attendit̄ similitudo per ꝑus est in ho
mine q̄ꝫ in imagine. Et iō deū creaturis similē non dici
4m mus:sed eꝫ. ¶ Ad 4m dōꝫ: q cū dicit̄.nulla creatura ē si
milis deo:vt eodē ca.dicit Diony9:hoc intelligendū ē ſꝫ
q cāta min9 hn̄t a sua causa:ab ipsa icōparabiliter defici
entia. Qđ non ē itelligendū ſm quātitatem ꝑticipati:sed
5m alijs duob9 modis:sicut supra dictū est. ¶ Ad 5m dōm: q
secūdū accidens nō pōt esse aliquid simile sube:similitu
dine que attenditur ſm formā vni9 rōnis:sed ſm simili
tudinem que est inter cātū ꝛ cām nihil ꝓhibet. Nā ꝑmā
6m subam opꝫ esse cām oīum accitiū. ¶ Et silr̄ dōm ad 6m.
7m ¶ Ad 7m dōm: q albedo nec est in genere numeri:nec ē
ꝑnm generis. Et iō nulla silitudo vni9 ad alterū attendit̄.
Deus aūt est ꝑnm oīs generis. Et iō ei oīa aliqualr̄ similā
8m tur. ¶ Ad 8m dōm: q ratio illa ꝓcedit de his q̄ cōicant in
genere vel mā:q̄lis cōditio nō ē dei ad creaturas.

¶ Utrū sit aliqua relatio inter deū ꝛ creaturam.

p9 Octauo queritur vtrū sit aliqua relatio inter deū ꝛ creaturā. ¶ Et vr̄ q
non. Relatiua.n.sunt simul ſm phꝫ. Sꝫ crea
tura nō pōt simul esse cū deo. deus.n.oīb9 mo
dis est ꝑor creatura.ḡ nulla relatio pōt eē iter
2m creaturā ꝛ deum. ¶ P̄.inter quecūqꝫ est aliq̄ relatio: est
etiam eoꝝ aliqua adinuicē cōparatio. Sed inter deum ꝛ
creaturā nō ē cōparatio. Ea.n.que non sunt vni9 generis:
nō sunt cōparabilia:sicut nūerus ꝛ linea.ergo non ē aliq̄
3m relatio inter deū ꝛ creaturā. ¶ P̄.in quocūqꝫ genere est
vnū relatiuoꝝ:ē ēt aliud. Sed de9 nō est in eodē genere
4m cū creatura.ergo nō pn̄t relatiue ad iuicē dici. ¶ P̄.crea
tura nō pōt esse opposita creatori:qꝛ opm nō est cā sui op
positi. Sed relatiua adinuicē opponunt̄.ḡ nō pōt eē rela
5m tio inter creaturā ꝛ deū. ¶ P̄.de quocūqꝫ aliquid de no
uo incipit dici:aliquo mō pōt dici fcm̄.ḡ sequit̄ si aliquid
relatiue ad creaturā de deo dr̄:q de9 aliquo mō sit fcūs:
6m qđ est impossibile:cū ipse sit imutabilis. ¶ P̄.oē qđ ꝑdi
catur de aliquo:ꝑdicat̄ de eo aut per se:aut per accn̄s. Sꝫ
ea que importāt relōnē ad creaturā non ꝑdicant̄ de deo
per se:quia hōꝫ predicata ex necessitate ꝛ semꝑ predicant̄:
nec iterū per accidens.ergo nullo mō aliqua talia rela
tiua de deo predicari possunt.

3p. Sed contra est qđ Aug. dicit 6°. vel 9°. li. de tri. q creator relatiue dicitur ad crea
turam:sicut dominus ad seruum.

Rn̄o Respondeo. Dōm q relatio in ꝓ differt a quāti
tate ꝛ qualitate:qꝛ q̄ꝫtitas ꝛ q̄litas
sunt quedā accn̄tia in subto remanētia:relō aūt nō signi
ficat:vt Boe9 dicit in li. de tri. vt in subto manens:sed vt
in transitu quodā ad aliud. vn̄ ꝛ poretani dixerūt relatio
nes nō esse inherentes:sed assistentes. Quod aliq̄lr verꝫ
est vt posteri9 ondet̄. Qđ aūt attribuit̄ alicui vt ab eo in
aliud ꝓcedens:non facit cōpōnē cū eo:sicut nec actio cuꝫ
agente. Et ꝑꝑ hoc ēt ꝓbat phūs 5°. phys̄i. q i ad aliqd nō pt
esse motus:qꝛ sine aliqua mutatione eius qđ ad aliud re
fertur pōt relatio desinere ex sola mutatiōe alterius. Si
cut etiā de actione pꝫ: q nō est mot9 ſm actionē nisi me
taphorice ꝛ iꝑprie:sicut exiēs de ocio in actū mutari di
cimus. Qđ nō esset si relatio vel actio significaret aliqd i
subiecto manens. Ex hoc aūt apparet q nō est ꝯtra rōnē
simplicitatis alicui9:multitudo relationū: que est inter
ipm ꝛ alia. Immo quāto simplici9 est:tanto cōcomitant̄
ipsum plures relationes. Quāto.n.aliquid est simplici9:
tanto virtus est minus limitata. vn̄ ad plura se extendit
sua cālitas. Et iō in li. de causis dicitur q omnis virtus
vnita plus est infinita q̄ꝫ virtus multiplicata. Oportet
aūt intelligi aliquā relationē inter ꝑnm: ꝛ ea q̄ a ꝑn° sunt:
nō solū quidē relationē originis ſꝫ q principiata oriunt̄
a ꝑn°:sed etiam relationē diuersitatis:qꝛ opꝫ effectū a cā
distingui:cū nihil sit cā suiipsi9. Et iō ad summā dei simpli
citatem ꝯsequit̄ q infinite habitudines siue relationes
existāt iter creaturas ꝛ ipꝫ:ſm q ipse creaturas ꝓducit a
seipso diuersas.aliqualr̄ tn̄ sibi assimilatas.

Ad primum ergo dōꝫ q illa relatiua sunt silr̄ nā que pari rōne mutuo referunt̄: sic Ad p̄m
pater ad filiuꝫ:dn̄s ad seruū:duplū ad dimidiū. Illa vō
relatiua in quibus nō est eadē rō referendi ex vtraqꝫ pte:
non sunt silr̄ nā. Sed alterū est ꝑus nālr̄:sicut ēt phs dicit
de sensu ꝛ sensibili:scia ꝛ scibili. Et sic pꝫ q nō opꝫ q de9
ꝛ creatura sint silr̄ nā:cū nō sit eadē rō referendi ex vtraqꝫ
parte. Nihilomin9 aūt non est necesse in illis etiā relati
uis que simul nā:q subiecta sint nālr̄ simul:ſꝫ relatiōes
sole. ¶ Ad 2m dōm: q non omnium est ꝯparatio quoꝝ ē 2m
relatio adinuicem:sed solū illoꝝ quoꝝ est relatio ſꝫ vnā
quātitatē vel qualitatē vt ex hoc possit vnū altero dici
mai9:aut meli9:vl' albi9:vl' aliqd hōꝫ. Relationū āt diuer
sitates pn̄t adiuicē referri:ēt q̄ diuersoꝝ generū sūt:ea.n.
q̄ diuersoꝝ geneꝝ sūt:sūt adiuicē diuersa. Nihilominus
tn̄ q̄ꝫuis deus in eodē genere nō sit cū creatura:sic cōten
tum sub genere:est tn̄ in oībus generib9:sic ꝑnm generis.
Et ex hoc pōt eē aliqua relatio inter creaturā ꝛ deū:sicut
inter ꝑncipiata ꝛ ꝑnm. ¶ Ad 3m dōm: q non opꝫ subiecta 3m
relationū esse vni9 generis:sed solū relatiōes ipsas:vt pꝫ
in hoc q q̄ꝫtitas a quiditate diuersa dicitur. Et tn̄ vt di
ctum est nō est eadē ratio de deo ꝛ creaturis:sicut de his
que sunt in diuersis generib9 adinuicē nullo mō coordi
nata. ¶ Ad 4m dōꝫ: q oppositio relationis in duob9 dif 4m
fert ab alijs oppositionib9:quoꝝ primū est q in alijs op
positi vnū dicit̄ alteri opponi:iquātū ipsuꝫ remouet. Ne
gatio enim remouet affirmationē:ꝛ ſm hoc ei opponit̄.
Oppositio vero ꝑuatiōis ꝛ habit9 ꝛ cōtrarietatis icludūt
oppositionē ꝯdictionis:vt 4°. meta. dicit̄. Non aūt ē ꝓ
i relatiuis. Nō.n.ꝑ hoc opponit̄ fili9 patri q ipsuꝫ remo
ueat:sed ꝑpter rōnē habitudinis ad ipsum. Et ex hoc cā
tur 2a differētia:qꝛ in alijs oppositis semꝑ alterū est iper
fectum:qđ accidit rōne negationis que includit̄ in ꝑiua
tione ꝛ altero cōtrarioꝝ. hoc aūt in relatiuis non oꝫ:imo
vtrūqꝫ ꝯsiderari potest vt perfectū:sicut pꝫ maxime in re
latiuis equiparantie:ꝛ in relatiuis originis:vt equale simi
le:pr̄ ꝛ filius. Et iō relatio magis pōt attribui deo q̄ꝫ alie
oppositiones. Ratione quidē prime dr̄ie potest attendi
oppositio relationis iter creaturā ꝛ deū:non aūt alia op
positio:cū ex deo sit magis creaturarū positio:q̄ꝫ earum
remotio:est tn̄ aliqua hītudo creaturaꝝ ad deū. Ratio
ne vero 2e differentie est in ipsis diuinis ꝑsonis in quib9
nihil imperfectum esse potest oppositio relationis:ꝛ non
alia:vt posterius apparebit. ¶ Ad 5m dōm: q cū fieri sit 5m
ꝓprie imutari:non est ſm relationē nisi per accidēs.s.mu
tato eo ad quod consequitur relatio:ita nec fieri. Corpus
enim mutatū ſm quātitatē fit equale:non q mutatio ꝑ
se equalitatē respiciat:ſꝫ per accidēs se hꝫ ad ipsaꝫ. Et tn̄
non opꝫ q ad hoc qđ de aliquo relatio aliqua de nouo di
catur:q aliqua mutatio in ipso fiat. Sed sufficit q fiat

mutatio in aliquo extremoꝝ. Causa.n.habitudinis inter
duos est aliqd inherēs vtriq3. Unde ex q̄cūq3 parte fiat
mutatio illius qd habitudinē cābat: tollit habitudo q̄ est
iter vtrūq3. Et ſm hoc ꝑ hoc ꝙ in creatura aliq̄ mutatio
fit: aliq̄ relatio de deo icipit dici. Unde ipse non pōt dici
ſcdo nisi metaphorice: q2 se hz ad ſilitudinē facti: inq̄tuz
de dō aliqd nouū dicit. Et sic dicimus. Dn̄e refugiū factus
6 es nobis. ℂ Ad 6m dōm. ꝙ hꝫ relationes cuꝫ de deo dici
icipiāt ꝓpter mutationē in creatura factā: patet ꝙ causa
q̄re de deo dicātur est ex parte creature: ⁊ ꝑ accn̄s de deo
dicūtur. Nō q̄dē accidēs qd in deo sit vt Aug. dicit: sz ſm
aliqd extra ipz existēs: qd ad ipz accidētalr cōparat. Nō
.n.esse dei a creatura depēdet. sicut nec esse edificatoris a
domo. Unde sicut accidit edificatori ꝙ dom9 fit: ita deo
ꝙ creatura. Omne enim dicimus per accidens se habere
ad aliquid: sine quo illud esse potest.

ℂ Utrū huiusmodi relationes que sunt inter creaturas ⁊
deum sint realiter in ipsis creaturis.

NONO querit vtrū hꝫ relationes que sunt
iter creaturas ⁊ deū sint realiter in
pm ipsis creaturis. ℂ Et videt ꝙ nō. Alique.n.re
lationes īueniūtur: in q̄bus ex nulla parte re
latio aliquid realr ponit: sicut Auic. dicit de re
latione que est inter ens ⁊ non ens. Sed nulla extrema
relationis magis adinuicez distant q̄3 deus ⁊ creatura. ğ
2m ista relatio nō ponit aliquid realiter ex pte neutra. ℂ P̄.
omne illud negandū est. ad quod sequit ꝓcessus in isi
nitum. Sed si in creatura relatio ad deū sit res aliq̄: erit
ꝓcedere in infinitū. Relatio.n.illa aliquid creatū erit si
est res quedā: ⁊ ita erit alia relatio ipsius ad deū pari ra
tione: ⁊ sic in infinitū. Non ergo ponēdū est ꝙ in creatu
3m ra ad deū relo sit res aliq̄. ℂ P̄. nihil refert nisi ad deter
minatū ⁊ vnū: vt dr̄ 4. meta. vn̄ duplū nō refert ad qōlz
sed ad dimidiū: ⁊ pr̄ ad filiuz: ⁊ sic de alijs. Oportet ergo
ſm drīam coꝝ q̄ referūtur esse drīas coꝝ ad que fit relo.
Sed deus est vnū ens simplr. ğ non pōt ad ipsuz fieri re
4m latio oīum creaturaꝝ aliqua relatione reali. ℂ P̄. ſm h
creatura refertur ad deū: ſm ꝙ ab ipso ꝓcedit. Sed crea
tura ꝓcedit a deo ſz ipsam subaz. ğ ſm suā subam refert
5m ad deū: ⁊ nō ſm aliquā relationē superuenientē. ℂ P̄. re
latio est aliquid mediū iter extrema relationis. Sed ni
hil pōt esse realr mediū inter deū ⁊ creaturā imediate a
deo creatā. ğ relatio ad deū non ē aliqua res in creatura.
6m ℂ P̄. ph̄s in 4. meta. dicit ꝙ si omnia apparentia essent
v̄a: res sequeret opinionē nr̄az. ⁊ sensum. Sz ꝯstat ꝙ oēs
creature sequunt extimationē siue sciam sui creatoris. ğ
creature oēs subalr referūtur ad deū: ⁊ nō per aliquā rela
7m tionē inherentē. ℂ P̄. inter q̄ ē maior distātia: min9 vide
tur esse relatio. Sed est maior distantia creature ad deū:
q̄3 vni9 creature ad aliam. Nō est aūt relatio creature ad
creaturā res aliq̄: vt vr̄: cū nō sit suba: opz ꝙ sit accidēs: ⁊
ita ꝙ subto insit: ⁊ ꝙ ab eo remoueri non possit sine mu
tatione subiecti: c9 ꝯtrium supra de relatione ē dictū. ğ nec
8m relatio creature ad deū est res aliq̄. ℂ P̄. sicut ens crea
tum distat a nō ente in infi: ita ēt a deo i infi distat. Sz
inter ens creatū ⁊ nō ens purū: nō est aliq̄ realis relatio:
vt Auic. dicit. ergo nec inter ens creatū ⁊ ens icreatū.

3p SED CONTRA est qd Aug. dicit 5. de tri. ꝙ tpalr di
ci incipit deus: qd ante nō dicebat:
ipsi creature ad quā dicit: manifestum est relatiue dici.
Non tn̄ ſm accidēs dicit: ꝙ ei aliqd acciderit: sed plane
ſm accidens eius ad qd deus incipit dici relatiue. Sz ac
cidens res aliqua in subiecto est. ergo relatio ad deuz est
2: res aliqua in creatura. ℂ Preterea. omne qd refert ad
aliquid per sui mutationem: realiter refertur ad ipsum.
Sed creatura refert ad deum per sui mutationem. ergo
realiter refertur ad deum.

RESPONDEO. Dōm ꝙ relatio ad deū ē aliqua res R
in creatura. ℂ Ad cui9 euidētiā sci
endū est ꝙ sic dicit Cōm. in 11. meta. ꝙ q2 relatio est de
bilioris esse inter omnia ꝑdicamēta: ideo putauerūt q̄dā
eā esse ex scdis intellectibus. Primo.n.itellecta sunt res
extra aiam in que pmo intellectus intelligenda fertur.
Scda aūt intellecta dicunt intētiones cōsequentes mo
dum intelligendi. hoc.n.2. intellectus intelligit: inq̄tuz
reflectitur supra seipsum intelligens se intelligere: ⁊ mo
dum quo intelligit. Secūdum ergo hanc positionez seq̄
retur ꝙ relatio non sit in rebus extra animaz: sed in solo
intellectu: sicut intentio generis ⁊ spēi ⁊ secūdaꝝ substan
tiaꝝ. hoc aūt esse nō potest. In nullo.n.ꝑdicamēto ponit
aliqd nisi res extra aiam existēs. Nam ens rōnis diuidit
contra ens diuisum per. 10. ꝑdicamēta: vt pz 5. meta. Si
aūt relatio non esset in rebus extra aiam: non poneret ad
aliquid vnū genus ꝑdicamenti. Et preterea ꝑfectio ⁊ bo
num que sunt in rebus extra aiam: non solū attendit ſm
aliquid absolute inherens rebus: sed etiam ſm ordinem
vni9 rei ad aliā: sicut ēt in ordine ꝑtiū exercit9: bonū ex
ercitus cōsistit. huic.n.ordini cōparat ph̄s ordinez vni
uersi. 11. meta. Oportet ergo in ipsis reb9 ordinē quēdaz
esse. hic aūt ordo relatio quedā est. Un̄ opz in reb9 ipsis
relationes quasdā esse: ſm quas vnū ad alterū ordinat.
Ordinat aūt vna res ad aliā vel ſm quātitatem: vel ſm
virtutē actiuā seu passiuā. Ex his.n.solū duob9 attendit
aliquid in vno respectu extrinseci. Mensurat.n.aliquid
non solū a quātitate intrinseca: sed etiaz ab extrinseca. ꝑ
virtutē etiā actiuā vnūqdq3 agit in alterū: ⁊ per passiuaz
patit ab altero. per subaz aūt ⁊ qualitatē ordinat aliquid
ad seipsum tm̄: non ad alterū: nisi per accidēs. s. ſm ꝙ q̄li
tas vel forma subalis aut mā: hz rōnē v̄tutis actiuaz vel
passiuā: ⁊ ſm ꝙ in eis considerat aliqua ratio quātitatis
prout vnū in suba facit idē: ⁊ vnū in q̄litate simile: ⁊ nūe
rus siue multitudo dissimile: ⁊ diuersuz in eisdez: ⁊ dissi
mile ſm ꝙ aliqd magis vel min9 albū cōsiderat. Sic.n.
albius aliqd altero dr̄. Et ꝓpter hoc ph̄s in 5. meta. spēs
assignans relationis: quasdā ponit ex quātitate causatas:
quasdā vero ex actione ⁊ passione. Si ergo opz ꝙ res ha
bentes ordinē ad aliquid: realiter referantur ad ipsum:
⁊ ꝙ in eis aliq̄ res sit relatio. Oēs aūt creature ordinen
tur ad deum: ⁊ sicut ad pn̄m: ⁊ sicut ad finē. Nā ordo: qui
est partiū vniuersi adinuicē: est per ordinē qui est totius
vniuersi ad deū: sicut ordo qui ē inter partes exercit9: est
ꝓpter ordinē exercit9 ad ducē. vt pz. 11. meta. Unde opz
ꝙ creature realiter referant ad deum: ⁊ ꝙ ipsa relatio sit
res quedam in creatura.

AD PRIMUM ergo dōm ꝙ h ꝙ aliq̄ relatio ē iter Ad pm
creaturas adinuicez que in neutro
extrēoꝝ aliqd pōat: h n̄ ē ꝑꝑ creaturaꝝ distātiā: sz ꝑꝑ h
ꝙ alia relo n̄ attēdit ſz ordinē aliquē q̄ sit i reb9: sz ſz or
dinē qui est in intellectu tm̄. qd nō potest dici de ordine
creaturaꝝ ad deū. ℂ Ad 2m dōm: ꝙ relationes ipse non 2m
referunt ad aliud ꝑ aliā relationē: sed per seipsas: q2 eēn
tialr relatiōes sunt. Nō aūt est simile de his q̄ hn̄t subaz
absolutā. vn̄ nō sequit ꝓcessus in infinitū. ℂ Ad 3m dōz: 3m
ꝙ ph̄s ibidē ꝯcludit ꝙ si oīa referant ad optimū: opz in
finitū spē eē optimū. Et sic ad id qd est ifinitum spē: nihil
ꝓhibet ifinita referri. Tale aūt est deus: cum ꝑfectio sue
substātie ad nullū genus determinet: vt supra habitū est
Et ꝓpter hoc nihil ꝓhibet ifinitas creaturas ad deū re
ferri. ℂ Ad 4m dōm. ꝙ creatura refert ad deū ſm suam 4m
subaz: sicut ſm causam relationis: ſm vero relationē ipsā

formalr. Sicut aliqd dicit sile fm qualitatẽ causalr: fm
silitudinez formalr. Ex hoc.n. creatura silis denominat.
5ᵒ ¶ Ad 5ᵐ dõm. q cuz dicit creatura imediate a deo pce-
dere: excludit causa media creãs: nõ tñ excludit media-
ta realis habitudo: que tamen nãlr seqtur ad pductionẽ
creature: sicut equalitas seqtur pductionẽ qtitatis ide-
terminate: ita habitudo realis creationis: nãlr seqtur ad
6ᵐ pductionem substãtie create. ¶ Ad 6ᵐ dõm. q creature
sequũtur dei sciẽtiã. sicut effectus causam: nõ sicut ppriã
rõnez eẽndi: vt sic nihil aliud sit creaturã esse q̃ a deo sci
ri. hoc aũt modo ponebãt dicẽtes oĩa apparẽtia esse vera:
τ rẽ seq opinionẽ τ sensum: vt. s. vnicuiq3 hoc eẽt eẽ: qd ab
7ᵐ alio sentiri vel opinari. ¶ Ad 7ᵐ dõz. q ipsa relatio que
nihil est aliud q̃ ordo vnius creature ad aliaz. Aliud h3
inq̃tũ est accñs: τ aliud inq̃tũ est relatio: vel ordo. Inq̃-
tũ.n. accñs est h3 q sit in subo: nõ aũt inq̃tũ est relatio vl
ordo: s3 solũ q ad aliud sit q̃si in ad aliud transiẽs: τ quo-
dãmodo rei relate assistẽs. Et ita relatio est aliqd iherẽs:
licet nõ ex hoc ipso q est relatio. Sicut τ actio ex hoc q
est actio: ɔsiderat vt ab agẽte: inq̃tuz vero est accñs: ɔsi-
derat: vt in subo agẽte. Et ideo nihil phibet q eẽ desinat
huius accñs sine mutatione eius in quo est. Qr sua ratio
nõ pficit put est in ipso subo: sed put trãsit in aliud: quo
sublato ratio hᵒ accñtis tollit qdẽ q̃tũ ad actũ: s3 manet
q̃tum ad causam: sicut τ subtracto mã tollit calefactio:
8ᵐ l3 maneat calefactionis causa. ¶ Ad 8ᵐ dõm. q ens crea-
tum nõ habet ordinem ad non ens: habet aũt ordinẽ ad
ens increatũ: τ ideo non est simile.

¶ Utrũ deus realiter referatur ad creaturam. ita q ipsa
relatio sit res aliqua in deo.

DEcimo queritur vtrũ deᵘ realr referatur ad creaturã: ita q ipsa rela-
pᵒ tio sit res aliq̃ in deo. ¶ Et videt q sic. Mo-
uens.n. realr refert ad motũ. Uñ phs 5ᵒ meta.
ponit relationẽ mouentis τ moti vt spẽs pdi-
camenti relationis. Sed deus cõparat ad creaturam vt
mouẽs ad motũ. ergo refert realiter ad creaturã. ¶ S3
diceret. q mouet creaturas sine sui mutatione. τ iõ non
2ᵐ realiter refert ad rẽ motaz. ¶ Sed contra. vnũ relatiue
oppositoꝝ: nõ est cã q alteꝝ dicat de eodẽ. Nõ.n. ppter
hoc aliquid est duplum: qr est dimidiũ: nec ideo deus est
pater: qr est filius. Si ergo mouens τ motum relatiue di
cunt: nõ iõ relo mouẽtis ẽ in aliq̃: qr ẽ i eo relo moti. Qd
ḡ deus nõ mouet: nõ ipedit quin realr referatur vt mo-
3ᵐ uens ad motũ. ¶ P̃. sic pr dat eẽ filio: ita creator dat eẽ
creature. S3 pater realiter refert ad filiũ. ḡ τ creator ad
4ᵐ creaturã. ¶ P̃. ea q̃ ppe dicunt de deo: τ ñ metaphorice
rem signatã ponũt in deo. Sed inter ista nomina cõme-
morat Dionyᵘ hoc nomẽ dñs. ergo res signata p hoc no-
mẽ dñs: realr est in deo. hec aũt est relatio ad creaturam.
5ᵒ ergo τc. ¶ P̃. scia realr refertur ad scibile: vt p3 5ᵒ meta.
Sed deus cõparatur ad res creatas: vt sciens ad scitum.
6ᵐ ergo in deo est aliqua relatio ad creaturã. ¶ P̃. illud qd
mouetur semp h3 realẽ relõnẽ ad mouens. Sed volun-
tas cõparatur ad volitũ: vt ad mouẽs motũ. Nam appeti
bile ẽ mouens non motũ: appetitus mouẽs motũ: vt dici
tur. 11ᵒ meta. Cũ ergo deᵘ velit res esse: omnia.n. quecũq3
7ᵐ voluit fecit: vr q realr referat ad creaturã. ¶ P̃. si deus
ad creaturas nõ referatur: non videtur esse alia ratio: nisi
qr a creaturis nõ dependet: τ qr creaturas excedit. S3 si-
militer corpora celestia a corporibᵘ elẽaribus non depen-
dent τ ea q̃si iproportionalr excedũt. ḡ fm hoc sequere-
tur q nulla esset realis relatio corpoꝝ superioꝝ ad infe-
8ᵐ riora. ¶ P̃. omnis denominatio est a forma. Forma aũt
est aliquid inherens ei cuius est. Cum ergo deus nomi-
netur a relationibus ad creaturam: vr q ipse relationes
aliquid sint in deo. ¶ P̃. pportio quedã relatio realis ẽ: 9ᵐ
sicut duplũ ad dimidiũ. Sed aliqua pportio vr esse dei
ad creaturã: cũ inter mouẽs τ motũ oporteat eẽ pportio-
nem. ḡ vr q deus ad creaturaz realiter referatur. ¶ P̃. 10ᵐ
cũ intellectus sint rerũ similitudines: τ voces sint signa
rerũ: vt dicit phs pmo phierme. alr ordinantur ista apud
discipulũ: τ aliter apud doctorẽ. Doctor.n. incipit a rebus
in quibᵘ scientiaz accipit in suo intellectu: cuiᵘ cõceptio-
nes voces signãt. Discipulus aũt incipit a vocibᵘ: per q̃s
in conceptiões intellectus magistri peruenit: τ ab eis in
rerum cognitionẽ. Op3 aũt q hᵒ que de relationibᵘ pre-
dictis dicunt: ab aliquo doctore sint pꝰus accepta. ḡ apud
eũ hᵒ nomina relatiua cõsequunt cõceptiões intellectus
sui: que cõsequunt rem. Et ita videt q hᵒ relationes sint
reales. ¶ P̃. hᵒ relatiua que de deo dicuntur ex tpe: aut 11ᵐ
sunt relatiua fm esse: aut fm dici. Si sunt relatiua fm di
ci: in neutro extremoꝝ aliquid ponũt realr. hoc aũt ẽ fal-
sum fm pdicta. Nam in creatura relata ad deũ realiter
existunt. Relinquit ḡ q sit relatiua fm esse. Et ita vr q
in vtroq3 extremoꝝ aliquid ponãt realr. ¶ P̃. hec ẽ nã 12ᵐ
relatiuoꝝ q posito vno ponitur aliud: τ vno interempto
aliud interimitur. Si igitur in creatura est aliqua realis
relatio: op3 q in deo relatio ad creaturã sit realis.

Sed contra est qd Augᵘ dicit. 5ᵒ de tri. manife- 3ᵖ
stum est deũ relatiue dici fm acci-
dens eius ad qd dici deus aliquid incipit relatiue. ergo
vr q iste relatiões dicant de deo: nõ fm aliquid qd i ipso
sit. sed fm aliquid qd extra ipsuz est. Et ita nihil realr in
ipso ponunt. ¶ P̃. sicut scibile est mẽsura scientie: ita deᵘ 2ᵒ
est mẽsura oĩuz rerũ vt Cõm. dicit. 10ᵒ meta. Sed scibile
nõ refert ad sciam per relationẽ que in ipso realr sit: sed
potius per relationẽ scientie ad ipsum: vt p3 per phm 5ᵒ
meta. ḡ vr q nec deᵘ dicat relatiue ad creaturã pp aliq̃
relationẽ que sit realr in eo. ¶ P̃. Diony. dicit. 10ᵒ ca. de 3ᵒ
di. no. In causis τ causatis nõ recipimᵘ cõuersionẽ simili
tudinis. Nam effectus dr silis cãe: nõ aũt eꝯ. Eadẽ autez
rõ vr de relatiõe silitudinis: τ de alijs relationibᵘ. ḡ vr q
nec quãtũ ad alias relatiões fiat cõuersio a deo ad crea-
turã: vt qr creatura realiter refertur ad deum. deus rea-
liter referatur ad creaturam.

Respõdeo. Dõm q relationes que dicunt de deo Rño
ad creaturaz: non sunt realiter in ipso.
¶ Ad cᵘ euidẽtiã sciendũ est: q cũ relatio realis cõsistat
in ordine vnius rei ad rẽ aliã: vt dictũ est: in illis tantum
mutua realis relatio inuenit in quibᵘ ex vtraq3 pte ẽ ea-
dẽ rõ ordinis vnius ad alterũ. Qd quidẽ inuenit in oĩbᵘ
relationibus cõsequẽtibᵘ quãtitatẽ. Nam cũ quãtitatis
rõ sit ab omni sensibili abstracta: eiusdẽ rõnis est quãti-
tas in oĩbᵘ naturalibus corporibus. Et pari rõne qua vnũ
habentiũ quãtitatẽ realiter refert ad alterũ: τ aliud ad
ipsuz. habet aũt vna quãtitas absolute cõsiderata ad aliũ
ordinẽ fm rõnẽ mẽsure τ mẽsurati: τ fm nomẽ totius τ
partis: τ alioꝝ hᵒ que quãtitatẽ consequunt. In relatio-
nibus aũt que consequunt actionẽ τ passionẽ: siue virtu-
tem actiuã τ passiuã: non est semp mutuus ordo ex vtra-
q3 parte. Oportet naq3 id qd semp h3 rõnẽ patiẽtis τ mo-
ti siue causati: ordinẽ habere ad agens vel mouens: cum
semper effectᵘ a cã pficiat: τ ab ea dependeat. Uñ ordina-
tur ad ipsam sicut ad suũ pfectiuũ. Agentia aũt siue mo-
uentia: vel ẽt cause: aliquãdo hñt ordinẽ ad patiẽtia vel
mota vel causata: inq̃tũ. s. in ipso effectu vel passione vel
motu iductis: attẽdit qddã bonuz τ pfectio mouẽtis vel
agẽtis: sicut maxime p3 in agẽtibus vniuocis: q̃ p actionẽ
sue spẽi silitudinẽ iducũt: τ p ɔñs esse ppetuuz pprie spẽi

sm ꝙ est possibile ꝯseruant. Patet hoc etiā idē in oībus
alijs que mota mouēt vel agūt vel causant. Nam ex ipso
suo motu ordināt̄ur ad effectus ꝓducēdos: ⁊ sil'r in oībus
in qbus quodcūq; bonū cause ꝓuenit ex effectu. Quedā
vero sunt ad que quidē alia ordināt̄ur: ⁊ non ecōuerso: q2
sunt oīno extrinseca ab illo genere actionū vel virtutum
quas ꝯsequitur talis ordo: sicut patet ꝙ sciētia referr̄ ad
scibile: quia sciens per actum itelligibilē ordinē h3 ad rē
scitā: que est extra animā. Ipsa vero res q̄ est extra aīam
oīno nō attingit̄ a tali actu: cū actus itellectus nō sit trā-
siēs in exteriorē māam mutandā. Unde ⁊ ipsa res que est
extra animā: oīno est extra genus itelligibile. Et ꝓpter h̄
relatio que ꝯsegtur actū itellectus: nō pōt eē in ea: ⁊ silis
ratio est de sensu ⁊ sensibile. Licet eni3 sensibile imutet
organū sensus in sua actione: ⁊ ꝓpter hoc habeat relatio-
nē ad ipsum: sicut ⁊ alia agētia nālia ad ea que patiuntur
ab eis: alteratio tamē organi nō ꝑficit sensum in actu: sed
perficitur per actu3 virtutis sensitiue: cuius sensibile qđ
est extra animam: omnino est expers. Sil'r homo compa
rat̄ ad colūna3 vt dexter rōne virtutis motiue que est in
hoīe: sm quā cōpetit ei dextrū sinistrū: ante ⁊ retro: sursū
⁊ deorsum. Et ideo hͦ relationes in homine vel animali
reales sunt: nō aūt in re que tali virtute caret. Similiter
nummus est extra genus illius actionis per quā sit ꝑciū:
que est ꝯuētio iter aliquos hoīes facta. homo etiā est ex-
tra genus artificialiū actionū: ꝑ qua3 sibi imago ꝯstituit̄.
Et ideo nec homo h3 relationē realē ad suā imaginē: nec
nūmus ad preciu3. sed eꝯ. Deus autem nō agit per actio
nem mediā: que intelligat̄ a deo ꝓcedens ⁊ in creatura3
terminata: sed sua actio ē sua suba: ⁊ quicqd in ea ē: ē oīo
extra genus esse creati: per quod creatura referr̄ ad deū.
Nec iterū aliqđ bonū accrescit creatori ex creature ꝓdu
ctione. Unn̄ sua actio est maxime liberalis: vt Auic. dicit.
p3 etia3 ꝙ non mouet̄ ad hoc ꝙ agat: sed absq; omni sua
mutatione mutabilia facit. Unde relinquit̄ ꝙ in eo non
est aliqua relatio realis ad creaturā: l3 sit relatio creatu-
re ad ipsu3: sicut effectus ad cām. In hoc aūt defecit mul
tipliciter Raby. qui voluit ꝓbare ꝙ nō esset relatio iter
deū ⁊ creaturā. Quia cum cū deus non sit corpus. non h3
relationē ad tempus: nec ad locum. Considerauit. n. sola3
relationem que consequitur quātitatem: non ea3 que cō-
sequitur actionem ⁊ passionem.

Ad p^{m} Ad primum ergo dōm: ꝙ mouens ⁊ agens nāle
mouet ⁊ agit actione vel motu me
dio: que est inter mouens ⁊ motum: agens ⁊ passum. Unn̄
o3 ꝙ saltē in hoc medio cōueniāt agens ⁊ patiēs: mouēs
⁊ motū. Et sic agens inq̄tū est agens nō ē extraneū a ge-
nere patientis: inquātū est patiens. Unde vtriusq; ē rea-
lis ordo vni' ad alterum. Et ꝑcipue cu3 ipsa actio media
sit quedā ꝑfectio ꝓpria agentis: ⁊ per cōsequēs id ad qđ
terminat̄ actio est bonū eius. hoc aūt in deo non contin-
2^{m} git: vt dictū est. Et ideo nō est simile. Ad 2^{m} dōm: ꝙ h̄
ꝙ mouēs mouet̄: nō est cā q̄re relatio mouentis in eo sit
realiter: sed signū qđdā. Ex hoc. n. apparet ꝙ aliq̄ mō coin
cidit in genus motꝰ: ex quo ⁊ ipsum mouet motū. Et ite3
apparet ꝙ ipsum ad qđ mouet̄ sit qđdam bonū eiꝰ: ex q̄
3^{m} ad hoc per suū motū ordinat̄. Ad 3^{m} dōm ꝙ pater dat
esse filio sui generis: cū sit agens vniuocu3. Non aūt tale
4^{m} esse dat deus creature: ⁊ ideo non est simile. Ad 4^{m} di
cendū ꝙ hoc nomē dn̄s tria in suo intellectu includit. s.
potentiam coercendi subditos: ⁊ ordinē ad subditos qui
consequit̄ talē ptātē: ⁊ terminationē ordinis subditoru3
ad dn̄m. In vno. n. relatiuo est intellectus alteri' relati-
ui. Saluatur ergo huius significatio nomis in deo q̄tu3
ad primū ⁊ tertiū: nō aūt quātū ad 2^{m}. Unde Ambrosius

dicit ꝙ h̄ nomē dn̄s nomē ē ptātis: ⁊ Boe' dicit ꝙ dn̄iu3 5^{m}
est potestas q̄dā: qua seruus coercet̄. Ad 5^{m} dō3 ꝙ sciē
tia dei aliter cōparatur ad res q̄3 scientia nostra. Cōpara-
tur. n. ad eas sicut ⁊ causa ⁊ mēsura. Tales. n. res sunt sm
veritatē: quales deus sua scientia eas ordinauit. Ipse aūt
res sunt causa ⁊ mensura scientie nostre. Unde sicut scia
nostra referr̄ ad res real'r: ⁊ non eꝯ: ita res referunt̄ real'r
ad scientiam dei: ⁊ non eꝯ. Uel dōm ꝙ deus itelligit res
alias intelligendo se. Unde relatio diuine scientie non ē
ad res directe: sed ad ipsa3 diuinā eēntiam. Ad 6^{m} dō3 6^{m}
ꝙ appetibile qđ mouet appetitū: est finis. Ea vero q̄ sunt
ad finē: non mouēt appetitū: nisi rōne finis. Finis aūt di-
uine voluntatis non est aliquid aliud q̄3 diuina bonitas.
Unn̄ non sequit̄ ꝙ res alie cōparent̄ ad diuinā voluntatē
sicut mouēs ad motū. Ad 7^{m} dōm ꝙ corpora celestia 7^{m}
referūtur real'r ad iferiora sm relationes ꝯsequētes q̄ti
tatē: ꝓpter hoc ꝙ est eadē rō quātitatis in vtrisq;: ⁊ ite3
q̄tum ad relationes ꝯntes virtutem actiuā ⁊ passiuā: q2
mouent mota per actionē mediā: que nō est eoꝝ suba: cū
aliquod bonū ipsoꝝ attendat̄ in hoc ꝙ sunt inferioꝝ cā.
Ad 8^{m} dōm: ꝙ illud a quo aliqd denominat̄: non op3 8^{m}
ꝙ sit semꝑ forma sm rei nām: sed sufficit ꝙ significetur
per modū forme: grāmatice loquēdo. Denominat̄. n. hō
ab actione ⁊ ab indumēto ⁊ ab alijs hͦ: que real'r nō sunt
forme. Ad 9^{m} dōm: ꝙ si ꝓportio intelligat̄ aliquis de- 9^{m}
terminat' excessus: nulla est dei ad creaturā ꝓportio. Si
aūt per ꝓportione3 intelligat̄ habitudo sola: sic p3 ꝙ est
inter creatorē ⁊ creaturā. In creatura quidē real'r. nō aūt
in creatore. Ad 10^{m} dōm: ꝙ licet doctor incipiat a re- 10^{m}
bus: tn̄ alio modo recipiuntur rerū cōceptiones in' men-
te doctoris q̄3 sint in nā rei: q2 vnūqđq; recipit̄ in altero
per modū recipiētis. p3. n. ꝙ cōceptiōes in mēte doctoris
sunt imāl'r: ⁊ māl'r in natura. Ad 11^{m} dōm: ꝙ distinctio 11^{m}
ista relatiuoꝝ sm eē: ⁊ sm dici: nihil facit ad h̄ ꝙ sit relo
realis: Quedam. n. sunt relatiua sm esse: que nō sunt rea-
lia: sic dextrū ⁊ sinistrū in colūna. Et quedā sunt relatiua
s3 dici: q̄ tn̄ iportant relōnes reales. sic p3 de scia ⁊ sensu.
Dicunt̄. n. relatiua sm esse qn̄ noīa sunt iposita ad signi-
ficādas ipsas relōnes: relatiua vͦ sm dici qn̄ noīa sūt ipo
sita ad significādas q̄litates: vel aliqd hͦ ꝑncipal'r: ad q̄
tn̄ ꝯsequunt̄ relōnes. Nec quātū ad hoc differt vtrū sint
relōnes reales vel rōnis tn̄. Ad vltimū dōm: ꝙ l3 po- 12^{m}
sito vno relatiuoꝝ ponat̄ aliud: nō tn̄ op3 ꝙ eodem mo-
do ponatur vtrūq;: sed sufficit ꝙ vnum ponatur sm re3:
⁊ aliud sm rationem.

Utrū iste relōnes tpales sint in deo sm rōnem.

Undecimo querit̄ vtru3 iste relōnes
tpales sint in deo s3 rōnē.
Et vr̄ ꝙ nō. Rō. n. cui non rn̄det res est cas p^{m}
sa ⁊ vana: sicut Boe' dicit. Sed iste relōnes n̄
sunt in deo sm rem: vt ex ꝑdictis p3. eēt ergo
rō cassa ⁊ vana si essent in deo sm rōnē. P. que sunt s3 2^{m}
rōnē tn̄: nō attribuunt̄ reb' nisi sm ꝙ sunt in itellectu:
sicut genus ⁊ spēs ⁊ ordo. Sed hͦ relōnes tpales non at-
tribuūtur deo: sm ꝙ est in itellectu nostro tn̄: sic. n. nihil
esset dictu: deus est dn̄s: q̄3 deus itelligit̄ creaturis ꝑesse:
qđ p3 esse falsum. g̃ hͦ relationes nō sunt sm rōnē in deo.
P. hoc nomē dn̄s relationē significat: cū sit relatiuu3 3^{m}
sm esse. Sed deus est dn̄s nō sm rationē tn̄. ergo nec hͦ
relationes sunt in deo sm rationē tn̄. P. nullo itelle- 4^{m}
ctu creato existente deus adhuc esset dn̄s ⁊ creator. Non
aūt essent res rōnis nullo intellectu creato existēte. ergo
dn̄s ⁊ creator ⁊ hͦ: nō iportāt relationes rōnis tn̄. P. 5^{m}
id qđ est sm rationē nostrā tn̄: nō fuit ab eterno. Sed ali
que relationes dei ad creaturam fuerunt ab eterno: sicut

relationes ĩportate in nomine scientie ⁊ predestinatiōis.
ergo hꝫ relationes non sunt in deo ſm rōnē tm̄.
3p. Sed contra est ꝙ nomina significant rationes
sine intellectus: vt dr̃ in p̃n° pbier.
Constat aūt ista nomina relatiue dici. ergo opꝫ huiusmo-
di relationes ſm rōnem esse.
Rño Respondeo. Dōm: ꝙ sicut realis relatio cōsistit
in ordine rei ad rem: ita relatio rō-
nis cōsistit in ordine intellectuū. Qd̄ quidē dupl'r pōt cō-
tingere. Uno mō ſm ꝙ iste ordo est adinuentus p̄ ĩtelle-
ctū: ⁊ attributus ei qd̄ relatiue dr̃. Et huiꝰ sunt relōnes
que attribuunt̃ ab intellectu rebus intellectis: prout sunt
intellecte: sicut relatio generis ⁊ speciei. has .n. relatiōes
rō adinuenit cōsiderando ordinē eius qd̄ est in ĩtellectu ad
res q̄ sunt extra: vel ēt ordinē intellectuū adinuicē. Alio
modo ſm ꝙ huius relationes consequunt̃ modū intelli-
gendi. vꝫ. ꝙ intellectus intelligit aliquid in ordine ad ali-
ud: lꝫ illū ordinē intellectꝰ non adinueniat: sed magis ex
quadā necessitate consequat̃ moduꝫ intelligendi. Et hꝫ
relationes intellectus nō attribuit ei qd̄ est in ĩtellectu: sꝫ
ei qd̄ est in re. Et hoc quidē cōtingit ſm ꝙ aliq̄ non habē-
tia ſm se ordinē: ordinate intelligunt̃: lꝫ intellectus non
intelligat ea hēre ordinē: qꝛ sic esset falsus. ¶ Ad hoc āt
ꝙ aliqua habeāt ordinē: oꝫ ꝙ vtrūqꝫ sit ens ⁊ vtrūqꝫ di-
stinctū: qꝛ eiusdē ad seipsuꝫ non est ordo: ⁊ vtrūqꝫ ordina-
bile ad aliud. Quandoqꝫ autē intellectus accipit aliqua
duo vt entia: quoꝝ alterū tm̄: vel neutrū est ens: sicut cuꝫ
accipit duo futura: vel vnū presens ⁊ aliud futurū: ⁊ intel
ligit vnū cū ordine ad aliud: dicēs alteꝝ esse p̄us altero.
vn̄ iste relatiōes sunt rōnis tm̄: vtpote modū ĩtelligendi
consequentes. Qñqꝫ vero accipit vnum vt duo: ⁊ intelli-
git ea cū quodā ordinē: sicut cum dicitur aliquid esse idē
sibi. Et sic talis relatio est rōnis tantū. Quādoqꝫ vero ac-
cipit aliqua duo vt ordinabilia adinuicē: inter que non ē
ordo medius. Immo alteꝝ ipsoꝝ eēntial'r est ordo: sicut
cū dicit relationē accidere subto. vn̄ talis relō relationis
ad qd̄cūqꝫ aliud rōnis est tantum. Quādoqꝫ vero accipit
aliquid cū ordine ad aliud: inquātū est terminꝰ ordinis
alterius ad ipsum: lꝫ ipsum nō ordinet̃ ad aliud: sicut ac-
cipiendo scibile vt terminū ordinis scientie ad ipsum: ⁊
sic cū quodā ordine ad scientiaꝫ nomē scibilis relatiue si-
gnificat. Et est relatio rationis tm̄. Et simil'r aliqua noīa
relatiua deo attribuit intellectꝰ nr̃: inquātum accipit de-
um vt terminū relationuꝫ creaturarum ad ipsum. vnde
hꝫ relationes sunt rationis tm̄.
Ad pm Ad primum ergo dōꝫ ꝙ in hꝫ relationibꝰ aliqd
rñdet ex p̄te rei. s. relatio creature
ad deū. Sicut .n. scibile dr̃ relatiue: nō qꝛ ipsuꝫ referatur
ad sciētiā: sꝫ qꝛ scia referat̃ ad ipm: vt hr̃. 5°. meta. ita deꝰ
2m dr̃ relatiue: qꝛ creature referūtur ad ipsum. ¶ Ad 2m di-
cenduꝫ ꝙ ratio illa p̄cedit de illis relationibꝰ rōnis: que
sunt per rōnē inuente: ⁊ rebus in intellectu existētibꝰ at-
tribute. Tales aūt non sunt relationes iste: sed p̄sītes mo
3m dum intelligendi. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ sicut aliquis est ideꝫ
sibi realiter. ⁊ nō solū ſm rōnē: lꝫ relatio sit ſm rōnē tm̄:
p̄pter hoc ꝙ relatiōis cā est realis. s. vnitas substātie quā
intellectus sub relatiōe intelligit: ita potestas coercendi
subditos est in deo realiter: quā intellectus ĩtelligit in or
dine ad subditos: p̄pter ordinem subditoꝝ ad ipsum. Et
p̄pter hoc dr̃ dñs realr̃. lꝫ relō sit rōnis tm̄. Et eodē mo-
do apparet ꝙ dñs esset: nullo exn̄te intellectu. ¶ Un̄ pꝫ
4m & 5m solutio ad quartuꝫ. ¶ Ad quintum dicendum ꝙ relatio
scientie dei ad creaturam non est primo ⁊ per se: vt di-
ctum est prius. sed ad essentiam creatoris: per quam de-
us omnia scit.

De his q̄ relatiue dicunt̃ de deo ab eterno. Et ha-
bet articulos 4or. Primo .n. q̄rit̃ vtrū rela-
tiones dicte de deo ab eterno que ĩportant̃ his nominibꝰ
pater ⁊ filius sint relatiōes reales vel rōnis tm̄. 2°. vtrū
relatio in deo sit eius suba. 3°. vtrū relationes cōstituāt
⁊ distinguant p̄sonas ⁊ hypostases. 4°. vtrū remota rela
tione ſm ĩtellꝫ remaneat hypostasis in diuis. Q̃ō. VIII.
Questio est de his que relatiue dicun
tur de deo ab eterno. Et pri-
mo querit̃ vtꝝ relationes dicte de deo ab
eterno: que important̃ his nominibꝰ pr̃ ⁊
filiꝰ sint relatiōes reales: vel rōnis tantū.
¶ Et vr̃ ꝙ non sint reales: qꝛ vt dic̃ Dam. pm
in p̄mo li. In supsubali trinitate cōe qui-
dem ⁊ vnū re considerat̃: cognitione vero ⁊ intellectu ē:
qd̄ diuersum vel distinctū est. sed distinctio personaꝝ fit
per relatiōes. ergo relōnes in diuis sunt rōnis tm̄. ¶ P̄. 2m
Boe. dic̃ in li. de tri. Similis ē relō p̄ris ad filiū i trinitate: ⁊
vtriusqꝫ ad spūꝫ. s. vt eiꝰ qd̄ ē idē: ad id qd̄ idē ē. Sed relō
idētitatis ē rōnis tm̄. g̃ ⁊ relō p̄ernitat ⁊ filiatiōis. ¶ P̄. i 3m
deo ad creaturā nō est relatio realis p̄p̄ h̄ ꝙ deꝰ sine sui
mutatione creaturas p̄ducat: vt Aug. dicit 5°. de tri. Sed
multo magis sine mutatione p̄ducit pater filiū: ⁊ filiꝰ p̄-
cedit a p̄re. g̃ nō ē aliq̄ realis relatio p̄ris ad filiū in diui-
nis: vel eͦ. ¶ P̄. ea que nō sūt p̄fecta deo nō attribuunt̃: 4m
sicut p̄uatio: materia: ⁊ motus. Sed relatio inter omnia
entia hꝫ debilius esse: intm̄ ꝙ eaꝫ quidā estimauerūt de
scdis intellectis: vt patet per com̄. 11°. meta. ergo in deo eē
non potest. ¶ Preterea. omnis relatio in creaturis: com 5m
positionem facit cum eo cuius est relatio. Non .n. potest
vna res alteri inesse sine compositione. Sed in deo nulla
compositio esse potest. ergo in eo non pōt esse realis rela-
tio. ¶ P̄. simplicissima seipsis differūt. Sed diuine p̄so- 6m
ne sunt simplicissime. ergo seipsis differūt: ⁊ non per rela
tiones aliquas. ergo non opꝫ relationes in deo ponere: cū
ad nihil aliud ponantur nisi ad distinguendas personas.
¶ Preterea. sicut relationes sunt p̄prietates p̄sonarum 7m
diuinaꝝ: ita attributa absoluta sunt p̄prietates essentie.
Sed attributa absoluta sunt in deo ſm rōnem tm̄. ergo
relationes sunt in deo ſm rōnē ⁊ nō reales. ¶ P̄. perfe- 8m
ctum est .n. cui nihil deest: vt dicit̃ 3°. phisico. Sed suba
diuina est p̄fectissima. ergo nihil qd̄ ad perfectionē perti
neat ei deest. Superfluū est g̃ ponere relationes in deo.
¶ P̄. cū deus sit sūmū rerū p̄ncipiū ⁊ vltimus finis: ea q̄ 9m
oportet in alia priora reduci in deo esse non possunt: sed
soluꝫ ea ad que alia reducuntur. Sicut esse mobile redu-
citur ad imobile: ⁊ per accidens ad per se. Et propter hoc
deus non mouetur: nec est in eo aliquod accidens. Sed
omne qd̄ dicit̃ ad aliud reducitur ad absolutū: qd̄ ad se
est. ergo nihil est in deo ad aliud: sed solum ad se tantum
dictum. ¶ Preterea. deus est per se necesse esse. Sed oē 10m
quod est per se necesse esse: est absolutuꝫ. Relatiuuꝫ eniꝫ
non potest esse sine correlatiuo. Quod autem est per se
necesse esse: etiaꝫ alio remoto esse potest. ergo in deo non
est aliqua relatio realis. ¶ Preterea. omnis relatio rea- 11m
lis: vt in precedenti questione est habitum: consequitur
aliquam quantitatē vel actionem vel passionem. Sed
quantitas in deo non est. Dicimus enim deum sine quā-
titate magnum: vt Augustinus dicit in lib°. de trinitate.
Numerus etiam in eo non est: vt dicit Boeꝰ quem rela-
tio consequi posset: ⁊ si ponatur numerus quem relatio
facit. Oportet ergo si est relatio realis in deo: ꝙ compe-
tat deo ſm aliquam eius actionē. Non autem potest ſm
actionem qua creaturas producit: qꝛ in q̄ōne p̄cedēti est
habitū ꝙ in deo nō est realis relatio ad creaturam. Nec

iteꝝ ſm actionē pſonalē que ponit̄ in diuis:ſicut eſt ge-
nerare. Nā cū generare in diuis nō ſit niſi ſuppoſiti diſti
cti. Diſtinctionē aūt ſola relō facit in diuis: oꝫ pintellige-
re relōnē tali actioni. Et ſic relō talē actionē ꝯſequi non
pōt. Reſtat ergo ſi aliquā actionē ꝯſequat̄ relō realr̄ in
deo exīs: ꝙ ꝯſequat̄ actionē ei⁹ eternā vel eēntialē: que
eſt intelligere ⁊ velle. Sed ēt hoc eē nō pōt. hꝫ eni actio-
nē ꝯſequit̄ relatio itelligētis ad itellectū: que in deo rea-
les nō ſunt: alr̄ oporteret ꝙ itelligēs ⁊ itellectū realr̄ i di
uinis diſtinguerent̄: qd̄ pꝫ eē falſuꝫ: qꝛ vtrūqꝫ de ſingul̄
pſonis pdicat̄. Nō ſolū eni pr̄ eſt itelligēs: ſꝫ ⁊ fi. ⁊ ſpūs. ſ.
Silr̄ ⁊ glibet eoꝝ eſt in itellectu. Nulla ḡ relatio realis i
12m deo eē pōt: vt vr̄. ℂ P̄. rō nālis humana pōt puenire ad
cognitionē diui itellectus. pbatū eſt eni demōſtratiue a
phis ꝙ deus eſt itelligētia. Si ḡ actionē itellect⁹ ꝯſequā-
tur relōnes reales: que in diuis pſonas diſtinguere dr̄r:
vr̄ ꝙ per rōnem humanā trinitas pſonaꝝ inueniri poſſꝫ.
Et ſic nō eēt articulus fidei. Nā fides eſt ſuba reꝝ ſperā-
13m daꝝ ⁊c. hebr̄. ii°. ℂ P̄. relatiua oppoſita ꝯtra alia oppoſi
ta diuidūtur. In deo aūt alia genera oppoſitiōis poni nō
poſſunt. ergo nec relatio.

3p: **Sed contra.** Boe⁹ dicit in li. de tri. ꝙ ſola relō multiplicat trinitatē: hec aūt mul-
tiplicatio nō eſt ſm rōnem tm̄: ſꝫ ſm rē: vt pꝫ per Aug. q
dicit ꝙ pr̄ ⁊ fili⁹ ⁊ ſpūs. ſ. ſunt tres res. ḡ opꝫ ꝙ relatio ſit
2: in diuis nō ſolū rōnis: ſed ēt rei. ℂ P̄. nulla res ꝯſtituit̄
niſi per rē. Sed relōnes in diuis ſunt ꝓprietates ꝯſtituē-
tes pſonas. pſona aūt eſt nomē rei. ḡ opꝫ ⁊ relatiōes in di
3: uinis res eē. ℂ P̄. pfectior eſt generatio i diuis ꝙ̄ i crea-
turis. Sed ad gnātionē in creaturis ſeqt̄ relō realis. ſ. pa
tris ⁊ filij. ḡ multo fortius in diuinis ſunt relōnes reales.

R: **Respondeo.** Dōꝫ: ꝙ ſnīam fidei catholice ſequē-
tes opꝫ dicere in diuis relōnes rea-
les eſſe. Ponit eni fides catholica tres pſonas in dō vni⁹
eēntie. Numerus aūt oīs aliq̄ꝫ diſtinctionē ꝯſequit̄. vñ
opꝫ ꝙ i deo ſit aliq̄ diſtinctio: nō ſolū reſpectu creatura-
rū que a deo per eſſentiā differūt: ſꝫ ēt reſpectu alicui⁹ in
diua eēntia ſubſiſtētis. hec aūt diſtinctio nō pōt eē ſꝫ ali
qd̄ abſolutū: qꝛ gcqd abſolute in diuis pdicat̄ dei eēntiā
ſignificat. vñ ſequeret̄ ꝙ pſone diue p eēntiaꝫ diſtingue
rent̄: qd̄ eſt hereſis arrij. Relinqt̄ ḡ ꝙ p ſola relatiua di-
ſtinctio in diuis pſonis attēdit̄. Hec aūt diſtinctio nō po
teſt eē rōnis tm̄: qꝛ ea que ſunt ſola rōne diſticta: nihil ꝓ-
hibet de ſeinuicē pdicari: ſicut dicim⁹ pn̄ᵐ eſſe finē: quia
pūctū vnū ſm rē eſt pnᵐ ⁊ finis: lꝫ rōne differat: ⁊ ita ſeq-
ret̄ ꝙ pr̄ eſt fili⁹: ⁊ filius pr̄. Quia cū noīa iponāt̄ ad ſigni
ficādū rōnes noīum: ſequeret̄ ꝙ pſone in diuis nō diſtin
guerent̄ niſi ſm noīa: ꝙ eſt hereſis ſabelliane. Relinqt̄
ḡ ꝙ opꝫ dicere relōnes in deo quaſdā res eē: ꝙ q̄liter ſit
ſequēdo ſanctoꝝ dicta inueſtigari opꝫ: lꝫ ad plenuꝫ ad h
rō puenire nō poſſit. ℂ Sciēduꝫ eſt ergo ꝙ cū realis re-
latio itelligi nō poſſit niſi ꝯſa q̄titatem vel actionē ſeu
paſſionē: opꝫ ꝙ aliquo iſtoꝝ modoꝝ ponamus in deo re-
lationem eē. In deo aūt q̄titas eē nō pōt: neqꝫ ꝯtinua nꝫ
diſcreta: nec aliqd cū q̄titate ſilitudineꝫ hñs: niſi multi-
tudo quā relatio facit: cui oꝫ relationē pintelligere: ⁊ vni
tas que eēntie cōpetit: ad quā relō ꝯſequēs nō eſt realis:
ſed rōnis tm̄. ſicut relatio quā iportat hoc nomen idē: vt
ſupra dcm̄ ē. Relinqt̄ ḡ ꝙ opꝫ i eo ponere relōneꝫ actio-
nē ꝯſequēteꝫ. Actionē dico nō que i aliqd̄ patiēs trāſeat:
qꝛ in deo nihil pōt eſſe patiēs: cū nō ſit ibi materia. Ad id
aūt qd̄ eſt extra deū: nō eſt in deo realis relō: vt oſtēſum
eſt. Relinquit̄ ḡ ꝙ ꝯſequat̄ relatio realis in deo actionē
manētem in agēte: cuiuſmodi actiōes ſunt itelligere vel-
le in deo. Sentire enim cū organo corporeo cōpleat̄: deo
non pōt cōpetere: qui eſt oīno incorporeus. Et pp̄ hoc di-
cit Dionyſi⁹ ii°. ca. de di. no. ꝙ i deo eſt p̄mitas perfecta. ſ.
nō corporaliter: nō materialiter: ſed itelligibiliter. Intel
ligēs i intelligēdo ad quatuor pōt habere ordinē. ſ. ad rē
que intelligit: ad ſpēm itelligibilē qua ſit itellect⁹ i actu:
ad ſuū itelligere: ⁊ ad ꝯceptionē itellectus. Que gdē ꝯce
ptio a trib⁹ pdictis differt. A re gdē itellecta: qꝛ res intel-
lecta eſt iterdū extra itellectū. Cōceptio aūt itellect⁹ nō
eſt niſi in itellectu. Et iteꝝ ꝯceptio itellect⁹ ordinatur ad
rē intellectā ſicut ad finē. ꝓpter hoc enim itellect⁹ cōce-
ptionē rei in ſe format: vt rē itellectā cognoſcat. Differt
aūt a ſpē itelligibili. Nā ſpēs itelligibilis q̄ ſit itellect⁹ i
actu: ꝯſiderat̄ vt pnᵐ actiōis itellect⁹: cum oē agens agat
ſm ꝙ eſt in actu. Actu aūt ſit per aliquā formam: quā oꝫ
eē actiōis pnᵐ. Differt aūt ab actiōe itellectus: qꝛ predi-
cta cōceptio ꝯſiderat̄ vt termin⁹ actiōis: ⁊ quaſi qd̄dam
per ipam ꝯſtitutū. Intellect⁹ eniꝫ ſua actione format rei
diffinitionē: vel ēt ꝓpoſitionē affirmatiuā ſeu negatiuā.
Hec aūt ꝯceptio itellect⁹ in nob̄ ꝓprie vbū dr̄. hoc eniꝫ ē
qd̄ vbo exteriori ſignificat̄. vox eni exterior neqꝫ ſignifi-
cat ipm itellectū: neqꝫ ſpēm itelligibilē: neqꝫ actū itelle-
ctus: ſꝫ itellect⁹ cōceptionē: qua mediāte refert̄ ad rē. hꝫ
ḡ ꝯceptio ſiue vbū: qua itellect⁹ nr̄ itelligit rem aliaꝫ a ſe:
ab alio exoritur: ⁊ aliud repreſentat. Orit̄ gdem ab intel
lectu per ſuum actuꝫ: eſt vera ſimilitudo rei itellecte. Cū
vero intellectus ſeipſum intelligit: vbum pdictū ſiue cō
ceptio: eiuſdē eſt ꝓpago ⁊ ſilitudo. ſ. itellect⁹ ſeipm itelli-
gētis. Et hoc iō ꝯtingit: qꝛ effect⁹ ſilatur cauſe ſm ſuā for
mā. Forma aūt itellect⁹: eſt res intellecta. Et iō vbum qd̄
orit̄ ab itellectu eſt ſilitudo rei intellecte: ſiue ſit idē qd̄
intellectus: ſiue aliud. hꝫ aūt vbum noſtri itellect⁹: ē gdē
extrinſecuꝫ ab eſſe ipſius intellect⁹. Nō. n. eſt de eēntia
ſed eſt q̄ſi paſſio ipſius. Nō tm̄ eſt extrinſecū ab ipſo itel-
ligere itellectus: cū ipm itelligere cōpleri non poſſit ſine
vbo pdicto. Si ḡ aliqs itellectus ſit cuius intelligere ſit
ſuū eē: oportebit ꝙ illud vbū nō ſit extrinſecū ab eē ipſi⁹
itellect⁹: ſicut nec ab itelligere. hꝫ aūt eſt itellect⁹ diuus
In deo eni idē eſt eſſe: ⁊ itelligere. Opꝫ ḡ ꝙ eius verbum
nō ſit extra eſſentiā eius: ſed ei coeſſentiale. Sic ḡ in deo
pōt inueniri origo alicui⁹ ex aliquo. ſ. vbi. ⁊ pferētis vbū:
vnitate eſſentie ſuata. Ubicūqꝫ enim eſt origo alicui⁹ ab
aliquo: ibi opꝫ ponere realē relationē: vel tm̄ ex pte eius
qd̄ orit̄: qñ nō accipit eādē nām quā hꝫ ſuū pncipiū: ſicut
pꝫ in exortu creature a deo: vel ex pte vtriuſqꝫ: quando. ſ.
oriēs attingit ad nām ſui pncipij: ſicut pꝫ in hoīum gene-
ratione: vbi relatio realis eſt ⁊ in pr̄e ⁊ i filio. verbū autē
in diuis eſt coeſſentiale ſuo pn°: vt oñſum eſt. Relinqt̄ ḡ
ꝙ i diuis ſit realis relō: ⁊ ex pte vbi: ⁊ ex pte pferētis vbū.

Ad primum ḡ dōm ꝙ i diuis pſonis re gdē eēn- Ad pm
tiali ē vnitas: diſtinctio vō rōne. i.
relōne: que nō differt ab eēntia re: ſꝫ ſola rōne: vt ifra pa-
tebit. ℂ Ad 2m dōm: ꝙ relō que eſt i diuis pſonis: hēt q- 2m
dē ſilitudinē cū relōne idētitatis: ſi vnitas eēntie ꝯſide-
ret̄. Sꝫ ſi cōſideret̄ origo vni⁹ ab alio in eadē natura: ex
hoc relōnes pdictas opꝫ eē reales. ℂ Ad 3m dōꝫ: ꝙ ſicut 3m
deus nō mutat̄ in pductiōe ſue creature: ita nō mutat̄ i
pductiōe ſui vbi. Sed tm̄ creatura nō attingit ad eēntiā
⁊ naturā diuā. vñ eēntia diua nō cōicat̄ creature. Et pp̄
hoc relatio dei ad creaturā nō ſit ꝓpter aliquid qd̄ ſit in
deo: ſed ſolum ſm id qd̄ ſit ex parte creature. Sed vbuꝫ
pducit̄ vt coeſſentiale ipſi deo. Et iō ſm id qd̄ i deo eſt
refert̄ deus ad ſuū vbū: nō ſolū ſm id qd̄ ex parte verbi
eſt. Tunc eniꝫ eſt relatio realis ex parte vni⁹ ⁊ nō ex pte
alterius: qñ relatio ꝯſequit̄ per id qd̄ eſt ex vno: ⁊ nō per
id quod eſt ex alio: ſicut patet in ſcibili ⁊ ſciētia. hꝫ enim

relationes causantur per actum scientis non per aliquid
4m scibile. ¶ Ad 4m dōm: q̄ relatio habz eē debilissimū: qd
est eius tātū. Sic aūt nō est in deo. Nō eni hz aliud eē q̄
5m eē sube: vt ifra patebit. vñ rō nō sequit. ¶ Ad 5m dōm: q̄
ratio illa ꝓcedit de relatiōe reali: que hz aliud eē ab esse
sube cui inest. Sic aūt nō est in ꝓposito: vt infra patebit.
6m ¶ Ad 6m dōm q̄ cū ꝑsone dine relatiōib⁹ distinguātur:
nō alio differūt q̄ seipsis: q2 relōnes sunt ipse ꝑsone sub-
7m sistētes: vt ifra patebit. ¶ Ad 7m dōm: q̄ attributa essen
tialia que sunt ꝓprietates eēntie: sunt in deo realr: τ non
fm rōnem. Bonitas enī dei est res quedā: τ silr ei⁹ sapia:
τ ita de aliis: lz ab essentia nō differāt nisi rōne. Sic etiā
8m est de relōnib⁹: vt ifra patebit. ¶ Ad 8m dōm: q̄ suba di
eēt imꝑfecta si aliqd ei inesset qd nō eēt ipa. Relatio āt
9m in deo est suba ei⁹: vt ifra patebit. vñ rō nō seqtur. ¶ Ad
9m dōm: q̄ mobile τ accidēs reducūt ad aliqd ꝑus: sicut
ꝑfectū ad imꝑfectū. Nā accñs imꝑfectū est: τ silr motus
est imꝑfecti act⁹. Sed hoc qd dr ad aliud qñqz seqt ꝑfe-
ctione rei: sicut pz in itellectu. Nā ꝯsequit ei⁹ opationez
que est eius ꝑfectio. Et iō ꝑfectio dina nō ꝓhibet rlōnez
in deo ponere: sicut ꝓhibet ibi ponere motū τ accidens.
10m ¶ Ad 10m dōm: q̄ id qd necesse est per se eē: nō refert ad
aliqd qd sit extraneū ab ipo. Nihil tñ ꝓhibet qn referat
ad aliqd intra ipm. vñ cū nō dicat eē necesse per aliō: dr
11m eē necesse per seipsum. ¶ Ad 11m dōm: q̄ relatio realis i
deo ꝯsequit actionē itellectus: nō qdez ita q̄ relatio rea-
lis itelligat itelligētia ad itellectū: sed ad vbū: q2 intelle-
12m ctū nō dr ab itelligēte: sed vbū. ¶ Ad 12m dōm: q̄ lz rō
nālis possit ꝑuenire ad ondendū q̄ deus sit itellect⁹: mo
dum tñ itelligēdi nō pōt iuenire sufficiēter. Sicut enī de
deo scire possum⁹ q̄ est: sed nō qd est: ita de deo scire pos-
sumus q̄ itelligit: sed nō quō itelligit. habere aūt conce-
ꝑtionē vbi in itelligēdo ꝑtinet ad modū itelligēdi. vñ rō
hec sufficiēter ꝓbare nō pōt: sed ex eo qd est in nobis ali-
13m qualr per sile coiecturare. ¶ Ad 13m dōm: q̄ i aliis oppo
sitiōibus semꝑ alteꝝ est vt iꝑfectū: vel non ens: vel vt
hñs aliqd de nō ente. Negatio enim est nō ens: τ ꝑuatio
est quedā negatio: τ duoꝝ ꝯtrariorum alteꝝ semꝑ hz alī
qd ꝑuationis. vñ alie oppōnes in deo eē non pñt: sicut op
positio relōnis: que ex neutra ꝑte iportat imperfectionē.
¶ Utrum relatio in deo sit eius substantia.

1m Secundo queritur vtrum relatio i deo sit eius suba. ¶ Et vr q̄ non.
nulla enī suba est relatio. hec est quedā ꝓposi
tio imediata: sicut τ hec: nulla suba ē q̄titas.
ḡ nec dina suba est relatio. ¶ Sed dice. q̄ di-
2m uina suba est relatio fm rem: nō tñ fm rationez. ¶ Sed
cōtra. Rō cui nihil rñdet in re: est cassa τ vana. Sed ni-
hil vane i deo dz poni. ḡ nō pōt esse q̄ relatio differat ab
3m eēntia rōne existēte. ¶ P. ꝑsone diuine distinguūtur re-
lationib⁹. Sola enim relatio multiplicat trinitatē: vt di-
cit Boe⁹ in li. de tri. Si ergo ꝑsone dine fm subam nō di
stinguūtur: relatio aūt nihil addit supra subam fm rē: sz
solū fm rōnem: sequet q̄ ꝑsone dine distinguātur solum
4m fm rōnem: qd est heresis sabelliane. ¶ P. ꝑsone dine nō
distinguūtur fz aliqd absolutū: q2 sequeret q̄ distingue-
rent scdz eēntiā: ex hoc q̄ ea q̄ de deo dnr absolute signi-
ficāt eius eēntiā: vt bonitas: sapia: τ hmōi. Si ergo relatio-
nes sunt idē qd diuina suba: oportebit q̄ vel ꝑsone nō di
stinguant fm relationes: vel q̄ distinctio ꝑsonaꝝ sit fm
5m eēntiā. ¶ P. si relatio est ipsa suba dei: sequet q̄ sicut ds
τ sua magnitudo ꝑtinet ad ꝑdicamētum sube i dinis: ex
h q̄ deus ē sua magnitudo: ita τ pari rōne τ ꝑñitas ꝑti-
nebit ad ꝑdicamētū sube. Et sic oē qd de deo dicit: dr fz
subaz: qd est ꝯtra Aug. in 5° li. de tri. qui dicit. q̄ nō omne

qd de deo dr: dr fm suā subam. Dr enim deus ad aliquid
sicut pr ad filiū. ¶ P. qcqd ꝑdicatur de ꝑdicato: ꝑdicat 6m
de subiecto. Sed si relō est ipsa eēntia dina. hec ꝑdicatio
erit va: eēntia dina est ꝑñitas: τ pari rōne ista: filiatio est
dina eēntia. ergo sequet q̄ filiatio est paternitas. ¶ P. 7m
quecūqz sunt idē: ita se hñt q̄ qcqd ꝑdicat de vno ꝑdica-
tur de alio. Quia fm phm ꝑmo topi. q̄tacūqz drīam assi-
gnauerimus ondentes erimus q̄ nō idē. Sed de eēntia
dina ꝑdicat: q̄ sit sapiēs: q̄ creet mūdū: τ hmōi: que nō vidē
tur ꝑdicari posse de ꝑñitate vel filiatione. ḡ relō in diui
nis nō est eēntia dina. ¶ P. id qd facit distinctionē in di 8m
uinis ꝑsonis: nō est idē cum eo qd nō distinguit: nec disti
guit. Sed relatio in dinis distinguit: eēntia aūt nō distin
guit: neqz distinguit. ḡ nō sunt idē. ¶ P. idē per suā eēn- 9m
tiā nō pōt eē ꝑncipium ꝯtrarioꝝ nisi ꝑ accñs. Sed distin
ctio cuius est ꝑncipium relō in diuinis opponit vnitati:
cuius est ꝑnm eēntia. ergo relatio τ essentia nō sunt idez.
¶ P. eoꝝ que sunt idem: in quocūqz est vnū τ aliud. Si 10m
ergo essentia diuina τ paternitas est idem: in quocūqz est
eēntia diuina: erit τ paternitas. Sed essentia diuina est
in filio. ergo τ paternitas: qd patet esse falsum. ¶ P. re- 11m
latio τ essentia differunt saltē rōne in dinis. Sed vbi est
diuersa ratio siue diffinitio: est diuersum esse: q2 diffini-
tio est oro indicās qd est esse. ergo aliud erit eē relōnis i
dinis: τ aliud substātie. ergo relō τ suba differūt fm esse:
τ ita realiter. ¶ P. ad aliqd dicunt quoꝝ eē est ad aliud 12m
se habere: vt dr in ꝑdicamētis. esse ḡ relōnis est in respe-
ctu ad aliud: nō aūt eē substātie. ḡ relatio τ suba nō sunt
idē fm eē: τ sic idem qd ꝑus. ¶ P. Aug. dicit 5° de trini. 13m
q̄ aliqd dr in deo nō substantiue: sed relatiue. Qd autez
subam dinam significat dr subaliter. ḡ relatio in diuinis
nō significat subam dinam: τ sic idē qd ꝑus. ¶ P. Aug. 14m
dicit q̄ deus nō eo deus est: quo pr est. Sed essentia dina
est deus: ꝑñitate aūt est pater. ḡ essentia nō est ꝑñitas: τ
sic relōnes in deo nō sunt diuina substantia.

Sed cōtra. quicquid est in deo deus est: vt Aug. 3a
dicit. Sed relatio est in deo sicut ꝑñi-
tas in patre. ḡ relatio est ipse deus τ dina suba. ¶ P. om- 2
ne suppositū in quo sunt diuerse res: est cōpositum. Sed
in ꝑsona pris est ꝑñitas τ eēntia dina. Si igitur paterni-
tas τ essentia diuina sunt due res: sequeret q̄ persona pa
tris sit composita: quod patet esse falsuz. oportet ergo q̄
relatio in diuinis sit ipsa substantia.

Respondeo. Dōm supposito q̄ relationes in di- R
uinis sint: de necessitate opz dicere
q̄ sint essentia diuina: alias oporteret ponere cōpositio-
nem in deo: τ q̄ relationes in diuinis essent accidētia: q2
omnis res inherēs alicui preter suā subam est accidens.
Oporteret ēt q̄ aliqua res esset eterna: que nō erit suba
diuina: que oia sunt heretica. ¶ Ad huius ergo euidētiā
sciēdum est q̄ iter. 9. genera que ꝯtinent sub accñte: q̄dā
significātur fm rōnez accidētis. Rō. n. accñtis est i esse.
Et iō illa dico significari per modū accñtis: que signifi-
cātur vt inherētia alteri: sicut q̄titas τ q̄litas. Quātitas
enim significat vt alicuius in quo est: τ silr qualitas. Ad
aliqd vo nō significat fm rōnem accidētis. Nō enim si-
gnificat vt aliqd eius in quo est: sed vt ad id qd extra ē.
Et ꝑꝑ hoc ēt dicit phs 5° metaphi. q̄ scia inq̄tum est re-
latio: nō est sciētis: sed scibilis. Uñ qdam attēdētes mo-
dū significādi in relatiuis dixerūt ea nō eē iherētia sub-
stātiis. s. quasi eis assistētia: q2 significant vt quoddā me
diū iter subam que refert: τ id ad qd refert. Et ex hoc se-
quebat q̄ in rebus creatis relōnes nō sunt accñtia: quia
accidentia esse est inesse. Unde etiam qdam theologi. s.
porretani hmōi opionez vsqz ad dinaz relationē extēderūt:

dicētes relatiōes nō eē in psonis:sʒ eis quasi assistere. Et
qꝛ eētia diua est in psonis sequebat̄ ꝙ relatōes nō sunt
essentia diuina. Et qꝛ oē accidēs inheret: sequebat̄ ꝙ nō
eēnt accidētia. Et fm hoc soluebāt v̄bum Aug. iductum.
ꝙ.s. relatiōes nō p̄dicant̄ de deo fm subaꝫ nec fʒ accn̄s.
reprob⁹ Sed ad hāc opi. sequit̄ ꝙ relatio nō sit res aliqua:sʒ solū
fm rōnem. Ois enim res vel est suba vel accn̄s. Vn̄ etiā
qdam antiqui posuerūt relatōes eē de scdis itellectis:vt
cōm. dicit. ii⁰. metaphi. Et iō opꝫ hoc ēt porretanos dice-
re ꝙ relationes diue nō sunt nisi fm rōnem. Et sic seque
tur ꝙ distinctio psonaꝝ nō erit realis:qđ est hereticum.
Op. v̄a Vn̄ dōm est:ꝙ nihil p̄hibet aliqd esse iherens:qđ tn̄
nō significat̄ vt inherēs. Sicut ēt actio nō significat̄ vt
in agēte:sed vt ab agēte:ꝛ tn̄ ꝯstat actionē eē in agēte. Et
silr lʒ ad aliqd nō significet̄ vt inherēs:tn̄ opꝫ vt sit ihe-
rēs. Et hoc qn̄ relatio est res aliqua. Qn̄ v̄o est fm rōneꝫ
tn̄:tūc nō est iherēs. Et sicut in reb⁹ creatis opꝫ ꝙ sit ac-
cidēs:ita opꝫ ꝙ sit in deo suba:qꝛ qcqd est in deo est eius
suba. Opꝫ ḡ relationes fm rē eē diuinā subam:que tn̄ nō
hn̄t modum sube:sed habent alium modum predicandi
ab his que substantialiter predicantur in deo.

Ad p^m Ad primum ergo dōm:ꝙ nulla suba que est i ge-
nere pōt esse relatio:qꝛ est diffinita
ad vnum genus:ꝛ per consequēs excluditur ab alio gene
re. Sed essentia diuina nō est in genere substātie:sed est
supra oē genus:cōprehēdens in se oium generū pfectio-
nes. Vn̄ nihil p̄hibet id qđ est relationis in ea inueniri.
2m Ad 2m dōm:ꝙ alia est rō sube ꝛ relationis:ꝛ vtriqꝫ re-
spondet aliqd in re que deus est. Nō tn̄ aliq̄ res diuersa:
sed vna ꝛ eadē. Et hoc p̄cipue ꝯuenit ꝙ duab⁹ rōnib⁹ re-
spōdet vna res:qn̄ natura pfecte cōprehēdit ipsam reꝫ:ꝛ
3m sic est in p̄posito. Ad 3m dōm:ꝙ lʒ relatio nō addat su
pra eētiā aliquā rem:sed solū rōnem:tn̄ relatio est aliq̄
res:sicut ēt bonitas est aliqua res i deo:lʒ nō differat ab
eētia nisi rōne:ꝛ silr est de sapiētia. Et iō sicut ea que p-
tinēt ad bonitatē vel sapiam:realr deo ꝯueniūt:vt itelli-
gere:ꝛ alia hm̄ói:ita ēt id qđ est p̄priū realis relationis.s. op
4m poni:ꝛ distingui:realr in diuinis inuenit̄. Ad 4m dōm:
ꝙ attributa essentialia nō solū significāt id qđ est eētia
diua:sed ēt significāt per talē moduꝫ:qꝛ significāt aliqd
vt in deo existēs. Et p̄pter hoc dr̄ia que eēt fm absoluta re-
dūdaret in diuersitatē eētie. Relationes aūt diue licet
significēt id qđ est diuina essentia:nō tn̄ per modū essen-
tie:qꝛ nō per modū inexistētis:sed per modū se habētis
ad aliud. Vn̄ distinctio que attēdit̄ fm relationes i diui
nis:nō designat distinctionē in eētia:sed solū in hoc qđ
est ad aliud se habere per modū originis:vt supra expoſi
5m tum est. Ad 5m dōm:ꝙ lʒ relatio sit suba diua:nō tn̄ si-
gnificat per modū substātie:vt supra expositū est:ꝛ iō nō
dicunt̄ fm subam:qꝛ dici fm subam ptinet ad moduꝫ si-
6m gnificādi. Ad 6m dōm:ꝙ rō illa tenet in p̄dicabilibus
per se. per se aūt p̄dicat̄ aliqd de aliquo:qđ p̄dicat̄ de eo
fm p̄priā rōnem. Qđ v̄o nō fm p̄priā rōnē p̄dicat̄:sʒ pp
rei idētitatem:nō ēt p̄dicat̄ p se. Cū ergo dr̄. eētia diua ē
p̄rnitas:nō p̄dicat̄ p̄rnitas de eētia diua pp idētitatem
rōnis:sed p̄pter idētitatē rei:ꝛ silr nec eētia de paterni-
tate:vt iā dictū est. Qꝛ alia est rō eētie ꝛ relatiōis. Et iō
in p̄dicto p̄cessu icidit fallā accidētis. lʒ enim in deo nul
lum sit accn̄s:est tn̄ quedā silitudo accn̄tis:inq̄tum ea ḡ
de se inuicē p̄dicantur fʒ accn̄s:ꝛ differūt rōne:sunt vnū
7m subiecto. Ad 7m dōm:ꝙ sicut phs dicit 3⁰ phisicoꝝ:nō
opꝫ ꝙ oia eadē p̄dicētur de quolibet mō eisdem:sed solū
de eisdē fm rōnē. Essentia aūt diua ꝛ p̄rnitas:tn̄ sint idē
re:nō sunt idē rōne. Et iō nō opꝫ ꝙ qcqd predicat̄ de ali
quo vno:p̄dicet̄ de alio. Sciēdum tn̄ ꝙ quedaꝫ sunt que

ꝯsequūtur p̄prias rōnes eētie ꝛ relationis:sicut dicim⁹
ꝙ eē cōe seqtur ad eētiā:distinguere seqtur ad relatio-
nē. Vn̄ vnū hoꝝ ab alio remouet̄. Neqꝫ eni essentia di-
stinguit:neqꝫ relatio est cōis. Quedā v̄o nō q̄tuꝫ ad p̄nci
pale significatū:sʒ q̄tū ad modū significādi hn̄t aliquaꝫ
dr̄iam a rōne eētie vel relatiōis. Et ista p̄dicant̄ qdē de
eētia vel relatiōe:lʒ nō p̄prie. Et hm̄ói sūt adiectiua ꝛ v̄ba
subalia:vt bonus:sapiēs:itelligere:ꝛ velle:hm̄ói.n. q̄tuꝫ ad
rē significatā significāt ipam eētiā:sʒ tn̄ significāt ea p
modū suppositi:ꝛ nō i abstracto. Et iō p̄prijssime dicunt̄
de psonis ꝛ de noib⁹ eētialib⁹ ꝯcretis:vt de⁹ vel pr̄: bo-
nus:sapiēs:creās:ꝛ alia hm̄ói. De eētia ēt i abstracto signi-
ficata:ꝛ nō p modū suppositi:sʒ iproprie. Adhuc aūt min⁹
p̄prie de relonib⁹. Qꝛ hm̄ói ꝯueniūt supposito fm eētiaꝫ:
nō aūt fm relationē. Deus.n. est bon⁹ vel creās:ex eo ꝙ hʒ
eētiā:nō ex eo ꝙ hʒ relonē. Ad 8m dōm:ꝙ illud qđ fa- 8m
cit distinctionē:pōt eē cū eo qđ nec distinguit nec distin-
guit̄ idem re:sʒ nō rōne. Ad 9m dōm:ꝙ vnitas eētie 9m
nō oppōit̄ distinctiōi relonū. Vn̄ nō seqt̄ ꝙ relo ꝛ eētia
sint eiē oppositoꝝ. Ad 10m dōm:ꝙ quecūqꝫ sunt eadē 10m
re ꝛ rōne. opꝫ ꝙ in quocūqꝫ ē vnū sit aliud. Nō aūt h̄ opꝫ
de his que sunt eadē re:sʒ nō rōne. Sicut istās ē idē qđ ē
p̄n^m futuri:ꝛ finis p̄teriti. nō tn̄ p̄n^m futuri dr̄ eē i p̄terito:
sʒ id qđ est futuri p̄n^m. Et silr nō dr̄ ꝙ p̄rnitas est in filio:
sʒ id qđ est.s. eētia. Ad 11m dōm:ꝙ in diuis nullo mō 11m
est eē nisi eētie:sicut nec itelligere:nisi intellect⁹. Et pp
hoc sicut i deo est tm̄ vnū itelligere:ita ēt vnum eē. Et iō
nullo mō ꝯcedēdū est ꝙ aliud sit eē relonis in diuinis:ꝛ
aliud eētie. Rō aūt nō significat eē:sʒ eē qd. i. qd aliqd
est. Vn̄ due rōnes vnius rei nō demōstrāt duplex eē ei⁹:
sʒ demōstrāt ꝙ duplr de illa re pōt dici qd est:sicut ꝯ pū-
cto pōt dici qd est:sicut p̄ncipiū:ꝛ vt finis:pp diuersaꝫ ra
tionē p̄ncipij ꝛ finis. Ad 12m dōm:ꝙ cū relatio sit acci- 12m
dēs in creaturis eē suū est in eē. Vn̄ eē suū nō est ad aliō
se hr̄e:sʒ eē huius fm ꝙ ad aliqd:ē ad aliud se hr̄e. Ad 13m
13m dōm:ꝙ relatiua dn̄r de deo p̄dicari nō subalr:qꝛ non
p̄dicant̄ p modū existētis in suba:sʒ per modū ad aliud se
hn̄tis:nō iō qn̄ illud qđ significāt sit suba. Ad 14m dōꝫ: 14m
ꝙ deus dr̄ nō eo de⁹ quo pr̄ p̄pter diuersum modū signi-
ficandi diuinitatis ꝛ p̄rnitatis:vt expositum est.

Utrum relationes constituant ꝛ distinguant personas
siue hipostases.

Tertio querit̄ vtrū relones ꝯstituant ꝛ
distinguāt psonas siue hiposta-
ses. Et v̄r ꝙ nō. Dicit.n. Augu. 7⁰ de trini. p^m
Ois res que relatiue dr̄:est ēt aliqd excepto
relatiuo:sicut hō dn̄s:ꝛ hō seruus. Sed psone
in diuinis dn̄r relatiue. ḡ sunt aliqd excepto relatiuo. Nō ḡ
ꝯstituūtur per relatiōes. Nihil eniꝫ pōt eē aliqd:remoto
suo ꝯstitutiuo. Sed dice. ꝙ p̄ter itellectū p̄rnitatis in
diuinis itelligit̄ pr̄. Sʒ ꝯ. ꝯstat ꝙ pr̄ ēt relatiue dr̄. Si ḡ 2m
p̄ter p̄rnitatē opꝫ aliqd eē in psona:qꝛ p̄rnitas ē ad aliqd:
eadē rōne p̄ter h̄ qđ dr̄ pr̄:opꝫ aliqd in psona ponere:qđ
nō relatiue dicat̄. P̄. Aug. ibidē dicit ꝙ nullo mō pu- 3m
tādū est p̄rem dici ad seip̄m. Sed qcqd dr̄ ad filiuꝫ dr̄. ḡ
idē qđ p̄us. Sed dice. ꝙ illud qđ pr̄ ē:relone excepta ē
eētia. Sʒ ꝯ. Illud qđ ē i relatiuo relone excepta:p re- 4m
lationē ad aliqd refert̄:sicut pꝫ in exēplis ab ip̄o positis.
hō.n. per relonē dn̄ij refert̄ ad seruū. Sed essentia nō re
fert̄ in diuinis. Neqꝫ.n. gnāt neqꝫ gnātur. ḡ nō pōt hoc itel-
ligi de essentia:sed de relationis supposito:cui conueniat
generare vel generari. P̄. p̄us est vnūquodqꝫ in se cō- 5m
sideratum:q̄ꝫ ad aliud referatur. Nihil autem constituit̄
per id quod est eo posterius fm intellectum. ergo hipo-
stasis p̄ris nō ꝯstituit̄ per relationē:qua ad aliud refert̄.

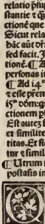
6ᵐ ¶ P̄.hipostases in diuinis pfectiores sunt q̄ i reb⁹ huma-
nis. Sȝ apō nos ꝓprietates nō ꝯstituūt neqȝ distinguūt
hipostases:sed sunt signa distinctionis hipostasum cōsti-
tutoꝝ.ḡ nec in diuinis relationes que sunt ꝓprietates con
7ᵐ stituūt hipostases:nec distinguūt. ¶ P̄.pus est itellige-
re hipostasim generātem q̄ ipam generationē:cum gene
rāo itelligaꝛ vt generatiōis pnᵐ.pus aūt est itelligere ge
neratione q̄ paternitatē.relationes enim ad actiōes vel
passiones cōsequūtur:vt in 5° metaphi.dꝛ.ergo pus est i-
telligere hipostasim p̄ris q̄ p̄nitatē.ḡ nō ꝯstituiꝛ pater-
8ᵐ nitate:⁊ eadē rōne nec hipostasis filij filiatiōe. ¶ P̄.nul
la forma ꝯstituit ⁊ distinguit:nisi i genere suo:sicut albe-
do ꝯstituit ⁊ distinguit s̄m qualitatē albuȝ a nigro:⁊ si
longitudo ꝯstituit aliqd ⁊ distinguit in genere q̄titatis.
ergo ⁊ relatio nō ꝯstituit nec distinguit:nisi in genere ad
aliqd:hipostasis autē significaꝛ in genere sube. Relatio
9ᵐ ergo nec distinguit nec ꝯstituit hipostasim. ¶ P̄.relatio
in diuinis est diua essentia. Si ergo ꝯstituit ⁊ distinguit hi
postasim:aut hoc est inq̄tum est suba diua:aut inq̄tū est
relatio. Nō inq̄tum est eēntia diua:q2 eēntia diuina:cū
sit cōis trib⁹ psonis:nō pōt eē distinctionis pncipiū. Si-
militer ēt nec inq̄tum est relatio:q2 s̄m relationē non si-
gnificaꝛ aliqd p se existēs:qō significat nomē hipostasis:
sed solū vt ad aliqd dictum.ergo relatio nullo mō distin
10ᵐ guit vel cōstituit hipostasim. ¶ P̄.nihil ꝯstituit ⁊ distin
guit seipm in diuinis. Relatiōes aūt sunt ipse hipostases.
Sicut enim nō differūt diuinitas ⁊ deus:ita nec p̄nitas
⁊ pater.ḡ relationes nō ꝯstituūt nec distinguūt hiposta-
11ᵐ ses. ¶ P̄.nō est querēdum de aliqbus duob⁹ quo distin-
guantur:nisi in aliquo ꝯueniāt:qō aliquo superueniēte di-
stinguaꝛ in vtroqȝ. Sicut aial cōe ē hoi ⁊ equo. Distigui-
tur aūt aial rōnali ⁊ irrōnali differētijs additis. Et ideo
querere possumus quō hō ab equo distinguaꝛ:Que autē
in nullo ꝯueniūt quo possint mō p̄dicto distingui:seipsis
distinguunꝛ:⁊ nō aliquo distinguēte. Sȝ due hipostases
in diuinis nō cōueniūt nisi in eēntia.que nullo mō relatōe
distinguiꝛ.ḡ nō est dōm q̄ hipostases relationib⁹ distin-
12ᵐ guātur:sed q̄ distinguātur seipsis. ¶ P̄.nihil causat qō
p̄supponit. Sȝ relatio p̄supponit distinctionē. Relatiōe
enim ad aliud res referꝛ:alietas aūt distinctionē impor-
13ᵐ tat.ḡ relatio nō pōt eē distinctiōis pncipiū. ¶ P̄. Ricar.
de scō Uic.dicit 4° li.sui de tri.q̄ hipostases i angelis di
stinguūtur sola q̄litate:i diuinis aūt sola origie. Origo aūt
s̄m itellectū dr̄t a relatione:sicut generatio a p̄nitate.ḡ
hipostases diuine nō distinguunꝛ relatione:sed origine.
14ᵐ ¶ P̄.sicut dicit Dam̄.hipostases diue suis ꝓprietatibus
distinguūtur. Sȝ ꝓprietas p̄ris ē genuisse filiū:vt Aug.
dicit:⁊ ꝓprietas filij est q̄ nascaꝛ a p̄re.ḡ generatione et
natiuitate p̄r ⁊ fili⁹ distinguūtur:hec aūt significāt origi-
15ᵐ nē.ḡ p̄r ⁊ filius distinguūtur origine ⁊ nō relatiōe. ¶ P̄.
q̄dā relatiōes sunt i diuinis:nec hipostases q̄ ꝯstituunt nec
distinguūt:vt eq̄litas ⁊ silitudo.ḡ nec alie relationes:vt
p̄nitas ⁊ filiatio distinguūt ⁊ ꝯstituūt hipostasim.

5ᵖ **Sed contra** est qō Boe⁹ dicit in li.de tri.q̄ sola
relatio in diuinis multiplicat trinita
tē. Multitudo aūt trinitatis ꝯstituiꝛ per hipostases con
stitutas ⁊ distinctas.ḡ sola relatio constituit ⁊ distinguit
2ᵐ psonas ⁊ hipostases. ¶ P̄.illis solis aliqua distinguunꝛ:
que nō cōiter de eis p̄dicātur. Sed sola relatiua sigillati
p̄dicanꝛ de psonis diuinis:⁊ nō cōiter:vt Aug.dicit.ḡ solū
relationib⁹ psone ⁊ hipostases in diuinis distinguūtur.

Re.
Opi.pª. **Respondeo.** Dōȝ:q̄ circa hoc sunt due opiones:
quaꝝ p̄ma est q̄ relatiōes in diuinis
nō ꝯstituūt hipostases:nec distinguūt:sed distinctas ⁊ cō
stitutas ondūt. ¶ Ad cu⁹ euidētiaȝ sciēdū q̄ hoc nomē
hipostasis significat subam individuā.i.que nō pōt de plu
rib⁹ p̄dicari. Un̄ genera ⁊ spēs in p̄dicamēto sube:vt hō
⁊ aial:nō p̄nt dici hipostases:quia de plibus predicātur.
Sor.vō ⁊ Plato dn̄r hipostases:q2 p̄dicātur de vno solo.
Si ḡ in diuinis trinitas psonaꝝ nō supppneretꝛ:vt ponunt
iudei ⁊ pagani:nō oporteret i diuinis aliqd aliud ꝯstituti-
uum ⁊ distinctiuū hipostasis ingrere:nisi solā eēntiā di-
uinam. De⁹ eni per eēntiā suam:est aliqd in se idiuisū:⁊
ab oibus que nō sunt deus distinctum. Sed q2 fides ca-
tholica ponit vnā eēntiā in tribus psonis:nō pōt itelligi
diua eēntia:vt distinctiua ⁊ ꝯstitutiua hipostasis in diui
nis. Diuitate enim itelligiꝛ ꝯstitui deus:qō est cōe trib⁹
psonis. Et ita significaꝛ:vt dictū est de plurib⁹:⁊ nō vt hi
postasis icōicabilis. Et eadē rōne nihil qō dꝛ absolute de
deo:pōt itelligi vt distinctiuū ⁊ ꝯstitutiuū hipostasis i p-
sonis:cū ea que absolute dicunꝛ de deo significenꝛ p mo
dum essentie. Oportet ḡ ponere distinctiuū ⁊ ꝯstitutiuū
hipostasis in diuinis:id quod p̄mo iuenitur nō de plurib⁹
dici:sed vni soli ꝯuenire. Talia aūt sunt duo:relatio ⁊ ori
go:⁊ generatio ⁊ paternitas:siue natiuitas ⁊ filiatio. Que
licȝ in deo idem sint s̄m rem:differunt tn̄ ratiōe ⁊ modo
significandi. p̄mum autē hoꝝ est origo s̄m intellectū.
Nam relatio ad originē sequi videtur. Et ideo ponit hec
opio q̄ hipostases in diuinis cōstituantur ⁊ distinguantur
origine:s̄m qō significaꝛ cuȝ dꝛ: qui est ab alio. Et a quo
alius:⁊ qō relatio p̄nitatis ⁊ filiationis s̄m itellectū cō-
sequuntur ad ꝯstitutionem ⁊ distinctionē psonaꝝ:⁊ q̄
per eas distinctio ⁊ ꝯstitutio hipostasum ostēdaꝛ. Ex hoc
enim q̄ dꝛ pater:ondituꝛ q̄ sit a quo alius. per hoc vero
q̄ dicitur filius:ostēditur q̄ sit ab alio. Nec tamē opor-
tet s̄m hanc opinionem dicere:q̄ hipostases diue si non
distinguūtur relationib⁹:q̄ distinguātur per aliqua ab-
soluta:quia ipse origines relationem importāt. Sicut.n.
pater dicitur ad filiū:ita generans ad generatū. Sed hec repro.
opinio nō videtur cōuenienter posse stare. Distinctiuum
enim ⁊ ꝯstitutiuū hipostasis pōt intelligi dupliciter. vno
modo quo distinguiꝛ ⁊ cōstituiꝛ formaliter:sicut hō hu-
manitate:⁊ Socrates socratitate. Alio modo quo distin-
guitur ⁊ ꝯstituitur quasi via ad distinctionē ⁊ ꝯstitutio-
neȝ. Sicut si diceremus,q̄ Socrates est homo sua gene-
ratione:que est via ad formam:qua formaliter constitui
tur.patet ergo q̄ origo alicuius nō potest intelligi vt con
stitutiua ⁊ distinctiua eius:nisi ꝓpter hoc q̄ formaliter
cōstituit ⁊ distinguit. Si enim generatione nō induceretꝛ
humanitas:nunq̄ generationu cōstitueretur homo. Im
possibile est ergo dici q̄ hipostasis filij constituatur sua
natiuitate:nisi inq̄tum itelligitur q̄ natiuitas eius ter-
minatur ad aliquid qō formaliter constituit. Ipsa autem
relatio ad quā terminatur natiuitas est filiatio. Oportet
ergo q̄ filiatio sit formaliter constituens ⁊ distinguēs hi
postasiȝ filij:nō aūt origo neqȝ relatio itellecta in origie:
Q2 relp̄ itellecta in origie sic ⁊ ipa origo:nō significat ali
qd adhuc subsistēs in nāā:sed in nām tēdēs. Et q2 omniū
hipostasum eiusdē nature:est eadē rō constitutionis ⁊ di
stinctionis: ideo similiter oportet ex parte patris intelli-
gere:q̄ hipostasis patris constituatur ⁊ distinguatur ipa
paternitate:nō autem generatione actiua:neqȝ relatione
inclusa. Et hec est secūda opinio q̄ relatiōes constituūt Opi.2ª.
⁊ distinguunt personas ⁊ hipostases. Quod hoc mō po-
test intelligi. Paternitas enim est ipa diuina essentia vt
probatum est:⁊ pari ratione pater est idem qō deus. pa-
ternitas ergo constituendo patrem:constituit deum. Et
sic paternitas lȝ sit essentia diua:tn̄ nō est cōmunis sicut
essentia. Ita pater lȝ sit idipsum qō deus:nō tn̄ est cōmu
ne vt deus:sed proprium.pater ergo deus inq̄tum est do

est cõmune hñs nãm diuinam: ꝛ inq̃tum est pater est pro‑
prium ab alijs distinctus. Unde est hipostasis que signi‑
ficat subsistẽs in natura aliqua distincta ab alijs. Et per
hũc modũ pñitas cõstituẽdo patrẽ: cõstituit hipostasis.
Ad pm **Ad primum** ergo dõz: ꝙ psone diuine sunt aliqd
excepto relatiuo. Et hoc aliqd est
essentia: que relatiue nõ dr̃. Sic eni itelligit Aug. vt vba
2m ꝛ 3m eius diligẽter ĩspiciẽti apparẽt. ¶ Un̄ ɔcedimus 2m ꝛ 3m
4m ¶ Ad 4m dõm: ꝙ relatio ꝛsi de essentia diuina nõ dicat̃
per modũ ĩformatiõis: dr̃ tamẽ per modum identitatis.
Si eni nõ dicamus ꝙ essentia sit generãs vel relata: dici
mus tñ ꝙ ipsa est generatio ꝛ relatio. Sed tñ de noĩbus
essentialibus in cõcreto significatis relatiua dicunt̃ etiã
per modum informatiõis. Dicimus eni ꝙ deus generat
deum: ꝛ ꝙ deus refert̃ ad deũ: eo ꝙ idẽ suppositum itelli
git̃ ꝛ relatõis ꝛ essentie: vt ostẽsũz est: q̃uis ipsa essentia‑
lia nõ distinguãt̃. Et ita remotis relatiuis itelligũtur no
mina eẽntialia cõcreta nõ distincta: que per relatiões re‑
5m latiue dicunt̃. ¶ Ad 5m dõz: ꝙ in qualibet hipostasi diui
na ẽ id qđ absolute dr̃: qđ ad essentiã ptinet: ꝛ hoc ƒz mo‑
dum intelligendi prius est eo qđ ad aliqd dr̃ in diuis. Id
tamẽ qđ absolute dr̃ cum sit cõe: ad hipostasiũz distictio‑
nem nõ ptinet. Un̄ nõ seqtur ꝙ prius sit itelligere hipo‑
6m stasim distinctam q̃z relationem eius. ¶ Ad 6m dõm: ꝙ ĩ
rebus iferioribus hipostases per essentiam distinguunt̃.
Et iõ ꝓprietates que essentiã ɔsequũtur nõ possunt esse
distinctionis ꝑncipium: sed magis distinctionis signuz.
hipostases aũt diuine nullo mõ distinguũtur ƒz essentiã.
vñ opz ꝙ ꝓpetates sint ꝑncipiũ distinctõis in eis. ¶ Ad
7m 7m dõm: ꝙ de rõne hipostasis duo necesse est eẽ. Quoꝝ
pmum est: ꝙ sit per se subsistẽs ꝛ in se ĩdiuisa. 2m est ꝙ sit
distincta ab alijs hipostasibus eiusdẽ nãe. Si tñ cõtigat
in eadẽ nã alias hipostases nõ eẽ: nihilomin⁹ hipostasis
erit. Sicut Adã qñ nõ erãt alie hipostases in humana na
tura. Semp ergo necessariũ est itelligere hipostasim ge‑
nerãtem ante generationẽ: q̃tũ ad id qđ hipostasis subsi
stit in se vna existẽs: nõ tñ inq̃tum est ab alijs hipostasi‑
bus eiusdem nature distincta: si per solã hõ generationẽ
alie hipostases eiusdem nature originẽtur. Sicut Adam
nõ fuit distinctus ab alijs hipostasib⁹ eiusdem nãe ꝑusq̃z
mulier ex eius costa formaret̃: ꝛ eius filij ab eo ꝓpagarẽ
tur. In diuinis aũt nõ multiplicant̃ hipostases: nisi ꝑ ꝓ‑
cessionem aliaꝝ ꝑsonaruz ab vno. prius ergo est itellige‑
re hipostasim patris: inq̃tum est subsistẽs: q̃z generatio‑
nẽ: nõ tñ inq̃tum est distincta ab alijs hipostasib⁹ eiusdẽ
nature: que nõ ꝓcedũt nisi hac generatiõe supposita. Re
lationes aũt in diuinis ꝛsi ɔstituãt hipostases: ꝛ sic faci‑
ant eas subsistẽtes: hoc tñ faciũt inq̃tum sunt eẽntia di‑
uina. Relatio enim inq̃tum est relatio: nõ habet ꝙ sub‑
sistat vel subsistere faciat. hoc enim solius subẽ est. Disti
guũt võ relatões inq̃tuz relatões sunt: sic eni oppositio‑
nẽ hñt. Relinquit̃ g̃ ꝙ ipsa pñitatis relatio inq̃tum est
ɔstituẽs hipostasim pr̃is: qđ hẽt inq̃tum est idẽ substan‑
tie diuine: preintelligat̃ generationi. Scđm võ ꝙ distin‑
guit: sic generatio pñitati ꝑintelligit̃. Ex pte võ filij nul
la remanet difficultas. Nã natiuitas ƒm itellectũ ꝓcedit
hipostasim natiuã intelligatur vt via ad ipsam. Est eni
8m generatio via in subam. ¶ Ad 8m dõm: ꝙ sicut iã dictũz
est, relatio in diuis nõ solum est relatio: sed est ƒm rẽ ipsa
met diuina suba. Et iõ põt ɔstituere aliqd subsistẽs: ꝛ nõ so
9m lum aliqd relatiuũ. ¶ Ad 9m dõm: ꝙ relatio: vt dictũ ẽ
distinguit inq̃tum est relatio: cõstituit autẽ hipostasim
inq̃tum est diuina eẽntia: ꝛ vtrũq̃z facit inq̃tuz est diuina es
10m sentia ꝛ relatio. ¶ Ad 10m dõm: ꝙ abstractũ ꝛ ɔcretuz in
diuis nõ differũt ƒm rem: cũ in deo nõ sit accñs neq; mã:
sed solum ƒm modũ significãdi. Ex quo mõ ꝓcedit ꝙ ĩ‑
telligimus diuitatem vt ɔstituẽtem deũ: ꝛ deũ vt hñtem
deitatẽ: ꝛ silr̃ est de paternitate ꝛ pr̃e. Nã licet sit idẽ ƒm
rem: differũt tñ ƒm modũ significãdi. ¶ Ad 11m dõm: ꝙ 11m
lʒ in diuis ɔueniẽtia ƒm rem sit in sola vnitate essentie:
tñ ɔueniẽtia ƒm rõnem attẽdit̃ in diuis personis in hoc
ipso ꝙ est eẽntie supponi. Que qdem cõitas significatur
in oĩbus essentialib⁹ ɔcretis: que ĩportãt suppositum esse
in cõi: sicut deus est hñs diuitatẽ. hoc ergo ĩpm qđ est eẽ
suppositum diuine nature: cõe est tribus ꝑsonis cõitate rõ‑
nis: lʒ tres ꝑsone nõ sint vnũ suppositũ: sed tria: sicut Sor.
ꝛ Plato sunt duo hoĩes: lʒ esse hoĩem sit eis cõe ƒm rõnẽ.
Dr̃ia aũt querit̃ nõ solũ in illis in qbus est aliqd cõe ƒm
rẽ: sed in qbus est aliqd cõe ƒm rõnem. ¶ Ad 12m dõz: ꝙ 12m
relatio ꝑsupponit distinctionẽ alioꝝ generũ: vtputa sub‑
stantie ꝛ q̃titatis: q̃nq̃z ẽt actionis ꝛ passiõis. Sed disti‑
ctionẽ que est ƒm ad aliqd relatio nõ supponit: sed facit.
Sicut relatio dupli ꝑsupponit diuersitatẽ magni ꝛ pui:
hãc aũt dr̃iam que est ƒz duplũ ꝛ dimidiũ: nõ ꝑsupponit
sed facit. In diuis aũt nõ est alia distinctio nisi ƒm rela‑
tionẽ. ¶ Ad 13m dõz: ꝙ origine dicit Ricardus distigui: 13m
personas inq̃tum distinguũtur per relationes originis.
¶ Ad 14m dõm: ꝙ Aug. pro eodez accipit genuisse filiũ: 14m
ꝛ esse pr̃em. Et ideo vtit̃ q̃nq̃z origine pro relatõe. ¶ Ad 15m
15m dõm: ꝙ relatio silitudinis ꝛ equalitatis nõ pñt distin
ctionem ꝑsonaꝝ causare: sed magis ipsam ꝑsupponunt.
Est autez silitudo rerum differẽtaliũ eadem qualitas:
et similiter equalitas est rerum distinctaruz eadem q̃n‑
titas. Et sic patet ꝙ distinctio suppositorum presupponi‑
tur ꝛ similitudini ꝛ equalitati.

¶ Utrum remota relatione ƒm intellectuz remaneat hi‑
postasis in diuinis.

Quarto queritur vtrum remota relatio‑
ne ƒm intellectum remaneat hi pm
postasis in diuis. ¶ Et vr̃ ꝙ sic. Ea enim que
sunt in creaturis sunt exemplata ab his que
sunt in deo. Sed ĩ humanis remotis relatio‑
nibus ꝛ ꝓprietatibus hipostasis: adhuc remanẽt hiposta
ses. g̃ ꝛ silr̃ ĩ diuinis. ¶ P̃. pr̃ nõ habet ab eodẽ ꝙ sit q̃s 2m
ꝛ ꝙ sit pr̃: cum ẽt filius sit q̃s: ꝛ nõ sit pr̃. Remoto g̃ a pr̃e
ꝙ sit pr̃: remanet ꝙ sit q̃s. Est aũt q̃s inq̃tum est hiposta
sis. Remota ergo paternitate ꝑ itellectum: adhuc rema‑
net hipostasis pr̃is. ¶ P̃. cũ quelibet res itelligat̃ ꝑ suaz 3m
diffinitionẽ: põt vnaq̃q̃z res itelligi remoto eo qđ ĩ er⁹
diffinitiõe nõ ponit̃. Sed relatio nõ ponit̃ in diffinitiõe
hipostasis. g̃ remota relatiõe adhuc itelligit̃ hipostasis.
¶ P̃. iudei ꝛ gẽtiles intelligũt in deo hipostasim. Intel‑ 4m
ligũt eni deũ esse rẽ quãdam per se subsistẽtẽ: nec tñ itel‑
ligũt in eo pñitatẽ ꝛ filiationẽ: ꝛ hõ relatiões. g̃ remotis
hõ relatiõib⁹ per itellectũ remanẽt adhuc hipostases in
diuis. ¶ P̃. oẽ qđ se hẽt ex additione: remota additione 5m
remanet id cui fit additio. Sicut hõ addit supra aĩal ra‑
tionale. Est eniz hõ aĩal rõnale. Un̄ remoto rõnali rema
net aĩal. Sed ꝑsona addit ꝓprietatez supra hipostasim.
Est enim ꝑsona hipostasis ꝓprietate distincta ad digni‑
tatẽ ptinẽte. g̃ remota ꝓprietate a ꝑsona ƒm itellectũ: re‑
manet hipostasis. ¶ P̃. Aug. dicit in li. de tri. ꝙ vbuz est 6m
sapiẽtia genita. Sapiẽtia võ hipostasiz supponit: genitũ
aũt ꝓprietatẽ. Remoto g̃ a vbo ꝙ sit genituz: remanet
hipostasis vbi: ꝛ eadẽ rõne in alijs ꝑsonis. ¶ P̃. remota 7m
pñitate ꝛ filiatiõe ƒz itellectũ: adhuc remanet ĩ diuis: q
ab alio: ꝛ a quo ali⁹. hec ãt hipostases designãt. g̃ remotis
relatiõib⁹ adhuc remanẽt hipostases ĩ diuinis. ¶ P̃. re‑ 8m
mota differentia cõstitutiua: adhuc remanet genus. Sz
proprietates personales cũ cõstituãt ꝑsonas: sunt ĩ diuis

sicut differentie ↄstitutiue. ergo remotis proprietatibus:
9m remanet gen⁹ psone: qd̄ est hipostasis. ¶ P̄. Augustinus
dicit q̄ remoto hoc qd̄ est pater: adhuc remanet ingeni/
tus. Sed ingenitus est quedam pprietas cuius supposi/
tum esse nō pōt nisi hipostasis. ḡ remota paternitate: ad/
10m huc remanet hipostasis patris. ¶ P̄. sicut relatiōes sunt
pprietates hipostasum: ita attributa sunt pprietates es/
sentie. Sed remoto per intellectuȝ attributo essentiali:
adhuc remanet intellectus dīne substātie. Boe⁹ enim di
cit in li. de hebdomadibus: q̄ remota bonitate a deo p itel
lectum: adhuc remanet q̄ sit deus. ergo silr̄ remotis rela
xim tiōibus: adhuc remanēt hipostases i dinis. ¶ P̄. sʒ Boe^m
pprium est itellectus ↄiūcta sʒ nām diuidere. pprietas
aūt ⁊ hipostasis sunt realr̄ ↄiūcta i deo. ḡ intellect⁹ pōt ea
12m ab īuicē separe. ¶ P̄. remoto eo qd̄ est in aliquo: pōt itel/
ligi id i quo est: sicut remoto accn̄te pōt itelligi subiectū.
Sed relationes ponūtur in dinis hipostasibus esse. ḡ re/
motis relatōib⁹ sʒ itellectū: adhuc remanēt hipostases.

3p: **Sed cōtra.** In dinis distinctio nō pōt eē nisi sʒ re
latiōes. Sed hipostasis dicit aliqd di
stinctū. ḡ remotis relatiōibus nō remanet hipostasis. Cū
enim in dinis nō ponanī nisi duo modi predicādi. s. sm
subam ⁊ ad aliqd: remotis relatiōib⁹ nō remanēt nisi ea
que ponūtur sm subam: hec autem sunt que pertinēt ad
essentiā. Et sic nō remanēt hipostases distincte.

R. Opi. p^a. **Respondeo.** Dōm: qd̄ sic supra dictū est. Quidā
posuerūt hipostases i diuinis nō cō
stitui nec distingui relatiōibus: sed per solā originē. Re/
latiōes autem dicebāt ↄsequi ipsam originē psonarum:
sicut origis termios: qb⁹ cōplemētū origis designanī: ⁊ sic
ad quādam dignitatē ptinēt. Uñ cum psona videanī esse
nomē dignitatis: itellectis hꝫ relatiōibus supra hiposta/
ses dicebāt cōstitui personas. Et sic hꝫ relatiōes dicebāt
esse ↄstitutiuas personaꝝ: sed nō hipostasum. Et pro tan/
to apud quosdā hꝫ relatōes psonalitates dnr̄. Et iō sicut
apud nos remotis ab aliquo hoīe his que ad dignitatē
pertinēt: que faciunt eum eē personam: remanet ei⁹ hipo
stasis: ita in dinis remotis per itellectum hꝫ relatōibus
psonalibus a personis: dicūt q̄ remanebāt hipostases nō
tñ persone. Sed q̄ iam supra oñsum est q̄ relatiōes pdi/
Opi. z^a. ⁊ vera. cte ⁊ hipostases ↄstituūt ⁊ distinguūt: Jō sm alios dōȝ ē:
q̄ remotis per itellectū hꝫ relationibus: sicut non rema/
nēt psone: ita nō remanēt hipostases. Remoto eni eo qd̄
ē ↄstitutiuū alicui⁹: nō pōt remanere id qd̄ p ipꝫ ↄstituit.

Ad p^m **Ad primum** ergo dōm: q̄ i hoīb⁹ hipostases nō
cōstituūtur neqꝫ per relationes ne/
qꝫ per pprietates: sicut cōstituūtur in dinis: vt ostēsum
2m est. Et iō nō est simile. ¶ Ad z^m dōm: q̄ pr̄ ab eodē hꝫ q̄
sit gs: ⁊ q̄ sit pr̄. Ab eodē inqꝫ sm rē: ⁊ nō sm rōnē: sʒ diffe
rēti sm rōnem: vel sicut differt gnāle a spāli: vel cōe a p/
prio. Sicut pꝫ q̄ hō ab eadē forma subali hꝫ q̄ sit aial: et
q̄ sit hō: nō enim sunt vnius rei plures forme subales sʒ
rē diuerse: ⁊ tñ ab aīa inqꝫtum est aīa sensibilis tñ hꝫ q̄
sit aial: inqꝫtum v̄o est aīa sensibilis ⁊ rōnalis: hꝫ ab ea q̄
sit hō. Et pp hoc ⁊ equus est aial: sed non est hō: q̄ nō hēt
aiam sensibilē eādē numero quā hꝫ hō. Et pro tāto ēt nō
est idē aial numero. Silr̄ dico in pposito q̄ pr̄ hꝫ q̄ sit
gs: ⁊ q̄ sit pater a relatiōe. Sed q̄ sit gs hꝫ a relatōe cōi/
ter sumpta: q̄ autem sit hic gs: habet ab hac relatōe: que
est pr̄nitas. Et pp hoc ēt filius in quo est relatio: sʒ nō hec
relatio que est pr̄nitas: est gs: sed nō est hic gs qui est pr̄.
3m ¶ Ad 3^m dōm: q̄ aliqd in rōne alicuius pōt poni dupli
ter. s. explicite siue in actu: ⁊ iplicite siue i po^a. Jn rōne. n.
aialis nō poniī aīa rōnalis explicite ⁊ i actu: q̄ sic omne
aial haberet aiam rōnalē: sed implicite ⁊ in po^a: q̄ aial ē

suba aiata sensibilis. Sicut aūt sub aīa in potētia ↄtineī
aīa rōnalis: ita sub aiato: rōnale. Et iō qñ diffinitio aialis
actu attribuiī homini: opꝫ q̄ rōnale sit de diffinitiōe aia/
lis explicite: sm q̄ aial est idē hoi. Et silr̄ est i pposito. hi
postasis enim cōiter sumpta est suba distincta. Uñ cum i
dinis nō possit eē distinctio: nisi per relationē: cum dico
hipostasim dīnam: opꝫ q̄ itelligatur relatōe distincta. Et
ita relatio q̄uis nō cadat in diffinitiōe hipostasis qd̄ est
homo: cadit tñ in diffinitiōe hipostasis dīne. ¶ Ad 4^m di 4m
cēdum: q̄ iudei ⁊ gētiles nō itelligūt eēntiam distinctā:
nisi ab his que sunt alterius nāe. Que qdē distinctio sit
per ipsam diuinam eēntiam. Sed apud nos hipostasis i/
telligiī vt disticta ab eo qd̄ est eiusdem nature: a quo nō
pōt distingui nisi per relationem tñ: ⁊ ideo ratio nō pro/
cedit. ¶ Ad 5^m dōm: q̄ alius est modus quo diffiniūtur 5m
accidētia: ⁊ quo diffiniunī substātie. Substātie enim nō
diffiniunī per aliquid qd̄ sit extra eēntiā eoꝝ. Uñ id qd̄
p̄mo poniī in diffinitiōe sube: est genus qd̄ pdicaī in eo
qd̄ qd de diffinito. Accn̄s v̄o diffiniī per aliqd qd̄ est ex/
tra essentiam eius. s. per subiectum: a quo sm suuȝ eē de/
pendet. Unde id qd̄ ponitur in diffinitione eius loco ge/
neris est subiectum: sicut cū diciī: symus est nasus curu⁹.
Sicut ergo in diffinitiōibus substātiarum: remotis diffe
rentijs remanet genus: ita i diffinitiōe accidētiuȝ remo/
to accidēte: qd̄ poniī loco differētie remanet subiectum:
alr̄ tñ ⁊ alr̄. Remota enim dr̄ia remanet genus: sed non
idē numero. Remoto enim rationali nō remanet idem
numero aial: qd̄ est aial rationale. Sed remoto eo qd̄ po/
nitur loco differētie in diffinitiōibus accn̄tium: remanet
idem subiectum numero. Remoto enim curuo vel con/
cauo remanet idē nasus numero. Et hoc est: q̄ accn̄s nō
complet essentiam subiecti: sicut dr̄ia complet essentiȝ
generis. Cūȝ ergo dicitur. persona est hipostasis proprie/
tate distincta ad dignitatem pertinēte: nō poniī hiposta
sis in diffinitiōe persone: vt subiectuȝ: sed vt genus. Uñ
remota pprietate ad dignitatem ptinēte: nō remanet hi
postasis eadem. s. numero vel specie: sed solum sm gen⁹:
put saluaī in substātijs nō rōnalibus. ¶ Ad 6^m dōm: q̄ 6m
cum dicitur: verbuȝ est sapiētia genita. ly sapiētia. suppo
nit pro hipostasi: nō tñ significat hipostasim. Et ideo i si/
gnificatione eius nō claudiī proprietas: sed opꝫ q̄ adde
tur: sicut si dicā: q̄ deus est fili⁹ genitus. ¶ Ad 7^m dōm: 7m
q̄ qui ab alio ⁊ a quo alius: nō differūt a paternitate et a
filiatiōe. nisi sicut cōe a proprio: q̄ filius significat euȝ q
est ab alio per generationem: ⁊ pater significat euȝ a quo
alius per generatōem: nisi forte dicamus q̄ a quo alius:
⁊ qui ab alio importēt originem: ⁊ pr̄ ⁊ filius relatōes ori
ginis cōsequētes. Sed ex supradictis iam pꝫ q̄ per origi
nes nō ↄstituūtur hipostases: sed per relatiōes. ¶ Ad 8^m 8m
dōm: q̄ remota differētia ↄstitutiua: remanet genus i cō
muni: nō in eodem sm spēm vel numeruȝ. ¶ Ad 9^m dōȝ: 9m
q̄ itentio Aug. nō fuit dicere q̄ deus pr̄ remaneat inge/
nitus remota pr̄nitate: nisi forte put ingenitus: tūc ipor/
taret cōditionē nature: ⁊ nō pprietatem psone. Fuit aūt
eius intētio ostēdere q̄ remota paternitate: pōt remane/
re ingenitum in cōi. Nō enim opꝫ q̄ qcqd est igenituȝ sit
pater. ¶ Ad 10^m dōm. q̄ ratio bonitatis nō cōstituit rō/ 10m
nem essentie: imo itelligitur bonū vt informatiuū entis.
Sed proprietas ↄstituit hipostasim. Et ideo nō est simi/
le. ¶ Ad xi^m dōm: q̄ lʒ itellectus possit aliqua ↄiūcta di xim
uidere: nō tñ oia. Nō enim pōt diuidere illa quoꝝ vnum
est de rōne alterius. Nō eniȝ pōt diuidere animal ab ho/
mine. pprietas aūt est de rōne hipostasis: ⁊ ideo rō nō se/
quiī. ¶ Ad vltimum dōm: q̄ remoto eo quod est in ali/
quo sicut in subiecto: vel sicut i loco: remanet id in quo ē.

non autem remoto eo qd est in aliquo:sicut pars essentie
eius. Nõ enim remoto rõnali remanet homo:ꝛ similiter
nec remota proprietate:remanet hypostasis.

De personis diuinis:ꝛ hʒ articlos nouẽ.

Primo enim querit quõ se hʒ ꝑsona
ad essentiã subam ꝛ hypostasim. 2° qd est ꝑsona. 3° vtꝝ
in deo possit eẽ ꝑsona. 4° vtrũ hoc nomẽ ꝑsona in diuinis
significet aliqd relatiuũ vel absolutũ. 5° vtruʒ numerꝰ
ꝑsonaꝝ sit in diuinis. 6° vtꝝ nomẽ ꝑsone ꝯueniẽter pos
sit pluralr̃ ꝑdicari in diuinis. 7° quõ termini nũerales ꝑdi
cenť in diuinis:vtꝝ.s.positiue vel remotiue tm̃. 8° vtrum
in deo sit aliqua diuersitas. 9° vtrum in diuinis sint tres
ꝑsone tm̃ an plures vel pauciores. Qõ. IX.

Questio est de personis diuinis.Et pri
mo queriť quõ se hẽat perso
na ad essentiã:subsistentiaʒ:ꝛ hypostasim.
1° ¶ Et vr̃ ꝙ oĩno sint idẽ.Dicit eniʒ Augu.
in 7° de trini.ꝙ idem itelligũt greci cũ ꝯfi
tenť in deo tres hypostases:ꝛ latini cũ ꝯfi
tenť tres ꝑsonas.g̊ hypostasis ꝛ ꝑsona signi
ficãt idẽ.¶ Sed dice.ꝙ ꝑsona differt ab hypostasi i hoc
ꝙ hypostasis significat idiuiduũ cuiuscũqꝫ nãe in genere
2° sube:ꝑsona võ solũ idiuiduũ rõnalis nãe.¶ Sʒ ꝯtra est
qd Boe⁹ dicit in li.de duab⁹ naturis:ꝙ greci vtunť h̃ no
mine hypostasis solũ pro idiuiduo rõnalis nãe.Si g̊ ꝑso
na significat idiuiduũ rõnalis nãe:oĩno sunt idẽ hyposta
3° sis ꝛ ꝑsona.¶ P̃.noĩa iponũtur a rõnib⁹ reꝝ quas signi
ficãt.Sed eadẽ rõ indiuiduationis est in his que sunt ra
tionalis nãe:ꝛ in alijs substãtijs.g̊ indiuiduũ rõnalis na
ture nõ dʒ habere spãle nomẽ pre alijs idiuiduis i gene
4° re sube:vt ꝑ hoc sit dr̃ia iter hypostasim ꝛ ꝑsonã.¶ P̃.no
mẽ subsistẽtie a subsistẽdo sumiť.Nihil aũt subsistit nisi
idiuidua in genere substãtie:in q̃bus sunt ꝛ accidẽtia: et
scde sube que sunt genera ꝛ spẽs:vt dr̃ in ꝑdicamẽtis.So
la g̊ idiuidua in genere sube:sunt subsistẽtie.Indiuiduuʒ
aũt in genere sube est hypostasis vel ꝑsona.g̊ idẽ est subsi
stẽtia qd hypostasis ꝛ ꝑsona.¶ Sed dice.ꝙ genera ꝛ spe
cies i genere sube subsistũt:eo ꝙ eorum est subsistere: vt
5° Boe⁹ dicit in li.de duab⁹ naturis.¶ Sʒ ꝯtra.Subsiste
re nihil aliud est q̃ȝ per se existere.Qd g̊ existit solũ i alio
nõ subsistit.Sed genera ꝛ spẽs sunt solũ in alio.Sũt eni
solũ i ꝑmis substãtijs:q̃b⁹ itereptis impossibile est aliqd
alioꝝ remanere:vt dr̃ in ꝑdicamẽtis.Nõ est g̊ subsistere
generũ ꝛ spẽruʒ:sed solũ indiuiduoruʒ in genere sube.Et
6° sic remãet ꝙ subsistẽtia sit idẽ qd hypostasis.¶ P̃.Boe⁹
dicit in cõmẽto ꝑdicamẽtoꝝ:ꝙ vsia.i.essentia significat
cõpositũ ex mã ꝛ for⁹.hoc aũt opʒ eẽ indiuiduũ.Nã mã
est idiuiduatiõis ꝑn⁹.g̊ essentia significat idiuiduũ:ꝛ sic
7° est idẽ ꝑsona hypostasis essentia ꝛ subsistẽtia.¶ P̃.essen
tia est quã significat diffinitio:cũ per diffinitionẽ sciatur
qd est res:Diffinitio aũt rei nãlis que est ex mã ꝛ for⁹ cõ
posita:nõ solũ ꝯtinet formã:sʒ ẽt mãm:vt pʒ ꝑ phm̃ i 6° ꝛ
7° metaphisi.g̊ essentia est aliqd cõpositũ ex mã ꝛ for⁹.
¶ Sed dice.ꝙ eẽntia significat nãm cõeʒ:alia võ tria.s.
subsistẽtia:hypostasis:ꝛ ꝑsona:significãt idiuiduũ i gene
8° re sube.¶ Sed cõtra.vlẽ ꝛ ꝑticulare iueniunť in quoli
bet genere.In alijs aũt generib⁹ nõ distinguũtur nomẽ
ꝑticularis ꝛ vlis.Eodeʒ eni noĩe noĩatur q̃litas aut q̃ti
tas.siue sit vlis:siue sit ꝑticularis.g̊ nec in genere substã
tie debẽt eẽ disticta noĩa ad significãdum subam vleʒ ꝛ
ꝑticularẽ.Et sic vr̃ ꝙ ꝑdicta noĩa nõ differant.

3° p. **Sed contra** est qd Boe⁹ dicit in cõmẽto ꝑdica
mẽtoꝝ:ꝙ vsia.i.essentia:significat
cõpositũ ex mã ꝛ for⁹:vsiosis.i.subsistẽtia:significat for
2° mã:hypostasis võ mãm.g̊ ꝑdicta differũt.¶ P̃.idem vi
detur ex hoc ꝙ idem actor assignat predictorum nomi
num differentiam in li.de duabus naturis.

Respondeo. Dr̃ʒ:ꝙ phs in 5° metaph.ponit sub B°
stãtiam dupl̃r dici.Dicitur eni vno
modo suba ipsuʒ subiectũ vltimũ qd nõ ꝑdicatur de alio
ꝛ hoc est ꝑticulare in genere substãtie.Alio modo dr̃ sub
stãtia forma vel nã subiecti.huius autem distinctiõis ra
tio est:qꝛ iueniũtur plura subiecta in vna natura cõueni
re:sicut plures hoĩes i vna natura hoĩs.Vñ oportuit di
stingui ꝙ est vnuʒ:ab eo ꝙ multiplicatur.Natura enim
cõis est quã significat diffinitio idicãs qd est res.Unde
ipsa natura cõis essentia vel q̃ditas dr̃.Quicq̃d ergo est i
re ad nãm cõem ꝑtinens:sub significatione essentie cõti
neť:nõ aũt q̃cq̃d est in suba ꝑticulari ẽ hmõi.Si eni q̃cq̃d ẽ
in suba ꝑticulari ad nãm cõeʒ ꝑtineret:nõ posset eẽ disti
ctio iter subas particulares eiusdẽ nãe.hoc aũt qd est in
suba ꝑticulari ꝑter naturam cõem:est mã idiuidualr̃ que
est singularitatis ꝑn⁹.Et per ꝯñs accñtia idiuidualia q̃
nãm ꝑdictam determinãt.Cõparať ergo eẽntia ad sub
stãtiam particularẽ:vt ꝑs formalis ipsius:vt humanitas
ad sortẽ.Et iõ in rebus ex mã ꝛ forma compositis:eẽntia
nõ est oĩno ideʒ qd subiectũ:vñ nõ predicať de subiecto.
Nõ enim dr̃ ꝙ sor.sit sua humanitas.In substãtijs vero
simplicib⁹ nulla est dr̃ia essentie ꝛ subiecti:cũ nõ sit i eis
mã idiuidualis:nãm cõem idiuiduãs.Sed ipsa essentia
in eis est subsistẽs.Et hoc pʒ per phm̃ in 7° metaphi.ꝛ ꝑ
Auic.qui dicit in sua metaphisica:ꝙ q̃ditas simplicis est
ipm̃ simplex.Suba võ que ẽ subiectũ duo hʒ ꝓpria:q̃rũ
ꝑmũ est ꝙ nõ indiget extrinseco fundamento in quo su
stẽteť:sed sustẽtať in seipso.Et iõ dicitur subsistere q̃si ꝑ
se ꝛ nõ in alio exñs.Aliud võ est ꝙ est fundamẽtum ac
cidẽtib⁹:sustẽtãs ipsa.Et pro tãto dr̃ substare.Sic g̊ suba
que est subiectũ:inq̃tum subsistit dr̃ vsiosis:vel subsistẽ
tia.Inq̃tum võ substat:dr̃ hypostasis ꝑm grecos:vl̃ suba
ꝑma ꝑm latinos:pʒ g̊ ꝙ hypostasis ꝛ subsistẽtia differunt
rõne:sed sunt idẽ re.Essentia võ in substãtijs q̃dem ma
terialib⁹:nõ est idẽ cũ eis ꝑʒ rem:neqꝫ penitus diuersuʒ:
cũ se habeat vt pars formalis.In substãtijs võ imateria
libus est oĩno idẽ ꝑm rẽ:sed differẽs ratiõe:ꝑsona võ ad
dit supra hypostasim determinatam nãm.Nihil eniʒ est
aliud q̃ȝ hypostasis rationalis nature.

Ad primuʒ ergo dr̃m:ꝙ ex quo ꝑsona non addit Ad p°
supra hypostasim nisi rõnalẽ naturã:
oʒ ꝙ hypostasis ꝛ ꝑsona in rõnali natura sint penit⁹ ideʒ.
Sicut cũ hõ addat supra aĩal:rõnale:oʒ ꝙ aĩal rõnale sit
hõ.Et iõ verum est qd Aug.dicit:ꝙ idẽ significant greci
cũ ꝯfitẽtur i deo tres hypostases:ꝛ latini cũ ꝯfitẽtur tres
ꝑsonas.¶ Ad 2ᵐ dr̃m:ꝙ hoc nomẽ hypostasis i greco ex 2°
ꝓprietate significatiõis hẽt ꝙ significet idiuiduaʒ sub
stãtiã cuiuscũqꝫ nãe.Sed ex vsu loquẽtiũ hẽt ꝙ signifi
cet idiuiduuʒ rõnalis nature tm̃.¶ Ad 3ᵐ dr̃m:ꝙ sicut 3°
suba idiuidua ꝓpriũ hʒ qd per se existat:ita ꝓpriũ habet
qd per se agat.Nihil eniʒ agit nisi ens actu.Et ꝑꝑ hoc ca
lor sicut nõ per se est:ita nõ per se agit:sed calidũ per calo
rẽ calefacit:hoc aũt qd est per se agere excellẽtiori mõ cõ
uenit substãtijs rõnalis nãe:q̃ȝ alijs.Nam sole sube rõna
les:hñt dñium sui actus:ita ꝙ in eis est agere ꝛ nõ agere.
Alie vero substãtie magis aguntť q̃ȝ agãt.Et iõ cõueniẽs
fuit:vt suba idiuidua rõnalis nãe spãle nomen haberet.
¶ Ad 4ᵐ dr̃m:ꝙ q̃uis nihil subsistat nisi idiuidua sub 4°
stantia:que hypostasis dicitur:tñ nõ eade ratione dicitur
subsistere ꝛ substare.Sed subsistere inq̃tuʒ nõ est i alio:
substare vero inq̃tum alia insunt ei.vñ si aliqua substan
tia esset que per se existeret:nõ tñ eẽt alicuius accidẽtis
subiũ:possʒ ꝓꝑe dici subsistẽtia:sʒ nõ suba.¶ Ad 5ᵐ dr̃ʒ 5°

ꝙ Boetius loquit̃ ſm opi. Platonis: qui poſuit genera ⁊ ſpẽs eē quaſdam formas ſepatas ſubſiſtẽtes: ab accidẽtibus denudatas. Et ſm hoc poterãt dici ſubſiſtẽtie: ſed nõ hypoſtaſes: vel dõm: ꝙ ſubſiſtere attribuit̃ generibus ⁊ ſpẽbus: nõ qꝛ ſubſiſtãt: ſꝫ qꝛ indiuidua in eoꝝ naturis
6m ſubſiſtũt: ẽt oĩbus accidẽtibꝰ remotis. ¶ Ad 6m dõm: ꝙ eſſentia in ſubſtãtijs mãlibus ſignificat cõpoſitũ ex mã ⁊ forma: nõ tñ ex mã indiuiduali: ſꝫ ex mã cõi. Diffinitio eñi hoĩs que ſignificat eiꝰ eſſentiã: ꝯtinet qdem carnes ⁊ oſſa: ſed nõ has carnes vel hec oſſa. Sꝫ mã indiuidualis cõprehẽditur in ſignificatõe hypoſtaſis: ⁊ ſubſiſtẽtie ĩ re-
7m bus mãlibus. ¶ Et p hoc pꝫ ſolõ ad 7m. ¶ Ad 8m dõm:
8m ꝙ accidẽtia nõ ĩdiuiduant niſi ex ſuis ſubiectis. Sola ãt ſuba per ſeipſaꝫ indiuiduat̃: ⁊ p ꝓpria ꝑncipia. Et iõ ꝯueniẽter in ſolo genere ſube ꝑticulare hꝫ ꝓprium nomen.

Ad arm in ꝯriũ. **Rationes** que ſunt in oppoſitũ ꝯcedimus. Tamẽ ſciẽdũ ꝙ Boeˀ alr accipit iſta noĩa in cõmẽto ꝑdicamẽtoꝝ: ꝙ̃ ſit cõis vſus eoꝝ: put exponit ea ĩ li. de duabꝰ naturis. Attribuit eñi nomẽ hypoſtaſis mãe q̃ſi pmo ꝑncipio ſubſtãdi: ex qua hꝫ ſuba ꝑma ꝙ ſubſtet accñti. Nã forꝰ ſimplex ſubiectũ eẽ nõ põt: vt dicit ibidẽ Boeˀ in li. de tri. Nomẽ aũt vſioſis vel ſubſiſtẽtie: attribuit forme q̃ſi eſſendi ꝑncipio. per ipaꝫ eñi eſt res ĩ actu. Nomen enim vſie vel eſſentie attribuit compoſito. vñ oſtendit ꝙ in ſubſtantijs materialibus taꝫ forma q̃ꝫ materia ſunt eſſentialia principia.

¶ Quid ſit perſona.

SEcundo querit̃ qd ſit pſona. Diffinit aũt eã Boeˀ in li. de duabꝰ naturis dicẽs: ꝙ pſona eſt rõnalis nãe ĩdiuidua
1m ſba. ¶ Vr̃ ãt ꝙ ĩcõueniẽter diffiniat. Nullũ eñi ſingulare diffinit̃: vt pꝫ per phm in 7º metaphi. Sed pſona ſignificat ſingulare in genere ſube: vt dictũ eſt. ḡ nõ põt diffiniri. ¶ Sed dice. ꝙ lꝫ id qđ ẽ pſona ſit qđdam ſingulare: tñ rõ pſone cõis eſt: ⁊ p tãto pſo-
2m na in cõi diffiniri põt. ¶ Sed ꝯ. Id qđ eſt cõe oĩbꝰ ſubſtãtijs ĩdiuiduis rõnalis nãe: eſt itentio ſingularitatis: que qdem nõ eſt in genere ſube. ḡ nõ dꝫ in diffinitione pſone poni ſuba q̃ſi genus. ¶ Sed dice. ꝙ hoc nomẽ pſona nõ ſignificat tm̃ intẽtionẽ: ſed intẽtionẽ ſil̃ cum ſubiecto in-
3m tẽtionis. ¶ Sed ꝯtra eſt qđ phus ꝓbat in 7º metaphiſi. ꝙ cõpoſitũ ex ſubiecto ⁊ ex accidẽte: nõ põt diffiniri. Sequeret̃ eñi nugatio in diffinitione. Cũ eniꝫ in diffinitione accidẽtis ponat̃ ſubiectũ: ſicut naſus in diffinitiõe ſymi: oportebit ꝙ in diffinitione cõpoſiti ex ſubiecto ⁊ accidẽte: ponat̃ bis ſubiectũ: ſemel pro ſe: ⁊ ſemel ꝓ accidẽte. Si ḡ pſona ſignificat intẽtionẽ ⁊ ſubiectũ: incõueniẽs
4m eſt qđ diffiniat̃. ¶ P̃. ſubiectũ huius itẽtionis cõis: ẽ aliquid ſingulare. Si ergo pſona ſignificat ſil̃ intẽtioneꝫ et ſubiectũ intẽtiõis: adhuc ſequeret̃ ꝙ diffinita pſona dif-
5m finiat̃ ſingulare: qđ eſt incõueniẽs. ¶ P̃. itentio nõ ponitur in diffinitione rei: nec accidẽs in diffinitione ſube: pſona autem eſt nomẽ rei ⁊ ſubſtãtie. Incõueniẽter igitur in diffinitione pſone ponit̃ indiuiduum: qđ eſt nomẽ in-
6m tẽtionis ⁊ accidẽtis. ¶ P̃. illud in cuius diffinitione ponitur ſuba pro genere: opꝫ ꝙ ſit ſpẽs ſubſtãtie. Sed pſona nõ eſt ſpẽs ſubſtãtie: qꝛ ꝯdiuideret̃ ꝯtra alias ſubſtãtie ſpẽs. ḡ incõueniẽter ponit̃ ſubſtãtia in diffinitiõe pſone q̃ſi genus.
7m ¶ P̃. ſuba diuidit̃ p ꝑmã ⁊ ſcđam. Sed ſuba 2a nõ põt poni ĩ diffinitiõe pſone: eẽt eñi oppoſitio in obiecto: cũ dr̃ ſuba ĩdiuidua. Nã ſuba 2a eſt ſuba vſis. Silr̃ aũt neq̃ ſuba pa. Nã ſuba pa eſt ſuba ĩdiuidua: ⁊ ſic eẽt nugatio cũ addit̃ ĩdiuiduũ ſupra ſubam in diffinitiõe pſone. Incõueniẽter ḡ ſuba ponitur in diffinitiõe pſone.
8m ¶ P̃. nomẽ ſubſiſtẽtie ꝓpinquius eẽ vr̃ pſone q̃ꝫ ſubſtãtia. Dicimus eñi in deo tres ſubſiſtẽtias: ſicut ⁊ tres pſonas. Nõ aũt dicimus tres ſubas ſꝫ vnã. Magis ḡ debuit pſona p ſubſiſtẽtiã q̃ꝫ p ſubam diffiniri. ¶ P̃. qđ ponit̃ ĩ 9m diffinitiõe tanq̃ꝫ genus: multiplicato diffinito multiplicat̃. plures eñi hoĩes ſunt plura aĩalia. Sed ĩ deo ſũt tres pſone: nõ aũt tres ſube. ḡ ſuba nõ dꝫ poni in diffinitiõe pſone q̃ſi genus. ¶ P̃. rõnale eſt dr̃ia aĩalis. Sꝫ pſona iue- 10m nit̃ in his que nõ ſunt aĩalia. ſ. in angelis ⁊ in deo. ḡ rõnale nõ debuit poni in diffinitione pſone. ¶ P̃. nã eſt tm̃ 11m in rebꝰ mobilibꝰ. Eſt enim ꝑncipiũ motꝰ: vt dr̃ in 2º phy. Sed eẽntia eſt tã in rebꝰ mobilibꝰ q̃ꝫ ĩ imobilibꝰ: ḡ cõueniẽtius fuit in diffinitiõe pſone ponere eẽntiã q̃ꝫ nãꝫ: cuꝫ ẽt pſona iueniat̃ tã in rebus mobilibꝰ q̃ꝫ in imobilibus. Eſt enim in hoĩbꝰ in angelis ⁊ in deo. ¶ P̃. diffinitio dꝫ 12m ꝯuerti cũ diffinito. Nõ aũt oẽ qđ eſt rõnalis nãe indiuidua ſuba: eſt pſona. Eſſentia enim diuina ſm ꝙ eſt eſſentia nõ eſt pſona: alioqn eẽt in deo vna pſona: ſicut eſt vna eſſentia. ḡ incõueniẽter diffinit̃ pſona diffinitiõe ꝑdicta. ¶ P̃. humana nã in xp̃o eſt rõnalis nãe indiuidua ſuba. 13m Neq̃ eñi ẽ accñs: neq̃ vlis ſuba: neq̃ irrõnalis nãe. Nõ tñ humana nã ĩ xp̃o eſt pſona. Sequeret̃ eñi ꝙ pſona diuina que aſſumpſit humanã nãm: aſſumpſiſſet humanaꝫ pſonã. Et ſic eẽnt in xp̃o due pſone. ſ. diuĩa aſſumẽs: ⁊ humana aſſumpta: qđ eſt hereſis neſtoriane. Nõ ḡ oĩs ĩdiuidua ſuba rõnalis nãe: eſt pſona. ¶ P̃. aĩa ſepata a corpo- 14m re p mortẽ nõ dr̃ eẽ pſona: ⁊ tñ eſt rõnalis nãe indiuidua ſuba. Nõ ḡ hec eſt conueniẽs diffinitio perſone.

Reſpondeo. Dõm: ꝙ rõnabilr̃ ſicut ex ꝑmiſſis pꝫ ĩdiuiduũ in genere ſube ſpeciale nomẽ ſortit̃: qꝛ ſuba ex proprijs ꝑncipijs ĩdiuiduat̃: ⁊ nõ ex alio extraneo: ſicut accñs ex ſubiecto. Inter ĩdiuidua ẽt ſubaꝝ: rõnabilr̃ ĩdiuiduũ ĩ rõnali nã ſpãli noĩe noĩat̃: qꝛ ipſius eſt ꝓprie ⁊ vere p ſe agere: ſicut ſupra dictũ eſt. Sicut ḡ h̃ nomẽ hypoſtaſis: ſꝫ grecos: vel ſuba pa ſꝫ latinos: eſt ſpãle nomẽ ĩdiuidui in genere ſube: ita h̃ nomen pſona: eſt ſpãle nomẽ ĩdiuidui rõnalis nãe. Utraq̃ ḡ ſpecialitas ſub noĩe pſone ꝯtinet̃. Et iõ ad oſtẽdẽduꝫ qđ eſt ſpãliter ĩdiuiduũ in genere ſube: dr̃ ꝙ eſt ſuba ĩdiuidua. Ad oſtẽdẽdum vo qđ eſt ſpãliter ĩ rõnali nã addit̃: rõnalis nãe. per hoc ḡ qđ dr̃ ſuba excludunt̃ a rõne pſone accidẽtia: quoꝝ nullũ põt dici pſona. p hoc vo qđ dr̃ ĩdiuidua: excludũtur genera ⁊ ſpẽs in genere ſube: que ẽt pſone dici nõ pñt. p h̃ vo ꝙ addit̃: rõnalis nãe: excludunt̃ inaĩata corpa: plãte: ⁊ bruta: que pſone nõ ſunt

Ad 1m **Ad primum** ḡ dõm: ꝙ in ſuba ꝑticulari eſt tria ꝯſiderare. Quoꝝ vnũ eſt nã generis ⁊ ſpẽi in ſingularibꝰ exñs. 2m eſt modus exiſtẽdi talis nãe: qꝛ ĩ ſingulari ſuba exiſtit natura generis ⁊ ſpẽi: vt ꝓpria huic ĩdiuiduo: ⁊ nõ vt multis cõis. 3m eſt ꝑncipiũ ex quo cauſat̃ talis modus exñdi. Sicut aũt nã ĩ ſe cõſiderata cõis eſt: ita ⁊ modus exñdi nãe. Nõ enim iuenit̃ nã hoĩs exñs in rebꝰ: niſi aliquo ſingulari ĩdiuiduata. Non eñi eſt hõ q nõ ſit aliqs hõ: niſi ſm oploneꝫ Platõis: qui ponebat vlia ſepata. Sꝫ ꝑncipiũ talis modi exiſtẽdi: qđ eſt ꝑnm ĩdiuiduatiõis: nõ eſt cõe: ſꝫ aliud eſt ĩ iſto: ⁊ aliud in illo. hoc eñi ſingulare ĩdiuiduat̃ p hãc mãm: ⁊ illud p illã. Sicut ḡ nomẽ qđ ſignificat nãꝫ eſt cõe ⁊ diffinibile: vt hõ vel aĩal: ita nomẽ qđ ſignificat nãm cũ tali mõ exiſtẽdi: vt hypoſtaſis vel pſona. Illud vo nomẽ qđ in ſua ſignificatiõe ĩcludit determinatũ ĩdiuiduatiõis ꝑnm: nõ ẽ cõe: nec diffinibile: vt ſoꝛ. ⁊ Plato. ¶ Ad 2m dõꝫ: ꝙ nõ ſo- 2m lũ itẽtio ſingularitatis eſt cõis oĩbꝰ ĩdiuiduis ſubijs: ſed ẽt nã generis cũ tali mõ exñdi. Et h̃ mõ ſignificat h̃ nomẽ hypoſtaſis nãꝫ generis ſube vt ĩdiuiduatã. h̃ ãt nomẽ pſona ſolũ nãm rõnalẽ ſub tali mõ exñdi. Et pp h̃ neq̃

hipostasis neq; persona est nomen intentionis: sicut sin-
gulare vel indiuiduũ: sz nomen rei tm̃: nõ aũt rei & inten
3m & 4m tiõis simul. ¶ Uñ pz solutio ad 3m & 4m. ¶ Ad 5m dõz: q̃
5m qz essentiales rez differẽtie sunt ignote frequenter & ino
minate: opz interdũ vti accñtalibus differẽtijs ad suba-
les differẽtias designãdas: sicut docz phũs i 8° metaphi.
Et hoc mõ indiuiduũ ponit in diffinitiõe psone: ad desi-
6m gnandũ indiuidualẽ modũ eẽndi. ¶ Ad 6m dõm: q̃ cũz
diuidit suba in primã & secũdaz: nõ est diuisio generis in
species: cũ nihil ptineat sub secũda suba: qd nõ sit i pma:
sz est diuisio generis sm diuersos modos eẽndi. Naz se-
cunda suba significat naturã generis sm se absolutã. pri
ma vo suba significat eã vt indiuidualiter subsistentez.
Uñ magis est diuisio analogi q̃z generis. Sic g̃ psona cõ
tinet quidẽ in genere sube: lz nõ vt species: sz vt spãlem
7m modũ existendi determinãs. ¶ Ad 7m dõm q̃ quidam
dicunt q̃ suba ponit in diffinitione psone: prout signifi-
cat hipostasim. Sed cũ de ratiõe hipostasis sit idiuiduũ
sm q̃ opponit cõitati vniuersalis vel partis: qz nullum
vniuersale: nec aliqua ps vt manus vel pes: põt dici hipo
stasis. Ulterius de ratione psone est indiuiduũ sm q̃ op
ponit cõitati assumptibilis: dicunt. n. q̃ hũana nã in xpo
est hipostasis: sz nõ psona. Et ideo ad excludendũ assum-
ptibilitatẽ addit indiuiduũ in diffinitiõe psone. Sed h
vr eẽ ptra intentionẽ Boetij q in li. de duabus naturis p
hoc q̃ dr indiuiduuz excludit vniuersalia a rõne psone.
Et ideo melius est vt dicat q̃ suba nõ ponit i diffinitiõe
psone pro hipostasi: sed pro eo qd est cõe ad subaz pmã q̃
est hipostasis: & subaz secũdaz: & diuidit in vtraq;. Et sic
illud cõe p hoc q̃ addit indiuiduũ: cõtrahit ad hiposta-
sim: vt idẽ sit dicere suba indiuidua rõnalis nature: ac si
8m diceret hipostasis rationalis nature. ¶ Ad 8m dõm: q̃ sz
predicta ratio nõ pcedit: qz suba accipit nõ pro hiposta-
si: sz pro eo q̃ est cõe ad oẽm sube acceptionẽ. Si tñ acci-
peret suba p hipostasi: adhuc ratio nõ sequeret. Suba. n.
que est hipostasis ppinquius se hz ad psonã q̃z subsisten
tia: cũ tñ psona dicat aliqd subiectũ: sicut suba pma: & nõ
solum sicut subsistẽs vt subsistentia. Sed qz nomẽ sube
referẽ etiã apud latinos ad significationẽ essentie: ideo
ad vitandũ errorẽ nõ dicimus tres subas: sicut tres subsi
stentias. greci vero apud quos est distinctũ nomen hipo
stasis a nomine vsie: indubitanter i deo tres hipostases
9m confitẽtur. ¶ Ad 9m dõz: q̃ sicut dicimus i deo tres pso-
nas: ita possumus dicere tres sbas idiuiduas: vnã tñ sub-
10m stantiã q̃ est eẽntia. ¶ Ad 10m dõm q̃ rationale est diffe-
rentia animalis: sz q̃ ratio a qua sumit significat cogni
tionẽ discursiuã: qualis est in hominibus: nõ aũt in ange
lis nec in deo. Boetius aũt sumit rõnale cõiter pro intel-
lectuali: qd dicimus conuenire deo: & angelis & homini-
11m bus. ¶ Ad 11m dõm q̃ natura in diffinitiõe psone nõ ac-
cipitur: prout est principiũ motus: sicut diffinit a philo-
sopho in 2° physi. sed sicut diffinit a Boetio in li. de dua
bus naturis: q̃ natura est vnũqdq; informans specifica
differẽtia. Et qz differẽtia complet diffinitionẽ & deter-
minat diffinitũ ad speciẽ: ideo nomẽ nature magis com-
petit in diffinitione psone: que specialiter in quibusdam
substantijs inuenitur: q̃z nomẽ eẽntie: qd est cõissimum.
12m ¶ Ad 12m dõm: q̃ indiuiduũ in diffinitione psone sumi
tur pro eo qd nõ predicat de pluribus. Et sm h eẽntia di
uina nõ est indiuidua suba sm predicationẽ: cũ predicet
de pluribus psonis: lz sit idiuidua sm rem. Ricardus tñ
de sancto Uict. corrigens diffinitionẽ Boetij: sm q̃ pso-
na in diuinis accipit dixit: q̃ persona est diuine nature i-
cõicabilis existẽtia: vt p hoc q̃ dr incõicabilis: eẽntia di
13m uina psona nõ esse ostenderet. ¶ Ad 13m dõm: q̃ cũ sub-
stantia indiuidua sit quoddã completũ p se existens: hu-
mana natura in Christo cũ sit assumpta in psonam diui-
nam: nõ põt dici suba indiuidua: q̃ ẽ hypostasis: sicut nec
manus: nec pes: nec aliquid eoz: que nõ subsistũt p se ab
alijs separata. Et pp hoc nõ sequitur q̃ sit psona. ¶ Ad 14m
14m dõz: q̃ anima sepata est ps rõnalis nature. s. humãe:
& nõ tota natura rõnalis homis: & ideo nõ est persona.
¶ Utrum in deo possit esse persona.

Ertio queritur vtruz in deo possit esse
persona. ¶ Et videtur q̃ non. 1m
Sicut. n. dicit Boetius in li. de duabus na-
turis nomen psone sumitur a psonando: qz
homines laruati psone dicebant: qz i come-
dijs vel tragedijs aliquid psonabant. Sed esse laruatuz
nõ competit deo nisi forte metaphorice. g̃ nomẽ persone
nõ põt dici de deo nisi forte metaphorice. ¶ P̃. sic dicit 2m
Dam. de nullo eoz que dicuntur de deo: possumus scire
quid est prout ei pueniunt. Sed de persona scimus quid
est: p diffinitionẽ premissaz. g̃ persona non competit deo
ad minus sm diffinitionẽ predictã. ¶ P̃. deus nõ est in 3m
aliquo genere. Cũ. n. sit infinitus sub nullius generis ter
minis comprehendi põt. Persona aũt significat aliquid
qd est in genere substãtie. ergo persona deo nõ conuenit.
¶ P̃. in deo nulla est compositio. Sed psona significat 4m
aliquid cõpositum. Singulare. n. humane nature: qd est
psona: est maxime compositiõis. Partes etiã diffinitio-
nis persone demonstrãt psonã esse compositã. Non est g̃
in deo persona. ¶ P̃. in deo nulla est materia. principiũ 5m
aũt indiuiduationis materia est. Cum g̃ persona sit suba
indiuidua: nõ põt deo puenire. ¶ P̃. omnis persona est 6m
subsistẽtia. Sed de9 nõ põt dici subsistẽtia: qz nõ existit
sub aliquo. g̃ nõ est psona. ¶ P̃. psona sub hipostasi con- 7m
tinet. Sz in deo nõ põt eẽ hipostasis: qz nõ est i eo aliqd
accidẽs: cum hipostasis dicat subiectũ accñtis: vt supra
dictũ est. ergo in deo nõ est persona.

Sed contrariũ apparet p Atanasium in sym- 3.
bolo. Quicũq; vult. Et p Aug9
in 7° de tri. Et per cõmunez ecclesie vsuz: que spiritu san
cto edocta non potest errare.

Respõdeo. dõm: q̃ persona sicut dictum est signi- R̃so
ficat quãdam naturã cum quodã mõ
existendi. Natura aũt quã persona in sua significatione
icludit: est oium naturaz dignissima. s. natura itellectua
lis sm genus suum. Similiter etiã modus exñdi quẽ im
portat persona est dignissim9: vt. s. aliquid sit p se existẽs.
Cum g̃ omne qd est dignissimũ in creaturis deo sit attri-
buendum: conuenienter nomen persone deo attribui põt:
sicut & alia nomina que proprie dicunt de deo.

Ad primum g̃ dõm: q̃ in nomie aliquo est duo Ad 1m
psiderare. s. illud ad qd significan
duz nomẽ iponit: & illud a quo iponit ad significanduz.
Frequẽter. n. iponit nomẽ aliqd ad significãdũ rem ali-
quã ab aliquo accidẽte: aut actu: aut effectu illius rei: q̃
tñ nõ sunt pncipaliter significata p illud nomẽ: sz potius
ipsa rei suba vel nã. Sicut h nomẽ lapis sumit a lesione
pedis: quã tñ nõ significat: sz poti9 corpus quoddã i quo
tale accidẽs frequẽter inuenit. Uñ lesio pedis magis pti-
net ad ethymologiã huius nomis lapis: q̃z ad eius signi-
ficationẽ. Qñ g̃ illd ad qd significãdũ nomẽ iponit deo
nõ cõpetit: sz aliqua pprietas ei9 sz similitudinẽ quãdã:
tunc illud nomẽ de deo metaphorice dr. Sicut de9 noia-
tur leo: nõ qz nã illi9 aialis deo pueniat: sz pp fortitudinez
q̃ in leone inuenit. Qñ vo res significata p nomẽ deo pue-
nit: tũc illud nomẽ pprie de deo dr: sic bonũ: sapiẽs: & hmõi.
Sz ẽt qñq; illud a quo tale nomẽ iponit nõ pueniat deo.

Sic ḡ lꝫ ꝑsonare ad modū laruati hominis a quo īposi-
tum fuit nomen ꝑsone: deo nō ꝯueniat: tñ illud qđ signi-
ficaṫ ꝑ nomen .s. subsistēs in natura intellectuali: cōpetit
deo. Et ꝓꝑ ħ nomē ꝑsone ꝓprie sumiṫ in diuinis. ¶ Ad
2m 2m dōm: ꝙ tam nomē ꝑsone: ꝙ̄ diffinitio de ꝑsona data: si
recte intelligaṫ ꝯuenit deo. Nō tñ ita ꝙ sit diffinitio ei⁹:
q꞉ plus est in deo ꝙ̄ significeṫ ꝑ nomē. Uñ id qđ dei est:
3m ꝑ rōnem nominis nō diffiniṫ. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ lꝫ de⁹ nō
sit ī genere substātie tāꝙ̄ species: ꝑtinet tñ ad genus sub-
4m stantie: sicut generis ꝑncipiuꝫ. ¶ Ad 4m dōm: ꝙ accidit
ꝑsone inquantū hꝫ ꝙ sit composita: ex ħ ꝙ cōplementuꝫ
vel ꝑfectio que reqriṫ ad rōneꝫ ꝑsone: nō inuenit statim
in vno simplici: sꝫ reqrit adunationē multoꝝ: sicut in ho
minibus pꝫ. In deo aūt cū summa simplicitate est sum-
ma ꝑfectio. Et ideo est ibi ꝑsona absꝙ̄ compositiōe. Par
tes vero posite in diffinitiōe ꝑsone: non ōndūt aliquā cō
positionē ꝑsone: nisi ī substātijs mālibus. Indiuiduū aūt
cum sit negatio: ꝑ ħ ꝙ sube addiṫ: nulla cōpositio impoꝛ
taṫ. Uñ remanet ibi sola cōpositio īdiuidue sube .i. hipo
stasis ad naturā. Que duo in substātijs īmaterialib⁹: sm
5m rem sunt idē oīno. ¶ Ad 5m dōm: ꝙ rebus materialibus
in qbus forme nō sunt ꝑ se subsistētes: sꝫ materie inherē-
tes: oꝫ ꝙ ꝑnm īdiuiduationis sit ex mā. Forme vō imate-
riales: cū sint ꝑ se subsistētes: ex seipsis īdiuiduāṫ. Ex ħ .n.
ꝙ aliqd est subsistēs: hꝫ ꝙ de plurib⁹ ꝑdicari nō pōt. Et
ideo nihil ꝓhibꝫ in rebus īmaterialibus subaꝫ īdiuiduā
6m ꝛ ꝑsonā īueniri. ¶ Ad 6m dōm: ꝙ lꝫ in deo nō sit cōposi-
tio: vt in eo aliqd sub alio intelligi possit: tñ sm ītellectū
nostruꝫ seoꝛsuꝫ accipimus eē eius: ꝛ subam ipsius sub eē
eius existentē: vt huic subsistēs dicaṫ. Uel dōm: ꝙ lꝫ sub
esse a quo īponiṫ vocabulū subsistendi: deo nō ꝯueniat:
7m tñ ꝑ se eē ad qđ significandū īponiṫ: cōpetit ei. ¶ Ad 7m
dōm: ꝙ lꝫ in deo nō sint accidētia: sunt tñ in eo ꝓprieta-
tes ꝑsonales: quibus hipostases substant.

¶ Utruꝫ hoc nomen persona in diuinis significet rela-
tiuum vel aliquid absolutum.

Quarto queritur vtꝝ ħ nomen ꝑsona in
diuinis significet relatiuuꝫ vel
1m aliqd absolutū. ¶ Et videṫ ꝙ significet ali-
quid absolutū. Dicit .n. Aug⁹ in 7o de trini. ꝙ
cū Joānes dicat: tres sunt q testimoniū dant
in celo: pr: verbū: ꝛ spūs sanctus. Et qrereṫ qd tres eēnt:
rñsum est: ꝙ sunt tres ꝑsone. Sꝫ qd qrit de eēntia. ḡ hoc
2m nomen ꝑsona ī diuinis significat eēntiā. ¶ P̄. in eodē li.
Aug⁹ dicit ꝙ idē est deo esse qđ ꝑsonā eē. Sꝫ eē in diuis
3m significat eēntiā: ꝛ nō relationē. ḡ ꝛ ꝑsona. ¶ P̄. Aug⁹ di
cit ibidē. Ad se ꝓprie dr ꝑsona: nō ad filiū: vel spūm scm:
sicut ad se dr deus: ꝛ magnus: ꝛ bonus: ꝛ iustus. Sed hec
4m oīa eēntiā significāt ꝛ nō relationē. ¶ P̄. Aug⁹ ibidē di-
cit ꝙ ꝙ̄uis cōe ē illis .s. patri: filio: ꝛ spiritui sancto nomē
eēntie: ita vt singulus qꝫꝙ̄ dicaṫ essentia: tñ illis cōe est
ꝑsone vocabulū. Sꝫ relatio ī diuis nō ē cōe: sꝫ distictiuū.
ḡ ꝑsona in diuinis nō significat relationē. ¶ Sꝫ dice. ꝙ
5m ꝑsona est cōe rōne ꝛ nō re in diuinis. ¶ Sꝫ ꝯtra. In diui
nis nō est vle. Uñ Aug⁹ ī eodē li. īprobat opinionē illoꝝ
q dicebant ꝙ eēntia in diuinis est sicut genus: vel sicut
spēs. ꝑsona vō sicut spēs vel indiuiduū. Qđ aūt est cōe ra
tiōe ꝛ nō re: est cōe ꝑ modū vlis. ḡ ꝑsona nō est cōe ī diui-
nis rōne tñ: sꝫ ēt re. Et ita nō pōt significare relationeꝫ.
6m ¶ P̄. nullum nomē significat res diuersoꝝ generꝝ nisi
equiuoce. Acutū .n. equoce dr ī sapoꝛibus ꝛ magnitudini
bus. Manifestū est aūt ꝙ ꝑsona in angelis ꝛ hominib⁹
nō significat relationē: sꝫ aliqd absolutū. Si ḡ ī deo signi
7m ficet relationē erit equiuoce dcm. ¶ P̄. qđ accidit rei si-
gnificate ꝑ nomē: est ex̄ significationē nois: sicut ex̄ signi
ficationē hois est albū: qđ accidit homini. Res aūt signi
ficata ꝑ hoc nomē ꝑsona: est suba īdiuidua rōnalis natu-
re: q꞉ rō quā significat nomē est diffinitio: sm phm ī 4o
metaphysi. Sube aūt tali accidit ad aliud referri. Rela
tio ḡ est ex̄ significationē huius nois ꝑsona. ¶ P̄. nulluꝫ 8m
nomen pōt ītelligi de aliquo vere ꝑdicari: cui nō ītelligi-
tur ꝯuenire res significata ꝑ nomē: sicut nec pōt ītelligi
esse hō: qđ ītelligiṫ nō eē aīal rōnale moꝛtale. Judei aūt
ꝛ pagani ꝯfitenṫ deū eē ꝑsonā: nō tñ ꝯfitenṫ in eo relatio
nes: quas nos ponim⁹ sm fidē. ḡ ħ nomē ꝑsona ī diuinis
nō significat hꝰ relatiōes. ¶ Sꝫ dice. ꝙ iudei ꝛ pagāi er
roneā hñt opinionē ꝺ deo. Uñ ex eoꝝ opiniōe nō pōt ac-
9m cipi argm. ¶ Sed ꝯtra. erroꝛ opinionis nō variat nois si-
gnificationē: nec ēt veritas. Si ḡ apud errātes de deo ħ
nomē ꝑsona nō significat relationē: nec etiā significabit
apud recte sentiētes ꝺ deo. ¶ P̄. voces sm phm sunt si- 10m
gna ītellectuū. Intellectus .n. q cōcipiṫ ex ħ noie ꝑsona: ē
in ītellectu sube ꝑme. ḡ ħ nomē ꝑsona significat subam
ꝑmā: qua nihil est magis absolutū: cū sit ꝑ se existēs. ḡ ħ
nomē ꝑsona: nō significat relationē: sꝫ aliqđ absolutum.
¶ Sꝫ dice. ꝙ ħ nomē ꝑsōa significat relationē ꝑ modū
sube. ¶ Sꝫ ꝯtra. hec ꝓpositio est imediata: nulla relatio 11m
est suba: sicut ꝛ hec: nulla quātitas est suba: sicut pꝫ ꝑ phꝫ
in ꝑmo posterioꝝ. Si ḡ ħ nomē ꝑsona significat subam:
vt ꝓbatum est: īpossibile est ꝙ significatū ei⁹ sit relatio.
¶ P̄. opposita nō possunt verificari de eodē. Sꝫ eē ꝑ se 12m
ꝛ eē ad aliud sunt opposita. Si ḡ qđ significaṫ noie ꝑsone:
est suba q est ens ꝑ se: īpossibile est ꝙ sit ad aliqd. ¶ P̄. 13m
omne nomē significans relationē: referṫ ad aliqd qđ ꝯsi
gnificat: sicut dominus ꝛ seruus. Sꝫ pꝫ ꝙ ħ nomē ꝑsona
nō referṫ ad aliud. ḡ nō significat relationē: sed aliqd ab
solutū. ¶ P̄. ꝑsona dr q̄si ꝑ se vna. Unitas aūt ī diuis ꝑti 14m
net ad eēntiā. ḡ ħ nomē ꝑsona significat eēntiā: ꝛ nō rela
tionē. ¶ Sꝫ dice. ꝙ ħ nomē significat vnū distictū: ꝛ q꞉
distictio ī diuinis est ꝑ relationē: ideo significat relatio-
nē. ¶ Sꝫ ꝯtra. Filius ꝛ spūs .s. dicunṫ distigui ī diuis sm 15m
modū origis. Nā filius ꝓcedit ꝑ modū ītellectus vt ver
bum: sꝫ spūs .s. ꝑ modū volūtatis vt amoꝛ. Non ḡ ꝑ solas
relatiōes est distinctio ī diuis: ꝛ sic nō oꝫ ꝙ ꝑsona relatio-
neꝫ significet. ¶ P̄. si relatio ī diuis ē distiguēs: ꝑsona āt 16m
est qd distictū nō distiguēs: nō significabit relationē no-
men ꝑsone. ¶ P̄. relatiōes ī diuinis dicūtur eē ꝓprieta- 17m
tes. Persona āt significat aliqd subsistēs ꝓprietati. Nō ḡ
significat relationē. ¶ P̄. q̄ttuoꝛ sunt relatiōes ī diuis .s. 18m
paternitas: filiatio: ꝓcessio: cōis spiratio. Innascibilitas
eni q est qrta notio nō est relatio. Sꝫ ħ nomē ꝑsona nul-
lā haꝝ significat. Si .n. significaret paternitatē: nō dice-
reṫ de filio: si filiationē nō dicereṫ de pre: si aūt ꝓcessio-
nē spūs sancti nō dicereṫ neꝗ̄ de pre neꝗ̄ de filio. Si vō
cōeꝫ spirationē: nō dicereṫ de spū sancto. Nō ḡ significat
relationem hoc nomen persona.

Sed cōtra. Boeti⁹ dicit ī li. de tri. ꝙ omne nomē 5m
ad ꝑsonas ꝑtinēs: relationē significat.
Sꝫ nullū nomē magis ꝑtinet ad ꝑsonas ꝙ̄ ħ nomē ꝑso-
na. ḡ ħ nomē ꝑsona relationē significat. ¶ P̄. sub ꝑsona 2m
ī diuis ꝯtinētur pater: ꝛ filius: ꝛ spūs sancti. Sꝫ hec nola
relationē significāt. ḡ ꝛ nomē ꝑsone. ¶ P̄. nulluꝫ absolu 3m
tum distinguitur in diuinis. Sed persona distinguitur.
ergo nō est absolutum: sed relatiuum.

Rñdeo. dōm: ꝙ ħ nomē ꝑsona hꝫ cōe cū nominib⁹ Rño
absolutis ī diuis: qđ de qualꝫ ꝑsona ꝑdicaṫ
nec sm nomē ad aliud referṫ. Cū nominibus vō relatio-
nem significātibus: qđ distinguiṫ ꝛ pluralr ꝑdicaṫ. Et iō
videṫ ꝙ vtraꝗ̄ significatio: ꝛ relatiui ꝛ absoluti ꝑtineat
ad ꝑsonā. Qualiter aūt vtraꝗ̄ significatio ad nomē ꝑso-

Opio pª ne prineat:est diuersimode a diuersis assignatũ.Dicunt
enim qdam ꝙ ꝑsona significat vtrunq;:sȝ ꝑ modũ equo
cationis.Dicũt.n.ꝙ hoc nomẽ ꝑsona quãtuȝ est de se:ab
solute significat eẽntiã:tam in singulari q̃ȝ in plurali:sic
hoc nomẽ deus:aut bonus:aut magnus:sed ꝑꝑ isufficien
tiam noiuȝ ad loquẽdũ de deo:accõmodatũ est h nomẽ
ꝑsona a sanctis patribus in niceno cõcilio:vt qñq; possit
sumi pro relatiuo:ꝛ ꝓcipue in plurali:cũ dicim⁹ ꝙ pater
ꝛ filius ꝛ spũs sanct⁹ sunt tres ꝑsone:vel cũ termino pri
tiuo adiuncto:vt cũ dr̃.alia est ꝑsona pr̃is:alia filij:vel cũ
dr̃:filius est alius a pr̃e in ꝑsona. In singulari aũt cũ abso
lute predicat̃:põt idifferẽter significare eẽntiam vel ꝑso
nam:vt cũ dr̃:pater est ꝑsona:vel filius est ꝑsona. Et hec
reprobª videt̃ eẽ opinio magistri in primo sentẽtiaꝝ.Sed nõ vr̃
sufficiẽter dici. Nõ.n.absq; ratiõe ex ꝓpria significatio
ne nois sumpta:sancti patres diuinitus inspirati hoc no
men inuenerũt ad confessionẽ vere fidei exprimendã. Et
ꝓcipue q2 dedissent occasionẽ erroris dicẽdo tres perso
Opio 2ª nas:si h nomẽ ꝑsona significat eẽntiã absolute. Et ideo
alij dixerũt ꝙ simul significat essentiã ꝛ relationẽ: sȝ nõ
equaliter:sȝ vnũ in recto:ꝛ aliud in obliquo. Quoꝝ qdã
dixerunt:ꝙ significat essentiã i recto:ꝛ relationẽ in obli
reprobª quo.Quidã aũt ecõ.Sȝ neutri dubitationẽ soluũt.Quia
si essentiã in recto significat:nõ deberet pluraliter ꝓdica
ri.Si vero relationẽ:nõ deberet ad se dici: nec de singu
Opio 3ª lis predicari.Et ideo alij dixerũt ꝙ significat vtrunq; i
recto.Quoꝝ quidã dixerunt ꝙ significat essentiã ꝛ rela
reprobª tionẽ ex equo:ꝛ neutrũ circa aliud ponit̃.Sȝ h nõ est in
telligibile.Quia qđ nõ significat vnum:nihil significat.
Unñ omne nomẽ significat vnũ in vna acceptiõe:vt dicit
Op.4ª phus in 4° metaphi. Et ideo alij dixerunt ꝙ relatio po
nitur circa absolutũ.Quod quidẽ difficile est videre:cũ
Op.5ª relationes nõ determinẽt eẽntiã in diuinis. Et ideo alij
dixerũt ꝙ nõ significat absolutũ sine subam:que est eẽn
tia:sȝ que est hypostasis. Hoc.n.relatiõe determinat̃.Qđ
quidẽ veꝝ est.Sȝ per h dictũ nihil nobis manifestatur.
Minus.n.est nobis mãifestũ nomẽ hypostasis vel subsi
stẽtie:q̃ȝ nomẽ ꝑsone. ¶ Et iõ ad euidẽtiaȝ huius qõnis
sciendũ:ꝙ ꝓpria ratio nominis est quã significat nomẽ:
ſm phm in 4° metaphi. Id aũt cui attribuit̃ nomẽ si sit
recte sumptũ sub re significata ꝑ nomẽ:sicut determina
tum sub indeterminato:dicit̃ supponi ꝑ nomẽ.Si autẽ
nõ sit recte sumptum sub re nois:dr̃ copulari ꝑ nomẽ:sic
h nomẽ aĩal significat subam aĩataȝ sensibilẽ:ꝛ albuȝ si
gnificat colorẽ disgregatiuũ visus. Homo vero recte su
mitur sub ratiõe aĩalis:sicut determinatũ sub idetermi
nato.Est.n.homo substantia aĩata sensibilis tali aĩa.s.ra
tionali.Sub albo vero qđ est extra essentiã eius:nõ dire
cte sumit̃.Unñ homo supponit̃ noie aĩalis:copulat̃ vero
noie albi. Et q2 iferius qđ supponit̃ ꝑ nomẽ cõe:se hȝ ad
cõe sicut determinatũ ad idetermiatũ:id qđ erat suppo
situm fit significatũ:determinatiõe apposita ad cõe.Ani
mal.n.rõnale significat hominẽ. Sȝ sciendũ ꝙ aliqđ si
gnificat̃ dupliciter:vno mõ formaliter: ꝛ alio mõ mate
rialiter. Formaliter quidẽ significat̃ ꝑ nomẽ:id ad qđ si
gnificandũ nomẽ est principaliter impositũ:qđ est ratio
nominis:sicut hoc nomẽ homo:significat aliqđ cõpositũ
ex corpore ꝛ aĩa rõnali. Materialiter vo significat̃ ꝑ no
mẽ:illud in quo talis ratio saluat̃:sicut h nomẽ homo si
gnificat aliqđ habẽs cor ꝛ cerebrũ:ꝛ hõ ptes: sine quib⁹
nõ põt esse corpus aĩatum aĩa rõnali. Scđm h ğ dõm est
ꝙ hoc nomẽ ꝑsona cõiter sumpta:nihil aliđ significat q̃ȝ
subam indiuiduam ratiõalis nature.Et quia substantia
indiuidua rationalis nature continet̃ suba indiuidua.i.
incõicabilis:ꝛ ab alijs distincta tam dei q̃ȝ hominis q̃ȝ an
geli:oȝ ꝙ ꝑsona diuina significet subsistẽs distictuȝ i nã
diuina:sicut ꝑsona humana significat subsistẽs distictuȝ
in nã humana.Et hec est formalis significatio toȝ ꝑsone
diuine q̃ȝ ꝑsone humane.Sȝ q2 distinctũ subsistẽs in nã
humana:nõ est nisi aliqđ ꝑ idiuidualẽ materiã idiuidua
tum ꝛ ab alijs diuersuȝ:ideo oȝ ꝙ hoc sit mãliter signifi
catum:cũ dr̃ ꝑsona humana. Distinctũ vero icõicabile i
nã diuina:nõ põt eẽ nisi relatio:q2 omne absolutũ est cõe
ꝛ idistinctũ in diuinis. Relatio aũt i deo est idẽ ſm rem
qđ ei⁹ eẽntia.Et sicut eẽntia i deo idẽ est ꝛ habẽs eẽntiã:
vt deitas ꝛ deus:ita idẽ est relatio:ꝛ qđ ꝑ relationẽ refer
tur.Unñ sequit̃ ꝙ idẽ sit relatio:ꝛ distinctũ i nã diuia sub
sistẽs.pȝ ğ ꝙ ꝑsona cõiter sumpta:significat subam idiui
duã rõnalis nature. Persona vero diuina:formali signi
ficatiõe significat distinctũ subsistẽs i natura diuina.Et
q2 hoc nõ põt eẽ nisi relatio vel relatiuũ:ideo materiali
significatiõe significat relationẽ vel relatiuũ. Et ꝑꝑ hoc
põt dici ꝙ significat relationẽ ꝑ modũ substãtie:nõ que
est essentia:sȝ q̃ est hypostasis:sicut ꝛ relationẽ significat:
nõ vt relationẽ:sȝ vt relatũ.i. vt significat̃ h noie:pr̃:nõ
vt significat̃ h noie paternitas.Sic.n.relatio significata
icludit̃ oblique i significatione ꝑsone diuine. Que nihil
aliud est:q̃ȝ distinctũ relatiõe subsistẽs i essentia diuia.

Ad primum ğ dõm:ꝙ qđ nõ solũ querit de eẽn Ad pm
tia:sȝ qñq; ẽt de supposito:vt quid
natat i mari:piscis.Et sic ad qđ rñsum est ꝑ nomẽ ꝑsona.
¶ Ad 2m dõm:ꝙ ꝑꝑ modũ significãdi huius nois ꝑsona 2m
dicit Aug⁹.idẽ est deo eẽ qđ personã esse. Nõ.n.significat
ꝑ modũ relatiõis:sicut pater ꝛ filius. ¶ Ad 3m dõm:ꝙ h 3m
ꝓcẽit ex formali significatõe ꝑsone.qđ ad se dr̃ ꝛ ad aliđ
nõ refert̃. ¶ Ad 4m dõm:ꝙ essentia est cõis re i diuinis 4m
sȝ ꝑsona ſm rõneȝ tñ:sicut ꝛ hoc nomẽ relatio. ¶ Ad 5m 5m
dõm:ꝙ i diuinis nihil est diuersificatũ ſm esse:cũ ibi sit
tñ vnũ esse. Hoc aũt est ꝯtra rõnem vlis. Et ideo nõ est
ibi vle:lȝ sit ibi vnuȝ ſm rõnem ꝛ nõ ſm rem. ¶ Ad 6m 6m
dõm:ꝙ hoc qđ ꝑsona aliud significat i deo ꝛ i hoie:perti
net ad diuersitatẽ suppõnis:magis q̃ȝ ad diuersaȝ signi
ficationẽ huius cõis qđ est ꝑsona.Diuersa aũt suppositio
nõ facit equocationẽ:sȝ diuersa significatio. ¶ Ad 7m di 7m
cendũ:ꝙ lȝ relatio accidat ei qđ significat̃ cõiter ꝑ h no
mẽ ꝑsona: nõ tñ accidit persone diuie:sicut ostẽsum est.
¶ Ad 8m dõm:ꝙ obiectio illa ꝓcedit de formali signifi 8m
catiõe nois:ꝛ nõ de mãli. ¶ Et similiter dicẽduȝ ad 9m. 9m
¶ Ad 10m dõȝ:ꝙ suba ꝓma dr̃ absoluta quasi ab alio nõ
depẽdẽs. Relatiuũ aũt i diuis:excludit absolutũ qđ est 10m
ab alio nõ depẽdẽs:sȝ icludit absolutũ qđ ad aliud nõ re
fert̃. ¶ Ad 11m dõm:ꝙ ista ꝓpositio:nulla relatio ẽ suba: 11m
est imediata:si accipiat̃ relatio ꝛ suba q̃ sunt igenere.Sȝ
deus nõ limitat̃ termis alicui⁹ generis:sȝ hȝ i se ꝑfectio
nes oium geneꝝ. Unñ nõ distiguit̃ i eo ſm rem relatio ꝛ
suba. ¶ Ad 12m dõm:ꝙ ꝑ se existẽs:opponit̃ ad nõ per se 12m
existẽs:nõ aũt ei qđ est ad aliqđ. ¶ Ad 13m dõȝ:ꝙ ꝑsona 13m
ſm nomẽ ad aliud nõ refert̃:ꝑꝑ modũ quem significat.
¶ Ad 14m dõm:ꝙ vnũ in diuis se hȝ cõiter ad essentiaȝ 14m
ꝛ relationeȝ. Dicim⁹.n.ꝙ eẽntia est vna:ꝛ ꝙ pr̃ est vnus.
¶ Ad 15m dõm:ꝙ forte modus ille ꝓcessiõis diuersus q̃ 15m
dr̃ filius ꝓcedere ꝑ modũ itellectus:spũs vo scũs ꝑ mo
dum volũtatis:nõ sufficit ad distinguẽduȝ ꝑsonalr̃ spũm
scũm a filio:cũ volũtas ꝛ itellectus nõ distinguãtur ꝑso
naliter in diuis.Si tñ ꝯcedat̃ ꝙ h ad coꝝ distinctiõem
sufficiat:tñ mãifestũ est ꝙ vterq; a pr̃e ꝑ relationẽ disti
guit̃: pût vnus coꝝ ꝓcedit a pr̃e vt gẽitus:alius vt spira
tus.Et he relatiões ꝯstituũt coꝝ ꝑsonas. ¶ Ad 16m dõȝ: 16m
ꝙ sicut relatio significat vt distinguẽs i diuis:ita relatuȝ
significat̃ vt distinctũ. In deo aũt nõ est aliud relatio ꝛ

relatū:sicut nec eēntia ꝛ qđ est. Et ideo nec distinguēs ꝛ
17m distinctū in deo differūt. ¶ Ad 17m dđz: q ꝓprietas i di
uinis nō est accidētalis:sz est idē ſꝫ rē ei cuius est ꝓprie-
tas:sz differt ſm modū intelligēdi. Persona ꝰ nō signifi-
cat relationē ꝓut est ꝓprietas:sz ꝓut est ꝓprietati ꝛ eēn
18m tie subsistēs. ¶ Ad 18m dđm: q lꝫ vle nō possit esse ꝓter
singularia:pōt tñ intelligi:ꝛ ꝑ ꝯsequēs significari. Et ꝓꝑ h
seqꝶ si nō est aliqđ singulariū: q nō sit vle. Nō tñ sequit
si nō intelligit aut significat aliqđ singulariū: q nō itel-
ligat vel significet vniuersale. Hoc.n.nomē homo: non
significat aliquē singulariū hoīuz:sz solum hoiem in cōi.
Et similiter h nomē ꝑsona:tñ nō significꝫ ꝑnitatē necꝫ
filiationē necꝫ cōez spirationē aut ꝓcessionez:tñ signifi-
cat relationē in cōmuni ꝑ modum iam dictum:sicut ꝛ h
nomen relatio suo modo.

¶ Utrum numerus personaꝝ sit in diuinis.

1m Uinto queritur vtrū numerus ꝑsonaꝝ
sit in diuinis. ¶ Et videt q nō.
Dicit.n.Boetius in li.de tri. Hoc vere vnuz
est:in quo nullus est numerus. Sed deus est
verissime vnus. ꝰ in eo nullus est numerus.
¶ Sed dice.q in deo nō est numerus simpliciter:sz nu-
2m merus ꝑsonaꝝ. ¶ Sz ꝯtra.sempꝫ ad ſm qđ: sequit sim-
pliciter qñ determiatio nō est diminuēs. Sequit.n.est
homo albus.ꝰ est homo. Sz nō sequit: est hō mortuus.
ꝰ est homo. Sz h qđ dr numerus ꝑsonaꝝ:nō est determi
natio diminuēs:cū ꝑsona sit quoddā cōpletissimū.ꝰ seq-
tur si est in diuis numerus ꝑsonaꝝ: q sit ibi nūerus sim-
3m pliciter. ¶ P.vni opponit multitudo ſm phm in 10o
metaphi. Sz opposita nō insunt eidē. Cū ꝰ in deo sit sum
ma vnitas:nō pōt in eo eē aliqs numerus:vel aliqua plu
4m ralitas. ¶ P.vbicūqꝫ est numerus:ibi est pluralitas vni
tatuz. Ubi aūt sunt plures vnitates:ibi est multiplex eē.
Aliud.n.est eē huius vnitatis:ꝛ aliud illius. Si ꝰ in deo
est numerus:oꝫ q sit in eo multiplex eē: ꝛ ita multiplex
5m essentia:qđ pꝫ esse falsuz. ¶ P.sicut vnū est idiuisuz:ita
multitudo nō est sine diuisiōe. Sz in deo nō pōt eē aliq̄
diuisio:cū nō sit ibi aliqua cōpositio.ꝰ nō pōt eē in diuis
6m aliqs numerus. ¶ P.ois numerus hꝫ ꝑtes: cōponit.n.
ex vnitatibꝰ. Sz in deo nō sunt alique ꝑtes: cū nō sit ibi
7m cōpositio.ꝰ in deo nō est numerus. ¶ P.illud ꝑ qđ crea-
tura differt a deo:nō dꝫ deo attribui. Creatura āt differt
a deo ꝑ h q in numero quodā ꝯstituta est: ſm illud sap.
11o: Omnia in numero pōdere ꝛ mēsura ꝯstituisti. Nume
8m rus ꝰ nō dꝫ poni in diuis. ¶ P.numerus est spēs quanti
tatis. In deo aūt nō est aliqua quātitas ꝓꝑ qđ si aliquid
quātitatē significās in diuinā predicationē venerit:mu
tatur in subam:vt dicit Boetius in li.de tri. Aut ꝰ nume
rus nullo mō est in diuis:aut ad subaz ꝑtinet:qđ est ꝯtra
9m fidē. ¶ P.vbicūqꝫ est numerus:ibi sunt numeri passio-
nes:vt ꝑfectū ꝛ diminutuz:multiplicatio ꝛ diuisio:ꝛ alia
hꝫ q̄ ꝯsequūtur numeꝝ. Hec aūt in deo esse nō possunt.
10m ꝰ in deo nō pōt esse numerus. ¶ P.ois numerus finitus
est. Quod ꝰ est infinitū nō est numerabile. ꝰ cū deus sit
infinitus:in eo nō pōt eē numerus. ¶ Sz dice.q deꝰ tñ
11m est ifinitus nobis:est tñ finitus sibi. ¶ Sed ꝯtra. verius
cōpetit deo qđ cōpetit ei ſm seipsum:q̄ꝫ qđ cōpetit ei ſm
nos. Si ꝰ deus est finitus sibi:ifinitus aūt nobis: verius
12m est finitus q̄ꝫ ifinitus:qđ pꝫ esse falsuz. ¶ P.ſm phm in
10o metaphi.numerus est multitudo mēsurata ꝑ vnum.
Deus est mēsura nō mēsurata. ꝰ in deo nō est numerus.
13m ¶ P.in omni natura q̄ nō differt a suo supposito: ipossi-
bile est multiplicari supposita illius nature.ꝓꝑ h.n.possi
bile est eē plures hoies in vna nā humana: qꝛ hic homo
nō est sua humanitas. Et ideo multiplicatio idiuiduoꝝ
in vna natura humana:ꝯsequit diuersitatez principioꝝ
idiuidualiū:q̄ nō sunt de rōne nature cōis. In substātijs
aūt imaterialibus in quibꝰ ipsa nā speciei est suppositūz
subsistēs:nō est possibile eē plura idiuidua vniꝰ speciei.
Sz in deo maxime est idē natura ꝛ suppositū:qꝛ ipsuz eē
diuinū qđ est nā diuia est subsistēs. Impossibile est ꝰ q i
nā diuia sint plura supposita:vel plures ꝑsone. ¶ P.ꝑso 14m
na est nomē rei.ꝰ vbi nō est numerus reꝝ:nō est numerꝰ
ꝑsonaꝝ. Sz in deo nō est numerus reꝝ. Dicit.n.Dam.q
in diuis pater ꝛ filius ꝛ spūs scūs re quidē sunt vnū:rōne
aūt ꝛ cogitatiōe differūt.ꝰ in deo nō est numerus ꝑsona-
ruz. ¶ P.impossibile est in aliquo vno eē reꝝ pluralita- 15m
tem absqꝫ reꝝ cōpositiōe. Deus aūt vnus est. Si ꝰ i deo
sunt plures ꝑsone:qđ est esse plures res:sequit q in eo sit
cōpositio:qđ simplicitati diuie repugnat. ¶ P.absolutū 16m
ꝑfectius est q̄ꝫ relatū. Sz ꝓprietates absolute.i.attribu-
ta essentialia:vt sapientia:iustitia:ꝛ hꝫ nō ꝯstituūt in deo
plures ꝑsonas.ꝰ nec ꝓprietates relatiue:vt paternitas ꝛ
filiatio. ¶ P.ea qbus aliqua ab iuicez distinguūtur:cō- 17m
parantur ad ipsa sicut dñe ꝯstitutiue ipsoꝝ. Si ꝰ ꝑsone
in diuis relationibus distinguūtur: oꝫ q relationes sint
quasi differētie ꝯstitutiue ꝑsonaꝝ. Et ita in ꝑsonis diuis
erit aliqua cōpositio:cū differētia adueniēs generi ꝯsti-
tuat spēz. ¶ P.ea que distinguūtur ꝑ formas specie dif- 18m
ferētes:necesse est spē differre:sicut homo ꝛ equus diffe-
runt specie:sicut ratiōale ꝛ irrationale. Paternitas aūt ꝛ
filiatio sunt relatiōes specie differētes.ꝰ si ꝑsone diuine
solis relatiōibus distinguūtur:necesse est q specie diffe-
rant:ꝛ ita nō erūt vnius nature:qđ est ꝯtra fidē. ¶ P.nō 19m
est itelligibile q aliqua sint supposita diuersa quoꝝ est
vnū esse. Sed in diuis nō est nisi vnū esse.ꝰ impossibile
est q sint ibi plura supposita vel plures ꝑsone. ¶ P.cuꝫ 20m
creatio sit ꝓprie actio dei:oꝑꝫ q ꝓcedat a quolꝫ supposi-
to diuie nature. Impossibile est aūt q hec actio cum sit
vna: ꝓueniat a pluribꝰ suppositis:qꝛ vna actio nō est nisi
ab vno agēte.ergo ipossibile est q diuie nature sint plu-
ra supposita:siue plures ꝑsone. ¶ P.diuersitas ꝓprieta- 21m
tum:nō facit diuersa supposita in istis iferioribꝰ. Nō.n.
per hoc q hic est albus ꝛ ille niger est hoc suppositū hu-
mane nature aliud ab illo. Sed per diuersitatē materie
idiuidualis que est suba indiuiduoꝝ:hoc est suppositum
aliud ab illo. Si ergo in diuis nō est distictio nisi ꝑ pro-
prietates relatiuas:ipossibile est q sit ibi pluralitas sup-
positoꝝ vel personaꝝ. ¶ P.supreme creature sunt deo 22m
similiores q̄ꝫ infime. In infimis aūt creaturis sunt plura
supposita in vna natura:nō aūt in supremis: sicut in cor-
poribus celestibus.ꝰ nec in deo sunt plures ꝑsone in vna
natura. ¶ P.qñ tota perfectio speciei inuenitur in vno 23m
supposito:nō sunt plura supposita illius nature: sicut phs
ꝓbat in primo celi ꝛ mūdi: q est vnus tñ mūdus:qꝛ con
stat ex tota sua materia. Tota aūt perfectio diuie nature
inuenitur in vno supposito. Non ꝰ sunt plura supposita:
vel persone in vna natura. ¶ Sed dice.q ad plenitudi-
nem gaudij requirit q sit consortiū pluriū in diuia natu
ra:qꝛ nullius rei sine cōsortio pōt esse iocūda possessio:vt
dicit Boetius. Oꝑꝫ etiā ad perfectionē amoris:vt vnus
diligat alteꝝ quantū seipsum. ¶ Sed ꝯtra.plenitudinē 24m
gaudij ꝛ amoris habere in alio:est eius qui nō hꝫ bonita-
tis sufficiētiā in seipso. Unñ phus dicit in 9o ethico. q ma
li qui nō habēt delectabile in seipsis querūt cū alijs con-
uersari:boni aūt querūt conuersari secuz quasi in seipsis
cām iocūditatis habētes. Diuina aūt natura nō pōt esse
absqꝫ omni sufficiētia bonitatis. ergo cū vnuz suppositū
diuie nāe hēat i se oēz plēitudinē gaudij ꝛ amoris:nō ꝓꝑ
h oꝑꝫ ponere in diuis plura supposita:vel plures ꝑsonas.

5p. Sed cõtra est qd dr pmo Jo. vlt. Tres sunt qui te
stimoniũ dant in celo:pr:verbũ:ꝛ spũs
2. scũs. ¶ Itẽ. Atanasius dicit in symbolo. Tote tres psone
coeterne sibi sunt ꝛ coeq̃les. g est i diuis nũerus psonaꝝ.
Rño Rñdeo dõm:ꝙ pluralitas psonaꝝ in diuinis:est ð
bis que fidei subiacent:ꝛ naturali rõne hu/
mana:nec inuestigari:nec sufficiẽter itelligi põt. Sʒ i pña
itelligẽduʒ expectaꝛ:cũ deus p eẽntiã videbiꝛ visione fi
dei succedẽte. Sʒ tñ sancti patres pp instãtiam eoꝝ q fi/
dei ꝯtradicũt:coacti sunt ꝛ de hoc disserere:ꝛ de alijs q̃
spectãt ad fidẽ:modeste tñ ꝛ reuerẽter absqȝ cõprehẽdẽ/
di psumptiõe. Nec talis inqsitio est inutilis:cũ per eaʒ
eleueꝛ animus ad aliqd veritatis capiẽdum qd sufficiat
ad excludẽdos errores. Unñ Hyl. dicit in li. de tri. hoc cre
dendo. s. pluralitateʒ psonaꝝ in diuinis:incipe:percurre:
persiste. Et si nõ puẽturũ me sciam:tñ gratulabor pfectu
rum. Qui.n.pie infinita psequiꝛ:etsi nõ cõtingat aliquan
do:tñ proficiet prodeũdo. Ad manifestationẽ g aliqualẽ
huius qõnis:ꝛ precipue fm ꝙ Augꝰ eam manifestat:ꝯsi/
derandũ est ꝙ omne qd est pfectũ in creaturis:oʒ deo at
tribui fm id qd est de ratiõe illius pfectiõis absolute:nõ
fm modũ quo est in hoc vel in illo. Non.n.bonitas est in
deo:vel sapiẽtia:fm aliquod accidẽs sicut i nobis:ꝗuis
in eo sit summa bonitas:ꝛ sapiẽtia pfecta. Nihil aũt no/
bilius ꝛ perfectius in creaturis iueniꝛ:ꝗ itelligere. Cuiꝰ
signũ est ꝙ iter ceteras creaturas itellectuales sube sunt
nobiliores:ꝛ fm itellectuʒ ad dei imaginẽ facte dicunꝛ.
Opʒ g ꝙ intelligere deo ꝯueniat:ꝛ omnia q̃ sunt de rõne
eius:sʒ alio mõ cõueniat sibi ꝗ creaturis. De rõne auteʒ
eius qd est itelligere:est ꝙ sit itelligẽs ꝛ itellectũ. Id aũt
qd est p se itellectũ:nõ est res illa cuiꝰ notitia p itellectũ
haber:cũ illa qñqȝ sit itellecta in potentia tñ:ꝛ sit extra
itelligẽtem:sicut cũ homo intelligit res materiales:vt la
pidem:vel animal:aut aliud hꝫ:cũ tñ oporteat ꝙ intelle
ctum sit in intelligẽte:ꝛ vnũ cũ ipso. Neqȝ ẽt intellectuʒ
p se est similitudo rei intellecte:p quã informaꝛ intelle/
ctus ad intelligẽduʒ. Intellectus.n.nõ põt intelligere ni
si fm ꝙ sit actu p hanc similitudinẽ:sicut nihil aliud põt
operari fm ꝙ est in potẽtia:sʒ fm ꝙ sit actu p aliquã for
maʒ. Hec g similitudo se hꝫ in itelligẽdo:sicut itelligen/
di pnm:vt calor est pncipiũ calefactiõis:nõ sicut intelligẽ
di terminus. Hoc g est pmo ꝛ p se intellectũ:qd itellectꝰ
in seipso concipit de re intellecta:siue illud sit diffinitio:
siue aliqua enũciatio:fm ꝙ ponunꝛ due operatiões itel/
lectus in 3° de anima. Hoc aũt sic ab intellectu cõceptũ:
dicitur verbũ interius. Hoc.n.est qd significaꝛ p voceʒ.
Nõ.n.vox exterior significat ipsuʒ intellectũ:aut formã
ipsius intelligibilẽ:aut ipsum intelligere:sʒ conceptũ in/
tellectus:quo mediãte significat rem:vt cuʒ dico homo:
vel homo est animal. Et quãtuʒ ad hoc nõ differt vtrum
intellectus intelligat se:vel itelligat aliud a se. Sicut.n.
cum intelligit aliud a se format ꝯceptuʒ illius rei qd vo/
ce significat:ita cũ intelligit seipsuʒ format ꝯceptum sui:
qd voce põt exprimere. Cum ergo in deo sit intelligere:ꝛ
intelligẽdo seipsum intelligat omnia alia:oʒ ꝙ ponatur
in ipso esse ꝯceptio intellectus:que est absolute de ratiõe
eius qd est intelligere. Si aũt possemus cõprehẽdere in/
telligere diuinũ qd ꝛ quomõ est:sicut cõprehẽdimus in/
telligere nostrũ:nõ esset supra rõnem cõceptio verbi di/
uini:sicut neqȝ ꝯceptio verbi humani. Possumꝰ tñ scire
qd nõ sit:ꝛ quomõ nõ sit illud intelligere:p qd possumus
scire driaʒ verbi cõcepti a deo:ꝛ verbi cõcepti ab intelle
ctu nostro. Scimus.n.primo ꝙ in deo est tãtum vnũ in/
telligere:nõ multiplex:sicut in nobis. Aliud.n.est intelli
gere nostrũ quo intelligimus lapidẽ:ꝛ quo intelligimus
plantam. Sed vnum est dei intelligere:quo deus intelli
git ꝛ se ꝛ omnia alia. Et ideo intellectus noster concipit
multa verba:sʒ verbum cõceptum a deo est vnuʒ tantũ.
Iteꝝ intellectus noster imperfecte plerunqȝ intelligit ꝛ
seipsum ꝛ alia. Intelligere aũt diuinũ nõ põt eẽ imperfe/
ctum. Unñ verbum diuinũ est pfectum:pfecte omnia re/
presentãs. Verbũ aũt nostrũ frequẽter est imperfectuʒ.
Iteꝝ in intellectu nostro aliud est intelligere:ꝛ aliud est
eẽ. Et ideo vbum cõceptum in intellectu:cuʒ pcedat ab
intellectu inquãtuʒ est intellectus:nõ vniꝛ ei in natura:
sed solum in intelligere. Intelligere aũt dei est esse eius.
Unñ vbuʒ qd pcedit a deo inquãtuʒ est itelligẽs:pcedit
ab eo inquantũ est exñs. Et pp hoc vbum cõceptum hẽt
eandẽ essentiã ꝛ naturaʒ quã intellectus cõcipiẽs. Et qꝛ
qd recipit naturã in rebus viuẽtibus dicitur genitum ꝛ
filius vbum diuinũ dr genitus ꝛ filius. Verbum aũt no
strum nõ põt dici genitum ab itellectu nostro:nec filius
eius:nisi metaphorice. Sic g relinquiꝛ ꝙ cũ vbum itel/
lectus nostri ab itellectu differat in duobus. In hoc. s. qd
est ab eo:ꝛ est alterius nature:subtracta a diuino vbo na
ture differẽtia:vt ondsum est:relinquiꝛ ꝙ sit differẽtia fʒ
hoc soluʒ:ꝙ est ab alio. Cum g differẽtia causet numeꝝ:
relinquiꝛ ꝙ in deo sit solum numerus relationũ. Rela/
tiones aũt in diuinis nõ sunt accidẽtia:sʒ vnaqueqȝ eaꝝ
est realiter diuina essentia. Unñ ꝛ vnaqueqȝ eaꝝ est subsi
stẽs:sicut diuina eẽntia:vt sicut diuinitas est idẽ qd deꝰ:
ita paternitas est idẽ qd pr:ꝛ p hoc pater idem qd deus.
Numerus g relationũ:est numerus reꝝ subsistẽtiũ in di
uina natura. Res aũt subsistentes in diuina natura sunt
diuine psone:vt ex pcedenti articulo pꝫ. Et pp hoc poni/
mus psonaruʒ numeꝝ in diuinis.

Ad primum ergo dõʒ:ꝙ Boetius p verba illa Ad pm
intẽdit excludere numeꝝ a diuia
essentia. De hoc.n.agit. ¶ Ad 2ᵐ dõm:ꝙ lʒ psone inquã 2m
tum sunt subsistẽtes nõ habeãt qd diminuãt de ratione
numeri:habẽt hoc tñ inquãtuʒ sunt relatiões. Nã distin
ctio fm relationes est minima:sicut ꝛ relatio minimum
hꝫ de ente inter omnia genera. ¶ Ad 3ᵐ dõm:ꝙ vnitas 3m
ꝛ pluralitas attribuũtur deo nõ fm idẽ. Sed vnitas fm
essentiã:pluralitas fm psonam:vel vnitas fm absoluta:
pluralitas fm relatiões. ¶ Ad 4ᵐ dõm:ꝙ cum plurali/ 4m
tas vnitatũ ex aliqua distinctiõe causetur:vbi est distin/
ctio fm eẽ:opꝫ ꝙ vnitates fm eẽ differãt. Ubi aũt est di
stinctio fm relatiões:oʒ ꝙ vnitates ex qbus cõsistit plu
ralitas:solis relatiõibus ab inuicẽ distinguantur. ¶ Ad 5m
5ᵐ dõm:ꝙ qualʒ distinctio sufficit ad pluralitatẽ similẽ
cõstituendam. Unñ sicut in deo nõ est diuisio fm absolu/
ta:que sine cõpositiõe eẽ nõ posset:sed soluʒ distinctio re
lationũ:ita nõ est in deo pluralitas quãtum ad absoluta.
sed solum quantum ad relatiões:vt iam dictũ est. ¶ Ad 6m
6ᵐ dõm:ꝙ vnitates semper sunt partes numeri si loqua
mur de numero absoluto quo numeramꝰ. Si aũt loqua/
mur de numero q est in rebus:tunc nõ est ratio totius ꝛ
partis in numero:nisi sicut inueniꝛ totũ ꝛ pars in rebus
numeratis. Diuerse aũt relatiões in diuinis:nõ sunt par/
tes. Sicut paternitas ꝛ filiatio nõ sunt ptes sortis:ꝗuis
sit pater ꝛ filius diuersoꝝ. Unñ nec vnitates relationum
cõparãtur ad numeꝝ relationũ:vt partes. ¶ Ad 7ᵐ dõʒ 7m
ꝙ creatura differt a deo in hoc ꝙ pducitur in numero
essentialiũ principioꝝ. Talis aũt nõ est numerus perso/
narum. ¶ Ad 8ᵐ dõm:ꝙ numerus q est spẽs quãtitatis 8m
cãtur ex diuisiõe cõtinui. Unñ sicut quãtitas cõtinua est
quid mathematicum:qꝛ est separata a materia sensibili
fm rationem:ꝛ nõ fm esse:ita ꝛ numerus q est spẽs quan
titatis:q est etiam subiectum arithmetrice:cuius pnm est

vnū qđ est pͥma mēsura quantitatis Unͦ p3 ꝙ hic nume-
rus nō pōt eē in rebus īmaterialibus. S3 est in eis mul-
titudo: que opponiť vni qđ ↄuertiť cu3 ente. Que q̄dem
cāutur ex diuisione formali: q̄ est ꝑ quasda3 formas oppo-
sitas vel absolutas: vel relatiuas. Et talis numerus est ī
9m diuinis. ℭ Ad 9m dōm: ꝙ ille passiones ↄsequūtur nume
rum q̄ est spēs q̄titatis: q̄ nō cōpetit in diuinis: vt dictu3
10m est. ℭ Ad 10m dōm: ꝙ deus est infinitus ſm ꝑfectionem
magnitudinis ꝛ sapie ꝛ h̄ꝯ. Unͦ in ps. dr̄: ꝙ sapīe eius nō
est numerus. Sed ꝓcessio in diuinis ſm quā multiplicā
tur ꝑsone diuine: nō est in infinitū. Nō. n. est īmoderata
diuina generatio: vt Augꝰ dicit in li. de trini. Et ideo nec
11m ꝑsonaꝝ numerus est infinitus. ℭ Ad 11m dōm: ꝙ deus
dr̄ eē finitus sibi: nō q2 cognoscat se esse infinitū. Sed q2
ita cōparať ad se: sicut ad nos cōparanť finita: inquantū
12m cōprehendit seipsum. ℭ Ad 12m dōȝ: ꝙ illa diffinitio da-
tur de numero ſm ꝙ est in genere q̄titatis: ad qđ ꝑtinet
13m ratio mēsure. ℭ Ad 13m dōm: ꝙ in rebus creatis ꝑncipia
īdiuiduātia duo habēt: quoꝝ vnū est ꝙ sunt pͥnm subsi-
stendi. Natura. n. cōis de se nō subsistit: nisi in singulari-
bus. Aliud est ꝙ ꝑ principia īdiuiduātia: supposita natu
re cōis abinuicē distinguūť. In diuis aūt ꝓprietates ꝑso
nales h̄ solū habēt: ꝙ supposita diuine nature ab inuicē
distinguūť: nō aūt sunt pͥnm subsistēdi diuine essentie. Ip
sa. n. diuina essentia est ſm se subsistēs. Sed eꝯ ꝓprieta
tes ꝑsonales habēt ꝙ subsistāt ab eēntia. Ex eo. n. pater-
nitas h3 ꝙ sit res subsistens: q2 essentia diuia cui est ide3
ſm rem: est res subsistēs. vt inde sequať ꝙ sicut essentia
diuina est deus: ita paternitas est pr̄. Et ex hoc est etiam
ꝙ eēntia diuina nō multiplicať ſm numeꝝ ex pluralita
te suoꝝ suppositoꝝ: sicut accidit in istis inferioribꝰ. Na3
ex eo aliquid ſm numeꝝ multiplicať: ex quo subsistētiā
h3. Licet ḡ diuia eēntia ſ3 seipsa3 (vt ita dicā) īdiuidua
tur quantū ad h̄ qđ est ꝑ se subsistere: tn̄ ipsa vna existen
te ſm numeꝝ: sunt in diuinis plura supposita ab inuice3
14m distincta ꝑ relatiōes subsistētes. ℭ Ad 14m dōm: ꝙ si pr̄
ꝛ filius ꝛ spūs scūs nō re s3 solū rōne differunt: nihil ꝓhi
bet vnū de altero ꝑdicari: sicut vestis ꝛ tunica de se inui-
cem ꝑdicanť: ꝛ similiter pater eēt filius: ꝛ eꝯ: qđ est here
sis Sabellianē. Unͦ dōȝ est ꝙ pr̄ ꝛ filius: ꝛ. s. scūs sunt tres
res: vt Augꝰ dicī i li. de doctrina xp̄iana: si res pro re relati
ua accipiať. Si. n. sumať pro absoluto: sic sunt vna res:
vt idē Augꝰ dicit. Et hoc mō sumendū est qđ Dam. dicit
ꝙ sunt vnū re. Qđ aūt dicit ꝙ rōne tn̄ distinguūtur: cōi-
ter exponiť. i. relatione. Nā relatio tn̄ ꝑ cōparationē ad
relationē oppositā distinctionē realē faciat in diuinis: tn̄
ab eēntia diuina nō differt nisi rōne: cu3 hec etiā relatio
15m inter omnia genera debiliori mō res est. ℭ Ad 15m dōm:
ꝙ pluralitas reꝝ in diuinis: est pluralitas relationū sub-
sistentiū oppositaꝝ: ex quo nō sequiť cōpositio ī diuinis.
Nā relatio cōparata ad eēntiā diuinā: nō differt re s3 ra-
tione solū. vnde nō facit cōpositionē cū ipsa: sicut nec bo-
nitas: nec aliud essentialiū attributoꝝ. Sed ꝑ cōparatio-
nem ad oppsitā relationē: est pluralitas reꝝ: nō tn̄ cōposi
tio: q2 relatiōes opposite īquātu3 h̄ꝯ ab inuicē distinguū-
tur. Cōpositio vero nō est ex aliquibus distinctis: inquā-
16m tum distincta sunt. ℭ Ad 16m dōȝ: ꝙ attributa eēntialia
nullā adinuicē hn̄t oppositionē: sicut relationes. Et ideo
l3 subsistant sicut relatiōes: nō tn̄ cōstituūt pluralitatem
suppositoꝝ abinuicē distinctoꝝ: cū pluralitas distinctio-
nem sequať. Distinctio vero formalis fit ex aliqua oppo
17m sitione. ℭ Ad 17m dōm: ꝙ in diuinis nō differt: qđ signi-
ficať ꝑ modū forme: ꝛ qđ significať ꝑ modū suppositi: vt
diuinitas ꝛ deus: paternitas ꝛ pater. Et ideo nō op3 ꝙ l3
ꝓprietates relatiue sint quasi differētie cōstituētes ꝑso-
nas: ꝙ faciāt cōpositionē aliquā cum ꝑsonis constitutis.
ℭ Ad 18m dōm: ꝙ l3 pater ꝛ filius nō distinguanť abin- 18m
uicem nisi paternitate ꝛ filiatiōe: nō tn̄ o3 ꝙ pater ꝛ filiꝰ
quasi specie differant in diuinis: q2 paternitas ꝛ filiatio
sunt relatiōes ſm spē3 diuerse. Nō. n. iste relatiōes se ha
bent ad diuinas ꝑsonas: vt spē3 dātes: s3 magis vt suppo
sita distinguētes ꝛ cōstituētes. Illud aūt qđ se h3 ad ꝑso
nas diuinas: vt spē3 dans est natura diuina: in qua filius
est similis patri. Nā generās generat sibi similē ſm spē3
nō ſm īdiuiduales ꝓprietates. Sicut ḡ sor. ꝛ Plato lic3
nō distinguerenť adinuicē īdiuidualiter nisi albedine ꝛ
nigredine: que sunt diuerse qualitates ſm spē3: nō tn̄ spe
cie differēt. q2 id qđ est spēs albo ꝛ nigro: nō est spēs sorti
ꝛ Platoni. Ita nec sequiť ꝙ pr̄ ꝛ filius specie differant
ꝑꝑ differētiā paternitatis ꝛ filiatiōis ſm spēm: l3 ī diuis
nō possit ꝓprie dici aliquid differre ſm spēm: cum nō sit
ibi species ꝛ genus. ℭ Ad 19m dōm: ꝙ nullo modo conce 19m
dendum est ꝙ in diuinis sit nisi vnū esse: cū esse semper
ad essentiam ꝑtineat: ꝛ precipue in deo: cuius esse est sua
essentia. Relationes aūt que distinguūt supposita in di-
uinis: nō addunt aliud esse sup esse eēntie: q2 nō faciunt
cōpositionem cū essentia: vt dictum est. Omnis aūt for-
ma addens aliquod esse sup esse substantiale: facit cōpo-
sitionem cum substantia: ꝛ ipsu3 esse est accidētale: sicut
esse albi ꝛ nigri. Diuersitas ḡ ſm eē sequiť pluralitatem
suppositoꝝ: sicut ꝛ diuersitas eēntie in rebꝰ creatis. Neu
trum aūt in diuinis. ℭ Ad 20m dōȝ: ꝙ operatio egrediť 20m
ab agente ratione forme vel virtutis que est principium
operationis. Et ideo nihil ꝓhib3 a tribus personis que
sunt vnius nature ꝛ virtutis: vnā creationē ꝓcedere. Si-
cut si trium calidoꝝ eēt vnus numero calor: vna nume-
ro ab eis calefactio proueniret. ℭ Ad 21m dōm: ꝙ forme 21m
īdiuiduantes in rebus creatis nō sunt subsistētes: sicut ī
diuinis: ꝛ ideo nō est simile. ℭ Ad 22m dōm: ꝙ in rebus 22m
creatis ad multitudinē suppositoꝝ sequitur multiplica-
tio eēntie: qđ nō accidit in diuinis. vnde ratio nō sequiť.
ℭ Ad 23m dōm: ꝙ l3 tota ꝛ ꝑfecta diuinitas sit in qual3 23m
trium personaꝝ ſm ꝓprium modū existendi: tn̄ ad ꝑfe-
ctionem diuinitatis ꝑtinet vt sint plures modi existēdi
in diuinis. vt. s. sit ibi a quo alius ꝛ ipse a nullo: ꝛ aliquis
qui est ab alio. Nō. n. esset omnimoda ꝑfectio in diuinis:
nisi esset ibi ꝓcessio verbi ꝛ amoris. ℭ Ad 24m dōm: ꝙ 24m
ratio illa ꝓcedit ac si diuine ꝑsone ꝑ eēntiam distingue-
renť. Sic. n. plenitudo gaudij quā h3 pater in filio: esset
in aliquo extrinseco: ꝛ nō haberet pater hoc in seipso. S3
q2 filius est in patre vt verbum ipsius: nō posset esse pa-
tri plenū gaudiū de seipso: nisi in filio. Sicut nec homo ð
seipso gaudet: nisi ꝑ ↄceptionē quā de seipso habet.

ℭ Utrum nomen persone conuenienter possit predicari
pluraliter in diuinis.

SExto queritur vtrum nomē ꝑsone cōue-
nienter possit predicari pluraliter
in diuinis. ℭ Et videť ꝙ non. Persona. n. est
substātia: vt ex diffinitiōe Boetij p3. S3 sub- 1m
stantia nō ꝑdicať pluraliter in diuinis. ḡ nec
ꝑsona. ℭ P̄. alia nomina absoluta predicātur tāttum sin- 2m
gulariter in diuis: vt sapiēs: bonus: ꝛ h̄ꝯ. Sed hoc nomē
persona est nomē absolutu3. ḡ nō d3 predicari pluraliter
in diuinis. ℭ Item nomē persone a subsistendo sumi vi 3m
detur: cum significet īdiuiduū in genere substātie: ꝛ ꝑso-
na dicať quasi per se vna. Subsistere autē ad essentiam
pertinere videť: que nō multiplicať in diuinis. ḡ nec no-
men persone pluraliter pōt predicari. ℭ Sed dice. ꝙ l3
subsistere sumatur ab essentia: tn̄ dicere possumus ꝙ in
diuis sunt tres subsistentes: ꝛ similiter ꝙ tres personē.

4m ¶ Sꝫ ꝯtra. ea que significāt eēntiā in diuis: nō possunt
ꝑdicari pluraliter: nisi sint adiectiua: que nō trahunt nu-
meꝝ a forma significata: sed a suppositis: cum econuerso
sit in substātiuis. Unī dicimus ꝙ in deo sunt tres eterni:
si ly eterni adiectiue sumatur. Si vero substantiue: tunc
veꝝ est qđ Atanasius dicit: ꝙ nō sunt tres eterni: sꝫ vnꝰ
eternus. Hoc aūt nomē persona est substantiuū nō adie-
5m ctiuū. ergo nō dꝫ ꝑdicari i plurali. ¶ P. lꝫ adiectiua eēntia-
lia predicent̃ pluraliter in diuis: tñ forme significate nō
predicantur pluraliter: sed singulariter tantum. Etsi.n.
aliquo mō dicamus pluraliter tres eternos in diuis: nul-
lo tñ modo dicimꝰ tres eternitates. Et si ergo aliquo modo
possit dici ꝙ sint tres persone in diuinis: nullo tñ mō po-
6m terit dici ꝙ sint tres ꝑsonalitates. ¶ P. sicut deꝰ signifi-
cat diuinitatē habentē: ita ꝑsona diuina significat subsi-
stentem in diuinitate. Sed sicut dicimus in diuinis tres
subsistentes in diuinitate: ita tres habētes diuinitatem.
Si ergo hac ratione pōt dici ꝙ in diuinis sint tres perso
ne. Similiter poterit dici ꝙ sint ibi tres dij: qđ est hereti
7m cuꝫ. ¶ P. Boetius dicit i li. de tri. ꝙ iō nō sunt tres dij:
qꝛ deus nō differt a deo in diuinitate. Sed similit ꝑso-
na diuina nō differt a ꝑsona diuina aliqua ꝑsonalitatis
differentia vt videt̃: cuꝫ cōe sit eis hoc qđ est esse ꝑsonā.
ergo ꝑsona nō pōt pluraliter predicari in diuinis.
3 p **Sed contra** est qđ Augꝰ dicit in 7o de tri. ꝙ que-
rentibus qđ tres essent: pater ⁊ filiꝰ
⁊ spūs scūs: responsum est: ꝙ sunt tres persone. ergo persona
2o pluraliter in diuinis predicat̃. ¶ P. Atanasius dicit ꝙ
alia est ꝑsona patris: alia filij: alia spūs sancti. Distinctio
aūt est cā numeri. ergo ꝑsona pluraliter dꝫ ꝑdicari in diuis.
Rño **Respōdeo.** dōm: ꝙ noīa substātiua: sicut iam su-
pra dictū est trahunt numeꝝ a forma
significata: adiectiua vero a suppositis. Cuiꝰ ratio est: qꝛ
noīa substātiua significāt ꝑ modum substātie: adiectiua
vero ꝑ moduꝫ accidētis: qđ indiuiduat̃ ⁊ multiplicat̃ ꝑ
subm: substantia vero ꝑ seipsam. Cū ergo hoc nomen ꝑsona
sit substantiuuꝫ: opꝫ ex forma significata ipsius conside-
rare veꝝ possit pluraliter predicari. Forma aūt signifi-
cata nomine persone: nō est natura absolute: qꝛ sic idē si-
gnificaret̃ noīe hoīs: ⁊ nomine ꝑsone humane: qđ pꝫ esse
falsum. Sed nomine ꝑsone significatur formaliter incō
municabilitas: siue idiuidualitas subsistentis in natura:
sicut ex premissis pꝫ. Cū ergo proprietates facientes esse di-
stinctum ⁊ incōicabile in diuinis: sint plures: oꝫ ꝙ nomē
persone pluraliter predicet̃ i diuinis: sicut etiā in huma-
nis pluraliter predicat̃ nomē ꝑsone: ꝑꝑ pluralitatē prin
cipioꝝ indiuiduantium.
Ad pm **Ad primum** ergo dōm: ꝙ ꝑsona est substantia
indiuidua: que est hipostasis. Et h̄
2m pluraliter predicat̃: sicut pꝫ ex vsu grecoꝝ. ¶ Ad 2m di-
cendū: ꝙ nomen ꝑsone est absolutū ex modo significan-
3m di. Significat tñ relationē: sicut ex ꝑmissis pꝫ. ¶ Ad 3m
dōm: ꝙ nomē ꝑsone nō designat h̄ solum: qđ est subsiste-
re: qđ videt̃ ad essentiā ꝑtinere: sed etiā hoc qđ est distin
ctum esse ⁊ incōicabile: qđ est ꝑꝑ proprietates relatiuas
4m in diuis. ¶ Ad 4m dōꝫ: ꝙ forma significata ꝑ nomē ꝑso-
ne nō est eēntia absolute: sꝫ illud qđ est prinm incōicabili
tatis siue idiuiduationis. Et ideo pluraliter predicat̃: lꝫ
sit nomē substātiuū. Et ꝑꝑ hoc etiā qꝛ sunt plures ꝓprie-
tates distinguētes in diuinis: dr̃ esse ꝑ plures ꝑsonalita
5m ⁊ 6m tes. ¶ Unī pꝫ solutio ad 5m. ¶ Ad 6m dōꝫ: ꝙ h̄ nomē ꝑso
na significat subsistentē in natura diuina: cū distinctiōe
⁊ incōicabilitate. Hoc aūt nomē deus significat habētē
diuinā naturā: nihil importans de distinctione vel incōi
7m cabilitate. Ideo nō est simile. ¶ Ad 7m dōꝫ: ꝙ lꝫ deus a
deo non differat aliqua differentia diuinitatis: qꝛ nō est
nisi vna diuinitas numero: ꝑsona tñ diuina differt a ꝑso
na diuina: differentia ꝑsonalitatis: qꝛ ad ꝑsonalitatē ꝑti-
net in diuis etiā ꝓprietas distinguēs ꝑsonas.

¶ Utꝝ termini numerales predicent̃ de diuis personis.

Septimo queritur quō termini nume
rales ꝑdicent̃ de diuinis ꝑso
nis. vtꝝ. s. positiue vel remotiue tñ. ¶ Et vi pm
detur ꝙ positiue. Si.n. nihil ponūt i diuinis:
tūc ꝙ dicit tres ꝑsonas: nihil dicit qđ sit i deo.
ergo ⁊ ꝙ negat tres ꝑsonas: nihil negat ð deo qđ sit i ipso.
Non ergo ꝯtra veritatem loquit̃: ⁊ ita nō est hereticus. ¶ P. 2m
sm̃ Dionym in li. de di. no. tribꝰ modis dr̃ aliqđ de deo. s.
ꝑ negationē: ꝑ eminētiā: ⁊ ꝑ cām. Quocūqꝫ aūt istoꝝ mo
doꝝ termini numerales ꝑdicent̃ in diuis: oꝫ ꝙ aliqđ po
nant. Qđ quidē manifestū est: siqdem ꝑdicent̃ ꝑ eminē-
tiaꝫ vel ꝑ cām. Similiter aūt ⁊ si ꝑdicent̃ negatiue. Nō
enim sic aliqua negant̃ de deo: vt idē Dionyꝰ dicit quasi
oīno ei desint. Sꝫ qꝛ nō eodē mō ei conueniūt sicut ⁊ no
bis. Opꝫ ergo oībus modis ꝙ termini numerales aliqđ po-
nant in deo. ¶ P. qcquid ꝑdicat̃ de deo ⁊ creaturis: no- 3m
biliori modo de deo ꝙ̄ de creaturis ꝑdicat̃. Termini āt
numerales de creaturis predicant̃ positiue. ergo multo ma
gis de deo. ¶ P. multitudo ⁊ vnitas importata ꝑ termi 4m
nos numerales: sm̃ ꝙ ꝑdicant̃ ð deo nō sunt in itellectu
tñ: qꝛ sic nō eēnt tres ꝑsone in deo: nisi sm̃ itellectuꝫ: qđ
ꝑtinet ad heresim Sabellianā. ergo oꝫ ꝙ sint aliqđ in ipso
deo sm̃ rē. Et ita positiue de deo dicunt̃. ¶ P. sicut vnū 5m
est in genere quātitatis: ita bonū est i genere qualitatis.
In deo aūt nec est quātitas: nec qualitas: nec aliqđ acci-
dens: ⁊ tñ bonū nō ꝑdicat̃ de deo remotiue sed positiue.
ergo ⁊ similiter vnū: ⁊ ꝑ ꝯsequēs multitudo quā constituit
vnū. ¶ P. quattuor ꝑma entia dicunt̃. s. ens: vnuꝫ: veꝝ: ⁊ 6m
bonum. Sꝫ tria eoꝝ. s. ens veꝝ ⁊ bonū dicunt̃ de deo po
sitiue. ergo ⁊ vnū: ⁊ ꝑ ꝯsequens multitudo. ¶ P. multitudo 7m
⁊ magnitudo ꝑtinent ad duas spēs quantitatis: que sunt
discreta quātitas ⁊ cōtinua. Sed magnitudo predicatur
de deo positiue: cū dr̃. Magnus dominus: ⁊ magna vir-
tus eius. ergo ⁊ multitudo ⁊ vnū. ¶ P. creature dei simili- 8m
tudinē ꝑferūt: sm̃ ꝙ in eis vestigiū diuinitatis apparet.
Sed sm̃ Augm quelibet creatura vestigiū quoddā diui-
ne trinitatis in se hꝫ: inqn̄tū est aliqđ vnū: ⁊ specie for-
matur: ⁊ ordinē aliquem hꝫ. ergo creatura est vna ad simili-
tudinem dei. Sed vnum predicat̃ de creatura positiue.
ergo ⁊ de deo. ¶ P. si vnum predicatur de deo ꝑuatiue: oꝫ 9m
ꝙ aliqđ remoueat. Et nō nisi multitudineꝫ. Multitudi-
nem aūt nō remouet. Nō.n. sequitur si est vna ꝑsona: ꝙ
nō sint plures. Unū ergo nō dr̃ remotiue de deo: ⁊ ꝑ ꝯñs
nec multitudo. ¶ P. priuatio nihil cōstituit. Unū autē 10m
cōstituit multitudinē. Nō ergo dr̃ priuatiue. ¶ P. nulla 11m
priuatio est in deo: qꝛ priuatio omnis ꝑtinet ad defectuꝫ.
Unum aūt ꝑdicatur de deo. ergo nō significat priuationeꝫ.
¶ P. Augꝰ dicit in li. de tri. ꝙ qcqđ predicatur de deo: 12m
predicatur sm̃ subām: vel sm̃ relationeꝫ. Et Boetius ēt
dicit in suo li. de tri. ꝙ omnia que veniunt in diuinā pre-
dicationē: mutāt̃ in subām preter ad aliqđ. Si ergo termi-
ni numerales predicant̃ de deo: opꝫ ꝙ significēt substan
tiam: vel relationē. Et ita opꝫ ꝙ positiue de deo predicē
tur. ¶ P. vnū ⁊ ens cōuertūtur: ⁊ vidētur eē synonima. 13m
Sꝫ ens ꝑdicat̃ de deo positiue. ergo ⁊ vnū: ⁊ ꝑ ꝯñs multitu
do. ¶ P. si vnū ꝑdicatur de deo remotiue: opꝫ ꝙ remo- 14m
ueat multitudinē tāqꝫ sibi oppositā. Hoc aūt nō pōt esse:
cū multitudo cōstituat̃ ex vnitatibus. Unū aūt opposi-
toꝝ nō cōstituit̃ ex alio. ergo vnuꝫ nō ꝑdicatur ð deo remo-
tiue. ¶ P. si vnū dr̃ ꝑ remotionē multitudīs: opꝫ ꝙ vnū 15m

opponatur multitudini:sicut priuatio habitui. Habitus
aūt est naturaliter prior priuatione:⁊ etiā ſm rōnem:q̄
priuatio nō pōt diffiniri nisi ꝑ habitū. ḡ multitudo erit
prior vno ſm naturā:⁊ ſm rōnem:qḋ videt̄ incōueniēs.
16ᵒ ❡ P̄.si vnū ⁊ multa in diuinis predicant̄ remotiue:opꝫ
ꝙ vnum remoueat multitudinē:⁊ multitudo remoueat
vnitatem. Hoc aūt est incōueniēs: q̄ sequeret̄ circulus
vnius ⁊ multi:vt dicat̄ ꝙ vnū est qḋ nō est multa:⁊ mul
ta sunt que nō sunt vnū:⁊ sic ꝑ ista nihil fieret notū. Non
est ergo dōm:ꝙ vnum ⁊ multa in deo dicātur priuatiue.
17ᵒ ❡ P̄.vnū ⁊ multa cū se habeant vt mēsura ⁊ mēsuratū:
vident̄ opponi adinuicē relatiue. In relatiue aūt oppo
sitis vtrūq; dr̄ positiue. ergo tam vnum q̄ multa positi
ue predicantur de deo.

5p. **Sed cōtra.** Diony. dicit 4ᵒ.c.de diui.no. Unitas
laudata: ⁊ trinitas que est sup omnia
diuinitas:nō est neq; vnitas:neq; trinitas:q̄ a nobis aut
alio quodā existentiū sit cognita. Uidet̄ ḡ ꝙ termini nu
2ᵒ merales ꝑ remotionē dicant̄ de deo. ❡ P̄. Aug. dicit 7ᵒ
de tri.quesiuit humana iopia qd tria diceret:⁊ dixit sub
stantias:siue ꝑsonas. Quibus nominibus nō diuersitatē
itelligi voluit:sꝫ singularitatē voluit. Sūt ḡ hⱥ termini
numerales introducti in diuinis: magis ad remouendū
3ᵒ q̄ ad ponēdum. ❡ P̄. vnū ⁊ multitudo siue numerus:
sunt in genere quātitatis. In deo aūt non pōt esse aliqua
quātitas:cum quātitas sit accidēs ⁊ dispositio materie.
Termini ergo numerales in deo nihil ponūt. ❡ Sed di
ce.ꝙ lꝫ quantitas ſm rōnem sui generis: vel ſm rōnem
accñtis:nō possit esse in deo:tñ ſm rōnem speciei aliqua
quātitas pōt predicari de deo:sicut aliqua qualitas: vt
4ᵒ sciētia vel iustitia. ❡ Sed ꝯtra. Ille sole species qualita
tis in diuinam ꝑdicationem assumunt̄:que ſm rationē
sue speciei nullā imperfectionē iportant:sicut scientia ⁊
iustitia:nō aūt ignorātia nec albedo. Omnis aūt quanti
tas ſm rōnem sue speciei imperfectionē importat. Cum
enim quantum sit qḋ est diuisibile:species quātitatis di
stinguūtur ſm diuersos modos diuisionis:sicut plurali
tas est:que diuisibilis est in nō cōtinua:linea aūt que est
diuisibilis ſm vnā dimēsionē:supꝰficies aūt ſm duas:
corpus vero ſm tres. Diuisio aūt:perfectioni diuine sim
plicitatis repugnat. Nulla ḡ quātitas ſm rationem sue
speciei pōt predicari de deo. ❡ Sed dice.ꝙ distinctio ꝑ
relationes que facit numerū personarū in diuinis:nō im
5ᵒ portat iperfectionē in deo. ❡ Sed ꝯtra. Omnis diuisio
vel distinctio aliquā multitudinē causat. Nō aūt omnis
multitudo est numerus ꝙ est species quantitatis:cū mul
titudo ⁊ vnū circūeant omnia genera. Non ḡ omnis di
uisio vel distinctio sufficit ad ꝯstituendū numerū ꝙ est
species quantitatis:sed sola illa diuisio que est ſm quan
titatem:qualis nō est distinctio relationū. ❡ Sed dice.
ꝙ omnis multitudo est species quātitatis:⁊ omnis diui
6ᵒ sio sufficit ad ꝯstituendā speciē quantitatis. ❡ Sed con
tra.ad positionē substātie nō sequitur positio quātitatis:
cum substātia possit esse sine accidēte. Sed positis solis
formis substātialibus:sequitur distinctio in substantijs.
ḡ nō quelꝫ distinctio cōstituit multitudinē que est acci
7ᵒ dens ⁊ species quātitatis. ❡ P̄. discretio que constituit
numerū que est species quantitatis:opponitur continuo.
Discretio aūt cōtinuo opposita est que cōsistit in diuisio
ne cōtinui. ḡ sola diuisio cōtinui que nō cōpetit deo:cau
sat numerū ꝙ est spēs quātitatis:⁊ ita nō pōt predicari de
8ᵒ deo numerus qui est spēs quātitatis. ❡ P̄. quelibet sub
stantia dr̄ vna. Aut ḡ est vna ꝑ essentiā suam:aut ꝑ aliqd
aliud. Si ꝑ aliqd aliud:cum ⁊ illud oporteat eē vnū: ne
cesse est ꝙ ⁊ illud ꝑ se sit vnum:vel ꝑ aliqd aliud:⁊ illud
iterū per aliud. Impossibile est aūt ꝙ hoc ꝓcedat in infi
nitum.ḡ statur alicubi. Melius est ergo ꝙ stetur in pri
mo:vt.s.substantia ꝑ seipsam sit vna. Nō ḡ vnū est aliqd
additū sube:⁊ ita nō videt̄ significare aliquid positiue.
❡ Sed dice.ꝙ suba nō est vna ꝑ seipsam: sed ꝑ vnitatē
ei accidētē. Unitas aūt est ꝑ se vna. Prima.n.denoiant
seipsa:sicut bonitas est bona:veritas est vera:⁊ similiter
vnitas est vna. ❡ Sꝫ ꝯtra.hⱥ seipsa denominant ꝓpter 9ᵒ
hoc ꝙ sunt prime forme. Nam secunde forme non deno
minant seipsas:sicut albedo non est alba. Que autem se
habent ex additione ad aliud non sunt prima. ergo vni
tas ⁊ bonitas non se habent ex additiōe ad subā. ❡ P̄. 10ᵒ
ſm phm̄ in 5ᵒ metaphi.omnia dicunt̄ vnū inquantum
nō diuidunt̄. Hoc aūt qḋ est nō diuidi: nō ponit aliqd:sꝫ
solum remouet.ḡ vnū nō predicatur positiue:sed remo
tiue in diuinis. Et ꝑ ꝯñs multitudo que ꝯstituit̄ ex vnis.

Rñdeo. dōm:ꝙ de vno ⁊ multo diuersa inueniunt̄ Rño
que etiā apud phos fuerunt occasio diuer
sa sentiendi. Inuenit̄.n.de vno ꝙ est principiū numeri:
⁊ ꝙ cōuertitur cū ente. Similiter inuenit̄ de multo ꝙ
pertinet ad quādam spēm quantitatis:que dr̄ numerus.
Et iterū ꝙ circuit omne genus sicut ⁊ vnum: cui videt̄
multitudo opponi. Fuerunt ḡ aliqui inter phos qui non
distinxerūt inter vnū qḋ cōuertit̄ cū ente:⁊ vnum qḋ est
principiū numeri:estimātes ꝙ neutro modo dictū vnū:
aliqd super substātiā adderet. Sed vnū quolibet mō
dictū significaret subā rei. Ex quo sequebatur ꝙ nume
rus qui ex vnis componit̄:sit suba omnium rerū:ſm opi
nionem Pictagore ⁊ Platonis. ❡ Quidā vero nō disti Op. pᵃ
guentes inter vnū qḋ cōuertit̄ cū ente: ⁊ vnū qḋ est pnᵐ
numeri crediderūt eꝯᵒ:ꝙ vtrolibꝫ mō dictū vnū:adde
ret aliqḋ esse accidētale supra substātiā:⁊ ꝑ ꝯsequēs oīs
multitudo oꝫ ꝙ sit aliqḋ accidēs pertinēs ad genus quā
titatis. Et hec fuit positio Auicēne. Quā quidē videntur
secuti fuisse omnes antiqui doctores. Nō.n.intellexerūt
ꝑ vnum ⁊ multa:nisi aliqd ꝑtinens ad genus quātitatis
discrete. ❡ Quidā vero fuerūt ꝙ attēdētes ꝙ in deo nul Opio 2ᵃ
la q̄titas eē pōt:posuerūt ꝙ termini significātes vnum:
vel multa d̄ deo nō ponūt aliqd:sꝫ remouēt tātū. Nō.n.
possent ponere nisi qḋ significāt.s.q̄titatē discretā:que
nullo mō pōt esse in deo. Sic ḡ ſm eos vnum dr̄ de deo
ad remouendū multitudinē quātitatis discrete. Termi
ni vero significantes pluralitatē:dicunt̄ d̄ deo ad remo
uendū vnitatē que est pnᵐ quātitatis discrete. Et hec vi
detur fuisse opinio magistri:que ponit̄ i 24ᵃ distinctiōe
primi sententiarū. Que qdem supposita sue opinionis ra
dice.s.ꝙ omnis multitudo significaret quātitatē discre
tam:⁊ omne vnū esset eiusdē q̄titatis principiū:iter oēs
rationabilior inuenit̄. Nam ⁊ Diony. dicit in 2ᵒ.c.cele.
hierar.ꝙ negationes sunt maxime vere in deo:affirma
tiones vero sunt icōpacte. Nō.n.scimus de deo qd est:sꝫ
magis qd nō est:vt Dam.dicit. Uñ ⁊ Rabi Moyses oia
q̄ affirmatiue vident̄ dici de deo:dicit magis eē introdu
cta ad remouendū:q̄ ad aliqd ponēdū. Dicimus.n.deū
esse viuū:ad remouendū ab eo illū modū essendi quē ha
bēt res q̄ apud nos nō viuūt:nō ad ponendū vitā in ipso:
cū vita ⁊ oia hⱥ noia sint iposita ad significādū quasdā
formas:⁊ ꝑfectiōes creaturarū:q̄ lōge absunt a deo:q̄uis
hoc nō sit vsquequaq; verū. Nā sicut dic̄ Diony. in li.d̄ di.
no.sapia ⁊ vita:⁊ alia hⱥ nō remouent̄ a deo q̄si ei desint:
sed q̄ excellētius hꝫ ea q̄ itellectus humanus cape vel
sermo significare possit. Et ex illa ꝑfectiōe diuia descen
dunt ꝑfectiōes create ſm quādā similitudinē iperfectā.
Et ideo de deo ſm Dionyᵐ nō solū dr̄ aliqd ꝑ modū ne
gatiōis:⁊ ꝑ modū cāe:sꝫ et ꝑ modū eminētie. Sed qcqd

sit de spūalibus pfectionib⁹:certū est ꝙ mālcs dispōnes
remouenᷓ oino a deo. Uñ cū quātitas sit dispositio māe
si termini numerales non significāt nisi qḋ est in genere
quātitatis:necesse est ꝙ de deo non dicanᷓ nisi ad remo/
uendū que significāt:sicut magister posuit. Nec seqᷓ ex
eius positiōe circulus:dū vnitas remouet multitudinez:
ꝛ multitudo vnitatē. Quia remouenᷓ a deo vnitas ꝛ mul/
titudo que sunt in genere quātitatis:quoꝝ neutrū de deo
dicitur. Et sic vnitas dicta de deo que remouet multitu/
dinē:non remouenᷓ:ſꝫ alia vnitas:que de deo dici nō pōt.
Opio 3ª ¶ Quidā vo nō itelligētes ꝙ noīa affirmatiua ad remo
uēdū possint in predicatione diuinā iduci:nec iteꝝ ponē
tes vnū ꝛ multa:nisi qḋ est in genere quātitatis discrete:
quā in deo ponere nō audebāt:dixerūt ꝙ termini nume
rales nō predicanᷓ de deo q̄si dictiōes significātes aliq̄
rem cōceptā:sed q̄si dictiones officiales exercētes aliqd
in diuinis.ſ.distinctionē ad moduꝫ syncathegorematice
dictiōis. Qḋ qdē fatuū apparet:cū nihil tale ex hoꝝ ter/
opio 4ª minoꝝ significatiōe possit hri. ¶ Et iō alij dixerunt ꝙ
predicti termini aliqd positiue ponunt in deo:licꝫ suppo
nant ꝙ vnū ꝛ multa:sunt solum in genere quātitatis. Di
cunt.n.ꝙ nō est icōueniēs aliquā spēm quantitatis deo
attribui:licꝫ genus remoueatur a deo:sicut ꝛ alique spēs
qualitatis:vt sapiētia ꝛ iustitia dicūr de deo positiue:ſꝫ in
deo qualitas esse nō possit. Sed illud nō est simile: vt in
obijciēdo est tactū. Nā omnes spēs quātitatis ex ratiōe
sue spēi habēt imperfectionem. Nō aūt oēs spēs qualita
tis. Et preterea quātitas ꝓprie est dispositio māe. Unde
omnes spēs quātitatis sunt mathematica quedā: que ſꝫ
esse nō possunt a mā sensibili separari:nisi tēpus ꝛ locus
que sunt nālia:ꝛ magis māe sensibili annexa. Unde pꝫ
ꝙ nulla spēs quātitatis pōt in rebus spūalibus cōuenire
nisi secūdū metaphorā. Qualitas aūt sequiᷓ formā. Uñ
quedā qualitates sunt oino imālcs:que attribui possunt
rebus spiritualib⁹. De igitur opiniones ꝓcesserunt:sup/
posito ꝙ idē sit vnū qḋ conuertitur cū ente:ꝛ qḋ est ṗnci
piuꝫ numeri:ꝛ ꝙ non sit aliqua multitudo nisi numerus
qui est spēs quātitatis. qḋ qdē pꝫ esse falsuꝫ. Naꝫ cū diui
sio multitudinē causet:idiuisio vero vnitatē:opꝫ ſm ra/
tionē diuisionis de vno ꝛ multo iudiciū sumi. Est auteꝫ
quedā diuisio que oino gen⁹ quātitatis excedit: que.ſ.est
per aliquā oppositionē formalē:que nullā quātitatē con
cernit. Uñ oꝫ ꝙ multitudo hāc diuisionē ꝯñs:ꝛ vnū qḋ
hāc diuisionē priuat: sint maioris cōitatis ꝛ ambitus q̄
genus quātitatis. Est aūt ꝛ alia diuisio ſm quantitatē: q̄
genus quātitatis nō transcēdit. Unde ꝛ multitudo ꝯñs
hanc diuisionē:ꝛ vnitas eam priuās sunt in genere quan
titatis. Qḋ quidē vnū:aliqd accidētale addit supra id de
quo dr̄ ꝙ hꝫ rōnē mēsure:alias numerus ex vnitate con
stitutus:nō esset aliqḋ accidēs nec alicuius generis spēs.
Unū vo qḋ ꝯuertiᷓ cū ente:nō addit supra ens nisi nega
tionē diuisionis. nō ꝙ significet ipsaꝫ indiuisionē tm̄: ſꝫ
subaꝫ ei⁹ cū ipsa. Est.n. vnū idē qḋ ens indiuisum. Et silr
multitudo correspondens vni:nihil addit supra res mul
tas:nisi distinctionē:que in hoc attēdiᷓ ꝙ vna eaꝝ nō est
alia. Qḋ quidē nō habēt ex aliquo supadditio:sed ex pro/
prijs formis. pꝫ ḡ ꝙ vnū qḋ cōuertiᷓ cū ente: ponit qdeꝫ
ipsum ens:sed nihil supaddit nisi negationem diuisiōis.
Multitudo aūt ei correspondēs addit supra res que di/
cunᷓ multe. ꝙ vnaq̄q3 eaꝝ sit vna:ꝛ ꝙ vna eaꝝ nō sit al/
tera:in quo cōsistit rō distinctionis. Et sic cū vnū addat
supra ens vnā negationē: ſm ꝙ aliquid est idiuisum in
se:multitudo addit duas negatiōes: put.ſ. aliquid est in
se indiuisuꝫ:ꝛ put est ab alio diuisuꝫ. Qḋ quidem diuidi
est vnū eoꝝ nō esse alteꝝ. Dico ḡ ꝙ in diuinis nō ṗdicā/
tur vnum ꝛ multa que pertinēt ad genus quātitatis: sed
vnū qḋ ꝯuertiᷓ cū ente. ꝛ multitudo ei correspōdēs. Uñ
vnū ꝛ multa ponūt qdē in diuis ea de qbus dicunᷓ:ſꝫ nō
superaddunt nisi distinctionē ꝛ indistinctionem: qḋ est
superaddere negationes:vt supra expositū est. Unde cō
cedimus ꝙ quantum ad id qḋ superaddunt eis de qbus
predicanᷓ:remotiue in deo accipiunᷓ:inq̄tum aūt inclu
dunt in sua significatione ea de qbus dicunᷓ positiue ac/
cipiunᷓ. vñ ad vtrasq3 rōnes rñdēdū est.

Ad primū ḡ dōꝫ ꝙ q dicit tres psonas:aliqd in deo Ad pm
dicit.ſ.distictionē psonaꝝ:quā q negat
hereticus est. Ista aūt distinctio nō addit aliquid supra
personas distinctas. ¶ Ad scḋꝫ dōm ꝙ licet in remouēe 2m
quorūdā a deo:sit cointelligēda predicatio eorūdem de
deo per eminētiaꝫ ꝛ per cām:tamē quedā solū modo ne/
ganᷓ de deo:ꝛ nullo modo ṗdicanᷓ:sicut cuꝫ diciᷓ: deus
nō est corpus. Et hoc mō posset dici ſm opinionē magi/
stri:ꝙ oino negatur a deo quantitas numeralis: ꝛ siliter
ſm id qḋ ponimus:oio negatur ab eo essentie diuisio: cū
diciᷓ essentia diuina est vna. ¶ Ad tertiū dōꝫ ꝙ in reb⁹ 3m
creatis termini numerales nō ponunt aliqd supadditūꝫ
rebus de quibus dicunᷓ:nisi prout significāt id quod est
in genere quātitatis discrete:ſm quē modū nō predican
tur de deo:ꝛ hoc pertinet ad perfectionem ipsius. ¶ Ad 4m
4m dōm ꝙ diuinitas ꝛ multitudo que significanᷓ p ter/
minos numerales dictos de deo:nō sunt solū in itellectu
nostro:sed sunt in deo ſm rem. Nō tamen ꝓpter hoc si/
gnificatur aliquid positiue preter intellectum eorum q/
bus ista attribuuntur. ¶ Ad quintū dōm ꝙ bonū qḋ est 5m
in genere qualitatis:nō est bonū qḋ cōuertitur cuꝫ ente:
qḋ nullaꝫ rem supra ens addit. Bonū aūt qḋ est in gene/
re qualitatis:addit aliquaꝫ qualitatem: qua hō dr̄ bon⁹:
ꝛ simile est de vno:sicut ex dictis patet. Sed in hoc dif/
fert ꝙ bonum vtroq3 modo acceptū pōt venire in diui/
nam predicationeꝫ:nō aūt vnum. Nō eniꝫ est eadem rō
de quātitate ꝛ qualitate:sicut ex dictis patet. ¶ Ad sep/ 6m
tum dicenduꝫ ꝙ inter ista quatuor ṗma:maxime ṗmuꝫ
est ens. Et ideo oportet ꝙ positiue ṗdiceᷓ. negatio.n. vel
priuatio nō potest esse ṗmum qḋ itellectu cōcipitur: cuꝫ
semper illud quod negatur vel priuatur sit de intellectu
negationis vel priuationis. Oportet autem ꝙ alia tria
super ens addāt aliquid qḋ ens nō ꝯhat. Si eniꝫ ꝯherēt
ens iā nō essent ṗma. Hoc aūt eē nō pōt nisi addāt aliqd ſꝫ
rōnē tm̄. Hoc aūt ē vl negatio quā addit vnū:vt dictū ē: vl
relatio:vel aliqd qḋ natuꝫ sit referri vlr ad ens. Et hoc est
vel itellect⁹ ad quē iportat relationē veꝝ:aut appetit⁹ ad
quē iportat relationē bonū. Nā bonū est qḋ oia appetūt:
vt dr̄ in ṗ ethi. ¶ Ad 7m dōꝫ ꝙ ſꝫ phꝫ in.io.meta. mul/ 7m
tū dr̄ dupl̄r. vno mō absolute:ꝛ sic dr̄ p oppositū ad vnū.
Alio mō dr̄ ꝯpatiue ꝓut iportat excessū quedā respectu
mioris nūeri:ꝛ sic multū opponiᷓ pauco. Silr aūt ꝛ ma/
gnū pōt dupl̄r dici. vno mō absolute: ꝓut iportat q̄tita/
tē ꝯtinuā q̄ dr̄ magnitudo. Alio mō ꝯparatiue ꝓut ipor/
tat excessuꝫ respectu mioris q̄titatis. Pрio ḡ mō magnū
nō ṗdicaᷓ de deo:ſꝫ 2⁰ vt iporteᷓ ei⁹ eminētia sup omnē
creaturā. ¶ Ad octauū dōm ꝙ vnū qḋ pertinet ad vesti 8m
gium dei in creaturis:est vnuꝫ qḋ cōuertitur cum ente.
Quod qdem ponit aliquid inquātum ponit ipsum ens:
cui solaꝫ negationē superaddit:vt dictū est. ¶ Ad nonū 9m
dōm ꝙ vnuꝫ oppositoꝝ nō excludit aliud:nisi ab eo de
quo ṗdicatur. Nō enim sequiᷓ si soz. est alb⁹: ꝙ nihil sit
nigrū:sed ꝙ ipse nō est niger. Sic ergo sequitur ꝙ si pa/
tris persona est vna:ꝙ patris persone nō sūt plures. Nō
autē sequitur ꝙ nō sint plures persone in diuinis ¶ Ad 10m
decimū dicēdum ꝙ vnum nō ꝯstituit multitudinem ex

xi° parte priuationis: sed ex parte illa qua ponit ens. ¶ Ad
vndecimū dōm q̄ sicut dr̄ in 5° metaphy. p̄uatio tribus
modis dicit̄. vno modo p̄prie: qn̄ remouetur ab aliquo
qd̄ natū est habere: ꝛ in quo tp̄e natū est habere: sicut ca-
rere visu: est priuatio visus in hoie. Alio mō cōius qn̄ re
mouetur ab aliquo qd̄ ip̄z q̄dem nō est natū habere; sed
genus eius: sicut si nō habere visum: dicat̄ esse p̄uatio vi
sus in talpa. 3° modo cōissime qn̄ remouet̄ ab aliquo id
qd̄ a quocūq; alio natū est haberi: non tn̄ ab ipso nec ab
alio sui generis: sicut si nō h̄re visum: dicat̄ esse priuatio
visus in plāta. Et hec p̄uatio mediū est īter p̄uationē ve
raꝫ: ꝛ simplicē negationē: hn̄s cōe aliq̄d cū vtroq;. Cum
p̄uatione q̄dē vera: in hoc qd̄ est negatio in aliquo subo.
vn̄ nō ꝯpetit simpl'r nō enti. Cū negatiōe vō simplici: i h̄
qd̄ nō req̄rit aptitudinē in subo. Per hūc aūt modū vnū
p̄uatiue dr̄: ꝛ pōt sīlī mō p̄dicari i diuis: sicut ꝛ alia q̄ sīlī
12° mō p̄dicant̄ in diuis: vt inuisibilis ꝛ imensus ꝛ hm̄. ¶ Ad
duodecimū dōm q̄ termini numerales nō addūt aliq̄d
in diuinis supra id de quo predicant̄. Et iō qn̄ predicant̄
de essentialib' significāt essentiā: qn̄ vero de personalib'
13° significāt relationē. ¶ Ad 13m dōm q̄ vnum ꝛ ens ꝯuer-
tunt̄ s̄m supposita: sed tn̄ vnū addit s̄m rōnez p̄uationē
diuisionis. Et p̄pter hoc nō sunt synonima: q: synonima
14° sunt que significāt idē s̄m rationē eandē. ¶ Ad 14° di-
cēduz q̄ vnū pōt cōsiderari dupliciter. vno mō quātum
ad illud qd̄ ponit. ꝛ sic cōstituit multitudinē. Alio modo
quātū ad negationē quā superaddit: ꝛ sic opponit̄ vnuz
15° multitudini priuatiue. ¶ Ad 15m dōm q̄ s̄m ph'm in 10°
metaphy. Multitudo est prior vno s̄m sensum: sicut to-
tum partib' ꝛ cōpositū simplici. Sed vnū est prius mul-
titudine naturalr̄ ꝛ s̄m rationē. hoc aūt nō videt̄ suffice-
re ad hoc q̄ vnū opponatur multitudini priuatiue. Naz
priuatio est posterior s̄m rōnē: cū in itellectu priuatiōis
sit eius oppositū per qd̄ diffinitur: nisi forte hoc referat̄
soluz ad nominis rationē: put hoc nomē vnū significat
p̄uatiue: nomē vero multitudinis positiue. Nomina eni
imponunt̄ a nobis s̄m q̄ cognoscim' res. Vn̄ ad hoc q̄
aliquid significet̄ per nomen: vt priuatio: sufficit quali-
tercūq; sit posterius in nostra cognitione: q̄uis hoc non
sufficiat ad hoc q̄ res ipsa sit p̄uatiua: nisi sit posteri' s̄m
rōnē. Et ideo pōt melius dici q̄ diuisio est cā multitudi-
nis: ꝛ est prior s̄m intellectū q̄ multitudo. Vnū aūt dici
tur p̄uatiue respectu diuisionis: cū sit ens idiuisuz: nō au
tem respectu multitudinis. Unde diuisio est prior s̄z ra
tionē q̄ vnū: sed multitudo posterius. Qd̄ sic p̄z. p̄mū. n.
qd̄ in itellectu cadit est ens. 2m vero est negatio entis. Ex
his aūt duob' sequit̄ 3° itellect' diuisiōis. Ex hoc. n. q̄ ali
q̄d itelligit̄ ens: ꝛ itelligit̄ nō eē h̄ ens: seq̄t̄ in intellectu
q̄ sit diuisum ab eo. Quarto autez sequitur in intellectu
rō vni': put. s. itelligit̄ hoc ens nō esse in se diuisuz. 5° aūt
seq̄tur itellect' multitudinis: put. s. h̄ ens itelligit̄ diui-
sum ab alio: ꝛ vtrūq; ipsoꝝ esse in se vnū. Quātūcūq; eni
aliqua itelligant̄ diuisa: nō itelliget̄ multitudo: nisi qd̄li
bet diuisoꝝ itelligatur eē vnū. Et sic etiā p̄z q̄ nō erit cir
16° culus in diffinitiōe vni' ꝛ multitudinis. ¶ Unde p̄z re-
17° spōsio ad 16m. ¶ Ad 17m dōz q̄ vnū qd̄ est p̄ncipiū nume
ri cōparat̄ ad multitudinē: vt mēsura ad mēsuratuz. Qd̄
quidē vnū positiue aliquid supra subaz addit: vt dcm̄ ē.

Ad arm in ꝯriuz **Ad ea** que in oppositū obyciunt̄ s̄z p̄missa facile est
respōdere ꝯsiderātib' s̄z q̄d veritatē ꝯcludāt.
vnū tn̄ qd̄ in illis obiectionib' tāgebat̄ cōsiderādū est q̄
hm̄ p̄ma. s. cēntia: vnitas: veritas: ꝛ bonitas: denominant
seipsa ea rōne: q: vnū veꝝ ꝛ bonū cōsequunt̄ ad ens. Cū
autē ens sit p̄mū qd̄ in itellectu cōcipit̄: oꝫ q̄ q̄cq̄d in in-
tellectu cadit: itelligat̄ vt ens: ꝛ per ꝯsequēs vt vnū veꝝ
ꝛ bonū. Unde cū itellectus apprehēdat essentiā: vnitatē
veritatē: ꝛ bonitatē: in abstracto: oꝫ q̄ de quolibz eoꝝ
predicetur ens ꝛ alia tria ꝯcreta. Et inde est q̄ ista deno
minēt seipsa: nō aūt alia que nō ꝯuertunt̄ cuz ente.

¶ Utruz in deo sit aliqua diuersitas.

Octauo querit̄ vtrū in deo sit aliqua di
uersitas. ¶ Et videt̄ q̄ sic. Cū 1m
s̄m ph'z in 5° metaphy. vnū in substātia facit
idez. multitudo aūt in substātia facit diuersū
In diuinis aūt est multitudo s̄m subaz: dicit
eniz Hyl. in li. de synodis. q̄ p̄r ꝛ filius ꝛ sp̄us san. sunt p̄
subam tria per ꝯsonātiā vero vnū. ergo in diuinis est di-
uersitas. ¶ P̄. s̄m ph'm in 10° metaphy. diuersum dr̄ ab- 2m
solute: differēs vero relatiue. vnde oē differēs est diuer-
sum: nō aūt oē diuersum est differēs. S̄z in diuinis cōce-
dit̄ esse dr̄ia. Dicit. n. Dam. dr̄ia personaꝝ in trib' p̄prieta
tibus. i. paternali ꝛ filiali: ꝛ p̄cessibili recognoscimus. ḡ
in diuinis est diuersitas. ¶ P̄. differētia accidētalis fa- 3m
cit alteꝝ soluz: differētia vō subalis facit aliud. i. diuersū
Cū ergo in diuinis sit dr̄ia: ꝛ nō possit ibi esse accidētalis
dr̄ia: ꝛ per ꝯn̄s oꝫ q̄ sit differētia subalis: oꝫ q̄ sit ibi di-
uersitas. ¶ P̄. multitudo cātur ex diuisione: sicut iaz di- 4m
ctuz est. vbi aūt est diuisio: sequit̄ diuersitas. ḡ in diuinis
cū sit multitudo: erit ibi diuersitas. ¶ P̄. idez ꝛ diuersū 5m
sufficiēter diuidūt ens. Sed pater nō est idez filio. Non
eniz cōceditur q̄ pater generādo filiū generet se deuz ḡ fi
lius est diuersus a patre.

Sed contra est qd̄ Hyl. dicit in 7° d̄ trini. Nihil ꝯ p̄
in diuinis nouū: nihil diuersum: ni-
hil alienū: nihil separabile. ¶ P̄. Ambro. dicit in lib. de 2°
trini. pater ꝛ filius diuinitate vnū sunt. Nec est ibi sube
differētia: nec vlla diuersitas.

Respondeo. dōm q̄ sicut dicit Hiero. ex v̄bis i- R̄so
ordinate p̄latis icurrit̄ heresis. Et
iō sic loq̄ndū est de diuinis: vt nulla errori occasio p̄beat-
tur. Fuerūt aūt circa diuina duo errores p̄cipue cauēdi ab Error
illis q̄ de vnitate ꝛ trinitate in diuinis loquunt̄. s. error Ar arry
rij: q̄ vnitatē eēntie negauit: ponēs aliā eēntiā esse p̄ris: ꝛ
aliā filij. Alius error est Sabellij: q̄ negauit pluralitatez Error
p̄sonaꝝ: dicēs eūdē eē patrē q̄ est filius. ¶ Ad euitādū ḡ sabellij
errorē Arrij sunt nobis q̄tuor cauēda in fidei ꝯfessione.
Primo diuersitas: per quā tollit̄ vnitas eēntie: quā cōfi-
temur dicēdo esse vnū deū. 2° diuisio: que obuiat diuine
simplicitati. 3° disparitas: que repugnat eq̄litati diuinaꝝ
p̄sonaꝝ. 4° vt nō cōfiteamur filiū eē alienū a patre: p̄ qd̄
tollit̄ silitudo. Silr̄ ꝯ errorē Sabellij sūt q̄tuor cauēda.
Primo singularitas: p̄ quā tollit̄ nāe diuine cōicabilitas.
2° nomē vnici: per qd̄ tollit̄ realis distictio p̄sonaꝝ. 3° cō-
fusio: per quaz tollit̄ ordo: q̄ est in diuinis p̄sonis. 4° solitu-
do. per quā tollit̄ cōsociatio diuinaꝝ p̄sonaꝝ. Confitemur
aūt ꝯ diuersitatē: vnitatē eēntie: ꝯ diuisionez: simplicita-
tez: ꝯ disparitatē: eq̄litatē: ꝯ alienū: silitudinez: ꝯ singula
ritatem: personaruz pluralitatem: cōtra vnicum: distin-
ctionem: cōtra cōfusionē: discretionem; cōtra solitariuz:
consonantiam ꝛ cōnexionem amoris.

Ad primuz ergo dicēduz q̄ substantia accipitur Ad p̄m
ibi pro hypostasi: non p̄ essentia: cui'
multitudo faceret diuersitatē. ¶ Ad scd̄z dōm q̄ licet a 2m
q̄buisdā doctorib' ecclesie iueniat̄ nomē dr̄ie circa diuina:
nō tn̄ est cōiter vtēdū nec āpliādū: q: dr̄ia iportat distin
ctionē aliq̄ s̄z formā: que nō pōt eē in diuinis: cū forma di
sit diuina nā: vt Augu. dicit: sed exponēda est dr̄ia: vt po-
nat̄ pro distictiōe: que minimū distictiōis iportat. Cū ēt
s̄m relatiōes: vel s̄m solā rōnez aliqua distingui dicant̄.
Sic etiā exponēduz est si iueniat̄ diuersitas in diuinis.

vtpote si dicat̃ ꝙ diuersa est persona patris a ꝑsona filij:
accipiẽduꝫ est diuersuꝫ pro distincto. Magis tñ cauẽdũ
nomẽ diuersitatis in diuinis q̃ dr̃ie: qꝛ diuersitas magꝭ
pertinet ad essentialẽ diuisionẽ. Nã qualiscũqꝫ formarũ
multitudo: facit differẽtiã. Diuersitas aũt fit soluꝫ ꝑ for-
3ᵒ mas sub̃ales. ¶ Ad 3ᵐ dõm ꝙ licꝫ in diuinis non sit acci
dens: est tñ ibi relatio: cui᷒ oppositio distinctioneꝫ facit in
4ᵐ diuinis: nõ aũt diuersitatẽ. ¶ Ad 4ᵐ dõꝫ ꝙ licet in diui
nis nõ sit ꝓprie loquẽdo diuisio: est tñ ibi distinctio per re
5ᵒ lationes: que sufficit ad numer̃ personar̃. ¶ Ad q̃ntuꝫ
dõm ꝙ filius est idẽ deus cum patre. nõ tñ põt dici ꝙ pa
ter se deũ genuerit: filiũ generãdo. qꝛ ly se: cuꝫ sit recipro
cum: refert idem suppositum. pater autem et filius sunt
duo supposita in diuinis.

¶ Utr̃ in dinis sint tres ꝑsone tm̃. an pl̃es vl̃ pauciores.

NONO queritur vtr̃ in diuinis sint tres ꝑ-
sone tm̃: an plures vel pauciores.
8ᵐ ¶ Et videt̃ ꝙ plures. Dicit. n. Aug. in li. ꝯtra
Maximinũ. Filius nõ genuit creatorẽ. Ne-
qꝫ eniꝫ nõ potuit: sed nõ oportuit. In diuinis
aũt nõ differt esse ⁊ posse: qꝛ nec in aliq̄b᷒ sempiternis sꝫ
ph̃m in 3ᵒ phy̆si. ergo filius genuit aliũ filiũ: ⁊ sic sũt duo
filij in diuinis: ⁊ per ꝯñs plures ꝑsone q̃ tres. ¶ Sꝫ di-
ceret̃ ꝙ hoc qd̃ dicit: neqꝫ nõ potuit: exponẽdum est. i. nõ
2ᵐ ex impotẽtia fuit. ¶ Sed cõtra. vnicuiqꝫ supposito ali-
cuius nature cõuenit actus nature illi᷒: nisi ꝓpter ei᷒ im-
potẽtiã. Generatio aũt est actus ad ꝑfectionẽ nature di-
uine pertinẽs: alioquin nõ ꝯueniret patri: in quo non est
nisi qd̃ ꝑfectiõis est. Si ergo filius nõ generat aliũ filiũ:
3ᵐ hoc erit ex ĩpotentia ei᷒. ¶ P̃. si filius nõ põt generare:
põt aũt generari: h̃abꝫ ergo potẽtiã vt generet̃: nõ poten
tiaꝫ vt generet. Aliud aũt est generare: ⁊ aliud generari.
Cuꝫ ergo potẽtie distinguãt̃ penes obiecta: nõ erit eadẽ
4ᵐ potẽtia patris ⁊ filij: qd̃ est hereticũ. ¶ P̃. actio ⁊ passio
in his que agunt ⁊ patiunt̃ reducunt̃ ad diuersa p̃ncipia
Nã agit aliq̃d per rõnẽ forme in reb᷒ creatis: patit̃ vero
rõne mãe. Generare autẽ ⁊ generari significant̃ per mo-
dum actionis ⁊ passionis. ergo opꝫ ꝙ ad diuersa pricipia
referant̃. Et sic nõ põt eẽ vna potẽtia qua pater generat:
⁊ qua filius generat̃. ¶ Sꝫ diceret̃ ꝙ est eadeꝫ potẽtia:
inq̃tũ vtraqꝫ radicat̃ in essentia diuina. que vna est p̃ris
5ᵐ ⁊ filij. ¶ Sed ꝯ. potẽtia calefaciẽdi ⁊ desiccãdi radican
tur in vno subiecto. s. igne: nec tñ est vna ⁊ eadẽ potentia
Alia. n. q̃litas erit calor qui est p̃n᷑ calefaciẽdi: ⁊ alia sic-
citas que est p̃ncipiũ desiccãdi. ergo vnitas diuine essen
tie nõ sufficit ad hoc ꝙ sit eadem potẽtia qua pater gene
6ᵐ rat ⁊ filius generat̃. ¶ P̃. oĩs sapiẽs ⁊ itelligẽs: ex sua sa-
pientia aliquã ꝯceptionẽ h̃z. Sed filius est sapiẽs ⁊ itel-
ligens sicut ⁊ pater. ergo h̃z aliquã ꝯceptionẽ. Conceptio
aũt patris est verbũ: qd̃ est filius. ergo filius ẽt h̃z alium
filiũ. ¶ Sꝫ diceret̃ ꝙ verbũ dr̃ in diuinis nõ solũ perso
naliter: sed essentialr̃. Et sic verbũ eẽntialr̃ dcm̃ põt esse
7ᵐ cõceptio filij. ¶ Sed ꝯ. verbũ dicit spẽz cõceptã ordina
tam ad manifestationẽ: ⁊ ita importat originẽ. Que aũt
importãt originẽ in diuinis: dicunt̃ ꝑsonalr̃: ⁊ nõ eẽntia-
8ᵐ liter. ergo verbũ essentialr̃ dici nõ põt. ¶ P̃. Ansel. dicit
in monologiõ: ꝙ sicut pater dicit se: ita ⁊ filius ⁊ spũs san
ctus. Idẽ aũt est p̃reꝫ dicere se qd̃ gnãre filiũ: vt ipse ibi-
9ᵐ deꝫ dicit. ergo fili᷒ gnãt aliũ filiũ: ⁊ sic idẽ qd̃ pri᷒. ¶ P̃.
ex hoc ꝓbatur ꝙ deus generet: qꝛ generationeꝫ alijs tri-
buit: s̃m illud Isai. vlti᷒. Si ego qui gñõnem ceteris tri-
buo sterilis ero. dicit dñs. Sicut autẽ pater dat gñõneꝫ:
ita ⁊ filius: qꝛ idiuisa sunt opa trinitatis. ergo ⁊ filius ge-
10ᵒ nerat filiũ. ¶ P̃. Aug᷒. dicit in lib. ad Orosium: ꝙ pater
gnãt filiũ nã. Dam. ẽt dic̃ ꝙ gnõ est op᷒ nãe. Eadem aũt

est nã p̃ris ⁊ filij. g̃ sicut p̃r gnãt: ita ⁊ fili᷒. Sũt g̃ pl̃es fi-
lij in dinis: ⁊ ita pl̃es ꝑsone q̃ tres. ¶ Sꝫ dice. ꝙ ea rõne
nõ pñt esse plures filij in diuinis: qꝛ nõ põt ibi eẽ nisi vna
filiatio. Forma. n. vni᷒ spẽi nõ multiplicat̃ nisi ꝑ diuisio-
nẽ mãe: q̄ nulla ẽ in dinis. ¶ Sꝫ ꝯ. oĩs dr̃ia nata est face xi
re pluralitatẽ. põt aũt eẽ dr̃ia iter duas filiatiões: nõ solũ
ex mã: sꝫ ẽt ex h̃ ꝙ hec filiatio est talis: illa võ talis. g̃ ni-
hil ꝓhibꝫ pl̃es filiatiões ponere in diuinis: licꝫ ibi nõ sit
mã. ¶ P̃. fili᷒ ꝓcedit a p̃re sicut splẽdor a sole: s̃m illud 12ᵐ
Hebr̃. p. cũ sit splẽdor glĩe. Sꝫ splẽdor ẽt põt aliũ splẽdo
reꝫ ꝓducere. g̃ ⁊ fili᷒ põt aliũ filiũ gnãre. Et sic seq̄t̃ ꝙ in
diuinis sint plures filij: ⁊ ꝑsone pl̃es trib᷒. ¶ P̃. spũs sã. 13ᵐ
est amor quo p̃r diligit filiũ. Sꝫ ẽt spm̃ scm̃ amat p̃r. g̃ oꝫ
ꝙ sit ali᷒ spũs quo p̃r amat spm̃ scm̃. Et sic q̃tuor sũt ꝑso-
ne in diuinis. ¶ P̃. sꝫ diony᷑. bonũ ẽ cõicatiuũ sui. Bo- 14ᵐ
nitas aũt spũi scõ approp̃at̃: sicut potẽtia p̃ri: ⁊ sapiẽtia fi
lio. g̃ ꝓprijssime ad spm̃. s. ꝑtinere vr̃ ꝙ nãꝫ dinã alij ꝑso-
ne cõicet: ⁊ sic sũt pl̃es trib᷒ ꝑsonis ĩ dinis. ¶ P̃. s̃m ph̃z ĩ 15ᵒ
4ᵒ metheoror̃. ꝑfectuꝫ vnuq̄dqꝫ est q̃ñ põt sibi sil̃e ex se
ꝓducere. Spũs aũt sanct᷒ est ꝑfect᷒ deus. g̃ põt aliã diui
nã ꝑsonã ꝓducere. g̃ ⁊c̃. ¶ P̃. fili᷒ a p̃re diuinã nãꝫ nõ re 16ᵐ
cipit ꝑfecti᷒ q̃ spũs scũs. Recipit aũt fili᷒ a p̃re dinã nãꝫ
nõ solũ passiue: (vt ita dixeriꝫ) q̃si ab eo gẽit᷒: sꝫ ẽt actiue:
qꝛ põt eãdeꝫ nãꝫ alij cõicare. g̃ ⁊ spũs san. diuinã nãꝫ põt
alij ꝑsone cõicare. ¶ P̃. qd̃ est ꝑfectiõis in reb᷒ creatis: 17ᵒ
oꝫ deo attribui. Cõicare aũt nãꝫ ad ꝑfectionẽ ĩ reb᷒ crea
tis ꝑtinet: lꝫ modus cõicandi aliquã iperfectioneꝫ h̃eat:
inq̃tũ talẽ cõicationẽ ꝯseq̄t̃ aliq̃ diuisio vl̃ aliq̃ trãsmu-
tatio gnãntis. g̃ cõicare dinã nãꝫ ẽ ꝑfectiõis ĩ deo. Et ita
spũi scõ est attribuẽduꝫ. ꝓcedit g̃ a spũ scõ aliqua diuina
persona: ⁊ sic sequitur ꝙ in diuinis sint ꝑsone plures tri-
bus. ¶ P̃. sicut diuinitas est quoddã bonuꝫ in patre: ita 18ᵐ
⁊ paternitas. Ex eo autẽ ꝙ nullius boni sine cõsortio po-
test esse iocunda possessio: probatur a quibusdam ꝙ sunt
plures habentes diuinaꝫ naturaꝫ. ergo pari ratione sunt
plures patres ĩ diuinis. Et similiter plures filij: ⁊ plures
spũs sci. Et ita ꝑsone plures tribus. ¶ Preterea. filius ⁊ 19ᵐ
spũs vident̃ distingui abinuicem in hoc ꝙ fili᷒ ꝓcedit a
patre per modũ intellectus: vt verbũ: spũs scũs per mo-
dũ volũtatis: vt amor. Sunt autem plura attributa essen-
tialia q̃ voluntas ⁊ itellectus: vt bonitas: potentia: ⁊ h᷒.
ergo plures persone ꝓcedũt a patre q̃ filius ⁊ spirit᷒ san-
ctus. ¶ Preterea. ꝓcessio nature plus videt̃ differre a 20ᵐ
ꝓcessione intellectus q̃ ꝓcessio volũtatis. In rebus au-
tem creatis ꝓcessionem itellectus semper cõcomitatur
ꝓcessio volũtatis: quia quecũqꝫ aliquid intelligant etiã
aliquid volũt. ꝓcessionem aũt nature nõ semper ꝯcomi-
tatur ꝓcessio intellectus: qꝛ nõ in oĩbus que naturaliter
generãt itellectus iuenitur. Si ergo persona que ꝓcedit
per moduꝫ volũtatis vt amor: est alia in diuinis a perso-
na que ꝓcedit per modũ itellectus vt verbũ: etiã erit ꝑ-
sona que procedit per moduꝫ itellect᷒ vt v̄bũ alia a perso
na que ꝓcedit per modũ nature vt fili᷒. Sunt ergo tres
persone ꝓcedentes in diuinis: ⁊ vna non ꝓcedens. Et sic
sunt quattuor persone. ¶ Preterea. persone multiplicã 21ᵐ
tur in diuinis ꝓpter relatiões que subsistũt. ponũtur aũt
in diuinis q̃nqꝫ relatiue notiões. s. p̃nitas: filiatio: ꝓces-
sio: inascibilitas: ⁊ cõis spiratio. Sunt g̃ q̃nqꝫ ꝑsone in di
uinis. ¶ Preterea. relatiões que ab eterno de deo dicũ- 22ᵐ
tur: nõ sunt in creaturis: sed in deo. Quicq̃d autem est in
deo est subsistens: cum in deo non sit aliquod accidens.
Omnes ergo relationes que ab eterno deo conueniunt
sunt subsistẽtes. ⁊ per cõsequens sunt persone. Tales aũt
sunt infinite. Nam ydee rerum creatarũ ab eterno sunt
in deo: que nõ distiguuntur abinuicẽ nisi per respect᷒ ad

23m creaturas. Sunt ḡ infinite p̄sone in diuinis. ¶ Sed cō-
tra. videt̄ ꝙ sint pauciores trib⁹. In vna eniꝫ natura: nō
est nisi vnus modus cōicationis illius nature. vnde fm
cōmē. in 8° phẏsicoꝝ. Animalia que generant̄ ex semie:
nō sunt vnius spēi cū animalib⁹ ex putrefactione genera-
tis. Diuina aūt natura est maxime vna. ḡ nō pōt cōicari
nisi vno modo. Sic ergo nō possunt esse nisi due persone
Una diuinitatē cōicans per aliquem modū: ꝛ persona ꝑ
24m illū modū diuinitatē recipiēs. ¶ P̄. Hyl. in lib. de syno-
dis ostēdit filiū naturalr̄ a patre ꝓcedere: qꝛ talis existit
qualis deus est. Creaturas vero a deo ꝓcedere volunta-
rie: qꝛ tales sunt quales eas voluit de⁹ esse: non qualis est
deus. Sed spūs sanct⁹ sicut ꝛ fili⁹ talis est qualis est de⁹
pater. ḡ spūs. s. ꝓcedit naturalr̄ a p̄re sicut ꝛ filius. Nō ḡ
est distinctio īter spūm scm̄ ꝛ filiū ex eo ꝙ filius ꝓcedit
25m per modū nature: nō aūt spūs scūs. ¶ P̄. natura volūta-
tis ꝛ ītellectus: nō differūt in deo nisi fm rōnē tātū. ergo
ꝓcessio per modū nature ꝛ ītellectus: ꝛ volūtatis: nō dif
ferūt in deo nisi rōne tm̄. Si ḡ per hoc distinguunt̄ fili⁹
ꝛ spūs sanct⁹ ꝙ vnus ꝓcedit per modū nature vel ītelle-
ctus: ꝛ alius per modū volūtatis: nō erūt distincti nisi ꝫ
rōneꝫ. ḡ nō erūt due persone: cū pluralitas p̄sonaꝝ reruꝫ
26m pluralitatē iportet. ¶ P̄. persone in diuinis distinguun-
tur solū ꝫ relatiōes originis. Ad designādā aūt originē
sufficiūt due relatiōes. s. a quo alius: ꝛ qui ab alio. ḡ in di-
27m uinis nō sunt nisi due p̄sone. ¶ P̄. oīs relatio exigit duo
extrema. Sicut ḡ in diuinis p̄sone nō distinguuntur nisi
fm relationē: opꝫ ꝙ sint in diuinis vel due relatiōes. Et
sic erunt quatuor persone: vel vna relatio tantum. Et sic
erunt soluꝫ due persone.

3p Sed contra. videtur ꝙ sint tm̄ tres p̄sone in di-
uinis per hoc qḋ dicitur p̄me Jo. 5.
Tres sunt qui testimoniū dat in celo. Interrogātib⁹ aūt
quid tres: respōdit ecclia: ꝙ tres persone: vt dicit Aug. 7°
2. de trini. ḡ in diuinis sunt tres p̄sone. ¶ P̄. ad perfectio-
neꝫ diuine bonitatis felicitatis ꝛ glorie: reqritur ꝙ sit in
deo vera ꝛ perfecta charitas. Nihil eni est charitate me-
lius: nihil charitate perfecti⁹: vt dicit Ricar. in 3° de tri.
Felicitas aūt absq; iocūditate nō est: que maxime ꝑ cha
ritatē habet̄. Ut. n. in eodem li. dicit̄: nihil charitate dul
cius: nihil charitate iocūdius: charitatis delicijs rōnalis
vita nil dulcius expit̄: nulla delectatione delectabilius
fruit̄. perfectio etiā glorie in quadā magnificētia perfe-
cte cōicatiōis ꝯsistit quā charitas facit. vera aūt ꝛ perfe
cta charitas reqrit in diuinis trinariū numerū p̄sonarū.
Amor eniꝫ quo aliquis se tm̄ diligit: est amor priuatus: ꝛ
nō charitas vera. Aliū aūt sūme deus diligere non pōt: ꝗ
nō sit sūme diligibilis. Nec sūme diligibilis est: nisi sit
sūme bonus. Unde pꝫ ꝙ vera charitas in deo sūma esse
nō pōt: si sit ibi tātū vna p̄sona. Nec etiaꝫ perfecta: si sint
due tātū: qꝛ ad perfectionē charitatis requirit̄ ꝙ amās
velit id qḋ ab eo amat̄ etiā eque ab alio diligi. Indiciuꝫ
nāq; magne īfirmitatis est: nō posse pati ꝯsortiū amoris:
posse vero pati: signū magne perfectionis. Magis gratā
ter suscipere: maximo est desiderio reqrere: vt dicit Ri-
car. in eodē li. Opꝫ ḡ si sit in deo ꝑfectio bonitatis felici-
tatis ꝛ glorie: ꝙ sit in diuinis trinarius personaꝝ nume-
3. rus. ¶ P̄. cū bonū sit cōicatiuū sui: perfectio diuine bo-
nitatis reqrit ꝙ deus sūme sua cōicet. Si aūt esset tātuꝫ
vna persona in diuinis: nō sūme cōicaret suā bonitatem.
Creaturis. n. nō sūme cōicat. Si vero essent solū due p̄so
ne: nō cōicarent̄ perfecte delitie mutue charitatis. opꝫ ḡ
esse secūdaꝫ personā: cui ꝑfecte cōicetur diuina bonitas:
ꝛ tertiā cui ꝑfecte cōmunicent̄ diuine charitatis delitie.
4. ¶ P̄. ad amoreꝫ tria requirunt̄. s. amās: id qḋ amatur: ꝛ
ipse amor: vt Aug⁹. dicit in 8° de trini. Duo auteꝫ mutuo
se amātes: sunt pater ꝛ filius. Amor auteꝫ qui est eorum
nexus: est spiritus sanctus. Sunt ergo tres persone in di
uinis. ¶ P̄. sicut Ricardus dicit in 5° de trini. In rebus 5.
hūanis videm⁹ ꝙ persona de personis procedit tribus
modis. Qn̄q; imediate tm̄: sicut Eua de Adā. Qn̄q; me-
diate tm̄: sicut Enoch d̄ Adā. Qn̄q; imediate ꝛ mediate
sil: sicut Seth de Adā: imediate inq̄ꝫtū eius fili⁹ fuit: me
diate v̄o inq̄ꝫtū fuit fili⁹ Eue: q̄ ab Adā ꝓcessit. In diuis
aūt nō pōt ꝓcedere p̄sona de p̄sona mediate tm̄: quia nō
eēt ibi sūma germanitas. Relinq̄t̄ ḡ ꝙ in diuinis sit vna
p̄sona que nō ꝓcedit ab alia. s. p̄sona p̄ris: a qua ꝓcedunt
alie p̄sone. vna imediate tm̄. s. fili⁹. Alia mediate sil ꝛ im
mediate. s. spūs scūs q ex patre filioq; ꝓcedit. ḡ ē p̄sona-
rū trinari⁹ in diuis. ¶ P̄. inter dare plenitudinē diuini- 6.
tatis ꝛ nō accipere: ꝛ accipere ꝛ nō dare: mediuꝫ est dare
ꝛ accipere. Dare autē plenitudinē diuinitatis ꝛ nō acci-
pere: pertinet ad personā patris: accipere v̄o ꝛ nō dare: ꝑ-
tinet ad personā spūs scī. opꝫ ḡ eē tertiā p̄sonā que plenitu
dineꝫ diuinitatis ꝛ det ꝛ accipiat. Et hec est persona filij
Sunt ḡ tres p̄sone in diuinis.

Respondeo. dicēꝫ ꝙ ꝫ pōnē hereticoꝝ nullo mō Rño
pōt poni cert⁹ p̄sonaꝝ nūerus in di
uinis. Intellexit. n. Arri⁹ p̄sonaꝝ trinitateꝫ h mō ꝙ fili⁹
ꝛ spūs scūs eēnt q̄dā creature. Qḋ ēt Macedoni⁹ de spū
scō sensit. ꝓcessio aūt creaturaꝝ a deo nō de necītate cer
to nuō termiat̄: cū diua v̄t⁹ ex sua ifinitate h hēat: ꝙ oēꝫ
creature modū spēꝫ ꝛ nūerū excedat. Un̄ si de⁹ p̄r omp̄s
creauit duas excellētissimas creaturas: q̄s Arri⁹ dicit fi-
liū ꝛ spūꝫ scm̄ nō est remotū qn alias eq̄les v̄l etiā maio
res creare poterit. Sabellius aūt posuit ꝙ p̄r ꝛ fili⁹ ꝛ spi- pō Sabelly
ritus sanctus nō distinguunt̄ nisi nomine ꝛ rōne. Que ēt
pꝫ in ifinitū posse multiplicari: fm ꝙ rō nostra infinitis
modis de deo cogitare pōt ex varijs effectib⁹: ꝛ eum di-
uersimode nominare. Sola aūt catholica fides q̄ ponit pō fidei
vnitatē diuine nature in personis realiter distinctis: tri-
narij numeri potest rationē in diuinis assignare. Impos-
sibile enim est ꝙ vna natura simplex sit nisi in vno sicut
in p̄ncipio. Un̄ Hyl. dicit in li. de synodis: ꝙ qui cōfitet̄
in diuinis duos inascibiles: cōfitet̄ duos deos. Unū eni
deū p̄edicari natura vni⁹ inascibilis dei exigit. Un̄ ꝛ q̄-
daꝫ phi dixerunt ꝙ in rebus que sunt sine mā: nō potest
esse pluralitas nisi fm originem. Una eniꝫ natura pōt in
plurib⁹ esse ex equo ꝓpter materie diuisionē: que in deo
locū nō hꝫ. Un̄ ipossibile est ponere in diuinis nisi vnaꝫ
personā inascibileꝫ: que ab alio nō ꝓcedat. Si aūt ab eo
alie persone ꝓcedant: opꝫ ꝙ hoc sit per aliquā actioneꝫ.
Nō autē per actionē trāseuntē in id qḋ est extra agēteꝫ:
sicut calefacere vel secare sunt actiones ignis ꝛ ferre: et
creatio ipsius dei. Quia sic persone ꝓcedētes eēnt extra
naturā diuinam. Relinquit̄ ergo ꝙ ꝓcessio personaruꝫ
in vnā naturā diuinaꝫ nō fit nisi fm operatiōes que non
trāseūt extra: sed manent in operāte. He autē in natura
intellectuali sunt solum due. s. intelligere ꝛ velle. Scdm
autē vtrāq; earꝫ inuenitur aliquid ꝓcedens: cum he ope
rationes perficiūtur. Ipsum eniꝫ ītelligere non perficit̄
nisi aliquid in mēte ītelligētis concipiat̄: qḋ dicitur ver-
bum. Nō. n. dicimur ītelligere: sed cogitare ad ītelligen-
dū anteq̄ꝫ cōceptio aliqua in mēte nostra stabiliat̄. Silr̄
etiam ipsum velle perficitur in amore ab amāte per vo-
luntatem ꝓcedēte: cū amor nihil sit aliud q̄ꝫ stabilimen
tum volūtatis in bono volito. Uerbum auteꝫ ꝛ amor in
creatura quideꝫ nō sunt p̄sone subsistētes in natura ītel-
ligēte ꝛ volēte. Intelligere. n. ꝛ velle creature nō est esse
ei⁹. Un̄ verbū ꝛ amor: sunt quedā superueniētia creature.

intelligēti ꝛ volēti: sicut accidētia quedaȝ. Cū aūt in deo idem sit esse itelligere ꝛ velle: necessariū est ꝙ verbum ꝛ amor in deo nō accidāt: sed subsistāt in nā diuina. Non aūt est in deo nisi vnū simplex itelligere: ꝛ vnuȝ simplex velle: qꝛ itelligēdo cēntiā suā itelligit oīa: ꝛ volēdo bonitateȝ suā vult oīa que vult. Nō est ḡ nisi vnuȝ verbum ꝛ vnus amor in diuinis. Ordo aūt itelligēdi ꝛ volendi alr se hȝ in deo ꝛ nobis. Nos. n. cognitionem intellectiuaȝ a rebus exteriorib⁹ accipimus. per volūtatē vero nostram in aliquid exterius tendim⁹ tāq̄ȝ in fineȝ. Et ideo intelligere nostrū est ſm motū a rebus in aīam: velle vero ſm motū ab aīa ad res. Deus aūt nō accipit sciētiaȝ a rebus sed per sciētiā suā causat res. Nec per volūtatē suā tēdit in aliquid exterius: sicut in finē. Sed oīa exteriora ordinat in se sicut in finē. Est ergo tā in nobis q̄ȝ in deo circulatio quedā in operationib⁹ intellectus ꝛ volūtatis. Nā volūtas redit in id a quo fuit ṗncipiū itelligēdi. Sed in nobis cōcluditur circulus ad id qd̄ est extra: dū bonum exterius mouet itellectū nostrū: ꝛ itellectus mouet volūtatem: ꝛ volūtas tendit per appetitū ꝛ amoreȝ in exteri⁹ bonū. Sed in deo iste circulus clauditur in seipso. Nam deus intelligēdo se cōcipit verbum suum: qd̄ est etiaȝ ratio omniū itellectoꝝ per ipsuȝ: ꝑpter hoc ꝙ oīa itelligit intelligēdo seipsuȝ: ꝛ ex hoc verbo ꝓcedit in amorē oīuȝ ꝛ sui ipsius. Unde dixit qdaȝ ꝙ monos monadē genuit: ꝛ in se suū reflexit ardorē. postq̄ȝ vero circulus cōclusus est: nihil vltra addi pōt. Et ideo nō pōt sequi tertia ꝓcessio in nā diuina: sed sequit̄ vlterius ꝓcessio in exteriorē nām. Sic ergo opȝ ꝙ in diuinis sit vna tm̄ persona non ꝓcedēs: due sole ꝑsone ꝓcedentes: quaꝝ vna persona ꝓcedit vt amor: ꝛ alia vt verbum. Et sic est ꝑsonaꝝ trinarius numerus in diuinis. Cuius qdeȝ trinarij silitudo in creaturis apparet tripliciter. Primo qdeȝ sicut effectus representat cām. Et hoc modo ṗncipiuȝ totius diuinitatis. s. pater repn̄tatur per id qd̄ est primū in creatura. s. ꝑ hoc qd̄ est in se vna subsistēs. verbuȝ vero per formā cuiuslibet creature. Nā in his que ab itelligēte agunt̄: forma effectus a cōceptiōe intelligētis deriuatur. Amor vō in ordine creature. Nā ex eo ꝙ deus amat seipsuȝ: oīa ordine quodaȝ in se cōuertit. Et ideo hec similitudo dicit̄ vestigij: qd̄ representat pedē sicut effectus causam. Alio modo ſm eādeȝ rōnē operationis. Et sic representat̄ in creatura rōnali tm̄: que potest se itelligere ꝛ amare sicut ꝛ deus: ꝛ sic verbū ꝛ amorē sui ꝓducere. Et hec dr̄ similitudo naturalis imaginis. Ea. n. imaginē alioꝝ gerunt: que similez spēm preferūt. 3°. modo per vnitatē obiecti: inq̄ȝtuȝ creatura rōnalis itelligit ꝛ amat deū. Et hec est quedam vnionis cōformitas: que in solis sanctis inuenitur: qui idem intelligunt ꝛ amāt qd̄ deus. De pma qdē similitudine dicit̄ Job. xi°. Forsitan vestigia dei cōprehēdes. De scda. Gen. pmo. Faciam⁹ hominē ad imaginē ꝛ similitudinē nostram. Et hec dr̄ imago creatiōis. De 3ª. 2ª ad Cor. 3. Nos. n. oēs reuelata facie glā dn̄i speculātes i eādē imaginē trāsformamur. Et hec dr̄ imago recreatōis.

ad p^m **Ad primuȝ** ergo dōm ꝙ ideo dicit Aug. ꝙ nō est dōm ꝙ filius nō potuit generare: ſȝ nō oportuit: qꝛ nō ex impotētia filij est ꝙ non generat: vt hoc qd̄ dicit nō potuit sumat̄ priuatiue et nō simpliciter negatiue. per hoc aūt ꝙ dicit ꝙ nō oportuit significat ꝙ sequeret̄ incōueniēs si in diuinis filius aliū filium generaret. Qd̄ quidē incōueniēs ex q̄tuor pōt ↄsiderari. Primo quidē: qꝛ cum filius in diuinis ꝓcedat vt verbum: si filius filiū generaret: sequeret̄ ꝙ in deo verbū ex verbo ꝓcederet. Qd̄ quidē esse nō pōt nisi in itellectu inquisitiuo ꝛ discursiuo: in quo verbū ex verbo ꝓcedit: dū ex consideratione vnius veritatis in alterius veritatis cōsiderationē ꝓcedit. Quod nullo modo conuenit ꝑfectionī ꝛ simplicitati itellectus diuini: q̄ vno intuitu oīa simul videt. 2°. qꝛ illud per qd̄ aliqd̄ indiuiduat̄ ꝛ incōicabile efficitur: ipossibile est plurib⁹ esse cōe. Id. n. per qd̄ sor. ē hoc aliquid: nec intelligi potest plurib⁹ inesse. Unde si filiatio in diuinis pluribus cōueniret: nō esset filiatio constituens incōicabileȝ filij personaȝ. Et ita oporteret ꝙ fili⁹ indiuidua ꝑsona cōstitueretur per aliquid absolutuȝ: qd̄ essentie diuine vnitati nō cōuenit. 3°. qꝛ nihil vnuȝ ſm spēm existēs: pōt ſm numerū multiplicari. nisi rōne materie. Et hac rōne in diuinis nō pōt esse nisi vna essentia. Quia diuina essentia est imaterialis oīno. Si aūt essent plures filij in diuinis oporteret etiā eē filiatiōes plures Et ita oporteret eas ſm mām subiectaȝ multiplicari: qd̄ diuine imaterialitati nō cōuenit. 4°. qꝛ filius dicit̄ aliquis ex hoc ꝙ naturaliter ꝓcedit: Natura aūt ad vnum se hahȝ determinate: nisi per accidēs ex aliquo naturaliter plura ꝓueniant ꝑpter mãe diuisionē. Et ideo vbi est oīno imaterialis natura: opȝ solum filiū vnū esse. ❡ Ad scdm dōȝ ꝙ dupliciter aliquid pōt esse nature alicuius. 2^m vno modo ſm ꝙ absolute cōsideratur. Et sic opȝ vt que ad aliquā naturam pertinēt cōueniant oībus suppositis in natura illius. Et sic ↄuenit nature diuine esse omnipotentē creatorem ꝛ alia hōi: que sunt cōia tribus personis. Alio modo pertinet aliquid ad nām ſȝ ꝙ ↄsideratur in aliquo vno supposito. Et sic nō opȝ ꝙ id quod conuenit nature: cōueniat cuilibet supposito illius nature. Sicut enim natura generis habet aliquid in vna specie: qd̄ alteri spēi nō ↄuenit: queadmodū ad naturā sensitiuaȝ cōsequunt̄ quedā in hoīe: non aūt in aīalibus brutis: vt habere excellētissimū tactuȝ: ꝛ reminisci: ꝛ alia hōi: ita etiaȝ aliquid pertinet ad naturam speciei: ꝓut est in vno indiuiduo: qd̄ nō cōuenit alij indiuiduo eiusdem spēi. Sicut patet ꝙ nature humane ꝓut fuit in Adam: ↄuenit ꝙ nō sit per generationem naturaleȝ accepta: quod tamen in alijs indiuiduis humane nature non inuenitur. Et per hūc modū posse generare: cōsequitur naturā diuinā ꝓut est in ꝑsona pr̄is. Qd̄ pȝ ex h̄ ꝙ pr̄ nō ↄstituit̄ ꝑsona icōicabilis: nisi ex ipsa paternitate: que cōpetit ei ſm ꝙ est generās. Et ideo nō sequit̄ ꝙ filius lȝ sit ꝑfectū suppositū diuine nature: possit generare. ❡ Ad 3ᵐ dōm ꝙ lȝ pater possit generare: nō aūt filius: nō tm̄ sequit̄ ꝙ potētiaȝ 3^m aliquā hahȝ pater quā nō hahȝ filius. Eadē eniȝ potētia est patris ꝛ filij: per quā ꝛ pater generat: ꝛ filius generatur. Nā potētia absolutū quiddam est. Et ideo non distiguitur in diuinis: sicut nec bonitas: nec aliquid sic dictū Generare vō ꝛ generari in diuinis nō significāt aliquid absolutū: sed solā relōneȝ in diuinis. Relōnes aūt opposite in vno ꝛ eodē absoluto cōicāt in diuinis ꝛ ipm̄ nō diuidūt. Sicut pȝ ꝙ in patre ꝛ filio est vna eēntia. vn̄ nec po⁹ distiguitur in diuinis. per h̄ ꝙ est ad gnāre ꝛ gnāri. Nō enim etiā in creaturis opȝ ꝙ ꝑ quācūq̄ȝ obiectoꝝ distictionem potētia distiguatur: sed per differētiam formalem obiectoꝝ: ꝛ que in eodeȝ genere accipiatur. Sicut potētia visiua nō distiguitur per hoc ꝙ est videre hominē ꝛ videre asinū: qꝛ ista dr̄ia nō est sensibilis: inq̄ātum est sensibile. Et silr in diuinis absolutū per relationē nō distiguitur. ❡ Ad 4ᵐ dōm ꝙ in oī operatiōe que trāsit 4^m ab agente in rem exteriorem: requiritur aliud pricipiuȝ in agente per qd̄ est agens: ꝛ aliud pricipium in patiente per quod est patiens. In operatione autē que nō transit in rem exteriorē: sed manet in operāte: nō requiritur nisi vnuȝ operatiōis principiuȝ. Sicut ad volēdum requiritur principium ex parte volentis: per qd̄ possit velle.

Jn creaturis aũt est generatio ꝭm operationẽ trãseuntẽ
in rez exteriorẽ. Unde oz ꝙ sit alia potẽtia actiua in ge-
nerãte: ⁊ alia passiua in generato. Sz generatio diuia at-
tendit ꝭz operationẽ: nõ quidez in aliquid exterius trã-
seuntẽ: sed interius manẽtez. i. ꝭm cõceptionẽ verbi. Uñ
nõ opz ꝙ alia sit potẽtia actiua in patre: ⁊ alia passiua in
5º filio. ℂ Ad qntũ dõm ꝙ calor ⁊ sapor ꝓut in se cõsiderã
tur sunt qualitates quedã. possunt tñ dici potẽtie ꝭm ꝙ
sunt actuũ quorũdã principia. vnde patet: ꝙ licet radix
ꝑma ⁊ remota que est subiectũ sit vna radix: tamẽ ꝓpin-
6m qua que est qualitas nõ est vna. ℂ Ad sextũ dicẽdum ꝙ
sicut pater est deus generãs: filius autez est deus genitᵘ:
ita dõm est ꝙ pater est sapiẽs vt cõcipiens: filius vero sa
piens vt verbũ ↄceptum. Filius enĩz in eo qð est verbũ:
est quedã cõceptio sapiẽtie. Sed qꝛ quicquid est in deo
est deus: opz ꝙ ipsa cõceptio sapiẽtie dei: sit deᵘ: ⁊ sapiẽs:
7m ⁊ potẽs: ⁊ quicquid aliud cõpetit deo. ℂ Ad septimũ di-
cẽduz ꝙ verbũ in diuinis nõ põt dici nisi personaliter si
ꝓpe accipiaꝛ. Nulla. n. alia origo ĩ diuinis eẽ põt nisi imã-
lis: ⁊ q̃ sit cõueniẽs ĩtellectuali nãe: q̃lis est origo verbi ⁊
amoris. vñ si ꝓcessio vbi ⁊ amoris nõ sufficit ad distictio
nem personalẽ ĩsinuãdam: nulla poterit esse ꝑsonalis di-
stinctio in diuinis. Uñ ⁊ Jo. tam in pricipio sui euãgelij
q̃z in ꝑma canõica sua noĩe verbi pro filio vtitur. Nec est
aliter loquenduz de diuinis q̃z sacra scriptura loquatur
8m ℂ Ad octauũ dõm ꝙ dicere potest dupliciter sumi. vno
modo ꝓprie ꝭm ꝙ dicere idẽ est qð verbuz cõcipere. Et
sic dicit Augᵘ. in 7º de trini. ꝙ nõ singulus quisq̃z in diui
nis: sed solus pater est dicẽs. Alio modo cõiter ꝓut dice-
re nihil est aliud q̃z ĩtelligere. Et sic dicit Ansel. ꝙ nõ so-
lum pater est dicẽs: sed etiaz filius ⁊ spiritus sanctus. Et
tamẽ licz sint tres dicẽtes: est vnũ solum verbũ qð est fi-
lius. Quia solus filius est cõceptio patris ĩtelligẽtis ⁊ cõ
9m cipiẽtis verbũ. ℂ Ad nonũ dicẽduz ꝙ nõ sequitur ꝙ sit
generatio in diuinis ex hoc soluz ꝙ tribuit generationẽ
alijs sicut causa effectiua: qꝛ pari rõne sequereꝛ ꝙ in deo
sit motus: qꝛ tribuit alijs motũ. Sequiꝛ aũt ꝙ sit in deo
generatio ex hoc ꝙ tribuit alijs generatiões vt causa ef-
fectiua ⁊ exẽplaris. pr̃ autẽ est exẽplar gñõnis vt gñãns:
10º sed filius vt genitus. vnde nõ opz ꝙ generet. ℂ Ad de-
cimũ dõm ꝙ generatio est opus diuine nature prout est
in ꝑsona pr̃is: vt supra dictũ est. Unde nõ opz ꝙ ↄueniat
11º filio. ℂ Ad vndecimũ dõm ꝙ cũ filiatio sit relatio cõse
quẽs determinatũ modũ originis. s. que est per modũ na
ture: ĩpossibile est ꝙ filiatio a filiatione differat dr̃ia for
mali: nisi forte ꝭm differẽtiam naturaꝝ que per genera-
tionẽ cõicãtur. Sicut potest dici ꝙ alia spẽs filiationis
est qua hic homo est filius: ⁊ qua hic equus est filius. Jn
diuinis aũt nõ est nisi vna natura. vñ nõ possunt ibi esse
plures filiatiões formalr̃ differẽtes. Et pz ẽt ꝙ nec ma-
terialiter. Et sic sequiꝛ ꝙ ibi sit tñ vna filiatio ⁊ vnus fi
12º lius. ℂ Ad 12m dicẽduz ꝙ vnus splẽdor ab alio splẽdore
ꝓcedit ex eo ꝙ lux diffũditur ad aliud subiectum. Et sic
pz ꝙ hoc fit per diuisionẽ mãlez: que nõ potest esse in di
13º uinis. ℂ Ad 13m dõm ꝙ vnũquodq̃z amatur inquãtũ est
bonuz. Uñ cũz vna ⁊ eadẽ sit bonitas patris ⁊ filij ⁊ spi-
ritus sancti: eodẽ amore qui est spũs scũs pr̃ diligit se: ⁊ fi
liuz ⁊ spũz scm̃ ⁊ totã creaturã: sicut eodẽ verbo qð est fi
14º lius dicit se: ⁊ filiũ ⁊ spũz scm̃: ⁊ totã creaturã. ℂ Ad 14m
dõm ꝙ bonitas est id ad qð terminatur operatio virtẽtis:
que manet in operãte. ꝑmo. n. ĩtelligitur aliquid vt verũ:
⁊ sic deinceps desideratur vt bonũ: ⁊ ibi sistit ⁊ q̃scit ope-
ratio ĩtranea: sicut in fine. Sz ex hic ĩcipit ꝓcessus ope-
ratiõis ad exteriora: qꝛ ex hoc ꝙ intellectus desiderat ⁊
amat aliq̃d precõsideratũ vt bonũ: ĩcipit exterius opari
ad illud. Unde ex hoc ipso ꝙ bonitas spiritui scõ appro-
priatur: cõuenienter accipi põt: ꝙ ꝓcessio diuiaꝝ ꝑsonaꝝ
vltra non porrigiꝛ: sed qð sequitur est processio creature
que est extra nãz diuinã. ℂ Ad 15m dõz ꝙ ĩter oẽs lineas 15º
linea circularis est ꝑfectior: qꝛ nõ recipit additionẽ. Uñ
hoc ipsum ad perfectionez spiritus sci ꝑtinet ꝙ sua pro-
cessione quasi quẽdã circulũ diuie originis cõcludit: vt
vltra iaz addi nõ possit: sicut supra iaz ostẽsuz est. ℂ Ad 16º
16m dõm ꝙ in hoc qð est accipere vel cõicare naturaz di-
uinaz: nõ attẽdiꝛ dr̃ia nisi soluz ꝭm relationes. Que q̃dẽ
dr̃ia ĩeq̃litatẽ perfectiõis ↄstituere nõ potest. qꝛ vt dicit
Augᵘ. cõtra Maximinũ: cũ queritur quis de quo sit: est
questio originis: nõ eq̃litatis vel ĩequalitatis. ℂ Ad 17m 17º
dõm ꝙ sicut cõicare diuinã nãm est perfectionis de pr̃e
in filio: ita perfecte accipere cõicatã est ꝑfectiõis in spũ
scõ. Et vtraq̃z perfectio nõ differt ꝭm quãtitatez: sed ꝭm
relationẽ: que inequalitatez nõ cõstituit: vt dictum est.
ℂ Ad 18m dõm ꝙ illud per qð aliqua persona est ĩcõica- 18m
bilis: nõ põt esse multis cõe: vt supra dictuz est. Unde ha
bere consortiũ in illo: nõ faceret iocũditatem: sed destru
ctionẽ distinctiõis personaꝝ. Uñ si pater in paternitate
haberet cõsortez in diuinis: sequereꝛ cõfusio ꝑsonaꝝ. Et
eadẽ ratio est de filiatiõe ⁊ processiõe. ℂ Ad 19m dõm ꝙ 19m
alia attributa nõ habẽt operationem ĩtriseca: ꝭm quã
possit attẽdi ꝓcessus diue ꝑsone: sicut ĩtellectᵘ ⁊ volũtas.
ℂ Ad 20m dõz ꝙ ꝓcessio nãe ⁊ ĩtellectᵘ cõueniũt in hoc: 20m
ꝙ in vtraq̃z ꝓcessiõe ꝓcedit vnũ ab vno vt silĩtudo eiᵘ
a quo ꝓcedit. Amor aũt q ꝓcedit ꝭm volũtatẽ ꝓcedit a
duobᵘ mutuo se amantibᵘ. Nec ex h ꝙ est amor hz ꝙ id
sit silĩtudo amãtis. Et iõ ĩ diuinis idẽ ꝓcedit p modũ nãe
⁊ ĩtellectᵘ. s. vt filius ⁊ verbũ. Sz alia ꝑsona est que ꝓce-
dit p modũ volũtatis: vt amor. ℂ Ad 21m dõz ꝙ licz sint 21m
q̃nq̃z notiões in diuinis: tñ solũ sũt tres ꝓprietates ꝑsonales
ↄstituẽtes ꝑsonas: ⁊ ꝓp h solũ sũt tres ꝑsone. ℂ Ad 22m 22m
dõz ꝙ relatiões ydeales sũt dei ad id qð est ex̃. s. ad crea
turas. Et iõ p eas nõ distiguũꝛ ꝑsone in diuinis. ℂ Opz
etiã respõdere ad rõnes alias qbᵘ ↄcludebaꝛ ꝙ ꝑsone di Ad rõnes
uine sũt tribᵘ pauciores. ℂ Ad quoꝝ pᵐ dõz ꝙ in q̃lz nã 2º posi-
creata ĩueniũtur multi modi ꝓcessionũ: nõ tñ ꝭz quẽlibz tas.
eoꝝ nã spẽi cõicaꝛ. Et h est ꝓp ĩperfectionez nãe create: Ad pᵐ q̃
in qua nõ subsistit q̃cq̃d in ea ẽ. Sicut vbũ hoĩs qð ꝓce- est. 23m.
dit ab ĩtellectu eius: nõ est aliquid subsistẽs: nec ẽt amor
qui ꝓcedit a voluntate humana. Sed filius qui genera-
tur per operationez nature: est subsistẽs in natura huma
na. Et ꝓpter hoc est solus modus quo natura cõicatur lz
in eo sint plures modi ꝓcessionũ. Sz in deo est subsistẽs
q̃cquid in ipso est. Et ideo ꝭm quẽlibz modũ ꝓcessionis
cõicatur natura in diuinis. ℂ Ad 2m dõm ꝙ nihil ꝓhibz 24m
etiã a volũtate aliquid naturaliter ꝓcedere. Nam ⁊ vo-
lũtas hũana aliq̃d nãlr̃ vult ⁊ amat. s. felicitatẽ ⁊ verita-
tis cognitionẽ. Et ideo nihil ꝓhibet q̃n spiritus sanctus
naturaliter ꝓcedat a patre ⁊ filio: q̃uis ꝓcedat per mo-
dum volũtatis. ℂ Ad tertiũ dõm ꝙ licet volũtas ⁊ ĩtel- 25m
lectus nõ differãt in deo nisi ꝭm ratiõem: tamẽ opz illuz
qui ꝓcedit per modũ ĩtellectᵘ: realr̃ distigui ab eo q ꝓce
dit p modũ volũtatis. Nã verbum qð procedit p modũ
ĩtellectus ꝓcedit ab vno tãtum sicut a dicẽte. Spũs vo
sanctus qui ꝓcedit per modũ volũtatis vt amor: oportz
ꝙ ꝓcedat a duobus mutuo se amãtibus: vel etiã ex dicẽ
te ⁊ verbo. Nihil eni põt amari cuius verbũ in ĩtellectu
nõ ꝑcõcipiꝛ. Et sic oz ꝙ ille q ꝓcedit p modũ volũtatis:
sit ab eo qui ꝓcedit per modũ ĩtellectus: ⁊ per cõsequẽs
ꝙ distinguatur ab eo. ℂ Ad 4m dõz ꝙ qui est ab alio in 26m
diuinis: põt eẽ duplr̃. s. vel per moduz verbi: vel per mo-
dum amoris. Et iõ q est ab alio ꝭz ꝙ cõiter dr̃: nõ sufficit

ad cõstituẽdũ personã incõicabilẽ: sed solũ sm q ad p-
27ᵐ pria determinat. ¶ Ad 5ᵐ dõm q in diuinis sunt quatuor
relationes: necdũ due: s3 solũ tres ex eis sunt personales
nã vna earꝫ .s. cõis spiratio: nõ est ppetas psonalis: cũ sit
cõis duab' psonis. Et iõ nõ sũt in diuinis nisi tres psone.
Ad arᵐ ¶ Alias rõnes concedimus.
in 3rium

De processione

diuinaꝝ psonaꝝ: z habz qnq3 articulos. Prio .n. queritur vtꝝ sit aliqua pcessio in diuinis. 2º vtrũ in diuinis sit tñ vna pcessio. 3º de ordine pcessionũ ad relationẽ in diuinis. 4º vtꝝ spũs sanctus pcedat a filio. 5º vtrũ spiritus sanctus remaneret a filio distinctus si ab eo nõ procederet.

Questio X.

Questio de pcessione diuinaꝝ psonarũ. Et pmo querit vtrũ sit
1ᵐ processio in diuinis psonis. ¶ Et videt q
non. Omne .n. qd pcedit ab aliquo distat
ab eo. Sed diuinaꝝ psonaꝝ nõ est aliqua
distãtia ab inuicem. Dicit .n. filius. Jo. 14.
Ego in patre: z pater in me est. Et idẽ dici
põt de spiritu sancto: q .s. sit in patre z filio: z ecõuerso. ḡ
2ᵐ in diuinis vna persona nõ pcedit ab alia. ¶ P. nihil qd
ad motũ ptinet deo pprie attribui põt: sicut nec aliquid
qd mãz iportet. pcessio aũt significat quẽdã motũ. ḡ nõ
3ᵐ pprie põt dici in diuinis. ¶ P. oẽ pcedẽs pintelligitur
pcessioni. Nã pcedẽs est pcessionis subm. S3 in diuinis
nõ põt esse aliqd pcedẽs pcessioni preintellectũ. Eẽntia
eniz diuina nõ est pcedẽs: sicut nec genita. Relatio aũt
nõ pintelligit pcessioni: sed ecõuerso: sicut iã dictũ est.
4ᵐ Nõ ergo põt eẽ pcessio in diuinis. ¶ P. oẽ pcedẽs sicut
ab aliquo pcedit: ita oz q pcedat in aliqd. Qd aũt in ali
quid pcedit nõ est per se subsistẽs. Cũ ergo psone diuine
sint per se subsistẽtes: nõ videt eis cõpetere q pcedant.
5ᵐ ¶ P. cũ creature nobiliores: sint etiã deo similiores: qd
inuenit in iferiorib' creaturis: nõ aũt in supiorib': nec ẽt
in deo inuenit: sicut quãtitas dimẽsiua: mã: z alia hõ p-
cessio aũt inuenit in inferiorib' creaturis in qbus vnum
indiuiduũ generat aliud eiusdem spẽi: qd nõ cõtingit in
6ᵐ creaturis superiorib'. ḡ neq3 in deo pcessio iuenit. ¶ P.
illud qd derogat diuine dignitati: nullo modo est deo at
tribuẽdũ. In hoc aũt maxime ɔsiderat diuina dignitas:
q est prima cã essendi nõ habẽs ab alio esse: cui videtur
repugnare pcessio. Nã oẽ pcedens quodãmodo ab alio
7ᵐ est. Nõ ḡ dõm est q aliqd sit pcedens in diuinis. ¶ P.
persona est hypostasis ppetate distincta ad dignitatem
pertinẽte. Accipere aũt ab alio: qd iportat pcessio: nõ vi-
detur ad dignitatẽ ptinere. nõ ḡ pcessio dz attribui diui
8ᵐ nis psonis sicut aliq psonalis pprietas. ¶ P. illud a quo
aliqd pcedit: opz esse aliquo modo cãm illius. Sed vna
psona non põt esse causa alteri'. Neq3 .n. esse põt vna alte
rius causa intrinseca: formalis .s. vel materialis: cũ in di-
uinis nõ sit cõpositio forme z materie. Nec iteruz causa
extrinseca: cum vna persona sit in alia. Non ergo est p-
9ᵐ cessio in diuinis. ¶ P. omne pcedens pcedit ab aliquo
sicut a pncipio. vna aũt psona nõ potest dici alterius pn-
cipiũ. Quia cũ principiũ ad pncipiatũ dicat: oporteret
aliquã personã pncipiatã dici. Quod videt solis creatu-
10ᵐ ris cõpetere. Nõ ḡ est pcessio in diuinis. ¶ P. nomẽ pn
cipij a prioritate sumptũ esse videt. Sed in psonis diuis
nihil est prius z posteri': vt Atanasius dicit. Nõ est ergo
vna persona pncipiũ alterius. Et sic non dz dici vna pce
11ᵐ dens ab alia. ¶ P. omne pncipiũ est operatiuũ vl' facti-
uũ. Sed vna psona nõ est factiua alterius: nec opatiua:
aliogn in diuinis psonis esset aliqd factũ vl' creatũ. ergo
12ᵐ diuina psona nõ habet pncipiũ: neq3 est pcedens. ¶ P.
quandocũq3 est aliquid ab aliquo pcedẽs: opz esse aliqd
cõe vtriq3: qd .s. pcedẽti cõicat ab eo a quo pcedit: z ali-
quid pprium per qd pcedens distinguit ab eo a quo pce
dit: nihil .n. pcedit a seipso. vbicũq3 aũt est aliqd z aliqd:
ibi est cõpositio. ergo vbicũq3 est pcessio: ibi est ɔpositio
In diuinis autem non est compositio. ergo neq3 pcessio.
¶ Preterea. omne procedẽs ab alio: recipit aliquid ab 13ᵐ
eo. quod autẽ recipit aliquid est indigẽtis nature. Nisi
enim indigeret non reciperet. pter quod etiã in rebus
naturalib' receptibilitas attribuit materie. ergo omne
pcedens est indigentis nature. In diuinis autem nõ est
aliqua indigẽtia: sed sũma perfectio. ergo nõ est ibi pro-
cessio. ¶ Sed dices q recipiens quãdo preexistit rece-
ptioni est indigẽs: quãdo eniz iã recepit habz z nõ est in-
digens. Filius autẽ z spiritus sanctus recipiunt quidem
a deo patre. nõ tamẽ preexistũt receptioni: z sic in eis nul
la est indigẽtia. ¶ Sed cõtra. creatura quelibet est indi 14ᵐ
gentis nature: z tamẽ non preexistit receptioni qua reci-
pit esse a deo. Nõ ergo excludit indigẽtiam a recipiente:
hoc quod receptioni non preexistit. ¶ Preterea. omne 15ᵐ
quod nõ habet aliquid nisi sm q recipit illud ab alio: in
se cõsideratũ caret illo: sicut aer in se cõsideratus caret
lumine qd ab alio recipit. Si ergo filius z spirit' sanctus
nõ habẽt esse nisi per hoc qd recipiũt a patre: qd oportet
dicere si a patre pcedunt: necesse est q si in se considerẽ-
tur sint nihil. Qd autẽ in se ɔsideratũ nihil est: si habeat
esse ab alio: oportet q ex nihilo sit: et ita q sit creatura.
Si ergo filius z spiritus sanctus pcedunt a patre: oportz
q sint creature: qd est arriane impietatis. Nõ ergo est p-
cessio in diuinis personis. ¶ Preterea. qd pcedit ab ali 16ᵐ
quo: ad hoc procedit vt sit. Quod autẽ pcedit vt sit: non
semper fuit: sicut qd pcedit ad locum: nõ semper fuit in
loco illo. persone autẽ diuine sunt sempiterne. ergo nul-
la persona diuina est pcedens. ¶ Preterea. principium 17ᵐ
a quo aliquid pcedit: habz aliquã auctoritatẽ respectu
illius qd procedit a principio. Si ergo aliqua persona di
uina pcedit ab alia: vtpote filius z spũs sanctus a patre:
oportet q in patre sit aliqua auctoritas respectu filij et
spiritus sancti. Et ita cum auctoritas sit quedam digni-
tas erit in patre: que nõ est in filio z spiritu sancto. Et sic
erit inequalitas in diuinis personis: qd est cõtra Atana-
sium dicẽtẽ q in trinitate nihil est prius z posterius: ni-
hil maius aut minus: sed tote tres persone coeterne sibi
sunt z coequales. Nõ ergo est pcessio in diuinis psonis.

Sed contra est qd dicit filius. Jo. 8º. Ego ex deo 3ᵐ
processi z veni. ¶ Preterea. Jo. 15º. 2º
dicitur q spiritus veritatis a patre procedit. Est ergo p-
cessio in diuinis personis.

Respondeo. dicẽdũ q cognitio intellectiua a Rño
nobis sumit principiũ a fantasia z
sensu: que vltra cõtinuũ se nõ extendunt. Et inde est q
ex his que in continuo inueniũtur trãsumimus nomina
ad oia que capimus itellectu: sicut patz in nomine distã-
tie que p' inuenit in loco: z ex inde trãsumitur ad quãcũ
q3 formarũ differẽtiã. pter quod oia cõtraria in quo-
cũq3 sint genere dicũtur esse maxime distãtia: licet pmo
ĩueniatur in vbi: vt phs dicit in 10º metaphy. Similiter
autẽ nomẽ pcessionis pmo est inuẽtũ ad significãdum
motũ localẽ: sm quẽ aliquid ordinate ab vno loco p me
dia ordinatiũ in extremũ trãsit. Et ex hoc trãsumit ad
significãdum omne illud in quo est aliqs ordo vnius ex
alio vel post aliud. Et inde est q in oi motu vtimur no-
mine pcessiõis. Sicut dicim' q corpus pcedit ab albe-
dine in nigredinẽ: z de parua quãtitate ad magnã: z de
nõ esse in eẽ: z ecõuerso. Et silr vtimur noie pcessiõis y hi

est aliqua emanatio alicuius ab aliquo. Sicut dicim⁹ φ
radius ꝓcedit a sole: ⁊ ois operatio ab operāte; ⁊ ēt opa-
tuꝫ: sicut artificiatū ab artifice: vel genitū a generāte. Et
vlr oēm hᵘ ordinē noie ꝓcessionis significam⁹. Est autē
duplex opatio. q̄dā quidē trāsiēs ab operāte in aliqd ex-
trinsecū: sicͤ calefactio ab igne in lignū. Et hec qdeꝫ opō
nō est perfectio operantis sed operati. non enim aliquid
acgritur igni ex hoc φ est calefaciēs: sed calefacto acgri-
tur calor. Alia vō est opatio nō trāsiēs in aliqd extrīsecū
sed manēs in ipso operāte: sicut itelligere sentire velle: ⁊
hᵘ. he aūt operationes sunt pfectiones operātis. Intelle
ctus eniꝫ nō est perfect⁹: nisi per hoc φ est itelligēs actu:
⁊ silr nec sensus: nisi per hoc φ actu sentit. pmū aūt ope-
rationū genus cōe est viuētib⁹ ⁊ nō viuētib⁹: sed ꝓm ope-
rationū gen⁹ est ꝓpriū viuētiū. vnde si largo mō accipia
mus motū pro qualibꝫ operatione: sicut phus accipit in
3° de aia. vbi dicit̃ φ sentire ⁊ itelligere sunt motus qdā:
nō qdeꝫ motus qui est actus iperfecti: vt diffinitur in 3°
phy si. sꝫ motus qui est actus pfecti: sic ꝓpriū videt̃ eē vi
uentis. Et in hoc rō videtur consistere φ aliquid sit mo-
uens seipsuꝫ. Nā quicquid iuenim⁹ per se ⁊ in se operari
quocūqꝫ modo: dicim⁹ viuere. Et per hunc modū Plato
posuit φ pmū mouēs mouet seipsum. Scdm aūt vtrūqꝫ
operationis genus inuenit̃ in creaturis aliq̃ ꝓcessio. Nā
ꝓm pmū genus dicim⁹ φ generatū ꝓcedit a generāte: et
factū a faciēte. Quātū aūt ad scdm operatiōis genus: di-
cimus φ verbū ꝓcedit a dicēte: ⁊ amor ab amāte. hᵘ aūt
duplex opationis genus deo attribuimus. Genus qdem
operationis in aliud extrīsecū trāseūtis deo attribuim⁹:
inquātuꝫ dicim⁹ φ creat ꝯseruat ⁊ gubernat oia. Ex quo
qdem operationis genere nulla perfectio deo aduenire
significatur: sed magis φ ꝓueniat in creatura perfectio
ex perfectione diuina. Aliud vō operatiōis genus deo at
tribuimus: inq̃tuꝫ ipsum itelligentē ⁊ volētem dicim⁹.
In quo ipsi⁹ pfectio significat̃. Nō. n. esset perfectus nisi
esset intelligēs ⁊ volēs actu. Et ide est φ cōfitemur eum
viuēteꝫ. Scdm ergo vtrāqꝫ operationē deo ꝓcessionem
attribuimus. Scdm quidē pmuꝫ operationis gen⁹: dici-
mus diuinā sapiētiā aut bonitatē in creaturas ꝓcedere:
vt Diony. dicit. 9°. ca. de diui. no. ⁊ etiam φ creature ꝓce
dunt a deo. Scdm vero aliud operationis genus dicim⁹
in diuinis ꝓcessioneꝫ verbi ⁊ amoris. Et hec est ꝓcessio
persone filij a patre qui est verbū ipsius: ⁊ spūs. s. qui est
amor eius: ⁊ spiramē viuificū. Unde Atanasius in quo-
dam sermone niceni ꝯcilij dicit φ arriani ponētes filiū
⁊ spūm scm nō esse coessentiales patri: per ꝯsequēs vide-
bantur dicere deū nō viuentem ⁊ intelligētem: sed mor-
tuum: ⁊ sine mente.

Ad pᵐ **Ad primū** ergo dcdm φ obiectio illa ꝓcedit de ꝓ-
cessione que attenditur ꝓm operatio-
nem in aliquid extrinsecū trāseuntē. Sic autem nō ꝓce
dunt diuine psone: sed magis per modū ꝓcessionis: que
attendit̃ sꝫ operationē in operāte manēteꝫ. Qd eniꝫ sic
ꝓcedit: nō distat ab eo a quo ꝓcedit: sicut etiā humanuꝫ
2ᵐ verbū est in itellectu loquētis: nō distās ab eo. ¶ Ad 2ᵐ
dcdm φ ꝓcessio ꝓut significat motū localē: non ponit̃ in
diuinis psonis: sed ꝓm φ portat quendam emanationis
3° ordinē. ¶ Ad 3ᵐ dcdm φ in ꝓcessione que est motus loca
lis: necesse est φ ꝓcedens ꝓcessioni preintelligat̃: cuꝫ sit
eius subm. Sed in ꝓcessione que importat originis ordi
neꝫ: ꝓcedens se hꝫ ad ꝓcessionē vt terminus. Unde si ꝓ-
cedens sit ex mā ⁊ forma cōpositū: ⁊ per viaꝫ generatio-
nis in esse ꝓductū: mā quidē preexistit ꝓcessiōi vt subie
ctum: forma vero vel etiā cōpositū sequit̃ ꝓm intellectū
ad ꝓcessionē vt terminus: sicut cuꝫ ignis ab igne per ge-
nerationē ꝓcedit. Cum vero id qd ꝓcedit non est cōposi
tuꝫ: sed forma tm̄: vel etiā per creationē in esse eductum
cuius terminus est tota rei substātia: tūc nullo modo ꝓ-
cedens preintelligit̃ ꝓcessioni: sed ecōuerso: sicut creatura
nō preintelligitur creationi: nec splēdor ꝓcessioni ipsius a
sole: nec verbū ꝓcessioni eius a dicēte: ⁊ silr nec verbum
ꝓcessioni eius a patre. ¶ Ad 4ᵐ dcdm φ ꝓm ꝓcessioneꝫ 4°
que importat originis ordinē pōt aliquid ꝓcedere vt in
se subsistēs nō relatū ad aliud: q̃uis ꝓm ꝓcessionē loca-
lem ꝓcedat aliqd nō vt simpliciter in se subsistat: sed vt
sit in loco. Talis autem ꝓcessio nō est in diuinis psonis.
¶ Ad qntū dcdm φ in itellectualibus substātijs que sūt 5°
nobilissime creature: est etiā ꝓcessio ꝓm operationeꝫ in-
tellectus ⁊ voluntatis. Et quātum ad hoc inuenit̃ in eis
increate trinitatis imago. Sed verbū ⁊ amor in eis non
sunt persone subsistētes. Earū eniꝫ intelligere ⁊ velle nō
est ipsaꝝ substātia: sed hoc ꝓpriuꝫ dei est. vnde verbū ⁊
amor ꝓcedūt in deo vt psone subsistētes: nō aūt in intel
lectualibus creaturis. ¶ Ad sextū dcdm φ habere origi- 6ᵐ
nem ab aliquo qd sit in essentia diuersuꝫ derogat digni-
tati diuine. hoc eni est ꝓpriuꝫ creature. Sed habere ori-
gineꝫ ab aliquo coessentiali: magis ad pfectionē diuinā
pertinet. Nō. n. esset in diuinitate perfectio: nisi esset ibi
intelligere ⁊ velle in actu. Quib⁹ positis necesse est poni
verbi ⁊ amoris ꝓcessionē. ¶ Ad septimū dcdm φ lꝫ acci 7ᵐ
pere inquātuꝫ hᵘ perfectionē nō dicat: tamē ex parte ei⁹
a quo accipitur perfectionē importat: ⁊ precipue in diui
nis psonis que accipiunt plenitudinē deitatis. ¶ Ad 8ᵐ 8ᵐ
dcꝫ φ latini doctores raro vel nūq̃ ad significādū origi
nē diuinaꝝ psonaꝝ noie cāe vtūt̃. Tuꝫ qꝛ cāe apud nos
rñdet effect⁹. vn̄ ne cogamur filiuꝫ vel spūm scm factos
dicere: patrē nō dicim⁹ cām eoꝝ. Tum qꝛ apud nos no
men cāe significat aliqd in eēntia diuersuꝫ. Dicimus. n.
cāꝫ ad quā seqt̃ aliud. tn̄ ēt qꝛ apud gentiles phos nomē
cāe dcm de deo: habitudineꝫ ipsi⁹ ad creaturas designat.
Dicūt. n. deū eē pmā cāꝫ: ⁊ creaturas eē ei⁹ cāta. vn̄ ne ali
qs filiū ⁊ spūꝫ scm iter creaturas sꝫ eēntiaꝫ a deo diuer-
sas suspicet̃ eē ponēdas: nomen cāe refugim⁹ in diuinis.
Greci tn̄ absoluti⁹ vtunt̃ noie cāe: ex ipso solā origineꝫ si-
gnificātes. Et iō in diuinis psonis vtunt̃ noie cāe. Aliqd
eniꝫ icōuenięter in lingua latina dr̃: qd pp ꝓpetatē ydio
matis cōuenięter in lingua greca dici pōt. Nō aūt opꝫ si
nomē cāe ꝯfitemur in diuinis ꝓm grecos: φ eodē mō ac
cipiat̃: sicut cū de creaturis dr̃: ꝓut in q̃tuor gnā sꝫ phos
diuidit̃. ¶ Ad 9ᵐ dcꝫ φ iter oia ad originē spectātia: ma 9ᵐ
gis cōuenit in diuinis hoc nomē pnᵐ. Qꝛ. n. diuina cōpre
hēdi a nobis nō pnt: ꝯuenięti⁹ a nobis significant̃ p noia
cōia q̄ idiffinite aliqd significāt: q̃ p noia spālia: que dif-
finite rei species exprimūt. vnde hoc nomē: q est: qd ꝓm
Dam. significat sube pelagus ifinitū: cōuenietissimū no-
men dei dicit̃ esse: vt pꝫ exo. 3. Sicut autē cā cōior est q̃
elemētū: qd significat aliquid pmuꝫ ⁊ simplex in genere
cāe mālis: ita ēt pncipiū est cōius q̃ cā. Nam pma pars
motus vel linee dicit̃ pncipiū: sed nō cā. In quo pꝫ φ pn
cipium pōt dici aliqd qd nō est ꝓm essentiā distinctū: vt
punctū linee. nō aūt cā: maxime si loquamur de cā origi
nāte: que est causa efficiens. Quāuis aūt pater dicat̃ esse
pncipiū filij ⁊ spūs sancti: nō tn̄ videt̃ indifferēter dcdm
φ filius sit pncipiatū: vel etiā spūs san. licꝫ etiā hoc mo-
do loquēdi greci vtant̃: ⁊ possit apud sane itelligētes cō-
cedi: tamē ea que minorationē aliquā importare viden-
tur: refugere debem⁹ ne filio vel spiritui sancto attribuā
tur: ꝓpter arrianoꝝ errorē vitādū. Sicut Hyl. ⁊ si cōce-
dat patreꝫ esse maiorē filio ꝓpter auctoritatē Origenis:
nō tn̄ ꝯcedit φ fili⁹ sit minor pr̃e: cui est eq̄le eē donatuꝫ

a patre. Et sic non est extendendum nomen subauctori/
tatis vel ꝓncipiati in filio: sꝫ nomē auctoritatis vel ꝓnci/
10ᵐ pij ꝯcedaṫ in prē. ¶ Ad 10ᵘ dōm. ꝙ licet ꝓncipiū ſm rō/
nē nois a ꝓoritate sumaṫ: nō tamē iponiṫ ad significādū
ꝓoritatē: sꝫ originē. Sicut etiā hoc nomē lapis nō iponiṫ
ad significādū lesionē pedis: lꝫ ab h nomē sumi videaṫ.
11ᵐ licet ergo pater nō sit ꝓor filio: est tñ eius ꝓncipiū. ¶ Ad
11ᵐ dōm. ꝙ nō omne ꝓncipiū est operatiuū vel factiuum.
12ᵘ Neutro. n. modo pūctū est ꝓncipiū linee. ¶ Ad 12ᵐ dōꝫ.
ꝙ in filio est aliqd cōe prī. s. essentia: ⁊ aliqd ꝑ qd a patre
distinguiṫ. s. relatio. Nō tñ est ibi ꝯpositio. Qꝛ relatio est
ſm rē essentia: sicut ex superioribus disputationibus pꝫ.
13ᵘ ¶ Ad 13ᵐ dōm. ꝙ recipiēs anteq̄ recipiat idiget. Ad hoc
. n. accipit vt idigentiā repleat. Sed postq̄ iaꝫ acceperit:
nō idiget. hꝫ. n. quo idigebat. Si ḡ aliqd est qd receptiō
non ꝑtransit: sed semꝑ est in recepisse: hoc nullo modo est
idigēs. Filius aūt nō sic accipit a prē q̄si ꝓus nō habēs: et
postea accipiēs. Sed qꝛ hoc ipꝫ qd est: hꝫ a prē. vñ nō seq/
14ᵐ tur ꝙ sit idigēs. ¶ Ad 14ᵐ dōꝫ. ꝙ creatura accipit a deo
esse qddā: qd non esset ꝑmanēs nisi diuinitus ꝯseruaret.
Et ideo etiā postq̄ esse accipit idiget diuina operatione:
vt ꝯseruet in esse: ⁊ sic est nature idigētis. Filius aūt acci
pit a patre idē numero eē: ⁊ eandē nāꝫ numero quā pater
15ᵐ hꝫ. vnde nō est nature indigentis. ¶ Ad 15ᵐ dōm: ꝙ fili⁹
in se ꝯsideraṫ: ſm illud qd absolute hꝫ qd est patris eēn/
tia: ⁊ ſꝫ hoc nō est nihil: sꝫ vnū cū patre. Scdꝫ vō ꝙ refer/
tur ad patrem: consideraṫ vt recipiēs esse a patre. vñ nec
sic ēt est nihil. Et ita nullo mō filius est nihil. Esset aūt in
se consideratus nihil. si esset in eo aliquid absolutū di/
16ᵘ stinctum a patre: sicut est in creaturis. ¶ Ad 16ᵐ dōm ꝙ
filius ad hoc ꝓcedit: vt sit. Sed ꝓcessio eius est eterna: si
cut ꝓcessio splēdoris a sole est ei coeua. Et ꝓpter hoc etiā
filius est eternus. ¶ Ad 17ᵐ dōm: ꝙ auctoritas in prē nō
est aliud q̄ relatio ꝓncipij. Scdm relationē aūt non dici/
tur aliquid equale vel inequale: sed ſm quātitatem: vt
Aug. dicit. ⁊ ꝑꝑ hoc fili⁹ nō est ineq̄lis patri.

¶ Utrū in dinis sit vna tantū ꝓcessio vel plures.

SEcundo queritur vtrum in diuinis sit vna tantum ꝓcessio: vel plu/
1ᵐ res. ¶ Et videṫ ꝙ sit vna tñ. Dicit. n. Boe⁹ in
li. de tri. ꝙ ꝓcessio in deo est subalis. Substā/
tialia aūt non multiplicanṫ in dinis. ḡ ꝓcessio/
nes in diuinis non sunt plures. ¶ Sed dice. ꝙ ꝓcessiōes
in diuinis nō distiguunṫ per distinctionē sube: que ſꝫ ꝓ/
cessionē cōicaṫ: rōne cuius ꝓcessiones subales dicunṫ: sꝫ
2ᵐ distinguunṫ seipsis. ¶ Sed cōtra. Quecūq; ab inuicem
distinguuntur vel distinguunṫ per diuisionē māe: sicut in
diuidua eiusdē spēi: vel formalr: sicut ea que differūt vel
genere vel spē. ꝓcessiōes aūt non distinguunṫ in diuinis
ad modū eoꝝ que mālr distinguuntur: cū deus sit oino
īmaterialis. Relinquitur ergo ꝙ omnis distinctio q̄ est
in diuinis sit ad modū eoꝝ que formalr distinguuntur.
Ois aūt formalis distinctio est per aliquā oppositioneꝫ:
⁊ maxime eoꝝ que sunt vnius generis. Naꝫ gen⁹ diuidi/
tur contrarijs differentijs per quas spēs distinguuṫ: vt
diciṫ in. 10ᵒ. meta. Opꝫ ḡ si ꝓcessiones distinguanṫ in diui
nis: ꝙ hoc sit rōne alicuius oppositionis. ꝓcessiones aūt
⁊ actiones ⁊ motus nō habent oppositionē adinuicē: nisi
rōne ꝓncipioꝝ: vel rōne terminoꝝ: sicut pꝫ de calefactio/
ne ⁊ infrigidatione: ascensu ⁊ descensu. ergo īpossibile est
ꝙ ꝓcessiones in diuinis distinguanṫ seipsis. Sed si disti
guunṫ: oꝫ ꝙ distinguanṫ ex parte ꝓncipij ꝓcessionis: vel
3ᵐ ex parte temini. i. ꝑsone ad quā ꝓcessio terminaṫ. ¶ P̄. ea
que possunt sil esse: nō sunt distictiua aliquoꝝ: sicut albū
⁊ dulce nō sunt distictiua duoꝝ substātiuoꝝ: qꝛ pñt eidē
inesse. Ex hoc. n. vnūquodq; ab altero distiguiṫ: ꝙ vnum
eoꝝ alterū esse non pōt. Qꝛ aliqua aūt non pñt esse sil: h
contingit ex nā alicuius oppositionis. Ea. n. dicunṫ eē op
posita: que simul esse non pñt. Nihil igitur distinguiṫ ab
altero: nisi ratione alicuius oppositionis. Nam ⁊ in diui/
sione que est ſm māꝫ attendiṫ oppositio ſm situm: cuꝫ
eadem diuisio sit ſm quātitatē. Si ergo oppositio ꝓces/
sionum esse non pōt nisi rōne terminoꝝ vel ꝓncipiorum:
vt dictum est: īpole est ꝙ ꝓcessiones distinguanṫ seip/
sis. ¶ Sed dice. ꝙ ꝓcessiones distinguunṫ in diuinis ex
eo ꝙ vna est per modū nature. s. processio filij: ⁊ altera ꝑ
modū voluntatis. s. ꝓcessio spūs sancti. ¶ Sed cōtra. qd 4ᵐ
ꝓcedit nālr: ꝓcedit per modū nature. Spiritus aūt scūs
ꝓcedit a patre nālr. Dicit. n. Atanasius ꝙ est nālis spūs
patris. ergo ꝓcedit per modū nature. ¶ P̄. voluntas li/ 5ᵐ
bera est. qd ergo ꝓcedit per modū volūtatis: ꝓcedit per
modū libertatis. Si ergo spūs sanctus ꝓcedit per modū
voluntatis: oꝫ ꝙ ꝓcedat per modū libertatis. Qd autem
ꝓcedit per modū libertatis: pōt ꝓcedere ⁊ non ꝓcedere:
⁊ intantū vel non intantū ꝓcedere. Quia que libere fi/
unt: nō sunt determinata ad vnum. ergo pater potuit ꝓro
ducere spūm sanctū: vel nō producere: ⁊ dare ei quācūq;
mensuram magnitudinis vellet. Sequitur ergo: ꝙ spūs
sanctus sit ens possibile ⁊ nō ens per se necesse esse. Et sic
non erit diuine nature: qd est heresis macedoniāe. ¶ P̄. 6ᵐ
Hyl. dicit in li. de syno. differētiā assignās īter creaturas
⁊ filiū: ꝙ oībus creaturis subam dei voluntas attulit: fili
us aūt naturali natiuitate subaꝫ a patre accepit. Si ergo
spūs sanctus ꝓcedit per modū volūtatis. sequitur ꝙ pro
cedit sicut creatura. ¶ P̄. nā ⁊ volūtas in deo non diffe/ 7ᵐ
runt: nisi ſm rōnem. Si ergo processio filij ⁊ spūs sancti
distinguanṫ ex eo ꝙ vna est per modū nature: altera vero
ꝑ modū voluntatis: sequiṫ ꝙ ꝓcessio filij ⁊ spūs sancti nō
differant nisi rōne tantum. Et ita filius ⁊ spiritus sanct⁹
personaliter non distinguuntur. ¶ Sed dice. ꝙ vis spi/
ratiua in patre differunt ratione tantum: ⁊ tñ hec est di/
stinctio realis. in filio ⁊ spiritu sancto. Et similiter natu/
ra ⁊ voluntas possunt realē distictionē in ꝓcessionibus ⁊
⁊ procedentibus cōstituere: lꝫ differāt ratiōe tātū. ¶ Sꝫ 8ᵐ
cōtra. Filius ⁊ spiritus sanctus distiguunṫ per ea que in
eis sunt. vis aūt generatiua non est in filio: nec spiratiua
in spiritu sancto. ergo per hoc filius ⁊ spiritus sanctus nō
distinguunṫ. ¶ P̄. ex hoc ondiṫ ꝙ generatio que est pro 9ᵐ
cessio per modum nature est in diuinis: ꝙ eius silitudo
creature cōicatur: vt pꝫ Isai. vlt. Nunquid ego qui gene/
rationem alijs tribuo sterilis ero? Processio aūt que est
per modum volūtatis: nō cōicatur creature. Nō. n. iueni/
tur ī creaturis aliquid qd nāꝫ accipiat nisi per modū ge/
nerationis. Non ē ergo aliqua ꝓcessio in diuinis ꝑsonis
per moduꝫ volūtatis. ¶ P̄. modus aliquid adijcit rei: ⁊ 10ᵐ
per ꝯñs compositioneꝫ facit: ⁊ multo magis si sit modo/
ruꝫ pluralitas. Sꝫ in diuinis ē omnimoda simplicitas. ḡ
non est ibi modoꝝ pluralitas: vt possit dici ꝙ filius ꝓce
dit vno modo. s. per modum nature: ⁊ spiritus sanct⁹ alio
modo. s. per modū voluntatis. ¶ P̄. in dinis volūtas nō 11ᵐ
plus differt a nā q̄ intellect⁹. Sed nō est alia ꝓcessio in
diuinis per modū intellectus: ab ea que est per modum
nāe. ergo etiam nō est alia ꝓcessio que est per modū vo/
lūtatis: ab ea que est per modū nāe. ¶ Sed dice. ꝙ ꝓces
sio spiritus sancti differt a ꝓcessiōe filij: ex eo ꝙ ꝓcessio fi
lij est a non ꝓcedente tantuꝫ. s. a prē: ꝓcessio aūt. s. s. est a
non procedente ⁊ ꝓcedēte simul. s. a prē ⁊ filio. ¶ Sed 12ᵐ
cōtra. si ponātur due ꝓcessiones in diuinis: oꝫ ꝙ aut dif
ferant numero tantuꝫ: aut spē. Si numero tñ: sequiṫ ꝙ
vtraq; processio debeat dici generatio vel natiuitas: ⁊

vterqȝ procedēs debeat dici filius. Si aūt differāt specie
opȝ ꝙ nā per ꝓcessionē cōicata specie differat. Sic.n. spē
differt ꝓcessio hoīs ⁊ equi a suo pricipio: nō aūt ꝓcessio
sor. ⁊ Platonis. Cū ergo vna tm̄ sit natura diuina: nō pnt
eē plures ꝓcessiones specie differentes: per hoc ꝙ vna est
13m a ꝓcedēte: alia vero nō. ℂ P̄. filius ⁊ spiritus scūs nō di
stinguūtur ad modū eoꝝ que specie differūt in creaturis.
Sūt.n. vnius nature hypostases. ꝓcessiones aūt q̄bus ꝓ
cedūt aliqua: que sunt specie vnū: numero vero dr̄ia: non
differūt sm̄ speciē: sicut generatio sortis: ⁊ generatio Pla
tonis. ergo ꝓcessio filii ⁊ ꝓcessio spūs scī nō sunt distincte
14m ꝓcessiones sm̄ speciē. ℂ P̄. sicut aliqd pōt esse ꝓcedens
a ꝓcedēte: ita pōt esse aliq̄s natus a nato: vt pȝ in hoībus:
in q̄bus qui nascit̄ ab vno hȝ aliū de se natuȝ. Si ergo in
diuinis sunt due ꝓcessiones per hoc ꝙ a ꝓcedēte ali⁹ ꝓ
cedit: pari rōne poterūt eē due generationes: per hoc ꝙ a
15m genito alius generat̄. ℂ P̄. si ꝓcessio spiritus scī distigui
tur a ꝓcessione filii: ꝑ hoc ꝙ spūs scūs ꝓcedit a nō ꝓcedē
te ⁊ ꝓcedēte. i. a patre ⁊ filio: aut ꝓcedit ab eis inq̄ntū sūt
vnū: aut inq̄ntū sunt plures. Si inq̄ntū sunt plures: seq̄tur
ꝙ spūs scūs sit cōpositus. Nā ꝓcessio vnius simplicis: nō
pōt esse nisi ab vno sicut a pricipio. Si aūt ꝓcedit ab eis
inq̄ntū sunt vnū: nihil differt ꝙ ꝓcedit a pluribus: aut ꝙ
ꝓcedit ab vno solo. Nō ḡ pōt ꝓcessio spūs scī distingui a
ꝓcessione filii ꝑ h̄ ꝙ fili⁹ ꝓcedit ab vno solo: sȝ spūs scūs
16m a duob⁹. ℂ P̄. ꝓcessio ꝯdiuidit̄ paternitati ⁊ filiatiōi. Di
cūtur.n. ⁊ tres eē ꝓprietates ꝑsonales. Sed in diuinis est
tātū vna p̄nitas: ⁊ vna filiatio. ergo etiā tm̄ vna ꝓcessio.
17m ℂ P̄. in creaturis nō īuenit̄ nisi vn⁹ ꝓcessionis modus:
ꝑ quē cōicet̄ nā. ꝓpter qđ Cōmē. dicit in. 7. phy. ꝙ nō sūt
eadē specie aīalia q̄ gn̄ant̄ ex semine: ⁊ q̄ gn̄ant̄ sine semi
ne ꝑ putrefactionē. Nā aūt diuina est vna tm̄. ḡ nō potest
cōicari nisi ꝑ vnū modū ꝓcessionis. Nō sunt ḡ pl'es ꝓces
18m siones in diuinis. ℂ P̄. filius ꝓcedit a pr̄e vt splēdor: sm̄
illud Hebr̄. i. Qui cū sit splēdor glorie. Et h̄ ideo: q2 fili⁹
ꝓcedit a patre: vt coeternus ei: sicut splēdor a sole vel ab
igne. Sed silr̄ spūs scūs ꝓcedit a pr̄e vt coeternus ei. ḡ ꝓ
cedit ab eo eodē mō sicut fili⁹: ⁊ ita nō sunt pl'es ꝓcessio
19m nes in diuinis. ℂ P̄. ꝓcessio eterna diuine ꝑsone: est rō ⁊
cā tp̄alis ꝓcessionis creature: ⁊ ei⁹ qđ in creatura est. Unū
Aug. sup Gen̄. ad lr̄as sic exponit qđ dr̄ Gen̄. i. Dixit ⁊ fa
ctū est. i. v̄bū genuit in quo erat vt fieret. Fili⁹ aūt est ꝑfe
cte rō ⁊ cā ꝓductiōis creature. Nō ergo opȝ eē aliā ꝓces
20m sionē diuine ꝑsone: p̄ter ꝓcessionēȝ filii. ℂ P̄. q̄nto nā est
perfectior: tanto per pauciora operat̄. Sed natura diui
na est ꝑfectissima. Cum ergo nā creata vna non cōicetur
nisi per vnum modū ꝓcessionis: nec diuina natura cōica
21m ri poterit nisi per vnū ꝓcessiōis modū. ℂ P̄. ab vno sim
plici non pōt esse nisi vnū. Sed pr̄ est vnū simplex. ergo
ab eo non pōt esse nisi ꝓcessio vna. Non sunt ergo ꝓces
22m siones plures in diuinis. ℂ P̄. vnūqđqȝ ex hoc generari
dicitur ꝙ accipit formaȝ. Nam generatio in rebus crea
tis est mutatio ad formā. Sed spiritus sanctus sua ꝓces
sione accipit formā. i. eēntiam diuinā. De qua dicit̄ phil.
2°. cū i forma dei esset. ergo ꝓcessio spiritus sancti ē gene
23m ratio: ⁊ ita non differt a generatione filii. ℂ P̄. natiuitas
est via in nām: sicut ipsum nomē demōstrat. Sȝ per pro
cessionē spūs sancti cōicatur ei diuina natura. ergo pro
cessio spiritus sancti ē natiuitas. Non ergo differt a ꝓces
24m sione filii. Et ita non sunt due ꝓcessiones in diuis. ℂ Sȝ
contra. videt̄ ꝙ sint in diuinis plures ꝓcessiones q̄ȝ due.
Est.n. ꝓcessio per modū nāe: sm̄ quā filius nominatur: ⁊
ꝓcessio per modū intellect⁹: sm̄ quā nominat̄ verbuȝ: ⁊
ꝓcessio per modū voluntatis sm̄ quaȝ nominat̄ in diui
nis amor ꝓcedens. Sunt ergo in diuinis tres ꝓcessiōes.

ℂ Sed dice. ꝙ vna ⁊ eadē est ꝓcessio in diuinis que est
per modum nature: ⁊ que est per modū itellectus. Nam
idē est filius ⁊ verbū. ℂ Sed cōtra. processiones crea 25m
turarū exemplate sunt a processionib⁹ diuinaꝝ ꝑsonarū.
Unde ⁊ dicit̄ ephe. 3°. de deo patre: ꝙ ex eo omnis pater
nitas in celo ⁊ in terra nominat̄. Sed in creaturis alia ē
processio nāe: sm̄ quā hō generat hominē: ⁊ alia processio
intellect⁹: sm̄ quā itellectus ꝓducit verbū. ḡ nec etiaȝ in
diuinis est vna ꝓcessio: que est per modū intellectus: ⁊ q̄
est per modum nāe. ℂ P̄. sm̄ Diony. 2°. ca. de diui. no. 26m
Ad diuinā bonitatē pertinet vt ꝓcedat. Sed pater ē sum
me bonus. ergo ꝓcedit. Sunt ergo in diuinis tres ꝓces
siones. vna qua ꝓcedit pr̄: ⁊ alia qua ꝓcedit filius: ⁊ 3ª q̄
procedit spiritus sanctus.

Sed ecōtra. videt̄ ꝙ in diuinis sint due tantuȝ 3
ꝓcessiōes. Dicit.n. Aug. in 5°. de tri.
ꝙ ꝓcessio filii genitura vel natiuitas est. ꝓcessio autem
spūs sancti natiuitas nō est. vtraqȝ tm̄ ineffabilis ē. Sunt
ergo in diuis due tm̄ differentes ꝓcessiones.

Respondeo. Dōm ꝙ hereticoꝝ instantia coegit Rño
antiquos fidei doctores de his que
sūt fidei disputare. ℂ Arri⁹. n. estimauit ꝙ eē ab alio: di heresis
uine repugnaret nāe. Unū posuit ꝙ fili⁹ ⁊ spūs scūs qui in Arrij
scripturis sanctis ab alio esse dicunt̄: sint creature. ℂ Ad reprob⁹
cui⁹ erroris destructionē necessariū fuit sanctis patrib⁹
manifestare: ꝙ nō est impossibile esse aliquid ꝓcedēs a
deo pr̄e: qđ sit ei coessentiale: inquātū accipit ab eo eādē
nāȝ quā pr̄ hȝ. Sȝ q2 fili⁹ ex eo qđ accipit a patre ei⁹ nāȝ:
dicit̄ ab eo natus vel genit⁹. spūs aūt scūs nō dicit̄ in scri
pturis natus vel genitus. ℂ Et cū dr̄ eē a deo: estimauit heresis
Macedoni⁹ ꝙ spūs scūs nō sit coessentialis patri: sed sit macedo
eius creatura: nō.n. credebat ꝙ aliquis possit ab alio nāȝ nij
ei⁹ accipe: nisi ab eo nasceret̄: ⁊ ei⁹ fili⁹ esset. Unū estima
uit īfallibiliter sequi si spūs scūs accipit a patre nām ⁊
essentiam eius: ꝙ sit genit⁹ ⁊ fili⁹. Et iō ad huius erroris
exclusionē necessariū fuit ꝙ doctores nostri māifestarēt
ꝙ diuina nā pōt cōicari duplici ꝓcessione. Quarum vna
est generatio vel natiuitas: alia v̄o non. Et hoc est quere
re ꝓcessionū distictionē in diuis. ℂ Quidā ergo dixerūt p̄ª opio
ꝙ ꝓcessiōes in diuinis distinguunt̄ seipsis. Et rō hui⁹ po
sitionis fuit: q2 ponebant ꝙ relationes nō distinguūt di
uinas hypostases: sed eaꝝ distinctionē manifestant tātū:
estimantes ꝙ relōnes in diuis eēnt ad modū ꝓprietatū
induuidualiuȝ in reb⁹ creatis: q̄ distōnē iduiduoꝝ non
cānt. sȝ manifestant tm̄. Dicunt ḡ ꝙ hypostases in diuis
distiguūtur solū ꝑ originē. Et q2 ea q̄b⁹ p̄mo aliq̄ distiguū
tur: opȝ ꝙ seipsis distinguant̄: sic̄ differētie opposite q̄b⁹
spēs differūt: distinguunt̄ seipsis ne in infi^m ꝓcedat̄: ideo
dicūt ꝙ ꝓcessiōes in diuinis distiguūtur seipsis. Hoc aūt reprob⁹
nō pōt esse verū. Nā vnūqđqȝ distinguit̄ ab alio sm̄ spēȝ
per id a quo spēȝ hȝ: ⁊ sm̄ numerū per id a quo īdiuidua
tur. Dr̄ia aūt iter ꝓcessiones diuinas oȝ ꝙ sit nō solū sic̄
ea q̄ differūt numero tātū: sed sic̄ ea que differūt spē: cum
vna sit generatio: alia v̄o nō. Relinquit̄ ergo ꝙ ꝓcessio
nes diuine distinguant̄ sm̄ id a quo spēm hn̄t. Nulla aūt
ꝓcessio nec opatio nec mot⁹ hȝ spēm a se: sed sortit̄ spēm
a termino vel a p̄ncipio. Unde nihil est dictu ꝙ ꝓcessio
nes alique distinguant̄ seipsis. Sed opȝ ꝙ distinguantur
penes p̄ncipia: vel penes terminos. ℂ Et iō dixerūt qui 2ª opio
dam ꝙ ꝓcessiones in diuinis distinguunt̄ penes p̄ncipia:
sȝ hoc dico ꝙ vna ꝓcessio ē per modū nāe vel itellectus:
alia vero per modū volūtatis. Non.n. intellect⁹ ⁊ volun
tas significare vidētur quedā operationū ⁊ processionuȝ
pricipia. Sed si q̄s diligēter ꝯsideret: de facili videre pōt
ꝙ hoc nō sufficit ad diuinaꝝ ꝓcessionū distictionem: nisi

aliud addatur. Cum enim oporteat in procedēte inueniri
silitudinē eius qḋ est pcessionis pricipiuꝫ: sicut in rebus
creatis silitudinē forme generātis necesse est eē i genito
opꝫ ꝙ si pcessiones in diuinis distiguūtur per hoc ꝙ pri-
cipiū vnius est nā vel itellect⁹: alterius vero volūtas ꝙ i
pcedēte sm vnā pcessionē ineniaẜ tātū qḋ nature est vel
itellect⁹: in altero vero: id qḋ est volūtatis tātū. Qḋ pꝫ eē
falsum. Nā per vnā pcessionē: que est filij a patre: cōicat
pater filio qcqd hꝫ: ⁊ nāꝫ ⁊ itellectū ⁊ potētiā ⁊ volūtateꝫ
⁊ qcqd absolute dr̄. vt sicut filius est verbū. i. sapiētia ge-
nita: ita posset dici nā vel volūtas vel potētia genita. i. p
generationē accepta: vel magis hō per generationē acci-
piēs. Un̄ patet ꝙ ex quo oīa attributa ēentialia ꝯcurrūt
in vnā pcessionē filij: ꝙ nō possit pcessionum differētia
inueniri sm ratiōes attributoꝝ diuersas: ita ꝙ per vnā p-
cessionē attēdatur cōicatio vnius attributi: ⁊ per aliā cōi-
catio alterius. Cū aūt pcessionis terminus sit habere: cū
ad hoc pcedat psona diuina. vt habeat qḋ accipit pcedē-
do: processiōes aūt secūdū terminos distinguunẜ: necesse
est vt sicut habens distinguitur in diuinis: ita distinguaẜ
⁊ procedens. habens aūt nō distinguitur in diuinis ab ha-
bente per hoc ꝙ hic habeat hec attributa: ille vero alia:
sed per hoc ꝙ eadē vnus hꝫ ab alio. Nam omnia que hꝫ
pater hꝫ filius. Sed in hoc distinguiẜ fili⁹ a pr̄e: qꝛ filius
15m hꝫ ea a patre. Sic ergo procedens ab alio procedente di-
stinguiẜ: non qꝛ vnus hec procedendo accipiat. alius illa:
sed qꝛ vn⁹ eoꝝ ab alio accipit. Quicquid ergo inueniẜ in
pcessione diuina qḋ statim in vna pcessione pōt intelli-
gi nulla alia preintellecta: vnius tātū pcessionis est. Ibi
vero statiꝫ alia pcessio inueniri potest: vbi eadē que per
pmaꝫ pcessionē sunt accepta: iterū deriuanẜ in aliaꝫ. Et
sic solus ordo pcessionū qui attendiẜ sm originē proces-
siones multiplicat in diuis. Un̄ cōuenienter dixerūt q po-
suerūt vnaꝫ pcessionē esse per modū nature: ⁊ intellect⁹:
aliā p modū volūtatis: qn̄tū ad id qḋ pcessio q̄ est sꝫ nāꝫ
vel itellectū nō pexigit aliā pcessionē: pcessio aūt que est
per modū volūtatis: aliā pcessionē pexigit. Nā amor ali-
cuius rei nō pōt a volūtate pcedere: nisi pintelligaẜ pro-
cessisse ab intellectu illius rei verbum conceptum. Bo-
num. n. intellectū est obiectum volūtatis.

Ad pm Ad primum ergo dōm: ꝙ pcessio in diuinis dr̄
esse substantialis: qꝛ non sm aliqḋ
accidens attēdiẜ: sed per eā subam recipit psona pcedēs
2m ⁊ 3m ¶ 2m ⁊ 3m cōcedimus. ¶ Ad 4m dōm: ꝙ nihil phibet a
4m volūtate aliquid nālr pcedere. Volūtas. n. nālr tendit i
vltimū finē: sicut ⁊ quelibet alia potētia nālr cōparaẜ ad
suuꝫ obiectū. Et inde est ꝙ homo nālr appetit felicitatē.
Et eodē modo deus naturaliter amat suā bonitatē: sicut
etiā naturalr intelligit suam veritatē. Sicut ergo filius
naturalr pcedit a pr̄e vt verbū: ita spūs sanctus natura-
liter pcedit ab eo vt amor. Nec tn̄ spūs sanct⁹ pcedit per
modū nature. hoc. n. pcedere dr̄ in diuis per modū nāe:
qḋ pcedit sicut ea que in creaturis a nā pducūtur: ⁊ nō a
volūtate. Sic ergo differt nālr produci: ⁊ pduci per mo-
dum nāe. Diciẜ. n. aliqd produci nālr: pp nālē hītudineꝫ
quā hꝫ ad suū pncipiū. per modū vero nature pduci dici
tur qḋ pduciẜ ab aliquo pncipio sic pducēte: sicut natu-
5m ra pducit. ¶ Ad 5m dōm: ꝙ naturalis necessitas sm quā
volūtas aliqd ex necessitate velle diciẜ: vel felicitatē: li-
bertati volūtatis nō repugnat: vt Aug. docet in 5° li. de ci.
dei. Libertas. n. volūtatis: violētie vel coactioni opponi
tur. Nō est aūt violētia vel coactio in hoc ꝙ aliqd sm or-
dineꝫ sue nature mouetur: sed magis in hoc ꝙ naturalis
motus impeditur: sicut cūꝫ ipeditur graue ne descendat
ad mediū. vnde voluntas libere appetit felicitatem: licꝫ
necessario appetat illā. Sic aūt ⁊ deus sua volūtate amat
seipsum: lꝫ de necessitate amet seipsum. Et necessariuꝫ est
ꝙ tantū amet seipsuꝫ: quātū bonus est: sicut tātū itelligit
seipsum quātū est. libere ergo spūs sanct⁹ pcedit a patre.
Nō tn̄ possibilr: sed ex necessitate. Nec possibile fuit ipm
pcedere minorē pr̄e. sed necessariū fuit ipsuꝫ pr̄i esse eq̄-
lem: sicut ⁊ filium qui est verbū patris. ¶ Ad 6m dōm: ꝙ 6
creatura nō pcedit a volūtate diua nālr: neqꝫ ex necessi-
tate: lꝫ enim deus sua volūtate nālr ⁊ ex necessitate: amet
suā bonitatē: ⁊ talis amor procedēs sit spiritus sanct⁹: nō
tamē naturaliter aut ex necessitate vult creaturas pdu-
ci: sed gratis. Non eniꝫ creature sunt vltimus finis volū-
tatis diuine: neqꝫ ab eis dependet bonitas dei qui est vl-
timus finis: cuꝫ ex creaturis diuine bonitati nihil accre-
scat. Sicut etiam homo ex necessitate vult felicitatē: nō
tn̄ ea que ad felicitatē ordinantur. ¶ Ad 7m dōm: ꝙ licꝫ 7
natura ⁊ voluntas in deo non differant re: sed rōne tn̄: tn̄
ille qui procedit per modū volūtatis: opꝫ ꝙ realr diffe-
rat ab eo qui pcedit per moduꝫ nāe: ⁊ vna pcessio realr
ab alia differat. Dictum est enī ꝙ processio per modū na-
ture itelligitur: qn̄ aliquid procedit ab aliquo: sicut illud
qḋ pcedit a natura. Et similiter per modū volūtatis. quā-
do pcedit sicut id quod procedit a voluntate. Semper
enim volūtas aliquid producit aliqua processione pſup-
posita. Non enim volūtas in aliqd tēdit: nisi pexistente
pductiōe itellectus aliqd cōcipientis: cum bonuꝫ itelle-
ctum moueat volūtatem. processio autē que est a natura-
li agēte: nō pſupponit aliā pcessionē: nisi per accidens: in-
quātum. s. vnum naturale agens depēdet ab alio natura-
li agente. Sed tn̄ hoc non pertinet ad rōnem nature: in-
quantū natura est. Unde illa pcessio per moduꝫ nature
itelligiẜ in diuinis: que nullā aliā presupponit. Illa vero
per modū volūtatis. que ex presupposita pcessione pn̄m
sumit. Et sic opꝫ pcessionē esse ex pcessione: ⁊ pcedētem
ex pcedente. hoc aūt facit realē drīaꝫ in diuis. ¶ 8m cō- 8m
cedimus. ¶ Ad 9m dōm: ꝙ vtriusqꝫ processionis similitu- 9m
dinem deus indidit creaturis. Sed tn̄ per processionem
que est per modū nāe: natura in rebus creatis cōicari po-
test. Effectus. n. est similis agēti: inquātū est agens. vnde
per actionē cuius natura est pncipiū: effect⁹ nāꝫ recipere
pōt. Sꝫ p actioneꝫ cui⁹ volūtas est pn̄m effcūs nō pōt re-
cipere nisi similitudinē eius qḋ est in volūtate: sicut finis
vel forme: vt in artificialib⁹ pꝫ. Quicqd aūt est in deo est
diuina nā. vnde oportet ꝙ per vtranqꝫ processionē natu- 10m
ra cōicetur. ¶ Ad 10m dōm: ꝙ cum diciẜ i diuinis proces-
sio per modū nature vel volūtatis: nō ponitur in deo mo-
dus qui sit qualitas diuine substātie superaddita: sꝫ ostē-
diẜ silitudinis cuiusdā cōpatio iter pcessiones in diuis ⁊ 11m
pcessiōes q̄ sunt in reb⁹ creatis. ¶ Ad 11m dōꝫ: ꝙ in diuis
processio que est per modū intellect⁹: nō distinguiẜ a pro-
cessione que est per modum nature. Distinguitur aūt ab
vtraqꝫ processio que ē per modū volūtatis. Et hec pp̄ter
tria. Primo qdem qꝛ sicut processio que est per modum
nature nō pexigit aliam processionem: ita nec processio
que est per modū intellectus. processio autem que est per
modum volūtatis: de necessitate pexigit processionē que
est per modū itellectus. 2° qꝛ sicut natura producit aliqd
in similitudinē sui: ita ⁊ itellectus taꝫ intra q̄ extra. In-
tra. qdē sicut verbum est similitudo rei itellecte: ⁊ itelle-
ctus intelligētis seipsum. Extra aūt sicut forma itellecta
induciẜ in artificiatum. Voluntas autem non producit
suam similitudineꝫ: nec intus nec extra. Intus quidē nō:
qꝛ amor qui est intranea processio volūtatis: non est simi
litudo aliqua voluntatis vel voliti: sed quedā impressio
relicta ex voluntate in volito: aut quedam vnio volentis

ad alterum. Extra autez non: quia voluntas imprimit in
artificiatum formā itellectā prius q̄ volitā sm ordinē ra/
tionis. vñ pricipalr est silitudo itellectus: licet secūdario
volūtatis. 3° q2 ꝓcessio nature est tm̄ ab vno sicut ab agē
te: si sit ꝑfectū agēs. Nec obstat ꝙ in aialibus generatur
aliqd ex duob⁹. s. ex patre ⁊ matre. Nā solus pater ē agēs
in generatiōe: mater vero patiēs. Silr aūt ꝓcessio itelle/
ctus est ab vno solo. Sed amicitia que est amor mutuus
12m ꝓcedit ex duob⁹ adiuicē se amantib⁹. ¶ Ad 12m dōm. ꝙ
licet in diuinis nō ꝓprie dicatur genus ⁊ species: vel vlē
⁊ particulare: tamē vt de diuinis sm quādā silitudinem
creaturaꝝ loquamur: pater ⁊ fili⁹ ⁊ spūs scūs distiguūtur
sicut plura idiuidua vnius speciei: vt etiam Dama. dicit
Sed attēdēdū est ꝙ in aliquo idiuiduo in genere substā
tie possumus speciē duplr ꝯsiderare. Uno modo speciez
hipostasis ipsius. Alio mō speciē ꝓprietatis idiuidualis.
Dato. n. ꝙ sor. sit alb⁹: ⁊ plato sit niger: ⁊ posito ꝙ albedo
⁊ nigredo sint ꝓprietates idiuiduātes sortē ⁊ platonē: ve
rū erit dicere ꝙ sor. ⁊ plato sunt vnū specie: sub qua specie
hipostases ꝯtinētur. Cōueniūt. n. in humanitate: sed disti
guūtur sm speciē ꝓprietatis. Albedo. n. ⁊ nigredo specie
differunt. Et similiter est in patre ⁊ filio. Cōsiderātur. n.
vt vnū specie: cuius iste hipostases sunt supposita: inquā/
tum cōueniūt in vna natura deitatis: sed sm speciem pro
prietatis personalis iueniūtur differre. paternitas. n. ⁊ fi/
liatio sunt relationes sm spēm diuerse. Sciendū est etiā
ꝙ generatio in rebus creatis per se ordinat̄ ad spēm. Na
tura. n. intendit generare hominē. Unde ⁊ nā spēi per ge
nerationem multiplicat̄ in rebus creatis. processio autē
in diuinis est ad multiplicationē hypostasum: in quibus
natura diuina vna nūero inuenit̄. Unde ꝓcessiones in di
uinis sunt differentes q̄si sm spēz: ꝓpter dr̄iam ꝓprieta/
14m tum ꝑsonalium: licz in ꝓcedentib⁹ sit vna nā cōis. ¶ Et ꝑ
15m hoc pz solo ad 13m ⁊ ad 14m. ¶ Ad 15m dōm: ꝙ. s. s. ꝓcedit
a p̄re ⁊ filio inquātū sunt plures: si habeatur respect⁹ ad
supposita spirātia. Cuz. n. spiritus sanctus sit amor mutu⁹
⁊ nexus duoꝝ. opz ꝙ a duob⁹ spiretur. Sed si habeat̄ re/
spectus ad id quo spirantes spirāt: sic ꝓcedit ab eis iquā/
tum sunt vnū in nā diuina. Nō. n. pōt ab aliquo ꝓcedere
16m deus nisi a deo. ¶ Ad 16m dōm: ꝙ ꝓcessio que condiuidi
tur paternitati ⁊ filiationi: ē proprietas ꝑsonalis spūs san
cti. Que licet sit relatio: q2 tm̄ nō est noiata. sic paternitas
⁊ filiatio: significat̄ nomine ꝓcessionis: ac si filiatio esset
inominata: ⁊ significaret̄ noīe natiuitatis: qđ est spāle no
mē ꝓcessionis filij. Processio aūt spūs sancti non hz spe/
ciale nomē. eo ꝙ per talē modū ꝓcessionis non inuenitur
in creaturis aliqua natura cōicari: vt iam dictū est. Noia
vero a creaturis in diuina transferim⁹. vnde non sequit̄
17m ꝙ ꝓcessio cōis in diuinis sit vna tm̄. ¶ Ad 17m dōz: ꝙ in
creatura que est accidentiū susceptiua: pōt aliquid eē qđ
non est rei nā: nō aūt in deo. Et ꝓpter hoc in diuinis sm
quēlibet modū ꝓcessionis cōmunicat̄ nā: nō aūt in crea/
turis: licz sint in eis processiones diuerse. Et tm̄ nā non cōi/
18m catur nisi per vnum modū. ¶ Ad 18m dōm: ꝙ ꝓcedere a
patre sm modū coeternitatis competit processioni filij:
inquātū est processio diuina. vnde conuenit etiam proces
sioni spiritus sancti. Tamē nō cōpetit ꝓcessioni filij sm
19m ꝙ distinguitur a ꝓcessione spūs sancti. ¶ Ad 19m dōz: ꝙ
filius est sufficiēs ratio processiōis temporalis creature
vt verbū ⁊ exēplar: sed opz ꝙ spūs scūs sit ratio ꝓcessiōis
creature vt amor. Sicut etiā dr̄ sapīe 9°: ꝙ deus facit oia
suo verbo: ita dicitur sap. 11°: ꝙ diligit oia que sunt: ⁊ nihil
odit eoꝝ q̄ fecit. Et Diony⁹ dicit 4°. ca. de diui. no. ꝙ di/
20m uinus amor nō ꝑmisit ipsum sine germie esse. ¶ Ad 20m
dōm: ꝙ natura perfecta in multas oꝑationes potest: licz
ad vnāquāqz oꝑationē ei pauca sufficiant. ¶ Ad 21m di/ 21m
cendum ꝙ a patre vno ⁊ solo: est vna sola ꝓcessio. s. filij.
A patre autē ⁊ filio simul: est alia ꝓcessio scilicet spiritus
sancti. ¶ Ad 22m dicenduz. ꝙ processio spiritus sancti ē 22m
ꝓcessio amoris. per processionē aūt amoris nō ꝓducitur
aliquid vt recipiens formā eius a quo ꝓcedit siue nām.
Et ideo ꝓcessio amoris non habet rōnem gn̄ationis vel
natiuitatis. Sed ꝙ spiritus sanctus nām ⁊ formā dei pa/
tris recipiat sua ꝓcessione: hoc habet inquātuz est amor
dei: in quo non est aliquid qđ non sit natura ipsius. ¶ Et
per hoc pz responsio ad 23m. ¶ Ad ea etiam quibus ostē/ 23m
debatur ꝙ sunt in diuinis plures processiones q̄ due re/
spondendū est. ¶ Ad quoꝝ ꝑmū dicendū: ꝙ in diuinis 24m
vna ⁊ eadē est processio que est per moduz itellectus: ⁊ q̄
est per modū nature: vt supra ostēsum est. ¶ Ad 2m dōz: 25m
ꝙ natura humana materialis est. i. ex materia ⁊ forma
composita: ⁊ ideo in hominibus processio per modū na/
ture: nō pōt eē nisi sm aliquā transmutationem natura/
lem. processio autem que est per moduz intellect⁹: semꝑ
est imaterialis: sz ꝙ ipse itellectus imaterialis est. vñ in
hominibus nō potest esse vna ⁊ eadem processio que est
per modum nature: ⁊ que est per modū intellect⁹. In di/
uinis aūt est vna ⁊ eadē: eo ꝙ natura diuina imaterialis
est. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ aliud est procedere in alteruz: ⁊ ali/ 26m
ud est procedere ab alio. procedere. n. in alterum est suaz
similitudinem alteri cōicare. Et per hunc modū est itelli
genda diuine bonitatis ꝓcessio in creaturas sm Diony⁹.
ꝓcedere aūt ab alio est esse ab alio habere. Et sic loqmur
hic de ꝓcessione: sm quem modū constat ꝙ non conue/
nit patri procedere.

¶ De ordine processionis ad relationē in diuinis.

TErtio queritur de ordine ꝓcessiōis ad
relationē i diuinis. ¶ Et videt̄ 1m
ꝙ processio sm intellectum sit ꝑor relatiōe
in diuinis. Dicit. n. magister in 27a di. ꝑmi li.
sententiarū: ꝙ pater semꝑ est pr̄: q2 semꝑ ge/
nuit filium. Generatio aūt ꝓcessionē significat. pater āt
relationē. ergo ꝓcessio sm itellectū ꝑcedit relationes in
diuinis. ¶ P. phs dicit in 5°. meta. ꝙ relationes ex actio/ 2m
nibus inascunt̄. vel ex quātitatib⁹. Constat āt ꝙ relatio/
nes diuine non inascunt̄ ex quātitate. ergo secunduz mo
dum intelligendi cōsequuntur ex actione. ꝓcessiōes aūt
in diuinis personis significantur per modum personaliū
actionū. ergo ꝓcessiones in diuinis procedūt sm intelle/
ctum relationes. ¶ P. absolutuz est prius relatiuo sicut 3m.
vnum est prius q̄ multa. Sed actiones magis ad abso/
luta accedunt q̄ relationes. ergo priores sunt sm itelle/
ctum. ¶ Preterea. omne relatiuum ad aliud dicit̄. Non 4m
autem pōt esse aliud vbi non est distinctio. ergo relatio
distinctionem presupponit. Distinctio aūt in diuinis per/
sonis est sm originē: put. s. vnus procedit ab alio. ergo ꝓ/
cessiones sm itellectū precedunt relationes in diuinis.
¶ Preterea. omnis processio precedit sm intellectum 5m
processionis terminū. Filiatio aūt que est relatio filij: est
termin⁹ natiuitatis: que est eiusdem filij processio. ergo
processio filij precedit filiationem. Sed filiatio ⁊ pater/
nitas sunt simul natura ⁊ tempore: sed etiam intellectu:
quia vnum relatiuorum est de intellectu alterius. Na/
tiuitas ḡ filij precedit paternitatē sm intellectū: ⁊ multo
magis generatio que est actus patris. Processiones ergo
simplr relationes ꝑcedūt sm intellectum in diuinis.

Sed contra. prius sm intellectum est persona 3p
q̄ actio personalis. Relatiōes aūt
sunt constitutiue personaꝝ. ꝓcessiones autem sunt quasi
personales actiones. ergo prius sm intellectū sunt rela/

2ᵐ tiones ꝙ processiones. ¶ P̄. processio opȝ ꝙ sit alicuius
ab alio. Sicuti.n. nulla res generat seipsaȝ vt sit: vt Aug.
dicit in p̄mo de tri. Ita nulla res a seipso p̄cedit. processio
ergo distictionē in diuinis reqrit. Distinctio aūt nō est in
diuinis nisi per relationes. ergo processiones in diuinis
presupponunt relationes.

Respondeo. dōm ꝙ ordo absq; distictiōe nō est. Unde vbi nō est distictio ſm rē: sed solū ſm modū itelligēdi: ibi nō pōt esse ordo nisi ſm modū itelligēdi. Distictio aūt ſm rem in diuinis: nō est nisi psonaꝝ adīuicē: τ oppositaꝝ relationū. vñ in diuinis nō est ordo realis nisi q̄tū ad psonas iter quas est ordo nature: ſm Aug. put est alter ex altero: nō ꝙ alter sit pⁱor altero. Processiones aūt τ relatōes nō distiguūtur in diuinis ſm rē: sed solū ſm modū itelligēdi. Unde τ Aug. dicit de fide ad Petrū. ꝙ p̄priū patris est ꝙ genuit filiū. In quo daᷓ itelligi ꝙ generare filiū sit p̄p̄etas p̄ris. Nec est alia p̄prietas ꝙ̄ paternitas: que dicitᷓ esse p̄ris p̄prietas psonalis. Nō est ergo iter p̄cessionē τ relationē in diuinis q̄rendus ordo ſm rem: sed ſm modū intelligendi tantuȝ. Sicut aūt relatio τ processio in diuinis sunt idē ſm rem: τ differāt ſm rationē tātū: ita τ ipsa relatio q̄uis sit vna ſm rem: est tamē multiplex ſm modū intelligēdi. Intelligimus enim ipsam relationem vt constitutiuaȝ psone. Qđ quidem non habet inq̄tum est relatio. Quod ex hoc p3: q2 relationes in rebus humanis non constituunt psonas: cū relationes sint accidentia: persona vero est aliqd subsistens in genere substantie. Substantia aūt per accidens cōstitui non potest: sed habet hoc relatio in diuinis ꝙ personam constituat: inquātū est diuina relatio. Ex h enim hȝ ꝙ sit idē cū diuina essentia: cum in deo nullū accidens esse possit. Relatio.n. q2 ſm reȝ est ipsa natura diuina: hypostasim diuinā cōstituere pōt. Est ergo aliᵘ modus intelligendi quo intelligitur relatio vt constitutiua diuine persone: τ alius quo intelligitur relatio vt relatio est. Unde nihil p̄hibet ꝙ quātū ad vnū modū intelligēdi relatio presupponat p̄cessionē: quātū vero ad aliuȝ sit ecōuerso. Sic ergo dicendū est ꝙ si considereᷓ relatio vt relatio est: p̄supponit processionis intellectū. Si autē cōsidereᷓ vt est constitiua persone: sic relatio que est constitutiua persone: a qua ē p̄cessio: est prior secūdū intellectum ꝙ̄ processio: sicut paternitas inquātū est constitutiua persone patris: est pⁱor secūdū intellectū ꝙ̄ generatio. Relatio aūt q̄ est constitutiua psone p̄cedentis. ēt inquātuȝ est constitutiua persone: est posterior scđm intellectū ꝙ̄ p̄cessio: sicut filiatio ꝙ̄ natiuitas. Et hoc ideo: q2 psona p̄cedens intelligitur vt terminᵘ p̄cessionis.

Ad p̄ᵐ **Ad primum** ergo dōȝ ꝙ magister loquitur de paternitate considerata ſm ꝙ re-
2ᵐ τ 3ᵐ
4ᵐ latio est. Et similr̄ dōm ad 2ᵐ τ 3ᵐ. ¶ Ad 4ᵐ dōȝ: ꝙ in re-
bus in quibus relationes sunt accidentia: opȝ ꝙ relatio
presupponat distinctionē. In diuinis aūt ꝯstituūt relatio
5ᵐ nes tres psonas distinctas. ¶ Ad 5ᵐ dōȝ: ꝙ paternitas ē
de intellectu filiationis: τ eꝯ: ſm ꝙ vtrūq; consideratur
vt relatio quedam. Sic autem dicimᵘ ꝙ relatiōes sequū
tur processiones ordine intellectus.

ad argᵃ in 3ᵘᵐ **Alie due** rōnes p̄cedūt de relationibᵘ ſm ꝙ sunt cōstitutiue personarum.

¶ Utrū spūs sanctus procedat a filio.

Quarto queritᷓ vtꝝ spūs sanctus p̄cedat
p̄ᵐ a filio. ¶ Et videᷓ ꝙ nō. Dicit
enī Dionyᵘ. in 2ᵒ c. de diui. no. ꝙ filiᵘ τ spūs. s.
sunt sicut flores deigene diuinitatis. Flos aūt
non est a flore. ergo spiritus sanctus non est a
2ᵐ filio. ¶ P̄. si filius est p̄ncipiū spūs sancti: aut hoc hȝ a se:
aut ab alio. A se non habȝ. Non.n. filio inquātū filius est
conuenit esse p̄ncipiū: sed magis esse a p̄ncipio. Si aūt hȝ
hoc a patre: opȝ ꝙ hoc modo sit p̄nᵐ sicut pater. pater aūt
est principiū per generationē. ergo filius erit principium
spiritus sancti per generationē: τ ita spūs sanctus erit fili
us filij. ¶ P̄. quicq̄d est cōe patri τ filio: silr̄ cōuenit vtri 3ᵐ
q;. Si ergo esse p̄ncipium est commune patri τ filio: fili-
us erit principium eo modo quo pater. pater autem est
p̄ncipiū per generationē. ergo τ filius. τ sic idem qđ pⁱus
¶ P̄. filius ideo filius est: q2 procedit a patre: τ est verbū 4ᵐ
ipsius. Spiritus aūt sanctus dicitur verbū filij ſm Basi
liuȝ: qui hoc accipit ex eo qđ Apostolus dicit hebr̄. i. ꝙ fi-
lius portat omnia verbo virtutis sue. Si ergo spūs scūs
procedit a filio: oȝ ꝙ sit filius filij. ¶ P̄. lȝ ſm reȝ pater- 5ᵐ
nitas τ filiatio per pⁱus sit in deo ꝙ̄ i nobis: ſȝ illud Apo-
stoli ad ephe. 3ᵒ. ex quo. s. deo patre oīs paternitas in celo
τ in terra nominaᷓ: tñ ſm nominis ipositionē hec nomia
translata sunt ab humanis ad diuina. Sed in humanis
procedens a filio vocatur nepos. Si ergo spiritus sanctᵘ
procedit a filio: erit nepos dei p̄ris: qđ est absurdū. ¶ P̄. 6ᵐ
proprietas filij est in accipiendo. Ex hoc.n. filius dicitur
ꝙ accipit nām patris per generationem. Si ergo filiᵘ ex
se emittat spiritū sanctū: erūt in filio p̄prietates cōtrarie:
qđ est incōueniēs. ¶ P̄. q̄cq̄d est in diuinis: aut est cōmu 7ᵐ
ne: aut propriū. Emittere aūt spūȝ sanctū non est cōe toti
trinitati. Non.n. ꝯuenit spiritui. s. ergo est p̄priuȝ patris.
Et sic non conuenit filio. ¶ P̄. spūs. s. amor est: vt Augu. 8ᵐ
p̄bat in li. de tri. Amor aūt patris in filiū gratuitᵘ est. Nō
enim amat filium q̄si aliqd ab eo accipiens: sed solū q̄si
aliquid ei dans. Amor.n. filij in p̄reȝ est amor debitᵘ. Sic
enim amat patrē q̄si aliquid ab eo accipiens. Amor autē
debitus est alius ab amore gratuito. Si ergo. s. s. sit amor
a patre τ filio procedens: sequiᷓ ꝙ sit alius a seipso. ¶ P̄. 9ᵐ
spūs sanctus est amor gratuitus. vnde τ ab eo profluūt di
uisiones gratiarum ſm illud. i. ad cor. 12ᵒ. diuisiones gra-
tiarū sunt: idem vero spūs. Si ergo amor filij in patrem
non est amor gratuitus: spūs sanctus non erit amor filij:
Nō ergo procedit a filio. ¶ P̄. si spiritus sanctus p̄cedit 10ᵐ
a filio vt amor: cum filius amet patrem. sicut mater fili-
um: oportebit ꝙ spūs sanctus sicut procedit a patre in fi-
lium: ita procedat a filio in patrem. hoc aūt est impossibi
le: vt videᷓ. Sequereᷓ enim ꝙ pater aliquid a filio reci
peret: qđ penitus esse nō potest. ¶ P̄. sicut pater τ filius 11ᵐ
diligunt se: ita filiᵘ τ spūs sanctus: vel pater τ spiritus san
ctus. Si ergo spūs sanctᵘ procedit a patre τ filio: q2 pater
τ filius diligunt se: pari rōne quia pater τ spūs scūs dili-
gunt se: procedit spūs sanctus a seipso: qđ est impossibile.
¶ P̄. Dionyᵘ dicit in p̄mo cap. de diui. no. Uniuersaliter 12ᵐ
non est audendū dicere aliqd: nec etiam cogitare de sup-
sbali occulta diuinitate: preter ea que diuinitᵘ nobis ex
sacris eloquijs sunt expressa. In scriptura āt sacra nō ex-
primitur ꝙ spūs sanctus procedat a filio: sed soluȝ ꝙ pro
cedit a patre: ſm illud Jo. 15ᵒ. Cum venerit paclitus queȝ
ego mittā vobis a patre spūm v̄itatis qui a patre p̄cedit.
Nō ergo dōm est nec cogitanduȝ: ꝙ spūs. s. p̄cedat a filio
¶ P̄. in gestis p̄me ephesine synodi sic dr̄: ꝙ p̄lecto sym- 13ᵐ
bolo nicene synodi: decreuit sancta synodus aliam fideȝ
nulli licere proferre vel conscribere vel cōponere: preter
diffinitā a sanctis patribᵘ: q in nicea ꝯgregati sunt cū spū
sancto. p̄sumētes aūt aut cōponere fidē alteraȝ: aut p̄ten
dere: aut p̄ferre volentibᵘ cōuerti ad noticiā veritatis:
vel ex paganitate: vel ex iudaismo: vl̄ ex heresi aliq̄: hos
siquidē sint ep̄i aut clerici: alienos esse ep̄os ab ep̄atu: et
clīcos a clericatu: si v̄o sint layci anathematizati. Et silr̄
i gestis calcedonēsis synodi post recitatā determiatiōeȝ

ↄcilioꝝ subdit̃. Eos aũt qui ausi sunt cõponere fidẽ alte-
ram: aut proferre: aut docere: aut tradere alterũ symbolũ
volentib⁹ vel ex gentilitate ad cognitionẽ veritatis: vel
iudeis: vel ex heresi quacũq; conuerti: hos si epi fuerint:
vt clerici alienos eẽ epos ab epatu: ꝛ clericos a clero. Si
vero monachi aut layci fuerit: anathematizati. In pmis-
sa aũt cõcilij determinatione nõ habet̃ ꝙ spũs.s. pcedat
a filio: sed solũ ꝙ procedat a patre. legitur etiã in symbo-
lo constantinopolitane synodi. Credim⁹ in spũz scũz dñz
ꝛ viuificantẽ: ex patre pcedentem: cũ patre ꝛ filio adorã
duz ꝛ cõglorificandũ. Nullo ḡ mõ debuit addi in symbo
4ᵐ lo fidei ꝙ spirit⁹.s. pcedat a filio. ¶ P̃. si spũs sanct⁹ dr̃ a
filio pcedere: aut hoc dr̃ propter aliquã auctoritatẽ scri-
pture: aut propter aliquam rõnem. Auctoritas quidẽ sa-
cre scripture ad hoc ostendendũ nulla videt̃ esse sufficiẽs.
habet̃ siqdẽ in sacris scripturis ꝙ spũs scũs sit filij: sicut
dicit̃ Gal. 4. Misit deus spiritũ filij sui in corda vestra:
ꝛ Ro. 8. Si qs spiritũ xpi nõ hz: hic nõ est ei⁹. habet̃ etiã
ꝙ spũs scũs sit missus a filio. Dicit.n. xps Jo. 16. Si.n. nõ
abiero paraclitus nõ veniet ad vos. Si aũt abiero mittã
eũ ad vos. Non aũt seqtur ꝙ spũs scũs pcedat a filio. ex
eo ꝙ est filij: qꝛ hoc huius multiplr̃ dicit̃ ſm phm. Silr̃
etiã neq; ex eo ꝙ spũs scũs dicit̃ missus a filio. Qꝛ licet fi
lius nõ sit a spiritu sãcto: dicit̃ tñ a spiritu sancto missus:
ſz illud Isa. 48. ex psona xpi. Et nũc misit me dñs ꝛ spũs
eius. Et Isa. 41. Spũs dñi sup me: ad euãgelizãdum mã-
suetis misit me: qḋ in se dicit Xps esse cõpletũ. Silr̃ etiã
nõ põt per rationẽ efficaciter pbari. licet.n. spũs scũs nõ
sit a filio: adhuc tamẽ vt videt̃ distincti adinuicẽ remane-
bũt. Differũt.n. suis pprietatib⁹ psonalib⁹. Nihil ergo vi
5ᵐ det̃ cogere ad dicẽduz spiritũ scm̃ pcedere a filio. ¶ P̃.
omne qḋ pcedit ab aliquo habet aliqd ab eo. Si ḡ spũs
scũs pcedat a duob⁹.s. a patre ꝛ filio: opꝫ ꝙ a duob⁹ acci-
6ᵐ piat. Et sic videt̃ sequi ꝙ sit cõpositus. ¶ P̃. de rõne pn-
cipij est ꝙ nõ sit ab alio ſm phz in pmo phy. Sed filius
7ᵐ ẽ ab a⁹.s. a patre. ergo filius nõ est pncipiũ spũs sci. ¶ P̃.
volũtas mouet itellectũ ad operãdum. homo.n. itelligit
quãdo vult. Sed spũs sanctus procedit per modum vo-
luntatis vt amor: filius autem per modum itellectus vt
verbum. Non ergo vr̃ ꝙ spũs procedat a filio: sed magis
8ᵐ econuerso. ¶ P̃. nihil procedit ab eo in quo quiescit. Sꝫ
spũs sanctus a patre procedit: ꝛ in filio quiescit: vt scribit̃
in passione beati Andree. ergo spũs scũs nõ procedit a fi-
9ᵐ lio. ¶ P̃. simplex nõ potest procedere a duobus: qꝛ effe-
ctus esset simplicior ꝛ prior q̃ causa. Sed spũs scũs est
20ᵐ simplex. Non ḡ pcedit a duobus.s. a patre ꝛ filio. ¶ P̃.
si aliquid perfecte procedit ab vno: superfluũ est ꝙ proce
dat a duob⁹. Sed spũs sanctus perfecte procedit a patre
Ergo superfluuz esset ꝙ procederet a patre ꝛ filio simul.
21ᵐ ¶ P̃. sicut pater ꝛ filius sunt vnum in substantia ꝛ natu-
ra: ita pater ꝛ spũs sanctus. Sed spũs nõ ↄuenit cũ patre
in generatione filij. Ergo nec filius cõuenit cum patre in
22ᵐ emissione spũs sci. ¶ P̃. fili⁹ est radius patris: vt pꝫ per
Dionisium in principio celestis hierar. Spiritus autem
scũs est splendor. splẽdor aũt nõ est a radio. Ergo nec spi-
23ᵐ ritus scũs est a filio. ¶ P̃. filius est qḋdã lumẽ patris: cũ
sit verbum eius. Spiritus autem sanctus est sicut calor:
est eniz amor quidam. Unde ꝛ super apostolos in specie
ignis apparuit. act. 2°. Calor autem non est a lumie. ergo
24ᵐ nec spũs sanctus a filio. ¶ P̃. Dam. dicit ꝙ spũs sanctus
dicitur esse filij: sed non a filio.

3ᵖ Sed contra est qḋ Athanasius dicit spũs.s. a pa
tre ꝛ filio nõ factus ne creatus nec
2° genitus: sed procedens. ¶ P̃. spũs sanctus dicit̃ tertia in
trinitate persona: 2ᵃ filius: pma pater. Trinarius autem
procedit ab vnitate mediante binario. ergo spũs sanctus
procedit a patre mediante filio. ¶ P̃. cũ inter dinas per- 3°
sonas sit sũma cõuenientia: quelz diuerum personarũ ad
aliã hz imediatã germanitatẽ. Ħ aũt nõ esset si spũs scũs
nõ eẽt a filio. Tũc.n. fili⁹ ꝛ spũs.s. nõ hñent germanitatez
adinuicem imediate. sed solũ mediante patre inquãtum
ambo sũt ab vno. ergo spũs.s. est a filio. ¶ P̃. dine perso-
ne non distinguunt̃ abinuicẽ: nisi ſm originem. Si ergo
spiritus sanctus non esset a filio. non distinguerent̃ ab eo:
quod est inconueniens.

Respondeo. dicẽm ꝙ ſm ea que supra determina-
ta sunt necesse est spũm scũm a filio
pcedere. Opꝫ.n. si fili⁹ ꝛ spũs sanctus sunt due persone:
ꝙ alia sit pcessio vnius: ꝛ alia alterius. Ostensum autem
est supra ꝙ non possunt esse due pcessiones in diuinis ni
si ſm ordinẽ pcessionũ. vt.s. a procedente ſm vnam pro-
cessionez sit alia pcessio. Necesse est ergo ꝙ spũs scũs sit
a filio. Sed preter hanc rõnem etiaz ex alijs rõnibus de
necitate probatur ꝙ spũs scũs sit a filio. Oꝫ.n. ꝙ ois dif-
ferẽtia aliquoꝝ sequat̃ ex pma radice distõnis ipoꝝ: nisi
forte sit dr̃ia per accidẽs: sicut ambulãs dr̃t a sedẽte. Et
hoc iḋ: qꝛ quecũq; per se insunt alicui: vel sunt de eẽntia
eius: vel consequũtur eẽntialia pncipia: ex quibus est pri
ma radix distinctionis rerũ. In diuis autem nõ potest eẽ
aliquid per accidens. Quia omne qḋ inest alicui per ac-
cidens: cum sit extraneũ a natura eius: opꝫ ꝙ conueniat
ei ex aliqua exteriori cã: qḋ non põt dici in diuis. Oportꝫ
ergo ꝙ omnis dr̃ia dinaꝝ personaꝝ adinuicem: sequat̃
ex prima radice distinctionis eaꝝ. Prima aũt radix di-
stinctionis patris: ꝛ filij ẽ ex paternitate ꝛ filiatione. Oꝫ
ergo ꝙ omnis differẽtia que est iter prẽm ꝛ filium: sequa
tur ex hoc ꝙ ipse est pater: ꝛ ille filius. Esse aũt principiũ
spũs sci nõ cõuenit patri inquãtũ pr̃ est: rõe paternitatis.
Sic.n. non refert̃ nisi ad filiũ. vñ sequeret̃ ꝙ spũs.s. esset
filius. Similr̃ autẽ nec hoc repugnat rationi filiatõis: qꝛ
ſm filiationẽ nõ refert̃ alicui nisi ad patrẽ. Nõ ergo põt
esse dr̃ia iter prẽm ꝛ filiũ in ħ ꝙ pater sit pn⁹ spũs sci nõ
aũt filius. Item sicut in li. de synodis dicit̃. Creature pro
prium est ꝙ voluntate sua deus eã pduxerit. Quod Hil.
ex hoc probat: ꝙ creatura nõ est talis qualis est deus: sed
qualem deus eam voluit est. quia vero filius est talis q̃-
lis est pater: dicit̃ ꝙ pr̃ genuit filium nãlr. Eadem autez
rõne spũs scũs est a patre naturalr: qꝛ ẽ filio ꝛ eq̃lis patri.
Nã.n. producit sibi silẽ. Oportet aũt ꝙ creatura que est
a patre ſꝫ suã volũtatẽ: sit etiam a filio: qꝛ eadẽ est volun-
tas patris ꝛ filij. Similr̃ aũt ꝛ eadẽ est natura vtriusq;.
Opꝫ ergo ꝙ sicut spirit⁹ scũs ẽ a patre: ita sit a filio. Nec
tñ sequitur ꝙ filius vel spũs scũs sint a spiritu scõ: licꝫ ꝛ
ipse habeat vnam naturã cũ patre: sicut sequitur ꝙ crea-
tura est ab eo inquãtũ hꝫ vnã volũtatẽ cũ patre: pꝑter re
pugnantiã que sequeret̃: si spũs scũs diceret̃ esse a seipso:
vel si ab eo diceret̃ eẽ filius: qui est eius pncipium. Hoc
autez apparet alio mõ. Non.n. potest esse in diuis psonis
distictio nisi ſm relationes. Ea.n. que absolute dicuntur
in diuis: eẽntiã significãt: ꝛ cõia sũt: vt bonitas sapiẽtia: ꝛ
hꝰ. Relatiões autez diuerse: non possunt facere distõnẽ
nisi rõne sue oppositionis. Diuerse.n. relationes possunt
esse vnius ad idem. pꝫ.n. ꝙ idẽ eiusdẽ põt esse filius disci
pulus equalis ꝛ quecũq; alie relationes: que oppositionẽ
non icludant. Patet aũt ꝙ filius distinguit̃ a patre: per
hoc ꝙ aliqua relatione ad ipm refertur. Et similiter spi-
ritus sanctus a pr̃e distinguit̃: pꝑter aliquam relationez.
Iste ergo relationes quãtũcũq; videant̃ disperate: nullo
mõ poterunt distiguere spiritũ sanctuz a filio: nisi sint op
posite. Oppositio autem alia in diuinis esse non põt: nisi

secūdū originē. prout. s. vnus est ab alio. Nullo ergo mo-
do fili⁹ ⁊ spūs sanctus poterūt esse distincti per hoc ꝙ vter
ꝙ diuersimode referatur ad patrē: nisi vnus eoꝝ referat̄
ad alteꝝ: vt ab eo existēs. Cōstat autem ꝙ filius non est
a spū sancto. De ratione. n. filij est ꝙ nō referat̄ nisi ad pa
trem: vt ab eo existens. Relinquit̄ ergo de necessitate ꝙ
spūs. s. sit a filio. Sed q: pōt aliqs dicere ꝙ ea que sunt fi
dei: non sunt solū rōnibus: sed auctoritatibus cōfirman-
da. Restat ondere per auctoritates sacre scripture ꝙ spi
ritus. s. sit a filio. habet̄. n. in plurib⁹ sacre scripture locis
ꝙ spūs. s. sit filij. Sicut Ro. 8°. Qui spūꝫ xpi nō hꝫ: hic nō ē
eius: ⁊ gal. 4°. Misit deus spm̄ filij sui in corda vestra: et
act. 16°. Tentabant ire in bithyniam: ⁊ non permisit eos
spūs Jesu. Nō. n. potest itelligi ꝙ spūs. s. sit spūs xpi solū
sm̄ humanitatem quasi ipsum replens: q: spūs. s. est alic⁹
hominis vt habentis: non autem vt dantis. Filij autem
est spiritus sanctus vt dantis ipsum: secundum illud p^a
Jo. 4. In h cognoscimus qm̄ in eo manem⁹: ⁊ ipse in no-
bis: q: de spū suo dedit nobis. Et act. 5°. dicit̄ ꝙ dedit spm̄
scm̄ obedientibus sibi. Opꝫ ergo ꝙ dicatur esse. s. s. filij:
inquātū est diuina persona. Aut ergo dr̄ esse absolute ei⁹:
aut dr̄ esse eius: vt spūs eius. Si aūt absolute: tunc opꝫ ꝙ
sit aliq̄ auctoritas filij respectu spūs sancti. Apud nos. n.
potest dici aliqs esse alteri⁹ sm̄ quid: q nō habet auctori-
tatem respectu ipsius. Sicut cū dr̄: Petrus est socius Jo-
annis. Sed non potest dici: Petrus esse Joannis absolu-
te: nisi sit quedam possessio eius: sicut seruus hoc ipso ꝙ
est dicit̄ esse dn̄i. In diuis aūt nō pōt esse aliquid seruiēs
vel subiectū. Sed itelligitur ibi auctoritas sm̄ solam ori
ginem. Oportebit ergo ꝙ spūs sanct⁹ habeat originē a fi
lio. Et idē sequit̄ si dicat̄ spūs. s. esse filij vt spūs eius: quia
spūs sꝫ ꝙ est nomē personale: iportat relationē originis
ad spirantē: sicut filius ad generantē. Silr̄ ēt inuenit̄ in
scripturis ꝙ filius mittit spm̄ scm̄. sicut supra dictuꝫ est.
Semper aūt mittens videt̄ habere auctoritatem supra
missum. Auctoritas autē i diuis: vt dcm̄ est: non est nisi
sm̄ originē. vnde seqtur ꝙ spūs sanctus originē habeat a
filio. habetur autem ex sacra scriptura ꝙ per spm̄ sanctū
configuramur filio. sm̄ illud Ro. 8°. Accepistis spm̄ ado-
ptionis filioꝝ: ⁊ Gal. 4°. Qm̄ estis filij dei: misit de⁹ spm̄
filij sui i corda vestra. Nihil aūt cōfigurat̄ alicui: nisi per
eius ꝓpriū caracterē. In naturis ēt creatꝭ ita est ꝙ id qd
conformat aliqd alicui est ab eo: sicut semen hoīs nō as-
similat equoꝝ hoī a quo est. Spūs aūt scūs ē a filio tāq̄
proprius caracter eius. vnde dr̄ de xpo. 2° ad cor. p^mo. ꝙ
signauit nos ⁊ vnxit nos: ⁊ dedit pignus spūs in cordibus
nr̄is. Expressius aūt est qd habet̄ Jo. 16°. ex ꝑsona filij: de
spū scō dicentis. Ille me clarificabit: q: de meo accipiet.
Cōstat autem ꝙ nō accipit a filio. s. s. q̄si prius nō habēs: q:
sic esset mutabilis ⁊ idigentis nature. Constat ergo ꝙ ab
eterno accepit a filio. Nec potuit accipere aliqd qd nō sit
ei⁹ eēntia ab eterno. ergo accepit. s. s. essentiā de filio. Ra
tionem autem quare de filio acceperit. s. s. ipsemet filius
subiūxit dicens. Omnia quecūq: habet pr̄: mea sunt: pro-
pterea dixi ꝙ de meo accipiet q̄si diceret: q: eadē ē eēn-
tia prīs ⁊ mea: nō pōt. s. s. eē de essentia prīs qn̄ sit de mea
eēntia. Traditur etiā in sacra scriptura ꝙ filius per spm̄
operatur: sicut habetur Ro. 15°. per me efficit xps. s. mira-
cula ⁊ alia bona. dicit Apl̄s in spū. s. i. per spm̄ scm̄: ⁊ hebr̄.
9°. dr̄: ꝙ per spm̄ scm̄ obtulit semetipsuꝫ. Quādocūq: aūt
aliquis per aliquē dicit̄ operari: oꝫ ꝙ vel operans det vir
tutem operatiuam ei per quem operat̄: sicut rex dicitur
operari per prepositū vel balliuū: vel eꝫ sicut cum dici-
tur Balliuus operari per regem. Oꝫ ergo si filius opera-
tur per spm̄ sanctuꝫ: ꝙ vel spūs sanctus det virtutē opati
uam filio: vel filius spūi sancto: ⁊ ita ꝙ vn⁹ alteri det eēn
tiam: cū virtus opatiua vtriusq: nō sit altera q̄ ei⁹ eēntia.
constat aūt ꝙ spūs. s. nō dat eēntiam filio: cū filius nō sit fi-
lius nisi prīs. Reliqtur ergo ꝙ. s. s. sit a filio. Ex hac ergo
rōne per ea que greci confitetur: pōt idē haberi. Cōfitent̄
eni ipsi ꝙ spūs. s. est a patre per filiū: ⁊ ꝙ pater spirat spm̄
scm̄ filiū. Semꝑ autem illud per qd aliqd ꝓducit̄ ē pn⁹
eius qd producit̄. Oportet ergo ꝙ filius sit p̄ncipiū spūs
sancti. Si autē refutāt confiteri ꝙ spūs scūs sit a filio. q:
filius est ab alio: ⁊ sic nō est p̄ma radix originis spūs sci: ma
nifestuꝫ est ꝙ vane mouent̄. Nullus. n. refugit dicere la-
pidē moueri a baculo: lꝫ baculus moueat̄ a manu: nec Ja
cob esse ab Jsaac: lꝫ Jsaac sit ab Abraam. Sed adhuc mi
nus est i proposito refugiēdum. Est. n. vna vis ꝓductiua
prīs ⁊ filij: qd nō accidit i mouētibus ⁊ agētibus creatis.
vnde sicut cōfitendū ē ꝙ creature sunt a filio: lꝫ filius sit
a patre: ita ꝯfitēdū est ꝙ spūs. s. sit a filio: lꝫ filius sit a pa-
tre. Manifestū est ergo ꝙ dicētes spm̄ scm̄ esse a patre ꝑ
filium: nō autem a filio: propriam vocem ignorāt: sicut
Aristoteles de Anaxagora dic̄. volētes. n. esse legis docto
res nō itelligūt neq: de quibus loquunt̄: neq: de quibus
affirmāt: vt dr̄. i. ad Thi. i.

Ad primum ergo dōm: ꝙ filius ⁊. s. s. dicūr flores deigene dinitatis. i. paterne: prout Ad p^m
vterq: a prē est. Sed quātū ad hoc ꝙ spūs. s. a filio est: pt
dici filius esse radix: ⁊ spūs. s. flos. Nō. n. opꝫ vt similitu-
do rerum corporalium obseruetur quātum ad omnia in
dinis. ❡ Ad 2^m dōm: ꝙ filius hoc habet a patre ꝙ ex se 2^m
spm̄ scm̄ emittat. Unde ⁊ eodem modo cōuenit ei sicut ⁊
patri. Sed pater nō est p̄n^m dine persone vno modo tm̄.
sed duob⁹. s. per gnātōnē ⁊ spiratōnem. Unde non potest
cōcludi ꝙ filius sit p̄n^q. s. s. per gnātōnem: sed est fallācō
sequentis: ⁊ p̄cipue cū nec ēt pater sit p̄ncipium spūs. s. ꝑ
generationē. ❡ Et similr̄ dōm ē ad 3^q. ❡ Ad 4^q dōm: 3^m ⁊ 4^m
ꝙ spūs. s. non pōt dici verbū proprie sed cōmuniter: pro-
ut omne qd est manifestatiuū alicuius: verbum ipsius di
citur. Spiritus eni scūs est manifestatiuꝫ filij sm̄ ꝙ de
spū. s. filius dicit Jo. 16°. Ille me clarificabit: q: de meo
accipiet. Filius autem proprie dicitur verbum. quasi cō
ceptio intellectus diuini. ❡ Ad 5^m dōꝫ: ꝙ in humana ori 5^m
gine dr̄ nepos qui eodem modo procedit a filio. Spirit⁹
autem sanctus nō procedit in diuinis a filio: sicut filius
a patre ⁊ ideo ratio non sequit̄. ❡ Ad 6^m dōm: ꝙ esse p̄n- 6^m
cipium non est contrarium ei qd est esse a principio: nisi
intelligatur respectu eiusdem. Non. n. potest esse aliquid
principium eius a quo est: sicut a principio. Unde non se
quitur ꝙ in filio sint contrarie proprietates: si sit a patre
sicut a principio: ⁊ sit p̄ncipium spiritus. s. ❡ Ad 7^m dōm: 7^m
ꝙ omne quod est in diuinis est cōmune vel propriū. Sꝫ
proprium dupliciter dicitur. Uno mō simpliciter ⁊ abso
lute: qd vni soli conuenit: sicut risibile homini. Alio mo-
do dicitur aliquid proprium: non simpliciter: sed ad ali-
quid: vt si dicatur ꝙ rationale est ꝓpriuꝫ homini in com
paratione ad equuꝫ: lꝫ ⁊ alij conueniat. s. angelo. Est ergo
in diuinis aliquid cōmune: qd conuenit tribus personis:
vt esse deum: ⁊ huiusmodi aliquid quod est propriū sim-
pliciter: qd conuenit vni persone tantum: Et aliquid qd
est proprium quo ad aliquid: sicut spirare spm̄ sanctuꝫ: ē
proprium patri ⁊ filio per respectum ad spm̄. s. Tale eniꝫ
proprium oportet in diuinis poni: ēt si spūs sanctus non
sit a filio. Quia esse alio. adhuc remanet proprium filio ⁊
. s. s. in comparatione ad patrem. ❡ Ad 8^m dōm: ꝙ nomē 8^m
debiti in personis diuinis si quis recte dyndicare velit:
non omnino recte sonat. Quia debitum quādā obiectio
nem ⁊ obligationem importat: que in diuinis esse nō pos

sunt. Ricardus tñ de sancto Uict. in suo li. de tri. vtitur
distinctione amoris gratuiti ꝛ debiti: nec itelligit per gra
tuitum: nisi ꝙ non est ab alio: per debitũ vero qđ ab alio
est: fm quẽ moduȝ nihil prohibet intelligi eundẽ amorẽ
esse gratuitum: vt est patris: debitũ vero vt est filij. Ideȝ
est enim amor quo pater ꝛ quo filius amat. Sȝ hũc amo-
9m rẽ filius a patre habet: pater vero a nullo. ¶ Ad 9m dõm.
ꝙ spiritus sanctus est tantũ gratuitus amor: sȝ ꝙ amori
gratuito ꝯtraponitur mercenarius amor: quo aliqđ non
propter seipsum amatur: sed propter aliquẽ extrinsecum
fructuȝ. Secundũ vero ꝙ gratuitus amor dicitur ꝑpter
hoc ꝙ ab alio sumit originẽ. non est ꝯtra rationẽ spiritus
sancti ꝙ sit gratuitus amor. Nã ꝛ ille amor quo per spiri
tũ sanctũ deũ diligimus. originẽ habet ex his que nobis
a deo sunt data. Et sic nihil prohibet etiã amorẽ filij ꝗ ab
10m alio habet qđ amat: spiritũ sanctũ esse. ¶ Ad 10m dõm. ꝙ
spiritus sanctus ꝛ a patre procedit in filiũ. ꝛ a filio in pa-
trẽ: nõ quidẽ sicut in recipientẽ: sed sicut in obiectũ amo-
ris. Dicitur. n. spiritus sanctus a patre in filiũ procedere:
inq̃tuȝ est amor quo pater amat filiũ. Et simili rõne põt
dici ꝙ spiritus sanctus est a filio in patrẽ: inq̃tũ est amor
quo filius patrẽ amat: potest aũt itelligi ꝙ procedat a pa-
tre in filiũ: inq̃tũ filius a patre accipit virtutẽ spiritũ san
ctũ spirãdi. Sed sic nõ potest dici ꝙ ꝑcedat a filio in pa-
11m trẽ: cum a filio nihil accipiat pater. ¶ Ad 11m dõm. ꝙ hoc
verbũ diligit: nõ solũ dicit emissionẽ amoris: sȝ etiã quã-
dã affectionẽ vel dispositionẽ fm amorẽ. Ea vero q̃ in di
uinis emissionẽ dicũt: ꝑsonalr tñ accipi pñt: vt gnãre: spi
rare: ꝛ huiusmõi. [illegible] vero non importat emissionẽ: sed
magis ad infor[illegible]ẽ eius pertinẽt de quo dicunt: eẽn
tialiter in diuinis [illegible]: vt esse bonuȝ: intelligentem: ꝛ hõ.
Et inde est ꝙ spiritus sanctus dicitur diligere: non quasi
amoreȝ emittẽs: sic. n. cõuenit tñ patri ꝛ filio. sed fm ꝙ
12m diligere sumit eẽntialr in diuinis. ¶ Ad 12m dõm: ꝙ hoc
regulariter in sacra scriptura inuenitur: ꝙ id qđ dicit de
pr̃e: opȝ ꝙ de filio intelligatur: ꝛ qđ dicitur de vtroq̃ vel
altero eoꝝ: opȝ itelligi de spũ. s. etiam si dictio exclusiua
ponat: ꝑter illa tñ q̃bꝰ ꝑsone diuine abinuicẽ distiguũt. Sic
qđ dicit Jo. 17°: hec est vita eterna: vt cognoscant te soluȝ
deũ verum: ꝛ quem misisti Jesum xp̃m. Non. n. potest di
ci ꝙ filio non conueniat esse deum veꝝ: qđ ipse filius soli
patri attribuit. Quia cum pater ꝛ filius vnuȝ sint. licȝ nõ
vnus oȝ qđ de patre dicitur de filio quoq̃ intelligi. Nec
etiam negandũ est qꝛ ibi de spũ sancto mentio nõ habet:
in cognitionẽ spiritus sancti vitam eter[illegible]am non esse: cũ
sit vna cognitio triũ. Similr aũt non est subtrahẽda spi-
ritui sancto patris filijq̃ cognitio: licet math. 11°. dicatur.
Nemo nouit filiuȝ nisi pr̃: neq̃ patrẽ quis nouit nisi filiꝰ.
vnde cũ hoc qđ est habere ex se spm̃ scm̃ ꝑcedẽtẽ: nõ per-
tineat ad rationem paternitatis ꝛ filiationis: quibus pr̃
ꝛ filius distinguunt: opȝ vt cũ dr̃ in euãgelio ꝙ spũs scũs
de patre procedit. in hoc ipso intelligat ꝙ ꝑcedat a filio
13m ¶ Ad 13m dõm: ꝙ doctrina catholice fidei sufficiẽter tra
dita fuit in symbolo niceno. vñ sancti patres in sequẽtibꝰ
synodis non intenderũt aliquid addere: sed ꝑpter insur-
gentes hereses: id qđ iplicite cõtinebat explicare studue
runt. vnde in determiatione calcedonẽsis synodi dicit.
pñs nunc sancta ꝛ magna atq̃ vlis synodus ꝑdicationeȝ
hanc ab initio inconcussaȝ docẽs: diffiniunt ꝑncipalr tre-
centoꝝ. 18. sanctorũ patrũ: qui. s. in nicea cõuenerũt fideȝ
als icor- manere intentabilem. Et ꝑpter illos quidem qui aduer-
ruptibi- sum spm̃ sanctũ pugnant: posteriori tempore a patribus
lem. apud ꝯstantinopolim cẽtum. 50. cõgregatis. de suba spũs
traditam doctrinam corroborat: quã illi omnibus notaȝ
fecerũt: non quasi quidem aliquid esse minus in precedẽ

tibus inferentes: sed de spũ sancto intellectuȝ eorum ad-
uersus eos qui dominum eius respuere tẽtauerũt: scriptu
rarum testimonijs declarantes. Et per hunc modũ dõm
est ꝙ processio spũs sancti a filio implicite in symbolo cõ
stantinopolitano cõtinet: inquãtũ cõtinet ibi qđ proce-
dit a patre. Quia qđ de patre intelligitur: oȝ ꝛ de filio in-
telligi: cuȝ in nullo differant: nisi qꝛ hic est filius: ꝛ ille pa
ter. Sed ꝑpter insurgentes errores eorum qui spm̃ a fi-
lio eẽ negabãt: conueniẽs fuit vt i symbolo poneret. Nõ
quasi aliquid additum: sed explicite interpretatuȝ quod
iplicite cõtinebat. Sicut si insurgeret heresis que nega-
ret spm̃ scm̃ esse factorẽ celi ꝛ terre: oporteret hoc explici
te poni: cũ in predicto symbolo hoc nõ dicatur nisi de pa-
tre. Sicut autem posterior synodus potestatẽ hȝ iterpre-
tandi symbolum a priore sinodo cõditũ: ac ponendi aliq̃
ad eius explanationẽ: vt ex ꝑdictis pȝ: ita etiam Roma-
nus pontifex hoc sua auctoritate potest: cuius auctorita-
te sola synodus congregari põt: ꝛ a quo snĩa synodi con-
firmatur: ꝛ ad ipsuȝ a synodo appellat. Que omnia patẽt
ex gestis calcedonensis synodi. Nec est necessariũ ꝙ ad
eius expositionẽ faciendam vniuersale conciliũ congre-
getur: cum q̃nq̃ id fieri prohibeant belloꝝ dissidia: sicut
in 7a synodo legitur: ꝙ Constantinus Augustꝰ dixit: ꝙ ꝑ-
pter iminẽtia bella vlr ep̃os cõgregare non potuit. Sed
tñ illi qui conuenerunt: quedam dubia in fide exorta: se-
quentes snĩam Agathonis pape determinauerũt. s. ꝙ in
xp̃o sint due volũtates ꝛ due actiões. Et similr patres in
calcedonẽsi synodo cõgregati: secuti sunt snĩam Leonis
pape: qui determinauit xp̃m esse in duabus naturis post
icarnationẽ. Attẽdi tñ debȝ ꝙ ex determinatiõe ꝑncipa-
lium concilioꝝ habetur: ꝙ spũs scũs ꝑcedit a filio. Su-
scepit. n. calcedoñ. synodus: sicut i determinatione dicit:
ep̃las beati Cirilli alexandrine ecclesie presulis synodi-
cas ad Nestoriũ: ꝛ ad alios per orientem. In quaruȝ vna
sic legitur. Quoniam ad demõstrationeȝ sue diuinitatis
xp̃s vtebat suo spiritu ad magnas oꝑationes: glorifica-
ri se dicebat ab eo: velut si quispiam dicat eorum qui fm
nos sunt: insita sibi fortitudine vel disciplina vel de quo-
libet: quia glorificabunt me. Sic eniȝ ꝛ est in subsistẽtia
spũs spãli: vel certe intelligitur per se: fm ꝙ spiritus est
ꝛ nõ filius: sȝ tñ nõ ẽ alienꝰ ab eo. Spũs. n. vitatis noiat.
Et est spũs vitatis: ꝛ ꝑfluit ab eo: sic̃ deniq̃. ꝛ ex deo pr̃e.
Nec obstat ꝙ dic̃: ꝑfluit ꝛ ñ ꝑcedit: qꝛ sic̃ ex ꝑdictis pȝ: h
vbũ ꝑcedit: ẽ cõissimũ eoꝝ q̃ ad originẽ spectãt. Uñ ꝗc-
ꝗd emittit vł ꝑfluit: vł q̃cũq̃ mõ exorit: ex h seqt ꝙ ꝑce
dat. hẽt ẽt i dtermiatiõe ꝗnti ꝯcilij ꝯstãtino. Seqmur ꝑ
oĩa scõs pr̃es ꝛ doctores ecclie. Anastasiũ: Hylariũ: Basi-
liũ Gregoriũ thologũ: ꝛ Grego^m nicenũ: Ambrosiũ: Au^m:
Theophilũ: Joãnẽ ꝯstãtinopolitanũ. Cilim. Leonẽ: Pro
cluȝ: ꝛ suscipimꝰ omnia que de recta fide ꝛ cõdẽnatione
hereticoꝝ exposuerunt. pȝ autem ꝙ a pluribus boniȝ in
doctrina fidei traditum est: ꝙ spiritus sanctus procedit
a filio. A nullo vero eorum inuenitur esse negatum. vn-
de non est contra concilia: sed eis consonum ꝙ spiritus
sanctus procedere dicatur a filio. ¶ Ad 14m dõm: ꝙ licȝ 14m
hoc hõ multipliciter dicat: tamẽ in diuinis hoc intelligi
non potest: nisi fm habitudinem originis. Circa missio-
nem vero sciendũ est: ꝙ in hoc omnes doctores conueni-
unt: ꝙ persona non mittitur nisi que ab alio est. vnde pa-
tri qui a nullo est: penitus non conuenit mitti. Sed quã-
tum ad personam in qua fit missio diuersa est doctorum
sententia. Athanasius autem ꝛ quidam alij dicunt ꝙ nul
la persona mittitur temporaliter: nisi ab illa a qua ẽ eter-
naliter: sicut filius mittitur tẽporaliter a patre: a quo ab
eterno processit. Et fm hoc infallibiliter concludi potest

si spũs sanctus a filio mittit̃: ꝙ eternaliter ab eo existat.
Qḋ vo dicitur filius a spũ sancto mitti: itelligendum est
de filio fm humanam naturam: qui a spũ sancto missus
est ad predicãdum. vnde significãter dr̃ Ysai. 61°. Ad euã
gelizaãduz pauperibus misit me. Et sic exponit Ambro
sius in li. de spũ sancto: lʒ Dyd. hoc exponat: vt per spũm
itelligatur pater: sʒ ꝙ spũs eternaliter sumitur in diuis.
Aug. vo ponit ꝙ persona ꝓcedẽs temporalr̃: mittatur ab
ea ẽt a qua eternaliter nõ ꝓcedit. Nã cũ missio diue ꝑso
ne itelligat̃ sʒ aliquẽ effectũ in creatura: q̃ ẽ a tota trini
tate: ꝑsona missa a tota trinitate mittit̃: vt i missione nõ
itelligat̃ auctoritas mittẽtis ad ꝑsonã que mittit̃: sʒ cau
salitas ad effectum: fm quẽ dr̃ mitti persona. Nõ autem
excludit̃ rõ probãs spũm scm̃ a filio ꝓcedere per distin
ctionem ipsoꝝ: per hoc ꝙ proprietatibus distinguũtur:
qꝛ proprietates ille relatiue sunt: ⁊ distinguere nõ possunt
15m nisi adinuicẽ opponãtur: sicut ex dictis patet. ❡ Ad 15m
dõm: ꝙ lʒ spũs sanctus sit a duobus: nõ tñ est composit⁹:
16m qꝛ illi duo. s. pater ⁊ filius sunt per eẽntiam vnum. ❡ Ad
16m dõm: ꝙ phs attribuit ꝑncipijs nõ eẽ ab alio: inq̃tum
sunt ꝑma. ꝑncipiũ aũt ꝑmũ (vt ita dixerim) est ꝑncipiũ
17m nõ de ꝑncipio: qḋ est pater. ❡ Ad 17m dõm: ꝙ lʒ volũtas
moueat intellectum ad aliqḋ itelligẽdum: nõ tñ volun
tas aliqḋ velle potest nisi sit ꝑintellectum. vnde cum nõ
sit procedere in ifinitum: oportet deuenire ad hoc ꝙ itel
lectus aliqḋ itelligit naturaliter nõ ex imperio volunta
tis. Fili⁹ aũt procedit a patre naturalr̃. Unde q̃uis ꝓce
dat per modum intellectus: nõ seq̃tur ꝙ sit a spiritu san
18m cto: sed ecõuerso. ❡ Ad 18m dõm: ꝙ spũs sanctus põt dici
quiescere in filio triplr̃. vno modo fm humanã naturaʒ:
fm illud Ysai. 11°. Egredief̃ virga de radice Jesse: ⁊ flos ḋ
radice eius ascẽdet: ⁊ req. super euʒ spũs dñi. Alio modo
vt itelligatur spũs in filio requiescere: qꝛ virtus spiratiua
a patre datur filio: ⁊ vltra nõ ꝓtenditur. 3° modo fm ꝙ
amor dr̃ requiescere in amato: in quo quietatur amantis
effectus. Nullo aũt istoruʒ modoꝝ excluditur processio
19m spũs sancti a filio. ❡ Ad 19m dõm: ꝙ nõ repugnat simpli
citati spũs sancti qḋ procedit a duobus. s. patre ⁊ filio: cũ
20m sint per essentiã vnum. ❡ Ad 20m dõm: ꝙ eadem est ꝑfe
ctio patris ⁊ filij. vñ per hoc ꝙ spũs scũs ꝓcedit a patre
perfecte: nõ excluditur quin ꝓcedat a filio: alioqñ seque
retur ꝙ creatura nõ creet̃ a filio: cum perfecte creetur a
21m patre. ❡ Ad 21m dõm: ꝙ vnitas essentie nõ inducit cõfu
sionem ꝑsonarum. vñ ex vnitate essentie nõ possunt ꝯclu
di illa que repugnãt distinctioni relatiue. Et sic ex hoc ꝙ
pater ⁊ spũs sanctus sunt vnum: nõ põt cõcludi ꝙ fili⁹ sit
a spũ scõ: lʒ filius sit a patre: qꝛ spũs sanctus est ab eo. Et
iterum qꝛ sequeretur ꝙ spũs sanctus esset pater: cum ni
hil aliud sit esse patrẽ q̃ȝ habere filium de se procedẽteȝ.
22m ❡ Ad 22m dõm: ꝙ splẽdor est a radio: cuȝ nihil aliud sit
q̃ȝ reuerberatio radij ad corpus clarum: ⁊ tñ splendor fi
23m lio attribuit̃: hebre. i. cum sit splẽdor glorie. ❡ Ad 23m di
cẽdum: ꝙ calor est a splendore. Nam corpora celestia in
24m istis inferioribus per suos radios causant caloreȝ. ❡ Ad
24m dõm: ꝙ positio nestorianoꝝ fuit ꝙ spiritus sanctus
nõ sit a filio. vñ in quodam symbolo nestorianorum cõ
dẽnato in prima ephesina synodo dr̃ sic. Spũm sanctum
neq̧ filium putamus: neq̧ per filium essentiam accepis
se. ꝓpter qḋ Cyrillus cõtra Nestorium in ep̃la ꝑdicta po
suit spũm scũm esse a filio. Theodorus vo in quadã ep̃la
ad Joãneȝ anthiocenũ sic dicit. Spũs sanct⁹ nõ ex filio
aut per filium hñs subam: sed ꝓcedẽs q̃dem a p̃re: spũs
vero filij: eo ꝙ ei cõsubalis sit noiatus. hec autem verba
Theodorus ꝑdicta imponit Cyrillo: tanq̃ȝ ab eo sint di
cta in ep̃la quã ad Joãnem anthiocenum scripsit: lʒ in il
la ep̃la nõ legatur. Sed dr̃ ibi sic. Spũs dei p̃ris procedit
q̃dem ex ipso: est aũt ⁊ a filio nõ alienus fm vni⁹ essentie
rõnem. hãc autem theodorici sniam secutus est postmo
dũ Dam. Cuius dogmata eiusdẽ Theodorici sint in q̃nta
synodo ꝯdẽnata. vñ in hoc nõ est stãdũ snie Damasceni.
❡ Utrum spiritus sanctus a filio remaneret distinctus si
ab eo non procederet.

Quinto queritur vtruȝ spũs sanctus a fi
lio remaneret distictus si ab eo
nõ procederet. ❡ Et vr̃ ꝙ sic. Dicit eniȝ Ri 1m
cardus de sancto vic. 4. de tri. ꝙ persone fm
originẽ differũt. Sed vnus originẽ habet: al
ter origine caret: vel si originẽ hẽt: tñ origo vnius differt
ab origine alterius. Sed alia est origo spũs sancti: alia ẽ
origo filij. Nam spũs sanctus ꝓcedit quasi spiratus: fili⁹
aũt quasi genitus. ergo spũs sanctus ꝑsonalr̃ differt a fi
lio: etiam si ab eo nõ procederet: ꝓpter origineȝ diuersaȝ
❡ Iteȝ Ansel. dicit in li. de processiõe spũs sancti. habet 2m
vtiq̧ a patre esse filius ac spũs sanctus. Sed diuersimo
de: qꝛ alter nascendo: alter ꝓcedendo: vt alij per hoc sint
ab inuicẽ. Et postea subdit. Naȝ si per aliud nõ eẽt plꝛes
filius ⁊ spũs sanctus: per hoc solum essent diuersi. g̃ ⁊ si
spũs sanctus a filio nõ procederet: tamẽ remaneret ꝑso
naliter distinctus a filio: ꝓpter diuersuȝ originis modũ.
❡ Item in diuinis persone distinguũtur propter hoc ꝙ 3m
vna est ab alia fm aliquem originis modũ. Sed secũdũ
vnum originis moduȝ: vna ꝑsona in diuinis ꝓcedit. g̃ si
sunt duo modi originis: erũt due ꝑsone ꝓcedẽtes: etiam
si vna ab altera nõ ꝓcedat. Cõstat aũt ꝙ fm aliũ modũ
originis ꝓcedit filius a p̃re: ⁊ fm alium spũs sanctus. er
go filius ⁊ spũs sanct⁹ ꝑsonalr̃ ab inuicẽ distinguũtur: ẽt
dato ꝙ vn⁹ ab alio nõ ꝓcedat. ❡ Itẽ ipossibile ẽ ꝙ aliq̃ 4m
hypostasis fm vnam naturam: pluribus processionibus
procedat: qꝛ hypostasis per id qḋ ꝓcedit nãm accipit. vñ
filius habet duas natiuitates fm duas naturas. Sʒ in di
uinis sunt due processiones. vna que est per modum na
tiuitatis: alia que est per modum spirationis. Impossibi
le est ergo ꝙ vna ⁊ eadem ꝑsona his duabus ꝓcessioni
bus ꝓcedat. Necessarium est ergo ꝙ sint due persone di
stincte: que his duabus processionibus procedant. ergo
spiritus sanctus remanet personaliter distinct⁹ a filio ẽt
si ab eo nõ procedat. ❡ Item relõnes eterne in diuis nõ 5m
sunt accidentes neq̧ assistentes: sed subsistẽtes persone.
Illud ergo ad quod sequitur pluralitas relationum i di
uinis: sufficit ad personarum distinctionem. Sed diuer
sitas actionum fm spẽm: sufficit ad diuersas relationes.
Ex hac eni actiõe que est gubernatio: cõsequitur relatio
dominij. Ex alia vo actione que est generatio: sequit̃ alia
relatio que est paternitas. Sicut etiã ad diuersas q̃titta
tes fm spẽm: ꝯsequũtur diuerse relõnes. Ad binariũ eni
cõseq̃tur relatio dupli: ⁊ ad trinarium relatio tripli. pro
cessiones autem in diuinis significãtur per modũ actio
num. Si ergo sunt due processiones: opʒ ꝙ sint due rela
tiones cõsequẽtes processiones. g̃ oportet ꝙ sint due ꝑso
ne: ⁊ sic idem ꝙ prius. ❡ Itẽ ꝓcessio perfectius iuenitur 6m
in diuis q̃ȝ in rebus creatis: vñ Ap̃ls ad ephe. 3° dicit: ꝙ
ex patre celesti omnis paternitas in celo ⁊ in terra noia
tur. In rebus autẽ creatis processio sufficit ad distinguẽ
dum supposita ꝓcedẽtia. Nã alia processione siue natiui
tate alius homo nascit̃. g̃ ⁊ in diuinis ꝓcessionis differẽ
tia sufficit ad distinguendũm personas diuinas. s. filiũ et
spũm scũm. ❡ Itẽ nõ est idem ꝓcedere per modũ natu 7m
re ⁊ ꝓcedere per modũ amoris: Sed noie filij designat̃
ꝑsona ꝓcedẽs ꝑ modũ nãe: noie ãt spũs sci designat ꝑso
na procedẽs per modũ amoris. ergo spũs scũs distingue

tur a filio:et si ab ipso non ꝓcedat:per solā processionis
8m d̄fiam. ¶ Item in patre inueniť actiua generatio: ⁊ actiua
spiratio. Sȝ gnāre ⁊ spirare in diuinis distinguūt ꝑsonas.ḡ
sicut filius est a patre vt ꝑsona distincta per hoc q̄ a pr̄e
generať:ita spūs scūs est a patre vt ꝑsona distincta ꝑ hoc
q̄ a pr̄e spirať. Sic ergo sunt tres ꝑsone in diuinis:et si spi-
9m ritus scūs a filio nō ꝓcedat. ¶ Itē Ansel. in li. de ꝓces-
siōe spūs sci dič q̄ spūs scūs ita ꝑfecte ē a pr̄e sicut a pr̄e ⁊
filio. Sȝ a pr̄e ⁊ a filio est sic distict9 ab vtroq̄ḡ. si ⁊ a pa
10m pr̄e solo eēt:remaneret ab vtroq̄ distinctus. ¶ Itē pater
est sufficiēs ⁊ ꝑfectū p̄n̄m. ꝑfectum aūt p̄n̄m alicuius:nō i-
diget alio ad ꝑfecte ꝓducēdum id cuius est p̄n̄m. ergo pr̄
nō idiget filio ad hoc q̄ ꝓducat tertiam ꝑsonam. s. spūm
scm̄. ḡ dato q̄ spūs scūs nō ꝓcederet a filio:adhuc essent
11m tres ꝑsone distincte i diuinis. ¶ Itē remoto posteriori nō
remoueť de necessitate p̄us:sicut remoto hoīe nō remo-
ueť aīal. De ꝑsonis aūt diuinis tria dicūtur. s. ꝓcessio:cōio
⁊ germanitas. Rō aūt ꝓcessionis p̄cedit rōnem cōionis
⁊ et rōnem germanitatis. In diuinis aūt nō eēt cōio vľ ger
manitas:nisi eēt pluralitas ꝑsonaꝝ:que per ꝓcessionem
multiplicātur. ḡ remota cōione ⁊ germanitate in diuinis:
adhuc remanet ꝓcessio. lȝ ḡ patris ⁊ filij non sit cōio ad
spirādum spūm scūm neq̄ sit germanitas spūs sci ad fi-
liū in hoc q̄ ab ipso ꝓcedat:adhuc remanet ꝓcessio spi-
ritus scūs a pr̄e. Et ita remanet tres ꝑsone distīcte. s. due
12m ꝓcedētes:⁊ vna a qua ꝓcedit. ¶ Itē in diuinis dn̄r ꝓprie
tates:relōnes:⁊ notōes. Rō aūt ꝓprietatis p̄mo est q̄ȝ rō
relōnis:vel notionis:q̄ȝ p̄us est itelligere ꝑsonas ↄstitu-
tas propetatibus ꝑsonalibus:q̄ȝ q̄ adinuicē referanť: vľ
inotescāt. Remotis et relōnib9 adhuc remanēt ꝓprieta
tes ↄstituētes ꝑsonas. ḡ q̄uis spūs scūs nō referať ad fi-
lium vt ab eo exīs:adhuc tn̄ filius ⁊ spūs scūs erūt ꝑso-
13m ne distincte ꝑ suas propetates. ¶ Itez filiatio est ꝓprie-
tas filij ↄstituēs ꝑsonam ipsius. ꝓcessio autem est prope-
tas spūs sancti eius ꝑsonam ↄstituēs. Filiatio aūt nō est
ꝓcessio:nec ei opponiť relatiue. ḡ remota oi relōne spūs
sancti ad filiuȝ:adhuc remanebūt fili9 ⁊ spūs scūs ꝑsone
14m distincte. ¶ Itē multi posuerūt spūm scm̄ a filio nō ꝓce
dere:qui tn̄ tres ꝑsonas in diuinis posuerūt:sicut pȝ de gre
cis. ḡ q̄uis spūs scūs a filio nō ꝓcedat:adhuc remanet a
15m filio distictus. ¶ Item Dam. dicit. Spūȝ scm̄ ex pr̄e di-
cimus ꝓcedere:nō aūt ex filio:sed spūm filij noīamus. ḡ
q̄uis a filio nō ꝓcedat:adhuc remanet q̄ sit spūs filij: ⁊
16m ita remanet q̄ sit ab eo distinctus. ¶ Itē sci greci loquē
tes de filio ⁊ spū scō ẜm silitudinē corporaliuȝ:dicūt eos
esse sicut duos radios paterne claritatis: ⁊ sicut duos ri-
uos fontane diuinitatis que est in patre:⁊ sicut duos flo
res paterne nature. Sed radij riui ⁊ flores distinguūtur
ab inuicē:etiam si vnus ab altero nō sit:ergo ⁊ filius et
spūs scūs distinguitur ab inuicem.

3p. Contra. Boetius in li. de trini:dicit q̄ in diuinis sola
relō multiplicat trinitatē. Sed si spūs san
ctus nō ꝓcedit a filio:nō erit aliqua relatio spūs sci ad fi
2: lium. ḡ nō distingueť ẜm numeruȝ ꝑsone ab eo. ¶ Item
Ansel. in li. de ꝓcessione spūs sancti:dicit q̄ pr̄ ⁊ filius in
oībus vnum sunt:nisi in his in q̄bus distinguit inter eos
relōnis oppositio:⁊ hoc ꝓpter essentie vnitatem. Sȝ filij
est vna essentia filij ⁊ spūs sancti. ḡ in oībus vnuȝ sunt:ni
si in his in q̄b9 diuidit inter eos relōnis oppositio. Sed
si spūs scūs nō sit a filio:nullo mō diuidit iter eos relatiōis
3: oppositio. ḡ nullo mō erūt distincti ab inuicem. ¶ Item
Ric. de scō Vic. 5° de tri. dicit q̄ nō pōt eē i trinitate ni-
si vna sola ꝑsona:que sit ab vna ꝑsona tn̄. Si autē spūs
scūs nō sit a filio:sicut filius est ab vna ꝑsona sola. s. a pa
tre:ita ⁊ spūs sanctus. ḡ ⁊ filius ⁊ spūs sanctus erunt vna

sola persona. ¶ Item in eodē li. dicit q̄ non pōt in diuinis 4:
eē nisi vnus solus qui de se ꝓcedentem nō hēat. Si autē
spūs scūs a filio nō ꝓcedit:sicut spūs scūs nō hȝ de se ꝓce
dētē:ita nec fili9 hēbit. ḡ filius ⁊ spūs scūs erūt vnus so-
lus. ¶ Itē vbicūq̄ ꝑsone ꝑ relōnes distiguūtur:oȝ refer 5:
ri q̄ ꝑsonalr̄ distinguiť. In diuinis aūt ꝑsone ꝑ relōnes di-
stinguūtur. Nō eni p̄nt per aliq̄d absolutum distingui. ḡ
q̄d nō referť nō distinguiť. Sed si spūs scūs nō ꝓcedit a
filio:nō referť ad ip̄m. ergo nō distinguiť ꝑsonalr̄ ab eo.
¶ Itē vnū oppositoꝝ non distinguit id cui inest:nisi ab 6:
eo in quo est reliquū oppo°:sicut per albedinē nō distin-
guiť aliq̄d nisi ab eo in quo est nigredo. ḡ ⁊ relō nō distin
guit id in quo est:nisi ab eo in quo est opposita relō. pro-
pria aūt relō spūs sci ꝑ quā ꝑsonalr̄ distinguiť: est ꝓces-
sio. Nō ḡ ꝑsonalr̄ distinguiť nisi ab eo i quo est opposita
relō. que est actiua spiratio:que nō est in filio:si spūs san-
ctus nō sit a filio. ḡ si spūs scūs nō sit a filio:nō distiguiť
ꝑsonalr̄ ab eo. ¶ Itē ad relōnē ꝑtinētia in diuinis sūt duo 7:
in cōi:a quo alius:⁊ qui ab alio. Sed a quo alius nō disti
guiť ꝑsonalr̄ ꝑ diuersum modū origīs. Nā eadem ꝑsona
pr̄is est a qua est filius per generationē ⁊ spūs scūs ꝑ ꝓces
sionē. ḡ nec qui est ab alio per spirationē. s. spūs sci:distin
guiť ab eo q̄ est ab alio ꝑ generationeȝ. s. a filio. ¶ Item 8:
Ric. 6° de tri. assignās dr̄iaȝ iter duas ꝓcessiones filij et
spūs sci dicit. Cōio maiestatis fuit:vt sic dicā:cā originis
vnius. s. filij. Comunio amoris fuit cā originalis alterius
s. spūs sci. Nō eēt aūt ꝓcessio spūs sancti ex cōione amo-
ris:nisi pr̄ ⁊ fili9 mutuo se amarēt:⁊ sic spūs scūs ab eis ꝓ-
cederet. ḡ si spūs scūs a filio nō ꝓcederet:nō eēt dr̄ia iter
ꝓcessionē spūs sci:⁊ generationē filij. Et sic neq̄ ꝑsonali-
ter spūs sanctus esset a filio distinctus.

Respondeo. Dōm:q̄ sigs recte ↄsideret dcā gre 9:
coꝝ:inueniet q̄ a nobis magis diffe
rūt in v̄bis q̄ȝ in sensu. Nō enim ↄcedūt spūm scm̄ a filio
ꝓcedere:vel ꝑꝑ ignorātiā:vel ꝓteruiā seu calūniā:vľ ꝑꝑ
q̄cūq̄ aliā cām:ↄcedūt tn̄ spūm scm̄ eē spm̄ filij:⁊ esse a
pr̄e ꝑ filiū:q̄d nō posset dici si ꝓcessio spūs sci oīno eēt a
filio absoluta. vn̄ dať intelligi q̄ et ipsi greci ꝓcessionem
spūs sci aliquē ordinē ad filiū hr̄e intelligūt. Dico aūt q̄
si spūs scūs nō sit a filio:nec aliq̄ mō fili9 sit p̄ncipiū ꝓces
sionis spūs sci:īpossibile est q̄ spūs scūs a filio ꝑsonalr̄ di
stinguať:⁊ et impossibile est q̄ ꝓcessio spūs sci differat a
filij generatiōe. Q̄d q̄dē manifestū est sigs consideret ea
ex q̄b9 aliq̄ diuinaꝝ ꝑsonaꝝ distinctionē manifestāt:loquū
tur. n. q̄dā de distinctiōe ꝑsonaꝝ ẜm relōnes. ¶ Alij v̄o
ẜm modos origīs. Quidā aūt ꝑ cōparationeȝ ad eēntia-
lia attributa. Si ḡ ↄsiderem9 modū distiguēdi ꝑsonas ꝑ
relōnes:manifeste appet q̄ spūs scūs ꝑsonalr̄ a filio di-
stingui nō pōt:si ab eo nō ꝓcedat. Primo q̄dē:q̄ȝ distin-
ctio aliquoꝝ ab iuicē:nō ꝓprie pōt eē:nisi vel ꝑꝑ dīsionē
mālē seu q̄ntitatiuā:vľ ꝑꝑ dīsionē formalē. Distinctio āt
ẜm mālē ⁊ q̄ntitatiuā dīsionē:inueniť in corꝑalib9 reb9:in
quibus eiusdem spēi sunt idiuidua plura:ex eo q̄ forma
spēi in diuersis partibus materie ẜm q̄ntitatem dīsionis
inuenitur. vnde ⁊ si quod est idiuiduum:q̄d cōstat ex tota
materia in qua possibile est esse formā spēi:impossibile ē
q̄ illius spēi sint indiuidua plura:sicut probat Aristo. de
mundo:in principio ce. ⁊ mundi. hūc autem modum di-
stinctionis oīno oportet a diuinis remoueri:cuȝ in eo nō
sit materia nec q̄ntitas corꝑalis. Distinctio autē aliquoꝝ
habētium vnam naturam saltem generis. per diuisioneȝ
formalē eē nō pōt:nisi rōne alicui9 oppōnis. vn̄ inuenim9
q̄ cuiuslibet generis dr̄ie sunt opposite. Et ideo i natura
diuina nō potest:nec esse nec itelligi aliqua distinctio:cum
sit vna:nō solum genere:sed numero:nisi per aliquas op-

positionem. vñ cum persone distinguãtur in diuinis: oportet φ hoc sit per aliquã oppositionem relatiuam: q2 alia oppositio in diuinis eẽ nõ põt. Et hoc satis manifeste apparet. Nam q̃cũcu3 aliqua diuidãtur ſm rõnes diuersas: sicut eẽntialia attributa: nõ distinguũt psonas: q2 ad inuicem nõ opponũtur. Sic etia3 plures notiones inueniantur in vna psona diuina: pp hoc φ oppositionẽ ad inuicem nõ habẽt: sicut in patre. s. innascibilitas: paternitas: ꝛ spiratio actiua. Ibi eñi pmo inueniẽ distinctio: vbi pmo occurrit oppositio relatiua: sicut in hoc qđ est esse patrem ꝛ filium. vbi ergo nõ est oppositio relatiua in diuinis: nõ põt eẽ realis distinctio: que est distinctio psonalis. Si aũt spũs scũs nõ pcedit a filio: nõ erit oppositio aliqua inter filiu3 ꝛ spm̃ scm̃: ꝛ ita non distinguẽ psonaliter spũs scũs a filio. Nec põt dici φ ad talẽ distinctionẽ faciẽdã: sufficiat oppositio affirmationis ꝛ negationis: q2 talis oppositio sequiẽ distinctionẽ: nõ aũt distinctionem causat: cũ existẽs ab altero distinguatur per aliqđ sibi inherẽs substantialiter vel accidẽtaliter. Q2 autem hoc nõ sit hoc: seqtur ex hoc φ distincta sunt. Silr ẽt patet φ veritas cuiuslibet negatiue i existibus: supra veritatẽ affirmatiue fundaẽ: sicut veritas huius negatiue: ethiops nõ est alb9: fundaẽ supra veritatẽ huius affirmatiue: ethiops est niger. Et iõ ops oẽz dñiam que est per oppositionẽ affirmationis ꝛ negatõis: reduci in dñiam alicuius affirmatiue oppõnis. vnde nõ põt esse pma distinctõis rõ inter filiũ ꝛ spũ3 scm̃ ex hoc φ filius est genitus nõ spirat9: alius spirat9 nõ genit9: nisi p intelligatur distictio inter generatõe3 ꝛ spirationẽ: ꝛ inter filium ꝛ spũm scũm: per aliquam oppõem duaru3 affirmationum. 2° q2 ſm Aug. in li. de trini. in diuinis qđ dr̃ absolute: est cõe tribus psonis: vñ relinqtur φ diuinarum psonarum distinctio eẽ nõ possit: nisi ſm id quod ad aliquid dr̃. hec enim duo pdicamẽta sunt in diuinis. Prima aũt distinctio que in diuinis ſm relõnem inueniẽ est per hec duo: a quo alius: ꝛ qđ a nullo. Si aũt alterum coꝝ subdistinguẽdum est. s. qđ est ab alio: ops φ subdistiguatur per ea que sunt eiusde3 rõnis: vt enim phs docet 8° metaphisi. Sigo in subdiuidẽdo vtatur his que sunt per accidẽs et nõ per se: nõ rectum diuisionis ordine3 seqtur: sicut si diceret: aialium aliud rõnale: aliud irrõnale: irrõnaliu3 vero aliud albũ: aliud nigrum: nõ eẽt recta diuisio. Quia cũ ex his que sunt per accñs: nõ fiat vnũ simplr: vltima spẽs ex differẽtijs multis 9stituta: nõ esset vnum simplr. Ops ergo si in diuinis q est ab alio distiguatur: vel subdiuidaẽ: φ hoc sit per dñias eiusdẽ rõnis. vt. v3. coru3 que sunt ab alio: vnus coꝝ ab coꝝ altero sit. Et hoc iportat dñia pcessionũ: que significaẽ cũ dr̃ φ vnus procedit per generationem: alius per spirationẽ. Unde Ric. 5° de tri. hoc modo distinguit pcedẽtem ab alio: φ vnus hẽat aliu3 de se procedẽtem: alius vo nõ. 3° q2 cum in patre sint due relatõẽs. s. pñitas ꝛ actiua spiratio: sola paternitas 9stituit psonam patris. vñ dr̃ propetas siue relatio. Spiratio vo actiua est relatio psone nõ psonalis quasi persone iã 9stitute superueniẽs. Ex quo patet φ generatio actiua siue paternitas: ſm ordinẽ intelligẽdi presupponitur ad spirationem. Oportet ergo φ silr filiatio que paternitati per oppositione3 respõdet: ſm aliquẽ ordinem psupponaẽ ad spiratione3 passiuã: que est pcessio spũs sancti. Aut q̃ ita φ spiratio passiua intelligatur superuenire filiationi in eadem psona: sicut spiratio actiua paternitati: ꝛ sic erit i eadẽ psona spirati ꝛ nati: sicut generantis ꝛ spirãtis: aut o3 φ aliquẽ alium ordinem habeat filiatio ad spiratõnem passiuã. Nõ est aũt ordo in diuinis nisi nature: ſm φ aliqs est ab aliquo: vt dicit Aug. vñ relinqtur φ vel sit vna psona filij ꝛ spũs sancti spirati: vel φ spũs sanctus sit a filio.

Sigo aũt distictionem diuinarum psonarum per ipsa3 originem 9sideret: nõ per relõnes originis: idem seqtur: sicut ex his que dicẽtur apparebit. Primo quidem: q2 sigs proprietatem diue nature 9sideret: ipossibile est in deo esse pluralitatẽ psonarum: nisi per hoc φ vna ab alia oriatur: nullo aũt modo per hoc φ due oriũtur ab vna. Qđ p3 si qs 9sideret qualr in diuersis rebus distinctio inuenitur. In rebus eñi mãlibus in qbus possibile est fieri multiplicationẽ per diuisionem mãe ꝛ q̃titatis: vt dictum est: possibile est duo indiuidua vnius spẽi ex equo se habere: sicut ꝛ due partes q̃titatis ex equo se habẽt. vbi aũt inuenitur pma dñia ſm formam: ibi ipossibile est φ aliqua duo se habeãt ex equo. Ut eñi phs dicit 8° metaphi. forme rerũ sunt sicut numeri: in qbus varianẽ spẽs per vnitatis additionem vel subtractionẽ: ꝛ formales reꝝ dñie 9sistũt in quodam pfectõis ordie. Nam plãta spe dr̃ a lapide i hoc φ superaddit vitam: aial vero brutũ a plãta i hoc φ supaddit sensum: homo vero a bruto in hoc φ supaddit rõnem. Et ideo i rebus imãlibus in qbus non potest esse multiplicatio ſm diuisionem mãe: ipossibile est φ sit pluralitas: nisi cũ ordie quodam. In substãtijs qdem imaterialibus creatis est ordo pfectõis: ſ3 φ vnus angelus est perfectioris nature q̃ alius. Et q2 qdam phi crediderũt φ ois natura iperfecta crearet a perfectiori. iõ dixerunt φ in substãtijs separatis nõ põt eẽ multiplicatio nisi per cãm ꝛ causatum. Qđ tñ recta fides nõ tenet: q2 credimus ex ordie diue sapientie differẽtes ordies substãtiarũ immaterialium pductos esse. Cum autẽ in diuinis nõ possit esse ordo pfectõis: vt arriani posuerũt dicẽtes patre3 filio esse maiorem: ꝛ vtrũq3 spũ sancto: relinqtur φ pluralitas in diuinis personis esse nõ potest nec itelligi nisi ſ3 ordinẽ origis solum: vt. s. filius sit a patre: ꝛ spũs sanctus a filio. Si eñi spũs sanctus nõ esset a filio: ex equo respiceret patrem q̃tum ad originem. vñ vel nõ essent due psone: vel esset ordo iter eos perfectõis ſ3 arrianos: vl eẽt iter eos mãlis diuisio: quod est ipossibile. Et hanc rõnem sequens. Hyl. in li. de synodis dicit: φ ponere in diuinis duos igenitos. i. nõ ab aliquo existẽtes: est ponere duos deos. Quia si nõ sit multiplicatio per originis ordinem: ops φ sit p ordinem naturarum. Et ideo eadem est rõ si iter filium ꝛ spũm sanctu3 originis ordo nõ ponatur. 2° q2 quod procedit ab vno naturaliter: oportet esse vnum. Natura eñi semper ad vnum se habet. Sed que procedũt ab aliquo per volũtatem operãte3 pñt esse plura: l3 sit ab vno: sicut ab vno deo diuerse creature pcesserũt ſ3 volũtatẽ ipsius. Cõstat autem φ filius procedit a patre naturaliter: ꝛ nõ per volũtate3: vt arriani dixerũt. Et hoc ideo quia Hyl. in li. de synodis dicit. Qđ naturalr pcedit ab aliquo est tale quale est ipsum a quo procedit. Quod autem procedit ab aliquo ſm volũtatem agẽtem: nõ est tale quale est illud a quo procedit: sed quale vult esse illud. Filius autẽ talis est qualis est pater: creature vero sunt tales quales deus voluit eas esse. vnde filius est a patre naturalr: creature autem ab eo per voluntatem. Similiter aũt ꝛ spũs sanctus talis est qualis est pater. Nõ eni3 est creatura vt Arrian9 ꝛ Macedõ. dixerũt. vñ oportet φ naturalr a pre pcedat. pp qđ dr̃ ab Athanasio ꝛ alijs scis eẽ nãlis spũs pris ꝛ filij. Impossibile est q̃ φ filius ꝛ spũs scũs pcedãt a pre: nisi hoc mõ φ a solo pre pcedit vnus solus. s. fili9: ꝛ a pre ꝛ filio iq̃tũ vnũ sũt: vn9 spũs scũs. 3° q2 sicut Ric. i 5° de tri. pbat. ipossibile est φ i diuinis sit mediata pcessio. Cũ eñi quelibet persona sit in alia: o3 φ quelib3 diua psona imediate ad aliã ordineẽ. Si aũt fili9 ꝛ spũs scũs essent a patre absq3 hoc φ spũs sanctus esset a filio: spũs sancti ad filiũ non esset imediatus ordo. Nõ enim ordi

naretur adinuicē nisi mediāte vno a quo existerēt: sicut
duo fratres ab vno p̄re geniti. vñ impossibile est ꝙ fili⁹ ⁊
sp̄us sc̄us hoc mō sint a patre: sicut due psone distincte: ꝙ
vnus eoꝝ nō sit ab alio. Si vō aliqs cōsideret distinctio-
nem psonaꝝ per ordinē ad attributa eēntialia: pꝫ etiā ꝙ
idē sequit̄. p̄mo q̄dem: q2 s̄m hoc dr̄ ꝙ filius p̄cedit per
modū nāe: sp̄us aūt sc̄us per modū volūtatis. Naꝫ semꝑ
p̄cessio nāe est pn̄m ⁊ origo cuiuslibet alterius p̄cessiōis.
Oia enim que per artē ⁊ volūtatē vel itellectū fiūt: p̄ce
dūt ab his que s̄m nām sunt. Et iō Ric. dicit 6° de trini.
ꝙ inter oēs p̄cedēdi modos ɔstat p̄mū locū tenere ⁊ ce-
teris p̄ncipaliorē eē illū modū p̄cedēdi qui est filij a pa-
tre. Nā nisi iste p̄cesserit: ceteroꝝ nullū exīdi locū hēbit
oīno. 2° manifestū est si dicat̄ ꝙ filius p̄cedit p̄cessiōe
itellectuali vt vbū: sp̄us aūt sc̄us p̄cessione volūtatis vt
amor. Nō eni pōt eē nec itelligi: ꝙ amor sit alicui⁹ quod
nō est in itellectu p̄conceptū. vñ q̄libet amor est ab aliq̄
vbo: loquēdo de amore in itellectuali nā. 3° idem appa-
ret si spm̄ scm̄ dicamus eē viuificū quoddā spiramē diui-
nitatis: vt dicit Athanasius. Ois enim mot⁹ ⁊ actio vite
ordinat̄ per itellectū: nisi ex impfectiōe nāe ɔtrariuꝫ ac-
cidat. vnde ex omnibus supradictis datur itelligi: ꝙ nec
sp̄us sc̄us esset alius a filio si ab eo nō procederet: nec spi-
ratio esset aliud a generatione.

Ad p̄m Ad primum q̄ dōm: ꝙ sp̄us sc̄us distinguit̄ sub-
stātialiter a filio in h̄ ꝙ origo vni⁹
differt ab origine alterius. Sed ipsa dr̄ia originis est per
hoc ꝙ filius est a patre solo: sp̄us aūt sanctus a p̄re ⁊ filio.
Qđ pꝫ per Ric. de scō vic. qui in 2° de trini. dicit. Notan
dum ꝙ hꝫ dr̄ia p̄prietatū in solo cōsistit numero p̄ducē
tium. Nam p̄ma eaꝝ habet eē a nulla alia: altera ab vna
2m sola: tertia vō a gemina. ¶ Ad 2m dōꝫ: qđ id qđ dic̄ Ansel.
ꝙ filius ⁊ sp̄us sc̄us per hoc solū adinuicē distinguunt̄ ꝙ
diuerso mō p̄cedūt: est oīno verum. Sed sicut ostēsuꝫ ē:
diuerso mō p̄cedere nō possent: nisi sp̄us sc̄us a filio eēt.
vñ remoto ꝙ sp̄us sc̄us sit a filio: oīno distinctio sp̄us sci
remouet̄ a filio. Est aūt itētio Ansel. in li. de p̄cessiōe spi
ritus sci p̄us ponere ea in q̄bus nos ɔuenimus cum negā
tibus spm̄ scm̄ a filio esse: q̄ tn̄ spm̄ scm̄ a filio dicunt di-
stingui. vñ vba p̄dicta Ansel. inducta: sūt magis vt dispu
3m tatiua suppō q̄ veritatis diffinitio. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ hn̄
seq̄tur si sunt duo modi originis in diuinis: ꝙ sunt due pso-
ne p̄cedētes. Sed duo modi originis eē nō pn̄t: nisi p h̄
ꝙ sp̄us sc̄us p̄cedit a filio: vt ostēsum est. ¶ Et silr̄ dōm
4m 5m ad 4m. ¶ Ad 5m dōm: ꝙ nō opꝫ ꝙ tot sint psone subsistē
tes in diuinis: quot sunt relōnes. Nā in vna psona p̄ris sūt
due relōnes. s. p̄nitas per quā refert̄ ad filiū: ⁊ cōis spira
tio p quā refert̄ ad spūm scm̄. p̄nitatis enim relō cōsti-
tuit psonā subsistētē. Sed relō cōis spirationis nō est p-
prietas psonā ɔstituēs: sed relō psone subsistēti iherens.
vñ nō seq̄tur si ex generatiōe ⁊ p̄cessione ɔsequūtur due
relōnes: ꝙ p̄pter hoc sint due psone subsistētes: pōt ēt re-
sponderi ꝙ nō sunt due p̄cessiones: nisi vnus p̄cedētiuꝫ
6m sit ab alio: vt dictū ē. ¶ Et per h̄ pꝫ solutio ad 6m. ¶ Ad
7m 7m dōm: ꝙ illud qđ p̄cedit per modū amoris opꝫ ꝙ p̄ce
dat ab eo qđ p̄cedit per modū nāe: vt ex dictis pꝫ. ¶ Ad
8m 8m dōm: ꝙ spiratio distinguit spm̄ scm̄ a spirāte: sicut ge-
neratio generatuꝫ a generāte. Nō tn̄ ex h̄ seq̄t̄ ꝙ spirat⁹
a generato distiguat̄: cū ⁊ spirās ⁊ generās sint idē. Nec
p̄p hoc ꝙ idē nō pōt duab⁹ p̄cessionib⁹ diuersis p̄cedere.
Sed p̄cessiones in diuinis nō pn̄t eē diuerse: nisi per h̄ ꝙ
9m vnus p̄cedentium est ab alio: vt ostēsuꝫ est. ¶ Ad 9m di
cēduꝫ: ꝙ sp̄us sc̄us ita perfecte est a p̄re: sicut a p̄re ⁊ filio
Nō tn̄ p̄pter hoc ꝙ est a patre ⁊ filio distinguit̄: sꝫ p̄p h̄
10m ꝙ est a filio. ¶ Ad 10m dōm: ꝙ p̄r est sufficiēs p̄ncipium

sp̄us sci: nec idiget alio p̄ncipio ad spirationē sp̄us sci. Fi-
lius eni nō est aliud pn̄m sp̄us sci a patre: sed vnū pn̄m cuꝫ
ipso. ¶ Ad 11m dōm: ꝙ lꝫ p̄cessio sit p̄us per intellectum 11m
q̄ cōmunio: sicut cōe q̄ p̄priū: tn̄ talis p̄cessio. s. sp̄us sc̄us
qui p̄cedit q̄si amor: ⁊ cōio ⁊ nexus p̄ris ⁊ filij: nō est p̄us
s̄m itellectū q̄ cōio. vñ non opꝫ ꝙ remota cōione rema-
neat p̄cessio. Sicut aial est p̄us s̄m rōnem q̄ homo: non
aūt aial rōnale. ¶ Ad 12m dōm. ꝙ eedē s̄m rem in diuinis 12m
sunt p̄prietates: ⁊ relationes: ⁊ notiones: nisi ꝙ p̄prieta-
tes sunt solū tres. s. p̄nitas: filiatio: ⁊ p̄cessio. Relatiōes
aūt sunt q̄tuor: addita p̄dictis p̄prietatib⁹ tribus cōi spi-
ratione: que relō q̄dem est: nō tn̄ p̄prietas: q2 nō vni pso-
ne ɔuenit: sed duab⁹. Notiones vō sunt. 5. addita innasci-
bilitate que nō est relō sed notio: q2 per eam p̄r inotescit.
Est ēt p̄prietas: q2 ɔuenit soli p̄ri. Nō tn̄ p̄prietas psonal:
q2 nō ɔstituit psonā p̄ris. Quātum g̃ ad rē ordinē habere
nō pn̄t p̄prietates: relōnes: ⁊ notiones: cū idē sub tribus
ɔtineat̄. Si aūt eoꝝ ordo q̄tum ad p̄prias rōnes regra-
tur: tūc notio p̄or est rōne: s̄m ordinē quo aliq̄d dr̄ p̄rius
quo ad nos. Relatio aūt ⁊ p̄prietas: sꝫ ordinē quo aliq̄d
p̄us est s̄m rē. Si aūt relōnis ⁊ p̄prietatis ordinem req-
ramus: in reb⁹ creatis nō est eorum ordinē assignare. Nā
aliqua p̄prietas est relō: sed nō ois. Silr̄ ⁊ aliqua relatio
est p̄prietas: sed nō ois. Si tn̄ p̄prietas ab aliquo absolu
to sumat̄: sic p̄prietas p̄mū est: eo ordie quo absolutū est
p̄us relatio. In diuinis aūt psonis opꝫ ꝙ relōnis rō rōnem
proprietatis precedat. Naꝫ cū propriū sit qđ vni soli cō-
uenit: rō proprietatis distinctionē p̄supponit. In diuinis
aūt nō pōt esse aliq̄d distinctuꝫ nisi per hoc ꝙ est aliq̄d.
vñ relō que est distinctionis principium in diuinis: s̄m ra-
tionem prior est proprietate. Sciēdum tn̄ est ꝙ neq3 p-
prietas neq3 relatio s̄m ꝙ hꝫ: habēt rōnem constituendi
personam. Nam cum psona sit rōnalis nature idiuidua
suba: id quod est extra subam: psonam cōstituere nō pōt.
vnde in rebus creatis proprietates ⁊ relōnes nō sunt cō-
stituētes: sꝫ magis aduenientes cōstitutis personis. In di-
uinis aūt ipsa relō que est etiam proprietas: est diuina es-
sentia. Et ex hoc habet ꝙ id quod per eam ɔstitutum est
sit persona. Nisi eni paternitas eēt dina essentia: nullate-
nus hoc nomē pater significaret personā: sed solum acci-
dēs relatiuū psone: sicut pꝫ in psonis humanis. paterni-
tas ergo inq̄tum est diuina essentia: ɔstituit hypostasim
subsistētem in diuina natura: inq̄tum vō est relō: distin-
guit: inq̄tum vero est proprietas: cōuenit vni persone et
nō alij: inq̄tum vero est notio: est p̄ncipiū inotescēdi pso
nam. Sic ergo s̄m ordinē itellectus p̄mum est ꝙ sit pso-
nam cōstituens. 2m ꝙ sit distinguēs. 3m ꝙ sit proprietas.
4m ꝙ sit notio. ¶ Ad 13m dōm: ꝙ lꝫ filiatio nō opponat̄ 13m
relatiue p̄cessioni: tn̄ p̄cedēs opponit̄ relatiue filio. Et
per hoc p̄cessio a filiatione distinguit̄. ¶ Ad 14m dōm: 14m
ꝙ lꝫ greci nō cōfiteantur spiritum a filio procedere: con-
fitentur tamē filium esse aliquo modo principium origi
nis spiritus sancti: ex hoc ꝙ dicunt spiritum sanctū a pa-
tre esse per filium ⁊ spūꝫ sanctum esse filij. Nihilominus
tamē aliq̄d implicite cōtradictionem implicat: qđ nihil
prohibet ab alio explicite nesciente concedi. Et sic aliqs
nō intelligens potest dicere spūꝫ sanctum nō esse a filio:
licet a filio sit distinctus. ¶ Ad 15m dicēdum: ꝙ in hoc ꝙ 15m
Dam. spūm sanctū esse filij confitetur: dat intelligere ꝙ
origo sp̄us sancti aliquo modo sit a filio. ¶ Ad 16m dōm: 16m
ꝙ sp̄us sanctus ⁊ filius dicunt̄ esse duo riui: inq̄tum p̄ce
dunt ambo a patre. Dr̄ tamē ⁊ a grecorum doctoribus ꝙ
filius sit fons sp̄us sancti: sꝫ ꝙ sp̄us sanctus nō est a filio.
Et idem pōt dici de aliqs similitudinibus.
¶ Et sic est finis questionum de potentia dei.

cōuenienter diuidit̃ per culpā ⁊ penā. 5° qd plus hēat ō
rōne mali vtrū culpa an pena. Questio. .I.

pm Q Uestio est de malo. Et pmo querit̃
an maluȝ sit aliqd. ¶ Et vr̃
ꝙ sic. Oē eñi creatū aliqd est. Sed maluȝ
est aliqd creatum. fm illud Jsai. 45°. Ego
dñs faci pa. ⁊ creās malū. ergo malū ē ali-
2m qd. ¶ P̄. vtrūqȝ ɔtrarioꝝ est aliqd in nã:
qꝛ ɔtraria sunt in eodē genere posita. Sȝ
malū est ɔtrariū bono. fȝ illud eccl'. 33°. ɔtra bonū malū.
ergo malū est aliqd. ¶ Sed dice. ꝙ malū ī abstracto ac-
ceptū nō est ɔtrariū: sȝ pҷatio: sȝ aliqd malum in cōcreto
3m acceptū est ɔtrariū: ⁊ est aliqd. ¶ Sed ɔtra. nihil est con
trariū alteri fm id in quo cū eo ɔuenit. Nigrū enim non
ɔtrariat̃ albo fm ꝙ est color. Sed fȝ id qd substernitur
ipsi malo: ɔuenit malū cū bono. ğ fm illud malū nō con-
trariat̃ bono: sed fm hoc ipsum ꝙ ē malū. Malū ğ inq̃-
4m tum est malū est aliqd. ¶ P̄. oppositio forme ⁊ pҷatiōis
inuenit̃ ēt in rebus nãlibus. Sed nō dicit̃ ꝙ in reb⁹ nãli
bus malū ɔtrariet̃ bono: sed solū in moralib⁹: qꝛ malū ⁊
bonū fm ꝙ sunt ɔtraria ɔtinēt sub se v̄tutez ⁊ vitiū. ğ cō-
trarietas mali ⁊ boni nō itelligit̃ fȝ oppositionē pҷatio-
5m nis ⁊ habit⁹. ¶ P̄. Diony. ⁊ Dam. dñt ꝙ malū est sicut te
nebra. Tenebra aūt ɔtrariat̃ lumini: vt dr̃ 2° de aïa. ğ et
6m malū ɔtrariat̃ bono: ⁊ nō solū est eius pҷatio. ¶ P̄. Aug.
dicit ꝙ illud qd semel ē: nunq̃ȝ totalr̃ cedit ī nō eē. Si ğ
aer illumiatur a sole: illud lumē creatū in aere nō totalr̃
desinit eē. Nec pōt dici ꝙ recolligat̃ in suo pncipio. ğ re-
manet in subiecto aliqd ei⁹ qd est sicut dispositio impfe-
cta: ⁊ hoc vocat̃ tenebra. ğ tenebra est aliqd ɔtrarium lu
mini: ⁊ nō pҷatio sola. Et eadē rō est de malo ⁊ bono. ğ
7m malū nō est sola pҷatio boni: sed ɔtrariū. ¶ P̄. inter pҷa
tionē ⁊ habitū nō est mediū in susceptibili. Sed īter bo-
nū ⁊ malū est aliqd mediuȝ: nec oïa sunt bona ⁊ mala: vt
dr̃ in pdicamētis. ğ bonū ⁊ malū nō opponūtur vt pҷati-
ue opposita: sed vt ɔtraria īter que pōt eē medium. Et sic
8m malū aliqd est. ¶ P̄. oē qd corrūpit agit. Sed malū inq̃-
tum malū corrūpit: vt Diony⁹ dicit 4° ca. de di. no. ergo
malū inq̃tū malū agit. Sed nihil agit nisi inq̃tuȝ est ali
qd. ğ malū inq̃tum malū est aliqd. ¶ Sȝ dice. ꝙ corrū-
9m pere nō est agere: sed defectus actionis. ¶ Sed ɔ. corru
ptio est motus vel mutatio. ğ corrūpere est mouere. Sȝ
10m mouere est agere. ğ corrūpere est agere. ¶ P̄. īuenit̃ cor-
ruptio nãlis: sicut ⁊ gnãtio: vt dicit phs in 5° physi. Sȝ in
oï motu nãli est aliqd per se intētuȝ a nã mouētis. ğ ī cor-
ruptione est aliqd per se ītētum a natura corrūpētis. Cor
rūpere aūt est pprīū mali: vt Diony⁹ dicit. ğ malū hȝ ali
11m quā nãm ītēdētem aliquē finem. ¶ P̄. qd non est aliqd
nō pōt eē genus: qꝛ nō entis nō sunt spēs: vt dicit phs. Sȝ
malū est genus. Dicit̃ eñi in pdicamētis ꝙ bonū ⁊ malū
nō sunt in genere: sȝ sunt genera alioꝝ. ğ malū est aliqd.
12m ¶ P̄. qd nō est aliqd nō pōt eē dr̃ia ɔstitutiua alicui⁹: qꝛ
oïs dr̃ia est vnū ⁊ ens: vt dr̃ in 3° meta. Sed bonuȝ ⁊ ma-
lū sunt dr̃ie ɔstitutiue v̄tutis ⁊ vitij. ğ maluȝ est aliquid.
13m ¶ P̄. illud qd nō est aliqd: nō pōt ītēdi ⁊ remitti. Sȝ ma
lū ītendit̃ ⁊ remittit̃. Maius eñi malū est homicidiū q̃ȝ
adulteriū. Nec pōt dici ꝙ dicat̃ maius malū inq̃tū cor-
rūpit plus de bono: qꝛ corruptio boni ē effectus mali. cā
aūt nō ītendit̃ ⁊ remittit̃ pp effectū: sed eɔ. ğ malū ē ali-
14m qd. ¶ P̄. oē qd hēt eē per pōneȝ in loco est aliqd. Sȝ ma
lū est hȝ. Dicit enim Aug. ꝙ malū suo loco positū eminē-
tius cōmēdat bonū. Nec pōt dici hoc eē ītelligēdū ō ma-
lo ex pte boni in quo est: qꝛ malū cōmēdat bonū fȝ oppō-
nem quā hȝ ad ipm: fȝ ꝙ opposita iuxta se posita magis
15m elucescūt. ğ malū inq̃tū est malū est aliqd. ¶ P̄. phs in
5° phy. dicit ꝙ oïs mutatio est ex subiecto ī subm: vel ex
subiecto ī nō subm: vel ex nō subiecto in subm: ⁊ nomiat
subm qd affirmatiōe mōstrat̃. Cū aūt aliqs mutat̃ de bo
no ī malū: nō mutat̃ de subo in nō subm: neqȝ de nō subie
cto in subiectū: qꝛ he mutatiōes sunt gnãtio ⁊ corruptio.
ğ mutat̃ de subo in subm. Et ita vr̃ ꝙ malū sit aliqd affir
matiue existēs. ¶ P̄. phs dicit in p̊ de gnãtiōe: ꝙ corru- 16m
ptio vni⁹ est gnãtio alteri⁹. Sȝ malū inq̃tum malum est
corruptiuū fm Diony. 4° ca. de di. no. ğ malū inq̃tū ma-
lū: est gnãtiuū alicui⁹. Et ita opȝ ꝙ sit aliqd: qꝛ oē qd ge-
nerat̃: gnãtur ex aliq̃. ¶ P̄. bonū hȝ rōnem appetibil': qꝛ 17m
bo^m ē qd oïa appetūt: vt dr̃ in p̊ ethi. ⁊ eadē rōne malū hȝ
rōneȝ fugibilis. Sȝ ɔtingit ꝙ aliqd negatiue significatū
appetit̃ nãliter: ⁊ aliqd affirmatiue significatū nãliter fu
git̃: sicut canis naturalr̃ fugit pñtiā lupi: ⁊ appetit ei⁹ ab-
sentiā. ğ nō magis bonū est aliqd q̃ȝ malū. ¶ P̄. pena in- 18m
q̃tum pena est iusta: ⁊ qd iustū est: bonū ē. ğ pena inq̃tuȝ
pena est aliqd bonū. Sed pena inq̃tum pena est aliquid
malū. Diuidit̃ eñi malū p penā ⁊ culpā. ğ aliqd malū in-
q̃tum hȝ est bonū. Sȝ oē bonū est aliqd. ğ malū inq̃tuȝ
est malū est aliqd. ¶ P̄. si bonitas nō eēt aliqd: nihil eēt 19m
bonū. ğ silr̃ si malitia nō est aliqd nihil est malū. Sȝ con
stat multa mala esse. ğ malitia aliqd est. ¶ Sed dice. ꝙ
malū nō ens nãe aut moris: sed ens rōnis. ¶ Sed cōtra 20m
est qd phs dicit ī 6° metaphi. ꝙ bonū ⁊ malū sunt ī reb⁹:
sed verum ⁊ falsum sunt in itellectu. ergo malum non est
ens rationis tantum: sed est aliqd in rebus naturalibus.

Sed cōtra est qd Aug. dicit ii° de ci. dei ꝙ malum
nō ē nã aliq̃: sed defect⁹ boni hoc nom̄ sp:
accepit. ¶ P̄. Jo. i. dr̃. Oïa p ipm facta sunt. Sed maluȝ 2:
nō est factū p v̄bū: vt Aug. dicit. ergo maluȝ nō est aliqd.
¶ P̄. ibidē subdit̃: sine ipso factū est nihil. i. pctm̄. Quis 3:
peccatū nihil est: ⁊ nihil fiūt hoïes cū peccāt: vt dicit glo.
ibidē. Et eadem ratione quodlibet aliud malum nihil ē.
ergo malum non est aliquid.

Respondeo. Dōȝ ꝙ sicut albū: ita ⁊ malū dupl'r R:
dr̃. Uno eñi mō cū dr̃ albū: pōt itel-
ligi id qd est albedini subiectū. Alio mō album dicit̃ id
qd est albū inq̃tū est albū. s. ipm accñs. Et silr̃ malū vno
mō pōt itelligi id qd est subȝ mali: ⁊ h̄ aliqd est. Alio mō
pōt itelligi ipm malū: ⁊ hoc nō est aliqd: sed est ipa pҷua
tio alicuius pticularis boni. ¶ Ad cui⁹ euidētiā sciēduȝ
est ꝙ bonū pprie est aliqd: inq̃tum est appetibile. Nam
fm phm in. i. ethi. optime diffinierūt bonū dicētes ꝙ bo
nū est qd oïa appetūt. Malū autē dr̃ id qd opponit̃ bono
vñ opȝ malū eē id qd opponit̃ appetibili inq̃tum hȝ. h̄
aūt impossibile est esse aliquid: Quod triplici rōne appa
ret. Primo qdem: qꝛ appetibile hȝ rōnē finis. Ordo aūt
finiū est sicut ⁊ ordo agētium. Quãto eñi aliquod agens
est superi⁹ ⁊ vl'ius: tãto ⁊ finis pp̄ter quē agit est vniuer-
salius bonū. Nã oē agēs agit pp̄ter finem: ⁊ pp̄ter aliqd
bonū. Et hoc manifeste apparet in reb⁹ humanis. Nã re-
ctor ciuitatis ītendit bonū aliqd pticulare: qd est ciuita-
tis bonū. Rex aūt qui est illo supior ītendit bonuȝ vl'e. s.
toti⁹ regni pacē. Cū ğ ī causis agētib⁹ nō sit pcedere ī īfi-
nitum: sed oporteat deuenire ad vnum pmuȝ qd est vl'is
cā essendi: opȝ ꝙ ēt sit aliqd vl'e bonū ī qd oïa bona redu
cãtur. Et hoc nō pōt eē aliud q̃ȝ hoc ipm qd est pmum et
vl'e agens. Quia cum appetibile moueat appetitū: pmuȝ
aūt mouēs oporteat eē nō motum: necesse est ꝙ pmum ⁊
vl'e appetibile: sit pmū ⁊ vl'e bonum: qd oïa opat̃ pp̄ter
appetitū sui ipsius. Sicut ğ quicquid est in rebus: opȝ ꝙ
ɔueniat a pma ⁊ vl'i causa essendi: ita quicqd est in reb⁹
oportet ꝙ ɔueniat a pmo ⁊ vl'i bono. Qd aūt ɔuenit a p-
mo ⁊ vniuersali bono: nō pōt esse nisi bonum particulare

trũ:sicut qđ ꝯuenit a ꝑma ꝛ vlti cã eẽndi:est aliqđ parti-
culare ens. Oẽ ğ qđ est aliqd in rebus:opꝫ ꝙ sit aliqđ pti-
culare bonũ. vñ nõ põt ꝭm id qđ est bono opponi. vñ re-
linquit ꝙ malum ꝭm ꝙ est malũ:nõ est aliqd in reb⁹: sꝫ
est alicuius pticularis boni ꝑuatio:alicui pticulari bono
ĩherẽs. 2° hoc idẽ apparet:qꝛ qcqd est in reb⁹ hẽt aliquaꝫ
ĩnclinationẽ ꝛ appetitũ alicuius sibi ꝯueniẽtis. Qđ autẽ
hẽt rõnem appetibilis:hꝫ rõnem boni. Quicqd ergo est
in rebus hꝫ ꝯueniẽtiã cũ aliquo bono. Malũ aũt inqꝫtũ
hõ nõ cõuenit cũ bono:sed opponit ei. Malum ğ nõ est
aliqd in rebus. Sed si malũ eẽt aliq̃ res:nihil appeteret:
nec ab aliquo appeteret:ꝛ per ꝯñs nõ haberet aliquam
actionẽ nec aliquẽ motũ. Quia nihil agit vel mouet:nisi
pp appetitũ finis. 3° idẽ apparet ex hoc ꝙ ipm eẽ: maxie
hꝫ rõnem appetibilis. vñ videmus ꝙ vnũquodqꝫ nãli-
ter appetit cõseruare suũ esse:ꝛ refugit destructiua sui eẽ
ꝛ eis pro posse resistit. Sic ergo ipm eẽ inqꝫtum est appe-
tibile:est bonũ. Opꝫ ğ ꝙ malũ qđ vr̃ opponit bono:op-
ponat ẽt ei qđ est esse. Qđ aũt est oppositum ei qđ est eẽ:
nõ põt eẽ aliqd. vñ dico ꝙ id qđ est malum:nõ est aliqd.
Sed id cui accidit eẽ malum est aliqd:inqꝫtum malum
ꝑuat nõ nisi aliqđ particulare bonũ. Sicut ꝛ hoc ipm qđ
Ad pm est cecũ eẽ:nõ est aliqd sꝫ id cui accidit cecũ eẽ est aliqd.

Ad primum ğ dõm:ꝙ aliqd dr̃ eẽ maluꝫ dupl̃r. Uno qdem mõ simpl̃r. Alio võ mo
do ꝭm qd. Illud aũt dr̃ simpl̃r malũ qđ est ꝭm se maluꝫ.
hoc aũt est qđ ꝑuat aliquo pticulari bono:qđ est ex debi
to sue ꝑfectionis:sicut egritudo est maluꝫ aĩalis:qꝛ ꝑuat
eq̃litatẽ humoꝝ que reqrit ad ꝑfectum eẽ aĩalis. Sꝫ ꝭꝫ
qd dr̃ eẽ malũ qđ nõ est malũ ꝭm se:sed alicuius:qꝛ.s. nõ
ꝑuat aliquo bono:qđ sit de debito sue ꝑfectiõis:sꝫ qđ est
de debito ꝑfectionis alterius rei:sicut in igne est ꝑuatio
forme aque:que nõ est de debito ꝑfectionis ignis:sed de
debito ꝑfectiõis aque. vñ ignis nõ est ꝭm se malus:sꝫ est
malus aque. Silr̃ ãt ordo iustitie habet adiũctã ꝑuatio-
nem pticularis boni alicuius peccãtis:inqꝫtum ordo iu-
stitie hoc reqrit vt aliqs peccãs ꝑuetur bono qđ appetit.
Sic ergo pena ipsa est bona simpl̃r:sed est mala huic. Et
hoc malũ dr̃ deus creare:pacẽ aũt facere:qꝛ ad penaꝫ nõ
cooperat appetitus peccãtis:ad pacẽ aũt cooperat appe-
titus pacẽ recipiẽtis. Creare aũt est aliqd facere nullo ꝑ-
2m supposito. Et sic pꝫ ꝙ malum dr̃ eẽ creatũ:nõ inqꝫtuꝫ est
malũ:sed inqꝫtum est simpl̃r bonũ:ꝛ ꝭm qd malũ. ¶ Ad
2m dõm:ꝙ bonũ ꝛ malũ ꝓprie opponunt vt ꝑuatio ꝛ ha
bit⁹. Quia vt Simplicius dicit in cõmẽto ꝑdicamẽtoꝝ:
illa ꝓprie dicunt ꝯtraria:quoꝝ vtrũqꝫ est aliqd ꝭm nãꝫ:
sicut calidũ ꝛ frigidũ:album ꝛ nigruꝫ. Sed illa quorum
vnũ est ꝭm nãm:ꝛ aliud recessus a nã:nõ opponũtur pro-
prie vt ꝯtraria:sꝫ vt ꝑuatio ꝛ habitus. Sed duplex est ꝑ-
uatio. vna qdem que est in ꝑuatum eẽ:vt mors ꝛ cecitas.
Alia võ que est in ꝑuari:vt egritudo:q̃ est via in mortẽ:ꝛ
optalmia que est via in cecitatem. Et hõ ꝑuationes iter-
dum dicunt ꝯtrarie:inqꝫtum adhuc aliqd retinẽt de eo
3m qđ ꝑuat. Et hoc mõ malum dr̃ ꝯtrariũ:qꝛ nõ ꝑuat totum
bonũ:sꝫ aliqd de bono remanet. ¶ Ad 3m dõm:ꝙ nisi ni
grum aliqd retineret de natura coloris:nõ posset eẽ ꝯtra
rium albo:qꝛ ꝯtraria opꝫ eẽ in eodẽ genere. lꝫ ğ h̃ in quo
ꝯuenit albũ cũ nigro nõ sufficiat ad rõnem ꝯtrarietatis:
tñ sine hoc ꝯtrarietas eẽ nõ põt. Et silr̃ lꝫ id in quo ꝯue-
nit malum cũ bono nõ sufficiat ad rõneꝫ ꝯtrarietatis:tñ
4m sine hoc ꝯrietas eẽ nõ posset. ¶ Ad 4m dõm:ꝙ iõ ĩ mo-
ralib⁹ magis q̃ꝫ in nãlib⁹ malũ ꝯtrariũ bono dr̃:qꝛ mora
lia ex volũtate depẽdẽt:volũtatis aũt obiectũ est bonuꝫ
ꝛ malũ. Oĩs aũt actus denoĩatur ꝛ spẽm recipit ab obie-
cto. Sic ergo act⁹ volũtatis inqꝫtum fert in malũ recipit
rõnẽ ꝛ nomẽ mali:ꝛ hoc malũ ꝯtrariatur ꝓprie bono. Et
hec ꝯtrarietas ex actib⁹ in habitũ trãsit:inqꝫtum actus ꝛ
ꝛ habitus silant̃ur. ¶ Ad 5m dõm:ꝙ tenebra nõ est con- 5m
trarium lumini:sed priuatio. Sed Aristo. frequẽter vti-
tur noĩe ꝯtrarij pro ꝑuatione:qꝛ ipse dicit ꝙ ꝑuatio quo-
dãmodo est ꝯtrariuꝫ:ꝛ ꝙ ꝑ⁹ ꝯtrarietas ẽ ꝑuatio ꝛ forma.
¶ Ad 6m dõm:ꝙ adueniẽte tenebra nihil remanet de lu 6m
mine:sed remanet solum po⁹ ad lumẽ:que nõ est aliquid
tenebre:sed subiectũ eius. Sic eñ ꝛ anteq̃ꝫ illuminaret
aer:erat solũ in po⁹ ad lumẽ. Nec ꝓprie loquẽdo lumen
est:aut fit:aut corrũpit:sꝫ aer illuminat⁹ eẽ:aut fieri:aut
corrũpi dr̃ ꝭm lumẽ. ¶ Ad 7m dõm:ꝙ sicut simplici⁹ di- 7m
cit in cõmẽto ꝑdicamẽtoꝝ iter malũ ꝛ bonũ:ꝭm ꝙ ĩ mo-
rib⁹ accipit:inuenit aliqd mediũ:sicut actus ĩdifferens
est mediũ iter actũ vitiosuꝫ ꝛ virtuosuꝫ. ¶ Ad 8m dõm: 8m
ꝙ malũ abstracte accipiẽdo. i. hoc ipm qđ est malum dr̃
corrũpere:nõ qdem actiue:sed formal̃r: inqꝫtum. s. ẽ ipsa
corruptio boni:sicut ꝛ cecitas dr̃ corrũpere visuꝫ:inqꝫtũ
est ipsa visus corruptio seu ꝑuatio. Sꝫ id qđ ẽ malũ:si sit
qdẽ malũ simpl̃r. i. ꝭm se ipm:sic qdem corrũpit. i. corru-
ptũ ducit in actũ ꝛ effectũ:nõ agẽdo:sꝫ deagẽdo. i. ꝑ defe
ctũ actiue v̉tutis:sicut semẽ idigestũ deficit in generãdo:
ꝛ ꝓducit ptum mõstruosum:q̃ est corruptio nãlis ordĩs.
Sed id qđ nõ est simpl̃r ꝛ ꝭm se malũ:ꝭm v̉tutẽ actiuaꝫ:
ꝑfectã corruptionẽ facit:nõ simpl̃r:sꝫ alicuius. ¶ Ad 9m 9m
dõm:ꝙ corrũpere formaliter nõ est mouere:nec agere:sꝫ
corruptũ eẽ. Corrũpe aũt actiue ẽ mouere ꝛ agere:ita tñ
ꝙ qcqd est ibi de actiõe vel motiõe ptinet ad virtutẽ bo
ni:qđ aũt est ibi de defectu ptinet ad malũ q̃litercũqꝫ ac-
cipiat. Sicut qcqd est in claudicatiõe de motu:est ex vir
tute gressiua:defectus aũt rectitudĩs est ex tibie curuita
te. Et ignis generat ignẽ inqꝫtum hꝫ talẽ formã. Corrum
pit tñ aquã:inqꝫtũ huic forme adiũgit tal̃ ꝑuatio. ¶ Ad 10m
10m dõm:ꝙ corruptio que est ab eo qđ est malũ simpl̃r:et
ꝭm seipm:nõ põt eẽ nãlis:sed magis est casus a nã. Sed
corruptio que est ab eo qđ est malũ alicui:põt eẽ ꝭm nãꝫ:
sicut ꝙ ignis corrũpat aquã. Et tũc id qđ intẽdit ẽ bonũ
simpl̃r. s. forma ignis. Qđ autem ĩtendit ꝑncipal̃r est esse
ignis generati:ꝛ scđario nõ esse aque:inqꝫtũ ad esse ignis
reqrit. ¶ Ad 11m dõm:ꝙ v̉bũ illud phi difficultateꝫ hẽt. xim
Quia si malũ ꝛ bonũ nõ sunt in genere:sꝫ sunt genera:cas
sat. iõ. ꝑdicamẽtoꝝ distinctio. Et iõ vt Simplici⁹ dicit ĩ
cõmẽto ꝑdicamẽtoꝝ:qdã soluẽtes dixerũt ꝙ v̉bum phi
sic est itelligẽdum:ꝙ bonũ ꝛ malũ sunt genera ꝯrioꝝ. s.
v̉tutis ꝛ vitij:nõ tñ sunt ĩ genere ꝯrio:sꝫ in qualitate. Sꝫ
expositio hec nõ vr̃ ꝯueniẽs:qꝛ istud 3m mẽbrũ nõ differ
ret a ꝑmo qđ ponit. s. ꝙ q̃daꝫ ꝯria sunt in vno genere. vñ
Porphirius dixit ꝙ ꝯtrarioꝝ q̃dã sunt vniuoca. Et ista
sunt vel in vno genere ꝓximo:vt albũ ꝛ nigrũ:in genere
coloris:qđ est ꝑmũ mẽbrũ diuisionis ab Aristo. posituꝫ. vl̃
in ꝯtrarijs generib⁹ ꝓximis:sicut castitas ꝛ ĩpudicitia q̃
sunt sub v̉tute ꝛ vitio:qđ est 2m mẽbrũ. Quedã võ sũt eq-
uoca:sicut bonum qđ circuit oĩa genera:sicut ꝛ ens:ꝛ silr̃
malũ. Et iõ bonũ ꝛ malũ dixit nõ eẽ nec in vno genere:
nec ĩ plib⁹:sꝫ ipsa eẽ genera:ꝓut gen⁹ dici põt id qđ gña
trãscẽdit:sicut ens ꝛ vnũ. Simplici⁹ võ ponit duas alias
solões. Quaꝝ vna ẽ ꝙ bonũ ꝛ malũ dicũtur genera cõ-
trarioꝝ:inqꝫtum vnũ ꝯtrarioꝝ est defectiuũ respectu al
terius:sicut nigrum respectu albi:ꝛ amaruꝫ respectu dul
cis. Et sic omnia cõtraria quodãmodo reducũtur ad bo-
num ꝛ malũ:ꝓut oĩs defectus ptinet ad rõnem mali. vñ
ꝛ in ꝑ phisi. dr̃:ꝙ semp contraria comparant̃ adinuicem
vt melius ꝛ peius. Alia solutio est ꝙ Aristo. dixit hoc ꝭꝫ
opionem Pictagore:qui posuit duos ordines reꝝ. Quo-
rum vnus comprehenditur sub bono:ꝛ alius sub malo.

Multotiēs etiam in logica vtitur exēplis nō veris ſm
opinionē ppriam:ſed pbabilibus ſm alioꝝ opinionem.
Et ſic patet ſ3 pdicta ꝙ nō op3 ponere ꝙ malū ſit aliqd.
12m ¶ Ad 12m dōm: ꝙ bonū ⁊ malū nō ſunt differētie niſi in
moralib⁹ in qbus malum poſitiue aliquid dr: ſm ꝙ ipſe
actus volūtatis denoiatur malus a volito: licet ⁊ ip3 ma
13m lum nō poſſit eē volitū niſi ſub rōne boni. ¶ Ad 13m dō3:
ꝙ vnūquodq3 eſt magis malū altero: nō per acceſſu3 ad
aliqd ſumme malum: vel per pticipationē diuerſam ali
cuius forme: ſicut dr aliqd magis vel minus albū ſm di
uerſam pticipationē albedinis. ſed dr aliqd magis vl mi
nus malū ſm ꝙ magis vel minus puatur de bono: nō q
dem effectiue ſed formaliter. homicidium eni dr maius
pctm ꝙ adulterium: nō qr magis corrūpat bonum nāle
aie: ſed quia magis remouet bonitatē ipſius act⁹. plus ēt
ꝯtrariat charitatis bono quo d3 informari actus virtuo
14m ſus: homicidiū ꝙ adulteriū. ¶ Ad 14m dōm: ꝙ nihil p
hibet malū habere loci poſitionē ſ3 id qd in eo de bono
retinet: ⁊ ꝙ cōmēdet bonū ſua oppōne inq̄tu3 eſt malū.
15m ¶ Ad 15m dōm: ꝙ ſubiectū qd eſt affirmatiōe mōſtratū:
nō ſolū eſt ꝯtrarium: ſed ēt puatio. Dicit enim phs ibidē
ꝙ aliqua puatio affirmatiōe mōſtratur: vt nudū. Et pre
terea nihil phibet dicere mutationē de bono in malum
quādam corruptionē eē: vt ſic poſſit dici mutatio de ſub
iecto in nō ſubiectū. Cū tn̄ hō de bonitate virtutis i mali
tiā mutat: eſt motus de q̄litate in qualitate3: vt p3 p pre
16m miſſa: ¶ Ad 16m dōm: ꝙ ſicut Dionyſi⁹ ſoluit: malum eſt
corruptiuū inq̄tū eſt malū: generatiuū aūt nō eſt inq̄tū
17m malū: ſed inq̄tum retinet aliqd de bono. ¶ Ad 17m dō3:
ꝙ nō eē nunq̄3 appetit: niſi inq̄tum per aliqd nō eē con
ſeruat pprium eē: ſicut ouis abſentiā lupi appetit ppter
ꝯſeruationē pprie vite. Nec pñtiam lupi refugit: niſi in
q̄tum eſt ſue vite corruptiua. Ex quo p3 ꝙ ens appetitur
per ſeipm: fugitur aūt per accñs. Nō ens aūt fugit per ſe
⁊ appetit per accñs. Et iō bonum inq̄tu3 bonū eſt aliqd:
18m malū aūt inq̄tum malū eſt priuatio. ¶ Ad 18m dōm: ꝙ
pena inq̄tum eſt pena eſt malū alicuius: inq̄tum eſt iu
ſta eſt bonū ſimplr. Nihil aūt phibet id quod eſt bonu3
ſimpliciter eſſe malum alicuius: ſicut forma ignis eſt bo
19m num ſimplr: ſed eſt malum aque. ¶ Ad 19m dōm: ꝙ ens
dr dupl'r: Uno modo ſm ꝙ ſignificat nām. io. generu3: ⁊
ſic neq3 malū neq3 aliqua puatio eſt ens: neq3 aliqd. Alio
modo ſm ꝙ reſpondetur ad qōnem an eſt: ⁊ ſic malū eſt:
ſicut ⁊ cecitas eſt. Nō tn̄ malū eſt aliqd: qr eſſe aliqd nō
ſolū ſignificat qd reſpondet ad qōne3 an eſt: ſed ēt quod
20m reſpōdet ad qōnem qd eſt. ¶ Ad 20m dicendū: ꝙ malū
quidem eſt in rebus: ſed vt priuatio: nō aute3 vt aliquid
reale: ſed in rōne eſt vt aliqd itellectu3. Et ideo poteſt di
ci. malum eſt ens rationis: ⁊ nō rei: qr in intellectu eſt ali
qd: nō aūt in re. Et hoc ipm qd eſt eē itellectum ſm ꝙ ali
qd dr ens rōnis eſt bonum. Bonū eni eſt aliqd itelligi.

¶ Utrum malum ſit in bono.

Secundo queritur vtrum malum ſit i
1m bono. ¶ Et vr ꝙ nō. Dicit. n.
Diony. 4°. c. de di. no. ꝙ malū neq3 eſt exiſtēs
neq3 in exiſtētib⁹. Et hoc pbat per hoc ꝙ om
ne exñs eſt bonum. Malum aūt nō eſt in bo
no. g nō eſt in exiſtēte. Et ſic vr quoda3 manifeſto vti ꝙ
malū nō ſit in bono. ¶ Sed dice. ꝙ malū eſt in exñte: et
in bono: nō inq̄tum eſt exñs vel bonū: ſed inq̄tu3 eſt de
2m ficiēs. ¶ S3 ꝯtra. ois defectus ptinet ad rōnē mali. Si
ergo malum eſt in exñte inq̄tum eſt deficiēs: malu3 eſt
in exñte inq̄tu3 exiſtēs eſt malū. Malū g aliquod pſup
ponit in exñte ad hoc ꝙ poſſit eē ſubiectum mali. Et re
dibit qd de illo malo ꝙ ſit eius ſubiectū. Et ſi exñs inq̄
tum eſt deficiēs eſt eius ſubiectū: oportebit pſupponere
aliqd aliud malū: ⁊ ſic in īfinitum pcedere. Stādum eſt
g in pmo: vt. ſ. ſi malū eſt in exñte ſit in eo nō inq̄tu3 eſt
deficiēs: ſed inq̄tum eſt exñs: qd eſt cōtra Diony. ¶ P. 3m
malum ⁊ bonum ſunt oppoſita. Sed vnū oppoſitoꝝ nō
eſt in alio: ſicut frigidum nō eſt in igne. ergo malū nō eſt
in bono. ¶ Sed dice. ꝙ malum nō eſt in bono ſibi oppo
ſito: ſed in alio. ¶ Sed ꝯtra: omne illud qd ꝯuenit mul 4m
tis: ꝯuenit eis per vnam nām. Sed bonū ꝯuenit multis:
ſil'r ⁊ malum. g per vnā nām cōem bonum ꝯuenit oībus
bonis: ⁊ malum oīb⁹ malis: Sed malū cōiter acceptum
oppom eſt bono. g malum qdlibet opponit cuilibet bono.
Et ſic ſi aliqd malum eſt in aliquo bono: ſeqtur ꝙ oppoſi
tum ſit in ſuo oppoſito. ¶ P. Aug. dicit in enchi. ꝙ in h 5m
ꝙ malum eſt in bono: fallit dyalecticoꝝ regula: que dicit
ꝙ ꝯtraria ſimul eē nō pñt. Nō aūt falleret ſi malū nō eſ
ſet in bono ſibi oppoſito. g ex hoc ꝙ malū eſt in bono: ſe
qtur ꝙ oppoſitū ſit in oppoſito. Qd oīno eſſe non pōt: qr
oia oppoſita icludunt in ſe ꝯtradictionē: ꝯtradictoria āt
ſimul eſſe nō pñt. Nō g malum eſt in bono. ¶ P. oē qd 6m
ineſt alicui: aut cauſat ex ſubiecto: ſicut accñs naturale:
vt calor ex igne: aut ex aliquo exteriori agēte: ſicut calor
aque ex igne: qui eſt accñs inaturale. Si ergo malū ſit in
bono: aut cauſat ex bono: aut ab aliquo alio. Sed non ex
bono: qr bonum nō pōt eſſe cauſa mali: ſm illud Math.
7°. Nō pōt arbor bona fructus malos facere. Nec iteru3
cauſatur ab aliquo alio: qr ⁊ hoc vel eſt malū: vel eſt cōe
pnm mali ⁊ boni. Sed nō pōt eē malum nō cauſatum ex
bono: cā mali qd eſt in bono: qr ſic ſequeret ꝙ nō ois bi
narius haberet ante ſe vnitatē. Nec iterum pōt eē ꝙ ſit
vnu3 cōe pncipium boni ⁊ mali. qr idem ſm idē nō facit
diuerſa ⁊ difformia. g nullo modo malum pōt eſſe i bono
¶ P. nullū accñs diminuit vel corrumpit ſubiectū in q 7m
eſt. Sed malum diminuit vel corrumpit bonu3. g malū
nō eſt in bono. ¶ P. ſicut bonum reſpicit actū: ita malu3 8m
ecōtrario reſpicit potētiā. vñ malum nō inuenit niſi in
his que ſunt in pom: vt dr in. 9°. metaphi. Sed malu3 eſt i
potētia: ſicut ⁊ quelibet puatio. Nō g malum eſt in bono:
ſed in malo. ¶ P. bonū ⁊ finis ſunt idem: vt dr in 5° me 9m
taphi. ⁊ in 2° phyſi. Forma aūt ⁊ finis icidūt in idē: vt dr
in 2° phy. Sed puatio forme ſubalis excludit forma3 a
mā. g nō relinqt aliquod bonum. Cū ergo puatio ſit i ma
teria ⁊ habeat rōnem mali: videt ꝙ nō oē malū ſit in bo
no. ¶ P. q̄to aliqd ſubiectū pfectius eſt: tāto ⁊ accidēs 10m
magis in eo iuenit: ſicut q̄to ignis pfectior eſt: tāto ma
gis eſt calidus. Si ergo malum ſit in bono ſicut in ſubie
cto: ſequeret ꝙ q̄to bon⁹ pfectius eſt: tāto magis ſit ibi
malū: qd eſt impoſſibile. ¶ P. omne ſubiectum eſt con 11m
ſeruatiuū accñtis. Sed malū nō ꝯſeruat a bono: ſicut in
ſubiecto: ſed magis deſtruit. g malū nō eſt in bono ſicut
in ſubiecto. ¶ P. oē accñs denoiat ſuū ſubiectū. Si ergo 12m
malū ſit i bono denoiabit bonū. Et ita ſequet ꝙ bonū ſit
malū: quod eſt ꝯtra id qd dr Iſai. 5°. Ueh qui dnt bonu3
malum. ¶ P. qd nō eſt: nō eſt in aliquo. Sed malum nō 13m
eſt ens. ergo nō eſt in bono. ¶ P. ſicut defectus eſt de ra 14m
tione mali: ita perfectio eſt de ratione boni. Sed malu3
nō eſt in aliquo perfecto: cum ſit corruptio. ergo malum
nō eſt in bono. ¶ P. bonu3 eſt qd omnia appetūt. S3 id 15m
quod eſt ſubiectum malo nō eſt appetibile. viuere eni in
miſeriis nullus appetit: vt dr 9°. eth. g id qd ē ſubiectum
mali nō eſt bonū. ¶ P. ea nihil nocet niſi ſuo oppoſito. 16m
Si g malum nō ſit in bono ſibi oppoſito ſed in quodam
alio bono: nō nocebit ei: ⁊ ſic nō habebit rationem mali:
qr inq̄tum eſt malum inq̄tu3 nocet bono: vt Aug. dicit
in enchi. ⁊ in li. de natura boni. In malo aūt ſibi oppoſito

esse non potest. ergo in nullo bono est malum.
3 p. 2. **Sed contra** est qđ Aug⁹ dicit in enchi. ꝙ maluꝫ
nisi in bono esse nõ põt. ¶ P̃. maluꝫ
est priuatio boni: vt Aug⁹ dicit. Sed priuatio determinat
sibi subm: est. n. negatio in subo: vt dicit in 4° metaphisi.
ergo malum determinat sibi subm. Sed omne subm cũ
sit existens est bonum: quia bonum ⁊ ens conuertuntur.
ergo malum est in bono.
Rño **Rñdeo**. dõm: ꝙ malũ nõ põt esse nisi i bono. ¶ Ad
cuius euidentiã sciẽdum est ꝙ de bono du
pliciter contingit loqui. vno mõ de bono absolute. Alio
mõ fm ꝙ dr̃ bonũ hoc: vt bonus homo: aut bon⁹ oculus.
Loquendo g̃ de bono absolute: bonũ hꝫ amplissimã ex/
tensionẽ: etiã ampliorẽ q̃ȝ ens: vt platonicis placuit. Cuꝫ
enim bonũ sit id qđ est appetibile: id qđ est fm se appeti/
bile: est fm se bonũ: hoc aũt est finis. Sȝ qꝛ ex h̃ ꝙ appe/
timus finẽ: sequit̃ ꝙ appetamus ea que i finẽ ordinant̃:
ꝯsequens est vt ea que ordinant̃ in finẽ ex hoc ipso ꝙ in
finẽ vel bonũ ordinãt̃: boni rõnem obtineant. vñ vtilia
sub diuisione boni cõprehẽdunt̃. Omne aũt qđ est in po
tentia ad bonũ: ex hoc ipso ꝙ est i potẽtia ad bonũ hꝫ ad
bonũ ordinẽ: cũ esse in potẽtia nihil aliud sit q̃ȝ ordinari
in actũ. Patet g̃ ꝙ id qđ est in potẽtia: ex hoc ipso ꝙ est i
potentia hꝫ rõnem boni. Omne g̃ subm inquantuꝫ est in
potentia respectu cuiuscũq; ꝑfectiõis: etiã mã prima: ex
hoc ipso ꝙ est in potẽtia hꝫ boni rõnem. Et qꝛ platonici
nõ distinguebant inter materiã ⁊ priuationẽ: ordinãtes
materiã cũ nõ ente: dicebant ꝙ bonuꝫ ad plura se exten/
dit q̃ȝ ens. Et hanc viã videt̃ secutus Diony⁹ in li. de di.
no. bonum preordinãs enti. Et q̃uis materia distinguat̃
a priuatiõe: ⁊ nõ sit nõ ens nisi ꝑ accñs: adhuc tñ hec ꝯsi/
deratio q̃tum ad aliquid vera est. Quia mã prima non
dr̃ ens nisi in potẽtia: ⁊ esse simpliciter hꝫ ꝑ formã: sȝ po/
tentiã hꝫ ꝑ seipsam. Et cũ potentia ꝑtineat ad rõnem bo
ni: vt dictũ est: sequit̃ ꝙ bonũ cõueniat ei ꝑ seipsaꝫ. Quã/
tis aũt quodcũq; ens siue in actu siue in potentia: absolu
te bonũ dici possit: nõ tñ ex hoc ipso quelꝫ res est bonum
hoc. Sicut si aliqs homo sit bonus simpliciter: nõ sequi/
tur ꝙ sit bonus cytharedus: sȝ tunc tñ qñ hꝫ ꝑfectioneꝫ
in arte cytharizandi. Sic g̃ lꝫ homo fm hoc ipsum ꝙ est
hõ sit quoddã bonũ: nõ tñ ex hoc ipso est bonus hõ: sȝ id
qđ facit bonũ vnũquodq; est ꝓpria virtus eius. Uirtus
eniꝫ est q̃ bonũ facit habentẽ: fm ph̃uꝫ in 2° ethi. virtus
aũt est vltimũ potẽtie rei: vt dr̃ in p̃ de celo. Ex quo pꝫ ꝙ
tunc dr̃ aliqd bonũ h̃: qñ hꝫ ꝑfectionẽ ꝓpriã: sicut homo
bonus quando habet ꝑfectionem hoĩs: ⁊ bon⁹ oculus qñ
hꝫ ꝑfectionẽ oculi. Fm premissa g̃ apparet tripliciter dici
bonũ. Uno. n. mõ ipsa ꝑfectio rei bonũ eius dr̃: sicut acu/
men visus dr̃ bonũ oculi: ⁊ virtus dr̃ bonũ hoĩs. 2° dici
tur bonũ res q̃ hꝫ suã ꝑfectionẽ: sic̃ homo v̾tuosus: ⁊ ocu/
lus acute vidẽs. 3° mõ dr̃ bonũ ipsuꝫ subm fm ꝙ est in
potentia ad ꝑfectionẽ: sicut aĩa ad virtutem: ⁊ suba oculi
ad acumen visus. Cũ aũt malũ vt supra dictum est nihil
aliud sit q̃ȝ priuatio debite ꝑfectionis: ꝑuatio aũt non sit
nisi in ente in potẽtia: qꝛ hoc ꝑuari dicim⁹ qđ natũ est ha
bere aliqd ⁊ nõ hꝫ: sequit̃ ꝙ malũ sit in bono: fm ꝙ ens
in potẽtia dr̃ bonũ. Bonũ aũt qđ est ꝑfectio: ꝑ malũ ꝑua/
tur. vñ in tali bono nõ põt eẽ malũ. Bonũ aũt qđ est com
positũ ex subo ⁊ ꝑfectione diminuit̃ ꝑ malũ: inquantum
tollitur perfectio: ⁊ remanet subiectum: sicut cecitas pri
uat visum ⁊ diminuit oculum videntem: ⁊ est in substan
tia oculi: vel etiam in ipso animali sicut in subiectio. Un
de si aliquod bonum est quod est actus purus nullaꝫ po/
tentie permixtionem habens: cuiusmodi est deus: in tali
bono nullo modo potest esse malum.

Ad primum ergo dõm: ꝙ Diony⁹ nõ intẽdit ꝙ Ad p^m
malum nõ sit in existẽti: sicut ꝑuatio
in subo: sȝ ꝙ sicut nõ est aliqd ꝑ se exñs: ita nõ est aliquid
positiue in subo exñs. ¶ Ad 2^m dõꝫ: ꝙ cũ dr̃ ꝙ malũ est 2^m
in existẽte inquãtuꝫ est deficiẽs. Põt hoc itelligi dupli
ter: vno mõ ꝙ ly inquãtuꝫ. designet quãdam ꝯcomitan/
tiam: ⁊ sic est vex qđ dr̃: ꝯo modo loquẽdi quo dici posset
ꝙ album est in corpore: inquãtuꝫ corpus est album. Alio
modo ita ꝙ ly inquantũ. designet rationẽ ꝑexistenteꝫ in
subiecto. Et sic ꝓcedit ratio. ¶ Ad 3^m dõm: ꝙ maluꝫ nõ 3^m
opponit̃ bono in quo est. Est. n. in bono: qđ est in potẽtia.
Malum aũt est ꝑuatio. potẽtia aũt nõ opponit̃ neq; ꝑua
tioni neq; ꝑfectioni: sȝ substernit̃ vtriq;. Diony⁹ tñ i 4°
ca. de di. no. vtit̃ hac ratione ad ostẽduꝫ ꝙ malũ nõ est i
bono tãq̃ȝ aliqd exñs. ¶ Ad 4^m dõm: ꝙ ratio illa multi/ 4°
plicem defectuꝫ hꝫ. Nã qđ ꝑmo dr̃: ꝙ id qđ ꝯuenit pluri
bus: ꝯuenit eis fm vnã naturã cõmunẽ: veritateꝫ hꝫ in his
q̃ de plurib⁹ vniuoce ꝑdicant̃. Bonũ aũt nõ ꝑdicat̃ vni/
uoce de oĩbus bonis: sicut nec ens de oĩbus entibus: cum
vtrũq; circuẽat oĩa genera. Et hac rõne Aristo. in primo
ethi. ostẽdit ꝙ nõ est vna cõmunis idea boni. 2°. qꝛ dato
ꝙ bonũ diceret̃ vniuoce: ⁊ ẽt malũ: tñ malũ cũ sit ꝑuatio
nõ dr̃ d̾ multis fm vnã intẽtionẽ. 3°. dato ꝙ vtrũq; vni
uocũ eẽt: ⁊ vtrũq; aliquã naturã significaret: posset qdeꝫ
dici ꝙ cõmunis nã mali opponeret̃ cõi nature boni. Nõ
tñ oporteret ꝙ quodlibꝫ malũ opponeret̃ cuilibꝫ bono:
sicut viciuꝫ in cõmuni opponit̃ virtuti in cõmuni: nõ tñ
quodlibꝫ viciũ cuilibꝫ virtuti. Intẽperãtia. n. nõ opponi
tur liberalitati. ¶ Ad 5^m dõm: ꝙ in hoc ꝙ malũ est in bo 5^m
no nõ fallit regula dyaleticox fm rei veritatẽ: qꝛ maluꝫ
nõ est in bono sibi opposito: vt dictũ est: sȝ fallit fm quã/
dam apparẽtiã: put malũ absolute dictũ ⁊ bonũ: vident̃
oppositionẽ habere. ¶ Ad 6^m dõꝫ: ꝙ malũ cũ nõ sit in su 6^m
biecto: sicut accidẽs nãle: nõ cãtur ex subiecto: sicut nec
ꝑuatio ex potẽtia. Nec itex hꝫ exterius cãꝫ ꝑ se: sȝ ꝑ acci
dens tñ: vt patebit cũ de cã mali q̃ret̃. ¶ Ad 7^m dõꝫ: ꝙ 7°
malũ nõ est sicut i subiecto in bono qđ diminuit vel cor/
rumpit: fm ꝙ ens in potẽtia dr̃ bonuꝫ: ¶ Ad 8^m dõm: ꝙ 8^m
q̃uis actus fm se sit bonũ: nõ tñ sequit̃ ꝙ potẽtia fm se
sit malũ: sȝ ꝑuatio q̃ opponit̃ actui. Potẽtia v̾o ex h̃ ipso
ꝙ hꝫ ordinẽ ad actũ: hꝫ rõnẽ boni: vt dictũ est. ¶ Ad 9^m 9^m
dõm: ꝙ in illa rõne multiplex defectus est. Primo. n. lꝫ
finis sit fꝫ se bonũ: nõ tñ solus finis est bonũ: sȝ ẽt ea que
ordinant̃ ad finẽ: ex ipso ordine. hñt rõnẽ boni: vt dictuꝫ
est. 2° qꝛ lꝫ aliqs finis sit idẽ cũ forma: non tñ sequit̃ ꝙ
oĩs finis sit forma. Nã in ꝗbusdã ẽt ipsa oꝑatio vel vsus
est finis: vt dr̃ i ꝑmo ethi. Et itex cũ fcm̃ sit q̃dãmõ finis
faciẽtis: dispositio ad formã est finis in artib⁹ q̃ mãꝫ ꝑpa
rant: ⁊ ipa mã fm ꝙ est fcã ab arte diuina: hac rõne est bo/
num: ⁊ finis: put ad ipsaꝫ terminat̃ actio creãtis. ¶ Ad 10^m
10^m dõm: ꝙ rõ illa ꝓcedit d̾ accñtib⁹ q̃ ꝯsequunt̃ naturã
subiecti: sicut calor ꝯsequit̃ naturã ignis: aliter tñ est de
accidẽte qđ est recessus a nã: sicut egritudo. Nõ. n. sequi/
tur si egritudo est accñs alĩs: ꝙ q̃to aĩal fuerit fortı⁹: tan
to sit magis egrũ: sȝ ꝙ tãto sit minus egrũ: ⁊ eadẽ rõ est d̾
q̃libꝫ malo. põt tñ dici ꝙ quãto aliqd magis est i potẽtia
⁊ magis aptũ ad bonũ: tãto pei⁹ sit ipsuꝫ ꝑuari bono. Bo
nuꝫ aũt qđ est subm mali est potẽtia. Et sic aliq̃ mõ q̃to
magis est bonũ qđ est subm mali: tãto magis est malum.
¶ Ad 11^m dõꝫ: ꝙ subm ꝯseruat accñs: qđ nãliter ei inest. 11°
Sic aũt malũ nõ est in bono tãq̃ȝ nãliter inherẽs bono.
Et tñ malũ nõ posset eẽ: si totalr̃ bonũ destrueret̃. ¶ Ad
12^m dõꝫ: ꝙ sic̃ dic̃ Aug⁹ in enchi. ꝙ sñia ꝓphetica ẽ ꝯ eos 12^m
q dicũt bonũ iquãtuꝫ est bonũ eẽ malũ. Nõ aũt est ꝯ eos
q dñt id qđ ẽ fm aliqd bonũ: fm aliud eẽ malũ. ¶ Ad 13^m 13^m

dõm:ꝙ malum nõ dr̃ eſſe ĩ bono q̃ſi aliqd poſitiue dcm̄:
14m ſꝫ ſicut ꝑuatio. ¶ Ad 14m dõꝫ:ꝙ nõ ſolũ id qđ eſt ꝑfectũ
hꝫ rõnẽ boni:ſꝫ ẽt id qđ eſt in potẽtia ad ꝑfectionẽ. Et ĩ
15m tali bono eſt malũ. ¶ Ad 15m dõꝫ ꝙ id qđ eſt ſubm̃ ꝑua/
tioni lꝫ nõ ſit appetibile ex eo ꝙ eſt ſub priuatiõe: eſt tñ
appetibile ex eo ꝙ eſt in potẽtia ad ꝑfectionẽ. Et ſm̃ hãc
16m rõnẽ eſt bonũ. ¶ Ad 16m dõm:ꝙ malũ nocet bono com
poſito ex potẽtia ⁊ actu:ĩquãtũ aufert ei ſuã ꝑfectiõem.
Nocet ẽt ipſi bono qđ eſt in potẽtia:nõ q̃ſi aliqd eius au
ferens:ſed inquãtum eſt ipſa ablatio vel priuatio perfe/
ctionis cui opponitur.

¶ Utrum bonum ſit cauſa mali.

p̃m TErtio queritur vtrum bonũ ſit cauſa
mali. ¶ Et videt̃ ꝙ non. Dicit̃
enim Math. 7°. Nõ põt arbor bona fru. ma.
fa. Fructus aũt dr̃ effectus cauſe. g̃ bonũ nõ
2m põt eẽ cã mali. ¶ P̄. effect⁹ hꝫ ſimilitudinẽ
in ſua cã:q2 omne agẽs agit ſibi ſimile. Sed ſimilitudo
3m mali nõ p̃exiſtit in bono. g̃ bonũ nõ eſt cã mali. ¶ P̄. ea
q̃ ſunt cãtoꝝ ſubaliter p̃exiſtũt ĩ cauſis. Si g̃ malũ cãtur
ex bono:malũ ſubaliter p̃exiſtit in bono: qđ eſt ĩpoſſibi/
4m le ¶ P̄. vnũ oppoſitũ nõ eſt cã alterius. Sꝫ malũ oppo
5m nitur bono. g̃ bonũ nõ eſt cã mali. ¶ P̄. Diony⁹ dicit 4°
ca. de di. no. ꝙ malũ nõ eſt ex bono: ⁊ ſi ex bono eſt:nõ eſt
malũ. ¶ Sꝫ dice. ꝙ bonũ inquãtũ deficiẽs eſt cã mali.
6m ¶ Sꝫ ꝯtra. Omnis defect⁹ hꝫ rõnẽ mali. Si g̃ bonũ ẽ
cã mali inquantũ deficiẽs:ſequit̃ ꝙ bonũ eſt cã mali in/
quantũ ꝓhabet in ſe aliqđ maluꝫ. Et tũc redibit queſtio
de illo malo:aut g̃ ꝓcedet̃ in ĩfinitũ:aut oportebit redu/
cere in aliqđ primũ malũ:qđ ſit cã mali:aut oportebit di
cere ꝙ bonũ inquãtum bõ eſt cã mali. ¶ Sꝫ dice. ꝙ ille
defectus q ꝑexiſtit in bono ſm̃ ꝙ eſt cã mali:nõ eſt malũ
7m in actu:ſed defectibilitas ſiue potẽtia ad defectũ. ¶ Sꝫ
ꝯtra. ph̃us dicit in 2° phiſi. ꝙ cauſe ſm̃ potẽtiã cõparan/
tur effectibus ſm̃ potẽtiã: ⁊ cauſe ſm̃ actũ cõparant̃ effe
ctibus ſm̃ actũ. Ex h̃ g̃ ꝙ eſt aliqd potẽs deficere:nõ eſt
8m cã defectus in actu:qđ eſt malũ ĩ actu. ¶ P̄. poſita cauſa
ſufficiẽti ponit̃ effect⁹:q2 de rõne cauſe eſt ꝙ faciat debe
re eẽ effectũ. Sꝫ nõ q̃ñcũqꝫ ẽ defectibilitas ĩ aliqua crea
tura:inuenit̃ in ea malũ in actu. Sit g̃ aliqd defectibile
nõdũ deficiẽs ĩ iſtãti: qđ eſt a. in b. aut deficiat actu:aut
g̃ aliqd aduenit in b. qđ nõ erat in a. aut nihil. Si nihil:
nõ deficiet in b. ſicut nõ deficiebat ĩ a. Si aũt aliqd ad/
ditũ eſt:aut eſt bonũ:aut malũ. Si malũ:erit abire in ĩfi/
nituꝫ ſicut prius. Si bonũ. g̃ bonũ inquãtuꝫ bõ eſt cã ma
li. Et ſic ſeq̃t̃ ꝙ magis bonũ ſit cã magis mali: ⁊ ſummũ
bonũ cã ſummi mali. Nõ g̃ bonũ inquãtuꝫ eſt deficiens:
9m eſt cã mali. ¶ P̄. omne bonũ inquãtuꝫ eſt creatuꝫ:eſt po
tens deficere. Si g̃ bonũ inquãtũ eſt potens deficere eſt
cã mali:ſequit̃ ꝙ bonũ inquãtuꝫ eſt creatuꝫ ſit cã mali.
Sed ſemper bonũ creatũ manet creatuꝫ. g̃ ſemp̃ erit cã
10m mali:qđ eſt incõueniẽs. ¶ P̄. ſi bonũ inquãtuꝫ deficiẽs
actu vel potẽtia eſt cã mali:ſequit̃ ꝙ deus q nullo mõ eſt
deficiẽs nec actu nec potẽtia:nõ poſſit eẽ cã mali. Qđ eſt
ꝯtra illud qđ dr̃ Iſai. 45°. Ego dominus creãs malum: ⁊
Amos. 3°. Nõ eſt malũ in ciui. qđ de⁹ nõ fe. g̃ bonũ nõ eſt
11m cã mali inquãtuꝫ eſt deficiẽs. ¶ P̄. ſicut ſe hꝫ ꝑfectio ad
bonũ:ita ſe hꝫ defectus ad malũ. g̃ cõmutatiꝫ ſicut ſe hꝫ
defectus ad bonũ:ita ſe hꝫ ꝑfectio ad malũ. Sꝫ aliqs de/
fectus ĩquãtuꝫ eſt defectus eſt cã boni:ſicut fides ĩquã/
tum eſt viſio enigmatica:qđ ad defectũ viſionis ꝑtinet:
eſt cã meriti. g̃ bonũ inquãtuꝫ eſt ꝑfectũ: ⁊ nõ inquãtum
12m eſt deficiẽs:põt eẽ cã mali. ¶ P̄. ad operãduꝫ tria requi/
runt̃. Ratio dirigẽs:volũtas ĩperãs: ⁊ potẽtia exequẽs.
Sed defectus in rõne q eſt ignorãtia. excuſat a malo. i. a
culpa: ⁊ ſic nõ eſt cã mali. Et ſimiliter defectus potẽtie q
eſt infirmitas excuſat. g̃ ⁊ defectus q eſt ĩ volũtate excu/
ſat. Nõ g̃ volũtas inquãtũ eſt bonũ deficiẽs eſt cã mali.
¶ P̄. ſi volũtas inquãtuꝫ eſt deficiens eſt cã mali:aut g̃ 13m
inquãtuꝫ eſt deficiẽs a bono qđ dꝫ ei ĩeſſe: ⁊ hec eſt pena:
⁊ ſic pena p̃cederet culpã:aut a bono qđ nõ dꝫ ei ĩeſſe. Et
ex tali defectu nullũ malũ ſequit̃. Nõ. n. aliqđ malũ ſeq̃/
tur in lapide:ex h̃ ꝙ nõ hꝫ viſum. Nullo g̃ mõ bonuꝫ eſt
cã mali inquãtuꝫ eſt deficiẽs. ¶ Sꝫ dice. ꝙ bonũ inquã
tum bõ põt eẽ cã mali:ſꝫ ꝑ accidens. ¶ Sed ꝯtra. Actio 14m
agentis ꝑ accidẽs attingit ad effectũ:ſicut actio effodien
tis ſepulchrũ attingit ad theſaurũ ĩuentũ. Si g̃ bonũ eſt
cã mali ꝑ accidẽs: ſequit̃ ꝙ actio boni ꝑtingit ad ipſum
malũ:qđ videt̃ incõueniẽs. ¶ P̄. agẽs aliqd illicitũ p̃ter 15m
intẽtionẽ nõ peccat:ſicut ſi aliqs intẽdat ꝑcutere hoſtẽ ⁊
ꝑcutiat patrẽ. Per accidẽs aũt cã alicuius eſt qđ nõ intẽ/
dit ipſum. Si g̃ malũ nõ hꝫ cãm niſi ꝑ accidẽs:ſequit̃ ꝙ
nullus faciẽdo malũ peccat:qđ eſt incõueniẽs. ¶ P̄. oĩs 16m
cã ꝑ accidẽs reducit̃ ad cãm ꝑ ſe. Si g̃ malũ habeat cãꝫ
ꝑ accidẽs:vr̃ ſeq ꝙ malũ haberet cãꝫ ꝑ ſe. ¶ P̄. illud qđ 17m
ꝯuenit ꝑ accidẽs: ꝯuenit vt in paucioribus. Sed malũ
ꝯuenit vt in pluribus. Quia vt dr̃ eccl. 1. Stultoꝝ infini
tus eſt nũerus. g̃ malũ hꝫ cãm ꝑ ſe ⁊ nõ ꝑ accidẽs. ¶ P̄. 18m
natura eſt cã ꝑ ſe eoꝝ q̃ naturaliter fiunt: vt dr̃ 2° phiſi.
Sed aliqua mala fiunt naturaliter. ſ. corrũpi ⁊ ſeneſcere
vt dr̃ 5° phiſi. g̃ nõ eſt dõm ꝙ bonũ ſit cã mali ꝑ accidẽs.
¶ P̄. bonũ eſt actus ⁊ potẽtia. Sed neutruꝫ eſt cã mali. 19m
Nã forma que eſt actus priuat̃ ꝑ malũ: bonuꝫ aũt qđ eſt
potentia ſe habet ad vtrunqꝫ. ſ. ad bonum ⁊ ad malum.
ergo nullum bonum eſt cauſa mali.

Sed contra eſt qđ Aug⁹ dicit in enchi. ꝙ malum 3 p
nõ põt oriri niſi ex bono. ¶ P̄. Dio/ 2°
ny⁹ dicit 4° ca. de diui. no. ꝙ omnium malorum princi/
pium ⁊ finis eſt bonum.

Reſpõdeo. dõꝫ:ꝙ cã mali eſt bonũ eo modo quo Rñſo
malũ cãm habere põt. Sciẽduꝫ eſt. n.
ꝙ malũ cãm ꝑ ſe habere nõ põt. Qđ qdẽ tripliciter appa
ret. Primo qdẽ q2 illud qđ ꝑ ſe cãm hꝫ: eſt intentũ a ſua
cã. Qđ. n. ꝓuenit p̃ter intentionẽ agẽtis:nõ eſt effectus ꝑ
ſe:ſꝫ ꝑ accidẽs:ſicut effoſſio ſepulchri ꝑ accidẽs eſt cã in/
uentionis theſauri cũ ꝓuenit p̃ter intẽtionẽ fodiẽtis ſe/
pulchrũ. Malũ aũt inquãtuꝫ bõ:nõ põt eẽ itẽtuꝫ nec ali/
quo mõ volitũ vel deſideratũ. Quia omne appetibile hꝫ
rationẽ boni cui opponit̃ malũ inquãtuꝫ bõ. vnde vide/
mus ꝙ nullus facit aliqđ malũ niſi intẽdẽs aliqđ bonuꝫ
vt ſibi vr̃:ſicut adultero bonũ vr̃ ꝙ delectatiõe ſenſibili
fruat̃: ⁊ ꝑꝑ hoc adulteriũ cõmittit. Uñ relinquit̃ ꝙ ma/
lum nõ habeat cãm ꝑ ſe. 2° idẽ apparet ꝙ oĩs effectus ꝑ
ſe hꝫ aliqualiter ſimilitudinẽ ſue cauſe:vel ſm̃ eãdeꝫ ra/
tionẽ ſicut in agẽtibus vniuocis:vel ſm̃ deficiẽtẽ rõnẽ
ſicut in agẽtibus equocis. Omnis aũt cã agẽs agit ſm̃ ꝙ
actũ eſt:qđ ꝑtinet ad rõnẽ boni. Uñ malũ ſm̃ ꝙ bõ:nõ
aſſimilat̃ cauſe agẽti ſm̃ id qđ eſt agens. Relinquit̃ g̃ ꝙ
malum nõ hẽat cãm ꝑ ſe. 3° idẽ apparet ex h̃ ꝙ omnis
cã ꝑ ſe hꝫ certũ ⁊ determinatũ ordinẽ ad ſuũ effectũ. Qđ
aũt fit ſm̃ ordinẽ nõ eſt malũ:ſed malũ accidit in p̃ter/
mittẽdo ordinẽ. Uñ malũ ſm̃ ꝙ bõ nõ hꝫ cãm ꝑ ſe. Opꝫ
tñ ꝙ malũ aliq̃ mõ cãꝫ hẽat. Manifeſtũ eſt. n. ꝙ cũ malũ
nõ ſit aliqd ꝑ ſe exñs:ſꝫ ſit aliqd inherẽs: vt ꝑuatio: q̃ qdẽ
eſt defectus ei⁹ qđ eſt natũ eẽ ⁊ nõ ĩeſt:qđ eẽ malũ nõ na/
turalr̃ ĩeſt ei cui ineſt. Si. n. aliqs defectus eſt alicui rei
naturalr̃:nõ põt dici ꝙ ſit malũ eius:ſicut nõ eſt malũ ho
mini nõ hẽre alas:nec lapidi nõ hẽre viſuꝫ: q2 eſt ſm̃ na
turã. Omne aũt ens qđ nõ nãlr̃ ĩeſt alicui:oꝫ hẽre aliquaꝫ
cãm. Nõ. n. aq̃ eẽt calida niſi ab aliqua cã. vñ relinquit̃

ꝙ omne malū habeat aliquā cām:ſʒ ꝑ accidēs; ex quo ꝑ ſe cām hr̄e nō pōt. Omne aūt ꝙ eſt ꝑ accidēs reducit̄ ad id qḋ eſt ꝑ ſe. Si aūt malū nō hēat cāʒ ꝑ ſe vt oſtēſuʒ eſt: relinquit̄ ꝙ ſolū bonuʒ hʒ cām ꝑ ſe. Nec pōt ꝑ ſe cā boni eē niſi bonū:cū cā ꝑ ſe cauſet ſibi ſimile. Relinquit̄ ḡ ꝙ cuiuſlibʒ mali:bonū ſit cā ꝑ accidēs. Cōtingit aūt ⁊ malum qḋ eſt defectiuū bonū eſſe cām mali:ſʒ tñ oʒ deueni re ad hoc ꝙ ꝓma cā mali nō ſit malū ſʒ bonum. Eſt ḡ duplex modus quo malū cātur ex bono. Uno mō bonuʒ eſt cā mali inquātū eſt deficiēs. Alio mō inquātuʒ eſt ꝑ acci dens agēs. Qḋ qdem in rebus nālibus de facili apparet. Huius.n.mali qḋ eſt corruptio aque: cā eſt virtus ignis actiua. Que qdem nō principalr̄ intēdit ⁊ ꝑ ſe nō eſſe aq̄: ſʒ ꝓncipaliter intēdit formā ignis inducere in materiaʒ cui ꝯiungit̄ ex neceſſitate nō eē aque. Et ſic ꝑ accidēs eſt ꝙ ignis faciat aquā nō eē. Hui⁹ vō mali:qḋ eſt mōſtruoſitas partus:cā eſt vtus deficiēs in ſemine. Sʒ ſi queratur cā huius defectus qḋ eſt malū ſeminis:erit deuenire in aliqḋ bonū;qḋ eſt cā mali ꝑ accidēs:⁊ nō inquātuʒ eſt deficiēs. Huius.n.defect⁹ q eſt in ſeīe cā eſt aliqḋ ꝓn⁹ alterans:qḋ īducit qualitatē ꝯriā qualitati que requirit̄ ad bonā diſpoſitionē ſeminis. Cui⁹ alterātis vtus quāto fuerit ꝑfectior:tāto hāc qualitatē ꝯriā magis īducit: ⁊ ꝑ ꝯñs defcm̄ ſeīs ꝯſequentē. Unñ malū ſeīs nō cauſat̄ ex bono inquātuʒ eſt deficiēs:ſʒ cauſat̄ ex bono inquantuʒ eſt ꝑfectū:ſʒ ꝑ accñs. In volūtarijs aūt quodāmō ſilr̄ ſe hʒ: ſʒ nō quātuʒ ad oīa. Manifeſtū eſt.n.ꝙ delectabile ſm̄ ſenſuʒ:mouet volūtatē adulteri:⁊ afficit eaʒ ad delectandū tali delectatiōe:q̄ excludit ordinē rōnis ⁊ legis diuīe: qḋ eſt malū morale. Si ḡ ita eēt ꝙ volūtas ex neceſſitate reciperet īpreſſionē delectabilis alliciētis:ſicˀ ex neceſſitate corpus nāle recipit īpreſſionē agētis:oīno idē eēt in volūtarijs ⁊ nālibus. Nō eſt aūt ſic. Quia q̄ītūcūq; exterius ſenſibile alliciat:in ptāte tñ volūtatis eſt recipe vel nō recipe. vñ qḋ accidit ex h̄ qḋ recipit: nō eſt cā ipſum delectabile mouēs:ſʒ magis ipſa volūtas. Que qdē ē cā mali ſm̄ vtrūq; ꝓdictoꝝ modoꝝ.ſ.⁊ ꝑ accidēs: ⁊ inq̄ītū eſt bonū deficiēs:ꝑ accidēs qdē inquātū volūtas fert̄ in aliqd qḋ eſt bonū ſm̄ qd:ſʒ hʒ cōiūctū qḋ eſt ſimplr̄ malum. Sʒ vt bonū deficiēs:inq̄ītū in volūtate oʒ ꝓcōſiderare aliquē defectū ante īpaʒ electionē deficiēteʒ:ꝑ quā eligit ſm̄ qd bonū:qḋ eſt ſimplr̄ malū. Qḋ ſic pʒ. In oīb⁹ eniʒ quoꝝ vnū dʒ eē regula ⁊ mēſura alteri⁹:bonū in regulato ⁊ mēſurato eſt ex h̄ ꝙ regulat̄ ⁊ ꝯformat̄ regule ⁊ mēſure. Malū vō ex h̄ ꝙ eſt nō regulari vel menſurari. Si ḡ ſit aliqs artifex q debeat aliqḋ lignū recte īcidere ſʒ aliquā regulā:ſi nō directe īcidat:qḋ eſt male īcidere: hec mala inciſio cābitur ex h̄ defectu ꝙ artifex erat ſine regula ⁊ mēſura. Similiter delectatio ⁊ quodlibʒ aliud in rebus humanis eſt mēſurādū ⁊ regulādū ſm̄ regulaʒ rōnis ⁊ legis diuine. vñ nō vti regula rōnis ⁊ legis dīne: ꝓintelligit̄ ī volūtate añ īordinatā electionē. Huiuſmōi aūt qḋ eſt nō vti regula ꝓdicta:nō opʒ aliquā cām q̄rere: q̄ ad h̄ ſuffic̄ ipſa libtas volūtatis ꝑ quā pt̄ agere vel nō agere. Et h̄ ipm̄ qḋ ē nō attēdere actu ad talē regulā ī ſe ꝯſideratā:nō ē malū nec culpa nec pena: q̄ aīa nō tenet̄ nec pōt attēdere ad hō regulā ſemꝑ in actu. Sʒ ex h̄ accipit ꝑ rōnem culpe:ꝙ ſine actuali ꝯſideratiōe regule ꝓcedit ad hō electionē. Sicut artifex nō peccat in eo ꝙ non ſemꝑ tenet mēſurā:ſʒ ex h̄ ꝙ nō tenēs mēſurā ꝓcedit ad incidendū. Et ſilr̄ culpa volūtatis nō eſt in h̄ ꝙ nō actu attēdit ad regulā rōnis vel legis diuine. Sʒ ex h̄ ꝙ non habēs regulā vel mēſurā hō:ꝓcedit ad eligendū. Et ide eſt qḋ Aug⁹ dic̄ ī 12° de ciui.dei.ꝙ volūtas eſt cā peccati inquātuʒ eſt deficiēs. Sʒ illū defcm̄ cōparat ſilētio vel tenebris:q̄.ſ.defectus ille eſt negatio ſola.

Ad primum ḡ dīcēʒ:ꝙ ſicut Aug⁹ ſoluit ī enchi. ꝑ arborē ītelligit̄ voluntas:ꝑ fructum ītelligit̄ opus exteri⁹. Sic ḡ ītelligēdū eſt ꝙ arbor bona nō pōt fructus malos facere:q̄ ex bona voluntate nō ꝓcedit opus malū:ſicut nec ex mala volūtate ꝓcedit opus bonū. Sʒ tñ ⁊ ipā mala volūtas eſt ex aliquo bono ſicˀ ⁊ ipſa mala arbor cātur ex terra bona. Sicut.n.ſupra dictū eſt ſi aliqs effectus malus cāetur ex cā mala q̄ eſt bonū deficiēs:tñ oʒ deuenire ad h̄ ꝙ malū cāetur ꝑ accidēs a bono nō deficiēte. ¶ Ad 2^m dōm: ꝙ obiectio illa ꝓcedit de cā ꝑ ſe. In tali.n.cā ꝓexiſtit ſimilitudo effect⁹. Sic aūt bonū nō ē cā mali vt dictū eſt:ſʒ ꝑ accñs. ¶ Ad 3^m dōm:ꝙ etiā illa ratio ꝓcedit de cā ⁊ effectu ꝑ ſe. Cauſa.n.q̄ ſubalr̄ ꝓhet qḋ eſt in effectu:eſt cā ꝑ ſe. ¶ Ad 4^m dōm:ꝙ oppoſitū nō eſt cā ſui oppoſiti ꝑ ſe:ſed ꝑ accñs nihil ꝓhibet. Frigidū.n.eſt cā calidi conuerſum q̄dāmō ⁊ ambiēs:vt dī in 8° phiſi. ¶ Ad 5^m dōm:ꝙ Diony⁹ ibi intelligit ꝙ malū nō ſit ex bono:ſicˀ ex cā ꝑ ſe. Sed poſtea ī eodē cap° oſtēdit ꝙ malū ſit ex bono ꝑ accidens. ¶ Ad 6^m dōm:ꝙ aliqḋ bonū eſt cā mali īquantū eſt deficiens. Nō tñ h̄ ſolūmō bonū eſt cā mali:ſed ēt quodāmō bonū nō inq̄ītū eſt deficiēs eſt cā mali ꝑ accñs. Sed in voluntarijs cā mali qḋ eſt peccatū:eſt volūtas deficiens. Sed ille defectus nō hʒ rōnem nec culpe nec pene:ſm̄ ꝙ ꝓintelligit̄ peccato ſicut expoſituʒ eſt. Nec hō defectus opʒ aliā cām q̄rere. vñ nō oʒ ꝓcedere in infinitū. Cuʒ ḡ dī ꝙ bonū inquantū eſt deficiēs eſt cā mali. Si ly inquantuʒ: deſignet aliqd ꝓexiſtēs:ſic nō ē vlr̄ veꝝ. Si aūt deſignet cōcomitantiā:ſic veꝝ eſt vlr̄:q̄ omne qḋ cauſat malum eſt deficiēs.i.ꝺfectū cauſans: ſicut ſi diceret̄ ꝙ omne calefaciens calefacit inquantū eſt calefaciēs. ¶ Ad 7^m dōm: ꝙ bonū inq̄ītū hʒ aptitudinē ad deficiēdū:nō ē ſufficiēs cā ꝙ ſit malū in actu:ſʒ inquātū hʒ aliquē defectū ī actu: ſicut ēt in volūtate expoſitū eſt. Quāuis ēt nō ſit neceſſarium ꝙ habeat qualēcūq; defcm̄ ad hoc ꝙ ſit cā mali:q̄ etiā ſi nō ſit deficiēs pōt eē ꝑ accñs cā mali. ¶ Et ꝑ h̄ ēt pʒ reſpōſio ad 8^m. ¶ Ad 9^m dōm:ꝙ bonū ex h̄ ꝙ eſt creatum:aliq̄ mō pōt deficere illo defectu ex quo malū voluntariū ꝓcedit. Quia ex h̄ ipſo ꝙ eſt creatū:ſequit̄ ꝙ ipſuʒ ſit ſubdm̄ alteri:ſicut regule ⁊ mēſure. Si aūt ipſuʒ eēt ſua regula ⁊ mēſura:nō poſſet ſine regula ad opus ꝓcedere. Propter h̄ deus q eſt ſua regula peccare non pōt. Sicut nec artifex peccare poſſet in inciſione ligni:ſi ſua manus regula eēt inciſiōis. ¶ Ad 10^m dōm:ꝙ ſicut iaʒ dictū eſt: nō oʒ ꝙ bonū qḋ eſt cā mali ꝑ accidēs:ſit bonū deficiēs. Sic aūt deus eſt cā mali pene. Nō.n.in puniēdo intēdit malū ei⁹ qḋ punit̄:ſed ordinē ſue iuſtitie īprimere reb⁹: ad qḋ ſequit̄ malū huius qḋ punit̄:ſicut ad formā ignis ſequit̄ ꝓuatio forme aque. ¶ Ad 11^m dōm:ꝙ fides nō eſt meritoria ex hoc ꝙ eſt cognitio enigmatica: ſed ex h̄ ꝙ tali cognitiōe volūtas bene vtit̄:aſſentiēdo.ſ.his q̄ nō videt ꝓꝑ deū. Nihil aūt ꝓhibet ꝙ ēt aliqs hn̄ vtēdo malo mereat̄:ſicut ecōtrario aliqs male vtēdo bono ꝺmereī. ¶ Ad 12^m dōm:ꝙ defectus ipſe volūtatis eſt culpa:ſicut defectus intellectus eſt ignorātia:⁊ ſicut defectus potentie exequētis eſt īfirmitas. Sic ḡ defectus volūtatis nō excuſat a culpa:ſicut nec defect⁹ ītellectus excludit ignorantiā:neq; defectus potētie excludit īfirmitatē. ¶ Ad 13^m dōm:ꝙ defectus q ꝓintelligit̄ ī volūtate añ pctm̄:nō eſt culpa neq; pena:ſed negatio pura: ſed accipit rōnem culpe ex h̄ ipſo ꝙ cum tali negatiōe ſe applicat ad opus. Ex ipſa.n.applicatiōe ad opus fit debitū illud bonū quo caret.ſ.attendere actu ad regulam rōnis ⁊ legis diuine. ¶ Ad 14^m dōʒ:ꝙ cā ꝑ accñs dī aliqd alicui⁹ dupliciter.

Margin notes: Ad ꝓ^m — 2^m — alia lr̄a a bono ꝺficiēte — 3^m — 4^m — 5^m — 6^m — 7^m — 8^m ⁊ 9^m — 10^m — 11^m — 12^m — 13^m — 14^m

Uno mō ex pᵗe cauſe:ſicut cā dom⁹ ꝑ ſe eſt edificatoꝛ cui
accidit eſſe muſicū:ꝛ ſic muſicus ꝙ accidit cāe ꝑ ſe dr̄ ꝑ
accidēs cā domus. Alio mō ex pᵗe effectus: vt ſi dicaꝛ ꝙ
edificatoꝛ eſt cā dom⁹ ꝑ ſe:cā aūt alicuius ꝙ accidit do-
mui eſt ꝑ accidēs:ſicut ꝙ domus ſit foꝛtunata vel infoꝛ-
tunata. Hoc eſt ꝙ alicui ī domo facta accidat bn̄ vel ma-
le. Cū ḡ dr̄ ꝙ bonū eſt cā mali ꝑ accn̄s ītelligendū eſt ſm
accidēs ꝙ accidit effectui:inquātū.ſ.bonū eſt cā alicu⁹
boni:cui accidit q̄dā ꝓuatio q̄ dr̄ malū. Lȝ aūt aliqn̄ actio
cauſe ptingat ad ipſuȝ effectū q eſt ꝑ accidēs:ſic̄ effodiēs
ſepulchrū ꝑ ſuā effoſſionē īuenit theſaurū:nō tn̄ h̄ ē ſem-
per vel. Operatio.n.edificatoꝛis nō ptingit ad h̄ ꝙ ha-
bitanti in domo bn̄ vel male accidat. Et ſic dico ꝙ actio
boni nō ptingit ad malū cauſatū:ꝑꝑ ꝙ Diony⁹ dicit 4°.
ca.de di.no. ꝙ malū nō ſolū eſt ꝑter intētionē:ſed ēt ꝑter
15ᵐ viā:qꝛ motus ꝑ ſe nō terminaꝛ ad malū. ¶ Ad 15ᵐ dōȝ:
ꝙ aliqn̄ accn̄s alicuius effectus cōiungiꝛ ei vt in paucio
rib⁹ et raro. Et tūc agēs dum intēdit effectū ꝑ ſe:nō oȝ ꝙ
aliquo mō intēdat effectū ꝑ accn̄s. Aliqn̄ vō h⁹ accidēs
cōcomitaꝛ effectū ꝓncipaliter intētū ſemꝑ:vel vt ī pluri
bus. Et tūc accn̄s nō ſeparaꝛ ab intētiōe agētis. Si ḡ bo
no ꝙ volūtas intēdit adiungiꝛ aliqd malū vt in paucio-
ribus:pōt excuſari a peccato:ſicut ſi aliqs incidēs lignū
in ſilua ꝑ quā raro trāſit homo ꝓiciēs lignū interficiat
hominē. Sȝ ſi ſemꝑ vel in pluribus adiungaꝛ malū bo-
no ꝙ ꝑ ſe intendit:nō excuſaꝛ a peccato:lȝ illud malum
nō ꝑ ſe intēdat. Delectationi añt q̄ eſt in adulterio:ſemꝑ
cōiungiꝛ malū.ſ.ꝓuatio oꝛdinis iuſtitie. vn̄ nō excuſatur
a peccato. Quia ex h̄ ipſo ꝙ eligit bonū cui ſemꝑ cōiun-
16ᵐ giꝛ malū:ꝛſi nō velit malū ſm ſeipſuȝ:magis tn̄ vult in-
cidere in h̄ malū q̄ȝ carere tali bono. ¶ Ad 16ᵐ dōm:ꝙ
ſicut ꝑ accn̄s ꝙ eſt ex pᵗe cauſe reduciꝛ ad cām ꝑ ſe agē
tem:ita ꝑ accidēs:ꝙ eſt ex pᵗe effectus reduciꝛ ad aliuȝ
effectū ꝑ ſe. Malū vō cū ſit effectus ꝑ accn̄s reduciꝛ ad
17ᵐ bonū cui cōiungiꝛ:ꝙ eſt effectus ꝑ ſe. ¶ Ad 17ᵐ dōȝ:ꝙ
nō ſemꝑ id ꝙ eſt ꝑ accn̄s eſt vt in paucioꝛibus:ſȝ qñqȝ ē
ſemꝑ:aut vt in pluribus. Sicut vadēs ad foꝛū cā emēdi:
aut ſemꝑ:aut vt in pluribus inuenit multitudinē homi-
num:q̄uis h̄ nō intēdat. Similiter adulter intēdēs bo-
nuȝ cui ſemꝑ cōiungiꝛ malū:ſemꝑ īcidit in malū. Qꝛ aūt
accidit in hominibus ꝙ bonū ſit vt in paucioꝛibus:ma-
lum vt in pluribus:ex h̄ ꝯtingit:ꝙ pluribus modis ꝯtin-
git deuiare a medio q̄ȝ mediū tenere: vt dr̄ ī 2° ethi.ꝛ qꝛ
ſenſibilia bona ſunt magis nota apud multos q̄ȝ bona ra
tionis. ¶ Ad 18ᵐ dōȝ ꝙ coꝛruptio dr̄ mutatio naturalis:
18ᵐ nō ſm naturā pᵗicularē eius ꝙ coꝛrūpiꝛ:ſed ſm naturā
vniuerſalē q̄ mouet ad generationē vel coꝛruptioneȝ:ad
generationē qdem ꝑꝑ ſe:ad coꝛruptionē aūt inquātū ge-
neratio ſine coꝛruptiōe eē nō pōt. Et ſic nō eſt ꝑ ſe ꝛ ꝓnci
paliter intēta coꝛruptio:ſed generatio tātum. ¶ Ad 19ᵐ
19ᵐ dōm:ꝙ cauſa mali ꝑ accidēs nō eſt bonū ꝙ ꝓuaꝛ ꝑ ma
lum:neqȝ bonū ꝙ ſubſterniꝛ malo:ſed bonū ꝙ eſt agēs
ꝙ inducendo vnam foꝛmam ꝓuat aliam.

¶ Utrum malum ꝯuenienter diuidaꝛ ꝑ penā ꝛ culpam.

1ᵐ Quarto queritur vtꝝ malū ꝯuenienter
diuidaꝛ ꝑ culpā ꝛ penam. ¶ Et
vr̄ ꝙ nō:qꝛ oīs bona diuiſio ē ꝑ oppoſita. Sȝ
pena ꝛ culpa nō ſunt oppoſita:qꝛ aliqd pecca-
tuȝ eſt pena peccati:vt Grego⁹ dicit ſup Eze.
ḡ malū nō ꝯuenienter diuidiꝛ ꝑ penā ꝛ culpā. ¶ Sȝ dice.
ꝙ peccatū nō eſt pena inquātuȝ peccatū:ſed ꝑ quādā cō-
2ᵐ comitantiā. ¶ Sed ꝯtra. Actus inquantū eſt inoꝛdina-
tus eſt malus. Sȝ inq̄ȝtū eſt ioꝛdinatus eſt pena. Dicit.n.
Aug⁹ in.i.ꝯfeſ. Juſſiſti domine:ꝛ ſic eſt vt oīs ioꝛdinatus
3ᵐ animus ſibi ipſi ſit pena. ¶ P̄.ꝑfectio 2ᵃ q̄ eſt opatio:eſt
melioꝛ q̄ȝ pᵃ q̄ eſt foꝛma vel habitus:vn̄ ꝛ ph̄us ꝓbat in
primo ethi. ꝙ ſummū bonum humanū.ſ.felicitas:nō eſt
habitus ſed opatio. Si igiꝛ ꝓuari ꝓma ꝑfectiōe eſt pe-
na:multo magis peccatū ꝙ tollit ſcđaȝ ꝑfectionē.ſ.ma-
lum operatiōis eſt pena. ¶ P̄.oīs paſſio anxietatē indu 4ᵐ
cens videꝛ penā hēre. Sed multa peccata ſunt cū paſſio
nibus anxietatē inducētibus:ſicut inuidia:accidia:ira:ꝛ
h⁹. Et multa etiā ſunt difficultatē habētia in operando:
ſicut in ꝑſona impioꝝ dr̄ ſap.5°. Ambulauim⁹ vias diffi-
ciles. ḡ vr̄ ꝙ peccatū inq̄ȝtuȝ h⁹ ſit pena. ¶ P̄.ſi peccatū 5ᵐ
ꝑ ꝯcomitantiā eſt pena:omne peccatū ꝙ ꝯcomitaꝛ aliq̄
pena:erit pena. Sed primū peccatū ꝯcomitaꝛ aliqua pe
na. ḡ ſequeꝛ ꝙ primū peccatū ſit pena: ꝙ eſt ꝯtra Augᵐ:
q dicit ſola illa peccata eē penas:q̄ ſunt media inter ꝓmū
peccatū apoſtaſie:ꝛ vltimā penaȝ gehēne. ¶ P̄.ſicut dic̄ 6ᵐ
Aug⁹ in li.de natura boni:malū eſt coꝛruptio modi ſpēi
ꝛ oꝛdis naturalis:ꝛ loquiꝛ de malo in cōmuni. Poſtmo-
dum aūt ad rationē pene ꝑtinere dicit ꝙ aduerſeꝛ natu-
re. ḡ videꝛ ꝙ omne malū ſit pena. Nō ḡ oȝ malū diuidi
ꝑ penā ꝛ culpā. ¶ P̄.contingit aliquē gratiā nō habēteȝ 7ᵐ
peccare. Culpa aūt omnis cū ſit malū aliquod bonū ꝓ-
uat. Nō aūt ꝓuat bonū gratie:cū ſuppoſitū ſit ꝙ gratiaȝ
nō habeat. ḡ ꝓuat bonū nature. ḡ eſt pena:qꝛ de ratione
pene eſt vt aduerſetur nature bono:vt Aug⁹ dicit. ¶ P̄. 8ᵐ
ipſe actus peccati:ſm h̄ ꝙ eſt actus quidā:ꝛ bonus eſt:ꝛ
a deo eſt. Scđ𝑚 h̄ ḡ eſt in eo malū culpe:ſm ꝙ eſt ī eo ali
qua coꝛruptio. Sed oīs coꝛruptio hȝ rōnem pene. ḡ ma-
luȝ culpe inq̄ȝtuȝ eſt malū:eſt pena:ꝛ ita nō dȝ diuidi cul
pa ꝯtra penam. ¶ P̄.illud ꝙ ſm ſeipſuȝ eſt bonū:nō dȝ 9ᵐ
poni vt diuiſiuū mali. Sed pena ıquantū h⁹ eſt bona:qꝛ
eſt iuſta. Un̄ ꝛ ſatiſfaciētes laudanꝛ de h̄ ꝙ penā volūt
pro peccatis ſubire. ḡ pena nō debet poni diuiſiua mali.
¶ P̄.aliqd malū eſt ꝙ nec eſt pena nec culpa.ſ.malum 10ᵐ
nature. ḡ īſufficiēter diuidiꝛ malū ꝑ penā ꝛ culpā. ¶ P̄. 11ᵐ
de ratiōe pene eſt ꝙ ſit ꝯtra volūtatē:de ratione aūt cul-
pe ē ꝙ ſit volūtaria. Aliqua aūt mala patiꝛ homo q̄ nec
vult:nec ſunt ꝯtra eius volūtateȝ:ſicut ſi alicuius res in
eius abſentia diripianꝛ eo ignorāte. ḡ malū nō ſufficien-
ter diuidiꝛ ꝑ penā ꝛ culpā. ¶ P̄.quotiēs dr̄ vnū oppoſi- 12ᵐ
toꝝ totiēs dr̄ ꝛ reliquū:vt ph̄us dicit. Sȝ bonū dr̄ tripli-
citer. vȝ. honeſtū:vtile:ꝛ delectabile. ḡ ꝛ maluȝ in tria dȝ
diuidi:ꝛ nō in duo tantū. ¶ P̄.ſm ph̄m in 2° ethi. malū 13ᵐ
eſt multiplicius q̄ȝ bonū. Sed eſt triplex bonū.ſ.nature:
gratie:ꝛ glorie. ḡ videꝛ ꝙ malū debeat eē multiplicius.
Et ita videꝛ ꝙ malū incōuenienter diuidaꝛ ꝑ duo tantū.

Sed contra eſt ꝙ Aug⁹ dicit in li.de fide ad Pe- S.
trum. Geminū eſt creature rationa-
lis malū. Unū quo volūtarie deficit a ſummo bono. Al-
teꝝ quo in vita punitur: per que duo exprimūtur pena ꝛ
culpa. ergo malum diuidiꝛ per penam ꝛ culpam.

Rn̄deo. dōm:ꝙ nā rōnalis vel ītellectualis quodā Rn̄o
ſpeciali mō ſe hȝ ad bonū ꝛ malū pᵗe aliis
creaturis. Quia quelibet alia creatura nāliter oꝛdinatur
ī aliqd pᵗiculare bonū:ītellectualis aūt nā ſola apphē-
dit ipſaȝ rōnem boni cōmunē ꝑ ītellectuȝ: ꝛ in bonū cōe
moueꝛ ꝑ appetitū volūtatis. Et ideo malū rōnalis crea-
ture ſpeciali quadā diuiſiōe diuidiꝛ ꝑ culpā ꝛ penaȝ. hec
eniȝ diuiſio nō eſt mali niſi ſm ꝙ in rationali nā inueni
tur: vt pȝ ex auctoꝛitate Aug. inducta. Ex qua ēt h⁹ ratio
accipi pōt. Quia.ſ.de rōne culpe eſt ꝙ ſit ſecundum vo-
luntatem:de ratione autem pene ē ꝙ ſit ꝯtra volūtateȝ.
Uolūtas aūt in ſola nā intellectuali inueniꝛ:hoꝝ autem
duoꝝ diſtinctio ſic pōt accipi. Cū.n.malū opponaꝛ bono
neceſſe eſt ꝙ ſm diuiſionē boni diuidaꝛ malū. Bonum
aūt quādaȝ ꝑfectionē dſignat. Perfectio aūt ē duplex.ſ.

prima q̄ est forma vel habitus: ⁊ 2ª q̄ est operatio. Ad perfectionē aūt primā cuius vsus est operatio: pōt reduci omne illud quo vtimur operādo. Unū ⁊ ecōtrario duplex malū inuenit̄. Unū quidē in ipso agēte: sm q̄ priuat̄ vel forma vel habitu: vel quocūq̄ qd̄ necessariū sit ad operanduz: sicut cecitas: vel curuitas tibie quoddā malū est. Aliud vero malū est in ipso actu deficiēte. sicut si dicam⁹ claudicationē esse aliqd̄ malū. Sicut aūt in alijs contingit hec duo repiri: ita ⁊ in natura itellectuali q̄ p voluntatē opat̄. In qua manifestū est q̄ inordinata actio voluntatis hz rationē culpe. Ex h̄ .n. aliqs vitupat̄ ⁊ culpabilis reddit̄: q̄ inordinatā actionē volūtatis operat̄. Est aūt ⁊ i creatura intellectuali iuenire malū sm priuationē forme: aut habitus: aut cuiuscūq̄ alterius qd̄ possit eē necessariū ad bene operandū: siue ptineat ad aīaz: siue ad corpus: siue ad res exteriores. Et tale malū sm fidei catholice sententiam: necesse est q̄ pena dicat̄. Sūt .n. tria de rōne pene. Quoꝝ vnū est q̄ habeat respectū ad culpā. Dicit̄ .n. proprie aliqs puniri qn̄ patitur malū pro aliquo qd̄ cōmisit. Habet aūt h̄ traditio fidei: q̄ nullū nocumentū creatura rōnalis potuisset icurrere: neq̄ quātū ad animā: neq̄ quantū ad corpus: neq̄ quātuz ad aliqua exteriora: nisi peccato pcedēte vel in psona vel saltē in natura. Et sic sequit̄ q̄ ois talis boni priuatio quo vti qs pōt ad bene operandū in hominib⁹ pena dicat: ⁊ pari ratione in angelis. Et sic omne maluz rōnalis creature: vl̄ sub culpa vel sub pena contineт. Scōm vero q̄ ptinet ad rationem pene est: q̄ voluntati repugnet. Uolūtas .n. vniuscuiusq̄ inclinationē hz in propriū bonū. Unū priuari pprio bono: volūtati repugnat. Sciendū tn̄ est q̄ pena tripliciter repugnat voluntati. Quādoq̄ qdem volūtati actuali: sicut cuz qs eo sciente sustinet aliquā penā. Quādoq̄ vō est contra voluntatē tm̄ habitualē: sicut cū alicui ignorāti subtrahit̄ aliqd̄ bonū de quo doleret si sciret. Quādoq̄ vero soluz contra naturalē inclinationē volūtatis: sicut cū qs priuat̄ habitu virtutis: q virtutē habere nō vult: sed tn̄ naturalis inclinatio voluntatis est ad bonū virtutis. 3ᵐ vero esse videt̄ de rōne pene: vt in quadā passiōe consistat. Ea .n. q̄ contra voluntatē eueniūt: nō sunt a principio intrinseco: qd̄ est volūtas: sed a principio extrinseco: cuius effectus passio dr̄. Sic ḡ tripliciter pena ⁊ culpa differūt. Primo quidē q2 culpa est malū ipsius actionis: pena aūt est malum agentis. Sed hec duo mala aliter ordinant̄ in nālibus ⁊ voluntarijs. Nā in nālibus ex malo agentis sequitur malū actiōis: sicut ex tibia curua sequit̄ claudicatio. In voluntarijs aūt ecōuerso ex malo actionis qd̄ est culpa: sequit̄ malū agētis qd̄ est pena: diuina puidentia culpam p penā ordināte. 2° mō differt pena a culpa p h̄ q̄ est sm voluntatē ⁊ contra volūtatē esse: vt pz p auctoritatē Aug. supra iductā. 3° vero p h̄ q̄ culpa est i agēdo: pena vero in patiendo: vt pz p Aug⁹ in primo de li. arbi. vbi culpā noiat malū qd̄ agim⁹: penā vō malū qd̄ patimur.

Ad pᵐ Ad primum ḡ dōm: q̄ cū de rōne culpe sit q̄ sit voluntaria: de rōne aūt pene q̄ sit contra volūtatē: vt dictū est: ipossibile est q̄ idē sm idē sit pena ⁊ culpa: q2 idē sm idē nō pōt eē voluntariuz ⁊ contra voluntatē: sed sm diuersa nihil phibet. Ei .n. qd̄ volum⁹ pōt esse aliqd̄ cōiunctū: qd̄ nāliter voluntati repugnet: ⁊ querēdo qd̄ volumus: incurrim⁹ in id qd̄ nollem⁹. Et h̄ in peccantibus accidit. Dum .n. inordinate afficiunt̄ ad aliqd̄ bonū creatū: incurrunt sepationē a bono increato ⁊ alia hm̄ q̄ nō vellēt. Et sic idē sm diuersa pōt eē ⁊ culpa
2ᵐ ⁊ pena: sed nō sm idē. ¶ Ad 2ᵐ dōm: q̄ ipse actus nō est volitus inquantū est iordinatus: sed sm aliqd aliud: qd̄ dum volūtas q̄rit: in predictā inordinationē icurrit quā nō vellet. Et sic ex eo q̄ est volitū hz rōnem culpe: ex eo vero q̄ inordinationē inuite qs quodāmō patit̄: immiscet̄
ratio pene. ¶ Ad 3ᵐ dōm: q̄ ipsa iordinata actio sm q̄ 3ᵐ
a volūtate pcedit rōnem culpe hz. Scōm vero q̄ eligēs ex hac icurrit ipedimentū debite opationis: hoc ptinet ad rōnez pene. vñ idē pōt eē pena ⁊ culpa: sed nō sm idē.
¶ Ad 4ᵐ dōz: q̄ hm̄ etiā anxietates passionū: consequunt̄ 4ᵐ
in peccāte pter voluntatē ipsius. Eligit ⁊ enim iracūdus sic insurgere in punitionē alterius: vt ipse ex h̄ nullā anxietatez vel laborē pateret̄. Unū cū in ista incurrit preter
suā voluntatē: hoc ad rōnem pene ptinet. ¶ Ad 5ᵐ dōz: 5ᵐ
q̄ magis denominat̄ aliqd ab eo a quo dependet: q̄ȝ ab eo qd̄ depēdet ab ipso. Peccatū aūt hz penā cōcomitantez dupliciter. vno quidē mō sicut aqua quodāmō depēdet. Sicut cum aliqs pp culpā pcedentē a gr̄a deseritur: ex h̄ sequit̄ ipsuz peccare. Unū ipm peccatū dr̄ pena rōne desertiōis gratie a qua quodā mō depēdet. Et sic pᵐ peccatū nō pōt dici pena: sed peccata sequētia. Alio vero mō peccatū hz penā cōcomitātez q̄ consequit̄ ex ipso: sicut est sepatio a deo: vel priuatio gratie: vel inordinatio agētis: vel anxietas passionis seu laboris. Et a pena sic cōcomitante: nō ita pprie peccatū dr̄ pena: q̄uis etiā ⁊ sic possit dici pena cāliter: sicut Aug⁹ dicit q̄ inordinatus animus
sibi ipsi est pena. ¶ Ad 6ᵐ dōm: q̄ malū in cōi acceptuz 6ᵐ
est corruptio naturalis modi speciei: ⁊ ordinis i cōi. Malum vero pene in ipso agēte: malū vero culpe inquantuz
hm̄ in ipsa actiōe. ¶ Ad 7ᵐ dōm: q̄ in eo q nō hz gratiaz: 7ᵐ
culpa priuat aptitudinē ad gratiā: nō totaliter tollendo: sed diminuēdo ipsam. Hec aūt priuatio nō est malū culpe formaliter: sed effectus eius q est pena. Malū aūt culpe formaliter est priuatio modi speciei ⁊ ordinis in ipso actu
voluntatis. ¶ Ad 8ᵐ dōm: q̄ corruptio boni in actione 8ᵐ
inquātuz hm̄ nō est pena agētis p se loquēdo: sed esset pena actionis: si actioni puniri cōpeteret. Sed ex hac corruptione vel priuatione actiōis: consequit̄ aliqua corruptio
vel priuatio in agēte: q̄ hz rōnem pene. ¶ Ad 9ᵐ dōz: q̄ 9ᵐ
pena sm q̄ cōparat̄ ad subm est malū inquantum priuat illud aliquo modo. Sed sm q̄ cōparat̄ ad agēs q infert penā: sic interdū hz rōnem boni: quādo puniēs pp iusti-
tiam punit. ¶ Ad 10ᵐ dōm: q̄ ista diuisio sicut dictū est 10ᵐ
nō est mali cōiter accepti: sed mali sm q̄ in rōnali creatura inuenit̄: in qua nō pōt esse aliqd̄ malū qd̄ nō sit culpa vel pena: vt dictū est. Intelligendū tn̄ est q̄ nō omnis defectus hz rōnem mali: sed defectus boni qd̄ natuz est habere. Unū nō est defectus homini q nō pōt volare: ⁊ per
consequēs nec culpa est: nec pena. ¶ Ad 11ᵐ dōm: q̄ incom 11ᵐ
moda vel damna q̄ qs nesciēs patit̄ lz nō sint contra volūtatem actualē: sunt tn̄ cōtra voluntatē naturalē vel ha-
bitualē: vt dictū est. ¶ Ad 12ᵐ dōm: q̄ bonuz vtile ordi- 12ᵐ
natur l delectabile ⁊ honestū: sicut i finē. Et sic duo sunt principalia bona. s. honestū ⁊ delectabile: qbus opponuntur duo mala: culpa quidē honesto: pena vō delectabili.
¶ Ad 13ᵐ dōz q̄ de singulis hoꝝ triuz bonoꝝ. s. nature: 13ᵐ
gratie: ⁊ glorie est considerare formā ⁊ actum: sm quam differentiā culpa a pena distinguitur: vt dictum est.

¶ Utꝝ qd hēat plus de ratione mali: an pena vel culpa.

Quinto queritur quid habeat plus de ratione mali: vtruz pena vel culpa
¶ Et videtur q̄ pena. Sicut enim se habet pᵐ
meritum ad premium: ita se habet culpa ad penam. Sed premium est maius bonum q̄ȝ
meritum. ergo pena est magis malū q̄ȝ culpa. ¶ P. illud 2ᵐ
est magis malum qd̄ opponitur magis bono. Sed pena opponitur bono agentis: culpa aūt bono actionis. Cum ergo melius sit agens q̄ȝ actio: videtur q̄ peius sit pena

ꝗ culpa. ¶ Sed dice. ꝙ culpa ē magis malū ꝗ pena in-
3° ꝗtū separat a sūmo bono. ¶ Sꝫ ɔ̄. nihil magis separat a
summo bono ꝗ ipa sepatio a sūmo bono: sꝫ ipa sepatio a sū-
mo bono ē pena. g̊ adhuc pena est magis malū ꝗ culpa.
4° ¶ Preterea finis ē magis bonū ꝗ ordo ad finē: sꝫ ipsa ꝓ
uatio finis ē pena: que dicit̄ carētia visionis diuine: ma-
lū aūt culpe est ꝑ ꝓuationē ordinis ad finē. g̊ maius ma-
5° lū est pena ꝗ culpa. ¶ P̄. magis malū ē ꝓuari possibili-
tate ad actū ꝗ solo actu: sicut maius malū est cecitas ꝑ
quā ꝓuat̄ potētia visiua ꝗ tenebra ꝑ quā ipedit̄ ipsa vi-
sio: sꝫ culpa opponit̄ ipsi merito. ꝓuatio aūt gratie ꝑ quā
est possibilitas ad merēdū est pena. g̊ pena est magis ma
lū ꝗ culpa. ¶ Sꝫ dice. ꝙ culpa est magis malū ꝗ pena:
6° qꝛ etiā huius pene culpa est causa. ¶ Sꝫ ɔ̄. lꝫ in causis ꝑ
se causa sit potior effectu: tñ h̄ nō ē necessariū in causis ꝑ
accñs. Cōtingit. n. causaꝫ ꝑ accñs eē minus bonū ꝗ effe-
ctū: sicut effossio sepulchri est causa ꝑ accñs inuētiōis the-
sauri. Et silr ɔtigit cām ꝑ accñs eē min⁹ malū ꝗ effectū:
sicut ipingere ad lapidem est minus malum ꝗ incidere
in manus hostis persequentis: qḋ per accidens ex hoc
sequit̄: sed pena est effect⁹ culpe ꝑ accñs. Nō. n. qui pec-
cat itēdit incidere in penā. nō g̊ sufficit ad h̄ ꝙ culpa sit
7° magis malū ꝗ pena: h̄ ꝙ culpa ē causa pene. ¶ P̄. si cul
pa hꝫ rōnē mali: qꝛ est causa pene. g̊ malitia culpe est pro-
pter malitiā pene: sꝫ ꝓpter qḋ vnūqḋqꝫ illud magis: g̊ pe
8° na erit magis malū ꝗ culpa. ¶ P̄. qḋ dicit̄ de aliquo for
maliter: veri⁹ ɔuenit ei ꝗ qḋ dicit̄ de aliquo causaliter
sicut veri⁹ dicit̄ sanū aial ꝗ medicina. Si g̊ malitia cul
pe attendit̄ ſm h̄ qḋ est causa pene: sequit̄ ꝙ magis ma
lū sit pena ꝗ culpa: qꝛ malū dicet̄ de culpa causalr: de pe
na vō formaliter. ¶ Sꝫ dice. ꝙ malū dr̄ etiā de pena for
9° maliter. ¶ Sꝫ ɔ̄. formalr dicit̄ aliqd malū: inꝗtū iest si-
bi ꝓuatio boni: sꝫ maius bonū ē qḋ tollit̄ ꝑ ipsaꝫ ꝓuatio-
nem que ē pena. s. ipse finis: ꝗ qḋ ꝓuat̄ per malū qḋ inest
culpe: qḋ ē ordo ad finem. g̊ adhuc magis malū erit pena
10° ꝗ culpa. ¶ P̄. sicut dic̄ Dio⁹ 4°. c. de di. no. Nullus respi
ciēs ad malū opatur: ⁊ iterū idē dicit ꝙ malū est ꝑter vo
lūtatē. ergo qḋ magis ē ꝑter volūtatē: magis est malum:
sed pena est magis ꝑter volūtatē ꝗ culpa: qꝛ de rōne pe-
ne est vt sit ɔtra volūtatē: vt dictū est. ergo magis maluꝫ
11° est pena ꝗ culpa. ¶ P̄. sicut de rōne boni est ꝙ sit appe-
tibile: ita de rōne mali est ꝙ sit fugibile. ergo qḋ est ma-
gis fugibile est magis malū. culpa aūt fugit̄ ꝓpter penā
Et sic pena magis fugit̄: qꝛ ꝓpter qḋ vnūqḋqꝫ illud ma-
12° gis. ergo pena est magis malū ꝗ culpa. ¶ P̄. sequēs ꝓua
tio plus nocet ꝗ p̄ma: sicut sequēs vulnus plus nocet ꝗ
p̄mū: sꝫ pena seqtur ad culpā. ergo plus nocet ꝗ culpa. er
go est magis malū: qꝛ malū dicit̄ inꝗtū nocet ſm Aug⁹
13° in euchi. ¶ P̄. pena destruit subm: qꝛ mors est pena que-
daꝫ: culpa aūt nō: sꝫ solū cōmaculat. ergo plus nocet pena
14° ꝗ culpa. ergo est magis malum. ¶ P̄. illud qḋ ꝓeligit̄ a
viro iusto: ꝓsumit̄ eē min⁹ malū: sed Loth cū eēt iustus
ꝓelegit culpā pene: offerēs. s. filias suas libidini sodomi-
tarū: qḋ erat culpa: ne pateret̄ iniuriā in domo sua: dū ho
spitibus suis violētia inferret̄: qḋ est pena. ergo pena est
15° magis malū ꝗ culpa. ¶ P̄. de⁹ pro peccato tꝑali īfert pe
nā eternā: qꝛ vt dicit Grego⁹. Eternū est qḋ cruciat: tꝑale
qḋ delectat: sꝫ malū eternū est peius ꝗ malū tꝑale: sicut
⁊ bonū eternū melius est tꝑali. ergo pena ē magis malū
16° ꝗ culpa. ¶ P̄. sꝫ phm in 2°. topi. malū est in pluribus ꝗ
bonū: sed pena est in pluribus ꝗ culpa: qꝛ multi puniunt̄
sine culpa. oīs autē culpa hꝫ ad minus penā annexā. ergo
17° pena est magis malū ꝗ culpa. ¶ P̄. sicut in bonis finis
est melior his que sunt ad finē: ita in malis est peior: sed
pena est finis culpe. ergo pena est magis maluꝫ ꝗ culpa.

¶ P̄. a qualibet culpa pōt hō liberari. vñ rephēdit̄ Ca- 18°
ym qui dicit Geñ. 4. maior est iniquitas mea ꝗ vt veni-
am merear. Sꝫ aliqua pena est a qua nō pōt hō liberari
. s. pena inferni. g̊ pena est magis malū ꝗ culpa. ¶ P̄ qd̄ 19°
aliqd ſm analogiā dicit̄ de plurib⁹: de illo videt̄ ꝓus di-
ci: qḋ magis est famosuꝫ tale: sed magis ē famosuꝫ ꝙ pe-
na sit malū ꝗ culpa: qꝛ plures reputāt penā pro malo ꝗ
culpā. ergo malū per ꝓus dicit̄ de pena ꝗ de culpa. ¶ P̄. 20°
fomes ē ex quo oīa peccata oriunt̄: ⁊ sic est ꝓus ꝗ aliqḋ
peccatū: sed fomes est quedam pena: ergo pena est magis
malum ꝗ culpa.

Sed cōtra. Illud qḋ odiūt magis boni est magis ɔ̄ p
malū ꝗ illud qḋ magis odiūt mali: sꝫ
sicut Aug⁹ dicit. 3. de ciui. dei. Mala pene magis odiūt
mali. mala vō culpe magis odiūt boni. g̊ culpa ē magis
malū ꝗ pena. ¶ P̄. ſm Aug⁹ in lib. de nā boni. Malū ē 2°
ꝓuatio ordinis: sed plus elōgat̄ ab ordine culpa ꝗ pena:
qꝛ culpa de se inordinata est: ordinat̄ aūt ꝑ penā. ergo cul
pa est magis malū ꝗ pena. ¶ P̄. malū culpe opponitur 5°
bono honesto: malū vō pene bono delectabili: sed bonuꝫ
honestum est melius ꝗ bonum delectabile. ergo maluꝫ
culpe est peius ꝗ malum pene.

Respōdeo. Dicēdū ꝙ ista qō supficietenus faci- R̄ñ
lis videtur ꝓpter hoc ꝙ multi penas
nō cōprehēdūt nisi corporales: vel que afflictionē sensui
ingerūt: que absqꝫ dubio minus habent de rōne mali: ꝗ
culpa que opponit̄ gratie ⁊ glorie: sed qꝛ etiā ꝓuatio gr̄e
⁊ glorie pene quedaꝫ sunt: videt̄ admin⁹ ex equo causam
mali habere: si ɔsideret̄ bonū cui vtrūqꝫ malū opponit̄:
qꝛ etiā ꝓuatio ipsius finis vltimi qḋ est optimū: pene rō-
nem habet. Sed euidētib⁹ rōnibus ostendi pōt ꝙ culpa
simpliciter habeat plus de rōne mali. Primo qdē: qꝛ oē
qḋ facit subm tale: magis est tale ꝗ qḋ subm tale facere
nō pōt: sicut si albū inest alicui: ita ꝙ subm ꝑ hoc albū di
ci nō pōt: min⁹ hꝫ de rōne albi: ꝗ si ꝑ h̄ fiat subm album:
qḋ eni inest alicui: ita ꝙ nō afficiat ⁊ denoiet suū subm: vi
det̄ inesse ſm qd. Simplr aūt: qḋ suū subiectū afficit ⁊ d-
nominat. manifestū aūt est ꝙ ex malo culpe dr̄ malus il
le cui inest: nō aūt ex malo pene inꝗtū hꝫ. Vñ Dionysi⁹
dicit. 4. ca. de di. no. qḋ puniri nō est malū: sed fieri pena
dignū. vñ ɔñs est ꝙ malū culpe plus habeat de rōne ma
li: ꝗ malū pene. Causa aūt quare ex malo culpe aliqd dr̄
malū: ⁊ nō ex malo pene: hinc accipiēda est. Bonū eniꝫ ⁊
malū dr̄ simpliciter quidē ſm actū: ſm qd vō ſm poten-
tiam. posse eni eē bonū vel malū nō simpliciter: sed ſm
quid bonū vel malū est. Actus aūt est duplex. s. p̄m⁹ qui
est habitus vel forma: ⁊ scḋs qui est opatio: sicut scia ⁊ cō
siderare. Actu aūt p̄mo inherēte adhuc adest potētia ad
actū scḋm: sicut sciēs nōdū actu ɔsiderat: sed considerare
pōt. Simpliciter ergo bonū vel malū dicim⁹ ſm actum
scḋm: qui est opatio. ſm vō actū p̄mū attendit̄ bonū vel
malū quodāmō ſm quid. Manifestū est aūt: ꝙ in habē
tibus volūtatē: per actū volūtatis quelibet potētia ⁊ ha-
bitus in bonū actū reducit̄: qꝛ volūtas hꝫ ꝓ obiecto vle
bonū: sub quo ɔtinent̄ oīa particularia bona: ꝓpter que
operant̄ potētie ⁊ habitus quecūqꝫ. Semꝑ aūt potentia
q̄ tēdit ad finē ꝓncipalē: mouet ꝑ suū iperiū potētiā que
tēdit ad finē scḋariū: sic gubernatoria ars iperat nauifa
ctiue: ⁊ militaris eq̄stri. Nō eni ex hoc ipso ꝙ aliqs hꝫ ha
bitū grāmatice bene loquit̄. pōt eni habēs habitū nō vti
habitu: aut ɔtra habitū agere: sicut cū grāmaticus scien-
ter soloecismū facit: sed tūc recte opatur ſm artē: qn̄ vult
Et iō hō qui hꝫ bonā volūtatē dicit̄ simpliciter bonus
hō: q̄ si per actū bone volūtatis oībus que habet bene vta
tur. Ex hoc vō qḋ habet habitū grāmatice: nō dicit̄ bon⁹

homo:sed bonus grãmaticus:ꝛ similiter est de malo. Qꝛ
ꝗ malũ culpe est malũ in actu volũtatis:malũ aũt pene ẽ
ꝓuatio eius:quo volũtas põt vti quocũqꝫ modo ad bonã
opationẽ:inde est ꝙ malũ culpe facit hoiem simplr ma/
lum:nõ aũt malũ pene. 2ª rõ est:qꝛ cũ deus sit ipsa eẽntia
bonitatis:q̃to aliqd magis est alienũ a deo:tãto hꝫ ma/
gis rõnẽ mali. magis aũt alienũ est a deo culpa q̃ꝫ pena.
Nã deus est actor pene:nõ aũt actor culpe. Ex hoc ꝗ appa
ret ꝙ culpa est magis malũ q̃ꝫ pena. Causa aũt quare de/
us est actor pene:nõ aũt culpe:hinc sumit̃. malũ.n.culpe
qᵭ est in actu volũtatis opponit̃ directe actui charitatis:
que est ꝓma ꝑfectio ꝛ ꝓncipalis voluntatis. charitas aũt
ordinat actũ volũtatis in deũ. nõ aũt solũ sic ꝙ hõ bono
diuino fruat̃. hoc.n.ꝑtinet ad amorẽ qui dr̃ ꝯcupiscẽtie:
sed ſm ꝙ bonũ diuinum est in ipso deo: qᵭ ad amorem
amicitie ꝑtinet. hoc aũt nõ põt esse a deo ꝙ bonũ diuinũ
ſꝫ ꝙ in seipso est qs nõ velit:cũ ecõtrario deꝰ oẽs volũta
tem inclinet ad volẽdũ qᵭ ipse vult. vult aũt summũ bonũ
ſm ꝙ in seipso est. Unᷓ malũ culpe nõ põt eẽ a deo. põt au
tem deus velle ꝙ ipsuꝫ bonũ diuinũ:vel qᵭcunqꝫ aliud
bonũ sub eo subtrahat̃ alicui qui ad hoc opportunitateꝫ
nõ hꝫ. hoc eniꝫ bonuꝫ ordinis exigit:vt nihil habeat id q̃
dignũ nõ est. Ipsa aũt subtractio boni increati:vel cuius/
cũqꝫ alterius boni ab eo ꝗ indignꝰ est:rõnẽ pene hꝫ. Deꝰ
ergo est actor pene:sed actor culpe eẽ nõ põt. 3ª rõ est: qꝛ
illud malũ qᵭ sapiẽs artifex inducit ad vitãdũ aliud ma
lum. minus hꝫ de rõne mali q̃ꝫ illud malũ ad qᵭ vitandũ
inducit̃:sicut si medicus sapiẽs ꝑcidat manuꝫ ne pereat
corpus:manifestũ est ꝙ minꝰ malũ est ꝑcisio manꝰ q̃ꝫ de/
structio corpis. Manifestum est aũt ꝙ dei sapiẽtia pe/
nã inducit ad hoc ꝙ vitet̃ culpa:vel ab eo qui punit̃:vel
saltẽ ab alijs:ſm illud Job. 19. Fugite a facie iniquitatis:
qm̃ vltor iniquitatis est gladius. Sic ergo pꝫ ꝙ maius
malũ est culpa:ad cuius euitationẽ inducit̃ pena: q̃ꝫ ipsa
pena. 4ª rõ est:qꝛ malũ culpe ꝯsistit in opari:malũ auteꝫ
pene in hoc qᵭ est pati:sicut supra dictũ est. Qᵭ aũt hꝫ ope
rationẽ malã:ostẽdit̃ iam eẽ malũ. Qᵭ aũt patit̃ aliquid
mali:nõ ꝑ hoc ostẽdit̃ malũ eẽ:sed eẽ quasi in via ad ma
lũ:qꝛ qᵭ patit̃ aliquid mouet̃ ad illud:sicut ex ipsa clau/
dicatione ostẽdit̃ ꝙ tibia iã subiaceat malo:ex hoc vero
ꝙ infert̃ ei passio nõdũ subiacet defectui:sꝫ est in via ad
deficiẽdũ. Sicut eni opatio que ẽ existẽtis in actu:ẽ me/
lior q̃ꝫ motꝰ ad actũ ꝛ ꝑfectionẽ:ita ꝛ malũ opationis in
se ꝯsideratũ plus hꝫ de rõne mali q̃ꝫ malũ passiõis. Et iõ
culpa hꝫ plus de rõne mali q̃ꝫ pena.

Ad pᵐ **Ad primum** ꝗ dõꝫ ꝙ si cõparet̃ ꝓmiũ ad meri/
tuꝫ:ꝛ pena ad culpã q̃tũ ad termi/
nationẽ:sic ĩuenit̃ silis cõparatio vtrobiqꝫ:qꝛ sicut meri
tũ terminat̃ ad ꝓmiũ:ita culpa terminat̃ ad penã: sed si
cõparent̃ q̃tũ ad intẽtionẽ nõ est silis cõparatio vtrobi/
qꝫ:sed magis ecõuerso. Nã sicut aliqs opat̃ meritũ pro/
pter ꝓmiũ acqrẽdũ:ita aliqs infert penã ꝓpter culpaꝫ vi
tandam. vñ sicut ꝓmiũ est melius merito: ita culpa est
2ᵐ peior q̃ꝫ pena. ❡ Ad 2ᵐ dõm ꝙ bonũ agẽtis est nõ soluꝫ
ꝑfectio ꝓma cuius ꝓuatio est pena:sed et ꝑfectio secũda
que opatio est:cui opponit̃ culpa:ꝛ melius est ipsa perfe/
ctio scða q̃ꝫ ꝓma. Et ideo culpa que opponit̃ ꝑfectioni 2ᵉ
hꝫ plus de rõne mali q̃ꝫ pena que opponit̃ ꝑfectiõi ꝓme.
3ᵐ ❡ Ad 3ᵐ dõm ꝙ culpa separat a deo sepatione que op/
ponit̃ vnioni charitatis:sꝫ ꝙ quis vult bonũ ipsius dei
ſm ꝙ in se est. pena aũt separat a deo separatione que op
ponit̃ fruitioni:qua hõ fruit̃ bono diuino. Et sic separa/
4ᵐ tio culpe est peior q̃ꝫ separatio pene. ❡ Ad 4ᵐ dõm ꝙ se/
paratio ordinis ad finẽ põt accipi dupl̃r. Uno modo in
ipso hoie:ꝛ sic ordinis ꝓuatio ad finẽ est pena sicut ꝛ pri/
uatio finis. Alio modo in actione. Et sic priuatio ordi/
nis ad finem est culpa. Ex hoc enim homo culpabilis
est:quod agit actionẽ nõ ordinatã ad finem debitũ: vñ
nõ est cõparatio mali culpe ad malũ pene:sicut finis ꝛ or
dinis ad finẽ:qꝛ vtrũqꝫ aliquo mõ ꝓuat ꝛ finẽ ꝛ ordinem 5ᵐ
ad finẽ. ❡ Ad 5ᵐ dõm ꝙ ꝓuatio ipsius habitualis grẽ ẽ
pena:sed depauatio actus que deberet ex grã ꝓcedere
est malũ culpe. Et sic pꝫ ꝙ malũ culpe opponit̃ ꝑfectiori 6ᵐ
bono:qꝛ opatio est ꝑfectio ipsius habitus. ❡ Ad 6ᵐ dõꝫ
ꝙ culpa q̃uis sit ꝑ accñs causa pene ex parte patiẽtis pe/
nã:tñ ex parte ĩferẽtis est causa per se. hoc eni intẽdit pu 7ᵐ
niẽs vt ꝓpter culpã penã inferat ❡ Ad 7ᵐ dõm ꝙ non
iõ culpa est malũ:qꝛ pro culpa infert̃ pena: sed potiꝰ ecõ/
uerso:iõ infert̃ malũ pene ad coercendã ꝛ ordinãdã ma/
litiã culpe. Et sic pꝫ ꝙ malũ nõ dicit̃ de culpa solũ causa/
liter:sed etiã formal̃r ꝛ ꝓncipalius q̃ꝫ de pena: vt ex dcis
pꝫ. Et ꝑ hoc pꝫ solutio ad 8ᵐ ꝛ 9ᵐ. ❡ Ad 10ᵐ dõm ꝙ non est 8ᵐ ꝛ 9ᵐ
iudicãdũ de rebus ſm extimationẽ maloꝝ:sed ſm exti/ 10ᵐ
mationẽ bonoꝝ:sicut nõ est iudicãdũ de saporibus ſm
extimationẽ egri:sed ſm extimationẽ sani. Et iõ nõ ẽ iu/
dicãda pena peior: qꝛ mali magis eã fugiũt:sꝫ potius iu
dicãda est culpa deterior:qꝛ boni magis fugiunt ipsam.
❡ Ad 11ᵐ dõm ꝙ virtuosi est fugere culpã ꝓpter seipsaꝫ: 11ᵐ
ꝛ nõ ꝓpter penã:sed maloꝝ est fugere culpã ꝓpter penã
ſm illud Oratij. Oderũt peccare mali formidine pene.
Oderũt peccare boni virtutis amore:sed qᵭ plus est: deꝰ
penã nõ infert:nisi ꝓpter culpã: vt dictuꝫ est. ❡ Ad 12ᵐ 12ᵐ
dõm ꝙ sequẽs ꝓuatio est peior q̃ꝫ ꝑcedens:q̃to includit
ipsam. Et sic videt̃ posse dici ꝙ pena cũ culpa est peior q̃ꝫ
culpa tñ. Et hoc quidẽ verũ est ex parte eius qui punit̃:
sed ex parte puniẽtis pena hꝫ rõnem iustitie ꝛ ordinis:ꝛ
sic per adiũctionẽ boni efficit̃ culpa minꝰ mala: vt Boeꝰ
ꝓbat in lib. de ꝯsolatione. ❡ Ad 13ᵐ dõm ꝙ culpa ꝛ pe/ 13ᵐ
na ꝑtinẽt ad nãm rõnalẽ:que ſm id qᵭ rõnalis ẽ incorru
ptibilis est. vñ pena ꝓpriũ subiectũ nõ tollit. ꝛ si auferat̃
vita corpis per penã. Unᷓ ꝯcedo ꝙ corpori simpl̃r loquẽ/
do peior sit pena q̃ꝫ culpa. ❡ Ad 14ᵐ dõm ꝙ Loth nõ ꝑ/ 14ᵐ
elegit culpã pene:sed ostẽdit ordinẽ esse seruãdũ in fuga
culparũ:qꝛ tolerabilius est siqs cõmittit minorẽ culpaꝫ
q̃ꝫ maiorẽ. ❡ Ad 15ᵐ dõm ꝙ licet culpa sit tꝑalis q̃tum 15ᵐ
ad actũ:est tñ eterna nisi per penitẽtiã deleat̃ q̃tũ ad re/
atũ ꝛ maculã:ꝛ eternitas culpe est causa eternitatis pe/
ne. ❡ Ad 16ᵐ dõm ꝙ esse in pluribus accidit alicui ma/ 16ᵐ
lo.s.ꝙ est in moribꝰ hoium:ex eo ꝙ plures sequunt̃ natu
ram sensibilẽ q̃ꝫ rõnẽ. Et ideo nõ opꝫ:ꝙ q̃to aliquid ma
gis est in pluribꝰ:tãto sit magis malũ:qꝛ ſm hoc pctã ve
nialia que pl̃es cõmittũt eẽnt peiora q̃ꝫ mortalia. ❡ Ad 17ᵐ
17ᵐ dõm ꝙ pena est finis culpe q̃tũ ad terminationem.
sed nõ q̃tũ ad intẽtionẽ: vt supra dictũ est. ❡ Ad 18ᵐ di/ 18ᵐ
cendũ ꝙ ideo a pena inferni nõ põt aliqs redire ad vitã:
qꝛ culpa eoꝝ qui sunt in inferno expiari nõ põt. Unᷓ ꝑ hoc
nõ ostẽdit̃ ꝙ pena sit magis malũ q̃ꝫ culpa. ❡ Ad 19ᵐ di 19ᵐ
cẽduꝫ ꝙ aliqᵭ nomẽ dicit̃ per ꝓus de vno q̃ꝫ de alio du/
pliciter. Uno mõ q̃tũ ad nois impositionẽ. Alio mõ q̃/
tum ad rei naturã:sicut noia dicta de deo ꝛ creaturis:q̃/
tum ad nominũ impositionẽ per prius dicunt̃ de creatu/
ris. q̃tũ võ ad rei naturã:per ꝓus dicunt̃ de deo:a quo in
creaturis ois ꝑfectio deriuat̃. Et similiter nihil ꝓhibet
qn malũ per ꝓus dicat̃ ſm nominis impositioneꝫ de pe/
na:per posterius võ ſm rei veritatem. ❡ Ad 20ᵐ dõꝫ ꝙ 20ᵐ
fomes est ꝓncipiũ culparũ in potentia:sed maluꝫ in actu
est peius q̃ꝫ malũ in potẽtia: vt phs dicit in 9º. metha. vñ
de fomes non est magis malum q̃ꝫ culpa.

De peccatis. ꝛ hꝫ duodecim articulos. ꝓ enim
querit̃ vtrum in oi peccato sit ali

quis actus. 2° vtrū peccatū cōsistat in actuz volūtatis
tis. 3° vtrū peccatuz p̄ncipaliter cōsistat in actu volūta
tis. 4° vtrū omnis actus sit indifferēs. 5° vtrū aliqui
sint actus indifferētes. 6° vtrū circunstātia det speciem
peccato: vel variet in aliud gen⁹ peccati. 7° vtrū aliqua
circūstātia aggrauet peccatuz cui nō det spēm. 8° vtruz
circūstātia aggrauet pctm̄ i īfinitūita vt de veniali fiat
mortale. 9° vtrū oīa pctā sint paria. 10° vtruz pctm̄ sit
grauius ex eo q̄ maiori bono opponit̄. 11° vtrū peccatū
diminuat bonū nature. 12° vtrū peccatū possit corrūpe/
re totum bonum nature. Qō. II.

Uestio est de peccatis. Et p̄mo que/
rit̄ vtrū in quolibet peccato
pm sit aliq̄s act⁹. ¶ Et videt̄ q̄ sic. Dicit eni
Augu⁹: q̄ peccatū est dictū vel factū vl' cō
cupitū cōtra legē dei: sed in quolibet illoꝝ
triū importat̄ aliquis actus. ergo in quoli
2m bet peccato est aliquis actus. ¶ P̄. Aug⁹
dicit: q̄ peccatū est adeo volūtariū: q̄ si nō sit voluntari/
um nō est peccatū: sed nihil pōt eē volūtariū nisi p actuz
volūtatis. ḡ in aliquo peccato oportet esse ad min⁹ actuz
3m volūtatis. ¶ P̄. contraria sunt in eodem genere: sed me/
ritum ꝛ demeritum sunt contraria. Cum ergo meritū sit
de genere actus: quia actibus meremur: videtur q̄ pari
4m ratione demeritum siue peccatum. ¶ P̄. peccatum pri/
uatio quedam est: quia sicut dicit Augustinus. Peccatū
nihil est: priuatio autem fundat̄ in aliquo. ergo oportet
5m esse aliquem actum in quo peccatum sustentetur. ¶ P̄.
Augustinus dicit in euchi. q̄ malum nisi in bono esse nō
potest. Illud autem bonum in quo fundatur malitia pec
cati est actus. ergo in quolibet peccato oportet esse actū.
6m ¶ P̄. Augustinus dicit in lib. 83. questionū: q̄ nec pecca
tum aut recte factum imputari cuiq̄ iuste potest: qui ni/
hil propria fecerit voluntate: sed non potest propria vo/
luntate aliquid facere absq̄ actu. ergo nihil potest homi
7m ni inputari ad peccatum: nisi sit ibi aliquis actus. ¶ P̄.
Dam. dicit q̄ laus ꝛ vituperium sequuntur actus. Culi/
bet autem peccato debetur vituperium. ergo omne pec/
8m catum in actu consistit. ¶ P̄. glo. dicit Ro. 7°: q̄ oē pec/
catū in actu: est ex concupiscentia. Quod autez est ex cō/
cupiscentia: non est absq̄ actu. ergo nullum peccatuz est
9m absq̄ actu. ¶ P̄. si aliquod peccatum est absq̄ actu: ma
xime hoc videt̄ de peccato omissionis: sed omissio nō est
absq̄ actu: quia omissio negatio quedam est. omnis eniz
negatio in affirmatione fundatur. Et sic oportet pecca/
10m tum omissionis in aliquo actu fundari. multo ergo ma/
gis quodlibet aliud peccatum. ¶ P̄. omissio nō est pec/
catum nisi inq̄tum repugnat legi dei: sed hoc nō est abs/
q̄ contēptu. Contēptus autem est per aliquem actum. er
11m go peccatum omissionis fundatur in aliquo actu: ꝛ mul/
to magis alia peccata. ¶ P̄. si peccatum omissionis con/
sistit in sola negatione actus: sequeretur q̄ q̄diu aliquis
nō ag't tandiu peccaret. Et ita esset periculosius peccatū
omissionis q̄ꝫ peccatuz transgressionis qd̄ transit actu: lz
maneat reatu. hoc aūt nō est verum: q̄ peccatum trans/
gressionis ceteris paribus est maius. maius enim est fu/
12m rari q̄ꝫ non dare elemosynam. Non ergo peccatuz omis/
sionis in sola negatione cōsistit. ¶ P̄. fm ph̄m in 2° phy
sicoꝝ. peccatū inuenit̄ in his que sunt ad finē. Ad finem
autem aliquid ordinatur per operationem. ergo omne
peccatū in actu consistit.

ꝯ p Sed contra est qd̄ dicit̄ Ja. 4°. Scīēti bonum ꝛ
nō faciēti peccatū est illi. ergo ipsuz
2° nō facere est peccatū. ¶ P̄. pena nō iuste infligit̄ nisi p
peccato: sed pro sola dimissione actus pena infligit̄: nulla
consideratione habita de aliquo actu adiūcto. ergo in so
la dimissione actus ꝯsistit peccatū. ¶ P̄. fm ph̄m in 2° 3°
phẏsi. peccatū ꝯtingit in his que sunt fm artē: ꝛ in his q̄
fiunt fm naturā: sicut ḡ in his que sunt fz naturā pecca/
tum est ꝯtra naturā eē: ita in his que sunt fm artē pecca/
tum est ꝯtra artē eē. Et siliter in moralibus peccatuz est
ꝯtra rōnē eē: sed ꝯtra nām nō solū sunt motus: sed etiam
quietes: vt dicit̄ in. 5. phẏsi. ḡ ꝛ in moralibus pctā sūt nō
solū actus: sed etiā cessatiōes ab actu si sint p̄ter rōnem.
¶ P̄. Cōtingit volūtatē in neutrā partē cōtradictionis 4°
ferri. Nō eni vere dicit̄ q̄ deus velit mala fieri: q̄ sic es
set actor eoꝝ: nec etiā q̄ velit mala nō fieri: q̄ sic ei⁹ vo/
luntas nō esset efficax ad implēduz omne qd̄ vult. pona/
tur ergo q̄ aliq̄s teneat̄ nūc dare elemosynam: ꝛ tñ neq̄
vult dare: neq̄ vult nō dare: q̄ nihil de h̄ cogitat: tñ pec/
cat: ꝛ iuste pro hoc punit̄. ḡ etiā absq̄ actu volūtatis pōt
esse aliqd̄ peccatū. ¶ Sed dice. q̄ licet actus volūtatis
non ferat̄: neq̄ ad dandū elemosynā: neq̄ ad nō dādum:
tñ fert̄ in aliquid aliud per qd̄ impedit̄ a dādo. ¶ Sed 5°
ꝯtra. illud aliud in qd̄ fert̄ per accidēs se hz ad peccatuz
omissionis. Nō eni opponit̄ p̄cepto affirmatiuo legis: ex
cuius oppositiōe sequit̄ peccatū omissionis. Judiciū aūt
nō est dādum de nā alicuius fm illud qd̄ est per accidēs:
sed fm id qd̄ est per se. ḡ nō debet dici q̄ peccatū omissi/
onis cōsistat in actu: p̄pter actū adiunctū. ¶ P̄. etiaz in 6°
peccato trāsgressionis cōtingit aliquē actū adiungi: q̄ tñ
ad peccatum transgressionis non pertinet: quia per acci/
dens se habet ad ipsum. sicut cōtingit furātem aliquem
loqui vel videre. ḡ nec actus adiūctus omissioni ad pec/
catū omissionis pertinet. ¶ P̄. sicut sunt aliqui actus q̄ 7°
non possunt bene fieri: vt fornicari ꝛ mētiri: ita sunt ali/
qui actus qui non possunt male fieri: vt diligere deum: ꝛ
laudare ipsum. Sed contingit aliquem omittentem oc/
cupari circa laudem dei: sicut si aliquis eo tempore quo
tenetur honorare parentes laudibus diuinis insistat pa/
rentes non honorans: ꝯstat q̄ iste peccat omittendo: nec
tamen ad hoc peccatuz potest pertinere actus laudis di/
uine: quia non potest male fieri. ergo totum peccatuz cō
sistit in sola omissione actus debiti. Non ergo actus req
ritur ad peccatum. ¶ P̄. in peccato originali non est ali 8°
quis actus. ergo non omne peccatum in actu consistit.
¶ P̄. Augustinus dicit in lib. 83. questionum. Alia sunt 9°
peccata infirmitatis: alia imperitie: alia malitie. Infir/
mitas autem ꝛ imperitia contraria sunt virtuti ꝛ sapien/
tie. malitia est etiam contraria bonitati. Contraria autē
sunt in eodem genere. Cum ergo virtus sapientia ꝛ boni
tas sint habitus: videtur q̄ peccata sint habitus. Sz ha/
bitus potest esse sine actu. ergo peccatū pōt eē sine actu.

Respōdeo. dicendum q̄ circa hoc sunt due opini Rn̄o
ones. Quidam enim dixerunt q̄ in q̄/
libet peccato etiam omissionis est aliquis actus: vel inte
rior voluntas: Sicut cum aliquis peccat non dās elemo
synaz vult non dare elemosynam: vel etiam aliquis act⁹
exterior adiūctus quo retrahit̄ ab actu debito: siue ille
actus simul fiat cum omissione: sicut cum aliquis volēs
ludere dimittit ire ad ecclesiā: siue sit precedēs: sicut cuz
aliquis impedit̄ ne surgat ad matutinas: q̄ nimis vigi/
lauit in sero circa aliqd̄ se occupādo. Et hec opinio initi/
tur verbo Augustini dicētis: q̄ peccatū est dictū vel fa/
ctum vel concupitū cōtra legem dei. Aliq̄ vero dixerunt
q̄ peccatuz omissionis nō habz aliquem actum: sed ipm
desistere ab actu est omissionis peccatū. Et exponunt di
ctum Aug. dicētis q̄ peccatū est dictū vel factū vel con/
cupituz: per hoc q̄ cōcupiscere ꝛ nō ꝯcupiscere: dicere et
nō dicere: facere ꝛ nō facere p eodē accipiunt̄ quātū ad

ratione peccati. Unde in glo. dicit᷑ Ro. 7°: ꝙ opꝫ ⁊ nõ oꝫ
sunt partes eius qd̓ est opꝫ. Et hoc vr̃ rõnabilr̃ dici: quia
affirmatio ⁊ negatio ad idẽ genus referunt᷑. vñ ⁊ Aug°.
dicit in li. de tri. ꝙ igenitũ ptinet ad gen° relatiõis: sicut
⁊ genitũ. Utraqꝫ aũt opinio ẜm aliqd veritatẽ hꝫ. Si.n.
ↄsideret᷑ id qd̓ requirit᷑ ad peccatũ: sicut de essentia pec-
cati existẽs: sic ad peccatũ omissionis nõ requirit᷑ actus:
sed per se loquẽdo pctm̃ omissionis in ipsa cessatione ab
actu cõsistit. Et hoc pꝫ si rationẽ peccati attẽdam°. Pec-
catuꝫ enĩ vt pħs dicit in 2°. phyſi. ↄtingit ⁊ in his q̄ sunt
ẜm nãm: ⁊ in his que sunt ẜm artẽ: quãdo nõ cõsequit᷑ fi-
nem natura vel ars ꝓpter quẽ operat᷑. Qꝫ aũt finẽ nõ cõ-
sequatur operãs per artẽ vl̓ ꝑ naturã ↄtigit ex hoc ꝙ de-
clinat᷑ a mẽsura vel regula debite operationis: que qdeꝫ
in naturalibus est ipsa nature inclinatio ↄsequẽs aliquã
formã. In artificialibus vero est ipsa regula artis. Sic g̊
in peccato duo possunt attendi. ſ. recessus a regula vel a
mẽsura: ⁊ recessus a fine. Cõtingit aũt quãdoqꝫ recedere
a fine: ⁊ nõ recedere a regula vel mẽsura: qua quis opera-
tur ꝓpter finẽ: ⁊ in natura ⁊ in arte. In natura qdẽ sicut
si in stomacho ponat᷑ aliqd nõ digestibile: vt ferruꝫ vel
lapis: defectus digestionis absqꝫ peccato nature ↄtingit.
Silr̃ si medicus ẜm arteꝫ dat potionẽ: ⁊ infirmus nõ sa-
netur: vel qꝛ habet morbuꝫ incurabilẽ: vel qꝛ aliquid cõ-
tra suã sanationem agit: medicus quideꝫ nõ peccat: licet
finem nõ ↄsequatur. Si aũt ecõuerso finem cõsequere-
tur sed tamẽ a regula artis diuerteret: nihilominus pec-
care diceretur. Ex quo pꝫ ꝙ magis est de ratione pecca-
ti preterire regulaꝫ actionis: q̃ꝫ etiã deficere ab actionis
fine. hoc est ergo per se de ratione peccati siue in natura
siue in arte: siue in moribus: qd̓ oppõit᷑ regule actionis.
Regula aũt actiõis qꝛ cõstituit mediuꝫ inter supfluuꝫ ⁊
diminutũ: necesse est quedã resecet ⁊ quedã statuat. Uñ
⁊ in ratione naturali: ⁊ etiã in lege diuina ex quib° nostri
actus regulari debẽt: q̃dã precepta negatiua: quedã affir-
matiua cõtinent᷑. Sicut aũt negationi oppõit᷑ affirma-
tio: ita affirmationi oppõit᷑ negatio. vnde sicut agere i-
putatur homini in peccatũ: qꝛ opponitur ꝑcepto legis ne-
gatiuo: ita ⁊ ipsum nõ agere: qꝛ opponitur precepto affir-
matiuo. Sic g̊ per se loq̄ndo põt eẽ aliqd̓ pctm̃ ad qd̓ nõ
requiritur aliquis actus qui sit de essentia peccati. Et ẜꝫ
hoc habet veritatem scd̓a opinio. Si auteꝫ consideretur
id qd̓ requiritur ad peccatum vt causa peccati: sic opꝫ ꝙ
ad quodlibet peccatuꝫ etiã omissionis aliquis actus re-
quiratur. Qd̓ sic patet. vt enim pħs dicit in 8°. physic. Si
aliquid quãdoqꝫ mouetur quãdoqꝫ nõ mouetur: opꝫ assi-
gnare aliquã cãm quietis. videmus. n. ꝙ eodeꝫ modo se
habẽte mobili ⁊ mouẽte: similiter aliquid mouet᷑ vl̓ nõ
mouetur. Eadem aũt ratiõe si aliquis non agit qd̓ agere
debet: opꝫ hui° esse aliquã cãm. Si auteꝫ causa fuerit to-
taliter extrinseca: talis omissio nõ habꝫ rationẽ peccati.
Sicut si aliquis a lapide cadẽte lesus impediatur ne ad
ecclesiam vadat: aut si aliquo furãte impediatur ne ele-
mosynaꝫ det. Tunc ergo solũ omissio imputatur ad pec-
catum: cũ habet causam intrinsecaꝫ: nõ quãcũqꝫ: sed vo-
luntariam: qꝛ si ẽt impediretur ex cã intrinseca nõ volũ-
taria: puta febre: eade ratio eẽt: sicut ⁊ de causa extrinse-
ca. Ad hoc ergo ꝙ omissio sit peccatuꝫ: reqrit᷑ ꝙ omissio
causetur ex aliquo actu volũtario. Sed volũtas est cau-
sa alicuius: quãdoqꝫ quidẽ per se: quãdoqꝫ autem per ac-
cidens. per se quidem. sicut quãdo per intentionem agit
ad talem effectũ: puta si aliquis volẽs inuenire thesauruꝫ
fodiens inueniat. Per accidẽs auteꝫ sicut quãdo preter
intentionẽ puta si aliquis volẽs fodere sepulchrũ fodiẽ-
do inueniat thesaurũ. Sic g̊ actus voluntarius qñqꝫ est ꝑ
se cã omissionis. Nõ tñ ita ꝙ volũtas directe feratur in
omissionẽ: qꝛ nõ ens ⁊ malũ est ꝑter intẽtionẽ ⁊ volũtatẽ
vt Diony. dicit 4°. ca. de di. no. Uolũtatis aũt obm̃ ẽ ens
⁊ bonũ: sed idirecte fert᷑ in ãliqd positiuũ cuꝫ precussione
omissiõis cõsequẽtis: sicut cũ aliqs vult ludere: sciens ꝙ
ad hoc ↄcomitat᷑ nõ ire ad ecclesiã: sicut ⁊ in trãsgressio-
nib° dicim°: ꝙ fur vult auꝝ nõ refugiẽs iniustitie defor-
mitatẽ. Qñqꝫ võ actus volũtari° est cã ꝑ accidẽs omissio-
nis. sicut cuꝫ alicui occupato circa aliquem actum nõ ve-
nit in mẽtem id qd̓ facere tenetur. Et nõ differt quãtum
ad hoc: vtruꝫ actus volũtarius qui est causa omissionis
per se vel per accidens: simul sit cum ipsa omissione: vel
etiam precedat sicut dictum est de eo qui nimia occupa-
tione tarde incipiẽdo dormire impediuit se ne surgeret
matutinaruꝫ hora. Sic ergo quãtuꝫ ad hoc est ꝑma opi-
nio vera: qd̓ ad omissionem requiritur actus volũtarius
vt causa. Quia ergo vtraqꝫ opinio aliquo modo vera est
ad vtrasqꝫ rõnes respõdere opꝫ.

Ad primũ ergo dõm ꝙ in illa diffinitione pecca- Ad pᵐ
ti accipiẽduꝫ est pro eodem: dictum ⁊
nõ dictuꝫ: factuꝫ ⁊ nõ factum: vt supra dictuꝫ est. ❡ Ad 2ᵐ
scd̓m dõm ꝙ aliqd dr̃ esse volũtarium nõ solum quia ca-
dit sub volũtatis actu: sed quia cadit sub potestate volũ-
tatis. Sic eniꝫ ⁊ ipsuꝫ nõ velle dicit᷑ volũtariuꝫ: qꝛ in po-
testate volũtatis est velle ⁊ nõ velle: ⁊ silr̃ facere ⁊ nõ fa-
cere. ❡ Ad tertiũ dõꝫ ꝙ plura requiruntur ad bonuꝫ q̃ꝫ 3ᵐ
ad maluꝫ: qꝛ vt dicit Diony. 4. ca. de di. no. Bonuꝫ est ex
causa vna ⁊ integra. Maluꝫ aũt ex particularibus defe-
ctibus. Ad hoc ergo ꝙ sit meritum requirit᷑ ꝙ sit actus
volũtatis: sed ad hoc ꝙ sit demerituꝫ: sufficit hoc solum
ꝙ nõ velit bonuꝫ quando debet nec opꝫ ꝙ semper velit
malum. ❡ Ad quartũ dõm ꝙ in peccato trãsgressionis 4ᵐ
non est verum ꝙ peccatum sit priuatio: sed ꝙ peccatum
est actus priuatus debito ordine: sicut furtuꝫ vel adulte-
rium est quidaꝫ actus inordinatus. Eo enim modo pec-
catum nihil est: quo nihil fiunt homines cuꝫ peccãt. Nõ
quidem ita ꝙ fiunt ipsum nihil: sed qꝛ inquãtum peccant
priuãtur quodaꝫ bono: ⁊ ipsa priuatio est nõ ens in subie-
cto. Et similiter peccatum est actus priuatus ordine de-
bito: ⁊ ẜm ipsam priuationem dicitur nihil. Sed in pec-
cato omissiõis ꝑ se loquẽdo veruꝫ est ꝙ est sola priuatio.
Subꝫ aũt ꝑuatiõis nõ est habit°: ſꝫ potẽtia: sicut subꝫ ce-
citatis nõ est visio: ſꝫ id qd̓ est aptũ natũ videre. Omissio-
nis g̊ subꝫ ẽ nõ qdẽ act° aliqs: ſꝫ potestas volũtatis. ❡ Et 5ᵐ
sic pꝫ solutio ad 5ᵐ qd̓ obijcitur de malo. ❡ Ad sextũ di- 6ᵐ
cendũ ꝙ in illa auctoritate sub facere icludit᷑ ẽt nõ face-
re: sicut dcm̃ ẽ. ❡ Ad 7ᵐ dõꝫ ꝙ laus ⁊ vituperiũ nõ soluꝫ 7ᵐ
debent᷑ actib° voluntarijs: ſꝫ ẽt cessantib° ab actu ❡ Ad 8ᵐ
8ᵐ dõꝫ ꝙ illa rõ ↄcludit ꝙ act° reqrat᷑ ad omissionẽ sicut
cã: q̃uis possit dici ꝙ fomes d̓ quo ibi loquit᷑ Glo. nõ est
actualis ↄcupiscẽtia: sed habitualis. ❡ Ad 9ᵐ dõm ꝙ nõ 9ᵐ
oĩs negatio fundat᷑ sup affirmationẽ realẽ: qꝛ vt pħs di-
cit in ꝑdicamẽtis non sedere vere dici põt: ⁊ de eo qd̓ est:
⁊ de eo qd̓ non est. Sed tamen omnis negatio fundat᷑ in
aliqua affirmatione intellecta vel imaginata. Necesse
est enim esse apprehẽsum id de quo aliqd negatur. Sic
ergo nõ est necessarium ꝙ omissio fundetur in actu rea-
li existẽte. Si tamẽ oĩs negatio in aliqua affirmatione
reali fundaret᷑: vt sic negatio pro priuatiõe poneret᷑: nõ
oporteret ꝙ omissio que est negatio actus fundaretur in
actu: ſꝫ ꝙ fundaret᷑ in potẽtia volũtatis. ❡ Ad 10ᵐ dõm 10ᵐ
ꝙ nõ solũ in omissione: ſꝫ nec ẽt in trãsgressione semper
est necessariuꝫ ꝙ sit actualis cõtemptus: sed cõtemptus
quidã habitualis vel etiã iterpretatiu°: qꝛ. ſ. iterpretamur
aliquẽ ↄtẽnere qui nõ facit qd̓ iubet᷑: vel facit qd̓ ꝓhibe-

xi⁹ tur. ¶ Ad vndecimũ dĩm ꝙ omiſſio opponit̃ precepto
affirmatiuo:qḋ licz obliget ſemper:nõ tñ obligat ad ſem
per. Nõ.n.obligatur homo ad hoc ꝙ ſemꝑ inſiſtat parẽ
tibus honorãdis:ſed tñ ſemꝑ obligat̃ homo vt parentes
honoret tp̃e debito. Tãdiu ğ durat actu peccatũ omiſſio
nis:quãdiu durat tẽpus ad qḋ obligat preceptũ affirmati
uũ:quo trãſeũte trãſit actu ⁊ manet reatu:⁊ iterũ redeũ
iz⁹ te tali tp̃e iterat̃ omiſſio. ¶ Ad iz⁹ dĩz ꝙ ſicut aliqs de
ficit a fine male agẽdo:ita deſiſtẽdo a debito actu.

Ad p̃m in ꝯriuz **Ad primũ** ergo qḋ in ꝯtrariũ obycit̃ dĩz ꝙ ex il
la auctoritate habet̃ ꝙ ip̃m nõ facere
bonũ ſit peccatũ.nõ aũt remouet̃ qn hꝫ qḋ eſt nõ facere
z⁹ bonũ cũ ſit aliquis actus. ¶ Ad z⁹ dĩm ꝙ pena dat̃ pro
omiſſiõe act⁹ ſicut ꝑ culpa: ſed tñ culpã cõtingit cãri ab
aliquo actu qui qñqꝫ eſt culpa:ſicut cũ peccatũ eſt cauſa
3⁹ peccati:qñqꝫ vero nõ culpa. ¶ Ad 3⁹ dĩm ꝙ etiaz quies
4⁹ innãlis ex aliquo actu p̃cedẽte cauſat̃. ¶ Ad 4⁹ dĩm ꝙ
deus neqꝫ vult mala fieri:neqꝫ vult mala nõ fieri. Sꝫ tñ
hoc ipſuz vult:qḋ eſt ſe nõ velle mala fieri:⁊ nõ velle ma
5⁹ la nõ fieri. ¶ Ad quintũ dĩm ꝙ actus qui requiritur ad
omiſſionẽ:nõ ſemꝑ ſe hꝫ ꝑ accidẽs ad ipſum:ſed qñqꝫ eſt
6⁹ cauſa per ſe:vt dictũ eſt. ¶ Et ſilr̃ dĩm eſt ad ſextum de
7⁹ trãſgreſſione. ¶ Ad ſeptimũ dĩm ꝙ oĩs actus per rõnẽ
regulari dꝫ.vñ oĩs actus põt nõ bene fieri ſi non ſit debi
te regulatus:vt.ſ.fiat qñ dꝫ:⁊ ꝑpter qḋ dꝫ:⁊ ſic de alijs q̃
ſunt in actib⁹ obſeruãda. vnde etiã hoc ip̃m qḋ eſt dilige
re deũ põt male fieri:puta ſi quis diligat deũ ꝑpter tẽpo
ralia. Et hoc ip̃m qḋ eſt laudare deuz ore põt male fieri:
ſi hoc faciat qñ nõ dꝫ:qñ.ſ.alia facere tenet̃. Sꝫ ſi actus
accipiat̃ regulatus ſicut ſignificat̃ cũ dr̃:tẽperanter age
re:vel iuſte agere:ſic nõ põt male fieri. Si tñ daretur ꝙ
aliqs act⁹ nõ poſſet male fieri:nõ eſſet incõueniẽs ſi eſſet
cauſa per accidẽs omiſſionis:qꝛ bonũ põt eſſe per accñs
8⁹ cauſa mali. ¶ Ad octauũ dĩm ꝙ etiã peccati originalis
9⁹ cã eſt aliquis act⁹.ſ.peccatũ actuale p̃mi parẽtis. ¶ Ad
nonũ dĩm ꝙ ſicut ex parte virtutũ eſt actus ⁊ habitus:
ita ex p̃te vicioꝝ.habitus tñ poſſunt dici virtutes vel vi
tia:ſed ſoli act⁹ dicunt̃ merita vel peccata.

¶ Utrũ peccatũ cõſiſtat in actu volũtatis tantum.

p̃⁹ **SEcundo** querit̃ vtrũ peccatũ conſiſtat
in actu volũtatis tãtũ. ¶ Et
videt̃ ꝙ ſic. Dĩc eni Aug⁹.in li.retractationũ
ꝙ nõ niſi voluntate peccat̃.ğ peccatũ in ſolo
z⁹ actu volũtatis cõſiſtit. ¶ P̃. Aug⁹.dicit in li.
de duab⁹ animab⁹.peccatum eſt volũtas retinẽdi vel ac
quirẽdi qḋ iuſtitia vetat. volũtas aũt hic accipit̃ ꝑ actu
3⁹ volũtatis.ğ peccatũ in ſolo actu volũtatis cõſiſtit. ¶ P̃.
Aug⁹.dicit ꝙ cõtinẽtia eſt habitus mẽtis:ſed per actum
exteriorẽ manifeſtat̃.ğ ⁊ ꝯtrio incõtinẽtia ⁊ oẽ peccatũ
in ſola volũtate cõſiſtit. Actus eniz exteriores ſolũmodo
4⁹ manifeſtãt peccatũ. ¶ P̃. Chriſo⁹.dicit ſuper Math.ꝙ
volũtas eſt que aut remuneraẗ ꝑ bono:aut condẽnat̃ ꝑ
malo. Opera aũt teſtimonia ſunt voluntatis. Nõ ergo q̃
rit de⁹ opa ꝑpter ſe vt ſciat quõ iudicet:ſꝫ ꝑpter alios vt
oẽs itelligãt:qꝛ iuſtus eſt de⁹. Id aũt ſolũ ꝑ quo deus pu
nit eſt peccatũ.ergo pctĩ in ſolo actu volũtatis cõſiſtit.
5⁹ ¶ P̃.id quo poſito vel remoto nihilomin⁹ pctĩ manet:
accidẽtaliter ſe hꝫ ad peccatũ. Sꝫ poſito vel remoto ex
teriori actu:nihilomin⁹ peccatũ in ſola volũtate manet.
ergo exteriores act⁹ accidẽtaliter ſe habẽt ad peccatum.
Nõ ergo in eis peccatũ cõſiſtit:ſed in ſolo interiori actu
6⁹ volũtatis. ¶ P̃.nullus actus imputatur alicui ad pecca
tuz:qui nullo modo eſt in poteſtate eius. vnde ſi aliquis
accipiat manũ alicuius hoĩs cõtra eius volũtatem:⁊ cuz
ea interficiat hominẽ:peccatuz homicidij nõ iputat̃ ho
mini cuius manus ꝑcutit:ſed ei qui vtit̃ manu. Exterio
ra aũt mẽbra nullo modo poſſunt reſiſtere imperio vo
luntatis. Nõ ergo in actib⁹ exteriorib⁹ mẽbroꝝ conſiſtit
peccatũ:ſed in actu volũtatis que vtit̃ mẽbris. ¶ Prete 7⁹
rea. Aug⁹.dicit in li.de vera relig.ꝙ ſi aliqs videat remũ
fractũ in aqua:nõ eſt hoc vicium viſus q nũciat ꝙ acce
pit vt nũciaret:ſed etiã eſt viciũ virtutis que debet iudi
care. Sed exteriora corporis mẽbra hunc ordinez acce
perunt a deo:vt faciãt qḋ volũtas imperat.ğ vicium vel
peccatũ nõ eſt in actib⁹ coꝝ:ſꝫ in actu volũtatis. ¶ Pre 8⁹
terea.ſi peccatum conſiſtit in actu voluntatis: et iterum
in actu exteriori:maius erit peccatũ peccare ſimul volũ
tate ⁊ exteriori actu:quã peccare iteriori actu tñ. Qꝛ ſicut
quãtuz additũ quãto maius facit quãtũ:ita peccatũ ad
dituz peccato videt̃ facere maius peccatũ. Sed hoc nõ
eſt verũ. Dicitur.n.in glo. Math.iz. Quãtũ intẽdis tãtũ
facis. Et ſic nõ eſt maius peccatum iterioris volũtatis ⁊
exterioris actus:quã iterioris actus tñ. Nõ ğ peccatũ ꝯſi
ſtit in exteriori actu:ſed ſolũ in iteriori. ¶ P̃.ſi ſint duo 9⁹
aliqui habẽtes equalẽ volũtatẽ idez peccatuz ꝯmittẽdi:
puta fornicationẽ. Et vnus hꝫ oportunitatẽ:⁊ implet vo
luntatẽ ſuã:⁊ alius nõ hꝫ:ſed vellet habere: manifeſtum
eſt ꝙ inter iſtos duos nõ eſt dĩa quãtũ ad aliquid qḋ ſit
in poteſtate eoꝝ. Sꝫ ſm id qḋ nõ eſt in poteſtate alicui⁹
nõ attẽditur peccatũ:⁊ per cõſequẽs neqꝫ peccati augmẽ
tum.ergo vnus eoꝝ nõ magis peccat quã alius:⁊ ita vide
tur in ſolo actu volũtatis peccatũ cõſiſtere. ¶ P̃. pecca io⁹
tum corrũpit bonũ gratie:que nõ eſt ſicut in ſubiecto in
aliqua in iferiorũ viriuz:ſed in volũtate. Oppoſita autẽ
ſunt circa idez.ergo peccatum in ſola voluntate cõſiſtit.
¶ Preterea.actus interior eſt cã exterioris actus. Idez xi⁹
aũt nõ eſt cã ſui ipſi⁹. Cũ ğ pctĩ ſit vnũ ⁊ idẽ: videt̃ ꝙ ſi
cõſiſtat in actu volũtatis:nõ poſſit ꝯſiſtere in actu exte
riori. ¶ P̃.idẽ accidẽs nõ põt eẽ in duob⁹ ſubiectis. Sꝫ iz⁹
deformitas ꝯparat̃ ad actũ deformem:ſicut accidẽs ad
ſubm. Cũ ğ vni⁹ peccati ſit vna deformitas.nõ põt vnuz
pctĩ cõſiſtere in duob⁹ actib⁹.ſ.iteriori ⁊ exteriori. Ma
nifeſtuz eſt aũt ꝙ peccatũ eſt in iteriori actu volũtatis.
ergo nullo mõ in exteriori. ¶ Preterea. Anſel.dicit l li. i3⁹
de ꝯceptu virginali:de actib⁹ exteriorib⁹ loquẽs. In ho
ruz eſſentia nulla ꝯſiſtit iuſtitia.ergo eadẽ rõne neqꝫ in
iuſtitia. Et ſic peccatũ in actu exteriori nõ cõſiſtit. ¶ P̃. i4⁹
Aug⁹.dicit ꝙ pecatũ trãſit actu:⁊ manet reatu. hoc autẽ
nõ eſſet ſi ipſe actu exterior eſſet peccatuz. ergo ipſe act⁹
exterior nõ eſt peccatum.

Sed contra. Omne illud qḋ ꝓhibet̃ lege dei eſt 5
pctĩ:qꝛ pctĩ eſt dcĩ vl̃ factũ vel
cõcupitũ ꝯ legem dei. Sed actus exterior lege dei ꝓhi
betur Exo.zo.cũ dr̃. Nõ occides:nõ mecaberis:nõ furtũ
facies. Et ſeorſum ꝓhibetur actus interior:cum dicitur.
Non cõcupiſces.ergo nõ ſoluz actus volũtatis eſt pecca
tum:ſed etiam actus exterior.

Reſpondeo. dĩz ꝙ circa hoc fuit triplex opinio R:
Quidã.n.dixerũt ꝙ nullus act⁹ ne
qꝫ iterior neqꝫ exterior ſꝫ ſe eſt pctĩ:ſꝫ ſola ꝓuatio hꝫ ra
tionẽ pcti:pp̃ h̃ ꝙ Aug⁹.dicit ꝙ pctĩ nihil eſt. Alij vero
dixerũt ꝙ peccatuz cõſiſtit in ſolo interiori actu volũta
tis. Quidã vero dixerunt ꝙ pctĩ conſiſtit ⁊ in interiori
actu volũtatis:⁊ in exteriori actu. Et quãuis hec opinio
magis ꝯtineat veritatẽ:tñ oẽs aliq̃lr vere ſũt. Sꝫ ꝯſide
rãdũ eſt ꝙ hec tria malũ:pctĩ: ⁊ culpa ſe hñt ad inuicez
vt cõi⁹ ⁊ minus cõe. Nã malũ cõis eſt. In quocũqꝫ eniz
ſiue in ſubiecto:ſiue in actu:ſit priuatio forme: aut ordi
nis:aut menſure debite mali rationem habet. Sed pec
catũ dicitur aliquis actus debito ordine:aut forma: ſiue

mensura carens: vnde pōt dici ꝙ tibia curua sit mala ti-
bia. Nō tñ pōt dici ꝙ sit peccatū: nisi forte eo mō loq̄ndi
quo peccatum dr̄ effectus peccati: sꝫ ipsa claudicatio pec-
catum dicit̄. Quilibꝫ eniꝫ actus inordinatus pōt dici pec
catum: vel nature: vel artis: vel moris. Sed ratioñe cul-
pe nō hꝫ peccatū nisi ex eo ꝙ est voluntariū. Nulli eniꝫ
imputat̄ ad culpā aliquis inordinatus actus: nisi ex eo ꝙ
est in ei⁹ potestate. Et sic pꝫ ꝙ peccatū est in plus ꝙ̄ cul-
pa: licꝫ fm̄ cōem vsum loquēdi apud theologos ꝓ eodē
sumant̄ peccatū ⁊ culpa. Qui ḡ ꝯsiderauerūt in peccato
solū ratioñe mali: dixerūt ꝙ substātia actus nō est pctm̄:
sed deformitas actus. Qui vero cōsiderauerūt in pecca-
to solū id vnde habꝫ rōnē culpe: dixerūt peccatū in sola
volūtate cōsistere. Sꝫ oꝫ in peccato cōsiderare nō soluꝫ
ipsam deformitatē: sed etiā actū deformitati substratuꝫ.
Quia peccatū nō est deformitas: sed act⁹ deformis. De-
formitas aūt actus est per h̄ ꝙ discordat a debita regu-
la rōnis vel legis dei. Que quidē deformitas inuenitur
nō solū in actu interiori sꝫ exteriori. Sꝫ tñ hoc ipsum ꝙ
actus exterior deformis iputatur homini ad culpaꝫ: est
a volūtate. Et sic pꝫ ꝙ si totū id qȯ est in peccato cōside-
rare volum⁹: peccatū nō solū cōsistit in ꝑuatione: neqꝫ so
luꝫ in actu interiori: sed etiā in actu exteriori. Et qȯ dici-
mus de actu in peccato trāsgressionis: est etiā intelligen
duꝫ de remotione actus in peccato omissiōis: vt in supe-
riori questione habitum est.

Ad 1m Ad primum ergo dōm ꝙ voluntate ꝓducitur nō solum actus interior quem volūtas
elicit: sed etiā actus exterior quē volūtas imperat. Et ita
etiā hoc ipsum qȯ exteriori actu peccat̄: volūtate peccat̄
2m ¶ Ad scōm dōm ꝙ peccatū dicit̄ esse volūtas non ꝙ to
ta essentia peccati sit in actu volūtatis: sed q2 totū pecca
3m tuꝫ cōsistit in volūtate sicut in radice. ¶ Ad tertiū dōm
ꝙ ex volūtate est ꝙ aliquis actus sit laudabilis seu me-
ritorius ⁊ virtuosus vel culpabilis: ⁊ demeritori⁹ vel vi-
ciosus. Et ideo quelibꝫ virtus ⁊ viciū dicit̄ esse habitus
mētis ⁊ volūtatis: nō quin ad actū v̄tutis ⁊ vicij ꝑtineāt
etiā exteriores act⁹: sed q2 nō sunt act⁹ virtutis ⁊ vicij ni-
4m si fm̄ ꝙ a volūtate mētis impant̄. ¶ Ad 4m dōm ꝙ so-
la volūtas dicit̄ remunerari vel cōdēnari: q2 nihil cōdē-
5m natur vel remunerat̄: nisi per h̄ ꝙ est a volūtate. ¶ Ad
quintū dōm ꝙ in actib⁹ anime illud quo posito vl̄ remo
to: nihilomin⁹ alteꝝ manet: nō semꝑ se hꝫ accidentaliter
sed mālīter quādoqꝫ. Semꝑ enim illud qȯ est rō alteri⁹
se habꝫ ad illud sicut formale ad māle. puta in actu sen-
sus color videt̄ per lumē: ⁊ se hꝫ: vt māle ad lumē: qȯ po-
test videri etiā sine colore: lꝫ color non possit videri sine
lumīe. Et silr̄ in actu volūtatis finis ē rō volēdi id qȯ est
ad finē. vñ finis ē appetibilis ēt sine eo qȯ ē ad finē: ⁊ tñ
id qȯ ē ad finem nō accidētaliter se hꝫ ad appetibile: sed
māliter. Et silr̄ est in itellectu de ꝑncipio ⁊ cōclusione: q2
ꝑncipiū pōt itelligi sine ꝯclusione: sed nō ecōuerso. Q2 ḡ
actus volūtatis est ratio quare actus exterior sit culpa-
bilis: quātū ad hoc qȯ est eē peccatū culpabile: actus vo-
luntatis se hꝫ vt formale ad actū exteriorē: ⁊ actus exte-
rior se hꝫ nō accidētaliter sed māliter ad tale peccatum.
6m ¶ Ad sextū dōm ꝙ illius actus cuius manu aliquis vte
retur ad occidēduꝫ: esset quidē actus inordinatus: sed nō
haberet rōnem culpe: nisi per cōparationē ad illum qui
vtitur alterius manu. Et similr̄ actus exterior mēbri hꝫ
deformitatē: sed nō hꝫ rationē culpe: nisi per hoc ꝙ est a
volūtate. vnde si essent due persone volūtas ⁊ man⁹: ma
nus nō peccaret: sed volūtas peccaret nō solum ꝑ actum
propriū qui est velle: sed ēt per actū man⁹ qua vtit̄. Nūc
aūt vnus homo est cuius est vterqꝫ act⁹: ⁊ pro vtroqꝫ pu-
nitur. ¶ Et per hoc pꝫ solutio ad septimū. ¶ Ad octauū 7m
dōm ꝙ si querat̄ vtꝝ tm̄ peccet qui sola volūtate peccat 8m
quātū qui peccat volūtate ⁊ actu: dōm est ꝙ hoc pōt con
tingere dupliciter: vno mō ita ꝙ sit eq̄litas ex parte vo-
luntatis. Alio mō ita ꝙ nō sit eq̄litas. Cōtingit aūt ineq̄-
litatē volūtatis esse triplr̄. Uno mō fꝫ numeruꝫ. puta si
aliqs vno motu volūtatis vult peccare: ⁊ cū non habeat
oportunitatē trāsit volūtatis motus. In alio aūt ꝑmo hꝫ
motū volūtatis: postmodū oportunitateꝫ hñs iterat̄ vo
luntatis act⁹. Et sic ē in eo duplex mala volūtas: vna sine
actu: ⁊ alia cū actu. Alio mō pt̄ attēdi ineq̄litas ꝗ̄m ad mo-
tū. puta si vn⁹ hñs volūtatē peccādi: sciēs se nō hr̄e opor-
tunitatē: desistit a tali motu volūtatis. Alius aūt sciēs se
hr̄e facultatē peccādi ꝯtinuat volūtatis motū q̄uosqꝫ ad
actū ꝑueniat. 3⁹ mō ꝯtingit ineq̄litatē volūtatis eē quātū
ad itēsionē. Sūt. n. aliq act⁹ pctī delectabiles: in qb⁹ volū
tas auget̄ q̄si remoto freno rōis: q̄ añ actū aliq̄lr̄ remur-
murabat. Qualīcūqꝫ aūt sit ineq̄litas volūtatis: ē ineq̄litas
pctī. Si aūt sit oīo eq̄litas ex pte volūtatis: sic distīguen
dū vr̄ in pctō sic̄ ⁊ in merito. Qui. n. hꝫ volūtatē dādi ele
mosynā ⁊ nō dat: q2 nō hꝫ facultatē: tātūdē meret̄ ꝗ̄tū si
daret ꝑ ꝯpatione ad ꝑmiū eēntiale: qȯ est gaudiū de deo.
h̄. n. ꝑmiū rñdet charitati q̄ ad volūtatē ꝑtinet: sꝫ ꝑ ꝯpa-
tionē ad ꝑmiū accñtale: qȯ ē gaudiū de q̄cūqꝫ bono crea
to: magis meret̄ ꝗ nō soluꝫ vult dare: sꝫ dat. Gaudebit. n.
nō solū q2 dare voluit: sꝫ q2 dedit: ⁊ ex oīb⁹ bōis q̄ ex illa
datiōe ꝑuenerūt. Et silr̄ si considerēt̄ ꝗ̄titas demeriti ꝑ
ꝯpatione ad penā eēntialē: q̄ ꝯsistit in sepatione a deo ⁊
dolore exīde ꝓueniēte: nō min⁹ demeret̄ ꝗ sola volunta
te ꝙ̄ ꝗ voluntate ⁊ actu peccat: q2 hec pena ē ꝯtēpt⁹ dei ꝗ
respicit volūtatē. Sꝫ ꝗ̄tū ad penā scdariā q̄ est dolor de
quocūqꝫ alio malo: sic magis demeret̄ ꝗ actu ⁊ volūtate
peccat. hēbit. n. dolorē nō solū de eo qȯ male voluit: sꝫ ēt
de eo qȯ male fecit: ⁊ d oīb⁹ malis q̄ de ei⁹ maleficio ꝑue-
nerūt. Uñ ⁊ penitēs ꝗ penā futurā penitendo ꝑuenit. de
oīb⁹ talib⁹ dolet. Qȯ ḡ dr̄ ꝙ ꝗ̄tū additū ꝗ̄to facit maius
intelligēdū est vbi vtrūqꝫ dr̄ ꝗ̄tū fꝫ eādē rōneꝫ. Sꝫ vbi
vnū est rō alteri⁹ ꝙ sit ꝗ̄tū: h̄ nō opꝫ: sicut si lignū est lon
gū erit linea lōga: nec oꝫ ꝙ lignū cū linea sit lōgius ꝙ̄ li-
nea: q2 linea est rō lōgitudis ligno: sicut ēt dictū ē ꝙ act⁹
exterior hꝫ rōnē culpe ab actu volūtatis. Qȯ v̄o dr̄ ꝗ̄tuꝫ
intēdis tm̄ facis: hꝫ locū in malis. Q2 si aliqs itēdat pec-
care mortalr̄ ēt si ꝯmittat actū ꝗ de genere suo est pecca-
tū veniale vl̄ nullū: mortalr̄ peccat: q2 ꝯsciētia erronea li
gat. Si v̄o aliqs itēdat op⁹ meritoriū facere: ꝯmittēs ali-
q̄d qȯ de gn̄e suo ē pctm̄ mortale: nō meret̄: q2 ꝯscia erro
nea nō excusat. Si tñ sub intētiōe ꝯphēdat̄ nō solū intē-
tio finis: sꝫ volūtas opis: sic veꝝ est in bono ⁊ in malo: ꝙ
quātuꝫ aliquis intēdit tātuꝫ facit. Qui eniꝫ vult occide-
re sanctos vt obsequiū prestet deo: aut ꝗ vult facere fur-
tuꝫ vt det elemosynā: videt̄ quidē habere itētionē bonā
sed volūtatē malā. Et ꝓpter hoc si sub intētione etiā vo
luntas cōprehēdat̄: vt totum intētio nominet̄: erit etiaꝫ
intētio mala. ¶ Ad nonū dōm ꝙ nullus meret̄ nec de- 9m
meretur ꝑ habitu: sed ꝑ actu. vnde ꝯtingit ꝙ aliquis est
sic fragilis ꝙ si tētatio sibi supueniret peccaret: ꝗ tamen
si tentatio nō superueniat actu nō peccat. Nec ꝓpter hoc
demeretur: q2 vt Augus. dicit nō punitur aliquis a deo ꝓ
eo qȯ facturus esset: sed pro eo qȯ facit: licet ergo oportu
nitatem peccati habere vel nō habere nō sit in potestate
peccantis: tamen vti oportunitate habita vel nō vti est
in potestate ipsius. Et ex hoc peccat ⁊ peccatū eius auge-
tur. ¶ Ad decimū dōꝫ ꝙ q2 peccatū nō ē in aliis actib⁹ 10m
nisi inquātū sunt a volūtate: ꝓpter hoc per peccatū ꝑnci
paliter priuat̄ id qȯ est in volūtate. ¶ Ad vndecimū di 11m

cendū ꝙ omne qḋ cōparaē ad alterꝫ vt ratio eiꝰ:se hꝫ ad
ipm sicut forma ad mām:vnde ex duobꝰ fit vnuꝫ:sicut ex
mā ꝛ forma.Et ꝑpter hoc colo2 ꝛ lumē sunt vnū visibile:
qꝛ colo2 est visibilis ꝑpter lumē.Et similr cū actus exte
rio2 habeat rationē peccati ab actu volūtatis:idē pecca
tū est actus volūtatis:ꝛ actꝰ exterio2 cōiunctꝰ.Sed si ali
quis ꝑmo velit fu:ꝛ postea volēs faciat:sunt duo pecca
ta:qꝛ iteraē volūtatis actus.Qn̄ aūt ex duobꝰ fit vnū:ni
hil ꝓhibꝫ illoꝫ duoꝫ vnū alterius cām eē.Et sic actꝰ vo
luntatis est actꝰ exterioris causa:sicut ꝛ actꝰ supioris vir
tutis est causa actus iferioris:ꝛ semꝑ formalr se habꝫ ad
12m ipsuꝫ.¶ Ad 12m dōm ꝙ in vtroq; actu iteriori ꝛ exterio
ri cōsistit defōrmitas peccati.Sꝫ tñ vna deformitas est
vtriusq;.Qḋ ideo est:qꝛ in vno eoꝫ cātur deformitas ex
13m alio.¶ Ad 13m dōm ꝙ in essentia actuū exterioꝫ dr̄ nul
la cōsistere iustitia:qꝛ actus exteriores nō ꝑtinent ad ge
14m nus moris:nisi scḋꝫ ꝙ sunt volūtarij.¶ Ad 14m dicēdū
ꝙ reatus.i.obligatio ad penā est quidā effectꝰ cōsequēs
ad peccatū.vnde cū diciē ꝙ peccatū trāsit actu ꝛ manet
reatu:idem est ac si diceret ꝙ transit per suam essentiaꝫ:
ꝛ manet in effectu.

¶ Utrꝫ petm̄ ꝑncipalr cōsistat in actu volūtatis.

1m Ertio queriē vtꝫ peccatū ꝑncipaliter cōsistat in actu volūtatis.¶ Et
videē ꝙ nō.Denominatio.n. fit a ꝑncipali:
vt dr̄ 2°.de aīa.Sed peccatū denominaē ab
exteriori actu:vt cū diciē furtū vel homici
diuꝫ.Nō ḡ peccatū ꝑncipaliter cōsistit in actu volūtatis
2m ¶ P̄.actus volūtatis nō pōt esse malus:qꝛ ipsa potētia
volūtatis bona est:nec pōt arbo2 bona fructꝰ malos face
re:vt dr̄ Math.7°.ergo peccatum nō ꝯsistit ꝑncipalr in
3m actu volūtatis.¶ P̄.Ansel.dicit in lib.de casu diaboli.
Nō est maluꝫ motus volūtatis:sed volūtas vel mouēs
volūtatē.Motus aūt voluntatis est actus ipsius.ḡ pec
4m catum nō consistit ꝑncipaliter in actu volūtatis.¶ P̄.
que necessitate fiunt:nō fiūt volūtate.Sꝫ Augꝰ.dicit ꝙ
quedā necessitate facta sunt iꝑrobāda:ꝛ ita sunt peccata
5m Nō ergo ꝑncipaliter peccatū in volūtate cōsistit.¶ P̄.
Ro.7°.dicit glo.ꝙ omne peccatū est ex ꝯcupiscētia:que
quidē nō est in volūtate:sed in vi cōcupiscibili.Nō ergo
6m peccatū ꝑncipaliter cōsistit in volūtate.¶ P̄.ifectio po
tentiaꝫ anime non est nisi per peccatū.Sed diciē ꝙ cō
cupiscibilis iter alias vires est maxime ifecta.ḡ in ea ꝑn
7m cipaliter cōsistit peccatū.Nō ḡ in volūtate.¶ P̄.poten
tie appetitiue cōsequēter se habēt ad apprehēsiuas.Sꝫ
apprehēsiue itellectiue partis accipiūt ab apprehēsiuis
partis sensitiue.ergo ꝛ appetitiue supiores ab appetiti
uis inferiorībꝰ.Et sic peccatuꝫ per prius videē cōsistere
in actu appetitiue in iferiorībꝰ:que est irascibilis ꝛ cōcu
8m piscibilis:q̄ꝫ in actu volūtatis.¶ Preterea.propter qḋ
vnūqḋq; ꝛ illud magis:vt dicitur in ꝑmo posterioꝫ.Sꝫ
actus volūtatis est malus:qꝛ actꝰ exterio2 est malus.Iō
enim velle furari est malū:qꝛ furari malū est.Non ergo
9m per prius est peccatū in actu volūtatis.¶ P̄.volūtas tē
dit in bonuꝫ sicut in suū obiectū.vnde semꝑ est vel veri
boni:ꝛ tūc nō est peccatū:vel apparētis boni nō existen
tis:ꝛ tūc est peccatū.Sed qḋ appareat aliqḋ bonum nō
existēs:est ex vicio itellectus:vel alterius apprehensiue
v̄tutis.Nō ergo ꝑncipaliter ꝯsistit peccatū in volūtate.

S Sed contra est qḋ Augꝰ.dicit in li.de li.ar°.Cer
tuꝫ est in oī male faciēdi genere li
bidinem dominari.libido aūt ad voluntateꝫ pertinet.ḡ
ꝑncipalr petm̄ in volūtate cōsistit.

R. Respondeo. dicēdū ꝙ quedā peccata sunt in q
bus actus exteriores nō sunt sꝫ se
mali:sed scḋm ꝙ ex corrupta intētiōe vel volūtate ꝓce Idē ꝑᵃ
dūt:puta cū quis vult dare elemosynā ꝑpter inanē gl'iaꝫ 2ᵉ.q.2.
Et in hꝫ peccatis manifestū est ꝙ oībus modis peccatū ar.4.
ꝑncipaliter cōsistit in volūtate.Quedā aūt peccata sunt
in q̄bus exteriores actꝰ sunt s̄m se mali:sicut pꝫ in furto:
adulterio:homicidio:ꝛ similibꝰ.Et in istis duplici distin
ctione opus esse videē.Quaꝫ ꝑma est:ꝙ ꝑncipaliter du
pliciter dr̄.s.ꝑmordialiter ꝛ ꝯpletiue.Altera distinctio ē:
ꝙ actus exterio2 duplr̄ considerari pōt.Uno modo s̄m
ꝙ est in apprehēsiōe s̄m suā rōneꝫ.Alio modo s̄m ꝙ est
in operis executiōe.Si ḡ ꝯsidereē actus sꝫ se malus:pu
ta furtū vel homicidiū ꝓut est in apprehēsiōe s̄m suā ra
tionē:sic primordialr in ipso iueniē rō mali:qꝛ nō est ve
stitus debitis circūstātijs.Et ex hoc ipso ꝙ est actus ma
lus.i.priuatꝰ debito modo:specie ꝛ ordie:hꝫ rationē pec
cati.Sic eniꝫ in se ꝯsideratus ꝯparatur ad volūtateꝫ vt
obiectū:ꝓut est volitus.Sicut aūt actus sunt ꝑetiꝫ po
tentijs:ita ꝛ obiecta actibꝰ.Unde ꝑmordialiter inueniē
ratio mali ꝛ peccati in actu exteriori sic cōsiderato:q̄ꝫ in
actu volūtatis.Sed ratio culpe ꝛ mortalis mali cōpleē
s̄m ꝙ accidit actus volūtatis.Et sic ꝯpletiue malū cul
pe est in actu volūtatis.Sed si accipiaē actus peccati sꝫ
ꝙ est in executione operis:sic ꝑmordialiter et per prius Idē ꝑᵃ
est culpa in volūtate.Ideo auteꝫ diximus per prius esse 2ᵉ q.74
maluꝫ in actu exteriori q̄ꝫ in voluntate:si actus exterio2
in apprehēsione consideretur:econuerso autem si consi
deretur in executiōe operis:qꝛ actꝰ exterio2 ꝯparatur ad
ad actū volūtatis:vt obiectū:qḋ hꝫ rōnē finis.Finis aūt
est posterio2 in esse:sꝫ ꝑo2 in itētione.

Ad primū ergo dicēdum ꝙ actus habꝫ spēm ab obiecto.Et ꝑpter hoc peccatuꝫ deno Ad ꝑm
minatur ab actu exteriori s̄m ꝙ cōparatur ad ipsum vt
obiectū.¶ Ad 2m dōm ꝙ volūtas s̄m suam nām est bo 2m
na.Unde ꝛ actus eius nālis semꝑ est bonꝰ.Et dico actuꝫ
nālem volūtatis:ꝓut homo vult felicitateꝫ naturaliter:
esse:viuere:ꝛ beatitudinē.Si aūt loquamur ḋ bono mo
rali:sic voluntas s̄m se cōsiderata:nec est bona nec mala
sed se habens in potētia ad bonū vel maluꝫ.¶ Ad 3m di 3m
cēduꝫ ꝙ Ansel.loquiē quādo actus exterio2 est sꝫ se ma
lus.Tūc.n.motus volūtatis accipit rationē mali ex mo
uente.idest ex ipso actu inquātuꝫ est obiectū.¶ Ad 4m 4m
dōm ꝙ necessitas coactiōis absolute repugnat volunta
rio:ꝛ talis necessitas omnino excludit culpā.Est tamē q̄
dam necessitas mixta volūtario:puta cum nauta cogiē
merces in mari ꝓijcere:vt vitet submersionē nauis.Et
ea que ex tali necessitate fiunt possunt habere rationem
culpe:inquātuꝫ habent aliquid de volūtario.Sunt eniꝫ
hꝫ facta magis volūtaria q̄ꝫ inuolūtaria:vt ph̄s dicit in
3°ethi.¶ Ad 5m dicēduꝫ ꝙ q̄nq; sub iordinata ꝯcupiscē 5m
tia ēt volūtas icludit.Sꝫ si accipiaē ꝯcupiscētia ēt sꝫ ꝙ
ꝑtinet ad vim ꝯcupiscibilē:peccatū dr̄ oriri ex cōcupiscē
tia.Non ꝙ in ipsa cōcupiscētia sit principalr peccatum:
sed qꝛ est incitatiuum ad peccādum.Principaliter autē
est peccatum in volūtate:s̄m ꝙ male cōcupiscētia ꝯsen
tit.¶ Ad sextū dōm ꝙ cōcupiscibilis diciē eē maxie ife 6m
cta:quātuꝫ ad trāsfusionē peccati originalis a parentibꝰ
in posteros:sed hec ipsa infectio processit ab inordinata
voluntate primi parētis.¶ Ad septimū dōm ꝙ actꝰ ap 7m
prehēsionis in nobis qui sciētiaꝫ a rebus accepimus:est
s̄m motum a rebus ad animā.viciniores autē sunt rebꝰ
sensibilibus sensus q̄ꝫ intellectus.Et ideo sequitur ꝙ si
cut sensus recipit a rebus sensibilibꝰ:ita intellectꝰ a sensi
bus.Actus autē appetitiue virtutis est s̄m motū ab aīa
ad res.Et iō econuerso naturaliter ab appetitu supiori
ꝑcedit motus ad appetitū inferioreꝫ:vt dr̄ in 3°.de anīa.

8 ¶ Ad octauū dōm q actus iterior dicitur esse malus ꝑ pter actū exteriorē:sicut ꝑpter obiectū:tñ culpa cōplet in actu interiori. ¶ Ad nonū dōm q id qd nō est vere bo-
9 nū:apparet bonū dupliciter. Quādoq; quidē ex vicio intellectus:sicut cū habet falsam opinionē aliquis de aliquo agēdo:vt pꝫ in eo qui putat fornicationē nō esse peccatū:vel etiā in eo qui nō hꝫ vsum rōnis. Et talis de- fectus ex parte itellectus ꝑueniēs dirimit culpā: vel to- taliter excusat. Aliquādo autē nō est defectus ex parte ipsius intellectus:sed magis ex parte volūtatis. Qualis enim est vnusquisq;:talis ⁊ finis videtur ei: vt dicitur 3° ethi. Experimēto enī cognoscim⁹ q aliter videt̄ nobis bonū aliquid vel malū circa ea que amamus: ⁊ ea que odimus. Et ideo cū aliquis est inordinate affectus ad ali quid impeditur iudiciū intellectus in particulari eligi bili ex inordinata affectione. Et sic ꝑncipaliter viciū est nō in cognitione:sed in affectione. Et ideo qui sic peccat nō dr̄ ex ignorātia peccare:sꝫ ignorās:vt dr̄ in 3° ethi.

¶ Utrum omnis actus sit indifferens.

6 Quarto queritur vtrum omnis actus sit indifferēs. ¶ Et videtur q sic. Dicit enim Ansel. in lib. de cōceptu virginali Jn hominē.i.actuū essentia nulla est iusticia:et eadē rōne nulla iniusticia. Sꝫ ille actus dicit̄ idifferēs in quo neq; est iusticia neq; iniusticia.ergo oēs
2 actus sunt indifferētes. ¶ Preterea.qd est secūdū se bo num:nō pōt esse malū. Quia qd per se inest alicui: inest ei ex necessitate. Sed nō est aliquis actus qui non possit male fieri:etiā hoc ipsum qd est deū diligere:vt pꝫ in eo qui diligit deū ꝑpter tēporalia.ergo nullus actus est fꝫ se bonus:⁊ pari ratione neq; fm se malus. Omnis ḡ act⁹
3 fm se est indifferēs. ¶ Preterea.cū bonū ⁊ ens cōuertā tur:ab eodē habebit aliquid q sit bonū:⁊ q sit ens. Sꝫ actus habꝫ esse morale a volūtate. Si enī nō sit volūta rius nō est actus moralis.ergo ⁊ bonitatē moralē ⁊ ma liciā habꝫ a volūtate.ergo fm se neq; est bon⁹ neq; ma lus:sed indifferēs. ¶ Sed dice. q licet actus habeat q sit moralis inquātū est volūtarius:quod est quoddam cōe:tamē hoc speciale:qd est esse bonū vel esse malū: hꝫ
4 scdm se. ¶ Sed ꝯ.bonū ⁊ malū sunt differētie actuum moraliū. Sed differētie per se diuidunt genus. Et sic oꝫ q nō ad aliud referant̄ differētie q̄ genus. Si ergo hoc cōe qd est esse morale habꝫ actus a volūtate:ab eadē et volūtate habebit q sit bonus vel malus. Et sic fm se est
5 indifferēs. ¶ Preterea.actus moralis dicitur bon⁹: in- quātum est debitis circūstātijs vestitus:malus aūt inq̄ tum vestitur indebitis circūstātijs. Sed circūstātie cū sint accidētia actus sunt ꝑter spēm ipsius. Cū ergo illud dicat̄ alicui secūdū se ꝯuenire:qd ꝯuenit ei fm suā spēz: videtur q actus fm se nec sit bonus nec malus:sed idif
6 ferens. ¶ Preterea.sicut albū ⁊ nigrū iuenitur in eadē specie hominis:ita bonū ⁊ malū in eadē spē actus. Non enī differt specie accedere ad suā:⁊ nō ad suā:qd ex effe ctu apparet:vtrobiq; enī nascitur homo. Et tamē vnū eoꝝ est bonū:aliud malū. Sed albū ⁊ nigrum nō per se cōueniūt homini.ergo neq; bonū ⁊ malū per se ꝯueniūt
7 actui:⁊ ita ois actus fꝫ se ꝯsideratus est idifferēs. ¶ P̄. ea que per se insunt:nō variant̄ circa aliquid idē nume ro:sicut nō est idē numerus par ⁊ impar. Sed vnū ⁊ eun dē actū numero cōtingit esse bonum ⁊ malū. Est enī vnus numero actus qui est continuus. Jn actu aūt conti nuato cōtingit ꝑmo bonum ⁊ postea malū inueniri:aut ecōuerso.puta si aliquis incipiat ire ad ecclesiā ex mala intētione:⁊ in ꝑcessu itineris ꝯuertat̄ eius intētio in bo nū.ḡ bonū ⁊ malū nō ꝑ se ꝯuenit actui:⁊ ita glibꝫ actus de se ē idifferēs. ¶ P̄.malū inq̄tū malū:est nō ens. Sꝫ 8
nō ens nō pōt esse de suba alicui⁹entis.ḡ cū actus sit qd dam ens nō pōt aliqs actus fm se eē malus:⁊ p ꝯñs nec bonus:q: bonus act⁹ malo ꝯtriatur:cōtraria aūt sunt vni⁹ generis.ḡ idē qd p̄. ¶ P̄.act⁹ bonus dicit̄ vel malus 9
ex ordine ad finē. Sꝫ actus nō accipit spēm a fine:q: sic quoscūq; actus cōtingeret esse eiusdē spēi:cum diuersos act⁹ad vnū finē ordinari ꝯtingat.ḡ malū ⁊ bonū nō pti nent ad spēm actus:⁊ sic act⁹ fꝫ se cōsiderati nec sunt bo ni nec mali:sed indifferētes. ¶ P̄.bonū ⁊ malū nō solū 10
in actib⁹ inueniūt̄:sꝫ etiā in alijs reb⁹. Jn alijs aūt nō di uersificant spēm.ergo neq; in actibus:⁊ sic actus secūdū se nō sunt boni nec mali. ¶ P̄.actus morales boni: dicū 11
tur actus virtuosi:act⁹ aūt mali:actus viciosi.virt⁹ autē ⁊ viciū sunt in genere habitus.ḡ q actus sit bonus vel malus habet ex alio genere:⁊ nō fm seipsum. ¶ P̄.pri⁹ 12
nō depēdet a ꝑprietatib⁹ posterioris. Sꝫ actus est prior nāliter q̄ moralis:q: ois actus moralis est actus ; sed nō cōuertitur. Cū ergo bonū ⁊ malum sint ꝑprietates mo ralis:nō scdm se cōueniēt actui inquātum est actus. ¶ P̄. 13
qd naturalr̄ est tale:semper ⁊ vbiq; tale est:sed iusta ⁊ bo na non semper ⁊ vbiq; talia sunt. Quedam enim iustū est fieri in vno loco ac tempore: que non est iustum fieri in alio. Nihil est ergo nāliter iustū aut bonū: ⁊ per ꝯñs neq; iniustū aut malū.ergo ois actus fꝫ se est idifferēs.

Sed contra est qd Aug⁹.dicit in lib. de sermone domini in mōte: q quedā sunt que 3
non possunt bono animo fieri:sicut sunt stupra: blasphe- mie:⁊ hōi: de quibus nobis iudicare permittit̄. Nō ergo omnes actus sunt indifferētes.

Respondeo. dicendum q circa hoc apud anti quos doctores fuit diuersa opinio. R
Quidā enim dixerunt oēs actus de se esse idifferētes. Qdā alij negauerūt dicētes:quosdā act⁹esse p se bonos: et q̄dā p se malos. ¶ Ad hui⁹aūt veritatis inuestigationē cō siderādū est:q bonū iportat quādā pfectionē:cui⁹ perfe ctionis ꝑuatio malū est:vt vtamur large noīe pfectiōis: scdm q in se cōprehēdit ꝯueniētē mēsurā ⁊ formā ⁊ or dinē.vnde Aug⁹.in li.de nā boni ꝯstituit rōnem boni in mō:spē:⁊ ordine:⁊ in hoꝝ ꝑuatione rōnē mali. Manife stū est aūt q nō est eadē pfectio ꝑpria oium: sꝫ diuersa diuersoꝝ:siue accipiat̄ diuersitas que est inter diuersas spēs:vt iter equū ⁊ hominē:quoꝝ est diuersa pfectio:siue inter gen⁹ ⁊ spēm:vt iter animal ⁊ hoiem. Aliquid.n. pti net ad perfectionē hois:qd nō ptinet ad perfectionē ani malis.vnde aliter opꝫ accipere bonū aīalis:⁊ bonū hois ⁊ equi ⁊ bouis. Et idē dōm est de malo. Manifestum est enī q nō habere man⁹ in hoīe est malū:nō autē in equo aut boue:aut ēt in aniali inq̄tū est aīal. Et sīr dōꝫ est in actib⁹ de bono ⁊ malo. Nā alia est ꝯsideratio boni ⁊ ma li in actu fm q est actus:⁊ in diuersis spālib⁹ actib⁹. Nā si cōsideremus actū inquantū est actus:bonitas eius est vt sit quedā emanatio fm virtutē agētis. Et ideo fm di uersitatem agētiū:diuersimode accipit̄ bonū ⁊ malum in actib⁹. Jn rebus aūt naturalib⁹ actus bonus est qui ē fm cōueniētiā nature agētis:malus aūt qui nō ꝯuenit nature agētis. Et sic cōtingit de vno ⁊ eodē actu diuersi mode iudicari fm ꝯparationē ad diuersa agētia. Nam hoc qd est moueri sursū:si ꝯparet̄ ad ignē est bon⁹ act⁹: q: est ei nāle:si aūt cōparet̄ ad terrā est malus act⁹:q: ē cōtra nāꝫ ei⁹:si vō ꝯparet̄ ad corpus mobile in cōi nō hꝫ ratione nec boni nec mali. Loquimur aūt nūc de actib⁹ hois:vnde bonū ⁊ malū in actib⁹ fꝫ q nūc loqmur:est accipiēdū fm id qd est ꝑpriū hois inq̄tū est hō.hec aūt est rō vnde bonū ⁊ malū in actibus humanis cōsiderat̄

fm ꝙ actus cõcordat rõni īformate lege diuina:vel na-
turaliter:vel per doctrinã:vel ꝑ īfusionez.Uñ ⁊ Diony⁹
dicit.4.ca.de di.no ꝙ aīe malũ est ꝑter rõnē eē:corpori
ꝑter nãz.Sic ĝ si eē ſꝫ rõnē vel ꝑter rõnē ꝑtinet ad spēz
act⁹hũani oꝫ dicere ꝙ aliq̄ act⁹ hũani sint ſꝫ se bõi: ⁊ ali-
q̄ fm se mali. Dicim⁹.n.ꝑ se ꝯuenire alicui nõ solũ qḋ cõ-
uenit ei rõne sui generis:ſꝫ ēt qḋ cõuenit ei rõne sue spēi:
sicut rationale ⁊ irrõnale per se insunt aīalib⁹rõne suarũ
spēꝝ:licet nõ rõne hui⁹ generis qḋ est aīal. Nõ.n.aīal in-
quãtũ est anial:est rõnale vel irrõnale.Si vͦo eē ꝑter ra-
tionē vel fm rõnē nõ pertinet ad spēz actus humani: se-
quiť ꝙ actus humani per se nec boni nec mali sint:ſꝫ in-
differētes:sicut hoīes per se nec albi nec nigri sunt: hoc ē
ĝ ex quo veritas hui⁹q̄ōnis depēdet. ¶ Ad cuius euidē-
tiaz cõsiderãduz est ꝙ cũ actus recipiat spēm ab obiecto
fm aliquã rõnē obiecti specificabiť actus cõparatus ad
vnũ actiuũ ꝑncipiũ:fm quã rõnē nõ specificabiť cõpara-
tus ad aliud.Cognoscere.n.colorē ⁊ cognoscere sonũ sũt
diuersi actus fm spēs:si ad sensum referanť:q2 hec ſꝫ se
sensibilia sunt:nõ aũt si referanť ad itellectũ:q2 ab itelle-
ctu cõprehēdiť sub vna cõi rõne obiecti.s.entis aut veri.
Et silr sentire albũ ⁊ nigrũ differt spē si referať ad visuz
nõ si referať ad gustum.Ex quo potest accipi ꝙ actus cu-
iuslibet potētie specificať secũdum id qḋ per se pertinet
ad illã potētiaz:nõ aũt fm id qḋ pertinet ad eã solũ ꝑ ac-
cidens.Si ergo obiecta humanoꝝ actuũ considerenť q̄
habēt differētias fm aliquid per se ad rationē ꝑtinens:
erũt actus spē differētes:fm ꝙ sunt actus rõnis:licet nõ
sint spē differētes:ſꝫ ꝙ sunt act⁹alicui⁹alteri⁹po͛.Sicut
cognoscere mulierē suã:⁊ cognoscere mulierē nõ suã: sũt
act⁹habētes obiecta dr̃ia fm aliq̄d ad rõnē ꝑtinēs. Naz
suuz ⁊ nõ suum determinanť fm regulam rõnis.Que tñ
dr̃ie per accidēs se habēt si cõparenť ad vim generatiuã
vel etiã ad vim cõcupiscibilē.Et ideo cognoscere suam
⁊ cognoscere nõ suaz spē differũt fm ꝙ sunt actus rõnis:
nõ aũt fm ꝙ sunt actus generatiue:aut concupiscibilis.
Intãtuz aũt sunt actus humani:inquãtuz sunt actus rõ-
nis.Sic ergo pꝫ.ꝙ differũt spē inq̄tuz sunt actus huma-
ni.pꝫ ĝ ꝙ actus humani ex spē sua habēt ꝙ sint boni vel
mali.Et iõ simpliciter dōm est actus aliquos hũanos eē
fm se bonos vel malos:⁊ nõ oēs esse idifferētes : nisi for-
te fm ꝙ ꝯsideranť in suo genere tãtũ.Sicut.n.dr̃ ꝙ ani-
mal inq̄tuz est aīal:neq3 rõnale neq3 irrõnale est:ita põt
dici ꝙ actus human⁹inq̄tuz est actus:nõduz hꝫ rõnem
boni vel mali moralis:nisi aliq̄d addať ad spēm ꝯtinens:
licꝫ etiã ex hoc ipso ꝙ est actus human⁹:⁊ vlteri⁹ ex hoc
ꝙ est ens habeat aliquã rõnez boni:sed nõ hui⁹boni mo-
ralis:qḋ est fm rõnem esse:de quo nũc agim⁹.

Ad pm **Ad primuz** ergo dōm ꝙ Ansel.loquiť de actib⁹
fm rõnez generis: ⁊ nõ fm rationez
2m spēi. ¶ Ad scdm dōm ꝙ illud qḋ cõsequiť spēm alicui⁹
semper inest ei.Cũ ergo actus hominis spēm ꝯsequať ex
rõne obiecti fm quã est bon⁹vel malus actus sic specifi-
catus in bono nũq̄3 põt esse malus:nec specificat⁹ in ma-
lo vnq̄3 põt esse bon⁹.Cõtingit tñ actui fm se bono adiũ-
gi aliquē aliuz actũ malũ fm aliquē ordinē. Et fm illuz
actũ malũ bon⁹ aliquãdo diciť maleficari:nõ ꝙ in seipo
sit malus.Sicut dare elemosynam pauperi vel diligere
deũ est actus fm se bonus:ſꝫ referre actũ bõ ad finez ali-
quez inordinatũ.s.cupiditatis:aut inanis glorie est qui-
dã alius actus malus.Qui tñ duo actus quodã in ordie
in vnũ rediguntť.Bonum aũt vt Diony⁹dicit est ex tota
⁊ itegra causa.Malũ est ex singularib⁹defectibus.Et iõ
quicquid hoꝝ sit maluz siue actus siue iordinatio actus
in finē:totũ iudicať maluz. Nõ aũt totũ iudicatur bonũ
nisi vtrũq3 fuerit bonum:sicut nec iudicatur homo pul-
cher nisi oĩa eius mēbra fuerint decora:turpis aũt iudi-
catur etiaz si vnum eius mēbrũ fuerit deforme. Et inde
est ꝙ actus malus nõ potest bene fieri. Ex quo eniz act⁹
malus est:nõ potest esse itegruz bonuz. Sed actus bon⁹
potest male fieri:q2 nõ requiriť ꝙ sit integruz malũ: sed
sufficit ꝙ sit particulariter malũ. ¶ Ad tertiũ dicēdum 3m
ꝙ esse volũtariuz pertinet ad rationē actus humani: in-
quãtuz est actus humanus. vnde qḋ inest ei inquãtũ est
volũtariũ siue fm genus siue fm differētiaz : nõ inest ei
per accidēs:sed per se. ¶ Per quod patet solutio ad 4m. 4m
¶ Ad quintũ dicēdũ ꝙ circũstãtie se habēt ad act⁹mo- 5m
rales sicut accidētia que sunt preter rationem speciei ad
res naturales. Actus autē moralis sicut dictũ est recipit
speciē ab obiecto ſꝫ ꝙ cõparatur ad rationē. Et ideo di-
citur cõiter ꝙ actus quidã sunt boni vel mali ex genere:
⁊ ꝙ actus bonus ex genere est actus cadens supra debi-
tam mãm.sicut pascere esurientem:actus autem malus
ex genere est qui cadit supra indebitã mãm:sicut subtra-
here aliena. Materia eniz actus diciť obiectum ipsius.
Sed supra hanc bonitatē vel malitiaz:potest supuenire
alia bonitas vel malitia ex aliquo extrinseco : qḋ vocať
circũstãtia:sicut ex loco vel tēpore:aut cõditione agētis
aut hõ:puta si subtrahat non sua ex loco sacro: vel ꝓpter
indigētiaz:aut aliquid hõ.Et licꝫ huiusmodi bonitas vl
malitia nõ per se cõueniat actui morali fm ꝙ in sua spē
cõsistit:aliqua tñ bonitas vel malitia cõuenit ei fm suaz
spēm:q2 sicut supra dictũ est fm diuersas perfectiões est
diuersa ratio bonitatis. ¶ Ad sextũ dōm ꝙ in eadez spe- 6m
cie actus moralis põt esse bonũ ⁊ malum ex circũstãtia:
sicut in eadē specie hominis põt esse albuz ⁊ nigrũ. Sed
tamē actus qui fm se sunt boni:differunt spē ab actibus
qui sunt fm se mali: put sunt act⁹morales:licꝫ forte non
differant specie put sunt actus naturales:vt patꝫ de his
duobus actibus cognoscere suaz:⁊ cognoscere nõ suam.
¶ Ad septimũ dicēduz ꝙ nihil ꝓhibet aliquid esse idē 7m
numero fm vnũ genus:qḋ tamē fm aliud genus nõ so-
lum numero:sed spē differt:sicut si sit aliquod corpus cõ-
tinuũ in vna parte albuz:⁊ in alia parte nigrũ: est vnum
numero inquãtũ est cõtinuũ:sed differt nõ solum nume-
ro:sed spē inquãtum est coloratuz. Et similr si in aliquo
actu cõtinuo ꝑmo feratur intētio ad bonũ: postea ad ma-
lum:sequitur ꝙ sit vnus actus numero fm suã naturaz:
sed tamē differt specie:fm ꝙ est in genere moris.licet ēt
dici possit ꝙ ille actus semper retinet vel bonitatez vel
malitiã quã habet ex sua specie:licet possit circa eundez
actum variari itētionis actus fm diuersos fines. ¶ Ad 8m
octauuz dicēduz ꝙ sicut in naturalib⁹priuatio cõsequiť
aliquaz formã:sicut ad formã aque cõsequitur priuatio
forme ignis:ita in moralibus ad positionez alicuius mo-
di vel speciei ordinis:sequitur priuatio debiti modi aut
speciei vel ordis.Et ita ex eo ꝙ positiue in actu inueniť
recipit actus speciem:sed ex priuatione cõsequēte diciť
malus.Et sicut per se cõuenit aque nõ esse ignez : ita per
se conuenit tali actui:⁊ fm suã speciez esse maluz. ¶ Ad
nonuz dicēduz ꝙ duplex est finis: ꝓxim⁹⁊ remotus. Fi- 9m
nis ꝓximus actus:idem est qḋ obiectũ: ⁊ ab hoc recipit
spēz.Ex fine aũt remoto nõ hꝫ spēm:ſꝫ ordo ad talem fi-
nem est circũstãtia actus. ¶ Ad 10m dōm ꝙ bonũ hꝫ rõ- 10m
nez finis.vnde finis inquãtuz bõ est obiectũ volũtatis.
Et q2 moralia a volũtate depēdēt:inde est ꝙ bonũ ⁊ ma-
luz in moralib⁹spē differũt. Nõ aũt sic est in aliys. ¶ Ad 11m
11m dōm ꝙ aliqui actus dicũtur virtuosi vl viciosi nõ so-
luz ex hoc ꝙ ꝓcedũt ex habitu virtutis vel viciy:sed q2
sunt siles aliys actibus q a talib⁹habitibus ꝓcedũt.Uñ

etiā aliquis anteq̄ʒ habeat v̄tutē operaꝛ̄ actū virtuosuʒ:
aliter tamē postq̄ʒ hʒ virtutē. Nā anq̄ʒ habeat virtutem
operaꝛ̄ quidē iusta: sed nō iuste: ꝛ casta: sed nō caste. Sed
postq̄ʒ hʒ virtutē opaꝛ̄ iusta iuste: ꝛ casta caste: vt pʒ per
ph̄m in 2° ethic̄. Sic ḡ pʒ ꝙ triplex est gradus bonitatis
ꝛ malitie in actib⁹ moralib⁹. Primo q̄dē ſm suū genus ꝛ
spēm per cōparationē ad obʒ siue mā̄ʒ. 2° ex circūstātia.
12m 3° vero ex habitu īformāte. ¶ Ad 12m dōʒ ꝙ ratio illa ꝓ-
cedit de actu ſm rōnē generis: ex qua nō hʒ bonitatē vel
malitiam moralē: habet tamen ſm spēʒ: sicut dictuʒ est.
13m ¶ Ad 13m dicēduʒ ꝙ iusta ꝛ bona possunt dupl'r cōsidera
ri. Uno mō formal'r: ꝛ sic semꝑ ꝛ vbiq̄ʒ sunt eadē: q2 ꝓnci
pia iuris que sunt in nāli rōne nō mutanꝛ̄. Alio mō mā-
liter. Et sic nō sunt eadē iusta ꝛ bona vbiq̄ʒ ꝛ apud oēs: sʒ
oʒ ea lege determinari. Et hoc cōtingit ꝑꝑ mutabilitatē
nature humane: ꝛ diuersas cōditiones hominū ꝛ reꝝ ſʒ
diuersitatē locoꝝ ꝛ tēporuʒ. Sicut hoc semꝑ est iustū ꝙ
in emptione ꝛ vēditiōe fiat cōmutatio ſʒ equiualēs: sed
ꝓ mēsura frumēti iustū est vt in tali loco vl' tꝑe tātū deꝛ̄
ꝛ in alio loc vel tꝑe: nō tantū sʒ plus vl' min⁹.

¶ Utrū aliqui actus sint indifferentes.

1m QUinto querꝛ̄ vtrū aliq̄ actus sint īdiffe
rentes. ¶ Et videꝛ̄ ꝙ nō. Ens. n.
inquātū est ens: est bonū. Enti aūt opponitur
nō ens: bono v'o malū. Sʒ īter ens ꝛ nō ens ni
hil est mediū. ḡ nec īter bonū ꝛ malū. Neces-
se est ḡ oēs act⁹ eē bonos vel malos: ꝛ nulluʒ īdifferentē.
¶ Sʒ dice. ꝙ ens ꝛ bonū nō ꝯuertūꝛ̄ in ḡn̄e moris: sʒ in
ḡn̄e nāe. Et sic nō oʒ ꝙ bonū ꝛ maluʒ ī genere moris sint
2m īmediata. ¶ Sed ꝯ. maius bonū est bonuʒ moris q̄ʒ bo-
nuʒ nature. ḡ maiorē hʒ oppositionē ad malum. Si ḡ bo
nuʒ nature īmediate opponiꝛ̄ malo: multo magis bonū
3m moris. ¶ P̄. malū nō opponiꝛ̄ bono ꝯrie: q2 maluʒ nihil
ponit: sʒ opponiꝛ̄ ei ꝑuatiue. ꝑuatiue aūt opposita nō hn̄t
mediū circa ꝓpriū susceptibile. ꝓpriū āt susceptibile bo
ni ꝛ mali moralis ē act⁹ hūan⁹. ḡ ois act⁹ hūan⁹ ē bon⁹ vel
4m malus: ꝛ nullus īdifferēs. ¶ P̄. act⁹ human⁹ est a volūta
te deliberata. volūtas aūt deliberata semꝑ agit ꝑꝑ finē. ḡ oīs
act⁹ human⁹ est ꝑꝑ finē. Finis aūt oīs aut est bonus: aut
malus. Qui aūt est ad bonū est bon⁹: qui vero ad maluʒ
est malus. ḡ oīs actus human⁹ vel est bon⁹ vel malus: et
5m nullus īdifferens. ¶ P̄. oīs operatio humana vel est vti
vel frui. Quicūq̄ʒ aūt vtiꝛ̄: aut recte vtitur: aut peruerse:
qδ est abuti. Et sīl'r quicūq̄ʒ fruiꝛ̄: aut deo fruiꝛ̄ qδ est bo
nuʒ: aut creatura qδ est malū. ḡ oīs actus human⁹ vel est
6m bonus vel malus. ¶ P̄. vt Aug⁹. dicit in lib. 83. q̄ōnū. In
nā̄ nullus actus est casualis. hʒ. n. q̄libet actus cās occul-
tas: lʒ nobis ignotas. Sed sicut est casuale in nā: ita vide
tur esse īdifferēs in moralib⁹: qδ est ꝑter intētioneʒ boni
7m vel mali. ḡ nullus actus moralis est indifferēs. ¶ P̄. oīs
actus ꝓcedēs a volūtate īformata charitate est merito-
rius. oīs vero actus ꝓcedēs a volūtate nō īformata cha
ritate est demeritorius: q2 oēs teneꝛ̄ ad cōformādū vo
luntatē suā volūtati diuine: ꝑcipue quātū ad modū volē
di: vt ex charitate velit que vult: sicut ꝛ de⁹. Qδ non pōt
obseruare qui charitatē nō hʒ. ḡ q̄libet actus est merito-
8m rius vel demeritori⁹: ꝛ nullus est īdifferēs. ¶ P̄. nullus
dānaꝛ̄ nisi ꝓ culpa. Sed aliq̄s dānatur ꝓpter hoc ꝙ nō
hʒ charitatē: vt pʒ Math. 22. de illo q̄ exclusus est a nu-
ptiis: ꝓpter hoc ꝙ nō habuit vestē nuptialē: per quā cha
ritas significaꝛ̄. ḡ nō hr̄e charitatē est peccatuʒ. Et q̄cq̄d
fit a nō habēte charitatē est demeritoriū: ꝛ sic idē qδ pri⁹
9m ¶ P̄. ph̄s dicit in 7° ethi. ꝙ actiōes in moralib⁹ sunt sic̄
ꝯclusiones in syllogisticis: in q̄bus est veꝝ ꝛ falsuʒ: sicut
ꝛ in moralib⁹ bonū ꝛ malū. Sʒ oīs ꝯclusio est vera vl' fal
sa. ḡ oīs actus moralis est vl' bon⁹ vel malus: ꝛ nullus in-
differens. ¶ P̄. Grego. 6° moraliū dicit ꝙ mali inde dei 10m
volūtateʒ peragūt: vnde ꝯrie nituntꝛ̄. Multo ḡ magis il-
li qui nō ꝯrie nituntꝛ̄ dei volūtatem peragunt. peragere
autem dei voluntatem est bonum. ergo seq̄tur ꝙ omnis
actus sit bon⁹: ꝛ nullus act⁹ sit īdifferēs. ¶ P̄. ad ad h' ꝙ 11m
aliquis sit actus meritori⁹ in habēte charitatē. nō req̄riꝛ̄
ꝙ actu referaꝛ̄ in deū: sʒ sufficit ꝙ actu referaꝛ̄ in aliquē
finē ꝯuenīēteʒ qui habitu referꝛ̄ in deum. Sicut si aliq̄s
volēs peregrinari ꝑꝑ deū emat equuʒ: nihil actu de deo
cogitās: sed solū de via quā iā in deū ordinauerat. hoc est
eniʒ meritoriū. Sʒ ꝯstat ꝙ ille q̄ habʒ charitatē se ꝛ oīa
sua ordinauit in deū cui īheret vt vltimo fini. ḡ q̄cq̄d or-
dinat vel ad se vel ad qδcūq̄ʒ aliud sui meritorie agit: et
si actu de deo nō cogitet: nisi īpediaꝛ̄ per aliquā īordina
tionē act⁹ q̄ nō sit referibilis in deū. Sed hoc nō pōt esse
q̄n sit peccatū saltē veniale. ḡ oīs actus habentis charita
tē: vel est meritori⁹: vel est peccatū: ꝛ nullus īdifferēs. Et
eadē ratio videꝛ̄ de aliis. ¶ Sʒ dice. ꝙ pōt actus nō eē
meritorius: nec īordinatus ex hoc solo ꝙ aliq̄s negligen
ter ꝛ ex quadā subreptiōe nō ꝓmpte refert in finē cōue-
nīētē. ¶ Sed ꝯ. ipa negligentia peccatū est: vel mortale 12m
vl veniale. pctā etiā q̄daʒ venialia ex subreptiōe fiūt: vt
patet: precipue in primis motibus cōcupiscētie. ergo per
hoc nō excluditur quin sit peccatum veniale. ¶ Prete- 13m
rea. Glo. Aug. dicit ꝑma Cori. 3° ꝙ ligнuʒ fenum ꝛ stipu-
lam edificat: qui rebus cōcessis inheret magis q̄ʒ debet.
Sed qui ligнuʒ: fenū: ꝛ stipulaʒ edificat peccat: alias nō
puniretur igne. ergo q̄ inheret rebus cōcessis magis q̄ʒ
deberet peccat. Sed q̄cūq̄ʒ agit: vel inheret reb⁹ cōcessis
vel nō cōcessis. Si nō cōcessis peccat: si concessis magis
q̄ʒ debet: sīl'ter peccat: si ſm ꝙ debet bene agit. ergo oīs
hūan⁹ actus vel est bonus vel malus: ꝛ nullus īdifferēs.

Sed contra est quod Aug. dicit in lib. de sermo- ꝯ p̄
ne domini in monte: ꝙ quedā sunt
facta media que possunt bono ꝛ malo animo fieri: de q̄-
bus temerariuʒ est iudicare. ¶ Preterea. philosophus 2°
dicit ꝙ bonuʒ ꝛ malū sunt cōtraria mediata. ergo est ali-
quid medium īter bonum ꝛ malū: qδ est īdifferēs.

Respondeo. dicenduʒ ꝙ sicut supra dictum est R°
actus moralis preter bonitatem ꝛ
malitiā quā habet ex sua spē: pōt habere aliā bonitatē vl'
malitiaʒ ex circūstātiis que cōparanꝛ̄ ad actum moralē
sicut accidentia quedam. Sicut autem genus cōsidera-
tur in sua ratione sine differentiis: sine quibus nō potest
esse species: ita species cōsideratur ſm suaʒ rationem si-
ne accidentibus: sine quibus tamē nō potest esse indiui-
duum. Non eniʒ est de ratione hominis esse album vel
esse nigrū: vel aliquid huiusmodi. Impossibile est tamē
esse aliquē homineʒ singulareʒ quin sit albus vel niger:
vel aliquid huiusmodi. Sic ergo loquēdo de actib⁹ mo-
ralibus ſm ꝙ in suis speciebus cōsiderantur: possunt di-
ci boni vel mali ex genere. Sed bonitas vl' malitia que
est ex circūstātiis: non cōuenit ei ſm suum genus vel spe
ciem: sed īdiuiduis actibus talis bonitas vel malitia cō-
uenire potest. Si ergo loquamur de actu morali ſm suā
specieʒ: sic nō omnis actus moralis est bonus vel malus:
sed aliquis est indifferens: quia actus moralis speciem
habet ex obiecto ſm ordineʒ ad rationē: vt supra dictuʒ
est. Est autē aliquod obiectū quod importat aliquid cō-
ueniens rationi: ꝛ facit esse bonū ex genere: sicut vestire
nudum. Aliquod autē obiectū qδ importat aliq̄d discor-
dans a rōne: sicut tollere alienū. Et hoc facit maluʒ in ge
nere. Quoddā vero obiectuʒ est: qδ neq̄ʒ īportat aliquid
cōueniēs rōni: neq̄ʒ aliq̄d a rōne discordans: sicut leuare

festucam de terra:vel aliquid h̄ꝫ:⁊ hꝫ dicit̄ idifferēs.Et
quātū ad hoc bene dixerūt qui actus diuiserunt tripha
rie:dicētes quosdā esse bonos:quosdā malos:quosdā in
differētes.Si vero loquamur de actu morali ſm indiui
duū:sic q̄libet particularis act⁹ moralis necesse est ꝙ sit
bonus vel malus ꝑpter aliquā circūstātiā.Nō.n.pōt cō
tingere ꝙ actus singularis sine circūstātijs fiat:que ipm
rectū faciāt vel idirectū.Si.n.fiat qñcūqꝫ quādo opꝫ: et
vbi opꝫ:⁊ sicut opꝫ ⁊c̄.hꝫ actus ē ordinat⁹ ⁊ bon⁹.Si vo
aliq̄d hoꝝ deficiat:actus est iordinat⁹⁊ malus. Et h̄ ma
xime cōsiderari pōt in circūstantia finis.Qđ.n.fit ꝑpter
iustā necessitatē:vel ꝑpter piā vtilitatez:laudabilr̄ fit: ⁊
bon⁹ est actus.Quod aūt caret iusta necessitate ⁊ pia vti
litate:ociosuz reputat̄:vt Grego⁹.dicit.Ociosum aūt ver
buz est peccatū:⁊ multo magis factū.Dicit̄.n.Math.12.
Omne verbū ociosum qđ lo.fu.ho.re.de eo ra.Sic ḡ bo
nus actus ⁊ malus actus ex genere sunt opposita media
ta:⁊ est aliquis actus qui in spē cōsideratus est idifferēs.
Bonū aūt ⁊ malū ex circūstātia sunt imediata:q̄ꝛ distin
guunt̄ ſm oppositionē affirmationis ⁊ negationis.s. per
hoc qđ est ſm ꝙ oꝫ:⁊ nō ſm ꝙ oꝫ ſm oēs circūstātias. h̄
aūt bonū ⁊ malū:est ꝓpriū actus singularis.Et ideo nul
lus actus human⁹ singularis est idifferēs.Et dico actum
humanū qui est a voluntate deliberata.Si.n.sit aliquis
actus sine deliberatiōe ꝓcedēs ex sola ymaginatione:si
cut cōfricatio barbe:aut aliq̄d hꝫ: hꝫ actus est ex genus
moris.vnde nō participat bonitatē vel malitiā moralē.

Ad pm Ad primū ḡ dōꝫ ꝙ licꝫ ens inq̄ꝫtū ē ens sit bonū:
nō tñ oē nō ens ē malū:nā nō hr̄e ocu
los lapidi nō est malum . Unde nō opꝫ ꝙ si ens ⁊ nō ens
2m sint imediata ꝙ bonum ⁊ malū sint imediata.¶ Ad 2m
dōm ꝙ ens ⁊ bonū ꝯuertunt̄ simplr̄ ⁊ in quolibꝫ genere
Unde phs in p̊ ethi.ſm genera entiū distinguit bonuz.
Sed veꝝ est ꝙ ens simplr̄ nō ꝯuertit̄ cū bono moris:si
cut nec etiā cū bono nature.Bonū aūt moris:est quodā
modo maius bonū q̄ꝫ bonū nature:inquātū.s.est actus ⁊
perfectio nālis boni:licet aliquo modo bonuz nature sit
meli⁹:sicut subā accidēte.Patet aūt ꝙ nec ēt bonū natu
re ⁊ malū imediate opponūt̄:q̄ꝛ nō omne nō ens est ma
3m luz:sicut omne ens est bonū:vnde ratio non seq̄t̄.¶ Ad
tertiū dōm ꝙ bonū ⁊ malū in moralib⁹ opponunt̄ ꝯtra
rie:⁊ nō ſm ꝑuationē ⁊ habitū.Maluz.n.ponit aliquid
inq̄ꝫtuz ꝯsequit̄ quēdā ordinē vel modū vel spēm:vt su
pra dictū est.vnde nihil ꝓhibet ea opponi mediate:sicut
phs ponit.Sed malū in nā cōsequit̄ ꝑuationem simplr̄.
vnde bonū ⁊ malū nature licet nō sint imediata simplr̄:
vt dictū est:sunt tñ imediata circa ꝓpriū susceptibile:vt
4m ⁊ 5m priuatio ⁊ habit⁹.¶ 4m ⁊ 5m ꝯcedim⁹.ꝓcedūt.n.de actu
6m nō in spē:sed de actu singulari put exit a volūtate.¶ Ad
sextū dicēdū ꝙ in natura nihil est casuale ſm relationez
ad cāꝫ primā:q̄ꝛ oia sunt a deo ꝓuisa:sed sunt aliq̄ casua
lia per cōparationē ad cās ꝓximas.habere.n.causam nō
excludit casuale:sꝫ habere cām ꝑ se.Casualia.n.sunt que
ex causis per accidēs oriunt̄.In actib⁹ aūt hoīs sunt ali
qui quidē q̄ fiūt ꝑpter finē imaginatū:sed non delibera
tū:sicut cōfricatio barbe:vel aliquid hꝫ:q̄ in genere mo
ris quodāmodo se habēt sicut actus casuales in nā: quia
7m nō sunt a rōne que est per se causa moraliū actuuz.¶ Ad
septimū dōm ꝙ nō oīs actus ꝓcedēs a volūtate iforma
ta charitate est meritorius:si volūtas ꝓ potētia accipia
tur:alioquin venialia peccata essent meritoria que com
mittunt iterdū etiā charitatē habētes:sed veꝝ est ꝙ oīs
actus qui est ex charitate est meritori⁹.Hoc aūt est sim
pliciter falsum ꝙ oīs actus qui nō est ex volūtate infor
mata charitate sit demeritorius.Alioq̄n illi q̄ sūt in pec
cato mortali in quolibꝫ suo actu peccarēt:nec eis esſꝫ cō
sulēduꝫ ꝙ interim q̄cquid boni possent facerēt: nec opa
ab eis facta que sūt de genere bonoꝝ disponerēt eos ad
gratiā:que oia sunt falsa.Tenet̄ aūt quilibꝫ ad ꝯformā
dū volūtatē suā volūtati diuine quātum ad hoc ꝙ velit
quicq̄d vult deus eū velle:ſm ꝙ dei volūtas inotescit ꝑ
ꝓhibitiones ⁊ precepta:nō aūt quātū ad hoc ꝙ ex chari
tate velit:nisi ſm illos q̄ dicūt ꝙ modus charitatis ē in
ꝓcepto.Que quidē opinio aliq̄liter vera est: alioq̄n sine
charitate posset aliq̄s legē implere:qđ est pelagiane ipie
tatis.Nec tñ est vera oino:q̄ꝛ sic aliq̄s charitatē nō hn̄s:
honorās parētes peccaret mortaliter ex omissiōe modi:
qđ est falsuz.Unde modus sub necessitate ꝓcepti icludi
tur ſm ꝙ preceptū ordinatur ad ꝯsecutionē beatitudis:
nō aūt ſm ꝙ ordinat̄ ad vitādū reatum pene.vnde q̄ ho
norat parētes:nō hn̄bēs charitatē:nō meret̄ vitā eternā:
sed tñ neqꝫ demeret̄.Ex quo pꝫ ꝙ nō oīs human⁹ act⁹ ēt
in singulari cōsideratus est meritorius vel demeritori⁹:
licꝫ oīs sit bonus vel malus.Et hoc dico ꝑꝑ eos q̄ chari
tatē nō habēt:qui mereri nō possunt.Sed habētib⁹ cha
ritatē oīs actus est meritorius vel demeritorius:vt obq
ciendo ꝓbatū est.¶ Ad octauū dōm ꝙ nō habere chari 8m
tatē nō meret̄ penaꝫ.Sicut.n.habitib⁹ nō meremur: sed
actib⁹:ita neqꝫ ipsa carētia hituū demeremur. Demeret̄
aūt aliq̄s ꝑ h̄ ꝙ obstaculū charitati pōit:vl̄ omittēdo vl̄
ꝯmittēdo.Neqꝫ ille i euāgelio punit⁹ dr̄:q̄ꝛ nō hūit vestē
nuptialē:sꝫ q̄ꝛ nō hn̄s vestē nuptialē ad sacrū ꝯuiuiū itra
uerat. Dictū est enim ei.Qūo huc itrasti nō hn̄s vestē nu
ptialē.¶ Ad 9m dōꝫ ꝙ veꝝ ⁊ falsuz opponūt̄ sꝫ ens ⁊ nō 9m
ens:veꝝ.n.est cū dr̄ esse qđ est:vel nō esse qđ non est. Fal
sum aūt cuꝫ dr̄ esse qđ nō est:vel nō esse qđ est.vnde sicut
nec iter esse ⁊ nō esse est mediū:ita nec iter veꝝ ⁊ falsum.
De bono autē ⁊ malo alia rō est:vt ex supradictis patet.
¶ Ad decimum dōm ꝙ illi q̄ ꝯtrie nitunt̄ voluntati dei 10m
implēt ipsaꝫ ꝓter intētionē suā. Sicut iudei occidentes
xp̄m ipleuerūt volūtatē dei de redēptione humani gene
ris preter suā intētionē.hoc aūt est vnuz exēplorum que
Grego.pōit.Sic aūt implere dei volūtatē neqꝫ est bonū:
neqꝫ laudabile.¶ Alia tria ꝯcedimus.ꝓcedunt enim de 11m 12m
executione singularis actus. ⁊ 13m

Concedimus ēt q̄ adducūt̄ in oppom. ꝓcedūt Ad arm
.n.de bono ⁊ malo actu ex gn̄e. in ꝯriuꝫ

¶ Utꝝ circūstātia det spēꝫ peccato.aut variet ipsaꝫ.

Sexto querit̄ vtꝝ circūstātia det spēꝫ pec
cato:aut variet ipsam trāsferēdo in
aliud gen⁹ peccati.¶ Et vr̄ ꝙ nō.pn̄m.n.spēi ē pm
intrisecū:circūstātia aūt est extrinseca: vt ipm
nomē sonat.ḡ circūstātia nō dat spēꝫ peccato.
¶ Sꝫ dice.ꝙ id qđ est circūstātia actui in spē nāe consi
derato:dat spēꝫ actui inq̄ꝫtū est moralis.¶ Sꝫ ꝯ.sicut se 2m
hꝫ obm ad actū in genere:ita se hꝫ obm morale ad actuꝫ
morale.Sꝫ obm dat spēꝫ actui.ḡ obm morale actui mo
rali. Nō ḡ circūstātia.¶ P̄.idē act⁹ peccati hꝫ mltas cir 3m
cūstātias.Si ḡ circūstātia dat spēꝫ pctō:seq̄t̄ ꝙ ideꝫ pec
catū sit in diuersis spēb⁹:qđ est ipole.¶ P̄.id qđ iam est 4m
sub spē ꝯstitutū:nō accipit spēꝫ ab alio:nisi p̄ori spē corru
pta.Sꝫ furtū est iā ꝯstitutū in aliq̄ spē pcti.ꝑ circūstātiā
aūt istā additā q̄ ē furari d̄ loco sacro:aut rē sacrā: nō au
fert̄ p̄⁹ spēs:q̄ꝛ adhuc ē furtū.ḡ ꝓdcā circūstātia nō dat ali
q̄ꝫ spēꝫ pctō:⁊ pari rōne nec aliq̄ alia.¶ P̄.pctā videt̄ di 5m
uersificari abiuicē sꝫ supabūdātiā ⁊ defectū. Sic.n.op
ponit̄ liberalitas ꝓdigalitati.Sꝫ abūdātia ⁊ defect⁹ vi
dent̄ ad vnā solā circūstātiā ꝑtinere:q̄ est q̄ꝫtuꝫ.ḡ alie cir
cūstantie nō diuersificant spēꝫ pctōꝝ . ¶ P̄.pctm̄ oē est 6m
voluntarium.vt Augus.dicit.Sed voluntas non fertur

super circũstantiã:sicut cum aliquis furaẽ vas aureum
consecratũ:non curat de cõsecrato:sed soluz de auro.ergo
ista circũstantia non dat spẽz peccato:ꝛ pari ratione nec
7m alie. ¶ P.illud qđ non manet:sed statim transit:nõ põt
variari a specie quã ꝑus habuit.Sed act⁹ peccati nõ ma/
net sed statim transit.ergo circũstantia non potest varia/
8m re spem peccati. ¶ P.sicut contingit esse defectuz in mo
ralibus secundum aliquas cirunstantias:ita ꝛ in natu/
ralibus.Monstra.n.cõtingunt in nã:quãdoq3 quidẽ ꝑꝑ
arctitudinez loci:quãdoq3 aũt ꝑpter abundantiam mãe
aut etiam diminutionem:ꝛ ex alijs hꝫ causis:ꝛ tñ semꝑ ẽ
idem in specie ꝙ nascitur.ergo nec in moralib⁹ spẽs pec/
cati diuersificatur per corruptionem diuersarum circun
9m stantiaruz. ¶ P.finis dat speciem in moralibus.quia ex
intentiõe iudicatur actus moralis bonus vel malus.Sz
circũstantia non est finis.ergo circũstantia non dat spẽm
10m peccato. ¶ P.peccatum opponitur virtuti.Sed circun/
stantia non variat speciem virtutis.eiusdem.n. virtutis
est bñfacere clerico vel layco.s.liberalitatis vł misericor
11m die.ergo circũstantia non variat speciem peccati. ¶ P.si
circũstantia mutet speciem peccati:opꝫ ꝙ peccatũ aggra
uet.Sed qñq3 non aggrauat illa.s.que videtur speciem
mutare.puta si sit ignorata:vt si aliquis accedat ad cõiu
gatam quam nescit cõiugatam:adulterium facit.Nec tñ
videtur aggrauari peccatum:qꝛ minimũ habet de ratio/
ne peccati.qđ minimũ habet de volũtario.Non ergo hꝫ
12m circũstantia mutat spẽm peccati. ¶ P.si ista circũstãtia
que est sacrũ dat speciem peccato:cũ remaneat ibi fur/
tum:sequitur ꝙ sit ibi ꝛ sacrilegiũ ꝛ furtum.Et sic in vno
13m actu facit duo peccata:qđ videẽ inconueniens. ¶ P.ꝼm
phm in li.ethi.actio in moralibus est sicut conclusio l spe
culatiuis:sed circũstantia non variat speciem conclusio/
nis.ergo nec variat speciẽ actus moralis:ꝛ sic nõ dat spe/
14m ciez peccato. ¶ P.sicut sunt quidam actus morales:ita
ꝛ sunt quidam actus artis.Sed circũstantia non variat
speciez actus artificialis:quia nõ refert in quocũq3 loco:
vel in quocũq3 tempore:aut ex quacũq3 causa faber cul/
tellum faciat quãtum ad speciem artis.ergo nec circun/
15m stantia variat speciem actus moralis. ¶ P.maluz ex ge/
nere cõsueuit diuidi contra malũ ex circunstantia.Sed
maluz ex genere pertinet ad ipsam spẽz peccati.ergo ma/
lum ex circumstantia non.pertinet ad speciẽ peccati.Nõ
16m ergo circunstantia dat speciẽ peccato. ¶ P.circũstantia
inquãtũ aggrauat:facit maius malum.Sed magis ꝛ mi/
nus non diuersificant speciem.ergo circunstantia aggra/
uans:non variat speciem peccati.

3p. **Sed cõtra.** locus est circũstantia quedam. Sz
locus dat spẽm peccato. Dicitur eni
sacrilegium esse si aliquis de loco sacro furetur.ergo cir/
2. cunstantia dat speciem peccato. ¶ P.si aliquis cogno/
scat mulierem cõiugatam adulteriuz cõmittit:qđ ẽ que/
dam species peccati.Sed solutam esse:vel cõiugatã mu
lierem:est quedam circunstantia actus.ergo circunstan/
tia dat speciem peccato.

Rño **Respondeo.** Dõm ꝙ ad euidentiam huius que/
stionis tria consideranda sunt.Pri
mo.vnde peccatũ spẽm habeat.2°.quid sit circũstãtia.Et
sic 3°. poterit esse manifestum quõ circũstantia dat spẽm
peccato.Quãtũ ğ ad primũ cõsiderãdũ est ꝙ cũ act⁹ mo/
ralis sit actus qui est a ratione ꝑcedẽs volũtari⁹:opꝫ ꝙ
actus moralis speciem habeat ꝼm aliqđ in obiecto cõsi/
deratum:ꝙ ordinez habeat ad rationẽ.Et sic in precedẽ
ti qõe dictũ est ꝙ si sit cõueniẽs rationi erit actus bonus
ꝼm speciem:si aũt sit discordans a ratione:ꝼm spẽm ma/
lus erit.hoc aũt qđ est nõ cõueniens ratiõi circa obm cõ/
sideratum:diuersificare põt peccati speciez duplr.Vno°
qdẽ mãlr.Alio° formalr.Materialr qdẽ ꝑ oppositũ ad
virtutẽ.Differũt.n.virtutes specie:ꝼm ꝙ ratio medium
adinuenit in diuersis materijs.puta iustitia est ꝼm ꝙ rõ
medium cõstituit in cõmutationibus ꝛ distributionib⁹:
ꝛ hꝫ actionibus:temperantia autem ꝼm ꝙ in cõcupiscẽ/
tijs:fortitudo ꝼm ꝙ in timorib⁹ ꝛ audacijs:ꝛ sic de alijs.
Nec dꝫ alicui inconueniens videri si diuersificãtur spẽs
virtutum ꝼm diuersas materias:cuz diuersitas materie
cõsueuerit esse causa diuersitatis nõ spẽꝝ:sed idiuiduo/
rum:qꝛ etiam in naturalibus diuersitas materie diuersi/
tatem in spẽ causat:qñ diuersitas materie diuersitatẽ for
me requirit.vñ ꝛ in moralibus necesse est diuersas spe/
cie virtutes esse circa diuersas materias:in quibus rõ
diuersimode adinuenit medium.Sicut in concupiscen/
tijs adinuenit mediũ refrenando.vnde ꝛ virtus in eis cõ
stituta propiquior est defectui ꝙ̃ supabũdantie:vt ipsuz
tẽperãtie nomẽ ostendit.In audacijs aũt ꝛ timorib⁹ nõ
retrahendo:sed magis impellendo ratio adinuenit me/
diũ.vñ virtus in his cõstituta propinquior est superabũ/
dantie:ꝙ̃ defectui:vt ipsum fortitudinis nomẽ ostẽdit.ꝛ
similr est videre in ceteris.Sic ergo ꝛ per oppositum ad
virtutes peccata differunt specie ꝼm diuersas materias:
puta homicidium:adulterium:ꝛ furtum. ¶ Nec ẽ dõz
ꝙ differãt specie ꝼm differentiam preceptoꝝ:sed magis
ecõuerso precepta distinguunẽ ꝼm differentiam virtutũ
ꝛ vicioruz.qꝛ ꝑcepta ad hoc sunt:vt ꝼm virtutem opere/
mur:ꝛ peccata vitemus.Si vero aliqua essent peccata so
lum qꝛ ꝓhibita:in his rõnabile eet:vt ꝼm dñiam ꝑcepto
rum:spẽ peccata different.Sed quia circa vnaz materiã
cum sit vna virtus contingunt esse peccata specie diuer/
sa:opꝫ 2°. considerare formalr diuersitatẽ speciei in pec/
catis.prout.s.peccatur vel ꝼm superabundantiã vel ꝼm
defectum:sicut differt timiditas a presumptione:ꝛ illibe
ralitas a ꝓdigalitate:vel ꝼm diuersas circũstantias:sicẽ
species gule distinguunẽ ꝼm ea que in hoc versu contineẽ
tur.Prepropere:laute nimis:ardẽter:studiose.Sic ğ ha/
bito qualiter peccata specie differant:cõsiderandum est
quid sit circunstantia.Dicitur autem circunstantia quia
circũstat actũ quasi extrinsecus extra actus subam cõsi/
deratum.hoc aũt est vno quidem modo ex parte cause si
ue finalis:cum consideramus cur fecerit:siue ex ꝑte agẽ/
tis principalis:cũ consideramus quis fecerit:siue ex par/
te instrumẽti:cum consideramus quo instrumento fece/
rit:vel quibus auxilijs.Alio modo circũstat actũ ex ꝑte
mensure:puta cum consideram⁹ vbi vel qñ fecerit.Ter/
tio modo ex parte ipsius actus:siue cõsiderem⁹ modum
agendi:puta vtrum lente vel fortiter ꝑcusserit:frequẽter
aut semel:siue consideremus obiectũ siue mãm act⁹:puta
vtrũ percusseris patrẽ vel extraneũ:siue etiam effectum
quẽ agendo induxit:puta vtrũ percutiendo vulnerauit:
vel etiam occidit:que oĩa cõtinẽtur hoc versu.Quis:qđ:
vbi:qb⁹ auxilijs:cur:quõ:qñ.Ita tñ ꝙ in qđ includaẽ nõ
soluz effectus:sed etiam obm:vt itelligaẽ ꝛ qđ ꝛ circa qđ.
¶ His ergo visis ɔsiderandũ est ꝙ sicut in alijs aliqđ ẽ
extrinsecũ superiori:qđ est itrinsecũ inferiori:vt rõnabi/
le est ꝑter rõnẽ aĩalis:qđ tñ est de rõne hominis:ita aliqđ
est circũstantia respectu actus cõmuni⁹ cõsiderati:quod
respectu actus magis in speciali cõsiderati nõ põt circun
stantia dici.Sicut si consideremus hunc actũ qui est ac/
cipere pecuniam:non est de rõne eius ꝙ sit aliena:vnde
alienũ se hꝫ ad actum sic cõsideratũ vt circũstantia.Sz
de ratione furti est:ꝙ sit aliena:vnde nõ est circũstantia
furti.Non tamen opꝫ ꝙ oẽ qđ est ꝑter rõnez superioris.
sit de rõne iferioris.Nã albũ sicut nõ est de rõne aĩalis:

ita nō est de rōne boīs: vel accñtalr cōparaṫ ad vtrūqȝ. Et
silr nō oȝ q̄ oē qđ est circūstātia cōiozis act⁹ cōstituat spe
ciem aliquam in actibus. sed illud tantū qđ per se perti
net ad actum. Jam autem dictum est q̄ ad actum mora
lem aliquid per se pertinet: sȝ q̄ comparatur ad rationē
vt conueniens ꝛ repugnans. Si ergo circūstantia addita
nullam specialem repugnantiā ad rōnem ipoztet: nō dat
spēm actui: puta vti re alba nihil addit ad rōnē ptinens:
vnde albuȝ nō cōstituit spēm actus moralis. Sed vti re
aliena addit aliquid ad rationē pertinēs: vnde cōstituit
speciem actus moralis. Sed cōsiderandū est vlterius q̄
circūstantia addita ad rationē ptinens: pōt cōstituere no
uam speciem peccati dupľr. Uno mō ita q̄ spēs per circū
stantiaȝ cōstituta sit quedam spēs illius peccati qđ prius
cōsiderabatur in actu cōiozi: siue species peccati cōstituaṫ
formalr siue materialr. Materialr quideȝ: sicut si supra
hoc qđ dico vti re aliena addatur vxoze: ex quo cōstituiṫ
adulterium. Formalr aūt: sicut si accipiā rem alienaȝ de
loco sacro. Fit .n. sacrilegiū: qđ est spēs furti. Aliqñ autē p
circūstantiaȝ cōstituiṫ quedam alia species disparata: nō
pertinēs ad illud gen⁹ peccati. Sicut si ego furer rē alie
nam: vt possim homicidiū facere: vel symoniā cōmittere
trahitur ad speciem peccati oīno disparatā. ꝛ hoȝ simile ēt
in alijs rebus inuenimus. Si .n. supra colozatū cōsidereṫ
albū fit spēs qualis: qđ prius considerabaṫ. Si aūt supra
colozatū itelligaṫ dulce: fit alia spēs qualis. oīno dispara
ta. Cuius diuersificatis ratio est: q̄ cum id qđ addiṫ: est p
se diuisiuū eius cui additur: facit speciem eius. Cū aūt p
accidens se hȝ ad ipsum: habȝ quidem spēm suam: que tñ
non est spēs eius cui additur. q̄ quod aduenit per accñs
non fit vnū per se cū eo cui aduenit. Sic ergo pȝ quomo
do circūstantia pōt cōstituere spēm peccati.

Ad pm Ad primum ergo dōm. q̄ illud qđ cōsideraṫ vt circūstantia ꝛ extrinsecū respectu
actus aliquo modo cōsiderati: potest etiam considerari
vt intrinsecū respectu actus alio modo considerati: ꝛ da
2m re speciem ipsi. ¶ Ad 2m dōm: q̄ sicut act⁹ in cōmuni re
cipit spēm ab obiecto: ita actus moralis recipit spēm ab
obiecto morali. Nō tñ ppter hoc excludiṫ quin recipiat
speciem per circūstantias. Quia ex circumstantia pōt cō
siderari in obiecto aliqua noua cōditio per quā dat spēȝ
actui: puta si dicā: accipere rem alienam in loco sacro exi
stentē: hic cōsideraṫ cōditio obiecti ex circumstantia loci: ꝛ
sic fit spēs furti que est sacrilegiū ex circūstātia loci: ꝛ nō
ex conditione obiecti. Et similr necesse est accidere qñ
cūqȝ species peccati que per circūstantiā constituiṫ: com
paratur ad peccatum preintellectum vt spēs ad genus: si
cut sacrilegiū ad furtū: vel adulteriū ad fornicationem.
Quādo vero species peccati ex circūstantia proueniens
non est spēs peccati preintellecti: sed est quedaȝ alia spēs
disparata: tunc potest intelligi q̄ circūstantia dat spēm:
non sm q̄ ex ea resultat aliqua conditio circa obiectū: sȝ
sm q̄ illa circūstantia cōsideraṫ vt obiectū alteri⁹ actus
circūstantis: sicut si aliquis mecaṫ vt fureṫ: additur que
dam alia species peccati ppter actum intentionis ten
dentem in malum finem: qui est obm̄ itentionis. Et simi
liter si quis faciat aliquid indecēs in tpe sacro: tempus sa
crum qđ consideraṫ vt circumstantia respectu actus ide
centis qui in eo fit potest considerari vt obiectum respe
ctu alterius actus circūstantis: qui ē cōtinere tempus sa
3m 4m crum. Et simile potest dici in alijs. ¶ Ad 3m dōm q̄ quā
do circūstantia constituit spēȝ que comparaṫ ad peccatū
pintellectū: sicut species ad genus subalternū: nō sequiṫ
q̄ idē sit in diuersis specieb⁹. Esse .n. sub homine ꝛ sub
animali non est esse sub diuersis spēbus: q̄ homo vere ē

id qđ est aīal: ꝛ simile est de sacrilegio ꝛ furto. Sȝ si circū
stantia cōstituat aliam speciem peccati disparatā: sequiṫ
eūdem actum esse sub diuersis speciebus peccati. Nec h
est inconueniēs: q̄ spēs peccati non est species actus sm
suam nām: sicut supra dictum ē: sed sm esse morale: quod
cōparaṫ ad nāȝ actus: sicut q̄le ad subam: vel poti⁹ sic de
formitas qualis ad subiectū. Sicut ergo nō est inconue
niens q̄ idem corpus sit albū ꝛ dulce: q̄ sunt diuerse spēs
qualitatis: ꝛ q̄ idē homo sit cec⁹ ꝛ surdus: qui sunt diuer
si defectus sm spēm: ita non est inconueniens q̄ idē act⁹
sit in diuersis speciebus peccati. ¶ Et per hoc etiā pȝ re
sponsio ad 4m. ¶ Ad 5m dōm q̄ non ois dīa peccatoꝝ 5m
est sm superabundantiam ꝛ defectum: sed sm diuersam
materiam: ꝛ sm defectum aut supabūdantiā in diuersis
circūstantijs. Et tñ supabūdantia ꝛ defectus non solum
attendiṫ sm quātum: sed sm quascūqȝ circūstantias. Q̄z
siue aliquis operetur vbi non opȝ: vel qñ nō oȝ: ꝛ similr i
ceteris: erit abundantia. Defectus aūt si in quocūqȝ pre
dictoꝝ deficiat. ¶ Ad 6m dōm: q̄ lȝ pncipalr volūtas fu 6m
rantis nō feratur ad rem sacrā: sed ad aurū: fertur tñ sup
rem sacraȝ ex cōsequenti. Magis .n. vult rem sacrā acci
pere: q̄ auro carere. ¶ Ad 7m dōm q̄ cum diciṫ q̄ circū 7m
stantia mutat spēm peccati. aut transfert in aliud genus:
nō itelligiṫ q̄ actus prius exns in vna spē iterū resumaṫ
ꝛ fiat alterius speciei: sed q̄ act⁹ qui absqȝ circūstātia cō
sideratur non esset in tali spē peccati: circūstātis superue
niente illā spēm peccati hȝ. ¶ Ad 8m dōȝ: q̄ defect⁹ cir 8m
cunstātie in natura nō mutat spēm substantialeȝ nature:
sed mutat spēm deformitatis. Alis .n. spēs monstri ē que
causaṫ ex arctitudine loci: ꝛ ex multitudie māe. Et simi
liter est in proposito: vt dictum est. ¶ Ad 9m dōȝ: q̄ act⁹ 9m
moralis non hȝ spēȝ a fine remoto: sed a fine pximo qui
est obm̄. Dictū est aūt q̄ circūstantia dat spēm inq̄tū est
obm̄ alic⁹ act⁹: vel inquātum ex ea resultat aliq̄ conditio
circa obm̄. ¶ Ad 10m dōm: q̄ ēt in virtutib⁹ circūstātia 10m
trāsfert i aliā spēȝ: lȝ nō ois. Facere .n. magnos sumpt⁹ est
act⁹ magnificētie: sȝ facere magnos sumpt⁹ i tēplo cōstruē
do est act⁹ religionis. ¶ Ad 11m dōm: q̄ omnis circūstan 11m
tia cōstituēs aliquā spēm peccati: necesse est q̄ aggrauet.
Q̄z si absqȝ hac circūstātia nō erat peccatū: facit de ñ pec
cato peccatū. Si aūt erat pctm̄: iducit plures peccati de
formitates. Si aūt talis circūstātia sit penit⁹ ignorata ta
li ignorātia q̄ nō hēat culpā: spēȝ pcti nō cōstituet forma
liter loquēdo: sed mālr tñ. Sicut si aliquis accedit ad cō
iugatā quā nō credit cōiugatā: cōmittit quidē id qđ est
adulteriū: nō q̄si adulter: q̄ forma talis act⁹ est ex rōne ꝛ
volūtate. Qđ aūt ignoraṫ nō est voluntoriū. Unde si ac
cederet ad cōiugatā alteri⁹ quā putaret esse suā vxozem:
eēt absqȝ peccato: sicut cuȝ lya subinducta est Jacob loco
Rachelis. ¶ Ad 12m dōȝ: q̄ si circūstantia cōstituat spēm 12m
que se habeat ad peccatū pintellectuȝ vt species eius si
cut adulteriū ad fornicationē: nō sūt duo peccata: sȝ vnū:
sicut sortes nō est duo substātie: ppter hoc q̄ hō est ꝛ aīal
Sȝ si constituat spēm disparataȝ peccati: erit quidē vnū
pctm̄ ppter vnam subaȝ act⁹: sed multiplex ppter mul
tas ꝛ diuersas deformitates peccati: sicut pomū est vnū
quale ppter vnitatē subiecti: sed multipliciter quale pp
diuersitatē coloris ꝛ saporis. ¶ Ad 13m dōm: q̄ similitu 13m
do cōnis ad actionē moralē attēdiṫ q̄tū ad hoc. q̄ sic act⁹
sillogisticus terminaṫ ad cōclusionē: ita processus ratio
nis in moralibus terminatur ad opus. Non aūt est simi
tudo q̄tū ad oīa. Nā opationes morales sunt in singula
ribus in quibus diuerse circūstātie cōsideranṫ: cōnes aūt
in reb⁹ speculatiuis sunt per abstractionē a singularib⁹.
Et tñ ēt cōnes variaṫ circa aliquas circūstantias perti

nentes ad rationé sillogismi. Aliter eni se habent conclu
siones in mā necessaria: ⁊ in materia ꝯtingēti: ⁊ in diuer/
14m sis sciētijs est diuersus modus ꝯclusionū. ¶ Ad 14m di/
cendū ꝙ ēt actiões artis variātur ſm diuersas circūstan
tias ad rōné artis ptinētes. Aliter eni opaṫ artifex domū
ex cemēto: ⁊ alr ex luto. alr ēt in vna regiōe ꝙ̄ in alia. Sȝ
ꝯsiderādū est ꝙ aliq̄ circūstātie ptinēt ad rōné act9 mora
15m lis q̄ ñ ptinēt ad rōnē artis: ⁊ cȝ. ¶ Ad 15m dōȝ ꝙ cū disti
guiṫ malū ex circūstātia ꝯ malū ex gñe: dr malū ex circū/
16m stātia qō aggrauat gdē: sȝ ñ trāsfert ī aliō gen9. ¶ Ad 16m
dōm ꝙ magis ⁊ min9 qñq ꝯsequūtur diuersas formas: ⁊
tūc diuersificāt spēm. Sicut si dicam9 ꝙ rubeū ē magis
coloratū ꝙ̄ pallidū. Qñq vō ꝯsequūtur diuersaȝ partici
pationé vni9 ⁊ eiusdē forme: ⁊ tūc nō diuersificāt specieȝ.
Sicut si aliqd dicatur altero magis albū.

¶ Utrum aliqua circunstātia aggrauet peccatum que nō conferat peccato speciem.

SEptimo querit vtrū aliqua circūstātia aggrauet peccatū que nō cōfe
1m rat peccato spēm. ¶ Et videṫ ꝙ nō. pctm̄.n.
hȝ malitiam ex parte auersionis. Sed circū/
stantia se tȝ ex parte cōuersionis. Non ḡ circū
2m stantia aggrauat malitiā pcti. ¶ P̄. si circūstātia habeat
in se aliquā malitiā ꝯstituit spēȝ aliquā pcti. Si āt nō ha
bet in se aliquaȝ malitiā: nulla ratio est quare peccatum
per eam aggrauetur. Non ergo pōt esse aliqua circūstan/
3m tia aggrauans quin det spēm peccato. ¶ P̄. Diony9 dic.
ꝙ bonū est ex vna ⁊ tota cā: malū aūt ex singularib9 defe
ctibus. Sed ſm quālibet circūstantiam cōsideratur ali/
quis defectus singularis. ergo ſm quālibet circūstantiā
4m aggrauantem est aliqua species mali: ⁊ peccati. ¶ P̄. ōis
circūstantia aggrauās facit drīam in malitia: que ē quo/
dāmodo substantia peccati: inquātū est peccatum. Sȝ id
qō facit drīam in suba variat spēm. ergo omnis circūstā/
5m tia aggrauās variat spēȝ peccati. ¶ P̄. ex eisdē augemur
⁊ sum9: augemur.n. ex his ex quibus nutrimur: nutrimur
aūt ex his ex quibus sumus: vt dr 2o de generatione. Si
ergo augeṫ malitia peccati per aliquā circūstantiam ag/
grauantē: videṫ ꝙ per eādē habeat esse aliq̄ peccati spēs.
6m ¶ P̄. virtus ⁊ vitiū opponunṫ. Ōis aūt virt9 cōstituiṫ in
spē per circūstantias. Aggredi.n. terribilis ſm ꝙ oȝ: vbi
oȝ: ⁊ qñ oȝ: ⁊ silr circa alias circūstātias: fortitudis est. ḡ
7m ⁊ pctm̄ ſm quācūq circūstātiā spēȝ accipit. ¶ P̄. pecca/
tum hȝ spēȝ ex obiecto. Sed ſm quālibet circūstātiā ad
min9 aggrauātē variaṫ obm̄ in bonitate ⁊ malitia. ergo
8m omnis circūstantia aggrauās dat spēm peccato. ¶ P̄. de
similibus idem est iudiciū. Sed alique circūstātie spēm
semper dant peccato: sicut obm̄ qō dr qd: ⁊ finis qui signi
ficaṫ p hoc ꝙ dr cur: in versu p̄dicto. ḡ pari rōne oēs alie
circūstantie qñ aggrauant pctm̄ dant spēȝ peccato.

S Sed contra. multū furtū: est grauius ꝙ̄ parū fu/
rari: nō tn̄ est alia species peccati. ḡ
non ōis circūstātia aggrauās variat spēm peccati.

Rño Respondeo. Dōm ꝙ circumstantia tripliciter se
habet ad actum peccati. Qñq eniȝ
neq variat spēm: neq aggrauat: sicut percutere hominē
indutū veste alba vel rubea. qñq vero spēm peccati con/
stituit: siue actus cui aduenit circūstantia sit ex suo gene/
re indifferens: sicut cū aliquis leuat festucaȝ de terra in
contemptum alterius: siue sit bonus ex genere. sicut cuȝ
aliqs dat elemosynā ꝑpter laudē humanā: siue sit malus
ex gñe: ⁊ addaṫ sibi alia spēs malitie ex circūstātia: sicut
cum aliquis furaṫ rem sacrā. Aliqñ vō aggrauat quidem
peccatū: nō tn̄ ꝯstituit pcti spēȝ: sicut cū aliqs furaṫ multū.
Et hui9 diuersitatis ratio est: qȝ si circūstātia adueniens
actui indifferenter se habeat q̄ꝫtum ad rōnē: talis circū/
stantia nec dat spēm peccato nec aggrauat. Nihil eni ad
rōnem pertinet: vtruȝ ille qui percutitur tali vel tali ve/
ste induaṫ. Si vero drīam aliquam habeat per cōpara/
tionē ad rōnē: aut iportat aliquid repugnans rōni p̄mo ⁊
per se: ⁊ tūc dat peccato spēȝ: sicut accipere alienū: aut pri
mo ⁊ per se nō importat aliquid rōni repugnans: sed per
cōparationē ad id qō p̄mo ⁊ per se rōni repugnat aliquaȝ
repugnantiā hȝ ad rationē: sicut accipere aliqd ī magna
quātitate nihil repugnās rōni pōt dici. Sed accipe alie/
num in magna quātitate: dicit maiorē repugnantiaȝ ad
rationē. Unde ista circūstantia aggrauat peccatū: inquā/
tum est determinatiua illius circūstātie que dabat spēȝ
peccato. Quartū aūt mēbrū non pōt esse: vt circūstantia
det spēm peccato: ⁊ nō aggrauet: vt supra dictū est.

Ad primum ergo dōm: ꝙ iordinata conuersio ad cōmutabile bonū: est cā auer/ Ad 1m
sionis. Et ideo circūstātie que se tenēt ex parte ꝯuersiōis:
addere pñt ad malitiā que est ex parte auersiōis. ¶ Ad 2m
2m dōȝ: ꝙ circūstantia que aggrauat: ⁊ nō dat spēm pctō:
non continet ex se aliquā malitiā: sed est determinatiua
alterius circūstantie malitiā cōtinētis. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ 3m
cuiuslȝ circūstātie defectus pōt cāre peccati spēm. Sed
nō semꝑ inueniṫ defectus in q̄libet circūstātia ſm se: sed
qñq in vna per cōparationē ad aliā. ¶ Ad 4m dōm: ꝙ 4m
circūstātia aggrauās nō semꝑ mutat spēm malitie: sȝ qñ/
q solā quātitatē. ¶ Ad 5m dōm: ꝙ sicut ea quibus nutri/ 5m
mur ⁊ augemur: nō semꝑ ꝯstituūt nouā subaȝ: sȝ qñq cō/
seruāt vel augent subaȝ p̄existem: ita nō oȝ ꝙ circūstan/
tie semꝑ nouā spēȝ peccati causent: sed quandoq augent
p̄existentē. ¶ Ad 6m dōm: ꝙ sicut virtus quodāmō hȝ 6m
spēm ex circūstātijs debitis: ita ⁊ pctm̄ ex defectu alicu/
ius debite circūstantie. Sed tn̄ nō quelibet circūstantia
facit defectū peccati: cū quedā sint īdifferentes: quedam
vero aliaꝝ determinatiue. ¶ Ad 7m dōm: ꝙ circūstātia 7m
aggrauās facit quidē aliq̄ variationē malitie circa obie
ctum: sed nō sꝑ spēi: sȝ qñq q̄ꝫtitatis tm̄. ¶ Ad 8m dōȝ: ꝙ 8m
in obiecto aliquo est multas ꝯditiōes inuenire. Et nihil ꝓ/
hibet id qō ꝯsideraṫ vt obm̄ ſm vnā ꝯditionē: ꝯsiderari
vt circūstātia ſm aliā: q̄ qñq dat spēm pctō: qñq nō. Si/
cut res aliena ē ꝓpriū obm̄ furti dans sibi spēȝ. pōt ēt res
aliena esse magne q̄ꝫtitatis: ⁊ hec circūstātia nō dat spēȝ:
sed aggrauat tm̄. pōt etiā res aliena esse sacra: ⁊ hec circū
stantia cōstituet nouam spēm peccati. pōt etiam res alie/
na esse alba vel nigra: ⁊ hec erit circūstātia ex parte obie
cti indifferēs: nec aggrauās nec spēm cōstituens. Similr
dōȝ est de fine: ꝙ finis ꝓxim9 ē idē qō obm̄. Et similr di/
cendū est de eo sicut ⁊ de obiecto. finis autem remotus
ponitur vt circunstantia.

¶ Utrum circūstantia aggrauet in infinitum.

OCtauo queritur vtrū circūstantia aggra uet in īfinitū: ita.s. ꝙ de veniali
faciat mortale. ¶ Et vr ꝙ sic. Adam.n. in sta/ 1m
tu inocētie venialr peccare nō potuit. ḡ oē pec
catum fuisset sibi mortale. Sed postea nō oē
pctm̄ fuit sibi mortale. Nec est hec diuersitas nisi ſm cir
cūstantiam ꝑsone. ḡ circūstātia aggrauat in infi\m. ¶ P̄. 2m
mai9 est de nō pctō facere pctm̄: q̄ꝫ de veniali facere mor
tale. Sȝ circūstātia facit de nō peccato peccatū. negocia/
ri eni ſm se nō ē pctm̄: sȝ tn̄ clerico pctm̄ ē ꝑꝑ circūstātiā
ꝑsone. ergo multo magis circūstātia de veniali facit mor
tale. ¶ P̄. semel inebriari est pctm̄ veniale. Dicit aūt ꝙ 3m
multotiens inebriari ē pctm̄ mortale. ḡ ista circūstantia:
quotiēs facit de veniali mortale. ¶ P̄. pctm̄ qō ex certa 4m
malitia fit: dr eē irremissibile: ⁊ nō veniale. ḡ circūstātia

5m aggrauat in infinitū. ¶ P̄. Diero⁹ dicit q̄ nuge in ore
layci nuge sunt: in ore aūt sacerdotis blasphemie. Blas-
phemia āt ē ex suo genere peccatū mortale. ergo circūstā
tia persone facit de veniali mortale.

5 Sed cōtra. circūstantia cōparatur ad peccatū: sicut accidens ad subm̄. Sed in subie-
cto finito nō pōt esse accidens infinitū. ergo circūstātia
non potest dare peccato grauitatem infinitam: que est
grauitas peccati mortalis.

R° Respondeo. dicendū q̄ sicut dictum ē: circūstātia aggrauans qnq3 cōstituit nouā
speciē peccati: qnq3 aūt non. Manifestū est aūt q̄ pecca-
tū mortale ⁊ veniale nō sunt eiusdē speciei. Sicut enim
aliqui actus ex suo genere sunt boni: ⁊ aliq ex suo gñe sūt
mali: ita aliq̄ peccata ex suo genere sunt venialia ⁊ aliq̄
ex suo gñe mortalia. Circūstantia ergo que sic aggrauat
vt nouam spēm peccati constituat: potest cōstituere spēz
peccati mortalis: ⁊ ita aggrauat in infinitū. puta si aliqs
loquat̄ verbū iocosum: vt prouocet ad libidinem: vel ad
odium. Si aūt sic aggrauet q̄ non cōstituat nouā pecca-
ti speciem: non pōt aggrauare in infinitū faciendo de ve-
niale mortale: q2 semp maior est grauitas que est ex pec-
cati spē: q̄3 q̄ est ex circūstātia spēm nō ɔstituēte.

Ad pm Ad primum ḡ dōz: q̄ non ea ratione dicitur q̄ Adam venialr̄ peccare nō potuerit
q2 ea que nobis sunt venialia ei essent mortalia: sed quia
ea que nobis sunt venialia cōmittere non potuit antq̄3
mortalr̄ peccaret. Nisi.n. auerteret̄ a deo p̄ peccatū mor-
tale: nullus defectus in eo esse poterat: nec anime nec cor-
2m poris. ¶ Ad 2m dōm: q̄ circūstantia que facit de non pec
cato peccatum: constituit peccati speciem. Et talis circū-
3m stantia pōt etiā de veniali facere mortale. ¶ Ad 3m dōz:
q̄ multotiens inebriari non est circūstantia constituens
speciem peccati. Et ideo sicut semel inebriari est pecca-
tum veniale: ita ⁊ multotiens inebriari per se loquēdo:
per accidens aūt ⁊ dispositiue multotiens inebriari pōt
esse peccatū mortale: puta si ex consuetudine in tātaz cō-
placentiam ebrietatis p̄duceret̄: q̄ etiam diuino prece-
4m pto contempto inebriari proponeret. ¶ Ad 4m dōm: q̄
peccare ex certa malitia est peccare ex electione. i. volun
tarium ⁊ scientē. Et hoc contingit duplr̄. Uno mō per h
q̄ aliquis repellit a se ea quibus a peccato retrahi posset:
puta spez venie: vel timorē diuine iustitie. Et talis circū-
stantia constituit spēz peccati in spiritū sanctum qđ dici
tur irremissibile. Alio modo potest cōtingere ex sola ha-
bitus inclinatione. Et talis circūstātia non cōstituit spēz:
nec facit de veniali mortale. Non.n. quicūq3 volūtarius
5m ⁊ sciens dicit verbū ociosum mortalr̄ peccat. ¶ Ad 5m di
cendū: q̄ circūstantia persone: ⁊si aggrauet: non tñ facit
ex veniali mortale: nisi ɔstituat spēz peccati. puta si sacer
dos aliquid faciat cōtra preceptū sibi datū a sacerdoti
bus vel contra votū. verbū aūt Diero. intelligitur per
exagerationē dictum: vel per occasionez. Q2 nuge in ore
sacerdotis pñt esse alijs occasio blasphemandi.

¶ Utrum omnia peccata sint paria.

pm Nono querit̄ vtrū oia peccata sint paria. ¶ Et videt̄ q̄ sic. Dicit̄ enī3 Jac.
2°. Quicūq3 totā legem seruauerit offendat āt
in vno: fact⁹ ē oiū3 re⁹. Et iō Diero⁹ dicit sup
eccl'. exponēs illud. Qui i vno offēderit multa
bona p̄dit: q̄ q̄ subiacet vni vicio oib⁹ subiacet. S3 ex̄ oē
nihil est. ergo nullus pōt magis peccare q̄3 ille qui pecca-
2m to vno se subdit. Et sic omnia peccata sunt paria. ¶ P̄.
peccatū est mors anime. Sed in corpore vna mors nō ē
maior q̄3 alia; q2 omnis mortuus equalr̄ mortu⁹ est. ergo
nec vnū peccatū est maius altero. ¶ P̄. pena r̄ndet cul- 3m
pe. Sed oiū3 peccatoꝝ erit vna pena in īferno: s̄m illud
Jsai. 24°. Cōgregabunt̄ cōgregatione vnius fascis: ⁊ clau
dentur in carcere. ergo ⁊ oiū3 peccatoꝝ ē eadē grauitas.
¶ P̄. peccare nihil est aliud q̄3 trāsgredi rectitudinē ra- 4m
tionis vel legis diue. Sed si interdicat̄ alicui ab aliquo
iudice ne certū limitē trāsgrediat̄: nō refert q̄tū ad trās-
gressionē vtꝝ in multum vel parū limitē positū transeat.
ḡ nihil differt q̄tū ad trāsgressionē pcti q̄cq̄d hō faciat:
dūmō rectitudinē rōnis ⁊ legis diue n̄ seruet. ¶ P̄. infi- 5m
nitum nō est maius infinito. Sed qđl3 peccatū mortale
est infinitum: q2 est cōtra bonū infinitū: qđ est deus: vñ ⁊
penam infinitā meret̄. ergo vnū peccatū mortale non est
maius alio. ¶ P̄. malū dicit̄ per p̄uationē boni. Sed oē 6m
pctm̄ mortale p̄uat equalr̄ gratiā: nihil de ea dimittēs. er
go omnia peccata mortalia sunt equalia. ¶ P̄. s̄m ph̄m 7m
in 2°. meta. si aliqđ dicit̄ magis ⁊ min⁹: hoc ē per cōpara-
tionē ad id qđ est simplr̄. Sicut aliqđ dr̄ magis ⁊ minus
albū. per cōparationē ad id qđ est simplr̄ albū. S3 nihil
est simplr̄ malū qđ careat omni bono. ergo nō est aliquid
altero magis vel minus malū. Et sic omnia peccata sunt
paria. ¶ P̄. peccata v̄tutibus opponunt̄. Sed virtutes 8m
oēs sunt eq̄les. vñ dicit̄ Apoc. 21°. q̄ latera sūt equalia. ḡ
⁊ oia peccata sunt paria. ¶ P̄. si vnū peccatū est grauius 9m
altero: seq̄ret̄ q̄ pctm̄ qđ in maiori re cōmittit̄: ē grauī⁹
q̄3 pctm̄ qđ cōmittit̄ in miori. Sic̄ si dicat̄ q̄ furari mul-
tum: est grauius pctm̄ q̄3 furari parū. Sed hoc nō est ve-
rum: q2 sequeret̄ q̄ ille qui minorē iniquitatē cōmittit:
cōmitteret etiā maiorē. Dicit̄.n. Luce. 16°. Qui in modico
iniqu⁹ est: ⁊ i maiori iniqu⁹ ē. Nō ḡ vnū pctm̄ ē graui⁹. al 10m
tero. ¶ P̄. pctm̄ ɔsistit in auersiōe ab īcōmutabili bono:
⁊ ɔuersiōe ad cōmutabile bonū. Sed hō cōuersio ⁊ auer
sio non recipit magis ⁊ min⁹. Q2 anima cū sit simplex: ad
qđ cōuertit tota cōuertit̄: ⁊ a quo auertit̄ tota auertit̄. ḡ
vnū peccatū nō est grauius altero. ¶ P̄. Aug. dicit in li. 11m
de tri. q̄ magnitudinē humāi peccati ondit magnitudo
remedij: q2 oportuit illud morte Christi dleri. ergo si idē
remediū est contra omnia peccata: oia peccata sunt equa
liter magna. ¶ P̄. sicut dicit Diony⁹. 4. c. de di. no. Bom 12m
est ex vna ⁊ tota cā: Malū aūt ex singularibus defectib⁹:
q̄libet aūt defectus tollit integritatē. ergo quil3 defect⁹
tollit totam boni rōnem. Non ergo vnū peccatū est gra-
ui⁹ altero. ¶ P̄. virtus est simplex: cū sit forma quedam. 13m
ergo si tollitur: tota tollitur. Sed ex hoc est peccatū ma-
lum: q2 tollit virtutē. ergo oia peccata sunt equaliter ma-
la: q2 vnūq̄q3 equaliter tollit virtutem. ¶ Preterea ab 14m
eodē aliqđ h3 q̄ sit tale: ⁊ q̄ sit magis tale. Si ḡ albū est
disgregatiuū visus: magis albū est magis disgregatiuū.
Sed act⁹ h3 rōnem peccati ex auersione a deo. Cū ḡ oia
peccata ɔueniāt in auersiōe a deo: oia peccata erūt equa-
lia. ¶ P̄. quāto maior est q̄ offendit̄: tanto peccatū est 15m
grauius: sicut grauius peccat q̄ p̄cutit regē q̄3 q̄ percutit
militē. Sed in omni peccato vn⁹ ⁊ idem est qui contem-
nitur. s. deus. ergo oia peccata sunt equalia. ¶ P̄. genus 16m
equaliter participat̄ a suis spēbus. Sed pctm̄ est genus
oium peccatoꝝ. ergo omnia peccata sunt equalia: ⁊ equa
liter peccat quicūq3 peccat. ¶ P̄. malū dicitur per pri- 17m
uationē boni. Quātitas aūt p̄uationis cognosci pōt ex eo
q̄ post p̄uationē relinquit̄. Jdē aūt est quod relinquit̄ in
bono post qđl3 peccatū. Relinquit̄ enim ipsa natura aie
⁊ libertas arbitrij: per quā homo potest eligere bonum ⁊
malum. ergo vnū peccatū non est magis malū q̄3 aliud:
¶ P̄. circūstātie se hñt ad virtutē sicut substātiales diffe- 18m
rentie. Sed si vna subālis dr̄ia tollat̄: oēs tollunt̄: q2 cor-
rumpitur subm̄. Cum ergo qđl3 peccatū aliquā circūstā-

tiā virtutis tollat:q̄ōlibet peccatū tollet omnes:ꝛ ita vnū
peccatum non erit grauius alio.
3 p. 2. **Sed contra** est qd̄ dicit̄ Jo.19. Propterea q̄ tra-
didit me tibi maiꝰ pctm̄ hꝫ. ¶ P.
fm̄ Aug. libido est cā peccati. Sꝫ nō ols libido est eq̄lis.
ergo nec omnia peccata sunt paria.
R.ño **Respondeo.** dōm ꝙ opinio stoycoꝝ fuit oia pec-
cata esse paria. Ex quo deriuata est
quorūdā modernoꝝ hereticoꝝ opinio dicētiū nullā ieq̄-
litatē eē nec iter pctā nec iter merita:ꝛ silr nec iter p̄mia:
nec iter supplicia. Fuerūt aūt stoyci moti ad h̄ ponendū:
q̄ꝛ ꝯsiderabāt ꝙ aliq̄d ex hoc hꝫ rationē peccati solūmō:
q̄ꝛ est p̄ter rectitudinē rōnis:sicut pꝫ ꝙ adulteriū est pec-
catū:nō q̄ꝛ cōmisceri mulieri sit fm̄ se malū:sꝫ q̄ꝛ p̄ter re-
ctitudinē rōnis fit:ꝛ idē pꝫ in alijs. Idē aūt est si dicat̄
p̄ter legē diuinā q̄tū ad ppositū ptinet: vtrūq̄ꝫ.n. p̄uatio-
nē quādā iportat:p̄uatio aūt nō videt̄ suscipere magis ꝛ
minus. Vñ si aliq̄d sit malū p p̄uationē alicuiꝰ:nō videt̄
differre q̄litercūq̄ꝫ se habeat:dūmodo p̄uet̄:sicut si iudex
alicui certū limitē statuat:si illū p̄terierit nō refert vtrū
multū vel paꝝ. Et silr dicebāt ꝙ nō refert dūmodo aliq̄s
peccādo rectitudinē rōnis p̄tereat:q̄litercūq̄ꝫ vel ex q̄cūq̄ꝫ
cā hoc faciat:ac si peccare nihil eēt aliud q̄ꝫ q̄sdā positas
lineas trāsire. Tota ḡ rō huiꝰ rōnis soluēde hinc sumēda
est:vt ꝯsideremꝰ q̄liter in his q̄ per p̄uationē dicunt̄:pos-
sit vel nō possit magis vel minus iueniri. Est ḡ ꝯsiderādū
ꝙ est duplex p̄uatio. Quedā q̄ est p̄uatio pura:sicut tene-
bra q̄ nihil lucis relinq̄t:ꝛ mors que nō relinquit aliquid
vite. Quedā vero p̄uatio est nō pura:sed aliq̄d relinquēs.
vnde nō solū est priuatio:sed etiā cōtrariū:sicut egritu-
do que non tollit totā cōmēsurationē sanitatis:sed aliq̄d
eius:ꝛ simile est de turpi:ꝛ dissimili:ꝛ inequali:ꝛ falso:ꝛ
omnibus similibus. ¶ Et vident̄ hꝫ p̄uationes a premis-
sis differre in hoc:ꝙ prime p̄uationes sunt quasi in corru-
pto esse. Secūde vero significāt. q̄si in via corruptionis.
Quia ergo in primis p̄uationibꝰ totū p̄uat̄:ꝛ qd̄ positiue
dr̄ nō ē de rōe p̄uationis:nō differt in talibus p̄uationibꝰ
quacūq̄ꝫ ex cā vel quocūq̄ꝫ modo aliquis priuet̄:vt pp̄ter
hoc dicat̄ magis vel minus p̄uatus. Non.n. mortuꝰ ē mi-
nus qui vno vulnere percussus interijt:q̄ꝫ qui duobꝰ vel
tribus. Nec minus est tenebrosa domus si cādela velet̄
vno velamine:q̄ꝫ si duobus vel tribus. In secūdis autē
priuationibus non totū priuat̄:ꝛ qd̄ positiue dicit̄ est de
rōne eius qd̄ dr̄ priuatiue. Et ideo talia recipiūt magis ꝛ
minꝰ fm̄ diam eius qd̄ dr̄ positiue. Sicut egritudo dici-
tur maior:si fuerit cā tollēs sanitatē aut maior aut mul-
tiplicior:ꝛ idē ē in turpitudīe:ꝛ in dissimilitudīe:ꝛ in hꝫ.
Sit ergo cōsideranda in peccatis quedā dr̄ia. Nā pecca-
ta omissionis per se loquēdo cōsistūt in sola p̄uatione pre-
cepti:qd̄ omittitur:vt supra dictum est. Vñ in pctō omis-
sionis conditio actus adiuncti:q̄ꝛ per accidēs se hꝫ:nō fac̄
pctm̄ omissionis per se loquēdo magis vel minus. Sicut
si alicui precipiat̄ vt vadat ad ecclīam:nō attēdit̄ in pec-
cato omissiōis vtrū sit prope ecclīaꝫ vel longe:dūmodo
ad ecclesiā nō vadat:nisi forte per accidens:inq̄tū dr̄ia
illius adiuncti ptineret ad minorē vel maiorē cōtemptū
Nec tñ pp̄ter hoc oia peccata omissionis sunt paria:quia
p̄cepta disparia sunt:vel pp̄ter diuersam auctoritatē pre-
cipiētis:vel pp̄ter diuersaꝫ dignitatē aut necessitatē pre-
ceptoꝝ. Peccatū vero transgressiōis cōsistit in deformi-
tate alicꝰ actus:que q̄dē deformitas non tollit totum or-
dinē rōnis:sꝫ aliq̄d eius:puta si aliquid comedat q̄ñ nō
debet:remanet ꝙ comedat vbi debet:vel pp̄ter qd̄ debꝫ.
Nec potest actu remanente totalr̄ rōnis pportio tolli.
Unde dicit ph̄s in 4. ethicoꝝ:ꝙ si malū sit integrū im-
portabile fit:ꝛ seipsū destruit. Sicut ergo non ois defor-
mitas corporis est equalis:sed quedā est alia maior:sꝫ ꝙ
priuant̄ plura ad decorē ptinētia:vel aliquid p̄ncipalius:
ita non ois deformitas vel inordinatio actꝰ est equalis:sꝫ
quedā ē alia maior. Vñ nec oia peccata sunt paria.
Ad primum ergo dōm ꝙ verbū Jac. non est sic Ad p.m
intelligendū ꝙ ille qui in vno pre-
cepto legis offendit:tm̄ reatū incurrat:quātū si oia trans-
grederet̄:sed q̄ꝛ quodāmō reatū incurrit pro cōtemptu
oium p̄ceptoꝝ:non in oibus:sed in vno. Qui.n. vnū pre-
ceptū cōtēnit:intātū oia precepta ꝯtēnit inquātum con-
tēnit deum ex quo omnia precepta auctoritatē habent:
vnde statim subdit. Qui.n. dixit:nō occides:dixit:nō me-
chaberis. Et silr intelligendū est verbū Diero. ¶ Ad 2m 2m
dōm:ꝙ mors anime est p̄uatio gratie. per quā anima deo
vniebat̄:priuatio autē grē nō est essentialr̄ ipsa culpa:sed
effectus culpe ꝛ pena:vt supra dictum est in q̄ōne de ma-
lo. Vñ peccatū dicit̄ mors anime nō eēntialiter:sꝫ effe-
ctiue:eēntialr̄ vero pctm̄ est actus deformis vel inordi-
natus. ¶ Ad 3m dōꝫ:ꝙ in supplicio dānatoꝝ est aliq̄d cō- 3m
mune oibꝰ qd̄ respondet cōtēptui dei:puta carētia visio-
nis diuine:ꝛ ppetuitas pene. Et q̄tū ad hoc dicunt̄ con-
gregari congregatione vnius fascis. Est etiam aliquid in
quo differūt:fm̄ ꝙ quidā magis torquet̄ q̄ꝫ alij:ꝛ quā-
tum ad hoc Math.13. dicunt̄ colligari:sicut zizanioꝝ
fasciculi ad cōburendū. ¶ Ad 4m dōm:ꝙ ille qui trāsit 4m
lineam prestitutā sibi pro limite a iudice:non peccat nisi
q̄ꝛ non tꝫ se infra terminū sibi prestitutū. ꝛ sic directe pec-
catū eius est pctm̄ omissionis. Si aūt p̄ciperet̄ ei directe
ꝙ nō ambularet:manifestū est ꝙ q̄to plus ambulando
procederet tāto grauius puniret̄. Vel aliter dōm ꝙ i his
que nō sunt mala nisi q̄ꝛ p̄hibita:qui p̄ceptū nō seruat to-
talr̄ p̄uat id ad qd̄ tenet̄. Sed in his que sunt mala per se
ꝛ non solū:q̄ꝛ p̄hibita:nō totalr̄ tollit̄ bonū cui opponit̄
malum. Et ideo tanto grauiꝰ peccat̄:quāto plus de eo tol-
litur ¶ Ad 5m dōm:ꝙ a bono infinito aliquis auertitur 5m
actu finito:ꝛ iō pctm̄ eēntialr̄ finitū est:lꝫ habeat aliquā
habitudinē ad bonū infinitū. ¶ Ad 6m dōm:ꝙ peccatū 6m
eēntialr̄ nō est priuatio gratie. sed causalr̄:vt dictum est.
¶ Ad 7m dōm:ꝙ in p̄uatiuis nō dr̄ aliq̄d magis vel mi- 7m
nus per accessū ad terminū:sed magis per recessū. Vñ
ꝛ ibidē ph̄s p̄bat p h̄ ꝙ ē aliq̄d magis vel minꝰ falsū:ꝙ
sit aliq̄d simplr̄ veꝝ. Ad hoc ḡ ꝙ aliq̄d sit magis vel mi-
nus malū:nō requirit̄ ꝙ sit aliq̄d simplr̄ malū:sed ꝙ sit
aliquid simplr̄ bonū. ¶ Ad 8m dōm:ꝙ v̄tutes oēs sunt 8m
equales:nō q̄titate:cum Aplūs dicat ꝙ maior est chari-
tas:sed pportione:inquātū vnaq̄ꝫ equalr̄ se hꝫ ad suū
actū:sicut si quis diceret oēs digitos manus esse equales
pportione:nō quātitate. Peccata aūt nec pportione sūt
paria:q̄ꝛ nō depēdēt ex vna cā:sicut virtutes que depen-
dent oēs ex prudētia vel charitate:peccatoꝝ aūt diuer-
se sunt radices. ¶ Ad 9m dōm:ꝙ peccatū qd̄ cōmittit̄ i re 9m
maiori est maius:vñ furtū maioris rei est grauiꝰ pctm̄:q̄ꝛ
magis opponitur equalitati iustitie. Verbū āt dñi nō sic
est itelligendū:ꝙ qui facit minorē iniquitatē maiorē fa-
ceret. Multi.n. dicūt verbū ociosum qui nō dicerēt blas-
phemiā:sed est itelligendus ꝙ facilius est in minoribus
seruare iustitiam q̄ꝫ in maioribꝰ:vñ qui in minoribꝰ non
seruat:nec in maioribus seruaret. ¶ Ad 10m dōꝫ:ꝙ q̄uis 10m
aīa sit simplex in esse:est tñ multiplex v̄tute:nō solū fꝫ ꝙ
hꝫ multas potētias:sed q̄ꝛ fm̄ vnā ꝛ eādē potētiā ad mul-
ta se hꝫ:ꝛ multipliciter i illa ferri pōt:vñ nō ē necessariū
ꝙ omnis eius auersio vel ꝯuersio sit eq̄lis. ¶ Ad 11m dōꝫ 11m
ꝙ oibus peccatis mortalibꝰ oportuit subueniri per mor-
tē Christi:pp̄ grauitatē quā hñt ex contēptu boni īfiniti.

Sed tñ nihil ꝓhibet qn per vnū peccatū magis ꝯtemna
12ᵘ tur deus ꝙ̄ per aliud. ℭ Ad 12ᵐ dōm: ꝙ in quolibet pec
cato tollit̄ itegritas boni; sed non totū bonū. Quinimo in
13ᵐ vno plus: in alio minus: vt dictū est. ℭ Ad 13ᵐ dōꝫ. ꝙ pec
catū directe opponit̄ actui virtutis: ad qḋ multe circūstā
tie reqrūtur. Et ꝑterea diuerse sunt virtutes: ⁊ vna eaꝝ ē
14ᵐ alia maior. Uñ nō opꝫ oīa peccata eē equalia. ℭ Ad 14ᵐ
dōm. ꝙ rō illa ꝓcederet si peccatū esset ꝑuatio tātuꝫ. Sꝫ
q꜠ hꝫ in sui rōne positionē aliq̄: recipit magis ⁊ min⁹: vt
15ᵐ dictū est. ℭ Ad 15ᵐ dōm. ꝙ q̄titas ꝯtēptus nō solū mēsu
rat̄ ex parte eius q offendit̄: sed etiā ex parte act⁹ quo qs
16ᵐ ꝯtēnit̄: q pōt esse intēsior vel remissior. ℭ Ad 16ᵐ dōꝫ. ꝙ
oīa aīalia sunt eq̄liter aīalia: nō tñ sunt eq̄lia aīalia: sꝫ vnū
aīal est altero maius ⁊ ꝑfectius. Et silr nō opꝫ ꝙ oīa pec
17ᵐ cata ꝓpter hoc sint paria. ℭ Ad 17ᵐ dōm. ꝙ post peccatū
remanet ⁊ nā aīe: ⁊ libertas volūtatis. Minuit̄ tñ habili
18ᵐ tas ad bonū: ⁊ ꝑ vnū peccatū plus: ⁊ ꝑ aliud min⁹. ℭ Ad
18ᵐ dōm. ꝙ circūstantie nō se habēt nec in virtute nec in
peccato: sicut dr̄ie subales: alioqn oīs circūstātia ꝯstitue
ret in genere vel specie virtutis aut peccati: sed magis se
habēt ꝑ modū accidētiū: vt supra dictū est. Et ꝑterea hoc
nō est veꝝ: ꝙ sublata vna dr̄ia eēntiali oēs tollant̄. Sub
lato. n. rōnali remanet viuū: vt dr̄ in li. de causis. Nō qdē
idē numero ꝓpter destructionē subi: sed idē rōne.

ℭ Utrū pctm̄ sit graui⁹ ex eo ꝙ maiori bono opponit̄.

DEcimo querit̄ vtrū peccatū sit grauius
ex eo ꝙ maiori bono opponitur
1ᵐ ℭ Et videt̄ ꝙ nō. Q꜠ fm̄ Aug. ex hoc aliquid
dicit̄ malū: ꝙ adimit bonū. Qḋ ergo plus adi
mit de bono est magis malū. Sed ꝑmū pctm̄
etiā si minori v̄tuti opponat̄ plus adimit de bono ꝙ̄ 2ᵐ:
q꜠ ꝑuat hoīeꝫ gratia ⁊ vita eterna. Nō ḡ peccatū est ex h
2ᵐ grauius: qḋ maiori virtuti opponit̄. ℭ P̄. charitas fm̄
Aplm̄ ꝑme cor. 13°. est maior fide ⁊ spe. odiū aūt qḋ oppo
nitur charitati: non est grauius peccatuꝫ ꝙ̄ infidelitas ⁊
desperatio que opponunt̄ fidei ⁊ spei. Non ergo pctm̄ est
3ᵐ grauius qḋ maiori bono opponit̄. ℭ P̄. ꝙ aliquis sciens
vel ignorans peccet acidentalr̄ se hꝫ ad bonū cui opponi
tur peccatum: si ergo ex hoc vnum peccatum esset alio
grauius ꝙ maiori bono opponitur: sequeretur ꝙ nō gra
uius peccaret qui sciens peccat: ꝙ̄ qui peccat ignorans:
4ᵐ qḋ pꝫ eē falsum. ℭ P̄. quātitas pene respondet quātitati
culpe: sed q̄dā peccata que sunt in ꝓximū grauius legun
tur punita ꝙ̄ peccata in deū cōmissa: sicut pctm̄ blasphe
mie: qḋ est pctm̄ in deū: punitū ē simplici lapidatione: vt
habet̄ Leuit. 24. peccatū aūt scismatis punitū ē per in
cōsuetam mortem multoꝝ: vt habetur numeri. 26. ergo
graui⁹ est pctm̄ qḋ cōmittit̄ in ꝓximū ꝙ̄ qḋ cōmittit̄ in
deū: cū tñ maiori bono opponat̄ pctm̄ qḋ i deū cōmittit̄.
5 Sed contra est qḋ phs dicit 8°. ethi. ꝙ sicut bo
no opponitur malū: ita optimo op
ponitur pessimum.
Rñō Respondeo. Dicendum ꝙ grauitas peccati po
test pensari ex duobus. Uno modo
ex parte ipsius actus. Alio modo ex parte agentis. Ex
parte autem actus est duo considerare. s. speciem actus
⁊ accidens eius: qḋ supra circūstantiam diximꝰ. Act⁹ aūt
speciem habet ex obiecto: sicut iam supra dictum est.
Grauitas ergo peccati quam habet ex specie sua: atten
ditur ex parte obiecti siue materie. Et fm̄ hanc ꝯsidera
tionem grauius peccatū dicitur ex suo genere: qḋ maiori
bono virtutis opponit̄: vñ cū bonū virtutis consistat in
ordinatione amoris: vt Aug. dicit: deuꝫ aūt super omnia
diligere debeam⁹: peccata que sunt in deū: sicut idolatria
blasphemia: ⁊ hm̄: fm̄ suū gen⁹ sunt reputāda grauissima.

Inter peccata aūt que sunt in ꝓximū: tāto aliq̄ sunt alijs
grauiora: q̄to maiori bono ꝓximi opponūtur. Maximū
autem bonū ꝓximi: est ipsa vita hominis: cui opponitur
peccatū homicidij: qḋ tollit actualē hominis vitā: ⁊ pec
catum luxurie qḋ opponit̄ vite hominis in potētia: q꜠ ē
inordinatio quedā circa actū generationis humane. Uñ
inter oīa peccata que sunt in ꝓximū: grauius est homici
dium fm̄ genus suuꝫ: ⁊ 2ᵐ locū tꝫ adulteriū: ⁊ fornicatio:
⁊ hꝫ pctā carnalia. 3ᵐ aūt locū tꝫ furtū ⁊ rapina ⁊ hꝫ: per
que in exterioribus bonis leditur ꝓxim⁹. In singulis āt
hoꝝ geneꝝ sunt diuersi gradus: in qbus mēsurā pcti fm̄
genus suū oꝫ accipe: fm̄ ꝙ bonū oppositū magis vel mi
nus per charitatē dꝫ amari. Ex parte aūt circunstantie ē
etiam grauitas in pctō: non ex spē sua: sꝫ accidentalis. Si
militer ēt ex parte agentis attendit̄ grauitas in pctō fm̄
ꝙ magis vel minus voluntarius peccat. volūtas. n. est cā
pcti: vt supra diximꝰ. Sꝫ hec grauitas nō cōpetit pctō fꝫ
suam spēm. Et iō si grauitas pcti attēdatur fm̄ spēm ei⁹:
tanto inuenit̄ pctm̄ grauius: q̄to maiori bono opponit̄.
Ad primum ergo dōm ꝙ i pctō iuenit̄ duplex Ad 1ᵐ
boni adēptio: vna formalis ꝑ quā
tollitur ordo virtutis. Et quātū ad hanc nō refert vtrum
ꝑmo vel 2°. peccet: q꜠ 2ᵐ peccatū potest plus ꝑuare de or
dine virtutis in actu ꝙ̄ ꝑmū. Alia vero est adēptio boni
que est effectus peccati. s. priuatio gratie ⁊ glorie. Et quā
tū ad hanc ꝑmuꝫ peccatū plus tollit ꝙ̄ 2ᵐ. Sed hoc est ꝑ
accidēs: q꜠ 2ᵐ nō iuenit qḋ ꝑmū iuenit: per ea aūt que sūt
per accidēs: nō est iudiciū de rebus sumēdū. ℭ Ad 2ᵐ di 2ᵐ
cendū: ꝙ fides ⁊ spes sunt preambula ad charitatē: vnde
infidelitas que opponit̄ fidei: ⁊ desperatio que opponit̄
spei: maxime opponunt̄ charitati: q꜠ radicitus eā euellūt
ℭ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ aliquē peccare scientē vel ignoranteꝫ: 3ᵐ
lꝫ accidat alicui peccato spāli: puta furto quātuꝫ ad spēs
ei⁹: tñ quātū ad rōnē generis. i. inq̄tum est peccatū: non
accidit: q꜠ de rōne pcti ē vt sit volūtarium: vñ ignorantia
que diminuit volūtariū: diminuit ēt rōnē pcti. ℭ Ad 4ᵐ 4ᵐ
dōm: ꝙ pene que inferūtur a deo in futura vita: respon
dent grauitati culpe: vñ Aplus Ro. 2°. dicit: ꝙ iudicium
dei est fm̄ v̄itatē in eos qui talia agunt. Sed pene que in
presenti vita infligunt̄ siue a deo siue ab hoīe: nō semꝑ re
spondēt grauitati culpe. Interdū. n. minor culpa grauio
ri pena punit̄ tpalr̄: ꝓpter mai⁹ periculū euitādū: pene. n.
presentis vite q̄si medicine adhibent̄. Peccatū autē scis
matis perniciosissimū est in rebus humanis: q꜠ dissoluit
totum regnum humane societatis.

ℭ Utrum peccatum diminuat bonum nature.

VNdecimo querit̄ veꝝ pctm̄ diminuat
bonū nature. ℭ Et vr̄ ꝙ nō. 1ᵐ
Nullū. n. diminutū est integrū. Sꝫ bona nālia
manēt integra in demonib⁹ post pctm̄: vt dicit
Diony⁹. 4°. ca. de diui. no. ḡ bonū nāe non dimi
nuit̄ per peccatū. ℭ P̄. accidēs nō tollit suū subiectum.
Sed malū culpe est in bono nāe sicut in subiecto. ḡ malū 2ᵐ
culpe nō tollit aliqd a bono nature: ⁊ ita nō diminuit ipꝫ
ℭ Sed diceret̄ ꝙ bonū nature diminuitur ꝑ malū cul
pe: nō q̄tum ad substātiā subiecti: sed q̄tum ad aptitudi
neꝫ siue ad habilitatē. ℭ Sꝫ 3. ꝑuatio nihil tollit de eo
qḋ est cōe sibi ⁊ forme opposite. Sꝫ sicut substā subiecti ē 3ᵐ
cōis ꝑuationi ⁊ forme: ita etiam aptitudo siue habilitas.
Reqrit. n. ꝑuatio i subiecto aptitudinē ad formā opposi
taꝫ. ḡ ꝑuatio nihil tollit d̄ habilitate subiecti. ℭ P̄. dimi
nui qdā pati est. pati aūt in suscipiendo est: agere autem 4ᵐ
emittēdo magis. Nihil ergo diminuit̄ fm̄ actū suū. Sꝫ
peccatū in actu cōsistit. ḡ per pctm̄ nō diminuit̄ bonū na
ture peccātis. ℭ Sed diceret̄ ꝙ peccatū est act⁹ poten

5m tie:que non diminuitur:sed sola eius habilitas.❡ Sed
ɔtra.pati dicit aliqd non solū si subtrahat ei aliqd qd sit
de suba eius:sed etiā si subtrahat accñs eius.Aqua.n.pa/
ti dicit nō solū cū amittit formā subalē:sed etiā cū calefa
cta frigiditatē amittit.habilitas aūt est accñs potentie.g
si diminuat habilitas:ipsa potētia patiet p actū ɔpriuz:
6o qd videt ipole fm pdicta.❡ P.in reb9 nālibus agēs pa/
tit:nō tñ patit fm q agit.Nā agit qdē fm q est actu:pa/
tit aūt fm q est in potētia.Sicut aer actu calidus ifrigi/
dat p aquā inqtum est frigidus in potētia:calefacit aūt
aquā inqtum est actu calidus.Sed hoc est cōiter vez in
oibus:q nihil fm idē est actu z potētia.Nihil g patit fm
q agit.Neqz g peccās diminuit in suo bono nāli p ppriā
7m actionē peccati.❡ P.diminuere est agere qddā:sz actus
nō agit.Esset.n.pcedere in ifinitū:cū omne qd agit actuz
causet.Cū g pctm sit actus qdā:videt q pctm non dimi/
8m nuat bonū nature.❡ P.cū diminutio sit motus qdā:di/
minuere mouere est.Nihil aūt mouet seipm.Moueret
aūt seipm aliqd:si sup suā actionē moueret.Nō g peccās
9o diminuit in suo bono nāe per suā actionez peccati.❡ P.
Diony.dicit.4.c.de di.no.Qz malum nō agit nisi virtute
boni.Sed pctm in virtute boni nō corrūpit bonū nāe:qz
virtus boni nō est corruptiua:sed saluatiua magis.ergo
10m peccatū non diminuit bonum nature.❡ P.Aug.dicit in
enchi.q i bono z malo fallit dyalecticoz regula que dicit
q opposita non sunt simul.Non aūt falleret nisi malum
esset in bono sibi opposito sicut in subiecto.Est ergo pec/
catum in bono nature sibi opposito sicut in subiecto.Sz
nullū accidēs diminuit suū subm.ergo pctm nō diminuit
11m bonū nature:etiā fm q est ei oppositū.❡ P.si peccatuz
diminueret bonū nāe:diminueret libertas arbitrij in q
precipue peccatū consistit.Sed Bernardus dicit in li.d
li.ar.q liberū arbitriū detrimētū nō patitur in dānatis.
12m ergo bonū nā nō diminuit per pctm.❡ P.si pctm dimi/
nuit habilitatē nālē ad bonum:aut ex parte subiecti:aut
ex parte boni ad qd subiectū est habile.Inter hec.n.duo
habilitas cōsideratur qsi mediū quoddā.Non aūt dimi
nuit ipsaz ex parte subiecti:sicut nec ipsū subiectū.Scdz
aūt q cōiūgitur cum bono virtutis vel gratie:videt ha/
bilitas pdicta ptinere ad genus moris.Sic ergo p pctm
13m nullo modo diminuit bonū nature.❡ P.Augu.dicit.8o
super gen.ad lit.q infusio gratie ē sicut illuminatio:z p
cōsequens peccatū est sicut obtenebratio mētis.Sed te/
nebra non tollit ab aere habilitatē ad lumē.ergo nec etiā
14m peccatū tollit aliquid de habilitate ad gratiam.❡ P.ha
bilitas naturalis ad bonū videt esse idē qd iusticia natu
ralis.Justicia aūt est rectitudo qdā voluntatis:vt Ansel.
dicit in li.de veritate.Rectitudo aūt nō pōt diminui:qz
omne rectū equaliter est rectū.ergo neqz bonū nature qd
15m est habilitas nālis:diminuitur per peccatū.❡ P.Augu.
dicit in li.de imortalitate anime:q mutato aliquo muta
tur id qd in eo est.Sed diminutio est quedaz spēs mot9.
ergo diminuto subiecto diminuit accñs quod in eo est.
Sed culpa est in bono nature sicut in subiecto.Si g cul/
pa diminuit bonū nature:diminuit semetipsaz:qd est in/
16o cōueniens.❡ P.fm phm in 2o ethi.tria sunt in aīa:potē
tia:habitus:z passio.Sed passio non diminuitur per pec/
catum:quin immo per peccata multiplicatur.vnde z pas
siones peccatorum dicuntur Ro.7o habitus autem vir/
tutis totaliter tollitur per peccatum.potentia autem to/
taliter manet.nullum ergo bonum nature est in anima
qd per peccatum diminuatur.

3p. **Sed cōtra** est qd Luc.10o super illud.Et plagis
ipositis abierunt:dicit glo.q peccatis
humane nature itegritas violat.Non aūt violat integri
tas nisi per diminutionē.ergo peccatū diminuit bonum
nature.❡ P.Aug.dicit.11o de ciui.dei.q vitiū est maluz: 2o
qz nocet nature bone.Qd nō esset nisi adimeret aliquid.
Diminuit ergo bonū nature.❡ P.Aug.dicit in 6o musi/ 3o
ce:q aīa per peccatū facta est imbecillior.Diminuit er/
go bonū nature in ipsa per peccatū.❡ P.creatura rōna/ 4o
lis se hz ad grām sicut oculus ad lumē:sed oculus in tene
bris existens fit minus habilis ad vidēdū lucē.g aīa diu
in peccato manēs:fit min9 habilis pcipiēdā grām.Et ita
bonū nāe:qd ē habilitas:diminuit p peccatū.

Rñdeo. Dicēdū q qz diminuere ē quoddā agere:cō/ Rño
siderandū est quot modis aliquid agere di
catur:vt sciat qualr peccatū bonū nature diminuat.Di/
citur aūt ppie quidem agere ipsum agens qd actum pro
ducit:abusiue aūt id quo agens agit:sicut proprie quidez
pictor facit albuz parietē:sed qz facit albū per albedinē:
consueuit etiam dici q albedo facit album.Quot g mo/
dis id qd proprie est agēs dicit agere:tot etiā modis age/
re dr abusiue id quo agēs agit.Agens aūt pncipaliter dr
agere aliqd:z p se z per accidens:per se quidē qd agit fm
ppriam formā:per accidēs aūt qd agit remouendo phi/
bens:sicut per se quidem illuminat domū sol:per accñs
vero q aperit fenestrā:que erat obstaculū luminis.Rur/
sus pncipale agens dicit aliquid agere pmo:z aliqd cō/
sequenter.Sicut generans primo quidē dat formā:cōse/
quenter aūt dat motū z oia que cōsequunt ad formā:vñ
generans dicitur mouens grauiū z leuium:vt dicit in 8o
phy si.Quod aūt dictū est in effectib9 positiuis:silr opz in
telligi qtum ad effect9 puationis.Sic.n.corrūpens:z di/
minuēs est mouens:sicut z generans z augens.Vñ mani
feste accipi pōt q sic remouēs obstaculū lumis dr p acci
dens illuminare:z etiam ipsa remotio obstaculi abusiue
tñ:ita etiā ponens obstaculū lumini dr obtenebrare:z ēt
ipsum obstaculū.Sicut aūt lumē a sole diffundit in aerē
ita gratia a deo infunditur aīe.Que qdē est supra naturā
aīe:z tñ in nā aīe vel cuiuscūqz creature rōnalis.est apti/
tudo quedā ad gratie susceptionē:z per grāz susceptā for/
tificatur in debitis actib9.Peccatū aūt est quoddā obsta
culū iterpositū inter aīam z deū:fm illud Isa.59.Pecca
ta vrā diuiserunt inter vos z deū vestrū.Cuius rō est:qz
sic interior aer dom9 nō illuminat a sole:nisi directe aspi
ciat solē:z hoc dicit illuminatiōis obstaculū:qd hz respe
ctus rectitudinem impedit:ita aīa non pōt illuminari a
deo per gratie susceptionē:nisi directe cōuertat in ipsuz:
hanc aūt cōuersionē ipedit pctm:qd cōuertit aīam in op
positū:qd.s.est cōtra legē dei.Vñ manifestū ē q pecca
tuz est obstaculū quoddā impediens gratie susceptiōez.
Omne aūt obstaculū alic9 pfectionis aut forme:silr cuz h
q excludit formā vel perfectionē quācūqz facit suscepti/
uuz min9 aptū vel habile ad forme receptionē.z vlteri9
p ɔns ipedit effect9 forme vel pfectionis in subo:z maxi/
me si obstaculū illud fuerit aliqd iherēs habitu vel actu
Manifestū est.n.q id qd mouet vno motu:nō silr moue/
tur ɔrio:z est etiā min9 aptū vel habile vt motu ɔrio mo/
ueat.Sicut etiā qd est calidū:est min9 aptū vt sit frigidū
difficilius.n.frigidi ipressionē recipit.Sic g pctm qd est
obstaculū gratie:nō solum excludit grāz:sz etiā facit aīaz
minus aptā vel habilē ad gratie susceptionē.Et sic dimi/
nuit aptitudinē vel habilitatē a bono ad grāz.Vñ cū hō
habilitas sit qddā bonū nature:pctm diminuit bonū na/
ture.Et qz grā nāz pficit:z qtū ad itellectū:z qtū ad vo/
lūtatē:z qtū ad iferiores aīe ptes obaudibiles rōni:ira/
scibilē dico z ɔcupiscibilē:pctm excludēdo grāz z hō au/
xilia nature:dr vulnerare nām.Vñ ignorātia:malitia:z
hō:dicuntur quedā nature vulnera ɔña ex peccato.

Ad p^m Ad primum ergo dõm. ꝙ bonũ nature integruȝ
manet q̄tũ ad ſubaȝ boni nãlis: ſȝ
per peccatũ diminuit̄ aptitudo ad gratiã: vt dictũ eſt: q̄
2^m quidem eſt quoddã bonũ nature. ¶ Ad 2^m dõm: ꝙ acci-
dens etſi nõ tollat ſubaȝ ſui ſubiecti: põt tñ diminuere ha
bilitatem ad aliud accidens: ſicut calor diminuit habili-
3^m tatem ad frigus: ⁊ ita eſt in propoſito: vt dictũ eſt. ¶ Ad
3^m dõm: ꝙ ſm phȝ in 3°. phiſi. dicit̄ ꝙ potentia ſanũ ⁊ po-
tentia egrũ eſt idẽ ſubiecto: ꝓpter vnã ſubam ſubiecti: q̄
eſt in potentia ad vtrãq;. Differũt tñ ratione: q: ratio po
tentie ſumitur ab actu. Sic ergo peccatũ non diminuit
habilitatem ad gratiaȝ ex ea parte qua radicat̄ in ſubſtã-
tia a..ime: ſic.n. cõis eſt vna exiſtens cõtrarioꝝ: ſed ex ea
4^m parte qua ordinat̄ ad oppoſitum: put differẽs eſt. ¶ Ad
4^m dõm: ꝙ ad actũ moraleȝ cõcurrũt actus multarũ po-
tentiaꝝ anime: quarum quedam ſunt motiue aliaruȝ: ſi-
cut intellect⁹ mouet voluntatẽ: ⁊ volũtas mouet iraſcibi
lem ⁊ cõcupiſcibileȝ. Mouens aũt imprimit aliquid in
motum: vñ pȝ ꝙ in actu morali nõ eſt ſola emiſſio: ſed ẽt
receptio. Et ꝓpter hoc ex actib⁹ moralibus põt cauſari
aliquid in agente: vt habitus vel diſpoſitio: vel ẽt aliqd
5^m ⁊ 6^m oppoſitum his. ¶ Quintũ cõcedimus. ¶ Ad 6^m dõm. ꝙ
actio naturalis conſiſtit in emiſſione tñ: vnde actio na-
turalis nihil cauſat in agente: maxie in ſimplicib⁹ agenti
bus que nõ ſunt compoſita ex agente ⁊ patiente vel mo-
uente ⁊ moto. In his enim que ſic compoſita ſunt: videt̄
7^m eadem ratio eſſe: que eſt in actibus moralibus. ¶ Ad 7^m
dõm: ꝙ actus non ꝓprie dicit̄ agere: ſed abuſiue: q: ẽ quo
8^m agens agit. ¶ Ad 8^m dõm: ꝙ nihil ſm idẽ mouet ſeipſuȝ:
ſed ſm diuerſas partes: nihil prohibet: vt pȝ in 8°. phiſi.
9^m Et ſic accidit in actu morali: vt dictum eſt. ¶ Ad 9^m dõȝ:
ꝙ aliqđ bonũ particulare eſt corruptiuum alterius boni
ꝑticularis: ꝓpter cõtrarietatẽ quã hȝ ad ipſum. Et ſic ni-
hil prohibet malũ ꝑut agit in virtute boni ꝑticularis: eẽ
alterius boni corruptiuũ. Sicut frigidũ eſt corruptiuuȝ
calidi. Et hoc modo peccatũ corrũpit bonũ iuſtitie: con-
uertẽdo ſe ad aliquod bonũ ſine modo ⁊ ordine: ⁊ ꝑ ꝯñs
10^m diminuit aptitudinẽ ad iuſtitiã. ¶ Ad 10^m dõm: ꝙ bonũ
⁊ malũ pñt dupl'r cõſiderari. Uno mõ ſm cõem rõnem
boni ⁊ mali: ⁊ ſic qđlȝ malum opponit̄ cuilȝ bono. Et ita
dicit Aug. fallere dialecticoꝝ regulã: dum malũ eſt in bo
no. Alio mõ pñt cõſiderari ſm ſpecialẽ rõnẽ huius vel il-
lius boni vel mali. Et ſic nõ qđlibet malũ opponit̄ cuili-
bet bono: ſed hoc huic: vt cecitas viſui: ⁊ intẽperantia tẽ-
perãtie. Et h̾ mõ malũ nũq̄ ẽ in bono ſibi oppoſito. Nec
11^m in hoc fallit̄ dialecticoꝝ regula. ¶ Ad 11^m dõȝ: ꝙ li. ar^m.
nõ patitur detrimẽtũ in dãnatis quãtũ ad libertatẽ que
nõ intenditur aut remittit̄. ſed patit̄ detrimẽtũ quãtum
12^m ad libertatẽ que eſt a culpa ⁊ miſeria. ¶ Ad 12^m dõm: ꝙ
habilitas ad gratiã total'r ſe tȝ ex parte nature: etiam ſm
13^m ꝙ ordinatur ad bonũ moris. ¶ Ad 13^m dõm: ꝙ pctm̃ nõ
eſt priuatio pura ſicut tenebra: ſed eſt aliquid poſitiue.
Et ideo ſe habet vt quoddam obſtaculum gratie: ſed ipſa
ꝓuatio gratie ſe habet vt tenebra. Obſtaculum aũt dimi-
14^m nuit habilitatem: vt dictũ eſt. ¶ Ad 14^m dõm: ꝙ habili-
tas ad gratiã nõ eſt idẽ qđ iuſtitia nãlis: ſed ẽ ordo boni
naturalis ad gr̃aȝ. Nec tñ hoc eſt verꝝ ꝙ iuſtitia nãlis di-
minui nõ poſſit. Rectitudo.n. ſm hoc diminui põt: ꝙ id
qđ erat rectũ ſȝ totuȝ in aliqua parte curuet̄. Et hoc mo-
do iuſtitia nãlis diminuit̄ ſȝ ꝙ in aliquo obliquat̄. puta
in eo qui fornicat̄ obliquat̄ nãlis iuſtitia quãtũ ad dire-
ctioneȝ cõcupiſcentiaꝝ: ⁊ ſic de alijs. In nullo tñ iuſtitia
15^m naturalis total'r corrũpitur. ¶ Ad 15^m dõm: ꝙ id qđ eſt ĩ
aliquo: mouetur ad motũ eius in quo eſt q̄tum ad id in
quo ab eo dependet: nõ q̄tuȝ ad aliud. Anima.n. in corpo
re exñs dependet a corpore quãtũ ad locũ: non aũt quã-
tum ad eſſe: nec quãtũ ad q̄titatẽ. Et iđ per accidẽs mo-
uetur local'r moto corpore. Nõ tñ diminuit̄ aĩa diminu-
to corpore: nec corrũpit̄ corrupto corpore. Malum autẽ
culpe nõ hȝ q̄titatẽ ex bono nature: ſed magis per rece-
ſum a bono nature: ſicut egritudo hȝ q̄titatẽ per receſſuȝ
a nãli diſpõne corporis. Unde malũ culpe non diminui-
tur diminuto bono nature: ſicut neq; morbus diminui-
tur debilitata natura: ſed magis auget̄. ¶ Ad 16^m dõm: 16^m
ꝙ in potentia includitur etiam habilitas ſiue aptitudo
ad bonũ gratie: que quidem habilitas diminuitur: vt di-
ctum eſt: lȝ ipſa potentia non minuatur.

¶ Utrũ pctm̃ poſſit corrũpere totũ bonũ nature.

Duodecimo q̄rit̄ vtrũ peccatũ poſſit
corrũpere totũ bonũ na
ture. ¶ Et vĩ ꝙ ſic. Omne.n. finitũ ꝑ ꝯtinuaȝ p^m
diminutionẽ põt total'r auferri. Sed bonũ na
ture qđ eſt habilitas: ẽ qđdã finitũ: cũ ſit crea-
tum. g̊ ſi diminuit̄ ꝑ pctm̃: vt dctm̃ eſt: total'r põt auferri.
¶ P̄. bonũ nãe qđ eſt habilitas ad gr̃aȝ: vĩ diminui vel 2^m
tolli per auerſionẽ a gr̃a. Auerſio aũt hȝ ſtatũ: ⁊ nõ ꝓcedit
in ĩfinitũ: q: cõuerſio q̄ ei opponit̄ ſtatũ hȝ. Nõ.n. ẽ in ho-
mine charitas infinita. ergo diminutio boni nãlis ſtatuȝ
hȝ. Qđ non eſſet ſi ſemꝑ aliqd de bono nãe remaneret: q:
bonũ nã ſꝑ natũ eſt diminui per pctm̃. g̊ vĩ ꝙ bonũ natu-
re total'r ꝑ pctm̃ tolli poſſit. ¶ P̄. ꝓuatio total'r tollit ha- 3^m
bilitatẽ: cecus nullo mõ ẽ habilis ad vidẽdũ. Sȝ culpa ẽ
quedã ꝓuatio. g̊ vĩ ꝙ total'r tollat bo^m nãe qđ eſt habi-
litas. ¶ P̄. pctm̃ ẽ tenebra ſpũal: vt Dam̃. dic̄. Sȝ tene- 4^m
bra total'r pt excludere lucẽ. g̊ total'r pt culpa excludere
bo^m. ¶ P̄. ſic ſe hȝ bonũ gr̃e ad malũ nãe: ita ſe hȝ maluȝ 5^m
clpe ad bo^m nãe. Sȝ ꝑ gr̃aȝ excludi pt totũ malũ nãe. i. fo-
mes qui eſt ĩclinatio ad culpam: vt pȝ in beatis. ergo per
malũ culpe põt tolli totũ bonuȝ nãe: qđ eſt habilitas ad
gr̃am. ¶ P̄. ibi habilitas ad gr̃aȝ remanere non põt: vbi 6^m
eſt ĩpoſſibilitas gr̃am cõſequendi. Sed ſtatus dãnatiõis
ad quẽ peruenit̄ per culpam ĩducit impoſſibilitatẽ cõſe-
quẽdi gr̃am. ergo per culpam poteſt tolli totũ bonũ nãe:
qđ eſt habilitas ad gr̃aȝ. ¶ P̄. Diony⁹ 4°. c. de di. no. dic̄ 7^m
ꝙ malum eſt defectus naturalis habitudinis: qđ maxie
vĩ cõpetere malo culpe. ergo vĩ ꝙ total'r bonũ nãe qđ ẽ
habilitas: per peccatũ deficiat. ¶ P̄. quicquid ponit ali- 8^m
quid extra ſtatum nature: videt̄ tollere bonũ nature. Sȝ
peccatũ ponit peccãtẽ extra ſtatuȝ nãe. Dicit.n. Dam̃. ꝙ
angelus peccans cecidit ab eo qđ eſt ſm nãm in id qđ eſt
preter nãm. ergo pctm̃ tollit bonũ nãe. ¶ P̄. ꝓuatio non 9^m
ꝓuat niſi qđ eſt. Sed gr̃a nõ fuit in angelis ante pctm̃. g̊
pctm̃ angeli non ꝓuauit gratie bonũ. Relinquit̄ g̊ ꝙ pri-
uauerit. bonũ nãe. ¶ P̄. diminutio ẽ q̄daȝ mot⁹. Idẽ eſt 10^m
aũt mot⁹ toti⁹ ⁊ ptis: vt glebe vnius ⁊ toti⁹ terre: vt dĩ in.
4°. phiſi. Si g̊ aliqd bono nãe diminuit̄ per peccatũ: to-
tum bonum nature per peccatum tolli poteſt.

Sed contra. q̄diu manet volũtas: remanet ha-
bilitas ad bo^m. Sȝ pctm̃ nõ tollit vo- 3
luntatem q̄nimo in volũtate cõſiſtit. g̊ vĩ ꝙ pctm̃ nõ poſ
ſit tollere totũ bonũ nature: qđ eſt habilitas.

Reſpondeo. Dõm: ꝙ ĩpoſſe ẽ ꝙ ꝑ pctm̃ tollat̄ to- Rñ̃o
tal'r bo^m nãe: qđ ẽ aptitudo vel habili-
tas ad gr̃aȝ. Sȝ ex h̾ vĩ difficultas ĩſurget. Q: cũ illa habi
litas ſit finita: vĩ ꝙ ꝑ ꝯtinuã diminutionẽ total'r dficere
poſſit. Quã q̄dẽ difficultatẽ aliq vitare voluerũt: accipiẽ-
tes ſimilitudinẽ ex ꝯtinuo finito: qđ ĩ ĩfi^m diuidit̄: ſi fiat diuiſio
ſm eãdẽ ꝓportõeȝ. puta ſi a linea finita ſubtrahat̄ 3^a pe
ci⁹: ⁊ iterꝝ 3^a ps reſidui: ⁊ ſic deĩceps: nũq̄ ſtabit diuiſio: ſȝ pote-
rit ĩ ĩfi^m ꝓcedi. H̾ ãt ĩ ꝓpoſito locũ ñ hȝ. Q: cũ ꝓcedit di-

nisio linee scdm eandē pportionem: semp pars scḋo subtra
cta ē minor q̄ ps q̄ pmo subtrahit: sic mai⁹ est tertius to
tius q̄ tertiū duaꝝ partiū residuarū: ⁊ sic de aliys. Non
aūt pōt dici q̄ per scḋm peccatū minus diminuat de ha
bilitate pdicta: q̄ per pmū. Immo forte equalr: vel etiaȝ
plus si peccatū fuerit grauius. Et iō aliter dōm est q̄ ha
bilitas diminui pōt duplr. Uno mō per subtractionem.
Alio mō per ꝯtrary appōnē. Per subtractionē quidez si
cut aliqḋ corpus est habile ad calefaciēdū per calorē quē
hȝ. vnde diminuto calore diminuit habilitas calefacien
di. Per appositionē aūt ꝯtrary sicut aqua calefacta habȝ
naturalē aptitudinē vel habilitatē ad ifrigidationē: sed
quāto plus fuerit appositū de calore: tāto minuit habili
tas ad frigus. hic eni modus diminutiōis qui est per ap
positionē ꝯtrary: hȝ locū in potētys passiuis ⁊ receptiuis
magis. pmus aūt modus in potentys actiuis: q̄uis vter
q̄ modus in vtrisq̄ potētys aliqualr ïueniri possit: quan
do ḡ est diminutio habilitatis per subtractionē: totaliter
habilitas pōt auferri: ablato eo qḋ habilitatez causabat.
quādo vō habilitas diminuit per appositionē ꝯtrary: tūc
ꝯsiderandū est vtrū appositio ꝯtrary excrescens possit cor
rūpere subiectū: aut nō. Si eni pōt corrūpere subiectum:
pōt totalr habilitas tolli: sicut tm̄ pōt augeri calor in aq̄:
q̄ corrūpitur aq̄. ⁊ sic totalr tollitur habilitas que specie
aque cōsequebat. Si aūt per appositionē ꝯtrary q̄tūcū
q̄ multiplicet nō possit subm̄ corrūpi: semp q̄dē minuet
habilitas ꝯtrario apposito crescēte. Nūq̄ tamē totaliter
tollet pter permanētiā subiecti: in quo radicat talis ha
bilitas: sicut quātūcūq̄ calidū cresceret nō tolleret apti
tudinē materie pme. que est icorruptibilis ad formā aq̄.
Manifestū est aūt q̄ habilitas nature rōnalis ad gratiā
est sicut potētie susceptiue: ⁊ q̄ talis habilitas nām ratio
nalē ꝯsequitur inq̄tū hō. Dictū est aūt supra q̄ diminutio
huius habilitatis est per appositionē cōtrary: dūȝ .s. crea
tura rōnalis auertit a deo per ꝯuersionē ad ꝯtrariū. Un
de cū nā rōnalis sit icorruptibilis: ⁊ nō desinat eē quātū
cūq̄ peccatū multiplicet: ꝯñs est q̄ habilitas ad bonum
gratie semp diminuit per appositionē peccati: ita tamen
q̄ nūq̄ totalr tollatur. Et sic in pposito diminutio pce
dit in ifinitū per oppositū ad appositionē: sicut in ꝯtiuis
ecōuerso appositio fit in infinitū per oppositū ad diuisio
nem: dū qḋ vni linee subtrahit: alteri apponitur.

Ad pᵐ **Ad primum** ergo dōȝ q̄ ratio illa pcederet si bo
num nature diminueret per subtra
2ᵐ ctionē: sicut iam dcm̄ est. ¶ Ad scḋm dōm q̄ conuersio ⁊
auersio hn̄t statū quo pueniunt in actu: qꝛ nō est ꝯuersio
vel auersio actu ifinita. Nō tamē habēt statū quātuȝ ad
id qḋ est in potētia: qꝛ tā merita q̄ demerita possunt in i
3ᵐ finitū multiplicari. ¶ Ad 3ᵐ dōm q̄ puatio que tollit po
tentiā tollit totalr habilitatē: sicut cecitas que tollit po
tentiā visiuā: nisi forte scdm q̄ remanet habilitas vel apti
tudo in radice potētie. i. in eēntia anime. puatio aūt que
tollit actū nō aufert habilitatē. Et talis puatio est priua
tio gratie: sicut ⁊ tenebra que est puatio lucis ab aere: pec
catum aūt nō est ipsa puatio gratie: sed obstaculū qḋdaȝ
4ᵐ quo gratia puatur: vt supra dcm̄ est. ¶ Ad quartū dicen
dum: q̄ sicut tenebra excludit lucē sibi oppositā: nō autē
aptitudinē ad lucem que est in aere: similr per peccatum
5ᵐ excluditur gratia: nō aūt aptitudo ad gratiā. ¶ Ad quin
tum dicendū q̄ pnitas ad malū que dicit fomes: nō con
sequitur naturā: sicut habilitas ad bonū: sed consequit cor
ruptionē nature: que est ex culpa. Et ideo fomes totaliter
per gratiā tolli potest: nō autē bonuȝ nature per culpam.
6ᵐ ¶ Ad sextū dicēdum q̄ impossibilitas ad gratiā que est
in dānatis nō est ex totali subtractione habilitatis natu
ralis ad bonū: sed ex obstinatione volūtatis in malo: ⁊ ex
imobilitate diuine sentētie: ne eis in perpetuū gratia ap
ponatur. ¶ Ad septimū dōm q̄ defectus nālis aptitudi 7ᵐ
nis non sic itelligitur q̄ tota naturalis aptitudo deficiat:
sed qꝛ deficit a sua pfectione. ¶ Et silr dōm ad octauum 8ᵐ
q̄ pctm̄ non totalr ponit extra statū nature: sed extra ei⁹
perfectionē. ¶ Ad nonum dōm q̄ puatio non solū puat 9ᵐ
qḋ est: sed etiā id qḋ natū est esse. potest eni aliqs priuari
aliquo qḋ nūq̄ habuit: dūmodo natus fuisset habere. Et
tamē hoc nō est verum: q̄ angeli in pncipio sue creatiōis
gratiā non habuerunt. Simul eni deus in eis cōdidit na
turā: ⁊ largitus est gratiaȝ: vt Augu⁹ dicit 12° de ciui. dei.
¶ Ad decimū dicēdum: q̄ ratio illa pcederet si diminu 10ᵐ
tio illa fieret per subtractionē partis.

De causa peccati. Et habȝ articulos qndecim. P
eni querit vtrum de⁹ sit cā peccati. 2°
vtꝝ actio peccati sit a deo. 3° vtꝝ diabolus sit cā pecca
ti. 4° vtꝝ diabolus possit iducere homines ad peccādū
iterius persuadēdo. 5° vtrū omne pctm̄ veniat ex sugge
stione diaboli. 6° vtꝝ ignorātia possit eē cā peccati. 7°
vtrum ignorātia sit pctm̄. 8° vtrū ignorātia excuset vel
diminuat pctm̄. 9° vtꝝ sciens ex ifirmitate peccet. 10°
vtrum pctm̄ ex ifirmitate factū imputet homini ad cul
paȝ mortalē. 11° vtꝝ ifirmitas alleuiet vel aggrauet pec
catū. 12° vtrū aliquis possit ex malitia vel certa scientia
peccare. 13° vtrum grauius peccet qui ex ifirmitate pec
cat q̄ qui ex malitia. 14° vtrū omne pctm̄ ex malitia sit
pctm̄ in spūm sanctū. 15° vtꝝ peccatum in spiritum san
ctum possit remitti. Questio. III.

Questio est de cā pcti. Et pmo querit
vtrū de⁹ sit cā peccati. ¶ Et pᵐ
videt q̄ sic. Dicit eni Apls ad Ro. primo.
Tradidit eos deus in reprobū sensum: vt
faciāt que nō cōueniūt. vbi dicit glo. Aug.
sumpta de lib. de gr̄a ⁊ lib. ar°. Manifestū
est deuȝ operari in cordib⁹ hominuȝ incli
nādo voluntates coꝝ in quodcunq̄ voluerit: siue ad bo
num siue ad malū. Sed inclinatio voluntatis ad maluȝ
est peccatuȝ. ergo deus est causa peccati. ¶ Sed diceret
q̄ inclinatio voluntatis ad malū dicitur esse a deo: iquā
tum est pena. vnde ibideȝ de dei iudicio loquit. ¶ Sed 2ᵐ
contra. non potest esse idē secundū idem pena ⁊ culpa: vt
supra dictū est: quia pena secundum suaȝ rationem repu
gnat voluntati. culpa autē secundum suā rationeȝ est vo
luntaria. Sed inclinatio voluntatis pertinet ad rationē
voluntary. Si ergo deus iclinat voluntatē in malum: vi
detur q̄ ⁊ ipse sit causa culpe inquātuȝ est culpa. ¶ Pre 3ᵐ
terea sicut culpa opponitur bono gratie: ita pena opponi
tur bono nature. Sed nō impeditur quin deus sit causa
pene per hoc q̄ est causa nature. ergo neq̄ impeditur eē
causa culpe per hoc q̄ est cā gratie. ¶ Preterea. q̄cquid 4ᵐ
est causa cause est causa causati. Sed libeꝝ arbitriuȝ est
causa peccati: cuius causa est deus. ergo deus est cā pecca
ti. ¶ Preterea. illud ad quod inclinat virtus data a deo 5ᵐ
est causatū a deo. Sed virtutes quedam date a deo incli
nant ad peccatū: sicut irascibilis ad homicidiuȝ: ⁊ concu
piscibilis ad adulteriū. ergo deus est cā peccati. ¶ Pre 6ᵐ
terea. quicūq̄ iclinat voluntatē suam vel alterius ad ma
lum est cā peccati. puta si hō faciendo elemosynā iclinat
voluntatē suā: vt intēdat inanē gloriā. Sed deus iclinat
voluntatē hominis in malū: vt 1ᵐ dcm̄ est. ergo est cau
sa peccati. ¶ P. Diony. dicit 4° cap° de diui. no. q̄ apud 7ᵐ
deuȝ cause maloꝝ sunt. Sed non sunt in deo ociose. ergo
deus est cā maloꝝ inter que cōputātur peccata. ¶ Pre 8ᵐ
terea. Aug. dicit in li°. de natura ⁊ gr̄a: q̄ gr̄a in anima est

sicut lux per quā homo bonū operatur: et sine qua bonus operari nō pōt. Sic ergo gratia est cā meriti. ergo per oppositū: subtractio gratie est cā peccati. Sed deus est q̄ subtrahit gratiā. ergo deus est cā peccati.
9m ¶ P. Augus. dicit 2o cōfess. Gratie tue deputo quecūq; mala nō feci. Nō eēt aūt imputādū gratie q bō mala nō faceret: si carens gratia posset nō peccare: nō ergo peccatū est cā q aliqs pueniēt grā: sed magis puatio gratie est cā peccandi. Et sic sequitur
10m vt deus q deus sit cā peccādi. ¶ P. ois laus creature: precipue deo debz attribui. Sed in laudē viri iusti dr Eccli. 31. q potuit trāsgredi et nō est trāsgressus. ergo multo magis hoc cōpetit deo. pōt ergo deus peccare: et per cōns esse
11m cā peccati. ¶ P. phus dicit in 4. topi. pōt deus et studiosus praua facere. hoc est aūt peccare. ḡ deus pōt peccare.
12m ¶ P. bene sequitur. fortes pōt currere si vult. ergo simplr pōt currere. Sed hec est vera. deus pōt peccare si vult: qr hocipz qd est velle peccare est peccare. ergo deus pōt pec
13m care simplr. Et sic idē qd prius. ¶ P. Qui occasionez dāni dat: damnū dedisse videt. Sed deus dedit occasionē peccandi homini per pceptū qd dedit: vt dicit Ro. 7. ḡ deus
14m est cā peccati. ¶ P. cum malū causet a bono: videtur q malū maximū causetur a maximo bono. Sz maximum malū est culpa: que facit homē hominē: vel angelū malū.
15m ergo causat a maximo bono: qd est deus. ¶ P. eiusdē est dare dominiū et auferre: Sz dei est dare dnium anime super corpus. ḡ et eius est auferre. Sed solūmō per peccatū aufert q spiritui non subycit caro. ḡ deus est cā peccati.
16m ¶ P. qd est cā alicuius nature est cā motus ppry et naturalis ipsius. Sed deus est cā nature volūtatis. ppri autē et nālis motus voluntatis est auersio: sicut pprius motus et nālis lapidis est descēdere: vt Aug. dicit in lib. de libe. arbi. ḡ deus est cā auersionis. Et sic cū in auersione ratio
17m culpe cōsistat: videt q deus sit cā culpe. ¶ P. qui pcipit pctm̄ est cā peccati: Sed deus inuenitur pcepisse pctm̄. vt dicit 3. Regum vlt. cum spūs mēdacy dixisset: egrediar et ero spūs mendax in ore pphetaz. dns dixit. Egredere et fac. Et Osee pmo dicit q dns pcepit ad Osee: vt sumeret mulierē fornicariā: et faceret ex ea filios fornicationū. er
18m go deus est cā peccati. ¶ P. eiusdē est agere et posse: quia vt dicit phs. cuius est potētia: eius est actio. Sz deus est cā eius qd est posse peccare. ḡ est cā eius qd est peccare.

3p **Sed contra.** est qd dicit Aug. in li. 83. q̃onum: q deo actore nō fit hō deterior. Sed
2. peccato fit hō deterior. ergo deus nō est actor pcti. ¶ P. Fulgētius dicit: q deus nō est actor illius rei cuius est vltor.
3. Sed deus est vltor peccati. ergo nō est actor pcti. ¶ P. deus non est cā nisi eius qd diligit: qr hoc dicit Sap. 11o. Diligis oia que sunt: et nihil odisti eorū que fecisti. Odit aūt pctm̄ fm illud Sap. 14. Pariter odio sunt deo ipius et impietas eius. ergo deus nō est actor peccati.

Re. **Respondeo.** Dōm q cā peccati est aliqs duplr. Uno mō: qr ipse peccat. Alio mō: qr facit alterū peccare: quorū neutrum deo cōuenire pōt. Quod eni deus peccare non possit: manifestū est: et ex cōmuni ratione peccati: et ex ppria rōne moralis peccati: qd dr culpa. peccatū eni cōmuniter dictum fm q in rebus nālibus et artificialibus inuenit: ex eo puenit q aliqs in agēdo nō attingit ad finē pPter quē agit: qd cōtingit ex defectu actiui pncipy. Sicut si grāmaticus nō recte scribat: cōtingit ex defectu artis: si tamē recte scribere intēdit. Et q natura peccet in formatiōe aialis: sicut cōtingit in partubꝰ monstruosis: cōtingit ex defectu actiue virtutis in semie. peccatū vo fm q ppie in moralibꝰ dicit: hz rationē culpe: et puenit ex eo q voluntas deficit a debito fine: per hoc q in finē indebitū tēdit. In deo aūt neq; actiuū pncipiū potest esse deficiēs: eo q eius potentia est ifinita: nec eius volūtas pōt deficere a debito fine: qr ipsa eius volūtas que est etiā eius natura est bonitas sūma: que est vltimꝰ finis et pma regula oium voluntatū: Unde naturalr eius volūtas iheret sūmo bono: nec pōt ab eo deficere. sicut nec alicuius rei appetitus nālis deficere pōt qn appetat sibi bonū naturale. Sic ergo deus cā pcti esse non pōt: eo q ipse peccet. Silr etiā non pōt esse cā pcti: eo q alios faciat peccare. pctm̄ eni put nunc de petō loquimur: cōsistit in auersione voluntatis create ab vltio fine. Impossibile est aūt q deus faciat volūtatez alicuius ab vltimo fine auerti: cuz ipsemet sit vltimus finis. Qd. n. cōmuniter iuenit in oibus agētibus creatis: ops q hoc habeat ex imitatione pmi agentis: qd dat oibus suā similitudinē fm q capere possunt: put Diony. dicit in. 4. ca. de di. no. Unūqdq; aūt agēs creatū inuenit per suā actionē alia quodāmodo ad seipm attrahere: assimilādo ea sibi: vel per similitudinez forme: sicut cū calidū calefacit: vel cōuertendo alia ad finem suū: sicut hō per preceptū alios mouet ad finē quez intēdit. Est ḡ hoc deo cōueniēs q oia ad seipm cōuertat: et per cōns q nihil auertat a seipso. Ipse aūt est sūmū bonū. Unde nō pōt esse cā auersionis voluntatis a sūmo bono: in quo ratio culpe cōsistit: put nūc loquimur de culpa. Impossibile est ḡ q deus sit causa peccati.

Ad primum ergo dōm q deus dicit tradere aliquos in reprobū sensum: vel iclinare volūtates in malū: nō qdem agēdo vel mouēdo: sz potius deserēdo vel nō impediēdo. Sicut si aliqs nō daret manū cadēti: diceret esse cā casus illius. Hoc autē deus ex iusto iudicio facit: q aliqbꝰ auxiliū non pstat ne cadat. Ad p^m
¶ Et per hoc etiā pz solutio ad scdz. ¶ Ad 3m dōm q pena opponit cuidā particulari bono. Nō est aūt cōtra rōnē sūmi boni auferre aliqd particulare bonū: cuz particulare bonū auferat per appositionē alterius boni: qd iterdū est melius: sicut forma aque aufertur per appōnē forme ignis. Et silr bonū nature particularis aufert per penaz: per appōnē melioris boni. per hoc. s. q deus ordinē iustitie in rebꝰ statuit. Sed malū culpe est per auersionē a sūmo bono: a quo sūmū bonū auertere nō pōt. vnde deus pōt esse cā pene: sed nō cā culpe. ¶ Ad 4m dōm q effectꝰ causati iquantū est causatū reducit in cāz. Si aūt aliqd pcedat a causato: nō fm q est causatū: B nō ops in cām reduci. Sicut motꝰ tybie cātur a virtute motiua aialis: que tybiā mouet: sz obliquas ambulatiōis nō puenit a tybia sz q est mota a virtute motiua: sz fm q deficit a suscipiēdo ifluxū motiue vtutis per suū defectū. et iō claudicatio nō causat a vtute motiua. Sic ergo pctm̄ cātur a libero arb. fm q deficit a deo. vn nō ops q deus sit cā pcti: lz sit causa liberi arbitry. ¶ Ad 5m dōm q pctā non pueniunt ex iclinatione irascibilis: aut cōcupiscibilis fm q sunt a deo istitute: sz fm q deficiūt ab ordine istitutiōis ipsius. Sic eni sunt istitute in hoie: q rōni subiaceant. vn quādo preter ordinē rōnis ad pctm̄ iclināt. hoc nō est a deo. ¶ Ad 6m dōm q ratio illa nō pcedit: Qr deus nō iclinat voluntatē ad malū agēdo. vel mouēdo: sed grām non apponendo: vt dcm̄ est. ¶ Ad 7m dōm q cause maloz sunt particularia bona que dficere possunt. hō aūt particularia bona sunt apud deū: sicut effectus apud cām: inquātū sunt bona. Et p tāto dicunt cāe maloz apud deū eē: non quia ipse sit cā maloz. ¶ Ad 8m dōz q deus qtū ē in se oibꝰ se cōicat p captu eoz. vn q res aliq a participatiōe bonitatis ipsiꝰ deficiat: est ex B q in ipsa inuenit aliqd ipedimētū participationis diuine. Sic ergo q gratia alicui nō apponatur: nō est cā ex deo: sz ex hoc q ipse cui grā apponit impedimentū gratie pstat: inquantū auertit a non auerten- 2m et 3m 4m 5m 6m 7m 8m

9m te se lumine: vt Diony. dicit. ¶ Ad 9m dōm q alr loquen
dū est de hoīe sm statū nature cōdite: et alr sm statū nāe
corrupte: qr sm statū nature cōdite hō nihil habebat im
pellēs ad malū: lz bonū nature nō sufficeret ad glorie con
secutionē. Et iō idigebat auxilio gratie ad merendū: non
aūt idigebat ad peccata vitanduz: qr per hoc q naturalr
acceperat poterat stare. Sed in statu nature corrupte hz
impellēs ad malū. et ideo idiget auxilio gratie ne cadat.
Et sm hūc statū Aug⁹ diuine gratie deputat quecūqz ma
10m la nō fecit. Sed hic stat⁹ ex pcedēti culpa puenit. ¶ Ad
10m dōm q aliqd pōt esse laudabile iferiori qd ad laudez
superioris nō ptinet: sicut eē furibūdū est laudabile in ca
ne: nō aūt in hoīe: vt Diony⁹. dicit. Et similr nō trāsgredi
cū possit: ptinet ad laudē hoīs: sed deficit a laude diuina.
11m ¶ Ad 11m dōm: q verbū illud phi itelligit nō de eo q est
deus per nām: sz de his qui dicunt dij: vel sm opinionez:
vt dij gentiū: vel per participationē: vt hoies supra huma
num modū virtuosi: qbus attribuit heroicā seu diuinam
virtutē. in 7° ethi. Uel pōt dici sm quosdā: q deus dicit
12m posse praua facere: qr pōt si vult. ¶ Ad 12m dōz: q isti⁹ cō
ditionalis. Sor. pōt currere si vult. añcedēs est possibile:
et ideo seqtur possibilitas cōsequētie. Sed in hac ꝯditio
nali. deus pōt peccare si vult. añs est ipossibile. Nō enim
13m pōt deus velle maluz. et ideo nō est sile. ¶ Ad 13m dōm q
duplex ē occasio. s. data et accepta. pceptuz aūt est occasio
peccati: non qdem data a pcipiente: sed accepta ab eo cui
pceptū datur. vnde et Apls significāter dicit: occasiōe ac
cepta pctm per mādatū etc. Dr. n. occasio dari peccādi: qñ
fit aliqd minus rectū ex quo per exēplū alij puocātur ad
peccādū. Si aūt aliqs faciat rectū opus: et alius ide puo
cetur ad peccandū: nō erit occasio data: sed accepta: sicut
cū pharisei scādalizabātur de doctrina xpi. Mandatum
aūt erat sanctū et iustū: vt dicit ad Ro. 7°. Unde deus pre
cipiēdo nō dedit occasionem peccādi: sed homo accepit.
14m ¶ Ad 14m dōm: q si bonū iquantū bonū eēt cā mali: se
queret q maximū bonū sit cā maximi mali. Sed bonuz
est cā mali inquantū est deficiēs. Unde quāto est magis
15m bonū tāto min⁹ est cā mali. ¶ Ad 15m dōm q auferre spi
ritui dominiū sup carnē est ꝯtra nālem iustitie ordinem.
16m Et ideo hoc deo ꝯuenire nō pōt qui ē ipsa iustitia. ¶ Ad
16m dōm q motus auersionis dr ppriius et nālis volunta
tis sm statū nature corrupte: nō aūt sm statū nature con
17m dite. ¶ Ad 17m dōm q id qd dicit. egredere et fac: nō est
itelligendū per modū pcepti: sed per moduz pmissionis:
sicut et qd dr ad iudā. qd facis fac citius. eo mō loquendi
quo pmissio dei dicit eius voluntas. Qd vō dr ad Osee.
Accipe tibi mulierē fornicariā etc. itelligit sm modū pce
pti. Sed pceptū diuinū facit vt non sit pctm: qd alr esset
pctm. pōt. n. deus: vt Bernardus dicit: dispēsare in prece
ptis scde tabule: per que hō imediate ordinatur ad proxi
mū. Bonū eni pximi est qdā bonum particulare. Non
aūt pōt dispēsare in pceptis pme tabule: per que hō ordi
natur in deū: qui a seipso alios nō pōt auertere. Nō enim
pōt negare seipm: vt dicit 2° ad Thimo. 2. Quia quidaz
dicāt q ea que dicunt de Osee sunt itelligēda contigisse
18m in visiōe pphetie. ¶ Ad 18m dōm q ex vbo illo phi itel
ligit q idē est qd pōt agere et qd agit: nō aūt q quicquid
sit causa potentie sit etiā causa actus.

¶ Utrum actio peccati sit a deo.

1m SEcundo querit vtruz actio peccati sit
a deo. ¶ Et videt q non. hō
eni nō dicit esse cā peccati: nisi qr est cā actio
nis peccati. nihil eni ad malū itendens opera
tur: vt Diony. dicit. 4. cap. de di. no. Sed de⁹
nō est actor peccati: vt supra dcm est. ergo nō est cā actio
nis peccati. ¶ P. qcquid est causa alicuius: est causa ei⁹ 2m
qd cōuenit ei sm rationē sue spēi. Sicut si aliqs est causa
sortis: seqtur q sit cā hoīs. Sed quidaz actus sunt qui ex
sua specie hnt q sint peccata. Si g actio peccati sit a deo:
seqtur q peccatū sit a deo. ¶ P. omne qd est a deo: ē res 3m
aliq. Actus aūt peccati nō est res aliq. vt Aug⁹ dicit in
lib. de perfectiōe iustitie. ergo actus peccati nō est a deo.
¶ P. actus peccati est actus liberi arbitrij. qd ideo dicit 4m
liberū: qr seipz mouet ad agendū. Sed oē id cuius actio
causat ab alio mouet ab alio. Et sic non mouet a seipso:
nec est liber. act⁹ ergo peccati nō est a deo.

Sed cōtra est qd Aug⁹ dicit 3°. de trini. q volūtas 5
dei est cā omniū specierū et motionuz.
Sed actus peccati est quidā motus liberi ar. g est a deo.

Respondeo. Dōz q apud antiquos circa h erat R
duplex opio. Quidā eni dixerūt an
tiqtus actionē peccati nō esse a deo: attēdentes ad ipsam
peccati deformitatē que a deo nō est. Quidā vō dixerūt
actionē peccati esse a deo: attēdentes ad ipsam essentiaz
actus. quā oz ponere a deo esse: duplici rōne. Primo qdē
rōne cōmuni: qr cū ipse deus sit ens per suā essentiā: quia
sua eēntia est suū esse: opz q omne qd quocūqz mō est: de
riuet ab ipso. Nihil eni aliud est qd sit suū eē: sz oīa dicun
tur entia per quādā participationē. Omne aūt qd p par
ticipationē dicit tale: deriuat ab eo qd est per eēntiam: si
cut oīa ignita deriuātur ab eo qd est p eēntiā ignis. Ma
nifestū est aūt q actio peccati est quoddā ens: et in pdica
mento entis positū. Uñ necesse est dicere q sit a deo. 2°
aūt idē pz rōne speciali. Necesse est eni oēs motus secun
dax causax causari a pmo mouēte: sicut oēs motus infe
riox corpox cāntur a motu celi. Deus aūt est pmum mo
uens respectu oium motuū et spiritualiū et corporaliuz: si
cut corpus celeste est pncipiū oium motuū iferiox corpo
rum. Unde cū actus pcti sit qdā motus liberi arbitrij: ne
cesse est dicere q actus pcti iquantū est act⁹ sit a deo. Sz
tñ attēdendū est q mot⁹ pmi mouētis nō recipit vnifor
miter in oibus mobilibus: sed in vnoqnoqz sm pprium
modū. Alio eni modo causat a motu celi motus corporū
inanimatox: que nō mouēt seipsa. et alio mō motus aiā
lium que mouēt seipsa. Rursumqz alio mō consequitur ex
motu celesti pullulatio plāte in qua vtus generatiua nō
deficit: sed pducit perfectū germen. Alio modo pullula
tio plante cuius virtus generatiua est debilis: et producit
germē inutile. Cū enim aliquid est in debita dispositiōe
ad recipiendū motionē primi mouentis: consequit actio
perfecta sm intentionē primi mouētis. Sed si non sit in
debita dispositione et aptitudine ad recipiēduz motionē
pmi mouentis: seqtur actio imperfecta. Et tunc id qd est
ibi actionis: reducitur ad primū mouens: sicut in causaz:
quod autē est ibi de defectu: nō reducitur in pmum mo
uēs: sicut in causam: qr talis defectus cōsequitur in actio
ne ex hoc q agēs deficit ab ordine pmi mouētis: vt dctm
est. Sicut qcquid est de motu in claudicatione: est ex vir
tute motiua animalis: sed qcquid est ibi de defectu: non
est a virtute motiua: sed a tybia sm q deficit ab oppor
tunitate mobilitatis a virtute motiua. Sic ergo dōm q
cū deus sit primū pncipium motionis omniū; quedā sic
mouent ab ipso: q etiā ipsa seipsa mouēt: sicut que habēt
liberū arbitrium. Que si fuerint in debita dispositione et
ordine debito ad recipiēdum motionē qua mouentur a
deo sequētur bone actiones que totaliter reducuntur in
deū: sicut in cām. Si autē deficiāt a debito ordine: seque
tur actio inordinata que est actio pctī. Et sic id qd est ibi
de actione reducetur in deuz: sicut in cām. Qd aūt est ibi
de iordinatione vel deformitate nō habz deum causam:

sed solum liberū arbitrium. Et ꝑpter hoc dicit̃ ꝙ actio
peccati est a deo: sed pctm̄ nō est a deo.

Ad pm **Ad primū** ergo dōm ꝙ hō qui peccat: lȝ per se nō
velit deformitatē peccati: tn̄ deformi
tas peccati aliquo mō cadit sub volūtate peccantis: dū
.s. magis eligit deformitatem peccati icurrere: q̄ȝ ab actu
cessare. Sed deformitas peccati nullo mō cadit sub vo
lūtate diuina: sed ꝯseqtur ex hoc ꝙ liberū arbitriū rece
2m dit ab ordine volūtatis diuine. ❡ Ad scðm dōȝ ꝙ defor
mitas peccati nō ꝯseqtur spēm actus sm ꝙ est in genere
nature. sic aūt a deo causat̃: sed cōseqtur spēm act⁹ sm ꝙ
est moralis: put causat̃ ex libero ar. sicut in alia q̄ōne di
3m ctū est. ❡ Ad 3m dōm ꝙ ens ꝛ res simplr̄ dr̄ de substātia:
de accidētibus aūt sm qd. ꝛ sm hoc Aug⁹ dicit actus nō
4m esse res. ❡ Ad 4m dōm ꝙ cū dr̄ aliqd mouere seipm̄: po
nitur idē esse mouēs ꝛ motū. Cū aūt dicit̃ ꝙ aliqd moue
tur ab altero: ponit̃ aliud esse mouēs: ꝛ aliud motū. Ma
nifestū est aūt ꝙ cū aliqd mouet alterū: nō ex hoc ipso ꝙ
est mouēs: ponit̃ ꝙ est pmū mouēs. vnde nō excludit̃ qn
ab altero moueat̃: ꝛ ab altero habeat: silr̄ hoc ipȝ qd mo
uet. Silr̄ cū aliqd mouet seipȝ: nō excludit̃ quin ab alio
moueat̃ a quo hȝ hocipm̄ qd seipm̄ mouet. Et sic non re
pugnat libertati ꝙ de⁹ est cā actus liberi arbitrij.

❡ Utrum diabolus sit causa peccati.

pm **Tertio** querit̃ vtrū diabolus sit cā pecca
ti. ❡ Et vr̄ ꝙ sic. Dicit̃ eni Sap.
2. Inuidia diaboli mors itroiuit in orbeȝ ter
raꝝ. Sed mors cōseqtur ex peccato. ergo dia
2m bolus est cā peccati. ❡ P̄. peccatū in affectu
cōsistit. Sed Aug⁹ dicit 4. de trini. ꝙ diabolus sue socie
tati malignos affectus īspirat. Et Beda dicit sup Actus
3m aplōꝝ. ꝙ aiaȝ in affectū malitie trahit. ergo diabolus est
causa pcti. ❡ P̄. iferius natū est a supiori moueri. Sȝ si
cut itellectus hoīs ordine nature est ifra itellectū angeli
cū: ita volūtas humana ifra voluntatē angelicā. semp. n.
virtus appetitiua ꝑportionat̃ apphensiue. ergo angelus
malus p suā malā volūtatē pōt mouere volūtatē homis
4m ad malū. Et sic pōt esse cā peccati. ❡ P̄. Isido. dicit in li.
de sūmo bono. ꝙ diabolus corda hoīum occultis cupidi
tatibus vrit. Sed radix oīum maloꝝ est cupiditas: vt di
citur pma ad Thimo. vlt. g̃ videt̃ ꝙ diabolus possit esse
5m cā peccati. ❡ P̄. oē qd se hȝ ad vtrūlibȝ. idiget aliquo de
terminātē ad hoc ꝙ exeat in actū. Sed libeꝝ arbitrium
hoīs ad vtrūlibȝ se hȝ. s. ad bonū ꝛ malū. g̃ ad hoc ꝙ exe
at in actū peccati idiget ꝙ ab aliquo determinet̃ ad ma
lum. Maxime aūt hoc videt̃ fieri a diabolo: cui⁹ volun
tas est determinata ad maluȝ. ergo videt̃ ꝙ diabolus sit
6m causa peccati. ❡ P̄. Aug⁹ dicit in enchi. ꝙ cā peccati est
volūtas mutabilis. pmo quidē angeli: deinde vō hoīs.
Sȝ pmū in quolibȝ genere est cā eoꝝ que sunt post. ergo
videt̃ ꝙ mala volūtas diaboli sit cā male voluntatis ho
7m minis. ❡ P̄. in cogitatione pctm̄ cōsistit. vnde dr̄ Isa. p.
Auferte malū cogitationū vestraꝝ ab oculis meis. Sed
diabolus pōt causare in nobis cogitatiōes: vt videtur: qr
vis cogitatiua est potētia corporali organo alligata. Dia
bolus autē pōt corpora imutare. ergo videt̃ ꝙ diabolus
8m possit eē directe cā peccati. ❡ P̄. Aug⁹ dicit ꝙ nōnulluȝ
vitiū est: cū caro ꝯcupiscit aduersus spūm. Sed hāc cōcu
piscentiā: vt videt̃ pōt diabolus cāre: qr vis cōcupiscibi
lis est actus organi corporalis. ergo videt̃ ꝙ directe pos
9m sit esse cā peccati. ❡ P̄. Aug⁹ dicit super Gen. ad lr̄am. ꝙ
quādo sic spēs reꝝ presentant̃ homini: vt nō discernātur
a rebus: seqtur iordinatio in carne. hoc aūt dicit fieri pos
se spūali virtute angeli boni vel mali. Inordinatio auteȝ
que est in carne non est sine peccato. ergo videt̃ ꝙ diabo
lus possit eē directe cā peccati. ❡ P̄. Cōmen. in. xi. meta. 10m
iducit vba Themistij dicētis: ꝙ natura iferior agit quasi
memorata a superiorib⁹ causis. Sed cause superiores sūt
ꝑprie ꝛ directe cā eius quod agit̃ ab inferioribus causis.
qd ergo pōt ꝯmemorare aliqd iferiori agenti: videtur ꝙ
sit causa actus eius. Sed diabolus pōt cōmemorare ali
quid homini vnde mouet̃ ad peccandū. ergo videtur ꝙ
diabolus possit eē directe causa peccati. ❡ P̄. phs. 3. ethi 11m
coꝝ. endimice ingrit quid sit pncipiū operatiōis in aia. ꝛ
ostēdit ꝙ oȝ esse aliqd extrinsecū. Omne. n. qd incipit de
nouo hȝ aliquā cām. Incipit eni homo operari: qr vult. i
cipit aūt velle: qr precōsiliat̃. Si aūt p̄cōsiliet̃ ꝑpter ali
quod cōsiliū p̄cedēs: aut est ꝑcedere in īfinitum: aut opȝ
ponere aliqd pncipiū extrinsecuȝ: qd pmo mouet hoiem
ad cōsilianduȝ: nisi forte aliqs dicat ꝙ hoc est a fortuna.
Ex quo sequeret̃ oēs actus humanos esse fortuitos. hoc
aūt pncipiū in bonis quidē dicit eē deuȝ: qui nō est causa
peccati: vt supra ostēsum est. Cuȝ ergo hō incipiat agere:
velle: ꝛ ꝯsiliari ad peccāduȝ: videt̃ ꝙ oporteat huius esse
aliquā extrinsecā cāȝ: que nō pōt esse alia: nisi diabolus.
Ipse ergo est cā peccati. ❡ P̄. cuiuscūq; potestati subia 12m
cet motiuū: eius potestati subiacet ꝛ motus qui a motiuo
causatur. motiuū aūt volūtatis est aliqd apprehēsuȝ per
sensum vel itellectū: quoꝝ vtrūq; subiacet potestati dia
boli. Dicit eni Aug⁹ in lib. 83. q̄ōnum. Serpit hoc maluȝ
.s. qd est a diabolo per oēs adit⁹ sensuales: dat se figuris:
accōmodat coloribus: adheret sōnis: latet in ira: in falla
cia sermonis: odoribus se subycit: infudit saporibus: ꝛ in
q̄buisdā nebulis implet oēs meatus itelligentie: g̃ in pote
state diaboli est ꝙ moueat volantateȝ. Et ita directe est
cā peccati. ❡ P̄. diabolus emit hominē ꝑpter peccatuȝ, 13m
sm illud Isaie pmo. Ecce inigtatibus vestris venundati
estis. Sed emptor dat preciū vēditori. ergo pctm̄ in hoīe
causat̃ a diabolo. ❡ P̄. Hiero⁹ dicit: ꝙ sicut deus est ꝑfe 14m
ctio boni: ita diabolus est ꝑfectio mali: lȝ in homine sint
quedā icentiua vicioꝝ. Sed deus est per se cā bonoꝝ no
stroꝝ. ergo videt̃ ꝙ diabolus etiā sit directe cā peccato
rum nostroꝝ. ❡ P̄. sicut angelus bonus se hȝ ad bonuȝ: 15m
ita malus angelus ad malū. Sed angelus bonus reducit
hoīes ad bonū: qr sicut Diony. dicit. lex diuinitatis est vl
tima per media reducere. ergo videt̃ ꝙ malus angelus
possit reducere hominē ad malū: ꝛ ita ꝙ diabolus sit cau
sa peccati.

Sed contra est qd Aug⁹ dicit in lib. 83. q̄ōnū: ꝙ 3p
ad hoīs voluntatē cā deprauationis ei⁹ redit: siue aliquo
siue nullo suadente deprauatus sit. Sȝ hō deprauat̃ per
peccatū. ergo causa peccati hoīs non est diabolus: sed vo
luntas humana. ❡ P̄. Aug⁹ dicit in lib. de lib. ar. ꝙ non 2.
est aliqd cā peccati humani. sed q̄libet est cā sue malitie.
❡ P̄. peccatū hoīs ex li. arbi. ꝑcedit. Sed diabolus non 3.
pōt libe. arbitriū hominis mouere. hoc eni libe. arbitrio
repugnaret. nō est ergo diabolus cā peccati.

Rn̄deo. Dōȝ ꝙ cā aliqd mouens multiplr̄ dr̄. q̄nq; R.
enim dicitur cā id qd est disponens: vel qd
est cōsiliās: vel qd est precipiēs. Quādoq; vō dicitur cau
sa id qd est perficiēs. Et hec ꝑprie ꝛ vere causa dicit̃. qr
cā est ad quā seqt̃ effectus. Ad actionē aūt perficiētis sta
tim effectus seqtur. nō autē ad actionē disponētis: vel cō
sulētis: vel imperātis. Suasio eni non cogit iuitū: vt Au
gustinus dicit in lib. 83. q̄ōnum. Sic ergo dōm est ꝙ dia
bolus humani peccati cā esse pōt per modū disponentis
vel persuadētis iterius: aut exterius: aut etiā per moduȝ
precipiētis: vt apparet in his q se manifeste diabolo sub
diderunt: sed per modū perficiētis cā peccati esse non po
test. Sicut enim in formis producēdis: causa perficiens

est:ex cuius actione directe cõsequitur forma: ita in acti-
bus eliciẽdis.cã perficiẽs est: ex cui⁹ actiõe agẽs directe
inclinatur ad agẽdum:pctm̃ aũt nõ est forma:sed actus.
illud ergo per se põt eẽ cã peccati:qd̃ põt directe mouere
volũtatem ad actũ peccati.Est aũt ↄsiderãdum ꝙ volũ-
tas ad aliqd inclinari dr̃ dupl̃r. Uno modo ab exteriori.
Alio mõ ab interiori.Ab exteriori qdez:sicut ab obiecto
appꝛebẽso. Nam bonũ appꝛebẽsuz mouere dr̃ volũtatẽ.
Et p̃ hũc modũ dr̃ mouere cõsiliãs:vel suadẽs inq̃tuz.s.
facit apparere aliqd̃ eẽ bonũ.Ab iteriori aũt mouet̃ volũ
tas:sicut ab eo qd̃ ꝑducit ipm volũtatis actũ. Obiectuz
aũt ꝓpositũ volũtati:nõ ex necessitate mouet volũtatez:
lz intellectus ex necessitate assentiat iterdũ ꝓposite veri
tati.Cuius diuersitatis rõ est:q2 tã intellectus q̃ volun-
tas ex necessitate tẽdit in illud ad qd̃ naturalr̃ ordinat̃.
Naturale enim est determinari ad vnũ.vñ intellect⁹ ex
necessitate assentit p̃ncipiis primis nãliter notis:nec põt
eoꝝ cõtrariis assentire.Et silr̃ volũtas nãliter vult et ex
necessitate beatitudinẽ:nec aliqs põt velle miseriã. vñ i
intellectu ↄtingit ꝙ ea que necessariã coherẽtiã hñt cuz
p̃mis p̃ncipiis nãliter cognitis.ex necessitate mouẽt itel
lectũ:sicut ↄclusiones demõstrate:qñ apparẽt: ꝙ si negẽ-
tur:oz negari p̃ma p̃ncipia ex qb⁹ ex necessitate cõsequũ-
tur.Si vo sint alique ↄclusiones que nõ necessariã cohe-
rẽtiam habeãt cũ p̃mis p̃ncipiis nãliter notis:sicut ↄtin-
gẽtia ⁊ opinabilia:nõ cogit̃ his itellectus assentire. Silr̃
et neq3 necessariis que necessario ↄnectuntur p̃mis p̃nci-
piis:ex necessitate assentit anteq̃ h9 necessariã cõnexio-
nem cognoscat.Sic g̃ vr̃ ⁊ circa volũtatez:ꝙ volũtas ad
nihilũ ex necessitate mouet̃:qd̃ nõ appareat habere ne-
cessariã cõnexionẽ cũ beatitudine:que est nãliter volita.
manifestũ est aũt ꝙ h9 particularia bona nõ hñt neces-
sariã cõnexionẽ cũ btitudine:q2 sine quolibet eoꝝ potest
homo esse btũs.vñ q̃tũcũq3 homini ꝓponat̃ aliqd̃ eorũ
vt bonũ:volũtas nõ ex nec̃itate in illud tẽdit.Bonũ aũt
ꝑfectum quod est deus:necessariã qdem cõnexionem hz
cum btitudine hoĩs:q2 sine eo nõ põt homo esse btũs.ve-
rũtamẽ necessitas huius cõnexionis nõ manifeste appa-
ret homini in hac vita:q2 deũ per essentiã nõ videt.Et iõ
etiã volũtas hoĩs in hac vita nõ ex necessitate deo adhe-
ret.Sed volũtas eoꝝ qui deũ per essentiã vidẽtes:mani
feste cognoscũt ipm esse essentiã bonitatis ⁊ btitudinem
hoĩs:nõ põt deo nõ inherere:sicut nec voluntas nr̃a põt
nũc beatitudinẽ nõ velle.pz g̃ ꝙ obiectũ nõ ex necessita
te mouet volũtatẽ.Et iõ nulla ꝑsuasio ex necessitate mo-
uet hoĩem ad agẽduz.Relinqtur g̃ ꝙ cã ꝑficiens ⁊ ꝓpa
volũtarii actus:sit solũ id qd̃ opatur interius.hoc aũt ni-
hil aliud esse põt q̃ ipsa volũtas:sicut cã 2ª: ⁊ deus sicut
cã p̃ma.Cuius rõ est:q2 actus volũtatis nihil est aliud q̃
inclinatio quedã volũtatis in volitũ:sicut ⁊ appetit⁹ nã-
lis nihil est aliud q̃ inclinatio nature ad aliqd. Inclina-
tio aũt nãe est ⁊a forma nãli:⁊ ab eo qd̃ dedit formã. vñ
dr̃ ꝙ motus ignis sursum est ab eius leuitate:⁊ a generã-
te qd̃ talẽ formã creauit.Sic ergo motus volũtatis dire
cte ꝓcedit a volũtate:⁊ a deo qui ẽ volũtatis cã:q solus
in volũtate operat̃:⁊ volũtatẽ inclinare põt in qd̃cũq3 vo
luerit.Deus autẽ nõ est cã pcti: vt supra ostẽsum est. Re-
linquitur g̃ ꝙ nihil aliud sit directe cã pcti humani: nisi
volũtas.Sic ergo manifestum est ꝙ diabolus nõ est ꝓ-
prie cã pcti:sed per modum persuadentis tãtum.

Ad p^m **Ad primum** ergo dõm:ꝙ mors intrauit in orbẽ terraꝝ per inuidiam diaboli:inq̃-
2^m tum persuasit p̃mo homini pctm̃. ❡ Ad 2^m dõm:ꝙ dia-
bolus dr̃ inspirare homini affectũ malignũ:vel etiã tra-
here aĩam in affectum malitie:per modum persuadẽtis.

❡ Ad 3^m dõm:ꝙ inferius natum est moueri a superiori: 3^m
sicut passiuũ ab actiuo per exteriorez imutationẽ:vt aer
ab igne.Exterior aũt imutatio nõ ifert necessitatẽ volũ-
tati: vt ostensum est.Unde diabolus q̃uis ordine nature
sit supra aĩam humanã:nõ tamẽ ex necessitate põt volũ-
tatem eius mouere.Et sic nõ est proprie cã peccati. Naz
ꝓprie causa dicitur:ad quã ex necessitate sequitur aliqd
❡ Ad 4^m dõm:ꝙ diabolus dicitur vrere corda hominũ 4^m
cupiditatibus persuadẽdo. ❡ Ad 5^m dõm:ꝙ volũtas cũ 5^m
sit ad vtrũlibet per aliquid determinatur ad vnuz.s.per
ↄsilium rõnis. Nec oportet hoc esse per aliquod agẽs ex-
trinsecum. ❡ Ad 6^m dõm:ꝙ peccatum angeli ⁊ hominis 6^m
nõ habent ordinẽ nature ad inuicẽ:sed solum ordinẽ tẽ-
poris. Accidit enim ꝙ diabolus peccauit anteq̃ homo:⁊
potuisset e^o accidere.vnde nõ oportet ꝙ peccatuz diabo
li sit causa peccati hominis. ❡ Ad 7^m dõm:ꝙ in cogita- 7^m
tionibus nõ est peccatum nisi fz ꝙ per eas aliqs inclina-
tur ad malũ:vel retrahitur a bono. Qd̃ remanet in li.ar.
volũtatis:quecũq3 cogitationes insurgãt:vñ nõ oportet
si aliquid est causa cogitatiõis:ꝙ sit cã peccati. ❡ Ad 8^m 8^m
dõm:ꝙ cõcupiscẽtia carnis cõtra spũm est actus sensua-
litatis:in qua põt esse peccatum fm ꝙ motus eius potest
impediri vel refrenari rõne:vnde si motus sensualitatis
insurgat ex aliqua trãsmutatione corporali:ratiõe actua
liter resistẽte:qd̃ est in ar. volũtatis:nulluz est ibi pctm̃.
vñ pz ꝙ in ar. volũtatis positũ est oẽ pctm̃. ❡ Ad 9^m di- 9^m
cẽdum:ꝙ hoc ꝙ reꝝ species vel similitudines nõ discer-
nãtur a rebus ipsis:ↄtingit ex hoc ꝙ vis altior que iudi-
care ⁊ discernere põt ligatur:sicut ꝓpter motum digitoꝝ
vnum apparet duo fm tactum:nisi alia potẽtia cõtradi-
cat:puta visus. Sic ergo cum offerunt̃ imaginarie simili
tudines inheretur eis quasi rebus ipsis:nisi sit aliq̃ alia
vis que cõtradicat:puta sensus aut ratio. Si autẽ sit liga
ta rõ:⁊ sensus sopitus:inheret̃ similitudinib⁹ sicut ipsis
rebus:vt in visis dormiẽtium accidit:⁊ i freneticis. Sic
ergo demones facere pñt vt hoĩes nõ discernãt species a
rebus:inq̃tum deo permittẽte perturbãt interiores vi-
res sensitiuas. Quib⁹ perturbatis:ligatur vsus rõnis hu-
mane:que indiget predictis viribus ad suũ actũ:sicut pz
in arreptitiis.ligato aũt vsu rõnis nihil imputat̃ hoĩ ad
pctm̃:sicut nec bestie. Uñ fm hoc diabolus nõ erit causa
peccati:etiã si sit causa actus qui alias esset pctm̃. ❡ Ad 10^m
10^m dõm:ꝙ natura inferior a causis superioribus ex ne-
cessitate mouetur.Et ideo cause superiores a quibus na-
tura inferior dicitur rememorata:proprie ⁊ directe sunt
causa naturalium effectuuz. Sed cõmemoratio diaboli
nõ ex necessitate mouet voluntatez:⁊ ideo nõ est simile:
❡ Ad vndecimũ dõm ꝙ deus est vniuersale p̃ncipiũ cu 11^m
iuslibz cõsilii ⁊ volũtatis ⁊ actus humani: sicut supra di-
ctũ est.Sed ꝙ error ⁊ pctm̃ ⁊ deformitas accidat in cõsi-
lio:volũtate ⁊ actiõe humana:hoc ꝓuenit ex defectu ho-
minis. Nec oportet huius aliã extrinsecã cãm assignare.
❡ Ad duodecimũ dõm ꝙ appꝛehensum nõ mouet volũ 12^m
tatem ex necessitate:sicut ostẽsum est.Et ideo quãtũcũq3
appꝛehẽsum per sensum vel intellectũ subiaceat diaboli
potestati:non tamẽ sufficiẽter potest voluntatez mouere
ad peccandũ. ❡ Ad 13^m dicendũ ꝙ diabolus dat homini 13^m
peccatũ per modũ persuadentis. ❡ Ad 14^m dõm ꝙ simi 14^m
litudo illa non attenditur quantũ ad omnia. Deus.n.est
actor bonoꝝ nostroꝝ operũ:⁊ sicut exterius ꝑsuadens: ⁊
sicut iterius mouẽs. Diabolus autẽ nõ est cã peccati:nisi
sicut exterius ꝑsuadẽs: vt ostensum est. ❡ Ad 15^m dicẽduz 15^m
ꝙ angelus bonus reducit hominẽ in deum: non quidem
directe mouendo voluntatem:sed per modum persuadẽ
tis.Et sic etiam diabolus inclinat ad peccatum.

¶ Utrum diabolus possit inducere hominem ad peccandum persuadendo.

Quarto queritur vtrũ diabolus possit i[n]ducere hoiez ad peccãdũ iteri°
pm psuadẽdo. Et vr ꝙ nõ. Oẽ eni agẽs a ꝓposito cognoscit suũ effectũ. Sed diabolus internas cogitatiões nõ põt videre: vt dr in li. de eccl'ia. dogmatib°. g nõ põt iterius psuadere: cogitationes inte
2m riores causando. ¶ P. forme nobiliori mõ sunt in viri
bus iterioꝛib° ꝙ̃ in mã corporali. Sed diabolus non põt ĩprimere formas in mã copali: nisi forte per aliq̃ semina nãlia adhibita: qr mã corpalis nõ obedit ad nutuz transgressoꝛib° angelis. vt Aug. dicit in 3° de tri. g nõ põt ĩpri
3m mere formas ĩ virib° iterioꝛib°. ¶ P. phs ꝓbat l 7° metaphi. ꝙ forme que sunt in mã nõ causanẽ a formis q̃ sũt extra mãz: sz a formis que sunt in mã: sicut forma carnis z ossis causaẽ a formis que sunt in his carnib° z in his ossibus. Forme aũt viriũ sensitiuaꝝ sunt recepte ĩ organo corporali. g nõ pñt causari a diabolo qui est suba ĩmãlis.
4m ¶ P. opari ꝑter ordinẽ nãe est eius solius. s. dei qui ordinẽ nãe instituit. Sed ordo gdam nãlis est actuũ interioꝝ viriũ aie. Nã fantasia est motus fact° a sensu sm actum: vt dr in 3° de aia. Et sic vlterius ꝓcedẽdo vna potẽtia moueẽ ab alia. g diabolus nõ põt iteriores mot° vel
5m act° viriũ aie causare: nisi hoc ꝓcedat a sensu. ¶ P. opatiões vite ꝓducũtur ab iterioꝛi ꝑncipio. Sed oẽs act° iterioꝝ viriũ sunt quedã opationes vite. g nõ pñt causari
6m a diabolo: sed solũ ab interioꝛi ꝑncipio. ¶ P. eiusdẽ effectus nõ est nisi eadẽ cã sm spẽm. Sed act° iterioꝝ viriũ causanẽ a sensu. Nõ g eadẽ actiõe sm spẽm pñt causari
7m a diabolo. ¶ P. vis sensitiua ẽ dignioꝛ ꝙ̃ vis nutritiua. Sed diabolus nõ põt causare actũ virtutis nutritiue: vt formet carnez aut os. g diabolus nõ põt causare actũ alicuius interioꝝ virium anime.

5 Sed cõtra est ꝙ diabolus nõ solũ visibilr: sz etiã inuisibiliter hoiem tẽtare dicitur. Qd nõ esset nisi aliquid interius homini persuaderet. g diabolus interius incitat ad peccandum.

R. Respondeo. Dõm: ꝙ sicut supra dictum est diabolus nõ potest cẽ cã peccati hũani sicut directe mouẽs hoĩs volũtatẽ: sed solũ per modum psuadẽtis: psuadet aũt aliqd hoĩ dupliciter: visibiliter: z inuisibilr. Uisibilr gdẽ: sicut cũ in aliqua spẽ hoĩ sensibilr apparet z ei sensibilr loqtur z psuadet pctm: sicut tẽtauit pmũ hoiem in paradiso in specie spentis: xpm ĩ deserto in aliq̃ specie ei visibilr apparẽs. Nõ aũt est putandũ ꝙ solũ sic psuadet hoĩ: qr sequereẽ ꝙ nulla alia peccata fierent ex instinctu diaboli: nisi que diabolus visibilr apparẽs psuadet. Et iõ dõm est: ꝙ ẽt inuisibilr istigat hominẽ ad peccãdũ. Qd gdem fit z ꝑ modũ psuasionis: et per modũ dispõnis. Per modũ gdem psuasiõis: sicut cũ ꝓponiẽ aliqd virtuti cognoscitiue vt bonum. Hoc aũt potest fieri tripliciter. Quia ꝓponitur vel q̃tum ad itellectũ: vel q̃tũ ad sensum interiorẽ. vel etiam q̃tuz ad sensum exteriorẽ. Quãtum ad intellectũ gdẽ: qr itellect° humanus põt adiuuari ab ĩtellectu angelico ad aliqd cognoscẽdum per modũ illuminatiõis cuiusdã: vt Dionysius dicit. Quãuis enim angelus nõ possit directe causare actũ volũtatis: eo ꝙ actus volũtatis nihil est aliud ꝙ̃ inclinatio q̃dã ab interioꝛi ꝓcedẽs: põt tñ ĩprimere in itellectũ: cuius actus ɔsistit in recipiẽdo ab exterioꝛi: vñ dr ꝙ itelligere est pati quoddã. Quãuis aũt diabolus sz ordinẽ sue nãe posset hoĩ aliqd psuadere ĩtellectũ eius illuminãdo: sicut facit bonus angelus: nõ tñ hoc facit: qr itellectus q̃to magis illuminaẽ. tãto magis põt sibi cauere a deceptiõe quã diabolus intẽdit. Unñ relinquiẽ ꝙ psuasio interioꝛ diaboli z quecũqz eius reuelõ nõ fit ꝑ illuminatiõnẽ itellectus: sz solũ per ĩpressiõnẽ q̃dãz in vires sensitiuas interiores aut exteriores. Ad vidẽdũ aũt qualiter in vires interiores ĩprimere possit: ɔsiderãdũ est ꝙ mã corpalis nãliter nata est moueri localr a spũali: nõ ãt nata est formari ab eo ĩmediate: sed ab aliquo corporali agẽte: vt ꝓbaẽ in 7° metaphi. Et iõ mã corpalis nãliter obedit angelo bono vel malo ad motũ localẽ. Et per hũc modũ demones semina colligere pñt: que adhibẽt aliquibus effectib° mirabilr faciẽdis: vt Aug. dicit in 3° de trini. Sed q̃tuz ad formationẽ mã corporalis creature spirituali nõ obedit ad nutum. Unñ demones nõ pñt mãm corporalẽ formare: nisi virtute corporaliuz seminum: vt Aug. dicit. Quecũqz g ex motu locali materie corporalis accidere pñt: nihil ꝓhibet per demones fieri nisi diuinit° ĩpediant. Apparitio aũt siue repñtatio spẽruz sensibiliuz in organis iterioꝛib° ɔseruataꝝ: põt fieri per aliquẽ motum localẽ mãe corpalis: sicut phs in li. de sono z vigil. assignãs cãz apparitõis somnioꝝ: dicit: ꝙ cũ aial dormierit descẽdẽte plurimo sanguie ad pn^m sensitiuũ: simr descẽdũt motus siue ĩpressiões derelicte ex sensibiliũ motiõibus: que in spiritib° sensibilib° ɔseruanẽ: z mouẽt pn^m apprehẽsiuũ. Ita ꝙ apparẽt ac si tũc pn^m sensitiuuz a rebus ipsis exterioꝛibus imutareẽ. Qd ergo accidit in dormiẽtibus de apparitõib° somnioꝝ ex nãli motu locali spũuz z humoꝝ: põt accidere ex cõsimili motu locali ꝑ demones ꝓcurato. Aliqñ gdẽ in dormiẽtib°. Aliqñ aũt in vigilãtib°: in gbus demones mouere pñt iteriores spũs z humores. Aliqñ gdẽ vsqz ad hoc ꝙ totalr vsus rõnis ligeẽ: vt apparet in arreptitys. Manifestũ est eniz ex magna ꝑturbatiõe spũm z humoꝝ ĩpediri rõnis actũ: vt pz ĩ freneticis z dormiẽtib° z ebrys. Aliqñ aũt absqz ligamie rationis: sicut z hoies vigilãtes z vsum rõnis hñtes: ꝑ voluntariã cõmotionẽ spũum z humoꝝ: spẽs iterius ɔseruatas q̃si de gbusdã thesauris educũt ad pn^m sensitiuuz vt res aliq̃s imaginẽtur. Cũ g demões hoc in vigilãtib° z vsus rõnis habẽtib° opereneẽ: tãto magis z facili° ꝑcipit aliqs spẽm ad pn^m reductã: z in ei° moraẽ cogitatiõe: q̃to magis a passione aliq̃ detineẽ. Qr phs in eodẽ li. dicit ꝙ aĩ ĩ gs in passione exris a modica silitudine moueẽ: sic amãs ex modica silitudine amati. Et iõ demones tẽtatores dicunẽ: qr experiunẽ per actus hoiuz gbus passionib° magis subdũtur: vt sm hoc in eoꝝ imaginatione efficacius ĩprimãt qd itẽdũt. Similr etiã per cõmotionẽ sensibiliũ spũum in sensus exteriores imprimere pñt: qui sm retractionẽ vel multiplicationẽ sensibiliũ spũum: vel subtili° vel hebetius aliqd ꝑcipiũt. Subtiliter autẽ aliqs videt: vel audit: cũ fuerit spũs sensibiles abũdantes z puri: hebetius cũ ɔtrariũ fuerit. Et hoc mõ Aug. dicit ꝙ hoc malũ per demones illatũ serpit per oẽs sensus. Sic g pz ꝙ diabolus interi° psuadet pctm: ĩprimẽdo in vires sensitiuas interiores vel exteriores. per modũ aũt disponentis põt esse cã pcti: inq̃tum per silem cõmotionẽ spũuz z humoꝝ facit aliquos magis dispositos ad irascẽdũ: vel ad ɔcupiscẽdum: vel ad aliqd hmõ. Manifestũ est enĩ ꝙ corpore aliq̃liter disposito est hõ magis ꝓnus ad ɔcupiscẽtiã z irã: z hmõ passiones: gb° ĩsurgẽtib° hõ disponiẽ ad cõsensum. Sic g pz ꝙ diabolus iteri° ĩstigat ad pctm psuadẽdo z disponẽdo: nõ aũt pficiẽdo pctm.

Ad primum ergo dõz: ꝙ cogitationes internas diabolus nõ põt videre ĩ ipsis sed ĩ suis effectib°. ¶ Ad 2m dõz: ꝙ nõ ĩprimit ĩ imagiatiõnẽ 2m
cãndo formã de nouo: vñ diabolus nõ posset facere ꝙ cecus natus imaginareẽ colores: sz ĩprimit ꝑ motuz localẽ:

4m vt dictum est. ¶ Et silr dōm ad 3m. ¶ Ad 4m dōz ꝙ dia
bolus nō facit preter nature ordinē: sꝫ mouēdo localr pn
cipia intrinseca: ex qbus nata sunt hꝯ prouenire. ¶ Et p
5m ⁊ 6m hoc pꝫ solo ad 5m ⁊ 6m. ¶ Ad 7m dōm: ꝙ de eodēz modo
7m diabolus per aliquā aggregationē spirituū ⁊ humorū fa
cere posset ꝙ aliquid citius vel tardius digereretur. Sed
hoc nō est ita propinquū suo proposito.

¶ Utrum omnia peccata a diabolo suggerātur.

Quinto querit vtrū oia peccata a diabolo
1m suggerātur. ¶ Et vr ꝙ sic. Dicit
enīz Dam. ꝙ ois malitia ⁊ ois imūditia a dia
2m bolo excogitata sunt. ¶ P̄. Diony. dicit in 4°
ca. de di. no. ꝙ multitudo demonū cā est oīuz
3m maloꝝ: ⁊ sibi: ⁊ ēt alijs. ¶ P̄. de quolibet pctōre dici pos
set qđ dn̄s iudeis dixit Jo. 8°. Uos ex p̄re diabolo estis:
hoc aūt nō eēt nisi peccatū oē a diabolo aliqualr causare
4m tur. Omne ḡ pctm̄ est ex istinctu diaboli. ¶ P̄. Jsidorus
dicit in li. de sūmo bono: eodē blādimēto decipiunt nūc
hoies: quo pmi parētes in paradiso decepti sunt. Sed il
li decepti sunt ex suggestione diaboli. ergo etiā nunc om
ne peccatum ex suggestione diaboli cōmittitur.

3p. Sed contra. hoc est qđ dicitur in li. de eccle. dog
matibus. Nō oēs cogitationes no
stre male a diabolo excitantur: sed aliquotiens ex nostri
arbitrij motu emergunt.

R. Respondeo. Dōm: ꝙ causa alicuius pōt aliquid
dici duplr. Uno mō directe. Alio
modo indirecte. Jndirecte qdem sicut cū aliqđ agēs cau
sat aliquā dispōnem ad aliquē effectū: dr eē occasionalr
⁊ indirecte cā illius effectus: sicut si dicat ꝙ ille qui sic
cat ligna est occasio cōbustionis ipsoꝝ. Et hoc mō dōz ē:
ꝙ diabolus est cā omniū peccatoꝝ nrorum: qꝛ ipse istiga
uit pmū hoiem ad peccādū: ex cuius pctō ꝯsecuta est i to
to humano genere quedaz ꝓnitas ad oia pctā. Et p hūc
modū itelligēda sunt vba Dam. ⁊ Dionysij. Directe aūt
dr aliqs esse cā alicuius: qđ opatur directe ad illud. Et h
mō diabolus nō est cā ois peccati. Nō enim oia pctā cō
mittūtur diabolo istigāte: sꝫ quedā ex libertate arbitrij
⁊ carnis corruptiōe. Quia vt Orig. dicit ēt si diabolus nō
eēt: hoies haberēt appetitū cibi ⁊ venereoꝝ ⁊ hꝯ. Circa q̄
inordinatio multa ꝯtingit: nisi per rōnem talis appetitꝰ
referent: ⁊ maxime supposita corruptione nāe. Refrena
re aūt ⁊ ordinare hꝯ appetitum: subiacet libero arbitrio.
Sic ḡ nō est necessariuz oia peccata ex instinctu diaboli
ꝓuenire. Si qua tn̄ ex istinctu eius ꝓueniūt: ad ea com
plēda eo blādimēto decipiuntur hoies nūc: quo pmi pa
rētes: vt Jsidorus dicit. Et si qua etiā peccata absq; istin
ctu diaboli ꝑpetrātur: per ea tn̄ hoies fiunt filij diaboli:
inq̄tuz ipm pꝰs peccantem imitātur. Nō est tn̄ aliqđ ge
Ad ar. Et nus pcti qđ iterdū ex istinctu diaboli n̄ ꝓueniat.
per hoc patet solutio ad obiecta.

¶ Utrum ignorantia sit causa peccati.

Sexto querit de cā pcti ex parte ipsius ho
minis peccantis. Utrum ignoran
1m tia possit eē cā pcti. ¶ Et vr ꝙ nō. Jgnorātia
enī causat inolūtarium: vt Dam. dicit. Sꝫ iuo
lūtarium opponit pctō: pctm̄ enim adeo ē vo
lūtarium: ꝙ si nō sit volūtariū nō est pctm̄: vt Aug. dicit.
2m ḡ ignorātia nō pōt esse cā peccati. ¶ P̄. cā ⁊ effectus con
iūgunt: Sed ignorātia ⁊ peccatū nō ꝯiūgunt: qꝛ ignoran
tia est in itellectu: pctm̄ aūt in volūtate: vt Aug. dicit: er
3m go ignorātia nō pōt eē cā pcti. ¶ P̄. augmētata cā augm̄
tatur effectus: sicut augmētato igne augmētat calefactio.
Augmētata aūt ignorātia nō auget pctm̄: qnimo tāta po
test esse ignorantia ꝙ oīno pctm̄ excludit. ḡ ignorātia nō
est causa pcti. ¶ P̄. cū in pctō sint duo. s. auersio ⁊ cōuer 4m
sio: cāz pcti ex pte ꝯuersiōis opꝫ accipe: qꝛ ex pte auersio
nis pctm̄ hꝫ rōnē mali. Malū aūt nō hꝫ cām: vt dic Dio.
4° ca. de di. no. Sꝫ ignorātia nō vr respicere pctm̄ ex pte
ꝯuersiōis: sꝫ magis ex pte auersiōis. ḡ igrātia nō ē cā pcti.
¶ P̄. si aliq̄ ignorātia est cā pcti: maxie hoc vr de ignorā 5m
tia vitiosa: q̄ dr ignorātia affectata. Sed cū aliqs volun
tarie ignorās in aliqđ pctm̄ ex h icidit: illius pcti magis
vr eē cā volūtas ignorādi q̄ȝ ignorātia ipa. Nō est ḡ dōz:
ꝙ ignorātia sit cā pcti. ¶ P̄. ignorātia vr eē cā inocētie 6m
vel misericordie. Dicit. n. aplūs 1° ad Thi. p. Misericor
diā ꝯsecutꝰ sum: qꝛ ignorās feci. Sed misericordia oppo
nit pctō: qꝛ q̄to aliqs magis peccat: tāto minꝰ est mīa di
gnus. ḡ ignorātia nō est cā pcti. ¶ P̄. q̄tuor sunt genera 7m
causaꝝ: ⁊ fm nullū hoꝝ ignorātia pōt eē cā pcti. Necq; n.
est cā finalis: cū nō itendat ex pctō. Nec cā mālis: cuz mā
pcti sit id circa qđ vsat pcti actus vt itēperātie cōcupia.
Necq; ēt cā formalis: aut mouēs: qꝛ ignorātia ē puatio qdā:
puatio aūt nō hꝫ rōnē forē necq; mouētis. ḡ ignorātia nul
lo mō pōt eē cā pcti ¶ P̄. sicut Beda dicit ignorātia qđ 8m
dā vlnus est ex pctō ꝯnis. Magis ḡ vr pctm̄ eē cā ignorā
tie: q̄ȝ ꝙ ignorātia sit cā peccati.

Sed contra est qđ Jsidorus dicit in 2° li. d sum 3p.
mo bono. Tribꝰ modis pctm̄ gerit
h est ignorātia: ifirmitate: idustria. Sūt ḡ aliq̄ pctā q̄ ex
ignorātia cōmittūt. ē ḡ ignorātia alicuiꝰ pcti cā. ¶ P̄. 2m
Aug. dicit in 3° de li. ar. ꝙ multa p ignorātiā fcā recte im
probant. Que aūt iprobant ꝓpue sunt pctā. ḡ aliq̄ pctā
per ignorātiā ꝯmittunt. Et sic igrātia ē q̄rūdā pctoꝝ cā.

Respondeo. Dōm: ꝙ ignorātia pōt eē cā pcti: et R.
reducit ad genus cāe efficiētis: vel
mouētis. Sed sciēduz ꝙ est duplex mouēs: vt i 8° phi. di
cit. s. mouēs p se ⁊ mouēs p accn̄s: qđ ē remouēs ꝓhibēs.
Sicut in motu grauiū ⁊ leuiū: mouēs p se est generās: qđ
dat graui vel leui formā quā ꝯsequitur talis motꝰ: p accn̄s
aūt mouet q remouet id qđ ꝓhibebat motū: sic q remo
uet colūnā dr mouere lapidē suppositū colūne. Sciēdū
est aūt ꝙ cū scia practica sit directiua i humanis opibꝰ:
nō solū p hꝯ sciam ducimur ad bonuz: sꝫ ēt reuocamur a
malis: ⁊ sic ipsa scia est ꝓhibitiua maloꝝ. Jgnorātia ḡ q̄
hꝯ sciam tollit recte dr eē cā pcti: sicut remouēs ꝓhibēs:
vt manifeste pꝫ in opibꝰ artis. Scia. n. grāmatice dirigit
ad cōgrue loquēdū: ⁊ ꝓhibet icōgruitatē locutiōis. vnde
ignorātia grāmatice pōt dici cā icōgrue locutionis: sicut
remouēs ꝓhibēs: vel magis sicut ipsa remotio ꝓhiben
tis. Et silr in actibꝰ moralibus scia practica dirigit. Et iđ
igrātia hꝯ scie: fm modū p̄dictū pcti mortalis est cā. Sꝫ
sciēdū ꝙ duplex scia dirigit in actibꝰ moralibꝰ: q̄ ꝓhibe
re pōt peccatū. vna. s. vlis per quā iudicamꝰ aliquē actuz
eē rectū vel deformē. Et tali scia iterdū aliqs a pctō ꝓhi
bet. Sicut aliqs ꝯsiderās fornicationē eē pctm̄ abstinet
a fornicatiōe. Et si p ignorātiā remoueret talis scia: igno
rātia eēt fornicatiōis cā. Et si eēt talis ignorātia q̄ nō oīo
excusaret a pctō: sicut qn̄q; ꝯtingit: vt ifra dicet: tal' igno
rātia eēt cā pcti. ¶ Alia vo scia q̄ dirigit i moralibꝰ acti
bus ⁊ ꝓhibere pōt pctm̄: est scia pticularis. s. circūstātia
rū ipsiꝰ actꝰ. Ulis. n. scia nō mouet sine pticulari: vt dr in
3° de aīa. Cōtingit aūt p sciam alicuius circūstantie: vno
mō aliquē reuocari a pctō simplr. Alio mō per sciam cir
cūstantie nō ꝓhibet aliquis a peccando simplr: sed a ta
li genere peccati. Sicut si aliquis sagittator cognosceret
transeuntem esse hominem nullo modo sagittaret: sꝫ qꝛ
nescit hominez esse: sed extimat esse ceruū: emittēdo sa
gittā interficit hoiem. Et sic ignorātia circunstantie cau
sat homicidiū: qđ est pctm̄: nisi sit talis ignorātia q̄ oīno

excuset:vt infra dicetur. Si aūt aligs sagittator velit q̄-
dem occidere hoiem:sed nō patrem:si sciret eū qui trā-
sit esse p̄rem nullo modo sagittaret:sed q̄z ignorat eū esse
p̄rem sagittādo iterficit. vñ ignorātia ista causat manife
ste peccatū homicidij. Quia in oēm euētum iste sagitta-
tor est reus homicidij:licet nō sit reus patricidij in omni
casu. Sic ergo patet q̄ ɔtingit diuersimode ignorātiam
esse causam peccati.

Ad p̄m **Ad primum** ergo dōm:q̄ duplr ɔtingit ignoran
tiam nō excludere sic totalr volun
tariū q̄ tollat oīno rō peccati. Uno qdē modo quādo
ipsa ignorātia est volūtaria:q̄z tūc per consequens id qđ
ex ignorantia sequitur volūtarium iudicat. Alio mō qñ
tñ ignoret aliqd:aliud tñ scit qđ sufficit ad rōnez pecca
ti:sicut dictum est de eo qui sagittādo iterficit eū quem
ignorat esse p̄rem:sed tñ scit eē hoiem. Et sic q̄uis iuolū-
tarie cōmittat patricidiū:volūtarie tñ cōmittit homici-
2m dium. ¶ Ad 2m dōm:q̄ q̄uis intellectus ꝛ volūtas sint
diuerse potētie:tamē cōiunguntur:inq̄tum intellectus
quodāmodo mouet volūtatem:sm q̄ bonum intellectū
est obiectum voluntatis:ꝛ per cōsequēs ignorātia pecca
3m to cōiūgi potest. ¶ Ad 3m dōz:q̄ augmētata causa augea
tur effectus habet locū in causis per se:nō aūt in causis p
4m accidēs:cuiusmodi est remouēs prohibēs. ¶ Ad 4m di-
cēdum:q̄ ignorantia ēt ex p̄te cōuersionis est causa pec-
cati:inq̄tum remouet prohibens cōuersionem peccati.
5m ¶ Ad 5m dōm:q̄ sicut remouēs colūnam dr causa casus
lapidis:ꝛ ipsa colūne remotio. Ita ēt causa peccati potest
dici ꝛ ipsa volūtas carēdi scientia:ꝛ ipsa sciētie remotio.
Tñ nō est dōm:q̄ solum illa ignorātia sit causa peccati:
que est peccatum. Ignorātia enim circūstātie nō est pec-
6m catum:sed tñ pōt esse causa peccati:vt dictū ē. ¶ Ad 6m
dōm:q̄ ignorātia sm diuersa pōt esse causa oppositorū.
Nā inq̄tum tollit sciētiam que p̄hibebat peccatū:dr eē
causa peccati. Inq̄tum aūt tollit vel diminuit volunta-
rium:habet excusare a peccato:ꝛ eē misericordie vel ino
7m cētie cā. ¶ Ad 7m dōm:q̄ ignorātia reducit ad gen⁹ cau
8m se mouentis:nō per se:sed per accñs:vt dictum est. ¶ Ad
8m dōm:q̄ nihil p̄hibet ignorātiam eē effectū alicuius
peccati:ꝛ causam alterius. Sicut ꝛ ɔcupiscētia fomitis ē
in nobis causata ex peccato primi parentis:ꝛ tamē est cā
multorum actualium peccatorum.

¶ Utrum ignorātia sit peccatū.

p̄o **Septimo** queritur vtrum ignorātia sit
peccatum. ¶ Et vr q̄ nō. Op
posita enim sunt vnius generis. Uñ Augu. di
cit in 5° de tri. q̄ homo ꝛ nō homo vtrunq̄ sz
subaz dr. Sed ignorātia opponit sciētie. Sciē
tia aūt est in genere habitus. ḡ ꝛ ignorātia. Sed peccatū
nō est in genere habitus:sed magis in genere actus:quia
pctm̄ est factū vel dictum vel cōcupitū ɔtra legem dei. ḡ
2m ignorātia nō est peccatum. ¶ P̄. gratia magis opponit
peccato q̄ sciētia:q̄z sciētia potest esse cum peccato:nō āt
gratia. Sed p̄uatio gratie nō est peccatū:sed pena. ḡ neq̄
ignorātia que est priuatio sciētie est pctm̄:sed magis pe-
3m na. ¶ P̄. in li. de regulis theologie dr q̄ nulla p̄uatio est
meritū p̄mij vel pene. Sed omne pctm̄ est premium pe-
ne. ergo nulla p̄uatio est peccatū. Ignorātia autē est p̄ua-
4m tio. ḡ ignorātia nō est peccatū. ¶ P̄. per rōnem a brutis
differimus. Remoto ḡ eo qđ est rōnis:remanet soluz id
qđ est nobis ꝛ brutis cōe. Sed in brutis nō est peccatū.
ergo ignorātia in nobis per quā tollitur id qđ ad rōnem
5m pertinet:nō est pctm̄. ¶ P̄. si aliqua ignorantia sit pecca-
tū oz q̄ illa ignorātia sit volūtaria:ꝛ sic volūtatem habz
p̄cedētem. Sed qñ volūtas ignorātiam p̄cedit:in ipsa vo
lūtate ignorādi pctm̄ ɔsistit. Nō ergo ignorātia est pctm̄
6m sed volūtas ignorādi. ¶ P̄. Aug. dic in li. retractationū.
Qui nesciēs peccauit:nō incōgruēter volēs peccasse dici
pōt:q̄uis ꝛ ipse qđ ipse nesciēs fecit:volēs tñ fecit:q̄z vo-
luit actū pcti. In sola ḡ volūtate act⁹ pctm̄ cōsistit. Ipsa ḡ
7m ignorātia nō est pctm̄. ¶ P̄. Aug. dicit in li. de li. ar. nō ti
bi iputat ad culpā si inuitus ignores. Sed si scire neglexe
8m ris. Ipsa ḡ negligētia scie est pctm̄:ꝛ nō ignorātia. ¶ P̄.
oē pctm̄ vel est actus elicit⁹ a volūtate:vel est act⁹ a volū
tate iperat⁹. Sz ignorātia nō elicit a volūtate:q̄z nō est i
volūtate:sz in itellectu. Silr nō iperat a volūtate. Igno-
rātia eni nō pōt eē volita:q̄z oēs hoies naturalr scire desi
9m derāt. ¶ P̄. oē pctm̄ est volūtariū. volūtariū aūt est i co-
gnoscēte:vt dr in 3° ethi. ḡ ignorātia q̄ cognitionez exclu-
10m dit:nō pōt eē pctm̄. ¶ P̄. oē pctm̄ p penitētiā tollit. Sz
11m post pniam ignorantia manet. ḡ nō est pctm̄. ¶ P̄. nul-
lū pctm̄ manet actu ꝛ trāsit reatu:nisi originale. Sz igno
rātia manet actu ēt trāseūte reatu. Cū ḡ nō sit pctm̄ origi
12m nale:q̄z sic sequeret q̄ eēt i oīb⁹:vr q̄ nō sit pctm̄. ¶ P̄.
ignorātia ɔtinue manet in ignorāte. Si ḡ ignorantia eēt
pctm̄:seq̄ret q̄ p singla momēta ignorās ifinities peccarz.

3p̄ **Sed cōtra** est qđ dr p° ad Cor. 14°. Si qs ignat ig-
norabit.s. p reprobationez. Sz tal repro-
2m batio debet pctō. ḡ ignorātia est pctm̄. ¶ P̄. Aug. dicit i
li. de li. ar. q̄ stultitia est rer appetēdar ꝛ fugiēdarū vi-
tiosa ignorātia. Sed omne vitiosum est peccatum. ergo
aliqua ignorātia est peccatum.

R. **Respondeo.** Dōm:q̄ differt:nescia:ignorantia:
ꝛ error. Nescia eni simplicē nega-
tionē scie iportat. Ignorātia vo qñq̄ qdē significat scie
p̄uationē:ꝛ tūc ignorātia nihil ē aliud q̄ carere scia quaz
qs nat⁹ est hr̄e. H eni ē de rōne p̄uatiōis cuiuslibet. Qñq̄
āt ignorātia ē aliqd scie ɔriū:que dr ignorātia p̄uerse dis
pōnis:puta cū qs hz habitū falsor̄ p̄ncipior̄:ꝛ falsarum
opionū:ex qb⁹ ipedit a scia vitatis. Error aūt ē approba-
re falsa p vis. vñ addit actū quēdā sup ignorātiaz. pt eni
eē ignorātia sine hoc q̄ aliqs de ignotis sniaz ferat:ꝛ tūc
ignorās est ꝛ nō errās. Sed qñ iā falsam sniaz fert de his
que nescit:tūc p̄prie dr errare. Et q̄z pctm̄ i actu ɔsistit:er
ror manifeste hēt rōnē pcti. Nō eni est absq̄ p̄sumptione
q̄ aliqs de ignoratis sniam ferat:ꝛ maxie i qb⁹ p̄iculum
existit. Sed nesciētia de se nec rōnē culpe nec pene hz:q̄
eni aliqs nesciat ea que ad ip̄m nō p̄tinēt scire:vel q̄ nō ē
nat⁹ scire:nec culpa nec pena est. Uñ in angelis btis ē ne-
sciētia:vt Diony. dicit 6° ca. ecclastice hierar. Sz ignorā
tia de se rōnem pene dicit. Nō aūt ois ignorātia hz rōnē
culpe. Ignorare eni ea q̄ qs nō tenet scire:absq̄ culpa ē.
Sed ignorātia illa qua qs ignorat ea q̄ tenet scire:nō est
absq̄ pctō. Tenet aūt scire qlibet ea qb⁹ dirigat i p̄prijs
actib⁹. Uñ ois hō tenet scire ea que fidei sunt:q̄z fides i-
tētionē dirigit. Et tenet scire p̄cepta decalogi:p que pōt
pctā vitare:ꝛ bonū facere. Uñ ꝛ corā oi p̄plo sunt dñinitus
p̄mulgata:vt hr̄ Exo. 20°. Secretiora āt legis Moyses ꝛ
Aaron a dño audierūt. Unusq̄sq̄ aūt sup hec tenet scire
que ad suū officiū p̄tinēt:sicut ep̄s ea q̄ p̄tinēt ad officiū
ep̄ale:ꝛ sacerdos ea que p̄tinēt ad offm̄ sacerdotale:ꝛ sic
de alijs. Et hor̄ ignorātia nō ē sine culpa. Pōt ḡ tal' igno
rātia ɔsiderari triplr. Uno mō sm se:ꝛ sic nō hz rōnē cul
pe:sz pene. Dictū est eni i supra q̄ malū culpe est p̄uatio or
dinis in actu:malū aūt pene ē p̄uatio p̄fectōis a subiecto
agēte. Uñ p̄uatio gr̄e vel scie:hz rōnē pene si sz se ɔside
ret. Alio mō pōt ɔsiderari tal' ignorātia p comparationem
ad cām. Sicut eni cā scie est applicatio ai ad sciendū:ita
cā ignorātie ē aium ad sciēdū nō applicare. Et h ip̄z qđ ē
nō applicare aiuz ad sciēdū id qđ qs dz scire:est peccatū

omissionis. Unde si talis ꝑuatio cuȝ causa precedēti ac-
cipiatur: erit peccatū actuale per moduȝ quo omissio pec
catū dr̄. 3º modo pōt cōsiderari talis ignorātia per cōpa-
rationē ad id qd̄ ex ea sequit̄. Et sic quoq̄ est causa pecca-
ti: vt supra dictū est. Potest etiā ignorantia pertinere ad
peccatuȝ originale: vt dicit Hugo de sancto Victo. ꝙ sic
considerandum est. In peccato originali est aliquid for-
male. s. carētia originalis iustitie que pertinet ad volun-
tatem. Sicut aūt ex originali iustitia per quam volūtas
deo cōiungebatur: fiebat quedā perfectionis redūdātia
in alias vires: ita. s. ꝙ rōne illustrata cognitiōe veritatis
irascibilis ⁊ cōcupiscibilis sortirent̄ rectitudinē a rōne:
ita subtracta originali iustitia a voluntate deficit cogni
tio veritatis in itellectu: ⁊ rectitudo in irascibili ⁊ concu
piscibili. Et sic ignorātia et fomes sunt māliа in peccato
originali: sicut et conuersio ad bonum commutabile in
in peccato actuali.

Ad pᵐ **Ad primuȝ** ergo dicēdū ꝙ priuatio sciētie ⁊ grē:
bn̄t culpā culpe: ſm qd̄ accipiunt sit
cum sua causa que pertinet ad genus actus. Non agere
enim ⁊ agere in eodeȝ genere considerant̄: ſm regulam
2ᵐ ⁊ 3ᵐ Aug. inductaȝ. Et per hoc pȝ solutio ad 2ᵐ ⁊ 3ᵐ. Ad
4ᵐ quartū dōm ꝙ ignorātia q̄uis ꝑuet aliquā rōnis perfe-
ctionē: nō tn̄ tollit ipsaȝ rōneȝ: per quā a brutis differim⁹
5ᵐ vnde ratio nō sequit̄. Ad q̄ntū dōm ꝙ cuiuslibȝ pec-
cati radix in volūtate cōsistit: sicut supra dictū est: nec tn̄
sequit̄ ꝙ ꝑpter hoc actus volitus nō sit peccatū. Unde
nec etiā dicit̄ ꝙ ignorātia nō sit peccatū: lȝ radix pecca-
6ᵐ ti in volūtate ignorādi cōsistat. Ad sextū dōȝ ꝙ Aug.
loquitur ibi de peccato: qd̄ per ignorātiā agitur. hoc aūt
peccatū quoq̄ in sola volūtate actus cōsistit: ⁊ non in ipsa
ignorātia. Dictū est eniȝ supra ꝙ nō oīs ignorātia est pec
7ᵐ catū: que est cā peccati. Ad septimū dōm ꝙ ignorātia
que est oīo inuolūtaria: nō est peccatū. Et hoc est qd̄ Aug⁹.
dicit: nō tibi imputat̄ ad culpaȝ si inuit⁹ ignores. per hoc
aūt qd̄ addit: ⁊ si scire neglexeris: dat itelligere ꝙ ignorā
tia hȝ ꝙ sit peccatū ex negligētia precedēte: que nihil est
aliud q̄ȝ nō applicare animū ad sciēdū ea que quis debȝ
8ᵐ scire. Ad octauū dōm ꝙ nihil ꝓhibet aliquid eē secū
dum se nālıter volitū: qd̄ tn̄ nō volumus ꝑpter aliquid
adiunctū. Sicut aliquis nāliter vult integritatē sui cor-
poris cōseruari: ⁊ tn̄ iterdū vult sibi abscindi manuȝ vi-
tiataȝ: si ex ea periculū totius corporis timeat. Et similr̄
nāliter vult homo sciētiaȝ: sed tn̄ ꝑpter laboreȝ adiscēdi
vel ne impediatur a peccato qd̄ diligit: scientiaȝ recusat.
9ᵐ Et sic ignorātia ē a volūtate quodāmō ꝓpata. Ad 9ᵐ
dōȝ ꝙ licȝ ignorās nō cognoscat illud qd̄ ignorat: cogscit
tn̄ vel ignorātiā ipsaȝ: vel id ꝑꝑ qd̄ nō refugit ignorātiaȝ
10ᵐ Et ita igrātia pt̄ eē pctm̄ volūtariū. Ad 10ᵐ dō. ꝙ post
penitētiā licȝ remaneat ignorātia: tollit̄ tn̄ ignorātie rea
11ᵐ tus. Ad 11ᵐ dōȝ ꝙ pctm̄ ignorātie nō ꝯsistit in sola pri
uatiōe sciē: sȝ in ea sil' cū cā ꝑcedēte que ē negligētia adi-
scēdi. Que qdē negligētia si maneret actu: reat⁹ nō trāsi-
ret. Est tn̄ ignorātia cuȝ qua oēs nascimur: quodāmō ad
12ᵐ pctm̄ originale ptinēs: vt dcm̄ est. Ad 12ᵐ dōȝ ꝙ sicut
in alijs pctis omissiōis nō ꝯtinue peccat aliquis qn̄ non
agit: sed solū in tēpore pro quo aliquis obligat̄ ad agēdū
ita est etiā ⁊ de ignorātia dōm.

Utrȝ ignorātia excuset peccatū vel diminuat.

pᵐ **Octauo** querit̄ vtrum ignorātia excuset
peccatū vel diminuat. Et vi-
detur ꝙ nō. Illud eniȝ qd̄ aggrauat peccatū:
nō excusat ipȝ nec in toto nec in pte. Sȝ igno
rantia aggrauat peccatū. Dicit eniȝ Ambro⁹
super illud Ro. 2º. An ignoras ꝙ benignitas dei. ⁊c. gra-
uissime peccas si ignoras. ḡ ignorātia nō excusat peccatū
neq̄ a toto neq̄ a tāto. Pr̄. in decretis dicit̄. 24. ca. 9 di. 2ᵐ
pᵒ. ꝙ ille qui cōicauit cū hereticis ex hoc ipso magis pec
cauit ꝙ nesciuit eos errare. Sic ergo ignorātia aggrauat
peccatū ⁊ nō excusat. Pr̄. ignorātia ꝯsequit̄ ebrietatē. 3ᵐ
Sed ebrius qui ꝑpter ebrietatē ꝯmittit homicidiū aut
aliqd̄ pctm̄: meretur duplices maledictiones: vt dicit̄ in
3º ethi. ergo ignorātia nō diminuit: sed auget peccatum.
Pr̄. pctm̄ peccato additum fit maius. Sed ignorantia 4ᵐ
ipsa est quoddā peccatū: vt dictū est. ḡ nō diminuit: sȝ au
get peccatū. Pr̄. id qd̄ cōiter iuenitur in omni peccato 5ᵐ
nō diminuit pctm̄. Sȝ ignorātia cōiter iuenit̄ in oī pctō:
quia vt dicit̄ in 3º ethi. omnis malus ignorās. Cui conso-
nat qd̄ dr̄ ꝓuer. 14º. Errāt qui operant̄ malū. ḡ ignorātia
nō diminuit vel excusat peccatum. ꝯ

Sed contra. peccatū maxime cōsistit in ꝯtēptu
dei. Sed ignorātia diminuit ꝯtem
ptuȝ: vel totalr̄ tollit. ḡ excusat pctm̄ vl' in toto vl' in pte.

Respondeo. dicēduȝ ꝙ cum de ratione peccati R.
sit ꝙ sit volūtariū: in tātuȝ ignorā-
tia habȝ excusare peccatū in toto vel in parte: inquātum
tollit volūtariū. Est autē cōsiderāduȝ ꝙ ignorātia volū-
tarium sequēs tollere potest. nō aūt volūtariū precedēs
Cum aūt ignorātia sit in intellectu: ordo ignorātie ad vo
luntariū cōsiderari potest ex ordine intellectus ad volū
tatem. precedit enim ex necessitate act⁹ intellectus actū
volūtatis: quia bonū intellectū est volūtatis obiectū. Et
ideo sublata cognitione intellectus per ignorātiam: au-
fertur volūtatis actus: ⁊ sic tollitur volūtarium quātuȝ
ad id qd̄ est ignoratū. Unde si in eodem actu aliquid sit
ignoratum ⁊ aliquid scituȝ: potest esse volūtariuȝ quātū
ad id qd̄ est scitum: semꝑ tn̄ est inuolūtarium quātuȝ ad
ad id qd̄ est ignoratuȝ. Siue ignoretur deformitas act⁹:
puta cuȝ aliquis nescit fornicationeȝ esse peccatū: volun
tarie quidē facit fornicationē: sed nō volūtarie facit pec
catum. Siue ignoretur circūstātia actus. Sicut cum ali
qs accedit ad mulierē quā credit esse suā: volūtarie qdē
accedit ad mulierē: sȝ nō volūtarie ad nō suam. Et q̄uis
semꝑ ignorātia causet nō volūtariū: nō tn̄ sꝑ cāt īuolūta-
riū. Nō volūtariuȝ eniȝ dr̄ per solā remotionē act⁹ volū-
tatis: sed inuolūtariū dicit̄ per hoc ꝙ volūtas cōtrariat̄
ei qd̄ fit: vnde ad īuolūtariū sequitur tristitia: que tamē
nō cōsequit̄ semꝑ ad nō volūtarium. Cōtingit eniȝ quoq̄
ꝙ aliquis accedēs ad nō suā quā credit suam esse: q̄uis
nō velit actu ad nō suaȝ accedere: q2 nescit eā esse nō suā
tn̄ vult habitu: ⁊ vellet actu si sciret: vnde cū postea per-
cipit eā nō fuisse suā: nō tristat̄: sȝ gaudet: nisi mutauerit
volūtateȝ. Sed rursus volūtatis actus potest precedere
actū itellectus. Sicut cum aliquis vult se intelligere: et
eadem ratione ignorantia sub voluntate cadit: ⁊ fit vo-
luntaria. hoc autem contingit tripliciter. Primo quidē
quando aliquis directe vult ignorare scientiam salutis
ne retrahatur a peccato quod amat. Unde dicitur Job
21º. de quibusdam qui dixerūt deo: recede a nobis: scien
tiam viarȝ tuarȝ nolumus. 2º. ignorātia dicitur volunta-
ria indirecte: quia nō adhibet studiuȝ ad cognoscēdum:
⁊ hec est ignorātia negligētie. Sed quia nō dicitur aliqs
negligere nisi cuȝ debituȝ ꝑtermittit: nō videt̄ ad negli-
gentiaȝ pertinere ꝙ aliquis nō applicat animū a qōlibȝ
cognoscēduȝ: sed soluȝ si nō applicet animū ad cognoscē
dum ea que cognoscere debȝ: vel simpliciter ⁊ secūdum
omne tempus: vnde ignorātia iuris ad negligētiaȝ repu
tatur: vel in aliquo casu. Ut cum quis emittit sagittaȝ in
aliquo loco vbi homines solent transire: ad negligētiam
sibi imputatur si scire nō studeat: an tunc aliquis trāseat.

Et talis ignorātia per neglīgētiam cōtingens: volūtaria
iudicaꝛ. 3°. dicitꝛ aliqua ignorātia volūtaria per accidēs:
ex eo. s. ꝙ aliquis directe vel īdirecte vult aliquid ad qḋ
sequitur ipsum ignorare. Directe quidē sicut apparet in
ebrio qui vult superflue vinū potare: per qḋ priuatur ra-
tionis vsu. Indirecte autez cum aliquis negligit repelle
re insurgentes passionis motus: qui percrescētes ligant
rōnis vsum in particulari eligibili: ſm ꝙ dr̄ oīs malus
ignorās. Quia ergo qḋ ex volūtario causaꝛ: volūtariū in
moralibꝰ reputaꝛ: inq̄ꝫtū ignorātia ipa est voluntaria: in-
tātū deficit ab hoc ꝙ causet nō volūtariū: ꝛ per ꝯñs ab hꝫ
ꝙ excuset pctm̄. Cū ergo aliquis directe vult ignorare vt
a pctō per sciam nō retrahaꝛ: talis ignorantia nō excusat
pctm̄ nec in toto nec in pte: sꝫ magis auget. Ex magno. n.
amore peccādi videꝛ ꝯtingere ꝙ aliquis detrimētū scie
pati velit: ad hoc ꝙ libere peccato inhereat. Quādo aūt
aliquis īdirecte vult ignorare: qꝛ negligit adiscere: vel ēt
quādo per accidēs ignorātiā vult: dū vult directe vel in-
directe aliqd ad qḋ ignorātia sequiꝛ: talis ignorātia non
totaliter causat inuolūtariū in actu sequenti: qꝛ actus se-
quens ex hoc ipso ꝙ ꝓcedit ex ignorātia que est volun-
taria: est quodāmodo voluntarius. Sed tamē ignoran-
tia precedēs diminuit rōnez volūtarij. Minus. n. est vo
luntarius actus qui ex tali ignorātia ꝓcedit: q̄ꝫ si sciēter
talē actū aliqs eligeret absq̄ꝫ oī ignorantia. Et ideo talis
ignorātia nō excusat actū sequētez a toto: sed a tāto. Sꝫ
tamē hoc est aduertēdū: ꝙ q̄nq̄ꝫ ꝛ ipse actꝰ sequēs ꝛ igno
rātia ꝓcedēs sunt vnū peccatū: sicut volūtas ꝛ actus ex-
terior: dicunꝛ vnū peccatū. Unde pōt contingere ꝙ non
minus aggrauaꝛ peccatū ex volūtario ignorātie: q̄ꝫ excu
setur ex volūtario actꝰ diminuto. Si aūt ignorātia nul-
lo predictorum modoꝝ sit volūtaria: puta cuꝫ est inuin-
cibilis: ꝛ tn̄ est absq̄ꝫ oī inordinatiōe volūtatis. tūc totalr̄
facit actū sequētem inuolūtariuz.

Ad p̄m Ad primū ergo dōm ꝙ verbū illud Ambro. sic so
let expōi: grauissime peccas si ignoras
idest periculosissime. Quia dum nescis te peccare reme-
diuz nō queris. Uel loqꝛ de ignorātia affectata: qua ali-
quis ignorare vult ne a peccato retrahaꝛ. Uel loqtur de
ignorātia receptoꝝ beneficioꝝ: qꝛ qḋ aliqs nec ēt cogno
scere studeat percepta bn̄ficia: est sūmus ingratitudinis
gradus. Uel loqtur de ignorātia īfidelitatis: que in se g-
dez est grauissimū peccatū: licꝫ etiā peccatū ex tali igno-
rantia cōmissuz diminuaꝛ ſm illud Aplī p̄ᵉ ad Thimo.
p̄mo. Misericordiā ꝯsecutus sum: qꝛ ignorās feci in in-
2m credulitate mea. ¶ Ad scḋz dōm ꝙ auctoritas illa loqꝛ
3m de ignorātia infidelitatis. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ ebrius q
facit homicidium: mereꝛ duplices maledictiōes: qꝛ duo
peccata facit. Et minꝰ tn̄ peccat in homicidio: q̄ꝫ si sobrꝰ
4m occideret. ¶ Ad q̄rtū dōm ꝙ etiā ignorātia que est pec-
catū: inquātuz est volūtaria diminuit volūtariuz sequē-
tis actus. Et ex hoc peccatū sequēs diminuit. Et pōt esse
ꝙ plus diminuit de sequenti peccato: q̄ꝫ sit quantitas sui
5m peccati. ¶ Ad q̄ntū dōm ꝙ in eo qui peccat per habitū:
ꝛ ex electione talis ignorantia est simpliciter affectata:
vnde nō diminuit peccatum. Ignorantia autez eius qui
peccat per passionem: est volūtaria per accidēs: vt dictū
est: ꝛ diminuit peccatū. hoc. n. est ex infirmitate peccare:
per qḋ peccatum diminuitur.

¶ Utꝝ sit possibile ꝙ aliqs sciens ex infirmitate peccet.

p̄m Nono queriꝛ vtꝝ sit possibile ꝙ aliqs sci
ens ex īfirmitate peccet. ¶ Et vi-
detur ꝙ nō. Nullus. n. ex īfirmitate aliqd fa-
cere dicitꝛ: in cuꝰ volūtate est cōstitutū vt ab
illo preseruetꝛ. Sed in volūtate cuiuslibꝫ sciē
tis est cōstitutū vt a peccato preseruetꝛ. Dicitꝛ. n. Eccl. 15.
Si volueris seruare mādata seruabunt te. Ergo nullus
sciens ex īfirmitate peccat. ¶ Preterea. nullus ex infir- 2m
mitate peccat cui adest fortissimū auxiliū cōtra peccatū.
Sed cuilibꝫ sciēti adest fortissimū auxiliū ꝯtra peccatū
sꝫ sciētie certitudo. ergo nullus sciēs ex īfirmitate pec-
cat. ¶ P̄. nulla potētia pōt in actuz ꝓcedere: nisi ſm ra- 3m
tionē sui obiecti: sicut visus nō pōt videre nisi colorata.
Sed obiectuꝫ volūtatis in cuius actu p̄ncipaliter consi-
stit peccatū: est bonū apprehēsum: vt dicitꝛ in 3°. de aīa. ḡ
in actu volūtatis nō pōt esse peccatuꝫ: nisi sit aliqs defe-
ctus in apprehēsione boni. Sed talē defectum excludit
sciētia. ḡ nō est possibile ꝙ aliqs sciēs ex infirmitate pec
cet. ¶ P̄. volūtas nō est nisi boni vł apparētis boni. Nā 4m
malū est īuolūtariū: vt Diony. dicit 4°. ca. de di. no. Sed
inquātuꝫ volūtas est veri boni: nō inueniꝛ in ea peccatū.
ergo omne peccatuꝫ est in volūtate ſm ꝙ est apparentis
boni: ꝛ nō existētis: qḋ nō est sine ignorātia. ergo non pōt
esse ꝙ aliqs sciēs ex īfirmitate peccet. ¶ Sed dice. ꝙ il
le qui est sciēs in vniuersali pōt habere ignorātiā in par
ticulari operabili: ꝛ sic peccabit: puta si sciat in vlı̄ nullā
fornicationē esse faciēdā: estimet aūt nūc esse fornicādū.
¶ Sed cōtra. sicut ph̄s ꝓbat in 2°. perihyer. opiniones que 5m
sunt de ꝯ̄dictorijs: sunt ꝯ̄rie. vl̄is aūt negatiua ꝛ ꝑticula-
ris affirmatiua sunt ꝯ̄dictorie. Cuꝫ ergo nullus possit siꝛ
habere ꝯ̄rias opiniōes: qꝛ ꝯ̄ria nō siꝛ possunt inesse eidē
videꝛ ꝙ nō possit esse ꝙ aliqs opinās in vlı̄ nullaꝫ forni-
cationē esse faciēdā: siꝛ in ꝑticulari possit opinari hāc eē
faciēdā. ¶ Sꝫ dice. ꝙ opiniones que sunt de ꝯ̄dictorijs
sunt cōtrarie. Sciētia aūt nō ꝯ̄riatur opinioni: cū nō sint
vnius generis. ¶ Sed ꝯ̄. plus distat sciētia ab opinione 6m
falsa: q̄ꝫ opinio vera: qꝛ opinio est cū formidine ꝯ̄rij: non
aūt scia. Si ergo siꝛ cū opinione falsa aliqs nō pōt habe-
re opinionē verā ꝯ̄riam: multo minus poterit hr̄e sciam.
¶ P̄. quicūq̄ꝫ scit vle: ꝛ scit singulare ꝯtineri sub vlı̄: siꝛ 7m
inducēs cognoscit singulare: vt dr̄ in p̄ posterio. Sicut q
scit oēm mulā esse sterilē: siꝛ duꝫ scit hoc aīal esse mulaꝫ
scit illud esse sterile. Sꝫ ille q scit nullā fornicationē esse
faciēdā: nisi etiā sciret hūc actū esse fornicationem: nō re
putareꝛ sciēter sꝫ ignorāter peccare. ḡ si nō per ignorātiā
peccat: nō solū scit in vlı̄: sed etiā scit in ꝑticulari. ¶ Pre 8m
terea. voces sunt signa itellectuuꝫ: vt ph̄s dicit. Sed ille
qui actu eligit fornicari si iterrogareꝛ respōderet hoc eē
peccatū: ꝛ nō esse faciēdū. ḡ nō est veꝝ ꝙ ignoret in parti
culari: sciat aūt in vlı̄ vt dicebaꝛ. ¶ P̄. Augꝰ. dicit 14°. de 9m
ciui. dei. ꝙ erubescētia extiguit cōcupiscētiā. Oritur aūt
erubescētia ex scia. ḡ scia extiguit ꝯcupiscētiā: īfirmitas
aūt animi maxīe ad ꝯcupiscētiā ꝑtinet. ḡ scia aufert pec-
catū qḋ est ex īfirmitate. Nō ḡ est pōle ꝙ aliqs sciens ex
īfirmitate peccet. ¶ P̄. ille dr̄ sciēs peccare: q scit eē pec 10m
catū qḋ facit. Sꝫ rō pcı̄ ꝯsistit in offensa dei. Cōsiderare
aūt offensaꝫ dei ꝯstrigit ꝯcupiscētiā: ſꝫ illud p̄s. Confige
timore tuo carnes meas: a iudicijs. n. tuis timui. ḡ scia i-
pedit pctm̄: qḋ est ex īfirmitate ꝯcupiscētie: ꝛ sic idez qḋ
prius. ¶ P̄. Beda ponit īfirmitatē iter q̄tuor vulnera q̄ 11m
ꝯsequunꝛ ex pctō. Et sic hꝫ rōnē pene. Sꝫ pena nō est cā
pcı̄: sꝫ magis ordinaꝛ ad corrigēdū peccata. Ergo pctm̄
sciētis nō pōt esse ex īfirmitate. ¶ P̄. īfirmitas animi at 12m
tendiꝛ ſm passiones que sunt in parte sensitiua. peccatū
aūt cōsistit in cōsensu volūtatis que est in parte itellecti-
ua. Causa aūt opꝫ ꝙ cōiungaꝛ effectui: qꝛ oīs actio fit per
cōtactum. ergo īfirmitas nō potest esse cā peccati. ¶ P̄. 13m
passiuū magis īmutatur a ꝓpīquiori actiuo q̄ꝫ a remotiori
Sed scia cū sit in itellectu: ꝓpinquior est volūtati q̄ꝫ in-
firmitas seu passio: que se tenet ex pte iferiori que carni

ꝯtingitur: ſm illud Math. 26. Spūs gdez pmptus eſt:
caro aūt īfirma. ğ nō videt̃ poſſibile ꝙ aliqs ex infirmi-
14m tate peccet cōtra ꝯſcientiā agēs. ℭ Pꝫ. pars ſupior aīe in
qua eſt itellect⁹ ꝛ volūtas: imperat īferiorib⁹ partib⁹ aīe
in qbus ſunt paſſiones. ſ. iraſcibili ꝛ ꝯcupiſcibili: ꝛ etiam
mēbris corporis. Sꝫ defect⁹ exiſtēs in mēbris corporis
nō imutat imperiū volūtatis: ſꝫ ſolā executionē actus. ğ
neqꝫ defect⁹ qui eſt ex pte iraſcibilis ꝛ ꝯcupiſcibilis. Sꝫ
īfirmitatē paſſionū imutat imperiū volūtatis. Sꝫ in im
perio volūtatis cōſiſtit pctm̄. ğ nullū peccatū eſt ex infir
15m mitate. ℭ Pꝫ. paſſiōib⁹ neqꝫ meremur neqꝫ demeremur
Sed ipm̄ demeritū eſt pctm̄. ğ nullū pctm̄ eſt ex paſſiōe
que eſt infirmitas anime.

Sꝫ **Sed contra** eſt qḋ Iſidorus dicit in li°. de ſūmo
bono: ꝙ quedā peccata ex īfirmita-
2: te cōmittunt̃. ℭ Pꝫ. Apl's dicit ad Ro. 7°. Paſſiones pec
catoꝝ que per legē erāt operabant̃ in membris meis: vt
fructificarēt morti. Qḋ aūt fructificat morti: eſt peccatū
ſm illud Ro. 6° Stipēdia peccati mors. ğ ex paſſionib⁹
que ſunt īfirmitas aīe aliq̄ pctā cōmittunt̃.

R: **Reſpondeo.** dīcēdū ꝙ cōiter ab oībus ponit̃ aliq̄
peccata ex īfirmitate cōmitti. Que
a peccatis ignorātie nō diſtinguerent̃: niſi cōtingeret ali-
quē ſciētes ex īfirmitate peccare. Et ideo ꝯcedēdū eſt ꝙ
poſſibile eſt aliquē ſciētes peccare ex infirmitate. ℭ Ad
cuius euidētiā pmo cōſiderare oꝫ qḋ per nomē īfirmita-
tis itelligamus. Eſt aūt hoc accipiēdū ex ſimilitudine ī-
firmitatis corporis. Eſt aūt corpus īfirmū quādo aliqs
humor nō ſubdit̃ virtuti regitiue toti⁹ corporis: puta cū
aliquis humor excedit in caliditate vel frigiditate vl' in
aliq̄ h⁹. Sicut aūt eſt q̄dā vis regitiua corporis: ita rō eſt
regitiua oīuꝫ interiorū affectionū: vñ cū aliqua affectio
nō eſt moderata ſm regimē rōnis: ſꝫ excedit aut deficit:
dicit̃ eē aīe īfirmitas. Et hoc maxime cōtingit ſm affe-
ctiōes appetitus ſenſitiui: que paſſiōes dicunt̃: vt timor:
ira: cōcupiſcētia: ꝛ h⁹. Unde antiq h⁹ aīe paſſiones egri
tudines aīe vocabāt: vt Aug°. dicit in li. de ciui. dei. Illḋ
ergo ex īfirmitate homo agere dr̄: qḋ agit ex aliq̄ paſſiōe
puta ex ira: vel timore: vel ꝯcupiſcentia: vel aliq̄ h⁹. So-
crates aūt vt Ariſt. dicit in 7°. ethi. cōſiderās firmitatem
ꝛ certitudinē ſcīe: poſuit ꝙ ſcīa nō pōt ſuperari a paſſiōe:
ita ſ. ꝙ nullus homo pōt per paſſionē aliqḋ facere cōtra
ſciētiā: ꝛ oēs virtutes nominabat ſciētias: ꝛ oīa vicia ſeu
peccata nominabat ignorātias. Ex quo ſequebat̃ ꝙ nul
lus ſciēs ex īfirmitate peccat. Qḋ manifeſte ꝯriat̃ his q̄
quotidie experimur. Et ideo cōſiderandū eſt ꝙ habere
ſciam contingit multipliciter. Uno modo in vniuerſali:
alio modo in particulari: ꝛ vno modo in habitu: alio mō
in actu. Pōt aūt ex paſſione pmo gdē cōtingere vt id qḋ
ſcitur in habitu: nō cōſideret̃ in actu. Manifeſtū eſt enī
ꝙ qñcūqꝫ vna potētia itendit̃ in ſuo actu: alia potētia vl'
impedit̃ vel totalr̄ auertit̃ a ſuo actu: ſicut cuꝫ aliqs intē-
tus eſt ad aliquē audiēdū nō pcipit hominē ptrāſeuntē.
Et hoc ideo cōtingit: qꝛ oēs potētie radicant̃ in vna aīa:
cuius intētio applicat vnāquāqꝫ potētiaꝫ ad ſuū actum.
Et ita cuꝫ aliquis fuerit fortiter intētus circa actuꝫ vni⁹
potētie: minuit̃ eius intētio circa actuꝫ alteri⁹. Sic ergo
cuꝫ fuerit ꝯcupiſcētia fortis: aut ira: aut aliqḋ h⁹. impedi
tur a cōſideratiōe ſcīe. Secūdo cōſiderādū eſt ꝙ paſſio-
nes anime cū ſint in appetitu ſenſitiuo: ſūt circa particu-
laria. Cōcupiſcit eniꝫ homo hāc delectationē: ſicut ꝛ ſen
tit hoc dulce: ſciētia aūt eſt in vniuerſali: ꝛ tñ vniuerſalis
ſcīa nō eſt pncipiū alicui⁹ actus niſi ſcḋm ꝙ applicat̃ ad
particulare: qꝛ act⁹ circa pticularia ſūt. Qñ ğ paſſio ē for-
tis circa aliqḋ pticulare: repellit ꝯrium motū ſciētie cir-
ca idē pticulare: nō ſolū diſtrahēdo a cōſideratione ſcīe:
vt ſupra dictū eſt: ſꝫ etiā corrūpēdo per viā ꝯrietatis. Et
ſic ille qui in forti paſſione eſt cōſtitutus: ꝛ ſi ꝯſideret ali-
quo modo in vniuerſali: in particulari tñ ipedit̃ eius cō-
ſideratio. 3°. ꝯſiderādū eſt ꝙ ex aliqua corporali trāſmu-
tatione ligat̃ vſus rōnis: vt vel totalr̄ nihil cōſideret: vel
ꝙ nō libere cōſiderare poſſit: ſicut pꝫ in dormiētib⁹ ꝛ fre
neticis: per paſſiōes aūt fit aliqua imutatio circa corpus
ita ꝙ iterdū aliq ppter irā vel ꝯcupiſcētiā vel aliquā h⁹
paſſionē in īſaniā icidervīt. Et ideo qñ h⁹ paſſiōes ſūt for-
tes: per ipſaꝫ trāſmutationē corporalem ligāt quodāmō
rōnē: vt liberū iudiciū de pticularib⁹ agēdis nō habeat.
Et ſic nihil phibet aliquem ſcientem ſm habitum ꝛ in
vniuerſali: per īfirmitatem peccare.

Ad pm **Ad primū** ergo dicēduꝫ ꝙ in volūtate hominis
poſitū eſt ꝙ ſeruet̃ a peccato: ſꝫ in hoc
īfirmat̃ per paſſionē: vt pfecte nō velit ligato rōnis vſu:
2m ſicut dictū eſt. ℭ Ad ſcḋꝫ dōꝫ ꝙ ſcīa q̄uis in ſe ſit certiſ-
ſima: tñ ſicut dcm̄ eſt: ipedit̃ in pticulari p paſſionē: vt ꝯ
3m pctm̄ auxiliū ferre nō poſſit. ℭ Ad 3m dōꝫ ꝙ volūtas mo
uet̃ ſꝫ exigētiā boni appꝛehēſi. Sꝫ ꝙ h̄ pticulare appetī
bile appꝛehēdat̃ vt bonū ſꝫ rōnis iudiciū: ipedit̃ iterdū
4m per paſſionē: ſicut dictū eſt. ℭ Ad 4m dōꝫ ꝙ volūtas ſēp
tēdit in aliqḋ ſub rōne boni. Sꝫ ꝙ aliqḋ appeat bonum
qḋ nō eſt bonū: qñqꝫ gdē ꝯtingit ex hoc ꝙ rōnis iudiciū
eſt pūerſum ēt in vniuerſali: ꝛ tūc eſt peccatū ex ignoran
tia. Qñqꝫ vō ex hoc ꝙ ipedit̃ in pticulari ppter paſſionē
5m ꝛ tūc eſt pctm̄ ex īfirmitate. ℭ Ad 5m dōꝫ ꝙ nō poſſꝫ eē
ꝙ aliqs haberet ſimul aut ſciaꝫ aut opinionē verā i actu
de vli affirmatiuo: ꝛ opinionē falſaꝫ de pticulari negati-
uo: aut ecōuerſo. Sed bene pōt ꝯtingere ꝙ aliqs habeat
in habitu ſciaꝫ aut opinionē veraꝫ de vno ꝯdictorioꝝ: ꝛ
6m ꝛ 7m opinionē falſam in actu de alio. Act⁹. n. nō ꝯriatur habi-
tui ſed actui. ℭ Et p hoc pꝫ ſolutio ad ſextū. ℭ Ad ſepti-
muꝫ dōm ꝙ cū actus peccati ꝛ v̄tutis ſit ſm electioneꝫ:
electio aūt eſt appetit⁹ precōſiliati. Cōſiliū vō eſt q̄dam
ingſitio: neceſſe eſt ꝙ in quolꝫ actu v̄tutis vel peccati ſit
quedaꝫ deductio q̄ſi ſyllogiſtica. Sꝫ tñ aliter ſyllogizat
tēperat⁹: aliter itēperat⁹: alr̄ ꝯtinēs: alr̄ icōtinēs. Tēpera
tus. n. mouet̃ tm̄ ſꝫ iudiciū rōnis: vñ vtit̃ ſyllogiſmo tri-
um ppoſitionū q̄ſi ſic deducēs: nulla fornicatio eſt ꝯmit
tenda: hic act⁹ eſt fornicatio. ğ nō eſt faciēdū. Intēperat⁹
vō totalr̄ ſeqt̃ ꝯcupiſcētiā: ꝛ iō ēt ipe vtit̃ ſyllogiſmo triū
ppoſitionū q̄ſi ſic deducēs: oī delectabili eſt fruēdū: hic
actus eſt delectabilis. ğ hoc eſt fruēdū. Sꝫ tā ꝯtinens q̄
incōtinēs dupl'r mouent̃: ſm rōneꝫ gdeꝫ ad vitādū pec-
catuꝫ: ſm ꝯcupiſcētiā vō ad ꝯmittēdū. Sed i cōtinēte vi-
cit iudiciū rōnis: in icontinēte vero motus cōcupiſcētie.
Unde vterqꝫ vtit̃ ſyllogiſmo q̄tuor ppoſitionuꝫ: ſed ad
cōtrarias ꝯcluſiones. Cōtinēs eniꝫ ſic ſyllogizat: nullum
peccatū eſt faciēdū: ꝛ hoc pponit ſm iudiciuꝫ rōnis: ſm
vero motū ꝯcupiſcētie verſatur in corde eius. qḋ oē de-
lectabile eſt pſequēduꝫ: ſed qꝛ iudiciuꝫ rōnis in eo vicit
aſſumit ꝛ ꝯcludit ſub pmo: hoc eſt peccatū. ergo nō eſt fa
ciendū. Incōtinēs vero in quo vicit motus ꝯcupiſcentie
aſſumit ꝛ ꝯcludit ſub ſcḋo: hoc eſt delectabile. ergo eſt p-
ſequēdum. Et talis pprie eſt qui peccat ex īfirmitate. Et
ideo patet ꝙ licet ſciat in vniuerſali: nō tamē ſcit in par-
ticulari: qꝛ nō aſſumit ſm rōneꝫ: ſed ſm ꝯcupiſcentiam.
8m ℭ Ad octauuꝫ dōm ꝙ ſicut phs dicit in 7°. ethic. Sicut
ebrius aliqua verba profert: que tamen iterius nō itelli
git: ita ille q a paſſione eſt victus: ꝛ ſi exteri⁹ ex ore dicat
hunc actū eē vitādum: tamē in corde ſuo iudicat h̄ eſſe
faciēdum: vnde aliud dicit exteri⁹: ꝛ aliud iterius ſentit.
9m ℭ Ad nonuꝫ dōm ꝙ ſcīa gdem aliquādo concupiſcētiā

vincit: vel cōcitādo erubescētiam aut horrorē diuine of-
fense: sʒ nihil ꝓhibʒ qn aliqñ ꝛ ipsa scia a passione vinca-
10ᵐ ꝛ 11ᵐ tur in particulari. ℭ Unde pʒ solutio ad 10ᵐ. ℭ Ad vn-
decimū dōm ꝙ ōis pena sua ꝯsideratiōe a peccato auer-
tit: sʒ nō ōis pena auertit a pctō: fm ꝙ iaʒ est illata: priua-
tio.n. gratie est pena quedā: nec tñ per hoc aliquis a pec-
cato auertit̄ ꝙ gratia priuat̄: sed per hoc ꝙ cōsiderat se.
gratia ꝓuari si peccet: ꝛ simile dicēdum est de ignorātia.
ℭ Ad 12ᵐ dicēduʒ ꝙ ꝯsensus in actū pertinet qdē ad ap-
petitū itellectiuū: sʒ tñ nō fit sine applicatiōe ad ꝑticula-
re: in quo plurimū possunt passiones aie. Et ideo per pas-
13ᵐ siones cōsensus qñqʒ imutat̄. ℭ Ad 13ᵐ dōm ꝙ ratio est
ꝓpinquior volūtati ꝙ̄ passio: sʒ particulari appetibili est
14ᵐ ꝓpinquior passio ꝙ̄ ratio vlis. ℭ Ad 14ᵐ dōʒ ꝙ aīa ꝑest
corpori sicut seruo: qui nō pōt reniti imperio dñi: sed rō
preest irascibili ꝛ ꝯcupiscibili: vt phs dicit in p̊ politico-
rum: regali aut politico ꝑncipatu: qui ad liberos est. Et
ideo pōt irascibilis ꝛ ꝯcupiscibilis etiā rationis imperio
obuiare. sicut ꝛ liberi ciues iterduʒ obuiant imperio ꝑn-
15ᵐ cipis. ℭ Ad 15ᵐ dōm ꝙ passionibus neqʒ meremur neqʒ
demeremur: quasi in eis ꝑncipaliter meritū vel demeri-
tum consistat. Sed tamen possunt adiuuare vel ipedire
ad merendum vel demerendum.

ℭ Utrum peccata que per īfirmitatē cōmittunt̄ iputent̄
homini ad culpam mortalem.

DEcimo querit̄ vtꝝ peccata que per īfir-
mitatē cōmittunt̄ iputent̄ ho-
1ᵐ mini ad culpā mortalem. ℭ Et videt̄ ꝙ nō.
Nihil eniʒ iputatur ad culpam mortaleʒ: qđ
homo nō facit volūtarie. Sʒ hᵒ peccata que
ex īfirmitate cōmittuntur: nō facit homo volūtarie. De
his.n. Apls dicit ad gal. 5ᵒ. Caro ꝯcupiscit aduersus spūm:
vt nō quecūqʒ vultis illa faciatis. g̊ hᵒ peccata nō iputā-
2ᵐ tur homini ad culpā mortalē. ℭ Preterea. nulla virtus
passiua pōt operari nisi fm ꝙ mouet̄ a suo actiuo. Sʒ rō
proprie nata est mouere voluntatem. Si ergo iudicium
rationis fuerit impeditum per passioneʒ: videtur ꝙ nō
sit in potestate volūtatis vitare peccatū. Nō ergo impu-
3ᵐ tatur ei ad culpā mortalē. ℭ P̄. passio aie magis de ꝓpi
quo ipedit rōnē ꝛ volūtatē ꝙ̄ passio cōpis. Sʒ passio cor
poris totalr̄ excusat a culpa ea que iordinate ꝯmittunt̄:
sicut pʒ de his que fiunt a dormiētibus ꝛ a freneticis. g̊
passio anime multo magis excusat a culpa. ℭ Sed dice
retur ꝙ passio aie est volūtaria: passio aūt corporis nō
4ᵐ est volūtaria. ℭ Sed cōtra. cā nō est prior ꝙ̄ effectᵘˢ. Sʒ
passio ex hoc ꝙ est volūtaria nō habʒ rationē culpe mor
talis: sed venialis tm̄. ergo neqʒ ex ea pōt causari pecca-
5ᵐ tū mortale. ℭ P̄. pctm̄ nō aggrauat̄ ex euētu in īfinitū:
vt.s. qđ erat in se veniale ꝓpter euētuʒ fiat mortale. Sʒ
ipsa passio si nō sequeret̄ mala electio: nō esset peccatuʒ
mortale. ergo ꝓpter hoc ꝙ sequit̄ electio mala: nō incur
rit homo culpā peccati mortalis. Et sic pctā que ex infir-
mitate ꝯmittunt̄ nō sunt mortalia.

5 Sed contra est qđ dicit Apls ad Ro. 7ᵒ. Passio-
nes pctōꝝ operabant̄ in mēbris no
stris: vt fructificarent morti. Sʒ nihil fructificat morti
nisi pctm̄ mortale. g̊ pctā que cōmittunt̄ per passionē si-
ue per infirmitatē possunt eē mortalia.

Rño Respondeo. dōm ꝙ cum ex infirmitate siue ex
passione aliqs interdum cōmittat
adulteriū: ꝛ multa flagitia seu facinora: sicut fecit Petrᵘˢ
cū xp̄m negauit ex timore: nulli dubiū esse debʒ qn pec-
cata ex īfirmitate perpetrata qñqʒ sint mortalia. ℭ Ad
cuius euidētiaʒ cōsiderāduʒ est: ꝙ necessitas que est ex
suppositione alicuiᵘˢ qđ subiacet volūtati: nō tollit rōneʒ
peccati mortalis. Sicut si gladius īfigatur alicui in mē-
bris vitalibᵘˢ: necesse est ꝙ moriat̄. Sʒ īfixio cultelli est
volūtaria. Unde mors illius qui cultello ꝑcutit̄: iputat̄
percutiēti ad culpā mortalē. Similr̄ dōm est in ꝓposito:
posito.n. ꝙ rō sit ligata per passionē necesse est ꝙ sequat̄
peruersa electio: sed in potestate volūtatis est h̄ ligamē
rōnis repellere. Dictū est eniʒ ꝙ rō ligatur ex hoc ꝙ in-
tentio aie applicat̄ vehemēter ad actū appetitus sensiti-
ui: vnde auertitur a ꝯsiderādo in particulari id qđ habi-
tualiter in vli cognoscit. Applicare aūt intētionē ad ali-
quid vel nō applicare: in potestate volūtatis existit. Uñ
in potestate volūtatis est ꝙ ligamē rōnis excludat. Actᵘˢ
ergo cōmissus q ex tali ligamine ꝓcedit est volūtariᵘˢ: vñ
nō excusat̄ a culpa etiā mortali. Sed si ligatio rōnis per
passionē intm̄ ꝓcederet: qđ nō esset in potestate volunta
tis hᵒ ligamē remouere. puta si per aliquā aie passioneʒ
aliquis in īsaniā verteret̄: qcquid cōmitteret nō iputare
tur ei ad culpā: sicut nec alij īsano: nisi forte quātū ad ꝑn
cipiū talis passiōis: qđ fuit volūtariū: poterat tñ volūtas
a ꝑncipio ipedire ne passio intātū ꝓcederet. Sicut homi
cidiuʒ per ebrietatē cōmissum iputat̄ homini ad culpā:
qr ꝑncipiū ebrietatis fuit volūtariū.

Ad primuʒ ergo dōm ꝙ illud qđ homo facit ex Ad 1ᵐ
passione ligatus: nō vult homo face-
re extra passionē existēs. Sed per passionē ad hoc dedu-
citur vt velit: passiōe rōnē ligāte. ℭ Ad scdm dōm ꝙ vo 2ᵐ
luntas nō solū mouetur ab apprehēsione rōnis ligate ex
passiōe: sʒ ēt hʒ in potestate ligamen rōnis excludere: vt
dictū est. Et ꝓ tāto iputat̄ ei ad culpā qđ facit. ℭ Ad 3ᵐ 3ᵐ
dōm ꝙ remouere passionē corporalē nō est in potestate
volūtatis: sicut remouere passioneʒ aie: qr nā corporalis
nō obedit volūtati rōnali: sicut appetitᵘˢ sensitiuᵘˢ: ꝛ iō nō
est simile. ℭ Ad quartū dōʒ ꝙ nihil ꝓhibet aliqđ nō eē 4ᵐ
peccatū mortale simpliciter: qđ tñ in casu est pctm̄ mor-
tale. Sicut nō dare elemosynā pauperi fame morienti: ē
peccatū mortale. qđ tñ alias peccatū mortale nō eēt. Et
similr̄ in ꝓposito: nō velle repellere passionē aliquā: ꝛ si
simpliciter nō sit peccatū mortale: tñ in hoc casu qñ icli-
nat vsqʒ ad ꝯsensuʒ peccati mortalis: est peccatū morta-
le. ℭ Ad qntū dōm ꝙ euētus in posterꝰ ꝓcedens ꝛ ipro- 5ᵐ
uisus: nō aggrauat in īfinitū: sed euētus ꝯiunctᵘˢ ꝛ ꝓuisus
potest aggrauare in īfinitū: vt sit peccatū mortale: qđ ali-
as nō esset. Sicut ꝓycere sagittā nō est pctm̄ mortale: sʒ
ꝓycere sagittā cū occisione hois est pctm̄ mortale. Et si-
militer nō repellere passionē iclinātē ad pctm̄ mortale:
nō est absqʒ peccato mortali.

ℭ Utꝝ īfirmitas alleuiet vel aggrauet peccatū.

VNdecimo querit̄ vtrum infirmitas
alleuiet vel aggrauet pec-
catū. ℭ Et videtur ꝙ aggrauet. Sicut enim 1ᵐ
se habʒ bona passio ad meritū: ita se hʒ mala
passio ad peccatū. Sed bona passio auget me
ritum. Magis eniʒ est laudabile ꝛ meritoriū ꝙ aliqs ele
mosynā faciat ex cōpassiōe misericordie ꝙ̄ sine cōpassio
ne misericordie faciat: vt pʒ per Augᵘˢ 9ᵒ de ciui. dei. g̊ ēt
facere pctm̄ cū passione est magis vituperabile ꝛ magis
pctm̄. Sed peccare ex passiōe est peccare ex īfirmitate:
vt dictū est. g̊ īfirmitas aggrauat pctm̄. ℭ P̄. cuʒ oē pec- 2ᵐ
catū sit ex libidine: vt Aug. dicit: quāto ex maiori libidi-
ne aliqs peccat: tāto magis videt̄ peccare. Sʒ libido est
quedā passio aie ꝛ īfirmitas. g̊ īfirmitas aggrauat pctm̄.
ℭ P̄. augmētata cā auget̄ effectᵘˢ: sicut ex maiori calore 3ᵐ
seqt̄ maior calefactio. Si g̊ infirmitas est cā pcti: seqt̄ ꝙ
maior infirmitas sit causa maioris peccati: ꝛ sic infirmi-
tas aggrauat peccatum.

3 **Sed contra.** illud ꝓpter qđ peccatum fit remis-
sibile nõ aggrauat: ſʒ diminuit pec-
catũ. Sʒ ꝓꝑ ĩfirmitatẽ dr̃ aliqđ pctm̃ magis remissibile.
ergo ĩfirmitas nõ aggrauat: ſʒ diminuit pctm̃.

R. **Respõdeo.** dicẽdũ ꝙ peccare ex infirmitate est pec-
care ex passiõe: vt dictũ est. passio aũt
appetitus sensitiui dupliciter se hʒ ad motuʒ volũtatis.
vno modo vt ꝓcedẽs. Alio mõ vt ꝯñs. Ut ꝓcedẽs quidem:
sicut cũ ꝓpter passionẽ iclinat̃ volũtas ad aliqđ volẽdũ
Et sic passio diminuit rõnem meriti: ⁊ rõnẽ demeriti: qꝛ
meritũ ⁊ demeritũ in electiõe cõsistit ex rõne ꝓcedente.
Passio autem obnubilat vel etiã ligat iudicium rõnis.
Quãto aũt iudiciũ rõnis fuerit purius: tãto electio est ꝑ-
spicacior ad merẽdũ vel demerẽdũ. Unde ꝗ inducit̃ ad
bñfaciẽdũ ex iudicio rõnis: laudabilius operat̃ ꝙ̃ ꝗ idu-
citur ad hoc ideʒ ex sola animi passione. hic eniʒ interduʒ
errare põt idebite miserẽdo. Et similr̃ ille qui iducit̃ ad
peccãdũ ex deliberatione rõnis: magis peccat ꝙ̃ ille qui
iducitur ad peccãdũ ex sola animi passiõe. Ut cõsequẽs
aũt ꝯsiderat̃ passio: qñ ex forti motu volũtatis cõmouet̃
appetitus iferior ad passioneʒ. Et sic passio addit ad me-
rituʒ vel demeritũ: qꝛ est signuʒ passio ꝙ mot᷒ volũtatis
sit fortior. Et hoc modo verũ est ꝙ ille qui cuʒ maiori cõ
passione facit elemosynã: magis meret̃: ⁊ ꝗ cũ maiori li-
bidine facit peccatũ magis peccat: qꝛ h̃ est signũ ꝙ mo-
tus volũtatis sit fortior. Sed hoc nõ est ex passione be-
ne facere vl̃ peccare: ſʒ poti᷒ pati ex electiõe bõi vl̃ mali.

Ad pm 2m ⁊ 3m **Unde** pʒ respõsio ad pm ⁊ 2m. ¶ Ad 3m dicẽdũ ꝙ de ra-
tione peccati est ꝙ sit volũtariũ: volũtarium
aũt dicit̃ cuius ꝓncipiuʒ est in ipso agẽte. Et ideo quãto
ꝓncipiũ iteri᷒ magis auget̃: tãto etiã peccatũ fit grauius:
quãto aũt ꝓncipiũ exteri᷒ magis auget̃: tãto peccatuʒ fit
leuius. passio aũt est ꝓncipiũ extrinsecũ volũtatis. Mo-
tus aũt volũtatis est ꝓncipiũ itrinsecũ: ⁊ ideo quãto mo-
tus voluntatis fuerit fortior ad peccãdum: tanto pecca-
tum est maius: sed quãto passio fuerit fortior impellens
ad peccanduʒ: tãto fit minus.

¶ Utrũ aliqs possit ex malitia seu ex certa scia peccare.

Duodecimo querit̃ vtrũ aliqs possit
ex malitia seu ex certa
pm scia peccare. ¶ Et videt̃ ꝙ nõ. Ad illud eniʒ
hõ intẽdit qđ ex certa scia operatur. Sʒ ſʒ ꝙ
Diony᷒. dicit 4. ca. de di. no. nullus intẽdens
2m ad malũ operat̃. ꝗ nullus ex certa scia malũ opat̃. ¶ P̃.
nulla potẽtia põt moueri nisi in suũ obiectũ. Sʒ obiectũ
volũtatis est bonũ apprehẽsum. ꝗ nullus põt velle id qđ
scit eẽ malũ: ⁊ ita nullus põt ex certa scia peccare. ¶ Sʒ
dice. ꝙ volũtas tendit in aliqđ bonũ cui cõiungit̃ malũ
3m ⁊ pro tãto dr̃ tẽdere in malũ. ¶ Sed cõtra. ea que nõ sũt
separata ſm reʒ: pñt separi ſm actũ aie: taʒ ſm itellectũ
ꝙ̃ ſm affectũ: possum᷒. n. itelligere rotũdũ sine mã sensi-
bili: ⁊ aliquis vult esse abbas sine hoc ꝙ sit monach᷒. Et
si ergo maluʒ ꝯiungat̃ alicui bono: nõ tñ opʒ vt videt̃ ꝙ
feratur in malũ ex hoc ꝙ fert̃ in bonũ cui cõiungit̃ ma-
4m luʒ. ¶ P̃. denominatio nõ fit ab eo qđ est ſm accidens.
Sʒ ab eo qđ per se cõpetit rei: qꝛ ſm hoc de re iudicatur.
Sed aliqs ex hoc ꝙ vult aliquid ſm se: nõ dr̃ velle illud
qđ est ei adiunctũ nisi ꝑ accidẽs: sicut qui amat vinũ ꝓꝑ
dulce: nõ amat vinũ nisi per accidens. Et sic ꝗ vult aliqđ
bonũ cui cõiungit̃ malũ: nõ vult illud malũ nisi per acci-
dens. Nõ ꝗ debʒ dici ꝙ ex malitia peccet ꝗ̃si volẽs ma-
5m lum. ¶ P̃. quicũqʒ peccat ex ifirmitate habʒ volũtateʒ
mali qđ ꝯiungit̃ alicui bono. Si ꝗ ob hoc dicat̃ aliqs ex
malitia peccare: sequit̃ etiã ꝙ ille qui ex infirmitate pec-
cat ex malitia peccet: qđ pʒ esse falsum. ¶ Sʒ dice. ꝙ vo-
luntas eius qui ex malitia peccat: ex se nitit̃ in malũ mõ
predicto: nõ aũt volũtas eius qui peccat ex ifirmitate: ſʒ
quasi mota ex passione. ¶ Sʒ cõtra. ex se moueri ad ali- 6m
quid est ſm suã formã ⁊ nãʒ iclinari in illud: sicut graue
ex se mouet̃ deorsum. Sʒ volũtas ex sua forma ⁊ nã non
tendit in malũ: ſʒ magis in bonũ. ꝗ voluntas nõ põt ex se
tẽdere in malũ: ⁊ sic nullus ex malitia peccabit. ¶ P̃. qꝛ 7m
volũtas ex se tẽdit in bonũ ſm cõem rõnẽ boni: oʒ ꝙ in
differẽtias boni tẽdat ex aliquo alio determinãte iclina-
ta. Sunt aũt differẽtie boni: bonũ verũ: ⁊ bonũ apparens
In verũ aũt bonum tendit volũtas ex iudicio rõnis. ꝗ in
apparẽs bonũ cui ꝯiungit̃ malũ nõ tẽdit ex se: sed ex ali-
quo alio inclinata. Nullus ergo ex malitia peccat. ¶ P̃. 8m
malitia qñqʒ sumit̃ ꝓ culpa: ſʒ ꝙ opponit̃ virtuti. Quã-
doqʒ vero sumit̃ ꝓ pena ſm ꝙ Beda dicit ꝗ̃tuor esse cõ-
tracta ex peccato: ignorãtiã: ifirmitatẽ: malitiã: ⁊ cõcupi-
scentiã. Sed nõ põt dici aliqs ex malitia peccare si acci-
piatur malitia ꝓ culpa: qꝛ sic idẽ esset cã sui ipsi᷒. s. mali-
tia malitie. Neqʒ iteruʒ ſm ꝙ sumit̃ ꝓ pena: qꝛ oĩs pena
ptinet ad rõnẽ ifirmitatis: ⁊ sic ex malitia peccare eẽt ex
ifirmitate peccare: qđ est incõueniẽs. Nullus ꝗ ex mali-
tia peccat. ¶ P̃. cõtingit iterdũ ꝙ aliqs aliqđ leuissimũ 9m
peccatũ ex certa scia cõmittit: puta dicẽdo verbũ ociosũ
aut mẽdaciũ iocosum. Sʒ peccatũ qđ est ex malitia dici-
tur esse grauissimũ. Nõ ꝗ peccare ex certa scia est pecca-
re ex malitia. ¶ P̃. Diony. dicit 4. ca. de di. no. ꝙ bonũ 10m
est ꝓncipiũ ⁊ finis cuiuslibʒ actiõis. Sʒ illud ex quo ali-
quis peccat vel est ꝓncipiuʒ iterius iclinãs ad peccãduʒ:
sicut habit᷒ vel passio aut aliqđ hm̃: vel est finis intentus
Nullus ꝗ ex malitia peccat. ¶ P̃. si aliqs ex malitia pec- 11m
cat: maxĩe hoc videtur de eo qui eligit peccare. Sed ſm
Dam. omne pctm̃ est ex electione. ꝗ oẽ pctm̃ eẽt ex mali-
tia. ¶ P̃. malitia opponit̃ virtuti. Et ita cũ virtus sit ha- 12m
bitus: malitia etiã est habit᷒: qꝛ ꝯria sunt in eodẽ genere
Aliq aũt habitus virtutũ sunt in irascibili ⁊ ꝯcupiscibili
sicut de tẽperãtia ⁊ fortitudine phs dicit in 3. ethi. ꝙ sũt
irrationabiliũ partiũ. harũ aũt potẽtiarũ aie nõ est elige-
re: sed li. ar. Peccatũ ergo qđ ex electione cõmittitur: nõ
debʒ dici ex malitia procedere. ¶ P̃. ille qui ex malitia 13m
peccat: videt̃ hoc ipsum velle qđ est peccare ⁊ malũ ope-
rari. Sʒ hoc nõ põt ꝯtingere: qꝛ sinderesis nũqʒ extiguit̃
que sp̃ remurmurat malo. Nullus ꝗ ex malitia peccat.

Sed cõtra est qđ dr̃ Job. 34. Quasi de industria 3p
recesserũt a deo: ⁊ vias eius itelligere
noluerũt. Sʒ recedere a deo: est peccare. ꝗ aliqui de idu-
stria peccant: qđ est ex malitia peccare. ¶ P̃. Aug᷒. dicit 2o
in li. ꝯfess. ꝙ cũ furaret̃ poma: nõ ipsa poma: ſʒ ꝯfectũ suũ
amabat. s. ipm̃ furtũ. Sʒ amare ipʒ malũ: est ex malitia
pccare. ꝗ aliqs ex malitia peccat. ¶ P̃. inuidia ẽ malitia 3o
ꝗdã. Sʒ aliq ex inuidia peccãt. ꝗ aliq peccãt ex malitia.

Respondeo. dicẽdũ ꝙ sicut phs dicit in 3. ethi. ali- Rño
qui posuerũt ꝙ nullus volũtarie ẽ
malus. Cõtra quos phs ibidẽ dicit ꝙ irrõnabile est dice-
re ꝙ aliqs velit adulteriũ cõmittere: ⁊ non velit eẽ iniu-
stus. Cuius rõ est: qꝛ volũtariũ dr̃ aliquid nõ solũ si volũ-
tas ferat̃ in illud ꝓmo ⁊ per se sicut in finẽ: sed etiaʒ si fe-
ratur in illud vt ad finẽ. Sicut etiã ifirmus nõ solũ vult
ꝯsequi sanitatẽ: sed etiã vult bibere medicinã amarã: quã
alias nollet ad hoc vt sanitatẽ ꝯsequat̃. Et silr̃ mercator
ꝓycit merces in mari voluntarie ne depeat nauis. Si ꝗ
cõtingat ꝙ aliqs in tm̃ velit aliq̃ delectatione frui: puta
adulterij vel quocũqʒ hm̃ appetibili: vt nõ refugiat icur-
rere deformitatẽ peccati quã percipit esse ꝯiunctã ei qđ
vult: nõ soluʒ dicet̃ velle illud bonũ qđ ꝓncipaliter vult:
sed etiã ipsaʒ deformitatẽ quã pati eligit ne bono cupito

priuet: vnde adulter ꝛ delectationem vult quidez ṗnci-
paliter: ꝛ secūdario vult deformitatez: sicut ponit Aug⁹.
exēplū in li. de sermone dñi in mōte: ꝙ aliqs ꝓpter amo
rem alicuius ancille volūtarie sustinet durā seruitutem
dñi eius. Sed ad hoc ꝙ aliquis intm̄ velit aliqđ bonum
cōmutabile ꝙ nō refugiat auerti a bono icōmutabili: po
test ꝯtingere dupl'r. Uno mō ex eo ꝙ nescit illi bono cō-
mutabili talē auersionē esse ꝯiunctā: ꝛ tūc dr̄ ex ignorā-
tia peccare. Alio mō ex aliquo iterius iclināte volūtatez
in bonū illud. Inuenit aūt aliqđ in alteꝝ iclinari dupl'r.
Uno mō q̄si ab alio passuz: sicut cū lapis ꝓiicit sursum.
Alio mō per formā ꝓpriaz. Et tūc ex seipo iclinat in illđ:
sicut cū lapis cadit ad deorsuz. Et silr volūtas iclinat in
bonū ꝯmutabile cui adiūgit deformitas pc̄ti: q̄ńq; qui-
dez ex aliq̄ passione: ꝛ tūc dr̄ ex ifirmitate peccare: sicut
supra dictū est. Aliqñ aūt ex aliquo habitu: qñ per cōsue-
tudinē iclinari in tale bonū est ei iam versuz quasi in ha
bitū ꝛ nāām. Et tūc ex ꝓprio motu absq; aliq̄ passione in-
clinat ad illud. Et hoc est peccare ex electiōe: siue ex in-
dustria: aut ex certa scia: aut ēt ex malitia.

Ad p̄ᵐ **Ad primū** ergo dōz ꝙ nullus operās intendit ad malū q̄si ṗncipalr volitū. Sz tn̄ ex cō-
sequēti fit alicui ipm malū volūtariū: dū nō refugit icur
2ᵐ rere in malū ad hoc ꝙ ꝑfruat bono cōcupito. ¶ Ad 2ᵐ
dōm ꝙ volūtas semꝑ fert ṗncipalr in bonū aliqđ. Et ex
vehemēti motu in aliqđ bonū: cōtingit ꝙ sustineat ma-
3ᵐ luz qđ est illi bono ꝯiunctū. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ aliquā-
do ꝯtingit volūtatem ferri in aliquod bonum cui ꝯiun-
gitur maluz: ꝛ tamen nō fertur in malum illud. Sicut si
aliqs appeteret delectationē que est in adulterio: ꝛ tn̄ re
fugit adulterij deformitatē: ꝛ ex h ēt delectationez abij-
ceret. Sz aliqñ ꝯtingit ꝙ aliqs ꝓpter delectationē: etiaz
4ᵐ volūtarie icurrit deformitatez culpe. ¶ Ad 4ᵐ dōm ꝙ
illud qđ ꝯiungit bono ṗncipalr desiderato: si sit iprouī-
sum ꝛ ignotū: nō est volitū nisi per accidēs. Sicut cū ali-
quis ex ignorātia peccās vult aliqđ qđ nescit eē peccatū
qđ tn̄ in rei veritate pc̄tm̄ est. Talis. n. nō vult malū nisi
per accidēs. Sz si sciat illud esse malū: iā ex cōsequēti il-
lud malū vult: vt dictū est: ꝛ nō solū per accidens. ¶ Ad
5ᵐ quintū dōm ꝙ cū dr̄ aliqs peccare ex aliquo: dat itelligi
ꝙ illud sit ṗmū ṗncipiuz peccati. In eo aūt q peccat ex i-
firmitate: volūtas mali nō est ṗmū ṗncipiuz peccati: sed
causat ex passiōe. Sz in eo q peccat ex malitia: voluntas
mali est ṗmū ṗnᵐ peccati: qꝛ ex seipso ꝛ per habitū ꝓpriū
iclinat in volūtatē mali: nō ex aliquo exteriori ṗncipio.
6ᵐ ¶ Ad sextū dōm ꝙ forma per quā peccās operat: nō so-
luz est ipsa potētia volūtatis: sed habitus qui iteri⁹ incli-
7ᵐ nat per modū cuiusdā nature. ¶ Et ꝑ hoc pz solo ad 7ᵐ.
8ᵐ ¶ Ad octauū dōm ꝙ cuz dr̄ aliquis ex malitia peccare:
malitia pōt ibi sumi vel pro habitu qui opponit virtuti:
vel pro culpa fz ꝙ iterior volūtatis act⁹ seu electio dicit
culpa: ꝛ est cāe iterioris actus: vñ nō sequit ꝙ idez sit cā
9ᵐ sui ipsi⁹. ¶ Ad 9ᵐ dōm ꝙ malitia opponit virtuti: que ē
bona q̄litas mētis: peccatū aūt veniale nō est ꝯriū virtu
ti. vnde si aliqs de idustria peccatū veniale ꝯmittat: non
10ᵐ est ex malitia. ¶ Ad 10ᵐ dōm ꝙ bonū est ṗncipiū ꝛ finis
actionis ṗmo ꝛ ṗncipalr: fz secūdario: ꝛ ꝯsequēter ēt ma-
11⁹ luz pōt esse volitū: vt dictū est. ¶ Ad vndecimū dōm ꝙ
etiā in peccato ifirmitatis pōt eē electio: q̄ tn̄ nō est ṗmū
ṗncipiū peccādi: cū causet ex passiōe. Et iō nō dr̄ talis ex
12ᵐ electiōe peccare: q̄uis eligēs peccet. ¶ Ad 12ᵐ dōz ꝙ si-
cut passio i irascibili vl' ꝯcupiscibili exn̄s causat electio-
nez inq̄ntū ligat rōnē ad momētū: ita habit⁹ in his poten
tijs exn̄s causat electionē inq̄ntū ligat rōnē: nō iam ꝑ mo
duz passionis ꝑtrāseūtis: fz per modū forme imanentis.

13⁹ ¶ Ad 13ᵐ dōm ꝙ ad synderesim ꝑtinēt vlia ṗncipia iu-
ris nālis: circa q̄ nullus errat. Sz rō ligat ꝑ passionē vel
habitū in eo q peccat: q̄ntū ad ꝑticularia eligibilia.

Ad obᵃ in ꝯriuz **Ea vero** que in ꝯriuz obijciunt: lz veꝝ ꝯcludāt: tn̄ in 2° arg°. ꝯsiderādū est ꝙ cū Aug. dicit ꝙ
ipsuz defectū amauit nō poma que furabat: nō est sic in-
telligēdū: q̄si defect⁹ ipse vel deformitas culpe possit eē
ṗmo ꝛ per se volita. Sz ṗmo ꝛ per se volitū erat vel gere
re morē alijs: vel experiētiā hr̄e alicuius: vl' facere aliqđ
improhibite: aut aliqđ hꝰ. ¶ In 3° vero ar°. notandū est
ꝙ non oē pc̄tm̄ qđ ex alio peccato causat: pōt dici ex ma
litia esse cōmissuz. Qꝛ pōt eē ꝙ illud ṗmū peccatū qđ est
causa alterius: est ꝯmissuz ex ifirmitate vel passione. Ad
hoc aūt ꝙ aliqs ex malitia peccet: oz ꝙ malitia sit ṗmuz
peccādi ṗncipiuz vt dictuz est.

¶ Utrum ille qui peccat ex malitia grauius peccet q̄ il-
le qui peccat ex infirmitate.

Tertiodecimo q̄rit vtꝝ ille q peccat ex malitia grauius peccet q̄ ille q peccat ex ifirmitate. ¶ Et p̄ᵐ
vr̄ ꝙ non. Dr̄. n. Apoc. 3°. Utinā calidus esses
aut frigidus: fz qꝛ tepidus es icipiā te euome-
re ex ore meo. Calidus. n. videt esse q bonū operat: tepi
dus aūt q ex ifirmitate peccat: sicut incōtinēs. Qino aūt
frigidus q ex malitia peccat: sicut intēperat⁹. g̊ periculo-
2ᵐ sius est ex infirmitate q̄ ex malitia peccare. ¶ P̄. Eccl.
42. dr̄. Melior est iniq̄tas viri: q̄ mulier hn̄ faciēs. Qđ
a q̄busdā sic itelligit: vt per virū itelligat aliqs strenuus
ad aliqđ fortiter operādū: ꝑ mulierē aūt aliqs remissus
ꝛ tepidus in operādo. Primū aūt videt cōpetere intēpe
rato qui ex malitia operat: vt dictū est. 2ᵐ aūt incōtinē
ti qui peccat ex ifirmitate. g̊ peius est ex ifirmitate q̄ ex
3⁹ malitia peccare. ¶ P̄. in collōnib⁹ patruz dr̄ ꝙ facilius
ad fauorē ꝑfectionis ꝑuenit peccator q̄ monach⁹ remis-
sus ꝛ tepidus. Sz peccator maxime est q ex malitia ope
ratur: remissus aūt est aliqs qui ifirmat in operādo. g̊ pe
4ᵐ ius est ex ifirmitate peccare q̄ ex malitia. ¶ P̄. ille peri
culosissime ifirmat: cui nec cibus nec medicina que ali-
os iuuat pōt ꝓdesse. Sz incōtinēti qui ex ifirmitate pec
cat: nō ꝓsunt neq; scia neq; bonū ꝓpositū: qꝛ auertit per
5ᵐ passionē. g̊ periculosissime peccat. ¶ P̄. quāto aliqs ma
iori passione ipellit ad peccādū: tāto leuius peccat. Sed
maior est ipulsio que est ꝑ habitū: q̄ que est ꝑ passionez.
ergo min⁹ peccat ille qui ex habitu iclinat ad peccādum
qui dr̄ ex malitia peccare: vt dictū est: q̄ qui iclinatur ex
6⁹ passione: qui dr̄ ex ifirmitate peccare. ¶ P̄. ille q peccat
ex malitia: mouet ad malū ex forma sibi inherēte: q̄ mo
uet ꝑ modū nāe. Qđ aūt nālr mouet ad aliqđ: ex nec̄ita-
te mouet ad illđ: ꝛ n̄ volūtarie. g̊ ille q peccat ex malitia
certa: nō peccat volūtarie. g̊ vl' nihil vl' minimū peccat.

3 **Sed contra.** Illđ qđ iclīat ad mīaz alleuiat peccatū. Sz ifirmitas iclinat ad mīaz:
fz illud ps. Miseret⁹ est dñs timentib⁹ se: qm̄ ipse cognouit
figmētū nostrū. g̊ peccatū ex ifirmitate est leuius q̄ pec-
catū qđ cōmittitur ex malitia.

Rño **Respondeo.** dōz ꝙ peccatū ex malitia ꝯmissuz ceteris ꝑib⁹ ē grauius pc̄tō qđ cōmit-
tit ex ifirmitate. Cui⁹ rō ex trib⁹ appet. Primo q̄dē: qꝛ cuz
volūtariū dicat cui⁹ ṗn⁹ ē in ipso: q̄nto magis ṗnᵐ act⁹ est
in ipso agēte: tāto magis ē volūtariū: ꝛ ꝑ ꝯñs tāto magis
est pc̄tm̄: si act⁹ sit malus. manifestū est aūt ex ṗmissis: ꝙ
cū aliqs ex passiōe peccat ṗnᵐ pc̄ti ē passio q̄ est in appeti
tu sensitiuo. Et sic hꝰ ṗnᵐ est extrisecū a volūtate. Sz qñ
peccat ex hitu: qđ est ex malitia peccare: tūc volūtas per
seipsaz tēdit in actū pc̄ti: q̄si iā totalr iclinata ex hitu per

modū nālis iclinatiōis in actū peccati: vñ pctm̄ est magi volūtariū: ⁊ p ɔñs grauiꝰ. 2º. qꝛ in eo q peccat ex ifirmitate seu ex passiōe: volūtas iclinaṫ ad actū pcti: q̄3 diu passio durat: s3 statī abeūte passiōe que cito trāsit: volūtas recedit ab illa inclinatiōe: ⁊ redit ad ꝓpositū boni penitens de pctō cōmisso. S3 in eo q peccat ex malitia: volūtas iclinaṫ in actū pcti: manēte hītu q nō trāsit: s3 pseuerat vt forma q̄dā iā imanens ⁊ ɔnālis facta: vñ q sic peccant: pseuerāt in volūtate peccādi: ⁊ nō de facili penitēt. Et iō phs in. 7º. ethi. itēperatū cōparat ei q ɔtinue ab infirmitate grauaṫ: puta ptysico vel hydropico: icōtinētē aūt ei q certis tēporibꝰ affligiṫ: ⁊ nō ɔtinue: sicut epilētico. Et sic manifestū ē q grauiꝰ ⁊ piculosiꝰ peccat q peccat ex malitia: q̄3 q peccat ex ifirmitate. 3º. qꝛ ille q peccat ex infirmitate: h3 volūtatē ordinatā in bonū finē. Bonum. n. ꝓponit ⁊ querit: s3 iterdū recedit a ꝓposito pp passionē. S3 ille q peccat ex malitia: h3 volūtatē ordinatā in malū finē. h3. n. firmatū ꝓpositū ad peccādū. manifestū ē aūt q finis in appetibilibꝰ ⁊ opabilibꝰ: se h3 sicut pñm i speculatiuis: vt phs dicit in 2º. phy. Ille aūt grauissime ignorat ⁊ periculosissime: q errat circa pncipia: qꝛ talis nō pt reduci p aliq̄ pncipia pora. Ille aūt q errat tm̄ circa conclusiōes: pōt reduci p pncipia in qbꝰ nō errat. Sic g grauissime ⁊ piculose peccat q peccat ex malitia: ⁊ nō pōt de facili reuocari: sicut reuocaṫ ille q peccat ex infirmitate: in quo ad minꝰ manet bonū ꝓpositum.

ad pm Ad primū g dōȝ q frigidus ibi vocaṫ ifidelis: q aliq̄ excusationē h3 ex h q p ignorantiā peccat: s3 illud Apo. i. thim. p. Miaȝ ɔsecutꝰ suȝ: quia ignorās feci in icredulitate mea. Tepidus āt vocaṫ xpianus peccator q i eodē gñe pcti grauiꝰ peccat: s3 illō Apo. ad hebr. io. Quāto putatis deteriora mereri supplicia q sanguinē testamēti pollutū duxerit ⁊c. vñ auctas illa nō
2m est ad ꝓpositū. ¶ Ad 2m dōȝ q s3 glo. vir ibi dicit aliqs discretꝰ ⁊ strenuꝰ: q ⁊ si aliqñ peccet: quasi ex ipso pctō sumit occasionē boni: puta humilitatis ⁊ maioris cautele. Mulier aūt ibi dr̄ aliqs indiscretꝰ: q ex bono qō facit sumit occasionē sui piculi: dū ex eo p supbiā deycit. vl' pōt dici s3 lrālē sensū: q melior est iniqtas viri. i. vir iniquꝰ ad cōmorādū: q̄3 mulier bñfaciēs. Faciliꝰ. n. hō pcipitaṫ in pctm̄ ex familiari ɔuersatiōe cū bona muliere: q̄3 cū malo viro. Et h p3 p h q pmittiṫ: in medio mulieruȝ noli ɔmorari: ⁊ p illō qō seqṫ: ⁊ mulier ɔfūdēs in oppro-
3m briū. vñ hoc est ad ꝓpositū. ¶ Ad 3m dōȝ q ille q ē remissus in bñfaciēdo: icōpabilr melior ē q̄3 ille q malū facit. Et ex hoc ipo ɔtingit q peccator ɔsiderās malū suū: qñq3 vehemēter ita ɔ illud moueṫ: q ad feruorē pfectiōis pficit. S3 ille q opaṫ bonū: l3 remisse: nō hab3 aliqd qō multū horrere debeat. vñ magis qescit in statu suo: ⁊ nō
4m ita de facili trāsfert ad meliora. ¶ Ad 4m dōȝ q ille qui peccat ex ifirmitate: l3 dū peccat nō iuueṫ ex scia ⁊ bono ꝓposito: tm̄ de facili pōt postmodū iuuari paulatiȝ ɔsuescēdo: ⁊ resistere pōt passioni. S3 ille q peccat ex malitia difficile reduciṫ: sicut ille ēt q errat circa pncipia: vt dictū
5m est. ¶ Ad 5m dōm q ipulsio que est ex passione: diminuit peccatū: qꝛ est q̄si ex exteriori. Impulsio autē que est ex volūtate: auget peccatū. Quāto. n. motꝰ volūtatis est vehemētior ad peccādū: tāto grauiꝰ peccat. habitꝰ aūt facit motū volūtatis vehemētiorē. Et iō ille q peccat ex habi
6m tu grauiꝰ peccat. ¶ Ad 6m dōȝ q habitꝰ virtutis vl' vitij: est forma aīe rōnalis. Ois aūt forma est in aliquo s3 modū recipientis. De nā aūt rōnalis creature est q sit arbitrio libera. Nā habitꝰ vtutis vl' vitij nō iclinat volūtatē ex necitate: sic q aliqs nō possit ɔ rōnē habitꝰ opari. S3 difficile est opari ɔ id ad qō habitꝰ iclinat.

¶ Utrum oē pctm̄ ex malitia sit pctm̄ in spūȝ scm̄.

Quartodecimo queriṫ vtrum oē peccatū ex malitia sit pctm̄ in spm̄ scm̄. ¶ Et vr̄ q nō. pctm̄. n. in spm̄ sā. est pctm̄ oris: vt p3 p id qō dr̄ Matth. 12º. Qui dixerit ɔ spūȝ. s. vbū ⁊c. pctm̄ aūt ex malitia pōt eē cordis ⁊ opis. g nō oē pctm̄ ex malitia est peccatū in spm̄ scm̄. pm
2m ¶ P. pctm̄ in spm̄. s. est spāle genus peccati. h3. n. determinatas spēs: vt p3 p magrm̄. 43º. dis. scdi li. sniaȝ. s. obstiationē: desperationē: ⁊ hō. S3 pctm̄ ex malitia nō est spāle genꝰ pcti. Cōtingit. n. s3 qōlȝ genꝰ peccati peccare ex malitia: sicut ex ifirmitate: ⁊ ex ignoran-
3m tia. g nō oē pctm̄ ex malitia ē pctm̄ i spūm sā. ¶ P. pctm̄ in spūȝ sā. est pctm̄ blasphemie: vt p3 p id qō dr̄ Luc. 12º. Ei aūt q in spūȝ san. blasphemauerit non remitteṫ. Sed blasphemia est qōdā spāle peccatū. Cuȝ g pctm̄ ex certa malitia nō sit spāle pctm̄: qꝛ inueniṫ in quolȝ gñe pcti: vr̄
4m q nō oē pctm̄ ex malitia sit pctm̄ in spūȝ san. ¶ P. pctm̄ ex malitia dr̄ cui cōplacet malitia pp se: sicut pys placet bonitas pp se: vt magister dicit. 43º di. scdi li. sniaȝ. S3 ex h q alicui placet virtꝰ pp se: nō ɔstituiṫ aliq̄ determinata spēs virtutl. g nec ex h q alicui placȝ malitia pp se: ɔstituiṫ aliq̄ determinata spēs pcti. Et sic cū pctm̄ i sp3. s. sit determinata spēs pcti: videṫ q nō oē pctm̄ qō est ex ma-
5m litia sit peccatū in spūm sanctū. ¶ P. Augꝰ. dicit ad Bonifaciū comitē q oē peccatuȝ quocūq3 mō hō se alienauerit a deo vsq3 ad finē vite sue: est peccatū in spūm sanctū. Sed hoc ɔtigit de pctō ēt qō est ex ifirmitate ⁊ igno-
6m rantia. g nō est idē peccare in spūm san. ⁊ peccare ex malitia. ¶ P. magister dicit in 2º sniaȝ. q illi peccāt in spūȝ sanctū: q putāt suā malitiā exuperare bonitatē diuinam S3 q sic putāt errāt: ⁊ oēs errātes ignorāt. g vr̄ q peccatū in spūȝ san. magis sit peccatū ignorātie q̄3 ifirmitatis.
7m ¶ P. aliqs dr̄ peccare ex aliquo duplr. Uno mō sicut ex potētia: vl' habitu: aut dispōne eliciēte actū. Alio mō sicut ex fine mouēte. Sed nō pōt dici q peccās in spūȝ sanctū peccet ex malitia sicut ex hītu vel dispōne eliciēte actū: qꝛ sic oē peccatū eēt in spūm sanctū. Nec itex sicut ex fine mouēte: qꝛ malitia inq̄ntū est malitia nō pōt esse finis mouēs. Nullus eniȝ itēdēs ad malū operaṫ: vt Dionyꝰ. dicit. 4º. caº. de di. no. Si aūt malitia dicatur mouēs pp bonū apparēs cui ɔiūgiṫ: sic oē peccatū esset ex malitia: qꝛ in omni peccato est mouēs aliqō bonū apparēs: qō est ɔiunctū malo. Nō g pctm̄ in spūm sanctū est idē qō pec-
8m catū ex malitia. ¶ P. duplex est malitia. s. malitia ɔcta: put Beda ponit eā vnū de q̄tuor que ɔsequunṫ ex pctō pmi parētis. Est etiā malitia acta: que est peccatū actuale. Sed peccatū in spūm sanctū non pōt dici pctm̄ ex malitia ɔcta: qꝛ malitia ɔcta ad defectū ⁊ ifirmitatē nāe ptinet: ⁊ sic peccatū in spūȝ sanctū esset pctm̄ ex ifirmitate Neq3 etiā ex malitia acta: qꝛ sic oporteret q ante peccatū in spūm sanctū semp pcederet pctm̄ aliqō actuale: qō nō est verum in oi spē pcti in spūȝ san. Nō g peccatū in spm̄
9m sanctū est peccatū ex malitia. ¶ P. peccatū in spūm san. diciṫ a magistris qō nō facile remittiṫ. Sed hoc ɔuenit cuilibȝ peccato qō ꝓcedit ex habitu. Dicit. n. Aug. in lib. ɔfess. q ex puersa volūtate seqṫ libido: ex libidine consuetudo peccādi: ex ɔsuetudine necessitas. g oē peccatuȝ qō ē ex hītu: ēt si n̄ sit ex malitia: s3 ex ifirmitate vl' ignorantia: est peccatū in spūȝ sā. Nā habitꝰ vitiosus ex ɔsuetudine cāuṫ. Nō g idem est peccare in spiritū sanctuȝ ⁊ peccare ex malitia.

Sed contra est qō magr dicit. 43º di. 2. li. sniarū. q ille in spūm san. peccat: cui malitia pp seipām placet. S3 talis dr̄ peccare ex malitia. g idē ɔp

2m est peccare ex malitia: et peccare in spūz sā. ¶ Pꝫ. sicut pa
tri appropriat potētia: et filio sapiētia: ita spūi sā. appropriat
bonitas. Sz ille q peccat ex īfirmitate que opponit potē
tie: dr peccare in patrē: et ille q peccat ex ignorātia que op
ponit sapiētie: dr peccare in filiū. g ille q peccat ex mali
tia q̄ opponit bonitati: dr peccare in spūz scm̄.

Rñso Respōdeo. dōm q de pctō in spūm scm̄ multiplr
aliq sūt locuti. Naz sancti doctores q
fuerūt an̄ Augꝰ. s. Hylariꝰ Ambrosiꝰ Jeronymꝰ et Crisoꝰ.
dixerūt q pctm̄ in spūz scm̄ dr cū aliqs spūz scm̄ blasphe
mat: siue spūs sanctꝰ accipiat eēntialr: put tota trinitas
pt dici et spūs scūs: siue accipiat psonalr: sz q ē tertia in
trinitate psona. Et hoc satis ꝯsonare videt littere euāge
lij: vn̄ hec qō sumit originē. Nā cū pharisei dicerēt xpm
in belzebub eycere demōia: et diuinitatē xpi et spūz scm̄:
p quē xps opabat blasphemabāt: attribuētes pncipi de
mōioꝝ qō xps vtute sue dinitatis: aut p spm̄. s. opabat: vn̄
et pctō i spz. s. in euāgelio ꝯpōit pctm̄ qō ē i filiū. i. qō ē in
hūanitatē xpi. Sz qꝛ dr q pctm̄ i spūz. s. n̄ remittit neqꝫ
in h seclo neqꝫ i futuro: seq videret q qcūqꝫ blasphemat
spūz scm̄ vel diuinitatē xpi: nūq̄ sui peccati remissionez
hrē possz: vt Augꝰ obycit in li. de vbo dn̄i. Cū tn̄ iudeis et
hereticis blasphemātibꝰ diuinitatē xpi et spm̄ scm̄: nō de
negēt baptismus in quo dat remissio peccatoꝝ. Et ideo
Augꝰ. in li. de sermōe dn̄i in mōte. pctm̄ in spūm sanctuz
videt restrigere ad eos q post agnitā veritatē et sacramē
toꝝ susceptionē blasphemāt spūz sanctū: nō solū vbo: vt
īfideles blasphemādo ipsaz psonā spūs sancti: sz et vl' cor
de iuidētes veritati et grē: que est a spū scō: vel et ope ipu
gnātes. Nec obstat q pharisei qbꝰ dn̄s talia loqbatur īfi
deles erāt: nōdū fidei sacramētis imbuti: qꝛ dn̄s nō intē
debat dicere q ipsi adhuc peccarēt in spūz scm̄ irremissi
biliter: cū ipse subdat: aut facite arborē bonā: aut fructū
eius bonū etc. Sz itēdebat eos monere ne blasphemādo
sic faciebāt: ad graduz irremissibilis pctī qn̄qꝫ puenirēt.
Sz ꝯ h iteꝝ obycit Augꝰ i li. de vbo dn̄i: qꝛ dn̄s nō dicit
q ei q peccauerit i spūz. s. n̄ fiat remissio i baptismate: sz
q n̄ fiat remissio i h sclo vl' futuro q̄cūqꝫ mō: vn̄ h pctm̄
nō videt magis ptinere ad baptizatos q̄ ad alios: cū tn̄
nulli peccāti si penituerit in ecclesia penitētia denegēt.
Et iō hāc sniaz retractat in lib. retractationū: addens q
tūc solū ipugnator agnite vitatis: et inuidēs fraterne grē:
dr peccare in spūm scm̄: qn̄ in hoc pseuerat vsqꝫ ad mor
tez. ¶ Et ad huiꝰ euidētiā ꝯsiderādū qō ipse circa h dic̄
in li. de vbo dn̄i. Dic̄. n. ibi attēdēdū eē q nō oē qō idiffi
nite in sacra scriptura pponit: est vlr accipiēdū. Sic qō
dr Jo. 15. Si nō venissem et locutꝰ eis nō fuissez peccatuz
nō haberēt: nō est sic itelligēdū q̄si nullū peccatuz habe
rent: sz qꝛ nō hrent aliqō vnū pctm̄ qō ꝯmiserūt ꝯtēnēdo
pdicationē et miracula xpi. Sic g cū dr q dixerit verbuz
ꝯ spūz sanctū determiate: et silr qō dr in Marco et Luca
Qui blasphemauerit in spm̄ scm̄ etc. itelligēdū est q aliq̄
determiato mō blasphemauerit. Est aūt attēdēdū q vbū
ꝯ spūz sā. dr non solū ore: sz et corde et ope: et q multa vba
ad idē ptinētia vnū vbū dicunt: sic freq̄nter legit in p
phetis vbū qō locutꝰ ē dn̄s ad Jsai. et Jeremiā. Manife
stū est aūt q spūs scūs charitas est: p charitatē aūt fit re
missio pctōꝝ i eccl̄ia. Et iō remissio pctōꝝ ē effectꝰ appro
priatꝰ spūi sā. sz illō Jo. 20. Accipite spūz sā. q̄ꝝ remiseri
tis pctā remittunt eis. Jlle g dr loq vbū irremissibile in
spz sā. q corde: ore: et ope sic remissioi pctōꝝ repugnat: vt
in pctō pseueret vsqꝫ ad mortē. Et iō sz Augm̄ ipnia pse
uerās vsqꝫ ad mortē est pctm̄ in spūz sā. Sic aūt remissio
pctōꝝ appropiat spūi scō: ita et bōitas: vn̄ magri sequētes
aliq̄ mō Augꝰ dixerūt q ille dic̄ vbū et blasphemiā i spz

scm̄: q peccat ex malitia: q̄ ꝯriat bōitati et spūi scō. Sic g
si loq̄mur de pctō in spūz sā. sz sniaz antiquoꝝ scōꝝ. vel
etiā sz sniaz Aug. nō oē pctm̄ ex malitia est pctm̄ in spūz
sā. sicut ex dcis pōt eē manifestū. Si aūt loq̄mur sm̄ dcā
magralia: que nō sunt ꝯtēnēda: sic dici pt q pprie loq̄ndo
de pctō in spūz sā. nō oē pctm̄ ex malitia est pctm̄ in spūz
san. Jlle. n. ex malitia peccare dr: vt supra dcm̄ est: cuius
volūtas p se iclinat in bonū aliqō qō hz malitiā ānexaz.
Qō qdē ꝯtingit duplr. Nā et in rebꝰ nālibus duplr aliqd
mouet: vel pter iclinationē sicut graue deorsuz: vel p
pter remotionē phibētis: sicut aqua effundit fracto va
se. Sic ergo volūtas quādoqꝫ fert per se in hꝫ bonuz ex
ppria inclinatiōe habitus acquisiti. Quandoqꝫ vero ex
remotiōe eius qō phibebat a peccato: sicut spes et timor
dei: et alia dona spūs sancti: qbus homo retrahit a pecca
to: vnde pprie ille peccat in spūm sanctū: cuiꝰ volūtas ex
hoc tendit in peccatū: qꝛ abycit hꝫ spūs sancti retinacu
la: ppter qō et desperatio: et psūptio: et obstinatio: et hꝫ po
nuntur spēs peccati in spūm sanctū: vt pz per magrz. 43ª
di. scdi sniaꝝ. Large tn̄ loq̄ndo et ille q ex iclinatiōe ha
bitus peccat: pōt dici peccare in spūz sā. qꝛ et ipse ex cōse
quēti renitit bonitati spūs sancti.

Ad primuz g dōz q sm̄ sniaz antiquoꝝ sanctoꝝ Ad 1m
patꝝ: peccatū in spūm sanctū est pec
catū verbi quo quis ꝯ spūz sanctū blasphemat. Secūdū
vero alias opiniones opz dicere q etiā est quoddā ver
bū et cordis et operis: qꝛ et corde et opere aliquid dicimus
sm̄ illud. i. cor. 12. Nemo pōt dicere dn̄s iesus nisi in spū
sancto. i. corde: ore: et opere: vt glo. ibidē expōit. ¶ Ad 2m 2m
dōm q sm̄ expositionē antiquoꝝ sanctoꝝ: et etiā sm̄ ex
positionē magistralē: peccatū in spūz scūm pōt dici spāle
genus peccati: dū tn̄ peccatū ex malitia accipiatur pprie
sz q aliqs peccat ex hoc q abycit beneficia spūs sancti:
quibꝰ retrahit a peccato. Sed si accipiat peccatū ex ma
litia sm̄ q est ex inclinatiōe habitus: sic non est spāle ge
nus peccati: sz quedā peccati circūstātia: que pōt in quo
libet genere peccati inueniri. Et silr etiā est dōz si pecca
tuz in spūz san. sit finalis ipnia sz expōnem Augꝰ. ¶ Ad 3m
tertiū dōm q blasphemia in spūz sanctū sz āntiquos san
ctos accipit put est spāle peccatū oris: sz sz Augm̄ et ma
gistros cōtinetur sub blasphemia oīs repugnatio ad do
na spūs scī: siue fiat corde: siue ore: siue ope. ¶ Ad 4m di 4m
cendū q si alicui virtꝰ cōplaceret pp se pp ꝯsiderationē
alicuius superioris mouentis: ex hoc sequeret ratio spe
cialis virtutis. Sicut si aliquis delectaretur in castitate
ppter amorē dei: hoc ptineret ad virtutez castitatis. Et
silr etiā si alicui cōplacet malitia pp ꝯtēptum spei vel ti
moris: hoc pertinet ad rōnez spāliū peccatoꝝ. s. despera
tionis et presūptionis: que sunt spēs peccati in spūm scm̄.
¶ Ad 5m dōm q rō illa pcedit sm̄ itētionē Aug. Sic āt 5m
peccatū in spūz sanctū nō est spāle genus peccati. ¶ Ad 6m
sextū dōm q desperatꝰ qui dr peccare in spm̄ sanctū: pu
tat suā malitiā exuperare bonitatē diuinā: nō quātū ad
opinionē: sic. n. peccaret peccato īfidelitatis: sed qꝛ se hz
ad moduz ita putātis: inquātuz ex cōsideratione suoruz
scelerꝫ de diuina bonitate diffidit. ¶ Ad septimū dōz 7m
q sicut supra dictū est aliquis pōt dici ex malitia pecca
re. Uno qdē mō sicut ex habitu iclinante: sm̄ q malitia
dicit habitus virtuti oppositus. Nec veruz est q qcūqꝫ
peccat hoc mō: ex malitia peccet. Nō. n. quicūqꝫ iniusta
agit iā habz habitū iniustitie: cū hō ex iniustis opationi
bus ad habitū iniustitie pueniat: vt dr i 2º ethi. Alio mō
pōt itelligi q aliqs ex malitia peccet: qꝛ vult bonum cui
ꝯiungit malū: nec iclinat ad illud ex aliqua passione: vl'
ignorātia. Et sic etiā manifestū est q nō omnis peccans:

8m ex malitia peccat. ¶ Ad 8m dõm: ꝙ malitia ꝫcta dicit̃
quedam pronitas: que ex corruptiõe fomitis nobis inest
ad mala agẽda: ⁊ sic nõ accipit̃ malitia cũ dicit̃ aliqs ex
malitia peccare: sed accipit̃ malitia pro malitia acta ſm
ꝙ ipsa interior electio dicitur malitia. Et sic intelligẽdũ
est ꝙ semp cũ aliquis peccat ex malitia: est interior act⁹
pcti qui dr̃ malitia: ex qua ꝓcedit exterior actus peccati.
9m ¶ Ad 9m dõm: ꝙ pctm̃ qḋ fit ex inclinatione habit⁹ hꝫ q̄
dem aliquã rõnẽ vt possit dici pctm̃ in spũm sanctũ: sꝫ ⁊
alijs modis peccatũ in spm̃ scm̃ accipi põt: vt dictum est.
¶ Utrũ peccatũ in spiritum sanctũ possit remitti.

Quintodecimo querit̃ vtrũ pctm̃ in spũm scm̃ possit
pº remitti. ¶ Et videt̃ ꝙ nõ. Dicit̃ enĩ Math.
12. ꝙ qui dixerit verbũ ꝫtra spm̃ scm̃ nõ re
mittet̃ ei: neqꝫ in hoc seculo neqꝫ in futuro.
Sed oĩs remissio fit in hoc seculo vel in futuro. ergo pec
catũ in spm̃ scm̃ nunq̃ remittit̃. ¶ Sed dice. ꝙ dicitur
2º nõ remitti: qꝛ de difficili remittit̃. ¶ Sed ꝯ est qḋ dicit̃
Mat. 3. Qui blasphemauerit in spm̃ scm̃ nõ habet remis
sionẽ in eternũ: sed reus erit eterni delicti. Nõ aũt est re
us eterni delicti: cuius pctm̃ dimittit̃. ergo pctm̃ in spi
3º ritũ scm̃ nullo mõ remittit̃. ¶ P̃. pro oĩ pctõ qḋ dimitti
tur est orãdũ: sed pro pctõ in spm̃ scm̃ nõ est orãdũ: Dicit̃
enĩ pᵉ Jo. vlt. Est pctm̃ ad mortem: nõ pro eo dico vt oret
4m quis. ergo pctm̃ in spm̃ scm̃ nullo mõ remitti põt. ¶ P̃.
Augu⁹ dicit in li. de sermõe dñi in mõte: ꝙ tãta est labes
huius pcti ꝙ humilitatẽ deprecãdi subire nõ põt. Sꝫ cũ
initiũ pcti sit sup̃bia: vt dicit̃ eccl. 10. Nullũ pctm̃ potest
sanari nisi per humilitatẽ: qꝛ ꝯria ꝯrijs curant̃. ergo pec
5m catũ in spm̃ scm̃ nõ põt remitti. ¶ P̃. Augu⁹. dicit in lib.
83. q. ꝙ pctã imbecillitatis ⁊ ignorãtie sunt venialia: nõ au
tem pctm̃ malitie. Sed dicunt̃ venialia: qꝛ sunt remissi
bilia. ergo pctm̃ ex malitia qḋ est in spiritum sanctũ nõ
est remissibile

Scp Sed contra est qḋ dicitur Jo. 12. ꝙ omne pctm̃ ⁊ blasphemia remittet̃ hoĩb⁹. ¶ P̃.
2º nullus peccat ex eo ꝙ nõ sperat se posse ꝓsequi: qḋ est i
possibile. Si ergo impossibile eẽt aliqḋ pctm̃ remitti: de
sperãs de remissiõe illius peccati nõ peccaret: qḋ pꝫ esse
3º falsum. ¶ P̃. Augu⁹ dicit ꝙ de nemine desperãdũ est q̃
diu est in via: sed nullũ pctm̃ trahit hoĩem extra statum
vie. ergo de nullo homine est desperandũ. Et sic omne
peccatum est remissibile.

Rº Respõdeo dicendũ ꝙ veritas huius questionis ex premissis potest esse manifesta. Si
enĩ accipiat̃ peccatũ in spũm scm̃ ſm acceptionẽ Augu.
sic planũ est ꝙ pctm̃ in spm̃ scm̃ nullo mõ remitti põt.
Ex quo enĩ homo in peccato perseuerat vsqꝫ ad mortẽ
etiam absqꝫ penitẽtia: nullo modo pctm̃ ei remittit̃: lo
quẽdo de peccatis mortalib⁹ ſm̃ que attendit̃ impenitẽ
tia: quã Aug⁹ ponit eẽ pctm̃ in spm̃ scm̃. Sunt tñ aliqua
peccata leuia ⁊ venialia: que remittunt̃ in futuro seculo:
vt Greg⁹ dicit. ſm aũt alias acceptiões peccatũ in spiri
tum sanctũ nõ dicit̃ irremissibile: qꝛ nullo mõ remittat̃:
sed duplici rõne. Primo quidẽ ex parte pene vt pctm̃ di
catur remissibile. qḋ hꝫ aliquã excusationẽ: vt min⁹ debe
at puniri. Sicut calor dicit̃ remitti qñ diminuit̃. Et hoc
modo pctm̃ qḋ ex ignorãtia vel infirmitate cõmittit̃: di
cit̃ esse remissibile: qꝛ ignorãtia ⁊ infirmitas alleuiãt pec
catũ. nõ aũt malitia. Similiter etiã aliquã excusationẽ
habere videbant̃ qui cõtra xp̄i humanitatẽ blasphema
bant: dicentes eũ potatorẽ vini esse: qꝛ ex infirmitate car
nis eius mouebant̃ ad blasphemãdũ: sꝫ illi qui blasphe
mant diuinitatem xp̄i: vel virtutẽ spũs sancti nihil excu
sationis habent: qḋ eorũ peccatum alleuiet. Alio modo
potest dici irremissibile q̃ntum ad culpam. ¶ Ad cuius
euidentiam considerandũ est ꝙ in rebus inferiorib⁹ di
citur aliquid impossibile per priuationẽ potentie actiue
inferioris: lꝫ nõ excludat̃ potentia diuina. Sicut si dica
mus ꝙ Lazarum resurgere est impossibile sublato vite
ꝑncipio creato: nõ tñ per hoc excludimus ꝙ deus eũ re
suscitare nõ possit. In eo autẽ qui peccat in spiritũ sanctũ
abijciuntur adminicula remissionis peccati: inq̃ntum ali
quis cõtẽnit spiritum sanctum ⁊ dona eius: quibus fit re
missio peccatorũ in ecclesia. Et similiter ille qui peccat
ex malitia per inclinationem habitus habet ignorantiã
debiti finis. ꝑ quã posset reduci ad bonũ: vt supra dictũ
est. Et ideo ſm huiusmodi acceptiones peccatũ in spm̃
sanctum dicit̃ irremissibile: qꝛ sunt ablata illa remedia
quibus homo iuuat̃ ad remissionẽ peccati. Non tamen
est irremissibile si consideretur virtus diuine gratie tã
q̃ actiuum principium: ⁊ status liberi arbitrij nondũ cõ
firmati in malo sicut ꝑncipium materiale.

Ad primum ergo dicẽdũ ꝙ intellectus est: nõ remittit̃ in hoc seculo neqꝫ in futu Ad pm
ro: diuersimode ſm sniam Aug. ⁊ aliorũ: sicut dictum est.
Criso⁹ tamẽ facilius se expedit referẽs ad hoc ꝙ iudei ꝑ
blasphemias in xp̄m illatis passuri erãt penã: ⁊ in hoc se
culo per romanos: ⁊ in futuro seculo in dãnatione infer
ni. ¶ Ad 2m dõm: ꝙ pctm̃ in spm̃ scm̃ dicit̃ eternũ deli 2m
ctum: qꝛ q̃ntum est de se eternitatẽ habet: sed ex miseri
cordia dei finiri potest. Sicut ⁊ charitas dicit̃ nunq̃ ex
cidere q̃ntum est de se: lꝫ q̃nqꝫ excidat ex vitio peccãtis.
¶ Ad 3m dõm: ꝙ peccatũ ad mortẽ põt intelligi quo ali 3m
quis vsqꝫ ad mortẽ ꝑseuerat. Et sic pro tali nõ est orãdũ:
qꝛ suffragia nõ prosunt dãnatis: qui sine penitentia dece
dunt. Si aũt itelligat̃ pctm̃ ad mortẽ. i. qḋ ex malitia cõ
mittit̃: sic nõ ꝓhibet̃ qn aliqs ꝑ eo oret: sꝫ nõ q̃cũqꝫ: qꝛ nõ
q̃cũqꝫ est tãti meriti: vt orãdo ei gratiã ĩpetrare possit: qꝛ
sanatio taliũ est q̃si miraculosa: sicut si diceret̃ pro susci
tatione mortui: nõ dico vt oret qs pro eo. i. q̃cũqꝫ: sed ali
quis magni meriti apud deũ. ¶ Ad 4m dõm: ꝙ verbũ 4º
illud est intelligẽdũ: qꝛ tales de facili humiliari nõ pñt:
nõ ꝙ oĩno nõ possunt. ¶ Ad 5m dõm ꝙ veniale triplici 5m
citer dicit̃. Uno mõ ex genere: sicut verbũ ociosũ dicit̃
peccatũ veniale. Alio mõ ex euẽtu sicut dicit̃ pctm̃ veni
ale mot⁹ cõcupiscẽtie sine ꝯsensu. Tertio mõ dr̃ veniale
ex causa: qꝛ. s. habet causam venie que alleuiat pctm̃. Et
hoc mõ intelligẽdũ est ꝙ peccatũ imbecillitatis ⁊ nescie
sunt venialia: nõ aũt pctm̃ industrie siue malitie.

De peccato originali: ⁊ habet articulos octo. ꝑ enim querit̃ vtrũ aliqḋ peccatũ ex
origine ꝯhat̃. 2º vtrũ peccatũ originale sit ꝯcupiscẽtia.
3º vtrũ originale pctm̃ sit in carne vel in aĩa: sicut in sub
iecto. 4º vtrũ peccatũ originale per prius sit in potẽtia
aĩe q̃ꝫ in essentia. 5º vtrũ prius sit in volũtate q̃ꝫ in alijs
potẽtijs. 6º vtrũ deriuet̃ in oẽs qui seminaliter proce
dunt ab adã. 7º vtrum illi qui mãliter nascunt̃ ab adã
contrahant originale. 8º vtrum peccata proximorũ parẽ
tum trãsfeant in posteros. Questio. IIII.

Questio est de peccato originali. Et ꝑ queritur vtrũ aliqḋ pecca
tum ex origine cõtrahat̃. ¶ Et videtur ꝙ pm
nõ. Dicit̃ enim eccl. 15. Ante hoĩem vita ⁊
mors: bonũ ⁊ malũ: quodcũqꝫ voluerit da
bitur ei. Ex quo potest accipi ꝙ peccatum
qḋ est spiritualis mors anime in volunta
te cõsistit: sed nihil qḋ hõ ꝯhit ex origine sua: ꝯsistit in ei⁹
volũtate. ergo nullũ pctm̃ cõtrahit homo ex sua origine.

2m ℭ P̄.Accidēs nō traducit̄ nisi p traductionē sui subie-
cti.subm aūt pcti e st aīa rōnalis.Cū ergo aīa rōnalis non
traducat̄ per originē:vt habet̄ in lib.de ecclīasticis do-
gmatibus:videt̄ q neq3 aliqd pctm̄ per originē 3batur.
ℭ Sed dice.q lz subiectū pcti nō traducat̄:traducit̄ ta
3m mē caro que est causa pcti.ℭ Sed 3.Ad traductionē ac-
cidētis nō sufficit traductio eius qd nō est sufficiēs cau-
sa:quia ea posita nō ponit̄ effectus:sed caro nō est suffici-
ens causa peccati:qr q̄ntūcūq3 caro alliciat ad peccādū:in
potestate tn̄ volūtatis ē assentire vel nō assentire. Et sic
ipsa volūtas est sufficiēs causa pcti:sed volūtas nō tradu
4m citur.ergo traductio carnis nō sufficit ad traductionē ali
cuius pcti.ℭ P̄.pctm̄ sm q nūc accipit̄ est cui debetur
pena ₹ icrepatio.Sed nulli defectui ex origine 3cto de-
bet̄ increpatio ₹ pena. Sicut enī dicit phs in.3.ethi. Si
quis est cecus ex infirmitate nō increpat̄. Increpat̄ aūt
5m si sit cecus ex ebrietate.g̊ nullus defect9 q ex origine con
trahit̄ hz rōnē pcti.ℭ P̄.Augu9 in p̄ de lib.ar.distinguit
duplex malū.vnū qd agim9:qd est malū culpe: ₹ aliud qd
patimur:qd ptinet ad malū pene.Sz ois defect9 q est ex
alio hz rōnē passiōis.Nā passio ē effect9 illatioq3 actiōis.
6m ergo nihil qd 3hit̄ per originē ex alio hz rōnē pcti:sed so
lum rōnē pene.ℭ P̄. in li.de ecclīasticis dogmatib9 dr̄.
Bona est caro nostra:vtpote a bono deo creata.Sed bo
nū nō est causa mali sm illud Mat.7.Nō pōt arbor bo-
7m na fructus malos facere.ergo pctm̄ originale nō 3hitur
p carnis originē.ℭ P̄.plus depēdet aīa a carne postq̄ ei
est vnita q̄ in ipsa eius vnitione. Sed postq̄ aīa iā est
carni vnita:nō pōt infici a carne:nisi per suū cōsensuz.er-
8m go neq3 in ipsa vnitione.peccatū ergo originale non pōt
cōtrahi per carnis originē. ℭ P̄.si origo carnis vitiata
peccatū causat i aīa. quāto origo fuerit magis vitiata tā
to maius peccatū causabit. Sed in illis qui nascunt̄ ex
fornicatiōe magis ē vitiata origo q̄ in illis qui nascunt̄
ex legitimo matrimonio.Sequeretur ergo q illi qui ex
fornicatione nascunt̄ maius pctm̄ 3hāt nascendo: qd pz
9m esse falsum:quia nō debetur eis maior pena.ℭ P̄.si pec-
catum originale 3hitur per carnis originē:hoc nō est nisi
inq̄tū caro est corrupta. Aut ergo illa corruptio est mo-
ralis:aut nālis:sed moralis esse non pōt: qr corruptionis
moralis subiectū nō est caro:sed aīa. Similiter aūt nec
nālis:qr sequeret̄ q inficeret aīaz naturali actione.i.per
qualitates actiuas ₹ passiuas:qd patet esse falsum. Nul-
10m lo ergo modo peccatū contrahitur per carnis originem.
ℭ P̄.defectus qui cōsecutus est ex pctō primi parentis
est carētia originalis iustitie:vt Ansel.dicit.Et sic cū ori
ginalis iustitia sit quiddā spūale:sequit̄ q defectus pre-
dictus sit etiā spūalis.Corruptio aūt carnis est quiddaz
corporale.Spiritualia aūt ₹ corporalia sunt diuersorūz
generū:₹ sic spūale nō pōt causare effectū corporalē. Nō
ergo ex pctō p̄mi parētis potuit causari corruptio in car-
ne nostra:ex qua in nobis peccatū per originē trāsfūde-
11m retur.ℭ P̄.sm Augu9.peccatū originale est carētia ori-
ginalis iustitie.Aut ergo originalis iustitia conueniebat
anime primi hominis naturaliter ex sua creatione: aut
fuit donū supadditū ex diuina liberalitate.Si autē fuit
anime nālis nunq̄ eaz amisisset peccando:quia vt Dio-
nysius dicit.4.c.de di.no.data nālia etiam in demonib9
pmāserūt.Et sic etiam oēs hoīes originalē iustitiā habe
rent.Quia qd est naturale vni anime est oībus animab9
naturale.Et ita nullus nasceretur cū peccato originali.i.
cum carentia originalis iustitie.Si autē fuit iustitia illa
donum superadditū ex liberalitate diuina.Aut ergo de-
us anime hominis nascētis illud donum dat:aut nō.Si
dat:nō nascitur homo cū carētia originalis iustitie: neq3
potest anima eius per carnē infici.Si autē nō dat̄ a deo
hoc nō videtur ei esse imputādū: sed deo:qui nō dedit.
nullo ergo modo homo per originem peccatū cōtrahere
pōt.ℭ P̄.aīa rōnalis nō superuenit alicui forme p̄existē- 12m
ti:qr nō adueniret materie tanq̄ forma subālis:sz tanq̄
mā accidentalis:que aduenit subiecto iā existi in actu.
Oportet ergo q adueniēte anima rationali deficiāt oēs
forme preexistētes:₹ per 3sequēs oīa accidētia.Cessat er-
go ₹ ipsa corruptio seminis si qua inerat a generāte. Nō
ergo aīa adueniens per carnē inquinari potest.ℭ P̄.mo- 13m
tus sequitur nām predominātis in corporibus mixtis:
₹ per 3sequēs oēs pprietates 3sequunt̄ illud qd predo-
minatur in cōposito:sed aīa predominatur corpori in ho
mine:qui ex vtroq3 cōponit̄.Anima autē ex sua origine
habet puritatem:sz ergo caro ex sua origine aliquā ipuri
tatem cōtrahat.videtur tn̄ q homo nascens nō debeat
dici infectus peccato:sed purus. ℭ P̄. peccatum est cui 14m
aliqua pena debet̄.Sed peccato qd per originē cōtrahi-
tur nō debetur aliqua pena. Nam carētia visionis diui-
ne que cōmuniter assignatur ei pro pena:nō videtur esse
aliqua pena:quia si homo moreret̄ absq3 omni peccato:
₹ gratiam nō haberet nō posset peruenire ad visionē di
uinā:in qua cōsistit vita eterna sm illud Jo.17. Hec est
vita eterna:vt cognoscāt te solū verū deuz. Et aplūs dicit
Ro.6.Gratia dei vita eterna. Nō ergo est aliqd peccatū
quod per originē 3hatur.ℭ P̄.sicut causa p̄ma est nobi 15m
lior q̄ scda:ita causa scda est nobilior q̄ effectus: Sed si
pctm̄ traducit̄ a p̄mo parēte corruptio cōsecuta est i car-
ne per animā primi hominis peccātis:₹ ex carne pducit̄
ad animam hominis qui nascitur ex Adaz.Et sic anima
primi hominis est sicut causa prima:caro autez sicut cau
sa secunda:₹ anima hominis generati sicut effectus vlti
mus.Sic ergo anima primi hominis erit nobilior: ₹ ca-
ro nobilior q̄ anima hominis generati: quod est incon-
ueniens.non ergo peccatum potest traduci per originez.
ℭ Preterea nihil agit nisi inq̄tum est actu:sed in semine 16m
non est actu peccatum. Non ergo per semen decisum ani
ma infici potest aliquo peccato.ℭ Preterea non potest 17m
esse idem causa infectionis peccati ₹ meriti. Sed actus
generationis aliquādo potest esse meritorius.puta cum
aliquis in gratia existens ad vxorem accedit causa gene
rande prolis vel debiti reddendi. non ergo ex hoc pote
rit causari ifectio peccati in prole.ℭ Preterea causa pti 18m
cularis non inducit effectum vniuersalem:sed peccatuz
Ade fuit quoddam particulare. Non ergo potuit infice-
re totam humanam naturam aliquo peccato. ℭ Prete- 19m
rea dominus dicit Eze.8.Omnes anime mee sunt. Fili-
us non portabit iniquitatem patris.portaret autem si p
peccato p̄mi hoīs hi qui ab eo nascunt̄ dānarentur. Nō
ergo pctm̄ in posteros Ade traducitur pp̄ter eius pctm̄.

Sed cōtra est quod dicitur Ro.5.per vnum ho-
minem peccatum in hunc mundū in- 3p̄°
trauit:sed non per imitationē:quia sic per diabolum pec
catum in mūdum intrauit. sm illud sap.i. Inuidia dia-
boli mors introiuit in orbem terrarū. Imitantur autem
illum qui sunt ex parte eius.ergo per originem vitiatam
peccatum a primo homine in posteros deriuat̄.ℭ Pre- 2°
terea Augustinus dicit.14.de ciui.dei.q primus homo
spōte depauatus genuit filios depauatos:sed depaua
tio nō fit nisi per peccatuz.ergo filij Adaz ex sua origine
peccatum contrahunt.

Respondeo. dicēdum:q Pelagiani negauerūt
aliqd peccatū per originē posse tra- R̄sio
duci:sz h̄ ex magna pte excludit necitatē redēptōis fcē
per xp̄m:que maxime videt̄ neccīa fuisse ad abolēdū ife-

ctionē pcti que a pmo parēte in totā eius posteritatē deriuata est: dicente aplo ad Ro.5. q sicut p vnius delictū pcessuz est in oēs hoīes in cōdēnationē: sic ꝛ p vnius iustitiā in oēs hoīes in iustificationē vite. Excludit̄ ēt necessitas pueros baptizādi: qd tn̄ cōis eccl'ie cōsuetudo hʒ ab aplis deriuata: vt Diony⁹ dicit in ecclīastica hierar. Et iō simplr dōm est: q pctm̄ traducit̄ p originē a p parē te in posteros. ¶ Ad cuius euidētiā cōsiderādū est q aliquis hō singularis dupl'r pōt ɔsiderari. vno mō sʒ q est quedā psona singularis. Alio mō sm q est pars alicuius collegij: ꝛ vtroqʒ mō ad eū pōt aliqs actus ptinere. ptinet enī ad eū inq̄tū ē singularis psona ille act⁹ quē pprio arbitrio ꝛ per seipsuz facit. Sed inq̄tū est pars collegij: pōt ad eū ptinere actus aliqs quē per seipsuz nō facit nec pprio arbitrio: sed qui fit a toto collegio: vel a pluribus de collegio: vel a pncipe collegij: sicut illud qd pnceps ciuitatis facit: dicit̄ ciuitas facere: vt ph's dicit. hō enī collegiū hoīuz reputat̄ q̄si vnus homo: ita q diuersi hoīes in diuersis officijs ɔstituti: sunt q̄si diuersa mēbra vnius corpis nālis: vt Apl's inducit de mēbris eccl'ie. i. ad cor. 12. Sic ergo tota multitudo hoīum a p parēte humanā nām accipiētiū: q̄si vnū collegiū: vel potius sicut vnū corpus vni⁹ hoīs ɔsiderāda est. In qua quidē multitudine vnusqsqʒ hō etiā ipse adā pōt ɔsiderari: vel q̄si singularis psona: vel q̄si aliqd mēbrū hui⁹ mltitudinis que p naturalē originē deriuat̄ ab vno. Est aūt ɔsiderandū q pmo hoī in sua institutiōe datū fuerat diuinit⁹ qddam supnāle donū. s. originalis iustitia: per quā rō subdebat̄ deo: ꝛ inferiores vires rōni: ꝛ corpus aīe: hoc autē donū nō fuerat datū pmo hoī vt singulari psone tm̄: sed vt cuidā pncipio totius humane nāe: vt. s. ab eo per originem deriuaret̄ in posteros. hoc aūt donū acceptū pmus hō per liberū arbitriū peccās amisit eo tenore quo sibi datum fuerat. s. pro se ꝛ pro tota sua posteritate. Defect⁹ ergo huius doni totā eius posteritatē ɔsequit̄. Et sic iste defectus eo mō traducit̄ in posteros quo mō traducit̄ humana nā: que q̄dē traducit̄ nō quidē sm se totā: sed sm aliquā sui partē. s. sm carnē. cui deus aīam īfundit. Et sic sicut aīa diuinitus infusa ptinet ad naturaʒ humanā ab adā deriuatā ppter carnē cui cōiungit̄: ita ꝛ defect⁹ pdictus ptinet ad aīam ppter carnē que ab adā ppagat̄ non solū sm copulētā subam: sed etiā sm seminalē rōnem. i. nō solū materialiter: sed sicut ab actiuo pncipio. Sic enī filius accipit a pr̄e nām humanā. Si g̃ ɔsideret̄ iste defectus hoc mō per originē in istū hoīeʒ deriuat⁹: sʒ illud qd iste hō est quedā psona singularis: sic hō defect⁹ non pōt habere rōnē culpe: ad cui⁹ rōnē reqrit̄ q sit volūtaria. Sed si ɔsideret̄ iste hō gnātus sicut qddā mēbrū totius humane nāe a pmo parente ppagate: ac si oēs hoīes essent vnus hō: sic hʒ rōnem culpe ppter volūtariū eius pncipiū: qd est actuale pctm̄ pmi parētis: sicut si dicam⁹ q motus manus ad homicidiū ppetrādū sm q manus p se ɔsiderat̄ nō hʒ rōnē culpe: q2 man⁹ de nec̄itate mouetur ab alio. Si aūt ɔsideret̄ vt est pars toti⁹ hoīs qui voluntate agit: sic hʒ rōnē culpe: q2 sic est volūtari⁹. Sicut ergo homicidiū nō dicit̄ culpa manus: sed culpa toti⁹ hominis: ita hō defect⁹ nō dicit̄ eē pctm̄ psonale: sed pctm̄ toti⁹ nāe. Nec ad psonā ptiet nisi inq̄tū nā īficit psonā. Et sicut ad vnū pctm̄ faciēdū diuerse ptes hoīs adhibētur. s. volūtas: rō: manus ꝛ oculus: ꝛ hmōi: ꝛ tn̄ est vnū soluz pctm̄ ppter vnitatē pncipij. s. volūtatis a q̃ pcti rō ad oēs actus partiū deriuat̄: ita ꝛ rōne pncipij in tota nā humana ɔsiderat̄ q̄si vnū pctm̄ originale ppter qd Apl's dicit ro. 5. In quo oēs peccauerūt. Qd sm Aug⁹ pōt intelligi in quo. s. pmo hoīe: vel in quo pctō pmi hoīs: vt peccatuz

primi hominis sit quasi cōmune peccatum omnium.
Ad primum ergo dōm. q pctm̄ qd per origineʒ cōtrahit̄ dicit̄ voluntariū ratione Ad pm
sui pncipij. s. volūtatis pmi parētis: vt dictū est. ¶ Ad 2m 2m
dōʒ: q istud peccatū ɔsequit̄ totā naturā humanā. vnde
subiectū huius pcti est aīa: sm q est pars humane natu-
re. Et ideo sicut humana natura traducit̄: lʒ aīa nō tradu
catur: ita etiā peccatū originale traducit̄: lʒ aīa nō tradu-
catur. ¶ Ad 3m dōm: q caro nō est sufficiēs causa pecca- 3m
ti actualis: sed peccati originalis est sufficiēs causa: sicut
ꝛ traductio carnis est sufficiēs causa: nāliter tn̄: humane
nature. ¶ Ad 4m dōm: q ei qd est per originē ɔctū: non 4m
debet̄ pena ꝛ increpatio si referat̄ ad psonā: q2 sic nō ha-
bet rōnem volūtarij: sed si referat̄ ad naturā: sic hʒ rōnē
volūtarij vt dictū est: ꝛ hoc mō debet̄ ei increpatio ꝛ pe-
na. ¶ Ad 5m dōm: q defectus per originē ɔctus hʒ qdeʒ 5m
rōnē existētie ab alio si referat̄ ad psonā: nō aūt si refera
tur ad naturā. Sic enī est q̄si a pncipio intrinseco. ¶ Ad 6m
6m dōm: q caro nostra in sui natura bona est: sed sm q
est puata originali iustitia ppter pctm̄ pmi parentis: sic
causat originale peccatū. ¶ Ad 7m dōm: q sicut dictum 7m
est pctm̄ originale per se loquēdo est pctm̄ nāe: nō psone:
nisi rōne nature infecte. Actus autē generationis pprie
deseruit nature. q2 ordinat̄ ad cōseruationeʒ speciei: sed
carnē iam esse anime vnitā pertinet ad ɔstitutionē perso
ne. Et iō caro magis causat originale pctm̄ put cōsidera
tur in vis generationis: q̄ȝ put est iaʒ vnita. ¶ Ad 8m di 8m
cēdū: q in illis qui nascunt̄ ex fornicatione est quidē ori
go dupliciter viciata: vitio. s. nāe: qd traducit̄ ex adā: ꝛ vi
tio psone. i. patris generātis: ex q̃ vitio nulla īfectio in p-
le relinquit̄. Quilibet enī generās traducit pctm̄ origina-
le inq̄tū generat vt adā: nō inq̄tū generat vt petrus vel
martinus. i. per id qd hʒ ab adā: nō per id qd est ppriū si-
bi. ¶ Ad 9m dōm: q corruptio que est in carne est qdam 9m
actus nālis: sed in tētione ꝛ virtute moralis. Ex peccato
enī pmi parētis destituta est caro eius illa virtute: vt ex
ea possit decidi semē p qd originalis iustitia in alios ppa
getur. Et sic in semine defect⁹ hui⁹ virtutis est defectus
moralis corruptionis: ꝛ quedā intētio eius: sicut dicim⁹
intētionem caloris esse in aere: ꝛ intentionem anime eē
in semine. Et ex hoc etiam est ibi virtus ad similem impfectionem: sicut est ibi virtus ad productioneʒ humane
nature in prole generata. ¶ Ad 10m dicendū: q nihil p- 10m
hibet a causa spūali causari effectū corporalē. Nā ꝛ Boe
tius dicit in lib. de trini. q forme que sunt in materia ve-
nerūt a formis que sunt sine materia: ꝛ in nobis ipsis a
voluntate mouetur inferior appetitus: ad cuius motum
sequitur transmutatio corporalis. ¶ Ad 11m dicendū: q 11m
originalis iustitia fuit superaddita pmo homini ex libe-
ralitate diuina. Sed q huic anime non detur a deo: non
est ex parte eius: sed ex parte humane nature: in qua in-
uenitur contrarium prohibens. ¶ Ad 12m dicendum: q 12m
in semine est corruptio originalis peccati non actu: sʒ vir
tute: eo modo quo est ibi virtute humana natura. Que q
dem virtus actiua in semine est in spiritu spumoso: vt
Aristo. dicit in lib. de generatione animaliū: non auteʒ in
materia que amittit vnam formā ꝛ recipit aliam. ¶ Ad 13m
13m dicenduʒ: q sicut Dionysius dicit. 4. c. de diui. nomi
nibus. bonum contingit ex tota integra causa: sed maluʒ
puenit etiam ex singularibus defectibus. Et ideo defe-
ctus qui est ex parte corporis: sufficit ad integritateʒ hu-
mane nature tollendam. ¶ Ad 14m dicenduʒ: q carētia 14m
diuine visionis dupliciter competit alicui. Uno modo
sic q non habeat in se vnde possit ad diuinam visionem
peruenire. Et sic carentia diuine visionis competeret ei

qui in solis naturalibus esset etiā absq3 pctō. Sic eni ca
rētia diuine visionis nō est pena: sed defect⁹ cōis oēz nāz
creatā. Qr nll'a creatura ex suis nālib⁹ pt puenire ad visi
onē diuinaz. Alio⁹ pōt alicui cōpetere carētia diuine visi
onis ħ mō vt hēat in se aliqd ex quo debeat ei q̄ careat
visione diuina. Et sic carentia visionis diuine est pena ꝛ
15ᵐ originalis ꝛ actualis pcti. ¶ Ad 15ᵐ dōm: q̄ duplex ē cā.
Una pncipalis que agit p ppriā formā: ꝛ hec est nobili
or q̄ effectus inq̄tū est causa. Alia est cā istr̄alis que non
agit p formā ppriā: sed inq̄tū est mota ab alio: ꝛ hāc nō
op3 nobiliorē esse effectu. sicut serra nō est nobilior q̄ do
16ᵐ mus. hoc aūt mō semē carnale est causa nāe humane i p
le: ꝛ ēt culpe originalis in aīa ei⁹. ¶ Ad 16ᵐ dōz: q̄ aliqd
agēs est in actu multiplr. Uno mō ſm ppriā formā: que
vel ptinet formā effectus: ſm silitudinē spēi: sicut ignis
generat ignē: vel ſm virtutē tm̄: sicut sol generat ignem.
Alio mō ſm motū ab alio. Et hoc mō instr̄m agit vt ens
actu: ꝛ sic ēt semē est actu: inq̄tū in eo est mot⁹ ꝛ intētio
aīe generātis: ſm ph̄m in li. de ge. aīaliū. Et ex hoc h3 vir
17ᵐ tutem causandi ꝛ humanā nām ꝛ originale pctm̄. ¶ Ad
17ᵐ dōm: q̄ aliqs vir iustus accedēdo ad vxorem meret
18ᵐ ſm id qō est ppriū sibi. Et sic nō trāsmittit pctm̄ origia
le: sed ſm id qō h3 ab adā: vt supra dictū est. ¶ Ad 18ᵐ di
cendū: q̄ adā inq̄tū fuit pncipiū humane nāe habuit ra
19ᵐ tionē cause vlis. Et ita p ei⁹ actū corrupta est tota huma
na nā que ab eo ppagat. ¶ Ad 19ᵐ dōm: q̄ pctm̄ primi
hōis est quodāmō pctm̄ cōe toti⁹ humane nāe: vt dictuz
est. Et ideo cu3 aliquis punit pro peccato pmi parentis:
nō punit pro peccato alterius: sed pro peccato suo.

¶ Quid sit peccatum originale.

pᵐ SEcundo queritur quid sit peccatu3 ori
ginale. ¶ Et videt q̄ sit ↄcu
piscentia. Dicit. n. Augu⁹ in lib. de bap⁹ puulo
rum. Adā pter imitationis exēplū: occulta ēt
tabe carnalis ↄcupiscentie sue tabefecit in se
oēs de sua stirpe venturos. vñ Aplš recte ait: in quo oēs
peccauerunt. Sed peccatum originale est in quo omnes
peccauerūt: vt dictū ē. g̊ peccatū originale ē ↄcupiscētia
2ᵐ ¶ P̄. Ansel. dicit i li⁹ de ↄceptu virginali Sic factus ē
vt inordinatā ↄcupiscētiam sentire nō deberet. Sed sic
in eodē li. dicit: peccatu3 ē nō solū cū nō habet bō qō d3
habere: sed etiam cū h3 qō non deb3 habere. g̊ ↄcupiscē
3ᵐ tia ↄcta est peccatū originale. ¶ P̄. Augu⁹ dicit in lib. re
tractationū: q̄ ↄcupiscētie reat⁹ in baptismate soluit: s3
pprie soluit in bap⁹ reatus originalis pcti. ergo ↄcupiscē
tia est originale pctm̄.

ↄ̄ꝑ Sed cōtra. Dam. dicit in. 2. lib. q̄ pctm̄ est ex eo
q̄ aliqs auertit ab eo q̄ est ſm nā3 in
id qō est ↄ̄ nām. Ex quo habet q̄ pctm̄ est ↄ̄ nām: sed cō
cupiscētia est nālis. hāc eni nā oia aīalia docuit. ergo cō
cupiscētia nō ē pctm̄ originale. ¶ S3 dice. q̄ ↄcupiscen
2ᵐ tia ē nālis ſm nā3 corruptā: nō aūt ſ3 nā3 istitutā. ¶ S3
ↄ̄. ↄcupiscentia est pprius actus potentie ↄcupiscibilis.
Sed vis ↄcupiscibilis est nālis ēt ſm nām istitutā. ergo
3ᵐ ēt ↄcupiscētia. ¶ P̄. nullū pctm̄ se h3 ad bonū ꝛ ad ma
lū. S3 ↄcupiscētia ē ꝛ boni: puta sapie: ꝛ mali: puta rapie:
4ᵐ g̊ ↄcupiscētia de se nō ē pctm̄ originale. ¶ P̄. ↄcupiscētia
noiat vl' hitū vl' actū. S3 ſm q̄ noiat actū ē pctm̄ actua
le nō originale. ſm aūt q̄ noiat hitū nō pōt eē pctm̄ origi
nale: qr hitus in aliquo hōie acqsit⁹ ex ppriis ei⁹ actib⁹
malis nō est pctm̄: aliogn ↄtinue peccaret: ꝛ cōtinue de
mereret. Et sic multo min⁹ hitualis ↄcupiscētia causata
in hoc hōie ex actu pmi parētis h3 nomē peccati. Nullo
5ᵐ ergo mō ↄcupiscētia ē originale pctm̄. ¶ P̄. ois hit⁹ aut
est nālis aut acqsit⁹: aut infusus: sed pctm̄ originale nō ē
hitus nālis: qr ſ3 Diony⁹. 4. c. de di. no. nihil qō iest ali
cui ſm nām est ei malū. Silr ēt nec ē hitus acqsit⁹: qr ha
bitus acqsiti causant ex actib⁹: vt p3 p ph̄m in. 2. ethico.
pctm̄ aūt originale nō acqrit ex actib⁹: s3 trahit p origi
nem. Silr ēt nō ē hitus infusus: qr taliū hituū solus de⁹
est cā int⁹ in aīa operās: g tn̄ nō pōt eē causa pcti. Nullo
ergo mō pctm̄ originale ē hitualis ↄcupiscētia. ¶ P̄. ſm 6ᵐ
cōem theologoꝝ sniam in bonis hitus pcedit actū: qr ha
bitus īfusus ē a deo: actus aūt est a nobis. in malis autē
actus pcedit hitū. Si ergo pctm̄ originale sit hitualis cō
cupiscētia: sequeret q̄ mali act⁹ qui sūt pctā actualia p
cederēt pctm̄ originale: qō est icōueniēs. ¶ P̄. pctm̄ ori 7ᵐ
ginale ponit eē fomes ois pcti: sed pctā nō solū causant
ex ↄcupiscētia: sed ēt per malitiā vel ignorātiā: vt in su
perioribus habitū est. ergo pctm̄ originale nō est ↄcupiscē
tia. ¶ P̄. si ↄcupiscētia est originale pctm̄: aut ħ h3 p sui 8ᵐ
eēntiā: ꝛ sic remanēte ↄcupiscētia post baptismū nō esset
solutū pctm̄ originale: qō est incōueniēs: aut dr pctm̄ ori
ginale pp aliqd aliō adiūctū: ꝛ sic illō aliō magis ē pctm̄
originale. Nō g̊ pctm̄ origiale ē ↄcupiscētia. ¶ P̄. accñs 9ᵐ
cāt ex pncipiis subti: s3 pcti originalis subm est aīa: ↄcu
piscētie aūt causa nō est aīa: sed caro. ergo ↄcupiscētia nō
est originale pctm̄. ¶ P̄. ↄcupiscētia maxime videt esse 10ᵐ
originale pctm̄ ſm q̄ iportat necessitatē ↄcupiscēdi: sed
hec necessitas duplr intelligi pōt. Uno mō vt sit necessi
tas ↄsentiēdi motib⁹ ↄcupiscētie. Que quidē necessitas
nō pōt dici pctm̄ originale: qr nō manet post baptismu3:
originale aūt manet actu: ꝛ trāsit reatu. Alia aūt ē neces
sitas sentiēdi ↄcupiscētie mot⁹. Sed nec hoc pōt eē ori
ginale pctm̄. Aut eni eēt originale pctm̄ pp̄ter seipsam:
aut pp̄ter aliud. Si pp̄ter seipsa3: cū talis necessitas ma
neat post baptismū: sequeret q̄ pctm̄ originale maneret
post baptismū. Si āt pp̄ter aliud. s. pp̄ter carētiā origia
lis iustitie: nec hoc videt eē possibile: qr necessitas sētiē
di hō mot⁹ se h3 ad pctm̄ originale sicut sentire i actu se
h3 ad pctm̄ actuale. Sētire aūt in actu mot⁹ ↄcupiscen
tie: nō est pctm̄ actuale pp̄ter ħ q̄ adiūgit ei carētia grē:
aliogn in istis q sunt sine grā: qlibet mot⁹ ↄcupiscētie eēt
pctm̄: qō p3 eē falsu3: cū qñq3 per rōnē nāle3 ↄcupiscētie
motib⁹ resistāt. Neq3 ergo necessitas sentiēdi hō motus
est pctm̄ originale pp̄ter carētiā originalis iustitie adiū
ctā. Et sic nullo mō ↄcupiscētia est origiale pctm̄. ¶ P̄. 11ᵐ
si ↄcupiscētia est originale pctm̄: aut hoc est essentialiter
aut causaliter: sed nō essentialiter: qr ↄcupiscētia est cau
sa originalis pcti ſm Augu⁹. cā aūt est extra essentiā rei.
Silr aūt neq3 causaliter: qr causa pcedit effectu3: ↄcupi
scētia aūt nō pcedit carētiā originalis iustitie: in qua ma
xime cōsistit rō originalis pcti: s3 magis ex ea sequit. Nul
lo ergo mō ↄcupiscētia est origiale pctm̄. ¶ P̄. sic in sta 12ᵐ
tu nāe corrupte ↄcupiscibilis repugnat rōni: ita ꝛ irasci
bilis. ergo nō magis d3 dici ↄcupia origiale pctm̄ q̄ ira.
¶ Itē ostēdebat q̄ pctm̄ origiale sit ignorātia. Dicit eni3 Qr sit ig
Ansel. in lib. de pdestinatiōe q̄ humane nāe imputat ad rātia p
pctm̄ origiale: ipotētia iustitiā habēdi ꝛ eā itelligēdi. S3 bat. pᵐ.
ipotētia itelligēdi ptinet ad ignorātiā. Ergo pctm̄ origi
nale est ignorātia. ¶ P̄. in eodē lib. dr q̄ minoratio pul 2ᵐ
chritudinis humane nature iputat ad peccatu3. S3 ma
xime pulchritudo humane nature consistit in splendo
re scientie. ergo videtur q̄ peccatu3 originale quod im
putatur humane nature sit minoratio sciētie. s. ignoran
tia. ¶ Preterea Hugo de sancto victore dicit q̄ vitiu3 3ᵐ
quod nascendo contraximus est per ignorantiam in mē
te: ꝛ per concupiscentiam in carne. Sed hō vitiu3 est pec
catum originale. Ergo peccatū originale nō magis est cō
cupiscentia q̄ ignorantia.

3ᵖ° ¶ Sed contra. Ignorātia est aliud a concupiscentia: nec
est in eodem subiecto. Sed idem non est in diuersis ge-
nerib⁹: nec in diuersis subtis. ergo originale peccatum
2° cū sit ɔcupiscētia nō pōt eē ignorātia. ¶ P̄. sicut intelle-
ctus defectū patit̄ ꝑpter originale pctm̄: ita ꝛ inferiores
vires vt gnātiua: ꝛ ēt ipsuz corpus. Si ḡ ignorātia que ē
defectus itellect⁹ ponat̄ esse peccatū originale: pari rōne
ꝛ omnes defectus inferiorum virium: ꝛ etiam ipsius cor
poris: quod videtur incōueniens.

Oz sit ca- ¶ Itē ostēdebat̄ ꝙ peccatū originale est carētia origial'
rētia iu- iustitie. Ansel. n. sic argumētat̄ in li. de ɔceptu virginali.
sti°. ori. Oē peccatū est i iustitia: ꝛ ꝑ ɔñs excludit aliquā iustitiā.
pbatur Sz pctm̄ originale nō excludit aliā iustitiā ꝗ̄ originalez.
ergo originale pctm̄ est carētia originalis iustitie.

3ᵖ ¶ Sed ɔ. culpa dicit̄ per ꝑuationē grē gratū faciētis. Sz
originalis iustitia nō icludit gratiā gratū faciētē: qꝛ i ori
ginali iustitia ꝑmus hō ɔditus fuit: nō aūt in grā gratum
faciēte: vt videt̄ ꝑ magistrū i. 2. snīarū. ḡ carētia origina-
2° lis iustitie nō ɔstituit rōnē peti. ¶ P̄. originalis iustitia
nō restituit̄ ꝑ baptismū: qꝛ adhuc vires inferiores rōni
rebellāt. Si ergo pctm̄ originale eēt carētia originalis iu-
stitie: sequeret̄ ꝙ pctm̄ originale nō solueret̄ ꝑ bap⁹: qđ
3° est hereticū. ¶ P̄. subm̄ dz poni in diffōne accñtis. Sed
cū dr̄ ꝙ pctm̄ originale est carētia originalis iustitie: nō
4° fit ibi mētio de subto. ergo assignatio ē isufficiēs. ¶ P̄.
sicut originalis iustitia tollit̄ per pctm̄ originale: ita grā
tollit̄ ꝑ pctm̄ actuale. Sz carētia grē non est ipsuz pctm̄
actuale: sed effectus ei⁹. ergo neqꝫ carētia originalis iusti
tie est ipsuz pctm̄ originale.

Oz sit pe- ¶ Itē ostēdebat̄ ꝙ pctm̄ originale sit pena ꝛ culpa: qꝛ su-
na ꝛ cul- per illū ps. Bñdixisti dñe terrā tuā. dicit glo. ꝙ id qđ ɔ-
pa pbat̄ bimus ab adā est pena ꝛ culpa. H aūt est pctm̄ originale.
pᵐ ergo pctm̄ originale est pena ꝛ culpa. ¶ P̄. Ambrosi⁹ di-
2ᵐ cit ꝙ vitiū siue pena nām corrūpit: culpa deuz offendit.
Sz originale pctm̄ facit vtrūqꝫ. ergo ē ꝛ culpa ꝛ pena.

3ᵖ ¶ Sed ɔ. hugo de scō victore dicit ꝙ pctm̄ originale est
mortalis infirmitas: quā ɔsequit̄ ɔcupiscēdi necessitas.
sed ifirmitas noiat penā. ergo pctm̄ originale ē pena tm̄.
2° ¶ P̄. Ansel. loquēs de pctō originali cōparat ipm̄ seruitu
ti quā patiunt̄ aliq pro pctō pris q peccauit crimine lese
maiestatis: sed talis seruit⁹ est pena tm̄. ergo pctm̄ origi-
3° nale est pena tm̄. ¶ P̄. Augu⁹ dicit in. 15. de ciuita. dei: ꝙ
pctm̄ originale est lāgor nāe: sed lāgor noiat penam. ergo
pctm̄ originale est tm̄ pena.

Rñō **Rñdeo.** dōm ꝙ veritas huius q̄ōnis accipi pōt ex
his que supra dicta sunt. Dictū est enim su-
pra ꝙ pctm̄ originale est hui⁹ ꝑsone vel illius put cōside
rat̄ vt pars quedā multitudinis ab adā deriuate: ac si es-
set qđdā mēbrū vnius hois. Dictū est ēt ꝙ vni⁹ hois pec
cātis ē vnū pctm̄ fm̄ ꝙ ad totū refert̄: ꝛ ad ꝑmū peccādi
ꝑnci^m: lz executio peti fiat ꝑ diuersa mēbra. Sic ḡ pctm̄
originale in isto hoīe vel in illo nihil est aliđ ꝗ̄ id qđ ad
ipsuz ꝑuenit per originē ex pctō ꝑmi parentis. Sic pctm̄
in manu aut in oculo: nihil aliud est ꝗ̄ id qđ peruenit ad
manū vel ad oculū ex motione ꝑmi ꝑncipij peccātis qđ
est volūtas: lz ex vna pte fiat motio per nālē originē: ex
alia vō parte ꝑ iperiū volūtatis. Id vō qđ ꝑuenit ad ma-
nū de pctō vni⁹ hois singularis est qdā effect⁹ ꝛ ipressio
motus ꝑmi inordinati qui erat in volūtate. vñ opz ꝙ ei⁹
silitudinē gerat. mot⁹ aūt volūtatis inordinat⁹ est ɔuer-
sio ad bonū aliqđ tpale absqꝫ ordine cōuenienti ad debi-
tum finē. Que quidē inordinatio: est auersio ab incōmu-
tabili bono. Et hoc est q̄si formale: illud aūt quasi māle.
Nā formalis rō moralis actus accipit̄ ꝑ cōparationē ad
finē. Vñ ꝛ id qđ ad manū ꝑtinet de pctō vnius hois: ni-
hil aliud est ꝗ̄ applicatio ei⁹ ad aliquē effectū sine aliquo
ordine iustitie. Jā vō si mot⁹ volūtatis ꝑuenit ad aliqđ
qđ nō est susceptiuū peti: puta ad lāceā vel gladiū: nō dici
mus ibi eē pctm̄: nisi ꝟtualr̄ ꝛ ꝑ modū effect⁹: instrūtuz. s.
lācea vel gladi⁹ mouet̄ ꝑ actū peti ꝛ ꝑficit peti effectum:
nō ꝙ ipsa lācea vł gladi⁹ peccet: qꝛ nō sūt aliqđ hois pec-
cātis: sicut man⁹ vł oculus. Sic ergo in pctō ꝑmi parētis
fuit aliqđ formale. s. auersio ab incōmutabili bono: ꝛ ali-
quid māle. s. ɔuersio ad bonū cōmutabile. Ex hoc āt qđ
auersus fuit ab icōmutabili bono: donū originalis iusti-
tie amisit. Ex hoc vō ꝙ ɔuersus est iordinate ad cōmuta
bile bonū inferiores vires q̄ erigi debebāt ad rōnē depꝯ-
se sunt ad iferiora. Sic ergo ꝛ in his que ex ei⁹ stirpe ori-
unt̄: ꝛ supior ps aīe caret debito ordine ad deuz q erat ꝑ
originalē iustitiā: ꝛ iferiores vires nō subdunt̄ rōni: sz ad
inferiora ɔuertunt̄: fm̄ ꝑpriū iperū: ꝛ ipsuz ēt corpus in
corruptionē tēdit fm̄ inclinationē ɔuoꝝ ex qbus cōponi
tur: sz supior ps aīe ꝛ ēt quedā inferiorū viriū que sūt sub
volūtate: ꝛ ei nate sunt obedire: recipiūt hꝫ sequelā ꝑmi
peti fm̄ rōnē culpe. Sūt enī culpe susceptiue hꝫ ptes. Sz
inferiores vires que nō subdunt̄ volūtati. s. potentie aīe
vegetabilis: ꝛ ēt ipsuz corp⁹: suscipit hꝫ sequelā fm̄ rōnē
pene nō fm̄ rōnē culpe nisi forte virtualr̄: put. s. hꝫ pena
pctm̄ ɔsequēs peti est ꝑductiua: fm̄ ꝙ vis gnātiua ꝑ de-
cisionē corpalis seminis opat̄ ad traductionē peti origi-
nalis simul cū humana nā. Sz inter supiores vires q̄ su-
scipiūt defectū ꝑ originē traductū fm̄ rōnē culpe: vna ē
que oēs alias mouet. s. volūtas. oēs autē alie mouent̄ ab
ea ad suos actus. Semꝑ aūt qđ est ex parte agētis ꝛ mo-
uētis: est sicut formale. qđ aūt ē ex parte mobilis ꝛ pati-
entis est sicut māle. Et iđ cū carētia originalis iustitie se
habeat ex parte volūtatis: ex parte aūt inferioꝝ viriū a
volūtate motarū sit ꝑnitas ad iordinate appetēdū: q̄ cō
cupiscētia dici pōt: seqt̄ ꝙ pctm̄ originale in hoc hoie vel
in illo nihil est aliud ꝗ̄ ɔcupiscētia cū carētia originalis
iustitie. Ita tm̄ ꝙ carētia originalis iustitie est q̄si forma-
le in pctō originali: cōcupiscētia aūt est quasi māle: sicut
ꝛ in pctō actuali auersio ab icōmutabili bono: ē q̄si for-
male: cōuersio aūt ad cōmutabile bonuz sit q̄si māle: vt
sic itelligat̄ in pctō originali auersa aīa ꝛ ɔuersa: sicut in
pctō actuali act⁹: vt ita dicā: auersus ꝛ cōuersus. Ad arᵐ
¶ Cōcedende sunt ergo rationes quibus probabat̄ ꝙ ori prima.
ginale peccatum sit concupiscentia.

Ad primum vō eoꝝ que in ɔriū obijciebant̄ di- Ad pᵐ i
cendū: ꝙ aliqđ pōt eē nāle hoi du- ɔrium.
pliciter. Vno⁹ inq̄tū est aīal. Et sic nāle est ei ꝙ ɔcupisci
bilis ferat̄ in delectabile fm̄ sensuz coīter loquēdo. Alio
mō inq̄tū ē hō. i. aīal rōnale. Et sic nāle ē ei ꝙ ɔcupiscibi
lis ferat̄ i delectabile sensus fz ordinē rōnis. Cōcupiscē-
tia ḡ ꝑ quā ꝑna ē vis ɔcupiscibilis vt ferat̄ i delectabile
sensus ꝑter ordinē rōnis ē ɔ nāz hois inq̄tū ē hō: ꝛ ita ꝑ-
2ᵐ tinet ad pctm̄ origiale. ¶ Ad 2ᵐ dōz: ꝙ sic vis ɔcupisci-
bilis nālis ē hoi fz nāz istitutā: ita ꝛ ꝙ subdat̄ rōni est ei
nāle: fz id qđ phs dic̄ in. 3. de aīa: ꝙ appetit⁹ sensitiu⁹ seq
3ᵐ tur appetitū rōnis: sic̄ spera mouet̄ a spera. ¶ Ad 3ᵐ dōz
ꝙ ɔcupiscētia ē qdē boni fz ꝙ seqt̄ ordinē rōnis: est aūt
mali fz ꝙ ē ꝑter ordinē rōnis: qꝛ vt Diony⁹ dicit. 4. c. de
di. no. Malū hois ē ꝑter rōnē eē. Et ide ē ꝙ furere ꝑter
4ᵐ rōnē ē malū i hoīe: q̄uis sit bonū i cane. ¶ Ad 4ᵐ dōz ꝙ
ɔcupiscētia fz ꝙ ꝑtinet ad origiale pctm̄: nō ē ɔcupiscen
tia actualis fz hitualis. Sz itelligēdū ē ꝙ ex habitu effi-
cimur habiles ad aliquid. Dupliciter aūt aliquod agens
pōt esse habile ad aliquid agenduz. vno modo ex aliqua
forma inclinante ad hoc: sicut corpus graue ex forma
sua quam habet a generante inclinatur deorsum. Alio

modo ex subtractione eius qđ impediebat: sicut vinum
effundit fractis circulis: q effusionē īpediebāt: ⁊ equus
ɔcitatus p̄cipitāter vadit rupto freno quo retinebatur.
Sic ergo ɔcupiscētia hitualis pōt dici dupl̄r. vno mō ali
qua dispositio vel habit⁹ inclinās ad ɔcupiscēdū: sicut si
in aliquo ex frequēti actuali ɔcupiscētia causaret̄ cōcu-
piscētie hitus. Et sic ɔcupiscētia nō dr̄ originale peccatū.
Alio mō pōt intelligi hitualis ɔcupiscētia ipsa pnitas vł
habilitas ad ɔcupiscēdū: que est ex hoc q vis ɔcupiscibi
lis nō pfecte subdit̄ rōni: sublato freno origiālis iustitie.
Et hoc mō pctm̄ originale mālr̄ loquēdo est habitua-
lis ɔcupiscētia. Nec tñ sequit̄ si habitualis ɔcupiscētia
positiue accepta nō hʒ rōnē pcti actualis ſm q causat̄ ex
actib⁹ psone: q pp̄ter h̄ habitualis ɔcupiscētia p remo-
tionē accepta nō habeat rōnem originalis pcti ſm q ex
actu p̄mi parētis causat̄. Qꝛ pctm̄ originale nō eadeʒ rō-
ne dr̄ pctm̄ qua ⁊ actuale: qꝛ actuale pctm̄ in actu volun-
tario alicui⁹ psone cōsistit. Et ideo qđ ad talē actū nō pti
net nō hʒ rōnē actualis pcti. Sed pctm̄ originale est pso-
ne ſm nām quā ab alio traxit p originē. Et iō ois defect⁹
in nā plis inuētus deriuat⁹ a pctō p̄mi parētis hʒ rōneʒ
pcti originalis: dū mō sit in subo q sit susceptiuuʒ culpe.
Nā sicut Aug⁹ dicit in p̄ retractationū. Cōcupiscētia dr̄
5ᵐ pctm̄: qꝛ est a pctō fctā. ❡ Ad 5ᵐ dōm: q sicut habit⁹ vi-
tiosus qui est pprius hui⁹ psone: est acqsitus ex actibus
hui⁹ psone: ita ⁊ habitualis ɔcupiscētia q̄ ptinet ad pec-
catū nāe est acqsita ex volūtario actu p̄mi parētis. nō āt
6ᵐ est nālis pprie loquēdo neq̄ infusa. ❡ Ad 6ᵐ dōʒ: q ob-
iectio illa pcedit de habitu psonali positiue dicto. Talis
7ᵐ aūt habit⁹ non est pctm̄ originale. ❡ Ad 7ᵐ dōm: q sub
pctō originali cōprehēdit̄ ⁊ malitia ⁊ ignorātia. Sic̄ eni
ɔcupiscētia ɔtcta per originē nihil est aliud q̄ʒ destitutio
inferioꝝ viriū a retinaculo iustitie origialis: ita malitia
ɔtcta nihil aliud est q̄ʒ destitutio ipsius volūtatis ab ori-
ginali iustitia. Et inde īcurrit oēm pnitatē ad mala eli-
gendū. Et sic ſʒ p̄missa malitia se hʒ in pctō originali vt
formale: ɔcupiscētia aūt vt māle. De ignorantia aūt po-
8ᵐ stea dicet̄. ❡ Ad 8ᵐ dōm: q aliqd dicit̄ aliquale pp̄ter
aliud nō solū sicut pp̄ter accidēs: sed ēt sicut pp̄ter for-
male p̄ncipiū: sicut corp⁹ dicit̄ viuū pp̄ter aiam: nec tñ
sequit̄ q corpus nō sit pars rei viuētis. Et silr̄ ɔcupiscen-
tia dr̄ originale pctm̄ pp̄ter carētiā originalis iustitie: q̄
sicut dictū est se hʒ ad ipsam vt formale ad māle. vñ non
9ᵐ sequit̄ q ɔcupiscētia nō sit aliqd originalis pcti. ❡ Ad
9ᵐ dōm: q accidēs nāle causat̄ ex p̄ncipijs subti: nō autē
accidēs īnāle cuiusmodi est pctm̄ originale. Et tñ ēt pec-
10ᵐ catū originale causat̄ a volūtate p̄mi parētis. ❡ Ad 10ᵐ
dōm: q ɔcupiscētia ſm q est aliqd originalis pcti nō no
minat necessitatē ɔsentiēdi motib⁹ ɔcupiscentie inordi
natis: sed noīat necessitatē sentiēdi: que qdē manet post
baptismū Sed nō manet cū carentia originalis iustitie
ex q̄ est reat⁹ pene. Et iō dicit̄ q manet actu ⁊ trāsit rea-
tu. Nec tñ opʒ q necessitas sentiēdi ɔcupiscētie mot⁹ nō
habeat rōnē originalis pcti: pp̄ter hoc q sentire hō mo-
tus nō hʒ rōnē pcti actualis pp̄ter carētiam gr̄e: qꝛ pctm̄
actuale ī actu cōsistit. Est eni actus inordinat⁹. Et iō de-
fect⁹ qui ɔstituit actuale pctm̄ est ipsa inordinatio actus:
nō aūt carētia gr̄e que est defect⁹ in subto peccati. Sed
pctm̄ originale est peccatū nāe. Et iō inordinatio nāe p
subtractionē originalis iustitie facit rōnē originalis pec
11ᵐ cati. ❡ Ad. 11ᵐ dōm: q ɔcupiscētia pōt dupl̄r cōsiderari.
Uno mō ſm q est in alio. Et hoc mō ɔcupiscētia que est
in patre ponit̄ causa originalis pcti qđ est in filio: ⁊ nō ē
de ēēntia eius: sʒ p̄cedit ipsum. Alio mō pōt ɔsiderari ſʒ q
est in eodē. Et sic est causa p modū māe: que est de essen-
tia rei: ⁊ p̄cedit quodā mō p modū māe: sicut ⁊ corp⁹ p̄ce
dit aiaʒ in ordine cāe mālis. Dictū est.n. supra q ex car-
ne ad quā ptinet ɔcupiscētia: inficit̄ aia ad quā ptinet ca
12ᵐ rētia originalis iustitie. ❡ Ad 12ᵐ dōm: q etiā corruptio
irascibilis mālr̄ se hʒ in pctō originali: sic̄ ⁊ corruptio
ɔcupiscibilis. Denoiat̄ tñ magis a cōcupiscibili pp̄ duo.
Primo qdē qꝛ oēs passiōes irascibilis ab amore oriunt̄
q est in ɔcupiscibili: ⁊ ad gaudiū vel tristitiā terminant̄:
que sunt ēt in ɔcupiscibili. vñ ⁊ coiter tā motus ɔcupisci
bilis q̄ʒ irascibilis ɔcupiscētia dici pōt. 2ᵒ qꝛ pctm̄ origia
le traducit̄ p actū gnātionis: in quo maxime est delecta-
tio: circa quā appet inordinatio ɔcupiscibilis. vñ ɔcupi-
scibilis dr̄ nō solū corrupta: sʒ ēt īfecta: inq̄ʒtū p hō actuʒ
traducitur originale peccatum.
❡ Ad illud aūt qđ querebat̄ de ignorātia dōm est q īter Ad p̄ᵐ 6
alias vires ēt itellect⁹ a volūtate mouet̄. Et sic defectus igrātie.
intellect⁹ ēt ɔtinet̄ mālr̄ sub pctō originali. Qui qdeʒ
defectus est carētia illius scie nālis quā hō in p̄mo statu
habuisset. Et per hunc modum ignorantia materialiter
continetur sub peccato originali.
❡ Ad primū vero qđ in ɔtrariū obijcit̄ dōʒ est q cuʒ pec- Ad p̄ᵐ i
catū originale sit pctm̄ nāe: sic̄ nā humana ex multis pti- ɔtrium
bus cōponit̄: ita mlta ɔueniūt ad originale pctm̄. s. defe-
ctus diuersarū ptiū humane nāe. ❡ Ad 2ᵐ dōm: q ea q̄ 2ᵐ
nō sūt nata obedire rōni: nō sūt susceptiua culpe. Et iō in
eis defect⁹ traduct⁹ nō hʒ rōnē culpe: sʒ pene tñ. Intelle
ctus aūt ē susceptiuus culpe. pōt.n. aliqs ⁊ mereri ⁊ deme
reri p actū itellect⁹ ſm q est volūtarius: ⁊ iō nō est silē.
❡ Ad illud aūt qđ querebat̄ de carētia originalis iustitie Ad p̄ᵐ 6
dōm est: q est sicut formale in originali pctō vt dictū ē. car. ori.
❡ Ad p̄mū vō qđ in ɔtriū obijcit̄ dōm q originalis iusti- iustitie.
tia includit gratiā gratū faciētē. Nec credo verum eē q Ad p̄ᵐ i
hō sit creat⁹ in nālib⁹ puris. Si tñ nō icludit gr̄am gratū ɔtrium.
faciētē: nō tñ pp̄ter hoc excludit̄ qn carētia origialis iu-
stitie habeat rōnē culpe: qꝛ ex hoc ipso q aliqs peccat ɔ
dictamē rōnis nālis: incurrit culpā. Rectitudo.n. gratie
nō est sine rectitudie nāe. ❡ Ad 2ᵐ dōʒ: q iustitia origi- 2ᵐ
nalis restituit̄ in bap⁹ q̄ʒtū ad h̄ q supioꝛ pars aie cōiun
git̄ deo: p cui⁹ p̄uationē inerat reat⁹ culpe: sed nō q̄ʒtū ad
h̄ q rōni subijciant̄ īferiores vires. Ex hō.n. defectu est
ɔcupiscētia q̄ manet post bapᵐ. ❡ Ad 3ᵐ dōm: q in diffi- 3ᵐ
nitione iustitie ponit̄ volūtas. Est eni iustitia rectitudo
volūtatis: vt Ansel. dicit. Et iō exquo iustitia ponitur in
diffinitiōe originalis pcti: nō deest ibi subm. Sicut si si-
mū ponat̄ in diffōne alicui⁹: nō opʒ q ponat̄ ibi nasus q
ponit̄ in diffōne simi. ❡ Ad 4ᵐ dōʒ: q p̄uatio gr̄e non 4ᵐ
est in ipso actu: sʒ in subo actus: ⁊ iō nō pertinet ad pctm̄
actuale. Sed carētia originalis iustitie est in nā: ⁊ iō pōt
ptinere ad originale pctm̄: qđ est pctm̄ nature.
❡ Ad id vō qđ querebat̄ vtrū sit pena tm̄: vel pena ⁊ cul Ad reli-
pa: dōm sicut supra dictū est: q si cōparet̄ ad istū hoiem qua.
put est psona quedā nō habito respectu ad nām: sic ē pe-
na. Si aūt cōparat̄ ad p̄ncipiū in quo oēs peccauerūt: sic
habet rōnē culpe. Et per hoc pʒ de facili rnsio ad obta.
❡ Questio est in quo sit pctm̄ originale sicut in subiecto.
vtrum. s. in carne vel in anima.

Tertio queritur in quo sit pctm̄ originale sicut ī
subiecto. vtrū. s. in carne vł in aia. ❡ Et vide p̄ᵐ
tur q in carne ⁊ nō in aia. Anima eni est crea
ta a deo. Sʒ a deo nō hʒ imūditiā pcti: nec ēt
ex seipsa: qꝛ sic eēt actuale pctm̄. ǵ nullo⁹ origiale pctm̄ ē i
aia. ❡ P. i q̄cūq̄ ē pctm̄ origiale. ille peccauit in Adā: sʒ 2ᵐ
illud apl̄i Ro. 5. in quo oēs peccauerūt. Sʒ aia hui⁹ hois
nō peccauit in Adā: qꝛ nō erat ibi. ǵ ī aia nō est pctm̄ ori-

3m ginale. ℂ P̃. Augu⁹ dicit in lib. ꝯtra qnq3 hereses: ꝙ ra
dij solis sparguntˀ per feces: nec inquinantˀ: sed aia est q̄
dam lux spūalis: ⁊ sic est virtuosior q̄3 lux corpalis. ḡ aia
4m nō ingnatˀ ꝑ imūdicias carnis. ℂ P̃. Pena rńdet culpe:
sed pena pcti originalis est mors: que nō est solū aie: sed
5m ꝯiūcti. ḡ pctm̄ originale nō est in aia: sed in ꝯiūcto. ℂ P̃.
veri⁹ est aliqd in causa q̄3 in effectu. Si ḡ causa infectio
nis aie est ex carne: videtˀ ꝙ originale pctm̄ magis sit in
carne q̄3 in aia.

3 Sed contra est qđ Ambro⁹ dicit ꝙ idē est susce
ptiuū virtutis ⁊ vitij: sed caro nō est
susceptiua virtutis. ergo nec vitij.

Rńo Respondeo. dōm ꝙ ad huius q̄ōnis intelligētiā
duas distinctiones cōsiderare opor
tet. Primo qdē ꝙ aliqd dupl'r dˀ eē in aliquo. Uno mō
sic in ꝑprio subō. Alio mō sicut in causa. ꝑpriū aūt subm
alicuius accn̄tis coequatˀ ipsi accidēti. puta si volum⁹ cō
siderare ꝑpriū subm felicitatis ⁊ virtutis: cu3 felicitas ⁊
virt⁹ sint ꝑpria hois: ꝑpriū subm vtriusq3 erit id qđ ē ꝑ
priū hois. s. pars aie rōnalis: vt ph̄s ꝓbat in p̊ ethi. Causa
aūt est duplex. s. instr̄alis ⁊ p̊ncipalis. In p̊ncipali quide3
causa est aliqd s̄m silitudinē forme vel eiusdē spēi: si sit
causa vniuoca: puta cū hō generat hoie3: vel ignis igne3:
vel s̄m aliquā excellētiorē formā: si sit agēs nō vniuocū:
sicut sol generat hoie3. In causa aūt instr̄ali est aliqs effe
ctus s̄m virtutē quā recipit istr̄m a causa p̊ncipali: inq̄3
tū mouetˀ ab ea. Aliter eni est forma dom⁹ in lapidib⁹ ⁊
lignis tanq̄3 in ꝑprio subiecto: ⁊ aliter in aia artificis tā
q̄3 in causa p̊ncipali: ⁊ aliter i serra ⁊ securi tanq̄3 in causa
instr̄ali. Manifestū est aūt ꝙ eē susceptiuū pcti est ꝑpri
um hois. Unū opȝ ꝙ ꝑpriū subm pcti cuiuscūq3 sit id qđ
est ꝑpriū hois. s. aia rōnalis s̄m quā hō est hō. Et sic pec
catū origiale est in aia rōnali: sicut in ꝑprio subō. Semē
aūt carnale sicut est instr̄alis causa traductionis huma
ne nāe in ꝓle: ita est instr̄alis causa traductiōis pcti origi
nalis. Et ita pctm̄ originale est in carne. i. in carnali semi
ne virtute sicut in causa instr̄ali. 2° ꝯsiderādū est ꝙ du
plex est ordo. s. nāe ⁊ tp̄is. Ordine quidē nāe ꝑfectū est p̊
us imꝑfecto. ⁊ act⁹ potētia. Ordine v̊o gn̄ationis ⁊ tēpo
ris: ecōuerso iperfectū est p̊us ꝑfecto: ⁊ potētia actu. Sic
ḡ in ordine nāe ꝑ p̊us est pctm̄ originale in aia in qua est
sicut in ꝑprio subiecto: q̄3 in carne in qua est sic in causa
instr̄ali. S3 in carne est ꝑ prius origine gn̄ationis ⁊ tp̄is.

Ad p̊m Ad primum ḡ dōm ꝙ aia rōnalis nō h3 imūdi
tiā peccati originalis: nec ex se nec
a deo: sed ex vnione ad carnē. Sic eni fit ꝑs humane nāe
2m deriuate ab Adā. ℂ Ad 2m dōm: ꝙ cū pctm̄ originale sit
pctm̄ nāe: nō ꝑtinet ad aiam: nisi inq̄3tū est pars humane
nāe. humana aūt nā fuit originaliter in Adā s̄m aliqua3
partē sui. s. s̄m carnē: ⁊ s̄m dispositionē ad aiam. Et s̄3 h̄
3m dicitˀ hō in Adā peccasse peccato originali. ℂ Ad 3m dō3
ꝙ Augu⁹ inducit illud exēplū ad ostēdēdū ꝙ verbū dei
nō maculatˀ ex vnione seu adiūctione ad carnē. Nā v̄bū
dei nō vnitˀ carni vt forma. Et ita se h3 sicut lux nō imix
ta corpori: sicut radij nō ꝯmiscentˀ fecib⁹: sed aia vnitur
corpori vt forma. Et ideo cōparatˀ luci in corporate: q̄ i
quinatˀ ex admixtione: sicut p3 de radio trāseūte per ae
4m rem nubilosu3 qui obscuratˀ. ℂ Ad 4° dōm: ꝙ mors in
q̄3tum est pena originalis peccati: causatˀ ex h̄ ꝙ aia ami
sit virtutē qua posset suū corpus ꝯtinere imune a corru
ptione. Et sic etiā ista pena p̊ncipaliter pertinet ad aiam.
5m ℂ Ad 5° dōm: ꝙ nobilius est aliqd in causa p̊ncipali q̄3 i
effectu: nō aūt in causa istr̄ali. Sic autē est ⁊ humana nā:
⁊ peccatū originale in carnali semine. vnde sicut huma
na nā nō est veri⁹ in semine q̄3 in corpore iā organizato:
ita neq3 pctm̄ originale est veri⁹ in carne q̄3 in anima.

ℂ Utr̄ pctm̄ origiale ꝑ p̊us sit i potētijs aie q̄3 i essentia.

Uarto querit vtr̄ pctm̄ originale ꝑ pri
us sit in potētijs aie q̄3 in essentia
ℂ Et videtˀ ꝙ sic. Q2 s̄3 Ansel'. vt supra dcm̄ ē p̊m
pctm̄ origiale ē carētia origialis iustitie: s3 ori
ginalis iustitia ē in volūtate: vt ipse dicit. ergo
pctm̄ originale ē ꝑ p̊us in volūtate q̄ est potētia quedā3.
ℂ P̃. s̄m Aug'm sic supra dictū ē pctm̄ originale ē ꝯcupi 2m
scentia: s3 ꝯcupiscētia ꝑtinet ad potētias aie. ḡ pctm̄ origi
nale ꝑ prius ē in potētijs. ℂ P̃. pctm̄ originale dˀ esse fo 3m
mes pcti: inq̄3tū inclinat ad act⁹ pctōꝝ: sed inclinatio ad
actū ꝑtinet ad potētiā. ḡ pctm̄ originale ē in potētijs aie.
ℂ P̃. pctm̄ originale est iordinatio quedā opposita ordi 4°
nationi originalis iustitie: s3 iordinatio nō pōt eē in eēn
tia aie: in q̄ nō est distictio quā p̊supponit ordo ⁊ iordina
tio. potētie v̊o aie distincte sūt. ḡ pctm̄ originale ꝑ p̊us nō
est in eēntia aie: s3 in potētijs. ℂ P̃. pctm̄ originale hui⁹ 5°
ꝑ nascitˀ deriuatˀ a pctō Ade: qđ ꝑ p̊us corrūpit potētias
aie q̄3 eēntiā: s3 effect⁹ silatˀ cause. ḡ ⁊ pctm̄ originale per
p̊us inficit potētias aie q̄3 eēntiā. ℂ P̃. aia s̄m suā essen 6m
tiā est forma corpis dās ei eē ⁊ vitā. Defect⁹ ḡ ꝑtinēs ad
essentiā aie est defect⁹ vite: q est mors vel necessitas mo
riēdi: s3 hō defect⁹ nō h3 rōnē culpe: s3 pene. ḡ culpa origi
nalis nō est in eēntia aie. ℂ P̃. aia nō est susceptiua pcti 7m
nisi inq̄3tū est rōnalis. S3 dˀ rōnalis s̄m aliq̄s potētias
rōnales. ḡ pctm̄ per p̊us est in potētijs aie q̄3 in essentia.

Sed contra. peccatū originale ꝯbit aia ex vnio 3 p̊°
ne ad carnē: sed aia vnitˀ carni ꝑ suā
essentiā. vt forma eius. ergo pctm̄ originale est ꝑ p̊us in
essentia aie. ℂ P̃. pctm̄ originale nō est ꝑ p̊us pctm̄ perso 2°
ne q̄3 nāe: vt supra dictū est. Aia aūt ꝑ eēntiā suā ꝯstituit
humanā nām inq̄3tū est corpis forma: ꝑ potētias aūt su
as est p̊ncipiū actiuū: qđ ad ꝑsonas ꝑtinet. act⁹ eni sūt in
diuiduoꝝ s̄m ph̄m. ergo pctm̄ originale ꝑ p̊us est in eēn
tia aie q̄3 in potētijs. ℂ P̃. pctm̄ originale in vno hoie ē 3°
vnū. potētie aūt sunt multe: que tn̄ vniuntˀ in vna eēntia
aie: sed vnū accidēs nō est in plurib⁹ subiectis: nisi inq̄3
tum vniuntˀ. ergo pctm̄ originale per p̊us est in essentia
aie q̄3 in potētijs. ℂ P̃. pctm̄ originale ꝑ originē ꝯbitur: 4°
sed origo terminatˀ ad eēntiā aie: q2 finis generationis ē
forma generati. ergo pctm̄ originale directe respicit eēn
tiā aie. ℂ P̃. pctm̄ originale s̄m Ansel. est carētia origia 5°
lis iustitie: sed originalis iustitia fuit qđdam donū datu3
humane nāe nō ꝑsone. Aliogn nō fuisset traducta in po
steros. Et sic ꝑtinebat ad essentiā aie: que est nā ⁊ forma
corpis. pari ergo rōne ⁊ pctm̄ originale per p̊us est in es
sentia aie q̄3 in potētijs. ℂ P̃. oē illud qđ per p̊us est i po 6°
tentijs aie q̄3 in essentia: est in aia s̄m ꝙ cōparatˀ ad obm.
Qđ aūt est in aia ꝑ cōparationē ad subm: ꝑ p̊us est in eēn
tia aie q̄3 in potētijs. pctm̄ aūt originale nō est in aia ꝑ cō
parationē ad obiecta: sed ꝑ cōparationē ad subm: qđ est
caro in q̄ infectionē trahit. ḡ pctm̄ originale per prius est
in essentia anime q̄3 in potētijs.

Respondeo dōm ꝙ pctm̄ originale aliquo mō ē
⁊ in essentia aie ⁊ in potētijs: q2 defe Rńo
ctus ex culpa primi parentis ad totam animam ꝑuenit.
Sed considerare oportet vtrum per prius sit in essentia
anime q̄3 in potentijs. Et p̊mo quidem aspectu pōt alicui
videri qđ sit per prius in eēntia ea rōne: q2 peccatū origi
nale est vnum: potentie autem anime vniuntur in essen
tia eius tanq̄3 in cōmuni radice. Sed ista ratio nō cogit:
q2 potentie anime etiam vniuntˀ alio mō. s. vnitate ordi
nis: ⁊ etiam vnitate alicuius p̊me potentie mouētis ⁊ di
rigentis: sed oportet aliunde huius veritatis inq̄sitione3

xi9 accipere. Et quidē cū peccatū originale ex carne deriuef
ad aīam: nulli dubiū eē pōt qn aliquo mō saltē in via ge/
nerationis ⁊ tp̄is per prius sit pctm̄ originale in essentia
anime q̄ȝ in potētijs: cū aīa per suā essentiā imediate cor/
pori vniaf vt forma: nō aūt per suas potētias: vt alibi osi/
sum est. ❡ Sed siquis dicat q̄ peccatū originale est per
prius in essentia aīe ordie generationis ⁊ tp̄is q̄ȝ in potē/
iz tijs aīe: sed in potētijs est prius ordine nature: sicut prius
dictū est de aīa ⁊ carne: hoc stare nō pōt. Nō eni eodē mō
cōparaf eētia anime ad potētias: sicut cōparaf corpus
ad aīam. Nā corpus cōparaf ad aīam: vt mā ad formaȝ.
Mā aūt p̄cedit formā in via generationis ⁊ tp̄is: sed for
ma p̄cedit mām in via pfectiōis ⁊ nāe. Essentia antē aīe
cōparaf ad potētias: sicut forma subālis ad p̄prietates
naturales cōsequētes. Subā aūt est prior accidēte ⁊ tp̄e:
⁊ natura: ⁊ s̄m rōnem: vt p̄baf in. 7. metaphī. vn̄ oībus
modis peccatuȝ originale per prius est in essentia aīe q̄ȝ
in potētijs: ⁊ ab eētia aīe deriuaf ad potētias: sicut ⁊ na
ture p̄cessus est ab essentia aīe ad potētias: peccatū autē
originale respicit naturā: vt dictū est.

Ad p̄m **Ad primum** ergo dōm: q̄ iustitia originalis nō
sic erat in volūtate: qn per prius es/
2m set in essentia aīe. Erat enī donū collatū nāe. ❡ Ad 2m di
cendū: q̄ ꝯcupiscētia est peccatū originale māliter: ⁊ q̄si
3m per deriuationē a sup̄iori: vt supra dictū est. ❡ Ad 3m di/
cendū: q̄ essentia anime cōparaf ad potentias sicut for/
ma subālis ad p̄prietates ꝯsequentes: puta forma ignis
ad calidū. Calor autē nō agit nisi in virtute forme eētia
lis ignis. Alioqn nō ageret ad formā subālē. vnde forma
subālis est p̄mū p̄ncipiū actionis. Et sic etiā essentia aīe
4m est per prius p̄ncipiū actionis q̄ȝ potētia. ❡ Ad 4m dōȝ:
q̄ inordinatio potētiarū aīe est ex defectu nāe: qui p̄mo
5m ⁊ p̄ncipaliter respicit essentiam aīe. ❡ Ad 5m dōm: q̄ in
Adā p̄sona corrūpit nām. Et iō in eo p̄ fuit corruptio in
potētijs aīe q̄ȝ in essentia. Sȝ in hoīe qui nascif ex Adaȝ
natura corrūpit p̄sonā. Et iō in isto per p̄us corruptio p̄ti
6m net ad essentiā q̄ȝ ad potētias. ❡ Ad 6m dōm: q̄ essentia
aīe nō solū est forma corporis dans ei vitā: sed etiā est p̄n
7m cipiū potētiarū. Et sic per p̄us est peccatū originale in es/
sentia aīe. ❡ Ad 7m dōm: q̄ ipse potētie rōnales deriuā
tur ab essentia aīe: inq̄ȝtum est agēs nāe. Et ideo esse su/
sceptiuū peccati: deriuaf ad potētias ab essentia aīe.

❡ Utrum peccatū originale per prius sit in voluntate q̄ȝ
in alijs potentijs.

Uinto queritur vtrū peccatū originale
per prius sit in volūtate q̄ȝ i alijs
p̄m potentijs. ❡ Et videf q̄ nō. Pctm̄ eni origi
nale est infectio quedā. sed inter potētias aīe
generatiua dr̄ esse magis infecta. ḡ peccatum
originale per p̄us est in gn̄atiua potētia: ⁊ nō in volūtate.
2m ❡ P̄. carētia originalis iustitie quā Ansel. dicit esse ori/
ginale pctm̄: attendif s̄m hoc q̄ inferiores vires rebel/
lant rōni. sed hō rebellio est in inferiorib9 viribus. ergo
3m peccatū originale p̄ p̄us est in īferioribus virib9. ❡ P̄.
in peccato actuali auersio ab icōmutabili bono sequitur
ꝯuersionē ad cōmutabile bonū: sed in pctō originali ꝯcu
piscētia se hȝ sicut ꝯuersio in pctō actuali: sicut supra dictū ē.
ergo cū ꝯcupiscētia sit in viribus inferiorib9: pctm̄ origi
4m nale per p̄us est in viribus inferioribus. ❡ P̄. pctm̄ ori/
ginale vt dictū est: est carētia originalis iustitie. Justitia
aūt est vtus moralis. Oēs aūt virtutes morales sunt in
irrōnabilibus partibus anime: vt com̄. dicit in 3° ethi. ḡ
pctm̄ originale etiā est per prius in irrōnabilibus ptib9
5m anime. ❡ P̄. peccatū originale est quedaȝ p̄uersio regi/
minis aīe: sed regimē aīe p̄tinet ad rōnem. ḡ peccatū ori
ginale per prius est in rōne anime q̄ȝ in voluntate. ❡ P̄. 6m
pena peccati originalis est carētia visionis diuine que p̄/
tinet ad intellectū. Sed pena r̄ndet culpe. ergo pctm̄ ori
ginale per p̄us est in intellectu q̄ȝ in voluntate.

Sed cōtra est qd̄ Ansel. dicit in lib. de ꝯceptu vir/ S
ginali: q̄ iustitia ē rectitudo volūtatis
sed pctm̄ originale est p̄uatio originalis iustitie. ergo est
per p̄us in volūtate.

R̄ndeo. dōm q̄ subm̄ virtutis aut vitij inuenif eē
aliqua pars aīe: s̄m q̄ participat aliqd ab R.
aliq̄ sup̄iori potētia: sicut irascibilis ⁊ ꝯcupiscibilis sunt
subm̄ aliquarū virtutū: inq̄ȝtū participāt rōnē. vn̄ opor/
tet dicere q̄ rōnale sit primo ⁊ per se subm̄ virtutis. Ad
hoc ergo q̄ inueniaf p̄mū subm̄ pcti originalis in poten
tijs aīe: oportet ꝯsiderare que sit illa potentia a qua oēs
alie habēt q̄ sint susceptiue peccati. Oportet eni ex ne/
cessitate q̄ ad illā potētiā peccatū originale per p̄us deri
uetur ab essentia anime. Manifestū est aūt q̄ pctm̄ s̄m
q̄ nūc de pctō loqmur est cui debef pena. Ex hoc autem
actib9 nostris pena debef ⁊ increpatio: q2 sūt volūtarij.
vnde a volūtate deriuaf ad alias potētias aīe: q̄ sint su
sceptiue peccati. vn̄ p3 q̄ peccatū originale per prius est
in volūtate inter oēs potētias anime.

Ad primum ergo dicēdū q̄ sicut supra dictum Ad p̄m
est: infectio peccati dicif eē in ali/
quo vel actu sicut in p̄prio subiecto: vel virtute: sicut in
causa. Causa aūt originalis peccati est act9 generatiōis:
qui quidē ad virtutē generatiuā p̄tinet sicut ad exequē/
tem: ⁊ ad cōcupiscibilē: sicut ad appetētē ⁊ imperantē: ad
sensum aūt tactus sicut ad sentiētē delectationē ⁊ nūciā/
tem. vnde infectio originalis peccati dicif esse per prius
in istis potētijs virtute sicut in causa: nō aūt sicut in pro/
prio subiecto. ❡ Ad scd̄m dōm: q̄ rebellio inferioȝ viri 2m
riū ad superiores est per subtractionē virtutis que ierat
viribus sup̄ioribus: sicut supra dictū est. Et ideo peccatū
originale magis est in sup̄ioribus viribus q̄ȝ in inferiori
bus. ❡ Ad 3m dōm: q̄ auersio sequif ꝯuersionē in vis ge 3m
nerationis: sed rō peccati actualis p̄ficif in auersione: ⁊
silr̄ rō peccati originalis in iustitie p̄uatiōe. Et iō per pri
us est peccatū originale in volūtate. ❡ Ad 4m dōȝ: q̄ di 4m
ctū com̄. nō hȝ veritatē in oībus virtutib9 moralibus: sȝ
solum in his que sunt circa passiones que sunt irrōnabi/
lium partiū. Justitia aūt nō est circa passiones: sed circa
op̄ationes. vt dr̄ in. 5. ethi. vnde iustitia nō est in irascibi/
bili ⁊ cōcupiscibili: sed in volūtate. Et sic quattuor virtu/
tes p̄ncipales sunt in quattuor potētijs que sunt susceptī/
ue virtutis. prudētia quidē in rōne: iustitia in voluntate
tēperātia in concupiscibili: fortitudo in irascibili. ❡ Ad 5m
5m dōm: q̄ p̄uersiuȝ regimē rōnis nō habet rōnē culpe: ni
si inq̄ȝtū est volūtariū. Et ita etiā ratio habet a volūtate
q̄ possit esse subiectū peccati. ❡ Ad 6m dōm: q̄ carentia 6m
visionis diuine est pena in hoc q̄ repugnat volūtati. hoc
enī est de rōne pene: vt supra dictū est. Et sic inq̄ȝtuȝ ē pe/
na pertinet ad voluntatem.

❡ Utrum peccatum originale ab adam deriuetur in oēs
qui seminaliter ab ipso procedunt.

SExto queritur vtrū peccatū originale ab
Adam deriuef in oēs qui seminali/
ter ab ipso p̄cedūt. ❡ Et videf q̄ nō. Mors p̄m
enī est pena originalis peccati. Sed quidaȝ in
fine mūdi qui reperienf viui dn̄o veniēte ad
iudiciū nō morienf: vt dicit Hiero9 ad Marcellā. ergo
nō nascētur cū peccato originali. ❡ Sed dice. q̄ in hoc
opinio Hieronymi nō tenebaf ab oībus. Et sic rō nō ex
necessitate concludit. ❡ Sed contra: id qd̄ ex necessita/ 2m

te sequit̃ ex opinabili nõ est erroneũ neq; cõtra fidez:sic
ex cõtingenti:q̃uis falso nõ sequitur impossibile:sed ho/
mines aliquos ex Adam genitos nõ mori est opinabile.g̊
⁊ aliquos sine originali nasci:qđ ex hoc sequit̃ : nõ est er/
3m roneũ.¶ P̃.sicut Augu⁹ dicit in enchi.tribus p̃mis peti/
tionibus orõnis dñice poscunt̃ eterna:reliq̃ q̃tuor tpa/
lia.Sed inter alias q̃tuor petit̃ dimissio pctõꝝ vel debi/
toꝝ:quoꝝ vnũ est necessitas generãdi cũ originali pctõ.
Cũ ergo icõueniẽs sit dicere ꝙ orõ totius eccl̃ie nõ exau/
diat̃:videt̃ ꝙ aliq̃ in hac tpali vita generare potuerũt fi/
4m lios sine originali pctõ.¶ P̃.nullus põt ab aliquo acci/
pere qđ nõ est in eo.Sed in baptizato non est pctm̃ origi/
nale:tollit̃.n.p baptismũ.g̊ nullus a pr̃e baptizato nascẽs
5m ꝯtrahit originale pctm̃.¶ P̃.Aplus dicit Ro.xi°.Si ra/
dix sancta:⁊ rami.Et domin⁹ dicit Math.7.Or arbor bo
na fruct⁹ bonos facit.Si g̊ pater est sanctus ⁊ bonus:non
6m generat filiũ pctõ originali ifectũ.¶ P̃.si oppositũ in op
posito:⁊ ꝓpositũ in ꝓposito.Sed peccator generat pecca
torẽ.g̊ ⁊ iust⁹ gnãt iustũ.Nõ g̊ gnãt ifectũ originali pctõ.
7m ¶ P̃.Aplus dicit ad Ro.5.Nõ sicut delictum Ade ita ⁊
donũ xp̃i.Sed donuz xp̃i est multo potẽtius.Sed pctm̃
trãsfusum ab Adã in aliquẽ ab eo ꝓpagat̃ in filiũ.g̊ ⁊ do
nũ xp̃i p baptismũ ad aliquẽ deriuatũ ab eo trãsfert̃ in fi
lium.Et sic filij baptizatoꝝ sine peccato originali nascũ/
8m tur.¶ P̃.Aug.dicit in li.de bap⁹ puuloꝝ.Nõ plus nocu
it transgressio p̃mi p̃uaricatoris:q̃ꝫ valuit incarnatio seu
redemptio saluatoris.Sed redemptio saluatoris nõ va/
let omnibus hominibus.ergo nec trãsgressio Ade nocet
omnibus hominibus.Et sic nõ oẽs qui ex Adam semina
9m liter gnãntur cõtrahunt ab eo originale pctm̃.¶ P̃.cor/
rupto inferiori nõ corrũpitur superi⁹.Non.n.sequit̃ si nõ
sit homo ꝙ nõ sit animal:sed ecõ.Sed natura humana ẽ
superi⁹ ad quãcũq; personã humane nature.Non g̊ per/
sonalis infectio ipsius Ade potuit corrũpere totam nãm
10m humanã originali pctõ.¶ P̃.per bap̃m aut tollit̃ corrup⁹
nãe : aut non.Si tollit̃:non ergo per actum nature trans/
fundit̃ pctm̃ originale in prolem.Si aũt nõ tollit̃:eq̃liter
se hꝫ illa corruptio ad aĩam generantis:⁊ ad aĩam prolis
genite.Si ergo aĩam generãtis non inficit culpa origina
11m li.Neq; aĩa prolis genite culpa inficiet̃ originali.¶ P̃.
Ansel.dicit in li.de conceptu virginali:ꝙ pctm̃ non ẽ ma
gis in semine q̃ꝫ in sputo.Sed nihil põt cõferre alteri qđ
non hꝫ.ergo generatio que fit ex semine Ade:non causat
12m pctm̃ origiale in prole.¶ P̃.Aug.dicit in li.de perfectio/
ne iustitie.Quod necessitate nature fit:culpa caret.Sed
quicq̃d cãtur ex semine in prole cãtur ex necessitate natu
re.ergo culpa caret.Non ergo qui ex adam seminalr̃ ge/
13m nerant̃:pecccatũ originale cõtrahũt.¶ P̃.semẽ ẽ quod/
daz corpus.Sed actio corporis nõ est in momẽto:sed in
tpe.Anima aũt per culpam inficit̃ in momento.nõ g̊ tal'
14m infectio cãtur ex semie.¶ P̃.phs.dicit in 15°.de aĩalibus
ꝙ semẽ est superfluum alimenti:⁊ sic semẽ ex quo iste hõ
generat̃ non fuit in Adaz.Sed pctm̃ originale cõtrahit̃
ab aliquib⁹ s̃m ꝙ in Adaz peccauerũt:vt aplus dic̃ Ro.
5.non g̊ per seminalẽ gnãtionẽ pctm̃ originale deriuatur
15m ab Adam in oẽs hoies.¶ P̃.agens ꝓximũ plus ĩprimit
q̃ꝫ remotũ.Cuius signũ est ꝙ agens ꝓximũ generat sibi
simile in spẽ:nõ aũt agens remotũ:sicut hõ est similis in
spẽ homini generanti:nõ autem soli.Sed infectio natu/
re sicut fuit in Adam:ita etiã est in ꝓximo parente.ergo
non dꝫ dici ꝙ illi qui nũc generant̃ cõtrahãt pctm̃ origi/
16m nale ab Adam sed a proximis parentibus.¶ P̃.Augu.
dicit in li.de nup.⁊ cõcupiscẽtia:ꝙ pctm̃ trãsmittit ĩ pro/
lem non propago:sed libido.Et sic videt̃ ꝙ si generatio
esset sine libidine:ꝙ pctm̃ nõ traduceret̃ in prolẽ.Sꝫ ge/
neratio sine libidie ⁊ cũ libidine nõ facit diuersam dispõ
nez in semie:nisi s̃m maiorẽ ⁊ minorẽ intensionẽ caloris.
Cum.n.semẽ sit quoddã corpus elemẽtatũ:diuersa dispõ
eius in agendo reducit̃ ad q̃litates actiuas elementorũ.
Sed a cã differenti solũ s̃m intensionẽ ⁊ remissionẽ:non
pducit̃ effectus diuersus s̃m spẽz.Sicut ergo ꝓpagatio
sine libidine nõ traduceret peccatum originale:ita nec
ꝓpagatio cũ libidine.¶ P̃.charitas libidinẽ diminuit 17m
Charitas aũt põt augeri in infinitũ.Cum ergo libido nõ
sit ifinita:vr̃ ꝙ libido possit totalr̃ tolli per charitatem.
Et sic non est necessarium ꝙ oẽs cũ originali peccato na
scant̃.¶ P̃.libido vel pertinet ad inordinationẽ sensua 18m
litatis:vel ad improbã volũtatẽ.sꝫ neutrũ hoꝝ inenitur
in iustis generãtibus.g̊ illi qui ex eis generant̃ non con/
trahunt originale peccatũ.¶ P̃.sicut bonũ est diffusiuũ: 19m
vt dicit Diony⁹:ita malũ est cõstrictiuũ.Sed bonũ Ade:
puta penitẽtia ei⁹ nõ diffundit̃ in oẽs.g̊ multo min⁹ ma/
lũ ipsi⁹.¶ P̃.pctm̃ ex Adã traducit̃ in alios:inq̃tum in 20m
Adã peccauerũt.Sꝫ Adã peccauit comedẽdo vetitũ po/
mũ.Nõ aũt põt dici ꝙ oẽs comederũt vetitũ pomũ Adã
comedẽte.g̊ neq; ꝙ peccauerũt eo peccãte.Et sic peccatũ
originale nõ trãsit ab Adã in oẽs hoies.

Sed contra est qđ Aplus dicit Ro.5.Per vnuz 3 p.
hoiez pctm̃ in hũc mũdũ itrauit:⁊ p
peccatũ mors:ita ⁊ mors in oẽs transijt in quo oẽs pecca/
uerunt.¶ P̃.Aug.dicit in li.de fide ad petrũ ꝙ sicut nõ
potest eẽ in hoibus sine libidine cõcubitus:ita nõ potest
esse sine peccato conceptus.

Respondeo. Dõm ꝙ erroneũ est dicere ꝙ aliq̃ R̃so
seminalr̃ ab adam deriuent̃ absq;
originali pctõ.Sic.n.aliqui hoies eẽnt qui non idigerẽt
redemptione facta per xp̃m.Vñ simplr̃ cõcedendũ ẽ ꝙ
oẽs qui seminalr̃ ab adã propagantur:peccatũ originale
cõtrahunt mox in ipsa sua aiatione:ꝙ ex his que supra di
cta sunt põt esse manifestũ.Dictum.n.est supra ꝙ pecca/
tum originale hoc modo cõparat̃ ad totã humanã natu/
ram ex adam ꝓpagatam:sicut pctm̃ actuale cõparat̃ ad
vnam personã hominis singularẽ:ac si omnes homines
inquãtũ ab adã deriuant̃ sint vnus hõ:r⁹ diuersa mẽbra
sunt diuerse persone.Manifestũ est aũt ꝙ pctm̃ actuale
p̃mo inuenit̃ in aliquo p̃ncipio.s.in voluntate:que p̃mo ẽ
susceptiua peccati:vt supra dictũ est:⁊ ab ea deriuatur in
alias potẽtias aĩe:⁊ etiã mẽbra corporis s̃m ꝙ mouẽtur
a volũtate.Sic enim actus sunt voluntarij qui exigunt̃
ad rõnẽ peccati.Sic ergo ⁊ peccatum origiale p̃mo cõsi/
derandũ est in adam vt in quodã p̃ncipio a quo deriuat̃
ad oẽs qui ab eo mouentur.Sicut aũt mouent̃ ptes vni⁹
hois p imperiũ volũtatis:ita mouet̃ filius a patre p vim
generatiuã.vñ phs dicit in 2°.phisi.ꝙ pr̃ est cã filij vt mo
uens.Et in li.de generatione aĩaliũ dr̃ ꝙ in semine ẽ que/
dam motio ab anima patris:que mouet mãz ad formaz
cõcepti.Sic ergo hꝫ motio que est per originez a primo
parente deriuat̃ in oẽs qui seminalr̃ ab eo ꝓcedũt:vnde
oẽs q̃ seminalr̃ ab eo ꝓcedũt:ꝯhũt ab eo originale pctm̃.

Ad primum ergo dõm ꝙ Hiero⁹ nõ ponit hoc Ad p̃m
asserendo:sed s̃m opiõnẽ quorũ/
daz:vt pꝫ ĩ ep̃la quã scribit ad Mineruiũ de resurrectõe
carnis:in qua circa hoc plures opiones ponit.Inter quas
recitat quosdã fuisse opinatos ꝙ illi q̃ in aduentu domi/
ni viui inenient̃:nũq̃ꝫ morient̃:pp illud qđ Apl's dicit.i.
ad thessal'.4.°ex persona coꝝ loquẽs.Nos qui viuim⁹ sil'
rapiemur in nubibus obuiã xp̃o ĩ aera.Qđ alij exponũt:
nõ ꝙ nõ moriant̃:sed ꝙ parũ in morte durabũt statiz re/
surgentes.Et hoc cõius tenet̃.¶ Ad 2m dõm:ꝙ dato ꝙ
illi qui viui reperientur in aduentu dñi nũq̃ꝫ moriantur: 2m

non sequitur ex necessitate q peccatum originale non cō
traxerint. pena.n. ꝓpria originalis pcti est necitas morien
di: ſʒ illud apli Ro.8. Corp⁹ qdē mortuū est ꝓpter pctm̄
.i. necitati mortis addictū: vt Aug. exponit. pōt aūt ↄtige
re q aliq necitatē moriēdi habeāt: q tn̄ nunq̄ morientur:
diuina virtute mortē ꝓhibēte: sicut pōt ↄtigere q graue
3m generatū: deorsuʒ nō ferat ꝓpter aliqd ipediēs. ¶ Ad 3m
dōm. q h debitū gnādi cū originali pctō in hac vita di
mittit: nō q̄tū ad h q aliqs generet sine pctō: ſʒ q̄tuʒ ad
h q aliq cū pctō nati a pctō mūdanť vtute xpi. Nā p de
bita itelligunť pctā: vt dicit Augu. in li. de ſmone dn̄i in
4m mōte. ¶ Ad 4m dōm. q pctm̄ originale opponiť iustitie
originali: p quā superior pars aie: z deo ↄiūgebať z iferio
rib⁹ virib⁹ iperabat: z etiā corp⁹ absq corruptiōe poterat
ↄſuare. Per baptismū ḡ tolliť pctm̄ originale q̄tū ad h
q dať grā p quā supior pars aie deo ↄiungiť. Nō aūt dať
aie vtus p quā possit ↄſuare corp⁹ absq corruptiōe: aut p
quaʒ possit superior pars cōseruare inferiores absq oī re
bellione. vnde manet post bapm z necessitas moriendi: z
cōcupiscētia q̄ est materiale in originali pctō. Et sic q̄tū
ad superiorem partem anime participat nouitatem xpi.
Sed quātū ad inferiores anime vires: z ēt ipsum corpus
remanet adhuc vetustas que est ex Adam. Manifestuʒ
est aūt q hō baptizatus nō generat ſm superiorē ptē aie:
sed ſm inferiores z ſm corpus. Et ideo homo baptizat⁹
non transfundit in prolē nouitatē xpi: sed vetustatē ade.
Et propter hoc lʒ ipse nō habeat pctm̄ originale inq̄tum
est culpa: transmittit tn̄ pctm̄ originale in prolem. ¶ Et
5m z 6m per hoc patet solo ad 5m. ¶ Ad 6m dōm: q modus ille ar
guēdi tenet q̄tū ad id qđ ↄuenit opposito inq̄tū oppom:
nō aūt q̄tū ad id qđ est cōe vtriq oppositoꝝ. Sequiť.n.
si nigrū cōgregat visum q album disgregat: nō aūt sequi
tur q albū sit inuisibile: si nigrū est inuisibile: q2 hoc cō
uenit ei ſm colorē qui est genus vtriusq. vetustas autē
ade quātū ad inferiores vires: z ad ipsum corpus: est cōis
z iusto z peccatori: z ſm hoc peccator generat peccatorē.
7m vn̄ nō sequiť q iustus generet prolē sine peccato. ¶ Ad
7m dōm: q donū xpi est potentius q̄ delictum Ade: quia
restituit hoies in altiorē statum q̄ adā ante pctm̄ habuit
.s. statum glorie: q est absq periculo peccandi. Sed h oʒ
q agatur per cōformitatē ad xpm: vt effect⁹ sit silis cau
se. Sic.n. xps assumpsit vetustatē pene: vt per mortē nos
a morte redimeret: z sic resurgendo vitā repauit. Ita q
homines per xpʒ: primo qdē xpo ↄformanť per grāʒ ma
nente vetustate penali: vt tādem resurgentes trāfferanť
in gloriā. Et ex hac penalitate que remanet in baptizatis
quātum ad iferiores vires traducūt originale pctm̄. Nec
est inconueniens q pena sit cā culpe: q2 vires inferiores
non sunt susceptiue culpe nisi inq̄tum possunt moueri a
superiorib⁹. Et ideo remota culpa a supiori pte aie: nō re
manet rō culpe in iferiorib⁹ actu ſʒ virtute: inquātū sunt
8m generationis humane pn̄ᵒ. ¶ Ad 8m dōm: q sic peccatū
ade nocet oībus qui carnalr nascunť ex ipso: ita redēptio
9m xpi valet oībus qui spūalr ex eo nascunť. ¶ Ad 9m dōm:
q natura absolute accepta in plus est q̄ persona: sed nā i
psona cōsiderata includiť infra fines psone. Et per hunc
modū persona potest inficere nāʒ. Et q2 a psona p̄mi pa
rentis psone oēs que ab eo seminalr ꝓpaganť nāʒ hūanā
accipiūt: ideo talis corruptio nāe deriuať ad oēs. Sicut
si aq̄ corrumperetur in fonte: corruptio deueniret ad to
10m tum riuū deriuatū ex fonte. ¶ Ad 10m dōm: q in animo
parentis baptizati est aliquid resistens corruptioni origi
nalis peccati .s. sacrʒ xpi. Qđ qdē ipedimētū nō est in aia
prolis genite. Uel dōm: q infectio nāe non trāsit ad aiaʒ
nisi per actū generationis: que est act⁹ nāe. Et iō nō trāsit

in aiam generātis: sed in aiam gnāti qui est termin⁹ gnā
tionis. ¶ Ad 11m dōm: q peccatū nō est actu in semine: ſʒ 11m
virtute: inquātū est pn̄m gnātionis humane: vt supra dcm̄
est. ¶ Ad 12m dōm: q defect⁹ originalis nō hʒ rōnem cul 12m
pe ex hoc q ex necessitate trahitur per seminalē gnātio
nem: sed ex hoc q nā est infecta ifectione que reputať vo
luntaria ꝓpter sui pn̄m: vt supra dictuʒ est. ¶ Ad 13m dōʒ: 13m
q semē hoc modo agit ad infectionē aie: sicut agit ad cō
pletionē humane nāe. Sicut ergo actio seminis est in tē
pore: sed tn̄ cōpletio nāe humane est in instanti per aduē
tum vltime forme: ita z infectio peccati originalis in istā
ti causatur a p̄mo parēte: q̄uis actio semis nō sit in istāti.
¶ Ad 14m dōm: q aliqui crediderūt q pctm̄ originale a 14m
p̄mo parente nō posset traduci in posteros nisi oēs hoies
materialiter fuerit in Adā. Et iō ponūt q semē nō est su
perfluum alimenti: sed traduciť ab ipso Adam. Sʒ h nō
pōt esse: q2 sic semē esset aliquid resolutū de suba generā
tis. Quod aūt resoluitur de suba alicuius recedit a natu
ra ipsius: z ē in via corruptionis. Unde nō pōt eē pn̄m ge
nerationis in eadē nā. Et ex hoc phs cōcludit q semē nō
est aliqd resolutū de suba: sed superfluū alimēti. per h āt
non excludiť quin pctm̄ originale cōtrahať a p̄mo parē
te. Cōditio.n. generati magis dependet ab agente qđ dis
ponit mām z dat formā: q̄ a materia que a priori dispōne
recedēs: z formā priorē amittens nouaʒ dispōnem z for
mam recipit ab agente. vn̄ non refert quātū ad ↄtractio
nem originalis pcti vndecūq materia humani corporis
venerit ſʒ a quo agente in spēm nāe hūane fuerit cōmu
tata. ¶ Ad 15m dōm q agēs ꝓpinquū z remotū pōt disti 15m
gui duplr. Uno mō per se: Alio mō per accñs. Per acci
dens qdē sicut cū remotio z distantia attendiť tm̄ ſm lo
cum: vel ſm tps: vel ſm aliqd hōi accidentale cause iquā
tum est causa. Et sic verū est q accñs ꝓpinquum magis
imprimit in effectū q̄ agens remotū. Sicut ignis propi
quus magis calefacit q̄ ignis remotus: z malū ꝓpinquū
ſʒ tps magis mouet aiam q̄ remotū: per se aūt distinguū
tur agens propinquū z remotū ſm nālem ordinē cāʒ
in causando. Et hoc modo agens remotū plus influit in
effectū q̄ propiquū agens. Diciť.n. in li. de causis. q oīs
cā p̄maria plus est influens super suū causatū q cā 2a: q2
cā 2a non agit nisi ex virtute cāe prime. q aūt effect⁹ re
cipit interdū spēm agentis propinqui: z non agentis re
moti: non est ꝓpter defectuʒ influentie que fit ab agēte
remoto: sed ꝓpter defectū māe que nō potest recipere tā
excellentē formā: vn̄ si mā sit susceptiua forme p̄ncipalis
agentis: recipiet eam magis q̄ formaʒ agentis ꝓpinqui:
sicut domus magis recipit formā artis q̄ formā istrumē
ti. Quia ergo vetustas originalis peccati inueniť in oīb⁹
ſm q sunt moti a primo parente: vt supra dcm̄ est: iō nul
lus transmittit peccatū originale: nisi ꝓut generat in vir
tute primi agentis. Et ꝓpter hoc magis diciť cōtrahi ab
Adam: q̄ a ꝓximo parente. ¶ Ad 16m dōm: q libido no 16m
minat inordinatam cōcupiscētiā actualē. Dictuʒ est aūt
supra q materiale in originali pctō est cōcupiscētia habi
tualis que ꝓuenit ex hoc q ratio nō hʒ virtutem totalr
iferiores vires refrenādi. Sic ḡ libido actualis q̄ ē in coi
tu est signū ↄcupiscētie habitualis: q̄ mālr se hʒ in origia
li peccato. Causa aūt q aliqs transmittat originale pctm̄
in prolem est id qđ remanet in eo de peccato originali ēt
post bapm: vt dcm̄ est .s. cōcupiscentia vel fomes. Sic.n.
pʒ q libido actualis non est cā q transmittať originale
pctm̄: sed signū cāe: vnde si miraculose fieret vt actualis
libido totalr remoueret coitu manente: tn̄ nihilomin⁹
proles traheret pctm̄ originale: vn̄ Augu. cū dixit q libi
do trāsmittit pctm̄ posuit signū p signato. Obiectio aūt

pcedebat de hac libidine actuali:ad quā quidē coopera
tur calor intensior. Non tñ tota causa est ex calore:sꝫ pnci
palior cā ē ex virtute talis aie que pncipalr operaẽ in se
17m mine:vt dicit phs. ❡ Ad 17m dōm:ꝙ charitas diminuit
actualē libidinē:inquātū cōcupiscibilis obedit rōni. Nō
aūt sic obedit in statu nature corrupte:quin aliqd de mo
tu proprio retineat etiam preter ordinem rationis. Et iō
oino non tollitur libido quātūcūq; charitas vie augeaẽ.
18m ❡ Ad 18m dōm:ꝙ in actu generationis etiam in iustis ē
actualis libido:dum cōcupiscibilis imoderate i delecta
bile carnis tendit ⁊ volūtas ēt. Et si contra rōnē nihil fa
ciat aut velit:tñ ordinē rōnis actualis non attendit pro
19m pter vehemētiam passionis. ❡ Ad 19m dōm:ꝙ pnm pcti
est ex nobis. pnm aūt boni meritoꝝ est ex deo:vñ in adā
fuit aliqḋ bonū qḋ potuit oibus cōicari.s.originalis iusti
tia:quā iñ a deo habuit. Sed malū qḋ in alios trāsmittit
habuit ex seipso:vt potius dici possit ꝙ deus fuisset trans
fusor boni;homo aūt est transfusor mali. Bonū aūt pnie
ipsius non est transfusum ad alios:qꝛ eius pncipium fuit
20m gratia psonalr illi homini data. ❡ Ad 20m dōꝫ ꝙ cōede
re significat actum personalē;sed peccare pōt pertinere
ad personā ⁊ ad naturam. Et ideo illi qui recipiunt nām
humanam ab adam dicuntur in adam peccasse:non au
tem dicuntur in adam comedisse.

❡ Utrū illi qui nascuntur materialiter tantuꝫ de adam
peccatum originale contrahant.

Septimo queritur vtrū illi qui nascunẽ
mālr tñ de adam peccatū ori
pm ginale contrahant. ❡ Et vr ꝙ sic. Anima ini
ficitur pctō originali pꝑter infectionē carnis
cui vniẽ. ❡ Sed caro hominis peccatoris est
infecta infectione peccati in actu:semē aūt in virtute tā
tum:qꝛ cū careat aia rōnali nō est susceptiuū infectionis
peccati. Magis ergo contrahit maculam originalis pcti
hō qui miraculose formaretur ex carne alicuius haben
tis pctm originale:puta ex costa vel pede vel manu:ꝙ si
2m generaẽ ex semine. ❡ P̄.geñ.3o.dicit quedam glo.ꝙ i lū
bis Ade tota posteritas fuit corrupta:qꝛ nō est separata
prius in loco vite:sed postea in loco exilij. Sed si aliquis
hō formaretur de corpore alterius hoīs:puta de manu
vel pede:separareẽ caro eius in loco supplicij. ergo con
3m traheret corruptionē originalis peccati. ❡ P̄.pctm ori
ginale est peccatū totius nature humane:vt supra dictū
est. Sed ille homo qui formareẽ ex carne alterius hoīs
pertineret ad humanā nām.g̃ cōtraheret peccatū origi
4m nale. ❡ P̄.in generatione hoīs ⁊ cuiuslꝫ aialis materia
corporis ministraẽ a femina:sed aia inficiẽ per īfectionē
peccati ex hoc ꝙ vnitur materie corporali. ergo lꝫ adam
non peccasset Eua peccante proles ex vtroq; nata pecca
tum originale cōtraheret:non propter īfectionem virilis
5m seminis:sed pꝑter māꝫ tñ. ❡ P̄.mors ⁊ corruptio quelꝫ
pꝑuenit ex necessitate māe. Sed mā ministraẽ a matre.g̃ si
Eua fuisset facta mortalis ⁊ passibilis peccādo:adā non
peccāte:filij qui nascerenẽ passibiles ⁊ mortales fuissent.
Sed pena nō est sine culpa.g̃ pctm originale ꝯtraxissent.
6m ❡ P̄.Dam.dicit in 3o li.ꝙ.s.s.superuenit virgini purgās
ipsaꝫ. Non aūt pōt dici ꝙ illa purgatio fuerit supflua:qꝛ
cū nā creata nihil superfluū opereẽ:multo min9.s.s. Si g̃
purgatione nō pcedente corpus xpi assūptum fuisset de
virgine:cōtraxisset nihilomin9 originale peccatuꝫ. Et sic
vr ꝙ hoc ipsuꝫ sufficiat ad contrahendū originale pctm:
ꝙ aliquis mālr ex Adam carnem accipiat.

3p. Sed contra. est qḋ Aug.dicit.10.sup geñ.ad lit.
ꝙ xps non peccauit in adam:neq;
decimatus fuit in lumbis Abrahe:qꝛ nō fuit ibi sm semi
nalem rōnē:sed solū sm corpulentam substantiam.

Respondeo. Dōm ꝙ huius qōnis veritas ex pre Rño
missis potest accipi. Dictum est.n.
supra ꝙ peccatū originale a pmo parente deriuaẽ in po
steros:inquātū posteri mouenẽ a primo parente per origi
nem. Manifestū est aūt ꝙ materie nō est mouere sꝫ mo
ueri:vñ q̃litercūq; aliqs mālr pcedit ex Adā:vel ex his
qui ab adā pcesserūt:nullo mō cōtraheret originale pec
catum:nisi seminalr pꝑpagaretur ex eo. Sicut nec etiam
pctm originale ꝯtraheret si aliqs hō d̄ nouo formaretur
de terra. Nō.n.refert q̃tū ad ꝯditionē hoīs de q̃ mā for
meẽ;sed a quo agēte formeẽ:qꝛ ab agēte recipit formā et
dispōnes:vt dictū est. Materia vō nō retinet porē formā
aut dispositionē:sed nouā acqrit p gnātionē.

Ad primum ergo dōm.ꝙ si aliqs homo forma Ad pm
retur ex digito vel carne alterius
hoīs:h̃ nō posset eē nisi carne illa corrupta:⁊ recedēte a
sua dispōne:qꝛ gnō vni9 est corruptio alteri9:vñ īfectio q̃
pcessit in carne nō remaneret ad īficiēdū aiaꝫ. ❡ Ad 2m 2m
dōm.ꝙ glo.illa nō est sic ītelligēda ꝙ loc9 exilij sit causa
ꝯhēdi originale pctm:qꝛ si hō p9 pctm in paradiso terre
stri remāsisset trāsmisisset orginale pctm i posteros. Sꝫ
causa traductiōis originalis peccati:ē corruptio nāe hu
mane in pmo parente. locus auteꝫ exilij est cōcomitans
ad corruptionē:vñ in glo.illa locus poniẽ q̃si cōcomitās
cām:⁊ non q̃si causa. ❡ Ad 3m dōm:ꝙ pctm originale nō 3m
pertinet ad nām humanam absolute:sed sm ꝙ deriuaẽ
ab adam per viam seminalē:vt dictū est. ❡ Ad 4m dōꝫ: 4m
ꝙ filij qui nascerenẽ ex Adam ipso nō peccāte ⁊ Eua pec
cante:nō cōtraherēt originale pctm:qꝛ originale pctm cō
trahitur per v̄tutem mouentem ad naturā humanā que
est in semie maris sm phm. Et ideo q̃uis Eua pmo pec
cauerit:significanter tñ Apls dicit ꝙ per vnū hominem
pctm in mūdū intrauit. ❡ Ad 5m dōm:ꝙ aliquib9 visuꝫ 5m
est ꝙ illi qui nascerenẽ ex adam nō peccante ⁊ Eua pec
cante mortales ⁊ passibiles essent:pꝑter hoc ꝙ illa cōse
quuntur māꝫ quā ministrat mater:⁊ tūc mortalitas ⁊ passi
bilitas nō essent defect9 penales.sed nāles. Sed melius
dōm est ꝙ non essent passibiles neq; mortales. Si.n.adā
nō peccasset:transfudisset iustitiā originaleꝫ in posteros;
ad quā pertinet ꝙ nō solū aia subdaẽ deo:sꝫ ēt corp9 sub
datur aie:per quod excluditur passibilitas ⁊ mortalitas.
❡ Ad 6m dōm:ꝙ ex hoc ꝙ xps fuit cōceptus ex virgine 6m
sine virili semie:habuit ꝙ nō cōtraheret originale pctm:
pcessit aūt purgatio nō tāq̃ ad hoc necessaria vt sine ori
ginali peccato conciperetur:sed quia carnem quā v̄bum
dei suscepit omnis puritas decebat.

❡ Utrū pctā pꝛimoꝝ pentū originalr i posteros trāseāt.

Octauo querẽ vtꝝ pctā pꝛimoꝝ pentū
originalr in posteros transeant.
❡ Et vr ꝙ sic. Dauid.n.ex legitimo matrimo pm
nio natus dicit. Ecce.n.in iniquitatib9 ꝯcept9
sum:⁊ in peccatis cōcepit me mr̄ mea. Ex quo
vr ꝙ multa sunt originalia pctā vni9 hoīs. Sꝫ hoc eē nō
posset si pctā pꝛimoꝝ parentū originalr nō trāseūt i po
steros:sed solū pctm pmi hoīs.g̃ pctā pꝛimoꝝ parentuꝫ
originalr trāseūt in posteros. ❡ P̄.sic nā hūana fuit in 2m
adā:ita in singulis hoib9. Sed adā suo pctō actuali cor
rupit nāꝫ hūanā:⁊ corruptā trāsmisit in posteros:qꝛ q̃leꝫ
habuit talē cōicauit.g̃ ⁊ qlꝫ ali9 suo pctō actuali corrupit
nāꝫ hūanā in se ipso:⁊ hꝫ corruptionē trāsmittit in poste
ros. Et sic pctā actualia pꝛimoꝝ parētū trāseūt origialr
in posteros:sicut ⁊ pctm pmi parētis. ❡ Sꝫ diceret ꝙ in
adā fuit hūana nā ītegra:⁊ iō potuit eā corrūpe suo actua
li pctō. In alijs aūt hoib9 est nā hūana iam corrupta:⁊ iō

3m per eoꝝ actualia peccata corrūpi nō potest. ¶ Sed ꝯ̄ est
qḋ Apoc. vlt. dr̄. Qui iustus est iustificeť adhuc: ⁊ q in sor-
dib⁹ sordescat adhuc. Sꝫ eē eā in sordib⁹ pctī est esse cor-
ruptā. ģ nā q̄ est in aliquo corrupta: pōt adhuc vlteri⁹ cor-
rūpi. ¶ Sꝫ dice. ꝙ illa corruptio nature q̄ fiebat p pctm̄
p̄mi parētis: de nā integra fecit corruptā: ⁊ iō potuit cāre
trāsfusionē originalis pctī. Sꝫ alie corruptiōes nature q̄
fiūt p pctā actualia h̄ nō faciūt: ⁊ iō non cāνt trāsfusionē
4m originalis pctī. ¶ Sꝫ ꝯ̄. mediū cōparatuꝫ vni extremoꝝ
hꝫ rōnē alteri⁹: sicut pallidū cōparať ad albū: vt nigrū ad
albū. Sꝫ min⁹ corruptū mediū ē īter ītegrū ⁊ magis cor-
ruptū. ģ idē operať corruptio nature q̄ trāsmutať de īte-
gro ī corruptū: ⁊ corruptio q̄ trāsmutať de min⁹ corrupto
in magis corruptū. ¶ Sꝫ dice. ꝙ nā humana fuit ī p̄mo
hoīe sicut in p̄mo p̄ncipio: ⁊ iō potuit in eo corrūpi: nō aūt
5m in aliis. ¶ Sꝫ ꝯ̄. Si p̄mo hoīe nō peccāte aliq̄s posteroꝝ
ei⁹ peccasset: corrupta fuisset in eo nā humana: ⁊ talē trāś-
misisset in posteros: ⁊ tn̄ in eo nō fuisset humana nā sicut
in p̄mo p̄ncipio. Nō ģ reqriť ad trāsfusionem originalis
6m pctī ꝙ nā humana corrūpať p p̄mum nāe p̄ncipiū. ¶ P̄.
Exo. 20. dr̄. Ego sum de⁹ zelotes visitās iniqtatē patrū in
filios in tertiā ⁊ q̄rtā gnātionē. Qḋ nō pōt referri nisi ad
pctm̄ actuale ꝓrimoꝝ parentū. ģ pctā actualia ꝓrimoꝝ
parentum originaliter traducūtur in posteros. ¶ Sed
diceret ꝙ hoc intellr̄ de transitu pctōꝝ q̄tū ad penā: nō
7m aūt q̄tum ad culpam. ¶ Sꝫ ꝯ̄. effectus non pōt esse sine
cā sua. Sꝫ pena est effect⁹ culpe. ģ si traduciť pena: neces-
se est vt traducať ⁊ culpa. ¶ Sꝫ diceret ꝙ pena que sup
8m ponit culpā nō semp est in eodē: sꝫ q̄nq; in alio. ¶ Sꝫ ꝯ̄.
pena a deo est ⁊ iusta est. Justitia aūt est equalitas quedā.
Opꝫ ergo ꝙ pena inequalitatē culpe ad equalitatē redu-
cat. Sed hoc non posset esse nisi in eodē fieret equalitas
per penā: in quo precessit inequalitas per culpam. vt. s. pa
tiatur aliquid sm volūtatē dei cōtra volūtatē suam: qui
peccando fecit cōtra voluntatem dei sm volūtatem suā
Opꝫ ergo ꝙ ad eūdē transeat pena ad quē transit culpa.
9m ¶ P̄. Math. 27. iudei dixerūt. Sanguis eius sup nos ⁊
super filios nr̄os. Qḋ exponēs Aug⁹ in quodā sermōe de
passione dicit. Ecce que bona ad heredes suos quodā sa-
crilegii testi⁹ transmittūt: macula sanguinis se p̄fūdūt: et
posteros perimūt. ģ pctm̄ actuale alioꝝ hoīum q̄ adam:
10m transit ad posteros ēt q̄tū ad maculā. ¶ P̄. adā peccāte
oēs in eo peccauimus: vt dicit aplus. Et h̄ iō ꝙ in eo era-
mus sm seminalē rōnē: vt Aug⁹ dicit. Sed sicut fuimus
in adam sm seminalē rōnē: ita ēt in ꝓrimis parentibus.
ergo etiam eis peccantibus nos peccauim⁹. Et ita origi-
11m nalr̄ eoꝝ peccata ad nos trāseunt. ¶ P̄. mors que ē p̄ua-
tio vite ē pena originalis peccati. Sꝫ vita hoīs semp ma-
gis ⁊ magis minorať: in p̄n⁹. n. mūdi diuti⁹ homines viue
bant q̄ mō. ergo cū pene crescat videť ꝙ augeať a culpa:
⁊ sic per peccata actualia ꝓrimoꝝ parentū aliquid adda
12m tur ad originale pctm̄ qḋ trahitur ex p̄mo parēte. ¶ P̄.
ante institutionē circūcisionis pueri saluabanť in sola fi
de parentū: vt Greg⁹ dicit. ģ ⁊ per īfidelitatē dānabanť.
Sꝫ infidelitas est pctm̄ actuale. ģ actuale pctm̄ ꝓrimoꝝ
13m parentū transit ad posteros. ¶ P̄. efficacius est ad agen-
dum qḋ inest sm spēm ⁊ sm rem: q̄ qḋ inest sm spēz tm̄.
Sed turpitudo corporalis imaginata que est sꝫ spēz tm̄
in generante: transit ad posteros. vn̄ Hiero⁹ dicit in lib.
de hebraicis q̄ōnib⁹ ꝙ q̄dā mulier peperit puerū nigruꝫ
ad aspectū ethiopis in pariete depicti. ergo multo magis
turpitudo pctī q̄ est in aīa patris ⁊ sm rem ⁊ sm spēz trā-
14m sit ad posteros. ¶ P̄. magis aliq̄s pt̄ cōicare alteri qḋ hꝫ
a se ipso q̄ qḋ hꝫ ab alio. Sꝫ ꝓrimi parentes trāsfundūt
in posteros corruptionē peccati originalis que in eos ab
adam deriuať. ergo multo magis trāsfūdūt corruptionē
actualiū peccatoꝝ. ¶ P̄. sm iura canonica ⁊ ciuilia filii 15m
obliganť pro peccatis parentū. Naꝫ filii sacerdotū q̄uis
sint ex libera mr̄e geniti adiciunť seruituti. heredes aūt
alicuius furis obliganť pro furto patris sm iura canoni-
ca: etiā si nihil ad eos de furto peruenerit: lite etiam non
contestata cū patre. Filii etiā eoꝝ qui peccant crimie le-
se maiestatis portant parentū ignominiam. ergo pctā pa
rentū ad filios transeūt. ¶ P̄. magis cōueniūt filii cum 16m
proximis parentib⁹ q̄ cū p̄mo parente: ⁊ īmediati⁹ se ha
bent ad eos. Si ģ pctm̄ p̄mi parentis transit in posteros:
multo magis pctā ꝓrimoꝝ parentum. ¶ P̄. ea que sunt 17m
corporis: traducto corpe traducunť. Sꝫ q̄dā pctā actua-
lia p̄tinēt ad corp⁹. Dicit. n. aplus p̄ma ad cor. 6. Omne
pctm̄ qḋcūq; fecerit hō ex̄ corp⁹ est: qui autē fornicať in
corp⁹ suū peccat. ģ hꝫ pctā actualia a ꝓrimis parentib⁹
originalr̄ ad posteros deriuantur.

Sed contra. pctm̄ opponiť merito. Sed merita 3m p.
parētū nō d'riuāť ad posteros: alio-
quin nō oēs nasceremur filii ire. ģ pctā actualia ꝓrimoꝝ
parētū nō in posteros transeunt. ¶ P̄. Eze. 18. dr̄. Filius 2m
nō portabit iniquitatē pr̄is: portaret aūt si a pr̄e in ipsum
trāsiret. ģ pctā ꝓrimoꝝ parentū nō trāseūt in filios.

Respondeo. Dōꝫ ꝙ super h̄ Aug. q̄ōnē monet ī Rn̄o
enchi. ⁊ insolutam dimittit. Sed si
diligenter cōsidereť īpossibile est ꝙ pctā actualia proxi-
moꝝ parentū originalr̄ ī posteros trāseāt. ¶ Ad cui⁹ eui
dentiaꝫ notādū est ꝙ generās vniuocū nām sue spēi cōi-
cat generato: ⁊ p ꝯ̄ñs oīa accn̄tia q̄ spēz ꝯsequunť. Sicut
enī hō generat hoīeꝫ: ita risibilis risibile. Si aūt virt⁹ ge
nerātis sit fortis: tradit silitudinē suā genito ēt q̄tuꝫ ad
accn̄tia idiuidualia. Sꝫ h̄ verū est de accn̄tib⁹ q̄ aliq̄lr
ad corpus p̄tinēt: nō aūt de accn̄tib⁹ q̄ solū p̄tinēt ad aiaꝫ
maxie itellectiuā: q̄ nō ē v̄tus ī organo corporali. Hō. n.
albus plerūq; generat filium albū: ⁊ magnus magnum:
nūq̄ aūt grāmatic⁹ grāmaticū: aut physic⁹ physicū. Quia
vero per peccatū gratie donū p̄uať. opꝫ idē cōsiderare in
pctō qḋ cōsiderať in dono gr̄e: qḋ tolliť p pctm̄. Fuit aūt
in p̄n⁹ cōditionis humane quoddā donū gratuituꝫ p̄mo
homini diuinitus datū nō rōne psone sue tm̄: sed rōne to
tius nāe humane ab eo deriuande: qḋ donū fuit origina-
lis iustitia: huius ēt doni v̄t⁹ nō solū residebat in supiori
pte aīe que est intellectiua: sꝫ diffūdebať ad īferiores aīe
ptes: que continebanť v̄tute doni p̄dicti totalr̄ sub rōne:
⁊ vlteri⁹ vsq; ad corp⁹ ī quo nihil poterat accidere: dono
p̄dicto manēte: qḋ ꝯ̄rioreť vnioni ipsi⁹ ad aiam. Et ideo
rōnabilr̄ h̄ donū fuisset ad posteros ꝓpagatū pp duo. pri
mo q̄dē: q2 cōsequebať nām ex dei munere: sꝫ nō ex ordi
ne nāe. 2°. q2 p̄tingebat vsq; ad corp⁹: qḋ per gnātionē tra-
duciť: h̄ aūt donū sublatū est p p̄ⁿ pctm̄ p̄mi parentis: vn̄
rōnabilr̄ ⁊ pctm̄ illud pp easdē cās p originē ad posteros
deriuať. Sꝫ alia pctā actualia vel ipsi⁹ p̄mi parentis: vel
ēt alioꝝ: opponunť dono gr̄e qḋ diuinit⁹ cōferť alicui rōne
psone sue tm̄: ⁊ iterū residet vis eius in sola aīa ītellectiua:
neq; deriuať ad corp⁹: vt p hꝫ grām tollať corruptibili-
tas corporis. Et iō nec ipsa grā traduciť: nec ēt pctā actua
lia quorūcūq; parētū: ēt ipsius adē: p̄ter p̄mū eius pctm̄:
traducunť in posteros per modū origīs: pn̄t aūt peccata
actualia ꝓrimoꝝ parentū deriuari ad filios p imitatio-
nem: pp cōuersationē assiduā filioꝝ cū eis.

Ad primum ergo dōm: ꝙ pctm̄ origīale in vno Ad p̄⁹
hoīe ē vnū tm̄. Sꝫ dr̄ plr̄. In pctīs
cōcepit me mr̄ mea: pp quattuor. p̄mo quidē sꝫ ꝯsuetudi-
nē scripture: q2 poniť plurale p singulari: vt pꝫ Math. 2.
Mortui sunt q querebāt aiaꝫ pueri: qḋ dr̄ pro solo Hero

de.2°.q2 pctm̄ originale ē quodāmō cā sequētiū pctōꝝ:⁊ ita virtute cōtinet in se multa peccata.3°.q2 in pctō actuali primi parentis:ex quo pctm̄ originale cātur:fuit multiplex pcti deformitas. Fuit.n.ibi superbia:inobedientia: gula:⁊ furtū.4°.q2 corruptio originalis pcti ad diuersas hoīs ptes ptinet.Sʒ tñ ꝑpter hoc pctm̄ originale in vno
2m hoīe non pōt dici plura:nisi ſm gd.℄ Ad 2m dōʒ:ꝙ Adā suo pctō actuali corrupit nām humanā subtrahendo donum gratuitū:qđ poterat transire in posteros:qđ nō fit ꝑ actualia pctā ꝓximoꝝ parentū:vt ex dictis pʒ:q̄uis addant ad hanc corruptionē ꝑ subtractionē gratie vel apti
3m 4m tudinis ad ipsam grām que est donū personale.℄ Et per
5m 6m hoc pʒ rñsio ad 3m.⁊4m.⁊5m.℄ Ad 6m dōm:ꝙ hoc dr̄ q2 pctm̄ trāsit a parentibus in posteros q̄tum ad penā.verū tñ cōsiderandū est ꝙ duplex est pena.vna spūalis que pertinet ad aīam:⁊ tali pena filius nūq̄ punit̄ pro patre. Et hoc ideo q2 aīa filij non est ex aīa patris:sed imediate causat̄ a deo.Et hec rō assignat̄ eze.18°.Sicut aīa patris mea ē:ita ⁊ aīa filij mea est.Filius nō portabit iniquitatez patris.Alia pena est corporalis:vel coꝛ que ad corpꝰ pertinēt.Et q̄tū ad hanc penā filij ꝑ parentibus puniuntur:pſertim qñ cōformant̄ parentibꝰ in culpa. Quātuz
7m enī ad corpꝰ qđ a parēte traducit̄ filiꝰ ē aliqđ pr̄is.℄ Ad 7o dōm:ꝙ pena tpalis qua filiꝰ qñq̄ punit̄:hʒ pro cā culpam in pr̄e ꝓcedētē.℄ Ad 8m dōm:ꝙ inq̄tum filius est
8m
9m aliqđ pr̄is:sic in pena filij punit̄ ēt pr̄.℄ Ad 9m dōm:ꝙ sanguis xp̄i obligat filios iudeoꝝ:inquātū sunt imitatores paterne malitie ipsam approbando.℄ Ad 10m dōm:
10m ꝙ in ꝓmo parēte ⁊ in ꝓximis parētibꝰ fuimꝰ ſm cōicationē nāe:nō tñ ſm cōicationeʒ in ꝑsona.Et iō pctō subtrahente donū nāe ꝑticipamꝰ:nō aūt pctō subtrahēte donum persone.℄ Ad 11m dōm:ꝙ hoc ꝙ mō minꝰ hoīes viuunt q̄ȝ in ꝓncipio mūdi nō est ꝑꝑ aggrauationē originalis peccati:neq̄ ꝑpter cōtinuā debilitationē nāe:vt gdā
11m
dixit. Aliogn per ꝓcessuʒ tp̄is semꝑ magis ⁊ magis vita hominis breuiaret̄:qđ pʒ eē falsum:cū mō tñ hoīes viuant sicut ⁊ in tp̄e Dauid q dicebat.dies ānoꝝ nostroꝝ in ipsis septuaginta ānis. Illa ḡ diuturnitas vite fuit ex v̄tute di-
12m uina:vt genꝰ humanū multiplicaret̄.℄ Ad 12m dōm:ꝙ a ꝓncipio hūani generis remediū ꝯ originale pctm̄ adhiberi non potuit:nisi ꝑ v̄tuteʒ mediatoris dei ⁊ hoīs Jesu xp̄i. Fides ergo antiquoꝝ cū aliqua ꝓtestatione fidei valebat paruulis ad salutē:nō ꝓut erat quidā actus meritorius credentiū. vnde non requirebat̄ ꝙ esset actus fidei formate:sed ex parte rei credite.s.ipsius mediatoris. Sic .n.⁊ sacrā que postea sunt istituta valent inq̄tū sunt q̄dā fidei ꝓtestatiōes.vñ nō sequit̄ ꝙ ifidelitas parētū filijs noceret:nisi per accñs:sic remouēs remediū pcti.℄ Ad
13m 13m dōm:ꝙ imaginatio ē vis quedam i organo corporali. vñ ad speciē imaginatā mutat̄ spūs corporeus in quo fundat̄ vis formatiua que opat̄ in semīe.Et iō iterdū aliqua imitatio fit in prole ex imaginatiōe parentis in ipso coitu si sit fortis. Sed infectio pcti maxime actualis totalr̄
14m manet in aīa:⁊ nō ptinet ad corpꝰ:vñ nō ē sile.℄ Ad 14m
15m dōm:ꝙ rō illa ꝓcedit ceteris paribus.℄ Ad 15m dōm:ꝙ rō illa ꝓcedit de transitu pcti quātū ad penā corporaleʒ.
16o ℄ Ad 16m dōm:ꝙ magis ꝯtraheret hō peccatū a ꝓximo parente q̄ȝ a ꝓmo:si per peccatū proximi parentis tolleretur aliqđ donū nāe:sicut ꝑ pctm̄ ꝓmi parentis est ablatū.
17m ℄ Ad 17m dōm:ꝙ ille qui fornicatur dicitur peccare in corpus suū:nō q2 macula huius peccati sit in corꝑe:imo est in aīa:sicut ⁊ grā cui opponit̄:sed q2 cōplet̄ hoc pctm̄ in corporis delectatiōe:⁊ in quadā corporis resolutione: qđ in nullo alio peccato cōtingit. Nā in pctō gule non fit alia resolutio corporalis. In peccatis vero spiritualibus non est delectatio corporalis.

De pena origialis pcti. Et hʒ articulos q̄nq̄. Primo.n.q̄ritur vtrum pena originalis pcti sit carētia diuine visiōis. 2°.vtrū pctō originali debeat̄ pena sensibilis. 3°. vtꝝ patiant̄ afflictionē iterioris doloris qui decedūt cū solo originali. 4°.vtruʒ mors ⁊ alij defectꝰ huiꝰ vite sint pena originalis pcti. 5°. vtꝝ mors ⁊ hꝫ defectꝰ sint homini naturales. Qō. V.

Uestio ē de pena originalis peccati. Et primo q̄rit̄ vtrū sit cōueniens pena originalis pcti carentia visionis diuine.℄ Et vr̄ ꝙ non. Quia vt dr̄ 2°.phy. 1m
frustra est qđ ē ad finē:quē nō cōsequitur. Sed homo nālr̄ ordinat̄ ad beatitudineʒ: sicut ad finē vltimū. Que quidē btitudo i diuina visione consistit.ḡ frustra ē hō si nō perueniat ad visionem diuinā. Sed deus ꝑpter pctm̄ originale nō desistit creare homini gnātionē:vt dam̄.dicit. Cum ḡ i operibus dei nihil sit frustra:videt̄ ꝙ hō ꝑpter pctm̄:qđ ex sua origine cōtrahit:nō incurrat reatū carentie visionis diuine.℄ P̄.Eze.18°.dicit̄. Oēs aīe mee sunt:sic aīa filij 2m
mea est:ita ⁊ aīa patris mea est. Ex quo pōt accipi ꝙ oēs aīe imediate sunt a deo create:⁊ ꝙ vna non traducit̄ ab alia.ergo pena que tm̄ ptinet ad aīam:nō dʒ aliqs puniri pro pctō originali:qđ a ꝓ parēte traducit̄. Sʒ carentia diuine visionis ē pena ad solā aīaʒ ptinēs:sic̄ ⁊ ipsa visio diuina soliꝰ aīe ē.ḡ carentia dīne visionis:nō est pena debita originali pctō.℄ P̄.Aug.dicit in enchi.ꝙ mitissima ē 3m
pena coꝝ qui pro solo pctō originali puniunt̄. Sʒ Crisoꝰ. dicit sup Math.ꝙ carentia dīne visionis est maxia penaꝝ:⁊ itolerabilioꝛ q̄ȝ gehēna.ḡ carētia visionis dīne nō est conueniens pena originalis peccati.℄ Sed diceret̄ ꝙ sola carentia visionis diuine est minoꝛ pena q̄ȝ carentia visionis diuine cum pena sensus:que debetur peccato actuali.℄ Sʒ ꝯ.pena cum sit qđdā malū in ꝓuatione 4m
alicꝰ boni consistit. Sʒ ꝑportio ꝓuationū adiuicē ē sicut ꝑportio coꝝ que ꝓuant̄. Sic.n.surditas se hʒ ad cecitatē sic̄ auditus ad visuʒ. Sʒ per carētiā dīne visiōis ꝓuat̄ hō deo:per penā āt sensus ꝓuat̄ q̄dā bono creato.s.sensus delectatione:vel aliq̄ hꝫ. Bonū aūt creatū additū bono increato nō facit magis beatū. Dicit.n. Augu.in li.ꝯfes.ad deū loquēs:q te ⁊ illa nouit.s.creaturas:n̄ ꝑꝑ illa beatioꝛ: sed ꝑꝑ te soluʒ beatꝰ.ergo qui ꝓuat̄ bono icreato solo per carentiā visiōis dīne:nō ē minꝰ miser q̄ȝ ille q cū h̄ patit̄ penā sēsus.℄ Sʒ dice.ꝙ lʒ n̄ sit minꝰ btūs q̄tū ad ꝓmiū ēentiale:est tñ minꝰ beatꝰ q̄tū ad ꝓmiū accñtale.℄ Sʒ 5m
ꝯ.ꝓmiū accñtale accñtalr̄ se hʒ ad btitudinē. Sʒ ꝑ itēsioneʒ accñtis nō itēdit̄ id cuꝰ est accñs. Nō.n.si hō est magis albus ꝑꝑ hoc fit magis hō.ergo btitudo que ēentialr̄ ꝯsistit in fruitione sūmi boni nō itendit̄ ꝑ qđcūq̄ bonuʒ creatū additū.℄ P̄.cū bonū icreatū in ifinitū excedat 6m
bonū creatū:ꝯpat̄ boꝰ creatū ad bonū icreatuʒ sic̄ pūctꝰ ad lineā. Sʒ linea nō efficit̄ maioꝛ ꝑ adiectionē pūcti.ḡ nec ꝑ adiectionē boni creati fit maioꝛ btitudo q̄ cōsistit i fruitiōe boni icreati.℄ Sʒ dice.ꝙ q̄uis deꝰ sit boꝰ ifim: 7m
tñ visio dei nō ē bonū ifim:q2 deꝰ ab itellectu creato finite vr̄. Et ita q ꝓuatur visione dīna n̄ ꝓuatur bono ifinito.
℄ Sʒ ꝯ.cuicūq̄ subtrahit̄ sua ꝑfectio:ꝓuat̄ sua ꝑfcōe. 8m
Sʒ visio ē ꝑfectio vidētis.ḡ cuicūq̄ subtrahit̄ visio ꝓuatur ipso viso. Et sic cū ipm̄ visuʒ sit bonū ifim:q ꝓuat̄ dei visiōe ꝓuat̄ bono ifinito.℄ P̄.ipse deꝰ ē hoīs merces:q 9o
ad Abraā dixit. Ego dn̄s merces tua magna nimis. Gen. 17°.ḡ qui ꝓuat̄ vltia mercede que cōsistit in dīna visiōe: ꝓuat̄ ipso deo q ē bom ifim.℄ P̄.pctō originali debet̄ mi- 10m
noꝛ pena.q̄ȝ pctō veniali:aliogn ꝯena pcti originalis non

eēt mitissima:vt dič Aug. Sȝ pctō veniali d̄beť pena sen/
sibilis:nō aūt carētia visionis diuine. Cū ḡ idubitāter ca
rentia visionis diuine sine pena sensus:sit maior pena q̄
pena sensus sine carētia visionis diuine:videť q̄ pctō ori
giali nō d̄beať ꝑ pēa carētia visiōis dine. ℭ Sȝ dice. q̄
pctō veniali d̄beť carētia dine visiōis ad tps sič ⁊ pēa sē/
10ᵐ sus. ℭ Sȝ ꝯ. eternitas addita plꝰ aggrauat penā carētie
visiōis dine:q̄ pena sensibilis tꝑalis. vñ nullus taȝ bene
dispositꝰ est q nō vellet potiꝰ q̄cūqȝ penā tꝑalē subire:q̄
ꝑpetua visiōe diuina carere. Si ḡ pctm̄ originale puniať
ꝑpetua carētia visionis diuine:magis puniť q̄ pctm̄ ve/
11ᵐ niale. Et ita nō est mitissima coꝝ pena. ℭ P̄. ſȝ leges di/
cimus. Dignus est misericordia q alieno vitio laborauit
Sȝ ille q puniť ꝑ solo pctō originali laborauit alieno vi/
tio. s. p̄mi parētis. Ergo dignus est misericordia. Nō ḡ ei
12ᵐ debeť pena grauissima:q̄ ē carētia visionis diuine. ℭ P̄.
Aug. dicit in li. de duabꝰ alabꝰ:reū tenere quēcūqȝ:q: nō
fecit qδ facere nō potuit:sūme iniustitie ⁊ isanie est. Sed
nihil tale cadit in deo. Cū ḡ puer q nasciť vitare non po/
tuit originale pctm̄:videť q̄ ex h̄ nō icurrat reatū alicuꝰ
13ᵐ pene. ℭ P̄. pctm̄ originale est ꝑuatio originalis iustitie:
vt Aug. dicit. Sed habēti originalē iustitiā:cū possit non
hr̄e grāȝ:nō d̄beť visio diuina. ḡ nec pctō originali r̄ndet
14ᵐ ꝑpetua carētia visiōis diuine. ℭ P̄. vt legiť Gen̄. 3. Adā
se excusauit. d. Mulier quā dedisti mihi dedit mihi ⁊ co
medi:fuissetqȝ sufficiēs excusatio ⁊ penā non mereret:si
suggestioni mulieris resistere nō potuisset. Sȝ deꝰ dedit
carnē aie cuiꝰ ifectiōi resistere nō pōt. ḡ nō videť q̄ ex h̄
15ᵐ obligeť ad aliq̄ penā. ℭ P̄. hoi in nālibꝰ ꝯstitutꝰ etiaȝ si
nūq̄ peccasset:debeť ei carentia visionis diuine:ad quā
peruenire nō potuit nisi per grām. Sed pena ꝓprie debe
tur peccato. ḡ carentia visionis diuine non pōt dici pena
peccati originalis.

ꝯ̄p. **Sed contra** est qδ Gregꝰ dicit in 4° moralium
Peregrina mēs lucē vt ē videre nō
2° valet:q: hanc ei captiuitas sue dāna tōis abscōdit. ℭ P̄.
Innocentiꝰ 3° dicit in decretalibus:q̄ originali pctō de/
betur pro pena carentia visionis diuine.

R̄ño **Respondeo.** dōm q̄ conueniens pena originalis
peccati est carentia visionis diuine.
ℭ Ad cꝰ euidentiaȝ cōsiderandū est q̄ cū ad ꝑfectionē
alicuius rei duo ꝑtinere videanť. Quoꝝ p̄mū ē q̄ sit ca/
pax alicuiꝰ boni magni:vel actu habeat illd̄. Aliud v̄o est
q̄ exteriori auxilio nō indigeat in nullo vel ī paucis:pri/
ma cōditio preponderat scd̄e. Multo. n. meliꝰ est qδ ē ca/
pax magni boni:q̄uis ad illud obtinēdū idigeat multis
auxilijs:q̄ illud qδ nō est capax nisi ꝑui boni:qδ tñ absqȝ
exteriori auxilio:vel cum pauco auxilio consequi potest.
Sicut melius dispositū dicimꝰ esse corpus alicꝰ hominis si
possit conseq ꝑfectā sanitatē lȝ multis auxilijs medicie:
q̄ si possit consequi solū sanitatē quādā iperfectā absqȝ
auxilio medicine. Creatura ḡ rōnalis in hoc p̄eminet oī
creature:q̄ capax est sūmi boni per dīnam visionē ⁊ frui
tionē:lȝ ad h̄ cōsequēdū nāe ꝓprie p̄nꝰ nō sufficiāt:sȝ ad
hoc indigeat auxilio diuine gratie. Sed circa hoc consi/
derandū est q̄ aliqδ diuinū auxiliū necessariū ē cōiter oī
creature. Rationali. s. auxiliū gratie gratum facientis:q̄
q̄libet creatura rōnalis indiget:vt possit ꝑuenire ad bea/
titudinē ꝑfectā:s̄m illud Apli ad Ro. 6°. Gratia dei vita
eterna. Sȝ p̄ter hoc auxiliū necessariū fuit hoī aliud sup/
naturale auxiliū:rōne sue cōpositionis. Est. n. hō cōpositꝰ
ex aīa ⁊ corpe:⁊ ex nā̄ itellectuali ⁊ sensibili. q̄ quodāmō
si sue nāe relinquanť intellectū aggrauant ⁊ impediunt
ne libere ad summū fastigiū cōtēplationis ꝑuenire pos/
sit. hoc aūt auxiliū fuit originalis iustitia. Per quā mens
hoīs si subdereť deo:⁊ ei subdereńť totalr̄ inferiores vi/
res:⁊ ipsum corpus. Neqȝ rō ipediretť quo minꝰ posset in
deū tēdere. Et sicut corpꝰ ē ꝓpter aīam:⁊ sensus ꝓpter in/
tellectū:ita hoc auxiliū quo ꝯtineť corpus sub aīa ⁊ vires
sensitiue sub mēte intellectuali:ē q̄si dispō q̄dā ad illud
auxiliū quo mens humana ordinať ad videndū deum:⁊
ad fruēdū ipso. H̄ aūt auxiliū originalis iustitie subtrahi/
tur per pctm̄ originale:vt supra ostēsum ē. Cū aūt aliquis
peccādo abycit a se illud per qδ disponebať ad aliqδ bo/
num acquirēdū:mereť vt ei subtrahať illud bonū ad qδ
obtinendū disponebať:⁊ ipsa subtractio illiꝰ boni est cō/
ueniens pena eiꝰ. Et iō cōueniēs pena peccati originalis
est subtractio gratie:⁊ per ꝯn̄s visionis diuine:ad quam
homo per gratiam ordinatur.

Ad primum ergo dōm:q̄ homo frustra ⁊ vane Ad p̄ᵐ
factus esset si beatitudinē conseq
nō posset:sič q̄libet res que nō pōt cōsequi vltimū finem:
vnde ne hō frustra ⁊ vane factus esset cū peccato origina
li nascens a p̄ncipio humani generis ꝓposuit deus homi/
ni remediū per qδ ab hac vanitate liberareť. s. ipsum me
diatorē deū ⁊ hoīem Jesum xp̄m. per cuiꝰ fidē ipedimē/
tum pcti originalis subtrahi posset:vñ in psal. diciť. Me
morare que mea suba:nūq̄d enim vane cōstituisti oēs fi/
lios hominū. qδ exponēs glo. dicit q̄ Dauid petit incar/
nationē filij qui de sua suba carnē assumpturus erat:⁊ ꝑ
ipsum hoīes erāt a vanitate liberandi. ℭ Ad 2ᵐ dōm:q̄ 2ᵐ
oīa huius pueri q sine bapꝰ decedit:nō puniť carētia vi/
sionis diuine ꝑꝑ pctm̄ ade s̄m q̄ fuit ꝑsonale pctm̄ eiꝰ:sȝ
puniť pro infectione originalis culpe quā icurrit ex vnio
ne ad corpus:qδ a p̄mo parente traduciť s̄m seminalem
rōnē. Iniustū. n. eēt vt deriuareť reatꝰ pene:nisi ⁊ deriua
reť ifectio clpe:vñ apls Ro. 5°. p̄mittit d̄riuationē culpe
deriuationi pene. d. Per vnū hoīem pctm̄ in mūdū itra/
uit:⁊ per pctm̄ mors. ℭ Ad 3ᵐ dōm:q̄ grauitas alicꝰ pe/ 3ᵐ
ne pōt attendi duplr̄. vno mō ex parte ipsiꝰ boni qδ ꝑuať
per malū pene. Et sic carētia visiōis dine ⁊ fruitiōis dei:
est grauissima penaꝝ. Alioꝰ per cōꝑationē ad eū qui puni
tur. Et sic tāto ē grauior pena q̄to id qδ subtrahiť ē ma/
gis ꝓpriū ⁊ cōnaturale ei cui subtrahiť:sič magis dicere/
mus puniri hoīem si auferreť ei p̄rimoniū suū. q̄ si ipedi
reť ne perueniret ad regnū qδ ei nō debeť. Et per hunc
modū dr̄ eē mitissima oium penaꝝ sola carētia visionis
dine:inq̄tū visio dine eēntie:ē qδdā boᵐ oīno supernāle
ℭ Ad 4ᵐ dōm:q̄ boᵐ creatū additū bono increato non 4ᵐ
facit maius boᵐ:nec magis beatū. Cuiꝰ rō ē. Quia si duo
ꝑticipantia cōiunganť:augeri pōt in eis id qδ ꝑticipať.
Sȝ si ꝑticipās addať ei qδ ē ꝑ eēntiā tale:nō facit aliq̄d
maius. Sicut duo calida adiūcta adiuicē p̄nt facere ma/
gis calidū. Sȝ si eēt aliq̄d qδ eēt calor per eēntiā suā sub/
sistēs:ex nulliꝰ calidi additiōe itēdereť. Cū ḡ deꝰ sit ipsa
eēntia bonitatis:vt Dionyꝰ dicit in li. de di. no. oīa autē
alia sint bona per participationē:ex nulliꝰ boni additiōe
fit deus magis bonꝰ:q: cuiuslȝ rei alteriꝰ bonitas cōtine/
tur in ipso:vñ cū btitudo nihil sit aliud q̄ adeptio boni
ꝑfecti:qδcūqȝ aliδ bonū superaddať dine visiōi aut frui
tioni nō faciet magis beatū:alioqn deus eēt fcūs beatior
cōdēdo creaturas. Nec tñ ē eadē rō de btitudine ⁊ mise/
ria. Q: sič btitudo cōsistit in ꝯiūctiōe ad deū:ita miseria
ꝯsistit in recessu a deo:a cꝰ q̄dē simitudine ⁊ ꝑticipatiōe re
cedit quis per cuiuslȝ boni ꝑuationē:vñ qδlȝ boᵐ ꝑuatū
facit magis miserū:lȝ nō qδlȝ boᵐ additum faciat magis
btm̄. Quia ꝑ bonū additū hō nō magis deo adheret q̄ si
ei imediate ꝯiūgať:sȝ ꝑ boᵐ subtractū magis ab eo elon/
gať. ℭ Ad 5ᵐ dōȝ:q̄ additio p̄mij accñtalis n̄ fač magis 5ᵐ
btm̄. Quia p̄miū accñtale attēdiť s̄ȝ aliqδ bonū creatū:

vera autem beatitudo hominis attēditur solū secundū
bonū increatū. Sȝ sicut bonū creatū est q̄dā similitudo
ꝛ participatio boni increati: ita adeptio boni creati est q̄-
dā similitudinaria btitudo: p quā tñ vera btitudo nō auget.
6m ¶ Ad 6m dōȝ. ꝙ sicut pūctū nō auget lineā: ita bonū crea
7m ꝛ 8m tū nō auget btitudinē. ¶ 7m ꝛ 8m ꝯcedimus. Qui.n. diui-
9m na visione ꝛ fruitione puat: ipso deo puat. ¶ Ad 9m dōȝ.
ꝙ pctm̄ veniale originali cōparatū quodā modo est mai⁹
ꝛ quodā mō est min⁹: pctm̄.n. veniale cōparatū huic ꝑso-
ne vel illi: magis hȝ de rōne peccati q̄ꝫ pctm̄ originale: q̄r
pctm̄ veniale est pctm̄ volūtariū volūtate hui⁹ ꝑsone: nō
aūt pctm̄ originale. Sȝ originale pctm̄ cōparatū ad nām
est graui⁹: q̄ puat nāȝ maiori bono q̄ꝫ pctm̄ veniale puet
ꝑsonā. s. bono gratie: ꝛ ꝑpter h̄ debet̄ ei carētia visionis
diuine. Q̄r ad visionē diuinā nō ꝑuenit̄ nisi p grām quā
10m veniale pctm̄ nō excludit. ¶ Ad 10m dōȝ. ꝙ ꝑpetuitas pe
ne ꝯsegtur ꝑpetuitatē culpe: q̄ ꝑuenit ex carentia gratie:
q̄r culpa nō pōt remitti nisi p grāȝ. Et q̄r p pctm̄ originale
excludit̄ grā: non aūt p pctm̄ veniale: ideo pctō originali
11m debet̄ pena perpetua: nō aūt pctō veniali. ¶ Ad 11m dōm
ꝙ iste puer decedēs sine baptismo laborauit qdem vitio
alieno q̄ꝫtū ad cām: q̄r. s. pctm̄ ab alio traxit: laborauit tñ
vitio ꝑprio: inq̄ꝫtū a pmo parente culpam contraxit. Et
ideo dignus est misericordia diminuente: nō tñ totalr̄ re
12m laxante. ¶ Ad 12m dōm: ꝙ puer iste sine baptismo dece-
dens nō hȝ reatū ex hoc ꝙ nō fecit aliqd: hoc enim esset
peccatū omissionis: sed hȝ reatum ex hoc ꝙ infectionem
13m culpe originalis contraxit. ¶ Ad 13m dōm: ꝙ rō illa pro-
cedit secūdū opinionem ponentiū ꝙ gratia gratū faciēs
nō includat̄ in rōne originalis iustitie. Qđ tñ credo esse
falsum. Quia cū originalis iustitia pmordialr̄ ꝯsistat in
subiectione humane mentis ad deū: que firma eē nō pōt
nisi per grāȝ: iustitia originalis sine grā eē nō potuit. Et
ideo hñti originalē iustitiam debebat̄ visio dīna. Sȝ tñ
p̄dicta opinione supposita: adhuc rō nō cōcludit. Quia lȝ
originalis iustitia grāȝ nō icluderet: tñ erat quedā dispō
q̄ p̄exigebat̄ ad grāȝ. Et iō qđ ꝯriat̄ origiali iustitie ꝯriat̄
etiā grē: sicut qđ ꝯriat̄ iustitie nāli: ꝯriat̄ gratie: vt furtū
14m homicidium: ꝛ alia hō. ¶ Ad 14m dōm: ꝙ si vir non po-
tuisset resistere persuasioni mulieris: sufficienter excusa-
tus fuisset a peccato actuali: qđ ꝑpria voluntate cōmitti
tur. Et sic etiam aīa hui⁹ pueri excusata est a reatu actua-
lis peccati: nō aūt a reatu originalis: cui⁹ īfectionē cōtra-
15m hit per vnionē ad carnē. ¶ Ad 15m dōm: ꝙ hō in solis na-
turalibus constitutus careret quidē visiōe dīna si sic de-
cederet: sed tñ nō cōpeteret ei debitū nō hñdi. Aliud ē.n.
nō debere habere: qđ nō hȝ rōnē pene sed defectus tñ: ꝛ
aliud debere nō habere qđ hȝ rōnē pene.

¶ Utrū peccato originali debeat̄ pena sensus.

Secundo queritur vtrū peccato origi-
1m nali debeat̄ pena sēsus. ¶ Et
videt̄ ꝙ sic. Dicit.n. Augu. in hiponosticon ꝙ
paruuli decedentes sine baptismo experient̄
gehēnā. Sed gehēna noiat penā sensus. ergo
2m peccato originali debet̄ pena sēsus. ¶ P̄. Aug. dicit in li.
ð fide ad Petrū. Firmiter tene ꝛ nullaten⁹ dubites. puu
los qui sine sacro baptismatis de hoc seculo transierunt
eterno supplicio puniendos. Sed suppliciū noiat penaȝ
3m sensus. g̃ pctō originali debet̄ pena sensus. ¶ P̄. Grego⁹
dicit 8°. moral. super illud Job. Multiplicauit vulnera
mea sine cā: ꝙ a culpa originis sacrā nō liberant. Et licet
ex ꝑprio nihil egerint: tñ illuc ad tormenta ꝑueniūt. Sȝ
tormentū nominat penam sensus. ergo peccato originali
4m debetur pena sensus. ¶ Preterea. pctm̄ originale huius
pueri vr̄ esse eiusdē spēi cū pctō actuali pmi parentis: cū

ꝑcedat ab eo sicut effectus a ꝑpria cā. Sed pctō actuali
primi parentis debet̄ pena sensus. ergo ꝛ pctō originali
huius pueri. ¶ P̄. agens cōiūctū passibili inducit penaȝ 5m
sensus. Sed aīe pueroꝝ sunt passibiles: ꝛ etiaȝ corpora p⁹
resurrectionē: cū nō habeāt dotē īpassibilitatis. g̃ ad pre-
sentiam ignis penaȝ sensus patientur. ¶ P̄. post iudiciū 6m
pena peccatoꝝ consumabit̄. Sed pena pueroꝝ sine bap⁹
decedentiū qui pro solo originali puniunt̄: nō posset post
iudiciū ꝯsumari: nisi carentie visiōis diuine: quā nūq̄ꝫ su
stinēt: aliq̄ pena sensus adderet̄. ergo pctō originali debe
tur pena sensus. ¶ P̄. pena debet̄ culpe. Sȝ cā pcti origi 7m
nalis est caro. Cū ergo carni nō debeat̄ aliq̄ pena nisi pe-
na sensus: vr̄ ꝙ pctō originali debeat̄ maxime pena sen-
sus. ¶ P̄. si aliquis decedat cū pctō originali ꝛ veniali si 8m
mul: patiet̄ ꝑpetuo penā sensus. Sȝ pena ꝑpetua n̄ debet̄
pctō vēiali. g̃ debet̄ pctō origiali pena sensibilis ꝑpetua.

Sed contra est qđ Ber. dicit. ꝙ sola ꝑpria vo- ꝯ p̄.
luntas ardet in iferno. Sȝ origina-
le pctm̄ nō est pctm̄ ꝑpe volūtatis: imo cōsequit̄ ex volū
tate aliena. g̃ pctō originali nō debet̄ pena sensus. ¶ P̄. 2°
Innocēti⁹ 3⁹ dicit in decretali: ꝙ pena sensus debet̄ pctō
actuali. Sed originale peccatum non est actuale. ergo ei
pena sensus non debetur.

Rñdeo. dōȝ ꝙ sicē cōiter dr̄ pctō originali nō debet̄ Rño.
pena sensus: sed solū pena dāni. s. carētia vi
sionis diuine. Et hoc vr̄ esse rōnabile ꝑpter tria. ¶ Pri-
mo qdē q̄ ꝑsona quelibȝ est alic⁹ nāe suppositū. Et iō ad
ea q̄ sunt nāe per se imediate ordinat̄. Ad ea vō que sunt
supra nāȝ ordinat̄ mediāte nā. ꝙ ergo detrimētū aliqđ
patiat̄ aliq̄ ꝑsona i his q̄ sunt supra nāȝ: pt ꝯtigere vel ex
ex vitio nāe: vel ex vitio ꝑsone. Qr̄ aūt detrimētū patiat̄
in his q̄ sunt nāe: h̄ nō vr̄ posse cōtingere nisi pp vitiū ꝑ-
priū ꝑsone: vt āt ex pmissis pȝ: pctm̄ origiale ē vitiū nāe:
pctm̄ āt actuale ē vitiuȝ ꝑsone. Grā aūt ꝛ visio dīna sunt
supra nām hūanā. Et iō priuatio grē: ꝛ carētia visiōis di-
uine debent̄ alicui ꝑsone nō solum pp actuale pctm̄: sed
ēt ꝑpter origiale: pena aūt sensus opponit̄ itegritati nāe
ꝛ bone ei⁹ hitudini. Et iō pena sensus n̄ debet̄ alicui nisi
ꝑpter pctm̄ actuale. ¶ 2° q̄ pena ꝑportiōat̄ culpe. Et iō
pctō actuali mortali: in quo īuenit̄ auersio ab icōmutabi
li bono: ꝛ ꝯuersio ad bonū cōmutabile: dbet̄ ꝛ pena dāni
.s. carentia visionis dīne respondēs auersioni: ꝛ pena sen-
sus respondēs ꝯuersioni. Sed in pctō originali nō ē ꝯuer
sio: sed sola auersio: vel aliqd auersioni respōdēs. s. desti-
tutio aīe a iustitia originali. Et ideo pctō originali nō de-
betur pena sensus: sed solū pena dāni. s. carentia visionis
dīne. ¶ 3° q̄r pena sensus nūq̄ꝫ debet̄ hītuali dispōi. Nō
enī aliqs punit̄ ex hoc ꝙ ē habilis ad furādū: sȝ ex hoc ꝙ
actu furat̄. Sed hītuali puationi absq̄ꝫ oī actu debet̄ ali-
qđ dānū: puta q nō hȝ sciaȝ lraꝝ: ex h̄ ipo indignus ē pro-
motōe ad epalē dignitatē. In pctō āt originali īuenitur
quidē ꝯcupiscētia p modū habitualis dispōnis: q̄ paruu-
lū facit habilē ad ꝯcupiscendū: vt Aug. dicit. Adultū aūt
actu ꝯcupiscētē. Et iō paruulo defuncto cuȝ originali nō
debet̄ pena sensus: sed solū pena dāni: q̄r. s. nō est idoneus
pduci ad visionē diuinā pp puationē originalis iustitie.

Ad primum g̃ dōm. ꝙ noie tormēti: supplicij ꝛ Ad p̄m
gehēne ꝛ cruciat⁹: vel si qd sile in
dictis scōꝝ īueniat̄: est large accipiēdū ꝑ pena: vt ponat̄
spēs ꝑ genere. Ideo aūt sancti tali mō loquēdi vsi sunt:
vt detestabilē redderēt errorē pelagianoꝝ: q asserebant 2m ꝛ 3m
in paruulis nullū pctm̄ eē: nec eis aliq̄ꝫ penā deberi. Et p 4m
h̄ pȝ solutio ad 2m ꝛ 3m. ꝛ ad oīa silia. ¶ Ad 4m dōȝ. ꝙ in
vno pctō pmi parētis oēs peccauerūt: vt Apls dicit Ro.
7. Sȝ ad illud vnū pctm̄ nō oēs eodē mō se habēt: ptinet

enim illud peccatum ad Adam per propriam voluntatē: ⁊ est eiꝰ actuale pctm̄. Et ideo ei ꝓ hꝫ pctō pena actualis debebaꝶ. Sed ad alios ꝑtinet ꝑ originē: ⁊ nō ꝑ actualem voluntatē. Et iō alijs pro hꝫ peccato nō debeꝶ pena sen-
5ᵐ sus. ¶ Ad 5ᵐ dōm: ꝙ in statu future vite ignis ⁊ alia hꝫ actiua: nō agūt in aīas: aut in corpora hoīuꝫ ſꝫ necessitatem nāe: sed magis ſm ordinē diue iustitie. Quia ille status est recipiendi pro meritis: vñ cū diña iustitia nō exigat ꝙ pueris qui cum solo originali peccato decedūt pe-
6ᵐ na sēsus debeaꝶ: nihil ab hꝫ actiuis tales patiētur. ¶ Ad 6ᵐ dōꝫ: ꝙ pena puerorū cū originali decedētiū: pꝰ iudiciū ꝯsūmabiꝶ: sicut ipsi qui punienꝶ hac pena cōsumati erūt
7ᵐ ꝑ corporꝫ resūptionē. ¶ Ad 7ᵐ dōꝫ: ꝙ q̄uis pctm̄ originale per carnē deriueꝶ ad aīam: nō tñ hꝫ rōnē culpe nisi ſm ꝙ ꝑtingit ad aīaꝫ. Et iō pena nō debeꝶ dispōni carnis. Et
8ᵐ si aliq̄n caro puniaꝶ: hoc ē ꝑꝑ aīe culpā. ¶ Ad 8ᵐ dōm: ꝙ hec positio nō vꝫ multis eē possibilis: ꝙ aliquis decedat cū pctō originali ⁊ veniali tm̄. Qꝛ defectꝰ etatis q̄diu excusat a pctō mortali: multo magis excusat a pctō veniali ꝑꝑ defectū vsus rōnis. Postq̄ vō vsum rōnis hñt: tenentur salutis sue curā agere. Qꝺ si fecerint iam absq̄ pctō originali erūt: grā superueniente. Si autē nō fecerit: talis omissio ē eis pctm̄ mortale. Si tñ esset possibile ꝙ aliqs cū peccato originali ⁊ veniali decederet: dico ꝙ puniretꝶ pena sensus eterna. Eternitas enim pene: vt dictū est: cōcomitaꝶ carentiā grē: ex qua prouenit eternitas culpe. Et inde ē ꝙ pctm̄ veniale in eo qui recedit cū mortali: qꝛ nūq̄ remittiꝶ eterna pena puniꝶ ꝑꝑ grē carētiā. Et silis rō esset si qs decederet cū originali ⁊ veniali peccato.

¶ Utrum patianꝶ afflictionem interioris doloris qui cū solo originali decedunt.

Tertio queritur vtrū patiātur afflictionē interioris doloris qui cū solo origi-
pᵐ nali decedunt. ¶ Et uideꝶ ꝙ sic. Qꝺ.n. qꝺ naturalr̄ desideraꝶ: si nō hēaꝶ qn̄ ē tps hñdi cāt afflictiōeꝫ ⁊ dolorē: sic pꝫ si quis cibū nō hēat qn̄ est nāe necessariꝰ. Sꝫ hō nālr̄ appetit btitudinē. Tps āt hñdi ipsaꝫ ē post hāc vitā. Cū gꝰ illi q cū pctō originali decedūt btitudinē nō ꝯsequāꝶ. qꝛ carēt visiōe diā: vꝫ ꝙ affli-
2ᵐ ctiōem patiantur. ¶ P̄. sic pueri baptizati se hñt ad meritū xp̄i: ita nō batizati se hñt ad dmeritū ade. Sꝫ pueri baptizati gaudēt ꝑꝑ meritū xp̄i. g̊ pueri nō baptizati dolent
3ᵐ ꝑꝑ demeritum ade. ¶ P̄. de rōne pene est ꝙ sit cōtraria voluntati. Sꝫ oē qꝺ est ꝯriū voluntati: ē contristans: vt phs dicit in 5ᵒ meta. g̊ si patiunꝶ aliquā penā: opꝫ ꝙ inde
4ᵐ tristenꝶ. ¶ P̄. in ꝑpetuū separi ab eo quē quis amat: est maxime afflictiuū. Sꝫ pueri nālr̄ deū amāt. g̊ cū sciāt se ab eo i ꝑpetuū sepatos: vꝫ ꝙ h̄ nō possit eē sine afflictōe.
3. Sed contra. Dolor pene seu afflictio pene: debetur delectatiōi culpe: ſm illꝺ Apoc. 18ᵒ. Q̄tū glorificauit se i delitijs suis: tātū date ei tormentum ⁊ luctū. Sꝫ in pctō originali nulla fuit delectatio. g̊ neq̄ in pena erit aliqs dolor siue afflictio
Rño Op.pᵃ Respondeo. dōm ꝙ aliq posuerūt ꝙ pueri sentient aliquē dolorē vel afflictioneꝫ iteriorē ex carentia visionis diue: lꝫ iste dolor nō habeat in eis rōnē vermis cōscie: qꝛ nō sunt sibi cōscij ꝙ in eorū
reprobᵒ ꝑtāte fuerit culpam originalē vitare. Sꝫ nulla rō vꝫ esse q̄re subtrahaꝶ eis exterior pena sensus: si attribuiꝶ eis interior afflictio: que est multo magis penalis: ⁊ magis op-
Op.2ᵃ poniꝶ mitissime pene: quā Augu. eis attribuit. Et iō alijs vꝫ ⁊ meliꝰ: ꝙ nullā afflictionem ēt iteriorē sentiāt. Et hꝰ rōnē aliq diuersimode assignanꝶ. Quidā.n. dicunt ꝙ aīe puerorū cū originali decedētium: sunt in tantis tenebris ignorantie constitute: ꝙ nesciunt se ad beatitudinē esse factas: nec aliqd circa hoc cogitant. Et ideo nullā patiūtur de hoc afflictionem. Sꝫ hoc nō videꝶ cōuenienter dici. Primo qdē: qꝛ cū in pueris nō sit pctm̄ actuale: qꝺ est ꝓprie peccatū ꝑsonale: nō debeꝶ eis vt detrimentū aliqꝺ patianꝶ in nālibꝰ bonis ſm rōnē supra assignatā: ē aūt naturale aīe sepate: vt nō minꝰ sed magis in cognitione vigeat q̄ anime que sunt hic. Et iō nō est ꝓbabile ꝙ tātam ignorantiā patianꝶ. 2ᵒ qꝛ ſm hoc illi qui sunt dānati i inferno melioris cōditionis eēnt q̄tuꝫ ad nobiliorē sui partem. s. itellectū in minoribꝰ ignorantie tenebris existēs: ⁊ nullus est: vt Augꝰ dicit: qui nō mallet dolorē pati cū sa-
na mēte: q̄ gaudere insanus. Et iō alij assignant cāꝫ huiꝰ: Op.3ᵃ
ꝙ non affliganꝶ ex dispōne volūtatis ipsorꝫ. Nō.n. post mortē in aīa mutaꝶ dispō volūtatis: neq̄ in bonū neq̄ i malū: vñ cū pueri ante vsum rōnis nō habeāt actū iordinatum volūtatis. neq̄ ēt post morteꝫ habebūt. Nō ē aūt absq̄ inordinatiōe volūtatis ꝙ aliqs doleat se nō hēre qꝺ nūq̄ potuit adipisci: sicut inordinatū eēt si aliqs rusticus doleat de hoc ꝙ non esset regnū adeptus. Qꝛ g̊ pueri post mortē sciūt se nūq̄ potuisse illam gloriā celestē adi-
pisci: ex eius carentia nō dolebūt. Possumꝰ tñ vtrūq̄ cō- Op.sci
iungentes mediā viam tenere: vt dicamꝰ ꝙ aīe puerorū Tho.
nāli quidē cognitione non carēt: qualis debeꝶ aīe sepate ſm suā nām: sed carēt supnāli cognitione q̄ hic in nobis per fidē plantaꝶ. Eo ꝙ nec hic fidē habuerūt in actu: nec sacrm̄ fidei susceperūt: ꝑtiet āt ad nālē cognitionē ꝙ aīa sciat se ꝑꝑ btitudinē creatā: ⁊ ꝙ beatitudo cōsistit in adeptione perfecti boni. Sed ꝙ illud bonū ꝑfectū ad qꝺ hō factꝰ ē sit illa gloria quā sancti possident: est supra cognitionē nālem: vñ Aplūs dicit pme ad cor. 2ᵒ ꝙ nec oculus vidit: nec auris audiuit: nec in cor hoīs ascendit: que preparauit deus diligentibus se. Et postea subdit. Nobis autem reuelauit deus per spiritū suū. Que quidē reuelatio ad fidē ꝑtinet. Et iō se pueri tali bono anime puerorꝫ nō cognoscunt. Et ꝑꝑ hoc nō dolent: sed hoc qꝺ per nāꝫ hñt absq̄ dolore possident.
Ad primum ergo dōm: ꝙ anime puerorꝫ in pec- Ad pᵐ
cato originali decedētiū cognoscūt qdē btitudinē in generali ſm cōeꝫ rōnē: nō aūt in spāli. Et
ideo de eius amissione nō dolent. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ sicut 2ᵐ
apls dicit Ro. 5ᵒ. Maius est donū xp̄i q̄ pctm̄ ade. Et iō non opꝫ si pueri baptizati gaudent ꝓpter meritū xp̄i: ꝙ
nō baptizati doleant ꝓpter pctm̄ Ade. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ 3ᵐ
pena nō semꝑ respondet actuali volūtati: puta cū aliquis absens infamaꝶ: aut ēt bonis suis spoliaꝶ se ignorāte: sed opꝫ ꝙ pena semꝑ sit vel cōtra actualē volūtatē: vel ēt habitualē: vel saltem cōtra inclinationē nālē: vt supra dctm̄
est: cum de malo pene ageretꝶ. ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ pueri in 4ᵐ
originali decedētes sunt quidē sepati a deo ꝑpetuo quātuꝫ ad amissionē glorie quā ignorāt: nō tñ quātū ad participationē nālium bonorꝫ que cognoscunt.

¶ Utrū mors ⁊ alij dfectꝰ hꝰ vite sint pena origīalis pctī.

Quarto q̄riꝶ vtrū mors ⁊ alij defectꝰ huius vite sint pena originalis pctī.
¶ Et vꝫ ꝙ nō. Dicit.n. Seneca. Mors ē ho- pᵐ
minis nā: nō pena. Eadē g̊ rōe nec alij defectꝰ
q ad mortē ordianꝶ. ¶ P̄. qcqd cōiter ineniꝶ 2ᵐ
in multis cōuenit eis rōne alicuius qꝺ in eis cōiter inuenitur. Sed mors ⁊ alij defectꝰ ad ipsam ordinati cōes sunt homini: ⁊ alijs aīalibꝰ. g̊ hꝫ aliqd cōe iueniūꝶ in eis. Sꝫ alijs aīalibꝰ nō ꝯueniūt rōne culpe que in eis eē non pōt. g̊ nec hominibus: ⁊ sic non sunt pena originalis peccati.
¶ P̄. pena debet esse ꝓportionabilis peccato: deutr. 26ᵒ. 3ᵐ
Pro mensura delicti erit ⁊ plagaruꝫ modus. Sed culpa originalis est equalis oībus qui ex Adā nascūtur: defcūs

aūt pdicti nō sunt eq̄les:q2 qdā statim nascitur egrotati
ui.quidā diuersimode lesi.qdā bñ dispositi. huiusmodi
4m ergo defectus non sunt pena originalis peccati. ℂ P̄. hꝯ
defectus sunt quedā pena sensus. Sꝫ pena sensus debet
peccato ꝑpter conuersionē idebitā ad bonū ꝯmutabile:
que qdē ꝯuersio non est in originali pctō. ergo hꝯ defect⁹
5m nō rñdent ei pro pena. ℂ P̄. grauius puniunt homines
post hāc vitā q̄ȝ in hac vita. Sed post hāc vitā nō debet
peccato originali pena sensus: vt dcm̄ est. g̊ nec in hac vi-
6m ta. Et sic idē qd̄ pus. ℂ P̄. pena respōdet culpe. Sꝫ culpa
ptinet ad hoiem inq̄ȝtū est hō. Cū ergo mors ⁊ alia hꝯ nō
sint hois in eo φ hō: q2 etiā alijs isunt: videt φ hꝯ defcūs
7m non sint pene. ℂ P̄. pctm̄ originale est ꝑuatio originalis
iustitie que ierat homini fm aiam. Sꝫ hꝯ defectus perti
nent ad corpus. Nō ergo rñdent peccato originali pro pe
8m na. ℂ P̄. si adā nō peccasset: filij eius peccare potuissent:
⁊ si peccassent morerētur. Sꝫ nō ꝑpter origiale peccatū
qd̄ in eis nō fuissꝫ. ergo mors nō est pena pcti origialis.

3p. **Sed cōtra** est qd̄ dr̄ Ro. 6°. Stipēdia pcti mors. Et Ro. 8°. Corpus mortuuꝫ est ꝑpter
2° pctm̄. ℂ P̄. ⁊ Gen. 2°. dr̄. Quacunq3 die comederitis mor
3° te moriemini. ℂ P̄. Augu⁹ dicit 13°. de tri. ⁊ 15. de ci. dei. ⁊
ꝯ eplām fundamēti: φ hꝯ defectus veniūt de dānatione
pcti. Isidor⁹ ēt dicit in lib. de sūmo bono. φ si hō non pec
casset: nec aq̄ submergeret: nec ignis cōbureret: nec alia
hꝯ ꝑuenirent. g̊ oēs hꝯ defectus sunt pena pcti origialis.

R° **Respondeo.** Dōm φ absq3 omni dubio fm fidē catholicā tenendum est: φ mors ⁊
oēs hꝯ defectus ꝑsentis vite: sūt pena peccati originalis.
Sꝫ sciendū est φ duplex est pena. Una qdē q̄si taxata ꝑ
pctō. Alia vo cōcomitās. Sicut videm⁹ φ iudex pro ali-
quo crimine facit aliquē hoiem excecari: sed ad cecitatē
eius cōsequūtur multa icōmoda: puta φ mēdicat: ⁊ alia
hꝯ. Sꝫ ipsa cecitas est pena taxata ꝑ pctō. Ad hoc eni in-
tēdit iudex vt peccātē visu ꝑuet: sꝫ defectus consequētes
nō pōderat. vñ cōtingit φ si plures ꝑpter idē pctm̄ exce-
centur: in vno cōsequūtur plura icōmoda q̄ȝ in alio. Nec
tñ hoc redūdat in iniustitiā iudicis: q2 hꝯ incōmoda non
erāt ab eo ꝑ pctō iflicta: sed ꝯsequebant per accñs q̄ȝtuȝ
ad eius itentionē. Et silr̄ pōt dici in ꝑposito. Nam hoi in
ꝑmordio sue ꝯditiōis fuerat a deo datū qddā auxiliū ori
ginalis iustitie: per qd̄ ꝑseruabat ab oibus hꝯ defectib⁹.
Quo qdē auxilio priuata est tota humana nā ꝑp pctm̄ ꝑ-
mi parētis: vt ex supra dictis pꝫ. Ad cuius auxilij ꝑuatio-
nē ꝯsequūtur diuersa icōmoda: que diuersimode iueniū-
tur in diuersis: lꝫ habeāt equalē culpā origialis pcti. hoc
tñ iteresse videt iter deū puniētē: ⁊ hoieȝ iudicē: φ hō iu
dex non pōt ꝑuidere euētus sequētes. vñ nec eos pōt pon
derare dū ifert penā ꝑ culpa: ꝑpter qd̄ rōnabilr̄ hꝯ icom
modorꝫ ieq̄litas ei⁹ iustitie nō derogat. Sꝫ de⁹ oēs euen-
tus futuros ꝑnoscit. vñ videret ad ei⁹ iniustitiā ptinere:
si eq̄lr̄ subiacētib⁹ culpe: ineq̄lr̄ hꝯ icōmoda ꝑuenirent.
op. Ori. ℂ Ad hāc g̊ dubitationē tollēdā posuit Orig. φ aie añq̄ȝ
corporib⁹ vnirētur diuersa merita habuerūt: ꝑ quorꝫ di-
uersitate ꝯsequunt in corporib⁹ qbus vniūtur maiora vl̄
miora icōmoda. Et idē est vt ipse dicit: φ qdaȝ mox nati
vexātur a demone: vl̄ ceci nascūtur: vel aliq̄ hꝯ icōmoda
reprob: patiunt. Sꝫ hoc repugnat aplice doctrine. Dicit. n. Apls
Ro. 9°. de Jacob ⁊ Esau loquēs: cū nōdū nati eēnt: aut ali
qd boni vl̄ mali egissent ⁊c̄. Eadē aūt est rō de oibus. Un̄
nō est dōm φ aie habuerint merita bona vel mala añq̄ȝ
corporib⁹ vnirētur. Est ēt ꝯ rōnē. Nā cū nāliter aia sit ꝑs
hūane nāe iperfecta est sine corpore existēs: sicut ē queli-
bet pars separata a toto. Incōueniēs aūt fuisset φ de⁹ ab
imperfectis suā operationē iciperet. Un̄ nō est rōnabile φ
aiam creauerit añ corp⁹: sicut neq3 φ manuꝫ formauerit
extra hoiem. Et ideo alr̄ est dōm: φ hꝯ diuersitas q̄ circa
hos defect⁹ accidit in hoib⁹ est a deo ꝑuisa ⁊ ordinata: nō
qdē ꝑpter aliq̄ merita in alia vita existia: sꝫ qñq3 qdē ꝑ-
pter aliq̄ pctā parētū. Cū. n. fili⁹ sit aliqd patris fm corp⁹
quod ab ipso trahit: non aūt fm animam que imediate a
deo creatur nō est icōueniēs φ ꝑ peccato pris filius cor-
poralr̄ puniat: lꝫ nō pena spūali que ptinet ad aiam: sicut
ēt hō punit in alijs reb⁹ suis. Qñq3 vo ordināntur hꝯ defe
ctus: nō vt pena pcti alicui⁹: sꝫ vt remediū ꝯ pctm̄ sequēs:
vel ꝑpter ꝑfectuꝫ virtutis: aut ei⁹ qui hoc patit: aut alte
rius: sicut dñs dicit Jo. 9°. de ceco nato: neq3 hic peccauit:
neq3 parētes eius: sꝫ vt manifestētur opera dei in illo: qd̄
expediēs erat ad hūanā salutē. Sꝫ h̄ ipm̄ φ hō talis con
ditionis est vt ei subueniat: vel ad vitādū pctm̄: vl̄ ad ꝑ-
fectū v̄tutis ꝑ hꝯ icōmoda siue defcūs ad ifirmitatē hu-
mane nāe ptinet: q̄ ex pctō ꝑmi parentis deriuat: sicut φ
corp⁹ hois sit sic dispositū φ ad eū sanādū idigeat sectio-
ne: ad ei⁹ ifirmitatē ptinet. Et iō oēs isti defect⁹ rñdēt pec
cato originali: vt pena cōcomitans.

Ad primum g̊ dōm φ illud auxiliū datū homi ni a deo. s. origialis iustitia fuit gra Ad pm
tuitū. vñ ꝑ rōnē ꝯsiderari nō potuit. Et iō Seneca ⁊ alij
gētiles phi nō ꝯsiderauerūt hꝯ defect⁹ sub ratione pene.
ℂ Ad 2m dōꝫ: φ alijs aialib⁹ nō fuit hꝯ auxiliū collatuꝫ: 2m
nec ꝑ culpā aliqd ante ꝑdiderūt. vñ hꝯ icōmoda sequerē
tur: sicut ē in hoib⁹. Et iō nō est silis rō: sicut in eo q cespi
tat ꝑpter cecitatē in q̄ nat⁹ est: hꝯ cespitatio nō hꝫ rōnē pe
ne q̄ȝtū ad iustitiā hūanā: sꝫ nālis defcūs: in eo āt q cecat⁹
est ꝑp crimē hꝫ rōnē pene. ℂ Ad 3m dōꝫ φ hꝯ defcūs nō 3m
sūt pena taxata ꝑ pctō. sꝫ pena ꝯcomitās: vt dcm̄ ē. ℂ Ad 4m
4m dōꝫ φ pēa sensus taxata nō debet nisi ꝯuersiōi actua
li. Sꝫ alia rō ē de pena ꝯcomitāte. ℂ Ad 5m dōm φ post 5m
mortē nō ē stat⁹ ꝑficiēdi ad v̄tutē: vl̄ deficiēdi ꝑ pctm̄: sꝫ
recipiēdi ꝑ meritis. vñ oēs defcūs q sūt post mortē taxā-
tur ꝑ culpa: nō aūt ordināt vel ad ꝑfectum v̄tutis: vl̄ ad
euitationē pcti. Et idē ē φ pueris post mortē nō debet pe
na sensus. ℂ Ad 6m dōꝫ φ aliqd qd̄ in hoie hꝫ rōnē culpe: 6m
vt occidere hoieȝ: pōt qdē eē in alijs aialib⁹: nō tñ hñs ra
tionē culpe q̄ ꝯsistit in h̄ φ fit fm volūtatē: q̄ in brutis eē
nō pōt. Et silr̄ defcūs q sūt cōes ⁊ hoi ⁊ alijs aialib⁹: in ho
mine hñt rōnē pene: q̄ ꝯsistit in h̄ φ fit ꝯ volūtatē: nō aūt
in alijs aialib⁹. Nā rō pene ⁊ culpe ē hois sꝫ φ hō. ℂ Ad 7m
7m dōm φ ꝑ iustitiā origialē ꝯseruabat debita habitudo
corporis sub aia: q̄ȝuis ipsa in aia eēt. Et iō cōueniēter ad
pctm̄ origiale quo ꝑuat origialis iustitia sequunt defcūs
corporales. ℂ Ad 8m dōꝫ φ fm quosdā si Adā nō peccas- 8m
set tētat⁹ stati ꝯfirmat⁹ fuissꝫ in iustitia: ⁊ oēs posteri eius
ꝯfirmati in iustitia nascerētur. Et fꝫ h̄ obiectio locū non
hꝫ. Sꝫ h̄ credo eē falsuꝫ: q2 corporis ꝯditio in ꝑmo statu
rñdebat ꝯditiōi aie. vñ q̄ȝdiu corp⁹ erat aiale: ⁊ aia erat
mutabilis nōdū ꝑfecte spūalis effecta. Hnāre aūt ptinet
ad aialē vitā. Un̄ seq̄t φ filij Adā nō nascerētur in iusti-
tia ꝯfirmati. Si g̊ aliqs ex posteris adā peccasset: eo non
peccāte: moreret qdē ꝑp suū pctm̄ actuale: sicut adā mor
tu⁹ fuit. Sꝫ posteri ei⁹ morerētur ꝑp pctm̄ origiale.

ℂ Utrū mors ⁊ hꝯ defect⁹ sint homini nāles.

Quinto q̄rit vtrū mors ⁊ hꝯ defcūs sint hoi nāles. ℂ Et videt φ sic. Cor pm
pus. n. hois ꝯponit ex ꝯrijs. Sꝫ oē ꝯpositū ex
ꝯrijs est nāliter corruptibile. g̊ hō nāliter est
mortalis: ⁊ ꝑ ꝯñs ceteris defectib⁹ subiectus.
ℂ Sꝫ dice. φ h̄ φ corp⁹ hois dissoluat ꝑpter ꝯrietatē in
ipso existē accipit ex subtractōe origial iustitie. vñ nō est
naturale: sed penale. ℂ Sed contra. si mors ⁊ corruptio 2m

sequitur in homine per subtractionez originalis iustitie
que hos defectus ꝓhibebat: sequitur ꝙ hꝫ defectus cau
santur ex peccato: sicut a remouēte ꝓhibens. Sꝫ motus
qui sequitur ex remotiōe ꝓhibētis est nālis: etiam si remo
uens ꝓhibens sit agens volūtariū. sicut cum aliqs hō re
mouet colūnā cadit lapis supposit⁹: ⁊ mot⁹ eius est natu
ralis. ergo nihilominus mors ⁊ corruptio sunt nāles ho
3m mini. ¶ P̄. hō in p̄mo statu fuit īmortalis: q̃si potēs non
mori. In vltimo aūt statu erit īmortalis quasi nō potens
mori. In medio aūt statu est oīb⁹ modis mortalis: quasi
necesse hñs mori. Sed īmortalitas vltimi status nō erit
nālis: sed per gratiā cōsumatā que est gloria. g̃ neq; īmor
4m talitas p̄mi status fuit nālis. Mori ergo fuit nāle. ¶ P̄.
hō ſm cōditionē sue nature si sibi relinquat̃ moritur: sed
ꝙ in p̄mo statu ꝯseruaret̃ a morte hoc erat ꝑ aliqđ donū
diuinitus datuꝫ. Sed si aliqđ fiat a deo in re aliqua p̄ter
eius nāꝫ: nihilominus sua dispō est ei nālis. Sicut si de⁹
faceret aquā feruētē: nihilominus esset nālr̄ frigida. g̃ ni
5m hilomin⁹ hō in p̄mo statu erat nālr̄ mortalis. ¶ P̄. sicut
hoī supnālr̄ datuꝫ est ꝙ posset nō mori: ita supnālr̄ ei dat̃
ꝙ possit deū videre. Sꝫ hoc ꝙ hō careat diuina visione
nō est ꝯtra nāꝫ. g̃ neq; etiā ꝙ careat īmortalitate. Mors
6m ergo nō est ꝯtra nām. ¶ P̄. corpus hoīs etiā ante pecca
tum ꝯpositū erat ex q̃tuor elemētis: ⁊ ita in eo erāt qua
litates actiue ⁊ passiue. Ad has aūt naturalr̄ sequtur corru
ptio. Agēs enī nāliter assimilat sibi patiēs: quo facto cor
rūpitur passum: ⁊ per ꝯñs ip̄m compositū. ergo corp⁹ ho
7m minis etiā ante pctm̄ naturalr̄ erat corruptibile. ¶ Pre
terea. vita hoīs ꝯseruat̃ per actionē naturalis caloris: qđ
est agēs naturale. Sꝫ omne agēs naturale in agendo ali
quā diminutionē patitur. agit enī passuꝫ: ſm phꝫ. Omne
aūt finitū si cōtinue aliqđ ab eo abyciat̃: necesse est ꝙ to
talr̄ ꝯsumat̃. Cū ergo calor nālis in corpore hoīs fuerit fi
nitus: necesse est ꝙ tādē ꝯsumeret̃ ſm suā nāꝫ. Et ita ho
8m mo naturalr̄ mortuus fuisset etiā ante pctm̄. ¶ P̄. corp⁹
hoīs finitū erat. In eo aūt fiebat deperditio. alioqn cibo
nō īdiguisset. Cū ergo per ꝯtinuā deperditionē qđlibꝫ fi
nitū quādoq; cōsumatur: videt̃ ꝙ necesse fuerit natura
9m liter corpus hoīs corrumpi etiā ante pctm̄. ¶ P̄. Aug⁹ di
cit ꝙ posse non mori cōueniebat homini ex beneficio li
gni vite. Sꝫ hoc videt̃ esse impossibile. Qr̄ si lignuꝫ vite
corruptibile erat: īcorruptionē prestare non poterat. Si
aūt erat īcorruptibile: in vsum hoīs venire non poterat
per modū nutrimenti. ergo posse nō mori nō īerat homi
10m ni: sed naturalr̄ ⁊ ex necessitate mortuus fuisset. ¶ P̄. qđ
de se est possibile: nūq̃ per aliud fit necessariuꝫ. vñ qđ est
per se corruptibile nūq̃ per aliud pōt fieri īcorruptibile.
Corruptibile enī ⁊ īcorruptibile differūt ſm genus: vt dr̄
in. 10. metaphy. Eoꝝ aūt que genere differūt nō est trans
mutatio in īuicē. Sed corpus hoīs ſm seip̄m corruptibi
le erat: vtpote ex ꝯrys cōpositū. ergo nullo mō per aliud
poterat fieri īcorruptibile. Sic ergo naturalr̄ moreretur:
11m etiā si nō peccasset. ¶ P̄. si hō ante pctm̄ poterat nō mo
ri: aut posse nō mori erat gratie: aut nature. Si gratie. er
go poterat mori. Qđ est ꝯtra Magistrū 24⁰ dist. 2. li. sen
tentiaꝝ. Si aūt erat nature. ergo potuit q̃dez vulnerari:
sed nō totalr̄ tolli. homo enim per pctm̄ spoliatus est gra
tuitis: ⁊ vulnerat⁹ in nālibus: vt dr̄ in glo. Luc. 10. Nullo
12m ergo mō ante pctm̄ inerat homini posse non mori. ¶ P̄.
in omni ꝯposito ex ꝯrys necesse est ꝙ sit inequalitas. ſm
phos. Si enī ꝯtraria ꝯuenirēt equalr̄ ad ꝯstitutionē mix
ti: vnū nō esset formalius altero: sed oīa ex equo essent in
actu. Nō aūt fit ex plurib⁹ vnū: nisi vnuꝫ se habeat ad al
teruꝫ: sicut potētia ad actū.Ineq̃litas aūt est p̄ncipiū cor
ruptiōis ex necessitate: qr̄ id qđ est fortius corrūpit id qđ
est debilius. ergo corpus hoīs erat ex nāli necessitate cor
ruptibile: etiā si hō non peccasset. ¶ P̄. eādē nām ſꝫ sub 13m
stantiā hꝫ homo ante pctm̄ ⁊ post. Alioqn nō esset eiusdē
spēi. Sꝫ homini post pctm̄ ſm nām sue substātie cōuenit
necessitas moriēdi: ex hoc. s. ꝙ mā est in potētia ad aliaꝫ
formā. ergo ⁊ ante pctm̄ naturali necessitate mortu⁹ fuis
set. ¶ Sed diceret̃ ꝙ ante pctm̄ ꝯseruabat̃ a deo ne mo
reretur. ¶ Sꝫ ꝯtra. id ad qđ sequūtur ꝯdictoria eē simr̄ 14m
vera: nūq̃ fit a deo. Sꝫ ad hoc qđ est aliqđ existēs in po
tētia substare actioni agētis: ⁊ non corrūpi: sequtur ꝯtradi
ctoria eē simul. s. eē in potētia: ⁊ nō esse in potētia. Nā de
rōne existētis in potētia est ꝙ reducat̃ in actū per agēs.
Nō ergo corpus hoīs ante pctm̄ fuisset īcorruptibile deo
corruptionē ꝓhibēte. ¶ P̄. Aug⁹ dicit 8⁰ sup Gen. ad lit 15m
terā. ꝙ ita deus res administrat: ꝙ ꝓprios mot⁹ eas age
re sinit. Sed ꝓprius motus ⁊ nālis corporis ex cōtrarys
ꝯpositi est: vt in corruptionē tendat. hoc ergo non ꝓhibe
batur a deo. ¶ P̄. illud qđ est supra nālem ordinē: nō po 16m
test fieri per aliquā virtutē creatam: qr̄ oīs virtus creata
operatur ſm rōnes seminales nature inditas: vt Aug⁹ di
cit 3⁰ de trini. Iustitia aūt originalis erat quoddā donuꝫ
creatū. g̃ eius virtute nō poterat hō a corruptiōe ꝓseruа
ri. ¶ P̄. qđ est in oībus vel in pluribus nō est ꝯtra nām. 17m
Sꝫ mors inuenitur in omnibus hominib⁹ post peccatū.
ergo non est contra naturam.

Sed contra. omne qđ est ad finē: ꝓportionat̃ fi ꝯp̄.
ni. Sꝫ hō factus est ꝓpter finē ꝑpe
tue beatitudinis. g̃ ſm nām suā habꝫ ꝑpetuitatē. Mors
g̃ ⁊ corruptio sunt ꝯ eius nām. ¶ P̄. forme ꝓportionant̃ 2⁰
materie ſm nām. Sed aīa itellectiua que est forma hūa
ni corporis est īcorruptibilis. ergo ⁊ corpus humanū est
naturalr̄ īcorruptibile. Et sic mors ⁊ corruptio sunt con
tra naturam humani corporis.

Respondeo. dōm ꝙ ſm phm̄ in 2⁰ phy. natura 8⁰
le dr̄ duplr̄. vel id qđ habet nām: si
cut dicim⁹ corpora nālia: vel illud qđ cōsequitur nām ſm
nām existēs: sicut dicim⁹ ꝙ ferri sursum est nāle igni. Et
sic loqmur nūc de naturali: qđ est ſm nām. vnde cum nā
dicat̃ dupliciter. s. forma ⁊ materia: dupliciter dicit̃ ali
qđ naturale: vl' ſm formā: vel ſm materiaꝫ. Secundum
formā quidē sicut naturale ē igni ꝙ calefaciat. Nā actio
ꝯsequtur formā. Scđm mām aūt: sicut aque est naturale
ꝙ ab igne calefieri possit. Cūq; forma sit magis nā q̃ ma
teria: naturalius est qđ est nāle ſm formā q̃ qđ est natu
rale ſm mām. Sꝫ id qđ cōsequtur mām duplr̄ accipi po
test. Uno mō ſꝫ ꝙ cōgruit forme: ⁊ hoc est ꝙ agēs eligit
in mā. Alio mō non ſm ꝙ cōgruit forme: imo forte repu
gnat etiam forme ⁊ fini: sꝫ ē ex necessitate māe. Et talis
cōditio non est electa vel itenta ab agente. Sicut artifex
qui facit serrā ad secādū querit ferruꝫ: qr̄ est mā apta ad
formā serre: ⁊ ad finē eius ꝓpter suā duritiē. Inuenit̃ ta
men in ferro aliq̃ cōditio ſm quā ferrū non habꝫ aptitu
dinē nec ad formā nec ad finē: sicut ꝙ est frangibile: vel
ꝯhens rubiginē: vel aliqđ hꝫ: que sunt īpeditiua finis. vn
de nō sunt electa ab agente: sꝫ magis ab agente repudia
rentur si esset possibile. Unde etiā phs dicit in 19⁰ de ani
malib⁹: ꝙ in accidētib⁹ īdiuidui non est querēda causa fi
nalis: sed solū causa mālis. ꝓueniūt enī ex dispōne mate
rie: nō ex itentione agētis. Sic ergo homini est aliqđ na
turale ſm suā formā: vt itelligere: velle: ⁊ alia hꝫ. Aliqua
v̇o sunt ei nālia ſm suā mām: qđ est corpus. Corporis aūt
humani cōditio duplr̄ cōsiderari pōt. Uno mō ſm apti
tudinē ad formā. Alio mō ſm id qđ ꝯseq̃t̃ in ipso ſꝫ neces
sitatē māe tm̄. Scđꝫ aptitudinē q̃dē ad formā: necc̃iuꝫ est
corp⁹ hūanū eē ex eq̃lis ꝯpositū: ⁊ medie complexionatū.

Cum enim anima humana sit itellectiua in potētia: vni-
tur corpori vt per sensus accipiat spēs itelligibiles: qbus
fit itelligens actu. Nō enim vnio anime ad corpus est ꝓ-
pter corpus: sed propter animā. Non enim forma est pro-
pter materiam: sed materia propter formā. Primus aūt
sensuum est tactus: qui quodāmodo est fundamentum
aliorum. Organum autem tactus oportet esse mediū in-
ter ꝯtraria: vt ꝓbatur in 2° de aīa. Unde corpus cōgruēs
tali anime fuit corpus ex cōtrarijs compositū. Qd autē
seqtur ex necessitate materie ꝙ sit corruptibile. Sm hanc
cōditionē nō habz aptitudinē ad formam: sz magis repu
gnantiā ad formā. Et qdē ōis corruptio cuiuscūq; rei na-
turalis nō est sm ꝯuenientiā ad formā. Nā cum forma sit
ꝑncipiū essendi: corruptio que est via ad nō esse: opponiṫ
ei. Unū phs dicit in 2° de ce. ꝛ mūdo. ꝙ corruptio seminā
ꝛ ōis defectus sunt ꝯtra nām particularē huius rei deter-
minate ꝑ formaz: ꝗuis sint sm nām vlem: cuius virtute
reducitur mā in actū cuiuslibz forme ad quā est in potē-
tia: ꝛ vno generato necesse est aliud corrūpi. Sz spāli mo
do corruptio ꝓueniēs ex necessitate māe est ꝑter ꝯueniē
tiam huius forme que est aīa itellectiua. Naz alie forme
sunt corruptibiles saltē ꝑ accñs. Sz aīa itellectiua nō est
corruptibilis nec ꝑ se: nec per accñs. Unde si in nā inue-
niri potuisset aliqd corp9 ex elemētis ꝯpositū qd eēt icor
ruptibile: ꝓculdubio tale corp9 eēt ꝯueniēs aīe sm nām.
Sicut si posset iueniri ferrū ifrāgibile: ꝛ rubiginē nō con
trahēs: eēt ꝯuenientissima mā ad serrā: ꝛ talē artifex que-
reret. Sz qꝛ talis iueniri nō pōt: accipit qualē pōt. s. durā
vel frāgibilē. Et similr qꝛ nā non pōt iuenire corp9 ex ele
mētis compositū: qd sm nāz materie sit incorruptibile:
aptaṫ naturalr anime icorruptibili corp9 organicū: lz cor
ruptibile. Sz qꝛ deus qui est hoīs istitutor hāc necessita-
tem māe sua oīpotētia potuit ꝓhibere ne in actū ꝓdiret
eius virtute collatū est homini ante pctm: vt a morte pre
seruareṫ: quousq; tali bñficio se reddidit peccando indi-
gnū: sicut ꝛ faber ꝑstaret ferro ex quo operaṫ: si posset ꝙ
nūq; frāgeretur. Sic ergo mors ꝛ corruptio nālis est ho-
mini sm necessitatē materie. Sz sm rōnē forme esset ei
ꝯueniēs imortalitas: ad quā tamē ꝑstandā nature princi
pia nō sufficiūt. Sz aptitudo quidē nālis ad eam ꝯuenit
homini sm animā. Cōplementū aūt eius est ex supnatu-
rali virtute: sicut phs dicit in 2° ethi. ꝙ habem9 aptitudi-
nem ad virtutes morales ex nā: sed perficiūtur in nobis
per ꝯsuetudinē. Et iquātū imortalitas est nobis natura-
lis: mors ꝛ corruptio est nobis ꝯtra nām.

Ad pm **Ad primum** ergo dōz ꝙ ratio illa ꝓcedit ex par
2m te necessitatis māe. Et silr dōm
3m ad scōm. Ad 3m dōm ꝙ ratio illa ꝓcedit de imortalita
4m te nō ꝗtū ad aptitudinē: sz ꝗtū ad ꝯsūmationem. Ad
4m dōm ꝙ feruor repugnat aque rōne sue forme: nō aūt
imortalitas homini: vt dcm est. vñ nō est silē. Et tñ dōm
est ꝙ ea que diuinit9 fiunt in rebus: supra nām qdē sunt:
nō aūt ꝯtra nām: qꝛ iest cuilibz rei create naturalis subie
ctio ad creatorē: multo magis ꝙ corporib9 iferiorib9 ad
corpora celestia. Et tñ ea q̄ ꝯtigūt in corporib9 iferiorib9
sm impressionē celestiuz corpoꝝ: vt fluxus ꝛ reflux9 ma-
ris nō sunt ꝯtra nām: vt Cōmē. dicit in 3° de celo ꝛ mun.
5m Ad 5m dōm ꝙ visio diuina est supra nām humanā: nō
solū ꝗtū ad nām: sed etiā ꝗtum ad formā. Excedit eniz
6m nām humani itellectus. Ad 6m dōm ꝙ ita sunt cōtra-
rie qualitates in corpore mixto: sicut sunt ꝯria elementa
in mūdo. Et sicut ꝯria elā nō seinuicē corrūpūt: qꝛ conser
uātur per virtutē corporis celestis a quo actiones eoruz
regulātur. ita ꝯrie ꝗlitates in corpore mixto regulātur ꝛ
ꝯseruātur ne seinuicē corrūpāt per formā subalē que est

impressio quedā celestis corporis. Nihil eni in istis infe-
riorib9 agit ad spēm nisi per virtutē corporis celestis: vn
de ꝗdiu forma hz suū vigorē ex impressione celestis cor
poris ꝯseruaṫ corpus mixtū in eē. Et ide est ꝙ corp9 cele-
ste ꝑ accessum ꝛ recessuz causat generationē ꝛ corruptio-
nē in istis iferioribus: ꝛ ꝙ durationes oīum corpoꝝ infe-
rioꝝ mensurātur periodo corpoꝝ celestiuz. vnde si aliq̄
forma esset: cui9 vigor semꝑ remaneret ex imꝑssione sue
causē: nūq; sequereṫ corruptio per actionē ꝗlitatū actiua
rum ꝛ passiuaꝝ. Ad 7m dōm: ꝙ lz agētis physici virt9 7m
patiēdo diminuaṫ: tamē pōt reparari. vnde videmus in
partib9 vniuersi reparationez fieri virtutis actiue: ꝑ hoc
ꝙ elementa calida: quoꝝ virt9 diminuitur in hyeme ꝑ so
lis absentiā: reparaṫ in estate per solis ꝓpingtatē. Et hoc
fit in quolibz corpore mixto quādiu durat virtus forme
ꝯseruātis elemētoꝝ mixtionē. Ad 8m dōm ꝙ deperdi 8m
tio humidi que fiebat in corpore Adā per actionez caloris
nālis: reparabaṫ ꝑ cibū assumptū. Et sic ꝯseruari poterat
ne totalr ꝯsumereṫ. Ad 9m dōm ꝙ illud qd ex alimen 9m
to aggeneraṫ est ꝗsi extraneū: respectu eius in quo prius
fundabaṫ virtus spēi humane. Unū sicut virtus vini ꝑ ad-
mixtionē aque paulatim minoraṫ: ꝛ tādē deficit: ita vir-
tus spēi per admixtionē nutrimētalis humidi paulatim
diminuiṫ: ꝛ tādez deficit. Unde aīal necesse est diminui:
ꝛ tādē mori. vt dr in ꝑmo de gnātiōe. Et cōtra hunc defe
ctū subueniebat lignū vite: reparando virtutē spēi in pri
stinū vigorē sua virtute. Nō tamē ita ꝙ semel assumptū
in alimentū virtutē daret in ꝑpetuū durādi. Corruptibi-
le eni erat. vñ ꝑpetuitatis cā per se eē nō poterat. Sz con
fortabat virtutē naturalez ad diutius durādū sm deter-
minatū temp9: quo finito iteꝝ assumi poterat vt diutius
viueret. ꝛ sic ide quousq; hō trāsferreṫ in statuz glorie in
quo iā alimento nō idigeret. Sic ergo lignū vite coadiu-
uabat ad imortalitatē. Sed principalis cā imortalitatis
erat virtus a deo aīe collata. Ad 10m dōm: ꝙ id qd ē e 10m
sui nā est possibile. nūq; per aliud fit neccium sm suā nāz:
ita. s. ꝙ nām necessitatis habeat. Tñ qd est possibile ex se
ipso fit neccium per aliud: lz non naturalr: sicut accidit in
oibus violētis que dicūtur neccia per aliud: vt diciṫ in 5°
metaphy. Ad 11m dōm ꝙ posse nō mori gratie erat: sed 11m
nō gratie gratuz facientis sm quosdā. vñ hō in statu illo
mori nō poterat. Scdz alios aūt hoc donū imortalitatis
ex gra gratū faciente ꝓcedebat. ꝛ hō in statu illo mori ꝑo
terat. Ad 12m dōm ꝙ ineqlitas elemētoꝝ ꝯseruatur in 12m
mixto per virtutē forme: ꝗdiu a cā sua conseruaṫ. Ad 13m
13m dōm ꝙ mā est in potētia ad aliā formā. Sed tamen
ab exteriori agente non pōt reduci in actū: nisi illud agēs
sit fortius ꝙ forme vigor quā hz ex influentia sue cāe. hu-
ius aūt forme que est aīa hūana: cā est solus de9: cuius vir
tus excedit in ifinitū oēm virtutē alterius agentis. Et iō
ꝗdiu voluit cōseruare hoiez in eē sua virtute: nullo exte-
riori vel iteriori agēte poterat corrūpi: sicut etiā manife-
ste videm9 ꝙ per virtutē corporis celestis forme māles
cōseruātur in esse ꝯtra actionez corrūpētis. Ad 14m di 14m
cendū ꝙ de rōne potentie est ꝙ reducaṫ in actū ab agen
te. Sed actus vnus in potentia existēs ipedit reductiōez
potentie in aliū actū. vnde nisi agens fuerit forti9 ꝙ vir-
tus forme que est in mā: siue quā habz ex seipsa: siue quā
hz ex cōseruāte: nō reducetur in actū per agens exterius.
Nō eni paruus ignis corrūpere pōt magnā aquam. vnde
nō est mirū si per influxū diuinū anima humana potens
erat in statu innocentie ad resistendum omni contrario
agenti. Ad decimūquintum dicendum: ꝙ ꝓprios mo 15m
tus rerum qui ad earum perfectionem pertinent deus
sua gubernatione non impedit. Sed motus rerum qui

ad eaꝝ defectum pertinent aliquando a deo tollūtur ex
16ᵐ abundātia bonitatis ipsius. ¶ Ad 16ᵐ dōꝫ ꝙ ipsa forma
est effectus agentis. vnde idem est qđ agens facit effecti-
ue: ⁊ qđ forma facit formalr: sicut pictor dicit̃ colorare pa
rietē ⁊ etiā color. Per hunc ḡ modū solus deus effectiue
imortalitatē hoīs causat. Sꝫ aīa causat ħ formalr ꝑ do-
nū sibi diuinit⁹ īfluxū: siue in statu inocētie: siue in statu
17ᵐ glīe. ¶ Ad 17ᵐ dōm. ꝙ rō illa ꝓcedit de ħ qđ est simplr
ꝯtra nāꝫ. hoc. n. nullo mō est in oīb⁹ vel in plib⁹. Sꝫ mors
quodāmō est ſm nām: ⁊ quodāmō ꝯtra nām: vt dcm̄ est
Ad arᵃ in ꝯriū. Ad ea vo que in ꝯriū obyciūtur de facili pꝫ solo per
ꝑmissa. Nā illa beatitudo eterna ad quaꝫ hō
ordinat̃ est supra nām. vñ nō opꝫ ꝙ imortalitas homini
ꝯueniat ꝑ nām. Et silr etiā corpus est ꝓportiōatū aīe hu-
mane: lꝫ sit corruptibile vt expositū est.

De electione humana. Et vnicū hꝫ articuluꝫ. Utrū. vꝫ. hō habeat liberam ele ctionē suoꝝ actuū: aut ex nečitate eligat. Qō. VI.

Uestio est de electiōe hūana. Et pri
mo querit̃ vtruꝫ hō habeat
liberā electionē suoꝝ actuū: aut ex neces-
1ᵐ sitate eligat. ¶ Et videt̃ ꝙ nō libere: sed
ex necessitate eligat. Dicit̃. n. Jere. 10. Nō
est hoīs via eius: nec viri est vt ambulet ⁊
dirigat gressus suos. Sꝫ illud respectu cu
ius hō habet libertatē eius est q̄si in ipsi⁹ dñio ꝯstitutuꝫ.
ḡ videt̃ ꝙ hō suaꝝ viarū ⁊ suoꝝ actuū liberā electioneꝫ
nō habeat. ¶ Sꝫ dice. ꝙ hoc refert̃ ad executionem ele
2ᵐ ctionū que iterdū nō sunt in hoīs potestate. ¶ Sꝫ cōtra
est qđ Apl's dicit ad Ro. 9. Nō est volentis. s. velle: neqꝫ
currētis. s. currere: sꝫ miserētis dei. Sꝫ sicut currere perti
net ad exteriorē executionē actuū: ita velle ad iteriorem
electionē. ḡ etiā iteriores electiones nō sunt in hoīs pote
state: sꝫ sunt homini ex deo. ¶ Sꝫ dice. ꝙ hō ad eligēdū
mouet̃ quodā iteriori īstinctu. s. ab ipso deo: ⁊ imobiliter.
3ᵐ Nō tñ hoc repugnat libertati. ¶ Sꝫ ꝯ est ꝙ cum oē aīal
moueat seipm ꝑ appetitū: alia tñ aīalia ab hoīe nō habēt
liberā electionē: qꝛ eoꝝ appetit⁹ a quodā exteriori mouē
te mouet̃. s. ex virtute corporis celestis: vel ex actione ali
cui⁹ alterius corporis. Si ḡ volūtas hoīs imobilr mouet̃
a deo: seqt̃ ꝙ hō non habeat liberā electionē suoꝝ actuū.
4ᵐ ¶ P̄. violētū ē cui⁹ ꝑncipiū est extra nil ꝯferēte vim pas
so. Si ḡ volūtarie electiōis ꝑncipiū sit ab extra. s. deus: vi
det̃ ꝙ volūtas per violētiā ⁊ ex necessitate moueat̃. Nō
5ᵐ ḡ hꝫ liberā electionē suoꝝ actuū. ¶ P̄. ipoīe est volūtatē
hoīs discordare a volūtate dei. Qꝛ sicut Aug⁹ dicit in en-
chiridion: aut hō facit qđ vult de⁹: aut deus de eo suaꝫ vo
luntatē iplet. Sꝫ volūtas dei est imutabilis. ḡ ⁊ volūtas
hoīs. Oēs ḡ hūane electiōes ex imobili electiōe ꝓcedūt.
6ᵐ ¶ P̄. nulli⁹ potētie actus pōt eē nisi in suū obm: sicut visus
actio nō pōt esse nisi circa visibile. Sꝫ obm volūtatis est
bonū. ḡ volūtas nō pōt velle nisi bonū. Ex necessitate er-
7ᵐ go vult bonū: ⁊ nō hꝫ liberā actionē boni vel mali. ¶ P̄.
oīs potētia ad quā ꝯparat̃ suū obm: vt mouēs ad mobile
est potētia passiua: ⁊ suū opari est pati: sicut sensibile mo-
uet sensum. Unde sensus est potētia passiua: ⁊ sentire est
qđdā pati. Sꝫ obꝫ volūtatis cōparat̃ ad volūtatē: vt mo
uens ad mobile. Dicit. n. phs 3⁰ de aīa. ⁊ 11⁰ metaph. ꝙ ap
petibile est mouēs nō motū: appetit⁹ aūt mouēs motū. ḡ
volūtas est potētia passiua: ⁊ velle est pati. Sꝫ oīs poten-
tia passiua ex nečitate mouet̃ a suo actiuo si sit sufficiēs.
ḡ videt̃ ꝙ volūtas de necessitate moueat̃ ab appetibili.
Nō ḡ est liberꝝ hoī velle vl' nō velle. ¶ Sꝫ dice. ꝙ volū-
tas hꝫ necessitatē respcū finis vltimi: qꝛ oīs hō ex necessi-
tate vult eē beat⁹. nō aūt respectu eoꝝ que sunt ad fineꝫ.
¶ Sed ꝯ. sicut finis est obꝫ volūtatis: ita ⁊ id qđ est ad 8ᵐ
finē: qꝛ vtrūqꝫ hꝫ rōnē boni. Si ḡ volūtas ex necessitate
mouet̃ in finē. videt̃ ēt ꝙ ex necessitate moueat̃ in id qđ
est ad finē. ¶ P̄. vbi est idē motiuū ⁊ idē mobile: ē ⁊ idē 9ᵐ
modus mouēdi. Sꝫ cū aliqs vult finē: ⁊ ea que sunt ad fi
nē: idē est qđ mouet̃. s. volūtas: ⁊ idē est mouēs: qꝛ ea que
sunt ad finē nō vult aliqs: nisi inq̄tū vult finē. ḡ est idem
modus mouēdi: vt. s. sicut aliqs ex necessitate vult fineꝫ
vltimū: ita ex nečitate vult ea que sunt ad fineꝫ. ¶ P̄. sic 10ᵐ
itell's est potētia separata a mā: ita ⁊ volūtas. Sꝫ itellcūs
ex necessitate mouet̃ a suo obto. cogit̃ eni hō ex necessita
te assentire alicui veritati ꝑ violētiā rōnis. ḡ eadē rōne ⁊
volūtas nečio mouet̃ a suo subto. ¶ P̄. dispō ꝑmi mouē 11ᵐ
tis relinqt̃ in oīb⁹ sequētibus: qꝛ oīa scđa mouētia mouēt
īquantū sunt mota a ꝑmo mouēte. Sꝫ in ordine motuuꝫ
volūtarioꝝ ꝑmū mouēs est appetibile apphēsum. Cuꝫ ḡ
apphēsio appetibilis necessitatē patiat̃: si ꝑ demrationeꝫ
ꝓbet̃ aliqd esse bonū: videt̃ ꝙ necessitas deriuet̃ ad oēs
mot⁹ sequētes. Et ita volūtas non libere: sꝫ ex necessitate
mouet̃ ad volēdū. ¶ P̄. res magis est motiua q̄ꝫ itentio. 12ᵐ
Sꝫ ſm phm in 6⁰ metaph. bonū est in reb⁹: verꝝ auteꝫ in
mēte: ⁊ sic bonū est res: verꝝ aūt itentio. ḡ magis hꝫ rōnē
motiui bonū q̄ꝫ verꝝ. Sꝫ verꝝ ex nečitate mouet itellcm̄:
vt dcm̄ est. ḡ bonū ex necessitate mouet volūtatē. ¶ P̄. 13ᵐ
dilectio que ꝑtinet ad volūtatē est vehementior mot⁹ q̄ꝫ
cognitio que ꝑtinet ad itellectū: qꝛ cognitio assimilat: sed
dilectio trāsformat: vt habet̃ per Diony. 4. cap. de di. no.
ḡ volūtas est magis mobilis q̄ꝫ itell's. Si ḡ itellect⁹ ex ne
cessitate mouet̃: videt̃ ꝙ multo magis volūtas. ¶ Sed
diceret̃ ꝙ actio itellect⁹ est ſm motū ad aīam. actus aūt
volūtatis est ſm motū ab aīa. Et sic itell's hꝫ magis rōnē
passiui: volūtas aūt magis rōnē actiui. vnde nō necessita
te patit̃ a suo obto. ¶ Sꝫ ꝯtra. assentire ꝑtinet ad itellm 14ᵐ
sicut ꝯsentire ad volūtatē. Sꝫ assentire significat motū
in rē cui assentit̃. sicut ⁊ ꝯsentire in rē cui cōsentit̃. ḡ non
magis est mot⁹ volūtatis ab aīa q̄ꝫ motus itell's. ¶ P̄. si 15ᵐ
volūtas respectu ad aliq̄ volita nō ex necessitate mouea-
tur: necesse est dicere ꝙ se habeat ad opposita: qꝛ qđ non
necesse est eē: possibile est nō eē. Sꝫ oē qđ est in po ͣ ad op
posita: nō reducit̃ in actū alicuius eoꝝ: nisi per aliqđ ens
actu: qđ facit illud qđ erat in potētia eē in actu. Qđ āt fa-
cit aliqd eē actu: dicim⁹ esse cām eius. Oportebit ḡ si vo-
lūtas aliqd determinate vult: ꝙ sit aliq̄ causa que faciat
ipsaꝫ ħ velle. Cā aūt posita necesse est effcm̄ poni: vt Aui-
cēna ꝓbat. Qꝛ si cā posita adhuc est possibile effectū non
eē: idigebit adhuc alio reducēte de potētia in actū. Et sic
ꝑmū nō erat sufficiēs cā. ḡ volūtas ex necessitate mouet̃
ad aliqd volēdū. ¶ P̄. nulla virtus se hñs ad ꝯria ē acti- 16ᵐ
ua: qꝛ oīs virtus actiua pōt agere id cui⁹ est actiua. possi-
bili aūt posito nō seqt̃ ipoīe. Sequeret̃ aūt duo opposita
esse silr: qđ est ipoīe. Sꝫ volūtas est potētia actiua. ḡ nō se
hꝫ ad opposita. sed de necessitate determinat̃ ad vnum.
¶ P̄. volūtas aliqñ icipit eligere: cū ꝑus nō eligeret. aut 17ᵐ
ḡ qꝛ mutat̃ a dispōne in q̄ ꝑus erat: aut nō. Si nō: seqt̃ ꝙ
sicut ꝑus nō eligebat: ita nec mō. ⁊ sic nō eligēs eligeret:
qđ est ipossibile. Si aūt mutat̃ ei⁹ dispō: necesse est ꝙ ab
aliquo sit mutata: qꝛ oē qđ mouet̃ ab alio mouetur. Mo
uens aūt iponit necessitatē mobili: alias nō sufficienter
moueret ipm. ḡ volūtas ex nečitate mouet̃. ¶ Sꝫ dice.
ꝙ rōnes iste ꝯcludūt de po ͣ mālī: q̄ est in mā: non aūt de
po ͣ imālī: q̄ est voluntas. ¶ Sꝫ ꝯ. ꝑncipiū totius hūane 18ᵐ
cognitionis est sensus. Nihil ḡ pōt cogsci ab hoīe: nisi ſm
ꝙ cadit sub sensu: vel ipsum: vl' effectus eius. Sꝫ ipsa vir
tus se habens ad opposita non cadit sub sensu. In effecti-
bus eni eius que sub sensu cadūt nō iueniūtur duo actus

cõtrarij simul existere:sed semꝑ videmus ꝙ determina/
te vnũ ꝓcedit in actũ.ergo nõ possumus iudicare esse in
homine aliquã actiuã potẽtiã ad opposita se habentem.
19m ¶ P.cũ potẽtia dicatur ad actũ:sicut se hꝫ actus ad actũ
ita se hꝫ potẽtia ad potentiaꝫ.Sꝫ duo actus oppositi non
possunt eẽ simul.ğ nec põt esse vna potẽtia ad duo oppo/
20m sita.¶ P.ſm Augm in pmo de trini.nihil est sibiipsi cau
sa vt sit.ergo pari rõne nihil est sibiipsi cã:vt moueať. vo
lũtas ergo nõ mouet seipsam.Sꝫ necesse est ꝙ ab aliquo
moueať:qꝛ icipit agere post:cũ pus non ageret:ꝛ omne ta
le aliquo mõ moueť. Vñ ꝛ de deo dicimus ꝙ non icipit
velle postꝗ voluerat propter eius imobilitatẽ.ğ necesse
est ꝙ volũtas ab alio moueať.Sed qð ab alio moueť ne
cessitatẽ ab alio patiť.ergo volũtas necessario vult ꝛ non
21m libere.¶ P.omne multiforme reduciť ad aliqđ vnifor/
me.Sed motus humani sunt varij:ꝛ multiformes.ğ re/
ducũtur in motũ celi qui vniformis est:sicut in cãm. Sꝫ
qð causať ex motu celi ex necessitate ꝓuenit:qꝛ cã nãlis
ex necessitate ꝑducit effectũ suum:nisi sit aliqđ ipediens
Motũ aũt celestis corporis nõ põt aliqđ ipedire qn con/
sequať suũ effectum:qꝛ oporteret ꝙ ꝛ actus illius ipediẽ
tis reduceret in aliquod pncipiũ celeste sicut in cãm. er/
go videť ꝙ motus humani ex necessitate ꝓueniãt:ꝛ non
22m ex libera electiõe.¶ P.qui facit qð nõ vult:nõ habet li/
berã electionẽ.Sed hõ facit qð nõ vult.ad Ro.7.qð odi
malũ illud facio.ğ hõ nõ habꝫ liberã electionẽ suorum
23m actuũ.¶ P.Augo dicit in enchi.ꝙ hõ male vtẽs libe.ar.
se perdit ꝛ ipm.Sꝫ libere eligere nõ est nisi habẽtis libe.
24m arm.ergo hõ non hꝫ liberã electionẽ.¶ P. Augo.dicit in
8o cõfess.ꝙ duꝫ cõsuetudini nõ resistitur fit necessitas.ğ
videť ꝙ saltẽ in his qui sunt assueti aliqđ facere volun
tas ex necessitate moueatur.

3p **Sed contra** est qð dř Eccl.15.Deus ab initio cõ
stituit hominẽ:ꝛ reliqt eũ in manu
cõsilij sui.hoc autẽ nõ esset nisi haberet liberã electionẽ
que est appetitus precõciliati:vt dř in 3o ethic.ergo hõ ha
2o bet liberã electionẽ suoꝝ actuum.¶ P.potẽtie rationa/
les sunt ad opposita.ſm phm. Sed voluntas est potẽtia
rationalis.est enĩ in ratione:vt diciť 3o de anima.ğ volũ/
tas se hꝫ ad opposita:ꝛ nõ ex necessitate moueť ad vnuꝫ.
3o ¶ P.ſm phm in 3o ꝛ 6o ethi.hõ est dñs sui actus:ꝛ in ipso
est agere:ꝛ nõ agere.Sed hoc nõ esset si non haberet libe
ram electionẽ suorum actuum.

Ro **Respondeo.** Dõm ꝙ quidã posuerũt ꝙ volũtas
hois ex necessitate moueť ad aliqđ
eligendũ.nec tamẽ ponebãt ꝙ volũtas cogeretur. Nõ.n.
omne necessariũ est violẽtum:sed solũ id cuius pncipiuꝫ
est extra. vnde ꝛ motus nãles inueniuntur aliq necessarij:
nõ tamẽ violẽti.violẽtũ enĩ repugnat naturali sicut ꝛ vo
luntario:qꝛ vtriusqꝫ pncipiũ est itra.violẽti autẽ pncipiũ
est extra. Hec autẽ opinio est heretica. Tollit.n. rationẽ
meriti ꝛ demeriti in hũanis actibus. Nõ enim videť eẽ
meritoriũ vel demeritoriũ ꝙ aliqs sic ex necessitate agit
ꝙ vitare nõ possit.Est etiã annumerãda inter extraneas
phie opiniones:qꝛ non solũ cõtrariať fidei:sed subuertit
oĩa pncipia phie moralis.Si enĩ nõ sit aliqđ in nobis:sꝫ
ex necessitate mouemur ad volẽdũ:tollitur deliberatio:
exhortatio:pceptũ:ꝛ punitio:ꝛ laus:ꝛ vituperiuꝫ:circa q̃
moralis phia cõsistit.hꝫ aũt opiniones que destruũt pn/
cipia alicuius partis phie dicũtur positiones extranee:si
cut nihil moueri qð destruit pncipia sciẽtie nãlis. Ad hꝫ
autẽ positiones ponẽdas inducti sunt aliqui hoies:parti
quidẽ ꝓpter ꝓteruiã:partim ꝓpter aliquas rationes so/
phisticas:quas soluere nõ potuerũt: vt diciť in 4o meta.
¶ Ad euidẽtiã ergo veritatis circa hãc qõnem pmo con
siderãdũ est:ꝙ sicut in alijs rebus est aliqð pncipium ꝓ
prioꝝ actuũ:ita etiã in hoibus.hoc aũt actiuuꝫ siue moti
uum pncipiũ in hoibus ꝓprie est itellectus ꝛ volũtas: vt
diciť in 3o de aia.Quod quidẽ pncipium partim cõuenit
cũ pncipio actiuo in rebus naturalibus:partim ab eo dif
fert.Cõuenit quidẽ:qꝛ sicut in rebus naturalibꝰ inueniť
forma:que est pncipiũ actiõis:ꝛ iclinatio ꝯsequẽs formã
que diciť appetitꝰ naturalis: ex qbus seqtur actio: ita in
homine iueniť forma itellectiua:ꝛ iclinatio volũtatis cõ
sequẽs formã apprehẽsaꝫ:ex qbus seqtur exterior actio.
Sꝫ in h est differẽtia:qꝛ forma rei nãlis est forma idiui/
duata per mãm.vñ ꝛ iclinatio ipsaꝫ ꝯsequẽs est determi/
nata ad vnũ.Sed forma itellecta est vlis: sub qua multa
pñt ꝯprehẽdi.vñ cũ actus sint in singularibꝰ in qbus nul/
lum est qð adequet potẽtiã vlis:remanet iclinatio volun
tatis ideterminate se habẽs ad multa.Sicut si artifex cõ/
cipiat formã domꝰ in vli sub qua ꝯphẽdunť diuerse figu
re domꝰ:põt volũtas eius iclinari ad hoc ꝙ faciat domũ
q̃dratã vel rotundã:vel alterius figure.pncipiũ aũt acti/
uum in brutis aialibus medio mõ se habet inter vtrũqꝫ.
Nã forma apphẽsa per sensuꝫ est idiuidualis: sicut ꝛ for/
ma rei nãlis.Et iõ ex ea seqtur iclinatio ad vnũ actum:si
cut in rebꝰ nãlibus.Sed tñ nõ semꝑ eadẽ forma recipiť
in sensu:sicut est in rebꝰ nãlibus:qꝛ ignis ẽ semꝑ calidus:
sed nũc vna:nunc alia.puta nũc forma delectabilis:nunc
tristis.Unde nũc fugit nũc ꝓseqť:in quo ꝯuenit cũ pnci/
pio actiuo hũano.Scðo ꝯsiderãdũ est ꝙ potẽtia aliq du
plr moueť.Uno mõ ex parte subiecti.Alio mõ ex pte ob/
iecti.Ex parte subiecti qdẽ:sicut visus per imutationem
dispõnis organi moueť ad clarꝰ:vel minus clare vidẽdũ
Ex pte vo obti.sicut visus nũc videt albũ:nunc videt ni/
grũ.Et pma qdẽ imutatio ptinet ad ipm exercitiuꝫ actꝰ:
vt.s.agať vel nõ agať:aut meliꝰ vel debiliꝰ agať.2a vo im
mutatio ptinet ad specificationẽ actꝰ.Nã actꝰ specificať
per obꝫ.Est aũt ꝯsiderãdũ ꝙ in rebꝰ nãlibus specificatio
qdẽ actꝰ est ex forma.ipm aũt exercitiũ est ab agente qð
causat ipsaꝫ motionẽ.Mouẽs aũt agit ꝓpter finẽ.Vñ re
linqť ꝙ pmũ pncipiũ motiõis q̃tũ ad exercitiũ actus sit
ex fine.Si aũt ꝯsideremꝰ obta volũtatis ꝛ itellectus:iue
nimꝰ ꝙ obm itellectꝰ est pmũ pncipiũ in gñe cãe forma/
lis.Est.n.eiꝰ obm ens ꝛ veꝝ.Sꝫ obm volũtatis est pmuꝫ
pncipiũ in gñe cãe finalis.Nã eiꝰ obm est bonũ: sub quo
ꝯphẽdunť oẽs fines:sicut sub vo ꝯphẽdunť oẽs forme ap
phẽse.Vñ ꝛ ipm bonũ inq̃tũ est q̃dã forma apphẽsibi
lis:ꝯtineť sub vero quasi qðdã veꝝ:ꝛ ipm veꝝ inq̃tũ est
finis itellectualis opatiõis:ꝯtineť sub bono:vt qðdã par
ticulare bonũ.Si ğ ꝯsideremus motũ potẽtiaruꝫ aie ex
parte obiecti specificãtis actuꝫ:pmũ pncipiũ motiõis est
ex itellectu.hoc.n.mõ bonũ itellectũ mouet etiã ipsaꝫ vo
luntatẽ.Si aũt ꝯsideremꝰ motꝰ potẽtiaꝝ aie ex pte exer
citij actus:sic pncipiũ motiõis est ex voluntate.Nã sem/
per potẽtia ad quã ptinet finis pncipalis:mouet ad actũ
potẽtiã ad quã ptinet id qð ẽ ad finẽ:sicut militaris mo/
uet frenoꝝ factricẽ ad operãdũ.Et h mõ volũtas mouet
ꝛ seipsaꝫ:ꝛ oẽs alias potẽtias. Intelligo.n.qꝛ volo. Et silr
vtor oĩbꝰ potẽtijs ꝛ habitibꝰ:qꝛ volo.vñ ꝛ Cõmẽ. diffinit
habitũ in 3o de anĩa.ꝙ habitꝰ est quo qs vtiť cũ voluerit.
Sic ğ ad ostendendũ ꝙ voluntas nõ ex necessitate moueť:
oꝫ ꝯsiderare motuꝫ volũtatis.ꝛ q̃tũ ad exercitiuꝫ actꝰ:ꝛ
q̃tũ ad determiatiõnẽ actꝰ que est ex obto. Quãtuꝫ ğ ad
exercitiũ actꝰ.pmo qdẽ manifestũ est ꝙ volũtas moueť
a seipsa.Sicut.n.mouet alias potẽtias: ita ꝛ seipsam mo/
uet. Nec ꝓpter h seqtur ꝙ volũtas ſm idẽ sit in poꝰ: ꝛ in
actu.Sicut.n.homo ſm itellectũ in via iuẽtionis mouet
seipm ad scientiã:iquantuꝫ ex vno noto in actu venit in

aliqd ignotũ:qđ erat solũ in potentia notũ: ita per hoc φ
homo aliqd vult in actu:mouet se ad volẽdũ aliquid ali/
ud in actu:sicut per hoc φ vult sanitatez.mouet se ad vo
lendũ sumere potionẽ. Ex hoc eni φ vult sanitatẽ icipit
cõsiliari de his que cõferũt ad sanitatẽ:ꝛ tãdem determi
nato cõsilio vult accipere potionẽ. Sic ergo volũtatẽ ac/
cipiendi potionẽ ꝑcedit consiliũ: qđ quidẽ ꝓcedit ex vo/
luntate volẽtis cõsiliari. Cũ ergo voluntas se cõsilio mo/
ueat:consiliũ autẽ est inqsitio quedã non demõstratiua:
sed ad opposita viã habẽs: nõ ex necessitate voluntas se
ipsam mouet. Sed cũ voluntas nõ semper voluerit con/
siliari:necesse est φ ab aliquo moueat̃ ad hoc φ velit cõ
siliari. Et si quidẽ a seipsa.necesse est iterz φ motũ volun
tatis ꝑcedat ꝯsiliũ:ꝛ consiliũ precedat actus voluntatis.
Et cũ hoc in ĩfinitũ ꝓcedere nõ possit: necesse est ponere
φ quantũ ad primũ motũ voluntatis moueatur volũtas
cuiuscũqꝫ nõ semꝑ actu volẽtis ab aliquo exteriori: cui⁹
istinctu voluntas velle icipiat. posuerũt ergo qdã φ iste
istinctus est a corpore celesti. Sed hoc esse nõ põt. Cum
eni voluntas sit in rõne ẜm phm in 3° de anima:ratio aũt
siue intellectus nõ sit virtus corporea:ĩpossibile ẽ φ vir/
tus corporis celestis moueat ipsam volũtatẽ directe:po/
nere aũt φ volũtas hominũ moueat̃ ex ĩpressione cele/
stis corporis:sicut appetitus brutoꝝ anialiũ mouent̃: est
ẜm opionẽ ponẽtium nõ differre intellectuz a sensu. Ad
hos.n.refert phs in li. de ala verbũ quorũdã dicentiũ:φ
talis ẽ volũtas in hoib⁹ q̃lẽ iducit pater viroꝝ deoꝝqꝫ.i.
celũ vel sol. Relinqtur g̃ sicut ꝯcludit Aristo. in ca. de bo
na fortuna: φ id qđ pmo mouet voluntatẽ ꝛ itellectũ: sit
aliqd supra volũtatẽ ꝛ itellectũ.s.deus. Qui cum oia mo
ueat ẜm rationẽ mobiliũ: vt leuia sursum:ꝛ grauia deor
sum:etiã voluntatẽ mouet ẜm eius cõditionẽ: non vt ex
necessitate:ſꝫ vt ideterminate se habẽtẽ ad multa. Patet
ergo φ si ꝯsideretur motus voluntatis ex parte exercitij
actus:nõ mouet̃ ex necessitate. Si aũt ꝯsideretur motus
volũtatis ex parte obiecti determinãtis actũ voluntatis
ad hoc vel illud volendũ.considerãdũ est φ obiectũ mo
uens volũtatẽ est bonum cõueniẽs apprehẽsum. vnde si
aliqđ bonuz ꝓponatur qđ apprehẽdatur in ratione boni:
nõ autẽ in ratione cõuenientis nõ mouebit voluntatẽ. Cũ
autẽ cõsilia ꝛ electiones sint circa particularia quorũ est
actus:reqritur φ id qđ apprehẽditur vt bonum ꝛ conue
niens:apprehẽdatur vt bonũ ꝛ cõueniẽs in particulari: ꝛ
nõ vniuersali tm̃. Si ergo apprehẽdatur aliqd vt bonuz
cõueniens ẜm oia particularia que cõsiderari possunt: ex
necessitate mouebit volũtatẽ. Et ꝓpter hoc homo ex ne/
cessitate appetit beatitudinẽ:que ẜm Boetiuz est status
omniũ bonoꝝ cõgregatione perfectus. Dico aũt ex neces
sitate quãtum ad determinationẽ actus: qꝛ nõ põt velle
oppositũ:nõ autẽ quãtum ad exercitiuz actus: qꝛ põt ali/
quis nõ velle tũc cogitare de beatitudie:qꝛ etiã ipsi act⁹
itellectus ꝛ voluntatis particulares sunt. Si autẽ sit tale
bonũ qđ nõ inueniatur esse bonũ ẜm oia particularia que
cõsiderari possunt:nõ ex necessitate mouebit: etiã quãtũ
ad determinationẽ actus. poterit eni aliquis velle ei⁹ op/
positũ:etiã de eo cogitãs:qꝛ forte est bonũ vel cõueniens
ẜm aliquod aliud particulare cõsideratũ:sicut qđ est bo/
num sanitati nõ est bonũ delectationi:ꝛ sic de alijs. Et φ
voluntas feratur in id qđ sibi offert̃ magis ẜm hãc parti
cularẽ ꝯditiõem q̃ȝ ẜm aliã. potest cõtingere tripl'r. Uno
quidẽ modo iquãtũ vna prepõderat. Et tũc mouetur vo
luntas ẜm rõnem. puta cum homo ꝑelegit id qđ est vtile
sanitati:eo qđ est vtile voluptati. Alio v̓o mõ iquãtuz co/
gitat de vna particulari circunstãtia:ꝛ nõ de alia. Et hoc
cõtingit plerũqꝫ per aliquã occasionẽ exhibitã: vel ab i/
teriori:vl' ab exteriori:vt ei talis cogitatio occurrat. Ter
tio v̓o mõ cõtingit ex dispõne hominis. Qꝛ ẜm phz: qua/
lis vnusqsqꝫ est:talis finis videt̃ ei. Unde al'r mouet̃ ad
aliquid volũtas irati:ꝛ volũtas quieti:qꝛ nõ idẽ est cõue
niens vtriqꝫ. Sicut etiã aliter acceptatur cibus a sano ꝛ
egro. Si ergo dispositio:per quã alicui videt̃ aliqd bonũ
ꝛ cõueniẽs:fuerit naturalis ꝛ nõ subiacẽs volũtati ex ne/
cessitate naturali volũtas preeliget illud:sicut oẽs homi
nes natural'r desiderãt esse:viuere:ꝛ itelligere. Si autez
sit talis dispositio que nõ sit naturalis:sed subiacẽs volũ/
tati.puta cuz aliquid disponit̃ per habitũ vel passionem
ad hoc φ sibi videat̃ aliquid vel bonũ vel maluz in hoc
particulari nõ ex necessitate mouetur volũtas:qꝛ poterit
hãc dispositionẽ remouere vt sibi nõ videatur aliqd sic.
vt.s.cuz aliqs quietat in se irã vt nõ iudicet de aliquo tã/
q̃ȝ iratus. facilius tamen remouet̃ passio q̃ȝ habitus. Sic
ergo quãtum ad aliq̃ voluntas ex necessitate mouet̃ ex
parte obiecti:nõ autẽ quãtum ad oia. Sed ex parte exer/
citij actus:nõ ex necessitate mouetur.

Ad primum ergo dcm̃ φ actualitas illa duplici Ad pᵐ
ter põt itelligi. Uno mõ vt loquat̃
ꝓpheta quãtum ad executiõem electiõis. Nõ eniz est in
potestate hominis vt expleat in effectu qđ mẽte deliberat.
Alio mõ põt itelligi quãtum ad hoc φ etiã interior volun/
tas mouet̃ ab aliquo supiori ꝑncipio:qđ est deus. Et ẜz h
Apls dicit φ nõ est volẽtis.s.velle:neqꝫ currẽtis currere:
sicut pmi pncipij:sed dei miserẽtis. ¶ Un̄ pꝫ solutio ad
scdm. ¶ Ad 3ᵐ dcm̃ φ animalia bruta mouẽtur per istin 2ᵐ
ctum superioris agẽtis ad aliquid determinatuz ẜm mo 3ᵐ
dum forme particularis:cuius cõceptionem seqtur appe
titus sensitiuus. Sed deus mouet quidẽ voluntatẽ imu/
tabil'r ꝓpter efficaciã virtutis mouẽtis que deficere non
põt. Sed ꝓpter naturã voluntatis mote: que idifferẽter
se habꝫ ad diuersa nõ iducitur necessitas:ſꝫ manet liber/
tas. Sicut etiã in oĩbus ꝓuidẽtia diuina ifallibil'r opera
tur:ꝛ tamẽ a causis cõtingẽtibus ꝓueniunt effectus con/
tingẽter:iquãtum deus omnia mouet ꝓportiõabil'r vnũ/
quodqꝫ ẜm suũ modum. ¶ Ad quartũ dcm̃: φ voluntas
aliquid cõfert cuz a deo mouetur. Ipsa eni est que opera 4ᵐ
tur:sed mota a deo. Et ideo motus eius quãuis sit ab ex/
trinseco:sicut a pmo pncipio:nõ tamen est violẽt⁹. ¶ Ad
5ᵐ dcm̃ φ volũtas hominis quodãmodo discordat a dei 5ᵐ
volũtate:iquãtum.s.vult aliquid qđ deus nõ vult eã vel/
le:vt cum vult peccare:lꝫ etiã nõ velit deus voluntatem
hoc non velle:qꝛ si vellet hoc deus fieret. Omnia.n.que/
cũqꝫ voluit domin⁹ fecit. Et quãuis hoc mõ discordet vo
luntas hominis a dei voluntate q̃ȝtum ad motũ volũta/
tis:nũq̃ȝ tamẽ potest discordare quãtũ ad exitũ vel euen
tum:qꝛ semꝑ voluntas hominis hũc euẽtum sortitur: φ
deus de hoie suã volũtatem implet. Sed quãtuz ad mo/
dum volẽdi:nõ opꝫ φ voluntas hois dei volũtati cõfor/
metur:qꝛ deus eternaliter ꝛ ifinite vult vnũquodqꝫ:non
tamẽ homo:ꝓpter qđ dicit̃ Isa.55°. Sicut exaltãtur celi
a terra:ita sunt exaltate vie mee a vijs vestris. ¶ Ad sex 6ᵐ
tum dcm̃: φ ex hoc φ bonũ est obiectuz voluntatis: põt
haberi φ voluntas nihil velit nisi sub rõne boni. Sed qꝛ
sub ratione boni multa ꝛ diuersa ꝯtinẽtur: nõ põt ex hoc
haberi φ ex necessitate volũtas moueatur in hoc vel in
illud. ¶ Ad 7ᵐ dcm̃: φ actiuum nõ ex necessitate mouet 7ᵐ
nisi quãdo superat virtutẽ passiui. Cum autẽ volũtas se
habeat in potẽtia respectu boni vl'is:nullũ bonũ superat
virtutẽ voluntatis quasi ex necessitate ipsam mouẽs: ni/
si id qđ est ẜm omnẽ cõsiderationẽ bonum. Et hoc soluz
est bonũ ꝑfectũ:qđ est beatitudo:qđ volũtas nõ põt non
velle:ita.s.φ velit eius oppoᵐ. põt tñ nõ velle actu:qꝛ põt

auertere cogitationē beatitudinis ī quātum mouet itelle
ctum ad suū actū. Et q̄tum ad hoc nec ipsaȝ beatitudinē
ex necessitate vult. Sicut etiā aliquis non ex necessitate
8m calefieret si posset calidū a se repellere cū vellet. ¶ Ad
8m dōm ꝙ finis est ratio volēdi ea que sunt ad finē. Un/
9m de non similr̄ se habȝ voluntas ad vtrūqȝ. ¶ Ad nonum
dōm ꝙ quādo ad finem nō posset perueniri nisi vna via:
tūc eadē ratio esset volēdi finē: ⁊ ea que sunt ad finē. Sȝ
ita nō est in ꝓposito. Nā multis vijs ad beatitudinē pue
niri pōt. Et ideo lȝ hō ex necessitate velit beatitudinē: ni/
hil tamē eoꝝ que ad beatitudineȝ ducunt ex necessitate
10m vult. ¶ Ad decimū dōm ꝙ de itellectu ⁊ voluntate quo/
dāmodo est simile: ⁊ quodāmō dissimile. Dissimile qdeȝ
q̄tū ad exercitiuȝ actus. Nā itellectus mouet̄ a volunta
te ad agendū. volūtas autē nō ab alia potētia: sȝ a seipsa.
Sȝ ex parte obiecti est vtrobiqȝ similitudo. Sicut enim
volūtas mouetur ex necessitate ab obiecto: qđ est omni/
fariā bonū: nō aūt ab obiecto qđ pōt accipi fm̄ aliquaȝ ra
tionē: vt malū: ita etiaȝ itellectus ex necessitate mouet̄ a
vero necessario: qđ nō pōt accipi vt falsum: nō aūt a vero
11m cōtingēti: qđ pōt accipi vt falsuȝ. ¶ Ad 11m dōm: ꝙ dispo
sitio pmi mouētis manet in his que ab eo mouent̄ ī quā/
tum mouētur ab ipso: sic enī eius si͞litudinē recipiūt. Nō
tñ opȝ ꝙ totalr̄ eius si͞litudinē sequātur. Unñ pmū princi
12m pium motiēs est imobile: nō aūt alia. ¶ Ad 12m dicendū
ꝙ ex hocipso ꝙ veꝝ est ītētio quedā q̄si in mēte existēs:
hȝ ꝙ sit magis formale q̄ȝ bonū: ⁊ magis motiuū in rōne
obiecti. Sed bonū est magis motiuū fm̄ rōnē finis: vt di
13m ctum est. ¶ Ad 13m dōm ꝙ amor dr̄ trāsformare amantē
in amatū: ī quantū per amorē mouet̄ amans ad ipsam reȝ
amatā. Cognitio vō assimilat: ī quantū si͞litudo cogniti fit
in cognoscēte. quoꝝ pmū ptinet ad imitationē que est ab
agēte qđ querit finē. 2m vō pertinet ad imitationeȝ que
14m est fm̄ formā. ¶ Ad 14m dōm ꝙ assentire non noiat mo
tum itellectus ad rē: sȝ magis ad ꝯceptionē rei que habe
tur in mēte: cui itellect⁹ assentit dū iudicat eā esse veraȝ.
15m ¶ Ad 15m dōm ꝙ nō ois cā ex necessitate īducit effectuȝ:
etiā si sit cā sufficiēs: eo ꝙ cā pōt ipediri: vt quādoqȝ effe
ctū suū nō cōsequat̄: sicut cause nāles que nō ex necessita
te pducunt suos effect⁹: sȝ vt in pluribus: q̄ in paucioribꝰ
ipediūtur. Sic ergo illa cā que facit voluntatē aliqd vel/
le nō opȝ ꝙ ex necessitate hoc faciat: q̄ pōt per ipsam vo/
luntatē ipedimentū prestari: vel remouēdo talē conside/
rationē que īducit eū ad volēdū. vel cōsiderando opposi
tum. s. ꝙ hoc qđ ꝓponit̄ vt bonū fm̄ aliqd nō est bonum.
16m ¶ Ad 16m dōm ꝙ phs in. 8. metaphy. ondit per illud me/
dium: nō ꝙ aliq̄ potētia non sit actiua ad ꝯtraria se hñs:
sȝ ꝙ potētia actiua ad ꝯtria se habēs nō ex necessitate pro/
ducit suū effectū. hoc enī posito manifeste sequeret̄ ꝙ cō/
tradictoria eēnt simul. Si aūt det̄ ꝙ aliq̄ potētia actiua
ad opposita se habeat: nō seq̄t̄ opposita eē simul: Quia tñ
vtrūqȝ oppositoꝝ ad qđ potētia se hȝ sit possibile: vnū tñ
17m est icōpossibile alteri. ¶ Ad 17m dōm ꝙ volūtas quando
de nouo icipit eligere trāsmutat̄ a sua ꝓpriori dispositio/
ne quātū ad hoc ꝙ pˀus erat eligēs in potētia: ⁊ postea fit
eligēs actu. Et hec qdē trāsmutatio est ab aliquo mouen
te ī quantū ipsa volūtas mouet seipsam ad agēdū: ⁊ ī quā/
tū etiā mouet̄ ab aliquo exteriori agēte. s. deo. Nō tamē
18m ex necessitate mouet̄: vt dcm̄ est. ¶ Ad 18m dōm ꝙ prin/
cipiū humane cognitiōis est a sensu. Nō tamē opȝ ꝙ q̄c/
quid ab homie cognoscit̄ sit sensui subm̄: vel per effectuȝ
sensibilē imediate cognoscat̄. Nā ⁊ ipse itellectus intelli
git seipm̄ per actū suū qui nō est sensui subiectus. Simi/
liter aūt ⁊ iteriorē actū voluntatis itelligit: ī quantuȝ per
actū itellect⁹ quodāmō mouet̄ voluntas. Et alio mō act⁹
itellectus causat̄ a volūtate: vt dcm̄ est. Sicut effect⁹ co/
gnoscit̄ per cām: ⁊ causa per effectū. Dato tamē ꝙ poten/
tia volūtatis ad opposita se hñs nō possit cognosci nisi p
effectū sensibilē. adhuc rō nō seq̄tur. Sicut enī vl̄e qđ est
vbiqȝ ⁊ semp: cognoscit̄ a nobis p singularia: que sunt hic
⁊ nūc: ⁊ mā pma que est in potētia ad diuersas formas co
gnoscit̄ a nobis per successionē formaꝝ: que tamē nō sūt
simul in mā: ita ⁊ potētia volūtatis ad opposita se habēs
cognoscit̄ a nobis: non qdē per hoc ꝙ actus oppositi sint
simul: sed q̄ successiue sibi iuicē succedūt ab eodē princi
pio. ¶ Ad 19m dōȝ: ꝙ ista ꝓpositio: sicut se hȝ act⁹ ad actū: 19m
ita se habȝ potētia ad potentiā: quodāmō est vera: ⁊ quo/
dāmō est falsa. Si. n. accipiatur actus ex equo correspon/
dens potētie: vt vl̄e obȝ ipsius: veritatē hȝ ꝓpositio. Sic
enī se hȝ audit⁹ ad visum: sicut sonus ad colorē. Si auteȝ
accipiat̄ id qđ cōtinet̄ sub obiecto vl̄i: sicut particularis
actus: sic ꝓpositio veritatē nō habȝ. vna est enī potentia
visiua: cū tamē albū ⁊ nigrū nō sint idē: lȝ ergo simul īsit
homini potētia volūtatis ad opposita se hñs: tñ opposita
illa ad que se hȝ volūtas nō sunt simul. ¶ Ad 20m dōȝ ꝙ 20m
idē fm̄ idē nō mouet seipm̄. Sȝ fm̄ aliud pōt seipm̄ mo/
uere. Sic enī itellect⁹ ī quantuȝ intelligit actu pncipia re
ducit seipm̄ de potētia in actū q̄tum ad ꝯclusiones: ⁊ vo
luntas ī quantū vult finē reducit se in actū quantū ad ea
que sunt ad finē. ¶ Ad 21m dōm ꝙ motus volūtatis cuȝ 21m
sint multiformes reducūtur ad aliqđ pncipiū vniforme:
qđ tamē nō est corp⁹ celeste: sȝ deus: vt dcm̄ est: si accipiat̄
pncipiū qđ directe voluntatē mouet. Si aūt loq̄mur de
motu volūtatis: fm̄ ꝙ mouet̄ ab exteriori sensibili p oc/
casionē: sic motus volūtatis reducit̄ in corp⁹ celeste. Nec
tamē ex necessitate voluntas mouet̄. Nō enī est necium
ꝙ p̄sentatis cibis delectabilibus: voluntas appetat ipsa.
Nec tñ verū est ꝙ ea que directe cāntur a corporibꝰ cele/
stibus: ex necessitate ab ipsis ꝓueniāt. vt enim phs dicit
in 6o metaphy. si ois effectus ex aliq̄ causa pcederet: ⁊ ois
cā ex necessitate ꝓduceret suum effectuȝ: sequeret̄ ꝙ oīa
eēnt necessaria. Sȝ vtrūqȝ istoꝝ est falsuȝ: q̄ alique cau/
se etiā cū sint sufficiētes nō ex necessitate ꝓducūt suos ef
fectus: q̄ possunt ipediri: sicut pȝ in oibus causis nālibꝰ.
Nec iteꝝ verū est ꝙ omne qđ fit habeat cām naturaleȝ.
Ea enī que fiūt per accñs: nō fiunt ab aliq̄ cā actiua nāli:
Q̄ qđ est per accñs nō est ens: ⁊ vnū. Sic ḡ occursus im/
pedientis cū sit per accñs: nō reducit̄ in corp⁹ celeste: sicut
in cām. Agit enī corpus celeste per modum agētis nālis.
¶ Ad 22m dōm ꝙ ille q̄ facit qđ nō vult non hȝ liberam 22m
actionē: sed pōt hr̄e liberā voluntateȝ. ¶ Ad 23m dōm ꝙ 23m
hō peccans libeꝝ arbitriū pdidit quantū ad libertatem
que est a culpa ⁊ miseria: nō aūt q̄tū ad libertatē que est
a coactiōe. ¶ Ad 24m dōm ꝙ ꝯsuetudo facit necessitatē 24m
nō simplr̄: sȝ in repētinis pcipue. Nā ex deliberatiōe q̄/
tūcūqȝ ꝯsuetus: pōt ꝯtra ꝯsuetudinē agere.

De veniali peccato. Et habȝ articulos duodeciȝ.
P̄ enī querit̄ vtruȝ veniale peccatū
ꝯuenienter diuidat̄ cōtra mortale. 2o vtrum peccatū ve/
niale diminuat charitatē. 3o vtrum veniale pctm̄ possit
fieri mortale. 4o vtrum circunstantia faciat de veniali
mortale. 5o vtruȝ in rōne superiori possit eē veniale pec
catum. 6o vtrū in sensualitate possit esse peccatū venia/
le. 7o vtrum homo in statu inocētie potuerit peccare ve
nialiter. 8o vtrū pmi motus in īfidelibꝰ sint peccata ve/
nialia. 9o vtrum angelus bonus vel malus possit pecca
re venialiter. 10o vtrum peccatū veniale sine charitate
puniat̄ pena eterna. 11o vtrum aliqua peccata venialia
remittātur post hāc vitā in purgatorio. 12o vtrū peccata
venialia remittātur hic p aspsionē aq̄ bñdicte. Q̄ō. VII

Vestio est de veniali peccato. Et pri
mo querit vtrū veniale pec
catū ꝯuenienter diuidat̃ contra mortale.
p° ¶ Et videt̃ ꝙ non. Qꝛ vt Aug⁹ dicit .22.
ꝯtra Faustū. Peccatū est dcm̄: vel factū:
vel ꝯcupitū cōtra legē eternā. Sed omne
pctm̄ qḋ est cōtra legē eternā est mortale.
ergo oē pctm̄ est mortale. Nō ergo recte diuidit̃ peccatū
2m in mortale ⁊ veniale. ¶ P̄. pctm̄ meretur penā s̄m suaꝫ
rōnē. pene aūt ꝯtrariat̃ venia que tollit ipsam. ġ veniale
repugnat rōni peccati. Sed nulla differētia diuisiua ge
neris repugnat ei. ġ pctm̄ nō pōt ꝯuenienter diuidi p mor
3m tale ⁊ veniale. ¶ P̄. q̄cūqꝫ iordinate ꝯuertit̃: ꝯuertit̃ ad
aliqḋ bonū cōmutabile. Sed qui ꝯuertit̃ ad bonū ꝯmu
tabile: auertit̃ ab icōmutabili: qꝛ q̄ accedit ad vnū termi
nū: recedit ab altero in quolibꝫ motu. ergo q̄cūqꝫ peccat
auertit̃ a bono icōmutabili. hoc aūt est peccare mortalr̄.
ergo q̄cūqꝫ peccat: peccat mortalr̄. Nō ergo peccatoꝝ ali
4m ud est mortale: ⁊ aliud veniale. ¶ P̄. omne pctm̄ cōsistit
in aliquo iordinato amore creature. Sꝫ q̄cūqꝫ amat: aut
amat vt vtēs: aut fruens. Qui aūt amat creaturā vt vtēs
nō peccat: qꝛ refert eam ad fineꝫ beatitudinis: qḋ est vti:
vt btūs Aug⁹ dicit in p̄mo de doctrina xp̄iana. Si auteꝫ
amat creaturā vt fruens ea peccat mortalr̄: qꝛ ꝯstituit fi
nem vltimū in creatura. ergo amās creaturā vel nō pec
5m cat: vel peccat mortalr̄. ⁊ sic idē qḋ p̄us. ¶ P̄. eoꝝ que ex
opposito diuidunt̃: vnū nō trāsit in alteꝝ. Nūqꝫ eni albe
do fit nigredo: nec econuerso. Sꝫ veniale fit mortale. Di
cit .n. quedā glo. sup. beati quoꝝ. Nihil est adeo veniale
quin possit fieri mortale duꝫ placet. ergo veniale nō dici
6m tur diuidi cōtra mortale. ¶ P̄. si non placet nō est pctm̄:
qꝛ non est voluntarium. Si aūt placet est mortale: vt pꝫ
7m per glo. inductā. ġ aut nō est pctm̄: aut est mortale. ¶ P̄.
qḋ disponit ad aliquid non diuidit̃ cōtra illud: qꝛ vnum
oppositoꝝ nō disponit ad alteꝝ. Sꝫ veniale disponit ad
8m mortale. ergo veniale nō dꝫ diuidi ꝯtra mortale. ¶ Pre
terea. Ansel. dicit in lib. cur deus hō: ꝙ debitū est ꝙ volū
tas creature rōnalis sit subdita voluntati diuine. hoc qui
tollit: tollit honorē deo debitū: ⁊ eū dehonorat. Sed de
honorare deū est peccare mortalr̄. Quicūqꝫ aūt peccat: ꝑ
mō dehonorat deū: qꝛ nō subycit suā voluntatē volunta
9m ti diuine. ergo q̄cūqꝫ peccat: peccat mortalr̄. ¶ P̄. homo
tenet̃ ex p̄cepto: vt oīa que facit ordinet in deū sicut in fi
nem. Dicit̃ eni p̄ma ad Coꝛ. 10. Siue mādūcatis: siue bi
bitis: siue aliq̄d aliud facitis: oīa in gloriā dei facite. Sꝫ
pctm̄ veniale nō est referibile in deū. ġ q̄cūqꝫ peccat ve
10m nialr̄ facit ꝯtra p̄ceptū. ergo peccat mortalr̄. ¶ P̄. Aug⁹.
dicit in lib. 83. q̄ōnū. hoc est totū ⁊ soluꝫ malum hoīs: vti
fruēdis vel frui vtēdis. Sed vtrūqꝫ istoꝝ est pctm̄ mor
tale: qꝛ ille qui vtit̃ fruēdis nō ꝯstituit vltimū finē in de
um: quo solo fruendū est. Ille aūt qui fruit̃ vtēdis: consti
tuit vltimū finē in creatura: quoꝝ vtrūqꝫ facit peccatuꝫ
11m mortale. ġ oē malū culpe est pctm̄ mortale. ¶ P̄. cū pena
respōdeat culpe. vbi est eadē pena: videt̃ esse eadeꝫ ratio
culpe. Sꝫ pctō veniali debet̃ eadeꝫ pena que ⁊ mortali.
Dicit eni Aug⁹ in quodā sermone de purgatorio. ꝙ adu
lari alicui altiori ꝑsone est pctm̄ veniale. Et tamē cleric⁹
pro adulatiōe degradat̃: vt habet̃ 46ᵃ dist. ġ eadē est ra
tio culpe venialis ⁊ mortalis. Non ergo pctm̄ veniale di
uidit̃ ꝯuenienter cōtra mortale. ¶ Sed dice. ꝙ pctm̄ ve
niale differt a mortali subō. Nā veniale pctm̄ est in sen
12m sualitate: mortale aūt in rōne. ¶ Sꝫ ꝯtra. sensus in actū
ꝑtinet ad rōnē superiorē. s̄m Aug^m in lib. de trini. Sꝫ ali
quis ꝯsensus in actuꝫ est veniale pctm̄: sicut cōsentire in
verbū ociosum. ergo assignata differētia nō est ꝯueniēs.

¶ P̄. p̄mi motus sp̄ūaliū pctōꝝ sunt pctā venialia. Non 13m
autē sunt in sensualitate: sed magis rōne. ġ pctm̄ veniale
nō est tm̄ in sensualitate. ¶ P̄. illud in quo cōmunicam⁹ 14m
cū brutis: nō videt̃ esse subiectū peccati: cū in brutis non
sit pctm̄. Sꝫ in sensualitate cōicamus cū brutis. ġ in sen
sualitate nō pōt esse peccatum nec veniale nec mortale.
¶ P̄. necessitas excludit rōneꝫ peccati: qꝛ in his que ex 15m
necessitate fiūt nō est laus vel vituperiū. Sꝫ sensualitas
subycit̃ necessitati: qꝛ est alligata organo corporali. ergo
in sensualitate nō pōt esse pctm̄. ¶ P̄. Ansel. dicit ꝙ sola 16m
volūtas punit̃. pena aūt debet̃ peccato. ergo in sola volū
tate est pctm̄. Nō ergo in sensualitate. ¶ P̄. si in superio 17m
ri rōne sit pctm̄ mortale: aut hoc erit directe: aut idirecte
Sed directe ⁊ s̄m se pctm̄ mortale in ea esse non pōt: qꝛ
non pōt errare: cū s̄m Aug^m eius sit ispicere rōnes eternas
in q̄bus nō est error. Errāt autē qui operātur malū: vt di
citur Prouer. 14. Similr̄ nec idirecte ex hoc ꝙ nō cohi
bet iferiores vires. Nō est eniꝫ hoc in eius potestate. Qꝛ
per originale pctm̄ amisit potestatē ꝯtinēdi iferiores vi
res: vt Aug⁹ dicit. ergo in rōne superiori nō pōt esse pctm̄
mortale. ¶ Iteꝫ diceret̃ ꝙ pctm̄ veniale ⁊ mortale diffe
runt in hoc ꝙ aliq̄s peccās mortalr̄ diligit creaturā plus
q̄ deū. peccās āt venialr̄ diligit creaturā īfra deū. ¶ Sꝫ 18m
ꝯtra. ponat̃ ꝙ aliq̄s putet fornicationē simplicē non esse
pctm̄ mortale: ⁊ fornicet̃ tali opinione durāte: sed forni
cari dimitteret si sciret hoc esse ꝯtra deū. ꝯstat ꝙ iste pec
cat mortalr̄: qꝛ ignorātia iuris nō excusat eum. Et tamen
plus diligit deū q̄ fornicationē. Illud eni plus diligit̃ ꝓ
pter qḋ alteꝝ dimittit̃. ergo nō oīs qui peccat mortalr̄ di
ligit creaturā plus q̄ deū. ¶ P̄. magis ⁊ minus nō diuer 19m
sificāt sp̄ēm. Sed mortale ⁊ veniale differūt specie. ġ nō
differūt p h ꝙ est magis vel min⁹ creaturā q̄ deuꝫ dilige
re. ¶ P̄. vbicūqꝫ est iuenire mai⁹ ⁊ min⁹: est iuenire eq̄ 20m
le: qꝛ remoto eo qḋ superabūdat a maiori: remanet equa
le. Sed ꝯtingit aliquē plus diligere creaturā q̄ deuꝫ: ⁊ ēt
minus. ergo cōtingit etiā equalr̄ creaturā diligere deo. ġ
erit aliqḋ pctm̄ mediū inter mortale ⁊ veniale. Et sic di
uisio non erit sufficiēs. ¶ Itē diceret̃ ꝙ pctm̄ mortale ⁊
veniale differūt quantū ad effectū: in hoc ꝙ pctm̄ morta
le p̄uat gratiā: veniale aūt non. ¶ Sed ꝯtra. grā non pōt 21m
eē sine virtute. Sed veniale pctm̄ tollit virtutē que con
sistit in ordine amoris: s̄m Aug. in lib. de moribus eccle
sie. veniale aūt pctm̄ ordinē amoris tollit. al's nō eēt pec
catū. ġ etiā veniale pctm̄ tollit grām. ¶ P̄. ad gratiā ꝑti 22m
net ordinare hoīeꝫ in deū: sicut in suū finē. Sed veniale
tollit ordinē in deū: sicut in finē. nō enim pōt ordinari in
deū sicut in finē. ġ veniale pctm̄ tollit gratiaꝫ. ¶ P̄. cui 23m
cūqꝫ offendit̃ deus: ille nō habꝫ eius graꝫ. Sed ꝓpter ve
niale offenditur alicui deus: qꝛ punit eū. ergo veniale tol
lit grām. ¶ Itē diceret̃ ꝙ pctm̄ veniale differt a morta
li quantū ad reatum. Nam pctm̄ mortale facit reū pena
eterna. pctm̄ v͛o veniale pena tēporali. ¶ Sed ꝯ. Augu⁹ 24m
dicit super Ioānē ꝙ īfidelitas est pctm̄: quo retento oīa
retinent̃. Et sic pꝫ ꝙ infideli peccata venialia nō dimit
tunt̃. Sed manēte culpa non tollit̃ reatus pene. ergo pec
cata venialia infideliū puniunt̃ pena eterna. Nō ġ pecca
tum veniale differt a mortali: vt ꝯ cū diuidi possit.

Sed contra est qḋ dicit̃ p̄ma Io. p̄mo. Si dixe
rimus qꝛ pctm̄ nō habem⁹ nosipsos ꝯ p°
seducimus. Sed hoc non pōt itelligi de peccato mortali:
vt Aug⁹ dicit. qꝛ in sanctis pctm̄ mortale nō est. ergo est
aliqḋ peccatum veniale qḋ potest diuidi cōtra mortale.
¶ Preterea. Augu. dicit Omelia septima supra Ioan 2°
nem: ꝙ crimen est qḋ damnationeꝫ meretur. veniale aūt
est qḋ non meretur damnationē. ergo peccatum veniale

conuenienter contra mortale diuiditur.

Rńo. Respondeo. dõm q veniale dr a venia. Tripľr
aũt a venia dicit̃ aliqđ pctm̃ venia-
le.p̃mo qdẽ modo:qꝛ iã ꝯsecutũ est veniã:sicut Ambrosi⁹
dic q pctm̃ mortale p ꝯfessionẽ fit veniale.Et h dicit̃ fm
quosdã veniale ab euẽtu.pꝫ aũt q hoc veniale ꝯtra mor-
tale nõ diuidit̃. 2⁰ dicit̃ pctm̃ veniale.qꝛ hꝫ i se aliq̃ cãꝫ
venie.nõ q non puniat̃.sed q minus puniat̃.Et hoc mõ
dicit̃ veniale pctm̃ qđ est ex ĩfirmitate vel ex ignorãtia:
qꝛ ĩfirmitas pctm̃ excusat vel in toto vel in parte.Et hoc
dr̃ fꝫ quosdã veniale:ex causa tamẽ.nec hoc etiã veniale
ꝯtra mortale diuidit̃:qꝛ ꝯtingit aliquẽ ex ignorantia vel
ĩfirmitate peccãtẽ peccare mortalr̃:vt in supiorib⁹ q̃stio-
nibus habitũ est.3⁰ mõ dr̃ aliqđ pctm̃ veniale:qꝛ q̃tũ est
de se veniã nõ excludit.i.terminationẽ pene.Et h modo
veniale diuidit̃ ꝯtra mortale:qđ quãtuꝫ est de se meret̃
penam eternã:⁊ sic veniã excludit.i.terminationẽ pene.
Et hoc fm quosdaꝫ dr̃ veniale in genere.Ut aũt differẽ-
tiam ad distiguendũ veniale pctm̃ a mortali inquiram⁹:
cõsiderandũ est q differũt qdẽ fm reatũ.Nã pctm̃ mor-
tale meret̃ penã eternã:peccatũ vero veniale penã tpalẽ
Sꝫ ista differentia cõsequit̃ rõnẽ peccati mortalis ⁊ ve-
nialis:nõ aũt cõstituit ipsam.Nõ.n.ex hoc ẽ tale pctm̃ qꝛ
talis pena ei debet̃:sed poti⁹ eꝯ:qꝛ pctm̃ est tale:iõ talis
pena ei debet̃.Siľr etiam differũt quãtũ ad effectũ.Nã
pctm̃ mortale p̃uat graꝫ:veniale aũt nõ.Sed nec ista est
dr̃ia quã querim⁹:qꝛ ista dr̃ia consequit̃ ad rõnẽ pcti.Ex
eo.n.q peccatũ est tale:talẽ effectũ hẽt:⁊ nõ eꝯ.Dr̃ia aũt
que est ex pte subti cõstitueret diuersam rõnẽ pcti:si pec-
catũ veniale semp esset in sensualitate:⁊ in rõne semper
esset peccatũ mortale.Sic eni fm subm distinguit̃ virt⁹
intellectualis a morali fm phm in ii.ethi.qꝛ virt⁹ mora-
lis est in rõnali pticipatiue.i.in appetitiuo.virt⁹ autẽ in-
tellectualis in ipsa ratione.Sed hoc nõ est verũ:qꝛ pctm̃
veniale põt ẽt esse in rõne:vt in obijciẽdo ẽ ostensuꝫ.vñ
etiam fm hanc dr̃iaꝫ nõ potest sumi diuersa ratio vtriusꝫ
q pcti.4.⁰ vero dr̃ia que est fm modũ diligendi cõstitu-
it quidem diuersam rõnẽ pcti:sed solũ quãtũ ad actũ vo-
luntatis:qđ est ex pte agentis.pctm̃ aũt veniale nõ soluꝫ
cõsistit in actu interioris volũtatis:sed ẽt in actu exterio-
ri.Sunt enim qdam exteriores actus qui ex genere suo
sunt peccata venialia:vt:dr̃e verbũ ociosum:vel menda
cium iocosuꝫ.⁊ hmõ.Sunt aũt q̃dã que ex genere suo sunt
pctã mortalia:vt homicidiũ:adulteriũ:blasphemia:⁊ hmõ.
Diuersitas ãt q̃ ẽ ex pte act⁹ volũtatis:nõ diuersificat ge-
nera exterioꝝ actuũ.Naꝫ aliquid qđ est bonũ ex genere:
põt fieri ex mala volũtate puta si quis det elemosynã pp
inanẽ gliam.Similr̃ aliqđ qđ ẽ veniale ex suo genere:pt
eẽ mortale pp volũtatẽ facientis.puta si quis dicat ver-
bum ociosum in cõtẽptũ dei.Sed exteriores actus diffe-
runt genere per sua obã.vñ dicit̃ cõiter q bonũ in gene-
re est actus cadens supra debitã mãm:⁊ malũ in genere ẽ
actus cadens super indebitã mãm.Opꝫ ergo q malũ ve-
niale ex genere dicat̃ ex eo q cadit super aliquã mãꝫ nõ
debitã.Et similr̃ mortale ex genere.Ad hoc ergo inuesti-
gandũ cõsiderandũ est:q pctm̃ cõsistit in q̃dam deordi-
natiõe anime:sicut morbus cõsistit in quadaꝫ deordina-
tione corporis.vñ pctm̃ est q̃si qdã morbus aie.Et hoc ẽ
venia pctõ qđ curatio morbo.Sicut ergo sunt qdã mor-
bi curabiles:quidã icurabiles qui dicunt̃ mortales:ita
sunt quedã peccata q̃si curabilia que dicunt̃ venialia:et
quedã q̃tuꝫ est de se incurabilia:licꝫ a deo curari possint
que dicunt̃ mortalia.Dicit̃ aũt morbus icurabilis ⁊ mor-
talis:per quẽ tollitur aliquod p̃ncipiũ vite.Hoc.n.si tol-
latur nõ remanet aliquid per qđ reparari possit.Et ideo
talis morbus curari non põt:sed inducit mortẽ.Est autẽ
aliqs morb⁹ q nõ tollit aliqđ p̃ncipioꝝ vite:sꝫ aliqđ coꝝ
ꝯsequẽtiũ ad p̃n^m vite:qꝛ p p̃n^m vite reparari possunt.puta
febris tertiana que cõsistit in superabũdantia cole:quaꝫ
virtus nature superare põt.p̃n^m aũt in ꝑationib⁹ est fi-
nis fm phm in 6⁰.ethi.vñ p̃ncipium spiritualis vite:que
cõsistit in rectitudine actionis est finis humanaꝝ actio-
nũ:qui est charitas dei ⁊ proximi.Finis enim p̃cepti cha
ritas est:vt dicit̃ p̃ma ad thimo.i.Per charitatẽ.n.aĩa cõ
iungit̃ deo:qui est vita aie:sicut aĩa est vita corporis.Et
ideo si charitas excludat̃ est peccatũ mortale.Non eniꝫ
remanet aliqđ p̃n^m vite:per qđ iste defectus reparet̃.Sꝫ
reparari põt per spm̃.s.Quia sicut dicit̃ Ro.6⁰ charitas
dei diffusa est in cordibus nostris per spm̃ scm̃ qui datus
est nobis.Si aũt sit talis defectus rectitudis qui charita
tem non excludat erit peccatũ veniale.Quia per charita
tem remanenteꝫ q̃si p p̃ncipiuꝫ vite oẽs defect⁹ reparari
possunt.vniuersa.n.delicta operit charitas:vt dicit̃ pro-
uer.10.De aũt aliqđ peccatũ excludat charitatem vel nõ
excludat:põt ꝯtingere dupľr.Uno mõ ex parte peccãtis.
Alio modo ex ipso genere operis.Ex parte quidẽ peccan-
tis dupľr.Uno modo qꝛ actus peccati est potentie talis
cuius non est ordinare ad finẽ.Et iõ nec eius est auerti a
fine.Et iõ motus sensualitatis non potest eẽ pctm̃ morta
le:sed veniale tm̃.Ordinare.n.aliquid ad fineꝫ:pertinet
ad rõnẽ tãtum.Alio modo ex eo q potentia que põt ordi
nare in finẽ:⁊ auerti a fine:actũ aliquem qui etiam de se
non cõtrariat̃ fini:põt ordinare in contrariuꝫ finis.puta
si quis verbũ ociosum dicat in cõtẽptũ dei:qđ cõtrariat̃
charitati:hoc erit peccatũ mortale:sed nõ ex genere ope-
ris:sed ex peruersa volũtate facientis.Alio modo contin-
git q aliqđ peccatũ cõtrariet̃ charitati vel nõ contrariet̃
ex ipso genere operis:qđ est ex parte obiecti vel materie
que est contraria charitati vel non cõtraria.Sicut.n.ali-
quis cibus est ex se contrari⁹ vite:puta cibus venenosus.
Aliquis aũt cibus non est cõtrarius vite lꝫ ĩpedimẽtum
aliqđ afferat ad rectã hitudinẽ vite:puta cibus grossus ⁊
non bone digestionis:vel ẽt si sit bone digestionis:qꝛ nõ
sumitur fm mẽsuram debitã:ẽt ita in actibus humanis
aliqd inuenit̃ qđ de se cõtrariat̃ charitati dei ⁊ proximi.
Illa.s.per que tollitur subiectio ⁊ reuerẽtia hominis ad
deũ:vt blasphemia:ydolatria:⁊ hmõ:⁊ ẽt ea que tollunt cõ-
uictũ societatis humane:sicut furtũ:homicidiũ:⁊ hmõ.Nõ
enim possent homines cõuiuere adinuicem vbi passim ⁊
indifferenter ista ppetrarentur.Et ista sunt peccata mor
talia ex suo genere:quacũqꝫ intentione vel voluntate fi-
ant.Quedam aũt sunt que licꝫ inordinationẽ aliquã con
tineant:nõ tñ directe excludũt alterũ p̃dictoꝝ.Sicut q
homo dicat mẽdaciũ nõ in fide neqꝫ ad nocẽdũ p̃ximo:
sed ad delectandũ vel ẽt ad iuuandũ:vel si quis excedat
in cibo vel potu ⁊ alia huiusmodi.vnde ista sunt venia-
lia peccata ex suo genere.

Ad p^m Ad primum ergo dõꝫ q duplex ẽ diuisio.Una
qua diuidit̃ gen⁹ vniuocuꝫ in suas
species:que ex equo pticipant genus:sicut aĩal in bouem
⁊ equum.Alia est diuisio cõis analogi in ea de quibus di
citur fm prius ⁊ posterius:sicut ens diuiditur per subaꝫ
⁊ accñs:⁊ per potẽtiã ⁊ actũ.Et in talibus ratio cõis per-
fecte saluat̃ in vno.In alijs aũt fm quid:⁊ per posterius.
Et talis est diuisio peccati p veniale ⁊ mortale.Unde predi
cta diffinitio peccati pfecte quidẽ cõuenit peccato mor-
tali.Imperfecte autem ⁊ secũdum quid peccato veniali.
vnde conuenienter dicitur q peccatum veniale non est
contra legem:sed preter legeꝫ.Qꝛ si in aliquo recedit ab
ordine legis:nõ tñ ipsum corrumpit:qꝛ nõ corrumpit dile-

2m ctionez que est plenitudo legis: vt dicit Ro.iz. ¶ Ad 2m
dōz. q veniale est dr̄ia diminuēs de rōne pctī: ⁊ talis dr̄ia
īuenit in oib⁹ que participant aliqd cōe iperfecte fm gd.
3m ¶ Ad 3m dōz. q finis hz ratione termini: nō aūt id qd est
ad finē. veniale aūt non ꝯuertit ad bonū cōmutabile vt
ad finē: Et ideo nō ꝯuertit ad ipz vt ad alium terminū a
4m deo: vt ꝑpter h̄ sit necessariū a deo auerti. ¶ Ad 4m dōz.
q ille q peccat venialr nō fruit creatura. sed vtit ea. Re
fert. n. eā habitu in deū: licet nō actu. Nec in hoc ꝯtra ꝑce
5m ptū facit: qz nō tenet semꝑ actu referre in deū. ¶ Ad 5m
dōm. q veniale pctm̄ inq̄tuz veniale nunq̄ fit mortale:
sicut nec albedo fit nigredo. Sed actus q est venialis in
suo genere pōt fieri mortale pctm̄ ex volūtate ponētis fi
nē in creaturā. Qz ⁊ id qd est ex nā sua frigidum: pōt fieri
6m calidū sicut aqua. ¶ Ad 6m dōm. q pctm̄ veniale fit mor
7m tale qn̄ placet non quocūq mō: sed sicut finis. ¶ Ad 7m
dōm. q aliqn̄ aliqd diuidit ꝯtra alterz: qz fm eēntiā suā
opponūtur: sicut albū ⁊ nigrū: calidū ⁊ frigidum. Et hoꝝ
vnū nō disponit ad alterꝝ. Aliqn̄ aūt aliqua diuidūtur ad
inicē: qz opponūtur fm rōnē ꝑfecti ⁊ iperfecti: quoꝝ vnū
ordinatur ad alterū: sicut accidens ad subam: ⁊ potentia
ad actū. Et hoc modo etiam veniale diuidit cōtra morta
8m le: ⁊ disponit ad ipsum. ¶ Ad 8m dōm: q voluntas crea
ture rōnalis obligat ad hoc q sit subdita deo. Sed h̄ fit
per precepta affirmatiua ⁊ negatiua: quoꝝ negatiua obli
gant semꝑ ⁊ ad semꝑ: affirmatiua vo obligant semꝑ: sz nō
ad semꝑ. Cū ergo aliquis peccat venialr: tūc qdē nō red
dit honorē debitū deo seruādo ꝑceptū affirmatiuum in
actu. Sed hoc non est peccare mortalr: sicut peccat mor
taliter qui dehonorat deū trāsgrediēdo preceptū negati
uum: vel non implendo ꝑceptū affirmatiuū tpe quo obli
9m gat. ¶ Ad 9m dōm: q cū illud preceptū Aplī sit affirmati
uum: non obligat ad hoc q semꝑ obseruetur in actu. Ob
seruat aūt semꝑ in habitu q̄diu homo hitualr hz deū sicē
10m vltimū finez. Qd non excludit per pctm̄ veniale. ¶ Ad
10m dōm: q Aug. ibi loquit de perfecto malo culpe: qd est
11m pctm̄ mortale. ¶ Ad 11m dōm: q adulari solūmō ad pla
cendū: ex genere suo est pctm̄ veniale cū sit quedā vani
tas. Sed adulari ad decipiendum est peccatuz mortale:
fz illud Isa. io. Pple me⁹ q btm̄ te dicūt ipsi te decipiūt.
Et de tali adulatione loquit can̄. Qui cleric⁹ vn̄ ibi dr̄: q
clicus qui vacat adulationibus ⁊ proditionib⁹ dz degra
12m dari. ¶ Ad 12m dōm: q illa dr̄ia ex parte subiecti non est
cōstitutiua mortalis ⁊ venialis peccati: sed ē cōcomitās.
Et ideo nihil ꝓhibet aliqd pctm̄ veniale esse in superio
13m ri rōne. ¶ Et similr ad 13m. ¶ Ad 14m dōz: q sensualitas
14m in brutis nō participat aliqualiter rōne: sicut in nobis: vt
dicit in primo ethi. Et scdm̄ hoc potest esse subm peccati
15m ¶ Ad 15m dōm: q etiam ipsum organū corporale obedit
aliqualr rōni. Et secūdū hoc in actu eius potest esse pec
16m catum. Et similr in actu sensualitatis. ¶ Ad 16m dōm: q
in sola voluntate est peccatū: sicut in primo mouente. In
17m alijs aūt viribus sicut in imperatis ⁊ motis. ¶ Ad 17m di
cendū: q in superiori rōne potest esse mortale peccatū et
directe ⁊ indirecte. Etsi enim non erret inquātuz aspicit
rōnes eternas: errare tn̄ potest inquātū ab eis pōt auerti.
Similiter etiam dicēduz: q ex peccato originali non est
consecutū q nullo modo inferiores vires obediant rōni:
sed in hoc q non totaliter obediūt: sicut in statu innocen
18m tie. ¶ Ad 18m dōm: q illa differentia conueniens est se
cundum q differentia peccati mortalis ⁊ venialis acci
pitur ex parte voluntatis. Sed quedaz sunt mortalia ex
suo genere: que qualicūq volūtate fiant semꝑ sunt pecca
ta mortalia. Et de istis ꝓcedit obiectio. In his aūt ipsum
opus ex suo genere est ꝯtra dilectionē dei. Sicut si aliqs
ledat aliquē: ipso opere contra charitatē facit. ¶ Ad 19m 19m
dōm: q magis ⁊ minus qn̄ cōsequunt rōnes diuersas: di
uersificant spēm. Et ita est in ꝓposito: Nam diligere ali
quid vt finē: ⁊ sicut id qd est ad finē: nō hz eandē rōnem
dilectionis. ¶ Ad 20m dōm: q bene contingit in aliquo 20m
qui est extra charitatem q aliquā creaturam diligat pl⁹
q̄ deum: ⁊ aliq̄ equaliter deo: ⁊ aliquā etiaz minus deo.
Sed non contingit q aliquis diligat aliquam creaturaz
equaliter deo: ita q nullam diligat plus q̄ deuz. Quia ne
cesse est q homo in aliquo vno constituat vltimū finem
sue voluntatis. ¶ Ad 21m dōm: q illa differentia est con 21m
secutiua: ⁊ nō cōstitutiua mortalis ⁊ venialis peccati. Il
le autē qui peccat venialr caret ordine amoris in aliquo
actu circa ea que sunt ad finē: nō aūt simplr quātū ad fi
nem ipsum: ⁊ ideo non tollit virtutem nec grām. ¶ Ad 22m
22m dōm: q aliud est non ordinari n deū: qd cōuenit ve
niali ⁊ aliud est excludere ordinem ad deum: qd ꝯuenit
mortali. ¶ Ad 23m dōm: q illum qui peccat venialr de⁹ 23m
punit: nō tanq̄ odiens ipsum: sz tāq̄ filiū quē diligit pur
gans ⁊ emundans. ¶ Ad 24m dōm: q peccata venialia 24m
eoꝝ qui in infidelitate decedunt vel in quocūq peccato
mortali: eternalr puniuntur non propter se: qz non priuāt
gratiam: sed ꝑꝑ peccatum coniunctū per qd grā ē ꝑuata.

¶ Utrum peccatū veniale diminuat charitatem.

SEcundo queritur vtrū peccatum ve
niale diminuat charitatem.
¶ Et videt q sic. Dicit. n. Aug. io. cōfessionū. 1m
Minus te amat qui tecum aliquid amat: qd
nō ꝑpter te amat. Sed ille qui peccat venia
liter aliquid amat cū deo: qd non ꝑpter deuz amat. alias
non peccaret amando. ergo ille qui peccat venialr min⁹
amat deū. ¶ P̄. contraria nata sunt fieri circa idē. Aug 2m
mentum aūt ⁊ diminutio sunt contraria. Charitas autez
auget. fm illud ad phil. i. Oro vt charitas vestra magis
⁊ magis abundet. ergo etiam diminuit. Sed non dimi
nuitur per peccatū mortale: imo totalr tollit. ergo dimi
nuitur per peccatum veniale. ¶ Sed dice. q charitas
quātū ad suam acquisitionē diminuit per pctm̄ veniale
qz facit peccatum veniale vt minus aliquis de charita
te recipiat. Sed postq̄ charitas est iam infusa: nō potest
per pctm̄ veniale diminui. ¶ Sz 3. fm phz in 2⁰ ethi. ea 3m
dem sunt per que generatur virtus corrumpitur ⁊ dimi
nuitur. Si ergo peccatum veniale facit ad hoc q genere
tur per infusionem minor charitas: faciet etiaz ad hoc q
charitas habita diminuat. ¶ P̄. qcquid diminuit diffe 4m
rentiam constitutiuam alicuius spēi: diminuit essentiaz
eius. Sed difficile mobile est dr̄ia constitutiua habitus:
quam diminuit peccatuz veniale: quia per peccatuz ve
niale fit homo pronior ad casum mortalis peccati: per qd
amittit charitas. ergo veniale peccatum diminuit habi
tum charitatis. ¶ P̄. ois amor vel ē cupiditatis vel cha 5m
ritatis: vt accipit ab Aug. 9⁰ de tri. Sed ille qui peccat ve
nialiter amat creaturam: nō quidē amore charitatis: qz
charitas non agit perperam: vt dr̄. i. ad cor. iz. ergo amo
re cupiditatis. Sed augmētum cupiditatis videtur esse
diminutio charitatis: qz vt Aug. dicit in li. 83. questionū.
Ipsuz nutrimentū charitatis est diminutio cupiditatis.
ergo videtur q peccatum veniale diminuat charitatez.
¶ Preterea. Aug. dicit 8⁰ super gen̄. ad lrām: q charitas 6m
vel gratia comparatur ad aīam: sicut lux ad aerem. Sed
lux aeris diminuitur: si aliquod obstaculuz lucis ponat.
puta cū ingrossat per vaporez. ergo ⁊ charitas vel gratia
diminuitur per veniale: qd est qddā obstaculum charita
tis: ⁊ obnubilatio mētis. ¶ Preterea. omne id qd succes 7m
siue corrūpitur potest diminui. Sed charitas successiue

corrūpitur.ergo charitas potest diminui. Minor probatur du-
pliciter. Primo quidem: quia omne qd corrūpitur est subiectū
corruptionis. Sed charitas corrūpitur.ergo est subiectū cor-
ruptionis. Aliqd ergo ei⁹ est corruptū: et aliqd adhuc manet. Et
sic successiue corrūpitur. 2º sic. charitas nō corrūpitur qñ est
nec etiam quādo totaliter nō est: quia iam corrupta est. ergo cor-
rumpitur qñ partim est et partim non est. Successiue ergo
corrumpitur. ergo potest diminui. Sed non per mortale.
8m ergo per veniale. ¶ Preterea. sicut in peccato mortali est inordi-
natio simpliciter: ita in pctō veniali est inordinatio sm quid.
Sed iordinatio simpliciter que est peccati mortalis: tollit sim-
pliciter ordinationē charitatis. ergo inordinatio sm qd
tollit ordinationē charitatis sm qd. ergo diminuit ipsam.
9m ¶ Preterea. ex multis actib⁹ peccatorū venialiū generatur aliqs ha-
bitus. Sed act⁹ peccati venialis impedit actum charita-
tis. Ergo et habitus venialis peccati impedit habitum cha
10m ritatis. Ergo diminuit ipsum. ¶ Preterea. ois offēsa diminuit di-
lectionem. Sed peccatū veniale est quedā offensa: cū ha-
beat rōnē culpe. Ergo peccatū veniale diminuit dilectio
11m nem charitatis. ¶ Preterea. Bernardus dicit in quodā sermo-
ne de purificatione. quod nō pcedere in via dei est retroce-
dere. Sed ille qui peccat venialiter nō pcedit in via dei. ergo
retrocedit. Qd nō esset nisi veniale diminueret charita-
12m tem. ¶ Preterea. omnis virtus vnita fortior est quam multiplicata.
vñ et amor vnitus fortior est quam ad plura dispersus. ppter
qd dicit phs in 8º ethi. quod impossibile est plures intense
deligere. Sed ille qui peccat venialiter amorē suū dispergit
ad alia quam ad deū. ergo diminuitur in eo virt⁹ charitatis.
13m ¶ Preterea. puer. 24º dr. Septies in die cadit iustus et
resurgit: qd exponit glo. de casu qui fit per veniale. Sed
per veniale non cadit hō a charitate. ergo cadit a pfecto
gradu charitatis. Diminuitur ergo charitas per veniale
14m peccatū. ¶ Preterea. per charitatem meretur homo gliam vite
eterne. Sed per veniale peccatū retardatur homo a cōsecu
tione vite eterne. ergo per veniale pctm diminuitur cha-
15m ritas. ¶ Preterea. illa que impediūt vitam corporalē vel sanita
tem diminuūt ipsam. Sed veniale pctm est qddā īpedimē
tum spūalis vite que est per charitatē: vt supra dctm est. ergo
16m per peccatū veniale diminuitur charitas. ¶ Preterea. ope
ratio sequitur formā. Qd ergo impedit actum diminuit
formā. Sed veniale ipedit actū charitatis. ergo diminuit
17m ipsam charitatem. ¶ Preterea feruor est proprium acci
dens charitatis. Vñ dicitur Ro. 12º. Spiritu feruētes. Sed
veniale diminuit feruorem charitatis: vt cōiter dicitur.
ergo diminuit charitatem.

3 p. Sed contra. qd in infinitū distat ab aliquo: addi
tum vel subtractū nō diminuit ipsum
nec auget: sicut patet de puncto et linea. Sed veniale in infi
nitū distat a charitate: quia charitas diligit deū sicut infini
tum bonū: veniale aūt diligit creaturā sicut quoddā bo-
2º num finitū. ¶ Preterea. diminuta charitate: diminuitur
premiū vite eterne: qd cōmensuratur quātitate charitatis
Sed veniale peccatū non diminuit pmium vite eterne.
Alioquin pena eius esset eterna. s. eterna diminutio glie.
3º ergo pctm veniale non diminuit charitatē. ¶ Preterea.
omne finitum per continuam diminutionem totaliter tolli-
tur. Sed charitas est quidem habitus finitus in aīa. ergo
peccatum veniale si diminuat charitatem multiplicatū
totaliter tolleret ipsam: qd est inconueniens.

Rño. Respondeo. Dicendum quod quia augmentū et diminutio
cōsiderantur circa quātitatem: oportet ad
huius qōnis euidentiā considerare que sit quātitas cha-
ritatis. Cum aūt charitas sit quedam forma et sit habit⁹
seu virtus: oportet eius quātitatem dupliciter cōsiderare. vno qui-
dem modo sm quod est forma. Alio modo sed quod est talis for-

ma: que est habitus vel virtus. Quantitas autem forme
quedam est per accidens: quedā per se. per accñs quidem:
sicut dicitur quāta ratione subiecti: vt albedo rōe super-
ficiei. Sed ista quātitas nō habet locū in pposito: quia mens
que est subiectū charitatis nō est quāta. Quantitas autē
per se alicuius forme attenditur dupliciter. Uno modo ex parte
cause agentis. Quāto.n. fuerit fortior virtus actiua: tāto in-
ducit perfectiorē formā perfectius reducens subiectum
de potētia in actū: sicut magnus calor magis calefacit quam
paruus. Alio modo ex parte subiecti: qd quidem pfectius
recipit formam ex actione agentis quāto meli⁹ fuerit di
spositum. Sicut lignū siccū magis calefit quam viride: et aer
quam aqua ab eodem igne. Tertio modo consideratur quā-
titas alicui⁹ forme inquātū est virtus vel habitus ex par
te obiecti. Uirtus enim dicitur magna: que potest in ali-
quid magnū. Omnis etiam habitus ex obiecto et speciem
et quātitatem habet. Si ergo cōsiderem⁹ quātitatē chari
tatis ex parte obiecti: sic nullo modo potest augeri vel mi
nui. Ea enim quorum ratio consistit in aliquo indiuisibili:
nō intenduntur nec remittuntur. Et hec est ratio quare que-
libet species numeri caret intensione et remissione: quia cō-
pletur per vnitatem. Semp.n. vnitas addita facit spem.
Obiectū autē charitatis habet idiuisibilem rōnē: et consistit ī
termino. Est.n. obiectū charitatis deus prout est summū
bonū: et vltim⁹ finis. Sed ex parte cāe agentis: et ex parte
subiecti charitas potest eē maior vel minor. Ex parte quidem
agentis: nō ppter maiorē vel minorē virtutē eius:
sed pp sapientiā et voluntatē ipsius sm quā diuersas mē-
suras gratie et charitatis distribuit hominibus: secūdum
illud Ephe. 4º. Unicuique nostrum data est gratia secūdū
mēsuram donationis Christi. Ex parte vero subiecti etiam
inquātum homo se magis vel minus per bona opera ad
gratiam vel charitatem disponit. Tamen sciendū est quod
bona opera hominis aliter se habent ad quātitatem cha-
ritatis quātū ad ipsum fieri charitatis: et aliter qñ chari-
tas est iam in pfecto esse. Nam opera hominis ante cha-
ritatem cōparantur ad ipsam et ad quātitatē eius: et non per
modū meriti: cū charitas sit merendi pricipium: sed solū
per modū materialis dispōnis. Sed charitate iam habita
ipsa per sua opera meretur augeri: vt aucta mereatur et per-
fici: sicut Aug. dicit. Ueniale aūt peccatum non potest eē
causa vt charitas habita diminuatur: nec ex parte cause
agentis. s. dei: nec ex parte cāe recipientis. s. hominis. Ex
parte quidem agentis cā diminutionis esse non potest: quia
veniale peccatū non potest mereri diminutionem chari-
tatis: sicut actus ex charitate factus meretur eius aug-
mentū. hoc enim meretur aliquis in quod sua voluntas
inclinatur. Qui aūt peccat venialiter non sic iclinatur ad
creaturam: vt auertatur a deo aliquo modo. Non enim con
uertitur ad creaturam: sicut ad finem: sed sicut ad id qd
est ad finem. Qui aūt inordinate se habet circa id qd est
ad finem: non ppter hoc minoratur eius affectus circa fi-
nem. Sicut si aliquis inordinate se habeat in sumendo
medicinam: non propter hoc minoratur desiderium ei⁹ ad
sanitatē. vñ patet quod veniale nō meretur diminutionē cha-
ritatis iam habite. Similiter dicendum quod nec etiam ex parte sub
iecti ipsam diminuere pōt. Qd ex duobus apparet. Pri-
mo quidem: quia peccatum veniale non sm idem est in aīa:
sm qd inest ei charitas. Nam charitas inest anime sed su-
periorem eius partem: put ordinatur in aliqd sicut in sum-
mum bonū: et in vltimum finē. peccatum autem veniale habet
aliquā inordinationē: nō tñ attingentem ad ordinē vlti-
mi finis. vñ etiam si esset cōtrariū nō diminueret chari-
tatem: sicut nec nigredo in pede diminuit albedinem ca-
pitis. 2º quia forma in subiecto diminuitur per aliquam mix-

tionez 9trarij:prout dicit phus illud esse albius qđ est ni
gro ĩpermixtius. veniale aũt pctm̃ nõ hz 9trietatē ad cha
ritatē:qr nõ respiciũt idē obiectũ sm̃ rationē. Non.n.ve
niale est ĩordinatio circa vltimũ finē qui est obiectũ cha
ritatis. Et ideo pctm̃ veniale nullo mõ charitatē habitaz
diminuit. põt tñ pctm̃ veniale eē aliq̃ causa vt a pncipio
minor charitas ĩfundat̃:inq̄tũ.s.ĩpedit actũ liberi arbi
trij:quo hõ ad grãz suscipiẽdã disponit̃. Et p hũc etiã mo
dũ potest ĩpedire ne charitas habita crescat:ĩpediendo.s.
actũ meritoriũ quo gs charitatis augmẽtũ meret̃.

Ad pᵐ **Ad primum** ergo dõm. q̄ iste q peccat venialr amat aliqd cũ deo:qđ tñ non actu:
2ᵐ tñ habitu ꝓpter deũ amat. ¶ Ad 2ᵐ dõz. q̄ charitas põt
habere causaz sui augmẽti meritoriã ex parte hoĩs:z effe
ctiuã ex parte bonitatis diuine:cuius est semꝑ ꝓmouere
ad bonũ. Sed nõ põt habere causam diminutionis:neqꝫ
meritoriã ex parte hoĩs:vt dctm̃ ē:neqꝫ effectiuã ex parte
dei:qr ex ipso nõ est q̄ hõ fiat deterior:vt Aug. dicit in li.
3ᵐ 83.q. ¶ Ad 3ᵐ dõm. q̄ ratio illa ꝓcederet si veniale esset
directe causa parue charitatis in suo fieri. Nõ est autem
directe causa:sed quasi per accidens: inquãtũ.s.impedit
actum liberi arbitrij:quo quis disponit̃ ad charitatem.
Actus autez li.ar. requiritur quidē in adultis ad infusio
nem gratie vel charitatis:non autem requirit̃ ad cõser
uationez hitus iaz suscepti. vñ ĩpedito actu nõ diminuit̃
4ᵐ charitas iã habita. ¶ Ad 4ᵐ dõm:q̄ difficile mobile nõ
est differẽtia cõstitutiua habitus. Nec enim dispositio z
habitus sunt diuerse species. Alioquin non posset vna z
eadem qualitas que prius fuit dispositio:postea fieri ha
bitus. Sed facile mobile z difficile mobile se habent sic
perfectum z imperfectum circa eãdem rem. Dato autez
q̄ difficile mobile esset differentia cõstitutiua:adhuc rõ
non sequeret̃. Quia q̄ aliquis habitus fiat de facili mo
bilis:potest contingere duplr. Uno quidem mõ per se:qr
.s.non habet ita perfectũ esse in subiecto. Et sic quicqd di
minueret hoc qđ est difficile mobile circa habitũ:dimi
nueret ipsum habitum. Alio modo per accidens:ex eo.s.
q̄ inducitur dispositio ad contrarium. Ut si dicamus q̄
forma aque per susceptionē caloris fiat minus de diffici
li mobilis:z tñ constat q̄ forma substantialis non dimi
nuitur. Et per hunc modum veniale diminuit hoc qđ est
difficile mobile circa charitatem. Et per hunc modũ ēt ē
intelligendũ q̄ quidam dicunt q̄ veniale diminuit cha
ritatez quãtum ad radicationē in subiecto:nõ quidem p
5ᵐ se:sed per accidens:vt dictum est. ¶ Ad 5ᵐ dõm:q̄ dimi
nutio cupiditatis dicitur eē nutrimentũ siue cõseruatio
charitatis:non aũt augmentũ:qr.s. diminutio cupidita
tis diminuit venialia que disponũt ad amissionez chari
6ᵐ tatis. ¶ Ad 6ᵐ dõm:q̄ vapor grossus recipitur in eadez
parte aeris in qua recipitur lux:z ideo diminuit lucem.
Sed veniale non attingit ad summam partez anime sm̃
habitudinem eius ad summũ bonũ. Et ideo non potest
diminuere charitatem iam habitaz:lz possit ĩpedire ma
gnitudinem eius in acquirendo ipsam. Sicut tenebrosi
tas aeris extra domũ existentis non diminueret clarita
tem in domo existentez ex causa intrinseca. Diminueret
autem intensionē claritatis radij venientis ex extrinse
co ad domũ. perfectio aũt superioris partis anime quan
tum ad sui generationē dependet a bona dispõne interio
rum partium:nõ aũt quãtũ ad sui conseruationē. hõ eniz
nãlr per inferiora z sensibilia ad interiora intelligibilia
pertingit. vñ etiam defectus visus aut auditus põt ĩmpe
dire acquisitionem scie:nõ tñ diminuit sciam iam acqui
7ᵐ sitam. ¶ Ad 7ᵐ dõm:q̄ hoc non est verũ vlr:q̄ oē qđ suc
cessiue corrumpit̃ diminuat̃:quia forma subãlis successi

ue amittit̃ si cõsideret̃ alteratio precedens:put phs dic
in 6. physi. q̄ id qđ corrumpit̃ corrũpebat̃ z corrumpet̃:
z tñ forma subãlis non diminuitur. Sic aũt charitas qñ
qꝫ successiue amittit̃:si cõsideret̃ precedẽs dispõ ad amis
sionem. Sed si consideret̃ ipsa amissio sm̃ se nõ successi
ue amittitur. Et q̄ dicit q̄ charitas qr corrumpitur est su
biectum corruptionis:est oĩno falsum. Non eniz albedo
aut aliqua forma dicitur corrũpi qr ipsa sit subiectũ cor
ruptionis:sed subiectum albedinis est subiectum corru
ptionis inq̄tũ desinit esse album. Silr ēt dõz est q̄ si ac
cipiatur ipsa corruptio forme sm̃ se prout est in termino
motus:idē est corrumpi:z nunc pmo corruptũ esse:sicut
idem est illuminari z illuminatũ esse. Quãdo aũt primo
corruptum est aliquid:tunc non est:vt dicit̃ in 8. phy. Et
ideo quãdo charitas corrũpitur nõ est. ¶ Ad 8ᵐ dõm:q̄ 8ᵐ
inordinatio simplr tollit ordinationē charitatis simplr:
qr attingit aiam sz superiorē partē. Et inordinatio sz qd
tollit sm̃ quid ordinationē charitatis in aliquo actu:pro
ut ordo charitatis a superiori parte anime ad inferiores
deriuatur. Sed de ipsa charitate sm̃ q̄ est in supma par
te nihil diminuit:sicut nigredo que est in pede nihil di
minuit de albedine que est in capite. ¶ Ad 9ᵐ dõm:q̄ ex 9ᵐ
multis peccatis venialibꝰ potest causari aliquis habitus.
Sed ille habitus nec tollet nec diminuet charitatez: qr
nec in eodem est:nec circa idē. ¶ Ad 10ᵐ dõm:q̄ pecca 10ᵐ
tum veniale cũ non importet auersionē ꝓpꝛie loquẽdo:
nõ hz rõnē offense. ¶ Ad 11ᵐ dõm:q̄ aliquis procedit in 11ᵐ
via dei non solum quãdo ipsa charitas augetur in actu.
Sed qñ disponitur ad augmẽtũ charitatis. Sicuti puer
nõ actu crescit toto tpe augmẽti:sed qñqꝫ crescit in actu:
quãdoqꝫ disponit̃ ad augmentũ. Et similr aliquis retro
cedit in via dei non solum per diminutionem charitatis
sed ēt per hoc q̄ retardat̃ a ꝓficiendo. vel ēt p hoc q̄ di
sponitur ad casum. quorũ vtrũqꝫ fit per veniale peccatũ.
¶ Ad 12ᵐ dõm:q̄ amor qui ad multa diffundit̃ sm̃ rõ
nem eandem diminuitur. Sed diffusio amoris sm̃ vnã 12ᵐ
rationē:non diminuit amorem qui est sm̃ aliam rõnem.
puta si aliquis habeat multos amicos:nõ ꝓpter hoc mi
nus diligit filium vel vxorē. Sed si amaret multas vxo
res minueret̃ amor qui est ad vnam. Et si haberet mul
tos filios minueret̃ amor qui est ad vnigenitum. per pec
catuz aũt veniale diffundit̃ amor hominis ad creaturas
nõ sm̃ rõnem finis ꝓut amatur deus. Et ideo non dimi
nuitur amor ad deum in habitu:sed forte in actu. ¶ Ad
13ᵐ dõm:q̄ per peccatũ veniale cadit non quidem a cha 13ᵐ
ritate ipsa:vel a perfecto gradu charitatis:sed ab aliquo
charitatis actu. ¶ Ad 14ᵐ dõm:q̄ veniale nihil dimi
nuit de glia:sed solum retardat 9secutionē glie. Et simi 14ᵐ
liter nihil diminuit de charitate:sed soluz retardat actũ
z augmentum eius. ¶ Ad 15ᵐ dõm:q̄ aliqua impediunt
perfectionem vel actum sanitatis:que tñ non diminuũt 15ᵐ
sanitatem:sicut aliqui cibi difficile digestibiles inquãtũ
impediunt facilem digestionē. ¶ Ad 16ᵐ dõm. q̄ actus
põt diminui duplr. Uno mõ quãtum ad facilitatez agen 16ᵐ
di:vt.s. homo nõ possit tñ agere. Et sic qđ diminuit actũ
diminuit principium actus:qđ est forma. Alio mõ q̄tũ
ad executionem actus. Et sic non opz q̄ id qđ diminuit
actum diminuat formam. Non.n. diminuit grauitatem
lapidis colũna que retinet ipsum ne cadat deorsuz. Nec
diminuit virtutem gressiuam hominis qui ligat ipsum.
Et per hunc modum veniale diminuit actuz charitatis:
non autem primo modo. ¶ Ad 17ᵐ dicendum:q̄ feruor
potest accipi duplr. Uno modo sm̃ q̄ importat ĩtensio 17ᵐ
nem inclinationis amãtis in amatuz. Et talis feruor est
essentialis charitati: z non diminuitur per veniale pec

catum. Alio modo dicitur feruor charitatis ſm ꝙ redundat in motus dilectionis: etiã in inferiores vires: vt quodam modo non ſolum cor: ſed etiam caro exultet in deum. Et talis feruor diminuit̃ per veniale peccatuȝ abſq; diminutione charitatis.

¶ Utrũ peccatum veniale poſſit fieri mortale.

3ᵐ Tertio queritur vtrum peccatũ veniale poſſit fieri mortale. ¶ Et vĩ ꝙ ſic dicit enim Aug. ſuper Jo. exponẽs illud. Qui incredulus eſt filio nõ videbit vitã. plura peccata minuta ſi negligant̃ occidunt. Sed ex h̃ dicitur aliquod peccatum mortale ꝙ occidit ſpiritualr̃.
2ᵐ g̊ plura peccata minuta. ſ. venialia faciũt mortale. ¶ P̄. ſuper illud pſal. Multiplicati ſunt ſuper capillos capitis mei. dicit glo. Aug. Uitaſti grandia. caue ne obruaris arena. Per arenã aũt intelliguntur peccata minuta. ſ. venialia. ergo multa peccata venialia obruunt vel occidunt hominẽ: ⁊ ſic idem qđ prius. ¶ Sed dice. ꝙ multa venialia dicuntur occidere vel obruere inquãtũ diſponunt ad
3ᵐ mortale. ¶ Sed contra. Aug. dicit in regula ꝙ ſuperbia bonis operibus inſidiatur vt pereãt. Et ſic etiam videt̃ ꝙ etiã bona opera ſint aliqua diſpoſitio ad peccatũ mortale. Sed tñ non dicunt̃ occidere vel obruere. ergo nec peccata venialia rõne predicta poſſunt dici obruere vel
4ᵐ occidere. Uidetur g̊ ꝙ per ſe veniale fiat mortale. ¶ P̄. veniale eſt diſpoſitio ad mortale. Sed diſpoſitio fit habitus ſm phm̃ in predicamentis. ergo veniale fit mortale.
5ᵐ ¶ Preterea. motus ſenſualitatis eſt veniale peccatũ. Sȝ adueniente conſenſu rõnis fit mortale: vt pȝ per Aug. in
6ᵐ li. de tri. ergo veniale peccatuȝ poteſt fieri mortale. ¶ P̄ contingit in ipſa ratione ſuperiori eſſe aliquem motũ infidelitatis ex ſurreptione qui eſt peccatũ veniale. Conſenſus autem ſuperueniens non deſtruit eſſentiã prioris motus qui erat veniale peccatũ: ⁊ tñ facit peccatũ mortale.
7ᵐ Ergo veniale poteſt fieri mortale. ¶ Preterea. peccatũ veniale ⁊ mortale quandoq; differunt ſm diuerſos perſonarum gradus. Dicitur. n. in decre. di. 25ᵃ. ꝙ non concordare diſcordes eſt peccatũ veniale layco: ſed epiſcopo videtur eſſe peccatum mortale: qꝛ ꝓpter hoc degradatur: vt videtur di. 53ᵃ. Perſona aũt inferioris gradus poteſt transferri in ſuperiorẽ gradũ. ergo peccatũ veniale poteſt
8ᵐ fieri mortale. ¶ Preterea. ſm Criſoᵐ riſus ⁊ ioculatio ſunt peccata venialia. Sed riſus fit peccatũ mortale. Dicit̃. n. puer. 13ᵒ. Riſus dolori miſcebitur: ⁊ extrema gaudij luctus occupat. glo. perpetuᵒ: qui tñ non debetur niſi peccato mortali. ergo veniale peccatum poteſt fieri mor
9ᵐ tale. ¶ P̄. quecũq; non diſtinguunt̃ niſi per accñs vnũ poteſt fieri alterum: ſed veniale ⁊ mortale nõ diſtinguũtur niſi per accidens. Ea. n. que per ſe diſtinguunt̃ nõ trãſmutantur in inuicem: veniale autem ⁊ mortale in inuicẽ tranſmutant̃: qꝛ nihil adeo eſt veniale: quin fiat mortale dum placet: ⁊ ſimilr̃ oĩs culpa mortalis per cõfeſſionem
10ᵐ fit venialis. ergo ⁊c̃. ¶ Preterea. minimũ bonum per acceſſum ad deuȝ fit maximũ. Sicut motus liberi arbitrij per informationem gratie fit meritorius. ergo per receſſum a deo minimum malum poteſt fieri maximuȝ. Minimũ aũt malũ in genere peccatoꝝ eſt veniale: maximuȝ aũt eſt peccatum mortale. ergo veniale poteſt fieri mor
11ᵐ tale. ¶ Preterea. boecᵘ dicit ĩ li. de cõſol. ꝙ peccata ſe habent ad aĩam ſicut langores ad corpus. Sed minimᵘ langor per augmentum poteſt fieri maximus. g̊ minimum
12ᵐ peccatuȝ. ſ. veniale poteſt fieri maximũ. ſ. mortale. ¶ P̄. ordines angelorum formaliter conſtituunt̃ per dona gratiaruȝ. Sed ordines angeloꝝ dñt ſpẽ. ergo ⁊ dona graꝝ ſpẽ differunt. Sed per augmentuȝ meriti aliquis qui primo merebatur aſſumi ad inferiorem ordinem angeloꝝ: poſtea meretur aſſumi ad ſuperiorem. ergo minor gratia fit maior: licet ſpecie differant. pari ergo ratione peccatũ veniale poteſt fieri mortale. ¶ Preterea ſtatus innocen 13ᵐ
tie non in infinitũ excedit ſtatum nature corrupte. Sed quilibet motus venialis in ſtatu innocentie fuiſſet mortalis. ergo ⁊ modo ĩ ſtatu nature corrupte veniale poteſt fieri mortale. ¶ Preterea. magis differt bonum ⁊ malũ 14ᵐ
q̃ȝ duo mala. ſ. veniale ⁊ mortale: qꝛ bonũ ⁊ malum differunt genere: duo autem mala in genere ꝯueniunt. Bonũ enim ⁊ malum ſunt genera alioꝝ: vt dicitur in ꝑdicamẽtis. Sed eadem actio numero poteſt eſſe bona ⁊ mala: puta cũ ſuus dat elemoſynam cũ murmure ex mandato domini ex charitate precipiẽtis. ergo multo magis eadẽ actio numero poteſt eẽ veniale ⁊ mortale peccatũ. ¶ P̄. 15ᵐ
peccatum eſt quoddã pondus anime ſm illud pſal. Iniquitates mee ſupergreſſe ſunt caput meũ: ⁊ ſicut onus graue grauate ſunt ſuper me. Sed minimum pondus per additionem poteſt tñ graue fieri ꝙ ſuperat virtutem portantis. ergo veniale peccatuȝ per additionẽ poteſt fieri mortale ⁊ excluditvirtutem. ¶ P̄. ſm Aug. 12ᵒ. de trini. talis 16ᵐ
eſt progreſſus in vnoquoq; peccato qualis in peccato primorum parentum: ita ꝙ ſenſualitas tenet locum ſerpentis: rõ inferior locum mulieris: ſuperior vero ratio locuȝ viri. Sed non poterat fieri ꝙ vir comederet de ligno vetito quin peccaret mortalr̃. ergo in ſuperiori rõne nõ põt eſſe niſi peccatũ mortale. Qđ ergo eſt veniale in inferiori parte cum venerit ad ſuperiorem fiet mortale. ¶ P̄. 17ᵐ
ſi habitus eſt dãnabilis: ⁊ actus ex illo ꝓcedens dãnabilis erit. Sed in infideli non baptizato cui non eſt remiſſum originale peccatũ: manet habitus ꝑme dãnatiõis ad quem pertinet corruptio fomitis. ergo etiam primi motᵘ ex tali corruptiõe peruenientes ſunt eis dãnabiles ⁊ peccata mortalia: qui tñ conſtat ꝙ ſm ſe ſunt peccata venialia. ergo peccatum veniale poteſt fieri mortale.

Sed contra. ea que in infinitum differunt: non tranſeunt in inuicem. Sed peccatũ 1ᵒ P.
mortale ⁊ veniale differunt in infinitũ. Nam vni debet̃ pena temporalis: alij eterna. g̊ peccatuȝ veniale nõ poteſt fieri mortale. ¶ Preterea. ea que differunt genere vel 2ᵒ
ſpecie: non tranſeunt in inuicem. Sed veniale ⁊ mortale differunt genere vel etiam ſpecie. ergo veniale nũq̃ȝ põt fieri mortale. ¶ P̄. vna ꝑuatio non fit alia: cecitas. n. nũ 3ᵒ
q̃ȝ fit ſurditas. Sed mortale includit priuationẽ finis: veniale autem priuationem ordinis ad finem. ergo veniale nunq̃ȝ poteſt fieri mortale. Rñ.

Reſpondeo. Dĩm ꝙ iſta queſtio triplicem põt habere intellectum. Uno. n. mõ põt intelligi vtrum vnũ ⁊ idem peccatum numero qđ prius fuit veniale poſtmodũ poſſit fieri mortale. 2ᵒ. poteſt intelligi vtrum pctm̃ qđ ex genere ſuo eſt veniale: poſſit aliq̃ modo fieri mortale. 3ᵒ. modo poteſt intelligi vtrum multa peccata venialia faciant vnũ peccatũ mortale. Si ergo primo modo intelligatur: dĩm eſt ꝙ peccatum veniale non põt fieri mortale. Cum. n. peccatũ ſm ꝙ nũc loquimur: ĩportet actum malum moralr̃: opȝ ad hoc ꝙ ſit vnũ ⁊ idem pctm̃ numero: ꝙ ſit vnus actus moralr̃. Eſt autẽ actus aliquis moralis ex hoc ꝙ eſt voluntarius. vñ vnitas actus moralis cõſideranda eſt ſm voluntatem. Contingit enim quãdoq; ꝙ actus eſt vnus numero ſm ꝙ eſt in genere nature: qui tamẽ nõ eſt vnus ſm ꝙ eſt in genere moris ꝓpter diuerſitatem voluntatis: puta ſi aliquis vadens cõtinue ad eccliam in prima parte motus intendat inanẽ gliam: in 2ᵒ vero intendat deo ſeruire. Sic ergo contingit quidem in vno actu ſm ſpẽm nãe ꝙ in ꝑma

parte sit peccatum veniale: et 2° peccatum mortale: si vo-
luntas in tantas libidines excrescat vt faciat opus pecca
ti venialis etiam in cōtēptum dei: puta loqui verbū ocio
sum: vel aliqd h̄o. Sed sic non est vnū peccatum: sed duo:
qz non est vnus actus s̄m genus moris. Si vero intelliga
tur questio 2° mō: sic dōm q̄ id qd̄ est peccatū veniale ex
genere: pōt fieri peccatum mortale: nō quidē ex genere: sz
ex fine. ¶ Ad 1ᵐ euidentiam cōsiderandū est: q̄ cū act⁹
exterior pertineat ad gen⁹ moris s̄m q̄ est volūtarius: in
actu morali possunt considerari duo obiecta. s. obm̄ exte-
rioris actus: et obiectū interioris. Que quidem qn̄qz sunt
vnum: puta cum aliquis volens ire ad aliquem locum va
dit illuc. Quādoqz vero sunt diuersa: et contingit q̄ alterū
est bonū: et alterum malū: sicut cum aliquis dat elemosy-
nam volens placere hominibus: obiectū exterioris act⁹
est bonū: obiectum autem interioris actus est malum. Et
qz actus exterior constituitur in genere moris inquātum
est voluntarius: opz q̄ formaliter cōsideret̄ spēs moralis
actus s̄m obm̄ interioris actus. Nam spēs actus conside
ratur s̄m obm̄. vn̄ phs dicit in 5° ethi. q̄ ille qui mechat̄
vt furetur: magis est auarus q̄ mechus. Sic ergo aliqs
actus exterior qui s̄m speciem suam quā habet ab obiecto
exteriori est peccatū veniale: s̄m obiectum interioris act⁹
transit in spēm mortalis peccati. Sicut cum aliquis dic̄
vbū ociosum itendēs puocare ad libidinē. Contigit ēt q̄
aliquid est s̄m se peccatum veniale non ppter obm̄: sed
propter iperfectionē suam: puta motus concupiscentie in
adulterium qui est in sensualitate est quidē quātum ad
obiectum in genere peccati mortalis. Sed qz nō pfecte
attingit ad malitiam moralem: qz est sine deliberatione
rōnis: ideo nō pōt esse peccatū mortale: qd̄ est cōpletum
malum in genere moris. Contingit aūt tale peccatū fieri
mortale si cōpletionē obtineat: puta superueniente deli-
berato consensu rationis. Si vero 3° modo intelligat̄: sic
dōm est q̄ directe quidē et efficienter multa peccata ve-
nialia non faciunt vnū peccatum mortale: ita. s. q̄ multa
peccata venialia habeant reatum vnius peccati morta-
lis. Qd̄ patet duplici rōne. Primo quidem qz qn̄cūqz ex
multis aggrauatis fit aliqd̄ vnū: opz esse eādē rōnē quā-
titatis vtrobiqz. Sic autē ex multis paruis lineis fit vna
linea. vbi vero est alia ratio quātitatis ex multis non fit
vnū. Nō. n. ex multis numeris fit vna linea: nec eō. pctm̄
autem veniale non habet eandem rōnem magnitudinis
cū mortali. Nam quātitas peccati mortalis est per auer-
sionem a fine vltimo: q̄ntitas aūt peccati venialis est s̄m
aliquā deordinationem circa ea que sunt ad finem. 2° qz
veniale peccatum non diminuit charitatem: vt dictū est
supra: quam peccatum mortale tollit. Dispositiue tn̄ mul
ta venialia inducūt ad mortale faciendum. Quia ex mul
tiplicatione actuum generat̄ habitus et crescit auiditas et
delectatio in peccato. Et intantum pōt crescere q̄ facili⁹
inclinat̄ ad peccandum mortaliter. Tamen ista dispositio
tio non precipitatur ex necessitate ad peccatū mortale: qz
etiam venialibus non pcedentibus potest homo peccare
mortaliter: et predicta dispositione venialium pcedente
per charitatem potest homo pctō mortali resistere.

Ad 1ᵐ Ad primum ḡ dōz q̄ multa pctā minuta occidūt
2ᵐ dispositiue: vt dictum est. ¶ Et si-
3ᵐ militer dōm ad 2ᵐ. ¶ Ad 3ᵐ dōm: q̄ bona opera non dis
ponūt ad peccandū mortalr̄: sicut peccata venialia dispo
nunt. sed possunt esse occasio quedā per accidens. ¶ Ad
4ᵐ 4ᵐ dōm: q̄ dispositio cōparat̄ ad habitū: sicut iperfectū
ad pfectum. Sed hoc contingit duplr̄. Uno mō q̄ perfe-
ctum et imperfectū sint in eadem specie. Et sic dispositio
fit habit⁹. Alio modo sic q̄ perfectū et iperfectum sint in
diuersis specieb⁹. Et sic dispositio nūq̄ fit illud ad qd̄ dis
ponit. Non. n. calor fit forma ignis: et silr̄ nec peccatū ve-
niale fit mortale. ¶ Ad 5ᵐ dōm: q̄ ille motus qui fuit in 5ᵐ
sensualitate peccati venialis: nūq̄ fiet mortale peccatum:
sed ipse consensus superueniens erit peccatum mortale p
se. ¶ Ad 6ᵐ dōm: q̄ surreptio infidelitatis non semp ē in 6ᵐ
superiori rōne: sed qn̄qz pōt esse in imaginatione: puta cū
aliqs imaginat̄ tres personas in diuinis sicut tres hoies:
et mouet̄ subito ad credendū. Quādoqz aūt in rōne infe-
riori: puta cū aliquis considerat aliqua in creaturis repu
gnantia fidei trinitatis. Qn̄qz aūt in superiori rōne: puta
cum aliquis subito imediate incipit cogitare de trinita-
te personarū in diuinis: talis surreptio est in superiori ra
tione: et est peccatum veniale. Consensus autē superueni-
ens est alius motus. Et ita non sequit̄ q̄ sit idem pecca-
tum veniale et mortale. ¶ Ad 7ᵐ dicendū: q̄ persona est 7ᵐ
permanens. Et iō pōt in altiorē gradū moueri. Sed pec-
catum est actus statim transiens. vn̄ nō est silē. ¶ Ad 8ᵐ 8ᵐ
dōz q̄ luctus extrem⁹ occupat extrema gaudij nō cuiusliz
sed eius gaudij quo quis fruitur creatura. ¶ Ad 9ᵐ dōz: 9ᵐ
q̄ peccatum mortale ex suo genere semp ē mortale: et nū-
q̄ fit veniale peccatū: si accipiat̄ veniale ex genere. Qd̄
aūt dicitur penitentiam facere de mortali peccato venia
le: equiuoce sumit̄ veniale: sic pz per distinctionē venia-
lis supra positam. ¶ Ad 10ᵐ dōm: q̄ minimū bonū potest 10ᵐ
intelligi in genere actuū humanorū actus qui est bonus
ex genere: sed non est meritorius: qz non est gratia infor-
matus. hic autem act⁹ idem numero nunq̄ fit actus me
ritorius: qui pōt dici maximū bonū in genere humanorū
actuū: sicut nec veniale vnq̄ fit mortale. ¶ Ad 11ᵐ dōm: 11ᵐ
q̄ egritudo sicut et sanitas nō est actus: sed dispositio vel
habitus. vnde eadem numero existens potest transferri
de imperfectiori ad perfectius. Sed peccatum est actus
transiens. Et ideo quātū ad hoc nō est simile. Sed simi-
litudo attenditur solum quātum ad hoc q̄ sicut langor ē
deordinatio nature: ita peccatum est deordinatio actus.
¶ Ad 12ᵐ dōm: q̄ cum ordo in angelis ponat̄ pars hie- 12ᵐ
rarchie que est sacer principatus: manifestum est q̄ ordo
essentialr̄ cōsistit in dono gratie: et s̄m differentiam dono-
rum gratuitorū ordines distinguunt̄: lz distinctio nālium
bonorū presupponat̄ mālr̄ et dispositiue. Sed notandum
est q̄ donum gratie pt̄ cōsiderari duplr̄. Uno mō q̄ntum
ad hoc q̄ venit deo. Et quātū ad hoc nō distinguunt̄ or-
dines angelorū: sed oēs cōueniūt. Un̄ Diony⁹ dicit q̄ to-
ta hierachia angelorū est ad deū quātū possibile ē simili-
tudo et vnitas. ¶ Alio modo potest cōsiderari donū gra-
tie inquātum ordinat ad opus. Et s̄m hoc gratia diuersi-
ficat̄ l diuersis ordinibus: put ad diuersa officia ordinā-
tur. homines autem ad hoc dicunt̄ assumi ad ordines an
gelorum: non rōne officiorū: sed ppter mensuram glīe et
fruitionis diue. vn̄ nō sequitur q̄ in omnibus gratia spe-
cie differat s̄m diuersum perfectionis statum. ¶ Ad 13ᵐ 13ᵐ
dōm: q̄ in statu inocentie homo non poterat venialr̄ pec
care. Nō quidē ita q̄ nō posset facere ea que sunt venia-
lia ex genere que sibi essent mortalia: sed qz oia illa que
sunt venialia ex genere facere nō poterat. Nō. n. poterat
in eo esse inordinatio in inferiorib⁹ circa ea que sunt ad
finem: nisi precederet in eo iordinatio in superiori parte
respectu finis. ¶ Ad 14ᵐ dōm: q̄ actio ministri et actio dn̄i 14ᵐ
ex diuersa voluntate pcedit. vn̄ moralr̄ nō ē vna actio
¶ Ad 15ᵐ dōm: q̄ in oibus ponderibus corporalibus est 15ᵐ
vna rō q̄ntitatis: nō aūt in peccato mortali et veniali. vn̄
rō non sequitur. ¶ Ad 16ᵐ dōm: q̄ vir gustādo de ligno 16ᵐ
scientie boni et mali fecit contra preceptum diuinum: et iō
peccauit mortalr̄. Et silr̄ ratio superios q̄ncūqz peccat sui-

ciens cõtra preceptũ diuinũ peccat mortalr. Sed nõ sem
per peccat ↄtra ꝑceptũ diuinũ: ⁊ ideo rõ nõ sequit̃. ¶ Ad
17° 17° dõm: ꝙ illud est falsum qđ ꝓponebat̃. s. ꝙ si habit⁹
est dãnabilis ⁊ actus. peccatũ. n. mortale non consistit in
habitu sed in actu. Unde si ex multis actibus peccatorũ
mortalium generet̃ aliquis habitus: nõ opꝫ ꝙ ois mot⁹
qui sequitur ex inclinatione illius habitus sit peccatum
mortale. Nullus. n. est habens ita confirmatum habituꝫ
luxurie vel alterius vitij: quin aliqñ sm rõnẽ motib⁹ ei⁹
resistat. Et tñ stultum esset dicere ꝙ talis motus imputa
retur ad peccatũ mortale ei qui resistit. vñ lꝫ habitualis
cõcupiscẽtia sit dãnabilis in infideli nõdũ baptizato: nõ
tñ opꝫ ꝙ quilibet motus cõcupiscentie sit dãnabilis per
modum peccati mortalis. Et tñ fomes non dicit̃ cõcupi
scentia habitualis positiue. sed ꝑuatiue: sicut supra dictũ
est: per remotionẽ. s. originalis iustitie. vnde motus q se
quitur ex ipsa potẽtia naturali: non opꝫ ꝙ semper sit pec
catum: ne dum ꝙ sit peccatuꝫ mortale. Non est ergo dõꝫ
ꝙ mot⁹ primi sensualitatis in ĩfidelib⁹ sint peccata mor
talia: qꝛ multo magis essent peccata mortalia fidelib⁹: qꝛ
in vno ⁊ eodẽ actu plus peccat fidelis q̃ ĩfidelis ceteris
paribus: vt pꝫ per illud apli ad hebre. 10. Quanto putatis
eum deteriora mereri supplicia qui sanguinem testamẽ
ti pollutũ duxerit. ⁊ 2° Petri 2°. dicitur. Melius erat eis
viam veritatis non cognoscere q̃ post agnitam retroire
ab eo qđ traditũ erat illis sancto mandato.

ad arg^a in ↄtriũ **Ad ea** vero que in ↄtriuꝫ obijciunt̃ pꝫ ex dictis rñsio ex his que supra dicta sunt.

¶ Utrũ circũstantia faciat de peccato veniali mortale.

Quarto queritur vtrũ circũstãtia faciat de pctõ veniali mortale. ¶ Et
p^m videt̃ ꝙ sic. Dicit. n. Aug. in sermõe de purga
torio. ꝙ si diu teneat̃ iracũdia: ⁊ ebrietas si as
sidua sit: transeunt in numerũ mortaliũ pecca
toꝝ. Sed hꝫ sunt peccata venialia ex suo genere: alioqñ
semper essent peccata mortalia. ergo pctm̃ veniale ex cir
2m cũstãtia assiduitatis vel diuturnitatis fit mortale. ¶ P̃
delectatio morosa est peccatũ mortale: vt magister dicit
24. di. 2. li. snīaꝝ. Sed si nõ sit morosa est veniale pctm̃.
ergo circũstantia morositatis facit de veniali pctõ mor
3m tale. ¶ P̃. plus differunt bonũ ⁊ malum in actib⁹ huma
nis q̃ peccatũ veniale ⁊ mortale: qꝛ bonũ ⁊ malũ differũt
genere. Sunt. n. genera alioꝝ: vt dr̃ in ꝑdicamẽtis: pecca
tum aũt veniale ⁊ mortale cũ vtrũqꝫ sit malũ conueniũt
4m in genere. ¶ Sed circũstantia facit de bono actu malũ.
ergo multo magis circũstantia facit de peccato veniali
5m mortale. ¶ P̃. inter alias circũstantias ponit̃ ꝓpter qđ:
que quidẽ circũstantia pertinet ad finẽ. Sꝫ ꝓpter fineꝫ
peccatũ veniale fit mortale: vt dictũ est. ergo circũstãtia
de veniali facit mortale.

ↄ. **Sed contra.** circũstãtia est accidens actus mora lis. sicut ipsum nomẽ sonat. Sed eẽ
mortale pctm̃ ꝑtinet ad spẽm peccati. Cũ ergo nullũ acci
dens constituat spẽm eius cuius est accidens: videtur ꝙ
circũstantia nõ possit de veniali pctõ facere mortale.

Rñ. **Respondeo.** Dõm ꝙ actus moralis dicit̃ bon⁹ vel malus ex genere sm suũ obtm̃.
Supra hãc ãt bonitatẽ ⁊ malitiã pt ei duplr̃ bonitas vel
malitia aduenire. Una quidem ex intentione finis. Alia
ex circũstantia. Et qꝛ finis est primũ obiectũ voluntatis:
idõ inferior actus consequit̃ spẽꝫ ex fine. Et si inferior act⁹
ex fine hꝫ rõnem pctĩ mortalis trãsibit actus exterior in
spẽꝫ interioris act⁹: ⁊ efficietur pctm̃ mortale: sicut supra
dictum est. Sꝫ circũstantia non semꝑ dat spẽm actui mo
rali: sed solum tunc qñ nouam deformitatẽ addit ad aliã
spẽm peccati ꝑtinẽtẽ. puta cũ aliquis sup hoc ꝙ accedit ad
non suã accedit ad eã que est alteri⁹: ⁊ sic incidit ibi defor
mitas iniustitie. vñ illa circũstãtia dat nouam spẽꝫ: ⁊ pro
prie loquendo iam nõ est circũstantia: sed efficit̃ specifi
ca dr̃ia act⁹ moralis. Si ergo circũstantia addita addat
talẽ deformitatẽ que sit cõtra ꝑceptũ dei: tũc faciet id qđ
est veniale ex genere esse mortale. Id ergo qđ est peccatũ
veniale ex genere non põt fieri mortale per circũstantiã
que manet in rõne circũstantie: sed solũ circũstantia que
transit in aliam spẽm. Sed cõtingit qñqꝫ ꝙ aliqđ est ve
niale nõ ex suo gñe. s. ex parte obiecti: sꝫ magis ꝓpter iper
fectionẽ act⁹: qꝛ nõ pertingit vsqꝫ ad deliberatũ cõsensuꝫ
rõnis qui cõplet rõnem moralis act⁹. Et tũc talis circun
stantia que est cõpletiua moralis actus facit de veniali
pctõ mortale: puta deliberat⁹ cõsensus supueniens.

Ad primum ergo dõm ꝙ iracũdia ĩportat mo tum ad nocendum ꝓximo. Infer Ad p^m
re aũt ꝓximo nocumẽtũ ex suo genere est peccatũ morta
le: qꝛ repugnat charitati q̃tũ ad dilectionẽ ꝓximi. Sꝫ qñ
motus sistit in appetitu inferiori: ⁊ rõ nõ consentit vt no
cumentũ graue ꝓximo inferat: est pctm̃ veniale ꝑꝑ iper
fectionẽ actus. Sed si diu teneat̃ non põt esse quin deli
beratio rõnis supueniat. Intelligitur aũt teneri diu non
qñcũqꝫ diu durat. Sed qꝛ põt aliquis per rõnẽ resistere:
⁊ tunc motus iracũdie nõ tenet̃ ẽt diu si duret. Silr̃ dõꝫ
est de ebrietate. Quia ebrietas q̃tũ in se est auertit rõneꝫ
a deo in actu: vt. s. rõ ebrietate durante non possit in deuꝫ
cõuerti. Et qꝛ homo nõ tenet̃ rõnẽ suã semper in deũ cõ
uertere actu: ꝓpter hoc ebrietas nõ semper ẽ pctm̃ mor
tale. Sed qñ hõ assidue inebriat̃ videt̃ ꝙ non curet ꝙ rõ
sua cõuertat̃ ad deũ. Et in statu tali ebrietas ẽ pctm̃ mor
tale. Sic. n. vr̃ ꝙ ↄuersionẽ rõnis ad deũ ↄtẽnat ꝓpter de
lectationẽ vini. ¶ Ad 2m dõm: ꝙ similr̃. dõm est de dele 2m
ctatione morosa: sicut ⁊ de iracũdia diu manente. ¶ Ad 3m
3m dõm: ꝙ circũstantia qñ transfert bonũ actũ in maluꝫ:
cõstituit nouaꝫ spẽm peccati: ⁊ sic transfert in aliud gen⁹
moris. Et in tali etiam casu põt de veniali peccato facere
mortale. ¶ Ad 4° dõm: ꝙ finis iq̃tũ ẽ obiectũ actus: 4m
dat spẽꝫ actui morali: ⁊ hac rõe pt facer̃ đ vẽiali mortale.

¶ Utrũ in rõne superiori possit esse veniale pctm̃.

Quinto queritur vtruꝫ in rõne superiori possit esse veniale pctm̃. ¶ Et vi p^m
detur ꝙ nõ. Dicit. n. Aug. in. 12°. de trini. ꝙ rõ
superior inheret rõnibus eternis. Ex quo vi
detur ꝙ in rõne superiori nõ sit peccatũ nisi ꝑ
auersionẽ a rõnibus eternis. Sed oẽ tale peccatũ ẽ pec
catuꝫ mortale. ergo in rõne supiori nõ põt esse pctm̃ nisi
mortale. ¶ P̃. pctm̃ in aliqua potẽtia non põt esse nisi ꝑ 2m
aliquã deordinationẽ actus in cõpõne ad suũ obtm̃: sicut
pctm̃ in actu visiue potẽtie eẽ nõ põt nisi ꝑ cõparationeꝫ
ad colorem. Sed obtm̃ superioris rõnis est finis vltimus
qđ est bonũ eternũ. ergo pctm̃ in supiori rõne eẽ nõ pt nisi ꝑ deordinationẽ circa finẽ vltimũ. Sꝫ oẽ tale pctm̃ est
pctm̃ mortale. Naꝫ veniale pctm̃ est circa ea que sunt ad
finẽ: mortale võ circa finẽ: vt supra dctm̃ ẽ. g̃ in rõne supio
ri nõ põt esse pctm̃ nisi mortale. ¶ P̃. supior rõ ẽ q̃ ꝑtici 3m
pat lumẽ grẽ. Sꝫ lux gratie virtuosior est q̃ lux corpora
lis. lux autem corporalis nisi corrumpatur vel diminua
tur nõ deficit in suo actu. vñ multo minus lux spũalis. g̃
in inferiori rõne nõ põt esse aliqs act⁹ deficiens nisi vel
corrupta grã vel diminuta. Sꝫ ꝑ veniale pctm̃ neqꝫ tollit̃
grã neqꝫ diminuit̃: vt supra dctm̃ ẽ. g̃ dfect⁹ venialis pcti 4m
nõ põt esse in supiori rõne. ¶ P̃. obtm̃ supioris rõnis est
bonũ fruendũ: qđ est bonũ eternũ. Sꝫ sicut Aug. dicit in
li. 83. qõnuꝫ. Ois hũana ꝑuersitas est frui vtẽdis: vel vti

fruendis.ğ pctm̄ in supiori rône nõ põt esse nisi per h ꝙ
vtit̄ fruendo:qḋ est deus.Sed hoc est diligere aliqd ma-
gis q̄ deum:qḋ facit peccatum mortale.Nam vti est re-
ferre aliquid in alteꝝ sicut ad finem.ğ in supiori rône nõ
5m põt esse nisi peccatū mortale.¶ P̃.ratio supior ꝛ iferior
non sunt diuerse potẽtie:sed differunt per hoc ꝙ rõ supe-
rior ꝓcedit ex rônib⁹ eternis:rõ ṽo iferior ex rônib⁹ tꝑa-
libus:vt habet̄ ab Aug.12°.de trini.Sed nõ potest eē pec-
catū duꝫ ꝓcedit̄ ex rônibus eternis:nisi per hoc ꝙ aliqs
errat circa rônes eternas:qḋ semꝑ ē pctm̄ mortale.ergo
in superiori rône nõ põt esse pctm̄ veniale:sed solū morta
6m le.¶ P̃.fm ph̃m in li.de aīa.rõ est semper recta.Sꝫ pec-
catum opponitur rectitudini.ergo in rône supiori nõ põt
7m esse pctm̄ veniale.¶ P̃.ph̃s dicit in primo ethi.ꝙ lauda-
mus rônem cõtinentis ꝛ incõtinẽtis.Et sic tam in bonis
q̄ in malis ratio laudat̄.Sed in illo qḋ laudatur non est
8m pctm̄.ğ in rône nõ ē pctm̄ nec mortale nec veniale.¶ P̃.
rõ deliberationē importat.Si ergo aliqḋ peccatuꝫ sit in
rône:oꝫ ꝙ sit in ea per deliberationē.Qꝛ oē qḋ est in alte-
ro est in eo per modū eius in quo est.Sed pctm̄ qḋ est ex
deliberatione est ex industria siue ex certa malitia:qḋ est
maxime mortale:cū sit peccatū in spūꝫ sanctū.ğ in rône
9m superiori non potest esse nisi peccatuꝫ mortale.¶ P̃.ad
rônē supiorē ꝑtinet cõsulere rônes eternas.Sꝫ cõsiliū ē
deliberatio quedā.ğ superior rõ nūq̄ peccat nisi ex deli-
10m berato consensu:ꝛ sic idē qḋ prius.¶ P̃.ꝓpter cõtẽptuꝫ
veniale pctm̄ fit mortale:vt supra dictū est.Sed hoc nõ
videt̄ esse sine cõtẽptu ꝙ aliquis ex deliberatiõe peccet.
vn̄ ğ ꝙ pctm̄ supioris rônis cū sit ex deliberatione nunq̄
11m sit veniale:sed semꝑ sit mortale.¶ P̃.in iferioribus viri
bus aie iuenit̄ pctm̄ veniale ex surreptione.Sꝫ pctm̄ fm
ꝙ fit in supiori rône ex surreptione nõ põt esse veniale:vt
vr̄.ergo in superiori rône nullo mõ põt esse pctm̄ veniale.
ꝓbatio medie.Peccatū qḋ fit ex surreptione superueniē
te deliberato consensu:de veniali fit mortale per hoc ꝙ
ratio deliberans applicat aliquod aliud maius bonum
contra quod agere est maius peccatū:puta cum insurgit
concupiscentia ex surreptione considerat̄ in obiecto qḋ
concupiscitur solum ratio delectationis.cum vero ratio
deliberat considerat aliquid altius .s.legem dei repu-
gnantē concupiscentie:quā cõtemnendo per cõcupiscen-
tiam peccat hõ mortalr̄.Sꝫ nihil põt accipi alti⁹ q̄ obm̄
supioris rônis:qḋ est bonū eternū.ğ si pctm̄ ex surreptõe
circa ꝓpriū obm̄ esset veniale:in supiori rône non posset
fieri mortale per deliberatū cõsensum.Sꝫ cõstat ꝙ deli-
beratum consensum ē mortale.ğ ēt si sit ex surreptione ē
12m mortale.Nullo ğ modo põt esse peccatū veniale in supio
ri rône.¶ P̃.rõ supior ē p̄n^m spūalis vite:sicut cor in aīa-
li est p̄n^m vite corꝑalis.vn̄ ꝛ cordi cõparat̄ fꝫ illud ꝓuer.
4°.Omni custodia serua cor tuū:qm̄ ab ipso vita ꝓcedit.
Sed in corde nõ põt esse aliq̄ egritudo que nõ sit morta-
lis.ergo nec in superiori ratione est aliquod peccatuꝫ ve-
niale:Sed mortale tantum.

3 p. **Sed contra.** Aug.Dicit in 12°.de trini.ꝙ ois con
sensus in actum ꝑtinet ad rôneꝫ su-
periorem.Sed aliquis cõsensus in actū est peccatuꝫ ve-
niale:vtputa cū aliqs cõsentit vt dicat verbū ociosuꝫ.Cõ
sensus.n.in veniale pctm̄ ē veniale:sic cõsensus in morta
2° le ē mortale.ğ in supiori rône põt eē pctm̄ veniale.¶ P̃.
sicut volūtas in bono:ita rõ delectat̄ in ṽo.Sed volūtas
potest peccare venialr̄ si diligit bonū creatū ifra bonum
increatū.ergo rõ supior põt peccare venialr̄ si delectet̄ in
vero creato infra verū increatum.

R̃so **Respondeo.** dõꝫ ꝙ cū rõ sit directiua appetitus
dupl̄r ꝯuenit esse pctm̄ in rône.vno
mõ q̄tū ad actū ꝓpriū rônis:vtpote cū in aliq̄ errat ad-
herendo falso dimisso ṽo. Alio mõ ex h ꝙ appetit⁹ post
deliberationē rônis in aliquid iordinate fert̄.Et si quidē
deliberatio rationis sumit̄ in aliquib⁹ rônib⁹ tꝑalib⁹:pu
ta ꝙ aliquid sit vtile vel inutile.decēs vel indecens fm
opinionē hominū:dicetur esse peccatū in inferiori rône.
Si ṽo deliberatio fiat per rônes eternas:puta qꝛ est con-
cordās vel discordās p̄cepto diuo:dicet̄ esse pctm̄ in rõ-
ne superiori.Nā rõ superior dicit̄ que rônib⁹ eternis in-
heret:vt dicit Aug.12°.de trini.Dupl̄r aūt eis inheret.s.ꝛ
cõspiciēdis eis ꝛ cõsulēdis eis.Inheret qdeꝫ cõspiciēdis
eis obto ꝓprio:eis aūt cõsulēdis inheret tāq̄ medio qḋ
applicat ad dirigendū appetitū seu actionē.Utroq; aūt
mõ põt in superiori rône eē pctm̄ veniale ꝛ mortale.Nā
inq̄tū inheret rônib⁹ eternis cõspiciendis que sunt pro-
priū eius obtm̄:põt habere ꝛ actum deliberatum ꝛ actuꝫ
nõ deliberatū qui surreptio dicitur.Omnis.n.rônis sit de
liberare:necesse est tn̄ ꝙ in oī deliberatione includat̄ ab-
soluta cõsideratio.Nam deliberatio nihil ē aliud q̄ que-
dam discursio:ꝛ quodāmõ mobilis cõsideratio.In oī āt
motu inuenitur aliqd indiuisibile:sic ꝛ in tꝑe inuenit̄ in-
stans:ꝛ in linea punct⁹.Si ergo in supiori rône circa pro-
priuꝫ obm̄ fuerit peccatū ex surreptione erit pctm̄ venia
le:puta cum aliquis subito apprehendit tāq̄ impole deū
trinū ꝛ vnū.Nõ.n.est hoc ante peccatū mortale q̄ ratio
aduertat hoc esse cõtra mādatū dei.De rône.n.pcti mor-
talis est ꝙ sit contra p̄ceptū dei.Cū ergo per deliberatio-
nem perceperit ratio ꝙ discredere est contra p̄ceptū dei:
efficietur mortale si discredat.In eo vero qḋ inheret rõ-
nibus eternis tanq̄ medio eas cõsulendo nõ põt eē pctm̄
ex surreptiõe:qꝛ ipsuꝫ consiliuꝫ deliberationē importat:
põt tn̄ nihilomin⁹ ēt hoc mõ in rône supiori eē pctm̄ ve-
niale ꝛ mortale.In ꝯsiliando.n.q̄rim⁹ ꝛ per qḋ actio fie-
ri possit:ꝛ ꝑ qḋ aliqd meli⁹ fiat.Dupl̄r ergo in consulēdo
rônes eternas põt esse peccatū.Uno mõ inquātū fm hȯ
deliberationē acceptat̄ aliqd qḋ est oīno cõtrariū fini:vt
eo posito nõ possit ad finē ꝑueniri.Et tūc ē peccatū mor-
tale:puta cū aliquis deliberās fornicationē esse contra le
gem dei:ꝛ nihilomin⁹ eā eligit:peccat mortalr̄.Cum ṽo
acceptat̄ aliqd qḋ nõ excludit finem:sed tn̄ fine eo meli⁹
ad finē ꝑueniri possit:qꝛ in aliquo retardat a fine vel dis-
ponit ad cõtrariū finis:tūc est peccatū veniale:puta cum
aliqs dicit verbū ociosuꝫ etiam deliberans:qḋ est pecca-
tum veniale disponens ad mortale:ꝛ in aliquo deficiens
a rectitudine iustitie q̄ ducit ad deū.

Ad primū ergo dõm ꝙ nõ opꝫ ꝙ qñcūq; rõ supe- Ad p^m
rior peccat:ꝙ hoc sit per auersioneꝫ a
rônibus eternis:qꝛ qñq; peccat approbādo aliquid qḋ
non est cõtrarium rônibus eternis:vt dictum est.¶ Ad
2^m dõm:ꝙ circa fineꝫ põt esse iordinatio dupliciter.Aut 2^m
qꝛ recedit̄ a fine.Et hoc est peccatū mortale.Aut qꝛ acce
ptatur aliquid a fine retardans.Et hoc est peccatum ve-
niale.¶ Ad 3^m dõm:ꝙ lux corporalis agit ex necessitate 3^m
nature.Et iõ q̄diu manet integra semper agit:ꝛ nūq̄ hꝫ
actum diminutuꝫ.Sed vsus charitatis ꝛ gratie subiacet
arbitrio volūtatis.vn̄ non semꝑ hõ habens charitatem
vtit̄ ꝑfectione eius:sed qñq; agit aliquē actū diminutū.
¶ Ad 4^m dõm:ꝙ Aug.loquit̄ de pctõ mortali qḋ ē per- 4^m
uersitas ꝛ malū simpl̄r.peccatū aūt veniale nõ ꝓprie põt
dici ꝑuersitas:nec ē malū nisi fm qḋ:vt supra dctm̄ est.
¶ Ad 5^m dõm:ꝙ quādo ratio ꝓcedēs ex rônib⁹ eternis 5^m
acceptat aliqd cõtrariū illis rônib⁹ peccat mortalr̄.Sed
qñq; peccat:nõ qꝛ sit ꝯtrariū illud qḋ acceptat:sꝫ qꝛ ē dispo-
nens ad ꝯtrium ꝛ retardās.¶ Ad 6^m dõm:ꝙ rõ semꝑ di- 6^m
cit̄ esse recta:vel fm ꝙ se habet ad prima principia cir-

ca que nõ errat: vel qꝛ error nõ euenit ex ꝓprietate rõnis:
sꝫ magis ex eius defectu. Ex ꝓprietate võ fantasie conse-
quit̃ error inq̃tũ apphendit similitudines rex absentium.
7m ℂ Ad 7m dõm ꝙ tã ꝯtinẽs q̃ʒ icontinẽs hꝫ rõnẽ rectã ad
min⁹ in vli: Qꝛ ⁊ icõtinẽs iudicat eẽ malũ ꝑ rõnẽ rectam
acceptare delectationẽ inhonestã: lꝫ ab hac ꝯsideratione
vli deficiat ꝑpter passionẽ. Nõ tñ seq̃t̃ ꝑpter h̃ ꝙ cuiusli
bet pctõris rõ in vli laudet̃. Qꝛ itẽperatus etiã extra paſ-
sionẽ existẽs iudicat vt bonũ delectatiõe ihonesta vti tã-
8m q̃ʒ ꝑuersa rõne vtẽs. ℂ Ad 8m dõm ꝙ ⁊ si rõ deliberet: tñ
necesse est ꝙ hẽat aliquã absolutã ꝯsiderationẽ que iclu-
dit̃ in ipsa deliberatiõe: vt dcm̃ est. Nec tñ opꝫ ꝙ q̃cũq̃ʒ
ex deliberatiõe peccat: ꝙ peccet ex certa malitia: sꝫ solũ
tũc qñ acceptat aliqd ꝯriũ vtuti: vt dr̃ in 7o ethi. veniale
aũt pctm̃ nõ ꝯriat̃ virtuti. Cũ g̃ ex deliberatiõe consentit
aliqs in veniale pctm̃: nõ ꝑpter hoc peccat ex malitia. Et
9m ⁊ 10m per hoc pꝫ solo ad 9m. ℂ Ad 10m dõm: ꝙ deliberat⁹ cõsen
sus nõ causat dei ꝯtẽptũ: nisi illõ in qõ ꝯsentit accepret̃ vt
11m ꝯriũ deo. ℂ Ad 11m dõm: ꝙ obꝫ supioris rõnis qõ est altiſ
simũ: põt ꝯsiderari ⁊ s̃m cognitionẽ supiorẽ: ⁊ s̃m cogni-
tionẽ iferiorẽ. Nã cognitio quã de⁹ hꝫ de bono eterno: qõ
est ipse: est supra cognitionẽ: quã hõ hꝫ de eo ꝑ rõnez hũa
nã. Et iõ hõ in sua cognitiõe rectificat̃ ꝑ cognitionẽ diuinã:
inq̃ntũ credit reuelatiõi diuie. Cũ võ aliqs subito apphẽ-
dit deũ nõ eẽ trinũ ⁊ vnũ: apphẽdit hoc s̃m rõnẽ hũanaꝫ:
⁊ est pctm̃ veniale. Cuꝫ võ deliberat: applicat ad h̃ cogni
tionẽ diuinã: ꝯsiderãs ꝙ h̃ est ꝯ id qõ de⁹ reuelauit: ꝙ ali
qs discredat vnitatẽ illius dei. Et iõ fit mortale q̃si redu
12m ctũ in ꝯrietatẽ altioris medij. ℂ Ad 12m dõm: ꝙ ifirmi-
tas imutãs nãlẽ ꝯplexionẽ cordis: aut aliqd ab eo abyci-
ens semꝑ ẽ mortalis. Sꝫ ifirmitas iducẽs iordinationeꝫ
aliquã in motu ei⁹ nõ semꝑ ẽ mortalis. Et silr̃ pctm̃ aufe-
rens charitatẽ a superiori rõne est mortale: nõ aũt pecca-
tum qõ facit inordinationẽ in aliquo actu.

ℂ Utrũ in sensualitate possit eẽ pctm̃ veniale.

Sexto q̃rit̃ vtꝝ in sensualitate possit esse
1m pctm̃ veniale. ℂ Et videt̃ ꝙ nõ. Di
cit. n. Ambr. ꝙ illõ solũ est capabile vtutis qõ
est capabile vicij. Sꝫ sensualitas nõ ẽ capabil̃
vtutil. Significat̃. n. ꝑ serpẽtẽ: vt Aug. dic̃ i 12o
2m de tri. qꝛ g̃ sensualitas nõ pt̃ eẽ cã vtutil. g̃ nec vicij. ℂ P̃.
s̃m Augu. oẽ pctm̃ in volũtate est: qꝛ nõ nisi volũtate pec
cat̃. Sꝫ sensualitas est alia a volũtate. g̃ sensualitas nõ ẽ
3m pctm̃ veniale. ℂ P̃. pctm̃ in brutis nõ inueni̇t̃. Sꝫ sensua-
litas est cõis nob̃ ⁊ brutil. g̃ in sensualitate pctm̃ eẽ nõ põt.
ℂ Sꝫ dice. ꝙ sensualitas in brutis nõ ẽ obediẽs rõni: sic̃
4m in nob. ⁊ iõ in nob̃ põt eẽ subꝫ pcti: nõ ãt in brutis. ℂ Sꝫ
ꝯ. sensualitas s̃m h̃ nõ erit subm̃ pcti venialis: nisi iquan
tũ obedit rõni. Sꝫ ꝑpter qõ vnũq̃dq̃ʒ: illõ magis ⁊ p̃us. g̃
magis est assignãdũ subꝫ pcti venialis rõ q̃ʒ sensualitas.
peccãt. n. s̃m phm̃ in topic. g nõ assignãt p̃mũ subꝫ accñ-
5m ti. ℂ P̃. dispõ ⁊ habit⁹ sunt in eodẽ. Sꝫ pctm̃ veniale est
dispõ ad mortale. Cũ g̃ pctm̃ mortale nõ possit eẽ i sensua
6m litate: nec veniale in sensualitate eẽ poterit. ℂ P̃. Augu.
dic̃ sup Gen. ꝯ manicheos: ꝙ si aliqs motui sensualitatis
non ꝯsentit: nõ periclitat̃: sꝫ coronat̃. Nullus aũt venialr̃
peccãs ex h̃ coronat̃: g̃ mot⁹ sensualitatis nõ est pctm̃ ve-
7m niale. ℂ P̃. Aug⁹. dic̃ in s̃mone de optib⁹ misicordie. Oẽ
pctm̃ est ꝯtẽpt⁹ dei: ꝑpter h̃ ꝙ ꝯtẽnuntur mãdata ei⁹. In
illa g̃ parte aie põt eẽ pctm̃ que põt ꝑcipe mãdatũ dei. H̃
aũt nõ põt eẽ sensualitas: sꝫ sola rõ. g̃ pctm̃ veniale nõ põt
8m eẽ in sensualitate. ℂ P̃. nullus peccat in eo qõ ꝑ volunta
tem vitare nõ põt. Sꝫ hõ nõ põt ꝑ volũtatẽ vitare qn̄ mo
tus ꝯcupiscẽtie exurgat: s̃m illud Ro. 7o. Non. n. qõ volo
bonum hoc ago. s. nõ ꝯcupiscere: vt glo. exponit. ergo mo-
tus sensualitatis non est peccatum.

Sed contra est qõ Magr̃ dicit 24o dist. scdi sen ꝯ
tentiarũ. ꝙ si mot⁹ concupiscentie
sit solum in sensualitate: erit peccatum veniale: ⁊ sumitur
ab Augu. 12o de trinitate.

Respondeo. dõꝫ ꝙ pctm̃ ꝓp̃e respicit actũ: vt ex R.
supiorib⁹ pꝫ. Cũ aũt nũc loq̃mur de
pctõ in morib⁹: in actu illi⁹ potẽtie cõtingit eẽ pctm̃: queꝫ
ꝯtingit esse moraleꝫ. Est aũt aliqs act⁹ moralis ꝑ h̃ ꝙ est
a rõne ⁊ volũtate ordinat⁹ ⁊ iperat⁹. Uñ q̃cũq̃ʒ pars hoĩs
obedit rõni: põt in actu eius esse pctm̃. Obedit aũt rõni ⁊
volũtati nõ solũ mẽbꝝ corporale ad exterioreꝫ actũ: sꝫ ẽt
appetit⁹ sensitiuus ad quosdã iteriores mot⁹. vñ ⁊ in acti
bus exterioribus: ⁊ in motib⁹ sensitiui appetitus q dr̃ sen
sualitas põt eẽ pctm̃. Sꝫ ꝯsiderãdũ: ꝙ qꝛ actio magis at-
tribuit̃ p̃ncipali ⁊ p̃ agẽti q̃ʒ istrõ. qñ interior appetit⁹ vel
mẽbꝝ exteri⁹ opet̃ ex iperio rõnis: attribuit̃ pctm̃ nõ sen
sualitati vl̃ mẽbro corporali: sꝫ rõni. Nũq̃ʒ aũt ꝯtingit ꝙ
mẽbꝝ exteri⁹ opet̃: nisi motũ: vel a rõne: vel saltẽ ab ima
ginatiõe vl̃ sensu ⁊ appetitu sensitiuo. vñ pctm̃ nũq̃ʒ dici-
tur esse in mẽbris exteriorib⁹. puta manu vel pede. Sed
sensualitas q̃nq̃ʒ mouet̃ absq̃ʒ iperio rõnis ⁊ voluntatis.
Et tũc pctm̃ dr̃ esse in sensualitate. Sꝫ tñ h̃ pctm̃ non po-
test eẽ mortale: sꝫ veniale tm̃. pctm̃. n. mortale est ꝑ auer-
sionẽ a fine vltio in queꝫ ordiat rõ. Sꝫ sensualitas ad il-
lud attigere nõ põt. vñ i sensualitate nõ põt eẽ pctm̃ mor-
tale: sꝫ veniale tm̃. Cũ. n. mot⁹ sensualitatis iperat̃ a rõne:
vt pꝫ in eo q vult ꝯcupiscere aliqd mortaliũ: talis motus
est peccatum mortale: sed non attribuitur sensualitati: sꝫ
rationi imperanti. Ad 1m

Ad primum g̃ dõꝫ ꝙ Ambro. loq̃t̃ de vicio pec-
cati mortal̃ qõ oppont̃ vtuti. veniale aũt nõ ꝯriat̃ vtuti:
q̃ʒuis q̃dã vtutes sint irrõnaliũ partiũ aie. s̃m phm̃ in 2o
ethi. nõ q̃dẽ inq̃ntũ sũt sensitiue: sꝫ inq̃ntũ sũt rõnales per
pticipationẽ. ℂ Ad 2m dõꝫ ꝙ Aug⁹ itelligit oẽ pctm̃ eẽ in 2m
volũtate: sic̃ in p̃mo mouente vl̃ mouere potẽte. Ex h̃. n.
mot⁹ sensualitatis est pctm̃ veniale: qꝛ volũtas põt illud
ipedire. ℂ Ad 3m dõꝫ ꝙ sensualitas est subꝫ pcti inq̃ntum 3m
obedit rõni. Sic aũt non est cõis nob̃ ⁊ brutis. ℂ Ad 4m 4m
dõꝫ ꝙ qñ act⁹ volũtatis vl̃ rõnis iuenit̃ in pctõ: tunc dire
cte põt attribui rationi vel voluntati: sicut p̃mo motiuo
⁊ p̃mo subiecto. Sed quãdo non est ibi aliqs actus volũ-
tatis vel rõnis: sed solus actus sensualitatis qui dicit̃ pec
catum: qꝛ põt ꝓhiberi per rationẽ ⁊ voluntateꝫ: tunc pec
catũ attribuit̃ sensualitati. ℂ Ad 5m dõꝫ. ꝙ qñ dispositio 5m
⁊ habitus differũt sicut ꝑfectũ ⁊ iperfectũ in eadẽ specie
tũc sunt in eodẽ: alioquin non opꝫ. Nã bonitas imagina-
tionis est dispositio ad sciẽtiã. Et similiter motus sensua-
litatis potest esse dispositio ad peccatũ mortale: qõ est in
ratione. ℂ Ad 6m dõꝫ ꝙ quãdo motus illicitus est in sen 6m
sualitate tripl̃r se potest ad ipꝫ habere ratio. Uno modo
sicut resistens. Et tũc nullũ est peccatũ: sed est meritũ co-
rone. Aliquãdo aũt se habet vt imperans: puta cũ ex ꝓpo
sito motũ ꝯcupiscẽtie illicite excitat. Tunc si sit illicituꝫ
in genere peccati mortalis: erit peccatuꝫ mortale. Aliq̃n
aũt se hꝫ vt neq̃ʒ ꝓhibẽs neq̃ʒ iperãs seu ꝯsentiẽs. Et tũc
est peccatũ veniale. ℂ Ad 7m dõꝫ. ꝙ Aug. ibi loquitur de 7m
peccato mortali: qõ est simpliciter peccatũ. Nam pecca-
tum veniale est s̃ꝫ quid peccatũ: vt supra dictũ est. ℂ Ad 8m
8m dõm. ꝙ qꝛ appetitus sensitiuus mouetur ab aliqua ap
prehẽsione: ⁊ tamẽ est virtus in organo corporali: dupli-
citer potest motus eius insurgere. Uno modo ex corpo-
ris dispositione. Alio modo ex aliqua apprehensione.
Dispositio auteꝫ corporalis non subiacet iperio rationis.
Sed omnis apprehensio imperio rõnis subiacet. põt eni

rō ꝓhibere vsum cuiuslibꝫ apꝑhensiue potētie:maxie in
absentia sensibilis fm tactū:qd̓ qͥqꝫ remoueri nō pōt.qꝛ
ḡ pctm̄ est in sensualitate fm q̇ pōt obedire rōni.pm̄ mo
tus sensualitatis q est ex dispōne corporali non est pctm̄.
Et hūc appellāt aliq̄ pmo pmū.Scd̓s aūt mot⁹ q excitat̄
ex aliq̄ apprehēsiōe est pctm̄.pmū.n.ratio nullo mō vita/
re pōt.Scd̓ꝫ aūt vitare pōt q̄ntū ad singulos:nō aūt quan
tum ad oēs:qꝛ dū auerrit cogitationem suā ab vno: incur
rit in aliud.ex quo pōt isurgere mot⁹ illicitus.

Utrū hō in statu inocentie potuerit peccare venialr̄.

pm SEptimo querit̄ vtrū hō in statu inno/
cētie potuerit peccare venia/
liter. Et videt̄ q̇ sic. Qꝛ sup illud pme ad
Thi.2°.Adā nō est seduct⁹:dicit glo. Inexper
tus diuine seueritatis in eo falli potuit:vt cre
deret veniale eē cōmissuꝫ. Ex quo videt̄ q̇ Adā in statu
inocētie crediderit se posse peccare venialr̄: ēt an̄q̄ mor/
talr̄.Sꝫ ipse meli⁹ nouit ꝯditionē sui stat⁹ q̄ nos. Non est
ḡ nobis dōm:q̇ nō potuerit peccare venialr̄. Sꝫ dice.
q̇ veniale nō sumit̄ nisi ꝓ veniali ex gn̄e:sic̄ vbū ociosuꝫ
2m dr̄ veniale pctm̄:sꝫ dr̄ veniale.i.facile remissibile. Sꝫ
ꝯ est qd̓ Greg.dic̄ 8° moral.sup illd̓. Memēto q̄so q̇ sicut
lutū fecerl me. Uenialis ē in hoīe culpa:cū sit irremedia
bilis in āgelo.Si ḡ estimassꝫ pctm̄ suū eē veniale.i.remis
sibile nō fuissꝫ seduct⁹.ḡ glo.nō est sic exponenda:vt acci/
3m piat̄ veniale ꝓ remissibile. P̄.pctm̄ veniale ē dispō ad
mortale.Sꝫ dispō ꝑcedit habitū.ḡ veniale pctm̄ in hoīe
4m ꝑcessit mortale. P̄.cuꝫ nos possum⁹ peccare venialr̄: si
Adā venialr̄ peccare nō potuit:h̓ nō fuit nisi ꝑpter itegri
tatē sui stat⁹.Sꝫ min⁹ opponit̄ integritati pmi stat⁹ pctm̄
veniale q̄ mortale:qd̓ tn̄ cōmisit.ḡ multo magis pctm̄ ve
5m niale ꝯmittere potuit. P̄.pctā opponunt̄ actib⁹ vtuo/
sis.Sꝫ act⁹ virtuosi nō fuerūt alteri⁹ gn̄is in statu inocē/
tie q̄ sint mō.Ergo nec act⁹ peccatoꝝ. Si ḡ q̄dā pctā sint
6m mō venialia:ꝛ in statu inocētie fuissent. P̄.pus accedi
tur ad min⁹ distās q̄ ad magis distās. Sꝫ pctm̄ mortale
magis distat a rectitudine pmi stat⁹ q̄ pctm̄ veniale.ergo
pus ꝑuenit Adā ad pctm̄ veniale q̄ ad peccatuꝫ mortale
7m P̄.Adā potuit peccare ꝛ bn̄ facere.Sed potuit facere
bonū maius ꝛ minus.ergo potuit facere malū mai⁹ ꝛ mi
8m nus:peccando mortalr̄ ꝛ venialr̄. Preterea.inuenitur
aliq̄s stat⁹ creature rōnalis in quo pōt q̄s peccare morta/
liter ꝛ venialr̄:sic̄ in nob̄ accidit. Inuenit̄ ēt ali⁹ status in
quo nō pōt q̄s peccare vēialr̄:nec mortalr̄: sic̄ in statu glo
rie. Inuenit̄ etiā aliq̄s stat⁹ in quo nō pōt peccari venia/
liter:sꝫ mortalr̄ tm̄.ḡ est aliq̄s stat⁹ in quo pōt peccari ve
nialr̄ ꝛ nō mortalr̄:statu illo durāte.Sꝫ hic status nō pōt
eē ali⁹:nisi stat⁹ inocētie.ḡ i statu inocētie poterat hō pec/
9m care venialr̄:statu illo durāte. P̄.in statu inocētie regi
men aīe erat bn̄ ordinatū. ꝑpter qd̓ dr̄ Eccl̄. q̇ deus fecit
hoīem rectū.Sꝫ regimē bn̄ ordinatū pōt pus debilitari
an̄q̄ totalr̄ destruat̄.ḡ ꝛ regimē aīe poterit pus debilita/
10m ri ꝑ pctm̄ veniale q̄ totalr̄ dstrui ꝑ pctm̄ mortale. P̄.
gr̄a nō aufert nām. Sꝫ liberꝝ arbi.hoīs nāliter hꝫ q̇ pōt
bn̄ facere:ꝛ peccare mortalr̄ ꝛ venialr̄.ḡ donū gratuituꝫ
origīalis iustitie nō īpediebat quo minus posset venialr̄
11m peccare. P̄.nihil ꝓhibet defectū eē in actu secūdi agē
tis:nullo defectu existēte in actu supioris agētis. Sic̄ cō/
tingit eē defectū in vi germiatiua plāte:nullo defectu exi
stēte in motu solis.Sꝫ in aīa rō ꝛ sensualitas ꝯparātur:si/
cut supi⁹ ꝛ inferius.ḡ potuit esse pctm̄ veniale in actu sen
sualitatis:nullo pctō mortali exñte in actu rōnis:ꝛ in sta/
12m tu inocētie. P̄.Aug⁹.dicit.ii°.sup Gen̄.ad lr̄am.q̇ Adā
sollicitauit aliq̄ experiēdi cupiditas: cū mulierē videret
accepta illa esca nō eē mortuā:nō tn̄ sic iā spūali mēte ꝑ/
ditus nullo mō credere potuit q̇ eos de⁹ ab esca illi⁹ ligni
īuidendo vetuisset.Sꝫ Adā nō habuit spūalē mentē post
pctm̄.ḡ ante pctm̄ sollicitauit ipm experiendi cupiditas.
Sꝫ experiēdi cupiditas est pctm̄ veniale.ḡ pctm̄ veniale
in Adā ꝑcessit mortale. P̄.subit⁹ īfidelitatis mot⁹ est 13m
pctm̄ veniale.Sꝫ in Eua an̄q̄ peccaret fuit subit⁹ īfideli/
tatis mot⁹:qd̓ pꝫ per hoc q̇ q̄si dubitās dixit:ne forte mo
riamur.ḡ peccauit venialr̄ an̄q̄ mortalr̄. P̄. fꝫ Augu. 14m
in enchi.pctā sunt in aīa:sicut morbi in corpore. Sꝫ Adā
pus icurrit morbū debilitātem vtutem eius:q̄ icurreret
mortē.ḡ pari rōne pus icurrit debilitatē per pctm̄ venia/
le:q̄ mortē spūalem per peccatū mortale. P̄.Aug⁹.di/ 15m
cit 9°.sup Gen̄. ad lr̄am. Nō est arbitrāduꝫ q̇ esset hoīem
deiecturus tentator:nisi ꝑcessisset in aīa hoīs quedaꝫ ela/
tio ꝯprimēda. Sꝫ elatio cōprimi nō potuit postq̄ in eam
ꝯsensit.ḡ surrexerat in eo anteq̄ fuerat ꝯprimēda per dis
sensum.Sꝫ talis mot⁹ ꝯprimēdus est pctm̄ veniale.ergo
in adā fuit pctm̄ veniale ante ꝯsensuꝫ. P̄.hō fuit deie/ 16m
ctus a tentatore per pctm̄ mortale.Sꝫ elatio ꝯprimenda
ꝑcessit deiectionē:vt ipsa vba Aug.sonāt.ḡ pctm̄ veniale
fuit in eo ante peccatū mortale.

Sed contra. pmū pctm̄ hoīs fuit cā mortis: fm 3p.
illud Apli ad Ro.5°. Per vnuꝫ ho/
minē in mūdū itrauit pctm̄:ꝛ per pctm̄ mors.Sed pecca
tum mortale ex hoc dr̄ q̇ est cā mortis.ḡ pmū peccatum
hoīs oportuit eē mortale. P̄.Ansel.dicit in lib.de ꝯce 2.
ptu virginali.Sicut ordo bestie est sine rōne agere:ita or
do hūane nāe est cū rōne agere.Sꝫ q peccat venialr̄ non
agit cū rōne:aliogn̄ nō esset malū:cū Diony.dicat.10. ca°.
de diui.no.q̇ malū hoīs est sine rōne eē.ergo in statu in/
nocētie in quo iteger erat ordo nāe:nō potuit hō venialr̄
peccare. P̄.oīs mot⁹ est a ꝑdominanti.Sꝫ in homine 3.
in tēpore inocētie ꝑdominabat̄ iustitia.ergo oīs mot⁹ il/
lius status erat fm iustitiam. Illo ergo statu durante nō
potuit homo venialiter peccare.

Respondeo. Dōm q̇ cōiter tenet̄ Adā in primo Rc.
statu venialr̄ nō peccasse anteq̄ pec
caret mortalr̄. Posset aūt aliq̄s estimare hoc ideo esse:qꝛ
pctā que sunt nobis venialia:homini in statu inocētie fu/
isse mortalia ꝑpter excellētiā sui stat⁹.Sꝫ hoc dici nō po
test.Cōtingit eni vnū ꝛ idē pctm̄ grauius eē ꝑpter ꝑsone
excellentiā.Sꝫ circūstātia ꝑsone in īfinituꝫ nō aggrauat
vt faciat de veniali mortale:nisi trāsferat in aliā spēꝫ pec
cati.Sola.n.hꝫ circūstātia de veniali facit mortale:vt su
pra habitū est.hoc aūt ꝯtingit cū alicui ꝑsone propter ali/
quā sui status ꝯditionē fit aliq̄d ꝯtra ꝑceptuꝫ existēs: qd̓
in iferiori ꝑsona nō hꝫ rōnē ꝯtra ꝑceptū existētis:sicut in
sacerdote vxorē ducere est ꝯtra ꝑceptū de voto cōtinen/
tie implēdo:nō aūt in laico q nō vouit. Et sic illud qd̓ est
vel veniale:vel nulluꝫ pctm̄ in laico:est pctm̄ mortale in
sacerdote.Si vō act⁹ superioris ꝑsone nō repugnet prece
pto spāliter sibi facto:nō est pctm̄ mortale:qꝛ oē peccatuꝫ
mortale est cōtra preceptū diuine legis: vt supra dcm̄ est:
nisi forte per accñs rōne scādali cōsequētis:cū hoc sit con
tra preceptū:prebere fratri occasionem ruine. Nō autēꝫ
potest dici q̇ actus peccatoꝝ venialium fuerint aliter
cōtra preceptum primo homini in statu innocentie q̄ no
bis. Unde non pōt dici q̇ fuissent ipsi pctā mortalia que
sunt nob̄ venialia:si ea fecisset ꝑpter excellētiā sui stat⁹.
Sꝫ potius dōm est q̇ cōditio sui stat⁹ talis erat:q̇ tali sta
tu durāte nullo mō poterat pctm̄ veniale cōmittere. Cu/
ius rō est:qꝛ taliter hō erat in statu inocētie institutus:vt
Aug⁹.dicit in 14° de ciui.dei.q̇ q̄diu pars superior hoīs
firmiter deo īhereret:oīa inferiora superiori parti subde/
bātur. Nō solū partes aīe:sꝫ etiā ipm corp⁹ ꝛ alia exterio/

ra. Supior aūt pars hoīs. s. mens a sua rectitudine q̄ deo
subdebat: remoueri nō poterat nisi per pctm̄ mortale: qd̄
est auersio a deo. Nulla ḡ ioꝛdinatio in iferiorib⁹ partib⁹
aīe poterat eē anteq̄ peccaret mortalr̄. Unde pz q̄ pctm̄
veniale qd̄ est in sensualitate ante deliberationē rationis
in statu inocētie esse nō potuit: cū oīs mot⁹ iferioꝝ partiū
sequeret ordinē partis superioris. Sz qꝛ etiā in superiori
rōne ɔtingit esse pctm̄ veniale ꝑm pmissa: posset alicui vi
deri q̄ saltē illud veniale pctm̄ in statu inocētie in Adaz
eē potuit. Sz ꝛ in hoc eadē ratio iuenit̄ si qs diligēter cō
sideret. Nā cū potētie distinguātur ꝑm obiecta: ꝑm ordi
nem obiectoꝝ est etiā ordo potētiarū. Cōtingit autē ꝛ in
obiectis rōnis eē ordinē supioris ꝛ iferioris: ꝛ in specula
tiuis ꝛ in practicis. Sicut eni p̄ncipiuz idemr̄abile est su
premū in speculādis: ita finis se hz in operabilib⁹. vnde q̄
diu superior rō hoīs bn̄ se habuisz circa finem: nullo mō
deficere potuisset circa ea que sunt ad finē ꝑpter idefecti
bilē ordinē iferioꝝ ad superiora ꝑm cōditionē illi⁹ stat⁹.
Sicut ꝛ in speculatiuis q̄diu hō hz rectā existimationez
circa p̄ncipia: nisi sit defectus in cōnexiōe p̄ncipioꝝ ad
ɔclōnes: nō poterit icidere aliqs defectus circa ɔclusio
nes. Manifestū est autē ex supra dictis q̄ pctm̄ mortale
est per auersionē a fine: pctm̄ aūt veniale est inordinatio
q̄dā circa ea que sunt ad finē. Un̄ ipossibile erat hoiez in
statu inocētie peccare p̄us venialr̄ q̄ mortalr̄.

Ad p̄ᵐ Ad primum ergo dōm q̄ in glo. illa veniale nō
sumit̄ ꝑ veniali in gnē: sicut nunc
2ᵐ de veniali loqmur: sz veniale dr̄ facile remissibile. ¶ Ad
2ᵐ dōm q̄ pctm̄ p̄mi hoīs veniale quidē fuit: vt Greg. di
cit: qꝛ potuit remitti: non tamē sic de facili: vt ipse estima
3ᵐ uit: vt. s. absq̄ amissiōe sui stat⁹ ei remitteret̄. ¶ Ad 3ᵐ di
cendū q̄ duplr̄ aliqd disponit ad alterū. Uno mō ꝑm or
dinē necessariū ꝛ nālē: sicut calor dispōit ad formā ignis.
ꝛ talis dispō semꝑ p̄cedit id ad qd̄ disponit. Alio mō ɔtin
gēter ꝛ quasi ꝑ accn̄s. Sicut ira disponit ad febrē. Nō tn̄
opz q̄ semꝑ ira febrē p̄cedat. Et hoc mō veniale disponit
4ᵐ ad mortale: nec tn̄ semꝑ p̄cedit ip̄m. ¶ Ad 4ᵐ dicēdum
q̄ veniale ꝛ mortale pctm̄ itantū repugnāt itegritati p̄i
mi stat⁹: q̄ illa integritas neutrū eoꝝ cōpatit̄. Sed pctm̄
mortale itantū plus opponit̄: q̄ poterat itegritatem p̄mi
5ᵐ stat⁹ corrūpere: nō aūt pctm̄ veniale. ¶ Ad 5ᵐ dōm q̄ ra
tio illa ꝑcedit ꝑm illū itellm̄ quo existimātur ea q̄ sūt in
nobis pctā venialia potuisse fieri ab Adā: ꝛ tn̄ eēnt ei pec
6ᵐ cata mortalia: qd̄ pz eē falsuz ex his q̄ p̄dicta sunt. ¶ Ad
6ᵐ dōm q̄ rō illa ꝑcedit qn̄ ad magis distās nō pōt perue
niri nisi ꝑ min⁹ distās aliqd̄ determinatū. Sed qn̄ per di
uersa min⁹ distātia pōt ꝑueniri ad vnū magis distās: non
opz qd̄cūq̄ illoꝝ p̄existere. Sicut si ad locū aliquē possit
iri ꝑ diuersas vias: nō oz q̄ anteq̄ ꝑueniat̄ ad aliqd ma
gis distās ꝑueniat̄ ad aliqd min⁹ distās in vna illaꝝ via
rū. Et silr̄ nō opz q̄ hō p̄us peccet venialr̄ q̄ mortaliter.
7ᵐ ¶ Ad 7ᵐ dōm: q̄ Adā potuit facere a p̄ncipio pctm̄ mor
tale vel mai⁹: vel min⁹: nō tn̄ seqtur q̄ potuit peccare ve
8ᵐ nialr̄. Nō eni oē pctm̄ min⁹ est veniale. ¶ Ad 8ᵐ dōm q̄
hē rationes nō efficaciter ɔcludūt vbiq̄. pōt eni iueniri
aliqd sine altero: sic suba sine accn̄te: vel forma sine ma
teria: ꝛ tamē alteꝝ sine illo nō pōt iueniri. Et silr̄ dici pōt
q̄ etsi iueniat̄ stat⁹ in quo possit eē pctm̄ mortale tm̄: non
ꝑpter hoc opz iueniri statū in quo oporteat tm̄ esse pecca
tum veniale: sz possim⁹ dicere aliquē statū eē in quo non
potuit eē pctm̄ mortale: sz veniale: sicut in sanctificat[i]s ex
vtero. In Hieremia. s. ꝛ Joāne baptista. ꝛ aplis. De qbus
dr̄. Ego ɔfirmaui colūnas ei⁹. Qui credūtur ɔfirmati fu
isse ꝑ grām. vt mortalr̄ peccare nō possent: sz tn̄ venialr̄.
9ᵐ ¶ Ad 9ᵐ dōz: q̄ h̄ q̄ regimē aliqd̄ debilitet̄ p̄us q̄ totalr̄
corrūpat̄: pōt cōtingere vel ex defectu p̄sidētis qui defi
cit in sapiētia vel iustitia: vel ex defectu subditoꝝ q̄ non
ꝑfecte obediūt. Sz in statu inocētie mēs hoīs erat perfe
cta in sapiētia ꝛ iustitia: ꝛ iferiora ipsi⁹ ꝑfecte ei subdebā
tur. Un̄ nō poterat debilitari regimē aīe per pctm̄ venia
le anteq̄ corrūperet̄ per mortale. ¶ Ad decimū dōm q̄ ꝑ 10ᵐ
fectio nature nō tollitur per grām: sz defectus nature per
grām tollit̄. posse aūt peccare ꝑtinet ad defectū. vn̄ ꝛ per
grām auferri pōt ab hoīe: ita q̄ peccare nō possit: sicut pz:
maxie in beatis. ¶ Ad 11ᵐ dōz q̄ defectū accidere i actu 11ᵐ
iferioris agētis: nō existe defectu in supiori agēte: pōt cō
tingere ex hoc q̄ iferius agēs nō totalr̄ subdit̄ supiori: h̄
aūt nō erat in statu inocētie. vn̄ rō non seqtur. ¶ Ad 12ᵐ 12ᵐ
dōm q̄ illa experiēdi cupiditas subsecuta fuit elationez
quā vir ex v̄bo mulieris ɔcepit. Et h̄ v̄ba Aug. declarāt:
q̄ dicit q̄ virū ꝑpter aliquā mētis elationem sollicitauit
experiendi cupiditas. Et illa elatio fuit p̄mū pctm̄ hoīs:
ꝛ fuit pctm̄ mortale. qꝛ ɔ̄ deū supbiuit. Et tn̄ cupiditas ex
periēdi id qd̄ est ꝓhibitū pōt esse pctm̄ mortale. Qꝛ autē
dr̄ spūali mēte p̄dit⁹: referēdū est ad tp̄s ante elationē in
surgētē: lz dici possz q̄ ēt post pctm̄ habuit vir spūalē mē
tem: nō tn̄ spūalitate grē: sz spūalitate ꝑspicacis itelligen
tie. ¶ Ad 13ᵐ dōz. q̄ nō pōt dici subit⁹ motus ifidelitatis 13ᵐ
vel dubitatōis: q̄ ēt in v̄ba prūpit. Et tn̄ ēt illā dubitatio
nē mulieris in v̄ba prūpētē: elatio q̄dā in mēte ei⁹ p̄cessit
ex v̄bis serpētis. qb⁹ sollicitauit eā de h̄ qd̄ p̄cepto supio
ris ɔtineret̄. Stati. n. in mentē mulieris surrexit elatio: ꝑ
quā fastidiuit p̄ceptis dei cohiberi: ꝛ ex h̄ subsecuta ē du
bitatio. ¶ Ad 14ᵐ dōm: q̄ ipsa necessitas moriēdi quam 14ᵐ
hō stati icurrit: mors q̄dā hoīs dr̄. ꝑm illud Ro. 8. Corp⁹
qdē mortuū est ꝑpter pctm̄: sicut ꝛ pctm̄ mortale dicitur
mors aīe. Actualis aūt mors ꝓportiōabilr̄ r̄ndet future
dānatiōe. ¶ Ad 15ᵐ dōm q̄ elatio isurgēs ɔpriméda dr̄: 15ᵐ
ne isurgeret. ꝓpositis. n. v̄bis tentatoris debuit hō sic se
hr̄e: vt elationē subintrare nō ꝑmitteret. ¶ Ad 16ᵐ dōm 16ᵐ
q̄ deiectio illa itelligit̄ ꝑz actū exterioris pctī: vel ēt ꝑm
omissionē stat⁹ quā p̄cessit elatio. sicut cā effectū.

¶ Utrū p̄mi motus infidelib⁹ sint pctā venialia.

Octauo q̄rit̄ vtꝝ p̄mi mot⁹ in ifidelibus
sint pctā venialia. ¶ Et videt̄ 1ᵐ
q̄ nō: Dicit eni Ansel. in li. de grā ꝛ li. ar. Qui
nō sunt in xp̄o sentiētes carnē sequunt̄ dāna
tionē ēt si nō ꝑm carnē ābulēt. Sz sentire car
nē. ꝛ nō ābulare ꝑm carnē est p̄m⁹ mot⁹ ɔcupiscētie. Cū ḡ
solū pctm̄ mortale dānationē mereat̄: vr̄ q̄ p̄mi mot⁹ cō
cupiscētie in ifidelib⁹ q̄ nō sunt in xp̄o Jesu: non sint pctā
venialia: sz mortalia. ¶ P̄. Apls ad Ro. 7. dic̄. Nō. n. qd̄ 2ᵐ
volo bonū h̄ ago. s. ɔcupiscere. Et h̄ ca rōne sibi cōcludit
nō eē dānabile: si nō ꝑm carnē ambulet: qꝛ erat in xp̄o Je
su: cū dic̄. Nihil ḡ dānationis ē ex h̄. s. q̄ nō ɔcupiscūt: his
q̄ sunt in xp̄o Jesu: q̄ nō ꝑm carnē ābulāt. Remota autez
cā remouet̄ effect⁹. ḡ ɔcupiscere his q̄ nō sunt in xp̄o iesu
est dānabile. ¶ P̄. sicut Ansel. i eodē li. dic̄. Sic hō fcūs 3ᵐ
est vt ɔcupiscentiā sentire nō deberet. Istud aūt debituz
videt̄ hoī eē remissuz ꝑ grāz baptismalē quā ifideles nō
hn̄t. ḡ qn̄cūq̄ ifidelis ɔcupiscit: ēt si nō ɔsentiat facit con
tra debitū. ergo peccat mortalr̄.

Sed cōtra. in actu pctī plus peccat xp̄ian⁹ q̄ ifide 3
lis: ceteris parib⁹: vt pz ꝑ id qd̄ aplს ad
Hebr. 10. dic̄. Quāto putatis deteriora mereri supplitia cū
q̄ xp̄m ɔculcauerit ꝛc̄. Sz xp̄ian⁹ ɔcupiscēs si nō consen
tiat nō peccat mortalr̄. ḡ multo min⁹ ifidelis.

Rn̄deo. dōz q̄ qdā posuerūt i ifideli ēt p̄mos mot⁹ R°
ɔcupiscētie eē pctā mortalia. Sed hoc esse
nō pōt. Motus. n. sensualitatis ɔsiderari pōt dupliciter.

Uno mō ſm ſe. Et ſic pʒ ꝙ non pōt eſſe pctm̄ mortale: qꝛ
pctm̄ mortale eſt per auerſionē ab vltimo fine: ꝛ ꝑ ꝯtem
ptū ꝑcepti dei. Senſualitas aūt nō eſt capax diuini pcce
pti: nec pōt attingere ad vltimū finē. Un̄ mot⁹ eius ſʒ ſe
ꝯſiderat⁹ nullo mō pōt eē pctm̄ mortale. Alio mō pōt cō/
ſiderari ſʒ ſuū ꝑncipiū: qḋ eſt pctm̄ originale. Et hoc mō
nō pōt plus hr̄e de rōne pcti q̄ȝ pctm̄ originale habeat: qꝛ
effectus inq̄ȝtū hꝫ non pōt eſſe potior ſua cā. pctm̄ autem
originale in īfideli gdē eſt ꝛ ſm culpā ꝛ ſʒ penā. In fide/
li aūt remanet gdē pena: ſʒ auferꝰ culpa: vt ſupra dictum
eſt: cū de originali diſputareꝰ. Et ꝑpter hoc mot⁹ ſenſua/
litatis ī fidelib⁹ eſt gdē pctm̄ veniale ſʒ ꝙ eſt act⁹ ꝑſona/
lis: ſʒ ſm ꝙ oriꝰ ex originali nō ꝑtinet ad dānationez cul
pabilē: ſʒ ſolum ad quādā penalitatē. In infideli aūt ſm
ꝙ eſt actus ꝑſonalis eſt ſilr̄ pctm̄ veniale: ſʒ inq̄ȝtuȝ deri/
uaꝰ a pctō originali hꝫ aliqḋ dānationis culpabilis. Non
gdē ſm rōnē peccati actualis mortalis: ſʒ ſm rōnē dam/
nationis que cōpetit originali peccato.

Ad p̄ᵐ **Ad primū** ergo dōm ꝙ hi qui nō ſunt in xp̄o ſen
tiētes carnē: ꝯſequūtur dānationē de/
2ᵐ bitā originali pctō: nō aūt debitā mortali. ⸿ Ad 2ᵐ dōm
ꝙ Apl̄s intēdit ꝯcludere cum dicit. Nihil ergo dānatio/
nis ꝛc. ꝙ rebellio fomitis eſt abſqȝ dānatione originalis
in his g ſunt in xp̄o Jeſu. Ex quo pōt dr̄i ꝙ in his qui nō
ſunt ꝯſecuti grām xp̄i Jeſu ſit fomes pcti ſimul cū culpa
3ᵐ originali. ⸿ Ad 3ᵐ dōm ꝙ illud debitū nō ſentiēdi carnē
eſt debitū habēdi originalē iuſtitiā. Ex quo ſeqꝰ ꝙ nō ha
bens eā: vel aliqḋ loco eius: ſicut grām baptiſmalem ha/
beat peccatum originale: non autez ꝙ habeat in quolibʒ
ſuo motu peccatum mortale.

⸿ Utrū angelus bonus vel malus poſſit peccare venialr̄.

p̄ᵐ **NOno** querꝰ vtrū angelus bonus vel ma/
lus poſſit peccare venialr̄. ⸿ Et vi/
deꝰ ꝙ ſic. Qꝛ vt Greg⁹ dicit in Omel. aſcēſio/
nis. hō ꝯuenit cū angelo inq̄ȝtū ītelligit. Sed
pctm̄ veniale pōt eſſe in hoīe etiā ſm partem
ītellectiuā: ꝛ ſm rōnē ſuperiorē ꝛ īferiorē: vt ſupra dictuȝ
2ᵐ eſt. ḡ pari rōne pctm̄ veniale pōt eē in angelo. ⸿ P̄. pec/
catū mortale ꝯſiſtit in h ꝙ diligit aliqs creaturā plus q̄ȝ
deū. In pctō aūt veniali diligiꝰ aliqḋ min⁹ q̄ȝ de⁹. Sʒ an
gelus potuit magis diligere creaturā q̄ȝ deū: qꝛ peccauit
mortalr̄. ḡ ēt potuit peccare venialr̄: diligēdo creaturam
min⁹ q̄ȝ deū: qꝛ g pōt magis diligere: pōt etiā min⁹ dilige/
3ᵐ re. ⸿ P̄. pctm̄ mortale in īfinitū diſtat a veniali. Qḋ pa/
tet ex differētia penaꝝ: qꝛ vni debeꝰ pena tēporalis: alte/
ri pena eterna. Sʒ angelus nō diſtat in īfinitū ab homie.
Cū ḡ angeli mali g demones dicūtur: faciāt iterduȝ aliq̄
que hoīb⁹ ſunt venialia. puta cū ipſimet dicunt aliq̄ v̄ba
ocioſa: vel ad ea dicēda alios īducūt: videꝰ ꝙ in angelis
4ᵐ nō ſint mortalia: ſʒ venialia. ⸿ P̄. pctm̄ qḋ eſt ex ſuo gn̄e
veniale nō fit mortale: niſi ex aliquo ꝯtēptu. Sʒ demōes
qn̄qȝ īducūt ad aliq̄ que ſunt ex ſuo genere venialia: ꝛ ſic
ipſi quīqȝ dicūt nō faciūt hoc ex ꝯtēptu dei: neqȝ vt indu/
cant hoīes ad pctm̄ mortale. ḡ peccāt venialr̄.

5 **Sed contra.** pctm̄ veniale: maxīe ꝯtingit ex ſur/
reptiōe. Sʒ ſurreptio in angelis bo
nis vel malis locū nō hꝫ: qꝛ hn̄t ītellectū deiformē. vt
Diony. dicit. ergo in angelis bonis vel malis non poteſt
eſſe peccatum veniale.

R̄. **Reſpondeo.** Dōʒ ꝙ in angelo bono vel malo pec
catū veniale eſſe nō pōt. rō eſt: qꝛ an
gelus nō hꝫ ītellectū diſcurſiuū: ſicut nos habem⁹. h autē
ꝑtinet ad rōnē ītellect⁹ diſcurſiui. vt ꝑn̄ᵃ ſeorſuȝ īterdum
ꝯſideret: ꝛ ꝯclōnes ſeorſuȝ. Et ſic cōtingit ꝙ ab vno in al/
terū diſcurrat: nūc hoc nūc illud ꝯſiderās. h aūt in ītelle
ctu deiformi nō diſcurſiuo eē nō pōt: ſʒ ſemꝑ ꝯclōnes ꝯſi
derat in ipſis ꝑncipijs abſqȝ oī diſcurſu. Dctm̄ eſt āt ꝙ ſic
ſe hꝫ finis ad ea q̄ ſunt ad finē in appetibilib⁹ ꝛ opatiuis:
ſic ſe hꝫ ꝑnᵐ idemr̄abile ad ꝯclōnes in demr̄atiuis. vn̄ in
nob ꝯtigit qn̄qȝ ꝙ cogitam⁹ vl' afficimur circa ea q̄ ſūt ad
finē tm̄: ꝛ qn̄qȝ ſolū circa finē. Qḋ in āgelis eē nō pōt: ſʒ ſꝑ
motus mētis angelice ſil' ferꝰ in finez. ꝛ in ea que ſunt ad
finē. vn̄ nūq̄ȝ in eis pōt eē deordinatio circa ea que ſūt ad
finē: niſi ſimul exiſtēte deordinatiōe circa finē ipſʒ. In no
bis aūt cōtingit eē deordinationē circa ea que ſūt ad finē
per pctm̄ veniale: mēte hoīs habitualr̄ exn̄te fixa in fine.
Et iō in hoīb⁹ cōtingit eē pctm̄ veniale ſine mortali: non
aūt in angelis. Sʒ oīs īordinatio eſt in eis per auerſionē
a fine vltimo: qḋ facit pctm̄ mortale. Ex h. n. āgel⁹ peccat
ꝙ īhereret alicui bono creato: auertēdo ſe a bono īcreato.

Ad primum ḡ dōm ꝙ cū angelis gdē cōicamus
ſm ītellm̄: ſʒ in gn̄e. Eſt tn̄ ſm ſpēȝ Ad p̄ᵐ
magna diſtātia: qꝛ ītell's angeli eſt deiformis: nr̄ aūt ītel/
lect⁹ eſt diſcurſiuus: vt dictū eſt. ⸿ Ad 2ᵐ dōm ꝙ āgelus 2ᵐ
nō eſt nāe ꝯpoſite: ſic hō qui ex nā ſenſibili ꝛ corporea ī/
ducíꝰ ad amādū aliqḋ qḋ nō dʒ: vl' q̄ȝtū non dʒ. Angelus
aūt ex h peccare pōt ꝙ bonū ſibi ꝯueniēs amat: non refe
rēdo ad deū: qḋ eſt a deo auerti ꝛ mortalr̄ peccare. vn̄ nō
pōt īordiate amare aliqḋ: niſi ꝑ auerſionem a deo. ⸿ Ad 3ᵐ
3ᵐ dōm: ꝙ in oīb⁹ actib⁹ ſuis volūtarijs diabolus morta/
liter peccat: qꝛ ſemꝑ act⁹ li. arbitrij in ipſo ꝑcedūt ex iten/
tione finis ꝑuerſi. ⸿ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ ꝑ hoc ipm̄ qḋ īducit 4ᵐ
hoīes ad ludicra v̄ba: hꝫ ꝑuerſaȝ itentionem īducēdi eos
ad pctm̄ mortale. Et h ipʒ ꝙ eſt hr̄e familiaritatē cū ipo:
hoī iputaꝰ ad pctm̄. ītantū ꝙ nec ēt veritatē ab eo regre/
re debem⁹: vt Chriſo. dicit. vn̄ ꝛ dn̄s cū v̄a ꝯfitētē de ſua
deitate ꝑhibuit: ſic hr̄ Marci p̄. ꝛ Luc. 4. Nec ē v̄bū dia
boli credēdū: qꝛ mēdax ē ꝛ mēdacij pr̄. vt dr̄ Jo. 8°.

⸿ Utrū pctm̄ veniale ſine charitate puniaꝰ pena eterna.

DEcimo q̄riꝰ vtrū pctm̄ veniale ſine cha/
ritate puniaꝰ pena eterna. ⸿ Et p̄ᵐ
videꝰ ꝙ nō. Remota eni cā remoueꝰ effect⁹.
Sʒ cā q̄re pctm̄ mortale puniꝰ morte eterna
eſt: qꝛ perimit bonū eternū. Dicit. n. Aug⁹. 21°
de ciui. dei. ꝙ fact⁹ eſt malo dign⁹ eterno: g in ſe peremit
bonū qḋ poterat eē eternū. h aūt veniale nō facit. ḡ pecca
tū veniale mortali pctō coniūctuȝ nō puniꝰ pena eterna.
⸿ P̄. ſicut dr̄ Deuter. 25°. ꝑ mēſura delicti erit ꝛ plagarū 2ᵐ
modus: Sʒ peccatū veniale nō fit mai⁹ ex eo ꝙ adiūgiꝰ
mortali. ḡ nō puniꝰ maiori pena. Sʒ qn̄ ē ſine pctō mor/
tali in hn̄te charitatē nō puniꝰ pena eterna. ḡ neqȝ morta
li adiūctū pena eterna punieꝰ. ⸿ Sʒ dice. ꝙ pctm̄ venia
le ī eo g decedit ſine charitate aggrauaꝰ ex adiūctōe pcti
mortalis ꝑꝑ circūſtātiā final' īpenitētie. ⸿ Sʒ ꝯ. finalis 3ᵐ
īpenitētia. ſm Augᵐ in li°. de v̄bis dn̄i. eſt pctm̄ in ſpiritū
ſcm̄. Si ḡ aggraueꝰ rōne finalis īpenitentie: fiet pctm̄ in
ſpūm ſcm̄. Et ſic iā nō erit veniale: ſed mortale. ⸿ P̄. pōt 4ᵐ
ꝯtingere etiā in eo g eſt in charitate: ꝙ non penitet ante
mortē de aliquo veniali cōmiſſo. Nec punitur pro pecca
to veniali pena eterna. Nō ergo finalis īpenitētia intan/
tum aggrauat veniale peccatū mortali adiūctū: vt faciat
ipm̄ dignū pena eterna. ⸿ Preterea. quanto aliqs eſt in 5ᵐ
maiori ſtatu: tāto vnū ꝛ idē peccatū videꝰ ſibi eē grauı⁹.
Sed in maiori ſtatu eſt ille qui hꝫ charitatē q̄ȝ ille qui
eſt in peccato mortali. ergo pctm̄ veniale eſt in eo grauı⁹.
⸿ P̄. ꝯtingit qn̄qȝ ꝙ aliqs in peccato mortali moriēs pe 6ᵐ
nitet de aliquo veniali ꝯmiſſo: mutās in hac vita volūta/
tem ſuā quā habuerat de peccādo venialr̄. Sʒ in eadem
voluntate remanet aīa in q̄ de hoc corpore exit. ergo nō
erit in eo qui ſic decedit peccatum veniale poſt mortem.

7m nō ergo pro eo eternalr puniet̄. ¶ Preterea. semꝑ deus
punit citra ɔdignū. vñ et in psal. dr̄. ꝙ nō ɔtinet in ira mi
sericordias suas. Sȝ penā venial̄ pcti de⁹ in futuro nō mi
tigat q̄tū ad acerbitatē: qꝛ pena purgatorij est maior q̄li
bet pena p̄senti: vt Aug⁹ dicit. ꝛ multo magis pena infer
ni. ergo mitigat eā q̄tū ad durationē. Non ergo pctm̄ ve
8m niale mortali cōiunctū eternalr punitur. ¶ P̄. sicut pec
catū mortale est sine grā: ita pctm̄ originale. Sȝ pctm̄ ve
niale originali cōiunctū nō punit̄ eternalr. Nō enī punit̄
in limbo puerorꝫ: qꝛ ibi nō est pena sensus: nec in inferno
dānatorꝫ: qꝛ ibi punitur soluȝ pctm̄ mortale. In purgato
rio aūt nō punit̄ aliqͥs eternalr. ergo nec etiā veniale con
iunctū mortali eternalr punietur. ¶ Sȝ diceret̄ ꝙ pecca
tum veniale nō pōt esse cōiunctū mortali: nisi siml̄ adsit
pctm̄ mortale: qꝛ ante vsum rōnis hō non pōt peccare ve
nialr. post vsum vo rōnis habitū est in statu mortalis pec
cati: nisi conuertatur ad deū. Et si conuertatur ad deum:
9m iā habebit gratiā originale pctm̄ delentē. ¶ Sȝ cōtra. ꝙ
actu aliqͥs ɔuertat̄ ad deū cadit sub p̄cepto affirmatiuo.
p̄cepta aūt affirmatiua ꝛsi obligēt semꝑ: nō tamē obligāt
ad semꝑ. Nō ergo statim peccat mortalr si non ɔuertat̄
actu ad deū: statim habito vsu rōnis. pōt aūt tūc peccare
venialr. ḡ pōt esse pctm̄ veniale cū originali siue mortali.
10m ¶ P̄. pena pcti mortalis ꝓportiōata est pene peccati ve
nialis q̄tū ad acerbitatē: qꝛ vtriusqꝫ acerbitas est finita.
Oē aūt finitū est ꝓportionale cuilibȝ finito. Si ḡ pecca
to veniali qḋ est cōiunctū mortali debet̄ pena eterna: sic
ꝛ mortali: nō erit dr̄a penarꝫ: nisi fm̄ acerbitatē. In aliq̄
ergo ꝓportione pena pcti mortalis excedit penā pcti ve
nialis. Tot ergo poterūt multiplicari pctā vēialia ꝙ me
rebūtur penā equalē vni pctō mortali. hoc aūt est falsuȝ:
qꝛ ex multis venialib⁹ nō fit vnū mortale: vt supra dictū
est. ergo ꝛ p̄mū ex quo seq̄tur. s. ꝙ peccatū veniale ɔiūctū
mortali puniatur pena eterna.

3 **Sed contra.** ꝙ pena peccatorꝫ venialiū termine
tur. hoc est merito fūdamēti: vt pa
tet per Aplm̄ p̄ma ad Cor. 3°. Qꝫ quidē fundamētū est fi
des formata: vt Aug. dicit 21° de ciui. dei. ꝛ in lib°. de fide
ꝛ operib⁹. hoc aūt fundamētū nō est in eo qui cū mortali
pctō decedit. ḡ pena venialiū nō terminabit̄ in ipso.

Respondeo. dōm ꝙ ea ratiōe culpe debet̄ pena:
qꝛ culpa ordinat̄ per penā. hō eniȝ
peccādo ꝓpria volūtate diuine iustitie ordinē p̄termisit.
Qui quidē modo reparat̄ ꝑ hoc ꝙ fit de hoīe iustitia: dū
ɔtra suā voluntatē puniț̄ fm̄ dei volūtatē. Respōdet āt
ꝑpetua pena pctō mortali fm̄ ordinē diuine iustitie: ꝛ ex
ipsa specie peccati: ꝛ ex īherētia ipsius ad subm̄. Ex specie
quidē peccati: qꝛ pctm̄ mortale est directe ɔtra charitatē
dei ꝛ ꝓximi: per quā peccati pena remittit̄. Qui aūt ɔtra
aliq̄d peccat: ex hoc ipso meret̄ eius bn̄ficio p̄uari. Sicut
in reb⁹ humanis qui ɔtra rēpublicaȝ peccāt: hoc ipso in ꝑ
petuū societate reipu. p̄uātur: vel perpetuo exilio: vl̄ etiā
morte. In qua sicut Aug⁹ dicit 21° de ciui. dei. nō pēsat̄ pe
na tēporis qua q̄sqꝫ occidit̄: sed potius ꝙ per mortem in
eternū ciuitatis beneficio p̄uatur: q̄uis culpa ɔmissa for
te fuerit momētanea: aut breui tēpore ꝑpetrata. vnde ꝛ il
le qui mortalr peccat īquātuȝ cōtra charitatē peccat: hoc
meret̄ vt remissiōe p̄uet̄: que est effectus charitatis. Et si
dn̄s remittit: nō est ex merito hoīs: sed ex misericordia
sua. Ex parte vo īherētie ad subm̄ pctm̄ penā ꝑpetuaȝ hȝ:
qꝛ p̄uat hoīem grā: per quā pōt pctm̄ remitti. pctō aūt ma
nēte nō soluit̄ pena: qꝛ in operib⁹ dei nihil pōt eē inordi
natū. Et iō sicut hō q se i puteū ꝓijceret vnde ꝑ se nō pos
set exire: q̄tū est in ipso faceret vt in ꝑpetuū eēt ibi: ita ēt
qui mortalr peccat q̄tū in ipso est se in penā eternā indu
cit. veniale aūt pctm̄ cū nō sit ɔ charitatē nō meret̄ penā
eternā ex specie pcti: nec ex parte īherētie ad subm̄ per se
loquēdo: qꝛ nō p̄uat grām. Sȝ per accn̄s fit irremissibile
pctō mortali cōiunctū: īquantū est in subto p̄uato grā. Et
sic per accn̄s punit̄ pena eterna.

Ad primum ergo dōm ꝙ ratio illa ꝓcedit d cā Ad p̄m
pene eterne ex specie act⁹. Sic aūt
veniale pctm̄ nō meretur penā eternā: sȝ alio mō vt dcm̄
est. ¶ Ad 2m dōm ꝙ acerbitas pene directe rn̄det quan 2m
titati pcti: sȝ eternitas pene rn̄det idelebilitati ipsi⁹. Que
quidē cōuenit aliq̄n veniali pctō per accn̄s: vt dictuȝ est.
¶ Ad 3m dōm ꝙ illa īpenitētia facit peccatū in spūm san 3m
ctum: que opponit̄ charitati que est donū spūs sci. vñ non
penitere de veniali: qꝛ nō est ɔriū charitati nō facit pecca
tum in spm̄ sanctū. Sȝ tamē īquātū est cōiunctū mortali
cū finali īpenitētia: per accn̄s hȝ idelebilitateȝ: vt dcm̄ ē.
¶ Ad 4m dōm: ꝙ ille qui non penitet de veniali: penitet 4m
aūt de mortali: nō hȝ īpenitētiā que repugnet remissioni
peccati. vñ nō est causa pene eterne. ¶ Ad 5m dōm. ꝙ nō 5m
ꝓpter maioritatē culpe ipsius venialis pctm̄ veniale cō
iūctū mortali diuti⁹ punit̄: sȝ ꝓpter idelebilitatē q̄ ꝓue
nit ex adiūcto: vt dcm̄ est. Et tn̄ nō semper hoc est verꝫ ꝙ
pctā venialia adiūcta pctō mortali sint minora q̄ adiū
cta charitati: quinimo plerūqꝫ sunt maiora: vtpote ꝓce
dentia ex maiori libidine: quā charitas non refrenat. In
his vero q sunt ꝑfecte charitatis: venialia pctā vtplm̄ū
accidūt ex aliq̄ surreptiōe: ꝛ cito virtute charitatis remit
tūtur: fm̄ illud. 2. Paral̄. 30. Dn̄s bonus ꝓpiciabit̄ cūctis
q in toto corde reqͥrūt dn̄m deū p̄ruȝ suorꝫ: ꝛ nō iputabit̄
eis ꝙ parꝫ scificati sunt. ¶ Ad 6m dōȝ. ꝙ pctm̄ postq̄ trā 6m
sit actu pōt manere reatu: quē nō tollit quelibet mutatio
volūtatis: sȝ solā illa quā charitas operat̄. ¶ Ad 7m dōȝ. 7m
ꝙ pena pcti venialis etiā cū in iferno punit̄ mitigat̄ q̄tū
ad acerbitateȝ: q̄uis grauius puniat̄ q̄ ab hoīe puniret̄:
qꝛ maiorē grauitatē hȝ fm̄ ꝙ cōparat̄ ad deū ꝓut punit̄
a deo: q̄ sȝ ꝙ cōparat̄ ad hoīeȝ ꝓut punit̄ ab hoīe. ¶ Ad 8m
8m dōm. ꝙ nō est poſſe ꝙ aliqͥs decedat cuȝ originali pctō
ꝛ veniali absqꝫ mortali. qꝛ ante vsum rōnis puer excusat̄
a pctō mortali: ita vt si etiaȝ cōmittat actū qui de genere
suo sit pctm̄ mortale nō īcurrit reatū mortalis pcti: eo ꝙ
nōdū habȝ vsum rōnis. vñ multo magis excusat̄ a reatu
pcti venialis. Qꝛ qḋ excusat maius pctm̄: multo magis ēt
excusat minus. Sed postq̄ hȝ vsuȝ rōnis peccat mortalr
si nō facit qḋ in se est ad q̄rēduȝ suā salutē. Si aūt faciat:
grāȝ ɔsequet̄ ꝑ quā īmunis erit ab originali pctō. ¶ Ad 9m
9m dōm. ꝙ licet precepta affirmatiua cōiter loquēdo nō
obligēt ad semꝑ: tn̄ ad h̄ est hō nālī lege obligat⁹: vt p̄mo
sit sollicit⁹ de sua salute: fm̄ illud Math. 6. Primū q̄rite
regnū dei. Ultim⁹. n. finis nālr cadit in appetitu: sicut p̄i
ma p̄n⁹ nālr p̄mo cadūt in apꝓhēsione. Sic. n. oīa deside
ria p̄supponūt desiderium vltimi finis: sicut oēs specula
tiones p̄supponūt speculationē p̄morꝫ p̄ncipiorꝫ. ¶ Ad 10m
vltimū dōm ꝙ lȝ in his que sunt diuersarū rationū sit ꝓ
portio finita: tamē id quod iperfectius est: quātūcūqꝫ ꝑfi
ciatur: nō potest equari ei qḋ est ꝑfectius. Nigredo enim
quātūcūqꝫ ītēdatur semꝑ est imperfectior albedine. Pe
na aūt ꝓprie debita peccato mortali est p̄uatio diuine vi
sionis: q̄lis pena nō corrn̄det peccato veniali. Et ideo im
possibile est penā d̄bitā peccato veniali equari pene que
pctō mortali debet̄. ¶ Uel dōm ꝙ pena sensus que īfer
tur in īferno pro peccato mortali ꝛ veniali non distant in
īfinitum: cum ambe sint finite: ꝛ correspondeant conuer
sioni ad bonum cōmutabile: que etiam in peccato mor
tali est finita: quamuis forte remorsus conscientie que di
citur vermis incomparabiliter sit maior in vno q̄ alio:

distantia autem īfinita peccati mortalis a veniali est ex
auersiōe a deo:que tñ est in mortali ex qua ꝑpetuo ꝑuat̄
diuina visione:nō aūt per peccatū veniale:nisi per accñs:
vt dcm̄ est:nec tñ seqtur ꝙ ex multiplicatione venialiuꝫ
fiat pena fm̄ itensionē eq̄lis pene pcti mortalis: sꝫ fꝫ. ex/
tēsionē:q2 plurib⁹ modis punier̄. Et sic rō nō seqtur.
℄ Utrū pctā vēialia post hāc vitā remittāt̄ i purgatorio.

Ndecimo queritur vtrū pctā venia/
lia post hāc vitā remittan/
1° tur in purgatorio. ℄ Et videt̄ ꝙ nō. Dr̄ enim
Eccl.xi°. Si lignū fuerit ꝑcisum: vbicūqꝫ ceci/
derit:ibi erit: siue ad austrū: siue ad aqlonē.
Sꝫ ꝑcisio hoīs fit per mortē. ergo post mortē in illo statu
remanebit semꝑ in quo morit̄. Nō ergo post mortem re/
2° mittit̄ homini aliqḋ pctm̄. ℄ P̄. pctm̄ nō īmutatur: nisi
mutata volūtate peccādi:que erat cā ipsius pcti. Nō eni
tollit̄ effectus cā manēte. Sꝫ voluntas post mortē nō po
test mutari:sicut nec angelus post casum. hoc enī hoībus
mors est:qḋ angelis casus:vt Dam̄. dicit. ḡ pctm̄ veniale
nō pōt remitti post hāc vitā. ℄ Sꝫ diceret̄ ꝙ pctm̄ mor
tale:q2 simplr̄ est voluntariuꝫ reqrit ad sui remissionem
actualē mutationem volūtatis:nō aūt pctm̄ originale: q2
nō est pctm̄ voluntariū volūtate ꝑsone:neqꝫ pctm̄ venia/
le:q2 nō est simplr̄ voluntariū: eo ꝙ nō pōt hō vitare qn
venialr̄ peccet. pōt tñ vitare hoc vel illud veniale pctm̄.
3° ℄ Sed ꝯtra. Aug⁹ dicit in lib°. de penitētia ꝙ hō non pōt
īchoare nouā vitā:nisi peniteat eū veteris vite. Sꝫ remis
sio peccati ꝑtinet ad īchoationē noue vite. Omne autē
pctm̄ etiā originale ꝛ veniale pertinet ad vetustatē vite.
Cū ergo penitētia dicat mutationē actualis volūtatis:vi
det̄ ꝙ neqꝫ pctm̄ originale:neqꝫ veniale possit remitti si/
4° ne actuali imutatiōe voluntatis. ℄ P̄. eodem habitu alī
cui placet vnū oppositoꝝ:ꝛ displicet alteꝝ:sicut ꝑ habitū
liberalitatis placet nobis liberalr̄ dare:ꝛ displicet nobis
liberalr̄ retinere. Sꝫ per habitū charitatis placet nobis
bonū gratie. ergo per habitū charitatis displicet nob̄ ma
lum culpe. Si ergo habitualis displicētia sufficeret ad re
missionē peccati venialis:nūqꝫ pctm̄ veniale esset simul
5° cū charitate. ℄ P̄. remissio peccati venialis ꝑtinet ad ꝑ/
fectū spūalis vite. Sꝫ ꝑfectus spūalis vite cum cōpetat
statui viatoris:non pōt esse post mortē que terminat via/
toris statū. ergo pctm̄ veniale non pōt remitti post hanc
6° vitā. ℄ P̄. eiusdē rōnis esse videt̄ ꝙ aliqs mereatur pre
miū essentiale vel accñtale:ꝛ ꝙ ei remittat̄ pctm̄. Q2 ea/
dem rōne qua aliqs accedit ad vnum oppositoꝝ: recedit
ab altero. Sꝫ hō post mortē non pōt mereri neqꝫ p̄mium
essentiale:neqꝫ accidētale. ergo pari rōne nō pōt percipe/
7° re remissionē peccati:neqꝫ venialis neqꝫ mortalis. ℄ P̄.
facilius hō in pctm̄ cadit q̄ꝫ ei remittatur pctm̄:q2 homo
est spūs per se vadēs in pctm̄:sed nō rediēs. Sꝫ post mor
tem non pōt hō peccare venialr̄. ergo neqꝫ pōt ei remitti
8° pctm̄ veniale. ℄ P̄. nullū pctm̄ qḋ meretur penā eternā
remittit̄ post hāc vitā. Sed pctm̄ veniale videt̄ mereri
penā eternā. Si eniꝫ ꝓ vitatione pcti venialis homo pōt
mereri vitā eternā:econtrario pro cōmissione peccati ve
nialis pōt hō mereri penā eternā. ergo pctm̄ veniale non
9° pōt remitti post hāc vitā. ℄ P̄. in purgatorio est ꝛ grā ꝛ
pena. Sed nō remittit̄ ibi pctm̄ veniale rōne pene: tū q2
cum pena sit effectus culpe:nō agit in culpaꝫ:tum q2 pari
rōne ois pena tolleret culpā:qḋ de pena īferni patꝫ eē fal
sum. Similr̄ in rōne gratie:q2 gratia nō opponit̄ peccato
veniali:sed cōpatit̄ ipꝫ secū. ergo pctm̄ veniale nō remit
titur in purgatorio. ℄ Sed diceret̄ ꝙ peccatuꝫ veniale
in purgatorio remittit̄:q2 hō in vita ista meruit vt sibi re
10° mitteret̄. ℄ Sꝫ cōtra. meritū xp̄i est efficaci⁹ q̄ꝫ merituꝫ
cuiuscūqꝫ hoīs. Sꝫ nullus per sacr̄a que habēt efficaciaꝫ
ex merito xp̄i:pōt absolui a pctō futuro. ḡ multo min⁹ po/
test aliqs mereri vt sibi remittat̄ pctm̄ futuruꝫ. ℄ P̄. si/ 11°
cut pctm̄ mortale opponit̄ charitati:ita pctm̄ veniale op
ponit̄ feruori charitatis. Sꝫ feruor charitatis delēs pec/
catuꝫ veniale nō pōt esse in futuro:q2 nullus mot⁹ nouus
volūtatis erit ibi. ergo non poterit pctm̄ veniale remitti:
sicut nec pctm̄ mortale pōt remitti nisi supueniēte noua
charitate. ℄ P̄. qcquid pōt stare cū añcedente: pōt stare 12°
cū ꝯsequēte:sicut si albū pōt stare cū hoīe: pōt etiaꝫ stare
cuꝫ aīali. Alioqn sequeret̄ opposita esse simul. Sꝫ ad gra
tiā finalē ex necessitate seqtur gloria:cū qua pctm̄ venia/
le stare nō pōt. ergo nec cū gratia finali: Non ergo pōt re/
mitti post hāc vitā. ℄ P̄. status purgatorij est status me/ 13°
dius īter statū ꝑsentis vite:ꝛ statum future glorie. Sꝫ in
ꝑsenti vita īuenit̄ ꝛ culpa ꝛ pena. In statu aūt glorie neqꝫ
culpa neqꝫ pena:inter que est mediū vel culpa sine pena:
vel pena sine culpa. Sꝫ culpa sine pena eē nō pōt:q2 hoc
repugnaret ordini diuine iustitie. ergo in purgatorio erit
pena sine culpa. Nulla ḡ culpa pōt remitti post hāc vitaꝫ
in purgatorio. ℄ P̄. nullū sacrm̄ ecclesie est frustra insti 14°
tutū. Sꝫ extrema vnctio cū sit īstituta ad remissionē ve/
nialiū:frustra īstituta videret̄ si post hāc vitā in purgato
rio venialia pctā possent remitti. Nō ḡ possunt post hanc
vitā remitti. ℄ P̄. dispō que ꝯseqtur formā nō remanet 15°
in mā forma recedēte. Nō enī in mā ignis remanet clari
tas:igne extincto. ergo nec dispō materie remanet in for/
ma a mā separata. Sed pctm̄ veniale est dispositio homi
nis ex parte materie. Nā ex corruptiōe corporis qḋ aggra
uat animā venialia peccata cōtingūt. Nā in statu nature
ītegre venialia eē non poterāt:vt supra dcm̄ est. Nō ergo
veniale pctm̄ remanet in aīa a corpore separata. Et ita
post hāc vitā remitti nō pōt. ℄ P̄. Quādo est aliqḋ ma/ 16°
gnū bonū qḋ differt̄:ꝛ magnū malū qḋ iminet: excitatur
itensuꝫ desideriū ad ꝯsequēdū bonū ꝛ euadendū maluꝫ.
Sꝫ anime separate q̄ est purgatorio obnoxia iminet ma
gnuꝫ malū. s. acerba purgatorij pena:ꝛ differt̄ a maximo
bono separato. s. a vita eterna. ergo statiꝫ excitat̄ in ea fer
uēs desideriū. Sed feruor charitatis nō cōpatit̄ secū ve/
niale. ḡ in purgatorio separata aīa veniale habere nō po/
test. ergo nō pōt veniale peccatuꝫ in purgatorio remitti.
℄ P̄. ignis purgatorij punit animā iquantū est īstrumē/ 17°
tum diuine iustitie. Nō aūt ponitur esse īstrumētū diuie
misericordie:cui⁹ ē peccata remittere. Nō ergo post hāc
vitā in purgatorio pctm̄ veniale remittitur.

Sed cōtra est qḋ Grego⁹ dicit in 4° dial. Dat̄ ītel 5 p.
ligi quasdā leues culpas post hāc vitā
remitti. ℄ P̄. sup illud Matth. 3°. Ipse vos baptizabit 2°
in spū sancto ꝛ igne. dic̄ glo. Spiritu in ꝑsenti abluit: post
siqua macula surrexerit:igne purgatorio ad purū exurit:
qḋ de leuiorib⁹ credendū est peccatis. ℄ P̄. Augu⁹ dicit: 3°
ꝙ illo trāsitorio igne nō capitalia:sꝫ minuta peccata pur
gātur. ℄ P̄. Ambrosi⁹ dicit de bono mortis. Sicut oculi 4°
carnales nō possunt solē corporalē videre si aliq̄ lesio in
eis fuerit:ita nec spūales possunt videre solē spūalē cum
lesiōe. Sed pctm̄ veniale est quedā lesio anime. Non er/
go pōt aīa ꝑuenire ad vidēdū deū quādiu habꝫ maculaꝫ
venialis pcti. Opꝫ ḡ ꝙ tal̄ macula ī purgatorio purget̄.

Respondeo. dōm ꝙ ad huius qōnis euidētiam R°
opꝫ itelligere qd sit peccatū remit/
ti:qḋ nihil aliud est q̄ꝫ peccatum non imputari. Unde in
psal. cum premisisset. Beati quorū remisse sunt iniquita/
tes. quasi exponens subdit. Beatus vir cui non iputauit
peccatum dominus. Imputatur autem peccatum alicui
īquantū per ipm̄ impedit̄ homo a cōsecutione vltimi fi/

nis qui est beatitudo eterna: a qua ipeditur hõ per pctm: ꝛ rõne culpe: ꝛ rõne reat⁹ pene. Rõne qdez culpe: qꝛ cum beatitudo eterna sit pfectũ bonum hominis: non cõpatitur secũ aliquã bonitatis minorationẽ. Ex hoc autẽ ipso ꝙ aliqs actũ peccati cõmisit: icurrit quãdã boni minorationẽ: iquãtum. s. factus est vituperabilis ꝛ idecẽtiã quãdam habẽs ad tãtũ bonũ. Ex hoc vo ꝙ reus est pene: etiã ipedit̃ a beatitudine pfecta: que oẽm dolorẽ ꝛ penã excludit. Fugiet eni ibi dolor ꝛ gemit⁹: vt dr̃ Isa. 35. Utrũqꝫ tamen hoꝝ aliter ipedit in pctõ mortali: ꝛ alr̃ in peccato veniali. Nã in peccato mortali patit̃ hõ bonitatis minorationẽ per puationẽ pncipij ducẽtis ad finẽ. s. per puatõez charitatis. Sed in pctõ veniali patit̃ hõ minorationem ꝛ ipedimẽtũ per quãdã idecẽtiã actus: q̃si ipedimẽto existẽte in ipso actu quo pgẽdũ erat in finẽ: saluo tamẽ pncipio iclinãte. Sicut etiã graue põt ipediri ne pueniat dorsum: vel ppter corruptionez grauitatis in ipso: vel ppter aliquod ipedimẽtũ occurrẽs: quo ipedit̃ mot⁹ eius ne ad finẽ nãlẽ pueniat. Ex parte etiã reatus pene est differentia. Nã per pctm mortale meret̃ q̃si inimic⁹ effectus penã exterminãtẽ. Per pctm vo veniale penã corrigẽtem. Alr̃ g̃ remittit̃ peccatũ veniale: ꝛ alr̃ mortale. Nã q̃tum ad culpã ad hoc ꝙ pctm mortale nõ iputet̃: opꝫ ꝙ tollat̃ ipedimentũ qđ erat ex corruptiõe pncipij p nouã charitatis ꝛ gratie ifusionẽ. hoc aũt nõ reqrit̃ in peccato veniali: qꝛ charitas manebat. Sꝫ opꝫ ꝙ tollatur ipedimentũ per aliquẽ fortẽ impulsũz repugnãtẽ ipedimento: qđ erat appositũ ex obice venialis. Sicut impedimẽtũ qđ cõtingit ex graui corruptiõe non põt tolli nisi per iteratã eiusdez gnãtionẽ. Impedimẽtũ vo qđ esset ex aliquo obice apposito: tollit̃ per aliquẽ violẽtũ motũ remouẽtem ipm obicem. Sic g̃ ꝛ veniale q̃tũ ad culpã remittit̃ per feruorez charitatis: mortale vo per gratie ifusionẽ. Quãtuz ad penam aũt pctm mortale nõ remittit̃: qꝛ hꝫ penã itermiabilẽ ꝛ eternã. pctm vo veniale remittit̃ per exsolutiõem pene tẽporalis finite. Et hoc qdẽ quomõ vtrũqꝫ possit remitti in hac vita satis manifeste apparet. Sꝫ in futura vita mortale pctm nũq̃ põt remitti q̃tũ ad culpã. Nõ eni post hãc vitã aĩa imutat̃ eẽntiali imutatiõe per grẽ ꝛ charitatis ifusionẽ de nouo. Culpa aũt non dimissa: nec pena remittit̃: vt supra dctm est. Sꝫ de peccato veniali qdaꝫ dixerũt ꝙ in hñtibus charitatez semp dimittit̃ in hac vita q̃tũ ad culpã: sed post hãc vitã dimittit̃ q̃tũ ad penã per pene. s. solutionẽ. Sed hoc quidẽ satis pbabile videt̃ in his qui cũ vsu rõnis ex hac vita recedũt. Nõ eni est pbabile ꝙ aliqs in charitate existẽs ꝛ cognoscẽs sibi mortez iminere nõ moueat̃ motu charitatis: ꝛ in deũ ꝛ ɔ̃ oĩa peccata que fecit: etiã venialia. Et hoc sufficit ad remissionẽ venialiũ q̃tũ ad culpã: ꝛ fortassis ẽt q̃tũ ad penã si sit itensa dilectio. Sꝫ q̃nqꝫ ɔtingit ꝙ aliq in ipsis actib⁹ peccatoꝝ venialiũ: vel in pposito venialr̃ peccãdi occupant̃ sõno vel aliqua passiõe auferẽte vsuz ratiõis: ꝛ pueniunt̃ morte anteq̃ possint hr̃e vsum rõnis. Quib⁹ manifestuz est ꝙ in hac vita peccata venialia nõ dimittunt̃: ꝛ tamen ppterea nõ ipediũtur ppetuo a vita eterna: ad quã nullo mõ perueniũt nisi oĩno imunes ab omni culpa effecti. Et iõ opꝫ dicere ꝙ venialia remittũtur eis post hãc vitã: etiam quãtũ ad culpã: eo mõ quo remittũtur in hac vita. s. per actũ charitatis in deũ repugnãtẽ venialib⁹ in hac vita cõmissis. Qꝛ tamẽ post hãc vitã nõ est status merẽdi. ille dilectiõis mot⁹ in eis tollit quidẽ impedimẽtum venialis culpe: non tamen meretur absolutionem vel diminutionem pene: sicut in hac vita.

Ad p^m Ad primũ ergo dõm ꝙ pctm veniale non mutat statũ vel locũ hois: sed est qđdã ipedi

mentũ quo differt̃ hõ a ɔsecutiõe vltimi finis. ¶ Ad 2^m 2^m
dõm: ꝙ in futura vita non est aliq̃ eẽntialis imutatio vo
lũtatis. s. q̃tũ ad finẽ: vel q̃tũ ad charitatẽ vel grãm. põt
tñ esse aliq̃ accñtalis imutatio per remotionẽ ipedimẽti.
Nã remouẽs phibens est mouẽs p accñs: vt dr̃ in 8° phy
sicoꝝ. ¶ Ad tertiũ dõm ꝙ eiusdẽ rõnis est ꝙ volũtas fe 3^m
ratur in appetitũ vni⁹ cõtrarij: ꝛ in detestationẽ alterius.
Nullus aũt habẽs vsum liberi arbitrij põt ichoare nouã
vitã q̃ est per grẽ ifusionez: nisi appetat ꝛ amet gratie bo
num. Et iõ opꝫ ꝙ detestet̃ omne malũ repugnãs. Ita tñ
ꝙ pctã mortalia que ppria volũtate cõmisit: ꝛ directe cõ
trariãtur grẽ in spãli detestet̃: vt sic remota cã subtrahen
te grãm per displicentiã pcti mortalis tollat̃ effect⁹. s. pri
uatio gratie per eius ifusionẽ. pctm aũt mortale nõ ex p
pria volũtate huius psone ɔ̃ctuz est. pctm aũt veniale est
qdem ppria volũtate huius psone cõmissum: nõ tñ est cã
puationis gratie. vnde nõ reqrit̃ displicentia in particu
lari: sꝫ in vlĩ tm̃: iquantũ hñt aliquã rõnez repugnãtis ad
gratiã. ¶ Ad 4^m dõm ꝙ habitualis displicẽtia non suffi 4^m
cit ad remissionez venialis: sꝫ reqrit̃ actualis. Sufficit ta
men gnãlis. ¶ Ad 5^m dõm ꝙ remissio culpe venialis nõ 5^m
facit pfectũ spũalez p se. s. q̃tũ ad augmentũ spũalis bo
ni: sed solũ per accñs. s. q̃tũ ad remotionem ipedimenti.
¶ Ad 6^m dõm ꝙ meritũ glorie eẽntialis vel accñtalis p 6^m
tinet per se ad pfectũ spũalẽ: qui est per augmẽtũ spũalis
boni. vñ nõ est silis rõ. ¶ Ad 7^m dõm ꝙ aĩa post mortem 7^m
trãsit in aliũ statũ angelis ɔformẽ. Uñ eadez rõne nõ po
test peccare venialr̃ sicut nec angelus: qꝛ non remanet in
ea charitatis vsus qui est causa remissionis peccati veni
alis: potest tamen post mortem ei remitti peccatum ve
niale. ¶ Ad octauum dicendum ꝙ vitare peccatum ve 8^m
niale potest itelligi dupliciter. Uno modo scdm puram
negationẽ. Et sic nõ meret̃ vitã eternã: qꝛ etiã dormiens
nõ peccat venialr̃: ꝛ tñ nõ meret̃. Alio mõ sꝫ aliquã affir
mationẽ: sm ꝙ dr̃ ille vitare pctm veniale q vult nõ pec
care venialr̃. Et qꝛ ista volũtas põt esse ex charitate. iõ vi
tare pctm veniale põt esse meritoriũ vite eterne. Sꝫ pec
care venialr̃ nõ repugnat charitati. vñ nõ meret̃ penam
eternã. ¶ Ad 9^m dõz ꝙ remissio venialis pcti in purgato 9^m
rio q̃tuz ad penã est ex parte purgatorij: qꝛ hõ patiendo
exsoluit qđ dꝫ. Et ita cessat reat⁹. Sꝫ q̃tũ ad culpã nõ re
mittit̃ p penã: neqꝫ sm ꝙ actu sustinet̃: qꝛ nõ est merito
ria. Neqꝫ sꝫ ꝙ recogitat̃. Nõ eni eẽt mot⁹ charitatis ꝙ
aliqs detestaret̃ pctm veniale ppter penã: sꝫ magis esset
mot⁹ timoris seruilis vel nãlis. Remittit̃ g̃ in purgato
rio veniale q̃tũ ad culpã v̾tute grẽ: nõ solũ sm ꝙ ẽ in ha
bitu: qꝛ sic ɔpatit̃ veniale pctm: sꝫ put exit in actũ chari
tatis detestantis veniale pctm. ¶ Ad 10^m dõm: ꝙ nullus 10^m
põt mereri remissionẽ future culpe: põt tñ mereri statuz
purgatorij: in quo sit sibi culpa remissibilis. ¶ Ad 11^m di 11^m
cendũ ꝙ post mortẽ nõ erit aliqs mot⁹ nou⁹ voluntatis q
nõ pcessit in hac vita in aliq̃ radice vl̃ nãe vel grẽ. Mul
ti tñ actuales mot⁹ volũtatis erũt post hãc vitã: q nõ fũt
mõ: qꝛ alij etiã erũt sm ea que tũc cognoscent ꝛ expient̃.
¶ Ad 12^m dõm ꝙ qñ añs ꝛ ɔ̃ñs alicui⁹ ɔditiõalis sunt si 12^m
mul: qcqd põt stare cũ añcedente: põt stare cũ ɔsequente.
Sꝫ qñ nõ sunt simul: hoc nõ est necẽium. Seqt̃. n. si anial
viuit ꝙ moriet̃: nõ tñ qcqd põt stare cũ vita: põt stare cũ
morte. Et silr̃ nõ qcqd põt stare cũ gratia finali põt stare
cũ gloria. ¶ Ad 13^m dõm ꝙ nõ opꝫ illud qđ est mediũ q̃
tum ad aliqd: esse mediũ q̃tũ ad oĩa. Status ergo purga 13^m
torij medius est quidẽ quãtũ ad aliqua inter statuz psen
tis vite: ꝛ statũ glorie: nõ tamen q̃tuz ad hoc ꝙ sit ibi cul
pa sine pena: vel pena sine culpa. ¶ Ad 14^m dõm ꝙ oĩa sa 14^m
cramẽta noue legis sũt istituta ad ɔferẽdũ gratiam. Nõ

autem requiritur ad remissionē peccatoꝝ venialium no
ue gratie īfusio: vt dc̄m est. Et iō nec extrema vnctio: nec
aliqđ sacramētū noue legis est ṗncipalr̄ īstitutū ꝯtra pec
cata venialia: lꝫ per ea peccata venialia remittātur. Sꝫ
est īstituta extrema vnctio ad reliquias peccatoꝝ tollen
15m das. ¶ Ad 15m dōm ꝙ lꝫ ex corruptione corporis fit aliq̄
cā venialiū: nō tn̄ venialia sunt sicut in subiecto in corpo
16m re: sꝫ in aīa. vnde nō sunt dispōnes mãe: sed forme. ¶ Ad
16m dōm ꝙ illa ratio nō ꝯcludit ꝙ pctm̄ veniale in purga
torio nō remittaṫ: sꝫ ꝙ statī ibi nō remittaṫ: ꝛ h̄ satis vi
17m deṫ ꝓbabile. ¶ Ad 17m dōm: ꝙ sicut iam dc̄m est: remis
sio culpe nō fit per penam: sꝫ per vsum gratie: que est effe
ctus diuine misericordie.

¶ De remissione peccatorum venialium in hac vita.

Duodecimo queriṫ de remissione pec
catoꝝ venialiū in hac vi
ta: vtꝝ .s. remittātur per aspsionē aque bn̄di
1m cte: vnctionē corporis: ꝛ hm̄oi. ¶ Et videṫ ꝙ nō.
Cōferre enī gratiā est ꝓpriū sacramentoꝝ no
ue legis. Sꝫ hm̄oi nō dicūtur esse sacramēta. ergo nō confe
2m runt gratiā. Nō ergo ꝑ ea fit remissio alicui9 culpe. ¶ P̄.
pctm̄ mortale nō pōt stare simul cū gratia: cū qua tn̄ pōt
stare veniale. Et sic īfusio gratie sufficit ad remissionem
peccati mortalis: nō aūt sufficit ad remissionē peccati ve
nialis. videṫ ergo ꝙ plus reqratur ad remissionē pcti ve
nialis q̄ȝ ad remissionē pcti mortalis. Sꝫ ꝑ ṗdicta nō pōt
3m remitti pctm̄ mortale. ģ multo min9 pctm̄ veniale. ¶ P̄.
pctm̄ veīale remittiṫ ꝑ actū charitatꝭ. Sꝫ act9 charitatis
ex ṗmissis cāri nō pōt: sꝫ ab extrinseco ꝓcedit. ģ ꝑ ṗdicta
4m pctm̄ veniale remitti nō pōt. ¶ P̄. hm̄oi eq̄lr̄ se habent ad
oīa peccata venialia. Si ģ per ea remittiṫ vnū pctm̄ ve
niale: pari rōne remittūtur oīa. Et sic si remittūtur q̄tuꝫ
ad culpā: frequētissime illi q̄ sunt absq; pctō mortali pos
sunt dicere: pctm̄ nō habem9: qđ ē ꝯtra id qđ habem9 pri
ma Jo. ṗmo. Et si per hm̄oi remittaṫ pctm̄ etiā q̄tum ad pe
nam: plurimi statim post mortē euolabūt: purgatorij pe
nam nō sentiētes: qđ videṫ icōueniens. Nō ģ per ṗdicta
pctā venialia remittuntur.

3 Sed contra est: qꝛ nihil ī ecclie obseruātia agi
tur frustra. Sꝫ in bn̄dictione aque
fit mētio de remissiōe culpe. ģ aliq̄ culpa per aspersionē
aque bn̄dicte remittiṫ. Nō aūt culpa mortal. ģ venialis.

R. Respondeo dōm ꝙ sicut supra dc̄m est ꝑ feruo
rem charitatis pctā venialia remit
tunṫ. Et iō q̄cūq; nata sunt excitare feruorem charitatis
pn̄t causare remissionē pctōꝝ venialiū. Actus aūt chari
tatis ad volūtatē ꝑtinet. Que qdē tripl'r ad aliqđ iclina
tur. Aliqn̄ qdē ex sola rōne aliqđ demōstrante. Aliquan
do aūt ex rōne simul ꝛ aliquo iteriori īstinctu qui est a cā
superiori .s. deo. Aliquādo aūt cū hoc etiā ex iclinatiōe ha
bitus iherētis. Sūt quidē quedā que cānt remissionem
peccati venialis: iquātum iclināt volūtatē ad feruētem
charitatis actū ſm tria ṗdicta. Et sic per sacrā noue legis
venialia pctā remittūtur. Qꝛ ꝛ ratio ea cōsiderat vt quas
dam salutares medicinas: ꝛ diuina virt9 in eis secretius
operaṫ salutē: ꝛ etiā per ea cōferṫ habitualis gratie donū.
Quedā vō sunt que cānt remissionē venialis pcti ſꝫ duo
ṗdictoꝝ. Nō enī cānt gratiā: sꝫ excitāt rōnē ad aliqđ con
siderādū qđ excitet charitatis feruorē. Et etiā pie crediṫ
ꝙ virtus diuina iteri9 opereṫ excitādo dilectionis feruo
rem. Et hoc mō aq̄ bn̄dicta: bn̄dictio pontificalis ꝛ hm̄oi sa
cramētalia cānt remissionē pcti venialis. Quedā vō sunt
que cānt remissionē venialis pcti solūmō excitādo chari
tatis feruorē ꝑ modū cōsideratiōis: sicut oratio domini
ca: tonsio pectoris: ꝛ alia huiusmodi.

Ad primum ergo dōm ꝙ nō est necessariū ad re Ad 1m
missionē pcti venialis ꝙ noua gra
tia cōferaṫ. Et iō pōt pctm̄ veniale dimitti ꝑ aliqđ qđ nō
est sacrm̄. ¶ Ad scḋm dōm ꝙ habēti vsum liberi ar. non 2m
īfundiṫ noua grā sine feruore charitatis. vnde plura req
rūtur ad remissionē peccati mortalis q̄ȝ venialis. ¶ Ad 3m
3m dōm ꝙ ṗdicta cānt feruorē charitatis ipsam volūtatē
iclinādo: vt dc̄m est. ¶ Ad 4m dōm ꝙ q̄uis hm̄oi equalr̄ se 4m
habeāt ad oīa pctā venialia: tn̄ feruor ab eis excitat9 non
equalr̄ semꝑ se hꝫ ad oīa: sꝫ qn̄q; respicit aliq̄ in spāli: ꝛ cō
tra ea efficaci9 operaṫ. Et si in gnāli respiciat ea: pōt ꝯtin
gere ꝙ nō hꝫ eundē effectū in oīb9: eo ꝙ affectus hoīs ali
quādo habitualr̄ est iclinat9 ad aliq̄ pctā venialia cōmit
tenda: ita .s. ꝙ si in memoria haberetur: nō displicerēt: vl'
forte si opportunitas adesset ꝯmitterētur. Et raro contin
git hoīes in hac mortali vita viuētes ab hm̄oi affectib9 libe
ros esse. vn̄ non possum9 fiducialr̄ dicere: pctm̄ non habe
mus. Etsi etiā hō ad horā per hm̄oi remedia ab oīb9 venia
lib9 imunitatē cōsequaṫ quātū ad culpā: nō tn̄ seqṫ ꝙ sit
liberat9 q̄tū ad totā penā: nisi forte sit tantus feruor dile
ctionis ꝙ sufficiat ad totius pene remissionē.

De vicijs capitalib9. Et quattuor hꝫ articulos. ṗ
enī queriṫ vtrū sint tm̄ septē capitalia
vicia. 2° vtrū supbia sit spāle pctm̄. 3° vtꝝ supbia sit in
vi irascibili. 4° vtrum cōuenienter assignentur species
superbie. Questio VIII.

Questio est de vicijs capitalib9. Et ṗ
queriṫ de numero viciorū
capitaliū: quot ꝛ que sunt. ¶ Et videṫ ꝙ
sint septē. Diċ. n. Greg9. 31° moral. Septē
sunt ṗncipalia vicia .s. inanis glīa: iuidia:
ira: tristicia: auaritia. vētris igluuies: luxuria.

Sꝫ ꝯtra. capitalia vicia videṫ dici ex qb9 alia oriūṫ 3
Sꝫ oīa vicia oriūṫ ex vno vicio vl' ex duo 1m
bus. Dṫ enī ṗma ad Thi. 6° Radix oium maloꝝ cupidi
tas. Et Eccl. 10. dṫ. Initiū oīs pcti supbia. ergo nō sunt se
ptē vitia capitalia. ¶ Sꝫ dice. ꝙ Apl's ibi loqṫ de cupidi
tate nō ſm ꝙ est spāle pctm̄: sꝫ ſm ꝙ iportat quādā gene
ralē iordinationē ꝯcupiscētie. ¶ Sꝫ ꝯtra. cupiditas ꝓut 2m
est spāle pctm̄ est iordinat9 appetit9 diuitiaꝝ: qui auaritia
dṫ. Sꝫ de tali cupiditate ibi loqtur Apl's: qđ patꝫ ex h̄ ꝙ
ibidē dicit. Qui volūt diuites fieri icidūt in tētationes: ꝛ
laqueū diaboli. ģ cupiditas que est radix oīuꝫ maloꝝ est
speciale pctm̄. ¶ P̄. vicia virtutibus opponūtur. Sꝫ so 3m
lum sunt q̄tuor virtutes cardinales: vt Ambro. dicit sup
illud Luce 6° Beati pauperes. ergo nō sunt nisi q̄tuor vi
cia capitalia. ¶ P̄. ex illo pctō videṫ aliud exoriri: ad cu 4m
ius finē aliud pctm̄ ordinaṫ: sicut si aliqs ad acquirēduꝫ
pecuniā mentiaṫ: mēdaciū ex auaritia oriṫ. Sed ad finē
cuiuslibꝫ vicij quelibꝫ vicia ordinari pn̄t. ģ vnū vicium
nō magis est capitale q̄ȝ aliud. ¶ P̄. ea quoꝝ vnū nālr̄ 5m
ex altero oritur nō possunt poni eque ṗncipalia. Sꝫ inui
dia nālr̄ ex supbia oritur. ergo iuidia nō debꝫ poni vi
ciū capitale cōdiuisum superbie. ¶ P̄. illa videtur esse 6m
ṗncipalia vel capitalia vicia: que habēt fines ṗncipales.
Sꝫ si accipiātur ꝓpinqui fines vicioꝝ multo plures sūt
q̄ȝ septē. Si aūt remoti fines accipiātur nō distinguetur
gula a luxuria: quoꝝ vtrūq; ad delectationē carnis ordi
natur tāq̄ȝ ad finē remotū. Nō ergo cōueniēter assignan
tur septē vicia capitalia. ¶ P̄. heresis est quoddā viciū. 7m
Sꝫ in eo q̄ icurrit heresim ex pura ignorātia: nō causatur
heresis ex aliquo ṗdictoꝝ viciorū. ergo aliqđ vicium est
qđ nō oritur ex premissis: ꝛ sic īsufficiēter assignātur ṗnci
palia vicia. ¶ P̄. cōtingit aliqđ peccatū ex bona itentiōe 8m
oriri: vt pꝫ in eo qui furatur vt det elemosynā. Sed tale

peccatū nō ꝓcedit ex aliquo ꝑdictoꝝ vitioꝝ.ꝗ ex ꝑmiſ/
9 ſis vitijs non oriunt͛ oīa pctā. ¶ P̄.gula videt͛ ordinari
ad delectabile guſtus:luxuria vo ad delectabile tactus.
Sȝ etiā in alijs ſenſib⁹ ſunt ꝗdā delectabilia.ꝗ deberent
10 accipi ꝑncipalia vitia ſm alios ſenſus. ¶ P̄.oīa peccata
ad vnū appetitū ꝑtinere vident͛:qꝛ volūtas eſt qua pec/
catur ꝛ recte viuit͛:vt Aug⁹.dicit. Sȝ motus appetitiue
virtutis eſt ab aīa ad res. In reb⁹ aūt non īuenit͛ niſi bo/
nū ꝛ malū:vt dr̄ in 6°.metaph.ꝗ ſola duo vitia debēt eē
11 capitalia.vnū reſpectu boni:ꝛ aliud reſpectu mali. ¶ P̄.
volūtas ad quā ꝑtinet pctm̄:eſt appetit⁹ ītellectiuus qui
videt͛ eſſe rex in vlī:eo ꝙ ſequit͛ apprehēſionē ītellect⁹
que eſt vlīuȝ.Sȝ vlīa in genere appetit⁹ ſunt bonū ꝛ ma
luȝ:que non ſunt in genere:ſȝ ſunt gnā alioꝝ:vt dr̄ in ꝑdi
camētis.ꝗ vitia capitalia nō debēt diſtingui ſȝ aliq̄ ꝑti/
cularia bona vel mala:ſȝ ſolū in gnāli:vt ſint duo ſȝ dif/
12 ferentiā boni ꝛ mali. ¶ P̄.malū plurib⁹ modis cōtingit
ꝙ̄ bonū:qꝛ bonū ꝯtingit ex vna ꝛ tota cauſa:malū aūt ex
ſingularib⁹ defectib⁹:vt Diony.dicit 4°.ca.de di.no. Sȝ
vident͛ ꝗtuor pctā capitalia ſumi ſm aliquē ordinē ad
bonū:ſicut gula ꝛ luxuria reſpiciūt bonum delectabile:
auaritia bonū vtile:ſupbia bonū honeſtū:qꝛ bonis ope/
ribus īſidiat͛ vt pereāt:vt Aug⁹.dicit.ꝗ alia vitia capita/
13 lia debēt eſſe plura ꝙ̄ tria. ¶ P̄.diuerſoꝝ generꝝ diuer/
ſa ſunt ꝑncipia:vt dr̄ in.11°.metaphy.Sȝ finis in opabili/
bus ꝛ appetibilib⁹ eſt ſicut ꝑnᵐ ī ſpeculatiuis:vt dr̄ in 7°
ethi.ꝗ nō pñt diuerſa gnā vitioꝝ reduci in finē vni⁹ vitij
14 Et ſic ex vno vitio nō pñt plura oriri. ¶ P̄.ſi vnū vitiuȝ
ex alio orit͛ ꝗſi ad ei⁹ finē ordīatū:ſequet͛ ꝙ idē ſit finis
vtriuſqȝ vitij. Aut ꝗ ſm eādē rōnē:aut ſm aliā ꝛ aliā. Si
ſm aliā rōnē nō erit dicēdus vn⁹ finis:ſȝ plures:qꝛ mul/
titudo ꝛ diuerſitas obiectoꝝ rñdētiū potentijs habitib⁹
ꝛ actib⁹ aīe:magis ꝯſideraт͛ ſm rōnes obiectoꝝ ꝙ̄ mālr
ſm ipſas res.Et ſic vnū nō ordinabit͛ ad finē alteri⁹:ſed
vtrūqȝ ꝑ ſe hēbit ex equo ſuū finē. Si aūt idē ſm eandē
rōnē ſit finis vtriuſqȝ vitij:ſequet͛ ꝙ ābo vitia ſint vnuȝ
ſm ſpēm:ſicut in nālib⁹ que habēt vnā formaȝ ſunt vni⁹
ſpēi. Finis eniȝ dat ſpēȝ in moralib⁹:ſicut forma in nāli/
bus.Et ſic nō erit origo vitij ex vitio:ſȝ magis ꝗdā vnio
15 vitioꝝ.nō ꝗ debēt pōi ꝑdicta tāꝙ̄ vitia capitalia. ¶ P̄.
phs dicit in 6°.ethi.ꝙ ſi aliqs mechaт͛ vt furet͛:nō eſt me
chus ſȝ fur.Et ſic videt͛ ꝙ qñ aliqḋ vitiū ordinat͛ ad fi/
nē alteri⁹ vitij:trāſeat in ſpēm eius. Nō ꝗ ſm hoc vitiū
16 ex vitio orit͛. ¶ P̄.ſup illud pſal. Emūdabor a delicto
maximo:dicit glo.ꝙ delictū maximū eſt ſupbia:ꝗ ꝗ ca/
ret oī vitio caret.Ex quo videt͛ ꝙ ſupbia ſit vitium cōe.
Sȝ cōe nō diuidit͛ ꝯ ꝓpriū.ꝗ nō dȝ ſupbia poni vitiū ca/
17 pitale cōdiuiſuȝ ab alijs:ſicut a ꝗbuſdā ponit͛. ¶ P̄.ſup
illud Ro.7°. Cōcupiſcētiaȝ neſciebā niſi lex diceret.nō
cōcupiſces:dicit glo. Bona eſt lex que dū ꝯcupiſcētiā ꝓ/
hibet oē malū ꝓhibȝ.Et ſic ēt videt͛ ꝙ cōcupiſcentia ſit
vitiū cōe. Nō ꝗ dȝ poni ſpālr cupiditas ſeu auaritia vnū
18 de.7.vitijs capitalib⁹. ¶ P̄.vitia capitalia dicūtur que
habēt fines ꝑncipales:ſicut dictū eſt.Sed diuitie ꝗ ſunt
finis auaritie:nō hñt rōnē finis ꝑncipalis:qꝛ nō appetun
tur niſi ſicut vtiles ꝛ relate ad aliud.vñ phs ꝓbat in ꝑ
ethi.ꝙ in diuitijs nō poſſit eē felicitas.ꝗ auaritia nō de/
19 bet poni capitale vitiū. ¶ P̄.paſſiōes aīe ad peccata in/
clināt.vñ ꝛ dicunt͛ paſſiōes peccatoꝝ Ro.7°. Sed ꝑma
paſſionū eſt amor ex qua oēs affectiones anīe oriunt͛:vt
Aug.dicit.14°.de ci.dei.ꝗ amor īordinat⁹ dȝ maxime po
ni vitiuȝ capitale:preſertiȝ cū Aug⁹.in eodeȝ lib.dicat ꝙ
amor ſui vſqȝ ad ꝯtēptū dei facit ciuitatem Babylonis.
20 ¶ P̄.quattuor ponunt͛ ꝑncipales aīe paſſiōes.ſ.gaudiū
ꝛ triſtitia:ſpes:ꝛ timor:vt pȝ ꝑ Auguſtinū.14°.de ci.dei.
Sed inter ſeptē vitia capitalia īueniunt͛ aliqua ad gau/
diuȝ ſeu letitiaȝ pertinere:ſicut eſt gula ꝛ luxuria. Que/
dam etiā pertinēt ad triſtitiā:vt accidia ꝛ īuidia.Ergo ēt
aliqua vitia capitalia debēt poni pertinere ad ſpem ꝛ ti
morē:ꝑcipue cū ex ſpe aliqua vitia orianт͛.Dicit͛.n.ꝙ ſo/
la ſpes facit vſurariū.Et ſilr ex timore aliqua oriunt͛. Nā
ſuper illud pſal. Incēſa igni ꝛ ſuffoſſa:dicit Aug.ꝙ omne
peccatū orit͛ ex amore male īflāmāte: ꝛ ex timore male
humiliāte. ¶ P̄.ira nō ponit͛ paſſio principalis.ꝗ videt͛ 21
ꝙ nec vitiū capitale deberet poni. ¶ P̄.ꝑncipali virtu/ 22
ti ꝑncipale vitiū opponitur.Sed charitas eſt ꝑncipalis
virt⁹ que ꝛ mater ꝛ radix virtutū dr̄:cui opponit͛ odiuȝ.
ergo odiū deberet poni vitiū capitale. ¶ P̄.ꝑma Ioh 2° 23
dr̄.Oē qḋ eſt in mūdo aut eſt ꝯcupiſcētia carnis:aut ē cō
cupiſcētia oculoꝝ:aut ſupbia vite.Sȝ aliqs mūdan⁹ dr̄
vel in mūdo eſſe ꝓpter peccatū.ꝗ iſta tria ſolū debēt po/
ni vitia capitalia. ¶ P̄.Aug.in omel.de igne purgatorij 24
dicit plura eſſe capitalia peccata:que ſunt ſacrilegia:ho/
micidia:adulteria:fornicatio:falſuȝ teſtimoniū:rapina:
furta:ſupbia:īuidia:auaritia:ꝛ ſi lōgo tpe teneat͛ iracun/
dia:ꝛ ebrietas ſi aſſidua ſit.Et habet͛ in decretis di.26°
cap.Si quis.videtur ergo prius poſita vitia ſeptē capita
lia inconuenienter aſſignata.

Reſpondeo. dōm ꝙ capitale vitiū a capite dici/ Rño
tur.Caput aūt tripl͛r ſumit͛.Dr̄ enī
ꝑmo caput qḋdā aīalis mēbrū.Et ſic ſumit͛ ꝑma ad cori.
11°.Oīs vir orās aut ꝓphetās velato capite deturpat ca/
put ſuū.Et qꝛ caput eſt qḋdā ꝑnᵐ aīalis inde deriuatū ē
nomē capitis ad ſignificādū 2°.oē ꝑncipiū:ſȝ illud treñ.
4°.Diſperſi ſunt lapides ſanctuarij in capite oīuȝ platea
rū eius:ꝛ Ezech.16°.Ad oē caput vie edificaſti ſignū ꝓſti
tutionis tue. 3°.mō caput ſignificat ꝑncipē ꝛ rectorē po/
puli. Nā ꝛ alia mēbra corporis a capite quodāmō regun
tur.Et h mō ſumit͛ caput ꝑmo Re.15.Cuȝ eſſes paruul⁹
in oculis tuis caput in tribub⁹ iſrael fact⁹ es. Et amos 6°.
Capita populoꝝ pompatice īgredientes domū iſrael.Et
ſm has tres ſignificatiōes capitis pōt dici vitiuȝ capita
le.Dicit͛.n.quādoqȝ capitale vitiū a capite ſm ꝙ eſt mē/
bruȝ corporis.Et ſm hoc dr̄ peccatū capitale qḋ punitur
pena capitis.Sic aūt nō loquimur hic de vitijs capitali/
bus:ſed ſm ꝙ capitale dicitur a capite ꝓut ſignificat ꝑn
cipiū.vñ Grego.vitia capitalia ꝑncipalia nomīat. Scie
duȝ eſt aūt ꝙ vnū pctm̄ ex alio pōt oriri ꝗtuor modis.ꝑ
ꝗdem ex parte gratie ſubtracte per quā homo retrahit͛
a peccato:ſm illud prima Io.3°.Omnis qui natus eſt ex
deo nō peccat:qꝛ ſemē dei manet in eo.Et ſm hoc ꝑmuȝ
peccatū qḋ gratia priuat eſt cauſa peccatorū ſubſequen/
tiuȝ gratie priuationē:ꝛ quodlibȝ peccatuȝ pōt ex quolȝ
cauſari.hic autē modus cauſandi eſt per remotionē ꝓhi
hentis. Remouēs aūt ꝓhibēs eſt mouens per accidens
vt dicit͛ in 8°.phyſi. Nulla aūt ars neqȝ doctrina cōſide/
rat cauſas per accidens:vt dicit͛ in 6°.metaph.vñ ſȝ iſtū
modū cauſe vl ꝑncipij nō aſſignātur vitia capitalia.Se/
cundo mō vnū peccatū cauſat aliud per moduȝ inclina/
tionis:inquātuȝ.ſ.ex precedēti peccato cauſatur diſpoſi/
tio vel habitus inclinās ad peccāduȝ.Et ſm iſtū moduȝ
originis omne peccatū cauſat aliud ſibi ſimile in ſpecie.
Et ideo nec ſm hunc modū originis dicunt͛ peccata ca/
pitalia.Tertio modo vnū peccatuȝ cauſat aliud ex parte
māe:inquātū.ſ.vnū peccatū miniſtrat māȝ alteri⁹: ſicut
gula miniſtrat materiam luxurie:ꝛ auaritia diſſenſioni.
Sȝ nec ſm hunc moduȝ originis dicunt͛ vitia capitalia.
Quia qḋ miniſtrat materiā peccato:nō eſt cauſa peccati
in actu:ſed in potētia ꝛ occaſionaliter.Quarto mō vnuȝ
peccatū cauſat aliud ex parte finis:inquātū.ſ.ꝓpter finē

vnius peccati cōmittit homo aliud peccatū: sicut auari/
tia causat fraudē: qꝛ homo ad hoc fraudē cōmittit: vt pe
cuniā lucref. Et ſʒ hoc peccatū causaf a peccato in actu
ꝛ formaliter. Et iō ſm istū moduʒ originis dicunf vitia
capitalia: ita ꝙ ad hoc etiā ꝯuenit 3ª significatio capitis.
Manifestū est.n.ꝙ ṗnceps ordinat sibi subiectos ad fi/
neʒ suū: sicut exercit⁹ ordinaf ad finem ducis: vt dr̃ in iiª
metaphy. Vñ ſm Grego.ᵐ vitia capitalia sunt q̃si duces:
ꝛ vitia que ex eis oriunf sunt q̃si exercitus. Qꝛ aūt vnuʒ
peccatum ordinetur ad finē alteri⁹: pōt dupl'r ꝯtingere.
Uno mō ex parte ipsi⁹ peccātis: cui⁹ volūtas est pnioꝛ ad
finē vnius peccati q̃ȝ alterius. Sed hoc accidit peccatis.
Unde ſm hoc nō dicunf aliq̃ vitia capitalia. Alio vero
mō dicunf ex ipsa habitudine finiū: quoꝝ vn⁹ hʒ quādā
ꝯueniētiā cū alio: ita ꝙ vt in pluríb⁹ ad ipsuʒ ordinef: si/
cut deceptio q̄ est finis fraudis ordinaf ad pecunias con
gregādas: qḋ est finis auaritie. Et ſʒ hoc oꝫ capitalia vi/
tia assumere. Illa ḡ dicunf capitalia vitia: que hñt quos/
dā fines ṗncipal'r ſʒ se appetibiles: vt sic ad hꝰ fines alia
vitia ordinenf. Est aūt ꝯsiderādū ꝙ eiusdeʒ rōnis est ꝙ
aliquis ꝓsequaf bonū ꝛ fugiat malū oppositū: sicut gulo
sus querit delectabile in cibis: ꝛ fugit tristitiā que est ex
absentia ciboꝝ: ꝛ simile est in alijs vitijs. vñ vitia capita
lia pñt ꝯueniēter distigui ſʒ differētiā boni ꝛ mali: ita.s.
ꝙ vbicūqꝫ occurrit spālis rō appetibilis: vl' fugibilis: ibi
est vnū vitiū capitale ab alijs distinctū. Est ḡ ꝯsiderādū
ꝙ bonū ſm ꝓpriā rōnē attrahit ad se appetitū. Sʒ ꝙ ap
petitus refugiat aliqḋ bonū: est ſm aliquā spālē rōnē cō/
sideratā circa hꝰ bonū. vnde oꝫ ſm hꝰ rōnes cōsiderari
alia peccata capitalia ab illis que ordinanf ad aliqḋ bo/
nuʒ ꝓsequēdū. Bonū aūt hoīs ē triplex.s. bonū aīe: bonū
corpis: ꝛ bonū exterioꝝ reꝝ. Ad bonū ḡ aīe qḋ est bonuʒ
imaginatū.s. excellētia honoris ꝛ glorie: ordinaf sup̱bia:
vel inanis gloria. Ad bonū aūt corporis ptinēs ad cōser/
uationē īdiuidui: qḋ est cib⁹: ordinaf gula. Ad bonuʒ ve/
ro corporis pertinens ad ꝯseruationē spēi: sicut est in ve/
nereis: ptinet luxuria. Ad bonū aūt exterioꝝ reꝝ: ptinet
auaritia. Qꝛ aūt aliqḋ bonū effugiaf: hoc est inquātū est
impeditiuū alicui⁹ boni īordinate cōcupiti. In qḋ qdem
bonū ſʒ ꝙ est ipeditiuū duplicē motū hʒ appetit⁹.s. mo/
tuʒ fuge: ꝛ motū īsurrectiōis cōtra ipm. Quātuʒ ḡ ad mo
tū fuge: sumunf duo vitia capitalia: put bonū ipeditiuū
boni cupiti cōsideraf in ipso vel in alio. In ipso qdeʒ: sic
bonū spūale ipedit quietē vel delectationē corporalem.
Et sic est accidia: que nihil est aliud q̃ȝ tristitia de aliquo
bono spūali ꝓut est impeditiuū boni corporalis. In alio
vero: ſm ꝙ bonū alteri⁹ impedit ꝓpriā excellētiā. Et sic
est inuidia que est doloꝛ alieni boni. Insurrectionē vero
cōtra bonum importat ira.

Ad pᵐ Ad primū ergo dōm ꝙ sicut in virtutib⁹ conside
ratur duplex finis.s. finis vltim⁹ ꝛ cōis
qui est felicitas: ꝛ finis ꝓpri⁹ q est bonū ꝓprium vniuscu
iusqꝫ v̇tutis: ita ēt in vitijs pñt accipi fines ꝓpꝛij vitioꝝ:
ſm ꝙ sumunf vitia capitalia: vt dictū est: pōt etiā accipi
finis vltim⁹ ꝛ cōis: qḋ est ꝓpriū bonū. Ad hoc.n. ordinan
tur oēs fines dicti capitaliū vitioꝝ. Sʒ ꝓpriū bonū non
hʒ ꝙ sit finis vitioꝝ: nisi ſʒ ꝙ īordinate appetif. Appeti
tur aūt īordinate ſm ꝙ appetif p̄ter ordinē diuine legis
Unde ꝛ in oī peccato dicunf esse duo.s. cōuersio ad ꝯmu
tabile bonū: ꝛ auersio a bono incōmutabili. Sic ergo ex
pte cōuersionis ponif ṗncipiū oīum peccatoꝝ cupiditas
quedā generalis: que est īordinat⁹ appetit⁹ ꝓpꝛij hōi. Ex
pte vero auersiōis ponif ṗncipiū peccatoꝝ quedā gene/
ralis sup̱bia: ſʒ ꝙ hō nō subijcit se deo. vnde dr̃ Eccl.io.
ꝙ initiū sup̱bie hoīs apostatare a deo. Sic ḡ cupiditas ꝛ
superbia ſm ꝙ in quadā generalitate sumunf: nō dicun
tur qdē vitia capitalia: qꝛ nō sunt spālia vitia: sed dicunf
radices quedā vl' initia vitioꝝ. Sicut si diceref ꝙ appe/
titus felicitatis est radix oīum virtutuʒ. pōt tñ dici ꝙ ēt
cupiditas ꝛ sup̱bia ſm ꝙ sunt spālia peccata habēt qdē
cōitatē generalē sup oīa peccata ſʒ rōnē finiū. Nā finis
auaritie se hʒ ad fines oīuʒ alioꝝ: vt qḋdā ṗncipiū: īquā/
tuʒ per diuitias pōt hō acqrere oīa que alia vitia cupiūt.
Nā pecunia virtute oīa hꝰ appetibilia cōtinet: ſm illud
Eccl.io. Pecunie obediūt oīa. Finis aūt ꝓpri⁹ sup̱bie.s.
excellentia honoris ꝛ glorie: est sicut termin⁹ oīum hꝰ fi/
niū. Nā ex multitudine diuitiaꝝ: ꝛ ex hocqꝫ fruif qbus/
dā cupitis: pōt homo adipisci honorē vel gloriā. Et q̃uis
in via executiōis vnū istoꝝ finiū sicut ṗncipiū: ꝛ aliud vt
termin⁹ alioꝝ finiū: nō tñ ꝑꝑ hec sola duo hec vitia dbēt
poni capitalia. Qꝛ nō ad solos hos fines ṗncipal'r intētio
appetit⁹ ordinatur. ¶ Et per hoc patet solutio ad scdm. 2ᵐ
¶ Ad 3ᵐ dōm ꝙ virt⁹ ꝯstituif ex h ꝙ ordo rōnis ponif 3ᵐ
in vi appetitiua. vitiū aūt ꝯsurgit ex hoc ꝙ mot⁹ appeti/
tiuus ab ordine rōnis recedit. Nō aūt ſʒ idē ordo rōnis
ponif in appetitu ꝛ appetit⁹ recedit ab ordine rōnis. vñ
licʒ virt⁹ opponaf vitio: nō tñ oꝫ ꝙ ṗncipale vitiū oppo/
natur ṗncipali virtuti: qꝛ nō est eadē rō originis v̇tutis ꝛ
vitij. ¶ Ad 4ᵐ dōʒ ꝙ ex dispōne hoīs peccātis pōt ꝯtin/ 4ᵐ
gere ꝙ qḋlʒ vitiū ad finē cuiuslʒ ordinef. Sʒ ſʒ habitu/
dinē obiectoꝝ vel finiū quā habēt adinuicē: q̄dā deter/
minate a qbusdaʒ oriunf: a qbus ēt freq̄nti⁹ ꝓcedūt. In
cōsideratiōe aūt morali attēdif id qḋ est vt in pluribus:
sicut ꝛ in ꝯsideratiōe nāli. ¶ Ad 5ᵐ dōm ꝙ ex his que di 5ᵐ
cta sunt pꝫ ꝙ īuidia vt in plurib⁹ ex sup̱bia oritur. ꝓpter
hoc.n. homo maxime tristaf de bono alteri⁹: qꝛ est ꝓprie
excellētie ipeditiuū. Sʒ qꝛ īuidia hʒ spālē rōnem in suo
motu: vt.s. refugiat bonū: ꝓpter hoc ponif seorsuʒ a sup̱/
bia vitiū capitale. ¶ Ad sextū dōʒ ꝙ vitia capitalia ac/ 6ᵐ
cipiunf ſm fines ꝓpinquos nō qdem oīum spāliū pec
catoꝝ: sʒ quoꝝūdā: ex quibus vt in plurib⁹ nata sunt alia
peccata oriri. Et ideo etiā gula distinguif a luxuria: qꝛ al
terius rōnis est delectatio que est obiectū gule: ꝛ que est
obiectū luxurie. ¶ Ad septimū dōʒ ꝙ q̄tuoꝛ videnf ad 7ᵐ
defectū cognitiōis ptinere.s. nesciētia: ignorātia erroꝛ: ꝛ
heresis. Inter que nesciētia est cōius: qꝛ iportat simplicē
carentiā sciētie. vnde ꝛ in angelis Diony. quādā nesciaʒ
ponit: vt pꝫ in 6º ca. eccl. hierar. Ignorātia vero est q̄daʒ
nescia eoꝝ.s. que homo natus est scire: ꝛ debʒ. Erroꝛ vero
supra ignorātiā addit applicationē mētis ad cōtrariū ve
ritatis. Ad errorē enim pertinet approbare falsa ꝓ veris
Sed heresis supra errorē addit aliquid ꝛ ex pte mãe: qꝛ
est erroꝛ eoꝝ que ad fidē pertinent: ꝛ ex parte errātis: qꝛ
iportat pertinaciā que sola facit hereticū. Que quidem
pertinacia ex superbia oritur. Magne eniʒ superbie est
vt homo sensum suuʒ preferat veritati diuinitus reuela
te. Heresis ergo ex simplici ignorātia ꝓueniens si sit pec
catuʒ: ex aliquo predictoꝝ vitioꝝ exorif. Imputatur.n.
homini ad peccatū si nō curat adiscere ea que scire tene/
tur. videtur aūt hoc ex accidia ꝓuenire ad quā ptinet re
fugere spūale bonuʒ. īquātuʒ est impeditiuū boni corpo
ralis. ¶ Ad octauū dicēduʒ ꝙ ista vitia capitalia dicun 8ᵐ
tur: qꝛ ex eis vt in pluribus alia vitia oriuntur: licʒ qñqꝫ
aliqḋ vitiuʒ etiā ex bono oriaf. Et tñ pōt dici ꝙ etiaʒ qñ
aliquis furaf vt det elemosynā: hoc etiā peccatū quodā/
modo ex aliquo capitaliū oritur. ꝓcedit eñi hoc ex igno/
rantia aliqua: vel errore ꝙ maluʒ faciat ꝓpter bonum.
Ignorātia autē vel erroꝛ ad accidiā reducitur: vt dictuʒ
est. ¶ Ad nonū dōm ꝙ luxuria ꝛ gula respiciūt delecta/ 9ᵐ
tioneʒ tactus. Gulosus eniʒ nō dr̃ aliquis ex hoc ꝙ dele/

cretur in sapore cibi: sꝫ in sumptiõe eius quasi tactu de/
lectat᷒: vt phs dicit in. 3. ethi. Delectatiões aũt alioꝝ sen
suũ nõ sunt fines ꝑncipales. Referunt̃ enim vel ad co/
gnitionẽ veritatis: sicut in hominib᷒: vel ad delectabilia
tactus: sicut in aliis aĩalibus. Canis. n. sentiẽs leporẽ non
delectat̃ in odore: sed in cibo quẽ expectat. Et iõ ꝑꝫ dele
ctationes alioꝝ sensuũ non sumunt̃ aliq̃ vitia capitalis.
10ᵐ ❡ Ad decimũ dõm ꝙ bonũ ⁊ maluꝫ in reb᷒ inueniũt̃ ꝑm
diuersas cõditiões: vnde nõ oꝫ ꝙ solũ vnũ vitiũ capitale
11ᵐ ad bonũ ordinet̃. ❡ Ad 11ᵐ dõꝫ ꝙ sub vno cõi vl̃i possũt
sumi multa vl̃ia magis spãlia. Sicut sub vno genere ge/
neralissimo sumunt̃ genera subalterna: que etiã sub itel/
lectu cadũt. Sic ẽt appetitus itellectiuus põt ferri in di/
12ᵐ uersas bonoꝝ spẽs diuersimode. ❡ Ad 12ᵐ dõꝫ ꝙ pecca
ta nõ distinguunt̃ ꝑm dr̃iaꝫ boni ⁊ mali: q2 idẽ peccatuꝫ
circa aliqđ bonũ ⁊ circa malũ oppositũ esse põt: vt dictũ
13ᵐ est. ❡ Ad 13ᵐ dõm ꝙ ea que sunt diuersoꝝ generꝝ q̃si ge/
neralissimoꝝ sunt diuersa ꝑncipia ꝑm reꝫ: licꝫ sint eadẽ
ꝑꝫ analogiã: vt dr̃ in 10ᵒ. metaphy. Sꝫ ea que cõtinẽt̃ sub
vno genere generalissimo: lꝫ sint in diuersis generibus
subalternis: pñt hr̃e eadẽ ꝑncipia ꝑm cõitatem illius ge
neris. Et hoc mõ aliq̃ vitia diuersoꝝ generũ pñt reduci
in idẽ ꝑncipiũ qđ est finis habẽs aliquã cõeꝫ rõnẽ origi/
14ᵐ nis. ❡ Ad 14ᵐ dõm ꝙ qñ vnũ peccatũ ordinat̃ ad fineꝫ
alteri᷒ pcti idẽ ⁊ ꝑm eãdẽ rõnẽ est finis vtriusqꝫ peccati:
sꝫ nõ eodẽ ordine: q2 vnius est finis ꝓxim᷒: alteri᷒ remo/
tus. vnde nõ sequit̃ ꝙ ambo vitia sint vni᷒ spẽi. Q2 mo/
ralia nõ recipiunt spẽm a fine remoto: sed a fine ꝓximo.
15ᵐ ❡ Ad 15ᵐ dõm q̃ aliqs nõ denominat̃ fur vel mech᷒ ex
actu vel passiõe: sed ex habitu: sicut de iusto ⁊ iniusto: vt
phs dicit in 5ᵒ. ethi. Intentio aũt hois ꝓuenit ex habitu.
Et iõ quãdo aliqs furat̃ vt mechet̃: cõmittit qdem actu
peccatũ furti: sꝫ tñ intẽtio ꝓcedit ab habitu. Et ideo nõ
16ᵐ denominat̃ fur: sed mechus. ❡ Ad 16ᵐ dõꝫ ꝙ sicut dictũ
est supbia dupl̃r accipi põt. Uno mõ ꝑm ꝙ iportat quan
daꝫ rebellionẽ ad legẽ dei. Et sic est vl̃is radix oium pec
catorũ: vt Grego᷒ dicit. vnde nõ enumerat eaꝫ iter vitia
capitalia: sed inanẽ gloriaꝫ. Alio mõ põt accipi superbia
ꝑm ꝙ est inordinatus appetitus cuiusdaꝫ excellẽtie. Et
sic ponit̃ vitiuꝫ capitale aliis cõdiuisum. Et q2 ad hꝫ ex/
cellẽtiã maxime videt̃ ꝑtinere humana gloria: iõ Grego
rius loco huius superbie spãlis inanẽ gloriã põsit. ❡ Et
17ᵐ simil̃r dõꝫ est ad 17ᵐ. Q2 etiã cõcupiscẽtia ibi accipit̃ ꝑꝫ
18ᵐ ꝙ est radix generalis. ❡ Ad 18ᵐ dõꝫ ꝙ diuitie ex hoc ꝙ
habẽt rõneꝫ boni vtilis deficiũt qdẽ a rõne ꝑncipalis fi
nis: sed hic defect᷒ recõpensat̃ ꝓpter generalẽ vtilitateꝫ
diuitiaꝝ: que quodãmodo virtute cõtinẽt oia appetibi/
19ᵐ lia mũdana. ❡ Ad 19ᵐ dõꝫ ꝙ sicut phs dicit in 2ᵒ. rheto.
amare est velle bonuꝫ alicui. In hoc ergo ꝙ homo appe/
tit sibi quecũqꝫ bona: videt̃ amare seipsuꝫ. Et ideo amor
sui ipsius nõ ponit̃ seorsum vel radix peccati vel etiã vi/
tiuꝫ capitale: q2 oẽs radices ⁊ capita vitioꝝ icludũt inor
20ᵐ dinatũ sui amorẽ. ❡ Ad 20ᵐ dõm ꝙ timor ⁊ spes sũt pas
siones irascibilis. Oẽs aũt passiões irascibilis deriuant̃
a passiõib᷒ ꝯcupiscibilis. Et iõ ꝑ᷒ capita vitioꝝ nõ sumũt̃
penes tiorẽ ⁊ speꝫ: sꝫ magl penes delectationẽ ⁊ tristitiã.
Q̃uãuis. n. aliq̃ vitia ex timore ⁊ spe oriant̃: tñ etiaꝫ ipse
timor ⁊ spes ex aliis oriunt̃. s. ex amore vel cupiditate ali
21ᵐ cuius boni. ❡ Ad 21ᵐ dõm ꝙ ira iportat quẽdam spãleꝫ
motũ. s. isurrectionẽ cõtra aliquid. Et ideo lꝫ ẽt iste mo/
tus ex aliis oriat̃: tñ q2 hꝫ aliã spãleꝫ rõnẽ ꝑter alios mo/
22ᵐ tus ponitur seorsum vitium capitale. ❡ Ad 22ᵐ dõm ꝙ
vitiuꝫ ꝑncipale nõ dicit̃ per oppositionẽ ad virtutẽ prin
cipalẽ. Et iõ nõ opꝫ ꝙ odiũ sit vitiũ ꝑncipale: q̃uis chari
23ᵐ tas sit virtus ꝑncipalis. ❡ Ad 23ᵐ dõꝫ ꝙ per illa tria que

Joãnes ponit iportãtur prime quedã origines ⁊ radices
peccatoꝝ. s. superbia ⁊ cupiditas. nã sub cupiditate gene
rali cõtinet̃ ⁊ cõcupiscẽtia carnis: ⁊ cõcupiscẽtia oculoꝝ.
❡ Ad 24ᵐ dõm ꝙ Aug᷒. nominat capitalia vitia q̃ sunt 24ᵐ
plectẽda pena capitis. Sic eniꝫ ideꝫ est vitium capitale
quod peccatum mortale.

❡ Queritur de superbia. vtruꝫ sit spãle peccatuꝫ.

SEcundo queritur de superbia: vtrũ sit
spãle peccatũ. ❡ Et videt̃ ꝙ 1ᵐ
nõ. Omne. n. spãle peccatũ corrũpit determi/
natã virtutẽ ⁊ potẽtiã aie. Sed superbia cor/
rũpit oẽs virtutes: ⁊ oẽs potẽtias anie. Dicit
eniꝫ Greg᷒ 44. moraliũ. Supbia nequaqꝫ vni᷒ virtutis
extinctione cõtenta per cũcta anie mẽbra se erigit: ⁊ q̃si
generalis ac pestifer morb᷒ corp᷒ oẽ corrũpit. Et Isidor᷒
dicit in li. de sũmo bono. ꝙ est ruina oiuꝫ virtutũ. g̃ sup/
bia nõ est spãle peccatuꝫ. ❡ P̃. preferre volũtatẽ suã vo 2ᵐ
luntati superioris est superbire. Sꝫ quicũqꝫ peccat mor/
taliter prefert volũtatẽ suã volũtati supioris. s. dei. ergo
superbit. Omne ergo peccatũ est supbia: ⁊ sic nõ est spã/
le peccatũ. ❡ Sed dice. ꝙ supbia iquãtuꝫ est amor ꝓp̃e
excellẽtie sic est spãle peccatũ: iquãtuꝫ antẽ iportat cõtẽ/ 3ᵐ
ptuꝫ dei sic est generale peccatũ. ❡ Sed ꝯtra. omne pec
catũ spãle hꝫ ꝓpriã mãm: sicut gula cibos: luxuria vene/
reas: auaritia diuitias. Sed superbia inquãtum est amor
ꝓprie excellẽtie nõ hꝫ ꝓpriaꝫ mãꝫ: q2 sicut Grego᷒. dicit
34. moraliũ. Alter erigit̃ auro: alter colloquio: alter infi/
mis ⁊ terrenis: alterqꝫ celestib᷒ virtutib᷒. g̃ supbia ꝑꝫ ꝙ 4ᵐ
est amor ꝓprie excellẽtie nõ est spãle peccatũ. ❡ Itẽ vi/
detur ꝙ nec sit gnãle ꝑꝫ ꝙ iportat dei ꝯtẽptuꝫ. Quicũqꝫ
eniꝫ peccat ex ifirmitate vel ignorãtia nõ peccat ex con/
tẽptu. Sed multi ex ignorãtia vel ifirmitate peccantes
mortal̃r peccant. Nõ ergo omne peccatũ mortale est ex
cõtẽptu. Et ita superbia ꝑm ꝙ iportat cõtemptũ dei: non 5ᵐ
est generale peccatũ. ❡ Preterea generali malo nõ op/
ponitur spãle bonuꝫ: sed generale. Sed cõtẽptui dei op/
ponitur spãle bonũ: qđ est reuerentia dei pertinẽs spãli/
ter ad donũ timoris. g̃ ꝯtemptus dei nõ est generale pec
catũ: ⁊ per ꝯsequẽs: neqꝫ supbia ꝑm ꝙ iportat dei cõtem/ 6ᵐ
ptuꝫ. Et sic ꝑdicta distictio cessat. ❡ P̃. illud qđ perficit
oia peccata in rõne malitie: est generale peccatum. Sed
supbia est hꝫ vt Grego. dicit super Ezech. ergo superbia 7ᵐ
est generale peccatũ. ❡ P̃. peccata distinguunt̃ ꝑꝫ obie/
cta sicut ⁊ virtutes. Sed superbia hẽt idem obiectũ cuꝫ
aliis peccatis: puta cum iuidia que dolet de bono alieno
querẽs excellẽtiaꝫ ꝓpriã: ⁊ cuꝫ inani gloria que appetit
excellẽtiã in fauore humano: ⁊ cuꝫ ira que appetit vindi
ctam pertinẽteꝫ ad quãdã excellentiã victorie. g̃ supbia 8ᵐ
nõ est spãle peccatuꝫ ab aliis distictuꝫ. ❡ Preterea. illđ
sine quo nulluꝫ peccatum esse potest: est generale oĩbus
peccatis. Sed superbia est hꝫ. Dicit eniꝫ Aug᷒. in li. de na
tura ⁊ gratia: qđ sine superbie appellatione nulluꝫ pecca
tuꝫ inuenies. Et ꝓsper dicit in lib. de vita cõtẽplatiua: ꝙ
nulluꝫ peccatuꝫ absqꝫ superbia potest vel potuit esse aut 9ᵐ
poterit. ergo supbia est peccatuꝫ generale. ❡ Preterea.
illud qđ couertitur cuꝫ omni peccato: est peccatuꝫ gene/
rale. Sed superbia est hꝫ: Dicit enim Aug. in lib de natu
ra ⁊ gratia: ꝙ tã superbire peccare est q̃ peccare superbi 10ᵐ
re. ergo superbia est generale peccatuꝫ. ❡ Preterea. sup
illud Eccl. 10. Initiũ peccati hois apostatare a deo: dicit
glo. Non est maior apostasia q̃ recedere a deo: que me/
rito superbia dicitur. Sed quicũqꝫ peccat mortaliter re/
cedit a deo. ergo supbit. Et sic superbia est generale pec/ 11ᵐ
catuꝫ. ❡ P̃. in eodeꝫ caᵒ. dicit alia glo. Caueam᷒ cupidi/
tateꝫ superbiã: nõ duo mala sed vnum. ergo superbia nõ

12m est peccatuꝫ spāle ab alijs distinctū. ¶ P. super illō Job
33°. vt auertat hoīem ab iniquitate. dicit glo. cōtra cōdito
reꝫ superbire est eius ꝑcepta peccādo trāscēdere. Sꝫ q̄/
cunqꝫ peccat trāsgredit̄ dei precepta. Dicit. n. Aug°. 20. ꝯ
faustū. ꝙ peccatū est dictū vel factū vel cōcupitū ꝯ legē
eternaꝫ. ḡ q̄cūqꝫ peccat superbit: ꝛ omne peccatū est sup/
13m bia. ¶ P. Ansel. dicit ꝙ aīa ex necessitate appetit ꝓpriū
bonuꝫ. Quod aūt fit ex necessitate nō est pctm̄. ḡ supbia
14m nō est peccatū: ꝛ ita nō est spāle peccatū. ¶ P. si esset spe
ciale peccatū: esset vnū de. 7. vitijs ꝑncipalib°. Sed Jsi/
do. in li. de sūmo bono nō ponit supbiā iter. 7. vitia ꝑnci/
palia: sꝫ loco eius ponit inanem gloriā. ḡ superbia nō est
15m spāle peccatū. ¶ P. Aug. dicit in li. de li. ar. ꝙ superbia ē
amor ꝓprij boni. sed hoc est cōe in oī peccato. ḡ supbia ē
16m generale peccatū. ¶ P. illud qđ est formale in oīb° pec/
catis: nō est spāle peccatū. Sed supbia est hm̄. Dicit eniꝫ
Aug. in li. de li. ar. ꝙ peccare est spreto bono icōmutabi/
li bonis cōmutabilib° adherere. Quoꝝ pmū. s. spernere
bonū icōmutabile ꝑtinet ad auersioneꝫ que est formale
in omni peccato: sicut ꝯuersio ad deū: que est p charitatē
est formale in virtutibus. Spernere aūt deū ad supbiaꝫ
17m ꝑtinet. ergo videt̄ ꝙ supbia sit generale peccatū. ¶ P.
nihil qđ ē ex ordinatiōe diuina est pctm̄. Sꝫ supbia ē ex
ordinatione diuina. Dr̄. n. Jsai. 60. ponā te in superbiā se
culoꝝ: vbi glo. Hieronymi dicit. ꝙ est supbia bona ꝛ ma
la. Et puer. 8. dicē sapiētia. Mecū sūt diuitie ꝛ glīa: opes
superbe ꝛ iustitia. ḡ supbia nō est spāle peccatū.

3b **Sed contra** est qđ Aug. dicit in li. de nā ꝛ gratia
Querat ꝛ iueniat sꝫ legē dei supbiā
2° esse peccatū multū discretū ab alijs vitijs. ¶ P. ibidem
dr̄: ꝙ multa peccata fiunt que nō fiūt superbe. ergo sup/
3° bia nō est generale peccatū. ¶ P. nullū peccatū genera/
le hꝫ aliud peccatū ꝑus se. Sꝫ supbia hꝫ aliud peccatum
ꝑus se. Dicit̄. n. Eccl. 10. Jnitiū supbie hoīs apostatare a
4° deo. ḡ supbia nō est gnāle peccatū. ¶ P. omne peccatuꝫ
alijs ꝯdiuisuꝫ est spāle peccatū. Sed supbia est hm̄: vt pꝫ
ꝑma Joānis. 2. Omne qđ est in mūdo aut est ꝯcupiscen/
tia carnis: aut ꝯcupiscētia oculoꝝ: aut supbia vite. ḡ sup/
5° bia est spāle peccatū. ¶ P. qđcūqꝫ peccatū habēs spāleꝫ
actū est spāle peccatū. Sed supbia est hm̄: q2 vt Aug°. dic̄
in li. de nā ꝛ grā: supbia sola in bōis factis cauēda est. Et
Greg°. dicit ꝙ supbia ꝑma recedit a deo: vltima redit. ḡ
6° supbia est spāle peccatū. ¶ P. qđ per superabūdantiam
dr̄ vni soli cōuenit. Sed supbia est maximū peccatuꝫ: vt
glo. dicit sup illud psal. Emūdabor a delicto maximo. ḡ
supbia est spāle peccatum.

Rño **Respondeo.** dōm ꝙ ad hui° qōnis euidētiaꝫ oꝫ
videre quid sit peccatum superbie
vt sic postmodū videri possit an sit spāle peccatuꝫ. Est ḡ
ꝯsiderādū ꝙ oē peccatū fundat̄ in aliquo appetitu nāli.
Et q2 hō quolꝫ nāli appetitu appetit diuinā silitudinem
inquātuꝫ omne bonū nāliter desideratū est quedā simi/
litudo bonitatis diuine. Jdeo Aug. dicit in 2°. ꝯfes. deo lo
quēs. Fornicat̄ aīa. s. peccādo cū auertit̄ abs te ꝛ querit
extra te ea que pura ꝛ liqda nō iuenit nisi cū redit ad te.
Sed q2 ad rōnē ꝑtinet dirigere appetitū: ꝛ ꝑcipue sꝫ ꝙ
est lege dei iformata: ideo si appetitus ferat̄ in aliqđ bo/
nuꝫ nāliter desideratū sm̄ regulā rōnis: erit appetit° re/
ctus ꝛ virtuosus. Si vero trāscēdat regulā rōnis: vel ab
eo deficiat: erit vtrobiqꝫ peccatū. Sicut appetit° sciendi
est homini nālis. Unde si sciētie itēdat sꝫ ꝙ recta rō di/
ctat: erit virtuosuꝫ ꝛ laudabile. Si vero trāscēdat aliqs
regulā rōnis: erit peccatū curiositatis. Si vero deficiat:
erit peccatuꝫ negligētie. Jnter alia aūt que hō desiderat
vnū est excellētia. Nāle eniꝫ est nō solū homini sꝫ etiaꝫ
vnicuiqꝫ rei: vt perfectionē in bono cōcupito desideret:
que in quadā excellētia cōsistit. Si quideꝫ ḡ appetit° ex/
cellētiā appetit sm̄ regulā rōnis diuinit° informate: erit
appetitus rectus: ꝛ ad magnanimitatē pertinet: sꝫ illud
apl'i 2e ad cor. 10. Nos aūt nō in imēsuꝫ glīamur quasi in
aliena gloria: sed sm̄ regulā qua mēsus est nobis de°. Si
aūt aliqs ab hac regula deficiat icurret pusillanimitatis
vitiū. Si vero excedat erit vitiū supbie: sicut ipsum no/
men demōstrat. Nā nihil aliud est supbire: q̄ʒ superexcede
re ꝓpriā mēsurā in excellētie appetitu. Unde Aug. dicit
in 14°. de ci. dei. ꝙ supbia est peruerse celsitudinis appe/
titus. Et q2 nō est eadē mēsura oīuꝫ: ideo cōtingit ꝙ ali/
qd nō iputat̄ vni ad superbiā: qđ alteri iputaret̄. Sicut
ep̄o nō iputatur ad superbiā si exerceat ea que ad ꝓpriā
excellentiā pertinēt. Jmputaret̄ aūt hoc ad supbiā cleri
co vel simplici sacerdoti: si ea que sūt epi attētaret. Sic ḡ
excellētia hꝫ ꝓpriā rōnē cuiusdā determinati appetibi/
lis: q̄uis māliter iueniat̄ in multis: vn̄ manifestū est su/
perbiā esse spāle peccatū. Actus eniꝫ ꝛ habitus distiguū/
tur specie sm̄ formales obiectoꝝ rōnes. vn̄ ꝛ Aug°. sigil/
latim singulis peccatis ꝓpria obta attribuens: in quoꝝ
appetitu vmbrā quādā diuine silitudinis imitant̄: de su
perbia sic dicit loquēs ad deuꝫ. Superbia celsitudinem
imitat̄: cū tu sis vnus sup oīa deus excelsus. Cōtingit tn̄
supbiā q̄dāmō eē gnāle pc̄m duplr. Uno qdē mō p quā/
dā diffusionē. Alio mō sꝫ suū effectū. ¶ Quātū ad p°m cō
siderādū est ꝙ sicut Aug. dicit. 12°. de ci. dei. Sicut amor
dei facit ciuitatē dei: ita amor iordinat° sui facit ciuitatē
babylonis. Et sicut in amore dei ipe deus est vltimus fi
nis ad quē oīa ordinant̄ que recto amore diligunt̄: ita in
amore sui excellētia inuenit̄ vltim° finis ad quē oīa alia
ordinant̄. Nā q querit abūdare in diuitijs vel in scīa vel
honorib° vel qbuscūqꝫ alijs reb°: per oīa hm̄ quādā excel
lentiā intēdit. Est aūt hoc cōsiderādū in omnib° actib° ꝛ
habitib° opatiuis: ꝙ ars vel habit° ad quē ꝑtinet finis: p
imperiū mouet artes vel habitus versantes circa ea que
sunt ad finē. Sicut ars gubernatoria ad quā ꝑtinet vsus
nauis qui est finis eius iperat nauifactiue. Et idē est vi/
dere in oībus: vnde ꝛ charitas que est amor dei imperat
oībus alijs virtutib°. Et sic q̄uis sit spālis virt° si ꝯside/
retur ꝓpriū obiectū: tn̄ sm̄ quādā diffusionē sui imperij
est cōis oīb° virtutib°: vn̄ dr̄ forma ꝛ mater oīuꝫ virtutū.
Et silr̄ supbia q̄uis sit spāle peccatū sm̄ rōnē ꝓprij obie
cti: tn̄ sm̄ quādā diffusionē ꝓprij iperij est cōe peccatuꝫ
ad oīa: vn̄ ꝛ dr̄ radix ꝛ regina oīuꝫ peccatoꝝ: vt pꝫ p Gre
goriū. 31. moraliū. ¶ Quātū vero ad 2m ꝯsiderādū est ꝙ
vnūqđqꝫ peccatū ꝯsiderari pōt: ꝛ sm̄ affectū: ꝛ sm̄ effcm̄
Cōtingit eniꝫ qñqꝫ esse aliqđ peccatū sm̄ effectum: nō tn̄
sꝫ affectū. Sicut si aliqs occidat priēꝫ putās occidere ho
steꝫ cōmittit qdē peccatū patricidij sꝫ effectū: nō aūt sꝫ
affectū. Sicut ꝛ de qbusdā dictū est ꝙ millesij qdeꝫ stul
ti non sunt: operant̄ aūt qualia stulti. Sic ḡ si accipiatur
peccatū superbie sm̄ effectū cōiter inuenit̄ in oī peccato
Est eniꝫ qdā effectus supbie nō subdi regule superioris:
qđ facit quicūqꝫ peccat inquātū nō subditur legi dei. Si
vero cōsideretur quātū ad affectū: nō semꝑ in omni pec/
cato est peccatū superbie: q2 nō semꝑ hoc aliquid agitur
ex actuali cōtemptu dei vel legis ipsius: sed quādoqꝫ ex
ignorātia: qñqꝫ vero ex ifirmitate: siue ex aliqua passiōe
vnde Aug°. in li. de natura ꝛ gratia dicit peccatū supbie
esse ab alijs peccatis discretū.

Ad primuꝫ ergo dōꝫ ꝙ supbia extinguit omnes Ad p°m
virtutes: ꝛ corrūpit oēs potētias aīe
per quādā diffusionē sui imperij: vt dictuꝫ est. ¶ Ad 2m 2m
dōm ꝙ preferre volūtatē suā voluntati superioris est q/

dem act⁹ superbie: sed nõ semp ex affectu supbie ꝓcedit
3m vt dictũ est. ¶ Ad tertiũ dõm ꝙ supbia hꝫ ꝓpriã mãꝫ si
accipiat formalis rõ sui obiecti: sicut dictum est: licꝫ illa
formalis rõ in oĩbus inueniri possit. Sicut ꝛ magnanimi-
tas spãlis virtus est: ꝛ tñ intẽdit magnũ in operib⁹ vtutũ:
4m vt phs dicit in 4°. ethic. ¶ Ad 4m dõm ꝙ supbia ſm ꝙ
iportat dei cõtemptũ ſm affectũ nõ põt esse peccatuꝫ ge-
nerale: imo etiã est spãlius ꝙ̃ supbia ſm ꝙ significat ap-
petitũ ꝑuerse excellẽtie: põt eniꝫ esse appetitus peruerse
excellẽtie nõ solũ si ꝯtẽnat deus: sed etiã si ꝯtẽnatur hõ.
Sed si accipiat cõtẽptus dei ſm effectũ: sic saluat in oĩ-
bus peccatis: etiã que ex ĩfirmitate vel ignorãtia cõmit-
5m tunt: vt pꝫ ex dictis. ¶ Ad qntũ dõm ꝙ sicut superbia ꝑ
diffusionẽ ꝛ effectũ inuenit in oĩbus peccatis: ꝗ̃uis sit spe
ciale peccatũ: ita etiã timor eisdem modis põt inueniri in
6m oĩbus actib⁹ virtutũ ꝗ̃uis sit spãle donũ. ¶ Ad 6m dõm
ꝙ supbia perficit oĩa ꝑdicta rõne malitie: nõ qr sit essen-
7m tialiter oĩs malitia: sꝫ duob⁹ modis ꝑdictis. ¶ Ad 7m di-
cendũ ꝙ inuidia: inanis gloria: ꝛ ira: nõ habẽt idẽ obiectũ
cũ supbia: sed obiecta eoꝝ ordinant ad obiectũ supbie:
sicut ad finẽ. Ideo enim inuidia tristat de bono ꝓximi: ꝛ
inanis gloria appetit laudẽ: ꝛ ira vindictã: vt per hꝰ ꝗ̃dã
excellẽtia habeat. Ex quo nõ potest cõcludi ꝙ supbia sit
8m idẽ cũ eis: sꝫ ꝙ iperet eis: sicut pꝫ ex dictis. ¶ Ad octauũ
dõm ꝙ auctoritates ille itelligunt de supbia quãtuꝫ ad
effectũ superbie sine quo nullũ peccatũ eẽ potest: nõ aũt
9m quãtũ ad supbie affectũ. ¶ Et silr dõm ad 9m. Sic enim
supbire ſm effectũ cõuertit cum eo qd est peccare: ꝗ̃uis
ad vtrũqꝫ dici possit qd Aug⁹. in li. de nã ꝛ grã illa verba
10m idũcit nõ ex ꝑsona sua: sed ex ꝑsona alteri⁹ cõtra quẽ dis-
putat. vnde ꝛ postmodũ iprobat ea dicẽs: ꝙ nõ semp ex
10m supbia peccat. ¶ Ad decimũ dõm ꝙ recedere a deo est
11m supbia scdꝫ effectum. ¶ Et silr dõm ad 11m. Qr trãsgredi
ꝓcepta dei peccãdo est superbire scdꝫ effectũ: nõ tñ semp
12m ſm affectũ. ¶ Ad 12m dõm ꝙ si accipiat superbia put ſꝫ
effectũ est in oĩ peccato: sic supbia nihil est aliud ꝙ̃ auer
sio ab incõmutabili bono: cupiditas aũt cõuersio ad cõ-
mutabile bonũ. Ex qb⁹ duob⁹ cõstituit vnum peccatũ si-
cut ex formali ꝛ mãli: eo ꝙ omne peccatũ est auersio ab
13m icõmutabili bono ꝛ cõuersio ad ꝯmutabile bonũ. ¶ Ad
13m dõm ꝙ in appetitu ꝓpꝛij boni cõtingit esse peccatuꝫ
14m si recedat a regula rõnis: vt dictũ est. ¶ Ad 14m dõm ꝙ
etiã Grego. 31. moraliũ. Nõ ponit supbiam vnũ de vitijs
ꝑncipalib⁹. sꝫ reginã oĩum ꝛ radicẽ: ꝗ̃tũ ad oĩa pctã dif-
fundit suũ iperiũ. Sed per hoc nõ excludit quin supbia
15m sit spãle peccatũ. ¶ Ad 15m dõꝫ ꝙ amor inordinat⁹ ꝓpꝛij
boni cõiter cõuenit omni peccato: ꝛ sic etiã cõuenit sup-
bie ſm ꝙ id qd est generis cõuenit spẽi. põt tñ dici ꝙ su-
perbia ꝓprie sit amor ꝓpꝛij boni: si hoc qd dicitur ꝓpꝛij
sumatur cuꝫ quadã ꝑcisione: ita. s. ꝙ aliqs amet bonũ nõ
quasi supiorís bonũ: qd ꝓprie ad supbiaꝫ ꝑtinet: vt. s. bo-
16m nuꝫ suũ ab alio nõ recognoscat. ¶ Ad 16m dõm ꝙ rõ illa
ꝓcedit de superbia quãtuꝫ ad effectum: sic. n. icõmutabi
le bonũ spernit in oĩ peccato: nõ aũt semp quãtũ ad affe-
17m ctum. ¶ Ad 17m dõm ꝙ supbia põt vno mõ dici ex eo ꝙ
supexcedit regulaꝫ rõnis. Et sic semp superbia est pecca-
tum: ꝛ ita cõiter accipit. Alio mõ põt dici supbia ex eo ꝙ
superexcedit aliqd aliud. Et sic potest eẽ supbia bona: vt
Ieronym⁹ dicit: sicut cũ aliqs vult operari opera ꝯsilioꝝ
que supexcedũt cõia opa ꝑceptoꝝ. Uel põt dici ꝙ cũ di-
citur. Ponam te in superbiã seculoꝝ accipit supbia mã-
liter. idest dabo tibi magnaꝫ excellentiã: de qua hoĩes se
culi superbiũt. Et silr põt itelligi qd dr: opes supbe. i.
de qbus solent hoĩes supbire.

¶ Utruꝫ superbia sit in vi irascibili.

TErtio querit vtrũ superbia sit in vi ira-
scibili. ¶ Et videt ꝙ nõ. Cum. n. 1m
irascibilis sit quedaꝫ pars sensibilis appetit⁹
opꝫ ꝙ quilꝫ mot⁹ irascibilis sit quedã passio:
qr passiones aĩe sunt motus appetitus sensiti-
ui. Sed supbia nõ videt cõsistere in aliqua passione ad
irascibilẽ ꝑtinẽte: neqꝫ in timore neqꝫ in audacia neqꝫ in
spe aut desperatiõe: neqꝫ in ira. ğ supbia nõ est in irascibi
li. ¶ Pꝫ. cum irascibilis sit in ꝑte sensitiua aĩe: obiectum 2m
irascibilis nõ põt esse nisi aliqd bonuꝫ sensibile. Sꝫ sup-
bia querit excellẽtiã nõ solũ in bonis sensibilib⁹: sꝫ ẽt in
reb⁹ spũalib⁹: ꝛ itelligibilib⁹: vt Grego. dicit in. 24°. mo-
raliuꝫ. Ergo supbia nõ põt esse in irascibili sicut in subo.
¶ Pꝫ. in demonib⁹ nõ est sensitiua pars aĩe cũ sint incor- 3m
porei. Si ğ superbia esset in irascibili: sequeret ꝙ supbia
nõ posset esse in demonib⁹: qd patꝫ esse falsuꝫ. ¶ Pꝫ. sup- 4m
bia ꝓprie est ꝯtẽptus dei. Sed irascibilis nõ põt attinge
re ad hoc obiectũ qd est deus: cũ sit potẽtia aĩe sensitiue.
ergo supbia nõ est in irascibili sicut in subiecto. ¶ Pre- 5m
terea Auic. notificat vim irascibilẽ per hoc ꝙ mouet ad
repellẽduꝫ nociuũ vel corrũpens cuꝫ appetitu vincẽdi.
Sed hoc nõ pertinet ad superbiã. nõ. n. intẽdit repellere
nociuuꝫ: sꝫ magis excellere in bono. ergo superbia nõ est
in irascibili. ¶ Pꝫ. supbia est cã inuidie. Inuidia ãt est in 6m
ꝯcupiscibili cũ sit odiũ felicitatis aliene. ğ supbia nõ est 7m
in irascibili. ¶ Pꝫ. vr ꝙ nõ sit in irascibili: sꝫ magis in ra
tionali. Grego. n. 23° moraliũ. Assignãs ꝗ̃tuor spẽs super-
bie: dicit. Quattuor quippe sunt spẽs quib⁹ oĩs tumor ar-
rogantiũ demõstrat: cũ bonũ aut a semetipsis hẽre se esti
mant: aut si sibi datũ desup credunt: ꝓ suis se hoc accepisse
meritis putãt: aut certe cõiectant se hẽre qd non hñt: aut
despectis ceteris singulariter videri appetũt hẽre qd hñt.
Sed oĩa ista ꝑtinẽt ad rõneꝫ. s. estimare: putare: credere: 8m
enũciare: ꝛ se alijs cõparare. ğ superbia est in rõne. ¶ Pꝫ.
ꝓuer. 11°. dr. Ubi humilitas: ibi sapientia. Sꝫ sapiẽtia est
in rõne. ğ ꝛ hũilitas. ğ ꝛ supbia que humilitati ꝯriat. Cõ- 9m
traria. n. nata sunt eẽ in eodẽ. ¶ Pꝫ. Bernardus dicit in
li. de. 12. gradibus humilitatis ꝙ ꝑfectio humilitatis est
cognitio veritatis. Sed cognitio veritatis ꝑtinet ad ra- 10m
tionẽ. ğ humilitas est in rõne. ğ ꝛ supbia. ¶ Pꝫ. phs dicit
in 3°. ethi. ꝙ superbus est fictor fortitudinis. Sed fictio
ꝑtinet ad rõneꝫ. Fingere. n. est representare: qd est rõnis
solius: vt dicit phs in sua poetria. ğ supbia est in ratione.
¶ Pꝫ. Abacuch. 2. sup illud. Quõ vinũ decipit bibẽtem: 11m
dicit glo. ꝙ supbia ꝑmũ credere altiora de se facit. Sed
credere est actus rõnis. ğ ꝑmus actus supbie est in rõne. 12m
ğ ipa supbia ẽ in rõne. ¶ Pꝫ. Ambr. dicit sup Beati ima-
culati: ꝙ lex dei sola ẽ que vires supbie ꝑt repellere. Sꝫ 13m
lex dei ẽ in rõne. ğ ꝛ supbia ꝙ̃ ꝑ eã repellit. ¶ Pꝫ. Grego.
dicit. 31. moral. ꝙ supbia est regina oĩuꝫ vicioꝝ. Sed re- 14m
gere ad rõnẽ ꝑtinet. ğ supbia est in rõne. ¶ Pꝫ. Iere. 49.
super illud. Supbia tua ꝛ arrogantia tua ꝛc. dicit glo. he
reticũ nõ facit erroꝛ: sꝫ supbia. Sꝫ heresis ẽ in rõne. ergo 15m
ꝛ superbia. ¶ Pꝫ. Aug. dicit in 12°. de trini. ꝙ in inferiori
rõne est peccatũ inquãtum nõ cohibet a superiori rõne:
vel inquãtum etiã superior ratio ꝯsentit. Et sic videt ꝙ
ꝑmũ peccatũ sit in supiori ratione. Sed superbia est pri-
muꝫ peccatũ. ğ superbia est in supiori ratiõe. ¶ Pꝫ. Aug. 16m
dicit: ꝛ habet in decretis. 15. q. 1. ꝙ superbia est motus ad
cõsequẽdum qd iustitia vetat. Sed iustitia ad rationeꝫ
pertinet: quia per eã hominis est alteri debituꝫ reddere.
Superbia est ğ in ratione. ¶ Pꝫ. Augus. dicit. ꝛ habet in 17m
decre. 23. q. 4. Uasis ire nũqꝫ deus redderet interitũ ni-
si inueniret in eis spontaneũ delictũ. Spontaneũ aũt dici
tur aliquid qd subiacet imperio rõnis. Cum ergo maxie

reddatur interitus vasis ire ꝓpter superbiā: videt̃ ꝙ su
18m perbia pertineat ad rationē. ¶ P̄. Seneca dicit in q̄dā
epl'a. ꝙ sūmuʒ bonū hoīs est in rōnali. hoc aūt est virtus
quā corrūpit superbia: vt dictū est. ḡ etiā superbia est in
19m rōne: ⁊ nō in irascibili. ¶ P̄. videt̃ ꝙ sit in volūtate ⁊ nō
in irascibili: q2 supra illud Matth. Sic decet nos īplere
oēm iustitiā: dicit glo. i. perfectā humilitateʒ. Sed iusti/
20m tia est in volūtate. ergo ⁊ humilitas. ¶ P̄. ad superbiaʒ
p̄cipue videt̃ pertinere appetitus honoris. Sed appete/
21m re honores est volūtatis. ḡ supbia est in volūtate. ¶ P̄.
superbire est superire. Et sic videt̃ ꝙ maxime pertineat
ad superiorē potētiā que super alias vadit. hec aūt est vo
lūtas que mouet oēs alias potētias. ergo superbia vide
22m tur ad volūtatē pertinere: ⁊ nō ad irascibilē. ¶ P̄. videt̃
ꝙ sit in concupiscibili. Dicit̃. n. in li. sniaꝝ ꝓsperi: ꝙ sup/
bia est amor ꝓprie excellētie. Sed amor est in cōcupisci
23m bili. ergo ⁊ supbia. ¶ P̄. ad superbiā ſm Aug'm ptinet ap
petere leta ⁊ fugere tristia. Sed hoc ptinet ad concupi/
24m scibileʒ. ergo supbia est in concupiscibili. ¶ P̄. ad super/
biaʒ pertinet delectari de bono ꝓprio. Sed hoc est cōcu
piscibilis. ḡ supbia vr̃ eē in ꝯcupiscibili ⁊ nō in irascibili.

3 p̄ 2° **Sed contra** est ꝙ Grego'. in 2° moralium. ponit ꝯ supbiā donū timoris. ¶ P̄. Aug'.
dicit. 14. de ciui. dei. ꝙ superbia est appetit' peruerse cel
situdinis. Sed arduū est subiectū irascibilis. ḡ superbia
3° est in irascibili. ¶ P̄. pusillanimitas videt̃ esse vitiū op
positū superbie. Pusillanimitas aūt est in irascibili: sic
⁊ magnanimitas. ḡ ⁊ supbia est in irascibilē.

Rño **Respondeo.** dicēdum ꝙ ad huius q̄onis euidētiam
opʒ p̄mo cōsiderare in qua potētia
aīe possit esse peccatū vel virt': vt sic cōsiderari possit in
qua vi aīe sit superbia tāq̄ in subo. Est ḡ cōsiderāduʒ ꝙ
oīs actus virtutis seu peccati est volūtarius. Sunt autē
in nobis duo p̄ncipia volūtarij actus. s. rō siue itellectus
⁊ appetitus. hec. n. sunt duo mouētia: vt dr̃ in 3° de aīa. et
p̄cipue quātuʒ ad actus ꝓprios hominis. Ratio aūt cuʒ
sit vis apprehēsiua: differt a vi appetitiua in hoc ꝙ ope/
ratio rōnis ⁊ cuiuslibet virtutis apprehēsiue pficitur in
hoc ꝙ apprehēsum est in apprehēdēte. Intellectus eniʒ
in actu est itellectū in actu: ⁊ sensus in actu est sensatum
in actu. Operatio aūt appetitiue consistit in hoc ꝙ appe
tens mouet̃ ad reʒ appetitā. Manifestuʒ est aūt ꝙ hoc
ꝓprie ad superbiaʒ pertinet: ꝙ aliquis īordinate tendat
in ꝓpriaʒ excellētiaʒ quasi magnificādo seipsuʒ. ſm illō
psal. Judicare pupillo ⁊ humili vt nō apponat vltra ma/
gnificare se hō sup terrā. Unde manifestuʒ est ꝙ supbia
ad viʒ appetitiuaʒ ptinet. Sed cū vis appetitiua mouea
tur quodāmō a vi apprehēsiua: inquātuʒ bonū apprehē/
sum mouet appetitū: necesse est ꝙ ſm diuersam rōnē ap
prehensionis distinguat̃ vis appetitiua: eo ꝙ passiua sūt
ꝓportionata actiuis ⁊ motiuis: ⁊ potētie distinguunt̃ ſʒ
obiecta. Est aūt quedā vis apprehēsiua vliuʒ. s. itellect'
vl' ratio. Quedā aūt vis apprehēsiua singulariū. s. sensus
vel fantasia. vnde cōsequēter est duplex appetitiua. vna
que est in parte rōnali que vocat̃ volūtas. Alia que est in
sensitiua que vocat̃ sensualitas siue appetitus sensitiu'.
Appetitus ergo rōnalis q est volūtas: hʒ pro ꝓpria rōne
obiecti boni vlē. Et ideo nō diuidit̃ in plures potentias
Sed appetitus sensitiuus nō attingit ad vlem rōneʒ bo
ni: sed ad quasdā particulares rōnes boni sensibilis vel
imaginabilis. vnde opʒ ꝙ ſʒ diuersas ꝑticulares rōnes
hō boni distinguat̃ appetitus sensitiuus. hʒ eniʒ aliquid
rōnis appetibilis ex eo ꝙ est delectabile ſm sensum. Et
ſm hāc rōnē boni est obiectū cōcupiscibilis. hʒ ēt aliq̄d
aliud rōnis appetibilis ex hoc ꝙ hʒ quādā altitudinem
imaginatā ab aīali vt possit repellere oīa nociua: ⁊ pote/
statiue vti ꝓprio bono. Qō quidē bonū est absq̄ oī dele/
ctatione sensus: ⁊ īterdū cū aliquo dolore sensibili: sicut
cuʒ animal pugnat ad vincēduʒ. Et ſm hāc rōnem boni
imaginati accipitur obiectū irascibilis. Manifestuʒ est
aūt ꝙ omne particulare cōtinetur sub vli: sed nō ꝯuerti
tur: vnde in q̄cūq̄ pōt ferri irascibilis vel ꝯcupiscibilis
pōt etiā ferri volūtas ⁊ in multa alia. Sʒ volūtas fertur
in suū obiectū absq̄ passione: eo ꝙ nō vtitur organo cor/
porali. Irascibilis aūt ⁊ cōcupiscibilis cū passione. Et iō
motus oēs qui sunt in irascibili ⁊ cōcupiscibili cū passio/
ne vt amoris gaudij spei ⁊ hō: possunt eē in volūtate sine
passiōe. Manifestū est aūt ex supradictis ꝙ supbie obie
ctuʒ est excellētia sensibilis. Si ergo sola excellētia sen/
sibilis vel imaginabilis ad superbiā pertinet: opʒ super/
biaʒ solū in irascibili ponere. Sed q2 superbia est etiam
circa excellētiā itelligibilē: que est in spūalibus bōis: vt
Greg. dicit. 33. moraliū. Et qō plus est inenit̃ etiā in sub/
stantijs spūalib': in q̄bus nō inenit̃ appetitus sensitiuus
ideo necesse est dicere ꝙ supbia etiaʒ sit in irascibili: in/
quātū respicit excellētiā sensibilē: vel imaginabileʒ. Et
sic ēt est in volūtate put respicit excellētiā itelligibilē: ⁊
ſʒ ꝙ inuenitur in demonibus.

Ad p̄m **Ad primū** ergo dicēdum ꝙ supbia est appetitus īor dinat' excellētie. Sic aūt se habʒ spes
ad bonū arduū futurū: sicut se hʒ desideriū ad bonū ab/
solute sumptū. vnde manifestū est ꝙ supbia est p̄ncipa/
liter circa speʒ que est passio irascibilis. Naʒ ⁊ p̄sumptio
que est īordinata spes: maxime videt̃ ad supbiam ꝑtine
2m re. ¶ Ad 2m dōʒ ꝙ sicut dictū est supbia que respicit ex/
cellētiā itelligibilē nō est in irascibili: sed in volūtate: ⁊
tñ ex excellētia itelligibili cōsequit̃ īterdū aliq̄s effect'
imaginat': respectu cui' pōt esse supbia in irascibili. Si/
cut cū aliquis ꝓpter excellētiā sese laudat̃: vel aliquem
3m honorē sensibilē hʒ. ¶ Ad 3m dōʒ ꝙ supbia demonū: ⁊ si
4m nō sit in irascibili: est tñ in volūtate sicut dictuʒ ē. ¶ Ad
4m dōʒ ꝙ duplex est obm. vnū q̄dē qō se hʒ ꝑ modū ter/
mini ad quē. Et tale obm irascibilis nō pōt esse de'. Alio
mō ꝑ modū termini a quo. Et sic illud qō ꝯtēnit̃ ē obm
irascibilis. Et hoc mō nihil ꝓhibet deū esse obm irascibi
lis: inquātū. s. irascibilis fert̃ ad ꝓpriū obm nō refrenata
5m per reuerētiā dei. ¶ Ad 5m dōm ꝙ vis irascibilis: licʒ sit
subʒ multaꝝ passionū: denominat̃ tñ ab ira tāq̄ ab vlti/
ma. vñ Auic. notificat vim irascibilē solū ſʒ passionē ire:
6m ⁊ nō ſʒ alias passiōes. ¶ Ad 6m dōm ꝙ iuidia nō ē in ira/
scibili: sʒ i ꝯcupiscibili: cū sit tristitia de alieno bono. Tri
stitia aūt est in cōcupiscibili: sicut ⁊ delectatio: ⁊ ad eādē
etiā viʒ ꝑtinet odiū sicut ⁊ amor. Si tñ iuidia eēt in ira/
scibili: nō ꝓpter hoc ꝓhiberet̃ supbia eē in cōcupiscibili:
q2 est cā eius. nihil. n. ꝓhibet vnū actū vel passionē alicu
ius potētie esse cāʒ alteri' act' vel passiōis eiusdē potētie
Sicut amor est cā desiderij: cū tñ vtrūq̄ sit in cōcupisci
7m bili. ¶ Ad 7m dōʒ ꝙ aliq̄s act' pōt ad aliqō vitiū ꝑtine/
re tripl'r. Uno mō directe. Alio mō añcedenter. Et 3° mō
ꝯsequēter. Sicut ad irā directe q̄dē ⁊ eēntial'r ꝑtinet ꝙ
sit appetitus vindicte. Antecedēter aūt ꝙ tristet̃ de aliq̄
iniuria illata. Cōsequēter aūt ꝙ delectet̃ de punitōe ei'
qui iniuriā intulit. Sic ḡ ad superbiā ꝑtinet directe q̄deʒ
⁊ q̄si eēntial'r īmoderat' appetit' excellētie. Añcedenter
aūt ꝙ aliq̄s estimet se tñ: cui talis excellētia ꝯpetat. Cō/
seq̄nter aūt vt ex existimatōe ⁊ appetitu in vba ⁊ fcā ostē
tatiōis ꝓrūpat. Quoꝝ triū p̄' pertinet ad irascibilē: alia
vero duo ad rōnē. Apphēsio. n. rōnis p̄cedit appetitiuuʒ
motū: ⁊ īperiū rōnis de exteriori executiōe seq̄tur ipsuʒ.
8m ¶ Ad 8m dōʒ ꝙ hūilitas ⁊ sapiētia īueniunt̃ in eodē ho/

mine inq̃tū hūilitas ad sapiētiā disponit. Qr g humilis
est subijcit se sapiētibus ad discendū: ꝛ nō innititur sensui
ꝓprio. nō tñ opꝫ ꝙ sapiētia ꝛ humilitas sint in eadē pte
aie. Qr qḋ ē in īferiori pōt dispōere ad id qḋ est supioris
9m sicut bonitas imaginationis disponit ad sciaꝫ. ¶ Ad 9m
dōm ꝙ cognitio veritatis se hꝫ ad humilitatē antecedē
ter. Quia dū aliqs veritatē cōsiderat: se vltra suā mensu
10m raꝫ nō effert. ¶ Ad decimū dōm ꝙ fictio se hꝫ ad super
biaꝫ cōsequēter. Ex hoc. n. ꝙ aliqs appetit excellētiā cō
sequitur ꝙ talē exteriꝰ se exhibeat: vt apud alios aliquo
11m mō excellat. ¶ Ad 11m dōm ꝙ sentire de se altiora dr̄ eē
primꝰ actꝰ superbie: q2 antecedit ad appetitū excellentie
12m ¶ Ad 12m dōm ꝙ rō inquātuꝫ regit īferiores vires ꝛ mo
uet eas: retrahit eas ab inordinatis motibꝰ. vnde lex dei
fm ꝙ est in rōne excludit superbiā: nō q̄deꝫ formaliter:
sicut nigredo excludit albedinē: sic. n. essent in eodē: sed
effectiue: sicut pictor excludit nigredinē. vnde nō opꝫ ꝙ
13m superbia sit in rōne in qua est lex dei. ¶ Ad 13m dōꝫ ꝙ su
perbia dr̄ esse regina alioꝝ vitioꝝ: inquātū imperiū suū
diffundit ad oīa alia vitia: ꝓpter ordinē finis eius ad fi
14m nes alioꝝ vitioꝝ: nō ꝓpter hoc ꝙ sit in rōne. ¶ Ad 14m
dōm ꝙ heresis per illā auctoritatē ꝓbat̄ esse effectus su
perbie: nihil aūt ꝓhibet id qḋ est in vna vi aie: habere ef
15m fectū in alia vi aie. ¶ Ad 15m dōm ꝙ primū peccatū dici
tur esse in rōne ātecedēter. In appetitu aūt essentialiter
inquātū. s. vis appetitiua tendit in aliqḋ illicituꝫ: vel ab
16m eo retardat̄ iudicio rōnis. ¶ Ad 16m dōꝫ ꝙ peccatuꝫ est
in īferiori vi aie: ex eo ꝙ a rectitudine rōnis recedit. vñ
nō opꝫ si iustitia aliquo modo ad rōnē ptinet: ꝙ ꝓp hoc
17m oē pctm̄ essentialr̄ sit in rōne sicut in subo. ¶ Ad 17m dōꝫ
ꝙ pctm̄ dr̄ eē volūtariū siue spōtaneū nō solū qñ actꝰ eiꝰ
a volūtate elicit̄: sed ēt qñ est īperatus ab ea que īperat
actus īferioꝝ viriū. vnde nihil ꝓhibet aliqḋ peccatum
18m volūtariū in aliqua īferiori vi aie esse. ¶ Ad 18m dōm ꝙ
Socrates posuit oēs virtutes esse quasdā scias: vt dr̄ in
6°. ethi. Et iō posuit ipse ꝛ stoici in h̄ eū sequētes oēs vtu
tes eē in rōnali ꝑ eēntiā. Sꝫ q2 ꝑ virtutē moralē magis
directe ꝑficit̄ vis appetitiua q̃ ipsa rō: iō meliꝰ est dōm
fꝫ Arist. ꝙ vtutes morales sunt in vi appetitiua: que est
rōnalis ꝑ ꝑticipationeꝫ īquātū mouet̄ ꝑ īperium rōnis.
19m ¶ Ad 19m dōꝫ ꝙ oīs vtus quodāmō est iustitia: inq̃tū ꝑ
rōnē ordinat̄ ad obediēdū legi: vt dr̄ in 5° ethic. vñ lꝫ iu
stitia sit in volūtate: nō tñ oꝫ ꝙ oēs vtutes q̄ ꝑdicto mō
iustitie nomē accipiūt: in rōne vel volūtate eē dicant̄: q2
20m rō ꝛ volūtas pñt ēt alias vires mouere. ¶ Ad 20m dōꝫ ꝙ
appetere honores sensibiles vel imagiabiles inq̃tū hñt
rōnē ordui vl̄ excellētie: nō solū ad volūtatē: sꝫ ēt ad ira
21m scibilē ptinet. ¶ Ad 21m dōꝫ ꝙ supbire est superire exce
dendo ꝓpriā mēsurā: qḋ nō solū ad superioreꝫ: sed ēt ad
22m īferiorē ptinere pōt. ¶ Ad 22m dōꝫ ꝙ oēs passiones ira
scibilis īcipiūt ab amore q est passio cōcupiscibilis: ꝛ ter
minant̄ ad delectationē ꝛ tristitiā: que etiā sunt in cōcu
piscibili. vñ nihil ꝓhibet si ea que pertinēt ad ꝯcupiscibi
leꝫ attribuant̄ antecedēter vel cōsequēter supbie in ira
Ad duo seq̄ntia scibili existi. ¶ Et ꝑ h̄ pꝫ solo ad ea q̄ sequunt̄.

¶ De speciebus superbie.

Quarto queritur de spēbꝰ supbie: quas assignat Grego. 24. moraliū. d.
Quattuor quippe sunt spēs qbus oīs tumor ar
rogātiū demōstrat̄: cū bonū aut a semetipsis
habere se existimāt: aut si sibi datū desup cre
dunt ꝓ suis se hoc accepisse meritis putāt: aut certe cum
iactāt se habere qḋ nō hñt: aut despectis ceteris singula
1m riter videri appetūt. ¶ Et videt̄ ꝙ īconueniēter hꝰ spe
cies supbie assignētur. Qr. n. aliqs existimet bonū se hr̄e
nō ab alio sed a semetipso: ad īfidelitatē pertinet: cum fi
des recta hoc habeat ꝙ deꝰ oiuꝫ bonoꝝ est auctor. ḡ non
dꝫ poni spēs superbie: ꝙ aliqs existimet bonuꝫ a semet
ipso se habere: sed magis species erroris vel īfidelitatis.
¶ P̄. īter oīa bona que in hac vita habent̄ potissimuꝫ ē 2m
bonū grē: de quo ēt ꝯtingit aliquos supbire. Sꝫ credere
ꝙ grā detur hoī ex meritis pertinet ad heresim pelagia
nā. ḡ nō dꝫ poni spēs supbie ꝙ aliqs credat id qḋ hꝫ esse
sibi datū a deo ꝓ suis meritis. ¶ P̄. iactare se hr̄e qḋ nō 3m
hꝫ ad mēdaciū ptinet: qḋ est vitiū distinctuꝫ a superbia.
Nō ergo dꝫ poni spēs superbie. ¶ P̄. velle videri ad ina 4m
nem gloriā pertinet: que nō est supbia sꝫ filia eiꝰ: vt Gre
goꝰ. dicit. 34°. moraliū. Nō ḡ dꝫ poni spēs superbie ꝙ ali
quis singulariter velit videri. ¶ P̄. Jeronymus dicit ꝙ 5m
nihil est tā superbū q̃ īgratū videri. Ingratitudo aūt in
ter istas q̃tuor spēs nō numerat̄. ḡ videt̄ ꝙ Greg. insuffi
cienter enumeret species supbie. ¶ P̄. Aug. dicit. 14. d 6m
ciui. dei. ꝙ excusare se de peccato cōmisso ad superbiam
pertinet. hoc aūt īter has spēs nō enumerat̄. ḡ īsufficien
ter spēs supbie tangunt̄. ¶ P̄. ad superbiā ꝑcipue ptine 7m
re videt̄ ꝙ aliqs ꝑsumptuose tēdat ad cōsequēdū aliqd
qḋ est supra se. hoc aūt īter istas. 4. nō tangit. ḡ videt̄ ꝙ
insufficiēter spēs superbie tāgant̄.

In contrarium sufficiat auctoritas Gregorij que posita est.

Respondeo. dōm ꝙ sicut Dionyꝰ. dicit. 4. ca. de di. no. bonū cātur ex vna ꝛ tota cau
sa: malū aūt causat̄ ex singularibꝰ defectibus. Sicut pul
chritudo causat̄ ex hoc ꝙ oīa corporis mēbra decēter se
hñt. Quoꝝ si vnū tñ fuerit idecēter dispositū turpitudi
neꝫ īducit. Sic ḡ ptinet ad virtutē ꝙ appetitus hoīs fe
ratur in aliquā excellētiā fm regulā rōnis: ꝛ suā mēsurā
Malū aūt superbie in hoc cōsistit: ꝙ aliquis in appeten
do aliqḋ bonū excellēs ꝓpriā mensurā excedit. vñ quot
modis ꝯtingit excedere ꝓpriā mēsuraꝫ in appetitu ꝓpe
excellētie: tot sunt spēs supbie. hoc aūt ꝯtigit tripliciter.
Uno modo quātū ad ipsuꝫ bonū excellēs qḋ appetit̄: vt
cuꝫ. s. appetitus fertur in aliqd qḋ excedit suā mēsuram.
Et fm hoc est tertia spēs superbie: cū. s. aliqs iactat se ha
bere qḋ nō hꝫ. Alio modo quātū ad modum adipiscēdi:
vt. s. habeat aliquā excellētiam a se: vel suis meritis: quā
nō pōt obtinere nisi per gratiā alteriꝰ. Et sic sumunt̄ pri
me due spēs: eo ꝙ aliqd esse a nobis dupliciter cōtingit
Uel simplr̄. Sicut cū facimꝰ aliqd. vel per quādā prepa
rationē. sicut cū aliqd meremur. 3°. mō pōt aliqd exce
dere ꝓpriā mēsurā quātū ad modū habēdi: vt. s. aliqs af
ficiatur ad habēdum aliquid sup ceteros: qḋ cōpetit sibi
similr̄ habere cum ceteris.

Ad primuꝫ ergo dōꝫ ꝙ estimatio rōnis corrūpit̄ Ad 1m
duplr̄. Uno mō in vlī. Alio mō in pti
culari ꝓp aliquā passionē. Corruptio ḡ directe existima
tiōis circa ea q̄ ptinēt ad fidē vel bonos mores: si sit qui
dē in vlī ptinet ad peccatuꝫ heresis: nō aūt si sit in pticu
lari ꝓp passionē: fm ꝙ errāt oēs q operant̄ maluꝫ: vt dr̄
ꝓuer. 14. Sicut si aliqs sentiret in vlī fornicationē non
esse peccatū eēt īfidelis. Nō aūt īfidelis cēset̄ fornicator
q eligit fornicationē tāq̃ bonū ꝓp cōcupiscētie passionē
Silr̄ si qs in vlī estimaret deū nō eē auctorē oīuꝫ bono
ruꝫ: vel bonū grē eē ex meritis: ptineret ad heresim. non
aūt si ꝓp amorē īordinatū excellētie que īcipit in cōcupi
scētijs corrūpat̄ in pticulari iudiciuꝫ rōnis: vt aliqs ꝑsu
mat de seipso tanq̃ bonū aliqd a se possit habere: aut ex
meritis ꝓprijs: qḋ pertinet ad supbuꝫ. ¶ Et ꝑ h̄ pꝫ solo 2m
ad 2m. ¶ Ad 3m dōm ꝙ iactātia ponit̄ spēs superbie: non 3m
quātū ad ipꝫ exteriorē actū: q ꝯir se hꝫ ad supbiā: vt su

pra dictū est. Sed quātū ad iteriorē affectū: ex quo ta-
lis actus exterior pcedit. Dū. s. homo presumit de seipso
ac si haberet qđ nō hꝫ: ⁊ in talē excellētiā animus eius tē
4° dit que sibi nō cōpetit nisi haberet qđ non hꝫ. ¶ Ad 4m
dōm ꝙ ēē velle singulariter videri cōīr ad superbiā ptī-
net: essentialr aūt q̃rta spēs supbie in hoc consistit: ꝙ hō
presumat de se ac si singulariter oēs excelleret. Et ad hā
5° excellētiā anim⁹ eius afficit. ¶ Ad q̃ntum dōm ꝙ p̄me
due spēs ad igratitudinē ptinēt. Est. n. igratus q nō reco-
gnoscit beneficiū sibi grā collatū: vel q estimat hoc suis
6° meritis obtinuisse. ¶ Ad 6m dōm ꝙ sicut phs dicit in 5°
ethi. Carere malo accipit in rōne boni. Et ideo sicut ad
tertiā spēm ptinet ꝙ aliq̄s iactet se hr̄e qđ nō hꝫ: ita ēt ꝙ
7m excuset se de peccato qđ hꝫ. ¶ Ad 7m dōm ꝙ peccatū su-
perbie quādoq; magis euidētius apparet per aliq̄ prece-
dentia ⁊ subsequētia: q̄ꝫ p id in quo eēntialr cōsistit. Et iō
Grego. spēs supbie assignauit ſm aliquos actus añcedē-
tes: vel cōsequētes: cū tn̄ oēs spēs superbie in quadā p̄su-
ptione animi essentialr cōsistant.

De inani gloria. Et circa hoc querunt tria. p̄ eni q̄rit vtꝝ inanis gloria sit pctm̄. 2° vtꝝ
inanis gloria sit pctm̄ mortale. 3° vtrū filie inanis glo
rie cōuenieter assignent. Q̃ō. IX.

Uestio est de inani gloria. Et primo
querit vtꝝ inanis gloria sit
p° peccatū. ¶ Et vī ꝙ nō. Cōsistit. n. inanis
gloria in eo ꝙ aliquis velit bona sua aliis
apparere. Sꝫ hoc nō est peccatū: sꝫ lauda
bile. Dī. n. Math. 5°. Sic luceat lux vestra
corā hominib⁹ vt videāt opera vestra bo
2m na. Ergo inanis gloria nō est peccatū. ¶ P̄. appetit⁹ ina-
nis glorie in hoc cōsistit ꝙ aliq̄s querit bona sua ab ho-
minib⁹ laudari. Sed hoc nobis ab Aplo mādat Ro. 12.
Prouidētes bona nō solū corā deo: sed etiā corā omnib⁹
3° hoīb⁹. Ergo inanis gloria nō est pctm̄. ¶ P̄. oē pctm̄ cōsi
stit in deordinatiōe appetitus nālis. Sꝫ per inanē gliaꝫ
nō appetit aliquid qđ nō sit nālr appetibile. Est eniꝫ na
turaliter appetibile ꝙ homo veritatē cognoscat: ⁊ ꝙ ipse
4m cognoscat. Ergo inanis gloria nō est pctm̄. ¶ P̄. ephe. 5°
dī. Estote imitatores dei sicut filij carissimi. Sꝫ in h ꝙ
hō querit gliaꝫ sit imitator dei qui suā gloriam querit. ḡ
5m vī ꝙ appetere gloriā nō sit peccatuꝫ. ¶ P̄. appetere illō
qđ homini repēdit p premio nō est peccatuꝫ. Sꝫ gloria-
re pmittitur hoī p premio. Dicit enim Job. 22. Qui hu
miliatus fuerit erit in gloria. Et puer. 3°. Gloriā sapiētes
6m possidebūt. ḡ appetit⁹ glorie nō ē peccatū. ¶ P̄. illō qđ ē
puocatiuū ad opera virtutū nō vī esse pctm̄. Sꝫ hō ē ap
petitus glorie. Dicit. n. Tulius in p̄ de tusculanis q̄ōnib⁹
Oēs ad studia accendunt glorie. Ergo appetitus glorie
7° nō est peccatū. ¶ P̄. illud qđ appetitur equalr a bonis ⁊
malis: nō videt esse pctm̄. Sꝫ Salustius dicit in catili
nario: gloriā ⁊ honorē ⁊ iperiū bon⁹ ⁊ ignauus eque sibi
8m exoptāt. ḡ appetitus glorie nō est pctm̄. ¶ P̄. Aug. dicit
ꝙ inanis gloria est iudiciū hominū hn̄ de aliquo opinā-
tiuꝫ. Sed hoc appetere non est pctm̄. Qr sicut ipse dicit.
Crudelis est q famā suā negligit. ḡ inanis glia nō est pec
9m catū. ¶ P̄. illud qđ est obiectū cupiditatis nō ē peccatū
q̄uis ipsa cupiditas pctm̄ sit: vt pꝫ de pecunia: ⁊ de pecu-
nie cupiditate. Sꝫ inanis gloria est obm̄ cupiditatis: vt
pꝫ p illud qđ dī Gal. 5°. Nō efficiamur inanis glorie cupi
10° di. ḡ inanis glia nō ē peccatū. ¶ P̄. pctm̄ virtuti oppōit
circa eādē mām. Sꝫ inanis gloria nō opponit vere glie.
pōt eniꝫ in eodē eē: vt vī. ḡ inanis glia nō est pctm̄.
3p Sed cōtra est ꝙ illud qđ ipedit hoīeꝫ a fide per
quā accedit ad deū est pctm̄. hō autē
est appetit⁹ humane glorie. Dī. n. Jo. 5°. Q̃ō potestis cre
dere q gloriā que est adinuicē accipitis ⁊ gloriaꝫ q̄ a solo
deo est nō q̄ritis. ḡ inanis glia est pctm̄.

Reopondeo. dōꝫ ꝙ ad h⁹ q̄ōnis euidētiā oꝫ p̄ vi- R̃ño
dere qđ sit glia: ⁊ 2° qđ sit vanaglo-
ria: ⁊ sic 3° inspici poterit q̄ō inanis gloria sit peccatuꝫ.
Est ergo sciendum ꝙ sicut Aug⁹. dicit super Joānēꝫ. Glo
ria claritatem quādam importat. vnde glorificari ⁊ cla-
rificari pro eodem in euāgelio sumūtur. Claritas autem
importat euidentiā quādā: ſm quā aliquid fit cōspicuū
⁊ manifestū in suo splēdore. Et ideo gloria iportat quan-
dam manifestationē alicuius in bono. Si auteꝫ manife
statur maluꝫ alicuius: iā nō dicit gloria: sed magis igno-
minia. Et pp̄ter hoc Ambro. dicit super epistolā ad Ro.
ꝙ gloria est clara cum laude notitia. Cōsideratur auteꝫ
gloria ſm triplicem statum. Naꝫ ſm maximuꝫ sui statū
gloria cōsistit in hoc ꝙ bonuꝫ alicuius multitudini ma-
nifestetur. hoc enim claruꝫ esse dicimus: qđ ab omnibus
vel a multis perspicue videri potest. Unde Tulli⁹ dicit
ꝙ gloria est frequens fama cuꝫ laude. Titus Liuius in-
troducit Fabiuꝫ dicētēꝫ. Neq; tempus gloriandi mihi
apud vnuꝫ est. Sed tamē secūdo modo gloria dicit ſm
aliquē sui statuꝫ: put bonuꝫ vnius vel paucis vel vni so-
li manifestatur. tertio modo etiaꝫ gloria dicit ſm ꝙ bo-
nuꝫ alicuius cōsistit in cōsideratione sui ipsius: ſm. s. ꝙ
aliquis considerat bonū suuꝫ sub ratione cuiusdaꝫ clari
tatis: vt manifestāduꝫ ⁊ admirādum multis. Et ſm hoc
aliquis dicitur gloriari: cuꝫ aliquis appetit vel etiā dele
ctatur circa manifestationem sui boni: vel ad multitudi
nem: vel ad aliquos paucos: siue ad vnuꝫ: vel ad seipsuꝫ
tantū. Sed vt sciatur qđ sit vanagloria vel inaniter glo
riari. sciēduꝫ est ꝙ vanū tripliciter accipi cōsueuit. Quā-
doq; enim accipitur vanum pro eo ꝙ nō habꝫ subsisten-
tiam: ſm ꝙ res false dicunt vane. vnde dicit in psal. Ut
quid diligitis vanitatē ⁊ queritis mēdacium. Quādoq;
vero accipitur vanuꝫ pro eo qđ nō habꝫ soliditatem vel
firmitatē: ſm ꝙ dicitur Eccl. p̄mo. Uanitas vanitatum
⁊ oīa vanitas: qđ dicit pp̄ter mutabilitatē rerum. Quā-
doq; vero dicitur vanuꝫ quādo aliquid nō consequitur
finem debituꝫ: sicut dicitur aliquis in vanuꝫ medicinaꝫ
sumpsisse: qui nō est consecutus sanitatem. vnde dicitur
Jsai. 49. Jn vanuꝫ laboraui sine causa: ⁊ vane cōsumpsi
fortitudinem meam. Secūdum hoc ergo tripliciter pōt
dici gloria vana. Primo quidē quādo aliquis gloriatur
falso: puta de bono qđ non habet. vnde dicitur prima ad
cori. 4°. Quid habes qđ non accepisti: si autem accepisti
quare gloriaris quasi nō acceperis. Secūdo dicitur glo-
ria vana: quādo aliquis gloriatur de aliquo bono qđ de
facili trāsit: secūduꝫ illud Jsai. 40. Omnis caro fenuꝫ: et
omnis gloria ei⁹ sicut flos feni. Tertio modo dicitur glo-
ria vana: quādo gloria hominis nō ordinatur ad debitū
finem. Est eniꝫ homini naturale ꝙ appetat cognitioneꝫ
veritatis: quia per hoc perficitur eius itellectus. Sed ꝙ
aliquis appetat bonuꝫ suuꝫ ab aliquo cognosci: nō est ap
petitus perfectionis. vnde habꝫ quādaꝫ vanitateꝫ put
hoc nō est vtile ad aliquem fineꝫ. pōt auteꝫ laudabiliter
ordinari ad tria. P̄mo quidē ad gloriaꝫ dei. per hoc eniꝫ
ꝙ bonuꝫ alicuius manifestatur. glorificatur deus: cuius
est p̄ncipaliter illud bonū: sicut primi actoris. vñ dicitur
Math. 6°. Sic luceat lux vestra corā hoībus vt videāt
opera vr̄a bona: ⁊ glorificēt patrē vestrū qui in celis est.
Scđo est vtile ad p̄ximoꝝ saluteꝫ: q bonū alicui⁹ cogno-
scētes edificāt ad imitādū ſꝫ illō. 1. ad cor. 10. Unusq̄sq;
proximo suo placet in bonū ad edificationē. 3° mō ordi
nari pōt ad vtilitatē ipsius hoīs: qui duꝫ cōsiderat bona

fua ab alijs laudari: de his gratias agit ꝛ firmius in eis
persistit. vñ apls frequẽter fidelib⁹ xpi cõmemorat ipso-
rum bona: vt firmi⁹ in eis ꝑsistãt. Siquis ergo appetat
manifestationẽ suoꝝ bonoꝝ: vel etiã in h⁹ manifestatio-
ne delectet̃: nõ ꝓpter aliqđ triũ ꝑdictoꝝ erit gloria va-
na. manifestũ est autem ꝙ ſm quẽlibet horum modoꝝ
vana gloria ĩportat quãdã inordinationẽ appetitus: que
facit rõnẽ pctĩ. vñ vana glĩa quocũqꝫ mõ sumat̃ est pec-
catũ. Sed tñ tertio mõ sumpta cõior est. Sic enĩ põt ali-
quis inaniter gloriari tam de habitis q̃ꝫ de nõ habitis: ꝛ
tam de spũalib⁹ bonis q̃ꝫ etiã de tpalibus.

ad pm **Ad primum** ergo dõm: ꝙ dñs ibi mãdat ꝙ bo-
na nostra faciam⁹ alijs inotescere
ꝓpter gloriã dei. vñ subdit̃: vt videãt opa vestra bona: ꝛ
glorificẽt patrẽ vestrũ qui in celis ẽ: hoc aũt nõ est ianis
2m glorie. ¶ Ad 2m dõm: ꝙ apls mãdat vt bona corã homi-
nibus ꝓuideam⁹ ꝓpter corũ vtilitatẽ. vñ subdit. si fieri
põt: q꞉ ex nobis est cũ oĩbus hoĩb⁹ pacẽ habẽtes: que eti-
3m am intẽtio vanitatem glorie excludit. ¶ Ad 3m dõm: ꝙ
vnũquodqꝫ ꝑfectũ nãliter cõmunicat se alijs ſm ꝙ possi-
bile est: ꝛ hoc cõpetit vnicuiqꝫ rei ex imitatione pmi ꝑfe-
cti. s. dei: qui bonitatẽ suã coĩcat oĩbus. Bonũ aũt alicui⁹
cõicatur alijs ꝛ q̃tũ ad eẽ: ꝛ q̃tũ ad cognitionẽ. vñ ad na-
turalẽ appetitũ ptinere videt̃: ꝙ aliqs bonũ suũ inotesce-
re velit: si igit̃ h referat̃ ad debitũ finẽ erit virtutis: si ãt
4m nõ: erit vanitatis. ¶ Ad 4m dõm: ꝙ cognoscere diuinaꝫ
bonitatẽ est vltimus finis rõnalis creature. In hoc eniꝫ
btĩtudo ꝯsistit. vñ gloria dei nõ est ad aliquid aliud refe-
renda: sed ꝓpriũ ipsi⁹ dei est: vt gloria eius ꝓpter seipsaꝫ
querat̃. Nullius aũt creature bonũ sua cognitione facit
creaturã rõnalẽ beatã. vñ nulla creature gloria est ꝓpter
5m ipsam querẽda: sed ꝓpter aliud. ¶ Ad 5m dõm: ꝙ pro ꝑ-
mio ꝓmittit̃ gloria nõ vana: sed vera: que in cognitione
6m dei cõsistit: ꝛ talis gloria nunq̃ꝫ est pctĩ. ¶ Ad 6m dõm:
ꝙ plures hoĩum ad bona spũalia ꝓpter aliqua bona tẽ-
poralia incitant̃: nõ tñ ꝓpter hoc inordinata cupiditas
bonoꝝ tpaliũ vitio caret. Ita etiã ꝛ si plurimi ꝓpter glo-
riã virtutis opa faciãt: nõ tñ ꝓpter hoc inordinat⁹ appeti-
tus glorie vitio caret: q꞉ virtutis opa nõ sunt ꝓpter glori-
am faciẽda: sed magis ꝓpter bonũ virtutis: vel poti⁹ ꝓ-
7m pter deũ. ¶ Ad 7m dõm: ꝙ sicut Salustius ibi subdit bo-
ni nitunt̃ ad gloriã vera via. i. per virtutẽ. hoc aũt nõ est
inaniter appetere gloriã: sed ad eam inordinate conari.
8m ¶ Ad 8m dõm: ꝙ iudiciũ bene opinãtiũ de aliquo: ita ad
9m inanẽ gloriã ꝑtinet: dũ absqꝫ vtilitate appetit̃. ¶ Ad 9m
dõm: ꝙ gloria ſm ꝙ est in his qui cognoscũt bonũ alicui⁹ n̄ꝛum
est obiectũ cupiditatis. Et sic nõ est pctĩ. põt enim ꝛ be-
ne ꝛ male desiderari. Alio mõ ſm ꝙ est in appetitu ipso
10m Et sic h꞉ vanitateꝫ ꝛ rõnem peccati. ¶ Ad 10m dõm: ꝙ
vera gloria ꝛ inanis glĩa ꝑñt eẽ in eodẽ: sꝫ nõ ſm idem.

¶ Utrum inanis gloria sit peccatum mortale.

1o **Secundo** querit̃ vtrũ inanis gloria sit
pctĩ mortale. ¶ Et videtur
ꝙ sic. Nihil enĩ excludit eternã mercedẽ nisi
pctĩ mortale: sed inanis gloria excludit mer-
cedem eternã. Dicitur enim Math. 6. Attẽ-
dite ne iustitiã vestrã faciatis corã hoĩbus vt videami-
ni ab eis. Alioqn mercedẽ nõ habebitis apud patrẽ vrm
2o qui in celis est. g̃ inanis gloria est pctĩ mortale. ¶ P̄.
Criso⁹ ibidẽ dicit de inani gloria: ꝙ occulte ingredit̃: ꝛ
oĩa que intus sunt miserabiliter aufert: sed nihil aufert
interiora ꝛ spũalia bona: nisi pctĩ mortale. g̃ inanis glo-
3o ria est peccatũ mortale. ¶ P̄. Job. 31. dicit̃. Si vidi soleꝫ
cũ fulgeret ꝛ lunã incedẽtẽ clare ꝛ letatũ est in abscõdi-
to cor meuꝫ ꝛ osculatus sum manũ meã ore meo: que est
iniquitas maxima: qđ Grego⁹ exponit. 32. moral. de iani
gloria. g̃ ianis gloria est maximũ ꝛ mortale pctĩ. ¶ P̄. 4o
Hiero⁹ dicit ꝙ nihil est taꝫ ꝑiculosuꝫ q̃tum glorie cupi-
ditas: ꝛ iactãtie vitiũ: ꝛ animus de ꝯsciẽtia virtutum tu-
mens. sed illud qđ est maxime ꝑiculosuꝫ videt̃ esse mor- 5m
tale. g̃ inanis gloria est pctĩ mortale. ¶ P̄. omne vitiuꝫ
capitale est pctĩ mortale: sed inanis gloria est vitiũ capi- 6m
tale. g̃ inanis gloria est mortale pctĩ. ¶ P̄. Quicũqꝫ sur-
ripit: qđ est dei ꝓpriũ mortaliter peccat: multo magis q̃ꝫ
qui furat̃ rem ꝓximi. Sed quicũqꝫ appetit inanẽ gloriã
vsurpat sibi illud qđ est ꝓpriũ dei. Dicit̃ enim Isai. 42.
Gloriam meam alteri non dabo. Et pma ad Thimo. vl-
timo. Soli deo honor ꝛ gloria. g̃ videt̃ ꝙ inanis gloria
sit pctĩ mortale. ¶ P̄. pctĩ idolatrie esse videt̃ vt glo- 7m
riam dei quis creature attribuat: ſm illud Ro. 1. Muta-
uerũt gloriã icorruptibilis dei in similitudinẽ imaginis
corruptibilis hoĩs. Sed ille qui appetit gloriã videt̃ sibi
optare qđ dei est. gloria enĩ ꝓprie debet̃ deo: vt supra di-
ctũ est. g̃ inanis gloria est pctĩ idolatrie. Et sic sequit̃ ꝙ
sit pctĩ mortale. ¶ P̄. Aug⁹ dicit. 5. de ciui. dei. ꝙ ꝯtẽne- 8m
re gloriã magne virtutis est. Sꝫ magno bono ꝯriat̃ ma-
gnũ malũ. g̃ appetere est magnũ pctĩ. ¶ P̄. inanis glo- 9m
ria querit hoĩbus placere: q꞉ ſm phm gloria est que nul-
lo ꝯsentiẽte nõ festinaret ad eẽ: sꝫ querere placere hoĩb⁹
est pctĩ mortale: q꞉ excludit a seruitio xpi: ſm illud gal.
1. Si adhuc hoĩb⁹ placerẽ xpi seru⁹ nõ essem. g̃ ianis glĩa
est pctĩ mortale. ¶ P̄. sicut forma dat speciẽ in reb⁹ nã- 10m
libus: ita obm in moralibus. Sed ea que cõicant in vna
forma nãli nõ differũt spe. g̃ in moralibus ea que coicãt
in vno obiecto nõ differũt spe. veniale aũt ꝛ mortale dif-
ferũt spẽ. cũ ergo ianis gloria nõ habeat nisi vnũ obm: vi-
det̃ ꝙ nõ possit eẽ ꝙ aliqua inanis gloria sit pctĩ morta-
le: ꝛ aliqua pctĩ veniale. Sed manifestũ est ꝙ aliqua ia-
nis gloria est peccatum mortale. ergo omnis inanis glo-
ria est peccatum mortale.

Sed contra est qđ Math. 10. sup illud. Excutite
puluerẽ de pedib⁹ vestris. dicit glo. 5 p
puluis est leuitas terrene cogitatiõis a qua nec sũmi do-
ctores possũt esse imunes: dum intẽdũt curis subditorũ.
Sed illud quod etiã sũmi doctores vitare non possunt
est peccatum veniale. g̃ leuitas terrene cogitatiõis que
maxime ad inanẽ gloriã pertinet ẽ pctĩ veniale. ¶ P̄. 2o
Criso⁹ dic̃ sup Math. ꝙ cũ cetera vitia locũ habeãt i ser-
uis diaboli ianis glĩa locũ h꞉ ẽt i ſuis xpi: sꝫ nullũ pctĩ
mortale locũ h꞉ in ſuis xpi. g̃ inanis glĩa nõ ẽ pctĩ mor-
tale. ¶ P̄. pctĩ oris ꝛ opis grau⁹ est q̃ꝫ pctĩ cordis: sed 3o
nõ oĩs vanitas i factis vl̃ v̈bis ẽ pctĩ mortale. g̃ nullo⁹
dõꝫ ẽ ꝙ oĩs vana glĩa q̃ ꝯsistit in corde sit pctĩ mortale.

Respõdeo. dõꝫ ꝙ h⁹ qõnis v̈itas ex ꝑcedẽti qõne Rº
manifestari põt. Dctĩ ẽ. n. ꝙ vana glo-
ria dr̃ cũ aliqs gliat̃ aut de falso: aut de re tpali: aut cũ ali-
qs glĩã suã nõ refert in debitũ finẽ. Quãtũ g̃ ad duo ma-
nifestũ ẽ ꝙ nõ oĩs ianis glĩa ẽ pctĩ mortale. nullus eniꝫ
diceret eũ peccare mortalr̃: q gliat̃ de cãtu estimãs se bñ
cãtare cũ male cãtet: nec eũ q gliat̃ ꝙ hẽat equũ bñ cur-
rẽtẽ. Sꝫ circa 3m modũ vane glĩe videt̃ eẽ dubitatio ma-
ior. nã cũ vanum sit: qđ nõ refert̃ ad debitũ finẽ: vr̃ glĩa
hoĩs vl̃ nõ eẽ vana si referat̃ in deũ. vel eẽ pctĩ mortale
si nõ referat̃ in deũ: sꝫ in ea finis ĩtẽtiõis ponat̃. Iã. n. ali-
qs creatura frueret̃: qđ nõ fit sine pctõ mortali. Et iõ cõ-
siderãdũ est ꝙ aliqs act⁹ nõ referat̃ in deũ sic̃ in finẽ. põt
dupl̃r ꝯtigere. Uno⁹ ex ꝑte act⁹: eo. s. ꝙ ipse act⁹ nõ ẽ ordi-
nat⁹ i finẽ. Et sic nullus act⁹ inordinat⁹ est referibilis in
finẽ vltimũ: siue sit peccatũ mortale siue veniale. Act⁹ enĩ
inordinat⁹ nõ est cõueniens mediũ quo ꝑueniatur ad fi-

nem bonũ:ſicut nec ꝓpoſitio falſa eſt cõueniẽs medium
quo ꝑueniatur ad ſciẽtiã verã. Alio mõ cõtingit ex parte
ipſius agẽtis. cuius.ſ. mens nõ ordinaẽ actu vel habitu ĩ
debitũ finẽ. Ex hoc eni ſequiẽ ꝙ actus a tali mẽte proce/
dens ordinetur in aliquid aliud:ſicut in vltimũ finẽ. Et
tũc ſemꝑ actus humanus qui nõ refertur in deũ ſicut in
finem:eſt peccatũ mortale. Dico aũt mentẽ hominis nõ
ordinari in deũ actu vel habitu:q2 ꝯtigit quãdoq3 ꝙ hõ
actu nõ ordinet aliquẽ actũ in deũ:cu3 tñ actus ille de ſe
nõ ꝯtineat aliquã inordinationẽ:rõne cuius nõ ſit in de/
um referibilis. Et tñ q2 mens hoĩs eſt habitualiter re/
lata in deũ ſicut in finẽ:actus ille nõ ſolũ nõ eſt peccatũ:
ſed etiã eſt actus meritorius. Sic ergo dõm eſt ꝙ ſi glo/
ria dicatur vana ex hoc ꝙ nõ referẽ in deũ ſicut in fine3:
ꝓpter hoc ꝙ mens hoĩs de aliquo gloriãtis nõ ſit cõuer
ſa in deũ actu vel habitu:tunc ſemꝑ inanis gloria eſt pec
catũ mortale. Sequiẽ enĩ ꝙ hõ gloriẽ de aliquo bono
creato nõ relato actu vel habitu in deũ ſicut in fine3. Si
vo gloria dicaẽ vana ex hoc ꝙ nõ referẽ in deũ ſicut in fi
nem ex parte ipſius actus:q2.ſ. nõ eſt referibilis in fine3:
ꝓpter hoc ꝙ eſt inordinatus:ſic nõ ſemꝑ vana gloria eſt
peccatũ mortale:q2 quelibet inordinatio glorie facit glo
riam nõ ordinabilẽ in deũ:puta: cũ aliquis gloriatur de
eo de quo nõ debet gloriari:vel vltra ꝙ3 debet: vel ꝑter/
miſſa alia circũſtãtia debita. Cũ tñ nõ ſequaẽ peccatum
mortale ex hoc ꝙ quelibet debita circũſtantia ꝑtermie/
titur:ſed ſolũ qñ actus inordinatus eſt ꝯ legẽ dei. Sic er/
go dicendum eſt ꝙ non ſemper peccatum inanis glorie
eſt peccatu3 mortale.

Ad pᵐ **Ad primum** ergo dõm:ꝙ dñs loquiẽ qñ hõ opa
iuſtitie refert ad humanã gloriam:
ſicut ad vltimũ finẽ. Tunc eni vana gloria eſt peccatum
mortale: ⁊ totalr excludit a mercede eterna. Põt tñ di/
ci ꝙ inanis gloria etiã quãdo eſt peccatũ veniale exclu/
dit a mercede eterna:nõ quidẽ ſimpliciter: ſed rõne ali/
cuius actus determinati:inq̃tu3.ſ. facit ꝙ ille actus qui
ex iani gloria ꝓcedit:nõ ſit remunerabilis mercede eter
na:ſicẽ ⁊ veniale pctm̃ nõ eſt remunerabile mercede eter
na. nõ tñ inanis gloria que eſt veniale peccatũ: excludit
2ᵐ hoiem ſimpliciter a mercede vite eterne. ❡ Ad 2ᵐ dõ3:
ꝙ dupliciter inanis gloria ĩteriora hoĩs aufert. Uno mõ
q̃tum ad actus interiorũ virtutũ. Nõ eni mereẽ premiũ
vite eterne:ſi eos ꝓpter inanẽ gloriã faciat:etiã ſi inanis
gloria ſit peccatũ veniale. Alio mõ q̃tum ad ipſos interi
ores habitꝰ:put.ſ. ꝑuat hoie3 interioribꝰ vꝛtutibꝰ. Sz hoc
nõ facit inanis gloria: niſi ẽm ꝙ eſt mortale peccatum.
3ᵐ ❡ Ad 3ᵐ dõm:ꝙ ratio illa ꝓcedit de inani gloria ẽm ꝙ
homo de bonis ſuis gloriatur in ſeipſo:nullo mõ ea refe
rendo in deum:vel actu vel habitu:put eſt pctm̃ morta/
4ᵐ le. ❡ Ad 4ᵐ dõm:ꝙ illud diciẽ eẽ ꝑiculoſu3 qd de facilĩ
inducit aliquẽ ad ꝑeundũ. Inanis aũt gloria inducit de
facili ad ꝑeundũ: inq̃tũ facit ipſu3 de ſeipſo ꝯfidere. vñ
diciẽ eẽ ꝑiculoſiſſimũ peccatũ:nõ tã ꝓpter grauitatẽ ſui
ꝙ3 ꝓpter hoc ꝙ eſt diſpoſitio ad grauius peccãdũ. ❡ Ad
5ᵐ 5ᵐ dõm:ꝙ nõ eſt eſtimãdũ ꝙ oĩa pctã que dicunẽ capita
lia ſint ex genere ſuo pctã mortalia. Aliogn ſeq̃reẽ ꝙ oẽ
pctm̃ gule ⁊ ire eẽt pctm̃ mortale:qd p3 eſſe falſum. vnde
neq3 oportet ꝙ omnis ianis gloria ſit peccatu3 mortale:
l3 inanis gloria ſit vitiũ capitale. ſed quia vitium capita
le dicitur ex quo alia pctã oriuntur:ſiue ſint venialia ſiue
mortalia:dici põt ꝙ omne pctm̃ qd eſt capitale reſpectu
aliorũ peccatoꝝ mortaliũ eſt mortale pctm̃:ſi tñ capita/
le peccatũ accipiaẽ ẽm ꝙ vnu3 pctm̃ oriẽ ex alio:q̃ſi or/
dinatũ in finẽ illius. Manifeſtũ.n. eſt ꝙ quicũq3 in tãtũ
afficiẽ aliquo pctõ vt ad finẽ illius ꝯſequẽdũ peccare ve
lit mortaliter:ꝙ etiã in ꝑmo pctõ mortaliter peccat. Si/
cut ſi aliquis in tm̃ afficiẽ ad delectationẽ guſtꝰ:ꝙ ꝓpter
hoc velit mortaliter peccare:ipſa etiã gula erit ei pecca/
tu3 mortale:⁊ ſic etiã ianis gloria pctm̃ mortale eſt:quã/
do aliqs ꝓpter ianẽ gloriã aliud pctm̃ mortale cõmittit.
❡ Ad 6ᵐ dõm:ꝙ ſicut in regno aliter debeẽ honor ⁊ glo 6ᵐ
ria regi:aliter duci vel militi:ita etiã in vniuerſitate re3
aliqua gloria ⁊ honor ſoli deo debeẽ: quã cũ aliquis ſibĩ
vſurpare vellet attribueret ſibi qd eſt dei. Sicut etia3 ſi
miles in aliquo regno appeteret gloria3 que regi debeẽ:
ex hoc ipſo ſibi regiã dignitatẽ exoptaret:nõ aũt oẽs qui
ianiter gloriã cõcupiſcunt appetunt honorẽ ⁊ gloriã de/
bitam ſoli deo:ſed que debeẽ homini ꝓpter aliquã excel
lentiã. In hoc tñ cõtra deũ peccãt quãdoq3:ꝙ nõ referũt
huiuſmodi gloriam ad debitum finem. Et ſic l3 nõ vſur/
pent ſibi gloriã dei ẽ3 ſubſtantiã:vſurpant tñ gloriã dei
q̃tum ad modũ habendi. Soli enim deo cõpetit vt eiꝰ
gloria in aliũ finem nõ referatur. ❡ Ad 7ᵐ dicendu3:ꝙ 7ᵐ
quicũq3 vſurparet ſibi diuinitatis gloriam ⁊ honore3:eſ/
ſet vere idolatra:ſicut multi tyrãni feciſſe leguntẽ. nõ au
tem omnes qui inaniter gloriantur:vſurpant hoc modo
diuinam gloriam. vnde non omnes ſunt idolatre. ❡ Ad 8ᵐ
8ᵐ dicendum:ꝙ vitare minora peccata eſt abundantio/
ris virtutis:vt patet per id quod dominus dicit. Math.
5. abundantiorem iuſtitiam eſſe que vitat non ſolum ho
micidium:ſed etia3 iram:ꝙ3 ſit iuſtitia veteris legis que
prohibet homicidiũ. vnde per hoc ꝙ contẽnere inanem
gloriam eſt magne virtutis:non poteſt concludi ꝙ ianis
gloria ſit graue peccatum. ❡ Ad 9ᵐ dicendum:ꝙ place/ 9ᵐ
re hominibus poteſt ⁊ bene ⁊ male deſiderari. Si quis
enim velit hominibus placere:vt eos in bono edificare
poſſit:hoc eſt virtuoſu3 ⁊ laudabile. vnde ⁊ apoſtolus di
cit ꝑma ad cor. 10. Unuſquiſq3 proximo ſuo placeat in bo
num ad edificationem:ſicut ego per omnia omnibꝰ pla/
ceo. velle autem placere hominibus ꝓpter ſolam glori/
am mundanam eſt peccatu3 inanis glorie. quandoq3 q̃/
dem mortale:cum.ſ. aliquis finem in fauore humano cõ
ſtituit diligens humanum fauorem plus ꝙ3 obſeruantiã
mãdatoru3 dei. Et ẽm hoc excludit a dei ſeruitio. Quã/
doq3 vero eſt peccatum veniale:quando aliquis inordi/
nate fauore hominũ delectatur:non tamen contra deu3
sed ſub deo. ❡ Ad 10ᵐ dicendum:ꝙ in moralibus obie/ 10ᵐ
ctum conſtituit ſpecie3:non ẽm id quod eſt materiale in
ipſo:ſed ẽm formalem rationẽ obiecti. Differt aute3 ob/
iectum inanis glorie prout eſt veniale ⁊ mortale pecca/
tum ẽm rationem formalem obiecti.i. ẽm differentiam
finis:⁊ eius qd eſt ad finem. Nã peccatũ mortale eſt qñ
finis in humana gloria conſtituitur. veniale autem quã/
do non conſtituitur in ea finis.

❡ Queritur de filiabus inanis glorie:
que ſunt inobedientia:⁊ iactantia. ⁊c̃.

Ertio queritur de filiabus ianis glorie
que ſunt inobedientia:iactantia.
hypocriſis:contentio:pertinacia: diſcordia:
nouitatum preſumptio. ❡ Et videtur ꝙ in/ ꝑᵐ
conuenienter aſſignẽtur. hec enim omnia vi
dentur ad ſuperbiam ꝑtinere:cuius filia eſt ⁊ ipſa ianis
gloria. ergo huiuſmodi vitia non debent poni filie ianis
glorie. ſed ſimul cum inani gloria debent poni filie ſuꝑ/
bie. ❡ Preterea generale peccatum non debet deriuari 2ᵐ
ex alio peccato. Sed inobedientia eſt generale peccatũ.
Dicit eni Ambroꝰ ꝙ pctm̃ ẽ trãſgreſſio legis ⁊ celeſtium
inobediẽtia mãdatoꝝ. ergo inobediẽtia nõ d3 poni filia ia/
nis glorie. ❡ Item iactantia eſt tertia ſpẽs ſuꝑbie:vt ex
ſupra dictis patet. Si ergo iactãtia ſit filia inanis glorie. 3ᵐ

sequetur ꝙ supbia sit filia inanis glorie. qd pz esse falsuz:
cũ supbia sit mr̃ oĩum pctõꝝ: vt Gregoꝰ dicit. 31. moral.
¶ P̃. contentiones ⁊ discordie videnẽ ex ira maxime
puenire. Sed ira est capitale vitiũ ꝯ inanẽ gloriã distin-
ctũ. ergo discordia ⁊ ꝯtẽtio nõ debẽt poni filie ianis glie.

3 **Sed in cõtrariũ** est auctas Greg. q. 31. moral. has filias ianis glie assignat.

R° **Respõdeo** dõm: ꝙ fm eãdẽ rõnẽ aliqd vitiũ dici-
tur eẽ caput ⁊ mater: inq̃ntum. s. alia vi-
tia ex se oriunẽ ordinata ad finẽ eiꝰ. hoc enĩ cõpetit ⁊ ra-
tioni capitis fm ꝙ caput hz vim regitiuã respectu eoruz
que sunt sub capite. Oĩs aũt regiminis rõ a fine sumitur.
cõpetit etiã rõni matris. Nã mater est que in seipsa cõci-
pit. vnde illud vitiũ dicĩ esse alioꝝ mater que ꝓcedunt
ex ꝯceptione ꝓprij finis. Sic ergo cũ ꝓpriꝰ finis ianis
glorie sit manifestatio ꝓprie excellẽtie: filie inanis glie
dicenẽ illa vitia: ꝑ que hõ ad manifestationez ꝓprie ex-
cellẽtie tendit. ꝓpriã aũt excellẽtiã hõ põt manifestare
dupl̃r. vno mõ directe: ⁊ alio mõ indirecte. Directe qdẽ:
aut ꝑ verba: ⁊ sic est iactãtia. Aut per facta vera que hñt
aliquã admirationẽ: ⁊ sic est ꝓ̃sumptio nouitatũ. Ea eniz
que de nouo fiũt solẽt magis in admiratione hoiuz esse.
Aut per facta ficta: ⁊ sic est hypocrisis. Indirecte aũt ali-
quis suã excellẽtiã manifestat: per hoc ꝙ nitiẽ ostẽdere
se nõ esse ab alio minoratũ. Et hoc q̃ntũ ad q̃tuor. Primo
qdẽ q̃ntũ ad intellectũ: ⁊ sic est ꝑtinacia: per quã hõ innitiẽ
sue sententie: nolẽs credere sñie saniori. Scdo q̃tum ad
volũtatẽ: ⁊ sic est discordia: dũ nõ ꝯcordat hõ ꝓpriã volũ-
tatẽ volũtati melioꝝ. Tertio q̃ntũ ad verbũ: ⁊ sic est ꝯtẽ-
tio: dũ aliqs nõ vult verbis ab alio superari. Quarto q̃ntuz
ad factũ: dum aliquis nõ vult facta sua ꝓcepto supioris
subijcere: ⁊ sic est inobedientia.

ad p^m **Ad primum** ergo dõm: ꝙ supbia sicut supra di-
ctum est: ponit generaliter mater
oĩum vitioꝝ: ⁊ sub ipsa ponunẽ septẽ vitia capitalia: inter
que inanis gloria est maxime ei affinis: qr excellẽtiã quã
supbia appetit: inanis gloria manifestare intẽdit: ⁊ ex ipsa
2^m manifestatiõe quãdã excellẽtiã querit. Et iõ per ꝯñs oẽs
filie inanis glorie affinitatẽ cũ supbia hñt. ¶ Ad 2^m dõz
ꝙ inobedientia poniẽ filia inanis glorie: put est spãle pec-
catũ. Sic enĩ nihil aliud est inobedientia q̃z ꝯtẽptus ꝓce-
pti. Inobedientia vo fm ꝙ est pctm̃ gnãle significat abso-
lutũ recessuz a mãdatis dei. Qd q̃nq̃z fit nõ ex ꝯtẽptu: sz
3° ex infirmitate vel ignorãtia: vt Augꝰ dicit in lib. de nã ⁊
gratia. ¶ Ad 3^m dõm: ꝙ iactãtia poniẽ eẽ spẽs supbie q̃n-
tũ ad interiorẽ affectũ: quo aliqs excellẽtiã appetit vltra
suã mẽsurã: vt supra dictũ est. Sed q̃ntũ ad actũ exterio-
rem quo aliqs manifestat excellẽtiã suã verbis: pertinet
4^m ad inanẽ gloriã. ¶ Ad 4^m dõm: ꝙ ex ira nunq̃z causatur
cõtẽtio ⁊ discordia: nisi cũ adiũctione inanis glorie: dum
aliqs nõ vult videri minor in hoc ꝙ volũtatẽ suã ad alte-
rius voluntatem reducat: vel ꝙ verba sua minus vali-
da q̃z verba alterius videantur.

De inuidia. Et habet articulos tres. ꝑ enĩ q̃riẽ
vtrũ inuidia sit peccatũ. 2° vtrum
inuidia sit peccatuz mortale. 3° vtrum inuidia sit vitium
capitale. Questio X.

p° **Questio** est de inuidia. Et ꝑ q̃riẽ vtz in-
uidia sit pctm̃. ¶ Et videẽ
ꝙ nõ: qr vt phs diẽ in. 2. ethi. Passionibꝰ
nõ laudamur nec vituperamur. Sz inuidia
ẽ passio. dicit. n. Dam. l. 2° li. ꝙ inuidia ẽ tri-
stitia de alienis bonis. g̃ ꝓpter inuidiã nullus vituperaẽ.
Sed ꝓpter omne peccatum aliquis vituperabilis red-
2° ditur. ergo inuidia nõ est peccatũ. ¶ P̃. qd non est volũ-
tariũ nõ est pctm̃: vt Augꝰ dicit. Sed inuidia cũ sit tristi-
tia nõ est aliqd volũtariũ. vt. n. Augꝰ dicit. 14. de ci. dei.
Tristitia est de his que nobis nolẽtibus acciderũt. ergo
inuidia nõ est pctm̃. ¶ P̃. cũ malo ꝯriẽ bonũ: bonũ nõ 3°
mouet ad peccatũ qd est malum: sicut nec aliqd cõtrariũ
mouet ad suũ ꝯtrariũ: sed motiuũ inuidie est bonũ. Dicit
enĩ remigius: ꝙ inuidia est dolor de alieno bono. ¶ P̃. 4°
Augꝰ dicit. 14. de ciui. dei. ꝙ in omni peccato est imedia-
ta conuersio ad bonuz cõmutabile: sed inuidia nõ est cõ-
uersio ad aliquod bonuz cõmutabile: sed magis auersio
ab eo: cuz sit tristitia de alieno bono. ergo inuidia nõ est
peccatũ. ¶ P̃. Augustinus dicit in lib. de lib. arbi. ꝙ oẽ 5°
peccatum est ex libidine: sed inuidia cũ sit cũ tristitia nõ
ꝓcedit ex libidine: que est appetitus delectationis. ergo
inuidia nõ est peccatũ. ¶ P̃. id qd est impossibile esse: 6°
non potest esse peccatũ: sed impossibile est aliquẽ inuide-
re: vt videẽ: quia cũ bonũ sit qd omnia appetunt: nullus
potest dolere de bono: qd est inuidere. ergo inuidia non
potest esse peccatũ. ¶ P̃. omne peccatum in aliquo actu 7^m
consistit: sed inuidia cum sit tristitia diminuit actionem
que per delectationẽ perficiẽ. ergo inuidia diminuit pec-
catum. nõ ergo est peccatum. ¶ P̃. actus morales dicun- 8^m
tur boni vel mali fm formalem rationẽ obiecti: sed obie-
ctum inuidie est bonuz: vt dictum est: qr est dolor de alie-
no bono. ergo actus inuidie est bonus. nõ est ergo pecca-
tum. ¶ P̃. malum penale diuiditur contra malũ culpe: 9^m
vt patet per Augu^m in ꝑmo de lib. arbi. sed inuidia est qd-
dam maluz penale: vt dicit Isidorus in libro de summo
bono. ꝙ liuor. i. inuidia suum punit actorẽ. ergo inuidia
non est culpa. ¶ P̃. Augustinus dicit. 14. de ciui. dei. ꝙ 10^m
omne peccatum est amor improbus: sed inuidia non est
amor improbus: quia amor facit gaudere de bonis ami-
ci: ⁊ tristari de malis. ergo inuidia non est peccatum.
¶ P̃. grauius esse videtur inuidere alicui circa bona spi- 11^m
ritualia: q̃z circa bona corporalia: sed inuidia circa bona
spiritualia non est peccatum. Dicit enim Hieronymꝰ ad
Alletam de instructione filie: habeat socias cum quibus
adiscat: quibus inuideat: quarum laudibus moueatur. g̃
inuidia non est peccatum.

Sed cõtra. Extrema in moralibus sunt vitiosa: sz 3
inuidia est quoddam extremuz: vt pz
in. 2. ethi. ergo inuidia est peccatum.

Respondeo dicendũ ꝙ inuidia ex suo genere ẽ R^o
peccatum. cum eniz actus moralis
ex suo obiecto spẽm habeat: vel in genere collocetur: ex
hoc põt cognosci per aliquẽ actũ moralẽ eẽ maluz ex suo
genere: si actus ipse non referatur cõuenienter ad suã ma-
teriã vel obiectum. Est aũt cõsiderandum ꝙ appetitiue
virtutis est obiectum bonum ⁊ malum: sicut obiecta in-
tellectus sunt verũ ⁊ falsum. Oẽs aũt actus appetitiue
virtutis ad duo cõia reducunẽ. s. ad ꝓsecutionẽ ⁊ fugaz:
sicut ⁊ actus itellectiue virtutis referunẽ ad affirmatio-
nem ⁊ negationem: vt hoc sit ꝓsecutio in appetitu qd affir-
matio in intellectu: ⁊ hoc sit fuga in appetitu qd negatio
in intellectu: vt phs dicit in. 6. ethi. Bonũ autẽ habet ra-
tionem attractiui: cum bonuz sit quod omnia appetunt:
vt dicitur in ꝑmo ethi. ⁊ ecõtrario malum habet rationẽ
repulsiui: quia malum est preter voluntatem ⁊ appetitũ.
vt Dionysius dicit. 4. c. de diui. no. Sic ergo oĩs actꝰ ap-
petitiue virtutis ad ꝓsecutionez ꝑtinẽs: cuiꝰ obm̃ ẽ ma-
lum: est actus nõ cõueniẽs sue materie: vel obiecto. Et iõ
oẽs hmõi actus ex genere suo sunt mali: sicut amare maluz
⁊ gaudere de malo: sicut ẽt est vitiũ intellectus affirma-
re falsum. Et sil̃r etiã oĩs actus ad fugã ꝑtinẽs: cuiꝰ obm̃
est bonũ: est nõ ꝯueniens sue mãe vel obo. Et iõ oĩs talis

actus ex suo genere est pctm̄: sicut odire bonū ⁊ abomi-
nari bonū: ⁊ de ipso tristari: qꝛ etiā in intellectu vitiū est
negare verū. Nō tm̄ sufficit ad hoc ꝙ actus sit bon⁹ ꝙ i-
portet ꝓsecutionē boni: vel fugam mali: nisi sit ꝓsecutio
boni cōuenientis: ⁊ fuga mali: qđ ei opponit̄: qꝛ plura req
runt̄ ad bonū qđ ꝑficit̄ ex tota ⁊ integra causa: ꝙ̄ ad ma-
lum qđ relinquit̄ ex singularibus defectib⁹: vt Dionysi⁹
dicit. 4. c. de di. no. Inuidia aūt importat tristitiā ex bo
pm no. vnde pꝫ ꝙ ex suo genere est peccatum.

Ad primum ergo dicendum: ꝙ cū passio sit motus appe
titus sensitiui: vt Dam. dicit in. 2.
li. Passio ſꝫ se cōsiderata nō pōt esse vel virtus vel viti-
um: siue aliqđ laudabile vel vituperabile: qꝛ ista ptinent
ad rōnē. Sed ſm ꝙ appetitus sensitiuus est aliqualiter
rōnalis inquātū pōt obedire rōni: ſm hoc etiā ⁊ ipse passio
nes pñt esse laudabiles vel vituꝑabiles: put pñt ordina-
ri vel repꝛimi. vñ pħs ibidē dicit: ꝙ nō laudat̄ neqꝫ vitu
perat̄: qui simpliciter irascit̄: sed qui aliqualiter irascit̄. i.
2m ſm ordinē rōnis: vel pter ipsuꝫ. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ illa au-
ctoritas nō dicit ꝙ tristitia sit motus inuolūtarius: sed ꝙ
obm̄ tristitie sit aliqualiter inuolūtariū. Nihil aūt ꝓhibet
circa rē inuolūtariā eē actū hoīs bonū vel malū. put. s. reꝫ
3m inuoluntariā pōt aliqs ferre bene vel male. ¶ Ad 3m di-
cēdū: ꝙ bonū inquātū est de se semꝑ mouet ad bonuꝫ: sed ex
praua dispōne effectus ꝯtingit: ꝙ aliqs ex bono moueat̄
ad malū inuidie: sicut ēt ex praua dispōne corporis cōtin
4m git: ꝙ cibus sanus sit ei nociuus. ¶ Ad 4m dōm. ꝙ care
re bono accipit̄ in rōne mali: vt pħs dicit in. 5. ethi. Et ſꝫ
hoc aduersari bono per tristitiā: in idē redit cū eo qđ est
ꝯuerti ad malū: qđ adiungit̄ cōmutabili bono inordina-
5m te amato. ¶ Ad 5m dōm: ꝙ sicut bonū nāliter pꝛius est ꝙ̄
malū: qđ ē priuatio eius: ita etiā affectiōes aīe: quarū ob-
iectū est bonū: nāliter sunt pꝛiores illis affectiōibus aīe q̄-
rū obm̄ est malū. Et ꝓpter hoc ex eis oriunt̄. Et iđ odiuꝫ
⁊ tristitia causant̄ ex aliquo amore: desiderio ⁊ delectati-
6m one. Et ſm hoc inuidia causat̄ ex aliqua libidine. ¶ Ad
6m dōm: ꝙ ex bono sub rōne boni nullus pōt tristari: sed
de bono inquātū apprehendit̄ sub rōne mali vel veri: vel
apparētis: pōt aliqs tristari. Et hoc modo inuidia est tri-
stitia de alieno bono: inquātū. s. est impeditiuū ꝓprie excel
7m lentie. ¶ Ad 7m dōm: ꝙ sicut delectatio ꝑficit oꝑationē
ꝓpriā: ita impedit oꝑationē extraneā: vt pħs dicit in. 10.
ethi. Sicut ille qui delectat̄ in studēdo magis studet: ⁊
minus circa alia occupat̄. Sic ergo tristitia que est de bo
no ꝓximi impedit actiones que ad bonū ꝓximi tēdunt:
sed mouet ad oꝑationes ꝯrias: qb⁹ bonū ꝓximi impedi-
8m tur. ¶ Ad 8m dōm. ꝙ sicut in amore boni non potest esse
peccatū: nisi inquātū id qđ amat̄: ⁊ si apprehendat̄ in rōne
boni: nō tm̄ est vere bonū: sed malū: ita etiā tristitia que ē
in bono: qđ apprehēdit̄ vt malū: qđ nō est vere malū: sed
apparēs: nihilominus est mala: qꝛ nō est ꝯueniēs tali ob-
iecto: qđ est vere bonū. Sic enī actus moralis fit bon⁹ ex
9m obiecto inquātū est ei cōueniēs. ¶ Ad 9m dōm: ꝙ qbusdaꝫ
peccatis adiungunt̄ quedā penalitates. Et tūc idē est pe-
na ⁊ culpa ſm aliud ⁊ aliud. culpa quidē ſm ꝙ ꝓcedit ab
inordinata hoīs volūtate: ⁊ sic nō est a deo. pena aūt ſm
ꝙ hꝫ quādā penalē afflictionē adiunctā: ⁊ hoc ē a deo ſꝫ
illud psal. Arguā te ⁊ statuā ꝯ faciē tuā. Et aug⁹ dicit in p
ꝯfes. Iussisti dn̄e ⁊ sic est vt pena sibi sit oīs inordinatus
10m aius. Et hoc mō inuidia pōt eē ⁊ pena ⁊ culpa. ¶ Ad 10m
dōm: ꝙ oē pctm̄ est amor improbus per causaꝫ: nō ꝑ essē-
tiā: qꝛ oīs affectio aīe: etiam tristitia ex amore ꝓcedit: vt
11m Aug⁹ in eodē lib. dicit. ¶ Ad 11m dōm: ꝙ Aristo. 2. rheto.
distinguēs iter zelū ⁊ inuidiā: dicit ꝙ zelus ex bonis est
virtuosoꝝ. Inuidere aūt est ꝑuum prauoꝝ. Zelās enī se-
ipsum ꝑparat ꝓpter emulationē: vt obtineat bona. Inui-
dus aūt vt ꝓximus nō habeat ꝓpter inuidiā. Inuidia enī
est cū aliquis tristat̄ de hoc ꝙ ꝓximus habet bona que
ipse nō hꝫ: zelus aūt est cū aliqs tristat̄ de hoc ꝙ ipse nō
hꝫ bona que ꝓximus hꝫ. Hieronym⁹ aūt in auctoritate
ꝑdicta accepit inuidiā pro zelo. Est enī laudabile: vt ali-
quis adiscēs conet̄ ad adiscēdū que alius adiscit: ſm il-
lud apli. 1. cor. 12. Emulamini charismata meliora.

¶ Utrum inuidia sit peccatum mortale.

Secundo querit̄ vtrū inuidia sit pecca-
tum mortale. ¶ Et videt̄ ꝙ pm
nō. Dicit Grego⁹. 22. moral. Euenire plerūqꝫ
solet vt nō amissa charitate inimici nos ruina
letificet: ⁊ eius gloria cōtristet. hoc aūt est inui
dere. ergo iuidia nō tollit charitatē: ⁊ ita nō dicit̄ pctm̄ mor
tale. ¶ P̄. Dam. dicit in. 2. li. ꝙ passio est mot⁹ appetitus 2m
sensibilis. hic aūt motus sensualitas dr̄: vt Aug⁹ dicit in
12. de trini. ergo inuidia cū sit passio est in sensualitate: i qua
nō est nisi veniale pctm̄: vt Aug⁹ dicit in eodē lib. ergo inui-
dia nō est pctm̄ mortale. ¶ P̄. sicut bona ex gñe pñt ma 3m
le fieri: ea aūt que sūt mala ex genere non pñt bene fieri:
vt Aug⁹ dicit in lib. ꝯtra mēdaciū. Ita ea que sunt ex ge-
nere venialia pñt fieri mortalia: ea āt que sunt ex genere
mortalia nullo mō pñt esse venialia: sicut pꝫ de homici
dio ⁊ adulterio. Sed nō oīs inuidia est pctm̄ mortale. er
go iuidia nō est pctm̄ mortale ex genere. ¶ P̄. pctm̄ ope 4m
ris in eodē genere est grauius pctō cordis: sed impedire
ope bonū ꝓximi nō semꝑ est pctm̄ mortale. ergo nō sem-
per est peccatū mortale dolere de bono ꝓximi: qđ est in-
uidere. ¶ P̄. in viris ꝑfectis nō pōt eē pctm̄ mortale: ſꝫ 5m
in eis pōt esse aliquis motus inuidie ex surreptione. ergo in-
uidia nō est pctm̄ mortale. ¶ P̄. in pueris nōdū loquēti 6m
bus nō pōt eē pctm̄ mortale: qꝛ nōdū habēt vsum rōnis:
in qua sola est pctm̄ mortale: sed in pueris pōt esse iuidia.
Dicit. n. Aug⁹ in p cōfes. Uidi ego ⁊ expt⁹ sum zelātē pue
rum: nōdū loquebat̄ ⁊ ituebat̄ pallidus amaro aspectu
collactaneū suū. ergo iuidia nō est pctm̄ mortale. ¶ P̄. 7m
omne pctm̄ mortale ꝯriat̄ ordini charitatis: sed inuidia
que tristat̄ de bono alterius inquātū redūdat in ꝓpriū no
cumētū: nō repugnat ordini charitatis: ſm quē quilibet
debet se plus diligere ꝙ̄ aliū: ⁊ ꝓximos plus ꝙ̄ extrane-
os: vt Ambro⁹ dicit. ergo iuidia nō est pctm̄. ¶ P̄. omne 8m
peccatū mortale alicui virtuti ꝯriat̄: sed inuidia nō ꝯria-
tur alicui virtuti: ſꝫ cuidā passioni: quā pħs in. 2. ethi. ne-
mesim vocat. ergo inuidia nō est peccatum mortale.

Sed ꝯtra est qđ Grego⁹ dicit in. 6. moral. exponēs 3p
id qđ habet̄ puer. 14. Putredo ossium
inuidia. per liuoris inquit vitium ante dei oculos pere-
unt bene acta virtutum. Sed hoc non facit nisi peccatuꝫ
mortale. ergo inuidia est peccatuꝫ mortale. ¶ Preterea 2m
in itinerario clementis narratur ꝙ petrus dixit ꝙ tria
peccata equaliter penam merentur: cum aliquis manu
occidit: cum lingua detrahit: ⁊ cū corde inuidet: vel odit
Sed homicidium est peccatum mortale. ergo ⁊ inuidia.
¶ P̄. Isido⁹ dicit in li. de sūmo bono. Nulla virt⁹ est cui 3m
nō ꝯriatur iuidia: sola enī miseria caret iuidia. Sꝫ nihil
ꝯriatur omni virtuti nisi peccatū mortale. ergo inuidia
est peccatū mortale. ¶ Preterea sicut Augustinus dicit 4m
super illud psal. Conuertit cor eorum vt odiret populum
eius: inuidia est odium felicitatis aliene. Odium autem
est ira inueterata: vt ipse dicit. xi. super Gen. ad lit. ergo
omnis inuidia est aliquid inueteratum: ⁊ ita non potest
esse veniale peccatum quasi subreptitia ¶ Preterea ni 5m
hil iterficit spiritualiter nisi peccatū mortale: ſꝫ inuidia
occidit spūaliter: ſꝫ illud Job. 5. Paruulū occidit inuidia.

Et sup illud.2.ad cor.2.Christi bonus odor sumꝰ. dicitᷣ gl.
Odor iste vegetat diligētes: vocat inuidētes. ergo inuidia ē
peccatum mortale.

Rñio **Respódeo.** dicendū ꝙ sicut dictū est: genꝰ siue speci-
es actus moralis attēditᷣ fm mām vel
obm. vnde etiā actꝰ moralis diciᷣ bonꝰ vel malus fʒ suū
genus. vita aūt aīe est ꝑ charitatē: que cōiungit nos deo:
per quē aīa viuit. vñ diciᷣ.i.Jo.3. Qui nō diligit manet ī
morte. mors enī est ꝓuatio vite. Qñ ergo ex cōparatione
actus ad suā mām intelligiᷣ aliqd oppositū charitati: oʒ
ꝙ actꝰ ille sit pctm̄ mortale ex suo genere. Sicut occide-
re hoiem īportat aliqd repugnās charitati: ꝑ quā diligi-
mus ꝓximū: ⁊ volumꝰ eū viuere: ⁊ esse: ⁊ alia bona habe-
re. hoc enī est de rōne amicitie: vt phs dicit in.9.ethi. Et
ideo homicidiū est pctm̄ mortale ex genere suo. Si vero
ex cōparatione actus ad suū obm nō appeat aliqd ꝯriuʒ
charitati: nō est pctm̄ mortale ex suo genere: sicut dicere
verbū ociosuʒ: ⁊ alia hꝰ: que tñ possunt fieri pctā morta-
lia per aliqd aliud supueniēs: sicut supra habitū est. Inui
dere aūt īportat aliqd charitati repugnās ex ipsa cōpara
tiōe actus ad suū obm. est eni de rōne amicitie: vt eis ve-
limus bona: sicut ⁊ nobis ipsis: vt dicitur in.9.ethi. eo ꝙ
amicus est quodāmodo alter ipse. vñ ꝙ aliqs de felicita
te alterius tristeᷣ: hoc manifeste repugnat charitati: inqʒ
tū per eā diligiᷣ ꝓximus. vñ Augꝰ dicit in li. de vera reli
giōe. Qui inuidet bene cantāti: nō amat bene cantantē.
vnde inuidia ex suo genere est pctm̄ mortale. Est tñ cōsi-
derādū ꝙ in genere alicuiꝰ pcti mortalis pōt inueniri ali
quis actus: qui nō est pctm̄ mortale ꝓpter suā imꝑfectio
nem: qꝛ.s. nō attingit ad ꝑfectā rōnē illiꝰ generis. Quod
quidē ꝯtingit dupliciter. Uno mō ex parte ꝓncipij acti-
ui: qꝛ.s. nō ꝓcedit a rōne deliberāte: que est ꝓpriū ⁊ ꝓnci-
pale actiuū ꝓncipiū humanoꝝ actuū. Uñ subiti motꝰ ēt
in genere homicidij vel adulterij: nō sunt pctā mortalia
qꝛ nō attingūt ꝑfectā rōnē actus moralis: cuiꝰ ꝓncipium
est rō. Alio mō pōt cōtingere ex parte obiecti. ꝙ.s. ꝓpter
sui paruitatē nō attingit ad ꝑfectā rōnē obiecti. Qđ eniʒ
paruū est quasi nihil accipit ratio: sicut pʒ in specie furti.
Si enī aliqs accipiat de agro alteriꝰ vnā spicā: vel aliqd
hꝰ: nō est credēdū ꝙ peccet mortaliter: qꝛ hoc q̄si nihil
cōputaᷣ tā ab illo qui accipit q̄ʒ ab illo cuius est res ipsa.
Fm hoc ergo pōt ꝯtingere ꝙ aliqs motus inuidie nō est pec-
catū mortale: q̄uis inuidia fm suū genꝰ sit pctm̄ morta-
le: ꝓpter imꝑfectionē ipsius motꝰ: vel qꝛ est subitꝰ: ⁊ non
ꝓcedit ex rōne deliberata: vel qꝛ homo tristaᷣ de aliquo
bono alteriꝰ: qđ est adeo paruuʒ: qđ nō videᷣ eē aliquod
bonū: puta si aliqs inuideat alicui simul ludēti: ꝙ vincat
in ludo: puta cū eo currēdo vł aliqđ hꝰ ludicrū faciēdo.

Ad pᵐ **Ad primum** ergo dicendū: ꝙ qꝛ ī diffinitione alicuiꝰ
nō poniᷣ id qđ est ꝑ accidēs: sed so-
lum id qđ est ꝑ se. Cū diciᷣ ꝙ inuidia est tristitia de feli
citate vł gloria alterius: opʒ ꝙ intelligaᷣ fm ꝙ aliqs tri-
staᷣ de ipsa felicitate alteriꝰ inq̄ʒtū est hꝰ. De qua ea rō-
ne aliquis tristaᷣ: qꝛ vult singulariter excellere. vñ qui
ab aliquo vinciᷣ in gloria vel felicitate: ⁊ de hoc dolet: ꝓ
prie diciᷣ inuidere. Cōtingit aūt aliquē tristari de felici-
tate alterius ꝓpter alias rōnes: que ad inuidiā nō ꝑtinēt
sed q̄nq̄ʒ ad alia vitia. Quicūqʒ enī odit aliquē tristaᷣ de
felicitate eiꝰ: nō inq̄ʒtū est excellētia quedā: sed inq̄ʒtum
est simplr bonū qđdā eius quē odit. Cū eniʒ aliqs inimi-
co velit malū: ꝯñs est ꝙ de omni bono eius tristeᷣ. vnde
hec est dña inter inuidētē ⁊ odientē: qꝛ inuidens nō tri-
staᷣ de bono alterius: nisi per hoc ꝙ excelliᷣ vel singula
ritatē sue glorie amittat. Odiēs aūt de quocūqʒ bono ini
mici tristaᷣ. pōt etiā esse ⁊ alia rō q̄re aliqs de felicitate
alteriꝰ tristeᷣ: qꝛ.s. timet ex hꝰ aliqđ nocumētū sibi ꝓueni-
re: vł aliquibꝰ quos amat: qđ magis est timoris q̄ʒ inuidie:
vt phs dicit in.2.rheto. Cōtingit aūt timorē esse ⁊ bonuʒ
⁊ malū. vñ hoc pōt fieri ⁊ cū pctō: qñ timor est malus: ⁊ si
ne pctō qñ timor est bonus. vñ Gregoꝰ ꝓmissa verba ex-
ponēs subdit: ꝙ hoc credimꝰ cū ruēte aliquo quosdā hñ
erigi credimꝰ: ⁊ ꝓficiēte illo plures iniuste opprimi for-
midamꝰ. vñ etiā interponit ꝙ talis tristitia est sine inui-
die culpa. ¶ Ad 2m dicendū: ꝙ qñ motus est sensualitatis tm̄ 2º
nō pōt eē pctm̄ mortale: fʒ qñ motꝰ tristitie ex dliberatio
ne rōnis ꝓcedit: tūc nō solū est sensualitatis: sed etiaʒ rō-
nis. Et iō pōt esse pctm̄ mortale: q̄uis ēt dici possit ꝙ hꝰ
noīa passionū q̄nq̄ʒ signāt ipsos simplices motus volun-
tatis. Et fm hoc tristitia nō erit in sensualitate: sed ī par-
te rōnali. ¶ Ad 3m dicendū: ꝙ illud qđ est mortale ex gene-
re nō pōt fieri veniale: si actus sit ꝑfectus. pōt tñ cōtinge 3º
re ꝑ imꝑfectionē actus: vt dictū est. ¶ Ad 4m dicendū: ꝙ ī-
pedire bonū alicuius pōt eē absqʒ pctō mortali ꝓpter ī- 4º
perfectionē actus: qꝛ illud qđ impediᷣ nō hʒ plenā rōneʒ
boni: aut qꝛ est paruū: aut qꝛ est indebitū. ¶ Ad 5m dicendū: ꝙ
motus subreptitius inuidie est imꝑfectus: ⁊ talis etiā in- 5m
uidie motus est in pueris qui nō habēt vsuʒ rōnis. vnde
pʒ rñsio ad 6m. ¶ Ad 7º dicendū: ꝙ q̄ncūqʒ aliqs tristaᷣ de
felicitate alterius ꝓpter nocumētū: qđ exinde sibi vel su 6m ⁊ 7m
is īminet: talis tristitia nō est inuidie: sed timoris. vnde
q̄nqʒ pōt esse sine pctō: sicut dictū est. ¶ Ad 8m dicendū: ꝙ in-
uidia respicit duo obiecta. Est enī tristitia de ꝓsperitate 8m
alicuius boni. Et fm hoc duabꝰ virtutibꝰ ꝯriari pōt. Ex
parte enī ꝓsperitatis: de qua dolet ꝯriaᷣ ei misericordia:
que dolet de aduersitate bonoꝝ. Ex pte aūt boni: de cu- ꝯ ꝓ
ius ꝓsperitate tristaᷣ: opponiᷣ ei ira per zelū que intelli-
giᷣ ꝑ nemesiʒ: qñ.s. aliqs tristaᷣ de hoc ꝙ aliqui mali in Rñio
sua impietate ꝓsperanᷣ. Et q̄uis mīa ⁊ nemesis passio-
nes videanᷣ fm rōnē tristitie: tñ fm ꝙ supuenit electio
rōnis accipiūt rōneʒ virtutis. ¶ Similiter ad ea que in
ꝯrium obijciunᷣ facile est soluere. Ad arᵐ

Ad primum ergo dicendū: ꝙ Gregoꝰ ibi loquiᷣ de ī ꝯrium
inuidia fm ꝙ est pctm̄ mortale. Et
de tali etiā cordis inuidia loquiᷣ btūs petrus. Que qdeʒ Ad pᵐ
mereᷣ eq̄lē penā homicidio q̄ʒtū ad genꝰ pene: qꝛ vtrūqʒ
mereᷣ penā eternaʒ. vñ pʒ solō ad 2m. ¶ Ad 3m dicendū: ꝙ
pctm̄ mortale ꝯriaᷣ virtuti peccātis. Inuidia aūt vt Isi 2m ⁊ 3º
dorus dicit ꝯriaᷣ omni virtuti: nō ipsius peccātis: sed al-
terius. vñ per hoc ꝓbari nō posset ꝙ inuidia sit peccatuʒ
mortale. ¶ Ad 4º dicendū: ꝙ inuidia nō est odiū hoīs: fʒ fe
licitatis: put sub odio cōprehēdunᷣ oēs passiōes aīe ten- 4m
dētes in malū: que ex odio deriuanᷣ: ꝙ aūt diciᷣ odiū eē
ira īueterata nō est sic intelligēdū q̄si oē odiū sit tale: si-
cut est aliqs status motus odij. sed qꝛ ira inueterata odi-
um causat. ¶ Ad 5m dicendū. ꝙ auctoritates ille loquuntur
de inuidia fm ꝙ est peccatum mortale. 5º

¶ Utrum inuidia sit vitium capitale.

TErtio queriᷣ vtrū inuidia sit vitiū capi
tale. ¶ Et videᷣ ꝙ nō: qꝛ ad vi- pº
tium capitale ꝑtinet habere filias: nō aūt ad
ipsuʒ ꝑtinet ꝙ sit alterius filia. Sed inuidia
est filia supbie: sicut Augꝰ dicit in lib. de san-
cta virginitate: ergo inuidia non est vitiū capitale. ¶ P. 2º
inuidia est tristitia quedā: vt iam dictū est. Tristitia au-
tem īportat quēdam terminū appetitiui motꝰ. vbi enim
homo incurrit malū qđ prius oderat cōtristaᷣ. ergo inui
dia nō est vitiū capitale: qꝛ de rōne vitij capitalis est ꝙ
ex eo oīa alia vitia oriant. ¶ P. cuilibet vitio capitali as 3m
signātur alique filie: sed inuidia nō videᷣ habere aliq̄s
filias. Assignat eni Gregoriꝰ in.30.moral. q̄nqʒ filias que

sunt odiū:susurratio:detractio:exultatio in aduersis: af/
flictio in p̄spis. Quoꝝ nullū videt̄ eē filia inuidie. Naz
odiū magis nascit̄ ex ira:susurratio aūt ⁊ detractio ⁊ ex/
ultatio in aduersis p̄cedūt ex odio. afflictio aūt in p̄spe/
ris videt̄ eē idē qḋ inuidia. ḡ inuidia nō ē vitiū capitale.
5 p° **Sed cōtra** est qḋ Grego°.31.moral̄. cōnumerat iui
diā inter vitia capitalia.
R° **Respondeo** dd̄z: q̄ sicut supra dictū est: vitia ca
pitalia sunt ex q̄bus alia vitia nata
sunt oriri s̄m rōnē cause finalis. Finis h̄z rōnē boni. Eo/
dem aūt mō tēdit appetit⁹ in bonū: ⁊ in fruitionē boni: q̄
est delectatio. Et ideo sicut appetit⁹ ex intentione boni
mouetur ad aliq̄d agēdū: ita ēt ex itētione delectationis
Est aūt considerādū q̄ sicut bonum est finis appetitiui
mot⁹ qui est p̄secutio: ita malum ē finis appetitiui mot⁹
qui est fuga. Sicut eniz aliquis volens obtinere bonū
p̄sequit̄ ip̄m: ita aliq̄s volēs carere malo fugit ab ipso.
Et sicut delectatio ē fruitio boni: ita tristitia ē q̄dā mali/
tia: s̄z quā aīus opprimit̄ a malo. Et iō ex h̄ q̄ hō repudi
at tristitiā iducit̄ ad multa faciēda: p̄ que tristitiā repel/
lat: vel ad que tristitia inclinat. Sic ḡ q̄r inuidia ē tristi/
tia aliene glorie inq̄ntū apph̄ēdit̄ vt q̄ddā malū: ɔ̄n̄s est
vt hō ex iuidia tēdat ad aliqua iordinate faciēda ɔ̄ p̄xi/
mū. Et s̄m h̄ est inuidia vitiū capitale. In h̄ aūt conatu
inuidie ē aliq̄d tanq̄ p̄ncipiū: ⁊ aliq̄d tanq̄ termin⁹. p̄n̄m
q̄dē ē vt aliq̄s excludat gl̄iaz alterius q̄ eū ɔ̄tristat. qḋ q̄/
dē fit diminuēdo bona ei⁹ siue mala de eo dicēdo ⁊ latē/
ter qḋ fit p̄ susurrationē: ⁊ manifeste qḋ fit p̄ d̄tractionē.
Termin⁹ aūt hui⁹ conat⁹ pōt ɔ̄siderari dupl̄r. Uno q̄dez
mō respectu eius cui iuidet. Et sic mot⁹ inuidie īterdum
terminat̄ ad odiū. s. vt hō nō solū tristet̄ de superexcellen/
tia alterius: sed vlteri⁹ velit simpl̄r mala ei⁹. Alio v̄o mō
termin⁹ hui⁹ conat⁹ pōt accipi ex p̄te ipsius iuidētis. Qui
siq̄dē possit ɔ̄sequi finē intētū vt diminuat gloriā p̄xi/
mi: gaudet. Et sic ponit̄ filia inuidie: exultatio in aduer/
sis. Si aūt nō possit ɔ̄sequi suū p̄positū: vt. s. ip̄ediat glo/
riam proximi: tristatur. Et sic ponitur filia inuidie afflic/
ctio in prosperis.
Ad p° **Ad primum** ḡ dd̄m: q̄ sicut Grego⁹ dicit.31.mo
ral̄. Supbia cōis mater est oīuz vi
tioꝝ. vñ p̄ h̄ q̄ inuidia est filia supbie: nō excludit̄ q̄n i/
2m uidia sit vitiū capitale. ¶ Ad 2m dd̄m: q̄ tristitia ⁊ si sit
termin⁹ in exequēdo: est tñ p̄mū i itētione: inq̄ntū. s. ex fu
3m ga tristitie multi aliȷ mot⁹ p̄cedūt. ¶ Ad 3m dd̄z: q̄ nihil
p̄hibet eadē vitia ex diuersis vitijs s̄m diuersas rōnes
oriri. Odiū ḡ nascit̄ ex ira s̄m q̄ ille qui ad irā p̄uocauit
lesionē itulit: ex inuidia autē s̄m q̄ eius bonū cui inuide
tur apprehēdit̄ vt ip̄editiuū p̄prie excellētie. Silr̄ etiaz
susurratio ⁊ detractio ⁊ exultatio in aduersis oriuntur ex
odio inq̄ntū diminuit oē bonū ⁊ p̄curat oē malū sui ini/
mici. hec ex inuidia p̄ueniūt s̄m solā rōnez remouēdi ex
cellētiā. Afflictio aūt in p̄spis ē aliquo mō ipsa inuidia:
⁊ quodāmodo filia eius: s̄m. n. q̄ aliq̄s tristat̄ de p̄spis
alicui⁹ inq̄ntū aduersat̄ singulari excellētie alicui⁹: sic est
ipsa inuidia. Scd̄m v̄o q̄ aliq̄s tristat̄ de p̄spis alicuius
ea rōne: quia eueniunt cōtra suum conatum ad impediē
dum ea: sic est filia inuidie.

De accidia. Et h̄z q̄tuor articulos. p̄. n. q̄rit̄ vtꝝ
accidia sit pctm̄. 2° vtrū accidia sit
pctm̄ sp̄ale. 3° vtrū sit pctm̄ mortale. 4° vtrū sit pecca/
tum capitale. Q̄ō. XI.

p° **Uestio** est de accidia. Et p̄ queritur
vtrū accidia sit pctm̄. ¶ Et
videt̄ q̄ nō. virt⁹. n. ⁊ pctm̄ cū sint ɔ̄ria sūt
in eodē genere: s̄z virt⁹ est in genere amo/
ris. Dicit eni Aug⁹ in lib. de moribus eccl̄ie. ⁊.15. de ciui.
dei. q̄ virtus est ordo amoris. Cum ergo accidia nō sit in
genere amoris: sed magis sit tristitia quedā: vt Dam̄. di/
cit: videt̄ q̄ accidia nō sit peccatū. ¶ P̄. in psal. sup 3m 2m
Cōfitemini. ponit glo. 4. tētatiōes: que sunt: error: diffi/
cultas vincēdarū ɔ̄cupiscētiarū: tediū: ⁊ tēpestas seculi:
Sed error ⁊ difficultas ⁊ tēpestas seculi nō sunt pctā. er/
go nec tediū qḋ est accidia est pctm̄. ¶ P̄. oē pctm̄ est ab 3m
hoīe: s̄m illud Osee penul. Perditio tua ex te israel. S̄z
accidia cū sit quedā tristitia: nō est ab hoīe. q̄r. 2. ad cor. 9.
sup illud. Nō ex tristitia aut necessitate. dicit glo. Si cuz
tristitia facis fit de te: nō tu facis. ḡ accidia nō est pctm̄.
¶ P̄. nō pōt ɔ̄tingere q̄ actus sit simul meritorius ⁊ pec 4m
catū. Sed aliq̄s actus cū accidia factus est meritori⁹: pu
ta cū aliq̄s ex voto vel obediētia ieiunat: ⁊ tñ ieiuniū ip̄z
ɔ̄tristat: ⁊ sic est ibi accidia: que est tristitia de bono sp̄ua/
li virtutis. ḡ accidia nō semp̄ est pctm̄. ¶ P̄. Dam̄. dicit 5m
in. 2. li. q̄ accidia est tristitia aggrauans: sed aggrauatio
magis videt̄ eē pena q̄z culpa. ergo accidia nō est pecca/
tum: sed magis pena. ¶ P̄. accidia videt̄ eē tristitia vel 6m
tediū iterni boni: de quo dicit̄ in glo. sup illud psal. Oēm
escam abominata est aīa eorum. Si ergo accidia sit pec/
catum: aut est peccatū: q̄r nō accipit sp̄ūale bonū: aut quia
eo sp̄reto accipit corporale bonū: sed nō pōt esse pctm̄: q̄r
nō accipit sp̄ūale bonū: q̄r nō accipere nō est actus: sed p̄/
uatio quedā. Ois aūt laus ⁊ vituperiū sequitur aliquem
actū: vt p̄hs dicit in p̄ ethi. vituperiū aūt peccato debet̄.
Restat ergo si accidia sit peccatū: q̄ sit peccatū: q̄r p̄seq/
tur aliqḋ corporale bonū sp̄ūali ɔ̄tēpto. S̄z p̄secutio bo/
ni videt̄ p̄tinere ad ɔ̄cupiscibilē: sicut fuga mali ad ira/
scibilē. ergo videt̄ q̄ accidia sit in ɔ̄cupiscibili: cū magis
videat̄ ad irascibilē p̄tinere. ¶ P̄. Grego⁹ dicit. xi. mo/ 7m
ral̄ q̄ accidia ē iterna mētis tristitia: p̄ quā q̄s min⁹ deuo
te orat aut psallit. S̄z nō est in p̄tāte hoīs q̄ deuote oret.
ḡ nō ē i p̄tāte hoīs q̄ accidiā vitet. Accidia ḡ nō est pecca
tum: q̄r nullus peccat in eo qḋ vitare nō pōt. ¶ P̄. Dam̄. 8m
in. 2. li. ponit accidiā speciē quādā tristitie que est vna de
q̄tuor passionibus: sed passiones nō sunt peccata: q̄r s̄m
eas nec laudamur: nec vitupamur. ergo accidia nō ē pec/
catū. ¶ P̄. illud qḋ eligit sapiēs nō est pctm̄: sed accidiā 9m
siue tristitiā eligit sapiēs. Dicit̄ eni eccl̄. 7. q̄ cor sapiētis
vbi tristitia. ergo accidia siue tristitia non est peccatum.
¶ P̄. illud qḋ deus remunerat nō est peccatū: sed deus 10m
tristitiā remunerat. Dicit̄ eni Malach. vlt. Ex persona
maloꝝ. Qḋ emolumētū habuim⁹: q̄r custodiuimus pre/
cepta eius: ⁊ ambulauimus tristes coraz eo. ergo accidia
siue tristitia non est peccatum.
Sed contra est qḋ Grego⁹. 31. moral̄. accidiā in/ ɔ̄ p̄
ter alia pctā connumerat. Et simili
ter Isidorus in libro de summo bono.
Respōdeo dicendum q̄ sicut ex Dam̄. patet. Ac/ R°
cidia tristitia quedam est. vnde Gre/
gorius in moralibus loco accidie quandoq̄z ponit tristi/
tiam. Obiectum autē tristitie est malū presens: vt Dam̄.
dicit. Sicut autem est duplex bonum: vnuz quod est ve
re bonum: ⁊ aliud quod est apparens bonum: p̄pter hoc
q̄ est s̄m quid bonum. non enim est vere bonū: q̄r nō est
simpliciter bonum: ita etiam est duplex malum: quoddā
quod est vere ⁊ simpliciter maluz: ⁊ quoddā qḋ est appa/
rens ⁊ s̄m q̄d malum: ⁊ simpl̄r est vere bonū. Sicut ergo
amor ⁊ ɔ̄cupiscētia ⁊ delectatio: que sunt de vero bono
sunt laudabilia. que aūt sunt de apparēti bono ⁊ non ve/
re bono: sunt vituperabilia: ita etiam odium. fastidium:
⁊ tristitia: que sunt de eo qḋ est vere malum sunt lauda/
bilia: que autē sunt ex eo: qḋ est s̄m quid vel apparēs bo/

num ꝛ simpliciter malū:sunt vituperabilia ꝛ pctā. Acci-
dia aūt est tediū vel tristitia boni spūalis ꝛ īterni:vt Au
gu' dicit sup illud psal. Omē escā abominata est aīa coꝝ
ꝛ ideo cū internū ꝛ spūale bonū sit vere bonū:ꝛ nō possit
esse malū nisi apparēs:inqꝫtū.s.cōtrariaꝰ carnalibus de-
siderijs:manifestū est ꝙ accidia de se hꝫ ꝙ sit pctm̄. Sꝫ
cōsiderādū ꝙ accidia cū sit tristitia pōt dupl'r ꝯsiderari
vno mō fm̄ ꝙ est actus appetit' sensitiui. Alio modo fꝫ
ꝙ ē act' appetit' intellectiui qui est volūtas. Oia enī hꝫ
affectionū noīa fm̄ quidē ꝙ sunt actus appetitus sensi-
tiui passiones quedā sunt:fm̄ vō ꝙ sunt actus appetitus
intellectiui sunt simplices motus volūtatis. pctm̄ aūt ꝑ
se ꝛ ꝓpē ē ī volūtate:vt dicit Aug'. Et iō si accidia nomi-
net actū voluntatis refugientis internū ꝛ spirituale bo
num:potest habere ꝑfectam rationem pcti. Si vero acci
piatur ꝓut est act' appetitus sensitiui:nō habet rationē
pcti:nisi ex volūtate:inqꝫtū.s.talis motus pōt a volūtate
ꝓhiberi. vnde si non ꝓhibetur habet aliquā rationem
peccati:sed impfectam.

Ad pm **Ad primum** ergo dōm:ꝙ amor est ꝑncipiū oi-
um affectionū:vt pꝫ ꝑ Augm.14.
de ciui.dei. Et iō cū dicit ꝙ virt' est ordo amoris:est ꝑdi
catio per causam nō per eēntiaꝫ. Nō enī ois virtus essen
tialiter est amor:sed ois affectio virtutis deriuaꝰ ex ali-
quo amore ordinato. Et silr ois affectio pcti deriuaꝰ ab
2m aliquo inordinato amore. ¶ Ad 2m dōm:ꝙ ille modus
argumētādi nō est efficax. Nō.n.oportet vt qcqd predi-
catur de vno diuidētiū aliqd cōe:ꝑdiceꝰ etiā de alijs. Il-
la enī que cōnumerātur adinuicē vt diuidētia aliquod
cōe in illo cōi cōueniūt. Nō aūt necesse est ꝙ in quolibet
alio. vnde illa quatuor ꝯueniūt in hoc cōi qd est tentatio
Nihil āt ꝓhibet qꝫ vnū coꝝ sit pctm̄:ꝛ alia nō sint pctā.
Sicut ēt tētatio que est a carne nō est sine pctō:tentatio
3m aūt que est ab hoste pōt eē oīno sine peccato. ¶ Ad 3m di-
cendū:ꝙ actus qui fiūt ex tristitia vel ex timore sūt mix
ti ex volūtario ꝛ inuolūtario:vt dicit in.3.ethi. Et inqꝫtū
habēt de inuolūtario nō sunt ex nobis. Nā ipse modus
4m tristitie est ex nobis. ¶ Ad 4m dōꝫ:ꝙ nihil ꝓhibet aliqd
opus fm̄ se cōsideratū esse tristabile.qd tn̄ est delectabi-
le fm̄ ꝙ referꝰ ad seruitiū dei. vnde etiā ꝛ martyres di-
cunꝰ in lachrymis seminasse:vt Aug' exponit. Nec illa
tristitia passionis est accidia:qꝛ nō est de interiori bono:
sꝫ de exteriori malo. De iteriori enī bono martyres gau-
debāt. Et tāto illud gaudiū erat magis meritorium:qꝫto
exterius malū erat magis ꝯtristās. Et silr si aliquis vo-
lūtarie implēs obedientiā vel ꝑceptuꝫ tristeꝰ de aliquo
opere afflictiuo vel laborioso:tristitia talis non est acci-
dia:quia nō est de interiori bono:sed de exteriori malo.
5m ¶ Ad 5m dōm:ꝙ tristitia dicitur eē aggrauās:inqꝫtū opp-
mit affectū ne insurgat ad operādū. Et fm̄ hoc aggraua-
tio tristitie in bonis magis hꝫ rōnē culpe qꝫ pene:qꝛ eius
6m ꝑncipiū est ex nobis. ¶ Ad 6m dōm:ꝙ irascibilis ꝛ ꝯcu-
piscibilis nō distiguunꝰ fm̄ ꝓsecutionē ꝛ fugā:qꝛ eiusdē
potētie est ꝓsequi bonū ꝛ fugere malū oppositū:sed di-
stinguunꝰ fꝫ h̄ ꝙ ad irascibilē ꝑtinet ꝓsecutio vel fuga
boni vel mali ardui:ad ꝯcupiscibilē vō ꝓsecutio vel fu-
ga boni absolute. Et fm̄ hoc sicut spes ꝛ timor ꝑtinēt ad
irascibilē:ita ꝛ gaudiū ꝛ tristitia ꝑtinēt ad ꝯcupiscibileꝫ.
vnde accidia fm̄ ꝙ est in appetitu sensitiuo:est in ꝯcupi-
scibili. Nec tn̄ oportet ꝙ accidia nō sit pctm̄ ex eo ꝙ re-
fugit bonū spūale.tū qꝛ ipsa fuga est qdā motus appetiti
uus:ꝛ nō est ꝑuatio sola.tū qꝛ etiā si esset ꝑuatio sola:que
est nō accipe spūale bonū:hoc etiā posset habere rōnem
7m culpe. Et sic dicit tūc pctm̄ omissionis. ¶ Ad 7m dōꝫ:ꝙ
deuotio hois est a deo:sed fm̄ ꝙ homo pōt se disponere
ad deuotionē habēdā:vel etiā deuotionē impedire:fm̄
hec indeuotio est pctm̄:lꝫ in auctoritate inducta nō dica
tur ꝙ accidia sit indeuotio:sed ꝙ ex ea procedat. ¶ Ad 8m
8m dōm:ꝙ Dam̄.nō loquiꝰ de accidia fm̄ ꝙ est pctm̄ ꝓ-
ut.s.est tristitia de bono spūali interno:sed vl'r ꝓut est de
quocūqꝫ malo. Et iō loquiꝰ de accidia fm̄ ꝙ est spēs pas-
sionis:ꝛ fm̄ ꝙ est peccatū. ¶ Ad 9m ꝛ ad 10m dicendum: 9m ꝛ 10m
ꝙ rationes ille procedunt de tristitia eius quod est ma-
lum simpliciter:que laudabilis est.

¶ Utrum accidia sit speciale peccatum.

SEcundo queriꝰ vtrū accidia sit specia po
le pctm̄. ¶ Et videꝰ ꝙ non.
Accidia enī cū sit tristitia delectationi oppo-
niꝰ:sed delectatio nō est spālis virtus. Quili-
bet enim virtuosus delectaꝰ in actu ꝓprie vir
tutis:vt pꝫ in ꝑ ethi.ergo tristitia de bono spūali nō ē pec
catum spāle. ¶ Pꝫ.illud qd cōsequiꝰ ad oē pctm̄ non est 2o
spāle pctm̄:sed tristitia spūalis boni cōsequiꝰ ad oē pec-
catū. vnicuiqꝫ enī est tristabile qd est sibi ꝯriuꝫ. Cuilibet
enī pctō ꝯriatur aliqd spūale bonū virtutis.ergo accidia
nō est spāle pctm̄. ¶ Sed dice.ꝙ accidia tristaꝰ de bo-
no spūali sub spāli rōne:inqꝫtū.s.est ipeditiuū corꝑalis qe
tis. ¶ Sed ꝯ.appetere corporalē quietē ꝑtinet ad vitia 3o
carnalia. Eiusdē aūt rōnis est appetere aliquid ꝛ tristari
de eius ipedimēto. Si ergo accidia nō sit spāle peccatuꝫ
nisi qꝛ est ipeditiua corporalis quietis:sequeꝰ ꝙ accidia
sit pctm̄ carnale:cū tn̄ Grego' ponat accidiā inter pecca-
ta spūalia:vt pꝫ in.31.moral. nō ꝗ accidia est spāle pctm̄.

Sed contra est qd Grego'.31.moral. cōnumerat
ipsam alijs peccatis.ꝗ ē spāle pctm̄. 3 p

Respōdeo dōm ꝙ si accidia esset absolute tristi- Rio
tia cuiuscūqꝫ boni spālis fm̄ quācūqꝫ
rōnē:sequiꝰ ex necessitate nō eē pctm̄ spāle:sed qddā con
sequēs oia pctā. Ad hoc ergo ꝙ ponaꝰ spāle pctm̄:opꝫ di
ci ꝙ est tristitia de bono spūali fm̄ aliquā spālem rōneꝫ.
Nō aūt pōt dici ꝙ ista spālis rō sit fm̄ ꝙ est impedimen
tū alicuius corporalis boni:qꝛ fm̄ hoc accidia nō eēt pec
catū distinctū ab illo pctō:qd est circa illud corporale bo
nū:qꝛ per eādē rōnē aliqd delectaꝰ ī vno:ꝛ refugit impe
ditiuū eius:sicut etiā in rebus nālibus ex eadē virtute
nāli est ꝙ graue deserat supiorē locū:ꝛ tēdat in locū infe
riorē. Et ꝓpter hoc videm' ꝙ sicut ꝓpter gulā aliqs de-
lectaꝰ in cibo:ita ēt ex eodē vitio est ꝙ tristeꝰ de abstinē
tia cibi. Tn̄ hoc qd est eē ipeditiuuꝫ boni corporalis est
rō qre bonū spūale est ꝯtristās:non tamen est ratio qua-
re tristitia de hoc bono sit peccatum speciale. Est ergo
ꝯsiderādum ꝙ nihil ꝓhibet aliquid in se ꝯsideratū etiā
spāle bonū:qd tn̄ ē cōis finis multoꝝ. Et fm̄ h̄ charitas
ē spālis vt':qꝛ ꝑ ꝛ ꝑncipalr ē amor hoi diuini.sꝫ charitas āt ē
amor boni ꝓximoꝝ:cui' bonū ē finis oīuꝫ vel multoruꝫ
alioꝝ bonoꝝ. Sic ꝗ aliqd op' alicui' spālis vtutis:puta
castitatis:pōt eē amabile vl' delectabile dupl'r. Uno mō
fm̄ ꝙ est opus talis vtutis. Et h̄ est ꝓpriū castitati. Alio
mō fm̄ ꝙ ordinaꝰ ad bonū diuinū. Et sic ē ꝓpriū chari-
tati. Sic ꝗ dōm ē:ꝙ de h̄ spāli bono qd est bonū īternuꝫ
ꝛ diuinū tristari:facit accidiā eē spāle pctm̄:sic h̄ bonum
amare facit charitatē spālē eē vtutē.hoc aūt bonū diui-
nū ē tristabile hoi ꝓpter ꝯrietatē spūs ad carnē:qꝛ vt di-
cit aplo ad gal.5. Caro cōcupiscit aduersus spm̄. Et iō qn̄
affect' carnis in hoie dn̄aꝰ:fastidit spūale bonū tanqꝫ si-
bi ꝯriū:sicut hō habēs gustū infectū:fastidit cibū salubrē
ꝛ tristatur de eo:si quādo oportet eum sumere talem ci
bum. Talis ergo tristitia ꝛ abominatio seu tedium boni
spūalis ꝛ diuini accidia est:qd est speciale peccatum. vn-
de ad hunc repellendum monet sap. ecclesia.6. Subijce

bumerũ tuũ:⁊ porta illam spiritualẽ sapientiam:⁊ ne ac-
cidieris in vinculis illius.

Ad pm **Ad primum** ergo dicẽdũ q delectatio spũalis
boni ⁊ diuini pertinet ad spãlẽ vir-
tutez que est charitas:sm illud gal'.5.Fructus aũt spiri-
2m tus:charitas:gaudiũ:pax. ¶ Ad 2m dõm:q qlibet pecca-
tor tristat de bono spũali sm spãlem rõnẽ virtutis illius
cui 9riat suũ peccatũ. Sed sm rõnem boni spũalis diui-
ni:qd est spãle obm charitatis:cõtristat de ipsa accidia.
3m ¶ Ad 3m pz rñsio per id qd dictũ est. 9rietas.n.ad quie-
tẽ corporalẽ facit bonum spũale esse contristabile:nõ
autem facit specialem rationem peccati.

¶ Utruz accidia sit peccatum mortale.

pm **Tertio** queritur vtrũ accidia sit peccatũ
mortale. ¶ Et videt q nõ. Nul-
lũ.n.pctm mortale inuenit in viris pfectis.
Sed accidia ẽ tristitia que inenit in viris
pfectis:ex quoꝝ psona dicit Apls. Quasi tri-
stes. semp autem gaudẽtes.g accidia non ẽ pctm morta-
2m le. ¶ P.omne mortale cõtrariat pcepto dei:sed accidia
nõ videt 9triari alicui pcepto:qz iter pcepta decalogi nõ
9tinet aliqd pceptũ de delectatiõe.ergo accidia nõ ẽ pec-
3o catũ mortale. ¶ P.cũ tristitia sit de malo psenti:vt Da-
ma.dicit in.2.li.accidia que est tristitia quedã:opz q sit
de aliquo malo psenti:qd quidẽ sit vere bonũ:malũ autẽ
apparẽs:nec põt esse de vere bono:qd est bonũ increatũ:
tum qz presentia talis boni nõ habet tediũ nec tristitiã.
Dicit.n.sapie.8.de diuina sapia:q nõ hz tediũ 9uersatio
eius:nec tediũ 9uictus illius.tũ etiã qz si sit psens bonũ
icreatũ:nõ põt esse peccatũ mortale.ergo relinquit q ac-
cidia sit tristitia de aliquo bono creato psnti. Auerti autẽ
a bono creato nõ facit pctm mortale:sed solũ auerti a bo-
no incõmutabili icreato. Ergo accidia nõ est pctm mor-
4m tale. ¶ P.pctm operis in eodẽ genere nõ est min⁹ q̃ pec-
catũ cordis:sed recedere ope ab aliquo bono creato spi-
rituali ducẽte in deũ:nõ est pctm mortale.nõ eni morta-
liter peccat qcunq nõ ieiunat:vel quicũq nõ orat. ergo
etiã nec recessus cordis p tristitiaz a bono creato semp
est peccatũ mortale. Et ita accidia nõ est pctm mortale
ex suo genere:qz sic semp esset pctm mortale:sicut homi-
5 cidiũ ⁊ adulteriũ. ¶ Sed dice.q recessus operis ab ali-
quo bono creato debito facit pctm mortale. ¶ Sed 9.
opa que nõ sunt debita quãdoq magis sunt spũalia:⁊ tñ
ab eis recedere nõ est pctm mortale:nisi efficiant neces-
saria per votũ:imo etiã nullũ pctm est si aliqs nõ seruet
6 virginitatẽ vel paupertatẽ.ergo nec etiã ola tristitia de bo-
no spũali ẽ pctm mortale ¶ P.recedere ope ab aliquo
bono spũali nõ est pctm mortale:nisi inq̃tũ hõ ad illud
bonũ obligat:sed etiã si homo obliget ad hoc q operetur
aliquod bonũ spũale:nõ tamẽ obligat ad hoc q cuz de-
lectatione illud operetur:qz delectatio facta in ope est si-
gnũ habitus inherẽtis. Et sic ad hoc nõ pnt obligari illi
qui nõ habẽt habitũ virtutis.ergo etiã accidia que ẽ de
7m bono spũali debito:nõ est peccatũ mortale. ¶ P.omne
peccatũ mortale est 9triũ spũali vite:sed nõ est de necessi-
tate spũalis vite q aliquis delectabiliter operetur:sed suf-
ficit q operetur:aliogn quicũq faceret op⁹ qd debet si nõ
delectaret in eo peccaret mortaliter. Ergo accidia q̃ con-
8m trariat spirituali delectationi nõ ẽ pctm mortale. ¶ P.
ideo nõ quelibet cõcupiscentia est pctm mortale:qz ex
corruptione nãe nobis iminet pnitas ad cõcupiscẽdum
sed ex eadẽ corruptione iminet nobis pnitas ad quiescẽ-
dum:⁊ ad refugiẽdũ labores:qd videt ad accidiã perti-
3a p. **Sed 9tra** nere.g nõ ois accidia est pctm mortale.
est qd Dam.dicit q accidia est tristitia
quedam:sed non est tristitia sm deũ:qz sic nõ esset pecca-
tum.ergo est tristitia seculi:sed tristitia seculi mortẽ ope-
rat:vt Apls dicit 2a ad cor.7.ergo accidia est pctm mor-
tale. ¶ P. Aug⁹.12.sup gen.ad litterã dic q iacob dicẽs 2o
filijs suis. Deducetis senectutẽ meã cũ tristitia ad infe-
ros:videtur hoc timuisse ne nimia tristitia sic pturbare-
tur:vt nõ ad regez beatoꝝ iret:sed ad inferos peccatoꝝ.
Omne aũt illud qd retrahit a rege btõꝝ:⁊ reducit ad i-
feros pctõꝝ est pctm mortale.ergo tristitia que est acci-
dia est peccatũ mortale. ¶ P.super illud. Quare tristis 3o
es aia mea.dicit glo.q docet hic tristitiã seculi fugiẽdaz
que patiẽtiã ⁊ charitatẽ ⁊ spem extinguit:⁊ totã bonã vi-
tam cõfundit.ergo accidia est peccatũ mortale.hoc eniz
dicimus peccatum mortale:quod charitatem ⁊ ceteras
virtutes extinguit.

Respõdeo dõm:q ex premissis de facili pz q ac- Rño
cidia sm q est spãle peccatum:est pec-
catuz mortale ex suo genere. Importat eni quãdã tristi-
tiã ex repugnãtia humani affectus ad bonũ spũale diui-
num. Talis eni repugnãtia 9riatur charitati manifeste:
que inheret bono spũali ⁊ delectatur in ipso. Cum ergo
hoc faciat peccatuz esse mortale:qd cõtrariat charitati:
per quã est anime vita:manifeste sequit q accidia ex ge-
nere suo est peccatũ mortale:qz sic dicit pma Jo.3. Qui
non diligit manet in morte. Et est cõsiderãdũ q sicut in-
uidia que est tristitia de bono pximi:est peccatũ morta-
le ex suo genere:inq̃tuz cõtrariatur charitati q̃tũ ad di-
lectionem pximi:ita accidia que est tristitia boni spũa-
lis diuini est peccatũ mortale ex suo genere:inq̃tũ 9tra-
riatur charitati q̃tum ad dilectionem dei.hoc tamẽ ve-
rificatur in omnibus peccatis que sunt mortalia ex suo
genere q motus imperfecti ex genere talium peccatoꝝ
nõ sunt peccata mortalia:qui.s.sunt absq deliberatiõe
rõnis. vnde tales motus accidie sunt peccata venialia:
sicut supra de motibus inuidie dictum est. Sed quãdo
affectus carnalis ita pualet rationi:vt ex deliberatiõe
homo tristet de bono spirituali diuino manifeste talis
motus volũtarius est pctm mortale.

Ad primum ergo dõm:q in viris perfectis põt Ad pm
esse impfectus motus accidie:sal-
tem in sensualitate:pter hoc q nullus est ita pfect⁹ in
quo nõ remaneat aliqua 9rietas carnis ad spiritũ. Apls
tamẽ nõ videt ibi loqui de tristitia boni spũalis:que est
accidia:sed potius de tristitia que est de malis tpibus.
¶ Ad 2m dõm:q accidia 9riatur pcepto de sanctificati- 2m
one sabbati:in quo mãdat sm q est preceptum morale
quies mentis in deo. ¶ Ad 3m dõm:q deus sm q est pre- 3m
sens menti:non cõpatitur secuz tristitiam vel peccatum
mortale. vnde accidia non est tristitia de presentia ipsi⁹
dei:sed de aliquo bono qd est per participationẽ diuinã.
¶ Ad 4m dõm:q accidia nõ est recessus mẽtalis a quo- 4m
cunq bono spũali:sed a bono spũali cui mens ex necessi-
tate debet inherere:qd est bonũ diuinũ:sicut iam dictuz
est. Et per hoc pz solo ad 5m. ¶ Ad 6m dõm:q rõ illa pce- 5m 6
dit de bono spũali alicuius actus pticularis virtutis. q
eni hõ delectet nõ cadit sub pcepto:sed q delectetur de
deo hoc cadit sub pcepto:sicut ⁊ q homo deũ diligat:qz
delectatio amorẽ cõsequit. ¶ Ad 7m dõm:q delectatio 7m
que pueniit ex charitate cui cõtrariatur accidia:est de ne-
cessitate spiritualis vite sicut ⁊ ipsa charitas. Et ideo ac-
cidia est peccatum mortale. ¶ Ad 8m dicenduz:q sicut 8m
concupiscentia que est tm in sensualitate que prouenit
ex corruptione nature nõ est pctm mortale:qz est motus
iperfectus:ita etiaz nec talis accidia est pctm mortale.
¶ Utrum accidia sit vitium capitale.

p^m Quarto queritur vtrū accidia sit vitium
capitale. ¶ Et vr̄ q̄ non. Sicut
enim delectatio procedit ex amore: ita tristi-
tia ꝑcedit ex odio. Sed odiū non ē vitiū capi
tale. ergo multo minus accidia que ē tristitia
2^m quedam. ¶ P̄. vitia capitalia dicuntur que inclinant ad
actus aliorū peccatorū. Sed accidia non vr̄ esse hmōi. sꝫ ma-
gis imobile reddere. Est. n. tristitia aggrauans. vt Dam.
3^m dicit. ḡ accidia non est vitiū capitale. ¶ P̄. vitium capi-
tale est qd̄ hꝫ aliquas filias. Sed accidie non videnť eē
filie: q̄ ei assignanť a grego°. 31°. moral. Malitia. n. est cōe
ad oīa peccata. Rancor autem pertinet ad odium: qd̄ ex
ira nascitur. pusillanimitas vero ⁊ desperatio pertinēt ad
irascibilem: in qua non est accidia: sed magis in cōcupisci
bili. Torpor aūt circa preceptū videť idē esse qd̄ accidia.
Euagatio vero mentis. vr̄ ꝯtriari rōni tristitie: que est con
strictiua. ḡ accidia nō dꝫ poni vitiū capitale.

3. Sed contra est auctoritas Grego. qui accidiam
siue tristitiam inter vitia capitalia
computat 31°. moralium.

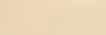
Rn̄o. Respondeo. Dōm q̄ sicut supra dictum est: viti
um capitale est ex quo alia vitia ori
untur fm̄ rōnē cause finalis. Sicut autem hoīes propter
delectationē quādā ꝑcedūt ad multa facienda vel vitā
da: ita etiam ⁊ ꝓpter tristitiam fugiendā. vtrūq; enī eius
dem rōnis esse vr̄: sicut querere bonū: ⁊ fugere malum.
Cum ergo accidia sit quedā tristitia de bono diuino in-
terno: sicut inuidia de bono ꝓximi vt dictū ē: sicut ex in-
uidia multa vitia oriunť inq̄tū homo multa facit iordi-
nate ad hō tristitiam repellendam: que cōsequitur de bo
no ꝓximi: ita ēt ⁊ accidia est vitiū capitale. Sed q: etiā
nullus homo est qui absq; delectatione in tristitia ma-
nere possit: vt phūs dicit in 8°. ethi. ⁊ iō ex tristitia duo con
sequunť. Quorū vnū est vt recedat a contristantibꝰ: aliud
est vt ad alia transeat in quibus delecteť. Et fm̄ hoc phūs
dicit in 2°. ethi. q̄ illi qui nō possunt gaudere delectatiōi-
bus spiritualibꝰ: vt plurimū transferūt se ad delectatiōes
corporales. Et fm̄ hoc ex tristitia que concipitur ex spiri
tualibus bonis sequiť euagatio circa illicita: in quibꝰ ani
mus carnalis delectať. In fuga aūt tristitie talis ꝓcessus
attendiť: q̄ primo quidē hō ea fugit. 2°. ēt ꝓsequiť. Ad fu
gam aūt spūaliū bonorū que delectari prīc: ꝑtinet ⁊ reces-
sus a bono diuino separato. Et hec est desperatio. Et iterū
recessus a bono spirituali agendo. Que quidē q̄tum ad
cōia que sunt de necessitate salutis: est torpor circa prece-
pta. Quātū aūt ad ardua que cadunt sub consilijs ē pusil
lanimitas. Ulterius aūt contingit q̄ si aliquis inuitꝰ de-
tineať in spūalibꝰ bonis que ipsum contristant: concipit
primo quidē idignationē ad ꝑlatos: vel ad quascūq; per-
sonas in his detinentes. Et hic est rācor. 2°. vero concipit
indignationē ⁊ odium contra etiam ipsa spiritualia bo-
na. Et hec proprie est malitia.

Ad p^m Ad primum ergo dōꝫ: q̄ in vtutibꝰ animi amor
ex q̄ oriť dlectatio poniť ꝑncipalis
virtus que est charitas: q: bonū diuinum ⁊ bonū ꝓximi est
scdm̄ se amabile: non aūt est fm̄ se odibile: sed solū scdm̄
q̄ ex aliquo accidente contristať. Et ideo magis accipiū
2^m tur capitalia vitia fm̄ tristitiam q̄ fm̄ odium. ¶ Ad 2^m
dōm q̄ accidia imobilitat quidē ab his de quibꝰ cōtrista
3^m tur: sed ad cōtraria ꝓmptum reddit. ¶ Ad 3^m dōꝫ: q̄ ma
litia hic non accipitur fm̄ q̄ est cōe oī peccato: sed scdm̄
q̄ importat quādam impugnationē spūaliū bonorū. Ni
hil etiam ꝓhibet quin rancor ex ira ⁊ ex accidia generet.
idem. n. pōt ex diuersis causis fm̄ diuersas rōnes causari
Cū aūt pusillanimitas ⁊ desperatio ꝑtinent ad irascibilē:
nō impedit quin ex accidia causenť: q: passiōes irascibi-
lis oēs causanť ex passionibꝰ cōcupiscibilibꝰ. Torpor aūt
circa ipsa agenda non est ipsa tristitia: sed tristitie effectꝰ.
vn̄ ex accidia oritur tristitia: sicut ex hoc ipso q̄ cōstringit
grauat cor. Et iō hō grauedinē fugiēs ad alia euagať.

De ira Et hꝫ quinq; articulos. p̄mo. n. q̄ritur vtrū
omnis ira sit mala: vel aliq̄ ira sit bona. 2°.
vtrū ira possit esse pctīn vel nō. 3°. vtrū ira sit pctīn mor-
tale. 4°. vtrū ira sit leuiꝰ pctīn odio ⁊ inuidia. 5°. vtrum
ira sit vitiū capitale. Questio. XII.

Questio est de ira. Et primo queriť
vtrū ois ira sit mala: vel ali-
qua ira sit bona. ¶ Et vr̄ q̄ ois ira sit ma- p^m
la. Hieronꝰ enim exponēs illud Mathei
5°. Qui irascitur fratri suo. sic dicit. In ali-
quibꝰ codicibꝰ addiť sine causa: ceterū in ve
ris diffinita sententia est: ⁊ ira penitꝰ tolli-
tur. Si. n. iubemur orare pro ꝑsequētibꝰ: omnis ire occa-
sio tollitur. ⁊ hoc omnino est ⁊ sine causa: q: ira viri iu-
stitiā dei nō operať. ergo ois ira ē mala ⁊ ꝓhibita. ¶ P̄. 2^m
sicut Dionyꝰ dicit. 4°. ca. de di. no. Ira est naturalis canī:
inaturalis aūt homini. Sed id qd̄ ē cōtra nām hominis
ē malū ⁊ pctīn: vt pꝫ per Dam. in p̄mo li. ḡ ois ira est pec-
catū. ¶ P̄. maluꝫ anime humane est preter rōnē: vt ibi- 3^m
dem Dionyꝰ dicit. Sed ira semꝑ est preter rōnē. Dicit. n.
phūs in 7°. ethi. Uideť ira audire fm̄ quid rōnē: obaudire
aūt. i. nō perfecte audire vt postea exponit. ḡ ira semper
est mala. ¶ P̄. dn̄s Mathe. 7°. arguit eum qui hꝫ trabē 4^m
in oculo suo: ⁊ vult eijcere festucam de oculo fratris sui.
Multo magis ergo est arguendus qui trabē in oculo suo
ponit: vt eijciat festucam de oculo alterius. Sed talis
est quicūq; irascitur vt aliuꝫ corrigat. Dicit. n. Cassianus
in 8°. li. de institutione cenobiorū: q̄ quilibet iracundie
motꝰ efferuēs excecat oculum cordis. Ergo arguendus ē
quicūq; irascitur ad corrigenduꝫ fratrē suū: ⁊ multo ma-
gis ex quacūq; alia cā aliquis irascitur. ¶ P̄. perfectio 5^m
hominis consistit in imitatione dina. vn̄ dicitur Math.
5°. Estote perfecti sicut ⁊ pater vester perfectus est. Sed
sic dicitur sap. 12°. deus cuꝫ trāquillitate iudicat. Ira aūt
quieteꝫ mentis subuertit: vt Gregoꝰ dicit 5°. moraliū. er-
go omnis ira derogat perfectioni humane: vtpote sepa-
rans nos a similitudine diuina. ¶ P̄. omne qd̄ est bonū 6^m
vel indifferens: est vtile ad actum virtutis: q: vsus bono
ruꝫ est actꝰ virtutis: vt Aug. dicit in 2°. de li. arbi. Sꝫ nul-
la ira est vtilis ad virtutē. Dicit enim Cassianus in li. pre
dicto. Cum apl's dicit. Omnis ira tollať a nobis: nullam
penitus necessariam ⁊ vtilem nobis excipit. Tulliꝰ etiaꝫ
dicit in. 4°. de tusculanis q̄ōnibus. Fortitudo nō indiget
aduocata iracūdia: satis suis armis munita perfecta est. ḡ
nulla ira est bona. ¶ P̄. Gregoꝰ dicit 5° moral. Cum trā- 7^m
quillitatē mentis ira diuerberat: dilaniatā quodāmodo
scissamq; ꝑturbat: vt sibimetipsi non cōgruat: ac vim in-
time similitudinis amittat. Et sic pꝫ q̄ ira maxime ani-
me nocet. Sed malū diciť q: nocet: vt dicit Augꝰ. i enchi.
ergo ois ira est mala. ¶ P̄. Leuit. 19°. super illud. Ne 8^m
oderis fratrem tuū in corde tuo. dicit glo. q̄ ira ē libido
vltionis. Sed querere vltionē est cōtra legem diuinam.
Subditur. n. ibidē. Ne requiras vltionē. ergo ira semꝑ ē
peccatū. ¶ Preterea. de similibus idē est iudiciū. ergo ⁊ 9^m
de similiter nominatis sil'r dꝫ iudicari. Sed ira nomina-
tur inter alia vitia capitalia. Quodlꝫ aūt aliorū que dicū-
tur vitia capitalia semper est malū: ⁊ nūq̄ bonū: vt pꝫ dis
currenti per singula. ḡ ira semper est mala ⁊ nunq̄ bona.
¶ P̄. ꝑncipia ⁊ si sint minima q̄titate: sunt tn̄ maxima 10^m
virtute: vt phūs dicit. Sed capitalia vitia sunt quedam

principia peccato℞.Ergo sunt maxima in malo.Non er/
go habēt aliquā permixtionē boni.ꝛ sic nulla ira est bōa.
11m ¶ P̄.illud qđ īpedit optimū actū hominis ē malū.Sꝫ
ira etiam que est ex zelo rectitudinis impedit optimum
actum hominis.s.cōtēplationē.Dicit.n.Grego.5°.morali/
uꝫ.Cū quis a recti emulatione cōcutitur:ea que nisi tran
qllo corde pcipi nō pōt cōtēplatio:dissipaf.Ergo ois ira ē
12m mala.¶ P̄.sicut Tullius dicit in.3.đ tusculanis qōn ib°.
passiones sunt quidā morbi aīe.Sed ois morbus corpo/
ralis est malū corporis.Ergo ois passio aīe est malū eī°.
Sed ira est quedam passio aīe.Ergo omnis ira est mala.
13m ¶ P̄.phs dicit in ii.top.ꝙ patiens ꝛ abstinēs est qui pa/
titur ꝛ nō deducitur:mitis aūt ꝛ tēpatus qui nō patif.Et
per hoc habetur ꝙ virtuosum esse consistat in nihil pati.
Et sic omnis passio repugnat virtuti.Sed omne tale est
14m malum.Ergo omnis ira cū sit passio est malū.¶ P̄.qui/
cūqꝫ vsurpat sibi qđ dei est peccat.Sed quicūqꝫ irascitur
vsurpat sibi vindictā q̄ cōpetit soli deo:ꝺm illud deutro.
32.Mihi vindictam ꝛ ego retribuam.Ira enim est appe
titus vindicte:vt phs dicit.Ergo quicūqꝫ irascif peccat.
15m ¶ P̄.Ualerius maximus narrat de Archita tarentino:
ꝙ cūꝫ seruus suus eum offendisset dixit.Grauiter te pu/
nirem nisi tibi iratus essem.Ergo videf ꝙ ira impedit
16m debitam correctioneꝫ.¶ P̄.si aliqua ira sit bona hec nō
est nisi illa que insurgit contra peccatū.Sed nulla ira est
talis:qꝛ ira cū sit passio appetitus sensibilis non insurgit
nisi ꝯ malū sensibile.Ergo nulla ira est bona.

3p. **Sed contra.** Crisost° super Math.Qui sine cau
sa irascitur reus erit:qui vero cū cau
sa non erit reus.Nam si ira nō fuerit nec doctrina profi/
cit:nec iudicia stant:nec crimina compescuntur.Ergo ali
2: qua ira est bona ꝛ necessaria.¶ P̄.precepta diuina ad ni
hil inducunt nisi ad bonū.Sed ex precepto diuino indu
cimur ad irascendū:secūdū illđ Ephese.4.Irascimini ꝛ
nolite peccare.Et glo.exponit.Irascimini cōtra peccan/
tes:qđ est naturalis motus anime:qui solet ad profectuꝫ
pertinere delinquentiū.Ideo irascenduꝫ dicit ostendēs
3: hanc iram esse bonam.Non ꝗ omnis ira est mala.¶ P̄.
Gregorius dicit.5.moral.Nō recte intelligunt qui irasci
nos nobis tantūmō non etiam ꝓximis delinquentibus
volunt.Si enim sic ꝓximos vt nos amare pcipimur:re/
stat vt sic eoꝝ erroribus sicut nostris vitiis irascamur.
4: ¶ P̄.Dam.dicit in 3°.li.ꝙ ira fuit in Christo:i quo tñ nul
lum peccatū fuit:vt dicitur ꝑma Petri 2°.Ergo non ois
5: ira ē peccatū.¶ P̄.oē peccatū est vituperabile.Sed nō
omnis qui irascif vituperaf:vt phs dicit in 2°.ethi.Ergo
non omnis ira est peccatum.

Rño **Respondeo.** Dōm ꝙ circa hanc questioneꝫ fuit
olim controuersia apud phos.Naꝫ
stoyci dixerunt omnem iram esse vitiosam.Peripatetici
aūt dicebāt aliq̄ȝ irā eē bonā.vt ꝗ circa h̄ gd sit veri° vi/
deaf ꝯsiderandū ē ꝙ in ira sicut in q̄libet alia passiōe duo
possum° considerare.Unuꝫ qđ est quasi formale.Aliud
qđ est quasi materiale.Formale quidē in ira est id quod
est ex parte anime appetitiue:ꝙ.s.ira sit appetit° vindi/
cte.Materiale aūt id qđ pertinet ad cōmotionē corpora
lem.s.ꝙ ira sit accensio sanguinis circa cor.Ira ergo si cō
sideretur secūdum id qđ est formale in ea:sic potest esse ꝛ
in appetitu sensitiuo:ꝛ in appetitu itellectiuo qui est vo/
luntas:secūdū quam aliquis potest velle sumere vindi/
ctam.Et secūdum hoc manifestū est ꝙ ira potest eē ꝛ bo/
na ꝛ mala.Manifestū est enim ꝙ qñ aliquis querit vin/
dictam ꝺm debitum iustitie ordinē.hoc est virtutis.Pu
ta cum vindictam querit ad correctionē peccati saluato
ordine iuris.Et hoc est irasci contra peccatū.Cum autē
aliquis inordinate appetit vindictā est peccatū:vel quia
querit vindictā preter ordinē iuris:vel qꝛ querit vindi/
ctam magis intendens exterminationē peccantis q̄ȝ abo/
litionē peccati:hoc ē irasci in fratrē.Et quātū ad hoc nō
fuisset discordia inter stoycos ꝛ peripateticos.Nam stoy
ci etiam cōcessissent ꝙ aliqñ voluntas vindicte est vir/
tuosa.Sed quātū ad secūdū qđ est materiale in ira.s.cō/
motio cordis:tota controuersia versabatur:qꝛ hꝰ cōmo/
tio iudicium rationis īpedit in quo cōsistit pncipalr bo/
num virtutis.Et ideo ex quacūqꝫ causa aliquis irascaf:
videf hoc esse in detrimentū virtutis.Et pro tāto videf
ꝙ omnis ira sit vitiosa.Sed si quis recte consideret in/
ueniet stoycos in sua cōsideratione triplr defecisse.Pri/
mo quidem quātū ad hoc ꝙ non distinguebant inter id
qđ est optimū simplr:ꝛ id qđ est optimū huic.Contingit
enim aliquid esse melius simplr:qđ nō est huic melius:
sicut philosophari est simplr melius q̄ȝ ditari:sed indigē
ti necessariis ditari est melius:vt dr in 3°.top.ꝛ furiosum
esse est bonū cani scđm cōditionē sue nature:qđ tñ non ē
homini bonū.Sic ergo qꝛ natura hoīs cōposita ē ex aīa
ꝛ corpore:ꝛ ex natura intellectiua ꝛ sensitiua:ad bonū ho
minis ꝑtinet ꝙ ꝺm se totū virtuti subdaf.s.ꝛ ꝺm partem
intellectiuā:ꝛ ꝺm partem sensitiuam:ꝛ ꝺm corpus.Et iđ
ad virtutē hoīs requiritur vt appetitus debite vindicte:
non solū sit in parte rōnali aīe:sed etiam sit in parte sensi
tiua ꝛ in ipso corpore:ꝛ ipsuꝫ corp° moueaf ad seruiendū
virtuti.¶ 2°.vero ꝯsiderauerūt ꝙ ira ꝛ alie hꝰ passiones
duplr se possunt hēre ad iudiciū rōnis.Uno mō ātecedē
ter.Et sic necesse est vt semꝑ ira ꝛ ois hꝰ passio iudiciuꝫ
rōnis īpediat:qꝛ aīa maxime iudicare pōt veritatē in trā
quillitate quadā mētis.Unđ phs ēt dicit ꝙ in quiescēdo
fit aīa sciens ꝛ prudēs.Alio mō pōt se habere ira ad iudi
ciū rōnis.vt cōsequēter:qꝛ.s.postq̄ȝ rō dyudicauit ꝛ ordi
nauit modū vindicte:tunc passio insurgit ad exequēdū.
Et sic ira ꝛ alie hꝰ passiones non impediunt iudiciuꝫ ra/
tionis:qꝛ iā precessit:sꝫ magis adiuuāt ad ꝓmptius exe/
quēdum.Et in hoc sunt vtiles virtuti.vñ Grego° dicit in
5° moraliū.Curādū summo opere est ne ira que vt instrm
virtutis assumif:mēti dñef:ne quasi domina preeat:sꝫ ve
lut ancilla ad obsequiū parata a rōnis tergo neq̄q̄ȝ re/
cedat.Tunc enim robusti° contra vitia erigif cum sub/
dita rōni famulaf.¶ 3°.defecerūt stoyci in hoc ꝙ non re
cte accipiebant iram ꝛ alias passiones.Cum eniꝫ nō oēs
motus appetitiui sint passiones:non distinguebant pas/
siones ab aliis appetitiuis motib° i hoc ꝙ alii appetitiui
motus sunt in voluntate:passiones aūt in appetitu sensi/
tiuo.Quia non distinguebant inter vtrūqꝫ appetitū.Sꝫ
passiones dicebāt motus appetitiuos trāsgredientes tem
periē ordinate rōnis.Unđ dicebāt eas esse morbos quos/
dam anime:sicut morbi corporis transgrediunf tempe/
riem sanitatis.Et ꝺm hoc oportebat ꝙ omnis ira ꝛ ois
passio sit mala.Sed qꝛ ira ꝺm veritatē dicitur ꝗcūqꝫ mo
tus appetitus sensitiui:ꝛ hꝰ motus potest esse ordinatus
a rōne:ꝛ ꝺm ꝙ cōsequif iudiciū rōnis deseruit rōni ad
prompte exequēdū:ꝛ hoc exigit conditio nature huma/
ne:vt appetitus sensitiu° moueaf a rōne:inde est ꝙ ne/
cesse est dicere ꝺm peripatethicos aliquam iram esse bo
nam ꝛ virtuosam.

Ad primum ergo dōm ꝙ Hyero° loquif de ira Ad p^m
qua qs irascif fratri:vt pꝫ ex ver/
bis domini que exponit.Omnis aūt talis ira est mala.
Sed ira que est cōtra peccatū est bona:vt dictū ē.¶ Ad 2^m
2^m dōm:ꝙ ira predominans rationi nō est naturalis ho/
mini:sed naturale ē ei vt ira rationi deseruiat.¶ Ad 3^m 3^m
dōm:ꝙ phs ibi loquif de ira incōtinētis que nō subycif

4m rationi.❡ Ad 4m dõm:ꝙ ira q̃ cõsequit̃ iudiciũ rõnis:
turbat quidẽ aliqualiter rõnẽ:ſʒ iuuat ad ꝓmptitudineʒ
executionis.vñ non tollit ordinẽ rõnis:qui iam ex p̃cedẽ
tibus iudicio rationis ſtabilitus eſt.vñ ⁊ Greg⁹ dicit in
5°. moraliũ:ꝙ ira per vitium excecat oculũ mentis:ſʒ ira
5m per zelum nõ excecat :ſed ſolũ turbat.❡ Ad 5m dõm : ꝙ
deus eſt incorporeus.vñ ſicut ſine mẽbris corporis ope
ratur:ita ſine appetitu ſenſitiuo.Et tñ ad virtutẽ hominis
pertinet ꝙ motu appetitus ſenſitiui vtat̃:ſicut etiam ꝙ
6m vtatur corporeis inſtrumentis.❡ Ad 6m dõm:ꝙ ira pre
ueniens iudiciũ rõnis:nõ ẽ vtilis ad virtutẽ:ſed nociua.
Subſequens aũt eſt vtilis ad exequẽdũ ſicut dictuʒ eſt.
7m ❡ Ad 7m dicendum : ꝙ illa verba Gregorij ſunt intelli
genda de ira per vitium.vñ ipſe etiam in ſequẽtib⁹ oſtẽ
8m dit eſſe aliam iram laudabilem ⁊ virtuoſam.❡ Ad 8m
dõm ꝙ vltimo prohibet̃ in lege que fit ex ſolo liuore vin
9m dicte:nõ aũt illa que ex zelo iuſtitie.❡ Ad 9m dõm:ꝙ iu
dicium non eſt ſumẽdũ ex nominib⁹:ſed ex natura reruʒ
Unde non opʒ ꝙ quecũqʒ ſimiliter nominant̃ idẽ iudi
cium ſortiant̃.alioquin tolleret̃ fallacia equiuocationis.
Eſt ergo ſciendum ꝙ ſicut phs dicit in.4°. ethi.Uitia op
poſita manſuetudini ſunt inominata.Et iõ vtimur nomi
ne paſſionis pro noĩe vitij capitalis.Et qꝛ paſſio poteſt eẽ
bona ⁊ mala:ideo ira poteſt eſſe bona ⁊ mala.Alia auteʒ
vitia capitalia nominant̃ nominib⁹ ꝓprijs vitiorꝫ.Et iõ
10m ſemper ſunt mala.❡ Ad 10m dõm:ꝙ ſicut Diony⁹ dicit
4°.ca.de di.no.malũ non agit niſi virtute boni.Et iõ vi
tia capitalia non habẽt ꝙ ſint p̃ncipia ex rõne mali:ſʒ po
tius ex rõne boni:ſm quã fines eorũ ſunt appetibiles ⁊
mouentes ad aliquos act⁹.vñ nõ oʒ ꝙ vitia capitalia ſint
maxime ⁊ pure mala.Et tñ põt dici ꝙ ira ſm ꝙ eſt vitiũ
11m capitale:nũqʒ eſt bona.❡ Ad 11m dõm:ꝙ non oẽ illud qd
eſt impeditiuũ melioris ẽ malũ:aliogn matrimoniũ eẽt
malum:qꝛ impedit virginitatem.Sed vlteri⁹ id qd eſt
ĩpeditiuũ alicui⁹ boni ad horã poteſt etiam eſſe pro tẽe
illo melius.vñ licet cõtemplatio ſit ſimplr optima inter
humanas oꝑationes:tñ in aliquo caſu poteſt eſſe melior
12m aliqua actio ad quã coadiuuat ira.❡ Ad 12m dõm:ꝙ rõ
illa ꝓcedit de ira ſm ꝙ importat iordinatuʒ motum : vt
13m ſtoici accipiebant.❡ Ad 13m dõm:ꝙ phs in li.topi.indu
cit pro exemplis quedam que non ſunt vera ſm ꝓpriam
opinionẽ:ſed inducit ea vt probabilia ſm opiniones alio
rum.Et tale eſt qd dicit ꝙ virtus conſiſtit in nihil pati.H
enim erat ꝓbabile ſm opiniones ſtoycorꝫ.In 2° aũt top.
improbat opiniones eorum qui dicebant virtutes eſſe
impaſſibilitates quaſdã.põt tñ dici ꝙ virtus conſiſtit in
14m nihil pati inordinate.❡ Ad 14m dõm:ꝙ ille qui iraſcit̃
de peccato fratris ſui non querit vindictam ſuã:ſed vin
dictam dei.Peccatũ.n.nihil aliud ẽ q̃ʒ offenſa dei.Et ita
ille qui iuſte iraſcitur non vſurpat illud ſibi quod dei eſt.
15m ❡ Ad 15m dõm:ꝙ archita nõ taxauerat modũ vindicte
16m Et ideo iratus nolebat taxare ne excederet.❡ Ad 16m
dõm ꝙ in ira duo poſſunt conſiderari.ſ.cã ire quã initiat
rõ.Et hoc poteſt eſſe peccatum.Et iterꝫ nocumentum in
quod tendit appetitus ſenſitiuus.Et hoc eſt ſemper ali
quid ſenſibile.

❡ Utrum ira poſſit eſſe peccatum:vel non.

1m SEcundo queritur vtrũ ira poſſit eſſe
peccatum:vel non.❡ Et vi
detur ꝙ non.Ira enim paſſio quedã ẽ.Sʒ paſ
ſionibus non meremur neqʒ demeremur:ne
qʒ ẽt laudamur aut vituperamur:vt pʒ p phʒ
2m in 2° ethi.ergo ira non eſt peccatum.❡ P̃.ſicut hõ clau
dus eſt homo:ita nã lapſa ẽ natura. Sed iraſci ẽ nature
lapſe.ergo iraſci eſt aliquid conueniens nature.Sed nul
lum tale eſt peccatũ.ergo ira non eſt peccatũ.❡ P̃.illud 3m
qd de ſe eſt ordinabile ad bonũ vel ad malũ:non debet
iudicari eẽ peccatũ.Sed ira poteſt determinari vel ad
bonũ vel ad malũ.ergo ira non eſt ſm ſe peccatũ.❡ P̃. 4m
actus ꝓprij naturalium virium anime non ſunt peccata:
qꝛ peccatũ eſt contra naturaʒ vt Dam.dicit in 2°. li.Sed
ira eſt actus potentie iraſcibilis que eſt quedã naturalis
vis aie.ergo ira non eſt peccatũ.❡ P̃.oẽ peccatũ ẽ volũ 5m
tariũ.vt Aug.dicit.Sed ira non eſt voluntaria:qꝛ vt phs
dicit in 7° ethi.Iratus cũ triſtitia operatur.Triſtitia aũt
eſt de his que nobis nolentibus accidunt:vt Aug⁹ dicit
14°.de ciui.dei.ergo ira non eſt pctm̃.❡ P̃.illud qd nõ ẽ 6m
in poteſtate nr̃a non eſt peccatum.Nullus aũt peccat in
eo qd vitare non poteſt:vt dicit Aug⁹.Sed ira non eſt in
ptãte noſtra:qꝛ ſuper illud pſal.Iraſcimini ⁊ nolite pec
care.dicit glo.ꝙ motus ire non eſt in poteſtate noſtra.er
go ira non eſt peccatũ.❡ P̃.phs dicit ꝙ ira eſt aſcenſio 7m
ſanguinis ad cor.Sed hoc non ĩportat aliqd pctm̃.ergo
ira nõ ẽ peccatũ.❡ P̃.Hierony⁹ dicit in epl̃a ad Anto 8m
nium mõachũ:ꝙ iraſci eſt hoĩs:ſed non ĩferre iniuriam
eſt chriſtiani.Sed illud qd eſt hoĩs in eo ꝙ hõ nõ ẽ pec
catum.g̃ ira non eſt peccatum.❡ P̃.in omni peccato eſt 9m
cõuerſio ad cõmutabile bonũ.Sed in ira non eſt cõuer
ſio ad cõmutabile bonũ:ſed magis ad malũ idẽſt ad no
cumentũ ꝓximo inferendũ.ergo ira non eſt peccatũ.

Sed contra eſt qd Apl̃s dicit ad Ephe.4°.Oĩs 5
indignatio ⁊ ira tollatur a vobis.
Qd nõ diceret niſi ira eẽt pctm̃.Ergo ira eſt pctm̃.

Reſpondeo. Dõm ꝙ ira importat quẽdam mo Rñſo
tum appetitus:non auteʒ importat
fugam:ſed proſecutionẽ.Eſt enim appetitus alicuius rei
conſequende.Et qꝛ conueniens obiectũ proſecutionis ẽ
bonum:non aũt malum:ideo ſupra dictum eſt ꝙ oẽs mo
tus appetitiui quorꝫ obiectum eſt malũ ſi ad proſecutio
nem pertinent ſunt mali:ſicut amare vel cõcupiſcere ma
lum:⁊ gaudere de malo.Ira aũt importat quẽdã appeti
tum alicuius mali.i.nocumẽti:qd querit ĩferre ꝓximo.
Nõ tñ appetit illud ſub rõne mali:ſed ſub rõne boni:qd
eſt iuſtum vindicatiuuʒ.ꝓpter hoc enim iratus querit
alium ledere vt vindicet iniuriam ſibi factã.motus aũt
appetitiui magis diiudicant̃ ſʒ illud qd eſt formale i obie
cto:q̃ʒ ſm id qd eſt materiale in ipſo.vñ magis eſt dicen
dum ꝙ ira ſit proſecutio boni q̃ʒ ꝙ ſit ꝓſecutio mali: qꝛ
id qd querit eſt malum materialiter:ſed bonum forma
liter.Quis autẽ omnis proſecutio mali ſit mala:non tñ
omnis proſecutio boni eſt bona:ſed opʒ conſiderare an
illud bonũ ſit veruʒ ⁊ ſimpliciter bonũ:vel magis ſit ap
parens ⁊ ſm quid bonuʒ:Nam proſecutio eius qd eſt ve
re ⁊ ſimplr bonuʒ eſt bona.ſicut amor ⁊ cõcupiſcentia ſa
pientie:⁊ gaudium de ipſa.Sed proſecutio eius qd eſt bo
nũ apparens ⁊ ſm quid:malum aũt ſimpliter ⁊ ſʒ rei ve
ritatem eſt mala:ſicut pʒ in gula ⁊ luxuria in quib⁹ vitu
perat̃ cõcupiſcentia apparentis ⁊ non veri boni.Sic er
go dõʒ eſt in ꝓpoſito ꝙ ſi ira ſit appetitus vindicte ſʒ ꝙ
vere eſt iuſta:tunc ira erit bona ⁊ virtuoſa:⁊ vocat̃ ira ꝑ
zeluʒ.Si aũt ſit vindicte que eſt apparẽs iuſta ⁊ nõ vere
iuſta.Sic ira eſt peccatum.quam Grego⁹ in 5°.moraliũ.
vocat iram per vitium.Eſt autẽ vindicta ſic deſiderata
apparens iuſta ꝓpter precedentem iniuriã:quam rõ di
ctat eſſe vindicandam.Non tñ eſt vere ⁊ ſimplr iuſta:qꝛ
non ſeruat̃ debitus ordo iuſticie.qꝛ forte aliquis querit
maiorem vindictam q̃ʒ debeat:vel quia querit ſe vindi
care ſua auctoritate:cum hoc ei non liceat:vel quia que
rit vindictam non debito fine.Et ideo phus dicit in 7°.
ethi.ꝙ iratus incipit quidẽ audire rõnẽ:ꝓut.ſ.iudicat eẽ

iniuriam vindicādā:non tñ perfecte audit eam:q2 nō at-
tendit vt sequatur rectum ordinem vindicte ſm ꝙ ratio
dictat.vñ comparat iram ministris festinātibus exequi
mandatum anteꝗ̄ totū audiant:⁊ pp hoc offendunt.
Ad p^m Ad primū ergo dōm ꝙ passiōes neqꝫ dicunt̃ lau
dabiles neqꝫ vituperabiles: q2 ſꝫ se nō
important aliquid cōueniēs rōni:vel rationi repugnās.
Si tñ ad passionem addatur aliquid vnde conueniat ra-
tioni:erit passio laudabilis.Si vero addat̃ ei aliquid vñ
a rōne discordet:erit passio vituperabilis.Et sic ira poni-
tur peccatum inquātū rōnē perfectaꝫ non audit vt dcm̄
est.Et tamen ira dicitur esse peccatū non solum ꝓut est
passio.i.motus appetitus sensitiui:sed etiam ꝓut nomi-
nat actum intellectiui appetit⁹:qui est voluntas vt dictū
2^m est.¶ Ad 2^m dōm.ꝙ homini claudo potest aliquid cōue
nire inꝗ̄tū est homo.Et hoc per se conuenit homini:per
accidens aūt claudo.potest etiam ei aliquid cōuenire in-
quātū est claudus:qḋ per accidens se habet ad hominē.
Et similiter nature lapse ira conuenit inquātū natura ē
lapsa.Ex hoc enim contingit ꝙ motus ire discedit ab or-
3^m dine rationis.¶ Ad 3^m dōm:ꝙ sicut supra dictum est:q2
vitium oppositū mansuetudini est innominatū:iō nomē
passionis que de se est indifferens:sumit̃ pro nomine vi-
tij.Et hoc modo dicimus iram esse peccatū.Sic aūt non
4^m se habet nisi ad malū.¶ Et similiter dicendum ad 4^m.
Sic eniꝫ ira nominat actū potentie naturalis:secūdū ꝙ
est passio quedam indifferenter se habens ad bonū ⁊ ad
5^m malum.¶ Ad 5^m dicendum:ꝙ iratus operat̃ cū tristitia
que consequitur ex iniuria illata. Unde ex hoc non po-
test haberi ꝙ ira sit inuoluntaria:sed ꝙ aliqḋ inuolunta
rium sit causa ire. Nūꝗ̄ enim aliquis irasceret̃ nisi aliqd
6^m sibi fieret contra suam volūtatē. ¶ Ad 6^m dōm:ꝙ glo.il
la loquitur de ira īordinata ſm ꝙ est in sensualitate pre-
ueniens plenam deliberationem rationis.Tales aūt sen
sualitatis motus sunt quidem in potestate nostra in par-
ticulari:q2 possum⁹ vnum motum impedire applicando
cognitionē ad alia:non tñ possumus impedire quin ali-
7^m qs mot⁹ inordinat⁹ surgat.¶ Ad 7^m dōꝫ ꝙ illa diffinitio
ire datur ſm id qḋ est materiale in ipsa.pertinet enim ad
transmutationem corporalem accensio sanguinis circa
cor.Sed talis corporal̃ cōmotio sequitur motum appeti
8^m tiuū qui ē formal̃ in ira in qua consistit rō peccati. ¶ Ad
8^m dōm:ꝙ quiꝗ̄ nomē accipit̃ pro infirmitate humana:
sicut prima ad cor.3°.Cum adhuc sit inter vos zelus ⁊ cō-
tentio:nōne carnales estis ⁊ secūdū hominē ambulatis?
Et hoc mō irasci īordinate dr̃ esse hominis:q2 ꝑtinet ad
9^m īfirmitatē hūanā. ¶ Ad 9^m dōm:ꝙ obiectum ire est ma-
lum sub ratione alicuius boni.Et ita īportat conuersio-
nem ad aliquod bonum.

¶ Utrum ira sit peccatum mortale.

3^m TErtio queritur vtrum ira sit peccatum
mortale. ¶ Et videt̃ ꝙ sic.q2 ad
Ephe.4°.super illḋ.Sol nō occidat super ira-
cundiam vestram.dicit glo.ꝙ xp̄s cū ira nūꝗ̄
simul inhitat.Sed soluꝫ peccatū mortale est
illud qḋ xp̄s in aīa non compatitur.ergo ira est peccatuꝫ
2^m mortale. ¶ P̄.Math.5°.dn̄s dicit.Audistis q2 dictum ē
antiquis:non occides:qui aūt ociderit reus erit iudicio.
Ego autem dico vobis ꝙ omnis qui irascitur fratri suo
reus erit iudicio.Ex quo pꝫ ꝙ eadem pena debetur ire ī
noua lege que debebat̃ homicidio in veteri lege.Sed ho
micidium in veteri lege semper erat peccatum mortale
3^m ergo ira in noua lege est pctm̄ mortale. ¶ P̄.omne id qḋ
meretur damnationē eternam est peccatuꝫ mortale. Sꝫ
ira meretur damnationem eternam.Dicit enim glo.ibi.
dem ꝙ his tribus.s.iudicio:concilio:gehēna:diuerse mā
siones in eterna damnatione pro modo peccati singula-
riter exprimunt̃. Ergo ira est peccatum mortale. ¶ P̄. 4^m
Gregorius dicit 5°.moral̃.Per iraꝫ iustitia relinquitur:cō-
cordia rumpitur:sancti sp̄us splendor excutitur. Sꝫ ista
non fiunt nisi per peccatū mortale.Ergo ira est peccatuꝫ
mortale. ¶ P̄.omnis libidinosus appetitus quem sibi 5^m
xp̄s retinuit peccatum est mortale.Sed sicut Aug.dicit
14°.de ciui.dei:ira est libido vlciscendi.vindictam auteꝫ
sibi xp̄us retinuit ſm illud deuter.32°.Mihi vindictam
⁊ ego retribuam.ſm aliam litterā:vbi nos habem⁹:mea
est vltio.ergo ira est peccatum mortale. ¶ P̄.illud quod 6^m
facit augmentū scelerum vr̃ esse scelus.i.peccatum mor-
tale.Sed ira facit augmentum scelerum:vt glo.dicit su-
per illud ꝓuer.28°.Uir iracundus ꝓuocat rixas.ergo ira
est peccatum mortale. ¶ P̄.nihil corrumpit intellectuꝫ: 7^m
nisi excellens peccatum:q2 ⁊ sensum corrūpunt excellen-
tie sensibilium.Sed ira corrumpit itellectum.Dicit eñ
Grego⁹ 5°. moraliū:ꝙ ira excecat oculum rationis.ergo
ira est excellens peccatum:cuiusmodi est peccatum mor
tale. ¶ P̄.illud qḋ est contra rationē:videt̃ esse peccatū 8^m
mortale.Sed ira inordinata est contra iudicium rōnis:
vt ex supra dictis pꝫ.ergo ira est peccatū mortale. ¶ P̄. 9^m
illud qḋ est contra naturam hominis ē peccatū mortale.
Sed ira est hm̄.homo enim est aīal mansuetum natura.
Ira autem mansuetudini contrariat̃.Ergo ira est pecca- 10^m
tum mortale. ¶ P̄.quicqd contrariat̃ actui charitatis ē
peccatū mortale.Sed ira contrariat̃ actui charitatis:q̄
vult bonum proximo.Ira aūt vult ꝓximo nocumentuꝫ.
ergo ira est peccatum mortale. ¶ P̄.peccatum mortale 11^m
dicitur ex eo ꝙ spūaliter occidit.Sed Job.5°.dicitur ꝙ
virum stultum interficit iracundia.Ergo ira est pecca-
tum mortale.
Sed contra super illud psal̃.Irascimini ⁊ noli- 3 p.
te peccare.dicit glo.Uenialis ē ira
que non perducit̃ in effectum.Sed ea que sunt ſm gen⁹
suū peccata mortalia:etiā anteꝗ̄ perducant̃ ad effectū:nū-
ꝗ̄ sunt venialia ſm solum consensum.ergo ira ex genere
suo non est peccatum mortale. ¶ P̄.peccatuꝫ operis nō 2°
est minus ꝗ̄ peccatum cordis.Sed opus ire nō semper ē
peccatum mortale:sicut qñ aliquis per iram aliqua mo-
dica nocumēta infert vel leniter impellendo eū:vel ob-
iurgando ipsum:vel aliquid hm̄ faciendo.ergo etiaꝫ neqꝫ
ira ex genere suo ē peccatū mortale. ¶ P̄.Aug.dicit.9°. 3°
de ciui.dei.ꝙ in disciplina christiana nō cōsiderat̃ an ali
quis irascat̃:sed magis vnde pius animus irascit̃.Sed
nullum peccatum mortale pōt esse simul cū pietate.ergo
ira non est peccatū mortale. ¶ P̄.est quedam ira que est 4°
virtuosa:vt supra habitū est:⁊ quedā ira que est peccatuꝫ
mortale.ergo ēt ē q̄dā media q̄ ē peccatū veniale. ¶ P̄. 5°
nulluꝫ peccatū mortale potest esse cū spū scō.Sꝫ ira pōt
esse cū spū.s.Legit̃.n.4°.Re.2°.ꝙ requieuit spūs Helie
sup Elyseum:⁊ tñ maledixit statim postea pueris:⁊ egres
si duo vrsi de saltu lacerauerunt ex eis.42.pueros:qḋ vi-
det̃ ad maximam iram pertinere.Ergo ira non est pctm̄
mortale. ¶ P̄.in lege noua nullū peccatuꝫ mortale per- 6°
mittit̃.Sed ira permittit̃:vt pꝫ in glosa ad Ephe.3°.sup
illud.Irascimini ⁊ nolite peccare.ergo ira non est pecca-
tum mortale. ¶ P̄.ſm pħm in 7°.ethi.Cōcupiscentia ē 7°
turpior ꝗ̄ ira:sed concupiscentia non est semper peccatū
mortale.ergo etiam neqꝫ ira. ¶ P̄.peccatuꝫ mortale nō 8°
est aliquis motus appetitus preueniens cōpletaꝫ delibe
rationē rōnis.Sed ira semper preuenit cōpletaꝫ delibe-
ratiōeꝫ rōnis:q2 nūꝗ̄ ꝑfecte audit rōnē:vt in 7°.ethi.dr̃.
ergo ira non est peccatum mortale.

Rñ̄o **Respondeo.** Dõm q̄ cũ actus morales ex obie-
ctis spẽm trahant: ſm eoꝝ obiecta
considerari debẽt: vtrũ ex genere suo sint boni vel mali:
⁊ si mali: vtrum mortalia vel venialia peccata. dictũ est
aũt q̄ obiectũ ire ſ3 q̄ est peccatũ: est vindicta iniusta: q̄
nihil aliud est q̄ʒ nocumẽtũ illatum ꝑximo cõtra iustitie
debitũ. hoc aũt de sui ratione ĩportat peccatuʒ mortale.
Quia. n. debituʒ iustitie cadit sub precepto: quicq̄d ẽ cõ-
tra rationẽ debiti iustitie contrariat̃ p̄cepto. vñ est pctm̄
mortale. vñ ira per vitiũ ex suo genere est peccatũ morta-
le: cũ nihil aliud sit q̄ʒ volũtas nocẽdi ꝑximo iniuste ꝑ
pter aliquam offensam precedentem. Sed sicut in alijs
peccatis dictuʒ est: contingit aliquod peccatũ ex genere
suo esse mortale: q̄ȯ tñ ꝑpter imperfectionẽ actus est ve-
niale. Dictuʒ est supra q̄ actus hominis potest eẽ imper-
fectus dupl̃r. vno modo ex parte agentis. Et sic ĩperfect⁹
act⁹ hominis ẽ qui est soll⁹ sẽsualitatis ꝑueniens iudiciũ
rationis que est propriuʒ principiũ actiuũ in homine. Et
ſm hoc motus sensualitatis ad q̄ȯcũq; peccatũ mortale
etiam ad adulterium vel homicidium ꝑpetrandũ ẽ pec-
catum veniale. Alio modo dicitur actus imperfectus ex
parte obiecti: q̄ȯ ꝑpter sui paruitatẽ q̄si nihil habet̃. Nã
ratio id q̄ȯ ẽ modicũ accipit quasi nihil: vt phs̄ dic̃ in 3°
polit. Et ſm hoc q̄ʒuis accipere rem alienam sit peccatũ
mortale ex genere suo: tñ accipere aliquid modicum: q̄ȯ
quasi nullius est preciȷ vel momenti: nõ est peccatũ mor-
tale: puta si aliquis acciperet vnũ modicũ racemũ de vi-
nea alicuius. Utroq; autẽ modo contingit in genere pec-
cati ire inueniri aliq̄ȯ peccatũ veniale. Uno modo sicut
subitus motus ire cui ratio non consentit est peccatũ ve-
niale. Alio modo ꝑpter paruitatẽ nocumenti: puta si ali-
quis irascitur contra aliquẽ puerũ volẽs eum parum tra-
here per capillos vel per aurẽ aut aliquid aliud leue fa-
cere in sui vindictam. Sed qñ aliquis appetit se vindica-
re non seruata iustitia inferendo aliquod graue nocumẽ-
tum cum consensu deliberate rõnis: talis ira semper est
peccatũ mortale. Et q2 quedam ira est peccatũ mortale:
⁊ quedam veniale: ad vtrasq; rõnes rñdendũ est.

Ad p̄ᵐ **Ad primum** ergo dõm q̄ glo. illa loquit̃ de ira
per vitium: q2 motus ire est perfe-
2ᵐ 3ᵐ ctus: ⁊ ex p̃te agentis: ⁊ ex parte obiecti. Sic eniʒ ẽ ſp pec-
⁊ 4ᵐ catum mortale: vt dictũ est. ¶ Et similiter dõm ad 2ᵐ: ⁊
5ᵐ ad 3ᵐ: ⁊ ad 4ᵐ. ¶ Ad 5ᵐ dõm: q̄ circa vindictã deus ali-
quid sibi solus retinuit. Inferre enim vindictam in ma-
nifestis delictis alijs cõmisit qui constituũtur in ordine
alicuius potestatis. Dicitur. n. de homine potestatẽ habẽ-
te: ad romanos. 13°: q̄ est vindex dei in iram ei qui male
agit. De occultis vero sibi soli iudicium ⁊ vindictã reser-
uauit: ſm illud p̄ᵃ ad cor. 4°: Nolite ante tempus iudica-
re. Sibi etiam soli reseruauit deus vt ꝑpter seipsuʒ vin-
dicaret̃. homo. n. nõ debet vindicari propter seipsuʒ: sed
ꝑpter culpam in seipso cõmissam: q̄ est dei offensa. Quã-
do ergo aliquis querit vindictam ꝑpter seipsuʒ vel pre-
ter ordinẽ iudiciarie potestatis: vsurpat sibi q̄ȯ dei est: ⁊
ideo peccat mortaliter nisi sit actus imperfectus: vt di-
6ᵐ ctum est. ¶ Ad 6ᵐ dõm: q̄ crementũ scelerũ potest fieri
non solum per additionẽ sceleris ad scelus: sed etiaʒ per
occasionẽ. Et hoc modo ira que est peccatuʒ veniale: põt
7ᵐ facere crementum scelerum. ¶ Ad 7ᵐ dõm: q̄ intelle-
ctum vel rationem potest aliquid dupliciter corrumpe-
re. Uno modo per se ⁊ directe per quãdã contrarietateʒ.
Et sic solum pctm̄ mortale corrũpit iudicium rõnis. Alio
modo indirecte: ⁊ per accidens inquãtum impedit̃ vsus
rationis per quãdã corporalem cõmutationem. Et hoc
modo etiam ira que est peccatum veniale potest impedi-
re vsum rationis. Non tñ ꝑprie dicitur excecare: nisi q̄ñ 8ᵐ
rõnem ducit in consensuʒ peccati. ¶ Ad 8ᵐ dõʒ: q̄ ratio
dirigit omnia ex fine. Illud ergo directe cõtrariatur rõ-
ni: q̄ȯ excludit debitũ finẽ: ⁊ non fit nisi per peccatũ mor-
tale. Si autem sit inordinatio circa ea que sunt ad fineʒ
nõ excluso fine: nõ est ꝑprie cõtra rõnẽ: sed p̄ter eam: ⁊ ẽ 9ᵐ
peccatuʒ veniale. ¶ Ad 9ᵐ dõʒ. q̄ ira est cõtra nãʒ hoĩs:
qui est animal rõnale: inquãtum contrariat̃ rõni. Et hoc 10ᵐ
conuenit soli ire que est peccatum mortale. ¶ Ad 10ᵐ di-
cendum q̄ charitas vult ꝑximo bonũ sub ratione boni.
Et ideo proprie charitati cõtrariat̃ odium. Ira aũt appe-
tit malũ proximi nõ inquãtũ malũ: sed sub rõne iusti vin-
dicatiui: vt dictũ est. Et ideo ex parte obiecti: q̄ȯ nõ ẽ ve-
re iustũ sed apparens: contrariat̃ iustitie. Ex parte vero
passionis cõtrariat̃ mãsuetudini que tenet mediuʒ ĩ ira. 11ᵐ
¶ Ad 11ᵐ dõm: q̄ auctoritas illa est intelligenda de per-
fecto motu ire per vitium. Ad p̄ᵐ

Ad primum vo q̄ȯ in cõtrarium obijcitur dõʒ in 3uuʒ
q̄ glo. illa loquitur de ira que ẽ in
sola sensualitate: que dicitur ad effectũ perducere. non so-
lum in exteriori opere: sed etiam per interiorẽ cõsensum 2ᵐ
qui apud deũ pro fc̄ȯ reputat̃. ¶ Ad 2ᵐ dõm: q̄ rõ illa ꝑ- 3ᵐ
cedit de ira que est ĩperfecta ex parte obiecti. ¶ Ad 3ᵐ
dõm q̄ pius anim⁹ irascitur ira per zelũ que est virtuosa 4ᵐ
vt supra dictũ est. ¶ Ad 4ᵐ dõm: q̄ inter vindictã iustã
⁊ iniustã nihil est mediũ. Et ideo etiam nec inter irã vir-
tuosam: ⁊ iram que est peccatũ mortale: nisi forte ira ĩper- 5ᵐ
fecta que est venialis. ¶ Ad 5ᵐ dõm q̄ Eliseus nõ male-
dixit pueris ex ira vitiosa quasi ꝑpter liuorem vindicte: 6ᵐ
sed ex zelo diuine iustitie. ¶ Ad 6ᵐ dõʒ: q̄ Apl's permit-
tit motũ ire imperfecte que in sola sensualitate consistit. 7ᵐ
¶ Ad 7ᵐ dicendũ: q̄ si illa cõcupiscẽtia est perfecta eius
q̄ȯ ex genere suo est peccatuʒ mortale: ipsa etiam est pec-
catum mortale. Si tñ sit imperfecta est peccatũ veniale: 8ᵐ
sicut ⁊ de ira dictum est. ¶ Ad 8ᵐ dõʒ: q̄ ira nõ perfecte
audit rõnẽ dissuadentem: audit tamen quandoq; perfe-
cte rationem consentientem.

¶ Utꝝ ira sit leui⁹ pctm̄ odio ⁊ inuidia ⁊ alijs hm̄.

Quarto queritur vtrũ ira sit leuius pctm̄ p̄ᵐ
odio ⁊ inuidia: ⁊ alijs hm̄. ¶ Et
videtur q̄ non. Quia vt Augu. dicit in enchi.
Malũ dicitur q2 nocet. ḡ quãto aliq̄ȯ pecca-
tum maius nocumentũ affert grauius est. Sʒ
ira maius nocumentum infert homini q̄ʒ inuidia. Dicit
enim Hugo de sancto victore in li. de septenarijs: q̄ sup-
bia aufert homini deum: inuidia ꝑximũ: ira seipsum. er- 2ᵐ
go inuidia non est graui⁹ pctm̄ q̄ʒ ira. ¶ P̃. effectus assi-
milatur sue cause. Sed effectus inuidie est ira: vt Hugo
dicit in eodẽ li. Ergo ira nõ est minus peccatũ q̄ʒ inuidia. 3ᵐ
¶ Itẽ videtur q̄ non sit minus peccatũ q̄ʒ odium: quia
grauitas peccatoꝝ attenditur ſm effect⁹. Sed idem est
effectus odij ⁊ ire. s. inferre nocumẽtũ ꝑximo. Ergo odiũ
non est grauius peccatũ q̄ʒ ira. ¶ Itẽ vr̃ q̄ sit graui⁹ pec- 4ᵐ
catum q̄ʒ ꝯcupiscentia carnis: q2 ſm phʒ in 3° top. si sum-
muʒ huius preeminet summo illius: hoc preeminet illi.
Sed summum peccatum in genere ire. s. homicidium
preeminet in grauitate cuicũq; peccato in genere cõcupi-
scentie carnis. Ergo ira est simpliciter grauius pctm̄ q̄ʒ 5ᵐ
concupiscẽtia carnis. ¶ P̃. quãto aliq̄ȯ pctm̄ est graui⁹:
tanto maiorẽ penitudinẽ inducit. Sed penitẽtia magis
est adiũcta ire q̄ʒ concupiscentie carnis: q2 sicut phs̄ dic̃
in 7° ethi. Qui irascit̃ cũ tristitia peccat: cõcupiscens autẽ
sine tristitia. Ergo ira est graui⁹ pctm̄ q̄ʒ concupiscentia.
¶ P̃. Ezechielis 16°. dicitur. Sicut mater: ita ⁊ filia. Sʒ 6ᵐ
blasphemia que est filia ire ſm Gregoriũ est grauissimũ

peccatum.Ergo ira est grauius peccatuz oib⁹ alijs vitijs.

3 **Sed contra.** est q Augusti⁹ in regula cõparat irã festuce:odium vero trabi.

Rño **Respondeo.** Dõm q ibi querenda est differentia:vbi aliqua ꝯueniẽtia inuenitur peccatum autẽ ire conuenit cum tribus peccatis in obiecto.Est enim obiectum ire:sicut dictum est:maluz aliqđ inferendum sub ratione cuiusdam boni.Ex pte ergo mali conuenit cum odio qđ appetit malũ alicuius:ꝛ cũ inuidia que dolet de bono. Ex parte vero boni desiderati conuenit cum cõcupiscentia:que ẽt est inordinatus appetitus boni.Sed absolute loquẽdo ira deficit in grauitate a tribus predictis vitijs.Nam odium querit malũ ꝓximi sub ratione mali:ꝛ inuidia cõtrariaẗ bono ꝓximi sub ratione boni:ira aũt non querit maluz ꝓximi nec impedit bonum eius nisi sub ratione boni:qđ est iustum vindicatiuũ.Et ita illud qđ facit odium ꝛ inuidia per se intendens ad malum vel ad impedimẽtũ boni:hoc facit ira ꝑ se intendens ad bonũ:per accñs aũt ad malũ.Semꝑ aũt id qđ ẽ per se:potius ẽ eo qđ ẽ per accñs.Et ideo inuidia ꝛ odium excedũt in malitia peccatũ ire.Similiter etiaz peccatum concupiscentie est ex hoc q tendit in bonum quod est delectabile scđm sensum:ira autem tendit inordinate in bonum qđ est apparens iustum:qđ est scđm rõnem.Et ideo cũ bonum rationis sit melius q̃ bonuz sensus:motus ire magis accedit ad virtutem q̃ motus cõcupiscentie.Et ideo simpliciter loquendo est minus peccatuz.vñ phs dicit in 7°.ethi.q icontinens cõcupiscentie ẽ turpior q̃ incõtinens ire.Et hec quidem cõparatio attẽditur ꝑm ipsa genera peccatoꝝ.Nihil enim prohibet ꝑz aliq̃s superueniẽtes circũstantias irã esse alijs grauiorẽ.

Ad p̃m **Ad primum** ergo dicendum q inuidia aufert homini ꝓximũ per quãdã cõtrarietatem ad ipsum.Sic aũt ira non aufert homini seipꝫ:sed indirecte:inquãtũ per corporalẽ cõmotionẽ ire impeditur vsus rationis:per quam homo nõ est cõpos sui ipsius. ¶ Ad 2m dõm:q ira ꝑm phm ex tristitia causatur.Et ita cũ inuidia sit q̃dam tristitia contingit ex inuidia iraz causari. Non tamen opꝫ q ira sit equalis inuidie:qꝛ non semper effectus adequatur sue cause:q̃uis aliquã similitudinem eius habeat. ¶ Ad 3m dõm:q ira ꝛ odium diuersimode ꝓcedũt ad inferẽdũ nocumẽtum ꝓximo. Et hec quidem diuersitas potest attendi ꝑm plura:vt phus dicit in 2°. rheto. Primo qdẽ qꝛ ira nõ intendit nocumẽtum nisi sub ratione iusti vindicatiui.vnde nõ querit nocere nisi illis qui nos leserunt vel aliquos ad nos pertinentes:vt fiat quedã retributio.Sed odium potest esse ad quoscũq; extraneos qui nihil vnq̃ nos leserũt:ꝓpter hoc q eoruꝫ dispõ contrariatur nostro affectui. 2°.qꝛ ira est semꝑ ad aliquas singulares personas:qꝛ causaẗ ex aliquib⁹ iniuriosis actibus:actus aũt sunt singulariũ.Odiũ autem potest esse ad aliquid cõe:sicut homo hꝫ odio totum latronũ genus. 3°.qꝛ iratus nõ querit nocumẽtum ꝓximi:nisi vsq; ad illam mensuram que requiriẗ:ꝑm q ei videẗ vindicatiua iustitia.Quo quidem adepto quietatur ira.Sed odiuz de quocũq; malo non saturaẗ.Querit.n.malũ ꝓximi secũdũ se. Quarto quia iratus hoc appetit vt ille cui nocumentum infert hoc sentiat:q ꝓpter iniuriam illatam hoc malum sibi euenit.Odiens autez non curat qualitercũq; imerito malum veniat.Ex quib⁹ etiam pꝫ q odium est graui⁹ peccatum q̃ ira. ¶ Ad 4m

4m dõꝫ:q ratio illa ꝓcederet si homicidiuz esset species ire. Non est autez species ire:sed effectus.Contingit autẽ q ex minori malo consequiẗ q̃n q; maius maluz. ¶ Ad 5m

5m dõm:q concupiscentia magis est penitibilis q̃ etiã ira:eo q ira plus hꝫ de ratione.Tristitia aũt que cõiungitur ire:non pertinet ad penitentiam:qꝛ non est de actu ire:ꝫ de causa prouocante ad iraz.s.de iniuria illata. ¶ Ad 6m 6m

dõm:q qꝛ malum nihil causat nisi virtute boni:in ꝓcessu peccatorum ꝓcediẗ ab eo qđ habet magis spẽm boni. Et ideo plerũq; ex minoribus peccatis homo perduciẗ in maiora.Unde non oportet q ira sit tante quantitatis:sicut blasphemia.

¶ Utrum ira sit vitium capitale.

QUinto queritur vtrũ ira sit vitium capitale. ¶ Et videẗ q non.Capitis enim non est caput.Sed ira habet aliud caput:cãtur enim ex tristitia:vt etiam phs dicit.ergo ira non est vitium capitale. ¶ P̃.oẽ vitiuꝫ capitale est spãle peccatum.Sed ira videẗ esse generale:qꝛ non cõtrariaẗ vni soli virtuti:sed plurib⁹.Contrariatur enim ꝛ charitati ꝛ iustitie ꝛ mansuetudini.Ergo ira non est vitium capitale. ¶ P̃.alijs vitijs capitalibus quedam alia vitia opponunẗ:sicut superbie pusillanimitas:accidie vana letitia.Sed ire non opponiẗ aliud vitium.Ergo non est vitium capitale. p̃m 2m 3m

Sed contra est qđ puer.29°.super illud.Uir iracundus ꝓuocat rixas:dicit glo.Janua oĩuꝫ vitioꝝ est iracũdia:q̃ clausa virtutib⁹ intrinsecus debeẗ quies:aperta ad oẽ facin⁹ armabitur anim⁹. 3.

Respondeo. Dõm q sicut supra dictum est:vitium capitale est ex quo alia vitia oriuntur ꝑm rationem cause finalis.Contingit autez vt in pluribus ad finem iracũdie.i.ad vindictam sumẽdam multa inordinate fieri.Que quidẽ inordinate facta sunt quedã peccata.Et ideo ira est vitiũ capitale:ꝛ ponit Gregori⁹ 31°.moraliũ.7.filias eius:que sunt rixe:tumor mentis:cõtumelie:clamor:indignatio:blasphemie. Et h⁹ ratio est:qꝛ ira potest cõsiderari triplr.Uno° ꝑm q est ĩ corde.Alio° scđm q est in ore.Tertio° ꝑm q procedit vsq; ad opus.Scđꝫ aũt q est in corde:vnũ quidẽ vitiũ oritur ex parte sue cause:que est iniuria illata.Nõ.n.nocumẽtũ illatũ ꝓuocat ad irã nisi iquãtũ cõsideraẗ sub rõne iniusti.Sic enim ei debetur vindicta.Quãto autem aliqua persona est vilior:vel magis obnoxia alteri:tãto iniustius est q ei nocumentũ inferat.Et ideo iratus cõsiderãs nocumẽtũ sibi illatũ magnificat in aĩo suo iniustitiam:ꝛ ex hoc procedit ad vindicandum indignitatem persone inferentis nocumentũ.Et hec est proprie indignatio.Aliud aũt vitiũ causaẗ ex ira in corde existente ex parte ei⁹ q irat⁹ appetit.Excogitat enĩ iratus diuersas vias ꝛ modos per quos possit se vindicare:ꝛ talib⁹ cogitationibus quodã modo inflatur anim⁹ eius ꝑm illud Job.15°.Nũquid sapiens implebit ardore stomacũ suũ.Et sic ex ira oritur tumor mẽtis.ꝓcedit.n. ira in locutionem ꝛ cõtra deum qui permittit iniuriam inferri.Et sic ex ira causaẗ blasphemia.Et contra ꝓximũ qui infert:ꝛ sic sunt duo gradus ire qui tangunẗ Math.5°.Quoꝝ vn⁹ est cũ aliqs ꝓrũpit in verba Iordinata sine expressione spãlis iniurie vt qui dixerit fratri suo racha que est interiectio irascentis.Et sic ex ira oritur clamor.i.inordinata ꝛ cõfusa locutio indicans motum ire.Alius gradus ire est cũ aliquis prorũpit vsq; ad verba iniuriosa.Sicut cum quis dixerit fratri suo fatue:ad quod ptinẽt cõtumelie. Secũduꝫ aũt q ira ꝓcedit ĩ actũ:sic cãnẗ rixe in qb⁹ icludunẗ ois ꝯtia:sicut vulnerationes:homicidia:ꝛ hõ.

Ad p̃m **Ad primum** ergo dõm q tristitia ex qua oritur ira non est solum illa tristitia que ẽ vitium capitale.vñ nõ cõtineẗ sub aliquo capitali vitio. ¶ Ad 2m dõm:q ira est speciale vitium.Opponiẗ tñ di/ 2m

uersis virtutib⁹ ſm diuersas ratiões. Nā quātū ad ipaȝ
inordinationeȝ passionis opponitur māsuetudini. Quā-
tum aūt ad nocumentum qd̄ intentat inferre opponitur
charitati. Quātū aūt ad rōnē apparētis iustitiam cōside-
rat: opponiᷓ vere iustitie. Magis tñ opponiᷓ mansuetu-
3m dini que est moderatiua ire. ¶ Ad 3m dōm: q̄ ēt ire con-
trariatur aliqd̄ vitiū qd̄ est inordinata remissio ire. De
quo Criso⁹ dicit sup illud Math. 5°. Qui irascitur fratri
suo. patientia irrōnalis vitia seminat: negligentiam nu-
trit: ⁊ non solum malos: sed etiam bonos inuitat ad malū.
Quia tamē illud vitium est inominatum: iracūdie nō vi
detur opponi aliud vitium.

De auaritia

Et habet quatuor articulos. Pri
mo. n. queritur vtrum auaritia sit
vicium speciale. 2°. vtrum auaritia sit peccatū mortale.
3°. vtruȝ sit vitiū capitale. 4°. vtruȝ mutuare ad vsurā
sit peccatum mortale. Questio. XIII.

Uestio est de auaritia. Et p̄mo que
ritur vtrū sit vitium spāle.
1m ¶ Et videtur q̄ non. Omne. n. vitium
speciale hȝ mām specialē: q2 semper i mo
ralibus species determinanᷓ ſm obiecta
Sed auaritia non habet mām spālem sȝ
generalē. Dic̄. n. Aug. 3°. de li. ar. auaritia
que grece philargia dicitur nō i solo argento vel nūmis:
sed in omnibus rebus que inordinate cupiunᷓ intelligē-
da est: vbicūq3 omnino plus vult quisq3 q̄ satis est. ḡ aua
2m ritia non est spāle peccatum. ¶ P̄. id qd̄ cōtinet sub se di
uersa genera peccatoꝝ non est spāle peccatū. Sed auari-
tia cōtinet sub se diuersa genera peccatoꝝ. Naȝ etiā sub
auaritia cōtinetur superbia que est appetitus iordinat⁹
excellentie. Dicit enim Gregorius in omelia super. Du-
ctus est Jesus ⁊c̄. Auaritia non soluȝ pecunie est: sed etiā
altitudinis: cū supra modum sublimitas ambitur. Ergo
3m auaritia non est speciale peccatum. ¶ P̄. Tullius dicit
q̄ auaritia ē imoderat⁹ amor habendi. Sed omnia que
ad nos pertinent habere dicimur: ⁊ partes nostre sub-
stantie ⁊ qualitates ⁊ quātitates ⁊ exteriora accidentia:
vt dicit ph̄s in predicamentis. Ergo auaritia non est spe-
4m ciale peccatuȝ. ¶ P̄. omne peccatū speciale hȝ aliud pec
catum sibi oppositum: vt dicitur in 2°. ethi. Sed auaritia
non hȝ aliquod pctm̄ sibi oppositum: vt pȝ per ph̄m in 5°.
5m ethi. ergo auaritia non est spāle peccatū. ¶ P̄. illud qd̄ se
hȝ ad omnia genera peccatoꝝ non videᷓ esse spāle pecca
tum. Sed auaritia se hȝ ad omnia genera peccatoꝝ. Dici
tur. n. p̄ma ad thimo. vltimo. Radix oīum maloꝝ cupi-
ditas: per quā auaritia intelligitur: vt Aug. dicit. xi°. super
gen̄. ad litteram. ergo auaritia non est speciale peccatuȝ.
¶ P̄. si auaritia sit speciale peccatū: hoc maxime erit in
6m quantum auaritia est inordinatus appetitus pecunia-
rum. Sed hoc etiaȝ mō auaritia est peccatū generale: q2
omne peccatū est per conuersionē ad cōmutabile bonuȝ:
vt Aug. dicit. Bona aūt temporalia fere omnia per pecu-
niam possunt acquiri: ſm illud eccl. 10. Pecunie obediūt
omnia. ergo auaritia nullo modo est spāle peccatū. ¶ P̄.
7m nullum spāle peccatum cōtrariaᷓ diuersis virtutib⁹: eo
q̄ vni vnū est contrariū: vt dicitur in. 10. metaphi. Sed
auaritia cōtrariaᷓ diuersis virtutibus. Cōtrariaᷓ. n. cha-
ritati: vt Aug. dicit super gen̄. ad lit. Cōtrariaᷓ etiam libe
ralitati ſm q̄ cōiter dicitur. Cōtrariaᷓ etiam iustitie ſm
q̄ est spālis virtus: vt dicit Criso⁹ exponēs illud Math.
5°. Beati qui esuriunt ⁊ sitiunt iustitiam. Justitia. n. dicit
vel vleȝ virtutē: vel particularem auaritie cōtrariam. er
8m go auaritia non est spāle peccatū. ¶ P̄. auaritie propriuȝ
est vt retineat non retinenda. Sed spūalia sunt spālr nō
retinenda: q2 cōicata nō minuunᷓ. sed crescunt. ergo aua-
ritia est circa spūalia bona. Manifestuȝ est aūt q̄ est cir-
ca bona corporalia. ergo vlr circa omnia bona. Non ergo
est vitium spāle: sed generale.

Sed contra. nullum generale diuiditur contra 5p
specialia. Sed auaritia diuiditur
contra specialia peccata. Gregorius enim. 31. moralium
distinguit auaritiam contra alia vitia capitalia. Gen̄. ēt
3°. in glo. dicitur q̄ diabolus tentauit primum homineȝ
de gula: superbia: ⁊ auaritia. Et sic auaritia contra alia
peccata diuiditur. ergo auaritia est spāle peccatū. ¶ P̄. 2°
spāli virtuti peccatū spāle contrariaᷓ. Sed auaritia con-
trariaᷓ iustitie ſm q̄ est virtus spālis: vt pȝ per auctori-
tatem Criso. inductam. ergo auaritia est peccatum spālē.
¶ P̄. radix hȝ rōnē p̄ncipij. Sed p̄ncipiū distinguiᷓ ab 3°
his quorum est principium: q2 nihil est p̄ncipiū vel causa
sui ipsius. Cū ergo auaritia sit radix oīuȝ maloꝝ vt ap̄ls
dicit: videtur q̄ auaritia sit peccatū distinctū ab alijs pec
catis. Et ita nō est generale peccatū. sed spāle.

Respondeo. Dōm q̄ auaritia ſm q̄ est ex p̄ma Rño
sui nominis impositione significat
inordinatam cupiditatem pecuniaꝝ. Dicitur enim aua-
rus q̄si auidus eris: vt Isydo⁹ dicit in li. ethimo. Et huic
cōsonat q̄ in greco auaritia philargia nominaᷓ q̄si amor
argenti. vnde cū pecunia sit quedā materia spālis: auari-
tia videᷓ ſm p̄maȝ nominis ipositionē spāle quoddā vi-
tium esse. Sed ſm quādā similitudinē ampliatū est hoc
nomē ad significandū iordinatā cupiditatē quorūlȝ bo-
norum. Et ſm hoc auaritia est generale peccatū: q2 in oī
peccato est cōuersio per appetitū iordinatū ad aliqd̄ cō-
mutabile bonū. Et ideo Aug. xi°. sup gen̄. ad lit. dicit q̄ est
auaritia generalis qua quis appetit aliquid plus q̄ opȝ: ⁊
est auaritia spālis que vsitatius appellaᷓ amor pecunie.
Et huius distinctionis rō est: q2 cū auaritia sit inordina-
tus amor habēdi: sicut hēre pōt sumi cōiter: ⁊ alio modo
spāliter: put dicimur hēre possessionē de qua possum⁹ qd̄
volumus facere: ita etiaȝ auaritia sumiᷓ generaliter pro
inordinato amore hn̄di quācūq3 rem: ⁊ spāliter p amo-
re habendi possessiones: que omnes sub nomine pecunie
intelliguntᷓ: quia eorū precium pecunia mensuratur: vt
ph̄s dicit in 4°. ethi. Sed q2 peccatum virtuti opponiᷓ:
oȝ cōsiderare q̄ circa possessiones vel pecunias cōsistit ⁊
iustitia ⁊ liberalitas: aliter tñ ⁊ aliter. Ad iustitiam eniȝ
pertinet medium equalitatis constituere in ipsis reb⁹ pos
sessis: vt. s. vnusquisq3 habeat qd̄ sibi debetur. liberalitas
vero constituit mediū in ipsis affectionib⁹ anime: vt. s.
vnusquisq3 non sit nimium amator vel cupidus pecunie:
⁊ q̄ sit emissiu⁹ eaꝝ cum delectatiōe vel sine tristitia q̄n
opȝ ⁊ vbi opȝ. Quidā ergo loquunᷓ de auaritia: sicut de
opposito liberalitatis. Et ſm hoc auaritia importat quē-
dam defectum circa emissiōnes pecuniaꝝ: ⁊ quādā sup-
perfluitatem circa acquisitionē ⁊ retentionem eaꝝ in su
perfluo amore pecunie. ph̄s vero in 5°. ethi. loquiᷓ de aua
ritia sicut de opposito iustitie. Et ſm hoc auarus dicitur
qui recipit vel retinet aliena contra debitum iustitie. li-
beralitati. n. opponit nō auaritiam: sed illiberalitateȝ: vt
pȝ in 4°. ethi. Et huic etiam cōsonat auctoritas Criso. in-
ducta. Et etiam id qd̄ dr̄ Ezechi. 22. Principes ei⁹ in me-
dio eius quasi lupi rapientes predam ad effundendum
sanguinē: ⁊ auare lucra sectanda.

Ad primū ergo dōm q̄ Aug⁹ ibi loquiᷓ de auari- Ad p̄m
tia cōiter dicta. ¶ Et similr dōm ad
2m. ¶ Ad 3m dōm: q̄ habere specialiter dicimur possessio 2m & 3m
nes q̄rum omnino domini sumus. vnde cum Tullius di
cit q̄ auaritia est iordinatus amor habendi: ppie intel-

ligendum est ſm ꝙ dicimur habere poſſeſſiones. ¶ Ad
4ᵐ 4ᵐ dōm ꝙ obiectio illa ꝓcedit de auaritia ſm ꝙ opponi
tur iuſtitie. Juſtitia enim medium quid eſt inter ſuper-
fluum ⁊ diminutū: ſed non eſt mediū īter duas malitias:
ſicut alie virtutes: vt dr̄ in 5ᵒ. ethi. Sed ꝙ aliquid ſuper-
abundet in accipiendo vel retinēdo vltra debitū iuſtitie
malitia quedam eſt: ⁊ ad auaritiam pertinet. Qꝫ autem
aliquis minus habeat ꝙ̄ ſibi debeatur: hoc non eſt iniu-
ſtum facere: ſed iniuſtum pati: qḋ magis eſt pena ꝙ̄ cul-
pa. Et ſm hoc auaritia opponitur alicui peccato. ¶ Ad
5ᵐ 5ᵐ dicēdū: ꝙ auaritia pertinet ad omnia peccata: non ſi-
cut genus: ſed ſicut radix ⁊ ꝑncipium. Et ideo ex hoc non
poteſt concludi ꝙ auaritia ſit generale peccatum: ſed ꝙ
6ᵐ ſit generalis quedam cauſa peccatorum. ¶ Ad 6ᵐ dōm:
ꝙ quedam acquirunt̄ pecunia que ſunt ſm eādē rōnem
appetibilia: ſicut ⁊ pecunia: inquātum .ſ. ſunt vtilia ad ne
ceſſitatem vite: vt etiam omnia iſta que poſſeſſiones di-
cuntur ſub pecunie nomine includant̄. Et ſunt materia
auaritie ſpecialiter dicte. Quedam vero ſunt q̄ poſſunt
acquiri per pecuniam: ⁊ tamen habent aliam rōnē appe-
tibilitatis. Et iſta pertinēt ad alia vitia ſpecialia: ſicͭ ſub-
limitas honoꝝ que pertinet ad ambitionem: ⁊ prauitas
laudis que pertinet ad inanem gloriaꝫ: ⁊ delectatio cibo-
rum que pertinet ad gulam: ⁊ venereoꝝ que pertinet ad
7ᵐ luxuriaꝫ. ¶ Ad 7ᵐ dōm: ꝙ auaritia opponitur iuſtitie ⁊
liberalitati ſm diuerſas acceptiōes. Charitati vō opponi
tur ſicut ⁊ quodlꝫ peccatum mortale: inquātum cōſtitui
8ᵐ finem in bono creato. ¶ Ad 8ᵐ dōm: ꝙ ſpūalia bona nō
ſunt retinenda: ſed cōmunicanda. Nō tn̄ eſt ideꝫ modus
habendi aut cōicandi ea: ſicut habētur vel cōicāt̄ poſſeſ-
ſiones. vnde non pertinent ad auaritiam ꝓprie dictam.

¶ Utrum auaritia ſit peccatum mortale.

SEcundo queritur vtrum auaritia ſit
peccatum mortale. ¶ Et vi-
pᵐ detur ꝙ ſic. Nihil .n. excludit a regno dei niſi
peccatum mortale. Sed auaritia excludit a
regῑ dei. Dicitur .n. ephe. 5ᵒ. Omnis fornicator
aut immundus aut auarus: qḋ eſt idoloꝝ ſeruit': nō hꝫ
hereditatem ī regno xp̄i ⁊ dei. ergo auaritia eſt peccatuꝫ
2ᵐ mortale. ¶ P̄. omne peccatum qḋ contrariatur charita-
ti eſt mortale: qꝛ per charitateꝫ eſt vita anime ſm illud
p̄ma Jo. 3ᵒ. Si quis diligit ſeculū nō eſt perfecta charitas
patris in illo. Sed auaritia cōtrariat̄ charitati. Dicit .n.
Aug. in li. 83. q̄ōnum ꝙ venenū charitatis eſt cupiditas.
ergo auaritia que eſt idem cupiditati eſt peccatū morta-
3ᵐ le. ¶ P̄. p̄ma Jo. 2ᵒ dicitur. Si quis diligit mūdū. nō eſt
charitas patris in eo. Sed auaritia ex inordinato amore
mūdi ꝓcedit. ergo auaritia excludit ab homine charita-
4ᵐ tem dei: ⁊ ita eſt peccatum mortale. ¶ P̄. illud qḋ cōtra-
riatur iuſtitie: videtur eē peccatum mortale: eo ꝙ iuſti-
tia habet rationē debiti: qḋ cadit ſub precepto. Sꝫ auari
tia cōtrariatur iuſtitie. Reſeruat enim aliqua que poſ-
ſunt cedere in vtilitatem ꝓximoꝝ. Dicit .n. Baſili'. Eſt
panis famelici quem tu tenes: nudi tunica quā cōſeruas:
indigentis argentū qḋ poſſides. Quocirca tot iniuriaris
quot exhibere valeres. ergo auaritia ē peccatū mortale.
¶ P̄. donum dei eſt aliquid perfectius virtute. Sꝫ aua-
ritia opponitur cuidam dono dei .ſ. pietati: vt habetur
6ᵐ in glo. Luc. 2. Ergo auaritia ē pctm̄ mortale. ¶ P̄. pctm̄
mortale eſt auerſio a bono incōmutabili: ⁊ ꝯuerſio ad cō
mutabile bonū. Sed hoc maxime eſt in auaritia que eſt
inordinatus appetit' cōmutabilis boni. ergo auaritia ē
7ᵐ peccatum mortale. ¶ P̄. illud qḋ deprimit mentem ad
terrena vt ad ſuperiora non poſſit cōſurgere: videtur eſſe
peccatum mortale. Sed auaritia eſt hꝫ. Dicit .n. Grego'
13ᵒ moraliū. ꝙ auaritia mentem quā infecerit ita graueꝫ
reddit: vt ad appetēda ſublimia attolli n̄ poſſit. Ergo aua
ritia eſt peccatū mortale. ¶ P̄. inſanabilitas eſt cōditio 8ᵐ
grauiſſimi peccati. Nam peccatū in ſpm̄ ſcm̄ qḋ eſt gra-
uiſſimū irremiſſibile dr̄. Sꝫ auaritia ē iſanabilis: vt pħs
dic̄ in 4ᵒ. ethi. ḡ auaritia ē pctm̄ mortale ⁊ grauiſſimū.

Sed contra eſt qḋ dicit̄ p̄ma ad cor. 3ᵒ ſuper illḋ. 3ᵖ.
Si quis edificauerit ſuper hoc fun-
damentum ⁊c̄. dicit glo. ꝙ lignū: fenū: ⁊ ſtipulam his ſu-
pedificat: qui cogitat que mūdi ſunt: q̄uo mūdo placeat:
qḋ ad peccatū auaritie pertinet. Sed per hoc nō ſignifi-
catur pctm̄ mortale: ſed veniale. Subdit̄ enī ꝙ ſalu' erit
quaſi per ignē. ḡ auaritia nō eſt pctm̄ mortale. ¶ P̄. aua- 2ᵒ
ritia ꝓdigalitati opponit̄. Sꝫ ꝓdigalitas ex genere ſuo
nō ē pctm̄ mortale. ḡ neqꝫ auaritia: cū cōtraria ſint in eo-
dem genere. ¶ P̄. ad auaritiam ꝓprie pertinet ſuꝑflue 3ᵒ
tp̄alia cōgregare. hoc aūt nō ſemper eſt peccatū mortale:
cū non cōtrariet̄ alicui p̄cepto. ergo auaritia nō eſt pctm̄
mortale. ¶ P̄. non accipere aliena videt̄ eſſe laudabile. 4ᵒ
Sꝫ q̄nqꝫ auari nolūt accipe aliena: vt pħs dic̄ ī 4ᵒ. ethi. ḡ
auaritia q̄nqꝫ non eſt malū: ⁊ ꝑ ꝯn̄s nec pctm̄ mortale.

Reſpondeo. Dōm ꝙ ſicͭ dictum eſt. auaritia di- R̄n̄o
citur duplr̄. Quandoqꝫ .n. ſumit̄ ſꝫ
ꝙ eſt oppoſita iuſtitie. Et tunc ſemꝑ eſt pctm̄ mortale: ni
ſi forte ꝓpter iꝑfectionē act': vt ſupra de alijs vitijs di
ctum eſt. Sic enim ad auaritiā pertinet accipere vel reti
nere aliena iniuſte. Et hoc ſemꝑ eſt peccatū mortale. pri-
mi tn̄ motus in hoc genere nō ſunt peccata mortalia. Ali
quādo vero ſumit̄ auaritia ſm ꝙ opponit̄ liberalitati
quā pħs in 4ᵒ. ethi. illiberalitatē nomiat. Et tūc ad aua-
ritiam ꝑtinet excedere in amore ⁊ deſiderio pecuniaꝝ: ⁊
oīuꝫ que per pecunias acquiri pn̄t. Et ſic cū cōiter loqui-
mur de deſiderio ⁊ amore nō ſemꝑ ē auaritia pctm̄ mor-
tale. Si aūt loq̄mur de amore ⁊ deſiderio ſtricte: ſic aua
ritia ſemꝑ eſt peccatū mortale. Cū eniꝫ amor ⁊ deſideriū
ſit boni: bonuꝫ aūt ꝓprie ⁊ principalr̄ ſit finis. id aūt qḋ
ad finē ordinat̄ non hēat per ſe rōnē boni niſi ꝓpter or-
dinē finis: ide eſt ꝙ amor ⁊ deſideriū ꝓprie ⁊ ꝑncipalr̄ ē
finis: ſcd̄ario aūt eoꝝ que ſunt ad finē. Si ḡ auaritia di-
cat̄ amor ⁊ deſideriū tp̄aliū bonoꝝ. ita ꝙ in eis finis cō-
ſtituat̄: auaritia ſemꝑ erit pctm̄ mortale. Conuerti .n. ad
bonū creatū ſicut ad finē: facit auerſionē ab incōmutabi
li bono: qḋ oꝫ eſſe vltimus finis: eo ꝙ non poſſunt eē plu
res vltimi fines. Si vō auaritia dicat̄ iordinat' amor vl̄
deſideriū rerū h' mūdi cōiter loquēdo: ſic nō ſemꝑ aua-
ritia ē peccatū mortale. Qꝛ vt hētur in glo. i. ad cor. 3ᵒ. ſuꝑ
illud. Siquis ſuꝑedificat ⁊c̄. Quidā adhuc amāt ſecula-
ria ⁊ negotijs terrenis iplicati ſunt. ita tn̄ vt cor eoꝝ non
recedat a xp̄o: ⁊ nihil xp̄o preponant.

Ad primum ergo dōm: ꝙ Ap̄ls nō dicit ꝙ oīs Ad pᵐ
auarus ſimplr̄ nō hēat partē in re-
gno xp̄i ⁊ dei: ſꝫ addit ꝙ ē idoloꝝ ſeruit'. Jlla .n. auaritia
a regno xp̄i ⁊ dei excludit q̄ ꝯpat̄ idolatrie: eo ꝙ honorē
deo debitū exhibꝫ creature: inq̄ꝫᵐ ī tp̄alib' bōis finē cō-
ſtituit: qḋ ſoli deo debet̄. ¶ Ad 2ᵐ dōꝫ ꝙ cupiditas exti-
guēs charitatē ē illa q̄ finē ꝯſtituit ī tp̄ib' bonis. Jlla āt q̄ 2ᵐ
ī eis finē n̄ ꝯſtituit: q̄uis ſuꝑexcedat debiᵐ modū. n̄ ex-
tīguit charitatē: ſꝫ īpedit eā in ſuo actu. ¶ Et ꝑ h̄ pꝫ ſolo
ad 3ᵐ. ¶ Ad 4ᵐ dōꝫ: ꝙ obiectio illa ꝓcedit de auaritia 3ᵐ
ſꝫ ꝙ opponit̄ iuſtitie. Nō tn̄ auaritia q̄ ē idē qḋ illibera- 4ᵐ
litas ſꝑ iuſtitie opponit̄. ꝓt .n. ꝯtigere ꝙ aliqs illiberalis
ē ī h̄ ꝙ n̄ dat qḋ laudabile eēt dare: qḋ tn̄ dare n̄ ē debiᵐ:
vel qꝛ ēt illa q̄ dat cū triſtitia ⁊ ꝑcitate dat. Baſilius aūt
loquitur in caſu illo quando aliquis tenetur bona ſua
pauperibus erogare: puta cuꝫ ei ſuperfluuꝫ ſit: ſecūdū il-

lud Luc.ii°. Qđ supest date elemosynã. Et tal' ẽt auaritia
5^m ꝯriaĩ pietati: vt gl. ibidẽ dic̃. ℂ Un̄ p3 solo ad 5^m. ℂ Ad
6^m 6^m dõm ꝙ rõ illa ꝓcedit de auaritia sm ꝙ finẽ i tpalib⁹
7^m bõis ꝯstituit: ℂ Et silr dõm ad 7^m. ℂ Ad 8^m dõm ꝙ alio
8^m mõ ẽ isanabil' auaritia: ꝛ alio⁹ pctm̄ i sp̄m sctm̄. pctm̄ eni
i sp̄m sctm̄ dr̃ eẽ insanabile ex ꝑfecta inhesiõe volũtatis
ad pctm̄. Qui eni peccat per ignorãtiã non eligit pctm̄ ni
si per accñs. Eligit eni id qđ est peccatum: quod tñ nescit
esse pctm̄. Qui v̉o peccat per infirmitatem eligit quod ẽ
pctm̄ per se: sed tamen ex causa de facili trãseunte. s. pro-
pter impetuz passionis. Sed ille qui ex certa malitia pec
cat eligit peccatum vt sm se appetibile. Et iõ talis insana
bilitas pertinet ad grauitatem peccati. Sed auaritia di-
citur esse insanabilis propter cõditionem subiecti: q2 hu
mana vita cõtinue vergit in defectũ. Ois aũt defect⁹ in-
citatiuus est ad auaritiam: ꝑꝑ hoc enim temporalia bõa
Ad p^m querunẽ: vt subueniatur defectibus presentis vite.

in ꝯriũ. **Ad id vero** qđ primo in cõtrarium obycĩ dõ3 ꝙ obiectio illa ꝓcedit de auaritia
2^m sm ꝙ constituit finem in bonis tẽporalib⁹: que inordina
te amat vel cupit. ℂ Ad 2^m dõm ꝙ auaritia siue illibera
litas magis opponiẽ virtuti liberalitatis ꝙ̃ ꝓdigalitas:
vt phs probat in 4° ethi. Et ita prodigalitas nõ ita de fa-
3^m cili est pctm̄ mortale: sicut illiberalitas vel auaritia.
ℂ Ad 3^m dõm ꝙ congregare tpalia bona contra iustitiã
semper est pctm̄ mortale. vñ dr̃ Abachuc 2°. Ueh ei qui
multiplicat non sua. Similiter etiã cõgregare tpalia bo
na: ꝛ si non sit cõtra iustitiaz: cõstituẽdo tñ in eis finẽ est
4^m pctm̄ mortale. ℂ Ad 4^m dõm ꝙ non accipere aliena sm
se cõsideratum non h3 rõnem peccati. Sed non accipere
ea que ab alys dãtur sub hac intentione ne ipsi alys dare
cogantur est vituperabile.

ℂ Utrum auaritia sit vitium capitale.

p^m **Tertio** queriẽ vtrũ auaritia sit vitiũ capitale. ℂ Et vr̃ ꝙ n̄: q2 auaritia vno
mõ liberalitati opponiẽ vt dictũ ẽ. sed libera-
litas nõ est virtus p̄ncipalis. ergo neq3 auari-
2^m tia est vitium capitale. ℂ P̄. vitiũ capitale si-
cut supra dcm̄ est: dr̃ illud ex quo alia vitia oriuntur sm
rõnem cause finalis. Sed hoc non vr̃ auaritie cõpetere:
q2 pecunia q̃ est auaritie materia non h3 rõnem finis: sed
semꝑ appetiẽ ut vtile ad finẽ: vt phs dicit in p̄ ethi. ergo
3^m auaritia nõ est vitiuz capitale. ℂ P̄. vitiũ capitale est ex
quo alia oriunẽ. S3 auaritia ex alys vitys oriẽ. Dicit eni
Grego⁹ 3°. moral'. ꝙ aliqñ oritur ꝑ elationẽ: aliquando ꝑ
timorem. Dũ. n. quidam deficere sibi ad sumptũ necessa
ria timent mẽtẽ ad auaritiã relaxãt: Sunt aly qui dum
potẽtiores videri appetũt: ad alienaꝝ reꝝ ambitũ succẽ
duntur. ğ auaritia non est vitiũ capitale.

3 **Sed contra** est ꝙ Gregorius 3i° moral'. cõputat auaritiã inter vitia capitalia.

R^o **Respondeo.** dõm ꝙ auaritia inter vitia capita-
lia computari d3. Cui⁹ rõ ẽ: q2 sicut
supra dcm̄ ẽ vitiũ capitale dr̃ qđ h3 aliquẽ p̄ncipalez finẽ
ad quẽ nata sunt alia multa ordinari. Et sic sm originem
cause finalis ex tali vitio multa alia oriunẽ. Finis ãt to-
tius hũane vite ẽ beatitudo quã oẽs appetunt. vñ inquã
tum in rebus hũanis est aliqđ participãs quãcũq3 beati-
tudinis ꝯditionẽ vere vl' apparẽter h3 p̄ncipalitatẽ quã-
dã in genere finiũ. Sũt aũt tres cõditiões felicitatis sm
phm in. i. ethi. s. ꝙ sit quoddã ꝑfectũ bonũ: ꝛ ꝑ se sufficiẽs
ꝛ cũ delectatione: In tm̄ aũt aliqđ bonũ vr̃ esse perfectũ:
inquãtũ excellẽtiã quãdã h3. Et iõ excellẽtia vr̃ eẽ quod
dã p̄ncipaliter appetibile. Et s3 h̄ supbia vel inanis glia
poniẽ vitiũ capitale. In rebus aũt sensibilib⁹ maxima de
lectatio est circa tactũ in cibis ꝛ venereis. Et iõ gula ꝛ lu
xuria ponunẽ vitia capitalia. Sufficiẽtiã aũt tpaliũ bo-
noꝝ maxie ꝓmittũt diuitie: vt Boeti⁹ dicit i 2° ꝛ 3° đ cõ-
sol'. vnde ẽt auaritia que ẽ inordinat⁹ appetit⁹ diuitiarũ:
d3 poni vitiũ capitale. Cuius p̄oit Grego⁹. 3i. moral'. 7. fi-
lias q̃ sunt: ꝓditio: fraus: fall'a: periuria: inquietudo: violẽ
tie: ꝛ cõtra m̄iam obduratio: q̃rũ distinctio sic accipi põt
Ad auaritiã eni ꝑtinẽt duo: quoꝝ vnũ ẽ supabũdare i re-
tinẽdo. Et ex hac ꝑte ex auaritia oriẽ obduratio ꝯ m̄iam
siue inhumãitas: q2 v3: obdurat cor suũ auarus: ne alicui
misericorditer de reb⁹ subueñiat. Aliud ãt ad auaritiaz ꝑ-
tinens est ꝙ superabundat in accipiendo. Et sm hoc aua
ritia dupl'r considerari põt. primo quidẽ sm ꝙ est in cor-
de auari. Et sic ex ea oritur inquietudo: q2 igerit homini
sollitudines ꝛ curas supfluas. Auarus eni nõ impletur pe
cunia: vt dr̃ eccl'. 5. 2° v̉o cõsiderari põt put ẽ in executio
ne operis. Et sic in acquirendo aliena vtiẽ qñq3 quidem
vi. Et sic sũt violẽtie. qñq3 aũt dolo. qui quidẽ si fiat vbo:
erit fallacia in simplici verbo: quo ꝗs đcipit aliũ ad lucrã
dũ. In verbo v̉o iuramẽto ꝯfirmato: erit periuriũ. Si ãt
dolus cõmittaẽ in opere: sic in reb⁹ quidẽ erit fraus: q̃tũ
ad ꝑsonas aũt ꝓditio: sicut p3 de Juda qui ꝑꝑ auaritiam
factus est proditor xp̄i.

Ad primum ergo dõm ꝙ virtus ꝑficiẽ sm rõez: vitiũ aũt ꝑficiẽ sm inclinationẽ ap Ad p^m
petitus sensitiui. Et iõ nõ op3 ꝙ p̄ncipale vitiũ opponaẽ
p̄ncipali virtuti: q2 sm aliud attẽdiẽ p̄ncipalitas i vitio ꝛ 2^m
virtute. ℂ Ad 2^m dõm ꝙ pecunia tñ habeat rõnẽ vtilis
q2 tñ h3 rõnem vl'is: eo ꝙ pecũie obediũt oia: sic dr̃ eccl'.
io. ex h̄ ipso h3 quãdã siũtudinẽ felicitatis. vñ s3 hoc aua 3^m
ritia est vitiũ capitale: vt dcm̄ ẽ. ℂ Ad 3^m dõm ꝙ nihil ꝓ-
hibet vitiũ capitale ex quo multa vitia vtplurimũ oriũ-
tur: qñq3 ẽt ab alys vitys oriri: vt supra dictum est.

ℂ Utrum mutuare ad vsurã sit peccatum mortale.

Quarto queritur vtrũ mutuare ad vsurã sit pctm̄ mortale. Et vr̃ ꝙ nõ. nul p^m
lũ. n. pctm̄ mortale ẽ cõcessum i lege diuia. S3
dare mutuũ ad vsurã ẽ ꝯcessum in lege diuina
Dr̃. n. deutero. 23°. Nõ fenerabis fratri tuo ad
vsurã pecuniã: nec fruges: nec quãlib3 aliã rẽ: s3 alieno. ğ
dare mutuũ ad vsurã nõ ẽ pctm̄ mortale. ℂ S3 dice. ꝙ h̄
nõ est cõcessũ illi pplo: s3 magis ꝑmissũ ꝑꝑ eius duritiaz: 2^m
sicut ꝛ libell⁹ repudy: ℂ S3 ꝯ. illud qđ ꝑmittiẽ tãq3 ma-
lũ nõ repromittiẽ vt premiũ iustitie. qđ eni ꝓmittiẽ vt p̄
miũ iduciẽ vt bonũ ꝛ ꝯsiderãdũ. S3 dare mutuũ ad vsu
ram ꝑmittiẽ i lege dei vt p̄miũ iustitie. Dr̃ eni deute. 28°.
Fenerabis gẽtib⁹ m̄tis: ꝛ ip̄e a nullo fenus accipies. ğ da 3^m
re mutuũ ad vsurã nõ ẽ pctm̄ mortale. ℂ P̄. ꝑtermittere
cõsiliũ nõ est pctm̄ mortale: q2 vt dr̃. i. ad cor. 7. Mulier
nõ peccat si nubat: q̃uis cõsiliũ virginitatis ꝑtermittat.
S3 dare mutuũ absq3 vsura poniẽ iter cõsilia. Luc. 5. dr̃.
Diligite inimicos vestros ꝛ bñfacite eis ꝗ oderũt vos: ꝛ
date mutuũ nihil inde sperantes: i quo ꝓhibeẽ vsura: vt
multi exponũt. ğ dare mutuũ ad vsurã ñ ẽ pctm̄ mortale: 4^m
ℂ P̄. sic hõ h3 dñium sue dom⁹ aut eq: ita ẽt h3 dñiũ sue
pecũie. S3 hõ põt locare domũ suã: aut equũ ꝓ p̄cio. ğ pa 5^m
ri rõe põt hõ accipere p̄miũ ꝓ pecũia quã mutuat. ℂ P̄.
non vr̃ eẽ pactũ illicitũ si aliqs ad h̄ obligeẽ ad qđ teneẽ
ex iure nãli. Sed ex iure naturali teneẽ hõ vt aliqđ recõ-
pẽset ei ꝗ sibi beneficiũ ꝯtulit. Ille aũt ꝗ pecuniã mutuat
aliqđ bñficiũ cõfert: subuenit eni necessitati indigentis.
ğ si ꝑ h̄ bñficio aliquo certo pacto obligeẽ eũ cui mutuat
ad h̄ ꝙ aliqđ sibi retribuat: ñ vr̃ eẽ pactũ illicitũ. ℂ P̄. 6^m
ius positiuũ a iure naturali deriuaẽ: vt Tulli⁹ dicit i sua
rethorica. S3 ius ciuile ꝑmittit vsuras. ğ nõ ẽ contra ius

7m naturale dare mutuū ad vsuras.ergo nō est pctm̄. ℂ P̄.
si dare mutuum ad vsurā sit pctm̄:oz φ alicui virtuti op
ponaẗ.Et cū in cōicatiōe q̄dā cōsistat.s.in mutuo: vr̄ ma
xime iustitie opponi si pctm̄ sit. nam iustitia circa hꝰ cōi
cationes cōsistit:vt dr̄ in 5° ethi.Sed iustitie nō opponiẗ
Nō.n.pōt dici φ ille qui soluit vsuras iniustū patiaẗ.ne
q̄z.n.patiẗ iniustū a se ipo:q2 nullus sibi ipsi facit iniustū:
vt phs ꝓbat i 5°ethi.neq̄z ēt ab alio:q2 nullꝰ patiẗ ab alio
iniustū:nisi ꝑ dolū aut violētiā:quoꝝ neutrū ē in ꝓposi
to:q2 volēs ⁊ sciēs ille ꝗ accipit mutuū vsuras soluit.ergo
nullo mō patiẗ iniustū.ḡ nec vsurariuz facit iniustū.nō ḡ
peccat.ℂ Sed dice.φ est ibi violētū mixtū. vlt eni ille
8m ꝗ accipit mutuū vsuras dare q̄si coactus.ℂ Sz ɔtra.vio
lentū mixtū ibi hꝫ locum vbi aliq̄ necessitas imminet:si
cut pꝫ in eo ꝗ ꝓijcit merces i mari ne periclitetur nauis
Sed q̄nq̄z aliqui accipiūt mutuū ad vsurā absq̄z magna
necessitate.ḡ ad minus i tali casu ɔcedere mutuū ad vsu
9m ram nō est pctm̄ mortale.ℂ P̄.quilibet pōt alienare illō
cuius est dn̄s.Sed ille qui dat vsurā est dn̄s sue pecunie
quā vsurario dat.ḡ pōt eaz alienare.Et ita vsurarius qui
10m recipit pōt eā licite retinere.ℂ P̄.in ɔtractum mutui due ꝑ
sone ɔcurrunt.s.debitoris ⁊ creditoris.Sed creditor pōt
dimittere de eo qd̄ sibi debeẗ.ḡ ⁊ debitor pōt absq̄z pctō
11m amplius dare.ℂ P̄.multo grauius est occidere hominē
q̄z accipere preciū ꝑ pecūia mutuata.Sz occidere homi
nē in aliquo cāu licet.ergo multo magis dare pecuniā ad
12m vsurā in aliquo casu est licitū.ℂ P̄ illud ad qd̄ hō se obli
gat licite pōt ab eo exigi.Sed ille qui dat vsurā ad hoc se
obligauit qn̄ mutuū accepit.ḡ licite vsurarius pōt exige
13m re.ℂ P̄.symonia cōmittiẗ qd̄cunq̄z munus accipiaẗ siue
a lingua:siue a manu:siue ab obsequio.Si ḡ accipere mu
nus a manu ꝑ pecunia mutuata esset pctm̄ mortale: pari
rōne ēt videreẗ φ ēt qd̄cunq̄z obsequium aliquis accipe
ret ꝑ pecunia mutuata.esset pctm̄ mortale:qd̄ videẗ val
14m de duruz.ℂ P̄.duplex est interesse.quoddā quidē ex eo
φ aliquis nō adest:q2.s.aliq̄s nō acq̄siuit qd̄ acquirere po
tuisset:⁊ ad hoc interesse non obligaẗ aliq̄s.Aliud ē inter
esse ex eo φ aliquid abest:q2.s.aliq̄d subtractū ē alicui de
hoc qd̄ hēbat.Et de tali interesse nasciẗ obligatio.Sz cō
tingit q̄nq̄z φ ex pecunia mutuata aliq̄s dānificatur i eo
qd̄ habebat.ḡ videẗ φ possit ꝑ hoc iteresse aliq̄d accipe
15m re absq̄z pctō.ℂ P̄.laudabilius vr̄ concedere alicui pecu
niam ꝑ aliqua vtilitate:q̄z ꝑ sola ostentatiōe.Sed quā
do aliquis concedit alicui pecuniam suā cā ostētationis:
vt ille diuitē se demonstret:pōt absq̄z pctō precium inde
accipere.ḡ multo magis si ꝑ alia necessitate pecuniā suā
16m concedat.ℂ P̄.fcā xp̄i nobis proponuntur in sacra scri
ptura:vt ea imitemur:s̄m illud Jo.13.Exempluz dedi vo
bis: vt quēadmodū ego feci.ita ⁊ vos faciatis. Sed dn̄s
de se ipso dicit Luc.19.Ego veniens cū vsuris exegissez il
lam.s.pecuniam mutuatā:ergo exigere vsuras non ē pec
17m catuz.ℂ P̄.quicunq̄z consentit alicui peccāti mortalr̄ ēt
ipse mortalr̄ peccat.Diciẗ.n.Ro.1.φ digni sūt morte nō
solum qui talia faciunt:sed ēt qui consentiunt facientibꝰ
Sed ille qui accipit mutuo pecuniam ad vsuras consen
tit accipienti vsuras.Si ergo mutuare pecūiā ad vsuras
est pctm̄ mortale:ēt accipere mutuo pecuniam sub vsuris
erit pctm̄ mortale:qd̄ ꝑ cōtrariam cōsuetudinē multorū
18m bonorū falsū esse videẗ.ℂ P̄.ille qui subministrat peccā
ti mortaliter:peccare vr̄:sicut si quis mutuaret arma fu
rēti:vel interficere volenti.Si ergo vsurariꝰ mortaliter
peccat mutuās pecūiaz ad vsuras:vr̄ φ ēt illi ꝗ apud eos
deponūt pecunias mortaliter peccent.ℂ Sed dice. φ si
absq̄z necessitate aliquis pecūiaz accipiat mutuo sub vsu
ris:aut apud vsurariū deponat suaz pecūiam: mortaliter
peccat.Si vō ex necessitate a pctō excusaẗ.ℂ Sed ɔtra.
necessitas accipiendi mutuū sub vsuris nō potest esse ni 19m
si ad euitandū aliqd̄ dānū temporale.Sed pro nullo tpa
li dāno debemus consentire:aut materiam ministrare al
terius peccato:q2 plus debemꝰ diligere animā ꝓximi q̄z
oīa tpalia bona.Ergo ꝑ tali necessitate non excusanẗ pre
dicti a pctō mortali.ℂ P̄.maiꝰ pctm̄ videẗ esse furtū q̄z 20m
dare pecuniam mutuo ad vsurā:q2 illud est oīno inuolū
tarium:hoc aūt est aliquo mō voluntariū ex parte eiꝰ cu
ius pecūia accipiẗ.Sed furtū aliq̄n potest eē licitū:sicut
pꝫ d̄ filijs israel ꝗ acceperūt ab egyptijs mutuo vasa que
non reddiderūt:vt dr̄ Exodi 12°.ergo multo magis mu
tuare pecūiam ad vsuram potest esse sine peccato.

Sed cōtra ē qd̄ Gregoꝰ nissenus dicit.Malignaz 3p.
fenoris excogitationem si q̄s appella
ret furtū aut homicidiū:nō peccabit.naz q̄d refert suffos
so pariete quenquā erepta possidere:an fenoꝝ necessita
te possidere illicita:Sed homicidiū ⁊ furtū ē pctm̄ mor
tale.ergo ēt dare pecuniā mutuo ad vsuraz est pctm̄ mor
tale.ℂ P̄.si propositū in ꝓposito ⁊ oppositū in opposito: 3o
vt phs dicit.Sed non dare pecūiam mutuo ad vsurā du
cit homines ad vitā.Dr̄ eni.Ezechie.18°.φ ꝗ vsuras non
acceperit vita viuet:⁊ in psal.Qui pecuniam suam nō de
dit ad vsuraz:hic accipiet benedictionē a domino. Ergo
accipere vsuram ducit ad mortem.⁊ aufert diuinā bn̄di
ctionem.est ergo peccatū mortale.ℂ Preterea.omne qd̄
est contra preceptum legis diuine:est pctm̄ mortale. Sz
dare pecuniam ad vsuram est ɔ̄ preceptū legis diuine.Di
citur.n.Exodi.22°.Si pecuniā tuā ad vsuraz dederis po
pulo meo pauperi qui habitat tecum nō vrgebis eū qua
si exactor:nec vsuris opprimes:ḡ dare pecuniam mutuo
ad vsuram est pctm̄ mortale.

Respondeo. Dōm φ dare pecuniam mutuo ad
vsurā est pctm̄ mortale. Nec iō est Bc.
peccatū q2 est ꝓhibitū:sed potius iō est ꝓhibitū q2 est s̄z
se pctm̄.Est eni cōtra iusticiam nālem.Et hoc pꝫ si q̄s re
cte consideret vsure rōnem.Dr̄ eniz vsura ab vsu:eo.s. φ
pro vsu pecunie preciū quoddā accipitur:quasi ipse vsus
pecūie mutuate vendatur.Est aūt cōsiderandū φ diuer
sarum reꝝ diuersus est vsus.Quedam enim sunt quaruz
vsus est cōsumptio substātie ipsaꝝ rerum:sicut proprius
vsus vini est vt bibatur: et in hoc consumitur vini suba:
⁊ similiter ꝓprius vsus tritici aut pāis est vt comedatur:
quod est cōsumptio ipsius tritici vel panis. Ita ēt ꝓpriꝰ
vsus pecunie est vt expendatur ꝑ cōmutatione aliarū re
rum.Sunt.n.inuenta nūmismata cōmutationis gratia:
vt phs dicit in 7° politice.Quedam vō res sunt quarum
vsus non est cōsumptio sube ipsarum:sicut vsus domus ē
inhabitatio. Non est aūt de rōne inhabitatiōis φ domꝰ
dirimaẗ.Si aūt cōtingat φ domus inhabitādo in nullo
melioreẗ vel deterioreẗ:hoc est per accñs. Et idē ē dōm
de equo ⁊ veste ⁊ aliꝭ hꝰ.q2 ḡ huiusmodi res non consu
muntur ꝑ vsum per se loquēdo:iō seorsuz pōt cōcedi. aut
vēdi:aut res ipsa:aut vsus:vel simul vtrūq̄z. pōt.n. aliq̄s
vēdere domū retinēdo sibi vsum domus ad tēpus.Et si
militer pōt aliquis vēdere vsū domꝰ retinēdo sibi ꝓprie
tatem ⁊ dominiū domꝰ.Sed in illis rebꝰ quaꝝ vsus ē cō
sumptio:non est aliud vsus rei q̄z ipsa res.vn̄ cuicūq̄z cō
ceditur vsus taliū rerum:cōcediẗ etiam ⁊ ipsarum rerū
dominium:⁊ econuerso.Cum ergo aliquis pecuniam mu
tuat sub h̄ pacto φ restituaẗ sibi pecūia itegra: ⁊ vlteriꝰ
ꝑ vsu pecūie vult certū ꝓciū hēre:māifestū ē φ vēdit se
orsū vsū pecūie:⁊ ipsā pecūie subaz.vsus āt pecūie vt dcm̄
ē:nō ē aliud q̄z eiꝰ suba.vn̄ vēdit id qd̄ nō ē. vel vēdit idē
bis:ipsaz.s.pecuniā cuius vsus est consumptio eius. Et h̄

est manifeste ɔtra ratioñe iustitie naturalis. vñ mutuare
pecuniã pro vsura est ſm ſe peccatũ mortale. Et eadẽ ra
tio est de oĩbus alijs rebus: quaꝝ ſubſtãtia ꝑ vſum conſu
mitur: ſicut pꝫ in vino: tritico: ⁊ alijs huiuſmodi.
Ad pm Ad primum ḡ dõm: ꝙ accipere ad vſurã ab ex-
traneis nõ fuit ɔceſſuꝫ iudeis qua-
ſi licitũ: ſꝫ permiſſum: vt. ſ. pro hoc nõ punirent̃ pena tem
porali. Cuius quidẽ ꝑmiſſionis fuit ratio: qꝛ proni erant
ad auaritiã. vnde ꝑmiſſum fuit eis minus malũ. ſ. acci-
pere vſuras a gentilib⁹: vt vitaret̃ maius malũ. ſ. accipe-
re vſuras a iudeis deum colentibus. Sed poſtmodũ per
ꝓphetas ãmoniti ſunt: vt totaliter ab vſuris abſtinerẽt:
2m vt pꝫ per auctoritates in cõtrariũ iductas. ¶ Ad 2m dõꝫ:
ꝙ fenerare quãdoqꝫ large accipit̃ pro mutuare: vt patet
eccl. 29. Multi vero cã neqtie nõ fenerati ſunt. i. nõ mu-
tuauerunt. Mutuare aũt pertinet ad eũ qui ſuperabun-
dat. Et ideo qð dicit̃. Feneraberis: intelligenduꝫ eſt: mu-
tuabis. vt per hoc detur intelligi ꝙ intantũ affluerẽt tẽ-
poralib⁹ bonis: ꝙ ipſi alijs poſſent mutuare: ⁊ a nullo mu
3m tuum indigerent accipere. ¶ Ad 3m dõm: ꝙ ſm ſuperfi-
cieꝫ littere euãgelij põt eſſe ſenſus: ꝙ dare mutuũ ſit con
ſilium. Sed ſi detur mutuuꝫ ꝙ detur abſqꝫ ſpe vſurarij
lucri: hoc eſt preceptum. Et quãtuꝫ ad primuꝫ ponit̃ cuꝫ
conſilijs. Uel põt dici ꝙ quedã ſunt ſm rei veritatẽ pre-
cepta vel prohibitiones: que tñ ſunt ſupra precepta ſm
phariſeoꝝ intellectũ. Sicut dñs Math. 5°. ſuper hoc pre
ceptum. Non occides: qð phariſei intelligebant de homi
cidio exteriori: dñs ſuperaddit. Qui iraſcit̃ fratri ſuo re⁹
erit iudicio. Et hoc modo quãtuꝫ ad phariſeos exiſtimã
tes nõ eſſe prohibitũ vlr̃ pecuniã ad vſuram dari: ponit̃
inter ɔſilia vt detur mutuuꝫ abſqꝫ ſpe vſurarij lucri. Uel
põt dici ꝙ nõ loquit̃ ibi de ſpe vſurarij lucri: ſed de ſpe q̃
ponitur in homine. Non enim debemus bona noſtra fa-
cere ſperantes ab homine retributionem: ſed a ſolo deo.
4m ¶ Ad 4m dõm: ꝙ quidam dicunt ꝙ domus ⁊ equus de-
teriorantur ꝑ vſum: ⁊ ideo pro recõpenſatione põt aliqd
accipi. Pecunia aũt nõ deterioratur. Sꝫ iſta ratio nulla
eſt. Quia ſm hoc aliquis nõ poſſet iuſte accipere maius
precium pro domo ſua locata q̃ꝫ domus inde deterioret̃.
Eſt ḡ dõm: ꝙ vendit̃ ipſe vſus domus licite: nõ aũt pecu-
5m nie ꝓꝑ rationẽ ſupradictam. ¶ Ad 5m dõm: ꝙ ſicut phus
dicit in 9° ethi. Recõpenſatio beneficij accepti aliter fit
in amicitia vtilis: ⁊ aliter in amicitia honeſti. Quia i ami
citia vtilis eſt mẽſuranda recõpenſatio ſm vtilitatẽ quã
conſecutus eſt ille qui beneficiũ accepit. In amicitia au-
tem honeſti eſt recõpenſatio menſuranda ſm affectum
eius ꝗ beneficium dedit. Obligare aũt ex certo pacto ad
beneficiũ recõpenſandũ: nõ cõpetit amicitie honeſti: qꝛ
in tali amicitia amicus benefaciens affectũ amici incli-
nat: vt. ſ. ſibi gratis ⁊ liberaliter recõpenſet cũ opportuni
tas fuerit. Sed obligare certo pacto ad recõpenſandum
beneficium eſt propriũ in amicitia vtilis. Et ideo nõ dꝫ
obligari ad plus reddẽdũ q̃ꝫ accepit. Nõ aũt aliquis ali-
quid plus accepit q̃ꝫ ipſaꝫ quãtitatẽ pecunie: qꝛ eius vſus
qui eſt pecunie cõſumptiuus nõ eſt aliud q̃ꝫ ipſa pecunia.
6m Et ideo nõ dꝫ ad plus obligari q̃ꝫ ad reſtituẽdũ pecuniã.
¶ Ad 6m dõm: ꝙ ius poſitiuũ principaliter intendit bo-
num cõe multitudinis. Contingit aũt quãdoqꝫ ꝙ ſi impe
diatur aliqð malũ: prouenit maximũ detrimẽtũ cõitati.
Et ideo qñqꝫ ius poſitiuũ permittit aliquid diſpẽſatiue:
nõ qꝛ ſit iuſtũ id fieri: ſed ne cõitas maius incõmodũ pa-
tiatur. Sicut ẽt deus aliqua ꝑmittit mala fieri in mũdo:
ne impediãtur bona que ex his malis ipſe elicere nouit.
Et hoc modo ius poſitiuũ ꝑmiſit vſuras ꝓꝑ multas com
moditates quas interdum aliqui ɔſequuntur ex pecunia
mutuata: lꝫ ſub vſuris. ¶ Ad 7m dõm: ꝙ iſte qui dat vſu- 7m
raꝫ patitur iniuſtũ nõ a ſe ipſo: ſed ab vſurario. Qui lꝫ nõ
iferat ei violẽtiã abſolutaꝫ ifert tamẽ ei quãdã violẽtiã
mixtã: qꝛ. ſ. neceſſitatẽ habenti accipere mutuũ grauẽ cõ
ditionẽ imponit: vt. ſ. plus reddat q̃ꝫ ſibi preſtet̃. Et eſt ſi-
mile ſi quis alicui in neceſſitate conſtituto venderet reꝫ
aliquã multo amplius q̃ꝫ valeret. Eſſet. n. iniuſta vẽditio
ſicut ⁊ vſurarij mutuatio eſt iniuſta. ¶ Ad 8m dõꝫ: ꝙ du 8m
plex eſt neceſſariũ: vt dr̃ in 5° metaphi. Quoddã qdẽ ſine
quo res nõ põt eſſe: ſicut cibus eſt neceſſarius. Quoddaꝫ
vero eſt neceſſariũ ſine quo res quidẽ põt eſſe: non tñ ita
bene ⁊ cõmode. Et ſm hoc omnia vtilia neceſſaria dicun
tur. Semper aũt ille qui mutuũ accipit patitur neceſſita
tem: vel p° vel 2° modo. ¶ Ad 9m dõꝫ: ꝙ ille qui dat pecu 9m
niã ſuã vſurario: nõ dat ſimplr̃ voluntarius: ſed quodam
modo coactus: vt dictũ eſt. ¶ Ad 10m dõm ꝙ ſicut credi 10m
tor licite põt minus accipere ſua propria volũtate: ita ẽt
debitor põt ſua ꝓpria voluntate amplius dare: ⁊ ille cui
dat licite recipere. Sed ſi hoc deducat̃ in pactum mutui
pactũ eſt illicitũ ⁊ illicita eſt acceptio. ¶ Ad 11m dõm: ꝙ 11m
occidere nõ eſt cõiter cõtra deum: ſicut nec mutuare. Et
vtrunqꝫ põt bene ⁊ male fieri. Sed occidere innocenteꝫ
importat determinationem mali. Et hoc nunq̃ꝫ põt bene
fieri: ſicut nec dare mutuũ ad vſuram. ¶ Ad 12m dõm: ꝙ 12m
quãdo obligatio eſt licita: licite põt exigi ab homĩe id ad
qð ſe obligauit. Sed ipſa obligatio vſuraria eſt naturalr̃
iniuſta. vñ nõ põt vſurarius licite exigere id ad qð aliuꝫ
illicite obligauit. ¶ Ad 13m dõꝫ: ꝙ munus aliquod vel a 13m
manu: vel a lingua: vel ab obſequio põt vſurarius ſpera-
re ex mutuo qð ɔcedit duplr̃. Uno mõ quaſi debitum ex
quadã obligatione tacita vel expreſſa. Et ſic quodcunqꝫ
munus ſperet illicite ſperat. Alio mõ põt aliqð mun⁹ ſpe
rare: nõ quaſi debitũ: ſed quaſi gratuitum: ⁊ abſqꝫ obliga
tione preſtandũ. Et ſic licite põt ille ꝗ mutuat ſperare ali-
quod munus ab eo cui mutuat. Sicut ꝗ facit ſeruitiũ ali
cui: cõfidit de eo vt amicabiliter ſuo tempore ſeruitium
faciat. Alia tñ rõ eſt de ſymoniaco: ⁊ de vſurario. Quia ſy
moniacus nõ dat id qð eſt ſuũ: ſed id qð eſt xpi. Et iõ non
dꝫ ſperare aliquã recõpẽſationẽ ſibi fiendã: lꝫ ſolũ hono-
rem xpi ⁊ vtilitatẽ eccleſie. Sꝫ vſurarius nihil alteri pre
ſtat niſi qð ſuũ eſt. vñ põt aliquã amicabilẽ recõpẽſatio-
nem ſpare ꝑ modũ predcm̃. ¶ Ad 14m dõꝫ: ꝙ ex pecunia 14m
mutuata. põt ille qui mutuat incurrere dãnũ rei iam ha-
bite dupliciter. Uno mõ ex quo non reddit̃ ſibi pecunia
ſtatuto termino. Et in tali caſu ille ꝗ mutuũ accepit tene
tur ad itereſſe. Alio mõ infra tẽpus deputatũ. Et tunc nõ
tenet̃ ad itereẽ ille ꝗ mutuũ accepit. Dꝫ. n. ille ꝗ pecuniã
mutuauit ſibi cauiſſe ne detrimẽtũ icurreret. Nec ille ꝗ
mutuo accepit dꝫ dãnũ icurrere de ſtultitia mutuãtis. Et
eſt ẽt ſimile i emptoẽ. Qui. n. emit rẽ aliquã: tantũ pro ea
iuſte dat q̃ꝫtũ valꝫ: nõ aũt quãtũ ille ꝗ vẽdit ex ei⁹ caren-
tia dãnificat̃. ¶ Ad 15m dõꝫ: ꝙ ſicut phus dicit in primo 15m
politice: duplex vſus põt eẽ alicui⁹ rei. vn⁹ ꝓpri⁹ ⁊ ꝑncipa
lis. Ali⁹ ſcdarius ⁊ cõis. Sic calciamẽti ꝓpri⁹ ⁊ ꝑncipalis
vſus ẽ calciatio. ſcdari⁹ aũt cõmutatio. pecũie aũt eſt ꝑn-
cipalis vſus ẽ cõmutatio. ꝓꝑ hãc. n. pecũia fcã eſt. Scda-
rius aũt vſus pecũie põt eẽ quicũqꝫ alius: puta ꝙ ponat̃ i
pignore: vel ꝙ oſtẽtet̃. cõmutatio aũt ẽ vſus q̃ſi cõſumẽs
ſubam rei cõmutate iquãtũ facit eã abeſſe ab eo ꝗ cõmu
tat. ⁊ iõ ſi ꝗs pecuniã ſuã alteri ɔcedat ad vſũ cõmutatio
nis ꝗ eſt ꝓprius pecunie: ⁊ ꝓ hoc vſu preciũ aliud querat
vltra ſorteẽ: erit ɔ iuſticiã. Si võ aliquis cõcedat alteri pe
cuniam ſuã ad vſuꝫ aliũ quo pecunia nõ cõſumit̃: erit ea-
dẽ rõ q̃ ẽ õ reb⁹ illis q̃ ipo vſu nõ cõſumũt̃: q̃ licite locãt̃
⁊ ɔducũt̃. vñ ſi ꝗs pecũiã ſignatã in ſaculo ɔcedat alicui

ad hoc ꝙ ponat eam in pignore: ⁊ ex inde precium acci-
piat: non est vsura: quia non est ibi contractus mutui: sed
magis locatio ⁊ conductio. Et eadez est ratio si quis con-
cedat alteri pecuniam ad vsum ostentationis: sicut ex°: si
quis concedit alteri calciamenta ad vsuz cōmutationis:
⁊ ex hoc aliud precium quereret vltra calceoꝝ valorem
16m esset vsura. ¶ Ad 16m dō3: ꝙ vsure ibi metaphorice dicū-
tur superexcrescētie spūalium bonoꝝ: quas deus regrit
a nobis ꝓꝑ nostrā vtilitatē. Ex metaphoricis aūt locutio-
17m nibus nō pōt argumētatio trahi. ¶ Ad 17m dō3: ꝙ aliud
est cōsentire alicui in malitia: aliud est vti malitia alicui⁹
ad bonum. Ille enim alicui in malitia consentit cui pla-
cet vt ille malitiam exerceat: ⁊ ad hoc forte eum indu-
cat. Et hoc semper est peccatum. Utit aūt malitia alicui⁹
qui hoc qd̄ aliquis maluz facit retorquet ad aliqd̄ bonū.
Et sic etiam deus vtitur peccatis hominū: ex eis eliciēs
aliquod bonū. Unde ⁊ homini licet vti peccato alterius
in bonū. Et hoc patet ꝑ Aug.m: qui publicole querēti vtꝝ
liceret vti iuramento eius qui ꝑ falsos deos iurat in quo
manifeste peccat: ridit ꝙ qui vtitur fide illius quē ꝯstat
iurasse per deos falsos: ⁊ hoc nō ad malū sed ad bonū: nō
peccato illius se associat: quo ꝑ demonia iurauit: s3 pacto
bono eius quo fidē seruauit. Si cui tamē placeret ꝙ ali⁹
per falsos deos iuraret: ⁊ ad hoc euz induceret peccaret.
Similiter dōm est in proposito ꝙ si aliqs ꝓꝑ aliqd̄ bonū
vtatur malitia vsurarij accipiens ab eo mutuū ad vsurā
nō peccat. Si vero ꝑsuaderet ꝙ mutuaret suaz pecuniā
ad vsuram ei qui mutuare ad vsuram paratus non esset
absq3 dubio in omni casu peccaret tāꝗ̄ peccāti cōsentiēs
18m ¶ Ad 18m dō. ꝙ si quis ea intentione pecuniā alicui vsu-
rario cōmitteret: vt exinde lucꝝ vsurariū quereret: absq3
dubio peccaret tāꝗ̄ consentiens in peccatū. Et idem vi-
detur dōm de eo qui cōcedit pecuniā suam scienter ei de
quo credit ꝙ vtatur ea ad vsurariū lucruz: qd̄ alias exer-
cere nō posset. Si vero aliquis pecuniā suā vsurario tra-
dat alias vsuras exercenti: nō vt ille lucret: sed ꝓꝑ suaz
necessitatē: magis vtitur malitia eius ꝗ̄ in peccatū ipsi⁹
cōsentiat: vl' materiā peccādi ei tradat. Et ideo hoc absq3
19m peccato fieri potest. ¶ Ad 19m dō3: ꝙ pro nullo icōmodo
corporali vitando d3 homo ꝯsentire in peccatū alterius.
Sed tamen pro aliquo incōmodo vitando pōt homo li-
cite vti malitia alterius vel materiam ei nō subtrahere:
sed prebere. Sicut si latro aliquem iugulare vellet: ⁊ ad
vitandum mortis periculum aliquis latroni thesaurum
suum diripiendū detegeret: non peccaret: exemplo illoꝝ
decem viroꝝ qui dixerūt ad Ismael. Noli occidere nos
20m q2 habemus thesauruz in agro: vt habet Jere. 41. ¶ Ad
20m dōm: ꝙ hoc qd̄ filij Israel: vasa mutuo accepta aspor-
tauerunt: nō fuit furtuz: q2 res ille in eoꝝ dominiū trāsie-
runt auctoritate eius qui est dominus omnium.

De gula

⁊ h3 articulos quatuor. ꝑ.n. querit vtruz
gula sit peccatum. 2° vtruz gula sit pec-
catum mortale. 3° vtꝝ cōuenienter assignent spēs gule.
4° vtꝝ sit vitium capitale. Q̄ō XIIII.

Uestio est de gula. Et primo querit
vtꝝ gula semper sit peccatū
p.m ¶ Et videtur ꝙ nō. Nullus enim peccat
in eo qd̄ vitare non pōt vt Aug⁹ dicit in li.
de li. ar. S3 gulā nullus vitare pōt. Dicit
enim Grego⁹ in. 30. moral. ꝙ per esum vo-
luptas necessitati miscetur. Quid necessitas petat ⁊ quid
2m voluptas suppetat ignorat. ḡ gula nō est peccatuz. ¶ P.
Aug⁹ dicit 10. confes. Quis est domine qui aliquātulū ex-
tra metas necessitatis cibū nō sumat. Sed hoc ad gulam
3m pertinet. gula ḡ nō pōt vitari. Nō ḡ gula est pctm̄. ¶ P.
Aug⁹ dicit in 2° de li. ar. ꝙ ibi nulla culpa est: vbi natura
⁊ necessitas dominatur. Sed ad actum gule natura ⁊ ne-
cessitas mouet. ḡ videt ꝙ gula nō sit peccatū. ¶ P. sicut 4m
phus dicit in 2° de aīa. Esuries est appetitus cibi. ḡ imo-
derata esuries est imoderat⁹ appetit⁹ cibi sumēdi: i quo
ꝯsistit rō gule. S3 nō est i potestate nostra ꝙn imoderate
esuriamus. ḡ vitare gulam nō est in potestate nostra. Nō
est ḡ peccatum. ¶ P. Aug⁹ dicit 10. confes. Hoc me docui- 5m
sti: vt quēadmodū medicamēta: sic alimenta sumpturus
accedam. Sed in sumptione medicamentoꝝ nō ponitur
aliqd̄ peccatū. ḡ videt ꝙ nec gula q̄ ꝯsistit circa sumptio-
nem alimentoꝝ sit peccatū. ¶ P. omne peccatum oppo- 6m
nitur alicui virtuti: sicut extremū medio: vt p3 per phuz
in 2° ethi. Sed gula nō opponitur temperātie vel sobrie-
tati: sicut extremum medio: q2 oporteret ꝙ virtus corrū-
peretur per defectum sumptionis cibi. quod videtur eē
falsum: quia hoc pertinet ad abstinentiam: vt patet in ie-
iunijs: ⁊ alijs huiusmodi. gula ergo non est peccatum.

Sed contra. illud videtur esse peccatum: per qd̄ 3
sicut per hostem a spirituali conflic-
tu impedimur. Sed gula est hm̄. Dicit enim Gregorius
2°. moral. ꝙ ad conflictum spiritualis agonis non assur-
gitur: si non prius intra nosmet ipsos hostis positus: gule
videlicet appetitus edomatur. ergo gula est peccatum.

Respondeo. dicendum: ꝙ sicut Dionysius dicit Bc
4° capitulo de di. no. Malum aīe
me est preter rationem esse. vnde in quibuscunq3 contin-
git a regula rationis discedere: in his contingit esse pecca-
tum. Nihil enim est aliud peccatum: ꝗ̄ actus inordina-
tus siue malus. Contingit autem a regula rationis disce-
dere: ⁊ in actionibus exterioribus ⁊ in interioribus aīe
me passionibus: que debent per regulam rationis ordina-
ri. Unde tanto in aliquibus passionibus magis cōtingit
esse peccatuz: quanto huiusmodi passiones difficilius re-
gule rationis subduntur. Inter omnes autem passiones
difficilius est delectationem secundum rationez ordina-
re: ⁊ maxime delectationes naturales que sunt contem-
poranee vite nostre. Et hm̄ sunt delectationes in cibis
⁊ potibus: sine quibus humana vita transigi non potest.
Et ideo circa huiusmodi delectationes plurimum a re-
gula rationis disceditur. Quādo vero ꝯcupiscētia huius-
modi delectationum transcendit regulam rationis: est
peccatum gule. vnde dicitur ꝙ gula est immoderatus ap-
petitus edendi. Non autem peccatum gule consistit cir-
ca exteriores actus: circa ipsam scilicet sumptionem nisi
ex consequenti: inquantum scilicet ex inordinata concu-
piscentia cibi procedit: sicut est in omnibus alijs vitijs
que sunt circa passiones. Unde Augustinus dicit in. 10. cō-
fes. Non ego immoderantiam obsonij timeo: sed immo-
derantiam cupiditatis. Unde patet ꝙ gula principaliter
esse dicit circa passiones. Et opponit tēperantie: ꝓut est
circa ꝯcupiscētias ⁊ delectatiōes q̄ sunt in cibis ⁊ potib⁹.

Ad primum ergo dicendum: ꝙ regula rationis Ad p.m
hec est vt homo sumat cibuz secū-
dum ꝙ conuenit sustentationi nature: ⁊ bone habitudi-
ni hominis: ⁊ conuersationi eorum cum quibus viuit: vt
dicitur in 3° ethi. Quando ergo secundum hanc regulaz
rationis appetit aliquis ⁊ sumit cibum: secunduz necessi-
tatem sumit. Quando vero vltra hoc excedit transcēdit
regulam rationis a medio virtutis discedens vt satisfa-
ciat voluptati. Sed sicut philosophus dicit in 2° ethi. a
medio virtutis quandoq3 quidem multuz receditur. Et
istud de facili percipi potest. Quandoq3 autem paruz re-
ceditur. Et istud est imperceptibile. vnde paꝝ h3 ō rōne
peccati. Et quantū ad hoc intelligendū est verbū Grego.

2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dõm. ꝙ non quicũ͂q; ſumit cibũ extra metas
neceſſitatis peccat vitio gule. poteſt enim ꝯtingere ꝙ id
qȯ credit ſibi eſſe neceſſarium ſit ſuperfluum. Et tunc cõ
cupiſcẽtia cibi non eſt imoderata: qꝛ non recedit a regula
rationis. Gula aũt ſicut dictũ eſt: non ĩpoꝛtat primo ⁊ per
ſe imoderatã cibi ſumptionẽ: ſed imoderatã ꝯcupiſcen/
tiã ſumptionis ipſius. Mẽſura aũt ipſius ſumptionis ci/
bi ſumit̃ ſm̃ regulã nature coꝛporalis. vnde magis põt
eſſe cognita ſm̃ artem medicine q̃ȝ ſm̃ rationẽ prudẽtie:
ſm̃ quã tamẽ poteſt diiudicare vtrũ cõcupiſcẽtia ſit mo/
derata vl' imoderata: q̃uis de facili nec hoc cognoſci poſ
ſit: vbi non multũ a rõne diſceditur: ſicut dcm̃ eſt: ſȝ hoc
hõ ꝓcipue põt ex auxilio dei. Et ideo Aug⁹ poſt v̄ba indu
cta ſubdit. Quiſq̃s eſt. ſ. q nõ ſumit cibũ extra metas ne/
3ᵐ ceſſitatis: magnus eſt: magnificet nomẽ tuũ ¶ Ad 3ᵐ di/
cendũ ꝙ ad ſumẽdũ cibũ natura ⁊ neceſſitas ĩducit. Sȝ
in actu gule trãſcẽditur nature neceſſitas: ſm̃ quã rõ con
4ᵐ cupiſcẽtiã moderatur. ¶ Ad 4ᵐ dõm̃ ꝙ duplex eſt appe
titus cibi. vn⁹ q̃dẽ appetit⁹ nãlis: ſm̃ ꝙ vis appetitiua: re
tentiua: digeſtiua ⁊ expulſiua deſeruiũt nutritiue: que eſt
potẽtia aĩe vegetabilis. Et talis appetit⁹ eſt eſuries: que
nõ ſeq̃tur aliquã apphenſiuã: ſȝ ſeq̃tur nãe ĩdigẽtiã. vnde
exceſſus eſuriei nõ eſt pctm̃ moꝛis. ſed magis pctm̃ dimi
nuit: vel totalr̃ excuſat. Ali⁹ eſt appetit⁹ ſenſitiu⁹ ꝯſequẽs
apphẽſionẽ: in quo ſunt aĩe paſſiones. Et hui⁹ appetitus
imoderata cõcupiſcẽtia in ſumẽdis cibis: hȝ rationẽ gu/
5ᵐ le. vnde ratio ꝓcedebat ex eq̃uoco. ¶ Ad 5ᵐ dõm: ꝙ ali
menta cõueniũt cũ medicamẽtis in hoc ꝙ vtraq; ſumun
tur ꝯtra defectus nature coꝛporalis. Sȝ põt in eis attẽdi
differẽtia q̃tũ ad duo. Primo q̃dẽ qꝛ medicamẽta ſumũ
tur ſm̃ regulã artis medicine. vnde in ſumptiõe medica
mentoꝝ ſi ſit ĩoꝛdinatio magis ĩputat̃ medico danti q̃ȝ ĩ/
firmo ſumẽti. Alimẽta v̄o: vt plurimũ ſumit hõ ꝓprio arbi
trio. Et iõ ſibi ĩputatur ad pctm̃: ſi ꝓpter imoderatã con/
cupiſcẽtiã dlectatiõis ciboꝝ ſupflue cibũ aſſumat. Scdo
differũt: qꝛ ſumptio medicamẽtoꝝ nõ eſt delectabilis: ſi/
cut ſumptio alimẽtoꝝ. Et ita in ſumendis medicamẽtis
nõ eſt pctm̃ ex ĩoꝛdinata cõcupiſcẽtia delectabilis: ſicut
eſt in ſumptiõe ciboꝝ. Tamẽ ſi q̃s ĩfirmus de aliquo dele
ctabili medicamẽto ſumeret vltra debitũ cõtra conſiliũ
medici ꝓpter cõcupiſcentiã delectabilis: ſimilr̃ peccaret
6ᵐ vitio gule. ¶ Ad 6ᵐ dõm: ꝙ ſupfluũ ⁊ diminutũ ⁊ medi/
um accipit̃ in virtute moꝛali: nõ ſȝ quantitatẽ abſolutã:
ſed ſm̃ ꝓpoꝛtionẽ ad rõnẽ rectã: ſm̃ quã mediũ virtutis
determinat̃: vt pȝ ex ipſa diffinitiõe virtutis in 2° ethic.
Et ideo cõtingit ꝙ aliquãdo virtus tenet extremum ſm̃
quantitatẽ abſolutã: que tamẽ tenet mediũ ſm̃ ꝓpoꝛtio/
nem ad rõnẽ rectã: ſicut in 4° ethi. phs dicit de magnani
mo: ꝙ magnitudine quidẽ eſt extremus: qꝛ. ſ. ad maxima
tẽdit: eo aũt ꝙ vt opȝ medi⁹. Sic ergo virginitas ⁊ paup/
tas ⁊ ieiuniũ extremũ tenẽt ſm̃ quãtitatẽ abſolutã: ſȝ ta/
men tenẽt mediũ ſm̃ ꝓpoꝛtionẽ ad rationẽ rectã: a qua
ſi quis deficiat: etiã per ſupfluã abſtinentiã eſt peccatũ.
Vñ ⁊ Greg⁹ dicit. 30. moꝛal. Pleruꝫq; dũ plus iuſto caro
reſtringit̃: etiã ab exercitatiõe boni operis eneruat̃: vt ad
oꝛationẽ vel ꝑdicationẽ nõ ſufficiat: dũ ĩcentiua vitioꝝ
funditus ſuffocare feſtinat. Et ſic dum hoſtẽ inſequimur
etiã ciuem quem diligimus trucidamus.

¶ Utrum gula ſit peccatum moꝛtale.

Secundo querit̃ vtrũ gula ſit peccatũ
moꝛtale. ¶ Et videt̃ ꝙ ſic: qꝛ
1ᵐ Hebr. 12.° ſup illud. Ne quis foꝛnicatoꝛ aut ꝓ/
phanus: vt Eſau: dicit glo. ꝙ Eſau fuit ꝓpha/
nus: qꝛ caſtrimargit⁹. i. guloſus. Sȝ tñ nullus
dr̃ ꝓphan⁹: niſi ꝓpter pctm̃ moꝛtale. g̃ gula ẽ pctm̃ moꝛta
le. ¶ P̃. v̄tutes nõ tollunt̃ niſi ꝑ pctm̃ moꝛtale. Sȝ ꝑ gu/ 2ᵐ
lã tollunt̃ v̄tutes. Dicit enĩ Greg. 30. moꝛal. Dominãte gu
le vitio omne qȯ foꝛtiter egerũt perdũt: ⁊ dũ venter non
reſtringitur ſimul cũcte virtutes obruũt. ergo gula ẽ pec
catũ moꝛtale. ¶ P̃. omne qȯ coꝛrũpit medium virtutis 3ᵐ
coꝛrũpit virtutẽ que in medio cõſiſtit: ⁊ per cõſequẽs eſt
pctm̃ moꝛtale. Sȝ gula coꝛrũpit mediũ virtutis: ſicut di/
ctum eſt. ergo gula eſt peccatum moꝛtale. ¶ P̃. grauius 4ᵐ
peccatũ eſt ꝙ hõ occidat ſeipſũ: q̃ȝ ꝙ occidat aliũ. Et ſimi/
liter grauius peccatũ eſſe videt̃ ꝙ aliq̃s ĩferat nocumen/
tum ſuo coꝛpoꝛi q̃ȝ coꝛpoꝛi alteri⁹. Sed per gulã ĩfert̃ no/
cumentũ ꝓprio coꝛpoꝛi. Dr̃ enĩ Eccl. 37.° In multis eſcis
erit ĩfirmitas: ⁊ ꝓpter crapulã multi obierũt. ergo gula ẽ
peccatũ moꝛtale: ſicut ⁊ ira que tẽdit in nocumẽtũ ꝓximi
¶ P̃. ſicut oꝛdo pꝛeceptoꝝ apparet in benefactis: ita oꝛ/ 5ᵐ
do ꝓhibitionũ apparet in peccatis. Sed pͥma pꝛohibitio
homini facta fuit de vitio gule: vt pȝ Gen. 2.° vbi dñs pre
cepit Ade: vt de ligno ſciẽtie boni ⁊ mali nõ ederet. ergo
peccatũ gule eſt pͥmũ ⁊ maximũ. Et ita videt̃ eſſe pecca
tum moꝛtale. ¶ P̃. peccatũ moꝛtale cõſiſtit in auerſiõe 6ᵐ
a deo. Sed gula auertit hominẽ a deo: qꝛ facit hominẽ
idolatrare. ſȝ illud Exo. 32.° Sedit populus manducare
⁊ bibere: ⁊ ſurrexerũt ludere. ſ. in honoꝛem idoli. Facit ẽt
foꝛnicari. Dicitur enĩ Oſee 4.° Comedẽt ⁊ nõ ſaturabun/
tur: foꝛnicati ſunt ⁊ nõ ceſſauerũt. ergo gula eſt peccatum
moꝛtale. ¶ P̃. Hierony. dicit in lib. cõtra Iouinianũ. Ci 7ᵐ
boꝝ auiditas que eſt auaritie mater quibuſdã vinculis
animã ligat. Sed anima nõ ligatur niſi per peccatũ moꝛ
tale. Ergo gula eſt pctm̃ moꝛtale. ¶ P̃. Hiero⁹ in eodẽ li. 8ᵐ
dicit ꝙ ꝯtra naturã eſt ꝑ voluptates defluere. ſed illȯ qȯ
eſt ꝯtra naturã eſt pctm̃ moꝛtale: qꝛ opȝ ꝙ etiã ſit ꝯtra rõ
nem. ergo gula: que ꝯſiſtit in quodã voluptatũ fluxu: eſt
pctm̃ moꝛtale. ¶ P̃. oẽ illud pctm̃ eſt pctm̃ moꝛtale: cui⁹ 9ᵐ
effectus etiã eſt pctm̃ moꝛtale. Sed effectus gule ſũt pec
cata moꝛtalia ſemꝑ: qꝛ ſup illud pſal. Qui ꝑcuſſit egyptũ
cũ pͥmogenitis eoꝝ: dicit glo. Lux⁹: ſupbia: auaritia: ſũt
que pͥmo generat venter. g̃ gula eſt pctm̃ moꝛtale. ¶ P̃. 10ᵐ
eccl. 39. dicit̃. Initiũ rei neceſſarie vite hoĩuꝫ: aqua: ignis
⁊ ferꝝ: ſal: ⁊ lac: ⁊ panis ſimilagineus: ⁊ mel: ⁊ botrus vue:
⁊ oleũ: ⁊ veſtimẽtuꝫ. hec oĩa ſicut ſanctis in bona: ſic ipꝫs
⁊ pctõꝛib⁹ in mala ꝯuertẽtur. glo. Pctõꝛibus. i. abutenti/
bus ꝯuertẽtur in mala. i. dãnationẽ eternã. Sed abuſus
illoꝝ bonoꝝ pluries fit ꝑ gulã. g̃ gula meret̃ dãnationẽ
eternã: ⁊ ita eſt peccatũ moꝛtale. ¶ Preterea. illud qȯ fa 11ᵐ
cit hominẽ beſtialẽ eſt peccatũ moꝛtale: ⁊ grauiſſimum.
Sed intẽperantia: cuius pars eſt gula: facit hominem be
ſtialẽ: vt phs dicit in. 3. ethi. Ergo gula eſt peccatũ moꝛta/
le. ¶ Preterea. idolatria eſt peccatũ moꝛtale. Sed gula 12ᵐ
eſt idolatria quedã. Dicitur enim ad Romanos vltimo
de quibuſdã: ꝙ domino Chꝛiſto nõ ſeruiũt: ſed ſuo vẽtri:
⁊ ad Phili. 4. dicitur. Multi ambulãt: quoꝝ finis interi
tus: quoꝝ deus vẽter eſt. Ergo gula eſt peccatũ moꝛtale.

Sed contra. nullũ peccatũ moꝛtale inuenitur in 3ᵖ
ſanctis viris. Sed gula aliquando
in ſanctis viris inuenitur. Dicit enim Augu. in. 10. ꝯfeſſi.
Crapula non nunq̃ȝ ſurrepſit ſeruo tuo miſeraberis: vt lõ
ge fiat a me. Crapula aũt ad gulã pertinet. Ergo gula non
eſt peccatũ moꝛtale. ¶ Preterea. omne peccatũ moꝛtale 2ᵐ
alicui pꝛecepto legis ꝯtrariatur. Sed gula nõ ꝯtrariatur
alicui pꝛecepto legis: vt patet diſcurrẽti per ſingula pꝛe/
cepta decalogi. Ergo gula non eſt pctm̃ moꝛtale. ¶ Pre/ 3ᵐ
terea Grego. dicit. 10. moꝛal. exponens illud Iob. 11. Ipſe
nouit hominũ vanitatem. Ex vanitate inquit ad iniqui
tatem ducimur: cũ prius per leuia delicta defluimus: vt
vſu cũcta leuigãte nequaq̃ȝ poſt cõmittere etiã grauioꝛa

timeamus. Et inter alia exẽplificat de gula subdẽs. Duz gule icumbitur ad leuitatis ꝓtinus īsaniam proditur. Et sic gula īter leuia delicta computatur. Sed peccata mortalia nō dicũtur leuia. ergo gula nō est peccatuz mortale.

4: ¶ P̃. Aug⁹. dicit in sermonibus de purgatorio. Quotiens aliquis in cibo aut potu plus accipit q̃ necesse est. ad minuta peccata nouerit pertinere. Sed plus accipere in cibo vel potu q̃ necesse sit pertinet ad gulã. Ergo gula non est peccatum mortale.

R: **Respondeo.** dõm: q cuz querit̃ de aliquo peccato in gñali: vtruz sit mortale: dz itelligi questio vtr̃ sit mortale ex suo genere: qz sicut in superioribus multotiẽs dcm̃ est: in quolibz gñe peccati mortalis: puta vt homicidij: vel adulterij pōt inueniri aliq̃s mot⁹ q est pctm̃ veniale. Et silr in q̃libz gñe pcti venialis pōt iueniri aliq̃s act⁹ q ē pctm̃ mortale: sic in genere vbi ociosi cũ refert̃ ad finẽ pcti mortalis: spẽs aũt moral' act⁹ sumit̃ ex obiecto. vnde si obm̃ pcti alicui⁹ 3riatur charitati in qua vita spũalis 9sistit: necesse est q illud peccatũ sit mortale ex suo gñe vl' ex sua specie. Sicut blasphemia ex suo obiecto 3riatur charitati q̃tũ ad dilectionez dei: et homicidiuz q̃tum ad dilectionẽ ꝓximi. vnde vtrũq; est pctm̃ mortale. pctm̃ aũt gule cõsistit in 9cupiscẽtia iordinata delectatiõis ciboꝝ. Ipsa aũt ciboꝝ delectatio s̃m se 9siderata nō 3riat̃ charitati: neq; q̃tũ ad dilectionẽ dei: neq; q̃tũ ad dilectionẽ ꝓximi. Sz s̃m q addit̃ iordinatio pōt quodãmō 3riari: et quodãmodo nō cõtrariari. Cõcupiscẽtia eni hui⁹ delectabilis pōt eẽ inordinata duplr. vno mō sic q excludat ordinẽ finis vltimi. Qd̃ q̃dẽ contingit qñ talẽ delectationẽ hō appetit vt finẽ vltimuz: eo q nō est possibile vni⁹ hoīs esse multos fines vltimos. Et talis inordinatio repugnat charitati q̃tũ ad dilectionez dei: qui debz diligi vt finis vltim⁹. Alio mō 9cupiscentia pōt esse iordinata s̃m ea que sunt ad finẽ: saluato ordine finis vltimi: puta cũ aliq̃s 9cupiscit nimiũ cibũ vl' potuz: nō tñ sic cõcupiscit vt ꝓpter hoc 9sequẽdũ vellet trãsgredi diuina p̃cepta. Et talis iordiatio nō repugnat charitati. Est aũt de rõne gule iordinatio cõcupiscẽtie: non tñ est de rõne eius iordinatio tollẽs ordinez finis vltimi. Et iō gula s̃z rõnẽ sue spẽi nō hz q sit pctm̃ mortale: sz pōt qñq; esse peccatum mortale: et quandoq; veniale: s̃m iam dictos duos iordinationis modos.

Ad p^m **Ad primum** g̃ dõm: q Esau ꝓpter gulã dict⁹ ꝓphanus est: qz in eo tãta fuit iordiatio cõcupiscẽtie cibi: q ꝓpter cibũ p̃mogenita vendidit. vnde quodãmodo videbat̃ delectationẽ cibi 9cupiscere tãq; finẽ.

2^m ¶ Ad scd̃m dõm q aliqd̃ pctm̃ tollit virtutes duplr. Uno mō directe per 9trarietatẽ ad virtutẽ. Et sic tollit virtutes gula q̃ est pctm̃ mortale: sicut et cetera peccata mortalia. Alio mō dispositiue. Et sic etiã pctã venialia tollũt virtutes: qz vt dr̃ Eccl'. 28°. Qui spernit modica paulatim decidit.

3^m ¶ Ad 3^m dõm: q omne pctm̃ veniale et mortale corrũpit mediũ virtutis in actu. Nō eni eẽt peccatum nisi a medio rõnis discederet̃. Sed habitũ virtutis nō tollit nisi illud peccatũ qd̃ 3riatur charitati a qua oẽs virtutes dependent. Et s̃m hoc gula que est pctm̃ veniale nō corrũpit mediuz virtutis in habitu: sed in actu.

4^m ¶ Ad 4^m dõm: q nocumentũ ꝓximi est per se obiectum ire. appetit eni ira vindictã iniustã: que cõsistit in ꝓximi nocumẽto: sz nocumẽtũ ꝓprij corporis nō est ꝓpriũ obiectum gule: sz 9sequitur qñq; ad obiectũ p̃ter itentionez. Et tale nocumẽtũ est p̃ter rationẽ gule. Si q's tñ sciẽter propter imoderatã 9cupiscentiã cibi graue suo corpori nocumentũ iferret: nimis comedẽdo: et nociua sumẽdo: nō excusaret̃ a pctō mortali.

5^m ¶ Ad 5^m dõm: q illa ꝓhibitio facta Ade nō fuit ꝓhibitio vitij gule: qz poterat absq; oi vitio gule pomũ illud comedi: si ꝓhibitio nō iteruenisset: sz illud fuit p̃ceptũ discipline: vt. s. hō experiret̃ qd̃ iteresset iter obediẽtie bonũ: et iobediẽtie malũ: sicut Aug. dicit super Gen. ad l'am. vnde p̃mũ pctm̃ hoīs nō fuit gula. sz iobediẽtia siue supbia.

¶ Ad 6^m dõm q gula dispositiue iducit ad idolatriã et luxuriã. Non aũt ita q hec duo sint de rõne gule. vñ nō seq̃tur q pctm̃ gule sit pctm̃ mortale: qz etiã pctm̃ veniale pōt disponere ad mortale. 6^m

¶ Ad septimũ dõm q pctm̃ mortale simplr ligat aĩam iquãtum ipedit eã ne per seipsaz possit redire in ordinẽ charitatis: sz pctm̃ veniale ligat aĩam s̃m qd̃: inq̃tũ ipedit virtutez in actu. Et sic gula alr̃ ligat aĩam s̃m q est pctm̃ veniale: et alr̃ s̃m q est pctm̃ mortale. 7^m

¶ Ad octauũ dõm q ratio hoīs est nã. vnde q̃cq̃d est 9tra rõnẽ est 9tra hoīs nãm: sic ergo effluere voluptatib⁹ est 3 nãm hoīs iquãtuz trãscẽdit regulã rationis: vl' tollẽdo ordinẽ finis: qd̃ est simplr esse 9tra rationẽ: vel tollẽdo ordinẽ coꝝ que sũt ad finẽ: qd̃ est eẽ 9tra rõnez s̃m quid: vel magis esse p̃ter rõnem. 8^m

¶ Ad 9^m dõm q illa tria dicũtur eẽ effect⁹ gule iquãtum gula ad illa vitia disponit. Sz ex hoc nō seq̃t̃ q gula semper sit pctm̃ mortale. 9^m

¶ Ad 10^m dõm q vti est referre aliquid in vltimũ finẽ qui nos beatos facit. vñ ꝓp̃e illi abutũtur reb⁹ creatis qui in eis finẽ 9stituũt nō referẽdo eas in finẽ vltimũ. Et hoc meret̃ dãnationez tã in gula q̃ in alijs pctis: per que hō sic abutit̃ reb⁹ creatis. 10^m

¶ Ad 11^m dicendũ q ph̃s nō dicit q itemperãtia simplr faciat hominem bestialẽ: sz qz talib⁹ delectatiõibus gaudere: et maxime eas diligere est bestiale. Et h̃ ideo: qz hǫ delectatiões sunt in q̃b⁹ cũ bestijs cõicam⁹. Alie eni delectatiões sunt ꝓprie hoīum. Ille aũt maxime has delectatiões diligit qui in eis finẽ cõstituit. 11^m

¶ Ad 12^m dõm: q illi seruiũt ventri suo tãq; deo. qui in delectationib⁹ ciboꝝ ad vẽtrẽ ꝑtinẽtiũ finẽ 9stituũt q in solo deo est 9stituẽdus. 12^m

Ad ea vero que in 3rium obyciuntur de facili pz r̃nsio. ꝓcedũt eni de gula s̃m q est veniale pctm̃. Opz aũt r̃ndere ad scd̃m qd̃ videt̃ ostẽdere q gula nullo mō sit pctm̃ mortale: qz nō 3riat̃ alicui p̃cepto. Dõm est eni q p̃cepta decalogi p̃cipiũt et ꝓhibẽt ea que manifeste ratio nãlis hz vt fiant: vel non fiãt. Cadunt eni in cõceptiõe cõmuni. vnde nō oĩa peccata mortalia directe cõtrariãtur p̃ceptis decalogi: sed per quãdã reductionẽ. Sicut ꝓhibitio simplicis fornicatiõis reducit̃ ad hoc p̃ceptũ. Nō mechaberis. Et silr ꝓhibitio gule s̃m q est pctm̃ mortale: per reductionez 3riat̃ p̃cepto de sanctificatione sabbati: per quã itelligitur spũalis quies que ipeditur per imoderãtiam gule. Ad ar^m in 3riũ.

¶ De speciebus gule.

Tertio querit̃ de spẽbus gule: q̃s Greg⁹. assignat 30. moral'. dicẽs. Quinq; modis nos gule vitiũ tentat. Aliquãdo nãq; idigẽtie tẽpora p̃uenit. Aliquãdo cibos lautiores querit. Aliquãdo que sumẽda sunt p̃parari accuratius appetit. Aliquãdo in ipsa quãtitate sumẽdi mẽsuraz refectionis excedit. Aliquãdo ipso estu imensi desiderij aliq̃s peccat. Et cõtinẽtur in hoc v'su. P̃repropere: laute: nimis: ardẽter: studiose.

p^m ¶ Uidet̃ aũt q icõueniẽter iste q̃nq; spẽs gule distinguãtur. differunt eni predicti modi gule s̃m diuersas circũstãtias: qz prepropere respicit tempus: laute respicit subam cibi: et sic de alijs. Sz circũstantie cum sint accidẽtia actuũ nō diuersificãt spẽm. ergo s̃z p̃dicta q̃nq; nō debẽt distigui diuerse spẽs gule.

2^m ¶ Preterea. in quolibz peccato contingit trãsgredi regulam secundum diuersas circunstantias: sicut illiberalis accipit quando non oportet: et vbi non opz: et similiter secundum

alias circūstantias. Nō tamē secūdum hoc distinguūtur
diuerse illiberalitatis spēs. ergo etiā neq3 sunt distinguē-
3m de diuerse spēs gule: fm p̄dicta q̄nq3. ¶ P̄. sicut tempus
ponit᷑ vna circūstātia: ita etiā locus ꝛ substātia peccātis.
Si g̃ fm tēpus accipit᷑ vna spēs gule: debēt etiā alie spēs
accipi fm locū: ꝛ fm septē alias circūstātias: vt sint septē
4m vel octo spēs gule. ¶ P̄. fm ph̄z in 3° ethic. tēperātia cui
opponit᷑ gula est circa delectatiōes gustus: nō inq̄ntū est
gust᷒: sed īquantū est tact᷒. Sz laute ꝛ studiose videntur
ꝑtinere ad bonitatē saporis: q̄ est ꝓpriū obiectū gust᷒. Er
5m go icōueniēter fm illa duo assignātur spēs gule. ¶ Pre-
terea. Aug᷒ dicit. 10. ꝯfes. ꝙ populus in heremo: nō q2 car
nes desiderauit: sz q2 esce desiderio aduersus deuz mur-
murauit: meruit iꝓbari. Sz Greg. 30. moral. dicit ꝙ po
pulus: despecto māna: cibos carniū petijt: quos lautiores
putauit. g̃ appetere lauta cibaria nō videt᷑ ꝑtinere ad pec
catū gule. Et sic videt᷑ ꝙ p̄dicte spēs gule inconueniēter
assignātur.

3 In contrariū est auctoritas Grego. huiusmo-
di species distinguentis.

Rō Respondeo. Dōm ꝙ in distinguēdis spēb᷒ mo-
raliū actuū opz p̄cipue attēdere ad
motiua que sunt ꝓp̄a obta actuū volūtarioꝝ: eo ꝙ obiꝫ
mouēs volūtatē est sicut forma ipsi᷒: vn̄ actus volūtarij
distinguūtur fm diuersa motiua: sicut act᷒ reꝝ nālium fm
diuersas formas agentiū. Cōtingit aūt quādoq3 ꝙ idem
motiuū est cā ꝙ hō trāsgrediat᷑ mediū virtutis fz diuer
sas circūstātias. Et tūc fm diuersas circūstātias iordina-
tas nō sumūtur diuerse spēs pcti. Sicut in auaritia moue
tur hō ad rapiēdū aliena. ꝛ in tpe in quo non dz: ꝛ in loco
in quo nō dz: ꝛ a psonis a qb᷒ nō dz: ꝓpter vnū ꝛ idē moti-
uum. s. vt ꝯgreget pecuniā. Et iō fm h̄ nō diuersificantur
spēs auaritie. Si vō eēnt diuersa motiua ad peccādū: sic
eēnt diuerse spēs auaritie. puta si ad trāsgressionē q̃rūdā
circūstātiarū iclinaret᷑ ꝓpter defectū dationis. ad alias
aūt ꝓpter supabūdātiā acceptiōis. Sic g̃ dōm est ꝙ p̄di-
cte spēs gule distinguūtur fm diuersa motiua. vt. n. dcm̄
est: pctm̄ gule cōsistit in ꝯcupiscētia iordinata delectatio-
nis ciboꝝ. hꝫ aūt iordinatio pōt referri vl̓ ad delectatio-
nē: vel ad ipsaz ꝯcupiscētiā. Cā aūt delectatiōis pōt eē vl̓
nālis vel artificialis. Nālis qdē sicut cūz aliqs superflue
querit delectari in esu p̄ciosaꝝ ꝛ electaruz reꝝ. fm illud
Amos 6°. Qui comeditis agnū de grege: ꝛ vitulos de me-
dio armēti. Cā aūt artificialis delectatiōis: sicut cū aliqs
supflue appetit cibos nimis delicate p̄paratos. Quātum
g̃ ad p̄mū modū dr̄ laute: q̄ntū ad scdm studiose. Ex parte
vō concupiscētie: pōt iordinatio diuersificari fm diuersa
motiua triplr. Cōcupiscētia enī est qdaz mot᷒ appetitiue
v̄tutis in delectationē tēdens. Inordinata aūt vehemen
tia mot᷒ etiā in corporalib᷒ fm tria pōt attendi. Prio q̄-
dē anteq̄ ꝑueniat ad terminū in quez tendit. Et sic mot᷒
vehemēs festinat ad terminū ꝑuenire. Silr ꝛ ꝯcupiscen-
tia q̄n est iordinate vehemēs nō pōt pati dilationē cibi:
sz ad esuz festinat. Et sic accipit᷑ hoc qd dr̄. Preprope.
2° vehemētia mot᷒ ꝯsiderat᷑ in ipsa ꝑuētione ad terminū:
q2 qd vehemēter mouet᷑ corporalr: iordinate cōiungit᷑ ei
in qd tēdit. Et silr q̄n ꝯcupiscētia cibi est vehemēs: inor-
dinate hō se hz circa cibi sumptionē. Et ad hoc ꝑtinet qd
dr̄: ardēter. Tertio ꝯsiderat᷑ iordinata vehemētia mot᷒
corporalis postq̄ ꝑuenerit ad id in qd tēdit: q2 non sistit
in eo: sz vlteri᷒ ꝓcedit. Et silr q̄n aliqs imoderate cōcupi-
scit cibū: ꝛ nō sistit cōcupiscentiā eius in cibo moderato:
quē nā reqrit: sz vlteri᷒ sumit. Et ad h̄ ꝑtinet qd dr̄: nimis

Ad p̄m Ad primum g̃ dōm ꝙ p̄dicte spēs non diuersifi
cantur ꝓpter diuersas circūstātias
sed ꝓpter diuersa motiua: vt dcm̄ est. ¶ Et per h̄ etiā pz 2m ꝛ 3m
solo ad scdm ꝛ 3m: q2 nō semꝑ trāsgressio diuersaꝝ circum
stātiaꝝ hz diuersa motiua. ¶ Ad q̃rtū ergo dōm ꝙ gulo 4m
sus nō delectat᷑ in cibis lautis ꝛ studiose p̄paratis ꝓpter
iudiciū saporꝝ: sicut faciūt qui vina ꝓbāt: qd est ꝓpriū gu
stus inq̄ntū est gustus. hui᷒ enī delectatōis iordinatio ma
gis ꝑtinet ad curiositatē q̄ ad gulā. Sz delectat᷑ gulosus
in ipsa sumptiōe cibi lauti: ꝛ studiose p̄parati: que quidez
sumptio est per quēdā tactū. ¶ Ad 5m dōm: ꝙ comedere 5m
lauta cibaria nō est pctm̄: vt Aug. dicit. sz cōcupiscētia in-
ordinata lauti cibi pōt eē pctm̄: fm itentionē Greg.

¶ Utrum gula sit vitium capitale.

Quarto q̃rit᷑ vtrū gula sit vitiū capitale.
¶ Et videt᷑ ꝙ nō. Sicut enī con p̄m
tingit eē delectationē in sensu gustus ꝛ tact᷒:
ita etiā in alijs sensib᷒. Sz circa delectatiōes
alioꝝ sensuū nō ponūtur aliq̄ vitia capitalia.
g̃ neq3 gula que est circa delectatiōes gust᷒ dz poni vitiū
capitale. ¶ P̄. supbia fm Greg. 31°. moral. nō ponit᷑ vitiū 2m
capitale: sz regina vitioꝝ: q2 ex ea oīa vitia oriūtur. Sed
ebrietas est radix oium vitioꝝ. Dicit᷑ enī in decretis. di.
35°. Ante oia clericis vetet᷑ ebrietas que omniū vitioꝝ fo
mes ac nutrix est. Ebrietas aūt est quedā spēs gule. Ergo
gula nō debz poni iter vitia capitalia. ¶ P̄. vnū vitiū ca 3m
pitale nō numerat᷑ iter filias alteri᷒. Sz imūditia quam
Grego. ponit. 31. moral. filiā gule ꝑtinet ad luxuriā: fm il-
lud Ephe. 5°. Ois fornicatio ꝛ imundicia ꝛc̄. g̃ cū luxuria
sit vitiū capitale: videtur ꝙ gula nō sit vitium capitale.
¶ P̄. appetere leta est ꝓprie ꝓpriū supboꝝ. vt Bernar- 4m
dus dicit. Sz supbia nō est filia alicui᷒ vitij capitalis. Cū
ergo inepta letitia ponatur a Grego. filia gule: videtur ꝙ
gula non sit vitium capitale.

In contrarium est qd Greg᷒ 31°. moral. ponit 3
gulā iter alia vitia capitalia

Respondeo. dōm ꝙ sicut in p̄cedētib᷒ q̄ōnib᷒ di- Rō
ctum est: vitium capitale dr̄ ex quo
alia oriūtur fm rationē cause finalis: iquātum s. obiectū
alicui᷒ vitij est multū ꝛ a plurib᷒ appetibile: ꝛ p̄cipue in-
quantū hz aliquā similitudinē cū felicitate quaz oēs na
turalr appetūt. Una aūt de ꝯditiōibus felicitatis est de-
lectatio: sine qua felicitas esse nō pōt. Et iō pctm̄ gule: qd
est circa vnā maximarum delectationū in cibis ꝛ potib᷒
cōsistentē: est vitiū capitale. Oriūtur autez ex gula vitia
quedā que eius filie dicūtur fm ea que consequi possunt
ad imoderatā delectationē in cibis ꝛ potibus. quod qdez
considerari potest: vel ex parte corporis: ꝛ sic ponit᷑ gule
spēs imunditia: cuius pollutio de facili seq̄t᷑ ex nimia ci-
bi sumptione. Uel pōt cōsiderari ex parte aīe: cui᷒ est re
gere corp᷒: ꝛ eius regimē ipedit᷑ multiplr ꝓpter imodera
tam delectationē in cibis ꝛ potibus. Et p̄mo qdē q̄ntū ad
rōnē: cuius acies hebetat᷑ ex nimia sumptiōe cibi: vl̓ sol-
licitudine circa sumptionē ipsi᷒: q2 ꝑturbatis iferiorib᷒
virib᷒ corporalib᷒ ꝑ iordinatā cibi sumptiōez: ipsa rō per
ꝯn̄s ipeditur: ꝛ sic ponit᷑ filia gule hebetudo sensus circa
itelligētiā. 2° seq̄tur iordinatio in affectu q̄ ꝯsopito gu-
bernaculo rōnis iordinate afficit᷑: ꝛ sic est iepta letitia. 3°
seq̄t᷑ iordinatio locutiōis: ꝛ sic est multiloquiū: q2 duz ra-
tio v̓ba nō pōderat: ꝯn̄s est vt hō ad v̓ba supflua dilabat᷑.
4° seq̄t᷑ iordinatio opis: ꝛ sic est scurilitas. i. iocularitas
quedā in exteriorib᷒ gestib᷒: ꝓueniens ex defectu rōnis:
cui᷒ erat exteriora mēbra ꝯponere. Sicut g̃ est gula vitiū
capitale: ꝛ eius filie sunt q̄nq3: vt Greg᷒ dicit 31°. moral. s.
iepta letitia: scurilitas: multiloquiū: imunditia: ꝛ hebetu
do sēsus circa itelligē- Ad p̄m
Ad primum ergo dicendū: ꝙ dele- (tiā.

ctatões aliorũ sensuũ cõsequũt coniunctionẽ rei delecta-
bilis sm solã similitudinẽ: sȝ delectatiões tactus conse-
quũtur coniunctionẽ rei delectabilis corporalẽ. Et iõ cir
ca delectatiões tactus: sicut circa p̃ncipaliores ꝛ maiores
ponũtur vitia capitalia: ꝛ nõ circa delectatiões aliorꝫ sen
2m suum: nisi gustus sm q̃ est tact⁹ q̄dã. ℂ Ad scd̄m dicendum: q̃
ex ebrietate sequũtur oĩa peccata: nõ sm originẽ cause fi-
nalis: sȝ sm ꝓhibẽtis remotionẽ. i. quãtuȝ. s. remouet iudi-
cium rõnis: per qd̄ hõ a pctõ cohibet. vñ non seq̄t q̃ gula
vel ebrietas sit caput oĩum vitiorꝫ: sicut supbia: sȝ quorũ-
dam specialr̃ que directe ex gula oriũtur: sicut ꝓpꝫ eius
3m effectus. ℂ Ad 3m dicendum: q̃ pollutio corporis põt ꝓuenire
ex cã aĩali: puta ex ꝯcupiscẽtia delectationis apphense: ꝛ
hoc p̃ncipalr̃ ꝑtinet ad luxuriã. Ul' ex cã corporali ꝛ itrin
seca. s. ex supfluo humore iterius abũdante: ex quo stimu
latur hõ ad corporis pollutionẽ: ꝛ sm hoc imũdicia poni
4m tur filia gule. ℂ Ad quartũ dicendum: q̃ supbie est appetere le-
ta: sȝ gule est vt ex ea letitia inepta sequatur ꝓpter ratio-
nem impeditam: vt dictum est.

De luxuria.

Et hȝ q̃tuor articulos. p̃ enĩ querit̃
vtruȝ oĩs actus luxurie sit pctm̃. 2°
vtrum oĩs actus luxurie sit pctm̃ mortale. 3° vtruȝ spẽs
luxurie cõuenieñter distinguãtur. 4° vtrũ luxuria sit vi-
tium capitale. Questio. XV.

Uestio est de luxuria. Et p̃mo que-
ritur vtꝝ oĩs act⁹ luxurie sit
1m pctm̃. ℂ Et videt̃ q̃ nõ. Fornicatio. n. est
act⁹ luxurie. Sȝ ipsa cõnumerat̃ q̄busdaȝ
que nõ sunt pctã: sed sm se licita. Dicit̃ enĩ
Actu. 15°. Uisuȝ est spũi sancto ꝛ nobis ni-
hil vltra iponere oneris vobis q̃ͣ hec ne-
cessaria: vt abstineatis vos ab imolatis simulacrorꝫ: ꝛ san
guine suffocato: ꝛ fornicatiõe. Sȝ nullus cibi esus sm se
est pctm̃: sȝ illud. i. Thi. 4. Nihil reyciendũ qd̄ cũ grãꝝ
actõe ꝑcipit̃. ḡ neq̧ fornicatio est pctm̃. Et ita nõ oĩs act⁹
2m luxurie est pctm̃. ℂ P̄. cognoscere mulierẽ est act⁹ nãlis:
ꝛ ita q̃ͣtũ est de se nõ est pctm̃: sicut nec videre ipsam: cuȝ
vtrũq̧ sit act⁹ cuiusdã nãlis potẽtie. Sȝ videre mulierẽ
3m nõ suã nõ est pctm̃. ḡ neq̧ cognoscere nõ suã. ℂ P̄. si for-
nicatio est pctm̃: aut hoc est rõne potẽtie a qua egreditur
act⁹: aut rõne materie: aut rõne finis. Sed fornicatio nõ
est pctm̃ rõne potẽtie: q2 potẽtia a qua egredit̃ act⁹ nãlis
est. Neq̧ etiã rõne materie: q2 mã est femina ad hũc vsuȝ
a deo creata sm illud Geñ. 2. Faciamus ei adiutoriũ sile
sibi. põt etiaȝ ꝯtingere q̃ nec rõne finis: puta si aliq̄s for-
nicãdo intẽdat gñãre ꝓlẽ ad cultũ dei nutriẽdã. Ergo vi
4m det̃ q̃ nõ oĩs fornicatio sit pctm̃. ℂ P̄. sm ph̃m in 15°. de
aĩalibus. Semẽ est superfluũ alimẽti. Sed alia supflua
licitũ est q̄litercũq̧ emittere. ꝛ hoc fit absq̧ peccato. ḡ vi
det̃ q̃ similr̃ hoc cõtingit in emissiõe seminis. Non ergo
5m oĩs actus luxurie est pctm̃. ℂ P̄. illud qd̄ est pctm̃ ex ge-
nere: nõ lȝ fieri quocũq̧ bono fine: sm illud Ro. 3°. nõ est
sicut q̄dã dicũt nos dicere. Faciam⁹ mala vt veniãt bona
Sȝ sicut dicit Cõmẽ. 5. ethic. epicheiches. i. vir v̾tuosus
ꝯmittit adulteriũ cũ vxore tyrãni. vt tyrãnũ iterficiẽs li
beret patriã. ergo ꝛ adulteriũ nõ est sm se peccatũ. Mul
6m to ḡ min⁹ alij fornicationis actus. ℂ P̄. nulli⁹ actus iusti
iq̃ntũ iustus est: est pctm̃. Sed fornicatio videt̃ eẽ act⁹
iustitie. Dicit̃ enĩ Geñ. 38°. q̃ Judas dixit de Thamar cũ
qua fornicat⁹ fuerat: iustior me est: vel iustificata ẽ ex me
sicut hebraica veritas hȝ: vt Hierony. dicit. ergo fornica
7m tio nõ est pctm̃. ℂ P̄. Aug⁹ dicit 7°. de ciuita. dei. q̃ oẽ vi
tium est cõtra nãm. Sȝ fornicatio nõ est cõtra nãm: q2 su
per illud Ro. i. Nã femine eorũ imutauerũt naturalem
vsum. dicit glo. Nãlis vsus est vt vir ꝛ mulier in vno cõ-
cubitu coeãt. ergo nõ est pctm̃. ℂ P̄. nullũ peccatũ ꝯmit- 8m
titur sm p̄ceptũ dei. Sed fornicatio q̃nq̧ cõmissa est sm
p̄ceptũ dei. Dr̃ enĩ Osee p̃mo. Dixit dñs ad Osee. Uade
sume tibi vxorẽ fornicationũ: ꝛ fac filios fornicationũ. er
go fornicatio sȝ se nõ ẽ pctm̃. ℂ P̄. cuilibȝ vitio qd̄ in su- 9m
perabũdãtia cõsistit: opponit̃ virtus in diminutione cõsi
stens. Sȝ luxuria importat quãdã superfluitatẽ circa cõ-
cupiscẽtias delectationũ in venereis. Opposita aũt dimi
nutio virginitas: vel perpetua cõtinẽtia nõ est pctm̃: sed
laudabile aliq̄d. Ergo neq̧ luxuria semꝑ est pctm̃.

Sed cõtra est qd̄ dicit̃ He. 13°. Sit honorabile cõ- 3ꝑ.
nubiũ in oĩbus: ꝛ thorus imaculatus.
fornicatores enĩ ꝛ adulteros iudicabit deus. Sȝ illud ꝑ
quo hõ subijcitur diuino iudicio est pctm̃. ergo fornicatio
ꝛ adulteriũ: ꝛ oẽs hõꝫ actus luxurie sunt peccata. ℂ Pre- 2m
terea. Thobie 4° dr̃. Attẽde tibi fili mi ab omni fornica
tione: ꝛ p̄ter vxorẽ tuã nũq̃ͣ patiaris crimẽ scire. Sȝ act⁹
luxurie dicũtur qui sunt p̄ter legittime vxoris cõnubiũ.
ergo oĩs luxurie actus est pctm̃.

Respondeo. Dicendum q̃ luxuria est quoddã vitiuȝ R.
itẽperantie oppositũ: put moderat̃
cõcupiscẽtias delectabiliũ tactus circa venerea: sicut gu-
la opponit̃ tẽperãtie iq̃ntum est moderatiua ꝯcupiscen
tiarũ circa delectabilia tact⁹ in cibis ꝛ potib⁹. vnde luxu-
ria quidẽ p̃ncipalr̃ iportat iordinationẽ quãdã circa con-
cupiscẽtias delectationũ in venereis sm superabũdãtiã.
hõꝫ aũt iordinatio põt esse: vel in solis iterioribus passiõi-
bus: vel etiã vlterius in ipso exteriori actu qui est iordia
tus sm seipm̃: ꝛ non solũ ꝓpter iordinatã cõcupiscẽtiaȝ a
qua ꝓcedit. Ad iordinatã enĩ ꝯcupiscentiã ꝑtinet: vt pro
pter ꝯcupiscẽtiam delectabilis aliq̄s actũ exerceat: q̄ sm
se est iordinat⁹: sicut pȝ circa ꝯcupiscẽtias pecuniarꝫ. põt
enĩ esse iordinata ꝯcupiscẽtia acq̄rendi vel retinẽdi pecu
nias suas sibi dẽbitas. Et tũc talis acq̄sitio vl' retẽtio pecu
nie nõ est vitiosa sm se: sed solũ sm q̃ ex imoderata cõcu
piscẽtia ꝓuenit. q̃nq̧ võ ex iordinata ꝯcupiscentia pecu-
niarũ ꝓuenit q̃ hõ etiã velit accipere vl' retinere aliena.
Et tũc ipsa acceptio vel retẽtio sm se iordinata est: ꝛ non
solũ sm q̃ ex iordinata ꝯcupiscẽtia ꝓcedit: ꝛ vtrũq̧ per-
tinet ad vitiũ illiberalitatis: vt pȝ ꝑ ph̃m 4° ethi. Simi-
liter etiã dicendum est de luxuria: q2 q̃nq̧ q̄dẽ iportat solã in-
ordinationẽ iterioris ꝯcupiscẽtie sicut pȝ in eo qui ex im
moderata ꝯcupiscẽtia accedit ad vxorẽ suã. Tunc enim
ipse actus nõ est iordinatus sm se: sed soluȝ sm q̃ ꝓcedit
ex iordinata ꝯcupiscẽtia. q̃nq̧ vero cũ iordinatiõe concu
piscẽtie est etiaȝ iordinatio ipsius actus exterioris sm se
ipm̃: sicut cõtingit in omni vsu genitaliũ mẽbrorꝫ p̄ter
matrimonialẽ actũ. Et q̃ oĩs talis actus sit iordinat⁹ sm
seipm̃: apparet ex hoc q̃ oĩs actus hũanus dr̃ esse iordina
tus: qui nõ est ꝓportiõatus debito fini: sicut comestio est
iordinata si nõ ꝓportionetur corporis salubritati ad quã
ordinatur: sicut ad finẽ. Finis aũt vsus genitaliũ mẽbro-
rum est gñãtio ꝛ educatio ꝓlis. Et iõ oĩs vsus p̄dictoruȝ
mẽbrorꝫ qui nõ est ꝓportiõatus generationi ꝓlis: ꝛ debi
te eius educationi: est sm se iordinatus. Quicũq̧ autem
act⁹ p̄dictorꝫ mẽbrorꝫ est p̄ter cõmixtionẽ maris ꝛ femi-
ne: manifestũ est q̃ nõ est accõmodus generationi ꝓlis.
Oĩs võ ꝯmixtio maris ꝛ femine p̄ter legeȝ matrimonij:
est iproportiõata debite ꝓlis educationi. Est. n. lex matri
monij ĩstituta ad excludẽdũ vagos ꝯcubit⁹ qui cõtrariã-
tur certitudini ꝓlis. Si enĩ q̄libȝ posset idifferẽter ad q̃ͣ-
libet accedere que nõ esset sibi determinata: tolleret̃ cer
titudo ꝓlis: ꝛ per ꝯñs sollicitudo patris circa educatiõeȝ
filiorꝫ: Et hoc est ꝯtra id qd̄ conuenit humane nature. Qꝛ
nãliter hoĩes sunt solliciti de ꝓlis certitudine: ꝛ de educa

tione suoꝝ filioꝝ. Magis etiã hoc pertinet ad patres ꝙ̃
ad matres: qꝛ educatio ad matres ptinẽs est circa infan/
tilem etatem: postea autẽ ad patrẽ ptinet educare filiuz:
ꝛ instruere eũ: ꝛ thesaurizare ei in totã vitã. Sic aũt vi/
demus ꝛ in aliꝗs aïalibus: ꝙ in quacunqꝫ spẽ aïalis ples
nata indiget cõi educatione maris ꝛ femine: vbi non est
vagus coitus: sed maris ad aliquã femellã determinate:
vt pꝫ in oïbus auibus simul nidificãtibꝰ. Unñ manifestũ
est ꝙ oïs cõmixtio maris ꝛ femine p̃ter legẽ matrimonij
excludẽtẽ vagos ꝯcubitus: est de se iordinata. nõ aũt nũc
agit̃ vtrũ ista determinatio fiat ad vnã habendã vel ad
plures: vel diuisibiliter vel idiuisibiliter. hec enĩ ad qõ/
nem de matrimonio ptinẽt. Sed q̃litercũqꝫ hoc sit: opꝫ
ꝙ oïs cõmixtio maris ꝛ femine p̃ter matrimonij legẽ sit
inordinata. Sic ergo oïs luxurie actus est pctm̃: vel pro/
pter inordinationẽ actus: vel ẽt ppter inordinationẽ so/
lius ꝯcupiscẽtie: que inordinatio p̃ ꝛ per se ad luxuriã pti
net. Dicit enĩ Augꝰ. 12. de ciui. dei: ꝙ luxuria nõ est vitiũ
pulcroꝝ suauiũqꝫ corpoꝝ: sꝫ aïe puerse amãtis corpore/
as voluptates: neglecta tẽperãtia qua rebus turpia tur/
pioribus: suauia suauioribusqꝫ aptamus.
Ad p^m Ad primum dõm: ꝙ apostoli volẽtes in p̃miti/
ua ecclĩa cõuersos ex gẽtibus simĩ
in vnũ ꝯuenire cũ his qui ex iudeis erãt ꝯuersi: ipedimẽ
ta huius vnionis excluserũt: ex vtraqꝫ parte amputãtes
id qd̃ aliꝗs onerosuz eẽ posset. Et iõ gẽtilibus interdixe/
runt que iudeis erãt molesta: nõ sub hac ꝯsideratiõe an
essent pctã vel nõ: sed solũ qꝛ scãdalum faciebãt. Gẽtiles
enĩ existimabãt oẽm cibũ ẽm se licitũ esse ad edẽdũ: qd̃
verũ erat: sed iudei hoc abhorrebãt ppter pristinã legis
cõsuetudinẽ. Et iõ aplĩ gẽtilibꝰ interdixerũt pro tp̃e illo
cibos maxime abominabiles iudeis. E cõtrario võ gen/
tiles falso existimabãt fornicationẽ simplicẽ nõ eẽ pec/
catũ: quã iudei vere sicut pctm̃ abominabant̃ instructi
per legẽ. Et iõ hoc etiã aplĩ phibuerũt tanq̃ꝫ pctm̃: ꝛ cuz
2m hoc discidiũ generãs. ⁋ Ad 2m dõm: ꝙ nihil phibet ali/
quid eẽ meũ ad vidẽdũ: qd̃ tñ nõ est meũ ad aliquẽ aliũ
visum: sicut aurũ qd̃ in platea ponit̃ est meũ ad vidẽduz:
nõ aũt ad possidẽdũ. Similiter etiã mulier põt eẽ alicu/
ius ad vidẽdũ vel etiã ad possidẽdũ: sicut ancilla: nõ tñ
3m ad visuz ꝯcubitꝰ est sua: nisi ẽꝫ determinationẽ legis ma/
trimonij. ⁋ Ad 3m dõm: ꝙ actus luxurie est pctm̃ rõne
potẽtie: inq̃ꝫtum. s. ꝯcupiscibilis nõ ꝯtinet̃ sub ordine ra/
tionis. Et rõne mãe: qꝛ actus ꝯueniẽs generationi ꝛ edu/
cationi plis nõ solũ requirit mulierẽ pro materia: sed ẽt
mulierẽ matrimonio determinatã: vt dictũ est. Finis ẽt
ipsius actꝰ ẽm suã nãm est inordinatus: lꝫ ex intentione
agẽtis possit eẽ finis bonꝰ: qui nõ sufficit ad excusationẽ
4m actus: vt pꝫ in eo q furat̃ intẽdẽs elemosynã dare. ⁋ Ad
4m dõz: ꝙ sicut phs dicit i codẽ li. Semẽ ẽ supfluũ gdẽ
q̃ntũ ad actũ nutritiue: sed quo indiget̃ ad gnãtionẽ pro/
lis. Et iõ oïs volũtaria emissio feminis est illicita: nisi ẽꝫ
ꝯueniẽtiã ad finẽ a nã intentũ. Alia võ supflua: vt sudor:
vrina ꝛ hꝫ sunt supflua gbus nõ indiget̃. Et iõ nõ refert
5m q̃litercũqꝫ emittant̃. ⁋ Ad 5m dõm: ꝙ ille ꝯmentator. in h
nõ est sustinẽdus. pro nulla enĩ vtilitate dꝫ aliquis adul/
teriũ cõmittere: sicut nec mẽdaciũ dicere dꝫ aliꝗs ppter
vtilitatẽ aliquã: vt Augustinꝰ dicit in lib. ꝯtra mẽdaciũ.
6m ⁋ Ad 6m dõm: ꝙ Thamar dr̃ esse iustificata: nõ ppter
fornicationẽ quã cõmisit: sed qꝛ ex alio genere sibi plez
7m nõ quesiuit q̃ꝫ ex eo vnde sibi vir debebat̃. ⁋ Ad 7m di/
cendũ: ꝙ actus luxurie põt dici ꝯtra naturã dupl̃r. Uno
modo absolute: qꝛ. s. est ꝯtra nãꝫ oïs aïalis. Et sic oïs actꝰ
luxurie preter cõmixtionẽ maris ꝛ femine dicit̃ eẽ ꝯtra
nãꝫ inq̃ꝫtũ nõ est pportionatus generationi que in quo/
libet genere aïalis fit ex cõmixtione vtriusqꝫ sexus: ꝛ h
modo loquit̃ glo. Alio modo dicit̃ esse aliqd ꝯ nãm: qꝛ ẽ
ꝯtra naturã ppriã hoïs cuius est ordinare generationis
actũ ad debitã educationẽ. Et sic oïs fornicatio est cõtra 8m
naturã. ⁋ Ad 8m dõm: ꝙ sicut ppter p̃ceptuz dei in cuiꝰ
potestate sunt oïa id qd̃ alias fuisset furtuz fuit nõ furtũ
filiꝗs Israel egyptios spoliãtibus: vt dicit̃ exo. 12. ita ꝛ p
pter auctoritatẽ ipsiꝰ dei qui est supra legẽ matrimonij:
cõcubitus ille nõ fuit fornicarius qui alias fornicarius
fuisset. vnde dicit̃ vxor fornicationũ: ꝛ fornicationũ filij:
nõ qꝛ tũc esset fornicatio: sed qꝛ alias fornicatio fuisset.
⁋ Ad 9m dõm: ꝙ virginitas seu ppetua ꝯtinẽtia nõ oppo 9m
nitur luxurie sicut extremũ: sed sicut mediũ: eo ꝙ medi/
um in virtutibꝰ nõ accipit̃ ẽm quãtitatẽ: sed ẽm rõnẽ re
ctã: vt de magnanimo phs dicit in. 4. ethi. Extremũ aũt
ẽm diminutionẽ esset siꝗs p̃ter rõnẽ rectaꝫ a carnali cõ/
mixtione abstineret: vt pꝫ in eo qui debitũ vxoris redde
re cõtẽnit: vel qui abstinet ppter aliquã reuerẽtiã demo
nũ: sicut nigromãtici ꝛ virgines vestales.

⁋ Utrũ oïs actus luxurie sit peccatũ mortale.

p^m Secundo querit̃ vtrũ oïs actus luxurie
sit pctm̃ mortale. ⁋ Et videt̃
ꝙ nõ: qꝛ sup illud. 1. Thi. 4. Pietas ad oïa vti/
lis est. dicit glo. Ambrosij. Oïs sũma discipli/
ne xp̃iane in misericordia ꝛ pietate est: quam
aliquis sequẽs si lubricũ carnis patit̃ sine dubio vapula
bit: nõ tñ peribit. Sed quicũqꝫ peccat mortaliter non so
lum vapulat: sed perit. ergo nõ quicũqꝫ patit̃ lubricũ car
2m nis per actũ luxurie mortaliter peccat. ⁋ P̃. oẽ peccatũ
mortale alicui p̃cepto diuine legis ꝯriat̃. Sed inter pec/
cata luxurie solũ adulteriũ p̃cepto legis ꝯriat̃: illi. s. p̃ce/
pto. Nõ mechaberis. Ergo solũ adulteriũ inter actus lu/
xurie ẽ pctm̃ mortale. ⁋ Sed dice. ꝙ in phibitione me/
chie. i. adulterij intelligit̃ phibitio oïs illiciti cõcubitꝰ.
3m ⁋ Sed ꝯtra. in phibitione maioris pcti nõ intelligitur
phibitio minoris pcti: sed adulteriũ est maius pctm̃ q̃ꝫ
simplex fornicatio. Ergo in phibitione adulterij non in/
4m telligitur phibitio simplicis fornicationis. ⁋ P̃. omne
pctm̃ mortale ꝯriat̃ charitati: per quã est aïe vita: ẽm il/
lud. 1. Jo. 3. Trãslati sumꝰ de morte ad vitã: qꝛ diligimꝰ
fratres. Sed simplex fornicatio nõ ꝯriat̃ neqꝫ dilectiõi
dei: qꝛ nõ est peccatũ in deũ: neqꝫ etiã dilectioni pximi:
qꝛ pximo nõ facit iniuriã. Mulier enĩ sui iuris existẽs
que in actũ simplicis fornicationis cõsentit iniuriã non
5m patit̃: qꝛ nullus patit̃ iniustũ volẽs: vt phs dic̃ in. 5. ethi.
ergo fornicatio ẽꝫ suũ genus nõ est pctm̃ mortale. ⁋ P̃.
Isidorꝰ dicit in lib. de sũmo bono: ꝙ si delectatio fornica
tionis plus delectat hoïez q̃ꝫ amor castitatis: adhuc pec/
catũ regnat i hoïe. Ex quo videt̃ ꝙ fornicatio simul pos/
sit esse in hoïe cũ virtute castitatis: sed nullũ pctm̃ mor/
6m tale põt eẽ simul in homine cũ v̾tute. ergo fornicatio non
est pctm̃ mortale. ⁋ P̃. pctm̃ aliquod dupliciter mino/
ratur. Uno mõ ppter infirmitatẽ hoïs. Alio mõ propter
magnitudinem impugnationis. Sed homo patit̃ maio/
rẽ debilitatẽ circa peccatũ luxurie q̃ꝫ circa pctm̃ gule: qꝛ
generatiua: ad quã ptinet pctm̃ luxurie: nõ soluz est cor/
rupta sicut nutritiua ad quã pertinet peccatũ gule: sꝫ eti/
am est infecta. Similiter etiã maior est impugnatio ex
parte hostis circa luxuriã q̃ꝫ circa gulam: qꝛ precipue dia
bolus impugnat hoïem de luxuria: vt pꝫ per illud qd̃ di/
citur Job. 40. Uirtus est in lumbis eius ꝛ potestas eius
in vmbilico ventris illius: qd̃ Gregorꝰ refert ad pctm̃ lu/
xurie. ergo videtur ꝙ peccatũ luxurie sit minus q̃ꝫ pecca
tum gule: vt supra dictũ ẽ. ergo nõ oïs actꝰ luxurie ẽ pec/
7m catum mortale. ⁋ P̃. corruptio nature humane cõsistit

in rebellione carnis ad spiritū.Sed hec rebellio cōsecu/
ta est ex peccato gule. Dicit enim Bernardus exponens
id quod habetur gen̄.3. Uidit mulier lignū ⁊c̄.ꝙ ab inor
dinata ꝯcupiscētia ligni vetiti subsecuta est rebellio car
nis ad spirituȝ.ergo vis nutritiua ad quā pertinet talis
cōcupiscētia est magis corrupta q̄ȝ vis generatiua.Et sic
cuȝ nō omnis actus gule sit peccatū mortale: videtur ꝙ
8m multo minus omnis actus luxurie.¶ P̄.pena respōdet
culpe:sed maior pena cōsecuta est vim nutritiuā ex pec/
cato p̄mi parētis:q̄ȝ aliquā aliam vim anime.Ad nutriti
uam enim pertinet esuries ⁊ sitis:⁊ alia hm̄ que interduȝ
ducunt hominē vsqȝ ad mortē.ergo est maior culpa cir/
ca nutritiuā q̄ȝ circa generatiuaȝ: ⁊ sic idem quod prius.
9m ¶ P̄.peccatū mortale eē nō pōt nisi in ratione:vt patet
per Augꝰ.12.de trini.Sed qn̄qȝ actus luxurie exercet̄
sine deliberatione rationis:sicut pȝ de Loth:qui ignorā
ter ad filias suas accessit:vt habet̄ gen̄.19.ergo videtur
10m ꝙ actus luxurie nō semper sit peccatum mortale.¶ P̄.
quādo ratio absorbet̄ nō imputatur aliquid homini ad
peccatū mortale:sed in actu luxurie tota ratio absorbet̄.
qr̄.1.cor.6.sup illud.Qui fornicat̄ in corpus suū peccat.di
cit glo.hic ꝓprie seruit aīa corpori:in tm̄ vt nihil aliud
ipso momēto ⁊ experimēto tam magni flagitij cogitare
homini liceat:aut intēdere:qr̄ mētē captiuā subdit ipsa
submersio ⁊ absorptio libidinis.ergo videt̄ ꝙ actꝰ luxu
11m rie nō sit peccatū mortale.¶ P̄.deutero.23.super illud.
Non erit meretrix ⁊c̄.dicit glo.Ad eas ꝓhibet accedere:
quarū est venialis turpitudo.ergo accedere ad meretri/
12m cem est peccatuȝ veniale.¶ P̄.cōmixtio maris ⁊ femi/
ne ordinata est ad actū generationis ⁊ educationis pro/
lis:sed quādoqȝ ex fornicario cōcubitu potest sequi con/
uenienter generatio ⁊ educatio prolis.ergo nō omnis for
13m nicarius ꝯcubitus est peccatū mortale.¶ P̄.magis im/
pedit bonū generationis ⁊ educationis ꝓlis:qui nunq̄ȝ
operi generationis intendit:q̄ȝ qui ad mulierem accedit
fornicario concubitu.Si ergo fornicarius cōcubitus es/
set peccatū mortale ꝓpter impedimētū educationis ꝓ/
lis:multo magis seruare cōtinentiā esset peccatum mor
tale:cum per hoc totaliter generatio prolis impediatur.
14m ¶ P̄.manifestuȝ est:ꝙ ex cōcubitu mulieris que est ste
rilis vel vetula generatio prolis sequi nō potest. Sed ta
men hoc quādoqȝ fieri potest sine peccato mortali in sta
tu matrimonij. Ergo etiā alij actus luxurie ex q̄bus nō
sequitur generatio ⁊ debita educatio ꝓlis possunt esse
15m absqȝ peccato mortali. ¶ P̄.Math.5.dicit̄.ꝙ si anima
fuerit titillata concupiscētia:⁊ si sit peccatū:non tamē est
crimē:sed talis titillatio est actus luxurie.Ergo actus lu
16m xurie nō est crimē siue peccatū mortale. ¶ P̄. delecta/
tio fornicatiōis ꝓut est in cogitatione sola: nō est pecca/
tū mortale.Sed consensus in veniale peccatū nō ē mor/
tale peccatū.ergo neqȝ etiaȝ cōsensus rōnis in talē dele/
ctationē est peccatū mortale. ⁊ tamen est actus luxurie.
17m ergo nō oīs actꝰ luxurie est peccatū mortale. ¶ P̄.illud
quod nō est peccatū mortale vni nō est pctm̄ mortale al/
teri.Sed cōsensus in delectatione nō est peccatū morta
le viro habēti vxorem:quia nec etiā ipse actus est ei pec/
catum mortale.Ergo neqȝ alijs cōsensus in delectatione
18m luxurie est peccatum mortale.¶ P̄.actus etiaȝ luxurie
sunt tactus:amplexus:⁊ oscula:sed hm̄ nō vident̄ eē pec/
cata mortalia.Cum eni ad Ephe.5.Apl's dixisset. Forni/
catio ⁊ imūditia:⁊ auaritia:aut turpitudo:que.s.consistit
in amplexibus ⁊ osculis:vt glo.dicit:aut stultiloquium:
aut scurilitas:nec nominet̄ i vobis : postea subiecit.Ois
fornicator:aut imūdus.aut auarus nō habet hereditatē
in regno xp̄i ⁊ dei:pretermissa turpitudine ⁊ stultilogo
⁊ scurilitate.ḡ videtur ꝙ hm̄ nō sint peccata mortalia ex/
cludentia a regno dei.

Sed contra est quod Apl's dicit ad gal.5.mani/ 3
festa sunt opera carnis:que sunt for/
nicatio:imunditia:inpudicitia:luxuria : ⁊ postea subdit.
Qui talia agunt regnū dei non possidebunt . Sed nihil
excludit a regno dei. nisi peccatum mortale.ḡ oīs actus
luxurie est peccatum mortale.¶ P̄. Math.5°. dicitur. 2m
Qui viderit mulierē ad cōcupiscēdū eā iā mechatus eā
est in corde suo:⁊ ita peccat mortaliter. Sed inter omnes
actus luxurie primū ⁊ minimū est ipsum videre mulie/
reȝ.ergo multo magis oēs alij actus sunt pctā mortalia.

Respōdeo. Dicēdū:ꝙ sicut supra dictū est actus lu Rn̄o
xurie pōt esse inordinatus dupliciter.
Uno mō ꝓpter solā inordinationē ꝯcupiscētie.Alio mō
etiā ꝓpter inordinationē ipsius actus.quādo ergo ē pec
catū luxurie ꝓpter solā inordinationē ꝯcupiscētie:sicut
cū aliquis libidinose accedit ad suā vxorē:tūc est distin/
guēdū:qr̄ qn̄qȝ est talis inordinatio que excludit ordinē
finis vltimi.puta cū aliq̄s in tm̄ ꝯcupiscit delectatiōeȝ
venereā ꝙ ab ea nō abstineret ꝓpter p̄ceptū dei : ⁊ ꝙ il/
lam mulierē cognoscere vellet:vel etiā aliā ꝑter matri/
monij legē.Et sic est pctm̄ mortale:qr̄ ꝯcupiscētia nō re/
frenat̄ intra limites matrimonij.Aliquādo vō inordina
tio cōcupiscētie nō tollit ordinē vltimi finis. qn̄.s.aliq̄s
⁊ si supabūdet in ꝯcupiscētia delectationis veneree:tm̄ ꝓ
us ab ea abstineret q̄ȝ ꝯtra dei preceptū ageret : nec istaȝ
mulierē aut aliā cognosceret si sua vxor nō eēt:⁊ tūc ꝯcu
piscētia sistit ifra limites mr̄imonij.⁊ est pctm̄ veniale:
sicut ⁊ supra de gula distinximꝰ.Si vō sit actus luxurie
pctm̄ ꝓpter ipsam inordinationē actus:qr̄.s.actus nō est
ꝓportionatus generationi ⁊ educationi ꝓlis:tūc dico ꝙ
semp est pctm̄ mortale.Uidemꝰ eni ꝙ peccatū mortale
est nō solū homicidiū:per qd̄ vita hois tollitur:sed etiaȝ
furtū per quod subtrahunt̄ exteriora bona:que ad vitaȝ
hois sustētādā ordinant̄.vn̄ dicit̄ eccl.34.Panis egen/
tium vita paupis:qui defraudat illū hō sanguinis est.ꝓ
pinquiꝰ aūt ordinat̄ ad vitā hois semē humanū in quo
est homo in potētia:q̄ȝ quecūqȝ res exteriores.vn̄ ⁊ ph's
in sua politica dicit:in semine hois esse quiddā diuinū i/
q̄ntum.s.est homo in potētia.Et iō iordinatio circa emis/
sionē seminis est circa vitā hois in potētia ꝓpinqua vn̄
manifestū est ꝙ oīs talis actus luxurie est pctm̄ morta/
le ex suo genere.Et qr̄ appetitꝰ interior accipit bonitatē
vel malitiā ex eo qd̄ appetit̄:ide est ꝙ etiā appetitus hm̄
actus inordinati est pctm̄ mortale:si sit cōpletus.s.cū rō/
ne deliberata:alioqn̄ est peccatum veniale.

Ad primum ḡ dōm:ꝙ Ambrosius ibi loquit̄ de Ad p̄m
lubrico carnis sȝ ꝙ ē veniale pec/
catū:vt pȝ in actu matrimoniali:sicut dictū est.vl̄ pōt di/
ci ⁊ melius ꝙ loquit̄ ēt de lubrico peccati mortalis.non
est āt simpliciter itelligēdum ꝙ si aliquis i tali lubrico
carnis perseueret vsqȝ ad morteȝ damnationem euadat
ꝓpter opera pietatis:sȝ qr̄ opera pietatis frequētata dis/
ponūt hominē ad facilius penitēdū:⁊ postq̄ȝ penituerit
ad peccata preterita facilius expianda.propter qd̄ etiaȝ
dn̄s Math.25°.per opera mīe dānādis solū defcm̄ mīe
imputat:qr̄ scȝ si studuerūt per opera mīe.peccata prete/
rita expiare:vt dicit Augꝰ 21°.de ciui.dei.¶ Ad 2m.dō. 2m
ꝙ per illud preceptū . Non mechaberis : intelligit̄ ꝓhi/
beri oīs illicitus vsus genitalium mēbrorū qui de gene
re suo est peccatū mortale.¶ Ad 3m dō.ꝙ p̄cepta decalo 3m
gi sunt imediate a deo populo tradita.vn̄ sȝ hāc formaȝ
tradunt̄ ꝓut sunt manifesta naturali rōni cuiuslibet ho/
minis etiā popularis.quilibet āt statiȝ ratione naturali

aduertere potest adulteriū esse peccatū:⁊ ideo inter pre/
cepta decalogi ꝓhibetur adulteriū. Fornicatio vō ⁊ alie
corruptele ꝓhibent̄ per sequentia legis precepta: que a
deo tradita sunt populo per Moysen:qꝛ.s.horū inordina
tio cū nō manifeste cōtineat iniuriā ꝓximi:nō est oībus
manifesta:sꝫ solū sapiētibus per quos dꝫ ad alioꝝ noti/
4º tiam deriuari. ℂ Ad 4ᵘ dōm:ꝙ oēs corruptiones luxu
rie que sunt ꝑter legitimū matrimonij vsuꝫ sunt pctā in
ꝓximū:inq̄ꝫtū sunt ꝯ bonū ꝓlis generāde ⁊ educāde sic
5º dictū est. ℂ Ad 5ᵘ dōm:ꝙ amor castitatis pōt delectare
nō solū eū qui castitatē hꝫ:sed etiā eū qui virtute castita/
tis caret:inq̄ꝫtū per rōnē nālem hō iudicat bonuꝫ virtu/
tis:⁊ diligit ipsuꝫ:⁊ delectat̄ in eo etiā si virtutē nō habe
6ᵐ at. ℂ Ad 6ᵘ dōꝫ:ꝙ illa rō ꝓcedit de q̄ꝫtitate pctī:que at/
tendit̄ ſm circūstātias:cui ꝑpōderat q̄ꝫtitas peccati:que
attendit̄ ſm speciē actus. vñ pꝫ ꝙ q̄ꝫtūcūqꝫ aliq̄s indu/
cat̄ ad faciēdum homicidiū:grauius est pctm̄ q̄ꝫ si dicat
verbū ociosuꝫ etiā sine ipulsu. Silr etiā ⁊ si hō magis i/
pugnet̄ ad actū luxurie q̄ꝫ ad actū gule:⁊ i eo sit ḋbilior:
qꝛ tn̄ actus luxurie est ſm se mortale pctm̄:qꝫ hꝫ materi/
am indebitā charitati repugnātē:qd̄ actus gule nō hꝫ:iō
nō sequit̄ ꝙ pctm̄ luxurie sit minus q̄ꝫ pctm̄ gule. Seq̄/
ret̄ aūt forte in casu illo qñ actus luxurie est venlale pec
catū.qꝛ sicut q̄s vtit̄ supflue cibo suo venialiter peccat:sic q̄
supflue vtitur sua vxore:nisi aliud sit qd̄ faciat vtrobiqꝫ
pctm̄ mortale. Siq̄s aūt cibo furtiuo vtat̄ vel ꝓhibito
per legē peccat mortaliter:min⁹ tn̄ q̄ꝫ fornicator:q̄ꝫto ci/
bus:vel quelibet res exterior a remotiori se hꝫ ad vitaꝫ
7ᵐ hoīs q̄ꝫ semē humanū:sicut dictū est. ℂ Ad 7ᵘ dōm:ꝙ i
peccato ꝑmi parētis gula fuit māle. Sed formale fuit ⁊
ꝑncipale pctm̄ supbie:quo hō noluit sub regula diuini ꝓ/
cepti cōtineri. Et ex hoc subsecuta est rebellio carnis ad
spm̄:vt Augu⁹ dicit.14.de ciui.dei.nō aūt ex vitio gule.
8ᵐ ℂ Ad 8ᵘ dōꝫ:ꝙ rebellio carnis ad spm̄ que maxime sen
tit̄ in genitalibus mēbris maior pena est q̄ꝫ esuries ⁊ si/
9ᵐ tis:qꝛ ista est pure corporalis:illa est spūalis. ℂ Ad 9ᵘ di
cendū:ꝙ cū ad rōnē pertineat ꝯsentire in actū:sicut Au/
gustin⁹ dicit.12.de tri.nō pōt esse actus fornicatiōis abs/
qꝫ rōnis deliberatione:nisi forte in eo qui vsuꝫ rōnis nō
hꝫ. Et tūc si hoc impedimentū ꝓueniat ex causa illicita
nō oīno excusat̄ a pctō:sicut pꝫ de Loth qui ex ebrieta/
te cōmisit incestū:nisi forte ebrietas illa cōtigerit absqꝫ
pctō illius. Sicut ⁊ in noe accidit ꝓpter inexꝑiētiā forti
tudinis vini. Si autē causa hꝰ defect⁹ sit absqꝫ culpa:sic
actus sequēs luxurie vel cuiuscūqꝫ pctī non imputat̄ ad
10ᵐ pctm̄:sicut pꝫ in furiosis ⁊ amētib⁹. ℂ Ad 10ᵘ dōm:ꝙ in
ipso actu luxurie rō deliberare nō pōt:sed potuit añ de/
liberare cū cōsensit in actū: ⁊ ideo imputat̄ ei ad pctm̄.
11ᵐ ℂ Ad 11ᵘ dōm:ꝙ littera illa corrupta est. Nō eni dꝫ di/
ci quoꝝ venialis est turpitudo:sed quoꝝ turpitudo ē ve
12º nialis. ℂ Ad 12ᵘ dōm:ꝙ actus generationis ordinat̄ ad
bonū spēi:qd̄ est bonū cōe. Bonū aūt cōe est ordinabile
lege:sed bonū ꝑuatū subiacet ordinationi vniuscuiusqꝫ
Et iō q̄ꝫuis in actu nutritiue virtutis:q̄ ordinat̄ ad ꝯser/
uationē indiuidui:vnusquisqꝫ possit sibi determinare ci
bū cōueniētē sibi:tn̄ determinare qualis debeat eē gnā/
tionis actus nō ꝑtinet ad vnūquēqꝫ:sed ad legislatoreꝫ:
cuius est ordinare de ꝓpagatione filioꝝ:vt etiā phs di/
cit in.2.poli.lex aūt nō cōsiderat q̄d in aliquo casu acci/
dere possit:sꝫ q̄d ꝯueniēter eē ꝯsueuit. Et iō lꝫ in aliquo
casu possit saluari intētio nāe in actu fornicario q̄ꝫtuꝫ ad
generationē ꝓlis ⁊ educatiōis:nihilomin⁹ actus est ſm
se inordinat⁹ ⁊ pctm̄ mortale. ℂ Ad 13ᵘ dōm.ꝙ in statu
13ᵐ in quo erat vacādū multiplicationi humani generis nō
erat absqꝫ vitio:ꝙ aliquis ab actu generationis abstine/
ret:tam ſm legē humanā q̄ꝫ ſm legē diuinā. Sed tēpore
gratie dꝫ insistere magis ad spūalē ꝓpagationē:ad quaꝫ
magis apti sunt celibē vitā agētes. Et ideo in hoc statu
virtuosius reputat̄ ab actu gnātionis abstinere. ℂ Ad 14º
14ᵘ dōm:ꝙ lex cōis dat̄:nō ſm particularia accidētia:
sed ſm cōem cōsiderationē. Et iō dicit̄ act⁹ ille esse ꝯtra
naturā in genere luxurie: ex quo nō pōt sequi generatio
ſm cōem speciem actus:nō aūt ille ex quo non pōt sequi
ꝓpter aliqd̄ particulare accidēs:sicut est senectus vel i/
firmitas. ℂ Ad 15ᵘ dōm: ꝙ rō illa ꝓcedit de actu luxu/ 15º
rie in quo est vitiū ꝓpter solā inordinationē ꝯcupiscen/
tie:q̄ tn̄ nō excludit ordinē vltimi finis. ℂ Ad 16ᵘ dōꝫ: 16ᵐ
ꝙ cōsensus in id qd̄ est veniale in genere suo:nō est pec/
catū mortale. Delectatio aūt fornicatiōis cogitare ē pec
catū mortale ex genere suo: sicut ⁊ ipsa fornicatio. Sed
ꝙ sit veniale hoc est ꝑ accidēs:ꝓpter impfectionē actus
deficiēte deliberatiōe rōnis:qua adueniēte per ꝯsensuꝫ
deliberatū redit ad naturā sui generis:vt sit pctm̄ mor/
tale. ℂ Ad 17ᵘ dōm:ꝙ sicut phs dicit in.10.ethi.delecta 17º
tiones in bonitate ⁊ malitia ꝯsequunt̄ opatiōes delecta
biles. Et ideo sicut carnalis cōmixtio nō est pctm̄ mor/
tale cōiugato. est aūt pctm̄ mortale nō cōiugato. Simi/
lis etiā differētia est de delectatione:⁊ de cōsensu in de/
lectationē. Nō enim pōt esse grauius pctm̄ cōsensus in
delectationē q̄ꝫ cōsensus in actū: vt pꝫ per Augu⁹.12.de 18ᵐ
trini. ℂ Ad.18ᵘ.dōm:ꝙ tactus:amplexus:⁊ oscula inq̄ꝫ/
tum ordinant̄ ad actū fornicationis ꝯsequunt̄ cōsensuꝫ:
inq̄ꝫtū aūt ordinant̄ ad solā delectationē ꝯsequunt̄ ꝯsen
sum in delectatione:qui est pctm̄ mortale. Et ideo vtro/
qꝫ modo sunt pctā mortalia.qꝛ cū hꝰ nō sint ſm speciem
suā pctā mortalia:sicut fornicatio ⁊ adulteriū:sed solum
ſm ꝙ ordinant̄ ad aliud.i.ad cōsensus ꝑdictos: iō apls
nō reiterauit de turpitudine ⁊ scurilitate ⁊ stultiloquio:
sed solum de illis que sunt ſm se peccata mortalia.

ℂ Questio de speciebus luxurie.

TErtio querit̄ de spēbus luxurie:que sūt fornicatio:adulteriū:incestus:stu/
prū:raptus:⁊ vitiū ꝯtra naturā. ℂ Et videtur 1ᵐ
ꝙ incōueniēter distinguant̄. Diuersitas eniꝫ
materie nō diuersificat spēm:sed ꝑdicta nō di
stinguunt̄ nisi ſm materiā: put.s.aliq̄s polluit:vel ꝯiuga
tam:vel virginē:vel alteri⁹ cōditionis mulierē.ḡ ꝑdicta 2ᵐ
nō sunt diuerse spēs luxurie. ℂ P̄.luxuria per se cōsistit
circa delectationes venereas que sunt in cōmixtiōe ma
ris ⁊ femine. Sed ꝙ femina sit ꝯiugata:vel soluta:vl̄ vir
go hoc accidit ei.ḡ ꝑdicta nō differūt nisi per accidēs. Et
sic nō sūt diuerse spēs:cū differētia per accidēs nō diuer/
sificet speciē. ℂ P̄.luxuria ꝑ se opponit̄ tēperātie:sꝫ ali/ 3ᵐ
qua ꝑdictoꝝ opponunt̄ iustitie:pcipue adulteriuꝫ:⁊ ra/
ptus.ergo videt̄ ꝙ incōueniēter ponant̄ spēs luxurie.

Sed contra est quod magister in.4.sentētiaruꝫ has species assignat. ꝯ

Respōdeo. Dōm:ꝙ sicut supra dictū est:pctm̄ lu/
xurie dupl'r hꝫ īordinationē. Uno q̄/ R'sio
dem mō ex pte ꝯcupiscētie:⁊ talis inordinatio nō semꝑ
facit pctm̄ mortale. Alio mō ex parte ipsius actus:qui de
se est inordinat⁹:⁊ sic semꝑ est pctm̄ mortale. Et ideo ex
hac parte ex qua est maior grauitas peccati:sumunt̄ spe
cies ꝑdicte luxurie. Est aūt actus luxurie inordinat⁹:aut
ex hoc ꝙ nō pōt sequi ex actu generatio ꝓlis. Et sic est vi
tiū ꝯ nām. Aut ex eo ꝙ nō pōt sequi debita educatio:qꝛ
.s.mulier nō est determinata viro vt sit sua ſm legē ma/
trimonij. Et hoc q̄dē ꝯtingit tripl'r. Primo qꝛ simpl'r nō
est determinata vt sit sua. Et sic est fornicatio que est cō
cubitus soluti cū soluta.⁊ dicit̄ a fornice.i.ab arcu trium/

phali: quia ad hꝫ spectacula cōueniebant mulieres que
se pstituebāt. 2° qꝛ nō est determinabilis: Et hoc vel p-
pter ppinqtatē: ex q̄ reuerētia q̄dā debeť ꝯria tali actui.
Et sic est icestus: q̄ ē ꝯcubit⁹ cū ꝯsanguinea vł affini. Aut
ppter aliquā scītatē: vel puritatē. Et sic est stuprū: que ē
illicita defloratio v̄ginū. 3° qꝛ mulier est alteri⁹: vel ſm
legē matrimonij: ꝛ sic est adulteriū: vel ſm aliquē alium
modum: ꝛ sic est raptus: puta cum puella rapitur de do-
mo p̄ris: cuius cure subiacet.

Ad pm **Ad primum** ḡ dōm: ꝙ p̄dicta sex nō differunt solū mãliter: sed etiā habēt diuer
2m sas rōnes deformitatis: ꝛ iō sunt diuerse spēs pcti. ¶ Ad
2ᵐ dōm: ꝙ lꝫ p̄dicta accidāt mulieri inq̄tū est mulier: p
se tñ ꝯsiderant̃ in muliere ſm ꝙ ad matrimoniū ordina
3m tur. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ qꝛ deformitas iniustitie ordinatur
ad finē itēperātie: iō totū ad gen⁹ intēperātie ptinet.

¶ Utrꝫ luxuria sit vitiū capitale.

1m **Quarto** querit̃ vtrū luxuria sit vitiū capitale. ¶ Et vr̃ ꝙ nō. Immun-
ditia eni ponit̃ filia gule ſꝫ Greg⁹. 31. moral.
Sed vnū vitiū capitale nō ponit̃ filia alteri
us. cū ergo imūditia ad luxuriā ptineat: vt
2m pꝫ ad ephe. 5. videť ꝙ luxuria nō sit vitiū capitale. ¶ P̄.
Isido⁹ dicit in li. de sūmo bono. Qui detinet̃ supbia labi
tur in carnis luxuriā. ḡ luxuria est filia supbie. nō ḡ ē vi-
3m tiū capitale. ¶ P̄. despatio est filia accidie: vt pꝫ p Gre⁹
31. moral. Sed desperatio causat luxuriā: ſm illud ephe.
4. Qui desperantes seipsos: tradiderunt se impudicitie.
ergo luxuria non est vitium capitale.

ꝫ **Sed cōtra** est qḋ Grego⁹. 31. moral. ponit luxuriā inter vitia capitalia.

Rño **Respōdeo.** Dōm: ꝙ sicut supra dictū est: qꝛ delectatio ē vna de ꝯditiōib⁹ felicitatis:
inde est ꝙ vitia que hñt delectationē pro obiecto sūt ca-
pitalia: vtpote habētes finē maxime appetibilē: ad queꝫ
alia nata sūt ordinari. delectatio aūt venereoꝝ que est fi
nis luxurie est maxima iter delectatiōes corpales. Et iō
luxuria dꝫ poni vitiū capitale: ꝛ sūt octo filie eius: videli
cet cecitas mētis: incōsideratio: incōstātia: precipitatio:
amor sui: odiū dei: affect⁹. s. p̄ntis seculi: ꝛ dspatio futuri:
vt pꝫ p Grego⁹. 31. moral. Manifestū est eni ꝙ qñ itētio
aīe vehemēter applicat̃ ad actū inferioris potētie: ꝙ su-
periores potētie debilitant̃ ꝛ deordinant̃ in suo actu. ꝛ
iō qñ in actu luxurie ppter vehemētiā delectationis to-
ta intētio aīe attrahit̃ ad iferiores vires. i. ad ꝯcupiscibi
lem: ꝛ ad sensuꝫ tactus: necesse ē ꝙ supiores. s. rō ꝛ volun
tas defectū patiant̃. Sūt aūt q̄tuor act⁹ rōnis ſm ꝙ diri
git humanos act⁹: quoꝝ p̄m⁹ est itellect⁹ q̄dā: quo aliq̄s
recte existimat de fine: q̄ est sicut p̄ncipiū in opatiuis: vt
phs dicit in. 2. phys. Et inq̄tū hoc ipedit̃ ponit̃ filia lu-
xurie cecitas mētis: ſꝫ illud Daniel. 13. Spēs decepit te:
ꝛ ꝯcupiscētia subuertit cor tuū. Scḋs actus est ꝯsiliū de
agēdis: qḋ p ꝯcupiscētiā tollit̃. Dicit. n. Terētius in eu-
nucho. Que res in se neq̄ ꝯsiliū neq̄ modū hꝫ vllū: eam
ꝯsilio regere nō potes: ꝛ loquit̃ in amore libidinoso. Et
q̄tū ad hoc ponit̃ incōsideratio. Terti⁹ actus est iudici-
um de agēdis. Et hoc etiā ipedit̃ per luxuriā. Dicit̃ eniꝫ
Dañ. 13. ꝙ auerterūt sensuꝫ suū vt nō recordarent̃ iudici
orū iustoꝝ. Et q̄tū ad hoc ponit̃ p̄cipitatio: dū. s. hō icli-
nat̃ ad ꝯsensuꝫ precipitāter nō expectato iudicio rōnis.
Quart⁹ actus est p̄ceptū de agēdo: qḋ ēt ipedit̃ per luxu-
riā: inq̄tū hō nō psistit i eo qḋ diiudicauit: sic etiā Terē
tius dicit in eunucho. hec verba que. s. dicis: te recessurū
ab amica: vna falsa lachrymula restringet. Et q̄tū ad h̄
ponit̃ incōstātia. Ex parte vo inordinationis affect⁹ duo
sunt cōsiderāda: quoꝝ vnū est appetitus delectatiōis in
quē ferť volūtas vt in finē Et q̄tuꝫ ad hoc: ponit̃ amor
sui: dū. s. inordinate sibi appetit delectationē. Et p oppo-
sitū odiū dei: inq̄tū. s. phibet delectationē ꝯcupitā. Ali-
ud vo est appetit⁹ eoꝝ p que cōsequit̃ qs hūc finē. Et q̄-
tū ad hoc ponit̃ affectus p̄ntis seculi. i. oium eoꝝ p q̄ ad
finē intētū puenit: que ad seculū istud ptinēt. Et p opposi
tū ponit̃ despatio futuri seculi: qꝛ dū nimis affectat car-
nales delectationes: magis despicit spūales.

Ad primum ḡ dōm: ꝙ imūditia ponit̃ filia gu- Ad pm
le ſm ꝙ causat̃ pollutio corporis
ex causa corporali. i. ex abūdātia humoꝝ: nō aūt ex cau-
sa aiali. s. ex ꝯcupiscētia: que p̄cipue ptinet ad luxuriam.
¶ Ad 2ᵐ dō. ꝙ nō ē ꝯ rōnē vitij capitalis ꝙ ex supbia ori 2m
atur ex qua oīa oriunt̃. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ despatio est cā 3m
luxurie p accñs: sicut remouēs spē future btītudinis: p-
pter quā a luxuria aliq̄s desistit. Origo aūt capitaliū vi-
tioꝝ nō attēdit̃ ſꝫ causas p accñs: sed ſꝫ causas per se.

De demonibus.

Et hꝫ duodecim articulos. P̊ eni querit̃ vtrū demones
habeāt corpa nãliter sibi vnita. 2° vtrū demones sint
nã mali vel volūtate. 3° vtrū diabolus appetierit eq̄li-
tatē diuinā. 4° vtrū diabolus peccare potuerit in p̊ in-
stanti sue creationis. 5° vtrū liberū arbitriū in demoni
bus possit redire ad bonū. 6° vtrū itellectus demōis sit
obtenebrat⁹: vt in eū cadat error. 7° vtrū demones co-
gnoscāt futura. 8° vtrū demones cognoscāt cogitatio-
nes cordiū. 9° vtꝝ dmōes possint trāsmutare corpa. 10°
vtrū demones possint mouere corpa localiter. 11° vtrū
possint imutare vim cognoscitiuā sensus. 12° vtrū pos-
sint imutare hoīs intellectū. Q̄ō XVI.

Questio est de demonib⁹. Et p̊ queri- tur vtrū demōes habeāt cor
pora nãliter sibi vnita. ¶ Et videť ꝙ sic. 1m
Dicit eni Augu⁹. 11. sup gen. ad litterā. In
spū rōnalis creature bonū est hoc ipsuꝫ ꝙ
viuit ꝛ viuificat corpus siue aereuꝫ: sicut
ipsius diaboli vel demonū spūs: siue terrenū: sicut hoīs
aīa. Sed corpus qḋ viuificat̃ est nãliter vnitū spūi viui
ficāti: qꝛ vita est qḋdā nãle. ḡ demones habēt corpa ae-
rea nãliter sibi vnita. ¶ P̄. expiētia fit ex multis memo 2m
rijs que fit ex sensu p̄teriti: vt dicitur in p̊n⁹. metaph. ꝛ sic
vbicūq̄ est expiētia est sensus. Sēsus aūt nō est sine cor
pore nãliter vnito: eo ꝙ sensus est actus organi corpora-
lis. In demonib⁹ aūt est expiētia. Dicit. n. Aug⁹ in. 2. sup
gen. ad litterā: ꝙ quedā vera cognoscūt: partim qꝛ inge-
nijs subtilioribus vigēt. partim expiētia callidiore. par-
tim qꝛ a scīs angelis discūt. Ergo demones hñt corpa si-
bi nãliter vnita. ¶ P̄. Diony⁹ dicit. 4. c. de di. no. ꝙ ma 3m
lū in demonib⁹ est furor irrōnabilis: demēs ꝯcupiscētia:
ꝛ fantasia pterua. Sed hec tria ptinēt ad partē aīe sensi
tiuā: in qua est fantasia irascibilis ꝛ cōcupiscibilis. pars
aūt sensitiua nō est sine corpore. ḡ demones hñt corpora
nãliter sibi vnita. ¶ P̄. q̄to aliqḋ qḋ est inferioris ordi 4m
nis est supius: tāto maiorē cōiūctionē hꝫ cū supiori ordi
ne. Uñ in li. de causis dr̃: ꝙ ex intelligētijs est: que est in-
telligētia tm̃. s. inferior: ꝛ ex eis est que est intelligētia di
uina. s. supior: ꝛ ex aīab⁹ ē q̄ ē aīa tm̃: sic brutoꝝ: ꝛ ex eis ē
aīa itellectualis: sic hoiuꝫ: ꝛ ex corporib⁹ qḋ ē corp⁹ tm̃:
ꝛ ex eis qḋ est corpus aiatū. vñ Diony⁹ dicit. 7. ca. de di.
no. ꝙ diuina sapiētia fines prioꝝ cōiungit p̄ncipijs scḋo-
rum. Sed aer est nobilius corpus q̄ terra. Cuꝫ ergo sint
quedā corpa terrestria aiata: multo magis erūt corpora
quedā aerea animata: ꝛ hꝫ demones dicim⁹. ¶ P̄. illud 5m
per quod aliquid alicui cōuenit: magis est illius rei suscē

priuū:ſicut ſi corpus opacū illuminat̃ mediāte diapha/
no:diaphanū eſt magis illuminabile. Sed corpus terre/
ſtre hoīs vel alterius aīalis viuificat̃ per ſpūs vitales:ꝗ
ſunt corpora aerea. ǧ corpus aereuꝫ eſt magis aīabile ꝙ̃
6° corpus terreſtre. Et ſic idē qḋ prius. ¶ P̃. medium ſapit
naturā extremoꝝ. Sed corpus ſupremū.ſ. celeſte partici
pat vita cū ſit aīatū ſm phōs. Silr etiā in corpore īferio
ri.ſ. terra:aqua:τ in inferiori aeris parte ſūt quedā corpo
ra aīata hābētia vitā. Ergo etiā in aere medio ſunt q̄daꝫ
corpa aīata viuētia. hec aūt nō ſunt niſi demones:q̄r vſqꝫ
illuc aues aſcēdere non pñt:ǧ demones ſūt aīalia habē/
7° tia corpa nāliter ſibi vnita. ¶ P̃. id qḋ ineſt alicui crea/
ture in cōparatione ad deū nāliter ieſt ei.q̄r relatio crea
ture ad deū in creatura fundat̃. Sed Grego⁹ dicit in.2.
moral. ꝙ angeloꝝ ſpūs cōparatiōe q̄dē nr̃oꝝ corpoꝝ ſpi
ritus ſunt. Sed cōparatiōe ſūmi incircūſcripti ſpūs:cor/
pus. Et Dam. dicit in.2.li. ꝙ angelus īcorporeus τ imā/
lis dr̃ q̄ntū ad nos. Omne enī cōparatū ad deū τ groſſum
τ māle inuenit̃. Solus enī eſſentialiter imālis τ icorpo/
reus deus eſt. ǧ demones nāliter habēt corpa ſibi vnita:
8° cū ſint eiuſdē nāe cū angelis. ¶ P̃. illud qḋ ponit̃ in dif
finitione alicuius eſt nāle ei:q̄r diffinitio ſignificat nām
rei:ſed corpus ponit̃ in diffinitiōe demonis. Dicit enim
calcidi⁹ in cōmēto ſup tymeū. Demō eſt aīal rōnale im/
mortale:paſſibile aīo:ethereū corpore. Et Apule⁹ dicit ī
li. de deo ſocratis:ꝙ demones ſunt genere aīalia:aīo paſ
ſiua:mēte rōnalia:corpore aerea:tpe eterna. Et Aug⁹ in/
troducit in.8. de ciui. dei. Ergo demōes habēt corpa nā/
9° liter ſibi vnita. ¶ P̃. omne illud qḋ rōne ſui corporis ſu
ſcipit actionē penalē ignis mālis hꝫ corp⁹ ſibi nālr vni/
tū:ſed demones ſūt hm̃oi. Dicit.n. Augu⁹.21. de ciui. dei:ꝙ
ignis erit ſupplicio hoīuꝫ attribut⁹ τ demonū:q̄r ſūt pra
ua quedā ēt in demonib⁹ corpora. ǧ demones habēt cor/
10° pora nāliter ſibi vnita. ¶ P̃. illud qḋ ineſt alicui a p̄nci
pio ſue creationis τ ſemp nāliter ineſt ei. Sed corpus i/
eſt demoni a p̄ncipio ſue creatiōis:τ ſemp. Dicit.n. Aug⁹
.9. de ciui. dei. hoc ipſuꝫ ꝙ mortales ſunt hoīes corpe ad
miām dei p̄ris ꝑtinere arbitrat⁹ eſt plotin⁹:ne ſemp hu/
ius vite miſeria tenerent̃. hac miā indigna iudicata eſt
iniq̄tas demonū:qui in aīo paſſiui miſeria non mortale
ſicut hoīes:ſꝫ eternū corpus acceꝑint. ǧ demones habēt
11° corpa nāliter ſibi vnita. ¶ P̃. Aug⁹ dicit.21. de ciui. dei
vt itelligerem⁹ aīarū merita nō q̄litatib⁹ corpoꝝ eē pen
ſanda:aereū corpus poſſidet peſſim⁹ demō. hō aūt τ nūc
lꝫ malus lōge minoris mitiorisqꝫ malitie:τ ante pctm̄ lu
teū corp⁹ accepit. Sꝫ hō hꝫ corp⁹ luteū nālr ſibi vnitū.
ǧ τ demō corpus aereū. ¶ P̃. quāto aliqua ſuba eſt ꝑfe
12° ctior:tāto magis hꝫ id qḋ de neceſſitate exigit̃ ad ei⁹ ope
rationē. Sed aīa humana que eſt īferioris nāe ꝙ̃ demō:
hꝫ organa corpalia nāliter ſibi vnita:que exigunt̃ ad ei⁹
opatiōes. Ergo cū demones īdigeāt corporib⁹ ad aliq̄s
opatiōes:alioqn corpora nō aſſumerēt:videt̃ ꝙ habeāt
corpa ſibi vnita. ¶ P̃. plura bona ſunt pauciorib⁹ melio
13° ra. Sed corp⁹ τ ſpūs ſūt plura bona ꝙ̃ ſpūs tm̄. Cuꝫ ǧ hō
qui eſt inferioris nāe ſit cōpoſitus ex corpore τ ſpū:mul/
to magis demō qui eſt ſuꝑioris nāe. ¶ P̃. nulla alia po/
14° tētia inuenit̃ a corporeis organis ſeparata:niſi itellect⁹
τ volūtas. Sed demones quedā operant̃ in īferiora cor
pora:ſicut pꝫ Job p̊ τ 2°:que nō opant̃ ſola volūtate:q̄r h̄
eſt ꝓpriū dei:vt corpalis mā ei ad nutū obediat:ſicut di
cit Aug⁹ in.3. de trini. τ ꝑ ꝯñs etiā neqꝫ ſolo intellectu:ǧ
nō opat̃ in exteriora:niſi ꝑ volūtatē. Et ſic demones ha/
bēt alias potētias opatiuas:p̄ter intellectū τ volūtateꝫ.
15° ǧ hñt corpa nāliter ſibi vnita. ¶ P̃. nihil pōt agere ī ali/
quid diſtās:niſi virtus ei⁹ ꝑ mediū deferat̃ in illud. V̓tus
aūt ſpūs puri nō pōt deferri per mediū corpale:q̄r corp⁹
nō eſt capax ſpūalis v̓tutis. Cū ǧ demon agat in aliq̄d di
ſtans:videt̃ ꝙ nō ſit ſpūs purus:ſed ſit aliq̄d cōpoſitum
ex corpore τ ſpū. ¶ P̃. v̓tus imaginatiua nō eſt abſqꝫ or/
gano corporali. Sꝫ in angelis τ demonib⁹ eſt virt⁹ ima/ 16°
ginatiua. Dicit enī Augu⁹.12. ſup gen̄. ad lit. ꝙ in ſuo ſpi/
ritu corporaliū rerū ſilitudines futuroꝝ cognitiōe ꝑfor/
māt. ǧ angeli τ demones hñt corpora nāliter ſibi vnita.
¶ P̃. Aug⁹ dicit in eodē li. ꝙ aſſumēte atqꝫ rapiēte ali/
quo ſpū:tollit̃ aīa ad vidēdas ſilitudines corpoꝝ. Non 17°
aūt poſſet oīa ſilitudines corpoꝝ videre in ſuba oīno ſpi
rituali. ǧ ſpūs angeli vel demonis rapiēs aīam hꝫ aliqua
corporea organa in q̄b⁹ hui⁹ ſpēs cōſeruent̃. ¶ P̃. mā ē
cauſa multitudinis ſm numerū:ſed angeli τ etiā demo/ 18°
nes ſunt plures numero. ponit̃ enī in eis diſcretio ꝑſona
lis. ǧ in eis eſt mā ex qua cauſat̃ pluralitas ſm numerū.
Sed hec eſt mā ſub dimēſionib⁹ cōtēta:q̄bus ſeparatis
ſuba eſt indiuiſibilis:vt dr̃ in p̊ phyſi. τ ſic nō poterit per
māe diuiſionē cauſari plr̃itas numeralis. ǧ in angelis τ
demonibus ſunt dimēſiones corpales:τ ita hñt corpora
nāliter ſibi vnita. ¶ P̃. vbicūqꝫ inuenit̃ ꝓprietas corpo
ris:inuenit̃ τ corpus. Sed egredi τ moueri eſt ꝓprie cor 19°
poꝝ:qḋ tm̄ demonib⁹ ꝯuenit. Dicit̃ enī Job p̊:ꝙ egreſſus
eſt ſathan a facie domini. ergo demones habēt corpora
nāliter ſibi vnita.

Sed ꝯtra. Nihil compoſitū ex aīa τ corpore dr̃ ſpi
ritus. vñ dr̃ Iſai.31. Egyptus hō τ nō de
τ equi eoꝝ caro:τ nō ſpūs. Sed demōes dicunt̃ ſpūs:vt 1°
pꝫ Math.12. Cum imūdus ſpūs exierit ab hoīe τc̄. ǧ de/
mones nō hñt corpa nāliter ſibi vnita. ¶ P̃. demones τ 2°
angeli ſunt eiuſdē nāe. Dicit enī Diony⁹.4.c. de di. no.
ꝙ demones nō ſemp nec nāliter ſunt mali:ſed ꝑ defectū
angelicoꝝ bonoꝝ. Angeli aūt ſunt incorporei:ſicut ipſe ī
eodē capl̓o dicit. ergo etiā demones nō habēt corpa:ſibi
nāliter vnita. ¶ P̃. Dam. dicit in.2.li. ꝙ angeli nō circū
terminant̃ vel cōtinent̃ cū a parietibus τ ianuis τ clau/ 3°
ſtris τ ſignaculis indeterminabiles ſint. Si aūt haberēt
corpora nāliter ſibi vnita poſſent concludi ianuis τ clau
ſtris:eo ꝙ plura corpa nō pñt eē ſimul in eodē loco:vel ſi
hoc ꝑ diuiſionē coꝝ fieret ſequeret̃ demonū mors. Nō
ǧ demones habēt corpa ſibi vnita ¶ P̃. Math.5. dicit̃
ꝙ dño iterrogāti a demonib⁹:qḋ tibi nomē eſt:rñdit le/ 4°
gio. multi enī ſumus. Cōtinet aūt legio ſicut Viero⁹ dic̄
ſup math. ſex milia ſexcētos ſexaginta ſex. Nō aūt eſſet
poſſibile tot demones in vno hoīs corpe eſſe ſi eſſent cor
porei. Nō ergo demones hñt corpa ſibi nāliter vnita.

Reſpōdeo. Dōm:ꝙ ſiue demōes habeāt corpora
ſibi nāliter vnita:ſiue nō habeāt hoc Rño
nō multū refert ad fidei xp̄iane doctrinā. Dic̄ enī Aug⁹.
21. de ci. dei. ſūt q̄dā ēt ſua demonib⁹ corpa:ſic doctis ho
minibus viſuꝫ eſt ex iſto aere craſſo atqꝫ humido:cui⁹ i/
pulſus ſtāte vēto ſentit̃. Si tm̄ quiſqꝫ nulla hr̄e demōes
corpa aſſereret:nō eſt laborādū de hac re:aut opoſa inq̄/
ſitione:aut cōtētioſa diſputatiōe certādū. Ut tm̄ hui⁹ q̄/
ſtionis veritas inoteſcat cōſiderādū eſt q̄d de corporeo
τ incorporeo:τ q̄d de demonib⁹ aliq̄ ſenſiſſe inueniant̃.
tur. Aliqui enī qui p̊mitus de rebus ſcrutari ceperūt ni/
hil niſi corporea eē exiſtimauerūt. Sicut de p̊mis nāli/
bus. dicit Ar. Ex quoꝝ opinione deriuatus eſt error ma
nicheoꝝ:qui etiā deū lucē quādā corporeā eē poſuerūt:
qḋ ꝯtingit ex hoc ꝙ imaginationē per intellectū trāſcen
dere nō valebāt. ꝓbat̃ aūt aliq̄d eſſe icorporeū manife/
ſte ex ipſa operatione intellectus:que nō poteſt eſſe ope/
ratio corporis alicuius:vt ꝓbatur in.3. de anima. hac er/
go opinione excluſa poſuerunt aliqui eſſe quidem aliq̄d

incorporeū:sȝ nullū hō esse qđ nō sit corpori vnitū : adeo
ꝙ etiā deū ponebāt eē aīam mūdi:vt de Uarrone Aug⁹
narrat in.7.de ciui.dei.Sed hāc opinionē Anaxagoras
quidē exclusit ꝑ vniuersalē virtutē mouēdi oīa : ponens
intellectū qui oīa mouet oportere oībus eē īmixtū.Ari/
stoteles aūt per motus ꝑpetuitatē : que nō pōt ꝓcedere:
nisi ab infinita v̓tute p̄mi motoris.Infinita aūt virtus
nō pōt eē in aliqua magnitudine.vn̄ in.8.phys.cōcludit
ꝙ p̄mus motor caret omni magnitudine corporali.Pla
to aūt ꝑ viā abstractionis:ponēs bonū ⁊ vnū qui sine ra
tione corporis intelligi pn̄t subsistere in p̄mo p̄ncipio si/
ne corpore.Et iō supposito ꝙ p̄mū p̄ncipiū qđ est de⁹ne/
q̧ sit corpus neq̧ corpori vnitus:posuerūt aliqui hoc so/
lius dei ꝓpriū eē:ceteras v̓o spūales sub̄as corporib⁹ vni
tas esse.Un̄ Orig.dicit in p̄ piarchon:ꝙ solius dei ꝓpri/
um est vt sine rōnali sub̄a:⁊ absq̧ vlla corporee abiecti/
onis societate intelligat̄ existere.Sed hec etiaȝ positio
euidēti rōne excludit̄.Semꝑ eni vbi inuenit̄ aliqđ ali/
cui ꝯiunctū nō s̄m ꝓpriā rōnē:sed s̄m aliqđ aliud:sine il
lo inuenit̄.Sicut ignis inuenit̄ sine ꝑmixtiōe alioꝝ ele/
mentoꝝ:que nō ꝑtinet ad ꝓpriā eius rōnē. Nō aūt inue
nitur accn̄s sine sub̄a:qꝛ hoc ꝑtinet ad ꝓpriā rōnē accidē
tis.Manifestū est aūt ꝙ intellectus nō vnit̄ corpori in/
q̄ntū est intellectus:sed s̄m alias vires.vn̄ manifestū est
ꝙ inueniunt̄ aliqui intellectus a corpore separati.Demo
aūt supra intellectū est.His ergo visis de corporeo ⁊ in/
corporeo circa demones considerādū est ꝙ ꝑipathetici
Aristotelis sectatores nō posuerūt demones eē. Sȝ ea
que attribuunt̄ demonib⁹:dicebant ꝓuenire ex virtute
celestiū corpoꝝ ⁊ aliarū nāliū rerū.vn̄ Aug⁹ dicit in.10.
de ciui.dei.Porphirio visum fuisse ꝙ herbis ⁊ lapidib⁹
⁊ aīantibus ⁊ sonis certis q̄busdā ac vocib⁹ ⁊ figuratio/
nibus atq̧ figmētis.q̄busdā ēt obseruatis in celi ꝯuersi/
one motib⁹ syderū:fabricari in terra ab hoībus potesta
tes syderū idoneas varijs effectibus exequēdas. Sȝ h̓
apparet manifeste falsum:ꝑ hoc ꝙ inueniunt̄ alique ope/
rationes demonū:que nullo mō pn̄t ex aliqua nāli causa
ꝓcedere:puta ꝙ aliquis arrept⁹ a demone loquit̄ linguā
ignotā.Et multa alia inueniunt̄ opa demonū tam in ar/
reptitijs q̄ȝ in nigromāticis artib⁹:que nullo mō possunt
nisi ex aliquo intellectu ꝓcedere.Et ideo coacti sunt alij
etiā ꝑhi ponere demones eē.Quoꝝ plotin⁹ vt Aug⁹ nar
rat in.9.de ci.dei.dicit aīas hoīum demones esse:⁊ ex ho
minib⁹ fieri heroes:si meriti boni sint : lemures aūt seu
laruas si mali.Manes aūt si icertū ē bonoꝝ eos seu ma
loꝝ eē meritoꝝ.Sed sicut Criso⁹ dicit sup Math. De/
mones de monumētis exibāt ꝑniciosuȝ dogma īponere
volētes.s.ꝙ aīe mortuoꝝ demones fiāt.vn̄ ⁊ multi aurū
spicū occiderūt pueros vt aīam eoꝝ cooperātē haberēt.
Nō aūt hȝ rōnē posse vnā virtutē īcorporeā in aliā trās/
mutare sub̄am.s.aīaȝ in sub̄am demonis:neq̧ etiā rōna/
bile est aīam a corꝑe separatā hic oberrare.Iustoꝝ eniȝ
aīe in manu dei sunt:que aūt sūt pctōꝝ cōfestim hinc ab/
ducunt̄.vn̄ hac opinione remota alij posuerūt vt Aug⁹
narrat.8.de ci.dei.ꝙ oīuȝ aīalū in q̄bus est aīa rōnalis:
tripartita diuisio est:in deos:hoīes:⁊ demōes. Deos aūt
dicebāt habere celestia corpora : demones aerea : hoīes
terrena.Et sic plato sub substātijs intellectualib⁹ oīno a
corꝑe sepatis hos tres ordines sub̄arū corꝑibus vnitarū
ponebat.Sed q̄ntū ad demōes videt̄ hec positio impos/
sibilis eē.Primo q̄dē:qꝛ cū aer sit corpus sil̓e in toto ⁊ in
partibus:necesse est si alique partes aeris aīate ponūtur
ꝙ tot⁹ aer sit aīatus:qđ pȝ eē falsuȝ:qꝛ nulla oꝑatio vite
nec ꝑ motū nec ꝑ aliqđ aliud deꝑhendit̄ in toto aere. 2⁹
qꝛ oē corpus aīatū inferius est organicū:ꝓpter diuersas
operationes aīe.Corp⁹ aūt organicū eē nō potest:nisi sit
in se terminabile ⁊ figurabile:qđ aeri nō cōuenit.vn̄ nul
lum corpus aereū pōt eē aīatū.p̄sertim quia si in se nō sit
terminabile:nō posset a circūsistēte aere distingui. 3⁹:cū
forma nō sit ꝓpter māȝ:sed potius ecōuerso:non iō aīa
vnit̄ corꝑi:qꝛ est tale corpus:sed potius corpus vnit̄ aīe:
qꝛ est necessariū alicui aīali oꝑationi.s.ꝓpter sensuȝ: vel
ꝓpter aliquē motū. Nō est aūt mot⁹ necessari⁹ alicuius
partis aeris ad gn̄ationē reꝝ:sicut motus celestiū corpo
rū:que quidā ponūt aīata.vn̄ ꝓpter hoc solū spūalis sub
stātia vniret̄ aereo corpori vt ipsuȝ moueret. Relinqui
tur ḡ ꝙ hoc sit p̄ncipaliter ꝓpter sensum:sicut ⁊ in nobis
accidit.vn̄ ⁊ platonici posuerūt demones esse aīalia aīo
passiua:qđ ꝑtinet ad partē sensitiuā.Sensus aūt nō pōt
eē sine tactu:qui est fundamētū oīum sensuū. vn̄ eo cor/
rupto corrūpit̄ aīal.Organū aūt tactus nō pōt eē corpus
aereū:nec aliqđ corpus simplex:vt ꝓbat̄ in lib.de aīa.vn̄
relinquit̄ ꝙ nullū corpus aereū possit eē aīatū.Et iō di/
cimus demones nō hr̄e corꝑa nāliter sibi vnita.

Ad primum ḡ dōm:ꝙ Aug⁹ ibi ⁊ in mltis alijs
locis loquit̄ de corporib⁹ demonū Ad pm
s̄m ꝙ visuȝ est q̄busdā doctis hoībus.i.platonicis:vt pȝ
ex auctoritate eius supra inducta.¶ Ad 2⁹ dōm : ꝙ ex/ 2m
periētia ꝓprie ad sensuȝ ꝑtinet.q̄uis eni intellectus nō
solū cognoscat formas separatas:vt platonici posuerunt
sed ēt corpora:nō intellect⁹ cognoscit ea ꝓut sūt hic.⁊ nūc
qđ est ꝓprie exꝑiri:sȝ s̄m rōnē cōem.Trāsfert̄ eni expe/
riētie nomē etiā ad intellectualē cognitionē:sicut etiam
ipsa noīa sensuū:vt visus ⁊ auditus. Nihil tn̄ ꝓhibet di/
cere ꝙ Aug⁹ in demonibus exꝑiētiā ponit:s̄m ꝙ ponun
tur habere corpora:⁊ ꝑ ꝯn̄s sensum.¶ Ad 3ᵐ dōm : ꝙ sa/ 3m
tis ꝓbabile est ꝙ Dionysius:qui in plurimis fuit secta/
tor sentētie platonice:opinat⁹ sit cū eis demones eē aīa/
lia quedā habētia appetitū ⁊ apꝑhēsionē sensitiuā. Po
test tn̄ dici ꝙ furor ⁊ ꝯcupiscētia in demonib⁹ponit̄ me
taphorice ꝓpter silitudinē oꝑatiōis:nō s̄m ꝙ importāt
quasdā passiones partis sensitiue ꝑtinētes ad vim irasci
bilē ⁊ cōcupiscibilē:qꝛ sic etiā in scīs angelis ponunt̄:vt
patet per Aug⁹.9.de ciui.dei.⁊ per Dionysium.2.c.cele.
hierar.Et silr̄ fantasia que a visione nomē accepit : vt dr̄
in li.de aīa:metaphorice attribuit̄ demonibus. Sicut ⁊
visus intellectui.¶ Ad 4ᵐ dōm:ꝙ ⁊ si aer sit nobili⁹cor 4m
pus q̄ȝ terra:tn̄ ⁊ aer ⁊ oīa alia elemēta māliter se habēt
ad corpora mixta.vn̄ forma corporis mixti est nobilior
q̄ȝ forma elemēti.⁊ ꝓpter hoc:qꝛ aīa est nobilissima for/
marū:nō pōt eē forma aerei corporis:sȝ solū corꝑis mix
ti:in quo terra ⁊ aqua magis s̄m q̄ntitatē abundāt : vt fi/
at mixtionis equalitas.¶ Ad 5ᵐ dōm:ꝙ aīa cōparat̄ ad 5m
corpus dupl̓r.Uno mō vt forma.Et sic spūs qđ est corp⁹
aereū nō est mediū inter aīam ⁊ corpus mixtū terrestre.
Sed imediate aīa vnit̄ corꝑi mixto vt forma. Alio mō
cōparat̄ aīa ad corpus aīatū vt motor.Et in hac cōpara/
tione cadit mediū corpus aereū i.spūs inter aīam ⁊ cor/
pus aīatū.Et qꝛ habitudo forme p̄cedit habitudinē mo
toris:ꝯsequēs est ꝙ per p̄us sit aīabile corpus mixtū ter/
restre q̄ȝ corpus aereū.¶ Ad 6⁹ dōm:ꝙ si supponat̄ cor 6m
pora celestia esse aīata:vt quidā ponūt:nō tn̄ ꝓpter hoc
opȝ ꝙ in media regione sint corꝑa aīata.Corꝑa eni infi
ma ꝑ mixtionē ad mediū deducta:maiorē habēt simili/
tudinē cū corporib⁹ celestibus s̄m remotionē a ꝯrietate
q̄ȝ corpora simplicia:puta ignis ⁊ aer:in q̄bus sunt supex
cellētie ꝯriorum.¶ Ad 7ᵐ dōȝ:ꝙ possibile est Dam. q̄n/ 7m
tum ad hoc secutū esse Origenē:vt crederet ⁊ angelos ⁊
demones nāliter sibi vnita habere corpora:rōne quoꝝ
in cōparatione ad nos spūs dicant̄.in cōparatione autē

ad deū corporei.pōt tñ dici ꝙ corporeū accipit̄ ⁊ ab eo ⁊
a Gregorio pro cōposito:vt ex eoꝝ verbis nihil aliud in-
telligat̄ ꝙ̃ ꝙ angeli ⁊ demones in cōparatiōe ad nos sūt
8m simplices.in cōparatione aūt ad deū sūt cōpositi. ¶ Ad
8m dōm:ꝙ differētia illa dat̄ ſm positiones platonicoꝝ.
9m ¶ Ad 9m dōm:ꝙ Aug9 etiā ibi loquit̄ ſm platonicos. vñ
10m dixit ibidē:sicut doctis hoībus visuꝫ est. ¶ Ad 10m dōm
ꝙ Aug9 ibi loquit̄ ꝯ platonicos qui ponebāt ꝙ cultus di-
uinitatis est exhibēdus ꝓpter corporꝝ eternitatē. Cōtra
quos Aug9 eoꝝ positiōe vtit̄:ostēdēs ꝙ si corpora incor-
ruptibilia habēt:ex hoc ipso sunt magis miseri:cum sint
11m aīo passiui. ¶ Ad 11m dōm:ꝙ Aug9 ibi loquit̄ ꝯtra Ori-
genē:qui ponebat ꝙ pro diuersitate meritoꝝ diuersi spi
ritus nobiliora:vel minus nobilia corpa acceperūt: ⁊ ſꝫ
hoc oporteret ꝙ demones quoꝝ malitia est maior habe
12m rent grossiora corpora ꝙ̃ hoīes. ¶ Ad 12m dōm:ꝙ aīa hꝫ
naturaliter sibi vnita corpea organa que exigunt̄ ad na-
turales eius opatiōes.Apparere aūt hoībus nō est nālis
opatio demonis:neqꝫ aliq̃ alia ad quā reqrat̄ corporeuꝫ
organū.vñ nō opꝫ ꝙ demones habeāt corpa nāliter sibi
13m vnita. ¶ Ad.13m.dōm:ꝙ plura bona sunt paucioribus me-
liora:dū tñ sint singula vni9 ordinis.Illud tñ qḋ in vno
hꝫ ꝑfectionē sue bonitatis sicut de9:multo melius est ꝙ̃
illud qḋ hꝫ suā bonitatē dispsā ſm diuersas ptes.Et ſꝫ
hoc angelus qui est totalr̄ spūs ſm suā naturā est melior
14m hoīe cōposito ex corpore ⁊ spū. ¶ Ad 14m dōm:ꝙ in an-
gelo aut demone si incorporei ponant̄:nō est alia poten-
tia neqꝫ opatio nisi intellectus ⁊ volūtas.vñ Diony9 di-
cit.4.c.de di.no.ꝙ intellectuales sūt oēs eoꝝ substātie:
virtutes:⁊ opationes.Oportet enī ꝙ virtus ⁊ opatio cu-
iuslibet rei cōsequat̄ naturā ipsius.Angelus aūt nō ē in-
tellectus ſm suā partē sicut aīa:sed ſm suā totā naturaꝫ
intellectualis est.vñ nulla virtus seu potentia in angelo
pōt eē nisi ptinēs ad apprehēsionē vel appetitū intelle-
ctualē.Nō aūt est incōueniēs ꝙ angeli aliqua corpora so
lo imperio volūtatis moueāt motu dūtaxat locali.vide
mus.n.ꝙ aīa humana solo intellectu ⁊ volūtate mouet
corpus sibi vnitū.q̃to aūt aliqua suba intellectualis est
altior:tāto hꝫ ṽtutē motiuā magis vl̄em.vñ suba intelle
ctualis separata a corpore pōt mouere iperio volūtatis
aliqḋ corpus nō sibi vnitū:⁊ tanto magis q̃to suba intel
lectualis fuerit altior:intñ ꝙ ministerio quorūdam an-
geloꝝ etiā corpora celestia dicunt̄ moueri. Est aūt soli9
dei ꝓpriū ꝙ mā corporalis obediat ei ad nutū q̃tuꝫ ad
15m formarū susceptionē. ¶ Ad 15m dōm:ꝙ angelus nō agit
imediate in aliqḋ corpus a se distās:q2 vt Dam.dicit:an
gelus vbi est:ibi opat̄.Sed tñ vtēdo qbusdā corporib9:
que solo iperio volūtatis localiter mouet:quarū virtus
in medio diffundit̄:opat̄ circa aliqua distātia.Sicut ex
ṽtute corporaliū rerū vtit̄ ad aliquos corpales effect9:
16m sicut Aug9 dicit in.3.de trini. ¶ Ad 16m dōm:ꝙ Augu9 il
lud nō dicit asserēdo sed dubitādo: qḋ pꝫ ex ipso modo
loquēdi.Dicit.n.12.sup gen.ad lit.Quonāmō hec visa in
spiritū hoīs veniāt:vtrū ibi pmit9 iformētur:an forma-
ta ingerant̄ ⁊ in quadā cōiūctiōe cernant̄:vt hoībus an-
geli ostēdāt suas cognitiōes reꝝ corporaliū ꝓpter similitu-
dines:qñ in suo spū cognitionē futuroꝝ ꝑformāt: ⁊ scire
difficillimū est:etsi iā sciam9 disserere atqꝫ explicare ope
rosissimū.Est aūt pma pars verior.s.ꝙ angeli in imagi-
natione hoīs formāt silitudines rerū quas demōstrant.
Nō aūt videt̄ rōnabile:ꝙ ipsi eas in spū suo forment: ⁊
17m formata in eis spūs hoīs videat. Vñ ēt pꝫ rñsio ad 17m.
18m ¶ Ad 18m dōm:ꝙ mā dimēsionibus subiecta est pncipi
um distinctionis numeralis in his in qbus inueniuntur
multa indiuidua vnius speciei.hꝫ enī nō differūt ſꝫ for-
mam.Sed in angelis simul est distinctio specierū ⁊ idi-
uiduoꝝ:q2 in eis nō inueniunt̄ plura indiuidua vni9 spe
ciei:vt alibi ostēsuꝫ est. ¶ Ad 19m dōm:ꝙ angeli nō sunt 19m
in loco corporaliter.vñ nec ea que ad motū localem pti
nent vniuoce dicunt̄ de angelis ⁊ de corporibus.

Ad primum ḡ eoꝝ que in ꝯtrium obyciunt̄ pos- Ad p9
set respōderi siqs sustineret ꝙ de- i ꝯtriū
mones habēt corpora aerea:ꝙ demones nō subdunt̄ su-
is corporibus sicut nos:sed magis habēt corpus suū sibi
subiectū:vt Aug9 dicit super gen.ad lit.vñ magis pñt de-
mones dici spūs ꝙ̃ nos:q̃uis habeāt corpora nāliter si- 2m
bi vnita.ꝑsertim q2 etiā ipse aer spūs nolatur. ¶ Ad 2m
pōt dici ꝙ Diony9 oino voluit supiores angelos eē incor
poreos:sicut ⁊ platonici posuerūt.pōt aūt eē ꝙ nō existi-
mauit demones eē ex illis supioribus angelis:sed ex ife
rioribus q habēt corpora nāliter sibi vnita.Unde Aug9
dicit in.3.sup gen.ad lit.ꝙ nōnulli nostrū celestes eos pu
tant:vel supcelestes angelos fuisse: vt Dam. dicit ꝙ pn-
ceps eoꝝ ꝑerat terrestri ordini ¶ Ad 3m dōꝫ:ꝙ sicut aer 3m
cū sit corpus nō pōt simul cū alio corpore eē in eodeꝫ lo-
co:nec tñ ꝯtinet̄ claustris aut ianuis:q2 per tenuissimas
vias exire pōt:ita ēt de corporibus demonū dici pōt:pre
sertim q2 nō est necessariū ponere ꝙ habeāt magnū cor- 4m
pus nāliter sibi vnitū. ¶ Vñ ēt pꝫ rñsio ad 4m.

¶ Utrum demones sint natura mali an voluntate.

Secundo querit̄ vtrū demones sint na
tura mali:an volūtate. ¶ Et p9
videtur ꝙ nō volūtate:sed natura. In demo-
ne enim cū sit substātia intellectualis a corpo
re separata:nō est nisi appetitus intellectua-
lis:qui dicit̄ volūtas.Sed appetitus intellectualis nō ē
nisi simplr̄ boni:vt dicit̄ in.11.metaph.Nullus aūt appe
tendo id qḋ est simplr̄ bonū efficitur malus.Ergo demō
nō potuit per volūtatē ꝓpriā fieri malus.Est ergo nāli- 2m
ter malus. ¶ P̄.nihil inaturaliū imutabiliter iest. vna-
queqꝫ.n.res sibi relicta redit ad suā naturā. Sꝫ malitia
demonib9 imutabiliter inest.ergo inest eis a nā. ¶ Sꝫ. 3m
dice.ꝙ h9 imutabilitatis cā est volūtas demōis. ¶ Sꝫ
ꝯ.effectus imutabilis nō pōt eē a causa mutabili.Sꝫ vo
luntas demonis est mutabilis:alias nō potuisset de bo-
no fieri malus ꝓpria volūtate.Nō ergo imutabilis ma- 4m
litia demonis pōt esse ex eius volūtate.ḡ est a nā. ¶ P̄.
nulla potētia pōt tēdere nisi in suū obiectū Sicut visus
nō pōt videre nisi visibile.Sed obiectū volūtatis est bo
num apprehēsuꝫ.ḡ nō pōt volūtas tēdere in aliquid nisi
apprehēdat̄ sub rōne boni.Aut ḡ est vere bonū:⁊ sic vo-
lūtas nō efficiet̄ mala illud appetēdo.Aut non erit vere
bonū:⁊ sic apprehēsio erit falsa.ḡ cuiuscūqꝫ apprehēsio
nō pōt eē falsa:nec volūtas eius pōt eē mala.Sed appre
hēsio demonis ē solū p itellectū:in quo nō cadit falsitas
Dicit.n.Aug9 in li.83.q.Qui nō intelligit verū nihil itel
ligit.⁊ phs in lib.de aīa:ꝙ itellectus semp est rect9.vñ ⁊
circa pma pncipia quoꝝ est itellectus nō ꝯtingit errare. 5m
ḡ neqꝫ volūtas demōis pōt fieri mala. ¶ P̄.falsitas nō
accidit in itellectu nr̄o nisi ſm ꝙ cōponit ⁊ diuidit:⁊ hꝫ ē
inq̃tū in rōcinādo obnubilat̄ rō per fantasiā.Sed intel
lectus sube separate a corpore nō intelligit cōponendo ⁊
diuidēdo.neqꝫ rōcinādo:neqꝫ a fantasmate:qḋ rō est si-
ne corpe.ḡ demon qui est suba separata a corpe:non pōt
errare ſm intellectū:⁊ sic etiā videt̄ ꝙ volūtas eius nō
possit fieri mala. ¶ P̄.Intelligētie suba ⁊ opatio est su- 6m
pra tēpus:⁊ in momēto eternitatis.Sed qḋ h9 est:imuta
bile est.ḡ cum demon sit suba intellectualis:eius opatio
nō pōt mutari de bono in malū ſm opationē volūtatis.
¶ P̄.Diony9 dicit.4.c.de di.no.ꝙ maluꝫ est corruptio 7m

boni.corruptio aūt nō īuenit̄ in his que carent ꝯrietate:
sicut in corporibus celestib⁹:sed solū in his que hñt ꝯrie
tatē.s.in elemētis ⁊ elemētatis.Cōtrarietas aūt inuenit̄
quidē in rōne:eo ꝙ nō hȝ viā ad opposita:nō aūt in intel
lectu qui sistit in vno:vñ cōparat̄ ad rōnē:sicut cētrū ad
circulū.sicut istās ad tpe:vt Boeti⁹ dicit in.4.de ꝯsola.
Ergo malū volūtarij pctī nō pōt inueniri in demonib⁹
qui nō sunt sube rōnales sicut hoies:sed intellectuales si
8m cut angeli.¶ P̄.sube spūales sunt nobiliores ꝙ̄ corpora
celestia.Sed in motu corpoꝝ celestiū non pōt accidere
error.ğ multo minus in motu voluntario sube spūalis.
9m ¶ P̄.iō hō pōt sua volūtate fieri malus:qꝛ pōt appete
re aliqd:qđ est sibi bonū ſm nām sensibilē:⁊ est sibi ma
luȝ ſm nām intellectualē.Sed hoc nō hȝ locū in demo
ne:qꝛ nō est cōpositus ex spū ⁊ corpe:sicut hō.ğ demō nō
10m potuit ꝓpria volūtate fieri malus.¶ P̄.dicit̄ in lib.de
causis ꝙ suba intellectualis qñ scit eēntiā suā scit reliq̄s
res:⁊ qñ scit reliquas res scit eēntiā suā.ğ quacūqȝ vna
re cognita cognoscit oia.Nō ğ pōt ꝯtingere ꝙ in aliquo
subto appetibili ꝯsideret vnā circūstātiā ſm quā est bo
num.⁊ nō cōsideret aliā ſm quā est malū.Ex hoc aūt vi
det̄ ꝓcedere malitia volūtatis ꝙ cōsiderat̄ aliqd ꝓut ē
bonū ſm quid:⁊ nō cōsiderat̄ ſm ꝙ est malū simplr. er
go videt̄ ꝙ in suba itellectuali:cuiusmodi est demō: nō
11m possit eē malitia volūtatis.¶ P̄.malitia voluntatis est
que est corruptiua virtutis per supabūdātiā vł defectū.
Sed circa verū qđ est bonū appetibile itellectualis sub
stātie nō pōt eē aliqua supabūdātia:qꝛ ꝙ̄tūcūqȝ aliqd ē
magis verū:tāto melius est.vñ in demonib⁹ nō est mali
12m tia volūtatis.¶ P̄.si demō est fcūs malus volūtate:aut
volūtate deficiēte:aut nō.Sȝ nō pōt dici ꝙ sit fact⁹ ma
lus volūtate nō deficiēte:qꝛ talis volūtas ē bona arbor.
que nō pōt facere fructū malū:vt dr̄ Math.7.Si autē
volūtate deficiēte:ipse defectus boni est quoddā malū:
vt dicit Diony⁹.4.c.de di.no.⁊ tūc iterū queret̄ de illo
malo vtrū causet̄ ex aliqua volūtate deficiēte:⁊ sic sem
per.cū ğ nō sit ꝓcedere in infinitū. videt̄ ꝙ pma causa
13m malitie demonis nō sit volūtas:sed magis nā.¶ P̄. vo
lūtas hoīs mouet̄ ad malū ex tribus.s.ex carne:mundo:
diabolo.Sed ex his nō mouet̄ volūtas demonis.ğ non
14m est factus malus volūtate.¶ P̄.potētior est gratia cum
natura ꝙ̄ natura sola.Sed gratia cū natura si nō ꝓficit
deficit:qꝛ charitas aut ꝓficit:aut deficit:vt Bernardus
dicit.ğ natura etiā sola si nō ꝓficit deficit. Sed natura
demonis nō potuit per se ꝓficere.ğ ex necessitate defici
ens factus est malus. Nō ergo est malus volūtate:sȝ na
15m tura.¶ P̄.illud qđ inest alicui in pmo istāti sue creatio
nis:inest ei nāliter.Sed demon potuit eē malus in pmo
instāti sue creationis:qđ videt̄ ex hoc ꝙ lux corpalis:⁊
quedā alie creature pñt hēre in pmo istāti sue creatiōis q̄
esse icipiūt actū suū:aīa etiā pueri in pmo istāti quo crea
16m tur inficit̄.ğ demō est nāliter malus.¶ P̄.duplex ē ope
ratio dei.s.creatio ⁊ gubernatio:sȝ nō repugnat bonitati
gubernātis:ꝙ aliqđ malū eius gubernatiōis subijcit̄.er
go nō repugnat bonitati creātis ꝙ aliqđ malum ab ipso
creet̄:⁊ ita potuit creare demonē malū:⁊ sic eēt nāliter
malus:qꝛ qđ inest alicui ex sua creatione nāliter iest ei.
¶ P̄.qui pōt totū pōt ⁊ partē:sed deus pōt angelo iusto
17m auferre simul nām ⁊ iustitiā redigēdo ipsuȝ in nihilum.
ğ etiaȝ a pncipio potuit angelos puare iustitia.ğ potuit
ipsum facere malū:⁊ sic eēt nāliter malus:qꝛ hoc est vni
cuiqȝ naturale qđ est ei a deo.¶ P̄.quibusdā hoīb⁹ ex cor
18m pore iest nālis inclinatio ad malū:sicut qdā sunt nāliter
iracūdi vel luxuriosi:sed demones ſȝ quosdā hñt corpa
nāliter sibi vnita.ğ ſm hoc possent esse nāliter mali.

Sed contra est qđ Diony⁹ dicit ꝙ neqȝ demōes ꝯ p
nā sunt mali. ¶ P̄. qđ inest alicui 2°
nāliter:inest ei semp.Sed demō aliqñ fuit bon⁹:ſm illđ
ezech.28.Plen⁹ sapiētie in delitijs paradisi fuisti.ğ nō
est nāliter malus.¶ P̄.sup illud psal. Que nō rapui tūc 3°
exoluebā.dicit glo.ꝙ diabolus voluit rapere diuinitatē.
Ansel̄ etiā dicit in lib.de casu diaboli:ꝙ deseruit iustiti
am volēdo qđ nō debuit.ğ volūtate ē malus:nō nā.
Respōdeo. Dōm ꝙ aliqd dr̄ malum duplr. Uno R.
mō qꝛ est in se malū:sicut furtū vł ho
micidiū.Et hoc est simpliciter malū.Alio mō dr̄ aliquid
malū alicui.Et hoc nihil ꝓhibet eē simplr bonū:sed ſm
quid maluȝ : sicut iustitia que est ſm se ⁊ simplr bona in
malū latroni vertitur:qui per eā punitur.Cū aūt dicim⁹
aliqd nāliter esse malū:dupliciter intelligi pōt. Uno mō
vt malū sit natura ipsius:vel aliqd nature ei⁹:siue ꝓpriū
accidēs ꝯsēs naturā.Alio mō pōt dici aliqd nālr maluȝ:
qꝛ est ei nālis inclinatio ad malū:sicut qdā hoies sūt nā
liter iracūdi vel ꝯcupiscētes ꝓpter cōplexionē. Primo
ğ modo nihil ꝓhibet aliqd esse nāliter malū in his qui
bus nāliter ꝯrarietas inest. Ignis quidē in se bonus est.
sed nāliter est malus aque:qꝛ eā corrūpit : ⁊ ecōuerso. Et
eadem rōne lupus est nāliter malus oui. Sed ꝙ aliqd
hoc modo sit in se nāliter malū ē impossibile. Implicat
enī cōtradictionē. Malū enī dicit̄ vnūqđqȝ ex eo ꝙ ali
qua pfectione sibi debita priuat̄. Intātū aūt vnūqđqȝ ꝑ
fectū est:inꝙ̄tū attingit ad id qđ cōpetit sue nāe. Et hoc
modo Diony⁹ multipliciter ꝓbat.4.c.de di.no.ꝙ demo
nes nō sūt nāliter mali.Si aūt 2° modo dicat̄ aliqd ma
lum:qꝛ inest ei nālis iclinatio ad malū. Nec sic etiā de
monibus cōpetit eē nāliter malos. Si enī demones sūt
quedā substātie a corporib⁹ separate intellectuales : nā
lis inclinatio ad malū eis inesse nō pōt duplici rōne. Pri
mo quidē qꝛ appetitus est inclinatio cuiuslibet appeten
tis.Substātijs aūt intellectualibus inꝙ̄tū hmōi iest appe
titus respectu boni simplr. vñ ois nālis inclinatio in eis
est ad bonū simplr. Cuȝ aūt nā inclinet ad sibi simile:qꝛ
vnūqđqȝ ſm suā nāȝ bonū est : vt ostēsuȝ est:ꝯsequēs est
ꝙ nālis inclinatio nō sit nisi in aliqđ bonū. Inꝙ̄tū tñ cō
tingit illud bonū esse pticulare:⁊ repugnās bono simpli
citer:vel etiā bono pticulari alteri⁹ rei.itantū inclinatio
nālis est ad malū simpliciter:vel ad malū alicui⁹ alteri⁹
Sicut ꝯcupiscētie iclinatio que ē idelectabile ſȝ sensuȝ:
qđ est qđdā pticulare bonū:si sit imoderata opponit̄ bo
no rōnis:qđ ē bonū simplr. vñ manifestū ē ꝙ demonib⁹
si sūt sube itellectuales inclinatio nālis ad malū simpli
citer iesse nō pōt:qꝛ iclinatio cuiuslibet nāe est in sibi si
mile:⁊ ꝑ ꝯsequēs in id qđ est sibi ꝯueniēs ⁊ bonuȝ. Non
aūt est aliquid malū simpliciter:nisi qꝛ est in se malū:vt
dictum est. vñ relinquit̄ ꝙ cuicūqȝ inest naturalis incli
natio ad malū simpliciter:ꝙ hoc sit cōpositū ex duabus
naturis:quarū inferior habet inclinationē ad bonū ali
quod pticulare ꝯueniēs inferiori nāe : ⁊ repugnās natu
re supiori:ſm quā attendit̄ bonuȝ simpliciter. Sicut in
homine est inclinatio naturalis ad id qđ ē ꝯueniēs car
nali sensui ꝯ bonū rōnis.hoc aūt nō hȝ locuȝ in demoni
bus:si sunt substātie intellectuales ⁊ simplices a corpori
bus separate. Si autem habent corpora naturaliter sibi
vnita:nec sic potest inesse eis naturalis inclinatio ad ma
lum ſm totū demonū genus. Primo quidē:qꝛ cū mā sit
ꝓpter formam non est possibile ꝙ tota materia alicui⁹
spēi habeat nālem repugnātiā ad bonū formale ipsius.
Sed forte in aliqbus paucis hoc accidit ꝓpter aliqā cor
ruptionē. vñ nō ē posse ꝙ demonib⁹ vlr ex nā suoꝝ cor
poꝝ isit iclinatio ad maluȝ.2° qꝛ sicut Augu⁹ dicit super

geñ.ad lrãm.demones non subdunt̃ suis corporib⁹ sicut
nos:ſʒ ea subdita habẽt ⁊ trãsformãt in quãcũqʒ figuraʒ
voluerint. vñ ex corporibus suis nõ posset eis inesse aliq̃
inclinatio que multũ ĩpediret eos a bono. Sic ğ patʒ ꝙ
demões nullo mõ naturalr̃ sũt mali. Relinqtur ğ ꝙ sint
volũtate mali. Qd̃ qdẽ qualr̃ sit cõsiderãdũ restat. Sciẽ
dũ est ğ ꝙ appetit⁹ nihil est aliũ q̃ iclinatio quedã in ap
petibile. Et sicut appetit⁹ nãlis ɔ̃seqtur formã nãlẽ: ita ⁊
appetit⁹ sensitiu⁹ vel rõnalis siue itellectiuus seqtur for
maʒ apprehẽsam. Nõ.n.est nisi boni apprehẽsi p sensum
vel itellectũ. Nõ ğ põt malũ in appetitu accidere ex hoc
ꝙ discordet ab apprehẽsione quã seqt̃: ſʒ ex eo ꝙ discor
dat ab aliq̃ superiori regula. Et iõ ɔ̃siderãdũ est verum
illa apprehẽsio quã seqtur iclinatio hui⁹ appetit⁹ sit diri
gibilis aliq̃ supiori regula. Si.n.nõ habeat supiorẽ regu
laʒ qua dirigi debeat: tũc ĩpossibile est ꝙ sit malũ in tali
appetitu. Et hoc qdẽ cõtingit in duob⁹. Apprehẽsio eniʒ
bruti aĩalis nõ hʒ superiorẽ regulã qua dirigi debeat. Et
ideo in eius appetitu nõ põt eẽ malũ. Bonũ.n.est ꝙ mo
ueatur hm̃õi aĩal ad ɔ̃cupiscẽtiã vel irã ſm formã sensibilẽ
apprehẽsaʒ. vñ Diony⁹. dicit 4.° ca.° de diui.no. ꝙ bonuʒ
canis est eẽ furibũduʒ. Silr̃ ẽt itellect⁹ diuin⁹ nõ hʒ supe
riorẽ regulã qua dirigi possit. Ideo in appetitu eius seu
volũtate nõ põt esse malũ. In hoĩe aũt est duplex apphẽ
sio superiori regula dirigẽda. Nam cognitio sensitiua dʒ
dirigi per rõnẽ: ⁊ cognitio rõnis per sapiẽtiã seu legeʒ di
uinã. Duplr̃ ergo põt eẽ malũ in appetitu hoĩs. vno mo
do qꝛ apprehẽsio sensitiua nõ regulat̃ ſm rõnẽ. Et ſm h
Diony. dicit 4.° ca.° de diui.no. ꝙ malũ hoĩs est p̃ter rõnẽ
esse. Alio modo qꝛ rõ hũana est dirigẽda ſʒ sapiẽtiã ⁊ le
geʒ diuinã. Et ſm hoc Ambro. dicit ꝙ pctm̃ est trãsgres
sio legis diuine. In substãtijs aũt a corpore separatis est
vna cognitio. s. itellectualis dirigẽda ſm regulã sapiẽtie
diuine. Et iõ in volũtate eaꝝ põt eẽ malum ex hoc ꝙ nõ
sequit̃ ordinẽ supioris regule. s. sapiẽtie diuine. Et p hũc
modũ demões facti sunt volũtate mali.

Ad p^m **Ad primũ** ergo dõm ꝙ sicut Aug⁹. dicit in lib. de
nã boni: malũ nõ solũ est priuatio spẽi:
sed etiã modi ⁊ ordinis. vnde duplr̃ cõtingit in volũtate
esse peccatum. vno modo qꝛ tendit in id quod est maluʒ
simplr̃: quasi carens spẽ boni: sicut cũ qs eligit furtũ vel
fornicationẽ. Alio modo cũ quis vult qd̃ est simpliciter
⁊ ſʒ se bonũ: puta orare vel meditari: nõ tñ tẽdit in illud
ſcd̃ʒ ordinẽ diuine regule. Sic ergo dd̃ʒ est ꝙ primũ ma
luʒ volũtatis demonis nõ fuit ex hoc ꝙ vellet malũ sim
pliciter: sed qꝛ voluit illud qd̃ est bonũ simplr̃: ⁊ cõueni
ens sibi: nõ tñ q̃si sequẽdo directioneʒ supioris regule. i.
diuine sapiẽtie: vt Diony. dicit 4.° ca. de diui.no. ꝙ malũ
demonib⁹ est auersio. s. a superiori regula. Et cõueniẽtiũ
ipsis excessus: qꝛ videlicʒ bonũ sibi ɔ̃ueniẽs cõseq volue
rũt: nõ quasi regulati superiori regula: qd̃ excedebat gra
2^m duʒ eoꝝ. ¶ Ad 2^m dõm ꝙ aliqd põt imutabiliter inesse
duplr̃. vno mõ ex cã positiua. Et sic ĩpossibile ẽ ꝙ aliqd
cõtra nãʒ existẽs sit imutabiliter: qꝛ illud qd̃ est p̃ter na
turã per accidẽs se hʒ ad reʒ. vñ possibile est illud abesse.
Alio mõ ex cã p̃uatiua. Et sic nihil p̃hibet ꝙ imutabilr̃
inest cõtra naturã eẽ. Qꝛ aliqd̃ nãle p̃ncipiũ irreparabi
liter subtrahi põt. Sicut cecitas ẽ ɔ̃ nãʒ aĩalis: ⁊ tñ imu
tabiliter inest p̃p irreparabilitateʒ visus. Sic ğ malitia
3^m demonib⁹ irreparabilr̃ inest p̃pter p̃uationẽ grẽ. ¶ Ad
tertiũ dõm ꝙ cã mutabilis nõ põt p̃ducere effectũ imu
tabilẽ positiue. põt autem p̃uatiue: sicut voluntate hoĩs
4^m cãtur imutabilis cecitas alicuius. ¶ Ad 4^m dõm ꝙ ſm
Aug^m in lib. de nã boni. malũ nõ solũ cõsistit in p̃uatiõe
spẽi: sed ẽt in p̃uatiõe modi ⁊ ordinis. vnde malũ in actu
volũtatis nõ solũ est ex obiecto qd̃ dat spẽʒ actui per hoc
ꝙ aliquis velit malũ: sed ẽt ex subtractione debiti modi
vel ordinis ipsius act⁹. puta si aliquis in hoc ipso ꝙ vult
bonũ: nõ seruat debitũ modũ ⁊ ordinem. Et tale fuit de
monis peccatũ: quo fact⁹ est malus. Nõ.n. appetijt aliqd̃
maluʒ: sed quoddã bonũ sibi cõueniẽs. Inordinate tñ ⁊
ĩmoderate illud appetijt: qꝛ. s. nõ appetijt illd̃ vt assequẽ
dum per diuinam gratiaʒ: sed p p̃priã virtutem: qd̃ exce
debat modum sue conditionis: vt Diony⁹. dicit 4.° cap.°
de diui.no. Auersio ergo demonibus est malum: inquan
tum. s. eoꝝ appetitus auertit se a directione superioris re
gule ⁊ cõuenientium ipsis excessus: inquantuʒ. s. appetẽ
do bona sibi conuenientia modum suuʒ excesserũt. Sẽ
per autem in peccato defectus intellectus vel rõnis ⁊ vo
luntatis p̃portiõabiliter se ɔ̃comitant̃. vnde nõ oʒ põe
re in p̃mo peccato demonis talẽ defectũ itellect⁹: vt ali
qd falsuʒ existimauerit: puta aliqd̃ maluʒ esse bonum: ſʒ
in hoc ꝙ defecit ab apprehẽsiõe sue regule ⁊ ordinis ei⁹. 5^m
¶ Ad 5^m dõm ꝙ ex hoc ꝙ demõ nõ vtitur fantasia nec
discursu ratiõis: ⁊ per alia hm̃õi potest haberi ꝙ in his que
ad naturalem cognitionẽ pertinẽt nõ errat vt existimet
aliquid falsum esse veruʒ: quia cũ deũ p̃pter ĩfirmitateʒ
eius apprehendere nõ possit: nihil p̃hibʒ ꝙ itellect⁹ eius
defecerit in apprehẽdẽdo sufficiẽter ordinẽ diuini regi 6^m
minis: ⁊ ex h ɔ̃secutũ est pctm̃ in ei⁹ volũtate. ¶ Ad 6^m
dõm ꝙ nõ oĩa que sunt supra tẽpus equalr̃ in eternitate
sunt: ⁊ per cõsequens nec equaliter ĩmobilitatẽ hñt. Nã
de⁹ est p̃fecte etern⁹ ⁊ imutabilis. Alie võ subẽ que sũt su
pra tp̃s participãt eternitatẽ ⁊ imutabilitateʒ vnaqueqʒ
ſm suũ gradum. videmus.n. ꝙ mutabilitas cõsequitur
quãdã totalitatẽ. Que.n. aliquid p̃ticulariter recipiunt:
q̃si de vna p̃te in aliã mutant̃: sicut mã eloꝝ qꝛ non re
cipit simul oẽs formas corporales vel aliquã formã cõ
pletã ɔ̃tinẽteʒ v̾tualr̃ in se oẽs: sicut patet de mã celestis
corporis: ide est ꝙ mutat̃ de vna forma p̃ticulari in aliã:
qd̃ nõ ɔ̃tingit in mã corporis celestis: ⁊ tñ qꝛ corpus cele
ste particularem quẽdam situʒ hʒ: fit in eo renouatio si
tus. Sic ergo intellectus ãgeli hʒ qdẽ totalitatẽ in obie
cto per cõparationẽ ad nostrũ itellectuʒ: qui ex diuersis
singularib⁹ colligit formã vlem. Intellectus vero ãgeli
ipsaʒ formã vlẽʒ ſm se ipsaʒ apprehẽdit. Et tñ itellectus
angeli per ɔ̃parationẽ ad itellectũ diuinũ p̃ticularitatẽ
hʒ in suo obo. Nã itellect⁹ diuin⁹ ɔ̃phẽdit vlr̃ totũ ens ⁊
totã v̾itatẽ in vno. vñ itellect⁹ ei⁹ ẽ oĩo imutabilis ſʒ suã
op̃oneʒ. Nõ.n. hʒ vñ de vno ad aliud trãseat: qꝛ oĩa sil̃ in
vno ɔ̃siderat. Intellectus võ angeli qui nõ oĩa in vno cõ
siderat: sed particulariter aliqua in seipsis: potest de vno
in aliud pertransire. Tamen quantum ad hoc operatio
eius immutabilis est: quod semper intelligit. Et simili
ter considerãduʒ est circa voluntatem: cuius operatio
proportionatur operationi intellectus. vnde non est in
conueniens si voluntas angeli de bono in malum mute 7^m
tur. ¶ Ad 7^m dicẽdum ꝙ peccatuʒ demonis non proue
nit ex defectu rõnis qui haberet rationeʒ ɔ̃rietatis. Nõ
enim approbauit malum pro bono: nec verum pro falso:
sed solum ex defectu qui habuit rõnẽ negatõis: inq̃tũ. s.
voluntas eius nõ fuit regulata regula diuini regiminis
Qui qdeʒ defectus põt hr̃e locũ in nã itellectuali cõtra 8^m
rietate carente. ¶ Ad 8^m dõm ꝙ corpora celestia subdũ
tur regule diuini regiminis: nõ quasi se agẽtia: sed q̃si ab
alio acta vel mota. Et si in motib⁹ coꝝ esset aliquis defe
ctus vel deuiatio ab ordine diuine regule: nõ hoc redun
daret in defectũ dei ordinãtis: qui nõ põt deficere. Sed
itellectuales ⁊ rõnales nãe subdũt̃ diuino regimini: q̃si se
dirigẽtes ſm regulã diuinã. vnde põt inordinatio in eis

9m accidere ex eorum defectu absque defectu regentis. ¶ Ad 9m
dicendum quod ratio illa concludit quod in demonibus non potuit esse
peccatum hoc modo quod appeterent aliquod malum sibi quasi
bonum. Quia propter simplicitatem nature ipsorum non est dare quod sit
aliquid eis bonum secundum unam partem quod non sit eis bonum secundum aliam.
10m ¶ Ad 10m dicendum quod intelligentia quando scit essentiam suam aut
reliquas res scit per modum substantie sue. Causa autem prima excedit
modum substantie angeli vel demonis. unde non oportet quod angelus co
gnoscendo essentiam suam apprehendat totum ordinem divini re
11o giminis. ¶ Ad 11m dicendum quod etiam ratio illa concludit quod demon
non peccavit ex eo quod appeteret aliquid quod esset malum per su
12m perabundantiam vel defectum. ¶ Ad 12o dicendum quod demon pecca
vit voluntate deficiente: et ipse defectus voluntatis est pecca
tum eius. Sicut homo currit corpore suo moto: et ipse motus cor
13m poris est cursus eius. ¶ Ad 13m dicendum quod illorum trium moven
tium ad peccandum unum movet. scilicet dyabolus per modum persuaden
tis. Alia vero duo. scilicet caro et mundus per modum allicientis. Et
quamvis demones non peccaverint ex aliquo alio persuasi: pec
cant tamen allecti: non a carne quam non habent: nec a rebus sensibili
bus mundi: quibus non indigent: sed a pulchritudine sue nature.
unde dicitur ezech. 28o. perdidisti sapientiam tuam in decore tuo.
14o ¶ Ad 14m dicendum quod non est intelligendum charitatem semper actua
liter diminui quando non proficit actu. Sed quando non proficit in hoie
disponitur ad defectum propter seminaria peccatorum: que ex cor
ruptione humane nature proveniunt. Sed hoc in angelo locum
15m non habet. ¶ Ad 15o dicendum quod angeli in primo instanti creationis
actum aliquem voluntatis habere potuerunt: non tamen in primo instanti
creationis ipsorum potuit esse actus ipsorum quo sunt mali ef
fecti: cuius ratio postea ostendetur. Nec est simile de anima humana
que inficitur in primo instanti sue creationis. Quia hec infectio
non est ex operatione anime: sed ex unione eius ad corpus infe
16o ctum: quod de angelo dici non potest. ¶ Ad 16m dicendum quod omnia que
subduntur operi creationis procedunt ex deo sicut ex princi
pio. Et quia deus non est actor malorum: impossibile est quod aliquod
malum operi creationis subiaceat. Sed multa subduntur
operi divine gubernationis: quorum deus non est actor. sed so
lum permissor: et ideo gubernationi eius possunt aliqua mala
17m subesse. ¶ Ad 17m dicendum quod iustitiam gratuitam deus homini
subtrahere potest salua sua iustitia: etiam sine peccato: quia gratis
eam dedit ex sua largitate supra modum nature. Si tamen subtra
heretur iustitia gratuita per modum predictum non ex hoc effi
ceretur malus. Sed remaneret bonus bonitate naturali. Iusti
tia vero naturalis consequitur naturam intellectualem et rationalem: cuius intel
lectus naturaliter ordinatur ad verum et voluntas ad bonum. unde non potest
esse quod talis iustitia subtrahatur a deo rationali nature: ipsa na
tura manente. potest tamen de potentia absolute naturam rationalem in ni
18m hilum redigere subtracto influxu essendi. ¶ Ad 18m dicendum quod
etiam si demones essent corporei: non possent habere naturalem inclina
tionem ad malum ratione supradicta.

¶ Utrum dyabolus peccando appetierit equalitatem divinam.

3o **T**ertio queritur utrum dyabolus peccando ap
petierit equalitatem divinam. ¶ Et vi
detur quod non. Dicit enim Dionysius 4o cap. de di. no.
quod aversio est in demonibus malum. Sed ille qui
appetit equalitatem alicuius vel similitudinem: non
avertitur ab eo: sed magis suo appetitu accedit ad eum. Ergo
2m dyabolus non peccavit equalitatem dei appetens. ¶ Prete
rea. Dionysius ibidem dicit quod malum in demonibus est excessus
convenientium ipsis: quia scilicet appetierunt excellenter habere id quod eis
conveniebat. Sed habere equalitatem dei nullo modo conve
3m niebat eis. Ergo non appetierunt equalitatem divinam. ¶ Preterea.
Anselmus dicit in libro de casu dyaboli: quod dyabolus hoc ap
petiit ad quod pervenisset si stetisset. Sed non pervenisset ad equa
litatem dei. ergo non appetiit equalitatem dei. ¶ Sed dicendum quod
non appetiit equalitatem dei absolute. Sed quantum ad aliquid
quantum ad hoc. scilicet quod est preesse multitudini angelorum. ¶ Sed 4m
contra. dyabolus non peccavit appetendo illud quod ei compete
bat secundum ordinem sue nature: sed ob eo quod est secundum naturam cecidit in
illud quod est extra naturam: ut Damascenus dicit. Sed preesse omnibus aliis
angelis competebat ei secundum ordinem nature: secundum quam erat eminen
tior aliis: ut Gregorius dicit in quadam omelia. ergo non peccavit ex hoc
quod appetiit preesse multitudini angelorum. ¶ Si dicatur quod appe
tiit preesse multitudini angelorum similiter sicut deus. ¶ Contra. Io. 5. dicitur. 5o
Quecunque facit pater: hec et filius similiter facit. Sed per hoc quod filius similiter facit sic
et pater probat Augustinus quod filius est absolute patri equalis. ergo secundum hoc diabolus
petivisset absolute equalitatem divinam. ¶ Item dicendum quod dyabo
lus appetiit equalitatem divinam quantum ad hoc quod est non subesse deo.
¶ Sed contra. nihil potest esse nisi participando divinum esse quod est ipsum 6m
esse subsistens. Omne autem participans est subiectum participato. Si ergo ap
petiit non subesse deo: sequitur quod appetiit non esse: quod est incon
veniens: quia quelibet res appetit esse. ¶ Sed dicendum quod voluntas potest
esse etiam impossibilium: ut dicitur in 4o ethicorum et ita angelus potuit vel
le esse absque hoc quod subesset deo: quamvis sit impossibile. ¶ Sed contra. 7m
quamvis voluntas possit esse impossibilium: non tamen potest esse non appre
hensorum: quia bonum apprehensum est obiectum voluntatis: ut dicitur in 3o de
anima. Sed quod aliquid preter deum habeat esse: et non sit sub deo: non ca
dit sub apprehensione: quia implicat contradictionem. hoc enim significat
esse de quocunque alio dicatur: subiici deo per modum participa
tionis. ergo nullo modo potuit angelus appetere non subesse deo
¶ Sed dicendum quod illud quod implicite contradictionem implicat quandoque ca
dit sub appetitu voluntatis: quia ratio est perturbata. Et ita propter
perturbationem cognoscitive virtutis: dyabolus potuit ap
petere illud quod contradictionem implicat. ¶ Sed contra. perturbatio 8m
rationis est aut pena: aut culpa. Sed primam culpam dyaboli de
qua nunc agitur: non precessit neque culpa: neque pena. ergo non potuit
ex perturbatione rationis appetere aliquid contradictionem impli
cans. ¶ Preterea. dyabolus per liberum arbitrium peccavit: cuius actus 9m
est eligere. Sed electio non est impossibilium: licet voluntas impossi
bilium sit: ut dicitur in 3o ethicorum. ergo dyabolus non potuit appetere non
subesse deo: aut equalitatem dei: cum hoc sit impossibile. ¶ Preterea. Augustinus di 10m
cit in libro de natura boni. peccatum non est appetitio rerum malarum: sed
desertio meliorum. Sed nihil potest esse melius quam esse deo equale.
ergo non potuit dyabolus peccare appetendo equalitatem
dei per hoc quod desereret aliquid melius. ¶ Preterea. sicut Augustinus 11m
dicit in libro de doctrina christiana: omnis perversitas est frui re
bus utendis: aut uti rebus fruendis. Sed si dyabolus appe
tiit divinam equalitatem non appetiit eam ut utens: quia non po
tuit eam referre in aliquid melius. Si autem ut fruens non pec
cavit: quia fruebatur re fruenda. Ergo nullo modo peccavit
appetendo equalitatem dei. ¶ Preterea. sicut intelle 12m
ctus fertur in id quod est sibi connaturale: ita etiam voluntas. Sed
non est connaturale dyabolo quod sit deo equalis. ergo hoc non po
tuit appetere. ¶ Preterea. appetitus non est nisi boni. Sed hoc 13m
non fuisset bonum dyabolo quod esset deo equalis: quia si in gradum
superioris nature transferretur: iam ipse a sua natura deficeret: sicut
si equus fieret homo non esset equus. ergo dyabolus non appetiit
equalitatem dei. ¶ Preterea. Isidorus dicit in libro de summo bono 14o
quod dyabolus non appetiit ea que dei sunt: sed que sua sunt
Sed equalitas est maxime dei. ergo dyabolus non appetiit dei
equalitatem. ¶ Preterea. sicut bonum et malum opponuntur: et similiter lau 15m
dabile et vituperabile. Sed esse dissimilem deo est reprehensibile et vi
tuperabile. ergo laudabile est esse summe similem deo: quod pertinet ad ratio
nem equalitatis. non ergo angelus peccavit appetendo dei equalitatem.

Sed contra est quod super illud philippenses 2. non rapinam ar 3p
bitratus est esse se equalem. dicit glossa quod dya
bolus usurpavit sibi dei equalitatem. loquitur autem ibi de
equalitate filii ad patrem: que est equalitas absoluta.
Ergo dyabolus appetiit equalitatem dei absolutam.
¶ Preterea. super illud psalmi. que non rapui tunc exolue 2m
bam: dicit Glossa quod dyabolus voluit rapere divinitatem et

3° pdidit felicitatē.ḡ appetijt eq̄litatez dei. ¶ P̄.Isai.14°.
dicit̄ de lucifero q̄ dixit.Ascēdaz in celū.Sed hoc non
pōt intelligi de empireo:in quo cū alijs angelis fuit cōdi
tus.Ergo intelligit̄ de celo sancte trinitatis.voluit ḡ cō
4° scendere ad equalitatez dei. ¶ P̄.sicut accipi potest ab
Aug°. in 9°. de trini.in plus fert̄ appetitus q̄ itellect°.vñ
aīa que pfecte se nō cognoscit:appetit se pfecte cognosce
re.Intellect° aūt angeli cognoscebat deū esse ifinitum.ḡ
ad hoc magis potuit tēdere eius appetitus:vt appeteret
5° deo esse equalis. ¶ P̄.illa que nō possunt diuidi fm nāz
possunt qūq; diuidi fm volūtatē ⁊ rationē.vñ nihil phi
bet q̄ aliq̄s appetat id ad qd̄ seq̄tur non esse:sicut carere
miseria:lz nō appetat nō esse.Silr ergo videt̄ q̄ nihil p̄
hibeat q̄ dyabolus appetierit dei eq̄litatē:q̄uis ad hoc
6° sequit̄ q̄ ipse nō esset de his q̄ ptinēt ad esse. ¶ P̄.Aug°
dicit i li.de libero ar.q̄ libido maxie in ol peccato dn̄at.
Sed peccatū dyaboli fuit maximum:q2 fuit p̄mū in suo
genere.ḡ habuit maximā libidinez.ḡ appetijt maximū
7° bonuz:qd̄ est dei eq̄litas. ¶ P̄.Isido.dicit in li.de sūmo
bono:q̄ dyabolus peccauit in hoc q̄ voluit suaz fortitu
dinē nō a deo:sz a se custodiri.Sz custodire creaturam ⁊
nō custodiri ab aliquo superiori est ppriuz dei.ḡ voluit
dyabolus id qd̄ ē ppriuz dei:⁊ sic voluit deo eē eq̄lis.

R. **Respondeo.** dīcēdū q̄ diuerse auctoritates in id tē
dere vident̄:q̄ dyabolus peccaue
rit appetēdo iordinate diuinā equalitatem. Nō aūt pōt
esse q̄ appetierit diuinā equalitatē absolute. Equalitas
eniz relatio quedā est duoꝝ adinuicez ex pte vtriusq; ex
tremi.hꝰ rō manifesta est. Primo q̄dez ex parte dei:cui
nō solū impossibile est aliq̄d equari:sed etiā hoc est cō
tra rōnē essentie eius.deus.n.p suā essentiaz est ipm esse
subsistēs. Nec est possibile esse duo hꝰ:sicut nec possibi
le foret esse duas ydeas hoīs separatas:aut duas albedi
nes per se subsistētes.vnde q̄cq̄d aliud ab eo est:necesse
est q̄ sit tāq̄ pticipās esse:qd̄ nō pōt esse equale ei qd̄ est
essentialr ipm esse. Nec hoc potuit dyabolus in sua cōdi
tione ignorare. Naturale.n.est itelligētie siue itellectui
separato q̄ itelligat subam suaz.Et sic nāliter cognosce
bat q̄ eē suū erat ab aliquo supiori participatuz.Que q̄
dē cognitio nālis in eo nondū erat corrupta p peccatuz.
vñ relinq̄tur q̄ itellect° eius nō poterat apphēdere eq̄
litatē sui ad deū sub rōne possibilis. Nullus aūt tēdit in
id qd̄ apphēdit vt ipossibile:vt dr̄ in p̄mo de celo ⁊ mun.
vnde ipossibile est q̄ mot° volūtatis dyaboli tēderet ad
appetēdū absolute diuinā equalitatē. 2° hoc apparet ex
pte ipsi° angeli appetētis.volūtas.n.semp appetit aliqd̄
bonū:vel sibi vel alij. Nō aūt dr̄ peccasse dyabolus ex h
q̄ voluit eq̄litatē diuinā alij:potuit.n.sine peccato velle
filiū esse equalē patri:sz ex hoc q̄ appetijt diuinā equali
tatē sibi.Dicit.n.phs in 9°.ethi.q̄ vnusq̄sq; appetit bonū
sibi.Si aūt fieret alius nō curat q̄d illi accideret. vñ pz
q̄ dyabolus nō appetijt id quo existēte iā ipse idē nō esset.
Si aūt esset eq̄lis deo etiā si hoc esset possibile:iā nō eēt
ipse idē.Tolleret.n.eius spēs si trāsfert̄ in gradū supio
ris nāe.vnde relinquit̄ q̄ nō potuit appetere absolutaz
dei equalitatē.Et simili rōne nō potuit appetere q̄ abso
lute nō esset deo subiect°:tuz q2 hoc est ipossibile:nec po
tuit in eius apphēsiōe cadere q̄si possibile:vt p supra
dicta pz:tū etiaz q2 ipse esse desineret si totalr deo subie
ctus nō esset.Et q̄cq̄d aliud dici pōt q̄ ad ordinē nāe pti
neat:in hoc eius malū cōsistere nō potuit. Malū.n. non
iuenit̄ in his que sunt semp actu:sz solū in his in q̄b° po
tentia pōt separari ab actu:vt dr̄ in 9°. metaphy. Angeli
aūt oēs sic cōditi sunt:vt q̄cq̄d ptinet ad nālē pfectionē
coꝝ:statim a pncipio sue creatiōis habuerint:tñ erāt in
potētia ad supnālia bona:que per dei gratiam ɔseq pote
rant.vnde relinq̄tur q̄ peccatū dyaboli nō fuerit in ali
quo qd̄ ptinet ad ordinē nālē:sed fz aliq̄d supnāle.Fuit
ergo p̄mū pctm̄ dyaboli in hoc q̄ ad ɔsequēduz supnālē
beatitudinez:que in plena dei visiōe cōsistit:nō se erexit
in deū tāq̄ finalē pfectionē ex eius gr̄a desiderās cū an
gelis sanctis:sz eā ɔseq voluit per virtutez sue nāe:nō tñ
sine deo in naturā operāte:sz sine deo gr̄az ɔferēte. vnde
Aug°. in li.de li.ar.pctm̄ dyaboli in hoc pōit q̄ est sua po
testate delectat°.Et in 4°. sup gen̄.ad litteram dicit q̄ si
ad se natura angelica cōuerteretur:sepe angelus amplius
delectaret̄:q̄z eo cui° pticipatione beata est itumescēs su
perbia caderet.Et q2 hr̄e finalē btitudinē per virtutem
sue nāe:⁊ nō ex gr̄a alicui° supioris est ppriū deo:manife
stuz q̄ q̄tū ad hoc appetijt dyabolus dei eq̄litatē.Et q̄
tuz ad h ēt appetijt deo non subijci:vt.s.ei° gr̄a supra sue
nāe v̄tutē nō idigeret.Et h ēt ɔgruit ei qd̄ supra dictū ē:
q̄ dyabolus nō peccauit appetēdo aliqd̄ malū:sed appe
tēdo aliqd̄ bonū.s.finalē btitudinē:nō fz ordinē debitū
idest nō vt cōsequēdā fz gr̄az dei.

Ad primuz ḡ dīcēdū q̄ dyabolus appetēdo dei eq̄ Ad p̄m
litatē ɔuersus q̄dē ē ad diuina q̄tū
ad id qd̄ appetijt qd̄ erat in se bonū. Sz est auersus a do
q̄ātū ad modum quo appetijt:q2.s.per h auersus est ab
ordine diuine regule.Sicut ⁊ q̄lz peccator q̄tū ad h q̄
appetit aliqd̄ ɔmutabile bonū ɔuertit̄ in deuz:cui° ptici
patione oīa sunt bona:inq̄tū vo iordinate appetit illud
auertit̄ a deo.i.ab ordine iustitie ei°. ¶ Ad 2m dīcēdū q̄ ma 2m
lū demōis fuit excessus ɔueniētiū ipsis:inq̄tū.s.appetie
rāt btitudinez ad quā facti erāt:⁊ ad quā puēissent si de
bito mō appetissent:sz excesserūt mēsurā ppriꝫ ordinis
vt dictū ē. ¶ Et p h pz rñsio ad 3m. ¶ Ad 4m dīcēdū q̄ pōt 3m
dici q̄ dyabolus peccauit p h q̄ appetijt preesse multi 4m
tudini āgeloꝝ:nō fz nālē ordinē:sz quātū ad hoc q̄ alij
ɔsequerent̄ p eius gr̄az btitudinē quā ipse volebat ɔseq
p suā nāz. ¶ Ad 5m dīcēdū q̄ in hoc nō ēt appetijt silr p̄esse 5m
iferiorib° angelis sicut deus preest:vt.s.preesset oīo tāq̄
p̄mū pn̄m. Sz potuit appetere silr p̄esse deo quātū ad h
qd̄ dictum est. ¶ Ad 6m dīcēdū q̄ ratio illa pcedit de hoc 6m
qd̄ est nō subesse simplr deo:qd̄ non potuit appetere dya
bolus in his q̄ ptinēt ad ordinē nālez. ¶ Et silr dīcēdū ad 7m
septimū. ¶ Ad 8m dīcēdū q̄ in angelo nō potuit eē pturba 8m
tio cognitiōis:nisi forte post pctm̄.potuit tñ in eis eē de
fect° cognitiōis respectu gratuitoꝝ:vt dictū ē. ¶ Ad 9m 9m
dīcēdū q̄ volūtas que dr̄ eē ipossibiliū:nō est pfecta volū
tas tēdēs in aliq̄d ɔsequēdū q2 nullus tēdit in id qd̄ exi
stimat ipossibile.vt dictū est.Sz ē q̄dā iperfecta volun
tas:q̄ dr̄ velleitas:q2.s.aliq̄s vellet id qd̄ existimat ipossi
bile.Sz sub hac ɔditiōe si poēe esset.Talis aūt nō est vo
lūtas auersiōis ⁊ ɔuersiōis:in qua pctm̄ ⁊ meritū ɔsistit
¶ Ad 10m dīcēdū q̄ pctm̄ dr̄ eē desertio meliorū quātū ad 10m
auersionē que formalr ɔplet rōnē pcti. In pctō aūt dya
boli auersio attēdit̄ nō q̄tū ad id qd̄ appetijt:sz q̄tū ad
hoc q̄ recessit ab ordine diuine iustitie.Et fz h deseruit
meliora:q2.s.melior est regula dīne iustitie q̄ regula vo
luntatis angelice. ¶ Ad vndecimū dīcēdū q̄ q̄cūq; aliq̄d 11m
ɔcupiscit appetēs id sibi:appetit illd̄ ppter se.Et iō se q̄
dez fruit̄:illo aūt qd̄ cōcupiscit vtit̄.Et fz hoc dyabolus
appetēs sibi diuinā equalitatē eo modo quo dictum est
vsus est reb° fruēdis. ¶ Ad 12m dīcēdū q̄ voluntas angeli 12m
peccātis tēdebat q̄dē in id ad qd̄ natura eius ordinaba
tur:licet esset bonuz excedens bonū nature ipsius.Sed
tamē modus nō cōpetebat nature ipsius. ¶ Ad 13m dīcēdū 13m
q̄ rō illa pcedit de appetitu absolute eq̄litatis ad deuz.
¶ Ad 14m dīcēdū q̄ q2 mot° recipit spēm a termino:ille di 14m

citur appetere que sua sunt qui appetit aliqd vt suum sit
etiã si appetat rez alienã. Et h modo dyabolus appetijt
15m que sua sunt: appetẽdo sibi id qđ est ꝓpriũ dei. ¶ Ad 15m
dõm ꝙ esse silẽz deo ſm ꝙ cõpetit vnicuiqꝫ est laudabi-
le. peruerse tñ vult eẽ similis deo:q diuinã silitudinẽ ap
petit: nõ ſꝫ ordinẽ diuinit⁹ istitutũ.

Ad pᵐ in 3riũ **Ad primũ** vero qđ in 3riũ obycit̃ dõꝫ ꝙ hoc ptinet ad excellẽtiaꝫ xpi: quã ibi aplˢ cõ
mendare intẽdit: ꝙ ipse hꝫ absolutã equalitatẽ ad prẽz.
Quã nõ absolutã: sꝫ ſm qđ hõ ꝛ dyabolus appetẽdo pec-
2ᵒ cauerũt. ¶ Et silr dõꝫ ad 2ᵐ. ¶ Ad 3ᵐ dõꝫ ꝙ sicut Aug.
3ᵒ dicit in 3º ꝛ iiº super geñ. ad lr̃aꝫ qdã posuerũt demones
peccãtes nõ fuisse de celestib⁹ ãgelis: sꝫ de his qui ꝑerãt
terrestri ordini. Et ſm hoc põt ad litterã itelligi de ascẽ-
su in celũ corporale. Sꝫ si nõ fuerũt de celestib⁹ angelis
vt cõmuni⁹ tenet̃: dõm est ꝙ voluerũt ascẽdere in celuꝫ
sancte trinitatis: nõ qdẽ appetẽdo absolutã eq̃litatẽ dei:
4ᵒ sed aliq̃leꝫ: vt supra dictũ est. ¶ Ad 4ᵐ dõm ꝙ q̃ntuꝫ ad
obiecta nõ plus põt tẽdere appetit⁹: q̃ vis apprehẽsiua:
q2 nõ põt esse appetit⁹ nisi boni apprehẽsi. q̃tũ aũt ad in-
tensionẽ act⁹ põt se iuicẽ excedere: q2 qñqꝫ maior est fer-
uor desiderij q̃ claritas cognitiõis: qñqꝫ aũt eꝫ. põt etiã
cõtingere ꝙ itellect⁹ cognoscit aliqd: sꝫ nõ hꝫ illud: ꝛ vo-
luntas põt illud appetere tãq̃ cognitũ. Et hoc modo cuꝫ
intellect⁹ nõ habeat ꝑfectã sui cognitionẽ: q2 tñ apprehẽ-
dit qd est ꝑfecta cognitio: põt volũtas appetere illaꝫ: sic
ꝛ ecõuerso itellect⁹ põt apphẽdere id qđ nõ est in volũta-
te. Et ſm hoc nõ sequit̃ ꝙ dyabolus appeteret aliqd qđ
5ᵐ nõ potuit itelligere. ¶ Ad 5ᵐ dõꝫ ꝙ cũ aliqs vult a se ali
quid remouere vtit̃ se vt termino a quo: qđ nõ est neces-
se saluari in motu. Et iõ põt aliqs appetere se nõ esse vt
careat miserijs. Sꝫ cũ aliqs appetit aliqđ bonũ sibi vtit̃
se vt termino ad quẽ. hõ aũt terminuꝫ necesse est saluari
in motu. Et iõ nõ põt aliqs appetere sibi aliqđ bonũ quo
6ᵐ habito ipse nõ maneat. ¶ Ad 6ᵐ dõm ꝙ libido maxima
nõ opꝫ ꝙ sit de maximo bono: sꝫ de eo qđ est maximum
7ᵐ īter appetibilia. ¶ Ad 7ᵐ dõm ꝙ dyabolus voluit suaꝫ
fortitudinẽ a se custodiri: nõ quãtũ ad oĩa: sꝫ quãtũ ad h
ꝙ ꝑ seipꝫ btitudinẽ adipisceret̃: ꝛ in ea custodiret̃.

¶ Utrꝫ dyabolus peccauerit vl' peccare potuerit ĩ pᵒ istãti

Quarto q̃rit̃ vtruꝫ dyabolus peccauerit vel peccare potuerit in pᵒ instãti
pᵒ sue creatiõis. ¶ Et videt̃ ꝙ sic. Dr̃. n. i. Jo. 3.
ꝙ ab initio dyabolus peccauit. Sꝫ hoc nõ ꝑt
itelligi ab initio quo hoiem tẽtando occidit:
q2 antea ipse malus erat. Ergo h intelligit̃ ab initio quo
2ᵐ ipse cõditus fuit. ¶ P̃. Jo. 8. dr̃ de dyabolo ꝙ in verita-
te nõ stetit. Stetisset aũt in veritate si nõ peccasset in pri
mo istãti sue creatiõis. Ergo vr̃ ꝙ dyabolus in pᵒmo istã-
3ᵐ ti sue creatõis peccare potuerit. ¶ P̃. ptãs dyaboli quã
habuit in pᵒ instãti sue creatiõis nõ fuit nec augmentata
nec diminuta ante peccatuꝫ: sꝫ potuit peccare ꝛ peccauit
post pᵒmũ istãs sue creatiõis. Ergo in pᵒ istãti sue creatõis
peccare potuit. ¶ Sꝫ dice. ꝙ si in pᵒmo istãti sue creatio-
nis peccasset: peccatũ illud retorqueret̃ in deũ: q est cau-
4ᵐ sa nãe ipsi⁹. ¶ Sꝫ 3ᵃ. de⁹ operat̃ eẽ angeli q̃diu angelus
est: nõ solũ cũ pᵒmo fuit creatus: vt pꝫ ꝑ Augᵐ 4º sup geñ.
ad lr̃aꝫ. vñ Jo. 5. dr̃. Pater me⁹ vsqꝫ mõ opat̃: ꝛ ego opor
Si g̃ pctm̃ dyaboli in pᵒmo instãti sue creatiõis 9missuꝫ
referat̃ in deũ: pari rõne referet̃ in deuꝫ in quocũqꝫ alio
5ᵒ instãti peccaret: qđ patꝫ esse falsuꝫ. ¶ Preterea. potẽtia
naturalis angeli que erat ei data diuinit⁹ se habebat ad
vtrũqꝫ. s. ad bonuꝫ ꝛ ad malũ: nec ꝓcessisset ad maluꝫ ni
si ab aliquo determinaretur in id. Non aũt poterat de-
terminari ad malũ a deo: sꝫ soluꝫ a ꝓpria volũtate: Ergo

si in pᵒmo instãti peccasset ãgelus nõ iputaret̃ deo: sꝫ ꝓpe
volũtati. ¶ P̃. effect⁹ cãe scđe põt eẽ deficiens sine h ꝙ 6ᵐ
iputet̃ cãe pᵒme: sicut claudicatio nõ iputat̃ vtuti motiue
sꝫ istrũo distorto. Sꝫ de⁹ 9parat̃ ad actũ angeli: sicut pᵃ cã.
Ergo si ãgelus peccaret in pᵒmo instãti sue creationis nõ
iputaret̃ deo: sꝫ libero ar. eius. ¶ Jtẽ dice. ꝙ si dyabol⁹
peccassꝫ in pᵒmo istãti sue creatiõis nũq̃ potuissꝫ eẽ sine
pctõ: ꝛ sic iesset ei malitia ex necessitate: ꝛ nõ ex libõ arb.
qđ est 3ᵃ rõneꝫ peccati. ¶ Sꝫ 3ᵃ. ista necessitas nõ est alia 7ᵐ
nisi ſꝫ quã necesse est eẽ dũ est: que qdẽ necessitas iueni-
tur in oĩ actu pcti. Si g̃ hec necessitas est 3ᵃ rõnem liberi
ar. sequeret̃ ꝙ nullũ pctm̃ eẽt ex libero ar. qđ est icõueni
ens. ¶ Sꝫ dice. ꝙ in alijs peccatis añ actũ pcti est dare
aliqđ instãs in q̃ pᵒdicta necessitas peccãti nõ iest. ¶ Sꝫ 8ᵐ
9tra. nullus peccat añq̃ actũ peccati faciat. Sꝫ ea q̃ sunt
de rõne pcti sil' sunt cũ peccato. Ergo posse peccare vl' nõ
peccare nõ reqritur ante actũ peccati. ¶ P̃. peccatũ dya 9ᵐ
boli fuit in hoc ꝙ inordinate appetijt beatitudinẽ. Sed
in pᵒmo istãti potuit itelligere beatitudinẽ. Ergo ꝛ ĩ pᵒio
instãti potuit iordinate velle beatitudinẽ. ¶ P̃. q̃cunqꝫ 10ᵐ
agẽs nõ agit ex necessitate põt vitare illud qđ agit. Sed
si dyabolus peccasset in pᵒmo istanti sue creationis: nõ ꝓ-
pter hoc peccasset ex necessitate nature. g̃ nihilomin⁹ po-
tuit peccatũ vitare: ꝛ sic nihil videtur impedire qn dya-
bolus peccare potuerit in pᵒmo istãti sue creatiõis. ¶ P̃. 11ᵒ
si dyabolus nõ peccauit in pᵒmo instãti sue creatiõis. vr̃
ex oĩ ꝑte seq incõueniẽs. Si. n. anteq̃ peccaret nõ fuit ꝓ-
scius sui casus: boni aũt angeli certi erãt de sua stabilita
te futura: sine q̃ bti eẽ nõ possent: seq̃ret̃ ꝙ de⁹ distixisset
inter hos ꝛ illos reuelãdo qbusdam que ad eos pertine-
bant: ꝛ nõ alijs: absqꝫ differẽtia meritorũ precedente: qđ
videtur inconueniens. Si autem fuit prescius sui casus:
habuit penam tristitie ante culpã. qđ etiã est inconueni-
ens. Non ergo dicẽdũ est ꝙ dyabolus in pᵒmo instãti sue
creationis nõ peccauerit. ¶ Preterea. ſm Augᵐ in pᵒmo 12ᵐ
sup geñ. ad lr̃am. Informitas creature cõdite nõ preces-
sit duratione: sed solũ natura vl' origine formationẽ que
describitur per opera sex dieruꝫ. Sed sicut ipse postmo-
dum dicit per distinctioneꝫ lucis ad tenebras intelligi-
tur distinctio bonoꝝ angeloꝝ a malis. ergo statiꝫ in pri-
mo instanti creationis reꝝ fuerunt quidam angeli boni
ꝛ quidã mali. ¶ P̃. dum boni angeli sunt 9uersi ad deũ: 13ᵒ
mali angeli sunt auersi ab eo. Alioquin nõ essꝫ ratio q̃re
deus illos confirmasset: ꝛ nõ istos: si nulluꝫ fuisset impe
dimentuꝫ ex parte eoꝝ qui non sunt cõfirmati. Sed vi-
detur ꝙ in pᵒmo instanti sue creationis angeli boni fue-
runt conuersi ad deũ: q2 ſm Augᵐ 4º super geñ. ad litte-
rã: per vespeꝝ pᵒme diei intelligitur conuersio intellect⁹
angelici ad suam naturã: que quideꝫ fuit in primo istãti
sue creatiõis. per mane aũt sequẽtis diei intelligit̃ 9uer-
sio eius ad verbuꝫ. Si ergo ſm eius sniam oĩa fuerũt si-
mul facta que referunt̃ in opibus sex dieruꝫ: videt̃ ꝙ sil
angelus cum se cognouit in pᵒmo instanti sue creationis
fuerit cõuersus ad deũ: vel auersus peccando. ¶ P̃. ſm 14ᵐ
Dionyᵐ 6º caº de diui. no. angelus nõ hꝫ discursiuã cogni
tionẽ: sicut ꝛ nos: vt. s. ex pᵒncipijs ꝓcedat in 9clusiões: sꝫ
simul vtrũqꝫ cõsiderat. Sic aũt se hꝫ finis ad ea que sũt
ad finẽ: sicut pᵒncipia ad cõclusiones: vt phˢ dicit in scđo
physico. Cuꝫ ergo natura angeli cõparet̃ ad deum: sicut
ad fineꝫ: videtur ꝙ simul ferebatur ad seipsum ꝛ in deũ
cõuertẽdo vel auertẽdo: ꝛ sic idẽ qđ prius. ¶ Preterea. 15ᵐ
si angelus in pᵒmo instãti sue creatiõis fuit bonus: cõstat
ꝙ diligebat deũ. Diligebat etiaꝫ naturalr̃ seipsuꝫ. Aut g̃
diligebat se ꝛ deuꝫ ꝓpter se: ꝛ sic peccabat fruẽdo seipso.
Aut diligebat se ꝓpter deum: qđ est ex charitate cõuerti

in deū.ergo oꝫ ꝙ angelus in primo instāti sue creatiōis:
vel cōuerteret in deū:vel auerteret ab ipso:⁊ sic ideꝫ qd
16m prius. ¶ P̃.hō fuit fact⁹ad reparādā ruinā angelicā : vt
sancti dicūt.ḡ nō pri⁹ hō factus est q̄ꝫ dyabolus peccādo
cecidit.Sꝫ hō videt̃ fact⁹fuisse in pncipio creatiōis rerꝫ
ſm sniaꝫ Aug.q ponit oīa sil' fuisse creata.Ergo et dyabo
17m lus in pmo istāti sue creationis peccauit. ¶ P̃.creatura
spūalis est virtuosior q̄libꝫ creatura corporali . Sꝫ aliq̄
creature corporales habēt istātaneū motū . Sicut lumē
⁊ radius visualis.Ergo multo magis angelus potuit mo
18m ueri motu peccati in pmo istāti sue creatiōis. ¶ P̃.quā
to aliqd est nobilius:tāto min⁹est ociosuꝫ. Sed volūtas
dicit̃ eē nobilior q̄ꝫ itellect⁹:q2 volūtas mouet itellectū
ad suū actū.Cū ḡ itellect⁹āgeli nō fuerit ociosus in p istā
ti sue creatiōis:vr̃ ꝙ nec volūtas.Et ita potuit in p istāti
19m sue creatiōis peccare p volūtatē. ¶ P̃.āgelus mēsurat̃
euo.Sꝫ euū pōit̃ esse totū sil'.ḡ qn̄cūqꝫ peccauit āgelus
20m peccauit in p istāti sue creatiōis. ¶ P̃.sicut aliqs peccat
per liberū arbi.ita ⁊ meret̃. Sꝫ aliq̄ creatura meruit in
pmo instāti sue creationis.s.aīa xp̄i.Ergo ⁊ dyabolus po
21m tuit peccare in p instāti sue creatiōis. ¶ P̃. sicut āgelus
est creatura dei:ita ⁊ aīa.Sꝫ aīa pueri in pmo instāti sue
creatiōis subycit̃ peccato.ḡ pari rōne āgelus potuit esse
22m malus. ¶ P̃.sic creatura decideret in nihilū nisi manu
diuina ꝯtineret̃ : vt Greg.dicit:ita ⁊ decideret in peccatū
rōnalis creatura:nisi ꝯtineret̃ p grāꝫ.Si ḡ āgelus in p i
stāti sue creatiōis nō habuit grāꝫ:nō potuit eē qn pecca
ret.Si aūt hūit grām:⁊ nō fuit vsus ea:sil'r peccauit. Si
aūt vsus fuit ea ꝯuertēdo se ad deū fuit ꝯfirmat⁹ i bono
vt de cetero peccare nō possꝫ.ḡ oēs āgeli q peccauerunt
23m in p instāti sue creatiōis peccauerūt. ¶ P̃.ꝓpriū sil' ē cū
eo cui⁹est ꝓpriū.Sꝫ pctm̄ ē ꝓpriū dyaboli ſꝫ illō Jo. 8°.
cuꝫ loquit̃ mēdaciū ex ꝓprys loqt̃ .ḡ in p istāti quo dya
bolus fuit creatus peccauit.

5p **Sed contra** est qd dr̃ Ezech.28. ad dyabolūꝫ in
psona regis tyri. Plen⁹ sapiētia:⁊ pfe
2° ctus corde in delitys padisi dī fuisti. ¶ P̃.in li.dē causis
dr̃. Inter rē cui⁹suba ⁊ actio est in momēto eternitatis:⁊
reꝫ cui⁹suba ⁊ actio est in momēto tpis media est res cu
ius suba est in momēto eternitatis:⁊ actio in tpe.De⁹ āt
est res:cui⁹suba ⁊ actio est in eternitate.Corp⁹ aūt est res
cui⁹suba ⁊ actio est in tpe.Ergo suba āgeli q est medi⁹est
in eternitate:⁊ actio in tpe. Nō ḡ potuit in istāti sue crea
3° tionis peccare. ¶ P̃.sicut Aug⁹.dicit in lib.enchiri.ma
luꝫ dr̃ q2 nocet:nocet aūt q2 adimit bonū. deus aūt fecit
angelū bonū in itegritate sue nāe.Cū ḡ nihil possit eē sil'
itegrū ⁊ diminutū:vr̃ ꝙ nō potuit āgelus i istāti sue crea
4° tionis eē malus. ¶ P̃.qd nō est deliberatum nō pōt esse
pctm̄ ad min⁹mortale.Sꝫ qd ē momētaneuꝫ nō pōt esse
deliberatuꝫ.ḡ nō pōt eē pctm̄ mortale. Impossibile ḡ vr̃
ꝙ angelus in primo instanti sue creationis fuerit factus
malus peccando.

R. **Repondeo.** dōm ꝙ hāc q̄ōnem tractat Aug. ii°
sup gen̄.ad lr̃am.⁊ in.ii°. de ciui. dei.
In neutro tn̄ loco aliqd sup h assertiue determiāt:q̄uis
in.ii°. sup gen̄.ad lr̄aꝫ magis videat̃ in h declinare ꝙ in
pmo istāti sue creatiōis peccauerit. In.ii°. de ciui.dei vi
det̃ magis declinare ad ꝯriuꝫ. vn̄ qdā moderni asserere
psumpserūt ꝙ dyabolus in p istāti sue creatiōis fuit ma
lus:nō qdē p nāꝫ:sꝫ p motuꝫ li.arbitry quo peccauit.Sꝫ
hec positio reprobata fuit ab oib⁹magris tūc parisi⁹legē
tib⁹.Et qdē ꝙ angelus nō peccauerit in p istāti sue crea
tionis:sꝫ aliqn̄ fuit bon⁹:vr̃ expsse hr̄i ex auc̄te canonice
scripture.Dicit̃.n. Isai.14°. Quō cecidisti lucifer q mane
oriebaris.Et i ezech.dr̃. In delitys padisi dī fuisti. Que

tn̄ Aug⁹.exponit ii°. sup gen̄.ad lr̄aꝫ vt itelligātur hec eē
dicta de dyabolo quātū ad mēbra ei⁹.i.q̄tuꝫ ad hoies q
a grā xp̄i cadūt.Sꝫ q̄re nō potuerit in p instāti sue crea
tionis peccare:assignare qdē oꝫ:⁊ si difficile sit.Quidam
eniꝫ assignauerūt hꝰ rōnē ex pte nāe angelice que est cō
dita a deo.vn̄ dicūt ꝙ oportuit in p istāti sue ꝯditiōis eū
esse bonū q̄lis a deo creat⁹est:ne aliqd ponat̃ sil' eē inte
grū ⁊ diminutū sicut obyciebat̃.Sꝫ h nullā necessitatē
videt̃ hr̄e:q2 malitia culpe nō repugnat bonitati nāe : sꝫ
in ea fundat̃ sicut in subo.vn̄ Aug.dicit.ii°de ciui.dei.ꝙ
q̄sqs huic snie acqescit:nō cum manicheis sentit:q dicūt
ꝙ dyabolus hꝫ nāꝫ mali deo ꝯriā. Nec eēt icōueniēs di
cere ꝙ q̄tū est ex creatiōe dei āgelus in p instāti habuit
nāꝫ oino itegrā. Ita tn̄ ꝙ hec itegritas fuerit mox ipedi
ta p resistētiā angelice volūtatis:sicut si radius solis ipe
diat̃ ne illuminet aerē in ipso solis exortu. Quidā vero
rōnē assignāt ex h ꝙ existimāt in oi pctō deliberationē
reqri.Et q2 deliberatio nō pōt eē in momēto: credūt ꝙ
pctm̄ angeli nō potuerit eē in momēto. Nō aūt fuit ma
lus nisi in termino pcti.vn̄ relinqtur ꝙ in pmo istāti sue
creatiōis nō potuerit esse malus. Sꝫ isti decipiunt̃ p h
ꝙ iudicant de itellectu angeli ſm modū itellect⁹huma
nicū tn̄ lōge alr se habeat. Intellect⁹.n.hūan⁹est discur
siuus.Et ideo sicut ꝓcedit arguendo in speculatiuis: ita
etiā procedit cōsiliando siue deliberādo in agendis. Nā
cōsilium est inquisitio quedaꝫ: vt dicitur in 3°. ethic. In
tellectus auteꝫ angeli apprehēdit veritateꝫ absqꝫ discur
su ⁊ inquisitione: vt dicit Dyony⁹.7° cap°. de diui.no. Et
ideo nihil ꝓhibet quin angelus in pmo instanti qno ve
ritatem itelligit:possit eligere.qd est act⁹ liberi arbitry.
Sicut ⁊ homo in ipso instanti quo certificatur per consi
liuꝫ eligit quid est faciēduꝫ.Et si certum esset ꝙ oporte
ret fieri absqꝫ cōsilio:statim in primo instāti eligeret: si
cut patet in arte scripture:⁊ in alys huiusmodi : in quib⁹
nō est opus ꝯsilio.Si ergo in primo instanti angelus ap
prehendere potuit quid esset appetēduꝫ:eo ꝙ de libera
tione nō indiget:statim in eodeꝫ instanti potuit eligere.
Nō est ergo cā quare nō potuerit peccare in pmo instan
ti sue creatiōis:q2 nō potuit in illo instāti eligere:qd est
act⁹libi ar.Oꝫ ḡ aliūde idē iuestigare. ¶ Cōsiderādum
est ergo ꝙ differētia est inter motū qui sic mensuratur a
tēpore ꝙ causat tempus: sicut est pmus motus celi: ⁊ in
ter motuꝫ qui mēsuratur tempore: sed nō causat temp⁹:
sicut sunt motus animaliuꝫ:in quibus successio tempo
ris non correspondet diuersitati vel identitati mobilis.
Contingit enim aliquod animal manere in eodem loco
tempore tamē currente. Nam quies mensuratur tempo
re:sicut ⁊ motus: vt dicitur in 6°. phys.Sed in motu qui
causat tps:successio temporis ⁊ motus se consequitur:q2
per prius ⁊ per posteri⁹ in motu:est prius ⁊ posterius in
tēpore: vt dicitur in 4°.phys.Et ideo qcquid in tali mo
tu distinguitur est in diuersis instātib⁹ tēporis. Qd.n.in
tali motu nō est distinctū:nō pōt esse in diuersis istātib⁹
vn̄ cessante motu celi necesse est eē sil' tpis cessationē: sꝫ
illud qd dr̃ Apoc.10°. ꝙ tps āpli⁹nō erit.Est aūt ꝯsideran
duꝫ ꝙ in ꝯceptiōib⁹⁊ affectiōib⁹angeloꝝ:est q̄dā tpalis
successio.Dicit.n.Aug.in 8°. sup gen̄.ad litterā ꝙ de⁹ mo
uet creaturā spūalē p tps. Nō.n.angeli oīa sil' actu intel
ligunt:q2 nō oīa itelligit vnus angelus per vnā spēꝫ : sed
diuersa diuersis spēbus. Tāto.n. vnusqsqꝫ angelus nālr
per pauciores spēs plura cognoscit:quanto superior est.
vnde Diony⁹.dicit.12°. capitulo cel.hierar.ꝙ superiores
angeli habent scientiā magis vniuersalē.Et in li.de cau
sis dr̃:ꝙ supiores itelligētie hn̄t formas magis vl'es.i. ad
plīa cognoscibilia se extēdētes.Sicut et in hoib⁹videm⁹

ꝙ quāto aliqs est altioris itellect⁹: tāto ex paucioribus plu
ra cognoscere pōt. Solus aūt deus vno. s. sua essentia oīa
cognoscit. Ideo aūt hō nō pōt simul multa actu itellige
re: q2 nō pōt pfecte ꝛ finalr itellect⁹ ei⁹ fieri in actu ꝫ di
uersas spēs: sicut nec idē corp⁹ ꝫm diuersas figuras. Uñ
ꝛ circa angelos dōꝫ ē ꝙ oīa illa q̄ angelus p vnaꝫ spēꝫ co
gnoscit pōt sil' cognoscere: que aūt p diuersas spēs cogno
scit nō pōt sil' cognoscere: ꝫ successiue. Ista aūt successio
nō mēsurat̄ per tps qd cātur a motu celi: supra queꝫ sunt
affectiones ꝛ ꝯceptiōes angeloꝝ: superi⁹ aūt nō mēsura
tur ab iferiori. Sꝫ oꝫ ꝙ ipse ꝯceptiōes vt affectiōes sibi
succedētes causent diuersa instātia huius tēporis. In ea
igit̄ que ꝫm vnā spēm angelus apprehēdere nō pōt: ne
cesse est ꝙ moueatur in diuersis instātib⁹ sui tēporis. Ea
aūt que sunt supra naturā ad gratiam ptinētia: circa que
fuit peccatū angeli vt habitū est: magis distāt a q̄buscū
q3 nāliter cognitis: q̄ quecūq3 naturalr cognita abinicē.
vnde si nō oīa nāliter cognita ꝑpter eoꝝ distātiā potest
angelus apprehēdere per vnā spēm ꝛ simul. multo min⁹
pōt simul moueri in nāliter cognita: ꝛ in supernaturalia:
que sunt gratuita. Manifestū est aūt ꝙ motus āgeli pri
mo est in id qd est sibi cōnaturale: q2 per id ptingit in id
qd est supra nām. Et ideo oportuit ꝙ angelus in p̄mo in
stanti sue creationis cōuerteret̄ ad nāleꝫ sui cognitionē:
ꝫm quā nō potuit peccare: vt ex supra dictis pꝫ. postmo
duꝫ vero potuit cōuerti in id qd est supra nām: vel ab eo
auerti. Et ideo angelus in p̄mo instāti sue creationis nō
fuit neq3 beatus per ꝯuersionē pfectā in deū: neq3 pecca
tor per auersionē ab ipso. vnde Aug⁹. dicit 4.° super gen̄.
ad litterā: ꝙ post vesperā p̄me diei fit mane: cū lux spūa
lis. s. angelica natura post cognitioneꝫ ꝑprie nature: que
nō est qd deus: refert se ad laudādum luceꝫ que est ipse
deus: cui⁹ cōtēplatiōe formatur.

Ad p̄m Ad primuꝫ ergo dōꝫ ꝙ Aug. 11.° de ciui. dei. expo
nit ꝙ diabolus ab initio peccat. i. ab
initio sui peccati in peccato perseuerat. Quidaꝫ tñ expo
2m nunt ab initio. i. statim post initiū. ¶ Ad 2m dōm ꝙ dici
tur dyabolus in veritate nō stetisse: nō q2 nūq3 in ea fuit:
ꝫ q2 in ea nō pseuerauit: vt Aug⁹. exponit. 11.° de ciui. dei.
3m ¶ Ad 3m dōm ꝙ hoc ꝙ angelus nō potuerit in p̄mo in
stanti peccare: nō fuit neq3 ꝑpter defectū alicuius potē
tie qui postmodū fuerit supplet⁹: neq3 ꝑpter perfectionē
que postmodū fuerit subtracta ante peccatuꝫ: sed ꝑpter
ordinē actus: q2 p̄mo oportebat ꝙ cōsideraret id qd pti
net ad suā nām: ꝛ postmodū moueret̄ in supernaturalia
4m per cōuersionē vel auersioneꝫ. ¶ Ad 4m dōm ꝙ opatio
quā habꝫ res in p̄ncipio sui esse ꝯgruit nature ipsius. Et
ideo oportebat ꝙ retorqueret̄ in actorem nature. Sed
postmodū poterat moueri ex his que sunt ꝫ nāꝫ in alia
vel bene vel male. Et hoc nō oportebat referri ad actorē
5m nāe: sed in volūtateꝫ angeli peccātis. ¶ Ad 5m dōꝫ ꝙ vo
luntas rōnalis creature determinata est ad vnū in quod
nāliter mouetur. Sicut oīs hō nāliter vult esse: ꝛ viuere
ꝛ beatitudineꝫ. Et ista sunt ad que p̄mo mouet̄ naturalr
creatura vel intelligēda vel volēda: q2 semp actio nālis
psupponitur alijs actionib⁹. Et iō si angelus in p̄mo istā
ti sue creatiōis peccasset. videret̄ hoc cōpetere sue nāe: ꝛ
6m ita aliq̄liter referret̄ ad actorē nature. ¶ Ad 6m dōm ꝙ
defect⁹ ꝑueniēs ex cā scdā nō iputatur p̄me in illis que
cā secūda nō hꝫ ex p̄ma: sicut tibia nō hꝫ curuitatē ex vir
tute motiua. Sed opꝫ ꝙ prima actio angeli sit ꝫm nālia
7m eius que hꝫ ex deo: ꝛ ideo ratio nō sequit̄. ¶ Ad 7m dōm
ꝙ illa respōsio pcedebat ꝫm hoc ꝙ estimatur ꝙ motus
liberi ar. in āgelis pcedebat ex deliberatiōe ꝯsilij. oꝫ n.
ꝙ deliberās ꝯsiliet̄ de duob⁹: quoꝝ vtrūq3 pōt facere: vt
alteꝝ eoꝝ eligat in futuro. Sꝫ qñ deliberatio nō p̄cedit
electionē: tūc nō reqrit̄ ꝙ añq3 aliqs eligat hēat ptātem
eligēdi vel nō eligēdi. Sꝫ in ipso instāti libere fert̄ in h
vel in illud. ¶ Unde 8m 9m ꝛ 10m ꝯcedim⁹. ¶ Ad 11m dōꝫ 8m 9m ꝛ
ꝙ sicut angelus nō peccauit in p̄mo istāti sue creatiōis: 10m 11m
ita nec bon⁹ āgelus fuit pfecte beat⁹ in p̄ instāti sue crea
tionis. Et ideo oportuit ꝙ fuerit p̄scius future stabilita
tis: sicut nec mali angeli fuerūt p̄scij sui casus añ q̄ pec
carent. Q2 tñ btitudo āgeli est p̄ncipalr a deo: pctm vō ē
ex lib°. arbi. creature: potuit de⁹ in p̄ istāti sue creationis
beatificare angelū mouēdo ipꝫ in id qd est supra nāꝫ: q2
ꝛ h ipꝫ qd mouebat̄ in illo istāti in id qd est ꝫ nāꝫ erat
ei a deo. nō aūt potuit āgelus per seipꝫ ꝑuerse moueri in
id qd est supra nāꝫ: nisi post p̄mū istās. ¶ Ad 12m dōm ꝙ 12m
ista distinctio lucis ad tenebras: pōt itelligi fcā eē nō q
deꝫ in illo reꝝ p̄ncipio: ꝫ p totū tps qd nūc agitur in quo
distinguunt̄ boni a malis. Sꝫ h vr ad allegoriā ptinere:
vt ibidē dr. Et iō ponit ibi aliā expositionē. vt p lucē in
telligat̄ formatio p̄me creature: p tenebras aūt informi
tas creature nōdū formate. Sꝫ in. 11.° de ci. dei. dicit p h
significatā esse distinctionē bonoꝝ āgeloꝝ ꝛ maloꝝ ꝫ
dinā p̄sciaꝫ. vñ ibi dic. Solus ille ista d̄cernere potuit q
potuit p⁹q̄ caderēt p̄scire casuros. ¶ Ad 13m dō. ꝙ Aug. 13m
in 4.° sup gen̄. ad lrām sub dubio derelinqt an sil' angeli
oīa illa cognoscāt: ꝛ sic sil' fuerit in eis dies ꝛ vespa ꝛ ma
ne: vel nō sil: ꝫ successiue. Et qualitercūq3 sit sufficit ad ei⁹
intētionē ꝙ illa distictio dieꝝ accipiat̄ ꝫ āgelicā cogni
tionē: nō aūt ꝫ dies tēporalr currētes. ¶ Ad 14m dōꝫ ꝙ 14m
angelus in primo instāti sue creationis sil' dum moueba
tur i suā nāꝫ: mouebat̄ ēt in deū inq̄tū est actor nāe. Q2
vt dr in li. de causis: itelligētia cognoscēdo eēntiā suā co
gnoscit cāꝫ suā: nō tñ tūc ferebat̄ in deū ꝫ ꝙ ē actor grē.
¶ Ad 15m dōꝫ ꝙ diligere se ꝑpter deū inq̄tū est obiectū 15m
supnālis btitudinis ꝛ actor grē: est act⁹ charitatis. Sꝫ di
ligere deū sup oīa: ꝛ se pp deū inq̄tū in eo ꝯsistit nāle bo
nuꝫ oīs creature ꝯpetit nālr nō solū creature rōnali: ꝫ ēt
brutis aīalib⁹ ꝛ corporib⁹ inalatis inquātū pticipāt nāli
amore sūmi boni: vt Diony. dicit 4.° cap°. de diui. no. Et
hoc mō āgelus in p̄mo instāti sue creatiōis se dilexit pp
16m deuꝫ. ¶ Ad 16m dōm ꝙ illa rō deficit in tribus. Primo 16m
q̄dē q2 homo nō est simplr fact⁹ pp repatione ruine āge
lice: sed ꝑpter fruitioneꝫ dei: ꝛ perfectionē vniuersi. ēt si
nunq̄ fuisset ruina angelica. 2.° q2 hō ad min⁹ ꝫm corp⁹
actu nō fuit fact⁹ in operib⁹ sex dieꝝ ꝫm sniam Aug. sed
solū ꝫ rōnes seminales. Solā aūt illa q̄ nō p̄us poterāt
eē in rōnib⁹ seminalib⁹ q̄ in seipsis: ꝫm Aug^m fuerūt fcā
in p̄ncipio creationis reꝝ. 3° q2 nihil ꝓhibet aliquid fie
ri ꝑpter finē futuꝝ quē hō p̄escit. Sicut aliquis prepa
rat ligna in estate ꝑpter frigus futurū in hyeme. ¶ Ad 17m
17m dōꝫ ꝙ aliqs mot⁹ libi ar. l aīo p̄t eē in istāti. nō tñ in
instanti sue creatiōis potuit habere motū libi ar. in pec
catum rōne supradicta. ¶ Ad 18m dōm ꝙ ꝛtsi angelus in 18m
p̄mo istāti sue creatiōis habuit motū volūtatis: sicut ēt
itellect⁹: nō tñ seqtur ꝙ habuit motū volūtatis ad peccā
duꝫ. ¶ Ad 19m dōm ꝙ euū mēsurat esse āgeli: nō tñ men 19m
surat actiōes ei⁹ in qb⁹ ē successio siue itellect⁹: siue volū
tatis: vt ex supradictis pꝫ. ¶ Ad 20m dōꝫ ꝙ alia rō est de 20m
merito ꝛ de pctō. Nā meritū pcedit ex hoc ꝙ mens rō
nalis creature mouetur a deo: qui a p̄ncipio pōt mouere
ad qd voluerit. Sed ad peccāduꝫ mouet̄ mens rōnalis
creature a seipsa: que nō pōt se mouere nisi ꝫm exigētiaꝫ
naturalis ordinis. ¶ Ad 21m dōm ꝙ aīa in p̄mo instanti 21m
sue creationis efficitur mala: nō per actionē ꝑpriaꝫ: sed
per vnionem ad corpus īfectū. vnde nō est similis ratio
de āgelo qui nō potuit fieri malus nisi p actuꝫ ꝑpriuꝫ.

22^m ¶ Ad 22^m dõz ꝙ rõ illa deficit in duob^9. Primo quidem:
qꝛ ſicut creatura decideret in nihilũ niſi per diuinã potẽ
tiaz cõtineret̃:ita et deficeret in nõ bonũz ſi nõ ↄtineret̃
a deo. Nõ tñ ſeqtur ꝙ niſi ↄtineret̃ a deo per gratiam ↄ
rueret in peccatũ:niſi ſolum de nã corrupta:que de ſe hz
iclinationẽ ad malũ. 2°.qꝛ hõ nõ obligat̃ ex neĉitate ꝑce
pti ad vtẽdũ gr̃a ſemꝑ:qꝛ ꝑcepta affirmatiua nõ obligãt
ad ſemꝑ. Et iõ nõ eſt neceſſarius ꝙ in quolz inſtãti aliqs
23^m mereat̃ vel peccet. ¶ Ad 23^m dõz ꝙ dyabolus dicit̃ loq
mẽdaciũ ex ꝓprijs:nõ qꝛ mẽdaciũ ſit nãlis ꝓprietas ei^9:
ſz qꝛ ea que ſunt vera nõ hz a ſeipſo:ſz a deo. Qꝛ aũt falſa
loquat̃ hoc hz a ſeipſo:nõ aũt a deo.

¶ Utrum liberuz arbitrium in demonibus poſſit reuer/
ti ad bonũ poſt peccatum.

Quinto querit̃ vtrum liberũ arbitrium in demonib^9 poſſit reuerti ad bo
1^m nuz poſt peccatuz. ¶ Et videt̃ ꝙ ſic. Dicit.n.
Diony^9.4°.ca. de diui.no. ꝙ data nãlia in de/
monib^9 integra ꝑmanẽt poſt peccatũ. Sz ante
peccatũ poterat dyabolus ↄuerti ad bonũ. g° et diabolus
2^m poſt peccatũ poterit reuerti ad bonũ. ¶ P̃. nihil imobi/
liter quieſcit in eo qõ eſt ↄ nãm:qꝛ id qõ eſt cõtra nãm ꝑ
accidẽs ſe hz:ea vero que ſunt per accidẽs de facili mo/
ueri pñt:qꝛ accidẽs eſt qõ adeſt ⁊ abeſt ꝑter ſubiecti cor/
ruptionẽ. Sed peccatuz eſt ↄ nãm angeli:qꝛ ab eo qõ eſt
ſm nãm cecidit in id qõ eſt ↄ nãm:vt Dam. dicit in 2°.li.
ergo nõ põt eſſe ꝙ liberũ arbitriuz dyaboli imobilr̃ ꝑſe
ueret in malo. ¶ Sz dice. ꝙ hoc cõuenit dyabolo rõne
ſui ſtatus:qꝛ.ſ. ſtatim peccãdo amiſit ſtatum viatoris:ad
3^m quẽ ꝑtinet mutari de bono in malũ: ⁊ ecõuerſo. ¶ Sed
cõtra. ſtatui vie ſuccedit ſtatus premij vel pene que eſt a
deo. Sz imobilitas in peccato nõ põt eſſe a deo:qꝛ deus
nõ eſt cõſeruator illius rei:cui^9 nõ eſt actor. g° nõ põt eſſe
ꝙ imobilitas peccati ↄueniat angelo rõne ſtatus quem
4^m nũc hz. ¶ P̃. oẽ qõ nõ ineſt alicui per ſe:oz ꝙ ei inſit ex
aliq̃ cã. Sed imobiliter peccare nõ ↄuenit angelo ſm ſe.
Sic.n.cõueniret ei ſm nãz:⁊ ſic eẽt nãliter malus:qõ ſu/
pra improbatũ eſt. Nec iterũ ↄuenit ei ex aliq̃ cã:qꝛ neqꝫ
a deo:neqꝫ a nã:vt ꝓbatũ eſt:neqꝫ etiã ex ꝓpria volunta
tate. Qꝛ cũ volũtas creature ſit de ſe mutabilis:nõ vide/
tur ꝙ poſſit imobilitatis cã exiſtere. g° imobiliter pecca/
5^m re nullo modo cõuenit dyabolo. ¶ P̃. Aug^9. dicit in lib.
de vera ⁊ falſa pnĩa. Si poſſet dyabolus ſperare de deo:
⁊ culpã in ſe ſentire:qõ nõ iuenit in ſe iueniret in dei pie
tate.ſ. veniã ſui peccati. Sz dyabolus põt ſperare de deo
qꝛ ſpes oritur ex fide:ſicut ⁊ timor. Dicit̃ aũt Jacobi 4°.
ꝙ demones credũt ⁊ ↄtremiſcũt. g° nõ eſt ĩpoſſibile dya/
boluz ↄſequi veniã ſui peccati:⁊ ita nõ imobilr̃ in pecca/
6^m tis ꝑſeuerare. ¶ P̃. ſi dyabolus nõ põt ſꝑare de dei miã
aut h̃ ẽ ex ꝑte ſua:aut h̃ ẽ ex ꝑte dei:ſz ñ ẽ ex ꝑte di:qꝛ ſic
Aug^9. in eodẽ li. dicit. Omnis malitia breuis in cõpara/
tione ad mĩam dei. Si aũt dicat̃ ꝙ hoc eſt ex ꝑte ſui:qꝛ
nõ põt per ſeipſum reſurgere a peccato:pari rõne hoc cõ/
peteret cuilz peccãti mortaliter:qꝛ nullus põt per ſeipm
de peccato exire:niſi liberetur a deo:nec tñ oẽs peccãtes
mortaliter irreuocabilr̃ perſeuerãt in malo. g° dyabolus
7^m nõ ꝑſeuerat imobilr̃ in malo. ¶ P̃. iſta ↄña valz. poſſuz
currere ſi volo. g° poſſũ currere. Sz dyabolus põt ↄuerti
ad bonũ ſi vult:qꝛ ĩ ipõ velle ↄſiſtit ↄuerſio. g° dyabol^9 põt
8^m ↄuerti ad bonũ. ¶ P̃. ſi motus ſit nãlis ſequit̃ ꝙ qes ſit
nãlis:qꝛ per quã nãm aliquid mouet̃ ad locum et qeſcit
in loco. g° pari rõne ſi motus eſt volũtarius ⁊ qes volũta
ria. Sed dyabolus volũtarie motus fuit ad malũ. g° vo/
9^m luntarie quieſcit in malo. Nõ g° ex neceſſitate. ¶ P̃. ſm
Criſo^m ſuꝑ Jo. ſicut ſe hz lux ſolis ad aerẽ:ita ſe hz lux in/
creata ad ſpũales ſubaz. Sed quãto aer eſt purior: tanto
magis põt percipere lucẽ ſolis: angelus aũt eſt ſubtilio/
ris nature inter ſpũales ſubſtãtias q̃ aĩa. Cuz g° aĩa poſt
peccatũ poſſit ꝑcipere lucẽ gr̃e: vr̃ ꝙ multo fortius ange 10^m
lus. g° videt̃ ꝙ nõ imobiliter ꝑſeueret in malo. ¶ P̃. qõ
nã eſt tale:ſemꝑ eſt tale. Sz ãgelus naturaliter habz ꝙ
poſſit cõuerti in bonum. ergo ſemꝑ poteſt in bonuz con/ 11^m
uerti:ſicut ante peccatũ:ſic ⁊ poſt peccatuz. ¶ Preterea
dyabolus nõ reportauit cõmoduz ex ſuo peccato. Sz an
te peccatũ tenebatur cõuerti in deũ. ergo etiã ⁊ poſt pec
catum tenetur ↄuerti in deum. Sed nullus tenetur ad
impoſſibile. ergo nõ eſt impoſſibile dyaboluz cõuerti ad
deuz. Et ſic vt videtur nõ immobiliter manet in pecca/ 12^m
to. ¶ P̃. quãto aliqõ agẽs eſt magis infimũ:tãto magis
eſt determinatũ ad vnuz. ſicut corp^9 graue ⁊ leue magis
eſt determinatuz ad vnũ motuz:q̃ ratio que poteſt in di
uerſa moueri. Sed anĩa eſt ordine nature iuxta angelũ.
Cum ergo aĩa nõ ſic determinetur ad vnũ quin poſt pec
catuz poſſit reuerti ad bonũ:videt̃ ꝙ multo minus ãge/ 13^m
lus. ¶ Preterea. iferior appetitus poteſt dirigi per ſupe
riorez appetitũ. Sicut in nobis appetitus ſenſitiuus di/
rigitur per appetitũ rationalẽ:vt dicit̃ in 3°. de aĩa. Sed
ſupra appetitum demonis eſt alius ſuperior appetitus.ſ.
appetitus dei ⁊ boni angeli. g° appetit^9 demonis quo ten/ 14^m
dit in maluz poteſt in bonuz dirigi. ¶ Preterea. vnũqõ
qꝫ naturalr̃ cõuertitur ad id qõ melius eſt. Sed dyabo/
lus intelligit bonuz diuinũ eſſe melius q̃ bonum ſuuz. g°
poteſt in bonuz diuinuz cõuerti. Nõ ergo imobiliter ꝑ/ 15^m
ſeuerat in auerſione a deo que eſt maluz eius. ¶ Prete/
rea. mutatio ſtatus nõ tollit dyabolo libertatẽ arbitrij q̃
eſt ei naturalis. Sed libero arbitrio per ſe cõuenit ↄuer
ti poſſe in bonũ:qꝛ poſſe peccare nõ eſt libertas arbitrij
nec ꝑs libertatis:vt Anſel. dicit. g° mutatio ſtat^9 nõ tollit 16^m
dyabolo qn poſſit cõuerti in bonũ. ¶ P̃. dyabolus an̄q̃
peccaret poterat conuerti in bonuz. Si autez poſt pecca
tuz nõ põt cõuerti in bonuz:aut hoc eſt per ſubtractionẽ
aliquã:aut ꝓpter additionẽ. Sed nõ per ſubtractionez:
qꝛ potẽtie nãles in eis manẽt integre:ſicut ⁊ cetera natu
ralia bona. vt Diony^9. dicit. Silr̃ etiã nec per additionẽ
qꝛ qõ additur alicui aduenit ei ſm modũ eius. Et ita cũ
li^m ar. angeli ſm ſe ſit ↄuertibile:videt̃ ꝙ illud qõ ei ad/
ditur vertibilr̃ iheerat ei. Nõ ergo imobiliter ꝑſeuerat in
malo. ¶ P̃. volũtas ꝓportionat̃ itellectui a quo mouet̃. 17^m
Sed itellect^9 ãgeli nõ ita itelligit vnuz qn etiã poſſit in/
telligere aliud. ergo nõ ita vult vnũ quin poſſit et reuer
ti ad aliud volẽdũ:⁊ ita nõ imobiliter ꝑſeuerat in malo.
¶ P̃. Diony^9. dicit 4°. cap°. de diui.no. ꝙ demões intel/ 18^m
ligunt ⁊ volunt bonuz. Nihil autez aliud videt̃ requiri
ad hoc ꝙ cõuertantur:niſi ꝙ huic volũtati cõſentiant. g°
videtur ꝙ poſſint iterato cõuerti in bonũ. ¶ P̃. Anſel. 19^m
dicit ꝙ ſi in demonib^9 eſt libertas arbitrij:oz ꝙ ſit in eis
vel quãtũ ad hoc ꝙ poſſũt ſeruare rectitudinẽ: aut q̃tũ
ad hoc ꝙ poſſunt eã deſerere:aut quãtũ ad hoc ꝙ poſſũt
eaz recuperare. Sed hoc nõ eſt in eis quãtum ad hoc ꝙ
poſſint cõſeruare rectitudinẽ:qꝛ nõ habẽt eã:nec quãtuz
ad hoc ꝙ eſt poſſe eã deſerere:qꝛ hoc ꝑtinet ad poſſe pec
care:qõ non eſt pars libertatis. Relinquit̃ g° ꝙ ſit in eis
liberũ arbitriuz quãtũ ad hoc qõ eſt ꝑtãs recuperãdi re
ctitudinez:⁊ ita nõ imobilr̃ ꝑſeuerãt in malo. ¶ Prete/ 20^m
rea. qõ equaliter deformat̃ equaliter reformari poteſt.
Sed dyabolus eſt equaliter deformatus: ſicut et multi
homines qui ex eadez cauſa peccãt.ſ. ex malitia. ergo cũ
homines poſſint reformari:etiã demones reformari po
terunt. ¶ Preterea. ſicut ſe habet appetitus ad bonũ et 21^m
malũ:ita intellectus ad verũ ⁊ falſuz. Sz nullus itellect^9

est q̃ ita iberet falso q̄ nō possit redire ad ver̄.q̃ volun/
tas dyaboli nō ita iberet malo q̃n possit redire ad bonū.

3ᵖ **Sed contra** est qḋ pᵒ Jo.3º.dr̄:ab initio sui pecca
ti dyabolus peccat. Quod exponēs
Augᵒ.in.11º. de ci.dei.dicit q̄ semper peccat ab initio sui
2º peccati. ¶ P̄.Greg.dicit.34.moraliū.Cor antiq̄ hostis
sicut lapis idurabit:q̄ nulla vnq̄ cōuersionis penitētia
3º mollietur. ¶ P̄.angelus medius est inter deum ⁊ homi
nē.Sed deus habet liberū arbitriū iuertibile ante ele/
ctionem ⁊ post.homo autē habet ipsum vertibile ante ⁊
post.ergo angelus medio modo se habet:vt.s.sit vertibi/
le ante:sed nō post.nā cōtrariū est īpossibile:vt.s.sit ver
tibile post ⁊ ante.nō ergo post electionem peccati potest
reuerti ad bonum.

R: **Respondeo.** dicendum q̄ circa hanc questionē
errauit Origenes existimās cuius/
libet creature li.ar.in quolibȝ statu esse vertibile ad bo/
nuȝ ⁊ ad maluȝ.vnde putauit etiam demones quādoq̄
per li.ar.posse redire ad bonū:⁊ per diuinā misericordiā
veniā cōsequi peccator̄.Sed Augᵒ.dicit.21.de ciui.dei.
Origenē p̄pter hoc ⁊ p̄pter alia nonnulla reprobauit ec/
clesia:q̄ ex hoc q̄ misericors videbatur defecit faciēdo
sanctis veras miserias:quibᵒ penas luerēt:⁊ falsas beati
tudines:in q̄bus ver̄ ac securuȝ:hoc est sine timore cer/
tuȝ sempiternuȝq̄ boni gaudiū nō haberēt.ponebat.n.
eadē rōne q̄ ⁊ boni angeli ⁊ homines quandoq̄ possent
per liberū arbitriū peccare.⁊ ita a beatitudine decidere
Qḋ manifeste cōtrariat̄ s̄nie domini dicētis. Ibūt hi in
suppliciū eternū. Justi aūt in vitā eternā. Cōsiderādum
est aūt q̄ hic Origenis error ex h̄ p̄uenit:q̄ nō recte cō
siderauit quid per se p̄tineret ad liberi arbitrij potesta/
tē:sine qua hō in nullo statu inuenitur.Est ergo ɔsiderā/
dum q̄ ad rōnē liberi arbitrij pertinet q̄ in diuersa pos/
sit.vnde res cognitione carētes:quar̄ actiones sunt de/
terminate ad vnuȝ:nihil agūt suo arbitrio.Animalia ve
ro irrationalia agūt quidē arbitrio:sed nō libero:q̄ iudi
ciuȝ quo aliquid p̄sequunt̄ vel fugiūt est in eis determi
natū a natura:ita vt ipsuȝ preterire nō possint:sicut ouis
nō pōt nō fugere lupuȝ visuȝ.Sed omne illud qḋ habet
intellectuȝ ⁊ rationē agit libero arbitrio: inquātum.s.ar
bitriuȝ eius quo agit ɔsequitur apprehēsionē intellectᵒ
vel rōnis:que se habȝ ad multa.Et ideo sicut dictuȝ est:
ad rationē li.ar.pertinet q̄ in diuersis possit. Sȝ ista di/
uersitas pōt attēdi tripliciter.Uno modo s̄m differētiā
rerū que eliguntur p̄pter finē. Nā vnicuiq̄ naturalr̄ cō
uenit vnus finis:queȝ naturali necessitate appetit:q̄ na/
tura semper tēdit ad vnū.Sed q̄ ad vnuȝ finem multa
possunt ordinari:appetitus itellectualis vel rōnalis nāe
pōt tendere in diuersa:eligēdo ea que sunt ad finē. Et h̄
modo deus tāq̄ p̄priuȝ finē naturalr̄ vult suā bonitatē:
nec pōt nō velle eaȝ.Sed q̄ ad bonitateȝ eius ordinari
possunt diuersi modi ⁊ ordines rer̄:volūtas eius nō sic
fertur ad vnū in suis effectibᵒ:quin quātū est de se possit
ferri in aliud.Et s̄ȝ hoc ɔpetit deo libertas arbitrij. Si
militer ⁊ angelus ⁊ homo habēt finē naturalr̄ sibi p̄esti
tutuȝ beatitudinē. vnde naturalr̄ appetūt eā:nec possūt
velle miseriaȝ:vt Augᵒ.dicit.8º de trini.Sed q̄ ad bea/
titudinē diuersa possunt ordinari:in eligēdo ea que sunt
ad fineȝ pōt volūtas taȝ hominis q̄ angeli boni vel ma
li in diuersa ferri.Secūda aūt diuersitas in quā liberuȝ
arbitriuȝ pōt:attendit̄ s̄m differētiaȝ boni ⁊ mali. Sed
ista diuersitas nō per se pertinet ad potestatē li.ar. sed p̄
accidens se habet ad eā:inquātum inuenitur in natura
deficere potēti.Cuȝ eniȝ volūtas de se ordinet̄ in bonū
sicut in p̄priuȝ obm̄:q̄ in malum tēdat:nō pōt ɔtingere
nisi ex hoc q̄ maluȝ apprehēditur sub rōne boni:qḋ per/
tinet ad defectū intellectus vel rationis:vnde causatur
libertas arbitrij. Nō autē p̄tinet ad rationē alicuius po/
tentie q̄ deficiat in suo actu:sicut nō p̄tinet ad rationeȝ
visiue potentie q̄ aliquis obscure videat. Et ideo nihil
p̄hibet inueniri li.ar.q̄ ita tendit in bonuȝ:q̄ nullo mo
do potest tēdere in maluȝ:vel ex natura sicut in deo: vel
ex perfectione gratie.sicut in hominibus ⁊ angelis bea/
tis.Tertia aūt diuersitas in quā li.ar.pōt attenditur s̄m
differētiā mutationis.Que quidē nō ɔsistit in hoc q̄ ali
quis diuersa velit. Nā ⁊ ipse deᵒ vult vt diuersa fiāt s̄ȝ
q̄ cōuenit diuersis tēp̄ibᵒ ⁊ p̄sonis.Sȝ mutatio li.ar.cō/
sistit in h̄ q̄ aliq̄s illud idē ⁊ p̄ eodē tp̄e nō velit qḋ pāᵒ
volebat:aut velit qḋ p̄us nolebat.Et hec diuersitas nō p̄
se pertinet ad rationē li.ar. sed accidit ei s̄m cōditioneȝ
nature mutabilis.Sicut nō est de ratione visiue poten/
tie q̄ diuersimode videat:sed hoc cōtingit quādoq̄ p̄/
pter diuersam dispositioneȝ vidētis:cuius oculus quan/
doq̄ est purus:quādoq̄ aūt turbatus.Et silr̄ ēt mutabi/
litas seu diuersitas liberi arbitrij nō est de ratione eius:
sed accidit ei inquātum est in natura mutabili. Mutat̄
enim in nobis liberū arbitrium ex causa intrinseca: ⁊ ex
causa extrinseca.Ex causa quidē intrinseca vel p̄pter ra
tioneȝ:puta cum quis aliquid prius nesciebat:qḋ postea
cognoscit:vel p̄pter ipsum appetituȝ:qui quādoq̄ sic est
dispositus per passionē vel habitum vt tendat in aliq̄d
sicut in sibi ɔueniens:qḋ cessante passione vel habitu si/
bi cōueniens nō est.Ex causa vero extrinseca:puta cum
deus imutat volūtateȝ hominis per gratiam de malo in
bonū:s̄ȝ illud p̄uer.21.Cor regū in manu dei.⁊ q̄cūq̄ vo
luerit vertet illud.hec aūt duplex causa cessat in āgelis
post primā electionē.Et p̄mo quidē naturaliter in his q̄
ad ordineȝ nature pertinēt imutabiliter se habent: quia
mutatio est existētis in potētia:vt dicitur in 3º phyśic.h̄
auteȝ ad naturā angelicaȝ pertinet:vt actu habeāt noti/
tiā omniū que nālr̄ scire possūt.Sic̄ nos nāliter actu
habemus notitiaȝ p̄mor̄ p̄incipior̄ ex quibᵒ p̄cedimus
ratiocinādo ad acquirēdaȝ cognitioneȝ conclusionū: qḋ
in angelis nō cōtingit:q̄ in ipsis p̄incipijs intuentur oēs
cōclusiones:que ad naturalē eor̄ cognitionem pertinēt
Et ideo sicut imobiliter nos habemus in cognitione pri
mor̄ p̄incipiorū.ita intellectus eor̄ imobiliter se hȝ cir/
ca oīa que naturalr̄ cognoscit.Et q̄ volūtas p̄portiona/
tur intellectui:cōsequens est q̄ etiā voluntas eor̄ natu/
raliter sit imutabilis circa ea que ad ordinem nature p̄/
tinent.verū est aūt q̄ sunt in potētia respectu motus in
supernaturalia:siue per cōuersionem siue per auersionē.
vnde hec sola mutatio in eis eē pōt: vt de gradu nature
ipsor̄ moueant̄ in id qḋ est supra naturā cōuertendo se
vel auertendo.Sed quia omne qḋ aduenit alicui:adue/
nit ei s̄m moduȝ sue nature:cōsequens est vt imobiliter
angeli perseuerent vel in auersione vel in conuersione
respectu supernaturalis boni.Ex parte vero extrinseca
imutabiles sunt vel in bono vel in malo post primā ele/
ctioneȝ:q̄ tunc finitur in eis status viatoris.vnde nō p̄/
tinet ad rationē diuine sapiētie:vt vlteriᵒ demonibᵒ gra/
tia ifundatur:per quā reuocent̄ a malo prime auersio/
nis in qua imobiliter perseuerant.Et ideo q̄uis diuersa
eligant per liberū arbitriū:in omnibus tñ peccant:q̄ in
omni eor̄ electiōe p̄manet vis p̄me electiōis ipsor̄.

Ad primū ergo dōȝ q̄ bona naturalia in angelis Ad pᵐ
sunt integra quātuȝ pertinet ad natu/
re ordineȝ:sunt tñ corrupta vel depravata seu diminuta
per cōparationeȝ ad capacitatē gratie vel glorie. ¶ Ad
2ᵐ scdm dōm q̄ peccatuȝ est cōtra nām nō s̄ȝ id q̄ peccās

appetit:sed secūdū inordinationē ex qua habet rationez
mali.Et ideo nihil prohibet q̄ peccator imobiliter per/
3m seueret in eo qđ peccando appetit. ¶ Ad 3m dōm:q̄ de⁹
est causa status angelorum in quo sunt obstinati in malo
nō quidem sicut causando vel conseruando malitiā:sed
sicut nō īpartiendo gratiam.Sic.n.dicitur aliquos indu
rare:sꝫ illud ro.9°.Cui⁹ vult miseref:ꝛ quē vult indurat.
4m ¶ Ad 4m dōm:q̄ imobiliter permanere in malo nō cō/
uenit diabolo ex vna causa:sed ex duab⁹.Nā esse in ma/
lo cōpetit ei ex propria voluntate:sed imobiliter inhere/
re ei ad qđ voluntas applicatur:conuenit ei ex ꝓpria nā.
5m ¶ Ad 5m dōm:q̄ diabolus non potest in se ꝓprie loquē/
do culpam sentire:ita.s.q̄ apprehēdat ꝛ refugiat q̄si ma/
lum culpe suū peccatū:q: hoc pertineret ad mutationez
liberi arbitrij.Et per cōsequēs nō pōt sperare ex diuina
6m mīa veniā:quasi de culpa. ¶ Ad 6m dicēdum:q̄ diabo/
lus non solum non potest per seipsum resurgere a pecca/
to:sicut nec homo:sed vlterius ſm modū nature sue cō/
petit ei vt imobilr̄ ihereat ei qđ per ꝓpriā voluntatē ele/
git.Et iō peccatū eius est magis irremediabile q̄ȝ pecca/
7m tum hominis. ¶ Ad 7m dōm:q̄ cum dico.possum curre/
re si volo:aīcedēs est possibile:ꝛ iō consequēs est possibi
le.Sed cū dico.diabolus pōt reuerti ad bonū si vult:an
tecedens est impossibile:vt ex dictis pꝫ.vñ non est simi/
8m lis ratio. ¶ Ad 8m dōm:q̄ sicut motus auersionis a deo
fuit in diabolo volūtarius:ita etiam ꝛ quies in eo qđ vo/
luit est voluntaria.Nā voluntarie ꝑseuerat in malo.Sꝫ
tamen voluntas eius in hoc imutabiliter manet ratione
9m iam dicta. ¶ Ad 9m dōm:q̄ a luce increata subā spūalis
illuminaf dupl'r.Uno modo lumine naturali:ꝛ sic ange/
lus bonus vel malus magis illuminatur q̄ȝ anima.Alio
modo lumine grē:ꝛ sic malus angelus minus est capax
huius illuminatiōis ꝓpter impedimentū gratie que im
10m mobiliter in eis manet:vt dictum est. ¶ Ad 10m dōm:q̄
liberum arm diaboli non est naturalr̄ vertibile q̄ȝtum ad
naturalia sua:sed solum habet vertibilitatē respectu su/
pernaturalium:ad que potest conuerti:vel ab eis auerti.
Quod cū fecerit:imobiliter in hoc perseuerat:sicut di/
11m ctum est. ¶ Ad 11m dōm:q̄ sicut ebrius tenef non pecca
re:non quidē cōsiderato presenti statu:sed considerata
ebrietatis voluntaria cā:ſm quā iputatur ei aliquid ad
culpam:ita etiam pōt intelligi q̄ diabolus tenef cōuerti
ad deū:q̄uis hoc ei sit impossibile ſm presentem statū:
12m q: in hunc statum ex volūtaria cā deuenit. ¶ Ad 12m di/
cendum:q̄ illud qđ est magis infimū est magis determi
natum ad vnum ſm obiecta:q: virtus superior ad plura
se extendit.Sed tñ illud qđ est supremum rōne imuta/
bilitatis est magis determinatum ad vnū.Et hoc modo
13m liberum arbitriū diaboli est determiatū ad malū. ¶ Ad
13m dōm:q̄ mouere voluntatē solus deus pōt:qui etiam
ſm absolutam potentiam posset mutare voluntatē de/
monis in bonū.Sed tñ hoc nō cōgruit nāe ipsi⁹:vt dcm̄
est.vñ non est simile de appetitu sensitiuo qui ſm natu/
14m ram mutabilis est. ¶ Ad 14m dōm:q̄ diabolus bonū di
uinū ſm q̄ est fons omnis naturalis boni itelligit eē me
lius q̄ȝ bonum ꝓprium:non autē ſm q̄ est ꝓprium pn̄m
boni gratuiti.Quia adhuc manet in prima peruersitate:
qua summā beatitudinē per nālē virtutē voluit obtine/
15m re. ¶ Ad 15m dōm:q̄ per mutationē status non amisit li/
berum arbitrium demon:quin in bonū cōnāle possit fer
16m ri:amisit tñ q̄ non possit in bonū gratie. ¶ Ad 16m dōm:
q̄ imobilitas diaboli in malo causatur ꝓpter ꝑ adhesio/
nem:que habet rōnē appōnis.Et ex hoc ipso q̄ adheret
alicui ſꝫ modū sue nature:magis sequitur q̄ imobiliter
17m ihereat q̄ȝ qđ vertibiliter. ¶ Ad 17m dōm:q̄ appetitus

diaboli pōt quidem diuersa appetere:vt dictum est:sed
tñ in omnibus que appetit:in malo imobiliter ꝑseuerat:
vt ex dictis pꝫ. ¶ Ad 18m dōm:q̄ rō illa ꝓcedit de cogni 18m
tione ꝛ voluntate naturalis boni.Nūc aūt loquimur de
bono gratuito ꝛ de malo culpe:qđ ei opponif. ¶ Ad 19m 19m
dōm:q̄ diabolus habet libertatem seruādi rectitudinē
si eam haberet.Nā vt Ansel.dicit in eodē li.lim ar⁹ sem/
per habet potestatē seruandi rectitudinē:ꝛ cum hꝫ:ꝛ cuȝ
non hꝫ eam.Sicut cū aliquis habet potestatez seruandi
pecuniā si hēret:hēt ēt si nō hꝫ. ¶ Ad 20m dōꝫ:q̄ q̄uis 20m
aliquē hoīez ꝯtigat ex eadē cā peccare ex q̄ diabolus pec
cauit:nō tñ ꝓpter h̄ oīno silr̄ deformaf:sꝫ diabolus imo/
biliter:hō aūt mutabilr̄ ſm cōuenientiaȝ sue nāe. ¶ Ad 21m
21m dōm:q̄ sicut diabolus imobiliter ꝑseuerat in malo
cui iheret:ita ēt imobilr̄ ꝑseuераret i falso cui assentiret.
¶ Utrum intellectus diaboli post peccatū sit obtenebra/
tus:vt in eū possit cadere error vel deceptio.

Sexto querif vtrū itellect⁹ diaboli post
peccatū sit obtenebrat⁹:vt in eum
possit cadere error vel deceptio. ¶ Et videf 1m
q̄ sic.Dicitur.n.de leuiathan per quē diabo/
lus itelligitur.Existimabit abyssum q̄si sene
scētem.Quod exponens Grego⁹ in 34.° moralium.dicit.
abyssum senescere existimat:qui terminari qñq; in sup/
plicijs supernā aīaduersionē putat.hoc aūt est falsum.er
go in diabolo cadit falsa vel erronea opinio. ¶ P̄.q̄cūq; 2m
dubitat pōt errare.Sꝫ diabolus qñq; dubitat:vt pꝫ per
hoc qđ ipse dicit.Math.4.°Si fili⁹ dei es dic vt lapides
isti fiant panes.ḡ diabolus pt̄ errare. ¶ Sed dicę.q̄ dia
bolus errare pōt quātū ad cognitionē gratuitā:nō autez
quātū ad cognitione naturalē. ¶ Sed cōtra ē qđ Dyo⁹. 3m
dicit 4.°cap.de diui.no.Data ipsis.s.demonib⁹ nālia bo/
na nequaq̄ȝ mutata esse dicim⁹.Sꝫ sunt integra ꝛ splēdi/
dissima:Quāuis ipsi non videant claudentes suas ispe/
ctiuas boni ṽtutes.Sed ille q nō videt ex h̄ q̄ suū visuȝ
claudit pt̄ dcipi vel errare.ḡ diabolus pt̄ errare ēt circa
sua nālia. ¶ P̄.vbicūq; pt̄ iueniri po⁹ sine actu:ibi pt̄ eē 4m
malū:vt pꝫ per phm̄ in 9.° metaphi.Sꝫ i itellectu angeli/
co ēt q̄ȝm ad nālē cognitionē pt̄ eē po⁹ sine actu.Nō.n.silr̄
actu cōsiderant oia ad que eoꝝ nālis cognitio se extēdit
Alioquin non mutarenf ꝑ tpa:vt Aug.dicit in 8.°sup geñ.
ad lrām.ḡ in itellectu angeli pōt esse malū.Sed malum
intellect⁹ est falsum:vt dicif in 6.°ethi.ḡ q̄uis diabolus
sit nature itegre:nihil ꝓhibet i itellectu ei⁹ iueniri falsaȝ
opinionē. ¶ P̄.volūtas diaboli potuit deficere ꝑ pctm̄. 5m
q: ē ex nihilo.vt pꝫ per Augm.12°.de ciui.dei.Sꝫ silr̄ in/
tellect⁹ ei⁹ ē ex nihilo.ḡ pari rōe pt̄ dficef ꝑ errorē. ¶ P̄. 6m
pctm̄ excludit a btitudine.Sꝫ btitudo magis ꝑtinet ad
itellectū q̄ȝ ad volūtatē:ſm illđ Jo.17.°Hec est vita eter/
na vt cognoscāt te deū.ꝛc̄.Cū ḡ ꝑ pctm̄ sit dpauata volū/
tas diaboli:intātū vt sp̄ ꝑmaneat in pctō:mlt̄o magis sic
ē deprauat⁹ itellect⁹ ei⁹:vt sp̄ ꝑmaneat in errore. ¶ P̄. 7m
Ansel.ꝓbat in li.de ṽtute:q̄ ē vna sola ṽitas.s.icreata:vt
Aug⁹ etiaȝ dicit q̄ oia videnf i lumīe dīno.Sed demo/
nes sunt elōgati a ꝑticipatione dei.ſm illud 2a ad cor.6.°
Que conuentio lucis ad tenebras.ergo demones nullaȝ
ṽitatē cognoscere possunt. ¶ P̄.sup illud Job.15.° Fact⁹ 8m
est vt nullū timeret:dicit Grego⁹ in 34.° moraliū.de dia/
bolo:q̄ appetitum celsitudinis vertit in rigorem men/
tis:vt iam per duritiam se male esse non sentiat:qui per
gliam preesse querebat.Sed constat q̄ male est ei.ergo
hꝫ de se ipso falsam opionē. ¶ P̄.quicūq; opinaf falsum 9m
qđ prius opinabaf veꝝ qñq; errat.Sed hoc ꝯuenit dia/
bolo:q: sup illđ.Sedēte eo ꝓ tribunali misit ad eū vxor
eius.ꝛc̄.dicit glo.Nūc demuȝ diabolus intelligens per

christū se spolia sua amissuꝝ: sicut ꝑmū per mulierē mor
tem intulerat: ita modo per mulierē vult xp̄z de manib⁹
iudeoꝝ liberare: ne per eius mortē mortis amittat impe
rium. Ex quo videtur ꝙ aliquando ei videbatur sibi ex
pediens: ꝙ xp̄s moreref̄ dum mortē eius ꝓcurabat. post
modum aūt fuit ei visum ꝙ hoc non expediret suo dn̄io.
10ᵐ ergo videf̄ ꝙ aliquādo habuerit falsam opinionē. ℂ P.
Aug. dicit in li. de vera religione. Cauendi sunt īferiores
inferi. i. post hanc vitam pene grauiores: vbi nulla potest
esse cōmemoratio veritatis: q̄ nulla rōcinatio. Et hoc iō
q̄ non ꝓfundit lumen veꝝ qḋ illuminat oēz hominē ve
nientem in hunc mūdum. Sꝫ in statu illoꝝ inferoꝝ sunt
demones. ergo ipsi nullam veritatem cognoscunt: nec ē
11ᵐ in eis aliqua ratiocinatio. ℂ P. sicut se habet vera cogni
tio ad rectum appetitum: ita se hꝫ falsa cognitio ad per
uersum appetitum. Sed non pōt esse rectus appetit⁹ nisi
precedat vera cognitio. ergo peruersum appetitū semper
precedit falsa cognitio. Sed in demonib⁹ semper est per
uersus appetitus. ergo in eis est falsa cognitio. ℂ P. sup
illud Luc. 10. Plagis impositis abierunt semiuiuo reli
cto: dicit quedam glo. ꝙ homo vulneratur per peccatum
in naturalibus. Sed illud reformat in homine gratia qḋ
per peccatum vulneraf̄. Cum ergo gratia reformet totā
imaginem sub qua cōprehenditur non solum voluntas
sed etiam intellectus: videf̄ ꝙ per peccatū demonis fue
rit vulneratus eius intellectus: ēt quātum ad nature co
gnitionem. Et ita videf̄ ꝙ etiam in naturali cognitione
12ᵐ eius possit esse error ⁊ deceptio. ℂ P. Diony⁹ dicit. 4. ca.
de diui. no. ꝙ nullus ad malum aspiciens operaf̄. Sꝫ id
qḋ operatur diabolus est malum. ergo decipif̄ in sua exi
13ᵐ stimatione. ℂ P. Aug. in li. de vera religione. Ille ange
lus magis seipsum q̄ꝫ deum diligendo subditus ei eē no
luit: ⁊ intumuit per superbiā: ⁊ a sūma decētia defecit ꝑ
peccatum. s. lapsus: ⁊ ob hoc minus est: q̄ eo qḋ min⁹ erat
frui voluit: q̄ magis voluit sua potentia frui q̄ꝫ dei. Sed
i h ipso ꝙ sue nature ⁊ virtuti peruerse inhesit. ⁊ per hoc
incepit minus esse: videtur ab ordine suoꝝ naturalium
defecisse. ergo ⁊ circa cognitionē naturalem potest in ip̄z
14ᵐ cadere falsitas siue deceptio. ℂ P. Grego⁹ dicit in pasto
rali: ꝙ menti furore ebrie peruersum vr̄ esse qḋ rectū est.
Sed mens diaboli ē furore ebria. Dicit. n. Diony⁹ 4° ca.
de diui. no. ꝙ malum demonis est furor irascibilis. ergo
peruersum putat omne qḋ rectū est: ⁊ ita in sua opinione
15ᵐ decipitur. ℂ P. vl̄is cognitio in nobis est deceptiōis ꝑn
cipium. Sicut cū considerantes lilij albedinē: que sibi ⁊
multis alijs est cōis: decipimur existimantes qḋ est albū
esse lilium. Sed angeli cognoscūt per formas vl̄es: ⁊ tāto
magis quanto sunt superiores. Cum ergo lucifer fuerit
supremus inter angelos: ⁊ per consequens habeat formas
16ᵐ maxime vl̄es: videtur ꝙ maxie possit decipi. ℂ P. sim
plex ad qḋ se conuertit totū se conuertit. ergo pari rōne
a quo se auertit totum se auertit. Sed diabolus est sim
plex ſm suam essentiam. ergo cū sit auersus a deo: videf̄
ꝙ totaliter sit ab eo auersus. s. etiam quātū ad affectionē
⁊ quātum ad cognitionē. ergo videf̄ ꝙ eius cognitio to
17ᵐ taliter a virtute deficiat: cum deus veritas sit. ℂ P. sup
illud 2ᵃ ad cor. 6. Que ꝯparatio xp̄i ad belial. dicit glo. ꝙ
diabolus omnia facit male. Sed ipsum intelligere ē qḋ
dam agere. ergo videf̄ ꝙ diabolus male se hēat ēt ī itelli
gendo. Et ita vr̄ ꝙ in ei⁹ itellectu cadat falsa opinio.

3p. **Sed contra** est qḋ Diony⁹ dicit 7° cap° de diui.
no. ꝙ angeli sunt simplices intelle
ctus. Sed in simplici intelligentia etiam humana non
potest esse falsum. ergo multo minus in cognitione ange
lica. Sed diabolus est angelice nature. ergo in ei⁹ cogni
tione non cadit falsitas. ℂ P. in demonibus cū sint sub 2°
stantie incorporee nō est cognitio nisi intellectiua. Sed
intellectus semper est rectus: vt ph̄s dicit in 3° de anima.
⁊ Aug. etiam probat in li. 83. q̄ōnum: ꝙ nullus falsum in
telligit. ergo videf̄ ꝙ in cognitione demonum nō possit
esse deceptio quātum ad cognitionē. ℂ Sed dice. ꝙ in
cognitione demonum non potest esse deceptio q̄ꝫtum ad
cognitionem naturalem: sed solum quātū ad cognitionē
gratuitam. ℂ Sed contra. cognitio gratuita ꝑcipue re 3°
fertur ad deū ſm ꝙ excedit naturalem cognitionē crea
ture. Sed sicut ph̄s ꝓbat in 9° metaphi. in cognitiōe sub
stantiarum simplicium que super nos sunt: non potest eē
falsum: sed est ibi defectus solum in non attingendo. er
go circa cognitionē gratuitam non potest esse aliqua fal
sa opinio in demonib⁹: sed solum deficiunt in cognoscen
do. ℂ P. oē qḋ aduenit alicui aduenit ſꝫ modū sue nāe:
vt dicitur in li. de causis. Si ergo demones ſm suam na 4°
turalem cognitionē non possunt errare: videf̄ ꝙ nec etiā
circa cognitionē gratuitoꝝ que eis superuenit errare pos
sint. ℂ Iteꝫ dice. ꝙ demones possunt errare circa cogni
tionem affectiuam. ℂ Sed cōtra. cognitio angelica ex
cedit omnez humanā cognitionem. Sed aliqua vis co 5°
gnoscitiua est in homine: que non errat etiaꝫ in peccato
re. s. synderesis. ergo videf̄ ꝙ multo fortius cognitio an
geli peccātis sit absq̄ꝫ errore. ℂ P. demon ex li. ar. pecca 6°
uit: qḋ est facultas volūtatis ⁊ rōnis. Sed rō ⁊ voluntas
referunf̄ ad diuersa obiecta. Nam voluntas respicit bo
num: ratio autem verum. ergo nihil ꝓhibet volūtatem
diaboli esse deficientē circa bonū ita tn̄ ꝙ intellect⁹ ei⁹
non sit deficiēs circa veꝝ. ℂ P. nihil corrūpif̄ vel dimi 7°
nuitur nisi per suūꝫ oppositum. Sed peccatū nō opponi
tur nature. ergo videf̄ ꝙ neq̄ꝫ corrumpat neq̄ꝫ diminuat
bonum nature. Sed naturalis cognitio nō patitur erro
rem. ergo videf̄ ꝙ nec etiam post peccatum possit in eo
esse error. ℂ P. Grego⁹ dicit in 4° dial. ꝙ anima a corpo 8°
re eleuata cognoscit verum sine errore. Sed magis ele
uatur a corpore angelus etiam malus q̄ꝫ anima. g̃ videf̄
ꝙ multo min⁹ in malis angelis possit cadere error.

Respondeo. Dōm ꝙ falsa opinio est quedā de Resp
fectiua operatio intellectus: sic par
tus monstruosus est quedam defectiua operatio nature.
vñ ph̄s dicit in 6° ethi. ꝙ malum intellectus est falsum.
Defectiua autem operatio semper ꝓcedit ex defectu ali
cui⁹ ꝑncipij: sicut ex aliquo defectu seminis ꝓcedit mon
struositas partus: vt dr̄ in 2° phy. Unde necesse est ꝙ oīs
falsa extimatio ꝓcedat ex defectu alicui⁹ ꝑncipij cogno
scendi: sicut in nobis falsa opinio accidit plerūq̄ꝫ ex ide
bita ratiocinatione. Nihil aūt pōt deficere quātū ad id
ad qḋ semꝑ est in actu ſm suam nāꝫ: sed in eo aliquid de
ficere pōt respectu cuius est in potentia. Nam id qḋ est
in potētia potest subijci ⁊ perfectioni ⁊ ꝑuationi. Act⁹ ꝟ
opponitur priuationi: ad quā ꝑtinet omnis defectus. Si
cut aūt supra dictum est: angelus ſm cōditionez sue nāe
actu hꝫ perfectam notitiam oīum eorum ad que vis sua
cognoscitiua naturaliter se extendit. Non. n. discurrit a
ꝑncipijs ad cōclusiones: sed statim in ipsis ꝑncipijs no
tis cōclusiones videt. Alioquin si actu habēs principio
ruꝫ noticiaꝫ in potentia ꝯnes cognosceret: oporteret ip̄z
sicut ⁊ nos per rōnis discursum ꝑ ꝑncipia noticiā cōclu
sionum acquirere: cuius cōtrariū pꝫ per Diony⁹ 7° cap°
de di. no. Sicut ergo nobis nō pōt inesse falsa opinio cir
ca prima ꝑncipia naturalr̄ nobis nota: ita nec angelo pōt
inesse falsa opinio circa quecūq̄ꝫ que nāli ei⁹ cognitioni
subsunt. Et q̄ peccādo diabolus ꝓprietatē nāe sue non
amisit: sed data nālia in eis manent integra ⁊ splendidis

sima. vt Diony⁹ dicit 4°. cap. de diui. no. ꝯñs ē ꝙ nec dia-
bolus falsam opinionem habere possit in his que perti-
nent ad eius naturalē cognitionē. Omnis aūt mens eius
sit in actu respectu eoꝝ que nālr cognoscere pōt: est tñ in
potentia respectu eoꝝ que suā nālem cognitionem exce
dūt: τ ad ea cogñscēda idiget supiori lumīe illustrari. Sicut
.n. virt⁹ actiua q̄to ē supior tāto in plura agenda se potest
extendere: ita vtus cognoscitiua que est altior: ad plura
cognoscenda se extendit. vñ necesse est ꝙ respectu eoꝝ
in quibus superior intellectus inferiorē excedit: iferior
intellectus sit quasi in potentia indigens perfici per su-
periorem. Sic ergo respectu eoꝝ que sunt in diuina co-
gnitione omnis intellectus angelicus est in potentia: in-
digens illustrari ad ea cognoscenda quodam supernatu
rali lumine. qđ est lumen gratie diuine. Et sic respectu h⁹
cognitionis gratuite potest in quolz aliquis defect⁹ exi-
stere: aliter tñ τ alr. Nam in bono angelo potest quidem
respectu hꝫ cognoscibilium esse defect⁹. sed simplicis ne
gatiōis: sꝫ qđ Diony⁹ dič. 7°. ca. eccl'iasti. hierar. ꝙ a nesci-
entia purgantur. Non aūt potest in eis esse defect⁹ false
opinionis. Qꝛ cū volūtas eoꝝ sit ordinata nō applicant
suum intellectum ad iudicandum de illis que cognitio-
nem eoꝝ excedūt. Sed in malis angelis ꝓpter iordina-
tam τ superbam voluntatem: potest esse respectu hꝫ co-
gnoscibilium etiam defectus false opinionis: inquātū ex
hibent presumptuose suū intellectū ad iudicandū de his
que eos excedūt. Et hec quidem falsitas respectu hꝫ co-
gnoscibilium potest in eis esse speculatiue: iquātū. s. abso
lute in falsum iudiciū ꝓrūpunt: τ practice siue affectiue:
inquātū falsa existimant aliqd esse appetendū vel agen-
dum in ordine ad predicta cognoscibilia.

Ad 1m **Ad primum** ergo dōm: ꝙ iterminabilitas diui
ne aīaduersionis ꝑtinet ad cogni-
tionē gratuitam: qꝛ ratio diuinoꝝ iudicioꝝ excedit oēm
naturalē cognitionē creature fm illud psal. Judicia tua
abyssus multa. Non tñ diabolus ignorat iterminabilita
tem sui supplicij. hoc. n. diminueret eius miseriā. Sicut
enim ad augmentum felicitatis bonoꝝ pertinet securi-
tas de perpetuitate glorie: ita ad augmentuꝫ miserie dā-
natorum pertinet certitudo de interminabilitate mise-
rie. vñ dicenduꝫ est ꝙ dicitur diabolus existimare abys
sum senescentē: sicut Grego⁹ ibidē exponit: qꝛ opinioneꝫ
terminabilitatis penaꝝ mentibus hominum ingerit in
2m hoc mūdo: vt minus peccare formidēt. ¶ Ad 2m dōꝫ: ꝙ
illa dubitatio diaboli fuit de mysterio incarnationis:
3m qđ excedit nāleꝫ cognitionem etiam angeloꝝ. ¶ Ad 3m
dōm: ꝙ demones dicunť non videre sua nālia: non quin
ea absolute videāt. alioquin nihil cognoscere possent. qꝛ
vt dicitur in li. de causis. Intelligentia intelligit omnia
alia intelligendo essentiaꝫ suam. Sed non videt ea in or
dine ad bona gratuita: a quibus cōsiderādis auertit suā
intentioneꝫ: solis suis nālib⁹ finalr inherens. ¶ Ad 4m
4m dōm ꝙ habere notitiā in actu dř dupľr. vno mō quātum
ad actualē cōsiderationē. Et sic non intelligitur ꝙ ange-
lus habeat actualem notitiā oīuꝫ ad que sua nālis cogni
tio se extendit. Alio mō quātum ad habitualē noticiam:
qꝛ vt dicitur in 2°. de anima. τ in 8° phy. aliter dicič aliqs
esse potentia sciēs ań adiscere: quādo. s. nondū hꝫ habitū
scientie: τ aliter ante ꝯsiderare. Et hoc modo angelus hꝫ
actualē noticiā respectu oīum que nālr cognoscere pt: et
istud sufficit ad repellendā falsitatē cōtrariā. Nō. n. nos
sempꝛ actu consideram⁹ ꝓncipia: sed ipse habit⁹ ꝓncipioꝝ
5m sufficit ad repellēdū omnē ꝯtrariū errorē cū ipsa. ¶ Ad
5m dōm: ꝙ ex hoc ꝙ aliquid est ex nihilo: sequič ꝙ sit fm
aliquid vertibile: nō tñ opꝫ ꝙ sit vertibile quātū ad oia.
Corpora quidē celestia mutabilia sꝫ locū: sed nō sꝫ sub-
stantiam. Et silr intellectus angeli ex hoc ꝙ ex nihilo pt
deficere circa supernālia: nō aūt circa nālē cognitionē: qꝛ
etiaꝫ volūtas angeli circa hꝫ potest peccare: vt supra ha-
bitum est. ¶ Ad 6m dōm: ꝙ beatitudo actiua cōsistit in 6m
intellectu ad quē ꝑtinet visio dei: magis q̄ꝫ in voluntate
ad quā pertinet delectatio. Quia delectatio ꝯsequič ope
rationē sicut cām: τ adiungitur ei sicut quedam superue-
niens perfectio. vnde phs dicit in. 10. ethi. ꝙ delectatio
perficit operationē: sicut decor iuuentutē. Sꝫ appetere
finem τ mouere in ipsum precipue conuenit volūtati. Et
hoc impedič per peccatū. Et ideo peccatū magis respicit
volūtatem q̄ꝫ intellectum. ¶ Ad 7m dōm: ꝙ demones 7m
elōgati sunt a ꝑticipatione diue v̄itatis: τ diuini luminis:
fm ꝙ participatur per gratiam: nō aūt secūdū ꝙ partici-
patur per naturam. ¶ Ad 8m dōm: ꝙ diabolus no sentit 8m
se esse malū: qꝛ culpam suam non apprehendit vt maluꝫ:
sed adhuc obstinata mēte ꝑseuerat in malo. vñ nō perti-
net ad falsitateꝫ practice seu affectiue cognitiōis. ¶ Ad 9m
9m dōm ꝙ effectus passionis xp̄i pertinet ad supernatu-
ralē cognitionē: circa quā diabolus errare potuit. ¶ Ad 10m
10m dōm: ꝙ cū dicič ꝙ apud inferos non est cōmemora-
tio veritatis: non est intelligendū quasi nullam veritatē
cognoscant: alioquin nō cognoscerent se actus peccatoꝝ
perpetrasse: τ sic excluderet̄ vermis conscie. Sed ē intel
ligendū ꝙ nō sunt in statu acquirēdi cognitionē verita-
tis: per quā intellectus eoꝝ ꝑficiač. ¶ Ad 11m dōꝫ: ꝙ sꝫ 11m
Diony⁹ 4°. cap°. de diui. no. bonū causatur ex tota τ inte-
gra causa: malū aūt ex singularib⁹ defectib⁹. Et iđ plura
requiruntur ad bonū q̄ꝫ ad malū. vñ nō sequič si ad recti
tudinē appetitus requiritur vera cognitio itellectus: ꝙ
peruersitas appetit⁹ nō possit esse sine falsitate cognitio-
nis. Quāuis etiam dici possit ꝙ τ appetitus possit esse re
ctus aliqua falsa cognitiōe ꝓcedente: puta cū aliquis ex-
hibet honorē paternū ei quē falso putat prem. Et similr
appetitus peruersus sempꝛ est cum aliqua falsitate practi
ce cognitionis. ¶ Ad 12m dōm: ꝙ culpa vulnerat hoiem 12m
in nālib⁹ q̄ꝫtū ad capacitatē gratuitoꝝ: nō aūt ita ꝙ adi-
mat aliquid de essentia nature. Et sic non sequič ꝙ intel-
lectus eius erret nisi circa gratuita. ¶ Ad 13m dōm: ꝙ rō 13m
illa ꝓcedit de cognitione practica vel affectiua: sꝫ quaꝫ
aliquis aspiciens ad bonū eligit malum. ¶ Ad 14m dōꝫ: 14m
ꝙ i hoc ꝙ diabolus sibi magis inhesit per amorē q̄ꝫ deo:
peccauit circa ordinem naturaliuꝫ ad gratuita: qꝛ nō re-
tulit amorē sue nature in deū. Et hoc etiam dicič min⁹
esse: inquātū ꝓuatus est esse gratuito. ¶ Ad 15m dōm: ꝙ 15m
furor de diabolo dř metaphorice: τ ex talib⁹ locutionib⁹
nō trahič cōueniēs argumētatio. Tamē ēt pt dici ꝙ hoc
ēt pertinet ad practicam cognitionē. ¶ Ad 16m dōm: ꝙ 16m
vlis cognitio dř esse in angelis: nō qꝛ cognoscant solam
nām vlem rerum per quē modū vlis cognitio est in no-
bis deceptionis cā. sed dicitur cognitio eoꝝ esse vlis in-
quātuꝫ vlr ad multa cognoscibilia se extendit: de quib⁹
ꝓpriā τ cōpletā cognitionē hñt. ¶ Ad 17m dōm: ꝙ ange- 17m
lus est simplex in essentia: sed multiplex in virtute: idꝫ tū
. s. virtus eius ad multa se extēdit: nō quidē per diuersaꝝ
naturaꝝ potētias: sicut in nobis est appetit⁹ sensitiuus τ
itellectiu⁹. Hoc. n. repugnaret simplicitati eēntie. Secū-
dum ergo appetitū itellectualē ꝓut i multa se pōt extē-
dere: potest ab aliquo auerti fm aliqd τ nō fm aliud. Et
sic appetit⁹ eius nō est auersus a deo fm nālia: sed sꝫ gra
tuita. ¶ Ad 18m dicendum: ꝙ diabolus omnia male
agit quātum ad ea que agit ex li. ar. Sed actiones natu-
rales in eo sunt bone. qꝛ ꝓprie loquēdo actiones ille na-
ture sunt dei instituentis naturam.

Ad pm in 3riũ Ad primum autem qd in contrariũ obycitur
dõm q angelus h3 simplicẽ itelle
ctum q̃tum ad hoc q sicut non intelligit veritatẽ discur
rendo a principys ad 9nes:sed statim in pncipys vide
cõclusionũ veritatẽ:ita etiam non intelligit supaddẽdo
pdicatũ subiecto per modũ cõpositionis ꝛ diuisionis in
tellect⁹ nr̃i:sed statim in simplici cõsideratione subiecti
cõsiderat ea que subito 9ueniũt:vel que ab eo remouenẽ.
vtriusq3.n.est eadẽ rõ:eo q dispositio subiecti est pncipi
um cognoscendi inherentiam pdicati ad ipsu3.vñ ange
lus per simplicẽ apprehensionẽ subiecti cognoscit eẽ vel
non esse:sicut ꝛ nos cõponẽdo ꝛ diuidendo. Nihil.n.phi
bet per simplex intelligere cõpositũ:sicut per imateriale
cognoscitur materiale. Ex hoc autẽ in itellectu nr̃o cõpo
nente põt puenire falsitas:inquãtũ iudicat aliquid esse
vel non esse. vñ in itellectu demonis potest esse falsitas
precipue quãtũ ad ea que excedũt naturalẽ cognitione3.
2m ¶ Ad 2m dõm:q intellectus semper dicitur esse rectus
i itelligẽdo:q2 vt Aug. dic̃ l li.83.qõnũ:gcũq3 itellit aliqd
intelligit illud esse vt est. potest tñ potentia intellect⁹ nõ
itelligẽdo verũ errare:vt p3 in eo q opinaẽ falsum. ¶ Ad
3m 3m dõm:q circa ipsam essentiam diuina3 nõ põt demon
deficere nisi in nõ attingendo:sicut rõ inducta pbat. S3
in his que supernãlr facit in creaturis põt itellect⁹ demo
4m nis deficere falsum opinando. ¶ Ad 4m dõm:q modus
intelligendi ipsius demonis conformaẽ substantie sue.
Nõ tñ op3 q eãdẽ vim habeat ad iudicandũ de his que
excedunt nãm suã:sicut ad iudicandũ ea que sunt sibi cõ
naturalia. Et ideo l3 nũq̃ falsum iudiciũ hẽat de his que
pertinẽt ad nãlẽ cognitionẽ ei⁹:põt tñ hr̃e falsu3 iudiciũ
5m de his que nãlem eius cognitionẽ excedunt. ¶ Ad 5m di
cendum:q sinderesis est cognoscitiua vlium pncipiorũ
operabiliu3:que nãlr hõ cognoscit:sicut ꝛ principia vlia
speculabiliũ. vñ ex hoc non potest cõcludi nisi q demo
6m nes in naturali cognitione non errent. ¶ Ad 6m dõm:q
volũtas nõ moueẽ a bono:nisi inquãtũ ẽ apprehensum.
vñ non potest deficere ab appetitu boni:nisi etia3 subsit
defectus aliquis circa apprehensionẽ:nõ quidẽ quãtum
ad vlia pncipia:quo2 est sinderesis. sed quãtũ ad pticula
7m ria eligibilia. ¶ Ad 7m dõm:q q2 culpa nõ directe oppo
nitur nature:inde est q demones per peccatũ nõ icurre
8m rũt falsitatẽ q̃tu3 ad naturalẽ cognitione. ¶ Ad 8m dõ3
q Grego⁹ loquitur de eleuatione anime que fit per gr̃a3:
lumẽ.n.gr̃e oẽm falsitatẽ excludit.

¶ Utrũ demones cognoscant futura.

8m SEptimo queritur vtrũ demões cogno
scant futura. ¶ Et videtur q
sic. Dicit.n. Aug⁹ 9°. de ciuitate dei. Tpalia di
uine virtutis effecta:angelicis sensibus etia3
malo2 spirituũ potius q̃ ifirmitati hominũ
pñt esse cõspicua. Sed homines cõsiderãdo effect⁹ diue
virtutis multa de futuris pcognoscunt:vt medic⁹ sanitatẽ:
nauta trãquillitatẽ futurã. ergo multo magis demones
2m futura pcognoscere pñt. ¶ P̃. nullus vere potest pnũcia
re nisi illud qd pcognoscit. Sed sicut Augu. dicit in li. de
diui. demonũ. demones q̃dã vera pnũciãt de futuris euẽ
3m tib⁹. g demones pcognoscũt futura. ¶ P̃. si demões sint
subẽ incorpee op3 q fm subãm ꝛ opationẽ sint supra tẽ
pus:s3 illo qd dr̃ in li. de cãis:q intelligentie suba ꝛ opa
tio est supra tps. Sed presens pteritũ ꝛ futuru3 sunt drẽe
tpis. ergo q̃tum ad cognitionẽ demonis nõ drt vtrũ sit
aliquid pñs preteritũ aut futurũ. Sed demones pñt co
gnoscere pñtia ꝛ pterita. g ẽt pñt cogscere futura. ¶ S3
dice. q ad hoc q aliqd possit cognosci nõ solũ requiritur
4m q cognoscens sit pñtialr ꝛ in actu:sed ẽt cognitu3. ¶ S3
contra. certior est cognitio dei q̃ cognitio demonis. Si
ergo ad certitudinẽ cognitionis demonis requiriẽ q co
gnitum sit pñtialr in actu:multo magis hoc requiriẽ ad
cognitionẽ dei:ꝛ sic nec deus futura cognosceret:qd ẽ in
conueniẽs. ¶ P̃. ois cog est fm modũ cognoscentis. S3 5m
in demone cũ sit suba icorporea non ẽ cog sensitiua:sed
solũ intellectualis. Cũ ergo intellect⁹ abstrahat ab hic ꝛ
nũc. vr̃ q nõ differat q̃tũ ad cognitionẽ demonis:vtru3
aliqd sit pñs pteritũ vel futurũ. ¶ P̃. manifestum est q 6m
demones cognoscunt singularia du3 sunt. Nõ aũt cogno
scunt ea per spẽs a reb⁹ acqsitas:q2 hoc nõ posset fieri ni
si mediante sensu. g cognoscunt ea per spẽs inatas. Sed
spẽs inate fuerũt in mente demonis ab initio sue creatio
nis. g ab initio sue creationis demon cognouit oia singu
laria futura. ¶ S3 dice. q ad ea que excedũt nãlẽ cogni
tionẽ angeli non sufficiũt spẽs inate:sed requirũtur spẽs
infuse. ¶ S3 9. cognitioni cui subdiẽ qd maius est:mul 7m
to magis qd min⁹ ẽ. S3 nãli cognitiõi demõis subduñẽ
subẽ imãles:q sr̃ mlto altiores q̃ subẽ sẽsibiles. g singula
ria sẽsibilia eo2 cognẽ ñ excedũt. ¶ P̃. sic ideales rões 8m
que sunt in mẽte diua se hñt in cãn⁹ ꝛ cognoscẽdo:ita sili
tudines re2 que sunt in mẽte angelica se hñt l cognoscẽ
do. S3 rões ideales que sunt l mẽte diua eq̃lr se hñt ad
pterita pñtia ꝛ futura cãnda ꝛ cognoscenda. g vr̃ q spẽs
re2 que sunt in mẽte angelica:equalr se hẽant ad pñtia
pterita ꝛ futura. ¶ P̃. sicut deus per verbũ suũ pduxit 9m
formas in mã3:ita ẽt ꝛ in itelligentia angelica:vt p3 per
Aug. 2°. sup gen̄. ad lit. S3 forme re2 l mã corporali eo
dem mõ se hñt respectu pñtis pteriti ꝛ futuri. g vr̃ q pa
ri rõne spẽs re2 que sunt in mente angelica. Et sic videẽ
q demões per hs spẽs pñt cognoscere futura. ¶ P̃. Isy 10m
dorus dicit in li. de sũmo bo. q triplici acumine scie vi
gent demones. partim quidẽ ex expientiã longi tpis pti
ex subtilitate sue nãe: pti3 ẽt ex reuelatiõe bono2 spũu3.
S3 oẽs isti modi pñt se extẽdere ad cognitionẽ futuro2
sic pñtiũ. g demões pñt cogscer futura. ¶ S3 dice. q de
mões pñt cogscer futura q ex necitate euẽiũt:ꝛ q hñt cãs
dterminatas:ñ ãt alia. ¶ S3 9. experimẽtalis cognitio ex si 11m
milib⁹ ad silia pcedit. Sed oiu3 q accidũt q̃tũcũq3 sint
9tingentia aliq̃ similia pcesserũt in seculis preteritis:in
quib⁹ demones fuerũt. Dõm.n. eccl. pmo. Nihil sub sole
nouũ. Iã.n. precessit in seculis que fuerũt añ nos. g demo
nes oiu3 futuro2 cõtingẽtiũ cognitionẽ hñt. ¶ P̃. expe 12m
riẽtia a sensu oritur. Dicit.n. ph̃s in pmo metaphi. ex sen
su fit memoria:ex multis autẽ mẽorys vnũ experimen
tum. Sed in demonib⁹ non est sensus. g nihil in eis opaẽ
experientia vt cognoscãt quedam futura magis q̃ alia.
¶ P̃. si demões nõ cognoscũt ea q nõ hñt cã3 determia 13m
tam qñ sunt futura:cognoscũt aũt ea qñ sunt pñtia:vr̃ se
qui q eo2 intellect⁹ reducaẽ de po⁹ in actũ. Sed hoc vr̃
impoẽ:quia nihil reduciẽ de potẽtia in actũ nisi ab aliq̃
excellentiori. Nõ est aũt ponere aliqd creatũ excellenti⁹
intellectu angelico. Ergo vr̃ q demões cognoscãt 9tingẽ
tia que non hñt cãs determinatas ẽt ante q̃ fiant. ¶ P̃. 14m
oẽ qd fit ex pluribus caussis ordinatis ꝛ nõ ipeditis:vr̃ ex
necessitate accidere. Sed ois effectus qui accidit in hoc
mũdo accidit ex cõcursu plurium causa2 ordinata2 ad
uicem:ꝛ nõ impedita2:q2 si fuissent ipedite non eẽt sub
secuẽ effect⁹. g oia que sunt in hoc mũdo accidũt ex ne
cessitate. Et sic videtur q demões oia futura cognoscãt.
¶ P̃. fortuna ꝛ casus sunt in his que accidũt vt i paucio 15m
ribus. Sed si nihil accidat vt in paciorbus:nihil erit cõ
tingẽs vt in pluribus:sed omnia ex necessitate euenient.
Ea enim que sunt in pluribus:non differunt ab his que
sunt ex necessitate:nisi per hoc q deficiũt in paucioub⁹.

Si ḡ nihil eſt a fortuna ⁊ caſu:ſequit̃ ꝙ oīa ſunt ex neceſ-
ſitate. Sed primū videt̃ eſſe verū ſm ſniam Aug. qui di-
cit in li. 83. qōnū: ꝙ nihil agitur in hoc mūdo temere. i. a
fortuna vel caſu. ergo oīa ex neceſſitate eueniūt. Et ſic de-
16m mones oīa futura cognoſcūt. ¶ P̄. oēs motus īferiorum
corporū reducunt̃ in motus celeſtiū corpoꝝ ſicut in cās.
Dicit. n. Aug. in 3° de trini. ꝙ deus regit inferiora corpora
per ſuperiora. Sꝫ mot᷒ ſuperioꝝ corpoꝝ ꝓueniūt vnifor
miter ex neceſſitate. ergo ēt oīa que accidunt in inferiori
bus corporibus ꝓueniūt ex neceſſitate: ⁊ ſic idē qð prius.
¶ Sed dice. ꝙ hoc hꝫ locū i motibus pure corporalib᷒:
17m nō aūt in his que cāntur ex li. ar. ¶ Sed contra. p̄nᵐ mo
tus hominis ⁊ cuiuſlꝫ aīalis eſt ex aliquo de nouo in reb᷒
corporalib᷒ accidente: ſicut cōpleta digeſtione homo per
ſeipſum excitat̃ a ſomno ⁊ ſurgit: vt dicit̃ in 8° phy. Si ḡ
ea que exteri᷒ accidūt in rebus corporalib᷒ ſubdunt̃ ne-
ceſſitati celeſtiū corpoꝝ: videtur ꝙ pari ratione ea que fi
18m unt ex li. ar. ¶ P̄. liberum arbitriū ad voluntatē ꝑtinere
videt̃: que eſt appetit᷒ rōnalis: cuius act᷒ eſt electio. Sed
volūtas mouet̃ a bono: ſicut a ꝓprio obiecto. ḡ ex neceſſi
tate mouet̃ ad electionē boni: ⁊ ad fugam mali. Sic ergo
oīa ex neceſſitate eueniūt: etiā que ex li. ar. fiunt. Et ita ex
ꝯſequenti videt̃ ꝙ demones oīa futura ꝑcognoſcere pñt.

3 p **Sed contra** eſt qð Dam. dicit in 2° li. ꝙ neqꝫ ho
mines neqꝫ demones futura preno
2m ſcunt: ſed ſolus deus. ¶ P̄. vnuſquiſqꝫ pōt melius cogno
ſcere que ad ipſum pertinent: qꝫ que pertinēt ad alios. vñ
dicit̃ i. cor. 2°. Que ſunt hoīs nemo nouit niſi ſpūs hoīs q
in ipſo eſt. Sed demones nō fuerūt preſcij ſui caſus futu-
ri: vt pꝫ per Augᵐ. ii° ſuper geñ. ad lrām. ḡ multo minus
alia futura demones ꝑcognoſcere poſſunt. ¶ P̄. cognitio
3m nō eſt niſi veri. Sed futura cōtingentia non habent veri
tatem determinatam: vt ꝓbat phs in ꝑmo periher. ergo
demones nō cognoſcunt determinate futura.

r° **Reſpondeo.** Dōm ꝙ dupl'r pñt futura cognoſci.
vno mō in ſeipſis. Alio mō in ſuis
cauſis. In ſe ipſis quidem a nullo cognoſci poſſunt niſi a
deo. Cuius ratio eſt: qꝛ futura prout futura ſunt nondum
habent eſſe in ſeipſis. Eſſe autē ⁊ veꝝ cōuertūtur. vñ cuꝫ
oīs cognitio ſit alicuius veri: impoſſibile eſt ꝙ aliqua co-
gnitio reſpiciens futura in rōne futuri: cognoſcat ea in ſe-
ipſis. Cum autem preſens ꝑteritū ⁊ futurū ſint dñie tpis
tpalē ordinē deſignātes: oē qð q̄lſcūqꝫ ē i tpe cōparat̃ ad
futura ſub rōe futuri. Et iō īpoſſe ē ꝙ aliq̄ cognitio ſubia-
cens ordini tpis: cognoſcat futura in ſeipſis. Talis aūt eſt
oīs cognitio creature: vt poſt dicetur. vñ impoſſibile ē ꝙ
aliqua creatura cognoſcat futura in ſeipſis: ſed hoc ē pro-
prium ſoli᷒ dei: cui᷒ cognitio ē eleuata ſupra totū ordinē tē-
poris: ita ꝙ nulla ps tēporis comparat̃ ad opationē dinā
ſub rōne ꝑteriti vel futuri: ſed tot᷒ decurſus tpis ⁊ ea que
per totū tēpus aguntur: pñtialr ⁊ cōformiter eius aſpectui
ſubdunt̃. Et eius ſimplex intuit᷒ ſuper oīa ſil' fert̃: prout
vnūqðqꝫ eſt in ſuo tpe. pōt aūt accipi ꝯueniēs ſilitudo ex
ordine locali. Sicut. n. p̄us ⁊ poſteri᷒ in motu ⁊ tpe ꝯſeq̄t
prius ⁊ poſteri᷒ in magnitudine: vt dr̃ in 4° phy. ita deus
pñtialr oīa intuet̃ que adinuicē cōparant̃ ſm ordinē pre-
ſentis ꝑteriti ⁊ futuri: qð nō pōt aliqs coꝝ: cui᷒ intuit᷒ ſub
hoc ordine tpis cadit. Sicut ille qui eſt in alta ſpecula cō
ſtitut᷒ videt ſil' oēs tranſeuntes per viā: nō ſub rōne ꝑce
dentis ⁊ ſubſequentis quo ad ipſuꝫ: qꝫuis videat quoſdā
alios precedere. Tamē quicūqꝫ i ipſa via ꝯſtitut᷒ in ordīe
trāſeūtiū nō pt videre niſi ꝑcedētes vel iuxta ſe poſitos.
In cauſis autē ſuis ſunt aliqua futura tripl'r. vno mō ſm
potētiā tm̄: qꝛ ſ. equaliter pñt eſſe vel non eē: que dñtur
cōtingentia ad vtrūlꝫ. Quedā vero ſunt in cauſis ſuis nō
ſoluꝫ ſm potentiā: ſed ſm rōnē cauſe actiue: q̄ nō pōt ipe-
diri a ſuo effectu. Et hec dñtur ex neceſſitate contingere.
Quedā vo ſūt in cāis ſuis: ⁊ ſꝫ poᵐ ⁊ ſꝫ cāꝫ actiuā: q̄ pt tñ
īpediri a ſuo effectu. Et iſta dñt̃ ꝯtingere vt in plurib᷒. Qꝛ
vo vnūqðqꝫ cognoſcit̃ ſm ꝙ eſt in actu: nō aūt ſm ꝙ eſt ī
potētia: vt dicit̃ in 9° metaphi: inde eſt ꝙ ea que ſunt ad
vtrūlꝫ: nō pñt ꝑcognoſci in ſuis cauſis determinate: ſꝫ ſub
diſiūctione: vtpote qꝛ erūt vel nō erūt. Sic eni hñt veri-
tatem. Ea vo que ſunt in cauſis ſuis vt ex neceſſitate ab
eis prouenientia: pñt per certitudineꝫ cognoſci in cauſis
ſuis ab hoīe: ⁊ multo certius a demone vł ab angelo: in q-
bus magis eſt nota vt᷒ cāꝝ nālıū qꝫ hominib᷒. Ea vo que
ꝯtigūt vt i plib᷒: pñt cognoſci in cauſis ſuis nō ꝑ oīmodā
certitudinē: ſed per cōiecturalē qꝫdam cognitionē: certi᷒
tñ ab angelis bonis vel malis qꝫ ab hoīb᷒. Conſiderandū
tñ ꝙ cognoſcere futurū in cā ſua: nihil eſt aliud qꝫ cogno
ſcere pñtē iclinationē cāe ad effectū. vñ hoc nō ꝓprie eſt
cognoſcere futurū: ſed pñs. vñ cognitio futuroꝝ ꝓpria ē
dei: ſꝫ illud Iſai. 4°. Annūciate que vētura ſunt: ⁊ dicem᷒
ꝙ dij eſtis vos.

Ad primū ergo dōꝫ ꝙ rō illa ꝓcedit ð futuris ſꝫ Ad pᵐ
ꝙ cognoſcunt̃ in ſuis cauſis. ¶ Ad 2ᵐ 2m
dōm ꝙ demones de futuris quādoqꝫ vera ꝑnūciāt: ⁊ qñꝫ
falſa. vera aūt prenūciāt pri᷒ cognoſcētes ea: aut ex reue-
latione bonoꝝ ſpūum a deo deriuata: aut in cauſis extrī-
ſecis quaꝝ virtutē cognoſcūt: aut in ꝓprio ꝓpoſito: puta
cū ꝑnūciāt ea que ſūt ipſi facturi. Falſa aūt ꝑnūciāt qñqꝫ
quidē volētes hoīes fallere: qꝛ vt dr̃ Jo. 8°. Diabolus eſt
mēdax: ⁊ pr̃ ei᷒. ſ. mēdacij. Qñqꝫ vo eo ꝙ ipſi fallunt̃: vt-
pote cū diuinit᷒ ꝓhibent̃ facere qð ꝓponebant: vel cum
dina vtute aliquid contingit ꝑter ſolitū curſum nālium
cāꝝ: vt Aug᷒ dicit in li. de diuinatione demonuꝫ. ¶ Ad 3m
3ᵐ dōm: ꝙ ſubā ⁊ opatio demonis eſt qdē ſupra tps qð ē
numerus motus celi. Tamē in ei᷒ opatione adiūgit̃ tps:
ſm ꝙ nō oīa ſil' actu intelligit. Qð qdē tps eſt viciſſitudo
quedā affectionū ⁊ cōceptionū itelligibiliū. Vñ Aug᷒ di-
cit in 8°. ſuper geñ. ad lit. ꝙ deus mouet creaturā ſpūalēꝫ
per tps. ¶ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ alia rō ē de deo qui totuꝫ tps 4m
pñtialr intuet̃: ⁊ eo ꝙ ei᷒ itellect᷒ ē oīno liber a tpe: ⁊ ſic re-
ſpicit futuꝝ vt exñs: qð nō pōt dici de angelo vel demōe.
¶ Ad 5ᵐ dōm: ꝙ itellect᷒ oīs abſtrahit aliquo modo ab 5m
hic ⁊ nūc: alr tñ itellect᷒ hūan᷒ qꝫ angelic᷒. Nā intellect᷒
hūan᷒ abſtrahit ab hic ⁊ nūc: ⁊ quātū ad ipſa cognita: qꝛ
non cognoſcit ſingularia q̄ ſunt ſub hic ⁊ nūc: ⁊ quātuꝫ ad
ipſas ſpēs itelligibiles que ſunt a cōditionib᷒ indiuidua
lib᷒ abſtracte. Intellect᷒ aūt angeli boni vel mali abſtra
hit ab hic ⁊ nūc quātū ad ipſas ſpecies intelligibiles: que
ſunt īmateriales ⁊ vłes: nō aūt quātū ad ipſa cognita. Co
gnoſcit. n. ꝑ ſpēs intelligibiles ꝓpter eaꝝ efficaciā: nō ſo-
lum vlia. ſed ēt ſingularia. Et ita differt in cognitiōe de-
monis cognoſcere pñtia vel futura. ¶ Ad 6ᵐ dōꝫ: ꝙ an- 6m
geli nō cognoſcunt ſingularia qñ ſunt in actu per ſpēs de
nouo acquiſitas: ſꝫ per ſpēs q̄s p̄us hēbāt: per quas tñ nō
cognoſcebant ea ꝓut erāt futura. Cui᷒ rō eſt: qꝛ oīs cogni
tio fit ꝑ quādā aſſimilationē cognoſcētis ⁊ cogniti. Spe-
cies aūt intelligibiles que ſunt in intellectu angelico ſūt
directe ſilitudines reſpicientes nāe ſpēꝝ: per quas tñ ſin
gularia cognoſcere pñt. Nō tñ niſi īqꝫtū ꝑticipāt nāꝫ ſpe
cieꝝ: qð nō eſt anqꝫ ſint in actu. Et iō ſtatī qñ ſunt in actu
cognoſcunt̃ ab angelo: ſicꝫ accidit apud nos ꝙ oculus
ſtatim qui accipit ſpēm lapidis cognoſcit lapidē ꝑexiſtē-
tem. Forme. n. itellect᷒ angelici ꝑexiſtūt reb᷒ tpalib᷒ ſicꝫ
forme reꝝ ꝑexiſtūt ſenſibus noſtris. ¶ Ad 7ᵐ dōꝫ: ꝙ co- 7m
gnoſcere ſingularia tpalia vt ſunt pñtia: nō eſt ſupra vir-
tutem itellectus angelici: ſed ſolū cognoſcere ea ꝓut ſunt

8m futura. ℂ Ad 8m dóm: ꝙ sicut dicit Diony⁹. in 7° cap. de
diui. no. nõ pót iueniri diligẽs .i. pfecta silitudo creature
ad deũ. Et ideo lꝫ species que sunt in intellectu angelico:
sint vtcũqꝫ similes rõnib⁹ idealibus ĩtellect⁹ diuini: non
tñ possunt eas adequare: vt. vꝫ. ad oĩa sed extendãt ad q̃
se extẽdũt rationes ideales intellect⁹ diuini. Uñ lꝫ idea-
les rati͠oes ĩtellect⁹ diuini: que penit⁹ sunt supra tp͠s: se ha
beant indifferenter ad presens preteritum ꝛ futurum: nõ
sequiẽ ꝙ eodẽ modo se habeat de spẽb⁹ intellectus ange
9m lici. ℂ Ad 9m dóm: ꝙ forme que sunt in rebus a diuina
mente procedẽtes: hñt quidẽ se semꝑ eodẽ modo quãtũ
ad rõnẽ speciei: nõ aũt quãtũ ad participationem indiui
duoꝝ: qꝛ qñqꝫ forma spẽi ꝑticipatur a quibusdã ĩdiuidu-
is: qñqꝫ vo ab alijs. Et sic etiã spẽs ĩtellect⁹ angelici sm se
ipsas semꝑ eodẽ modo se hñt: sed ex transmutatione ĩdi-
uiduoꝝ naturaliũ prouenit ꝙ qñqꝫ assimilanẽ speciebus
existentib⁹ in intellectu angeli: qñqꝫ aũt nõ assimilantur.
10m ℂ Ad 10m dóm ꝙ hoc ꝙ demones ex reuelatione super-
noꝝ spirituũ aliqua cognoscũt: eoꝝ naturalẽ facultatẽ
excedit. Quod vero subtilitate sue nature cognoscũt per-
tinet ad cognitionẽ nãlem: qua in causis nãlib⁹ effectus
possunt precognoscere. Sed circa actus humanos ex li-
bero arbitrio dependentes qui ex naturalib⁹ causis pre-
cognosci non possunt: demones per experientiam multa
11m cognoscunt. ℂ Ad 11m dóm: ꝙ ea que futura sunt preces-
serunt quidem in seculis preteritis sm aliquam simili-
tudinẽ: nõ tñ quãtum ad oĩa. Sed forte vnus effect⁹ futu
rus assimilatur diuersis effectib⁹ ꝑteritis q̃tũ ad diuer-
sa. Et tñ cognitio que ex similib⁹ ꝓcedit in reb⁹ cõtingen
tibus: nõ hꝫ certitudinẽ ꝓpter trãsmutabilitatẽ mãe: sed
12m est cognitio cõiecturalis. ℂ Ad 12m dóm: ꝙ experientia
ꝓcedit ex sensu: inquãtũ sensus est cognoscitiu⁹ alicuius
pñtis: ꝛ sm hoc in demonibus poniẽ experientia. Nõ qꝛ
sensu aliquid percipiant: sed qꝛ cognoscunt aliquid cũ sit
pñs: qđ ante non cognouerãt per modũ predictũ. ℂ Ad
13m 13m dóm ꝙ hoc ꝙ demon non cognoscit id qđ est futurũ:
non prouenit ex eo ꝙ ĩtellect⁹ suus sit in potentia. sed ex
eo ꝙ singulare futuꝝ nondũ participat formaꝫ spẽi: cui⁹
14m silitudo actu ꝑexistit in intellectu demonis. ℂ Ad 14m
dóm ꝙ q̃tuor vie ꝓcesserũt aliqui ponẽtes omnia ex ne
cessitate euenire. Quaꝝ vna fuit via stoycoꝝ: qui ipone-
bant necessitatẽ futuris euentib⁹ ex certa serie cãrũ adin
uicem cõnexaꝝ: quã fatũ dicebãt: ꝛ ad hoc tendit hec rõ.
Sed Aristo. soluit eam in 6° metaphisi. dicens: ꝙ si duo
supponanẽ: ꝙ .s. omne qđ euenit habeat cãꝫ: ꝛ ꝙ posita cã
necesse est effectũ poni: sequiẽ oĩa ex necessitate cõtinge-
re. Erit. n. quẽlibet effectuꝫ futurũ reducere in aliq̃ cãm
pñtem vel preteritã: quã ex quo est vel fuit necesse est cã
esse vel fuisse: puta ꝙ iste occidetur si de nocte exibit do-
mũ: exibit autẽ si volet bibere: qđ volet si sitit: ꝛ hoc erit
si comedat salsa: ꝛ forte iam comederat vel comedit. vñ
sequiẽ ꝙ necessariũ euꝫ erit occidi. Sed vtraqꝫ predicta
rum suppositionũ falsa est. Falsum. n. est ꝙ cã posita etiã
si de se sit sufficiẽs: necesse sit effectũ poni: qꝛ potest ĩpedi
ri: puta ignis a combustione lignorum per iniectionẽ aq̃.
Similiter etiam nõ est verum ꝙ omne qđ euenit habe-
at cãm. Quedã. n. eueniũt per accidens. Quod aũt est per
accidens nõ hꝫ cãm. qꝛ ꝓprie non est ens vt plato dixit.
Unde ꝙ iste fodiat sepulchrũ cãꝫ hꝫ: ꝛ iteꝝ ꝙ in aliquo
loco condit⁹ sit thesaurus causam hꝫ. Sed iste cõcursus
qui est per accidens .s. volentem hunc sepulchruꝫ fode-
re in loco vbi est thesaurus reconditus: non hꝫ cãm: qꝛ est
15m per accidẽs. ℂ Ad 15m dóm: ꝙ quidam voluerũt iponere
necessitatẽ futuris euentib⁹ ex prouidẽtia diuina: in qua
fatum cõstituebant. Et ad hoc videẽ hec ratio tẽdere. Jō
enim Aug. dicit nihil in mundo temere fieri: qꝛ oĩa sunt
prouidentie diuine subiecta. Sed hoc non tollit contin-
gentiam futuroꝝ euẽtuum: neqꝫ ꝓpter certitudinem di-
uine cognitionis: neqꝫ ꝓpter efficaciam diuine volũtatis
Et hoc quidẽ quãtum ad sciam pꝫ ex his que supra dicta
sunt. Sicut. n. se hꝫ diuina scia ad futura cõtingentia: sic
se hꝫ oculus noster ad cõtingentia que in presenti sũt: vt
dictũ est. vñ sicut certissime videmus sortẽ sedere cũ se-
det: nec tñ ꝓpter hoc sequitur ꝙ sit simplr necessariũ: ita
etiam ex hoc ꝙ deus videt omnia que eueniũt in seipsis:
non tollitur cõtingentia rerũ. Ex parte aũt volũtatis cõsi
derandum est ꝙ voluntas diuina est vlr cã entis: ꝛ vlr
omnium que cõsequũtur modũ necessitatis ꝛ cõtingen-
tie. Ipsa aũt ẽ supra ordinẽ necessarij ꝛ cõtingentis: sicut
est supra totum esse creatũ. Et ideo necessitas ꝛ cõtingen
tia in rebus distinguunẽ nõ per habitudinẽ ad volunta-
tem diuinã que est cã cõmunis: sed per cõparationem ad
cãs creatas: quas proportionalr diuina voluntas ad effe
ctus ordinauit: vt. s. necessarioꝝ effectuũ sint cãe intransmutabiles: cõtingentiuꝫ autẽ transmutabiles. ℂ Ad 16m 16m
dóm: ꝙ quidam etiaꝫ conati sunt futuris euentib⁹ neces-
sitatem imponere ex virtute celestium corpoꝝ: in qua
fatum constituebant. Et secũdũ hoc procedit hec ratio.
Que quidem deficit. Primo in hoc ꝙ non oĩa pn⁹ futu-
rorum euentuũ sunt subiecta virtuti celestiũ corporum.
Intellectus enim ꝛ per ꝯñs volũtas que in rõne est. non
sunt vires alicuius organi corporalis. Et ideo non subdũ
tur directe actioni alicuius corporalis virtutis. Deficit
etiam q̃tum ad effectus pure corporales. virtus eniꝫ cor
poris celestis est virtus naturalis. Natura aũt semꝑ ten-
dit ad vnũ. Id autẽ qđ est per accidẽs non est vere vnuꝫ:
vt diciẽ in 5° metaphisi. vñ id qđ est per accidẽs pót qđẽ
qñqꝫ reduci in aliquã cãm intellectualẽ: que pót accipe-
re vt vnũ id qđ est per accidens: nõ aũt in cãm nãlẽ. Ma
nifestũ est aũt in effectib⁹ pure corporalib⁹ multa eueni-
re per accidẽs: puta ꝙ fulgur cadat ĩ loco nemoroso: vbi
sunt multe arbores site: que accẽdunẽ ꝛ cõburũt totã sil-
uam. vnde non oẽs effectus pure corporales reduci pñt
sicut in cãm in vtutẽ celestis corporis. Et ꝓpter hoc non
omnes corporales effect⁹ celestiũ corpoꝝ ex necessitate
eueniũt: quia possunt per accñs impediri: sicut dicitur in
li. de somno ꝛ vigil. ꝙ multa in cõmotionibus aeris non
eueniunt: quoꝝ signa ꝓcesserũt in celestib⁹ corporibus.
ℂ Ad 17m dóm: ꝙ ratio ꝛ voluntas excitanẽ quidem ad 17m
agẽdũ ab aliquo exteriori. qđ inducit passionẽ in corpo
re: aut in viribus sensitiuis: sed in potestate rõnis ꝛ volũ-
tatis remanet vt opereẽ: vel non opereẽ sm motuꝫ taliũ
passionũ. ℂ Ad 18m dóm: ꝙ ratio illa tangit quartaꝫ viã 18m
ex qua aliqui necessitatem actibus humanis iponere vo
luerunt. Sed ad hoc repellendum cõsiderandum est ꝙ
mouetur voluntas a bono: sicut intellectus a vero. Intel
lectus aũt ex necessitate assentit ꝑmis ꝑncipijs que sunt
sm se nota: ꝛ oĩb⁹ illis que ex his considerat ex necessita-
te concludi: quia sine his principia vera esse non possunt.
Et similiter voluntas ex necessitate appetit vltimum fi-
nem: qui est propter se appetendus. Omnes enim ex ne-
cessitate volunt esse beati. Similiter ea que considerant
vt sine quib⁹ beatitudo esse non possit. Alia vero eligibi
lia que possunt ꝯsiderari: vel sicut ad beatitudinem per-
tinentia sm aliquã rationem boni: vel sicut impeditiua:
ita tamen vt sine his beatitudo possit haberi: voluntas
non ex necessitate affectat: sicut nec intellectus opinabi-
libus assentit de necessitate: in quibus considerat ꝙ eis
remotis nihilominus stare possunt ꝑncipia per se nota.
ℂ Utrũ demones cognoscant cogitationes cordium.

Ctavo queritur vtrũ demones cogno-
ſcant cogitationes cordiũ noſtro-
1m rum. ¶ Et videt͛ ꝙ ſic. Dicit.n. Grego⁹ in 18°.
moraliũ. Corda noſtra quãdiu in hac vita ſu-
mus ab altero in alterũ videri non pñt: q2 non
intra vitrea: ſed intra lutea vaſcula cõcludunt͛. Sed groſ
ſicies luteoꝝ vaſculoꝝ non põt impedire intellectualez
viſum: qualis eſt demonũ. ğ demones cordiũ noſtroꝝ co-
2m gitationes cognoſcunt. ¶ P̃. ſicut ſe hʒ viſus corporalis
ad formã corporalẽ: ita ſe hʒ viſus ſpũalis ad formã ſpũa
lem. Sed viſus ſenſibilis corporalis põt videre formam
corporalẽ in re ſenſibili exiſtẽtem. ergo viſus ſpũalis de-
monis põt videre formã ſpũalẽ in nr̃a anima exiſtentez.
Sed ſm illã formant͛ cogitationes cordis. ğ demon põt
cognoſcere cordis humani cogitatiões. ¶ Sʒ dicebat͛ ꝙ
illas cogitationes demon cognoſcere põt: in quib⁹ fantaſ-
matib⁹ vtimur: nõ aũt illas que in pura ſpeculatiõe conſi
3m ſtunt. ¶ Sed cõtra eſt qð pħs dicit in 3°. de aĩa: ꝙ nequa
ꝙ̃ ſine fantaſmate intelligit aĩa. Cuius ſignũ eſt: ꝙ corru-
pto organo fantaſie omnis itellectualis operatio ipedit͛.
Si ergo illas cogitationes noſtras cognoſcũt demones. i
quibus fantaſmatibus vtimur: ɔ̃ñs eſt vt oẽs noſtras co-
gitationes cognoſcant. ¶ Sed dice. ꝙ verbũ pħi itelli-
git de his que nãlr̃ cognoſcim⁹. Nõ aũt de his que diuini
4m tus reuelant͛. ¶ Sed cõtra eſt qð Diony⁹ dicit pmo cap.
cel. hierar. ꝙ ipoſĩe eſt nobis alr̃ lucere diuĩ radiũ niſi va
rietate ſacroꝝ velaminũ circũuelatũ. Sacra aũt velami
na dicit ſimilitudies ſenſibiles. ergo ẽt in his que nobis
diuinit⁹ reuelant͛ indigemus fantaſticis ſilitudinib⁹ ſen
ſibiliũ rerum: ⁊ ſic oẽs cogitationes noſtras demõ poteſt
5m videre. ¶ P̃. intellect⁹ nr̃ magis cognoſcit ea que ſunt
min⁹ intelligibilia ſm nãz ꝑpter hoc ꝙ recipit cognitio-
nez a ſenſu: qð in demonib⁹ locũ nõ hʒ: ⁊ ſic magis cogno
ſcũt ea que ſũt ſʒ ſe magis cognoſcibilia. Sʒ ſpẽs in itel-
lectu exiſtentes ſunt intelligibiles actu: ⁊ per ɔ̃ñs magis
ſm ſe cognoſcibiles ꝙ̃ forme in rebus mãlib⁹ exiſtẽtes:
que ſunt itelligibiles in potentia. Cum ğ demon ſuo itelle
ctu cognoſcat formas in rebus mãlibus exiſtentes: mul-
to forti⁹ cognoſcere põt ſpẽs intelligibiles intellect⁹ no-
ſtri ſm quas formant͛ cogitationes. ergo pt videre cogi-
tationes noſtras. ¶ P̃. ꝑpter qð vnũqðq3 illud magis.
6m Sʒ ipſe intellect⁹ nr̃ eſt intelligibilis per ſpẽm intelligi-
bilem in eo exiſtentẽ: vt pʒ per pħm in 3°. de anima. Ergo
cũ demon cognoſcat ipſam ſubſtantiã intellectus noſtri
multo magis cognoſcit ſpẽs intelligibiles ipſi⁹. ¶ Pre-
terea. demon melius cognoſcit animas noſtras ꝙ̃ nos co
7m gnoſcam⁹. Cogitationes aũt in anima ſunt. ergo etiaz co-
gitationes noſtras melius nouit ꝙ̃ nos. ¶ P̃. demon in
8m cauſis cognoſcit effectus. vt ſupra dictũ eſt. Sed ipſe co-
gnoſcit aĩaz nr̃az: ⁊ potentias: ⁊ habitus eius que ſunt cãe
cogitationũ. ğ cognoſcit cogitationes nr̃as. ¶ P̃. nullus
9m poteſt vere enũciare qð ignorat. Sed ſicut Aug. dicit 12°.
ſuper Gen. ad lr̃am: certiſſimis indicijs conſtat enuncia-
tas a demonib⁹ hominũ cogitationes. ergo demones co-
gnoſcunt cogitationes. ¶ P̃. omnis cognitio fit per aſſi-
10m milationẽ cognoſcentis ad cognitũ. Sed per peccata co-
gitationuz holes aſſimilant͛ demonibus. ğ demones co-
gitationes tales cognoſcere pñt. ¶ P̃. verbũ cordis inte
11m rius magis eſt ſimile demoni qui eſt ſpũalis ſubſtãtia: ꝙ̃
verbuz exterius: qð eſt corporale. Sed demon cognoſcit
verbum exterius hoĩs: qð ore profert͛. ergo multo magis
cognoſcit verbum interius: quod pertinet ad cogitatio-
nez: vt pʒ per Aug^m. 14°. de trini. ¶ P̃. actus eſt magis co
12m gnoſcibilis ꝙ̃ habit⁹. Sed demon cognoſcit id qð eſt in
habituali memoria hominis: qð pʒ per hoc qð Aug⁹ dicit
18°. de ciui. dei: ꝙ quidã pħs in ſomnis apparens cuidam
dormienti diſſoluit ei qõnẽ de qua dubitabat: qð videt͛ ꝑ
demones ꝓcuratũ. ergo videt͛ ꝙ demon multo magis co
gnoſcere poteſt actuales hominũ cogitatiões. ¶ P̃. ꝙ̃to 13m
virtus cognoſcitiua eſt magis eleuata: tanto põt in aliqð
maius. Sed virtus cognoſcitiua demonis eſt magis ele-
uata ꝙ̃ virtus cognoſcitiua hominis. Cũ ergo hõ cogita-
tiones cognoſcere poſſit alterius hominis per aliq̃ corpo
ralia ſigna: ſm illud eccľ. 19°. ex viſu cognoſcitur vir ⁊ ab
occurſu faciei cognoſcit͛ ſenſatus: ɔ̃ñs videt͛ ꝙ demones
vlteri⁹ cogitatiões hoĩuz i ſeipſis videãt. ¶ P̃. ſi nõ vide- 14m
rent eas in ſeipſis: ſed ſolũ per ſigna corporalia: nullo mõ
poſſent eas cognoſcere: q2 idem ſignuz corporale ad mul
ta ſe hʒ: ſicut rubor faciei poteſt ꝓuenire ex exteriori paſ
ſione ire ⁊ ẽt verecundie. Sed certũ eſt demones aliqua-
liter cogitationes hoĩum ſcire: vt pʒ per Aug. 12°. ſup gen.
ad lit. ⁊ in li. de diuinatiõe demonũ: ⁊ in li. retractationũ.
ergo cognoſcũt cogitationes per ſeipſas. ¶ P̃. ſigna cor- 15m
poralia ſunt quedã ſenſibilia. Sed ſm Diony. 7. cap. de
di. no. demones nõ cognoſcunt ifallibilẽ vitatẽ ex ſenſi-
bus. ergo demones nõ cognoſcunt cogitationes ex corpo
ralibus ſignis: ſed per ſeipſas. ¶ Sed dicebat͛ ꝙ demon
non poteſt cognoſcere cogitatiões intriſecas per ſeipſas:
q2 in poteſtate volũtatis eſt eas occultare. ¶ Sed ɔtra. 16m
nõ occultat eas totalr̃ remouendo: q2 ſic nihil cogitaret:
nec iterum faciendo eas diſtare: q2 diſtantia corporalis
non impedit cognitionẽ angeli: nec etiã aliquid interpo-
nẽdo ꝙ nihil eſt i aĩa qð lateat demonẽ. ğ nullo mõ volũ
tas põt ſuas cogitatões demoni occultare. ¶ P̃. ſic Aug. 17m
dicit 2° ſup gen. ad lr̃am: angeli per ſpẽs quas in ſui crea-
tione receperũt omnia que ſunt infra eos cognoſcũt. Sʒ
cogitationes noſtre ſunt infra eos: q2 ordine nãe aĩa ẽ in-
ferior angelo. ergo demones per ſpecies illas inatas pñt
cognoſcere cogitationes hominum.

Sed contra eſt qð dicit͛ Jere. 17°. Prauũ eſt cor 3p
hominis ⁊ inſcrutabile: quis cogno-
ſcet illud: ego dñs ſcrutãs corda ⁊ probãs renes. ğ ſolı⁹
dei eſt cogitationes hominũ cognoſcere. Nõ ğ demones
eas cognoſcunt. ¶ P̃. pma ad cor. 2°. dicit apľs. Que ſunt 2m
hominis nemo nouit niſi ſpũs hoĩs qui in ipſo eſt. Cogita
tiones aũt maxime ſunt intime homini. ğ demones non
pñt hoĩs cogitationes cognoſcere: ſed ipſe ſolus. ¶ P̃. 3m
in li. de eccľiaſticis dogmatibus dicit͛. Internas anime
cogitationes diabolum nõ videre certi ſumus.

Reſpondeo. Dicendũ ꝙ ſicut Auguſtinus dicit. 8m
12°. ſuper gen. ad litteram: ⁊ in libro
de diuinatione demonũ. Compertũ eſt certis indicijs ꝙ
demones cogitatiões hominũ aliqualr̃ cognoſcũt. Quas
quidẽ cõtingit duplr̃ cognoſcere. vno° ſm ꝙ videnť in
ſeipſis: ſicut aliqs homo proprias cogitatiões cognoſcit.
Alio° per aliq̃ corporalia ſigna. Qð maxime manifeſtuz
eſt cum ex interiorib⁹ cogitationibus hõ ducitur in ali-
quã paſſionẽ. Que ſi fuerit vehemẽs etiam in exteriori
apparentia hʒ aliqð iudiciũ per qð põt etiã a groſſiorib⁹
deprehendi: ſicut timentes palleſcũt. verecũdati aũt eru
beſcũt: vt pħs dicit l 4°. ethi. Sʒ ẽt ſi ſit leuior paſſio de-
prehendi põt a ſubtilib⁹ medicis ꝑ cordis imutationẽ: q̃
ex pulſu percipit͛. hõ aũt exteriora ⁊ interiora ſigna cor-
poralia: mľto magis demõ cognoſcere põt ꝙ̃ quicũq3 hõ.
Et iõ certũ ẽ ꝙ demones aliquas cogitatiões hoĩum co-
gnoſcere poſſunt ſm modũ pdictũ. vñ Aug⁹ dicit in li. de
diuinatione demonũ ꝙ aliqñ demones hoĩum diſpoſi-
tiones nõ ſolũ voce ꝓlatas: veꝝ ẽt cogitatione ɔceptas:
cũ ſigna quedã ex aĩo exprimũtur in corpore: tota facili-
tate perdiſcunt. vtrum aũt per hũc modũ poſſint eas vi-

dere in seipsis Aug. sub dubio derelinquit in li. retracta-
tionuz. d. Peruenire ista ad notitiā demonū per nōnulla
experimenta cōpertum est. Sed vtrū signa quedā denꝫ
ex corpore cogitentiū: illis sensibilia: nos autez latentia:
an alia vi eas spūali cognoscant: aut difficillime pōt ab
hominib⁹: aut oīo non potest inueniri. ¶ Ad huius ergo
difficultatis inquisitionē cōsiderare oꝫ ꝙ in cogitatione
duo sunt attēdenda: ipsa. s. spēs: ⁊ vsus spēi qui est intelli-
gere vel cogitare. Nā sicut in solo deo nō differt forma ⁊
ipsum esse: ita in solo deo non differt spēs intellecta ⁊ ipꝫ
intelligere: qḋ est esse intelligentē. Circa spēs aūt intelli-
gibiles cōsiderādū est: ꝙ vnusquisqꝫ intellectus aliter se
hꝫ ad species intelligibiles superioris itellectus: ⁊ alr̄ ad
spēs itelligibiles intellectus īferioris. Nam spēs intelli-
gibiles superioris itellect⁹ sunt vl̄iores. Et ideo non pn̄t
cōprehendi per species intelligibiles inferioris itellect⁹.
Et iō iferior intellect⁹ non potest eas pfecte cognoscere.
pōt autem pfecte cognoscere ea que sunt in īferiori intel-
lectu tāqꝫ magis particulares: ⁊ ſm suas vl̄iores spēs pōt
de eis iudicare. Et ſm hoc cū itellectus angelic⁹ sit supe-
rior ordine nature nostro intellectu: pn̄t angeli boni vel
mali spēs in aīa nostra existentes cognoscere. Sꝫ q̄tum
ad vsuz cōsiderandū est ꝙ vsus specieꝝ intelligibiliū: q̄
est actualis cogitatio dependet ex voluntate. vtimur. n.
spēbus habitualiter in nobis existentib⁹ cū volum⁹. vn̄ ⁊
in 3° de aīa cōm. dicit: ꝙ habit⁹ est quo quis vtitur cū vo-
luerit. Motus aūt voluntatis humane dependet ex sum
mo ordine rerū: qui est sūmū bonū: qḋ etiā ſꝫ Platonez
⁊ Aristotelē ponitur altissima causa: voluntas enim non
est alicuius boni particularis: vt propꝛij obiecti: sed boni
vl̄is cuius radix est sūmū bonū. Id aūt qḋ cadit sub ordi
ne superioris cāe: non pōt cognoscere inferior cā: sed solū
superior cā mouens: ⁊ ille qui moueť. Sicut si aliquis ci-
uis est sub preposito tanqꝫ sub inferiori causa: ⁊ sub rege
tanqꝫ sub suprema: non poterit ꝓposit⁹ cognoscere circa
ciuem: si quid imediate rex circa ipm ordinauerit: sed h̄
sciet solū rex ⁊ ciuis qui moueť ſm ordinē regis. vn̄ cum
volūtas interius nō possit ab alio nisi a deo moueri: cui⁹
ordini imediate subest mot⁹ volūtatis: ⁊ per ꝯn̄s volun-
tarie cogitationis: nō pōt cognosci neqꝫ a demonib⁹ neqꝫ
a q̄cūqꝫ alio nisi ab ipso deo: ⁊ ab hoīe volēte ⁊ cogitāte.

Ad 1m. Ad primum ergo dōm ꝙ homo impediť a co-
gnitione cogitationū non soluz ex
ipsa natura cogitationū: sicut demones: sed etiam ex ipsa
grossitie luteoꝝ corpoꝝ: que sensus corpore⁹ ex quo depē
det nostra cogitatio penetrare nō pōt: ⁊ ſꝫ h̄ loquiť Gre-
2m gorius. ¶ Ad 2m dōm: ꝙ sicut visus corporalis nō potest
omnem formam corporalē cognoscere: sed solū sibi pro-
portionatam: non enim noctua potest videre lumē solis:
ita etiam visus spiritualis nō potest videre oēm spēz spi-
ritualē: sed sibi ꝓportionatā. potest aūt visus spiritualis
angeli boni vel mali videre formas spūales intellect⁹ no
stri: non tn̄ ꝓpter hoc vident qualiter eis vtamur cogitā
3m do. ¶ Ad 3m dōm ꝙ in vsu cognoscendi q̄ diu in hac vi-
ta sumus: sempꝫ est nobis fantasma necessarium q̄tūcūqꝫ
sit spiritualis cognitio: qꝛ etiam deus cognosciť a nobis
per fantasma sui effect⁹: inquātū cognoscim⁹ deū per ne-
gationē: vel per causalitatē: vel per excellentiā: vt Diony
sius dicit in libro de diui. no. Non tn̄ oꝫ ꝙ ois cognitio i
nobis causeť ex fantasmatib⁹. Quedam. n. cognitio in no
4m bis causať ex reuelatione. ¶ Et per hoc ēt pꝫ responsio
5m ad 4m: qḋ ꝓcedit de vsu cogitationis. ¶ Ad 5m dōꝫ: ꝙ rō
illa concludit ꝙ demon cognoscat formā itelligibilē nr̄i
itellect⁹. Nō tn̄ ex hoc sequiť ꝙ cognoscat cogitationes:
6m rōne iam dicta. ¶ Et similr̄ dōm ad 6m. Citius etiam ad

hoc dici possit ꝙ itellectus nobis ipsis est intelligibilis
per spēm itelligibilem: iquātū. s. per obm̄: cui⁹ silitudo est
forma itelligibilis: cogscim⁹ actū: ⁊ p actū po^m. Nō aūt
opꝫ ita eē q̄tū ad intellectū angeli boni vel mali. ¶ Ad 7m
7m dōꝫ: ꝙ duplex ē cognitio aīe. vna qdē q̄ cognosciť de
aīa qd ē: discernēdo ipsam ab oībus alijs. Et quātū ad h̄
melius cognoscit aīaz demō qui imeť eā i seipsa q̄ homo
qui iuestigat nāz ipsi⁹ p act⁹ ipsi⁹. Alia aūt cognitio ē aīe
q̄ cognosciť de ea ꝙ est. Et h̄ mō hō cognoscit aīaz pcipi
endo ipsam esse ex actib⁹ suis quos experiť. ¶ Et ad huc
modū cognoscēdi pertinet illa cognitio qua cognoscim⁹
nos aliqd cogitare. Que āt sit nā cogitatōis hūane meli⁹
cognoscit demō q̄ hō. ¶ Ad 8m dōm: ꝙ q̄uis demon co- 8m
gnoscat aliq̄s cāe cogitationū: nō tn̄ cognoscit oēs: qꝛ nō
cognoscit motū volūtatis: vt dictū est. ¶ Ad 9m dōm: ꝙ 9m
demōes enūciant cogitationes hoīuz: inq̄tuz eas cogno
scunt p aliq̄ corporalia indicia: vt dictū est. ¶ Ad 10m di- 10m
cendū: ꝙ cognitio fit per assilatione: nō qdē nāe: sꝫ itētio-
nis. Nō. n. lapis est in aīa: vt p eū lapidē exteriorē cogno-
scam⁹. vt Empedocľ. posuit: sed spēs lapidis. ¶ Et silr̄ ēt 11m
dōꝫ ad 11m. ¶ Ad 12m dōm ꝙ habitus aīe ē quedā q̄litas 12m
informās ipsam. Et iō magis pōt demō cognoscere hītuꝫ
aīe q̄ cogitatiōes ipsi⁹: que subiacēt volūtati. Nec tn̄ ex
illo facto pōt hēri ꝙ demō sciat aliq̄ eē i memoria hoīs.
Potuit. n. eē ꝙ demō satisfecit dubitanti ſm illa que ipse
sciebat: nō ex eo ꝙ sciret p̄bm illa cognoscere. vel poterat
hoc scire per aliq̄ exteriora signa. vel potuit h̄ fieri p ali-
quē angelū bonū. ¶ Ad 13m dōm: ꝙ demō meli⁹ cogno- 13m
scit cogitationes q̄ aīa alteri⁹ hoīs. Nō qꝛ videat eas in
se: sꝫ qꝛ videt eas p exteriora signa magis occulta. ¶ Ad 14m
14m dōm ꝙ idē signū corporale in generali pōt videre
multis effectib⁹: sed tn̄ in speciali sunt alique dr̄e quas
demō melius pōt pcipere q̄ hō. ¶ Ad 15m dōꝫ: ꝙ per vir- 15m
tutem itelligibilē: qua angelus nālr̄ cognoscit: nō accipit
ex sensib⁹. pōt tn̄ aliquid supernāle cognoscere ex aliquo
sensibili effectu: sicut hominē esse deū ex mortui suscita-
tione. Nō qꝛ ex sensibilib⁹ spēs intelligibiles accipiat: sꝫ
qꝛ pcipiēdo effect⁹ sensibiles: per species inatas: quas hꝫ
cōijcit aliq̄ excedentia cognitionē sue nāe. ¶ Ad 16m di- 16m
cēdū: ꝙ nullo illoꝝ modoꝝ volūtas occultat cogitatiōes
hoīs. Sꝫ dr̄ eas occultare: qꝛ ex hoc ipso occulte sunt: ꝙ
ex volūtate ꝓcedūt. ¶ Ad 17m dōm: ꝙ Aug. intendit lo- 17m
qui de naturis īferiorib⁹: quas nālr̄ angeli cognoscunt p
formas inatas: nō aūt de cogitationib⁹ voluntarijs.

¶ Utrum demones possint transmutare corpora tansmu
tatione formali.

Nono queritur vtrum demones possint
transmutare corpora trāsmutatio- 1m
ne formali. ¶ Et videtur ꝙ sic. Dicī. n. Augu.
in li. 83. q̄ōnum. Oīa q̄ visibilr̄ fiūt: ēt p īferio-
res ptātes aeris h⁹ n̄ absurde fieri posse credū
tur. Sꝫ formales trāsmutatiōes īferioꝝ corpoꝝ fiūt vi-
sibilr̄: q̄nqꝫ qdē nālr̄: q̄nqꝫ āt miraculose. ḡ fieri pn̄t p de-
mones qui dicunť īferiores potestates aeris hui⁹. ¶ Sꝫ
dicē. ꝙ hꝰ trāsmutationes demones faciūt: nō ꝓpria vtu
te: sꝫ p vtutē aliquoꝝ nālr̄ actiuoꝝ. ¶ Sꝫ ꝯ. si solū p vtu- 2m
tez nāliū actiuoꝝ demones nālia corpa trāsmutare pos-
sent: nō possēt alias trāsmutatiōes facere q̄ q̄ p vtutē nā
liuz agentiū fieri possent. vtute āt nāliū agētiū nō pt trāś
mutari corp⁹ hoīs i corp⁹ bestiale: qḋ tn̄ demōes faciūt.
Narrat. n. Aug⁹ 18°. de ciui. dei: ꝙ Cyrces magica arte so-
cios Ulyxis mutauit i bestias. Et archades qn̄ trāsnata
bant qūdam stagnū: conuertebanť in lupos: ⁊ ꝙ stabula-
rie mulieres homines in iumenta ꝯuertebant. Nō ḡ sola
virtute nālium actiuorum demones corpora formaliter

3° trāsmutare possent. ¶ P. super illud psal. Immissiones
per angelos malos: dicit glo. q deus punit per malos ange
los. Sed quādoqꝫ alique punitiōes sunt facte per trāsfor
mationē corporꝫ humanorꝫ: sicut vxor Loth. Gen. 19°. le
gitur ꝯuersa in statuā salis: ꝛ socij Diomedis dicūtur con
uersi fuisse in volucres: sicut Aug° narrat 18°. de ciui. dei.
ergo videt q demones possunt corpora formalr trāsmu
4° tare. ¶ P. quāto aliqd magis est actu: tanto efficacius est
in agendo. qꝛ vnūqdqꝫ agit fm q est actu: ꝛ ꝑpter hoc qꝛ
ignis est maxie formalis: habꝫ maximā virtutē īter alia
corpora īferiora in agēdo. Sed cum demon sit substātia
spūalis: formalior ē quolibꝫ corpore: ꝛ magis in actu exi
stēs. ergo hꝫ virtutē magis efficacē ad agēdū q̄ aliq̄ cor
pora. Si ergo virtute quorundā corporꝫ corpora possunt
formaliter transmutari: multo magis hoc virtute demo
5° num fieri potest. ¶ P. illud qd hꝫ aliquā formā: deficit
qnqꝫ a perficiendo actionē illius forme: qꝛ nō complete
recipit illam formam. Si ergo aliqua forma esset separa
ta hēret oēm actionē forme. Sed cum demones ponant
substantie quedam spūales ꝛ imateriales: ꝯñs est q sint
quedaꝫ forme separate. ergo hñt vtutē agendi oēꝫ actio
nem forme. Et ita vt videt pñt corpora formalr trāsmu
6° tare. ¶ P. Diony° dicit. 15°. cap. cel. hierar. q ignei fluuij
significāt thearchicos. i. diuinos ꝓuentus copiosam ipsis
ꝛ ideficientē affluentiā largientes: ꝛ viuifice nutritiuos
generabilitatis. Sꝫ gnātio est trāsmutatio fm formaꝫ. g
boni angeli possunt corpora formalr trāsmutare. pari er
7° go rōne ꝛ demones qui sunt eiusdeꝫ nature. ¶ P. corpo
ra celestia mouētur a deo per ministeriū angelorꝫ. Agunt
aūt angeli per itellectū ꝛ volūtatē. volūtas aūt ad diuer
sa se habꝫ. ergo angeli possunt diuersimode corpora cele
stia mouere. variato aūt motu celestiū corporꝫ variantur
trāsmutatiōes formales iferiorꝫ corporꝫ que ex celestiuꝫ
corporū motu depēdent. ergo videt q angeli possunt for
maliter trāsmutare iferiora corpora: ꝑut volūt. pari g ra
8° tione demones q sunt eiusdē nature. ¶ P. in lib. de cau
sis dicit. q virtus itelligētie est ifinita inferius: q̄uis sit
finita supius. Sed oia corpora sunt ifra itelligētiaꝫ. ergo
ꝛ ifinitate sue virtutis pōt ea qualitercūqꝫ voluerit imu
tare. Sed itelligētie dicūtur angeli siue boni siue mali.
9° possunt g demones corpora formalr trāsmutare. ¶ Pre
terea. Aug° dicit in 3°. de trini. q demonib° subsunt ignis
ꝛ aer: ꝛ alia hm° corpora q̄tum eis a deo permittitur. Sed
ignis ꝛ aer ꝛ hm° corpora sunt susceptiua formalis trāsmu
tatiōis. ergo demones possunt hm° corpora formalr trans
10° mutare. ¶ P. qcūqꝫ iducit formā: formaliter trāsmutat.
Sꝫ demones possunt iducere formas: nō solū accidenta
les: verū etiā substātiales. Nam magi pharaonis virtute
demonū ranas fecerūt. ergo videt q demones pñt corpo
11° ra formalr trāsmutare. ¶ P. Aug°. dicit in lib. 83. qōnū.
q magi faciūt miracula per ꝑuatos cōtractus cuꝫ demo
nibus. Sed in miraculis corpora trāsmutātur. ergo vide
12° tur q demones possint corpora trāsmutare. ¶ P. Greg°.
dicit in quadā omel. q ad angelos q sunt de ordine virtu
tum ꝑtinet miracula facere: in qbus vt dcm est: corpora
trāsmutātur. Sꝫ demones sūt eiusdē nature cū angelis.
ergo videt etiā q demones possint corpora trāsmutare.
13° ¶ P. demon est maioris virtutis q̄ anima hois. Sꝫ ex
virtute apprehēsionis anime transmutat formalr mate
ria corporalis. sicut pꝫ in fascinatiōe: fm Auic. ergo mul
to magis demon pōt imutare formalr māꝫ corporalē.
Sꝫ p. **Sed cōtra** est qd Augu° dicit 18°. de ciui. dei. Non
solū animū: sꝫ nec corpus qdē nulla ra
tione crediderim demonū arte vel potestate in bestialia
lineamenta posse cōuerti. Sed corpus hois nō est minus
passiuū q̄ alia corpora. ergo videt q etiā alia corpora de
monū arte vel potestate trāsmutari nō possunt. ¶ Pre 2°
terea. phs ꝓbat in 7°. metaphy. q generatio formaruꝫ in
mā nō est a formis imaterialib°: sed a formis que sunt in
mā. vbi Cōmē. dicit q substātie imateriales nō possunt
trāsmutare māꝫ ad formā. Sꝫ demones sunt subē imāl
les. g videt q nō pñt formalr corpora mālia trāsmutare.
Respondeo. Dōm q sicut Apls dicit ad Ro. 13. Rñō
Que a deo sunt: ordinata sunt. Un
de bonū vniuersi est bonū ordinis: vt Aug° dicit in enchi
ridion. ꝛ phs in 11°. metaphy. huic aūt ordini oēs creature
subyciūtur cū sint a deo ꝓducte. Ipse aūt deus qui est hu
ius ordinis causa: huic ordini presidet: nō aūt ei subycit.
Et quia vnūquodqꝫ per suā formā operationē ꝓpriā ha
bet: hic rerū ordo nō solū attēditur fm formarū excellen
tiam: sed cōsequēter fm operatiōes ꝛ motus: vt. s. id cui°
subtilior est forma: sit etiā altior operatio. Et inde est q
fm Diony. in lib. de celesti hierar. infima a supremis mo
uētur per media. Qd etiā Aug° dicit in 3° de trini. Et hoc
cōuenit ꝓportioni que est necessaria iter agēs ꝛ patiens.
Cū eni suprema in entibus habeāt virtutes maxime vni
uersales: passiua ifima nō sunt ꝓportiōata ad recipiēduꝫ
effectū vniuersalē imediate: sed per medias virtutes ma
gis particulares ꝛ cōtractas. Sicut apparet etiaꝫ in ipso
ordine corporaliū rerū. Nā corpora celestia sunt ꝑncipia
generatiōis hominū ꝛ aliorꝫ animaliū pfectorꝫ: median
te virtute particulari: que est in seminibus: q̄uis quedā
aīalia ex putrefactiōe generētur per solā virtutē celestiū
corporꝫ absqꝫ semine: qd accidit ratiōe iperfectiōis eorū.
videmus eni sensibilr q aliquis debilis effectus ꝓduci
tur ab agēte remoto. Sed fortis effectus requirit agens
ꝓpinquū. pōt eni aliqd calefieri ab igne: etiā si sit remo
tum ab igne: sꝫ iflāmari nō pōt: nisi igni ꝯiungatur. vnde
qui vult rem remotaꝫ ab igne ꝛ camino accēso iflāmare:
facit hoc mediāte cādela. Et similr gnātio perfectorꝫ ani
maliū causat a celestib° corporib°. mediātib° ꝓprijs acti
uis. Generatio aūt animaliū impfectorꝫ imediate. Sub
stātie autē spūales sunt superiores ordine nature: et ipsis
celestib° corporib°. vnde ꝓpria virtute nō possunt forma
liter transmutare inferiora corpora: nisi adhibendo aliq̄
corporalia actiua ꝓportionata effectibus quos itendūt.
Sicut homo pōt calefacere per ignem.
Ad primum ergo dōm: q oia que visibilr fiunt Ad p^m
in hoc mūdo possunt fieri per dmo
nes: nō sola ꝓpria virtute: sed mediātibus actiuis nālib°
vt dcm est. ¶ Ad scdm dōm: q demon vtit actiuo natu 2^m
rali ad aliquē effectū ꝓducendū: sicut istrumēto. Instru
mentū aūt agit nō solū virtute ꝓpria: sꝫ etiam in virtute
ꝑncipalis agētis. Et iō per instrm pōt aliquid fieri vltra
virtutē istrumēti absolute ꝯsideratāꝫ. Sicut lect° fit per
serrā virtute artis. Et silr demones per actiua nālia que
adhibēt ad effectus pñt qdā facere vltra virtutē nāliuꝫ
agētium. Nō tñ hoc q humani corporis lineamēta in be
stialia cōuertātur fm rei veritatē: qꝛ hoc est ꝑter ordinē
a deo nature iditū. Sꝫ oēs ꝑdicte conuersiōes facte sunt
fm fantasticā apparitionē: magis q̄ fꝫ veritatē: vt Aug°
ibidē manifestat. ¶ Ad 3^m dōꝫ: q deus nō semꝑ punit ꝑ 3^m
malos angelos: sꝫ qnqꝫ etiā per bonos: sicut pꝫ de angelo
qui ꝑcussit castra assyriorꝫ: vt habet Isaie. 37°. Si tñ illa
cōuersio vxoris Loth in statuā salis facta est: mediātib°
demonibus: manifestū est q in illa opatione demon fuit
instrm diuie vtutis. vñ talē effectū ꝓduxit nō ꝓpria vtu
te: sꝫ vtute diuia: q nō subycit ordini rerꝫ: sꝫ pōt imediate
quoscūqꝫ effect° ꝓducere supremos vel infimos: ꝑut vo
luerit. De socijs autē Diomedis dicit Augu°. q non sunt

conuersi in aues:sed eis submersis demones aues ꝑrea
uerūt:per quas longo tempore hoīes ludificarēt:q̄busdā
earū alijs succedētibus.Ex quo ostēditur ꝙ nō fuit solū
4m ſm fantasticā apparitionē.¶ Ad quartū dōm: ꝙ ex hoc
ipso ꝙ substātia spūalis est magis in actu q̄ corpus: cōse
quens est ꝙ habeat virtutē altiorē ⁊ magis vlem. vnde i
fimos effectus nō pōt ꝓducere nisi mediātibus iferiori
5m bus causis. ¶ Ad quintū dicēdū ꝙ forma separata que
est purus actus.s.deus:nō determinatur ad aliquā spēm:
vel genus aliqđ:sed icircūscripte hꝫ totā virtutē essendi:
vtpote ipm suū esse existēs.Sicut pꝫ per Diony.5° ca° de
diui.no.Et iō eius virtuti subijcitur ois actio.Sꝫ alie for
me separate habēt determinatā nām spēi. vnde non pōt
quelibꝫ qōlibꝫ operari.Sꝫ vnaqueqꝫ id qđ competit sue
nature absqꝫ aliquo īpedimēto mālis defectus. Sicut si
calor esset forma separata nō haberet īpedimētū in cale
faciēdo ex defectu materie nō perfecte participātis calo
rē:sicut ea que sunt debilr̄ calida. Nō tamē posset facere
6m actionē albedinis.aut alterius forme.¶ Ad 6m dicēdū:
ꝙ viuifica generabilitas de qua Diony.loqtur:pōt refer
ri etiā ad itelligibilē generationē:vt ipse dicit 2° cap° de
diuinis noībus.Aliorū patres dicūtur:quos.s.purgant:il
lumināt ⁊ perficiūt.Si tamē referatur ad corporalē ge
nerationē:itelligēdum est ꝙ datur eis virtus ad genera
7m tionē causandā: mediātibꝰ corporalibus agētibꝰ. ¶ Ad
7m dōm:ꝙ ratio illa in tribus deficit. Primo qdē q2 etsi
angeli celos moueant:nō tamē demones de qbꝰ nūc agi
tur.Secūdo:quia etsi per itellectū ⁊ voluntatē moueant:
nō tamē seqtur ꝙ possint aliter mouere: sed ſm modum
ꝓportionatū nature ipsoꝝ.Angelus enī nō est sua volun
tas sicut deus:sed hꝫ voluntatē in natura determinata:⁊
ſm modū eius voluntas effectū sortitur. Deus autē q est
ipsa volūtas idifferēter pōt facere omne illud qđ pōt ca
dere sub volūtate.Tertio.dato ꝙ angeli aliter mouerēt
celos:⁊ ex hoc sequeret̄ aliqua trāsformatio in inferiori
bus:hoc nō fieret īmediate ab eis:sed mediātibus corpo
8m ribus celestibus.¶ Ad octauū dōm:ꝙ virtus itelligētie
dicit̄ esse ifinita respectu iferioꝝ:iquātum nō pōt ab ife
rioribꝰ cōprehēdi:sed superexcedit ea. Nō aūt ita ꝙ idiffe
9m renter omnē effectū in eis ꝓducere possit.¶ Ad nonum
dōm:ꝙ ignis ⁊ aer ⁊ hm̄ corpora seruiūt angelis ſm ordi
10m nem diuinitus istitutū.¶ Ad decimū dōm:ꝙ magi pha
raonis fecerūt ranas:adhibēdo quedā actiua nālia : que
Augꝰ in 3° de trini.nominat semina ex occultis elemēto
11m rum finibꝰ accepta.¶ Ad 11m dōm:ꝙ signa siue miracula
que magi faciūt per ꝓuatos cōtractus demonum:nō sunt
supra ordinē vniuersaliū causaꝝ:sicut illa que virtute di
uina fiūt.Sed fiūt virtute actiuoꝝ nālium supra homi
nū cōprehensionē ⁊ facultatē ꝓpter tria. Primo qdeꝫ q2
demones magis cognoscūt naturaliū actiuoꝝ virtutem
q̄ hoīes.Secūdo:q2 celerius possunt ea cōgregare. Ter
tio q2 actiua nālia que assumant vt istrumēta se possunt
extēdere ad maiores effectꝰ ex virtute vel arte demonū:
q̄ ex virtute vel arte hominū.Et sic hoībus miracula vi
dētur que per demones fiūt.Sicut etiā in hoībus inexꝑ
12m tis vidētur miracula que ꝑ aliquos artifices fiūt. ¶ Ad
12m dōm:ꝙ ordo virtutū facit miracula īstrumentaliter
13m agēdo ex virtute diuina.¶ Ad 13m dōm ꝙ in fascinatio
ne demonū nō transmutat̄ materia corporalis ex sola vi
apprehēsionis:vt Auic.posuit:sed ex eo ꝙ ꝓpter vehemē
tem affectionē inuidie vel ire:seu odij.vt plerūqꝫ accidit
in vetulabꝰ:ificiuntur spūs.Et hec ifectio pertingit vsqꝫ
ad oculos ex qbus ificitur aer circūstās:ex quo corpꝰ ali
cuius ifantis ꝓpter teneritudinē recipit aliquā infectio
nem per modū quo speculū nouū ificitur ad aspectū mu
lieris mēstruate:vt dicitur in lib° de sōno ⁊ vigilia.

¶ Utrum demones possint corpora mouere localiter.

DEcimo querit̄ vtrūꝫ demones possint
corpora mouere localr̄.¶ Et vi pm
detur ꝙ nō.Motus enī localis perfectior est
iter oēs alios:vt phs ꝓbat in 8° physi. Sꝫ de
mones nō possunt trāsmutare corpora forma
liter.ergo multo minꝰ possunt ea mouere localr̄. ¶ Pre 2m
terea.aīa est spūalis substātia:sicut ⁊ demon .Sed aīa nō
pōt mouere localiter corpꝰ nisi a se viuificatū. Unā si ali
quod mēbꝝ mortificetur redditur imobile.Sed demo
nes nō viuificāt aliqđ corpus.ergo nō pñt aliqđ corpꝰ mo
uere localr̄.¶ P̄.ois actio est per cōtactū:vt dicit̄ in pri 3m
mo de generatiōe. Nō videtur aūt ꝙ possit eē aliqs cōta
ctus demonis ad corpora:q2 nihil hꝫ cū eis cōmune.Cū
ergo mouere localr̄ sit quoddā agere: videt̄ ꝙ demones
non possint corpora localr̄ mouere.¶ P̄.si demones pos 4m
sent aliq̄ corpora mouere localr̄:maxime possent moue
re localr̄ corpora celestia:que ꝓpinquiora sunt eis in ordie
nature.Sꝫ corpora celestia mouere nō possunt:q2 cū mo
uens ⁊ motū sint simul:vt dr̄ in 7° phy.sequeret̄ ꝙ demo
nes sint in celo:ꝙ neqꝫ ſm nos est verū:neqꝫ ſm platoni
cos.ergo multo minꝰ possunt mouere alia corpora.¶ P̄. 5m
iferiora mouētur a superioribꝰ per media:vt dcm̄ est.Sꝫ
iter substātias spirituales ⁊ iferiora corpora media sunt
corpora celestia:quoꝝ motus sunt ꝑncipia omniū iferio
rum motuū.ergo demones nō possunt mouere localr̄ ife
riora corpora: cum non possint mouere celestia corpora.
¶ P̄.motus localis est causa alioꝝ motuū: vt patꝫ in 8° 6m
physi.Si q̄ demones possent corpora mouere localr̄: pos
sent etiā per cōsequēs ea mouere formalr̄:qđ pꝫ eē falsuꝫ
ex ꝑdictis.¶ P̄.motus nāliter seqtur formā iclinātē ad 7m
determinatū locū:sicut pꝫ in motibus grauiū ⁊ leuiū.Sꝫ
demones nō possunt iprimere formas māe corporalr̄: vt
supra habitū est.q̄ si mouerāt corpora localr̄: motꝰ ille erit
violētus.¶ P̄.idē est motus totiꝰ ⁊ partis:sicut totiꝰ ter 8m
re ⁊ vnius glebe:vt dr̄ in 3° physi. Si ergo demones pos
sunt mouere glebā vnius terre:pari rōne possunt moue
re totā terrā.qđ nō pñt:q2 hoc esset mutare ordinem vni
uersi.Ergo demones nō pñt aliqđ corpꝰ localr̄ mouere.

Sed contra est.Q2 sicut Auguꝰ dicit in 3° de tri. S
demones colligūt semia:que adhi
bent ad certos effectus.hoc aūt sine motu locali fieri nō
posset.ergo demones possunt corpora mouere localr̄.

Respondeo. Dōm:ꝙ sicut supra dcm̄ est.in acti Rño
onibus virtutū actiuarū cōsideran
dus est ordo rerū:qui nō solum attēdit̄ ſm naturas ipsa
rum:sed etiā ſꝫ earū motus.habēt enī ⁊ ipsi motus quen
dam ordinē adinuicē.Et hoc duplr̄.Uno mō ſm ꝓpriaꝫ
rōnem.Et ſm hoc motus localis ad alios motus duplicē
habꝫ cōparationē.Uno mō q2 est ꝑmus motuū.Alio mō
quia per motū localē minima variatio fit circa mobile.
Nā cū per alios motus variet̄ aliqđ qđ est itrinsecuꝫ rei:
puta qualitas:aut quātitas:aut etiā forma substātialis ꝑ
motū localē variatur corpus solū ſm aliqđ extrinsecum
.s.ſm locū. Et quātum ad vtrūqꝫ ſm predicta cōpetit ꝙ
corpora mouēātur a substātijs spūalibus motu locali im
mediatius q̄ alijs motibus ꝑmo quidē: quia posteriora
perficiūtur mediātibus ꝑoribus. vnde ⁊ alij motus a sub
stātia spūali causantur mediāte motu locali.Alio mō: q2
sicut supra dcm̄ est.effectus debiles possunt fieri imedia
te a remotiore agēte. vnde minima variatio corporalis
que fit per motū localē:pōt fieri imediate per subam spi
ritualē:q̄si per agēs remotū.non aūt alia maior variatio
q̄lis est alioꝝ motuū.Alio mō considerat̄ ordo motuum

sm ordinem mobiliū:sicut motus celi est prior motu cor
poris elemētaris. Et sm hoc cōpetit supiorib⁹ substātijs
spiritualibus mouere superius corpus: ita ꝙ motor or
bis saturni nō posset mouere celū stellatum: nec motor
eius posset eū mouere si haberet plures stellas. vt dicit
in scdo de celo. Sicut ergo superiores substantie spūales
mouēt supiora celestia corpora: ita etiā iferiores mouere
possunt localr inferiora corpora: quales sunt demones: si
ue hoc habeāt ex cōditione nature: siue sm illos q dicunt
ꝙ demones nō fuerunt ex illis superioribus angelis: sed
ex illis qui preficiūtur a deo huic terrestri ordini sz pro
portionē sue nature: siue etiā hoc eis ꝯueniat ex pena pec
cati: ꝓpter quā sunt detrusi a celestibus sedib⁹ in hūc ae
rem. Sm Gregorium. qui ponit aliquos de supremis ange
lis per peccatum cecidisse.

Ad 1m Ad primum ergo dōm: ꝙ motus localis est per
fectior ꝓpter perfectionē mobilis
2m in quo sm ipm fit minima variatio. ¶ Ad scōm dōm: ꝙ
anima humana īfimū gradū tenet in ordine substātiarū
spūaliū. vnde nō habz virtutē mouēdi corpus: etiā locali
ter nisi ꝓportionatū sibi per hoc qđ est viuificatū ab ea.
3m ¶ Ad 3m dōm ꝙ demonis ad corpus nō est cōtactus cor
poralis. sed virtualis: qui quidē requirit ꝯuenientiā pro
4m portionis mouētis ad mobile. ¶ Ad quartū dōm ꝙ cor
pora celestia excedūt ꝓportionē virtutis demonū: vel ꝓ
pter cōditionē nature: vel ꝓpter dānationem culpe: vt di
5m ctum est. ¶ Ad quintū dicendū ꝙ motus naturales īfe
riorum corpoꝝ depēdent ex motibus celestiū corpoꝝ: z
causantur ab eis: possunt tamē aliq motus fieri in īferio
ribus corporibus ex aliqbus alijs causis. puta ab ipso ho
mine per volūtatē: z eadē rōne a demone vel angelo: q̄uis
dispositio corpoꝝ sm quā sunt susceptiua talis mot⁹
6m aliqualr a corpore celesti depēdeat. ¶ Ad 6m dōm: ꝙ alij
motus oēs naturalr ꝓuenientes causantur ex motibus lo
calibus celestiū corpoꝝ: nō autē ex quibuscūqz alijs loca
libus motibus. Nec tamē si per motus locales aliquorū
corpoꝝ demones sz alios motus corpora trāsmutēt: hoc
faciūt ꝓpria virtute: sed magis virtute corpoꝝ localr ab
7m eis motoꝝ. ¶ Ad septimū dōz ꝙ nihil ꝓhibet dicere cor
pora que mouētur localr a demonibus per violentiā mo
8m ueri: sicut etiā cū mouētur ab hoibus. ¶ Ad octauū dicē
dum: ꝙ idē est naturalis motus totius z partis: nō tamē
eadē vis sufficit ad mouendū totū: que mouet partē. vn
de lz demones possint mouere aliquā partē terre: nō seq
tur ꝙ possint mouere totā terrā: qz hoc non est ꝓportiona
tum nature ipsoꝝ: vt mutēt ordinē elemētoꝝ mūdi.

¶ Utrum demones possint imutare partem anie cogno
scitiuā q̄tum ad vim sensitiuā iteriorem.

Vndecimo querit vtrū demones pos
sint imutare partē anime
cognoscitiuā q̄tum ad vim sensitiuā iteriorē
vel exteriorē. ¶ Et videt ꝙ non. Dicit enim
1m Aug⁹. xi. de trini. ꝙ visio tā corporalis q̄ ima
ginaria fit per aliquā formā. Forma aūt que est in sensu
vel imaginatione: est nobilior q̄ forma corporalis: cuius
est similitudo: vt pz per Augu. 3. super Gen. ad lrām. Cū
igitur demones nō possint iprimere in mām corporalem
formas corporeas: vt supra ostēsum est: multo minus vi
detur ꝙ possint imutare sensum vel imaginationē ad ali
2m quid cognoscēdū. ¶ Pꝫ. sentire z imaginari sunt opera vi
te. Sed oīa opera vite sunt ex pncipio itrinseco per quod
aial viuit. Cū ergo demon sit principiū extrinsecū: videt
ꝙ nō possit mouere hominē ad aliquid imaginādū vel
sentiendū. ¶ Sed dice. ꝙ demon mouet sensum z imagi
nationē: nō quidē imprimēdo nouas spēs: sed spēs preexi
stētes in spiritib⁹ sensitiuis reducēdo ad organū imagina
tionis vel sensus. ¶ Sed cōtra. Aug⁹ dicit in xi⁹ de trini. 3m
ꝙ ad vidēdū quācūqz visione exigitur itentio que cōiun
gat spēm visibilē ipsi potentie visiue. Intētio aūt ptinet
ad vim appetitiuā: quā demon mouere non pōt: qz sic ho
minē cogeret ad peccandū: cū in appetitu cōsistat pecca
tum. Nō ergo per hoc ꝙ reducit formas ad organū sen
sus vel imaginationis: pōt mouere hominē ad hoc ꝙ sen
tiat vel imaginetur. ¶ Pꝫ. sicut se habz spēs itelligibilis 4m
ad itellectū: ita se habz fantasma ad imaginationē. Con
tingit aūt quandoqz ꝙ spēs itelligibilis presentialr est in
intellectu: nec tamen itellectus actu itelligit. Ergo videt
ꝙ lz demon reducat ad organū imaginationis fantasma
ta siue formas imaginatas: nō ꝓpter hoc facit hoiem ima
ginari. ¶ Pꝫ. huiusmodi forme in spiritib⁹ sensitiuis: aut 5m
sunt in potētia: aut sunt in actu. Non autē videtur ꝙ sint
in actu: qz forma rei cognite nō videtur eē actu in cogno
scēte nisi dū actu cognoscit. Si aūt sit in potētia non po
terit mouere organū imagiatiōis vel sensus: qz nihil mo
uetur ab eo qđ est in potētia: sed solū ab eo qđ est in actu.
ergo per reductionē spūum ad organa sensus vel imagia
tionis: nō potest demon mouere hominē ad apprehēden
dum aliqđ sensu vel imaginatione: nisi prius hōi formas
de potētia in actū reduxerit: qđ videtur facere nō posse:
eadē rōnē qua nō potest mouere materiā corporalem ad
formā. ¶ Pꝫ. sm Augu. in 3. de trini. demones in reb⁹ cor 6m
poralibus operātur per quedā naturalia semia: que sunt
agētia naturalia. Sed actiuū naturale quo nata sunt mo
ueri sensus z imagiatio est corpus exterius obiectū. ergo
videtur ꝙ absqz hōi corporis obiecto nō possint dmones
imaginationē vel sensum hoīs mouere. ¶ Pꝫ. Augu⁹. di 7m
cit. 18. de ciui. dei. ꝙ operatione demonū fantasticū hoīs
veluti corporatū in alicuius aialis effigie appareat sensi
bus alienis. Ex quo videt ꝙ pari ratione nihil aliud de
mon possit sensibus hominū ostēdere: nisi per modū icor
porationis. ¶ Pꝫ. sensus est potētia passiua. Omne autē 8m
passiuū mouetur ab actiuo sibi ꝓportionato. Actiuū aūt
ꝓportionatū sensui est duplex. vnū quidē quasi originās
.s. obiectū: aliud aūt quasi deferēs sicut mediū. Sed de
mon cū sit icorporeus nō potest eē obiectū sensus: neqz
etiā mediū. Ergo videtur ꝙ nullo mō possit mouere sen
sum. ¶ Pꝫ. si demon mouet vim cognoscitiuā iteriorem: 9m
aut hoc facit se obijciēdo virtuti cognoscitiue: aut hoc fa
cit imutādo ipsam. Nō aūt hoc facit se obijciēdo: qz opor
teret ꝙ vel assumeret corpus: z sic nō posset iterius ingre
di ad organū imaginationis: cum duo corpora nō sint si
mul in eodē loco. Neqz etiā assumēdo fantasma: qđ etiā
esse nō potest: qz fantasma nō est sine quantitate. Demon
aūt omni quantitate caret. Similr etiā nec hoc pōt face
re imutādo: qz aut imutaret alterādo: qđ videtur nō pos
se facere: qz oīs alteratio fit per qualitates actiuas: qbus
demones carēt. Aut imutaret trāsformando: siue localr
mouēdo: qđ videtur esse icōueniēs duabus ratiōib⁹. Pri
mo quidē qz trāsformatio organi nō posset fieri sine sen
su doloris. Secūdo: qz sm hoc demon nō ostēderet homi
ni nisi nota: cū tamē Aug⁹ dicat ꝙ ondit homini formas
z notas z ignotas. Ergo videtur ꝙ demones nullo modo
possunt imutare imaginationē vel sensum hoīs ¶ Pre 10m
terea. sm phm in 7. phys. Trāsmutatio fantasmatū im
pedit intelligibilē cognitionē veritatis. Si ergo demon
possit trāsmutare hominis fantasiā: sequetur ꝙ possit eū
impedire totalr ab omni cognitione veritatis. ¶ Prete 11m
rea. agens ꝓximū oportet esse coniunctū: quia mouens z
motū sunt simul: vt ꝓbatur in 7. phys. Sz demon nō po
test esse cōiunctus interiori fantasie: qz sup illud Abacuc

2° Dominus in templo sancto suo. dicit glo. Hieronymi:
ꝙ demon nō potest intra idolū esse: sed exterius aliquid
operatur: ꝛ multo minus ītra corp⁹ hūanū. Ergo videt̄ ꝙ
nō possunt fantasiā imediate mouere.

3ᵖ Sed cōtra est qđ Aug⁹ dicit in lib° 83. q̄ōnū. Ser-
pit hoc malū. s. demonis per oēs adit⁹
sensuales: dat sese figuris: accōmodat coloribus: adheret
sonis: odoribus se subycit: īfundit saporibus. Sed per hec
sensus imutantur. Ergo videtur ꝙ demones possint sen-
2° sus humanos imutare. ❡ P. Augu⁹ dicit 18° de ciui. dei.
ꝙ trāsmutationes hominū in aīalia bruta: que dicuntur
arte demonū facte: nō fuerunt sm̄ veritatē: sed solū sꝫ ap
parētiam. hoc autem esse nō posset si demones humanos
sensus transmutare nō possent. possunt ergo humani sen-
sus per demones transmutari.

Rñō Respondeo. dōm ꝙ euidētibus idicys ꝛ experi-
mentis apparet ꝙ operatiōe demo-
num aliqua sensibilr̄ hoībus ostēdūtur. Qđ quidē quan-
doqꝫ fit per hoc ꝙ demones aliqua exteriora corpora hu
manis sensibus exhibēt: vel que preexistūt a natura for-
mata: vel que ipsi formāt per naturalia semia: sicut ex su-
pra dictis pꝫ. Et hoc nō habꝫ aliquā dubitationē. Natu-
raliter enī humani sensus a presentia sensibiliū corporuꝫ
īmutātur. Sed quādoqꝫ demones aliqua faciūt hoībus
apparere: que in rerū exterioꝝ veritate nō subsistunt. Et
hoc habꝫ dubitationē qualr̄ fieri possit. Quā quidē Aug.
tāgit 12° super Gen̄. ad lr̄am. ponēs tres modos: quorum
altero necesse est vt hoc fiat. Cū enī premisisset ꝙ quidaꝫ
volūt animā humanā habere vim quādā diuinatiōis in
seipsa: qđ videtur cōgruere opinionibus platonicoruꝫ po
nētium animā oīum sciētiaꝫ habere ex idearū participa
tione. excludit hāc opinionē per hoc. Quia si in sua pote-
state aīa hoc haberet: semꝑ posset hō diuinare cuꝫ vellet:
qđ pꝫ esse falsum. Relinquitur ergo ꝙ idigeat ad hoc ab
aliquo extrinseco aduuari: nō quidē a corpore: sed a spiri
tu. Queritur aūt vlterius quomō anima iuuetur a spiri-
tu ad aliqua vidēda: vtrū. s. in corpore sit aliquid: vt inde
quasi relaxetur ꝛ emittatur eius ītentio quo in id veniat
vbi in seipsa videat significātes silitudines: que ibi iam
erāt: nec videbātur sicut multa in memoria que nō semꝑ
īnuenīur: an fiūt illic que ante nō fuerūt. Et subdit tertiū
mēbrū: vel in aliquo spiritu sunt quo illa erūpens ꝛ emer
gens ibi eas videt. Sed horū trium hoc tertiū est omni-
no īpossibile. Aīa enī humana sm̄ presentis vite statū nō
pōt ītantū eleuari: vt ipsam essentiā spūalis ꝛ incorporee
substātie videat. Qꝛ in statu p̄sentis vite nō itelligimus
absqꝫ fantasmate: per qđ cognoscere non possum⁹ de aliq̄
spūali substātia qđ sit. Multo autem minus pōt īspicere
spēs itelligibiles que sunt in mēte spūalis substātie: quia
que sunt hoīs nemo nouit nisi spūs hominis qui in ipso est.
Et quicqđ sit de itellectuali cognitōe anime humane cer
tum est: ꝙ imaginaria eius visio: vel sensualis nullo mō
eleuari pōt ad vidēdā icorporeā substātiā: ꝛ spēs in ea exi
stētes: que nō sunt nisi itelligibiles. Cū ergo postea Aug⁹
subdit ꝙ dubiū est: vtrum aīa videat in seipsa: an per alte
rius spūs cōmixtionē est itelligenda cōmixtio: non ꝑ hoc
ꝙ aīa spūalē substātiā videat: sed per hoc ꝙ circa eaꝫ spi-
ritualis substātia aliqđ operetur: vt itelligat̄ permixtio
per effectū spūalis substātie: nō aūt per ipsam eius substā
tiam: vel eoꝝ que in ipsa sunt. Similr̄ etiā 2ᵐ dictorum
triū modoꝝ eē nō potest. vt. s. fiāt de nouo in anima que
ante nō fuerant. Non enim pōt demon īfluere nouas for
mas in materiā corporalē: sicut ex p̄dictis pꝫ. Unde nec
per ꝯsequēs in sensum ꝛ imaginē: in q̄bus nihil recipitur
sine organo corporali. Unde relinq̄tur p̄mū mēbrum: vt
. s. aliqđ preexistat in corpore: qđ per quādā trāsmutatio-
nem localē spūum ꝛ humorum reducitur ad p̄ncipia sen
sualiū organoꝝ: vt sic videātur ab anima imaginaria vel
sensuali visiōe. dictū est enī supra ꝙ demones virtute ꝓ-
pria possunt localr̄ corpora mutare. Ex trāsmutatiōe aūt
locali spūum ꝛ humorū etiā sm̄ nature operationē cōtin
git aliqua sm̄ imaginationē vel sensum videri. Dicit enī
phūs in lib. de somno ꝛ vigilia. assignās cām apparitionis
somnioꝝ: ꝙ cum aīal dormierit: descēdente plurimo san-
guine ad p̄ncipiū sensitiuum simul descēdūt motus siue
īpressiones relicte ex sensibiliū motiōibus: que in spiriti-
bus sensibilibus cōseruātur ꝛ mouēt p̄ncipium apph̄ensi
uum: ita ꝙ aliqua apparēt ac si tūc p̄ncipium sensitiuum
a rebus istis exterioribus īmutaretur. Et per hūc modū
demones possunt īmutare imaginatiōem ꝛ sensum: nō so
lum dormiētium: sed etiā vigilātium.

Ad primum ergo dōm ꝙ demones nō possunt Ad p°
nouā formā imprimere in organa
corporea sensuū. possunt tamē formas in organis sensibi-
libus cōseruatas aliquo mō trāsmutare: vt sꝫ eas alique
apparitiōes fiāt. ❡ Ad scđm dōm: ꝙ operatio vite sm̄ ꝙ 2°
egreditur a potētia est semper a p̄ncipio itrinseco: sed sꝫ
ꝙ ꝓcedit ex obiecto potest esse a p̄ncipio extrinseco: sicut
visio causatur a visibili. Et hoc mō imutatur sensus a de-
monibus. s. per aliquā exhibitionē obiecti. ❡ Ad tertiuꝫ 3°
dōm: ꝙ itentio est virtutis appetitiue actus. Que quidē
est duplex. Una sensitiua: que quidē est virt⁹ organi cor-
porei. vnde pōt eius actus ab aliq̄ corporali trāsmutatio-
ne causari: sicut ex aliquo corporali apposito vl̄ subtracto
appetitus sensitiu⁹ mouetur ad aliqđ desiderādū vel fu-
giedum. Et hoc mō demones possunt imutare appetituꝫ
sensitiuū ad aliqđ itendendū. Alia aūt est vis appetitiua
itellectiua. s. volūtas: que qꝛ nō habꝫ organum corporale
nō imutatur ex corporali imutatiōe nisi dispositiue. Effe
etiue aūt mutari pōt vel ab ipso homine sm̄ ꝙ voluntas
mouet seipsam: vel a deo qui iterius operat̄. Unde sm̄ h̄
demones nō possunt mouere animā ad aliqđ itēdendū.
❡ Ad quartū dicendū ꝙ ad hoc ꝙ hō actu cōsideret sm̄ 4°
spēs que habitualiter in itellectu existūt: requiritur iten-
tio volūtatis. Nā habitus est quo quis agit cuꝫ voluerit:
vt dicit̄ in 3° de anima. Et similr̄ per itentionē appetitus
sensitiui cōtingit ꝙ actu aīal imaginetur ea que prius in
memoria cōseruabātur. potest autē ꝛ hoc in homine fieri
per itentionē appetitus itellectiui: sm̄ ꝙ appetitus supe-
rior mouet iferiorē. ❡ Ad quintū dicēdū: ꝙ spēs que pre 5°
existūt in organis sentiēdi medio mō se habēt iter actuꝫ
perfectū ꝛ potētiā purā: sicut ꝛ spēs que habitualr̄ existūt
in itellectu: ꝛ per solā itentionem appetitus reducūtur in
actū perfectū. ❡ Ad sextū dōm: ꝙ apprehensio sensitiua 6°
hoīs nata est immutari sicut a proprio motiuo duplr̄. Uno
mō sm̄ aliquod motiuū exterius: qđ quidē fit sm̄ motuꝫ
a rebus ad aīam. Alio mō sm̄ aliquod iterius motiuum:
qđ quidē fit sꝫ motū ab anima ad res. Et vtroqꝫ motiuo
demon vti pōt ad imutādū hoīs imaginationem vel sen
sum. ❡ Ad 7ᵐ dōm: ꝙ verbū illud Augustini nō est sic i- 7°
telligēdū ꝙ ipsam vim fantasticā hoīs: aut etiā speciē in
ipsa cōseruatā aliquo corpore circūdet: vt sic ipsam sensi-
bus alioꝝ obyciat: sed qꝛ ipse demon qui spēm ꝛ imagina
tionem alicuius hominis format aliaꝫ similem speciem:
vel corporaliter exterius aliorum sensibus obycit: vel in-
trinsecus in eorum sensibus similem speciem operatur.
❡ Ad octauum dicendum ꝙ demon imutat potentiam 8°
imaginatiuam vel sensitiuam hominis: non quasi ipse se
exhibeat medium vel obiectum: sed inquantum ꝓprium
obiectū sensitiue vel imaginatiue virtutis defert ad ipsas.

9ᵐ vt supra dictum est. ¶ Ad 9ᵘᵐ dõm ꝙ demon non imutat
potẽtiã sensitiuã ꝛ imaginatiuã se ei obyciẽdo: vt oñsum
est: sed eam trãsmutãdo. Nõ quidẽ alterãdo: nisi q̃tũ ad
motũ localẽ: quia nõ potest de se ĩprimere nouas spẽs: vt
dcm̃ est. Immutat aũt trãsmutãdo siue localr̃ mouẽdo:
nõ quidẽ substãtiã organi diuidẽdo: vt sic cõsequat̃ sen-
sus doloris: sꝫ mouẽdo spũs ꝛ hũores. Qḋ autẽ vlterius
obycitur ꝙ sequitur ꝙ fm̃ hoc demon nõ possit aliquid
nouum homini demõstrare fm̃ imaginariã visionẽ: dĩcẽ
est ꝙ nouũ aliqd põt itelligi duplr̃. vno modo totalr̃ no-
uum ꝛ fm̃ se ꝛ fm̃ sua ꝑncipia. Et fm̃ hoc demon non po-
test aliqd nouũ homini sꝫ visionẽ imaginariã demõstra
re. Nõ eni põt facere ꝙ cec⁹ natus imaginet̃ colores: vel
ꝙ surdus nat⁹ imaginet̃ sonos. Alio mõ dr̃ aliqd nouum
fm̃ spẽm totius. puta si dicam⁹ esse nouũ in imagiãtione
ꝙ aliqs imaginet̃ montes aureos quos nunq̃ vidit. Qz
tñ vidit ꝛ aurũ ꝛ montẽ: põt nãli motu imaginari in hoie
fantasma aurei mõtis. Et hoc etiã mõ demon põt aliqd
nouũ imaginatiõi offerre fm̃ diuersas cõpositiones mo-
tuũ ꝛ specieꝝ: quasi quoꝝdã seminũ in organis sensibili-
10ᵘᵐ bus latẽtiũ: quoꝝ virtutẽ ipse cognoscit. ¶ Ad 10ᵐ dõm:
ꝙ sicut Aug⁹ dicit in lib. de tri. Multa demones possunt
virtute sue nature: que nõ possunt ꝓpter ꝓhibitionẽ diui
naꝫ. dõm est ergo ꝙ demones possunt virtute sue nature
fantasmata perturbãdo totalr̃ itelligibilẽ cognitionẽ ho
minis ipedire: sicut pꝫ in arreptitys: nõ tñ semꝑ hoc face
11ᵘᵐ re ꝑmittũtur. ¶ Ad vndecimũ dõm: ꝙ qz angelus bon⁹
vel malus vbi operatur: ibi est: fm̃ Damascenũ: cõsequẽs
est ꝙ quãdo demon humores ꝛ spũs cõmouet ad aliquid
ostẽdendũ: ꝙ ibi existat. Qḋ aũt dicit Hierony. ꝙ demon
nõ est itus in idolo: nõ est itelligendũ ꝙ non possit itus eẽ
in idolo: qz cum sit spũalis substãtia: nõ impeditur corpo
ra penetrare. Sed itelligit̃ ꝙ nõ est in idolo: sicut aĩa in
corpore: vt ex idolo et demone fiat aliquid vnum: sicut
Gentiles arbitrabantur

¶ Utrũ demones possint imutare hois itellectum.

Duodecimo querit̃ vtrum demones possint imutare hois itellectũ. ¶ Et videt̃ ꝙ nõ. Intellectus enim ho-
1ᵐ minis cõparatur soli: fm̃ illud qḋ dicit̃ Sap.
5° ex ꝑsona ipioꝝ. Sol itelligentie nõ est or⁹
nobis. Sꝫ demon nõ põt imutare solẽ visibilẽ. Ergo mul
2ᵐ to min⁹ põt imutare itellectũ humanũ. ¶ Ꝓ. nihil trans
mutatur: nisi qḋ est in potẽtia. Sꝫ aĩa humana ẽ in actu
cõpleto q̃tum ad itelligibilia: ꝛ etiã q̃tuꝫ ad imaginabi
lia. Dicit eni August. 12. sup Gen. ad lrã. Quãuis ꝑus vi
deamus aliqḋ corpus qḋ antea nõ videbamus: atq; inde
icipiat imago eius esse in spũ nostro: ꝙ illud cum absens
fuerit recordemur: tñ eãdẽ eius imaginẽ nõ corpus in spi
ritu: sed ipse spũs in seipso facit. Et in. 10°. de trini. dicit. ꝙ
aĩa imagines corpoꝝ cõuoluit ꝛ rapit facta in semetipsa
de semetipsa. Ergo videt̃ ꝙ nõ possit itellect⁹ hoĩs a de-
mone imutari. ¶ Ꝓ. magis appropinquat itellectui hũa-
3ᵐ no vis imaginatiua q̃ demon: qz vis imaginatiua radi-
catur in eadẽ essentia aĩe. Sꝫ vis imaginatiua nõ põt im
mutare vim itellectiuã hoĩs: qz imãle nõ imutatur a ma
teriali. Ergo videt̃ ꝙ demon nõ possit itellectũ hoĩs im-
4ᵐ mutare. ¶ Ꝓ. itellectus se habꝫ ad itelligibilia: sicut ma
teria ad formã: que fit in actu per formas: sicut itellectus
per itelligibilia. Sꝫ si aliq̃ mã sit que hꝫ aliquã formam
semꝑ sibi ꝑsentem: nũq̃ põt imutari ad aliã formã: sicut
pꝫ in corpore celesti. Intellectus aũt human⁹ hꝫ aliquod
itelligibile semꝑ sibi ꝑsens. s. seipsum: qz ipse sibi itelligi-
bilis est. Ergo nullo mõ demon põt eum imutare ad ali-
5ᵐ quod itelligibile. ¶ Ꝓ. itellectus ꝓprie imutatur a docẽ
te qui reducit ipm̃ de potẽtia in actũ: vt pꝫ per phm̃ in 8°
phys. Sꝫ solus deus iterius docet: vt pꝫ per Aug. in lib.
de magistro. ergo videt̃ ꝙ demon nõ potest iterius itelle
ctum imutare. ¶ Ꝓ. itellect⁹ imutatur per illumiatiõnẽ. 6ᵐ
Sed illuminare itellectũ humanũ competit deo qui illu
minat oẽm hoiem veniẽtẽ in hũc mundũ: vt dicitur Io.
ꝑmo. nõ autẽ cõuenit demoni: quia nulla est cõuentio lu-
cis ad tenebras: vt dicitur scḋa ad Coꝛ. 6°. Ergo videtur
ꝙ demones nõ imutẽt itellectũ humanũ. ¶ Ꝓ. cognitio 7ᵐ
itellectiua fm̃ duo fit. s. fm̃ lumẽ itelligibile: ꝛ fm̃ spẽs i-
telligibiles. Sed demon nõ potest mouere aiãꝫ ad cogni-
tionẽ itelligibilẽ ex parte luminis itellectualis: qz hoc ꝑ-
existit in hoie a natura. Simlr̃ etiã nec ex parte specieꝝ
itelligibiliũ: qz spẽs itellectus substãtie spũalis sunt vni-
uersaliores ꝛ improportiõate itellectui humano. Nullo
ergo mõ demon potest imutare aiam humanã ad itelligi
bilem cognitionẽ. ¶ Ꝓ. Aug⁹ dicit in lib. 83. q̃onum. ꝙ 8ᵐ
qui nõ itelligit verũ: nihil itelligit. Sed ad demonẽ po-
tius pertinet iducere hoiẽ in falsitatẽ q̃ in veritatẽ. fm̃
illud Ioã. 8°. Cũ loquitur mẽdaciũ: ex proprys loqtur. Er
go videtur ꝙ demones nõ possunt imutare aiam hois ad
cognitionẽ itellectiuam.

Sed contra est qḋ Augu⁹ dicit 18° de ciui. dei. ꝙ quidã phs quedã platonica dogma 1ᵐ p.
ta cuidã in somnis exposuit: ꝙ operationi demonũ Aug.
attribuit. Ergo demones possunt imutare animã homis
ad aliquid itelligẽduꝫ. ¶ Ꝓ. sup illud Job 37°. Ingredie 2°
tur bestia latibuliũ suum: dicit Grego. in moralib⁹. ꝙ de-
mon in mentẽ etiã sanctoꝝ igredi potest: sꝫ manere ibi
nõ potest. Ergo videt̃ ꝙ possit mẽtẽ hois mouere ad ali
quid itelligẽdũ. ¶ Ꝓ. Aug⁹ dicit in 19° de ciui. dei. ꝙ de- 3°
mon potest vti aia sapiẽtis vt vult. Sed aia sapiẽtis est
potẽtissima. Ergo videtur ꝙ multo magis demon possit
alias aias mouere ad aliqd itelligendũ. ¶ Ꝓ. Augu⁹. di- 4°
cit 12° sup Gen. ad lrãm. ꝙ sicut spũs imaginarius homi-
nis adiuuat̃: vt formas imaginarias videat: ita ẽt mens
eius adiuuatur: vt eas itelligere possit. Sed demon adiu
uãdo vim imaginariã mouet ad visionẽ imaginariã. Er-
go adiuuãdo mẽtẽ mouet ad aliqd itelligẽdũ.

Respondeo. dõm ꝙ circa operationeꝫ demonis duo sunt cõsiderãda. Primo qdem Rño
quid possit ex virtute ꝓprie nature. Secũdo quo mõ na-
turali virtute vtatur ex malitia ꝓprie voluntatis. Quan-
tum ergo ad virtutẽ proprie nature: eadẽ possunt demo-
nes q̃ ꝛ boni angeli: qz est eoꝝ eadẽ natura cõmunis. Est
autẽ differẽtia in vsu virtutis fm̃ bonitatẽ ꝛ malitiaꝫ vo
luntatis. Nã boni angeli ex charitate hoiem ad bonum
iuuare itendũt ad perfectã cognitionẽ veritatis: quã de-
mon impedire itendit: sicut ꝛ alia hois bona. Est autẽ cõ
siderãdum ꝙ itellectualis hominũ operatio fm̃ duo ꝑfi
citur. s. scḋm lumẽ itelligibile: ꝛ fm̃ spẽs itelligibiles: ita
tamẽ ꝙ fm̃ spẽs fit apprehẽsio rerũ: secundũ lumẽ itelli-
gibile perficitur iudiciũ de apprehẽsis. Inest aũt animẽ
humane naturale lumẽ itelligibile: qḋ quidẽ ordine na-
ture est ifra lumẽ angelicũ. Et ideo sicut in reb⁹ corpora-
libus superior virtus adiuuat ꝛ cõfortat iferiorẽ virtutẽ
ita per lumẽ angelicũ cõfortari potest lumen itellect⁹ hu
mani ad perfectius iudicãdũ: qḋ angelus bonus itendit:
nõ aũt angelus malus. Unde hoc mõ angeli boni mouẽt
animã ad itelligẽdum: nõ autẽ demones. Ex parte auteꝫ
specierũ angelus bonus vel malus põt imutare hominis
intellectum ad aliquid intelligendum: nõ quideꝫ iflue-
do species in ipsum intellectum: sed quedam signa exte-
rius adhibendo: quibus intellectus excitatur ad aliquid
apprehendendum: quod etiam homines facere possunt.

Sed etiam vlterius angeli boni vel mali possunt interi°
quodāmodo disponere ꝛ ordinare species imaginarias:
secundum ꝙ cōpetit ad aliquid intelligibile apprehen-
dendum. Quod quidem angeli boni ordinant ad homi-
nis bonum: demones autē ad hominis maluz: vel quā-
tum ad affectum peccati: prout. s. homo ex his que appre-
hendit mouetur ad superbiam: vel ad aliquod aliud pec-
catum: vel ad impediendum ipsam intelligentiam veri-
tatis: secunduz ꝙ per aliqua apprehensa inducitur hō in
dubitationem quam soluere nescit: ꝛ sic trahitur in erro-
rem. vnde Augustinus dicit in li. 83. questionū ꝙ demon
quibusdam nebulis implet omnes meatus intelligentie
per quos pandere lumen rationis radius mentis solet.

Ad p̄m **Ad primum** ergo dicendum ꝙ intellectus hūa-
nus possibilis non comparatur soli
sed magis aeri: vel cuicūqꝫ dyaphano illuminabili. In-
tellectus autem agens: vt dicit Themistius in cōmento
tertij de anima. secundum Platonem quidem comparatꝰ
soli: quia ponebat intellectum agentem esse substantiam se
paratam. vnde Augustinus in li° soliloquiorū deum cō-
parat soli. Sed secundum Aristotelem intellectus agēs
2m comparatur lumini in aliquo corpore participato. ¶ Ad
2m dicendum ꝙ falsum est animam esse in actu comple-
to: nec quātum ad intelligibilia: nec quantum ad sensibi-
lia. Nam respectu intelligibilium in anima humana di-
stinguitur duplex intellectus. s. intellectus agens: ꝛ intel-
lectus possibilis. Intellectus autē possibilis est in potē-
tia ad omnia intelligibilia. vnde comparatur tabule i q̄
nihil est scriptum s̄m ph̄m in 3° de anima. Sed intelle-
ctus agens est quidam actus omnium intelligibiliū: quo
est omnia intelligibilia fieri. non quidē ita ꝙ contineat
in se omnia ītelligibilia in actu: sicut nec lumen cui com
paratur cōtinet in se colores in actu: sed ꝛ lumē facit oēs
colores esse visibiles actu: ꝛ intellectus agēs facit omnia
intelligibilia actu. Et secundum hoc species intelligibi-
les nō faciunt corpora aut sensus corporei in intellectu: sꝫ
ipse intellectus facit eas per intellectum agentem: ꝛ reci
pit eas per intellectum possibilem: sicut si oculus corpo-
ralis haberet lumen ꝛ esset lucidus actu: faceret colores
visibiles actu: inquantum esset lucidus in actu: ꝛ recipe-
ret eos inquātū eēt diaphanū carēs oī colore sic aliq̄lr ꝑꝫ
ī oculo cati. Quātū vo ad imaginabilia māifestū ē ꝙ vis
imaginatiua non est in actu ꝑfecto oīum imaginabilium
sed reducitur in actum per impressionem sensus. Est enī
fantasia motus factus a sensu secundum actum: vt dicitꝰ
in li. de anima. Alioquin cecus natus posset imaginari co
lores. Sensus autem fit in actu per actionem sensibilis ī
organum sensus. vnde Augustinus dicit in ii° de trini. ꝙ
sensus accipit speciem ab eo corpore quod sentimus: ꝛ a
sensu memoria. a memoria vero acies cogitātis. Quod
vero dicitur in 12° super gen. ad litteram: ꝙ corporis ima
ginationem non corpus in spiritu: sed ipse spiritus in seip
so facit: intelligendum est ꝙ virtus incorporea exterio-
ris sensibilis non est sufficiens ad hoc ꝙ faciat speciē sen
sibilem inquantum sentitur: vel speciem imaginariam ī-
quantum est imaginata: sed hoc est ex virtute anime. ha
bet tamen corpus exterius virtutem immutandi corpo-
rea organa. quam immutatiōem sequitur perceptio sen-
sus per virtutem anime. vnde Augustinus dicit in ii° de
trini. Non possumus quidem dicere ꝙ sensuꝫ gignat res
visibilis. gignit tamen formam velut similitudinem suā:
que fit in sensu: cum aliquid videndo sentimus. Et sic ēt
intelligēda sunt omnia alia verba Augustini his similia.
Potis etiam secundum quendam alium moduꝫ possit in
telligi ꝙ spiritus faciat formas imaginarias ī seipso: in-
quantum scilicet diuersimode componendo nouas for-
mas imaginarias gignit: sicut fantasma aurei montis: vt
supradictum est. ¶ Ad 3m dicendum ꝙ vis imaginati- 3m
ua magis conuenit cum intellectu humano subiecto. Sꝫ
quantum ad rationem speciei plus conuenit cum eo in-
tellectus angeli boni uel mali. vnde aliquo modo potest
intellectus angeli vel demonis mouere intellectum ho-
minis: quo non potest ipsum mouere vis imaginatiua.
Et tamen vis imaginatiua quodammodo mouet intelle
ctum possibilem: non quidem virtute sua: sed virtute in-
tellectus agentis. Dicit eniꝫ philosophus in tertio de ani
ma: ꝙ sicut se habent colores ad visum: ita se habent fan
tasmata ad intellectum possibileꝫ. vnde sicut lumen dat
coloribus quandam virtutem instrumentalem faciendi
immutationem spiritualem in sensu: ita ꝛ fantasmata in
quantum instrumentaliter agunt in virtute intellectus
agentis faciunt intellectum possibilem in actu intelligi-
bilium specierum. ¶ Ad 4m dicendum ꝙ aliter est de in 4m
tellectu angeli ꝛ ītellectu humano. Intellectus enim an-
geli est sicut aliquid ens actu in genere intelligibilium.
Et iō intelligit essentiā suā s̄m se ipsam: ꝛ ꝑ eā intelligit
q̄cūqꝫ alia ītelligit. Non eniꝫ est inconueniēs ꝙ per vnā
formam recipiatur alia: sicut per superficieꝫ recipitur co
lor. vnde corpus quod semper habet superficiem: potest
ab aliquo extrinseco inmutari ad hoc vel ad illud. Sed
intellectus possibilis anime humane est sicut ens omni-
no in potentia in genere intelligibilium. Et ideo non po-
test intelligere seipsum nisi secundum ꝙ fit actu per spe-
ciem intelligibilem. ¶ Ad 5m dicendum ꝙ solus deus 5m
docet interius operando: qui est actor etiam ipsius lumi
nis naturalis. potest tamen vel angelus vel demon vel
homo docere: representando intellectui suum obiectum:
vt supra dictum est. ¶ Ad 6m dicenduꝫ ꝙ intellectus po 6m
test moueri non solum ex parte luminis intelligibilis: sꝫ
etiam ex parte obiecti: vt dictum est. ¶ Ad 7m dicendū 7m
ꝙ bonus angelus potest mouere intellectum hominis ex
parte luminis: non quidem causando lumen naturale in
ipso: sed confortando: vt dictum est. Sed tam angelus q̄
demon potest mouere intellectum hominis ex parte spe
ciei intelligibilis: non quidem equales species humano
intellectui ingerendo suis speciebus: sed eo modo quo su
pra dictum est: componēdo formas imaginatas: vel etiā
aliqua exteriora signa adhibendo: sicut etiaꝫ homo pro-
fundas conceptiones intelligibiles quas habet potest
alijs notificare: explanando eas secundum ꝙ congruit i-
tellectui auditorum. ¶ Ad 8m dicendum ꝙ per ipsa ve- 8m
ra que demon manifestat intendit hominem ad menda-
cium perducere.

Circa ea vero que in contrarium obyciuntur Ad arm.
considerandum est ꝙ demon in 3riū.
dicitur ingredi posse mentem hominis: non secundum
substantiam: sed secundum effectum: inquantum scilicet
instigat hominem ad aliquid cogitandum. Dicitur etiaꝫ
ꝙ potest vti anima sapientis vt vult: inquantum aliquā-
do deo permittente impedit vsum rationis in homine: si
cut patet in arrepticijs. ¶ Et hec quidem circa questio-
nes de malo dicta sufficiant.

De spiritualibus creaturis.

Et hꝫ vndecim articulos. Primo.n.q̃ritur vtrum sub̃a spiritualis sit ꝯposita ex mā ꝛ forma. 2º vtrum sub̃a spūalis possit vniri corpori. 3º vtꝫ sub̃a spiritualis q̃ est aīa humana vniat̃ corpori per mediuꝫ. 4º vtrum tota anima sit in qualibet pte corporis. 5º vtruꝫ aliqua sub̃a spūalis creata sit nō vnita corpori. 6º vtruꝫ sub̃a spūalis celesti corpori vniat̃. 7º vtrum sub̃a spūalis corpori aereo vniat̃. 8º vtꝫ oēs angeli differant spē abinuicem. 9º vtruꝫ intellectus possibilis sit vnus in oībus hoībus. 10º vtrum intellectus agens sit vnus oīum hominum. 11º vtrum potentie anime sint ideꝫ quod anime essentia.

Questio. Unica.

Questio est de spiritualibus creaturis. Et primo queritur vtrū
sub̃a spiritualis creata sit cōposita ex mā
pm ꝛ forma. ¶ Et vr̃ ꝙ sic. Dicit eni Boeti⁹
in primo de trinitate. Forma simplex subiectum esse non potest. Sed sub̃a spūalis
creata est subiectum scientie ꝛ virtutis ꝛ
gratie. ergo nō est forma simplex. Sed nec est mā: qꝛ sic
esset in potentia tm̄ non habens aliquā operationem. er-
2m go est ꝯposita ex mā ꝛ forma. ¶ P̃. quelibet forma crea-
ta est limitata ꝛ finita. Sed forma limitatur per mām. ḡ
quelibet forma creata est forma in mā. Nulla ergo sub̃a
3m creata est forma sine mā. ¶ P̃. principiuꝫ mutabilitatis
est mā. vnde ſm phm necesse est vt materia imaginetur
in re mota. Sed sub̃a spiritualis creata ē mutabilis. So-
lus enim deus nāliter imutabilis est. ergo sub̃a spiritua-
4m lis creata hꝫ materiam. ¶ P̃. Augustinus dicit 12º cōfes-
sionuꝫ. ꝙ deus fecit mām cōem visibilium ꝛ inuisibiliū
Inuisibilia aūt sunt substantie spirituales. ergo sub̃a spi-
5m ritualis hꝫ mām. ¶ P̃. phs dicit in 8º metaphis. ꝙ si q̃
sub̃a est sine mā: statim est ens ꝛ vnum: ꝛ nō est ei alia cā
vt sit ens ꝛ vnum. Sed oē creatū hꝫ causam sui esse ꝛ vni-
tatis. ergo nullum creatum est sub̃a sine mā. ergo omnis
substātia spūalis creata est cōposita ex materia ꝛ forma.
6m ¶ P̃. Augustinus dicit in li. de q̃stionibus ve. ꝛ no. te. ꝙ
prius fuit formatū corpus Ade q̃ꝫ aīa ei infunderetur: qꝛ
prius est necesse fieri habitaculū q̃ꝫ habitatorem ītroduci. cōparatur. n. anima ad corpus: sicut habitator ad habi-
taculum. Sed habitator est per se subsistens. Anima er-
go est per se subsistens. ꝛ multo fortius angelus. Sed sub-
stantia per se subsistens nō vr̃ esse forma tantū. Ergo sub-
stātia spūalis creata non est forma tantū. Est ergo compo-
7m sita ex mā ꝛ forma. ¶ P̃. manifestum est ꝙ anima est su-
sceptiua ꝯriorum. hoc autem vr̃ esse proprium substan-
tie composite. ergo anima est sub̃a composita: ꝛ eadeꝫ rō-
8m ne angelus. ¶ P̃. forma est quo aliquid est. quicquid er-
go compositum est ex quo ē ꝛ quod est: est cōpositum ex
materia ꝛ forma. Omnis autem substantia spūalis crea-
ta composita est ex quo est ꝛ qd̃ ē: vt pꝫ per Boetiuꝫ in li.
de ebdomadibus. ergo oīs substantia spūalis creata ē cō-
posita ex mā ꝛ forma. ¶ P̃. duplex est cōitas. vna in diui- 9m
nis ſm ꝙ essentia est cōis trib⁹ psonis. Alia in reb⁹ crea-
tis: secūdum ꝙ vl'e est cōe suis inferioribus. Singulare
aūt videtur prime cōitatis: vt id quo distiguūtur ea que
cōicant in illo cōi non sit aliud realiter ab ipso cōi. pater-
nitas enim quo pr̃ distinguitur a filio ē ipsa essentia: que
est patri ꝛ filio cōis. In cōitate autem vniuersalis opꝫ ꝙ
id quo distinguunt̃ ea que continētur sub cōi: sit aliud ab
ipso cōi. In oī ergo creato qd̃ continetur sub aliquo ge-
nere cōi: necesse est esse compositionem eius qd̃ cōe est: ꝛ
eius per quod cōe ipsum restringitur. Substantia autem
spiritualis creata est in aliquo genere. opꝫ ergo ꝙ in sub-
stantia spūali creata sit compositio nature cōis. ꝛ eius p
quod nā cōis coartatur. hec autē vr̃ esse cōpositio forme
ꝛ māe. ergo in substantia spūali creata est compositio for-
me ꝛ māe. ¶ P̃. forma generis non potest esse nisi in in- 10m
tellectu vel mā. Sed sub̃a spūalis creata vt angelus est ī
aliquo genere. Forma ergo generis illius vel est in intel-
lectu tm̄: vel in mā. Sed si angelus nō haberet mām nō
esset in mā. ergo esset in ītellectu tātū. Et sic supposito ꝙ
nullus intelligeret angelum: sequeretur ꝙ angelus non
esset. qd̃ est inconueniens. Opꝫ ergo dicere vt vr̃ ꝙ sub̃a
spūalis creata sit composita ex materia ꝛ forma. ¶ P̃. si 11m
substātia spiritualis creata esset forma tm̄: sequeretur ꝙ
vna substantia spūalis esset presens alteri. Si eniꝫ vnus
angelus intelligit alium: aut hoc est p essentiam angeli ī-
tellecti. Et sic oportebit ꝙ substantia angeli intellecti sit
presens in intellectu angeli intelligentis ipsum. Aut per
spēm: ꝛ tunc idem sequitur si species per quā angelus ab
alio ītelligit̃: nō differt ab ipsa substantia angeli ītellecti.
Nec vr̃ posse dari in quo differat si substātia angeli est si-
ne mā: sicut ꝛ eius spēs intelligibilis. hoc autē ē inconue-
niens ꝙ vnus angelus p sui substantiā sit presens in alio:
qꝛ sola trinitas mēti rōnali illabitur. ergo ꝛ pmuꝫ ex quo
sequitur est incōueniens. s. ꝙ substantia spūalis creata sit
imaterialis. ¶ P̃. com̄. dicit in 11º metaphi. ꝙ si esset ar-
cha sine mā: idem esset cū archa sine mā: que est in intel- 12m
lectu. Et sic vr̃ idem quod prius. ¶ P̃. Augustinus dicit
7º sup gen̄. ad lit. ꝙ sicut caro habuit mām. s. terreꝫ de q̃ 13m
fieret: sic fortasse potuit ꝛ anteq̃ꝫ ea ipsa nā fieret que ani-
ma dr̃: habere aliquā mām pro suo genere spūalem: que
nonduꝫ esset anima. ergo anima vr̃ esse composita ex mā
ꝛ forma: ꝛ eadem ratione angelus. ¶ P̃. Dam̄. dicit ꝙ so-
lus deus essentialiter imaterialis est ꝛ incorporeus. Nō 14m
ergo substantia spiritualis creata. ¶ P̃. omnis substan-
tia nature sue limitibus circumscripta: habet esse limita- 15m
tum ꝛ coartatum. Sed omnis substantia creata est natu-
re sue limitib⁹ circumscripta. ergo omnis substantia crea-
ta habet esse limitatum ꝛ coartatum. Sed omne quod
coartatur aliquo coartatur. ergo in qualibet substantia
creata est aliquid coartans ꝛ aliquid coartatum: ꝛ hoc vi-
detur esse forma ꝛ materia. ergo omnis substantia spiri-
tualis ē cōposita ex materia ꝛ forma. ¶ Preterea. nihil
secundum idem agit ꝛ patitur: sed agit vnumquodq; p 16m
formam: patitur autem p materiam. Sed substantia spi-
ritualis creata vt angelus agit dum illuminat inferioreꝫ
angelum: ꝛ patitur dum illuminatur a superiori. Simili-
ter in anima est intellectus agens ꝛ possibilis: ergo tam
angelus q̃ꝫ anima composita est ex mā ꝛ forma. ¶ Pre-
terea omne quod est: aut est actus purus: aut potentia pu- 17m
ra: aut compositum ex actu ꝛ potentia. Sed substātia spi-
ritualis non est actus purus. hoc enim solius dei est: nec
etiam potētia pura. ergo est compositū ex potētia ꝛ actu:
quod videtur ideꝫ ei quod est componi ex materia ꝛ for-

18ᵐ ma.¶ Pꝛeterea. Plato in thimͦ. inducit deum summuꝫ
loquētem dijs creatis ⁊ dicēteꝫ. Uolūtas mea maioꝛ est
nexu vestro. Et īducit hec verba Augustinus in libꝛo de
ciui. dei. Dij autez creati videntur esse angeli. ergo in an-
19ᵐ gelis est nexus siue ꝯpositio. ¶ Pꝛeterea. in his que nu-
merantur ⁊ essentialiter differunt est materia: qꝛ mā est
pꝛincipium distinctionis scđm numerum. Sed substan-
tie spirituales numerantur ⁊ essentialiter differūt. ergo
20ᵐ habent materiā. ¶ Pꝛeterea. nihil patitur a coꝛpoꝛe ni-
si habens materiā. Sed substantie spirituales create pa
tiuntur ab igne coꝛpoꝛeo: vt patꝫ per Augustinū de ciui.
dei. ergo substantie spirituales create habent materiaꝫ.
21ᵐ ¶ Pꝛeterea. Boetius in libꝛ. de vnitate ⁊ vno expꝛesse
22ᵐ dicit. ꝙ angelus est cōpositus ex materia ⁊ foꝛma. ¶ P̄.
Boetius dicit in lib. de hebdomadibus ꝙ omne id qđ ē
aliquid aliud potest habere āmixtum. Sed ipsiuꝫ esse ni-
hil oīno aliud habet āmixtum. Et ideꝫ possumus dicere
de omnibus abstractis ⁊ concretis. Nam in homine pōt
aliquid aliud eē ꝙ̄ humanitas: vtpote albedo vel aliqd
huiusmodi. Sed in ipsa humanitate non potest aliquid
esse nisi qđ ad rationem humanitatis pertinet. Si ergo
substātie spirituales sunt foꝛme abstracte: nō poterit in
eis esse aliquid qđ ad eoꝛum speciem nō pertineat. Sed
sublato eo qđ pertinet ad speciem rei coꝛrumpitur res.
Cum ergo omnis substantia spiritualis sit incoꝛruptibi-
lis: nihil qđ inest substātie spirituali create poterit amit-
23ᵐ tere. Et ita erit oīno īmobilis: qđ est incōueniens. ¶ P̄.
omne qđ est in genere participat pꝛīcipia generis. Sub-
stantia autem spiritualis creata est in pꝛedicamēto sub-
stantie: pꝛincipia autē huius pꝛedicamenti sunt materia
⁊ foꝛma: qđ patet per Boetiū in cōmento pꝛedicamēto-
ruꝫ: qui dicit: ꝙ Aristoteles relictis extremis. s. materia
⁊ foꝛma agit de medio. s. de cōposito: dans intelligere ꝙ
substātia que est pꝛedicamētum de qua ibi agit sit cōpo-
sita ex materia ⁊ foꝛma. ergo substātia spiritualis creata
24ᵐ est cōposita ex materia et foꝛma. ¶ Pꝛeterea. omne qđ
est in genere componitur ex genere ⁊ differentia. Diffe-
rentia autez sumitur a foꝛma: genus autez a materia: vt
patet in 8º. metaphy. Cum ergo substantia spiritualis sit
in genere: videtur ꝙ sit composita ex materia et foꝛma.
25ᵐ ¶ Pꝛeterea. id qđ est pꝛimuꝫ in quolibet genere est cau
sa eoꝛuꝫ que sunt post. Sicut pꝛimus actus est causa oīs
entis in actu. ergo eadem rōne omne illud qđ est in potē
tia quocūqꝫ modo: habet hoc a potētia pꝛima que est po-
tentia pura. s. a pꝛima materia. Sed aliqua potētis est in
substātijs spiritualibus creatis: quia solus deus est actꝰ
purus. ergo substātia spiritualis creata habet hoc a ma-
teria. Quod nō posset esse nisi materia esseꝫ pars eius. Est
ergo cōposita ex materia ⁊ foꝛma.

Sed contra

ꝯp Sed contra est qđ Dionyꝰ. dicit 4º. capº. in pꝛin
cipio de diuinis nominibus. de an-
gelis ꝙ sunt incoꝛpoꝛei ⁊ īmateriales. ¶ Sꝫ dices ꝙ di
cuntur īmateriales: quia nō habent materiā subiectam
quātitati ⁊ trāsmutationi. ¶ Sed cōtra. est qđ ipse pꝛe-
2º mittit: ꝙ ab vniuersa mā sūt mūdi. ¶ Pꝛeterea. sꝫ phꝫ
3º in 4º phys. locus nō queritur nisi ꝓpter motuꝫ: ⁊ similr
nec mā quereretur nisi ꝓpter motuꝫ. Secūdum ergo ꝙ
aliqua habent motū sꝫ hoc querēda est in eis mā. vnde
illa que sunt generabilia ⁊ coꝛruptibilia habēt mām ad
esse. Que aūt sunt trāsmutabilia sm locū habēt materiā
ad vbi. Sed substātie spirituales nō sunt trāsmutabiles
sm esse. ergo nō est in eis mā ad esse: ⁊ sic nō sunt cōposi-
4º te ex materia ⁊ foꝛma. ¶ Pꝛeterea. Hugo de sancto vi-
ctoꝛe dicit super angelicaꝫ ierar. Dyo. ꝙ in substātijs spi
ritualibus ideꝫ est qđ viuificat ⁊ qđ viuificatur. Sed id
qđ viuificat est foꝛma: qđ aūt viuificatᷣ est materia. Foꝛ
ma enim dat esse mā: viuere autem viuentibus est esse:
ergo in āgelis nō differt mā a foꝛma. ¶ Pꝛeterea. Auic. 5º
⁊ Algaçel dicūt ꝙ substātie separate que spirituales sub-
stantie dicuntᷣ sunt oīno a materia denudate. ¶ Pꝛete- 6º
rea. phs dicit 3º. de aīa. ꝙ lapis nō est in aīa. sed species la
pidis: qđ videtur esse ꝓpter simplicitatem anime: vt. s.
in ea materialia esse nō possint. ergo anima nō est cōposi
ta ex materia ⁊ foꝛma. ¶ Pꝛeterea. in li. de causis dicitᷣ 7º
ꝙ intelligentia est substātia que nō diuiditur. Sꝫ omne
qđ cōponitur diuiditur. ergo intelligentia nō est substan
tia composita. ¶ Pꝛeterea. in his que sūt sine materia: 8º
ideꝫ est intellectus ⁊ qđ intelligitur. Sed id qđ intelligi
tur est foꝛma intelligibilis oīno īmaterialis. ergo substā
tia intelligens est absqꝫ mā. ¶ Pꝛeterea. Aug. dicit in li 9º
bꝛo de trinitate ꝙ aīa se tota intelligit. Nō aūt itelligit
per materiā: ergo materia nō est aliquid eius. ¶ P̄. Da- 10º
mas. dicit ꝙ aīa est simplex. Non ergo cōposita ex mate
ria ⁊ foꝛma. ¶ Pꝛeterea. spūs rōnalis magis appꝛopin- 11º
quat pꝛimo simplicissimo. s. deo ꝙ̄ spiritus bꝛutalis. Sꝫ
spiritus bꝛutalis nō est cōpositus ex materia et foꝛma. ḡ
multo minꝰ spiritus rationalis. ¶ Pꝛeterea. plus appꝛo 12º
pinquat pꝛimo simplici substātia angelica ꝙ̄ foꝛma ma-
terialis. Sed foꝛma materialis nō est cōposita ex mate-
ria ⁊ foꝛma. ergo nec substātia āgelica. ¶ Pꝛeterea. foꝛ- 13º
ma accidētalis est oꝛdine dignitatis īfra substātiaꝫ. Sꝫ
deꝰ facit aliquā foꝛmā accidētaleꝫ subsistere sine mā: vt
patꝫ in sacramēto altaris. ergo foꝛtius facit aliquam foꝛ
maꝫ in genere substātie subsistere sine mā. Et hoc maxi-
me videtᷣ substātia spūalis. ¶ Pꝛeterea. Augꝰ. dicit. 12º. 14º.
confes. duo fecisti domine. vnum pꝛope te. idest substan-
tiam angelicā: aliud ꝓpe nihil. s. materiā. Sic ergo mate
ria nō est in angelo: cū ꝯ ipsum diuidatur.

Respondeo.

Respondeo. dicēdum ꝙ circa hanc questionem cō- Rº
trarie aliqui opinantur. Quidam
eniꝫ asserunt substātiam spūalem creataꝫ esse cōpositaꝫ
ex materia ⁊ foꝛma. Quidaꝫ vero hoc negant. Unde ad
huius veritatis inquisitionem ne in ambiguo pꝛoceda-
mus: considerādū est quid nomine materie significetur
Manifestuꝫ est eniꝫ ꝙ cum potētia ⁊ actus diuidāt ens
⁊ cum quodlibet genus per actuꝫ ⁊ potentiaꝫ diuidatur.
id ꝯmuniter materia pꝛima nominatur: qđ est in genere
substātie vt potentia quedaꝫ intellecta pꝛeter omnē spe
ciem ⁊ foꝛmaꝫ: ⁊ etiā pꝛeter pꝛiuationem. Que tamē est
susceptiua ⁊ foꝛmaruꝫ ⁊ pꝛiuationuꝫ: vt patet per Augu
12º. confes. ⁊ pꝛimo super gen̄. ad litteraꝫ: ⁊ per phm in 7º
metaphysi. Sic autez accepta materia: que est ꝓpꝛia eiꝰ
acceptio ⁊ cōmunis: impossibile est ꝙ materia sit in sub-
stantijs spiritualibus: licet enim in vno ⁊ eodeꝫ: qđ quā-
doqꝫ est in actu: quādoqꝫ in potētia: pꝛius tempoꝛe sit po
tentia ꝙ̄ actus: actꝰ tamē nālr est pꝛioꝛ potētia. Illud au
tem qđ est pꝛius nō dependet a posterioꝛi: sed econuerso
Et ideo inuenitur aliquis purus actus absqꝫ omni potē-
tia. Nunqꝫ tamē inuenitur in rerum natura potentia q̄
nō sit perfecta per aliquem actum. Et ꝓpter hoc semper
in materia pꝛima est aliqua foꝛma. A pꝛimo autem actu
perfecto simpliciter qui habet in se omneꝫ plenitudinē
perfectionis causatur esse actu in omnibus: sed tamē sꝫ
quendam oꝛdinem. Nullus enim actus causatus habet
omnē perfectionis plenitudineꝫ: sed respectu pꝛimi actꝰ
omnis actus causatus est imperfectus. Quāto tamē ali-
quis actus est perfectioꝛ: tanto est deo ꝓpinquioꝛ. Inter
omnes autez creaturas deo maxime appꝛopinquant spi
rituales substantie: vt patet per Dyo. 4º caº. celestis hie-
rar. vnde maxime accedunt ad perfectionem pꝛimi actꝰ

cum cóparentur ad inferiores creaturas sicut perfectuz
ad imperfectū:ꝛ sicut actus ad potētiaz. Nullo ergo mo
do hec ratio ordinis rex habet ꝙ substantie spūales ad
esse suū requirāt māz primā:que est incópletissimuz īter
oīa entia:sed sunt longe supra totā māṁ ꝛ oīa mālia ele/
uate:hoc etiā manifestuz apparet si quis ꝓprias opatio/
nez subax spūaliū cōsideret. Oēs.n.spūales sube intelle/
ctuales sunt. Talis aūt est vniuscuiusqꝫ rei potētia: qua/
lis reperitur perfectio eius. Nā ꝓprius actus ꝓprias po
tentiā requirit. pfectio aūt cuiuslibet intellectualis sub/
stantie inqꝫtū hꝫ:est ītelligibile put est in ītellectu. Ta/
lez igitur potētiā oꝫ in substātijs spūalibꝫ requirere: que
sit ꝓportionata ad susceptionē forme ītelligibilis. hꝫ āt
nō est potētia māe prime. Nā mā pma recipit formaz cō
trahēdo ipsam ad esse īdiuiduale. Forma vero ītelligibi
lis est in ītellectu absqꝫ hꝫ cōtractione. Sic.n. intelligit
intellectus vnūqꝫqꝫ ītelligibile fm ꝙ forma eius est in
eo. Intelligit aūt ītellectus ītelligibile pcipue fm natu/
rā cōem ꝛ vniuersalē. Et sic forma ītelligibilis in intelle
ctu est fm rationē sue cōitatis. Nō est ergo suba intelle/
ctualis receptiua forme ex rōne māe prime:sed magis p
oppositā quādā rōnē. vnde manifestū fit ꝙ in substātijs
spūalibus illa pma mā que de se oī spē caret eius ps esse
nō pōt. Si tā quecūqꝫ duo se habēt adinuicez vt potētia
ꝛ actus nominentur mā ꝛ forma: nihil obstat dicere vt
nō fiat vis in verbis ꝙ in substātijs spūalibus est mā et
forma. Opꝫ eniz in suba spūali creata eē duo:quox vnū
cōparet ad alter vt potētia ad actuz. Qō sic patꝫ. Ma/
nifestū est eniz ꝙ primū ens qō deus est:est actus infini/
nitus vtpote habēs in se totā essendi plenitudinē nō cō/
tractā ad aliquā nām generis vel spēi. vnde opꝫ ꝙ ipsuz
esse eius nō sit esse quasi inditū alicui nature que nō sit
suum esse:qꝛ sic finiretur ad illam naturaz. vnde dicimꝰ
ꝙ deus est ipsuz suū esse. hoc aūt nō potest dici de aliquo
alio. Sicut enim impossibile est ītelligere ꝙ sint plures
albedines separate:sed si eēt albedo separata ab oī subie
cto ꝛ recipiēte esset vna tm:ita ipossibile est ꝙ sit ipsum
esse subsistēs nisi vnū tm. Omne igitur qō est post pmū
ens:cū nō sit suuz esse:habꝫ esse in aliquo receptū:per qō
ipsum esse ꝯhit. Et sic in quolibet creato aliud est nā rei
que participat esse:ꝛ aliud ipm esse pticipatū. Et cū que/
libet res participet per assimilationē pmū actū: inqꝫtuz
habꝫ esse:necesse est ꝙ esse participatū in vnoquoqꝫ cō/
paret ad nāz pticipātez ipsuz sicut actꝰ ad potētiā. In nā
igit rex corporeax mā nō p se pticipat ipꝫ eē:sꝫ p formā.
Forma.n.adueniēs māe:facit ipsaz eē actu:sicut aīa cor
pori. Unde in rebꝰ cōpositis est ꝯsiderare duplicē actū ꝛ
duplicē potētiā. Nā primo qdē mā est vt potentia respe
ctu forme:ꝛ forma est actus eius:ꝛ iterx nā constituta ex
mā ꝛ forma est vt potētia respectu ipsiꝰ esse:inqꝫtū est su
sceptiua eiꝰ. Remoto igit fundamēto māe:si remaneat
aliqua forma determinate nāe per se subsistēs nō in mā
adhuc ꝯparabit ad suū esse vt potētia ad actū. Nō dico
aūt vt potētiā separabilē ab actu:sꝫ quaz semp suus actꝰ
comitet. Et hoc mō nā spūalis sube que non est cōposita
ex mā ꝛ forma:est vt potētia respectu sui eē. Et sic in sub/
stantia spūali est ꝯpositio potētie ꝛ actꝰ: ꝛ per ꝯñs forme
ꝛ māe:si tā oīs potentia nominet mā ꝛ oīs actꝰ noiet for
ma. Sꝫ tā h nō est ꝓpe dictū sꝫ cōez vsuz nominū.

Ad pm **Ad primuz** ergo dōꝫ ꝙ rō forme opponit ratiōi
subiecti. Nā oīs forma inqꝫtū hꝫ est
actus. Omne aūt subm ꝯparat ad id cuiꝰ est subm:vt po/
tētia ad actū. Si q ergo forma est que sit actꝰ tm vt diui/
na essentia:illa nullo mō pōt esse subꝫ. Et de hac Boetiꝰ
loquit. Si aūt aliq forma sit que sꝫ aliqd sit in actu:ꝛ sꝫ
aliquid in potētia:fm hoc tm erit subm sꝫ qō est in potē
tia. Sube aūt spūales licꝫ sint forme subsistētes:sunt tā
in potētia:īquātū hñt esse finitū ꝛ limitatū. Et qꝛ intelle
ctus est cognoscitiuus oīum fm sui rōnem:ꝛ volūtas est
amatiua vniuersalis boni:remanet semp in intellectu ꝛ
volūtate substātie create potētia ad aliqd qō ē extra se.
vnde si quis recte ꝯsideret: sube spūales nō inueniunt eē
subiecte nisi accidētiū que pertinēt ad ītellectū ꝛ volun
tatez. Ad 2m dōm ꝙ duplex est limitatio forme. Una 2º
qdē fm qō forma spēi limitat ad īdiuiduū. Et talis limi
tatio forme est per māz. Alia vero fm qō forma generis
limitat ad naturā spēi. Et talis limitatio forme nō fit p
per māz:sed per formā magis determinatā a qua sumit
dñia. dñia.n.addita sup genꝰ ꝯhit ipm ad spēz. Et talis li/
mitatio est in substātijs spūalibꝰ:fm.s.ꝙ sunt forme de/
terminatax spēx. Ad 3m dōꝫ ꝙ mutabilitas nō īueni 3º
tur in substātijs spūalibus fm eax eē:sed fm ītellectum
ꝛ volūtatē. Sꝫ talis mutabilitas nō est ex mā:sꝫ ex potē
tialitate ītellectꝰ ꝛ volūtatis. Ad 4m dōꝫ ꝙ nō est ītē/ 4º
tio Aug. dicere ꝙ sit eadē nūero mā visibiliū ꝛ inuisibi/
liuz:cū ipse dicat duplicē īformitatē ītelligi per celum ꝛ
terrā:que dñr pmo creata:vt per celū ītelligat suba spūa
lis adhuc īformis:per terrā aūt mā rex corporaliū: que
in se ꝯsiderata informis est:qsi oī spē carens. vñ ēt dicit
inanis ꝛ vacua:vel inuisibilis ꝛ incōposita sꝫ aliā litterā.
Celū aūt nō describit inane ꝛ vacuū. Per qō manifeste
apparet ꝙ mā que caret oī spē:nō est pars sube angelice:
sed īformitas sube spūalis est fm ꝙ nōdū est cōuersa ad
verbū:a quo illuminat:qō ptinet ad potētiā ītelligibilē.
Sic ergo māz cōez visibiliū ꝛ inuisibiliū noīat vtrūqꝫ p/
ut est īforme suo mō. Ad 5m dōm ꝙ phs loqtur ibi nō 5º
de cā agēte:sed de cā formali. Illa.n.que sunt ꝯposita ex
mā ꝛ forma statim sunt ens ꝛ vnū:qꝛ mā est ens in potē/
tia:ꝛ fit ens actu p aduētum forme que est ei cā essendi.
Sed forma nō habꝫ sic esse per aliaz formam. vnde si sit
aliqua forma subsistēs:statiꝫ est ens ꝛ vnū:nec habꝫ cām
formalē sui esse. habet tamē cām īfluētez ei esse: nō autē
cām mouētez que reducit ipsaz de potētia preexistēti in
actum. Ad 6m dōm ꝙ lꝫ aīa sit per se subsistēs: non tā 6º
sequitur ꝙ sit cōposita ex mā ꝛ forma. Qꝛ per se subsiste
re pōt ꝯuenire forme absqꝫ mā. Cū.n.mā hēat eē per for
maz:ꝛ nō ecōuerso:nihil ꝓhibet aliquā formaz sine mā
subsistere:licet mā sine forma esse nō possit. Ad 7m di 7º
cendū ꝙ esse susceptiuum ꝯtrarioꝝ est substātie in potētia
aliqualr existētia:siue sit cōposita ex mā ꝛ forma:siue sit
simplex. Substātia aūt spūalium nō est subiectū ꝯtrarioꝝ:
nisi pertinētiuꝫ ad volūtatē ꝛ ītellectū:fm que est in po/
tentia:vt ex dictis pꝫ. Ad 8m dōm ꝙ nō idez est cōpo/ 8º
ni ex qō est ꝛ quo est:ꝛ ex mā ꝛ forma: licet enim forma
possit dici quo aliquid est:tā mā nō ꝓprie pōt dici qō ē:
cuꝫ nō sit nisi in potētia. Sꝫ qō ē:est id qō subsistit in eē.
Quod quidem in substātijs corporeis est ipsum cōposi/
tum ex mā ꝛ forma. In substātijs autem incorporeis est
ipsa forma simplex. Quo est autē:est ipsuz esse participa/
tum:qꝛ in tm vnūqꝫqꝫ est inquātuz ipso esse participat.
vnde ꝛ Boetius sic vtitur istis vocabulis in li. de hebd.
dicens:ꝙ in aliqs preter primū nō idem est qō est ꝛ esse.
Ad nonū dicēduz ꝙ sub aliquo cōi est aliquid dupli/ 9º
citer. vno modo sicut īdiuiduū sub spē. Alio modo sicut
species sub genere. Quādocūqꝫ igitur sub vna cōi specie
sunt multa indiuidua:distinctio multoꝝ indiuiduoꝝ
est per materiā indiuidualez que est preter naturā spēi:
ꝛ hoc in rebus creatis. Quādo vero sunt multe spēs sub
vno genere:nō oꝫ ꝙ forme qbꝰ distiguunt spēs adinuicē
sint aliud fm rem a forꝰ cōi generis. Per vnaz.n.ꝛ eādē

formā hoc īdiuiduū collocaī in genere sube: ꝛ in genere
corporis: ꝛ sic vsq3 ad spālissimā spēm. Et. n. ſm aliquam
aliā formā ꝓ īdiuiduū habeat ꝙ sit substātia: de necessi-
tate opȝ ꝙ alie forme superuenientes: ſm quas collocaī in
inferiorib⁹ generib⁹ ꝛ spēb⁹: sint forme accidentales. Qđ
ex hoc pȝ. Forma. n. accidētalis a substantiali differt: qꝛ
forma substātialis facit hoc aliqđ: forma aūt accidētalis
aduenit rei iam hoc aliqđ existēti. Si igiī prima forma
per quā collocaī in genere facit īdiuiduū esse hoc aliqđ:
oēs alie forme aduenient īdiuiduo subsistēti in actu: ꝛ ita
erūt forme accidētales. Sequeī ēt ꝙ per aduētuȝ poste-
rioruȝ formaꝝ quib⁹ collocatur aliquid in spē spālissima
vel subalterna: nō sit generatio: neq3 per subtractionem
corruptio simplr: sȝ ſm qđ. Cū eniȝ generatio sit trāsmu-
tatio ad eē rei: illud simplr generari dr: qđ simplr fit ens
de nō ente ī actu: sȝ ente in potētia tm̄. Si igiī aliqđ fiat
de preexīti in actu nō generabiī simplr ens: sȝ hoc ens.
ꝛ eadē ratio est de corruptiōe. Est ergo dōm ꝙ forme re-
rū spē differētiuȝ sunt ordinate: ꝛ vna addit sup alteram
pfectionē. Et hoc pȝ etiā per phm in 8° metaphy. q dicit
ꝙ diffōnes ꝛ spēs reꝝ sunt sicut numeri: in qb⁹ spēs mul-
tiplicanī per additionē vnitatis: cū ēt hoc p īductionem
appareat gradatiȝ spēs reꝝ multiplicari ſm pfectū ꝛ im-
perfectū. Sic igiī per hoc excludiī positio auicebron in
lib. fontis vite: ꝙ mā pma: que oino sine forma cōsidera-
tur pmo recipit formā sube. Qua qdē suscepta in aliqua
sui pte: sup formā sube recipit aliā formā: per quā fit cor-
pus: ꝛ sic deinceps vsq3 ad vltimā spēȝ: ꝛ ī illa pte in qua
nō recipit formā corpeā ē suba icorpea cui⁹ māȝ ī substā-
ītitati aliq noiant māȝ spūalē. Ipaȝ aūt mām iā pfectā
per formā sube que est subm quātitatis: ꝛ alioꝝ acciden-
tiū: dicit esse clauē ad itelligēdum subas icorporeas. Nō
eniȝ ex hoc ꝯtingit ꝙ aliqđ īdiuiduum sit corpus inaia-
tuȝ ꝛ aliud corpus aiatū: per hoc ꝙ īdiuiduū aiatū habȝ
formaȝ aliquam cui substernaī forma subalis corporis:
sed qꝛ hoc īdiuiduū aiatū hȝ formā pfectiorē per quā hȝ
nō soluȝ subsistere ꝛ corpus esse: sed etiā viuere. Aliud āt
habet formā imperfectiorē: per quā nō attingit ad vitaȝ:
10m sed solū ad subsistere corporalr. ¶ Ad 10m dōȝ ꝙ forma
generis: de cui⁹ rōne est mā: nō pōt esse extra itellectū: ni-
si in mā: vt forma plante aut metalli. Sȝ hoc genus qđ ē
suba nō est tale de cuius rōne sit mā: alioqn nō esset me-
taphysicū: sed nāle. vnde forma hui⁹ generis nō depēdet
11m a mā ſm suū esse: sȝ pōt ineniri etiā extra māȝ. ¶ Ad 11m
dōm ꝙ spēs itelligibilis que est in itellectu angeli itelli-
gentis: differt ab angelo itellecto nō ſm abstractū a mā
ꝛ māe cōcretuȝ: sed sicut ens intentionale ab ente qđ di-
cit esse ratuȝ in natura: sicut differt spēs coloris in oculo
12m a colore qui est in pariete. ¶ Ad 12m dōm ꝙ si archa esset
sine mā per se subsistēs: eēt intelligēs seipsam. Quia imu-
nitas a mā est rō itellectualitatis. Et ſm hoc archa sine
13m mā nō differret ab archa intelligibili. ¶ Ad 13m dōm ꝙ
Aug⁹. īducit illud inquirēdo: qđ patet ex hoc ꝙ illaȝ po-
14m sitionē iprobat. ¶ Ad 14m dōm ꝙ solus deus dr īmālis
ꝛ incorporeus: qꝛ oīa eius simplicitati cōparata possunt
reputari quasi corpora mālia: licet in se sint incorporea ꝛ
15m imaterialia. ¶ Ad 15m dōm ꝙ esse substātie spūalis crea-
te est coartatū ꝛ limitatū nō per mām: sed per hoc qđ est
receptuȝ ꝛ participatū in natura determinate spēi vt di-
16m ctuȝ est. ¶ Ad 16m dōm ꝙ agit ꝛ patiī substantia spūalis
creata: non ſm formā vel mām: sed ſm ꝙ est in actu vel
17m potētia. ¶ Ad 17m dicēdum ꝙ substantia spūalis nec est
actus purus: nec potētia pura: sed habens potentiaȝ cuȝ
18m actu. nō tm̄ cōposita ex mā ꝛ forma vt ex dictis pȝ. ¶ Ad
18m dōm ꝙ Plato appellat deos scōs nō angelos: sȝ cor-
pora celestia. ¶ Ad 19m dicēduȝ ꝙ mā est principium di- 19m
stinctionis ſm numeruȝ in eadem spē: nō aūt distinctio-
nis specieꝝ. Angeli aūt nō sunt multi numero in eadem
specie: sed multitudo eoruȝ est sicut multe nature spērū
per se subsistētes. ¶ Ad 20m dicēduȝ ꝙ substātie spūales 20m
nō patiuntur ab igne corporeo per modum alterationis
mālis: sed per modū alligationis vt Aug⁹. dicit. vnde nō
opȝ ꝙ habeant materiam. ¶ Ad 21m dicēduȝ ꝙ liber de 21m
vnitate ꝛ vno nō est Boetij vt ipse stilus indicat. ¶ Ad 22m
22m dicēduȝ ꝙ forma separata inquātuȝ est actus nō po-
test aliquid extraneuȝ habere āmixtum: sed soluȝ inquā-
tuȝ est in potentia. Et hoc modo substātie spirituales in-
quātuȝ sunt in potentia ſm intellectuȝ ꝛ voluntatē reci-
piunt aliqua accidētia. ¶ Ad 23m dicendum ꝙ intentio 23m
Boetij nō est dicere ꝙ de ratione substātie qđ est genus
sit esse cōpositū ex mā ꝛ forma: cū substātia sit de consi-
deratione metaphysici nō naturalis. Sed intendit dice-
re ꝙ cuȝ forma ꝛ materia nō pertineāt ad genus substā-
tie tāq3 species: sola substātia que est cōpositū collocaī
in genere vt species. ¶ Ad 24m dicēdum ꝙ in rebus cō- 24m
positis ex materia ꝛ forma: genus sumitur a mā: et diffe-
rentia a forma. Ita tamē ꝙ per materiā nō intelligatur
materia prima: sed ſm ꝙ per formā recipit quoddā esse
imperfectū ꝛ māle respectu esse specifici: sicut esse ania-
lis est īpfectuȝ ꝛ māle respectu hoīs. Tamē illud duplex
esse nō est ſm aliā ꝛ aliā formaȝ: sed ſm vnā formaȝ que
homini dat nō soluȝ hoc qđ est esse aial: sed hoc qđ est eē
hominē. Anima aūt alterius aialis dat ei soluȝ esse aial.
vnde aial cōe nō est vnuȝ nuō: sed rōne tm̄: qꝛ nō ab vna
ꝛ eadē forma homo est aial ꝛ asinus. Subtracta ğ mate-
ria a substātijs spiritualib⁹: remanebit ibi genus ꝛ diffe-
rentia nō sȝ mām ꝛ formā: sed ſm ꝙ cōsideratur in sub-
stantia spirituali: tā id qđ est cōe sibi ꝛ imperfectioribus
substātijs: q3 etiaȝ id qđ est sibi ꝓpriuȝ. ¶ Ad 25m dōȝ ꝙ 25m
quāto aliquid est plus in actu tāto perfectius est: quanto
autē aliquid est plus in potētia tāto est iperfectius. Im-
perfecta autē a perfectis sumunt origineȝ ꝛ nō ecōuerso.
vnde nō oȝ ꝙ omne qđ quocūq3 modo est in potentia: ꝓ
hēat a pura potentia: que est mā. Et in hoc videtur fuisse
deceptus auicebron in libro fontis vite: duȝ credidit ꝙ
omne illud qđ est in potētia vel subiectū: quodāmō hoc
habeat ex prima materia.

¶ Utꝝ substātia spiritualis possit vniri corpori.

SEcundo queritur vtrum suba spūalis
possit vniri corpori. ¶ Et vi-
detur ꝙ nō. Dicit eniȝ Diony. i. c° de diui. no. 1m
ꝙ incorporalia sunt icōprehēsibilia a corpo-
ralibus. Sed ois forma cōprehenditur a mā
cū sit actus eius. Ergo suba spūalis icorporea nō pōt esse
forma corporis. ¶ Preterea. ſm phm in lib. de somno ꝛ 2m
vigilia. cui⁹ est potētia eius est actio. Sȝ operatio ꝓpria
substātie spūalis est itelligere que nō pōt eē corporis: qꝛ
nō cōtingit intelligere per organū corporeuȝ: vt ꝓbaī in
3° de aia. ergo potētia itellectiua nō pōt eē forma corpo-
ris. ğ neq3 suba spūalis in q̄ fūdaī talis po⁹ pōt eē for⁹ cor-
ris. ¶ Preterea. qđ aduenit alicui post esse cōpletuȝ ad- 3m
uenit ei accidētaliter. Sed substātia spūalis habet in se
esse subsistēs. Si igitur aduenit ei corp⁹ adueniet ei ac-
cidentaliter. Nō ergo potest ei vniri vt forma substātia-
lis. ¶ Sed dice. ꝙ aia inquātuȝ est spiritus. est per se sub-
sistēs: inquātum autē est aia. vnitur vt forma. ¶ Sed ꝯ. 4m
aia ſm essentiā suā est spūs: aut igitur ſm suā essentiā est
forma corporis: aut ſm aliquid additū essentie. Si aūt
ſm aliquid additū essentie: cum omne illud qđ aduenit
alicui supra essentiā suā sit accidētale: sequitur ꝙ aia per

aliquod accidēs vniatur corpori.Et sic homo est ens per
accidēs:qḋ est incōueniēs.ğ vnit̃ ei per suā eēntiā: inq̃z
5ᵒ tuz est spūs.℃ P̃.forme nō est ꝓpter māz:sed mā ꝓpter
formā.vn̄ aīa nō vnitur corpori vt ꝑficiat̃ aīa:sed magis
corp⁹:si aīa est forma:vnit̃ ei ꝓpter aīe ꝑfectionē.Sꝫ aīa
ad sui ꝑfectionē nō idiget corpore:cū sine corpore possit
6ᵒ esse ꝛ itelligere.ğ aīa nō vnitur corpori vt forma.℃ P̃.
vnio forme ꝛ māe est nālis.Sed vnio aīe ad corp⁹ nō est
nālis:sed miraculosa.Dr̃.n.in lib⁹.de spū ꝛ aīa:plenū fuit
miraculo:vt tā diuersa ꝛ tāz diuisa adinuicē potuerit cō
7ᵒ iungi.ğ aīa nō vnitur corpori vt forma.℃ P̃.ſm phꝫ in
lib⁹. de celo:oīs debilitatio est ꝑter nāz. quicqd ergo de,
bilitat aliqd:nō vnitur ei naturalr̃.Sed aīa debilitat̃ ꝑ
vnionē corporis:ꝛ quātū ad esse:qꝛ corp⁹ pregrauat aīaz.
vt dr̃ in li.de spū ꝛ aīa.ꝛ quātū ad operationes:qꝛ nō pōt
se cognoscere nisi retrahēdo se ab oīb⁹ corporeis nexib⁹:
vt in eodē lib⁹. dr̃.ğ vnio aīe ad corp⁹ non est nālis:ꝛ sic
8ᵒ idē qḋ prius.℃ P̃.cōmē.dicit in 8⁹.metaphy.ꝙ cū id qḋ
est in potētia fit actu:h nō fit ꝑ aliqḋ additū.Sꝫ cū aīa
vnit̃ corpori addit̃ corpori aliqḋ extrinsecū:qꝛ aīa creat̃
a deo ꝛ corpori ifundit̃.ergo aīa nō est actus seu forma
9ᵒ corporis.℃ P̃.forma educit̃ de potētia māe. Sed sub,
stātia spūalis non pōt educi de potētia māe corporalis.
10ᵒ ergo suba spūalis non pōt vniri corpori vt forma. ℃ P̃.
maior est ꝯueniētia spūs ad spūm:q̃ȝ spūs ad corp⁹. Sed
spūs nō pōt esse forma alterius spūs.ergo neq̃ȝ substātia
11ᵒ spūalis pōt esse forma corporis.℃ P̃.Aug⁹.dicit ꝙ aīa
ꝛ angelus sunt nā pares:officio dispares.Sꝫ angelus nō
12ᵒ pōt esse forma corporis:ergo neq̃ȝ aīa.℃ P̃.Boetius di,
cit in libro de duab⁹ naturis:nā est vnūquodq̃ȝ iformās
specifica differētia.Sed eadē ē specifica differētia aīe ꝛ
13ᵒ angeli.s.rōnale.ergo eadē est nā:ꝛ sic idē qḋ prius.℃ P̃.
aīa eodē modo se hꝫ ad totū ꝛ partes:quia est tota in to,
to ꝛ tota in qualibꝫ pte.Sed suba spūalis que est intelle
ctus nullius ꝑtis corporis est act⁹:vt dr̃ in 3⁹. de aīa. ergo
14ᵒ suba spūalis nō est forma totius corporis . ℃ Preterea.
forma nālis existens in corpore nō operat̃ extra corpus
Sed aīa existēs in corpore operat̃ extra corpus.Dicitur
eniz in ꝯcilio aglegiēsi de mulierib⁹ q̄ putāt se ad dianā
de nocte ire:ꝙ eis aduenit in spū qḋ putant se in corpore
pati:ꝛ sic etiā spūs coꝝ extra corpus operat̃. Non ğ suba
15ᵒ spiritualis vnitur corpori vt forma nālis eius.℃ P̃.in li
bro de articulis fidei dr̃ . Neq̃ȝ forma sine mā: neq̃ȝ ma,
teria sine forma subiectū esse pōt . Sed corpus est subm
aliquoꝝ accidentiuz.ergo corpus nō est mā sine forma.
Si igitur substātia spūalis aduenit ei vt forma:sequitur
16ᵒ ꝙ due forme erūt in vno ꝛ eodez:qḋ est ipossibile.℃ P̃.
corruptibile ꝛ incorruptibile differunt genere:nec aliqd
de eis dicitur vniuoce:vt pꝫ per phm ꝛ cōmē.eius in.10.
metaphy.plus ergo differt corruptibile ꝛ incorruptile q̃ȝ
duo cōtraria que sunt spēs vnius generis.Sed vnū con,
trarioꝝ nō est nec esse pōt forma alterius. Boetius eniz
dicit ꝙ vnuz ꝯrioꝝ nō iuuat aliud ad esse.ergo substātia
spūalis cū sit icorruptibilis nō iuuat corpus corruptibi,
le ad esse. Et ita nō est forma eius:cuz forma det esse ma
17ᵒ terie.℃ P̃.quicquid vnit̃ alteri per id qḋ nō est de eēn,
tia eius:nō vnitur ei vt forma.Sed itellectus vnitur cor
pori per fantasma qḋ nō est substātia itellectus. vt ꝯmē.
dicit in 3⁹. de aīa.ergo substātia spūalis que est intellect⁹
18ᵒ nō vnitur corpori vt forma.℃ Preterea.omnis substā,
tia spūalis est intellectualis.Omnis aūt substātia itelle
ctualis est abstracta a mā : cum per imunitatem a mate,
ria sit aliquid intellectuale. Nulla ergo substantia spūa,
lis est forma in mā:ꝛ ita non pōt vniri corpori vt forma.
19ᵒ ℃ Preterea ex materia ꝛ forma fit vnuz.Si igitur sub,
stantia spiritualis vnitur corpori vt forma:oꝫ ꝙ ex spiri,
tuali substātia ꝛ corpore fiat vnuz. Forme ergo intelligi
biles que recipiuntur in intellectu reciperent̃ in mā cor
porali:qḋ est ipossibile:qꝛ forme recepte in mā corpora,
li sunt intelligibiles tm̄ in potentia. Non ergo substātia
spūalis vnitur corpori vt forma.

Sed contra est qḋ Diony⁹.dicit.4⁹.cap⁹.de diui. 3
no. ꝙ aīa est substātia itellectualis
habēs vitaz indeficiētez.Sed aīa est forma corporis vt
pꝫ per eius diffinitionē que ponitur in 2⁹. de aīa. ergo ali
qua substantia spiritualis siue intellectualis vnitur cor,
pori vt forma.

Respōdeo. dicēdum ꝙ difficultas huius questionis R:
ex h accidit:qꝛ suba spūalis est que,
daz res per se subsistens. Forme aūt debetur esse in alio
idest in mā cuius est act⁹ ꝛ ꝑfectio.vn̄ ꝯ rōnez sube spūa,
lis esse videt̃ ꝙ sit corꝑis forma.Et ꝑꝑ hoc Greg.nicen⁹
in suo lib.quē de aīa fecit:iposuit Aristo.ꝙ posuit animā
nō per se subsistētē esse ꝛ corrūpi corrupto corpore:qꝛ po
suit eā endelechiā:quasi actū vel perfectionē physici cor,
poris.Sed tm̄ si aliqs diligēter ꝯsideret euidenter appa,
ret ꝙ necesse est aliquā spiritualez substātiaz formā hu,
mani corporis esse.Manifestuz est eniz ꝙ huic hoī sin,
gulari vt sorti vel platoni cōuenit itelligere. Nulla autē
operatio cōuenit alicui nisi per aliquā formā in ipso exi,
stentē vel substātialē vl̃ accidētalē:qꝛ nihil agit aut ope
ratur nisi ſꝫ ꝙ est actu.Est aūt vnūqḋq̃ȝ actu per formā
aliquaz vel substātialē vel accidētalē:cuz forma sit act⁹:
sicut ignis est actu ignis per igneitatē:actu calidus ꝑ ca,
lorem.Oportet igitur ṗncipiuz huius operationis qḋ est
intelligere:formaliter inesse huic hoī. ṗncipium autem
huius operatiōis nō est forma aliqua:cuius esse sit depē
dens a corpore:ꝛ māe obligatū siue imersum. Quia hec
operatio nō fit per corpus:vt ꝓbatur in 3⁹ de aīa. vnde
ṗncipium huius operationis habet operationē sine cōi,
catione māe corporalis:Sic autē vnūquodq̃ȝ operatur
ſm ꝙ est. vnde opꝫ ꝙ esse illius principij sit esse eleuatū
supra materiā corporalē ꝛ nō dependens ab ipsa.hoc au
tem ꝓpriuz est spūalis substātie.Oportet autem dicere
si predicta cōiungantur:ꝙ quedam spūalis substātia sit
forma humani corporis.Quidam vero concedentes ꝙ
intelligere sit actus spiritualis substātie: negauerūt illā
spiritualez substātiam vniri corpori vt forma. Quorum
Auerroys posuit intellectuz possibilez ſm esse separatuz
a corpore.vidit tm̄ ꝙ nisi esset aliqua vnio eius ad hunc
hominez:actio eius ad hunc hominē pertinere nō possꝫ.
Si enim sint due substantie oīno disiuncte : vna agente
vel operāte alia nō dicit̃ operari.vnde posuit itellectuz
illū:quē dicebat separatū oīno ſm esse a corpore:ꝯtinua,
ri cū hoc hoīe per fantasmata:hac rōne. Quia spēs itelli,
gibilis que est ꝑfectio itellectus possibilis fundat̃ in fan
tasmatib⁹ a q̇bus abstrahit̃. Sic ğ hꝫ duplex esse.vnum
in itellectu possibili cui⁹ est forma:ꝛ aliud in fantasmati,
bus a q̇b⁹ abstrahit̃. Fantasmata aūt sunt in hoc hoīe:qꝛ
virt⁹ imaginatiua est virt⁹ in corꝑe.i.hñs organū corꝑale
Ipsa ğ spēs itelligibilis est mediū ꝯiūgēs itellectū possi,
bilē hoī singulari.Sꝫ hec ꝯtinuatio nullo mō sufficit ad
hoc ꝙ hic hō singularis itelligat. Ut.n.Ari.dicit in li. 3⁹
de aīa.fantasmata ꝯparant̃ ad itellectum possibilē:sicut
color ad visuz.Sic igit̃ spēs itelligibilis a fantasmatib⁹
abstracta est in itellectu possibili:sicut spēs coloris i sen,
su visus:sic autez est in fantasmatibus intelligibilis spe,
cies:sicut species visibilis est in colore pietis . Per hoc
autem ꝙ species visibilis que est forma visus fundatur
in colore pietis: nō ꝯiungit̃ visus pieti vt videāt : sed vt

viso. Nõ.n.per hoc gies videt:sz videt. Non.n.hoc facit
cognoscẽtez vt sit in eo forma cui⁹ silitudo est in potẽtia
cognoscẽte:sz vt sit in eo ipsa cognoscitiua potentia.neqꝫ
igit hic hõ per hoc erit itelligẽs ꝙ sunt in eo fantasmata
quoꝝ silitudo q̃ est spẽs itelligibilis est in itellectu possi
bili:sz seqtur ꝓ hoc ꝙ sua fantasmata sint alioꝝ itellecta
Sz opz ipz itellectũ possibilẽ q est potẽtia intelligẽs for
maliter inesse huic hoi ad hoc ꝙ hic hõ itelligat. Videt
etiã in ipsa rõne ↄtinuatiõis defecisse:cũ spẽs intelligibi
lis nõ sit vnũ cũ itellectu possibili:nisi iquãtũ est abstra
cta a fantasmatib⁹. Sic.n.solũ est itellecta i actu.Secũ
duz aũt ꝙ est in fantasmatib⁹ est itellecta solũ in poten
tia. Per hoc igit magis demõstrat disiunctio itellectus
possibilis a fantasmatib⁹ q̃ ↄtinuatio. Opz eniz illa esse
oino disiuncta:quoꝝ vni aliqd vniri non põt:nisi fuerit
ab altero separatũ. Hac igit opinione reiecta tãq̃ iposſi
bili cõsiderãdũ est ꝙ plato efficacius posuit hunc hoiez
intelligere:nec tñ subaz spũalez vniri corpori: vt forma.
vt.n.Greg.nicen⁹ narrat. Plato posuit subaz itellectiuã:
que dicitur aia:vniri corpori per quẽdã spũalẽ cõtactũ.
Qd quidẽ itelligit fm ꝙ mouẽs vel agens tãgit motuz
aut passuz:et si sit icorporeũ.Ex qua rõne dicit Aristo.in
p̊ de gnõne.ꝙ q̃dã tãgunt ⁊ nõ tãgunt:qꝛ agunt ⁊ nõ pa
tiunt.vnde dicebat plato vt dictus Greg.refert:ꝙ hõ nõ
est aliqd cõpositũ ex aia ⁊ corpore:sz est aia vtens corpo
re:vt itelligat esse in corpore quodãmõ sicut nauta in na
ui.Qd videt tãgere Aris.in 2°.de aia.Sic igr ⁊ hic hõ in
telligit inq̃tũ hic hõ est ipa suba spũalis que est aia: cui⁹
actus ꝓpri⁹ est itelligere:hac tñ suba forma corporis nõ
existente.Sz ad hui⁹ rõnis iprobationẽ vnũ sufficiat:qd
Ari.in.2°.de aia iducit directe ↄ hãc põnez.Si.n.aia non
vniret corpori vt forma:sequeret ꝙ corp⁹ ⁊ ptes ei⁹ non
haberẽt esse specificũ per aiaz:qd manifeste falsuz appa
ret:qꝛ recedẽte aia non dr oculus aut caro ⁊ os nisi equo
ce:sicut oculus pictus vel lapide⁹.vnde manifestũ est ꝙ
aia est forma:⁊ ꝙ qd qd erat eẽ hui⁹ corporis.i.a qua h
corp⁹ hz rõnẽ sue spei.Qualr aũt hoc esse possit inquiren
dũ est.Cõsiderãdũ est aũt ꝙ quãto aliqua forma est pfe
ctior:tãto magis supgredit mãz corporalẽ:qd pz iducen
ti in diuersis formaꝝ ordinib⁹.Forma.n.elemẽti nõ hz
aliquã operationez nisi q̃ fit per q̃litates actiuas ⁊ passi
uas:que sunt dispõnes mãe corpalis. Forma aũt corpis
mineralis hz aliquã operationẽ excedẽtez q̃litates acti
uas ⁊ passiuas:que ↄsegtur spẽz ex ifluẽtia corporis cele
stis:vt ꝙ magnes attrahit ferrũ:⁊ ꝙ saphirus curat apo
stema. vlteri⁹ aũt aia vegetabilis hz opationẽ:cui qdem
deseruiũt q̃litates actiue ⁊ passiue organice . Sed tñ su
pra posse hꝫ qualitatũ ipsa effectũ ꝓpriũ sortit in nutriẽ
do ⁊ augẽdo vsqꝫ ad determinatũ terminũ ⁊ alia hꝫ cõ
plendo.Anima aũt sensitiua vlteri⁹ hz opationẽ ad quã
nullo mõ se extẽdũt q̃litates actiue ⁊ passiue :nisi q̃ten⁹
exiguntur ad ↄpõnez organi:per qd talis opatio exercet
vt videre audire appetere ⁊ hꝫ.pfectissima aũt formaꝝ
idest aia humana que est finis oiuz formaꝝ nãliuz habz
operationẽ oino excedẽtẽ mãz: que nõ fit per organum
corporale.s.itelligere.Et qꝛ esse rei ꝓportionat eius ope
rationi vt dictũ est:cũ vnũqdqꝫ operet fm ꝙ est ens:opz
ꝙ eẽ aie humane supexcedat mãz corporalez:⁊ nõ sit to
taliter ↄprehẽsum ab ipsa:sed tñ aliquo mõ attingat ab
ea. Inquãtũ igit supgredit esse mãe corporalis potẽs ꝑ
se subsistere ⁊ operari:aia humana est substãtia spũalis.
Inq̃tũ vero attingit a mã ⁊ esse suũ cõicat illi: est corpo
ris forma.Attingit autẽ a mã corporali ea rõne ꝙ semꝑ
supremũ infimi ordinis attingit ifimũ supremi:vt patet
per Dionysiũ 7°. ca.de diui.no.Et ideo aia humana que
est ifima in ordine substãtiaꝝ spũaliũ:esse suum cõicare
põt corpori humano:qd est dignissimum:vt fiat ex aia ⁊
corpore vnũ:sicut ex forma ⁊ mã. Si vero suba spũalis
esset cõposita ex mã ⁊ forma:ipossibile eẽt ꝙ esset forma
corporalis.Qꝛ de rõne mãe est ꝙ nõ sit in alio:sed ꝙ ipa
sit primuz subiectum.

Ad primuz ergo dõm ꝙ suba spũalis licet nõ cõ Ad pm
prehẽdat a corpore:attingit tñ aliq̃
liter ab eo:vt dictũ est.¶ Ad 2m dõm ꝙ itelligere ẽ ope 2m
ratio aie humane fm ꝙ supexcedit ꝓportionez mãe cor
poralis:⁊ ideo nõ fit per aliqd organũ corporale. Põt tñ
dici ꝙ ipsuz ↄiunctũ.i.homo itelligit iquãtũ aia que est
pars ei⁹ formalis hz hãc operationẽ ꝓpriaz:sicut opatio
cuiuslz ptis attribuit toti.hõ.n.videt oclo:ãbulat pede:
⁊ silr itelligit per aiaz.¶ Ad 3m dõm ꝙ hz aia esse subsi 3m
stens:inq̃tũ esse suuz nõ depẽdet a corpore:vtpote supra
mãz corporalẽ eleuatũ.Et tñ ad huius esse cõionez reci
pit corp⁹:vt sic sit vnũ esse aie ⁊ corporis qd est esse hoia.
Si aũt fm aliud esse vniret sibi corp⁹:sequeret ꝙ esset
vnio accidẽtalis.¶ Ad 4m dõm ꝙ aia fm suã essentiaz 4m
est forma corporalis:⁊ nõ fm aliqd additũ . Tñ inq̃tuz
attingit a corpore est forma. Inquãtuz vero supexcedit
corporis ꝓportionẽ:dr spũs vel spũalis suba.¶ Ad qntũ 5m
dõm ꝙ nulla pars habz perfectionẽ nãe separata a toto.
vnde aia cũ sit ps humane nãe:nõ hz perfectionẽ sue na
ture nisi in vnione ad corpus.qd pz ex hoc ꝙ in virtute
ipsi⁹ aie est ꝙ fluãt ab ea q̃dã potẽtie que nõ sunt act⁹ or
ganoꝝ corporaliũ fm ꝙ excedit corpis ꝓportionẽ:⁊ ite
rũ ꝙ fluãt ab ea po^e que sunt act⁹ organoꝝ:inq̃tũ põt cõ
tingi a mã corporali. Nõ est aũt aliqd pfectuz in sua nã:
nisi actu explicari possit qd in eo virtute cõtinet. vñ aia
lz possit eẽ ⁊ itelligere a corpore separata:tñ nõ habz pfe
ctionẽ sue nãe cũ est sepata a corpe:vt Aug⁹.dicit.12°.sup
geñ.ad lraz.¶ Ad 6m dõz ꝙ miraculũ nõ accipit ibi fm 6m
ꝙ diuidit ↄ nãlez operationez:sz fm ꝙ ẽt ipsa nãlia opa
miracula dicunt:put ab incõprehẽsibili diuina virtute
ꝓcedũt.Et hoc mõ dicit Aug.sup Joãnem:ꝙ mirabili⁹
est ꝙ de⁹ ex paucis granis tãtaz segetũ multitudinẽ ꝓdu
cit que sufficiat ad totius humani generis satietatẽ:q̃ꝫ ꝙ
ex qnqꝫ panib⁹:qnqꝫ milia hominũ satiauit.¶ Ad 7m di 7m
cẽduz ꝙ illud per qd debilitat aliqd ĩ intellecta sua nã:
nõ est nãle.Cõtingit tñ plerũqꝫ ꝙ aliqd est pertinẽs ad
nãm alic⁹:ex q̃ seqt in eo aliq̃ debilitatio aut defect⁹:si
cut cõponi ex ↄrijs est nãle aiali. Ex quo tñ segtur in eo
mors ⁊ corruptio.Et silr nãle est aie ꝙ idigeat fātasma
tibus ad itelligẽdũ.Ex quo tñ sequit ꝙ diminuat in in
telligẽdo a substãtijs supiorib⁹.qd aũt dr ꝙ aia a corpe
pregrauat:hoc nõ est ex ei⁹ nã:sed ex ei⁹ corruptiõe:fz il
lud Sap.9°corp⁹ qd corrũpit aggrauat aiaz.Qd vero dr
ꝙ abstrahit se a nexib⁹ corporalib⁹ vt se itelligat:itelligẽ
dum est ꝙ abstrahit se ab eis:q̃si ab obis:qꝛ aia itelligit
per remotionẽ ois corporeitatis. Nõ tñ ab eis abstrahi
tur fm esse:qn immo qbusdam corporeis organis lesis:
nõ põt aia directe:nec se nec aliud itelligere: vt qñ ledit
cerebrũ.¶ Ad octauũ dõz ꝙ quãto aliqua forma est al 8m
tior:tãto plus idiget a potẽtiori agẽte ꝓduci. vnde cum
aia humana sit altissima oiuz formaꝝ ꝓducit a potẽtis
simo agente.s.deo:alio tñ modo q̃ alie forme a qbuscũ
qꝫ agẽtib⁹. Nã alie forme nõ sũt subsistẽtes.vñ eẽ nõ est
eaꝝ:sed eis aliqua sunt. vnde fieri earuz est fm ꝙ mate
ria vel subiectuz reducit de potẽtia in actum.Et hoc est
formã educi de potẽtia mãe absqꝫ additione alicui⁹ ex
trinseci.Sed ipsa aia habet esse subsistens. vnde sibi ꝓ
prie debetur fieri:⁊ corpus trahitur ad esse eius . Et pro
pter hoc dicit ꝙ est ab extrinseco:⁊ ꝙ nõ educitur de po

9ᵒ tentia mãe.¶ Unde pꝫ solutio ad 9ᵐ.¶ Ad 10ᵒ dõꝫ ꝙ
10ᵐ spũs magis cõuenit cum spiritu ꝙ̄ cuꝫ corpore cõuenië-
tia nature.Sꝫ cõueniẽtia ꝓportionis:que requirit̃ iter
formã ⁊ mãm magis ꝯuenit spũs cũ corpore:ꝙ̄ spũs cuꝫ
spiritu:cũ duo spũs sint duo actus.corpus aũt cõparetur
11ᵐ ad aiaꝫ:sicut potẽtia ad actuꝫ.¶ Ad 11ᵐ dõm ꝙ angelus
⁊ aia sunt pares nã generis:inquãtũ vtrũqꝫ est itellectua
lis substãtia.Sed angelus nã speciei est superior:vt pꝫ ꝑ
12ᵐ Dionysiuꝫ 4.ᵒca.cel.hierar.¶ Ad 12ᵐ dõm ꝙ rõnale ꝓ-
prie acceptuꝫ est differẽtia aie nõ angeli:sed magis intel
lectuale:vt Dionysius vtitur:quia angelus nõ cognoscit
veritateꝫ per discursuꝫ rõnis: sed simplici intuitu:qð est
ꝓprie intelligere.Si tñ rationale large accipiatur: tunc
dõm est ꝙ nõ est vltima differẽtia specifica:sed diuidit̃
per alias specificas differẽtias propter diuersos gradus
13ᵐ intelligendi.¶ Ad 13ᵐ dõm ꝙ itellectus nõ dicitur esse
actus partis alicuius corporis inquãtuꝫ est potẽtia non
vtens organo. Ipsa tñ substãtia aie vnitur corpori vt for
14ᵐ ma:sicut dictum est.¶ Ad 14ᵐ dõm ꝙ illis mulieribus
discursus dicitur accidere in spiritu:nõ ꝙ spũs idest sub-
stantia aie extra corpus operetur:sed q2 in spũ hoc est in
15ᵐ fantastico aie hꝰ visa formant̃.¶ Ad 15ᵐ dõm ꝙ mã si-
ne forma ꝓprie loquẽdo nõ põt esse subiectũ ſm ꝙ subꝫ
ꝓprie dicitur aliqd ens actu.Sed ꝙ corpus aiatum sit
ens actu vt possit esse subiectũ:nõ hꝫ ab alia forma ꝙ̄ ab
16ᵐ aia:vt infra patebit.¶ Ad 16ᵐ dicẽduꝫ ꝙ corruptibile ⁊
incorruptibile nõ cõueniunt in genere ſm ꝯsideratione
naturalem: ꝓpter diuersum moduꝫ essendi ⁊ diuersam
ratione potẽtie in vtroqꝫ:licet possint ꝯuenire in genere
logico qð accipitur ſm intẽtioneꝫ intelligibilem solum.
Anima autẽ licꝫ sit icorruptibilis:nõ tamẽ est in alio ge
nere ꝙ̄ corpus.Q2 cum sit pars humane nãe: nõ cõpetit
sibi esse in genere vel specie: vel esse personam aut hypo
stasim:sed cõposito . vnde etiaꝫ nec hoc aliquid dici põt
si per hoc aliquid itelligatur hypostasis vel persona vel
indiuiduuꝫ in genere aut spẽ collocatuꝫ. Sed si hoc ali-
quid dicatur omne qð põt per se subsistere:sic aĩa est h
17ᵐ aliquid.¶ Ad 17ᵐ dõm ꝙ illa positio cõmẽ.est impossi-
18ᵐ bilis:vt ostensum est .¶ Ad 18ᵐ dõm ꝙ de ratiõe substã
tie intellectualis est ꝙ sit imunis a mã a qua dependeat
eius esse sicut totaliter cõprehẽsuꝫ a mã.vnde nihil ꝓhi
bet animã esse substãtiã itellectualẽ ⁊ formaꝫ corporis:
19ᵐ vt supra dictũ est.¶ Ad 19ᵐ dõm ꝙ ex aia humana ⁊ cor
pore ita sit vnũ:ꝙ cũ aia superexcedat corpis ꝓportionẽ
⁊ ex ea parte qua corpꝰ excedit attribuit̃ ei potẽtia itelle
ctiua.vñ nõ opꝫ ꝙ spẽs itelligibiles que sunt in itellectu
recipiantur in materia corporali.

¶ Utrum substantia spiritualis que est anime humana
vniatur corpori per medium.

TErtio queritur vtꝝ substãtia spiritualis
que est aia humana vniat̃ corpori
1ᵐ per mediuꝫ.¶ Et vĩ ꝙ sic.Dionysius.n.dicit
13ᵒ capᵒ cel.hierar.ꝙ suprema ꝯiungunt̃ infi-
mis per media.Sed iter substãtiã spũalem ⁊
corpus sunt media aia vegetabilis ⁊ sensibilis.ergo sub-
stantia spũalis que est aia rõnalis vnitur corpori mediã-
2ᵐ te vegetabili:⁊ sensibili.¶ P̄.phus dicit in 2ᵒ de aia ꝙ
aia est actus corporis organici physici: potẽtia vitaꝫ ha-
bentis.Corpus ergo physicuꝫ organicuꝫ potentia vitam
habẽs cõparatur ad animã vt mã ad formã. Sed hoc.s.
corpus physicuꝫ organicũ nõ est nisi per aliquã formam
substãtialeꝫ.ergo illa forma substãtialis quecũqꝫ sit pre-
cedit in mã subam spũaleꝫ que est aia rõnalis:⁊ eadẽ ra-
tione alie forme cõsequẽtes:que sunt aia sensibilis ⁊ ve-
3ᵒ getabilis.¶ P̄.Quia mã nõ sit genus nec differẽtia for-

ma:q2 eoꝝ neutrũ ꝑdicat̃ de cõposito:genꝰ aũt ⁊ differẽ-
tia de spẽ predicantur:tñ ſm phm in 8ᵒ metaphysice ge-
nus sumitur a mã: ⁊ dĩa a forma.Sꝫ genꝰ hoĩs est aial:
qð sumitur a nã sensitiua:dĩa vo rõnale:qð sumitur ab
aia rõnali. Natura ergo sensitiua se hꝫ ad aiaꝫ rõnalẽ: vt
mã ad formã.Sed nã sensitiua perficit̃ per aiam sensiti
uam.ergo aia sensitiua preexistit anie rõnali in mã: ⁊ ea-
dẽ rõne omnes alie forme precedẽtes.¶ P̄.vt ꝓbat̃ in 4ᵒ
8ᵒ physi.oẽ mouens seipsum diuiditur in duas partes:
quaꝝ vna est mouẽs ⁊ alia mota.Sed homo ⁊ qðlꝫ aial
est mouens seipsuꝫ.pars aũt eius mouẽs est aia:ps autẽ
mota nõ põt esse mã nuda:sꝫ opꝫ eẽ corpus:q2 oẽ qð mo-
uetur est corpus. vt ꝓbatur.6ᵒ physi.Corpꝰ aũt est per ali
quã formã.preexistit ḡ aliqua forma in mã ante aiam:⁊
sic idẽ qð prius.¶ P̄.Dam.dicit ꝙ tãta est simplicitas 5ᵒ
diuie eentie:vt nõ ꝯgruat verbũ vniri carni nisi mediã-
te aia.Distinctio ḡ ſm simplex ⁊ ꝯpositũ ipedit ꝙ aliq̃
nõ pñt ꝯiungi sine medio.Sꝫ aia rõnalis ⁊ corpꝰ maxie
distãt sꝫ simplex ⁊ ꝯpositũ.ḡ opꝫ ꝙ vniant̃ ꝑ medium.
¶ P̄.Aug.dicit in lib.de spũ ⁊ aia.ꝙ aĩa que vere spũs 6ᵐ
est:⁊ caro que vere corpꝰ est:in suis extremitatibꝰ facile ⁊
ꝯuenienter distinguunt̃: ⁊ in fantastico aie: qð corpus nõ
est:sꝫ simile corpori:⁊ sensualitate corporis:que vere spi-
ritus est:q2 sine aia fieri nõ põt:ꝯiuhgũtur.ergo aia ꝯiun
gitur corpori per duo media.s.per fantasticuꝫ ⁊ sensuali-
tatẽ.¶ P̄.in eodeꝫ libro dicitur.cũ anima sit icorporea 7ᵒ
per subtiliorem nãm corporis sui.i.per ignem ⁊ aerem
corpus ãministrat.Eadeꝫ aũt rõne corpus ãministrat q̃
ei vnitur.deficientibꝰ eniꝫ his qbus ãministrat corpus:
anima discedit a corpore:vt Augꝰ.dicit.7ᵒ sup geñ.ad lit
terã.ergo anima vnitur corpori per mediũ.¶ P̄.ea que 8ᵐ
maxime differũt nõ ꝯiungunt̃ nisi per mediũ.Sꝫ corru
ptibile ⁊ icorruptibile maxie differunt: vt dicitur in.10ᵒ
metaph.Anima ergo humana que est icorruptibilis: nõ
vnitur corpori corruptibili nisi per mediũ. ¶ P̄.phs q̄ 9ᵐ
dam dicit in lib.de differẽtia spũs ⁊ anie:ꝙ aia vnit̃ cor-
pori mediãte spiritu. vnitur ergo ei ꝑ mediuꝫ.¶ P̄.que 10ᵐ
sunt diuersa per essentiã:non vniuntur sine medio. Opꝫ
enim aliquid esse qð faciat ea vnũ: vt pꝫ.8ᵒ metaph. Sꝫ
aia ⁊ corpus differunt per essentiaꝫ.ergo nõ possunt vni-
ri nisi per mediuꝫ.¶ P̄.anima vnitur corpori: vt perfi- 11ᵐ
ciatur per huiusmodi vnionem:quia forma nõ est ꝓpter
materiã:sed mã ꝓpter formã. perficitur autẽ anima ex
vnione corporis.precipue quãtum ad itelligere fantasti
cum:inquãtuꝫ.s.intelligit abstrahẽdo a fantasmatibus.
ergo vnitur corpori per fantasmata:que nõ sunt neqꝫ de
essentia corporis neqꝫ de essentia anime.ergo aia vnitur
corpori per mediũ.¶ P̄.corpus ante aduentum anime 12ᵒ
rationalis in materno vtero habꝫ aliquã formaꝫ.Adue-
niente autẽ anima rationali non est dicere ꝙ illa forma
deficiat:q2 neqꝫ cedit in nihilum:neqꝫ esset dare in quid
rediret.ergo forma aliqua preexistit in mã añ aiaꝫ rõna
lem.¶ P̄.in embrione ante aduentuꝫ anime rõnalis ap 13ᵐ
parent opera vite: vt pꝫ in.16ᵒ de animalibus. Sed ope-
ra vite nõ sunt nisi ab anima.ergo alia aĩa preexistit in
corpore ante aduẽtum aie ratiõalis.Et sic videtur ꝙ aia
ratiõalis vniatur corpori mediãte alia anima.¶ Prete 14ᵐ
rea.cum abstrahẽtium nõ sit mẽdacium: vt dicitur in 2ᵒ
phy. Oportet corpus de quo mathematici loquũtur ali-
qualiter esse. Cum ergo non sit separatuꝫ a sensibilibus:
sequitur ꝙ sit in sensibilibus. Sed ad hoc ꝙ sit corpꝰ re-
quiritur forma corporeitatis . ergo forma corporeitatis
ad minus preitelligitur in corpore humano:qð est corpꝰ
sensibile ante aiam humanam.¶ Preterea.in 7ᵒ meta- 15ᵐ
physice.dicitur ꝙ omnis diffinitio habꝫ partes:⁊ ꝙ par-

tes diffinitiōis sunt forme. In quolibz ergo diffinito oz
esse plures formas. Cum ergo homo sit quoddaz diffini
tuz: necesse est in eo ponere plures formas. Et ita aliqua
16ᵐ forma preexistit ante animā rationalē. ¶ Preterea. ni
hil dat qđ nō habet. Sed anima rationalis nō hz corpo
reitatez: cū sit icorporea. ergo nō dat homini corporeita
17ᵐ tem: ⁊ ita opz ꝙ homo habeat hoc ab alia forma. ¶ P̄.
cōmē. dicit ꝙ mā pᵃ prius recipit formas vniuersales ꝙ̄
particulares: vtpote prius formā corpis ꝙ̄ formā aiati cor
poris: ⁊ sic deinceps. Cuz ergo aia humana sit vltima for
ma: ⁊ maxime specifica: videt̄ ꝙ presupponat alias for
18ᵐ mas vniuersales in mā. ¶ Preterea. cōmē. dicit in lib.
de substātia orbis ꝙ dimensiones preexistūt in mā ante
formas elemētares. Sed dimensiones sunt accidentia ⁊
presupponunt aliquā formā substātialē in mā: alioquin
esse accidētale precederet esse substātiale. ergo ante for
mā simplicis elemēti preexistit in mā aliqua alia forma
substātialis. Multo igitur fortius ante animā ratiōalez
19ᵐ ¶ Preterea. sm phm in libro de generatione. facilius aer
cōuertitur in ignē: ꝙ̄ aqua: ppter hoc ꝙ cōuenit cum eo
in vna qualitate. s. calore. Cum ergo ex aere fit ignis: opz
ꝙ maneat idez calor specie: qz si differret spē calor ignis
⁊ calor aeris: essent octo qualitates prime: ⁊ nō quattuor
tm̄. Eadē eniz ratio esset de alijs qualitatibus: quarū que
libet in duobus elemētis luenit̄. Si ergo dicatur ꝙ rema
neat idem spē: sed differēs nūero: nō erit facilior ꝯuersio
aeris in ignē ꝙ̄ aq̄ in ignē: qz forma ignis dēbit corrūpe
duas q̄litates in aere sicut in aqua. Relinquitur ergo ꝙ
sit idem calor numero. Sz hoc nō pōt esse nisi preexistē
te aliqua forma substātiali: que vtrobiqz remanet vna: ⁊
cōseruat subiectū caloris vnū. Nō enim pōt esse accidēs
vnū numero: nisi subiectuz fuerit vnū. Oportet ergo di
cere ꝙ ante formam corporis simplicis: pintelligatur in
mā aliqua forma substātialis. Multo igitur magis āte
20ᵐ aiaz rōnalē. ¶ P̄. mā pᵃ quātum est de se indifferēter se
habz ad omnes formas. Si igitur nō preexistāt quedaz
forme ⁊ dispositiōes ante alias per quas appropriet̄ ad
hāc formā vel ad illaz: nō magis recipietur in ea hec for
21ᵐ ma ꝙ̄ illa. ¶ Preterea. mā vnitur forme per potētiam
qua ei potest subesse. Sed potētia illa nō est idē qđ essen
tia māe: sic enim esset equalis simplicitatis cum deo: qđ
est sua potētia. Cadit ergo aliquid medium iter mām ⁊
aiam ⁊ quālibet aliā formā.

5ᵖ **Sed contra** est in libro de ecclesiasticis dogma
tibus. Neqz duas in homine ani
mas dicimus: vnā aialem que corpus viuificet: aliaz spiri
tualē que rōnē ministret. Ex hoc sic arguitur. Sicut ho
mo est in genere aialis: ita est in genere aiati corporis et
substātie. Sed per vnā ⁊ eādem formam que est aia: est
homo ⁊ aial: vt ex predicta auctoritate pz. ergo eadez ra
tione per vnā ⁊ eādē formā collocat̄ in oibus generibus
superioribus. Et sic nō preexistit ante aiaz aliqua forma
2ᵐ in mā. ¶ Preterea. plus distat deus ⁊ anima ꝙ̄ anima et
corpus. Sed in mysterio icarnationis verbū est vnitum
aie imediate. ergo multo fortius aia potest vniri corpori
3ᵐ imediate. ¶ P̄. mediū opz participare cuz vtroqz extre
mor̄. Sed non pōt esse aliquid ꝙ partim sit corporale ⁊
partiz spirituale. ergo nō pōt aliquid cadere mediū iter
4ᵐ animā ⁊ corpus. ¶ P̄. magister dicit in pma di. scdi li. sen
tentiar̄: ꝙ vnio aie ad corpus est exēplum illius beate
vnionis: qua aia beata cōiungitur deo. Sed illa cōiūctio
5ᵐ fit sine medio. ergo ⁊ ista vnio. ¶ Preterea. phus dicit
in pmo de aia. ꝙ corpus nō continet animam: sed magis
aia corpus. Et dicit ibidez cōmē. ꝙ aia est causa cōtinui
tatis corporis. Sed cōtinuitas corporis dependet a for
ma substātiali per quā corpus est corpus. ergo ipa aia ra
tionalis est forma in hoie qua corpus est corpus. ¶ P̄. ef 6ᵐ
ficacior est ⁊ virtuosior aia rationalis ꝙ̄ forma simpli
cis elemēti. Sed a forma simplicis elemēti habet corpus
simplex quicquid substātialiter est. ergo multo fortius ab
anima corpus humanū. Et sic non preexistit aliqua for
ma vel aliquod medium.

Respondeo. dicēdum ꝙ huius questionis veritas ali R:
qualiter dependet ex premissis. Si
enim aia rationalis vnitur corpori soluz per cōtactū vir
tualez: vt motor: vt aliqui posuerūt: nihil phibebit dice
re ꝙ sunt multa media iter animā ⁊ corpus: ⁊ magis in
ter animā ⁊ materiā pmaz. Si vero ponat̄ anima vniri
corpori vt forma: necesse est dicere ꝙ vniatur ei imedia
te. Omnis enim forma siue substantialis: siue accidenta
lis: vnitur materie vel subiecto. vnūquodqz enim sm ꝙ
est vnum sm ꝙ est ens. Est autē vnūquodqz ens actu p
formaz: siue sm esse substātiale: siue sm esse accidētale.
vnde omnis forma est actus: ⁊ per consequens est ratio
vnitatis: qua aliquid est vnum. Sicut igitur nō est dice
re ꝙ sit aliquod aliud mediū quo materia habeat esse p
suam formaz: ita non potest dici ꝙ sit aliquod aliud me
dium vniens formaz materie vel subiecto. Secundum
igitur ꝙ anima est forma corporis: nō potest eē aliquid
mediuz inter animaz ⁊ corpus. Secūduz vero ꝙ est mo
tor: sic nihil phibz ibi ponere multa media. Manifeste
enim anima per corpus mouet alia mēbra: ⁊ etiā per spi
rituz mouet corpus. Sed tunc dubium restat qđ sit pro
priuz subiectuz anime: qđ cōparetur ad ipsam sicut ma Op. pᵃ
teria ad formā. Circa hoc est duplex opinio. Quidaz eni
dicunt: ꝙ sunt multe forme substātiales in eodem indi
uiduo: quaruz vna substernitur alteri. Et sic materia pri
ma nō est imediatuz subiectum vltime forme substātia
lis: sed subycitur ei mediantibus formis medijs. Ita ꝙ
ipsa materia sm ꝙ est sub forma prima est subiectuz p
ximuz forme secunde: ⁊ sic deinceps vsqz ad vltimā for
maz. Sic igitur subiectuz aie rationalis pximuz: est cor
pus perfectum anima sensitiua: ⁊ huic vnitur aia ratio Op. 2ᵃ
nalis imediate vt forma. Alia opinio est ꝙ in vno indiui
duo nō est nisi vna forma substātialis. Et sm hoc opz di
cere ꝙ per formaz substātialem que est forma humana:
habet hoc indiuiduū nō solum ꝙ sit homo: sed ꝙ sit ani
mal: ⁊ ꝙ sit viuum: ⁊ ꝙ sit corpus: ⁊ substātia ⁊ ens. Et sic
nulla alia forma substātialis precedit in hoc homine ani
maz humanā: ⁊ per consequens nec accidētalis: quia tūc
oporteret dicere ꝙ mā prima primo perficiatur per for
maz accidētalez ꝙ̄ substātialē: qđ est impossibile. Opor
tet enim omne accidens fundari in substātia. Varuz au
tem duarum opinionuz diuersitas ex hoc procedit: ꝙ q
dam ad inquirēdam veritatem de natura reruz: pcesse
runt ex rationibus intelligibilibus. Et hoc fuit pprium
platonicor̄. quidā vero ex rebus sensibilibus: ⁊ hoc fuit
pprium philosophie Aristo. vt dicit simplicius in cōmē
to super predicamenta. Considerauerunt platonici ordi
nem quēdam generuz ⁊ specierū: ⁊ ꝙ superius potest in
telligi sine inferiori: sicut homo sine hoc homine: ⁊ anial
sine homine: ⁊ sic deinceps. Existimauerūt etiā ꝙ quic
quid est abstractuz in intellectu: sit abstractū in re: alias
videbatur eis ꝙ intellectus abstrahens esset falsus aut
vanus: si nulla res abstracta ei respōderet. propter quod
etiā crediderunt mathematica esse abstracta a sensibili
bus: quia sine eis intelliguntur. vnde posuerūt hominez
abstractuz ab his hominibus: ⁊ sic deinceps vsqz ad ens
⁊ vnuz ⁊ bonum: qđ posuerunt summaz rer̄ virtutez. vi
derūt eniz ꝙ semper inferius particularius est suo supe

riori:⁊ ꝙ natura superioris participatur in inferiori.par
ticipans autē se habet vt materiale ad participatū.vñ
posuerūt ꝙ inter abstracta quāto aliquid est vniuersaliꝰ
tanto est formalius.Quidaꝫ vero ſm eādem viaꝫ ingre
dientes:ex opposito posuerūt ꝙ quāto aliqua forma est
vniuersalior:tāto est magis mālis.Et hec est positio aui
cebron in lib.fontis vite.posuit eniꝫ māꝫ primaꝫ absqꝫ
omni forma:quā vocauit materiā vniuersalē:⁊ dixit eaꝫ
cōem substātijs spūalibus ⁊ corporalibus. Cui dixit ad
uenire formā vniuersalē:que est forma substātie. Mate
riaꝫ aūt sic sub forma substātie existēteꝫ in aliquo sui di
xit recipere formā corporeitatis:alia parte eiꝰ que perti
net ad spirituales substantias:sine huiusmodi forma re
manēte.Et sic deinceps posuit in mā formaꝫ sub forma:
ſꝫ ordinē generū ⁊ spērū:vsqꝫ ad vltimā spēꝫ spālissimaꝫ.
Et hec positio q̄uis videat̄ discordare a pma:tn̄ ſm rei
veritatē cuꝫ ea cōcordat:⁊ est sequela eiꝰ. Posuerūt enī
platonici ꝙ quāto aliq̄ cā est vl'ior ⁊ formalior:tāto eius
perfectio in aliquo indiuiduo magis est substrata. vnde
effectū pmi abstracti qd̄ est bonū posuerūt māꝫ pmā: vt
supremo agēti respōdeat primū subiectū:⁊ sic deinceps
ſm ordinē causaꝝ abstractaꝝ ⁊ formaꝝ participataꝝ in
mā:sicut vniuersaliꝰ abstractū est formalius:ita vniuer
salior forma participata est mālior.Sed hec positio ſm
vera philosophie pncipia que cōsiderauit Aristo.est im
possibilis.pmo qdē q2 nullū idiuiduū substātie eēt sim
pliciter vnū.Nō.n.fit simpl'r vnū ex duobꝰ actibꝰ:sed ex
poꝰ ⁊ actu:inq̄tū id qd̄ ē poꝰ fit actu.Et pp h hō albꝰ nō est
simpl'r vnū:ſꝫ aial bipes ē simpl'r vnū.q2 h ipm qd̄ ē aial
est bipes. Si aūt eēt seorsū aial ⁊ seorsū bipes: hō nō eēt
vnū:ſꝫ plā: vt phs argumētat̄ i 3°⁊ 8°. meta. Mānifestū ē
g̊ ꝙ si multiplicarent̄ multe forme subales in vno idiui
duo sube.Q2 idiuiduū sube nō eēt vnū simpliciter: ſꝫ ſꝫ
quid:sicut hō albus.Secūdo vero q2 in hoc consistit rō
accidētis ꝙ sit in subiecto:ita tn̄ ꝙ per subiectū itellig a
tur aliqd̄ ens actu ⁊ nō in potētia tm̄:secūdū quē modū
forma substātialis nō est in subiecto:ſꝫ in mā. Cuicūqꝫ g̊
forme substernit̄ aliqd̄ ens actu quocūqꝫ modo: illa for
ma est accidēs. Manifestū est aūt ꝙ queliꝫ forma suba
lis quecūqꝫ sit facit ens actu ⁊ constituit. vnde sequit̄ ꝙ
sola prima forma que aduenit māe sit substantialis: oēs
vero subsequēter aduenientes sint accidētales. Nec hoc
excludit̄ per h ꝙ quidā dicūt:ꝙ prima forma est in po
tentia ad secūdā:q2 omne subiectū cōparatur ad suū ac
cidens: vt potētia ad actum. Cōpletior etiaꝫ esset forma
corporalis que prestaret susceptibilitatē vite:q̄ȝ illā que
nō prestaret. vnde si forma corporis inanimati facit ipꝫ
esse subiectū:multo magis forꝰ corporis poꝰ vitā habētis
facit ipsum esse subiectū:⁊ sic aia esset forma in subiecto
qd̄ est ratio accidētis. Tertio q2 sequeret̄ ꝙ in adeptiōe
postreme forme:nō esset generatio simpliciter:sed ſꝫ qd
tātuꝫ.Cum eniꝫ generatio sit trāsmutatio de non esse in
esse:id simpliciter generatur qd̄ fit ens simpliciter: loq̄n
do de nō ente simpliciter. Qd̄ aūt preexistit ens actu nō
potest fieri ens simpliciter:sed potest fieri ens hoc:vt al
buꝫ vel magnū:ꝙ est fieri ſm quid. Cum igit̄ forma pre
cedens in mā faciat esse actu:subsequēs forma nō faciet
esse simpliciter:sed esse hoc:vt esse hominem vel asinuꝫ
vel plātam. Et sic nō erit generatio simpliciter. Et ppter
hoc omnes āntiqui qui posuerūt māꝫ primā esse aliquid
actu:vt ignē:aerē:aut aquā:aut aliquid mediū:dixerunt
ꝙ fieri nihil erat nisi alterari. Et Aristo. eoꝝ dubitatio
neꝫ soluit ponēdo māꝫ esse in potētia tātū:quā dicit eē
subiectuꝫ generationis ⁊ corruptionis simpliciter. Et q2
materia nūquam denudatur ab omni forma: ppter hoc

quādocūqꝫ recipit vnaꝫ formam:perdit aliam ⁊ econuer
so. Sic ergo dicimus ꝙ in hoc homine nō est alia forma
substātialis q̄ȝ aia rationalis:⁊ ꝙ per eam homo nō solū
est homo:sed animal:⁊ viuuꝫ:⁊ corpus:⁊ substātia:⁊ ens.
Quod quidem sic considerari potest. Forma enim est si
militudo agentis in materia. In virtutibus autem acti
uis ⁊ operatiuis hoc inuenitur:ꝙ quāto aliqua virtus ē
altior:tanto in se plura comprehendit:nō composite:sed
vnite:sicut ſm vnaꝫ virtutem sensus cōmunis se exten
dit ad omnia sensibilia:que ſm diuersas potentias sen
sus propriꝫ apprehendunt. perfectioris autem agētis est
inducere perfectiorem formam. vnde perfectior forma
facit per vnum omnia que inferiores faciunt per diuer
sa:⁊ adhuc amplius. puta si forma corporis inanimati dat
materie esse ⁊ esse corpus:⁊ forma plante dabit ei et hoc:
⁊ insuper viuere. Anima vero sensitiua et hoc: insuper ⁊
sensibile esse. Anima vero rationalis ⁊ hoc:⁊ insuper ra
tionale esse. Sic enim inueniuntur differre forme reruꝫ
naturaliuꝫ ſm perfectū ⁊ magis pefectuꝫ:vt patet intuē
ti. ppter quod species comparantur numeris: vt dicitur
in 8°. metaphy. quorum species per additioneꝫ ⁊ subtra
ctionem vnitatis variantur. vnde etiam Aristo. in 2°. de
anima dicit. ꝙ vegetatiuuꝫ est in sensitiuo: ⁊ itellectiuū
in vegetatiuo:sicut trigonum in tetragono ⁊ tetragonuꝫ
in pentagono. pentagonum enim virtute continet tetra
gonum. habet enim hoc ⁊ adhuc amplius. Non auteꝫ ꝙ
seorsuꝫ in pentagono sit id quod est tetragoni:⁊ id quod
est pentagni propriuꝫ tāq̄ȝ due figure. Sic etiam anima
intellectiua virtute continet sensitiuam:quia habꝫ hoc
⁊ adhuc amplius:nō tamē ita ꝙ sint due anime. Si aūt
diceretur ꝙ anima intellectiua differret per essentiaꝫ a
sensitiua in homine:nō possꝫ assignari ratio vnionis ani
me intellectiue ad corpus:cum nulla operatio ppria aie
intellectiue sit per organuꝫ corporale.

Ad primuꝫ ergo dōm ꝙ auctoritas Diony. intel Ad p^m
ligenda est de causis agētibus nō de
causis formalibꝰ. ¶ Ad 2^m dōꝫ ꝙ cū forma pfectissima 2^m
det oīa q̄ dāt forme ipfectiores ⁊ adhuc āpliꝰ:mā put ab
ea pficit̄ eo mō pfectiōis quo pficit̄ a formis ipfectiori
bus:ɔsiderat̄ vt mā ppria:ēt illiusmodi pfectionis quā
addit perfectior forma super alias:ita tamen ꝙ non in
telligatur hec distinctio in formis ſm essentiam: sed so
lum ſm intelligibilem rationem. Sic ergo ipsa materia
ſm ꝙ itelligitur vt pfecta in esse corporeo susceptiuo vi
te:est ppriuꝫ subiectū aie. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ cum aial 3^m
sit id qd̄ vere est homo: distictio nature aialis ab hoīe nō
est ſm diuersitatē realē formarum:q̄si alia forma sit per
quā sit anial:⁊ superadditur altera per quā sit homo: sed
ſm ratiōes intelligibiles. Scḋꝫ eniꝫ ꝙ itelligitur corpꝰ
perfectū in esse sensibili ab aia:sic cōparat̄ ad pfectionē
vltimā que est ab aia rōnali inq̄tum hꝫ:vt māle ad for
male. Cum eniꝫ genus ⁊ species significēt quasdā inten
tiones intelligibiles:non requirit̄ ad distinctionē spēi ⁊
generis distinctio realis formaꝝ: sed intelligibilis tātū.
¶ Ad 4^m dicēduꝫ ꝙ aia mouet corpus per cognitionē:⁊ 4^m
appetitū: vis aūt sensitiua ⁊ appetitiua in aiali hꝫ deter
minatū organū:⁊ sic ab illo organo icipit motus anima
lis qd̄ est cor ſm Aristoteleꝫ. Sic igitur vna pars anima
lis est mouēs ⁊ altera est mota: vt ps mouēs accipiat̄ pꝰ
organū aie appetitiue:⁊ reliquū corpus sit motum. Sed
quia in hoīe mouēt volūtas ⁊ itellectus que nō sunt ali
cuiꝰ organi actꝰ:mouēs erit ipsa aia ſꝫ parteꝫ itellectiuam:
motū aūt corpus ſm ꝙ est perfectū ab ipsa aia in eē cor
poreo. ¶ Ad 5^m dicēdū ꝙ in icarnatione verbi aia poni 5^m
tur mediū iter verbuꝫ ⁊ carnem:nō necessitatis:sed con

gruentie: vnde ꝛ separata aia a carne in morte xp̄i: remā-
6m sit verbū imediate carni vnitū. ¶ Ad 6m dōz q liber il-
le nō ē aug. nec ē multū autēticus: ꝛ i hoc verbo satis ipro-
prie loquitur. vtrūqꝫ enim ad animā ptinet ꝛ fantasticū
ꝛ sēsualitas. Tamē dicit̄ sensualitas ad carnē referri in-
quantū ē appetitus rerū ad corpus ptinētiū. Fātasticū
autē ad aiam: inq̄ntum i eo sunt similitudines corporū si-
ne corporibus. hec autem dicunt̄ esse media inter animā
ꝛ carnē: nō put aia est forma corporis: sed prout est mo-
7m tor. ¶ Ad 7m dicēdum q administratio corporis perti-
net ad animā inq̄ntū ē motor: non inq̄ntū est forma. ¶ Et
licet ea quibus aia administrat corp⁹: sint necessaria ad
hoc q aia sit in corpore: vt proprie dispositiones talis
materie: nō tamē propter hoc sequitur q eadē sit ratio
administrationis ꝛ formalis vnionis. Sic enī eadem ē
s̄m substātiā aia que ē motor ꝛ forma: sed differt ratio-
ne: ita ꝛ eadem sunt que sūt necessaria ad vnionē forma-
lem: ꝛ ad administrationem: licet nō s̄m eandem ratio-
8m nē. ¶ Ad 8m dōm q per hoc q aia differt a corpore vt
corruptibile ab icorruptibili: nō tollit̄ quin q sit forma
eius vt ex supradictis patet. vnde sequitur q imediate
9m vniatur. ¶ Ad 9m dōm q aia dicitur vniri corpori per
spiritū inq̄ntum est motor: quia principiū qđ mouet̄ ab
anima in corpore est spiritus: vt Aristoteles dicit i libro
de causa motus animalium. Tamē ēt ille liber nō ē ma-
10m gne auctoritatis. ¶ Ad 10m dōm q si aliqua duo sunt di-
uersa per essentiam: ita q vtrūqꝫ habeat naturā sue spe-
ciei cōpletā: non possunt vniri nisi p mediū aliqđ ligans
ꝛ vniēs. Anima aūt ꝛ corpus nō sunt hꝰ: cū vtrūqꝫ natu-
raliter sit pars hominis: sed cōparantur ad inuicem vt
materia ad formā: quarū vnio ē immediata vt ostensū
11m est. ¶ Ad 11m. dicendū q aia vnitur corpori vt perficia-
tur nō solū q̄ntū ad intelligere fantasticum: sed ēt q̄ntum
ad naturā spēi: ꝛ q̄ntū ad alias operationes quas exercet
per corpus. Tamē dato q solū propter itelligere fātasti-
cū ei vniret̄: nō seq̄retur q vnio esset mediāte fantasma-
te. Sic enim vnitur anima corpori pp̄ter intelligere vt
p eā homo itelligat: qđ nō esset si fieret vnio p fātasma-
12m ta: vt ostensum est supra. ¶ Ad 12m dicendum q corpus
anteq̄ animetur habet aliquā formā. Illa autē forma
nō manet anima adueniēte. Aduentus enī anime est p
quandam generationem: generatio autem vnius est nō
sine corruptione alterius: sicut cū recipitur forma ignis
in materia aeris desinit esse actu in ea forma aeris: ꝛ re-
manet in potentia tantū. Nec ē dicendū q forme fiat
vel corrumpatur: q2 eius est fieri ꝛ corrumpi: cuius est
esse: qđ non est forme vt existentis: sed sicut eius quo ali-
quid ē. vnde ꝛ fieri non dicit̄ nisi cōpositū: iquātū redu-
13m citur de potentia in actū. ¶ Ad 13m dōm q in embrione
apparent quedā opa vite. Sed quidā dixerunt hꝰ opa
esse ab aia matris. Sed hoc est impossibile: q2 de ratio-
ne operum vite est q sint a principio intrinseco qđ ē aia
Quidā vero dixerūt q a principio inest aia vegetabilis:
ꝛ illa eadē cū fuerit magis perfecta fit aia sensitiua: ꝛ tā-
dem fit aia intellectiua: sed per actionē exterioris agen-
tis qđ est deus. Sed hoc ē impossibile. pmo q2 sequeret̄
q forma substantialis reciperet magis ꝛ minus: ꝛ q ge-
neratio est motus continuus. Secundo q2 sequeret̄ ani-
mā rationalē esse corruptibilē: cū vegetabilis ꝛ sensibi-
lis corruptibiles sint: dū ponitur fundamentū aie ratio-
nalis esse substantia vegetabilis ꝛ sensibilis. Non autē
dici potest q sint tres aie i vno corpore: vt ostensum est.
Relinquitur ergo dōz q in generatione hois vel aialis
sunt multe generationes ꝛ corruptiones sibi inuicē succe-
dentes. Adueniente enī perfectiori forma: deficit iper-
fectior. Et sic cū in embrione pmo sit aia vegetatiua tā-
tū: cū peruentū fuerit ad maiorem perfectionem tolli-
tur forma iperfecta ꝛ succedit forma perfectior: que est
aia vegetatiua ꝛ sensitiua simul: ꝛ vltimo cedente: succe-
dit vltima forma completissima: que est aia rationalis
¶ Ad 14m dōm q corpus mathematicū dicitur corp⁹ 14m
abstractū. vnde dicere corp⁹ mathematicum esse i sen-
sibilib⁹: ē dicere duo opposita simul: vt Aristo. argumē-
tatur in tertio meta. ꝯ quosdā platonicos hoc ponentes.
Nec tamē sequitur q abstrahētiū sit mendaciū: si cor-
pus mathematicum sit tm̄ in intellectu: q2 non intelligit
intellect⁹ abstrahens corpus aliquod esse nō i sensibili-
bus: sed itelligit ipsū non intelligendo sensibilia. Sicut
si quis intelligat hoiē nō intelligendo eius risibilitatē
nō mentitur. Mētiretur autē si itelligeret hominē nō
esse risibilē. Dico tm̄ q si corpus mathematicum esset i
corpore sensibili: cū corpus mathematicum sit dimēsio-
nale tm̄ pertinet ad genus quantitatis. vnde non regre-
retur ad ipsū aliqua forma substantialis. Corpus autē
qđ est in genere substantie habet formā substantialem:
que dicitur corporeitas: q̄ non est tres dimensiones. Sꝫ
quecūqꝫ forma subalis ex qua sequunt̄ in mā tres dimē-
siones. Et hec forma in igne est igneitas: in aiali aia sen-
sitiua: ꝛ in hoie aia itellectiua. ¶ Ad 15m dōz: q ptes dif- 15m
finitiōis sūt ptes forme vl̄ spēi: nō pp realē dr̄iā forma- 16m
rū: sꝫ s̄m distinctionē itelligibilē: vt dictū ē ad 3m. ¶ Ad
16m dōm: q lꝫ aia nō habeat corporeitatē in actu: hꝫ tm̄ 17m
virtutē: sicut sol calorē. ¶ Ad 17m dōm. q ordo ille quē
cōmētator tāgit est s̄m rōnē intelligibilē tm̄: q2 pus in-
telligit̄ mā pfici s̄m rōnē forme vniuersalis q̄ spālis: si-
cut pus intelligit̄ aliqđ ens q̄ viuū: ꝛ viuū q̄ aial: ꝛ aial
q̄ hō. ¶ Ad 18m dōm: q qđlibet eē generis vel spēi con- 18m
sequunt̄ ppria accidētia illi⁹ gnīs vel spēi. vñ qñ iā mā
intelligit̄ pfecta s̄m rōnē hui⁹ gnīs qđ est corpus. pñt in
ea intelligi dimēsiones que sūt ppria accidētia hui⁹ ge-
neris: ꝛ sic cōsequētur ordinē intelligibilē in mā s̄m di-
uersas eius partes diuerse forme eētates. ¶ Ad 19m dōz. 19m
q idē spe calor est in igne ꝛ aere: q2 quelibet q̄litas spāli-
ter attribuit̄ vni elēto in quo est pfecte: ꝛ p cōcomitātiā
vel deriuationē alteri: tm̄ impfectius. Cū ergo ex hoc ae-
re fit hic ignis: calor manet idē spe. sed augmētatus: nō
tm̄ idem numero: q2 nō manet idē subiectū. nec hoc facit
ad difficultatē cōuersionis cū corrūpat̄ per accñs ex cor-
ruptione subiti: ꝛ nō ex ꝯrietate agētis. ¶ Ad 20m dōm: 20m
q materia put nuda cōsiderat̄ se hꝫ indifferēter ad oēs
formas: sed determinat̄ ad spāles formas per virtutem
mouētis: vt tradit̄ in. 2. de gnātiōe. Et s̄m ordinē itelli-
gibilē formarū in mā: est ordo agētiū nāliū. Inter ipsa
enim corpora celestia vnū est vlius actiuū q̄ alterū: nec
vlius agēs agit seorsum ab inferiorib⁹ agētib⁹: sed vlti-
mū agēs ppriū agit in virtute oiū supior. vñ nō impri-
munt̄ a diuersis agētib⁹ diuerse forme in vno īdiuiduo
sꝫ vna forma est que iprimit̄ a pximo agēte: ꝯtinēs in se
virtute oēs formas pcedētes. Et mā sꝫ q ꝯsiderat̄ pfe-
cta sub rōne forme vniuersalioris ꝛ accidētiū cōsequen-
tium: fit ppria ad subsequētē pfectionē. ¶ Ad 21m dōz: 21m
q cū vnūqđqꝫ genus diuidat̄ per potētiā ꝛ actū: ipsa po-
tētia que est in genere substātie mā est: sicut forma act⁹.
vñ mā nō subest forme mediāte aliqua potētia.

¶ Utrum tota anima sit in qualibet parte corporis.

Quarto queritur. vtrū tota anima sit in qualibet parte corpis. ¶ Et vi- 1m
detur q non. Dicit enim Aristoteles in libro
de causa motus animalium. nihil opus est in
vnoquoqꝫ corporis esse aiam: sed in quodam

corporis p̄ncipio existere. In nā aūt nihil est frustra: nō
2m est ergo aīa in q̄libet parte corp̄is. ¶ P̄. ex corpore ꝛ aīa
ꝯstituit̄ aīal. Si igit̄ in qualibet p̄te corporis eēt aīa: q̄li
3m bet pars aīalis eēt aīal: qđ est incōueniēs. ¶ P̄. in q̄cūq;
est subm̄ ꝛ ꝓprietas subiecti: sed oēs potētie aīe sunt in
essentia aīe: sicut ꝛ ꝓprietates in subiecto. ḡ si aīa esset in
qualibet p̄te corporis: sequeret̄ q̄ in q̄libet p̄te corporis
essent oēs potētie aīe. Et sic auditus erit in oculo: ꝛ visus
4m in aure: qđ est incōueniēs. ¶ P̄. nulla forma que req̄rit
dissimilitudinē partiū inuenit̄ in q̄libet parte: vt p̄z de
forma dom⁹: que nō est in q̄cūq; parte dom⁹: sed in tota
domo. Forme v̄o que nō req̄rūt dissimilitudinē partiuꝫ:
sunt in singulis partib⁹: vt forma aeris ꝛ ignis. Aīa aūt ē
forma req̄rēs dissimilitudinē partiū: vt p̄z in oībus aīa
5m tis. ḡ aīa nō est in q̄libet parte corp̄is. ¶ P̄. nulla forma
que extendit̄ s̄m extēsionē mā̄e. est tota in qualibet par
te sue mā̄e. Sed aīa extendit̄ s̄m extēsionem mā̄e. dicit̄
eni in lib. de q̄ntitate aīe. Tantā estimo eē aīam: quantaꝫ
eam spacia corporis esse patiunt̄. ergo aīa nō est tota in
6m qualibet parte corp̄is. ¶ P̄. q̄ aīa sit in qualibet corpo
ris parte: p̄cipue videt̄ ex hoc q̄ in qualibet corp̄is par
te agit. Sed aīa op̄atur vbi nō est: q2 vt Aug⁹ dicit ad vo
lusianū: aīa sentit ꝛ videt in celo vbi nō est. Nō ē ergo ne
7m cessariū aīaꝫ eē in q̄libet corp̄is parte. ¶ P̄. s̄m ph̄ꝫ mo
uētibus nobis mouent̄ ea que in nobis sunt. Cōtingit āt
vnā partē corporis moueri alia quiescēte. Si ergo aīa ē
in qualibet parte corporis: sequit̄ q̄ simul moueat̄ ꝛ q̄e
8m scat: qđ videt̄ incōueniēs. ¶ P̄. si aīa est in qualibet p̄te
corporis: vnaq̄q; pars corporis īmediatū ordinē habe
bit ad aīam: ꝛ sic nō depēdēt alie p̄tes a corde: qđ est con
tra Hieronymuꝫ sup̄ Math. qui dicit q̄ p̄ncipale hoīs
9m nō est in cerebro s̄ꝫ Platonē: sed in corde s̄m x̄p̄ꝫ. ¶ P̄.
nulla forma que req̄rit determinatā figurā pōt esse vbi
nō est illa figura: sed aīa est in corpore s̄m determinataꝫ
figurā. Dicit eni cōmē. in p̄ de aīa. q̄ qđlibet corpus aīa
lis h̄ꝫ figurā propriā. Et hoc manifestat̄ in sp̄eb⁹ aīaliuꝫ.
Mēbra eni leonis nō differūt a mēbris cerui: nisi ꝓpter
diuersitatē aīe. ḡ cū in parte nō inueniat̄ figura toti⁹: aīa
nō erit in parte. Et hoc ē qđ idē cōmē. dicit in eodē lib. q̄
si cor h̄ꝫ nāām recipiēdi aīaꝫ: q2 h̄ꝫ talē figurā: manifestū
est q̄ pars eius nō recipit illā aīam: q2 nō h̄ꝫ talē figurā.
10m ¶ P̄. quāto aliquid est magis abstractū: tanto min⁹ de
terminat̄ ad aliqđ corporale. S̄ꝫ angelus est magis ab
stractus q̄ꝫ aīa. determinat̄ aūt angelus ad aliquā parteꝫ
mobilis qđ mouet: ꝛ nō ē in qualibet parte eius: vt p̄z p̄
ph̄m in. 4. phy. vbi dicit q̄ motor celi nō est in cētro: sed
in quadā parte circūferētie. Multo min⁹ igit̄ aīa est in
11m qualibet parte sui corporis. ¶ P̄. si in quacūq; parte cor
poris ē op̄atio aīe est aīa: pari rōne in q̄cūq; parte corpo
ris ē op̄atio visiue potētie ibi est ipsa visiua potētia. S̄ꝫ
op̄atio visiue potētie eēt in pede: si ibi eēt organū visiue
potētie. vñ q̄ desit op̄atio visiua: erit ꝓpter defectū orga
12m ni tm̄. Erit igit̄ ibi potētia visiua si ibi sit aīa. ¶ P̄. si aīa
est in q̄libet p̄te corporis: op̄ꝫ q̄ vbicūq; sit aliq̄ pars cor
poris: ibi sit aīa. sed pueri crescētis partes incipiūt esse p̄
augmētū vbi p̄us nō erāt. ḡ ꝛ aīa eius incipit eē vbi p̄u⁹
nō erat. Sed hoc videt̄ ipossibile. Tribus eni modis ali
q̄d incipit eē vbi prius nō erat. Aut p̄ hoc q̄ de nouo fit:
sicut cū aīa creat̄ ꝛ infundit̄ corpori. Aut per ꝓpriā trās
mutationē: sicut cū corpus trāsfert̄ de loco ad locuꝫ. Aut
per trāsmutationē alterius in ipsuꝫ: sicut cū corpus x̄p̄i i
cipit esse in altari. Quoꝝ nullū hic dici pōt. ḡ aīa nō est ī
13m qualibet parte corporis. ¶ P̄. aīa non est nisi in corpore:
cuius est actus. est autē actus corporis organici: vt dr̄. 2.
de aīa. Cū igit̄ nō quelibet pars corporis sit corpus orga

nicū: nō erit in qualibet parte corp̄is. ¶ P̄. plus differūt 14m
caro ꝛ os vni⁹ hoīs: q̄ꝫ due carnes duoꝝ hoīum. Sed aīa
vna nō pōt eē in duob⁹ corporib⁹ diuersoꝝ. ḡ nō pōt esse
in oībus partibus vnius hoīs. ¶ P̄. si aīa est in qualibet 15m
parte corp̄is: op̄ꝫ q̄ ablata quacūq; parte corp̄is: vel au
ferat̄ aīa: qđ p̄ꝫ esse falsuꝫ: cū remaneat hō viuēs: vel trās
ferat̄ de illa parte ad alias: qđ est impossibile: cuꝫ aīa sit
simplex: ꝛ per ꝯñs imobilis. Nō ergo est in qualibet par
te corp̄is. ¶ P̄. nullū indiuisibile pōt eē nisi in indiuisi 16m
bili: cū locū oporteat eq̄ri locato. In corp̄e aūt ꝯtingit si
gnare infinita idiuisibilia. Si igit̄ aīa sit in qualibet p̄te
corp̄is: sequet̄ q̄ sit in infinitis: qđ eē nō pōt: cū sit finite
virtutis. ¶ P̄. cū aīa sit simplex absq; q̄ntitate dimēsiua 17m
nulla totalitas videt̄ posse ei attribui nisi v̄tutis: sed nō
est in qualibet parte corp̄is s̄m suas potētias: in q̄bus cō
siderat̄ totalitas virtutis eius. Nō ergo in qualibet p̄te
corporis est tota aīa. ¶ P̄. q̄ aliquid possit eē totū in to 18m
to ꝛ in oībus partib⁹: videt̄ ꝓuenire ex eius simplicita
te: tñ hoc in corporibus videm⁹ nō posse accidere. Sed
aīa nō est simplex: sed cōposita ex mā̄ ꝛ forma. ergo non
est in q̄libet forma corp̄is. ꝓbatio medie. ph̄s i. 2. meta.
rep̄rehēdit ponētes mām corporalē p̄mū p̄ncipiū: q2 po
nebāt solū elemēta corpoꝝ: nō corpoꝝ aūt nō. Igit̄ incor
poreoꝝ est etiā aliquod elemētū: sed elemētum est mā̄le
p̄ncipiū. ergo etiā substantie icorporee: vt angelus ꝛ aīa
habēt mā̄le p̄ncipiū. ¶ P̄. quedā aīalia decisa viuūt: nō 19m
est aūt dicere q̄ altera pars viuat per totā aīam. ḡ nec an
te decisionē tota aīa erat in illa parte: sed pars aīe. ¶ P̄. 20m
totum ꝛ p̄fectū idē est: vt dicit̄ in. 3. physi. p̄fectuꝫ aūt est
qđ attingit ꝓpriā virtutē: vt dicit̄ etiā in. 7. physi. ꝓpria
aūt virtus aīe s̄m intellectū est q̄ nō est actus alicuius
partis. Nō ergo aīa est tota in qualibet parte corp̄is.

Sed contra est qđ dicit Augu⁹ in. 3. de trinitate. 3p
q̄ aīa in toto tota est: ꝛ in qualibet
eius parte tota. ¶ P̄. Dam. dicit q̄ angelus ibi est vbi 2°
op̄at̄. pari ergo rōne ꝛ aīa: sed aīa op̄at̄ in qualibet parte
corporis: q2 quelibet pars corp̄is nutrit̄: auget̄: ꝛ sentit.
ḡ aīa est in q̄libet parte corp̄is. ¶ P̄. aīa est maioris v̄tu 3°
tis q̄ꝫ forme mā̄les: sed forme mā̄les: vt ignis: aut aeris:
sunt in qualibet parte. Multo igit̄ magis aīa. ¶ P̄. in li 4°
bro de sp̄ū ꝛ aīa dicit̄ q̄ aīa p̄sentia sua corpus viuificat:
s̄ꝫ quelibet pars corp̄is viuificat̄ ab anima. ergo anima
est cuilibet parti corporis presens.

Respódeo. Dōm q̄ veritas huius q̄ōnis ex p̄ce Rñō
dentib⁹ depēdet. ostēsuꝫ est eni p̄mus
q̄ anima vnitur corpori: nō solū vt motor: sed vt forma.
Posterius v̄o ostensum est q̄ anima nō presupponit ali
as formas substātiales in materia: que dent esse substan
tiale corpori: aut partibus eius: sed ꝛ totuꝫ corpus ꝛ oēs
eius partes habent esse substātiale ꝛ specificum per ani
mam: qua recedente sicut non manet homo: aut animal:
aut viuuꝫ: ita nō manet manus aut oculus: aut caro: aut
os: nisi equiuoce: sicut depicta: aut lapidea. Sic igit̄ cum
omnis actus sit in eo cuius est act⁹: oportet aīam que est
actus totius corp̄is ꝛ oīum partiū: esse in toto corpore ꝛ
in qualibet eius parte. Sed tñ aliter se habet totuꝫ cor
pus ad aīam: ꝛ aliter ad partes eius. Anima enim totius
quidē corporis actus est p̄mo ꝛ per se. partium v̄o in or
dine ad totum. Ad cuius euidētiā considerandum q̄ cū
materia sit propter formam: talem oportet esse mām vt
competit forme. In istis rebus corruptibilibus forme q̄
perfectiores q̄ sunt debilioris virtutis: hñt paucas op̄a
tiōes: ad q̄s nō req̄rit̄ p̄tiū dissimilitudo: sic p̄ꝫ in oībus
iāīatis corp̄ibus. Aīa v̄o cū sit forme altioris ꝛ maioris
v̄tutis: pōt eē p̄n⁹ diuersaꝝ op̄ationū: ad q̄rū executiões

requirunt dissimiles partes corporis. Et ideo ois aia re-
quirit diuersitatē organorū in ꝑtibus corporis cuius est
actus: ⁊ tāto maiorē diuersitatem quāto aia fuerit per-
fectior. Sic igitur forme infime vniformiter ꝑficiunt
suā materiā: sȝ aia difformiter: vt ex dissimilib⁹ ꝑtibus
ꝯstituat integritas corporis: cuius ꝑmo ⁊ per se aia est
actus. Sed restat iquirēdū ꝙ dicit totā aiam eē in toto:
⁊ totā in singulis ꝑtib⁹. Ad cuius euidētiā ꝯsiderandū
ē ꝙ triplex totalitas iuenit. Prima quidē est manifestior
ſm ꝗtitatē: put totū ꝗtū dicit qđ natū est diuidi i ꝑtes
ꝗtitatis: Et hec totalitas nō pōt attribui formis nisi ꝑ
accidēs: inꝗtū. s. ꝑ accidēs diuidūtur diuisiōe ꝗtitatis:
sicut albedo diuisiōe supficiei. Sed hoc ē illarū tantum
formaꝝ q̄ coextēdūtur ꝗtitati: qđ ex hoc ꝯpetit aliq̄b⁹
formis: q2 hñt materiā siles ⁊ in toto ⁊ in ꝑte. vñ forme
que requirūt magnam dissimilitudinē in ꝑtibus: nō ha-
bēt hȝ extēsionē ⁊ totalitatē: sicuti aie ꝑcipue aliam ꝑfe
ctioꝝ. Secunda autē totalitas attendit secūdū ꝑfectio-
nē eēntie. Cui totalitati ēt rñdēt ꝑtes eēntie: ꝑhyce ꝗdeȝ
in ꝯpositis materia ⁊ forma: logice vero genus ⁊ dria. q̄
quidē ꝑfectio i formis accidētalib⁹ recipit magis ⁊ mi
nus: nō autē in substātialibus. Tertia aūt totalitas est
secundū virtutē. Si ergo loqueremur de aliqua forma
hñte extēsionē in materia: puta de albedine: possemus
dicere ꝙ est tota in ꝗlibet parte totalitate essētie ⁊ vir-
tutis: nō autē totalitate ꝑma que ē ei ꝑ accidēs: sicut to-
ta ratio spēi albedinis inuēitur i ꝗlibet ꝑte supficiei: nō
aūt tota ꝗtitas quā habet per accidēs: sȝ pars i ꝑte. Ani-
ma autem ⁊ ꝑcipue humana nō habet extēsionē in ma-
teria: vnde in ea ꝑma totalitas locū nō habet. Reliqui-
tur ergo ꝙ ſm totalitatē essentie simpliciter enunciari
possit eē tota i qualibet corpis ꝑte: nō aūt secūdū totali
tatē virtutis: quia ꝑtes difformiter ꝑficiūtur ab ipa ad
diuersas oꝑationes: ⁊ aliq̄ oꝑatio est eius. s. intelligere:
quā ꝑ nullā ꝑtē corpis exequit. vñ sic accepta totalitate
anime ſm virtutē: nō solū non est tota in qualibet parte:
sed nec est tota in toto: quia virtus anime capacitatem
corporis excedit: vt supra dictum est.

Ad p^m. Ad primum ergo dicēdū ꝙ philosophus ibi lo-
quitur de aia ꝗtū ad potētiā moti-
2m. uā: q̄ ꝑmo fundat i corde. ¶ Ad 2m dicēdū ꝙ anima nō
est in ꝗlibet parte corpis ꝑmo ⁊ per se: sed in ordine ad
totū vt dictum est. ⁊ ideo nō ꝗlibet pars animalis est
3m. animal. ¶ Ad 3m dicēdū ꝙ ſm phm in libro de somno ⁊
vigilia. cuius ē potētia eius est actio. vnde potentie ille
quaꝝ oꝑationes nō sunt solius aie sed ꝯiūcti: sūt in orga-
no sicut in subiecto: in aia aūt sic in radice. Solū aūt ille
potētie sunt in aia sic in subiecto: quaꝝ oꝑatiōes aia non
per organū corpis exequitur: que tamē sūt anime ſm ꝙ
4m. excedit corpus. vnde nō seqtur ꝙ i ꝗlibȝ ꝑte corpis sint
omnes potētie aie. ¶ Ad 4m dicenduȝ ꝙ forma dom⁹
cum sit accidentalis: non dat esse specificū singulis ꝑti-
bus domus: sicut dat aia singulis ꝑtibus corpis: ⁊ ideo
5m. nō est simile. ¶ Ad 5m dicēdum ꝙ auctoritas illa nō sic
intelligit ꝙ aia humana extēdatur ſm extēsioneȝ cor-
poris: sȝ ꝙ virtualis aie ꝗtitas nō porrigit i maiorē ꝗti-
6m. tatē q̄ȝ corporis. ¶ Ad 6m dicēdū ꝙ ois operatio aliquo
mō accipit vt media inter oꝑanteȝ ⁊ obiectum oꝑatio
nis: vł realiter sicut in illis actiōibus q̄ ꝓcedūt ab agēte
in aliqđ extrisecū trāsmutādū: vel ſm modū intelligēdi
sicut itelligere ⁊ velle ⁊ hȝ: q̄ licet sint actiōes i agēte ma
nētes vt dicit in 9°. metaphi. tamē signātur per modum
aliaꝝ actionum: vt ab vno tēdētes in aliud. Sic ergo cū
dicitur aliquis operari hic vel ibi: dupliciter pōt itelli-
gi. Uno modo ꝙ per hȝ aduerbium determinatur ver-
bum ex quo operatio exit ab agente: ⁊ sic verum est ꝙ
anima vbicūꝗȝ operatur ibi est. Alio modo ex ea parte
qua operatio intelligitur terminari ad alterum. Et sic
non vbicunꝗȝ operat ibi est: sic enim sentit ⁊ videt in ce
lo: in quantū celum sentit ⁊ videt ab ea. ¶ Ad 7m dcēm 7m
ꝙ anima moto corpore mouetur per accidens ⁊ non per
se. Non est autem inconueniens ꝙ aliquid simul moue-
atur ⁊ quiescat per accidēs secundum diuersa. Esset aūt
inconueniens si per se simul quiesceret ⁊ moueretur.
¶ Ad 8m dicendum ꝙ licet anima sit actus cuiuslibet 8m
ꝑtis corpis: nō tamē vniformiter oēs partes corpis ꝑfi-
ciuntur ab ea: vt dictū est: sed vna altera principalius ⁊
perfectius. ¶ Ad 9m dicēdū ꝙ aia ꝑ determinatā figu- 9m
ram dicitur esse in corpore: nō ꝙ figura sit causa q̄re sit
in corpore: sed poti⁹ figura corporis est ex anima. vnde
vbi nō est figura conueniens huic anime: non potest esse
hec anima. Sed aliā figuraȝ requirit anima in toto cor-
pore cuius per prius ē actus: ⁊ aliā i parte cuius ē act⁹ in
ordine ad totū: sic dictū ē. vnde in animalibus in ꝗbus
figura partis fere ē cōformis figure totius: pars recipit
animam vt quoddā totū quare decisa viuit. In animali
bus tamē ꝑfectis: in quibus figura partis multuȝ differt
a figura totius: pars non recipit animam sicut totuȝ ⁊ ꝑ-
mum perfectibile: vt decisa viuat: recipit tamen animā
in ordine ad totū: vt cōiuncta viuat. ¶ Ad. 10m. dicendū 10m
ꝙ angelus cōparatur ad corp⁹ celeste qđ mouet: nō sicut
forma: sed sicut motor. vnde nō est simile de ipo: ⁊ de aia
q̄ est forma totius ⁊ cuiuslibet ꝑtis. ¶ Ad. 11m. dcēm ꝙ si 11m
esset oculus in pede: esset ibi potētia visiua: q2 hec poten-
tia est actus talis organi animati. Remoto aūt organo
remanet ibi anima: non tamē potētia visiua. ¶ Ad 12m. 12m
dicēdū ꝙ augmētū non fit sine motu locali: vt dicit phi.
4°. phisi. vnde augmentato puero sicut aliq̄ pars corpis
icipit esse ꝑ se ubi prius nō erat: ita aia ꝑ accidēs ⁊ ꝑ trās-
mutationeȝ suam: in quantū per accidens mouet moto
corpore. ¶ Ad 13m dcēm: ꝙ corpus organicū est ꝑfectibi- 13m
le ab aia ꝑmo ⁊ ꝑ se. singula autē organa ⁊ organoꝝ ꝑtes
in ordine ad totū: sicut dictū est. ¶ Ad 14m dcēm: ꝙ caro 14m
mea cū carne tua magis ꝯuenit ſȝ rōnē spēi: q̄ȝ caro mei
cū eē meo. Sȝ ſm analogiā ad totū ē ecōuerso. Nā caro
mea ⁊ os meū pñt ordinari ad vnū totū ꝯstituendū: nō
aūt caro mea ⁊ caro tua. ¶ Ad 15m dcēm: ꝙ ꝑcisa parte nō 15m
sequit ꝙ auferat aia: vel ꝙ ad aliā partē trāsmutet: nisi
poneret ꝙ in illa sola ꝑte aia esset: sed sequit ꝙ illa pars
desinat ꝑfici ab aia totius. ¶ Ad 16m dcēȝ: ꝙ aia nō est i- 16m
diuisibilis vt pūctū habēs sitū in ꝯtinuo: cōtra cuius rō-
nē eēt in loco diuisibili eē. Sed aia est idiuisibilis ꝑ ab-
stractionē a toto genere ꝯtinui. vñ nō est ꝯ̄ eius rōnem si
sit in aliquo diuisibili toto. ¶ Ad 17m dcēm ꝙ aia ex hoc 17m
ꝙ est indiuisibilis sequit ꝙ nō habeat totalitatē ꝗtita-
tis. Nec ꝓpter hoc relinquit ꝙ sit in ea sola totalitas po
tentiarū. Est eni in ea totalitas ſm essentie rōnē: vt dctū
est. ¶ Ad 18m dcēm ꝙ phs in libro illo intēdit inqrere de 18m
ꝑncipijs oium entiū: nō solū mālib⁹: sȝ ēt formalib⁹: effi-
ciētibus: ⁊ finalib⁹. Et iō redarguunt ab ipso antiq natu
rales: ꝙ posuerūt tm̄ causam mālē: que nō hȝ locū in re-
bus incorporalibus. ⁊ sic non poterant ponere principia
omnium entium. Non ergo intendit dicere ꝙ sit aliqđ
elementum materiale rerum incorporalium: sed ꝙ illi
sunt reprehendendi: qui principia rerum incorporalium
neglexerunt: ponentes causam materialem tm̄. ¶ Ad 19m
19m dicendum: ꝙ in illis animalib⁹ que decisa viuunt: est
vna anima in actu ⁊ multe in potentia. per decisioneȝ au
tem reducuntur in actum multitudinis: sicut contingit
in omnibus formis que habent extensionē in materia.

20m ¶ Ad 20. dicendum: q̄ cum dicitur anima esse tota in
qualibet parte: accipitur totū ꝛ perfectum fm̄ rationē
essentie: ꝛ non fm̄ rationem potentie seu virtutis: vt ex
supradictis patet.

¶ Utrū aliqua sub̄a sp̄ūalis creata sit nō vnita corpori.

Quinto querit̄ vtrū aliqua substātia spi-
ritualis creata sit non vnita cor-
1° pori. ¶ Et videt̄ q̄ nō. Dicit eni Origenes in
p̄mo periarcon. Solius dei idest patris ꝛ filij
ꝛ sp̄ūs sancti ꝓpriuꝫ est: vt absq̄ vlla corporee
2m societatis adiectione itelligat̄ existere. Nulla ergo sub-
stātia sp̄ūalis creata pōt eē corpori nō vnita. ¶ P̄. pasca
sius papa dicit q̄ sp̄ūalia sine corporalib⁹ subsistere nō
p̄nt. Nō ē ergo possibile sp̄ūales sub̄as nō vnitas corpori
3° bus esse. ¶ P̄. Ber. sup can. inquit. Liquet oēm spiritū
creatū corporeo indigere solatio. Manifestū est autē q̄
cū nā nō deficiat in necessarijs: multo minus deficit de⁹.
4° Nō g̃ sp̄ūs creatus sine corpore iuenit̄. ¶ P̄. si aliq̄ sub-
stātia sp̄ūalis creata nō est oino corpori nō vnita: necesse
est q̄ sit supra tēpus: tp̄s eni corporalia nō excedit. Sed
sub̄e sp̄ūales create nō oino sunt supra tēpus. Cū enim ex
nihilo create sint: ꝛ per ꝯsequēs a nō esse incipiāt: neces-
se est eas vertibiles esse: vt possint deficere in nō esse: nisi
ab alio ꝯtinerent̄. qđ aūt pōt in nō esse deficere. nō oino
5m est supra tp̄s. pōt eni nūc eē ꝛ in alio nūc nō eē. nō ē g̃ pos-
sibile aliq̄s creatas sub̄as absq̄ corp̄ib⁹ eē. ¶ P̄. angeli
q̄dā corp̄a assumūt. Corp⁹ āt assūptū ab āgelo mouet̄ ab
eo. Cū igit̄ moueri fꝫ locū p̄supponat sētire ꝛ viuere: vt pꝫ
in. 2. de aīa. vr̄ q̄ corp̄a assūpta ab āgelis sentiāt ꝛ viuāt:
ꝛ ita sint corp̄ib⁹ nāliter vniti: de q̄bus tn̄ maxime vide-
tur q̄ sint a corp̄ibus absoluti. Nulla g̃ sp̄ūalis sub̄a crea
6m ta est corpori nō vnita. ¶ P̄. angelus nāliter ē ꝑfectior
q̄ aīa. ꝑfectius aūt est qđ viuit ꝛ dat vitā q̄ illud qđ vi-
uit tn̄. Cū igit̄ aīa viuat ꝛ det vitā corpori per hoc q̄ est
forma eius: videt̄ q̄ multo forti⁹ angelus nō solū viuat:
7m sed etiā vniat̄ alicui corpori cui det vitā: ꝛ sic idē qđ p̄us.
¶ P̄. manifestū est q̄ angeli singularia cognoscūt: alio-
qn frustra hoībus in custodiā deputarent̄. nō possunt au-
tem singularia cognoscere per formas vniuersales: quia
sic equaliter se haberet eoꝝ cognitio ad p̄teritū ꝛ futuꝝ.
cū tn̄ futura cognoscere solius dei sit. Cognoscūt igit̄ an-
geli singularia per formas particulares: que requirūt or
gana corporalia sibi vnita in q̄bus recipiant̄. g̃ angeli ha
bēt organa corporalia sibi vnita. Et sic nullus sp̄ūs crea-
8m tus videt̄ eē oino a corp̄e absolut⁹. ¶ P̄. p̄ncipiū indiui
duationis est mā. Angeli aūt sunt quedā idiuidua: alio-
qn nō haberēt ꝓprias actiones. Agere eni per materiaꝫ
est. Cū igit̄ nō habeāt materiā ex qua sint: vt supra dictū
est: videt̄ q̄ habeāt māns in qua. s. corpora q̄bus vniunt̄.
9m ¶ P̄. cū sp̄ūs creati sint substātie finite: necesse ē q̄ sint
in determinato genere ꝛ sp̄e. Est igit̄ in eis inuenire nāꝫ
vniuersalē sp̄ei. Ex ipsa aūt nā vniuersali nō habēt q̄ in-
diuiduent̄. g̃ opꝫ esse aliq̄d additū p̄ qđ idiuiduent̄. hoc
aūt nō pōt eē aliq̄d māle qđ intret cōpositionē angeli: cū
angeli sint imateriales sub̄e: vt supra dictū est. Necesse ē
ergo q̄ addat̄ eis aliq̄ mā corp̄alis per quā indiuiduan-
10m tur: ꝛ sic idē qđ p̄us. ¶ P̄. sub̄e sp̄ūales create nō sūt mā
tn̄: q̄r sic essent in potētia solū: ꝛ nō haberēt aliquā actio-
nem. nec iterū sunt cōposite ex mā ꝛ forma: vt supra ostē
sum est. Relinquit̄ igit̄ q̄ sint forme tn̄. de rōne autem
forme est q̄ sit actus māe cui vnit̄. Uidet̄ g̃ q̄ sp̄ūales
11m sub̄e vniantur materie corporali. ¶ P̄. de similibus si-
mile est iudicium. Sed alique spirituales substātie crea
3p Sed contra te sunt vnite corporibus. g̃ omnes.
est qđ Dionysius dicit in. 4. c. de di.
nominibus: q̄ angeli sunt incorporales ꝛ immateria-
les. ¶ P̄. fꝫ philosophuꝫ in. 7. phy. si aliqua duo inue- 2°
niunt̄ coniuncta: quoꝝ vnū sine altero inueniri pōt: opꝫ ꝛ
alterū sine alio inueniri. Inuenit̄ enim aliquid mouens
motū. vnde si aliq̄d est motū nō mouēs: inuenit̄ ēt aliq̄d
mouēs nō motū: Sed inuenit̄ aliquid cōpositū ex sub̄a
corporali ꝛ sp̄ūali. Cū igit̄ inueniat̄ aliqđ corpus sine spi
ritu: videt̄ q̄ aliquis sp̄ūs inueniri possit corpori nō vni-
tus. ¶ P̄. Ricardus de sancto victore sic argumētatur. 3°
In diuinis plures inueniunt̄ ꝑsone in vna nā. In rebus
aūt humanis vna ꝑsona in duabus naturis. s. aīa ꝛ corpo
re. g̃ ꝛ inuenit̄ mediū. s. q̄ sit vna ꝑsona in vna nā: qđ non
esset si nā sp̄ūalis corpori vniretur. ¶ P̄. angelus est in 4°
corpore assumpto. Si g̃ corpus aliud sibi nāliter vniret̄:
sequeret̄ q̄ duo corp̄a simul essent in eodē: qđ ē impossi
bile. Sunt ergo alique sp̄ūales sub̄e create nō habentes
corpora naturaliter sibi vnita.

Respōdeo. Dīcm̄ q̄ q̄r nostra cognitio a sensu in- Rño
cipit: sensus aūt corporaliū est: a p̄nci-
pio hoīes de veritate ingrētes solā naturā corporeā cape
re potuerūt: in tn̄ q̄ p̄mi naturales ph̄i nihil esse nisi cor
pora existimabāt. vn̄ ꝛ ipsaꝫ aīam corpus esse dicebant.
Quos etiā secuti vident̄ manichei heretici: qui deū lucē
quādā incorporeā per infinita distinctā spacia esse existi
mabāt. Sic etiā ꝛ Antropomorfite: qui deū lineamētis
humani corporis figuratū esse astruebāt: nihil vltra cor-
pora esse suspicabant̄: sed posteriores ph̄i rōnabiliter p̄
intellectū corporalia trāscēdētes ad cognitionē incorpo
ree substātie ꝑuenerūt. Quoꝝ Anax. p̄mus: q̄r ponebat Anaxa.
a principio omnia corporalia inuicem esse imixta: coact⁹
fuit ponere supra corporalia aliquod incorporeum non
mixtum: qđ corporalia distingueret ꝛ moueret. Et hoc
vocabat intellectum distinguētem ꝛ mouentem omnia:
quem nos dicimus deū. Plato vō est alia via vsus ad po Plato
nendum substātias incorporeas. Existimauit eniꝫ q̄ an-
te omne esse participās: necesse est ponere aliquid abstra
ctum nō participatū. vnde cuꝫ omnia corpora sensibilia
participent ea que de ipsis predicātur. s. naturas generū:
ꝛ specierū: ꝛ aliorū vniuersaliter de ipsis dictorum: posu-
it h⁹ naturas abstractas a sensibilibus p̄ se subsistētes:
quas substātias separatas nominabat. Aristoteles vō p̄- Aristo.
cessit ad ponēdum substātias incorporeas separatas ex
perpetuitate celestis motus. Oportet enim celestis mo-
tus aliquem finē ponere. Si autē finis alicuius mot⁹ nō
semper eodē modo se habeat: sed moueat̄ per se: vel per
accidēs: necesse est illum motū non semꝑ vniformiter se
habere. vnde motus naturalis grauiū ꝛ leuiū magis in-
tendit̄: cum appropinquat ad hoc qđ est esse in loco pro-
prio. videmus aūt in motibus celestium corporuꝫ semꝑ
vniformitatem seruari. Ex quo extimauit huius vnifor
mis motus perpetuitatem. Oportebat igitur vt poneret
finem huius motus nō moueri: nec per se: nec per accñs
Omne autē corpus vel qđ est in corpore: mobile est p̄ se
vel per accidēs. Sic ergo necessariuꝫ fuit q̄ poneret ali-
quā substātiā omnino a corpore separatā: que esset finis
motus celestis. In hoc autē vident̄ tres predicte positi-
ones differre: q̄ Anax. nō habuit necesse ponere fm̄ p̄n-
cipia ab eo supposita: nisi vnā substātiā incorporeā. Pla
to autem necesse habuit ponere multas ꝛ adinuicem or
dinatas fm̄ multitudinem ꝛ ordinem generum ꝛ specie
rum ꝛ aliorum que abstracta ponebat. posuit enim pri-
mum abstractum quod essentialiter esset bonum ꝛ vnū:
ꝛ consequenter diuersos ordines intelligibiliuꝫ ꝛ intel-
lectuum. Aristoteles auteꝫ posuit plures substantias se-
paratas. Cum enim in celo appareant multi motus:

quorũ quelibet ponebat esse vniformẽ ⁊ perpetuũ: cu/
iuslibet autẽ motus oz esse aliquẽ propriũ finẽ: ex quo
finis talis motus oz esse substãtia incorporea: cõsequẽs
fuit: vt poneret multas substãtias icorporeas ad inuicẽ
ordinatas: ſm naturã ⁊ ordinẽ celestiũ motuũ. nec vltra
in eis ponendis processit: qꝛ proprium eius philosophie
fuit a manifestis non discedere. Sed iste vie non sũt no/
bis multũ accõmode: qꝛ neqꝫ ponimus mixtionẽ sensi/
biliũ cũ anax. neqꝫ abstractionẽ vliũ cũ platone: neqꝫ
perpetuitatem motus cũ Aristotele. vnde oportet nos
aliqa via procedere ad manifestationẽ ꝓpositi. Primo
igitur apparet esse aliquas substãtias oĩno a corpore ab/
solutas ex perfectione vniuersi. Talis enĩ videtur esse
vniuersi perfectio: vt nõ desit ei aliq̃ natura quã possibi/
le sit eẽ. propter ꝙ Genesis primo singula dicunẽ bona:
oĩa ãt simĩ valde bona. Manifestũ est ãt ꝙ si aliq̃ duo
sunt: quoꝝ vnum ex altero non dependeat ſm suã rõnẽ:
possibile est illud sine alio inueniri: sicut aĩal ſꝫ suã rõnẽ
non depẽdet a rationali. vnde possibile ẽ inueniri aĩalia
non ratiõalia. Est ãt de rõne substãtie ꝙ per se subsistat
qđ nullo modo dependet a corporis rõne: cũ rõ corporis
q̃dã accidentia. s. dimensiones aliquo modo respiciat: a
qb⁹ non causatur subsistere. Relinquitur igitur ꝙ post
deum q̃ nõ ↄtinetur i aliquo genere: ĩueniãtur ĩ genere sub
stãtie aliq̃ substãtie a corꝑibus absolute. Scđo põt idẽ
considerari ex ordine reruꝫ: qui talis esse inuenitur: vt
ab vno extremo ad alterũ nõ ꝑueniatur nisi ꝑ media. Sic
sub corpore celesti ĩuenitur ĩmediate ignis: sub quo aer:
sub q̃ aq̃: sub qua terra: ſm .s. ↄuenientiaꝫ nobilitatis ⁊
subtilitatis horum corporum. Est autem in summo reꝝ
vertice id qđ ẽ oĩb⁹ mõis simplex: ⁊ vnũ. s. ds. Nõ igiẽ possi/
bile est ꝙ immediate sub deo collocetẽ corꝑalĩ substãtia.
q̃ ẽ oĩo composita ⁊ diuisibilis: sed oꝫ ponere multa me⁰
ꝑ que deueniatur a sũma simplicitate diuina ad corpo/
ream multiplicitatẽ: quorũ medioꝝ: aliqua sũt substãtie
incorporee corporibus nõ vnite: aliqua vero substantie
incorporee corporibus vnite. Tertio apparet ideꝫ ex ꝓ/
prietate intellectus. manifestũ ẽ enĩ ꝙ intelligere ẽ opa/
tio que ꝑ corpus fieri non potest: vt ꝓbatur in 3° de aĩa.
vnde oꝫ ꝙ substantia cuius est hec operatio hẽat eẽ non
dependens a corpore: sed supra corp⁹ eleuatũ. Sicut enĩ
ẽ vnũquodqꝫ ita operatur. Si ergo aliqua substantia in
telligens corpori vniatur. hoc non erit ei inquãtum est
ĩtelligẽs: sed ſm aliquid aliud: sicut supra dcm̃ ẽ ꝙ ne/
cessariũ ẽ animam humanã vniri corpori: inquãtũ indi/
get opatiõib⁹ ꝑ corp⁹ exercitis ad ↄplemẽtũ ĩtellectua/
lis operationis: ꝓut intelligit a fantasmatibus abstrahẽ/
do. qđ quideꝫ accidit ĩtellectuali operationi: ⁊ pertinet
ad inperfectionem ipsius: vt ex his que sunt intelligibi/
lia solum in potentia sciam capiat: sicut ẽ de imperfecti/
one visus vespertilionis qđ necesse hẽat videre ĩ obscu/
ro. qđ autem per accidẽs adiungitur alicui: non in oĩb⁹
cum eo inuenitur. oꝫ ẽt ꝙ ante eẽ imperfectuꝫ in aliquo
genere inueniatur id qđ ẽ perfectum in genere illo: qꝛ
ꝑfectũ est naturaliter prius iperfecto: sicut act⁹ potẽtia.
Relinquitur igitur ꝙ opꝫ ponere aliquas substantias
incorporeas corpori non vnitas: vtpote non indigentes
aliquo corpore ad intellectualem operationem.

Ad p͂m **Ad primum** ergo dđꝫ ꝙ in hoc nõ ẽ auctoritas
Origenis recipienda: qꝛ mlta in il
lo libro erronee loquitur: sequens opiniones antiquoruꝫ
2m philosophoꝝ. ¶ Ad 2ᵐ dđ. ꝙ pascasius loquitur de spiri
tualibus qb⁹ sunt annexa tẽporalia. cum quorum ven/
ditione vel emptione ipsa spũalia emi vel vendi intelli
guntur. Iura enĩ spũalia vel cõsecrationes non per se se/
orsum subsistunt a corporalibus vel temporalibus que
eis annectunẽ. ¶ Ad 3ᵐ dicendũ: ꝙ omnis spiritus crea 3m
tus idiget solatio corporeo. Quidã ꝓpter se: vt anime ra
tionales. Quidã ꝓpter nos: vt angeli qui in corporibus
assumptis nobis apparent. ¶ Ad 4ᵐ dicendũ: ꝙ substã/ 4m
tie spũales create q̃tum ad suuꝫ esse ponunẽ mensurari
euo: lꝫ eoꝝ motus tempore mẽsurẽtur: ſm illud Augu.
4. super geñ. ad lit. ꝙ de⁹ mouet creaturã spiritualẽ per
tẽpus. Quod aũt dicĩẽ ꝙ possit verti in nõ esse nõ perti/
net ad aliquã potentiã in eis existẽtem: sed ad potẽtiam
agentis. Sicut enĩ anteq̃ essent poterãt esse per solã po/
tentiã agentis: ita possunt nõ esse per solaꝫ potẽtiam dei:
qui potest subtrahere manũ conseruãtem. In eis vͦ nul
la est potẽtia ad nõ esse: vt sic tempore mẽsurentur: sicut
que possunt moueri. lꝫ autem nõ moueanẽ: tamen tẽpo/
re mensurãtur. ¶ Ad 5ᵐ dõm: ꝙ moueri ſm locũ a mo/ 5m
uente intrinseco ⁊ coniuncto ꝑsupponit sentire ⁊ viuere.
Sic autẽ non mouenẽ corpora ab angelis assumpta. vn/
de ratio non sequiẽ. ¶ Ad 6ᵐ dõm: ꝙ viuere ⁊ dare vitã 6m
effectiue: nobilius est q̃ viuere tñ. Sed dare vitam for
maliter: hoc est ignobilioris substãtie q̃ ea que viuit per
se subsistẽdo sine corpore. Esse enim illius intellectualis
substãtie que est forma corporis: est magis infimũ ⁊ affi/
ne corporee nãe in tantũ vt possit ei cõmunicari. ¶ Ad 7m
7ᵐ dõm: ꝙ angeli cognoscunt particularia per formas
vniuersales que sunt similitudines rõnuꝫ idealiuꝫ: qb⁹
deus ⁊ vniuersalia ⁊ singularia cognoscit. Nec tñ opor/
tet ꝙ cognoscat singularia futura: que nõdum participa
uerũt materiã ⁊ formã: que repñtatur per species intel
lectus angelici. Secus est autẽ de intellectu diuino q in
nũc eternitatis cõstitutus totũ tẽpus vno intuitu circũ/
spicit. ¶ Ad 8ᵐ dõm: ꝙ mã est indiuiduationis ꝓncipi/ 8m
um inq̃tũ nõ est nata in alio recipi. Forme vͦ que nate
sunt recipi in aliquo subiecto de se indiuiduate esse non
possunt: qꝛ q̃tum est de sui ratione indifferens est eis ꝙ
recipiantur in vno vel pluribus. Sed si aliqua forma sit
que nõ sit in aliquo receptibilis: ex hoc ipso indiuidua/
tionẽ habet: qꝛ nõ põt in pluribus esse: lꝫ ipsa sola manet
in seipsa. vñ Aristo. in. 7. metaph. cõtra Platonẽ arguit
ꝙ si forme rerũ sint abstracte: oportet ꝙ sint singulares.
¶ Ad 9ᵐ dõm. ꝙ in cõpositis ex mã ⁊ forma: indiuiduũ 9m
addit supra naturã spẽi designatione materie: ⁊ acciden/
tia indiuidualia. Sed in formis abstractis nõ addit in/
diuiduũ supra naturã speciei aliquid ſm rem: qꝛ in tali/
bus essentis eius est ipsũmet indiuiduuꝫ subsistẽs: vt pa
tet per phm in. 7. metaph. Addit tamẽ aliquid ſm rõnẽ
.s. hoc quod est non posse: existere in pluribus. ¶ Ad 10ᵐ 10m
dicẽdũ ꝙ substãtie que sunt a corporibus separate sunt
forme tñ: non tamẽ sunt actus alicuius materie: lꝫ eniꝫ
materia non possit esse sine forma: tamẽ forma põt eẽ si/
ne materia: qꝛ materia habet esse per formã ⁊ nõ ecõuer
so. ¶ Ad 11ᵐ dicẽduꝫ ꝙ anima qꝛ est infima inter substã/ 11m
tias spirituales: maioreꝫ habet affinitatẽ cũ natura cor/
porea: vt possit eẽ eius forma: q̃ superiores substantie.

¶ Utrũ suba spiritualis celesti corpori vniatur.

Sexto queritur vtrum substantia
spiritualis celesti
corpori vniatur. ¶ Et videtur ꝙ sic. Dicit. n. p͂m
Dionysius. 7. ca. de diuinis nominibus. ꝙ di/
uina sapientia coniungit fines primoruꝫ prin
cipiꝫ secundorum. Ex quo potest accipi ꝙ natura infe/
rior in sui summo attingat superiorem in sui infimo.
Supremum autem in natura corporea est corpus cele/
ste. infimum autem in natura spirituali est anima. ergo
corpus celeste est animatũ. ¶ Preterea. nobilioris cor/ 2m

poris nobilior ẽ forma. Corp⁹ aũt celeste est nobilissimũ
corporum: ⁊ anima est nobilissima formarũ. Si ergo ali
qua inferiora corpora sunt aĩata: multo magis corpus ce
leste animatũ erit. ¶ Sed dice. q̃ lz corpus celeste non
sit animatũ: tamẽ forma qua illud corpus est corp⁹ ẽ no
3⁹ bilior q̃z forma q̃ corp⁹ hoĩs ẽ corp⁹. ¶ Et 3ᵒ. aut in cor
pore humano ẽ alia forma subalis pter aĩam rõnalẽ que
dat esse corpori: aut nõ. Si nõ: sed ipsa aĩa dat esse subale
corpori: cũ aĩa sit nobilissima formarũ: sequeꝛ q̃ forma:
per quã corpus humanũ est corpus: sit nobilior q̃z forma
per quã corpus celeste est corpus. Si autẽ sit alia forma
substãtialis in hoĩe dans eẽ corpori pter aĩaz rõnalẽ: ma
nifestũ est q̃ per illã formã corpus humanũ sit susceptiuum
aĩe rõnalis. qᵭ aũt est susceptiuũ pfecte bonitatis ẽ
melius eo qᵭ nõ est susceptiuũ: vt dꝛ. 2. de celo ⁊ mundo.
Si g̃ corpus celeste nõ est susceptiuũ aĩe rõnalis: adhuc
sequeꝛ q̃ forma per quã corpus humanũ est corpus: est
nobilior q̃z forma per quã corpus celeste est corp⁹: qᵭ vi
4⁹ deꝛ incõueniẽs. ¶ P̃. perfectio vniuersi reqrit vt nulli
corpori deneget̃ id ad qᵭ nãliter inclinaꝛ. omne aũt cor
pus hz nãlẽ inclinationẽ ad id quo indiget ad suã opati
onẽ. Opatio aũt ꝓpria corporis celestis est mot⁹ circula
ris: ad quã idiget subã spũali. Nõ enĩ hic mot⁹ põt conse
qui aliquã formã corporalẽ: sicut mot⁹ grauiũ ⁊ leuiũ: qꝛ
oporteret q̃ mot⁹ cessaret cũz pueniret ad aliqᵭ vbi de
terminatũ: sicut accidit in grauib⁹ ⁊ leuibus: qᵭ pz eẽ fal
sũz. Relinquiꝛ g̃ q̃ corpora celestia habẽt subas spũales
5⁹ sibi vnitas. ¶ P̃. omne quod in aliqua dispositiõe extra
moueꝛ nãliter: in eadẽ dispõne extra nõ põt qescere nisi
violẽter: sicut corpus graue aut leue extra suũ vbi extra.
Sed si mot⁹ celi sit a forma nãli: opz q̃ in quolibet vbi
extra nãliter moueaꝛ. g̃ ĩ quocũqz vbi ponaꝛ qescere: nõ
quiescet nisi p violẽtiã. Nullũ aũt violentũ põt esse ppe
tuũ. Nõ ergo in ppetuũ quiescet celum post diẽ iudicij:
vt sm̃ fidẽ ponim⁹. Cũz ergo hoc sit incõueniẽs: necesse
videꝛ dicere q̃ celũ moueaꝛ motu voluntario. Et sic se
6⁹ quiꝛ q̃ celũ sit aĩatũ. ¶ P̃. in quolibet genere: qᵭ ẽ p se
pus ẽ eo qᵭ est p aliud: sed celũ est pmũ in genere mobi
liũ. g̃ est p se motũ tanq̃z mouẽs seipsũz. oẽ aũt mouẽs se
ipz diuidiꝛ in duas ptes: q̃rũ vna est mouẽs per appeti
tum; vt aĩa: ⁊ alia mota: vt corpus. Corpus igiꝛ celeste est
7⁹ aĩatũ. ¶ P̃. nihil qᵭ moueꝛ a motore totaliter extrinse
co hz motũ nãlẽ. Cũ ergo mot⁹ celi sit a substantia spũali
qꝛ sm̃ Augusti. 3. de trini. Deus administrat corporalem
subaz p spũalẽ: si illa suba nõ vniret̃ ei: sz eẽt totaliter ex
trinseca: mot⁹ celi nõ eẽt nãlis: qᵭ est 3 phm̃ in p̃ de celo.
8⁹ ¶ P̃. suba illa spũalis mouẽs celũ si esset extrinseca tm̃:
nõ posset dici q̃ moueret celũ solũ volẽdo: qꝛ sic ei⁹ vel
le esset ei⁹ agere: qᵭ est solius dei. Oporteret igiꝛ q̃ ali
quid ĩmitteret ad mouẽdũ. Et sic cũ eius virt⁹ sit finita:
sequereꝛ q̃ accideret ei fatigatio in mouẽdo p diuturni
tatẽ tpis: qᵭ est ĩcõueniẽs: ⁊ maxime sm̃ ponẽtes eterni
tatẽ motus. g̃ suba spũalis que mouet celum est ei vnita.
9⁹ ¶ P̃. sicut habeꝛ in. 4. physicoꝝ. Motores inferiorũz
orbiũ mouenꝛ per accñs: nõ aũt motor supioris orbis: sz
motor supioris orbis vniꝛ suo orbi vt motor. g̃ motores
inferiorũz orbiũ vniunꝛ eis: nõ solum vt motores: sed vt
10⁹ forme. Et sic adminus ĩferiores orbes sunt aĩati. ¶ P̃.
vt in. xi. metaph. cõmẽ. dicit: substantie seperate sunt in
optima dispõne: in qua esse possunt. Et hoc est vt vnaq̃
qz eorũ moueat corpus celeste: ⁊ vt agẽs: ⁊ vt finis. Non
aũt hoc eẽt nisi aliquo mõ eis vnirenꝛ. g̃ corpib⁹ celesti
bus sũt vnite sube incorporee: ⁊ sic corpora celestia vidẽ
11⁹ tur eẽ aĩata. ¶ P̃. cõmẽ. in eodẽ lib. expsse dicit corpora
12⁹ celestia aĩata esse. ¶ P̃. nihil agit extra suã spẽz. Effect⁹
enĩ nõ põt eẽ potior sua causa. Substãtia aũt viuẽs ẽ me
lior nõ viuẽte: vt dicit Aug⁹ in lib. de vera reli. Cũz ergo
corpora celestia causent vitã maxime in aĩalibus ex pu
trefactione gñãtis: videꝛ q̃ corpora celestia viuãt: ⁊ sint
aĩata. ¶ P̃. cõmẽ. dicit in lib. de suba orbis. q̃ mot⁹ cir 13⁹
cularis ꝓprius est aĩe. maxime g̃ videnꝛ illa corpora eẽ
aĩata: quib⁹ est nãle circulariter moueri. Talia autẽ sunt
corpa celestia. g̃ corpora celestia sunt aĩata. ¶ P̃. lauda 14⁹
re: enarrare ⁊ exultare nõ cõuenit nisi rei aĩate ⁊ cogno
scenti: sed pmissa attribuunꝛ celis in sacra scriptura: sm̃
illud psal. Laudate eũ celi celoꝝ. Celi enarrãt dei glori
am. ⁊ apoc. 18. Exulta sup eã celũ. ergo celi sunt aĩati.

Sed contra est qᵭ dam̃. dicit. 2. lib. Nullus ani 3ᵒ p̃
matos celos vꝉ luminaria existimet:
inaĩati enim ⁊ insensibiles sunt. ¶ P̃. aĩa vnita corpori 2⁹
nõ sepatur ab eo nisi per mortẽ. Sed corpora celestia nõ
possunt eẽ mortalia. cũ sint incorruptibilia. ergo si substã
tie spũales alique vnianꝛ eis vt aĩe: ppetuo erũt eis alli
gate. Et hoc videꝛ incõueniens: qᵭ aliqui angeli ppetuo
aliqbus corporib⁹ deputenꝛ. ¶ P̃. celestis societas bea 3⁹
toꝝ ex angelis ⁊ aĩabus constat. Sed celorũ anime si sũt
celi animati sub neutra pte cõtinentur. ergo alique crea
ture rationales essent que non possent esse participes be
atitudinis: qᵭ videꝛ incõueniens. ¶ P̃. omnis creatura 4⁹
rõnalis sm̃ suã naturã considerata põt peccare. Si igiꝛ
alique rõnales creature sunt corporib⁹ celestibus vnite:
nihil phibuit aliquã earũ peccasse. Et sic sequereꝛ q̃ ali
quod celestiũ corpoꝝ moueret̃ a malo spũ: quod videꝛ
absurdũ. ¶ P̃. bonoꝝ spirituũ suffragia iplorare debe 5⁹
mus. Si igiꝛ spũs aliqui corporib⁹ celestibus sunt vniti
cũ nõ sit cõueniẽs ponere eos malos: sed oporteat eos bo
nos ponere: vtpote in administratione nature corporee
deo seruiẽtes: sequereꝛ q̃ coꝝ suffragia essent imploran
da: videreꝛ aũt absurdum: si qs diceret: sol ⁊ luna ora pro
me. Nõ est ergo ponẽdũ spũs aliquos corporib⁹ celesti
bus esse vnitos. ¶ P̃. aĩa ꝯtinet corpus cui vniꝛ sz phz 6⁹
in p̃ de aĩa. Si igiꝛ corpora celestia sunt aĩata: sequeꝛ q̃
aliqua substãtia spũalis creata cõtineat totũ celũ: qᵭ est
absurdũ: cũ hoc solius sapiẽtie increate sit. ex cuius pso
na diciꝛ eccꝉ. 24. Girũ celi circuiui sola.

Respõdeo. Dicẽdũ q̃ circa hanc questionẽ fuerunt Rño
diuerse opiniones: tam ĩter antiquos
phos: q̃z etiã inter doctores ecclesiasticos. Anaxa. autẽ ex
timauit corpora celestia esse inaĩata. vñ ab athenẽsibus
occisus est. dixit enĩ solẽ esse lapidẽ accensũz. Plato v̓o ⁊
Aristo. ⁊ eoꝝ sequaces posuerũt corpora celestia esse aĩa
ta. Similiter ĩter doctores ecclesie Origenes posuit cor
pora celestia aĩata: quẽ secutus est Hiero⁹: vt pz in q̃daz
glosa sup illud ecclesiastes p̃. Lustrãs vniuersa in circuitu
pergit spũs. Dam̃. v̓o asserit corpora celestia inaĩata esse:
vt patet in auctoritate inducta. Augu⁹ v̓o relinquit sub
dubio in. 2. super geñ. ad litterã. ⁊ in enchiri. vtraqz autẽ
opinio rationẽ probabilitatis habet. Consideratio enim
nobilitatis corporum celestiũz inducit ad ponendũz ea
esse animata: cũz in rerũz genere viuẽtia omnibus nõ vi
uentibus preferanꝛ. Sed cõsideratio nobilitatis substã
tiarum spiritualiũ ad contrariũ nos inducit. Non enim
superiores spirituales substãtie habere possunt de operi
bus anime nisi que pertinent ad intellectum: quia alie
operationes vite sunt actus anime inq̃tũz est forma cor
poris corruptibilis ⁊ trãsmutabilis. Cum quadam enim
transmutatione ⁊ alteratione corporali sunt: nec intelle
ctus superiorum substantiorum indigere videtur: vt a
sensibilibus cognitionem accipiat: sicut intellectus no
ster. Si ergo nulla est in eis de operationibus vite: nisi

intelligere ⁊ velle:que nō idiget organo corporali:earū
dignitas vnionē ad corpus excedere videt̄. Harū autē
duarū cōsiderationū scōa efficacior est q̄ pma. vnio eni
corporis ⁊ aie nō est ppter corpus: vt corp⁹.s.nobilitet̄:
sed ppter aiam que idiget corpore ad sui pfectionē:sicut
supra dictū est. Siquis aūt magis intime ꝯsideret:forte
inueniet in his duab⁹ opinionib⁹:aut nullā:aut modicā
dissonātiā eē:qd sic itelligēdū est. Nō eni pōt dici q̄ mo
tus corporis celestis cōsequat̄ aliquā formā corporeā:si
cut motus sursū cōsequit̄ formā ignis. Manifestū ē.n.
q̄ vna forma nālis nō iclinat nisi ad vnū. Rō aūt mot⁹
repugnat vnitati:q2 de rōne motus est q̄ aliqd aliter se
habeat nūc ⁊ pus. vñ nō iclinat forma nālis ad motū pp
ipm motū s3 pp eē in aliq̄ vbi:q̄ adepto qescit mot⁹. Et sic
accideret in motu celi:si cōsequeret̄ aliquā formā nālē.
Oportet igit̄ dicere q̄ mot⁹ celi sit ab aliqua suba intel
ligēte. Nā finis hui⁹ motus nō pōt eē nisi qddā bonū in
telligibile abstractū:ppter qd mouet suba itellectualis
que mouet celū:vt.s.assequat̄ eius silitudinē in operādo
⁊ vt explicet in actu id qd virtute ꝯtinet̄ in illo intelligi
bili bono:⁊ pcipue cōpletio numeri electoꝝ:ppter quos
oia alia eē vident̄. Sic igit̄ erit duplex ordo subarū spi
ritualiū:quarū qdā erūt motores celestiū corpoꝝ:⁊ vni
ent̄ eis sicut motores mobilib⁹. Sic ⁊ Aug⁹ dicit in.3.de
trini. q̄ oia corpa regunt̄ a deo p spm vite rōnalē:⁊ idē
a Grego⁹ habet̄ in.4.dialogoꝝ. Quedā vo erūt fines ho
rū motuū:que sūt oino abstracte ⁊ corporibus nō vnite.
Alie vo vniunt̄ corpib⁹ celestib⁹ per modū quo motor
vnit̄ mobili. Et hoc videt̄ sufficere ad saluādū intētio
nē Platonis ⁊ Aristo. De platone quidē manifestū ē:pla
to eni sicut supra dictū est:etiā corpus humanū nō dixit
alr aiatū:nisi inq̄tū aia vnit̄ corpi vt motor. Ex dictis
vero Aristotelis manifestum est q̄ non posuit in corpo
ribus celestibus de virtutibus anime nisi intellectiuā.
Intellectus vero fm ipsum nullius corporis actus est.
Dicere aūt vlterius q̄ corpora celestia hoc mō sint aia
ta sicut inferiora corpora que per animam vegetantur ⁊
sensificant̄:repugnat incorruptibilitati celestiū corpoꝝ.
Sic igit̄ negādū est corpora celestia eē aiata:eo mō quo
ista inferiora corpora aiantur. nō est tñ negādū corpora
celestia eē aiata:si p aiationē nihil aliud itelligat̄ q̄ vnio
motoris ad mobile. Et istos duos modos videt̄ Aug⁹ tā
gere in.2.sup gen.ad lit. Dicit eni. Solet queri vtrū celi
luminaria ista ꝯspicua corpa sola sint:an habeant recto
res quosdā spūs suos:⁊ si habent:vtrū ab eis ēt vitaliter
inspirentur. sicut animantur carnes per aias animaliū.
Sed l3 ipse sub dubio vtrūq̄ relinquat:vt p sequētia p3.
scdm pmissa dōs est: q̄ hnt rectores spūs:a qbus tñ non
sic animant̄ sicut iferiora animalia a suis aiabus.

Ad p^m **Ad primum** q̄ dōm:q̄ corp⁹ celeste attingit sub
stātias spūales:inq̄tū iferior ordo
subarū spūaliū corporib⁹ celestib⁹ vnit̄ per modū moto
2^m ris. ¶ Ad 2^m dōm:q̄ fm opinionē Auerrois celū est cō
positū ex mā ⁊ forma:sicut aial in iferiorib⁹. Sed tñ mā
vtrobiq̄ equiuoce dicit̄. Nā in supiorib⁹ nō est potētia
ad eē sicut in iferiorib⁹:s3 ad vbi tm̄. Vñ ipsum corp⁹ actu
existēs est mā:nec indiget forma que det ei eē:cū sit ens
actu:s3 q̄ det ei motū solū. Et sic corpus celeste h3 nobi
liorē formā q̄ corp⁹ humanū:s3 alio mō. si aūt dicat̄ sic
aliq̄ dicūt q̄ ipsum corp⁹ celeste est cōpositū ex mā ⁊ for
ma corpali:tūc adhuc dici poterit:q̄ illa forma corpora
lis erit nobilissima inq̄tū est forma ⁊ actus:que implet
totā potētialitatē mãe vt nō remaneat i ea potētialitas
3^m ad aliā formā. Et p h̄ ēt p3 solō ad 3^m. ¶ Ad 4^m dōs: q̄
4^m corpus celeste ex hoc q̄ mouet̄ a spūali suba:sequitur q̄
habeat inclinationē ad ipsam:sicut ad motorē: ⁊ nō ali
ter. Et silr dōm ad 5^m ⁊ 6^m. ¶ Ad 7^m dōs:q̄ suba spiritua 5^m 6^m ⁊
lis que mouet celū h3 virtutē nālē determinatā ad talis 7^m
corpis motū. Et silr corp⁹ celi h3 nālē aptitudinē vt tali
motu moueat̄. Et p h̄ mot⁹ celi est nālis:l3 fit a suba in
telligēte. ¶ Ad 8^m dōm:q̄ pbabiliter dr̄ q̄ impio volū 8^m
tatis suba spūalis mouet corp⁹ celeste:q̄uis eni mã cor
poralis fm formalē trāsmutationē nō obediat ad nutū
spūi creato:sed soli deo. vt Augu⁹ dicit.3.de trini. tñ q̄ ei
obedire ad nutū possit fm trāsmutationē localē: etiā in
nobis apparet:in qb⁹ statim ad iperiū volūtatis sequit̄
mot⁹ corporaliū mēbroꝝ. Si tñ supra iperiū volūtatis
addat̄ etiā influxus virtutis: nō ppter hoc seqt̄ fatiga
tio ex finitate virtutis. Quelibet eni virt⁹ supioris ordi
nis:l3 sit finita in se ⁊ respectu sui supioris:ē tñ ifinita re
spectu suoꝝ inferioꝝ:sicut ēt virt⁹ solis ē infinita respe
ctu gnābiliū ⁊ corruptibiliū:p quoꝝ pductionē ēt si i ifi
nitū eēt nō minoraret̄. Et silr vtus itellectus est infinita
respectu formarū sensibiliū. Et sic etiā virt⁹ sube spūalis
que mouet celū est infinita respectu mot⁹ corporalis. vñ
nō sequit̄ in ea fatigatio. ¶ Ad 9^m dōs:q̄ aia que mouet 9^m
aialia corruptibilia vnit̄ eis fm esse. Sed suba spūalis
que mouet celestia corpora:vnit̄ eis fm moueri tm̄. vñ
moueri p accidēs attribuit̄ aie corruptibilis aialis rōne
sui ipsius. Oportet eni q̄ moto corpore cū quo est vnum
fm eē:ipsamet p accīs moueat̄. Sed moueri p accidēs
attribuit̄ motori iferioris orbis:nō rōne suipsius:s3 rō
ne mobilis:inq̄tū.s.iferior orbis mouet̄ p accīs: vt de
latus motu supioris:motor vo supioris orbis neutro mō
p accīs mouet̄:q2 orbis eius nō defert̄:sed alios defert.
¶ Ad 10^m dōm:q̄ sup h̄ inuenit̄ Auerrois varie locut⁹. 10^m
In libro.n.de suba orbis dixit q̄ idē est qd mouet corpa
celestia vt agēs ⁊ finis:qd quidē est valde erroneū. pser
tim fz eius opinionē q̄ ponit q̄ pma causa est supra sub
stātias mouētes pmū celū. Sic eni sequit̄ q̄ deus sit aia
pmi celi:fm q̄ suba que mouet pmū celū vt agēs dr̄ aia
eius. Et rō qua h̄ dixit est valde insufficiens:quia eni in
substātijs separatis a mã est idē intellect⁹ ⁊ intellectum:
extimauit q̄ sit idē desiderās ⁊ desideratū:qd nō ē silr.
Nā cognitio cuiuslibet rei fit fm qd cognitū ē in cogno
scente. Desideriū autē fit fm conuersionem desideran
tis ad rem desideratam. Si autē bonū desideratum in
esset desideranti ex seipso nō competeret ei q̄ moueret
ad consequēdum bonū desideratū. vnde oportet dicere
q̄ bonū desideratum qd mouet vt finis:est aliud a desi
derante quod mouet vt agens. Et hoc etiam idem dicit
in cōmen.xi.metaph̄. ponit eni ibi duos motores. vnum
coniūctum quē vocat animā:⁊ aliud separatum qui mo
uet vt finis. Tamē ex toto hoc nō habet̄ amplius q̄ q̄
substantia spiritualis vnitur corpori celesti vt motor.
¶ Ad xi^m dōm:q̄ corpora celestia dicit esse animata:q2 11^m
substantie spirituales vniunt̄ ei vt motores:⁊ non vt for
me. vnde sup.7.metaph̄. dicit q̄ virtus formatiua semi
nis non agit nisi per calorem qui est in semine: nō ita q̄
sit forma in eo sicut aia in calore nāli:s3 ita q̄ sit ibi iclu 12^m
sa sicut aia ē iclusa in corpib⁹ celestib⁹. ¶ Ad 12^m dōs:q̄ cor
pus celeste inq̄tū mouetur a substātia spirituali est in
strumentum eius:⁊ ita mouet̄ in virtute substantie spūa
lis ad causandum vitam in istis inferioribus:sicut serra 13^m
agit in virtute artis ad causandam archam. ¶ Ad 13^m di
cendū:q̄ ex illa ratione amplius haberi nō potest: q̄ q̄ 14^m
corpora celestia a substātijs spūalibus moueant̄. ¶ Ad
14^m dicendū:q̄ fm Dam. celi dicunt̄ enarrare gloriam
dei laudare ⁊ exultare materialiter:inq̄tum sunt homi
nibus materia laudandi vel enarrandi vel exultandi.

Similia enĩ inueniunt̃ in scripturis de mõtibus ⁊ colli-
bus: ⁊ alijs inaĩatis creaturis.
Ad p⁹ i 𝔷riũ **Ad primum** vo coꝝ que in cõtrariũ obijciũtur
dõm ꝙ Dam̃. remouet corpora ce-
lestia esse aĩata: ita ꝙ subẽ spũales vniant̃ eis vt forme:
2ᵐ sicut corruptibilibus aĩalibus. ❡ Ad 2ᵘ dõm: ꝙ vn⁹ an-
gelus deputat̃ ad custodiã vnius hoĩs q̃diu viuit. Un-
de nõ est icõueniẽs si deputat̃ ad mouẽdũ celeste corpus
3ᵘ q̃diu mouet̃. ❡ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ si corpa celestia sũt aĩata
spũs eis p̃sidẽtes in societate angeloꝝ cõputant̃. vñ Au-
gustin⁹ dicit in enchiri. Nec illud certũ habeo vtruz ad
societatẽ angeloꝝ ptineãt sol ⁊ luna ⁊ cũcta sydera: q̃uis
nõnullis lucida eẽ corpora: nõ tñ sensitiua vel intellecti-
4ᵘ ua videant̃. ❡ Ad 4ᵘ dõz: ꝙ in hoc nulla est dubitatio
si sequamur opinionẽ Dam̃. ponẽtis angelos qui pecca-
uerũt de numero coꝝ fuisse qui corporib⁹ corruptibili-
bus p̃ferunt̃. Si vo ẽm sñiam Grego. etiã de supioribus
aliqui peccauerũt: dõz ꝙ deus eos quos ad hoc ministe-
riũ deputauit: custodiuit a casu sicut ⁊ plurimos alioruz.
5ᵘ ❡ Ad 5ᵐ dõm: ꝙ nõ dicim⁹: ora pro me sol: qꝛ suba spũa-
lis nõ vnit̃ corpori celi vt forma: sed vt motor tñ: vt au-
6ᵐ ferat̃ idolatrie occasio. ❡ Ad 6ᵐ dõm: ꝙ ẽm phm in. 4.
physi. motor celi est in aliqua parte eius: ⁊ nõ in toto. Et
sic nõ circuit girũ celi. Secus aũt est de aĩa que dat esse
corpori ẽm totum ⁊ partes.

❡ Utrũ substãtia spiritualis corpori aereo vniatur.

p⁹ **Septimo** querit̃ vtrũ substantia spũa-
lis corpi aereo vniat̃. ❡ Et
videt̃ ꝙ sic. Dicit. n. Augu⁹. 3. sup geñ. ad lit. ⁊
4. de ciui. dei: ꝙ demones habẽt corpa aerea:
2ᵐ sed demones sũt subẽ spũales. g̊ suba spũalis
corpori aereo vnit̃. ❡ P̃. Augu⁹ in lib. de diuinatiõe de-
monũ: dicit ꝙ demones subtilitate aerei corpis sensum
humanũ trãscẽdũt. hoc aũt nõ eẽt nisi aereo corpori nã-
3ᵐ liter vnirent̃. g̊ substãtie spũales aereo corpori vniunt̃.
❡ P̃. mediũ nõ discrepat ab extremis: sed in regione ce-
lestiũ corpoꝝ inuenit̃ vita ẽm ponẽtes corpora celestia
aĩata. In regione autem terre inuenit̃ vita in aĩalibus ⁊
plãtis. ergo ⁊ in regione media que est aeris inuenit̃ vi-
ta. nec hoc potest referri ad vitam auium: quia aues ad
modicum spatiũ aeris supra terrã eleuant̃: nec videret̃
cõueniens ꝙ totũ aliud spaciũ aeris vacuũ vita remane-
ret. Oportet ergo ponere vt videt̃ ibi esse aliqua aerea
4ᵐ aĩalia. Ex quo sequit̃ ꝙ alique substantie spũales aereo
corpori vniant̃. ❡ P̃. nobilioris corporis nobilior ẽ for-
ma: sed aer est nobilius corpus q̃ terra: cũ sit formalius
⁊ subtili⁹. Si ergo corpori terrestri. s. humano vnit̃ sub-
5ᵐ stãtia spũalis: que est aĩa: m̃lto fortius corpori aereo vni-
retur. ❡ P̃. coꝝ que magis cõueniũt facilior est vnio: s𝔷
aer magis videt̃ cõuenire cũ aĩa q̃ corpus cõmixtũ q̃le
6ᵐ est corpus hoĩs: qꝛ vt Aug⁹ dicit sup geñ. ad lit. aĩa per ae-
rem administrat corp⁹. ergo magis nata est vniri aĩa cor-
pori aereo q̃ etiã corpori cõmixto. ❡ P̃. dicit̃ in lib. de
suba orbis. Motus circularis ꝓprius est aĩe: ⁊ hoc ideo
qꝛ aĩa q̃tũ est de se indifferẽs est vt moueat in oẽm par-
tem. Sed hoc etiã videt̃ aeri cõuenire: qꝛ est cũ leuibus
leuis: ⁊ cũ grauib⁹ grauis. g̊ aĩa maxĩe videt̃ aeri vniri.
S **Sed cõtra.** Aĩa est actus corpis organici: s𝔷 corp⁹
aereũ nõ põt esse organicũ: qꝛ cũ nõ sit
terminabilis termĩo ꝓprio s𝔷 solũ alieno: nõ est figurabi-
lis. g̊ suba spũalis que est aĩa nõ põt corpi aereo vniri.
R̃ño **Respõdeo.** Dõm: ꝙ impossibile est subam spũa-
lem corpori aereo vniri: qd̃ põt mani-
festari tripl̃r. Primo quidẽ: qꝛ inter oĩa alia corpa: corpo-
ra simplicia elemẽtoꝝ sũt imꝑfectiora: cũ sint materia-
lia respectu omniũ alioꝝ corpoꝝ. vnde nõ est cõueniens
ẽm rõnem ordinis rerum ꝙ alicui corpori simplici ele-
mentari spiritualis substãtia vniatur vt forma. Secũda
ratio est: qꝛ aer est corpus simile in toto ⁊ in omnibus su-
is partibus. vnde si alicui parti aeris vnitur aliqua spiri-
tualis substãtia eadẽ ratiõe ⁊ toti aeri vnietur: ⁊ sil̃r cui-
libet alteri elemẽto: qd̃ videt̃ absurdum. Tertia ratio ẽ
quia substãtia spiritualis dupliciter alicui corpori inue-
nitur vniri. Uno mõ ad exhibẽdum corpori motũ: sicut
dictũ est ꝙ corporibus celestibus spũales substãtie vni-
unt̃. Alio modo vt substãtia spũalis per corpus vniatur
ad ꝓpriã suã operationẽ: que est intelligere: sicut anima
humana vnitur corpori: vt per sensus corporeos sciẽtias
acquirat. Aeri aũt substãtia spũalis nõ potest vniri: neq̃
rõne motus: qꝛ aeri est cõnaturalis motus quidam qui
𝔷sequit̃ formã ei⁹ nãlẽ: nec inuenit̃ aliqs mot⁹. aut in to-
to aere: aut in aliq̃ eius parte: qui nõ possit reduci in ali-
quã causam corporalẽ. vñ ex motu eius nõ appet ꝙ ali-
qua suba spũalis ei vniat̃. Neq̃ etiã vnit̃ spũalis substã-
tia corpori aereo ꝑ ꝑfectionẽ intellectualis opationis.
Corp⁹. n. simplex nõ põt eẽ instr̃m sensus: vt ꝓbat̃ in lib.
de aĩa. vñ relinqt̃ ꝙ spũalis suba nullo mõ corpi vniat̃.
Ad primum g̊ dõm: ꝙ vbicunq̃ Aug⁹ dicit de- Ad p̃ᵐ
mones habere aerea corpora non
loquit̃ asserẽdo quasi ex sententia ꝓpria: sed ẽm opinionẽ
alioꝝ. vñ dicit in. 12. de ciui. dei. Sũt quedã sua etiã de-
monibus corpa: sicut doctis hoĩbus visum est: ex isto ae-
re crasso atq̃ humido. Si aũt nulla quisq̃ habere corpa
demones asserat: nõ est de hac re aut laborãdũ opõsa in-
quisitione: aut 𝔷tẽtiosa disputatione certãdũ. Et ꝑ h̃ p𝔷
solutio ad. 2ᵐ. ❡ Ad 3ᵘ dõm: ꝙ in inferiori regione. s. cir- 2ᵐ
ca terrã est locus mixtionis eloꝝ. Corpora aũt mixta q̃- 3ᵐ
to magis ad eq̃litatẽ mixtionis ꝑueniũt: tãto magis re-
cedũt ab extremis 𝔷rioꝝ: ⁊ sic quãdã sil̃itudinẽ 𝔷sequun-
tur celestiũ corpoꝝ: que sũt sine 𝔷rietate. Et sic p𝔷 ꝙ vita
magis põt eẽ in suprema ⁊ infima regiõe q̃ in media: ꝑ-
sertim cũ in istis inferioribus: tãto aptius est corp⁹ ad vi-
tam: q̃to ꝓpinquius fuerit eq̃litati cõplexionis. ❡ Ad 4ᵐ
4ᵘ dõm: ꝙ corpus aeris est nobilius q̃ terre: sed corp⁹
equalis cõplexionis est nobilius vtroq̃: quasi magis elõ-
gatũ a 𝔷rietate. Et hoc solũ inuenit̃ subẽ spũali vniri: in
quo tñ inferiora elta plus necesse ẽ abũdare mãliter ad
equalitatẽ 𝔷stituẽdã: ꝓpter excessuz actiue virtutis in
alijs eltis. ❡ Ad 5ᵐ dõm: ꝙ aĩa dicit̃ administrare corp⁹ 5ᵐ
suũ per aerez q̃tũ ad motuz: qꝛ est susceptibilior motus
alijs corporibus spissis. ❡ Ad 6ᵐ dõm: ꝙ aer nõ ẽ indif- 6ᵐ
ferens ad omnẽ motũ: sed respectu quorũdã est leuis: re-
spectu aliorum grauis. vnde ex hoc non habetur ꝙ sit ꝑ-
fectibile per animam.

❡ Utrum omnes angeli differant specie abinuicem.

Octauo querit̃ vtrũ oẽs angeli differant
specie abinuicez. ❡ Et videt̃ ꝙ p̃ᵐ
nõ. Dicit. n. Aug⁹ in enchiri. Creatura rõnalis
q̃ in hoĩb⁹ erat: q̃m pctis atq̃ supplicijs tota
perierat ex parte reparari meruit. Ex q̃ sic ar-
guit̃. Si oẽs angeli ab inuicẽ differũt ẽm nãm spẽi: pluri-
bus ãgelis irreparabiliter cadẽtib⁹: pl̃es nãe irreparabi-
liter ꝑijssent: sed hoc nõ patit̃ diuina ꝓuidẽtia vt aliqua
nã rõnalis ex toto pereat: vt p𝔷 ex auc̃te iducta. g̊ nõ oẽs
angeli differũt abinuicẽ ẽm nãm spẽi. ❡ P̃. q̃to sũt ali- 2ᵐ
qua ꝓpinquiora deo in quo nulla est diuersitas: tãto mi-
nus sunt diuersa. Angeli aũt ẽm ordinẽ nãe ꝓpiquiores
sũt deo q̃ hoĩes. Magis vo diuersa sunt abinuicẽ q̃ dif-
ferunt numero ⁊ specie: q̃ que differunt numero ⁊ cõue-
niunt in specie. Cũ ergo homines nõ differant specie: sed

3ᵐ numero solum: videtur ꝙ nec angeli spē differant. ¶ Ꝑ.
conuenientia aliquoꝝ in formali pͥncipio facit aliq̄ idez
esse spē: dr̄ia vͦo in pͥncipio mālí facit differre numero so-
lum. In angelis aūt ipsum esse se hꝫ vt formale ad eēntiā
angeli: vt supra dictum est. Cum ergo oēs angeli cōueni-
ant in esse. differāt vͦo fꝫ essentiā: vr̄ ꝙ angeli nō differāt
4ᵐ spē: sed numero solo. ¶ Ꝑ. oīs substātia subsistēs creata
est idiuiduū cōtētū sub aliq̄ nā cōi spēi: ita ꝙ si idiuiduū
sit cōpositū: nā spēi pͣdicabitur de eo fm̄ rōnē ꝯpositi. Si
vero indiuiduū fuerit simplex: nā spēi pͣdicabitur de eo
fm̄ simplices rōnes. Angelus aūt ē suba creata subsistēs.
Siue ergo sit cōpositus ex mā ⁊ forma: siue simplex: opꝫ
ꝙ contineaᷓ sub aliqua nā spēi. Sed nature spēi nō dero-
gat ꝙ possit habere plura supposita. Simılr̄ ēt nec indi-
uiduo sub ea existenti derogat si habeat aliqd̄ secū cōpar
in eadē spē. ergo vr̄ ꝙ possibile sit eē plures angelos vni-
us speciei. In perpetuis aūt non differunt esse ⁊ posse: vt
dicitᷓ in 3ͦ. phẏ. ergo in angelis sunt plura indiuidua vni⁹
5ᵐ spēi. ¶ Ꝑ. in angelis est perfecta dilectio. Nihil ergo eis
subtrahendū est: qd̄ ad perfectionē dilectiōis pertineat.
Sed ꝙ sint plures vnius spēi: pertinet ad ꝑfectionē di-
lectionis: qꝛ oīa aīalia vnius spēi nālıter seinuicem dili-
gunt: fm̄ illud eccl. 14ͦ. Omne aīal diligit simile sibi. er-
6ᵐ go in angelis sunt plures vnius spēi. ¶ Ꝑ. cū sola species
diffiniaᷓ fm̄ Boetiuꝫ: quecūqꝫ in diffinitiōe cōueniūt vi-
dentur in specie cōuenire. Sed omnes angeli cōueniunt
in illa diffinitione: quā Dam. ponit in 3ͦ. liͦ. Angelus est
suba itellectualis: semper mobilis: arbitrio libera: incor-
porea: deo ministrans: secūdū grāꝫ nō nā imortalitatem
7ᵐ suscipiens. ergo oēs angeli sunt vnius speciei. ¶ Ꝑ. ange-
li secūdū ordinē nature sunt ꝓpinquiores deo q̄ homies.
Sed in deo sunt tres persone vnius nature secūdū nūe-
rum. Cum ergo in hominib⁹ sint plures persone vnı⁹ nāe
secūdū spēꝫ: vr̄ ꝙ multo fortius i angleis sint plures per-
8ᵐ sone in vna natura spēi cōuenientes. ¶ Ꝑ. Grego⁹ dicit
ꝙ in illa celesti patria: vbi plenitudo boni est: licet q̄daꝫ
data sint excellenter: nihil tn̄ possideᷓ singulariter. Oīa
eniꝫ in oībus sunt. Nō quidē equalr̄: qꝛ aliqui aliis subli-
mius possident: que tn̄ oēs hn̄t. Non est ergo dr̄ia in an-
gelis nisi secūdū magis ⁊ min⁹. Sed magis ⁊ min⁹ nō di-
9ᵐ uersificant spēm. ergo angeli nō differūt spē. ¶ Ꝑ. que-
cūqꝫ cōueniūt in nobilissimo: cōueniūt in spē: qꝛ nobili⁹
est qd̄ ponit sub specie: q̄ qd̄ ponit sub genere: est eniꝫ dif-
ferentia specifica formalis respectu generis. Sꝫ oēs an-
geli cōueniūt in nobilissimo qd̄ in eis ē. s. in nā itellectua-
10ᵐ li. g̊ oēs angeli cōueniūt i spē. ¶ Ꝑ. si aliqd̄ gen⁹ diuidaᷓ
ꝑ duas dr̄ias: q̄ꝝ vna altera sit iperfectior dr̄ia iꝑfectior
magis est multiplicabilis q̄ ꝑfectior: sicut irrōnale per
plures spēs multiplicaᷓ q̄ rōnale. Substātia āt spūalis
diuidiᷓ per vnibile ⁊ nō vnibile. vnibile aūt corpori est
iperfectius i spūalibus substantiis. Cū ergo suba spūalis
vnibilis corpori. s. aīa humana nō distinguaᷓ in multas
species: multo fortius suba spūalis non vnibilis. s. ange-
11ᵘˢ lus non multiplicaᷓ per multas species. ¶ Ꝑ. Bonifa-
cius papa dicit ꝙ ministrationes in eccl̄ia militanti sunt
ad exemplum celestis militie in qua angeli differunt in
ordine ⁊ potestate. Sed in ecclesia militāti dr̄ia ordinis
⁊ potestatis non facit homines differre fm̄ spēm. g̊ nec i
celesti militia angeloꝝ angeli specie differunt: qui sunt
12ᵐ diuersoꝝ ordinū vel hierarchiarū. ¶ Ꝑ. sicut inferiora
elementa sunt ornata plātis ⁊ aīalib⁹: ⁊ celū siderēu stel-
lis ⁊ sole ⁊ luna: ita etiaꝫ celum empireū ornatū est ange-
lis. Sed in plantis ⁊ animalibus iueniunᷓ multa eiusdē
spēi. Similr̄ etiam videtur ꝙ omnes stelle sint vni⁹ spēi:
qꝛ cōicant in vna forma nobilissima: que est lux. ergo vi-
detur pari rōne ꝙ vel omnes angeli: vel aliqui cōueniāt
in vna specie. ¶ Ꝑ. si plures angeli non ponanᷓ cōueni- 13ᵘˢ
re in vna specie: hoc non est nisi qꝛ in eis non est mā. Sꝫ
remotio materie non solū tollit pluralitatem indiuiduo-
rum: sed etiam vnitatē: qꝛ indiuiduū nō poniᷓ sub specie
nisi per materiā: qꝛ mā est indiuiduationis pͥnͥ. Si g̊ ne-
cesse est poni angelos esse indiuidua quedā: pari ēt rōne
poni poterit ꝙ sint plures in vna specie. ¶ Ꝑ. in his que 14ᵐ
sunt separata a mā: idē est itellect⁹ ⁊ itellectū: fꝫ phꝫ. Si
igitur angeli essent sine materia: idem esset angelus intel-
lectus: ⁊ angelus intelligens. Sed quilibet angelus itelli-
git angelum quēlibet. ergo sequereᷓ ꝙ non esset nisi vn⁹
angelus: qd̄ est falsum. Non est ergo ponendum ꝙ ange-
li sint sine materia: ⁊ ita neqꝫ ponēdū est ꝙ oēs angeli dif-
ferant specie. ¶ Ꝑ. numerus est spēs quātitatis: que non 15ᵐ
est sine materia. Si ergo in angelis non esset mā nō esset
in eis numer⁹: qd̄ est falsum. ergo ideꝫ qd̄ prius. ¶ Ꝑ. in 16ᵐ
his que sunt sine mā nō est multiplicatio nisi fm̄ causaꝫ
⁊ causatum: vt rabi Moyses dicit. Si igiᷓ angeli sunt si-
ne materia: aut nō est in eis multitudo: aut vnum est cau-
sa alterius. quoꝝ vtrūqꝫ ē falsum. ergo idē qd̄ pͥus. ¶ Ꝑ. 17ᵐ
creature a deo sunt condite vt in eis diuina bonitas re-
presentetur. Sed in vna specie angeli representaᷓ diuina
bonitas perfecti⁹ q̄ in vna specie hominis. Non ergo oꝫ
ponere plures species angeloꝝ. ¶ Ꝑ. diuerse spēs fꝫ dif- 18ᵘˢ
ferentias specificas differūt: que ex opposito diuiduntᷓ.
Non possunt aūt designari tot differentie specifice oppo-
site: quāta ponitur multitudo angelorum. Non ergo oēs
angeli differunt specie.

Sed contra si aliqui angeli spē cōueniāt: maxīe 3ͦ p̄
hoc videᷓ de illis qui sunt vnius or-
dinis. Sed illi qui sunt vnius ordinis non cōueniunt in
specie: cū in eodē ordine sint pͥmi medii ⁊ vltimi: vt Dio-
nisius dicit. 10. capͦ. angelice hierar. Species aūt non pre-
dicatur de suis indiuiduis fm̄ pͥus ⁊ posteri⁹: vt dicitur
in 3ͦ. metaphi. Non ergo sunt plures angeli vnius spēi.
¶ Ꝑ. illa sola videnᷓ multiplicari secūdū numerū i vna 2ͦ.
specie: que sunt corruptibilia: vt nā spēi: que nō potest cō-
seruari in vno cōseruetur in plurib⁹. Sed angeli sunt in-
corruptibiles. g̊ nō sunt plures angeli vnius spēi. ¶ Ꝑ. 3ͦ
multiplicatio indiuiduoꝝ in vna specie: est per diuisionē
māe. Sed angeli sunt imateriales: qꝛ vt Augu⁹ dicit 12ͦ.
confessio. mā est prope nihil: angeli aūt ꝓpe deū. g̊ in an-
gelis nō est multiplicatio idiuiduoꝝ in eadē spē.

Respondeo. Dōm ꝙ circa hāc q̄ōnē diuersimo- R̄
de aliqui sunt locuti. Quidā. n. dixe-
runt ꝙ oēs spūales sube sunt vnius spēi. Alii vͦo ꝙ oēs an-
geli vnius hierarchie: aut etiam vnius ordinis. Alii autē
ꝙ oēs angeli abinuiceꝫ spē differūt. Qd̄ ⁊ mihi vr̄ ꝓpter
tres rōnes. Prima sumiᷓ ex cōditione sube eoꝝ. Necess-
ē eni dicere ꝙ vel sint forme simplices subsistētes absqꝫ
mā: vt supra habitū est: vel ꝙ sint forme cōposite ex mā
⁊ forma. Si autem angelus est forma simplex abstracta
a materia: impossibile est etiam fingere ꝙ sint plures an-
geli vnius spēi: qꝛ quecūqꝫ forma q̄tūcūqꝫ mālis ⁊ ifima
si ponaᷓ abstracta vel fm̄ esse vel secūdū itellectum: non
remanet nisi vna in spē vna. Si. n. itelligaᷓ albedo absqꝫ
omni subiecto subsistens: non erit ipossibile ponere plu-
res albedines: cū videam⁹ ꝙ hec albedo non differt ab
alia nisi per hoc ꝙ est in hoc vel in illo subiecto. Et simi-
liter si eēt humanitas abstracta: nō esset nisi vna tm̄. Si
vero angelus sit suba ex mā ⁊ forma cōposita: necesse est
dicere ꝙ materie diuersoꝝ angeloꝝ sint aliquo modo di-
stincte. Distinctio aūt materie a mā nō inueniᷓ nisi du-
plex. Una secūdū propriā rōnē materie: ⁊ hec ē secūdum

habitudinem ad diuersos actus. Cum enim materia se-
cūdum propriam rōnē sit in potentia: potentia autem ad
actum dicat̄: necesse est q̄ secūdum ordinē actuum attē-
datur distinctio in potētijs ⁊ materijs. Et hoc modo mā
inferioꝝ corpoꝝ que est potentia ad eē: differt a materia
celestiū corpoꝝ: que est potentia ad vbi. Secūda distin-
ctio materie est secūdū diuisionē quātitatis: put mate-
ria existens sub his demēsionibus: distinguit̄ ab ea que
est sub alijs dimensionib⁹. Et prima quidē materie disti
ctio facit diuersitatē secūdū genus. Quia scd̄m p̄hm in 5°
metaphi. genere differūt secūdū mām diuersa. Scd̄a aūt
distinctio materie facit diuersitatē idiuiduoꝝ in eadem
spē. hec autē secūda distinctio māe nō potest esse in diuer
sis angelis: cum angeli sint incorporei: ⁊ oīno absq̄ dimē
sionibus quātitatiuis. Relinquit̄ ergo q̄ si sint plures
angeli compositi ex mā ⁊ forma: q̄ sit in eis distō mate-
rierum secūdū p̄mū modū. Et ita sequit̄ q̄ non solū spē:
sed ⁊ genere differūt. Scd̄a ratio sumitur ex ordine vni-
uersi. Manifestū est enim q̄ duplex est bonuz vniuersi:
qōdā separatū. s. deus qui ē sicut dux in exercitu: ⁊ qōdā
in ipsis rebus: ⁊ hoc est ordo partium vniuersi: sicut ordo
partium exercitus est bonū exercitus. vnde Aplūs dicit
Rom. 13. Que a deo sunt ordinata sunt. Opz aūt q̄ supe-
riores vniuersi partes magis de bono vniuersi p̄ticipēt:
quod est ordo. perfectius autem participant ordinē ea in
quibus est ordo per se: q̄ ea in quib⁹ est ordo per accidēs
tātū. Manifestū est aūt q̄ in omnibus idiuiduis vnius
spēi: nō est ordo nisi secūdū accidens: cōueniūt enim i nā
⁊ differūt secūdū p̄ncipia idiuiduātia: ⁊ diuersa acciden-
tia que per accidens se habent ad nām spēi. Que aūt spē
differunt ordinē habent per se: ⁊ secūdū essentialia p̄nci-
pia. Inuenit̄. n. in spēb⁹ rerū vna abundare super aliam:
sicut ⁊ in specieb⁹ numeroꝝ vt dicitur in 8°. metaphi. In
istis aūt inferioribus que sunt generabilia ⁊ corruptibi-
lia: ⁊ īfima pars vniuersi: ⁊ min⁹ p̄ticipāt de ordine: inue-
niūtur nō omnia diuersa habere ordinē per se: sed quedā
habent ordinē per accidēs tātū: sicut indiuidua vni⁹ spe
ciei. In superiori aūt parte vniuersi. s. in corporib⁹ celesti
bus non inuenitur ordo per accn̄s: sed solum per se: cum
oīa corpora celestia abinuicem spē differāt nec sint in eis
plura idiuidua vnius spēi: sed vnus tantū sol: ⁊ vna luna:
⁊ sic de alijs. Multo ergo magis in suprema p̄te vniuer-
si non inueniunt̄ aliqua ordinata per accidēs: ⁊ nō per se.
Et sic relinquitur q̄ omnes angeli abinuicem specie dif
ferunt: secūdū maiorem ⁊ minorē perfectionē formaruz
simpliciū ex maiori vel minori propinquitate ad deū q
est actus purus ⁊ īfinite perfectionis. Tertia vero ratio
sumitur ex perfectione nāe angelice. perfectū. n. dicitur
vnūqōq3 qn̄ nihil deest ei eoꝝ que ad ipsum pertinēt. Et
huius quidē perfectionis gradus ex extremis rerū per-
pendi potest. Deo enim qui est in supremo perfectionis:
nihil deest eoꝝ que p̄tinent ad rationē totius esse. preha
bet enim in se oēs rerū p̄fectiones simpl̄r ⁊ excellēter: vt
Diony⁹ dicit. Indiuiduū aūt aliqō in infima parte rerū
que continet generabilia ⁊ corruptibilia: perfectuz inue-
nitur ex eo q̄ habet quicquid ad se pertinet secūdum ra
tionē idiuiduationis sue: non aūt quicquid pertinet ad
nām sue spēi: cū natura sue spēi etiam in alijs indiuiduis
inueniat̄. Quod manifeste ad imperfectionē pertinere
apparet: non solū in aialibus generabilibus in quib⁹ vnū
indiget alio sue speciei ad conuictū: sed etiā in oīb⁹ aiali-
bus ex semine qualicūq3 generatis: quibus mas indiget
femina sue speciei ad generādum: ⁊ vlterius in omnibus
generabilibus ⁊ corruptibilib⁹: in quibus necessaria est
multitudo indiuiduoꝝ vnius spēi: vt nā speciei que non
potest perpetuo cōseruari in vno indiuiduo p̄pter ei⁹ cor
ruptibilitatē cōseruetur in plurib⁹. In parte aūt superio-
ri vniuersi inuenitur altior gradus perfectionis: vbi vnū
idiuiduū vt sol sic est perfectuz: vt nihil ei desit eoꝝ que
ad propriā spēm pertinent. vñ ⁊ tota natura speciei cōclu
ditur sub vno indiuiduo: ⁊ simil̄r est de alijs corporibus
celestibus. Multo ergo magis in sup̄ma parte rerū crea-
tarū que est deo p̄pinquissima. s. in angelis hec perfectio
inuenitur: vt vni indiuiduo nihil desit eorum que ad to-
tam speciem pertinent: ⁊ sic nō sint plura idiuidua ī vna
specie. Deus vero qui est in sūmo perfectionis: cuz nullo
alio cōuenit nō solū ī specie: sed nec in genere: nec in alio
predicato vniuoce.

Ad primum dicēdum q̄ Augustinus loquitur ibi Ad pm
de natura angelica ⁊ humana: nō
s̄m q̄ cōsiderantur in esse nāli: sed secūdū q̄ ordinantur
ad beatitudinē. Sic enī aliqui in natura angelica ⁊ hū-
na perierūt. Quātū aūt ad ordinē beatitudinis nā huma
na diuiditur cōtra totā naturā angelicam: q2 tota natura
angelica vno modo nata est peruenire in beatitudinem:
vel ab ea deficere irreparabiliter. s. statim ad primaz ele
ctionez. Natura vero humana per decursum tēporis. Et
ideo loquitur ibi Augustinus de oībus angelis sicut de
vna natura: p̄pter vnū modū ordinis ad beatitudinē: l3
differant scd̄m spēm nature. ¶ Ad 2m dicēdum: q̄ cū inqui- 2m
ritur de differentia vel cōuenientia spēi: est cōsideratio
de reb⁹ secūdū naturas ipsaꝝ. Et secūdū hoc non est lo-
quēduz de omnibus angelis: sicut de natura vna deo pro
pinquissima: sed solus prim⁹ angelus erat secūdū hoc nā
deo p̄pinquissima. In qua quidē nā ē minima diuersitas:
q2 nec s3 spēz nec s3 numeꝝ. ¶ Ad 3m dicēdum: q̄ ipsum eē 3m
se h3 vt actus tam ad naturas compositas q̄ ad naturas
simplices. Sicut g̊ in naturis cōpositis species nō sumit̄
ab ipso esse s3 a forma: q2 spēs predicat̄ in q̄d est: esse aūt
pertinere videtur ad q̄ōnē an est. sic nec in substantijs an
gelicis spēs sumit̄ secūdū ipsum esse: sed secūduz formas
simplices subsistētes: quarū differentia est secūdū ordi-
nez perfectionis: vt dictū est. ¶ Ad 4m dicēdum: q̄ sicut for- 4m
ma que est in subiecto vel mā indiuiduat̄ per hoc qō est
esse in hoc: ita forma separata indiuiduat̄ per hoc q̄ non
est nata in aliquo esse. Sicut enim esse in hoc excludit cō
munitatem vl̄is: qō predicat̄ de multis: ita non posse eē
in aliquo. Sicut g̊ hec albedo nō p̄hibet̄ habere sub se
multa indiuidua ex hoc q̄ est albedo: qō pertinet ad ra-
tionē speciei: sed ex hoc q̄ est in hoc: qō pertinet ad rōnē
indiuidui: ita natura huius angeli non prohibetur esse in
multis ex hoc q̄ ē nā in tali ordine rerū: qō p̄tinet ad rō-
nē spēi: s3 ex h̄ q̄ nō ē nata recipi in aliquo subiecto: qō p̄
tinet ad rōnē indiuidui. ¶ Ad 5m dicēdum: q̄ cuz affectio se- 5m
quatur cognitionē: quāto cognitio est vl̄ior: tāto affectio
eaz sequens magis respicit cōmune bonū: ⁊ quāto cogni
tio est magis particularis: tāto affectio ipsam sequēs ma
gis respicit priuatū bonuz. vnde ⁊ in nobis priuata dile-
ctio ex cognitione sensitiua exoritur: dilectio vero cōis
⁊ absoluti boni ex cognitione intellectiua. Quia ergo an-
geli quāto sunt altiores: tāto habent sciam magis vniuer
salē: vt Diony⁹ dicit. 12°. cap°. angelice hierar. ideo eorum
dilectio maxime respicit cōmune bonū. Magis ergo di-
ligunt se inuicē si specie differūt: qō magis p̄tinet ad per-
fectionē vniuersi: vt ostensum est: q̄ si in spē cōuenirent:
qō pertineret ad bonū priuatū vnius spēi. ¶ Ad 6m di- 6m
cendū q̄ substantias separatas non potest anima nostra
corpori vnita scd̄m essentias eaꝝ intelligere vt sciat de
eis q̄d sunt: q2 earū essentie excedūt genus sensibiliū na-
turarū: ⁊ earum proportionē: ex quib⁹ intellectus noster

cognitionē capit. Et ideo substantie separate nō possunt
diffiniri a nobis proprie: sed solum per remotionē vel ali
quas operationē ipsaꝝ. Et hoc modo Dam. diffinit ange
lum non diffinitione pertinēte ad speciem specialissimā:
sed ad genus subalternū: qd̄ est genus ⁊ species. vnde dif
7m finiri potest. ¶ Ad 7m dōm: ꝙ modus distinctionis pso
narum diuinaꝝ est absq; essentie diuersitate; qd̄ nō pati
tur natura creata. Et ideo non est hoc ad consequētiā tra
8m hendum in creaturis. ¶ Ad 8m dōm: ꝙ magis ⁊ minꝰ du
pliciter accipitur. vno modo secūdū diuersuz modū pti
cipationis ⁊ vnius ⁊ eiusdem forme: sicut magis album
dicitur magis clarū ꝙ̄ minus album: ⁊ sic magis ⁊ minꝰ
non diuersificant spēm. Alio modo dicit̄ magis ⁊ minus
secūdū gradū diuersarum formaꝝ. Sicut album dicitur
magis clarum ꝙ̄ rubeum: aut viride: ⁊ sic magis ⁊ minꝰ
diuersificant spēm. Et hoc modo angeli differunt in do
9m nis naturalibus secūdū magis ⁊ minus. ¶ Ad 9m dōz: ꝙ
illud qd̄ cōstituit in specie est nobiliꝰ eo qd̄ constituit in
genere: sicut determinatū īdeterminato. hꝫ eniz se deter
minatum ad indeterminatū vt actꝰ ad potentiam. Non
aūt ita ꝙ semper illud quod constituit in specie ad nobi
liorē naturam pertineat: vt pꝫ in speciebus aialium irrō
nalium. Non eniz cōstituunt̄ hꝫ spēs per additionē alte
rius nature nobilioris supra naturā sensitiuā: que est no
bilissima in eis; sed per determinationē ad diuersos gra
dus in illa natura. Et similiter dicendū est de ītellectua
10m li: qd̄ est cōmune in angelis. ¶ Ad 10m dōm ꝙ hoc nō vi
detur esse vniuersalr verū: ꝙ imperfectior differentia ge
neris in plures spēs multiplicetur. Corpus. n. diuidit̄ per
aiatum ⁊ inanimatū. plures tn̄ vident̄ esse spēs aiatorū
corporū ꝙ̄ ianimatoꝝ: pͤcipue si corpora celestia sint aia
ta: ⁊ oēs stelle adinuicem specie differant. Sed ⁊ in plan
tis ⁊ in aialibꝰ est maxima diuersitas spērū. vt tamē huiꝰ
rei veritas inuestiget̄ considerandū est ꝙ Dionyꝰ plato
nicis cōtrariā sententiam proferre videt̄. Dicunt. n. pla
tonici ꝙ subē quo sunt primo vnī propinquiores: eo sunt
minoris numeri. Dionyꝰ vero dicit in 14. capͦ. angelice
hierarchie: ꝙ angeli omnē mālem multitudinē transcē
dunt. vtrūq; aūt verū esse aliqs potest ex rebus corpora
libus percipere: in quibus quāto corpus aliquod inueni
tur superiꝰ: tāto minus habet de materia: sed in maiorez
quātitatem extenditur. vnde cū numerus quodāmodo
sit cā quātitatis cōtinue: secūdū ꝙ punctū cōstituit vni
tas: ⁊ pūctus lineā: vt more platonicoꝝ loquamur: ita est
etiam in tota rerum vniuersitate: ꝙ quāto aliqua sunt su
periora in entibꝰ: tanto plus habent de formali multitu
dine que attenditur secūdū distinctionē spēꝝ. Et in hoc
saluat̄ dictuz Dionysij. Minus aūt de multitudine ma
teriali que attenditur secūdū distinctionē īdiuiduoꝝ in
eadem spē: in quo saluatur dictum platonicoꝝ. Qd̄ aūt ē
vna sola species anialis rōnalis multis existentibꝰ spēbꝰ
irrōnaliū: ex hoc pͦuenit: qꝛ aial rōnale cōstituit̄ ex hoc ꝙ
nā corporea attingit in sui supremo naturam substan
tiarum spiritualiū in sui infimo. Supremus aūt gradus
alicuius nature vel etiam infimus est vnus tantū. Cuius
posset dici plures esse species rōnaliū aialium: si aliquis
11m poneret corpora celestia aiata. ¶ Ad 11m dōm: ꝙ homies
cōtinentur inter creaturas corruptibiles. Que sunt infi
ma pars vniuersi: in qua inueniuntur aliqua ordinata nō
solum per se: sed etiam per accidens. Et ideo in ecclesia
militanti diuersitas secūdū potentiam ⁊ ordinem nō di
uersificat spēz. Secꝰ aūt est in angelis q sunt supma pars
vniuersi: vt dictū est. Est autez in hominibus angelorum
similitudo non perfecta: sed qualē esse cōtingit: vt dictuz
12m est. ¶ Ad 12m dōm: ꝙ ornamēta terre ⁊ aque qꝛ corrupti
bilia sunt requirunt multitudinē in eadē specie: vt dictū
est. Corpora aūt celestia etiam sunt diuersarum specierū
vt dictum est. lux enim non est forma substātialis coruz:
cum sit qualitas per se sensibilis: qd̄ de nulla forma subā
li dici potest. Et preterea non est eiusdem rōnis lux in oī
bus: quod pꝫ ex hoc ꝙ diuersorum corpoꝝ superioꝝ ra
dij: diuersos habent effectus. ¶ Ad 13m dōz: ꝙ īdiuidua 13m
tio in angelis non est per materiam: sed per hoc ꝙ sunt
forme per se subsistētes: que nō sunt nate esse in subiecto
vel mā: vt dictum est. ¶ Ad 14m dōm ꝙ antiqui philoso 14m
phi posuerūt ꝙ cognoscēs debet esse de natura rei cogni
te. vnde Empedocl's dixit ꝙ terraz terra cognoscimus: ⁊
aquaz aqua. Sed ad hoc excludendū Aristoteles posuit
ꝙ virtus cognoscitiua in nobis prout est in potētia: ē de
nudata a nā cogīscibiliū: sicͭ pupilla a colore: sꝫ tn̄ sensus in
actu: ē sēsatū i actu iquātū fit sensus in actu per hoc ꝙ in
formatur spē sensibilis. Et eadem rōne intellectꝰ in actu
est intellectum in actu: inquātū informat̄ per spēz intelli
gibilem. Non. n. lapis est in aia: sed species lapidis vt ipse
dicit. Ex hoc aūt est aliquid intelligibile in actu: ꝙ est a
mā sepatū. Et ideo dicit ꝙ in his que sunt sine mā idem
est intellectus ⁊ qd̄ intelligitur. Non ergo opꝫ ꝙ angelus
intelligens sit idem in substantia qd̄ angelus intellectus
si sunt imateriales: sed opꝫ ꝙ intellectus vnius formet̄
per similitudinē alterius. ¶ Ad 15m dōm: ꝙ numerꝰ qui 15m
causatur ex diuisione cōtinui est spēs quātitatis: ⁊ est tm̄
in substantijs mālibꝰ. Sed in substantijs imaterialibus
est multitudo: que est de transcendentibꝰ: secūdū ꝙ vnū
⁊ multa diuidunt ens. Et hec multitudo consequit̄ disti
ctionē formalem. ¶ Ad 16m dōm: ꝙ oria secūduz cām ⁊ 16m
causatū ponitur a qbusdā multiplicare substantias sepa
ratas: inquātū per hoc ponūt prouenire diuersos gradus
in eis: prout cātum est infra suam cām. vnde si ponimus
diuersos gradus in substātijs imaterialibus ex ordine
diuine sapientie cāntis: remanebit eadē distōnis rō: etiā
si vna eaꝝ non sit causa alteriꝰ. ¶ Ad 17m dōz: ꝙ quelibz 17m
nā creata cum sit finita: non ita perfecte representat diui
nam bonitatē sicut multitudo nārūz: qꝛ qd̄ in multis na
turis multipliciter continet̄ cōprehendit̄ in deo vnite.
Et ideo oportuit esse plures naturas in vniuerso: ⁊ etiaz
in substātijs angelicis. ¶ Ad 18m dōm: ꝙ oppositio diffe 18m
rentiaꝝ cōstituentiū angelicas species: accipit̄ secūdum
perfectum ⁊ iperfectū: vel excedens ⁊ excessum: sicut est
etiam in numeris: ⁊ sic se hñt aiatū ⁊ inaiatū: ⁊ alia hꝫ.

¶ Utrū itellectꝰ possibilis sit vnꝰ in oībꝰ hominibus.

NOno queritur vtrū itellectus possibilis
sit vnus in oībꝰ hoībꝰ. ¶ Et videt̄ 1m
ꝙ sic. Dicit enim Agustinꝰ in liͦ de quātitate
aie. Si dixero multas esse animas ipse me ri
debo. Derisibile ġ videt̄ dicere multas aias
intellectiuas esse. ¶ P̄. in his que sunt sine mā est vnuz 2m
tantū indiuiduū in vna specie: vt ostensum est. Sed itel
lectus possibilis siue anima intellectiua cū sit substan
tia spūalis non est compositus ex materia ⁊ forma: vt pri
us ostensum est. ergo est vna tantum aia itellectiua: siue
itellectꝰ possibilis in tota spē humana. ¶ Sꝫ dicebat̄ ꝙ
⁊ si anima intellectiua nō hēat māz ex qua fit: hꝫ tn̄ māz
in qua est. s. corpus: secūdū quoꝝ multiplicationē multi
plicantur anime intellectiue. ¶ Sed cōtra. remota cau 3m
sa remouet̄ effcūs. Si ergo multiplicitio corpoꝝ ē cau
sa multitudinis animaꝝ: remotis corporibꝰ non possunt
multe anime remanere. ¶ P̄. indiuiduatio fit secūdum 4m
determinationē pͥncipioꝝ essentialiū. Sicut enim de ra
tione hominis est vt componat̄ ex anima ⁊ corpore: ita
de ratione sortis est vt componat̄ ex hac anima ⁊ hoc

corpore:vt pꝫ per ph̄m 7°. metaphisi. Sed corpus non ē
de essentia anime.ergo impossibile est ꝙ anima indiui-
duetur per corpus. Et ita non multiplicabuntur anime
5m secũdum multiplicationē corporum. ¶ P̄. Augustin⁹ di-
cit contra felicianum. Si originem animantis potentie
requiram⁹:prior est anima matre:⁊ ex hac rursus nata vr̄
cõsobriose. Et loquitur de anima per quã animata ē ma-
ter:vt statim subdit. Ex quo videtur dicere ꝙ sit eadem
anima in matre ⁊ filio:⁊ eadem ratione in omnibus ho-
6m minibus. ¶ P̄. si intellectus possibilis in me est alius:⁊
in te:oporteret ꝙ res intellecta esset alia in me: ⁊ alia in
te:cum res intellecta sit in intellectu. Et ita res itellecta
numerareť per numerationē indiuiduoꝝ hominum. Sꝫ
omnia que numerantur per numerationē indiuiduorũ
hñt rem intellectã cõmunē. Et sic rei intellecte erit alia
res intellecta in infinitum:qđ est impossibile.ergo non ē
7m alius intellectus possibilis in me ⁊ in te. ¶ P̄. si non eēt
vnus intellectus possibilis in oĩbus hominib⁹:cuꝫ conti-
git scientiaꝫ a magistro in discipulo causari:oporteret ꝙ
vel eadem nũero scientia que est in magistro deflueret
ad discipulum:vel ꝙ scientia magistri causaret scientiaꝫ
discipuli:sicut calor ignis causat calorem in lignis:vel ꝙ
addiscere non esset aliud ꝙ̃ reminisci. Si eniꝫ discipulus
haberet anteꝙ̃ addisceret scientiam quaꝫ addiscit:addiscere
est reminisci. Si vero non habeat eaꝫ prius:aut acquirit
eam existenteꝫ prius in alio.s.in magistro:aut nõ existen-
tē prius in alio:sic oꝫ ꝙ in eo de nouo causeť ab alio. hec
autem tria sunt impossibilia. Cum.n.scientia sit accidēs:
non põt eadē numero transire de subiecto in subiectũ:q᷑
vt Boetius dicit accidētia corrumpi possunt:transmuta-
ri non possunt. Similiter etiam impossibile est ꝙ sciētia
magistri causet scientiam in discipulo:tum quia scientia
non est qualitas actiua:tum q᷑ verba que magister pro-
fert solum excitant discipuluꝫ ad intelligendũ:vt Augu-
stinus dicit in libro de magistro. Q᷑ aũt addiscere sit remi-
nisci est ꝯtra ph̄m in primo posterioꝝ. Non ē ergo alius
⁊ alius intellectus possibilis in oĩbus hominib⁹. ¶ P̄.
8m omnis virtus cognoscitiua que est in materia corporali:
cognoscit ea tãtum que habent affinitatem cũ materia
in qua est:sicut visus cognoscit tãtum colores qui habēt
affinitatem cũ pupilla:que ē susceptiua colorũ ꝑpter suã
diaphanitatem. Sed intellectus possibilis non est susce-
ptiuus eorum tantum que habent affinitatē:vel cum to-
to corpore:vel cum quacũqꝫ parte eius. Intellectus ergo
possis nõ est virtus cognoscitiua in mã corporali:neqꝫ in
toto corpore:neqꝫ in aliq̃ parte eius.ergo non multiplica-
9m tur secũdũ multiplicationem corporum. ¶ P̄. si anima
intellectiua vel intellectus possibilis multiplicatur secũ-
dum multiplicationeꝫ corporum. hoc non est nisi quia ē
corporis forma. Sed non potest esse corporis forma:cuꝫ
sit composita ex materia ⁊ forma:vt a multis poniť:com-
positum enim ex materia ⁊ forma non potest esse alicui⁹
forma.ergo anima intellectiua siue intellect⁹ possibilis
non potest multiplicari secũdũ multiplicationē corpoꝝ.
10m ¶ P̄. sicut Ciprianus dicit:domin⁹ ꝓhibuit discipulis
ne in ciuitatem samaritanoꝝ intrarent ꝑpter peccatum
scismatis:q᷑ a regno Dauid recesserũt decem trib⁹:⁊ Sa-
maria caput sibi regni postmodũ statuentes. Idem autē
populus erat tempore xp̄i qui prius fuerat. Sic aũt se hꝫ
populus ad populũ sicut homo ad hominem:⁊ anima ad
animam.ergo eadem rõne vna anima est in eo qui pri-
us fuit:⁊ in alio qui post sequitur. Et sic per eandem ra-
11m tionem eadem aĩa erit in singulis hominibus. ¶ P̄. ma-
gis dependet accidens a subiecto ꝙ̃ forma a mã:cuꝫ for-
ma det eē materie simpliciter:accidens aũt non dat esse
simpliciter subiecto. Sed vnum accidens potest esse in
multis substantijs:sicut vnũ tēpus est in multis motib⁹:
vt Anselm⁹ dicit.ergo multo magis vna anima põt esse
multoꝝ corpoꝝ. Et sic non opꝫ esse multos intellect⁹ pos-
sibiles. ¶ P̄. aĩa intellectiua virtuosior est ꝙ̃ vegetati- 12m
ua. Sed anima vegetatiua est potens vegetare aliquid
extra corpus cuius est forma. Dicit enim Augustinus in
6°. musice ꝙ radij visuales vegetãtur ab anima vidētis:
etiam longe producti vsqꝫ ad rem visam.ergo multo
magis anima itellectiua potest ꝑficere alia corpora ꝑter
corpus in quo est. ¶ P̄. si intellectus possibilis multipli- 13m
catur secũdũ multiplicationē corpoꝝ:opꝫ ꝙ spēs itelligi-
biles que sunt in intellectu possibili in me ⁊ in te secũdũ
multiplicationē corporũ multiplicenť. Sed ab omnib⁹
formis multiplicatis ſꝫ multiplicationē materie corpo-
ralis põt abstrahi aliqua intentio cõmunis.ergo a for-
mis intellectis per intellectuꝫ possibileꝫ potest abstrahi
aliqua intentio intellecta cõmunis. Et eadē ratione cuꝫ
illa intentio itellecta multiplicetur scđm multiplicatio-
nem intellect⁹ possibilis:erit abstrahere aliã intentionē
intellectam in infinitũ. hoc aũt est impossibile.est ergo
vnus intellect⁹ possibilis in omnibus. ¶ P̄. oēs homies 14m
consentiũt in primis ꝓncipijs. Sed hoc non esset nisi id
quo cognoscunt ꝓma prin⁹ eēt vnũ cõe in oĩb⁹ hominib⁹.
hꝰ aũt est itellect⁹ possibilis.est ergo vnus intellect⁹ pos-
sibilis in omnib⁹. ¶ P̄. nulla forma indiuiduata ⁊ mul- 15m
tiplicata per mãm est intellecta in actu. Sed intellectus
possibilis cum actu intelligit est intellect⁹ in actu:⁊ itel-
lectus in actu est intellectum in actu:vt dicitur 3°. de aĩa:
sicut sensus in actu est sensatum in actu.ergo intellectus
possibilis non est indiuiduatus neqꝫ multiplicat⁹ ꝑ mãꝫ
corporalē:⁊ ita est vnus in oĩbus. ¶ P̄. receptũ est in re- 16
cipiente per modũ recipientis. Sed species itelligibilis
recipiť in intellectu vt intellecta in actu:⁊ nõ indiuidua-
ta per mãm.ergo intellectus possibilis non ē indiuidua-
tus ꝑ mãꝫ. ꝗ neqꝫ multiplicať ꝑ mltiplicationē mãe cor-
poralis. ¶ P̄. intellectus possibilis sortis vel Platonis 17m
intelligit essentiam suam:cũ intellect⁹ possibilis in seipsꝫ
reflectatur.ergo ipsa essentia intellectus possibilis ē in-
tellecta in actu. Sed nulla forma indiuiduata ⁊ multi-
plicata per mãꝫ est intellecta in actu.ergo intellect⁹ possi-
bilis non indiuiduať nec multiplicať per mãꝫ corpora-
lem. Et sic relinquiť ꝙ sit vn⁹ itellect⁹ possibilis in oĩb⁹.

Sed contra est qđ dicitur Apo.7. Post hec vidi 3p
turbam magnã quã dinumerare ne-
mo poterat. Turba aũt illa non erat hominuꝫ corporalr
viuentiuꝫ:sed aĩarũ a corpore absolutarũ.ergo sunt mul-
te anime itellectiue:non solũ nũc cũ corpori vniunť:sed
etiam a corporib⁹ absolute. ¶ P̄. Augustinus.dicit con- 2°
tra Felicianũ. Fingam⁹ sicut pleriqꝫ volũt esse in mũdo
animã generalē. Et postea subdit. Cum talia proponim⁹
impugnãda predicamus.ē ergo iprobabile ꝙ sit vna aĩa
oĩuꝫ. ¶ P̄. magis est alligata aĩa intellectiua corpori hu- 3°
mano:ꝙ̃ corpori celesti motor eius. Sed com̄.dicit in 3°.
de aĩa ꝙ si eēnt plura corpora mobilia essent plures mo-
tores in orbib⁹ celestib⁹. ꝗ magis cũ sint multa corpora
humana:erunt multe anime intellectiue:⁊ non vn⁹ tan-
tum intellectus possibilis.

Respondeo. dicēdũ ꝙ ad euidentiã huius q̃onis R
opꝫ preintelligere quid intelligať
nomine intellectus possibilis ⁊ agentis. Sciendũ est aũt
ꝙ Aristo. ꝓcessit ad ꝯsiderandum de intellectu per simi-
tudinem sensus. Ex parte aũt sensus cũ inueniamur qñqꝫ
sentientes in potentia:qñqꝫ in actu:opꝫ ponere in nobis
aliquã virtutē sensitiuam:per quã sumus sentientes in

potentia:quā opꝫ esse in potentia ad species sensibilium: ⁊ nullam earum habere actū in sua essentia. Alioquin si sensus haberet in actu sensibilia:sicut antiqui phi posuerunt:sequeret̃ ꝙ semper essemus sentientes in actu. Similiter cū inueniamur quandoqꝫ itelligētes in actu:qñqꝫ in potentia:necesse ē ponere aliquā virtutē per quā sim⁹ intelligentes in potentia:que quidē in sua essentia ⁊ natura non habꝫ aliquā de naturis rerū sensibiliū: quas intelligere possumus:sed sit in potentia ad oīa. Et propter hoc vocat̃ possibilis intellectus:sicut ⁊ sensus secūdū ꝙ est in potentia posset vocari sensus possibilis. Sensus āt qui est in potentia reducitur in actum per sensibilia actu que sunt extra animaꝫ. vñ non est necesse ponere sensum agentem. Et simil̃r non esset necesse ponere intellectum agentem. si vniuersalia que sunt intelligibilia actu per se subsisterent extra aīam: sicut posuit Plato. Sed qꝛ Aristoteles posuit ea non subsistere nisi in sensibilibus: que nō sunt intelligibilia actu:necesse habuit ponere aliquā virtutem que faceret intelligibilia in potentia esse intelligibilia actu.abstrahendo spēs rerum a materia ⁊ cōditionibus idiuiduantibus: ⁊ hec virtus vocatur intellect⁹ agēs. De intellectu ergo possibili Auerois in cōmēto tertij de aīa.posuit ꝙ esset quedam substantia separata secūdum esse a corporibus hominū:sꝫ ꝙ cōtinuaret̃ nobiscū per fantasmata: ⁊ iterū ꝙ esset vnus intellect⁹ possibilis omnium. Qr autē hec positio sit contraria fidei facile est videre. Tollit enim premia ⁊ penas future vite. Sꝫ ostēdendum est hāc positionē esse secūdū se impossibileꝫ per vera principia philosophie. Ostensum ē autē supra cū de vnione substantie spiritualis ad corpus ageretur:ꝙ secūdum hanc positionē sequeret̃ ꝙ nullus hō particularis intelligeret aliquid. Sed dato disputatiōis gratia ꝙ aliquis homo particularis per intellectū sic separatum itelligere posset:sequuntur tria incōuenientia:si ponat̃ ꝙ sit vnus intellectus possibilis oīuꝫ quo omnes intelligant. Primo quidē qꝛ non est possibile vnius virtutis simul ⁊ semel esse plures actiones respectu eiusdē obiecti. Cōtingit aūt duos homines simul ⁊ semel vnuꝫ ⁊ idē intelligibile intelligere. Si igitur vterqꝫ intelligit per vnū intellectuꝫ possibilē: sequeret̃ ꝙ vna ⁊ eadē numero esset intellectualis operatio vtriusqꝫ:sicut si duo homines viderent vno oculo:sequeret̃ ꝙ eadē eēt visio vtriusqꝫ:qḋ pꝫ esse oīno impossibile. Nec potest dici ꝙ intelligere meuꝫ sit aliud ab intelligere tuo per diuersitatem fantasmatū: qꝛ fantasma non est intellectum in actu:sed id quod ē ab eo abstractum:qḋ potest esse intellectum. Unde diuersitas fantasmatū est extrinseca ab intellectuali operatiōe. Et sic non potest diuersificare ipsam. Scḋo qꝛ impossibile est esse vnum numero in indiuiduis eiusdeꝫ speciei illud per quod spēm sortiunt̃. Si.n.duo equi conuenirent in eodē secūdū numerū quo spēm equi haberēt:sequeret̃ ꝙ duo equi eēnt vn⁹ equ⁹:qḋ est ipossibile. Et ꝑpter hoc in 7°. metaphisi.dicit̃ ꝙ principia spēi secūdū ꝙ sunt determinata cōstituunt idiuiduū;vt si ratio hominis est vt sit ex anima ⁊ corpore. De ratione huius hominis est ꝙ sit ex hac anima ⁊ ex hoc corpore. vñ ꝑncipia cuiuslꝫ speciei oꝫ plurificari in pluribus indiuiduis eiusdē speciei. A quo autem aliquid speciē sortiatur cognoscitur a propria operatione spēm cōsequente. Dijudicam⁹ enim esse verum aurum qḋ habet ꝑpriam operationē auri. ꝑpria autem opatio humane speciei est intelligere. vñ secūdū hanc operationē ponit phs vltimā hominis in.10°.metaphisice felicitatē. Huius aūt operationis ꝑncipiū non est itellect⁹ passiu⁹.i.vis cogitatiua vel vis appetitiua sensitiua que participat aliqualiter rōnē:cum he vires nō habeant operationeꝫ nisi per organū corporale. Intelligere aūt non potest esse per organuꝫ corporale:vt 3°.de anima probatur. Et sic relinquitur ꝙ intellectus possibilis sit q̊ hic homo spēm humanā sortit̃:non autem intellect⁹ passiuus:vt Auerois fingit. Relinquitur ergo ꝙ impossibile sit vnū intellectum possibilem in oīb⁹ hominib⁹ esse.

3°. sequeret̃ ꝙ itellectus possibilis nō reciperet aliquas spēs a fantasmatib⁹ nostris abstractas:si sit vnus intellectus possibilis oīuꝫ qui sunt ⁊ qui fuerūt;qꝛ iam cuꝫ multi homines precesserint multa intelligentes:sequeret̃ ꝙ respectu oīum illoꝝ que illi sciuerunt sit in actu: ⁊ nō sit in potentia ad recipiendū:qꝛ nihil recipit qḋ iaꝫ hꝫ. Ex q̊ vlterius sequeret̃ ꝙ si nos sumus intelligentes ⁊ sciētes per intellectum possibilē:ꝙ scire in nobis non sit nisi reminisci:q̃uis ⁊ hoc ipsum secūdū se inconueniēs videat̃: ꝙ intellectus possibilis si sit suba separata scḋm esse efficiatur in actu per fantasmata:cum superiora in entib⁹ nō indigeant inferiorib⁹ ad sui ꝑfectionē. Sicut.n.inconueniens esset dicere ꝙ corpora celestia ꝑficiant̃ in actu accipiendo a corporib⁹ inferioribus:similiter ⁊ multo amplius est impossibile ꝙ aliqua substātia separata ꝑficiat̃ in actu accipiendo a fantasmatib⁹. Manifestū ē etiā ꝙ hec positio repugnat verbis Aristotelis. Cū.n.icipit īquirere de intellectu possibili statim a principio nomiat eū partē anime dicens. De parte aūt aīe qua cognoscit oīa ⁊ sapit. volens aūt inquirere de natura possibili ꝑtermittit quādā dubitatiōeꝫ.s. vtrū ps itellectiā sit separabilis ab alijs ꝑtibus aīe subto:vt Plato posuit:vel rōne tantū. Et h̄ est qḋ dic̃:siue sepabili exñte:siue isepabili scḋꝫ magnitudinē:sed scḋm rōnē. Ex quo apparet ꝙ si vtrūlibet hoꝝ ponat̃:stabit sñia sua quā intendit de intellectu possibili. Non aūt staret ꝙ esset sepata scḋm rōnē tātū:si predicta positio esset vera. vñ predicta opīo non est sententia Aristotelis. postmodū etiam subdit ꝙ intellect⁹ possibilis est quo opinatur ⁊ intelligit aīa: ⁊ multa alia hꝫ. Ex quibus manifeste dat intelligere ꝙ itellectus possibilis sit aliquid anime: ⁊ nō sit substantia separata.

Ad primum ergo dḋm ꝙ Augustin⁹ intelligit Ad pᵐ
derisibile esse ꝙ ponant̃ diuersorum hominū aīe multe tātū:ita ꝙ numero ⁊ specie differant: ⁊ precipue secūdū opinionē platonicoꝝ:qui supra omnia que sunt vni⁹ spēi posuerūt vnū aliquod cōe subsistens. ¶ Ad 2ᵐ dicendū ꝙ angeli sicut non hñt māꝫ ex 2ᵐ
qua sunt:ita non hñt mām in qua sunt. Anima vero hꝫ mām in qua est. Et ideo angeli non possunt esse multi in vna specie:sꝫ aīe possunt esse multe vnius spēi. ¶ Ad 3ᵐ 3ᵐ
dḋm ꝙ sicut corpus se habet ad esse anime:ita ad ei⁹ idiuiduationē:qꝛ vnūqḋqꝫ secūdū idem est vnum ⁊ ens. eē autem anime acquirit̃ ei ꝑm ꝙ vnitur corpori cū quo sil̃ constituit naturam vnaꝫ:cuius vtrūqꝫ est pars. Et tñ qꝛ anima intellectiua est forma transcēdens corporis capacitatem:hꝫ esse suū eleuatum supra corpus. vñ destructo corpore adhuc remanet esse anime: ⁊ simil̃r ꝑm corpora multiplicātur anime: ⁊ tñ remotis corporibus adhuc remanet multitudo animarum. ¶ Ad 4ᵐ dḋm:ꝙ lꝫ cor/ 4ᵐ
pus non sit de essentia aīe:tñ aīa ꝑm suam essentiam hꝫ habitudinē ad corpus:inquātū hoc est ei essentiale ꝙ sit corporis forma: ⁊ ideo in diffinitiōe anime ponit̃ corp⁹. Sicut ḡ de rōne aīe est ꝙ sit forma corporis:ita de rōne huius anime inquātū est hec anima:est ꝙ habeat habitudinē ad hoc corpus. ¶ Ad 5ᵐ dḋꝫ:ꝙ Aug. ibi loquitur 5ᵐ
ex suppōne opinionis ponētiū esse vnā aīam vl̃em:vt ex precedentibus pꝫ. ¶ Ad 6ᵐ dḋꝫ:ꝙ in hac rōne precipuā 6ᵐ
vim videt̃ Auerois cōstituere:qꝛ. vꝫ. sequeret̃ vt ipse dic̃ si intellectus possibilis nō esset vnus in oībus hoībus:ꝙ

res itellecta idiuiduaret̃ ⁊ nũeraret̃ p̱ idiuiduationẽ ⁊
nũerationẽ singulariũ hoĩuꝫ:⁊ sic eẽt itellecta i poᵃ:⁊ nõ
in actu. Ostẽdẽdũ ẽ ğ primo ꝙ ista icõuenientia nõ mi-
nus sequunt̃ ponẽtibus intellectũ possibileꝫ esse vnũ q̃ꝫ
ponentibus ipsum multiplicari in multis. Et p̃mo q̃deꝫ
quãtũ ad indiuiduationẽ manifestũ est ꝙ forma existẽs
in aliquo indiuiduo eadẽ rõne indiuiduat̃ per ipsuꝫ: siue
sit vnũ tñ in vna specie: sicut sol: siue multa in vna spẽ:
sicut margarite. In vtrisq̃ꝫ.n.ẽ claritas indiuiduata. opꝫ
eñ dicere ꝙ itellectus possibilis sit quoddã idiuiduum
singulare: actus enĩ singulariũ sunt. Siue ergo sit vnus
in vna specie: siue multi: eadẽ ratione indiuiduabit̃ res
intellecta in ipso. Quantum vero ad multiplicationem:
manifestuꝫ est ꝙ si nõ sint multi itellectus possibiles in
specie humana: sunt tñ multi intellectus in vniuerso: q̃ꝝ
multi intelligunt vnũ ⁊ idem. Remanebit ergo eadem
dubitatio: vtrum res intellecta sit vna vel plures i diuer
sis. Non ğ pt p̱ h̃ p̱bare suã itẽtionẽ: qꝛ sua positõe posita
adhuc eadẽ icõueniẽtia remãebũt. Et iõ ad huiꝰ solõnẽ
ↄsiderãdũ ẽ ꝙ si de itellectu loq oporteat secũdũ simili-
tudinẽ sẽsus: vt pꝫ ex processu Aristotelis in 3ᵒ de aia: opꝫ
dicere ꝙ res itellecta nõ se habꝫ ad intellectuꝫ possibilẽ
vt species intelligibilis quo intellectꝰ possibilis sit actu.
Sed illa species se habꝫ vt pricipiuꝫ formale quo itelle-
ctus itelligit. Intellectũ autẽ siue res itellecta se habꝫ vt
constitutum vel formatũ p̱ operatõem intellectus: siue
hoc sit quiditas simplex: siue sit cõpositio ⁊ diuisio pro-
positiõis. has.n. duas operatiões intellectus Aristoteles
assignat in 3ᵒ de aĩa. Unã.s. quã vocat intelligẽtiã indi-
uisibilium: qua videlꝫ intellectus apprehendit quod q̃d
est alicuius rei: ⁊ hanc arabes vocãt formationẽ vel ima-
ginationẽ per intellectum. Aliam vero ponit .s. composi-
tionẽ ⁊ diuisionẽ intellectuuꝫ: quaꝫ arabes vocant credu
litateꝫ vel fideꝫ. vtriq̃ꝫ autẽ harum operationuꝫ preïn-
telligit̃ species intelligibilis: qua fit intellectꝰ possibilis
in actu: quia intellectꝰ possibilis nõ operat̃ nisi secunduꝫ
ꝙ est in actu. Sicut nec visus videt nisi per hoc ꝙ est fa-
ctus i actu per speciẽ visibilẽ. vñ species visibilis nõ se hꝫ
vt qd̃ videtur: sed vt quo videtur. Et silr̃ est de intellectu
possibili: nisi ꝙ intellectus possibilis reflectit̃ supra seip
suꝫ: ⁊ supra specieꝫ suã: non autẽ visus. Res igitur intelle
cta a duobus intellectibus est quodãmodo vna ⁊ eadem:
⁊ quodãmodo multe: quia ex parte rei que cognoscit̃ est
vna ⁊ eadẽ. Ex parte vero ipsius cognitiõis est alia ⁊ alia.
Sicut si duo videant vnum parietem est eadem res vi-
sa ex parte rei que videtur: alia tamen ⁊ alia secundum
diuersas visiones. Et omnino simile esset ex parte intel-
lectus: si res que intelligitur subsisteret extra animam
sicut res que videtur: vt platonici posuerunt: sed secundũ
opinionem Aristotelis videtur habere maiorem diffi-
cultatem: licet sit eadem ratio si quis recte inspiciat. Nõ
.n.ẽ differẽtia inter Aristotelẽ ⁊ Platonẽ nisi in h̃ ꝙ pla-
to posuit ꝙ res q̃ intelligit̃ eodeꝫ modo habet eẽ extra
animã: quo modo eam intellectus itelligit. i. vt abstracta
⁊ cõmunis. Aristotel̃s vero posuit rem que intelligit̃ eẽ
extra animã: sed alio modo: qꝛ intelligitur abstracte: ⁊ ha
bet eẽ concrete. Et sicut secũdũ Platonem ipsa res que
intelligitur est extra ipsam animaꝫ: ita secunduꝫ Aristo-
telẽ. quod patet ex hoc ꝙ neuter eorũ posuit scientias eẽ
de his que sunt in intellectu nostro: sicut de substantijs.
Sed Plato quidem dixit scientias esse de formis sepa-
ratis: Aristoteles vero de quidditatibus rerum in eis
existentibus. Sed ratio vniuersalitatis que consistit in
cõmunitate ⁊ abstractione sequit̃ solũ modũ intelligen-
di: inquãtũ itelligimus abstracte ⁊ cõiter. Secũdũ Pla-
tonẽ vero sequit̃ etiã modũ existẽdi formaꝝ abstracta-
rum. Et ideo Plato posuit vniuersalia subsistere: Aristo-
teles autem non. Sic ergo pꝫ quomodo multitudo intel-
lectuum nõ p̱iudicat neq̃ꝫ vniuersitati: neq̃ꝫ cõmunitati:
nꝫ vnitati rei itellecte. ¶ Ad 7ᵐ dõm: ꝙ scia a magistro 7m
causat̃ in discipulo: nõ sicut calor in lignis ab igne: sed sic
sanitas in infirmo a medico: qui causat sanitatẽ inquãtũ
subministrat aliqua ãminicula quibus natura vtitur ad
sanitatẽ causandam. Et ideo eodẽ ordine medicus proce
dit in sanãdo: sicut natura sanaret. Sicut enim p̃ncipaliꝰ
sanans est natura interior: sic p̃ncipiuꝫ p̃ncipalr̃ causans
scientiã ⁊ intrinsecũ: est lumẽ itellectus agentis: quo cau-
satur sciẽtia in nobis dum deuenimꝰ per applicationem
vniuersaliũ p̃ncipioꝝ ad aliqua specialia q̃ per experien-
tiam accipimus in inueniẽdo. Et similiter magister de-
ducit p̃ncipia vniuersalia in cõclusiones spãles. vñ dicit
Aristotel̃s in p̃mo posterioꝝ: ꝙ demonstratio est sillogis
mus faciens scire. ¶ Ad 8ᵐ dõm: ꝙ ex hac etiã rõne de- 8m
ceptus fuit Auerois. Putauit enĩ ꝙ qꝛ Aristotel̃s dixit
intellectũ possibilẽ esse separatũ: ꝙ esset separatꝰ secũdũ
esse: ⁊ per consequẽs ꝙ nõ multiplicaret̃ secũdũ multi-
plicationẽ corpoꝝ. Sed Aristotel̃s intendit ꝙ intellectꝰ
possibilis est virtus anime: que nõ est actꝰ alicuiꝰ organi
q̃si habeat operationẽ suam per organũ corporale: sic poᵃ
visiua est virtus organi habens operationẽ per organuꝫ
corporale. Et qꝛ non hꝫ operationẽ intellectꝰ possibilis p̱
organũ corporale: ideo nõ opꝫ ꝙ cognoscat ea tantũ que
habẽt affinitatẽ: vel cum toto corpore: vel cũ parte corpo
ris. ¶ Ad 9ᵐ dõm: ꝙ opinio ponens animã eẽ compositã 9m
ex materia ⁊ forma: est oĩo falsa ⁊ improbabilis. Non.n.
posset eẽ corporis forma si esset ex materia ⁊ forma cõpo
sita. Si enim anima esset forma corporis secũdũ formaꝫ
suam tantũ: sequeret̃ ꝙ vna ⁊ eadẽ forma perficeret di-
uersas materias diuersoꝝ generũ. s. materiam spiritualẽ
anime ⁊ mãm corporalẽ: qd̃ est impossibile: cuꝫ proprius
actus sit proprie potentie. Et preterea illud cõpositũ ex
materia ⁊ forma non esset anima sed forma eius. Cum.n.
dicimus animã intelligimꝰ id qd̃ est corporis forma. Si
v̄o forma aĩe esset forma corporis mediante mã propria:
sicut color est actus corporis mediãte superficie: vt sic to
ta anima possit dici corporis forma: hoc est impossibile:
qꝛ per materiam intelligimꝰ id qd̃ est in potentia tantuꝫ.
Quod aũt est potentia tantũ nõ põt esse alicuius actꝰ: qd̃
est esse formam. Si vero aliquis nomine materie intelli
gat aliquẽ actum: nõ est curandũ: qꝛ nihil prohibet ꝙ id
quod vocamus actum aliquis vocet materiã. Sicut qd̃
nos vocamus lapidẽ aliquis potest vocare asinũ. ¶ Ad 10
decimum dicendum: ꝙ sicut fluuius secana non est hic
fluuius propter hanc aquam fluentem: sed propter hanc
originem. ⁊ hunc alueum: vnde semper dicitur ideꝫ flu-
uius: licet sit alia aqua defluens: ita est idẽ populus non
p̱pter idẽtitatẽ anime aut hominũ. sed p̱pter eãdẽ habi
tationem: vel magis p̱pter easdem leges ⁊ eundẽ modũ
viuendi: vt Aristotel̃s dicit in 3ᵒ politice. ¶ Ad 11ᵐ dõm: 11m
ꝙ tempus cõparat̃ ad vnuꝫ tãtũ motum: sicut accñs ad
subiectũ. s. ad motũ primi mobilis quo mensurantur oẽs
alij motus. Ad alios autem motus cõparat̃ sicut mensu-
ra ad mẽsuratũ: sicut vlna cõparatur ad virgam ligneam
sicut ad subiectum: ad pãnum autem qui per eam mẽsu-
ratur: sicut ad mensuratũ tñ. Et ideo nõ sequit̃ ꝙ vnum 12
accñs sit in multis subiectis. ¶ Ad 12ᵐ dõm ꝙ visus nõ
fit per radios extra missos s̃m veritatẽ rei: sed Augꝰ hoc
dic̃ s̃ꝫ opinionẽ alioꝝ. h̃ tñ posito aĩa vegetaret q̃tucũq̃ꝫ
radios extra missos: nõ quasi extranea corpora: sꝫ inq̃tũ 13m
ↄtinuant̃ cũ corpore p̱p̃o. ¶ Ad 13ᵐ dõm ꝙ sicut ex p̃di-

ctis patet res intellecta nō indiuiduaṫ: nec multiplicaṫ
nisi ex parte opationis intellectualis. nō est autē incōue-
niens ꝙ a re intellecta: inquātū est intellecta: abstrahaṫ
res intellecta simplr: sicut ab hoc intellectu abstrahitur
intellectus simplr. Nec hoc preiudicat rationi vniuersa-
litatis. Accidit. n. homini aut intentioni speciei ꝙ intel-
ligatur a me. vnde non oportet ꝙ de intellectu hominis
aut intentiōis speciei sit ꝙ intelligatur a me vel ab illo.
14m ¶ Ad 14m dōm: ꝙ cōsensus in pma pncipia nō causatur
ex vnitate intellectus possibilis: sed ex silitudine nature
ex qua omnes in idem inclinamur: sicut omnes oues ꝯsē-
tiunt in hoc ꝙ existimāt lupū inimicū: nullus tn̄ diceret
15m in eis vnā tn̄ aiam esse. ¶ Ad 15m dōm ꝙ eē indiuiduale
nō repugnat ei quod est esse itellectū in actu: qꝛ substātie
separate sunt intellecte in actu: cū tn̄ sint indiuidue. alio-
quin nō haberent actiones que sunt singulariū. Sed hr̄e
esse māle repugnat ei quod est esse intellectuȝ in actu. Et
ideo forme indiuiduales que indiuiduanṫ per mām nō
sunt intellecte in actu: sed in potentia tantum. Anima au-
tem intellectiua non sic indiuiduatur per materiam: vt
fiat forma materialis: precipue secundum intellectum:
secundum quem transcendit materie corporalis propor-
tionem. Sed eo modo indiuiduatur secundum materiā
corporalem: vt dictum est: inquantum scilicet habet ha-
bitudinem vt sit forma huius corporis. vnde per hoc nō
tollitur quin intellectus possibilis hominis huius sit in-
tellectuȝ in actu. Et similiter ea que recipiuntur in ipso.
16m ⁊ ¶ Et ꝑ hoc pȝ solō ad duo sequentia.
17m ¶ Utrū intellcūs agēs sit vnus oiuȝ hoiuȝ.

1m DEcimo queriṫ. Utrū intellectus agens sit vn⁹ omniū hominū. Et vide-
tur ꝙ sic. Illuīare eni hoīes est ꝓpriū dei. fm
illud Jo. primo. Erat lux vera que illuīat ⁊c̄.
Sed hoc pertinet ad intellcūm agentē: vt pȝ ī
tertio de anima. ergo intellectus agēs est deus. Deus au-
2m tem est vnus. ergo intellectus agēs est vnus tn̄. ¶ Pre-
terea. nihil quod est a corpore separatum multiplicatur
secundum multiplicationem corporum. Sed itellectus
agens est a corpore separatus: vt dicitur in tertio de ani-
ma. ergo intellectus agens non multiplicatur secundum
multiplicationem corporum. ⁊ per consequens secunduȝ
3m multiplicationem hominuȝ. ¶ Preterea. nihil est in ani-
ma nostra quod semper intelligat. Sed hoc conuenit in-
tellectui agenti. Dicitur enim in tertio de anima. ꝙ non
aliquando quidem intelligit: aliquando autēȝ non. ergo
intellectus agens non est aliquid anime. Et ita non mul-
tiplicatur secundum multiplicationem animarum ⁊ ho-
4m minum. ¶ P. nihil reducit se de potentia in actum. Sȝ
itellectus possibilis reduciṫ in actū per intellectū agētē:
vt pȝ. 3. de aīa. ģ intellectus agens nō radicaṫ in essentia
anime: in qua radicaṫ intellectus possibilis. ⁊ sic idem qđ
5m prius. ¶ P. oīs multiplicatio ꝯsequiṫ aliquā distinctōēȝ
Sed intellectus agens non potest distingui per mām. cū
sit separatus: neqȝ per formā: qꝛ sic differret specie. ģ itel-
6m lectus agēs non multiplicaṫ in hominib⁹. ¶ P. illud qđ
est causa separationis est maxime sepatū. Sed intellcūs
agens est causa sepationis. abstrahit enīȝ spēs a mā. ģ est
separat⁹. Et ita nō multiplicaṫ fm multiplicatōēȝ hoiuȝ
7m ¶ P. nulla virtus que tanto magis potest opari quanto
magis opaṫ: habet terminū sue opationis. Sȝ intellcūs
agens est hmōi: quia cum intelligim⁹ aliquid magnū intelli-
gibile: nō minus possum⁹ intelligere sed magis: vt diciṫ
3°. de aīa. ģ intellectus agens nō hȝ aliquem terminū sue
operationis. Esse autem creatuȝ habet terminū sue opa-
tionis: cuȝ sit finite virtutis. ergo intellectus agens non ē
aliquid creatū: ⁊ sic ē vnus tantū. ¶ Preterea. Aug. dicit 8m
li°. 83. qōnuȝ. Omne quod corporeos sensus attingit sine
vlla intermissione temporis cōmutaṫ. Apprehendi autē
non potest qđ sine vlla intermissione mutatur. nō ē expe-
ctanda ergo sinceritas veritatis a sensibus corporis. Et
postmodū subdit. Nihil est sensibile quod nō habeat si-
mile falso: vt ītemosci nō possit. nihil aūt percipi potest:
qđ nō a falso discerniṫ. non est ergo cōstitutum iudiciuȝ
veritatis in sensibus. Sic ergo pbat ꝙ per sensibilia de
veritate iudicare nō possum⁹: tum propter hoc ꝙ sṫ mu-
tabilia: tū propter hoc ꝙ habeāt aliquid simile falso. Sȝ
hoc cōuenit cuilibet creature. ģ fm nihil creatū possum⁹
iudicare de veritate. Sȝ fm intellectū agentē iudicam⁹
de veritate. ģ intellectus agēs nō est aliquid creatū. ⁊ sic
idem quod prius. ¶ P. Aug⁹. dicit in 4°. de trinit. ꝙ ipsi 9m
multa recte reprehendunt: recteqȝ laudant in hominum
moribus: quibus ea tandē regulis iudicant: nisi in quib⁹
vident quēadmodū quisqȝ viuere debeat: etiā si nec ipsi
eodē mō viuāt: nisi ea q̄ vidēt. nō. n. in sua nā cū eoꝝ mē-
tes ꝯstent eē mutabiles: has vō regulas imutabiles: nec
in habitū sue mētis: cū ille regule sint iusticie: mētes vō
eoꝝ eē ꝯstet iniustas. vbi ģ scripte sunt nisi in libro lucis
illius que veritas diciṫ? Ex quo videṫ ꝙ iudicare de iu-
sto ⁊ iniusto nobis ꝯpetit fm lucem que est supra mētes
nr̄as. Judiciū aūt tam in rebus speculatiuis q̄ȝ practicis
nobis ꝯuenit fm intellectū agentē. ģ intellectus agens ē
lux aliqua supra mentē nr̄aȝ. Nō ģ multiplicaṫ fm mul-
tiplicationē aiaꝝ ⁊ hoiuȝ. ¶ P. Aug⁹. dicit in li°. de vera 10m
reli. ꝙ de aliquibus duobus: quoꝝ neutrū est optimū: nō
possum⁹ iudicare qđ eoꝝ sit altero melius: nisi per aliqđ
quod sit melius vtroqȝ. Judicamus aūt ꝙ angelus ē me-
lior anima: cum tn̄ neutrū eoꝝ sit optimū. ģ oportet ꝙ hr̄
iudiciū fiat ꝑ aliquid quod est melius vtroqȝ: quod nihil
aliud est q̄ȝ deus. Cum ģ iudicemus per intellectū agētē:
videṫ ꝙ intellectus agens sit deus. ⁊ sic idem quod pīus.
¶ P. phūs dicit. 3. de aīa. ꝙ intellectus agens se habȝ ad 11m
potem sicut ars ad mām. Sȝ in nullo genere artificiꝗ ars
⁊ mā in idem coincidūt: neqȝ vliter agēs ⁊ mā incidūt in
idem numero: vt diciṫ. 2. phy. ģ intellectus agens non est
aliquid in essentia anime: in qua est itellect⁹ polis. Et sic
non multiplicaṫ fȝ multiplicationē aiaꝝ ⁊ hoiuȝ. ¶ P. 12m
Aug⁹. dicit. 3. de libe. arbi. ꝙ rō ⁊ veritas numeri oib⁹ rō-
cinātibus presto est. Sed rō ⁊ veritas numeri est vna. ģ
oportet eē aliquid vnū 2m quod presto sit oibus. hoc aūt
est intellect⁹ agens: cuius virtute rōnes vl̄es a rebus ab-
strahim⁹. ģ intellect⁹ agens est vnus in omnib⁹. ¶ P. in 13m
eodem li°. diciṫ. Si sūmū bonū omnib⁹ vnuȝ est: oportet
etiam veritatē in qua cerniṫ ⁊ teneṫ. i. sapiētiā omnibus
vnam esse ꝯmunē. Sed sūmū bonū cerniṫ ⁊ teneṫ a nob̄
per intellectū: ⁊ pcipue per agenteȝ. ģ intellect⁹ agens est
vnus in omnib⁹. ¶ P. idem natum est facere idem. Sȝ 14m
vl̄e est vnuȝ in omnibus. Cū ģ intellectus agētis sit face-
re vl̄e: videṫ ꝙ etiā intellectus agēs sit vnus in omnib⁹.
¶ P. si intellectus agens est aliquid aīe: oportet ꝙ vl̄ sit 15m
creatus vestitus seu opulētus spēb⁹: ⁊ sic illas spēs ponit
etiam in intellectuȝ possibilē: ⁊ nō indigebit abstrahere
spēs intelligibiles a fantasmatib⁹. Aut creat⁹ est nudus
⁊ carens spēb⁹: ⁊ sic non erit efficax ad abstrahendū spēs
a fantasmatib⁹: qꝛ non cognoscet illā quaȝ querit: postq̄ȝ
eaȝ abstraxerit: qui prius aliquā rōnē habuit. Sicut ille
qui querit seruū fugitiuū non cognoscit eū cū inuenerit:
nisi pus aliquā eius notitiā habuerit. Non est ģ aliquid
anime intellect⁹ agēs. Et sic nō multiplicaṫ fm animas
⁊ hoīes. ¶ P. posita causa sufficienti superfluū est aliam 16m
causam ponere ad eundem effectū. Sed est aliqua causa

extrinseca sufficiens ad illuminationem hoīum.s.deus.ḡ
non oportet ponere intellectū agentē: cuius officium est
illuminare. Non est ergo aliquid in anima hominis. Et
7m sic non multiplicaṫ ſm animas ⁊ homines. ℂ P̃.si intel
lectus agens ponitur aliquid anime hominis: oportet ꝙ
aliquid homini conferat: quia nihil est ociosum ⁊ frustra
in rebus a deo creatis. Sed intellectus agens non ꝯfert
homini ad cognoscendum quantum ad hoc ꝙ illuminat
intellectum possibilem: quia intellectus possibilis cum
fuerit factus in actu per spēm intelligibilem per se suffiē
ad operanduꝫ: sicut ⁊ quodlibꝫ aliud habens formā. Si
militer nō cōfert q̄ntuꝫ ad hoc ꝙ illustret fantasmata ab
strahens species itelligibiles ab eis: qꝛ sicut spēs que est
recepta in sensu iprimit sui similitudineꝫ in imaginatio
ne: ita videtur ꝙ forma que est in imaginatione cum sit
spiritualior ac per hoc virtuosior possit imprimere suam
similitudinem in vlteriorem potentiam.s.in intellectuꝫ
possibilē. Non ergo intellectus agens est aliquid anime:
⁊ sic non multiplicatur in hominibus.

3 p̄ Sed contra est qḋ phūs dicit 3° de anima ꝙ intel
lectus agēs est aliquid anime. ergo
2: multiplicatur secūdū multiplicationeꝫ animaruꝫ. ℂ P̃.
Augu. dicit 4° de trini. ꝙ philosophi ceteris meliores nō
sunt in illis summis eternisq̄ rōnibus intellectu cōtem
plati ea que historice disseruerūt. Et ita videtur ꝙ in ali
qua luce eis cōnaturali sint ea cōtemplati. lux autem in
qua cōtemplamur veritatem est intellectus agens. ergo
intellectus agens est aliquid anime: ⁊ sic idem qḋ prius.
3: ℂ P̃. Augustinus dicit 12° de trini. Credenduꝫ est lucis
intellectualis ita cōditam esse naturam: vt substātia ista
sic videat in quadam luce sui generis incorporea: queād
moduꝫ oculus carnis videt que in hac corporea luce cir
cumadiacent. Lux autem ista qua mens nostra intelli
git ē itellect⁹ agens. ḡ itell's agēs est aliqd de gn̄e aīe: ⁊ ita
multiplicatur per multiplicationē aīaꝝ ⁊ hominū.

Rño Respondeo. Dōm ꝙ sicut prius dictū fuit: ne
cesse est ponere intellectum agen
tem Aristoteli: quia non ponebat naturas rerum sensibi
lium per se subsistere absq̄ materia vt sint intelligibilia
actu. Et ideo oportuit esse aliquam virtutem que faceret
eas intelligibiles actu abstrahendo a materia idiuidua
li. Et hec virtus vocatur intellectus agens: quam quidā
posuerunt quādā substantiam separatam non multipli
catam secūdum multitudinem hominum. Quidam v̄o
posuerunt ipsum esse quādam virtutem anime: ⁊ multi
plicari in multis hominibus. Qḋ quidē vtrūq̄ aliquali
ter est verum. Opꝫ enim ꝙ supra animā humanā sit ali
quis intellectus a quo dependeat suū intelligere. Quod
quidem ex tribus potest esse manifestū. Primo quideꝫ:
qꝛ omne quod conuenit alicui per participationē prius ē
in aliquo substantialiter: sicut si ferrū est ignitum: opꝫ eē
in rebus aliquid qḋ sit ignis secūdū suam substantiam ⁊
naturam. Anima autem humana est intellectiua per par
ticipationem. Non.n.ſm quālibet sui partē intelligit: sꝫ
secūdum supremam tantuꝫ: opꝫ igitur esse aliquid supe
rius anima: qḋ sit intellectus secūdū totam suaꝫ naturā:
a quo intellectualitas anime deriuetur: etiam a quo eius
intelligere dependeat. Secundo qꝛ necesse est ꝙ ante oē
mobile inueniatur aliquid imobile secūdū motuꝫ illuꝫ:
sicut supra alterabilia est aliquid non alterabile: vt corp⁹
celeste. Omnis enim motus causatur ab aliquo imobili.
Ipsum autem intelligere anime humane est per moduꝫ
motus. Intelligit enim animas discurrendo de effectib⁹
in causas: ⁊ de causis in effect⁹. ⁊ de similibus in similia
⁊ de oppositis in opposita. Oportet ergo esse supra animā
aliquem intellectum c[uius] suo itelligere sit fixum ⁊ quietū
absq̄ hōꝫ discursu. Tertio qꝛ necesse est ꝙ lꝫ in vno ⁊ eo
dem potentia sit prior q̄ⁱ actus: tamen simpliciter actus
precedit potentiam in altero. Et similiter ante omne im
perfectum necesse est esse aliquid perfectum. Anima aūt
humana inuenitur in p̄ncipio in potentia ad itelligibilia:
⁊ inuenitur iperfecta in intelligendo: qꝛ nunq̄ cōseque
tur in hac vita omnem intelligibilium veritatem. Opꝫ
ergo supra animam esse aliquē intellectū semper in actu
existentem: ⁊ totaliter perfectum intelligentia veritatis.
Non autem potest dici ꝙ iste intellectus superior faciat
intelligibilia actu in nobis īmediate absq̄ aliqua virtu
te quam ab eo anima nostra participet. hoc enim cōiter
inuenitur etiam in rebus corporalibus ꝙ in rebus infe
rioribus inueniuntur virtutes particulares actiue ad de
terminatos effectus: preter virtutes vniuersales agētes:
sicut animalia perfecta non generantur ex sola vniuersa
li virtute solis: sed ex virtute particulari que est in semi
ne: licet quedam animalia imperfecta generenṫ absq̄ se
mine ex virtute solis: q̄uis etiā in horum generatione nō
desit actio particularis virtutis alterantis ⁊ disponentis
materiam. Anima autem humana est perfectissimū coꝝ
que sunt in rebus iferioribus. vnde oportet ꝙ preter vir
tutem vniuersalem intellectus superioris participeṫ in
ipsa aliqua virtus quasi particularis ad hunc effectuꝫ de
terminatū: vt.s. fiant intelligibilia actu. Et ꝙ hoc verum
sit experimēto apparet. Unus enim homo particularis:
vt sor. vel Plato facit cum vult intelligibilia in actu: ap
prehendendo.s. vniuersale a particularib⁹: dum secernit
id qḋ est cōmune omnibus indiuiduis hominuꝫ ab his
que sunt ꝓpria singulis. Sic ergo actio intellectus agen
tis que est abstrahere vniuersale est actio huius homis:
sicut ⁊ considerare vel iudicare de natura cōmuni: qḋ est
actio itellectus possibilis. Omne autem agens quācūq̄
actionem: habet formaliter in seipso virtutem que est ta
lis actionis principiuꝫ. Unde sicut necessarium est ꝙ in
tellectus possibilis sit aliquid formaliter inherēs homi
ni: vt prius ostendimus. ita necessariuꝫ est ꝙ intellectus
agens sit aliquid formaliter inherens homini. Nec ad h
sufficit ꝯtinuatio per fantasmata: vt Auerois fingit: sicut
etiam supra de intellectu possibili ostensum ē. Et hoc ma
nifeste videtur Aristotelem sensisse cum dicit: ꝙ necesse
est in anima esse has differentias.s. intellectum possibilē
⁊ agentem. Et iterum dicit: ꝙ intellectus agens est sicut
lumen: quod est lux participata. Plato vero vt Themi
stius dicit in cōmento de anima: ad intellectuꝫ separatū
attendens: ⁊ non ad virtutem anime participatam com
parauit ipsum soli. Quis autem sit iste intellectus separa
tus a quo intelligere anime humane dependet conside
randum est. Quidam enim dixerunt hunc intellectuꝫ eē
infimum substantiarum separataꝝ: que suo lumine con
tinuātur cum animabus nostris. Sed hoc multipliciter
repugnat veritati fidei. Primo quidem quia cum istud
lumen intellectuale ad naturam anime pertineat: ab illo
solo est a quo anime natura creatur. Solus autem deus
est creator anime: non autem aliqua substantia separata
quam angelum dicimus. vnde significanter dicitur gen̄.
primo. ꝙ ipse deus in faciem hominis spirauit spiraculū
vite. vnde relinquitur ꝙ lumen intellectus agentis non
causatur in anima ab aliqua alia substantia separata: sed
immediate a deo. Secundo. q̄ua vltima perfectio vnī
uscuiusq̄ agentis est ꝙ possit pertingere ad suum princi
pium. Ultima autem perfectio siue beatitudo hominis
est ſm intellectualem operationem. vt etiam philoso
phus dicit quarto ethi. Si ergo principiuꝫ ⁊ causa intel

lectualitatis hominū esset aliqua alia sub͂a separata opor
teret ꝙ vltima hoīs beatitudo esset cōstituta in illa sub͂a
creata. Et hoc manifeste ponūt ponentes hanc positiōez.
ponunt eni ꝙ vltima hominis felicitas est continuari i-
tellectui agenti. Fides aūt recta ponit vltimā beatitudi
nem hominis esse in solo deo: secundū illud Jo. 17°. Hec
est vita eterna: vt cognoscāt te solū verum deum: ⁊ in hu
iusmodi beatitudinis participatione homines esse ange
lis equales: vt habetur Luce. 10. Tertio q2 si homo par-
ticiparet lumē itelligibile ab angelo: seq̄ret ꝙ homo se-
cundū mentē nō esset ad imaginē ipsius dei: sed ad ima-
ginem angeloꝝ: contra id qđ dicitur Gen. primo. Facia-
mus hominē ad imaginem ⁊ similitudinē nostraz. i. ad
cōmunem trinitatis imaginē: non ad imaginem angelo
rum. vnde dicimus ꝙ lumen itellectus agentis: de quo
Aristo. loqtur est nobis imediate impressum a deo: ⁊ fm
ꝙ discernimus verū a falso: ⁊ bonū a malo. Et de hoc di
citur in psal. Multi dicunt: quis ostendet nobis bona:
Signatū est super nos lumen vultus tui domine. per qđ
nobis bona ostēduntur. Sic igitur id qđ facit in nobis i-
telligibilia actu per modū luminis participati: est aliqd
anime: ⁊ multiplicat̄ secundū multitudinē animarum ⁊
hominū. Illud vero qđ facit itelligibilia per modum so
lis illuminantis est vnum separatū: qđ est deus. Unde
Augu⁹ dicit in p̄mo soliloquioꝝ. promittit ratio se demō
straturā deum mee menti: vt oculis sol demonstrat̄. Nā
mentis quasi oculi sunt sensus anime. Disciplinarū aūt
queq3 certissima talia sunt: qualia illa que sole illustran-
tur: vt videri possint. Deus autē est ipse qui illustrat. Nō
autem potest hoc vnum separatum nostre cognitiōis p̄n
cipium intelligi per intellectū agentem: de quo ph̄us lo
quitur: vt Themistius dicit: quia deus nō est in natura
anime: sed itellectus agens ab Aristotele nominatur lu-
men receptū in anima nostra a deo. Et sic relinquit̄ sim-
pliciter dicēdū ꝙ intell'ꝯ agens nō est vnus in oib⁹.

Ad pm **Ad primum** ergo dicendū ꝙ propriū est dei il
luminare homines: imprimendo
eis lumen naturale itellectus agentis: ⁊ super hoc lumē
gratie ⁊ glorie. Sed intellectus agēs illustrat fantasma-
2m ta: sicut lumen a deo impressum. ❡ Ad secundū dicēdū
ꝙ intellectus agens dicitur ab Aristotele separatus: nō
quasi sit substantia habēs esse extra corpus: sed quia non
est actus alicuius partis corporis. ita ꝙ eius operatio sit
per aliquod organū corporale: sicut ⁊ de itellectu possibi
3m li dictum est. ❡ Ad tertiū dicendum: ꝙ istud verbū nō
dicit Aristoteles de intellectu agente: sed de itellectu in
actu. Primo eniz locutus est de intellectu possibili: ⁊ po-
stea de intellectu agente: ⁊ tandem incipit loqui de intel
lectu in actu. vbi dicit. Idem est autē secundū actū scien-
tia rei. Et distinguit itellectū in actu ab intellectu in po-
tentia tripliciter. Primo quidē: quia intellectus in potē-
tia non est intellectū in potentia: sed intellectus in actu
siue scientia in actu est res itellecta vel scita in actu. Ita
⁊ circa sensum dixit ꝙ sensus in potētia ⁊ sensibile in po
tentia sunt diuersa. Secundo comparat intellectum in
actu ad intellectū in potentia: quia itellectus in potētia
est prior tempore in vno ⁊ eodem: q̄3 intellectus in actu.
Prius enim tēpore aliquis est intellectus in potentia q̄3
in actu: sed naturaliter est p̄us actus q̄3 potētia: ⁊ simpli-
citer loquendo etiam prius tempore oportet ponere ali
quem intellectuz in actu q̄3 intellectum in potentia: qui
reducitur in actum per aliquem itellectū in actu. Et hoc
est qđ subdit. Que vͦo secundū potentiam tempore prior
in vno: omnino autem neq3 simpliciter neq3 in tempore.
Et ista comparatione vtitur iter potentiam ⁊ actū: etiaz

in 9°. metaphy. ⁊ in pluribus aliis locis. Tertio ostendit
differentiam quantū ad hoc ꝙ intellectus in potentia si
ue possibilis quandoq3 iuenitur itelligens: quandoq3 nō
itelligens. Sed hoc non potest dici de intellectu in actu.
Sicut ⁊ potentia visiua: que quandoq3 videt: quandoq3
nō videt: sed visus in actu est in ipso videre actu. Et hoc
est qđ dicit. Sed non aliquando qdez intelligit: aliquan
do autē non. Et postmodum subdit. Separatum autem
hoc solum qđ vere est: qđ non potest intelligi nec de itel-
lectu agente: nec de intellectu possibili: cuz vtrūq3 supra
dixerit separatū: sed oportet ꝙ itelligatur de omni eo qđ
requiritur ad intellectū in actu. i. de tota parte intellecti
ua. vnde ⁊ subdit. Et hoc solum imortale ⁊ perpetuū est.
ꝙ si exponatur de intellectu agente: sequetur ꝙ intelle-
ctus possibilis sit corruptibilis: vt Alexander itellexit.
Sed hoc est contra ea que Aristo. superius dixerat de i-
tellectu possibili. hec autem verba Aristo. hic exponere
necessariū fuit: ne esset alicui occasio errādi. ❡ Ad quar 4m
tum dicendū ꝙ nihil prohibet aliqua duo adinuicē com
parata sic se hr̄e ꝙ vtrūq3 sit ⁊ vt potentia: ⁊ vt actus re-
spectu alterius secundū diuersa: sicut ignis est potentia
frigidus ⁊ actu calidus: aqua vero ecōuerso. Et propter
hoc agētia nālia simul patiuntur ⁊ agūt. Si g̃ ꝯpare̅tur
pars itellectiua ad fantasmata: q̄ntū ad aliqd se habebit
in poͣ: ⁊ q̄tū ad aliqd in actu respcū eoꝝ. Fantasma actu
qdē est q2 hz similitudinē determinate nature. Sed illa
similitudo determinate speciei est in fantasmate in potē
tia abstrahibilis a materialibus cōditionibus. In parte
vero intellectiua est ecōuerso. Naz non habet actu simi-
litudines distinctarū rerum: sed tamen actu habet lumē
imateriale habens virtutē abstrahendi que sunt abstra-
hibilia in potētia. Et sic nihil prohibet in eadez essentia
anime iueniri itellectum possibilem: qui est in potentia
respectu specierum que abstrahuntur a fantasmatibus:
⁊ intellectū agentem qui abstrahit speciē a fantasmati-
bus. Et esset simile si esset aliquod vnum ⁊ idem corpus
qđ esset diaphanuz existens in potentia ad omnes colo-
res: ⁊ cum hoc haberet lucem qua posset illuminare colo
res. Sicut aliquo modo apparet in oculo cati. ❡ Ad qn- 5m
tum dicendum: ꝙ lumen itellectus agentis multiplica-
tur imediate per multiplicationem animarum: que par-
ticipant ipsum lumen intellectus agentis. Anime autem
multiplicantur secundum corpora: sicut supra dictū est.
❡ Ad sextum dicendum ꝙ hoc ipsum ꝙ lumen intelle- 6m
ctus agentis non est actus alicuius organi corporei per
quod operetur: sufficit ad hoc ꝙ possit separare species i-
telligibiles a fantasmatibus: cum separatio specierū in-
telligibilium que recipiuntur in intellectu possibili non
sit maior q̄3 separatio intellectus agētis. ❡ Ad septimū 7m
dicendum ꝙ ratio illa magis concluderet de intellectu
possibili q̄3 de intellectu agente. hoc enim philosophus
inducit de intellectu possibili: ꝙ cum intellexerit maxi-
mum intelligibile: non minus intelliget minimum. De
quocunq3 tamen intelligatur non sequitur ex hoc ꝙ vir
tus intellectus quo intelligimus sit infinita simpliciter:
secunduz ꝙ sit infinita respectu alicuius generis. Nihil
enim prohibet aliquam virtutem que in se finita est nō
habere terminum in aliquo genere determinato: sed ta-
men habet terminum inquantum ad superius genus se
extendere non potest: sicut visus non habet terminuz in
genere coloris: quia si in infinitum multiplicarentur:
omnes possent a visu cognosci. Nō tn̄ pōt cognoscere ea
que sunt superioris generis: sicut vtia. Similiter intelle
ctus noster non habet terminū respectu intelligibiliū si-
bi cōnaturaliū que a sensibilibus abstrahunt̄: sed tn̄ ter-

minũ habet:q2 circa superiora intelligibilia que sũt sub/
stantie separate deficit.h3.n.se ad manifestissima rerũ3:
sicut oculus noctue ad lucẽ solis:vt dicitur in 2° metha.
8m ℭ Ad 8m dicendũ:q ratio illa non est ad ꝓpositũ. Judi/
care enim aliquo de veritate dicitur dupliciter. vno mõ
sicut medio:sicut iudicam⁹ de cõclusionib⁹ per ꝑncipia:
⁊ de regulatis per regulã. Et sic videnť rõnes Augu. pro/
cedere. Non.n.illud qđ est mutabile:vel qđ habet simitu
dine3 illius potest esse infallibilis regula veritatis. Alio
modo dicitur aliquid iudicare de veritate aliqua: sicut
virtute iudicatiua. Et hoc modo per intellectum agentẽ
iudicamus de veritate. Sed tñ vt profundius intentio/
nem Augustini scrutemur:⁊ quomodo se habeat veritas
circa hoc:sciendum est q quidã antiqui philosophi non
ponentes aliam vim cognoscitiuam preter sensum:neq3
aliqua entia preter sensibilia:dixerunt q nulla certitu/
do de veritate a nobis haberi p̃t. Et hoc ꝓpter duo. Pri
mo quidẽ:quia ponebãt sensibilia semper esse in fluxu:⁊
nihil in rebus esse stabile. 2° q2 inueniũtur circa idem
aliqui diuersimode iudicãtes:sicut aliter vigilans ⁊ ali
ter dormiens:⁊ aliter infirmus:aliter sanus. Nec potest/
accipi aliquid quo discernať quis hoꝝ verius existimet:
cum quilibet aliquã similitudine3 veritatis habeat. Et/
he sunt due rationes quas Augu⁹ tangit ꝓpter quas an/
tiqui dixerunt veritatem non posse cognosci a nobis. vñ
⁊ Socrates desperans de veritate reru3 capescẽda:totũ/
se ad moralem philosophiam contulit. Plato vero eius
discipulus consentiens antiquis philosophis:q sensibi/
lia semper sunt in motu ⁊ in fluxu:⁊ q sensus circa sensi/
bilia nõ habet certum iudicium de rebus:ad certitudi/
nem scientie stabiliẽdam: posuit quidem ex vna parte
species rerum separatas a sensibilib⁹ ⁊ imobiles:de qui/
bus dixit esse scientias. Ex alia parte posuit in homine
virtutẽ cognoscitiuam supra sensum.s.mentẽ vel intelle
ctum illustratã a quodã superiori sole intelligibili:sicut
illustratur visus a sole visibili. Aug⁹ autem Platonẽ se/
cutus quãtum fides catholica patiebať:non posuit spẽs
rerum per se subsistentes:sed loco eaꝝ posuit ratiões re
rum in mente diuina:⁊ q per eas secũdũ itellectum illu/
stratum a luce diuina de omnibus iudicamus:non qui/
dem sic q ipsas rationes videam⁹:hoc enim esset impos
sibile nisi dei essentiã videremus.sed secũdũ q ille supre/
me rationes imprimũt in mentes nostras. Sic eni Pla/
to posuit sciẽtias de speciebus separatis esse:non q ipse
viderentur:sed ꝼm q eas mens nostra participat de re
bus scientiam habet. Unde ⁊ in quada3 glo. super illud.
Diminute sunt veritates a filijs hominum:diciť q sicut
ab vna facie resplendent multe similitudines in specu/
lis:ita ex vna prima veritate resultant multe veritates
in mentibus nostris. Aristoteles autẽ per aliam viã pro/
cessit. Primo enim multipliciter ostendit in sensibilib⁹
esse aliquid stabile. Secũdo q iudicium sensus verum
est de sensibilibus ꝓprijs:sed decipiť circa sensibilia cõ/
munia.magis aũt circa sensibilia per accidens. Tertio
q supra sensum est virtus intellectiua que iudicat de ve
ritate:non per aliqua intelligibilia extra existẽtia:sed ꝑ
lumen intellectus agentis qđ facit itelligibilia. Nõ mul
tum autem refert dicere q ipsa intelligibilia participã/
tur a deo:vel q lumẽ faciens intelligibilia participetur.
9m ℭ Ad 9m dõm:q regule ille quas impij conspiciunt sũt
ꝑma ꝑncipia in agendis: que conspiciunť per lumen in/
tellectus agẽtis a deo participati: sicut etia3 prima prin/
10m cipia scientiarũ speculatiuaꝝ. ℭ Ad decimum dõm: q
illud quo iudicatur de duob⁹ qđ sit melius: o3 eẽ vtro/
q3 melius:si eo iudiceť vt regula ⁊ mensura. Sic.n.albũ
est regula ⁊ mensura omnium alioꝝ coloꝝ:⁊ deus oium
entium:q2 vnũqđq3 tanto melius est:q̃to magis optimo
appropinquat. Illud autem quo iudicamus aliquid esse
melius altero vt virtute cognoscitiua:non op3 esse vtro/
q3 melius. Sic autem per intellectũ agentem iudicam⁹
angelum esse anima meliorẽ. ℭ Ad 11m p3 solutio ex di/ 11m
ctis. Sic enim intellectus agens comparať ad possibile:
vt ars mouẽs ad materiam:inquãtum facit intelligibi/
lia in actu.ad que est intellectus possibilis in potentia.
Dictum est autem quomodo hec duo in vna substantia
anime fundari possint. ℭ Ad 12m dicendũ q sic est vna 12m
ratio numeroꝝ in omnibus mentibus.sicut ⁊ vna rõ la/
pidis. Que quidem est vna ex parte rei itellecte:nõ autẽ
ex parte actus intelligendi:qđ non est de ratione rei itel
lecte. Non enim est de ratione lapidis q intelligať. vñ
talis vnitas rõnis numeroꝝ:vel lapidum:vel cuiuscũq3
rei nihil facit ad vnitatem intellectus possibilis vel agẽ
tis. vt supra magis expositũ est. ℭ Ad 13m dõ3:q veritas 13m
illa in q̃ teneť sũmũ bonũ est cõis olb⁹ mẽtib⁹: vel rõne
vnitatis rei: vel rõne vnitatis ꝑme lucis in oẽs mẽtes i/
fluẽtis. ℭ Ad 14m dõm:q vle qđ facit intellectus agens 14m
est vnum in omnibus a quibus ipsum abstrahiť. vñ itel
lectus agens non diuersificatur ꝼm eoꝝ diuersitatem.
Diuersificať ãt ꝼm diuersitatẽ intellectuũ:q2 ⁊ vle non
ex ea parte habet vnitatẽ qua est a me ⁊ a te intellectu3.
Intelligi.n.a me ⁊ a te accidit vli. vnde diuersitas intel/
lectuum nõ ipedit vnitatẽ vlis. ℭ Ad 15m dõm:q icõue/ 15m
nienter dr̃ intellectus agens nudus vel vestitus:plenus
speciebus vel vacuus. Impleri.n.speciebus est intellect⁹
possibilis:sed facere eas est intellectus agentis. Non est
aũt dõm q intellectus agens seorsum intelligat ab intel
lectu possibili:sed homo itelligit per vtrũq3. Qui quidẽ
hẽt cognitionẽ in ꝑticulari per sensitiuas potentias eoꝝ
que per intellectum agentẽ abstrahunť. ℭ Ad 16m dõm: 16m
q non est ex dei insufficientia q rebus creatis virtutes
actiuas attribuit:sed ex eius perfectissima plenitudine
que sufficit ad omnibus cõicandum. ℭ Ad 17m dõm:q 17m
species que est in imaginatione est eiusdẽ generis cũ spe
cie:que est in sensu:quia vtraq3 est indiuidualis ⁊ mate/
rialis. Sed spẽs que est in intellectu est alteri⁹ generis:
quia est vlis. Et ideo species imaginaria nõ põt iprime/
re spẽm intelligibilem:sicut spẽs sensibilis iprimit spẽm
imaginariam. ꝓpter qđ necessariũ est virtus itellectiua
actiua:nõ aũt virtus sensitiua actiua.

ℭ Utrum potentie anime sint idem qđ anime essentia.

VLtimo queritur vtrũ potentie anime
sint idem qđ aie eẽntia. ℭ Et 1m
videtur q sic. Dicit.n. Augu. 9° de trini. ãmo/
nemur hec.s.mentẽ:notitiam:⁊ amorẽ in aia
existere subalr siue essentialr:nõ tã q̃ in subto
vt calor aut figura in corpore: aut vlla alia quãtitas aut
qualitas. ℭ Preterea in lib. de spũ ⁊ anima diciť q de⁹ 2m
est omnia sua. Anima vero est quedam sua.s.potentie:et
quedam sua non est.s.virtutes. ℭ Preterea differentie 3m
substantiales nõ sumuntur ab aliquibus accidentibus.
Sed sensibile ⁊ rationale sunt differentie substantiales
que sumunť a sensu ⁊ ratione. ergo sensus ⁊ ratio nõ sunt
accñtia. ⁊ pari rõne neq3 alie aie potẽtie. Et ita videntur
esse de eẽntia anime. ℭ Sed dicebať q potẽtie aie neq3
sunt accñtia neq3 sunt de eẽntia aie:q2 sunt ꝓpetates na
turales siue substãtiales. ⁊ ita sunt mediũ inter subm̃ et
accñs. ℭ S3 ĩter affirmationẽ ⁊ negatiões nõ ẽ aliqd 4m
mediũ. Sed substãtia ⁊ accidẽs distinguunť ꝼ3 affirma/
tionẽ ⁊ negationẽ. Accñs ei3 ẽ qđ ẽ in subiecto. substãt ia
vo est que non est in subtõ. ergo inter eẽntia3 rei ⁊ accñs

5m nihil est mediũ. ¶ P̃. si potẽtie aie dicũr ꝓprietates natu-
rales vel subales: hoc ẽ q2 sunt partes eẽntie: aut q2 cãnt
a pñcipijs eẽntie. Si p̃mo mõ ꝑtinẽt ad eẽntiã aie: q2 par
tes eẽntie sunt de eẽntia rei. Si 2°: sic etiã accñtia pñt
dici eẽntialia. q2 ex pñcipijs subi causant. ḡ oꝫ ꝙ potẽtie
aie vel ꝑtineant ad eẽntiã aie: vel sint accñtia. ¶ Sꝫ di-
cebat ꝙ lꝫ accñtia causent ex pñcipijs substãtie: non tñ
6m oẽ qḋ causat ex pñcipijs substãtie ẽ accñs. ¶ Sed ꝯ. oẽ
mediũ oꝫ ꝙ distinguat ab vtroq3 extremoꝝ. Si ḡ potẽ-
tie aie sint medie inter eẽntiã ⁊ accñs: opꝫ ꝙ distinguãt
tam ab eẽntia q̃ ab accñte. Sed nihil potest distigui ab
aliquo per id qḋ ẽ ꝯmune vtriq3. Cũ ḡ fluere a pñcipijs
substãtie: ꝓpter qḋ potẽtie dicũtur eẽ eẽntiales: cõueniat
etiã accñtibus: videt ꝙ potentie aie nõ distinguant ab
accñtibus. ⁊ ita videt ꝙ nõ sit mediũ iter subaꝫ ⁊ accñs.
¶ Sꝫ dice. ꝙ distiguũt ab accñtibus ꝑ hoc ꝙ aia potest
intelligi sine accñtib⁹: nõ aũt põt intelligi sine suis potẽ-
7m tijs. ¶ Sꝫ ꝯ. vnũqḋq3 intellr ꝑ suã eẽntiã. q2 ꝓpriũ obm
intellũs est qḋ qd est: vt dr. 3. de aia. qcqd ḡ ẽ sine quo res
intelligi nõ põt est de essentia rei. Si ḡ aia sine potentijs
nõ põt itelligi: sequitur ꝙ sint de eẽntia aie: ⁊ ꝙ non sint
8m mediũ inter eẽntiã ⁊ accñtia. ¶ P̃. Aug⁹. dicit. 10. de tri.
ꝙ memoria itelligẽtia ⁊ volũtas sũt vna vita: vna mẽs:
vna substãtia. Et ita videt ꝙ potẽtie aie sint ipsa ei⁹ eẽn
9m tia. ¶ P̃. sicut se hꝫ tota aia ad totũ corpus: ita se habet
pars aie ad partẽ corporis. Sed tota aia est forma suba-
lis corporis. ḡ pars anime: vt visus est forma subalis par
tis corporis. s. oculi. Sed aia ẜm suam eẽntiaꝫ est forma
substantialis totius corporis: ⁊ cuiuslꝫ partium eius. er-
go potentia visiua est idem qḋ essentia anime: ⁊ eadẽ ra-
10m tione oẽs alie potentie. ¶ P̃. anima ẽ dignior q̃ forma
accidentalis. sed forma accidentalis actiua est sua vtus.
11m ergo multo magis anima est sue potẽtie. ¶ P̃. Ansel. di-
cit in monologion: ꝙ nihil potuit anime maius dari q̃
reminisci intelligere ⁊ velle. sed inter omnia que conue
niunt anime precipuũ est sua essentia: que a deo est ei da-
12m ta. ergo potẽtie anime sunt idem qḋ eius essentia. ¶ P̃.
si potentie anime sunt aliud q̃ eius essentia: opꝫ ꝙ fluãt
ab essentia anime sicut a principio. sed hoc est impossibi-
le: q2 sequeret ꝙ principiatũ esset immaterialius suo pñ
cipio. Intellectus. n. qui est potentia quedam nõ est act⁹
alicuius corporis. Anima autem ẜm suam essentiam est
actus corporis. ergo ⁊ primũ est inconueniens: scꝫ ꝙ po-
13m tentie anime non sunt essentia eius. ¶ P̃. maxime pro-
prium substantie est esse susceptiuũ cõtrarioꝝ. sed potẽ-
tie anime sunt susceptiue contrarioꝝ: sicut volũtas vir-
tutis ⁊ vitij: ⁊ intellectus scientie ⁊ erroris. ergo potẽtie
anime sunt substantia aliqua. sed non alia substantia q̃
substantia anime. ergo sunt idem qḋ anime substantia.
14m ¶ P̃. anima imediate vnitur corpori vt forma: ⁊ nõ me
diante aliqua potẽtia. sed inquãtum est forma corporis
dat aliquem actum corpori. nõ aũt hunc actuꝫ qḋ est eẽ:
quia hic actus inuenit etiaꝫ in quibus nõ est anima: nec
iterum hunc actum qui est viuere: q2 hic actus inuenit
in quibus non est anima rationalis. ergo relinquitur ꝙ
det hunc actum qui est intelligere. sed hunc actum dat
potentia intellectiua. ergo potentia intellectiua est ideꝫ
15m qḋ essentia anime. ¶ P̃. anima est nobilior ⁊ perfectior
q̃ materia prima. sed materia prima est idem qḋ sua po-
tentia. non enim potest dici ꝙ potentia materie sit act⁹
eius: q2 sic accidens ꝑexisteret forme substantiali: cũ po-
tentia in vno ⁊ eodẽ sit prius tempore q̃ actus: vt dicit
in 9°. metaph. nec iterũ est forma substantialis: q2 forma
est actus qui opponit potentie. Et similiter nec substan-
tia cõposita: q2 sic substãtia cõposita precederet formaꝫ:
qḋ est impossibile. Et ita relinquit ꝙ potentia materie
sit ipsa essentia materie. multo igit magis potentie ani-
me sunt eius essentia. ¶ P̃. accidens non extenditur vl- 16m
tra suum subiectum. sed potentie anime extẽdunt vltra
ipsam animam: quia anima non solum intelligit se: sed et
alia. ergo potentie anime non sunt eius accidentia. relin
quitur ergo ꝙ sint ipsa essentia anime. ¶ P̃. omnis sub- 17m
stantia ex hoc ipso est intellectualis: ꝙ est imunis a ma-
teria: vt Auic. dicit: sed esse imateriale conuenit anime
ẜm suam essentiam. ergo ⁊ esse intellectuale. intellectus
ergo est sua essentia: ⁊ pari rõne alie eius potentie. ¶ P̃. 18m
in his que sunt sine materia idem est intellectus ⁊ intel-
lectum ẜm phm. sed ipsa essentia anime est que intelligi
tur. ergo ipsa essentia anime est intellectus: ⁊ pari ratio-
ne: aia est alie sue potentie. ¶ Preterea. partes rei sunt 19m
de substantia eius. Sed potẽtie anime dicuntur partes
eius. ergo pertinẽt ad substantiam anime. ¶ Preterea. 20m
anima est substantia simplex: vt supra dictum est. poten
tie autem anime plures sunt. Si igitur potentie anime
non sunt eius essentia: sed accidentia quedam: sequit ꝙ
in vno simplici sint plura ⁊ diuersa accidẽtia: qḋ videt
inconueniens. Non ergo potentie anime sunt eius acci-
dentia: sed ipsa eius essentia.

Sed contra est qḋ Dionisius dicit 9°. cap°. ange- ꝯ p̃
lice hierarchie ꝙ supiores essentie
diuidunt in substantiã: virtutẽ: ⁊ operationem. multo er
go magis in animabus aliud est earũ essentia: ⁊ aliud vir
tus siue potentia. ¶ P̃. Aug. dicit 15°. de trini. ꝙ anima 2°
dicitur imago dei: sicut tabula: ꝓpter picturam que i ea
est. Sꝫ pictura non est ipsa eẽntia tabule. ergo nec poten
tie anime: ẜm quas imago dei assignatur in anima: sunt
ipsa anime substantia. ¶ P̃. quecũq3 essentialr numerã- 3°
tur nõ sunt vna essentia. Sed illa tria ẜm que attẽditur
imago in anima: numerantur essentialiter vel substan-
tialiter. Non ergo sunt ipsa essentia anime que est vna.
¶ Preterea. potentia est medium inter substantiam et 4°
operationem. Sed operatio differt a substantia anime.
ergo substantia differt ab vtroq3: alioquin non esset me-
dium: si esset idẽ cũ extremo. ¶ Preterea. agens princi 5°
pale ⁊ instrumẽtale non sunt vnum. Sed potentia ani-
me comparatur ad essentiam eius vt agẽs instrumenta-
le ad pñcipale. Dicit enim Anselmus in libro de concor
dia prescientie ⁊ libero arbitrio: ꝙ volũtas que est potẽ
tia anime est sicut instrumentum. ergo anima nõ est sue
potentie. ¶ Preterea. phs dicit in libro de memoria et 6°
remi. ꝙ memoria est passio aut habitus sensitiui aut fan
tastici. passio aũt ⁊ habitus est accñs. ḡ memoria est acci
dens: ⁊ eadem ratione alie potentie anime.

Respondeo. dicẽdum ꝙ quidã posuerunt potentias Rñō
aie nõ eẽ aliud q̃ ipsam ei⁹ eẽntiã:
ita ꝙ vna ⁊ eadẽ eẽntia aie ẜꝫ ꝙ est pñm sensitiue opatio-
nis dr sensus: ẜm vero ꝙ est itellectualis opationis pñm:
dr intellectus: ⁊ sic de alijs. Et ad hoc pcipue vident mo
ti fuisse: vt Auic. dicit ꝓpter simplicitatẽ aie: q̃si nõ cõpa
teretur tantaꝫ diuersitatem quãta apparet in potentijs
anime. Sed hec positio est omnino ipossibilis. Primo
quidẽ: q2 ipossĩe est ꝙ alicuius substantie create sua essen-
tia sit sua potentia operatiua. Manifestuꝫ ẽ. n. ꝙ diuersi
actus diuersoꝝ sunt. Semꝑ. n. actus ꝓportionat ei cui⁹
est actus. Sicut aũt ipsum eẽ est actualitas q̃dã eẽntie:
ita operari est actualitas operatiue potẽtie: seu virtutis.
Secũdũ. n. hoc vtraq3 eoꝝ est in actu: essentia qdem ẜm
esse: potentia vo ẜꝫ operari. vnde cum in nulla creatura
suũ opari sit suũ eẽ: sꝫ h sit ꝓpriũ solius dei: seqt ꝙ nulli⁹
creature opatiã po⁹ sit ei⁹ eẽntia: sed solius dei ꝓpriũ est

vt sua essentia sit sua potentia. Secūdo impossibile appa
ret hoc speciali ratione in anima ꝓpter tria. Primo quidē
q꞉ essentia vna est. in potētijs autem oportet ponere mul
titudinē: ꝓpter diuersitatem actuū ⁊ obiectoꝝ. Opꝫ eni
potentias s̄m actus diuersificari: cum potētia ad actū di
catur. Secūdo idē apparet ex potētiarū differētia: quarū
quedā sunt q̄rundā partiū corporis actus: vt omnes po
tentie sensitiue ⁊ nutritiue partis: quedā vero potentie nō
sunt actus alicuius partis corporis: vt itellectus ⁊ volun
tas. Quod non posset esse si potētie anime non essent ali
ud q̄ȝ eius essentia. Nō enim potest dici ꝙ vnum ⁊ idem
possit esse actus corporis: ⁊ separatū nisi s̄m diuersa. Ter
tio apparet idē ex ordine potentiaꝝ anime: ⁊ habitudine
earū adinuicē. Inuenitur enim ꝙ vna aliaȝ mouet: sicut
irascibilis cōcupiscibilē: ⁊ itellectus volūtatē. Quod eē non
posset si oēs potētie eēnt ipsa aie essentia: q꞉ idē s̄m idem
nō mouet seipm̄: vt ꝓbat phs. Relinquit̄ ergo ꝙ poten
tie aie nō sunt ipsa eius essentia. Quod quidā cōcedētes di
cūt: ꝙ nec etiā sunt aie accidens: sed sunt eius ꝓprietates
essentiales seu nāles. Que quidem opinio vno mō itellecta
pōt sustineri: alio vero mō est īpossibilis. ¶ Ad cui⁹ euiden
tiam cōsiderādum est: ꝙ accidēs a phis dupl̄r accipitur.
vno mō s̄m ꝙ cōdiuiditur substātie: ⁊ continet sub se no
uem rerū genera. Sic aūt accipiēdo accidens: positio est
īpossibilis. Nō enim inter substantiā ⁊ accidens pōt esse
aliquid mediū: cū substātia ⁊ accidēs diuidāt ens per af
firmationē ⁊ negationē: cum ꝓprium substātie sit non eē
in subiecto: accidētis vero sit in subo esse. vnde si potentie
anime nō sunt ipsa essentia aie: ⁊ manifestū est ꝙ nō sunt
alie substātie: seq̄tur ꝙ sint accidētia in aliquo nouem ge
nerū cōtenta. Sunt enim in secūda specie q̄litatis: que di
cit̄ potētia vel impotētia nālis. Alio mō accipit̄ accidēs
s̄m ꝙ ponit̄ ab Aristo. vnū de quatuor p̄dicamētis in pri
mo topicoꝝ: ⁊ s̄m ꝙ a Porphirio ponit̄ vnū quinq̄ȝ natu
raliū. Sic enim accidēs nō significat id quod cōmune ē no
uem generib⁹: sed habitudinē accidētalē p̄dicati ad sub
iectum: vel cōmunis ad ea que sub cōmuni ꝯtinētur. Si
eni hec esset eadē acceptio cum p̄ma: cum accidēs sic ac
ceptū diuidat̄ cōtra genus ⁊ spēm: sequeretur ꝙ nihil quod
sit in nouē generibus posset dici vel genus vel spēs: quod pꝫ
esse falsum: cū color sit genus albedinis: ⁊ numerus bina
rij. Sic igit̄ accipiēdo accidens: est aliq̄d mediū iter sub
stātiaȝ ⁊ accidēs. i. iter substātiale predicatū ⁊ accidenta
le: ⁊ hoc est ꝓprium. Quod quidē cōuenit cū substātiali pre
dicato: iquātum causatur ex p̄ncipijs essentialib⁹ spēi. Et
ideo per diffinitionē significantē essentiā demonstratur
ꝓprietas de subiecto. Cū accidētali vero p̄dicato conuenit
in hoc: ꝙ nec est essentia rei: nec pars essentie: sꝫ aliq̄d pre
ter ipsam. Differt aūt ab accidētali predicato: q꞉ acciden
tale predicatū nō causatur ex p̄ncipijs essentialibus spēi:
sed accidit idiuiduo: sicut ꝓprium spēi: quādoq̄ȝ tm̄ sepa
rabiliter: quādoq̄ȝ inseparabil̄r. Sic igit̄ potentie anime
sunt mediū iter essentiā anime ⁊ accidēs: quasi ꝓprieta
tes nāles vel eēntiales. i. eēntiā aie nāl̄r ꝯsequētes.

Ad p̄m Ad primum ḡ dōm: ꝙ q̄cquid dicatur de poten
tijs anime: tamē nullus vnq̄ȝ opi
natur nisi isanus: ꝙ habitus ⁊ actus anime sint ipsa eius
essentia. Manifestū aūt est ꝙ notitia ⁊ amor de q̄bus ibi
Augu⁹ loq̄tur: nō nomināt potentias: sed actus aut habi
tus. vnde nō itendit Augu⁹ dicere ꝙ notitia ⁊ amor sint
ipsa essentia anime: sed ꝙ isint ei substātialiter vel essen
tialiter. Ad cuius itellectū sciendū est ꝙ Aug⁹ ibi loq̄tur
de mente: sꝫ ꝙ nouit se ⁊ amat se. Sic igit̄ notitia ⁊ amor
possunt comparari ad mētem: aut sicut ad amātē ⁊ cogno
scentem: aut sicut ad amatā ⁊ cognitā. Et hoc secūdo mo
do loq̄tur hic Augu⁹. Ea enim rōne dicit notitiā ⁊ amorē
substantialiter vel essential̄r in mēte vel in aia existere:
quia mēs ipsa essentiā vel substātiam nouit. vnde postea
subdit. quomō illa tria nō sint eiusdeȝ essentie: nō mens:
cum mēs ipsa se amet: atq̄ȝ ipsa se nouerit. ¶ Ad scđm di 2m
cendū: ꝙ liber de spiritu ⁊ anima est apocriphus: cū eius
actor ignoretur: ⁊ sunt ibi multa: vel falsa: vel iproprie di
cta. Quia ille qui librū cōposuit nō itellexit dicta sancto
rum: a q̄bus accipere conatus fuit. Si tamē sustineri de
beat: sciēduȝ est triplex esse totū. vnū vniuersale quod adest
cuilibꝫ parti s̄m totam suā essentiā ⁊ virtutē. vnde ꝓprie
p̄dicatur de suis partibus: vt cum dicitur. homo est aial.
Aliud vero est totū integrale: quod non adest alicui sue parti:
neq̄ȝ s̄m totā essentiā: neq̄ȝ s̄m totā suā virtutē. ⁊ iō nullo
modo predicatur de parte: vt dicatur: paries est domus.
Tertiū est totū potentiale quod est mediū iter hec duo.
Adest eni sue parti s̄m totā suam essentiā: sed nō s̄m totā
suam virtutē. vnde medio mō se habꝫ in predicādo. pre
dicatur eni quādoq̄ȝ de partibus: sed nō ꝓprie. Et hoc mō
quādoq̄ȝ dicitur ꝙ aia est sue potētie: vel ecōuerso. ¶ Ad 3m
3m dōm: ꝙ forme substātiales per seipsas sunt ignote: sed
inotescūt nobis per accn̄tia ꝓpria. Frequēter enim diffe
rentie substātiales ab accidētibus sumūtur loco formaꝝ
substantialiū: que per huiusmodi accidentia inotescunt.
Sicut bipes ⁊ gressibile: ⁊ huiusmodi. Et sic etiā sensibi
le ⁊ rationale ponūtur differentie substātiales. vel potest
dici ꝙ sensibile ⁊ rationale: put sunt differētie: nō sumun
tur a ratione ⁊ a sensu s̄m ꝙ nominant potētias: sꝫ ab ani
ma rationali: ⁊ ab anima sensitiua. ¶ Ad quartū dicēdū 4m
ꝙ ratio illa ꝓcedit de accidente s̄m ꝙ est cōmune ad no
uem genera. Et sic nihil est mediū iter substantiā ⁊ acci
dens: sed alio mō: vt dictum est. ¶ Ad quintū dicenduȝ: 5m
ꝙ potētie anime dici possunt ꝓprietates essentiales: non
quia sint partes essentie: sed quia causantur ab eēntia. Et
sic nō distinguuntur ab accidēte quod est cōmune noueȝ ge
neribus: sed distinguuntur ab accidente quod est accidenta
le predicatū: quod nō causatur a natura spēi. ¶ Unde patꝫ 6m
solutio ad sextū. ¶ Ad septimū dicēdū ꝙ duplex est ope 7m
ratio itellectus: sicut dicitur in 3° de anima. vna qua itel
ligit quod quid est. Et tali operatiōe itellectus potest itel
ligi essentia rei: ⁊ sine ꝓprio: ⁊ sine accidente. cum neuter
eoꝝ igrediatur rei essentiam. Et sic ꝓcedit ratio. Alia est
operatio itellectus componētis siue diuidētis. Et sic po
test substātia itelligi sine accidentali predicato: etiā si sꝫ
rem sit inseparabile: sicut potest itelligi coruus eē albus.
Nō enim est ibi repugnātia itellectuū: cū oppositum pre
dicati nō depēdeat ex p̄ncipijs spēi: que signatur nomine
in subiecto posito. Hac vero operatione itellectus non po
test itelligi substātia sine ꝓprio. Non enim potest intelli
gi ꝙ homo nō sit risibilis. vel triangulus nō habeat tres
angulos duobus rectis equales. hic enim est repugnātia
itellectuum: quia oppositum predicati depēdet ex natu
ra subiecti. Sic igitur potest itelligi prima operatiōe in
tellectus eēntia anime: vt. s. itelligatur quod q̄d est absq̄ȝ
potentijs: nō autem secunda operatione: ita. s. ꝙ intelliga
tur nō habere potentias. ¶ Ad octauuȝ dicēdum: ꝙ illa 8m
tria dicūtur esse vna vita: vna essentia: vel secūduȝ ꝙ cō
parātur ad essentiam: vt ad obiectuȝ: vel eo modo quo to
tum potentiale predicatur de partibus. ¶ Ad nonum di 9m
cēdum ꝙ tota anima est forma substātialis totius corpo
ris: nō ratione totalitatis potentiarum: sed per ipsam eēn
tiam anime: vt supra dictum est. vnde non seq̄tur ꝙ ipsa
potētia visiua sit forma substantialis oculi: sed ipsa essen
tia anime s̄m ꝙ est subiectū vel p̄ncipium talis potētie.
¶ Ad 10m dōm: ꝙ forma accidentalis que est principiuȝ 10m

actionis:ipsamet est potentia vel virtus substantie agen
tis. Non aūt ꝓcedetur in infinitum:vt cuiuslibet virtutis
11° sit alia virtus.¶ Ad 11m dōm:ꝙ essentia est maius donū
quodāmodo ꝙ̄ potentie.sicut causa est potior effectu. po
tentie etiā sunt quodāmodo potiores:inquātum sunt pro
12° pinquiores actibus:quibus anima suo fini inheret.¶ Ad
12m dicendum:ꝙ contingit ꝙ ab essentia anime aliq̄ po
tentia fluat que non est actus corporis:quia essentia ani
me excedit corporis ꝓportionē:vt supra dictū est. vnde
nō seqtur ꝙ potētia est imaterialior ꝙ̄ essentia.Sed ex i
13° materialitate eēntie:seqtur imālitas potentie.¶ Ad 13m
dōm:ꝙ accidentiū vnuz est alio subiecto ꝓpinqus: sicut
quātitas est ꝓpinqor substātie ꝙ̄ qlitas. Et ita substātia
recipit vnū accidēs alio mediāte:sicut colorē mediāte su
perficie:⁊ scientiā mediāte potentia intellectiua. Eo igiṫ
mō potētia aie est susceptiua ꝯrioꝝ:sicut supficies albi ⁊
nigri:inquātum.s.substātia suscipit cōtraria ſm predicta.
14° ¶ Ad 14m dōm:ꝙ aia inquātum est forma corporis ſm
suā essentiā:dat esse corpori inquātum est forma substātia
lis:⁊ dat sibi hꝫ eē qđ est viuere inquātum est talis forma
.s.anima:⁊ dat ei hꝫ viuere.s.in intellectuali nā:inquātum
est talis aia.s.intellectiua.Intelligere autē qn̄qꝫ sumitur
pro opatiōe.Et sic ṗncipiū eius est potentia vel habitus.
Qn̄qꝫ vō ꝓ ipso esse intellectualis nature.Et sic ṗncipiuz
eius qđ est intelligere:est ipsa eēntia anime intellectiue.
15° ¶ Ad 15m dōm:ꝙ potētia materie nō est ad opari: sed ad
eē substātiale.Et iō potentia māe pōt esse in gn̄e substan
16° tie:non aūt potētia aie que est ad opari.¶ Ad 16m dōꝫ:ꝙ
sicut supra dcm̄ est:Augu⁹ cōparat notitiā ⁊ amorem ad
mentē:ſm ꝙ cognoscit ⁊ amaṫ.Et si ſm hāc habitudinē
notitia ⁊ amor eēnt in mente:vel in aia:sicut in subiecto:
sequereṫ ꝙ pari rōne esset sicut in subiecto in oib⁹ cogni
tis ⁊ amatis.Et sic accńs trāscēderet suū subm:qđ est im
possibile.Aliogn si Augu⁹.intenderet ꝓbare ꝙ hec eēnt
ipsa essentia anime:nulla eēt eius ꝓbatio.Nō enim min⁹
veꝝ est de essentia rei:que nō est extra rē:ꝙ̄ de accńte:qđ
17° non est extra subm.¶ Ad 17m dōm:ꝙ ex hocipso ꝙ imu
nis est a mā ſm suā substantiā: seqtur ꝙ habeat virtutez
18° itellectiuā:nō autez ita ꝙ eius virtus sit sua suba. ¶ Ad
18m dōm:ꝙ intellectus nō solū est potentia itellectiua: sꝫ
multo magis substātia per potentiā.vn̄ intelligiṫ non so
19° lum potētia:sꝫ etiā substātia.¶ Ad 19m dōm: ꝙ potentie
aie dicūtur partes:nō essentie aie:sꝫ totalis virtutis eius:
sicut si diceret ꝙ potentia ballivi est pars totius potesta
20° tis regie.¶ Ad 20m dōm:ꝙ potentiaꝝ aie plures nō sunt
in aia:sicut in subto:sꝫ in cōposito.Et huic multiplicitati
potentiarū cōpetit multiformitas partiū corporis.poten
tie vō que sunt in sola substātia aie:sicut in subiecto sunt
intellect⁹ agens ⁊ possibilis ⁊ volūtas.Et ad hāc multipli
citatem potētiarū sufficit ꝙ in substātia aie est aliq̄ ꝯpo
sitio actus ⁊ potētie:vt supra dcm̄ est.¶ Et hec de spūali
bus creaturis dicta sufficiant.

De anima.

Et hꝫ viginti ⁊ vnuz articulos. ṗ.m.
querit vtrū anima humana possit eē
forma:⁊ hoc aliqd. 2° vtrum aia humana sit separata ſꝫ
esse a corpore. 3° vtrū intellect⁹ possibilis:siue aia intel
lectiua sit vna in oibus. 4° vtꝝ necesse sit ponere itelle
ctum agētem. 5° vtrum intellect⁹ agēs sit vnus ⁊ separa
tus. 6° vtrū aia sit ꝯposita ex mā ⁊ forma. 7° vtrū ange
lus ⁊ anima differāt specie. 8° vtruz aia rōnalis tali cor
pori deberet vniri quale est corp⁹ humanū. 9° vtruz ani
ma vniatur materie corporali. 10° vtꝝ anima sit in toto
corpore ⁊ in q̄libet parte eius. 11° vtrū in homine aia ra
tiōalis sensibilis ⁊ vegetabilis sit vna substātia. 12° vtꝝ
aia sit sue potentie. 13° de distinctiōe potentiaꝝ aie. 14°
de imortalitate anime humane. 15° vtrum aia separata
a corpore possit itelligere. 16° vtrum aia cōiuncta corpo
ri possit itelligere substātias separatas. 17° vtꝝ aia sepa
rata possit intelligere substātias separatas. 18° vtrū ani
ma separata cognoscat omnia nālia. 19° vtrū potētie sen
sitiue remaneāt in anima separata. 20° vtruz aia separa
ta singularia cognoscat. 21° vtruz anima separata possit
pati penā ab igne corporeo. Qō Unica.

Uestio est de anima.vtrū aia huma
na possit eē forma. ⁊ hoc ali
quid.¶ Et videṫ ꝙ non.Si eni aia huma 1°
na est hoc aliqd:est subsistēs ⁊ habens per
se esse cōpletū.Qđ aūt aduenit alicui post
esse completū:aduenit ei accidētaliter: vt
albedo homini:aut etiā vestimētū.Corp⁹
igitur vnitū anime aduenit ei accidētaliter. Si ergo ani
ma est h aliqd:nō est forma substātialis corporis. ¶ P̄. 2°
si anima est hoc aliqd:opꝫ ꝙ sit aliquid idiuiduatuz.nul
lum enim vniuersaliuz est hoc aliqd. Aut igiṫ idiuiduaṫ
ex aliq̄ alio:aut ex se.Si ex alio ⁊ est forma corporis: opꝫ
ꝙ diuiduetur ex corpore. Nā forme idiuiduātur ex ꝓpa
materia.Et sic seqtur:ꝙ remoto corpore tollitur indiui
duatio anime:⁊ sic anima nō poterit eē ꝑ se subsistēs: nec
hoc aliquid.Si autē ex se indiuiduaṫ:aut est forma sim
plex:aut est aliquid cōpositū ex mā ⁊ forma. si est forma
simplex:seqṫ ꝙ anima idiuiduata ab alia differre nō po
terit nisi ſꝫ formā.Differentia aūt ſm formā facit diuer
sitatem spēi.Seqtur igitur ꝙ anime diuersoꝝ hominuz
sint specie differētes.Unde ⁊ hoīes specie differrēt:si ani
ma est forma corporis:cū vnūquodqꝫ a ꝓpria forma spe
ciem sortiatur.Si aūt anima est cōposita ex mā ⁊ forma:
impossibile est ꝙ ſm se totā sit forma corporis. Naz ma
teria nullius est forma. Relinquiṫ igitur ꝙ ipossibile sit
animā simul esse hoc aliquid ⁊ formā.¶ Preterea si ani 3°
ma est hoc aliqd:seqtur ꝙ sit indiuiduū quoddā. Omne
aūt indiuiduū est in aliqua specie ⁊ in aliquo genere. Re
linquiṫ igitur ꝙ anima habeat ꝓpriā spēm ⁊ ꝓprium ge
nus. Impossibile est aūt ꝙ aliqd ꝓpriā speciē habēs reci
piat superadditionē alterius ad spēi cuiusdā constitutio
nem. Quia vt phs dicit 8° metaphy.forme vel species re
rum sunt sicut numeri:qbus quicqd subtrahitur vel ad
ditur spēm variat. Materia aūt ⁊ forma vniūtur ad spe
ciei cōstitutionē.Si igitur anima est hoc aliqd: nō vnie
tur corpori vt forma materie.¶ P̄.cuꝫ deus res propter 4°
sui bonitatē fecerit:que in diuersis rerū gradibus mani
festatur:tot gradus entiū istituit:quot potuit natura pa
ti.Si igitur anima humana pōt per se subsistere:ꝙ opor
tet dicere si est hoc aliqd: sequetur ꝙ anima per se extra
sit vnus gradus entiū.Forme autem non sunt vnus gra
dus entiū scorsum sine materijs.Igiṫ anima si est hoc ali
quid:nō erit forma alicuius materie.¶ Preterea.si ani 5°
ma est hoc aliquid ⁊ per se subsistēs:opꝫ ꝙ sit icorruptibi
lis:cū neqꝫ contrariū habeat:neqꝫ ex cōtrarijs composita
sit:Si autē est icorruptibilis nō potest esse ꝓportionata
corpori corruptibili quale est corpus humanū. Ois autē
forma est ꝓportionata sue materie. igitur si anima ē hoc
aliquid nō erit forma corporis humani. ¶ Preterea.ni 6°
hil subsistens est actus purus:nisi deus. Si igitur anima
est hoc aliquid vtpote per se subsistens:erit in ea aliqua
compositio actus ⁊ potentie.Et sic nō poterit esse forma:
qꝛ potētia nō est alicuius actus.Si igiṫ anima sit hoc ali
quid nō erit forma. ¶ P̄.si aia est hoc aliqd potēs per se 7°
subsistere:nō oꝫ ꝙ corpori vniaṫ nisi ꝓpter aliqđ bonum
ipsius.Aut igiṫ ꝓpter aliqđ bonū eēntiale: aut ꝓpter bo

num accñtale: ꝓpter bonũ eſſentiale non: q2 ſine corpore
põt ſubſiſtere. Neqȝ etiã ꝓpter bonũ accidẽtale: q2 preci-
pue videt̃ eẽ cognitio veritatis: quã aĩa hũana per ſenſus
accipit: qui ſine organis corporeis eſſe nõ pñt. Sȝ aĩe pue
roꝝ anteq̃ʒ naſcãtur mouẽtiũ dicũtur a q̃buſdã ꝑfectam
cognitionẽ reꝝ hr̃e: quã tamẽ ꝯſtat ꝙ ꝑ ſenſum nõ acq̃ſie
runt. Si igit̃ aĩa eſt hoc aliq̃d nulla rõ eſt: quare corpori
8m vniat̃ vt forma. ℂ P̃. forma ꝛ hoc aliq̃d ex oppoſito diui
dũtur. dicit enim pħs in 2° de aĩa. ꝙ ſubſtãtia diuidit̃ in
tria. quoꝝ vnũ eſt forma: aliud mã: ꝛ tertiũ qḋ eſt hoc ali-
q̃d. Oppoſita aũt nõ dicũtur de eodẽ. ergo aĩa hũana non
9m põt eẽ forma: ꝛ hoc aliq̃d. ℂ P̃. id qḋ eſt h̃ aliq̃d ꝑ ſe ſub-
ſiſtit. Forme aũt ꝓpriũ eſt ꝙ ſit in alio que dicũtur eẽ op
poſita. Si igit̃ aĩa eſt hoc aliq̃d: nõ videtur ꝙ ſit forma.
ℂ Sȝ diceret̃ ꝙ corrupto corpore aĩa remanet h̃ aliq̃d
10m ꝛ per ſe ſubſiſtẽs: ſed tũc perit in ea ratio forme. ℂ Sȝ cõ
tra. oẽ qḋ põt abſcedere ab aliquo: manẽte ſubſtãtia ei⁹:
ĩeſt ei accidẽtalr̃. Si igit̃ aĩa remanẽte poſt corpus perit
in ea ratio forme: ſeq̃t̃ ꝙ ratio forme cõueniat ei acciden
taliter. Sed nõ vnitur corpori ad ꝯſtitutionẽ hoĩs: niſi ꝓ-
ut eſt forma. ergo vnit̃ corpori accidẽtalr̃: ꝛ per ꝯſequens
11m hõ erit ens per accñs: qḋ eſt ĩcõueniẽs. ℂ P̃. ſi aĩa hũana
eſt hoc aliq̃d ꝛ per ſe exñs: opȝ ꝙ per ſe habeat aliquã ꝓ-
priã operationẽ: q2 vniuſcuiuſqȝ rei per ſe exiſtẽtis eſt ali
qua ꝓpria opatio. Sȝ aĩa hũana nõ hȝ aliquã ꝓpriã ope-
rationẽ: q2 ipm̃ ĩtelligere qḋ maxime videt̃ eẽ eius pro-
priũ nõ eſt aĩe: ſed hoĩs per aĩam: vt dr̃ in 3° de aĩa. g̊ aĩa
12m hũana nõ eſt hoc aliq̃d. ℂ P̃. ſi aĩa hũana eſt forma cor-
poris: oȝ ꝙ habeat aliquã depẽdentiam ad corp⁹. Forma
eñi ꝛ mã a ſeinuicẽ depẽdẽt. Sȝ qḋ depẽdet ex aliquo nõ
eſt hoc aliq̃d. Si igit̃ aĩa eſt forma corporis nõ erit h̃ ali-
13m q̃d. ℂ P̃. ſi aĩa eſt forma corporis: oȝ ꝙ aĩe ꝛ corporis ſit
vnũ eſſe. Nã ex mã ꝛ forma fit vnũ ſm̃ eſſe. Sed anime
ꝛ corporis nõ põt eſſe vnũ eẽ: cũ ſint diuerſoꝝ generum.
aĩa eñi eſt in gñe ſubſtãtie ĩcorporee. corp⁹ vͦo in gñe ſube
14m corporee. Aĩa igitur nõ põt eſſe forma corporis. ℂ P̃. eẽ
corporis eſt eẽ corruptibile ꝛ ex partib⁹ q̃ntitatiuis reſul-
tãs: eſſe aũt aĩe eſt ĩcorruptibile ꝛ ſimplex. ergo corporis
ꝛ aĩe nõ eſt vnũ eſſe. ℂ Sȝ diceret̃ ꝙ corpus hũanũ ipm̃
15m eſſe corporis hȝ per animã. ℂ Sȝ ꝯ. pħs dicit in 2° de ani
ma. ꝙ aĩa eſt act⁹ corporis phyſici organici. h̃ igit̃ qḋ com
parat̃ ad aĩam: vt mã ad actũ eſt iã corp⁹ phyſicũ organi-
cũ: qḋ nõ põt eſſe niſi ꝑ aliquã formã quã cõſtituat̃ in ge-
nere corporis. hȝ igit̃ corpus hũanũ ſuũ eẽ ꝑter eẽ anime.
16m ℂ P̃. pñcipia eẽntialia que ſunt mã ꝛ forma: ordinantur
ad eẽ. Sed ad illud qḋ põt hr̃i in nã ab vno nõ req̃rũtur
duo. Si igitur aĩa cũ ſit hoc aliq̃d hȝ in ſe ꝓpriũ eſſe: non
17m adiũget̃ ei ſm̃ nãm corp⁹ niſi vt mã forme. ℂ P̃. eſſe cõ
parat̃ ad ſubam aĩe: vt actus ei⁹. Et ſic oȝ ꝙ ſit ſupremuȝ
in aĩa. Inferi⁹ aũt nõ ꝯtingit id qḋ eſt ſupius ſm̃ ſupmuȝ
in eo: ſȝ magis ſm̃ ĩfimũ. Dicit eñi Diony. 7. cap. de diui.
no. ꝙ diuina ſapiẽtia cõiungit fines p̊moꝝ pñcipya ſecũ-
doꝝ. Corpus igit̃ qḋ eſt inferius aĩa nõ ꝑtingit ad eſſe qḋ
18m eſt ſupremũ in ipſa. ℂ P̃. quoꝝ eſt vnũ eẽ ꝛ vna opatio.
Si igit̃ eẽ aĩe hũane cõiungat̃ corpori: ꝛ opatio eius que
eſt ĩtelligere erit cõis aĩe ꝛ corpori: qḋ eſt ĩpoſſibile: vt ꝓ-
batur in 3° de aĩa. Nõ eſt igit̃ vnũ eſſe anĩe hũane ꝛ corpo
ris. vñ ſeq̃t̃ ꝙ aĩa nõ ſit forma corporis: ꝛ hoc aliq̃d.
3p. Sed cõtra. vnũqḋqȝ ſortitur ſpẽm ꝑ ꝓpriã formã.
Sȝ hõ eſt hõ ĩquãtũ eſt rõnalis. g̊ ani-
ma rõnalis eſt ꝓpria forma hoĩs. Eſt aũt hoc aliq̃d ꝛ per
ſe ſubſiſtẽs: cũ per ſe operet̃. Nõ. n. eſt ĩtelligere per orga-
nũ corporeũ: vt ꝓbat̃ in 3° de aĩa. Aĩa igit̃ hũana eſt hoc
2° aliq̃d ꝛ forma. ℂ P̃. vltĩa ꝑfectio aĩe hũane ꝯſiſtit in co-
gnitiõe veritatis que eſt per intellm̃. Ad h̃ aũt ꝙ ꝑficiat̃
aĩa in cognitiõe veritatis ĩdiget vniri corpori: q2 ĩtelligit
per fantaſmata que nõ ſunt ſine corpore. ergo neceſſe ẽ vt
aĩa corpori vniat̃ vt forma. ꝛ ſit hoc aliq̃d.

Reſpondeo. Dõm ꝙ hoc aliq̃d ꝓprie dr̃ ĩdiuidu Rño
um in gñe ſube. Dicit. n. pħs in ꝑdi-
camẽtis. ꝙ p̊me ſube indubitãter hoc aliq̃d ſignificãt. ſe-
cũde vͦo ſube tñ videãt̃ hoc aliq̃d ſignificare: magis tñ ſi
gnificãt q̃le q̃d. Indiuiduũ aũt in gñe ſube nõ ſolũ habȝ
ꝙ ꝑ ſe poſſit ſubſiſtere: ſȝ ꝙ ſit aliq̃d cõpletũ in aliq̃ ſpe-
cie ꝛ genere ſubſtãtie. vñ pħs etiã in ꝑdicamẽtis manũ ꝛ
pedẽ ꝛ hm̃oĩ noĩat partes ſubſtãtiaꝝ: magis q̃ȝ ſubas p̊mas
vel ſcḋas: q2 lȝ non ſint in alio ſicˀ in ſubo: qḋ ꝓpe ſube eſt:
nõ tñ participãt ꝯplete nãm alicui⁹ ſpẽi. vñ nõ ſũt in aliq̃
ſpẽ: neqȝ in aliquo gñe: niſi ꝑ reductioneȝ. duob⁹ igit̃ exñ-
tibus de rõne ei⁹ qḋ eſt h̃ aliq̃d: q̃dã vtrũqȝ aĩe hũane ab-
ſtulerũt dicẽtes aĩam eẽ armoniã: vt empedocles: aut cõ
plexionẽ: vt Galien⁹: aut aliq̃d hm̃oĩ. Sic. n. aĩa neqȝ ꝑ ſe po
terit ſubſiſtere: neqȝ erit aliq̃d cõpletũ in aliq̃ ſpẽ vel ge-
nere ſubſtãtie: ſȝ erit forma tñ ſilis aliys mãlib⁹ formis.
ℂ Sȝ hec poſitio ſtare nõ põt: nec q̃ñtũ ad aĩam vegeta-
bilẽ. cui⁹ opatiões oȝ hr̃e aliqḋ pñcipiũ ſupgrediẽs q̃lita
tes actiuas ꝛ paſſiuas q̃ in nutriẽdo ꝛ in augẽdo ſe hñt in-
ſtrumẽtalr̃ tñ: vt ꝓbat̃ in 2° de aĩa. cõplexio aũt ꝛ armo-
nia q̃litates elemẽtares nõ trãſcendũt. Silr̃ aũt non põt
ſtare q̃ñtũ ad animã ſenſibilẽ. cui⁹ opatões ſunt in recipiẽ
do ſpẽs ſine mã: vt ꝓbat̃ in 2° de anĩa. cũ tñ q̃litates acti
ue ꝛ paſſiue vltra mãȝ ſe nõ extendãt: vtpote mãe diſpõ-
nes exñtes. Multo aũt min⁹ põt ſtare q̃ñtũ ad aĩaȝ rõna-
lem: cui⁹ opatões ſũt in abſtrahendo ſpẽs nõ ſolũ a mã: ſȝ
ab oĩbus ꝯditiõib⁹ mãlibus ĩdiuiduãtib⁹: qḋ req̃rit̃ ad co
gnitionẽ vlis. Sȝ adhuc aliq̃d ampli⁹ ꝓprie in aĩa rõnali
ꝯſiderari opȝ: q2 nõ ſolũ abſqȝ mã ꝛ ꝯditiõibus mãe ſpẽs
intelligibiles recipit: ſȝ nec etiã in ei⁹ ꝓpria opatiõe poſſi
bile eſt cõicare aliqḋ organũ corporale: vt ſic aliqḋ corpo
reũ ſit organũ intelligẽdi: ſicut oculus eſt organũ viden-
di: vt ꝓbat̃ in 3° de aĩa. Et ſic opȝ ꝙ aĩa ĩtellectiua per ſe
agat. vtpote ꝓpriã operationẽ hñs abſqȝ corporis cõmu-
nione. Et q2 vnũqḋqȝ agit ſm̃ ꝙ eſt actu: oȝ ꝙ aĩa intelle
ctiua habeat eſſe ꝑ ſe abſolutum nõ depẽdens a corpore.
Forme eñi que hñt eſſe depẽdens a mã vel ſubo: nõ hñt
ꝑ ſe opationẽ. Nõ. n. calor agit: ſed calidum. Et ꝓpter h̃ po
ſteriores pħi iudicauerũt partẽ aĩe ĩtellectiuã eſſe aliq̃d
ꝑ ſe ſubſiſtens. Dicit. n. pħs in p̊mo de aĩa. ꝙ intellꝰ ẽ ſub
ſtãtia quedã: ꝛ nõ corrũpit̃. Et in idẽ redit dctm̃ Platonis
ponẽtis aĩam ĩmortalẽ ꝛ ꝑ ſe ſubſiſtenteȝ: ex eo ꝙ mouet
ſeipſam. Large. n. accepit motũ ꝓ oĩ opatiõe: vt ſic ĩtelli-
gat̃ ꝙ ĩtellꝰ mouet ſeipm̃: q2 ſeipſo opat̃. Sed vlteri⁹ po
ſuit Plato ꝙ aĩa hũana nõ ſolũ per ſe ſubſiſteret: ſȝ ꝙ ẽt
hr̃et in ſe ꝯpletã nãm ſpẽi. Ponebat. n. totã nãȝ ſpeciei in
aĩa eſſe: dicens hoĩeȝ nõ eſſe aliq̃d ꝯpoſitũ ex aĩa ꝛ corpo-
re: ſȝ aĩam corpore vtentẽ: vt ſit ꝯpatio aĩe ad corp⁹: ſicut
naute ad nauẽ: vel ſicut induti ad veſtẽ. Sȝ hec opĩo ſta-
re nõ põt. Manifeſtũ eſt. n. id quo viuit corp⁹ animã eẽ.
viuere aũt eſt eſſe viuentiũ. Aĩa igit̃ eſt quo corp⁹ hũanũ
hȝ eſſe actu. hm̃oĩ aũt forma eſt. Eſt igr̃ anĩa hũana corporis
forma. Itẽ ſi aĩa eſſet in corpore: ſicˀ nauta in naui: non da
ret ſpẽȝ corpori: neqȝ partib⁹ ei⁹: cui⁹ ꝯriũ apparet ex h̃ ꝙ
recedẽte aĩa ſingule ptes nõ retinẽt p̊ſtinũ nomẽ niſi eq-
uoce. Dr̃. n. oculus mortui equoce oculus: ſicˀ pict⁹ aut la-
pide⁹. ꝛ ſilr̃ ẽ de aliys ptib⁹. Et ꝑterea ſi aĩa eẽt in corpore
ſicut nauta in naui: ſequeretur ꝙ vnio anime ꝛ corporis
eſſet accidẽtalis. Mors igit̃ que ĩducit eoꝝ ſeparationẽ
nõ eſſet corruptio ſubſtãtialis: qḋ pȝ eſſe falſum. Relinq
tur igit̃ ꝙ aĩa eſt hoc aliq̃d: vt per ſe potẽs ſubſiſtere: non
quaſi habẽs in ſe ꝯpletã ſpẽm: ſed q̃ſi perficiẽs ſpẽm hũa

nam vt est forma corporis:ꝛ sic sit est forma. ꝛ hoc aliqd.
Qḋ quidē ex ordine formarū naturaliū cōsiderari potest.
Inueniūt eni inter formas iferiorū corporū:tāto aliqua al/
tior:quāto superiorib⁹ pncipijs magis assimilat ꝛ appro/
pinquat. Qḋ quidē ex ꝓprijs formarū operatiōib⁹ perpen
di pōt. Forme eni elemētorū que sunt ifime ꝛ materie ꝓ/
pinqssime:nō habēt aliquā operationē excedētē qualita/
tes actiuas ꝛ passiuas:vt rarū ꝛ dēsum:ꝛ alie hō que vidē
tur esse mãe dispōnes. Sup has aūt sunt forme mixtorū
corporū:que ꝑter predictas opatiōes habēt aliquam ope/
rationē ꝯsequentē spēm quā sortiuntur ex corporib⁹ cele
stibus:sicut ꝙ adamas attrahit ferrū: nō ꝓpter calorem
aut frigus:aut aliqd huiusmodi:s; ex q̄dā participatione
virtutis celestis. Super has aūt formas sunt iterū anie
plātarū que habēt similitudinē nō solū ad ipsa corpora ce
lestia:sed ad motores corporū celestium:inq̄ntū sunt pnci/
pia cuiusdā motus:quibusdā seipsa mouētib⁹. Sup has
aūt vlterius sunt aie brutorū que similitudinē iā hnt ad
subam mouentē celestia corpora:nō solū in operatōe qua
mouēt corpora:s; etiā in hoc ꝙ i seipsis cognoscitiue sūt:
lȝ brutorū cognitio sit materialiū tm̄ ꝛ mãliter. vn̄ orga/
nis corporalib⁹ idigēt. Super has aūt vltimo sunt aie hu
mane que silitudinē hnt ad superiores substātias: etiā in
genere cognitiōis:qꝛ imaterialia cognoscere possunt itel/
ligēdo. In hoc tn̄ ab eis differūt ꝙ itellect⁹ anie humane
hȝ nām acgrēdi cognitionē imaterialē ex cognitiōe ma/
terialiū que est per sensuȝ. Sic igit ex opatiōe aie hūane
modus eē ipsi⁹ cognosci pōt. Inq̄ntū.n.hȝ opationē mate/
rialia trāscēdentē:eē suū est supra corpus eleuatū: nō de/
pēdens ex ipso. inq̄ntū vo imaterialē cognitionē ex mate/
riali est nata acgrere:manifestū est ꝙ ꝯplementū sue spe
ciei esse non pōt absq; corporis vniōe. Non.n.aliqd est cō
pletū in specie:nisi habeat ea que reqrūtur ad ꝓpriā ope
rationē ipsius spēi. Sic igit anima hūana inq̄ntū vnit cor
pori vt forma:etiā hns esse eleuatū supra corp⁹:nō depen
dens ab eo:manifestū est ꝙ ipsa est in cōfinio corporaliū
ꝛ separatarū substātiarum cōstituta.

Ad 1m Ad primum g̊ dōm:ꝙ lȝ aia habeat esse comple
tum:nō tn̄ segtur ꝙ corp⁹ ei accidē
taliter vniat: Tū qꝛ illud idē esse qḋ est aie cōicat corpo/
ri:vt sit vnū eē totius cōpositi: Tū ēt qꝛ tn̄ possit ꝑ se sub/
sistere:nō tamē hȝ spēm cōpletaȝ:sed corp⁹ aduenit ei ad
2m cōpletionē spēi. ¶ Ad scdm dōm: ꝙ vnūqḋq; fm idē hȝ
esse ꝛ idiuiduationē. vlia.n.nō habēt esse in rerū natura:
vt vlia sunt:sed solū fm ꝙ sunt idiuiduata. Sicut igit eē
aie est a deo:sicut a pncipio actiuo:ꝛ in corpore:sic in mã:
nec tn̄ esse aie perit pereūte corpore:ita ꝛ idiuiduatio ani
me tn̄ aliquā relationē habeat ad corp⁹:non tn̄ perit cor/
3m pore pereūte. ¶ Ad 3m dōm:ꝙ aia hūana non est hoc ali
qd sicut substātia ꝯpletā spēm hns:sed sicut pars haben/
4m tis spēm cōpletā. vt ex dictis pȝ. Un̄ rō nō segtur. ¶ Ad
quartū dōm:ꝙ lȝ aia humana per se possit subsistere:non
tn̄ per se hȝ spēm cōpletā. vn̄ non posset eē ꝙ aie separate
5m cōstituerēt vnū gradū entiū. ¶ Ad qntū dōȝ:ꝙ corp⁹ hu/
manū est mã ꝓportiōata aie humane. Cōparatur eniȝ ad
eā vt potētia ad actū. Nec tamē opȝ ꝙ ei adequet in vtu
te essendi:qꝛ aia hūana non est forma a mã totalr cōpre/
hensa:qḋ pȝ ex hoc ꝙ aliqua eius opatio est supra mãm.
Pōt tamē alr dici fm sentētiā fidei:ꝙ corp⁹ hūanū a pn/
cipio aliquo mō incorruptibile cōstitutū est: ꝛ per pecca/
tum necessitatē moriēdi icurrit:a qua iterum in resurre/
ctione liberabit. vnde per accñs est ꝙ ad mortalitatem
6m aie nō ptingit. ¶ Ad 6m dōm:ꝙ aia humana cum sit sub/
sistēs:ꝯposita est ex potētia ꝛ actu. Nā ipsa substātia anie
nō est suū esse:sed cōparat ad ipȝ:vt potētia ad actū. Nec
tamē segtur ꝙ aia nō possit esse forma corporis:qꝛ etiam
in alijs formis id qḋ est vt forma ꝛ actus in ꝯparatiōe ad
vnū:est vt potētia in ꝯparatiōe ad aliud:sicut dyaphanū
formalr aduenit aeri:qḋ tn̄ est potētia respectu luminis.
¶ Ad 7m dōm:ꝙ aia vnitur corpori:ꝛ ꝓpter bonū qḋ est 7m
ꝑfectio substātialis:vt.s.cōpleatur spēs humana:ꝛ ꝓpter
bonū qḋ est ꝑfectio accidētalis:vt.s. perficiat in cognitio/
ne intellectiua quā aia ex sensib⁹ acgrit. hic eniȝ modus
intelligēdi est nãlis hoi. Nec obstat si aie separate puero
rum ꝛ aliorū hominū alio mō intelligēdi vtūtur:qꝛ h̄ ma
gis cōpetit ei rōne separationis q̄ȝ ratione spēi humane.
¶ Ad octauū dōȝ ꝙ nō est de rōne eius qḋ est hoc aliqd 8m
ꝙ sit ex mã ꝛ forma cōpositū:sed solū ꝙ possit ꝑ se subsi/
stere. vnde lȝ cōpositū sit hoc aliqd:nō tamē remouet qn
alijs possit cōpetere ꝙ sint hoc aliqd. ¶ Ad nonū dōȝ. ꝙ 9m
in alio esse sicut accidēs in subo tollit rōneȝ eius qḋ est h̄
aliqd. Esse aūt in alio sicut partē quo mō aia est in homi/
ne:nō oīno excludit qn id qḋ est in alio possit hoc aliquid
dici. ¶ Ad 10m dōm:ꝙ corrupto corpore nō perit ab ani/ 10m
ma nã:fm quā cōpetit ei vt sit forma:lȝ nō perficiat mãȝ
actu vt sit forma. ¶ Ad 11m dōm:ꝙ itelligere est propria 11m
opatio anime:si cōsideret pncipiū a quo egredit opatio.
Nō enim egredit ab aia mediāte organo corporali:sicut
visio mediante oculo. Cōmunicat tamē in ea corpus ex
parte obti. Nā fantasmata q̄ sunt obta itellus sine corpo/
reis organis eē nō pnt. ¶ Ad 12m dōȝ:ꝙ ēt aia aliq̄ȝ depē 12m
dentiā hȝ ad corpus:inq̄ntū sine corpore nō ptingit ad cō
plementū sue spēi. Nō tamen sic depēdet a corpore:quin
sine corpore eē possit. ¶ Ad 13m dōm:ꝙ necesse est si anīa 13m
est forma corporis:ꝙ aie ꝛ corporis sit vnū esse cōmune:
qḋ est eē cōpositi. Nec hoc impedit per hoc ꝙ aia ꝛ corp⁹
sint diuersorū generū. Nā neq; anima neq; corpus sunt in
specie vel gn̄e:nisi ꝑ reductionē. sicut partes reducuntur
ad spēm:vel genus totius. ¶ Ad 14m dōm:ꝙ illud qḋ ꝓ/ 14m
prie corrūpitur nō est forma neq; mã:neq; ipm esse:s; cō/
positū. Dr aūt esse corporis corruptibile:inq̄ntū corp⁹ per
corruptionē deficit ab illo eē qḋ erat sibi ꝛ anime cōmu/
ne:qḋ remanet in aia subsistēte. Et pro tāto etiā dr ex par
tibus cōsistēs esse corporis:qꝛ ex suis partib⁹ corpus con/
stituit tale:vt possit ab aia esse recipe. ¶ Ad 15m dōm: ꝙ 15m
in diffōnibus formarū aliqn ponitur subiectū. vt iforme:
sicut cū dr. mot⁹ est actus existētis in potētia. Aliqn autē
ponit subm formatū:sicut cum dr. motus est actus mobi
lis:lumē est act⁹ lucidi. Et hoc mō dr anima act⁹ corporis
organici physici: qꝛ aia facit ipȝ eē corpus organicū:sicut
lumē facit aliqd esse lucidum. ¶ Ad 16m dōm ꝙ pncipia 16m
eēntialia alicui⁹ spēi ordināt nō ad esse tm̄:sed ad esse hu
ius spēi. lȝ igit anima possit per se eē:nō tn̄ pōt in ꝯplemē
to sue spēi eē sine corpore. ¶ Ad 17m dōm ꝙ lȝ esse sit for 17m
malissimū inter oīa:tn̄ est etiā maxime cōicabile: lȝ non
eodē mō ab iferiorib⁹ ꝛ superioribus cōicet. Sic g̊ corp⁹
esse aie participat:s; nō ita nobilr sicut aia. ¶ Ad 18m di/ 18m
cendū ꝙ q̄uis esse aie sit quodāmō corporis:nō tn̄ corp⁹
attingit ad eē aie participādū fȝ totā suā nobilitatē ꝛ vir
tutē. Et iō est aliq̄ opatio aie in q̄ nō cōicat corp⁹.

¶ Utrū aia hūana sit separata fm eē a corpore.

SEcūdo querit vtrū anima hūana sit se/
parata fm eē a corpore. ¶ Et 1m
vr ꝙ sic. Dic.n.phs in 3° de aia. ꝙ sensitiuū nō
sine corpore est. Intellᵉ āt est separ⁹. Intellᵉ
aūt ē aia hūana. g̊ aia hūana est fm eē a corpe
separata. ¶ P. anima est actus corporis physici organi/ 2m
ci:inq̄ntū corpus est organū eius. Si igit itellect⁹ vnitur
fm eē corpori vt forma:opȝ ꝙ corp⁹ sit organuȝ ei⁹:qḋ est
impossibile: vt pbat phus in 3° de anima. ¶ Preterea. 3m

maior est cōcretio forme ad mām ꝙ̄ virtutis ad organū.
Sed itellectus ꝓpter sui simplicitatē nō pōt esse concre-
tus corpori:sicut virtus organo.ergo multo minus pōt ei
vniri sicut forma ad mām. ¶ Sed diceref ꝙ itellectus
.i.potētia itellectiua nō habꝫ organū:sed ipsa eēntia anie
4m itellectiue vnitur corpori vt forma. ¶ Sed ꝯtra. effect⁹
nō est simplicior sua cā.Sꝫ potētia aie est effect⁹ essentie
eius:q̄ȥ oēs potētie fluūt ab essentia eius. Nulla ergo po-
tētia anime est simplicior esse aie.Si ergo itellect⁹nō po-
test eē actus corporis:vt ꝓbatur in 3°.de aīa.neq̄ȝ aīa itel-
5m lectiua poterit vniri corpori vt forma. ¶ P̄. Oīs forma
vnita materie idiuiduatur per mām.Si igitur aīa itelle
ctiua vnitur corpori vt forma:oꝫ ꝙ sit idiuidua: ḡ forme
recepte in ea sunt forme idiuiduate. Nō ergo anīa itelle-
6m ctiua poterit vlīa cognoscere:qđ pꝫ esse falsum. ¶ P̄. for
ma vlīs nō hꝫ ꝙ sit itellectiua a re que est extra animaȝ:
q̄ȥ oēs forme que sunt in rebus extra animam sunt idiui-
duate.Si igif forme itellectus sint vlēs:opꝫ ꝙ hoc habe-
ant ab aīa itellectiua. Nō ergo anima itellectiua est for-
ma idiuiduata:ꝛ ita nō vnitur corpori ſm eē. ¶ Sed di-
cerēf ꝙ forme itelligibiles ex illa parte qua iherent ani-
me sunt idiuiduate:sed ex illa parte qua sunt reꝝ simili-
tudines sunt vlēs:repñtātes res ſm nām cōmunē:ꝛ nō
7m ſm ꝑncipia idiuiduātia. ¶ Sed ꝯtra.cū forma sit princi
pium opationis:opatio egredif a forma ſm moduȝ quo
iheret subiecto.Quāto enī aliq̄d est calidū:tantū calefa-
cit.Si igif spēs reꝝ que sunt in aīa itellectiua sunt indiui
duate ex ea parte qua iherent anime:cognitio que seq̄tur
8m erit idiuidualis tm̄ ꝛ nō vlis. ¶ P̄.phs dicit in 2°. de aīa.
ꝙ sicut trigonū est in tetragono:ꝛ tetragonū est in penta-
gono:ita nutritiuū est in sensitiuo: ꝛ sensitiuū in itellecti-
uo.Sed trigonū nō est in tetragono actu:sed potētia tm̄:
neq̄ȝ etiā tetragonū in pētagono.ergo nec nutritiuuȝ nec
sensitiuū sunt actu in itellectiua parte aie. Cuȝ ergo pars
itellectiua non vniatur corpori nisi mediāte nutritiuo ꝛ
sensitiuo: ex quo nutritiuū ꝛ sensitiuū nō sunt actu in itel
9m lectiuo:itellectiua pars aie nō erit corpori vnita. ¶ Pre
terea.phs dicit in 16° de aīalibus.ꝙ nō est simul aīal ꝛ ho
mo:sꝫ p̄mū aīal:ꝛ postea hō. Nō igitur idē est quo est ani-
mal:ꝛ quo est hō.Sed aīal est per sensitiuū.hō vō per itel
lectiuū. Nō igitur sensitiuū ꝛ itellectiuū vniūtur in vna
10m substātia aie:ꝛ sic idē qđ ꝑus. ¶ P̄.forma est in eodē ge-
nere cū materia cui vnitur.Sꝫ itellectus nō est de gene-
re corporaliū. Intellectus igif nō est forma vnita corpo-
11m ri sicut materie. ¶ P̄.ex duabus substātijs existentibus
actu nō fit aliq̄d vnū.Sed tā corpus ꝙ̄ itellectus est sub
stātia existens actu. Nō igitur itellectus pōt vniri corpo
12m ri:vt ex eis fiat aliq̄d vnū. ¶ P̄.oīs forma vnita materie
reducif in actū per motū ꝛ mutationē materie. Sꝫ aīa i-
tellectiua nō reducif in actū de potētia materie: sꝫ est ab
extrinseco:vt phs dicit in 16°.de aīalibus. ergo nō est for-
13m ma vnita materie. ¶ P̄.vnūq̄dq̄ȝ ſm ꝙ est sic operatur.
Sꝫ anima itellectiua habꝫ operationē per se sine corpo-
14m re.s.itelligere.ergo nō est vnita corpori ſm esse. ¶ P̄. mi
nimū icōueniēs est deo ipossibile.Sed icōueniēs ē ꝙ ani
ma inocēs corpori icludatur:qđ est quasi carcer. Impossi
15m bile est igif deo ꝙ animā itellectiuā vniat corpori. ¶ P̄.
nullus artifex sapiēs prestat impedimentū suo operato.
Sed aie itellectiue est maximū ipedimentuȝ corpus ad
veritatis cognitionē percipiēdā in qua ꝑfectio eius con-
sistit:ſm illud Sap.9°.Corpus qđ corrumpitur aggrauat
aiam. Nō igif deus animā itellectiuam corpori vniuit.
16m ¶ P̄.ea que sunt vnita adinuicē habēt mutuaȝ affinita-
tem adinuicē.Sed aīa intellectiua ꝛ corpus habēt cōtra
rietatem:q̄ȥ caro cōcupiscit aduersus spūm:ꝛ spūs aduer

sus carnē. Gal.5°. Nō igitur anima itellectiua vnita ē cor
pori. ¶ P̄.itellectus est in potētia ad oēs formas intelli- 17m
gibiles.nullā earū habēs in actu:sicut mā p̄ma est in po-
tentia ad oēs formas sensibiles:ꝛ nullā earuȝ hꝫ in actu.
Sed hac rōne est p̄ma materia vna omniū.ergo ꝛ intelle
ctus est vnus omniū:ꝛ sic nō est vnitus corpori qđ ipsum
idiuiduet. ¶ P̄.phs ꝓbat in 3°. de aīa.ꝙ si itellect⁹ possi- 18m
bilis haberet organū corporale:haberet aliquā naturam
determinatā de naturis sensibilib⁹.ꝛ sic nō esset recepti-
uus ꝛ cognoscitiu⁹ omniū formarū sensibiliū.Sꝫ magis
forma vnif materie ꝙ̄ virtus organo.ergo si itells vnia-
tur corpori vt forma:habebit aliā nām sensibilē determi
natā.ꝛ sic nō erit perceptiuus ꝛ cognoscitiuus omniū for
marū sensibiliū:qđ est ipossibile. ¶ P̄.omnis forma vni 19m
ta materie est in mā recepta.Omne aūt qđ recipif ab ali
quo est in eo per modū recipientis. ergo oīs forma vnita
materie est in ea per modū materie.Sꝫ modus materie
sensibilis ꝛ corporalis nō est ꝙ recipiat aliq̄d per modū
itelligibilē.Cuȝ igif itellectus habeat esse itelligibile:nō
est forma materie corporali vnita. ¶ P̄. si aīa vnif ma- 20m
terie corporali:opꝫ ꝙ recipiaf in ea. Sed q̄cq̄d recipitur
ab eo qđ est in mā receptū:est in mā receptū.ḡ si anima ē
vnita materie:q̄cquid recipif in aīa:recipitur in mā. Sꝫ
forme itells nō possunt recipi a mā p̄ma: q̄nimo per ab-
stractionē a mā itelligibiles fiūt.ḡ aīa q̄ ē vnita māe cor-
porali nō ē receptiua formaꝝ itelligibiliū: ꝛ ita itells q ē
receptiu⁹ formaꝝ itelligibiliū nō erit vnit⁹ māe corporali.

Sed contra est qđ phus dicit in 3°. de anima. ꝙ nō opꝫ querere si anīa ꝛ corpus sint 3p
vnū:sicut neq̄ȝ de cera ꝛ figura.Sed figura nullo mō pōt
esse separata a cera ſm esse.ergo nec aīa est separata a cor
pore.Sed itellectus est pars aie:vt phs dicit in 3°. de aīa.
ergo itellectus nō est separatus a corpore ſm eē. ¶ Pre- 2°
terea.nulla forma est separata a mā ſm esse.Sed aīa itel
lectiua est forma corporis. ergo non est forma separata a
materia secundum esse.

Respondeo. Ad euidētiā huius questionis con- Rñō
siderādū est: ꝙ vbicūq̄ȝ iuenif ali-
quid quādoq̄ȝ in potētia:quādoq̄ȝ in actu:oꝫ esse aliquod
ꝑncipiū per qđ res illa sit in potētia.Sicut homo quādo-
q̄ȝ est sentiēs actu:ꝛ q̄nq̄ȝ in potētia:ꝛ ꝓpter hoc in homi-
ne opꝫ ponere ꝑncipiū sensitiuū qđ sit in potētia ad sensi
bilia.Si enī esset semꝑ sentiēs actu:forme sensibiliū iesse-
sent semꝑ actu ꝑncipio sentiēdi.Simil'r cuȝ homo inue-
niaf q̄nq̄ȝ itelligēs actu:quādoq̄ȝ itelligēs in potētia tm̄:
opꝫ in homine cōsiderare aliquod itellectiuū ꝑncipium
qđ sit in potētia ad itelligibilia.Et hoc ꝑncipiū nominat
phs in 3°. de aīa.itellectū possibilē.hūc igitur itellectum
possibilē necesse est eē in potētia ad oīa que sunt intelligi
bilia per hoīem:ꝛ receptiuū corꝫ:ꝛ per ꝯn̄s denudatū ab
his.Quia oē qđ est receptiuuȝ aliquoꝝ ꝛ in potētia ad ea
ꝙ̄tū de se ē:est denudatū ab eis:sicut pupilla que est rece
ptiua omniū coloꝝ:caret omni colore:hō aūt nat⁹ est itel
ligere formas oīuȝ sensibiliū reꝝ.Oportet igif itellectū
possibilē esse denudatū ꝙ̄tū in se est ab oībus sensibilib⁹
formis ꝛ naturis.Et ita opꝫ ꝙ nō habeat aliqđ organuȝ
corporeū.Si igif hr̄et aliqđ organū corporeū determina
ref ad aliq̄ȝ nāȝ sensibilē:sicut potētia visiua determina-
tur ad nāȝ oculi. Per hāc phi demōstrationem excludif
positio phoꝝ antiquoꝝ qui ponebāt itellectū nō differre
a potētijs sensitiuis:vel q̄cūq̄ȝ alij posuerūt ꝑncipiuȝ quo
itelligit homo esse aliq̄ȝ formā vel virtutē ꝯmixtā corpo
ri:sicut alie forme aut virtutes māles.Sꝫ hoc q̄dā fugiē
tes in ꝯtrariū dilabūtur errorē. Existimāt .n.sic itellectū
possibilē esse denudatū ab omni nā sensibili ꝛ ipermixtū

corpori: q̄ sit quedā substātia fm esse a corpore sepata: q̄ sit in potētia ad oēs formas intelligibiles. ℂ Sed hec positio stare nō pōt. Nō enī ingrimus de intellectu possibili: nisi ſ3 q̄ p eū itelligit hō. Sic.n. Ar. in ei⁹ notitiā deuenit: qđ p3 ex h̄ q̄ dicit in.3.de aīa. Incipiēs tractare de itellectu poſi. de parte āt aīe qua cognoſcit aīa ⁊ sapit: cōſiderādū eſt ⁊c. Dico aūt intellectū poſſibilē quo intelligit aīa. Si aūt intellectus poſſibilis eēt ſuba ſeparata: ipoſſibile eēt q̄ eo itelligeret hō. Nō eni ē poſſibile q̄ ſi aliq̄ ſuba opat aliquā opationē: q̄ illa opatio ſit alterius ſube ab ea diuerſe. l3 eni duarū ſubarū diuerſarū vna poſſit alteri eſſe cauſa operādi vt p̄ncipale agēs inſtrumēto: tñ actio p̄ncipalis agētis nō eſt actio inſtrumēti eadē ſ3 numerū: cū actio p̄ncipalis agētis ſit in mouēdo inſtrm: actio vo iſtrī in moueri a p̄ncipali agēte ⁊ mouere aliqd alterū. Sic igiť ſi itellectus poſſibilis ſit ſubſtātia ſeparata fm eē ab hoc hoīe ſiue ab illo hoīe: ipoſſibile eſt q̄ intelligere intellectus poſſibilis ſit huius hominis vel illius. vñ cū iſta opatio que eſt intelligere nō attribuať aliȝ p̄ncipio in hoīe: niſi intellectui poſſibili: ſequiť q̄ nullus hō aliqd intelligit. vñ idē modus diſputādi eſt ꝯ hāc poſitionē: ⁊ ꝯ negātes p̄ncipia: vt p3 p diſputationē Ariſto. ꝯ eos in.4.meta. hoc aūt incōueniēs euitare intēdēs Auerrois hui⁹ poſitiōis ſectator: poſuit intellectū poſſibilē: l3 fm eē a corpore ſeparatū: tñ ꝯtinuari cū hoīe mediātib⁹ fantaſmatib⁹. Fantaſmata enim vt dicit ph̄s in.3.de aīa ſe habēt ad intellectū poſſibilē ſicut ſenſibilia ad ſenſu3: ⁊ colores ad viſum. Sic igiť ſpēs intelligibilis h3 duplex ſubm. vnū in quo eſt fm eē intelligibile: ⁊ hoc eſt intellect⁹ poſſibilis. Aliud in quo eſt fm eſſe reale: ⁊ hoc ſubm ſūt ipſa fantaſmata. Eſt igiť quedā ꝯtinuatio intellect⁹ poſſibilis cū fantaſmatib⁹: inq̄tum ſpēs intelligibilis eſt quodāmodo vtrobiq3: ⁊ per hanc ꝯtinuationē hō intelligit per itellectū poſſibilē: ſed iſta ꝯtinuatio adhuc nō ſufficit. Nō eni aliqd eſt cognoſcitiuum ex hoc q̄ ei adeſt ſpēs cognoſcibilis: ſed ex hoc q̄ ei adeſt potētia cognoſcitiua. p3 aūt fm p̄dicta q̄ hoī non aderit niſi ſola ſpēs intelligibilis. potētia aūt intelligendi que eſt intellectus poſſibilis eſt oīno ſepata. hō igitur ex ꝯtinuatiōe p̄dicta nō habebit q̄ ſit intelligēs: ſed ſolum q̄ intelligať intellectus vel ſpēs vel aliqd eius: qđ per ſimile ſupra inductū manifeſte apparet. Si eni ſic ſe habēt fantaſmata ad itellectū ſicut colores ad viſu3: nō erit fm p̄dicta alia ꝯtinuatio itellect⁹ poſſis ad nos p fantaſmata: q̄ꝫ que ē viſus ad parietē p colores. paries autē nō h3 p h̄ q̄ colores ſunt in eo q̄ videat: ſ3 videať tñ. vñ ⁊ hō nō hēbit p h̄ q̄ fantaſmata ſūt in eo q̄ itelligat: ſed ſolū q̄ intelligať. Et p̄terea fantaſma nō ē ſubm ſpēi intelligibilis ſ3 q̄ ē intellectū in actu: ſ3 magis p abſtractionē a fantaſmatib⁹ ſit intellectū in actu. Intellect⁹ autē poſſis nō eſt ſubm ſpēi intelligibilis: niſi ſ3 q̄ ē itellecta iā in actu ⁊ abſtracta a fantaſmatib⁹. Nō igiť aliqd vnū eſt q̄ ſit in itellectu poſſibili ⁊ fantaſmatib⁹: p qđ intellectus poſis ꝯtinueť nobiſcū. Et p̄terea ſi p ſpēs itelligibiles nō ē aliqs itelligēs: niſi fm q̄ ſunt intellecte in actu: ſequiť q̄ nos nullo mō ſim⁹ intelligētes fm p̄dictā poſitionē. Nō eni aderūt nobis ſpēs intelligibiles ſ3 q̄ ſunt in fantaſmatib⁹: put ſūt itellecte in potētia tñ. Sic ergo appet ex p̄te nr̄a p̄dictā poſitionē eē ipoſſibilē: qđ ēt appet ex nā ſubarū ſepatarū: q̄ cū ſint pfectiſſime: ipoſe eſt q̄ in ꝓprijs opatiōibus idigeāt aliqbus reb⁹ mālib⁹ aut opatiōib⁹ earū: aut q̄ ſint in potētia ad alia que ſunt hmōi. Qr hoc ēt manifeſtū eſt de corporib⁹ celeſtib⁹ q̄ ſunt infra ſubas p̄dictas. vñ cū intellect⁹ poſis ſit in potētia ad ſpēs rerū ſenſibiliū: ⁊ nō cōpleať eius opatio ſine fantaſmatib⁹ q̄ ex nr̄a opatiōe depēdēt: impoſe ⁊ iopinabile eſt q̄ intellect⁹ poſſibilis ſit vna de ſubijs ſeparatis. vñ dōm ē q̄ eſt q̄dā vis ſeu potētia aīe humane. Cū igiť aīa humana ſit q̄dā forma vnita corpi. ita tñ q̄ nō ſit a corpore totaliter ꝯprehēſa q̄ſi ei imerſa: ſicut alie forme materiales: ſ3 excedat capacitatē toti⁹ mãe corporalis: q̄tū ad h̄ in q̄ excedit mã3 corpalē ineſt ei potētia ad intelligibilia: qđ ptinet ad intellectū poſſibilē. Scđ3 vo q̄ vnitur corpi h3 opatiōes ⁊ vires: in qbus cōicat ei corpus: ſicut ſunt vires ptis nutritiue ⁊ ſenſitiue. Et ſic ſaluať nã intellect⁹ poſſibilis: quā Ariſto. demōſtrat: dū intellect⁹ poſſibilis nō eſt potētia fundata in aliquo organo corporali. Et tñ eo intelligit hō formaliter inq̄tū fundať in eſſentia aīe humane: que eſt hoīs forma.

Ad primum ḡ dōm: q̄ itellectus dř ſeparat⁹ nō ſenſus: q̄r itellect⁹ remanet corrupto corpe in aīa ſeparata. nō āt potētie ſenſitiue. Ul' melius dōm q̄ intellect⁹ nō vtiť organo corpali in opatiōe ſua ſicut ſenſus. Ad p^m
ℂ Ad 2^m dōm: q̄ aīa humana eſt actus corporis organici: eo q̄ corp⁹ eſt organū ei⁹. Nō tñ o3 q̄ ſit organū eius q̄tū ad quālibet eius potētiā ⁊ virtute3: cū aīa humana excedat ꝓportionē corpis: vt dictu3 eſt. 2^m
ℂ Ad 3^m dōm: q̄ organū alicui⁹ potētie eſt p̄ncipiū opationis illi⁹ potētie. vñ ſi intellectus poſſibilis vnireť alicui organo: opatio eius eēt ēt opatio illius organi. Et ſic nō eēt poſſibile q̄ p̄n^m quo intelligim⁹ eēt denudatu3 ab omni nã ſenſibili. p̄ncipiū eni quo itelligimus eēt intellectus poſſibilis ſimul cū ſuo organo: ſicut p̄ncipiū q̄ videmus eſt viſus cū pupilla. S3 ſi aīa humana eſt forma corpis ⁊ itellectus poſſibilis eſt q̄dā virt⁹ eius: nō ſequiť q̄ intellectus poſis determineť ad aliquā nãm ſenſibilē q̄r aīa humana excedit corpis ꝓportionē: vt dictum eſt. 3^m
ℂ Ad 4^m dōm: q̄ intellectus poſis ꝯſequiť aīam humanā inq̄tū ſupra mãm corpalē eleuať. vñ p hoc q̄ non eſt act⁹ alicui⁹ organi nō excedit totaliter eſſentiā aīe: ſ3 eſt ſupmū in ipſa. 4^m
ℂ Ad 5^m dōm: q̄ aīa humana eſt q̄dā forma indiuiduata: ⁊ ſilr potētia eius que dř itellect⁹ poſſibilis: ⁊ forme intelligibiles in eo recepte. S3 hoc nō ꝓhibet eas eē intellectas in actu. Ex hoc eni aliqd eſt intellectū in actu q̄ eſt imãle: nō aūt ex hoc qđ eſt vle: ſed magis vle h3 q̄ ſit itelligibile p h̄ q̄ ē abſtractū a p̄ncipijs mãlib⁹ indiuiduātib⁹. Manifeſtū eſt aūt ſubas ſepatas eē intelligibiles actu: ⁊ tñ indiuidua quedā ſunt: ſic̄ Ar. dicit in.7.metaph̄. q̄ forme ſepate: q̄s plato ponebat indiuidua quedā erāt. vñ manifeſtū eſt q̄ ſi indiuiduatio repugnaret intelligibilitati q̄ eadē difficultas remaneret ponētib⁹ intellectū poſſibilē ſubam ſeparatā. Sic.n. ⁊ intellectus poſis indiuiduus eēt indiuiduās ſpēs in ſe receptas. Sciēdū igiť q̄ q̄uis ſpēs recepte in intellectu poſſibili ſint indiuiduate ex illa parte q̄ inherēt intellectui poſi. tñ in eis inq̄tū ſūt imãles cognoſciť vle qđ ꝯcipiť p abſtractionē a p̄ncipijs idiuiduantib⁹. vlia.n. de q̄bus ſūt ſcie: ſūt q̄ cogſcunť p ſpēs itelligibiles: nō ipe ſpecies itelligibiles: de qb⁹ planū ē q̄ nō ſūt ſcie oēs: ſ3 ſola phyſica ⁊ metaph̄ica. Spēs.n. itelligibilis eſt q̄ itellect⁹ itelligit nō id qđ itelligit: niſi p reflexionē inq̄tu3 itelligit ſe itelligere id quo itelligit. 5^m
ℂ Ad 6^m dōm: q̄ intellectus dat formis itellectis vlitatē inq̄tū abſtrahit eas a p̄ncipijs mãlib⁹ idiuiduātib⁹. vñ nō o3 q̄ itell's ſit vlis: ſ3 q̄ ſit imãlis. 6^m
ℂ Ad 7^m dōs. q̄ ſpēs opatiōis ꝯſeqř ſpēm forme q̄ ē opatiōis p̄n^m: l3 iefficacia opatiōis ſequať formā ſ3 q̄ iheret ſubto. Ex eo.n. q̄ calor ē calefacit: ſed fm modū q̄ pficit ſubm magis vel min⁹: efficaci⁹ vel minus efficaciter calefacit. Intelligere aūt vlia ptinet ad ſpēm itellectualis opatiōis. vñ h̄ ſeqř ſpē3 itellectualē ſ3 p 7^m

priā opatiōēꝫ:ſꝫ ex eo ꝙ ſberet ītelligēti pfectiꝰ vł minꝰ
pfecte:ſequit̄ ꝙ aliqs pfectius vel minꝰ pfecte ītelligat.
8m ℭ Ad 8m dōm ꝙ ſimilitudo phi de figuris ad ptes aie
attendit̄ q̄tū ad hoc ꝙ ſicut tetragonū hꝫ quicqd hꝫ tri
gonum ⁊ adhuc amplius:⁊ pentagonum q̄cquid hꝫ te
tragonum:ita ſenſitiua aia hꝫ q̄cquid habet nutritiua:⁊
intellectiua q̄cquid hꝫ ſenſitiua:⁊ adhuc amplius. Non
ergo per h̄ oſtenditur ꝙ nutritiuum ⁊ ſenſitiuū eſſentia
liter differant ab intellectiuo:ſed magis ꝙ vnū illorum
9m includat alterū. ℭ Ad 9m dōm ꝙ ſicut nō ſimul eſt qd̄
cōcipitur aial ⁊ homo:ita nō ſimul ē aial ⁊ equꝰ: vt phs
ibidē dicit. Nō igitur hec eſt ratio dicti ꝙ aliud princi
piū ſit in homine ſubſtantialiter aia ſenſitiua qua eſt
aial:⁊ aliud aia intellectiua q̄ eſt homo:cū nō poſſit dici
ꝙ in equo ſint plura principia diuerſa: quorum vno ſit
aial:⁊ alio ſit equus. Sed hoc ea ratione dicit̄: qꝛ in aia
li cōcepto prius apparēt opationes ipfecte:⁊ poſtea ap
pent magis perfecte:ſicut omnis generatio eſt trāſmuta
10m tio de iperfecto ad perfectum. ℭ Ad 10m dōm ꝙ forma
non eſt in aliquo genere: vt dictum eſt. vn̄ cum aia intel
lectiua ſit forma hominis:non eſt ī alio genere q̄ꝫ corpꝰ:
ſꝫ vtrūqꝫ ē ī genere aialis ⁊ in ſpecie hois p reductioneꝫ.
11m ℭ Ad 11m dōꝫ:ꝙ ex duabꝰ ſubſtātijs actu exn̄tibꝰ ⁊ pfe
ctis in ſua ſpē ⁊ nāa:nō fit aliqd vnū. Aia aūt ⁊ corpꝰ nō ſūt
hꝫ:cū ſint partes humane nāe. vn̄ ex eis nihil phibet fie
12m ri vnū. ℭ Ad 12m dōm:ꝙ aia humana lꝫ ſit forma vnita
corpori:tn̄ excedit pportionem totius materie corpora
lis:⁊ iō nō pōt educi in actū de potētia māe p aliquē mo
tū vel mutationē:ſicut alie forme que ſunt īmerſe māe.
13m ℭ Ad 13m dōm:ꝙ aia hꝫ opationē in q̄ nō cōicat corpus
ex ea parte q̄ ſupat oēꝫ corpis pportionē. Ex hoc tn̄ non
14m remouet̄ qn ſit aliq̄ mō corpi vnita. ℭ Ad 14m dōm: ꝙ
obiectio illa pcedit ſm poſitionē Origenis:q poſuit ani
mas creatas a pncipio abſqꝫ corpibꝰ inter ſubas ſpūales:
⁊ poſtea eas vnitas eē corpibus:q̄ſi carceribꝰ īcluſas. Sꝫ
hoc nō dicebat aias paſſas inocētes:ſꝫ merito pcedentis
pcti. Exiſtimabat igit̄ Origenes ꝙ aia humana haberet
in ſe ſpeciē cōpletā ſm opinionē platonis. ⁊ ꝙ corpꝰ ad
ueniret ei p accn̄s. Sed cū hoc ſit falſuꝫ: vt ſupra oſtēſuꝫ
eſt:nō eſt īdeterminatū aie ꝙ corpori vniat̄: ſed hoc eſt
ad pfectionē ſue nāe. Sed ꝙ corpꝰ ſit ei carcer ⁊ eā inſi
15m ciat:hoc eſt ex merito puaricatiōis pme. ℭ Ad 15m dōm
ꝙ iſte modus cognoſcēdi eſt nālis aie vt percipiat ītel
ligibilē veritatē infra modū quo pcipiūt ſpūales ſubſtā
tie ſupiores. accipiēdo. ſ. eā ex ſenſibilibꝰ: ſed in hoc etiā
patit̄ ipedimētū ex corruptiōe corpis:q̄ puenit ex pctō p
16m mi parētis. ℭ Ad 16m dōm: ꝙ hoc ipſuꝫ ꝙ caro cōcupi
ſcit aduerſus ſpūꝫ oſtēdit affinitatē aie ad corpus. Spi
ritꝰ. n. dr̄ pars aie ſupior:qꝛ hō excedit alia aialia: vt Au
guſtinꝰ dicit ſup gen̄. ꝯ Manichеū. Caro aūt ꝯcupiſcere
dicit̄:qꝛ partes aie carni affixe ea que ſunt delectabilia
carni cōcupiſcūt:que ꝯcupiſcētie ſpiritui interduꝫ repu
17m gnāt. ℭ Ad 17m dōm ꝙ hoc ꝙ ītellectꝰ poſſibilis nō hꝫ
aliquā formā intelligibilē in actu:ſꝫ in potētia tm̄: ſicut
mā pma nō hꝫ aliquā formā ſenſibilē actu:nō oſtēdit ꝙ
intellectus poſſis ſit vnꝰ in oībus hoībus:ſꝫ ꝙ ſit vnus re
ſpectu oīuꝫ formarū intelligibiliū:ſicut mā pma eſt vna
18m reſpectu oīum formarū ſenſibiliū. ℭ Ad 18m dōꝫ: ꝙ ſi ī
tellectus poſſibilis haberet aliqđ organū corpale: opor
teret ꝙ illud organū eēt pncipiū ſimul cū intellectu poſ
ſibili quo intelligimus:ſicut pupilla cū potētia viſiua eſt
pncipiū quo videmꝰ. Et ita pncipiū quo ītelligimꝰ habe
ret aliquā nām determinatā ſenſibilē:qđ pꝫ eē falſuꝫ ex
demōſtratiōe Ar. ſupra inducta. hoc aūt nō ſequit̄ ex h̄
ꝙ aia eſt forma humani corporis:⁊ intellectus poſſis eſt

quedā potētia eius in q̄tū excedit corpis pportionem.
ℭ Ad 19m dōm:ꝙ aia lꝫ vniat̄ corpori ſm modū corpo 19m
ris:tamen ex ea parte qua excedit corporis capacitatem
nām intellectualē hꝫ:⁊ ſic forme recepte in ea ſūt ītelligi
biles. ⁊ nō māles. vn̄ pꝫ ſolutio ad 20m.

ℭ Utꝝ ītellectꝰ poſſis ſiue aia ītellectiua ſit vna ī oībꝰ.

Ertio queritur. vtrū intellectus poſſi
bilis ſiue aia ītellectiua ſit vna ī 1m
omnibus. ℭ Et videt̄ ꝙ ſic perfectio enim
eſt proporcionata pfectibili. Sed veritas eſt
perfectio intellectus. Nam verum eſt bonū
intellectus ſicut phs dicit ī .6. ethicoꝝ. Cū igit̄ veritas
ſit vna quā oēs intelligunt: videtur ꝙ intellectus poſſi 2m
bilis ſit vnus in omnibus. ℭ P̄. Auguſtinus dicit in li
bro ð quantitate aie. De numero aiaꝝ neſcio qđ tibi re
ſpondeam. Si enim dixero vnā eſſe aiam:cōturbaberis
ꝙ in altero beata ē ⁊ in altero miſera:nec vna res ſimul
beata ⁊ miſera eē poteſt. Et ſi vnam ſimul ⁊ multas eſſe
dicam ridebis:nec facile michi:vn̄ tuum riſum compri
mā ſuppetit. Si multas tn̄modo dixero eē:ipſe me ri
debo minuſqꝫ mihi diſplicentem q̄ꝫ tibi proferam. vi
det̄ ergo eſſe veriſibile in pluribus hominibus eſſe plu 3m
res aias. ℭ Preterea. omne quod diſtinguitur ab alio
diſtinguitur per aliquam naturam determinatam: quā
habet. Sed intellectus poſſibilis eſt in potentia ad oēꝫ
formam nullam hn̄s actu. ḡ intellectus poſſibilis nō hꝫ
diſtingui. ḡ nec multiplicari: vt ſint multi in diuerſis. 4m
ℭ P̄. intellectus poſſibilis denudatur ab oī eo qđ ītelli
gitur:qꝛ nihil ē eoꝝ q̄ ſūt ante intelligere: vt dicitur in
3. de aia:ſꝫ vt in eodē dicitur ipſe ē inteligibilis ſicut ⁊
alia. ḡ ipſe eſt denudatus a ſeipſo: ⁊ ita nō hꝫ vn̄ poſſit 5m
multiplicari in diuerſis. ℭ P̄. ī oībus diſtinctis ⁊ multi
plicatis oꝫ aliqđ eē cōe. plibꝰ. n. hominibꝰ cōmunis eſt
homo:⁊ pluribus aialibus aial. Sed intellectus poſſibi
lis nulli aliqđ habet cōe: vt dicitur in. 3. de aia. ḡ ītelle
ctus poſſibilis nō pōt diſtingui ⁊ mltiplicari ī diuerſis. 6m
ℭ P̄. in hiis q̄ ſūt ſepata a materia vt dicit rabi Moy
ſes nō multiplicātur niſi ſm cām ⁊ cātum. Sꝫ intellectꝰ
hominis vnius aut aia:nō ē cā intellectꝰ:aut aie alterius
Cū ḡ intellectus poſſibilis ſit ſepatus: vt dicitur in. 3. de
aia:nō erit intellectus poſſibilis multiplex in diuerſis. 7m
ℭ P̄. philoſophus dicit in. 3. de aia ꝙ idē ē intellectus
⁊ qđ intelligitur. Sed id quod ītelligitur eſt idē apud
omnes. ḡ ītellectus poſſibilis eſt vnus in oībus hoībus. 8m
ℭ P̄. id qđ intelligitur ē vle qđ eſt vnū in multis. Sꝫ
forma intellecta nō hꝫ hāc vnitatē ex pte rei. non. n. eſt
forma hois in rebus niſi indiuiduata ⁊ multiplicata in
diuerſis. ḡ hoc hꝫ ex pte intellectus. Intellectꝰ igit̄ eſt 9m
vnꝰ in oībꝰ. ℭ P̄ phs in. 3. de aia dicit ꝙ aia ē locꝰ ſpēꝝ.
Sed locus ē cōis diuerſis q̄ ī loco ſūt. Nō ḡ aia multi
plicatur ſm diuerſos hoies. ℭ Sed dice. ꝙ aia dicitur 10m
locus ſpecieꝝ: qꝛ ē ſpēꝝ ꝯtētiua. ℭ Sed ꝯ. ſicut intelle
ctus ē cōtentiuus ſpecieruꝫ intelligibilium:ita ſenſus ē
ꝯtētiuus ſpēꝝ ſenſibiliū. Si igitur intellectus ē locus
ſpecieꝝ:qꝛ eſt ꝯtētiuus eaꝝ:pari ratione ⁊ ſenſus erit lo
cus ſpecieꝝ:qđ ē ꝯ phm dicentem in. 3. de aia:ꝙ aia ē lo 11m
cus ſpecieꝝ pter ꝙ nō tota:ſꝫ intellectiua tm̄. ℭ P̄. ni
hil operatur niſi vbi eſt. Sed ītellectus poſſibilis ope
rat̄ vbiqꝫ. Intelligit enim que ſunt in celo:⁊ que ſunt in
terra:⁊ que ſūt ubiqꝫ. ḡ intellectus poſſibilis ē vbiqꝫ. Et 12m
ita ē in omnibꝰ vnus. ℭ P̄. qđ eſt diffinitum ad aliqđ
vnū pticulare hꝫ materiam determinatam:qꝛ pncipiuꝫ
indiuiduationis materia ē. Sꝫ intellectus poſſibilis nō
terminatur ad materiā: vt probatur in. 3. de anima. ḡ nō
diffinitur ad aliqđ pticulare:⁊ ita eſt vnus in omnibus.

¶ Sed dice. ꝙ intellectus possibilis hꝫ materiam in
13ᵐ qua est: ad quā terminatur .s. corpus humanū. ¶ Sed ꝫ.
principia īdiuiduātia debēt eē de eēntia īdiuiduati. Sꝫ
corpꝰ nō ē d̄ eēntia itellectꝰ possibil. ḡ nō pōt īdiuiduari
14ᵘ ꝑ corpꝰ: ⁊ ꝑ ꝯsequēs nec multiplicari. ¶ P̄. phs dicit I p̄
de celo: ꝙ si essent plures mundi essent plures celi pri-
mi. Sꝫ si eēnt plēs p̄mi celi eēnt plēs p̄mi motores: ⁊ sic
p̄mi motores eēnt mālēs. pari igit̄ rōne si essent plēs in-
tellectus possibiles in plib' hoībus: itell's polis esset mā-
15ᵐ lis: qȯ est ipoſ̄e. ¶ P̄. si itellus poles sint plēs in hoīb': oꝫ
ꝙ remaneāt multi corruptis corpib': sed cū tūc nō possit
in eis eē dr̄ia nisi s̄m formā: oportebit ꝙ differāt s̄m spe
ciē. Cū igit̄ corrupto corpe speciē aliā nō obtineāt: qꝛ ni-
hil mutat̄ de spē in spēm nisi corrūpat̄: ⁊ ante corruptio-
nē corpoꝝ s̄m spēm nō differāt: sed hō hꝫ spēm ab aīa in-
tellectiua. ḡ diuersi hoīes nō sunt eiusdē spēi: qȯ pꝫ eē fal
16ᵐ sum. ¶ P̄. id qȯ est separatū a corpe nō pōt multiplicari
s̄m corpa: sed intellectꝰ polis est sepatus a corpe: vt pbat
phs in. 3. de aīa. ḡ nō pōt multiplicari vel distingui s̄ꝫ cor
17ᵐ pora. nō ḡ in plibus hoībus sūt plures. ¶ P̄. si itellectus
possibilis multiplicat̄ in diuersis: oꝫ ꝙ spēs itelligibiles
multiplicent̄ in diuersis: ⁊ ita sequit̄ ꝙ sint forme indiui
duales: sed forme indiuiduales nō sunt intellecte nisi in
potētia. Oportet enī ꝙ abstrahat̄ ab eis vl'e qȯ ꝓprie in
telligit̄. Forme igit̄ que sunt in intellectu poli erūt intel
ligibiles in potētia tm̄. Et ita intellectꝰ possibilis nō po-
18ᵐ terit intelligi in actu: qȯ est incōueniēs. ¶ P̄. agēs ⁊ pa-
tiēs ⁊ mouēs ⁊ motū hn̄t aliqd cōe. Fantasma aūt cōpa-
rat̄ ad intellectū possibilē qui est in nobis: sicut agens ad
patiēs ⁊ mouēs ad motū. ḡ intellectꝰ qui est in nobis hꝫ
aliqd cōe cū fantasmatibꝰ: sed intellectꝰ possibilis nihil
hꝫ cōe cū fantasmatibꝰ: vt dicit̄ in. 3. de aīa. ḡ intellectus
polis ē aliꝰ ab itellectu q est in nobis. Et ita itellus polis
nō multiplicat̄ in diuersis hoībꝰ. ¶ P̄. vnūqȯq3 inq̄tū
19ᵐ est vnū est. Cuiꝰ igit̄ eē nō depēdet ab alio nec vnitas eiꝰ
depēdet ab alio. sꝫ esse intell's polis nō depēdet a corpo-
re: alias corrūperet̄ corrupto corpe: ḡ nec vnitas intelle-
ctus possibilis depēdet a corpore: ⁊ per ꝯn̄s nec eius mul
titudo. Nō igit̄ intell's possibilis multiplicat̄ in diuersis
20ᵐ corporibꝰ. ¶ P̄. phs dicit. 8. metaph̄. ꝙ in illis que sunt
forme tm̄: idē est res ⁊ qȯ qd erat eē. i. nā spēi. sed intelle
ctus polis vel aīa intellectiua est forma tm̄. si enī cōpone
ret̄ ex mā ⁊ forma: nō eēt forma alteriꝰ. ḡ aīa itellectiua
est ipsa nā sue spēi. Si igit̄ nā spēi est vna in oībꝰ aīabus
intellectiuis: nō pōt eē ꝙ aīa intellectiua multiplicet̄ in
21ᵐ diuersis. ¶ P̄. aīa nō multiplicat̄ s̄m corpora: nisi ex eo
ꝙ vnit̄ corpori: sed intellectꝰ possibilis ex ea p̄te cōseq̄t̄
aīam qua corporis excedit vnionē. intellectꝰ igit̄ possibi
22ᵐ lis nō multiplicat̄ in hoībus. ¶ P̄. si aīa humana multi-
plicat̄ s̄m diuisionē corpoꝝ ⁊ intellectꝰ possibilis ꝑ mul
tiplicationē aīarū: cū ꝯstet ꝙ oporteat spēs itelligibiles
multiplicari: si intellus possibilis multiplicet̄. relinquit̄
ꝙ p̄mū multiplicatiōis p̄ncipiū erit mā corporalis. Sꝫ
qȯ multiplicat̄ s̄m mām est indiuiduale ⁊ nō intelligi-
bile in actu. Spēs igit̄ que sunt in intellectu possibili nō
erūt intelligibiles actu: qȯ est incōueniēs. nō igit̄ aīa hu
mana ⁊ intellectus possibilis multiplicant̄ in diuersis.

ꝯ p̄ **Sed cōtra.** Per intellectū possibilē hō intelligit.
Dicit̄ enī in. 3. de aīa: ꝙ intellectꝰ pos-
sibilis est quo intelligit aīa. si igit̄ vnus sit intellectꝰ pos-
sibilis in oībus: sequit̄ ꝙ illud qȯ vnus intelligit aliꝰ in-
2ᵐ telligat: qȯ pꝫ esse falsuꝫ. ¶ P̄. aīa itellectiua cōparatur
ad corpus vt forma ad mām ⁊ vt motor ad instr̄m. Sed
oīs forma requirit determinatā mām: ⁊ oīs motor deter
minata istrumēta. Impossibile est igitur ꝙ sit vna aīa i-
tellectiua in diuersis hominibus.

Respōdeo. Dōm ꝙ ista questio aliqualiter depē- Rn̄o
det a supiori. Si enī intellectus possi-
bilis est suba sepata s̄m esse a corpe: necessariū est eū eē
vnū tm̄: que enī s̄m esse sūt a corpe sepata nullo mō per
multiplicationē corpoꝝ multiplicari pn̄t: sed tn̄ vnitas
intellectꝰ specialē reqrit cōsiderationē: qꝛ spālem hꝫ dif-
ficultatē. videt̄ enī in p̄mo aspectu hoc esse īpoſ̄e ꝙ vnus
intellectus sit oīuꝫ hoīum. Manifestū est enī ꝙ intellus
polis cōparat̄ ad ꝑfectiōes sciaꝝ: sicut ꝑfectio p̄ma ad se
cundā: ⁊ per intellectū possibilē sumꝰ in potētia sciētes: ⁊
hoc cogit ad ponēdū intellectū possibilē. Manifestū est
aūt ꝙ ꝑfectiōes sciarū nō sūt eedē in oībus: cū quidā in-
ueniant̄ habere scias: quibꝰ alij carēt. h̄ aūt videt̄ incō-
ueniēs ⁊ impoſ̄e ꝙ ꝑfectio scda nō sit vna in oībꝰ: ꝑfecti-
one p̄ma existēte vna in eis: sicut ē impoſ̄e ꝙ vnū subm̄ pri
mū sit in actu ⁊ in potētia respectu eiusdē forme: sicut ꝙ
supficies sit in potētia ⁊ in actu simul alba. hoc aūt incō-
ueniēs euadere nitunt̄ qdā ponētes intellectū possibileꝫ
vnū in oībus ꝑ h̄ ꝙ spēs intelligibiles: in qbꝰ ꝯsistit ꝑfe-
ctio scie hn̄t duplex obm̄: vt supra dictuꝫ est. s. ipsa fantas
mata ⁊ intellectū poleꝫ. Et qꝛ ipsa fantasmata nō sūt ea-
dem in oībꝰ: ab illa p̄te nec spēs intelligibiles sunt eedeꝫ
in oībꝰ. Ex illa v̄o parte qua sūt in intellectu poli nō mul
tiplicant̄. Et inde est ꝙ ꝓpter diuersitatē fantasmatum
vnꝰ hꝫ sciam qua aliꝰ caret: sed h̄ pꝫ friuolū eē ex his que
supius dicta sunt. Spēs enīꝫ nō sūt intelligibiles actu: ni
si per hoc ꝙ a fantasmatibꝰ abstrahunt̄ ⁊ sunt in intellu
poli. Diuersitas igit̄ fantasmatū nō pōt eē cā vnitatis vl'
multiplicatiōis ꝑfectiōis que est s̄m sciam intelligibilē.
Nec habitꝰ sciarū sūt sicut in subiecto in aliq̄ parte ꝑtinēte
ad aīam sensitiuā vt dicūt. Sed adhuc aliqd difficiliꝰ se
quit̄ ponētibꝰ intellectū polem eē in oībꝰ vnū. Manife-
stū est enī ꝙ hec opatio que est intelligere egredit̄ ab i-
tellectu possibili sicut a p̄ p̄ncipio per qȯ itelligimꝰ: sicut
hec opatio sentire egredit̄ a potētia sensitiua. Et lꝫ supra
ostēsuꝫ sit ꝙ si intellectꝰ polis est s̄m eē ab hoīe separatꝰ
nō est poſ̄e ꝙ intelligere qȯ est intell's polis: sit opatio hu
ius vel illius hoīs: tn̄ h̄ causa inq̄sitiōis dato: sequit̄ ꝙ h̄
hō vel ille itelligat ꝑ ipꝫ itelligere itell's polis. Nulla aūt
opatio pōt mltiplicari nisi dupl'r: vl' ex p̄te obtoꝝ: vel ex
parte p̄ncipij operātis. pōt tn̄ addi ⁊ tertiū ex parte tpis:
sicut cū aliq̄ opatio recipit interpolationē tēpoꝝ. Ipsum
ḡ intelligere qȯ est opatio itellectꝰ polis pōt qdē multi-
plicari s̄m obta: vt aliud sit intelligere hoīeꝫ: aliud intel-
ligere equū. Et ēt s̄m tps: vt aliud sit numero intelligere
qȯ fuit heri ⁊ qȯ est hodie: si tn̄ discōtinuet̄ opatio. Non
aūt pōt multiplicari ex parte p̄ncipij operātis si intellus
polis est vnus tm̄. Si igit̄ ipsuꝫ intelligere intell's polis
est intelligere hoīs huiꝰ ⁊ illiꝰ: poterit qdē aliqȯ intellige
re eē huiꝰ hoīs ⁊ intelligere illiꝰ: si diuersa intelligāt: cuiꝰ
aliqua rō eē pōt diuersitas fantasmatū. Sꝫ diuersoꝝ ho
minū simul idē intelligētiū: vt ipsi dicūt sil'r poterit mul
tiplicari ipsuꝫ intelligere. s. vt vnꝰ hodie intelligat ⁊ aliꝰ
cras: qȯ ēt pōt referri ad diuersuꝫ vsuꝫ fantasmatum: sed
duoꝝ hoīuꝫ simul idē intelligētiū: necesse ē ꝙ sit vnuꝫ ⁊
idē numero ipsuꝫ intelligere: qȯ manifeste ē impoſ̄e. Im
possibile ē igit̄ ꝙ intell's polis q̄ intelligimꝰ formaliter
sit vnꝰ in oībꝰ. Si aūt ꝑ intellectū polem intelligeremꝰ
sicut ꝑ p̄ncipiū actiuū: qȯ faceret nos intelligētes per ali
qȯ p̄nm̄ intelligēdi in nobis: eēt positio magis rōnabilis.
Nā vnū mouēs mouet diuersa ad operādū: sed ꝙ diuer
sa operent̄ ꝑ aliqȯ vnū formaliter: h̄ est oīno īpoſ̄e. Iteꝝ
forme ⁊ spēs reꝝ nāliū ꝑ ꝓprias opatiōes cognoscuntur
ꝓpria aūt opatio hoīs in eo qȯ est hō: est intelligere ⁊ rō-

ne vti. vñ oꝫ ꝙ ꝑncipiū huius opationis. s. intellectus: sit
illud quo hō spēz sortit: ⁊ nō p aiaz sensitiuā: aut p aliam
vim ei⁹. Si igit̄ itellect⁹ polis est vn⁹ in oib⁹ velut q̄dā
suba sepata: seqt̄ ꝙ oēs hoies sortiātur spēm p vnā subaz
separatā: qd̄ est sīle positiōi ideaꝝ: ⁊ eādē difficultatē ha
bēs. vñ simplr dōm ē ꝙ intells polis nō ē vn⁹ in oib⁹: sꝫ
multiplicat̄ in diuersis. Et cū sit q̄dā vis vel potētia aie
humane: multiplicat̄ fm multiplicationē sube ipsi⁹ aie.
Cuius multiplicatio sic ꝯsiderari pōt. Si eni aliqd consi
deratiōe alicui⁹ cōis mālē multiplicationē recipiat: ne
cesse est ꝙ illud cōe multiplicet̄ fꝫ numerū: eadē spē re
manēte: sicut de rōne aialis sūt carnes ⁊ ossa. vñ distictio
aialiū que est fm has vel illas carnes: facit diuersitatez
in numero nō in spē. Manifestū ē aūt ex his que supra
dicta sūt: ꝙ de rōne aie humane est ꝙ corpi humano sit
vnibilis: cū nō habeat in se spēm cōpletā: sed spēi cōple
mentuz sit in ipso cōposito. vñ ꝙ sit vnibilis huic aut il
li corpori multiplicat aiam fm numerū nō aūt fm spēz:
sicut ⁊ hec albedo differt ab illa numero p h ꝙ est eē hu
ius ⁊ illius subti. Sed in hoc differt aia humana ab alijs
formis: ꝙ esse suū nō dependet a corpore. vñ nec esse idi
uiduatū eius a corpore depēdet. vnūqdq3 enim inq̄tum
est vnū est in se indiuisuz ⁊ ab alijs distinctum.

Ad p^m **Ad primum** ergo dōm ꝙ veritas ē adeq̄tio in
tellect⁹ ad rē. Sic igit̄ ē vna veri
tas quā diuersi intelligunt. ex eo ꝙ coꝝ cōceptiōes eidē
2^m rei adeq̄ntur. ¶ Ad 2^m dōm ꝙ Augustin⁹ se derisibilē
ꝓfitetur: nō si dicat multas aias: sꝫ si dicat multas tātū:
3^m ita. s. ꝙ sint multe ⁊ fꝫ numeꝝ ⁊ fm speciem. ¶ Ad 3^m
dōm ꝙ intellectus possibilis nō multiplicatur in diuer
sis fm differentiam alicuius forme: sꝫ fꝫ multiplicatio
4^m nē sube aie cui⁹ potētia est. ¶ Ad 4^m dōꝫ ꝙ nō est neces
sarium intellectū oēm denudari ab eo qd̄ intelligit: sꝫ so
lum intellectū in potētia: sic̄ ⁊ oē recipiēs denudat̄ a nā
recepti. vñ si aliqs itellect⁹ ē qui sit act⁹ tm̄: sicut intells
diuin⁹ se intelligit per seipsuz. Sꝫ intellus polis intelli
gibilis dr̄ sicut ⁊ alia intelligibilia: qꝛ p spēm intelligibi
lem alioꝝ intelligibiliū se intelligit. Ex obto eni cogno
5^m scit suā opationē: p quā deuenit ad cognitionē suipsius.
¶ Ad 5^m dōm: ꝙ intellus polis intelligēdus est nō habe
re cōe cū aliq̄ nārū sensibiliū a q̄bus sua intelligibilia ac
6^m cipit. Cōicat tn̄ vn⁹ intellect⁹ polis cū alio in spē. ¶ Ad
6^m dōm: ꝙ in his que sūt fm eē a mā sepata: nō pōt eē di
stinctio nisi fꝫ spēz. diuerse aūt spēs in diuersis gradib⁹
ꝯstitute sūt. vñ ⁊ assimilant̄ numeris a q̄bus spēs diuer
sificat̄ fm additionē ⁊ subtractionē vnitatis. Et iō fm
positionē quorūdā dicētiū ea q̄ sūt inferiora in entibus
causari a supioribus: seqt̄ ꝙ in separatis a mā sit multi
plicatio fm causaz ⁊ causatū. Sed hec positio fm fidem
nō sustinet̄. Intellect⁹ ḡ polis nō est suba sepata a mā fꝫ
7^m esse. vñ rō nō ē ad ꝓpositū. ¶ Ad 7^m dōm: ꝙ lꝫ spēs itel
ligibilis q̄ intellectus formaliter intelligit sit in intelle
ctu poli isti⁹ ⁊ illi⁹ hois: ex quo in itells poles sunt plēs:
id tn̄ qd̄ itelligitur per hꝯ species est vnum: si considere
mus habito respectu ad rem intellectam: qꝛ vniuersale
qd̄ intelligit̄ ab vtroq3 est idē in oibus. Et ꝙ per species
multiplicatas in diuersis id qd̄ est vnū in omnibus pos
sit intelligi. cōtingit ex imālitate specierū que repñtāt
rem absq3 materialibus cōditionibus indiuiduātibus
ex q̄bus vna nā fm spēm mltiplicat̄ numero i diuersis.
8^m ¶ Ad 8^m dōm ꝙ fm platonicos cā hui⁹ ꝙ intelligitur
vnū de mltis: nō ē ex pte itellus sꝫ ex pte rei. Cū eni itel
lect⁹ nō itelligat aliqd vnū i multis: nisi aliq̄ res eēt vna
pticipata a mltis: videret̄ ꝙ itellectus eēt vanus: non
hñs aliquid rñdēs sibi i re. vñ coacti sūt ponere ideas p
q̄rū pticipationem ⁊ res nāles spēm sortiūtur: ⁊ itelle
ctus nři fiūt vřa itelligētes. Sꝫ fm sentētiā Arꝫ. h est
ab itellectu. s. ꝙ itelligat vnū i mltis p abstractionem a
ꝑncipijs idiuiduātib⁹. Nec tn̄ itellectus ē vanus aut fal
sus: lꝫ nō sit aliquid abstractū i rerū nā: qꝛ coꝝ q̄ sunt
sil̄ vnū pōt vere itelligi aut nominari: absq3 hoc ꝙ itelli
gat̄ vel nominet̄ alterū: licet nō possit vere itelligi vel
dici ꝙ coꝝ q̄ sūt sil̄: vnū sit sine altero. Sic igitur vere
pōt cōsiderari ⁊ dici id qd̄ ē i aliquo idiuiduo de nā spēi
i quo simile ē cū alijs: absq3 eo qd̄ cōsiderētur in eo ꝑnci
pia idiuiduantia fm q̄ distinguit̄ ab oib⁹ alijs. Sic ergo
sua abstractione itellectus facit istā vnitatē vniuersalē
nō eo ꝙ sit vnus i oibus. sed inq̄tū ē imālis. ¶ Ad 9^m. 9^m
dōm ꝙ itellect⁹ ē locus specierum: eo ꝙ cōtinet spēs. vn
de nō sequit̄ ꝙ itellectus possibilis sit vnus oiuꝫ hoiuꝫ:
sꝫ vn⁹ ⁊ cōis oib⁹ spēbus. ¶ Ad 10^m dicēdū ꝙ sensus nō 10^m
recipit spēs absq3 organo: ⁊ ideo nō dicit̄ locus specierū
sicut intellectus. ¶ Ad 11^m dōm ꝙ itellectus possibilis 11^m
pōt dici vbiq3 opari: nō qꝛ opatio ei⁹ sit vbiq3: sꝫ qꝛ opa
tio eius ē circa ea q̄ sūt vbiq3. ¶ Ad 12^m dōm ꝙ itellect⁹ 12^m
possibilis licet materiā determinataꝫ nō hēat: tn̄ substā
tia aie cuius est potētia hēt materiā determinatā: nō ex
qua sit: sed i q̄ sit. ¶ Ad 13^m dōꝫ ꝙ pricipia idiuiduātia 13^m
oiuꝫ formaꝝ nō sūt de essentia eaꝝ: sꝫ hoc solum verū ē
i cōpositis. ¶ Ad 14^m dōꝫ ꝙ pm⁹ motor celi ē oio sepa 14^m
tus a materia ēt fm eē. vnde nullo modo pōt numero
multiplicari. Nō ē aūt simile de aia humana. ¶ Ad 15^m 15^m
dōm ꝙ aie sepate nō differūt specie sꝫ numero: ex eo ꝙ
sūt tali vel tali corpori vnibiles. ¶ Ad 16^m dōm: ꝙ licet 16^m
itellect⁹ possibilis sit sepatus a corpore q̄tū ad operati
onē: ē tn̄ potētia aie q̄ ē act⁹ corporis. ¶ Ad 17^m dōꝫ ꝙ 17^m
aliqd ē itellectū i potētia: nō ex eo ꝙ ē idiuiduale: sꝫ ex
eo ꝙ ē materiale. vnde species itelligibiles q̄ imateria
liter recipiūtur i itellectu: tn̄ sint idiuiduate sunt itelle
cte i actu. Et preterea idē seqtur apud ponētes itellectū
possibilē eē vnū. qꝛ si intellectus possibilis ē vn⁹ sic q̄dā
substātia sepata: oꝫ ꝙ sit aliqd̄ idiuiduū: sicut ⁊ de ideis
Platonis Aristoteles argumētat̄: ⁊ eadē ratione species
itelligibiles in ipo essent idiuiduate: ⁊ essent ēt diuerse i
diuersis itellectibus sepatis: cū ois itelligētia sit plena
formis itelligibilibus. ¶ Ad 18^m dōm ꝙ fantasma mo 18^m
uet itellectū put ē factū itelligibile actu virtute intelle
ctus agētis: ad quē comparatur itellect⁹ possibilis sicut
potētia ad agēs: ⁊ ita cū eo cōmunicat. ¶ Ad 19^m dōm 19^m
ꝙ lꝫ esse aie intellectiue nō depēdeat a corpore: tn̄ hēt
habitudinem ad corp⁹ naturaliter: pp perfectionē sue
spēi. ¶ Ad 20^m dōm ꝙ lꝫ aia humana nō hēat materiā 20^m
pte sui: ē tn̄ forma corporis. Et ideo qd̄ quid erat eē suū
icludit habitudinē ad corp⁹. ¶ Ad 21^m dicēdum ꝙ licet 21^m
intellectus possibilis eleuetur supra corpus: nō tamen
eleuatur supra totā substātiam aie: q̄ multiplicatur fm
habitudinem ad diuersa corpora. ¶ Ad 22^m dōꝫ ꝙ rō 22^m
illa procederet si corp⁹ sic vniret̄ aie q̄si totā essentiam
virtutem cōprehēdēs. Sic enīꝫ oporteret ꝙcqd ē in ani
ma esse materiale. Sed hoc nō est ita: vt supra māifesta
tum ē. vñ rō nō sequitur.

¶ Utrum necesse sit ponere intellectū agentem.

Quarto queritur. vtrum necesse sit pone
re intellectū agentem ¶ Et vi p^m
detur ꝙ nō. qd̄ enim potest per vnum fieri in
natura nō fit p plura. Sed hō pōt sufficiēter
intelligere p vnū itellectū. s. possibilē. Nō ḡ
necessariū ē pōere itellctm̄ agētē. ꝓbatio medie. potētie
q̄ radicātur i vna essentia aie cōpatiuntur sibi ad iuicē:
vñ ex motu facto i potētia sensitiua relinquitur aliquid

in imaginatiõe. Nam fãtasia ē motus a sensu factus ſm
actum: vt dicitur in .3. de aia. Si ḡ intellectus possibilis
est in aia nostra ⁊ nõ ē substãtia sepata: sicut supius di-
ctū ē: oȝ ꝙ sit i eadē essētia aie cū imaginatiõe. ḡ motus
imaginationis redūdat i itellectum possibilem. Et ita
non est necessarium ponere intellectū agentem qui faci
at fantasmata intelligibilia a fantasmatibus abstracta.
2º ℂ P̃. tactus ⁊ visus sunt diuerse potētie. Contingit aūt
in ceco ꝙ ex motu relicto in imaginatione a sensu tact':
cōmouetur imaginatio ad imaginãdū aliquid qđ per-
tinet ad sensum visus: ⁊ hoc ideo quia visus ⁊ tactus ra-
dicanť in vna essentia aie. Si igiť itellect' possibilis est
quedã potētia anime: pari ratiõe ex motu imaginatiõis
resultabit aliqd i intellectū possibilē. Et ita nõ est neces-
3º sarium ponere intellectum agentem. ℂ P̃. intellectus
agens ad hoc ponitur: ꝙ intelligibilia in potentia faciat
intelligibilia actu. Fiunt aūt aliqua intelligibilia actu:
per hoc ꝙ abstrahunť a mã ⁊ a materialib' ꝯditiõibus.
Ad hoc ergo ponitur intellect' agēs. vt spēs itelligibiles
a mã abstrahãtur. Sȝ hoc pōt fieri sine itellectu agēte.
Nam itellectus possibilis cū sit imãlis imãliter necesse
est ꝙ recipiat. cū omne receptuȝ sit in recipiēte ꝑ modū
recipientis. Nulla igitur necessitas est ponēdi itellectū
4º agentē. ℂ P̃. Aristo. in tertio de aia assimilat intellectū
agentē lumini. Sed lumē nõ ē necessariū ad vidēdū: ni-
si inquantū facit dyaphanū esse actu lucidū. Est eni co-
lor secundum se visibilis ⁊ motiu' lucidi secundū actuȝ:
vt dicitur in secundo de aia. Sed intellect' agens non ē
necessari' ad h̃ ꝙ faciat itellectū possibilē aptū ad reci-
piēdū: qꝛ secūdū id qđ est: est in potētia ad intelligibilia.
5m ergo nõ ē necessariū ponere itellectū agētē. ℂ P̃. sicut se
habet intellectus ad intelligibilia: ita sensus ad sensibi
lia. Sed sensibilia ad hoc ꝙ moueant sensum non indi-
gēt aliquo agente: licet ſm eē spirituale sint in sensu: qui
est susceptiu' rerū sensibiliū sine mã: vt diciť in tertio đ
anima: ⁊ in medio ꝙ recipit spiritualiter spēs sensibiliū:
qđ patet ex h̃ ꝙ i eadē pte mediȝ recipiť spēs ꝯtrarioꝝ:
vt albi ⁊ nigri. ergo nec itelligibilia indigēt aliquo alio
6º itellectu agente. ℂ P̃. ad h̃ ꝙ aliqd qđ ē i potētia redu-
catur in actū in rebus naturalib': sufficit id qđ est i actu
eiusdē generis: sic ex mã q̃ ē potētia ignis: fit actu ignis
per ignem: qui est in actu. Ad h̃ igiť ꝙ itellectus qui in
nobis est in potētia fiat in actu: nõ reqriť nisi itellect' in
actu vel ipsamet itellectualitas: sicut q̃ndo ex cognitiõe
principioꝝ veniūs in cognitionē ꝯclusionū vł alterius:
sic cū aliqs adiscit a magistro. Non est igiť necessarium
7m ponere itellectū agentē: vt videtur. ℂ P̃. itellect' agēs
ad hoc poniť vt illuminet nostra fantasmata. sicut lux
solis illuminat colores. Sȝ ad nostrã illuminationē suf-
ficit diuina lux que illumiat omnē hominē venientē i hūc
mūdū: vt diciť Jo. 1º. Nõ igiť est necessariū ponere itel-
8m lectū agētē. ℂ P̃. act' itellect' est itelligere. Si igitur ē
duplex itellect'. s. agēs ⁊ polis: erit vni' hoīs duplex itel
9º ligere. qđ videť incõueniēs. ℂ P̃. spēs intelligibilis vi-
deť esse pfectio intellect'. Si igiť ē duplex itellectus. s.
possibilis ⁊ agēs: est duplex itelligere: qđ videť supfluū.

5 **Sed cõtra** est rõ Aristo. i 3º de aia: ꝙ cuȝ in oi nã
sit agēs ⁊ id qđ ē in poª: oȝ h̃ duo i aia
esse: quoꝝ alteꝝ ē itellect' agēs: alteꝝ itellect' possibilis.

Rño **Respõdeo.** dōȝ ꝙ nec̃e ē ponere itellectū agentē.
Ad cui' euidētiã ꝯsiderãdū ē ꝙ cū i-
tellect' polis sit in poª ad itelligibilia: nec̃e est ꝙ intelligi
bilia moueãt itellectū possibilē. qđ aūt nõ est nõ pōt aliqd
mouere. Intelligibile aūt ꝑ itellectū possibileȝ: nõ est ali
qd i rerū nã existēs: nec itelligibile ē. Intelligit eni itelle
ct' possibilis noster aliqd q̃si vnū in multis ⁊ đ multis. Ta
le aūt non iuenitur in rerū nã subsistēs: vt Aristo. probat
i 7º metaphisice. oportet igiť si itellect' possibilis debet
moueri ab itelligibili: ꝙ h̃ itelligibile ꝑ intellectū fiat
Et cū nõ possit esse id qđ ē i potētia vt aliqd factū ipsi':
oȝ ponere preter intellectū possibilē agentē: q faciat in-
telligibilia in actu: q̃ moueãt intellectū possibilē. Facit
aūt ea per abstractionē a mã: ⁊ a mãlib' ꝯditiõib': que
sūt pncipia idiuiduatiõis. Cū eni nã spēi quãtū ad id qđ
ꝑ se ad spēȝ ptiet ñ habeat vnde multipliceť i diuersis:
sed indiuiduãtia pncipia sint pter rationē ipsi': poterit
intellect' accipe eam preter oēs cõditiões idiuiduãtes.
⁊ sic accipieť vt aliqd vnū. Et eadeȝ ratione itellect' ac
cipit naturã generis abstrahēdo a differentijs specificis:
vt vnū in multis ⁊ de multis spēb'. Si aūt vniuersalia
per se subsisterēt in reꝝ nã: sic platonici posuerūt: neces
sitas nulla eēt ponere intellectuȝ agēteȝ. qa ipse res itel
ligibiles per se itellectū possibilē mouerent. vnde videť
Aristo. hac necessitate inductus ad ponendū intellectū
agētē: qꝛ nõ ꝯsensit opinioni Platonis de positiõe ydea-
ꝝ. Sūt tñ ⁊ aliqua per se intelligibilia in actu subsistē-
tia in reꝝ nã: sicut sunt substãtie imãles. Sed tamē ad
ea cognoscēda intellectus possibilis pertingere nõ pōt:
sed aliq̃liter in eorū cognitionē deuenit per ea q̃ abstra-
hit a reb' mãlib' ⁊ sensibilibus.

Ad primum dōm ꝙ intelligere nostrū nõ pōt Ad p̃m
cõpleri per intellectū possibilem
tãtū. Nõ eni intellectus possibilis potest intelligere nisi
moueať ab intelligibili. qđ cū nõ pexistat in reꝝ nã: oȝ
ꝙ fiat ꝑ intellectū agentem. veꝝ ē aūt ꝙ due potentie
que sunt in vna substantia anime radicate: cõpatiuntur
sibi ad inuicē. Sȝ ista cõpassio quãtū ad duo pōt itelligi
. s. quãtum ad hoc ꝙ vna potentia impeditur: vel totali-
ter abstrahitur a suo actu: quãdo alia potētia itēse opať.
Sed hoc nõ ē ad ꝓpositū. Uel ēt quãtū ad hoc ꝙ vna
potentia ab alia moueť: sicut imaginatio a sensu. Et hoc
quidē possibile est: qꝛ forma imaginatiõis ⁊ sensus sunt
eiusdē generis. vtreqȝ eni sūt indiuiduales. Et ideo for-
me que sunt in sensu: possunt iprimere formas que sunt
in imaginatione mouēdo imaginatiõeȝ q̃si sibi similes.
Forme aūt imaginatiõis inquãtū sunt indiuiduales: nõ
possunt cãre formas intelligibiles: cū sint vniuersales.
ℂ Ad 2º dōȝ ꝙ ex spēb' receptis i imaginatione a sen- 2m
su tact': imagiatio nõ sufficeret formare formas ad visū
ptinētes, nisi pexisterēt forme per visuȝ recepte i thesa-
uro memorie vel imaginatiõis reseruate. Nõ. n. cec' na-
tus colorē imaginari pōt ꝑ q̃scunqȝ alias spēs sensibiles
ℂ Ad 3m dōm ꝙ ꝯditio recipiētis: nõ pōt transferre spēȝ 3º
receptã de vno genere in aliud. pōt tñ eodē genere ma-
nente variare spēȝ receptā ſm aliquē modū essendi. Et
ideo ē ꝙ cū spēs vniuersalis ⁊ particularis differãt ſȝ ge
nus: sola cognitio intellect' possibiľ nõ sufficit ad hoc ꝙ
spēs q̃ sunt i imaginatiõe pticulares: in eo fiant vniuer-
sales: sȝ reqriť intellect' agēs q h̃ faciat. ℂ Ad 4m dōm 4m
ꝙ de lumine vt cõm. dicit in secundo de aia: ē duplex opi
nio. Quidã eni dixerūt ꝙ lumē necessariū est ad vidē-
dū: q̃tuȝ ad hoc ꝙ dat virtutē colorib' vt possint moue
re visū q̃si color nõ ex se ipso sit visibilis: sȝ per lumē. Sȝ
hoc videť Aristo. remouere cū dicit in 3º de aia. ꝙ color
ē ꝑ se visibilis. qđ non eēt: si solū ex lumine haberet visi-
bilitatē. Et ideo alij aliter dicunt ⁊ melius: ꝙ lumen ne-
cessariū est ad vidēdū inquãtū perficit diaphanū faciēs
illud esse lucidū actu. vnde philosophus dicit in tertio đ
aia: ꝙ color est motiuus lucidi secūdū actuȝ. nec obstat
ꝙ ab eo qui est i tenebris videť ea q̃ sunt i luce: ⁊ nõ eco-

uerso.hoc enim accidit ex eo ꝙ oportet illuminari dya/
phanū:qđ circūstat rem visibilem:vt recipiat visibilem
speciē:que vsqꝫ ad hoc visibilis est:quousqꝫ porrigit ac/
tus luminis illuminātis dyaphanū: lꝫ de propiquo per/
fectius illuminet:ꝛ a lōginquo magis debiliter.Compa/
ratio ergo luminis ad intellectū agentē nō est quātū ad
omnia:cum intellect⁹ agēs ad hoc sit necessarius vt faci
at intelligibilia in potentia: esse intelligibilia actu. Et
hoc significauit Aristo.in tertio de aīa:cum dixit:ꝙ in
5m tellectus agēs est quasi lumē quoquomodo.℄ Ad 5ᵍ
dōm ꝙ sensibile cum sit quoddā particlare nō imp̄mit
nec in sensum nec in mediū speciem alterius generis:cū
spēs in medio ꝛ in sensu nō sit nisi particularis. Intelle/
ctus aūt possibilis recipit spēs alterius generis ꝙ̄ sint in
imaginatiōe:cū intellectus possibilis recipiat spēs vni/
uersales: ꝛ imaginatio nō contineat nisi particulares.
Et ideo in intelligibilibus indigemus itellectu agente:
nō āt in sensibilibus alia potentia actiua:sed oēs poten/
6m tie sensitiue sunt potentie passiue.℄ Ad 6ᵍ dōm ꝙ in/
tellectus possibilis factus in actu nō sufficit ad causan/
dā scientiā in nobis: nisi presupposito itellectu agente.
Si eni loquamur de intellectu in actu qui est ī ipso adi/
scente:contingit ꝙ intellectus possibilis alicui⁹ sit in po
tentia ꝙ̄tū ad aliquid:ꝛ ꝙ̄tū ad aliqd in actu:ꝛ per qđ
est in actu pōt reduci ēt quātū ad id qđ est in potētia in
actū:sicut per id qđ est actu cognoscens p̄ncipia fit in ac/
tu cognoscēs ꝯclusiones q̄s prius cognoscebat ī potētia.
Sed tamē actualē cognitionē principioꝝ habere nō po
test intellectus possibilis.nisi per intellectum agentem.
Cognitio eni principioꝝ a sensibilib⁹ accipit:vt dicitur
in fine libri posterioꝝ. A sensibilibus āt nō possunt itel/
ligibilia accipi:nisi ꝑ abstractionē intellectus agētis.Et
ita pꝫ ꝙ intellectus in actu principioꝝ nō sufficit ad re/
ducēdū intellectū possibilē de potētia in actū sine intel/
lectu agente.Sed in hac reductione intellectus agens
se habet:sicut artifex:ꝛ principia demōstratiōis sicut in/
strumenta. Si aūt loquamur de itellectu in actu docē/
tis:manifestū est ꝙ docēs nō causat sciētiā in adiscente
tanꝙ̄ interius agens:sed sicut exterius āminiculās: sic
ēt medicus sanat sicut exteri⁹ āminiculās:natura autē
7m tāꝙ̄ interius agens.℄ Ad 7ᵍ dōm ꝙ sicut ī reb⁹ nālib⁹
sunt ꝓpria principia actiua in vnoquoqꝫ genere:lꝫ d̄s sit
cā agēs p̄⁹ et cōis:ita ēt reqrit ꝓpriū lumē intellectuale
in hoīe:ꝙ̄uis deus sit p̄ma lux omnes cōiter illuminās.
8m ℄ Ad 8ᵍ dōm ꝙ duorum intellectuū.s.possibilis ꝛ agē
tis sunt due actiones. Nā act⁹ intellect⁹ possibilis est re/
cipere intelligibilia:actio āt intellectus agentis est ab/
strahere itelligibilia. Nec tñ seqt ꝙ sit duplex intellige/
re ī homine:qꝛ ad vnū intelligere oꝫ ꝙ vtraqꝫ istaꝝ acti/
9m onū concurrat.℄ Ad 9ᵐ dōm ꝙ species itelligibilis ea/
dē ꝯpatur ad itellectū agentē ꝛ possibilē:sed ad intellm
possibilem sicut ad recipientem:ad intellectum autem
agentē sic ad facientē huiusmodi spēs ꝑ abstractionē.

℄ Utrū intellectus agens sit vn⁹ ꝛ sepatus.

p̄m Quinto queritur vtrū itellect⁹ agens sit
vn⁹ et separ⁹. Et vr̄ ꝙ sic.qꝛ ph̄s
dicit in 3º de aīa ꝙ itellꝭ agēs nō qn̄ꝫ itelligit:ꝛ
quādoqꝫ nō.nihil āt est tale in nobis.ḡ itelle
ctus agens est sepatus:ꝛ per ꝯsequēs in oībus
2m vnus.℄ P̄.impossibile est ꝙ aliquid sit simul ī potētia
ꝛ in actu respectu eiusdē. Sed intellectus possibilis est
in potētia ad oīa intelligibilia:intellect⁹ āt agens est in
actu respectu eoꝝ:cū sit itelligibiliū spēꝝ actus. Impos/
sibile igit videtur ꝙ in eadē substantia aīe radicetur in/
tellectus possibilis ꝛ agens.Et ita cūꝫ itellect⁹ possibilis
sit in essentia aīe:vt ex p̄dictis pꝫ.intellectus agens erit
separat⁹. ℄ Sed dicebat ꝙ intellectus possis est in po/
tentia ad itelligibilia:et itellect⁹ agēs actu respectu eoꝝ:
sm aliud ꝛ aliō esse. ℄ Sꝫ ꝯ.itellect⁹ possis nō est in po⁹ 3m
ad intelligibilia sm ꝙ hꝫ ea:qꝛ sm hoc iaꝫ est actu ꝑ ea.
Est igitur in potētia ad spēs itelligibiles sꝫ ꝙ sūt in fan/
tasmatib⁹.Sꝫ respectu specieꝝ sm ꝙ sūt ī fātasmatib⁹
in tellect⁹ agens ē act⁹:cū faciat ea itelligibilia in actu ꝑ
abstractionē.ḡ itellectus agens est in potētia ad intelli/
gibilia:sm illud esse sm ꝙ cōparatur intellect⁹ agēs ad
ipsa:vt faciens.℄ P̄.ph̄us in 3º de aīa attribuit qdā in/ 4m
tellectui agenti:q nō videntur nisi substantie separate cō/
uenire:dicēs ꝙ hoc solum est perpetuū ꝛ icorruptibile ꝛ
sepatū.Est igitur intellꝭ agēs substātia sepata vt videt.
℄ P̄.intellectus nō depēdet ex cōplexione corporalꝫ: 5m
cū sit absolut⁹ ab organo corporali.Sed facultas itelli/
gendi in nobis variat sꝫ cōplexiones diuersas. Nō igit
ista facultas nobis cōpetit per istū itellectū qui sit in no/
bis.Et ita videtur ꝙ intellect⁹ agēs sit separ⁹.℄ P̄.ad 6m
actionē aliquaꝫ nō requirit nisi agens ꝛ patiens.Si igit
in tellect⁹ possibilis q se habꝫ vt patiēs in itelligēdo est
aliquid substātie nostre:vt prius mōstratū ē:ꝛ intellect⁹
agēs ē aliquid anime nostre. videt ꝙ ī nobis sufficiēter
habeam⁹ vnde itelligere possimus. Nihil ḡ aliud ē no/
bis necessariū ad itelligēdū:quod tamē pꝫ eē falsuꝫ. In/
digemus eni sensib⁹ ex quib⁹ experimēta accipim⁹ ad
sciēdum.vnde q caret vno sēsu.s.visu:caret vna sciētia.
scilicꝫ coloꝝ. Indigem⁹ etiā ad itelligēdū doctrina que
fit ꝑ magistrū:ꝛ vlteri⁹ illuminatione que fit per deum:
sm ꝙ dicit Jo.p̄mo.Erat lux vera.ꝛc. ℄ P̄. itellectus 7m
agēs cōparatur ad itelligibilia:sicut lumē ad visibilia:
vt patet in 3º de anima.Sed vna lux separata.s.solis suf
ficit ad faciēdū omnia visibilia actu.ergo ad faciēdum
oīa itelligibilia actu sufficit vna lux separata. Et sic nul
la necessitas ē ponere itellectū agētē in nobis.℄ P̄.in/ 8m
tellectus agēs assimilat arti: vt pꝫ ī 3º de aīa.Sed ars ē
p̄ncipiū sepatū ab artificiatis.ḡ ꝛ itellect⁹ agēs est p̄nci
piū separatū.℄ P̄.ꝑfectio cuiuslibet nāe ē vt silet suo 9m
agenti.Tūc.n.generatū ꝑfectū ē quādo ad silitudinē ge
nerātis ꝑtingit:ꝛ artificiatum quādo ꝯsequit ad silitu/
dinē forme q est ī artifice.Si igitur intellect⁹ agēs ē ali
quid aīe nostre:vltima ꝑfectio:ꝛ beatitudo aīe nr̄e erit
in aliquo qđ ē ī ipa:quod pꝫ eē falsum.Sic.n.aīe seipsa
eēt fruēdū.nō ḡ itellectus agēs ē aliquid ī nobis. ℄ P̄. 10m
agēs est honorabili⁹ patiente:vt dicit in 3º de aīa.Si ḡ ī/
tellect⁹ possibilis est aliquo mō separatus:itellect⁹ agēs
erit magis separatus. Quod nō potest esse:vt videt:nisi
omnino extra substantiam aīe ponat.

Sed cōtra est quod dicitur ī 3º de aīa:ꝙ sicut in 3ᵖ
omni natura ē aliquid: hoc quideꝫ vt
mā:aliud aūt qđ est factiuū:ita necesse ī aīa eē has diffe/
rētias. Ad quoꝝ vnū ꝑtinet itellect⁹ possibilis:ad alteꝝ
itellect⁹ agēs. vterqꝫ ḡ itellect⁹ possibilis.s.ꝛ agēs est ali/
quid ī aīa.℄ P̄.operatio itellectus agētis ē abstrahere 2m
spēs intelligibiles a fātasmatib⁹. Qđ qdē semꝑ in no/
bis accidit: Nō aūt eēt ratio quare hec abstractio qn̄qꝫ
fieret:ꝛ quādoqꝫ nō fieret:vt videt:si itellect⁹ agēs eēt
sub̄a separata.nō ē ḡ intellect⁹ agēs substantia separata.

Respōdeo. dōm ꝙ itellectū agētē eē vnū ꝛ sepa/
ratū plus videt ratiōis habere:ꝙ̄ si h̄
de itellectu possibili ponat.Est.n.itellectus possibilis sꝫ
quē sum⁹ itelligētes:qn̄qꝫ qdē ī potētia: qn̄qꝫ aūt ī actu.
Intellect⁹ aūt agens est qui facit nos itelligentes actu.
Agēs aūt inenitur sepatū ab his que reducit ī actuꝫ.Sꝫ
id per qđ aliquid est ī potētia omnino videtur esse intri/

secũ rei. Et iõ plures posuerũt itellectũ agentẽ esse sub/
stantiã separatã. intellectum aũt possibilem eẽ aliqd aĩe
nostre. Et hunc intellectũ agentẽ posuerunt eẽ quãdaʒ
subam separatã: quã itelligentiã nominãt: que ita se hʒ
ad aĩas nr̃as: r ad totã sperã actiuoꝝ r passiuoꝝ: sicut se
habent substãtie supiores separate: quas itellect⁹ dicũt
ad aĩas celestiũ corpoꝝ: que aĩata ponunt: r ad ipsa cele
stia corpora: vt sicut supiora corpora a predictis substã/
tiis separatis recipiũt motũ. aĩe võ celestiũ corpoꝝ itel/
ligibilẽ pfectionẽ: ita hec oĩa iferiora corpora ab itelle/
ctu agẽte separato recipiũt formas r ꝓprios motus: aĩe
võ nostre recipiunt ab eo itelligibiles pfectiões. Sʒ qꝛ
fides catholica deũ r nõ aliquã subam separatã in natu
ra r aĩabus nostris operãtẽ ponit: ideo quidã catholici
posuerunt ꝙ itellectus agens sit ipse de⁹: qui est lux vã
que illuminat oẽm hoĩeʒ venientẽ in hunc mundũ. Sʒ
hec positio si qs diligẽter cõsideret nõ videt̃ eẽ cõueni/
ens. Comparant̃. n. substantie supiores ad aĩas nostras:
sicut corpora celestia ad iferiora corpora. Sicut. n. vtu/
tes supioꝝ corpoꝝ sunt quedã pncipia actiua vlĩa respe
ctu iferioꝝ corpoꝝ: ita virtus diuina: r virtutes aliaruʒ
subarũ scdarũ: si qua ifluentia ex eis fiat in nos cõparã/
tur ad animas nostras: sicut pncipia actiua vlĩa. Uide/
mus aũt ꝙ pter pncipia actiua vlĩa que sunt celestium
corpoꝝ: opʒ eẽ pncipia actiua particularia: que sunt vir
tutes iferioꝝ corpoꝝ determinate ad ꝓprias operatio/
nes huius vel illius rei. Et hoc pcipue requirit̃ in aĩa/
libus perfectis. Inueniunt̃. n. quedã animalia imperfe
cta: ad quoꝝ ꝓductionẽ sufficit virtus celestis corporis
sicut pʒ de animalibus generatis ex putrefactione. Sʒ
ad gnãtionẽ aĩalium pfectoꝝ preter virtutẽ celestẽ re/
quirit̃ etiã virtus pticularis que est in semine. Cũ igit̃
id qd est perfectissimũ in oĩbus corporib⁹ iferioribus sit
itellectualis opatio: preter pncipia actiua vniuersalia q̃
sunt virtus dei illuminãtis vel cuiuscũqʒ alterius sube
separate: requirit̃ in nobis pncipiũ actiuũ ꝓpriũ: per qd
efficiamur itelligibiles i actu: r hoc est itellectus agẽs.
Cõsiderãdũ ẽt est ꝙ si itellectus agẽs ponat̃ aliqua sub/
stantia separata pter deũ: seqtur aliqd fidei nostre repu
gnans: vt. s. vltima pfectio nostra r felicitas sit in cõiun/
ctione aliquali aĩe nostre: nõ ad deũ vt doctrina euange
lica tradit dicẽs: hec est vita eterna: vt cognoscãt te deũ
verũ: sed in cõiunctione ad aliquã aliã subam separatã.
Manifestũ est. n. ꝙ vltima beatitudo siue felicitas ho/
minis ꝯsistit in sua nobilissima opatione que est itellige
re: cui⁹ vltimã pfectionẽ opʒ eẽ per hoc ꝙ itellectus no
ster suo actiuo pncipio cõiungit̃. Tunc. n. vnũqdqʒ passi
uũ maxime pfectũ est: quãdo ptingit ad ꝓpriũ actiuuʒ:
qd est cã pfectionis. Et iõ ponẽtes itellectũ agentẽ esse
aĩa subam separatã: dicunt ꝙ vltima felicitas hoĩs ẽ
in hoc ꝙ possit itelligere itellectũ agentẽ. Ulterius aũt
si diligẽter cõsideremus iueniemus eadẽ rõne ipossibi/
le esse itellectũ agentẽ subam separatã eẽ: qua rõne r de
itellectu possibili hoc supra ostẽsuʒ est. Sicut. n. opera/
tio itellectus poĩs est recipere intelligibilia: ita ꝓpria
operatio itellectus agẽtis est abstrahere ea: sic. n. ea fac
itelligibilia actu. vtrãqʒ aũt harũ operationũ expimur
in nobis ipsis. nã r nos itelligibilia recipimus: r abstra/
himus ea. opʒ aũt in vnoquoqʒ operante esse aliqd for/
male pncipiũ: quo formalr operet̃. non. n. põt aliqd for/
malr opari per id qd est sm eẽ separatũ ab ipso. Sʒ r si
id qd est separatũ est pncipiũ motiuuʒ ad opandũ: nihi/
lominus oʒ eẽ aliqd itrinsecũ quo formalr operet̃: siue
illud sit forma: siue qualiscũqʒ ipressio. Opʒ igit̃ esse in
nobis aliqd pncipiũ formale quo recipiamus itelligibi

lia: r aliud quo abstrahamus ea. Et hꝯ pncipia noĩantur
itellect⁹ poĩs r agẽs. Uterqʒ igit̃ eoꝝ est aliqd in nob.
nõ aũt sufficit ad hoc ꝙ actio itellect⁹ agẽtis que ẽ ab/
strahere itelligibilia ꝯueniat nobis per ipsa fantasma/
ta: que sunt in nobis illustrata ab ipo intellectu agente.
vnũqdqʒ. n. artificiatũ cõsequit̃ actionẽ artificis: cũ tñ
itellectus agẽs cõparet̃ ad fantasmata illustrata sic ad
artificiata. nõ ẽ aũt difficile ꝯsiderare q̃lr in eadẽ suba
aĩe vtrũqʒ possit iueniri. s. itellectus poĩs qui est in põ
ad oĩa itelligibilia: r itellect⁹ agẽs qui facit ea itelligibi
lia in actu. non. n. est ipoĩe aliqd esse in põ respcũ alic⁹: r
in actu respcũ eiusdẽ sm diuersa. Si ergo cõsideremus
ipsa fantasmata per respcm̃ ad aĩam humanã: iueniunt̃
q̃tuʒ ad aliqd eẽ in põ. s. inq̃tuʒ nõ sunt ab idiuiduali/
bus cõditionib⁹ abstracta. quãtũ võ ad aliqd iueniunt̃
eẽ in actu respcũ aĩe: inq̃tuʒ. s. sunt silitudines determi
natarũ rerũ. Est ergo in aĩa nr̃a inenire potẽtialitatẽ re
spectu fantasmatũ: sm ꝙ sunt repñtatiua determiatarꝝ
rerũ. Et hoc ptinet ad itellm̃ poĩeʒ: qui q̃tũ est de se est
in potẽtia ad oĩa itelligibilia: sʒ determiat̃ ad h vel ad
aliud p spẽm a fantasmatib⁹ abstractã. Est ẽt in aĩa iue/
nire quãdã vtutẽ actiuã imãlẽ: q̃ ipsa fantasmata a ma/
terialib⁹ ꝯditionib⁹ abstrahit. Et hoc ptinet ad itellcm̃
agentẽ: vt itellect⁹ sit agens q̃si q̃daʒ vtus pticipata ex
aliq̃ suba supiori. s. deo. vñ ph̃s dicit ꝙ itells agẽs est vt
habitus qdã: r lumẽ. Et in psal. dr̃. Signatũ est sup nos
lumẽ vultus tui dñe. r hꝯ silẽ quodãmõ appet in aĩali/
bus videntib⁹ de nocte: quoꝝ pupille sunt in põ ad oẽs
colores: inq̃tuʒ nullũ colorẽ hñt determiatũ in actu: sʒ
per quãdã lucẽ isitã faciũt quodãmõ colores visibiles
actu. Quidã võ crediderũt itellm̃ agentẽ nõ eẽ aliud q̃
habitũ pncipioꝝ idemõstrabiliuʒ in nobis. Sʒ h eẽ nõ
põt. qꝛ etiã ipsa pncipia idemõstrabilia cognoscim⁹ ab/
strahẽdo a singularib⁹: vt docet ph̃s in p poste. vñ opʒ p̃/
existere itellm̃ agentẽ habitui pncipioꝝ: sic cãʒ ipsius.
Ipsa võ pncipia cõparant̃ ad intellcm̃ agentẽ vt instrã
quedã eius: qꝛ per ea facit alia itelligibilia actu.

Ad primum g̃ dõm ꝙ verbum illud ph̃i: ali/ Ad p^m
q̃n itelligit: aliquãdo võ nõ itelli
git: nõ itellr̃ de itellectu agẽte: sʒ de itellcũ in actu. Naʒ
postq̃ Ar. determinauit de itellectu possibili r agente:
necium fuit vt determinaret de itellectu in actu: cuius
p⁹ dr̃iaʒ ondit ad itellcm̃ poĩeʒ. nã itellect⁹ possibilis r
res q̃ itelligunt̃ nõ sunt idẽ. Sʒ itellcũs siue scia in actu
est idẽ rei scite in actu: sic r de sensu ideʒ dixerat ꝙ sen/
sus r sensibile in potẽtia differũt: sʒ sensus r sensibile in
actu sunt vnũ r idẽ. Iterũ ostẽdit ordinẽ itellcũs poĩs
ad itellcm̃ in actu: qꝛ in vno r eodẽ tpe pus est itellcũs
in potẽtia: q̃ in actu: nõ tñ simplr̃: sicut r multotiẽs con
sueuit h dicere de his que exeunt de potẽtia in actũ. Et
postea subdit vbuʒ iductũ in quo ondit dr̃iam iter itel/
lectũ poĩem: r iter itellcm̃ in actu: qꝛ itellcs poĩs q̃nqʒ
itelligit: r q̃nqʒ nõ: qd nõ põt dici de itellectu in actu. Et
similẽ dr̃iam ondit in. 3. phy. iter cãs in potẽtia r cãs in
actu. ¶ Ad 2^m dõm ꝙ suba aĩe est in potentia r in actu 2^m
respcũ eorundẽ fantasmatũ: sʒ nõ sm idẽ: vt supra expo
sitũ ẽ. ¶ Ad 3^m dõʒ ꝙ itellcũs poĩs est in potẽtia respe 3^m
ctu itelligibiliũ sm esse qd hñt in fantasmatib⁹. Et sm
illud idẽ itellcũs agẽs est actu respcũ eoꝝ: tñ alia r alia
rõne: vt ostensum est. ¶ Ad 4^m dõm ꝙ vba illa ph̃i: ꝙ 4^m
hoc solũ est separatũ r imortale r ꝑpetuuʒ: nõ pñt itelli
gi de itellectu agẽte. nã r supra dixerat ꝙ itellect⁹ possi
bilis est separatus. opʒ aũt ꝙ itelligant̃ de itellcũ i actu
sm cõtextũ supioꝝ vboꝝ: vt supra dcm̃ est. Intells. n. i
actu ꝯprehẽdit r itellm̃ poĩem: r itellm̃ agentẽ. Et h fo/

lum aie est separatū ꝛ perpetuū ꝛ imortale:qđ cõtinet i/
tellectū agētē ꝛ possibilē.nā cetere partes aie nõ sunt si/
5m ne corpore. ❡ Ad 5ᵘ dōm ꝙ diuersitas cõplexionū cau
sat facultatē itelligēdi vel meliorē vel minus bonā:rõ/
ne potētiarū a qb⁹ abstrahit itellcūs:q̄ sunt potētie vtē/
tes organis corporalib⁹:sic imaginatio:memoria:ꝛ hꝫ.
6ᵘ ❡ Ad 6ᵘ dōm ꝙ licz in aia nr̄a sit itellcūs agēs ꝛ possi/
bilis:tn̄ reqr itur aliqd extrinsecū ad hoc ꝙ intelligere
possimus.Et p̄ quidē requirunt̄ fātasmata a sensibilib⁹
accepta:per que repn̄tent̄ intellectui rez determinata/
rū similitudies.nā itellcūs agēs nõ est talis act⁹:in quo
oium rez spēs determinate accipi possint ad cognoscen
dū:sicut nec lumē determinare põt visuz ad spēs deter
minatas coloz:nisi adsint colores determiantes visuz.
Ulterius aūt cū posuerimus itellm̄ agētē eē quādā vir
tutē pticipatā in aiab⁹ nr̄is velut lumē qđdā:necesse est
ponere aliā cām exteriorē a qua illud lumē participet̄.
Et hāc dicimus deū:qui iterius docet inq̄tum hꝫ lumē
aie ifundit:ꝛ supra hꝫ lumen nāle addit pro suo bn̄placi
to copiosius lumē ad cognoscēdū ea ad que nālis rõ at/
tingere nõ põt:sic est lumē fidei:ꝛ lumē ,pphetie. ❡ Ad
7ᵘ 7ᵐ dōm ꝙ colores mouētes visuz sunt extra aiaz:sz fan
tasmata que mouēt itellcm̄ possibilē sunt nobis intrise
ca.Et iõ lz lux solis exterior sufficiat ad faciēdū colores
visibiles actu:ad faciēdū tn̄ fantasmata itelligibilia eē
actu requirit̄ lux iterior:que est lux itellcūs agentis.Et
p̄terea pars itellectiua aie ē pfectior q̄ sensitiua. vnde
nec̄ium est ꝙ magis ei adsint sufficiētia p̄ncipia ad pro/
priā operationē.,ppter qđ ꝛ s̄m itellectiuā partē inueni/
mur ꝛ recipere itelligibilia:ꝛ abstrahere ea : q̄si i nobis
ex̄ñte s̄m itellcm̄ v̄tute actiua ꝛ passiua:qđ circa sensuz
8ᵐ nõ accidit. ❡ Ad 8ᵘ dōm ꝙ lz sit silitudo q̄dā itellect⁹
agētis ad artē:nõ opꝫ hꝫ silitudinē q̄tum ad oia extēdi
9ᵘ ❡ Ad 9ᵘ dōm ꝙ itellcūs agens nõ sufficit per se ad re/
ducendū itellcm̄ possibilē pfecte in actuz:cū non sint in
eo determinate rõnes oiuz rerū:vt dcm̄ est.Et iõ requi/
rit̄ ad vltimā pfectionē itells possibilis:ꝙ vniat̄ aliq̄li
ter illi agēti in quo sunt rõnes oium reruz.s.deo. ❡ Ad
10ᵐ 10ᵐ dōm ꝙ itellcūs agens nobilior est possibili:sicut vir
tus actiua nobilior q̄ passiua:ꝛ magl sepat⁹ sz ꝙ magis
a silitudie māe recedit.nõ tn̄ ita ꝙ sit suba separata.

❡ Utrum aia ꝯposita sit ex materia ꝛ forma.

Sexto querit̄.vtrū aia cõposita sit ex ma
1ᵘ teria ꝛ forma. Et videt̄ ꝙ sic. Di
cit.n.Boetius in li.ᵒ de trini. Forma simplex
subm̄ esse nõ põt.Sed aia est subm̄ sciaruz.s.
ꝛ virtutū.ḡ non est forma simplex.ḡ est com/
2ᵐ posita ex materia ꝛ forma. ❡ P̄.Boetius dicit in li.ᵒ de
hebdoma. Id qđ est:participare aliquid põt:ipsuz v̄o eē
nihil participat:ꝛ pari rõne subiecta participāt. nõ autē
forme:sicut albū põt aliqd participare preter albedinē:
non autē albedo.Sed aia aliquid participat:ea.s.quib⁹
informat̄.anima ḡ nõ est forma tantū. Est ḡ composita
3ᵐ ex materia ꝛ forma. ❡ P̄.si anima est forma tantū ꝛ est
in potētia ad aliqd:maxime videt̄ ꝙ ip̄m esse sit actus
eius.non.n.ipsa est suum esse.Sed vnius potētie simpli
cis vnus est actus.nõ ḡ poterit eē subm̄ alteri⁹ nisi ipsi⁹
esse.Manifestū est autē ꝙ est alioz subiectū.Non est ḡ
4ᵐ suba simplex:sed composita ex materia ꝛ forma. ❡ P̄.
accn̄tia forme sunt ꝯsequētia totam spēm.Accidētia v̄o
materialia sunt ꝯsequētia indiuiduū hoc vel illud. Nā
forma est p̄ncipium speciei.mā v̄o est p̄ncipiū idiuidua
tionis.Si ḡ aia sit forma tantū oia eius accidētia erunt
ꝯsequētia totā spēm.hoc aūt pꝫ esse falsum. Nā musicū
ꝛ grāmaticū ꝛ hꝫ nõ cõsequunt̄ totā spēm. Anime ergo

nõ est forma tātū:sz composita ex mā ꝛ forma. ❡ P̄.for 5ᵐ
ma est p̄ncipiū actionis:mā v̄o p̄ncipiū patiēdi. In quo/
cūqꝫ ergo est actio ꝛ passio:ibi ē compositio forme ꝛ ma/
terie.Sed in ipsa anima est actio ꝛ passio. Nā opatio i/
tellectus possibilis est in patiēdo.,ppter qđ dicit ph̄s ꝙ
itelligere est qđdam pati.Operatio aūt itellcūs agentis
est in agēdo.Facit.n.itelligibilia in potētia itelligibilia
in actu:vt dr̄ in.3.de aia.ergo in aia est cõpositio forme ꝛ
māe. ❡ P̄.in quocūqꝫ inueniunt̄ ,ppietates māe:illud 6ᵐ
opꝫ esse ex mā cõpositum. Sed in anima iueniunt̄ pro/
prietates materie.s.eē in potētia:recipere:subyci:ꝛ alia
hꝫ.ḡ aia est cõposita ex materia ꝛ forma. ❡ P̄.agentiū 7ᵐ
ꝛ patientium opꝫ esse mām cõem:vt pꝫ in p̄ᵒ de gn̄õne.
Quicqd ergo pati põt ab aliquo māli hꝫ in se mām. Sz
anima habet pati ab aliquo materiali.s.ab igne inferni
qui est ignis corpore⁹:vt Aug⁹.,pbat.21.de ciui.dei.ergo
aia in se māz hꝫ. ❡ P̄.actio agentis nõ terminat̄ ad for/ 8ᵐ
mā tantū:sed ad compositū ex materia ꝛ forma:vt ,pba
tur in.7.metaph̄.Sed actio agētis.s.dei terminatur ad
aiam.ergo aia est composita ex materia ꝛ forma. ❡ P̄. 9ᵘ
illud quod est forma tantū statim est ens ꝛ vnū:ꝛ nõ in/
diget aliquo qđ faciat ip̄m ens ꝛ vnū: vt dicit ph̄s in.8.
metaphy.Sed anima indiget aliquo qđ faciat ipsaz en
tem ꝛ vnam.s.deo creante.ergo anima nõ est forma tan
tum. ❡ P̄.agens ad hoc necessarium est vt reducat ali/
quid de potentia in actū.Sed reduci de potētia in actū 10ᵐ
competit soluz illis in quib⁹ est materia ꝛ forma.Si igi
tur anima nõ sit composita ex materia ꝛ forma:nõ indi
get cā agente:quod patet esse falsum. ❡ P̄.Alexāder di 11ᵐ
cit in li.ᵒ de intel lu.ꝙ aia hꝫ itellꝫ ylealem.yle aūt dicit̄
p̄ma materia.ergo in aia est aliquid de p̄ma materia.
❡ P̄.omne quod est:vel est actus purus:vel potētia pu 12ᵘ
ra:vel compositum ex potentia ꝛ actu.Sed anima non
est actus purus:qꝛ hoc solius dei est:nec est potentia pu
ra:qꝛ sic nõ differret a p̄ma materia.ergo est composita
ex potentia pura ꝛ actu.ergo non est forma tantū cū for/
ma sit actus. ❡ P̄.omne qđ indiuiduat̄:indiuiduat̄ ex 13ᵐ
materia.Sed aia nõ idiuiduatur ex materia in qua est
.s.ex corpore:qꝛ perempto corpore cessaret ei⁹ indiuidua
tio.ergo indiuiduatur ex materia ex qua.habꝫ ergo ma
teriam partem sui. ❡ P̄.agentis ꝛ patientis opꝫ esse ali 14ᵐ
quid cõmune:vt pꝫ in p̄mo de generatione.Sed anima
patitur a sensibilibus que sunt materialia.nec est dicere
ꝙ in homine sit alia substantia anime sensibilis ꝛ itelle
ctualis.ergo anima habet aliquid cõmune cū materia/
libus.Et ita videt̄ ꝙ in se mām habeat. ❡ P̄.cum aia 15ᵐ
non sit simplicior q̄ angelus:opꝫ ꝙ sit in genere q̄si spe/
cies.hoc eniz angelo cõuenit.Sed omne qđ est in gene/
re sicut species:videtur esse compositū ex materia ꝛ for
ma.Nam genus se habet vt materia:differentia autem
vt forma. ergo anima est cõposita ex materia ꝛ forma.
❡ P̄.forma communis diuersificatur in multis per di 16ᵐ
uisionem materie.Sed intellectualitas est quedaz for
ma communis:non soluz animabus:sed etiam angelis.
ergo oportet ꝙ etiam in angelis ꝛ in animabus sit aliq̄
materia.per cuius diuisionez hꝫ forma distribuatur in
multos. ❡ Preterea. omne quod mouetur habet mate 17ᵐ
riam.Sed anima mouetur.per hoc enim ostēdit Augu
stinus ꝙ anima non est diuine nature:quia est mutatio/
ni subiecta.Anima ergo est composita ex mā ꝛ forma.

Sed cõtra. omne compositum ex materia ꝛ for/ 1ᵐ
ma habet formam. Si igitur anima
est composita ex materia ꝛ forma.anima habet formā.
Sed anima est forma.ergo forma habet formā : quod
videtur ipossibile:qꝛ sic esset ire in infinitū.

Rño **Respódeo** dōz ꝙ circa hanc qōnez diuersimode aliq opinant̄. Quidā dicūt ꝙ aīa ꝛ oīno oīs sub̄a preter deū: est cōposita ex mā ꝛ forma. Cui⁹

Opinio Auicebron. quidem positionis primus auctor inuenitur Auicebron auctor libri fontis vite. Huius aūt rō est que ēt in obyciēdo ē tacta: ꝙ opꝫ in q̄cūqꝫ inueniūt̄ ꝓprietates mãe inueniri mām. Unū cū in aīa inueniant̄ ꝓprietates mãe q̄ sunt recipe: subyci: esse i potentia: ꝛ alia hꝰ: arbitratur esse necessariuꝫ ꝙ in aīa sit mā.

Reprobatio. Sed hec rō friuola est: ꝛ positio impossibilis: debilitas aūt huius rōnis appet ex hoc ꝙ recipe: ꝛ subyci: ꝛ alia hꝰ: non ſm eandez rōnē cōueniunt aīe ꝛ mãe prime. Nā mā prima recipit aliqd cū trāsmutatione ꝛ motu. Et q2 oīs transmutatio ꝛ motus reducit̄ ad motū localē: sicut ad primū ꝛ cōiorē: vt ꝓbatur in .8. phisi. relinqt̄ ꝙ mā in illis tm̄ inuenit̄: in qbus est potētia ad vbi: hꝰ aūt sunt solū corpalia q̄ loco circūscribūt̄: vn̄ mā non inuenit̄ nisi in rebus corpalibus: ſꝫ ꝙ phī de mā sunt locuti: nisi aliqs māz sumere velit equiuoce. Aia aūt nō recipit cū motu ꝛ trāsmutatiōe: imo per sepationē a motu ꝛ a reb⁹ mobilib⁹: ſm ꝙ dr̄ in .7. phisi. ꝙ in qescendo fit aīa sciēs ꝛ prudēs: vn̄ ēt phs dicit in 3⁰ de aīa: ꝙ intelligere dr̄ pati alio mō q̄ sit i rebus corpalibus passio. Si qs ergo ꝯcludere velit aīam esse ex mā compositā ꝑ hoc qđ recipit vel patit̄: manifeste ex equiuocatione decipit̄. Sic ergo manifestū est rōnem predictā esse friuolā.

Probat illā positionē eē ipossibilem. Qz ēt positio sit impossibilis: multipliciter manifestū eē pōt. Primo quidē q2 forma mãe adueniens constituit spēm. Si ergo aīa sit ex mā ꝛ forma composita: ex ipsa vnione forme ad māz aīe ꝯstituet̄ quedā spēs in rerū nā: qđ aūt ꝑ se hꝫ spēm: non vnit̄ alteri ad spēi ꝯstōnē: nisi alterꝫ ipsoꝝ corrūpat̄ aliquo mō: sicut elemēta vniūtur ad cōponendā spēm mixti. Nō igit̄ aīa vniret̄ corpi ad ꝯstituendā humanā spēm: sed tota spēs humana ꝯsisteret in aīa: qđ pꝫ esse falsuꝫ: q2 si corpus nō ꝑtineret ad spēz hoīs: accn̄taliter aīe aduenīret. Non aūt pōt dici ꝙ ſm hoc nec manus est cōposita ex mā ꝛ forma: q2 nō hꝫ cōpletā spēz: sed est ps speciei: manifestū est .n. ꝙ mā manus nō seorsum sua forma ꝑficit̄: sed vna forma est q̄ sit̄ ꝑficit māz totius corporis: ꝛ oīum ꝑtiuꝫ eius: qđ nō posset dici de aīa si esset ex mā ꝛ forma cōposita. Naz prius oporteret māz aīe ordie nãe ꝑfici ꝑ suā formā: ꝛ postmodū corpus ꝑfici ꝑ aīaz: nisi forte qs diceret ꝙ mā aīe eēt aliq̄ ps mãe corpalis: qđ ē oīno absurdū. Itē positio prima ondītur ipossis ex h̄ ꝙ in oī cōposito ex mā ꝛ forma: mā se hꝫ vt recipiēs esse: non aūt vt quo aliqd est: hoc .n. ꝓpriū est forme. Si ergo aīa sit cōposita ex mā ꝛ forma: impossibile est ꝙ anima se tota sit principiū formale essendi corpori: non igitur anima erit forma corporis: sed aliqd anime. Quicquid autem est illud quod est forma huius corporis est anima. Non igitur illud quod ponebatur compositū ex materia ꝛ forma est anima: sed solū forma eius. Apparet etiā hoc esse impossibile alia ratione. Si enim anima est cōposita ex materia ꝛ forma ꝛ iterum corpus: vtrūqꝫ horuꝫ habebit per se suam vnitatez. Et ita necessariuꝫ erit ponere aliquid tertium quo vniatur anima corpori. Et hoc quidā sequentes predictā positionem concedunt. Dicunt enim animā vniri corpori mediante luce: vegetabile quidē mediāte luce celi syderei: sensibile vero mediante luce celi chrystallini. Rōnale vero mediante luce celi empirei: que omnino fabulosa sunt. Oportet enim imediate animā vniri corpori: sicut actū potētie: sicut patet in .8. metaphisi. vnde manifestum sit ꝙ anima nō potest esse composita ex materia ꝛ forma. Non tamen excluditur quin in anima sit actus ꝛ potentia. Nam potentia ꝛ actus non solū in rebus mobilibus: sed etiā in imutabilibus inueniūtur: ꝛ sunt communiora: sicut dicit phs in .8. metaphisi. cuꝫ materia nō sit i rebus imobilibus. Idē prima par. q.75. ar. 5. ꝛ primo scrip. di. 8. qōne 5. ar. 2. ꝛ 2⁰ scrip. di. 17. q. i. ar. 2. ꝛ de spiritu. q. i. Quomodo autē in anima actus ꝛ potentia inueniantur: sic considerādum est ex materialibus ad imaterialia procedendo. In substantys eni ex materia ꝛ forma compositis tria inuenimus. s. materiaz ꝛ formā ꝛ tertiuꝫ esse. Cuius quidez principiū est forma. Nā materia ex hoc ꝙ recipit formā participat esse. Sic igitur esse consequitur ipsam formā. Nec tamen forma est suū esse: cū sit eius principiū. Et licet materia nō pertingat ad esse nisi per formā: forma tamen inquantū est forma non indiget materia ad suū esse: cū ipsam formaz consequatur esse: sed indiget materia: cuꝫ sit talis forma que per se non subsistit: nihil ergo prohibet esse aliquam formam a materia separatā que habeat esse: ꝛ esse sit in hꝰ forma. Ipsa enim essentia forme comparatur ad eē: sicut potentia ad propriuꝫ actum. Et ita in formis per se subsistentibus inuenitur ꝛ potentia ꝛ actus: inquantum ipsum esse est actus forme subsistentis: que non est suuꝫ esse. Si aūt aliqua res sit que sit suū esse: quod proprium dei est: nō est ibi potentia ꝛ actus: ſꝫ actus purus. Et hic est qđ Boetius dicit in lib. de ebdomadibus: ꝙ in alys que sunt post deū differt esse ꝛ qđ est: vel sicut quidā dicunt quod est ꝛ quo est. Nam ipsum esse est quo aliquid est: sicut cursus est quo aliquis currit. Cuꝫ igitur anima sit quedam forma per se subsistens: potest esse in ea compositio act⁹ ꝛ potētie. i. eē ꝛ qđ ē: nō aūt cōpō mãe ꝛ forme.

Ad primū ergo dicendum ꝙ Boetius loquitur ibi de forma que est omnino simplex Ad p̄ᵐ
scꝫ de diuina essentia: in qua cum nihil sit de potētia: sed sit actus purus: omnino subiectum esse non potest. Alie autem forme simplices: ꝛ si sint subsistentes vt angeli ꝛ anima: possunt tamen esse subiecta ſm ꝙ habēt aliquid de potentia: ex qua competit eis vt aliquid recipere possint. ❡ Ad scđm dōm ꝙ ipsum esse est actus vltimus q 2ᵐ
ꝑticipabilis ē ab oībus: ipsuꝫ aūt nihil participat: vnde si sit aliqd qđ sit ipꝫ esse subsistēs sicut de deo dicimus: nihil ꝑticipare dicimus: nō aūt ē silr̄ rō de alys formis subsistentibus: q̄s necesse est ꝑticipare ipm esse: ꝛ cōparari ad ipm: vt potentiā ad actū. Et ita cū sint quodāmō in potentia: psit aliqd aliud ꝑticipare. ❡ Ad 3ᵐ dōm ꝙ 3ᵐ
forma aliqua nō solū comparat̄ ad ipsuꝫ esse: vt potētia ad actum: sed etiam nihil prohibet vnā formaz comparari ad aliam vt potentia ad actum: sicut dyaphanuꝫ ad lumen: ꝛ ad lumen colorez: vnde si dyaphanitas esset forma separata per se subsistens: non solum esset susceptiua ipsius: sed etiaꝫ luminis. Et similiter nihil prohibet formas subsistentes que sunt angeli ꝛ aīe: non soluꝫ esse susceptiuas ipsius esse: sed etiaꝫ aliaruꝫ perfectionū. Sed tamen quanto huiusmodi forme subsistentes perfectiores fuerint: tanto paucioribus participant ad sui perfectionez: vtpote in essentia sue nature plus perfectiōis habentes. ❡ Ad quartuꝫ dicenduꝫ ꝙ licet anime humane 4ᵐ
sint forme tm̄: sunt tamen forme indiuiduate in corporibus: ꝛ multiplicate numero ſm multitudinez corporuꝫ: vnde nihil prohibet quin aliqua accidentia consequantur eas: ſm ꝙ sunt indiuiduate: que non consequuntur totam speciem. ❡ Ad quintum dicendum ꝙ passio que 5ᵐ
est in anima que attribuitur intellectui possibili: non est de genere passionuꝫ que attribuuntur materie: sed equiuoce dicitur passio vtrobiqꝫ: vt patet per philosophuꝫ in 3. de anima: cuꝫ passio intellectus possibilis consistat in receptiōe: ſm ꝙ recipit aliqd imālr. Et silr̄ actio intellectus agentis: nō est eiusdē modi cuꝫ actione formarū naturaliū. Nā actio itellectus agētis ꝯsistit in abstrahēdo

a materia:actio vero agentiū naturaliū in imprimēdo
formas in materia:vnde ex huiusmodi actione ꝛ passio
ne que inuenitur in anima:non sequitur ꝙ anima sit cō
6⁹ posita ex materia ꝛ forma. ℭ Ad sextum dicendum ꝙ
recipere:ꝛ subijci:ꝛ alia huiusmodi alio mō aīe ꝯueniūt
ꝗ̄ materie p̄me:vnde nō sequitur ꝙ ꝓprietates mā̄e in
7ᵐ aīa inueniātur. ℭ Ad 7ᵐ dōm ꝙ licet ignis inferni a quo
aīa patit̄ sit materialis ꝛ corporalis:non tn̄ anima patit̄
ab ipso materialiter:ꝑ modū.s.corpoꝝ materialiū:s; pa
tit̄ ab eo afflictionē spūalem:scdm ꝙ est instrm̄ diuine iu
8ᵐ stitie iudicantis. ℭ Ad 8ᵐ dōm ꝙ actio generantis ter
minat̄ ad cōpositū ex mā̄ ꝛ forma:qꝛ generans naturale
non nisi ex mā̄ generat. Actio v̄o creantis non est ex ma
teria:vñ non opꝫ ꝙ actio creantis terminet̄ ad composi
9ᵐ tum ex mā̄ ꝛ forma. ℭ Ad 9ᵐ dōm ꝙ ea que sunt forme
subsistentes: ad hoc ꝙ sint vnū ꝛ ens nō reqrunt causaꝫ
formalē:qꝛ ipse sunt forme:hñt tñ cām exteriorem agen
10ᵐ tem que dat eis esse. ℭ Ad 10ᵐ dōm ꝙ agens per motuꝫ
reducit aliqd de potentia in actū. Agens autē sine motu
non reducit de potētia in actuꝫ:sed facit esse actu:qđ ꝺm
naturam est potētia ad esse. Et hō̧ agens ē creans. ℭ Ad
11ᵐ 11ᵐ dōm ꝙ intellectus ylealis.i.mālis:noiatur a qbusdā
intellectus possibilis:nō qꝛ sit forma mālis:sed qꝛ hꝫ si
militudinē cū mā̄:inquantuꝫ est in potentia ad formas
12ᵐ intelligibiles:sicut mā̄ ad formas sensibiles. ℭ Ad 12⁹
dōm ꝙ lꝫ aīa non sit actus purus nec potentia pura:non
tñ seqtur ꝙ sit cōposita ex materia ꝛ forma: vt ex dictis
13ᵐ manifestuꝫ est. ℭ Ad 13ᵐ dōm ꝙ aīa nō indiuiduatur ꝑ
materiam ex qua fit:sed ꝺm habitudineꝫ ad mām̄ in q̄
est:qđ qualiter possit esse in qōnibus precedentibus ma
14ᵐ nifestum est. ℭ Ad 14ᵐ dōm ꝙ anima sensitiua non pa
titur a sensibilibus:sed ꝯiunctum. Sentire.n.qđ est pati
15ᵐ quoddā non ē aīe tm̄:sed organi animati. ℭ Ad 15⁹ dōꝫ
ꝙ aīa non est in genere proprie q̄si spēs:sed quasi ps spe
ciei humane:vñ nō seqtur ꝙ sit ex materia ꝛ forma com
16ᵐ posita. ℭ Ad 16ᵐ dōm ꝙ intellectualitas non contingit
multis:sicut vna forma speciei distributa in multos ꝺm
diuisioneꝫ materie cum sit forma spiritualis ꝛ imateria
lis:sed magis diuersificatur per diuersitatem formaruꝫ
siue sint forme differētes specie:sicut homo ꝛ angelus:si
ue sint differentes numero solo:sicut anime diuersorum
17ᵐ hominum. ℭ Ad 17ᵐ dicendū ꝙ anima ꝛ angeli dicun
tur spiritus mutabiles:prout possunt mutari ꝺm electio
nem:que quidem mutatio est de operatione in operatio
nem. Ad quā mutationem non requiritur materia : sed
ad mutationes naturales que sunt de forma ad formaꝫ:
vel de loco ad locum.

ℭ Utrum angelus ꝛ anima differant specie.

Eptimo queritur: vtrū angelus ꝛ aīa
differant specie. Et vr̄ ꝙ nō.
1ᵐ Quoꝝ.n.eadem est operatio propria ꝛ natu
ralis:sunt eadem ꝺm spēm:qꝛ ꝑ opationeꝫ nā̄
rei cognoscit̄. Sed aīe ꝛ angeli est eadeꝫ opa
tio propria ꝛ nālis.s.intelligere : ergo aīa ꝛ angelus sunt
eiusdē speciei. ℭ Sed dicebat̄ ꝙ intelligere anime ē cū
discursu:intelligere vero angeli sine discursu. Et sic non
2⁹ est eadē operatio ꝺm spēm aīe ꝛ angeli. ℭ Sed ꝯ:diuer
saꝝ operationuꝫ ꝺm spēm non est eadem potentia. Sed
nos per eandem potentiā.s.per intellectū possibilem in
telligimus quedā sine discursu.s.prima principia:quedā
vero cum discursu.s.conclusiones: ergo intelligere cum
3⁹ discursu ꝛ sine discursu nō diuersificant speciem. ℭ P̄.
intelligere cuꝫ discursu ꝛ sine discursu videtur differre:
sicut esse in motu ꝛ esse in quiete: naꝫ discursus est qdaꝫ
motus intellectus de vno in aliud. Sed eē in motu ꝛ ge
te non diuersificant speciem. Nam motus reducitur ad
illud genus in quo est terminus motus: vt dicit com. in
3° phisi. vnde ꝛ phs ibidē dicit ꝙ tot sunt species motus
quot ꝛ species entis sunt.s.terminantis motuꝫ: ergo nec
intelligere cuꝫ discursu ꝛ sine discursu differunt ꝺm spe
ciem. ℭ P̄. sicut angeli intelligunt res in verbo:ita ani 4⁹
me beatoruꝫ. Sed cognitio que est in verbo est sine dis
cursu. Unde Augustinus dicit 14.° de trini. ꝙ in patria
non erunt cogitationes volubiles. Non ergo differt aīa
ab angelo per intelligere cum discursu:ꝛ sine discursu.
ℭ P̄. omnes angeli non conueniunt in specie:vt a mul 5ᵐ
tis ponitur:ꝛ tamen omnes angeli intelligūt sine discur
su. Non ergo intelligere cum discursu ꝛ sine discursu fa
cit diuersitatem speciei in substantijs intellectualibus.
ℭ Sed dicebat̄ ꝙ etiaꝫ angeloꝝ alij perfectius alijs in
telligūt. ℭ Sed cōtra . magis ꝛ minus non diuersificat 6⁹
speciem:sed intelligere perfectius ꝛ minus perfecte non
differt nisi per magis ꝛ minus : ergo angeli non differūt
ꝺm spēꝫ per hoc ꝙ magis ꝑfecte vel minus ꝑfecte intel
ligunt. ℭ Preterea. omnes anime humane sunt eiusdē 7ᵐ
speciei:non tamen omnes equaliter intelligunt. Non er
go est differentia speciei in substantijs intellectualibus
per hoc ꝙ est perfectius vel minus perfecte intelligere.
ℭ Preterea . anima humana dr̄ itelligere discurrendo 8⁹
per hoc quod intelligit causam per effectum: ꝛ econuer
so. Sed hoc etiā contingit angelis:dicitur enim in libro
de causis ꝙ intelligentia intelligit quod ē supra se:qꝛ est
causata ab ea:ꝛ intelligit quod est sub se:qꝛ ē causa ei:er
go non differt angelus ab anima per hoc quod est intel
ligere cū discursu ꝛ sine discursu. ℭ Preterea : quecūqꝫ 9ᵐ
perficiuntur eisdem perfectionibus:vidētur esse eadem
ꝺm speciem:nam proprius actus in propria potentia fit.
Sed angelus ꝛ anima perficiuntur eisdem perfectioni
bus.s.gratia:gloria:charitate:ergo sunt eiusdem speciei.
ℭ Preterea. quorum est idem finis: videtur esse eadeꝫ 10ᵐ
species. Naꝫ vnumqđqꝫ ordinatur ad finem per suā for
mam que est principium speciei. Sed angeli ꝛ anime est
idem finis.s.beatitudo eterna:vt patet per id quod dici
tur Math.22.° ꝙ filij resurrectionis erūt sicut angeli in
celo. Et Grego. dicit ꝙ anime assumunt̄ ad ordines an
geloꝝ:ergo angelus ꝛ aīa sunt eiusdem spēi. ℭ P̄. si an 11ᵐ
gelus et aīa spē differunt:opꝫ ꝙ angelus sit superior aīa
in ordine nature:ꝛ sic erit medius inter animam ꝛ deū.
Sed inter mentem nostrā ꝛ deum non est mediū:sicut
Augu. dicit:ergo angelus ꝛ anima non differunt specie.
ℭ Preterea. ipressio eiusdē imaginis in diuersis nō di 12ᵐ
uersificat spēm:imago.n. Herculis in auro ꝛ in argento
sunt eiusdē spēi. Sed tā in aīa q̄ꝫ in angelo ē imago dei:
ḡ angelus ꝛ aīa nō differūt spē. ℭ Preterea. quoꝝ ē ea 13ᵐ
dē diffinitio:est eadē spēs. Sed diffinitio angeli ꝯuenit
aīe. Dicit.n. Dam. ꝙ angelus ē suba icorporea semꝑ mo
bilis:arbitrio libera:deo ministrās:gratia non nā̄ imor
talitatē suscipiēs. Hec aūt oīa aīe humane ꝯueniunt: er
go aīa ꝛ angelus sunt eiusdē spēi. ℭ P̄. quecūqꝫ ꝯueniūt 14ᵐ
in vltima differentia sunt eadem specie:qꝛ vltima diffe
rentia est constitutiua speciei. Sed angelus ꝛ aīa conue
niūt in vltia dr̄ia:in hoc.s.qđ est itellectuale esse : qđ opꝫ
esse vltimaꝫ dr̄iam:cū nihil sit nobilius in nā̄ aīe vel an
geli. Semꝑ.n. vltima dr̄ia ē cōpletissima : ergo angelus
ꝛ aīa non differūt spē. ℭ P̄. ea q̄ non sunt in spē: non pñt 15ᵐ
spē differre. Sed aīa non est in spē:sed magis est ps spēi
ergo nō potest specie differre ab angelo. ℭ P̄. diffinitio 16ᵐ
proprie competit speciei. Ea ergo que non sunt diffinibi
lia non videntur esse in specie. Sed angelus ꝛ anima nō
sunt diffinibilia:cū nō sint compositi ex mā̄ ꝛ forma: vt

supra ostēsum ē. In omni.n.diffinitione est aliqd vt mate
ria ⁊ aliquid vt forma: vt patet per philosophum in 8°
metaphisi. vbi ipse dicit: ꝙ si species rerum eēnt sine
materijs: vt Plato posuit: nō essent diffinibiles. ergo an
gelus ⁊ anima non proprie possunt dici specie differre.
17° ℂ P̄. oīs species cōstat ex genere ⁊ differētia. genus aūt
⁊ differētia in diuersis fundanť: sicut gen⁹ hoīs qḋ ē ani
mal in nā̄ sensitiua: ⁊ differētia ei⁹ que est rōnale in natu
ra intellectiua. In angelo aūt ⁊ aīa nō sunt aliqua diuer
sa sup̄ que genus ⁊ drīa fundari possint. Essentia eni eoꝝ
est simplex forma. Esse aūt eoꝝ nec gen⁹ nec drīa eē pōt.
Phs eni ꝓbat in 3° metaphi. ꝙ ens nec est gen⁹: nec dif
ferētia. ergo angelus ⁊ aīa nō habēt gen⁹ ⁊ differētiam: ⁊
18° ita nō possunt specie differre. ℂ P̄. quecūqȝ differūt spe
cie differūt per differētias ꝯrias: sed in substātijs imālī
bus nō est aliqua ꝯrietas: qꝛ ꝯrietas ē ꝓncipiū corrupti
19° onis. ergo angelus ⁊ aīa nō differūt specie. ℂ P̄. angelus
⁊ aīa ꝓcipue differre videnť: per hoc ꝙ angelus nō vniť
corpori: aīa v̄o vnitur: sed hoc nō pōt facere aīam differ
re specie ab angelo. Corpus eni cōparať ad aīam vt mā̄.
materia v̄o nō dat spēȝ forme: sed magis ecōuerso. Nul
lo igiť mō angelus ⁊ aīa differūt specie.

3 Sz ꝯtra. Ea que nō differūt specie sed numero: nō differūt nisi per māȝ: sed angelus ⁊ aīa nō
habēt mām: vt ex supiori qōne manifestať. ergo si ange
lus ⁊ aīa nō differunt specie: ēt numero nō differūt: qḋ pȝ
esse falsum. Relinqť ḡ ꝙ differunt specie.

R. Respódeo. Dōm ꝙ quidā dicūt aīam humaneȝ ⁊ angelos eiusdē esse spēi. Et h̄ videť
ꝓmo posuisse Origeñ. volēs eni vitare antiquoꝝ hereti
coꝝ errores: qui diuersitatē rerū diuersis attribuebant
ꝓncipijs: diuersitatē boni ⁊ mali introducētes: posuit oī
um rerū diuersitatē ex libero arbitrio ꝓcessisse. Dixit.n.
ꝙ deus fecit oēs creaturas rōnales a ꝓncipio equales. q̄
rum quedam deo adherentes: in melius profecerūt f̄m
modū adhesionis ad deū. Quedā v̄o a deo per liberū ar
bitriū recedētes: in deterius ceciderūt f̄m quātitatē re
cessus a deo. Et sic quedā earū sunt īcorporate corporib⁹
celestibus. q̄dā v̄o corp̄ib⁹ humanis: q̄dā v̄o vsqȝ ad ma
lignitatē demonū ꝓuerse sunt: cū tñ ex sue creationis ꝓn
cipio essent oēs vniformes. Sed q̄ntū ex ei⁹ positione vi
deri pōt. Origeñ. attēdit ad singularū creaturarū bonū:
pretermissa ꝯsideratione toti⁹. Sapiēs tñ artifex in dis
positione partiū nō cōsiderat solum bonū huius partis:
aut illius: sed multo magis bonum totius. vñ edificator
nō facit oēs partes domus eque ꝓciosas: sed magis ⁊ mi
nus f̄m ꝙ ꝯgruit ad bonā dispōnē domus. Et siłr in cor
pore aīalis nō oēs partes habēt oculi claritatem: qꝛ esset
aīal impfectū: sed est diuersitas in partib⁹ aīalis: vt oīal
possit eē pfectū. Ita etiā deus f̄m suā sapiētiaȝ nō oīa ꝓ
duxit equalia. Sic eniȝ impfectū eēt vniuersuȝ: cui mul
ti gradus entiū deessent. Siłe igiť est querere in opatio
ne dei quare vnā creaturā fecerit alia meliorē: sicut q̄re
reť quare artifex in suo artificio partiū diuersitatē insti
tuerit. Hac igiť Origeñ. rōne remota sunt aliqui ei⁹ posi
tionē imitātes dicētes oēs intellectuales substātias esse
vnius speciei. ꝓpter alias tñ rōnes que in obyciēdo sunt
tacte. Sed ipsa positio videť esse ipossibilis. Si eniȝ an
gelus ⁊ aīa ex mā̄ ⁊ forma nō cōponunť: sȝ sūt forme tñ:
vt in ꝓcedēti qōne dictū est: opȝ ꝙ oīs differētia qua an
geli adinuicem distinguunť: vel etiā ab aīa: sit differētia
formalis: nisi forte ponereť ꝙ angeli etiam essent vniti
corporibus: sicut ⁊ aīe: vt ex habitudine ad corpa differē
tia mālis in eis eē posset: sicut ⁊ de aīab⁹ dictū est supra.
Sed hoc nō poniť cōiter. Et si hoc ponereť: nō ꝓficeret
ad hāc positionē: qꝛ manifestuȝ est ꝙ illa corpora specie
differrēt ab humanis corporib⁹: q̄bus aīe vniūtur: ⁊ di
uersorū corpoꝝ f̄m speciē diuersas pfectiones f̄m speciē
oportet eē. hoc igiť remoto ꝙ angeli nō sint forme corpo
rum si nō sint cōpositi ex mā̄ ⁊ forma: nō remanet ange
lorum adinuicem vel ad animam differētia nisi forma
lis. Formalis autēȝ differētia speciem variat. Nam for
ma est que dat spēm rei. Et sic relinquitur ꝙ nō solum
angeli ab anima: sed ipsi etiam ab inuicem spē differāt.
Si q̄s aūt ponat ꝙ āgeli ⁊ aīa sint ex mā̄ ⁊ forme ꝯpositi:
adhuc hec opinio stare non potest. Si enim tam ī ange
lis q̄ȝ in anima sit materia de se vna: sicut omnium cor
porum inferiorum est materia vna: diuersificata tātum
secūdum formam: oportebit etiam ꝙ diuisio illi⁹ mate
rie vnius ⁊ cōmunis: sit principium distinctionis āgeloꝝ
ab inuicem ⁊ ab anima. Cum autem de ratione materie
sit ꝙ de se careat omni forma: nō poterit ītelligi diuisio
materie ante receptioneȝ forme: que secūdū materie di
uisionem multiplicatur: nisi per dimēsiōes q̄ntitatiuas:
vñ phs dicit in primo phisi. ꝙ subtracta quātitate sub
stātia remanet īdiuisibilis. Que autem cōponuntur ex
materia dimēsioni subiecta sunt corpora: ⁊ nō soluȝ cor
pori vnita. Sic igitur angelus ⁊ anima sunt corpora: qḋ
nullus sane mētis dixerit: presertim cum ꝓbatum sit ꝙ
intelligere non potest esse actus corporis vlli⁹. Si vero
materia angelorum ⁊ anime non sit vna ⁊ cōmunis: sed
diuersorum ordinum: hoc nō potest esse nisi f̄m ordineȝ
ad formas diuersas: sic ponitur ꝙ corpoꝝ celestiū ⁊ infe
riorum nō sit vna materia cōmunis. Et sic talis materie
differerentia speciem faciet diuersam. vnde impossibi
le videtur ꝙ angeli ⁊ anima sint eiusdem speciei. Secū
dū aūt q̄d specie differāt cōsiderandum restat. opȝ autē
nos ī cognitionem substantiarum ītellectualium per cō
siderationem substantiarum materialium ꝓuenire. In
substantijs autem materialibus diuersi gradus pfectio
nis nature: diuersitatem speciei cōstituūt. Et hoc quidē
facile patet: si quis ipsa genera materialium substātiaꝝ
consideret. Manifestū ē.n. ꝙ corpora mixta supgredi
untur ordine perfectionis elemēta: plāte autem corpo
ra mineralia: ⁊ aīalia plātas: ⁊ ī singulis generibus secū
dum gradum perfectiōis naturalis diuersitas spērum
inuenitur. Nā in elemētis terra est infimum: ignis vero
nobilissimū. Similiter autem in mineralibus gradatiȝ
natura iuenitur per diuersas species proficere vsqȝ ad
speciem auri. In plātis etiam vsqȝ ad speciem arborum
perfectarum. Et in animalibus vsqȝ ad speciē hominis:
cum tamen quedam animalia sint plantis propinquissi
ma: vt immobilia: que habent solum tactum. Et simili
ter plantarum quedam sunt inanimatis propinqua: vt
patet per philosophum ī libro de vegetabilibus. Et pro
pter hoc philosophus dicit ī 8° metaphi. ꝙ species reruȝ
naturalium sunt sicut species numerorum in quibus
vnitas addita vel subtracta variat speciē. Ita igitur ⁊ ī
substātijs īmaterialib⁹ diuersus gradus perfectionis na
ture facit differentiam speciei. Sed quantum ad aliqd
differēter se habet in substātijs īmaterialibus ⁊ materi
alibus. vbicūqȝ.n. est diuersitas graduum oportet ꝙ gra
dus cōsiderentur per ordinē ad aliquod vnū principiū.
In substātijs igitur materialibus attenduntur diuersi
gradus speciem diuersificantes in ordine ad primum
principiuȝ: qḋ est materia. Et inde est ꝙ prime species sūt
imperfectiores: posteriores vero perfectiores: ⁊ per ad
ditionem se habētes ad primas: sicut mixta corpora ha
bēt speciem perfectiorem q̄ȝ sint species elementorum:
vtpote habētes ī se q̄cq̄d habēt elemēta: ⁊ adhuc ampli⁹

vñ silis est cōparatio plātarū ad corpa mineralia:⁊ aīali
uz ad plātas. In subys vō imālib⁹ ordo graduū diuersa
rum specierum attenditur non quidem secūdum com
parationez ad materiam quā non habent: sed secūdum
cōparationē ad p̄mū agēs:quod opz esse ꝑfectissimū. Et
ideo prima spēs i eis est perfectior scda: vtpote similior
p̄mo agēti:⁊ secūda diminuit̄ a perfectione prime; ⁊ sic
deiceps vsq̄ ad vltimā eaꝝ. Sūma aūt ꝑfectio p̄mi agē
tis in hoc cōsistit:ꝙ i vno simplici habz oimodā bonita
tē ⁊ ꝑfectionē. vñ q̄to aliqua substātia imālis fuerit pri
mo agēti ꝓpinqor: tāto in sua nā simplici ꝑfectiorē hz
bonitatē suā:⁊ min⁹ idiget iherētib⁹ formis ad sui cōple
tionē. Et hoc q̄dē gradati ꝓducit̄ vsq̄ ad aiaz humanā:q̄
in eis tenet vltimū gradū:sicut mā prima i genere reruz
sensibiliū. vñ in sui nā nō habz perfectiōes itelligibiles:
sed est in potētia ad itelligibilia:sicut mā prima ad for
mas sēsibiles. vnde ad propriā operationē idiget vt fiat
i actu formaꝝ itelligibiliū:acquirendo eas ꝑ sensitiuas
potētias a reb⁹ exteriorib⁹. Et cū oꝑatio sensus sit ꝑ orga
nū corporale: ex ipa ↄditiōe sue nature ↄpetit ei ꝙ corpo
ri vniatur:⁊ ꝙ sit pars speciei humane:non habens in se
speciem completam.

Ad p̄m Ad primuz ergo dōm ꝙ itelligere angeli ⁊ aie nō est eiusdē spēi. Manifestū ē.n.
ꝙ si forme que sūt principia oꝑationum differūt specie:
necesse est ⁊ operationes ipsas specie differre:sicut cale
facere ⁊ īfrigidare differūt secūdū differētiaz caloris ⁊
frigoris. Species autē intelligibiles quib⁹ aie itelligunt
sūt a fātasmatibus abstracte:⁊ ita nō sūt eiusdē rationis
cū spēb⁹ itelligibilibus quib⁹ āgeli itelligūt:que sūt eis
inate:secūdū qđ dicit̄ i li° de causis:ꝙ omnis itelligētia
est plena formis:vñ ⁊ itelligere hominis ⁊ āgeli nō est
eiusdē speciei. Ex hac differentia prouenit ꝙ āgelus itel
ligit sine discursu:anima aūt cū discursu:que necesse hz
ex sensibilibus effectib⁹ in virtutes causarū ꝑuenire:⁊
ab accidētib⁹ sensibilibus in essentias rerū que nō subia
2m cēt sensui. Ad 2m dicēdū ꝙ anima itellectualis p̄nci
pia ⁊ ↄ̄nes itelligit per spēs a fātasmatibus abstractas:
3m ⁊ ideo nō est diuersum itelligere s3 speciē. Ad 3m dōz
ꝙ mot⁹ reducit̄ ad gen⁹ ⁊ spēz ei⁹ ad qđ terminat̄ mot⁹:i
q̄tū eadē forma est q̄ añ motū ē tātū in po°:in ipo mo
tu medio modo iter actū ⁊ potētiā: ⁊ i termio motus in
actu cōpleto. Sed intelligere āgeli sine discursu:⁊ itelli
gere anime cū discursu:nō est secūdū formā eādē specie:
4m vñ nō opz ꝙ sit vnitas speciei. Ad 4.m dicēdū ꝙ spēs
rei indicatur secūdū operationē competētez ei secūduz
propriā naturā:nō aūt secūdū operationē que cōpetit ei
secūdū participatiōem alteri⁹ nature:sicut nō indicatur
species ferri secūdū adustionē q̄ cōpetit ei prout ē igni
tū. Sic.n. eadē indicaret̄ species ferri ⁊ ligni: qđ etiam
ignitū adurit. Dico aūt ꝙ videre i verbo est operatio su
pra naturā aie ⁊ āgeli:vtriq̄ ↄueniēs secūdū ꝑticipatio
nē superioris nature.s.diuine per illustrationez glorie.
vnde nō potest cōcludi ꝙ āgeli ⁊ anima sint eiusdē spe
5m ciei. Ad 5m dicēdū ꝙ etiā in diuersis āgelis nō sunt
species intelligibiles eiusdem rationis. Naz quāto sub
stātia intellectualis est superior:⁊ deo ꝓpiquior:qui oīa
per vnū qđ est sua essentia intelligit:tāto forme itelligi
biles in ipa sunt magis eleuate ⁊ virtuosiores ad plura
cognoscenda. Unde dicitur in libro de causis:ꝙ supio
res intelligētie intelligunt per formas magis vniuersa
les. Et Diony⁹ dicit 12° cap° cel. hierarchie:ꝙ supiores
āgeli habēt sciētiaz magis vniuersalē. Et ideo itelligere
diuersorū āgelorum nō est eiusdē speciei:licet vtrūq̄ sit
sine discursu: quia itelligūt per species inatas nō aliūde

acceptas. Ad 6m dicēdū ꝙ magis ⁊ minus est duplr. 6m
Uno modo secūdū ꝙ mā eādē formā diuersimode par
ticipat:vt lignū albedinem. Et secundū hoc magis ⁊ mi
nus nō diuersificat speciē. Alio modo s̄m diuersuz gra
dum perfectionis formarū. Et hoc diuersificat speciem
Diuersi enim colores specie sunt secūdū ꝙ magis ⁊ mi
nus propinque se habent ad lucē. Et sic magis ⁊ minus
in diuersis angelis inuenitur. Ad 7m dicēduz ꝙ licet 7m
omnes anime non equaliter intelligāt:tamē oēs intelli
gunt per spēs eiusdē ratiōis.s.a fantasmatib⁹ acceptas.
Unde ⁊ hoc qđ inequaliter intelligunt cōuenit ex diuer
sitate virtutū sensitiuarū a quib⁹ spēs abstrahunt̄:quod
ēt prouenit secūdū diuersā dispositionē corporū. Et sic
pz ꝙ s̄m hoc magis ⁊ minus nō diuersificāt spēm: cum
sequant̄ mālez diuersitatē. Ad 8m dicēdū ꝙ cogno 8m
scere aliquid per alterū cōtingit dupliciter. Uno mō sic
cognoscere vnū cognitū per aliud cognitū:ita ꝙ sit disti
cta cognitio vtriusq̄:sicut homo per principia cognoscit
conclusionē.seorsū considerando vtrūq̄. Alio modo sic
cognoscitur aliquid cognitū per speciem qua cognoscit̄:
vt videmus lapidē per speciē lapidis que est in oculo.
Primo igitur modo cognoscere vnū per alteꝝ facit dis
cursum:nō aūt secūdo modo. S3 hoc mō angeli cogno
scūt causā per effectū ⁊ effectū per causā:inquātū ipsa es
sentia angeli est similitudo quedā sue cause:⁊ assimilat
sibi suum effectū. Ad 9m dōm ꝙ ꝑfectiōes gratuite 9m
cōueniunt aie ⁊ angelo per participationē diuine natu
re. Unde dicit̄ 2a Petri p̄mo. Per quē maxima ⁊ preci
osa nobis dona donauit vt diuine nature consortes ⁊c.
vñ ꝑ ↄueniētiā i istis ꝑfectōib⁹ nō pōt ↄcludi vnitas spēi.
Ad 10m dicendū ꝙ ea quorū vnus est finis proximus 10m
⁊ naturalis:sunt vnum secundū speciē. Beatitudo autē
eterna ē finis vltimus ⁊ supernaturalis. vnde ratio non
sequitur. Ad 11m dōm ꝙ Augustin⁹ nō itelligit nihil 11m
esse mediū inter mentem nostram ⁊ deum secundum
gradum dignitatis ⁊ nature:quia vna natura nō sit alia
nobilior:sed quia mēs nostra imediate a dō iustificatur
⁊ i eo beatificat̄. Sicut si diceret ꝙ aliquis miles sim
plex immediate est sub rege: Nō quin aly superiores eo
sint sub rege:sed quia nullus habet dominium super eū
nisi rex. Ad 12m dicendum ꝙ neq̄ anima neq̄ ange 12m
lus est perfecta imago di.sed solus fili⁹. Et ideo nō opor
tet ꝙ sint eiusdē speciei. Ad 13m dicēdum ꝙ predicta 13m
diffinitio nō cōuenit anime eodē modo sicut angelo. An
gelus.n.est substantia icorporea:⁊ quia nō est corpus : ⁊
quia nō est corpori vnita: quod de anima dici nō potest.
Ad 14m dicendum ꝙ ponentes animam ⁊ angelum 14m
vnius speciei esse i hac ratione maximam vim cōstitu
unt:sed nō necessario concludit. Quia vltima differētia
debet esse nobilior nō solum quantum ad nature nobili
tatē:sed etiam quantum ad determinationem.q2 vlti
ma differētia est quasi actus respectu omnium precedē
tium. Sic igitur intellectuale non est nobilissimum
in angelo vel anima:sed intellectuale sic:vel illo modo:
sicut de sensibili patet. Alias enim omnia bruta anima
lia essent eiusdem speciei. Ad 15m dicendum ꝙ ani 15m
ma est pars speciei:⁊ tamen est principium dans speciē:
⁊ secundum hoc queritur de specie anime. Ad 16m 16m
dicendum ꝙ licet sola species diffiniatur proprie:non
tamen oportz ꝙ omnis species sit diffinibilis. Species
enim imaterialium rerum non cognoscuntur per diffi
nitionem vel demonstrationem: sicut cognoscitur ali
quid in scientys speculatiuis. Sed quedam cognoscun
tur per simplicē intuitū ipsaꝝ. vñ nec angelus proprie
pōt diffiniri. Nō.n.scim⁹ d eo qđ ē:s3 pōt notificari per

quasdaꝫ negationes. Anima etiã diffinitur vt est corpis
17m forma. ¶ Ad 17m dõm ꝙ genus ⁊ differẽtia possunt acci
pi dupliciter. vno modo ẜm cõsideratione͂ reale͂ put cõsi
deraẜ a metaphysico ⁊ nãli. Et sic opꝫ ꝙ genus ⁊ differẽ
tia sup diuersis naturis fũdenẜ. Et hoc modo nihil ꝓhi
bet dicere ꝙ in substãtijs spiritualibꝰ non sit genꝰ ⁊ diffe
rentia: sed sint forme tm̃ ⁊ spẽs simplices. Alio modo ẜꝫ
cõsideratione͂ logicaꝫ. Et sic genus ⁊ differẽtia nõ opꝫ ꝙ
fundenẜ super diuersas naturas: sed supra vnam naturã:
in qua ꝯsideratur aliqd ꝓpriũ: ⁊ aliquid cõe. Et sic nihil
ꝓhibet genus ⁊ differẽtias ponere in substãtijs spiritua
18m libus. ¶ Ad 18m dõm ꝙ nãliter loquẽdo de genere ⁊ dif
ferẽtia: opꝫ differẽtias esse cõtrarias. Naꝫ mã super quã
fundaẜ nã generis est susceptiua ꝯ̃riaꝝ formaꝝ. Secun
duꝫ aũt cõsideratione͂ logicã sufficit qualiscunqꝫ opposi
tio in differẽtijs: sicut pꝫ in differẽtijs numeroꝝ in qbus
19m nõ est ꝯ̃rietas. Et similr̃ est in spũalibꝰ substãtijs. ¶ Ad
19m dõm ꝙ licꝫ mã nõ det spẽm: tame͂ ex habitudine ma
terie ad formã attendiẜ nã forme.

¶ Utruꝫ anima rõnalis tali corpori deberet vniri quale est corpus humanum.

OCtauo qrĩẜ vtꝝ aĩa rõnalis tali corpori debuerit vniri quale est corpꝰ
1m humanuꝫ. ¶ Et videẜ ꝙ nõ. Anima eniꝫ ra
tionalis est sublimissima formaꝝ corpori vni
taꝝ. Terra aũt est ĩfima corporũ. nõ ẜ fuit cõ
ueniens ꝙ corpori terreno vnireẜ. ¶ Sꝫ dice. hoc corpꝰ
terrenũ ex hoc ꝙ reductũ est ad equalitate͂ cõplexionis
similitudine͂ habere cũ celo: qd oĩo caret ꝯ̃rijs. Et sic no
2m bilitatur vt ei aĩa rõnalis cõueniẽter possit vniri. ¶ Sꝫ
cõtra. si nobilitas corporis humani in hoc cõsistit ꝙ cor
pori celesti assimiletur sequiẜ ꝙ corpus celeste nobilius
sit. Sed aĩa rõnalis nobilior est oĩ forma: cuꝫ capacitate
sui intellectus oĩa corpora trãscendat. ẜ aĩa rõnalis ma
gis deberet corpori celesti vniri. ¶ Sꝫ dice. ꝙ corpꝰ ce
3m leste nobiliori pfectiõe pficitur ꝗ̃ sit aĩa rõalis. ¶ Sed
cõtra. si perfectio corporis celestis nobilior est aĩa rõna
li: opꝫ ꝙ sit itelligens: qꝛ quodcũqꝫ itelligẽs quolibꝫ nõ
itelligẽte nobilius est. Si igiẜ corpus celeste aliq̃ substã
tia itellectuali perficiaẜ: aut erit motor eius tãtũ: aut erit
forma. Si tãtuꝫ motor: adhuc remanet ꝙ corpus huma
nũ sit nobiliori modo perfectũ ꝗ̃ corpus celeste. Forma
eniꝫ dat spẽm ei cuius est forma: nõ aũt motor. Unde ẽt
nihil ꝓhibet aliqua que scd̃m sui nãm ignobilia sunt eẽ
instrumẽta nobilissimi agentis. Si aũt substãtia intelle
ctualis est forma corporis celestis: aut hꝫ substãtia habꝫ
intellectũ tm̃: aut cũ itellcũ sensuꝫ ⁊ alias potẽtias. Si hꝫ
sensum ⁊ alias potentias: cuꝫ hꝫ potẽtias necesse sit esse
actus organoꝝ qbus idigent ad operãduꝫ: sequeẜ ꝙ cor
pus celeste sit corpus organicuꝫ: qd ipsius simplicitati ⁊
vniformitati ⁊ vnitati repugnat. Si võ hꝫ intellectum
tm̃: a sensu nihil accipiẽte: hꝫ substãtia in nullo idigebit
vnione corporis: qꝛ opatio intellectus nõ fit per organuꝫ
corporale. Cũ igiẜ vnio corporis ⁊ aĩe nõ sit ꝓpter corpꝰ:
sed ꝓpter aĩam: qꝛ materie sunt ꝓpter formã: ⁊ nõ econ
uerso: sequeẜ ꝙ intellectualis substãtia nõ vniaẜ corpi ce
4m lesti vt forma. ¶ P̃. oĩs substãtia itellectualis creata ha
bet ex sui nã possibilitateꝫ ad peccatum: qꝛ põt auerti a
sũmo bono: qd deus est. Si igiẜ alie substãtie itellectua
les vnianẜ corporibus celestibꝰ vt forme: sequiẜ ꝙ pec
care poterũt: pena aũt peccati mors est. i. separatio aĩe a
corpore: ⁊ cruciatio peccãtiũ in inferno. potuit ergo fieri
ꝙ corpora celestia morerenẜ per separatione͂ aĩarum: ⁊
5m ꝙ anime in inferno retruderenẜ. ¶ P̃. oĩs itellectualis
substãtia capax est btitudinis. Si ergo corpora celestia
sunt aĩata animabus intellectualibus: hꝫ aĩe sunt capa
ces beatitudinis. Et sic in eterna btitudine nõ solũ sunt
angeli ⁊ hoĩes: sed etiã quedã nature medie: cũ tm̃ sancti
doctores tradãt societate͂ sanctoꝝ ex hoĩbꝰ cõstare ⁊ an
gelis. ¶ P̃. corpus Ade ꝓportionatũ fuit anime rõnali. 6m
sed corpus nostrũ dissimile est illi corpori. Illud enĩ cor
pus ante peccatũ fuit imortale ⁊ impassibile: qd nr̃a cor
pora nõ habẽt. ergo hꝫ corpora qualia nos habemus nõ
sunt ꝓportionata aĩe rõnali. ¶ P̃. nobilissimo motori 7m
debenẜ instrumẽta optime disposita ⁊ obediẽtia ad ope
ratione͂. Aĩa aũt rõnalis est nobilior inter motores infe
riores. ergo debeẜ sibi corpus maxime obediẽs ad suas
opationes. hꝫ aũt nõ est corpus q̃le nos hẽmus: qꝛ caro
resistit spũi: ⁊ aĩa ꝓpter pugnã ꝯcupiscẽtiaruꝫ distrahiẜ
hac atqꝫ illac: nõ igiẜ aĩa rõnalis tali corpori debuit vni
ri. ¶ P̃. aĩe rõnali cõtigit abũdãtia spirituũ in corpore 8m
perfectibili. vñ cor hoĩs est calidissimũ inter cetera aĩa
lia q̃ntum ad virtute͂ generãdi spiritus: qd significat ipsa
corporis humani rectitudo: ex virtute caloris ⁊ spirituũ
ꝓueniẽs. Cõueniẽtissimũ igiẜ fuisset ꝙ aĩa rõnalis tota
liter spirituali corpori fuisset vnita. ¶ P̃. aĩa est substan 9m
tia incorruptibilis. Corpora aute͂ nostra sunt corruptibi
lia. Nõ ergo cõueniẽter talibus corporibus aĩa rõnalis
vniẜ. ¶ P̃. aĩa rõnalis vnitur corpori ad spẽm humanã 10m
cõstituendã: sed meliꝰ cõseruareẜ humana species si cor
pus cui aĩa vnitur esset incorruptibile. Non enĩ esset ne
cessariũ ꝙ per generatione͂ spẽs cõseruareẜ: sed in eisdeꝫ
scd̃m numerũ cõseruari posset. ergo aĩa humana in cor
ruptibilibus corporibus vniri debuit. ¶ P̃. corpus hu 11m
manuꝫ vt sit nobilissimũ inter inferiora corpora. dꝫ esse
simillimũ corpori celesti: qd est nobilissimuꝫ corpoꝝ: sed
corpus celeste oĩno caret ꝯtrarietate. ergo corpus huma
nũ minimũ dꝫ habere de ꝯ̃rietate. Corpora auteꝫ nostra
nõ habẽt minimũ de cõtrarietate. Alia eniꝫ corpora vt la
pidũ ⁊ arboꝝ sunt durabiliora: cũ tm̃ ꝯtrarietas sit ꝑnci
piũ dissolutionis. nõ ergo aĩa rõnalis debuit talibꝰ cor
poribus vniri qualia nos habemus. ¶ P̃. aĩa est forma 12m
simplex. Forme auteꝫ simplici cõpetit materia simplex.
Debuit igiẜ anima rõnalis alicui simplici corpori vniri:
vtpote igni vel aeri vel alicui hꝫ. ¶ P̃. aĩa humana vi 13m
deẜ cũ ꝑncipijs cõione͂ habere. vñ antiqui ph̃i posuerũt
animaꝫ esse de natura ꝑncipioꝝ: vt pꝫ in ꝑmo de anima.
ꝑncipia auteꝫ corpoꝝ sunt elemẽta. ergo si anima nõ sit
elemẽtum neqꝫ ex elemẽtis: saltem alicui corpori eleme͂
tari debuit vniri: vt igni: vel aeri: vel alicui aliorũ. ¶ P̃. 14m
corpora similiũ partiũ minus recedunt a simplicitate ꝗ̃
corpora dissimiliũ partium. Cum igitur anima sit forma
simplex: magis debuit vniri corpori similiũ partium ꝗ̃
corpori dissimiliũ. ¶ P̃. anima vnitur corpori vt forma 15m
⁊ vt motor. Debuit igiẜ anima rõnalis que est nobilissi
ma formarũ vniri corpori agilimo ad motũ. Cuius ꝯtra
rium videmus. Nã corpora auiũ sunt agiliora ad motũ.
Et similiter corpora multoꝝ animaliũ ꝗ̃ corpora homi
num. ¶ P̃. Plato dicit ꝙ forme danẜ a datore ẜm meri 16m
ta materie: que dicunẜ materie dispositiones: sed corpꝰ
humanũ non habet dispositionem respectu tam nobilis
forme vt videẜ: cũ sit grossuꝫ ⁊ corruptibile. nõ ergo aĩa
debuit tali corpori vniri. ¶ P̃. in anima humana sũt for 17m
me intelligibiles maxime particulate ẜm comparatio
nem ad substantias intelligibiles superiores. Sed tales
forme competerẽt operationi corporis celestis: quod est
causa generatiõis ⁊ corruptionis homiꝫ particularium.
ergo anima humana debuit vniri corporibus celestibꝰ.

18m ¶ Preterea.nibil mouet nāliter dum est in suo vbi:sed
solū quādo est extra ꝓpriuz vbi. Celuz aūt mouet in suo
vbi existēs.ergo nō mouet nāliter. Mouet ergo ad vbi
19m ab aīa:ꝛ ita bꝫ aīam sibi vnitaz. ¶ Pꝫ.enarrare est actus
substātie ītelligētis:sed celi enarrāt gloriā dei:vt in psal.
dicit.ergo celi sunt ītelligētia:ꝛ ita babēt animā intelle
20m ctiuā. ¶ Pꝫ.aīa est pfectissima formarū. Debuit ğ vniri
perfectiori corpori. Corpus aūt bumanū videt esse impfectissimū. Nō.n.bꝫ arma ad defendēdum vel impugnādum:neqꝫ operimēta:neqꝫ aliqd bꝫ:que natura corporibus alioꝝ animaliuz tribuit. Non igitur talis anima tali corpori debuit vniri.

3 **Sed contra** est qꝺ dicitur eccl. 17°. Deus de terra creauit bominē:ꝛ secūdū imaginez suā fecit illū. Sed opera dei sunt ꝯueniētia. Dicit.n. geñ.pmo. Uidit deus cūcta que fecerat:ꝛ erāt valde bona.ergo cōueniēs fuit vt anima rationalis in qua est dei imago corpori terreno vniretur.

Rño **Respondeo.** dōm ꝙ cuz mā sit ꝓpter formaz:ꝛ nō ecōuerso:ex parte aīe opꝫ accipere rationez quale debeat esse corpus cui vnitur. vnde in 2°. de aīa dr:ꝙ aīa nō solū est corporis forma ꝛ motor: sed etiā finis. Est aūt ex superius disputatis questionib⁹ manifestuz:ꝙ ideo naturale est anime bumane corpori vniri:qꝛ cū sit infima in ordine reꝝ sensibilium:nō babꝫ anima bumana ītelligibiles spēs sibi nāliter īditas: qb⁹ in operationē ꝓpriā exire possit:que est intelligere: sicut babēt superiores substātie ītellectuales:sꝫ est in potētia ad eas:cū sit sicut tabula rasa in qua nibil est scriptuz:vt dicit in 3°.de aīa. vnde opꝫ ꝙ spēs ītelligibiles a reb⁹ exterioribus accipiat mediātib⁹ potētijs sensitiuis:que sine corporeis organis opatiōes ꝓprias babere nō possūt vnde ꝛ aīaz bumanā necesse ē corpori vniri. Si ğ ꝓpter boc aīa bumana vnibilis est corpori:qꝛ indiget accipere spēs ītelligibiles a reb⁹ mediāte sensu:necessarium est ꝙ corpus cui aīa rationalis vnitur tale sit:vt possit esse aptissimū ad representāduz ītellectui spēs sensibiles: ex qbus in ītellectu ītelligibiles spēs resultēt. Sic ergo opꝫ corpus cui aīa rationalis vnitur:esse optime dispositum ad sentiēduz. Sed cū plures sint sensus:vnus tñ est q est fundamētuz alioꝝ.s.tactus:in quo pncipaliter tota natura sensitiua ꝯsistit. vnde ꝛ in 2°.de aīa dr.ꝙ ꝓpter būc sensum pmo aīal dr. Et inde est ꝙ īmobilitato boc sensu vt in somno accidit:oēs alij sensus īmobilitant:ꝛ iterū oēs alij sensus nō soluz soluunt ab excellētia ꝓprioꝝ sensibilium:sicut visus a reb⁹ multū fulgidis:ꝛ auditus a maximis sonis:sed ēt ab excellētia sensibiliū sm tactum:vt a forti calore vel frigore. Cum igitur corpus cui aīa rationalis vnitur:debeat esse optime dispositū ad nām sensitiuam:necessariū est vt babeat cōuenietissimū organuz sensus tactus. ꝓpter qꝺ dicit in 2°. de aīa ꝙ bunc sensum babem⁹ certiorez īter oīa animalia:ꝛ ꝙ ꝓpter bonitatē buius sensus etiā vnus bomo alio est babilior ad intellectuales operatiōes. Molles eniz carne qui sunt boni tactus aptos mente videm⁹. Cum autē organū cuiuslibet sensus nō debeat babere in actu cōtraria:quoꝝ sensus ē perceptiuus:sed esse in potētia ad illa vt possit ea recipere:qꝛ recipiens debꝫ esse denudatū a recepto:aliter necē est boc esse in organo tactus:ꝛ in organis alioꝝ sensuum. Organum eniz visus.s.pupilla caret oīno albo ꝛ nigro:et vlr omni genere coloris:ꝛ silr est in auditu:ꝛ in olfatu. B autē in tactu accidere nō potest. Nā tactus est cognoscitiuus coꝝ ex qbus necesse est cōponi corpus aīalis.s. caloris ꝛ frigoris:bumidi ꝛ sicci. vnde impossibile est ꝙ organum tactus oīno sit denudatuz a genere sui sensibilis: sed opꝫ ꝙ sit reductū ad medium. Sic eniz est in potentia ad cōtraria. Corpus ergo cui aīa rationalis vnitur cū debeat esse cōuenietissimū ad sensuz tactus:opꝫ ꝙ sit maxime reductū ad mediū per equalitatez cōplexionis. In quo apparet ꝙ tota operatio īferioris nature terminat ad bominez:sicut ad perfectissimū. videm⁹.n. operationem nature ꝓcedere gradatim a simplicibus elementis cōmiscēdo ea quousqꝫ perueniatur ad perfectissimuz cōmixtionis modū:qui est in corpore bumano. Hāc igitur opꝫ esse dispositionez corporis cui aīa rōnalis vnitur: vt scꝫ sit tēperatissime cōplexionis. Si quis autē cōsiderare velit etiā particulares bumani corporis dispositiōes: ad boc īueniet ordinatas:vt bomo sit optimi sensus. Uñ qꝛ ad bonam babitudinē potētiarū sensitiuaꝝ īteriorū: puta imaginationis ꝛ memorie:ꝛ cogitatiue virtutis necessaria est bona dispositio cerebri:ideo factus est bomo babēs maius cerebrum inter oīa animalia:secūduz proportionem sue quātitatis. Et vt liberior sit ei⁹ operatio: babꝫ caput sursum posituz:quia solus bomo est aīal rectum. Alia vero aīalia curua incedūt. Et ad banc rectitudinez babēdam ꝛ cōseruādam necessaria fuit abundantia caloris in corde:per quā multi spiritus generarentur vt per caloris abūdantiā ꝛ spirituū:corpus possit in directuz sustineri. Et per istum modū ratio dispositionis bumani corporis est assignāda quātuz ad singula que sunt bominis ꝓpria. Sed tamē cōsiderāduz est ꝙ in bis que sunt ex materia:sunt quedaz dispositiones in ipsa materia:ꝓpter quas talis materia eligitur ad banc formam. Et sunt alique que consequuntur ex necessitate materie: ꝛ nō ex electione agentis:sicut ad faciendam serraz artifex eligit duritiem in ferro vt sit serra vtilis ad secandū Sed ꝙ acies ferri ebetari possit:ꝛ fieri rubiginosa: boc accidit ex necessitate materie. Magis enim artifex eligeret materiā ad quā boc nō cōsequeretur:si posset inueniri. Sed quia īueniri nō potest:propter buiusmodi defectus cōsequentes nō pretermittit ex buiusmodi materia ꝯuenienti facere opus. Sic igitur ꝛ in corpore bumano cōtingit. Qꝛ enim taliter sit cōmixtum ꝛ secūduz partes dispositū:vt sit cōuenietissimū ad operatiōes sensitiuas:est electuz in bac mā a factore bois. Sed ꝙ boc corpus sit corruptibile:fatigabile:ꝛ bꝫ defectus babeat:ꝯsequitur ex necessitate māe. Necesse est eniz corp⁹ sic mixtuz ex cōtrarijs:subiacere talibus defectib⁹. Nec potest obuiari per boc ꝙ deus potuit aliter facere:qꝛ in institutione nature nō queritur quid deus facere potuit:sed qd reruz natura patitur vt fiat:secūduz Augustinū sup geñ. ad lrām. Sciēduz tamē est ꝙ in remediū boꝝ defectuū deus bomini in sua institutione contulit auxiliū iustitie originalis:per quā corpus esset oīno subdituz anime ꝙdiu anima deo subderetur:ita ꝙ nec mors:nec aliq̄ passio vel defectus bomini accideret:nisi prius anima separaretur a deo. Sed per peccatum anima recedēte a deo: bomo priuatus est boc beneficio:ꝛ subiacet defectib⁹ secundum ꝙ natura māe requirit.

Ad primuz ergo dōꝫ ꝙ lꝫ aīa sit subtilissima formaꝝ inqꝫtuz est intelligēs: qꝛ tñ cuz sit īfima in genere formaꝝ intelligibiliuz indiget corpori vniri:quod fit mediante complexione ad boc ꝙ per sensus species ītelligibiles possint acquirere: necessariū fuit ꝙ corpus cui vnitur baberet plus in quantitate de grauibus elementis.s.terra ꝛ aqua. Cum eniz ignis sit efficacissime virtutis in agendo nisi sm quātitatem inferiora elemēta excederēt nō posset fieri cōmixtio:ꝛ maxime reducta ad mediuz. Ignis.n.alia elemēta ꝯsumeret vnde in scōo de generatione pħus dicit ꝙ in corporibus Ad 1m

2° mixtis mãliter abũdat plus terra ⁊ aqua. ¶ Ad 2ᵐ dõm
ꝙ aĩa rõnalis vnit̃ corpori tali: nõ q2 est sĩle celo: sed q2 ẽ
equalis cõmixtionis: sed ad hoc sequit̃ aliqua similitu-
do ad celũ per elõgationẽ a cõtrarijs. Sz tñ ꝓ opinionẽ
Auic. vnit̃ tali corpori ꝓprie ꝓꝓ sĩlitudinez celi. Ipse. n.
voluit iferiora a supiorib⁹ cãri: vt. s. corpora iferiora cau-
sarent̃ a corporib⁹ celestib⁹: ⁊ cuz ꝑuenirẽt ad similitudĩ
nẽ corpoꝝ celestiũ per equalitatẽ cõplexionis: sortirent̃
3° formã similẽ corpori celesti: qd̃ ponit̃ esse aiatuz. ¶ Ad
tertiũ dõm ꝙ de aiatione corpoꝝ celestiũ est diuersa opi
nio: ⁊ apud pħos ⁊ apud fidei doctores. Naz apud pħos
Anaxagoras posuit itellectũ agentem esse oino imixtuz
⁊ separatũ: ⁊ corpora celestia esse inaiata. vnde etiã dam-
natus ad mortẽ dr̃ esse ꝓpter hoc ꝙ dixit solẽ esse quasi
lapidẽ ignitũ: vt Augustin⁹ narrat in lib. de ciui. dei. Alij
vero pħi posuerũt corpora celestia esse aiata. Quoꝝ qdã
dixerũt deũ esse aiaz celi: qd̃ fuit ratio idolatrie: vt. s. celo
⁊ corporib⁹ celestib⁹ cultus diuin⁹ attribueret̃. Alij vero
vt plato ⁊ Aristo. licz ponerẽt corpora celestia esse aiata:
ponebãt tñ deũ esse aliqd superi⁹ ab aĩa celi oino separa-
tuz. Apud doctores etiã fidei Origeñ. ⁊ sequaces ipsi⁹ po
suerũt corpora celestia esse animata. Quidaz vero posue
runt ea inaiata: vt Dam. ponit. que etiã positio apud mo
dernos theologos est cõior: qd̃ Aug⁹ relinquit sub dubio
2° sup geñ. ad lrãz. ⁊ in li. enchiri. Hoc igit̃ ꝓ firmo tenẽ-
tes ꝙ corpora celestia ab aliquo itellectu mouent̃ saltez
separato: propter argumenta vtrãqꝫ ꝑtez sustinẽtes: dica
mus aliquã subam itellectualẽ esse perfectionẽ corporis
celestis: vt forma: que qdẽ hz solã potẽtiã itellectiuaz: nõ
aũt sensitiuã: vt ex verbis Aristotelis accipi põt in 2° de
aĩa. ⁊ in 11° metaphy. q̃uis Auic. ponat ꝙ aĩa celi cuz itel
lectu etiã habeat imaginationẽ. Si aũt hz intellectũ tã-
tum: vnit̃ tñ corpori vt forma: nõ ꝓpter operationẽ itel-
lectualem: sed ꝓpter executionẽ virtutis actiue: secũduz
quã põt adipisci diuinã similitudinez in causando ꝑ mo
4° tũz celi. ¶ Ad 4ᵐ dõm ꝙ licz scd̃z nãm suã oẽs substan-
tie itellectuales create possint peccare: tñ ex electione di
uina ⁊ predestinatiõe per auxiliũ gratie plures cõserua-
te sunt ne peccarẽt: inter quas posset aliquis ponere aias
corpoꝝ celestiũ: ⁊ precipue si demones qui peccauerunt
5° fuerũt iferioris ordinis ſm Dam. ¶ Ad 5ᵐ dõm ꝙ si cor
pora celestia sunt aiata: aĩe coꝝ pertinẽt ad sotietatez an
gelorũ. Dicit eniz Augustinus in enchiri. Nec illud qui-
dem certuz habeo vtrũ ad eãdez societatẽ. s. angeloꝝ ꝑti
neat sol ⁊ luna ⁊ cũcta sidera: q̃uis nõ nullis lucida esse
6ᵐ corpora: nõ tamẽ sensitiua vl̃ itellectiua videant̃. ¶ Ad
sextũ dicẽduz ꝙ corpus Ade fuit ꝓportionatũ humane
anime: vt dictũ est: nõ solũ secũdũ ꝙ requirit nã: sed ſm
ꝙ contulit gratia qua quidez gratia ꝓuamur natura ma
7° nente eadẽ. ¶ Ad septimũ dõm ꝙ pugna que est in hoie
ex cõtrarijs cõcupiscẽtijs: etiã ex necessitate mãe proue-
nit. Necesse eniz fuit si homo haberet sensuz ꝙ sentiret
delectabilia: ⁊ ꝙ eum sequeret̃ cõcupiscentia delectabi-
lium: que plerũqꝫ repugnat rationi. Sed cõtra hoc etiaz
homini fuit datũ remediuz per gratiã in statu inocẽtie:
vt. s. iferiores vires in nullo cõtra rationẽ mouerent̃: sed
8ᵐ hoc homo perdidit per peccatũ. ¶ Ad octauũ dõz ꝙ spi
ritus lz sint vehicula virtutũ: non tñ possunt esse organa
sensuũ. Et ideo nõ potuit corp⁹ hominis ex solis spiritib⁹
9ᵐ ꝯstare. ¶ Ad 9ᵐ dõm ꝙ corruptibilitas est ex defectib⁹
qui ꝯsequunt̃ corp⁹ humanũ ex necessitate mãe: ⁊ maxie
10ᵐ post pctm̃: qd̃ subtraxit auxiliũ grẽ. ¶ Ad 10ᵐ dõm ꝙ qd
meli⁹ sit regrẽdũ ẽ in his q̃ sũt ꝓꝓ finẽ: nõ aũt in his q̃ ex
necessitate mãe ꝑueniunt. Melius eni esset ꝙ corp⁹ ani
malis esset incorruptibile: si hoc scd̃m naturã pateret̃ ta-
lis mã: qualẽ forma aialis reqrit. ¶ Ad 11ᵐ dõz ꝙ ea que 11ᵐ
sunt maxime ꝓpinqua elemẽtis ⁊ plus habẽt de contra-
rietate: vt lapides ⁊ metalla: magis durabilia sunt: q2 mi
nor est in eis armõia: vñ nõ ita de facili soluunt̃. Coꝝ. n.
que subtilr̃ ꝓportionant̃ facile soluit̃ armõia. Nihilomi
nus tñ in animalibus causa lõgitudinis vite est vt humi
duz nõ sit facile desiccabile vel ꝯgelabile: ⁊ calidũ nõ sit
facile extinguibile: q2 vita in calido ⁊ humido consistit.
hoc aũt in homine inuenit̃ ſm aliquã mẽsuraz quã reqꝫ-
rit cõplexio reducta ad mediuz. vnde quedaz sunt in ho
mine durabiliora ⁊ quedã min⁹ durabilia. Et ſm hoc q-
dam homines durabiliores sunt alijs. ¶ Ad 12ᵐ dõm ꝙ 12°
corpus hominis nõ potuit esse corp⁹ simplex: nec corp⁹ ce
leste potuit esse ꝓpter passibilitatẽ organi sensus: ⁊ preci
pue tactus. Neqꝫ corpus simplex elemẽtare. q2 in elemẽ
to sunt cõtraria in actu. Corpus autẽ hũanũ oz esse redu- 13ᵐ
ctum ad mediũ. ¶ Ad 13ᵐ dõm ꝙ antiqui naturales exi
stimauerũt ꝙ oporteret aiam que cognoscit oia similez
esse actu oibus. Et ideo ponebãt eam esse de natura ele-
menti: qd̃ ponebãt ꝑncipium ex quo oia cõstare dicebãt
vt sic aia esset similis oibus vt oia cognosceret. Arist. aũt
postmoduz ostẽdit ꝙ aia cognoscit oia inquãtuz est simi
lis oibus in potẽtia nõ in actu. vñ oz corp⁹ cui vnit̃ nõ eẽ
in extremo: sed in medio: vt sic sit in potẽtia ad ꝯtraria. 14ᵐ
¶ Ad 14ᵐ dõm ꝙ q̃uis aia sit simplex in essentia: est tñ
in virtute multiplex: ⁊ tãto magis q̃to fuerit perfectior
Et ideo reqrit corpus organicũ ꝙ sit dissimiliũ partiuz. 15ᵐ
¶ Ad 15ᵐ dõm ꝙ aia nõ vnitur corpori ꝓꝓ motũ localẽ:
sed magis motus localis hominis: sicut ⁊ aliorũ anima-
lium ordinatur ad cõseruationez corporis vniti anime.
Sed aia vnitur corpori ꝓpter intelligere: qd̃ est ꝓpria ⁊
principalis eius operatio. Et ideo requiritur ꝙ corpus
vnitum anime rationali sit optime dispositũz ad seruiẽ-
dum anime in his que sunt necessaria ad intelligẽdum:
⁊ ꝙ de agilitate ⁊ de alijs hꝰ habeat quãtum talis dispo 16ᵐ
sitio patitur. ¶ Ad 16ᵐ dicendum ꝙ Plato ponebat for
mas rerum per se subsistentes: ⁊ ꝙ participatio formaꝝ
a materijs est propter materias vt perficiantur: nõ autẽ
ꝓpter formas que per se subsistunt. Et ideo sequebat̃ ꝙ
forme darent̃ materijs ſz merita eaꝝ. Sz ſz sniaz Aris.
forme nãles nõ ꝑ se subsistũt. vñ vnio forme ad mãz nõ
est ꝓpter mãz: sz ꝓpter formã. Nõ igitur q2 materia est
sic disposita: talis forma sibi datur: sed vt forma sit talis
oportuit mãm sic disponi. Et sic supra dictum est ꝙ cor-
pus hominis dispositum est ſm ꝙ competit tali forme. 17ᵐ
¶ Ad 17° dõm ꝙ corpus celeste licet sit causa particula
rium que generãtur ⁊ corrũpuntur: est tamen coꝝ causa
vt agens cõmune. ꝓpter qd̃ sub eo requiruntur determi
nata agentia ad determinatas species. vnde motor cor-
poris celestis nõ opꝫ ꝙ habeat formas particulares sed
vniuersales: siue sit anima: siue motor separatus. Auicẽ.
tamen posuit ꝙ oportebat animaz celi habere imagina-
tionem per quã particularia apprehenderet. Cum enim
sit causa motus celi ſm quem reuoluitur celũ in hoc vbi
⁊ in illo: oportet animam celi que est causa motus cogno
scere hic ⁊ nunc. Et ita oportet ꝙ habeat aliquaz poten-
tiam sensitiuam. Sed hoc nõ est necessarium. Primo q-
dem quia motus celestis est semper vniformis: ⁊ non re
cipit impedimentum. Et ideo vniuersalis conceptio suf
ficit ad causandum talem motuz. particularis enim con
ceptio requiritur in motibus animalium ꝓpter irregu-
laritatem motus ⁊ impedimenta que possunt ꝑuenire.
Deide q2 ẽt subẽ itellectuales superiores: possunt ꝑticu-
laria cognoscere sine potentia sensitiua: sicut alibi osten
suz est. ¶ Ad 18ᵐ dõm ꝙ motus celi est naturalis ꝓpter 18ᵐ

principiū passiuū siue receptiuū motus:qꝛ tali corpori
cōpetit naturalr̄ talis motus. Sed ꝓncipiū actiuū huiꝰ
motus est aliqua substātia itellectualis. Qđ autem dicit̄
ꝙ nullū corpus in suo vbi existens mouetur nāliter: itel
ligitur de corpore mobili motu recto:qđ mutat locuꝫ se
cundum totū:nō soluꝫ ratione:sed etiā subiecto. Corpus
autē qđ circulariter mouetur:totū quideꝫ nō mutat locuꝫ
19m subiecto:sed rōne tm̄:vnde nūq̄ est extra suū vbi. ¶ Ad
19m dīm ꝙ ꝓbatio illa friuola est:lꝫ rabi Moyses eam
ponat. Qꝛ si enarrare ꝓprie accipit̄ cuꝫ dr̄. Celi enarrant
gloriā dei. opꝫ ꝙ celū nō solū habeat itellectū:sed ēt lin
guā. Dicunt̄ g̊ celi enarrare gloriā dei:si ad litteraꝫ expo
natur:inquātū ex eis manifestatur hominibꝰ gloria dei:
per quē modū etiā creature isensibiles deum laudare di
20m cuntur. ¶ Ad 20m dicendum ꝙ alia anialia habēt existi
matiuaꝫ naturalē determinatā ad aliqua certa. Et ideo
sufficiēter potuit eis ꝓuideri a nā aliq̄bꝰ certis auxilijs:
nō aūt homini qui ꝓpter rōnem est īfinitaꝝ ↄceptionū.
Et ideo loco oīum auxilioꝝ que alia aialia naturalr̄ ha
bent:habet hō itellectuꝫ qui est spēs spēꝝ:⁊ manꝰ que sūt
organū organoꝝ:ꝑ quas pōt sibi ꝓparare oīa necīa.

¶ Vtꝝ aīa vniatur materie corporali.

1m Nono queritur vtꝝ aīa vniat̄ mãe corpo
rali per mediuꝫ. ¶ Et videt̄ ꝙ sic.
Qꝛ in lib. de spiritu ⁊ aīa dicitur. ꝙ aīa hꝫ vi
res quibꝰ miscetur corpori. Sed vires anime
sunt aliud q̄ eius eēntia. g̊ anima vnitur cor
pori per aliquod mediū. ¶ Sed dices ꝙ anima vnit̄ cor
pori mediātibus potētijs inquātuꝫ est motor: sed nō in
2m quātuꝫ est forma. ¶ Sed ↄ. aīa est forma corporis inq̄
tuꝫ est actus. Motor aūt est inq̄tum est ꝓncipiuꝫ opera
tionis. ꝓncipium vero operationis est inquātuꝫ est actꝰ:
qꝛ vnūquodq̄ agit ẜm ꝙ actu est. ergo ẜm idem aīa est
3m forma corporis ⁊ motor. Nō ergo est distinguendum de
aīa ẜꝫ ꝙ est motor corporis vel forma. ¶ Preterea. aīa
vt est motor corporis nō vnitur corpori per accidens: qꝛ
sic ex aīa ⁊ corpore nō fieret vnuꝫ per se. ergo vnitur ei ꝑ
se. Sed qđ vnitur alicui per seipsuꝫ vnitur ei sine medio
4m Nō ergo aīa inquātū est motor vnitur corpori ꝑ mediū.
¶ Preterea. aīa vnitur corpori vt motor: inquātum est
ꝓncipiuꝫ operationis. Sed operationes aīe nō sunt anie
tātuꝫ:sed ↄpositi:vt dr̄ in ꝓmo de aīa:⁊ sic iter aīam ⁊ cor
5m pus nō cadit aliquod mediū q̄tū ad operationes. Nō g̊
aīa vnitur corpori per medium inq̄tuꝫ est motor. ¶ P̄.
videt̄ ꝙ etiā vniatur ei per mediū inq̄tū est forma. For
ma eniꝫ nō vnitur cuilibet mãe ẜꝫ ꝓprie. Fit aūt mā ꝓ
pria huius forme vel illius per dispositiōes ꝓprias: que
sunt ꝓpria accidētia rei:sicut calidū ⁊ siccum sunt ꝓpria
accidentia ignis. g̊ forma vnitur mãe mediantibus pro
prijs accidētibus. Sꝫ ꝓpria accidētia animatoꝝ sunt po
6m tentie aīe. g̊ aīa vnitur corpori vt forꝰ mediātibꝰ potētijs.
¶ P̄. aīal est mouens seipsuꝫ. Mouens aūt seipsuꝫ diui
ditur in duas partes:quaꝝ vna est mouens ⁊ alia est mo
ta:vt ꝓbatur in 8° phys. pars aūt mouēs est anima. Sꝫ
pars mota nō pōt esse mā sola:qꝛ qđ est in potētia tm̄ nō
mouetur:vt dicit̄ in 5° phys. Et ideo corpora grauia ⁊ le
uia lꝫ habeāt in seipsis motū:nō tm̄ mouēt seipsa: qꝛ diui
duntur solū in mãꝫ ⁊ formam:que nō pōt esse mota. Re
linquit̄ g̊ ꝙ aīal diuidatur in aīam ⁊ aliquā partem: que
7m sit composita ex mā ⁊ forma. Et sic seq̄tur ꝙ aīa vniatur
mãe corporali mediāte aliqua forma. ¶ P̄. in diffinitio
ne cuiuslibet forme ponit̄ ꝓpria mā eius. Sed in diffini
tione aīe inquātum est forma ponitur corpus physicum
organicuꝫ potētia vitā habēs:vt pꝫ in 2° de aīa. g̊ anima
vnitur hꝰ corpori vt ꝓprie mãe. Sed hoc nō pōt esse ni
si per aliquā formā. s. ꝙ sit aliquod corpus physicū orga
nicuꝫ potētia vitā habēs. ergo anima vnit̄ materie me
diante aliqua forma ꝓmo materiā perficiēte. ¶ Prete 8m
rea. gen. ꝓmo dr̄. Formauit deus hominē de limo terre:
⁊ inspirauit in faciē eius spiraculū vite. Spiraculuꝫ aūt
vite est aīa. ergo aliqua forma p̄cedit in mā vnionē aīe.
Et sic aīa mediāte alia forma vnit̄ mãe corporali. ¶ P̄. 9m
ẜm hoc forme vniunt̄ mãe:ꝙ mā est in potentia ad eas.
Sed mā per prius est in potētia ad formas elemētoꝝ q̄
ad alias formas. g̊ aīa ⁊ alie forme non vniunt̄ mãe nisi
mediātibus formis elemētoꝝ. ¶ P̄. corpus humanum 10m
⁊ cuiuslibet aīalis est corpus mixtuꝫ. Sed in mixto opꝫ
ꝙ remaneāt forme elemētoꝝ per essentiam:alias essent
corpora elemētoꝝ:⁊ nō mixtio. ergo aīa vnitur mãe me
diantibus alijs formis. ¶ P̄. aīa itellectualis est forma 11m
inquātum est itellectualis. Sed itelligere est mediātibꝰ
alijs potētijs. ergo aīa vnitur corpori vt forma: median
tibus alijs potentijs. ¶ P̄. aīa nō vnitur cuilibꝫ corpori 12m
sed corpori sibi ꝓportionato. Opꝫ ergo ꝓportioneꝫ esse
inter aīam ⁊ corpus. Et sic mediāte ꝓportione anīa vni
tur corpori. ¶ P̄. vnūquodq̄ operatur in remota parte 13m
per id qđ est maxime ꝓximuꝫ. Sed vires aīe diffundū
tur in totū corpus per cor. ergo cor est vicinius anīe q̄ ce
tere partes corporis:⁊ ita mediāte corde vnietur corpo
ri. ¶ Preterea. in partibus corporis est inuenire diuer 14m
sitateꝫ ⁊ ordineꝫ adinuicē. Sed aīa est simplex ẜm suaꝫ
essentiaꝫ. Cum ergo forma sit ꝓportionata mãe perfecti
bili:videtur ꝙ aīa vniatur ꝓmo vni parti corporis: ⁊ ea
mediāte alijs. ¶ P̄. aīa est superior corpore. Sꝫ inferio 15m
res vires anime ligant superiores corporis. Non eni in
tellectus indiget corpore nisi ꝓpter imaginationē ⁊ sen
sum:a q̄bus accipit. ergo ecōtrario corpus vnitur anīe ꝑ
ea que sunt suprema ⁊ simpliciora:sicut per spirituꝫ ⁊ hu
morē. ¶ Preterea. illud quo subtracto soluitur vnio alī 16m
quoꝝ vnitoꝝ: videtur esse mediuꝫ inter ea. Sed subtra
cto spiritu ⁊ calido naturali extincto:⁊ humido naturali
exiccato soluitur vnio aīe ⁊ corporis. ergo predicta sunt
mediuꝫ iter animā ⁊ corpus. ¶ P̄. sicut anima naturalr̄ 17m
vnitur corpori:ita hec aīa vnitur huic corpori. Sed hoc
corpus est per hoc ꝙ est sub aliquibus dimensionibꝰ ter
minatis. ergo anima vnitur corpori mediātibus dimen
sionibus terminatis. ¶ Preterea. distātia nō cōiungun 18m
tur nisi per mediuꝫ. Sed anima ⁊ corpus humanū vidē
tur esse maxime distātia:cuꝫ vnuꝫ eoꝝ sit incorporeuꝫ ⁊
simplex aliud corporeū:⁊ maxime ↄpositu ꝫ. ergo anima
nō vnitur corpori nisi per medium. ¶ Preterea. anima 19m
humana est similis in nā intellectuali substātijs separa
tis:que mouent celestia corpora. Sed eadē videtur esse
habitudo motoꝝ ⁊ mobiliuꝫ. ergo videtur ꝙ corpus hu
manuꝫ qđ est motū ab anima habeat aliquid in se de nā
celestis corpis:quo mediāte aīa sibi vniat̄.

Sed contra est qđ dicit phūs in 8° meta. ꝙ forma ↄ
vnit̄ mãe imediate. Anima aūt vni
tur corpori vt forma. g̊ vnit̄ sibi imediate.

Respondeo. dīcꝫ ꝙ inter oīa esse est illud quod Rn̄o
immediatius ⁊ intimius conuenit
rebus: vt dicitur in lib. de causis. vnde opꝫ ꝙ cum mate
ria habeat esse actu per formaꝫ:ꝙ forma dans esse mate
rie ante oīa intelligatur aduenire materie:⁊ imediatius
ceteris sibi inesse. Est auteꝫ hoc ꝓprium forme substan
tialis ꝙ det materie esse simpliciter. Ipsa eniꝫ est ꝑ quā
res est hoc ipsum qđ est. Nō autem per formas acciden
tales habet esse simpliciter:sed esse ẜm quid:puta eē ma
gnuꝫ vel coloratuꝫ: vel aliquid tale. Si qua ergo forma
est que nō det materie eē simpliciter:sed adueniat mãe

iam existenti in actu per aliquam formam: non erit forma substantialis. Ex quo pz ꝙ inter formam substantialem ⁊ materiam non potest cadere aliqua forma substantialis media: sicut quidaz voluerūt. ponentes ꝙ sm ordinem generum quoꝝ vnum sub altero ordinatur: est ordo diuersaꝝ formaꝝ in materia. vtputa. si dicam⁹ ꝙ mā sm vnā formā hꝫ ꝙ sit suba i actu: ⁊ sꝫ aliā ꝙ sit corpus: ⁊ iteꝝ sꝫ aliā ꝙ sit aiatū corp⁹: ⁊ sic deinceps. Sꝫ illa pōne facta sola pma forma q̄ faceret esse subaz actu eēt substātialis. Alie vō oēs accidentales: qꝛ forma substantialis ē que facit hoc aliquid: vt iam dictum est. Oportet igitur ꝙ eadem numero forma sit per quā res hēt ꝙ sit substātia: ⁊ ꝙ sit in vltima specie specialissima: ⁊ in omnib⁹ intermedijs generibus. Relinquitur ergo dōm ꝙ cū forme rerum naturalium sint sicut numeri in quibus est diuersitas speciei addita vel subtracta vnitate: vt dicitur in 8°. metaphisi. opꝫ intelligere diuersitatem formaꝝ naturalium: secūdum quas cōstituitur materia in diuersis speciebus ex hoc ꝙ vna addit perfectionem super aliaꝫ: vtputa ꝙ vna forma cōstituit in esse corporali tantum. hanc. n. opꝫ esse infimū gradum formaruꝫ materialiū: eo ꝙ materia non est in potentia nisi ad formas corpales. Que. n. icorporea sunt imaterialia sunt: vt in precedentibus ostensum est. Alia autem perfectior forma cōstituit materiaꝫ in esse corporali: et vlterius dat ei esse vitale: ⁊ vlterius alia dat ei ⁊ esse corporale ⁊ esse vitale: ⁊ super hoc addit ei esse sensitiuum: ⁊ sic est in alijs. Oportet ergo intelligere ꝙ forma pfectior sm ꝙ constituit mām in perfectione iferioris gradus: sil' cū mā cōpositā intelligatur vt māle respectu vlterioris perfectionis: ⁊ sic vlteri⁹ pcedendo. vtpote materia prima scdm quā iam cōstituta est in eē corporeo: est materia respectu vlterioris perfectionis que est vita. Et ex inde est ꝙ corpus est genus corporis viuētis: ⁊ aiatum siue viuens est dña. Nam genus sumitur a materia: ⁊ differētia a forma. Et sic quodā modo vna ⁊ eadē forma sm ꝙ cōstituit materiā in actu inferioris gradus: est media inter mām ⁊ seipsam sm ꝙ cōstituit eā in actu supioris gradus. Mā āt put itelligit̄ constituta in esse substantili sm perfectionem inferioris gradus: per consequens intelligi pōt vt accidentibus subiecta. Nam suba sm illum inferiorem gradū pfectionis: necesse est ꝙ habeat quedam accidentia propria que necesse est ei inesse. Sicut ex hoc ꝙ mā cōstituitur in eē corporeo per formas: statim consequitur vt sint in ea dimensiones per quas intelligitur materia diuisibilis per diuersas partes. vt sic sm diuersas sui partes possit eē susceptiua diuersarū formarū. Et vlterius ex quo materia iam intellr cōstituta in esse quodaz substantiali: intelligi potest vt susceptiua accidentiū quibus disponitur ad vlteriorē perfectionē: sꝫ quā mā fit ppria ad vlteriorē perfectionem suscipiendam. hꝫ aūt dispōnes preintelligunt̄ forme vt inducte ab agente in materiā: lꝫ sint quedā accidentia iproprie forme que nō nisi ex ipsa forma causentur in mā. vn̄ non preintelligunt̄ in materia forme quasi dispositiones: sed magis forma preintelligitur eis: sicut causa effectib⁹. Sic igitur cū aia sit forma substantialis quia cōstituit hominem in determinata specie substātie: non est aliqua alia forma substantialis media inter animaꝫ ⁊ materiam primaꝫ: sed homo ab ipsa aia rationali perficitur sm diuersos gradus perfectionū: vt sit. s. corp⁹ ⁊ animatū corpus ⁊ animal rationale. Sed opꝫ ꝙ mā sꝫ ꝙ intelligitur vt recipiens ab ipsa aia rōnali perfectiōes inferioris gradus: puta ꝙ sit corpus ⁊ animatū corpus ⁊ animal: intelligatur simul cū dispositionib⁹ cōuenientibus: ꝙ sit materia propria ad animaꝫ rōnalem: sm ꝙ dat vltimā perfectionē. Sic igitur aia sm ꝙ est forma dans esse non habet aliquid aliud mediū inter se ⁊ materiam pmam. Sed quia eadē forma que dat esse materie est ēt operationis pncipium: eo ꝙ vnūqdqꝫ agit sm ꝙ est actu: necesse est ꝙ aia sicut ⁊ quelibꝫ alia forma sit etiam opationis pncipium. Sed cōsiderandū est ꝙ sm gradū formarum in perfectione essendi. est etiam gradus earū in virtute operandi: cū operatio sit existentis in actu. Et iō quāto aliqua forma est maioris perfectionis in dādo eē: tanto etiam ē maioris virtutis in operādo. vnde forme perfectiores habent plures operationes ⁊ magis diuersas q̄ȝ forme minus perfecte. Et inde est ꝙ ad diuersitatem operationum i rebus minus perfectis: sufficit diuersitas accidentiū. In rebus autem magis perfectis requiritur vlterius diuersitas partium: ⁊ tanto magis q̄to forma fuerit perfectior. videmus. n. ꝙ igni conueniunt diuerse operationes sm diuersa accidentia: sicut ferri sursum sm leuitatem: calefacere secūdū calorē: ⁊ sic de alijs. Sed tn̄ quelibet harum operationum competit igni sm quālibet partem eius. In corporibus vō aiatis que hn̄t nobiliores formas: diuersis operationibus deputant̄ diuerse partes. sicut in plantis alia est operatio radicis: alia rami ⁊ stipitis. Et quāto corpora aiata fuerint perfectiora: tanto ppter maiorem perfectionem necesse est inueniri maiorem diuersitatem in partibus. vnde cū aia rationalis sit perfectissima formarum naturaliū: in homie inuenitur maxima distinctio partiū ppter diuersas operationes. Et anima singulis earum dat esse substantiale: sm illum modū qui cōpetit operatiōi ipsoꝝ. Cuius signū est ꝙ remota anima non remanet neqꝫ caro neqꝫ oculus nisi equiuoce. Sꝫ cū oporteat ordinem instrumentoꝝ eē sm ordinem operationuꝫ: diuersaꝝ aūt operationū que sunt ab anima vna naturaliter pcedit alteraꝫ: necessariū est ꝙ vna pars corporis moueatur per aliam ad suaꝫ operationem. Sic ergo inter aiam sm ꝙ est motor ⁊ pncipium operationum ⁊ totum corpus cadit aliquid mediuꝫ: quia mediante aliq̄ pma pte pmo mota mouet alias partes ad suas operationes: sicut mediāte corde mouet alia mēbra ad vitales operationes. Sed sm ꝙ dat eē corpori imediate dat esse substātiale ⁊ specificū oibus ptib⁹ corporis. Et hoc est quod a multis dicitur ꝙ anima vnitur corpori: vt forma sine medio: vt motor autē per mediū. Et hec opinio procedit sm sniam Aristo. q ponit aiam eē formā substātialē corporis. Sed qdā ponentes scdm opinionem Platonis aiam vniri corpori sicut vnam subam alij: necesse habuerūt ponere media quib⁹ anima vniret̄ corpori: qꝛ diuerse substantie ⁊ distantes non colligant̄ nisi sit aliquid quod vniat eas. Et sic posuerūt quidā spm ⁊ humorem esse mediū inter animā ⁊ corpus: ⁊ quidam lucem: ⁊ quidam potentias anime vel aliquid aliud hꝫ. Sꝫ nullū istoꝝ est necessariū si aia est forma corporis: qꝛ vnūqdqꝫ sm ꝙ est ens est vnū: vn̄ cū forma sm seipsam det eē māe: sm seipsam vnitur māe pme: ⁊ non per aliud aliquod ligamentum.

Ad primuz ergo dōꝫ ꝙ vires aie sunt q̄litates eius qbus opat̄: ⁊ iō cadunt media inter aiam ⁊ corpus: sm ꝙ aia mouet corpus. nō aūt sm ꝙ dat ei esse. Tn̄ sciendū ꝙ liber qui inscribit̄ de spiritu ⁊ aia nō est Augustini: ⁊ ꝙ auctor illius opinat⁹ est ꝙ aia sit sue potentie. vnde totaliter cessat obiectio. ¶ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ lꝫ aia sit forma inq̄tum est act⁹: ⁊ silr inq̄tuꝫ est motor: ⁊ ita sm idē sit forma ⁊ motor: tn̄ ali⁹ est effectus eius sm ꝙ est forma: ⁊ alius sꝫ ꝙ est motor: ⁊ ppter hoc locū hꝫ distinctio. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ ex motore ⁊ mobili non fit vnum per se inquātū hꝫ. Sed ex hoc motore qui

Ad pᵐ

2ᵐ

3ᵐ

est aia:ꝛ ex hoc mobili qd̄ est corpus fit vnū per se:inquā
4m tuȝ aia est forma corporis.¶ Ad 4m dōm:ꝙ quātuȝ ad
illam operationē aie que ē cōpositi nō cadit aliquod me
dium inter aiaȝ ꝛ q̄ȝlibet partē corporis:sed est vna pars
corporis per quā p̄mo exercet aia illam opationē que ca
dit media inter aiam ꝭm ꝙ est p̄ncipiū illius opationis
ꝛ oēs alias ptes corporis que participant illā opationeȝ.
5m ¶ Ad 5m dōm:ꝙ dispositiones accidentales que faciunt
materiā ꝓpriā ad aliquā formā:nō sunt medie totalr̄ in
ter formā ꝛ māȝ.sed inter formā ꝭm ꝙ dat vltimaȝ pfe
ctionē:ꝛ māȝ ꝭm ꝙ iam est perfecta pfectione inferioris
gradus.Materia.n.ꝭm seipsam est p̄ma respectu ifimi
gradus pfectionis:qꝛ ꝭm seipsam est in poa ad eē subale
corporeū.Nec ad h̄ reqrit aliq̄ȝ dispōnē s̄ȝ hac pfectione
p̄supposita i mā requirunt̄ dispōnes ad vlteriorē pfectio
nem.Tamē sciendū ē ꝙ potētie aie sunt accidentia pro
pria aie que nō sunt sine ea.vñ nō hñt rōneȝ dispōnis ad
aiaȝ ꝭm ꝙ sunt eius potentie:nisi ꝭm ꝙ potētie iferioris
partis aie dicunt̄ dispōnes ad sup̄iorē ptē:sicut potentia
aie vegetabilis ad aiaȝ sensibilē ꝭm ꝙ ex p̄missis intelli
6m gi pōt.¶ Ad 6m dōm ꝙ rō illa cōcludit ꝙ aia vel aial di
uidat̄ in duas ptes:quaꝝ vna est sicut corpus mobile:et
alia sicut motor.Qd̄ q̄dē verū est:sed oȝ itelligere ꝙ aia
mouet corpus per apprehensionē ꝛ appetitū.Apprehen
sio aūt ꝛ appetitus in hoie duplex est.vna q̄dem que est
anime tm̄ nō per organū corporale:que ē partis itellecti
ue.Alia que est coniuncti:ꝛ est partis sensitiue.Illa aūt q̄
est ptis itellectiue:nō mouet corpus nisi mediante ea q̄
est partis sensitiue:qꝛ cū mot9 sit circa aliqd̄ singulare:ap
prehensio vl'is que est itellect9:nō mouet nisi mediante
pticulari que est sensus.Sic igit̄ hō vel aial cū diuidit̄ in
partē mouentē ꝛ ptē motā:nō est hec diuisio in solā aiaȝ
ꝛ solū corpus:sed in vnā ptem corpis aiati ꝛ aiaȝ.Nā illa
ps aiati corporis cui9 operatio est apprehendere ꝛ appe
tere:mouet totū corpus.Sed si supponat̄ ꝙ pars itelle
ctiua imediate moueat:ita ꝙ ps mouens in homine sit
anima tm̄:adhuc remanebit responsio ꝭm p̄habita.Naȝ
aia humana erit mouens ꝭm id qd̄ est supremū in ipsa.s.
per partē itellectiuā:motū aūt erit nō mā p̄ma tm̄:s̄ȝ mā
p̄ma ꝭm ꝙ est cōstituta in esse corporali ꝛ vitali:non per
aliā formā nisi per eādē aiaȝ.vñ nō erit necessariū pone
re formā substātialē mediā inter aiaȝ ꝛ māȝ p̄mā.Sed
qꝛ in animali est q̄dā motus q̄ nō est per apprehensioneȝ
ꝛ appetitū:sed motus cordis.ꝛ etiam motus augmenti ꝛ
decrementi:ꝛ motus alimēti diffusi per totuȝ corpus:qd̄
ēt est cōe plantis:quātū ad h̄ motus dōm est ꝙ cum aia
animali nō solū det id qd̄ est ꝓpriū sibi:sed ēt id qd̄ est in
ferioꝝ formaꝝ.vt ex dictis pȝ:sicut inferiores forme sūt
p̄ncipia naturalis motus in corporib9 nālibus:ita ēt aia
in corpore aialis.vñ ph̄s dicit in 2o de aia:ꝙ aia est nā ta
lis corporis.Et ꝓpter hoc operationes aie distinguunt̄ in
aiales ꝛ nāles:vt ille dicant̄ aiales que sunt ab aia ꝭm id
qd̄ est ꝓprium sibi:nāles aūt que sunt ab aia ꝭm ꝙ facit
effectum inferioꝝ formaꝝ nāliū.Scd̄m hoc ergo dōȝ ꝙ
sicuti ignis per formā suā nālē hȝ nālem motuȝ quo ten
dit sursum:ita aliqua pars corporis aiati in qua p̄mo iue
nitur motus qui nō est per apprehensionem:hȝ huc mo
tum nālr̄ per aiaȝ.Sicut.n.ignis nāliter mouet̄ sursum:
ita sanguis naturaliter mouetur ad loca propria ꝛ deter
minata:ꝛ similr̄ cor nālr̄ mouet̄ motu sibi proprio.s̄ȝ ad
hoc ēt cooperet̄ resolutio spirituum facta ex sanguine:q
bus cor dilatatur ꝛ constringit̄:vt Aristoteles dicit vbi
agit de respiratione ꝛ expiratiōe.Sic ḡ p̄ma pars in q̄ ta
lis motus inuenitur nō est mouēs seipsam:sed mouetur
nālr̄.sicut ignis.Sed ista pars mouet aliaȝ:ꝛ sic totū aial

est mouens seipsum:cū vna pars eius sit mouens ꝛ alia
sit mota.¶ Ad 7m dōm ꝙ corpus phisicū organicū cōpa 7m
ratur ad aiaȝ sicut mā ad formā:nō ꝙ sit tale per aliq̄ȝ aliā
formā:sed qꝛ hoc ipsum hȝ per aiam:vt supra ostensuȝ ē.
¶ Et silr̄ dōȝ est ad octauū.Nā qd̄ in gen.dr̄.Formauit 8m
deus hominē de limo terre:nō p̄cedit tp̄e hoc qd̄ sequit̄:
ꝛ inspirauit in faciem eius spiraculū vite:sed ordine natu
re tm̄.¶ Ad 9m dōm:ꝙ materia ꝭm ordinē est in potētia 9m
ad formas:nō ꝙ recipiat diuersas formas subales ordia
tim:sed qꝛ id qd̄ est ꝓpriū superioris forme:non recipit̄
nisi mediante eo qd̄ est ꝓpriū inferioris forme:sicut ex
positum est.Et per huc modū intelligit̄ ꝙ mediantib9 for
mis elāribus recipiat alias formas.¶ Ad 10m dōm:ꝙ 10m
forme elāres nō actu sunt in mixto ꝭm essentiam:s̄ȝ hoc
Auic.posuerit.Nō.n.possent esse in vna pte māe.Si aūt
essent in diuersis ptibus:non esset mixtio ꝭm totuȝ que ē
vera mixtio:s̄ȝ eēt mixtio minima:que est mixtio ad sen
sum.Dicere etiā ꝙ forme eloꝝ recipiant magis ꝛ min9:
vt Auerois dicit ridiculū est:cū sint forme substātiales q̄
magis ꝛ min9 recip̄e nō possunt.Nec aliquid ē mediū
inter substantiā ꝛ accidens:vt ipse fingit.Nec dōȝ est ꝙ
totaliter corrūpant̄:sed ꝙ maneāt v̄tute.vt Aristo.dicit.
Et hoc est inq̄ȝtū manent accidentia ꝓpria eloꝝ ꝭm ali
quem modū in quib9 manet virtus eloꝝ.¶ Ad 11m dōm 11m
ꝙ s̄ȝ aia sit forma corporis ꝭm essentiā aie itellectualis:
nō tñ ꝭm opationē intellectualē.¶ Ad 12m dōm ꝙ pro 12m
portio.que est iter aiaȝ ꝛ corpus.est in ipsis ꝓportiōatis.
vnde nō opȝ ꝙ sit aliqua res media inter aiam ꝛ corpus.
¶ Ad 13m dōȝ:ꝙ cor est p̄mū instrumentū per qd̄ anima 13m
mouet ceteras ptes corpis.Et iō eo mediante aia vnitur
reliqs partibus corporis vt motor:s̄ȝ vt forma vniat̄ vni
cuiq̄ȝ parti corporis per se ꝛ immediate.¶ Ad 14m dōȝ:ꝙ 14m
licet aia sit forma simplex ꝭm essentiā:est tñ multiplex
virtute:ꝭm ꝙ est p̄nm diuersarū operationū.Et qꝛ forma
perficit māȝ nō soluȝ quātū ad esse:sed etiam ad operā
duȝ:ideo opȝ ꝙ s̄ȝ aia sit vna forma:ꝙ ptes corporis di
uersimode pficiant̄ ab ipsa:ꝛ vnaqueq̄ȝ ꝭm ꝙ cōpetit ei9
opationi.Et ꝭm hoc ēt oȝ esse ordinē in ptib9:ꝭm ordinē
opationū vt dictū est.Sed iste ordo est ꝭm operationeȝ
corporis ad aiam vt est motor.¶ Ad 15m dōm:ꝙ iferio 15m
res vires aie possunt intelligi ligare superiores vires cor
poris q̄ȝtuȝ ad opationē:prout.s.superiores vires indigēt
operationibus inferioꝝ que exercentur per corp9.Et eo
dem modo corpus per superiores sui ptes coniungit̄ aie
ꝭm operationē ꝛ motū.¶ Ad 16m dōm:ꝙ forma sicut nō 16m
aduenit materie:nisi sit facta ꝓpria p debitas dispōnes:
ita cessantib9 propriis dispōnib9 forma in materia rema
nere nō pōt.Et hoc mō vnio anime ad corp9 soluitur re
moto calore ꝛ humiditate naturali ꝛ aliis h̄ mōi:inq̄ȝtū his
disponitur corp9 ad susceptionē aie.vñ h̄ cadūt media
inter aiam ꝛ corpus vt dispositiones.Qd̄ quō sit:dictum
est supra.¶ Ad 17m dōm ꝙ dimēsiones nō possunt intel 17m
ligi in mā.nisi ꝭm ꝙ materia intelligitur cōstituta p for
maȝ subalē in esse substantiali corporeo.Qd̄ q̄dē nō fit p
aliā formā in homine q̄ȝ per aiam vt dictum est.vñ h̄ di
mēsiones nō p̄intelligunt̄ an̄ aiaȝ in mā totaliter:s̄ȝ q̄ȝtū
ad vltimos gradus pfectiōis vt supra expositū ē.¶ Ad
18m dōm.ꝙ aia ꝛ corpus nō sunt distantia sic res diuerso 18m
rum generū vel specierū:cū neuter eoꝝ sit in genere vel
specie vt in superioribus qōnib9 dictum est:sed soluȝ cō
positum ex eis.Sed aia est forma corporis per seipsam
dans ei esse.vñ per se ꝛ imediate ei vnitur.¶ Ad 19m dōȝ 19m
ꝙ corpus humanū hȝ aliquā cōicationē cū corpore cele
sti:nō ꝙ aliquid corporis celestis:vt lux interueniat me
diuȝ inter aiaȝ ꝛ corpus:sed ꝭm ꝙ est ꝯstitutiuū quadaȝ

equalitate cõplexionis remote a contrarietate: vt in su-
perioribus expositum est.

¶ Utrũ aĩa sit in toto corpore et in q̃libet ꝑte eius.

1m Decimo queritur vtrũ aĩa sit in toto corꝑe ⁊ in q̃libet ꝑte eiꝰ. ¶ Et videt̃ ꝙ non. Anima est in corꝑe sicut ꝑfectio in perfe-
ctibili. Sz ꝑfectibile ab aĩa ẽ corpꝰ organicũ.
Est.n. aĩa actꝰ corpis phisici organici poᵃ vitã
hñtis: vt dicit̃ in 2º de aĩa. g̃ aĩa non est nisi in corꝑe orga-
nico. Sz nõ q̃libet ps corporis est organicũ corpus. g̃ aĩa
2m nõ est in q̃libet ꝑte corpis. ¶ P̃. forma est ꝓportionata
mãe. Sed anima prout est forma corpis est q̃dã eẽntia
simplex. g̃ nõ respondet ei mã multiplex. Sz diuerse par-
tes corporis vel hoĩs vel aĩalis sunt sic mã multiplex:
cũ habeãt magnã diuersitatẽ adinuicẽ. nõ g̃ aĩa ẽ forma
cuiuslz ꝑtis corporis: Et ita nõ ẽ aĩa i q̃lz parte corporis.
3m ¶ P̃. ex̃ totũ nihil est sumere. Si igit̃ aĩa ẽ tota in q̃libz
parte corporis: ex̃ illã ꝑtẽ nihil est de aĩa. g̃ ĩpossibile est
4m ꝙ sit tota in q̃libet ꝑte corporis. ¶ P̃. phs dicit in liº de
cã motus aĩalium. Extimandum est cõstare aĩal queãd-
modũ ciuitatẽ bene legibꝰ rectã. In ciuitate.n. qñ semel
stabilitus fuerit ordo nihil opus est sepato mõarcha: quẽ
oportuit eẽ ꝑ singula eoꝝ que fiũt. Sed ipse q̃libet facit
qđ auctoritate ipsiꝰ ordinatũ est: ⁊ fit hoc post hoc ꝓpter
cõsuetudinẽ. In animalibꝰ aũt idẽ hoc ꝓpter nãm fit: ⁊
qꝛ natũ ẽ vnũqđq3 sic ꝯstitutũ facere ꝓpriũ opus: vt non
opus sit in vnoquoq3 eẽ aĩam: sed in quodã ꝑncipio cor-
poris existẽte: alia q̃dẽ viuere eo ꝙ apta nata sunt: facere
aũt ꝓpriũ opus ꝓpter nãz. nõ g̃ aĩa est i q̃lz ꝑte corporis:
5m sed in vna tñ. ¶ P̃. phus dicit in 8º phisicoꝝ ꝙ motor
celi oz ꝙ sit in centro vel in aliquo signo circũferentie:
qꝛ hec duo sunt ꝑnᵃ in motu circulari. Et ondit ꝙ nõ põt
eẽ in centro: sed in circũferentia: qꝛ q̃to aliq̃ sunt ꝓpingo-
ra circũferentie ⁊ remotiora a centro: tanto sunt velocio-
ris motus. g̃ a siłi oz ꝙ motꝰ aĩe sit in illa ꝑte aĩalis in qua
ꝑcipue apparet motꝰ. hec aũt est eoꝝ cor. g̃ aĩa est tñ in
6m corde. ¶ P̃. phs dicit in liº de iuuentute ⁊ senec. ꝙ plan-
te hñt ꝑnᵐ nutritiuũ in medio superioris ⁊ iferioris. Sz
sicut supiꝰ ⁊ iferiꝰ ẽ in plantis: ita in aĩalibꝰ ẽ superiꝰ ⁊ infe-
rius. dextꝝ ⁊ sinistrũ: ante ⁊ retro. g̃ oz ꝑncipiũ vite qđ ẽ
aĩa eẽ in animali in medio haꝝ particulaꝝ. hoc ãt ẽ cor.
7m g̃ aĩa est tñ in corde. ¶ P̃. oĩs forma q̃ est i aliquo toto
⁊ qualz ꝑte eius: denominat totũ ⁊ quãlz ꝑtẽ: sicut pz de
forma ignis. Nã ignis q̃lz ps ignis ẽ. nõ aũt q̃lz ps aĩalis
8m aĩal est. Nõ g̃ aĩa est in q̃lz ꝑte corporis. ¶ P̃. intelligere
ad aliq̃ ꝑtẽ aĩe ꝑtinet. Sz intelligere nõ est in aliq̃ parte
9m corporis. Nõ ergo tota aĩa est in q̃libet ꝑte corpis. ¶ P̃.
phs dicit in 2º de aĩa ꝙ sicut aĩa se hz ad corpus: ita pars
aĩe ad ꝑtẽ corpis. Si ergo aĩa ẽ in toto corpore nõ erit in
q̃lz parte corporis tota: sed pars eiꝰ. ¶ Sed dicebat̃ ꝙ
phs loq̃tur de aĩa ⁊ ꝑtibꝰ eius inq̃ntum ẽ motor: ñ inq̃tũ
est forma. ¶ Sz cõtra. phs dicit ibidẽ: ꝙ si oculus esset
10m aĩal visus eẽt aĩa eiꝰ. Sed aĩa ẽ forma aĩalis. g̃ ps aĩe est
11m in corꝑe vt forma. ⁊ nõ vt motor tñ. ¶ P̃. aĩa est ꝑncipi-
um vite in aĩali. Si ergo aĩa eẽt in q̃lz ꝑte corporis: q̃lz
pars corporis ĩmediate acciperet vitam ab aĩa: ⁊ ita vna
pars nõ dependeret ab alia in viuendo: qđ pz eẽ falsum.
Naz alie ꝑtes in viuẽdo dependẽt a corde. ¶ P̃. anima
12m mouetur per accidens ad motũ corporis in quo est: ⁊ siłr
quiescit per accidẽs quiescẽte corꝑe in quo ẽ. Contingit
aũt quiescente vna parte corporis aliã moueri. Si g̃ aĩa
ẽ i q̃lz ꝑte corpis: oz ꝙ aĩa siłt moueat̃ ⁊ q̃escat: qđ vr̃ ipos-
sibile. ¶ P̃. omnes potentie aĩe radicant̃ in eẽntia aĩe.
13m Si igit̃ eẽntia aĩe sit in q̃lz ꝑte corporis: opz ꝙ q̃libz poᵃ
aĩe sit in q̃lz ꝑte corpis: qđ pz eẽ falsum. Nã auditꝰ nõ est
in oculo: sz in aure tñ: ⁊ sic de alijs. ¶ P̃. omne qđ est in 14m
altero est in eo per moduz eius in quo est. Si igit̃ aĩa est
in corpore: opz ꝙ sit in eo per modũ corporis. Sz modus
corporis est vt vbi ẽ vna ps nõ sit alia. ergo vbi ẽ vna ps
aĩe nõ est alia: ⁊ ita nõ est tota in q̃libet parte corporis.
¶ P̃. q̃daz aĩalia iꝑfecta q̃ dicunt̃ anulosa: decisa vi- 15m
uunt: ꝓpter hoc ꝙ anima remanet in q̃libet ꝑte corporis
post decisionẽ. Sz hõ ⁊ alia aĩalia ꝑfecta nõ viuunt deci-
sa. nõ igit̃ in eis aĩa ẽ in q̃lz ꝑte corpis. ¶ P̃. sicut hõ ⁊ aĩal 16m
est quoddã totũ ex diuersis partibꝰ cõsistẽs: ita ⁊ domꝰ.
Sed forma domus nõ est in qualz parte domꝰ. sz in tota.
ergo ⁊ aĩa que est forma aĩalis non est tota in q̃lz parte
corporis: sed in toto. ¶ P̃. aĩa dat esse corpori inq̃tũ est 17m
forma eius. Est aũt forma eius s̃m suam essentiã q̃ sim-
plex est. ergo per suã eẽntiaz simplicẽ dat eẽ corpori. Sz
ab vno nõ est naturalr̃ nisi vnũ. Si igit̃ sit in q̃libet ꝑte
corporis sicut forma: sequet̃ ꝙ cuilibet ꝑti corporis det
esse vniforme. ¶ P̃. magis ĩtime vnit̃ forma mãe. q̃z lo- 18m
catum loco. Sed vnũ locatũ nõ põt eẽ in diuersis locis
siłr̃ ẽt si sit substãtia spũał. nõ.n. cõceditur a magistris ꝙ
angelus sit in diuersis locis siłt. ergo nec aĩa põt esse in
diuersis partibus corporis.

Sed cõtra ẽ qđ Aug. dicit in 6º de trini. ꝙ aĩa est 3ᵖ
tota in toto corꝑe: ⁊ tota in q̃lz parte
eius. ¶ P̃. anima non dat esse corpori nisi s̃m ꝙ vnitur 2º
ei. Sed anima dat esse toti corpori ⁊ cuilibet parti eius. g̃
aĩa est in toto corpore ⁊ in q̃lz parte eius. ¶ P̃. aĩa non 3º
operat̃ nisi vbi est. Sed operatiões aĩe apparẽt in q̃libz
ꝑte corporis. ergo aĩa est in q̃libz parte corporis.

Respondeo. dicẽdũ ꝙ veritas huius q̃ões ex ꝑce- R̃ño
denti dependet. Ostensum est.n. ꝙ
aĩa s̃z ꝙ est forma corpis nõ vnit̃ toti corpori mediante
aliqua parte eius: sed toti corpori ĩmediate. Est.n. forma
⁊ totius corporis ⁊ cuiuslz partis eius. Et hoc necesse est
dicere. Cũ.n. corpꝰ hoĩs aut cuiuslibz alteriꝰ aĩalis sit
qđdã totũ nãle: dicet̃ vnũ ex eo ꝙ vnã formã hẽat: q̃ ꝑfi-
citur nõ solũ s̃z aggregationẽ: aut cõpositionẽ: vt accidit
in domo ⁊ in alijs hõ. vñ oz ꝙ quelz pars hoĩs ⁊ aĩa-
lis recipiat eẽ ⁊ spẽm ab aĩa sicut a ꝓpria forma. vñ phs
dicit ꝙ recedente aĩa: neq3 oculus neq3 caro neq3 aliq̃ ps
remanet nisi equiuoce. Nõ est autẽ possibile ꝙ aliq̃d re-
cipiat esse ⁊ spẽz ab aliquo separato sicut a forma. hoc.n.
siłe eẽt platonicoꝝ positioni: qui posuerunt hõ sensibilia
recipere eẽ ⁊ spẽz per participationẽ formaꝝ separataꝝ.
Sed opz ꝙ forma sit aliq̃d eiꝰ cui dat esse. Nã forma et
mã sunt ꝑncipia intrinsecus cõstituentia essentiã rei. vñ
opz ꝙ si aĩa dat eẽ ⁊ spẽm vt forma cuilibet parti corpo-
ris s̃m sententiã Aristo. ꝙ sit in q̃libet ꝑte corporis. Nã
⁊ ea rõne dr̃ aĩa esse in toto: qꝛ est forma totiꝰ. vñ si ẽ for-
ma cuiuslz partis: opz ꝙ sit in q̃lz ꝑte ⁊ nõ in toto tñ: nec
in vna ꝑte tñ. Et hec diffinitio aĩe ꝯuenit. Est.n. aĩa actꝰ
corporis organici. Corpus aũt organicũ est cõstitutuz ex
diuersis organis. Si ergo aĩa eẽt in vna ꝑte tñ vt forma:
nõ esset actus corporis organici: sed actꝰ vnius organi tã-
tum: puta cordis aut aliꝰ alteriꝰ: ⁊ relique ꝑtes eẽnt ꝑfe-
cte per alias formas. Et sic totũ nõ eẽt vnũ q̃d nãlr̃: sz cõ-
positione tñ. Relinquit̃ g̃ ꝙ aĩa sit in toto corpore ⁊ in
q̃libet parte eius. Sz qꝛ ẽt q̃rit̃ an sit tota in toto ⁊ i q̃li-
bet ꝑte eius: cõsiderandũ est qualr̃ hoc dr̃. põt aũt attri-
bui totalitas alicui forme tripliciter: s̃m ꝙ tribꝰ modis
cõuenit aliq̃d hẽre ꝑtes. Uno.n. mõ aliq̃d hz ꝑtes s̃m di-
uisionẽ q̃ntitatis: put.s. diuidit̃ nũerus aut magnitudo.
vni ãt forme nõ ꝯpetit totalitas nũeri nec magnitudis:
nisi forte ꝑ accñs: puta ĩ formis q̃ per accidẽs diuidunt̃
diuisione cõtinui. sicut albedo per diuisionẽ superficiei.

Alio modo dr̄ aliquid totū per ꝯparationē ad ptes eēn-
tiales speciei:sicut mā ꝛ forma dicunt̄ partes cōpositi:ge
nus ꝛ differentia partes quodāmō spēi.Et hic modus to
talitatis attribuit̄ ēt eēntys simplicib⁹ rōne sue pfectio-
nis:eo ꝙ sicut cōposita hnt pfectā spēm ex ꝯiūctione pn
cipioꝝ essentialiū:ita sube ꝛ forme simplices hnt pfectā
spēȝ per se ipsas. 3⁰ mō dr̄ totū per cōparationē ad ptes
virtutis seu potestatis:q̄ qdē ptes accipiunt̄ fm diuisio-
nem opationū.Si qua igit̄ forma accipiat̄ que diuidit̄ p
cōtinui diuisionē:ꝛ q̄rat̄ de ea vtꝝ sit in q̄lȝ pte corpis to
ta:vtputa vtrū albedo sit in pte supficiei tota:si accipia-
tur per cōparationē ad partes q̄ntitatiuas:q̄ quidē totali
tas pertinet ad albedinē per accidēs:nō est tota in qualȝ
parte:sed tota in toto ꝛ pars in parte.Si aūt queratur de
totalitate que pertinet ad spēȝ:sic tota est in qualibȝ pte.
Nam eque intensa est albedo in aliqua pte sicut in toto.
Sed verū est ꝙ adhuc fm virtutē nō est tota in qualibȝ
parte.Nō.n.pt tn̄ in disgregādo albedo que ē in pte sup-
ficiei:sicut albedo que est in tota supficie:sicut neqȝ tātū
potest caloꝛ qui est in paruo igne ad calefaciendum:sicut
caloꝛ qui est in magno igne.Supposito aūt ad pn̄s ꝙ sit
vna tn̄ aia in corpore homis:de hoc postea.n.queret̄:di-
cendū ꝙ nō diuidit̄ diuisione q̄ntitatis que est numer⁹.
planū est ēt ꝙ nō diuidit̄ diuisione continui:pcipue aia
aialium perfectoꝝ que decisa non viuūt.Secus.n.esset
forte de animab⁹ aialiū anulosoꝝ in qb⁹ ē vna aia in ac-
tu:ꝛ plures in potentia vt phs docet.Relinquit̄ igit̄ ꝙ i
aia hois ꝛ cuiuslȝ aialis pfecti nō pt accipi totalitas nisi
fm pfectionē spēi:ꝛ fm potentiā seu virtutē.Dicim⁹ g̊ ꝙ
cum perfectio speciei pertineat ad animam fm suam es-
sentiam:anima autēȝ fm suā essentiā ē forma corporis:ꝛ
ꝓut est forma corpis est in q̄libȝ pte corpis:vt ostensum
ē.relinqtur ꝙ aia tota sit in q̄libȝ pte corpis:fm totalita
tem pfectionis spēi.Si aūt accipiat̄ totalitas q̄ntum ad
v̄tutē ꝛ potestatē:sic nō est tota in q̄lȝ parte corporis:nec
ēt tota in toto:si loquamur de aia homis.Ostensuȝ est.n.
ex supiorib⁹ q̄ōnib⁹ ꝙ aia hūana qꝛ excedit corpis capa-
citatē remanet ei virtus ad opandū opationes q̄sdā sine
cōicatiōe corpis:sic intelligere ꝛ velle.vn̄ intellect⁹ ꝛ vo
luntas nō sunt act⁹ alicui⁹ organi corporal'.Sed q̄ntū ad
alias opationes quas exercet p organa corpalia:tota vir
tus ꝛ potestas eius est in toto corpe:non aūt in qualibet
pte corpis:qꝛ diuerse ptes corporis sunt ꝓportionate ad
diuersas opatiōes aie.vn̄ fm illā potentiā tn̄ est in aliq̄
parte:que respicit opationē q̄ p illā ptē corpis exercet̄.

Ad p^m Ad primum ergo dōm:ꝙ cū mā sit ꝓpter for-
maȝ:forma āt ordinet̄ ad ꝓpriaȝ
operationē:opȝ ꝙ talis sit mā vniuscuiusqȝ forme vt cō-
petat operationi illius forme:sicuti māȝ serre oȝ eē fer-
ream:qđ cōpetit ad opus serre ꝓpter suā duritiē.Cum g̊
aia pp sue virtutis pfectionem possit in diuersas opatio-
nes:necessariū est ꝙ mā eius sit corpus ꝯstitutū ex ptib⁹
cōgruentib⁹ ad diuersas opationes aie q̄ dicunt̄ organa.
Et pp hoc totū corpus cui respondet pncipalr̄ aia vt for-
ma:ē organū.ptes āt sunt ꝓpter totū.vn̄ aie nō respōdet
pars corporis sicut ꝓpriū ꝛ pncipale pfectibile:sed fm ꝙ
hȝ ordinē ad totū.vn̄ nō opȝ ꝙ quelibet pars aie sit cor-
2^m pus organicū:lȝ aia sit forma eius.¶ Ad 2^m dōm:ꝙ cuȝ
mā sit pp formā:hoc mō forma dat esse ꝛ spēm māe:fm
ꝙ cōgruit sue operationi.Et qꝛ corpus pfectibile ab aia
ad hoc ꝙ cōgruat diuersis opationibus aie requirit di-
uersitatem in ptib⁹:iō lȝ sit vna ꝛ simplex fm suā eēntiā
3^m diuersimode partes corpis pficit.¶ Ad 3^m dōm:ꝙ cuȝ
aia sit in vna parte corporis eo mō quo dictū est:nihil
anime est extra aiam que est in hac parte corpis.Non tn̄
sequit̄ ꝙ aie nihil sit extra hanc ptē corpis:sed qđ nihil
sit extra totū corpus qđ pncipalr̄ perficit.¶ Ad 4^m dōȝ 4^m
ꝙ phs ibi loquitur de aia q̄ntū ad potētiā motiuā.pn^m.n.
motus corporis ē in aliqua pte corporis.s.in corde:ꝛ per
illaȝ ptē mouet totū corpus.Et hoc pȝ per exemplūȝ qđ
ponit de rectore.¶ Ad 5^m dōȝ:ꝙ motoꝛ celi nō circūscri 5^m
bit̄ loco fm suā substātiā.Sed phs intēdit ostēdere vbi
sit q̄ntū ad pn^m mouendi.Et hoc mō q̄ntum ad pn^m mot⁹
aie est in corde.¶ Ad 6^m dōm:ꝙ ēt in plantis aia dicit̄ 6^m
esse in medio eius qđ est sursum ꝛ deorsuȝ:iq̄ntū est pn^m
quarūdā operationū.Et silr̄ est in aialib⁹.¶ Ad 7^m dōȝ: 7^m
ꝙ iō nō quelȝ pars aialis est aial:sicut quelibȝ pars ignis
est ignis:qꝛ oēs opationes ignis saluant̄ in qualibet pte
ignis:nō aūt oēs opationes aialis saluant̄ in qualȝ parte
eius:maxime in aialibus perfectis.¶ Ad 8^m dōm:ꝙ rō 8^m
illa cōcludit aiam non esse totā in qualibet pte corporis
fm suam virtutē:qđ dictū est esse verū.¶ Ad 9^m dōȝ:ꝙ 9^m
ptes aie accipiūtur a pho nō q̄ntū ad eēntiā aie:sed q̄ntū
ad eius potestatē.Et iō dicit ꝙ sicut aia est in toto corpe:
ita pars aie in parte corporis:qꝛ sicut totū corpus organi
cum se hȝ vt deseruiat opationib⁹ aie que per corp⁹ exer
centur:ita se hȝ vnū organū ad vnā determinatā opatio-
nem.¶ Ad 10^m dōm:ꝙ potētia aie radicat̄ in eēntia.Et 10^m
ideo vbicūqȝ est aliqua potentia aie:ibi ē eēntia aie.Qđ
ergo dicit phus ꝙ si oculus aialis esset aial:visus eēt aia
eius:non intelligit̄ de po^a aie sine ei⁹ eēntia:sicut ꝛ toti⁹
corporis dr̄ aia sensibilis esse forma p essentiā suaȝ:nō p
potentiā sensitiuā.¶ Ad 11^m dōȝ:ꝙ cū aia operet̄ l alias 11^m
ptes corpis per aliquā vnā potentiā:corpus aūt disponi-
tur ad hoc ꝙ sit ꝓportionatū esse aie per actionē aie q̄ ē
cā efficiens corporis:vt Aristo.dicit in 2° de aia:necesse
est ꝙ dispositio aliaꝝ partiū fm quā sunt pfectibiles ab
aia:dependeat ab vna pma pte:videlicet a corde.Et pro
tāto vita aliaꝝ priuȝ dependet a corde:qꝛ postqȝ desinit
esse in aliqua parte debita dispō:aia nō vnit̄ ei vt forma.
Nō āt ꝓpter h̄ remouet̄ qn aia sit imediate forma cu-
iuslȝ partis corporis.¶ Ad 12^m dōm:ꝙ aia nō mouet̄ ne 12^m
qȝ quiescit moto seu quiescente corpore nisi p accidens.
Nō āt icōueniens est si aliqd mouet̄ ꝛ quiescit sil' per ac
cidens:sicut nō est icōueniēs ꝙ aliqd moueat̄ per accns
ꝯrijs motib⁹:vtputa si qs i naui deferret̄ ꝯ cursuȝ nauis.
¶ Ad 13^m dōm:ꝙ lȝ oēs potētie radicent̄ in eēntia aie: 13^m
tn̄ quelȝ ps corpis recipit aiaȝ fm suū modū.Et ideo in
diuersis ptibus est fm diuersas potentias:neqȝ oȝ ꝙ in
vnaquaqȝ fm oēs.¶ Ad 14^m dōm:ꝙ cū dr̄ vnūqđqȝ eē 14^m
in alio fm modū eius in quo est:intelligit̄ q̄ntū ad capa-
citatis ipsius modū:nō q̄ntū ad naturā ei⁹.Nō.n.opȝ vt
id qđ est in aliq̄ hēat nāȝ ꝛ ꝓprietatē eius inq̄ ē:sȝ ꝙ reci-
piatur in eo fm capacitatē ipsi⁹.Manifestū ē.n.ꝙ aqua
non hȝ nām amphore.vn̄ nec oȝ ꝙ aia hēat istā nāȝ cor-
poris:vt vbi ē vna pars eius ibi sit alia.¶ Ad 15^m dōm: 15^m
ꝙ aialia anulosa decisa viuūt:nō solū qꝛ aia est in qualȝ
parte corpis:sȝ qꝛ aia coꝝ cū sit ipfecta ꝛ paucaruȝ actio-
nuȝ requirit paucaȝ diuersitatē in ptib⁹:que ēt inuenit̄ i
parte decisa viuēte.vn̄ cū retineat dispōnē per quā totū
corpus ē pfectibile ab aia:remanet in eo aia.Secus aūt
est in aialib⁹ pfectis.¶ Ad 16^m dōm:ꝙ forma dom⁹ sic 16^m
ꝛ alie forme artificiales est forma accidētalis.vn̄ nō dat
esse ꝛ spēm toti:ꝛ cuilibet parti:neqȝ totū est vnū simpli-
citer:sed vnū aggregatōe.Aia aūt est forma substātialis
corporis:dans esse ꝛ spēm toti ꝛ partib⁹:ꝛ totū ex ptib⁹
cōstitutū est vnū simplr̄.vn̄ nō est sile.¶ Ad 17^m dōȝ:ꝙ 17^m
aia q̄uis sit vna ꝛ simplex in eēntia:hȝ tn̄ virtutē ad di-
uersas opatiōes:ꝛ qꝛ nālr̄ dat esse ꝛ spēm suo pfectibili
inq̄ntū est forma corporis fm essentiā:ea aūt q̄ sunt nālr̄

sunt ꝓpter finē:oꝫ ꝙ aīa cōstituat in corpore diuersitatē
partiū: put cōgruit diuersis operationib⁹.Et verū est ꝙ
ꝓpter hō diuersitatē:cuius rō est ex fine ⁊ nō ex forma
tm̄:in cōstitutione viuentiū magis apparet ꝙ nā opere-
tur ꝓpter finē ꝙ̄ in alijs rebus nālibus:in quib⁹ vna for
18m ma vniformiter ꝑficit suū ꝑfectibile.¶Ad 18⁹ dōm:ꝙ
simplicitas aīe ⁊ angeli:nō est existimāda ad modū sim-
plicitatis puncti qd̄ hꝫ determinatū sitū in cōtinuo:et iō
qd̄ simplex est:nō pōt esse simul in diuersis ptib⁹ conti-
nui:sed angelus ⁊ aīa dicunt̄ simplicia per hoc ꝙ olno
carent ꝗtitate:⁊ iō nō applicant̄ ad cōtinuū nisi per cō-
tactum virtutis.vnde totū illud qd̄ virtute angeli cōtin-
gitur:respondet angelo ꝗ nō vnit̄ vt forma vt locus vn⁹:
⁊ aīe que vnit̄ vt forma vt ꝑfectibile vnū.Et sicut ange
lus est in qualꝫ parte sui loci totus:ita ⁊ aīa in qualibet
parte sui perfectibilis tota.

¶Utrum in homine anima rōnalis sensibilis ⁊ vegeta-
bilis sit vna substantia.

Ndecimo queritur vtrū in hoīe aīa rationalis sensibilis ⁊ ve-
1m getabilis sit vna substātia.Et videt̄ ꝙ non.
Ubicūqꝫ.n.est actus aīe:ibi est ⁊ aīa.Sed in
embrione actus aīe vegetabilis p̄cedit actuꝫ
aīe sensibilis:⁊ actus aīe sensibilis actū aīe rōnalis.ꝰ i cō
cepto p̄mū est aīa vegetabilis ꝙ̄ sensibilis:⁊ sensibilis ꝙ̄
rōnalis.Et ita nō sunt idē s̄m substātiā.¶Sed dicebat̄
ꝙ actus aīe vegetabilis ⁊ sensibilis nō est in embriōe ab
aīa q̄ sit in embrione:sed a virtute in eo existente ab aīa
2m parentis.¶Sed cōtra.nullū agens finitū agit sua vtu-
te nisi s̄m determinatā distātiā:vt pꝫ in motu ꝓiectiōis.
Proyciens.n.vsqꝫ ad locū determinatū proycit s̄m mo
dum sue virtutis.Sed in embriōe apparent mot⁹ ⁊ ope
rationes aīe:ꝗtūcūqꝫ parens distet:cuius tn̄ virtus fini-
ta est.Nō igit̄ oꝑationes aīe sunt in embrione ꝑ virtutē
3m aīe parentis.¶P̄.ph̄s dicit in li° de generatiōe aīaliū.
ꝙ embrio pri⁹ est aīal ꝙ̄ hō.Sed aīal nō est nisi qd̄ habꝫ
aīam sensibilē:hō aūt est per aīam rōnalē.ꝰ ipsa aīa sen
sibilis est prius in embrione ꝙ̄ anima rōnalis:⁊ nō soluꝫ
4m virt⁹ eius. ¶P̄.viuere ⁊ sentire sunt oꝑatiōes.que non
pn̄t eē nisi a p̄ncipio itrinseco:sunt enim actus aīe.ꝰ cūꝫ
embrio viuat ⁊ sentiat ante ꝙ̄ hēat aīaꝫ rōnalē viuere ⁊
sentire nō erūt ex aīa exterioris ꝑentis.sed ab aīa intus
5m existente.¶P̄.ph̄s dicit in 2° de aīa:ꝙ aīa est cā corꝑis
viuentis:nō solū sicut forma.sed sic̄ efficiens ⁊ finis.Sꝫ
nō eēt efficiens cā corꝑis:nisi adesset corpori qn̄ format̄.
Format̄ aūt an̄ infusionē aīe rōnalis.ꝰ an̄ infusionē aīe
rōnalis est in embrione aīa:⁊ nō solū aīe virtus.¶Sed
dicebatur ꝙ formatio corꝑis fit ab aīa:nō que est in em-
6m brione:sed ab aīa parentis.¶Sed cōtra.corpora viuē
tia s̄m motus ꝓprios mouent seipsa.Sed generatio cor
poris viuētis est quidā mot⁹ eius ꝓprius:cū eius p̄n⁹ ꝓ
priuꝫ sit potētia generatiua.ꝰ s̄ꝫ istū modū res viua mo
uet seipsam.Sed mouens seipsuꝫ cōponit̄ ex mouente ⁊
moto:vt ꝓbat̄ in 8° phisicoꝝ.ꝰ p̄nm generatiōis qd̄ for-
7m mat corp⁹ viuū:est aīa que est in embrione.¶P̄.mani-
festū est ꝙ embrio auget̄.Augmētū aūt est mot⁹ s̄m lo-
cuꝫ:vt dr̄ in 4° phisicoꝝ.Cū ergo aīal s̄m locum moueat
seipsum:mouebit ēt seipsuꝫ s̄m augmētū.Et ita oꝫ ꝙ in
embrione sit p̄nm talis mot⁹:⁊ nō hēat hunc motū ab aīa
8m extrinseca.¶P̄.ph̄s dicit in li° de generatiōe aīaliū:ꝙ
nō p̄t dici ꝙ in embrione nō sit aīa.Sed p̄mo est ibi aīa
cibatiua:postea sensitiua. ¶Sꝫ dicebat̄ ꝙ h̄ dicit ph̄s
9m nō ꝙ sit ibi aīa in actu:sed in po°.¶Sꝫ ꝯ.nihil agit nisi
inꝗtū est actu.Sed in embrione sunt actiones aīe.ꝰ est
10m ibi aīa i actu.Et ita relinquit̄ ꝙ nō sit tn̄ vna suba. ¶P̄.
ipossibile est ꝙ idē sit ab extrinseco ⁊ intrinseco. Sꝫ aīa
rōnalis est in homine ab extrinseco:vegetabilis autē et
sensibilis ab intrinseco.i.a p̄ncipio qd̄ est in semine:vt pꝫ
per ph̄m in li° de gnātiōe aīaliū.ꝰ nō est idē in hoīe s̄m
subaꝫ aīa vegetabilis:sensibilis:⁊ rōnalis.¶P̄.ipossibi- 11m
le est vt qd̄ ē substātia in vno sit accidens in alio.vn̄ dic̄
ph̄s in 8°metaphisice ꝙ calor nō est forma subalis ignis
cū sit accn̄s in alijs.Sed aīa sensibilis est suba in brutis
aīalib⁹.Nō est ꝰ po⁹ tm̄ in homine:cū potentie sint ꝗdaꝫ
ꝓprietates ⁊ accidentia aīe.¶P̄.hō est nobilius aīal ꝙ̄ 12m
bruta aīalia.Sed aīal dr̄ ꝓpter aīaꝫ sensibilē.ꝰ aīa sensi-
bilis est nobilior in homine ꝙ̄ in brutis aīalib⁹.Sed in
brutis aīalib⁹ est quedā suba:⁊ nō tm̄ potentia aīe.ꝰ mul
to magis in homine est quedā substātia per se.¶P̄.ipos 13m
sibile est ꝙ idē s̄m subaꝫ sit corruptibile ⁊ incorruptibi-
le.Sed aīa rōnalis est incorruptibilis:aīe vo sensibiles
⁊ vegetabiles sunt corruptibiles.ergo ipossibile ē ꝙ aīa
rōnalis sensibilis ⁊ vegetabilis sint idem s̄m substātiā.
¶Sꝫ dicebat̄ ꝙ aīa sensibilis in hoīe ē incorruptibilis.
¶Sed cōtra.corruptibile ⁊ incorruptibile differūt s̄m 14m
genus:vt dicit ph̄s in.10.metaph̄.Sed aīa sensibilis in
brutis est corruptibilis.Si igitur in hoīe aīa sensibilis
est icorruptibilis:nō erit eiusdē generis aīa sensibilis in
hoīe ⁊ in equo.Et ita cū aīal dicat̄ per aīam sensibilē:hō
⁊ equ⁹ nō eēnt in vno genere aīalis:qd̄ pꝫ eē falsuꝫ.¶P̄. 15m
Ipossibile est ꝙ idē s̄m subaꝫ sit rōnale ⁊ irrōnale:qꝛ ꝯdi
ctio nō verificat̄ de eodē.Sꝫ aīa sensibilis ⁊ vegetabi-
lis sunt irrōnales.ꝰ nō pn̄t idē esse in suba cū aīa rōnalī.
¶P̄.corpus est ꝓportionatū aīe.Sed in corꝑe sunt di- 16m
uersa p̄ncipia oꝑationū aīe:que vocant̄ mēbra p̄ncipalia.
ergo nō est tm̄ vna aīa:sed plures.¶P̄.potētie aīe nālr 17m
ab essentia aīe fluūt.Ab vno aūt nālr nō ꝓcedit nisi vnū.
Si ꝰ aīa est vna tm̄ in hoīe:nō ꝓcederēt ab ea vires ꝗdā
affixe organis:⁊ quedā nō affixe.¶P̄.gen⁹ sumit̄ a mā: 18m
dr̄ia vo a forma.Sed genus hoīs est aīal:dr̄ia vo rōnal.
Cū ergo aīal dicat̄ ab aīa sensibili:videtur ꝙ non solum
corpus:sed etiam anima sensibilis cōparet̄ ad aīam rō-
nalem per modū māe.ergo nō sunt idē in suba aīa rōna- 19m
lis ⁊ aīa sensibilis.¶P̄.hō ⁊ equus cōueniunt in aīali.
Animal autē dr̄ per aīam sensibilē:ergo cōueniunt in aīa
sensibili.Sed aīa sensibilis in equo nō est rōnalis.ergo 20m
nec in homine.¶P̄.si aīa rōnalis sensibilis ⁊ vegetabi
lis sint idem s̄m substātiā in homīe:oꝫ ꝙ in quacūqꝫ ꝑte
est vna reꝝ sit ⁊ alia.hoc aūt est falsum.Nā in ossib⁹ est
aīa vegetabilis:qꝛ nutriunt̄:⁊ augent̄:nō aūt aīa sensibi
lis:qꝛ sine sensu sunt.ergo nō sunt idem s̄m substantiaꝫ.

Sed cōtra ē qd̄ dr̄ l li.de eccle.dogmatib⁹.Neqꝫ 3
duas aīas i vno hoīe eē dicim⁹:sic̄ Ja-
cob⁹ ⁊ alij siroꝝ scribunt:vnā aīalē q̄ aīet̄ corpus:⁊ aliā
rōnalē que rōni ministret:sed dicim⁹ vnā eandēqꝫ aīaꝫ
in hoīe que corpus sua societate viuificet.⁊ semetipsam
sua ratione disponat. Rn̄o

Respōdeo. dōm ꝙ circa hāc q̄onem sunt diuerse
opiniones:nō solū modernoꝝ: sed ēt
antiquoꝝ.Plato eniꝫ posuit diuersas aīas esse in corꝑe.
Et hoc quidē ꝯn̄s erat suis p̄ncipijs.Posuit.n.Plato ꝙ
aīa vnit̄ corpori vt motor ⁊ nō vt forma:dicēs aīam esse
in corpore sicut est nauta in naui.vbi aūt apparēt diuer-
se actiones s̄m genus:oꝑꝫ ponere diuersos motores:sic̄
in naui alius est ꝗ gubernat:⁊ alius qui remigat.Nec co-
rum diuersitas repugnat vnitati nauis:qꝛ sicut actiōes
ordinate sunt:ita ⁊ motores qui sunt in naui ordīati sūt:
vnus sub alio:⁊ silr̄ nō videt̄ repugnare vnitati hoīs vel
aīalis si sint plures aīe in vno corꝑe:vt motores ordinati
subinuicē s̄m ordinē operationū aīe.Sꝫ s̄m hoc cum ex

motore ⁊ mobili nō fiat vnū simpliciter ⁊ per se:hō non esset vnū simplr̄ ⁊ per se:neq; al̄:neq; esset generatio:aut corruptio simplr̄:cū corpus accipit aiam vel amittit. vn̄ opȝ dicere ꝙ anima vnitur corpori nō solū vt motor:sed vt forma:vt etiā ex supiorib⁹ manifestū est. Sed etiam hoc posito:adhuc ſm platōis ꝑncipia ꝯsequēs est ꝙ sint plures aie in homine et in animali. Posuerūt enim platonici vlīa eē formas separatas:que de sensibilibus predicant̄ inquātū participata sunt ab eis. vtputa sortes dicitur aial inquātū participat ydeā alalis:⁊ homo inq̄tuȝ ꝑticipat ydeam hominis. Et ſm hoc relinquit̄ ꝙ alia sit forma ſm essentiā:ſm quā sortes dicit̄ esse aial:⁊ alia ſȝ quaȝ dicit̄ esse homo. vn̄ ad hoc sequit̄ ꝙ ala sensibilis ⁊ ⁊ rōnalis ſm substātiā differāt. Sed hoc nō potest stare: qr ex diuersis actu existentib⁹ nō fit aliquid vnū per se. Qr si de aliquo subiecto ꝑdicent̄ aliqua scd̄m diuersas formas per se vnū illoꝝ predicat̄ de altero per accidens sicut de sorte dicit̄ albū ſm albedinē:⁊ musicū ſm musicam. vnde musicū de albo ſm accidens ꝑdicat̄. Si igit̄ sortes dicat̄ homo ⁊ aial ſm aliā ⁊ aliā formā:sequeret̄ ꝙ hec predicatio. homo est alal. fit per accidens:⁊ ꝙ homo nō sit vere id qd̄ est aial. Cōtingit tn̄ ſm diuersas formas fieri ꝑdicationē per se:qn̄ hn̄t ordinem adinuicem: vt si dicat̄ ꝙ habens supficiem est coloratū. Nam color ē in substātia mediante superficie. Sed hic modus predicandi per se nō est qr predicatū ponat̄ in diffinitione subiecti:sed magis ecōuerso. Superficies. n. ponit̄ in diffinitione coloris:sicut numerus in diffinitiōe paris. Si ergo hoc mō esset ꝑdicatio per se hois ⁊ aialis. cū aia sensibilis q̄si mālr ordinet̄ ad rōnalē:si diuerse sint:sequet̄ ꝙ aial nō ꝑdicabit̄ per se de hoie:sed magis eꝯ. Sequet̄ ēt aliud incōueniens. Ex plurib⁹. n. actu exn̄tib⁹ non fit vnū simplr̄:nisi sit aliqd vniens ⁊ aliq̄ mō ligans ea adinuicem. Sic ergo si ſm diuersas formas sortes esset aial ⁊ rōnale:indigerent hec duo ad hoc ꝙ vnirēt simplr̄ aliquo qd̄ faceret ea vnū. vn̄ cū hō nō sit assignare:remāebit ꝙ homo nō erit vnū nisi aggregatiōe:sicut aceruus qui ē ſm qd vnū:⁊ simplr̄ multa:⁊ ita ēt nō erit hō ens simplr̄. Quia vnūq̄dq; in tn̄ ē ens:inq̄tū est vnū. Iterū aliud incōueniens sequit̄. Cū. n. gen⁹ sit sbale ꝑdicatū:opȝ ꝙ forma secūduȝ quā indiuiduū substantie recipit ꝑdicationeȝ generis:sit forma substātialis:⁊ ita opȝ ꝙ aia sensibilis ſȝ quā sortes dr̄ aial sit forma substātialis in eo. Et sic necesse est ꝙ det esse simplr̄ corpi. ⁊ faciat ipsum hoc aliquid. Anima ergo rōnalis si est alia ſm subaȝ. nō facit hō aliquid:nec eē simplr̄:sed solū esse ſȝ qd:cū adueniat rei iam subsistēti. vnde non erit forma substantialis sed accidentalis. Et sic non dabit spēm sorti:cuȝ etiam spēs sit predicatuȝ substātiale. Relinquit̄ ergo ꝙ in homine sit tn̄ vna aia ſm substātiā:q̄ ē rōnalis sensibilis ⁊ vegetabilis. Et hoc cōsequens est ei qd̄ in ꝑcedentibus ostendimus de ordine formaꝝ substātialiū. s. ꝙ nulla forma substantiat̄ vnit̄ māe mediante alia forma subali:sed forma ꝑfectior dat māe q̄cquid dabat forma inferior: ⁊ adhuc amplius. vn̄ aia rōnalis dat corpori humano quicq̄d dat ala sensibilis brutis:vegetabilis plantis:⁊ vlteri⁹ aliqd. Et ꝓpter hoc ipsa ē in homine ⁊ vegetabilis ⁊ sensibilis ⁊ rōnalis:huic ēt attestat̄:ꝙ cū operatio vnius potentie fuerit intensa impedit̄ alterius oꝑatio:⁊ ecōtra fit redūdantia ab vna potentia in aliā. Qd̄ non esset nisi oēs po^e in vna essentia aie radicarentur.

Ad p^m **Ad primum** ergo dōȝ ꝙ supposito ꝙ sit tn̄ vna substātia aie in corpore hūano:diuersimode ad hoc argumentū r̄ndet̄ a diuersis. Quidaȝ eniȝ dicūt ꝙ in embriōe ante aiaȝ rōnalē nō ē aia:ſȝ q̄dā virt⁹ ꝑcedēs ab aia ꝑentis:⁊ ab hꝯ virtute sunt oꝑatiōes que in embrione apparēt:q̄ dr̄ virtus formatiua. Sȝ hoc nō est oio verū:qr in embrione apparet nō solū formatio corporis que ꝑt attribui ꝑdicte virtuti:ſȝ ēt alie oꝑōnes que non ꝑnt attribui nisi aie:vt augeri sentire ⁊ hꝯ. posset tn̄ hoc sustineri:si predictū ꝑn^m actiuū in embrione pro tāto diceret̄ virt⁹ aie nō aia:qr nōdū est aia ꝑfecta: sicut nec embrio est aial perfectū. Sȝ tūc eadē remanebit difficultas. Dicunt. n. aliq ꝙ lȝ ꝑmo in embrione sit aia vegetabilis q̄ȝ sensibilis:⁊ sensibilis q̄ȝ rōnalis:nō tn̄ ē alia ⁊ alia:sed ꝑmo q̄dē reducit̄ semen in actū aie vegetabil̄ per ꝑn^m actiuū qd̄ est in semie:q̄ q̄dem aia in ꝓcessu tpis magis ad vlteriorē ꝓducit̄ ꝑfectionē ꝑ ꝓcessum generationis:⁊ ipsamet fit aia sensibilis. que q̄dē vlteri⁹ ꝓducit̄ in maioreȝ ꝑfectionē a ꝑncipio extrinseco ⁊ fit aia rationalis. Sed ſm hāc positionē sequet̄ ꝙ ipsa suba aie sbalis sit a ꝑncipio actiuo qd̄ est in semine. ſȝ alia ꝑfectio aduueniat ibi vltimo a ꝑn^o extrinseco. Et ita sequeret̄ ꝙ aia rōnalis ſm suā subaȝ sit corruptibilis:nō. n. ꝑt eē icorruptibile qd̄ a v̄tute q̄ ē in semie causat̄. Et iō alr̄ dōm est:ꝙ gnō aialis n̄ ē tn̄ vna gnō simplex:ſȝ succedūt sibi īuiceȝ multe genātiōes ⁊ corruptōes:sicut dr̄ ꝙ ꝑmo hȝ formā seminis:⁊ 2° formā sanguinis:⁊ sic deinceps quousq; ꝑficiat̄ generatio. Et iō cū corruptio ⁊ generatio nō sint sine abiectione ⁊ additione forme:opȝ ꝙ forma iꝑfecta que ꝑus inerat abyciat̄:⁊ ꝑfectior īducat̄:⁊ hoc quousq; conceptū hēat formā ꝑfectā. Et iō dr̄ ꝙ aia vegetabilis ꝑus est in semine:sed illa abycit̄ in ꝓcessu generationis ⁊ succedit alia:que nō solum est vegetabilis:sed ēt sensibilis: Ad istā iteꝝ additur alia que sil̄ est vegetabilis sensibilis ⁊ rōnalis.
¶ Ad 2^m dōm:ꝙ virtus que est in semie a 2^m
patre est virtus ꝑmanēs ab intrinseco:nō fluens ab extrinseco:sicut v̄tus mouentis que est in proiectis. Et iō q̄tūcūq; pr̄ distet ſm locū:virtus que est in semie oꝑat̄. Non enim virtus actiua que est in femine ꝑt esse a matre:lȝ hō quidā dicāt ꝙ femina nō est ꝑn^o actiuū sed passiuū. Tn̄ q̄tuȝ ad aliqd ē sil̄e. Sicut. n. virtus proycientis que est finita mouet motu locali vsq; ad determinatā distantiā loci:ita virt⁹ generantis mouet motu generationis vsq; ad determinatā formā.
¶ Ad 3^m dōm:ꝙ illa virtus hȝ 3^m
rōnem aie:vt dictuȝ est:⁊ ideo ab eo embrio ꝑt dici aial.
¶ Et silr̄ dōm ad 4^m 5^m 6^m 7^m ⁊ 8^m. ¶ Ad 9^m dōm:ꝙ si- 4^m 5^m 6^m 7^m
cut aia ē in embriōe in actu sed iꝑfecte:ita oꝑat̄ ſm oꝑa- ⁊ 8^m 9^m
tiones iꝑfectas. ¶ Ad 10^m dōm:ꝙ lȝ aia sensibilis in bru- 10^m
tis fit ab intrinseco:tn̄ in hoie suba aie q̄ est sil̄ vegetabilis sensibilis ⁊ rōnalis:ē ab extrinseco:vt iā dcm̄ ē.
¶ Ad 11^m dōm:ꝙ aia sensibilis nō est accn̄s in hoie:sed suba:cū 11^m
sit idē in suba cū aia rōnali:sed po^a sensitiua est accn̄s in homine:sicut ⁊ in alys aialib⁹.
¶ Ad 12^m dōm:ꝙ aia sensibilis est nobilior in homie q̄ȝ in alys aialib⁹:qr in hoie 12^m
nō tn̄ sensibilis est:sed ēt rōnalis.
¶ Ad 13^m dōm:ꝙ aia sensibilis in hoie ſm subaȝ est icorruptibilis:cū ei⁹ suba 13^m
sit suba aie rōnalis:lȝ forte potētie sensitiue q̄ sunt actus corpis nō remaēāt post corpus:vt q̄busdā vr̄.
¶ Ad 14^m 14^m
dōm ꝙ si aia sensibilis q̄ est in brutis:⁊ aia sensibilis q̄ ē in homie collocarent̄ ſȝ se in genere vel spē:nō eēnt vni⁹ generis:nisi forte logice loquēdo ſm aliquā itentionem cōem. Sȝ id qd̄ est in genere ⁊ specie ꝓprie est cōpositū: qd̄ vtrobiq; ē corruptibile.
¶ Ad 15^m dōm:ꝙ aia sensibi- 15^m
lis in homine nō est anima irrationalis:sed ē anima sensibilis ⁊ rōnalis simul. Sed veruȝ est ꝙ potentie anime sensitiue q̄dā quidē sunt irrōnales ſȝ se:ſȝ ꝑticipāt rōnē ſm ꝙ obediūt rōni. potentie aūt aie vegetabilis sunt penitus irrōnabiles:qr nō obediūt rōni:vt pȝ per ph̄m in ꝑ ethicoꝝ.
¶ Ad 16^m dōȝ:ꝙ lȝ sint plura ꝑncipalia mēbra 16^m

in corpe in qbus manifestanť pncipia qrūdā opationuz
17m aie:tñ oia dependēt a corde sic a pmo pn° corpali. ℂ Ad
17° dōm: φ ab aia hūana inq̃tuz vniť corpori effluunt
vires affixe orgāis:inq̃tū vo excedit sua ṽtute corpis ca
pacitatem:effluunt ab ea vires nō affixe organis. ℂ Ad
18m 18m dōz φ sicē ex superiorib° qōnib° pz ab vna τ eadē for
ma mā recipit diuersos gradus pfectionis. Et fm φ mā
perficiť inferiori gradu pfectionis remanet adhuc ma
terialis dispō ad vlterioris pfectiōis gradū. Et sic fm φ
corpus pficiť in esse sensibili ab aia hūana:remanet ad
huc vt māle respectu vlterioris pfectionis. Et fm hoc
aial qd est genus sumiť a mā:τ rōnale qd est dr̃ia sumiť
19m a forma. ℂ Ad 19m dōm: φ sicut aial inq̃tū aial neqz est
rōnale neqz irrōnale:sed ipsuz aial rōnale est hō:aial vo
irrōnale est aial brutū:ita aia sensibilis inquātū hmōi neqz
rōnalis neqz irrōnalis est:sed ipsa aia sensibilis in hoie
20m est rōnalis:in brutis vero irrōnalis. ℂ Ad 20m dōm: φ
licet vna sit aia sensibilis τ vegetabilis:nō tñ oz φ in q
cūqz apparet operatio vnius appareat operatio alteri°:
ppter diuersaz partiū dispōnē:ex quo etiā cōtigit φ nec
oēs opationes aie sensibiles exerceanť per vnā partē:sed
visus per oculū:audit° per aures:τ sic de alijs.

ℂ Utrū aia sit sue potentie.

Duodecimo querit utruz aia sit sue
potentie. ℂ Et videť φ
pm sic. Dicit eniz in libro de spū τ aia. Aia hz sua
nālia:τ illa oia est. potētie nāqz atqz vires ei°
idem sunt qd ipsa. hz accidentia τ illa nō sunt
sue vires:τ sue virtutes nō sunt. Non est enim sua prudē
tia sua temperantia sua iustitia sua fortitudo. Ex hoc ex
presse videť haberi φ aia sit sue potentie. ℂ P. in eodē
2m libro dicit. Aia fm sui operis officiū varijs nuncupatur
nominib°. Dicit nāqz aia dum vegetat:sensus dum sen
tit:animus dum sapit:mens dum intelligit:rō dum discer
nit:memoria dum recordatur:voluntas dum vult. Ista
tñ nō differunt in suba quēadmodum in nominibus:qm
oia ista vna sunt aia. Ex hoc ēt idē habeť qd pri°. ℂ P.
3m Bernardus dicit:tria quedā intueor in aia:memoriā:in
telligentiam τ volūtatē:τ hec tria esse ipsam aiaz. Sz ea
dem ratio est etiā de alijs potentijs aie. ergo aia ē sue po
4m tentie. ℂ P. Augu. dicit in sexto de trinita. φ memoria
intelligentia τ volūtas sunt vna vita vna essentia. Sed
nō nisi essentia aie. g̊ potentie aie sunt idez qd eius essen
5m tia. ℂ P. nullū accidēs excedit suū subiectū. Sz memo
ria intelligētia τ volūtas excedūt animā. Nō. n. sui solū
aia meminit:neqz se solū intelligit τ vult:sed ēt alia. g̊ hec
tria nō sunt accidentia aie. Sunt igiť idez qd ēntia aie:
τ eadez rōne alie potentie. ℂ P. fm hec tria attenditur
6m imago trinitatis in aia. Sz aia est ad imaginē trinitatis
fm seipsam:τ nō solum fm eius accidentia. g̊ pdicte po
tentie non sunt accidentia aie. Sunt igiť de essentia ei°.
ℂ P. accñs ē qd pōt adeē τ abesse preter subiecti corru
7m ptionez. Sz potētie aie nō pñt abeē. g̊ nō sunt accidentia
aie:τ sic idez qd prius. ℂ P. nullū accñs est pn° subalis
8m differētie:qr dfferentia cōplet diffinitionē rei que signifi
cat quid est res. Sz potētie aie sunt pncipia dr̃iaz suba
lium. Sensibile enim dicit fm sensum:rōnale fm rōnē.
g̊ potentie nō sunt accñtia aie:sed sunt ipsa aia que est for
ma corporis. Nā forma ē pn° subalis drĩe. ℂ P. forma
9m subalis est virtuosior q̃ accidentalis. Sz accidētalis se
ipsa agit τ nō per aliā potētiā mediā. g̊ τ subalis. Cū igiť
aia sit forma substantialis:potētie qbus agit nō sunt ali
ud q̃ ipsa. ℂ P. idē ē pn° eēndi τ operandi. Sed aia fm
10m seipsam est pn° essendi:qr fm suam essentiam est forma.
ergo sua essentia est pncipiū operandi. Sed potētia nihil
est aliud q̃ pn° operandi. Essentia igiť aie est eius poten 11m
tia. ℂ P. substantia aie inquātū est in potentia ad intel
ligibilia:est intellectus possibilis. Inquātū aūt est actu:
est agens. Sed eē actu τ esse in potentia nō significāt ali
ud q̃ ipsam rem que est in potentia τ in actu. g̊ aia est in
tellectus agens τ possibilis τ eadē rōne est sue potentie.
ℂ P. sicut mā pma ē in potentia ad formas sensibiles: 12°
ita aia itellectiua ē in potētia ad formas itelligibiles. Sz
mā prima est sua potentia. ergo aia intellectiua ē sua po
tentia. ℂ P. phs in libro ethico. dicit: φ hō est intellect° 13m
Sed hoc nō est nisi rōne aie rōnalis. ergo aia ē itellect°:
τ eadē rōne ē ēt sue potētie. ℂ P. phs in 2° de aia dič φ 14°
aia est act° pmus:sicut scia. Sed scia ē imediatū pn° act°
scdi qui est cōsiderare. g̊ aia ē imediatū pn° operationuz
suaz. Sed imediatū pn° opatiōis dr̃ potētia. g̊ aia ē sue
potētie. ℂ P. oēs ptes sunt ↄsubstātiales toti:qr totū cō 15m
sistit ex ptib°. Sz potētie aie sunt ptes eius:vt pz in 2° de
aia. ergo sunt subales aie:τ nō sunt accidentia. ℂ P. for 16m
ma simplex nō pt esse subm̃. Sed aia est forma simplex:
vt supra ostēsum ē. g̊ nō pōt esse subiectū accñtiū. Poten
tie ergo que sunt in aia nō sunt ei° accñtia. ℂ P. si poten 17m
tie sunt accidentia aie:opz φ ab ēntia ei° fluant:accidē
tia. n. ppria cāně ex pncipijs subiecti. Sed ēntia aie cuz
sit simplex nō pōt esse cā tante diuersitatis accidentium:
q̃ta apparet in potentijs anime. potentie igitur anime
nō sunt ei° accñtia. Relinquiť g̊ φ ipsa aia sit sue potētie.

Sed cōtra sicut se habz ēntia ad eē:ita posse ad
agere. ergo permutatiz:sicut se hñt eē 3p
τ agere adinuicē:ita se hñt potētia τ ēntia. Sed in solo
deo idē est esse τ agere. ergo in solo deo idē est potētia et
ēntia. Anima ergo nō est sue potētie. ℂ P. nulla q̃litas 2°
est suba. Sed potētia nālis est quedā spēs qualitatis:vt
patet in predicamentis. ergo potentie naturales aie non
sunt ipsa essentia anime.

Respondeo. dōm φ circa hanc qōnē sunt diuer
se opiniones. Quidā. n. dicūt φ aia Rño
est sue potētie. Alij vo hoc negāt dicentes potētias aie eē
quasdā pprietates ipsius. Et vt harz opionuz diuersitas
cognoscať:sciendūz φ potētia nihil aliud est q̃ pn° opa
tionis alicuius:siue sit actio siue passio. Nō qdē pn° qd ē
subiectū agens aut patiens:sz id quo agens agit:aut pa
tiēs patitur. Sicut ars edificatiua ē potētia in edificato
re qui per eam edificat:τ calor in igne qui calore calefa
cit:τ siccū est potentia in lignis:qr fm hoc sunt cōbusti
bilia. ponētes igiť φ anima sit sue potentie hoc intelli
gunt φ ipsa essentia aie sit pn° imediatū oīuz opationū
aie:dicentes φ hō p essentiā aie itelligit sentit τ alia hmōi
operať:τ fm diuersitatē opationū diuersis nominib° no
minať. Sensus quidē inq̃tū est pn° sentiendi:intellect°
āt inq̃tū ē itelligendi pn°:τ sic de alijs:vtpote si ignis ca
lorez nominarem° potētiā liquefactiuā calefactiuā τ de
siccatiuā:qr hec oia opať. Sz hec opinio stare nō pōt. pri
mo qdē qr vnūqdqz agit fm φ actu est illud. s. qd agit.
Ignis. n. calefacit nō inq̃tū actu ē lucidū:sz inq̃tū est actu
calidū:τ exinde est φ oē agens agit sibi silē. vñ opz φ ex
eo qd agiť cōsidereť pn° quo agiť. Opz. n. vtrūqz esse con
forme. vñ in 2° phisi. dr̃: φ forma τ generās sunt idē spē.
Cū g̊ id qd agiť nō pertinet ad esse subale rei:īpoře est φ
pn° quo agit sit aliqd de ēntia rei. Et hoc manifeste ap
paret in agentib° nālib°. Qr. n. agēs nāle in gnātiōe agit
trāsmutādo mām ad formā:qd qdem fit fm φ mā pmo
disponiť ad formā:τ tādē ↄsequiť formā fm φ gnō ē ter
minus alterationis. necesse ē φ ex pte agētis id qd ime
diate agit sit forma accñtal' correspōdēs dispositiōi ma
terie:sed opz vt forma accñtalis agat in virtute forme

subālis.q̄si instrumētū eius:alias nō īduceret agēdo for
maꝫ subālē.Et ꝑpter hoc in eis nō apparent aliq̄ ꝑnci
pia actionū nisi qualitates actiue ⁊ passiue:que tñ agūt
in virtute formaꝝ substantialiū.Et ꝑpter hoc eaꝝ actio
nō solū terminat̄ ad dispōnes accn̄tales.sꝫ ēt ad formas
subāles.Nam ⁊ in artificialib⁹ actio instrumēti termia
tur ad formā intentā ab artifice.Si vero est aliqđ agēs
qđ directe ⁊ imediate sua actiōe ꝑducat subam:sic nos
dicim⁹ de deo:qui creando ꝑducit reꝝ subas:⁊ sic Aui.
dicit de itelligentia agēte a q̄ ſm ipsum fluūt forme sub
stantiales in istis inferiorib⁹.hoꝝ agēs agit per suā essen
tiaꝫ.Et sic nō erit ī eo aliud po ͣ actiua ⁊ eius eēntia. De
po ͣ vō passiua manifestū est ꝙ po ͣ passiua q̄ est ad actuꝫ
subalē est in genere substātie:⁊ que est ad actum accn̄ta
lem est in genere accn̄tis per reductionē:sicut ꝑn ͥ:⁊ nō
sicut spēs cōpleta:qr vnūqđqꝫ gen⁹ diuidit̄ per potentiā
⁊ actū.vñ potētia hō est in genere sube:⁊ potētia albū est
in genere qualitatis.Manifestū est aūt ꝙ potentie aie
siue sint actiue siue passiue:nō dicunt̄ directe ꝑ respectū
ad aliqđ subale:sed ad aliqđ accn̄tale.Et similr̄ esse itel
ligens vel sentiēs actu nō est esse subale sed accn̄tale:ad
qđ ordinat̄ intellect⁹ ⁊ sensus:⁊ silr̄ esse magnū vel ꝑuū
ad qđ ordinat̄ vis augmentatiua.Generatiua vō poten
tia ⁊ nutritiua ordinant̄ quidē ad subaꝫ ꝑducendā vel
cōseruandā:sed per trāsmutationē māe.vñ talis actio si
cut ⁊ alioꝝ agentiū nāliū fit a suba mediante ꝑncipio
accidentali.Manifestū est ḡ ꝙ ipsa essentia aie nō ē ꝑn
cipiuꝫ imediatuꝫ suaꝝ opationū:sed opat̄ mediantib⁹
ꝑncipijs accidentalib⁹.vñ potentie aie nō sunt ipsa eēn
tia aie:sed ꝑprietates eius.deinde hoc apparet ex ipsa
diuersitate actionum aie:que sunt genere diuerse ⁊ non
pñt reduci ad vnū ꝑnm imediatū:cū q̄daꝫ eaꝝ sint actio
nes ⁊ quedā passiones:⁊ alijs hoꝝ differentijs differant:q̄
opꝫ attribui diuersis ꝑncipijs.Et ita cum essentia aie sit
vnū ꝑnm:nō pōt esse imediatū ꝑn ͥ oīuꝫ suaꝝ actionū:sꝫ
opꝫ ꝙ habeat plures ⁊ diuersas potētias correspondē
tes diuersitati suaꝝ actionū.Potentia.n.ad actū dr̄ cor
relatiue.vñ ſm diuersitatē actionū:opꝫ esse diuersitatē
potētiaꝝ.Et inde est ꝙ phūs in 6° ethico.dicit ꝙ scienti
ficuꝫ aie qđ est necessarioꝝ ⁊ rōcinatiuū qđ est cōtingen
tiuꝫ : sunt diuerse potentie:qr necessarium ⁊ contingens
genere differunt.

Ad pm **Ad primum** ergo dōm ꝙ liber iste de spiritu
⁊ aia non est Augu.sed dr̄ cuius
dam cisterciensis fuisse. Nec est multū curanduꝫ de his
que in eo dicunt̄.Si tñ sustineat̄ pt dici ꝙ aia est sue po
tentie vel sue vires:qr sunt nāles ꝑprietates eius.vñ in
eodē li° dr̄ ꝙ oēs potentie sunt vna aia.ꝑprietates q̄dē
diuerse:sed potentia vna.Et est similis modus dicendi
2m 3m 4m 5m sicut si diceret̄ ꝙ calidū lucidū ⁊ leue sunt vnus ignis.
¶ Et silr̄ dōm ad 2m 3m ⁊ 4m.¶ Ad 5m dōm:ꝙ accidēs
nō excedit subiectū in eēndo:excedit tñ in agēdo. Calor
enim ignis exteriora calefacit.Et ſm hoc potentie aie
excedūt ipsam inq̄ntum aia intelligit ⁊ diligit nō solum
se sed etiā alia.Augustin⁹ aūt inducit hāc rōnē cōparās
notitiā ⁊ amorē ad mentē:nō vt ad cognoscentem ⁊ ad
amantem:sed vt ad cognitū ⁊ amatū.Si.n.ſm hanc ha
bitudinem cōpararet ad ipsam vt accidētia ad subiectū:
sequeret̄ ꝙ aia nō cognosceret ⁊ amaret nisi se.vñ fortas
sis ſm hūc intellectū dixit ꝙ sunt vna vita vna essentia:
qr notitia in actu ē quodāmō cognitum:⁊ amor in actu ē
6m quodāmō ipsum amatū.¶ Ad 6m dōm ꝙ imago trini
tatis in aia attendit̄ nō ſm potentiā tñ:sed ēt ſm essen
tiam.Sic eniꝫ representat̄ vna eēntia in trib⁹ ꝑsonis lꝫ
deficienter.Si aūt aia esset sue potētie:nō eēt distinctio
potentiaꝝ abinuicē nisi solis nominib⁹.Et sic nō repñta
retur cōuenienter distō ꝑsonaꝝ que ē in diuinis. ¶ Ad 7m
7m dōm.ꝙ tria sunt genera accidentiū.Quedā.n.cāntur
ex ꝑncipijs speciei ⁊ dicunt̄ ꝑpria:sicut risibile homini.
Quedā.n.causant̄ ex ꝑncipijs indiuidui.⁊ hoc dr̄ qr vel
hñt cām ꝑmanentē in subiecto:⁊ hec sunt accidētia inse
parabilia:sicut masculinū ⁊ femininū ⁊ alia hoꝝ.Quedaꝫ
vero habent cām nō permanentē in subiecto:⁊ hec sunt
accidētia separabilia:vt sedere ⁊ ambulare.Est aūt cōe
omni accidenti ꝙ nō sit de essentia rei.Et ita nō cadit in
diffinitione rei.vñ de re intelligim⁹ qđ qđ est:absqꝫ hoc
ꝙ intelligamus aliquid accidentiū eius. Sed spēs non
pōt intelligi sine accidētib⁹ que cōsequunt̄ ꝑnm spēi.po
test tñ intelligi sine accidentibus indiuidui etiā insepa
rabilibus.Sine separabilibus vero eē pōt nō soluꝫ spēs:
sed ⁊ indiuiduū.potentie vō aie sunt accidentia:sicut ꝑ
prietates.vñ lꝫ sine illis intelligit̄ qđ est aia:nō aūt aiaꝫ
sine eis esse est possibile neqꝫ intelligibile.¶ Ad 8m dōꝫ 8m
ꝙ sensibile ⁊ rōnale secūdū ꝙ sunt differentie eēntiales:
nō sumunt̄ a sensu ⁊ intellectū:sed ab aia sensitiua ⁊ itel
lectiua.¶ Ad 9m dōm:ꝙ quare forma subalis nō sit ime 9m
diatum ꝑnm actionis in agentib⁹ īferiorib⁹ ostensuꝫ est.
¶ Ad 10m dōm:ꝙ aia est ꝑnm operandi:sed ꝑmū nō ꝑxi 10m
muꝫ.Operant̄.n.potentie virtute aie:sicut ⁊ qualitates
eloꝝ in virtute formaꝝ substantialiū.¶ Ad 11m dōm:ꝙ 11m
ipsa aia est in potētia ad ipsas formas intelligibiles.sed
ista potētia nō est essentia aie:sicut nec po ͣ ad statuā que
est in ere:est eēntia eris.Esse.n.actu ⁊ potentia non sunt
de eēntia rei:qm̄ actus nō est eēntialis.¶ Ad 12m dōꝫ:ꝙ 12m
materia prima est in potentia ad actū subalē qui est for
ma.Et iō ipsa potentia ē ipsa eēntia eius.¶ Ad 13m dōꝫ: 13m
ꝙ hō dicit̄ intellect⁹ esse:qr intellect⁹ dr̄ id qđ est potius
in homine:sicut ciuitas dicit̄ esse rector ciuitatis. Nō tñ
hoc dictuꝫ est eo ꝙ essentia anime sit ipsa potentia intel
lectus. ¶ Ad 14m dōꝫ:ꝙ similitudo īter aiam ⁊ scientiā 14m
attenditur ſm ꝙ vtraqꝫ est actus ꝑmus:nō aūt quātū ad
oīa.vñ nō opꝫ ꝙ aia sit imediatū ꝑnm operationū sicꝫ sciē
tia.¶ Ad 15m dōꝫ:ꝙ potentie aie nō sunt ꝑtes eēntiales 15m
anime q̄si cōstituentes eēntiam eius:sed ꝑtes potentia
les:qr virtus aie distinguit̄ per hoꝝ potentias. ¶ Ad 16m 16m
dicēdū:ꝙ forma simplex que nō est subsistēs:vel si sub
sistit que est actus purus nō pōt esse subiectū accidentis.
Anima aūt est forma subsistens ⁊ nō est actus purus:lo
quendo de anima humana.Et iō pōt esse subiectum po
tentiaꝝ quarūdā.s. intellect⁹ ⁊ voluntatis.potentie aūt
sensitiue ⁊ nutritiue partis sunt in cōposito sicut in subto
qr cuius est act⁹ eius est potentia:vt pꝫ per phm̄ in li° de
somno ⁊ vigilia.¶ Ad 17m dōm:⁊ licet aia sit vna in eēn 17m
tia:tñ est in ea potentia ⁊ actus:⁊ habet diuersam habitu
dinem ad res.Diuersimode etiam comparatur ad corp⁹
Et propter hoc ab vna essentia anime possunt procedere
diuerse potentie.

¶ De distinctione potentiaꝝ anime.

TErtiodecimo querit̄ de distinctio
ne potentiarum aie.
Utrum videlꝫ distinguant̄ per obiecta. ¶ Et pm
vr̄ ꝙ nō.qr ꝯria sunt que maxime distāt.Sed
ꝯrietas obiectoꝝ nō diuersificat potētias.Ea
dem enim potentia albi ⁊ nigri est visus.ergo nulla diffe
rentia obiectorum diuersificat potentias. ¶ Preterea. 2m
magis differunt que differunt ſm substantiaꝫ q̄ꝫ que dif
ferunt secundum accidens. Sed homo ⁊ lapis differunt
secundum substantiam:sonus autem ⁊ coloratum diffe
runt secundum accidens. Cum igitur homo ⁊ lapis ad
eandem potentiam pertineant:multo magis sonus ⁊ co

lotatum. Et ita nulla differentia obiectorum facit differ
3m re potētias. ℂ P. si differētia obtoꝝ eēt cā diuersitatis
potētiaꝝ: oporteret ꝙ vnitas obiecti eēt cā idētitatis in
potētijs. videm⁹ aūt ꝙ idē obiectū ad diuersas potētias
se hꝫ. Idē. n. est qđ itelligit̄ ⁊ desideraṫ. Bonū. n. itelligi
bile est obiectū volūtatis. ğ differentia obtoꝝ nō est cau
4m. sa diuersitatis potētiaꝝ. ℂ P. vbi est eadē causa est idē
effectus. Si ğ obiecta diuersa diuersificarēt potētias ali
quas: oporteret ꝙ diuersitatē facerent vbiqꝫ in potētijs.
Ħ aūt nō videm⁹. Nā q̄dā obiecta diuersa ꝯparant̄ gdē
ad diuersas potētias: sic son⁹ ⁊ color ad auditū ⁊ visum.
⁊ iteꝝ ad vnā potentiā. s. ad imaginationē ⁊ intellꝫ. Re
linqṫ ğ ꝙ dr̄ia obiectoꝝ nō sit cā diuersitatis potētiaꝝ.
5m ℂ P. habit⁹ sunt pfectiōes potentiaꝝ. pfectibilia. n. di
stinguunt̄ per pfectiōes ꝓpas. ğ potētie distinguunt̄ fꝫ
6m habit⁹: ⁊ nō fm obta. ℂ P. oē qđ est in aliquo: est in eo p
modū recipiētis. Sꝫ potentie aie sunt in organis corpo
reis. sunt. n. act⁹ organoꝝ. ğ distinguunt̄ fꝫ organa corpo
7m ris: ⁊ nō fꝫ obta. ℂ P. potētie aie nō sunt ipsa eēntia aie:
sꝫ ꝓpetates eius. ꝓpetates aūt rei fluunt ab eēntia eius.
Ab vno aūt nō est nisi vnū imediate. ğ vna sola potentia
aie est p̄ma fluēs ab eēntia aie: ⁊ mediāte ea fluunt alie
fm aliquē ordinē. ğ potentie aie differūt fꝫ originē: ⁊ nō
8m fm obta. ℂ P. si potentie aie sunt diuerse: oꝫ ꝙ vna eaꝝ
oriaṫ ab alia: qꝛ nō p̄nt oēs oriri ab essentia anie imedia
te: cuꝫ sit vna ⁊ simplex. Sꝫ ipoſſe videṫ ꝙ vna potentia
aie oriaṫ ex alia: tū qꝛ oēs potētie aie sunt sil': tū etiam qꝛ
accñs oriṫ a subo. Unū aūt accñs nō pōt esse subm alte
rius. Nō ğ p̄nt esse diuerse potētie aie p diuersitatē obie
9m ctoꝝ. ℂ P. q̄to aliq̄ suba est altior: tāto eius virt⁹ ē ma
ior: ⁊ p ꝯñs min⁹ multiplicata: qꝛ ois virt⁹ vnita plus est
īfinita q̄ꝫ multiplicata: vt dr̄ in lib° de causis. Aia aūt in
ter oia iferiora est sublimior. ğ virtus eius est magl vna:
⁊ tñ ad plura se hñs. nō ğ multiplicaṫ fm dr̄iam obtoꝝ.
10m ℂ P. si diuersitas potētiaꝝ aie est fm dr̄iam obtorum.
opꝫ etiā ꝙ ordo potētiaꝝ sit fm ordinē obtorum. Ħ aūt
nō videṫ. Nā itell's cuius obm est qđ gd est: ⁊ suba est po
sterior sensu: cu⁹ obiecta sunt accñtia: vt color ⁊ son⁹. Ta
ctus aūt est p̄or visu: cū tñ visibile sit p̄us ⁊ cōmuni⁹ tāgi
bili. ğ nec diuersitas potētiaꝝ est solū fm dr̄iam obtoꝝ.
11m ℂ P. oē appetibile est sensibile vel itelligibile. Intelli
gibile āt est pfectio itell'us: ⁊ sensibile perfectio sensus.
Cū igiṫ vnūqđqꝫ appetat nāliter suā pfectionē: sequit ꝙ
intell's ⁊ sensus appetāt nāliter oē appetibile. Nō igitur
12m opꝫ ponere potētiā appetitiuā p̄ter sensitiuā. ℂ P. appe
titus nō est nisi volūtas irascibilis ⁊ ꝯcupiscibilis. Sed
volūtas est in itellectu: irascibilis ⁊ ꝯcupiscibilis in sen
su: vt dr̄ in 3° de aia. ğ potētia appetitiua nō est ponenda
13m p̄ter sensitiuā ⁊ itellectiuā. ℂ P. ph̄s ꝓbat in 3° de ania.
ꝙ p̄ncipia mot⁹ localis in aialib⁹ sunt sensus siue imagi
natio ⁊ intell's ⁊ appetit⁹. Sꝫ potētia motiua in aialibus
nihil aliud est q̄ꝫ p̄ncipiū mot⁹. ğ potētia motiua non est
14m p̄ter cognoscitiuā ⁊ appetitiuā. ℂ P. potētie aie ordinā
tur ad aliquid alti⁹ q̄ꝫ est nā. alias in oib⁹ corporib⁹ nāli
bus eēnt vires aie. Sꝫ potentie que attribuunṫ aie vege
tabili: nō vidētur ordinari ad aliqd alti⁹ q̄ꝫ nā. ordinan
tur. n. ad ꝯseruationē spēi p gnātionē: ⁊ ꝯseruationē indi
uidui per nutrimētū: ⁊ pfectā q̄ntitatē p augmentū: q̄ oia
opatur nā ēt in reb⁹ nālibus. Nō igiṫ ad hꝫ ordināde sūt
15m potētie aie. ℂ P. q̄to aliq̄ virtus est altior: tāto vna exi
stens ad plura se extēdit. Sꝫ v̄tus aie est supra v̄tutē na
ture. Cū igiṫ nā eadē virtute ꝓducat in esse corp⁹ nāle: ⁊
det ei debitā q̄ntitatē: ⁊ ꝯseruet ipm in eē: videṫ Ħ forti⁹
ꝙ aia vna virtute opereṫ. Nō igiṫ sunt diuerse potentie.
16m gnātiua: nutritiua: ⁊ augmētatiua. ℂ P. sensus est cogno
scitiu⁹ accñtiū. Sꝫ aliq̄ alia accñtia magis adinuicē dif
ferūt q̄ꝫ son⁹ ⁊ color: ⁊ hꝫ que sunt nō solū in eodē gñe q̄
litatis: sꝫ etiā in eadē specie que est tertia. Si igiṫ poten
tie distinguunt̄ fꝫ dr̄iam obiectoꝝ: nō deberēt potentie
aie distingui penes hꝫ accñtia: sꝫ magis penes alia q̄ ma
gis distāt. ℂ P. cuiuslibet generis est vna ꝯtrietas p̄ma. 17m
Si igiṫ penes diuersa genera q̄litatū passibiliū diuersifi
cantur potētie sensitiue: videṫ ꝙ vbicunqꝫ sunt diuerse
ꝯtrietates sint diuerse potētie sensitiue. Sꝫ hoc alicubi i
uenit̄. visus. n. est albi ⁊ nigri: audit⁹ grauis ⁊ acuti. Alicu
bi v̄o nō. Tactus. n. est calidi ⁊ frigidi: hūidi ⁊ sicci: mol
lis ⁊ duri: ⁊ hꝫ. ğ potentie nō distinguunt̄ penes obiecta.
ℂ P. memoria nō videṫ eē alia potentia a sensu. est eni 18m
passio p̄mi sensitiui: fm ph̄m. Obta tñ eoꝝ differūt: quia
obiectū sensus est p̄sens. obm v̄o memorie p̄teritū. ğ po
tentie nō distinguūtur penes obiecta. ℂ P. oia q̄ cogno 19m
scunt̄ p sensum: cognoscūtur etiā per itellm ⁊ alia plura.
Si igiṫ potētie sensitiue distinguūtur fm pluralitatem
obiectoꝝ: opꝫ etiā ꝙ intell's distinguaṫ fm diuersas po
tentias: sicut ⁊ sensus: qđ pꝫ eē falsum. ℂ P. intell's possi 20m
bilis ⁊ agēs sunt diuerse potētie: vt supra ostēsuꝫ est. Sed
idē est obiectū vtriusqꝫ. Nō igiṫ potentie distinguuntur
fm differentiam obiectorum.

Sed contra est qđ dr̄ in 2° de aia. ꝙ potentie di
stinguūtur p act⁹: ⁊ act⁹ per obiecta 3ᵖ
ℂ P. pfectibilia distinguūtur penes pfectiōes. Sꝫ ob
iecta sunt perfectiones potentiaruꝫ. ergo potentie distin 2°
guuntur penes obiecta.

Respōdeo. dōm ꝙ potētia fm id qđ est diciṫ ad Rñō
actū. vñ oꝫ ꝙ per actū diffiniaṫ poten
tia: ⁊ fm diuersitatē actuū diuersificētur potētie. Actus
aūt ex obiectis spēm hñt. Nā si sint act⁹ passiuaꝝ poten
tiaꝝ: obiecta sunt actiua: si aūt sunt act⁹ actiuaꝝ potētia
rum obta sunt vt fines. Scōm aūt vtrūqꝫ hoꝝ ꝯsideran
tur spēs opatiōis. nā calefacere: ⁊ ifrigidare distinguun
tur gdē fm ꝙ hui⁹ p̄ncipiū est calor: illi⁹ aūt frigus: ⁊ ite
rū in siles fines terminātur. Nā agēs ad Ħ agit vt silitu
dinē suā in aliud iducat. Relinqṫ igiṫ ꝙ fm distinctio
nem obiectoꝝ: attēdiṫ distinctio potētiaꝝ aie. Oꝫ tamē
attēdere distinctionē obiectoꝝ fm ꝙ obta sunt differen
tie actionū aie: ⁊ nō fm aliud: qꝛ in nullo gñe spēs diuer
sificātur nisi differētijs que p se diuidūt gen⁹. Nō eni al
bo ⁊ nigro distinguunt̄ spēs aialis: sed rōnali ⁊ irrōnali.
Opꝫ aūt in actiōib⁹ aie tres gradus ꝯsiderare. Actio eni
aie trāscēdit actionē nāe in reb⁹ aiatis operātis. Sed Ħ
contingit quantū ad duo. s. quantum ad modū agendi: ⁊
quantum ad id qđ agitur. Oportet autem ꝙ quantū ad
modum agēdi omnis actio anime transcendat opatio
nem vel actionē nature inanimati: Qꝛ cum actio anime
sit actio vite: viuū aūt est qđ seip̄m mouet ad opandum:
opꝫ ꝙ ois opatio aie sit fm aliqđ itrinsecū agens. Sꝫ q̄n
tum ad id qđ agiṫ: nō ois actio trāscēdit actioneꝫ nature
inaiati. Opꝫ. n. qđ fit eē nāle: ⁊ que ad ipm requirunt̄: sic in
corporib⁹ ianimatis: sicut in corporib⁹ aiatis. sꝫ in corpo
ribus inaiatis fit ab agēte extriseco. in corporib⁹ v̄o ani
matis ab agēte itrinseco. Et hꝫ sunt actiōes ad q̄s ordi
nātur potētie aie vegetabilis. Nā ad hoc ꝙ idiuiduū p
ducaṫ in eē: ordinaṫ potētia gnātiua. Ad Ħ aūt ꝙ q̄ntita
tem debitā ꝯsequaṫ: ordinaṫ vis augmētatiua. Ad Ħ aūt
ꝙ ꝯseruet̄ in eē: ordinaṫ vis nutritiua. hec aūt ꝯsequun
tur corpora inanimata ab agēte naturali extrinseco tñ.
Et propter hoc predicte vires anime dicūtur naturales.
Sunt aūt alie altiores actiones aie que trāscēdūt actio
nes formaꝝ nālium: etiā q̄ntū ad id qđ agiṫ: inq̄ntuꝫ. s.
in aia sunt nata esse oia fm eē imateriale. Est eni anima

quodā̄modo oia ſm q̄ eſt ſentiens ⁊ intelligens. Op̄ʒ.n.
eē diuerſiuʒ gradū hoꝫ eē imālis. vnus.n.gradus eſt ſʒ q̄
in oia ſunt res ſine ꝓprijs materijs:ſed tñ ſm ſingulari/
tatē ⁊ ꝯditiōes idiuiduales que cōſequent̄ māṁ. Et iſte
eſt gradus ſenſus q̄ eſt ſuſceptiu⁹ ſpēꝝ idiuidualiuʒ ſine
mā:ſʒ tñ in organo corporali. Altior aūt ⁊ ꝑfectiſſim⁹ im
materialitatis gradus eſt itellectus: qui recipit ſpecies
oino a mā ⁊ cōditiōibus māe abſtractas:⁊ abſq; organo
corporali. Sicut aūt ꝑ formā nālē res hꝫ inclinationē ad
aliqd:⁊ hꝫ motū aut actiōem ad ꝯſequēdū id ad qd̄ icli/
nat̄:ita ad formā ēt ſenſibilē vel intelligibilē ſeq̄t̄ incli/
natio ad rē:ſiue ꝑ ſenſum:ſiue per intellm̄ ꝯp̄hēſam:q̄ q̄/
dē ꝑtinet ad potentiā appetitiuā. Et iteꝝ oꝫ ꝯſequenter
eē motū aliquē per quē ꝑueniat̄ ad rē deſideratā. ⁊ hoc
pertinet ad potētiā motiuā. Ad perfectā āt ſenſus cogni
tionē q̄ ſufficiat aīali qnq; requirunt̄. p̄ q̄ ſenſus recipiat
ſpēm a ſenſibilib⁹:⁊ h̄ ꝑtinet ad ſenſum ꝓpriū. 2° q̄ de
ſenſibilib⁹ perceptis diiudicet:⁊ ea abiuicē diſcernat:qd̄
oꝫ fieri per potētiā ad quā oia ſenſibilia perueniūt:q̄ dr̄
ſenſus cōis. Tertiū eſt q̄ ſpēs ſenſibiliū recepte ꝯſeruen
tur. Jndiget āt aīal app̄hēſiōe ſenſibiliū:nō ſolū ad eorū
p̄ſentiā:ſed ēt poſtq̄ abierint. Et h̄ neceſſarium eſt reduci in
aliquā potētiā. Nā ⁊ in reb⁹ corporalib⁹ aliud p̄ncipium
eſt recipiēdi:⁊ aliud ꝯſeruādi. Nā q̄ ſunt hñ receptibilia
ſunt iterdū male ꝯſeruatiua. hoꝫ āt potentia dr̄ imagina
tio ſiue fantaſia. 4° āt requirunt̄ itentōes aliq̄ q̄s ſenſus
nō app̄hēdit:ſic̄ nociuū ⁊ vtile ⁊ alia hoꝫ. Et ad hec q̄deʒ
cognoſcēda peruenit hō ingrēdo ⁊ ꝯferendo. alia v̄o ani
malia quodā nāli iſtinctu:ſic̄ ouis nālr̄ fugit lupū tanq̄
nociuū. vñ ad hoc in alijs aīalib⁹ ordinat̄ eſtimatiua nā/
lis. Jn hoīe aūt vis cogitatiua: q̄ eſt collatiua itentionū
particulariū. vñ ⁊ rō particularis dr̄ ⁊ intellc̄s paſſiuus.
Quinto āt requirit̄ q̄ ea q̄ p̄us fuerūt app̄hēſa per ſenſus
⁊ iteri⁹ ꝯſeruata:iteꝝ ad actualē ꝯſiderationē reuocen/
tur. Et hoc q̄dē pertinet ad rememoratiuā v̄tutē:que in
alijs q̄dē animalib⁹ abſq; iq̄ſitiōe ſuā operationē habet:
in hoīb⁹ āt cū inq̄ſitiōe ⁊ ſtudio. vñ in hoīb⁹ nō ſolū ē me
moria:ſed reminiſcētia. Nec̄e aūt fuit ad hoc potētiā ab
alijs diſtictā ordinari:q2 act⁹ aliaꝝ potentiaꝝ ſenſitiua/
rū eſt ſm mot⁹ a reb⁹ ad aiaʒ. actus aūt memoratiue po
tētie eſt ecōtrario ſm motū ab aīa ad res. diuerſi āt mo/
tus diuerſa p̄ncipia motiua requirūt. p̄ncipia aūt motiua
potentie dicunt̄. Q2 v̄o ſenſus ꝓprius q̄ eſt p̄m⁹ in ordie
ſenſitiuaꝝ potentiaꝝ imediate a ſenſibilib⁹ imutat̄: ne/
ceſſe fuit q̄ ſm diuerſitatē imutationū ſenſibiliū in di/
uerſas potētias diſtingueret̄. Cū.n. ſenſus ſit ſuſceptiu⁹
ſpēꝝ ſenſibiliū ſine mā:nec̄e eſt gradū ⁊ ordineʒ imuta/
tionū:q̄b⁹ imutant̄ ſenſus a ſenſibilib⁹: accipe ꝑ ꝯpara/
tiōem ad imāles imutatiōes. Sunt igit̄ q̄daʒ ſenſibilia
quoꝝ ſpēs lʒ imāliter in ſenſu recipiant̄:tñ ēt mālē im/
mutationē faciūt in aīalib⁹ ſentiētib⁹. hoꝫ aūt ſunt q̄lita/
tes:q̄ ſunt p̄ncipia trāſmutationū:ēt in reb⁹ mālib⁹:ſicut
calidū:frigidū:hūidū:⁊ ſiccū:⁊ alia hoꝫ. Q2 igit̄ hoꝫ ſenſi/
bilia imutāt nos ēt māliter agendo:mālis aūt imutatio
fit ꝑ ꝯtactū:nec̄e eſt q̄ hoꝫ ſenſibilia ꝯtingēdo ſentiātur:
ꝓpter qd̄ potētia ſenſitiua ꝯp̄hendens ea vocat̄ tactus.
Sūt aūt q̄dā ſenſibilia:q̄ q̄dē nō mālr̄ imutāt:ſʒ tñ eoꝝ
imutatio hꝫ mālē imutationē ānexā: Qd̄ ꝯtingit duplr̄.
Uno mō ſic q̄ mālis imutatio annexa ſit tā ex ꝑte ſenſi
bilis q̄ ex parte ſentiētis:⁊ h̄ ꝑtinet ad guſtū. lʒ.n. ſapor
nō imutet organū ſenſus faciēdo ipm ſaporoſum:tñ hec
imutatio nō eſt ſine aliq̄li trāſmutatiōe:tā ſaporoſi: q̄ ēt
organi guſt⁹:⁊ p̄cipue ſm humectationē. Alio mō ſic q̄
trāſmutatio mālis ānexa ſit ſolū ex ꝑte ſenſibilis. hoꝫ āt
trāſmutatio: vl̄ eſt ſm reſolutionē ⁊ alterationē quādā
ſenſibilis:ſic̄ accidit in ſenſu odorat⁹: vl̄ ſolū ſʒ loci mu
tationē:ſicut accidit in auditu. vñ audit⁹ ⁊ odorat⁹ q2 ſūt
ſine mutatiōe māli ſentientis:lʒ aſſit mālis mutatio ex
parte ſenſibilis:nō tāgēdo:ſʒ ꝑ mediū extriſecū ſentiūt.
Guſtus aūt ſolū in tāgēdo ſentit:q2 req̄rit̄ imutatio mā/
lis ex parte ſentiētis. Sūt aūt alia ſenſibilia q̄ imutant
ſenſuʒ abſq; māli imutatiōe ānexa:ſic̄ lux ⁊ color: quoꝝ
eſt viſus: vñ viſus eſt altior iter oēs ſenſus:⁊ vlior: quia
ſenſibilia ab eo ꝑcepta ſunt cōia corporib⁹ corruptibili/
bus ⁊ icorruptibilib⁹. Silr̄ āt vis appetitiua:q̄ ꝯſeq̄t̄ ap
prehēſionē ſenſus:nec̄e eſt q̄ in duo diuidat̄:q2 aliqd eſt
appetibile: vl̄ ea rōne qd̄ ē delectabile ſenſui ⁊ ꝯueniēs
Et ad h̄ eſt vis ꝯcupiſcibilis: vel ea rōne:q̄ ꝑ hoc habet̄
poteſtas fruēdi delectabilib⁹ ſm ſenſuʒ. Qd̄ q̄nq; cōtin/
git cū aliq̄ triſtabili ſm ſenſuʒ:ſic̄ cū aīal pugnādo adipi
ſcit̄ quādā poteſtatē fruēdi ꝓp̄o delectabili repellendo
ipedientia. Et ad h̄ ordinat̄ vis iraſcibil̄. vis āt motiua
cū ad motū ordinet̄ nō diuerſificat̄ niſi ſm diuerſitatē
motuū:q̄ vel ꝯpetūt diuerſis aīalib⁹:quoꝝ q̄dā ſūt repti
lia:q̄dā volatilia:q̄dā greſſibilia:q̄daʒ alio mō mobilia:
vel ēt ſʒ diuerſas partes eiuſdē aīalis. Nā ſingule ꝑtes
hñt quoſdā ꝓp̄os mot⁹. Gradus aūt itellectualiū poten/
tiaꝝ ſilr̄ diſtiguunt̄ in cognoſcitiuas ⁊ appetitiuas. Mo
tiua aūt cōis eſt ⁊ ſenſui ⁊ itellectui. Nā idē corp⁹ eodem
motu mouet̄ ab vtroq;. Cognitio āt intellc̄s req̄rit duas
potētias. ſ. intellm̄ agentē ⁊ poſſē: vt ex ſuꝑiorib⁹ patet.
Sic igit̄ manifeſtū eſt q̄ ſunt tres gradus potētiaꝝ aīe
. ſ. ſm aīam vegetabilē:ſenſitiuā ⁊ rōnalē. Sūt aūt qnq;
genera potētiaꝝ. ſ. nutritiuū:ſenſitiuū:itellectiuū appeti
tiuū ⁊ motiuū ſm locuʒ. Et hoꝝ qd̄libʒ ꝯtinet ſub ſe po/
tentias plures: vt dc̄m eſt.

Ad primū ḡ dōʒ: q̄ ꝯ̄ria maxie differūt: ſʒ in eo/ Ad pm
dē gn̄e. diuerſitas āt obiectoꝝ ſm ge
nus ꝯuenit diuerſitati potentiaꝝ:q2 ⁊ gen⁹ quodāmō in
potentia eſt. ⁊ iō ꝯ̄rie referunt̄ ad eādē potentiā. ¶ Ad 2m
ſcd̄m dōm:q̄ lʒ ſonus ⁊ color ſint diuerſa accn̄tia: tñ ꝑ ſe
differūt q̄tū ad imutatiōem ſenſus: vt dc̄m eſt: nō āt hō
⁊ lapis:q2 eis eodē mō imutat̄ ſenſus. Et ideo hō ⁊ lapis
drn̄t ꝑ accn̄s:inq̄tuʒ ſentiunt̄:lʒ differāt ꝑ ſe inq̄tū ſunt
ſubē. Nihil.n. ꝓhibet drīam aliquaʒ eē ꝑ ſe ꝯparatā ad
vnū gen⁹:ꝯparatā v̄o ad aliud eē ꝑ accn̄s:ſic̄ albū ⁊ nigꝝ
ꝑ ſe drn̄t in gn̄e coloris: nō aūt in gn̄e ſubē. ¶ Ad 3m dōʒ 3m
q̄ eadē res ꝯparat̄ ad diuerſas potētias aīe: nō ſm eādē
rōnē obti. ſʒ ſʒ aliā ⁊ aliā. ¶ Ad 4m dōʒ: q̄ q̄to aliq̄ po⁹ 4m
ē altior: tāto ad plura ſe extēdit. vñ hꝫ cōiorē rōnē obti.
Et ide eſt q̄ q̄dā ſūt in rōne obti ſuꝑioris potētie:q̄ diſti
guunt̄ in rōne obti q̄tū ad potētias iferiores. ¶ Ad q̄n 5m
tū dōm q̄ habit⁹ nō ſunt ꝑfectiōes potentiaꝝ: ꝓpter q̄s
ſunt potētie. ſʒ ſicut q̄b⁹ aliqualr̄ ſe hñt ad ea ꝓpter que
ſunt. i. ab obta. vñ potentie nō diſtinguunt̄ penes habit⁹
ſʒ penes obta:ſic̄ nec artificialia penes obta: ſʒ penes fi/
nes. ¶ Ad 6m dōʒ:q̄ potētie nō ſunt ꝓpter organa:ſʒ ma 6m
gis ecōuerſo. vñ magis diſtinguunt̄ organa penes obta
q̄ ecōuerſo. ¶ Ad 7m dōm q̄ aīa hꝫ aliquē p̄cipuū finē: 7m
ſic̄ aīa hūana bonū itelligibile. hꝫ aūt ⁊ alios fines ordi/
natos ad hūc vltimū finē:ſicut q̄ ſenſibile ordinat̄ ad i/
telligibile. Et q2 aīa ordinat̄ ad ſua obta ꝑ potētias:ſeq̄t̄
q̄ ēt potentia ſenſitiua ſit in hoīe ꝓpter itellectiuā: ⁊ ſic
de alijs. Sic igit̄ ſm rōnē finis orīt̄ vna potentia aīe ex
alia per ꝯparationē ad obiecta. vnde potētias aīe diſtin/
gui per potētias ⁊ obiecta nō eſt ꝯ̄riuʒ. ¶ Ad 8m dōm:q̄ 8m
lʒ accidens nō poſſit eſſe per ſe ſubiectū accidētis: tamē
ſubiectū ſubijcitur vni accidenti mediāte alio:ſicut cor/
pus colori mediāte ſuperficie. Et ſic vnū accidēs oritur
ex ſubiecto mediāte alio:⁊ vna potētia ab eēntia anime

9m mediāte alia. ¶ Ad nonū dōm: ꝙ aīa vna virtute in plu
ra pōt ꝗ̄ res nālis: sicut visus appbēdit oīa visibilia. Sz
aīa ꝓpter sui nobilitatē hꝫ multo plures operatiōes. ꝗ̄
10m res inaīata. vnde opꝫ ꝙ habeat plures potentias. ¶ Ad
decimū dōꝫ: ꝙ ordo potētiaꝝ aīe ē ꝓ ordinē obtoꝝ. Sz
vtrobiqꝫ pōt attendi ordo: vel ꝓm pfectiōem: ⁊ sic itell's
est ꝑor sensu: vl' ꝓm gnātiōis viā: ⁊ sic est sensus ꝑor intel
lectu: q2 in gnātionis via ꝑus inducit accītalis dispō: ꝗ̄
11m forma subalis. ¶ Ad vndecimū dōꝫ: ꝙ intell's qdē nālr
appetit intelligibile vt est intelligibile. Appetit. n. nālr
intell's itelligere: ⁊ sensus sentire. Sz q2 res sensibil' vel
intelligibilis nō solū appetit ad sentiendū ⁊ ad itelligen
dū: sz ēt ad aliqd aliud. iō ꝓter sensuz ⁊ itellm necē est eē
12m appetitiuā potentiā. ¶ Ad 12m dōm: ꝙ volūtas est in rō
ne inq̄tū seqt appbensionē rōnis. Operatio vō volūta
tis pertinet ad eūdē gradū operatiōis potētiaꝝ aīe: sz nō
ad idē gen9. Et silr est dōꝫ de irascibili ⁊ ꝯcupiscibili re
13m spectu sensus. ¶ Ad 13m dōm ꝙ intell's ⁊ appetit9 mouēt
sicut imperātes motū. Sz opꝫ esse potentiā motiuā: qua
motū exequat. ꝓm quā. s. mēbra sequunt imperiū appe
14m titus ⁊ intell's vel sensus. ¶ Ad 14m dōm: ꝙ potētie aīe
vegetabilis dicunt vires nāles: q2 nō operant nisi quod
nā facit in corporib9. Sz dicunt vires aīe: q2 altiori mō
15m hoc faciūt: vt supra dcm̄ est. ¶ Ad 15m dicēdū: ꝙ res nā
lis inaīata sil' recipit spēm ⁊ debitā q̄titatē: qd nō est pos
sibile in reb9 viuentib9: q̄s oꝫ in pncipio gnātiōis eē mo
dice q̄titatis: q2 gnānt ex semine. Et iō opꝫ ꝙ ꝑter vim
gnātiuā in eis sit vis augmentatiua q̄ perducat ad debi
tā q̄titatē. hoc aūt fieri oꝫ per hoc ꝙ aliqd ꝯuertatur in
subam augmentādi: ⁊ sic addit ei. hec āt ꝯuersio fit per
calorē: qui etiā ꝯuertit id qd extrinsecū apponit: ⁊ resol
uit etiā qd iest. vn̄ ad ꝯseruationem idiuidui: vt ꝯtinuo
restauret deperditū: ⁊ addat qd deest ad perfectiōeꝫ q̄
titatis: ⁊ qd necīuz est ad gnātionē semis: necīa fuit vis
nutritiua que deseruit ⁊ augmētatiue ⁊ gnātiue: ⁊ ꝓpter
16m hoc idiuiduū ꝯseruat. ¶ Ad 16m dōm: ꝙ sonus ⁊ color ⁊
hꝰ differūt ꝓm diuersum modū imutatiōis sensus: nō āt
sensibilia diuersoꝝ geneꝝ. Et iō penes ea nō diuersificā
17m tur potētie sensitiue. ¶ Ad 17m dōm: ꝙ q2 ꝯrietates q̄rū
est tact9 cognoscitiuus: nō reducunt in aliqd vnū genus:
sic diuerse ꝯrietates q̄ pnt ꝯsiderari circa visibilia redu
cunt in vnū gen9 coloris. iō phs determinat in 2o de aia.
ꝙ tact9 nō est vnus sensus: sz plures. Sz tn̄ oēs ꝯueniūt
in hoc: ꝙ nō per mediū extrinsecū sentiunt. Et iō oēs di
cunt tactus vt sit vn9 sensus gnīc diuisus in plures spēs.
Posset tn̄ dici ꝙ eēt simplr vn9 sensus: q2 oēs ꝯrietates
q̄ꝝ tactus est cognoscitiu9 cognoscunt ꝑ se. Cognoscunt
eni seinuicē ⁊ reducūtur in vnū gen9: sz est inominatuz.
Nā ⁊ gen9 ꝓximū calidi ⁊ frigidi inominatū est. ¶ Ad
18m 18m dōm: ꝙ cū potentie aīe sint ꝓprietates q̄dā: ꝑ hoc qd
dr̄ memoria eē passio ꝑmi sensitiui: non excludit qn me
moria sit alia potētia a sensu: sz ondit ordo ei9 ad sensuz.
¶ Ad 19m dōm: ꝙ sensus recipit spēs sensibiliū in orga
19m nis corporalib9: ⁊ est cognoscitiu9 particulariū. Intellus
aūt recipit spēs reꝝ absqꝫ organo corporali: ⁊ est cogno
scitiuus vliū. Et iō aliq̄ diuersitas obiectoꝝ reqrit di
uersitatē potētiaꝝ in parte sensitiua: q̄ nō reqrit diuersi
tateꝫ potētiaꝝ in parte itellectiua. Recipe. n. ⁊ retinere
in reb9 mālib9 nō est ꝓm idē: sz in imālib9 ꝓm idē est. Et
silr ꝓm diuersos modos imutatiōis: oꝫ diuersificare sen
20m suz nō aūt itellm. ¶ Ad 20m dōꝫ ꝙ idē obꝫ. s. itelligibile
in actu ꝯparat ad intellm agentē: vt factū ab eo: ad intel
lectū vō possibilē vt mouēs ipꝫ. Et sic pꝫ ꝙ nō ꝓm eādeꝫ
rōnē idē ꝯparat ad itellm agentē ⁊ possibilē.

¶ De imortalitate anime humane.

Quartodecimo q̄rit de imortalitate aīe humane.

¶ Et videt ꝙ sit corruptibilis. Dr̄ eni Eccle 1m
siastes 3o: Un9 est iterit9 hoīs ⁊ iumētoꝝ: ⁊ eq̄
vtriusqꝫ ꝯditio. Sz iumēta cū itereūt: iterit
eoꝝ aīa. ḡ cū hō iterierit: aīa ei9 corrūpit. ¶ P̄. corrupti 2m
bile ⁊ icorruptibile differūt ꝓm gen9: vt dr̄ in. 10. meta. sz
aīa hūana ⁊ aīa iumētoꝝ nō differūt ꝓm gen9: q2 nec hō
a iumētis gnīc differt. ḡ aīa hoīs ⁊ aīa iumētoꝝ nō diffe
rūt ꝓm corruptibile ⁊ icorruptibile. Sz aīa iumētoꝝ est
corruptibilis. ḡ anīa hūana nō est incorruptibilis. ¶ P̄. 3m
Dam̄. dic ꝙ āgelus est grā nō nā imortalitatē suscipiēs.
Sz angelus nō est iferior aīa. ḡ aīa nō est nālr imortalis.
¶ P̄. phs ꝓbat in 8o physi. ꝙ ꝑmū mouēs est ifinite vir 4m
tutis: q2 mouet tpe ifinito. Si igit aīa hꝫ virtutē durādi
tpe infinito: seqt ꝙ vtus ei9 sit ifinita. Sz vtus ifinita nō
est in eētia finita. ḡ seqt ꝙ eētia aīe sit ifinita si sit in
corruptibilis. h aūt est ipoſe: q2 sola eētia diuina ē ifini
ta. ḡ aīa hūana nō est incorruptibil'. ¶ Sz dice. ꝙ aīa est
icorruptibil': nō per eētiā ꝓpriā: sz ꝑ vtutē diuā. ¶ Sz 5m
ꝯ. illud qd nō ꝯpetit alicui ꝑ eētiā ꝓpriā: nō est ei essen
tiale. Sz corruptibile ⁊ icorruptibile eētialr ꝑdicantur
de qbuscūqꝫ dicunt: vt dic phs in. 10. meta. ḡ si aīa ē icor
ruptibil': oꝫ ꝙ sit incorruptibil' ꝑ eētiā suaꝫ. ¶ P̄. oē qd 6m
est: aut ē corruptibile: aut incorruptibile. Si igit aīa hu
mana ꝓm suā nāṁ nō est incorruptibil': seqt ꝙ ꝓm suam
nāṁ sit corruptibil'. ¶ P̄. oē incorruptibile hꝫ virtuteꝫ 7m
ꝙ sit semꝑ. Si igit aīa hūana sit icorruptibil': seqt ꝙ hꝫ
virtutē ꝙ sit semꝑ. ḡ nō hꝫ eē post nō eē: qd est ꝯtra fidē.
¶ P̄. Aug9 dicit. ꝙ sic de9 est vita aīe: ita aīa est vita cor 8m
poris. Sz mors est ꝑuatio vite. ḡ per mortē aīa ꝑuatur ⁊
tollit. ¶ P̄. for9 nō hꝫ eē nisi in eo in q̄ est. Si igit aīa est 9m
forma corporis. ḡ nō pōt eē nisi in corpore. ḡ perit perem
pto corpore. ¶ Sz diceret ꝙ h est veꝝ de aīa ꝓm ꝙ est
forma: nō ꝓm suā eētiā. ¶ Sz ꝯ. aīa nō est for9 corporis 10m
per accn̄s: alioqn cū aīa ꝯstituat hoīem ꝓm ꝙ est for9 cor
poris: seq̄ret ꝙ hō eēt ens ꝑ accn̄s. Quicqd aūt ꝯpetit ali
cui nō ꝑ accn̄s: ꝯuenit ei ꝓ suā eētiā. ḡ est forma ꝓ suā
eētiā. Si ḡ ꝓm ꝙ est for9 est corruptibil': ⁊ ꝓm suā essen
tiā erit corruptibil'. ¶ P̄. q̄cūqꝫ ꝯueniūt ad vnū eē: ita se 11m
hnt ꝙ corrupto vno corrūpit aliud. Sz aīa ⁊ corp9 ꝯue
niūt ad vnū eē. s. ad eē hoīs. ḡ corrupto corpore corrūpit
aīa. ¶ P̄. aīa sensibil' ⁊ aīa rōnalis sunt vnū ꝓm subaꝫ in 12m
hoīe. Sz aīa sensibil' ē corruptibil'. ḡ ⁊ rōnalis. ¶ P̄. for 13m
ma dꝫ eē māe ꝓportiōata. Sz anīa hūana est in corpore:
vt for9 in mā. Cū igit corp9 sit corruptibile: ⁊ aīa erit cor
ruptibil'. ¶ P̄. si aīa pōt a corpore separari: oꝫ ꝙ sit aliq̄ 14m
oꝑatio ei9 sine corpore: eo ꝙ nulla suba est ociosa. sz nulla
oꝑatio pōt eē aīe sine corpore: ēt neqꝫ intelligere: de quo
magis videt: q2 nō est intelligere sine fātasmate: vt phs
dicit. Fantasma aūt nō est sine corpore. ḡ anīa nō pōt se
parari a corpore: sz corrūpit corrupto corꝑe. ¶ P̄. si aīa 15m
hūana sit icorruptibil': h nō erit nisi q2 ē itelligēs. Sz vi
det ꝙ intelligere nō sibi ꝯueniat: q2 id qd est supmū ife
rioris nāe imitat aliq̄lr actiōem nāe supioris: sz ad eam
nō ꝑuenit: sic simia imitat aliq̄lr oꝑationē hoīs: nō tn̄ ad
eā ꝑtingit. Et silr videt ꝙ cū hō sit supmū in ordie mā
liū reꝝ: imitet aliq̄lr actionē subaꝝ separataꝝ itellectua
liū q̄ est itelligere: sz ad eā nō ꝑueniat. Nulla igit necessi
tas videt ponēdi aīam hoīs eē imortalē. ¶ P̄. oꝑatiōeꝫ 16m
ꝓpriā spēi ꝑtingunt vel oīa vel plurima eoꝝ que sunt in
specie. Sz paucissimi hoīes ꝑueniūt ad hoc ꝙ sint itelli
gētes. ḡ itelligere nō est ꝓpa oꝑatio aīe hūane. Et ita nō
opꝫ aīam hūanā eē icorruptibilē: eo ꝙ sit intellectualis:
¶ Preterea. phs dicit in ꝑmo physi. ꝙ omne finitū ꝯsu 17m

mit̄:semꝑ ablato quodā. Sȝ bonū nāle aie est finitū bo
nū. Cū ḡ per aliqđ pctm̄ minuat̄ bonū nāle aie hūane: vi
det̄ ꝙ tādē totalr̄ tollat̄. Et sic aia hūana aliq̄ corrūpit̄.
18m ¶ P̄. ad debilitatē corporis aia debilitat̄: vt pȝ in eius
opatiōib⁹. ḡ ⁊ ad corruptionē corporis aia corrumpet̄.
19ᵘ ¶ P̄. oē qđ est ex nihilo: est v̄tibile in nihil. Sȝ aia hūa
na ex nihilo creata est. ḡ v̄tibilis est in nihil: ⁊ sic seq̄t̄ ꝙ
20m aia sit corruptibil̄. ¶ P̄. manente cā manet effect⁹. Sed
aia ē cā vite corporis. Si ḡ aia semꝑ manet: videt̄ ꝙ cor
21m pus semꝑ viuat: qđ pȝ eē falsum. ¶ P̄. oē qđ est ꝑ se sub
sistens: est hoc aliqđ in gñe vl' spē collocatū. Sȝ aia hūa
na vt videt̄ nō est hoc aliqđ: nec collocat̄ in spē vel gene
re tāq̄ indiuiduū vl' spēs: cū sit forma. esse. n. in gñe vel
specie ꝯuenit ꝯposito: non māe neq̄ forme: nisi per redu
ctionem. ḡ aia humana nō est per se subsistens: ⁊ ita cor
rupto corpore remanere nō potest.

3p **Sed contra** est qđ dr̄ Sap. 2°. Deus fecit hoīem inexterminabilē: ad imaginem sue
similitudinis fecit illū. Ex quo pōt accipi ꝙ hō est inexter
minabilis. i. incorruptibilis sȝ ꝙ est ad imaginē dei. Est
aūt ad imaginē dei s̄m aiam: vt Aug⁹. dic̄ in li° de trini. ḡ
2° aia hūana est incorruptibilis. ¶ P̄. oē qđ corrumpit̄ hȝ
ꝯtria: vl' est ex ꝯtrijs ꝯpositū. Sȝ aia hūana est oīno absq̄
ꝯtrietate: q2 illa et̄ q̄ sunt ꝯtria in se: in aia nō sunt ꝯtria: ra
tiones. n. ꝯtrioꝝ in aia ꝯtrie nō sunt. ḡ aia hūana est incor
3° ruptibilis. ¶ P̄. corpora celestia dicūtur eē icorruptibi
lia: q2 nō hñt māz q̄lē gnābilia ⁊ corruptibilia. Sȝ aīa
hūana oīno est imālis: qđ pȝ ex h̄ ꝙ reꝝ spēs imālr̄ reci
4° pit. ḡ aia est incorruptibilis. ¶ P̄. phs dicit ꝙ intell's se
parat̄ sic ꝑpetuū a corruptibili. Intell's aūt est ps anime:
vt ipse dicit. ḡ anima hūana est incorruptibilis.

Rñō **Respōdeo.** dōm ꝙ nec̄e est omnino animā hūanā incorruptibilē eē. ¶ Ad cuius eui
dētiā ꝯsiderādū est ꝙ id qđ ꝑ se ꝯseq̄t̄ ad aliqđ: non pōt
remoueri ab eo: sic̄ ab hoīe nō remouet̄ ꝙ sit aial: neq̄ a
nūero ꝙ sit par vel impar. Manifestū est aūt ꝙ eē ꝑ se
ꝯsequit̄ formā. vnūquodq̄ enim habet esse scđm ꝓpri
am formā. vnde eē a forma nullo mō separari pōt. Cor
rūpunt̄ igit̄ cōposita ex materia ⁊ forma: per h̄ ꝙ amit
tunt formā ad quā ꝯseq̄t̄ eē. Ipsa aūt forma ꝑ se corrūpi
nō pōt: sȝ ꝑ accn̄s corrupto cōposito corrūpit̄: inq̄tū de
ficit eē ꝯpositi qđ est ꝑ formā: si forma sit talis q̄ non sit
hñs eē: sȝ sit solū quo ꝯpositū est. Si ḡ sit aliq̄ forma que
sit hñs eē: nec̄e est illā formā incorruptibilē eē. Nō enī
separat̄ eē ab aliq̄ hñte eē: nisi per hoc ꝙ separat̄ for⁹ ab
eo. vñ si id qđ hȝ eē sit ipsa forma: impoīe est ꝙ eē separe
tur ab eo. Manifestū est āt ꝙ p̄ncipiū quo hō intelligit
est forma hñs eē in se: ⁊ nō solū sicut quo aliqđ est. Intel
ligere. n. vt phs ꝓbat in 3° de aia. nō est act⁹ expler⁹ ꝑ or
ganū corporale. Nō. n. possȝ inueniri aliqđ organū corpo
rale qđ eēt receptiuū oīuȝ nāꝝ sensibiliū. p̄sertim q2 re
cipiēs dȝ esse denudatū a nā recepti: sic̄ pupilla caret co
lore. oē aūt organū corporale habet nāz aliquā sensibilē.
Intell's v̄o quo intelligim⁹: est cognoscitiu⁹ oīum sensi
biliū nāꝝ. vñ impoīe est ꝙ ei⁹ opatio que est intelligere
exerceat̄ ꝑ aliqđ organū corporale. vñ apparet ꝙ intell's
hȝ opationē ꝑ se: in q̄ nō cōicat corp⁹. vnūqđq̄ aūt opat̄
s̄m ꝙ est. Que. n. ꝑ se hñt eē ꝑ se opant̄: que v̄o ꝑ se nō ha
bent eē: nō hñt ꝑ se opationē. non. n. calor ꝑ se calefacit:
sȝ calidū. Sic igit̄ pȝ ꝙ p̄ncipiū intellectiuū quo hō intel
ligit hȝ esse eleuatū supra corp⁹: nō depēdens a corpore.
Manifestū est et̄ ꝙ hō intellectiuū p̄ncipiū nō est aliqđ
ex mā ⁊ for⁹ ꝯpositū: q2 spēs oīno recipiunt̄ in ipso imālr̄:
qđ declarat̄ ex h̄: ꝙ intell's est vliū: q̄ ꝯsiderant̄ in ab
stractiōe a mā ⁊ a mālib⁹ ꝯditiōib⁹. Relinq̄t̄ ḡ ꝙ p̄nci
piū intellectiuū quo hō intelligit sit for⁹ hñs eē. vñ nec̄e
est ꝙ sit incorruptibilis. Et h̄ est qđ et̄ phs dic̄: ꝙ intell's
est qđdā diuinū ⁊ ꝑpetuū. Ostēsuȝ est āt in p̄cedētib⁹ qō
nib⁹: ꝙ p̄ncipiū intellectiuū quo hō intelligit nō est ali
qua suba separata: sȝ est aliqđ formalr̄ inherēs hoī: qđ ē aia
vel ps aie. vñ relinq̄t̄ ex p̄dictis ꝙ aia hūana sit incorru
ptibilis. Oēs. n. q posuerūt aiaȝ hūanā corrūpi: intereme
rūt aliqđ p̄missoꝝ. Quidā. n. aiam ponētes eē corpus po
suerūt eā nō eē formā: sȝ aliqđ ex mā ⁊ forma ꝯpositum.
Alij v̄o ponētes intellm̄ nō differre a sensu: posuerūt per
ꝯñs ꝙ nō hȝ opationē: nisi ꝑ organū corporale. Et sic nō
hȝ esse eleuatū supra corp⁹. vñ nō est for⁹ hñs esse. Alij v̄o
posuerūt intellm̄ quo hō intelligit eē subam separatā: q̄
oīa in supiorib⁹ ostēsa sunt esse falsa. Vñ relinq̄t̄ aiam hu
manā eē incorruptibilē. Signū aūt hui⁹ ex duob⁹ accipi
pōt. p̄mo qđez ex pte intell's: q2 ea et̄ q̄ sunt in seipsis cor
ruptibilia: s̄m ꝙ intellcū ꝑcipiunt̄ incorruptibilia sunt.
Est. n. intell's appheñsiu⁹ reꝝ in vli: s̄m quē modū nō ac
cidit eis corruptio. 2° ex nāli appetitu q in nulla re fru
strari pōt. Videm⁹. n. in hoīb⁹ appetitū esse ꝑpetuitatis.
Et h̄ rōnabilr̄: q2 cū ipm̄ eē s̄m se sit appetibile: oȝ ꝙ ab
intelligente q appheñdit esse simplr̄ ⁊ nō hic ⁊ nūc: appe
tat̄ esse simplr̄ ⁊ s̄m oē tp̄s. Vñ videt̄ ꝙ iste appetit⁹ nō
sit inanis: sȝ ꝙ hō s̄m aiaȝ intellectiuā sit incorruptibil̄.

Ad primuȝ ḡ dōm: ꝙ Salomō in lib° eccl̄. loq̄t̄ q̄si cōcionator: nūc ex ꝑsona sapien Ad p^m
tū: nūc ex ꝑsona stultoꝝ: verbū aūt inductū loq̄t̄ ex ꝑso
na stultoꝝ. Vl' pōt dici ꝙ vn⁹ dr̄ esse interit⁹ hoīs ⁊ iumē
toꝝ q̄tū ad corruptiōeȝ ꝯpositi: q̄ vtrobiq̄ est ꝑ separa
tionē aie a corpore: sȝ post sepatiōem aia hūana remane
at: nō aūt aia iumentoꝝ. ¶ Ad 2m dōȝ: ꝙ si aīa hūana ⁊ 2°
aia iumentoꝝ ꝑ se collocarent̄ in gñe: seq̄ret̄ ꝙ diuersoꝝ
generꝝ eēnt s̄m nālē generis ꝯsiderationē. Sic. n. corru
ptibile ⁊ icorruptibile nec̄e est gñe differre: sȝ in aliq̄ rō
ne cōi possent ꝯuenire. Ex quo ⁊ in vno gñe pñt esse s̄ȝ lo
gicā ꝯsideratiōem. Nūc āt aia nō est in gñe: sic̄ spēs: sȝ sic̄
ps spēi. vtrūq̄ aūt ꝯpositū corruptibile est: tā illđ cuius
ps est aia hūana: q̄ȝ illud cui⁹ ps est aia iumentoꝝ. Et ꝓ
pter h̄ nihil ꝓhibȝ ea esse vni⁹ generis. ¶ Ad tertiū dōȝ 3°
ꝙ sic̄ dicit Augu⁹. vera imortalitas est v̄a imutabilitas.
Immutabilitatē aūt q̄ est s̄m electiōeȝ: ne. s. de bono in
malū mutari possint: tā aia q̄ȝ angelus hñt ꝑ grāȝ. ¶ Ad 4°
q̄rtū dōȝ ꝙ eē ꝯpat̄ ad formā: sic̄ ꝑ se ꝯsequēs ipsaȝ: nō āt
sic̄ effect⁹ ad v̄tutē agētis: vt puta mot⁹ ad v̄tutē mouētis.
sȝ ḡ ꝙ aliqđ possit moueri i finito tp̄e demr̄aret ifinitatē
v̄tutis mouētis: tñ ꝙ aliqđ possit eē tp̄e ifinito nō demō
strat ifinitateȝ forme ꝑ quā aliqđ ē: sic̄ nec h̄ ꝙ dualitas
semꝑ est par ostēdit infinitatē ipsi⁹. Magis āt h̄ ꝙ aliqđ
est tp̄e ifinito demr̄at v̄tutē infinitā ei⁹ qđ est cā essendi.
¶ Ad q̄ntū dōȝ: ꝙ corruptibile ⁊ incorruptibile sūt eēn 5m
tialia p̄dicata: q2 ꝯsequunt̄ eēntiā: sic̄ p̄ncipiuȝ formale
vel male: nō aūt sic̄ p̄ncipiū actiuū: sȝ p̄ncipiū actiuū ꝑpe
tuitatis aliquoꝝ est extrinsec⁹. ¶ Et ꝑ h̄ pȝ solō ad sex 6ᵘ
tū. ¶ Ad septimū dōȝ: ꝙ aia hȝ v̄tutē vt sit semꝑ. Sȝ il 7m
lā v̄tutē nō semꝑ habuit. ⁊ iō nō oȝ ꝙ semꝑ fuerit: sȝ ꝙ in
futuꝝ nūq̄ deficiat. ¶ Ad octauū dōm: ꝙ aia dr̄ forma 8m
corporis inq̄tū est cā vite: sic̄ for⁹ est p̄ncipiū eēndi. viue
re. n. viuētib⁹ est eē: vt dic̄ phs in 2° de aia. ¶ Ad nonuȝ 9m
dōm ꝙ aia est talis for⁹ que hȝ eē nō depēdēs ab eo cui⁹
est forma: qđ opatio ipsi⁹ ostēdit: vt dcm̄ ē. ¶ Ad decimū 10ᵘ
dōm: ꝙ sȝ aia ꝑ suā eēntiā sit for⁹: tñ aliqđ pōt ei ꝯpetere
inq̄tū est talis for⁹. s. forma subsistēs: qđ nō ꝯpetit ei in
q̄tū est for⁹: sic̄ intelligere nō ꝯuenit hoī inq̄tū est aial:
sȝ hō sit aial s̄m suā eēntiaȝ. ¶ Ad vndecimū dōm: ꝙ sȝ 11m
aia ⁊ corpus ꝯueniant ad vnū esse hominis: tñ illud esse

est corpori ab aia: ita q̄ anima hūana eē suū in quo subsi
stit corpori cōicat: vt ex p̄missis qōnib⁹ ostsum est. Et io
12m remoto corpore adhuc remanet aīa. ¶ Ad 12m dōm. q̄
aia sensibilis in brutis corruptibilis est: sz in hoie cuz sit
13m eadē in sub̄a cū aia rōnali incorruptibilis est. ¶ Ad 13m
dōm q̄ corp⁹ hūanū est mā aie hūane pportiōata: q̄tuz
ad opatiōes ei⁹. Sz corruptio ⁊ alij defectus accidūt ex
necessitate māe: vt supra ostsuz est. Uel pōt dici q̄ corru
ptio aduenit corpori ex pctō: nō ex p̄ma institutiōe natu
14m re. ¶ Ad 14m dōz: q̄ h̄ qd dicit phs: q̄ nō est intelligere
sine fantasmate: intelligit q̄tū ad statū presentis vite in
quo hō intelligit per animā. Alius autē modus erit itel-
15m ligendi anime separate. ¶ Ad 15m dōm: q̄ lz aia hūana
nō pertingat ad illū moduz intelligendi quo substantie
supiores itelligūt: puenit tn̄ ad intelligēdū aliquo mō: q̄
16m sufficit ad icorruptibilitatē eius ostēdā. ¶ Ad 16m dōz
q̄ lz pauci pueniāt ad pfecte itelligēdū: tn̄ ad aliqualr̄ i-
telligendū oēs pueniūt. Manifestū est. n. q̄ p̄ma demō-
stratiōis p̄ncipia sunt cōes animi ɔceptiōes: que itellcū
17m pcipiunt. ¶ Ad 17m dōz: q̄ pctm̄ grām totalr̄ tollit. Ni-
hil aūt remouet de rei eēntia: remouet tn̄ aliqd de incli
natione siue habilitate ad grām. Et inq̄tū qōlibz pctm̄
de ɔtra dispōne inducit. dr̄ aliqd de bono nāe adimere:
qd est habilitas ad grām. Nūq̄z tn̄ totū bonū nāe tollit:
qz semp remanet potētia sub ɔtrja dispōnibus: lz magis
18m ac magis elōgata ab actu. ¶ Ad 18m dōm: q̄ aia nō debi
litatur debilitato corpore: nec ēt sensitiua: vt pz p id qd
phs dicit in p̄ de aia. q̄ si senex accipiat oculuz iuuenis:
videbit vtiq̄z sic̄ ⁊ iuuenis. Ex q̄ manifestū est q̄ debili-
tas actiōis nō accidit ppter debilitatē anime: sz organi.
19m ¶ Ad 19m dōm: q̄ id qd est ex nihilo v̄tibile est in nihil:
nisi manu gubernātis ɔseruet. Sz ex h̄ nō dr̄ aliqd cor-
ruptibile: sz ex eo q̄ hz in se aliqd p̄ncipiū corruptionis.
Et sic corruptibile ⁊ icorruptibile sunt p̄dicata essentia-
20m lia. ¶ Ad 20m dōm: q̄ lz aia q̄ est cā vite sit icorruptibil:
tn̄ corp⁹ qd recipit vitā ab aia est subz trāsmutatiōis. Et
p h̄ recedit a dispōne p quā est aptū ad recipiēdū vitā: ⁊
21m sic icidit corruptio hois. ¶ Ad 21m dōz: q̄ aia lz p se pos-
sit eē: nō tn̄ p se hz spēm cū sit pars spēi.

¶ Utrz aia separata a corpore possit itelligere.

Quintodecimo q̄rit vtrz aia sepa-
rata a corpore pos-
1m sit itelligere. ¶ Et videt̄ q̄ nō. Nulla enim
opatio ɔiūcti manet in aia separata. Sz itel-
ligere est opatio ɔiūcti. Dicit. n. phus in p̄mo
de aia. q̄ dicere aiam itelligere: sil'e est ac si dicat eaz ge
texere vl' edificare. ḡ itelligere nō manet in aia a corpo-
2m re separata. ¶ P̄. phs dicit in 3° de aia. q̄ nequaq̄ ē itel
ligere sine fantasmate. Sz fātasmata cū sint in organis
sentiēdi nō p̄nt eē in aia separata. ḡ aia separata nō itel-
ligit. ¶ Sz diceret̄ q̄ phs loq̄t de aia sm q̄ ē vnita cor-
3m pori: nō de aia separata. ¶ Sz ɔ. aia separata nō pōt itel
ligere nisi p potentiā itellectiuā. Sz sic dicit phs in p̄ de
aia. itelligere vl' est fantasia: vel nō est sine fantasia. Fan
tasia aūt nō est sine corpore. ḡ nec intelligere. Aia ḡ sepa
4m rata nō itelligit. ¶ P̄. phs dic̄ in 3° de aia. q̄ ita se hz in-
tellect⁹ ad fantasmata. sic̄ visus ad colores. Sz visus nō
pōt videre sine colorib⁹. ḡ nec intell's itelligit sine fātas-
5m matib⁹. ḡ neq̄z sine corpore. ¶ P̄. phus dic̄ in p̄ de aia. q̄
intelligere corrūpit̄ iteri⁹ quodā corrupto. s. vel corde: vl'
calore nāli: qd qdē corrūpit̄ aia a corpore sepata. ḡ aia a
corpore separata itelligere nō pōt. ¶ Sz diceret̄ q̄ aia
a corpore sepata itelligit qdē: nō aūt isto mō quo nūc in-
6m telligit a fantasmatib⁹ abstrahēdo. ¶ Sz ɔ. forma vnit̄
māe: nō ppter mām: sz ppter formā. Nā forma est finis
⁊ pfectio māe. Unit̄ aūt forma māe ppter ɔplemētum
sue opatōis. vn̄ talē mām forma reqrit p quā opatio for
me ɔpleri possit: sic̄ forma serre reqrit mām ferreā ad p-
ficiēdū op⁹ secādi. Aia aūt est forma corporis. vnit̄ ḡ ta-
li corpori ad ɔplemētū sue opatiōis. ppria aūt ei⁹ opatio
est itelligere. ḡ si pōt sine corpore itelligere frustra corpo
ri vnit̄. ¶ P̄. si aia separata intelligere pōt: nobili⁹ itel- 7m
ligit sine corpore q̄ corpori vnita. Nobiliori. n. mō intel
ligūt: que fantasmatib⁹ nō idigēt ad intelligendū. s. sube
separate: q̄ nos q per fātasmata itelligim⁹. Bonū āt aie
est in itelligēdo. Nā pfectio cuiuslibz sube est ppa opa-
tio ei⁹. ḡ si aia sine corpore intelligere pōt p̄ter fātasma- 8m
ta: nociuū eēt ei corpori vniri: ⁊ sic nō eēt ei nāle. ¶ P̄.
potentie diuersificant̄ penes obta. Sed aie intellectiue
sunt obiecta fantasmata: vt dr̄ in 3° de aīa. Si igit̄ sine
fantasmatib⁹ intelligit separata a corpore. oz q̄ habeat
alias potētias: qd est ipole: cū potētie sint nāles aie: ⁊ ise- 9m
parabilr̄ ei inhereāt. ¶ P̄. si anima separata intelligit:
oz q̄ p aliquā potentiā itelligat. potētie aūt intellectiue
in aia nō sūt nisi due. s. intell's agēs ⁊ possibilis. p neutrz
aūt horz pōt aia sepata itelligere: vt videt̄. Nam opatio
vtriusq̄z intell's respicit fantasmata. Intellus. n. agēs fa
cit fantasmata eē itelligibilia actu. Intell's aūt possibil'
recipit spēs itelligibiles a fantasmatib⁹ abstractas. vide 10m
tur ḡ q̄ nullo mō aīa separata intelligere possit. ¶ P̄.
vni⁹ rei vna est ppa opatio: sic̄ ⁊ vni⁹ pfectibilis vna est
pfectio. Si ḡ opatio aie sit itelligere accipiēdo a fantas-
matib⁹: videt̄ q̄ nō possit eē ei⁹ opatio. s. intelligere p̄ter 11m
fantasmata: ⁊ ita separata a corpore nō intelliget. ¶ P̄.
si aia separata itelligit: oz q̄ aliquo itelligat: qz intellige
re est p silitudinē rei itellecte in itelligēte. Nō pōt āt di
ci q̄ aia sepata itelligat p suā eēntiā. hoc. n. soli⁹ dei est.
hui⁹. n. eēntia: qz ifinita est: oēm in se pfectionē p̄habēs
silitudo est oiuz rez. Silr̄ ēt neq̄z p eēntiā rei itellecte:
qz sic itelligeret solū illa q̄ per eēntiā suā sunt in aia. Ne
q̄z etiā p aliq̄s spēs: vt videt̄ itelligere pōt. Nō p spēs i-
natas siue ɔcreatas. h̄. n. videt̄: redire in opionē Plato- 12m
nis q posuit oēs scias eē nobis nālr̄ iditas. ¶ P̄. hē spe-
cies frustra viderent̄ esse aie innate: cū p eas itelligere
nō possit dū est in corpore. spēs aūt itelligibiles ad nihil
aliud ordinari vident̄: nisi vt p eas itelligat̄. ¶ Sz dice 13m
ret̄ q̄ aia q̄tū est de se pōt itelligere p spēs innatas: sed
ipedit̄ a corpore: ne p eas itelligere possit. ¶ Sz ɔ. q̄to
aliqd est pfecti⁹ in sua nā: tāto pfecti⁹ est in opando. Sz
aia vnita corpori ē pfectior in sua nā: q̄ cū ē a corpore se-
parata: sic̄ q̄libz pars in suo toto existēs pfectior est. Si
igit̄ aia separata a corpore p spēs innatas itelligere pōt: 14m
multo magis corpori vnita pōt itelligere p easdē. ¶ P̄.
nihil nāliū alicui⁹ rei totalr̄ ipedit̄ p id qd ad nām per-
tinet. Ad nām aūt aie ptinet vt corpori vniat̄: cū sit cor-
poris for⁹. ḡ si spēs itelligibiles sunt nālr̄ idite aie: nō im
pediet̄ p vnionē corporis: qn p eas itelligere possit. Cui⁹ 15m
ɔtriū expimur. ¶ Neq̄z ēt pōt dici vt videt̄ q̄ aia separa
ta itelligat p spēs p̄us acq̄sitas in corpore. Multe. n. aie
hūane remanebūt a corporib⁹ separate q̄ nulla spēs itel
ligibiles acq̄sierūt: sic̄ pz de aiab⁹ puerorz: ⁊ maxie eorz q
in maternis vteris defūcti sunt. Si igit̄ aie separate nō
possent itelligere nisi p spēs p̄us acq̄sitas: seq̄ret̄ q̄ non 16m
oēs aie separate itelligerēt. ¶ P̄. si aia separata nō itel-
ligeret nisi p spēs p̄us acq̄sitas: seq̄ videt̄ q̄ nō intelligat
nisi ea q̄ p̄us intellexit dū fuit corpori vnita. h̄ aūt nō vi
det̄ veruz. Intelligit enim multa de penis ⁊ de premijs
que nūc nō intelligit. Nō ergo anima separata itelliget 17m
tm̄ per spēs p̄us acq̄sitas. ¶ P̄. intell's efficit̄ in actu per
spēm intelligibilē in eo existē. Sz intell's actu existēs actu

intelligit.ḡ intellus in actu intelligit oīa illa quoꝝ spēs
itelligibiles sunt actu in ipso. Videt̄ igit̄ ꝙ spēs itelligi
biles nō ꝯseruent̄ in itellcū postq̄ desinit actu itellige-
re. Et ita nō remanet in aia post sepatione: vt p eas itelli
18m gere possit. ℂ P̄. habitus acq̄siti actus similes reddunt
illis actibus ex q̄bus acq̄rūtur: vt pꝫ per phm in 2° ethi.
Edificādo.n.fit hō edificator: ꝛ iterū edificator fact⁹ pōt
edificare. Sꝫ spēs itelligibiles acq̄rūtur itellectui p hoc
ꝙ cōuertit̄ ad fantasmata.ḡ nūq̄ per eas pōt itelligere
nisi ꝯuertēdo se ad fantasmata. Separata igit̄ a corpore
19m p spēs acq̄sitas itelligere nō pōt: vt videt̄. ℂ Neq̄ etiā
dici possꝫ ꝙ itelligat p spēs ifluxas ab aliq̄ supiori suba.
q2 vnūq̄dq̄ receptiuū hꝫ ꝓpriū agēs a quo natū est reci-
pere. Intellect⁹ aūt hūan⁹ nat⁹ est recipe a sensib⁹. Nō igi
20m tur recipit a substātijs supiorib⁹. ℂ P̄. ad ea q̄ nata sunt
causari per agētia iferiora: nō sufficit sola actio supioris
agētis: sicut aialia q̄ sunt nata gnāri ex semie nō iueniun
tur gnāta ex actiōe solis tm̄. Sꝫ aia hūana nata ē recipe-
re spēs a sensibilib⁹. Nō ḡ sufficit ad h̄ ꝙ acq̄rat spēs in-
21m telligibiles solū ifluxus substātiaꝝ supioꝝ. ℂ P̄. agens
dꝫ eē ꝓportiōatū patiēti: ꝛ iflués recipiēti. Sꝫ itelligen-
tia subaꝝ superioꝝ nō est ꝓportiōata itellectui hūano:
cū habeat sciaꝫ magis vl'em ꝛ icōp̄hēsibilē nobis. Nō
igit̄ aia separata p spēs ifluxas a substātijs supiorib⁹ itel
ligere pōt: vt videt̄. Et sic non relinquitur aliq̄s modus
quo intelligere possit.

3p **Sed contra.** itelligere est maxīa ꝛ ꝓpria opera
tio aīe. Si igit̄ intelligere nō ꝯue-
nit aīe sine corpore: nulla alia opatio ipsi⁹ ꝯueniet ei. Sꝫ
si nō ꝯueniat ei aliq̄ operatio sine corpore: ipōle est aiam
separatā eē. ponim⁹ aūt aiam separatā.ḡ necesse est pone
2° re eā itelligere. ℂ P̄. illi q̄ resuscitati legūtur in scriptu-
ris eādē notitiā postea habuerūt quā p̄us.ḡ notitia eorū
que hō in h̄ mūdo scit nō tollit̄ post mortē. pōt ḡ aia per
3° spēs p̄us acq̄sitas itelligere. ℂ P̄. silitudo iferioꝝ iueni
tur in superiorib⁹. vn̄ ꝛ mathematici futura p̄nūciāt: ꝯsi
derātes silitudines coꝝ q̄ hic agunt̄ ꝛ in celestib⁹ corpo-
rib⁹. Sꝫ aia est superior in nā oib⁹ corporalibus reb⁹. er-
go oīum corporaliū silitudo ē in aia: ꝛ per modū itelligi
bilē: cū ipsa sit suba intellectiua. videt̄ ḡ ꝙ per suā nām
oia corporalia itelligere possit: ēt cū fuerit separata.

Rño **Respondeo.** dōm: ꝙ huic q̄ōni dubitationē af-
fert hoc ꝙ aia nr̄a s̄m p̄sentē statū
ad itelligēdū sensibilib⁹ idigere iuenit̄. vn̄ s̄m hō diuer
sam indigētie rōnē diuersimode oꝫ de v̄itate hui⁹ q̄ōnis
existimare. Posuerūt.n.q̄dā.s. Platonici ꝙ sensus sunt
aie necessarij ad itelligēdū: nō per se q̄si ex sensib⁹ in nob
causet̄ scia: sꝫ per accñs: inq̄tū.s. per sensus quodā modo
excitat̄ aia nr̄a ad rememorādū que p̄us nouit: ꝛ quoruꝫ
sciam nāl'r inditā hꝫ. ℂ Et sciēdū est ad hō intelligētiā
ꝙ Plato posuit spēs reꝝ separatas subsistētes ꝛ actu in-
telligibiles: ꝛ noiauit eas ydeas: per q̄rū participationeꝫ
ꝛ q̄dāmō influxū posuit aiam nr̄am sciētē ꝛ intelligentē
eē. ꝛ anq̄ aia corpori vniretur ista sciētia libere poterat
vti: sꝫ ex vnione ad corp⁹ intātū erat p̄grauata: ꝛ quodā
mō absorpta: ꝙ coꝝ q̄ p̄us sciuerat: ꝛ quoꝝ sciētiā cōna-
turalē habebat oblita videbat̄: sꝫ excitabat̄ quodāmō
per sensus: vt in seipsa rediret ꝛ reminisceret̄ coꝝ q̄ p̄us
intellexit: ꝛ quoꝝ sciam inatā habuit: sic ēt nob interdū
accidit ꝙ ex inspectiōe aliquoꝝ sensibiliū: manifeste re
miniscimur aliquoꝝ: quoꝝ obliti videbamur. Hec autē
ei⁹ positio de scia ꝛ sensibilib⁹ ꝯformis est pōni ei⁹ circa
gnātionē rerū nāliū. Nā formas reꝝ nāliū per q̄s vnū-
q̄dq̄ idiuiduū in spē collocat̄: ponebat ꝓuenire ex parti
cipatiōe ydeaꝝ p̄dictaꝝ: ita ꝙ agētia inferiora non sunt
nisi disponētia mām ad participationē spēꝝ separataꝝ.
Et si q̄dē hec opinio teneat̄: hec q̄ō facilis ꝛ absoluta est.
Nā s̄m hoc aia nō indiget sensibilib⁹ ad intelligēdū s̄ꝫ
suā nām: sꝫ per accñs: q̄ō q̄dē tollit̄ cū anima fuerit a cor
pore separata. Tūc.n. cessante aggrauatiōe corporis exci
tāte nō indigebit: sꝫ ipsa per seipsam erit q̄si vigil ꝛ expe
dita ad omnia intelligēda. Sꝫ s̄m hāc opinionē nō vide
tur ꝙ possit assignari rōnabilis cā ꝓpter quā anima cor-
pori vniat̄. Non.n. est h̄ ꝓpter animā: cū anima corpori
nō vnita perfecte ꝓpriā operationē hr̄e possit: ꝛ ex vnio-
ne ad corpus eius opatio ꝓpa ipedit̄. Sil'r ēt nō pōt da-
ri ꝙ ꝓpter corpus. Nō.n. aia est ꝓpter corp⁹: sꝫ corp⁹ ma-
gis ꝓpter aiaꝫ: cū aia sit nobilior corpore. Vn̄ ꝛ icōueni-
ens videt̄ ꝙ aia ad nobilitādū corp⁹ sustineat in sua ope
ratiōe detrimētū. videt̄ ēt seq̄ ex hac opione ꝙ vnio aie
ad corpus nō sit nālis. Nā q̄ō est nāle alicui nō impedit
eius ꝓpriā opationē: Si igit̄ vnio corporis impedit in-
telligētiā anime: nō erit nāle aie corpori vniri: sꝫ ꝯ nām.
Et ita hō q̄ ꝯstituit̄ ex vniōe aie ad corpus nō erit aliq̄d
nāle: q̄ō videt̄ absurdū. Sil'r in experimēto pꝫ ꝙ scia in
nob nō ꝓuenit ex participatiōe spēꝝ sepataꝝ: sꝫ a sensibi
lib⁹ accipit̄: q2 q̄b⁹ deest vn⁹ sensus: deest scia sensibiliuꝫ
q̄ illo sensu app̄hēdunt̄: sic cec⁹ nat⁹ nō pōt hr̄e sciaꝫ de co
lorib⁹. Alia āt positio est ꝙ sensus prosunt aie hūane ad
itelligēdū: nō p accñs: sic p̄dicta opio ponit: sꝫ p se. Nō q̄-
deꝫ vt a sensibilib⁹ accipiam⁹ sciam: sꝫ q2 sensus disponit
aiam ad acq̄rēdū sciaꝫ aliūde. Et hec est opio Auic. Po
nit.n. ꝙ est q̄daꝫ suba separata: quaꝫ vocat itellm̄: vl' itel
ligētiaꝫ agētē: ꝛ ꝙ ab ea effluūt spēs itelligibiles in itel-
lectu nr̄o: p q̄s itelligim⁹: ꝛ ꝙ p opationeꝫ sensitiue ptis
.s. imaginationē. ꝛ alia hō p̄parat̄ itell's nr̄ vt cōuertat se
ad itelligētiā agētē: ꝛ recipiat ifluētiā spēꝝ intelligibili-
um ab ipsa. Et h̄ ēt ꝯsonat ei q̄ō ipse opinat̄ circa gene-
ratiōes reꝝ nāliū. ponit.n. ꝙ oēs forme subales effluūt
ab itelligētia agēte: ꝛ ꝙ agētia nālia disponūt solū māꝫ
ad recipiēdū formas ab intelligētia agēte. Scd'z hāc ēt
opionē videt̄ q̄ō hec paꝝ difficultatis hr̄e. Si.n. sensus
nō sunt necessarij ad intelligēdū: nisi s̄m ꝙ disponūt ad
recipiēdū spēs ab intelligētia agēte: p h̄ ꝙ aia nr̄a ꝯuer-
tat̄ ad ipsaꝫ q̄n iā erit a corpore separata p seipsaꝫ ꝯuer-
tet̄ ad intelligētiā agentē: ꝛ recipiet spēs intelligibiles
ab ea. Nec sensus erūt ei necessarij ad itelligēdū: sic na-
uis q̄ est nec̄ia ad trāsfretādū: cū aliq̄s iā trāsfretauerit
ei nec̄ia nō est. Sꝫ ex hac opione videt̄ seq̄ ꝙ hō statim
acq̄rat oēm sciam: tā coꝝ q̄ sensu p̄cepit q̄ȝ alioꝝ. Si eni
itelligim⁹ p spēs effluētes in nos ab intelligētia agēte: ꝛ
ad hō ifluētie receptioneꝫ nō req̄rit̄ nisi ꝯuersio aie nr̄e
ad itelligētiā p̄dictā: q̄ñcūq̄ fuerit ad eā ꝯuersa poterit
recipe q̄rūcūq̄ spēꝝ itelligibiliū influxū. Nō.n. pōt di-
ci ꝙ ꝯuertat̄ q̄tū ad vnū: ꝛ nō q̄tū ad aliud. Et ita cec⁹
natus imaginādo sonos poterit accipe sciam coloꝝ: vel
quorūcūq̄ alioꝝ sensibiliū: q̄ō pꝫ eē falsuꝫ. Manifestuꝫ
est ēt ꝙ potētie sensitiue sunt nob nec̄ie ad itelligēdum:
nō solū in acq̄sitiōe scie: sꝫ ēt in vtēdo scia iā acq̄sita. Nō
eni possum⁹ ꝯsiderare ēt ea quoꝝ sciam habem⁹: nisi cō-
uertēdo nos ad fantasmata: vt ipse ꝯtiū dicat. Inde.n. est
ꝙ lesis organis potētiaꝝ sensitiuaꝝ: p q̄s ꝯseruant̄ ꝛ ap-
p̄hēdunt̄ fantasmata: ipedit̄ vsus aie in ꝯsiderādo ēt
ea quoꝝ sciam hꝫ. Manifestū est ēt ꝙ in reuelatiōib⁹ q̄
nob diuinit⁹ fiūt p ifluxū subaꝝ supioꝝ: idigem⁹ aliq̄b⁹
fantasmatib⁹. vn̄ dicit Diony. p̄mo ca° cel. hierar. ꝙ ipos
sibile est nob al'r lucere diuinū radium: nisi varietate sa
croꝝ velaminū velatū. Q̄ō q̄dē nō eēt si fātasmata non
eēnt nob nec̄ia nisi ad ꝯuertēdū nos ad subas supiores.
Et iō al'r dōm est ꝙ potētie sensitiue sunt necessarie aie

ad intelligendum:nō per accidēs tāq̄ȝ excitātes:vt Pla-
to posuit:neq̄ȝ disponētes tm̄:sicut posuit Auic.sed vt re-
cipientātes aie intellectiue ꝓpriū obm̄:vt dicit phs in 3°
de aia.Intellectiue enim̄ fantasmata sunt sicut sensibilia
sensui.Sȝ sicut colores nō sunt visibiles actu:nisi per lu-
men:ita fantasmata nō sunt itelligibilia actu:nisi p itel-
lectū agētē.Et hoc ɔsonat ei qḋ ponimꝰ circa gnātionem
rerū nālium.Sicut.n.ponimꝰ q̄ agētia supiora mediātibꝰ
agētibus nālibꝰ cāṅt formas nāles:ita ponimꝰ q̄ itellus
agēs per fantasmata ab eo facta itelligibilia actu:causat
sciam in itellcū possibili nostro. Nec refert ad ꝓpositum
vtꝝ itellꝰ agēs sit subā separata:vt qdā ponūt:vel sit lu-
me qḋ aia nr̄a participat ad silitudinē subaꝝ supiorum.
Sȝ f̄m hoc iā difficiliꝰ est videre quomō aia separata i-
telligere possit. Nō.n.erūt fantasmata que idigēt ad sui
apphēsionē ⁊ ɔseruationē organis corporeis:qbus subla-
tis:vt videt̄ nō pōt itelligere aia:sicut nec coloribꝰ subla-
tis pōt visus videre.Ad hāc igit̄ difficultatē tollēdā cō
siderādū est q̄ aia cū sit infima in ordine intellectiuaꝝ
subaꝝ īfimo ⁊ debilissimo mō participat itellectuale lu
men siue intellectualē nām.Nā in p̄mo itelligēte.s.deo
nā intellectualis est adeo potēs:q̄ per vnā formā intel-
ligibilē.s.essentiā suā oia intelligit.Inferiores vō sube i-
tellectuales p spēs multas.Et quāto vnaqueq̄ȝ eaꝝ ē al-
tior:tāto hȝ pauciores formas:⁊ virtutē magis potentē
ad itelligendū oia per formas paucas. Si aūt suba intel
lectualis inferior hr̄et formas ita vles:sicut supior: cum
nō assit ei tāta vtus in intelligendo:remaneret eius scia
icōpleta:qꝛ tm̄ in vlī res cognosceret ⁊ nō posset deduce
re cognitionē suā ex illis paucis ad singula.Aia ḡ hūana
que est infima si acciperet formas in abstractiōe ⁊ vlita
te ɔformes substātijs separatis:cū habeat minimaȝ vir-
tutē in intelligēdo:impfectissimā cognitionē hr̄et: vtpo
te cognoscēs res in q̄dā vlitate ⁊ cōfusione.Et iō ad hoc
q̄ eiꝰ cognitio pficiat̄ ⁊ distinguat̄ p singula: opȝ q̄ a sin
gulis rebꝰ sciam colligat veritatis:lumine tn̄ itellꝰ agen
tis ad hoc necessario existēte:vt altiori mō recipiant̄ in
aia q̄ sint in mā.Ad pfectionē igit̄ intellectualis opera-
tionis necīum fuit aiam corpori vniri.Nec tn̄ dubiū est
qn per motꝰ corporeos ⁊ occupationē sensuū aia ipediat̄
a receptiōe influxus subaꝝ separatarū. vn̄ dormiētibꝰ ⁊
alienatis a sensibꝰ q̄dā reuelatiōes fiūt.q̄ nō accidūt sen
su vtētibꝰ.Qn̄ ḡ aia erit a corpore totalr̄ separata: plenꝰ
pcipere poterit influētiā a supioribꝰ substātijs:q̄tum ad
hoc q̄ p hꝰ influxū intelligere poterit absq̄ȝ fantasmate:
qḋ mō nō pōt.Sȝ tn̄ hꝰ influxus nō cāhit sciam ita pfe-
ctā:⁊ ita determinatā ad singula:sicut est scia quā hic ac
cipimꝰ p sensus:nisi in illis aiabus:que supra dictū nālē
influxū habebūt aliū supnālē ad oia plenissime cogno-
scēda:⁊ ad ipm̄ deū vidēdū.habebūt etiam aie separate
determinatā cognitionē eoꝝ que p̄us hic sciuerūt:quoꝝ
spēs intelligibiles ɔseruant̄ in eis.

Ad pᵐ **Ad primū** dōm q̄ illa vba Aristo.dicit nō f̄ȝ p-
priā sententiā:sed f̄m opīonē illoꝝ q
dicebāt q̄ intelligere est moueri;vt pȝ ex his que p̄misit
2m ibi.¶ Ad scdm̄ dōm q̄ phs logt̄ de opatiōe intellectua
li aie f̄m q̄ est corpori vnita.Sic.n.nō est sine fantasma
3m te:vt dcm̄ est.¶ Ad 3m dōm q̄ f̄m statū p̄sentē quo anima
corpori vnit̄.nō participat a substātijs supioribꝰ spēs in-
telligibiles:sȝ solū lumē intellectuale. Et iō indiget fan
tasmatibꝰ vt obiectis a qbꝰ spēs intelligibiles accipiat.
Sȝ post separationē ampliꝰ participabit ēt itelligibiles
4m spēs.vn̄ nō indigebit exterioribꝰ obiectis.¶ Et silr̄ dōȝ
5m est ad 4m.¶ Ad 5m dōȝ q̄ phs loqtur f̄m opīonē q̄rūdā
q posuerūt intellm̄ hr̄e organū corporale:sicut ⁊ sensum:

vt pȝ p ea que aū p̄mittunt̄.Hꝰ.n.posito penitꝰ aia separa
ta intelligere nō posset. Ul' pōt dici q̄ logt̄ de itelligere
f̄m modū intelligēdi quo nūc intelligimꝰ.¶ Ad 6m dōȝ 6m
q̄ aia vnit̄ corpori p suā opationē:q̄ est intelligere:nō qꝛ
sine corpore quoquo mō intelligere non posset:sȝ qꝛ nāli
ordine sine corpore pfecte nō intelligeret:vt expositū ē.
¶ Et p hoc pȝ solō ad 7m.¶ Ad 8m dōm q̄ fantasmata 7m
nō sunt obta intellectꝰ:nisi f̄m q̄ fiūt intelligibilia actu 8m
p lumē intellꝰ agētis.vn̄ q̄cūq̄ȝ spēs intelligibiles actu
recipiātur in intellu:⁊ vn̄cūq̄ȝ:nō habebūt aliā rōnē ob-
iecti formalē:penes quā obiecta potētias diuersificant.
¶ Ad 9m dōȝ q̄ opatio intellꝰ agētis ⁊ pollꝰ respicit fan 9m
tasmata f̄m q̄ est aia corpori vnita.Sȝ cū erit aia a cor-
pore separata p intellm̄ possibilē recipiet spēs effluētes
a substātijs supioribꝰ:⁊ p intellm̄ agētē habebit vtutem
ad intelligēdū.¶ Ad 10m dōm q̄ opatio ꝓpa aie est itel 10m
ligere intelligibilia actu. Nec p hꝰ diuersificat̄ spēs intel
lectualis opatiōis:q̄ intelligibilia actu sūt accepta a fan
tasmatibꝰ:vel aliūde ¶ Ad 11m dōm q̄ aia separata non 11m
intelligit res p eēntiā suā:neq̄ȝ p eēntiā reꝝ intellectaꝝ:
sȝ p spēs influxas a substātijs supioribꝰ in ipsa sepatiōe:
nō a p̄ncipio cū eē icepit:vt Platonici posuerūt. ¶ Per 12m
hꝰ ēt pȝ solō ad 12m.¶ Ad 13m dōȝ q̄ aia cū ē corpori vni- 13m
ta:si hr̄et spēs innatas p eas posset intelligere:sic intelli-
git p acq̄sitas.Sȝ lȝ sit pfectior in nā sua:tn̄ ꝓpter motꝰ
suos corporeos ⁊ occupatōes sensibiles retinet̄ vt nō pos
sit ita libere cōiūgi substātijs supioribꝰ ad recipiēdū iflu
xū eaꝝ:sic post separationē.¶ Ad 14m dōȝ q̄ nō est nāle 14m
aie vt p spēs influxas intelligat:cū est corpori vnita:sȝ so
lū postq̄ȝ est sepata:vt dcm̄ est.¶ Ad 15m dōȝ q̄ aie sepa- 15m
rate poterūt ēt itelligere p spēs p̄us acq̄sitas in corpore:
sȝ tn̄ nō solū p eas:sȝ ēt p influxas:vt dcm̄ est. ¶ Et p hꝰ 16m
pȝ solō ad 10m.¶ Ad 17m dōm q̄ spēs intelligibiles qn̄q̄ȝ 17m
sunt in intellu possibili in poꝰ tm̄.Et tūc hō est intelligēs
in poꝰ:⁊ indiget aliq̄ reducēte in actū:vel p doctrinā vel
p inuētionē.Qn̄q̄ȝ aūt sūt in eo in actu pfecto.Et tūc itel
ligit actu.Qn̄q̄ȝ aūt sunt in eo medio mō inter potētiā ⁊
actuȝ.s.in habitu:⁊ tūc pōt intelligere actu qn̄ voluerit.
Et p hūc modū spēs intelligibiles acq̄site sūt in intellcū
possibili qn̄ actu nō intelligit ¶ Ad 18m dōm q̄ sic iā di 18m
ctū est:opatio intellectualis nō differt spē: siue intelligi-
bile actu qḋ ē obm̄ intellꝰ accipiat̄ a fantasmatibꝰ: siue
vndecūq̄ȝ.Opatio.n.potētie recipit distinctionē ⁊ spēm
f̄m obm̄ q̄tū ad formalē rōnē ipsiꝰ:nō f̄m id qḋ ē māle
in ipso.Et iō si p spēs intelligibiles ɔseruatas in intellu:
p̄us aūt acceptas a fantasmatibꝰ:aia sepata intelligat nō
cōuertēdo se ad fātasmata:nō erūt dissiles spē opō q̄ ex
spēbꝰ acq̄sitis causat̄:⁊ p quā spēs acq̄rūt̄.¶ Ad 19m dōȝ 19m
q̄ intellꝰ pollꝰ nō ē natꝰ recipe a fantasmatibꝰ: nisi f̄ȝ q̄
fātasmata fiūt actu p lumē intellꝰ agētis:qḋ ē q̄dā ptici
patio lumis subaꝝ supioꝝ.Et iō nō remouet̄ qn a subqꝫ
supioribꝰ recipe possit.¶ Ad 20m dōȝ q̄ scia in aia nata 20m
est cāri a fātasmatibꝰ f̄m statū q̄ est corpori vnita.f̄ȝ quē
statū nō pōt cāri a supioribꝰ agētibꝰ tm̄. poterit aūt hꝰ eē
cū aia fuerit a corpore separata.¶ Ad 21m dōȝ q̄ ex hꝰ q̄ 21m
scia subaꝝ separataꝝ nō est ꝓportiōata aie nr̄e:nō seqtur
q̄ nullā intelligētiā ex earū influxu capere possit: sȝ solū
q̄ nō possit cape pfectā ⁊ distinctā:vt dcm̄ est.
¶ Utꝝ aia ɔiūcta corpori possit itelligere subas separatas.

Extodecimo q̄rit̄ vtꝝ aia cōiūcta corpori possit intelli-
gere subas separatas. ¶ Et videt̄ q̄ sic. Nul 1m
la.n.forma ipedit̄ a fine suo p māam cui nālr̄
vnit̄.Finis.n.aie itellectiue vr̄ eē intelligere
subas separatas:q̄ sūt maxie itellibiles.vniuscuiusq̄ȝ.n.rei

finis est vt pueniat ad pfectū in sua opatiōe. Nō ergo aīa
impedit̄ ab intelligēdo subas separatas per hoc ꝙ vnit̄
2m tali corpori: qd̄ est ꝓpria eius mā. ¶ P̄. finis hōis est fe
licitas. vltima aūt felicitas fm ph̄m in. 10. ethi. ꝯsistit in
opatōe altissime potētie. s. itell's: respectu nobilissimi ob
iecti: qd̄ nō videt̄ eē nisi suba separata. ḡ vltim⁹ finis ho
minis est itelligere subas separatas. Incōueniēs aūt est
si hō totalr̄ deficiat a fine suo. sic. n. vanū esset. Cognosce
re ḡ pōt hō subas separatas. Sz de rōne hōis est ꝙ aīa
corpori sit vnita. ḡ aīa vnita corpori itelligere pōt subas
3m separatas. ¶ P̄. oīs gnātio puenit ad aliquē terminū. ni
hil. n. ifinitū mouet̄. Est aūt q̄dā intell's gnātio: fm ꝙ de
po⁹ in actū reducit̄: put. s. fit actu sciēs. hoc ḡ non pcedit
in ifinitū: sed puenit qn̄qꝫ ad aliquē terminū: vt. s. totalr̄
sit fact⁹ in actu. Qd̄ eē nō pōt: nisi oīa itelligibilia itelli
gat: iter que p̄cipue sunt subē separate. ḡ itell's hūan⁹ ad
4m hoc puenire pōt ꝙ itelligat subas separatas. ¶ P̄. diffi
cilius videt̄ facere separata ea que nō sunt separata: ꝛ i
telligere ea: q̄ꝫ itelligere ea que fm se sunt separata. Sed
itell's nr̄ etiā corpori vnit⁹ fac̄ separata ea q̄ nō sūt fꝫ se
separata: dū abstrahit spēs itelligibiles a reb⁹ mālibus:
per q̄s eas māles itelligit. ḡ multo fortius poterit intelli
5m gere subas separatas. ¶ P̄. excellētia sensibilia ꝓ tanto
min⁹ sentiunt̄: q2 corrūpūt armoniā organi. Si aūt esset
aliqd̄ organū sensus: qd̄ nō corrūperet̄ ab excellēti sensi
bili: q̄to sensibile eēt excellēti⁹: tāto magis sentiret ipꝫ.
Intell's aūt nullo mō corrūpit̄ ab itelligibili: sed magis
pficit̄. ḡ ea que sunt magis itelligibilia magis intelligit:
Sz subē separate que sunt fm se actu itelligibiles: vtpo
te imāles: sūt magis itelligibiles q̄ꝫ subē māles q̄ nō sūt
itelligibiles nisi in potētia. ḡ cū aīa itellectiua vnita cor
pori itelligat subas māles: multo magis itelligere potest
6m subas separatas. ¶ P̄. aīa itellectiua etiā vnita corpori
abstrahit quiditatē a rebus habentibus quiditatē. Et cū
non sit in infinitū abire necesse est ꝙ perueniat abstrahē
do ad aliquā quiditatē que non sit res habēs quiditatē:
sed q̄ditas tm̄. Cū ergo substātie separate nihil aliud sint
q̄ꝫ quedā q̄ditates per se existētes: videt̄ ꝙ aīa intellecti
7m ua vnita corpori intelligere possit subas separatas. ¶ P̄.
inatū est nobis per effect⁹ cās cognoscere. opꝫ autem ali
quos effectus subaꝝ separatarū in rebus sensibilib⁹ ꝛ ma
terialibus esse: cū oīa corporalia a deo per angelos admi
nistrētur: vt pꝫ per Augu. in 3°. de trini. pōt igit̄ aīa vnita
8m corpori per sensibilia subas separatas itelligere. ¶ Pre
terea. aīa vnita corpori itelligit seipsam. mens eni intelli
git se ꝛ amat se: vt dicit Aug. in 9°. de trini. Sz ipsa est de
nā substātiarū separatarū itellectualiūꝫ. ḡ vnita corpori
9m pōt itelligere subas sepatas. ¶ P̄. nihil est frustra in re
bus. Frustra aūt videt̄ eē itelligibile si a nullo itellectu
itelligat̄. ergo subas separatas cū sint itelligibiles itelle
10m ctus noster itelligere pōt. ¶ P̄. sicut se hꝫ visus ad visi
bilia: ita itellectus ad itelligibilia. Sed visus nr̄ pōt co
gnoscere oīa visibilia etiam icorruptibilia: q̄uis ipse sit
corruptibilis. ergo itellectus noster: etiā dato ꝙ eēt cor
ruptibilis posset intelligere substātias separatas icorru
ptibiles: cū sint per se itelligibiles.

3 **Sed contra.** nihil sine fantasmate itelligit aīa: vt dicit ph̄s in 3°. de aīa. Sz ꝑ fantasmata nō pn̄t itelligi subē separate. ḡ aīa vnita corpori non pōt intelligere substātias separatas.

R. **Respondeo.** dōm ꝙ hāc q̄ōnē Aristo. pmisit se determinaturū in 3°. de aīa. lꝫ nō iueniat̄ determinata ab ipso in libris eius q̄ ad nos puenerunt. vn̄ sectatoribus eius fuit occasio diuersimode pce dēdi ad hꝰ q̄ōnis solōnē. Quidā. n. posuerūt ꝙ aīa nr̄a ēt corpori vnita pōt puenire ad hoc ꝙ itelligat subas separatas: ꝛ hoc ponūt esse vltimā felicitatē hūanā. Sz in mō itelligēdi est apud eos diuersitas. Quidā. n. posuerūt ꝙ aīa nr̄a pōt ꝑtingere ad itelligendū subas separatas: nō q̄dē eodē mō quo puenim⁹ ad itelligēdū alia itelligibilia: de q̄bus istruimur in sciētꝫs speculatiuis ꝑ diffinitiones ꝛ demōstratōes: sꝫ per ꝯtinuationē itell's agentis nobiscū. Ponūt. n. itellectū agentē eē quādā subam separatā: que nāliter subas separatas itelligit. vn̄ cū iste itellectus agēs fuerit vnit⁹ nobis sic vt per eū itelligam⁹: sicut nūc itelligimus per habitus sciētiaꝝ: sequet̄ ꝙ itelligamus subas separatas. Modū aūt quo iste itell's agēs possit sic ꝯtinuari nobis: vt per euꝫ itelligamus: talē assignāt. Manifestū est eni ex ph̄o in 2°. de aīa. ꝙ qn̄ nos dicim⁹ aut eē aut opari aliq̄d duob⁹. vnū eoꝝ est q̄si for⁹: ꝛ aliud sicut mā. sicut dicimur sanari sanitate ꝛ corpore. vn̄ sanitas ꝯparat̄ ad corpus: sicut forma ad mām. Manifestū est etiā nos itelligere per itellectū agētē: ꝛ ꝑ itelligibilia speculata. venimus. n. in cognitionē ꝯclonū ꝑ p̄ncipia nāliter nota: ꝛ ꝑ itellm̄ agentē. Necesse est igit̄ ꝙ itellectus agēs cōpareitur ad itelligibilia speculata: sicut p̄ncipale agēs ad istrumētū: ꝛ sicut forma ad māꝫ: vl̄ actus ad potētiā. Semꝑ. n. qd̄ est pfecti⁹ duoꝝ: est q̄si act⁹ alterius. q̄cq̄d aūt recipit in se id qd̄ est q̄si mā: recipit illd̄ ēt qd̄ est q̄si forma: sicut corpus recipiēs supficiē: recipit ēt colorē qui est forma q̄dā supficiei: ꝛ pupilla recipiens colorē recipit etiā lumen: qd̄ est act⁹ coloris: eo. n. est visibilis actu. Sic igit̄ itell's poīis inq̄ꝫtū recipit intelligibilia speculata: intantū recipit de itellectu agēte. qn̄ igit̄ itellectus poīis recepit oīa speculata: tunc totalr̄ recipiet in se itellm̄ agētē. Et sic itell's agēs fiet q̄si forma itell's poīis: ꝛ ꝑ ꝯñs vnū nobis. vn̄ sicut nūc itelligim⁹ per itellm̄ possibilē: tūc itelligem⁹ ꝑ itellm̄ agētē: nō solū oīa nālia: sꝫ ēt subas sepatas. Sz in h̄ est q̄dā diuersitas iter quosdā sectātiū hāc opionē. Quidā. n. ponētes itellꝫ poīem eē corruptibilē: dicūt ꝙ nullo mō itell's poīis pōt itelligere intellectū agētē: neqꝫ subas separatas. Nos aūt in statu illius ꝯtinuatiōis itell's agētis nobiscū itelligem⁹ ip̄m itellectū agētē: ꝛ alias subas sepatas ꝑ ip̄m itellm̄ agētē: inquātū vniet̄ nobis vt forma. Alij vo ponētes itellm̄ possibilē eē icorruptibilē: dicūt ꝙ itell's poīis pōt itelligere itellm̄ agētē ꝛ alias subas separatas. hec aūt positio ipossibilis est ꝛ vana: ꝛ ꝯ itentionē Aris. Impoīis q̄dē quia duo ipossibilia ponit. s. ꝙ itell's agēs sit q̄dā suba separata a nobis fm eē: ꝛ ꝙ nos per itellm̄ agentē itelligim⁹: sicut ꝑ formā. Intātū. n. aliquo opamur vt forma: inq̄ꝫtuꝫ illo adipiscimur aliqd̄ eē actu: sicut calidū calore calefacit inq̄ꝫtū est calidū actu. Nihil. n. agit nisi fm ꝙ ē actu. Opꝫ ḡ id quo aliquid agit: aut opat̄ formalr̄: vniri ei fm eē. vn̄ ipoīe est ꝙ duaꝝ subaꝝ separataꝝ fm eē vna formalr̄ opet̄ per aliā. Et sic ipoīe est ꝙ si itell's agēs ē q̄daꝫ suba separata a nobis fm eē: ꝙ ea formalr̄ itelligamus. Posset aūt eē vt ea itelligerem⁹ actiue: sicut dicimur videre sole illuminātē. Uana ē ēt p̄dicta positio: q2 rōnes ad ipsam iducte nō de necessitate ꝯcludunt. Et hoc pꝫ in duob⁹. Primo quidē: q2 si itell's agēs est suba separata vt ponūt: ꝯparatio itell's agētis ad itelligibilia speculata nō erit sicut lumīs ad colores: sꝫ sicut solis illuminātis. vn̄ itell's poīis per h̄ ꝙ recipit itelligibilia speculata nō cōiungit̄ subē ei⁹: sꝫ alicui effectui ipsi⁹: sicut oculus ꝑ h̄ ꝙ recipit colores nō vnit̄ subē solis: sꝫ lumini ei⁹. 2°. q2 dato ꝙ per hoc ꝙ recipit itelligibilia speculata ꝯiungat̄ itell's poīis ipsi subē itell's agētis aliquo mō: nō tm̄ sequitur ꝙ recipiēdo oīa itelligibilia speculata que abstrahuntur a fantasmatib⁹: ꝛ acquirunt̄ ꝑ p̄ncipia dmōstrationū

ꝑfecte ꝯiungaꝛ ſubē intellectus agētis:niſi hoc eēt ꝓba/
tū ꝙ oīa hꝰ intelligibilia ſpeculata adequarēt virtutē ⁊
ſubāꝫ intellectus agentis:qꝺ pꝫ eſſe falſum: qꝛ intellectꝰ
agens eſt altioris gradus in entibus ſi eſt ſubā ſepata: ꝙ̄
oīa ꝗ̄ fiunt intelligibilia ꝑ ipſum in rebus nālibus. Mi/
rū eſt ēt ꝙ ipſimet nō itellexerūt defectū ſue rōnis:quā/
uis.n.ponerent ꝙ ꝑ vnū vel duo intelligibilia ſpeculata
vnirenꝛ nobiſcū:nō tñ ſeqꝛ ſm eos ꝙ ꝑꝑ h̄ intelligamꝰ
oīa alia itelligibilia ſpeculata. Manifeſtū eſt aūt ꝙ mľ
to plus excedūt ſubē intellibiles ſepate oīa ꝑdicta ꝗ̄ di/
cunꝛ intellibilia ſpeculata:ꝙ̄ oīa ea ſil' accepta excedant
vnū vel duo:vel qꝺlibet ex eis:qꝛ oīa iſta ſunt vnꝰ gn̄is:
⁊ eodē mō intellibilia:ſubē āt ſepate ſunt altioris gn̄is:⁊
altiori mō intelliguntꝛ: vñ ēt ſi ꝯtinueꝛ intellectus agēs
nobiſcū ſm qꝺ eſt forma ⁊ agēs iſtoꝝ intellibiliū:nō ſeq
tur ꝑꝑ h̄ ꝙ ꝯtinueꝛ nobiſcū:ſm ꝙ intelligit ſubās ſepa/
tas:manifeſtū ē ēt ꝙ hec pō eſt ꝯ intentiōem Ariſt.ꝗ diꝛ
i.i.ethi.ꝙ felicitas ē qꝺdā bonuꝫ cōe:qꝺ pōt accidere oī/
bꝰ nō orbatis ad ꝟtutē. Intellere aūt oīa ꝗ̄ dnr ab eis itel
ligibilia ſpeculata:vel eſt ipoľe alicui hoi: vel adeo pra/
rū:ꝙ nulli vnꝙ̄ hoi h̄ accidit i ſtatu hꝰ vite:niſi xᵒ ꝗ fuit
deus ⁊ hō:vñ impoľe eſt ꝙ h̄ reqraꝛ ad felicitatē huma
nā:vltia āt huꝰ felicitas ꝯſiſtit in intellnᵒ nobiliſſima in/
telligibilia:vt diꝛ phs in.10ᵒ.ethi. Nō igꝛ ad intelligēdū
ſubās ſepatas ꝗ̄ ſunt nobiliſſima itellibilia:ſm ꝙ in hoc
ꝯſiſtit felicitas humana:reqriꝛ ꝙ aliqs itellat intellibi/
lia ſpeculata oīa. Alio ēt mō appꝫ ꝙ ꝑdcā pō ē ꝯ ītētiōeꝫ
Ari. Dr.n.in.i.ethi.ꝙ felicitas ꝯſiſtit in oꝑatiōe ꝗ̄ eſt ſm
ꝑfectā ꝟtutē. Et iō vt appeat i ꝗ̄ determinate ꝯſiſtit feli
citas:neċē huit determinare de oībꝰ ꝟtutibus:vt ipemet
dicit i fine ꝑmi ethi.ꝗꝝ ꝗ̄dā ponunꝛ ab ipſo morales:vt
fortitudo:tꝑantia ⁊ hꝰ:ꝗ̄daꝫ āt itellectuales ꝗ̄ ſunt.5.ſm
ipm:ſapia:itellectꝰ:ſcia:pudētia:⁊ ars:iter ꝗ̄s ꝑcipuā po
nit ſapiam:i cuius oꝑatiōe diꝛ ꝯſiſtere vltimā felicitatē:
vt i xᵒpo appet. Sapia āt ē ipſa phia pria vt pꝫ l.i.metha.
vñ relinqꝛ ꝙ vltia felicitas humana ꝗ̄ pt hri in hac vita
ſm itētionē Ari.ē cognitio de ſubſtātijs ſepatis:ꝗ̄lis pōt
hri ꝑ ꝑnᵃ phie:⁊ nō ꝑ moᵐ ꝯtinuatiōis quā aliq ſōniaue/
rūt:vñ fuit alia opio:ꝙ aīa humana ꝑ ꝑncipia phie deue
nire pōt ad itellndū ipſas ſubās ſepatas. Ad qꝺ qdē oſtē
dendū ſic ꝓcedebat. Manifeſtū ē.n.ꝙ aīa humana pōt
abſtrahere a rebꝰ mālibꝰ qditates eaꝝ:⁊ intellere eas: h̄
.n.ꝯtigit ꝗ̄tiēs itelligimꝰ de aliꝗ̄ re māli qd ē. Si igꝛ illa
qditas abſtracta nō ē qditas pura:ſꝫ ēt res hn̄s qditatē:
iteꝝ itellectꝰ nr̄ pōt abſtraheꝛ illā:⁊ cū nō poſſit ꝓcedeꝛ
in infinitū:deuenieꝛ ad h̄ ꝙ itellat aliquā ſimplicē qdi/
tatē:⁊ ꝑ eiꝰ ꝯſideratiōeꝫ itellectꝰ nr̄ itelliget ſubās ſepa/
tas:ꝗ̄ nihil aliꝺ ſunt ꝙ̄ ꝗ̄dā ſimplices qditates. Sꝫ hec
rō oīo ē inſufficiēs. Prio qdē:qꝛ qditates reꝝ māliū ſūt
alteriꝰ gn̄is a qditatibꝰ ſepatis:⁊ hn̄t aliū modū eſſendi:
vñ ꝑ h̄ ꝙ itellectꝰ nr̄ itellit qditates rerū māliū nō ſeqꝛ
ꝙ itellat qditates ſepataſ. Itē diuerſe qditates itellecte
differūt ſpē. Et ide ē ꝙ ēt ꝗ itellit qditatē vnīᵒ rei mālis:
nō itellit qditatē alteriꝰ:nō.n.ꝗ itellit qd ē lapis:intellit
qd ē aīal:vñ dato ꝙ qditates ſepate eēnt eiuſdem rōnis
cū qditatibꝰ mālibꝰ:non ſeqreꝛ ꝙ ꝗ itellit has qditates
reruꝫ māliū itelligeret ſubās ſepatas:niſi forte ſm opi.
Plato.ꝗ poſuit ſubās ſepatas eē ſpēs hoꝝ ſenſibiliū. Et
iō alr dōꝫ ē ꝙ aīa itellectiua humana ex vniōe ad corpꝰ
hꝫ aſpectū iclinatū ad fātaſmata:vñ nō iformaꝛ ad itel/
ligēdū aliqd niſi ꝑ ſpēs a fātaſmatibꝰ acceptas. Et huic
ꝯſonat dictū Diony.i.i.c.cel.hierar. Diꝛ.n.ꝙ ipoľe ē nob
lucere diuinū radiū niſi varietate ſacroꝝ velaminū cir/
cūuelatū. In tñ igꝛ aīa dū ē vnita corpi pt ad cognitiōeꝫ
ſubāꝝ ſepataꝝ aſcēdere:inquātū pt ꝑ ſpēs a fantaſmati/
bꝰ acceptas manuduci: h̄ āt nō eſt vt itelligaꝛ de eis qd
ſint:cū ille ſubē excedāt oēm ꝓportiōeꝫ hoꝝ itellibiliū.
Sꝫ poſſumꝰ hoc mō de ſubſtātijs ſepatis aliꝗ̄ mō cogno
ſcere:qꝛ ſunt ſic ꝑ effectꝰ deficiētes deuenimꝰ i cās excel
lētes vt cognoſcamꝰ de eis tñ:qꝛ ſunt. Et dum cognoſci
mꝰ qꝛ ſunt cāe excellentes:ſcimꝰ de eis: qꝛ nō ſunt tales
ꝗ̄les ſunt eaꝝ effectꝰ. Et h̄ ē ſcire de eis magis qd nō ſūt
ꝙ̄ qd ſunt. Et ſm h̄ eſt aliꝗ̄lr veꝝ:ꝙ inquantū intelligi/
mus qditates ꝗ̄s abſtrahimus a rebꝰ mālibꝰ:intellectus
nr̄ ꝯuertēdo ſe ad illas qditates pōt intelligere ſubās ſe/
patas:vt itelligat eas eē imāles:ſicut ipe qditates ſunt a
mā abſtracte. Et ſic ꝑ ꝯſiderationē intellectꝰ nr̄i deduci
mur in cognitionē ſubāꝝ ſepataꝝ itelligibiliū:nec.n.eſt
mirꝝ ſi ſubās ſepatas nō poſſumus in hac vita cognoſce/
re:intelligēdo qd ſunt:ſed qd non ſunt: qꝛ ēt qditatem ⁊
nām corpoꝝ celeſtiū nō aliter cognoſcere poſſumus. Et
ſic ēt Ariſt. notificat ea in primo de celo ⁊ mundo.ſ.oſtē
dēs ꝙ nō ſunt grauia:neqꝫ leuia:neqꝫ gn̄abilia:neqꝫ cor/
ruptibilia:neqꝫ contrarietatem habentia.

Ad primū ꝗ̄ dōm ꝙ finis ad quē ſe extēdit nālis 1ᵐ
poſſibilitas aīe humane:eſt vt cogno/
ſcat ſubās ſepatas ſm modū ꝑdcm̄:⁊ ab h̄ nō ipeditur ꝑ
h̄ ꝙ corpi vniꝛ ⁊ ſilr ēt i tali cognitiōe ſubē ſepate vlti/
ma ē felicitas hoīs:ad quā ꝑ nālia ꝑuenire pt. Vñ pꝫ 2ᵐ
ſolō ad 2ᵐ. Ad tertiū dōm ꝙ cū intellectus poſſibilis 3ᵐ
ꝯtinue reducaꝛ de potētia i actū ꝑ h̄ ꝙ magis ac magis
intelligit:finis tñ hꝰ reductiōis ſiue gn̄atiōis erit in in/
telligendo ſupremū intelligibile: qꝺ eſt diuina eſſentia.
Sꝫ ad h̄ non pōt ꝑuenire ꝑ nālia:ſed ꝑ grām tñ. Ad 4ᵐ
ꝗ̄rtū dōm ꝙ difficilius eſt facere ſepata ⁊ intelligere:ꝙ̄
itelligere ꝗ̄ ſepata ſunt:ſi de eiſdē agaꝛ. ſed ſi de alijs:nō
eſt neceſſariū:qꝛ maior pōt eē difficultas in intelligēdo
tñ aliꝗ̄ ſepata:ꝙ̄ in abſtrahendo ⁊ in intelligendo alia.
Ad ꝗntū dōm ꝙ ſenſus reſpectu excellentiū ſenſibi/ 5ᵐ
liū duplicē defectū patiꝛ:vnū qdē qꝛ nō pōt ipſuꝫ cōpre
hēdere ꝑꝑ h̄ ꝙ excedit ꝓportionē ſenſus. Aliūm aūt qꝛ
poſt excellētia ſenſibilia nō ꝑcipit minora ſenſibilia: ꝑꝑ
h̄ qꝛ corrūpiꝛ organū ſenſus: lꝫ igitur intellectus nō hē/
at organū qꝺ poſſit corrumpi ab itelligibili excellēti:tñ
aliqꝺ excellēs itelligibile pōt excedere facultatē intelle
ctus nr̄i in intelligendo. Et tale intelligibile eſt ſubā ſe/
pata ꝗ̄ excedit facultatē intellectus nr̄i: ꝗ ſꝫ ꝙ eſt vnitꝰ
corpori eſt natus perfici ꝑ ſpēs a fantaſmatibus abſtra/
ctas:ſi tñ intellectꝰ nr̄ itelligeret ſubās ſepatas:nō itelli/
geret minus alia:ſed magis. Ad ſextū dōm ꝙ qdita/ 6ᵐ
tes abſtracte a rebꝰ mālibꝰ nō ſufficiunt vt per eas poſſi
mꝰ cognoſcere de ſubſtātijs ſeparatis qd ſunt: vt oñſuꝫ ē.
Et ſilr dōm ad ſeptimū:nā effectꝰ deficiētes vt ſupra 7ᵐ
dictū eſt nō ſufficiunt vt per eos cognoſcaꝛ de cā qd eſt.
Ad octauū dōm ꝙ intellectus poſſibilis nr̄ intellit ſe 8ᵐ
ipꝫ nō directe apprehendendo eſſentiā ſuā:ſed per ſpēm
a fantaſmatibus acceptā:vñ phs dicit in.3.de aīa ꝙ itel
lectus poſſis eſt itellibilis ſicut ⁊ alia. Et h̄ iō eſt:qꝛ nihil
eſt intelligibile ſm ꝙ ē in potētia:ſꝫ ſm ꝙ eſt actu:vt dr̄
in.9.metha.vñ cū intellectꝰ poſſis ſit in potentia tñ i eē
intellibili.nō pōt intelligi niſi ꝑ formā ſuā per quam fit
actu:que eſt ſpēs a fantaſmatibus abſtracta:ſic ⁊ ꝗ̄lꝫ alia
res itellr per formā ſuaꝫ. Et h̄ eſt cōe in oībꝰ potētijs aīe
ꝙ actꝰ cognoſcunꝛ per obiecta:⁊ potentie per actus:⁊ aīa
per ſuas potentias. Sic igitur ⁊ aīa intellectiua per ſuuꝫ
intelligere cognoſcitur. Spēs aūt a fantaſmatibus acce
pta nō eſt forma ſubē ſepate:vt per eā cognoſci poſſit:ſic
per eā aliqualiter cognoſciꝛ itellectus poſſibilis. Ad 9ᵐ
nonū dōm ꝙ rō illa oīno inefficaꝝ ē ꝑꝑ duo. Primo qdē
qꝛ intelligibilia nō ſunt ꝑꝑ intellectus intelligētes ipa:

sed magis intelligibilia sunt fines ⁊ pfectiones intelle/
ctuū: vn̄ nō seq̄r φ si esset aliq̄ suba intelligibilis nō itel/
lecta ab aliq̄ aº itellectu: φ pp̄ h̄ eēt frustra. Naȝ frustra
dr̄ de eo qd̄ est ad finē ad quē n̄ ptigit. 2º q2 ⁊ si sube se/
pate nō intelligant̄ ab itellectu nr̄o sȝ φ ē corpi vnitus:
10m intelligunt̄ tn̄ a substātijs sepatis. ⸿ Ad 10m dōȝ φ spēs
q̄ꝝ ē visus receptiu9 pn̄t eē silitudines q̄rūcūq; corpoꝝ:
siue corruptibiliū: siue icorruptibilium. Sȝ spēs a fantas/
matibus abstracte: q̄ꝝ ē receptiuus intell's possibilis: nō
sunt silitudines subaꝝ separatarum: ⁊ ideo non est sile.
⸿ Utrū aia sepata possit intelligere subas separatas.

DEcimoseptimo querit̄. Utrum aia sepata intel/
p° ligat subas sepatas. Et vr̄ φ nō. pfectioris. n.
sube est pfectior opatio. Sȝ aia vnita corpi ē
pfectior q̄ȝ sepata: vt vr̄: q2 q̄lȝ ps pfectior est
vnita toti q̄ȝ sepata. Si igr̄ aia vnita corpi nō pōt intelli
2m gere subas sepatas: vr̄ φ nec a corpe sepata. ⸿ P̄. aia no/
stra aut pōt cognoscere substātias sepatas p nām: aut per
grām tm̄. Si p nām: cū nāle sit aie φ corpi vniat̄: nō ipe/
diret̄ p vnionē ad corpus qn subas sepatas cognosceret.
Si aūt p grām: cū nō oēs aie sepate habeāt gratiā: sequi/
tur φ ad minus non oēs aie sepate cognoscāt substātias
3° sepatas. ⸿ Preterea aia vnita est corpi vt pficiat̄ in eo
sciētijs ⁊ vtutib9: maxia āt pfectio aie ɔsistit i cognitiōe
subaꝝ sepataꝝ. Si igr̄ ex h̄ solo φ sepat̄ cog̃sceret subas
4° sepatas frustra aia corpi vniret̄. ⸿ P̄. si aia sepata cog̃/
scit subam sepatā: opȝ φ cognoscat eā vel p essentiā eius
vel p spēm ipsi9. Sȝ nō p essentiā sube sepate: q2 essentia
sube sepate nō est vnū cū aia sepata. Silr̄ nec p spēm ei9:
q2 a substātijs sepatis cuȝ sint simplices: nō pōt fieri ab/
stractio spēi: g̃ aia sepata nullo mō cog̃scit subas sepatas.
5m ⸿ P̄. si aia separata cognoscit subaȝ sepatam: aut cogno
scit eam sensu: aut intellectu. Manifestū est aūt φ nō co
gnoscit eā sensu: q2 sube separate non sunt sensibiles. Si/
militer ēt nec p intellectū: q2 intellectus nō est singula/
riū: sube aūt sepate sunt q̄dam substātie singulares: ergo
6° aia sepata nullo mō cognoscit subam sepatam. ⸿ P̄. itel
lect9 possibilis aie nr̄e plus distat ab angelo q̄ȝ imagina/
tio nr̄a ab intellectu possibili: q2 imaginatio ⁊ itellectus
possibilis radicant̄ in eadē suba aie. Sȝ imaginatio nul
lo mō pōt intelligere intellectū possibilē: g̃ intellect9 pos
sibilis nr̄ nullo mō pōt apprehendere subam separatam.
7m ⸿ P̄. sicut se hȝ volūtas ad bonū: ita intell's ad veꝝ. Sȝ
voluntas quarūdā aiarum sepatarū. s. damnataꝝ nō pōt
ordinari ad bonū: g̃ ⁊ intellectus eaꝝ nullo mō pōt ordi
nari ad veꝝ: qd̄ potissime itellectus ɔseqtur in cognitiōe
substātie sepate: ergo nō ois aia sepata potest cognoscere
8m subam sepatam. ⸿ P̄. felicitas vltima sm̄ ph̄os ponitur
in intelligendo substantias sepatas: vt dictū est. Si autē
aie dānatoꝝ intelligūt subas separatas q̄s nō possumus
hic intelligere: vr̄ φ dānati sint propinqores felicitati q̄ȝ
nos: qd̄ est inconueniens. ⸿ Preterea. vna intelligentia
9° intelligit aliā p modū sue sube: vt dr̄ in li. de cāis. Sȝ aia
sepata non pōt cognoscere suam substātiā: vt vr̄: q2 intel/
lectus possibilis nō cognoscit seipsum nisi p spēm a fan/
tasmatibus abstractā vel acceptā: vt dr̄ in. 3. de aia: ergo
10m aia sepata non pōt cog̃scere sepatas subas. ⸿ P̄. duplex
est modus cognoscendi: vnus modus sm̄ quē a posterio
ribus deuenimus in priora: ⁊ sic que sunt magis nota sim
pliciter cognoscūtur a nobis p ea q̄ sunt minus nota sim
pliciter. Alio mō a prioribus in posteriora deuenimus.
⁊ sic que sunt magis nota simplr̄ p prius cognoscuntur a
nobis. In aiabus aūt sepatis nō pōt esse primus modus
cognoscēdi. Ille. n. modus cōpetit nobis sm̄ φ cognitio

neȝ a sensu accipimus: ergo aia sepata intelligit mō 2º. s.
deueniendo a prioribus i posteriora. Et sic que sunt ma
gis nota simplr̄: sunt per prius ei nota. Sed maxime no/
tū est essentia diuina. Si igit̄ aia sepata naturaliter cog̃
scit substātias sepatas: vr̄ φ ex solis nālibus possit vide/
re essentiam diuinā: q̄ est vita eterna. Et hoc est ȝ aplm̄
qui dicit Ro. 6. Gratia dei vita eterna. ⸿ P̄. iferior sub 11m
stantia sepata intelligit aliā sm̄ φ impressio superioris ē
in inferiori. Sed impressio sube separate est in aia sepa/
ta multū deficiēter a suba sepata: g̃ nō pōt eā intelligere.

Sed contra. sile simul cognoscit̄. Sed anima se ȝ
parata est substātia separata: ergo
potest intelligere substantias separatas.

Respondeo dōm φ scdȝ ea q̄ fides tȝ ɔueniēter Rn̄o
videtur dicendum φ aie separate
cognoscant subas separatas. Substātie. n. separate dicū
tur angeli ⁊ demones: in quoꝝ societateȝ deputantur aie
hominū separate bonorū vel maloꝝ: non vr̄ aūt ꝓbabi/
le φ aie damnatoꝝ demones ignorēt: quoꝝ societati de/
putant̄: ⁊ qui aiabus terribiles eē dn̄r: multo aūt minus
ꝓbabile vr̄ φ anime bonoꝝ ignorent angelos: quoꝝ so/
cietate letant̄: hoc āt φ anime separate substātias sepa/
ratas vbicūq; cognoscāt rōnabilr̄ accidit. Manifestū ē
enim φ aia humana corpori vnita aspectū hȝ ex vnione
corporis ad inferiora directū: vn̄ nō perficit̄ nisi per ea
q̄ ab inferiorib9 accipit. s. per spēs a fantasmatib9 abstra/
ctas: vn̄ neq; in cognitiōem suiipsius: neq; in cognitionē
alioꝝ pōt deuenire: nisi inquātū ex p̄dictis spēb9 manu/
ducit̄: vt supra dictū ē. Sȝ qn̄ iā aia erit a corpe sepata: as 2m
pect9 ei9 non ordinabit̄ ad aliq̄ inferiora: vt ab eis acci/
piat: sȝ erit absolutus potēs a supiorib9 substātijs influē/
tiā recipe sine inspectione fantasmatuȝ q̄ tunc diuo non
erūt. Et p h9 influentiam reducet̄ in actū: ⁊ sic seipsaȝ co
gnoscet directe suā essentiā intuēdo: ⁊ nō a posteriori: sic
nūc accidit. Sua aūt essentia ptinet ad genus subaꝝ se/
pataꝝ intellectualiū: ⁊ eūdē mom̄ subsistendi hȝ: lȝ sit infi
ma in h̄ gn̄e: oēs. n. sunt forme subsistētes. Sic igit̄ vna
aliq̄ꝝ aliaꝝ subaꝝ sepataꝝ cog̃scit aliā intuēdo substan
tiā suā: inquantū in ea est aliq̄ silitudo alterius sube cog̃
scende p h̄ φ recipit influentiā ab ipsa: vel ab aliq̄ altio/
ri suba que est cōis cā vtriusq;: ita ēt aia sepata intuendo
directe essentiā suā cognoscet subas sepatas: sm̄ influen
tiā receptā ab eis vel a supiori cā. s. deo: non tn̄ ita pfecte
cognoscet subas sepatas nāli cognitiōe: sicut ipse cogno/
scunt se inuicē: eo φ anima est ifima inter eas: ⁊ infimo
mō recipit intelligibilis luminis emanationem.

Ad primū ergo dōȝ φ aia vnita corpi est q̄dam/ ad pm
modo pfectior q̄ȝ sepata. s. q̄ȝtū ad nāȝ
spēi. Sȝ quātū ad actū intelligibilē hȝ aliquā pfectiōeȝ
a corpe sepata: quā hr̄e nō pōt dū est corpori vnita. Nec
h̄ est incōueniēs: q2 opatio intellectualis cōpetit aie: sm̄
φ supgredit̄ corpis proportionē: intellectus. n. nō ē act9
alicuius organi corpalis. ⸿ Ad 2m dōȝ φ loqmur de co/ 2°
gnitiōe aie sepate q̄ sibi p nām cōpetit. Nā loquendo de
cognitiōe q̄ sibi dabit̄ p grāꝝ: eq̄bit̄ angel'i cog̃scēdo: hec
āt cognitio vt cog̃scat p̄dcō mō subas sepatas: ē sibi nāl:
nō simplr̄: sed inquātū est sepata: vn̄ inquātum est vnita
nō cōpetit sibi. ⸿ Ad tertiū dōm φ vltia pfectio cogni/ 3m
tionis nālis aie humane: hec ē: vt itelligat subas sepatas
sȝ pfectius ad hāc cognitionē hūdā peruenire pōt p hoc
φ in corpe est: q2 ad hoc disponit̄ p studiū: ⁊ maxime per
meritū: vn̄ non frustra corpi vnit̄. ⸿ Ad 4° dōm φ aia 4m
sepata non cognoscit substātiā sepatā p essentiā eius: sed
ipsius spēm ⁊ silitudinē. Sciendū tn̄ est φ nō semp spēs
p quā aliqd cognoscit̄ est abstracta a re q̄ p ipsam cogno

scit: sed tunc solū qñ cognoscēs accipit spēm a re. Et tūc
hec spēs accepta est simplicior τ imālior in cognoscente
q̄ʒ in re q̄ cognoscit. Si aūt fuerit eʒ. s. q res cognita im
materialior sit τ simplicior q̄ʒ cognoscens: tūc spēs rei co
gnite in cognoscēte nō dr̄ abstracta: sed īpressa τ influxa
5m τ sic est in proposito. ¶ Ad qntū dōm q singulare nō re-
pugnat cognitiōi intellectus nr̄i: nisi inquātū īdiuidua-
tur p hāc mām. Spēs. n. intellectus nr̄i opʒ esse a mā ab
stractas. Si vo fuerint aliq̄ singularia ī qbus nā spēi nō
indiuiduetr p māʒ. Sed vnūqdqʒ eoꝝ quedā nā speciei
imālr subsistens: vnūqdqʒ eoꝝ p se itelligibile erit: τ hmōi
6m singularia sunt substantie sepate. ¶ Ad 6m dōm q ima-
ginatio τ intellectus possibilis human⁹ magis cōueniūt
sibi: q̄ʒ intellectus possibilis humanus τ intellectus an
gelicus: q tn̄ plus ꝯueniunt spē τ rōne: cū vtrūqʒ eoꝝ pti
neat ad esse intelligibile. Actio. n. ꝯseqt formā fm natu-
rā sue spēi: τ nō ex pte subiecti. vn̄ quātū ad ꝯuenientiaʒ ī
actiōe magis attendenda est ꝯuenientia duaꝝ formarū
eiusdem speciei in diuersis substātijs: q̄ʒ formaꝝ differē
7m tium spē in eodē subiecto. ¶ Ad 7m dōm q dānati sunt
deordinati ab vltimo fine: vn̄ voluntas eoꝝ nō est in bo
nū fʒ hūc ordinē. Tēdit tn̄ ī aliqd bonū: qꝛ et demones:
vt dicit Diony. 4. c. de diui. no. bonū τ optimū concupi-
scunt: viuere: esse: τ intelligere: sed hoc bonū non ordināt
in summū bonū. Et ideo volūtas eoꝝ puersa est: vn̄ τ ni-
hil phibet qn aie damnatoꝝ multa vera intelligāt: sed
nō illud primū veꝝ. s. deū: cuius visione efficiant beati.
8m ¶ Ad 8m dōm q felicitas vltima hoīs non ꝯsistit in co
gnitione alicuius creature: sed solū ī cognitione dei: vn̄
dicit Aug. in li. ꝯfessionum. Beatus est q te nouit et si il
la nesciat. s. creaturas. Infelix aūt si illa sciat: te aūt igno-
ret: q aūt te τ illa nouit: non pp illa beatior: sed pp te solū
beatus: lʒ g dānati aliqua sciant que nos nescimus: sunt
tn̄ a vera beatitudine remotiores q̄ʒ nos: q ad eam pos-
9m sumus puenire: illi aūt non pn̄t. ¶ Ad nonū dōm q aīa
humana alio mō cognoscet seipsam cū fuerit separata: τ
10m alio mō nūc vt dictū est. ¶ Ad 10m dōm q aie sepate lʒ
cōpetat ille modus cognoscendi: q ea q̄ sunt notiora sim
pliciter magis cognoscit. Nō tn̄ seqtur q vel aīa sepata
vel qcūqʒ alia substātia separata creata per sua natura-
lia: τ p suam essentiā possit intueri deuʒ. Sicut. n. substā
tie sepate alteriusmodi esse habēt q̄ʒ substātie materia-
les: ita deus alteriusmodi eē hʒ q̄ʒ oēs substātie sepate.
In rebus. n. mālibus tria est considerare: quoꝝ nullum
est aliud. s. indiuiduū: nām speciei: τ esse. Nō. n. possum⁹
dicere q hic hō sit sua humanitas: qꝛ humanitas ꝯsistit
tm̄ in speciei pncipijs: sed hic hō supra principia speciei
addit principia indiuiduātia: fm q nā speciei in hac mā
recipit τ indiuiduat. Silr et nec humanitas est ipm eē
hoīs. In substātijs aūt separatis: qꝛ imateriales sunt na-
tura spēi non recipitur in aliq̄ mā indiuiduante: sed est
ipsa nā p se subsistens: vn̄ non est in eis aliud hn̄s qdita-
te: τ aliud qditas ipsa. Sed tn̄ aliud est in eis esse: τ aliud
quiditas. Deus aūt est ipsum suū esse subsistēs: vn̄ sic co
gnoscendo qditates māles nō possumus cognoscere sub
stantias sepatas: ita nec substātie sepate p cognitionem
11m sue substantie pn̄t cognoscere diuinā essentiā. ¶ Ad 11m
dōʒ q p hoc q ipressiōes substātiaꝝ sepataꝝ in aīa sepa-
ta deficienter recipiuntur: non seqtur q nullo mō eas co
gnoscere possint: sed q imperfecte eas cognoscant.

¶ Utrū aīa separata cognoscat omnia nālia.

Decimooctauo queritur. Utrū aīa sepata cogscat oīa
pm nālia. Et vr̄ q non: qꝛ sicut dicit Aug. demo-
nes multa cognoscūt p experientiā longi tpis:
quam quidem non habet anima mox cum fuerit sepata.
Cū igit demū sit pspicacioris itell's q̄ʒ aīa: qꝛ data nālia
in eis manēt clara τ lucida: vt Diony. dicit. 4. c. de diui.
no. vr̄ g q aīa separata nō cognoscat oīa nālia. ¶ P̄. aie 2m
cū sunt vnite corpibus nō cognoscunt oīa nālia. Si igit
sepate a corpib⁹ oīa nālia cognoscunt: vr̄ q post sepatio-
nē hōī sciam acqrāt. Sed aliq̄ aie aliquoꝝ nāliū ī hac vi-
ta sciam acqsierunt: g illoꝝ eorūdē post sepatiōeʒ hēbūt
duplicē sciam: vnā acqsitā hic: τ aliā ibi: qd vr̄ impossibi-
le: qꝛ due forme eiusdē spēi non sunt in eodem subiecto.
¶ P̄. nulla virtus finita pōt sup infinita. Sʒ virtus aie 3m
sepate est finita: qꝛ τ essentia eius finita est: ergo non pōt
sup infinita. Sʒ nālia intellecta sunt infinita: nā spēs nu
meroꝝ τ figuraꝝ τ pportionū infinite sunt: g aīa sepata
non cognoscit oīa nālia. ¶ P̄. oīs cognitio est p assimila 4m
tionē cognoscentis τ cogniti. Sed impoīe vr̄ eē q aīa se-
pata cuʒ sit imālis assilet nālibus: cū sint mālia: g ipoīe
vr̄ q anima sepata nālia cognoscat. ¶ P̄. itellectus pos 5m
sibilis se hʒ in ordine intelligibilium sicut mā prima in
ordine sensibiliū. Sed mā prima fm vnū ordinē nō est
receptiua nisi vnius forme: ergo cū itellectus possibilis
sepatus non habeat nisi vnum ordinē: cum nō trahatur
ad diuersa p sensus: vr̄ q non possit recipe nisi vnaʒ for-
mā intelligibilē. Et ita non pōt cognoscere oīa nālia: sed
vnum tm̄. ¶ P̄. ea q̄ sunt diuersaꝝ spērum: non pn̄t esse 6m
vni τ eidē silīa fm spēʒ. Cognitio aūt fit p assimilatiōeʒ
spēi: ergo vna aīa sepata nō pōt cognoscere oīa naturalia
cum sint spē diuersa. ¶ P̄. si aie separate cognoscunt oīa 7m
naturalia: opʒ q habeant in se formas que sunt similitu
dines reꝝ nāliuʒ. Aut igit quantū ad genera τ spēs tm̄:
τ sic non cognoscēt indiuidua: τ p ꝯn̄s nec oīa naturalia:
qꝛ indiuidua maxime vn̄r esse in natura: vel et quantuʒ
ad indiuidua: τ sic cum indiuidua sint infinita: seqtur q
in aīa sepata sint similitudines infinite: qd vr̄ ipoīe. Nō
igitur aīa sepata cognoscit oīa naturalia. ¶ Sʒ dicebat
q in aīa sepata sunt tm̄ silitudines geneꝝ τ spēꝝ: sed ap
plicando eas ad singularia potest singularia cognoscere.
¶ Sed ꝯ: intellectus vlem cognitionē quā hʒ penes se: 8m
nō pōt applicare nisi ad pticularia que iam nouit. Si. n.
scio q oīs mula est sterilis: non possuʒ applicare nisi ad
hanc mulā quā cognosco. Cognitio. n. pticularis pcedit
naturalē applicationē vlis ad pticulare: nō. n. applicatio
hōī pōt eē cā cognitiōis pticulariū: τ sic pticularia aie se-
pate remanebūt ignota. ¶ P̄. vbicūqʒ ē cognitio: ibi est 9m
aliqs ordo cognoscētis ad cognitū. Sʒ aie dānatoꝝ non
hn̄t aliquē ordinē. Dr̄. n. Job. 10. q ibi. s. in inferno. n⁹. or.
sʒ sem. hor. in. g ad min⁹. aie dānatoꝝ nō cogscerēt natu-
ralia. ¶ P̄. Aug. dicit in lib. de cura p mortuis agēda: q 10m
aie mortuoꝝ ea que hic fiunt oīno scire non pn̄t: natura-
lia aūt sunt que hic fiūt: ergo aie mortuoꝝ nō hn̄t cogni
tionē naturaliū. ¶ Preterea. oē qd est in potentia redu- 11m
citur in actū per id quod est in actu. Manifestum ē aūt
q aīa humana quādiu est corpori vnita: est in potētia re
spectu vel oīum vel plurimoꝝ que naturaliter sciri pn̄t:
non. n. oīa scit actu: ergo si post sepationē scit oīa natura-
lia: opʒ q per aliquid reducatur in actum: hoc autē non vr̄
esse nisi intellectus agens quo est omnia fieri: vt dr̄ in 3°
de aīa. Sed per intellectū agentē non pōt reduci in actū
oīuʒ intelligibiliū q̄ non intellexit. Cōparat. n. phs in 3°
de aīa: intellectū agentē lumini: fantasmata vo colorib⁹:
lumē aūt non sufficit ad faciendū visum in actu oīuʒ vi-
sibiliū: nisi τ colores adsint: ergo nec intellectus agēs po
terit facere intellectū possibileʒ actu respectu omniū in-
telligibiliū: cū fantasmata adesse nō possint anime sepa
rate: cū non sint in organis corporeis. Sed dicebat q nō

reducit̄ in actum omniū naturalr̄ scibiliū per intellectū
12° agentē:sed per aliquā superiorē substātiā.℄ Sed ↄ:qn̄/
cūq3 aliqd reducit̄ in actū per agens extraneū qđ nō est
sui generis:talis reductio nō ē naturalis. Sicut si aliqđ
sanabile sanet̄ p artē vel p virtutē diuinā:erit sanatio ar
tificialis ⁊ miraculosa:non aūt nālis:nisi qñ sanatio fit p
prin° intrinsecū:propriū aūt agēs ⁊ cōnaturale respectu
itellectus possibilis humani:est intellectus agēs.Si igr̄
itellectus possibilis reducat̄ i actū p aliqđ supius agēs:
⁊ nō p intellectū agentē:nō erit cog̃ nālis de qua nunc lo
quitur.Et sic nō aderit oībus aīabus sepatis:cum in solis
13 nālibus oēs aie sepate ↄueniant.℄ Preterea.si aīa sepa
ta reducat̄ in actuz oīum nālr intelligibiliū:aut h̄ erit a
deo:aut ab angelo. Nō āt ab angelo vt vr̄: qz angelus nō
est cā nāe ipsius aie:vn̄ nec nālis aie cognitio vr̄ esse per
actiōez angeli.Silr ēt inconueniens vr̄ q̄ aie dānatorū
a deo recipiant tantā pfectionē post mortē vt cognoscāt
oīa nālia:nullo igit̄ mō vr̄ q̄ aie sepate oīa nālia cogno/
14° scant.℄ Preterea.vltima pfectio vniuscuiusq3 existen/
tis i potētia est vt reducat̄ in actū quātū ad oīa fm q̄ est
in potentia.Sed itellectus possibilis humanus nō est in
potētia nāli nisi oīum intelligibiliū nālium.i.q̄ nāli co/
gnitiōe intelligi pñt. Si g̃ aīa separata intelligit oīa nā/
lia:vr̄ q̄ oīs suba sepata ex sola sepatiōe habeat vltimaz
suā pfectionē q̄ est felicitas.Frustra igit̄ sunt alia admi/
nicula ad felicitatē ↄsīdaz adhibita:si sola sepatio a cor
15° pore:hoc aie pstare pōt: qđ vr̄ incōueniēs. ℄ Preterea.
ad sciam seqtur delectatio.Si igitur aie oēs sepate cog̃/
scūt oīa nālia:vr̄ q̄ aie dānatoꝶ maximo gaudio pfruāt̄/
16° tur:qđ vr̄ inconueniens.℄ Preterea super illud Isa.16.
Abrahā nesciuit nos:dicit glo.nesciunt mortui ēt sancti
qd agunt viui ēt eoꝶ filij.Sed ea q̄ inter viuos hic agū/
tur sunt nālia:g̃ aie separate nō cognoscūt oīa naturalia.

ↄp **Sed contra.** aīa sepata intelligit subas sepatas.
Sed in substātijs sepatis sunt spēs
oīuz nālium: g̃ aīa sepata cognoscit oīa naturalia.℄ Sz
dice.q̄ non est necessariū q̄ q̄ videt subaz sepatā videat
2° oēs spēs in intellectu eius existētes. ℄ Sed ↄ est quod
Grego.dicit:qd est qđ nō videant: q̄ vidētem oīa vidēt:
videntes igit̄ deū vident oīa ea q̄ deus videt: ergo ⁊ ea/
dē rōne ⁊ videntes angelos:vident ea que angeli vidēt.
3° ℄ Preterea.aīa sepata cognoscit subam sepataz: inquā/
tū est intelligibilis:non.n.videt eā visu corporeo.Sz si/
cut est intelligibilis suba sepata:ita ⁊ spēs in itellectu ei°
existens:g̃ aīa sepata nō solū intelligit subam sepatā:sed
4° ēt spēs intelligibiles in ipsa existentes. ℄ P̄.intellectū
in actu est forma intelligentis:⁊ est vnū cū intelligente.
Si igit̄ anima sepata intelligit subam sepatā intelligen/
5° tem oīa naturalia: vr̄ q̄ ipsa oīa nālia intelligat.℄ Pre/
terea.qcunq3 itelligit maiora itelligibilia : intelligit etiā
minora:vt dicit̄ in.3.de aīa.Si igit̄ aīa separata itelligit
subas sepatas que sunt maxime itelligibilia:vt supra di/
6° ctū est:vr̄ seq q̄ intelligat oīa alia intelligibilia. ℄ P̄.si
aliqđ est in potētia ad multa:reducit̄ in actū quātuz ad
oīa illa ab actiuo qđ est actu oīa illa:sicut materia q̄ est i
potētia calida ⁊ sicca:ab igne fit actu calida ⁊ sicca.Sed
intellectus possibilis aie separate est in potētia ad oīa in
telligibilia.Actiuum aūt a quo recipit influentiā.s.suba
sepata est in actu respectu oīum illoꝶ:g̃ vel reducet aīaz
de potentia in actū quantū ad oīa intellibilia:vel quātū
ad nullū.Sed manifestū est q̄ non quantū ad nullūz:qz
aie sepate aliq̄ intelligunt q̄ ēt hic non intellexerūt:ergo
quātū ad oīa.Sic igit̄ aīa sepata itelligit oīa naturalia.
℄ Preterea.Diony.dicit in.5.c.de diui.no. q̄ superiora
in entib° sunt exēplaria inferiorū.Subē aūt sepate sunt
supra res naturales:ergo sunt exēplaria reꝶ naturaliuz.
Et ita aie sepate p inspectionē subaꝶ sepataꝶ: vr̄ q̄ cog̃/
scant oīa nālia. ℄ P̄.aie sepate cognoscūt res p formas 8°
influxas:sed forme iluxe dicunt̄ esse forme ordinis vni/
uersi:ergo aie sepate cognoscūt totū ordinē vniuersi. Et
sic cognoscunt oīa naturalia.℄ Preterea.qcqd est in in/ 9°
feriori natura totum est in superiori. Sed aīa sepata est
supior rebus naturalib°:g̃ oīa naturalia sunt quodāmo/
do in aīa:sed aīa cognoscit seipsam:ergo cognoscit oīa na
turalia. ℄ P̄. qđ narratur Luc.16. de Lazaro ⁊ diuite 10°
non est parabola:sed res gesta:vt Greg.dicit:qđ pz p hoc
q̄ persona p nomē propriuz exprimit̄. Ibi ēt dr̄ q̄ diues
in inferno positus Abrahā cognouit: quē ante nō cogno/
uerat:ergo pari rōne aie sepate ēt dānatoꝶ cognoscūt ali
qua que hic non cog̃uerūt:⁊ sic vr̄ q̄ cog̃scant oīa nālia.

Respondeo dōm ↄ aīa sepata fm qd intelligit Rēo
oīa nālia:sed non simplr̄.Ad cuius
euidentiā ↄsiderandū est q̄ talis est ordo reꝶ adinuicē:
vt quecūq3 inueniunt̄ in inferiori nā inueniātur excellē
tius i supiori:sicut ea que sunt i istis gn̄abilibus ⁊ corru/
ptibilib° sunt in nobiliori mō i corporib° celestib° sicut i
cāis vlib°.Calz.n.⁊ frigidū ⁊ alia hm̄ sunt in istis inferio
ribus velut quedā qualitates pticulares ⁊ forme.Sed i
corpib° celestib° sunt velut q̄dā vles virtutes a quibus
deriuant̄ in hec inferiora.Silr ēt ⁊ quecūq3 sunt i natu/
ra corpali:sunt eminētius in nā intellectuali. Forme.n.
reꝶ corpalium in ipsis rebus corpalibus sunt mālr ⁊ pti
culariter. In ipsis vero substantijs intellectualibus sunt
imālr ⁊ vlr:vnde ⁊ in li.de cāis dr̄ q̄ oīs intelligentia est
plena formis.Ulterius aūt quecūq3 sunt in tota creatu/
ra eminētius sunt in ipso deo. In creaturis.n.sunt forme
reꝶ ⁊ nāe multiplr ⁊ diuisim:sz in deo simplr ⁊ vnite.Et
istud eē reꝶ triplr exprimit̄.Primo.n.dixit deus:fiat fir/
mamentū:p qđ intellr esse reꝶ i verbo dei. 2° dr̄.Et fecit
deus fir.p qđ intellr esse firmamenti i intelligētia ange/
lica. 3° dr̄. Et factū ē ita: p qđ itelligit̄ esse firmamēti in
propria nā:vt Augu.exponit:⁊ silr in alijs.Sicut.n.a deo
pfluxerūt res:vt in propria nā subsisterēt: ita ex diuina
sapiētia pfluxerūt forme reꝶ in subas itellectuales qb°
res itelligerēt:vn̄ ↄsiderādū est q̄ eo mō quo aliquid ē
de pfectiōe nāe:eo mō ad pfectiōem itelligibilē ptinet:
singularia nāq3 nō sunt de pfectiōe nāe pp se:sed pp aliđ
.s.vt in eis saluētur spēs quas natura itēdit. Nā.n.inten
dit gn̄are hoiez:nō hūc hoiem:nisi iquātū hō nō pōt esse
nisi sit hic hō.Et idē est qđ phs dicit in lib.de animalib°
q̄ in assignādis cāis accntiū spēi opz nos reducere i cāz
finalē:accn̄tia vo idiuidui in cāz efficiētē vel mālē qua/
si solū id qđ est in spē sit de intētiōe nāe:vn̄ ⁊ cognoscere
spēs reꝶ ptinet ad pfectiōez itelligibilē:nō aūt cognitio
indiuiduoꝶ nisi forte p accn̄s:hec igitur pfectio itelligi/
bilis quāuis oībus substātijs itellectualibus adsit:nō tn̄
eodē mō. Nā in supiorib° sunt forme intelligibiles rerū
magis vnite ⁊ magis vles. In inferiorib° aūt magis mul
tiplicant̄:⁊ sunt minus vles fz q̄ magis recedūt ab vno
primo simplici:⁊ appropinquāt ad particularitatē rerū:
sed tn̄ qz in superioribus est potētior vis itellectiua : su/
periores sube in paucis formis vlibus obtinēt perfectio
nē intelligibilē:vt cognoscāt naturas reꝶ vsq3 ad vltias
spēs.Si aūt i substātijs iferiorib° eēnt forme adeo vles
sicut sunt i superioribus:cū hoc q̄ hnt inferiorem virtu/
tē intellectiuā nō ↄsequerent̄ ex hm̄ formis vltimā perfe
ctiōez itelligibilē:vt cognoscerēt res vsq3 ad indiuisibi/
les spēs:sz remaneret eaꝶ cog̃ i q̄dā vlitate ⁊ ↄfusiōe:qđ
ē cognitiōis imperfecte. Mānifestū ē.n.q̄ quāto intellr
fuerit efficacior:tāto magis ex paucis pōt multa collige/

recatiue signū ē q rudib⁹ ⁊ tardiorib⁹ opȝ sigillatim ex/
ponere ⁊ ex̄ particularia inducere ad singula. Manife/
stū ē.n. q anima humana ē infima inter oēs intellectua
les subas: vñ ei⁹ capacitas nāl' ē ad recipiēdū formas re/
rū ɔformiter reb⁹ mālib⁹. Et iō anima humana vnita ē
corpi: vt ex reb⁹ mālib⁹ spēs intelligibiles possit recipe/
re fm intellectuȝ possibilē: nec est ei maior virtus nālis
ad intelligendū: q̄ȝ vt fm hꝰ formas sic determinatas in co
gnitiōe intelligibili pficiat: vñ ⁊ lumē intelligibile qd pti
cipat: qd dr intellect⁹ agēs: hāc opationē hȝ vt i hꝰ spēs
intelligibiles faciat actu: qñ igit aia est vnita corpi: ex
ipsa vniōe corpis hȝ aspcm ad iferiora a qb⁹ accipit spēs
itellibiles ꝓportionatas sue intellectiue virtuti: ⁊ sic in
scia pficit: sed cū fuerit a corpore sepata: hȝ aspectū ad su
periora tñ a qb⁹ recipit influētiā spēꝝ itellibiliū vliuȝ.
Et lȝ min⁹ vlr recipiant i ipsa q̄ȝ sint in substātijs supio/
rib⁹: tñ nō ē sibi tāta efficacia v̄tutis itellectiue: vt p hꝰ
genus spēꝝ intelligibiliū: possit pfectā cognitionē ɔseq:
intellig⁹ spālr ⁊ determinate vnūqdq;: sȝ i q̄daȝ vlitate ⁊
ɔfusiōe: sic cogscūt res i pncipijs vlib⁹: hāc āt cognitiōeȝ
acq̄rūt aie sepate subito p modū iflūētie: ⁊ nō successiue
p modū istructiōis: vt Origenes dicit. Sic dōm est igit q
aie sepate nāli cognitiōe in vlī cogscūt oia nālia: nō aūt
spālr vnūqdq;. De cognitiōe āt quā hñt aie sctōꝝ p grāȝ
alia rō est: nā fm illā angelis adeq̄tur. ꝓut vidēt omnia
in verbo: ergo respondendū est ad obiectiones.
adp̄m **Ad primū** g° dōm q fm Aug. demones tripl'r res cogscūt: q̄dā p reuelationē bonoꝝ an/
geloꝝ q̄.s. sunt supra cognitionē nālē eoꝝ: sicut mysteria
xpi ⁊ eccle. ⁊ alia hꝰ: q̄dā vō cognoscunt acumine propꝛij
intellectus.s. ea q sunt nālr scibilia: q̄dā vō p experiētiaȝ
lōgi tpis.s. euētus futuroꝝ ɔtingētiū in singularib⁹: que
nō p se ptinēt ad cognitionē itelligibilē: vt dcm̄ ē: vñ de
2° eis ad pñs non agit. ¶ Ad scdm̄ dōm q in illis g sciam
aliquoꝝ nāliū scibiliū i hac vita acq̄sierūt: erit determi/
nata cog i spāli eoꝝ q̄ h acq̄sierūt: alioꝝ vō vlis ⁊ ɔfusa.
vñ nō inutile erit eis sciam acq̄sluisse: nec est incōueniēs
q vtraq; scia eorūdē scibiliū adsit eidē: cū nō sint ambe
3ᵐ vnius rōnis. ¶ Ad tertiū dōȝ q rō illa nō ptinet ad pro/
positū: eo q nō ponimus q aia sepata cognoscat oia nā/
lia in spāli: vñ nō repugnat ei⁹ cognitiōi ifinitas spēꝝ q̄ ē
in numeris: figuris: ⁊ ꝓportionib⁹: qꝛ tñ codeȝ mō posset
ɔcludere hec rō ꝫ cognitionē angelicā: dōm ē q spēs fi/
gurarū ⁊ numeroꝝ ⁊ hꝰ nō sunt infinite i actu: sed in po/
tētia tñ: nec est ēt incōueniens q virtus sube itellectua/
lis finite ad hꝰ infinita extēdat se: qꝛ v̄tus intellectiua ē
q̄dāmō infinita: inquātum nō est terminata p māȝ: vñ ⁊
vle cogscere pōt qd quodāmō ē infinitū: inquātū de sui
4ᵐ rōne potētia ɔtinet infinita. ¶ Ad q̄rtū dōȝ q forme re
rū māliū sunt in substātijs imālib⁹ imālr: ⁊ sic ē assilatio
iter vtrūq; quātū ad rōnes formaꝝ: nō quātū ad moduȝ
5ᵐ essendi. ¶ Ad q̄ntū dōm q mā pria nō se hȝ ad formas
nisi dupl'r: vel in potētia pura: vel in actu puro: eo q for/
me nāles statim vt sunt i mā hñt opationes suas nisi sit
aliqd impedimētū: qd iō ē: qꝛ forma nāl' nō se hȝ nisi ad
vnū: vñ statim q forma ignis ē i mā: facit eū moueri sur
suȝ. Sȝ intellect⁹ possibilis se hȝ ad spēs itelligibiles tri/
pl'r: qñq;.n. se hȝ in potētia pura: sic añ adiscere: qñq; āt
i actu puro: sic cū actu ɔsiderat: qñq; aūt medio mō iter
potētiā ⁊ actū: sic cū est scia in habitu ⁊ nō i actu. Cōpat
igit forma itellecta ad intellm possibilē: sic forma nālis
ad māȝ primā: put ē intellecta in actu: nō put est hitua/
liter. Et inde est q sic mā pria sil'r ⁊ scl' non informat nisi
vna forma: ita intellect⁹ polis nō intelligit nisi vnū itelli
6ᵐ gibile: pōt tñ scire multa habitualr. ¶ Ad sextū dōm q

sube cogscētī pōt aliqd assilari dupl'r. Aut fm suū eē nā/
le: ⁊ sic non assimilant diuersa fm spēm: cū ipsa sit vnius
spēi: aut fm esse intelligibile: ⁊ sic fm q hȝ diuersas spēs
itelligibiles: sic pñt ei assilari diuersa fm spēȝ: cū tñ ipsa
sit vnius spēi. ¶ Ad 7ᵐ dōm q aie sepate nō solū cogno 7ᵐ
scunt spēs: sed indiuidua: nō tñ oia: sȝ aliq̄. Et iō nō oȝ q
sint in ea spēs infinite. ¶ Ad 8ᵐ dōm q applicatio vlis 8ᵐ
cognitiōis ad singlaria nō est cā cognitiōis singulariū: sȝ
ɔñs ad ipsam: quō aūt aia sepata singularia cogscat ifra
q̄ret. ¶ Ad 9ᵐ dōm q cū bonū ɔsistat in mō: spē: ⁊ ordie 9ᵐ
fm Aug. i li. de nā boni: intantū inuenit in re aliq̄ de or/
dine inquātū inuenit ibi de bono. In dānatis aūt nō est
bonū grē: sȝ nāe: vñ non est ibi ordo grē: sed nāe: q sufficit
ad hꝰ cognitionē. ¶ Ad 10ᵐ dōm q Aug. loqtur de sin/ 10ᵐ
gularib⁹ q hic fiunt: de qb⁹ dictū est q nō ptinent ad co/
gnitionē intelligibilē. ¶ Ad vndecimū dōm q itellect⁹ 11ᵐ
polis nō pōt reduci in actū cognitiōis oium nāliū per lu
mē solū intellect⁹ agētis: sed p aliquā supiorē subam: cui
actu adest cognitio oiuȝ nāliū. Et si qs recte ɔsideret: in/
tellectus agēs fm eā q ph̄s de ipso tradit: nō est actiuum
respectu intellectus polis directe: sȝ magis respectu fan
tasmatū q facit intellibilia actu: p que intellectus polis
reducit in actū qñ aspectus eius inclinat ad iferiora ex
vnione corpis. Et eadē rōne qñ aspectus ei⁹ est ad supio
ra post sepationē a corpe: fit in actu p spēs actu intelligi
biles que sunt in substātijs supiorib⁹ q̄si p agens ꝓpriū.
Et sic tal' cognitio est nālis. ¶ Vñ pȝ solo ad 12ᵐ. ¶ Ad 12ᵐ
13ᵐ dōȝ q hꝰ pfectionē recipiūt aie sepate a deo mediā/ 13ᵐ
tibus angelis. lȝ.n. suba aie: creet a deo imediate: tñ pfe/
ctiōes intellibiles ꝓueniūt a deo mediantib⁹ angelis: nō
solū nāles: sȝ ēt q ad mysteria grāꝝ ptinēt: vt pȝ p diony
siū. 4. c. cel. hierar. ¶ Ad 14ᵐ dōm q aia sepata habens 14ᵐ
vlem cognitionē scibiliū nāliū: nō est pfecte reducta in
actū: qꝛ cognoscere aliqd in vlī est cognoscere impfecte
⁊ i potētia: vñ nō attigit ad felicitatē ēt nāleȝ: vñ nō seqt
q a⁹ auxilia qb⁹ ꝓuenit ad felicitatē sint supflua. ¶ Ad 15ᵐ
15. dōȝ q dānati de h ipso bono cognitiōis qd hñt tristā/
tur: inquātū cogscūt se destitutos eē summo bono: ad qd
p alia bona ordinabant. ¶ Ad. 16. dōȝ q glo. illa loquit 16ᵐ
d ptic'larib⁹: q nō ptinēt ad pfectionē itellibilē vt dcm ē.
Ad primum vō in ɔriū dōȝ q aia sepata nō pfe adp̄ᵐ in
cte cōprehēdit subaȝ sepatā: ⁊ ideo ɔrium.
nō opȝ q cognoscat oia q i ipsa sūt p silitudinē. ¶ Ad. 2. 2ᵐ
dōȝ q v̄bū Greg. v̄itatē hȝ quantū ad cognitionē obiecti
intellibil' qd ē de⁹: qd quātū ē de se repñtat omnia intel/
ligibilia: nō tñ nece ē q q̄cūq; videt deuȝ: sciat oia q ipse
scit: nisi cōphēdat ipȝ sic ipse seipȝ cōphēdit. ¶ Ad. 3. dō 3ᵐ
q spēs q sūt i itellcū angeli: sūt itellibiles intellectui ei⁹
cui⁹ sunt forme: nō tñ intellectui aie sepate. ¶ Ad. 4. dō 4ᵐ
q lȝ itellȝ sit forma sube intellētis: nō tñ oȝ q aia sepata
intellēs subaȝ sepatā intellat intellȝ ei⁹: qꝛ nō cōphēdit
ipsaȝ. ¶ Ad q̄ntū dōȝ q lȝ aia sepata aliq̄ mō cognoscat 5ᵐ
subas sepatas: non tñ oȝ q alia oia cogscat pfecte: qꝛ nec
ipsas subas sepatas pfecte cogscit. ¶ Ad sextū dō q aia 6ᵐ
sepata reducit a supiore suba i actū oiuȝ intellibiliū nā/
liū: nō pfecte: sȝ vlr: vt dcm ē. ¶ Ad. 7. dōm q lȝ sube se/ 7ᵐ
pate sint q̄dāmō exēplaria oiuȝ reꝝ nāliuȝ: nō tñ seqt q
eis cognitis oia cogscant: nisi pfecte cōprehēderent ipse
sube sepate. ¶ Ad. 8. dōm q aia sepata cogscit p formas 8ᵐ
ifluxas: q tñ nō sunt forme ordinis vniuersi in spāli sic i
substātijs supiorib⁹: sȝ in gñali tm: vt dcm ē. ¶ Ad. 9. dō 9ᵐ
q res naturales sūt q̄dāmō in substātijs sepatis ⁊ in ani/
ma. Sed in substātijs sepatis in actu. In anima vō in po
tentia ad oēs formas naturales intelligēdas. ¶ Ad de/ 10ᵐ
cimū dō q anima Abrahā erat suba sepata: vñ ⁊ anima

diuitis poterat eā cognoscere sicut ⁊ alīs subās sepatas.
¶ Utrū potētie sensitiue remaneāt in anima sepata.

18° **DEcimonono** querit̄. Utrū potētie sensitiue remaneant
in aīa separata. Et vr̄ ꝙ sic: q̄r potētie aīe vel
essentialr̄ sunt ei: vel sunt ꝓprietates nāles
ei⁹. Sȝ nec essentialia pn̄t separi a re: dū ipsa
res manet: neqȝ ꝓprietates nāles ei⁹: ḡ in aīa sepata ma-
nēt potētie sensitiue. ¶ Sȝ dicē. ꝙ remanēt in ea vt ī ra-
2° dice. ¶ Sed ꝯ: esse in aliq̄ vt in radice: est esse in eo vt in
potētia: qd̄ est eē in aliq̄ virtute ⁊ non actu: essentialia āt
rei ⁊ ꝓpetates nāles eius oȝ ꝙ sint in re actu ⁊ non v̄tute
tm̄: ḡ potētie sensitiue nō remanent in aīa sepata solū vt
3° in radice. ¶ P̄. Aug. dicit ī li. de spū ⁊ aīa. ꝙ aīa recedēs
a corpore trahit secū sensum ⁊ imaginationē ꝯcupiscibi-
lē ⁊ irascibilē: q̄ sunt ī pte sensitiua. ḡ potētie sensitiue re-
4° manēt in aīa sepata. ¶ P̄. totū nō est integrū cui desunt
alique ptes ei⁹. Sȝ potētie sensitiue sunt ptes aīe. Si igr̄
5° nō essent in aīa sepata: aīa sepata nō eēt integra. ¶ P̄. si-
cut est hō ꝑ rōnem ⁊ intellectū: ita est aīal ꝑ sensum: nam
rōnale est dr̄ia hoīs ꝯstitutiua: ⁊ sensibile est dr̄ia ꝯstitu-
tiua aīal. Si ḡ nō est idē sensus nō erit idē aīal. Sȝ si po-
tētie sensitiue nō remanēt ī aīa sepata nō erit idē sensus
in hoīe resurgēte ꝑ mō est: q̄r qd̄ in nihilū cedit nō potest
resumi idē numero: ḡ hō resurgēs nō erit idē aīal: ⁊ sic nȝ
idē hō: qd̄ ē ꝯ id qd̄ dr̄ Job. 29. Quē visur⁹ sū ego ipse ⁊c.
6° ¶ P̄. Augu. dicit. 12. sup gen̄. ad lit. ꝙ pene q̄s ī inferno
aīe patiunt̄ sūt sil̄es visis dormientiū. i. sȝ silitudies cor
poraliū reꝝ. Sȝ hꝰ visa dormiētiū sunt sȝ imaginationē
q̄ ptinet ad ptē sensitiuā: ḡ potētie sensitiue sunt in aīa se
7° pata. ¶ P̄. manifestū ē ꝙ gaudiū est in concupiscibili: ⁊
ira in irascibili: sed in aīab⁹ sepatis bonoꝝ est gaudiuȝ: ⁊
in aīab⁹ maloꝝ ē dolor ⁊ ira: est. n. ibi fletus ⁊ stridor dē-
tiū: ḡ cū ꝯcupiscibilis ⁊ irascibilis sint in pte sensitiua: vt
phs dicit in. 3. de aīa. Ur̄ ḡ ꝙ potētie sensitiue sint in aīa
8° sepata. ¶ P̄. Diony. dicit. 4. c. de di. no. ꝙ malaȝ demo-
nis ē furor irrōnalis: ꝯcupiscētia amēs: ⁊ fātasia ꝓterua.
sed hec ptinēt ad potētias sensitiuas: ḡ potētie sensitiue
9° sunt ī demonib⁹: multo ḡ magis in aīa sepata. ¶ Prete-
rea Aug. dicit sup gen̄. ad lit. ꝙ aīa q̄dā sentit sine corpe
. s. gaudiū ⁊ tristitiā. Sȝ ꝙ ꝯuēit aīe sin̄ corpe ē ī aīa sepa-
10° ta: ḡ sensus ē in aīa sepata. ¶ P̄. ī li. de cāis dr̄ ꝙ in oī aīa
sunt res sensibiles. Sȝ res sensibiles ꝑ h̄ sentiunt̄: q̄r sūt
in aīa: ḡ aīa sepata sentit res sensibiles: ⁊ ita est in ea sen-
11° sus. ¶ P̄. Greg. dicit ꝙ id qd̄ dn̄s narrat Luc. 16. de diui
te epulone: non est parabola: sȝ res gesta. Dr̄ aūt ibi ꝙ di-
ues in inferno posit⁹: nec dubiū qn sm̄ aīaȝ sepatā vidit
lazarū: ⁊ audiuit abrahā sibi loquētē: ḡ aīa sepata vidit ⁊
12° audiuit: ⁊ sic est in ea sensus. ¶ Preterea. coꝝ q̄ sunt idē
sm̄ esse vel sm̄ subam: vnū nō pōt esse sine altero: sed aīa
sensibilis ⁊ rōnal̄ in hoīe sunt idē sm̄ eē ⁊ sm̄ subaȝ: ḡ nō
13° pōt eē qn sensus remaneat in aīa rōnali sepata. ¶ P̄. qd̄
cedit in nihil nō resumit̄ idē numero: sȝ si potētie sensiti
ue nō manēt in aīa sepata: oꝑȝ ꝙ cedāt in nihilū: ḡ in re-
surrectiōe nō erūt eadē numero. Et sic cū potētie sensiti
ue sint act⁹ organoꝝ: neqȝ organa erūt eadē numero: ne-
14° qȝ totus hō erit idē numero: qd̄ est incōueniēs. ¶ P̄. pre
miū ⁊ pena rn̄det merito ⁊ demerito: sȝ meritū ⁊ demeri
tū hoīs ꝯsistit vt plurimū in actib⁹ sensitiuaꝝ potētiarū:
dū vel passiōes sequimur: vel eas refrenam⁹: ḡ iustitia vr̄
exigere ꝙ act⁹ sensitiuaꝝ potentiaꝝ sint ī aīab⁹ sepatis
15° q̄ p̄miant̄ vel puniunt̄. ¶ P̄. potentia nihil est aliud q̄
pncipiū actiōis vel passiōis. Aīa aūt est principiū opatio
nū sensitiuaꝝ: ḡ potētie sensitiue sunt in aīa sic̄ in subō: ⁊
ita nō pōt eē qn remaneāt ī aīa sepata: cū accn̄tia ꝯrieta-

te carētia nō corrūpāt̄ nisi ꝑ corruptionē subiecti. ¶ P̄. 16°
memoria est in pte sensitiua sm̄ phm̄: sed memoria ē in
aīa sepata: qd̄ pȝ ꝑ h̄ qd̄ dr̄ diuiti epuloni ab abrahā. Re
cordare q̄r recepisti bona in vita tua: ḡ potentie sensitiue
sunt in aīa sepata. ¶ Preterea. virtutes ⁊ vitia remanēt 17°
in aīab⁹ sepatis: sed q̄dā virtutes ⁊ vitia sunt in pte sensi
tiua. Dicit. n. phs in. 3. ethi. ꝙ tēperantia ⁊ fortitudo sunt
irrōnabiliū ptiū: ḡ potētie sensitiue manēt in aīa sepata.
¶ P̄. de mortuis ꝑ resuscitati dn̄r: legitur in plerisqȝ hi- 18°
storijs sanctoꝝ ꝙ q̄dā imaginabilia se vidisse recitaue-
rūt: puta domos: cāpos: flumina ⁊ hꝰ: ergo anime sepate
imaginatiōe vtunt̄ q̄ est in pte sensitiua. ¶ P̄. sensus iu- 19°
uat cognitionē intellectiuā. Naȝ cui deficit vnus sensus
deficit vna scia: sed cognitio intellectiua pfectior erit in
aīa sepata q̄ȝ in aīa ꝯiuncta corpi: ḡ magis aderit ei sen-
sus. ¶ P̄. phs dicit in. 3. de aīa ꝙ si senex accipiat oculaȝ 20°
iuuenis: videbit vtiqȝ sicut ⁊ iuuenis. Ex quo vr̄ ꝙ debi
litatis organis nō debilitant̄ potētie sensitiue: ḡ nec de-
structis destruunt̄: ⁊ sic vr̄ ꝙ potentie sensitiue remanēt
in anima separata.

Sed contra est qd̄ phs dicit in. 3. de aīa de intel- 3ꝯ
lectu loquens: ꝙ h̄ solū sepatur sic̄
ꝑpetuū a corruptibili: ergo potētie sensitiue nō remanēt
in aīa sepata. ¶ P̄. phs dicit in. 16. li. de aīalibus: ꝙ q̄ruȝ 2°
potentiaꝝ opationes non sunt sine corpe: neqȝ ipse potē
tie sunt sine corpe. Sȝ opationes potentiaꝝ sensitiuarū
nō sunt sine corpe: exercent̄. n. ꝑ organa corpalia: ergo po
tentie sensitiue nō sunt sine corpore. ¶ Preterea. Dam. 3°
dicit ꝙ nulla res destituit̄ propria opatiōe. Si ergo po-
tentie sensitiue non remanerēt in aīa sepata: hērent pro-
prias opatiōes: qd̄ ē impoē. ¶ Preterea. frustra est po- 4°
tentia que non reducitur ad actū: nihil aūt est frustra in
operationib⁹ dei: ergo potentie sensitiue non manent in
aīa sepata: in qua non pn̄t reduci in actum.

Respondeo dr̄m ꝙ potētie aīe nō sunt de essen- R̄n̄o
tia aīe: sed sunt proprietates nāles
q̄ fluunt ab essentia ei⁹: vt ex priorib⁹ q̄ōnib⁹ hr̄i potest.
Accn̄a aūt duplr̄ corrūpitur: vno mō a suo ꝯrio: sicut fri-
gidū corrūpit̄ a calido. Alio mō ꝑ corruptionē sui subie-
cti. Nō. n. accn̄a remanere pōt corrupto subiecto: q̄cūqȝ
igit̄ accn̄tia seu forme ꝯrium non hn̄t: nō destruunt̄ nisi
ꝑ destructionē subiecti: manifestū est aūt ꝙ potētie aīe
nihil est ꝯriū: ⁊ iō si corrūpant̄ non corrūpuntur nisi per
corruptionē sui subiecti. Ad inuestigandū igitur vtrū po
tentie sensitiue corrūpant̄ corrupto corpe vel remaneāt
in aīa sepata: principiū inuestigatiōis oꝑȝ accipere: vt cō
sideremꝰ qd sit subm̄ potētiaꝝ pdcāꝝ: manifestū est aūt
ꝙ subiectū potentie oꝑȝ eē id qd̄ sm̄ potentiaȝ dr̄ potēs:
Nā oē accn̄s suū subm̄ denominat. Idē aūt est qd̄ potest
agere vel pati: ⁊ qd̄ est agens vel patiens: vn̄ oꝑȝ vt illud
sit subm̄ potētie qd̄ est subm̄ actionis vel passiōis: cuius
potentia est pncipiū. Et h̄ est qd̄ phs dicit in li. de sōno ⁊
vigil̄. ꝙ cuius est potentia: eius est actio. ¶ Circa opera Opinio
tiones aūt sensuum diuersa fuit opinio. Plato. n. posuit Plato.
ꝙ anima sensitiua ꝑ se haberet ꝓpriā operationē: posuit
. n. ꝙ anima ēt sensitiua est mouens seipsam: ⁊ ꝙ nō mo-
uet corpus nisi prout est a se mota. Sic igitur in sentien
do est duplex operatio: vna q̄ anima mouet seipsaȝ. Alia
qua mouet corpus. vnde platonici diffiniunt ꝙ sensus ē
motus anime ꝑ corpus: vn̄ ⁊ ꝑꝑ hoc q̄dā hꝰ positionis se
ctatores distinguūt duplices operationes partis sensiti-
ue: quasdā. s. interiores q̄bus anima sentit sm̄ ꝙ seipsam
mouet: quasdā exteriores sm̄ ꝙ mouet corpus: dicunt ēt
ꝙ sunt duplices potētie sensitiue: q̄dā q̄ sunt in ipsa ani-
ma principiuȝ interiorū actuū: ⁊ iste manēt in anima se-

parata corpore destructo cū suis actibus: q̄dā vero sunt
principia exteriorꝝ actuū: que sunt in aia sil' ⁊ corpe: ⁊ pe
reunte corpe pereunt. Sed hec pō stare nō pōt. Manife
stū est.n.ꝙ vnūqōqꝫ fm ꝫ opatur fm qō est ens: vn̄ que
p se hn̄t esse p se opantur: sicut indiuidua subaꝝ. Forme
aūt que p se non pn̄t esse: sed dicunꝰ entia inquantuꝫ eis
aliquid est: nō hn̄t p se opationē: sed dicunꝰ opari iquan
tū p eas subiecta operantur. Sicut.n. calor non est id qō
est: sed est id q̄ aliqd est calidū: ita non calefacit: sed ē id
q̄ calidū calefacit. Si igiꝰ aia sensitiua hēret per se opa
tionē: seq̄retur ꝙ haberet p se subsistentiā: ⁊ sic nō corrū
peretur corrupto corpore: vn̄ ēt brutoꝝ aie eēnt imortales
qō est impol'e: ⁊ tn̄ Plato ꝫ dr̄ ɔcessisse. Manifestuꝫ est
igiꝰ ꝙ nulla opatio ptis sensitiue pōt esse aie tn̄ vt ope
tur: sed est cōpositi p aiam: sicut calefactio est calidi p ca
lorē. Compositū igiꝰ est videns ⁊ audiens ⁊ oia sentiens
sꝫ p aiam: vn̄ ēt cōpositū est potens videre ⁊ audire ⁊ sen
tire: sed p aiaꝫ. Manifestū est ḡ ꝙ potētie ptis sensitiue:
sunt in cōposito sicut in subiecto: sꝫ sunt ab aia sicut a pn̄
cipio. Destructo igiꝰ corpe destruunꝰ potentie sensitiue
sed remanēt in aia sicut in pn̄cipio. Et ꝫ est qō alia opi.
dicit: ꝙ potentie sensitiue manent in anima separata so
lum sicut in radice.

ad pm **Ad primū** ḡ dōm ꝙ potentie sensitiue nō sunt
de essentia aie: sed sunt proprietates
nāles: cōpositi qdē vt subiecti: aie vō vt principij. ¶ Ad
2o 2m dōm ꝙ hꝫ potētie dicunꝰ in aia sepata remanere vt
in radice: non qꝛ sint actu in ipsa: sed qꝛ aia sepata ē talis
virtutis vt si vniaꝰ corpi: iteꝝ pōt cāre has potentias in
3m corpe sicut ⁊ vitā. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ illā auctoritateꝫ
non opꝫ nos recipe: cū liber iste falsum hēat auctorē i ti
tulo. Non.n. est Augu. sed cuiusdā alterius: posset tn̄ illa
auctoritas expōi: vt dicaꝰ ꝙ aia trahit secū hꝫ potētias:
4m nō actu: sed virtute. ¶ Ad q̄rtū dōm ꝙ potentie aie nō
sunt ptes essentiales vel integrales: sed potētiales: ita tn̄
5o ꝙ q̄dā eaꝝ insunt aie fm se: q̄daꝫ vō cōposito. ¶ Ad qn
tuꝫ dōm ꝙ sensus dr̄ dupl'r. Uno mō ipsa aia sensitiua q̄
est hꝫ potentiaꝝ pn̄cipiū: ⁊ sic p sensum aial est aial: sicut
p propriā formā. ꝫ.n. mō a sensu sensibile sumiꝰ: prout ē
dria ɔstitutiua aialis. Alio mō dr̄ sensus ipsa potētia sen
sitiua: q̄ cū sit ꝓprietas nālis: vt dictū est: nō est ɔstituti
ua spēi: sed ɔns spēm: ꝫ igiꝰ mō sensus non manet in aia
sepata: sed sensus prio mō dictus manet: nā in hoie eadē
est essentia aie sensibilis ⁊ rōnalis. Un̄ nihil ꝓhibet ho
minem resurgentē esse idē aial numero. Ad ꝫ.n. ꝙ aliqd
sit ideꝫ numero sufficit ꝙ principia essentialia sint eadē
numero: nō aūt reqriꝰ ꝙ proprietates ⁊ accn̄tia sint ea
6o dem numero. ¶ Ad sextū dōm ꝙ Aug. vr̄ ꝫ retractasse
in li. retractationū: dicit.n. 2o. sup gen̄. ad lit. ꝙ pene ifer
ni fm imaginariā visionē sunt: ⁊ ꝙ locus iferni nō ē cor
poreus sed imaginarius: vn̄ coactus fuit reddere rōnem
si ifernus nō ē locus corporeus: q̄re inferi dicanꝰ eē sub
terra. Et ꝫ ipsemet reprehendit dicēs. De inferis magis
mihi vr̄ docere debuisse ꝙ sub terris sint: q̄ꝫ rōnē redde
re cur sub terris esse credanꝰ sine dicanꝰ q̄si nō ita sit: ꝫ
āt retractato qō de loco iferni dixerat: vr̄r oia alia retra
7o ctan q̄ ad ꝫ ptinēt. ¶ Ad septimū dōm ꝙ in aia sepata
non est gaudiū neqꝫ ira: fm ꝙ sunt actus irascibilis ⁊ cō
cupiscibilis q̄ sunt in sensitiua pte: sed fm ꝙ his designa
8m tur motus volūtatis q̄ est in pte intellectiua. ¶ Ad octa
uū dōm ꝙ qꝛ malū hoīs est fm tria. s. fantasiam ꝑuersā:
q̄. s. est pn̄o errādi: ɔcupiscentiā amētē: ⁊ irrōnabilē furo
rē: pp ꝫ Diony. malū demonis sub silitudie humanē ma
li describit: nō vt intelligaꝰ i demonibꝰ esse fantasia aut
irascibilis: aut ɔcupiscibilis: q̄ sunt i pte sensitiua: sꝫ aliq̄
his ꝓportionata fm ꝙ cōpetit nāe itellectiue. ¶ Ad no 9m
nū dōm ꝙ p vba illa Aug. non intelligiꝰ ꝙ aia aliq̄ sen
tiat absqꝫ organo corporali: sed ꝙ aliq̄ sentiat absqꝫ ipsis
corpibus sensibilibus: vtpote metū ⁊ tristitiā: aliqua vō
p ipsa corpa: vtpote calm ⁊ frigidū. ¶ Ad decimū dō ꝙ 10m
oē qō est in aliq̄ est in eo p modū recipiētis: vn̄ res sensi
biles sunt in aia sepata nō p modū sensibilē: sed p modū
intelligibilē. ¶ Ad vndecimū dō ꝙ nihil ꝓhibet in reꝝ 11m
gestaꝝ aliq̄ metaphorice dici: sꝫ.n. qō dr̄ in euangelio de
Laza. ⁊ diuite sit res gesta: tn̄ metaphorice dr̄ ꝙ Laza.
vidit ⁊ audiuit: sic ⁊ metaphorice dr̄ ꝙ linguam habuit.
¶ Ad. 12. dōm ꝙ suba aie sensibilis in hoie manet post 12m
mortē: nō tn̄ manent potentie sensitiue. ¶ Ad. 13. dōꝫ ꝙ 13m
sicut sensus ꝓut noiat potentiā nō ē forma totius corpo
ris: sed aia sensitiua: sensus aūt est ꝓprietas cōpositi: ita
ēt potētia visiua nō est actus oculi: sed aia fm ꝙ ē pn̄ci
piū talis potētie: q̄si ita dicaꝰ ꝙ aia visiua est actus ocu
li: sicut aia sensitiua est actus totius corpis: potētia autē
visiua est ꝓprietas ɔna: vn̄ non opꝫ ꝙ sit alius oculus re
surgentis: sꝫ alia sit potentia sensitiua. ¶ Ad. 14. dōm ꝙ 14o
pmiū nō redet merito sicut pmiādo: sed sicut ei pro quo
aliqd premiaꝰ. Un̄ nō opꝫ ꝙ oēs actus resumanꝰ in re
muneratiōe qbꝰ aliqs meruit: sed sufficit ꝙ sint in diuia
recordatiōe: alis oporteret iteꝝ sanctos occidi: qō est ab
surdū. ¶ Ad. 15. dōm ꝙ aia est pn̄cipiū sentiēdi: nō sicut 15m
sentiens: sed sicut id q̄ sentiens sentit: vn̄ potentie sensiti
ue nō sunt in aia sicut i subiecto: sꝫ sunt ab aia sicut a pn̄o.
¶ Ad. 16. dōꝫ ꝙ aia sepata recordaꝰ p memoriā: nō q̄ est 16m
in pte sensitiua: sed q̄ est in pte itellectiua: prout Aug. po
nit eā ptē imaginis. ¶ Ad. 17. dōm ꝙ virtutes ⁊ vitia q̄ 17m
sunt irrōnabiliū ptiū: nō manēt in aia sepata: nisi in suis
pn̄cipijs: oluꝫ.n. virtutū semina sunt in volūtate ⁊ rōne.
¶ Ad. 18. dōm ꝙ sicut ex supradictis pꝫ aia sepata a cor 18m
pore nō eūdē modū hꝫ cognoscēdi: sic cū est i corpe. Eoꝝ
ḡ q̄ apphēdit aia sepata fm modū sibi propriū absqꝫ fan
tasmatibꝰ: remanet cognitio in ea postq̄ꝫ ad pstinū statū
redit corpi iterato ɔiuncta fꝫ modū tūc sibi ɔuenientē:
scꝫ cū ɔuersiōe ad fantasmata. Et ideo q̄ intelligibil'r vi
derūt: imaginabil'r narrāt. ¶ Ad. 19. dōm ꝙ intellectus 19m
indiget auxilio sensus fm statū imperfecte cognitionis:
prout. s. accipit a fantasmatibꝰ: nō aūt fꝫ pfectiorē cogni
tiōis modū: q̄ cōpetit aie sepate: sicut hō indiget lacte in
pueritia: nō tn̄ in pfecta etate. ¶ Ad. 20. dōm ꝙ potētie 20m
sensitiue nō debilitantur fm se debilitatis organis: sꝫ so
lū p accn̄s: vn̄ ⁊ p accn̄s corrumpanꝰ corruptis organis.

¶ Utrū aia sepata singularia cognoscat.

Vigesimo q̄ritur. Utrū aia sepata sin pm
gularia cog̃scat. Et videtur
ꝙ non: qꝛ de potentijs anime in anima sepa
ta remanet solus intellectus. Sed obiectum
intellectus est vl'e ⁊ non singulare. Scientia
enim est vl'ium: sensus aūt singulariū: vt dicitur in pmo
de aia: ḡ aia sepata non cognoscit singularia: sed tn̄ vl'ia.
¶ P̃. si aia sepata cognoscet singularia: vt p formas pus 2o
acq̄sitas: cum esset in corpe: aut p formas influxas. Sed
nō p formas prius acq̄sitas. Nā formaꝝ quas aia p sen
sus acqrit dū est in corpore quedā sunt intentiones indi
uiduales que ɔseruanꝰ in potentijs ptis sensitiue: ⁊ sic re
manere non pn̄t in aia separata: cū hꝫ potentie nō manēt
in ea: vt ostensum est: quedā aūt intentiones sunt vl'es: q̄
sunt in itellectu: vn̄ he sole manere pn̄t. Sed p intentio
nes vl'es non pn̄t cognosci singularia: ḡ aia separata non
pōt cognoscere singularia p spēs q̄s acq̄siuit i corpe. Si
militer autē neqꝫ per spēs influxas: qꝛ hꝫ spēs equaliter
se hn̄t ad oia singularia: vnde sequereꝰ ꝙ aia separa oia

3m singularia cogñsceret:qđ nō vr̄ esse verū. ¶ Preterea.co-
gnitio aīe sepate ipedit̄ per loci distantiā. Dicit.n.Aug.
in li.de cura pro mortuis agenda.ꝙ aīe mortuoꝝ ibi sūt
vbi ea q̄ hic fiunt oīno scire non pñt. Cognitionē autē q̄
fit ꝑ spēs influxas nō impedit loci distātia.ḡ aīa nō cog
4m scit singularia per spēs influxas. ¶ P̄.spēs influxe eq̄lr
se hñt ad pñtia ⁊ futura:nō.n.influxus intelligibiliū spe
cierū est sub tpe. Si igitur aīa sepata cognoscit singula-
ria ꝑ species influxas:vr̄ ꝙ non solū cognoscat pñtia vel
preterita:sed ēt futura:qđ esse non pōt vt vr̄:cū cognosce
re futura sit solius dei:prout dr̄ Isai.4i°.Annūciate que
5m ventura sunt in fine:⁊ dicā ꝙ dij estis vos. ¶ P̄.singula
ria sunt infinita.Spēs aūt influxe non sunt ifinite. Nō
ḡ aīa sepata per spēs influxas pōt singularia cognoscere.
6m ¶ Preterea.id qđ est indistinctū nō pōt esse principiū
distincte cognitionis.Cognitio aūt singularium ē distin
cta.Cū igitur forme influxe sint indistincte:vtpote vl̄es
existentes:vr̄ ꝙ ꝑ spēs influxas anima separata singula-
7m ria cognoscere non possit. ¶ Preterea. oē quod recipit̄
in aliquo:recipitur in eo per modū recipientis. Sed aīa
separata est imaterialis:ergo forme influxe recipiuntur
in ea imāliter.Sed qđ est imāle non pōt esse principiū
cognitionis singulariū que sunt indiuiduata ꝑ māmꝫ:ḡ
anima sepata ꝑ formas influxas non pōt cognoscere sin
gularia. ¶ Sed dice.ꝙ ꝑ formas influxas pñt cognosci
singularia:lꝫ sint imāles:qꝛ sunt silitudines rōnū ydea
liū qbus deus ⁊ vlīa ⁊ singularia cognoscit. ¶ Sꝫ ɔtra:
8m deus ꝑ rōnes ydeales cognoscit singularia:īquantū sunt
factrices materie que est principiū indiuiduatiōis. Sꝫ
forme iflux̄e aīe sepate nō sunt māe factrices: qꝛ nō sunt
creatrices:h̄.n.solius dei est:ḡ aīa sepata ꝑ formas influ
xas non potest cognoscere singularia. ¶ P̄. similitudo
9m creature ad deum non potest esse per vniuocationē: sed
solum ꝑ analogiam.Sed cognitio que fit per similitudi
neꝫ analogie est imperfectissima:sicut si aliqđ cognosce
retur per alterum inquantū conuenit cū illo in ente. Si
ergo anima separata cognoscit singularia ꝑ species influ
xas inquantū sunt siles rōnibus ydealibus: videt̄ ꝙ im
perfectissime singularia cognoscat. ¶ Preterea. dictū
10m est in precedentibus ꝙ aīa separata non cognoscit natu-
ralia per formas influxas nisi in quadā confusione ⁊ in
vl̄i:hoc aūt non est cognoscere singularia:ḡ aīa sepata nō
cognoscit singularia per spēs ifluxas. ¶ Preterea. spēs
11m ille influxe ꝑ quas aīa sepata singularia ponitur cogno-
scere:nō cāntur a deo imediate:qꝛ fm̄ Diony.lex diuini-
tatis est infima per media reducere. Nec iterum causan
tur per angelū:qꝛ angelus hꝰ species causare nō potest:
neq̄ creando cum nullius rei sit creator:neq̄ transmutā
do:qꝛ opꝫ esse aliqđ medium differens:ergo vr̄ ꝙ anima
separata nō habeat species ifluxas ꝑ quas singularia co
gnoscat. ¶ P̄.si aīa separata cognoscit singularia ꝑ spēs
12m influxas:hoc non potest esse nisi dupliciter: vel applican
do spēs ad singularia: vel ɔuertendo se ad ipsas spēs. Si
applicando ad singularia : constat ꝙ hꝰ applicatio non
fit accipiendo aliquid a singularibus:cū non habeat po-
tentias sensitiuas que nate sunt a singularibus accipere.
Relinquitur ḡ ꝙ hec applicatio fit ponēdo aliquid cir-
ca singularia.Et sic non cognoscet ipsa singularia: sꝫ hoc
tantū qđ circa singularia ponit. Si autem per spēs di-
ctas cognoscit singularia conuertendo se ad ipsas:seque
tur ꝙ nō cognoscet singularia nisi fm̄ ꝙ sunt in ipsis spe
ciebus:sed in speciebus predictis non sunt singularia ni-
si vniuersaliter:ergo anima separata nō cognoscit singu-
laria nisi in vniuersali. ¶ Preterea.nullum infinitū su-
13m per infinita potest.Sed singularia sunt infinita. Cuꝫ igi
tur virtus anime separate sit finita:videtur ꝙ anima se-
parata non cognoscat singularia. ¶ P̄.anima sepata nō 14m
potest cognoscere aliquid nisi visione intellectuali. Sꝫ
Augustinus.12°.super genesiꝫ ad lit.dicit. ꝙ visione in-
tellectuali non cognoscuntur neq̄ corpora neq̄ similitu
dines.Cum igitur singularia sint corpora, videtur ꝙ ab
anima separata cognosci non possint. ¶ Preterea. vbi 15m
est eadem natura:⁊ idem est modus operandi.Sed ani-
ma separata est eiusdem nature cuꝫ anima coniūcta cor
pori.Cum ergo anima coniuncta corpori non possit cog-
scere singularia per intellectum:videtur ꝙ nec anima se
parata. ¶ Preterea.potentie distinguuntur per obiecta 16m
sed propter ꝙ vnumquodq̄ illud magis : ergo obiecta
sunt magis distincta q̄ potentie. Sed sensus nunquam
fiet intellectus:ergo singulare quod est sensibile nūquā
fiet intelligibile. ¶ Preterea.potentia cognoscitiua su- 17m
perioris ordinis minus multiplicatur respectu eorūdeꝫ
cognoscibilium: q̄ potentia inferioris ordinis. Sensus
enim cōmunis est cognoscitiuus omnium que per.5.ex-
teriores sensus apprehendunt̄.Et similiter angelus vna
potentia cognoscitiua scilꝫ intellectu cognoscit vniuer-
salia ⁊ singularia:que homo sensu ⁊ intellectu appreben-
dit.Sed nunquā potentia inferioris ordinis potest ap-
prehendere id quod est alterius potētie que ab ea distin
guitur:sicut visus nunquam potest apprehendere obie-
ctum auditus : ergo intellectus hominis nunquam po-
test apprehendere singulare quod est obiectū sensus: lꝫ
intellectus angeli cogñscat vtrūq̄ ⁊ apprehendat. ¶ P̄. 18m
in li.de cāis dr̄ ꝙ intelligentia cognoscit res inquantum
est causa eis:vel iquantū regit eas.Sed aīa sepata neq̄
cāt singularia:neq̄ regit singularia:ergo non cogñscit ea.

Sed contra formare propōnes non est nisi intel- 1m
lectus. Sed aīa etiam ɔiuncta cor
pori format propōnem cuius subiectū est singulare p̄di-
catū vl̄e:vt cū dico sortes est hō:qđ non possꝫ facere nisi
cognosceret singulare ⁊ comparationem eius ad vniuer
sale:ergo etiam anima separata per intellectū cognoscit 2m
singularia. ¶ Preterea.aīa est inferior fm̄ naturā oībꝰ
angelis.Sed angeli inferioris hierarchie recipiunt illu
minationes singularium effectuum:⁊ in hoc distinguū-
tur ab angelis medie hierarchie:q recipiūt illuminatio
nes fꝫ rōnes vl̄es effectuū: ⁊ ab angelis supreme qui re-
cipiunt illuminationes fm̄ rōnes vniuersales existētes
in cā. Cum igitur tanto sit magis particularis cognitio
quāto substantia cognoscens ē inferioris ordinis:videt̄
ꝙ anima sepata mlto fortiꝰ singularia cognoscat. ¶ P̄. 3m
quicquid pōt virtus inferior potest superior. Sꝫ sensus
pōt cogñscere singularia qui est inferior intellectu:ergo ⁊
aīa sepata fm̄ intellectū potest singularia cognoscere.

Respondeo dicendum ꝙ necesse est dicere ꝙ Rñō
anima separata quedam singula-
ria cognoscat:non tamē omnia.Cognoscit autem singu- Ide 1ª p̄
laria quedā:quorum prius cognitionē accepit:dū corpi p.q.89.
esset vnita.Aliter.n.nō recordaretur eoꝝ que gessit i vi- ar.4.Et
ta:⁊ sic periret ab anima sepata conscientie vermis. Co- 4.scrip.
gnoscit ēt q̄dā singularia:quoꝝ cognitioneꝫ accepit post di. 50.q.
sepatiōeꝫ a corpe. Aliter.n.non affligeretur ab igne ifer i.ar.3.et
ni:⁊ ab alijs corporalibus penis que in inferno esse dicū in de vi.
tur:ꝙ āt non oīa singularia cognoscat anima sepata fm̄ q.19. ar.
nālem cognitiōem:ex hoc māifestum est:ꝙ anime mor- 2.
tuorum nesciunt ea que hic aguntur:vt Aug.dicit:hꝫ igr̄
hec qđ duas difficultates:vnam cōem ⁊ aliā propriam.
Cōmunis quideꝫ difficultas est ex hoc ꝙ intellectus nr̄
non videtur esse cognoscitiuꝰ singulariū sꝫ vl̄iuꝫ tm̄: vn̄
cū deo ⁊ angelis ⁊ anime separate non competat aliqua

cognoscitiua potẽtia nisi solus intellectus. difficile videt̃
Error q eis singulariũ cognitio adsit. vñ quidã intãtũ errauerũt vt deo τ angelis cognitionẽ singulariũ subtraherẽt:
Improba° qđ est oĩno ĩpõle. Nã hoc posito ꝓuidẽtia diuina excluderet̃ a reb⁹: τ iudiciũ dei de humanis actib⁹ tolleret̃:
auferrent̃ et̃ τ ministeria angeloꝝ: quos de salute hoĩuꝫ
credimus eẽ sollicitos: ẜm illud apostoli oẽs sunt administratoꝝ spũs ĩ ministeriũ missi: ꝓpter eos qui. h. c. s.
1ª opio. Et iõ alij dixerũt deuꝫ quidẽ τ angelos necnõ τ aĩas separatas singularia cognoscere per cognitionẽ vliũꝫ causarũ toti⁹ ordinis vniuersi. Nihil. n. est in reb⁹ singularibus q ex illis vlib⁹ cãis nõ deriuet̃. Et ponũt exẽplum
sicut si aliqs cognosceret totũ ordinẽ celi τ stellaꝝ τ mensuram τ motus eoꝝ: sciret per intellcm̃ oẽs futuras eclypses: τ quãte: τ qbus in locis: τ qbus tẽporib⁹ future eẽnt
Improba° Sꝫ hoc nõ sufficit ad verã singulariũ cognitionẽ. Manifestũ est. n. q ꝗtũcũqꝫ adunent̃ aliq̃ vlia nunq̃ ex eis ꝯficitur singulare. Sicut si dicam hoĩem albuꝫ musicũ τ quecunqꝫ hmõi addidero nunq̃ erit singulare. Possibile est. n. oĩa hec adunata plurib⁹ ꝯuenire. vñ qui cognoscit oẽs causas in vniuersali: nunq̃ ꝑꝑ hoc ꝓprie cognoscet aliquẽ singularẽ effectũ. Nec ille qui cognoscit totuꝫ ordinẽ celi: cognoscit hãc eclypsiꝫ vt est hic. Et si. n. cognoscat eclypsiꝫ futurã eẽ in tali situ solis τ lune τ in tali hora τ q̃cũqꝫ hmõi in eclypsib⁹ obſuant̃: tñ talẽ eclypsim possibile ẽ pluries euenire. Et iõ alij vt verã cognitionẽ sin
2ª opio. gulariũ angelis τ aĩabus ascriberẽt: dixerũt q hmõi cognitionẽ ab ipsis singularib⁹ accipiunt. Sed hoc est oĩo icõ
Improba° ueniens. Cũ. n. maxima sit distantia iter eẽ itelligibile τ eẽ mãle τ sensibile: nõ statim forma rei mãlis ab itellcũ accipitur: sꝫ ꝑ multa media ad euꝫ deducit̃. puta forma alicui⁹ sensibilis ꝑus fit in medio vbi est spũalior q̃ ĩ re sensibili: τ postmodũ in organo sensus: τ exinde deriuat̃ ad fantasiam: τ ad alias ĩferiores vires: τ vlterius tãdẽ ꝑducitur ad intellcm̃. hec aũt media nec ẽt fingere possibile est ꝯpetere angelis aut aĩe sepate. Et iõ aliter dõm
Opi. pa est q forme rerũ per quas itellcũs cognoscit dupl'r se hñt ad res. Quedã. n. sunt factiue rerũ. q̃dã aũt a rebus accepte. Et ille qdẽ q̃ sũt rerũ factiue intãtũ ducunt in cognitionẽ rei: inq̃tũ eius factiue existũt. vñ artifex qui artificiato tradit formã vel dispõnẽ mãe: ꝑ formaꝫ artis cognoscit artificiatũ q̃tum ad illud qđ in eo causat. Et qa nulla ars hoĩs causat mãm: sꝫ accipit eam iã ꝑexistem q̃ est idiuiduatiõis ꝑn ͦ: iõ artifex per formã puta edificatoꝛ cognoscit domũ in vli. nõ autẽ hãc domũ vt est hec: nisi inq̃tũ ei⁹ noticiã accipit per sensuꝫ. Deus aũt ꝑ itellectũ suũ nõ solũ ꝑducit formã ex qua sumit̃ rõ vlis: sed etiã mãm que est indiuiduationis principiuꝫ. vnde per suam artem cognoscit τ vniuersalia τ singularia. Sicut enĩ a diuina arte effluunt res materiales vt subsistãt in ꝓprijs naturis: ita ab eadẽ arte effluunt in subas itellectuales separatas similitudines rerũ itelligibiles: qbus res cognoscãt ẜm q ꝑducunt̃ a deo. Et iõ substãtie separate cognoscunt nõ soluꝫ vlia sꝫ etiã singularia: inq̃tuꝫ spẽs intelligibiles in eas a diuina arte emanantes sunt similitudines rerũ τ ẜm formã τ ẜm mãm. nec est incõueniẽs formã que est factiua rei: q̃uuis sit immaterialis: eẽ similitudinẽ rei τ quãtum ad formã τ quãtuꝫ ad mãm: qꝛ semꝑ in aliquo altiori est aliqd vniformius q̃ sit in ĩferiori natura. vnde lꝫ in natura sensibili sit aliud forma τ materia: tñ id qđ est altius τ cã vtriusqꝫ. vnum existens se hꝫ ad vtrãqꝫ. ꝓpter qđ superiores substãtie ĩmaterialiter mãlia cognoscunt: τ vniformiter diuisa: vt Dionysius dicit 7° cap° de diui. noĩbus. Forme aũt intelligibiles a rebus accepte: per quãdã abstractioneꝫ a rebus accipiuntur. vñ non ducunt in cognitionẽ rei quantum ad id a quo fit abstractio: sed quãtum ad id qđ abstrahitur tm̃. Et sic cum forme recepte in intellectu nostro a rebus sint abstracte a materia τ ab omnibus conditionibus materie non ducunt in cognitioneꝫ singularium sed vniuersaliuꝫ tm̃. hec est igitur ratio quare substantie sepate possunt per intellectum singularia cognoscere: cũ tamen intellectus noster cognoscat vniuersalia tm̃. Sed circa singulariuꝫ cognitionẽ aliter se hꝫ intellectus angelicus: τ aliter anime sepate. Diximus enĩ in superioribus q efficacia virtutis intellectiue que est in angelis est proportionata vniuersalitati formarũ intelligibilium in eis existentium. Et ideo per hmõi formas vniuersales cognoscũt omnia ad que se extendunt. vnde sicut cognoscũt omnes species rerum nãliuꝫ sub generibus exñtes: ita cognoscunt oĩa singularia rerum naturaliũ que sub spẽbus cõtinent̃. Efficacia aũt ṽtutis ĩtellectiue aĩe sepate nõ est ꝓportionata vlitati formaꝝ ĩfluxarũ: sꝫ magis est ꝓportionata formis a rebus acceptis ꝑꝑ qđ nãle ẽ aĩe corꝑi vniri. Et iõ supra dcm̃ ẽ q aĩa sepata nõ cog̃scit oĩa nãlia et̃ ẜꝫ spẽs determiate τ ꝯplete: sꝫ ĩ q̃dã vlitate τ ꝯfusiõe. vñ nec spẽs ĩfluxe sufficiũt ĩ eis ad cognitiõeꝫ singulariũ: vt sic possint cog̃scere oĩa singl'aria: sicꝰ ãgeli cog̃scũt. Sꝫ tñ hmõi spẽs ĩfluxe determinant̃ ĩ ipa aĩa ad cognitionẽ aliq̃rũ singl'ariũ: ad q̃ aĩa hꝫ aliquẽ ordinẽ spãlẽ vel ĩclinationẽ: sicꝰ ad ea q̃ patit̃: vel ad ea ad q̃ afficit̃: vl' q̃ꝝ aliq̃ ĩpssiões τ vestigia ĩ ea remanẽt. Oẽ. n. receptũ ꝯteriat̃ ĩ recipiẽte ẜꝫ modũ recipiẽtl.
Et sic pꝫ q aĩa sepata cog̃scit singl'aria: nõ tñ oĩa: sꝫ q̃dã.

Ad primum q̃ dõꝫ: q itellcũs noster nunc cog- Ad pᵐ
scit per spẽs a reb⁹ acceptas: q̃ sunt abstracte a mã τ oĩbus mãe ꝯditionib⁹: τ iõ nõ põt cognoscere singularia quoꝝ ꝑn ͦ est mã: sꝫ vlia tm̃. Sꝫ itellcũs aĩe separate hꝫ formas ĩfluxas: per quas põt singularia
cognoscere: rõne iam dicta. ¶ Ad 2ᵐ dõm: q aĩa separa- 2ᵐ
ta nõ cog̃scit singularia per spẽs ꝑus acquisitas duꝫ erat corpori vnita: sꝫ per spẽs influxas. nõ tñ sequit̃ q cogno
scat oĩa singularia: vt ostẽsum ẽ. ¶ Ad 3ᵐ dõm: q aĩe se- 3ᵐ
parate nõ impediunt̃ a cognoscẽdis his que sunt hic: ꝑꝑ loci distãtiã: sꝫ qꝛ nõ est in eis tanta efficacia itellectiue virtutis: vt per spẽs influxas oĩa singularia cog̃scere pos
sint. ¶ Ad 4ᵐ dõm: q nec etiã angeli oĩa futura ꝯtingẽ 4ᵐ
tia cognoscunt. per spẽs. n. ĩfluxas singularia cognoscũt: inq̃tuꝫ participant spẽm. vñ futura que nonduꝫ participant spẽm: inq̃tum futura sunt ab eis nõ cognoscunt̃: sꝫ
solũ inq̃tuꝫ sunt pñtia in suis causis. ¶ Ad 5ᵐ dõꝫ: q an 5ᵐ
geli qui cognoscunt oĩa singularia naturalia: nõ hñt tot spẽs itelligibiles quot sunt singularia ab eis cognita: sꝫ per vnam spẽm cognoscunt multa vt in sꝑioribus ostẽsuꝫ est. Aĩe ṽo separate nõ cognoscunt oĩa singularia. vñ
q̃tum ad eas rõ non concludit. ¶ Ad 6ᵐ dõm: q si spẽs 6ᵐ
eẽnt a rebus accepte nõ possent eẽ ꝓpria rõ singulariuꝫ a quibus abstrahunt̃: sꝫ spẽs influxe cũ sint sĩlitudines ydealium formarũ: que sunt in mẽte diña possunt distincte repñtare singularia: maxime illa ad q̃ aĩa hꝫ aliquaꝫ
determinationẽ ex nã sua. ¶ Ad 7ᵐ dõm: q spẽs ĩfluxa 7ᵐ
q̃uuis sit ĩmaterialis τ distincta: est tñ similitudo rei τ quãtum ad formã τ q̃tuꝫ ad mãm in qua est distinctio
nis τ ĩdiuiduatiõis ꝑncipiũ: vt expositum est. ¶ Ad 8ᵐ 8ᵐ
dõm: q q̃uis forme itelligibiles nõ sint creatrices rerũ sunt tñ sĩles formis creatricib⁹: nõ quidẽ in ṽtute creandi: sꝫ in ṽtute repñtãdi res creatas. Aliqs. n. artifex põt tradere artẽ aliqd faciẽdi alicui: cui tñ nõ adest ṽtus vt
ꝑficiat illõ. ¶ Ad 9ᵐ dõꝫ: q qꝛ forme ĩfluxe nõ sũt sĩles 9ᵐ
rõnibus ydealibus in mente diña existib⁹ nisi ẜꝫ analo-

giam.iō per hꝰ formas ille rōnes ydeales non pfecte co
gnosci possunt. Nō tñ seqtur ꝙ per eas impfecte cogno
scantur res:quarū sunt rōnes ydeales.hꝰ.n.res nō sunt
excellentiores formis influxis:sꝫ econuerso.vñ per for
10 mas influxas pfecte ꝯprehēdi possunt. ¶ Ad 10m dōm:
ꝙ forme īfluxe determinant̃ ad cognitionē quorundā
singulariū in aīa sepata ex ipsius aīe dispōne:vt dcm ē.
11 ¶ Ad 11m dōm:ꝙ spēs influxe causant̃ in aīa separata a
deo mediantibꝰ angelis. Nec obstat ꝙ quedā aīe sepa
rate sunt supiores quibusdā angelis. Nō.n.nunc loqui
mur de cognitione glorie ſm quā aīa pōt eē angelis vel
silis:vel eq̄lis:vel etiā superior:sꝫ loqmur de cognitiōe
nāli in qua aīa deficit ab angelo. Cāntur aūt hꝰ forme
in aīa sepata per angelū:nō per modū creationis:sed si
cut id qō est in actu reducit aliquid sui generis de potē
tia in actū.Et cū hꝰ actio nō sit situalis:nō oꝫ hic q̄rere
mediū deferens situale.Sed idē hic operat̃ ordo nāe:
12 qō in corporalibꝰ ordo situs. ¶ Ad 12m dōm:ꝙ aīa sepa
rata per spēs influxas cognoscit singularia:inq̄tū sunt
silitudines singulariū per modū iam dictū. Applicatio
aūt ⁊ cōuersio de qbꝰ in obōne fit mentio:magis hꝰ co
13 gnitionē cōcomitant̃ q̄ eā causent. ¶ Ad 13m dōꝫ:ꝙ sin
gularia nō sunt īfinita in actu:sꝫ in potētia:nec itellcūs
angeli aut aīe separate phibet̃ cognoscere īfinita singu
laria vnū post vnū:cū ⁊ sensus hoc posset. Et itellcūs no
ster hoc mō cognoscit īfinitas species numeroꝝ. Sic.n.
īfinitū nō est in cognitiōe nisi successiue:⁊ ſm actū con
iunctum potētie:sicut ēt ponitur eē īfinitū in rebꝰ mate
14 rialibꝰ. ¶ Ad 14m dōm:ꝙ Aug.nō intēdit dicere ꝙ cor
pora ⁊ silitudines corpoꝝ nō cognoscant̃ intellectu:sed
ꝙ itellectus nō mouet̃ in sua visione a corporibꝰ sic sen
sus:nec a silitudinibus corpoꝝ:sicut ymaginatio:sed ab
15 itelligibili veritate. ¶ Ad 15m dōm:ꝙ lꝫ aīa separata sit
eiusdē nature cū aīa coniuncta corpori:tñ ppter separa
tionē a corpore hꝫ aspectuꝫ liberū ad subas supiores:vt
possit per eas recipere influxuꝫ itelligibiliū formarū:p
quas singularia cognoscat:qō nō pōt dū est corpori vni
16 ta:vt in supioribꝰ ostēsuꝫ est. ¶ Ad 16m dōm:ꝙ singula
re ſm ꝙ est sensibile.s.ſꝫ corpalē īmutationē nunq̄ fit
itelligibile:sꝫ ſm ꝙ forma īmālis itelligibilis ipꝫ repre
17 sentare pōt:vt ostēsuꝫ est. ¶ Ad 17m dōm:ꝙ aīa separa
ta per suū intellectū recipit species itelligibiles per mo
duꝫ supioris sube:in q̄ vna virtute cognoscit̃ ꝙ hō dua
bus virtutibꝰ.s.sensu ⁊ itellectu cognoscit.Et iō aīa sepa
18 rata vtrūq; cognoscere pōt. ¶ Ad 18m dōm:ꝙ aīa sepa
rata q̄uis nō regat res vel causet eas:tñ hꝫ formas simi
les causanti ⁊ regenti. Nō.n.causans ⁊ regens cognoscit
qō regitur ⁊ cātur:nisi inq̄tuꝫ eius similitudinē habꝫ.
Ad arᵃ in ꝯriuꝫ ¶ Ad ea vō q̄ i ꝯriū obyciūt̃ ēt rñdere oꝫ:q2 sꝫ ꝯcludūt.
Ad pᵐ Ad primū quoꝝ dōm est ꝙ aīa ꝯiuncta corpori
per intellcm̄ cognoscit singulare:non
q̄dē directe:sꝫ per quādā reflexionē:inq̄tuꝫ.s.ex hoc ꝙ
apphendit suū itelligibile reuertit̃ ad ꝯsiderādū suum
actū:⁊ spēm intelligibilem que est pnᵐ sue operatiōis:⁊
eiꝰ speciei originē:⁊ sic venit in ꝯsideratione fantasma
tum:⁊ singulariū quoꝝ sunt fantasmata.Sed hec refle
xio cōpleri nō pōt nisi per adiūctionē v̄tutis cogitatiue
⁊ ymaginatiue:que nō sunt in aīa sepata. vñ per moduꝫ
2 istum aīa separata singularia nō cogscit. ¶ Ad 2m dōm:
ꝙ angeli inferioris hierar.illuminant̃ de rōnibꝰ singu
lariū effectuuꝫ:nō per spēs singulares:sꝫ per rōnes vles:
ex qbus cognoscere singularia possunt ppter efficaciaꝫ
v̄tutis itellectiue:in q̄ excedunt aīaꝫ separatā. Et lꝫ rō
nes ab eis percepte sint vles simplr̃:tñ dicunt̃ particula
res per comparationē ad rōnes vliores q̄s angeli supio

res recipiunt. ¶ Ad 3m dōm:ꝙ id qō pōt virtus īferior 3
pōt ⁊ superior:nō tñ eodē mō:sꝫ excellentiori.vñ easdeꝫ
res q̄s sensus percipit māliter ⁊ singulariter:itellectus
īmaterialiter ⁊ vliter cognoscit.

¶ Utrum anima separata possit pati ab igne corporeo.

Vigesimoprimo querit̃ vtrū aīa sepata possit pa
ti penā ab igne corporeo. ¶ Et videt̃ ꝙ non. pᵐ
nihil.n.patitur nisi ſm ꝙ est in potētia. Sed
aīa sepata nō est in potētia nisi ſm itellcm̄:q2
potētie sensitiue in ea nō manēt:vt ōnsuꝫ est.ḡ aīa sepa
ta nō pōt pati ab igne corporeo nisi ſm itellcm̄:itelligē
do.s.ipsuꝫ.H aūt nō est penale:sꝫ magl delectabile.ḡ aīa
nō pōt pati ab igne corporeo penā. ¶ P̄.agens ⁊ patiēs 2
cōicant in mā:vt dr̃ in p de gnōne.Sꝫ aīa cuꝫ sit imālis
nō cōicat in mā cū igne corporeo.ḡ aīa sepata nō pōt pa
ti ab igne corporeo. ¶ P̄.qō nō tāgit nō agit. Sꝫ ignis 3
corporeus nō pōt tāgere aīam:neq; ſꝫ vltima q̄titatis:
cū aīa sit icorporea:neq; ēt tactu v̄tutis:cuꝫ v̄rꝰ corporis
nō possit īprimere in subam icorporeā:sꝫ magis ecōuer
so. Nullo igit̃ mō aīa sepata pōt pati ab igne corporeo.
¶ P̄.duplr̃ dr̃ aliqd pati:vel sic subm̄:vt lignū patit̃ ab 4
igne:vel sic ꝯriūm:vt calidū a frigido. Sed aīa non pōt
pati ab igne corporeo sic subm̄ passionis:q2 oporteret ꝙ
forma ignis fieret in aīa:⁊ sic sequeret̃ ꝙ aīa calefieret
⁊ igniret̃:qō est īpoſe.Silr non pōt dici ꝙ aīa patiat̃ ab
igne corporeo sic ꝯriūm a ꝯrio:tū q2 aīe nihil est ꝯriūm:
tū q2 sequeret̃ ꝙ aīa ab igne corporeo destrueret̃:qō est
īpoſe.Aīa igit̃ nō pōt pati ab igne corporeo. ¶ P̄.inter 5
agens ⁊ patiens opꝫ esse pportionē aliquā. Sꝫ īter aīaꝫ
⁊ ignē corporeuꝫ nō videt̃ eē aliq̄ pportio:cū sint diuer
soꝝ generū.ḡ aīa nō pōt pati ab igne corporeo. ¶ P̄.oē 6
qō patit̃ mouet̃.Aīa aūt nō mouet̃ cū nō sit corpꝰ.ḡ aīa
nō pōt pati. ¶ P̄.aīa est dignior q̄ corpus q̄nte eētie. 7
Sꝫ corpꝰ q̄nte eētie est oīno īpassibile.ḡ multo magis
aīa. ¶ P̄.Aug.dic̃.12.sup Gen̄.ad lr̄am.ꝙ agens est no 8
bilius patiēte.Sꝫ ignis corporeus nō est nobilior aīa.ḡ
ignis nō pt̃ agere i aīaꝫ. ¶ Sꝫ dicebat̃:ꝙ ignis nō agit
in aīaꝫ v̄tute ppa ⁊ nāli:sꝫ inq̄tū est instr̄m dīne iusticie.
¶ Sꝫ ꝯ.sapientis artificis est vti ꝯuenientibꝰ instr̄is ad 9
finē suū.Sꝫ ignis corporeus nō videt̃ esse ꝯueniens in
strumētū ad puniendū aīam:cū H nō conueniat ei rōne
sue forme p quā istr̄m adaptatur ad effectū:vt dolabra
ad dolandū:⁊ serra ad secandū.nō.n.sapiēter ageret ar
tifex si vteret̃ serra ad dolandū ⁊ dolabra ad secādum.
ḡ multo minus deꝰ qui est sapiētissimus vtitur igne cor
poreo vt instr̄o ad puniēdū aīaꝫ. ¶ P̄.deus cū sit actor 10
nāe nihil ꝯ nām facit:vt dicit q̄dā glo.̃ Ro.2.sꝫ ꝯ nām
est vt corporeū in icorporeū agat.ḡ H deꝰ nō facit. ¶ P̄. 11
deꝰ nō pōt facere ꝙ ꝯdictoria sint sil̃ vera.H aūt seq̄ret̃
si subtraheret̃ alicui qō ē de eētia eiꝰ.puta si hō nō eēt
rōnalis:seq̄ret̃ ꝙ eēt sil̃ hō ⁊ nō hō.ḡ deꝰ non pōt facere
ꝙ aliq̄ res careat eo qō est ei eētiale.Sꝫ eē īpassibile ē
eētiale aīe:ꝯuenit.n.ei inq̄tū est īmālis.ḡ deus nō pōt
facere ꝙ aīa patiat̃ ab igne corporeo. ¶ P̄.vnaq̄q; 12
res hꝫ potētiā agēdi ſꝫ suā nāꝫ.nō ḡ pōt res aliq̄ accipe
potētiā agendi q̄ sibi nō ꝯpetit:sꝫ magis alteri rei:nisi a
ppa nā īmutet̃ in aliā nāꝫ:sic aq̄ nō calefacit:nisi fuerit
ab igne trāsmutata.Sꝫ hr̃e potētiā agēdi in res spūales
nō ꝯpetit nāe ignis corporei:vt ostēsuꝫ est.Si ḡ a deo H
hꝫ vt instrumētum diuine iusticie qō in aīam separatā
agere possit:vr̃ ꝙ iaꝫ nō sit ignis corporeꝰ:sꝫ alteriꝰ nāe.
¶ P̄.id qō fit v̄tute dīna hꝫ ppriā ⁊ verā rōnē rei in nā 13
existis.Cū.n.dīna v̄tute aliqs cecus illuminatur recipit
visum ſm verā ⁊ ppriā rōnē nālem visus.Si aīa igitur

virtute dīna patiaᷣ ab igne ꝑut est instrm̄ dīne iusticie:
seqtur q̄ aīa vere patiaᷣ fm̄ ꝓpriā rōnē passionis. pati.
aūt dupl̄r dr̄. Uno mō fm̄ q̄ pati dr̄ recipere tm̄: sic itel
lect⁹ patitur ab itelligibili ⁊ sensus a sensibili. Alio mo
do per h̄ q̄ abyciᷣ aliqd a sub̄a patientis: sicut cū lignū
patitur ab igne. Si igiᷣ aīa separata patiaᷣ ab igne cor
poreo diuina v̄tute: ꝑut rō passionis cōsistit in receptio
ne tm̄: cū receptū sit in recipiēte fm̄ modū eius: seqtur
q̄ aīa sepata recipiat ab igne corporeo imaterial̄r ⁊ icor
poraliter fm̄ modū suū. Talis aūt receptio nō est aie pu
nitiua: s; perfectiua. ḡ hoc nō erit ad penā anie. Simil̄r
etiā nec pōt pati aīa ab igne corporeo ꝑut passio abycit
a sub̄: q2 sic sub̄a ale corrumpereᷣ. ḡ nō pōt eē q̄ aīa pa
tiaᷣ ab igne corporeo etiā ꝑut est instrm̄ diuine iusticie.
14° ¶ P̄. nullū instrm̄ agit instrumētaliter nisi exercendo
operationē ꝓpriā: sicut serra agit istrumētaliter ad ꝑfe
ctionē arche secādo. S; ignis nō pōt agere in aīaz actio
ne ꝓpria nāli. Nō enim pōt calefacere aīam. ḡ non pōt
agere in aīam vt istrumētū diuine iusticie. ¶ Sed dice
baᷣ: q̄ ignis aliq̄ actione ꝓpria agit in aīam: inq̄ntum. s.
15° detinet eaz vt sibi alligatā. ¶ Sed ⁊tra. si aīa alligatur
igni ⁊ ab eo detineᷣ: op; q̄ ei aliquo mō vniaᷣ. Nō aūt
vniᷣ ei vt forma: q2 sic aīa viuificaret ignem: nec vnitur
ei vt motor: q2 sic magis patereᷣ ignis ab aīa q̄ econuer
so. Non est autē alius modus quo sub̄a incorporea cor
pori vniri possit. ḡ aīa sepata nō pōt alligari ab igne cor
16° poreo: nec ab eo detineri. ¶ P̄. id qd̄ est alligatū alicui
nō pōt ab eo separi. Sed spūs dāṅati separanᷣ aliqñ ab
igne corporeo ifernali. Nā demones dicunᷣ eē in h̄ aere
caliginoso. Anime ēt dāṅatoꝝ interdū aliq̄b⁹ apparue
17° rūt. Nō ḡ patiᷣ aīa ab igne corporeo vt ei alligata. ¶ P̄.
id qd̄ alligatur alicui ⁊ detineᷣ ab eo: impediᷣ per ipsū
a ꝓpria opatione. Sed ꝓpria operatio aie est itelligere:
a qua ipediri nō pōt per alligationē ad aliqd̄ corporeū:
q2 itelligibilia sua in se h;: vt in 3° de aīa dr̄. vñ nō o; vt
ea ex̄ se querat. ḡ aīa separata nō puniᷣ per alligationē
18° ad ignē corporeū. ¶ P̄. sicut ignis per modū istum pōt
detinere aīam: ita ⁊ alia corporea: vel ēt magis: inq̄ntum
sunt grossiora ⁊ grauiora. Si ḡ aīa nō puniretur nisi per
detentionē ⁊ alligationē: eius pena nō deberet soli igni
attribui: s; magis alys corporib⁹. ¶ P̄. Aug. dicit. 22. su
19° per Gen. ad l̄ram. q̄ sub̄a iferoꝝ nō est credendum esse
corporalē s; spūalē. Damascen⁹ ēt dicit. q̄ ignis inferni
nō est mālis. ḡ videᷣ q̄ aīa nō patiaᷣ ab igne corporeo.
¶ P̄. sic dicit Greg. in moralib⁹ delinquēs seruus ad h̄
20° punitur a dn̄o vt corrigatur. Sed illi qui sunt dāṅati in
iferno icorrigibiles sunt. ḡ nō debēt puniri per ignē cor
21° poreum infernalē. ¶ P̄. pene per ⁊rium fiunt. Sed aīa
peccauit subdendo se corporalib⁹ reb⁹ per affectū. ḡ non
o; per aliq̄ corporalia puniri: s; magis per separationē
22° a corporalib⁹. ¶ P̄. sicut ex diuina iusticia redduᷣ pe
ne peccatorib⁹. ita ⁊ p̄mia iustis. S; iustis non redduᷣ
premia corporalia s; spūalia tm̄. vñ si q̄ p̄mia corporalia
iustis reddēda i scriptura traduᷣ: itelliguᷣ metapho͡ce
sicut dr̄ Luc. 22. vt eda. ⁊ bi. ⁊c̄. ḡ ⁊ peccatorib⁹ nō infli
guntur pene corporales: s; spūales tm̄: ⁊ ea que de penis
corporalib⁹ in scripturis dicunᷣ: erunt metaphorice itel
ligēda. Et sic aīa nō patietur ab igne corporeo.

3 **Sed cōtra** idē ignis est quo punientur corpora ⁊
aie dāṅatoꝝ ⁊ demones: vt p; ꝑ illud
Math. 25. Ite maledicti ⁊c̄. Sed corpora damnatorū
necessarium est q̄ puniantur igne corporeo. pari ḡ rōne
anime separate igne corporeo puniunᷣ.

R: **Respondeo** dōm: q̄ circa passionē aie ab igne
multipl̄r aliqui locuti sunt. Quidā
eni dixerunt q̄ aīa nō patieᷣ penā ab aliquo igne corpo 1° opio.
reo: s; spūalis ei⁹ afflictio metapho͡ce in scripturis ignis
noie designaᷣ. Et hec fuit opio Origen̄. S; hoc pro tāto ī̄proba°
nō videᷣ sufficiēs: q2 vt Aug. dicit. 21. de ci. dei. op; itelli
gi ignē eē corporeū quo cruciabunᷣ corpora dāṅatoꝝ: q̄
ēt igne ⁊ demones ⁊ aie cruciaᷣ fm̄ s̄niam de eo indu
ctā. Et iō alys visuz fuit q̄ ignis ille corpore⁹ est: s; non 2° opio.
ab eo imediate aīa patitur penā: s; ab ei⁹ silitudine fm̄
ymaginariā visionē: sic accidit dormiētib⁹ q̄ ex visione
aliquoꝝ terribiliū que se perpeti vident: veraciter affli
guntur: lic; ea a q̄bus affliguᷣ nō sint vera corpora: sed
silitudies corpoꝝ. Sed hec positio stare nō pōt: q2 in su ī̄proba°
perioribus est ostēsuz q̄ potētie sensitiue partis iter q̄s 3° opio.
est vis ymaginatiua nō manent in aīa separata. Et iō o; Idē 4°
dicere q̄ ab ipso corporali igne patitur aīa separata. S; scrip. di.
quō patiatur videᷣ difficile assignare. Quidā eni; dixe 44. q.
runt q̄ aīa sepata patitur ignē hoc ipso qd̄ videt. Qd̄ tā 3. ar. 3. ⁊
git Grego. in 4° dyal. dicēs. Ignē eo ipso patitur aīa quo in de vi.
videt. Sed cū videre sit ꝑfectio videntis. ois visio est ma. 26.
delectabilis inq̄ntum h;. vñ nihil inq̄ntum est visum est q. i.
afflictiuū: s; inq̄ntum apprehendiᷣ vt nociuū. Et iō aly
dixerunt q̄ aīa videns illū ignē ⁊ apprehēdēs vt noci
uū sibi ex hoc affligiᷣ. Qd̄ tāgit Greg. 4° dyal. dicēs. q̄
q2 aīa cremari se cōspicit: cremaᷣ. Sed tunc ⁊siderādū
restat vtrū ignis fm̄ rei veritatē sit nociuus aie vel nō.
Et si q̄dem nō sit aie nociuus fm̄ rei veritatē: seq̄tur q̄
decipietur in sua estimatione qua app̄hendit ip̄m vt no
ciuū. Et hoc videᷣ inopinabile precipue q̄ntū ad demo
nes qui acumine itellect⁹ vigent in rerū naturis cogno
scendis. Op; ḡ dicere q̄ fm̄ rei veritatē ille ignis corpo
reus aie sit nociuus. vñ Greg. in 4° dyal. cōcludit dicēs.
Colligere ex dictis euāgelicis possumus: q̄ incēdiū aīa
nō solū videndo s; experiēdo patiaᷣ. ¶ Ad inuestigādū
ḡ quō ignis corporeus aie vel demoni nociuus eē possit:
cōsiderādum est q̄ nocumentum alicui nō infertur fm̄
q̄ recipit id quo perficitur: s; fm̄ q̄ a suo ⁊trario ipedi
tur. vñ passio aie per ignē nō est fm̄ receptionē tm̄: sicut De q̄lī.
patitur itellectus ab intelligibili: ⁊ sensus a sensibili: s; pas. aie.
s; q̄ aliqd patitur ab altero per viā ⁊rietatis ⁊ obstacu
li. hoc aūt cōtingit dupliciter. Impeditur enim aliquid
vno modo a suo ⁊rio q̄ntum ad esse suū qd̄ h; ex aliq̄ for
ma inherente: ⁊ sic patitur aliquid a suo ⁊rio per altera
tionē ⁊ corruptionem: sicut lignū ab igne comburitur.
Aliqd aūt impeditur ab aliquo obstāte vel ⁊riāte quan
tum ad suā inclinationē: sicut nālis inclinatio lapidis
est vt feratur deorsum. Impeditur aūt ab aliquo obstā
te ⁊ vim inferente vt per violentiā quiescat vel per vio
lentiā moueatur. Neuter aūt modus passionis penalis
est in recognitione carente. Nā vbi non pōt esse dolor ⁊
tristicia: nō cōpetit rō afflictiōis ⁊ pene. Sed in h̄ñte co
gnitionē ex vtroq; modo passionis cōsequitur afflictio
⁊ pena: sed diuersimode. Nā passio que est s; alteratio
nem a cōtrario infert afflictionem ⁊ penā fm̄ sensibilē
dolorem: sicut cum sensibile excellens corrumpit armo
niā sensus. Et ideo excellentie sensibiliū ⁊ maxime tan
gibilium dolorem sensibilē inferunt: cōtemperationes
aūt eoꝝ delectāt propter conuenientiā ad sensū. Sed
sc̄da passio non infert penā fm̄ dolorem sensibilem: sed
fm̄ iteriorem tristiciā que oritur in homine vel in aīali
ex hoc q̄ aliquid interiori aliq̄ vi apprehenditur vt re
pugnās voluntati vel cuicūq; appetitui. vñ ea que sunt
cōtraria voluntati ⁊ appetitui affligunt: ⁊ magis inter
dum q̄ ea que sunt dolorosa secundū sensū. preeligeret
enim aliquis verberari ⁊ grauiter secundum sensū af
fligi: q̄ vituperia sustinere: vel aliqua huiusmodi que

voluntati repugnant. Scđm igitur p̄mum modum paſ-
ſionis aīa nō pōt pati penā ab igne corporeo. Non enim
poſſibile eſt ꝙ ab eo alteretur ꝛ corrumpat̃. Et ideo nō
eo modo ab igne affligitur: vt ex eo dolorem ſenſibilē
patiatur. poteſt autē pati anima ab igne corporeo ſcđo
modo paſſionis: inq̃ntū per hȯ ignē impedit̃ a ſua iclina
tione vel volūtate: qđ ſic pȝ. Aīa.n. ꝛ q̄lȝ corporalis ſuba
q̄ntū eſt de ſui nā nō eſt obligata alicui loco: ſȝ trāſcendit
totū ordinē corporaliū. Qȝ ḡ alliget̃ alicui ꝛ determinet̃
ad aliquē locū per quādā neceſſitatē: eſt ꝯ eiꝰ nāȝ ꝛ ꝯiū
appetitui nālī: ꝛ ħ dico niſi inq̄ntū ꝯiungit̃ corpori cuiꝰ ē
forma nālis: in quo aliq̄s ꝑfectiōeȝ ꝯſequtur. Qȝ aūt aliq̄
ſpūalis ſuba alicui corpori obliget̃: nō ē ex ṽtute corpis
potētis ſubāȝ icorporeā detinere: ſȝ ex ṽtute aliꝰ ſupio-
ris ſube alligātis ſpūalē ſubāȝ tali corpori: ſic ēt ꝑ artes
magicas ꝑmiſſiōe dina ṽtute ſupioꝝ demonū aliq̄ ſpūs
rebꝰ aliq̄bꝰ alligant̃ vel ānulis vel ymaginibꝰ vel hȯ re
bus. Et per hūc modū aīe ꝛ demones alligant̃ ṽtute di-
uina in ſui penā coporeo igni. vn̄ Augu. dic̃. 21. de ci. dei.
Cur nō dicamus q̄uis miris modis ēt ſpūs icorporeos
poſſe pena corporalis ignis affligi: ſi ſpūs hoīȝ ēt ipſi ꝑ
fecto icorporei ꝛ nūc pnt icludi corpalibꝰ mēbris: ꝛ tc̄ po
terūt corpoꝝ ſuoꝝ vinculis inſolubilr alligari. Adhere-
bunt ḡ ſpūs ſȝ icorporei corpalibꝰ ignibus cruciādi: acci
piētes ex ignibꝰ penā nō dātes ignibꝰ vitā. Et ſic verū ē
ꝙ ignis ille inq̄m ṽtute dina detinet aīaȝ alligatā: agit in
aīaȝ vt inſtrm̄ dine iuſticie: ꝛ inq̄ntū aīa appħēdit illū ignē
vt ſit ſibi nociuū: iteriori triſticia affligit̃. Que qdē ma
xima eſt cū ꝯſiderat ſe īfimis rebꝰ ſubdi: q̄ nata fuit deo
ꝑ fruitionē vniri. Maxia ḡ afflictio dānatoꝝ erit ex eo
ꝙ a deo ſepabunt̃: ſcđa vō ex ħ ꝙ rebꝰ corpalibꝰ ſubden
Ad p̄m tur: ꝛ infimo ꝛ abiectiſſimo loco.
2m 3m Et ꝑ hoc pȝ ſolo ad ſeptē q̄ p̄ obyciunt̃. Nō.n. di-
4m 5m cimus ꝙ aīs patiat̃ ab igne corporeo vl̃
6m ꝛ 7m recipiēdo tm̄: vel ſȝ alterationē a ꝯrio: put ꝑdicte obo-
8m nes ꝓcedūt. ¶ Ad 8m dōȝ: ꝙ inſtrm̄ nō agit ṽtute ſua ſed
ṽtute p̄ncipalis agētis. Et iō cū ignis agat in aīam vt in-
ſtrumētū dine iuſticie: nō ē attēdēda dignitas ignis: ſed
9m dine iuſticie. ¶ Ad 9m dōȝ: ꝙ corpora ſunt cōueniētia i-
ſtrumēta ad puniendū dānatos. Cōueniēs.n.ē vt q̄ ſuo
ſupiori. ſ. deo ſubdi noluerūt: rebꝰ īferioribꝰ ſubdant̃ per
10m penā. ¶ Ad 10m dōȝ: ꝙ deꝰ ꝛ ſi nō faciat ꝯ nāȝ: operat̃ tn̄
11m ſupra nāȝ: dū fac̃ qđ nā nō pōt. ¶ Ad 11m dōȝ: ꝙ eē ipaſſi-
bile a re corporali ꝑ modū alterationis aīe ꝯpetit ſm̄ rō-
nē ſue eēntie. ħ aūt mō nō patit̃ dina ṽtute: ſȝ ſic dcm̄ ē.
12m ¶ Ad 12m dōȝ: ꝙ ignis nō hȝ pōm agēdi in aīaȝ: vt ṽtu-
te ꝓpa agat ſic ea q̄ nālr agūt: ſȝ inſtralr tm̄: ꝛ iō nō ſeq̄t̃ ꝙ
13m mutet̃ a ſua nā. ¶ Ad 13m dōm: ꝙ neutro illoꝝ modoꝝ
14m aīa ab igne corporeo patit̃: ſȝ ſic dcm̄ eſt. ¶ Ad 14m dōȝ:
ꝙ ignis corporeꝰ ꝛ ſi nō calefaciat aīaȝ: hȝ tn̄ aliā opera-
tionē vel habitudinē ad aīaȝ: quā corpora nata ſunt hr̄e
15m ad ſpm̄: vt. ſ. eis aliq̄lr vniant̃. ¶ Ad 15m dōm: ꝙ aīa non
vnit̃ igni punienti vt forma: q̄ꝛ nō dat ei vitā: vt Aug. dic̃.
ſȝ vnit̃ ei eo mō q̄ ſpūs vniunt̃ locis corporeis ꝑ ꝯtactū
16m ṽtutis: q̄uis ēt nō ſint ipſoꝝ motores. ¶ Ad 16m dōȝ: ꝙ
ſic iā dcm̄ eſt aīa affligit̃ ab igne corporeo: inq̄ntū appre
hendit eū ſibi vt nociuū per modū alligatiōis ꝛ detētio
nis. ħ āt appħenſio affligere pōt ēt ſi cū nō eſt actu alliga-
ta: ex ħ ſolū ꝙ appħendit ſe alligatiōi deputatā: ꝛ per ħ
17m dr̄ demōes ſecū ferre gehēnā q̄cūq̄ vadūt. ¶ Ad 17m
dōȝ: ꝙ licȝ aīa ex hȯ alligatiōe nō ipediat̃ ab intellcūali
opōne: ipedit̃ tn̄ a q̄daȝ nālī libertate: q̄ eſt abſoluta ab oī
18m obligatiōe ad locū corporalē. ¶ Ad 18m dōȝ: ꝙ pena ge-
hēne nō ſolū ē aīaꝝ: ſȝ ēt corpoꝝ. ꝓp ħ ponit̃ ignis maxi
me pena gehēnalis: q̄ꝛ ignis ē maxie corpoꝝ afflictiuꝰ.

Nihilominꝰ tn̄ ꝛ alia erūt afflictia: ſȝ illō pſal. Ignis ſul
phur ꝛc̃. Cōpetit ēt amori iordinatio q̄ ē peccādi p̄nm: vt
ſic celū empyreū rn̄det igni charitatis: ita ignis inferni
rn̄deat iordinate cupiditati. ¶ Ad 19m dōȝ: ꝙ Aug. dicit 19m
nō determinādo ſȝ inq̄rēdo: vel ſi ħ opinādo dixit: exp̄ſ
ſe pꝰ modū ħ reuocat in 21. de ci. dei. vel pōt dici ꝙ ſuba
īferioꝝ dr̄ eē ſpūalis q̄ntū ad ꝓximū affligēs: qđ ē ignis
appħēſus vt nociuus per modū detētiōis ꝛ alligatiōis.
¶ Ad 20m dōȝ: ꝙ Greg. ħ itroduc̃ ꝑ modū obonis q̄rū- 20m
dā q̄ credebāt oēs penas q̄ a deo īfligūt̃ eē purgatorias
ꝛ nullā eē ꝑpetuā: qđ qdē falſū ē. Inferunt̃.n.a deo q̄dā
pene vel i hac vita vel poſt hāc vitā ad emēdatiōeȝ vel
purgationē. Quedā vō ad vltimā dānatiōeȝ. Nec tales
pene a deo īfligunt̃ eo ꝙ ipe delectet̃ i penis: ſȝ eo ꝙ de-
lectat̃ in iuſticia ſȝ quā peccātibꝰ pena debet̃. Sic etiā
apđ hoīes q̄dā pene īfligunt̃ ad correctiōeȝ eiꝰ q̄ punit̃
ſic cū pr̄ flagellat filiū. q̄dā aūt ad finalē ꝯdēnationē: ſic
cū iudex ſuſpēdit latronē. ¶ Ad 21m ꝙ pene ſūt ꝑ ꝯriuȝ 21m
q̄ntū ad itentionē peccātis. Nā peccās itēdit ꝓpe ſatiſfa
cere volūtati. pena ēt ē ꝯria volūtati ipſiꝰ: inq̄ntū ex ſapia
dina ꝓcedit vt illō in q̄ q̄rit aliq̄s ſuā volūtatē iplere in
ꝯriū ei vertat̃. Et ſic dr̄ in liꝰ Sap. ꝑ q̄ peccat q̄s ꝑ ħ ꝛ tor
quet̃. vn̄ q̄ꝛ aīa peccat corpalibꝰ ihērēdo: ad dinā ſapiaȝ
ꝑtinet vt ꝑ corpalia puniat̃. ¶ Ad 22m dōȝ: ꝙ aīa p̄mia 22m
tur ꝑ ħ ꝙ fruit̃ eo qđ ē ſupra ſe. punit̃ āt per ħ ꝙ ſubdit̃
hiis q̄ ſūt īfra ipſaȝ. Et iō p̄mia aīarū nō ſunt ꝯuenięter i-
telligēda niſi ſpūalr: pene aūt itelligunt̃ corporaliter.
¶ Et hec de anima dicta ſufficiant.

De vnione verbi icarnati. ꝛ hȝ. 5. arti. p̄.n. q̄rit̃
vtrū ħ vnio facta ſit in ꝑſona vel in
nā. 2° vtrū i xp̄o ſit vna tm̄ hypoſtaſis. 3° vtrū xp̄o ſit
vnū nālr vel duo. 4° vtrū i xp̄o ſit vnū tm̄ eē. 5° vtrū
in xp̄o ſit vna tm̄ operatio. Queſtio II.

QUeſtio eſt de vnione ṽbi icarnati.
Et p̄ q̄rit̃ vtrū hec vnio fcā
ſit in ꝑſona vel in nā. ¶ Videt̃ aūt ꝙ in p̄m
natura. dicit.n. Athanaſius ꝙ ſic aīa rō-
nalis ꝛ caro vnus eſt homo: ita deus ꝛ ho
mo vnus eſt chriſtus. Sed anima ratio-
nalis ꝛ caro vniunt̃ in vnā naturam hu-
manā. ḡ deus ꝛ hō vniunt̃ in vnā nām xp̄i. ¶ P̄. Dam. 2m
dicit in 3° li°. Hoc facit hereticis errorē: q̄ꝛ dicūt idē nāȝ
ꝛ hypoſtaſim. Sed hoc nō videt̃ falſuȝ eē: q̄ꝛ in quolibȝ
ſimplici ꝛ ꝑcipue in deo idē eſt ſuppoſituȝ ꝛ natura. ḡ nō
eſt falſuȝ qđ heretici dicunt ꝙ ſi vnio facta ſit in ꝑſona:
ꝙ ſit facta in natura. ¶ P̄. Dam. dicit in 3° lib°. ꝙ incō- 3m
uertibiliter ꝛ inalterabilr vnite ſunt adinuicem due na
ture. Sed vnio nārū videt̃ importare vnionē nālem. ḡ
vnio facta eſt in nā. ¶ P̄. in oībus illis in q̄bus ſuppoſi- 4m
tū aliq̄d hȝ ꝓter nām ſpēi: vel accn̄s: vel nām indiuidua
lē: neċe eſt ꝙ differat ſuppoſitū a natura: vt pȝ per pħm
in 7° meta. Sed ſi vnio humane nature ad verbū nō eſt
facta in nā humana. Non pertinebit ad nām ſpēi ipſius
verbi. ḡ ſequet̃ ꝙ ſuppoſitū verbi ſit aliud a nā diuine:
qđ eſt īpoſſibile. videt̃ ḡ ꝙ vnio facta ſit in nā. ¶ P̄. oīs 5m
vnio terminat̃ ad aliqđ vnū: qđ eſt poſterius ipſa vnio-
ne. Sed vnitas ꝑſone ṽbi cū ſit eterna non eſt poſterior
vnione que facta eſt in plenitudine temporis. ḡ vnio nō
eſt facta in perſona. ¶ P̄. vnio importat additamentū 6m
quoddā. vn̄ nō pōt fieri vnio in aliquo qđ eſt ſūme ſim-
plicitatis. Sȝ ꝑſona verbi cū ſit vere deus eſt ſūme ſim-
plicitatis. ḡ in ꝑſona ṽbi non pōt fieri vnio. ¶ P̄. duo q̄ 7m
nō ſūt vniꝰ generis: nō poſſunt in aliquo vniri. Ex linea
.n. ꝛ albedine nō fit vnuȝ. Sȝ hūana natura multo plus
differt a dina q̄s ea q̄ differūt genere. ḡ nō pōt ſimul hu-

8m mane ꝛ diuine nãe vnio fieri i ꝑsona vna. ¶ P. ꝑsona ꝛ nã
vbi differũt solũ ƒm modũ itelligẽdi: igr̃ in ꝑsona vbi
iportaƚ relo originis. nõ aũt in nã. Sꝫ per relõnẽ origi-
nis vbũ nõ referƚ ad humanã nãꝫ: sꝫ ad patrẽ. g̊ eodem
mõ se hñt ad nãm assumptã ꝑsona vbi ꝛ nã ei⁹. Si g̊ est
9m facta vnio in ꝑsona: erit facta vnio i nã. ¶ P. icarnatio
excitat nos ad deũ icarnatũ diligẽdũ. Sꝫ nõ debemus
plus diligere vnã ꝑsonã diuinã ꯙ aliã: qꝛ quoꝝ ẽ eadẽ bo
nitas oꝫ eẽ eadẽ dilectio. g̊ vnio icarnatiõis facta est in
10m nã cõi trib⁹ ꝑsonis. ¶ P. ƒm phm in 2⁰ de aĩa. viuere vi
uentib⁹ est eẽ. Sꝫ in xp̃o est duplex vita. s. hũana ꝛ diuina.
g̊ est illi duplex eẽ: ꝛ ꝑ ꝯñs duplex ꝑsona. Esse. n. ẽ suppo
11m siti vel ꝑsone. Nõ g̊ facta ẽ vnio i ꝑsona. ¶ P. sicut forma
ptis ꝯpaƚ ad mãꝫ: ita for⁹ toti⁹ ad suppo^m. Sꝫ for⁹ ptis n̄
pt eẽ nisi i mã ꝓpa. g̊ for⁹ toti⁹ q̃ ẽ nã nõ pt eẽ nisi i ꝓpo
suppo^m qd ẽ ꝑsona hũana. Et eadẽ rõe nã diuina ẽ ẽt i ꝑso⁹
12m diuina. g̊ si sint ibi due nãe oꝫ ꝙ sint ibi due ꝑso^e. ¶ P. oẽ
qd vere ꝑdicaƚ de aliq̊: põt supponere ꝑ ipso. Sed nã diuina
vere ꝑdicaƚ de ꝑsona vbi. g̊ põt supponere ꝑ ipsa. Si g̊ fcã
13m ẽ vnio in ꝑsona. vere põt dici ꝙ facta sit vnio in nã. ¶ P.
oẽ qd vniƚ alicui: aut vniƚ ei eẽntialr̃: aut accñtalr̃. Sꝫ
hũana nã nõ vniƚ vbo accñtalr̃: qꝛ sic retineret suaꝫ ꝑso
nalitatẽ ꝛ eẽnt due ꝑsone. Ois. n. suba alteri adueniens
retinet suã singularitatẽ: sicut vestis induta: ꝛ equ⁹ egtãtis.
g̊ aduenit ei eẽntialr̃ q̃si ꝑtinẽs ad eẽntiã vel nãꝫ vbi. ẽ
14m g̊ vnio facta in nã. ¶ P. nihil qd ꝯphẽdiƚ sub alio: extẽ
dit se ad aliqd extrĩsecũ: sicut qd ꝯphẽdiƚ loco nõ ẽ i exte-
riori loco. Sꝫ suppositũ cuiuslꝫ nãe ꝯphẽdiƚ sub nã illa.
vñ ꝛ dr̃ res nãe. sic. n. ꝯphẽdiƚ iduiduũ sub spẽ: sic spẽs
sub genere. Cũ g̊ vbũ sit suppositũ diuine nãe: nõ põt se ex-
tẽdere ad aliã nãꝫ vt sit ei⁹ suppositũ: nisi efficiatur nã
15m vna. ¶ P. nã se hꝫ ad suppositũ ꝑ modũ formalioris ꝛ
simplicioris ꝛ ꝯstituentis. H aũt mõ nõ põt se hr̃e nã hu
mana ad ꝑsonaꝫ vbi. g̊ ꝑsona vbi nõ põt eẽ ꝑsone hũane
16m nãe. ¶ P. actio attribuiƚ supposito vel ꝑsone: qꝛ actões
singulariũ sunt ƒꝫ phm. Sꝫ in xp̃o sunt due actiones. vt
Dam. pbat i. 3. li⁰. g̊ sũt ibi due ꝑsone. Nõ g̊ fcã est vnio
17m in ꝑsona. ¶ P. ꝑsona diffiniƚ eẽ nã ꝓprietate distincta. Si
g̊ facta ẽ vnio in ꝑsona. seqƚ ꝙ facta sit vnio in natura.

3p Sed cõtra est qd Aug. dic i li⁰ de fide ad petrũ. duaꝝ nãrũ vitas mãet i xp̃o ƒꝫ vnã ꝑso
2⁰ nã. ¶ P. ad orosiũ dic. duas nãs cog̊scim⁹ i vna nã filij.
Rñd. Rñdeo dicẽdũ: ꝙ ad euidẽtiã hui⁹ q̃ õnis. p̊ oꝫ ꝯsidera re qd ẽ nã. 2⁰ qd est ꝑsona. 3⁰ quõ vnio vbi
Idem p̊ icarnati facta ẽ i ꝑsona nõ i nã. ¶ Sciẽdũ ẽ g̊ ꝙ nomen
pt. q. 29. nãe a nascẽdo sumiƚ. vñ ꝑ ẽ dcã nã q̃si nascitura ipsa na-
art. 1. ad tiuitas viuẽtiũ. s. aĩaliũ ꝛ plãtarũ. deinde tractũ ẽ nomẽ
4. Et. 3. nãe ad pñ^m ꝑdicte natiuitatis. Et qꝛ hꝰ natiuitatis pñ⁹
pte. q. 2. ĩtrĩsecũ ẽ: vlteri⁹ deriuatũ ẽ nomẽ nãe ad sigñandũ ite-
ar. 3. Et ri⁹ pñ^m mot⁹: ƒm ꝙ dr̃ i 2⁰ phy. qꝛ nã ẽ pñ^m mot⁹ i eo in
3. scrip. quo ẽ ꝑ se nõ ƒꝫ accñs. Et qꝛ mot⁹ nãlis ꝑcipue in gñõne
d. 5. ar. 2 terminaƚ ad eẽntiã spẽi. vlterius eẽntia spẽi quã sigñat
diffõ nã vocaƚ. vñ ꝛ Boe. dic i li⁰ de duab⁹ naturis ꝙ nã
ẽ vnũqdq; iformãs specifica drĩa. Et h mõ h nã accipi-
tur. ¶ Ad itelligẽdũ ãt qd sit ꝑsona ꝯsiderandũ est ꝙ si
aliq̊ res ẽ in qua nõ sit aliud ꯙ eẽntia spẽi: ipsa eẽntia spẽi
erit ꝑ se iduidualr̃ subsistẽs. Et sic in hꝰ re idẽ eẽt realr̃
suppositũ ꝛ nã: sola rõne drñs: inq̃ntũ. s. nã dr̃ put est eẽn-
tia spẽi. suppositũ vo inq̃ntũ ꝑ se subsistit. Si vo aliq̊ res
sit itra quã ꝑter eẽntiã spẽi quã sigñat diffõ sit aliqd ali
ud: vel accñs: vel mã induiduãlis: tũc suppositũ nõ erit
oĩno idẽ qd nã: sꝫ hẽbit se ꝑ additionẽ ad nãm: sicut appet
vt pꝫ de ꝑcipue in his q̃ sunt ex mã ꝛ forma ꝯposita. Et qd dcm̃ ẽ
po. ma- de supposito itelligẽdũ ẽ de ꝑsona i rõnali nã. Cũ ꝑsona
te. 9. nihil aliud sit ꯙ suppositũ rõnalis nãe: ƒm ꝙ Boe. dic i

li⁰ de duab⁹ naturis: ꝙ ꝑsona ẽ rõalis nãe iduidua suba.
Sic g̊ pꝫ ꝙ nihil ꝓhibet aliq̊ vniri i ꝑsona: q̃ nõ sũt vni-
ta in nã. põt. n. induidua suba rõnalis nãe hr̃e aliqd qd
nõ ꝑtinet ad nãꝫ spẽi. Et h vniƚ ei ꝑsonalr̃ nõ nãlr̃. H igi
tur mõ accipiẽdũ ẽ ꝙ nã hũana vnita ẽ vbo dei i ꝑsona
nõ i nã: qꝛ si nõ ꝑtinet ad nãꝫ diuinã. Pertinet aũt ad ꝑso-
nã ipsi⁹: inq̃ntũ ꝑsona vbi assumẽdo adiũxit sibi humanã
nãꝫ. Sed de mõ hꝰ ꝯiũctiõis dubitatio ꝛ discordia acci
dit. videm⁹. n. in creaturis ꝙ duplr̃ aliqd alicui aduenit
. s. accñtalr̃ ꝛ eẽntialr̃. Nestori⁹ igiƚ ꝛ añ ipm theodorus Heresis
monesten⁹ posuerũt nãꝫ hũanã cõiũctã eẽ vbo accñtalr̃ nestorij
. s. ƒꝫ grẽ ihabitatiõeꝫ: ponẽtes ꝙ vbũ dei vnitũ erat hoĩ
xp̃o sic habitãs i ipo vt i tẽplo suo. vidẽs aũt ꝙ ois suba
ꝯiũcta alteri accñtalr̃ retinet seorsuꝫ suã ꝓpriã singula-
ritatẽ sic vestis adueniẽs hoĩ: aut domus ꝯtinẽs habita
torẽ: vñ seqtur ꝙ hõ ille habuerit ꝓpriã singularitatẽ q̃
ẽ ꝑsonalitas ei⁹. seq̊baƚ g̊ ƒꝫ nestoriũ ꝙ i xp̃o ꝑsona hois
eẽt distincta ꝑsona a ꝑsona vbi: ꝛ ꝙ eẽt ali⁹ fili⁹ hois ꝛ ali⁹
fili⁹ dei. vñ beatã vginẽ nõ ꝯfitebaƚ matrẽ dei: sꝫ matrẽ
hois. Sꝫ h ẽ oĩo absurdũ. Primo qdẽ qꝛ sacra scriptura Repro-
alr̃ loqtur de hoĩb⁹ in qb⁹ verbum dei habitauit ꝑ grãm batio
ꝛ alr̃ de xp̃o. nã de alijs dicit ꝙ factũ est vbũ dñi ad talẽ
ꝓphaꝫ: sꝫ de xp̃o dic: vbũ caro factũ est. i. hõ q̃si ipm ver
bũ ꝑsonalr̃ sit hõ. Scdo qꝛ apl̃s ad Phil. 2: hanc vnionẽ
exianitionẽ filij dei vocat. Manifestũ ẽ aũt ꝙ ihabita-
tio grẽ nõ sufficit ad rõnẽ exianitiõis: alioqn exinanitio
ꝯpeteret nõ solũ filio sꝫ ẽt pr̃i ꝛ spũi. s. de q̊ dñs dic Joã.
14. apud nos manebit: ꝛ in nobis erit: ꝛ de se ꝛ pr̃e: ad eũ
veniem⁹: ꝛ apud eũ mãsionẽ faciem⁹. ꝑꝑ h igiƚ ꝛ multa
alia ꝑdict⁹ error dãnat⁹ ẽ in ꝯcilio ephesino. Quidã vo 2⁰ here-
cũ nestorio sustinẽtes humanã nãm accñtalr̃ vbo adue- sis.
nisse: voluerunt euitare dualitatẽ ꝑsonaꝝ quã ponebat
nestori⁹: ponẽtes ꝙ vbũ assumpsit aĩam ꝛ corp⁹ sibi inui-
cẽ nõ vnita: vt sic nõ ꝯstitueret ꝑsona hũana ex aĩa ꝛ cor
pore. Sꝫ ex h seqtur mai⁹ icõueniẽs: ꝙ xp̃s nõ vere fuerit
hõ: cũ rõ hois ꝯsistat in vniõe aĩe ꝛ corpis. Et iõ ẽt hic er- Repro-
ror damnatus est sub Alexandro 3⁰ in cõcilio turonensi. batio
Alij vo acceperũt aliã ptẽ ponẽtes nãm hũanã vbo eẽn
tialr̃ aduenire: vt q̃si ꝯflareƚ vna nã siue eẽntia: ex nã di 3⁰ here-
uina ꝛ nã humana. Et ad h qdeꝫ appollinaris laudicen sis.
sis tria dogmata posuit: vt Leo papa dicit i epl̃a q̊dã ad
Cõstãtinopolitanos. quoꝝ p̊^m fuit ꝙ posuit aĩaꝫ nõ esse
vnitã i xp̃o: sꝫ vbũ carni loco aĩe aduenisse: ꝛ sic ex vbo ꝛ
carne fieret vna nã: sicut in nobis ex aĩa ꝛ corpe. In q̊ qdẽ
dogmate appollinaris secut⁹ ẽ nestoriũ. Sꝫ qꝛ euangeli
ca scriptura expsse de aĩa xp̃i loqƚ ƒm illud Jo. 2. Ptãtẽ
habeo ponẽdi aĩaꝫ meã: icidit 2^m dogma: vt poneret qdẽ
aĩaꝫ sensitiuã eẽ i xp̃o. nõ ãt rõnalẽ: sꝫ vbũ fuisse hoĩ xp̃o
loco itellc̃s. Sꝫ h ẽ icõueniẽs. qꝛ ƒꝫ h vbũ nõ assumpsis-
set hũanã: sꝫ bestialẽ nãꝫ: vt Aug. ꝯ eũ arguit in li⁰. 83. q.
Tertiũ dogma ei⁹ fuit ꝙ caro xp̃i ẽ de femia sumpta: sꝫ
fcã de vbo i carnẽ mutato atq; ꝯuerso. H ãt ẽ maxĩe ipos
sibile: qꝛ vbũ dei cũ sit vere de⁹ ẽ imutabile oĩno. vñ ꝑꝑ h
dogmata dãnat⁹ ẽ appollinaris i ꝯcilio ꝯstatinopolitão:
ꝛ eutices q ei⁹ tertiũ dogma execut⁹ ẽ in ꝯsilio calcedo-
nẽsi. Sic igiƚ si nõ ẽ fcã vnio i ꝑsona: sꝫ solũ ƒꝫ hitationẽ
ƒꝫ nestoriũ: nihil nouũ i xp̃i icarnatiõe accidit. Qꝫ vo fa
cta sit vnio in nã ƒm appollinarẽ ꝛ euticẽ: est oĩno ipoƚ: Repro-
qꝛ. n. species rerũ cũ sint sicut numeri in qbus addita vl batio di
subtracta variant spẽm: vt dicit in. 8. metaph. q̊cũq; nã ctoꝝ
est in se ꝑfecta ipossibile est ꝙ recipiat alteri⁹ nature ad-
ditionẽ: vel si reciperet nõ eẽt eãdeꝫ nã sꝫ alia. diuina aũt
nã est ꝑfectissima. silr̃ ẽt hũana natura hꝫ ꝑfectionẽ sue
spẽi. vñ ipossibile est ꝙ vna alteri adueniat vnione na-
turalẽ. Et si eẽt possibile iã id qd ex vtroq; ꝯstitueret:

neqꝫ esset nā dīna: neqꝫ humana. Et sic xp̄s eēt: neqꝫ hō:
neqꝫ deus: qḋ est incōueniēs. Relinquitur ḡ ꝙ hūana nā
nō est vnita v̄bo: neqꝫ accn̄talr: neqꝫ eēntialr: sed subalr:
fm ꝙ suba significat hypostasim: ⁊ hypostatice vel psonalr.
huiꝰ aūt vniōis exēplū in rebꝰ creatis nullū est ppinquius
ꝙ̄ vnio aīe rōnalis ad corpꝰ: qḋ ponit athanasius.
Nō qdē fm ꝙ aīa est forma corporis: qꝛ v̄bū nō potest
eē forma in mā: sꝫ fm ꝙ corpꝰ est aīe instrm: nō quidē
extrinsecū ⁊ aduenticiū: sꝫ ppriū ⁊ ꝯiunctū: vn̄ ⁊ Damascenus
dicit humanā nām eē organū verbi. Esset aūt
adhuc similrꝰ: sic Aug. dicit ꝯ̄ Felicianū: si fingamus sic
plerīqꝫ volunt esse in mundo aīam gnālem q̄ possibilē
nām ad diuersas formas vnā facere de se psonā. Sꝫ tn̄
oīa hꝰ extra sunt deficiētia: qꝛ vnio instri est accn̄talis.
Sꝫ hec est q̄dā vnio singularis supra oēs modos vnionis
nobis notos. Sicut .n. deus est ipsa bonitas ⁊ suū eē:
ita ēt est ipsa vnitas per essentiā. Et iō sic v̄tus eiꝰ nō est
limitata ad istos modos bonitatis ⁊ eē qui sunt in creaturis:
sꝫ pōt facere nouos modos bonitatis ⁊ esse nobis
icognitos: ita ēt per īfinitatē sue v̄tutis potuit facere nouū
modū vnionis: vt humana natura vniret̄ v̄bo psonaliter:
nō tn̄ accn̄talr: ꝙ̄uis ad hoc in creaturis nullū sufficiēs
exēplū iueniat̄. vn̄ Aug. dic̄ in epl̄a ad Uolusianū
de h mysterio loquēs. Si rō q̄rit̄ non est admirabile. si
exēplū poscit̄ nō est singulare. demus deo quicqd posse:
qḋ fatemur nos iuestigare nō posse. In talibꝰ .n. tota rō
facti est potētia faciētis. Et Diony. dic̄ in caᵒ. z. de di. no.
Jesu fm nos dina ꝯpositio. i. vnio ⁊ ieffabilis est v̄bo oī
⁊ ignota mēti: tn̄ ⁊ ipsi ꝑ dignissimoꝝ angeloꝝ.

Ad pᵐ Ad primum ḡ dōm: ꝙ silitudo nō attendit̄ ꝙ̄tū ad h ꝙ ex aīa ⁊ carne sit vna ho
minis nā: sꝫ ꝙ̄tū ad hoc ꝙ vtrobiqꝫ ꝯstituit̄ vna psona.
zᵐ ¶ Ad zᵐ dōm ꝙ ꝙ̄uis in dinis nā ⁊ suppositū siue psona
nō differāt realr. differūt tn̄ rōne: vt dcm̄ ē. Et qꝛ idē
est subsistēs in nā humana ⁊ dina: nō aūt eadē eēntia ex
vtroqꝫ cōponit̄. ide est ꝙ vnio facta est in psona: ad cuiꝰ
rōnē ptinet subsistere. nō est aūt ad nām q ipoztat essentiā
rei. ¶ Ad 3ᵐ dōm: ꝙ nāe qdē vnite sunt in xp̄o non
3ᵐ tn̄ in nā: sꝫ in psona: qḋ appet ex h ipso qḋ dicunt̄ icōuertibilr
⁊ inalterabilr nāe eē vnite. ¶ Ad 4ᵐ dōꝫ: ꝙ here
4ᵐ tici dicētes ꝙ nō est facta vnio in persona: sꝫ ꝙ sit facta
vnio in nā: nō reputabant aliud eē psonam ⁊ aliud nām
5ᵐ nec re nec rōne: ⁊ iō decipiebant̄. ¶ Ad 5ᵐ dōm: ꝙ proprie
fm vnionē dr̄ aliqd vnitū: sicut fꝫ vnitatē dr̄ aliqd
vnū. Et iō vnio nō itelligit̄ terminari ad psonā dinā fꝫ
ꝙ est vna in se ab eterno: sꝫ fm ꝙ est vnita humane nāe
in tpe. Et ita vnio fm modū itelligēdi ꝑcedit psonā: nō
6ᵐ put est vna sꝫ put est vnita. ¶ Ad 6ᵐ dōm: ꝙ vnio non
dr̄ fieri in psona dina q̄si ipsa psona dina cōstituatur ex
duobꝰ sibīuicē vnitis. hoc .n. eiꝰ sūme simplicitati repugnaret.
Sꝫ dr̄ vnio eē facta in psona inꝙ̄tū dina psona
simplex subsistit in duabꝰ naturis. s. dina ⁊ humana.
7ᵐ ¶ Ad 7ᵐ dōm: ꝙ duo q̄ sunt diuersa fm genus: nō vniūtur
in vnā essentiā vel nāꝫ. nihil tn̄ ꝓhibet quin vniant̄
in vno supposito. Sicut ex linea ⁊ albedine nō fit aliqua
8ᵐ eēntia: inueniunt̄ tn̄ in vno supposito. ¶ Ad 8ᵐ dōm: ꝙ
psona filij dei duplr pōt cōsiderari. vno mō fm cōeꝫ rationē
psone: put significat qḋdā subsistēs. Et fꝫ h vnio
facta est in psona fm rōnē psone: sic̄ supra dcm̄ est. Alio
mō pōt in psona filij ꝯsiderari id qḋ est ppriuꝫ psone filij.
s. relatio qua refertur ad patrē. Et fꝫ huiꝰ relationis
9ᵐ rōnem nō ꝯsiderat̄ vnio duarū naturaꝝ. ¶ Ad 9ᵐ dōꝫ:
ꝙ sicut icarnatio nihil bonitatis adycit ad psonā dinā:
⁊ ita ēt nihil adycit ei diligibilitatis. vn̄ psona v̄bi icarnati
nō est plus diligēda ꝙ̄ psona verbi simplr: lꝫ sit fm
aliā rōnē diligēda: q̄ tn̄ rō sub vniuersali bonitate verbi
cōprehēdit̄. Et ppter h ēt nō sequit si icarnatiōis vnio
facta est in vna psona ⁊ nō in alia: ꝙ ppter hoc vna psona
sit magis diligēda ꝙ̄ alia. ¶ Ad 10ᵐ dōm ꝙ esse est ⁊ 10ᵐ
psone subsistētis ⁊ nature in qua psona subsistit q̄si fꝫ illam
nām eē hūs. Esse igit̄ psone verbi icarnati est vnuꝫ
ex pte psone subsistētis: nō āt ex pte nāe. ¶ Ad 11ᵐ dōꝫ: 11ᵐ
ꝙ nō eodē mō se hꝫ nā ad suppositū: sic̄ se hꝫ forma ad
mām. Materia .n. nō cōstituit̄ in eē nisi per formā: ⁊ iō
forma reqrit determīatā mām quā faciat eē in actu. Sꝫ
suppositū nō solū ꝯstituit̄ per nām spēi: sꝫ etiā alia q̄daꝫ
pōt hēre. Et iō nihil ꝓhibet nām aliquā attribui supposito
alterius nāe. ¶ Ad 12ᵐ dōm: ꝙ nā diuina ꝑdicat̄ de 12ᵐ
psona dina ppter identitatē rei. nō aūt fm pprietatem
modi significādi. Et iō non opꝫ ꝙ supposito vno supponat̄
alterū: qꝛ ēt in dinis hec est v̄a. psona generat: nō tn̄
hec est v̄a. eēntia generat. ¶ Ad 13ᵐ dōm: ꝙ hūana natu 13ᵐ
ra vnita ē v̄bo: nō qdē accn̄talr: neqꝫ ēt eēntialr q̄si ptinens
ad dinā nām v̄bi: sꝫ subalr. i. hypostatice q̄si pertinēs
ad verbi hypostasiꝫ vel psonā. ¶ Ad 14ᵐ dōm: ꝙ 14ᵐ
psona v̄bi ꝯp̄hēdit̄ sub nā v̄bi. Nec pōt se ad aliqd vltra
extēdere. Sꝫ nā v̄bi rōne sue īfinitatis ꝯp̄hēdit oēꝫ nāꝫ
finitā. Et iō cū psona v̄bi assumit nāꝫ hūanā nō se extendit
vltra nām dinā: sꝫ magis accipit qḋ est īfra. vn̄ dr̄ ad
Phil. zᵒ. ꝙ cū in forma dei eēt dei filiꝰ semetipm exinanit.
nō qdē deponēs magnitudinē forme dei: sꝫ assumēs
puitatē hūane nāe. ¶ Ad 15ᵐ dōꝫ: ꝙ sic̄ nā v̄bi ē īfinita: 15ᵐ
ita ⁊ psona v̄bi īfinita ē. Et iō nā diuina v̄bi corrndet ex
equo ipsi psone v̄bi fꝫ se: nā aūt hūana corrndet v̄bo fꝫ
ꝙ factū ē hō. vn̄ non opꝫ ꝙ nā sit simplicior ⁊ formalior
illo hoīe q est v̄bū caro factū: ⁊ ꝯstituēs ipꝫ iꝙ̄tū est hō.
¶ Ad 16ᵐ dōꝫ ꝙ actio ē suppositi fꝫ aliquā nāꝫ vel formā. 16ᵐ
Et iō nō solū diuersificāt̄ actiōes fꝫ diuersitatē suppositoꝝ:
sꝫ ēt fꝫ diuersitatē nāe vel forme: sic̄ ēt in vno ⁊
eodē hoīe alia actio ē videre: ⁊ alia audire: pp diuersas
potētias. vn̄ i xp̄o pp duas nās sunt due actiōes: licet sit
vna psona vl̄ hypostasis. ¶ Ad 17ᵐ dōꝫ: ꝙ psona ē qdeꝫ 17ᵐ
suba distīcta pprtate ad dignitatē ptinēte. nō aūt fm ꝙ
suba signat eēntiā vel nāꝫ. sꝫ fm ꝙ signat hypostasim.

¶ Utrum in xp̄o sit vna tm̄ hypostasis.

Secundo q̄rit̄ vtruꝫ in xp̄o sit vna tm̄ hypostasis vl̄ suppositū aut
duo. Et vr̄ ꝙ nō sit vna tm̄. Dic̄ enī Aug. ī liᵒ ꝯ̄ pᵐ
Felicia. In mediatore dei ⁊ hoīuꝫ: aliḋ dei filiꝰ
aliḋ hoīs filiꝰ fuit. Sꝫ nihil qḋ ē vnū supposito
vl̄ fꝫ hypostasiꝫ ē aliḋ ⁊ aliḋ. ḡ i xp̄o nō ē vnū suppositū
tm̄ vel hypostasis. ¶ P̄. Aug. dic̄ i liᵒ de tri. ꝙ i xp̄o zᵐ
vtrūqꝫ ē deꝰ pp suscipiētē deū: ⁊ vtrūqꝫ hō pp suscipiētē
hoīeꝫ. Sꝫ nihil qḋ ē vnuꝫ supposito vel fꝫ hypostasim ē
duo vt possit dici vtrūqꝫ. ḡ i xp̄o nō ē vna hypostasis tm̄:
siue suppositū. ¶ P̄. nā humana i xp̄o q̄dā suba ē. Sꝫ nō 3ᵐ
fuit suba vl̄is: qꝛ suba vl̄is nō ē ex̄ aīaꝫ. ḡ fuit suba pticularis.
Sꝫ suba pticlarl̄ ē hypostasis. ḡ ī xp̄o hūana nā fuit
hypostasis sed humana nā ī xp̄o ē aliqd ꝑter hypostasiꝫ
v̄bi di. ḡ ī xp̄o ē aliq̄ hypostasis ꝑter hypostasiꝫ v̄bi dei.
Et ita ī xp̄o sūt plēs hypostases. ¶ P̄. h nomē hō vniuo 4ᵐ
ce dr̄ de xp̄o ⁊ de petro. Sꝫ cū dr̄ de petro nihil aliḋ ipoztat
ꝙ̄ aliqd ꝯpositū ex aīa rōnali ⁊ corpe. ḡ neqꝫ ēt cū dr̄
de xp̄o. sꝫ ꝑter aīaꝫ ⁊ corpꝰ ē ī xp̄o hypostasis vel suppoᵐ
v̄bi di. ḡ ī xp̄o aliḋ ē hypostasis vl̄ suppositū hūane nāe.
⁊ aliud ypostasis vel suppositū dinine. Et sic in xp̄o nō ē
vna tm̄ ypostasis vel suppositū. ¶ P̄. nihil īfiniᵐ cōtine 5ᵐ
ri pōt sub natura finita. Sꝫ suppositū vel hypostasis dei
v̄bi īfinitatē hꝫ. ḡ nō pōt ꝯtineri sub nā hūana q̄ ē finita.
Sꝫ oē suppositū ꝯtinet̄ sub nā cⁿ ē suppoᵐ. ḡ suppoᵐ qḋ ē

vbū dei nō pōt eē suppositū hūane nāe:sȝ nec ē eē aliqđ
aliud suppositū.ğ in xpo ē aliqđ aliđ suppositū pter sup/
positū qđ est vbū dei.sūt ğ i xpo duo supposita vel bypo
6º stases. ℂ P̄.sic se bȝ gen⁹ ad spēz:ita se bȝ spēs ad īdiui/
duū.Sȝ eadē spēs nō pōt eē in diuersis gnib⁹.ğ vnū idi
uiduū nō pōt eē i diuersis spēb⁹.Sȝ bypostasis est suba
īdiuidua:ꝛ silr suppositū.ğ nō pōt eē vna bypostasis vel
suppositū humane nature ꝛ dine que nō sunt vnius spēi.
7º ℂ P̄.sic in trinitate est vna natura in trib⁹ psonis:ita in
xpo sunt due nature in vna psona.Sȝ tres persone sunt
vnū ppter vnitatē nāe:fm illud Jo.io.Ego ꝛ pr̄ vnū su/
mus ğ xps est duo ppter dualitatē naturarū.Sȝ de nul
lo qđ est vnū supposito vel fȝ bypostasiȝ pōt dici φ sint
8º duo.ğ xps nō ē vnū supposito vel fm bypostasim. ℂ P̄.
xps fm φ est filius dei bȝ aliqđ cōe cū pr̄e.fm aūt φ dr̄
filius hōis nihil bȝ cū pr̄e cōe.ğ in xpo aliud est fili⁹ dei
ꝛ aliud fili⁹ hōis.Nō est ğ vnū suppositū vel fȝ byposta
9º siȝ. ℂ P̄.id qđ ē de se icōicabile.nō videt̄ de se posse fie
ri cōicabile:sic nec qđ de se ē ipossibile pōt fieri possibile:vt
Cōmē.dicit in.io.meta.Sȝ humana nā fm φ est in xpo
de se est icōicabilis:cū sit aliqđ pticulare.ğ nō pōt cōica
ri supposito dine nāe.nō ğ pōt eē idē suppositū humane
10º nāe ꝛ dine. ℂ P̄.vnūqđqȝ resoluit̄ in ea ex qbus ꝯsistit.
Si dr̄ p ipossibile φ vbū dei deponeret humanā nām:iam
humana nā hēret bypostasim ppriā ꝛ suppositū.ğ ꝛ ad/
huc vnita bȝ ppriā bypostasim ꝛ suppositū.nō ğ est ibi
11º vna bypostasis tm̄ vel suppositū vnū. ℂ P̄.nō magis de/
pendet nā a supposito q̄ȝ suppositū a nā.Sȝ nō potuit a
vbo dei assumi suppositū hūane nāe:qn assumeret̄ ipsa
nā humana.ğ neqȝ ēt potuit assumi natura humana:qn
assumeret̄ suppositū humane nature.Sed assumens nō
est assumptū.ğ suppositū humane nature non est ipsum
12º suppositū vbi dei.ğ in xpo sunt duo supposita. ℂ P̄.aia
ꝛ corpus in xpo nō fuerūt minoris virtutis aut dignita/
tis q̄ȝ in nobis.Sed in nobis ex cōpositione aie ꝛ corpo
ris cōstituit̄ bypostasis siue suppositū.ğ ꝛ in xpo.nō aūt
suppositū vel bypostasis verbi dei qđ est eternū cū pre/
dicta vnio sit tēporalis.ğ in xpo sunt duo supposita vel
13º due bypostases. ℂ P̄.in xpo sunt tres sube corpus aia ꝛ
deus.Sed aia nō est suppositū corporis.ğ de⁹ nō est sup
14º positū humane nature. ℂ P̄.fm Porphyriū idiuidua/
tionē facit aggregatio ppr̄ietatū quas impossibile est in
alio reperiri.Sed in xpo fuit aggregatio pprietatū per/
tinentiū ad humanā nām:que nō possunt in alio reperi
ri.ğ fecerunt idiuiduationē.nō aūt indiuiduationē vbi
dei:qđ nō est susceptiuū accitium.ğ in xpo est aliud idi
uiduū siue suppositū q̄ȝ suppositū verbi dei.Sunt ğ in
15º xpo duo supposita. ℂ P̄.in bis quoꝝ non est aliq̄ ppor/
tio nō pōt fieri vnū.Sed dine nature que est īfinita nul
la est pportio ad humanā que est finita.ergo non potest
ex duabus naturis fieri vna bypostasis vel vnuȝ suppo
16º situm. ℂ P̄.generatio terminat̄ ad suppositū.partic
lare enim est qđ generat̄.Sed in xpo est duplex natiui/
tas:temporalis.s.ꝛ eterna.ğ in xpo est duplex suppositū
17º ꝛ nō vnum tm̄. ℂ P̄.verbuȝ dei assumpsit corpus ꝛ ani
mā.nō qdem vt separata sed vt vnita.Sed suppositum
humane nature nihil est aliud q̄ȝ anima ꝛ corpus prout
sunt vnita.ğ in xpo est aliud suppositum preter supposi/
18º tū verbi dei. ℂ P̄.nō pōt esse ideȝ simplex ꝛ cōpositū.
Sed suppositū humane nature est compositū:cū huma
na natura sit ꝯposita.nō.n.suppositū pōt esse simplicius
q̄ȝ natura cui⁹ est suppositū.ğ cū suppositū dine nature
sit simplex:erit i xpo aliud suppo^m pter suppo^m dine nāe.
3 p Sed cōtra est φ Dam.dicit in.3.lib°. In dño iesu
xpo vnam bypostasim cognoscimus.

ℂ P̄.eoꝝ que differunt supposito:vnū de altero nō pre 2º
dicat̄.Si ğ in xpo eēt aliud suppositū hōis ꝛ aliud dei:
nō posset dici φ hō sit de⁹ vel de⁹ est hō:qđ est erroneū.
nō ğ in xpo est aliud suppositū dei ꝛ aliud hōis.

Respondeo dōm:φ quidā volentes euitare ne Rñ:
storij heresim ponētis in xpo duas
personas:posuerunt in xpo vnam personam:sȝ duas by/
postases:siue duo supposita dicētes hunc hominē demō
strato xpo esse suppositum ꝛ bypostasim humane natu/
re.nō aūt diuine:qꝛ per hoc qđ dicit̄ hic homo:nihil ali/
ud importatur q̄ȝ quedam particularis suba ex anima ꝛ
carne cōposita.pertinere tm̄ dicebant humanā byposta/
sim vel suppositū ad personā verbi:ppter hoc qđ est a
verbo assumpta.Et hec est opinio que ponit̄ pma in 7ª
distinctione tertij sniarum.Sed qui hoc posuerūt.pmo
quidē vocem ppriam ignorauerunt.bypostasis.n.nihil
aliud est q̄ȝ indiuidua substātia:que etiā significatur no
mine suppositi.Dicit aūt Boeti⁹ in lib° de duabus natu
ris φ psona est indiuidua substātia rōnalis nature.Sic
ergo patet φ non potest esse bypostasis rōnalis nature:
quin sit persona.Manifestum est aūt naturā humanaȝ
esse rōnalem naturam.vnde si in xpo sit ppria byposta/
sis humane nature:vel pprium suppositū preter bypo
stasim vel suppositū verbi dei:ꝯsequens est φ sit ppria
persona humane nature in christo preter bypostasiȝ ver
bi:ꝛ sic non differt hec positio a positione nestorij.Secū
do:qꝛ si detur φ persona addat supra bypostasim in rō/
nali natura pprietatem aliquā ad dignitatem pertinen
tē:sicut dicunt̄ aliqui personatū hēre q̄si aliquā dignita
tem habentes:sequit̄ φ vnio humane nature ad verbū
nō sit facta nisi in aliquo accitali.i.in aliqua pprietate
ad dignitatē ptinēte:qđ etiā nestori⁹ posuit.Unde sciē/
dum est:hoc esse heresim damnatam in 5° concilio apud
Cōstantinopolim celebrato.vbi sic legitur.Si quis in/
troducere conatur i mysterio xpi duas subsistētias seu
duas personas in vnaȝ personā dicit fm dignitatē ꝛ ho/
norem ꝛ adorationē sicut theodolus ꝛ nestorius insanie
tes cōscripserunt:talis anathema sit.Nec eniȝ adiectio/
nem persone vel subsistētie suscipit sancta trinitas icar/
nato vno de sancta trinitate dei vbo.Ut igr̄ sciri possit
quid in talibus cōcedendū sit:ꝛ quid negandū:conside/
randū est φ nominū ad indiuiduationē pertinētiū siue
sint nomina pme impositionis sicut persona ꝛ byposta/
sis que significāt res ipsas:siue sint nomina scđe impo/
sitionis:sicut indiuiduū suppositum ꝛ hō que significāt
intētionē indiuiduitatis:quedam eoꝝ pertinēt ad solū
genus substātie:sicut suppositū ꝛ bypostasis que de acci
dētibus nō dicunt̄:ꝛ psona in rōnabili natura:ꝛ etiā res
nature fm acceptionē hylarij.quedā vo pertinent ad i/
diuiduationē in quocūqȝ genere:sicut idiuiduū particu
lare ꝛ singulare:que etiā in accidētibus dicunt̄.Est aūt
substātie pprtū vt per se ꝛ in se subsistat:accitis aūt est
in alio eē.Et iđ illa nomina que ptinent ad idiuiduatio
nē sube i illis solū locuȝ hñt q̄ p se ꝛ in se subsistūt.Et pp
h ēt de ptib⁹ subaꝝ nō dñr:qꝛ nō sunt in se ipsis:sȝ i toto:
q̄uis nō sint in subo:de qb⁹ tm̄ dici pñt noia ad idiuidua
tionē ptinētia ꝯueniēter tā i subȝs q̄ȝ in accitib⁹.nō.n.
pōt dici φ h man⁹ sit psona:vel bypostasis:aut supposi/
tū:q̄uis dici possit φ sit aliqđ pticulare singulare vel i/
diuiduuȝ.Man⁹.n.ꝛ si ptineat ad gen⁹ sube:qꝛ tm̄ nō est
suba ꝯpleta in se subsistēs:nō dr̄ bypostasis aut supposi/
tū vel psona.Sic igit̄ qꝛ hūana nā in xpo nō p se sepatiȝ
subsistit:sȝ existit i alio.i.i bypostasi vbi dei.nō qdeȝ sic
accñs in subo:neqȝ ppe sic ps in toto:sȝ p ieffabilē assum
ptionē:iđ hūana nā i xpo pt qdē dici idiuiduū aliqđ:vl

particulare vel singulare:non tñ pôt dici vel ypostasis:
vel suppositũ:sic̃ nec ꝑsona. vñ relinquitur ꝙ l xp̃o nõ est
nisi vna ypostasis vel suppositũ.s.diuini ꝟbi.

Ad p^m **Ad primum** ḡ dõm:ꝙ de xp̃o dr̃ z diña z hũa
na.Et si q̃rat id de quo dr̃:vnuz
z idẽ est.si aũt ɔsiderec̃ id ꝑ3 ꝙ ꝑdicant̃ aliud z aliud ẽ:
vt Aug.dicit in p̊ de triní.q2 ꝑm nãm diuinam de xp̃o ꝑdi
cant̃ diuĩa q̄dẽ ꝑm nãm diuinam:humana ꝟo ꝑm nãm hu
manã.Cũ ḡ dr̃ ꝙ in xp̃o aliud est dei filius:z aliud hoĩs
filius:alietas nõ est referẽda ad id de quo vtrũq3 ꝑdica
tur qȯ est vnũ suppositũ vtriusq3 filiationis:s3 ad id ꝑm
ꝙ ꝑdicatur.Et iȯ Aug.ibidẽ subiungit aliud inq̃3 pro di
stinctiõe sube.i.nãe:nõ ali⁹ pro vnitate ꝑsone. ¶ Ad 2^m
2^m dõm:ꝙ de xp̃o ꝑdicat̃ quidẽ diña natura:s3 humana nã
de eo ꝑdicari nõ pôt:sicut nec de petro cũ quo est vniuo
ce hõ.vñ nõ pôt dici ꝙ xp̃s sit duo vel vtrũq3 quasi sint
due nature.Suppositũ aũt humane nãe ꝑdicat̃ q̄dẽ de
xp̃o:s3 nõ ponit in numerũ cũ supposito diuĩe nãe: vt ostẽ
sum est.vñ relinquitur ꝙ cũ xp̃s dr̃ vtrũq3 itelligat̃ mate
rialiter:sicut cũ dr̃ paries z tectũ sunt domus:q2 vtrũq3
ad vnã domũ cõcurrit.vñ z Aug.in li° ɔtra Felicianum
dicit ꝙ vnus atq3 idem hõ z corpus docet̃ z animus:vl̃
pôt dici ꝙ hoc qȯ dr̃ vtrũq3 referẽdũ est ad numerũ no
minũ duas naturas significãtium.hõ.n.xp̃s dr̃ z deus z
hõ:sicut z de⁹ verbũ:dr̃ de⁹ z hõ. Et hoc est ꝙ dr̃ vtrũq3
deus ꝓpter suscipientẽ deuz:q2.s.hoc nomẽ deus ꝑdica
tur z de dõ z de hoĩe:z vtrũq3 hõ ꝓpter suscipiẽtẽ hoĩez:
3^m q2 hoc nomen hõ de vtroq3 ꝑdicat̃ . ¶ Ad 3^m dõm:ꝙ ad
rõnẽ ypostasis vel suppositi nõ sufficit ꝙ aliq̄d sit parti
culare in genere sube:s3 vlterius req̄rit̃ ꝙ sit ꝑfectũ z in
4^m se subsistẽs:vt dcm̃ est. ¶ Ad 4^m dõm:ꝙ vniuocatio z
equiuocatio attendit̃ ꝑm ꝙ rõ nominis est eadẽ vel nõ
eadẽ. Rõ aũt noĩs est quã significat diffinitio. Et iȯ eq̃
uocatio z vniuocatio ꝑm significationẽ attẽdit̃:z nõ ꝑ3
supposita.Et iȯ h̃ nomẽ hõ vniuoce dr̃ de xp̃o z ð petro:
q2 vtrobiq3 significat vnã nãz.s.humanã ɔpositã ex aĩa
z corpore:s3 in xp̃o supponit suppositum eternuz qȯ non
5^m supponit in petro. ¶ Ad 5^m dõm:ꝙ esse ifinitum conue
nit supposito vel ypostasi verbi dei ꝑm diuinam nãm.ꝑm
ꝟo humanã naturaz cõpetit ei esse sub natura humana.
vñ Diony.dicit p̊ cap°.de di.no.ꝙ intra nostram factus
est nãm qui oẽm ordinez ꝑm oẽm nãm sup̃subaliter ex
6^m cedit. ¶ Ad 6^m dõm:ꝙ nomẽ spẽi significat nãm sicut
z nomẽ generis.vñ si vna species esset in diuersis gene
ribus:sequeret̃ ꝙ vna natura esset due nãe.Sed indiui
duũ importat aliq̄d qȯ nõ ꝑtinet ad nãm.Et iȯ nõ est cõ
tra rõnẽ indiuidui ꝙ idem idiuiduũ sit suppositũ duaꝝ
7^m naturarũ. ¶ Ad 7^m dõm:ꝙ natura diuina est oĩno idez
ꝑm rem cũ qualib3 triuz personarũ:z ideo tres persone
possunt dici esse vnũ.Sed humana natura non est oĩno
idem ꝑm rem cũ suo sppposito:z ideo nõ predicat̃ de eo:
z sic nõ pôt xp̃s dici esse duo ꝓpter duas naturas. ¶ Ad
8^m 8^m dõm:ꝙ filius dei h3 cõe cum patre diuinam nãm.non
autẽ ypostasim vel ꝑsonam.Filius aũt hoĩs non h3 cõe
cum deo patre nec ypostasim nec nãm.vñ ex hoc nõ seq
tur ꝙ iter filium dei z filiuz hoĩs sit distinctio in ꝑsona
9^m vel ypostasi:s3 soluz in natura. ¶ Ad 9^m dõm:ꝙ natura
humana assumpta a ꝟbo dei:inq̃tum est idiuidua h3 ꝙ
nõ possit esse in multis:z ꝑm hoc dicit̃ incõicabilis. S3
ex hoc ipso ꝙ est natura hab3 ꝙ sit in aliquo supposito.
10^m ¶ Ad 10^m dõm:ꝙ humana natura q̃diu est ꝟbo vnita:
q2 nõ ꝑm se existit nõ h3 ꝓpriuz suppositũ vel ypostasim
ꝑter personã ꝟbi.Sed si separet̃ a ꝟbo hẽret nõ soluz ꝓ
priam ypostasim aut suppositũ:s3 etiã ꝓpriã personam:
q2 iam per se existeret:sicut etiam pars corporis cõtinui
quãdiu est idiuisa a toto est in potẽtia z nõ actu:s3 soluz
facta diuisione. ¶ Ad 11^m dõm:ꝙ in supposito includit̃ 11^m
natura nõ aũt ecõuerso:z iȯ nõ potuit assumi suppositũ
q̄n assumeret̃ natura.potuit.n.ecõuerso ɔtingere. ¶ Ad
12^m dõm:ꝙ vnio aĩe z corporis in xp̃o ex hoc ipso est di 12^m
gnior q̃3 in nobis:q2 nõ terminat̃ ad suppositum crea
tum:sed ad suppositũ eternũ verbi dei. ¶ Ad 13^m dõ3 ꝙ 13^m
aĩa vnitur corpori vt forma eius ad cõstituendũ huma
nã nãm.nõ sic aũt vnitur in xp̃o diuinitas humanitati:
q2 nõ est facta vnio in natura:vt supra dictũ est:z iȯ non
est silis rõ. ¶ Ad 14^m dõm:ꝙ ꝓprioꝝ accñtium aggre 14^m
gatio sufficiẽter ꝓbat idiuiduationẽ humane nature in
xp̃o.nõ aũt ꝙ hẽat rõnem suppositi vel ypostasis : q2 nõ
per se existit. ¶ Ad 15^m dõ3:ꝙ nõ est facta hoc mõ vnio 15^m
humane nature ad personam vel ypostasim ꝟbi in xp̃o:
vt adequet̃ ei q̃si comprehẽdens ipsa3:vel ꝑm aliquã ꝓ
portionẽ certã a persona verbi excedat̃:q2 adhuc manet
ꝑsona verbi excedẽs humanã nãm in infinitũ.Qui tñ i
finitus excessus nõ excludit:quin quodã ineffabili mõ
persona dei humanã nãm sibi copulauit in vnitatẽ ypo
stasis:q̄nimo ifinita virtus assumẽtis efficacius ad ma
iorẽ vnionẽ operat̃. ¶ Ad 16^m dõm ꝙ gnãtio terminat̃ 16^m
ad suppositũ q̄dẽ:sicut ꝙ gnãtur:ad nãm aũt sicut ad id
qȯ per gnãtionẽ accipit̃.vñ forma dr̃ gnãtiõis termin⁹.
Et q2 gnõnes z motus ꝑm terminos distinguunt̃:inde ẽ
ꝙ xp̃i sunt due natiuitates ꝑm duas naturas:s3 vnus na
scẽs ꝓpter suppositi vnitatẽ. ¶ Ad 17^m dõm:ꝙ aĩa z cor 17^m
pus vnita cõstituunt suppositũ z ypostasim:si per se exi
stat ꝙ ex vtroq3 cõponitur:qȯ in ꝓposito nõ contingit.
¶ Ad 18^m dõm:ꝙ xp̃s est simplex ꝑm diuinã nãm:com 18^m
posit⁹ aũt ꝑm nãm humanã:vt p3 ꝑ Diony.p̊.c.de di.no.

¶ Utrũ xp̃s sit vnum naturaliter vel duo.

TErtio querit̃ vtrũ xp̃s sit vnum nãliter
vel duo.Et videt̃ ꝙ sit duo natu p^m
raliter.Dicit.n.Aug⁹.in p̊ de tri.q2 forma dei
suscepit formã hoĩs:vtrũq3 est deus z vtrũq3
homo.Sed in eo ꝙ est vnũ tñ nõ potest dici
vtrũq3.ḡ xp̃s nõ est vnũ tñ sed duo. ¶ P̃.sicut in trib⁹ 2^m
ꝑsonis diuinis est vna natura:ita in vna ꝑsona xp̃i sunt
due nature. Sed tres ꝑsone diuine dicunt̃ vnuz ꝓpter
vnitatẽ nature.ḡ xp̃s dicẽdus est duo ꝓpter duas natu
ras. ¶ P̃. Augu.dicit cõtra Felicianum:aliud est filius 3^m
dei z aliud filius hoĩs.Sed vbicũq3 est aliud z aliȯ ibi
sunt duo.ergo xp̃s ꝑ3 ꝙ est filı⁹ dei z filius hoĩs est duo.
¶ P̃.illud qȯ est vnum supposito fit alterum ex se ipso 4^m
successiue ꝓpter diuersum accidens:sicut sortes senex a
se ipso puero.Sed sicut differẽtia accñtalis facit alterũ
ita dr̃ia substãtialis facit aliud.ḡ si idẽ suppositũ muta
ri posset de vna drĩtia substãtiali in aliã esset aliud z ali
ud.pari ḡ rõne si idem suppositũ hẽat simul duas diffe
rẽtias substãtiales sil̃ erit aliud z aliud. Sed hẽre duas
naturas est hẽre duas differẽtias substãtiales: q2 nã est
vnũq̄dq3 iformãs specifica differentia:vt Boe⁹.dicit in
lib° de duab⁹ naturis.ḡ xp̃s simul est aliud z aliud:z ita
simul est duo. ¶ P̃.vnũq̄dq3 est illud qȯ ꝟe de eo predi 5^m
catur.Sed aliud predicat hoc nomẽ homo de xp̃o:z ali
ud hoc nomẽ deus.hoc.n.pôt vtrũq3 nomẽ qȯ significat
Sicut.n.hoc nomẽ albũ nihil aliȯ significat q̃3 qualita
tẽ ꝑm pdm:ita hoc nomẽ hõ nihil aliud significat q̃3 hu
manitatẽ:que est aliud a diuinitate quã significat h̃ no
mẽ de⁹.ḡ xp̃s est aliud z aliud:z ita ẽ duo. ¶ S3 dice.ꝙ
h̃ nomẽ hõ in sui sig̃atiõe includit suppo^m hũanitatis:
qȯ nõ ẽ aliud a supposito diuinitatis:z iȯ xp̃s ꝑm ꝙ ẽ de⁹ z
hõ nõ ẽ aliud z aliud. ¶ S3 ɔ̃.ad diuersitatẽ aliq̊rũ:nõ 6^m
req̄rit̃ ꝙ sint diuersa ꝑm oẽ qȯ in eis est:s3 sufficit si ꝑm

aliquid sunt diuersa.hõ.n.ꝛ asinus cõueniũt quidẽ in aia
li:sed differũt rõnali ꝛ irrõnali differentia.Ad hoc ergo
ꝙ aliud predicet hoc nomẽ hõ de xp̃o ꝛ aliud hoc nomẽ
deus:sufficit ſi nã significata sit alia ꝛ alia:ꝗuis sit sup
7ᵐ positũ idẽ.¶ P̄.xp̃us inꝗtũ deus est aliquid vnum vni
tate increata:iꝗtũ aũt est homo est vnũ vnitate creata.
Sed vnitas creata ꝛ vnitas icreata sunt due vnitates.ğ
8ᵐ xp̃s est duo.¶ P̄.sequit̃.xp̃s est vnuꝫ tm̃.ergo ẽ hoc ꝛ nõ
aliud.a destructione ꝯsequentis.Sequitur si nõ põt dici
ꝙ xp̃s sit hõ ꝛ nõ aliud ꝙ nõ possit dici ꝙ xp̃s nõ sit vnũ
tm̃:sed hec est falsa:xp̃s est homo tm̃.ergo xp̃s est homo
9ᵐ ꝛ aliud:ꝛ ita xp̃s ẽ duo.¶ P̄.hec ꝓpositio.xp̃s est deus
ꝛ hõ:est ꝓpositio plures:cũ sit de predicato copulato.Sꝫ
oĩs talis ꝓpositio ꝑdicat plura.ergo xp̃s nõ est vnum tm̃
10ᵐ sed plura.¶ P̄.ſm p̃hm in 8º metaphi.ex pluribus quo
rum vnũ est in potentia ad aliud nõ fit aliquid vnum ſꝫ
multa.vnde cũ dico.hõ est aial bipes.predicat̃ de homĩe
aliquid vnũ:nõ aũt cum dicitur sortes est albus music⁹.
Sed humanitas ꝛ diuinitas nõ se hñt vt poᵃ.ꝛ actus.er
go cum dr̃.xp̃s est deus ꝛ homo.nõ ponit̃ vnũ sed multa:
11ᵐ ꝛ ita xp̃s nõ est vnũ sed duo.¶ P̄.suppositũ dr̃ id qḋ est
subsistẽs.Sed alia rõ subsistendi est filij hois:ꝛ filij dei.
ergo est aliud ꝛ aliud suppositũ:ꝛ ita xp̃s non est vnuꝫ:ſꝫ
12ᵐ duo.¶ P̄.differentia cõducit ad pluralitatẽ.Sed maxi
ma dr̃ia est inter humanã naturam ꝛ diuinã.ergo maxĩe
13ᵐ xp̃s est duo.¶ P̄.nihil vnũ põt participare incõpossibi
les ꝓprietates.Sed xp̃o cõueniũt icõpossibiles ꝓprieta
tes:sicut esse eternũ ꝛ in tp̃e natũ infinitũ ꝛ loco circum
14ᵐ scriptũ:ꝛ alia hu̇ꝰ.ergo xp̃s nõ est vnũ sed duo. ¶ P̄.xp̃s
est homo.hõ aũt est humanitas:qꝛ essentia rei est idẽ cuꝫ
eo cuius est eẽntia:vt dr̃ in 7º meta.ergo xp̃s est sua hũa
nitas.Est ẽt diuinitas.Cũ ergo humanitas nõ sit diuini
tas:sequitur ꝙ xp̃s nõ sit vnum ſꝫ duo.

3ᵖ Sed cõtra xp̃s no est due ꝑsone:nec due hyposta
ses:nec duo supposita:vt ex ꝑdictis pꝫ
nec due nature qꝛ humana natura nõ ꝑdicatur de xp̃o.ğ
2º xp̃s non est duo.¶ P̄.ſm Boet.vnũqḋq3 iḋ est:qꝛ vnuꝫ
3º numero ẽ.Si ğ xp̃s nõ sit vnũ:sequit̃ ꝙ nõ sit ens.¶ P̄.
ea que de se in iuicẽ ꝑdicant̃ nõ ponũt in numerũ.Sꝫ hõ
ꝛ deus de seinuicẽ ꝑdicant̃ in xp̃o:ergo xp̃s nõ est duo ſꝫ
4º ꝙ deus ꝛ hõ.¶ P̄.maior est vnio diuine ꝛ humane nãe
in xp̃o ꝗ̃ vnio accidẽtis ꝛ subiecti vt supra habitũ ẽ.Sꝫ
accñs ꝛ subiectũ sunt vnũ nũero ſm p̃hꝫ.ergo multo ma
5º gis xp̃s est vnũ ſm ꝙ deus ꝛ hõ.¶ P̄.atanasius dicit de
6º xp̃o ꝙ lꝫ deus sit ꝛ homo:nõ duo tñ ſꝫ vnus est xp̃s.¶ P̄.
qḋ factuꝫ est vnũ:vnũ est:sicut qḋ factũ est albũ:est albũ:
Sed ſm Aug.in liº de sacramẽtis verbũ dei est factum
7º vnũ cũ homine.ergo xp̃s deus ꝛ hõ exñs est vnuꝫ.¶ P̄.
vnitas est qua vnũqḋq3 dicitur vnũ.Sed post vnitatem
trinitatis maxĩa vnitas ẽ verbi icarnati.ğ ẽ maxĩe vnũ.

Respõdeo. dĩcm ꝙ masculinuꝫ genus qꝛ ẽ forma
R̃nõ tum cõsueuit ad personã referri.Et iḋ
Idez 3º manifestũ est ꝙ christus nõ est duo masculine sed vnus:
p. q.17. qꝛ i xp̃o non sunt due ꝑsone sed vna.Quidã vo ponẽtes
art.1.Et in xp̃o vnã ꝑsonã posuerũt i xp̃o duo supposita:aut duas
scripc. hypostases vnam filij dei:aliã filij hois.vñ lꝫ nõ dicerẽt
ml. 6.q. xp̃m esse duos masculine ꝓpter vnitatẽ ꝑsone:dicebant
ar.1. tñ ipsuꝫ eẽ duo neutralr̃ ꝓpter dualitatẽ suppositoꝝ.Sꝫ
qꝛ hec etiaꝫ opinio repugnat fidei veritati vt supra habi
tuꝫ est : ideo hac opiniõe ꝑtermissa cõsiderandũ est vtrũ
supposito ꝙ in xp̃o sit vna hypostasis ꝛ vnũ suppositum:
vtꝝ xp̃s debeat dici duo neutralr̃ vel vnũ.Ad cuiꝰ euidẽ
tiam cõsiderandũ est ꝙ vnũ denominatiue dr̃ qḋ hꝫ vni
tatem:sicut albũ qḋ hꝫ albedinẽ:siue qḋ ei subijcit̃:ꝛ ea
dem rõne multa denominatiue dicunt̃ a multitudine.ꝛ
duo a dualitate.Quia vo vnũ cõuertit̃ cũ ente:sicut ẽ eẽ
accñtale:ꝛ esse substãtiale:ita dr̃ aliqḋ eẽ vnũ vel multa
vel ſm formam accñtalẽ vel ſm substantialẽ.Secũduꝫ
quidẽ formas accñtales dr̃ aliqḋ multa:qḋ est subiectuꝫ
diuersis formis accñtalibus vel successiue.vel sil.Suc
cessiue qdẽ sicut sortes sedẽs est aliter a se stante.vnde
sortes inꝗtũ est ꝑus stans ꝛ postea sedens:est multa suc
cessiue.Simul aũt sicut sortes inꝗtũ est albus ꝛ musicꝰ
est multa.Qꝛ.n.aial bipes qḋ predicat̃ de sorte sit vnũ et
non multa:ex hoc cõtingit:qꝛ vnũ eoꝝ cõparatur ad alte
rum vt potentia ad actũ:vt dr̃ in 8º meta.Albũ aũt ꝛ mu
sicum nõ sic se hñt adinuicem.Et iḋ sortes inꝗtũ est albꝰ
ꝛ musicus est multa:nõ qdẽ simpliciter:sed ſm qd:sicut
ꝛ ſm accñtia dr̃ aliquid esse ſm quid ꝛ non simplr̃:ſꝫ sub
stantiã aũt dr̃ aliqḋ vnũ ꝛ multa simplr̃ sicut ens.Sꝫ ſm
p̃hm in 5º meta.substantia ſm duos modos dr̃.s.supposi
tum qḋ de alio non predicat̃:ꝛ forma vel natura spẽi ꝗ̃
de supposito ꝑdicat̃.Et hec quidẽ in creaturis puris.nõ
sunt simul vnũ ꝛ multa.Non est enim vna numero eẽn
tia diuersoꝝ suppositoꝝ:nec iterũ inuenit̃ in creaturis
puris aliqḋ vnũ suppositũ habens duas nãles subas.Sꝫ
hoc singulare est in xp̃o.ꝑmũ aũt est singulare in tribus
personis diuinis.Manifestũ est ğ ꝙ xp̃s põt dici aliqua
liter vnũ:qꝛ est vnũ supposito:ꝛ aliqualr̃ multa vel duo:
qꝛ est hñs duas naturas:multo ampliꝰ ꝗ̃ sortes de quo
predicat̃ vnum inquãtuꝫ est vnũ subiecto:multa inꝗtũ
est albũ ꝛ musicũ.Sed considerandum est quid hoꝝ di
catur simplr̃ ꝛ qd ſm qd.Sciẽdũ ẽ ğ ꝙ simplr̃ ꝛ ꝓprie dr̃ Nota.
aliqḋ eẽ tale:qḋ ẽ ſm seipsuꝫ tale:Dr̃ ãt aliqḋ eẽ ſꝫ seipsꝫ
tale qḋ ẽ ſm totũ magis ꝗ̃ ẽ ſꝫ partẽ:qꝛ pars nõ ẽ simplr̃
idem toti.Ipsuꝫ aũt cũ sit reciprocũ:est relatiuũ idẽtita
tis.Et ideo qḋ cõuenit alicui ſm totũ magis conuenit ei
simplr̃ ꝗ̃ qḋ cõuenit ei ſm ꝑtẽ.vñ si aliqḋ natũ sit cõue
nire alicui ſm totũ ꝛ ꝑtẽ:si cõueniat ei solũ ſm parteꝫ:dr̃
cõuenire ei ſcḋm quid ꝛ nõ simplr̃.sicut si dicat̃ ethyops
albus dentes:secus aũt est de eo qḋ non est natum ineẽ
nisi ſm partem:sicut aliquis dr̃ simplr̃ crispus si habeat
capillos crispos.Manifestũ ẽ aũt ꝙ suppositũ significa
tur per modũ totius:natura aũt per modũ partis forma
lis:vt ex supra dictis pꝫ.Et ideo cuꝫ vnũ ꝛ multa possint
referri ꝛ ad suppositũ ꝛ ad naturam:manifestum est ꝙ si
aliqḋ vnũ suppositum hẽat plures nãs substãtiales:erit
vnum simplr̃ ꝛ multa ſm qd.Cuius signuꝫ est:qꝛ ea que
differũt supposito ꝛ sunt vnũ in eo qḋ per se ꝑtinet ad na
turam:sunt plura qdẽ simplr̃:sed vnũ genere vel specie.
Et iḋ ecõtrario si vnum suppositũ hẽat multas naturas:
erit vnũ simplr̃ ꝛ multa ſm qd.Quia igit̃ xp̃s est vnum
suppositum habens duas naturas:sequit̃ ꝙ sit vnũ sim
pliciter:ꝛ duo ſm quid.

Ad primum ergo dĩcm:ꝙ hoc qḋ Augustinꝰ di Adpᵐ
cit vtrũq3 deus ꝛ vtrũq3 hõ:non ẽ
referendum ad dualitatem suppositi ſm quã xp̃s simpli
citer duo esse diceretur:sed ad dualitatem naturarum
per duo nomina significatarum:que sunt deus ꝛ homo:
qꝛ.s.de deo ꝑdicant̃ hũana ꝛ diuina:ꝛ de homine ꝑdican
tur ẽt diuina ꝛ humana.¶ Ad 2ᵐ dĩcm:ꝙ vnaqueq3 di 2ᵐ
uinaꝝ personaꝝ est oĩno idem ſm rem cũ diuina eẽntia.
nec aliquid addit̃ in ꝑsona supra nãꝫ diuinã qḋ aliquam
diuersitatem subalẽ faciat.Et iḋ per hoc ꝙ in nã diuina
cõueniũt tres persone sunt simplr̃ vnũ.Nõ aũt silr̃ se hꝫ
hũana nã ad diuinã personã.vñ nõ est silis rõ.¶ Ad 3ᵐ 3ᵐ
dĩcꝫ ꝙ i xp̃o dr̃ eẽ aliud filiꝰ hois ꝛ aliud filiꝰ dei:ꝑꝑ B ꝙ
aliã ꝛ aliã nãꝫ ꝑdicat vtrũq3 nomẽ.nõ ꝓpter B ꝙ sit aliḋ
ꝛ aliud suppositum:ad qḋ sequeret̃ xp̃m esse simpliciter
duo:cũ suppositũ hũanum ꝛ diuinũ sint dr̃ia necesse eẽt:

subalr differre.¶ Ad 4m dōm: q diuerse forme inherē
4m tes siue in eodē siue in diuersis tempoꝛib⁹: nō faciunt ali
ud simpliciter si maneat idem suppositum: sed solum pro
pter suppositum quando suppositū est diuersum.¶ Ad
5m quintum dicēduz: q in hoc nomine album intelligitur
albedo ⁊ subiectū albedinis: sed albedo determiate: sub
iectum aūt albedinis indeterminate. Nam cū dicim⁹
albū intelligim⁹ aliquid albedine informatū. Nō autē
determinat quid sit illud sicut determinat forma. Si
militer etiā cū dico hominē vel aliquid aliud substātia
liter dictū: intelligit hūs humanitatē. Sed qꝛ aliqd de
terminat ad spēm per suā ēentiam vel nām: nō aūt p suū
accñs: in hoc noie hō determinate intelligit id qḋ ē hūs
hūanitatē magis q̄ in hoc nomie albū itelligat hūs al
bedinem. Et qꝛ id qḋ per nomē determinate itelligitur
est ꝑprie nominis significatū: magis hoc nomē hō signi
ficat suppositū hūanitatis q̄ hoc nomē albū subiectum
albedinis: q̄uis nec hoc nomē hō significet humanita
tis suppositū sm q est determinatū in sua singularitate
sed solū sm q est determinatū in nā spēi. Quia ḡ suppo
situm humane nāe ⁊ diuine in xp̄o sm q accipit in sua
singularitate discretū: ē vnū ⁊ idē in duab⁹ naturis deter
minatis: est qdē simplr vnū sm seipsum: sm quid autem
6m duo inq̄tū. s. habet duas naturas.¶ Ad 6m dōm: q ad h
q aliquid sit aliud: nō oꝫ q sm totū distinguat. Ad hoc
tñ q simpliciter sit aliud: opꝫ q distinguat sm seipsum.
7m ¶ Ad 7m dōm: q ex hoc q vnitas creata non est vnitas
increata nō pōt cōcludi q xp̄s sit duo: sꝫ q subsistat i du
8m plici vnitate: sicut subsistit in duplici natura.¶ Ad 8m
dicendū q si xp̄s esset vnū qḋ est hō ⁊ nō aliud q̄ homo:
sequeret q esset vnū oīno. i. ⁊ sm naturā ⁊ sm suppositū.
per hoc aūt q xp̄s est vnū qḋ est hō. ⁊ aliud qḋ est deus:
sequit q sit duo sm nām: nō aūt q sit oīno ⁊ simplr duo
9m ꝑpter vnitatē suppositi.¶ Ad 9m dōm q illud de quo
plura predicant in propositione que est de copulato pre
dicato: nō opꝫ esse plura simplr: alioquin sortes eēt plura
simplr si sit albus ⁊ musicus: Et iō nō oꝫ q si xp̄s est de⁹
10m ⁊ hō: q sit duo simplr.¶ Ad 10m dōm: q ex diuina natu
ra ⁊ humana nō fit vnū sꝫ naturā: cōcurrūt tñ in vnū sup
11m positū ꝑpter q xp̄s est vnū.¶ Ad 11m dōm: q sicut non
opꝫ q xp̄s sit duo filij ꝑpter hoc q alia rōne est natus a
patre ⁊ alia a mr̄e: ita ēt non opꝫ q sit duo sm suppositū
ꝑpter diuersaꝫ rōnē subsistēdi q̄ subsistit inq̄tum deus
12m ⁊ inq̄tum homo.¶ Ad 12m dōm: q maxima dr̄ia que ē
inter humanā nām ⁊ diuinā ostendit q non p̄t esse vna
natura dei ⁊ hoīs: non aūt ex hoc sequit q nō possit esse
13m vnum suppositum vtriusq; nature.¶ Ad 13m dōm: q ni
hil prohibet cōtrarias ⁊ icōpossibiles differentias inesse
eidē sm diuersa: sicut hō sm aīam est incorruptibilis: et
sm corpus corruptibilis. Et ita ēt in xp̄o opposita quedā
14m cōueniūt sm humanā ⁊ diuinā naturā.¶ Ad 14m dōm:
q hec est falsa. homo est humanitas. Non. n. oīo idē signi
ficatur per vtrūq;: qꝛ vt phs dicit in 7° meta. qḋ qd est. i.
essentia vniuscuiusq; est idem cuꝫ eo quātum ad ea que
sunt per se: non autem quantum ad ea que sunt per acci
dens. Et ideo quicquid sit illud cui potest aliquid acci
dere preter naturam sue speciei: non est omnino idem
cum sua essentia. homini autem multa accidunt preter
essentiam speciei. vnde patet q non est omnino idem ho
mo ⁊ humanitas. Nam humanitas dicitur qua aliquis
est homo: ⁊ sic in sua significatione includit sola ea que
pertinent ad essentiam speciei. homo autem dicitur qui
habet humanitatem in quo etiam multa sunt alia pre
ter essentiam speciei.

¶ Utrum in xp̄o sit vnū tm̄ esse.

Quarto queritur vtrū in xp̄o sit vnū tm̄ esse.¶ Et videtur q nō. In xp̄o 1m
enim est esse diuinum ⁊ humanū eē: que non
possunt esse vnū: qꝛ esse nō dr̄ vniuoce de deo
⁊ creaturis. ḡ in xp̄o nō est tm̄ vnū eē sed duo.
¶ Preterea. cuilibet forme respondet suū esse. Aliud. n. 2m
est esse album ⁊ aliud esse hominē. Sed in xp̄o sunt due
forme: qꝛ cū in forma dei esset formā serui accepit: vt dr̄
phil. 2°. nō tñ formā dei deposuit. ergo in xp̄o est duplex
esse.¶ P̄. sm phm in 2° de anima. viuere viuentib⁹ est 3m
esse. Sed in xp̄o est duplex vita. s. humana que fuit p̄ua
ta per mortem: ⁊ diuina que per mortē priuari nō potuit.
ergo in xp̄o nō est tm̄ vnū esse: sed duo.

Sed cōtra. qcqd est vnū simpliciter: est vnū sm 3
esse. Sed xp̄s est vnum simpliciter: vt
supra habitum est. ergo in eo est vnū esse.

Respondeo. dōm q huius questionis est quodā Rn̄o
modo: eadē ratio ⁊ premisse: qꝛ de
eodeꝫ dr̄ aliquid eē vnū ⁊ ens. Esse. n. ꝑprie ⁊ vere dr̄ de
supposito subsistente. Accñtia. n. ⁊ forme nō subsistentes
dicunt esse inq̄tū eis aliqd subsistit. Sicut albedo dicit
ens inq̄tum ea est aliquid albū. Cōsiderandū est autē q
alique forme sunt quib⁹ est aliqd ens nō simplr. sed sm
quid: sicut sunt oēs forme accñtales. Alique autē forme
sunt quibus res subsistens simplr hꝫ esse: qꝛ videlꝫ cōsti
tuūt esse subale rei subsistentis. In xp̄o aūt suppositum
subsistens est persona filij dei que simplr substātificatur
per naturā diuinā: nō aūt simpliciter substātificatur per
naturam humanā: qꝛ persona filij dei fuit ante humani
tatē assumptam: nec in aliquo ꝑsona est augmentata: nec
ꝑfectiorē nāꝫ humanā assumpta. Substātificatur āt sup
positū eternū per nāꝫ hūanā inq̄tū ē hic hō. Et iō sic xp̄s
est vnū simpliciter ꝑpter vnitatē suppositi: ⁊ duo sꝫ quid
ꝑpter duas nās: ita hꝫ vnū esse simpliciter ꝑpter vnū eē
eternū eterni suppositi. Est aūt ⁊ aliud esse huius suppo
siti: nō inq̄tū est eternū: sed inq̄tū ē tp̄aliter hō factum.
Qḋ esse tñ non sit esse accidentale: qꝛ hō nō p̄dicat acci
dentalr de filio dei: vt supra habitū est: nō tñ est eē p̄nci
pale sui suppositi sed secūdariū. Si aūt in xp̄o essent duo
supposita: tūc vtrūq; suppositū haberet ꝑpriū eē sibi p̄n
cipale: ⁊ sic in xp̄o esset simplr duplex esse.

Ad primum ergo dōm: q esse humane nature Ad 1m
nō est esse diuine. Nec tñ simplr
dōm est q xp̄s sit duo sm eē: qꝛ nō ex equo respicit vtrū
q; eē suppositū eternū.¶ Et silr ēt dōꝫ est ad alia. 2m ⁊ 3m

¶ Utrum in xp̄o sit vna tm̄ operatio.

Quinto querit vtrum in xp̄o sit vna tm̄
operatio.¶ Et vr̄ q sic. dicit. n. 1m
Dionys sius i epl'a ad Gaium monachuꝫ. deo
homie facto noua quadā dei ⁊ hominis ope
ratiōe cōuersat⁹ est. Nō aūt eēt noua opatio
dei ⁊ hoīs nisi esset vna ⁊ eadeꝫ operatio vtriusq;. ḡ in
xp̄o est vna operatio dei ⁊ hominis.¶ P̄. que cōcurrūt 2m
ad eādē operationē nō diuersificant operationē. Sed di
uinitas ⁊ humanitas in xp̄o cōcurrūt ad eādē operatio
neꝫ: sicut ad sanationē leprosi cōcurrit diuina virt⁹ ⁊ car
nis tact⁹.¶ P̄. actio procedit ab agente per aliqḋ p̄nci 3m
pium actionis: sicut calefactio ab igne per calorem. ergo
oꝫ q multitudo ⁊ vnitas actiōis cōsiderer vl' ex p̄te agē
tis: vel ex p̄te p̄ncipij quo agēs agit. Sed nūer⁹ actionū
in xp̄o non accipit sm p̄m quo agēs agit: qꝛ sic eēnt mul
to plures actiōes xp̄i q̄ due sꝫ diuersitatē potētiaꝝ aīe.
est ergo dōm q sit vna actio in xp̄o propter vnū supposi
tum agens.¶ P̄. p̄ncipalis agentis ⁊ organi est vna ⁊ ea
deꝫ actio: sicut secare ē actio carpentarij ⁊ serre. Sed hu 4m

manitas in xp̄o fuit organū diuinitatis in xp̄o:sicut dicit
Damascenus in 3° li°.ḡ vna ⁊ eadē est actio hūanitatis ⁊
5° diuinitatis in xp̄o.¶ P̄.suppositoꝝ ē agere.Jn xp̄o āt nō ē
aliud suppositū nisi suppositū eternū de quo non pōt dici
ꝙ agat virtute nature humane:q̄ɀ sic acciperet aliqd ab
humana natura:⁊ hēret esse ⁊ actualitatē per humanā na
turā:q̄ɀ vnūqdq̄ɀ agit inq̄ntū est ens actu.ergo nulla actio
est in xp̄o nisi que fit virtute diuine nature.nō sunt ḡ due
actiones in xp̄o fm duas naturas.s.diuinā ⁊ humanam
6° ¶ P̄.suppositū cōiuncti⁹ est nature diuine q̄ꝫ operatio
Sed humana natura in xp̄o nō hɀ suppositū ꝓpter vnio
nem ad diuinam.ergo multo minus hɀ ꝓpriā operatio
7° neɀ.Non ergo in xp̄o sunt due opatiōes.¶ P̄.operatio
nes sunt cōiuncti.vñ ph̄s dicit in p̄mo.de aīa ꝙ qui dixe
rit aiam intelligere simile ē ac si dixerit eam texere vel
edificare.Sed xp̄i est vna persona in qua cōiuncta ē hu
8° manitas diuinitati.ergo in xp̄o est vna tm̄ opatio.¶ P̄.
prima ⁊ precipua operatio intellectualis nature est ipm
intelligere.Sed intelligere non est operatio in exterio
rem naturā transiens:sed in ipso agente manens.Agere
est aūt suppositi.Jn xp̄o aūt est vnū tm̄ suppositū increa
tum:qd̄ est simplex.Cū ergo in vno simplici nō possit esse
duplex intelligere videtur ꝙ in xp̄o non possint esse due
9° intellectuales opatiōes.¶ P̄.operatio cuiuslɀ rei sequi
tur proprietatē ipsius.Sed fm Dam̄.due nature in xp̄o
cōicant sibi sua ydiomata.i.suas proprietates ꝓpter vni
tateɀ suppositi.ergo pari rōne ē sibi cōicatio operationū.
Et ita nō sunt distincte operationes fm distinctionē na
10° turarum.¶ P̄.omnes operationes in vno homine redu
cuntur ad vnū p̄mū p̄ncipiū.s.ad voluntatē que mouet
alias oēs potentias ad agenduɀ.Sɀ similr̄ in xp̄o ē pone
re vnū p̄mū p̄ncipiū.s.diuinitatē:a qua eius humanitas
mouebatur.Et ita operatiōes hūanitatis referunt̄ in ipo
ad diuinitatē sicut ad p̄mū p̄n᷑.ergo in xp̄o est vna tātū
11° operatio.¶ P̄.sicut anima rationalis ⁊ caro vnus eē hō
ita deus ⁊ hō vnus est xp̄s:vt Athanasius dicit.Sed opa
tio corporis humani vel aie rōnalis dr̄ operatio hūana.ḡ
operatio tam diuinitatis q̄ꝫ humanitatis xp̄i debet dici
operatio xp̄iana.Et sic nō erit in xp̄o nisi vna opatio sicͤ
12° est vnus xp̄s.¶ P̄.ois opatio ꝓcedit ab aliq̄ forma vel
virtute.Sed agens p̄ncipale nō dat aliquā formā vel vir
tutem instrumēto.ḡ istrumētū nō hɀ aliquā operationeɀ
inquātū est instrumētū.Sed hūana nā in xp̄o fuit orga
num diuinitatis vt dam̄.dicit.ḡ humana nā in xp̄o nō hɀ
aliquā operationē.Sic ergo in xp̄o ē vna tm̄ opatio diui
13° nitatis.¶ P̄.actio informat agentē.Jn xp̄o aūt est tātuɀ
vnū suppositū.s.eternū qd̄ nō pōt īformari opatiōe crea
ta.Cū igitur agere sit suppositi:vr̄ ꝙ in xp̄o nō sit aliqua
14° operatio creata:⁊ ita ē ibi vna tm̄ increata opatio.¶ P̄.
vnius vna est operatio.Sed xp̄s est vnū simplr̄ loquen
do.vt supra dictum est.ergo in xp̄o est vna tm̄ operatio.
3ͣ p̄ Sed contra est qd̄ in sententia sexte synodi dr̄ duas nāles opatiōes indiuise:icon
uertibiliter:icōfuse:īseparabilr̄.in eodē dn̄o iesu xp̄o vo
deo nostro glorificatus.hoc est diuinā opationē ⁊ hūanā
2° operationē.¶ P̄.dam̄.dicit in 3° li°.duas actiones dici
mus in dn̄o iesu xp̄o.hɀ.n.vt p̄ri cōsubstantialis diuinaɀ
3° actionē:⁊ vt hō factus humane nature actioneɀ.¶ P̄.
sicut in trinitate ē vna nā in trib⁹ p̄sonis:ita in xp̄o sunt
due nature in vna p̄sona.Sɀ totius trinitatis ē vna opa
tio ꝓpter vnitatē nāe.ergo in xp̄o sunt due operationes
4° ꝓpter dualitatē nāꝝ.¶ P̄.Boe.dicit in li°.de duabus
naturis.ꝙ nā ē que agere ⁊ pati p̄t:⁊ ita actio sequit̄ nāɀ.
5° Sed in xp̄o sunt due nāe.ergo ēt due actiones.¶ P̄.opa
tio sequitur virtutē.virtus aūt eēntiam q̄ est nā rei.vbi
ergo sunt due nāe sunt due v̄tutes.⁊ p ɔn̄s due opatiōes.
Et sic in xp̄o nō est vna tm̄ operatio:sed due.

Respondeo. dōɀ ꝙ vnitas ⁊ p̄lalitas actiōis pōt ex duob⁹ cōsiderari.vno mō ex p̄te 8°
subti agētis.Et ex h cōsiderat̄ vnitas seu p̄lalitas actio Jdē.3.p.
nis fm nūerū:sic̄ ⁊ qd̄lɀ aliud accn̄s hɀ nūerare vnitateɀ q.19.ar.1.
vel pluralitatē ex p̄te subiecti.hec.n.visio vel auditio sor
tis est alia nūero a visione vel auditiōe Platonis.Alio
modo p̄t cōsiderari vnitas vel pluralitas actiōis ex p̄te
p̄ncipij quo agens operat̄.Et ex h actio dr̄ eē vna vel plu
res fm spēm:sicut visio ⁊ auditio sunt operatiōes specie
differentes.procedit.n.actio ab agente fm rōnē virtutis
qua agit.Nec obstat ꝙ actiones recipiūt spēm fm obie
cta:q̄ɀ determinate virtutes determinata obiecta respi
ciunt.Cōsiderandū tm̄ ꝙ si virtus que est actiōis p̄ncipiū
ab alia superiori v̄tute moueat̄:operatio ab ipsa ꝓcedēs
non soluɀ est actio sed ēt passio:inq̄ntū.s.ꝓcedit a virtute
que a superiori mouet̄.Jn homine aūt oēs virtutes sensi
tiue partis mouent̄ quodāmodo a voluntate sicut a quo
dam p̄mo p̄ncipio.Et iō ⁊ audire ⁊ videre ⁊ imaginari et
cōcupiscere ⁊ irasci nō tantū sunt actiones:sed etiā q̄daɀ
passiones ꝓcedentes a motiōe voluntatis:inq̄ntum.s hō
ex ꝓpria voluntate ad predicta ꝓgredit̄.Et iō lɀ in vno
hoie fm diuersas potentias ⁊ habitus videant̄ esse plu
res actiones specie differētes:tm̄ q̄ɀ oēs procedūt ab vna
p̄ma actione voluntatis:dicit̄ esse vna actio vnius hoīs:
sicut si vnus artifex per multa instrumenta operaret̄ vna
eius operatio diceret̄.Secūdū ergo hunc moduɀ aliqui Opīo
posuerunt ꝙ in xp̄o est vna tm̄ opatio:eo ꝙ humana nā
in eo diuine subijcitur ⁊ ab ea mouet̄.Et sic actio huma
ne nature in cōparatiōe ad diuinā magis hɀ rōnē passio
nis.vnde ꝓpter virtutē diuine actiōis dicebāt in xp̄o eē
vnā tantū actionē.Sed hoc irrōnabiliter dicebat̄ dupli reprob⁹
ci rōne.p̄mo quidem q̄ɀ quecūq̄ɀ virtus nō hɀ dn̄ium sui
actus sic a superiori mouet̄ ꝙ ipsa nō agit:sed poti⁹ agit̄.
vnde ⁊ ph̄s dicit 6°.ethico.ꝙ sensus nō est alicuius actio
nis p̄n᷑.Sed virtus que hɀ dn̄ium sui actus.s.voluntas vt p3.p̄ͣ
sic mouet̄ a superiori.s.a deo ꝙ nō solum agitur:sed etiā p. q. 83.
agit.Et q̄ɀ in xp̄o fm humanam naturā est creata poten ar.1.ad.3
tia voluntatis:sicut ⁊ intellectus creatus cū nihil ei de
sit eoꝝ que pertinent ad p̄fectionem nature humane:cō
sequens est ꝙ motus voluntatis humane in xp̄o actio sit
⁊ non solū passio:alioquin fm humanā nām mereri non
potuisset.Scd̄o q̄ɀ operatio alicuius spēm ⁊ vnitatē hɀ a
p̄mo p̄ncipio p̄tinente ad eādē nām:sicut voluntas a q̄
habent vnitatem oēs actiones humane est quoddā p̄n᷑
intrinsecuɀ humane nāe:nō aūt alique actiones habent
vnitatē ex hoc ꝙ reducunt̄ in aliqd̄ p̄mū p̄n᷑ alteri⁹ na
ture:alioquin sequeret̄ ꝙ omniū rerū esset actio vna:q̄ɀ
est vnū p̄mū p̄n᷑ mouens oīa.s.deus.Sic igitur ⁊ si hūa Opīo v̄a
na nā in xp̄o moueatur a diuina:q̄ɀ tm̄ sunt due nāe di
stincte:necesse est ēt ꝙ sint due actiōes.Q̄ɀ igit̄ ex hoc ꝙ
aliquis ponit vnā actionē in xp̄o:sequit̄ ꝙ sit ibi vna so
lum natura ⁊ vna sola volūtas:iō hec positio est tāq̄ꝫ he
retica in sexta synodo cōdemnata.

Ad primum ergo dōm ꝙ operatio xp̄i fm hu manitatē dicit̄ theandrica.i.dei Ad p̄ͫ
virilis:inq̄ntum humanitas xp̄i agebat in virtute diuina.
Et ex hoc actio humanitatis erat salutaris:sicut instru
mentum agit in virtute agentis.Et pro tanto dicit̄ noua
actio facta:q̄ɀ de nouo factū est ꝙ humanitas xp̄i est in
strumentū diuinitati cōiunctū in vnitate persone:nō āt
ita ꝙ ex duab⁹ actionib⁹ fit vna cōpositio.¶ Ad 2ͫ dōɀ 2ͫ
ꝙ diuinitas ⁊ humanitas xp̄i cōcurrebant ad eādē ope
rationē inconfuse:q̄ɀ vtraq̄ɀ nā:vt in ep̄la Leonis pape

dicitur agebat qd̕ est sibi ꝓpriũ cũ cõmunione nãe alte-
rius.puta ꝙ diuina virtus sanabat leprosum coexiste ta-
ctu humani corporis:qui sortiebatur efficaciam ex virtu
3m te diuina.¶ Ad 3m dõm ꝙ in xp̃o oẽs actiones ad huma
nam nãm pertinentes reducunt̃ in vnam actionem pro-
pter vnitatem cõnaturalis principij.s.voluntatis. Non
est aũt eadẽ ratio de humanitate ⁊ diuinitate:vt dictuz
4m est.¶ Ad 4m dõm ꝙ humana natura in xp̃o non est tale
instrumẽtũ qd̕ solũ agat̃:sed ꝙ etiã est ꝑncipiũ actionis:
5m inq̃ntum hȝ dñium sui actus.¶ Ad 5m dõm:ꝙ aliqd agit
virtute alterius dupliciter.Uno mõ inq̃ntũ mouet̃ a vir-
tute illius:sicut calor naturalis agit in virtute aie. Alio
mõ inq̃ntum aliqd̕ agens vtitur virtute alicuius instru-
menti:sicut aia videt virtute oculi.Et hoc modo supposi
6m tum eternũ agebat virtute humane nature.¶ Ad 6m di
cendum ꝙ suppositũ est qd̕ est ab alijs distinctũ.Et ideo
si natura hũana hẽret per se suppositũ repugnaret vnio-
ni personali.Operatio aũt nõ iportat rõnẽ alic⁹ distõnis:
7m ⁊ ideo ratio non sequit̃. ¶ Ad 7m dõm:ꝙ operationes
sunt cõiuncti ex plurib⁹ cõuenientibus in vnã nãm. Ta-
lis ãt non ẽ cõiunctio diuinitatis ⁊ hũanitatis in xp̃o.vn
8m de rõ nõ sequit̃.¶ Ad 8m dõȝ:ꝙ ipsum intelligere est in-
trinsecuȝ intellectui.Sunt aũt in xp̃o duo intellectus.s.
creatus ⁊ increat⁹:⁊ ideo etiam est ibi duplex itelligere.
9m ¶ Ad 9m dõm:ꝙ in xp̃o est cõicatio idiomatũ. Non ꝙ
sit aliqua ꝓprietatũ nãlium cõfusio:sed q̃r proprietates
vtriusq̃ȝ nature dñr de eodẽ supposito:⁊ eadem cõicatio
operationũ:q̃r est idẽ suppositũ cui attribuit̃ eadẽ opera
10m tio diuina ⁊ humana.¶ Ad 10 dõm:ꝙ voluntas est ꝑñ
cõnaturale alijs potentijs aie:non aũt diuinitas est con-
11m naturalis humanitati.vnde non est similis rõ.¶ Ad 11m
dõm:ꝙ illa silitudo Athanasij attenditur quãtũ ad vni-
tatẽ persone:nõ q̃ntũ ad vnitatẽ nature. Aia.n.⁊ corpus
cõueniũt in vnã personam:⁊ in vnã naturã.Et iõ dr̃ vna
operatio humana. Diuina aũt natura ⁊ hũana cõueniũt
in vnã personã:sed nõ in vnã naturã:⁊ per ꝯñs in vnam
12m actionẽ.¶ Ad 12m dõȝ:ꝙ agens non semꝑ dat instrumẽ-
to nouã formã vel virtutẽ quiescentẽ in ipso:⁊ tñ instru-
mentũ inq̃ntum mouet̃ ab agente cõsequit̃ quãdã inten
tionalem virtutẽ per influxuȝ agentis:qui per instrumẽ
13m tum transit in effectum.¶ Ad 13m dõm:ꝙ sicut visio in-
format hominẽ mediante oculo:ita etiã actio creata ifor
mat suppositũ eternũ mediante natura humana. ¶ Ad
14m 14m dõm:ꝙ xp̃s est vnus simplr̃ ꝓꝑ suppositũ:sunt tñ in
eo due nãe:⁊ iõ xp̃s ẽ vnũ agẽs:sȝ sunt in eo due actiões.
¶ Explicit questio de vniõe vbi incarnati sancti Thome
de Aquino ordinis predicatorum.

De virtutibus. i cõi ⁊ hȝ tredecim articulos.
p° enim querit̃ vtrũ virtutes
sint habitus. 2°.vtrũ diffinitio virtutis quã Aug.ponit
sit cõueniens. 3°.vtrũ potẽtia aie possit esse vtutis subȝ.
4°.vtruȝ irascibilis ⁊ cõcupiscibilis possint eẽ subȝ virtu-
tis. 5°.vtrũ voluntas sit subm̃ virtutis. 6°.vtrũ in itel-
lectu practico sit virtus sicut in subo. 7°.vtrũ in intelle-
ctu speculatiuo sit virtus. 8°.vtrum virtutes insint no-
bis a nã. 9°.vtrũ virtutes acquirant̃ ex actib⁹. 10°.vtꝝ
sint aliq̃ vtutes hoi ex ifusiõe. 11°.vtꝝ virt⁹ ifusa augeat̃.
12°.d distõne vtutũ. 13°.vtꝝ virt⁹ sit i medio.Q̃d̕.vnica.

Uestio est de virtutibus in cõi.
Et pmo queritur vtꝝ
p̃m virtutes sint habit⁹.Et videt̃ ꝙ nõ:sȝ ma
gis actus.Aug.n.dic̃ in li° retracta.ꝙ bo-
nus vsus libi ar.ẽ virtus.Sȝ vsus libi ar.
est actus.ergo virtus est actus. ¶ P̃.pre-
2m miũȝ nõ debet̃ alicui nisi ratione actus.
Debetur aũt omni habẽti virtutẽ.quicũq̃ȝ in charitate
decedit ad beatitudinẽ ꝑueniet.ergo virtus est meritũ.
Meritum aũt est act⁹.ergo virtus est act⁹.¶ P̃.quãto 3m
aliquid est in nobis deo similius:tãto ẽ melius.Sed ma
xime deo similiamur ſm ꝙ sumus in actu qui est act⁹ pu-
rus.ḡ act⁹ est optimũ coꝝ que sunt in nobis.Sed virtu-
tes sunt maxima bona que sunt in nobis:vt Aug.dicit in
li.de li.ar.ergo virtutes sunt actus.¶ P̃.ꝑfectio vie re- 4m
spondet perfectioni patrie.Sed perfectio patrie est act⁹
.s.felicitas:que in actu cõsistit ſm ph̃m.ergo ⁊ perfectio
vie.s.virtus actus est.¶ P̃.cõtraria sunt que in eodẽ ge 5m
nere ponunt̃:⁊ mutuo se expellunt.Sed actus peccati ex
pellit virtutẽ rõne oppositionis quã hȝ ad ipsaȝ.ḡ virt⁹
est in genere actus.¶ P̃.ph̃s dicit in pmo celi ⁊ mundi: 6m
ꝙ virtus est vltimũ de potentia.vltimũ potẽtie est act⁹.
ergo virtus est actus.¶ P̃.pars rõnalis est nobilior ⁊ ꝑ- 7m
fectior q̃ȝ pars sensitiua.Sed vis sensitiua hȝ suam ope-
rationẽ nullo habitu vel qualitate mediante.ergo nec in
parte intellectiua opȝ ponere habitus:quib⁹ medianti-
bus pars intellectiua perfectaȝ oꝑationẽ habeat. ¶ P̃. 8m
ph̃s dicit in 7°.phisi.ꝙ vtus est dispositio ꝑfecti ad opti-
timuȝ.Optimũ aũt est act⁹.Dispositio aũt est eiusdẽ ge-
neris cum eo ad qd̕ disponit.ergo virtus est act⁹. ¶ P̃. 9m
Aug.dicit in li.de morib⁹ ecclesie.ꝙ virtus ẽ ordo amo-
ris.ordo aũt vt ipse dicit in 19°.di.est parium dispariũq̃ȝ
sua cuiq̃ȝ tribuẽs loca dispõ.virt⁹ ḡ ẽ dispõ.Nõ ḡ habit⁹.
¶ P̃.habit⁹ ẽ q̃litas de difficili mobilis.Sȝ virt⁹ ẽ faci- 10m
le mobilis:q̃r per vnũ actum peccati mortalis amittit̃.ḡ
virtus non est habit⁹.¶ P̃.si habitib⁹ aliquib⁹ indige-
mus qui sint virtutes:aut indigem⁹ ad oꝑationes nãles: 11m
aut meritorias que sunt quasi supernaturales. Non autẽ
ad naturales:q̃r quelibet natura etiã sensibilis ⁊ insensi-
bilis põt suã oꝑationẽ ꝑficere absq̃ȝ habitu. Multo for-
tius hoc poterit rõnalis natura.Similr̃ nec ad operatio-
nes meritorias:q̃r has deus in nobis operat̃:phil.2°.Qui
operatur in nobis velle ⁊ ꝑficere.⁊c̃.ergo nullo mõ vtu-
tes sunt habitus.¶ P̃.oẽ agens ſm formã semper agit
ſm exigentiã illius forme:sicut calidum agit semper ca- 12m
lefaciendo.Si ergo in mẽte sit aliqua habitualis forma
q̃ virt⁹ dicat̃ oportebit ꝙ hñs vtutẽ ſm vtutẽ operet̃:qd̕
est falsuȝ:q̃r sic quilȝ hñs virtutẽ eẽt cõfirmat⁹.ḡ vtutes
nõ sunt habitus.¶ P̃.habitus ad hoc insunt potẽtijs vt
tribuant eis facilitatem operandi:sed ad act⁹ virtutũ nõ 13m
indigem⁹ aliq̃ facilitateȝ facientẽ:vt videt̃. Consistunt
enim ꝑncipalr̃ in electione ⁊ voluntate. Nihil aũt est fa-
cilius eo qd̕ est in voluntate cõstitutũ.ergo virtutes non
sunt habitus.¶ P̃.effectus non potest eẽ nobilior q̃ȝ sua 14m
causa.Sed si virtus est habitus erit causa actus qui ẽ ha
bitu nobilior.ergo nõ videt̃ cõueniẽs ꝙ virtus sit habi-
tus.¶ P̃.mediũ ⁊ extrema sunt vnius generis. Sȝ vir- 15m
tus moralis est mediũ inter passiones.passiones autem
sunt de genere actuum.ergo ⁊c̃.

Sed cõtra. virtus ſm Augusti.est bona qualitas 3p
mẽtis. Non aũt põt esse in aliqua spe-
cie:nisi in pma que est habit⁹.ergo virt⁹ est habit⁹.¶ P̃. 2°
ph̃s dicit in 2°.ethi.ꝙ virtus est habit⁹ electiuus in men
te cõsistẽs.¶ P̃.vtutes sunt in dormientib⁹:q̃r nõ amit- 3°
tuntur per pctm̃ mortale. Nõ sunt aũt in eis act⁹ vtutuȝ:
q̃r nõ hñt vsum libi.ar.ergo virtutes nõ sunt actus.

Respondeo dõm ꝙ virtus ſm sui nois rõnẽ po Rño
tentie cõplemẽtũ designat.vñ ⁊ vis Jdeȝ de
dr̃ ſm ꝙ res aliqua ꝑ potestatẽ cõpletam quã hȝ pt seq̃ veri. qd̕
suũ impetũ vel motũ.virtus.n.ſm suũ nomẽ potestatis 14.ar.3.
ꝑfectionem demõstrat.vñ ph̃s dicit in pmo celi ⁊ mũ.ꝙ
virtus est vltimũ in re de potentia.Quia vo po⁹ ad actuȝ

dicitur. complementum potẽtie attenditur penes hoc: ꝙ
cõpletã operationẽ suscipit. Qꝛ vero operatio est finis ope
rantis: cũ oĩs res ſm phm in pmo ce. ⁊ mun. sit ꝓpter suã
operationẽ: sicut propter finẽ ꝓximũ: vnũqđqꝫ est bonũ
ſm ꝙ hꝫ cõpletũ ordinẽ ad suũ finẽ: Inde est ꝙ virtꝰ bo-
nũ facit habentẽ: ⁊ opus eius reddit bonũ: vt dicit in 5°
ethic. Et per hũc etiã modũ pꝫ: ꝙ est dispõ pfecti ad opti
mũ: vt dr 7° metaphy. Et hec oĩa ꝯueniunt virtuti cuius-
cũqꝫ rei. Nã virtus eq est que facit ipm bonũ ⁊ opꝰ ipsiꝰ:
silr virtus lapidis: vel hoĩs: vel cuiuscũqꝫ alteriꝰ. Scđm
aũt diuersam ꝯditiõem potentiarũ: diuersus est modus
ꝯpletionis ipsius. Est eni aliq̃ potẽtia tm̃ agens: aliq̃ tm̃
acta vl mota. alia vo agẽs ⁊ acta. Potẽtia igit que est tm̃
agens: nõ idiget ad hoc ꝙ sit pncipiũ actus aliquo indu-
cto. vñ virtꝰ talia potẽtie nihil est aliud q̃ꝫ ipsa potentia.
Talis aũt potẽtia est diuina: itellectus agẽs: ⁊ potẽtie na
turales. vnde harũ potentiaꝝ virtutes nõ sunt aliq habi
tus: sꝫ ipse potẽtie in seipsis ꝯplete. Ille vo potentie sunt
tm̃ acte que nõ agũt: nisi ab alijs mote. nec est in eis age-
re vel nõ agere: sed ſm ipetũ virtutis mouẽtis agunt. Et
tales sunt vires sensitiue ſm se ꝯsiderate. vñ in 8° ethic.
dr ꝙ sensus nullius actꝰ est pncipiũ. he potẽtie pficiũtur
ad suos actus per aliqđ superinductũ. Qđ tñ non iest eis
sicut aliq̃ forma imanẽs in subo: sed soluꝫ per modũ pas-
sionis: sicut spẽs in pupilla. vnde nec haꝝ potẽtiaruꝫ vir
tutes sunt habitus: sed magis ipse potẽtie ſm ꝙ sũt actu
passe a suis actiuis. Potẽtie vo ille sũt agẽtes ⁊ acte: que
ita mouent a suis actiuis: ꝙ tñ per eas nõ determinant
ad vnũ: sꝫ in eis est agere vel nõ agere: sicut vires aliquo
mõ rõnales. Et he potẽtie cõplent ad agendũ per aliqđ
superinductũ: qđ nõ est in eis per modũ passiõis tm̃: sed
per modũ forme quiescẽtis ⁊ manẽtis in subo. Ita tamẽ
ꝙ per eas nõ de necessitate potẽtia ad vnuꝫ cogat: qꝛ sic
potẽtia nõ esset domina sui actus. haꝝ potentiaꝝ virtu-
tes nõ sunt ipse potẽtie neqꝫ passiones: sicut est in sensiti-
uis potẽtijs: neqꝫ q̃litates de necessitate agentes: sic sunt
Idem pᵃ q̃litates rerũ nãlium: sꝫ sunt habitus ſm quos põt quis
2ᵉ. q. 55. agere cũ voluerit: vt dicit Cõmen. in 3° de aia. Et Augu.
ar. 1. Et in lib° de bono cõiugali dicit. ꝙ habitus est quo qs agit
3. scri. d. cũ tẽpus affuerit. Sic g pꝫ ꝙ virtutes sunt habitus: ⁊ q̃-
23. q. 1. liter habitꝰ distãt a scđa ⁊ tertia spẽ q̃litatis. Qualr autẽ
ar. 3. a quarta differãt in ꝓmptu est. Nã figura nõ dicit ordi-
nẽ ad actũ q̃ꝫtũ in se est. Ex his etiã põt patere ꝙ habiti
bus vtutũ ad tria idigemus. Primo vt sit vniformitas
in sua opatiõe. Ea. n. que ex sola opatiõe depẽdẽt facile i-
mutãtur: nisi ſm aliquã iclinationẽ habitualem fuerint
stabilita. Scđo vt operatio pfecta in ꝓmptu habeatur.
Nisi eni potẽtia rõnalis per habitũ aliquo mõ iclinetur
ad vnũ: oportebit semꝑ cuꝫ necesse fuerit operari pcede
re inqsitioneꝫ de opere: sicut pꝫ de eo qui vult ꝯsiderare
nõdũ habẽs sciẽtie habituꝫ: ⁊ qui vult ſm virtutẽ agere
habitu virtutis carẽs. Unde phs dicit in 3° ethi. ꝙ repẽ-
tina sunt ab habitu. Tertio vt delectabilr pfecta opera-
tio cõpleat: qđ qđẽ fit per habitũ. Qui cũ sit per moduꝫ
cuiusdã nature opationẽ sibi ꝓpriã quasi nãlẽ reddit. ⁊
per ꝯñs delectabilẽ. Nã ꝯueniẽtia est delectatiõis cau-
sa. Uñ phs in 2° ethi. ponit signũ habitus delectationeꝫ
in opere existentem.

Ad pᵐ **Ad primum** ergo dõm: ꝙ sic potestas: ita ⁊ vir
tus accipit duplr. Uno mõ mãlr:
put dicimꝰ id qđ possumꝰ esse nr̃am potẽtiã. Et sic Aug.
bonũ vsum liberi arbitrij dicit eẽ virtutẽ. Alio mõ essen
2ᵐ tialiter: ⁊ sic neqꝫ potẽtia: neqꝫ virtus est actꝰ. ¶ Ad 2ᵐ
dõm: ꝙ mereri duplr accipit. Uno mõ ꝓprie: ⁊ sic nihil
aliud est: q̃ꝫ facere aliquã actionẽ vñ aliqs sibi iuste acq
rat mercedẽ. Alio mõ iproprie: ⁊ sic quelibꝫ cõditio que
facit hoiem aliquo dignitatis mõ dignũ meritũ dr: vt si
dicamꝰ ꝙ spẽs Priami meruit iperiũ: qꝛ digna imperio
fuit. pmiũ ergo cũ merito debeat: debet quodãmõ ⁊ q̃li
tati habituali: per quã aliqs reddit ydoneus ad pmiuꝫ.
Et sic debet paruulis baptizatis. Et iterũ debet merito
actuali: ⁊ sic nõ debet virtuti: sꝫ actui virtutis. Et tamẽ
etiã paruulis quodãmõ reddit rõne meriti actualis: in-
quantũ ex merito xp̄i sacramẽtũ efficaciã hꝫ quo regene
rantur ad vitã. ¶ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ Augꝰ. dicit. virtutes eẽ 3ᵐ
maxima bona: non simplr: sꝫ in gñe: sicut ⁊ ignis dr subti
lissimũ corpoꝝ. vnde nõ seqtur ꝙ nihil sit in nobis ipsis
virtutibꝰ meliꝰ: sed ꝙ sint de nũero eoꝝ que sunt maxi-
ma bona ſm genus suũ. ¶ Ad 4ᵐ dõꝫ: ꝙ sicut in via est 4ᵐ
pfectio habitualis que est virtus: ⁊ pfectio actualis q̃ est
vtutis actus: ita etiã in patria ipsa felicitas est perfectio
actualis ꝓcedẽs ex aliquo habitu cõsũmato. vnde etiaꝫ
phs in pmo ethi. dicit: ꝙ felicitas est opatio ſm virtutẽ
pfectã. ¶ Ad 5ᵐ dõꝫ: ꝙ actus vitiosus directe tollit actũ 5ᵐ
virtutis per modũ ꝯrietatis: ipm vo virtutis habitũ tol
lit per accñs: iquãtũ separat a cã virtutis infuse. s. a deo.
vnde Isa. 34°. Pctã vestra diuiserũt iter vos ⁊ deuꝫ ve-
strum. Et ꝓpter hoc virtutes acqsite per vnũ actũ vicio-
sum nõ tollũtur. ¶ Ad 6ᵐ dõꝫ: ꝙ illa diffõ phi põt dupli 6ᵐ
citer itelligi. Uno modo materialiter: vt per virtutẽ in-
telligamꝰ id in qđ virtus põt: qđ est vltimũ iter ea in que
potẽtia põt: sicut virtus eius q põt ferre centũ libras est
in eo inq̃ꝫtũ põt ferre centũ libras: nõ inquãtũ ferre põt
sexaginta. Alio mõ põt itelligi essentialr. Et sic virtꝰ dici
tur vltimũ potẽtie: qꝛ designat potẽtie ꝯplemẽtũ. siue id
per qđ potẽtia cõplet sit aliud a potẽtia: siue non. ¶ Ad 7ᵐ
septimũ dõm: ꝙ nõ est silis rõ de potẽtijs sensitiuis ⁊ ra-
tionabilibꝰ: vt dcm̃ est. ¶ Ad octauũ dõm: ꝙ dispositio 8ᵐ
ad aliqđ dr id per qđ aliqđ mouet in illud ꝯsequẽdum.
Motus aũt hꝫ qñqꝫ terminũ in eodẽ genere: sicut motꝰ
alteratiõis est q̃litas. vñ dispõ ad hũc terminũ semꝑ est
eiusdẽ generis cũ termino. Qñqꝫ vo hꝫ terminũ alteriꝰ
generis: sicut alteratiõis terminus est forma subalis. Et
sic dispõ nõ est semꝑ eiusdẽ generis cum eo ad qđ dispo
nit: sicut calor est dispõ ad formã subalẽ ignis. ¶ Ad 9ᵐ 9ᵐ
dõm: ꝙ dispõ dr tribꝰ modis. Uno mõ ꝑ quã mã disponi
tur ad forme receptionẽ: sicut calor est dispõ ad formam
ignis. Alio mõ per quã aliqđ agẽs disponit ad agẽdum:
sicut velocitas est dispõ ad cursuꝫ. Tertio mõ dispõ dici
tur ipsa ordinatio aliquoꝝ adinuicẽ. Et hoc mõ disposi-
tio ab Aug° sumit. Dispõ vo ꝯtra habitũ diuidit primo
mõ. Ipsa vo virtus dispõ est scđo mõ. ¶ Ad 10ᵐ dõm: ꝙ 10ᵐ
nulla res est adeo stabilis que nõ statiꝫ ex se deficiat sua
cã deficiẽte. vñ nõ est mirũ si deficiẽte ꝯiunctiõe ad deũ
per pctm̃ mortale deficiat virtus ifusa. Nec h repugnat
sue imobilitati: que itelligi nõ põt nisi sua causa manen-
te. ¶ Ad 11ᵐ dõm: ꝙ ad vtrasqꝫ opationes habitu idige- 11ᵐ
mus. Ad nãles qđẽ tribꝰ rõnibus supiꝰ positis. Ad meri-
torias aũt insuꝑ vt nãlis potẽtia eleuet ad id qđ ẽ supra
nãm ex habitu ifuso. Nec hoc remouet ex hoc ꝙ deꝰ in
nobis operat: qꝛ ita agit in nobis: ꝙ ⁊ nos agimꝰ. vñ ha-
bitu idigemus quo sufficiẽter agere possumꝰ. ¶ Ad 12ᵐ 12ᵐ
dõm: ꝙ oĩs forma recipit in suo supposito ſm modũ re-
cipiẽtis. ꝓprietas aũt rõnalis potentie est vt in opposita
possit: ⁊ vt sit domina sui actus. vñ nũq̃ꝫ per formã habi-
tualẽ receptã cogit potẽtia rõnalis ad silr agẽdũ: sed põt
agere vel nõ agere. ¶ Ad 13ᵐ dõm: ꝙ illa que in sola ele- 13ᵐ
ctione ꝯsistũt facile est ꝙ q̃litercũqꝫ fiãt. Sed ꝙ debito
mõ fiãt. s. expedite: firmiter ⁊ delectabilr. hoc non est fa-
cile. vñ ad hoc habitibꝰ virtutũ idigemus. ¶ Ad 14ᵐ di 14ᵐ

cendum q̄ oēs motus animaliū vel hominuz qui de no
uo icipiunt sunt ab aliquo mouēte moto: ꝛ depēdent ab
aliquo p̄oti actu exñte. Et sic habitus de se actū non eli
15m cit nisi ab aliquo agēte excitat᷒. ¶ Ad 15m dōz: q̄ virtus
est mediū iter passiones: nō quasi aliqua passio media: ſʒ
actio que in passiōibus mediū ꝯstituit.

¶ Ut̄ꝝ diffō virtutis quā Aug᷒ ponit sit ꝯueniēs.

SEcundo querit̄ vtrum diffō virtutis quā Aug᷒. ponit sit ꝯueniēs
.s. virtus est bona qualitas mentis: qua recte
viuit̄: qua nemo male vtit̄: quā de᷒ in nob̄ si
1m ne nobis operat̄. Et videtur q̄ sit icōueniēs.
Uirt᷒. n. est bonitas q̄dā. Si ḡ ipsa est bona: aut ḡ sua bo
nitate: aut alia. Si alia ꝓcedēt in ifinitū. Si seipsa. ergo
virt᷒ est bonitas p̄ma: q꞉ sola bonitas p̄ma est bona ꝑ se
2m ipsam. ¶ P̄. illud qd̄ est cōe omni enti: nō dʒ poni in dif
finitione alicuius. Sʒ bonū qd̄ ꝯuertit̄ cū ente est cōe oī
3m enti. ḡ non dʒ poni in diffōne virtutis. ¶ P̄. sic̄ bonū est
in moralib᷒: ita ꝛ in nālibus. Sʒ bonū ꝛ maluz in nālib᷒
nō diuersificāt spēz. ḡ nec in diffōne virtutis dʒ poni bo
4m na quasi dr̄ia specifica ipsius virtutis. ¶ P̄. dr̄ia non in
cludit̄ in rōne generis. Sʒ bonū icludit̄ in rōne qualita
tis: sicut ꝛ ens. ḡ non dʒ addi in diffōne virtutis: vt dica
5m tur. Uirtus est bona qua. mētis ꝛc̄. ¶ P̄. malū ꝛ bonum
sunt opposita. Sʒ malū nō constituit aliquā spēm: cū sit
p̄uatio. ḡ nec bonū. ḡ nō dʒ poni in diffōne virtutis tāq̄
6m dr̄ia ꝯstitutiua. ¶ P̄. bonuz est in plus q̄ꝫ qualitas. ḡ per
bonuz non differt vna qualitas ab alia. ḡ non dʒ poni in
diffōne virtutis bonuz: sicut dr̄ia qualitatis vł virtutis.
7m ¶ P̄. ex duob᷒ actibus nihil fit. Sʒ bonū iportat actuz
quēdā: ꝛ qualitas silr̄. ḡ male dr̄: q̄ virtus sit bona quali
8m tas. ¶ P̄. qd̄ p̄dicat̄ in abstracto: non p̄dicat̄ in ꝯcreto:
sicut albedo est color: nō tñ colorata: Sʒ bonitas p̄dicat̄
de virtute in abstracto. ḡ nō p̄dicat̄ in ꝯcreto. ḡ nō bn̄ dr̄.
9m virtus est bona qualitas. ¶ P̄. nulla dr̄ia p̄dicat̄ in ab
stracto de spē. vn̄ dicit Auic᷒. q̄ hō non est rōnalitas: sed
rōnale. Sʒ virtus est bonitas. ḡ bonitas non est dr̄ia vir
10m tutis. ḡ non bn̄ dr̄. virt᷒ est bona qualitas. ¶ P̄. malum
moris idē est qd̄ vitiū. ḡ bonū moris idē est qd̄ virtus. ḡ
bonū non dʒ poni in diffōne virtutis: q꞉ sic idē diffiniret
11m seipsz. ¶ P̄. mēs ad itellm̄ ꝑtinet: Sʒ virtus magis respi
cit affectū. ḡ male dr̄ q̄ virtus sit bona qualitas mentis.
12m ¶ P̄. s̄m Aug᷒. mēs noiat superiorē partē aīe. Sʒ aliq̄
virtutes sunt in iferiorib᷒ potētijs. ḡ male ponit̄ in diffi
13m nitione virtutis: bona qualitas mētis. ¶ P̄. subm̄ virtu
tis noiat potētiā: nō essentiā: sʒ mēs videt̄ noiare eēntiā
aīe: q꞉ dicit Aug᷒. q̄ in mēte ē itelligētia: memoria ꝛ vo
14m luntas. ḡ nō dʒ poni mēs in diffōne virtutis. ¶ P̄. illud
qd̄ est ꝓpriū spēi: nō dʒ poni in diffōne generis. Sʒ recti
tudo est ꝓpriū iustitie. ḡ non dʒ poni rectitudo in diffō
ne virtutis: vt dicat̄ bona qualitas mētis qua recte viui
15m tur. ¶ P̄. viuere viuētib᷒ est eē. ſʒ virtus nō ꝑficit ad eē:
16m ſʒ ad oꝑa. ḡ male dr̄: qua recte viuit̄. ¶ P̄. q̄cunq꞉ supbit
de aliqua re: male vtit̄ ea. Sʒ de v̄tutib᷒ aliq̄s supbit. er
17m go virtutib᷒ aliq̄s male vtit̄. ¶ P̄. Aug᷒. in li.º de libero
arbi. dicit. q̄ solū maximis bonis nullus male vtit̄. Sʒ
virtus nō est de maximis bonis: q꞉ maxīa bona sunt que
ꝓpter se appetunt̄: qd̄ non ꝯuenit virtutibus: cū propter
aliud appetant̄: quia ꝓpter felicitatem. ergo male poni
18m tur: qua nullus male vtitur. ¶ Preterea. ab eodem ali
quid generatur ꝛ nutritur ꝛ augetur. Sʒ virtus per act᷒
nostros nutritur ꝛ augetur: quia diminutio cupiditatis
est augmētū charitatis. ḡ ꝑ actus nr̄os virt᷒ generatur. ḡ
male ponit̄ in diffōne: quā deus in nob̄ sine nob̄ opatur.
19m ¶ P̄. remouēs ꝓhibēs ponit̄ mouēs ꝛ cā. Sʒ libeꝝ ar
bitriū est quodā mō remouēs ꝓhibens virtutis. ḡ est q̄
dāmō cā. ḡ non bn̄ ponit̄ q̄ sine nobis de᷒ virtutē opet̄.
¶ P̄. Aug᷒. dicit. Qui creauit te sine te: non iustificabit 20m
te sine te. ḡ ꝛc̄. ¶ P̄. ista diffō ꝯuenit gr̄e: vt videt̄. Sed 21m
virt᷒ ꝛ gr̄a non sunt vnuz ꝛ idē. ergo nō bene diffinit̄ per
hāc diffinitionem virtus.

Respondeo dōm q̄ ista diffō ꝯplectit̄ diffōnez virtutis: ꝛ si vltima particula omit
tat̄ ꝯuenit omni virtuti hūane. Sicut dcm̄ est. virt᷒ per
ficit potētiā in ꝯparatiōe ad actū ꝑfectū. Actus aūt ꝑfe
ctus est finis potētie vel opantis. vn̄ virtus facit ꝛ potē
tiā bonā ꝛ operātē. vt p̄us dcm̄ est. Et iō in diffōne virtu
tis aliq̄d ponit̄ qd̄ ꝑtinet ad ꝑfectionē act᷒: ꝛ aliq̄d quod
ꝑtinet ad ꝑfectionē potētie vel operātis. Ad ꝑfectionez
aūt actus duo req̄runt̄. Req̄ritur aūt q̄ act᷒ sit rectus: ꝛ
q̄ habitus nō possit eē p̄ncipiū ꝯrij actus. Illud eniz qd̄
est p̄ncipiū boni ꝛ mali actus: non pōt eē q̄ꝫtū est de se p̄n
cipiū ꝑfectū boni actus tm̄: q꞉ habit᷒ est ꝑfectio potētie.
Opʒ ḡ q̄ ita sit p̄ncipiū actus boni: q̄ nullo mō mali. ꝓ
pter qd̄ ph̄s dicit in 6.º ethi. q̄ opio que pōt eē vera ꝛ fal
sa non est virt᷒: ſʒ scia que nō est nisi de vero. Primū de
signatur in hoc q̄ dr̄: qua recte viuit̄. Scdz in hoc qd̄ di
cit: qua nemo male vtit̄. Scdm̄ vero q̄ virt᷒ facit subm̄
bonū tria sunt ibi ꝯsiderāda: subm̄ ipm̄. ꝛ h̄ determinat̄
cū dr̄: mentis: q꞉ v̄tus humana nō pōt eē nisi in eo qd̄ est
hois inq̄ꝫtū est hō. ꝑfectio v̄o itellectus designat̄ in h̄: q̄
dr̄: bona: q꞉ bonū dr̄ s̄m ordinē ad finē. Modus aūt ihe
rēdi designat̄ in hoc q̄ dr̄ qualitas: q꞉ v̄tus nō iest ꝑ mo
dū passiōis: ſʒ per modū habitus: vt supra dcm̄ est. hec āt
oia ꝯueniunt tā virtuti morali q̄ꝫ itellectuali: tāʒ theolo
gice q̄ꝫ acq̄site q̄ꝫ ifuse. Hoc v̄o qd̄ Aug᷒. addit: quā in no
bis sine nobis deus operat̄: ꝯuenit solū v̄tuti ifuse.

Ad primum ḡ dōm: q̄ accn̄tia sicut nō dicunt̄ entia: q꞉ subsistant: ſʒ q꞉ aliq̄d eis Ad 1m
est: ita virtus nō dr̄ bona: q̄ ipsa sit bona: ſʒ qua aliq̄d est
bonuz. vn̄ non opʒ q̄ virtus sit bona alia bonitate: quasi
iformet̄ alia bonitate. ¶ Ad 2m dōm: q̄ bonū qd̄ cōuer 2m
tit̄ cū ente nō ponit̄ hic in diffōne virtutis: ſʒ bonum qd̄
determinat̄ ad actū moralē. ¶ Ad 3m dōm: q̄ actiōes di 3m
uersificant̄ s̄m formā agētis: vt calefacere ꝛ ifrigidare:
bonū aūt ꝛ malum sunt quasi forma ꝛ obm̄ volūtatis: q꞉
semꝑ agēs iprimit formā suā in patiēte: ꝛ mouens in mo
to. Et iō actus morales quoꝝ p̄ncipiū est volūtas diuer
sificātur spē s̄m bonuz ꝛ maluz. p̄n᷒ autē naturaliuz ope
rationuz nō est finis: ſʒ forma. Et iō nō diuersificant̄ in
nālibus spēs s̄m bonuz ꝛ maluz: ſʒ in moralib᷒ sic. ¶ Ad 4m
4m dōm: q̄ bonitas moralis nō icludit̄ in itellectu qua
litatis. ꝛ iō rō non est ad ꝓpositū. ¶ Ad 5m dōm: q̄ ma 5m
lum nō ꝯstituit spēm rōne p̄uatiōis: ſʒ rōne eius qd̄ p̄ua
tioni substernit̄: q꞉ nō cōpatit̄ secū rōnē boni. Et ex hoc
hʒ q̄ cōstituit spēm. ¶ Ad 6m dōm: q̄ obiectio illa ꝓce 6m
dit de bono nature: nō de bono moris: qd̄ ponit̄ in diffi
nitiōe virtutis. ¶ Ad 7m dōz q̄ bonitas nō iportat aliā 7m
bonitatē q̄ꝫ ipsam virtutē: vt ex dictis pʒ. Ipsa. n. virt᷒ ꝑ
eēntiā suā est qualitas. vn̄ manifestū est q̄ bona ꝛ quali
tas nō dicunt diuersos actus: sed vnū. ¶ Ad 8m dōm: q̄ 8m
istud fallit in trāscēdētibus que circūeūt oē ens. Nam
eēntia est ens: ꝛ bonitas bona: ꝛ vnitas vna. Non aūt sic
pōt dici albedo alba. Cui᷒ rō est: q꞉ q̄cq̄d cadit in itellcū:
opʒ q̄ cadat sub rōne entis: ꝛ per ꝯn̄s sub ratione boni ꝛ
vnius. vn̄ eēntia ꝛ bonitas ꝛ vnitas nō possunt intelligi
nisi itelligantur sub ratione boni ꝛ vnius ꝛ entis. ꝓpter
hoc potest dici bonitas bona: ꝛ vnitas vna.

¶ Additio venerādi sacre Theologie professoris patris
fratris Uincētij de castronouo ordinis p̄dicatoꝝ.

Rn̄o Idez 1a 2e. q. 55. ar. 4. Et 2. scri. d. 27. ar. 2

9m ❡ Ad nonum dicendum: ꝙ differentia sicut ⁊ genus pre-
dicatur essentialiter de specie: ⁊ nō denominatiue. Et idō
si spēs sit qd subsistēs ⁊ ꝯpositū: non ꝑdicat̄ de ea diffe-
rētia in abstracto: sʒ in cōcreto. Nā in substātijs compo-
sitis noīa ꝯcreta que ꝯpositū signāt ꝓꝑe in ꝑdicamēto
eē dicunt̄: sicut spēs vl̄ genera. vt hō vel aīal. Et idō opʒ si
dr̄ia debeat de tali spē essentialr̄ ꝑdicari: ꝙ significet̄ in
ꝯcreto: q2 alr̄ nō diceret totū esse spēi: sʒ si spēs sit forma
simplex: sic accn̄tis in qb⁹ noīa ꝯcretiue dicta nō ponun-
tur in ꝑdicamēto sicut spēs vel genera: vt albū ⁊ nigrū nisi
per reductionē: sʒ solū sm̄ ꝙ in abstracto significātur: vt
albedo musica: iustitia: ⁊ vlr̄ virtus ꝑdicat̄ de ea tā gen⁹
q̄ dr̄ia in abstracto. vn̄ sic virtus est essentialr̄ q̄litas: ita
10m essentialr̄ bonitas rōnis seu moralis. ❡ Ad 10m dōm: ꝙ
bonū moris dr̄ de actu bono ⁊ habitu ⁊ obiō bono boni-
tate moris: silr̄ ⁊ malū moris dr̄ de actu malo qd̄ est pec-
catū: ⁊ de habitu malo ꝙ est vitiū. vn̄ virt⁹ est que bonū
facit hn̄tē: ⁊ opus ei⁹ reddit bonū bonitate moris. silr̄ vi-
tiū est: qd̄ malū facit hn̄tē: ⁊ op⁹ eius reddit malū mali-
tia moris. Nō est ḡ malū moris idē qd̄ vitiū: cū vitiū di-
cat habitū. maluʒ vero moris dicat̄ de habitu ⁊ de actu
⁊ de obiō. ⁊ pari rōne bonū moris nō est idē qd̄ virt⁹: cuʒ
bonū moris ēt dicat̄ de actu. Nā in ipsa virtute tria pos-
sum⁹ ꝯsiderare. Primū est id qd̄ eēntia virtutis directe
iportat. Et sic virtus iportat quādā dispōnem qua aliqd
bn̄ ⁊ ꝯuenienter disponit̄ sm̄ modū sue nāe. Un̄ phs dicit
in 7° physicoꝝ: ꝙ virtus est dispō ꝑfecti ad optimuʒ. dico
aūt ꝑfecti ꝙ est dispositū sm̄ nām: Et hoc mō virtuti op-
ponit̄ viciū: qd̄ iportat dispōneʒ qua aliqd disponit̄ ꝯ id
qd̄ ꝯuenit nāe. vn̄ Aug⁹. dicit in 3° de libero arbi. Qd̄ ꝑfe-
ctioni nāe deesse ꝑspexeris: id voca vitiū: q2 vitiū vniuſ-
cuiusqʒ rei eē videt̄ ex eo ꝙ nō sit disposita sm̄ ꝙ ꝯuenit
sue nāe. Scdm̄ est id qd̄ eius essentiā ꝯseqt̄: qd̄ ipsa virt⁹
ex ꝯsequēti iportat. Et sic virtus iportat quādā bonitatē
que bonū facit hn̄tē. Nā bonitas vniuscuiusqʒ rei ꝯsistit
in hoc ꝙ ꝯuenienter se hʒ sm̄ modū debitū sue nāe: qd̄ fa-
cit virt⁹: vt dcm̄ est. Et sic virtuti opponit̄ malitia. Ter-
tiū est id ad qd̄ virt⁹ ordinat̄. vʒ. actus bon⁹. Nā virt⁹ or-
dinat̄ ad actū bonū: q est act⁹ debit⁹ ⁊ ordinat⁹ sm̄ rōnē.
vn̄ virt⁹ est ꝑfectio potētie in ordie ad actū: ⁊ nō soluʒ bo-
nū facit hn̄tē: sʒ ⁊ opus eius reddit bonū. ⁊ h̄ mō virtuti
opponit̄ pctm̄: qd̄ ꝓꝑe noīat actū iordinatū. Ex qbus pʒ
ꝙ habitus vitiosus ⁊ malitia ⁊ pctm̄ pn̄t dici maluʒ mo-
ris. Et sic ēt ois virtus est qddā bonum moris: ⁊ non eꝯ.
11m ❡ Ad 11m dōʒ: ꝙ mēs hic accipit̄ sm̄ ꝙ iportat potētias
rōnales. vn̄ ꝯphēdit sub se itellm̄ ⁊ affectū. volūtas. n. est
po⁹ rōnalis ꝑ eēntiā. virtutes aūt pn̄t eē nō solū in affcū:
sʒ ēt in itellu. virtutes. n. itellectuales faciūt facultatē be-
ne opandi: sʒ nō faciāt bonū vsuʒ talis facultatis. virtu-
tes vero morales ⁊ alie virtutes simplr̄: q̄ respiciunt affe-
ctū cū facultate bn̄ opandi faciūt ēt vsum bonū inq̄tuʒ
faciunt vt qs recte ⁊ bn̄ tali facultate vtat̄. sic iustitia fa-
cit nō solū ꝙ hō sit ꝓmpt⁹ ad iusta opandū: sʒ ēt facit vt
iuste operet̄. Grāmatica aūt facit facultatē recte ⁊ ꝯgrue
loquēdi: nō tn̄ facit vt hō semꝑ ꝯgrue loquat̄. q2 pōt grā-
matic⁹ barbariçare: aut soloecismum facere. Ex qb⁹ pʒ ꝙ
vtus respicit tā potētiā appetitiuā q̄ itellectiuā que sub
12m mēte cōtinent̄. ❡ Ad 12m dōʒ: ꝙ mēs noīat illud gen⁹ po-
tētie que est ꝑncipiū illoꝝ actuū quoꝝ hō est dn̄s: q ꝓꝑe
dn̄r huani. hꝫ aūt potētie sunt rō seu volūtas q̄ sunt ꝑn̄m
ꝑmū mouēs ⁊ iperās actū: cui⁹ hō est dn̄s: ⁊ dn̄r rōnales
ꝑ eēntiā. Irascibilis aūt ⁊ cōcupiscibilis inq̄tuʒ partici-
pāt rōnē sunt ꝑn̄m huani act⁹ tāq̄ mouēs motū. mouent̄
eni ab appetitu supiori inq̄tū ei obediūt. Et h̄ mō sʒ ꝙ
participāt rōnē: ⁊ sunt apte nate rōni obedire: pn̄t eē sub-
iectū vtutis huane. Ex quo pʒ ꝙ rō ⁊ volūtas sunt ꝑmuʒ
ꝑn̄m act⁹ huani tāq̄ mouēs ⁊ iperās. appetit⁹ āt sensitiu⁹
est ꝑn̄m 2m tāq̄ mouēs motuʒ. ⁊ hꝫ potētie q̄ iportant̄ pet
mētē pn̄t eē subʒ vtutis. Itē mēs iportat potētiā rōnalē
ꝑ eēntiā: vl̄ ꝑ participationē. Irascibilis āt ⁊ cōcupiscibi-
lis sunt potētie rōnales ꝑ participationē. ⁊ ob h̄ pn̄t esse
subm̄ vtutū inq̄tuʒ pticipāt mētē. ❡ Ad 13m dōm: ꝙ mēs 13m
dicit id qd̄ est altissimuʒ in vtute aie. vn̄ cuʒ sm̄ id qd̄ est
altissimuʒ in nob̄ dina ymago i nob̄ iueniat̄: oʒ dicere ꝙ
ymago nō ꝑtinet ad aiam sm̄ eēntiā: sʒ soluʒ sm̄ mēteʒ:
ꝓut noiat altissimā potētiā eius. Et sic ꝓut in ea est yma-
go noiat mēs potētiā aie: ⁊ nō eēntiā. vn̄ ꝯphēdit mēs il-
las potētias q̄ in suis actibus a mā ⁊ a ꝯditionibus māe
recedunt. In mēte āt sunt itelligētia: voluntas ⁊ memo-
ria: nō sic accn̄tia in subō: sʒ sic partes in toto. ❡ Ad 14m 14m
dōm: ꝙ duplex est rectitudo: q2 q̄dā est spālis q̄ cōstituit̄
soluʒ circa res exteriores q̄ in vsum hoīs veniunt q̄ sunt
ꝓꝑa mā iustitie: ⁊ talis rectitudo est ꝓꝑa iustitie: nec po-
nit̄ in diffōne vtutis. Quedā vō est rectitudo gnālis q̄ i-
portat ordinē ad finē debituʒ: ⁊ ad legē dinā q̄ est regula
voluntat̄ humane. ⁊ tal̄ est cōis oī vtuti. ⁊ in diffōne vir-
tutis ponit̄. ❡ Ad 15m dōm ꝙ viuere duplr̄ sumit̄. Uno 15m
mō ꝑ esse viuētis: ⁊ sic ꝑtinet ad eēntiā aie q̄ est viuētib⁹
eēndi ꝑn̄m. vn̄ phs in 2° de aīa dicit. ꝙ viuere viuētibus
est eē. vn̄ hoc mō sūptū nō ponit̄ in diffōne vtutis. Alio⁹
capit̄ ꝓ opatiōe viuētis: sʒ ꝙ itelligere ⁊ sentire ē quod-
daʒ viuere. vn̄ opatio q̄ est hoī maxie delectabil̄: ⁊ circa
quā ꝑcipue vsat̄ dr̄ vita ipsi⁹. vn̄ phs in ꝑ meta. dicit: ꝙ
hoīum gen⁹ arte ⁊ rōnib⁹ viuit. i. opat̄. Et h̄ mō viuere
ponit̄ in diffōne vtutis: q2 vtute hō recte viuit inq̄tuʒ ꝑ
16m eā ipse recte opat̄. ❡ Ad 16m dōm: ꝙ male vti vtute pōt 16m
intelligi duplr̄. Uno mō sic obiō. ⁊ sic aliqs pōt male vti
vtute. puta cū male sentit de vtute: vl̄ cū odit eā: vl̄ sup-
bit de ea. Alio⁹ tāq̄ ꝑn̄o elicitiuo mali vsus: ita ꝙ sit ma-
lus act⁹ elicitus a vtute. ⁊ h̄ mō nullus pōt male vti vtu-
te. Est. n. vtus habit⁹ semꝑ iclināns ad bonū: q2 ois vt⁹ fac̄
facultatē bn̄ opandi: ⁊ q̄dā vlteri⁹ cū facultate bn̄ opan-
di faciūt ēt vsuʒ bonū: inq̄tū faciūt vt qs recte faculta-
te vtat̄: cuiusmodi sunt vtutes que respiciūt potētiā ap-
petitiuā: sic iustitia nō solū fac̄ ꝙ hō sit ꝓmpte volūtatis
ad iusta opandū: sʒ ēt fac̄ vt iuste opet̄. ❡ Ad 17m dōʒ: ꝙ 17m
solū maxia bona sūt qb⁹ nullus male vtit̄ tāq̄ obiis: cuʒ
talia sint ꝓpter se appetibilia: ⁊ a nllō possint odiri. vir-
tutib⁹ āt q̄ nō sunt maxia bona pōt qs male vti tāq̄ obō:
vt supra dcm̄ est. sʒ nō pōt eis male vti tāq̄ ꝑn̄o elicitiuo.
Nō āt oʒ ꝙ illud q̄ qs nō pōt male vti tāq̄ ꝑn̄o elicitiuo
mali vsus sit maximū bonū. Pōt ēt dici sm̄ Aug. ibideʒ
ꝙ virt⁹iter maxia bona ꝯputat̄ inq̄tū ꝑ eā hō ad sūmuʒ
bonū ordiat̄. qd̄ est de⁹. ⁊ ꝑꝑ h̄ nullus virtute male vtit̄.
❡ Ad 18m dōʒ: ꝙ sic virtutes acqsite augent̄ ⁊ nutriunt̄ 18m
ex actib⁹ ꝑ quos cānt̄. Ita virtutes ifuse augent̄ ꝑ actio-
nē dei a q̄ cānt̄. Act⁹ āt nr̄i ꝯparant̄ ad augmētū charita-
tis ⁊ virtutū ifusaꝝ: vt disponētes: sic ad charitatē a ꝑn̄o
obtinēdā hō faciens qd̄ in se est ꝑparat ⁊ disponit se vt a
deo recipiat charitatē. vlteri⁹ āt actus nr̄i pn̄t eē merito-
rij respcū augmēti charitatis: q2 ꝑsupponūt charitatē q̄
est ꝑn̄m meredi. Sʒ nullus pōt mereri: ꝙ a ꝑn̄o obtineat
charitatē: q2 meritū sine charitate eē non pōt. Ex qb⁹ pʒ
ꝙ charitas ⁊ alie virtutes ifuse nō augent̄ actiue ex acti-
bus: sʒ tm̄ dispositiue ⁊ meritorie. actiue aūt augent̄ per
actionē dei q charitatē quā ꝑus ifudit ꝑficit ⁊ cōseruat.
❡ Ad 19m dōm: ꝙ ꝓhibēs virtutē est pctm̄. liberꝝ āt arbi- 19m
triū sine actiōe dei nō est ꝑ se sufficiēs ad remouēdū pec-
catū: q2 solus de⁹ est q effectiue delet iniqtates ⁊ dimit-
tit pctā. Quācūqʒ ēt dispōnē vl̄ ꝑparatōeʒ seu conatū li-

beri arbitrij p̄cedentē charitatē p̄uenit sp̄us sanctus mo
uens mētē hoīs vl' plus vl' min⁹ s̄ꝫ suā volūtatē. Remis
sio.n.pc̄ti nō fit sine gr̄a. Uñ ad Ro.3. Justificati gratis
20° p̄ gr̄aꝫ ip̄si⁹. ℂ Ad 20ᵐ dōꝫ est ꝙ v̄tus īfusa causat̄ i nob̄
a deo sine nob̄ agētib⁹: nō tñ sine nob̄ ꝯsentiētib⁹. Et sic
deus nō iustificat nos sine nob̄ ꝯsentiētib⁹: q̄r p̄ motū li
beri ar. dū iustificamur: dei iustitie ꝯsentim⁹. Ille tñ mo
tus nō est cā gr̄e formal'r iustificātis: s̄ꝫ eius effect⁹: vñ to
ta opatio p̄tinet ad gr̄am: ⁊ ad deū: q̄ iustificādo effecti
ue īfundit gr̄aꝫ. Illa v̄o que p̄ nos agunt̄: quoꝝ nos sum⁹
cā. ipse de⁹ cāt in nobis nō sine nob̄ agētib⁹. Ipse.n. opat̄
21° in oī volūtate ⁊ in oī nā. ℂ Ad 21ᵐ dōꝫ ꝙ diffō v̄tut̄ h̄ri
ītellecta nō ꝯuenit gr̄e. Nā gr̄a ad p̄mā sp̄ē q̄litatis re
ducit̄: nec tñ est habit⁹ sic v̄t⁹: q̄r nō imediate ordinat̄ ad
opationē: s̄ꝫ est velut habitudo q̄dā q̄ dat q̄ddā eē sp̄ua
le ⁊ diuinū ip̄si aīe: ⁊ p̄supponit̄ v̄tutib⁹ īfusis sic eaꝝ p̄nᵐ ⁊
radix: ⁊ se h̄ꝫ ad eēntiā aīe: sic sanitas ad corp⁹. Et iō dic̄
Crisostom⁹. ꝙ gr̄a est sanitas mētis: Nec ꝯputat̄ īter sci
entias: nec īter v̄tutes: nec īter alias q̄litates: q̄s ph̄i enu
merauerūt: q̄r nō cognouerūt nisi illa accn̄tia aīe q̄ ordinā
tur ad act⁹ nāe hūane p̄portiōatos. v̄t⁹ ḡ eēntial'r ē habi
tus. gr̄a v̄o nō est habit⁹: s̄ꝫ est q̄dā sup̄nalis p̄ticipa⁹ diue
nāe s̄ꝫ quā diue efficimur ꝯsortes nāe: vt d̄r p̄ᵃ pe. 2. s̄m
cui⁹ acceptionē dicimur regenerari in filios dei. vñ sic lu
mē nāle rōnis ē radix ⁊ p̄nᵐ v̄tut̄ acq̄site: ita ip̄m lumen
gr̄e q̄d ē p̄ticipatio diue nāe in ip̄sa eēntia aīe p̄ modū cu
iusdā habilitat' ex̄n̄s: est p̄nᵐ ⁊ radix virtutis īfuse. Iteꝫ
virt⁹ est bona q̄litas q̄ bonū fac̄ h̄ntē. hec.n. bonitas quā
virt⁹ ꝯfert h̄nti est bonitas p̄fectiōis in ꝯpatiōe ad opa
tionē: cui⁹ est imediatū p̄nᵐ: s̄ꝫ bonitas quā gr̄a ꝯfert aīe
est bonitas p̄fectiōis in ꝯpatiōe nō ad opationē imedia
te: s̄ꝫ ad q̄ddā sp̄uale ⁊ diuinū eē s̄ꝫ ꝙ q̄dāmō gr̄aꝫ h̄ntes
deiformes ꝯstituunt̄: p̄pter q̄d sic filij deo grati dicunt̄.
vñ bonū positū in diffōne virtut̄ d̄r s̄ꝫ ꝯueniētiā ad ali
quā nām p̄existētē eēntialē vl' p̄ticipatā. tale āt bonū non
attribuit̄ gr̄e: nisi sic radici ⁊ p̄nᵒ talis bonitatis in hoīe.
Mēs ēt in diffōne virtut̄ posita dic̄ potētiā aīe q̄ ē subꝫ
virtutis. posita aūt in diffōne gr̄e iportat eēntiā aīe q̄ est
ip̄si⁹ gr̄e subm. Itē viuere positū in diffōne virtutis ipor
tat opationē cui⁹ ip̄sa virt⁹ est imediatū p̄nᵐ. viuere aūt
s̄m ꝙ attribuit̄ gr̄e iportat q̄ddā eē diuinū: cui⁹ ē imedia
tū p̄nᵐ. ⁊ nō dic̄ opationē ad quā nō ordinat̄ nisi mediāte
virtute. Itē virt⁹ d̄r dispō p̄fecti ad optimū: inq̄ñtū p̄ficit
potētiā in ordīe ad opationē p̄ quā res suum finē ꝯseq̄t̄.
Sic aūt gr̄a nō ē dispō p̄fecti ad optimū: tū q̄r nō p̄ p̄fic̄
potētiā: s̄ꝫ eēntiā: tū q̄r nō respicit opationē sic effectū p̄
ximū: s̄ꝫ poti⁹ eē q̄ddā diuinū q̄d aīe cōfert. Ex q̄b⁹ p̄ꝫ ꝙ
diffō v̄tutis gr̄e nō ꝯuenit. Et sic ē finis additiōis vt ā.

ℂ Utꝝ potētia aīe possit eē virtutis subm.

p̄ᵐ TErtio q̄rit̄ vtꝝ poᵃ aīe possit eē virtutis
subꝫ. ℂ Et v̄r ꝙ nō: q̄r s̄m Aug⁹.
virt⁹ est q̄ recte viuit̄. Uiuere āt nō ē s̄ꝫ poᵉᵐ
2ᵐ aīe: s̄ꝫ s̄m eēntiā. ḡ poᵃ aīe nō est v̄tutis subm.
ℂ P̄. nobili⁹ ē eē gr̄e q̄ꝫ nāe. eē āt nāe ē p̄ eēn
tiā aīe: q̄ est nobilior suis potētijs: vtpote eaꝝ p̄nᵐ. ḡ esse
gr̄e q̄d est p̄ v̄tutes nō ē p̄ potētias. Et sic poᵃ nō est v̄tutis
3° subꝫ. ℂ P̄. accn̄s subꝫ eē nō p̄t. S̄ꝫ poᵃ aīe ē de gn̄e accn̄
tiū. poᵃ.n. ⁊ ipotētia nālis p̄tinēt ad scd̄aꝫ sp̄ēꝫ q̄litatis. ḡ
4ᵐ poᵃ aīe nō p̄t eē v̄tut̄ subꝫ. ℂ P̄. si aliq̄ poᵃ aīe est v̄tutis
subꝫ: ⁊ q̄libꝫ: cū q̄libꝫ poᵃ aīe vitijs ipugnet̄: ꝯ q̄ v̄tutes or
dinant̄. S̄ꝫ nō q̄libꝫ poᵃ aīe pōt eē v̄tutis subꝫ: vt post pa
5° tebit. ḡ v̄tut̄ subꝫ poᵃ eē nō p̄t. ℂ P̄. p̄ncipia actiua in na
turis alioꝝ agētiū subta nō sūt: vt calor ⁊ frig⁹. S̄ꝫ potē
tie aīe sūt q̄dā actiua p̄nᵃ. sūt.n. p̄nᵃ opationū aīe. ḡ alioꝝ
6ᵐ accn̄tiū subta eē nō p̄nt. ℂ P̄. aīa subm est potētie. Si ḡ
poᵃ subꝫ ē alteri⁹ accn̄tis. pari rōne illud accn̄s erit subꝫ
alteri⁹ accn̄tis: ⁊ ita ibit̄ in īfinitū: q̄d ē icōueniēs. Nō ḡ
poᵃ aīe ē subꝫ v̄tut̄. ℂ P̄. in li. p̄ poste. d̄r ꝙ q̄litatis nō ē 7ᵐ
q̄litas. S̄ꝫ poᵃ aīe q̄dā q̄litas ē in 2ᵃ sp̄ē q̄litat̄. v̄tus āt in
p̄ma sp̄ē q̄litatis est. ḡ poᵃ aīe nō pōt eē subꝫ virtutis.

Sed contra. cui⁹ est actio: eius ē p̄nᵐ actiōis. S̄ꝫ 3 p̊
actiōes v̄tutū sūt potētiaꝝ aīe. ḡ ⁊
ip̄se v̄tutes. ℂ P̄. ph̄s dic̄ in p̊ ethi. ꝙ virtutes ītelligibi 2°
les sūt rōnales p̄ eēntiā. v̄tutes āt morales sūt rōnales p̄
p̄ticipationē. S̄ꝫ rōnale p̄ eēntiā ⁊ p̄ p̄ticipationeꝫ noīat
q̄sdā aīe potētias. ḡ potētie aīe sūt subta virtutū.

Respōdeo. dōꝫ ꝙ subꝫ tripl'r ꝯpat̄ ad accn̄s. vno⁹ Rn̄sio
sic p̄hēs ei sustētamētū. Nā accn̄s p̄ se
nō subsistit. fulcit̄ v̄o p̄ subꝫ. Alio⁹ sicut poᵃ ad actū. Nā
subꝫ accn̄ti subijcit̄: sic q̄dā poᵃ actiui. vñ ⁊ accn̄s for⁹ d̄r.
3⁹ mō sic cā ad effectū. Nā p̄nᵃ subti sūt p̄nᵃ p̄ se accn̄tis.
Quātū igr̄ ad p̊⁹: vnū accn̄s alteri⁹ subꝫ eē nō p̄t. Nā cūꝫ
nullū accn̄s p̄ se subsistat: nō p̄t alteri sustētamētū p̄bere:
nisi fortasse dicat̄ ꝙ inq̄ñtū ē a subō sustētatū aliō accn̄s
sustētat. S̄ꝫ q̄ñtū ad alia duo vnū accn̄s se h̄ꝫ ad aliud p̄
modū subti. Nā vnū accn̄s ē in poᵃ ad alteꝝ: sic diaphá
nū ad lucē: ⁊ sup̄ficies ad coloreꝫ. Unū ēt accn̄s p̄t eē cā
alteri⁹: vt hūor saporis. Et p̄ hūc modū d̄r vnū accn̄s al
teri⁹ accn̄tis eē subꝫ: nō ꝙ vnū accn̄s possit alteri accn̄ti
sustētamētū p̄bere: s̄ꝫ q̄r subm ē receptiuū vni⁹ accn̄tis al
tero mediāte. Et p̄ hūc modū d̄r poᵃ aīe eē habit⁹ subm.
Nā habit⁹ ad potētiā aīe ꝯpat̄: vt act⁹ ad potētiā: cū poᵃ
sit ideterminata q̄ñtū ē de se: ⁊ p̄ habitū determinat̄ ad h̄ vl' Ideꝫ p̊
illud. Ex p̄ncipijs ēt potētiaꝝ habit⁹ acq̄siti cānt̄. Sic ḡ 2ᵉ. q. 56.
dōm ē poᵉᵐ eē v̄tutū subta: q̄r v̄t⁹ aīe iest: poᵃ mediāte. ar. 1.

Ad primum ḡ dōꝫ ꝙ viuere i diffōne v̄tut̄ posi Ad p̊ᵐ
tū ad actionē p̄tinet: vt supra dcm̄
est. ℂ Ad 2ᵐ dōꝫ: ꝙ eē sp̄uale nō p̄ virtutes ē: s̄ꝫ p̄ gr̄am. 2ᵐ
Nā gr̄a ē p̄nᵐ sp̄ual'r eēndi. virt⁹ v̄o sp̄ual'r opandi. ℂ Ad 3ᵐ
3ᵐ dōꝫ: ꝙ poᵃ nō est p̄ se subꝫ: s̄ꝫ inq̄ñtuꝫ ē p̄ aīaꝫ sustētata.
ℂ Ad 4ᵐ dōꝫ: ꝙ nūc loq̄mur de virtutib⁹ hūanis. Et iō 4ᵐ
ille potētie q̄ nullo mō p̄nt eē hūane: ad q̄s nullo⁹ se extē
dit iperiū rōis: sic sūt vires aīe vegetabil' nō p̄nt eē subta
virtutū. Oīs āt ipugnatio q̄ ex his virib⁹ p̄uenit: fit me
diāte appetitu sensitiuo: ad quē p̄rigit iperiū rōis: vt pos
sit dici hūan⁹: ⁊ virtut̄ hūane subꝫ. ℂ Ad 5ᵐ dōꝫ. ꝙ īter 5ᵐ
potētias aīe nō sunt actiue nisi itell's agēs: ⁊ vires aīe ve
getabil': q̄ nō sūt aliq̄ꝝ habituū subta. Alie āt potētie aīe
sūt passiue: p̄nᵃ tñ actiōuꝫ aīe existētes: s̄ꝫ ꝙ sūt mote a suis
actiuis. ℂ Ad 6ᵐ dōꝫ: ꝙ nō oꝫ i īfinitū abire: q̄r p̄uenit̄ 6ᵐ
ad aliq̄d accn̄s: q̄d nō ē in poᵃ respcū alteri⁹ accn̄t̄. ℂ Ad 7ᵐ
7ᵐ dōꝫ: ꝙ q̄litat̄ nō d̄r eē q̄litas: ita ꝙ p̄ se sit q̄litas q̄lita
tis subꝫ: q̄d in p̄posito nō accidit: vt supra dcm̄ est.

ℂ Utꝝ irascibil' ⁊ ꝯcupiscibil' possint eē subm virtutis.

QUarto q̄rit̄ vtꝝ irascibil' ⁊ ꝯcupiscibil'
possint eē subꝫ v̄tutis. ℂ Et v̄r p̊ᵐ
ꝙ nō: q̄r ꝯr̄ia nata sunt fieri circa idē. virtuti
āt ꝯr̄iū ē pc̄tm̄ mortale: q̄d nō p̄t eē in sensua
litate. cui⁹ p̄tes sūt irascibil' ⁊ ꝯcupiscibilis. ḡ
irascibil' ⁊ ꝯcupiscibil' subꝫ virtut̄ eē nō p̄nt. ℂ P̄. eius 2ᵐ
dē potētie sunt habit⁹ ⁊ act⁹. S̄ꝫ p̄ncipal' act⁹ virtutis est
electio. s̄ꝫ ph̄m in li. ethi. q̄ nō p̄t eē act⁹ irascibil' ⁊ ꝯcupi
scibil'. ḡ nec habit⁹ virtutū p̄nt eē in irascibili ⁊ ꝯcupisci
bili. ℂ P̄. nullū corruptibile ē subꝫ p̄petui. vñ Augu⁹ p̄ 3ᵐ
bat aīaꝫ eē p̄petuā: q̄r ē subꝫ v̄itat̄ q̄ est p̄petua. S̄ꝫ irasci
bil' ⁊ ꝯcupiscibil': sic ⁊ cetere potētie sēsitiue nō remanēt
post corp⁹: vt q̄busdā v̄r. virtutes āt manēt. Nā iustitia ē
p̄petua ⁊ imōtal': vt d̄r Sapie p̊. q̄d pari rōne de oīb⁹ dici
p̄t. ḡ irascibil' ⁊ ꝯcupiscibilis v̄tutū subꝫ eē nō p̄nt. ℂ P̄. 4ᵐ
irascibil' ⁊ ꝯcupiscibil' h̄nt organū corporale. Si ḡ virtu

teſ ſūt in iraſcibili ⁊ ↄcupiſcibili ſūt in organo corporali.
ergo pñt appħēdi ꝑ imaginationē vł̄ fantaſiā. Et ſic non
ſūt ſola mēte ꝑceptibiles. vt Aug⁹. dic̄ de iuſtitia: ꝙ ē re-
ctitudo ſola mēte ꝑceptibił̄. ¶ Sꝫ diceret̄ ꝙ iraſcibił̄ ⁊
ↄcupiſcibił̄ pñt eē ſubꝫ virtutis inq̄ꝫtū participāt aliq̄lr
5ᵐ rōne. ¶ Sꝫ ↄ. iraſcibił̄ ⁊ ↄcupiſcibił̄ dr̄ rōne ꝑticipare
inq̄ꝫtū a rōne ordinant̄. Sꝫ ordo rōnis nō p̄t virtuti ſu-
ſtētamētū p̄bere: cū nō ſit qd ſubſiſtēs. ḡ nec inq̄ꝫtū rōne
6ᵐ ꝑticipāt: pñt iraſcibił̄ ⁊ ↄcupiſcibił̄ eē virtut̄ ſubꝫ. ¶ P̄.
ſicut iraſcibił̄ ⁊ ↄcupiſcibił̄ q̄ ꝑtinēt ad ſenſibilē appeti
tū ſeruiūt rōni: ita ⁊ potētie appħenſiue ſenſitiue. Sꝫ in
nulla appħēſiua potētiaꝝ ſenſitiuaꝝ p̄t eē virt⁹. ḡ nec in
7ᵐ iraſcibili ⁊ ↄcupiſcibili. ¶ P̄. ſi ordo rōnis ꝑticipari p̄t
in iraſcibili ⁊ ↄcupiſcibili: poterit minui rebellio ſenſua-
litatis q̄ has duas vires ↄtinet ad rōnē. Sꝫ rebellio p̄di-
cta nō eſt īfinita: cū ſenſualitas ſit virt⁹ finita: ⁊ virtutis
finite non poſſit eē actio īfinita. ḡ poterit totalr̄ tolli p̄di
cta rebellio. Oē. n. finitū ſumit̄ mł̄toties ablato quodā:
vt pꝫ ꝑ pħꝫ in ꝓ pħy. Et ſic ſenſualitas in hac vita poſſet
totalr̄ curari: qđ ē ipoſe. ¶ Sꝫ diceret̄ ꝙ de⁹ ꝗ virtutes
īfūdit poſſꝫ totalr̄ p̄dictā rebellionē auferre: ſꝫ ex ꝑte no
8ᵐ ſtra ē ꝙ nō totalr̄ auferat̄. ¶ Sꝫ ↄ. hō ē id qđ ē: inq̄ꝫtū ē
rōnał̄: cū ex h̄ ſpēꝫ ſortiat̄. Q̄to igr̄ id qđ ē in hoīe magis
rōni ſubijcit̄: tāto magis ↄpetit hūane nāe. Maxie autē
ſubijceret̄ īferiores vires aīe rōni ſi p̄dcā rebellio totalr̄
tolleret̄. ḡ h̄ eēt ↄpetēs maxie hūane nāe. Et ita ex parte
9ᵐ nr̄a nō ē ipedimētū qn p̄dcā rebellio totalr̄ tollat̄. ¶ P̄.
ad rōnē virtut̄ nō ſuffic̄ ꝙ pctm̄ vitet̄. ꝑfectio. n. iuſtitie
in h̄ ↄſiſtit qđ in pſal. dr̄. Declina a malo: ⁊ fac bonū. Sꝫ
ad iraſcibilē ꝑtinet deteſtari malū: vt dr̄ ī li°. de ſpū ⁊ aīa.
10ᵐ ḡ in iraſcibili ad min⁹ nō p̄t eē virt⁹. ¶ P̄. in eodē li°. dr̄.
ꝙ in rōne ē deſideriū virtutū: in iraſcibili odiū vitioꝝ.
Sꝫ in eodē ē deſideriū v̄tut̄ ⁊ virt⁹: cū q̄libꝫ res ſuā opa
tionē deſideret. ḡ oīs virt⁹ ē in rōne: ⁊ nō in iraſcibili ⁊ cō
11ᵐ cupiſcibili. ¶ P̄. in nulla po° p̄t eē habit⁹ q̄ agit̄ tm̄ ⁊ nō
agit: eo ꝙ habit⁹ eſt id q̄ qs agit cū voluerit: vt dic̄ Cōm.
in 3°. de aīa. Sꝫ iraſcibił̄ ⁊ ↄcupiſcibił̄ nō agūt: ſꝫ agūt̄: qꝛ
vt dr̄ in 6°. ethi. ſenſus nulli⁹ act⁹ dn̄s ē. ḡ nō p̄t eē habit⁹
12ᵐ virtut̄ in iraſcibili ⁊ ↄcupiſcibili. ¶ P̄. ꝓpriū ſubꝫ pari-
ficat̄ ꝓp̄e paſſiōi. virt⁹ aūt parificat̄ rōni: nō āt iraſcibili
⁊ ↄcupiſcibili q̄ ſūt nob̄ ⁊ brut̄ cōes. virt⁹ ḡ ē in hoīb⁹ tm̄:
ſic̄ ⁊ rō. ḡ oīs virt⁹ ē in rōne: nō āt in iraſcibili ⁊ ↄcupiſci-
13ᵐ bili. ¶ P̄. Ro. 7°. dic̄ gl. Bona ē lex q̄ dū ↄcupiſcētiā ꝓ-
hibꝫ oē malū ꝓhibet. Oia ḡ vitia ad ↄcupiſcibile ꝑtinēt
cui⁹ ē ↄcupiſcētia: Sꝫ ī eodē ſūt virtutes ⁊ vitia. ḡ virtu
tes nō ſūt in iraſcibili: ſꝫ in ↄcupiſcibili ad minus.

ↄ p̄ **Sed contra** eſt qđ pħs dic̄ de tēperātia ⁊ forti
tudie: ꝙ ſūt irrōnabiliū ꝑtiū. ꝑtes
āt irrōnabiles. i. ſenſibił̄ appetit⁹ ſūt iraſcibił̄ ⁊ cōcupiſci
bił̄: vt habet̄ in 3°. de aīa. ḡ in iraſcibili ⁊ ↄcupiſcibili pñt
2°. eſſe v̄tutes. ¶ P̄. pctm̄ veniale eſt diſpō ad mortale. ꝑfe
ctio āt ⁊ diſpō ſūt in eodē. Cū igr̄ veniale pctm̄ ſit in ira-
ſcibili ⁊ ↄcupiſcibili. Prim⁹. n. mot⁹ eſt act⁹ ſenſualitatis
vt ponit̄ in gl. ad Ro. 7°. ḡ ⁊ mortale pctm̄ ibi eē poterit.
Et ſic ēt v̄t⁹ q̄ eſt pctō mortali ↄria. ¶ P̄. mediū ⁊ extre
3°. ma ſunt in eodē. Sꝫ v̄t⁹ aliq̄ eſt mediū īter ↄtias paſſio-
nes ſic̄ fortitudo īter timorē ⁊ audaciā: ⁊ tēperātia inter
ſuꝑfluū ⁊ dimīutū ī ↄcupiſcētijs. Cū igr̄ hᵒ paſſiōes ſint
in iraſcibili ⁊ ↄcupiſcibili: vr̄ ēt ꝙ in eiſdē ſit v̄tus.

Rn̄o **Reſpondeo.** dēꝫ ꝙ circa q̄nē iſtā ꝑtim ab oīb⁹
ↄcedit̄: ⁊ parti opiones ſibi iuicē re
p° opio pugnāt. Ab oīb⁹. n. ↄcedit̄ aliq̄s v̄tutes in iraſcibili ⁊ ↄcu
piſcibili eē: ſic̄ tēperātiā in ↄcupiſcibili: ⁊ fortitudinē in
iraſcibili. Sꝫ in h̄ ē dn̄a. Quidā. n. diſtiguūt duplicē ira-
ſcibilē ⁊ ↄcupiſcibilē eē in ſuꝑiori ꝑte aīe: ⁊ iterꝫ in īferio
ri. Dicūt. n. ꝙ iraſcibił̄ ⁊ ↄcupiſcibił̄ q̄ ſunt in ſuꝑiori ꝑte
aīe: cū ad nāꝫ rōnalē ꝑtineāt: pñt eē ſubꝫ v̄tutis: nō āt ille
q̄ ſūt in īferiori ꝑte: ad nām ſenſualē ⁊ brutalē ꝑtinētes.
Sꝫ h̄ qdē in alia q̄ne diſcuſſuꝫ eſt: vtꝫ. ſ. in ſuꝑiori ꝑte
anime poſſint diſtingui due vires: q̄rū vna ſit iraſcibił̄ ⁊
alia ↄcupiſcibił̄ ꝓp̄e loquēdo. Sꝫ q̄cqd de h̄ dicat̄: nihi- 2° opio
lominꝰ in iraſcibili ⁊ ↄcupiſcibili: q̄ ſūt in īferiori appeti
tu: ſm̄ pħꝫ oꝫ ponere eē aliq̄s v̄tutes: vt ēt alij dicunt: qđ
qdē ſic pꝫ. Cū. n. v̄tus vt ſupra dcm̄ ē: noiet q̄dā potētie
cōplemētū: po° aūt ad actū reſpiciat: oꝫ hūanā v̄tutē in
illa po° ponere: q̄ eſt p̄nᵐ act⁹ hūani. Act⁹ āt hūan⁹ dr̄ ꝗ nō
quocūq; mō in hoīe vł̄ ꝑ hoiem exercet̄: cū in ꝗbuſdā ēt
plāte: bruta ⁊ hoīes cōueniāt: ſꝫ ꝗ hoīs ꝓpri⁹ eſt. Inter ce Idēꝫ p°
tera vō h̄ hꝫ hō ꝓpriū in ſuo actu: ꝙ ſui act⁹ eſt dn̄s. Qui- 2ᵉ. q. p°.
libꝫ igr̄ act⁹ cuius hō dn̄s ē: eſt ꝓp̄e act⁹ hūanus: nō āt il- ar. i.
li quoꝝ hō nō eſt dn̄s: lꝫ in hoīe fiāt: vt digerere: ⁊ augeri
⁊ alia hᵒ. In eo igr̄ qđ eſt p̄nᵐ tał̄ actus: cui⁹ hō dn̄s ē: p̄t
poni v̄tus hūana. Sciēdū tn̄ eſt ꝙ hᵒ act⁹ cōtingit eē tri
plex p̄nᵐ. vnū ſic̄ p̄mū mouēs ⁊ iperās ꝑ h̄ ꝙ hō ſui act⁹
ſit dn̄s. ⁊ h̄ eſt rō vel volūtas. Aliud ē mouēs motū: ſicut
appetit⁹ ſenſibił̄: ꝗ ēt mouet̄ ab appetitu ſuꝑiori: inq̄ꝫtuꝫ
ei obedit: ⁊ tūc iterꝫ mouet mēbra exteriora ꝑ ſui īperiū.
3ᵐ aūt eſt qđ ē motū tm̄. ſ. mēbꝝ exteri⁹. Cūꝫ āt vtrūq;
ſ. mēbꝝ exteri⁹ ⁊ appetit⁹ īferior a ſuꝑiori ꝑte aīe moue-
antur: tn̄ alr̄ ⁊ alr̄: nā mēbꝝ exteri⁹ ad nutū obedit: ſuꝑio
ri iperāti abſq; vlla repugnātia ſm̄ nāe ordinē: niſi ſit i-
pedimētū aliqđ: vt pꝫ in manu ⁊ pede: appetitus āt infe-
rior hꝫ ꝓpriā iclinationē ex nā ſua. vñ nō obedit ſuꝑiori
appetitui ad nutū: ſꝫ ītērdū repugnat. vñ Ar. dic̄ in poli
tica ſua. ꝙ aīa dn̄at̄ corpori diſpotico p̄ncipatu: ſic̄ dn̄s
ſeruo ꝗ nō hꝫ facultatē reſiſtēdi in aliquo iperio dn̄i: rō
v° dn̄at̄ īferiorib⁹ aīe ꝑtibus regali ⁊ politico p̄ncipatu
. i. ſic̄ reges ⁊ p̄ncipes ciuitatū dn̄ant̄ libis ꝗ hn̄t ius ⁊ fa-
cultatē repugnādi q̄ꝫtū ad aliq̄ p̄cepta regis vel p̄ncipis.
in mēbro igit̄ exteriori nō ē necc̄ium aliqđ ꝑfectiuū act⁹
hūani: niſi nālis eius diſpō ꝑ quā natū ē moueri a rōne.
Sꝫ in appetitu īferiori ꝗ rōni repugnare pōt eſt necc̄ium
aliquid quo operationē quā ratio iperat abſq; repugnan
tia ꝓſequatur. Si eni imediatū operatiōis p̄ncipium ſit
imperfectū: oꝫ operationē eſſe imperfectā: quātacūq; ꝑ-
fectio adſit ſuperiori p̄ncipio. Et ideo ſi appetit⁹ īferior
non eſſet in ꝑfecta diſpoſitiōe ad ſequēdū imperium ra-
tionis: operatio que eſt appetitus īferioris ſicut proximi
p̄ncipij nō eſſet in bonitate perfecta: eſſet eni cū quadaꝫ
repugnātia ſenſibilis appetitus: ex quo quedaꝫ triſtitia
cōſequeretur appetitui īferiori per quandā violentiaꝫ a
ſuperiori moto: ſicut accidit in eo: qui habꝫ fortes concu-
piſcentias. quas tamē nō ſeq̄tur ratiōe ꝓhibente. Quan
do igitur oꝫ operationē hoīs eſſe circa ea que ſunt obie
cta ſenſibilis appetitus: requirit̄ ad bonitatē operatiōis
ꝙ ſit in appetitu ſenſibili aliqua diſpoſitio vel ꝑfectio:
per quā appetitus predictus de facili obediat rationi: et
hāc virtutē vocamus. Quādo igitur aliqua virt⁹ eſt cir-
ca illa que ꝓp̄ie ad vim iraſcibilē pertinēt: ſicut fortitu
do circa timores ⁊ audacias: magnanimitas circa ardua
ſeparata: māſuetudo circa iras: talis v̄tus dicitur eē etiā
in iraſcibili ſicut in ſubiecto. Quādo aūt eſt circa ea que
ſunt ꝓp̄ie concupiſcibilis: dr̄ eſſe in concupiſcibili ſic̄ in
ſubō: ſic̄ caſtitas q̄ eſt circa delectatōes venereas: ⁊ ſobrie
tas ⁊ abſtinētia: q̄ ſūt circa delectatōes ī cibis ⁊ potib⁹.

Ad primū ḡ dēꝫ: ꝙ v̄t⁹ ⁊ pctm̄ mortale dupl'r ↄſi Ad p°
derari pñt. ſ. ſꝫ actū ⁊ ſꝫ habitū. Sic̄
aūt actio actus ↄcupiſcibilis ⁊ iraſcibilis. ſi ſꝫ ſe conſide
rat̄ nō eſt pctm̄ mōtale. ↄcurrit tn̄ in actu pcti mortał̄ q̄ſi
rōne mouēte vel cōſentiēte tēdit in ↄtriū legis diuine: ita

actus eorundē si per se accipiantur non possunt eē actus
virtutis:sed solū quādo cōcurrūt ad ɔ̄sequēdū imperiū
rōnis.Et sic actus peccati mortalis ꝛ virtutis ꝑtinet ali
quo mō ad irascibilē ꝛ ɔ̄cupiscibilē.vn̄ ꝛ habit⁹ vtriusq̄
in irascibili ꝛ cōcupiscibili eē possunt.hoc tamē in re est:
ꝙ sicut actus virtutis cōsistit in hoc:ꝙ irascibilis ꝛ cōcu
piscibilis sequunꝰ rationē:ita act⁹ peccati cōsistit in hoc
ꝙ ratio trahiꝰ ad sequēdū iclinationē irascibilis ꝛ cōcu
piscibilis.Vn̄ ꝛ pctm̄ cōsueuit frequētius rōni attribui
tāq̄ ꝓxime cause:ꝛ eadē rōne virt⁹ irascibilis ꝛ ɔ̄cupisci
2m bilis.¶ Ad 2m dōm:ꝙ sicut iā dcm̄ est act⁹ virtutis non
pōt eē irascibilis vel ɔ̄cupiscibilis tm̄ sine rōne.Id tn̄ qđ
est in actu virtutis p̄ncipali⁹ est rōnis.s.electio:sicut ꝛ in
q̄libꝫ opatiōe p̄ncipalior est agētis actio q̄ passio patien
tis.Rō.n.iperat irascibili ꝛ ɔ̄cupiscibili.Nō ḡ pro tanto
dr̄ eē virt⁹ in irascibili vel ɔ̄cupiscibili q̄si per eas totus
actus v̄tutis:vel p̄ncipalior pars expleat:ſꝫ inq̄tū ꝑ v̄tu
tis habitū:vltimū ɔ̄plemētū bonitatis actui virtutis cō
ferꝰ:in h.s.ꝙ irascibilis ꝛ ɔ̄cupiscibilis absq̄ difficulta
3m te sequātur ordinē rōnis.¶ Ad 3m dōm:ꝙ supposito ꝙ
irascibilis ꝛ ɔ̄cupiscibilis nō remaneāt actu in aīa sepa
rata:manēt tn̄ in ea sicut in radice.Nā eēntia aīe est ra
dix potētiarū.Et silr̄ virtutes que ascribunꝰ irascibili ꝛ
ɔ̄cupiscibili manēt in rōne:sicut in radice.Nā rō est ra
4m dix oīum virtutū:vt postea ostēdeꝰ.¶ Ad 4m dōm:ꝙ i
formis iueniꝰ gdā gradus.Sūt.n.q̄dā forme ꝛ virtutes
totalr̄ ad mām depsse:quaꝝ oīs actio mālis est:vt pꝫ in
formis elemētarib⁹.Intells v̄o est totalr̄ a mā liber.vn̄
ꝛ eius opatio est absq̄ corporis cōione.Irascibilis aūt ꝛ
ɔ̄cupiscibilis medio mō se habēt.Oz.n.organo corporali
vtanꝰ ondit corporalis trāsmutatio:que eaꝝ actib⁹ adiū
giꝰ.ꝙ iteꝝ sint aliquo mō a mā eleuate ostēdiꝰ per hoc
ꝙ per iperiū mouent:ꝛ ꝙ obediunt rōni.Et sic in eis est
5m virtus.i.inq̄tū eleuate sunt a mā:ꝛ rōni obediūt.¶ Ad
5m dōm:ꝙ lꝫ ordo rōnis quo irascibilis ꝛ concupiscibilis
participāt:nō sit aliqđ subsistens:nec ꝑ se possit eē subm:
6m pōt tn̄ esse ratio q̄re aliqđ sit subm.¶ Ad 6m dōm:ꝙ vir
tutes sensitiue cognitiue sunt naturalr̄ p̄uie rōni:cuꝫ ab
eis rō accipiat.Appetitiue aūt sequunꝰ nāliter ordinem
rōnis:cum nāliter appetitus iferior supiori obediat.ꝛ iō
7m nō est silr̄.¶ Ad 7m dōm:ꝙ tota rebellio irascibil' ꝛ ɔ̄cu
piscibilis ad rōnē tolli nō pōt per virtutē:cum ex ipsa sui
nā irascibilis ꝛ ɔ̄cupiscibilis in id qđ est bonū f̄m sensū:
qn̄q̄ rōni repugnet:lꝫ hoc possit fieri diuina v̄tute:q̄ po
tens est ēt naturas imutare.Nihilomin⁹ tn̄ per virtutez
minuiꝰ illa rebellio:inq̄tū p̄dicte vires assuefiūt vt ra
tioni subdanꝰ:vt sic ex extrinseco habeāt id qđ ad virtu
tem ꝑtinet.s.ex dn̄io rōnis sup eas:ex seipsis aūt retine
ant aliqđ de motib⁹ ꝓprijs:ḡ qn̄q̄ sunt cōtrarij rationi.
8m ¶ Ad 8m dōm:ꝙ lꝫ qn̄q̄ in hoīe p̄ncipiū sit qđ est rōnis:
tn̄ ad itegritatē hūane nāe reqriꝰ non solū rō:sed iferio
res aīe vires:ꝛ ipm̄ corp⁹.Et iō ad ɔ̄ditionē hūane nāe
sibi relicte ꝑtinet vt in iferioribus aīe viribus:aliqđ sit
rōni rebellās:dū iferiores vires aīe ꝓpos mot⁹ hn̄t.Se
cus aūt est in statu inocētie ꝛ glorie:cū ex ɔ̄iunctione ad
deū rō sortiꝰ vim totalr̄ sub se iferiores vires ɔ̄tinendi.
9m ¶ Ad 9m dōm:ꝙ detestari malū f̄m ꝙ ad irascibilē ꝑti
nere dr̄:nō solū iportat declinationē a malo.ſꝫ quēdā mo
tum irascibilis ad mali destructionē:sicut accidit illi ꝙ
nō solū malū refugit:ſꝫ ad mala extirpāda ꝑ vindictam
moueꝰ.hoc aūt est aliqđ bonū facere:lꝫ aūt sic malū de
testari ad irascibilē ꝑtineat:nō tn̄ solū hꝫ actū hunc.Nā
ꝛ isurgere ad arduū bonū ɔ̄sequēdū ad irascibilē ꝑtinet:
in qua non solū est passio ire ꝛ audacie:sed ēt spei.¶ Ad
10m 10m dōm:ꝙ illa v̄ba sunt accipiēda per quādā adaptatio
nē:ꝛ nō per ꝓprietatē.Nā in q̄libꝫ potētia aīe est deside
riū boni ꝓprij.vn̄ ꝛ irascibilis appetit victoriā:sic̄ ꝛ ɔ̄cu
piscibilis delectationē:Sꝫ q: ɔ̄cupiscibil' fertur in id qđ
est bonū toti aīali simplr̄:siue absolute.iō oē desiderium
boni appropriaꝰ sibi.¶ Ad 11m dōꝫ:ꝙ lꝫ irascibilis ꝛ ɔ̄cu 11m
piscibilis f̄m se cōsiderate agantur ꝛ nō agāt.tn̄ in hoīe
f̄m ꝙ participāt aliqualr̄ rōnē:etiā quodā mō agūt:non
tn̄ totalr̄ agūtur.Vn̄ etiā in politicis dicit phs ꝙ dn̄ium
rōnis sup has vires est politicū:q: hꝫ vires aliqđ hn̄t de
ꝓprio motu.vbi nō totalr̄ obediūt rōni.Dominiū autez
aīe ad corp⁹ nō est regale:ſꝫ dispoticū:q: mēbra corporis
ad nutū obediūt aīe q̄tū ad motuꝫ.¶ Ad 12m dōm:ꝙ lꝫ 12m
iste vires sint in brutis:nō tn̄ in eis participāt aliqđ rō
nis.ꝛ iō virtutes morales hr̄e nō pn̄t.¶ Ad 13m dōm:ꝙ 13m
oīa mala ad ɔ̄cupiscētiā ꝑtinēt sicut ad p̄mā radicē:ꝛ nō
sicut ad ꝓximū p̄ncipiū.Nā oēs passiōes ex irascibili et
ɔ̄cupiscibili oriunꝰ.vt ondsum est:cū de passiōib⁹ aīe age
reꝰ.Peruersitas v̄o rōnis ꝛ voluntatis vtplurimum ex
passiōib⁹ accidit.Vel pōt dici ꝙ per ɔ̄cupiscētiā itelligit
nō solū id qđ est ꝓpriū vis ɔ̄cupiscibilis:ſꝫ qđ est cōe toti
appetitiue potētie.In cui⁹ vnaquaq̄ particula iuenitur
alicuius ɔ̄cupiscētia:circa quā ɔ̄tingit eē pctm̄.Nec alr̄
peccari pōt nisi aliqđ ɔ̄cupiscēdo vel appetēdo.

¶ Utrum voluntas sit subiectum virtutis.

Quinto queriꝰ vtꝝ volūtas sit subꝫ vir
tutis.¶ Et videꝰ ꝙ sic.Maior 1m
eni ꝑfectio reqriꝰ in iperāte ad h ꝙ recte im
peret q̄ꝫ in exequēte ad hoc ꝙ recte exeq̄tur:
q: ex iperāte ꝓcedit ordiatio exequētis.Sꝫ
ad actū virtutis se hꝫ volūtas sicut iperās:irascibilis aūt
ꝛ ɔ̄cupiscibilis:sicut obediētes ꝛ exequētes.Cū igitur in
irascibili ꝛ ɔ̄cupiscibili sit v̄t⁹ sicut in subo:videꝰ ꝙ mul
to forti⁹ debeat eē in volūtate.¶ Sꝫ diceret ꝙ nālis i
clinatio volūtatis ad bonū sufficit ad eius rectitudinez.
Nā finē nāliter desideram⁹.vn̄ nō reqriꝰ ꝙ rectificeꝰ ꝑ
habitū v̄tutis supadditū.¶ Sꝫ ɔ̄tra.volūtas nō solū est 2m
finis vltimi:ſꝫ ēt finiū alioꝝ.Sꝫ circa appetitū alioꝝ fi
niū ɔ̄tingit volūtatē ꝛ recte ꝛ nō recte se hr̄e.Nam boni
ꝯstituūt sibi bonos fines.mali v̄o malos.vt dr̄ in 3° ethi.
Qualis vnusq̄sq̄ est talis finis videꝰ ei.ḡ requiriꝰ ad re
ctitudinē volūtatis:ꝙ sit in ea aliqs habit⁹ v̄tutis ipsam
ꝑficiēs.¶ P̄.etiā iest aīe cognoscitiue aliq̄ cognitio na 3m
turalis que est p̄moꝝ p̄ncipioꝝ:ꝛ tn̄ respectu hui⁹ cogni
tionis est aliq̄ virt⁹ itellectualis in nobis.s.itellect⁹ ꝙ est
habit⁹ p̄ncipioꝝ.ḡ ꝛ in volūtate dꝫ eē aliq̄ virtus respcū
eius ad qđ nāliter iclinaꝰ.¶ P̄.sicut circa passiones est 4m
aliqua virt⁹ moralis:vt tēperātia ꝛ fortitudo.ita etiā est
aliqua virt⁹ circa operatiōes:vt iustitia.Opari aūt sine
passiōe est volūtatis:sicut opari ex passione est irascibil'
ꝛ ɔ̄cupiscibilis.ḡ sicut aliq̄ virt⁹ moralis est in irascibili
ꝛ ɔ̄cupiscibili:ita aliq̄ est in volūtate.¶ P̄.phus in 4° 5m
ethi.dicit:ꝙ amor siue amicitia est ex passiōe.Amicitia
aūt est ex electiōe.Dilectio aūt que est sine passione est
actus volūtatis.Cū igiꝰ amicitia sit vel v̄tus:vel nō sine
virtute:vt dic̄ in 8° ethi.videꝰ ꝙ virtus sit in volūtate:
sicut in subo.¶ P̄.charitas est potissima iter virtutes: 6m
vt ꝓbat Apl's p̄ma Coꝝ.13°.Sꝫ charitatis subm eē non
pōt nisi volūtas.nō.n.est eius subm ɔ̄cupiscibilis iferior
que solū ad bona sensibilia se extēdit.ḡ volūtas est subꝫ
virtutis.¶ P̄.f̄m Aug̃.per volūtatē imediati⁹ deo cō 7m
iungimur.Sꝫ id qđ ɔ̄iūgit nos deo est virtus ḡ videꝰ ꝙ
virtus sit in volantate sicut in subo.¶ P̄.felicitas f̄cđꝫ 8m
Hug.de sancto Vict.in volūtate ē.v̄tutes aūt sūt dispō
nes quedā ad felicitatē.Cum igiꝰ dispō ꝛ perfectio sint
in codē:videꝰ ꝙ virtus sit in volūtate sicut in subiecto.

9ᵐ ¶ P.ſm Aug. volũtas eſt qua peccaẜ ⁊ recte viuiẜ. Re
ctitudo aũt vite pertinet ad virtutem. vñ Aug⁹. dicit: ꝙ
ṽtus eſt bona q̃litas mẽtis qua recte viuiẜ. ḡ virtus ẽ in
10ᵐ volũtate ¶ P. ꝯria nata ſunt fieri circa idẽ. Uirtuti aũt
peccatũ ꝯriaẜ. Cũ igẜ omne pctm̃ ſit in volũtate: vt Aug.
11ᵐ dicit. videẜ ꝙ virtus ſit in eodeꝫ. ¶ P. virtus hũana in
illa parte aïe oꝫ eſſe que eſt ꝓpria hoïs. Sed volũtas eſt
ꝓpria hoïs: ſicut ⁊ rõ: vtpote magis ꝓpinqua rõni q̃ ira
ſcibilis ⁊ cõcupiſcibilis. Cũ igiẜ iraſcibilis ⁊ ꝯcupiſcibi
lis ſint ſubiecta ṽtutũ: videẜ ꝙ m̃lto forti⁹ volũtas.

3ᵖ Sed contra. oïs virtus aut eſt ĩtellectualis: aut
moralis: vt pꝫ per phm̃ in fine p̃mi
ethi. virtus aũt moralis eſt ſicut in ſubõ in eo qđ eſt rõ
nale nõ per eſſentiã: ſꝫ per participationẽ. virtus ṽo intel
lectualis hꝫ pro ſubõ id qđ eſt rõnale per eſſentiã. Cũ igi
tur volũtas in neutra parte poſſit cõputari: qꝛ nec eſt co
gnoſcitiua potẽtia: qđ ptinet ad rõnalẽ per ẽntiaꝫ: neqꝫ
ptinet ad irrõnalẽ aïe partẽ: que ptinet ad rõnalẽ p parti
cipationẽ: videẜ ꝙ volũtas nullo mõ ſubm̃ virtutis eſſe
2ᵐ poſſit. ¶ P. ad eũdẽ actũ nõ debẽt ordinari plures ṽtu
tes. hoc aũt ſeq̃reẜ ſi volũtas ṽtutis eẽt ſubm̃. Qꝛ oñſum
eſt: ꝙ in iraſcibili ⁊ ꝯcupiſcibili ſunt alique ṽtutes. Et cũ
ad actus illaꝝ ṽtutũ ſe habeat quodãmõ voluntas: opor
teret ꝙ ad eoſdẽ actus eẽnt alique ṽtutes in volũtate. ḡ
nõ eſt dĩm: ꝙ volũtas ſit ſubm̃ virtutis.

Rño Idē p⁰ 2ᵉ. q. 56. ar. 6. Reſpõdeo. dĩm ꝙ p habitũ virtutis potẽtia que
ei ſubijciẜ reſpectu ſui act⁹ ꝯplemẽtũ
acq̃rit. Unñ ad id ad qđ potẽtia aliq̃ ſe extẽdit ex ipſa rõ
ne potẽtie nõ eſt neceſſarius habit⁹ virtutis. ṽtus autem
ordinat potẽtias ad bonũ. Ipſa enĩ eſt que bonũ facit ha
bentẽ: ⁊ op⁹ eius bonũ reddit. volũtas aũt hoc qđ virtus
facit circa alias potẽtias: hꝫ ex ipſa rõne ſue potẽtie. Nã
eius obm̃ eſt bonũ. vnde tẽdere in bonũ hoc mõ ſe hꝫ ad
volũtatẽ: ſicut tẽdere in delectabile ad ꝯcupiſcibilem: ⁊
ſicut ordinari ad ſonũ ſe hꝫ ad auditum. Unde volũtas
nõ ĩdiget aliquo habitu virtutis ĩclinante ipſam ad bo
num: qđ eſt ſibi ꝓportionatũ: qꝛ in hoc ex ipſa rõne potẽ
tie tẽdit. Sꝫ ad bonũ qđ trãſcẽdit ꝓportionẽ potẽtie in
diget habitu virtutis. Cũ aũt vniuſcuiuſqꝫ appetit⁹ ten
dat in ꝓpriũ bonũ appetẽtis: duplr̃ aliqđ bonũ põt exce
dere volũtatis ꝓportionem. Uno mõ rõne ſpẽi. Alio mõ
rõne ĩdiuidui. Rõne q̃dẽ ſpẽi: vt voluntas eleueẜ ad ali
quod bonũ: qđ excedit limites hũani boni: ⁊ dico huma
nũ in qđ ex viribus nãe hõ põt. Sꝫ ſupra hũanũ bonum
eſt bonũ diuinũ: in qđ volũtatem hoïs charitas eleuat: ⁊
ſil'r ſpes. Rõne aũt indiuidui hoc mõ ꝙ aliq̃s querat id
qđ eſt alteri⁹ bonũ: lꝫ volũtas extra limites boni hũani
nõ feraẜ: Et ſic volũtatẽ pficit iuſtitia. ⁊ oẽs virtutes in
aliud tẽdẽtes: vt liberalitas: ⁊ alia hm̃. Nã iuſtitia eſt al
teri⁹ bonũ: vt phs dicit in 5⁰. ethi. Sic ḡ due virtutes ſũt
in volũtate: ſicut in ſubõ. ſ. charitas ⁊ iuſtitia. Cui⁹ ſignũ
eſt ꝙ iſte virtutes q̃uis ad appetitiuã ptineãt: tñ nõ cir
ca paſſiões cõſiſtũt: ſicut tẽperantia ⁊ fortitudo. vñ pꝫ ꝙ
nõ ſunt in ſenſibili appetitu in quo ſunt paſſiões: ſꝫ in ap
petitu rõnali qui eſt volũtas in quo paſſiones non ſunt:
Nã oïs paſſio eſt in parte aïe ſenſitiua: vt pbaẜ in 7⁰. phy
ſicoꝝ. Ille aũt virtutes que circa paſſiones ꝯſiſtũt: ſicut
fortitudo circa timores ⁊ audacias: ⁊ tẽperãtia circa cõ
cupiſcẽtias: opꝫ eadẽ rõne eẽ in appetitu ſenſitiuo. Nec
opꝫ ꝙ rõne iſtarũ paſſionũ ſit aliq̃ virtus in volũtate: qꝛ
bonũ in iſtis paſſionibus eſt qđ eſt ſm̃ rõnẽ. Et ad h nã
liter ſe habꝫ voluntas ex ratione ipſius potentie: cum ſit
propriũ obiectum voluntatis.

Ad pᵐ Ad primum ḡ dĩm: ꝙ ad ĩperandũ ſufficit vo
lũtati iudiciũ rõnis. Nã voluntas
appetit nãliter qđ eſt bonũ ſm̃ rõnẽ: ſicut ꝯcupiſcibilis:
qđ eſt delectabile ſm̃ ſenſum. ¶ Ad ſcđm dĩm: ꝙ incli 2ᵐ
natio nãlis volũtatis nõ ſolũ eſt in vltimuꝫ finẽ: ſꝫ in id
bonũ qđ ſibi a rõne demõſtraẜ. Nã bonũ ĩtellm̃ eſt ob
iectũ volũtatis: ad qđ natural'r ordinaẜ volũtas: ſicut ⁊
quelibꝫ potẽtia in ſuũ obiectũ: dũmõ hoc ſit propriũ bo
num: vt ſupra dcm̃ eſt. Tñ circa hoc aliq̃s peccat: inq̃ꝫtũ
iudiciũ rõnis ĩtercipiẜ paſſione. ¶ Ad 3ᵐ dĩm: ꝙ cogni 3ᵐ
tio fit per aliquã ſpẽm. Nec ad cognoſcẽdũ potẽtia ĩtel
lectus ſufficit per ſeipſam: niſi ſpẽs a ſenſibilib⁹ accipiat.
Et iõ opꝫ in his etiã que nãliter cognoſcim⁹ eſſe quẽdaꝫ
habitũ: q etiã quodãmõ p̃ncipiũ a ſenſib⁹ ſumit: vt dr̃ in
fine poſte. Sꝫ volũtas ad volendũ nõ ĩdiget aliq̃ ſpecie.
vñ nõ eſt ſil'e. ¶ Ad 4ᵐ dĩm: ꝙ circa paſſiones virtutes 4ᵐ
ſunt in appetitu ĩferiori Nec ad hm̃ req̃riẜ alia virtus in
appetitu ſuperiori: rõne iaꝫ dicta. ¶ Ad 5ᵐ dĩm: ꝙ amici 5ᵐ
tia ꝓprie nõ eſt virt⁹: ſed ꝯſequẽs virtutem. Nã ex h ipſo
ꝙ aliq̃s eſt virtuoſus: ſeq̃ẜ ꝙ diligat ſibi ſil'es. Sec⁹ autẽ
eſt de charitate que eſt q̃dã amicitia ad deuꝫ: eleuãs ho
minẽ in id qđ metã nãe excedit. vñ charitas in volũtate
eſt vt diximus. ¶ Et per h pꝫ rñſio ad 6ᵐ ⁊ 7ᵐ. nã virt⁹ 6ᵐ ⁊ 7ᵐ
cõiungẽs volũtatẽ deo eſt charitas. ¶ Ad 8ᵐ dĩꝫ: ꝙ ad 8ᵐ
felicitatẽ quedã preexiguntẜ ſicut diſpõnes: ſicuti act⁹ vir
tutũ moraliuꝫ p quos remouenẜ ĩpedimenta felicitatis
. ſ. ĩquetudo mẽtis a paſſiõibus: ⁊ ab exteriorib⁹ pturba
tionibus. Aliq̃s autẽ actus eſt virtutis q eſt eẽntial'r ipſa
felicitas: q̃ñ eſt cõpletus. ſ. act⁹ rõnis vel ĩtell'e. Nã felici
tas cõtẽplatiua nihil aliud eſt q̃ pfecta cõtẽplatio ſũme
veritatis. felicitas aũt actiua eſt actus pudẽtie quo hõ
⁊ ſe ⁊ alios gubernat. Aliq̃d aũt eſt in felicitate: ſicut pfe
ctiuũ felicitatis. ſ. delectatio que perficit felicitatẽ: ſicut
decor iuuẽtutẽ: vt dr̃ in 10. ethi. Et hoc ptinet ad volũta
tem. Et in ordine ad hoc pficit volũtatẽ charitas: ſi loq̃
mur de felicitate celeſti que ſanctis repromittiẜ. Si aũt
loquamur de felicitate cõtẽplatiua: de qua phi tractaue
runt. ad hm̃ delectationẽ volũtas nãli deſiderio ordina
tur. Et ſic pꝫ ꝙ nõ oꝫ oẽs virtutes eẽ in volũtate. ¶ Ad 9ᵐ
9ᵐ dĩm: ꝙ voluntate recte viuiẜ ⁊ peccaẜ: ſicut ĩperante
oẽs actus virtutũ ⁊ vitioꝝ. nõ aũt ſicut eliciẽte. vñ nõ oꝫ
ꝙ volũtas ſit ꝓximũ ſubꝫ cuiuſlibꝫ virtutis. ¶ Ad 10ᵐ 10ᵐ
dĩm: ꝙ pctm̃ oẽ eſt in volũtate: ſicut in cã: inq̃ꝫtũ oẽ pec
catuꝫ fit ex cõſenſu volũtatis. nõ tñ opꝫ ꝙ oẽ pctm̃ ſit in
volũtate: ſicut in ſubõ: ſꝫ ſicut gula ⁊ luxuria ſunt in cõcu
piſcibili: ita ⁊ ſupbia in iraſcibili. ¶ Ad 11ᵐ dĩm: ꝙ ex p 11ᵐ
pinq̃tate volũtatis ad rõnẽ ꝯtingit ꝙ volũtas ſm̃ ipſam
rõnẽ potẽtie cõſonet rõni. Et iõ non ĩdiget ad h habitu
virtutis ſuperinducto: ſicut inferiores potentie. ſ. iraſci
bilis ⁊ concupiſcibilis.

Ad primum ṽo eoꝝ que in ꝯriũ obijciunẜ di Ad pᵐ in ꝯriũ.
cendũ: ꝙ charitas ⁊ ſpes q̃ ſũt in
volũtate: nõ ꝯtinenẜ ſub iſta phi diuiſione. ſunt. n. aliud
genus virtutũ: ⁊ dicunẜ virtutes theologice. Juſtitia ve
ro iter morales ꝯtineẜ. volũtas. n. ſicut ⁊ alij appetit⁹ rõ
ne participat inq̃ꝫtũ dirigiẜ a rõne. lꝫ. n. volũtas ad eãdẽ
nãm ĩtellectiue partis ptineat: nõ tñ ad ipſam potẽtiam
rationis. ¶ Ad ſcđm dicendũ: ꝙ reſpectu illoruꝫ ad que 2ᵐ
habetur virtus in iraſcibili ⁊ concupiſcibili: nõ opꝫ eſſe
virtutẽ in volũtate: rõne p̃us dicta.

¶ Utrũ in ĩtellectu practico ſit virtus ſicut in ſubõ.

Sexto querīẜ vtrũ in intellectu practico
ſit virt⁹ ſicut in ſubõ. ¶ Et videẜ pᵐ
ꝙ nõ: qꝛ ſm̃ phũm in 2⁰. ethi. ſcire parũ vel ni
hil ꝓdeſt ad virtutẽ. loquiẜ ãt ibi de ſcia pra
ctica: qđ pꝫ ex h ꝙ ſubiũgit: ꝙ m̃lti nõ opanẜ
ea quorum habẽt ſciam. Scia enĩ ordinata ad opus eſt

practici intell's.ergo practicus itell's nō poterit esse subꝫ
2ᵐ virtutis.❡ P̄.sine virtute nō pōt aliqs recte agere. Sꝫ
sine pfectiōe practici itell's pōt aliqs recte agere:eo ꝙ po
test istrui ab alio de agēdis.ğ pfectio practici itellect⁹ nō
3ᵐ est vtus.❡ P̄.tāto aliqd magis peccat:q̄to magis rece
dit a virtute.Sꝫ recessus a pfectiōe practici itell's dimi
nuit pctm̄.ignorātia.n.excusat:vel a tāto:vel a toto.ergo
4ᵐ pfectio practici itell's nō pōt esse virtus. ❡ P̄.virtus fꝫ
Tulliū agit in modū nature.Sꝫ modus agēdi nāe oppo
nitur cōtra modū agendi rōnis:siue practici itellect⁹:qđ
pꝫ in 2ᵒ phycoꝝ.vbi diuidit̄ agēs a nā ꝯtra agēs a ꝓposi
5ᵐ to.ergo videt̄ ꝙ in practico itellectu nō sit virtus.❡ P̄.
bonū ⁊ veꝝ formal'r differūt fm ꝓprias rōnes.Sed dif
ferētia formalis obiectoꝝ diuersificat habitus.Cū igit̄
virtutis obiectū sit bonū:practici aūt intell's pfectio sit
verū:tamē ordinatū ad opus:videt̄ ꝙ pfectio practici i
6ᵐ tellectus nō sit virtus.❡ P̄.virtus fm pħm in 2ᵒ ethic.
est habit⁹ volūtarius.Sed habit⁹ itell's practici differūt
ab habitib⁹ volūtatis vel appetitiue partis.ergo habit⁹
q sunt in itellectu practico nō sunt virtutes.Et sic intelle
ctus practic⁹ nō pōt eē subm̄ virtutis.

3ṗ **Sed contra** est:ꝙ prudētia ponit̄ vna quatuor virtutū pncipaliū: ⁊ tn̄ eius subm̄
est practicus itell's.ğ itellectus practicus pōt eē subꝫ vir
2ᵒ tutis.❡ P̄.virtus hūana est:cui⁹ subm̄ est potētia huma
na.Sꝫ potētia hūana magis est intell's practic⁹ q̄ irasci
bilis ⁊ ꝯcupiscibilis:sicut qđ est per eēntiam tale:magis
est eo qđ est per participationē:ğ itellectus practicus po
3ᵒ test eē subm̄ virtutis hūane. ❡ P̄.ꝓpter qđ vnūqđq; ⁊
illud magis.Sꝫ in parte affectiua est virtus propter rō
nē:qꝛ ad hoc ꝙ obediat rationi vis affectiua in ea ponit̄
virtus.ğ multo forti⁹ in rōne practica dꝫ eē virtus.

R̄ño **Respondeo.** dōm:ꝙ iter virtutes nāles ⁊ rōnales hec dr̄ia assignat̄:ꝙ nālis virt⁹
est determīatio ad vnū.virtus aūt rōnalis ad multa se hꝫ.
Opꝫ aūt vt appetitus aīalis vel rōnalis iclinet̄ in suum
appetibile ex aliq̄ apphensione preexistente. Inclinatio
eni in finē absq; pexistēte cognitiōe ad appetitū ptinet
naturalē:sicut graue iclinat̄ ad mediū.Sed qꝛ aliqđ bo
num apphēsum:opꝫ eē oīm appetitus aīalis ⁊ rōnalis.
vbi ğ istud bonū vniformiter se hꝫ pōt eē iclinatio natu
ralis in appetitu:⁊ iudiciū nāle in vi cognitiua. sicut ac
cidit in brutis.Cū eni sint paucaꝝ opationū ꝓpter debi
litatē pncipij actiui:qđ ad pauca se extēdit:est in omnib⁹
vnius spēi bonū vniformiter se hñs.vnde per appetitū
nālē iclinationē habent in id:⁊ per vim cognitiuā natu
rale iudiciū habēt de illo ꝓprio bono vniformiter se ha
bente.Et ex hoc nāli iudicio ⁊ nāli appetitu prouenit:ꝙ
oīs hirundo vniformiter facit nidū:⁊ oīs aranea vnifor
miter facit telā:⁊ sic est in oībus alijs brutis ꝯsiderare.
hō aūt est multaꝝ operationū ⁊ diuersarū.Et hoc ꝓpter
nobilitatē sui pncipij actiui.s.aīe:cuius virtus ad īfinita
quodāmō se extēdit.Et iō nō sufficeret homini nālis ap
petit⁹ boni:nec naturale iudiciū ad recte agēdū:nisi am
plius determinet̄ ⁊ perficiat̄.Per naturalē siqdē appeti
tum hō iclinat̄ ad appetēdū propriū bonū.Sꝫ cū h mul
tipliciter variet̄:⁊ in multis bonū hoīs ꝯsistat.nō potuit
homini inesse nālis appetit⁹ huius boni determinati fm
ꝯditiōes oēs que reqrūtur ad hoc ꝙ sit ei bonū: cū hoc
multiplr̄ variet̄ fm diuersas ꝯditiōes psonarū ⁊ tēporū
⁊ locoꝝ ⁊ hꝰ.Et eadē rōne naturale iudicium:qđ est vni
forme:⁊ ad hꝰ bonū querēdū non sufficit.vñ oportuit in
hoīe p rōnē cui⁹ est iter diuersa cōferre:iuenire ⁊ diiudi
care propriū bonū fm oēs ꝯditiōes determinatū:prout
est nūc ⁊ hic q̄rēdū.Et ad hoc faciēdū rō absq; habitu p
ficiente hoc mō se hꝫ:sicut ⁊ in speculatiuo se hꝫ rō absq;
habitu scie ad diiudicādū de aliq̄ ꝯclōne alicui⁹ scie.Qđ
quidē nō pōt nisi impfecte ⁊ cum difficultate agere.Si
cut igit̄ opꝫ rōnē speculatiuā habitu sciētie perfici ad h
ꝙ recte diiudicet de scibilibus ad sciam aliquā ptinēti
bus:ita oꝫ ꝙ rō practica perficiat̄ aliquo habitu ad hoc Idēꝫ p̄ᵃ
ꝙ recte diiudicet de bono hūano fm singula agēda. Et 2ᵉ.q.56.
hec virtus dr̄ prudētia:cuius subm̄ est ratio practica.Et ar.3.
est pfectiua oīum virtutū moraliū que sunt in parte ap
petitiua:q̄rū vnaqueq; facit iclinationē appetit⁹ in aliqđ
genus hūani boni:sicut iustitia facit iclinationē in bonū
qđ est eq̄litas pertinētiū ad cōicationē vite:tēperātia in
bonū:qđ est refrenari a ꝯcupiscētijs:⁊ sic de singulis vtu
tibus.Unūqđq; aūt hoꝝ cōtingit multiplr̄ fieri:⁊ nō eo
dē mō in oībus.vñ ad hoc ꝙ rect⁹ modus statuat̄ reqrit̄
iudiciū prudētia.Et ita ab ipsa est rectitudo ⁊ ꝯplemētū
bonitatis in oībus alijs virtutib⁹.vnde pħs dicit ꝙ me
diū in virtute morali determinat̄ fm rōnē rectā.Et qꝛ
ex hac rectitudine ⁊ bonitatis cōplemēto oēs habit⁹ ap
petitiui virtutis rōnē sortiunt̄:inde est ꝙ prudentia est
cā oīum virtutū appetitiue partis:que dicunt̄ morales
inquātum sunt virtutes.Et ꝓpterea dicit Greg⁹ in scđo
moral.ꝙ cetere virtutes:nisi ea que appetūt prudenter
agāt:virtutes esse nequaq̄ possunt.

Ad primum ergo dōm:ꝙ pħs ibi loqt̄ de sciētia practica.Sꝫ prudentia plus i Ad p̄ᵐ
portat q̄ scia practica.Nā ad sciam practicā ptinet vni
uersale iudiciū de agēdis:sicut fornicationē eē malā:fur
tum nō esse faciēdū:⁊ hꝰ.Qua qdem sciētia existe in par
ticulari actu cōtingit iudiciū rōnis itercipi: vt non recte
diiudicet.Et ꝓpter hoc dr̄ parū valere ad virtutē:qꝛ ea
existēte cōtingit hoīe ꝯtra virtutē peccare. Sed ad pru
dentiā ptinet recte iudicare de singulis agibilibus: ꝓut
sunt nūc agēda.Qđ qdē iudiciū corrūpitur p qđlibꝫ pec
catum.Et ideo prudētia manēte homo nō peccat. vnde
ipsa nō parū:sed multū cōfert ad virtutē:imo ipsam vir
tutem causat:vt dcm̄ est.❡ Ad scđm dōm: ꝙ hō ab alio 2ᵐ
pōt accipere cōsiliū in vniuersali de agendis. Sed ꝙ iu
diciū recte seruet in ipso actu ꝯtra omnes passiones: hoc
solū ex rectitudine prudētie ꝓuenit:⁊ sine hoc virtus eē
non pōt.❡ Ad 3ᵐ dōm:ꝙ ignorātia que opponit̄ prudē 3ᵐ
tie est ignorātia electionis:fm quā omnis malus ē igno
rans.que ꝓuenit ex eo ꝙ iudiciū rōnis itercipit̄ per ap
petitus iclinationē:⁊ hoc nō excusat peccatū: sed consti
tuit.Sed ignorātia que opponitur sciētie practice excu
sat vel diminuit peccatū.❡ Ad quartū dōm:ꝙ verbum 4ᵐ
Tullij intelligit̄ quantū ad iclinationē appetitus tēden
tis in aliqđ bonum cōmune:sicut vniformiter agere:vel
aliqd hꝰ.Sed nisi rōnis iudicio dirigeretur:talis iclina
tio frequēter duceret̄ in pcipitiū:⁊ tāto magis q̄to esset
vehemētior:sicut ponit pħs exemplū de ceco.in 6ᵒ ethi.
qui tanto magis ledit̄ ad parietem impingēs:quāto for
tius currit.❡ Ad qntū dicendū:ꝙ bonū ⁊ verum sunt 5ᵐ
obiecta duarū partiū anime.s.intellectiue ⁊ appetitiue.
Que qdē duo hoc mō se hñt:ꝙ vtraq; ad actū alteri⁹ ope
ratur:sicut volūtas vult intellectū itelligere:⁊ itellectus
itelligit volūtatē velle.Et ideo hec duo: bonū ⁊ verū se
inuicē icludūt.Nā bonū est quoddā veꝝ iquantū est ab
intellectu apprehēsum:put.s.itellectus intelligit volun
tatem velle bonū:vel etiā inquātum intelligit aliqd eē
bonum.Simil'r etiā ⁊ ipsum verū est quoddā bonū in
tellectus.quod etiam sub voluntate cadit:inquantū ho
mo vult intelligere verum. Nihilominus tamen verū
intellectus practici est bonum qđ est finis operationis.
Bonum enim non mouet appetitū nisi iquātum est ap

prebēsum. Jō nihil ꝓhibz in itellectu practico esse virtutem. 6m ¶ Ad 6m dōm: ꝙ phs in 2° ethi. diffinit virtutē moralez. De vtute eni spūali intellectuali determinat in 6° ethi. virtus aūt q̄ est in itellu practico non est moralis: sz intellectualis. Nam etiam prudentiam inter virtutes itellectuales phs ponit: vt pz in 6° ethicoꝝ.

¶ Utrum in intellectu speculatiuo sit virtus.

1m Septimo querit̄ vtrū in intellectu speculatiuo sit virtus. ¶ Et videt̄ ꝙ nō. virtus eni ois ordinat̄ ad actū. virtus eni est que opus bonū reddit. Intellect⁹ aūt speculatiuus nō ordinat̄ ad actum. nihil eni dicit de imitādo vel fugiēdo: vt pz in 3° de aīa. ergo in itellectu speculatiuo nō pōt esse virtus. 2m ¶ P̄. virt⁹ est que bonū facit habētē: vt dr̄ in 2° ethic. Sed habit⁹ intellectus speculatiui nō faciūt bonū habentē. Nō.n. dr̄ ꝓpter hoc bonus hō: q2 hz sciam. ḡ habitus qui sunt in itellectu speculatiuo nō sunt virtutes. 3m ¶ P̄. itellect⁹ speculatiu⁹ p̄cipue perficit̄ habitu scie. Sciētia aūt nō est virtus. Qd̄ ex hoc pz: q2 ꝯtra virtutes diuidit̄. Dicit̄ eni in p̄ma spē q̄litatis esse habit⁹ ꝛ dispō: ꝛ habitus dr̄ scientie ꝛ virtutis. ḡ in itellectu speculatiuo nō est vtus. 4m ¶ Preterea. ois vtus ordinat̄ ad aliqd: q1 ad felicitatē que est finis virtutis. Sz itellc̄s speculatiuus nō ordinat̄ ad aliqd. Nō eni sciētie speculatiue ꝓpter vtilitatē querūtur: sed propter seipsas: vt dr̄ in p̄mo metaphy. ḡ in itellectu speculatiuo nō pōt eē virtus. 5m ¶ P̄. actus virtutis ē meritorius. Sz itelligere nō sufficit ad meritū: imo scienti bonū: ꝛ non faciēti: pctm̄ est illi: vt dic̄ Jacob⁹. ḡ in itellectu speculatiuo nō est virtus.

3p Sed contra. fides est in itellectu speculatiuo: cū sit eius obm̄ vitas p̄ma. Sed fides est virtus. ḡ intellc̄s speculatiu⁹ pōt esse subiectuz vtutis. ¶ P̄. veꝝ ꝛ bonū sunt eque nobilia. Nā seinuicē circūeunt. Nā veꝝ est qddā bonū: ꝛ bonū est quoddaz veꝝ: ꝛ vtrūqz cōe omni enti. Si igit̄ in volūtate cui⁹ obiectum est bonū potest esse virtus. ḡ ꝛ in itellectu speculatiuo cuius obm̄ est veꝝ poterit esse virtus.

Rº. Jdez pª 2. q. 56. ar. 3. Respōdeo. dōz ꝙ vtus in vnaquaqz re dr̄ per respectū ad bonum: eo ꝙ vniuscuiusqz virt⁹ est: vt phs dicit: que bonū facit hntē: ꝛ opus ei⁹ bonū reddit: sicut vtus eq̄ que facit equū eē bonū: ꝛ bn̄ ire: ꝛ bene ferre sessorē: qd̄ est opus eq̄. Ex h̄ qdez igit̄ aliqs habit⁹ habebit rōnē virtutis: q2 ordinat̄ ad bonū. h̄ aūt cōtingit dupl'r. Uno mō formal'r. Alio mō mālit̄er. Formal'r qdē qn̄ aliqs habit⁹ ordinat̄ ad bonū sub rōne boni. Material'r vero qn̄ ordinat̄ ad id qd̄ est bonū: non tn̄ sub rōne boni. Bonū aūt sub rōne boni est obm̄ soli⁹ appetitiue partis. Nā bonū est qd̄ oia appetūt. Illi igit̄ habitus: q vel sunt in parte appetitiua: vel a parte appetitiua depēdēt: ordinant̄ formal'r ad bonū. vn̄ potissime habēt rōnē virtutis. Illi vero habit⁹: q nec sunt in appetitiua parte: nec ab eadē depēdēt. possunt qdē ordinari material'r in id qd̄ est bonum: nō tn̄ formal'r sub rōne boni. vn̄ ꝛ pn̄t aliquo mō dici virtutes: nō tn̄ ita ꝓprie: sicut primi habit⁹. Sciēdū est aūt: ꝙ itellc̄s tā speculatiu⁹ q̄ꝫ practicus pōt perfici dupl'r aliquo habitu. Intellc̄s pficitur dupl'r. Uno mō absolute ꝛ fz se: put p̄cedit volūtatē q̄si eā mouēs. Alio modo put seq̄t volūtatē q̄si ad iperiū actū suum eliciēs. Q2 vt dcm̄ est: iste due potētie .s. intellc̄s ꝛ volūtas seinuicem circueunt. Illi igit̄ habit⁹ q sunt in itellectu practico vel speculatiuo primo mō pn̄t dici aliquo mō virtutes: lz nō ita fm̄ pfectā rōnē. Et hoc mō intellc̄s: sciētia: ꝛ sapientia sunt in itellectu speculatiuo. ars vero in intellc̄u practico. Dicit̄ eni aliqs itelligens vel sciēs: fm̄ ꝙ eius itellectus pfectus est ad cognoscēdū verū: qd̄ qdē est bonū itellc̄us. Et lz istud veꝝ possit eē volitū: put hō vult itelligere verum: nō tn̄ q̄ꝫtū ad hoc pficiunt̄ habit⁹ p̄dicti. Nō enim ex hoc ꝙ hō hz sciam efficit̄ volēs cōsiderare veꝝ: sz solum mō potēs. vn̄ ꝛ ipsa veri ꝯsideratio nō est a scientia inq̄ꝫtū est volita: sz fm̄ ꝙ directe tēdit in obm̄. Et simil'r est de arte respectu intellc̄s practici. vn̄ ars non pficit hominē ex hoc ꝙ bn̄ velit opari fm̄ artē: sz solūmō ad h̄ ꝙ sciat ꝛ possit. habit⁹ v̄o q sunt in itellectu speculatiuo vel practico fm̄ ꝙ intellc̄s seq̄t volūtatē: habent veri⁹ rōnez virtutis inq̄ꝫtū per eos hō efficit̄: nō solū potēs vel sciēs recte agere: sz volēs. Qd̄ qdē ondit̄ in fide ꝛ prudētia: sz diuersimode. Fides.n. pficit itellectū speculatiuū: fz ꝙ iperat̄ ei a volūtate. Qd̄ ex actu pz. hō.n. hiis que sunt supra rōnē humanā: nō assentit per itellectū: nisi q2 vult: sicut Aug⁹. dicit: ꝙ credere nō pōt hō nisi volēs. Ita ꝛ sil'r erit fides in itellectu speculatiuo: fz ꝙ subiacet imperio volūtatis: sicut tēperātia est in ꝯcupiscibili fm̄ ꝙ subiacet iperio rōnis. vn̄ volūtas iperat itellectui: credēdo nō solū q̄ꝫtū ad actū exequēdū: sz q̄ꝫtū ad determinationem obiecti. Q2 ex iperio volūtatis in determinatū creditū itellc̄s ascēdit: sicut ꝛ in determinatū mediū a rōne cōcupiscibilis per tēperātiā tēdit. prudētia v̄o est in itellectu siue rōne practica: vt dcm̄ est. Nō qdē ita ꝙ ex volūtate determinet̄ obm̄ prudētie: sz solū finis. Obiectū āt ipsa pergrit. p̄supposito.n. a volūtate fine boni: prudētia pergrit vias p q̄s h̄ bonuz ꝛ perficiat̄ ꝛ ꝯseruet̄. Sic igit̄ pz ꝙ habit⁹ in itellc̄u existētes diuersimode se hn̄t ad volūtatem. Nā qdā in nullo a volūtate depēdēt: nisi q̄ꝫtū ad eorum vsuz. Et hoc qdē p accn̄s: cū hoꝝ vsus habituū al'r a volūtate depēdeat: ꝛ al'r ab habitib⁹ p̄dictis: sicut sūt sciētia: sapiētia: ꝛ ars. Nō.n. p hos habit⁹ hō ad hoc pficit̄: vt hō eis bn̄ velit vti: sz solū vt ad hoc sit potēs. Aliquis v̄o habitus itellc̄s depēdet a volūtate. sicut a qua accipit p̄ncipiū. Nā finis in opatiuis p̄ncipiū est. Et sic se habet prudētia. Aliqs v̄o habit⁹ etiā determinationē obti a voluntate accipit: sicut est in fide. Et lz oēs aliquo mō possint dici vtutes: tn̄ pfectius ꝛ magis ꝓprie hi duo vltimi hn̄t rōnez virtutis: lz ex hoc non sequatur: ꝙ sint nobiliores habitus: aut perfectiores.

Ad pm Ad primum ergo dōm: ꝙ habit⁹ intellc̄s speculatiui ordinat̄ ad actū ꝓpriū: quē pfectū reddit: q est veri ꝯsideratio. Non aūt ordinat̄ sicut in finē in aliquē exteriorē actū: sz finē hz in suo actu proprio. Intellc̄s aūt practic⁹ ordinat̄ sicut in fine in aliū exteriorē actū. Nō.n. ꝯsideratio de agēdis vel faciēdis ptinet ad itellectū practicuz: nisi ꝓpter agere vel facere. Et sic habitus itellectus speculatiui reddit actū suum nobiliori mō bonū: q̄ꝫ habit⁹ intellc̄s practici: q2 ille vt finem: hic vt ad finē: lz habitus itellectus practici ex eo ꝙ ordinat ad bonū sub rōne boni: put supponit voluntati magis ꝓprie habeat rōnē virtutis. ¶ Ad scd̄m dōm: ꝙ hō nō dr̄ bonus simpl'r: ex eo ꝙ est in parte bon⁹: sz ex eo ꝙ fm̄ totū est bonus. Qd̄ qdē cōtingit per bonitatē voluntatis. 2m Nā volūtas iperat actib⁹ oium potētiaꝝ hūanaꝝ. Qd̄ puenit ex hoc ꝙ qlibz actus est bonū sue potētie. vn̄ solus ille dr̄ esse bon⁹ hō simpl'r: q hz bonā volūtatē. Ille aūt qui hz bonitatē fm̄ aliquā potentiā: nō presupposita bona volūtate: dr̄ bonus fm̄ ꝙ hz bonū visum ꝛ auditū: aut est bene videns ꝛ audiens. Et sic pz ꝙ ex eo ꝙ hō habet sciam non dicitur bonus simpliciter: sed bonus scd̄z itellectū: vel bene itelligēs: ꝛ sil'r est de arte: ꝛ de alijs hoꝝ habitibus. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ sciētia diuidit̄ ꝯtra moralē virtutē: ꝛ tn̄ ipsa est vtus itellectualis: vel etiā diuiditur cōtra virtutē ꝓprijssime dictā. Sic.n. ipsa nō est virtus: 3m

4^m vt supra dictum est. ℭ Ad quartū dōm: q itellectus spe-
culatiu⁹ nō ordinat̃ ad aliqd extra se: ordinat̃ autem ad
propriū actū sicut ad finē. Felicitas aūt vltima .s. cōtem-
platiua in eius actu cōsistit. vnde actus speculatiui itel-
lectus sunt ꝓpingores felicitati vltime per modū simili-
tudinis: q̃ꝫ habitus practici itellectus: lꝫ habitus itellus
practici fortasse sint ꝓpingores per modū ꝑparatiōis: vl'
5^m per modū meriti. ℭ Ad 5^m dōm q per actū scientie: aut
alicui⁹ talis habitus pōt hō mereri ſm q iperat̃ a volun-
tate: sine qua nullū est meritū. Tn̄ scia non ad hoc ꝑficit
itellectū: vt dcm̄ est. Nō .n. ex eo q hō hꝫ sciam efficit̃ be-
ne volēs ꝯsiderare: sed solūmō hū potens. Et iō mala vo-
luntas non opponit̃ sciētie vel arti: sicut prudētie vel fi-
dei: aut tēperātie. Et idē est qd ph̄s dicit q ille qui pec-
cat volūtarius in agibilib⁹ est minus prudens: lꝫ ecōtra-
rio fit in scia ⁊ arte. Nā grāmaticus qui iuolūtarie soloe-
cizat apparet eē minus sciēs grāmaticam.

ℭ Utrum virtutes isint nobis a natura.

Ctauo querit̃ vtrū virtutes isint nobis
p^m a nā. ℭ Et videt̃ q sic. Dicit .n.
Dam̄. 3° lib°. Nāles sunt ṽtutes ⁊ nāliter ⁊ eq̄-
2^m liter isunt nobis. ℭ P̃. Matth. 4.° sup illud.
Circuibat Jesus ⁊c. dicit glo. Docet nāles iu-
stitias .s. castitatē: iustitiā: humilitatē: q̃les nāliter hꝫ hō.
3^m ℭ P̃. Ro. 2.° dr̃. q homines nō habētes legē naturalr̃ ea
que legis sunt faciūt. Sꝫ lex precipit actū virtutis. ergo
actū virtutis naturalr̃ hō facit. Et ita videt̃ q virtus sit
4^m a nā. ℭ P̃. Antonius dicit in sermone ad monachos. Si
nām volūtas mutauerit: peruersitas est. Cōditio seruet̃:
⁊ virtus est. Et in eodē sermone dr̃: q sufficit homini na-
turalis ornatus. hec aūt nō est nā si virtutes nō eēnt na-
5^m turales. g̃ virtutes sunt nāles. ℭ P̃. Tulli⁹ dicit q celsi-
tudo animi est nobis a nā. Sꝫ hoc videt̃ ad magnanimi-
tatē ꝑtinere. g̃ magnanimitas iest nobis a nā: ⁊ eadeꝫ ra-
6^m tione alie virtutes. ℭ P̃. ad faciēdū opus virtutis nō re-
quirit̃ nisi posse bonū: ⁊ velle: ⁊ nosce. Sꝫ notio boni iest
nobis a nā: vt dicit Aug⁹. in 2.° de libero arbi. Uelle etiā
bonū iest homini a nā: vt idē dicit sup Gen̄. ad lrāꝫ. Pos-
se etiā bonū iest homini nāliter: cū volūtas sit domina sui
actus. g̃ ad opus virtutis sufficit nā. Uirt⁹ igit̃ est homi-
ni nālis q̄tū ad sui ichoatione. ℭ Sꝫ diceret̃ q virt⁹ est
homini nālis q̄tū ad sui ichoatiōem: sꝫ ꝑfectio virtutis
7^m nō est a nā. ℭ Sꝫ ꝯ est qd Dam̄. dicit in 2° lib°. manētes
in eo qd ſm nāꝫ in ṽtute sum⁹; declinātes autē ab eo qd
est ſm nām ex virtute ad id qd est ꝑter nām deuenim⁹;
⁊ in malitia sumus. Ex quo pꝫ q ſm nām inest a malitia
declinare. Sꝫ h̄ est ꝑfecte ṽtutis. g̃ ⁊ ꝑfectio virtutis est
8^m a nā. ℭ P̃. virtus cū sit forma est qddā simplex ⁊ parti-
bus carēs. Si igr̃ ſm aliqd sui est a nā: videt̃ q totalr̃ sit
9^m a nā. ℭ P̃. hō dignior est ⁊ ꝑfectior alijs creaturis irra-
tiōalib⁹. Sꝫ alie creature sufficiēter habēt a nā ea q̃ per-
tinēt ad suā ꝑfectionē. Cū igit̃ virtutes sint q̄dā ꝑfectio-
nes hoīs: videt̃ q isint hoī a nā. ℭ Sꝫ diceret̃ q hoc nō
pōt eē: q2 ꝑfectio hoīs cōsistit in multis ⁊ diuersis. natu-
10^m ra aūt ordinat̃ ad vnū. ℭ Sꝫ ꝯ est q virtutis iclinatio
est etiā ad vnū: sicut ⁊ nature. Dicit .n. Tulli⁹ q virt⁹ est
habit⁹ in modū nāe rōni cōsentane⁹. g̃ nihil ꝓhibꝫ virtu-
11^m tes iesse homini a nā. ℭ P̃. ṽtus in medio cōsistit. Me-
diū aūt est vnū ⁊ determinatū. g̃ nihil ꝓhibꝫ iclinatione
12^m nāe esse ad id qd est virtutis. ℭ P̃. pctm̄ est ꝑuatio mo-
di: spēi: ⁊ ordinis. Sꝫ peccatū est ꝑuatio ṽtutis. g̃ virt⁹ cō-
sistit in mō: specie: ⁊ ordine. Sꝫ modus: spēs: ⁊ ordo sunt
13^m homini nālia. g̃ virtus est homini nālis. ℭ P̃. pars ap-
petitiua in aīa: seqtur partē cognitiuā. Sꝫ in parte cogni-
tiua est aliqs habit⁹ nālis .s. itellūs ꝑncipiorꝫ. g̃ ⁊ in parte
appetitiua ⁊ affectiua: que est subm̄ virtutis: est aliqs ha-
bitus nālis. Et ita videt̃ q aliq̄ virtus sit nālis. ℭ Pre- 14^m
terea. nāle est: cui⁹ ꝑncipiū est intra: sicut ferri sursum est
nāle igni: q2 ꝑncipiū hui⁹ motus est in eo qd mouet̃. Sꝫ
ꝑncipiū virtutis est in hoīe. g̃ virtus est homini natura-
lis. ℭ P̃. cui⁹ est semē nāle: ipm quoqꝫ est nāle. Sꝫ semē 15^m
virtutis est nāle. Dicit eni quedā glo. Hebre. ꝑmo. q vo-
luit de⁹ iseminare omni aīe initia sapiētie ⁊ itellectus. g̃
videt̃ q virtutes sint nāles. ℭ P̃. ꝯtraria sunt eiusdē ge- 16^m
neris. Sed virtuti contrariatur malitia. Malitia autē
est nālis. Dr̃ eni Sap. 12.° Erat eni nālis malitia eius. Et
Ephe. 2.° dr̃. Eramus natura filij ire. ergo videt̃ q virtus
sit nālis. ℭ P̃. naturale est q vires inferiores rōni sub- 17^m
dantur. Dicit .n. ph̄s in 3° de aīa. q appetitus supior q est
rōnis mouet iferiorē qui est partis sensitiue: sicut spera
superior mouet iferiorē sperā. virtus aūt moralis in hoc
cōsistit q iferiores vires rationi subdātur. g̃ hꝫ virtutes
sunt nāles. ℭ P̃. ad hoc q aliqs motus sit nālis: sufficit 18^m
naturalis aptitudo iterioris ꝑncipij passiui. Sic eniꝫ ge-
neratio simpliciū corporꝫ dr̃ nālis: ⁊ etiā motus celestiū
corporꝫ. Nā ꝑncipiū actiuū celestiū corporꝫ nō est nā: sed
itellectus. ꝑncipiū etiā generationis simpliciū corporꝫ
est extrinsecus. Sed ad virtutē iest homini aptitudo na-
turalis. Dicit eni ph̄s in 2.° ethic. Innatis qdem nobis a
natura suscipere: perfectis aūt ab assuetudine. ergo vide-
tur q ṽtus est naturalis. ℭ P̃. illud qd iest homini a na- 19^m
tiuitate est naturale. Sed ſm ph̄m in 6.° ethicorꝫ. qdā cō-
festim a natiuitate videntur esse fortes ⁊ tēperati: ⁊ scdꝫ
alias virtutes dispositi: ⁊ Job 33.° Ab ifantia creuit mecū
miseratio: ⁊ de vtero egressa est mecū. g̃ virtutes sunt ho-
mini naturales. ℭ P̃. nā non deficit in necessarijs. Sed 20^m
virtutes sunt homini necessarie ad finē ad quē naturalr̃
ordinatur .s. ad felicitatē que est actus virtutis perfecte.
ergo virtutes habꝫ homo a natura.

Sed cōtra. nālia per peccatū non amittūtur. vn̄ 3p
Diony. dicit 4.° cap°. de diuinis nomi.
q data naturalia in demonibus ꝑmanēt. Sed virtutes
per peccatū amittūtur. ergo nō sunt nāles. ℭ P̃. ea que 2.°
isunt naturalr̃: ⁊ ea que sunt a natura: neqꝫ assuescim⁹: ne-
qꝫ dissuescim⁹. Sed ea que sunt virtutis possumus assue-
scere ⁊ dissuescere. ergo virtutes nō sunt nāles. ℭ Prete- 3.°
rea. ea que isunt naturalr̃ cōmuniter isunt oībus. Sꝫ vir-
tutes nō isunt cōmuniter oībus: cū q̄busdā isint vitia cō-
traria virtutib⁹. ℭ P̃. naturalibus neqꝫ meremur: neqꝫ 4.°
demeremur: q2 sunt in nobis. Sꝫ ṽtutib⁹ meremur: sic ⁊
vitijs demeremur. g̃ ṽtutes ⁊ vitia nō sunt nālia.

Respōdeo. dōm q ſm q diuersificati sunt aliq Rn̄o
circa ꝑductionē formarꝫ naturaliuꝫ:
ita diuersificati sunt circa adeptionē sciētiarū ⁊ virtutū.
Fuerūt eni aliq qui posuerūt formas preexistere in ma- p° opio
teria ſm actū. latētes aūt: ⁊ q per agēs naturale reducū- circa ꝑ
tur de occulto in manifestū. Et hec fuit opinio Anaxag. ductiōeꝫ
q posuit oīa esse in oībus: vt ex oīb⁹ oīa generari possent. formarꝫ.
Alij aūt dixerūt formas esse totalr̃ ab extrinseco: vl' par- 2° opio
ticipatione ydearū: vt posuit Plato: vel itelligentia agē-
te: vt posuit Auic. ⁊ q agētia naturalia disponūt solūmō
mām ad formā. Tertia est via Aristo. media: que ponit 3° opio
q forme preexistūt in potētia materie: sed educuntur in
actū per agēs exterius naturale. Similr̃ etiā ⁊ circa sciē- p° opio
tias ⁊ virtutes aliqui dixerūt q sciētie ⁊ virtutes insunt circa sci-
nobis a natura: ⁊ q per studiū solūmodo tolluntur impe- entias.
dimēta sciētie ⁊ virtutis. Et hoc videt̃ Plato posuisse q
posuit sciētias ⁊ virtutes causari in nobis per participa-
tionē formarꝫ separatarū: sed aīa ipediebat̃ ab earū vsu
per vnionē ad corpus. Qd ipedimētuꝫ tolli oportebat p

3ª opio 3dez p° 2ª.q.63ª. arti.i.Et 2ª scde.q 108.ar.2 Et 3ª scri pto.d.33 q.i.ar.2.

studium scientiarum: et exercitium virtutum. Alij vero di-
xerūt q̄ sciētie et virtutes sunt in nob ex īfluxu itelligen
tie agentis: ad cuius īfluentiā recipiendā homo disponi
tur per studiū et exercitiū. Tertia est opio media: q̄ sciē-
tia et virtutes ſm aptitudinē īsunt nobis a natura: sʒ ea-
rum pfectio nō est nobis a natura. Et hec opinio melior
est. Quia sicut circa formas nāles nihil derogat virtus na-
turaliū agentiū: ita circa adeptionē scientie et virtutis:
studio et exercitio suā efficaciā cōseruat. Sciendū tamē
est: q̄ aptitudo pfectiōis et forme in aliquo subo pōt esse
duplr. Uno mō ſm potentiā passiuā tm̄: sicut in materia
aeris est aptitudo ad formā ignis. Alio mō ſm potētiaʒ
passiuā et actiuaʒ simul: sicut in corpore sanabili est apti-
tudo ad sanitatē: q2 et corp9 est susceptiuū sanitatis. Et h
mō in hoie est aptitudo naturalis ad virtutē: partiʒ qui-
dē ſm nām spēi: put aptitudo ad virtutē est cōis omni-
bus hoib9: et partim ſm nām īdiuidui: ſm qd̄ qdam pre
alijs sunt apti ad virtutē. ¶ Ad cui9 euidētiā sciēduʒ est
q̄ in hoie triplex pōt esse subm virtutis: sicut ex supiori
bus pʒ. s. itellectus: volūtas: et appetitus īferior: q in con-
cupiscibilē et irascibilē diuidit. In vnoquoq; aūt est con
siderare aliquo mō et susceptibilitatē virtutis: et pncipiū
actiuū virtutis. Manifestū est eniʒ q̄ in parte itellecti-
ua est intellectus possibilis: q est in potētia ad oīa intel-
ligibilia: in quoꝝ cognitiōe cōsistit itellectualis virtus:
et itellect9 agēs: cui9 lumine itelligibilia fiūt actu. Quoꝝ
quedā statim a pncipio naturalr homini inotescūt absq;
studio et inqsitiōe. Et hm̄ sunt pncipia pma: non solum in
speculatiuis: vt oē totū est mai9 sua parte: et silia: sʒ etiaʒ
in opatiuis: vt malū eē fugiendū: et hm̄. hec aūt naturalr
nota sunt pncipia totius cognitiōis sequētis: que per stu
diū acqrit: siue sit practica: siue sit speculatiua. Silr aūt
circa volūtatē manifestū est: q̄ est aliqd̄ pncipiū actiuuʒ
nāle. Nā volūtas nāliter iclinat in vltimū fineʒ. Finis
aūt in opatiuis hʒ rōnē pncipij nālis. g iclinatio volūta-
tis est qddā pncipiū actiuū respectu oīs dispōnis que p
exercitiū in parte affectiua acqrit. Manifestum aūt est
q̄ ipsa volūtas inqʒtū est potētia ad vtrūlibʒ se habens
in his que sunt ad finē est susceptiua habitualis inclina-
tionis in hac vel in illa. Irascibilis aūt et concupiscibilis
nāles sunt obaudibiles rōni. vnde nāliter sunt suscepti-
ue virtutis que in eis perficit: ſm q̄ disponuntur ad bo
num rōnis sequēdū. Et oēs predicte icboatiōes virtutuʒ
ꝯsequūtur nām spēi hūane. vnde et oībus sunt cōes. Est
aūt aliq icboatio virtutis que ꝯseqt nām īdiuidui: scdʒ
q̄ aliqs hō ex nāli ꝯplone: vel celesti ipressiōe iclinat ad
actū alicui9 virtutis. Et hec qdē iclinatio est qdā vtutis
icboatio. Nō tamē est virtus pfecta: q2 ad virtutē perfe
ctā reqrit moderatio rōnis. vn̄ et in diffōne virtutis po-
nitur q̄ est electiua medij ſm rōnē rectā. Si eniʒ aliqs
absq; rōnis discretiōe iclinationē hm̄ sequeret: frequen-
ter peccaret. Et sicut hec virtutis icboatio absq; ratiōis
opere: pfecte virtutis rōnē non habʒ: ita nec aliq premis
sarū. Nā ex vlibus pncipijs in specialia peruenit p inqsi
tionē rōnis. Rōnis etiā officio ex appetitu vltimi finis
hō deducit in ea que sunt cōuenietia illi fini. Ipsa etiaʒ
ratio iperādo irascibilē et cōcupiscibilē facit sibi eē subie
ctas. vnde manifestū est q̄ ad ꝯsūmationē virtutis req-
ritur opus rōnis: siue virtus sit in itellectu: siue sit in vo-
lūtate: siue in irascibili et cōcupiscibili. hec tn̄ est ꝯsūma-
tio q̄ ad virtutē iferioris partis ordinatur icboatio vtu-
tis que est in supiori: sicut ad virtutē que est in volūtate
aptus reddit hō: et per icboationē vtutis que est in volū
tate: et per eā que est in itellectu. Ad virtutē vero que est in
irascibili et cōcupiscibili per icboationē virtutis que est
in eis: et per eā que est in supiorib9: sʒ nō econuerso. vnde
etiā manifestū est q̄ rō que est supior opat ad ꝯplonem
oīs virtutis. Diuidit aūt pncipiū operatiuū: qd̄ est ratio
ꝯtra pncipiū operatiuuʒ: qd̄ est nā: vt pʒ in 2° phȳsi. eo q̄
rōnalis potestas est ad opposita: nā aūt ordinat ad vnū.
vn̄ manifestū est q̄ pfectio vtutis nō est a nā: sed a rōne.

Ad primum ergo dōm: q̄ vtutes dicūtur nā- Ad pm
les: qʒtū ad nāles icboatiōes vir-
tutū que īsunt homini: nō qʒtū ad eaꝝ pfectiōem. ¶ Et 2m 3m 4m
similr dōm ad scdm: tertiū: qrtū: et qntū. ¶ Ad 6m dōm: 5m 6m
q̄ posse bonū simplr īest nobis a nā: eo q̄ potētie sunt na
turales. velle aūt et scire est nobis aliquo mō a nā. s. scdm
quandā icboationē in vli. Sed hoc nō sufficit ad vtutē.
Reqritur aūt ad bonā operationē que est effectus virtu
tis: q̄ hō pmpte et īfallibiliter: vt in plurib9 bonuʒ attin-
gat: qd̄ nō dōt aliqs facere sine habitu virtutis: sicut etiā
manifestū est: q̄ aliqs in vli scit op9 artis facere: vtputa
argumētari vel secare: aut aliqd hm̄ facere. Sʒ ad hoc q̄
pmpte et sine errore faciat: requirit q̄ habeat artē. et silr
est in vtute. ¶ Ad 7m dōm: q̄ ex nā hʒ hō aliqlr q̄ decli- 7m
net malitiā. Sʒ ad h q̄ hoc pmpte faciat et īfallibilr re-
quirit habit9 virtutis. ¶ Ad 8m dōm: q̄ vtus nō dr par- 8m
tim a nā eē: eo q̄ aliq pars eius sit a nā: et aliq non: sed q2
ſm aliquē modū essendi impfectū est a nā. s. ſm potētiā
et aptitudinē. ¶ Ad 9m dōm: q̄ deus est per se pfectus in 9m
bonitate. vn̄ nullo īdiget ad bonitatē cōsequēdā. Sube
aūt superiores et ei ppinque: paucis īdigent ad ꝯsequen-
dā pfectionē bonitatis ab ipso. hō aūt q est magis remo-
tus: plurib9 idiget ad assecutionē pfecte bonitatis: q2 est
capax beatitudinis. Que autēʒ creature nō sunt capaces
beatitudinis: pauciorib9 idigēt qʒ hō. vnde hō ē dignior
eis: lʒ pluribus idigeat: sicut ille q pōt ꝯseq pfectā sanita
tem multis exercitijs est meli9 disposit9 qʒ ille q nō pōt
cōsequi nisi paruā: lʒ per modica exercitia. ¶ Ad 10m di- 10m
cendū: q̄ ad ea que sunt vnius virtutis posset eē inclina-
tio nālis: sed ad ea q sunt oīum virtutū nō posset eē icli-
natio a nā: q2 dispō nālis que iclinat ad vnā virtutē icli-
nat ad ꝯtriū alterius virtutis. puta qui est disposit9 ſʒ na-
turā ad fortitudinē que est in psequēdo ardua: est min9
dispositus ad māsuetudinē que cōsistit in refrenādo pas
siones irascibiles. vn̄ videmus q̄ aīalia que nāliter icli-
nātur ad actū alicuius virtutis: iclinantur ad vitiū ꝯtriū
alteri virtuti: sicut leo q nāliter est audax. est ēt nālr cru
delis. Et hec qdē nālis iclinatio ad hāc vel illā vtutē suf
ficit alijs aīalib9: que nō pñt cōsequi perfectū bonuʒ ſm
virtutē: sed cōsequūtur qlecūq; determinatū bonum. ho
mines aūt nati sunt puenire ad perfectū bonū ſm virtu
tem. Et iō oʒ q̄ habeāt iclinationē ad oēs actus virtutū.
Qd̄ cū non posset eē a nā: opʒ q̄ sit ſm rōnē in q existunt
semina oīum vtutū. ¶ Ad 11m dōʒ: q̄ mediū virtutis nō 11m
est determinatū ſm nām: sicut est determinatū mediuʒ
mūdi in qd̄ tēdūt grauia: sed opʒ q̄ mediuʒ virtutis de-
termineт ſm rōnē rectā: vt dicit in 2° ethic. Quia quod est
mediocre vni est paruū vel multū alteri. ¶ Ad 12m dōm: 12m
q̄ modus: species et ordo: ꝯstituūt qdlibʒ bonuʒ: vt dicit
Aug9. in lib°. de nā boni. vnde modus: spēs et ordo: in qb9
cōsistit bonū nature naturalr assunt homini: nec per pec
catū puant. Sed pctm̄ dicit esse puatio modi: speciei: et
ordinis: ſm q̄ in his cōsistit bonū virtutis. ¶ Ad 13m di- 13m
cendū q̄ volūtas nō exit in actū suū per aliqs spēs ipsaʒ
informātes: sicut itellectus possibilis. et ideo requiritur
aliqs nālis habitus in volūtate ad naturale desideriuʒ:
et precipue cū ex habitu nāli itellect9 moueat voluntas:
inqʒtū bonū itellectū est obm volūtatis. ¶ Ad 14m dōʒ: 14m
q̄ lʒ pncipium virtutis sit itra hoiem. s. ratio: tamē hoc

principium non agit per modū nature. Et ideo qđ ab ea
15m est nō dicit̄ naturale. ¶ Et similr̄ dōm est ad 15m. ¶ Ad
16m 16m dicendū ꝙ malitia eorū erat nālis inquantū erat in
consuetudinē reducta: put ꝯsuetudo est altera nā. Nos
autē eramus natura filij ire ꝑpter pctm̄ originale: quod
17m est peccatū nature. ¶ Ad 17m dōm: ꝙ naturale est ꝙ vi-
res inferiores sint subycibiles rationi: non aūt ꝙ sint s₃
18m habitū subiecte. ¶ Ad 18m dōm: ꝙ motus dicit̄ esse na-
turalis ꝑpter aptitudinē nālem mobilis: quādo mouēs
mouet ad vnū determinate per modū nature. Sicut ge-
nerās in elemētis: ⁊ motor corpoꝝ celestium. Sic autem
19m nō est in ꝑposito. Unde ratio nō seqtur. ¶ Ad 19m dōm:
ꝙ illa īclinatio naturalis ad virtutē: s₃m quā qdā₃ moꝝ
a natiuitate sunt fortes ⁊ tēperati: nō sufficit ad ꝑfectam
20m virtutē: vt dcm̄ est. ¶ Ad 20m dōm ꝙ natura nō deficit
homini in necessarijs: l₃ enim non det omnia que sunt ei
necessaria: tamen dat ei vnde possit oīa necessaria acqre-
re s₃m rationē: ⁊ que ei deseruiunt.

¶ Utrum virtutes acquirantur ex actibus.

Nono queritur vtrū virtutes acquirātur
p° ex actibus. ¶ Et videt̄ ꝙ non. Di-
cit enī Aug°. ꝙ virtus est bona qualitas men-
tis qua recte viuit̄: qua nullus male vtit̄: quā
de⁹ in nobis sine nobis operat̄. Sed illud qđ
fit ex actibus nostris nō operat̄ deus in nobis. ergo vir-
2m tus nō causat̄ ex actibus nostris. ¶ P. Aug°. dicit super
illud Apli. Omne qđ nō est ex fide ⁊c. omniū īfideliū vi-
ta pctm̄ est: ⁊ nihil est bonū sine sūmo bono. vbi deest co-
gnitio veritatis falsa est virtus: etiā in optimis morib⁹.
Ex quo habet̄ ꝙ virtus non pōt esse sine fide. Fides aūt
non est ex operibus nostris: sed ex gratia: vt p₃ Ephe. 2°.
Gratia estis saluati per fidē: ⁊ non ex vobis: ne quis glo-
riet̄. dei enī donū est. ergo virtus nō pōt causari ex acti-
bus nostris. ¶ P. Bernardus dicit ꝙ incassum quis ad
3m virtutē laborat: nisi a domino eā sperandā putet. Quod
aūt sperat̄ obtinendū a deo: non causat̄ ex actib⁹ nostris.
4m virtus ergo nō causat̄ ex actibus nostris. ¶ P. cōtinen-
tia est minus virtute: vt p₃ per phm̄ in 7° ethi. sed conti-
nentia nō est in nobis nisi ex diuino munere. Dicit̄ enim
Sapiētie 9°. Scio ꝙ nō possu₃ e. ꝯ. nisi deus ⁊c. ergo nec
virtutes possumus acqrere ex nostris actibus: sed solum
5m ex dono dei. ¶ P. Aug°. dicit ꝙ homo nō pōt vitare pec-
catū sine gr̄a. Sed per virtutem vitatur pctm̄. Non enī
pōt esse homo simul vitiosus ⁊ virtuosus. ergo virtus nō
6m pōt esse sine gratia. Nō ergo pōt acqri ex actib⁹. ¶ Pre-
terea. per virtutē peruenit̄ ad felicitatem. Nam felicitas
virtutis est premiū: vt phs dicit in pmo ethi. Si ergo ex
actibus nostris acquirat̄ virtus: ex actibus nostris possu-
mus ꝑuenire ad vitā eternā: que est hominis vltima feli-
citas sine gratia: qđ est cōtra Aplm̄. Ro. 6°. Gratia dei vi-
ta eterna. ¶ P. virt⁹ cōputat̄ inter maxima bona. scdm
7m Aug°. in lib°. de libero arbi°. q₂ virtute nullus male vtit̄:
S₃ maxima bona sunt a deo. s₃ illud Jaco. pmo. Omne
datū optimū: ⁊ omne donū perfectū ⁊c. ergo videt̄ ꝙ vir-
tus nō fit in nobis nisi ex dono dei. ¶ P. sicut Aug°. di-
8m cit in lib°. de libero arbi°. nihil pōt formare seipm. S₃ vir-
tus est quedā forma anime. ergo hō non pōt in se ꝑ suos
actus causare virtutē. ¶ P. sicut ītellectus a pncipio est
9m in potētia essentiali ad sciam: ita vis affectiua ad virtu-
tem. S₃ ītellect⁹ in potētia eēntiali existēs ad hoc vt re-
ducatur in actū sciētie: īdiget motore extrinseco. s. docto-
re ad hoc ꝙ scientiā acqrat in actu. ergo similr̄ ad hoc ꝙ
homo virtutē acquirat: īdiget aliquo agente exteriori: ⁊
10m nō sufficiunt ad hoc actus ꝓprij. ¶ P. acqsitio fit per re-
ceptionē. Actio aūt non fit per receptionē: sed magis per
emissionē: vel exitum actionis ab agente. ergo per hoc ꝙ
aliqd agimus: non acqritur virtus in nobis. ¶ P. si per 11m
actū nostrū virtus in nobis acqritur: aut acqritur ꝑ vnū:
aut per plures. Non per vnū: q₂ ex vno nō efficit̄ aliquis
studiosus: vt dicit̄ 2°. ethic. Similr̄ etiam nec ex multis:
q₂ multi actus cū nō sint simul: nō possunt simul aliquem
effectū īducere. ergo videt̄ ꝙ nullo mō virtus in nobis
causet̄ ex actib⁹ nostris ¶ P. Auic. dicit ꝙ virtus est po- 12m
tentia essentialr̄ rebus attributa ad suas peragēdas ope-
rationes. Sed id quod essentialr̄ attribuit̄ rei: nō causa-
tur ex actu eius. ḡ virtus nō causat̄ ex actu habentis vir-
tutē. ¶ P. si virtus causat̄ ex actibus nostris: aut ex acti- 13m
bus virtuosis: aut ex actib⁹ vitiosis. Nō ex vitiosis: quia
illi magis destruūt virtutē. Similr̄ nec ex virtuosis: q₂
illi presupponūt virtutē. ergo nullo mō causat̄ ex actib⁹
nostris virtus in nobis. ¶ Sed diceret̄ ꝙ virtus causa-
tur ex actibus virtuosis imꝑfectis. ¶ Sed cōtra. nihil 14m
agit vltra suā spēm. Si ergo actus ꝑcedētes virtutē sunt
imꝑfecti: videt̄ ꝙ nō possunt causare virtutē perfectam.
¶ Preterea. virtus est vltimū potētie: vt dicit̄ in pmo 15m
celi ⁊ mundi. Sed potētia est nālis. ergo virtus est natu-
ralis: ⁊ nō ex operib⁹ acqsita. ¶ P. vt dicit̄ 2°. ethicorū. 16m
virtus est que bonū reddit habentē. Sed hō est bon⁹ s₃
suā nām. ergo virtus hominis est ei a nā. ⁊ nō ex actibus
acqsita. ¶ P. ex frequētia actus naturalis nō acqrit̄ no- 17m
uus habitus. ¶ P. omnia habēt eē a sua forma. S₃ gra- 18m
tia est forma virtutū. Nā sine gr̄a virtutes dicūtur esse
īformes. ergo virtutes sūt a gratia: ⁊ nō ab actib⁹. ¶ P. 19m
s₃m apostolū 2° Coꝝ. 12°. Uirtus in īfirmitate perficitur.
Sed īfirmitas magis est passio q̄₃ actio. ergo virtus ma-
gis causat̄ ex passiōe q̄₃ ex actibus. ¶ P. cum virtus sit 20m
qualitas: mutatio que est s₃ virtutē videt̄ esse alteratio.
Nā alteratio est motus in qualitate. S₃ alteratio passio
tm̄ est in parte anime sensitiue: vt p₃ per phm̄ in 7°. phy.
Si ergo virtus acquirit̄ ex actibus nostris per quādam
passionē ⁊ alterationē sequet̄ ꝙ virtus sit in parte sensi-
tiua: qđ est ꝯtra Augu°. q dicit ꝙ est bona qualitas men-
tis. ¶ P. per virtutē hab₃ aliquis rectā electionē de fi- 21m
ne: vt dicit̄ 10. ethicoꝝ. Sed habere rectā electionē de fi-
ne non videt̄ esse in potestate nostra: q₂ qualis vnusqsq₃
est: talis finis ei videt̄: vt dicit̄ 3°. ethic. hoc aūt cōtingit
nobis ex naturali cōplexione: vel ex impressiōe corporis
celestis. ergo nō est in potestate nostra acquirere v̄tutes.
Nō ergo causant̄ ex actib⁹ nostris. ¶ Preterea. ea que 22m
sunt naturalia: neq₃ assuescimus: neq₃ dissuescim⁹. S₃ q-
busdā hominibus īsunt naturales īclinationes ad aliq
vitia: sicut ⁊ ad virtutes. ergo hē īclinationes nō possunt
tolli per assuetudinē actuū. Eis aūt manētib⁹ nō possunt
in nobis esse virtutes. ergo virtutes nō possunt in nobis
acquiri per actus.

Sed contra. Diony⁹. dicit 4°. cap°. de diui. no. ꝙ 3 p
bonū est virtuosius q̄₃ malū. Sed
ex malis actib⁹ causantur in nobis habit⁹ vitioꝝ. ḡ ex bo-
nis actibus causant̄ in nobis habitus virtutū. ¶ P. s₃m 2:
phm̄ in 2°. ethic. Operatiōes sunt dn̄e eius qđ est nos stu-
diosos esse. hoc aūt est per virtutē. ergo virtus causatur
in nobis ex actib⁹. ¶ P. ex ꝯtrarijs sunt gn̄atiōes ⁊ cor- 3:
ruptiones. Sed virtus corrūpit̄ ex malis actibus. ergo
ex bonis actibus generatur.

Respondeo. dōm: ꝙ cū v̄tus sit vltimū potentie Rńo
ad quod quelib₃ potētia se extēdit
vt faciat operationē: qđ est operationē esse bonā: Mani-
festū est ꝙ virtus vniuscuiusq₃ rei est per quam operatio-
nē bonā ꝑducit. Quia v̄o omnis res est ꝑpter suam ope-
rationē. vnūquodq₃ aūt bonū est s₃m ꝙ bene se hab₃ ad

suum finem: op3 q̄ p virtutem ppriam vnaqueq3 res sit bona: ꝛ bñ opetur. Bonū aūt propriu3 vniuscuiusq3 rei est aliud ab eo qđ est bonū propriū alterius. Diuersoꝝ .n. pfectibiliū sunt diuerse pfectiones: vñ ꝛ bonum hoīs est aliud a bono eq̄: ꝛ a bono lapidis. Ipsius ēt hoīs fm diuersas sui ꝯsiderationes accipit̄ diuersimode bonu3. Non .n. idē est bonū hoīs inquantū est hō: ꝛ inquantu3 ē ciuis: nā bonū hoīs inquantū est hō: est vt rō sit pfecta ī cognitione veritatis: ꝛ inferiores appetitus regulent̄ fз regulā rōnis: nā hō h3 q̄ sit hō p h̄ q̄ sit rōnalis. Bonu3 aūt hoīs inquantū est ciuis: est vt ordinetur fm ciuitatē quantū ad oēs. Et pp h̄ phs dicit .3. politicoꝝ q̄ non est eadē virtus hoīs inquantū est bonus: ꝛ hoīs inquantum est bonus ciuis: hō aūt nō solū est ciuis terrene ciuitatis: sed est pticeps ciuitatis celestis hierusalē: cuius rector ē dñs: ꝛ ciues angeli ꝛ sancti oēs: siue regnēt in gloria ꝛ qe/scant in patria: siue adhuc peregrinent̄ in terris: fm illō apłi ephe. 2. Estis ciues. s. ꝛ do. dei ꝛc̄. Ad hoc autē q̄ hō huius ciuitatis sit pticeps: nō sufficit sua nā: sed ad hoc eleuat̄ p grāз dei. Nam manifestu3 est q̄ virtutes ille q̄ sunt hoīs iquantū est huius ciuitatis pticeps: nō pñt ab eo acq̄ri p sua nālia: vñ nō causantur ab actibus nostris: sed ex diuino munere nobis infundunt̄: virtutes aute3 q̄ sunt hoīs in eo q̄ est hō: vel ī eo q̄ est terrene ciuitatis pticeps: nō excedūt facultatē humane nāe: vñ eas p sua nālia hō pōt acq̄rere: ꝛ ex actibus proprijs: qđ sic p3. Du3 .n. aliq̄s h3 nālē aptitudinē ad pfectionē aliquam: si hec aptitudo sit fm principiū passiuū tm̄: pōt eam acq̄rere: s3 non ex actu proprio: s3 ex actione alicuius exterioris nā/lis agentis: sicut aer recipit lumē a sole: si vo hēat aptitu/dinē nālem ad pfectionē aliquā fm actiuū principiu3 ꝛ passiuū silr: tūc p actū propriū pōt ad illā puenire: sic cor/pus hoīs infirmi h3 nālem aptitudinē ad sanitatē. Et q̄2 subiectū est nālr receptiuū sanitatis: ꝛ pp virtutē nālem actiuā que inest ad sanandū: iō absq3 actione exterioris agentis infirmus interdū sanat̄: ostensum est aūt in pcedē/ti q̄ōne qđ aptitudo nālis ad virtutē quā h3 hō est fз pn/cipia actiua ꝛ passiua: qđ qdē ex ipso ordine potentiaru3 appet: nā in pte intellectiua est principiū quasi passiuu3 intellectus possibilis: q̄ reducit̄ in suā pfectionē p intel/lectū agentē. Intellectus aūt in actu mouet voluntate3. Nā bonū intellectū est finis q̄ mouet appetitū: volūtas aūt mota a rōne nata ē mouere appetitū sensitiuū. s. ira/scibilē ꝛ ꝯcupiscibilē: q̄ nate sunt obedire rōni: vñ ēt ma/nifestū est q̄ q̄libet virtus faciens opationē hoīs bonā: h3 ppriū actū in hoīe: q̄ sui actione pōt ipsum reducere ī actū: siue sit in intellectu: siue in volūtate: siue in irascibi/li ꝛ ꝯcupiscibili: diuersimode tm̄ reducit̄ in actu3 virtus q̄ est in pte intellectiua: ꝛ q̄ est in pte appetitiua: nā actio intellectus ꝛ cuiuslibet cognoscitiue v̄tutis est fm q̄ ali/qualiter assimilat̄ cognoscibili: vñ virtus intellectualis fit in pte intellectiua: fm q̄ p intellectū agentē fiūt spēs intellecte in ipsa vel actu vel habitu. Actio aūt virtutis appetitiue ꝯsistit in q̄dā inclinatiōe ad appetibile: vnde ad h̄ q̄ fiat virtus ī pte appetitiua: op3 q̄ det̄ ei inclina/tio ad aliq̄d determinatū. Sciendū est aūt q̄ inclinatio reꝝ nāliū ꝯseq̄tur formā. Et ideo est ad vnū fm exigen/tiā forme: q̄ remanente talis inclinatio tolli non pōt: nec ꝯria induci. Et pp h̄ res nāles neq3 assuescūt aliq̄d neq3 desuescunt: quātūcūq3 .n. lapis sursu3 ferat̄: nūq̄3 h̄ assue/scet: sed semp inclinat̄ ad motū deorsu3. S3 ea q̄ sunt ad vtrūlibet: no hñt aliquā formā ex qua declinet̄ ad vnu3 determinate: sed a proprio mouente determinant̄ ad ali/q̄d vnū. Et hoc ipso q̄ determinant̄ ad ipsum quodāmō disponunt̄ in idem. Et cū multotiens inclinant̄ determi/nantur ad idē a proprio mouente: ꝛ firmatur in eis incli/natio determinata in illud: ita q̄ ista dispō superīducta est quasi q̄dam forma p modū nāe tendens in vnum. Et pp h̄ dr̄ q̄ ꝯsuetudo ē altera nā: q̄2 igitur vis appetitiua se h3 ad vtrūlibet, non tendit in vnum nisi fm q̄ a rōne determinatur in illud. Cū igitur rō multotiens inclinet v̄tutē appetitiuā in aliq̄d vnū: fit q̄dā dispō firmata ī vi appetitiua: p quā īclinatur in vnū qđ ꝯsueuit. Et ista dis/pō sic firmata est habitus virtutis: vnde si recte ꝯside/retur virtus appetitiue partis: nihil est aliud q̄3 quedam dispō siue forma sigillata ꝛ ipressa in vi appetitiua a rōe. Et pp h̄ quātūcūq3 sit fortis dispō ī vi appetitiua ad ali/quā: nō pōt hr̄e rōne3 virtutis nisi sit ibi id qđ est rōnis: vñ ꝛ in diffinitione v̄tutis ponit̄ rō. Dicit .n. phs 2° ethi. q̄ virtus est habitus electiuus in mēte ꝯsistens determi/nata spē: put sapiens determinabit.

Ad primū ergo dōm q̄ Aug. loquitur de v̄tutib⁹ fз q̄ ordinant̄ ad eternā beatitudinē. ad pm
¶ Et sic dōm ad scōm tertiū ꝛ quartū. ¶ Ad q̄ntu3 dō3 2m 3m
q̄ virtus acq̄sita facit declinare a peccato nō semp: s3 vt 4m ꝛ 5m
in pluribus: q̄2 ꝛ ea que naturaliter accidunt: vt in pluri/bus eueniunt: nec pp hoc seq̄tur q̄ silr aliq̄s sit virtuosus ꝛ vitiosus: q̄2 vnus actus potētia neq3 habitū vitij neq3 habitū virtutis acq̄site tollit: ꝛ non pōt p virtutē acq̄sitā declinare ab oī peccato. Nō .n. p eas vitat̄ peccatū īfide/litatis ꝛ alia pctā q̄ virtutibus infusis opponunt̄. ¶ Ad 6m
sextū dōm q̄ p virtutes acq̄sitas nō puenit̄ ad felicitatē celestē: sed ad quādam felicitatē quā hō natus est acq̄re/re p ppria nālia in hac vita fm actu3 pfecte v̄tutis: de q̄ Arist. tractat in .10°. meta. ¶ Ad septimū dōm q̄ virtus 7m
acq̄sita nō est maximū bonū simplr: sed maximū in gñe humanoꝝ bonoꝝ: v̄tus aūt infusa est max^m bo^m simplr: inquantū p eam hō ad summū bonū ordinat̄: qđ deus ē.
¶ Ad octauū dōm q̄ idem fm idē nō pōt seipsu3 forma/re. Sed q̄ñ in aliquo vno est aliqđ principium actiuum 8m
ꝛ aliud passiuū: seipsum formare pōt fз ptes: ita. s. q̄ vna ps eius sit formās ꝛ alia formata: sicut aliquid mouet se ipsum: ita q̄ vna ps eius est mouens ꝛ alia mota: vt dici/tur .8. phi. Sic aūt est in generatiōe virtutis vt ostensum est. ¶ Ad nonū dōm q̄ sicut in intellectu scia acq̄rit̄ nō 9m
solū p inuentionē: sed ēt p doctrinā que est ab alio: ita ēt in acq̄sitiōe virtutis hō iuuatur p correctionē ꝛ discipli/nā q̄ est ab alio: q̄ aliq̄s tanto minus indiget: quāto de se est magis dispositus ad virtutē: sicut ꝛ aliq̄s quanto pspi/cacioris est ingenij: tanto minus indiget exteriori doctri/na. ¶ Ad decimū dicēdum q̄ ad actione3 hoīs ꝯcurrūt 10m
virtutes actiue ꝛ passiue. Et l3 a virtutibus inquantum actiue fiat emissio: ꝛ ī eis nihil recipiatur: tm̄ passiuis in/quantū passiue cōpetit acq̄rere aliq̄d p receptionē: vnde in potentia que est tm̄ actiua vt in intellectu agente non acq̄ritur aliq̄s habitus p actionē. ¶ Ad vndecimū dōm 11m
q̄ quanto actio agentis est efficacior tanto velocius idu/cit formam. Et ideo videmus in intellectualibus q̄ per vnā demonstratione3 que est efficax cātur in nobis scia: opinio aūt l3 sit minor scia: nō cātur in nobis p vnū sylo/gismū dyalecticū: sed req̄runt̄ plures pp coꝝ debilitatē: vñ ꝛ in agibilib⁹: q̄2 opatiōes aīe nō sunt ita efficaces: si/cut ī demōstrabilibus: pp hoc q̄ agibilia sunt ꝯtingētia ꝛ probabilia: ideo vnus actus non sufficit ad causandu3 virtutē sed req̄runtur plures. Et l3 illi plures nō simi sil: tm̄ habitū virtutis causare pñt: q̄2 primus actus facit ali/quā dispōnē: ꝛ scđs actus inueniens mā3 dispositam ad/huc ea3 magis disponit: ꝛ tertius adhuc amplius: ꝛ sic vl/timus actus agens in virtute oīu3 precedentium cōplet generationē virtutis: sicut accidit de mltis guttis cauā/

12m tibus lapidem. ¶ Ad duodecimū dōm ꝙ Aui. intendit
diffinire virtutē nālem: que sequitur formam que ē prī-
cipiū essentiale: vñ illa diffinitio nō est ad propositum.
13m ¶ Ad 13m dōȝ ꝙ vtꝰ gn̄aꝛ ex actibꝰ q̄dāmō vtuosis: ⁊ q̄-
dāmō nō vtuosis. Actus.n. p̄cedētes vtutes sūt q̄dē vir-
tuosi quātū ad id qđ agitur: inquātū.s. hō agit fortia ⁊ iu-
sta: nō aūt quantū ad modū agendi: q2 an̄ habituȝ virtu-
tis acq̄sitū non agit hō opera virtutis eo mō quo virtuo-
sus agit.s. p̄p̄te absq3 dubitatiōe ⁊ delectabiliter absq3
14m difficultate. ¶ Ad decimūquartū dōȝ ꝙ rō est nobilior
virtute generata in pte appetitiua: cū talis virtus nō sit
nisi q̄dā pticipatio rōnis. Actus igitur q̄ virtuteȝ p̄cedit
pōt cāre virtutē: iquātū est a rōne a qua hȝ id qđ pfectio-
nis in ea est. Imperfectio.n. eius est i potētia appetitiua
in q̄ nondū est causatus habitus p̄ quē hō delectabilr et
15m expedite id qđ est ex imperio rōnis ꝯsequaꝛ. ¶ Ad deci-
mūquintū dōm ꝙ virtus dr̄ esse vltimū potentie: non q2
semper sit aliq̄d de essentia potēue: sed q2 inclinat ad id
16m qđ vltimo potentia pōt. ¶ Ad decimūsextū dōm ꝙ ho-
mo s̄m nāȝ suam est bonus s̄m quid: nō aūt simpliciter.
Ad h̄ āt ꝙ aliq̄d sit bonū simplr̄: req̄ritur ꝙ sit totaliter
pfectum: sicut ad h̄ ꝙ aliq̄d sit pulchrū simpliciter: req̄ri-
tur ꝙ in nulla pte sit aliq̄ deformitas vel turpitudo: sim-
pliciter aūt ⁊ totaliter bonus dr̄ aliq̄s ex hoc ꝙ hȝ volū-
tatē bonā: q2 p̄ voluntatē hō vtitur oībꝰ aliys potentys: ⁊
ideo bona voluntas facit hoiem bonū simpliciter. Et pp̄
h̄ virtus appetitiue ptis s̄m quā voluntas fit bona: est q̄
17m simplr̄ bonū facit hn̄tem. ¶ Ad decimūseptimū dōȝ ꝙ
actus q̄ sunt ante virtutē pn̄t q̄deȝ dici nāles s̄m ꝙ a na-
turali rōne p̄cedunt: put nāle diuidiꝛ ꝯ acq̄situ: nō autē
pn̄t nāles dici: put nāle diuidiꝛ ꝯ id qđ est ex rōne. Sic
aūt dr̄ ꝙ nālia nō dissuescimus: neq3 assuescimus: s̄m ꝙ
18m nā ꝯ rōnem diuidiꝛ. ¶ Ad decimūoctauū dōȝ ꝙ gr̄a dr̄
esse forma virtutis infuse: nō tn̄ ita ꝙ ei det eē specificū:
sed inquantū p̄ eam informaꝛ aliqualiter actus eius: vñ
19m non opȝ ꝙ vtus pollitica sit p̄ infusionē gr̄e. ¶ Ad deci-
mūnonum dōm ꝙ virtus pficitur in infirmitate: nō q2
infirmitas cāt virtutē: sed q2 dat occasionem alicui vtu-
ti.s. humilitati: est ēt mā alicuius virtutis.s. patientie: et
ēt caritatis: inquantū aliq̄s ifirmitati proximi subuenit.
Et naturalr̄ est signū virtutis: q2 tāto aīa virtuosior de-
monstraꝛ: quāto infirmius corpus ad actuȝ virtutis mo-
20m uet. ¶ Ad vigesimū dōm ꝙ p̄prie loquēdo non dr̄ ali-
quid alterari s̄ȝ ꝙ adipisciꝛ p̄priā pfectionē: vñ cū vir-
tus sit propria pfectio hoīs: nō dr̄ hō alterari s̄m ꝙ acq̄-
rit virtutē: nisi forte per accn̄s: s̄m ꝙ imutatio sensibilis
ptis aīe in qua sunt aīe passiones pertinet ad virtutem.
21m ¶ Ad 21m dicendum ꝙ hō pōt dici qualis vel s̄m q̄lita-
tē q̄ est in pte itellectiua: ⁊ sic nō dr̄ q̄lis ex nāli cōplone
corpis: neq3 ex ip̄ressione corpis celestis: cū ps intellecti-
ua sit absoluta ab oī corpe: vel pōt dici hō q̄lis s̄m dispō-
nē q̄ est in pte sensitiua: q̄ q̄dē pōt esse ex nāli complone
corpis: vel ex impressione corpis celestis. Tn̄ q2 hec ps
nāliter obedit rōni: ideo pōt p̄ assuetudinē diminui vel
22m totaliter tolli. ¶ Et p̄ hoc pȝ rn̄sio ad vigesimūsecūduȝ:
nā s̄m hanc dispōnē que est in parte sensitiua dr̄r aliqui
hr̄e nālem inclinationem ad vitiū vel virtutē ⁊c̄.

¶ Utrū sint aliq̄ue virtutes hoī ex infusione.

1m Decimo queritur. Utrum sint aliq̄ vtu-
tes hoī ex infusiōe. Et videꝛ ꝙ
non: q2 in.7. phisi. dr̄: vnumqđq3 perfectuȝ ē
qn̄ attingit propriam virtutē: propria autem
virtus vniuscuiusq3 est eius naturalis perfe-
ctio: ergo ad perfectionē hoīs sufficit sibi virtus cōnatu-
ralis: hec aūt est que per principia nālia causari pōt. Nō

igitur req̄ritur ad perfectionē hoīs ꝙ habeat aliquā vir-
tutem ex infusione. ¶ Sed dice. ꝙ opȝ hominem pfici
p̄ virtutem non solum in ordine ad ꝯnaturalem finē: s3
etiam in ordine ad supernaturalē qui est beatitudo vite
eterne: ad quā ordinatur hō per virtutes infusas. ¶ Sȝ 2m
ꝯ nā non deficit in necessarys. Sed illud quo idiget hō
ad consecutionē vltimi finis est sibi necessariū: ergo hoc
pōt hr̄e p̄ p̄ncipia nālia: nō ḡ indiget ad h̄ infusiōe vtu-
tis. ¶ P̄. semen agit i virtute eius a quo emittiꝛ. Aliter 3m
.n. semē aīalis cū sit imperfectū non posset sua rōne pdu-
cere ad spēm pfectā. Sed semina virtutū sunt nobis im-
missa a deo: vt.n. dr̄ in glo. sup̄ illud hebre.i. Cū sit sple.ḡ.
Deus inseminauit oī aīe initia intellectus ⁊ sapientie: ḡ
hꝰ semina agunt in virtute dei. Luȝ.n. ex hꝰ seminibus
causeꝛ virtus acq̄sita: vr̄ ꝙ virtꝰ acq̄sita possit ducere ad
fruitionē dei i q̄ ꝯsistit beatitudo vite eterne. ¶ P̄. vir- 4m
tus ordinat hoiem ad beatitudinē vite eterne: inquantū
est actus meritorius. Sed actus virtutis acq̄site pōt esse
meritorius vite eterne: si sit gratia informatus: ḡ ad bea-
titudinē vite eterne non est necessariū hr̄e virtutes infu-
sas. ¶ P̄. radix merendi charitas est. Si igr̄ necessariū 5m
esset hr̄e virtutes infusas ad merendū vitā eternā. vr̄ ꝙ
sola charitas sufficeret: ⁊ ita nō opȝ hr̄e aliquas virtutes
infusas. ¶ P̄. virtutes morales necessarie sunt ad h̄ ꝙ 6m
inferiores vires rōni subdanꝛ. Sed p̄ virtutes acq̄sitas
sufficienter rōni subduntur: nō ergo necessariū est ꝙ sint
aliq̄ue virtutes ifuse morales ad hoc ꝙ rō ordinetur ad
aliquē spālem finē: sed sufficit ꝙ rō hoīs in illum sup̄na-
turalē finē dirigatur: hoc aūt sufficienter fit per fideȝ: ḡ
non opȝ habere aliquas alias virtutes infusas. ¶ P̄. id 7m
qđ fit virtute diuina nō differt spē ab eo qđ fit opatione
nāe. Eadem.n. spē est sanitas quam aliq̄s miraculose re-
cuperat: ⁊ quam natura operatur. Si igiꝛ sit aliqua vir-
tus infusa que a deo esset in nobis: ⁊ aliqua acquisita per
actus nostros: nō pp̄ hoc spē differrēt: puta si sit tp̄antia
acquisita ⁊ temperantia infusa: due autem forme q̄ sunt
vnius spēi non pn̄t simul esse in eodē subiecto: ergo non
potest esse ꝙ ille qui hȝ temperantiā acq̄sitam: hēat tem-
perantiam infusam. ¶ P̄. spēs virtutis ex actibus coḡ- 8m
scitur. Sed sunt idem specie actus temperantie infuse ⁊
acq̄site: ḡ ⁊ virtutes specie eedem: probatio medie. que-
cūq3 conueniunt in materia ⁊ forma sunt vnius speciei:
sed actus temperantie infuse ⁊ acquisite ꝯueniūt in mā
⁊ forma: vterq3.n. est circa delectabilia tactus: conueniūt
ēt i forma: q2 vterq3 i medietate ꝯsistit: ḡ actꝰ tp̄ātie infu-
se: ⁊ actꝰ tp̄ātie acq̄site sūt eiusdē spēi. ¶ Sȝ dice. ꝙ dif-
ferunt spē: eo ꝙ ordinātur ad aliū ⁊ ad aliū finē. Ex fine
.n. sumunꝛ spēs in moralibus. ¶ Sed ꝯ s̄m id aliq̄ pn̄t 9m
spē differre a quo sumiꝛ spēs rei. Sed spēs i moralibus
non sumitur a fine vltimo: sed a fine proximo. Alr̄.n. oēs
virtutes eēnt vnius spēi: cū oēs ad beatitudinē ordinē-
tur: sicut ad vltimū fineȝ: ergo ex ordine ad vltimū finē
non pn̄t dici in moralibus aliqua esse eiusdē spēi vl̄ spe-
cie differre. Et ita temperantia infusa non differt specie
a temperantia acquisita ex hoc ꝙ ordinat hoiem i bea-
titudinē altioreȝ. ¶ Preterea. nullus habitus moralis 10m
ꝯsequitur spēm ex hoc ꝙ ab aliquo habitu moueꝛ. Con-
tingit.n. vnū habitum moralē moueri vel imperari a di-
uersis s̄m spēm: sicut habitus temperātie moueꝛ ab ha-
bitu auaritie: cum quis mouetur vt furetur: ab habitu
autem crudelitatis cū q̄s mechaꝛ vt occidat. Et ecōuer-
so diuersi habitus s̄m spēm ab eodē habitu imperantur
puta cū vnus mechaꝛ vt furetur: alter vō occidit vt fu-
retur. Sed tēperantia vel fortitudo aut aliqua aliarum
virtutū moraliū: non hȝ actum ordinatū ad beatitudinē

vite eterne:nisi inquantũ iperatur a virtute que vltimũ
finẽ h3 pro obiecto:ergo ex hoc non seqtur spẽ3. Et ita p
hoc virtus infusa moralis non differt spẽ a virtute acqsi
11m ta p h ꝙ ordinatur ad finẽ vite eterne. ¶ P. virtus infu
sa est in mente sicut in subiecto. Dicit.n. Aug. ꝙ virtus ẽ
bona q̃litas mentis quã deus in nobis sine nobis opaꝛ.
Sed virtutes morales non sunt in mente sicut in subie
cto. Nã tpantia ⁊ fortitudo sunt irrõnabiliũ ptiũ: vt phs
12m dicit.3.ethico.ḡ virtutes morales non sunt infuse. ¶ P.
ꝯria sunt vnius rõnis. Sed vitium quod est ꝯriũ virtuti
nũquã infunditur:sed solũ ex actibus nostris causatur:ḡ
nec virtutes ifunduntꝛ:sed solũ ex actibus nostris cãntꝛ.
13m ¶ P. hõ ante acqsitionẽ v̾tutis est in potentia ad virtu
tes. Sed potẽtia ⁊ actus sunt vnius generis: oẽ.n.genus
diuidiꝛ p potentiã ⁊ actũ: vt p3.3.phisi. cũ ergo potentia
ad virtutẽ non sit ex infusione: vr̃ ꝙ nec virtus ex infu
14m sione sit. ¶ Preterea. si virtutes infundũtur: oportet ꝙ
simul infundantꝛ. Cum grã autẽ infundiꝛ hoi q̃ i pecca
to fuit in actu:tunc non infunduntur sibi habitus virtu
tum moraliũ. Adhuc.n. post ꝯtritionẽ patiꝛ passionũ mo
lestias: qđ non est virtuosi:sed forte ꝯtinentis. Differt.n.
ꝯtinens a tpato p hoc ꝙ ꝯtinens patiꝛ qdẽ: sed nõ dedu
ciꝛ: tẽperatus aũt nõ patiꝛ: vt dr̃ in.7.ethi. ergo vr̃ ꝙ vir
15m tutes non sint nobis ex infusione grẽ. ¶ Preterea. dicit
phs.2.ethi. ꝙ signũ generati habitus op3 accipe fientẽ
in opatione delectationẽ. Sed post contritionẽ non sta
tim delectabiliter aliqs opatur in ea q̃ sunt virtutũ mo
raliũ: ergo nõdũ h3 habitũ virtutũ: nõ ergo virtutes mo
16m rales causantꝛ in nobis ex infusione gratie. ¶ Preterea.
ponamus ꝙ in aliquo ex multis actibus malis causatus
sit aliqs habitus vitiosus: manifestũ ẽ ꝙ in vno actu cõ
tritionis dimittuntꝛ sibi peccata ⁊ infundiꝛ grã: per vnũ
.n. actũ non destruitur habitus acqsitus sicut nec p vnu3
generaꝛ. Cũ igitur cũ grã sil' ifundantꝛ virtutes morales:
seqtur ꝙ habitus virtutis moralis sil' sit cũ habitu vitij
17m oppositi: qđ ẽ impoƚe. ¶ P. ex eodẽ gñatur virtus ⁊ cor
rupiꝛ: vt dr̃.2.ethico. Si igitur virtus non causeꝛ in nob
ex actibus nr̃is: vr̃ seq ꝙ neq3 ex actibus nostris corrum
patur. Et ita seqꝛ ꝙ aliqs peccando mortaliter nõ amit
18m tat virtutẽ: qđ est incõueniens. ¶ Preterea. idem vr̃ eẽ
mos ⁊ ꝯsuetudo: ḡ ⁊ eadẽ est virtus moralis ⁊ ꝯsuetudi
nalis. Sed v̾tus ꝯsuetudinalis dr̃ ex ꝯsuetudine. causaꝛ
enim ex frequẽti bñ agere: ergo oĩs virtus moralis cau
19m saꝛ ex actibus ⁊ non ex infusiõe grẽ. ¶ Preterea. si aliq̃
virtutes sunt infuse: op3 ꝙ ea4 actus sint efficaciores q̃3
actus hois non hñtis v̾tutes. Sed ex hꝯ actibus causaꝛ
aliqs habitus virtutis in nobis: ergo ⁊ ex actibus v̾tutũ
infusa4 si aliq̃ sunt tales. Sed sicͭ dr̃.2.ethi. q̃les sunt ha
bitus tales actus reddũt: ⁊ q̃les sunt actus: tales habitꝰ
causant: habitus igiꝛ causati ex actibus virtutũ infusa4
sunt eiusdẽ spẽi cu3 virtutibus infusis. Seqꝛ igiꝛ ꝙ due
forme eiusde3 spẽi sunt sil' in eodẽ subiecto: h ẽ aũt ipoƚe:
ḡ impoƚe videtur ꝙ sint i nobis alique virtutes infuse.

3p **Sed contra.** luce vltio dr̃. Sedete hic i ciuitate do
nec i. virtute ex alto. ¶ P. sap.8. de di
2o uina sapia dr̃ ꝙ sobrietatẽ ⁊ iustitiã docet ⁊c. Docet autẽ
spũs sapientie virtutẽ eã cãndo: ḡ vr̃ ꝙ ⁊ virtutes mora
les sint nobis infuse a deo. ¶ Preterea. actus virtutum
3o q̃rũl3 debent esse meritoꝝ ad h ꝙ per eas in beatitudi
nẽ ducamur. Sed meritũ nõ potest esse nisi ex grã: ergo
vr̃ ꝙ virtutes cãntur in nobis ex infusione gratie.

Rño Idez pa 2e.q.63. ar.2. **Respondeo** dđm ꝙ preter virtutes acqsitas ex actibus nr̃is sicut iã dcm̃ est: o3 po nere alias v̾tutes in hoie a deo infusas. Cuius rõ hinc ac cipi põt: ꝙ virtus vt dicit phs est que bonũ facit hñtẽ: ⁊ opus eius bonũ reddit. Scđm igiꝛ ꝙ bonũ diuersificaꝛ in hoie: op3 ẽt ꝙ ⁊ virtus diuersificetur: sicut p3 ꝙ aliud est bonũ hois inquantũ est hõ: ⁊ aliud inquantũ ciuis. Et manifestũ est ꝙ alique opationes possent esse ꝯueniẽtes hoi inquantũ est hõ: que non essent ꝯuenientes ei ſm ꝙ est ciuis. Et pp h phs dicit 3o politico4 ꝙ alia est virtus que facit hoiem bonũ: ⁊ alia que facit ciuem bonũ. Con siderandũ est aũt ꝙ est duplex hois bonũ: vnum qdẽ qđ est proportionatũ sue nãe. Aliud aũt qđ sue nãe faculta te3 excedit. Cuius rõ est: q2 op3 ꝙ passiuũ ꝯsequaꝛ perfe ctiones ab agente diuersimode ſm diuersitatem v̾tutis agentis: vñ videmus ꝙ perfectiões ⁊ forme que cãntur ex actione nãlis agentis: non excedunt nãlem facultatẽ recipientis: potentie.n. passiue naturali proportionatur virtus actiua nãlis. Sed perfectiones ⁊ forme que pro ueniunt ab agente supnãli infinite virtutis qđ deus est: excedunt facultatẽ nãe recipiẽtis: vnde aĩa rõnalis que imediate a deo causaꝛ: excedit capacitatẽ sue mãe: ita ꝙ mã corporalis nõ totaliter põt cõprehendere ⁊ include re ipsam: sed remanet aliqua virtus eius ⁊ opatio in qua non cõicat materia corporalis: qđ non ꝯtingit de aliqua alia4 forma4 que causantꝛ ab agẽtibus nãlibus. Sicut autem hõ suã primã perfectionẽ.s. aiam acqrit ex actiõe dei: ita ⁊ vltimã suã pfectionẽ q̃ est pfecta hois felicitas imediate h3 a deo: ⁊ in ipso qescit: qđ qdẽ ex h p3: ꝙ nãle hois desideriũ in nullo alio quietari põt: nisi in solo deo. Innatũ est.n. hoi ex causatis desiderio quodã moueatur ad inquirẽdũ cãs: nec qescit istud desideriũ quousq3 pue tum fuerit ad primã cãm que deus est: op3 igitur ꝙ sicut prima pfectio hois que est aĩa rõnalis excedit facultatẽ mãe corporalis: ita vltima pfectio ad quã hõ põt pueni re que ẽ beatitudo vite eterne: excedat facultatẽ totius humane nãe. Et q2 vnũqđq3 ordinaꝛ ad finẽ p operatio nem aliquã: ⁊ ea que sunt ad finẽ op3 esse aliqualiter finĩ proportionata: necessariu3 est esse aliq̃s hois pfectiones qbus ordineꝛ ad finẽ supnaturalẽ: q̃ excedant facultatẽ principio4 naturaliũ hois: hoc aũt esse non posset: nisi su pra principia nãlia aliqua supernaturalia operationum principia homini infundantur a deo: naturalia aũt opa tionum principia sunt essentia aĩe ⁊ potentie eius.s. intel lectus ⁊ voluntas: que sunt principia operationum hois inquantũ hõ: nec hoc esse posset nisi intellectus haberet cognitionem principio4 per que in alijs dirigereꝛ: ⁊ nisi voluntas haberet nãlem inclinationẽ ad bonu3 nãe sibi proportionatũ sicut in precedenti qõne dictũ est. Infun ditur igitur diuinitus hoi ad peragendas actiones ordi natas in finem vite eterne: primo qdem grã per qua3 h3 anima quoddã spãle esse: ⁊ deinde fides: spes: ⁊ charitas vt per fidem intellectus illumineꝛ de aliqbꝰ supernatu ralibꝰ cognoscendis: que se hñt in isto ordine sicut prin cipia naturaliter cognita in ordine connaturalium ope rationũ: per spem aũt ⁊ charitatem acqrit volũtas quan dam inclinationem in illud bonũ supnaturale: ad qđ vo luntas humana per naturalem inclinationem non suffi cienter ordinaꝛ. Et sicut preter ista principia naturalia reqruntꝛ habitus virtutũ ad perfectionem hominis ſm modũ sibi conaturalẽ vt supra dictũ est: ita ex diuina in fluentia ꝯsequitur hõ preter premissa supernaturalia pn cipia: aliquas virtutes ifusas qbus perficiꝛ ad operatio nes ordinandas in finem vite eterne.

Et.3.scr. disti.33. Et q.1.ar.2.

ad pm **Ad primũ** ergo dđm ꝙ sicut ſm primã pfectiõe3 hõ est perfectus dupliciter. Uno mo mõ ſm nutritiuã ⁊ sensitiuã: que qde3 perfectio nõ exce dit capacitatẽ materie corporalis. Alio mõ ſm partẽ in tellectiuã que nãlem ⁊ corporalẽ excedit: ⁊ ſm hanc sim

pliciter est homo perfectus: primo aūt mō ſm quid: ita ⁊
quantum ad ꝑfectionē finis dupliciter hō pōt esse perfe
ctus: vno mō ſm capacitatē sue nāe. Alio mō ſm quādā
supnālem ꝑfectionez. Et sic dr̄ hō perfectus esse simplr:
ꝓ̄io aūt ſm qd: vnde duplex competit virtus hoī: vna q̄
rn̄det prime ꝑfectioni: que non est cōpleta virtus. Alia
que rn̄det secunde ꝑfectioni: ⁊ hec est vera ⁊ ꝑfecta hoīs
2° virtus. ¶ Ad scd̄z dōm ꝙ nā prouidit hoī in necessarijs
ſm suā virtutē: vn̄ respectu eoꝝ q̄ facultatē nāe nō exce
dunt hʒ hō a nā non solū principia receptiua: sed ēt ꝑnci
pia actiua: respcū āt eoꝝ q̄ facultatē nāe excedūt: hʒ hō
3° nā aptitudinē ad recipiendū. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ semē
hoīs agit ſm totā virtutē hoīs. Semina aūt virtutū aīe
humane nālr̄ indita non agunt ſm totaȝ virtutē dei: vn̄
4° nō seqꝛ̄ ꝙ ex eis possit cāri qcqd pōt causare de᷒. ¶ Ad
Idez p° quartū dōm ꝙ cū nullū meritū sit sine charitate: actus
2e .q.63. v̄tutis acq̄site nō pōt eē meritori᷒ sine charitate: cū cari
ar.2. tate aūt sil̄ infundunꝛ̄ alie virtutes: vn̄ act᷒ virtutis acq̄
Et.2. sc. site nō pōt esse meritorius nisi mediante virtute infusa.
dis.40. Nā virtus ordinata in finē inferiorē non facit actū ordi
ar.5. ad natū ad finē supiorē: nisi mediante virtute supiori: sicut
scdm. fortitudo q̄ est virtus hoīs: q̄ hō non ordinat actū suū ad
bonū politicum: nisi mediante fortitudine que est v̄tus
5° hoīs inquantū est ciuis. ¶ Ad q̄ntū dōm ꝙ qn̄ aliq̄ actio
ꝓcedit ex pluribus agentibus ad inuicē ordinatis: eius
ꝑfectio ⁊ bonitas impediri pōt ꝑ ipedimētū vnius agen
tiū: ēt si aliud fuerit ꝑfectū: quantūcūqꜫ.n. artifex sit ꝑfe
ctus non facit opationē ꝑfectam si instrumentum fuerit
defectiuū. In opationibus aūt hoīs quas oʒ bonas fieri
ꝑ virtutē hoc ꝯsiderandū est: ꝙ actio superioris potētie
non dependet ab inferiori potentia: sed actio inferioris
depēdet a supiori. Et ideo ad hoc ꝙ actus inferiorū vi
riū sint perfecti. s. irascibilis ⁊ ꝯcupiscibilis reqꝛ̄ ꝙ nō
solū intellectus sit ordinatus in finē vltimū ꝑ fidē: ⁊ vo
luntas ꝑ charitatē: sed ēt inferiores vires. s. irascibilis ⁊
ꝯcupiscibilis habeant proprias operatiōes: ad hoc ꝙ ea
ruȝ actus sint boni ⁊ ordinabiles in finē vltimū. ¶ Vn̄
6° ēt pʒ solutio ad sextū. ¶ Ad septimū dōm ꝙ oēm formā
7° quam operaꝛ̄ natura: pōt ēt eandem spē deus operari ꝑ
seipsum sine opatione nāe. Et ſm hoc sanitas que a deo
miraculose perficitur: est eiusdez speciei cū sanitate quā
facit natura: vnde nō seqtur ꝙ omnem formā quam de
us pōt facere: possit ēt natura perficere: vn̄ nō opʒ ꝙ vir
tus infusa que est immediate a deo sit eiusdem spēi cuȝ
virtute acq̄sita. ¶ Ad octauū dicēdū ꝙ temperātia in
8° fusa ⁊ acq̄sita conueniunt in mā: vtraqꜫ.n. est circa dele
ctabilia tactus: sed non cōueniunt in forma effectus vel
actus: licet enim vtraque querat mediū: tamē alia rōne
requirit mediū temperantia infusa q̄ȝ temperantia acq̄
sita: nā temperantia infusa exquirit mediuȝ ſm rōnes le
gis diuine: que accipiuntur ex ordine ad vltimū finē: tē
perantia aūt acq̄sita accipit mediū ſm inferiores rōnes:
9° in ordine ad bonū presentis vite. ¶ Ad nonū dōm ꝙ vl
timus finis non dat spēm in moralibus: nisi quatenus in
fine proximo est debita proportio ad vltimū finē: opʒ.n.
ea que sunt ad finem esse proportionata fini. Et hoc etiā
bonitas consilij requirit: vt ꝗs ꝯuenienti medio finē sor
10° tiatur: vt pʒ per ph̄m. 6. metha. ¶ Ad decimum dōm ꝙ
actus alicuius habitus prout impatur ab alio habitu ac
cipit qdē spēm moralē formaliter loquēdo de ipso actu:
vnde cū quis fornicatur vt furetur actus iste lʒ mālr̄
sit intemperantie: tn̄ formaliter est auaritie. Sed lʒ act᷒
intemperantie accipiat aliqualiter speciē: prout impera
tur ab auaritia: non tn̄ ex hoc intemperantia spēm acci
pit ſʒ ꝙ actus est ab auaritia imperatus. Ex hoc ergo ꝙ

actus temperantie vel fortitudinis imperaꝛ̄ a charitate
ordinante eos in vltimū finē: ipsi quidem actus formali
ter speciem sortiunꝛ̄: nā formaliter loquēdo fiunt actus
charitatis: nō tamen ex hoc sequereꝛ̄ ꝙ temperantia vel
fortitudo speciem sortianꝛ̄: non igitur temperantia ⁊ for
titudo infuse differunt specie ab acquisitis ex hoc ꝙ im
peratur a charitate eaꝝ actus: sed ex hoc ꝙ eaꝝ actus ſʒ
eam rōnem sunt in medio constituti: prout sunt ordina
biles ad vltimū finē que est charitatis obiectum. ¶ Ad 11°
vndecimuȝ dōm ꝙ temperantia infusa est in irascibili.
Irascibilis aūt ⁊ concupiscibilis sic accipiunt nomē rō
nis vel rōnalis: inquantū ꝑticipant aliqualiter rōne in
quātū obediunt ei. Illa ergo ſm eundē modū accipiunt
nomen mentis: prout obediūt menti. vt verꝝ sit qd̄ Aug.
dicit ꝙ virtus infusa est bona qualitas mētis. ¶ Ad. 12. 12°
dōm ꝙ vitium hoīs est per hoc ꝙ ad inferiora deduciꝛ̄:
sed virtus eius est ꝑ hoc ꝙ ī superiora eleuatur. Et ideo
vitium non pōt esse ex infusione: sed soluȝ virtus. ¶ Ad 13°
13. dōm ꝙ qn̄ aliqd̄ passiuū natum est ꝯseq diuersas per
fectiones a diuersis agentibus ordinatis: ſm drīam ⁊ or
dinē potentiaꝝ actiuaꝝ in agentibus: est drīa ⁊ ordo po
tentiaꝝ ⁊ passiuaꝝ in passiuo: qꝛ potentie passiue respon
det potētia actiua. Sicut pʒ ꝙ aqua vel terra hʒ aliquaȝ
potentiam ſm quaȝ nata est moueri ab igne: ⁊ aliam ſm
quam nata est moueri a corpore celesti: ⁊ vlterius aliam
ſm quā nata est moueri a deo. Sicut.n. ex aqua vel ter
ra pōt aliqd fieri virtute corporis celestis. qd̄ non pōt fie
ri virtute ignis: ita ex eis pōt aliquid fieri virtute super
naturalis agentis: qd̄ non pōt fieri virtute alicuius natu
ralis agentis. Et ſm hoc dicimus ꝙ in tota creatura ē q̄
dam obedientialis potentia: prout tota creatura obedit
deo ad suscipiēdū ī se quicqd deus voluerit. Sic igitur ⁊
in aīa est aliqd in potentia qd̄ natū est reduci in actuȝ ab
agente cōnaturali. Et hoc modo sunt in potentia in ipsa
virtutes acquisite. Alio mō aliquid est in potentia in aīa
qd̄ nō est natū educi in actū nisi per virtutem diuinā. Et
sic sunt in potentia in aīa virtutes infuse. ¶ Ad decimū 14°
quartū dōm ꝙ passiones ad malū inclinantes: non tota
liter tolluntꝛ̄ neqꜫ ꝑ virtutē acq̄sitā: neqꜫ per virtutē infu
saȝ: nisi forte miraculose: qꝛ semper remanet colluctatio
carnis ꝯ̄ spūm: ēt post moralē virtutē: de qua dicit apo᷒.
Gal. 5. ꝙ caro ꝯcupisc. aduer. s. spūs ad. c. Sed taȝ ꝑ vir
tutem acq̄sitam q̄ȝ infusam hō passiones modificanꝛ̄: vt
ab his hō non effrenate moueatur. Sʒ quantū ad aliqd
preualet in h̄ virtus acq̄sita: ⁊ quantū ad aliquid virtus
infusa: virtus.n. acquisita preualet quātū ad hoc ꝙ talis
impugnatio minus sentitur. Et hoc hʒ ex cā sua: qꝛ ꝑ fre
quentes actus quibus hō ē assuefactus ad virtutē: hō iā
dissueuit talibus passionibus obedire: consueuit eis resi
stere. Ex q̄ seqtur ꝙ min᷒ eaꝝ molestias sentiat. Sʒ pre
ualet virtus infusa quātum ad hoc ꝙ facit ꝙ hꝫ passio
nes ⁊ si famulentur: nullo tn̄ modo dominentur: virtus
enim infusa facit ꝙ nullo mō obediatur concupiscentijs
peccati: ⁊ facit hoc infallibiliter ipsa manēte. Sed v̄tus
acquisita deficit in hoc: licet in paucioribus: sicut ⁊ alie
inclinationes naturales deficiūt in minori parte: vnde
apls᷒ Ro. 7. Cū essemus in carne pas. pe. opera. in mēbris
nostris vt fru. m. nunc aūt soluti sumus a le. m. ī qua de
tinebamur ita vt seruiam᷒ in no. spūs: ⁊ non in ve. ¶ Ad
decimūqntū dōm ꝙ qꝛ a principio virtus infusa nō sem 15°
per ita tollit sensum passionū: sicut virtus acq̄sita: ꝓꝑ hoc
a principio non ita delectabiliter operatur: non tn̄ hoc ē
contra rōnem virtutis: qꝛ qn̄qꜫ ad virtutem sufficit sine
tristitia operari: nec requiritur ꝙ delectabiliter opereꝛ̄
ꝓꝑ molestias que sentiunꝛ̄: sicut ph̄s dicit 3° ethi. ꝙ forti

16ᵐ sufficit sine tristitia operari. ℂ Ad decimũseptum dõm
ꝙ lꝫ ꝑ actum vnum simplicem non corrumpatur habi-
tus acq̃situs:tñ actus contritionis hꝫ qõ corrumpat ha-
bitum vitij generatũ ex virtute gratie: vnde in eo ꝙ ha
buit habitũ intemperantie:cũ conterit̃ non remanet cũ
virtute tpãtie infusa habitus intemperãtie in rõne ha
bitus:sed in via corruptionis quasi dispõ q̃dã. Dispõ aũt
nõ ↄ̃riat̃ habitui ꝑfecto. ℂ Ad decimũseptimũ dõm ꝙ
17ᵐ lꝫ virtus infusa nõ causet̃ ex actibus:tñ actus põt ad eaꝫ
disponere:vñ non est inconueniens ꝙ ꝑ actus corrũpat̃
qꝛ ꝑ indispositionẽ mãe tollit̃ forma:sicut ꝑꝑ indispõnẽ
18ᵐ corꝑis aĩa sepat̃. ℂ Ad decimũoctauũ dõm ꝙ virtꝰ mo
Idē ꝑ̃ ralis non dr̃ a more fm ꝙ mos significat ↄ̃suetudinẽ ap
2ᵉ q.58. petitiue virtutis. Scdm h.n. virtutes infuse possent di-
ar.1. ci morales:licet non causent̃ ex ↄ̃suetudine. ℂ Ad deci-
19ᵐ mũnonũ dõꝫ ꝙ actus v̄tutis infuse nõ cãnt aliquẽ habi
tum:sed ꝑ eos augetur habitus ꝑexistens:qꝛ nec ex acti-
bus virtutis acq̃site aliquis habitus generatur:alꝛ mul
tiplicarentur habitus in infinitum.

ℂ Utrum virtus infusa augeatur.

Vndecimo querit̃. Utrũ virtus infu
sa augeat̃. Et vr̃ ꝙ nõ: ni-
1ᵐ hil.n.auget̃ nisi quantũ:virtus auteꝫ non est
2ᵐ quãtitas:sed q̃litas:g̃ non auget̃. ℂ P̃. v̄tus
est forma accñtalis:sed forma est simplicissi
ma ⁊ inuariabili essentia ↄ̃sistẽs: g̃ virtꝰ nõ variatur fm
3ᵐ suã essentiã:g̃ nec fm essentiã auget̃. ℂ P̃. qõ auget̃ mo
uet̃:qõ igit̃ fm essentiã auget̃:fm essentiã mouet̃. Sed
qõ mutat̃ fm suã essentiã corrũpit̃ vel generat̃: lꝫ gene-
ratio ⁊ corruptio sunt mutationes in sub̃a:g̃ charitas nõ
4ᵐ auget̃ ꝑ essentiã nisi cũ corrumpit̃ vel gñat̃. ℂ P̃. essen
tialia nõ augent̃ nec minuunt̃:manifestũ ẽ aũt ꝙ essen-
tia v̄tutis est essentialis:g̃ virtus fm essentiã nõ auget̃.
5ᵐ ℂ P̃. ↄ̃ria nata sunt fieri circa idẽ. Augmẽtũ aũt ⁊ dimi
nutio sunt ↄ̃ria:g̃ nata sunt fieri circa idẽ:virtus aũt ifu
sa nõ diminuit̃:qꝛ neq̃ diminuit̃ ꝑ actũ virtutis: qꝛ per
eũ magis roborat̃:neq̃ ꝑ actũ pcti venialis: qꝛ sic multa
pctã venialia tollerẽt totalr̃ charitatẽ ⁊ alias virtutes i-
fusas:qõ est impossĩe. Sic.n.mlta venialia equollerẽt vni
pctõ mortali:neq̃ ẽt minuit̃ ꝑ peccatũ mortale:qꝛ mor-
tale peccatũ tollit charitatẽ ⁊ alias v̄tutes ifusas : g̃ vir-
6ᵐ tus ifusa nõ auget̃. ℂ P̃. sĩle sibi auget̃:vt dr̃ in.2.de aĩa.
Si g̃ virtus ĩfusa auget̃:opꝫ ꝙ augeat̃ ꝑ additionẽ v̄tu-
tis. Sed h non põt esse qꝛ virtus simplex est:simplex aũt
simplici additũ nõ facit maius:sic pũctũ additũ puncto
7ᵐ non facit lineã maiorẽ:g̃ virtꝰ ĩfusa augeri nõ põt. ℂ P̃.
pꝛ̃o de gñatiõe dr̃ ꝙ augmẽtũ est preexistentis magni-
tudinis additamentũ:si g̃ virtus auget̃:opꝫ ꝙ aliq̃d sibi
addat̃:⁊ sic erit magis cõposita:⁊ magis recedẽs a diuina
silitudine:⁊ ꝑ ↄ̃ns minus bona:qõ est inconueniẽs. Re-
8ᵐ linq̃t̃ g̃ ꝙ v̄tꝰ nõ auget̃. ℂ P̃. oẽ qõ auget̃ mouet̃: oẽ qõ
9ᵐ mouet̃ est corpꝰ:virtꝰ nõ ẽ corpꝰ:g̃ nõ auget̃. ℂ P̃. cuius
cã est inuariabilis ⁊ ipsum est inuariabile. Sed cã virtu
tis infuse que est deus:inuariabilis est:ergo virtus infu-
sa est inuariabilis:g̃ nõ recipit magis ⁊ minus : ⁊ ita non
10ᵐ auget̃. ℂ P̃. virtus est in gñe habitus sicut ⁊ scia. Si g̃
virtus auget̃:opꝫ ꝙ augeat̃ sicut ⁊ scia auget̃. Scia autẽ
auget̃ ꝑ multiplicationẽ obiectoꝝ put.s.ad plã se exten
dit. Sic aũt nõ auget̃ virtus:vt pꝫ ĩ charitate: qꝛ minima
charitas se extẽdit ad oĩa diligẽda fm charitatẽ: g̃ v̄tus
11ᵐ nullo mõ auget̃. ℂ P̃. si v̄tus auget̃:oꝫ ꝙ ad aliquã spẽꝫ
motus eius augmentũ reducat̃. Sed nõ põt reduci nisi
ad alterationẽ q̃ est motus in qualitate. Alteratio auteꝫ
fm phm.7.ethi.nõ est in aĩa nisi fꝫ ptẽ sensitiuã in qua
nõ est charitas:neq̃ plures aliaꝝ virtutũ infusaꝝ:g̃ non
oĩs virtus infusa auget̃. ℂ P̃. si virtus infusa auget̃:opꝫ 12ᵐ
ꝙ augeat̃ a deo ꝑ eam causat. Si aũt deus eaꝫ auget : oꝫ
ꝙ hoc fiat ꝑ aliquẽ eius iſluxũ. Sed nouus influxus nõ
põt esse nisi sit noua v̄tus infusa:g̃ virtus infusa non põt
augeri nisi ꝑ additionẽ noue virtutis. Sic aũt nõ põt au
geri vt supra ostensum est: ergo virtus infusa nullo mo-
do auget̃. ℂ P̃. habitus maxime augẽtur ex actibꝰ. Cũ 13ᵐ
igit̃ v̄tus sit habitus:si auget̃ maxime auget̃ ꝑ suũ actũ.
Sed h nõ põt esse:vt vr̃:cũ actus egrediatur ab habitu:
nihil autẽ auget̃ ꝑ h ꝙ aliq̃d ab eo egredit̃: sed ꝑ hoc ꝙ
aliq̃d in eo recipit̃ : g̃ virtus nullo mõ auget̃. ℂ P̃. oẽs 14ᵐ
actus virtutis vnius sunt rõnis. Si igit̃ aliq̃ v̄tus ꝑ suuꝫ
actũ auget̃ : opꝫ ꝙ ꝑ quelibꝫ actũ augeat̃:qõ vr̃ eẽ falsuꝫ
ex exꝑimento:nõ.n.exꝑimur ꝙ virtus ĩ q̃libet actu cre-
scat. ℂ Preterea. illud cuius rõ in suꝑlatiuo ↄ̃sistit: non 15ᵐ
põt augeri. Optimo.n.nõ est aliq̃d melius:nec albissimo
est aliq̃d albius. Sed rõ virtutis in suꝑlatiõe ↄ̃sistit. Est
enĩ v̄tus vltimũ potẽtie:g̃ virtus nõ põt augeri. ℂ Pre 16ᵐ
terea.oẽ illud cuius rõ ↄ̃sistit in aliquo indiuisibili caret
intensione ⁊ remissiõe: sicut forma sub̃alis ⁊ numerus ⁊
figura. Sed rõ v̄tutis ↄ̃sistit in quodã idiuisibili. Est.n.
in medietate ↄ̃sistens:g̃ virtus non intendit̃ neq̃ remit
tit̃. ℂ Preterea.nullũ infinitũ põt augeri : qꝛ ifinito nõ 17ᵐ
est aliq̃d maius. Sed virtus infusa est infinita:qꝛ ꝑ eam
meret̃ hõ infinitũ bonũ.s.deũ:g̃ virtus infusa augeri nõ
põt. ℂ Preterea.nulla res procedit vltra suã ꝑfectionẽ: 18ᵐ
qꝛ ꝑfectio est terminus rei. Sed virtus est ꝑfectio hñtis
eaꝫ. Dr̃.n.7.phisi.ꝙ virtus est dispõ ꝑfecti ad optimum:
ergo virtus non augetur.

Sed contra est qõ dr̃ iᵃ pe.2ᵒ. Sic mõ geniti in- 3ᵖ
fantes ra.sinẽ.do.lac.ↄ̃cu.vt i eo cre-
scatis in sa.nõ aũt crescit aliq̃s in salutẽ nisi ꝑ augmentũ
virtutis ꝑ quã hõ in salutem ordinat̃:g̃ virtus augetur.
ℂ P̃. Aug.dic̃ ꝙ caritas auget̃:aucta vt mereat̃ ⁊ ꝑfici. 2ᵒ

Respondeo dõ ꝙ multis error accidit circa for Rño
mas ex h ꝙ de eis iudicãt:sicut de
substãtijs iudicat̃:qõ q̃dẽ ex hoc ↄ̃tingere vr̃ ꝙ forme ꝑ
modũ sub̃aꝝ signant̃ in abstracto:vt albedo:vel virtus:
aut aliq̃d hmõi:vñ aliq̃ modũ loquendi sequẽtes:sic de eis
iudicãt ac si essent sub̃e. Et ex hinc processit error tã eoꝝ
q posuerũt latitationẽ formaꝝ: q̃ȝ eoꝝ q posuerũt formas
esse a creatiõe. Extimauerũt.n.ꝙ formis cõpeteret figu-
ra sicut cõpetit substãtijs. Et ideo nõ iuenientes ex quo
forme generent̃:posuerũt eas vl̃ creari vel preexistere ĩ
materia:non attendentes ꝙ sicut esse non est forme: sed
subiecti ꝑ formam:ita nec fieri qõ terminatur ad esse est
forme:sed subiecti. sicut.n.forma ens dr̃:non qꝛ ipsa sit si
proprie loquamur:sed qꝛ aliquid ea est: ita ⁊ formis fieri
dr̃:non qꝛ ipsa fiat:sed qꝛ ea aliq̃d fit. dũ.s.subiectũ redu- Prima
citur de potentia in actũ. Sic aũt ⁊ circa augmentũ q̃li- opinio.
tatũ accidit:de q̃ aliq̃ locuti sũt ac si qualitates ⁊ forme
sub̃e eẽnt. Sub̃a aũt augeri dr̃: inquãtũ ipsa est subiectũ
motus quo ꝑuenitur de minori quantitate in maiorem:
q motus augmenti dicit̃. Et qꝛ augmẽtũ sub̃e fit ꝑ addi-
tionẽ sub̃e ad sub̃am:q̃dam extimauerũt ꝙ hoc mõ cha-
ritas siue quelibet virtus infusa augeat̃ per additioneꝫ
charitatis ad charitatem vel virtutis ad virtutem : aut
albedinis ad albedinem; quod omnino stare nõ potest. R. ꝑ̃o
Nã non põt intelligi additio vnius ad alterum nisi pre- batio.
intellecta dualitate. Dualitas aũt ĩ formis vnius spẽi nõ
põt intelligi nisi ꝑ alietatẽ subiecti. Forme.n.vnius spẽi
non diuersificant̃ numero nisi ꝑ subiectũ. Si igitur q̃li-
tas additur qualitati opꝫ alterũꝫ duoꝝ esse: vel ꝙ subie-
ctũ addatur subiecto: vtputa ꝙ vnum album addat̃ al-
teri albo:aut ꝙ aliquid in subiecto fiat album : qõ prius

non fuit album: vt qdam posuerūt circa qualitates cor-
poreas: qḋ etiam improbat phs in.4.phisi. Cuz.n. aliqd
fit magis curuū nō curuat aliqd qḋ prius curuū nō fuit:
sȝ totū fit magis curuū. Circa q̄litates aūt spālr qꝛ subie
2ª opio. ctū est aia vel ps aie: impoſſe est etiaȝ hoc fingere. Uñ q-
dam alij dixerunt charitatē ⁊ alias virtutes infusas nō
augeri essentialr: sed ꝙ dicūr augeri vel inquantum radi-
cantur fortius in subiecto: vel inquātū feruētius vel in-
tensius operantur. Sed hoc quidem dcm̄ aliquā rōnem
haberet si charitas esset q̄dam subā hñs per se esse absqꝫ
subā: vñ ⁊ magister sniaꝝ extimās charitatē esse aliquā
subam. s. ipsum spūm. s. non irrōnabiliter hūc modū aug
menti posuisse vr̄. Sed alij extimantes charitatē eē q̄li-
tatē quandā: penitus irrōnabiliter sunt loquuti: nihil. n.
est aliud q̄litatē aliquā augeri q̄ȝ subiectū magis partici
pare q̄litatē: nō. n. est aliqḋ esse q̄litatis nisi qḋ hȝ i subie
cto. Ex hoc aūt ipso ꝙ subiectū magis ꝑticipat q̄litatem
vehementius opaṫ: qꝛ vnūqḋqꝫ agit inquantuȝ est actu:
vñ ꝙ magis est reductū i actū. pfectius agit. Ponere igr̄
ꝙ aliq̄ q̄litas non augeaṫ s̄m essentiā: sed augeatur s̄ȝ ra
dicationē in subō: vel s̄ȝ intensionē actus: est ponere cō-
tradictoria esse sil. Et ideo ꝯsiderandū restat quō alique
q̄litates ⁊ forme augeri dicūr: ⁊ q̄ sunt que augeri possunt.
Sciendū est ergo ꝙ cū noia sint signa intellectuuȝ: vt dr̄
primo ꝑhier. sicut ex magis notis cognoscimus min⁹ no
ta: ita ēt ex magis notis minus nota noiamus. Et inde ē
ꝙ qꝛ motus localis est notior inter oēs motus: ex ꝯrieta
te s̄m locū deriuaṫ nomen distantie ad oia ꝯria. Inter q̄
pōt esse aliqs motus: vt dicit phs. x. metha. ⁊ silr qꝛ mot⁹
sube s̄m quātitatē est sensibilior q̄ȝ motus s̄m alteratio
nem: inde est ꝙ noia ꝯuenientia motui s̄m quantitatem
deriuanṫ ad alterationeȝ. Et inde est ꝙ sicut corpus qḋ
moueṫ ad quantitatē pfectaȝ dr̄ augeri: ⁊ ipsa quantitas
pfecta dr̄ magna respectu imperfecte: ita illud qḋ moue
tur de q̄litate impfecta ad pfectā dr̄ augeri s̄m qualita-
tē: ⁊ ipsa q̄litas pfecta dr̄ magna respectu imperfecte. Et
Idez pᵃ qꝛ pfectio vniuscuiusqꝫ rei est eius bonitas: ideo Aug. di
2ᵉ.q.52. cit ꝙ in his q̄ nō magna mole sunt idē est esse maius qḋ
ar.1. melius. Moueri aūt de forma imperfecta ad pfectā: ni-
hil est aliud q̄ȝ subiectum magis reduci in actū. Nā for-
ma actus est: vñ subm̄ magis ꝑcipere formā nihil aliud
est q̄ȝ ipsum reduci magis in actū illius forme. Et sic ab
agente reduciṫ aliqd de pura potentia in actū forme: ita
ēt per actioneȝ agentis reducitur de actu imperfecto in
actū perfectū. Sed hoc non cōtingit in oībus formis pp
duo: primo qdem ex ipsa rōne forme: eo scȝ ꝙ id qḋ per-
ficit rōnem forme est aliqd indiuisibile. puta numerus.
Nā vnitas addita ꝯstituit spēm: vñ binarius aut trinari
us non dr̄ s̄m magis ⁊ minus: ⁊ per ꝯñs non inueniṫ ma-
gis ⁊ minus neqꝫ in quātitatibus q̄ denolantur a nume-
ris: puta bicubitū vel tricubitū. neqꝫ i figuris: puta triā-
gulare ⁊ q̄dratū: ⁊ in proportiōibus: puta duplū ⁊ triplū.
Alio mō ex comparatione forme ad subm̄: qꝛ inheret ei
mō indiuisibili. Et pp h̄ forma subalis non recipit inten
sionē vel remissionē. qꝛ dat esse subale qḋ est vno modo:
vbi enim est aliud esse subale est alia res. Et pp h̄ phs 8ᵒ
meta. assimilat diffinitiones numeris. Et inde est etiam
ꝙ nihil qḋ subalr̄ de altero ꝑdicaṫ: ēt si sit i gn̄e accn̄tis
ꝑdicatur s̄m magis ⁊ minus: non. n. dr̄ albedo magis et
minus color. Et pp h̄ etiam qualitates i abstracto signa
te: qꝛ signantur ꝑ modum sube: nec intenduṅṫ nec remit
tunṫ: non. n. dr̄ albedo magis ⁊ minus: sed albuȝ: neutra
aūt istaꝝ cāꝝ est in charitate: ⁊ in alijs virtutibus īfusis
qꝛ nō intenduṅṫ ⁊ remittunṫ: qꝛ neqꝫ eaꝝ rō in indiuisi-
bili ꝯsistit. sicut ratio numeri: neqꝫ dant esse subale subie
cto: sicut forme subales. Et ideo ītenduntur ⁊ remittun-
tur inquantuȝ subiectum reducitur magis in actū ipsaꝝ
per actionem agentis causantis eas: vnde sicut virtutes
acqsite augentur ex actibus per quos causantur: ita v̄tu-
tes infuse augentur ꝑ actioneȝ dei a quo causantur. Act⁹
auteȝ nostri comparātur ad augmentū charitatis ⁊ vir-
tutum infusarum: vt disponentes: sicut ad charitatem a
principio obtinendam: hō enim faciens qḋ in se est ꝑpa-
rat se vt a deo recipiat charitatē: vlterius āt actus nostri
possunt esse meritorij respectu augmēti charitatis: qꝛ ꝑ-
supponunt charitatem que est principiū merendi. Sed
nullus potest mereri ꝙ a principio obtineat charitateȝ:
qꝛ meritū sine charitate esse non pōt. Sic igitur charita-
tem augeri per intentionem dicimus.

Ad primū ergo dōm ꝙ sicut in charitate ⁊ alijs ad pᵐ
qualitatibus dr̄ augmentuȝ per simi
litudinem: ita ⁊ quantitas: vt ex dictis pȝ. ¶ Ad 2ᵐ dōȝ 2ᵐ
ꝙ forma est inuariabilis: qꝛ nō est variationis subiectū:
pōt tñ dici variabilis prout subm̄ s̄m eaȝ variatur plus
⁊ minus eaȝ participans. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ motus ali 3ᵐ
cuius rei potest intelligi s̄m essentiā dupliciter: vno mō
quantū ad id qḋ est proprium esse. s. essentialis vel nō eē.
Et sic motus s̄m essentiam non est nisi motus s̄m esse ⁊
non esse qui est generatio ⁊ corruptio. Alio mō pōt intel-
ligi motus s̄m essentiaȝ: si sit motus s̄m qḋcūqꝫ adherēs
essentie: sicut dicimus corpus essentialiter moueri quā-
do mouetur s̄m locuȝ qꝛ de loco ad locū eius subiectum
transferṫ: sicut ēt ⁊ aliqua qualitas dr̄ suo modo moueri
essentialiter: prout variaṫ s̄m perfectū ⁊ imperfectū vel
magis subiectū s̄m eā: vt ex dictis pȝ. ¶ Ad quartū dōȝ 4ᵐ
ꝙ id qḋ predicatur essentialiter de charitate non predi-
catur de ea s̄m magis ⁊ minus: nō. n. dr̄ magis vel min⁹
virtus. Sed maior charitas dr̄ magis virtus pp moduȝ
significandi: qꝛ significatur vt suba. Sed qꝛ ipsa nō ꝑdi-
catur essentialiter de suo subiecto: subiectū s̄m eam reci
pit magis ⁊ minus: vt dicatur subiectum habens magis
charitatis vel minus: ⁊ quod est hñs magis charitatem
est magis virtuosum. ¶ Ad qntū dōm ꝙ charitas nō di 5ᵐ
minuitur: qꝛ non hȝ cām diminutionis: vt Ambro. pbat
hȝ aūt cām augmenti. s. deum. ¶ Ad sextū dōm ꝙ aug- 6ᵐ
mentū qḋ fit ꝑ additionē est augmentū sube quātē. Sic
aūt charitas non augeṫ vt dcm̄ ē. ¶ Et ꝑ hoc pȝ solutio 7ᵐ
ad septimū. ¶ Ad octauū dōm ꝙ charitas dr̄ augeri vel 8ᵐ
moueri non qꝛ ipsa sit subm̄ motus: sed qꝛ eius subm̄ s̄m
ipsam moueṫ ⁊ augetur. ¶ Ad nonū dōm ꝙ licet deus 9ᵐ
sit inuariabilis: tñ absqꝫ sua variatione variat res: nō. n.
est necessariū vt oē mouens moueatur: vt probatur in li
bro phisi. Et hoc precipue deo competit: qꝛ non agit per
necessitatē nature: sed per voluntatē. ¶ Ad decimū dōȝ 10ᵐ
ꝙ oībus qualitatibus ⁊ formis est cōis ratio magnitudi
nis que dicta est. s. pfectio eaꝝ in subiecto. Alique tamē
qualitates preter istam magnitudinē seu quātitatē que
cōpetit eis per se: habent aliā magnitudinē vel quantita
tē que cōpetit eis per accn̄s. Et hoc dupliciter. Uno mō
ratione subiecti: sicut albedo dicitur quāta ꝑ accidēs: qꝛ
subiectum eius est quantū: vnde augmentato subiecto
augmentatur albedo per accidens. Sed s̄m hoc augmē
tum non dicitur aliud magis album: sed maior albedo:
sicut ⁊ dr̄ aliquis magis alb⁹: nō. n. aliter predicanṫ ea q̄
pertinent ad hoc augmentuȝ de albedine ⁊ de subiecto:
rōne cuius albedo per accidens augeri dr̄. Sed hic mo-
dus quantitatis ⁊ augmenti non cōpetit qualitatib⁹ aīe
. s. scientijs ⁊ virtutibus. Alio modo quātitas ⁊ augmen-
tum attribuitur alicui qualitati per accn̄s ex parte obie
cti in quod agit. Et hoc dr̄ quātitas virtutis: que magis

dicitur propter quantitatem obiecti: vel continuam: sic
dicitur magne virtutis qui magnum pondus potest fer
re: vel qualitercūq; potest magnam rem facere: siue ma
gnitudine dimensiua: siue magnitudine perfectiōis: vel
sm quantitatem discretam: sicut dicitur aliquis magne
virtutis: qui potest multa facere. Et hoc modo quātitas
per accidens potest attribui qualitatibus anime. s. scien
tijs et virtutibus. Sed tn̄ hoc interest inter sciam et vir
tutem: qz de rōne scientie non est q se extendat in actuz
respectu oium obiectorum: non enim est necesse q sciēs
oia scibilia cognoscat. Sed de ratione virtutis est q in
omnibus virtuose se agat: vnde scientia pōt augeri vel
sm numerum obiectorum: vel sm intensionem eius in
subiecto: virtus aūt vno modo tm̄. Sed considerandū
est q eiusdez rōnis est q aliqua qualitas in aliquid ma
gnum possit: et q ipsa sit magna: sicut ex supradictis pz:
vn̄ etiam magnitudo perfectionis pōt dici magnitudo
11° virtutis. ¶ Ad vndecimū dōm q motus augmēti cha
ritatis reducitur ad alterationem: non sm q alteratio ē
inter contraria: prout est tm̄ in sensibilibus et in sensibili
parte anime: sed prout alteratio et passio dr̄ sm receptio
nem et perfectionem: sicut sentire et intelligere est qōdā
pati et alterari. Et sic distinguit phs alterationem et pas
12° sionem in. 2. de aia. ¶ Ad duodecimū dōm q deus au
get charitatem: non nouam charitatem infundēdo: sed
13° eam que preexistebat perficiendo. ¶ Ad decimūtertiū
dōm q sicut actus egrediens ab agente pōt causare vtu
tem acqsitam pp impressionem virtutum actiuarum in
14° passiuas. vt supradictuz est: ita et pōt eam augere. ¶ Ad
decimūquartum dōm q charitas et alie virtutes infuse
non augentur actiue ex actibus: sed tm̄ dispositiue et me
ritorie: vt dictū est: nec tn̄ opz q qlz actus perfectus cor
respondeat quantitati virtutis: non. n. opz q habēs cha
ritatem semper operetur sm totū posse charitatis: vsus
15° enim habituum subiacet voluntati. ¶ Ad decimūqntū
dōm q rō virtutis non ↄsistit in superlatione quantum
ad se: sed quantum ad suū obiectum: qz p virtutem ordi
natur hō ad vltimuz potentie qd est bene operari: vnde
phs dicit. 7. phisi. q virtus est dispō perfecti ad optimū:
tn̄ ad hoc optimū aliquis pōt esse magis vel minus dis
positus. Et sm hoc virtus recipit magis vel min⁹. Uel
dōm q vltimū nō dicitur simpliciter: sed vltimum spē:
sicut ignis est specie subtilissimū corporuz: et hō dignissi
16° ma creaturaꝝ: et tn̄ vn⁹ hō est dignior altero. ¶ Ad deci
mūsextum dōm q rō virtutis non ↄsistit in indiuisibili
sm se: sed rōne sui subiecti: inquantū querit mediuz. Ad
qd querendū pōt aliquis diuersimode se habere: vel pe
ius vel melius. Et tn̄ ipsum mediū non est omnino indi
uisibile: hz. n. aliquā latitudinem. Sufficit. n. ad virtutē
q appropinquet ad medium: vt dr̄. 2. ethi. Et pp h vn⁹
17° actus altero virtuosior dr̄. ¶ Ad decimūseptimum dōz
q virtus charitatis est infinita ex pte dei vel finis. Sz
ad illum infinitum charitas finite disponit: vnde potest
18° magis vel minus esse. ¶ Ad decimūoctauū dōz q non
omne perfectum est perfectissimū. Sed solum illud qd
est in vltimo actualitatis. Et ideo nihil prohibet quod ē
pfectum sm virtutem adhuc magis perfici.

¶ Questio de distinctione virtutum.

1° Duodecimo queritur de distinctiōe virtutum. Et videt q
non recte virtutes distinguantur. Moralia
enim recipiunt spēm ex fine. Si igitur virtu
tes distinguant sm spēz: opz q hoc sit ex pte
finis. Sed non ex parte finis proximi: qz sic essent infini
te virtutes sm spēm: ergo ex pte finis vltimi. Sed finis

vltimus virtutū est vnus tm̄. s. deus siue felicitas: ergo ē
vna tm̄ virtus. ¶ P. ad vnum finem peruenit vna ope 2°
ratione: vna aūt operatio est ex vna forma: ergo ad vnū
finem ordinatur hō p vnam formaz. Finis aūt hominis
est vnus. s. felicitas: ergo et virtus que est forma p quam
homo ordinatur ad felicitatez est vna tm̄. ¶ Preterea. 3°
forme et accidentia recipiunt numeꝝ sm materiam vel
subiectū. Subiectū aūt virtutis est anima vel potentia
anime: ergo vr̄ q virtus sit vna tm̄: qz anima est vna: vel
saltem q virtutes non excedant numerū potentiaꝝ aie.
¶ P. habitus distinguūtur per obiecta sicut et potentie: 4°
cum ergo virtutes sint qdaz habitus: vr̄ q eadem sit rō
distinctionis virtutū et potentiaruz aie: et sic virtutes nō
excedant numeꝝ potētiaꝝ anime. ¶ Sed dice. q habi
tus distinguuntur per actus: et non per potentias. ¶ Sz 5°
contra. principiata distinguuntur sm principia et nō ecō
uerso: qz ab eodē res hñt esse et vnitatem. Sed habitus
sunt principia actuū: ergo magis distinguunt act⁹ penes
habitus q̄z econuerso. ¶ P. virtus necessaria est ad hoc 6°
q hō inclinetur ad id qd est virtutis p modū nature. Est
enim virtus: vt Tullius dicit habitus in moduz nāe rōi
ↄsentaneus. Ad id igitur ad qd ipsa potentia nāl'r incli
natur nō indiget hō virtute. Sed volūtas hois natura
liter inclinatur ad vltimū finē: ergo circa vltimū finem
non est necessarius hoi aliqs habitus virtutis: pp quod
nec phi posuerunt aliqs virtutes quarum obiectum eēt
felicitas: nec ergo nos debemus ponere aliquas vtutes
theologicas: cuius obiectū sit deus: qui ē vltimus finis.
¶ Preterea. virtus est dispō perfecti ad optimū. Sed fi 7°
des et spes imperfectionem quandā important: qz fides
est de non visis: spes de non habitis: pp qd cū venerit qd
perfectū est euacuabimr: qd ex parte ē: vt dr̄ prima coꝝ.
14. ergo fides et spes non debent poni virtutes. ¶ P. ad 8°
deum non pōt aliquis ordinari nisi per intellectum et af
fectum. Sed fides sufficienter ordinat intellectuz hois
in deum: charitas aūt affectum: ergo preter fidem et cha
ritatem non dz poni spes virtus theologica. ¶ P. id qd 9°
est generale oī virtuti: non dz poni spālis virtus. Sz cha
ritas videtur eē cōis oibus virtutibus: qz vt dicit Aug.
in lib. de moribus ecclesie: nihil aliud est virtus q̄z ordo
amoris. Ipsa etiam charitas dr̄ esse forma oium vtutuz:
ergo non dz poni vna specialis virtus inter theologicas.
¶ P. in deo non solum ↄsideratur veritas quam respi 10°
cit fides: vel sublimitas quam respicit spes: vel bonitas
quā respicit charitas: sz sunt plura alia que deo attribuū
tur: vt sapientia: potentia: et hm̄oi: ergo vr̄ q sit vel vna tan
tum virtus theologica: qz oia alia vnū sunt in deo: vel q
sint tot virtutes theologice quot sunt que attribuuntur
deo. ¶ Preterea. vtus theologica est cuius actus imme 11°
diate ordinatur in deū. Sed plura alia sunt talia: sicut sa
pientia que contemplatur deū: timor qui reueretur ipz:
religio que colit eū: ergo non sunt tantum tres virtutes
theologice. ¶ Preterea. finis est rō eorum que sunt ad 12°
finem: habitis igitur vtutibus theologicis qbus homo
recte ordinat ad deū: vr̄ superfluuz ponere alias vtutes.
¶ P. virtus ordinat ad bonum: est. n. virtus que bonuz 13°
facit habentem et opus eius bonū reddit. Sed bonuz est
tantum in volūtate et in appetitiua parte. Et sic vr̄ q nō
sint aliq virtutes intellectuales. ¶ Preterea prudentia 14°
est qdā virtus intellectualis. Ipsa aūt ponitur inter mo
rales: g vr̄ q morales virtutes nō distinguant ab intel
lectualibus. ¶ P. scia moralis non tractat nisi moralia. 15°
Tractat aūt scia moralis de vtutib⁹ itellectualib⁹: g vtu
tes intellectuales sunt morales. ¶ Preterea. id qd poni 16°
tur in diffinitione alicuius nō distinguit ab eo. Sz pru

détia ponit̃ in diffinitione virtutis moralis. Est.n. v̄tus
moralis habitus electiuus in medietate ꝯsistens deter-
minata fm rectā rōnem: vt dr̃ 2° ethi. Rō.n.agibiliū est
prudētia: vt dr̃ 6° ethi. ğ morales virtutes nō distinguū-
17m tur a prudentia. ℂ P̃. sicut prudētia ptinet ad cognitio
nez practicā: ita ⁊ ars. Sed preter artez non sunt aliq ha-
bitus in opposita pte ordinati ad operandū artificialia:
ğ pari rōne nec preter prudentiā: sunt aliq habitus v̄tuo
si in appetitu ad operandū agibilia: ⁊ ita vr̃ ꝙ nō sint ali
que v̄tutes morales distincte a prudentia. ℂ Sed dice.
ꝙ ideo arti non respondet aliqua virtus in appetitu: qꝛ
18m appetitus est singulariū: ars aūt vliū. ℂ Sed contra.
Arist. dicit 2° ethi. ꝙ ira semp ē circa singularia: s; odiuz
est ēt vlium: habemus.n. odio oē latronū genus: odiū āt
ad appetituz ptinet: ergo appetitus est respectu vniuer-
19m saliū. ℂ P̃. vnaqueqꝫ potētia nālr tendit in suū obiectū:
obiectū aūt appetitus est bonū apprehensum: ğ appetit⁹
naturaliter tēdit in bonum: ex quo est apprehensuz. S;
ad apprehendendū bonū sufficienter nos pficit pruden
tia: ergo preter prudentiā non est necessariū nos habere
aliquā virtutē aliā moralem in appetitu: cū ad hoc suffi-
20m ciat inclinatio nālis. ℂ P̃. ad virtutem sufficit cognitio
⁊ opa⁹. S; vterqꝫ hoꝝ hr̃ p prudentiā: ğ pter prudētiā nō
21m oz ponere alias virtutes morales. ℂ P̃. sicut appetitiui
hitus distinguuntur penes obiecta: ita ⁊ habitus cogno-
scitiui. Sed de oībus moralibus ē vnus habitus cogno-
scitiu⁹: vel scīa moralis circa oīa moralia: vel ēt pruden-
22m tia: ergo ⁊ vna tātū est ī appetitu virtus moralis. ℂ P̃.
ea que cōueniunt in forma ⁊ differunt solum in mā sunt
vnum fm speciem. Sed oēs virtutes morales cōueniūt
fm id qđ est formale in eis: qꝛ in oībus est medium acce
ptum fm rōnem rectam: nō aūt differunt nisi penes ma-
23m terias: ergo non differunt spē sed numero tm̃. ℂ P̃. ea q̄
differūt specie nō denominant̃ ad inuicē. Sed virtutes
morales denominant se inuicē: qꝛ vt Aug. dicit: opz ꝙ iu
stitia sit fortis ⁊ temperata: ⁊ temperantia iusta ⁊ fortis:
⁊ sic de alijs: ergo virtutes non distinguuntur ad inuicē.
24m ℂ P̃. virtutes theologice ⁊ cardinales sunt principalio
res q̄ȝ morales. Sed virtutes intellectuales non dicunt̃
cardinales neqꝫ theologice: ergo nec morales debent di-
25m ci cardinales quasi principales. ℂ P̃. tres ponuntur aīe
partes.s. rōnalis irascibilis ⁊ concupiscibilis: ergo si sunt
26m alique virtutes p̄ncipales: vr̃ ꝙ sunt tres tm̃. ℂ P̃. alie
virtutes vidētur istis principaliores: sicut est in magna-
nimis q operantur magnuz ī omnibus virtutibus: vt dr̃
4. ethi. ⁊ humilitas que est custos virtutū: mansuetudo
etiam vr̃ esse principalior q̄ȝ fortitudo: cum sit circa iraz
a qua denominatur irascibilis: liberalitas ⁊ magnificen
tia que dant de suo: videntur esse principaliores q̄ȝ iusti-
27m tia que reddit alteri debitum: ergo iste nō sunt virtutes
cardinales: sed magis alie. ℂ P̃. pars non distinguitur
a suo toto. Sed alie virtutes ponuntur a Tullio partes
istaruz. 4. s. prudentie. iustitie. fortitudinis. ⁊ temperan-
tie: ergo saltem alie virtutes morales non distinguūtur
ab istis. Et sic videntur virtutes non recte distingui.

Contra. **Sed ꝯtra.** est ꝙ prima coꝛ. 13. dr̃. nunc aūt manēt
fi. spes. ca. tria. hec. Et sap. 8°. Sobrieta
tem ⁊ prudentiā docet iustitiā ⁊ veritatem.

Rñō **Respondeo** dđm ꝙ vnūqđqꝫ diuersificatur s;
spēm fm id qđ est formale in ipso.
Formale aūt in vnoquoqꝫ est id quod est cōpletiuuz dif
finitionis eius: vltima.n. dr̃ia constituit speciem: vñ per
eā differt diffinitum fm spēm ab alijs. Et si ipsa sit mul-
tiplicabilis formaliter fm diuersas rōnes: diffinitum in
species diuersas diuiditur fm ipsius diuersitatez. Illud
autem qđ est cōpletiuum ⁊ vltimū formale in diffinitio
ne virtutis: est bonum: nam virtus vlr accepta sic diffini
tur: virtus est que bonū facit habentem: ⁊ opus eius bo-
num reddit: vt pz in lib. ethi. vnde ⁊ virtus hominis: de
qua loqmur: opz ꝙ diuersificetur fm spēm: fm ꝙ bonuz
rōne diuersificat̃. Cū aūt hō sit homo inquantum rōnal̃
est: opz hominis bonū eē eius quod est aliqualiter rōna-
le. Rōnalis aūt po siue intellectiua cōprehēdit ⁊ cogni-
tiuam ⁊ appetitiuam: pertinet aūt ad rōnalem partē nō
solū appetitus: qui est in ipsa parte rōnali ꝯñs apprehen-
sionem intellectus q dr̃ voluntas: sed etiam appetitus q
est in parte sensitiua hoīs: ⁊ diuiditur per irascibilē ⁊ cō-
cupiscibilem. Nam etiam hic appetitus in homine seqt̃
apprehensionē rōnis: inquantum imperio rōnis obedit:
vnde ⁊ participare dr̃ aliqualiter rōnem. Bonum igitur
hominis est ⁊ bonū cognitiue ⁊ bonum appetitiue ptis:
non aūt fm eandem rōnem vtriqꝫ parti bonū attribuit̃.
Nam bonū appetitiue parti attribuitur formaliter. Ipz
.n. bonum est appetitiue partis obiectū. Sed intellecti-
ue parti attribuitur bonum: nō formaliter sed mālr tm̃.
Nam cognoscere veꝝ est qđdā bonū cognitiue partis: lz
sub rōne boni non comparetur ad cognitiuaz: sed magis
ad appetitiuā: nā ipsa cognitio veri est qđdam appetibi-
le: opz igitur alterius rōnis esse virtutē que pficit partez
cognitiuā ad cognoscēdū verum: ⁊ que perficit rōnē ap-
petitiuā ad apprehendendū bonū. Et pp h̄ phs in libro
ethi. distinguit virtutes intellectuales a moralib⁹. Et in-
tellectuales dnr̃ que pficiūt ptē intellectualē ad cogno-
scendum veꝝ: morales aūt q̄ pficiunt ptē appetitiuā ad
appetendū bonū. Et qꝛ bonū magis congrue cōpetit pti
appetitiue q̄ȝ intellectiue: pp hoc nomen v̄tutis ꝯuenié-
ti⁹ ⁊ magis ꝓpe ꝯpetit v̄tutib⁹ appetitiue ptis: q̄ȝ v̄tutib⁹
itellectiue: lz v̄tutes itellectiue sint nobiliores pfectões
q̄ȝ v̄tutes morales: vt pbat̃. 6. ethi. Cog. aūt veri nō ē re-
spectu oium vnius rōnis. Alia.n. rōne cognoscit̃ veꝝ ne Idez p̄°
cessariū: ⁊ veꝝ contingens. Et iteꝝ veꝝ necessariuz alia 2ᵉ. q. 57.
rōne cognoscit̃ si sit p se notū: sicut intellectu cognoscun ar. 2.
tur pma p̄ncipia. Alia rōne si fiat notū ex alio: sicut sūt
note ꝯclusiones p sciam vel sapientiā circa altissima: in
qbus etiam est alia rō cognoscendi: eo ꝙ ex hoc hō diri-
git̃ in alijs cognoscendis. Et silr circa contingentia opa-
bilia non est eadez rō cognoscendi ea que sunt in nobis
que dnr̃ agibilia: vt sunt opationes nr̃e: circa q̄s freque-
ter contingit errare: pp aliquam passionem: quaꝝ ē pru-
dentia: ⁊ ea que sunt extra nos a nobis factibilia in qb⁹
diligit̃ aliqs: quoꝝ rectā extimationē passiones sic non
corrumpunt. Et ideo phs ponit 6° ethi. v̄tutes itellectua
les. s. sapiam: ⁊ sciam: ⁊ intellectum: prudētiā ⁊ artē. Si-
militer etiam bonū appetitiue ptis non fm eandem rō-
nē se hz in omnibus rebus humanis: hō aūt bonū in tri-
partita mā querit̃. s. in passionibus irascibilis: ⁊ ī passio-
nibus ꝯcupiscibilis: ⁊ in opatiōibus nr̃is: que sunt circa
res exteriores que veniūt in vsum nr̃m: sicut est emptio
⁊ venditio: locatio: ⁊ ꝯductio: ⁊ hōi alia. Bonum enim ho
minis in passionibus est vt sic homo in eis se habeat: ꝙ
p eaꝝ impetum a rōnis iudicio non declinet: vnde si ali
que passiones sunt que bonū rōnis nate sint impedire p
modum incitationis ad agendum vel prosequendū: bo
num virtutis precipue consistit in quadam refrenatiōe
⁊ retractione: sicut patet de temperantia que refrenat ⁊
compescit concupiscentias. Si aūt passio nata sit preci-
pue bonū rōnis īpedire in retrahendo: sicut timor: bonū
v̄tutis circa huiusmodi passionē erit ī sustinendo: quod
facit fortitudo. Circa res v̄o exteriores bonū rōnis cōsi-
stit in hoc ꝙ debitam proportionem suscipiat: secunduz

ꝙ pertinēt ad cōicationē humane vite. Et ex hoc impo
nitur nomen iusticie: cuius est dirigere: ⁊ equalitatez in
hꝯ inuenire. Sed considerandum est ꝙ tam bonum in-
tellectiue partis ꝙ̄ appetitiue est duplex: scʒ bonum qḋ
est vltimus finis: ⁊ bonum qḋ est propter finem: nec est
eadē ratio vtriusqꝫ. Et ideo preter omnes virtutes pre-
dictas fm quas homo bonū cōsequitur in his que sunt
ad finem: opʒ esse alias virtutes fm quas homo bene se
habet circa vltimū finem: qḋ deus est. vnde ⁊ theologi-
ce dicuntur: q2 deum habent non solum pro fine: sʒ etiā
pro obiecto. Ad hoc autez ꝙ moueamur recte in finem:
oportet finem esse ⁊ cognitum ⁊ desideratuʒ. desideriū
aūt finis duo exigit: scʒ fiduciam de fine obtinēdo: quia
nullus sapiens mouetur ad qḋ consequi non pōt: ⁊ amo-
rem finis: q2 non desideratur nisi amatum. Et ideo vir-
tutes theologice sunt tres: scʒ fides: qua deum cognosci-
mus: spes qua ipsuʒ nos obtenturos eē speramus: ⁊ cha
ritas qua eum diligimus. Sic ergo pʒ ꝙ sunt tria gene-
ra virtutū: theologice: intellectuales: ⁊ morales: ⁊ quod-
libet genus sub se plures species habet.

Ad pm **Ad primum** ergo dōm: ꝙ moralia recipiūt spe-
ciem a finibus ꝓximis: qui tñ nō
sunt infiniti: si in eis sola differētia formalis considere-
2m tur. nam finis ꝓximus vniuscuiusqꝫ virtutis est bonuʒ
qḋ ipsa operat̄: qḋ differt rōne: vt ostensuʒ est. ¶ Ad 2m
dōm: ꝙ ratio illa ꝓcedit in his que agunt per necessita-
tem nature: q2 ea consequunt̄ finem vna actione ⁊ vna
forma. homo aūt ideo hʒ rōnē: q2 per plura ⁊ diuersa oʒ
ꝙ ad finem suuʒ perueniat. vnde sunt ei necessarie plu-
3o res virtutes. ¶ Ad 3o dōʒ: ꝙ accñtia non multiplicant̄
in vno fm numerū: sʒ tñ fm spēm. vnde non opʒ vnita-
tem vel multitudinē in virtutib9 considerari fm subm
qḋ est aīa vel potentie eius: nisi quatenus diuersitatem
potētiarū cōsequit̄ diuersa rō boni: fm quā distinguun-
4m tur virtutes: vt dictū est. ¶ Ad 4o dōm: ꝙ non fm ean
dem rōnem est aliqd obiectū potentie ⁊ habitus. nā po-
tentia est fm quaʒ simplr possumus aliquid. puta irasci
vel cōfidere. habitus aūt est fʒ quē aliqd possumus be-
ne vel male: vt dr̄ in eth. Et ideo vbi est alia rō boni: est
alia ratio obiecti ꝙ̄tum ad habitum: sʒ non quātum ad
potentiā: ꝓpter qḋ ↄtingit in vna potentia multos habi
5m tus esse. ¶ Ad 5m dōm: ꝙ nihil ꝓhibet aliquid esse cām
effectiuā alterius: qḋ tamē est cā finalis illius: sicut me-
dicina est causa effectiua sanitatis que est finis medici-
ne: vt phs dicit 2. phy. habitus igit̄ sunt cause effectiue
accidentiū: sʒ actus sunt fines habituū. Et iō habit9 for
6m maliter fm act9 distiguunt̄. ¶ Ad 6o dōm: ꝙ respcū fi-
nis qui est nature humane ꝓportionat9 sufficit homini
ad bene se habendū nālis īclinatio. Et iō phi posuerūt
aliquas virtutes quarum obiectū esset felicitas de qua
ipsi tractabāt. Sed finis in quo beatitudinē speramus
deus est nature nostre excedens ꝓportionē. Et ideo su-
pra naturalem inclinationē necessarie sunt nobis virtu
7m tes: qbus in finē vltimuʒ eleuemur. ¶ Ad 7m dōm: ꝙ
attingere ad deū ꝙ̄litercūqꝫ ⁊ iꝑfecte: maioris ꝑfectiōis
est ꝙ̄ perfecte alia attingere. vñ phs dicit in de ꝓprieta
tib9 aīaliuʒ: ⁊ in 2o de ce. ⁊ mundo qḋ de sublimib9 reb9
ꝑcipimus est digni9 ꝙ̄ qḋ de alijs reb9 multuʒ cognosci-
mus. Et iō nihil ꝓhibet ⁊ fidē ⁊ spem eē virtutes: ꝙ̄uis
8o per eas imꝑfecte attingamus ad deū. ¶ Ad 8o dōʒ: ꝙ
affect9 in deū ordinat̄ ⁊ per spem inꝙ̄tuʒ cōfidit de deo:
9o ⁊ per charitatē iꝙ̄tū diligit ipm. ¶ Ad 9m dōʒ: ꝙ amor
est ꝑnm ⁊ radix oīuʒ affectuū. Nō. n. gaudemus de pñtia
boni nisi inꝙ̄tuʒ est amatū: ⁊ silr pʒ in omnib9 alijs affe
ctionibus. Sic igit̄ omnis virtus que est ordinatiua ali
cuius passionis: est etiam ordinatiua amoris. Nec etiaʒ
sequit̄ ꝙ charitas que est amor non sit virtus spālis: sed
opʒ ꝙ sit ꝑncipiū quodāmodo omniū virtutū inꝙ̄tum
omnes mouet ad suū finem. ¶ Ad 10m dōm: ꝙ non opʒ 10o
fʒ omnia attributa diuina accipi virtutes theologicas:
sʒ solū fm illa fm que appetitū nostrū mouet vt finis: ⁊
fm hoc sunt tres v̄tutes theologice: vt dcm̄ ē. ¶ Ad 11m 11m
dōm: ꝙ religio hʒ deum pro fine. non aūt pro obiecto: sʒ
ea que offert colendo ipsuʒ: ⁊ iō non est v̄tus theologica.
Similr̄ etiā sapiētia qua nunc cōtemplamur deuʒ nō i-
mediate respicit ipm deuʒ: sʒ effectus ex qb9 ipm in pre-
senti cōtemplamur. Timor etiā respicit pro obiecto ali
quid aliud ꝙ̄ deum: vel penas: vel ꝓpriam paruitatē: ex
cuius ↄsideratione hō deo reuerenter se subijcit. ¶ Ad 12m
12m dōm: ꝙ sicut in speculatiuis sunt ꝑncipia ⁊ cōclusio-
nes: ita ⁊ in operatiuis sunt fines ⁊ ea que sunt ad fineʒ.
Sicut igit̄ ad perfectā cognitionē ⁊ expeditam nō suffi
cit ꝙ hō bene se habeat circa ꝑncipia per intellcm̄: sʒ vl-
terius reqritur scientia ad ↄclusiones: ita in operatiuis
preter v̄tutes theologicas qbus bene nos habemus ad
vltimū finē: sunt necessarie v̄tutes alie qbus bene ordi-
nemur ad ea q̄ sunt ad finē. ¶ Ad 13o dōm: ꝙ licʒ bonū 13m
inꝙ̄tum hꝯ sit obm appetitiue virtutis ⁊ nō itellectiue:
tamē id qḋ est bonū pōt inueniri etiā in itellectiua. Nā
cognoscere verū quoddā bonū est. Et sic habitus perfi-
ciens intellcm̄ ad verū cognoscendū hʒ virtutis rōneʒ.
¶ Ad 14o dōm: ꝙ prudētia fm essentiā suā itellectua- 14m
lis est: sʒ hʒ mām moralem. Et iō qñqꝫ cū moralibus nu
meratur: quodāmodo media existēs inter itellectuales
⁊ morales. ¶ Ad 15m dōm: ꝙ virtutes itellectuales licʒ 15m
distinguant̄ a moralib9: ꝑtinent tamē ad sciam moralē:
inꝙ̄tum actus eoꝝ voluntati subdunt̄. vtimur enī scie-
tia cū volumus: ⁊ alijs virtutibus itellectualib9. Ex hoc
aūt aliquid morale dr̄: ꝙ se hʒ aliquo mō ad voluntatē.
¶ Ad 16m dōʒ: ꝙ rō recta prudentie nō ponit̄ in diffini 16m
tione virtutis moralis ꝙ̄si aliqd de essentia ei9 existens:
sʒ sicut cā quodā mō effectiua ipsius: vel per ꝑticipatio-
nē. Nā virtus moralis nihil aliḋ est ꝙ̄ participatio ꝙ̄dā
rōnis recte in parte appetitiua: vt in superiorib9 dictum
est. ¶ Ad 17o dōʒ: ꝙ materia artis sunt exteriora facti-
bilia. mā aūt prudētie sunt agibilia i nobis exñtia. Sic 17m
igit̄ ars requirit rectitudinē quādā in reb9 exteriorib9
q̄ ars disponit fm aliquā formā: ita prudentia reqrit re-
ctā dispositionē in passionib9 ⁊ affectiōib9 nostris. Et ꝓp
hoc prudentia requirit aliquos habitus morales in par
te appetitiua. non aūt ars. ¶ Ad 18o concedimus. Appe 18m
titus enī itellectiue partis qui est voluntas pōt esse vni-
uersalis boni qḋ per intellectum apprehenditur. nō aūt
appetitus qui est in parte sensitiua: q2 nec sensus vniuer
sale apprehendit. ¶ Ad 19m dicēdū: ꝙ licʒ appetitus na 19m
turaliter moueatur in bonum apprehensum: ad hoc ta-
men ꝙ faciliter inclinetur in hoc bonuʒ qḋ ratio conse-
quitur per prudentiam perfectam: requirit̄ in parte ap-
petitiua aliquis habitus virtutis: ⁊ precipue vera ratio
deliberans ⁊ demonstrans aliquod bonum in cuius cō-
trariuʒ appetitus natus est ferri absolute. Sicut concu-
piscibilis nata est moueri in delectabile sensus ⁊ irasci-
bilis in vindictam: que tamē interdū rō ꝓhibet per suā
deliberationem. Siliter etiam voluntas ea que in vsuʒ
hominis veniunt nata est appetere sibi ad necessitatem
vite: sed ratio deliberans aliqñdo precipit alteri com-
municanda. Et ideo in parte appetitiua necessariuʒ est
ponere habitus virtutum ad hoc ꝙ faciliter obediat ra
tioni. ¶ Ad 20m dōm: ꝙ cognitio ad prudentiaʒ imme- 20m
diate pertinet: sed operatio pertinet ad eam mediante

appetitiua virtute. Et ideo debent in appetitiua etiam
virtute eē aliqui habitus: qui dicunt̄ virtutes morales.
21m ¶ Ad 21m dōm: ꝙ in oībus moralibus est vna ratio ve
ri. In oībus enim moralibus est verum contingens agi
bile. Non tamē in eis est vna ratio boni qḋ est obiectū
virtutis. Et ideo respectu oīum moraliū est vnus ha
22o bitus cognoscitiuus: sȝ nō vna v̄tus moralis. ¶ Ad 22m
dōm ꝙ mediū in diuersis materiis diuersimode inue
nitur. Et ideo diuersitas materie in virtutibus morali
bus causat diuersitatem formalē fm quā v̄tutes mora
23m les spē differunt. ¶ Ad 23m dōm: ꝙ quedā virtutes mo
rales spāles ⁊ circa mām spālem existētes: appropriant
sibi illud qḋ est cōe oī v̄tuti: ⁊ ab eo denominant̄: ꝓpter
id qḋ illud qḋ est omnib' cōe in aliqua spāli materia: ꝑ
cipue difficultatē ⁊ laudem habet. Manifestū est enīȝ
ꝙ ad quālibȝ virtutē requirit̄ ꝙ actus eius sit modifi
catus fm debitas circunstātias qbus in medio ꝯstitui
tur: ⁊ ꝙ sit directus in ordine ad finē vel ad qḋcūqȝ ali
ud exterius: ⁊ iterū ꝙ habeat firmitatē. Immobilr̄ enī
operari est vna de conditionibus virtutis. vt pȝ 2° ethi.
persistere aūt firmiter precipue hȝ difficultatē ⁊ laudē
in periculis mortis. Et ideo virtus que est circa hāc ma
teriam: nomē sibi fortitudinis vendicat. Cōtinere autē
spāliter hȝ difficultatē ⁊ laudeȝ in delectabilibus tact'.
vnde virtus que est circa hanc mām temperantia noia
tur. In vsu aūt rerū exterioꝝ ꝑcipue requirit̄ ⁊ laudat̄
rectitudo: qꝛ in hȝ bonis hoies sibi cōicant. Et ideo hoc
est bonū virtutis in eis: qꝛ quātum ad ea homo directe
fm equalitatem quandā se hȝ ad alios. Et ab hoc deno
minat̄ iusticia. Qn̄qȝ ḡ hoīes de v̄tutib' loquētes vtun
tur nomine fortitudinis ⁊ tēperantie ⁊ iusticie: non fm
ꝙ sunt v̄tutes spāles in determinata materia: sed fȝ cō
ditiones generales a qb' denominant̄. Et per hoc dr̄ ꝙ
tēperantia debet esse fortis. i. firmitatē hr̄e: ⁊ fortitudo
debȝ esse tēperata. i. modū seruare: ⁊ eadē rō est in aliis.
De prudentia v̄o manifestū est ꝙ quodā mō est genera
lis inq̄tum hȝ pro mā oīa moralia: ⁊ inq̄tum oēs virtu
tes morales quodā mō prudentia participant: vt osten
sum est. Et hac rōne dicit̄ ꝙ omnis v̄tus moralis debet
24m esse prudēs. ¶ Ad 24m dōm: ꝙ virtus aliq̄ dr̄ cardina
lis q̄si principalis: qꝛ sup eam alie v̄tutes firmant̄: sic o
Idem stium in cardine. Et qꝛ ostiū est per qḋ introit̄ in domū:
3° scrip. rō cardinalis v̄tutis nō cōpetit v̄tutib' theologicis: que
di. 33. q. sunt circa vltimū finē: ex quo nō est itroitus vel motus
2°. ar. 1. ad aliquid interi'. Cōuenit. n. v̄tutib' theologicis ꝙ sup
eas alie v̄tutes firment̄: sicut supra aliqd imobile. Et iō
fides dr̄ fundamētū. ꝑ° Coꝛ. 3°. Fundamentū aliud ⁊c̄.
spes anchora. Hebꝛ. 6°. Sic aie anchorā ⁊c̄. charitas ra
dix. Ephe. 3°. In charitate radicati ⁊c̄. Silr̄ ēt itellectua
les nō dicunt̄ cardinales: qꝛ ꝑficiunt in vita ꝯtēplatiua
q̄dā earū. s. sapia: scia ⁊ itells. vita aūt ꝯtēplatiua ē finis.
vn̄ nō hȝ rōnē ostii. Sed vita actiua in qua ꝑficiant̄ mo
rales est vt ostiū ad ꝯtēplatiuaȝ. Ars aūt non hȝ v̄tutes
sibi coherētes vt cardinalis dici possit. Sȝ prudentia q̄
dirigit in vita actiua iter cardinales virtutes cōputat̄.
25o ¶ Ad 25o dōm: ꝙ in parte rōnali sunt due v̄tutes. s. ap
petitiua q̄ vocat̄ voluntas: ⁊ apphensiua q̄ vocat̄ rō. vn̄
in ꝑte rōnali sunt due v̄tutes cardinales prudētia q̄tuȝ
ad rōnē: iusticia q̄tuȝ ad voluntatē: in cōcupiscibili aūt tē
26m perantia: sȝ in irascibili fortitudo. ¶ Ad 26m dōm: ꝙ in
vnaq̄qȝ mā opȝ esse cardinalē v̄tutē circa id qḋ est ꝑnci
palius in materia illa. virtutes aūt que sunt circa alia q̄
ꝑtinent ad illā mām dicunt̄ scdarie: vel adiuncte. Sicut
in passionib' cōcupiscibilis ꝑncipaliores sunt ꝯcupiscē
tie ⁊ delectatiōes q̄ sunt fm tactū: circa quas est tēperā
tia. Et iō in mā ista tēperantia ponit̄ cardinalis. Eutra
pelia v̄o que est circa delectatiōes que sunt in ludis pōt
poni scdaria vel adiuncta. Silr̄ iter passiōes irascibilis
precipuū est qḋ ꝑtinet ad timores ⁊ audacias circa peri
cula mortis: circa q̄ est fortitudo. vn̄ fortitudo ponit̄ vir
tus cardinalis in irascibili: nō māsuetudo que est circa
iras: lȝ ab ira denominet̄ irascibilis ꝓpter hoc ꝙ est vl
tima inter passiones irascibilis. nec ēt magnanimitas ⁊
humilitas q̄ quodā mō se habēt ad spem vel fiduciā alī
cuius magni. Nō. n. ita mouēt hoies ira ⁊ spes sic timor
mortis. In actionib' aūt q̄ sunt respcū exterioꝝ q̄ veni
unt in vsum vite. ꝑmā ⁊ ꝑcipuuȝ est ꝙ vnicuiqȝ qḋ suuȝ
est reddat̄: qḋ facit iusticia. hoc enī subtracto neqȝ libe
ralitas neqȝ magnificētia locū hȝ. Et iō iusticia est car
dinalis v̄tus: ⁊ alie sunt adiuncte. In actib' ēt rōnis pre
cipuuȝ est ꝑcipere siue eligere: qḋ facit prudentia. Ad h
enī ordinat̄ ⁊ cōsultiua: in quo dirigit̄ eubulia ⁊ iudiciū
de cōsiliatis: in quo dirigit̄ synderesis. vn̄ prudentia est
cardinalis. alie v̄o virtutes sunt adiuncte. ¶ Ad 27m di 27m
cendū: ꝙ v̄tutes adiūcte vel scdarie ponunt̄ ꝑtes cardi
naliū nō itegrales vel subiectiue: cuȝ hēant mām deter
minatam ⁊ actū ꝓpriuȝ: sȝ q̄si partes potētiales: inq̄tuȝ
ꝑticulariter participant ⁊ deficiēter mediuȝ: qḋ ꝑncipa
liter ⁊ perfectius cōuenit virtuti cardinali.

¶ Utrum virtus sit in medio.

TErtiodecimo q̄rit̄ vtrū virtus sit
in medio. Et videt̄ pm
ꝙ nō. qꝛ vt dr̄ in ꝑ de ce. v̄tus est vltimū potē
tie. Sed vltimū nō est mediū: sȝ magis extre
mū. ḡ v̄t' nō est in medio sȝ i extremo. ¶ P̄. 2m
v̄tus hȝ rōnē boni: est. n. bona q̄litas: vt Augu. dicit. Bo
nū aūt hȝ rōnē finis: qḋ est vltimū ⁊ ita extremū. ḡ ma
gis v̄tus est in extremo q̄ȝ in medio. ¶ P̄. bonū est ꝯtrariū 3m
malo. inter q̄ nulliū est mediū qḋ neqȝ bonū neqȝ maluȝ
est: vt dr̄ in ꝑdicamētis. ḡ bonuȝ hȝ rōnē extremi. Et sic
v̄t' q̄ bonū fac̄ hn̄tē ⁊ op' ei' bonū reddit: vt dr̄ in 2° ethi. nō
est in medio sȝ in extremo. ¶ P̄. v̄tus est bonū rōnis. h 4o
enī est v̄tuosuȝ qḋ fm rōnē est. Rō aūt in hoie nō se hȝ
vt mediū: sȝ vt supremū. ḡ rō medii non cōpetit virtuti.
¶ P̄. oīs v̄tus aut est theologica: aut intellectualis: aut 5o
moralis: vt ex supiorib' pȝ. Sȝ v̄tus theologica non est
in medio: qꝛ Ber. dicit. ꝙ modus charitatis est nō hēre
modū. Charitas aūt ꝑcipua est iter alias v̄tutes theolo
gicas ⁊ radix eaꝝ. Silr̄ ēt nec itellcūalib' v̄tutib' vide
tur ꝯpetere rō medii: qꝛ mediū est iter ꝯtraria. Res aūt ꝓ
ut sūt in itellcū nō sunt ꝯtrarie: nec itellcūs corrūpit̄ ex ex
cellēti intelligibili: vt dr̄ in 3° de aia. Silr̄ ēt nec v̄tutes
morales vident̄ esse in medio: qꝛ quedā v̄tutes ꝯsistunt
in maxio: sic̄ fortitudo est circa maxia ꝑicula q̄ sūt peri
cula mortis: ⁊ magnanimitas circa magnū in honorib':
⁊ magnificētia circa magnuȝ in sumptib': ⁊ pietas circa
maximā reuerentiā q̄ debet̄ parētib': qbus nihil equa
lens reddere possum'. Et sile est de religiōe q̄ circa ma
gnū ē i cultu diuino: cui nō possum' sufficiēter fuure. ḡ v̄t'
nō est in me°. ¶ P̄. si positio v̄tutis cōsistit in medio: oȝ 6o
ꝙ perfectiores virtutes magis in medio ꝯsistant. Sed
virginitas ⁊ paupertas: sunt perfecte virtutes: qꝛ cadūt
sub consilio: quod non est nisi de meliori bono. ergo vir
ginitas ⁊ paupertas essent in medio: qḋ videtur esse fal
suȝ: qꝛ virginitas in materia venereoꝝ abstinet ab oī: ⁊
ita tenet extremū: ⁊ similr̄ in possessionibus paupertas:
qꝛ renūciat oībus. nō ḡ videt̄ ꝙ rō v̄tutis sit ꝯsistere in
me°. ¶ P̄. Boe. in arithmetrica assignat triplex me'm. s. 7m
arithmetricū: vt. 6. iter. 4. ⁊. 8. qꝛ fm eq̄lem q̄titatē di
stat ab vtroqȝ: ⁊ medium geometricum sicut. 6. inter no

nẽ ꝛ quattuoꝛ: qꝛ fm eandẽ ꝓportionẽ.ſ. ſexquialteram
ab vtroq; extremo diſtat: ſ; non fm eandẽ q̃titatẽ: Et
mediũ armonicũ ſiue muſicũ ſicut 3ᵘˢ eſt mediũ inter
6ᵘᵐ ꝛ 2ᵘᵐ: qꝛ que ꝓportio eſt vnius extremi ad alteruʒ.ſ.
ſex ad duo. eadẽ eſt ꝓportio triũ: qꝛ eſt diſtãtia ĩter .6.
ꝛ tria ad vnũ: qꝺ diſtãtia eſt inter duo ꝛ tria. Nullũ aũt
iſtoꝝ medioꝝ ſaluat̃ in virtute: qꝛ nõ oportet φ mediũ
virtutis equalr̃ ſe habeat ad extremũ neq; fm q̃titatẽ
neq; fm ꝓportionẽ: ꝛ terminoꝝ ꝛ differentiarũ. ğ virt⁹
non eſt in medio. ¶ Sed dicebat̃ φ virtus conſiſtit in
8ᵐ medio rõnis ꝛ non in medio rei de quo dic̃ Boe. ¶ Sʒ
ꝯtra. virtus fʒ Aug. computat̃ inter maxima bona qui/
bus nullus male vtitur. Si ğ bonũ ṽtutis eſt in medio:
opʒ φ mediũ virtutis maxime habeat rõnẽ medij. Sʒ
mediũ rei perfectius habet rõnẽ medij q̃ medium ra/
tionis. ğ mediũ virtutis magis eſt mediũ rei q̃ mediũ
9ᵐ rõnis. ¶ P̃. virtus moralis eſt circa paſſiones ꝛ opera/
tiones aĩe que ſunt indiuiſibiles. In indiuiſibili aũt nõ
eſt accipere mediũ ꝛ extrema. ergo virtus non cõſiſtit
10ᵐ in medio. ¶ P̃. phs dicit in lib° topic. φ in voluptatib⁹
melius eſt facere q̃ feciſſe: vel fieri q̃ factũ eſſe. Sʒ vir
tus aliqua eſt circa voluptates.ſ. tẽperantia. ğ cũ virt⁹
ſemꝑ querat qꝺ melius eſt ſemꝑ tẽperãtia queret volu/
ptates fieri: qꝺ eſt tenere extremũ ꝛ nõ mediũ. Non er/
11ᵐ go virtus moralis conſiſtit in medio. ¶ P̃. vbi eſt inue
nire magis ꝛ minus: ibi eſt inuenire mediũ. Sed in vi/
tijs eſt iuenire magis ꝛ mĩn⁹. eſt enĩ aliq̃s magis vel mi/
nus luxurioſus vel guloſus. ğ in gula ꝛ luxuria ꝛ in alijs
vitijs eſt inuenire medium. Si ğ rõ virtutis eſt eſſe in
medio: videt̃ φ in vitijs ſit iuenire virtutẽ. ¶ P̃. ſi vir/
12ᵐ tus cõſiſtit in medio non niſi in medio duoꝝ vitioꝝ. h
autẽ non conuenit omni virtuti morali. Juſticia. n. non
eſt inter duo vitia: ſed hʒ vnũ tm̃ vitiũ oppoſitũ. Accipe
re. n. plus q̃ ſuũ eſt hoc vitioſũ eſt: ſʒ φ auferat̃ alicui
de eo qꝺ ſuũ eſt abſq; ſuo vitio eſt. ergo rõ virtutis mo/
13ᵐ ralis non eſt: vt in medio ꝯſiſtat. ¶ P̃. mediũ equalr̃ di
ſtat ab extremis. Sed virtus nõ equalr̃ diſtat ab extre/
mis. Foꝛtis. n. ꝓpinquioꝛ eſt audaci q̃ timido: ꝛ libera/
lis ꝓdigo q̃ tenaci: ꝛ ſilr̃ pʒ in alijs. ergo virtus moralis
14ᵐ nõ cõſiſtit in medio. ¶ P̃. de extremo in extremũ non
tranſit̃ niſi per mediũ. Si ergo virtus ſit in medio: non
erit de vno vitio oppoſito in aliud tranſitus niſi per vir
15ᵐ tutẽ: qꝺ pʒ eſſe falſũ. ¶ P̃. mediũ ꝛ extrema ſunt ĩ eo/
dẽ genere. Sed foꝛtitudo ꝛ timiditas ꝛ audacia nõ ſunt
in eodẽ genere. Naʒ foꝛtitudo eſt in genere ṽtutis: timi
ditas ꝛ audacia in genere vitij. ğ foꝛtitudo nõ ẽ mediũ
16ᵐ inter ea: ꝛ ſilr̃ põt obijci de alijs virtutib⁹. ¶ P̃. in q̃ti/
tatibus ſicut extrema ſunt indiuiſibilia: ita ꝛ mediũ. nã
punctũ eſt ꝛ mediũ ꝛ terminus linee. Si ğ virtus conſi
ſtit in medio: cõſiſtit in idiuiſibili. Et hoc etiã videt̃ per
hoc qꝺ phs dicit in 2° ethi. φ difficile eſt eſſe virtuoſũ:
ſicut difficile eſt attingere ſignũ vel inuenire centrũ in
circulo. Si ğ virtus in indiuiſibili cõſiſtit. videt̃ φ vir/
17ᵐ tus nõ augeat̃ ꝛ minuat̃: qꝺ eſt manifeſte falſum. ¶ P̃.
in idiuiſibili nõ eſt aliq̃ diuerſitas. Si ğ virtus ſit ĩ me/
dio ſicut in quodã idiuiſibili: videt̃ φ in ṽtute nõ ſit ali
qua diuerſitas: ita φ id qꝺ eſt virtuoſũ vni ſit ṽtuoſũ
alteri: qꝺ eſt manifeſte falſum. nã aliq̃s laudat̃ in vno q
18ᵐ vituperat̃ in altero. ¶ P̃. q̃cq̃d vel ad modicũ elongat̃
ab ĩdiuiſibili puta a centro: eſt extra idiuiſibile ꝛ extra
centrũ. Si igit̃ ṽtus ſit in medio ſicut in quodã indiuiſi
bili: videt̃ φ qꝺcũq; vel ad modicũ declinet ab eo qꝺ ẽ
rectũ fieri: ſit extra ṽtutẽ. Et ſic rariſſime hõ operat̃ fm ṽtutẽ. Nõ ğ ṽtus eſt ĩ medio.

Contra. **Sed contra.** eſt φ oĩs ṽtus vel eſt moralis: vel
itellectualis: vel theologica. ṽtus aũt moralis eſt in me/
dio. Naʒ virtus moralis fm phm in 2° eth. eſt habitus
electiuus ĩ medietate cõſiſtens. ṽtus ẽt ĩtellectualis vi/
det̃ eẽ in medio ꝓpter id qꝺ aplŝ dicit Ro. 12. Nõ plus
ſapere q̃ opʒ ſa. ſed ſa. ad ſo. Silr̃ ẽt ṽtus theologica vi/
det̃ eſſe in medio. Nã fides incedit media iter duas he
reſes: vt dicit Boe. in lib° de duabus naturis. Spes ẽt ẽ
media iter ꝓſumptionẽ ꝛ deſperationẽ. ğ oĩs vt⁹ ẽ ĩ me°.

Reſpondeo dicẽ: φ ṽtutes morales ꝛ ĩtellectua Rñ°
les ſunt in medio ſʒ alr̃ ꝛ aliter. vir 3dẽʒ p°
tutes aũt theologice nõ ſunt in medio niſi foꝛte per acci 2ᵉ. q. 64
dens. Ad cui⁹ euidentiã ſciendũ eſt φ cuiuſlʒ hñtis re/ ar. 0. Et
gulã ꝛ mẽſurã bonũ conſiſtit in hoc qꝺ eſt adequari ſue 4° ſcrip.
regule vel mẽſure. vñ dicimus illud bonum eẽ qꝺ neq; di. 23. q.
plus neq; mĩn⁹ hʒ q̃ dʒ hẽre. Cõſiderãdũ aũt eſt φ mã p°. ar. 3.
virtutũ moraliũ ſunt paſſiones ꝛ operatiões humane:
ſicut factibilia ſunt materia artis. Sic̃ igit̃ bonũ in his
que fiunt per artem ꝯſiſtit in hoc φ artificiata accipiãt
menſurã fʒ φ exigit ars que eſt regula artificiatoꝝ: ita
bonũ in paſſionib⁹ ꝛ operationib⁹ humanis eſt φ attin/
gatur modus rõnis qui eſt mẽſura ꝛ regula oĩũ paſſio/
nũ ꝛ operationũ humanarũ nã cũ hõ ſit homo per h φ
rõnẽ hʒ: opʒ φ bonũ hoĩs ſit fm rõnẽ eẽ. Qꝛ aũt in paſ/
ſionibus ꝛ oꝑationib⁹ humanis aliquis excedat modũ
rõnis vel deficiat ab eo eſt maluʒ. Cũ igitur bonũ hoĩs
ſit virtus humana: cõſequens eſt φ virtus moralis con
ſiſtat in medio iter ſuperabundantiã ꝛ defectuʒ: vt ſuꝑ/
abundantia ꝛ defectus ꝛ mediũ accipiant̃ fm reſpcm̃
ad regulã rõnis. virtutũ. n. intellectualiũ que ſunt in
ipſa rõne: quedã ſunt practice vt prudentia ꝛ ars: q̃dã
ſpeculatiue: vt ſapientia ſcientia ꝛ intellectus. Et practi
carũ quidẽ virtutũ materia ſunt paſſiones ꝛ operatio/
nes humane: vel ipſa artificialia. materia aũt virtutum
ſpeculatiuaꝝ ſunt res ipſe nccĩe. Aliter autẽ ſe hʒ rõ ad
vtraq;. Nã ad ea circa q̃ rõ opat̃ ſe hʒ rõ vt regula ꝛ mẽ/
ſura: ſic̃ iã dcm̃ ẽ. Ad ea ṽo q̃ ſpeclat̃: ſe hʒ rõ ſic̃ mẽſura/
tũ ꝛ regulatũ ad regulã ꝛ mẽſurã. Bonũ. n. itellectus no
ſtri eſt verũ qꝺ quidẽ ſeq̃tur itellect⁹ noſter quãdo ade/
quatur rei. Sicut igit̃ ṽtutes morales cõſiſtunt in me°
determinato per rõnẽ: ita ad prudẽtiã que ẽ ṽtus itelle/
ctualis practica circa moralia ꝑtinet idẽ mediũ: in q̃tũ
ponit ipm circa actiones ꝛ paſſiones. Et h pʒ per diffini
tionẽ ṽtutis moralis: que vt in 2° eth. dr̃: eſt habitus ele
ctiuus in medietate cõſiſtẽs vt ſapiẽs determinabit. Idẽ
ğ eſt mediũ prudẽtie ꝛ ṽtutis moralis: ſʒ prudẽtie eſt ſi/
cut imprimens: ṽtutis moralis ſicut impreſſi: ſicut eadẽ ẽ re
ctitudo artis vt rectificantis: ꝛ artificiati vt rectificati.
In ṽtutib⁹ aũt itellectualib⁹ ſpeculatiuis medium erit
ipm verũ: qꝺ ꝯſiderat̃ in eo fm φ attingit ſuã mẽſurã.
Qꝺ qdẽ nõ eſt mediũ iter aliquã ꝯrietatẽ que ſit ex par
te rei. Cõtraria. n. inter que accipit̃ medium ṽtutis: non
ſunt ex parte menſure: ſʒ ex parte menſurati: fm φ exce
dit vel deficit a menſura: ſic̃ pʒ ex hoc qꝺ dcm̃ eſt de vir
tutib⁹ moralib⁹: opʒ igit̃ ꝯtraria iter que eſt hoc mediũ
virtutũ itellectualiũ accipere ex ꝑte ipſius itellectus.
Cõtraria aũt itellectus ſunt oppoſita fm affirmationẽ
ꝛ negationẽ: vt pʒ in 2° perihermenias. Inter affirmationes
ğ ꝛ negatiões oppoſitas accipit̃ mediũ ṽtutũ itellcũaliũ
ſpeculatiuaꝝ qꝺ eſt veꝝ: vt puta: qꝛ veꝝ ẽ cũ dr̃ eẽ qꝺ ẽ:
ꝛ nõ eẽ qꝺ nõ eſt. Fm ãt fʒ exceſſũ erit cũ dr̃ eẽ qꝺ nõ ẽ:
fʒ defectũ ṽo cũ dr̃ nõ eẽ qꝺ ẽ. Si igit̃ ĩ itellcũ nõ eẽt ali
qua ꝓpria ꝯrietas ꝑter ꝯrietatẽ reꝝ: non eſſet accipe in
virtutibus itellectualibus mediũ ꝛ extrema. Manife/
ſtum eſt autẽ φ in voluntate non eſt accipere aliquam
contrarietatem propriam: ſed ſolum ſecundum oꝛdinẽ

ad res volitas contrarias: qr intellectus cognoscit aliqd fʒ ꝙ est in ip̃o: volūtas autē mouet ad rē fʒ ꝙ ī se ē. vnde si aliqua virtus sit in voluntate fm cōparationē ad ei⁹ mēsurā ꝛ regulā: talis virtus nō ↄsistet in medio. non enim est accipere extrema ex parte mensure: sed ex parte mensurati tm̃: prout excedit vel diminuit a mensura. Vtutes aūt theologice ordinant ad suā mām vel obiectū qd est de⁹ mediante volūtate. Et qd de charitate ꝛ spe mīifestū est. hoc circa fidē silr dr̃. nā lʒ fides sit in ītellcū: est tm̃ in eo fm ꝙ īperat a voluntate. Nullus enī credit nisi volēs. vn̄ cū de⁹ sit regula ꝛ mēsura voluntatis humane: manifestū est ꝙ vtutes theologice nō sunt in medio per se loquēdo: ꝛ si ↄtingat qn̄qȝ aliquā earum esse in medio per accn̄s: vt postea exponetur.

Ad p̃ᵐ **Ad primum** ḡ dõm ꝙ vltimū potētie dicit in qd vltimo potētia extendit. Et h̃ est difficillimū: qr difficillimū est inuenire mediū: facile āt est diuertere ab eo. Et ex h̃ ipso vtus est vltimū po-

2ᵐ tentie: qd est in medio. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ bonū hʒ rōnem vltimi per ↄparationē ad motū appetit⁹. nō aūt per cōparationē ad mām in qua aliqd bonū ↄstituit: qd oʒ eē in medio mãe: vt neqȝ excedat neqȝ excedatur a debita

3ᵐ regula ꝛ mensura. ¶ Ad 3ᵐ dõm: ꝙ virtus q̃tuʒ ad formā quā a sua mēsura sortitur hʒ rōnē extremi. Et vt sic opponit malo: vt formatū īformi: ꝛ cōmēsuratū īcōmēsurato. Sed fm mām in qua talis mēsura imprimit: sic

4ᵐ virtus est in medio. ¶ Ad 4ᵐ dõm: ꝙ rō illa accipit supremū ꝛ mediū fm ordinē potētiarū aīe: non fm mām

5ᵐ in qua ponit modus vtutis q̃ sit mediū qddaʒ. ¶ Ad 5ᵐ dõm: ꝙ in virtutib⁹ theologicis nō est mediū vt dictuʒ est. Sed in vtutib⁹ ītellectualib⁹ est mediū nō īter contrarietatē rerū put sunt in ītellcū: sʒ inter ↄrietatē affirmatiōis ꝛ negationis: vt dictū est. In vtutib⁹ aūt moralibus oīb⁹ cōe īuenit ꝙ sunt in medio. Et hoc ipsum ꝙ quedā attingūt ad maximū: pertinet in eis ad rōnē medij: in q̃tuʒ maximū attingunt fm regulā rōnis. Sicut fortis attingit maxima picula fʒ rōnē. s. qn̄ debʒ vt debet ꝛ ppter qd debet. Supfluū aūt ꝛ diminutū accipit nō fm q̃titatē rei sʒ per ↄparationē ad regulā rōnis: vtputa superfluū eēt si qn̄ nō debet vel ppter qd nō debet periculis se ingereret: diminutū aūt si se nō īgereret qn̄

6ᵐ ꝛ q̃liter deberet. ¶ Ad 6ᵐ dõm: ꝙ virginitas ꝛ paupertas licʒ sint in extremo rei: sunt tm̃ ī medio rōnis: qr virgo abstinet a venereis oībus ppter qd debʒ ꝛ fm ꝙ dʒ: qr ppter deū ꝛ delectabilr. Si aūt abstineret ppter qd nō deberet: vtpote: qr eēt ei odiosuʒ fm se: vel filios generare: vel mulierē hēre esset vitiū īsensibilitatis. Sed abstinere oīo a venereis ppter debitū finē ē virtuosuʒ. Qr ēt qui abstinēt ab hōȳ vt se exercitijs bellicis dent ad vtilitatē rei publice fʒ politicā virtutē laudant. ¶ Ad

7ᵐ 7ᵐ dõm: ꝙ media illa que Boe. ponit sunt media rei. Et iō nō cōueniūt medio vtutis qd est fʒ rōnē: nisi forte in iusticia in qua est silr mediū rei ꝛ mediū rōnis: cui cōpetit mediū rōnis arithmetricū ī cōmutatiōib⁹: ꝛ mediuʒ

8ᵐ geometricū in distributionib⁹: vt pʒ in 2° eth. ¶ Ad 8ᵐ dõm: ꝙ mediū cōpetit virtuti nō inq̃tū mediū: sʒ ī q̃tū mediū rōnis: qr virtus est bonū hoīs qd est fm rōnē eē. vn̄ nō opʒ qd plus hʒ de rōne medij magis pertineat ad

9ᵐ virtutē: sʒ qd est mediū rōnis. ¶ Ad 9ᵐ dõʒ: ꝙ passiōes ꝛ opationes aīe sunt īdiuisibiles per se: sʒ diuisibiles p accn̄s inq̃tuʒ est in eis īuenire magis ꝛ minus fʒ diuersas circūstātias. Et sic virtus in eis mediū tenet. ¶ Ad

10ᵐ 10ᵐ dõm: ꝙ in voluptatib⁹ est melius fieri q̃ factū esse: vt per meli⁹ non ītelligat opatio boni honesti qd ptinet ad virtutē: sʒ boni delectabilis: qd ptinet ad voluptatē.

voluptas. n. est in fieri. Quoꝝ aūt eē est ī fieri: qn̄ facta sunt: nō sunt. vn̄ bonū voluptatis magis cōsistit in fieri q̃ in factū eē. ¶ Ad 11ᵐ dõm: ꝙ nō qdcūqȝ mediū cōpe- 11ᵐ
tit virtuti: sʒ mediū rōnis. Qd qdē mediū nō ↄtingit inuenire in vitijs: qr fm ppriā rōnē nō opʒ ꝙ in vitijs sit
virtus. ¶ Ad 12ᵐ dõm: ꝙ iusticia nō attingit mediū in 12ᵐ
reb⁹ exteriorib⁹ in qbus hō plus sibi accipit ex iordinatione voluntatis. vn̄ vitiosum est. Sed ꝙ de suis rebus aliqd ab eo auferat hoc pter bonitatē ei⁹ est. vn̄ inordinationē vitiosaʒ in ipso nō iportat. Sʒ passiones aīe circa quas sunt alie vtutes in nobis sūt. vn̄ ꝛ eaꝝ superfluitas ꝛ diminutio in vitiū hoī cedit. Et iō alie vtutes morales sunt īter duo vitia. nō aūt iusticia. Que tm̃ mediuʒ
in ppria mā tenet: qd per se ptinet ad vtuteʒ. ¶ Ad 13ᵐ 13ᵐ
dõm: ꝙ mediū vtutis est mediū rōnis: ꝛ nō mediuʒ rei. Et iō nō opʒ ꝙ equalr distet ab vtroqȝ extremo: sʒ fʒ ꝙ rō hʒ. vn̄ in qb⁹ bonū rōnis pcipue ↄsistit in refrenādo passionē: vtus ppinquior est diminuto q̃ supfluo: sic pʒ in tēperātia ꝛ mansuetudine. In qbus aūt bonū est inducere ad id qd passio īpellit: vtus similior ē supfluo: vt pʒ
in fornicatione. ¶ Ad 14ᵐ dõm: ꝙ sicut dic̃ phs in 5° phy. 14ᵐ
mediū est in qd ↄtinue mutans pmuʒ mutat: in qd neqȝ mutat vltimū. vn̄ solū in motu cōtinuo reqrit ꝙ de extremo ad extremū nō trāsca r nisi per mediū. Mot⁹ aūt qui est de vitio in vitiū nō est mot⁹ ↄtinuus: sic nec motus volūtatis: aut ītellcūs fm ꝙ fert in diuersa. vn̄ non
opʒ ꝙ de vitio in vitiū trāseat per vtutē. ¶ Ad 15ᵐ dõʒ: 15ᵐ
ꝙ virt⁹ ꝛ si sit mediū q̃tuʒ ad mām in q̃ īuenit mediuʒ: tm̃ fm formā suā put collocatur in genere boni est extre
mū: vt phs dicit in 2° ethi. ¶ Ad 16ᵐ dõm: ꝙ lʒ mediuʒ 16ᵐ
in quo ↄsistit vtus sit quodāmō īdiuisibile: tm̃ vtus intēdi ꝛ remitti pōt fm ꝙ hō magis vel minus disponit ad attingenduʒ indiuisibile: sicut ꝛ arcus minus vel magis
extendit ad percutiendū signū indiuisibile. ¶ Ad 17ᵐ 17ᵐ
dõm: ꝙ mediū virtutis nō est mediū rei sed rōnis: vt dictū est. Et h̃ quidē mediuʒ consistit in proportione siue mēsuratione rerū ꝛ passionuʒ ad hoiem. Que quidē cōmensuratio diuersificat fm diuersos hoies: qr aliquid est multū vni qd est parū alteri. Et iō nō eodē mō sumi-
tur virtuosuʒ in oībus hoībus. ¶ Ad 18ᵐ dõʒ: ꝙ cū me- 18ᵐ
diuʒ virtutis sit mediū rōnis: accipienda est indiuisibilitas huius medij fm rōnē. Accipit autē īdiuisibile fm rōnem qd imperceptibilem distantiā hʒ: ꝛ qd errorē facere nō pōt: sicut totū corpus terre accipit loco puncti īdiuisibilis per comparationē ad totū celū. Et ideo medium virtutis aliquā latitudinem habet.

Quod vero in ↄtrariuʒ obijcit cōcedendū est q̃tum ad virtutē moralem ꝛ intellectualeʒ: Ad arᵐ in ↄtrariuʒ
sʒ nō q̃tū ad theologicā. Accidit. n. fidei ꝙ sit in medio duarū heresuʒ: ꝛ nō est per se inq̃tū est virtus. Et sic dicendū est de spe: ꝙ est īter duo extrema nō fm ꝙ cōparat ad suū obm: sʒ fm dispōnē subti ad sperandū supna.

De charitate

Et hʒ articulos. 13. p°. n. querit vtrū charitas sit aliqd creatum in aīa: vel sit ipse spūs scūs. 2° vtrū charitas sit virtus. 3° vtrū charitas sit forma virtutū. 4° vtrū charitas sit vna virtus. 5° vtꝝ charitas sit virtus specialis. 6° vtꝝ charitas possit esse cum peccato mortali. 7° vtruʒ obiectuʒ diligibile ex charitate sit rōnalis natura. 8° vtruʒ diligere inimicos sit de perfectione consilij. 9° vtrū ordo aliquis sit in charitate. 10° vtruʒ sit possibile charitatem esse per peccata in hac vita. 11° vtruʒ omnes teneantur ad perfectam charitatem. 12° vtrum charitas semel habita possit amitti. 13° vtrum per vnū actū peccati mortalis charitas amittatur. Q̃ō vnica.

Uestio est de charitate. Et p̊ q̄rit̄ vtrꝫ charitas sit aliqd crea
p^m tum in aia: vel sit ipse spūs.s. Et videt̄ ꝙ
charitas nō sit aliqd creatū in aia. Sicut
eni dicit Aug. sic̄ aia est vita corporis: ita
de⁹ est vita aie. Sed aia est vita corporis
sine medio. ḡ ⁊ deus est vita aie sine me-
dio. Cuꝫ igit̄ vita aie sit ex hoc ꝙ est in charitate: q2 qui
nō diligit manet in morte: vt dr̄ p̊ Joā. 2°. ḡ homo nō est
in charitate per aliqd qȯ sit mediū iter deuꝫ ⁊ hoiem: sꝫ
per ip̄m deuꝫ. Charitas ḡ non est aliqȯ creatū in aia: sed
ipse de⁹. ℂ Sꝫ dicebat̄: ꝙ silitudo illa attendit̄ q̄ꝫtū ad
hoc ꝙ aia est vita corporis hoīs vt motor. nō q̄ꝫtuꝫ ad h
2^m qȯ est vita corporis vt forma. ℂ Sed ꝯ. q̄ꝫto aliqȯ agēs
est virtuosius: tanto minorē dispositionē requirit in pa-
tiente. Ignis eni magnus sufficiēs est per ligna min⁹ de-
siccata cōburere. Sed de⁹ est agens ifinite ṽtutis. ḡ si ē
vita aie sicut mouēs ipsaꝫ ad diligendū: videt̄ ꝙ nō req
3^m rat̄ aliq̄ dispositio creata ex pte ipsi⁹ aie. ℂ P̄. iter ea q̄
sunt idē nō cadit mediū. Sed aia diligēs deū est idē cuꝫ
deo: q2 vt dr̄ p° ad Cor. 6°. qui adheret deo vnus spūs ē.
ḡ non cadit aliq̄ charitas creata media iter aiam diligē
4^m tem ⁊ deū dilectū. ℂ P̄. dilectio qua diligimus p̄ximū
charitas est. Sed dilectio qua diligimus deū ipse deus
est. Dicit. n. Aug. in. 8. de trini. Qui p̄ximū diligit conse-
quens est vt ipsaꝫ dilectionē diligat. Deus autē dilectio
est. Cōsequēs ḡ est vt p̄cipue deuꝫ diligat. ḡ charitas nō
est aliqd creatū: sꝫ ipse de⁹. ℂ Sed dicebat̄: ꝙ deus ē di
5^m lectio qua diligimus p̄ximū cāl'r. ℂ Sꝫ ꝯ. Aug. in eodē
dicit qȯ cū testimonio ṽboꝝ Joānis apte declarat ipsaꝫ
supernam dilectionē qua diligimus inuicē: nō solum ex
deo esse: sꝫ etiā deuꝫ esse. nō soluꝫ ergo cāl'r sꝫ eēntial'r di
6 lectio de⁹ est. ℂ P̄. Aug. dicit in 15° de tri. Nō dicturi su
mus charitatē nō p̄pterea esse dictā deum ꝙ ipsa chari-
tas sit ipsa suba que dei digna sit noīe: sꝫ ꝙ donū sit dei:
sicut dcm̄ est de eo. Tu es patiētia mea: q2 ab ipso nobis
est. Nō aūt sic dcm̄ est. Domine tu charitas mea. Sꝫ ita
dcm̄ est. Deus charitas est: sic̄ dcm̄ est. Deus spūs est. vi-
det̄ ḡ ꝙ deus dicat̄ charitas nō solū cāl'r: sꝫ essentialiter.
7^m ℂ P̄. cognito effectu dei nō p̄pter hoc ipse de⁹ cognosci
tur. Sed per cognitionē dilectionis superne. ipse de⁹ co
gnoscit̄. Dicit. n. Augu. 8. de tri. magis ḡs nouit dilectio-
nē qua diligit q̄ꝫ fratrē quē diligit. Ecce iaꝫ pōt notiorē
deū hēre q̄ꝫ fratrē. Amplectere dilectionē: ⁊ dilectione
amplectere deū. Nō igit̄ de⁹ dr̄ dilectio superna soluꝫ p̄
cāꝫ. ℂ Sed dicebat̄: ꝙ in superna dilectiōe cognita co-
8^m gnoscit̄ de⁹ sicut in sua similitudine. ℂ Sꝫ ꝯ. homo s̄m
ipsam subam aie factus est ad ymaginē ⁊ silitudinē dei.
Sed silitudo ista obscurat̄ per pctm̄. Ad h igit̄ ꝙ deus
possit in aia sic̄ in sua silitudine cognosci: requirit̄ soluꝫ
ꝙ pctm̄ tollat̄: ⁊ nō ꝙ aliqd creatū aie supaddat̄. ℂ P̄.
9^m omne qȯ est in aia vel est potētia vel passio vel habitus:
vt dr̄ in 2° ethi. Sed charitas nō est potētia aie: q2 esset
nālis: nec est passio: q2 nō est in potētia sensitiua in q̄ sūt
oēs passiones: nec est habit⁹: q2 habit⁹ est difficile mobi
lis: charitas de facili amittit̄: q2 per vnuꝫ actū pcti mor-
talis. ḡ charitas nō est aliqd creatū in aia. ℂ P̄. nullum
10^m creatū hꝫ ṽtutē ifinitā. Sꝫ charitas hꝫ ṽtutē infinitā: q2
ꝯiungit ifinite distātia. s. aiaꝫ deo: ⁊ meret̄ bonū ifinitū.
ḡ charitas nō est aliqd creatuꝫ in aia. ℂ P̄. oīs creatura
11^m vanitas est: vt pꝫ Eccl. p̊. vanitas aūt nō cōiungit verita
ti. Cū ḡ charitas ꝯiungat nos p̄me veritati: videt̄ ꝙ cha
ritas nō sit creatura. ℂ P̄. omne creatū est nā q̄dā cum
12^m sit in aliquo. io. generū. Si igit̄ charitas est aliqd creatū
in aia: videt̄ ꝙ sit nā q̄dā. Cū igit̄ charitate mereamur
si charitas est aliqd creatū: sequet̄ ꝙ natura sit p̄n^m me-
rendi: qȯ est erroneum s̄m sniam Pelagy. ℂ P̄. hō s̄m 13^m
esse gr̄e est p̄pinquior deo q̄ꝫ s̄m eē nāe. Sed deus crea
uit hoiem s̄m eē nature sine medio. ḡ nec in esse gr̄e vti-
tur me⁹. s. charitate creata. ℂ P̄. agens qȯ agit sine me⁹ 14^m
est p̄fectius q̄ꝫ agens qȯ agit cū medio. Sed de⁹ est p̄fe-
ctissimuꝫ agens. ḡ agit sine medio. non ḡ iustificat aiam
mediāte aliquo creato. ℂ P̄. creatura rōnalis est nobi- 15^m
lior aliys creaturis. Sed alie creature consequunt̄ suuꝫ
finesꝫ absq3 aliquo alio superaddito. Multo magis igit̄
creatura rōnalis mouet̄ a deo ad suuꝫ finē absq3 aliquo
creato eis supaddito. ℂ Sꝫ dicebat̄: ꝙ creatura rōnalis
nō est p̄portionata ad suū finē per sua nālia. ⁊ iō indiget
aliquo supaddito. ℂ Sꝫ ꝯ. finis hoīs est bonū ifinituꝫ. 16^m
Sed nullū creatū est p̄portionatū bono ifinito. ḡ id per
qȯ hō ordinat̄ in suū finē nō est bonū creatū. ḡ charitas
nō est aliqd creatū in aia. ℂ P̄. sicut de⁹ est lumē p̄muꝫ: 17^m
ita est ⁊ bonū sūmū. Sed lumen qȯ deus est presens est
aie: q2 de eo dr̄. In lumine tuo vide. lu. ḡ ⁊ bonuꝫ sūmū:
qȯ deus est: p̄ns est aie. Sed bonuꝫ est quo aliqd diligi-
mus. ḡ id quo diligimus est de⁹. ℂ Sed dicebat̄ ꝙ bo-
nū qȯ de⁹ est: est p̄ns aie nō formal'r sꝫ effectiue. ℂ Sed 18^m
ꝯ. de⁹ est pura forma. ḡ formal'r adest his quibus adest.
ℂ P̄. nihil diligit̄ nisi cognitū: vt dicit Aug. io. de trini. 19^m
ḡ s̄m hoc aliqd est diligibile s̄m ꝙ est cognoscibile. Sꝫ
de⁹ est per seipꝫ cognoscibilis sicut p̄mū p̄ncipiū cogno-
scendi. ḡ est per seip̄m diligibilis. nō ḡ per aliquā chari-
tatē creataꝫ. ℂ P̄. vnūqȯq3 s̄m hoc est diligibile s̄m ꝙ 20^m
est bonū. Sed de⁹ est ifinitū bonū. ḡ est in ifinitū diligi-
bilis. Sꝫ nullus amor creatus est ifinitus. ḡ cū aliq̄ qui
sunt in charitate diligant euꝫ s̄m ꝙ diligibilis est: vide
tur ꝙ dilectio qua diligimus deū nō sit aliqd creatum.
ℂ P̄. de⁹ diligit oīa que sunt: vt dr̄ sap. 11°. Sꝫ nō diligit 21^m
creaturas irrōnales per aliqd eis supadditū. ḡ nec crea-
turas rōales. Et ita videt̄ ꝙ charitas ⁊ gr̄a p̄p q̄s hoīes
diliguntur a deo nō sint aliquid creatū superadditū aie
nostre. ℂ P̄. si charitas sit aliquid creatū opꝫ ꝙ sit acci 22^m
dens. Sed charitas nō est accidēs: q2 nullū accn̄s est di
gnius suo subiecto. charitas aūt est dignior q̄ꝫ nā. ḡ cha-
ritas nō est aliquid creatū in aia. ℂ P̄. sicut Bernar. di 23^m
cit eadē lege diligimus deū ⁊ p̄ximū qua pr̄ ⁊ fili⁹ se di-
ligunt. Sꝫ pr̄ ⁊ filius se diligunt dilectiōe icreata. ḡ nos
diligimus deuꝫ dilectione increata. ℂ P̄. illud qȯ susci 24^m
tat a morte est infinite virtutis. Sed charitas suscitat a
morte. Dicitur eniꝫ Jo. 4°. Nos scimus quoniā transla
ti sumus de mor. ad vi. q. d. f. ergo charitas est virtutis i-
finite. ergo non est aliquid creatum.

Sed cōtra. Omne qȯ recipit̄ in aliquo recipitur in eo per moduꝫ recipientis. Si ergo charitas recipit̄ in nobis a deo: opꝫ ꝙ recipiatur a nobis finite s̄m modū nostrū. Omne aūt finitū est creatum. ḡ charitas est aliquid creatum in nobis. Contra.

Respōdeo dōm: ꝙ quidā posuerunt ꝙ charitas in nobis qua diligimus deū ⁊ p̄ximū nō sit aliō q̄ꝫ spūs. s. vt pꝫ per magr̄m in. 17. di. p̄mi sniaꝝ. Et vt hui⁹ opionis itellc̄s pleni⁹ habeat̄: sciēdū est ꝙ actū dilectiōis quo deū ⁊ p̄ximū diligim⁹ magr̄ posuit qȯdā creatū in nobis: sic̄ ⁊ act⁹ ceterarū ṽtutuꝫ. Sed ponebat drīaꝫ iter act⁹ charitatis ⁊ act⁹ aliarū ṽtutū: ꝙ spūs. s. ad act⁹ aliarū ṽtutū mouet aiaꝫ mediātib⁹ q̄busdā habitib⁹ qui ṽtutes dn̄r. Sꝫ ad actū dilectiōis mouet volūtatē īmediate p̄ seipꝫ absq3 aliq̄ habitu: vt pꝫ in. 17. di. p̊. ii. Et ad h ponēdū mouet ip̄m excellētia charitatis: ⁊ ṽba Aug. i obyciēdo iducta: ⁊ q̄dā silia. Ridiculuꝫ āt fuisset dr̄e ꝙ ip̄e act⁹ dilectiōis quē exprimur dū diligim⁹ deū ⁊

Rn̄: Op̄. magistri sententiaꝝ

˙Repro- proximū sit ipse spūs.s. Sed hec opīo oīno stare nō pōt.
batio.i. Sicut.n.nālcs actiōes ꝛ motus a quodā pn° itrīseco ꝓ-
cedunt:qd̄ est natura:ita ꝛ actiones voluntarie opꝫ ꝙ a
pncipio intrinseco ꝓcedant.nam sicut inclinatio nālis
in reb⁹ naturalibus appetitus naturalis noiaꝛ:ita in ra-
tionalibus inclinatio apprehēsionē itellcūs sequēs act⁹
volūtatis est.possibile aūt est ꝙ res nālis ab aliquo ex-
teriori agente ad aliqd moueaꝛ:nō a pn° itrinseco. puta
cum lapis ꝓijcitur sursum. Sꝫ ꝙ talis motus vel actio
nō a pncipio itrinseco ꝓcedens nālis sit:hoc oino est im
possibile:qꝛ in se ꝯdictionē implicat. vnde cū ꝯtradicto
ria eē siīl nō subsit dīne potentie:nec hoc a deo fieri pōt:
vt motus lapidis sursuꝫ qui non est a pn° itrinseco sit ei
naturalis.pōt quidē lapidi dare vtutē ex qua sic ex pnci
pio extrinseco sursum naturalr moueaꝛ:non aūt vt mo-
tus iste sit ei naturalis:nisi ei alia natura detur. Et simi-
liter nō pōt hoc diuinitus fieri:vt aliqs motus hoīs vel
iterior vel exterior qui sit a pncipio extrinseco sit volū-
tarius. vñ oēs actus voluntatis reducunꝛ sicut in pmaꝫ
radicē in id qd̄ homo nāliter vult qd̄ est vltimus finis.
Que.n.sunt ad finē ꝓpter finē volumus. Actus igiꝛ qui
excedit totā facultatē nāe humane nō pōt eē homini vo
luntarius:nisi supaddaꝛ nature humane aliqd intrinse-
cū voluntatē ꝑficiens:vt talis actus a pncipio itrinseco
ꝓueniat. Si igiꝛ actus charitatis in hoīe non ex aliquo
habitu iteriori ꝓcedat nāli potētie supaddito:sꝫ ex mo-
tione spūs.s.sequeꝛ alterū duoꝝ. vel ꝙ actus charitatis
nō sit volūtarius:qd̄ est ipossibile:qꝛ hoc ipm diligere ē
qddā velle. Aut ꝙ non excedat facultatē nature:ꝛ hoc ē
˙Repro- hereticuꝫ. Hoc igiꝛ remoto sequeꝛ pmo quidē ꝙ actus
batio.z. charitatis sit actus voluntatis. z° dato ꝙ actus volunta
tis possit esse totalr ab extrinseco:sicut actus manus vl
pedis:sequeꝛ etiā si actus charitatis est soluꝫ a pncipio
exteriori mouente:ꝙ nō sit meritorius. Omne.n.agens
qd̄ nō agit ſm formā ꝓpriā:sꝫ solū ſm ꝙ est motū ab al
tero est agens instrāliter tm̄:sicut securis agit prout est
mota ab artifice. Sic igiꝛ si aīa nō agit actū charitatis
per aliquā formā ꝓpriā:sꝫ solū ſm ꝙ ē mota ab exterio-
ri agēte.s.spū scō:sequeꝛ ꝙ ad hunc actū se hēat sic istru
mentū tm̄.nō ḡ in hoīe erit hunc actū agere vel nō age-
re:ꝛ ita nō poterit esse meritorius. hec.n.solū meritoria
sunt:que in nobis aliquo mō sunt:ꝛ sic totalr tolliꝛ meri
tū humanū:cū dilectio sit radix merēdi. 3° icōueniēs
est:qꝛ sequereꝛ ꝙ homo qui est in charitate:ad actū cha
ritatis non sit promptus:neqꝫ ipm delectabilr agat. Ex
hoc.n.actus virtutū sūt nobis delectabiles.ꝙ ſm habi-
tus cōformamur ad illos:ꝛ inclinamur in illos per mo-
dū iclinatiōis nālis:ꝛ tm̄ actus charitatis est maxie de-
lectabilis ꝛ maxime promptus existēti in charitate:ꝛ ꝑ
eundem oīa que agimus vel patimur delectabilia red-
Op. va. duntur. ¶ Relinquiꝛ igitur ꝙ oporteat esse quendam
Idē ꝫ p° habituꝫ charitatis in nobis creatū qui sit formale pnci
scrip.di. piuꝫ actus dilectionis. Nec tm̄ per hoc excludiꝛ qn spūs
i7.q.p°. .s.qui est charitas icreata sit in hoīe charitatē creatā ha
ar.p°. Et bente:mouens aīam ad actū dilectiōis:sicut de⁹ mouet
z° z°. q. oīa ad suas actiōes:ad quas tm̄ iclinantur ex ꝓprijs for-
z3.ar.z. mis. Et inde est ꝙ oīa disponit suauiter:qꝛ oīb⁹ dat for-
mas ꝛ virtutes iclinātes in id ad qd̄ ipse mouet:vt in il-
lud tendant non coacte:sed quasi sponte.

Ad p^m **Ad primum** ḡ dōm:ꝙ de⁹ est vita aīe per mo
dū mouētis:ꝛ nō ꝑ modū forma-
z^m lis pncipij. ¶ Ad z^m dōm:ꝙ lꝫ ad efficaciā mouētis pti-
neat vt dispositionē nō preexigat in subo:tm̄ efficaciam
ei⁹ demōstrat si dispositionē fortē imprimat in passo vl
moto. Fortis.n.ignis nō soluꝫ formā subalem:sꝫ ꝛ fortē
dispōnē iducit. vñ fortius est agēs qd̄ sic ad agendū mo-
uet ꝙ etiā formā iprimit per quā agat:qꝫ id mouens qd̄
sic mouet ad agendū:vt tm̄ nullā iprimat formā: vñ cuꝫ
spūs.s.sit vtuosissimū mouēs:sic mouet ad diligendū ꝙ
ēt habitū charitatis iducit. ¶ Ad 3^m dōm ꝙ cuꝫ dr̄:qui 3°
adheret deo vn⁹ spūs ē:nō designaꝛ vnitas subē:sꝫ vni-
tas affect⁹ que est iter amantē ꝛ amatū. Qua qdē vniōe
habit⁹ charitatis magis se hꝫ vt pn^m amatiōis:qꝫ vt me-
diū iter amātē ꝛ amatū.nā act⁹ dilectiōis imediate trā-
sit in deū:vt in amatū:nō aūt imediate in habitū chari-
tatis. ¶ Ad 4^m dōꝫ:ꝙ lꝫ dilectio qua diligimus ꝓximū 4^m
sit de⁹:nō tm̄ excludiꝛ:qn pter hāc dilectionē icreatā sit
ēt in nobis dilectio creata qua formalr amamus:vt dēꝫ
est. ¶ Ad 5^m dōm:ꝙ de⁹ nō solū cālr dr̄ dilectio vel cha 5^m
ritas:sicut cāliter tm̄ dr̄ spes vel patiētia:sꝫ ēt essentialr.
nō tm̄ excludiꝛ quin pter illā dilectionē que eēntialr de⁹
est sit ēt in nobis dilectio creata. ¶ Et ꝑ h̄ etiaꝫ pꝫ solō 6^m
ad 6^m. ¶ Ad 7^m dōm:ꝙ auctoritas illa eandē difficulta 7^m
tē hꝫ siue ponaꝛ creat⁹ habitus charitatis in nobis:siue
nō. Cū.n.dicit Aug. ꝙ qui diligit ꝓximuꝫ magis cogno-
scit dilectionē qua diligit qꝫ ꝓximū quē diligit:itellige-
re videꝛ de ipso actu dilectiōis. Quem qdē actū nullus
ponit eē aliqd icreatū. vñ ex h̄ ꝯcludi nō pōt ꝙ ipa dile
ctio sic nota sit de⁹:sꝫ ꝙ in h̄ ꝙ ꝑcipim⁹ actū dilectionis
in nobis:sentimus in nobis ipsis quādaꝫ dei ꝑticipatio-
nē:qꝛ ipse de⁹ dilectio est:nō ꝙ sit ipse actus dilectionis
quā ꝑcipimus. ¶ Ad 8^m dōm:ꝙ creatura ſm ꝙ magis 8^m
ꝑficiꝛ:magis ad similitudinē dei accedit. vñ lꝫ quelibꝫ
creatura hēat quandaꝫ dei silitudinē in eo ꝙ est:ꝛ bona
est:creatura tm̄ rōnalis supaddit aliquā rōnē silitudinis
in eo ꝙ itellectualis est:ꝛ adhuc aliā in hoc ꝙ fcā est. Et
sic in actu charitatis expressius ꝑcipiꝛ deus sic in ꝓpin-
quiori silitudine. ¶ Ad 9^m dōm:ꝙ charitas habitus est 9^m
ꝛ difficile mobilis:qꝛ nō de facili qui hꝫ charitatē incli-
natur ad peccādum:licꝫ ex peccato charitas amittatur.
¶ Ad i0^m dōm:ꝙ charitas ꝯiungit bono ifinito:nō effe i0^m
ctiue sꝫ formalr. vñ vtus ifinita nō ꝯpetit charitati: sed
charitatis auctori. Cōpeteret aūt charitati virt⁹ ifinita:
si hō ad ifinitū bonū per charitatē ifinite ordinareꝛ: qd̄
pꝫ eē falsuꝫ. Modus.n.seqtur formā rei. ¶ Ad ii^m dōꝫ: ii^m
ꝙ creatura est vanitas inqꝫtuꝫ est ex nihilo.nō aūt inqꝫ-
tū est silitudo dei. Et ex hac parte est ꝙ charitas creata
vitati pme ꝯiungit. ¶ Ad iz^m dōm:ꝙ h̄ ad heresim pel iz^m
lagianā ꝑtinet ꝙ pncipia nālia hoīs sufficiāt ad meren-
dū vitā eternā.nō ē aūt h̄ hereticū ꝙ aliquo creato: qd̄
est nā quedā in aliquo pdicamēto mereamur. Manife
stū est.n.ꝙ actib⁹ meremur:ꝛ tm̄ act⁹ cū sint quedā crea-
ta in genere aliquo sunt:ꝛ nā quedā sunt. ¶ Ad i3^m dōꝫ i3^m
ꝙ deus esse naturale creauit sine medio efficiente: non
tamen sine medio formali. Nam vnicuiqꝫ dedit formā
per quam esset. Et similiter dat esse gratie per aliquam
formaꝫ superadditam. Et tamen non est oino simile:qꝛ
vt dicit Augu. super Io. qui creauit te sine te non iustifi-
cabit te sine te. In iustificatione ergo reqriꝛ aliqua ope-
ratio iustificati:ꝛ ideo requiriꝛ ꝙ sit ibi pncipiū actiuū
formale:quod non habet locuꝫ in creatione. ¶ Ad i4^m i4^m
dōm ꝙ agens per mediū est minus efficax in agendo si
vtatur medio ꝓpter suā necessitatem. Sic autē non vti
tur deus medio in agēdo:qꝛ nulli⁹ creature auxilio indi
get:sꝫ vtitur medijs agētib⁹ vt seruetꝛ ordo in reb⁹. Sꝫ
si loqmur de me° formali mani^m ē ꝙ qꝫto agēs ē ꝑfecti⁹
tāto magl formā iducit.nā agēs iperfectū nō iducit for-
mā sꝫ dispōnē tm̄ in tanto debiliorē quāto est debilius.
¶ Ad i5^m dōꝫ:ꝙ hō ꝛ alie rōnales creature ꝯseq pnt al- i5^m
tiorē finē qꝫ aⁱ creature:vñ lꝫ ad hūc finē ꝯseqndū ꝑlib⁹

indigeāt:nihilominus pfectiores sunt. Sicut homo est
melius dispositus qui potest cōseq pfectam sanitatē per
plures medicinas:ꝙ̄ ille qui nō potest sanari pfecte:ꝛ iō
16m non indiget nisi paucis medicinis. ¶ Ad 16m dōz:ꝙ per
charitatē creataz eleuatur anima supra posse nature:vt
perfectius ordinet̄ ad finē ꝙ̄ habeat facultas nature.sz
tamē nō sic ordinat̄ ad cōsequēdum deuz pfecte:sic ipse
pfecte se fruit̄. Et hoc cōtingit ex hoc ꝙ nihil creatuz sit
17m deo ꝑportionatū. ¶ Ad 17m dōm:ꝙ licz bonū qđ est de⁹
sit presens aie per seipm:tamē reqritur mediū formale
ad h ꝙ aīa pfecte ordinet̄ in ipm ex parte aie. nō aūt ex
18m parte ipsius dei. ¶ Ad 18m dōm:ꝙ deus est forma per se
subsistens.non aūt ita ꝙ formalr̄ alicui ꝯiungat̄. ¶ Ad
19m 19m dōm:ꝙ dato ꝙ de⁹ per seipm cognoscat̄ ab aīa: qꝛ h
aliam questionē hz:eodē modo per seipz diligitur: sicut
per seipz cognoscit̄:vt hoc qđ dico per se accipiat̄ ex pte
diligibilis.nō aūt ex parte diligētis.nō eni de⁹ ꝑpter ali
quid aliud diligitur ab aīa:sz ꝑpter seipm:ꝛ tamē aīa i/
diget aliquo formali ꝑncipio ad pfecte diligēduz deuz.
20m ¶ Ad 20m dōm:ꝙ deus nō pōt tm̄ diligi a nobis ꝙ̄tum
diligibilis est. vñ nō sequit̄ ꝙ amor charitatis qua dili
gimus deuz ifinitus sit.hoc.n.nō min⁹ sequeret̄ de actu
ꝙ̄ de habitu:ꝛ tñ nullus dicere pōt actū dilectionis quo
21m diligimus deuz esse aliqd icreatū. ¶ Ad 21m dōm ꝙ ha
bitus charitatis reqrit̄ in nobis inꝙ̄tuz diligimus deū:
qđ aliis creaturis nō cōuenit:licz omnes creature nō di
22m ligant̄ a deo. ¶ Ad 22m dōm:ꝙ nullū accñs est dignius
subiecto ꝙ̄tum ad modū eēndi:qꝛ suba est ens per se:ac
cidens vō ens in alio. Sed inꝙ̄tuz accñs est actus ꝛ for/
ma substātie:nihil ꝓhibet accidēs eē dignius suba. Sic
eniz ꝯparat̄ ad ipsaz vt actus ad potentiā:ꝛ perfectio ad
23m pfectibile:ꝛ sic est charitas dignior aīa. ¶ Ad 23m dōm:
ꝙ lz lex qua diligimus deum ꝛ ꝓximū sit icreata:tamē
id quo formalr̄ deum ꝛ ꝓximū diligimus:est aliqd crea
tuz.lex.n.increata est ꝑma mensura ꝛ regula nostre dile
24m ctionis. ¶ Ad 24m dōm:ꝙ charitas resuscitat spūaliter
mortuos formalr̄:sz nō effectiue. vñ nō opz ꝙ sit vtutis
ifinite:sic nec aīa Lazari q̄ formalr̄ Lazarum resuscita
uit inꝙ̄tū per vnionē ei⁹ ad corp⁹ Lazarus ē resuscitat⁹.

¶ Utrum charitas sit virtus.

SEcundo querit̄ vtꝝ charitas sit vtus.
Et videt̄ ꝙ non. Uirtus eniz
1m est circa difficile fz pħm in 6° ethi. Sz chari/
tas nō est circa difficile:ꝗnimo vt Aug. dic̄ in
li° de vb. dñi. Oia seua ꝛ imania:facilia ꝛ pro/
pe nulla facit amor.ꝗ charitas nō est vtus. ¶ Sed dice/
bat̄ ꝙ illud qđ est vtutis est difficile in ꝑncipio:sed faci/
2m le est in fine. ¶ Sed ꝯtra est.in ꝑncipio nonduz est vir/
tus. Si igit̄ solū in ꝑncipio sit difficile:vtus nō erit circa
3m difficile. ¶ P. difficultas in vtutib⁹ accidit ex ꝯrietate.
Inde.n.fit difficile temperātiā seruare ꝑpter ꝯrias ꝯcu
piscētias. Sed charitas est circa sūmū bonū:cui non est
aliqd ꝯriuz.ꝗ id qđ est charitatis nō est difficile:neqꝫ in
fine:neqꝫ in ꝑncipio. ¶ P. diligere vel amare qđdā vel/
4m le est. Sz apls dicit Ro.7. Uelle adiacet mihi.ꝗ dilige
re adiacet nobis.nō ꝗ ad hoc aliq̄ virtus charitatis req/
rit̄. ¶ P. in mente nostra nō est nisi itellcūs ꝛ appetit⁹.
5m Sz itellcūs eleuat̄ in deū per fidē:affect⁹ per spem. Nō
ꝗ opz ponere 3° virtutē charitatis ad eleuāduz mentem
in deū. ¶ Sed dicebat̄:ꝙ spes eleuat:sed non ꝯiungit.
vnde necessaria est charitas que ꝯiungat. ¶ Sed ꝯtra.
6m spes qꝛ non coniungit semꝑ distantis est. vnde illis qui
per beatitudinis fruitionē coniungunt̄ deo nō congruit
spes. Si ꝗ charitas cōiungit pari rōne nō competit illis
qui nonduz sunt cōiuncti.s.existētibus in via. Sed vtus
perficit nos in via.est eni dispositio perfecti ad optimū.
ergo charitas nō est vtus. ¶ P. gratia sufficiēter cōiun/ 7m
git nos deo.nō igit̄ reqritur vtus charitatis ad hoc ꝙ ꝑ
ipsam deo cōiungamur. ¶ P. charitas est quedā amici 8m
cia hoīs ad deū. Sed amicicia hoīs ad hoīem nō nume/
rat̄ a phis inter virtutes politicas.ꝗ nec charitas dei dz
numerari inter virtutes theologicas. ¶ P. nulla passio 9m
est virtus. Amor est passio.ꝗ nō est virtus. ¶ P. virtus 10m
est in medio fm pħm. Sed charitas nō est in medio:qꝛ
in amore dei non potest esse aliquid superfluū.ergo cha
ritas non est virtus. ¶ P. affectus est magis corruptus 11m
per peccatum ꝙ̄ intellectus:qꝛ peccatum in voluntate
est:vt Augu. dicit. Sed intellectus noster nō potest deū
videre imediate per seipsuz in statu vie.ergo nec affect⁹
noster potest diligere deum imediate per seipsum in sta
tu vie. Sed diligere deum ꝑpter seipsum attribuit̄ cha
ritati.ergo charitas non debet inter virtutes que perfi/
ciunt nos in via numerari. ¶ P. virtus est vltimum de 12m
potētia rei:vt dicit̄ in ꝑmo de ce. Sed delectatio est vl/
timum quod pertinet ad affectum.ergo magis delecta/
tio debet esse virtus ꝙ̄ amor. ¶ P. omnis virtus habet 13m
debitum modum. vnde dicit Augu. ꝙ peccatum qđ op/
ponitur virtuti est priuatio modi speciei ꝛ ordinis. Sed
charitas non habz modū:qꝛ sicut dicit Bernar. modus
charitatis est sine modo diligere. ergo charitas non est
virtus. ¶ P. vna virtus non denominatur ab alia:quia 14m
omnes species eiusdez generis ex opposito diuiduntur.
Sed charitas denominatur ab aliis virtutibus. Dicit̄
eni ꝑma ad Cor. 4. Patiens est. benigna.ergo charitas
non est virtus. ¶ Preterea. fm pħm in 8° eth. amicicia 15m
in quadam equalitate consistit. Sed dei ad nos est ma/
xima inequalitas:sicut infinite distantium.ergo non po
test eē amicicia dei ad nos:vel nostri ad deū. Et ita cha/
ritas que hꝫ amiciciam designat:non videt̄ esse virtus.
¶ Preterea. amor sūmi boni est nobis naturalis. Sed 16m
nulluz naturale est virtus:quia virtutes non insunt no/
bis a natura:vt patet in scđo ethicoꝝ.ergo amor summi
boni quod est charitas nō est virtus. ¶ P. amor est ex/ 17m
cellentius timore. Sed timor propter sui excellentiam
non est virtus:sed donuz quod est excellentius virtute.
ergo neqꝫ charitas est virtus:sed donum.

Sed contra. Precepta legis sunt de actib⁹ vir/ 3
tutum. Sed actus charitatis preci
pitur in lege. Dicit̄ eni Matth. 23. ꝙ ꝑmuz ꝛ maximū
mandatū est. Diliges dñm deū tuū.ꝗ charitas est vtus.

Respondeo dicenduz:ꝙ charitas absqꝫ dubio Rñ:
virtus est. Cuz enim virtus sit que
bonuz facit habentē:ꝛ opus eius bonuz reddit:manife/
stuz est ꝙ fm ꝑpriam virtutem homo ordinatur ad ꝓ/
prium bonum. Propriuz aūt bonū hominis oportet di/
uersimode accipi fm ꝙ hō diuersimode accipitur. Nā
ꝑpriuz bonū hominis inquātuz homo: est bonū rōnis:
eo ꝙ homini esse est rōnale esse. Bonuz autē hoīs fz ꝙ
est artifex est bonū artis:ꝛ sic ēt fm ꝙ est politic⁹ est bo
nū ei⁹ bonū cōe ciuitatis. Cū ꝗ vtus operet̄ ad bonū:ad
vtutē cuiuslibz requirit̄ ꝙ sic se hēat ꝙ ad bonū bñ ope
ret̄.s. voluntarie:ꝛ prompte:ꝛ delectabilr̄:ꝛ etiā firmiter.
hec.n. sunt ꝯditiōes operatiōis virtuose q̄ nō possunt cō
uenire alicui opationi:nisi operās amet bonū ꝑpter qđ
operat̄:eo ꝙ amor est ꝑn^m oium voluntariarū affectio/
nū. Qđ.n. amat̄ desiderat̄ dum nondū habet̄:ꝛ delecta
tionē īfert qñ habet̄:ꝛ tristiciā igerunt ea q̄ ab habēdo
amatuz ipediunt. Ea ēt que ex amore fiunt:ꝛ firmiter:ꝛ
prōpte:ꝛ delectabilr̄ fiūt. Ad vtutē igit̄ reqrit̄ amor bo/
ni ad qđ virt⁹ operat̄. Bonū aūt ad qđ operatur virtus

que est bois inq̃tum homo:est boi cõnaturale. vñ volũ-
tati ei⁹ nãliter inest hui⁹ boni amor:qð est bonũ rõnis.
Sʒ si accipiamus vtutẽ bois ẽm aliquã aliã ɔsideratio-
nẽ nõ nãlem boi:oportebit ad hᵒ vtutẽ amorẽ illi⁹ boni
ad qð talis vtus ordinaẽ eẽ aliqd supadditum circa na-
turalẽ voluntatẽ. Non.n.artifex bñ operaẽ:nisi superue-
niat ei amor boni:qð per opatiõẽ artis intẽdiẽ. vñ phs
dicit in 8º polit. ꝙ ad hoc ꝙ aliquis sit bonus politicus:
requiriẽ ꝙ amet bonũ ciuitatis. Si aũt hõ inq̃tum ad-
mittiẽ ad participãdũ bonũ alicuius ciuitatis efficiẽ ci-
uis illius ciuitatis:cõpetunt ei vtutes quedã ad operan-
dum ea que sunt ciuiũ:z ad amãdũ bonũ ciuitatis. Ita
cũ homo per diuinã grãm admittaẽ in participationẽ
celestis beatitudinis:que in visione z fruitione dei cõsi-
stit:fit q̃si ciuis z socius illi⁹ beate societatis que vocaẽ
celestis hierlm:ẽʒ illud Ephe.2º. Estis ciues scõrũ. z do.
dei. vñ boi sic ad celestia ascripto ɔpetunt quedã virtu-
tes gratuite:que sunt vtutes infuse:ad quaꝝ debitã ope-
rationẽ pexigiẽ amor boni cõis toti societati:qð est boᵐ
diuinum: put est beatitudinis obm. Amare aũt bonuʒ
alicui⁹ ciuitatis ɔtingit dupl̃r. vno mõ vt habeaẽ. alio
mõ vt cõseruẽ. Amare aũt bonũ alicui⁹ ciuitatis:vt ha-
beaẽ z possideaẽ:nõ facit bonũ politicũ:qꝛ sic etiã aliqs
tyrãnus amat bonũ alicui⁹ ciuitatis. vt ei domineẽ:qð ẽ
amare seipm magis q̃ ciuitateʒ. Sibi.n.ipsi hoc bonuʒ
cõcupiscit nõ ciuitati. Sʒ amare bonũ ciuitatis vt ɔser-
uetur z defendaẽ:hoc est vere amare ciuitatẽ:qð bonuʒ
politicũ facit:intãtũ ꝙ aliqui pp bonũ ciuitatis ɔseruã-
dũ vel ampliandũ se piculis mortis exponãt:z negligãt
priuatũ bonũ. Sic igiẽ amare bonũ qð a beatis pticipa-
tur vt habeaẽ vel possideaẽ:nõ facit boiem bñ se hñteʒ
ad beatitudinẽ:qꝛ ẽt mali illud bonũ cõcupiscunt. Sed
amare illud bonũ ẽm se vt pmaneat z diffundaẽ:z vt ni-
hil ɔtra illud bonũ agatur. hoc faẽ boieʒ bñ se hñteʒ ad
illã societatẽ beatoꝝ. Et hec est charitas q̃ deuʒ pp se di-
ligit:z pximos qui sũt capaces beatitudinis:sicẽ seipsos:
z que repugnat oibus ipedimẽtis z in se z in alijs. vnde
nunq̃ põt esse cũ pctõ mortali:qð ẽ btitudis ipedimẽtũ.
Sic igiẽ pʒ ꝙ charitas nõ solũ ẽ vt⁹:sʒ potissima vtutũ.
Ad pm Ad primum g̃ dðʒ:ꝙ vtus est circa illud qð in
2m se difficile est:sʒ tñ hñti vtutẽ fit
facile. Et per h pʒ ẽt solõ ad 2º. nõ.n. phibet. manet
eniʒ q̃tum in se est difficile illud circa qð est vtus adue-
3º niente vtute:sʒ ꝙ facile fiãt vtuosa:hoc est ex pfectione
vtutis. Ad 3m dõm:ꝙ difficultas nõ solũ est ex ɔrieta-
te:sʒ ẽt est ex excellẽtia obti. Sic.n.aliqd dẽ esse diffici-
le ad itelligendũ quo ad nos pp excellẽtiã itelligibilis:
4m nõ pp aliquã ɔrietatẽ. Ad 4m dõm:ꝙ illud velle qð
adiacet nobis a nã est iperfectũ z ifirmũ q̃tuʒ ad spũa-
5m lia z gratuita. vñ z apls ibidẽ subdit. Non.n.qð volo bo-
nũ hoc ago. Et iõ reqriẽ auxiliũ gratuiti doni. Ad 5m
dõm:ꝙ spes eleuat affectũ bois in sũmũ bonũ:vt adipi-
scendũ:sʒ sup hoc reqriẽ ꝙ illud bonũ ameẽ ad bonũ eẽ
6m bois:vt supra dcm est. Ad 6m dõm:ꝙ de rõne charita-
tis seu amoris est ꝙ ɔiungat ẽm affectũ. que.s.ɔiunctio
intell̃r q̃tũ ad hoc ꝙ homo amicũ reputat q̃si alterũ se:
z vult ei bonũ sicẽ z sibi. Sʒ ɔiungere ẽm rẽ nõ est de rõ-
ne charitatis: z iõ põt eẽ z habiti z nõ habiti. Sed nã ha-
bituʒ facit desiderare:i habito võ facit delectari. Ad
7m 7m dõm:ꝙ grã ɔiungit nos deo per modũ assimilatiõis:
8º sʒ requiriẽ ꝙ vniamur ei per operationẽ itellcũs z affe-
ctus:qð fit per charitatẽ. Ad 8m dõm:ꝙ amicitia nõ
poniẽ vtus.sʒ cõsequẽs virtutẽ:qꝛ ex hoc ipso ꝙ aliquis
hʒ virtutẽ z amat bonũ rõnis:ɔsequiẽ ex ipa inclinatio-
ne virtutis ꝙ diligat sibi similes.s.virtuosos:in qb⁹ bo-
num rõnis viget. Sed amicicia que est ad deuʒ inq̃tuʒ
est beatus z beatitudinis auctor:opʒ presitui ad vtuteʒ
que in illã beatitudinẽ ordinant. Et iõ cũ nõ sit ɔsequẽs
ad alias vtutes:sʒ preambulũ:vt ostẽsuʒ est:oʒ ꝙ ipsa sit
per se vtus. Ad 9m dõm:ꝙ amor ẽm ꝙ est in sensitiua
pte est passio:qui quidẽ amor est boni ẽm sensuʒ. Talis 9º
aũt amor nõ est amor charitatis. vñ rõ nõ seqtur. Ad
10º dõm:ꝙ hoc qð dicit phs virtutẽ esse in medio:itelli- 10º
gitur de virtutib⁹ moralib⁹. nõ aũt est verũ de virtutib⁹
theologicis iter quas est charitas:vt alibi ostensum est.
Ad 11º dõm:ꝙ bonũ itellcm mouet voluntatẽ. Et iõ 11m
lʒ itellcũs per aliqua media deũ itelligat vt sũmũ bonũ
ex hoc ipso mouet voluntatẽ:vt sic possit imediate ama-
ri:lʒ per media cognoscaẽ. Qꝛ hoc ipm in quo determina-
tur cognitio itellcũs mouet affectuʒ. Ad 12m dõm:ꝙ 12m
delectatio nõ iportat opatiõnẽ:sʒ aliqd ɔsequẽs ad ope-
rationẽ. Unde cũ vtus sit operatiõis pnᵐ:delectatio nõ
poniẽ iter vtutes:sʒ iter fructus:vt pʒ Gal.6º. Fruct⁹ aũt
spũs est charitas gaudiuʒ z pax. Ad 13m dõm ꝙ obie- 13º
ctũ charitatis trãscẽdit oẽm facultatẽ humanã.s.deus.
vñ q̃tumcũq̃ voluntas humana coneẽ ad amãdũ deũ:
nõ põt attingere vt amet euʒ q̃tuʒ est amãdus. Et iõ dẽ
nõ hẽre modũ charitas:qꝛ nõ est aliqs termin⁹ fixus di-
uine dilectionis vltra quẽ si diligaẽ sit ɔ rõnẽ virtutis:
sicẽ accidit in virtutib⁹ moralib⁹ que ɔsistunt in medio.
hoc.n.ipm qð est nõ hñe sic modũ:est charitatis modus.
Ex hoc igiẽ nõ põt ɔcludi ꝙ charitas nõ sit vtus:sʒ ꝙ nõ
ɔsistat in medio sicẽ vtutes morales. Ad 14m dõm:ꝙ 14º
charitas dẽ patiẽs z benigna q̃si denoiata ab alijs virtu-
tib⁹:inq̃tuʒ pducit actus oium virtutuʒ. Ad 15º dðʒ: 15º
ꝙ charitas nõ est virtus bois inq̃tum est hõ:sʒ inq̃tuʒ
per participationẽ grẽ fit de⁹:z filius dei:ẽm illud pma
Jo.3º. Uidete qualẽ charitatẽ dedit nobis deus: vt filij
dei nolemur z simus. Ad 16m dõm:ꝙ amor sũmi boni 16m
put est pnᵐ esse nãlis inest nobis a natura:sʒ put est ob-
iectũ illi⁹ beatitudis q̃ totaʒ capacitatẽ nãe create exce-
dit:nõ inest nobis a nã:sʒ est supra nãm. Ad 17º dðʒ: 17m
ꝙ dona pficiunt vtutes eleuãdo eas supra modũ huma-
nũ:sicut donũ itellcũs vtutẽ fidei:z donũ timoris vtutẽ
temperãtie in recedẽdo a delectabilib⁹ vltra humanuʒ
modũ. Sʒ circa amorẽ dei nõ inest aliq̃ iperfectio quaʒ
oporteat per aliqð donũ pfici. vñ charitas nõ poniẽ do-
nũ vtutis:que tñ excellẽtior est omnibus donis.

Utruʒ charitas sit forma virtutum.

Tertio queriẽ vtꝝ charitas sit forma vir-
tutũ. Et videẽ ꝙ nõ. Forma.n. pm
dat eẽ z spẽm ei cui⁹ est forma. Sed charitas
nõ dat eẽ z spẽʒ cuilibʒ virtuti. g̃ charitas nõ
est forma aliaꝝ vtutũ. P. forme nõ est for- 2m
ma. Sʒ oẽs vtutes sunt forme. sunt.n. pfectiones q̃dã. g̃
charitas nõ est forma virtutũ. P. forma cadit in dif- 3m
finitione ei⁹ cui⁹ est forma. Sʒ charitas nõ cadit in diffi-
nitione vtutũ. g̃ charitas nõ est forma virtutũ. P. ea 4m
q̃ diuiduntẽ ex opposito nõ ita se hñt ꝙ vnũ sit forma al-
terius. Sʒ charitas ex opposito diuidiẽ alijs vtutib⁹:vt
pʒ pᵃ ad Coꝝ.13º. nũc ãt manẽt fides. spes. charitas. tria
hec. g̃ charitas nõ ẽ forma vtutũ. Sʒ diceba ẽ:ꝙ cha-
ritas nõ est forma itrinseca virtutũ:sʒ exẽplaris. Sʒ 5m
ɔ. exemplatuʒ trahit spẽm ab exẽplari. Si igiẽ charitas
est forma exẽplaris oium virtutũ:oẽs virtutes trahunt
spẽʒ ab ipsa. g̃ oẽs virtutes eẽnt vnius spẽi:quod est fal-
sum. P. forma exemplaris est ad quã aliqd fit. non g̃ 6º
est necãria nisi ad h ꝙ res fiat. Si g̃ charitas est forma
exemplaris vtutũ:nõ erit necessaria charitas nisi ad ge-
nerationẽ virtutũ. Et iõ virtutib⁹ habitis nõ erit nectũs

7m habere charitatē:qđ pꝫ esse falsum. ¶ P̄. exemplar est
necessariū facienti:nō aūt vtenti iam facto:sicˀ exemplar
est necessariū ad transcribendū librū:nō aūt ad vtendū
libro iam scripto. Si igiˀ charitas est forma exemplaris
virtutū:non cōpetit nobis qui virtutibus vtimur:sꝫ deo
8m qui ī nobis virtutes operaˀ. ¶ P̄. exemplar pōt esse sine
exemplato. Si igitur charitas sit forma exemplaris vir-
tutum:sequetur ꝙ possit esse sine alijs virtutibus:qđ est
9m falsum. ¶ P̄. quelibet virtus hꝫ formā a suo fine & obie-
cto. Quod aūt est per se formatum:non indiget formari
10m ab alio. Et ita charitas nō est forma virtutū. ¶ P̄. natu-
ra semꝑ facit qđ melius est. Multo igiˀ magis deus. Sꝫ
melius est aliquid esse formatū q̄ informe. Cum igiˀ vir
tutes in nobis opereˀ deus. vˀ ꝙ faciat eas formatas. Et
11m ita non indigent formari a charitate. ¶ P̄. fides ē quod-
dam spūale lumen. Sed lumen est forma eoꝝ que viden
tur in lumine. ergo sicut lux corporalis est forma colorū:
sic fides est forma charitatis & aliaꝝ virtutū:nō aūt cha-
12m ritas. ¶ P̄. ordo perfectionū est ꝓm ordinē ꝑfectibiliū.
Sed virtutes sunt perfectiones potentiaꝝ aīe. ģ ꝓm or-
dinē potentiarū est ordo virtutū. Sed inter alias poten-
tias aīe altior est intellectꝰ ipsa voluntate. ģ & fides ē al-
tior charitate:& ita fides magis ē forma charitatis q̄ eˀ.
13m ¶ P̄. sicut se habent virtutes morales adinuicem; ita &
theologice. Sed prudentia que est in vi cognitiua:infor-
mat alias virtutes que sunt in vi appetitiua.s.iustitiam:
fortitudinē:temperantiam:& hꝫ. ergo & fides que in co-
gnitiua est informat charitatē que est in appetitiua:& nō
14m eˀ. ¶ P̄. forma virtutis est modus eius. Sed rōnis est
imponere modū appetitui:& nō eˀ. ergo fides que est in
rōne magis est forma charitatis que est in parte appeti-
15m tiua q̄ eˀ. ¶ P̄. Matth. ꝓmo super illud. Abrahā genuit
Isaac. Isaac genuit Jacob. dicit glo. ꝙ fides genuit spē:
& spes charitatem. Sed omne genitū recipit formā a ge-
nerante. ergo charitas recipit formā a fide & spe:& nō eˀ.
16m ¶ P̄. in vno & eodē potētia ꝑcedit actū tempore. Si igi-
tur charitas compareˀ ad alias virtutes vt actus & for-
ma: sequetur ꝙ alie virtutes prius tempore sint in ho-
17m mine q̄ charitas:qđ est falsum. ¶ P̄. informatio in mo-
ralibus est ex fine. Sed oēs virtutes ordinanˀ sicˀ in finē
vltimum in visionē dei que est tota merces:vt Aug. dicˀ:
& que succedit fidei. ģ omnes alie virtutes formā recipi-
unt ex fine fidei. Et sic videˀ ꝙ fides sit forma charitatis
18m magis q̄ eˀ. ¶ P̄. finis efficiens & forma non incidunt
in idem numero:ꝓm phm in 2°. phisi. Sed charitas est fi
19m nis virtutuꝫ & motor eaꝝ. ergo nō est forma ipsaꝝ. ¶ P̄.
illud a quo est p̄mū essendi ē forma. sed p̄mū esse spūalis
est gratia ꝓm illud ꝑma ad cor. 3. Gratia dei sum id qđ
sum. ģ grā dei est forma virtutū:& non charitas.

3 **Sed cōtra** est quod Ambrosius dicit ꝙ charitas est forma & mater virtutum.

8 **Respōdeo.** dōm ꝙ charitas est forma virtutum motor & radix. Ad cuius euidentiā sci-
endū ē ꝙ de habitibus oꝫ nos ꝓm actus iudicare. vñ qñ
id qđ est vnius habitus est vt formale in actu alteriꝰ ha-
bitus:oꝫ ꝙ vnus habitus se habeat ad aliū vt forma. In
omnibus aūt actibus voluntarijs id qđ est ex pte finis ē
formale. Qđ ideo est:q2 vnusquisq; actus formam & spēꝫ
recipit ꝓm formā agētis:vt calefactio ꝓm calorē. Forma
aūt volūtatis est obiectū ipsius qđ est bonū & finis:sicut
intelligibile est forma intellectꝰ. vñ opꝫ ꝙ id qđ ē ex pte
finis sit formale in actu volūtatis. vñ idem spē actus hꝫ
ꝙ ordinatur ad vnū finē cadit sub forma virtutis:& ꝓm
ꝙ ordinaˀ ad aliū finē cadit sub forma vitij. vt pꝫ de eo
qui dat elẏmāꝫ vel ꝑꝑ deū:vel ꝑpter inanē gl̃iaꝫ. Actus

Idē ī 3°. scrip. di. 23. qō 3. ar. 1. & di. 27. q. 2. ar. 4. Et p°. 2. q. 62. ar. 4. Et 2° 2. qō 23. ar. 8.

enī vnius vitij ꝓm ꝙ ordinaˀ ad finē alterius vitij reci
pit formā eius. vtpote qui furaˀ vt fornicetur:materialr
quidē fur est. formalr vero īteperatꝰ. Manifestū ē aūt
ꝙ actus oīum aliaꝝ virtutū ordinaˀ ad finē ꝓpriū cha-
ritatis qđ est eius obiectū.s.summū bonū. Et de virtuti-
bus quidē moralibꝰ manifestū est. Naꝫ hꝫ virtutes sunt
circa quedā bona creata q̄ ordinanˀ ad bonū increatum
sicut ad vltimū finē. Sed de virtutibus alijs theologi-
cis idē manifestū est. Nam ens increatū ē q̄dem obiñ fi-
dei vt verū:& inq̄tū est appetibile hꝫ rōnē boni:& sic ten-
dit fides in ipsum inq̄tū est appetibile:cū nullus credat
nisi volens. Spei aūt obiectū lꝫ sit ens increatū inquātū
est bonū:tñ dependet ab obiecto charitatis. Est.n. bonuꝫ
obiectū spei inq̄tum est desiderabile & cōsequibile. Nul
lus.n. desiderat consequi aliqđ bonū:nisi ꝑꝑ hoc ꝙ amat
ipsum. vnde manifestum est ꝙ in actibus oīum v̄tutū ē
formale id qđ est ex parte charitatis. Et pro tāto dˀ for-
ma omniū virtutū. Et ex hoc ēt pꝫ quō est finis oīuꝫ vir-
tutuꝫ:inq̄tum.s. omnes actus oīum virtutū ordinanˀ in
sūmū bonū amatum:vt ostensum est. Et q2 ꝑcepta legis
sunt de actibꝰ virtutū:Inde est qđ aplus dicit ꝑma Thi.
ꝑmo. ꝙ finis precepti ē charitas. Et hinc ēt apparet quō
charitas sit motor oīum virtutū. inquātum.s. ipoītat actꝰ
oīum aliaꝝ virtutum. Omnis.n. virtus vel potentia su-
perior dˀ mouere per iperiuꝫ inferiorē:ex eo ꝙ actꝰ infe-
rioris ordinatur ad finē superioris:sicut edificatiua ipe-
rat cemētarie:eo ꝙ actꝰ cemētarie artis ordinaˀ ad for-
mam domus que est finis edificatiue. vnde cuꝫ oēs alie
virtutes ordinenˀ ad finē charitatis ipsa imperat actus
oīum v̄tutū:& ex hoc dˀ motor eaꝝ. Et q2 mater dˀ que ī
se accipit & cōcipit:iō dˀ charitas mater oīum v̄tutū inq̄-
tum ex cōceptione sui finis ꝓducit actus oīum v̄tutum.
Et eadem ēt rōne dicitur radix virtutum.

Ad primum ergo dōꝫ ꝙ lꝫ charitas nō det vni- Ad p̄m
cuiq; virtuti ꝓpriam spēm:dat tñ
vnicuiq; virtuti cōem spēm virtutis:ꝓm ꝙ loquimur de
virtute put est p̄mū merendi. ¶ Ad 2m dōm:ꝙ forme nō 2m
est forma:ita ꝙ vna forma ꝑsit subiñ alteri. Nihil tamē
ꝓhibet plures formas in eodē subiecto esse ꝓm quēdam
ordinē.s. vt vna sit formalis respectu alterius:sicut color
est formalis respectu superficiei. Et hoc modo charitas
pōt esse forma aliaꝝ virtutū. ¶ Ad 3m dōm:ꝙ charitas 3m
cadit in diffinitione virtutis meritorie:vt pꝫ per diffini-
tionem Aug. dicentis ꝙ virtus est bona qualitas mētis
qua recte viuitur. Nō.n. recte viuitur nisi per hoc ꝙ vi-
ta nostra ordinaˀ ī deū:qđ charitas facit. ¶ Ad 4m dōꝫ: 4m
ꝙ ratio illa ꝓcedit de forma que intrat cōstitutionē rei.
Sic aūt charitas nō dˀ forma virtutū:sed alio mō:vt su-
pra dictū est. ¶ Ad 5m dōm:ꝙ charitas cū sit cōis forma 5m
virtutū:trahit quidē v̄tutes in vnā spēm cōem:nō aūt in
vnā spēm ꝓpriā. que dˀ spēs specialissima. ¶ Ad 6m dōꝫ 6m
ꝙ charitas pōt dici forma exemplaris v̄tutū:nō ad cuiꝰ
silitudinē virtutes generenˀ. sed inquātū ad eius silitu-
dinē quodāmō operanˀ. Et iō q̄diu necesse est operari
ꝓm virtutē necessaria est charitas. ¶ Ad 7m dōm:ꝙ lꝫ 7m
creare virtutes sit dei tm̄:tñ operari ꝓm virtutē:est ēt ho
minis hn̄tis virtutē. Et ideo indiget charitate. ¶ Ad 8m 8m
dōm:ꝙ charitas quātū ad actū nō solum hꝫ exemplari-
tatē:sed etiā virtutē motiuā & effectiuā. Exemplar autē
effectiuū non est sine exemplato:q2 ꝓducit illud in esse.
Et sic charitas non est sine alijs virtutibꝰ. ¶ Ad 9m dōꝫ: 9m
ꝙ a ꝓprio fine & a proprio obiecto quelꝫ virtus hꝫ formā
spālē per quā est hec virtꝰ. Sed a charitate hꝫ quādā for
mam cōem ꝓm quā est meritoria vite eterne. ¶ Ad 10m 10m
dōm:ꝙ deus facit in nobis v̄tutes formatas speciali for-

ma τ generali. Speciali quidē ex obiecto τ fine: generali
11m autem ex charitate. ¶ Ad 11m dōm: q lumē est forma co/
lorum inquātum sunt visibiles actu per lucez. Et similr
fides est forma virtutuz inq̄ʒtum sunt a nobis cognosci/
biles. Quid.n. sit virtuosum vel cōtra virtutē. per fidem
cognoscimus. Sed inq̄ʒtum virtutes sunt operatiue per
12m charitatē informanť. ¶ Ad 12m dōʒ q itellectus simplr
est pōr voluntate: qꝛ bonū intellectum est obiectum vo/
luntatis. Sed tñ in operando τ mouendo prior est volun
tas. Non.n. intelligit τ mouet nisi voluntate accedente.
vnde etiā ipsum intellectū mouet voluntas inquātuʒ est
operatiuus. vtimur.n. intellectu quando volumus. vn/
de cum credere sit intellectus a volūtate moti: credim⁹
.n. aliqd qꝛ volum⁹: sequiť q magis charitas det formaʒ
13m fidei q̄ʒ ecō. ¶ Ad 13m dōm: q actus volūtatis ē ſm ordi/
nem volentis ad res ipsas prout in se sunt: actus aūt in/
tellectus est ſm q res itellecte sunt in intelligente. vnde
qñ res sunt infra intelligentē: intellectus illaꝝ est digni/
or voluntate: qꝛ tūc altiori mō sunt in intellectu res q̄ʒ i
seipsis. cum omne qđ est in altero sit in eo per moduz ei⁹
in quo est. Sed qñ res sunt altiores intelligēte: tūc volū
tas altius ascendit q̄ʒ possit pertingere intellect⁹. Et inde
est q in moralibus que sunt infra hominē virtus cogno/
scitiua iformat virtutes appetitiuas. sicut prudētia alias
virtutes morales. In virtutibus aūt theologicis que sūt
circa deum virtus voluntatis. s. charitas iformat virtutē
14m intellectus. s. fidē. ¶ Ad 14m dōm: q rōnalis vis dat mo
dum appetitiue in his que sunt infra nos: nō autē in his
15m que sunt supra nos. vt dictuz est ¶ Ad 15m dōm: q fides
pcedit spē. τ spes charitatē ordine gñōnis: sicut iperfectū
pcedit pfectū. Sed charitas in ordine pfectiōis pcedit
τ fidem τ spē. Et pter hoc dicitur esse forma eaꝝ. sicut
16m perfectū iperfecti. ¶ Ad 16m dōm: q charitas non ē for/
ma virtutum: que sit pars essentie virtutum: vt oporteat
eam sequi ſpē virtutes vel aliquā māʒ virtutū: sicut i for
mis rerum generatarū. Sed est forma quasi informans.
17m vñ oꝫ esse naturaliter priorē alijs virtutibus. ¶ Ad 17m
dōm q ipsa visio inquātū est finis τ bonū qđdam: ē obie/
18m ctum charitatis. ¶ Ad 18m dōm: q forma intrinseca nō
potest esse finis rei: lʒ sit finis generationis rei. Charitas
aūt nō est forma intrinseca vt dictū est: sed ex hoc ipso q
trahit alias virtutes ad suū finē format vtutes: vt ex di/
19m ctis pꝫ. ¶ Ad 19m dōm: q gratia dei dicitur esse forma
virtutū inquātum dat eē spūale aie vt sit susceptiua vir/
tutum: sed charitas est forma virtutū inquātum formant
operationes earum: vt dictum est.

¶ Utrum charitas sit vna virtus.

Quarto queritur vtruʒ charitas sit vna
1m virtus. ¶ Et videtur q non. ha
bitus.n. distinguunť per actus: τ actus p obie/
cta. Sed charitas hʒ duo obiecta. deū τ proxi
muʒ. ergo non est vna virtus sed due. ¶ Sed
dicebat q vnū illoꝝ obiectoꝝ ē pncipalius. s. deus. Non
2m enim diligit charitas pximū nisi pter deū. ¶ Contra.
phs dicit in 9° ethi. q amicabilia que sunt ad alterū ve/
nerūt ex amicabilib⁹ que sunt ad seipsum. Sed id qđ est
pnm τ cā est potissimū in vnoquoq̄ʒ genere. g hō ex chari
tate diligit seipsum tanq̄ʒ pncipale obiectū τ non deum.
3m ¶ P. pª Jo. 4. dř. Qui fratrē suū quē videt ñ diligit: deū
quē nō videt quō pt diligere: Magis g vř q debeat dili
gere proximuʒ q̄ʒ deū. proximus ergo est magis diligibi
lis q̄ʒ deus. Et ita vř eē pncipalius obiectum charitatis.
4m ¶ P. nihil amať nisi cognitū: vt Aug. dicit in li° de tri/
nitate. Sed proximus magis cognoscitur q̄ʒ deus. ergo
ēt magis diligitur. Et sic videtur q charitas non sit vna
virtus. ¶ P. omnis virtus hʒ proprium modū quē in suis 5m
actibus ponit: iustus enim est qui nō solū iusta: sed iuste
operatur. Sʒ charitas ponit duos modos in suis actib⁹.
Nam charitate diligit deum aliquis ex toto corde: proxi
mum autem sicut seipsum. ergo charitas nō est vna vir/
tus. ¶ P. precepta legis ordinantur ad virtutes: qꝛ in/ 6m
tentio legislatoris est facere homines virtuosos: vt di/
citur in 2° ethi. Sed de charitate dantur duo precepta. s.
Diliges dominū deū tuū: τ diliges proximū tuum. ergo
charitas non est vna virtus. ¶ P. sicut diligimus deuʒ 7m
τ proximū: ita τ honorare debemus. Sʒ alio honore ho/
noram⁹ deum τ proximū. Nam deum honoram⁹ latria:
proximū dulia. ergo alia est charitas qua diligimus deū
τ proximū. ¶ P. virtus est qua recte viuiť. Sed ad aliā 8m
vitam pertinet diligere deū τ ad aliam diligere pximū.
Nam diligere deū vř ad cōtemplatiuā vitā pertinere: di
ligere pximū ad actiuā. ergo charitas dei τ proximi non
est vna virt⁹. ¶ P. ſʒ phm in pmo phy. vnū diciť tripli/ 9m
citer cōtinuitate. indiuisibilitate: τ rōne. Sed charitas
nō ē vna ꝯtinuitate: qꝛ neq̄ʒ ē corp⁹ neq̄ʒ forma corporis.
Neq̄ʒ ē vna idiuisibilitate: qꝛ sic nʒ finita nʒ ifinita eēt.
Nec rōne: qꝛ sic sinonyma sunt vnū: vt vestis τ indumē/
tum. ergo charitas nō est vna. ¶ P. minime habent de 10m
rōne vnitis que sunt vnum proportione tantum. vnde q̄
non sunt proportione vnum: neq̄ʒ sunt vnuʒ specie: neq̄ʒ
genere: neq̄ʒ numero: vt dicitur in 5° meta. Sed charitas
est circa eternū. s. deū τ proximū que sunt iproportiona/
lia. ergo charitas nullo modo est vna virtus. ¶ P. ſm 11m
phm in 8° ethi. amicitia perfecta non habeť ad multos.
Sed charitas qua diligitur deus τ proxim⁹ est pfectis/
sima amicitia. ergo non habetur ad multos: τ ita non ea/
dem charitate diligitur deus τ proximus. ¶ P. virtus 12m
in cuius actu sufficit nō tristari: est alia a virtute que de/
lectabiliter operať: sicut fortitudo a iustitia. Sed in actu
charitatis q̄ʒtum ad aliqua obiecta sufficit non tristari:
sicut cum diligim⁹ inimicos: in aliqbus etiā oportet de/
lectari: sicut cuʒ diligim⁹ deū τ amicos. ergo charitas nō
est vna virtus: sed alia τ alia.

Sed contra. quecūq̄ʒ ita se habent q vnū intel/ 1m
ligitur in alio illa sunt vnū. Sed in
dilectione proximi intelligitur dilectio dei: τ ecō. vt dicit
Aug. 7. de trini. ergo ē eadē charitas qua diligimus de/
um τ proximū. ¶ P. in quolʒ genere est vnū primū mo/ 2m
uens. Sed charitas est motor oiuʒ vtutū. g est vna.

Respōdeo. dōm q charitas est vna virtus. Ad cu
ius euidentiam sciendū est q vnitas
cuiuslʒ potentie vel habitus ex obiecto consideranda ē. Idē 1.2.
Et hoc ideo: qꝛ potentia hoc ipsum qđ est diciť in ordine scri. di.
ad possibile: qđ ē ei⁹ obm: τ sic rō τ spēs potētie ex obto ac 27. q. 2.
cipiť. τ silr ē de habitu: g nihil ē aliđ q̄ʒ dispositio potētie ar. 4. Et
pfecte ad suū obiectum. Sed in obiecto considerať ali/ 2ª. 2. q̄.
quid vt formale: τ aliqd vt materiale. Formale autez in 23. ar. 5.
obiecto est id secūdū qđ obiectū referť ad potentiā vel
habitū. Materiale aūt id in quo hoc fundať. vt si loqua/
mur de obiecto potentie visiue: obiectū eius formale est
color: vel aliqd hō. Inquātum enim aliqd coloratuʒ est:
intantū visibile est. Sed māle in obiecto est corpus cui
accidit color. Ex quo pꝫ q potentia vel habitus refertur
ad formalem rōnē obiecti per se: ad id aūt qđ est māle i
obiecto per accidens. Et ea que sunt per accidens nō va/
riant rem: sed solum ea que sunt per se. Ideo materialis
diuersitas obiecti nō diuersificat potentiam vel habitū:
sed solum formalis. Una est.n. potentia visiua qua vide/
mus τ lapides τ homines τ celuʒ: qꝛ ista diuersitas obie
ctoꝝ est materialis: τ non ſm formalē rōnem visibilis.

Sed gustus differt ab olfatu sm differentiam saporis
& odoris: que sunt per se sensibilia. Et hoc etiaz oz in cha
ritate cõsiderare. Manifestũ est.n. q aliquẽ possum⁹ di
ligere dupl'r. Uno mõ rõne suiipsius. Alio modo rõne al
terius. Rõne aũt suiipsius aliquẽ diligim⁹: quãdo eum
rõne boni ppriq diligimus: vtpote qz ẽ in se honestus. vel
nobis delectabilis: aut vtilis. Ratiõe aũt alteri⁹ diligi
mus aliquẽ: qñ diligimus ipsum: qz attinet aliq quẽ dili
gimus. Ex hoc.n. ipso q diligim⁹ aliquẽ sm se: diligim⁹
omnes & familiares & cõsanguineos & amicos ipsius: inq̃
tum ei attinẽt. Sed tñ in oibus illis est vna rõ formalis
dilectionis. s. bonũ illius quem rõne sui diligimus: & ipz
quodãmodo in omnibus aliis diligim⁹. Sic igitur dõm:
q charitas diligit deum rõne suiipsius: & rõne eius dili
git omnes alios inquãtuz ordinanẽ ad deũ. vnde quodã
modo deum diligit in oibus proximis. Sic enim proxi
mus charitate diligitur: qz in eo est deus: vel vt in eo sit
deus. vnde manifestũ est q est idẽ habitus charitatis q̃
deum & proximũ diligimus. Sed si diligeremus proxi
muz rõne sui ipsius: & nõ rõne dei. hoc ad aliã dilectionẽ
pertineret: puta ad dilectionẽ nãlem: vel politicã: vel ad
aliquam aliaz: quã phs tangit in 8° ethi.

Ad pm **Ad primum** ergo dõm: q proximus non diligiẽ
nisi rõne dei. vnde ambo sunt vnũ
obiectum dilectionis formaliter loquendo: licet mãlr
2m sint duo. ¶ Ad 2m dõm q cum amor respiciat bonũ: sm
diuersitatẽ boni est diuersitas amoris. Est aũt qddã bo
num ppriũ alicuius hominis inquãtũ est singularis per
sona. Et quãtũ ad dilectionẽ respicientẽ hoc bonũ: vnus
quisq est sibi pncipale obiectũ dilectionis. Est aũt qddã
bonũ cõe: qd pertinet ad hunc vel ad illum inq̃tum est
pars alicuius totius: sicut ad militẽ iquãtũ est pars exer
citus & ad ciuẽ inquãtũ est pars ciuitatis. Et q̃tum ad di
lectionẽ respicientẽ hoc bonũ pncipale obiectũ dilectio
nis est illud i quo pncipalr illud bonũ cõsistit: sicut bonũ
exercitus in duce: & bonũ ciuitatis in rege. vñ ad officiuz
boni militis pertinet vt etiam salutẽ suã negligat ad cõ
seruandũ bonũ ducis: sicut etiã homo nãlr ad conseruan
dum caput brachium exponit. Et hoc mõ charitas respi
cit sicut pncipale obiectũ bonũ diuinum: qd pertinet ad
vnũquẽq sm q esse potest particeps beatitudinis. vnde
ea sola ex charitate diligimus que nobiscum beatitudi
nem participare possunt: vt Augu. dicit in li. de doctrina
3m xpiana. ¶ Ad 3m dõm q Joãnes argumẽtaẽ a maiori ne
gando: non q proximus magis debeat diligi: sed qz magis
est in promptu vt diligaẽ: quia homines priores sunt ad
4m diligendum visibilia q̃ inuisibilia. ¶ Ad 4m dõm: q
lz cognitum diligaẽ: tñ non sequiẽ q magis cognitũ ma
gis diligaẽ. Non ea rõne aliquid diligitur: qz cognosciẽ:
sed qz est bonũ. vnde qd est magis bonũ magis est dilig
bile: lz non sit magis cognitũ: sicut hõ min⁹ diligit aliquẽ
seruũ: vel ẽt equum quẽ in continuo vsu hz q̃ aliquẽ bo
5m num hominẽ: quẽ tñ fama cognoscit. ¶ Ad 5m dõm: q
charitas respicit vt formale obiectũ bonũ dĩnũ: sicut di
ctum est. Qd qdẽ bonũ diuersimode se hz ad ipsum deũ:
& ad proximũ. Et ideo opz q habeat diuersum modũ cir
ca pncipale obiectũ & secũdariũ. vñ circa pncipale obie
6m ctum hz vnũ modũ tñ. ¶ Ad 6m dõm. q precepta legis
sunt de actibus virtutũ: & nõ de habitib⁹. vnde ex diuer
sitate pceptoz non põt cõcludi diuersitas habituũ: sz di
uersitas actuũ: qui tñ pertinẽt ad vnũ habitũ ppter ra
7m tionẽ formalẽ. ¶ Ad 7m dõm q in proximo honoraẽ etiã
bonum pprium ipsius. Et ideo alius honor debetur pro
8m ximo: & alius deo. ¶ Ad 8m dõm: q tam dilectio proximi
q̃ dilectio dei cõtineẽ sub cõtemplatiua vita: vt Grego.
dicit super Ezechiel. Nam oratio que maxime ad con
templatiuã vitam pertinere videẽ. ad deũ proximus fit:
sed tñ pncipiuz vite actiue pcipue est amor dei in seipso.
Nec tñ sequitur si charitas ẽ pñm diuersoz q charitas
non sit vna. ¶ Ad 9m dõm: q charitas non est vna conti 9m
nuitate. Sed potest dici vna indiuisibilitate: iquantum
est vna forma simplex. Nõ.n. diciẽ finita vel infinita sm
q̃titatem dimensiuam: sed sm q̃titatem virtuis. Sed
sic non agimus hic de virtute charitatis: sed sm q ẽ vna
rõne. Non quidẽ vna numero: vt tunica & vestis: sed rõ
ne speciei: sicut sortes & plato sunt vnũ in rõne hominis.
¶ Ad 10m dõm: q rõ illa procederet si temporale rõne 10m
sui esset obiectum charitatis: & nõ rõne eterni vt dictuz
est. ¶ Ad 11m dõm: q amicitia pfecta non habeẽ ad mul 11m
tos: ita q ad vnũquẽq sit rõne suiipsius. sed quãto ami
citia est perfectior ad vnũ rõne eius tanto ad plures se
posset extendere rõne ipsius. Et sic charitas: quia perfe
ctissima amicitia est ad deũ se extendit: & ad oẽs qui pos
sunt percipere deum: & non solum ad notos: sed etiam ad
inimicos. ¶ Ad 12m dõm: q virtus q̃ delectabiliter ope 12m
ratur circa pncipale obiectũ põt eadem circa aliqd acces
sorium non delectabilr: sed sine tristitia operari. Et hoc
modo charitas delectabiliter operatur in pncipali obie
cto: lz difficultatẽ patiaẽ in aliquo secũdario obiecto: ita
vt sufficiat sine tristitia operari.

¶ Utrũ charitas sit virtus specialis.

Quinto queritur vtrũ charitas sit virt⁹
specialis disticta ab aliis virtu
tibus vel non. ¶ Et vr q non. Illud.n. qd po pm
nitur in diffinitione cuiuslz virtutis non est
virtus specialis: qz virtus generalis poniẽ in
diffinitione cuiuslz spãlis vtutis. Sed charitas poniẽ in
diffinitione cuiuslz virtutis. Dicit.n. Hieronymus. vt
breuiter cõem diffinitionem virtutis complectar. Uirt⁹
est charitas qua diligimus deum & proximũ. ergo chari
tas non est virtus specialis ab aliis distincta. ¶ P. chari 2m
tas qua diligimus proximum non est virtus distincta a
charitate qua diligimus deũ: qz charitas diligit proximũ
ppter deũ. Sz ois virtus diligit proximũ ppter deũ. g nul
la virtus distinguiẽ a charitate. ¶ P. distinctiões habi 3m
tuuz attenduntẽ sm act⁹ virtutum. Sed charitas operaẽ
actus omniũ aliaz virtutum: charitas est patiens: est be
nigna: vt dẽ pma ad cor. 13°. g charitas nõ est virt⁹ ab aliis
distincta. ¶ P. bonum est obiectũ generale oium virtu 4m
tum. nam virtus est que bonuz facit habentẽ: & opus ei⁹
bonũ reddit. Sed bonũ est obiectũ charitatis. ergo cha
ritas est obiectũ generale: & ita est generalis virt⁹. ¶ P. 5m
vna perfectio est vnius perfectibilis. Sed charitas est
perfectio multoz perfectibiliũ. i. oium virtutũ. ergo nõ
est vna. ¶ P. idem habitus non põt eẽ in diuersis subie 6m
ctis. Sed charitas est in diuersis subiectis. Jubemur.n.
deũ diligere ex tota mẽte: ex tota aia: ex toto corde: ex to
ta fortitudine. ergo charitas nõ est virtus vna. ¶ P. vir 7m
tus ad tollenda peccata ordinaẽ. Sz charitas sufficit ad
tollenda omnia peccata: qz minima charitas resistere pt
cuilz tentationi. ergo charitas facit id qd est oium virtu
tum: & ita non videẽ esse virtus specialis. ¶ P. vnicuiq 8m
virtuti speciali opponiẽ aliqd pctm spãle. Sed charitati
cõtrariantur oia peccata: qz per qdlz peccatum mortale
perditur charitas. ergo charitas nõ est virtus specialis.
¶ P. nulla virt⁹ est necessaria nisi ad recte operanduz. 9m
Sed sola charitas sufficienter nos dirigit ad recte operã
dum. Dicit.n. Aug. Habe charitatẽ: & fac quicqd vis. er
go pter charitatẽ nõ est aliqua alia virtus: & ita non ẽ vir
tus spãlis distincta ab aliis. ¶ P. hit⁹ virtutũ necessariũ 10m

sunt ad hoc ꝙ homo prompte ⁊ delectabiliter operetur.
Nullus enim est iustus qui non gaudet iusta operatio-
ne: vt dicit in primo ethi. Sed ad omnia prompte ⁊ delecta-
biliter operāda sufficit charitas: q2 dicit Aug. in li. de vb.
do. Oīa grauia ⁊ imania facilia ⁊ prope nulla facit amor.
ergo preter charitatē nō est necessario aliqua alia virt⁹.
ii^m ℂ P̄. ea que sunt distincta adinuicē. hn̄t distinctam ge-
nerationē ⁊ corruptionem. Sed charitas ⁊ alie virtutes
non habent distinctam generationē ⁊ corruptionē: quia
simul cū charitate ⁊ infunduntᷣ ⁊ perduntᷣ alie virtutes.
ergo charitas non est specialis virtus.

3 **Sed cōtra** est qḋ Aplūs p̄° ad cor. i3°. condiuidit eam alijs virtutibus dicēs. Nūc aūt manent fides. spes ⁊ charitas: tria hec.

R° **Respondeo.** dōm ꝙ charitas est quedam virt⁹ specialis distincta ab alijs virtutib⁹
Idē i 3° Ad cuius euidentiam cōsiderandū est ꝙ q̄tūcūq3 alique
scrip. di. actus dependet a pluribus p̄ncipijs s̄m ordinē se habēti-
27. q. 2. bus ad perfectionē illius act⁹ requiritᷣ ꝙ q̄dlz illoꝝ p̄n-
Et 2ª. 2. cipioꝝ sit perfectum. Si enim sit imperfectio in primo:
q. 23. ar. siue in medio: vel in vltimo: sequitur actus iperfect⁹. Si-
4. Et de cut si desit peritia artis artificie: siue recta dispositio in
malo. q. instrumento: opus sequitᷣ imperfectum. Et hoc etiam in
ii. ar. 2. ipsis potentijs anime considerari pōt. Si. n. sit recta ra-
tio que est motiua inferioꝝ potentiaꝝ: ⁊ ꝯcupiscibilis sit
indisposita: operabitur quidē aliquis s̄m rōnem: sed ope-
ratio erit imperfecta: q2 habebit impedimentū ex cōcu-
piscibili indisposita ad contrariū trahente: sicut circa cō-
tinentē apparet. Et ideo preter prudentiam que perficit
rōnem necesse est ad hoc ꝙ hō recte se habeat circa con-
cupiscibilia: ꝙ habeat temperantiā ad hoc ꝙ prōpte ope-
retur ⁊ sine ipedimento. Et sicut est in diuersis potētijs
quaꝝ vna mouet aliam: idē est ēt cōsiderare s̄m diuersa
obiecta: quoꝝ vnū ordinatur ad alterū sicut ad finē. vna
enim ⁊ eadē potentia s̄m ꝙ est finis: non solum aliam po-
tentiam: sed etiam seipsam mouet in ea que sunt ad finē.
Et ideo ad rectam operationē aliquē non solum op3 hn̄
dispositum eē ad finē: sed ēt bene dispositū ad ea que sūt
ad finem: alias sequitur operatio ipedita. vt p3 in eo qui
bene est dispositus ad bene appetēdam sanitatē: sed ma-
le ē disposit⁹ ad sumēdū ea que sunt sanatiua. Et sic ma-
nifestū est ꝙ cu3 per charitatē homo disponatur vt bene
se habeat ad vltimū finem: necesse ē vt habeat alias vir-
tutes quibus bene disponatᷣ ad ea que sunt ad finem. Est
ergo charitas alia ab his que ordinantᷣ ad ea que sunt ad
fine3: lz illa que ordinatᷣ ad finē sit p̄ncipalior ⁊ archite-
ctonica respectu eaꝝ que ordinanᷣ in ea que sunt ad finē:
sicut medicinalis respectu pigmētarie: ⁊ militaris respe
ctu equestris. vnde manifestū fit ꝙ necesse est charitatē
esse quādā virtutē specialē distincta3 ab alijs v̄tutibus:
sed p̄ncipalem ⁊ motiuā respectu earum.

Ad p̄^m **Ad primum** ergo dōm: ꝙ illa diffinitio datur p̄ cām: inq̄tum charitas ē causa mo
tiua oium aliaꝝ virtutū. ℂ Ad 2^m dōm: ꝙ charitas in di
2^m ligendo proximū h3 deū vt rōnē formalē obiecti: ⁊ nō so
lum vt finē vltimū: vt ex supra dictis p3. Sed alie virtu
tes habent deū nō vt rōnem formalem obiecti: sed vt vl
timu3 finē. Et ideo cum dicitur ꝙ charitas diligit proxi
mum ꝓpter deu3. ly ꝓpter. denotat nō solum cām mālē:
sed quodāmodo formalē. Cum aūt dicitᷣ de alijs virtuti
bus ꝙ operanᷣ ꝓpter deū: ly ꝓpter. denotat cām finalē
3° tm̄. ℂ Ad 3^m dōm: ꝙ charitas non ꝓducit actus alraru3
v̄tutū elicitiue: sed imperatiue tm̄. Elicit. n. virtus illos
actus tm̄ qui sunt s̄3 rōnē proprie forme: sicut iusticia re
cte facere: ⁊ temperantia temperanter. Sed iperare dᷣ

omnes actus quos ad finem suū aduocat. ℂ Ad 4^m dō3 4^m
ꝙ bonū cōe nō est obiectū charitatis: sed sumū bonū. Et
ideo non sequitur ꝙ charitas sit generalis virtus. sed ꝙ
sit summa virtutū. ℂ Ad 5^m dō3: ꝙ charitas non est per- 5^m
fectio intrinseca aliaꝝ virtutū sed extrinseca: vt supra di
ctum est. vnde rō nō sequitᷣ. ℂ Ad 6^m dōm: ꝙ charitas ē 6^m
sicut in subiecto in vna tm̄ potentia. s. in voluntate: que p̄
imperiu3 mouet alias potētias. Et s̄m hoc deū iubemur
ex tota mente ⁊ animo diligere: vt oēs vires anime nr̄e
aduocentur in obsequiū diuini amoris. ℂ Ad 7^m dōm: 7^m
ꝙ sicut charitas imperat aliaꝝ v̄tutum actus: ita per mo
du3 imperij excludit peccata eis cōtraria: ⁊ s̄m hunc mo
dum charitas resistit tentationibus. Sed tn̄ necesse est
esse alias virtutes que directe ⁊ elicitiue peccata exclu-
dant. ℂ Ad 8^m dōm: ꝙ sicut actus aliaꝝ virtutū ordinā 8^m
tur ad finē qḋ est obiectū charitatis: ita ⁊ peccata que sūt
cōtra alias virtutes habent oppositionē ad fine3 qui est
obiectū charitatis. ⁊ ex hoc cōtingit ꝙ cōtraria aliarum
virtutū. s. peccata charitatem expellant. ℂ Ad 9^m dōm: 9^m
ꝙ lz charitas sufficienter per modū imperij in omnibus
nos dirigat que ad rectam vitam pertinent. tn̄ reqrunᷣ
alie virtutes que eliciendo actus exequātur imperium
charitatis ad hoc ꝙ homo prompte ⁊ sine impedimento
operetur. ℂ Ad 10^m dōm: ꝙ contingit aliquid esse p̄p̄ fi- 10^m
nem: qḋ tn̄ s̄m se est difficile ⁊ triste: sicut cum aliquis ac
cipit medicinam amarā libenter ꝓpter sanitatē: lz in ipa
sumptione multū affligatur. Charitas igitᷣ facit oīa esse
delectabilia ex fine: sed requirunᷣ alie v̄tutes que faciāt
ea que sunt virtuosa s̄m se delectabilia ad hoc ꝙ facili⁹
operemur. ℂ Ad 11^m dōm: ꝙ charitas simul habet gene- 11^m
ratione3 cū alijs virtutibus: nō q2 sit indistincta ab alijs:
sed quia dei perfecta sunt opera. vnde infundens chari-
tatem simul infundit omnia illa que sunt necessaria ad
salutem. Corrumpitur aūt simul cu3 omnibus v̄tutibus:
quia quecūq3 contrarianᷣ alijs virtutibus cōtrariantur
charitati. vt dictum est.

ℂ Utrum charitas possit esse cū peccato mortali.

Sexto queritur vtrū charitas possit eē cū peccato mortali. ℂ Et videtᷣ ꝙ sic: p̄^m
Dicit. n. Origeū. i p̄mo periarcō. Nō arbitror
ꝙ aliquis ex his qui in sūmo perfectoq3 p̄sti-
terunt gradu ad subitum euacuetᷣ ac decidat:
sed per partes ⁊ paulatim eu3 defluere necesse est. Subi-
to aūt aliquis cōmittit peccatū mortale per solum cōsen-
su3. ergo qui est in p̄fecto statu per charitatē non decidit
a charitate p̄ vnū actū p̄cti mortalis. Et sic charitas pōt
esse cu3 peccato mortali. ℂ P̄. Bernar. dicit ꝙ charitas 2^m
i Petro qn̄ xp̄m negauit nō fuit extincta: sed sopita. S3
Petrus negādo xp̄m peccauit mortalr. ergo charitas p̄t
remāere cū p̄ctō mortali. ℂ P̄. charitas ē fortior q̄ hit⁹ 3^m
v̄tutis moralis: s3 habit⁹ v̄tutis nō tollitᷣ p̄ vnū actū vitio
su3: cū non per vnū actu3 generetur. Ex eisdē. n. ꝯrio mō
factis generatᷣ virtus ⁊ corrūpitᷣ: vt dicitᷣ in 2°. ethi. ḡ mul
to min⁹ habitus charitatis tollitur per vnū peccatū mor
tale. ℂ P̄. vnū vni opponitᷣ. Sed charitas est vna virt⁹ 4^m
sp̄ālis: vt ostēsu3 est. ergo sibi opponitur vnū vitiū sp̄āle.
Non ergo per alia peccata mortalia tollitur. Et sic vide
tur ꝙ possit peccatum mortale simul esse cu3 charitate.
ℂ P̄. opposita non se expellunt nisi circa idē subm. Sed 5°
quedā peccata nō sunt in eodē subiecto cū charitate. Nā
charitas est in superiori parte rōnis que cōuertitᷣ ad deū:
pōt aūt peccatu3 mortale esse etiā in inferiori p̄te rōnis:
vt dicit Aug. in li. de trini. ḡ non oē p̄ctm̄ mortale exclu-
dit charitatē. ℂ P̄. illud qḋ est fortissimū nō pōt expel- 6^m
li a debilissimo. Sed charitas ē fortissima. Fortis. n. est

vt motꝰ dilectio:vt dr cāti.8.pctm aūt est debilissimus:
qꝛ malum est infirmū ⁊ ipotens:vt Dionyꝰ dicit.4.cap.
de di.no.ergo peccatū mortale non expellit charitatē:
7ᵐ ⁊ sic potest esse simul cū ea.¶ P̄.habitus fm actus co-
gnoscunt̄.Sed actꝰ charitatis pōt eē cū peccato mortali
hō enim peccans diligit deū ⁊ pximū.ergo charitas pōt
8ᵐ esse cū pctō mortali.¶ P̄.charitas pcipue facit delecta-
ri in cōtemplatione dei.Sed delectationi que est in cōsi
derando nihil est cōtrariū:vt dicit phs in pmo topic.er-
go charitati nihil est cōtrariuꝫ:⁊ ita non pōt expelli per
9ᵐ peccatū mortale.¶ P̄.vle mouēs pōt impediri in vno
mobili:⁊ non impediri in alio.Sꝫ charitas ē vlis motor
oium virtutū:vt supra dictū est.g̃ non opꝫ ꝙ sic ipediat̄
in vna virtute inquātū alias mouet.pōt igitur cū pecca-
to opposito tēperantie charitas remanere:put est mo-
10ᵐ tiua aliaꝝ virtutū.¶ P̄.sicut charitas hꝫ deū pro obie-
cto:ita fides:⁊ spes.Sed fides ⁊ spes.pñt esse īformes.
ergo eadē rōne ⁊ charitas:⁊ sic potest esse cū pctō morta
11ᵐ li.¶ P̄.omne illud qō non hꝫ pfectionē quā natū ē hr̄e
ē informe.Sed charitas non hꝫ pfectionē hic in via quā
nata est habere in patria.ergo est informis:⁊ sic videt̄ ꝙ
12ᵐ possit est cū peccato mortali.¶ P̄.habitus cognoscunt̄
per actus.Sed aliqui actꝰ habentiū charitatē possunt eē
imperfecti.Naꝫ multotiēs aliqui charitatē hn̄tes mo-
uent̄ aliquo motu impatientie:vel inanis glie.ergo ⁊ ha
bitū charitatis cōtingit esse imperfectū ⁊ informē:⁊ sic
13ᵐ videtur ꝙ cū charitate possit eē peccatū mortale.¶ P̄.
sicut virtuti opponitur peccatum:ita ignorantia oppo-
nitur scientie.Sed non quelibet ignorantia tollit totaꝫ
sciam.ergo nec qōlꝫ peccatū mortale tollit totā virtutē.
vnde cū charitas sit radix virtutū:nō videt̄ ꝙ qōlꝫ pec-
14ᵐ catum mortale tollat charitatē.¶ P̄.charitas est amor
dei.Sed manente amore ad rem aliquā:aliqs ppter in-
continentiam operat̄ contra illā:sicut aliquis amans se
ipsum cōtra bonū suū agit per incontinentiā.Et simil̄r
aliquis amans aliquā cōitatē cōtra eā agit ppter incon
tinentiā:vt phs dicit i 5°. politicoꝝ.ergo aliquis pōt pec
15ᵐ cando cōtra deū agere:manente charitate. ¶ P̄.aliqs
habet se bene in vli qui tn̄ deficit in particulari:sicut in-
continens rectā rōnē hꝫ circa vlia:vtpote ꝙ fornicari ē
malū:⁊ tn̄ in singulari eligit nunc fornicari vt bonū:vt
dicit phs in 6° ethi.Sed charitas facit hoiem bn̄ se hr̄e
circa vniuersalem finē.ergo manente charitate pōt ali
quis peccare circa aliquod particulare:⁊ sic charitas pt
esse cū pctō mortali.¶ P̄.cōtraria sunt in eodē genere.
16ᵐ Sed peccatū est in genere actus:qꝛ peccatū est dictum
vel factū vel cōcupitū cōtra legē dei:charitas aūt est in
genere habitus.ergo peccatū non cōtrariat̄ charitati:⁊
sic non expellit ipsam.pōt ergo simul esse cū ea.
3ᵖ **Sed cōtra** est qō dicitur sap.pmo.spūs.s.discipli
ne effugiet fictū:⁊ auertet se a co.que
sunt sine vi.⁊ corripiet̄.i.expelletur a super.iniquitate.
Sed spūs scūs est in hoie q̄diu hꝫ charitatē:qꝛ per cha
ritatē habitat in nobis spiritus dei.ergo a superueniēte
iniquitate expellitur charitas.Et sic non pōt esse simul
cum peccato mortali.¶ P̄.quicūq; hꝫ charitatē dignꝰ
2° est vita eterna:secūdū illud Apostoli 2ᵃ Thimo.vltimo.
In reliquo reposita est mihi corona iustitie:quā reddet
mihi do.in illa die iu.iu.nō solū autē mihi:sed ⁊ his qui
di.ad.eius.Quicūq; aūt peccat mortal̄r dignus est pena
eterna:secūdū illud Roma.6°. Stipēdia peccati mors.
Sed aliquis nō pōt esse simul dignus vita eterna ⁊ pena
eterna.g̃ nō pōt simul charitas cū pctō mortali haberi.
Rño **Respōdeo.** dōm ꝙ charitas nullo modo pōt sil
esse cū peccato mortali. ¶ Ad cuius
euidentiam primo cōsiderandū est ꝙ omne peccatum Idē 2°.2
mortale directe opponit̄ charitati.Quicūq; enim pele- q.24.ar.
git aliquid alteri illud qō pelegit magis amat.vn̄ qꝛ hō 12. Et.3.
magis amat propriā vitā ⁊ sui cōsistentiā q̄ voluptateꝫ: scrip.di.
quātūcūq; sit magna voluptas hō retraheret̄ ab ea si eā 31.q.i.ar.
existimaret esse sue vite ifallibil̄r perēptiuam.ppter qō .i.Et de
dicit Aug.in li°.83.qōnū:ꝙ nemo est qui non magis dolo malo.q.
reꝫ metuat q̄ appetat voluptatē.Quādo quidē videmꝰ 7.ar.i.
ēt īmanissimas bestias a maximis voluptatibus absti-
nere doloꝝ metu.Ex hoc aūt aliqs mortal̄r peccat ꝙ ali
quid magis eligit q̄ viuere fm deū:⁊ ei īherere.vn̄ ma-
nifestū ē ꝙ qcūq; mortaliter peccat ex hoc ipso magis
amat aliud bonū q̄ deū.Si igit̄ amaret magis deū pele
geret viuere fm deū:q̄ quocūq; tpali bono potiri.hoc
aūt est de rōne charitatis ꝙ deus super oia diligat̄:vt ex
supiorib' pꝫ.vn̄ omne peccatū mortale charitati contra-
riatur.Charitas.n.hoibus a deo ifundit̄.Que aūt ex in-
fusione diuina cāns̄:non solum indigent actiōe diue in
sui pncipio:vt esse incipiāt:sed in tota sua duratione:vt
conseruent̄ in esse:sicut illuminatio aeris indiget pñtia
solis:non solū cū pmo aer illuminat̄:sed q̄diu illumina
tus manet.Et propter hoc si aliqō obstaculum iterpona-
tur intercipiens directū aspectū ad solē:desinit eē lumē
in aere.Et simil̄r qn̄ pctm mortale aduenit:qō impedit
directuꝫ aspectū aīe ad deū:per hoc ꝙ aliqd aliud pfert
deo:intercipit̄ influxus charitatis:⁊ desinit eē charitas
in homine:fm illud Isai.59°.Peccata nostra diuiserunt
inter nos ⁊ deū nr̄m.Sed cum rursus mens hoīs redit
vt recte in deū aspiciat eū sup oia diligēdo:qō tn̄ sine di
uina grā esse nō pōt:iterato ad statuꝫ charitatis redit.
Ad primum ergo dōm:ꝙ verbū Origeñ.non Ad pᵐ
sic est intelligendū ꝙ homo pec-
cans mortal̄r q̄tūcūq; perfectꝰ nō subito charitatē amit
tat:sed qꝛ nō cōtingit de facili ꝙ hō perfectus statim a
pnꝰ mortal̄r peccet:sed per negligentiam ⁊ diuersa pec-
cata venialia disponit̄ vt tādē labat̄ in pctm mortale.
¶ Ad 2ᵐ dōm:ꝙ verbū Bernar.nō videt̄ sustinēdū nisi 2ᵐ
intelligat̄ charitas in Petro non fuisse extincta:qꝛ cito
resurrexit.Ea.n.que paꝝ distant quasi nihil distare vidē
tur:vt dr in 2°. phi.¶ Ad 3ᵐ dōm:ꝙ virtus moralis que 3ᵐ
acquiritur ex actibus consistit in inclinatione potentie
ad actū.Que quidē iclinatio nō tollit̄ total̄r per vnum
actuꝫ.Sed influentia charitatis a deo itercipit̄ per vnū
actum.Et ideo vnꝰ actus peccati tollit charitatē. ¶ Ad 4ᵐ
4ᵐ dōm:ꝙ charitatis oppositū generale est odiuꝫ.Sed
indirecte oia peccata charitati opponunt̄:inquātū perti
nent ad dei cōtemptū:qui est sup oia diligendus.¶ Ad 5ᵐ
5ᵐ dōm:ꝙ superior rō in qua est charitas mouet inferio-
reꝫ.vn̄ peccatū inquātū in iferiori parte opponit̄ motui
charitatis:charitatē excludit.Vel dōm ꝙ peccatū mor-
tale non est sine cōsensu qui attribuit̄ superiori parti ra-
tionis in qua est charitas.¶ Ad 6ᵐ dōm:ꝙ pctm nō ex- 6ᵐ
pellit charitatem ex sua v̄tute:sꝫ ex eo ꝙ hō voluntarie
se peccato subycit.¶ Ad 7ᵐ dōm ꝙ hō qui peccat mor- 7ᵐ
taliter nō diligit deū sup oia:sic diligendus est ex chari-
tate:sed est aliqd aliud qō prefert amori dei:propter qō
dei mandatū cōtēnit.¶ Ad 8ᵐ dōꝫ:ꝙ delectatio que est 8ᵐ
in cōsiderando nō hꝫ cōtrariū in eodē genere:vt .s. aliq̄
alia cōsideratio sit ei cōtraria.Et hoc iō qꝛ spēs cōtrario-
rum in intellectu nō sunt ꝯrie.vn̄ delectationi que est in
cōsiderando albū:contrariat̄ delectatio que est in cōsi-
derando nigrū.Sed qꝛ actus volūtatis cōsistit in motu
aīe ad rem:sicut res in seipsis sunt cōtrarie:ita motꝰ vo-
luntatis in cōtrariis sunt cōtrarij.Desideriū eni dulcis
cōtrariat̄ desiderio amari.Et secūdū hoc amor dei con-

trariaꝶ amori peccati:qḋ excludit a deo.Cõſideratio aũt
in qua non eſt cõitarietas non eſt ꝓprius actus charita/
tis:qui ab ipſa eliciꝶ:ſed ſolũ ab ipſa imperaꝶ q̃ſi eiꝰ effe/
9m ctus.¶ Ad 9m dõm ꝙ charitas que eſt vniuerſalis mo/
tor virtutũ cum impediꝶ in his que pertinent ad vnam
virtutē per peccatuꝫ mortale impediꝶ in ſuo vniuerſali
obiecto.Et ob hoc vniuerſaliter in oibꝰ impediꝶ. Non ē
aũt ſic cuꝫ vl'e mobile ſic impediꝶ in particulari effectu:
ꝙ non impediꝶ in his que pertinent ad vniuerſalem vir
10m tutem.¶ Ad 10m dõm:ꝙ lꝫ ſpes ⁊ fides habeant deũ pro
obiecto:nõ tñ eis cõpetit ꝙ ſint forma aliaꝝ virtutũ:ſic
cõpetit charitati rõne ſupradicta.Et iõ lꝫ charitas nõ ſit
11m informis;ſpes tñ ⁊ fides eſſe poſſunt informes.¶ Ad 11m
dõm:ꝙ non facit virtutē informē defectꝰ cuiuſcũqꝫ per/
fectionis;ſed ille tñ defectꝰ qui tollit ordinē vltimi fi/
nis.Qui quidē ordo exiſtit in charitate vie:lꝫ charitas
vie non hēat ꝑfectionē ꝑrie que eſt ſm fruitionē ꝓpriaꝫ
12m ⁊ perfectã.¶ Ad 12m dõm:ꝙ actꝰ imperfecti pñt eſſe ha
bentis charitatē:ſed non ſunt charitatis. Non.n.quilibꝫ
actus agentis eſt actus cuiuſlꝫ forme in agente exiſten/
tis.⁊ precipue in rõnali nã que hꝫ libertatem ad hoc ꝙ
13m vtatur habitu in ea exiſtente.¶ Ad 13m dõm:ꝙ licꝫ nõ
quelibet ignorantia ꝓprioꝝ ꝑncipioꝝ excludat ſciam:
tñ ignorantia ꝑncipioꝝ cõium tollit ſciam. Eis.n.igno/
ratis neceſſe eſt ignorare artē:vt diciꝶ in ꝑmo elencoꝝ.
vltimus aũt finis ſe hꝫ ſicut ꝑnm cõiſſimũ.Et ideo huiꝰ
deordinatio ab vltimo fine per pctm̃ mortale:tollit tota
liter charitatē:non aũt quelꝫ deordinatio ꝑticularis.vt
14m pꝫ in peccatis venialibꝰ.¶ Ad 14m dõm:ꝙ quicũqꝫ per
incontinentiam agit cõtra bonũ qḋ amat:exiſtimat bo/
nũ non totalr perdi per hoc ꝙ ĩcontinenter agit.Si eni
aliquis amans ciuitatē aliquã vel propriꝫ corporis ſalu/
tem.exiſtimaret ſe alterũ boꝝ perdere per hoc ꝙ agit:
vel totalr abſtineret:vel illḋ qḋ ageret plus diligeret q̃ꝫ
propriaꝫ ſalutē vel ciuitatis.vñ cũ aliquis ſciens ſe amit
tere deum per peccatum mortale qḋ eſt ſcire ſe peccare
mortalr:nihilominꝰ hoc incontinenter agit:cõuincitur
15m plus amare qḋ agit q̃ꝫ deũ.¶ Ad 15m dõꝫ ꝙ charitas nõ
ſolum requirit hoc haberi in vl'i acceptione ꝙ deus ſit
ſuper oia diligendus:ſed ꝙ etiã in hoc actus electionis
⁊ voluntatis tendat ſicut in qḋdã aliud particulare eli/
gibile.Et hec particularis electio excludiꝶ per electio/
16m nem cõtrarij.ſ.pcti excludentis a deo. ¶ Ad 16m dõꝫ: ꝙ
lꝫ actus directe contrarienꝶ actibꝰ:ſicut ⁊ habitus habiti/
bus:tñ idirecte etiam actus contrarianꝶ habitibꝰ ſm cõ
formitatem quã habent contrarijs habitibꝰ. Nam ſiles
actus ex ſimilibus habitibꝰ generanꝶ:⁊ ſimiles etiam
actus cauſant:lꝫ non oẽs habitus cauſenꝶ ex actibus.

¶ Utrũ obiectũ diligibile ex charitate ſit rõnalis nã.

SEptimo queritur vtrũ obiectũ diligi/
bile ex charitate ſit rõnal' nã.
1m ¶ Et videꝶ ꝙ nõ.qꝛ propter qḋ vnũqḋqꝫ ⁊ il/
lud magis.Sed homo ex charitate diligitur
ꝓpter virtutē ⁊ ꝓpter beatitudinē.ergo virtꝰ
⁊ beatitudo que nõ ſunt creature rõnales ſunt magis ex
charitate diligende.Et ſic creatura rõnalis nõ eſt ꝓpriũ
2m obiñ charitatis.¶ P̄.per charitatē maxie cõformamur
deo in diligendo.Sed deus diligit oia que ſunt:vt diciꝶ
ſap.11°.⁊ ex charitate diligendo ſeipſum qui eſt charitas.
ergo oia ſunt diligenda ex charitate:⁊ non ſoluꝫ rõnalis
3m nã.¶ P̄.Origeñ.dicit ſuper cantica ꝙ vnuꝫ eſt diligere
deũ ⁊ quecũqꝫ bona.Sed deus diligiꝶ ex charitate.ergo
cuꝫ oẽs creature ſint bone:oẽs ſunt diligende ex charita
4m te:⁊ non ſolũ rõnalis nã.¶ P̄.ſola dilectio charitatis ē
meritoria.Sed in dilectione cuiuſlꝫ rei poſſumꝰ mereri.
ergo qualꝫ rem poſſumꝰ diligere ex charitate.¶ P̄.deꝰ 5m
ex charitate diligitur.ergo opꝫ magis ex charitate diligi
qḋ ab eo maxime diligiꝶ.Sed inter oia creata maxime
diligitur a deo bonũ vniuerſi in quo omnia cõprehendũ
tur.ergo oia ſunt ex charitate diligenda. ¶ P̄.diligere 6m
magis pertinet ad charitatē q̃ꝫ credere.Sꝫ charitas oia
credit:vt diciꝶ ꝑma ad cor.13°.ergo multo magis oia dili/
git.¶ P̄:natura rõnalis perfectiſſime inuenitur in deo. 7m
Si igiꝶ nã rõnalis ſit obiñ charitatis:oporteret ꝙ deũ ex
charitate diligeremus.Sed hoc vꝶ eſſe impoſſibile:quia
amor charitatis eſt amor perfectꝰ.Deinde qꝛ deũ ꝑfecte
in hac vita diligere nõ poſſumꝰ:qꝛ in hac vita ipm perfe
cte nõ cognoſcimus. Non.n.cognoſcimus de deo quid ē:
ſed ſolum quid non eſt.Dilectio aũt preſupponit cogni/
tionē:cuꝫ nihil diligatur niſi cognitum.ergo rõnalis vel
intellectualis nã non ē ꝓpriũ obiectũ charitatis. ¶ P̄. 8m
plus diſtat ab homie deus q̃ꝫ quelibet alia creatura. Si
ergo aliquas creaturas nõ diligimus ex charitate:multo
minus deũ ex charitate diligere poſſumus. ¶ P̄.in an/ 9m
gelis etiam eſt intellectualis natura.Sed angeli nõ ſũt
ex charitate diligendi.vt videtur.ergo intellectualis nã
non eſt ꝓpriũ obiectũ charitatis.ꝓbatio medie.Amici/
tia in aliqua cõicatione vite cõſiſtit:nã cõuiuere eſt pro/
prium amicoꝝ ſm phm in li° ethi. Sed non videꝶ eſſe
aliqua cõicatio vite nobis ⁊ angelis. Non.n.cõicamꝰ in
vita nãe cũ angelis:cum ſint multo ꝑſtãtioris nãe q̃ꝫ hõ.
Neqꝫ iteꝝ in vita glorie:qꝛ dona gratie ⁊ glorie danꝶ a
deo ſm virtutē recipientis.ſm illud.Math.24°.Dedit
vnicuiqꝫ ſm ꝓpriã ṽtutē.virtus aũt angeli eſt multo ma
ior q̃ꝫ hominis.ergo angeli nõ cõicant in aliqua vita cuꝫ
hominibꝰ.¶ P̄.natura rõnalis inueniꝶ etiã in ipſo hoie 10m
ex charitate diligente.Sed homo ſeipſum nõ dꝫ ex cha/
ritate diligere:vt videꝶ.ergo charitatis obiñ non eſt rõ/
nalis natura.ꝓbatio medie.De actibꝰ virtutũ danꝶ pre/
cepta legis.Sed nõ datur aliqḋ ꝑceptuꝫ legis de hoc ꝙ
aliquis diligat ſeipſum.ergo diligere nõ eſt actus chari/
tatis.¶ P̄.Greg.dicit in q̃dã omel.ꝙ charitas minꝰ q̃ꝫ 11m
inter duos haberi nõ poteſt.non põt g̃ qs ſeipſum ex cha
ritate diligere.¶ P̄.ſicut iuſtitia cõſiſtit in cõicatiõe:ita 12m
⁊ amicitia ſm phm in 4° ethi.Sed iuſtitia ꝓprie loquē/
do non eſt hois ad ſeipſum:vt dꝶ in 5° ethi.g̃ neqꝫ amici/
tia.⁊ ita neqꝫ charitas.¶ P̄.nihil qḋ cõputatur in vitiũ 13m
eſt actus charitatis.Sed amare ſeipſuꝫ cõputaꝶ homini
in vitiũ.ſm illud ſcḋa Thimo.3°.Inſtabunt tpa periculo
ſa:⁊ erunt homines ſeipſos amantes.ergo diligere ſeipꝫ
non eſt actus charitatis:⁊ ita nã rõnalis nõ eſt proprium
obiectum charitatis.¶ P̄.corpus humanuꝫ eſt pars rõ/
nalis nature.ſ.humane.Sed corpus humanũ nõ videꝶ 14m
eſſe diligendũ ex charitate:qꝛ ſm phm in 9° ethi.vitupe
ranꝶ qui amãt ſeipſos ſꝫ exteriorē nãm.g̃ natura rõna/
lis nõ eſt obiectum charitatis.¶ P̄.nullus habens cha
ritatē refugit illud qḋ ex charitate diligit.Sed ſancti ha 15m
bentes charitatē refugiũt corpus:ſm illud Ro.7°.Quis
me liberabit de corpore mortis huius.Et ſic corpus non
eſt diligēdũ ex charitate:⁊ ſic idē qḋ prius.¶ P̄.nullus
tenetur ad implendam qḋ non poteſt ſcire.ſed nullus 16m
poteſt ſcire ſe habere charitatem..ergo nullus teneꝶ ad
diligendũ creaturã rationalem ex charitate. ¶ P̄.cum 17m
dꝶ:creatura rationalis diligiꝶ ex charitate: hec prepoſi/
tio ex.deſignat habitudinem aliCꝰ cãe.Sed non poteſt
deſignare habitudinē cãe mãlis:qꝛ charitas non ē aliqd
materiale:ſed ſpirituale. Neqꝫ iteꝝ hitudinē cãe finalis
qꝛ finis diligendi ex charitate eſt deus:nõ aũt charitas.
Similr etiam neqꝫ habitudinē cãe efficientis:qꝛ ſpũs.ſ.
eſt qui nos ad diligenduꝫ mouet ſm illud Ro.5°.Chari

tas dei diffusa est in cordibus nřis per spm̄ sanctū qui da
tus est nobis. Neq̧ iterum habitudinez cause formalis:
q̄ charitas nec est forma intrinseca: cum nō sit de essen
tia rei. Neq̧ est forma extrinseca exemplaris: q̄ sic oīa
que diligunť ex charitate traherenť in spēz charitatis: sicͭ
exēplata trahunť ad spēm exēplaris. ḡ creature rōnales
18m non sunt diligende ex charitate. ¶ P. Aug. dicit in pmo
de doctrina xpiana: q̄ proxim⁹ est ille a quo nobis bene
ficium impēditur. Sed a deo nobis beneficia īpendunť
ḡ deus est proximus nobis: ꝛ ita incōuenienter poniť ab
19m Aug. de⁹ aliō diligibile ex charitate: ꝛ aliō pxim⁹. ¶ P.
cū xps sit mediator inter deū ꝛ hoiem: vř q̄ debeat poni
aliud diligibile q̄ȝ deus ꝛ q̄ȝ pxim⁹. Et sic sunt. 5. in cha
ritate diligibilia: ꝛ non tm̄. 4. vt Aug. dicit.

5 **Sed cōtra** ē qō dř Leuit. 19°. Diliges pximū tuū sicut teipsum. Glo. pximū non tantuz
propinquitate sanguinis: sed societate rōnis. ergo fm̄ q̄
aliqd hȝ societatē nobiscū in nā rationali sic est diligibi
le ex charitate. Natura ḡ rōnalis est obiectū charitatis.

Rño **Respōdeo.** dōm q̄ cū queritur de his que subyci untur actui alicuius potentie vel ha
bitus: opȝ considerare formalē rōnē obiecti illius poten
tie vel habitus. fm̄. n. q̄ aliqua se habent ad illam rōnē:
sic se hñt ad hoc q̄ subyciantur illi potentie vel habitui
sicut visibilia fȝ q̄ se hñt ad rōnē visibilis: fȝ eādē rōnē
hñt visibilia q̄ sint visibilia per se vel per accñs. Cuȝ aūt
amoris vl'r sumpti obiectum sit bonū cōiter sumptū: ne
cesse ē q̄ cuiuslȝ spālis amoris sit aliqō spūale bonū obie
ctum: sicut amicitie nālis que est ad consanguineos pro
priū obiectū est bonum nāle: fm̄ q̄ trahiť a parentibus.
In amicitia autez politica obiectū est bonū ciuitatis. vñ
ꝛ charitas hȝ qōdā spāle bonū: vt ppriū obiectū. s. bonū
beatitudinis diuine: vt supra dictū est. Secūdū igitur q̄
aliqua se habent ad hoc bonū: sic se habēt ad hoc q̄ sint
Idē 2°2 q.25.ar. diligibilia ex charitate. Sȝ cōsiderandū est q̄ cū amare
sit velle bonū alicui: duplr̄ dř aliqd amari. aut sic id cui
3. Et. 3. volumus bonū: aut sicut bonū qō volumus alicui. Prio
scrip.di. ergo mō illa tm̄ possunt ex charitate amari quib⁹ possu
28.ar.3. mus velle bonū beatitudinis eterne. hec autē sunt que
nata sunt hȝ bonū habere. vñ cū sola intellectualis natu
ra sit nata habere bonū beatitudinis eterne: sola intelle
ctualis nā est ex charitate diligibilis: fm̄ q̄ diligi dicun
tur ea quibus volumus bonū. Et pp̄ter hoc fm̄ q̄ diuer
simode aliqua possunt habere beatitudinē eternā: fm̄ h
Idez 2° distinguunť ab Aug. 4or diligenda ex charitate. Est enī
2.q.25. aliquid habēs beatitudinē eternā per suā eēntiā: ꝛ hoc ē
ar.12. deus: ꝛ aliquid habēs per participationē: ꝛ hoc est crea
tura rōnalis tam illa que diligit q̄ȝ alie creature que ei
associari possunt in participatione beatitudinis. Aliquid
aūt est ad qō pertinet habere beatitudinē eternā p solaȝ
redundantiā quādā: sicut corpus nostrū qō glificať per
redundantiaȝ glie ab aīa in ipsum. vñ diligendus est ex
charitate deus: vt radix beatitudinis: quilȝ aūt hō debet
seipsum ex charitate diligere: vt participet beatitudinē:
proximū aūt vt sociū in participatione beatitudinis. cor
pus aūt ppriū fm̄ id qō ad ipsuȝ redundat beatitudo. 2°
vero mō pnt. s. dicunť diligi illa bona que volum⁹ alys:
diligi pñt ex charitate oīa bona inquātū sunt quedā bo
na eoꝝ qui possunt habere beatitudinē. Omnes. n. crea
ture sunt homini via ad tēdēdū in beatitudinē: ꝛ iterum
oēs creature ordinanť ad gloriā dei: inquātū in eis diui
na bonitas manifestať. Nunc igiť omnia ex charitate di
ligere possumus: ordinando tñ ea in illa que beatitudi
nem hñt: vel habere possunt. Cōsiderandū ēt ē q̄ sic se
habēt dilectiōes adinuicē: sicut ꝛ bona que sunt eaꝝ obie
ctā. vnde cū oīa bona hūana ordinētur in beatitudinem
eternā: sicut in vltimū finē: dilectio charitatis sub se cō
prehendit oēs dilectiones hūanas: nisi tm̄ illas que fun
dantur super peccatū: qō nō ē ordinabile in beatitudinē.
vñ q̄ aliqui consanguinei diligant seinuicez: vel aliqui
conciues: vel siť peregrinātes: vel qcūq̧ tales: pōt eē me
ritoriū: ꝛ ex charitate. Sed q̄ aliq amēt seinuicē pp̄ cōi
cationē in rapina vel adulterio: hoc nō pōt esse meritori
um neq̧ ex charitate.

Ad primum ergo dōm: q̄ virtutē ꝛ beatitudi nem diligimus ex charitate: inquā Ad pm
tum hoc volumus his quibus cōpetit habere beatitudi
nem. ¶ Ad 2m dōm q̄ deus diligit oīa ex charitate: non 2m
ita q̄ velit eis beatitudinē: sed ordinans ea ad seipsum: ꝛ
ad alia que beatitudinē hēre pñt. ¶ Ad 3m dōm: q̄ oīa 3m
bona sunt in deo sicut in pmo principio. Et sic Orig. in
tellexit q̄ vnū ē diligere deū: ꝛ quecūq̧ bona. ¶ Ad 4m 4m
dōm: q̄ oīa diligere possum⁹ meritorie ordinando ea in
illa que sunt capacia beatitudinis: nō autez volendo eis
beatitudinē. ¶ Ad 5m dōm: q̄ in bono vniuersi sicͭ pu'm 5m
cōtineť rōnalis natura que ē capax beatitudinis: ad quā
oēs alie creature ordinanť. Et fm̄ hoc cōpetit ꝛ deo ꝛ no
bis bonū vniuersi maxime ex charitate diligere. ¶ Ad 6m
6m dōm q̄ sicut charitas credit oīa credibilia: ita diligit
oīa fm̄ q̄ sunt ex charitate diligibilia. ¶ Ad 7m dōm: q̄ 7m
deū non possumus hic illa pfectione diligere qua dilige
mus eum in patria per eēntiā vidētes. ¶ Ad 8m dōm: q̄ 8m
distantia creaturaꝝ aliquaꝝ nō ē cā q̄ nō diligantur ex
charitate: sed q̄ nō sunt capaces beatitudinis. ¶ Ad 9m 9m
dōm: q̄ angeli nō cōicant nobiscū in vita nāe: q̄ȝtum ad
spēm: sed solū quātū ad gen⁹ rōnalis nāe: sed possum⁹ cū
eis cōicare in vita glorie. Qr aūt dicitur. Dedit vnicuiq̧
fm̄ ppriā virtutē: nō ē referendū tātum ad virtutē nāe:
Erroneū est. n. dicere q̄ dona gratie ꝛ glorie denť fȝ mē
surā nāliū. Sȝ intelligenda ē vřtus q̄ ē etiā per grāȝ: p quā
dať hoib⁹ vt possint mereri equalē gliaȝ angelis. ¶ Ad 10m
10m dōm q̄ lex scripta data est in auxiliū legis nāe q̄ erat
obtenebrata per peccatum. Nō aūt erat sic obtenebrata
quin moueret ad diligendum ad hoc q̄ homo dilige
ret seipsum: ꝛ corpus suū: sed erat obtenebrata quātum
ad hoc q̄ nō mouebat in dilectionē dei ꝛ pximi. Et iō
in lege scripta danda fuerunt precepta de dilectiōe dei
ꝛ pximi. In quibus tñ cōprehendiť etiā q̄ aliquis dili
gat seipsum. Quia cū inducimur ad diligēdū deū indu
cimur ad desiderandū deū per qō maxie nos ipsos ama
mus volētes nobis sūmū bonū. In pcepto aūt de dilectōe
pximi dř. Diliges pximū tuū sicut teipsuȝ: in quo inclu
ditur dilectio suiipsius. ¶ Ad 11m dōm q̄ lȝ amicitia nō 11m
possit haberi ad seipsum pprie loquēdo: tñ amor ad seipsȝ
habeť. vt. n. dř in 9°. ethi. amicabilia que sunt ad alteruȝ
venerunt ex amicabilib⁹ que sunt ad seipsum. Secūdū
vō q̄ charitas significat amorē: sic aliqs seipsuȝ ex cha
ritate diligere pōt. Sed Gregori⁹ loquiť de charitate fȝ
q̄ includit rōnē amicitie. ¶ Ad 12m dōȝ: q̄ lȝ amicitia sit 12m
in cōicatione ad alteruȝ sicut ꝛ iustitia: tñ amor non de
necessitate est ad alterū: qui sufficit ad rōnē charitatis.
¶ Ad 13m dōm: q̄ amātes seipsos vituperanť inq̄ȝtū plus 13m
debito seipsos diligūt. Qō qdē nō cōtingit q̄ȝtū ad bona
spūalia: q̄ nullus pōt nimis amare sibi vřtutes: sȝ q̄ȝtū ad
bōa exteriora ꝛ corporalia pōt aliqs nimis amare seipȝ.
¶ Ad 14m dōȝ q̄ nō quicūq̧ amat seipsuȝ fm̄ exteriorē 14m
nāȝ culpať: sed qui exteriora bona querit vltra modum
vřtutis. Et sic ex charitate corpus nřȝ diligere possum⁹.
¶ Ad 15m dōȝ q̄ charitas nō refugit corp⁹: sȝ corpis cor 15m
ruptionē: inq̄ȝtū corp⁹ qō corrūpiť aggrauat aīam. vt dř

sap.9°. Et propter hoc aplš significanter dixit de corpore
16m mortis huius. ⁋ Ad 16m dōm: ꝙ ex hoc ꝙ hō nescit pro
certo se habere charitatem: nō sequit̃ ꝙ nō possit ex cha
ritate diligere: sed ꝙ non possit iudicare an ex charitate
diligat. vñ a nobis requiri pōt ꝙ ex charitate diligam⁹:
non aũt ꝙ iudicemus nos ex charitate diligere. vñ aplš
dicit p̄ma cor. 4°. Neq3 meipsu3 iudico: sed qui me iudi-
17m cat dñs est. ⁋ Ad 17m dōm: ꝙ cũ dr̃ aliquis diligere pro-
ximu3 ex charitate: hec ꝓpositio ex. p̃t designare hitudi-
nem cāe finalis efficientis ⁊ formalis. Finalis quidē in-
quãtũ dilectio ꝓximi ordinat̃ ad dilectionē dei sicut ad
finē. vñ dr̃ p̄ma ad Thi. p̄mo. Finis precepti est charitas
qr. s. dilectio dei est finis obseruationis pceptoꝝ. In ha
bitudine aũt cause efficientis: inquãtũ charitas est habi-
tus inclinans ad diligendũ: sic se hñs ad actũ dilectiōis:
sicut calor ad calefactionē. In habitudine aũt cause for-
malis: inq̃ztũ actus recipit spẽz ab habitu: sicut ⁊ calefa-
18m ctio a calore. ⁋ Ad 18m dōm ꝙ rō ꝓximi saluat̃ ⁊ in eo
qui dat beneficia: ⁊ in eo qui recipit. Non tñ ꝙ quicũq3
dat beneficia sit ꝓximus: sed requirit̃ ꝙ inter ꝓximos
sit cōmunicãtia in aliq̃ ordine: vñ de⁹ l3 det bñficia: non
tñ p̃t dici nobis ꝓxim⁹. S3 xp̃s inq̃ztũ ē hō dr̃ nobis ꝓxi-
19m mus: put nobis dat bñficia. ⁋ Vñ p3 rñsio ad vltimũ.
⁋ Vtrũ diligere inimicos sit de perfectione consilij.

Octauo queritur vtrũ diligere inimicos
sit de pfectione consilij. ⁋ Et vr̃
p° ꝙ non. Quod. n. cadit sub p̄cepto nō est de pfe
ctione cōsilij. Sed diligere inimicũ cadit sub
p̄cepto illo. v3. Diliges ꝓximũ tuũ sicut teips3.
Nam nomine proximi intellr̃ ois hō: vt Aug. dicit in li°.
de doctrina xp̃iana. ğ diligere inimicũ nō est de pfectio-
ne consilij. ⁋ Sed dice. ꝙ ē de pfectiōe consilij dilectio
inimicoꝝ q̃ztum ad exhibitionē familiaritatis ⁊ aliorũ3
effectuũ charitatis. ⁋ S3 cōtra. omnē ꝓximũ tenemur
ex charitate diligere. Sed dilectio charitatis non est tm̃
2m in corde: sed ēt in opere. Dr̃. n. p̄ma Jo. 3°. Non diligam⁹
verbo neq3 lingua: sed opere ⁊ veritate. ğ ēt quantu3 ad
effect⁹ charitatis dilectio inimicoꝝ cadit sub precepto.
⁋ P̄. Mathei. 5°. sił dr̃. Diligite inimicos vestros: ⁊ be
nefacite his qui oderunt vos. Si igit̃ diligere inimicos
3m cadit sub p̄cepto: ⁊ benefacere eis cadet sub precepto: qđ
pertinet ad effectus charitatis. ⁋ P̄. ea que pertinēt ad
pfectionē ꝯsilioꝝ nō fuerũt in veteri lege tradita: quia vt
4m dr̃ Hebr. 7°. nihil perfectu3 adduxit lex. Sed in veteri le
ge fuit traditũ ꝙ ad inimicos nō solũ affect⁹ dilectionis
haberet̃: sed ēt effect⁹ dilectionis eis impēderet̃. Dr̃ eni
Exo. 23°. Si occurreris boui inimici tui: aut asino erran-
ti: reduc ad eũ. Et Leuit. 19°. Ne oderis frẽz tuũ in corde
tuo: sed publice argue eũ: ne hēas super illo pctm̃. Et Job
31. Si gauisus sum ad ruinā ei⁹ qui me oderat: ⁊ exulta-
ui ꝙ inuenisset eũ malũ. Non. n. dedi ad peccãdũ guttur
meũ. Et ꝓuer. 25°. Si esurierit inimicus tu⁹ ciba illum: si
sitiuerit da ei aquā bibere. ğ diligere inimicũ etiā q̃ztum
ad exhibitionez effectuũ charitatis nō est de perfectiōe
consilij. ⁋ P̄. consiliũ nō ꝯ̃riat̃ legis p̄cepto. vñ dñs per-
fectionē noue legis traditur⁹ ꝓmisit. Math. 5°. Nō veni
5m soluere lege3 s3 adiplere. Diligere āt inimicos vr̃ ꝯ̃riari p̄
cepto legis: qr dr̃ Math. 5. diliges amicũ tuu3 ⁊ odio ꝛc.
ergo dilectio inimicoꝝ nō cadit sub perfectiōe consilij.
⁋ P̄. dilectio h3 propriũ obiectũ in qđ inclinat: qr sicut
dicit Aug. Pondus meũ est amor meus. Sed proprium
6m obiectũ dilectionis nō videtur eē inimic⁹: sed magis di-
lectioni repugnans. ergo non est de perfectione charita-
tis ꝙ aliqs diligat inimicũ. ⁋ P̄. pfectio virtutis ñ con-
7m trariat̃ inclinationi nãe: sed magis per virtutē iclinatio
nature perficit̃. Natura aũt mouet ad h̃ ꝙ inimic⁹ odio
habeatur: q̃libet enim res naturalis repudiat suũ ꝯ̃riu3.
ergo nō est de perfectione charitatis ꝙ inimicus diligat̃
⁋ P̄. pfectio charitatis ⁊ cuiuslibz virtutis consistit in 8m
assimilatione ad deũ. Sed deus amicos diligit ⁊ inimi-
cos odit: f3 illud Mal. p̄mo. Jacob dilexi: esau odio ha-
bui. ergo nō est de pfectione charitatis ꝙ aliquis diligat
inimicos: sed magis ꝙ eos odio habeat. ⁋ P̄. dilectio 9m
charitatis directe respicit bonũ vite eterne. Sed aliqui-
bus inimicis nostris nō debemus velle bonũ vite eter
ne: qr vel sunt damnati in inferno: vel adhuc viuētes sũt
reprobati a deo. ergo diligere inimicos non pertinet ad
perfectionē charitatis. ⁋ P̄. eũ quē tenemur ex charita 10m
te diligere non possum⁹ licite occidere: nec velle ei⁹ mor
tem: aut qđcũq3 malũ: qr de rōne amicitie est ꝙ amicos
velim⁹ esse ⁊ viuere. S3 nos licite possumus aliquos oc-
cidere: qr scđm apostolũ. Ro. 13°. Potestas secularis dei
minister est vindex in irā ei qui male agit. nō ergo tene-
mur inimicos diligere. ⁋ P̄. phš in li°. topico. docet sic 11m
argumentari in ꝯ̃rijs. Si diligere amicos est bonũ ⁊ eis
bene facere: diligere inimicos ⁊ eis bene facere malum
est. Sed nullũ malum perfectionē h3 charitatis: nec ca-
dit sub cōsilio. ergo diligere inimicũ non pertinet ad pfe
ctionē cōsilij. ⁋ P̄. amic⁹ ⁊ inimicus sunt cōtraria. ergo 12m
⁊ diligere amicũ ⁊ diligere inimicũ sunt ꝯ̃ria. Contraria
aũt nō possunt eē sił. Cũ igit̃ teneamur ex charitate dili-
gere amicos: nō potest cadere sub cōsilio ꝙ inimicos di-
ligam⁹. ⁋ P̄. cōsiliũ nō potest eē sub impossibili. S3 di- 13m
ligere inimicũ vr̃ ipole: cũ sit ꝯ̃ iclinationē nãe. ğ diligere
inimicũ nō cadit sub ꝯsilio. ⁋ P̄. implere cōsilia perfe- 14m
ctoꝝ est. pfecti āt maxie fuerũt aplĩ: qui tñ nō dilexerũt
inimicos q̃ztũ ad affectũ ⁊ effectũ. legit̃. n. de beato Tho
ma aplõ ꝙ iprecat⁹ fuit illi qui manu alapa3 ei dederat
vt manus eius in cōuiuio a canib⁹ deportaret̃. ğ diligere
inimicos quãtũ ad affectũ ⁊ effectũ nō cadit sub pfectio-
ne cōsilij. ⁋ P̄. iprecari mala p̄cipue dãnationis eterne
opponit̃ dilectioni: ⁊ quãtũ ad affectũ ⁊ q̃ztũ ad effectũ. 15m
Sed ꝓphete iprecati sunt mala suis aduersarijs. Dr̃. n. in
psal. Deleant̃ d libro vi. ⁊ c. iu. nō scribant̃. Et itez. Veni-
at mors sup illos ⁊ descen. in infer. vi. ğ diligere inimicos
nō ē de pfectiōe charitatis. ⁋ P̄. de rōne amicitie vere
ē vt aliqs ꝓpter seipsu3 diligat̃. Charitas āt icludit ami 16m
citiā: sic̃ pfectũ min⁹ pfectũ. Diligere āt inimicũ pp seips3
ꝯ̃riat̃ charitati q̃ solus de⁹ pp seip̄m diligit̃. Nō ğ cadit
sub cōsilij pfectiōe vt inimic⁹ diligat̃. ⁋ P̄. id qđ cadit
sub pfectiōe cōsilij melius ē ⁊ magis meritoriũ q̃3 id qđ 17m
sub necessitate p̄cepti. Sed diligere inimicũ nō est me-
lius neq3 melioris meriti q̃3 diligere amicũ: qđ mãifeste
cadit sub necessitate p̄cepti: qr si bonũ est diligere aliqđ
bonũ: melius ē ⁊ magis meritoriũ diligere qđ meli⁹ est.
Melior aũt est amicus inimico. Nō ğ diligere inimicũ
est de pfectiōe consilij. ⁋ S3 dicebat̃ ꝙ diligere inimi-
cũ maioris meriti est: qr est difficili⁹. ⁋ Sed ꝯ̃. diligere
inimicũ ē difficilius q̃3 diligere deũ. ğ eadē rōne maio- 18m
ris meriti eēt diligere inimicũ q̃3 deũ. ⁋ P̄. signũ gene-
rati habit⁹ ē delectatio operis: vt dicit phš in 2°. ethi. S3 19m
diligere amicũ ē delectabili⁹ q̃3 diligere inimicũ. ğ ē ma
gis virtuosu3: ⁊ per ꝯñs magis meritoriũ. Et sic diligere
inimicũ nō cadit sub pfectione consilij.

Sed cōtra est qđ Aug. dicit in enchi. perfectoru3
filiorum dei est diligere inimicos: in 3
quo quidē se quilibet debet fidelis ostendere.

Respōdeo. dōm ꝙ diligere inimicos aliquo mō
cadit sub necessitate p̄cepti: ⁊ aliquo Rño
mō sub consilij pfectione. Ad cuius euidētiā sciendũ est

ꝙ ſicut ſupra dictū eſt ꝓpriū ꝛ per ſe obiectū charitatis eſt
deus:ꝛ ꝗcqd ex charitate diligit̃ ea rōne diligit̃ ꝗ ad deū
ꝑtinet:ſicut ſi diligim⁹ aliquē hoīez:diligim⁹ ꝓ ꝯñs oēs
ei attinentes ēt ſi ſint nobis inimici.Cōſtat autē ꝙ oēs
homines ad deū pertinēt:inq̄tū ſunt ab ipſo creati ꝛ ca-
paces btitudinis:que in fruitiōe ipſi⁹ conſiſtit.Manife-
ſtuz eſt ḡ ꝙ iſta rō dilectiōis quā reſpicit charitas in oī-
bus hoīb⁹ iuenit̃.Sic ḡ in eo ꝗ cōtra nos inimicitiā exer
cet eſt duo iuenire.vnū qḋ eſt rō dilectionis.ſ.qḋ ad deū
ꝑtinet:ꝛ aliud qḋ ē rō odij.ſ.qḋ nobis aduerſat̃.In quo-
cūqꝫ aūt iuenit̃ rō dilectionis ꝛ rō odij:ſi ꝑtermiſſa dile-
ctione in odiū ꝯuertamur:manifeſtuz eſt ꝙ id qḋ eſt rō
odij prepōderat in corde nr̄o:eo ꝙ eſt rō dilectiōis.Sic
ergo ſi aliq̄s inimicū ſuum odio habeat inimicitia illius
ꝓpōderat in corde ſuo amori diuino.Magis ḡ odit ami-
citiā illius q̄ꝫ diligat deū.Tantū aūt odim⁹ aliqd:quan-
tuz diligim⁹ bonū qḋ nobis per inimicū ſubtrahit̃.Re-
linquit̃ igit̃ ꝙ quicūqꝫ inimicū odit aliqḋ bonū creatuz
diligit plus q̄ꝫ deū:qḋ eſt ꝯ̄ ꝓceptū charitatis.hēre igitur
odio inimicū eſt cōtrariū charitati.vn̄ neceſſe eſt ꝙ ſi ex
ꝓcepto charitatis tenemur:ꝙ dilectio dei ꝓpōderet in
nobis dilectioni cuiuſlꝫ alterius rei:ꝛ per ꝯñs odio ꝯ̄rij.
Sequit̃ ergo ꝙ ex neceſſitate ꝓcepti teneamur diligere
inimicos.Sed tn̄ cōſiderādū ꝙ cū ex ꝓcepto charitatis
teneamur ꝓximos diligere:nō ſe extendit ad hoc ꝓceptū
ꝙ quēlꝫ ꝓximū actu diligam⁹ in ſpāli:aut vnicuiqꝫ ſpā-
liter bn̄ faciam⁹:q2 nullus ſufficeret ad cogitandū de oī-
bus hominibus:vt ſpālr vnūquēqꝫ actu diligeret.Nec
ēt aliquis ſufficeret ad benefaciendū vel ſeruiendū ſin-
gulariter vnicuiqꝫ.Tenemur tn̄ ēt i ſpāli aliquos dilige
re ꝛ eis prodeſſe:qui nobis aliq̄ alia amicitie rōne cōiun
cti ſunt.Nā oēs alie licite dilectiones ſub charitate cō
prehendunt̃:vt ſupra dcm̄ eſt.vn̄ dicit Aug.cū oīb⁹ pro-
deſſe nō poſſis:his potiſſimū conſulendūz eſt qui pro lo-
coꝝ ꝛ tēpoꝝ vel quorūlibꝫ reꝝ opportūitatib⁹ conſtricti⁹
tibi q̄ſi q̄dā ſorte iungunt̃.pro ſorte.n.habendū eſt quo
quiſqꝫ tibi ſpālr colligati⁹ adheret:ex quo eligis potius
illi dādū eſſe.Ex quo pꝫ ꝙ nō tenemur ex charitatis pre-
cepto vt dilectiōis affectu vel operis effectu moueamur
in ſpāli ad eum qui nulla alia cōſtrictiōe nobis cōiungi-
tur:niſi forte pro loco ꝛ tpe:vtpote ſi viderem⁹ eū in ali-
qua neceſſitate:per quā ſine nobis ei ſuccurri non poſſet.
Tenemur tn̄ affectu ꝛ effectu charitatis quo oēs ꝓximos
diligim⁹ ꝛ pro oīb⁹ oram⁹:nō excludere etiā illos qui nul
la nobis ſpāli conſtrictione cōiungunt̃:vtputa illos qui
ſunt in india vel in ethiopia.Cū etiā ad inimicum nulla
alia vnio nobis remaneat:niſi ſola vnio charitatis:ex ne
ceſſitate ꝓcepti teneremur diligere eos in cōi ꝛ affectu ꝛ
effectu:ꝛ in ſpāli qn̄ neceſſitatis articulus imineret.Sꝫ
ꝙ hō ſpālem affectū ꝛ effectū dilectionis quē ad alios ſi-
bi cōiunctos ipēdit inimicis exhibeat ꝓpter deū:ꝰ ꝑfe-
cte charitatis eſt:ꝛ ſub cōſilio cadit.Ex ꝑfectione eni cha
ritatis ꝓcedit ꝙ ſola charitas ſic moueat ad inimicū:ſic̄
ad amicū mouet ꝛ charitas ꝛ ſpālis dilectio.Manifeſtū
eſt aūt ꝙ ex perfectione actiue virtutis procedit ꝙ actio
agentis ad remota ꝓcedat.Perfectior eni eſt ignis vir-
tus per quā nō ſolū ꝓpinq̄:ſed remota calefiūt.Ita ꝛ ꝑfe
ctior eſt charitas per quā nō ſolū ad ꝓpinquos:ſed ēt ad
extremos:ꝛ vlterius ad inimicos:nō ſolū generalr:ſed ēt
ſpāliter ꝛ diligendo ꝛ benefaciendo mouemur.

Ad pm Ad primum ergo dōꝫ ꝙ dilectio inimicoꝝ ſub
ꝓcepto ꝯtinet̃:ſicut dictū ē.¶ Ad
2m 2m dōꝫ ꝙ ſic̄ ꝑ affectū:ita ꝛ ꝑ effectuꝫ inimicos diligere
3m debem⁹.vt dcm̄ eſt.vn̄ ēt pꝫ rn̄ſio ad 3m.¶ Ad 4m dōm:
4m ꝙ ille auctoritates veteris teſtamēti loquūtur in caſu ne
ceſſitatis:qn̄ ex ꝓcepto tenemur bn̄facere inimicis vt di
ctum eſt.¶ Ad 5m dōm:ꝙ hoc qḋ dr̄.odio hēbis inimicū 5m
tuū:in toto veteri teſtamēto nō iuenit̃:ſꝫ ꝰ erat ex tradi-
tione ſcribaꝝ:qb⁹ viſuꝫ fuit ꝰ eē addēdū:q2 dn̄s ꝓcepit
filijs iſrl̃ ꝑſeq̄ inimicos ſuos.Uel dōꝫ eſt ꝙ hec vox.odio
hēbis inimicū tuū:nō eſt accipiēda vt iubētis iuſto:ſꝫ ꝑ-
mittentis infirmo:vt Aug.dic̄ in libro de ſermone dn̄i in
mōte:vel ſic̄ ēt Aug.dicit cōtra fauſtū:non debent hoīes
inimicos odire ſed vitiū.¶ Ad 6m dōm:ꝙ inimicus vt 6m
inimicus non eſt obiectum dilectionis:ſed inquantum
pertinet ad deū.vn̄ hoc debem⁹ in inimico odire:qḋ ipſe
nos odit:ꝛ deſiderare ꝙ nos diligat ¶ Ad 7m dōm ꝙ ex 7m
nā hō oēꝫ hoīeꝫ diligit.vt ēt pħs dicit in 8o ethi.Sed ꝙ
aliq̄s ſit inimic⁹ ē ex aliquo qḋ nāe ſuꝑadditur:ex quo nō
dꝫ tolli nāe inclinatio.Charitas ḡ dū ad dilectioneꝫ ini-
micoꝝ mouet:perficit nālē inclinationē.Secus aūt eſt
de illis que hn̄t ꝯ̄rietatē ex ſua nā:ſicut ignis ꝛ aq̄:lupus
ꝛ ouis.¶ Ad 8m dōm:ꝙ deus nō odit in aliquo qḋ ſuuꝫ 8m
eſt.ſ.bonū nāle vel qḋcūqꝫ aliud:ſed ſolū illud qḋ ſuum
nō eſt.ſ.peccatū.Et ſic etiā nos in hoīb⁹ debem⁹ diligere
qḋ dei eſt:ꝛ odire qḋ eſt alienū a deo.Et ſm̄ hoc dicit̃ in
pſal.ꝑfecto odio oderā illos.¶ Ad 9m dōm:ꝙ ꝑſcitos ꝛ 9m
dānatos nō debem⁹ diligere ad hēndū vitā eternā:q2 iā
ſunt totalr ꝑ diuinā ſententiā ab ea excluſi.poſſumus tn̄
eos diligere:vt cetera dei in qb⁹ diuina iuſtitia manifeſta-
tur:ſic.n.eos de⁹ diligit.ꝑſcitos eni nōdū dānatos debe-
mus diligere ad vitā eternā habēdā:q2 ꝰ nobis nō ꝯſtat
ꝛ ꝑſcia diuina ab eis nō excludit poſſibilitatē ꝑueniēdi
ad vitā eternā.¶ Ad 10m dōm ꝙ licite pt ille ad quē ex 10m
officio ꝑtinet malefactores punire vl̃ ēt occidere eos ex
charitate diligēdo.Dicit.n.Greg.in q̄dā omelia ꝙ iuſti
ꝑſecutionē cōmouēt:ſed amātes:q2 ſi foris increpationes
ꝑ diſciplinā exaggerāt:int⁹ tn̄ dulcedinē ꝑ charitatē ſer
uant.poſſum⁹.n.illis quos ex charitate diligimus velle
aut īferre aliqḋ malū tpale ꝓꝑ tria.ꝓmo q̄dē ꝓꝑ eoꝝ cor-
rectionē.Secūdo inquātū aliquoꝝ tpalis proſperitas ē
ī detrimētū alic⁹ multitudis vel ēt toti⁹ eccl'ie.vn̄ dicit
Greg.zi°mora.Euenire plerūqꝫ ſolet:vt nō amiſſa chari-
tate inimici nos ruina letificet:ꝛ rurſus ei⁹ glīa ſine ini-
die culpa cōtriſtet:dū corruente eo quoſdā bn̄ erigi cre-
dim⁹:ꝛ ꝓficiēte illo pleroſqꝫ iniuſte oppmi formidam⁹.
Tertio ad ſeruādū ordinē diuine iuſtitie:ſm̄ illud pſal.
Letabit̃ iuſtus cū viderit vindictā.¶ Ad 11m dōꝫ ꝙ hē
ꝓpōnes ex quib⁹ argumentat̃ pħs ſunt accipiēde per ſe. 11m
Sicut.n.diligere amicū inq̄tū amic⁹ eſt bonū ē:ita ma-
lū eſt diligere inimicū:q2 inimic⁹ ē:ſed bonū ē diligere
inimicū inquātū ad deū ꝑtinet.¶ Ad 12m dōꝫ ꝙ dilige- 12m
re amicū inq̄tū amic⁹:ꝛ inimicū iquātū inimic⁹ eēt con
trariū:ſꝫ diligere amicū ꝛ inimicū iq̄tū vtrūqꝫ ē dei:nō
ē ꝯ̄riū:ſicut nec videre albū ꝛ videre nigrū iquātū eſt co
loratū.¶ Ad 13m dōm ꝙ diligere inimicuꝫ inq̄tum ini- 13m
mic⁹ ē:eſt difficile vel ēt ipoſſe:ſed diligere inimicū ꝓꝑ
aliqd magis amatū ē facile.Et ſic id qḋ i ſe vr̄ ipoſſe cha-
ritas dei facit facile.¶ Ad 14m dōm ꝙ beat⁹ Thomas 14m
n̄ expetijt penā ſui ꝑcuſſoris zelo vindicte:ſꝫ ꝓꝑ manife
ſtationē diuine iuſtitie ꝛ v̄tutis.¶ Ad 15m dōꝫ ꝙ iprecatio- 15m
nes q̄ iueniunt̃ i ꝓphetis ſunt itelligēde ꝑ ꝓnūciatiōes:
vt exponat̃.deleant̃.i.delebunt̃.Utunt̃ ai tali mō loquē
di:q2 ꝯformāt volūtatem ſuā diuine iuſtitie eis reuelare.
¶ Ad 16m dōꝫ:ꝙ diligere aliquē ꝓꝑ ſe pt itelligi duplr. 16m
Uno°:ita ꝙ aliqd diligat̃ ſic̄ vltim⁹ finis.Et ſic ſol⁹ de⁹
ē ꝓꝑ ſe diligēdus.Alio°:vt diligam⁹ ipꝫ cui volum⁹ bonū:
vt ꝯtingit in amicitia honeſta:nō aūt ſic bonuꝫ qḋ volu-
mus nobis vt cōtigit in amicitia delectabili vel vtili:in
qua amicū diligim⁹ vt bonū nr̄ꝫ:nō q2 vtilitatē vel dele-

ctationē appetam⁹ amico:sȝ qꝛ ex amico appetim⁹ vtili-
tatem τ delectationē nobis:sic τ diligim⁹ alia delectabi-
lia nobis τ vtilia:vt cibū aut vestimentū. Sed cū dili-
gim⁹ aliquē ꝓpter virtutē volumus ei bonū non ipsum
nobis:τ hoc maxie ꝯtingit in amicitia charitatis.¶ Ad
17ᵘ 17ᵐ dōm ꝙ diligere inimicū melius est ꝙ̄ diligere ami-
cum tm̄:qꝛ ꝑfectiorē charitatem demōstrat vt supra di-
ctū est. Sed si consideremus istos duos actus absolute
melius est diligere amicū ꝙ̄ inimicum τ melius dilige-
re deum ꝙ̄ amicum. Non.n.difficultas que ē in dilectio-
ne inimici facit ad rōnē meriti nisi inq̄ꝫtum per hoc de-
monstrať ꝑfectio charitatis:que hāc difficultatē vincit.
vn̄ si esset tam ꝑfecta charitas ꝙ totā difficultatē tolle-
ret adhuc esset magis meritoriū. loquimur āt nō in eo q̄
diligit amicū ex taȝ ꝑfecta charitate que ēt se extendat
ad dilectionē inimici:sed intensius operatur in dilectio-
ne amici nisi per accn̄s inq̄ntū cōtra repugnans aliq̄d
cū maiori conatu operať:sicut τ in rebus nālibus aq̄ ca
18ᵐ τ 19ᵐ lefcā itensius ꝯgelať. ¶ Et ꝑ h̄ pꝫ rn̄sio ad duo sequētia.

¶ Utrum ordo aliquis sit in charitate.

Nono querit̄ vtrum ordo aliq̄s sit in cha-
ritate. ¶ Et vr̄ ꝙ nō.qꝛ sicut fides
1ᵐ se hȝ ad credita:ita charitas ad diligēda. Sȝ
fides equaliter credit oīa credenda.ergo cha-
2ᵐ ritas equalr̄ diligit oīa diligenda. ¶ P̄.ordo
ad rōnem pertinet. Charitas aūt nō est in rōne:sed in vo-
3ᵐ luntate.ḡ ordo nō ꝑtinet ad charitatē. ¶ P̄. vbicūq̄ ē or-
do ibi est aliquis gradus. Sed ſm Bernar. charitas gra-
dum nescit dignitatē nō cōsiderat.ḡ ordo nō est in chari-
4ᵐ tate. ¶ P̄. obiectū charitatis est deus:vt Augu.dicit in
p̄mo de doc.xp̄iana.in ꝓximo enī nihil diligit charitas
nisi deum.deus autē nō est maior in seipso ꝙ̄ in ꝓximo:
nec maior in vno ꝓximo ꝙ̄ in alio.ḡ charitas nō magis
5ᵐ diligit deū ꝙ̄ ꝓximū.vel vnū ꝓximū ꝙ̄ aliū. ¶ P̄. simi-
litudo est rō dilectiōis.ſm illud eccl.9.° oē aīal diligit sile
sibi. Sȝ maior est silitudo hoīs ad ꝓximū suū ꝙ̄ ad deū.
ergo nō est iste ordo in charitate.vt p̄mo diligať deus:si-
6ᵐ cut Ambro.dicit. ¶ P̄.p̄ª Jo.4.° dr̄. Qui nō diligit fratrē
suum quē videt:deū quē nō videt quō p̄t diligere. Argu-
it aūt a dilectione proximi ad dilectionem dei negando.
Argumētū aūt negatiuū nō sumiť a minori:sed a maiori.
7ᵐ ergo magis diligendus est ꝓximus ꝙ̄ deus. ¶ P̄. amor
est vis vnitiua.vt Diony.dicit.4.c.° de di.no. Sed nihil
est magis vnum alicui ꝙ̄ ipsemet.ḡ hō ex charitate non
8ᵐ dȝ magis diligere deū ꝙ̄ seipsum. ¶ P̄. Aug.dicit in pri
mo de doc.xp̄iana:ꝙ oēs hoīes eque diligēdi sunt.ḡ vn⁹
9ᵐ ꝓximus nō dȝ magis diligi ꝙ̄ alius. ¶ P̄. ꝓximū preci-
pitur alicui diligere sicut seipsum.ergo oēs proximi sunt
10ᵐ equaliter diligendi. ¶ P̄. illū magis diligim⁹ cui mai⁹
bonū volumus. Sed oībus proximis volumus ex chari
tate vnū bonū:qđ est vita eterna.ḡ vnū ꝓximū nō debe-
11ᵐ mus plus diligere ꝙ̄ aliū. ¶ P̄. si ordo est conditio cha-
ritatis:opȝ ꝙ cadat sub p̄cepto. Sed nō vr̄ sub p̄cepto ca
dere:qꝛ dūmodo aliquē diligam⁹ quē debem⁹:nō vide-
mur peccare si aliū quēcūq̄ diligam⁹ plus.ḡ ordo nō est
12ᵐ conditio charitatis. ¶ P̄. charitas vie imitatur charita
tem patrie. Sed in patria magis amanť meliores:nō aūt
ꝓpinquiores.ergo vr̄ si est aliq̄s ordo charitatis:ꝙ etiaȝ
in via magis amandi sunt meliores τ non ꝓpinquiores:
qđ est ecōtra Ambro.qui dicit ꝙ p̄mo diligēdus est de⁹:
13ᵐ scđo parentes:deinde filij:post domestici. ¶ P̄. rō dili-
gendi aliqueȝ ex charitate est deus. Sed aliq̄n extranei
magis sunt cōiuncti deo ꝙ̄ ꝓpinqui vel etiā parentes.ḡ
14ᵘ sunt magis ex charitate diligendi. ¶ P̄. sic̄ dicit Greg.
in quadā omelia.ꝓbatio dilectionis est exhibitio opis.
Sed aliq̄n effect⁹ dilectionis qui est beneficētia:magis
exhibeť extraneo ꝙ̄ ꝓximo:vt pꝫ in collatione ecclesia-
sticoꝝ beneficioꝝ.ergo non vr̄ ꝙ propinqui sint magis
diligendi ex charitate. ¶ P̄. p̄ma Jo.3.° dicit̄. Non dili- 15ᵐ
gamus ore neq̄ lingua sed opere τ veritate. Sed aliq̄n
plus de opere dilectionis exhibem⁹ alijs ꝙ̄ parentibus:
puta miles plus obedit duci exercit⁹ ꝙ̄ prī:τ plus dȝ red
dere benefactori ꝙ̄ patri:si i equali necessitate existat.ḡ
nō sunt parentes plus diligendi. ¶ P̄. Greg.dicit ꝙ illi 16ᵐ
quos ex sacro fonte suscepimus magis sunt a nobis dili-
gēdi ꝙ̄ illi quos ex carne nostra genuim⁹.ergo extranei
magis sunt diligendi ꝙ̄ ꝓpinqui. ¶ P̄. ille est magis di 17ᵐ
ligendus:cuius amicitia vituperabilius rescindiť. Sed
vituperabilius vr̄ rescindi amicitia alioꝝ amicoꝝ quos
sponte eligimus:ꝙ̄ ꝓpinquoꝝ qui nobis nō ex nostra ele
ctione:sed sorte nature ꝓuenerūt.ergo magis sunt diligē
di alij amici ꝙ̄ propinq. ¶ P̄. si rōne ꝓpinquitatis ma-
ioris est aliquis magis diligendus:cū vxor sit magis ꝓ-
pinqua que est vnū corpus:τ filij qui sunt aliquid generā
tis sint magis ꝓpinqui ꝙ̄ parentes:videť ꝙ sint magis 18ᵐ
diligendi filij τ vxor ꝙ̄ parentes. Nō ergo parentes sunt
maxime diligendi. Sic igiť non videtur esse ordo in cha
ritate qui a sanctis assignatur.

Sed cōtra ē qđ dicit̄ cant.p̄. Itroduxit me rex in 3
cellā vinariā:ordiauit i me charitatē.

Respondeo. dōm ꝙ ſm oēm sententiā τ aucto- Rn̄o
ritatē scripture idubitāter iste or- cōis snia
do in charitate significandus ē:vt deus affectu τ effectu Idē 2ª.2
super oīa diligať. Sed q̄ntū ad dilectionē ꝓximoꝝ fuit q.26.a.i.
quorūdam opinio ꝙ ordo charitatis attendať ſm effe- Et.3.scr.
ctum τ nō ſm affectū. Et fuerūt moti ex dicto Aug.q̄ dic̄ di.29.q.
ꝙ oēs hoīes eq̄ diligendi sunt:sed cū oīb⁹ ꝓdesse nō pos i.ar.i.τ 2
sis:his potissime cōsulendū est qui pro locoꝝ τ tp̄oꝝ vel Opinio.
quarūlibȝ reꝝ opportunitatib⁹ cōstrictius tibi q̄si q̄dā
sorte cōiunguntur. Sȝ ista positio irrōnabilis videť. Sic Improba:
enim deus ꝓuidet vnicuiq̄ ſm ꝙ cōditio eius requirit.
vn̄ tendentib⁹ in finē nature iprimiť a deo amor τ appe-
titus finis ſm ꝙ exigit sua cōditio vt tendat in finē.vn̄
quoꝝ ē vehementior motus ſm nāȝ in aliquē finē:eoꝝ
etiā est maior inclinatio in illum que est appetit⁹ nālis:
vt pꝫ in grauib⁹ τ leuibus. Sicut āt appetitus vel amor
nālis est inclinatio quedā indita rebus nālib⁹ ad fines
cōnaturales:ita dilectio charitatis est iclinatio quedam
infusa rōnali nāe ad tendendū in deū. Scđm igiť qđ ne-
cesse ē alicui tendere in deū:ſm hoc ex charitate iclinať.
Tenditur is aūt in deū sicut in finē id qđ maxie necessa-
rium est diuinū auxiliū ē:scđo aūt auxiliū qđ est a seipo:
tertio aūt cooperatio q̄ est a ꝓximo. Et in hoc ē gradus.
Nā q̄dā cooperanť tm̄ in generali:alij vo q̄ sunt magis
cōiuncti i spāli. Nō.n.oēs oīb⁹ in specialib⁹ cooꝑari pos-
sent. Coadiuuat nos ēt instrumētalr̄ tm̄ corp⁹ nr̄ꝫ:τ etiā
q̄ corpori necessaria sunt.vn̄ sic iclinari affectum hoīs ꝑ
charitatē:vt p̄mo τ p̄ncipalr̄ aliquis diligat deū:scđo āt
seipsuȝ.3.° ꝓximum:τ inter ꝓximos magis illos qui sunt
magis cōiūcti τ magis nati sunt coadiuuare. Qui āt ipe-
diūt iq̄ntū hō sunt odiēdi quicūq̄ sūt.vn̄ dn̄s dicit Luc.
14.° Si quis venit ad me τ nō odit prēȝ suū τ mrēȝ:nō p̄t
eē me⁹ discipulus.vltimo āt diligendū ē corp⁹ nr̄m. Sic
ēt ſm actū quē charitas elicit ordiēdēdus ē ordo ſm af-
fectū i dilectione proximoꝝ. Sed ēt cōsiderandū est ꝙ
sicut supra diximus etiam alie dilectiones licite τ hone-
ste.que sunt ex aliquibus alijs causis ordinari possunt
ad charitatē. Et sic charitas illarū dilectionū actus ipe-
rare pōt. Et sic qđ magis scđm aliquā illaꝝ dilectionuȝ
diligitur:magis diligitur ex charitate imperante. Ma-

nifestū est aūt q̄ fm dilectionē naturalē propinqui plus
diligunt̄ etiā fm affectum: ⁊ fm dilectionem socialem
plus cōiuncti: ⁊ sic de alijs dilectionib⁹. vnde manifestū
fit q̄ etiā fm affectū vnus proximoꝝ magis est diligen-
dus q̄ alius: ⁊ ex charitate imperante actus aliaꝝ ami-
citiarum licitarum.

Ad p̄m Ad primū ergo dōm q̄ obiectū fidei est verū. vñ
fꝫ q̄ cōtingit esse aliquid magis veꝝ:
sic etiam cōtingit aliqd magis credere. Lū autem veri-
tas consistat in adequatione intellectus ⁊ rei: si conside-
retur veritas fm rōnem equalitatis que nō recipit ma-
gis ⁊ minus: sic non contingit esse aliquid magis ⁊ mi-
nus verum. Sed si considerēt ipsum esse rei qd est ratio
veritatis: sicut vt dr̄ in 2° meta. eadē ē dispositio rerum
in eē ⁊ veritate. vñ que sunt magis entia: sunt magis ve-
ra. Et pp̄ter hoc etiam in scientijs demōstratiuis magis
credunt̄ principia q̄ cōclusiones. Et sic ēt contingit in
his que sunt fidei. vnde Apostolus prima ad cor. 15° pro-
bat resurrectionē mortuoꝝ futuram per resurrectio-
2m nem xp̄i. ¶ Ad 2m dōm: q̄ ordo rationis est vt ordinan-
tis: sed voluntatis vt ordinate. Et sic cōuenit ordo chari-
3m tati. ¶ Ad 3m dōm: q̄ charitas gradū nescit amantis ad
amatū: q̄ꝛ vnit vtrūq;: sed duoꝝ diligibiliū non ignorat.
4m ¶ Ad 4m dōm: q̄ lꝫ deus nō sit maior in vno q̄ in alio:
tñ magis ⁊ perfectius ē in seipso q̄ in creatura: ⁊ in vna
5m creatura q̄ in alia. ¶ Ad 5m dōm: q̄ in dilectione cuius
p̄ncipale obiectū est ipse diligens: necesse est q̄ magis di-
ligatur id qd est diligenti similius. sic accidit in dilectio-
ne naturali. Sed in dilectione charitatis p̄ncipale obie-
ctum est ipse deus. vnde magis diligendū est ex chari-
6m tate qd magis est vnū cū deo ceteris paribus. ¶ Ad 6m
dōm q̄ ap̄ls argumentat̄ fꝫ eos qui visibilib⁹ precipue
inherent: a quibus visibilia inuisibilibus magis diligū-
7m tur. ¶ Ad 7m dōm: q̄ vnitate nature nihil est magis vnū
q̄ nos: sed vnitate affectus cuius obiectū est bonū. sūme
8m bonum dꝫ esse magis nobis vnū q̄ nos. ¶ Ad 8m dōm:
q̄ oēs homines sunt eque diligendi inquātū oīb⁹ eq̄le
9m bonū velle debemus. s. vitam eternā. ¶ Ad 9m dōm: q̄
proximū monetur aliquis diligere sicut seipsum: non tñ
quātum seipsum. pp̄ter quod non sequit̄ q̄ oēs proximi
10m sunt eq̄liter diligendi. ¶ Ad 10m dōm q̄ aliquē dicimus
magis diligere non solum q̄ꝛ maius bonum ei volumus:
sed ēt q̄ꝛ intensiori affectu idē bonū ei optamus. Et sic lꝫ
omnibus optem⁹ vnū bonū qd est vita eterna: nō tñ oēs
11m equaliter diligim⁹. ¶ Ad 11m dōm: q̄ non pōt esse q̄ ali-
cui ipendam⁹ de dilectione qd debemus: si aliū quē mi-
nus diligere debem⁹ amplius diligam⁹. pōt enim cōtin-
gere q̄ in necessitatis articulo amplius subueniatur al-
teri in derogationē eius quē plus amare debem⁹. ¶ Ad
12m 12m dōm: q̄ illi qui sunt in patria sunt cōiuncti vltimo fi-
ni: ⁊ ideo solum illoꝝ dilectio regulat̄ ex ipso fine. vñ or-
do charitatis in eis non attendit̄ nisi fm p̄pinquitatem
ad deū. Et propter hoc deo p̄pinquiores magis amātur.
Sed in via nobis est necessariū tendere in finem: ⁊ ideo
ordo dilectionis attendit̄ ēt fm mensurā auxilij qd ex
alijs consequitur ad tendendū in finē. Et sic non semper
meliores magis amātur: sed attendit̄ etiā rō p̄pinquita-
tis: vt ex vtroq; cōiuncti sumat̄ rō maioris dilectionis.
13m ¶ Et per hoc ēt pꝫ responsio ad 13m. ¶ Ad 14m dōm: q̄
14m p̄latus aliqs nō pōt cōferre beneficia inquātū ē Petrus
vel Martinus: sed inquātū est magister ecclesie. Et iō
in collatiōe ecclesiasticoꝝ bñficioꝝ nō dꝫ attēdere pro-
pinquitatē ad se: sed p̄pinquitatē ad deū: ⁊ vtilitatē ec-
clesie: sicut dispensator alicuius familie attendere dꝫ in
dispensando res dñi sui seruitiū qd exhibet̄ dño suo: ⁊ nō
seruitiū qd exhibet̄ sibi. In rebus aūt proprijs: sicut pa-
trimonialibus bonis. vel que ex industria sue p̄sone acq-
rit vt p̄pria: dꝫ attēdi in benefaciendo ordo p̄pinquita-
tis ad ipsum beneficiū. ¶ Ad 15m dōm: q̄ fm ea que p̄ti- 15m
nent proprie ad p̄priā p̄sonā alic⁹ plus dꝫ exhibere dile-
ctionis effectū p̄entib⁹ q̄ extraneis: nisi forte inquātū in
bono alicuius extranei penderet bonū cōe: qd ēt sibi ipsi
p̄ponere quisq; dꝫ. vt cū aliquis seipsum periculo mortis
exponit ad saluandū in bello ducē exercit⁹: vel in ciuita-
te p̄ncipem ciuitatis: inquātū ex eis dependet salus to-
tius cōitatis. Sed fm ea q̄ pertinēt ad aliquid rōne ali-
cuius adiuncti vtpote inquātū est ciuis vel miles: plus
dꝫ obedire rectori ciuitatis vel duci q̄ patri. ¶ Ad 16m 16m
dōm q̄ auctoritas Greg. est itelligenda q̄tū ad illa que
ad regenerationē sp̄ualē pertinent: in q̄bus tenemur his
quos ex sacro fonte suscepimus. ¶ Ad 17m dōm: q̄ rō il- 17m
la p̄cedit quātū ad illa que pertinent ad socialem vitā:
in qua fundat̄ amicitia extraneoꝝ. ¶ Ad 18m dōm: q̄ fꝫ 18m
illam dilectionē qua aliquis diligit seipsum plus diligit
vxorem ⁊ filios q̄ parentes: q̄ꝛ vxor ē aliqd viri: ⁊ filius
patris. vñ dilectio que habet̄ ad vxorē ⁊ filiū magis iclu-
ditur in dilectione q̄ aliqs diligit seipsum: q̄ dilectio q̄
hētur ad p̄rēꝫ. Sed hoc non est diligere filiū rōne eius:
sed rōne sui ipsi⁹. Sed fm modū dilectionis qua diligi-
m⁹ aliquē rōne eius: plus diligendus est pater q̄ fili⁹: in-
quātū ex patre maius bñficiū suscepim⁹: ⁊ iquātū honor
filij magis dependet ex honore patris q̄ eꝯ. Et iō in ex-
hibitione reuerentie ⁊ in obediendo ⁊ in satisfaciendo
voluntati eius ⁊ in similibus tenet̄ hō magis patri q̄ fi-
lio: sed in subuentione necessarioꝝ plus tenet̄ hō filio q̄
p̄enti: q̄ꝛ p̄entes debent thesaurizare filijs ⁊ nō econuer
so: vt dicitur p̄ma coꝝ. 4°

¶ Utrū possibile sit charitatē eē p̄fectā in hac vita.

Decimo querit̄ vtrum possibile sit cha-
ritatem esse p̄fectā in hac vita.
¶ Et videt̄ q̄ sic. q̄ꝛ de⁹ nihil īpossibile hoī p̄m
p̄cipit. vt Hierony. dicit. Sꝫ p̄fectio charita-
tis ponit̄ in precepto. vt pꝫ deut. 6°. Diliges
dñm deū tuū ex toto corde tuo. Totū enim ⁊ p̄fectū idē
sunt. ḡ possibile ē charitatē eē p̄fectā in hac vita. ¶ P̄.
Aug. dicit q̄ perfecta charitas est vt meliora magis dili- 2m
gant̄. Sed hoc ē possibile in hac vita. ergo charitas pōt
esse in hac vita p̄fecta. ¶ P̄. rō amoris in quadā vnione
consistit. Sed charitas in hac vita maxīe pōt eē vnū: q̄ꝛ 3m
q̄ adheret deo vnus sp̄s ē: vt dr̄ p̄ma coꝝ. 6°. ḡ charitas
in hac vita pōt esse p̄fecta. ¶ P̄. p̄fectū est aliqd qd ma-
xime recedit a 2rio. Sꝫ charitas ī hac vita p̄t resistere oī 4m
pctō ⁊ tentationi. ergo charitas in hac vita pōt eē p̄fecta.
¶ P̄. affectus noster in hac vita imediate fert̄ in deum
per dilectionē. Sed q̄ñ itellect⁹ imediate ferret̄ in deū: 5m
p̄fecte ⁊ totalr̄ ipsuꝫ cognoscerem⁹. ergo nūc p̄fecte ⁊ to-
talr̄ deū diligim⁹. ē ḡ in hac vita charitas p̄fecta. ¶ P̄.
volūtas est dña sui act⁹. Sed diligere deū ē act⁹ volūta- 6m
tis. ḡ volūtas hūana p̄t totalr̄ ⁊ p̄fecte ferri in deū. ¶ P̄.
obiectū charitatis est diuina bonitas q̄ ē delectabilissi- 7m
ma. Sed in eo qd est delectabile nō ē difficile cōtinue p̄-
seuerare ⁊ sine intermissione. ḡ vr̄ q̄ in hac vita de facili
possit p̄fectio charitatis hr̄i. ¶ P̄. qd simplex ē ⁊ idiuisi-
bile si aliquo mō hētur totū habet̄. Sꝫ amor charitatis 8m
est simplex ⁊ idiuisibilis: ⁊ ex p̄te aīe diligentis ⁊ ex p̄te
obiecti diligibilis qd ē de⁹. ḡ si qs hꝫ in hac vita chari-
tatē totalr̄ ⁊ p̄fecte hꝫ. ¶ P̄. charitas ē nobilissima vtu-
tuꝫ fꝫ illud 1a cor. 12°. adhuc excellētiorē viaꝫ vobis de- 9m
monstro. s. charitatis. Sed alie virtutes possunt eē p̄fe-
cte in hac vita. ergo ⁊ charitas.

3ꝑ **Sed contra** cū charitati repugnet omne pecca-
tum vt dictum est:perfectio chari-
tatis requirit ꝙ hō sit oīno absqꝫ pctō.Sed hoc nō pōt
esse in hac vita.fm illud pma Jo.pmo. Si dixerim⁹ qꝛ
peccatū nō hēmus nosipsos seducim⁹.ergo perfecta cha
2: ritas in hac vita haberi non pōt. ℂ Pꝛ.nihil diligiť nisi
cognitū:vt Aug.dicit in li° de tri.Sed in hac vita deus
perfecte nō pōt cognosci.fm illud pma coꝛ.13°.nūc ex pte
3: cognoscim⁹.ergo nec ēt pōt perfecte diligi. ℂ Pꝛ.illud
qđ semꝑ pōt proficere nō est ꝑfectū.Sꝫ charitas in hac
vita semper pōt ꝑficere:vt diciť in sermone.ğ charitas
4: in hac vita semper ꝑfecta esse non pōt. ℂ Pꝛ.ꝑfecta cha-
ritas foras mittit timorē.vt dť pma Jo.4°.Sed in hac
vita nō pōt homo esse sine timoꝛe.ergo nō potest aliqs
habere charitatem perfectam.

Rňo **Respódeo.** dōm ꝙ perfectū triplr dť.vno modo
perfectum simplr.Alio modo ꝑfectū
scdm nām.Tertio mō scdm tpꝰ.ꝑfectū qdem dť simplr
qđ oībus modis ꝑfectū est:ꝛ cui nulla ꝑfectio deest.per-
fectum aūt scdm nām dť cui nō deest aliquid eoꝝ que
nata sunt haberi a natura illa.sicut intellectū hoīs dici-
mus perfectū:nō qđ nihil ei intelligibiliū desit:sed quia
nihil ei deest eoꝝ per que hō natus est intelligere.perfe-
ctum scdm tpꝰ dicimus qñ nihil deest alicui eoꝝ que na
tum est habere scdm tpꝰ illud:sicut dicim⁹ puerū perfe
ctum:qꝛ hꝫ ea que requiruntur ad hominē secūdū etatē
illā.Sic igiť dōm ꝙ charitas perfecta simplr a solo deo
habeť.Charitas aūt perfecta scdm nām haberi qdē pōt
Idem 2° ab homine sed non in hac vita.Charitas aūt ꝑfecta fm
2.q.24 tempus:ēt in hac vita hēri pōt. ℂ Ad cuius euidentiā
ar.8. sciendū est ꝙ cū actus ꝛ habit⁹ speciem habeat ex obie-
cto:opꝫ ꝙ ex eodē rō perfectionis ipsius sumať. Obie-
ctum aūt charitatis est sūmū bonū.Charitas ergo ē ꝑfe-
cta simplr que in sūmū bonū ferť intm ꝙtū diligibile
est.Summū aūt bonū diligibile est in infinitū:cū sit bo
num īfinitū:vnde nulla charitas creature cū sit infinita
pōt esse simplr ꝑfecta:sed sic perfecta dici pōt sola chari
tas dei qua diligit seipsum.Sed tunc fm nām rōnalis
creature charitas dť esse ꝑfecta:qñ rōnalis creatura fꝫ
suū posse ad deū diligendū conuertiť.Impediť aūt hō
in hac vita:ne totalr mens ei⁹ in deū ferať ex trib⁹.Pri-
mo qdē ex cōtraria iclinatione mentis:qñ.s.mēs ꝑ pec-
catum cōuersa ad cōmutabile bonū sicut ad finē:auerti
tur ab incōmutabili bono.Scdo per occupationē secula
rium rerum:qꝛ vt dicit apls pma ad coꝛ.7°:qui cū vxore
est sollicitus est que sunt mūdi qūo placeat vxori:ꝛ diui
sus est.i.coꝛ eius non mouet tm in deum.Tertio vo ex
infirmitate presentis vite:cuius necessitatib⁹ oꝫ aliqua-
tenus hoīeꝫ occupari ꝛ retrahi ne actualr mens ferať in
deū dormiendo comedendo ꝛ alia hꝫ faciendo:sine qui-
bus pñs vita duci nō pōt.Et vlteri⁹ ex ipsa corporis gra
uitate aīa deprimiť ne diuinā lucē in sui essentia videre
possit:vt ex tali visiōe charitas ꝑficiať:fm illud aplī se-
cunda ad coꝛ.5°:ꝙdiu sumus in corpore peregrinamur
a dño.per fidē enim ambulam⁹ ꝛ non per spem.hō autē
in hac vita pōt esse sine peccato mortali auertente ipm
a deo:ꝛ iterum pōt esse sine occupatione temporaliū re-
rum:sicut apls dicit pma ad coꝛ.7°.qui sine vxore est sol
licitus est de his que sunt dñi:qūo placeat deo:sꝫ ab one-
re corruptibilis carnis in hac vita liber esse non pōt.vñ
ꝙtum ad remotionē primoꝝ duoꝝ īpedimentoꝝ chari
tas pōt esse perfecta in hac vita:nō aūt quātū ad remo-
tionem tertij impedimenti.Et iō illā perfectionē chari-
tatis que erit post hanc vitam nullus in hac vita habe-
re pōt nisi sit viatoꝛ ꝛ cōprehensoꝛ simul:qđ est ꝓpriū xpi.

Ad primum ergo dōm ꝙ hoc qđ diciť:diliges Ad pᵒ
dñm deum tuū.ex to.coꝛ.t.intelli
gitur esse pceptū fm ꝙ totalitas excludit oē illud qđ im
pedit perfectā dei inhesionē.Et hoc non est preceptum
sed finis pcepti.Indicať enim nobis per hoc:nō quid fa
ciendū sit:sed potius quo tendendū sit:vt dicit Augu.
ℂ Ad 2ᵐ dōm.ꝙ diligere meliora tanto plus quāto eo- 2ᵐ
rum bonitas exigit:sic nō pōt hō:sicut nō pōt perfectā
charitatem habere:vt dictū est. ℂ Ad 3ᵐ dōm:ꝙ in hoc 3ᵐ
ipso qđ est facere vnū amantē cū amato multiplex gra-
dus inueniri pōt.Tunc vero ꝑfecte mens nřa erit vnū
cū deo:qñ semꝑ actualr feretur in ipsum:qđ nō est possi-
bile in hac vita. ℂ Ad 4ᵐ dōm:ꝙ ꝑfectio que conuenit 4ᵐ
alicui rei fm suā spēm fm qđcūqꝫ tpꝰ ei conuenit: sicut
hō quolꝫ tpe ꝛ qualꝫ etate ē ꝑfect⁹ aīa rōnali.vñ ꝑfectio
charitatis que est fm qđcūqꝫ tpꝰ:est ꝑfectio que cōpetit
charitati fm eius speciem.Est aūt de rōne charitatis vt
deus super oīa diligať:ꝛ vt nullum creatum ei preferať
in amore. vñ cum oīs tentatio ex amore alicuius boni
creati ꝓueniat:vel ex timore mali cōtrarij:qđ ēt ex amo
re deriuať:ex sua spē hoc hꝫ charitas ī quolꝫ statu ꝙ cui-
libet tentationi resistere possit:ita etiam.s.qđ in peccatū
mortale per eam hō non inducať:nō aūt ꝙ nullo modo
tentatione afficiať.hoc enī pertinet ad ꝑfectionē patrie
ℂ Ad 5ᵐ dōm:ꝙ eodē mō deus in patria ꝛ totalr vide- 5ᵐ
bitur ꝛ totalr diligetur:fm.s.ꝙ ly totalr:se tenet ex parte
diligentis ꝛ videntis:qꝛ.s.totum posse creature applica-
bitur ad videndū ꝛ diligendū deū.Similr etiam potest
intelligi ꝙ deus totalr videbitur ꝛ diligetur:qꝛ non est
aliqua pars eius que non videať ꝛ diligatur:cū ipse nō
sit compositus sed simplex.Sed tñ fm aliū intellectū
non totaliter diligetur nec totalr videbiť.qꝛ.s.non tātū
videbiť nec tm ab aliqua creatura diligeť:sicut visibilis
est ꝛ diligibilis.Sed in vita ista nec etiam fm primum
aut 2ᵐ modum deus totalr videri aut diligi pōt:qꝛ nec
ipse per essentiā suā videť:nec est possibile homini ī hac
vita viuenti vt absqꝫ intermissiōe eius affectus actualr
feratur in deū.Sed tñ quodāmodo totalr diligiť deus
ab homine in hac vita:inquātū nihil est in affectu eius
ꝯriū dilectioni diuine. ℂ Ad 6ᵐ dōm.ꝙ voluntas.est 6ᵐ
dñs sui actus ꝙtū ad hoc qđ agat:non quātū ad hoc qđ
cōtinue in vno actu perseueret cū cōditio huius vite re-
quirat vt actus ꝛ voluntas feratur ad multa.Uel potest
dici ꝙ voluntas est dñs sui actus in his que sunt homini
cōnaturalia.Sed perfectio charitatis maxime que erit
in pria est super hoīem:ꝛ precipue si consideretur homo
fm statum presentis vite. ℂ Ad 7ᵐ dōm:ꝙ aliqua actio 7ᵐ
desinit esse delectabilis non solū ex parte obiecti:sed ēt
ex parte agentis:qđ deficit in virtute agendi. Sic igiť
dicendum est ꝙ actualiter semper ferri in deum dele-
ctabile est ex parte obiecti:sed non ex parte in hac vita
cōstituti potest esse talis delectatio continua:qꝛ cōtem-
platio mentis humane non est sine actione virtutis ima
ginatiue ꝛ aliarum virium corporaliū:quas necesse est
laxari ex diuturnitate actionis ꝓpter corporis infirmi-
tatem vñ ipeditur delectatio.Et ꝓpter hoc dicitur eccl.
vlti.frequens meditatio carnis est afflictio. ℂ Ad 8ᵐ 8ᵐ
dōm:ꝙ ꝑfectio charitatis non attendiť fm augmentū
ꝙtitatis:sed fm intensionem qualitatis.Que quidē in-
tensio simplicitati charitatis non repugnat. ℂ Ad 9ᵐ 9ᵐ
dōm:ꝙ aliarum virtutum moralium obiecta sunt bona
humana:que non excedunt vires hominis.Et ideo ad
omnimodā eaꝝ perfectionem potest homo in hac vita
peruenire.Sed obiectū charitatis est bonū increatum:
qđ vires hoīs excedit:ꝛ iō non est ratio similis.

Ad pm in 3riu Ad primũ vero cop que in cõtrariũ obyciuntur
dõm est q̄ sine peccato mortali aliqs
esse potest in hac vita:nõ aũt sine peccato veniali.qd q̄/
dem non repugnat perfectioni vie:sed perfectioni pa/
trie:que est vt semp mẽs actu ferat̃ in deũ.pctm̃ ãt ve/
niale non tollit hitũ charitatis:sed impedit actuz eius.
2m ¶ Ad 2m dõm:q̄ deũ in hac vita non possumus perfe/
cte cognoscere:vt sciamus de eo quid sit: possum⁹ tamẽ
cognoscere de eo quid non sit:vt Augustinus dicit.Et in
hoc consistit perfectio cognitionis vie. Et similiter in
hac vita non possumus perfecte diligere deum vt semp
3m actu in ipsum feramur:sed ita:q̄ nũq̃ in contrariũ eius
feratur mens.¶ Ad 3m dõm:q̄ in hac vita nõ est chari/
tas perfecta:nec simpliciter nec ſm humanã nãm:sz so/
lum ſm tp̃s.Ea vero que sic pfecta sunt hñt quo crescãt
4m vt de pueris pz.Et ideo charitas in hac vita semper hz
quo crescat.¶ Ad 4m dõm:q̄ perfecta charitas foras
mittit timorẽ seruilem ⁊ initialẽ:nõ tñ timorẽ castum
vel filialẽ:nec etiã timorẽ naturalem.

¶ Utrum oẽs teneantur ad perfectã charitatem.

Adecimo queritur vtrũ oẽs teneant̃ ad pfectã charitatẽ hñdaz.
po ¶ Et videtur q̄ sic. Ad id enim qd est in pre
cepto oẽs tenent̃. Sed perfectio charitatis
ẽ in pcepto.Dicit̃ eniz deuter.6o. Diliges dñz
2m deũ.t.c.t.cor.g̃ oẽs tenent̃ ad pfectionẽ charitatis.¶ P̃.
hoc vr̃ eẽ de perfectione charitatis q̄ hõ oẽs actus suos
referat in deũ.Sed ad hoc oẽs hoĩes tenent̃.Dr̃ eniz pa
ad cor.io°.Siue mãducatis siue bibitis vel aliquid qd
facitis oĩa in gl'ia dei facite:ergo oẽs tenentur ad perfe/
ctionẽ charitatis.¶ Sed dice.q̄ preceptũ illud apl̃i ad
hoc se extendit vt omnia habitu referant̃ in deũ sed nõ
3m actu.¶ Sed cõtra.precepta legis sunt de actibus virtu
tum.habitus aũt non cadit sub precepto. Non ergo pre/
ceptuz apl̃i intelligitur de habituali resolutione nostro/
4m rum actuũ in deo:sed de actuali.¶ P̃.dñs Math.5o. p/
cepta veteris legis adimpleuit.ſm illud. Nõ veni solue/
re le.sed adiplere.hec autez adimpletio est de necessita/
te salutis:vt pz per illud qd subditur:nisi abundauerit
iustitia vr̃a plusq̃ scribaꝝ ⁊ pharisceoꝝ nõ intra.in re.ce.
Ad ea aũt que sunt de necessitate salutis oẽs tenent̃.g̃ ⁊
ad predictã adipletionẽ seruandã.Sed predicta adim/
pletio ad perfectionẽ pertinet.vñ dñs in fine concludit.
Estote pfecti sicut pr̃ vester ce.pfectus est.g̃ad pfectio/
5m nez charitatis omnes tenent̃.¶ Preterea.ad cõsilia so/
lum non oẽs tenent̃.perfectio aũt vite eterne:aut chari/
tatis nõ atenditur ſm consilia.Datur enim cõsilium de
paupertate:nec tñ sequit̃ q̄ qui magis est pauper sit per/
fectior.Datur etiã consiliũ de virginitate:⁊ tñ multi vir
gines sunt aliq̃ imperfectiores in charitate.Et sic vide/
tur q̄ perfectio charitatis non consistat in cõsilijs. Nul
6m lus ergo excusat̃ a perfectione charitatis.¶ P̃.stat⁹ epi
scopoꝝ est perfectior q̃ status religiosoꝝ:alioquin non
posset aliquis licite de statu religionis ad statũ prelatio
nis se trãsferre.vñ ⁊ Dionisius dicit in eccl'ia.hierarchia:
q̄ ep̃i sunt perfectiores.Monachi aũt sunt pfectiuis eo/
rum virtutibus traditi:⁊ q̄ debent se sursum agere ad
perfectiões q̃s in ep̃is vident. Nec tñ ep̃i tenent̃ ad ob/
seruãdũ hꝰ consilium paupertatis:⁊ alia hꝰ.ergo in his
7m nõ cõsistit pfectio charitatis.¶ P̃.dñs apl̃is multa ipo
suit que sunt de pfectiõe vite.vt q̄ nõ portarent duas tu
nicas neq̃ calciamenta neq̃ virgã neq̃ aliqd hꝰ:Sz qd
iniũxit apl̃is oĩbus:iniũxit ſm illud Math.13o. qd vo/
bis dico oĩbus dico.ergo oẽs tenent̃ ad perfectiõez vite.
8m ¶ P̃.quicũq̃ hz charitatẽ plus amat vitam eternã q̃

vitam temporalem.Sed quilz hõ tenetur ad actũ chari
tatis.ergo qlz hõ tenet̃ ad hoc q̄ vitã eternã pẽligat vi/
te corporali.Sed sicut Aug.dicit.charitas cũ ad pfectio
nem venerit:dicit.cupio dissolui ⁊ esse cũ xp̃o.ergo quilz
tenetur hẽre perfectã charitatẽ.¶ P̃.Aug.dicit q̄ pfcã 9m
charitas est vt quis paratus sit pro fratribus etiã mori.
Sed ad hoc oẽs tenentur.dicit̃ enim pa Jo.3o.in hoc co/
gnoscimus charitatẽ dei qm̃ ille pro nobis animã suam
posuit:⁊ nos debem⁹ pro fratrib⁹ aĩas ponere.ergo qui/
libet tenet̃ ad perfectionẽ charitatis. ¶ P̃.quilz tenet̃ 10m
vitare peccatũ.Sed qui est sine peccato hz fiduciam in
die iudicij in hoc q̄ perfecta est charitas dei nobiscũ vt
fiduciaz habeamus in die iudicij:vt dr̃ pma Jo.4o.ergo
omnes tenentur ad pfectionẽ charitatis. ¶ P̃.phs dic̃ 11m
in 8o. ethi.deo ⁊ parentib⁹ non possum⁹ reddere equiua/
lens:sed sufficit vt quilz ei reddat qd põt. Sed pfectio
charitatis in hoc consistit:vt aliqs faciat pro deo qd põt:
qr nullus facit vltra posse.ergo quilz tenet̃ habere per/
fectam charitatẽ.¶ P̃.religiosi profitent̃ perfectionez 12m
vite.ergo ipsi vident̃ teneri ad habendã pfectionẽ cha/
ritatis:⁊ ad omnia q̃ ad pfectionẽ vite pertinẽt.

Sed contra est q̄ nullus tenetur ad id qd nõ est 3
in ipso.Sed habere perfectam cha
ritatem nõ est a nobis sed a deo.non g̃ põt esse in pcepto.

Respõdeo. dõm q̄ hꝰ questionis solutio ex pre/ R.no
missis accipi põt.Ostensum est enim Idez. 3.
supra q̄ aliqua perfectio est que ipsam speciem chari/ scrip.di.
tatis consequitur:vtpote que consistit in remotione cu/ 29.ar.8.
iusliz inclinationis in 3riũ charitatis.Quedã aũt perfe/ q°.2.
ctio est sine qua charitas esse potest:que pertinet ad hñ
esse charitatis:que.s.consistit in remotione occupationũ
secularium quib⁹ affectus hũanus retardat̃ ne libere p/
grediat̃ in deũ.Est autẽ ⁊ quedã alia pfectio charitatis:
que nõ est possibilis homini in hac vita:⁊ quedã ad quã
nulla nã creata pertingere potest:vt ex supradictis appa
ret.Manifestũ est aũt q̄ ad illud omnes teneri dicunt̃:
sine quo salutem consequi non possunt. Sine charitate
aũt nullus potest salutẽ eternã consequi:⁊ ea habita ad
salutem eternã peruenitur.vnde ad pmã pfectionẽ cha
ritatis oẽs tenẽtur sicut ad ipsaz charitatẽ.Ad secũdam
vero perfectionẽ sine qua charitas esse potest hoĩes non
tenentur:cũ quelibet charitas sufficiat ad salutẽ. Mul/
to etiam minus tenent̃ ad tertiã vel q̃rtaz pfectionẽ:cũ
nullus ad impossibile teneatur.

Ad primum ergo dõz q̄ totalitas illa secũdũ Ad pm
q̄ cadit sub pcepto charitatis pti
net ad perfectionẽ sine q̃ charitas esse non põt.¶ Ad 2m 2m
dõm q̄ oĩa actu referre in deũ nõ est poẽ in hac vita:sic̃
nõ est possibile q̄ semper de deo cogitet̃.hoc eni ptinet
ad pfectionẽ patrie.Sed q̄ oĩa virtute referant̃ in deũ:
hoc pertinet ad pfectionẽ charitatis ad quã oẽs tenen/
tur.¶ Ad cuius euidentiam cõsiderandũ est q̄ sicut in
causis efficientib⁹ virtus pme cause manet in oĩb⁹ cau/
sis sequẽtib⁹:ita ẽt intentio pncipalis finis virtute ma/
net in oĩb⁹ finibus secũdarijs:vñ quicũq̃ actu intendit
aliquẽ finẽ secũdariũ:virtute intendit finẽ pncipalem:
sicut medic⁹ dũ colligit herbas actu intendit conficere
potionẽ nihil fortassis de sanitate cogitans.virtualr̃ tñ
intendit sanitatẽ pp quã potionẽ dat. Sic igit̃ cũ aliqs
seipsum ordinat in deũ sic̃ in finẽ in oĩb⁹ que pp seipsuz
facit:manet virtute intentio vltimi finis qui deus ẽ.vñ
in oĩbus mereri põt si charitatẽ habeat.Hoc igit̃ mõ apl's
pcipit q̄ oĩa i dei gl'iaz referãt̃.¶ Ad 3m dõm:q̄ aliud est
hitualr̃ referre i deũ ⁊ aliud v̄tualr̃.hitualr̃.n.refert̃ i deũ:⁊ 3m
q̄ nihil agit:nec aliqd actualr̃ itẽdit vt dormiẽs.Sz v̄tua/

liter aliquid referre in deum est agentis propter finem
ordinantis in deum. vnde habitualiter referre in deum
non cadit sub precepto: sed virtualiter referre omnia in
deum cadit sub precepto charitatis: cum hoc nihil aliud
4m sit q̄ȝ habere deum vltimum finem. ¶ Ad 4m dōm: q̄
illud qđ dicitur: estote perfecti ꝛc̄. videtur esse referēduȝ
ad dilectionem inimicorū: que quodāmodo est de perfe-
ctione consilij: ꝛ quodāmodo ē de necessitate precepti: vt
5m supra expositum est. ¶ Ad 5m dōȝ: q̄ perfectio vite eter
ne in quibusdam quidē consistit ṗncipaliter ꝛ per se: in
quibusnam autem secūdario ꝛ quasi per accidens. princi
paliter quidem ꝛ per se consistit perfectio in his que per-
tinent ad interiorē mētis dispositionē: ꝛ precipue in actu
charitatis que est radix omnium virtutū. Secūdario vō
ꝛ per accidens consistit etiā in quibusdā exteriorib9: vt-
puta in virginitate: paupertate: ꝛ hꝫ: hec enim ad ꝑfectio-
nem pertinere dicunt̄ tripl'r. Primo quidem inquātum
per ea subtrahuntur homini impedimēta occupationū:
quibus remotis mens liberius fertur in deū: vñ ꝛ domi-
nus cū dixisset. Math. 19. Si vis perfectus esse vade et
ven. o. q̄ ha. ꝛ da pauꝑibus: consequenter adiecit: ꝛ veni:
ꝛ sequere me. vt ostenderet q̄ paupertas ad perfectionē
non pertineret: nisi inquātū disponit ad sequendum xp̄ȝ.
Quem quidem sequimur non passibus corporis: sed affe-
ctibus mentis. Simil'r apl's. ṗma ad cor. 7. consiliuȝ dat
de nō nubendo: q2 que virgo est cogitat que dei sunt: q̄ꝫo
placeat deo: ꝛ eadē ratio est de alijs similibus. Secundo
pertinent ad perfectionem: inquātum sunt quidam ꝑfe-
cte charitatis effectus. Qui enim perfecte diligit deū: ab
his se retrahit que eum retrahere possunt ne deo vacet.
Tertio pertinent ad perfectionē penitentie. q2 nulla sa-
tisfactio pro peccatis adequari potest votis religionis: q-
bus homo se deo consecrat: ꝛ animam per votū obedien-
tie: ꝛ corpus per votū continentie. ꝛ res omnes per votū
paupertatis. Sic igitur in his que ṗncipaliter ꝛ per se ad
perfectioneȝ pertinent: sequitur q̄ sit maior ꝑfectio vbi
hec inueniunt̄ magis. sicut q̄ perfectior est qui maioris
est charitatis. In his autem que ex consequenti ꝛ quasi
per accidens ad perfectionē pertinent: nō sequit̄ magis
simpliciter vbi magis inueniuntur. vnde nō sequitur q̄
magis pauper sit magis perfectus. Sed mensuranda est
in talibus perfectio per comparationē ad illa in quibus
consistit perfectio simpl'r: vt scilicet ille dicatur ꝑfectior
c9 pauꝑtas magis sequestrat hoīeȝ a terrenis occupatio-
6m nibus: ꝛ facit liberius deo vocare. ¶ Ad 6m dōm. q̄ hec
est differentia inter amicitiā honesti ꝛ delectabilis: q2 in
amicitia delectabili amicus diligitur ꝑpter delectatio-
nem: in amicitia aūt honesta amicus diligitur ꝑpter se-
ipsum: sed delectatio prouenit ex cōsequenti. Ad ꝑfectio
nem igitur amicitie honesti pertinet vt aliq̄s ꝑpter ami-
cum interdum abstineat etiā a delectatione quam in ei9
presentia hꝫ in eius seruitijs occupatus. Secunduȝ igit̄
hāc amicitiā plus amat aliquē qui ab eo se absentat pro-
pter amicū: q̄ȝ qui a presentia amici discedere non vult
etiam ꝑpter amicū. Sed si quis libenter vel faciliter a
presentia amici diuellitur: ꝛ in alijs magis delectat̄: vel
nihil vel parū comprobat̄ amicū diligere. hos igit̄ tres
gradus considerare possumus in charitate. deus autem
maxime ꝑpter seipsum est diligendus. Sunt enim qui-
dam qui libenter vel sine magna molestia separant̄ a va
catiōe diuine cōtemplatiōis: vt terrenis negocijs impli-
centur. Et i his vel nihil vel modicū charitatis apparet.
Quidā vero intantū delectant̄ in vacatione diuine con-
templationis q̄ eā deserere nolunt etiam vt diuinis ob-
sequijs mancipent̄ ad salutem proximoꝝ. Quidā vō ad
tantum culmen charitatis ascendunt: q̄ etiam diuinam
contēplationē licet in ea maxime delectentur pretermit
tunt: vt deo seruiāt in salute proximorū. Et hec perfectio
in Paulo apparet qui dicebat. Ro. 9. Optabam ego ipse
anate. i. separat9 esse a christo pro fratrib9 meis. Et phil.
ṗmo. Desideriuȝ habens dissolui ꝛ esse cū xp̄o: permane-
re aūt in carne necessarium ꝑpter vos. Et hec perfectio
est proprie prelatoꝝ ꝛ predicatorū ꝛ quorūcūq3 alioꝝ: q
procurande saluti aliorū insistunt. vñ significantur per
angelos in scala Jacob ascendentes quidem per contem
plationē: descendentes vero per sollicitudinem quaȝ de
salute proximorū gerunt. Nec derogare potest perfectio-
ni status prelatoꝝ. Sed aliqui statu prelatoꝝ abutunt̄
querentes prelationē ꝑpter temporalia bona quasi dul-
cedine cōtemplatiōis nō allectōi: sicut nec incredulitas
multorum fidem dei euacuat: vt dicit̄ Ro. 3. ¶ Ad 7m 7m
dōm. q̄ in doctrina euangelica quedam dicta sunt ap'lis
in persona omniuȝ fidelium: ea. s. que pertinent ad neces-
sitateȝ salutis. vnde ꝛ Mathei 14. dicitur. Qđ vobis di-
co omnibus dico. vigilate ꝛc̄. Nam in vigilantia ibi in-
telligitur sollicitudo quaȝ homo debet habere: ne impa-
ratus inueniatur a xp̄o. Quedā vero dicuntur apostolis
que pertinent ad perfectionem vite: ꝛ ad prelati officiuȝ:
ꝛ ad hoc extendi non potest qđ vobis dico omnib9 dico.
Sciendum tñ q̄ illa que dixit dñs discipulis. Math. 10.
nihil in via tuleritis ꝛc̄. ꝫm q̄ Aug. exponit in li. de con-
sensu euangelistaꝝ. non pertinent ad ꝑfectionē vite: sed
ad potestatē dignitatis ap'lice per quā poterant nihil se-
cum ferentes viuere de his que ministrabantur ab his
quibus euangeliū predicabant. vnde ibidē dr̄ q̄ dignus
est operarius mercede sua vel cibo suo. vnde nec ꝑceptū
fuit nec consilium: sed concessio. Et ꝑpter hoc paulus q
secum necessaria deferebat non vtens hac concessiōe su-
pererogbat quasi ꝑprijs stipendijs militās: vt ṗma pꝫ ad
cor. 9. ¶ Ad 8m dōm: q̄ in homine sunt duo affect9: vn9 8m
charitatis quo aīa desiderat esse cū xp̄o. Alius autem na-
turalis quo anima refugit separationē a corpore: q2 adeo
est homini naturalis q̄ nec etiam Petro senectus ab-
stulit: vt Aug. dicit super Jo. Ex cōiunctione ergo horuȝ
duoꝝ affectuū vellet aīa sic coniungi deo q̄ non separa-
retur a corpore: secūdū illud ap'li 2a ad cor. 5. Nolumus
expoliari sed superuestiri. vt absorbeatur qđ mortale est
a vita. Sed q2 hoc est impossibile: q̄ȝdiu enim sumus in
corpore peregrinamur a domino vt ibidē subditur: insur-
git quedā contrarietas inter predictos affectus. Et quā-
to charitas est perfectior: tanto sensibilius affectus cha-
ritatis vincit affectum nature: ꝛ hoc ad perfectionē cha-
ritatis pertinet. vnde ꝛ Ap'lus ibidē subdit. Audemus āt
ꝛ bonam voluntatem habemus magis peregrinari a cor
pore ꝛ presentes esse ad dominū. Sed in his in quib9 est
charitas imperfecta: si tñ affectus charitatis vincat: ex
repugnantia tamen naturalis affectus redditur insensi-
bilis victoria charitatis. Quod ergo aperte ꝛ indubitan-
ter siue audacter ap'ls dicit. Cupio dissolui ꝛ esse cuȝ xp̄o:
hoc perfecte charitatis est: sed q̄ qualitercūq3 licet insen
sibiliter preferat anima fruitioneȝ dei vnioni corporis:
est de necessitate charitatis. ¶ Ad 9m dōm: q̄ ponere ani 9m
maȝ idest vitam presentem pro fratrib9 quodāmodo est
de necessitate charitatis: ꝛ quodā modo est de perfectio-
ne ipsius. plus enim homo debet diligere proximum q̄ȝ
corpus proprium. vnde in eo casu quo aliquis tenet̄ pro-
curare proximi salutem: tenetur etiam pro ipsius salute
periculo corporalem vitam exponere. Sed hꝫ ꝑfecte cha
ritatis ē: vt ēt ꝓ his in q̄b9 ꝑrimo nō tenet̄ ꝓ eo corꝑalē
suā vitā ꝑiculis expōat. ¶ Ad 10m dōȝ: q̄ lȝ q̄lȝ teneat̄ eē 10m

sine peccato mortali:non tñ oĩuz ẽ hoĩ rei securitatẽ hẽre:
11m sed perfectorũ qui peccata totalr subiugauerunt.¶ Ad
11m dõz:q̃ ⁊ penitib⁹ ⁊ multo magis deo teneĩ hõ repẽde
re totũ quod potest:tñ ſm cõem modum humane vite:
supra quã põt aliquis aliqd erogare:ad qd tñ ex necessita
12m te precepti nõ teneĩ.¶ Ad 12m dõm:q̃ perfectionẽ cha
ritatis nullus profiteĩ.sed profitentur aliqui statũ per
fectionis qui consistit in his que organice ordinanĩ ad
perfectionez charitatis:vt paupertas:ieiunia.qui tñ nec
ad omnia hõ tenentur:sed ad illa solum que profitentur.
vnde perfectio charitatis non cadit eis sub voto:sed est
eis vt finis ad quẽ puenire conanĩ per ea que vouẽt.

¶ Utrũ charitas semel habita possit amitti.

Duodecimo queritur vtrũ charitas semel habita possit amit
1m ti.¶ Et videĩ q̃ non:Diciĩ.n.p̃ª Jo.3°:Ois q
natus est ex deo peccatũ nõ facit:qm̃ semen
ipsius in eo manet ⁊ non põt peccare qm̃ ex
deo natus est.Sed charitatem non habent nisi filij dei:
ipsa enim est que distinguit inter filios regni:⁊ filios per
ditionis:vt Aug.dicit in 15°.de trini.ergo ille qui hʒ cha
2m ritatem non potest eam amittere peccãdo.¶ P̃.ois vir
tus que peccãdo amittitur per pctm̃ arescit.vt Augu.diĩ
super illud Joãnis.Unctio inuisibilis charitas est:que in
quocũq; fuerit radix illi erit:que arescere non põt:nutri
tur calore solis vt non arescat.ergo charitas per peccatũ
3m amitti nõ potest.¶ P̃.Aug.dicit in 8°.de tri.q̃ dilectio
si nõ est vera:dilectio dicenda non est.Sed sicut Augu.
dicit in epl'a ad Julianũ comitẽ:charitas que deleri põt
nũq̃ vera fuit.g̃ neq; charitas fuit.Qui igitur hʒ charita
4m tem nõ põt eã peccando deserere.¶ P̃.Prosper dicit in
li°. de contemplatione.Charitas est recta voluntas deo
inseparabiliter iuncta.inquinatiõis extranea:corruptio
nis nescia:nulli vitio mutabilitatis obnoxia:cũ qua nec
potuit aliquis peccare nec poterit.ergo charitas semel
5m habita per peccatũ amitti non potest.¶ P̃.Greg.dicit i
quadaz omel.q̃ amor dei magna operaĩ si est.Sed nul
lus magna operando amittit charitatẽ.ergo si charitas
6m inest amitti non põt.¶ P̃.plus hõ per charitatez amat
deũ q̃ per naturalẽ amorẽ amet seipsum.Sed amor sui
ipsius nũquã amittitur per peccatũ.ergo nec etiã chari
7m tas.¶ P̃.liberũ arbitriũ nõ inclinaĩ in peccatũ nisi p
aliqd motiuũ ad peccandũ.Motiuũ aũt ad oia peccata
est amor sui:qui vt Aug⁹ dicit in 14°.de ci.dei.facit ciuita
tem babylonis.Sed hunc charitas excludit:q2 sic Dio
nysius dicit 4°.c°.de.di.no.ẽ extasim faciẽs diuin⁹ amor:
nõ sinens sui ipsoꝝ amãtes eẽ:silr ẽt radix oĩum maloꝝ
ponitur cupiditas:vt apl's dicit p̃ª ad thi.vlt. Sed hunc
etiam charitas excludit vt Aug.dicit in li°. 83m.qõnum.
ergo ille qui habet charitatẽ nõ potest peccãdo eã amit
8m tere.¶ P̃.qcũq; hʒ charitatẽ spiritu dei duciĩ:ſm illud
gal.5°.Si spiritu ducimini nõ estis sub lege.Sed spirit⁹
sanctus cũ sit infinite virtutis non potest in sua actiõe
deficere.ergo videĩ q̃ homo habẽs charitatẽ peccare
9m non possit.¶ P̃.ↄ nullũ habitum cuius esse est in opera
ri cõtingit peccare.Dicit enim phs in 7°.ethi.q̃ non pec
catur cõtra scientiã in actu sed cõtra scientiã in habitu.
Sed charitas semper cõsistit in operari.Dicit eni Greg.
in quadam omelia:q̃ amor dei nũq̃ est ociosus.g̃ cõtra
charitatem aliquis peccare nõ põt:vt sic per peccatũ pos
10m sit amitti.¶ P̃.si aliquis charitatez amittit:aut amittit
eam dũ hʒ:aut dũ nõ hʒ sʒ dũ hʒ nõ amittit eaz p pctm̃:q2
simul esset peccatũ cũ charitate.Neq; etiam amittit eaz
cũ nõ hʒ:q2 qd nõ habetur amitti non potest.ergo chari
11m tas nullo mõ põt amitti.¶ P̃.charitas accñs est quod
dam in aĩa.Accidens aũt quatuor modis põt deficere.
vno quidẽ modo per corruptionẽ subiecti.Sed per hũc
modum charitas deficere nõ põt.cũ aĩa humana que est
subiectũ ei⁹ sit ĩcorruptibilis. Scdõ deficit aliqd accñs
per defectũ cãe:sicut lumẽ deficit ab aere per absentiaz
solis.Sed hoc modo charitas deficere non põt:q2 causa
eius est indeficiens.s.deus.Tertio modo deficit accidẽs
aliquod deficiente obiecto sicut paternitas deficit per
mortẽ filij.Sed nec hoc modo deficit charitas:q2 eius
obiectũ est bonũ eternũ qd est deus.Quarto mõ deficit
aliqd accidens per actionẽ cõtrarij agentis:sicut frigidi
tas aque deficit per actionẽ caloris.Sed nec h̃ mõ cha
ritas deficere potest:cũ sit fortior peccato qd videĩ in cõ
trariũ agere:ſʒ illud cantic.8°.Fortis ẽ vt mors dilectio.
Et iterũ.Aque multe non possunt extinguere charitatez.
ergo charitas nullo mõ põt deficere in hñte eam. ¶ P̃.
peccatũ est maiũ qddã rõnal' nãe:malũ nõ agit nisi vtu
te boni vt dicit Dionysius 4°.ca°.de diui.no.Bonũ autẽ
nõ cõtrariatur bono:vt dĩ in predicamentis:⁊ ita nõ põt
ipsum corrũpere:cũ vnũqdq; corrũpatur a suo ↄrio.Cha
ritas ergo per pctm̃ nõ põt corrumpi.¶ P̃.si charitas a 13m
peccato corrũpiĩ:aut a pctõ existente:aut a nõ exñte.Sʒ
non a pctõ exñte:q2 sic peccatũ mortale siĩ esset cũ chari
tate.Neq; iterũ a peccato nõ exñte:q2 non ens agere nõ
põt.ergo charitas nullo mõ põt amitti per pctm̃.¶ P̃.si 14m
charitas p pctm̃ amittiĩ:aut charitas ⁊ pctm̃ sunt in eo
dem instanti in aĩa:aut in alio.Sed non in eodẽ:q2 tũc si
mul essent.neq; iteꝝ ĩ alio ⁊ alio:q2 oporteret q̃ eẽt tpѕ
mediũ in quo hõ neq; peccatũ neq; charitatem haberet:
qd est incõueniens.Non ergo potest charitas per pctm̃
amitti.¶ P̃.magister dicit 31ª di.tertij li.q̃ pfecta chari 15m
tas per pctm̃ amitti non potest.¶ P̃.sicut se hʒ itellect⁹ 16m
ad cognitionẽ veri:ita ⁊ voluntas ad amorẽ boni.Sʒ in
tellectus cognoscendo qdcũq; verũ cognoscit primã ve
ritatem.ergo amando qdcũq; bonũ amat summaz bo
nitatẽ.Sed nũq̃ peccat q amat nisi cõuertẽdo se p amo
rem ad bonũ cõmutabile.g̃ in oĩ peccato hõ amat sũmã
bonitatem cuius amor est charitas.Nũquã igitur chari
tas per peccatum amitti potest.¶ P̃.sicut in genere cau
se efficientis est agens vniuersale ⁊ propriũ:ita ⁊ in ge 17m
nere cause finalis.Sed agens proprium semper agit in
virtute vlis agentis.ergo finis proprius semp mouet vo
luntatem in virtute finis vltimi.Sed finis vltimus est
deus:⁊ sic idez qd prius. ¶ P̃.charitas est signum q̃ ali
quis sit ver⁹ xp̃i discipulus:secũdũ illud Joãnis 13°.In h̃ 18m
cognoscent omnes:q2 mei estis discipuli si dilectionẽ ha
bueritis adinuicẽ.Sed non est xp̃i verus discipulus qui
non semper est eius discipulus.Unde Aug.exponens il
lud Jo.6.Multi ex discipulis eius abierunt retrorsum.
dicit q̃ illi non fuerunt xp̃i veri discipuli.Et dñs dicit
Jo.8°.Si manseritis in sermone meo vere discipuli mei
eritis.ergo ille qui non permanet in charitate nũq̃ ha
buit charitatẽ.¶ P̃.omnis motus est ſm exigentiã pre
dominantis.Sed charitas predominatur in corde cha 19m
ritatem habentis:q2 totum cor sibi occupat:ſm illud qd
mandatur deuter.6°.Diliges dominum deuz tuuz ex to
to corde tuo:ergo motus omnis habentis charitatem est
ſm charitatem:non ergo per peccatum amitti potest.
¶ Preterea.differentie diuersificantes genus vel spe
ciem nõ possunt cõuenire eidem ſm numeruz.Sed cor 20m
ruptibile ⁊ incorruptibile diuersificant genus:vt diciĩ i
10°.metaphisi.Cum igitur charitas vie ⁊ patrie sit eadez
numero:videtur q̃ sicut charitas patrie corrumpi non
potest ita nec charitas vie.¶ Preterea.si charitas cor
rumpitur:aut corrumpitur in aliquid:aut in nihil.Sed 21m

non in aliquid:qꝛ hoc est solum formarum:que educun‑
tur de potentia materie. In nihil aũt corrũpi non põt.qꝛ
deus nũquã charitatẽ corrũpit qui solus potest ex aliquo
facere nihil:sicut ipse solus potest facere ex nihilo aliqd.
equalis enim est vtraqꝫ distantia.ergo videtur ꝙ chari‑
22m tas corrũpi non possit. ¶ P̃ illud per qd̃ peccatũ tollitur
a peccato corrumpi non põt. Sed peccatũ tollit̃ per cha‑
ritatem secũdum illud pma pe.3°. Charitas operit multi
tudinez peccatorũ. g̃ charitas per peccatũ amitti nõ po‑
23m test. ¶ P̃. super illud psal. Dum appropiãt sup me nocẽ‑
test vt edant carnes meas.dicit glo. Augu. Si aufert̃ do‑
num dator vincit̃. Sed deus qui est dator charitatis vin
ci non põt.ergo charitas non põt auferri per peccatum.
24m ¶ P̃.per charitatem anima vnitur deo vt sponsa secun‑
dum quoddã spirituale matrimoniũ. Sed matrimoniũ
carnale non potest separari per dissensum superuenientẽ
matrimonio.ergo charitas nõ põt tolli per peccatuz quo
mens dissentit ab ipsis que sunt dei.

3p **Sed contra** est qd̃ dr̃ apoc. 2°. Habeo aduersus te pauca ꝙ charitatem tuã primã
2° reliquisti. ¶ P̃. Greg.dicit i omel. In quorũdã corda ve‑
nit deus:ꝛ mansionẽ nõ facit:qꝛ per cõpunctionẽ respe‑
ctum dei percipiunt:sed tentationis tempore sic ad per‑
petranda peccata redeunt:vt si hoc minime planxissent.
Sed deus non venit in corda fideliũ nisi per charitatẽ.
ergo aliquis post habitam charitatẽ potest eam amitte‑
3° re per sequens peccatũ. ¶ P̃.pmo reg.16°.dr̃ de dauid:ꝙ
dñs erat cum eo. Sꝫ postmoduz peccauit faciẽdo adul‑
terium ꝛ homicidiũ.deus aũt est in homine per charita‑
tem.ergo post habitã charitatem aliquis potest eã amit‑
4° tere peccando mortalr̃. ¶ P̃.charitas est vita aie:ſm il‑
lud pma Jo.3. Nos scim⁹ qm̃ trãslati sum⁹ de morte ad
vitaz qm̃ diligim⁹ fr̃es. Sed vita nãlis pt̃ amitti p mor‑
tem nãlem.ergo ꝛ vita charitatis p mortẽ pcti mortalis.

R̃io Op. magri sent. **Respõdeo.** dcẽm ꝙ magister in.17°.di.primi li.po suit ꝙ charitas in nobis sit spũs scũs.
Non aũt fuit sua intentio dicere ꝙ ipse actus dilectiõis
nostre sit spũs scũs:sed ꝙ spũs scũs mouet aiam nr̃az ad
diligendum deũ ꝛ proximũ:sicut ẽt actus aliaruz ṽtutũ
Sed ad act⁹ aliarũ ṽtutũ mouet aiam p quosdã habitus
virtutũ infusarum:ad actuz autem dilectionis dei ꝛ pro‑
ximi mouet absqꝫ alio hitu mediante.vnde eius opinio
vera fuit quidem quãtũ ad hoc ꝙ posuit aiam moueri a
spũ scõ ad diligẽdũ deũ ꝛ proximũ:sed iperfecta fuit q̃‑
tum ad hoc.qꝛ non posuit in nobis habitũ quid creatum
quo perficeret̃ volũtas humana ad hꝰ dilectionis actũ.
Idez 2° scdꝫ. q. 24.ar.ii Et 3° scr. d.31.q.i. ar.i. Opꝫ enim hꝰ habitũ in anima poni:vt supra habituz ẽ.
Potest igitur quadruplex cõsideratio de charitate habe
ri.prima qdem ex parte spũs sci mouentis aiam ad dile‑
ctionẽ dei ꝛ proximi. Et quãtũ ad hoc necesse est dr̃e ꝙ
motio spũs scti semper est efficax ſm suam intentionez.
Operatur.n.in oia spũs sanctus diuidens singulis ꝓut
vult:vt dr̃ pma cor.17°. Et iõ quibus spũs sanctus ꝓ suo
arbitrio vult dare perseuerantẽ diuine dilectionis mo‑
tum:in his peccatũ charitatẽ excludens esse nõ põt. Di‑
co non posse ex parte virtutis motiue:q̃uis possit ex par
te vertibilitatis libi.ar. Ista eni sunt beneficia dei qbus
certissime liberant̃ quicũqꝫ liberant̃:vt Aug.dicit in li°
de prede.sanctoꝝ. Quibusdam aũt spũs sanctus pro suo
arbitrio dat gdẽ vt ad tps moueant̃ motu dilectiõis in
deũ:nõ aũt dat eis vt in hoc ꝑseuerent vsqꝫ in finẽ.vt pꝫ
per Augusti.in li° de correc.ꝛ gratia. Scda ↄsideratio est
de charitate ſm potestatẽ ipsius charitatis. Et quãtũ ad
hoc nullus hñs charitatẽ pt̃ peccare quãtũ ẽ ex vi ipsius
charitatis:sicut neqꝫ aliquis hñs aliquã formã ex vi illi⁹
forme põt operari cõtra formã illam:sicut calidum ex vi
calidi nõ põt infrigidare vel frigidũ esse.põt tñ amitte‑
re calorẽ ꝛ infrigidari. Et ſm hoc loquitur Augustin⁹ in
li° de sermone dñi in monte:exponens illud qd̃ habetur
Math.7. Non potest arbor bona fructus malos facere.
Dicit.n.ꝙ sicut põt fieri vt qd̃ fuit nix nõ sit:non aũt vt
nix sit calida:sic põt fieri vt qui malus fuit nõ sit malus:
nõ tñ fieri põt vt malus benefaciat.ꝛ eadẽ rõ est de bono
ſm quãcũqꝫ ṽtutẽ:qꝛ nulla virtute aliquis male vtitur.
Tertia cõsideratio est de charitate ex parte volũtatis in
quãtum ei subijcit̃ vt materia forme. Ubi attendenduz
est ꝙ qñ forma iplet totã potẽtialitatẽ materie:nõ põt re
manere in mã potentia ad aliã formã.vnde illã formam
iamissibiliter hꝫ.sicut pꝫ de materia celesti. Quedã vero
forma est que non replet totã potentialitatẽ materie:sed
remanet potentia ad aliam formam. Et tunc illa forma
iamissibiliter hẽtur ex parte materie vel subiecti: sicut
pꝫ in formis elementariũ corporum. Charitas aũt iplet
potentialitatẽ sui subiecti ſm ꝙ suũ subiectũ reducit in
actuz dilectionis:ꝛ iõ in patria vbi in actu creatura rõna
lis diligit deum ex toto corde suo:ꝛ nihil aliud diligit ni
si actualr̃ referẽdo in deũ:charitas iamissibilr̃ habet̃. In
statu aũt vie charitas nõ iplet totã potentialitatẽ aie q̃
non semper actualr̃ mouetur in deum omnia in ipsum
actuali intentione referens. Et ideo charitas vie amissi‑
biliter habetur quãtum est ex parte subiecti. Quarta cõ‑
sideratio est de charitate ex parte subiecti: ꝓut cõparat̃
spãlr̃ ad ipsam charitatẽ sicut potentia ad habitum. Ubi
considerandũ est ꝙ hitus virtutis inclinat hoiem ad re
cte agendũ ſm ꝙ per ipsam homo hꝫ rectam extimatio‑
nem de fine:qꝛ vt dr̃ in 3° ethi.qualis vnusquisqꝫ est:talis
ꝛ finis videtur ei. Sicut eniꝫ gustus iudicat de sapore ſꝫ
ꝙ est affectus aliqua bona vel mala dispositione:ita id
qd̃ est cõueniens homini ſm hitualem dispositionẽ sibi
inherentem bonam vel malã:extimatur ab eo vt bonũ:
qd̃ autez ab hoc discordat extimat̃ vt maluz ꝛ repugnãs.
vñ ꝛ apl's dicit pmo ad coꝝ.2° ꝙ aialis hõ non percipit
ea que sunt spũs dei. Cõtingit tñ qñqꝫ ꝙ id qd̃ vr̃ alicui se
cunduz inclinationẽ habitus:nõ videatur ei scdm aliqd
aliud:sicut luxurioso secundum iclinationẽ ꝓpꝛij habit⁹
videtur bonũ delectatio carnis:sed scdm rõnis delibera
tionem:vel auctoritatẽ scripture videtur ei cõtrariũ. Et
ideo habens habitum luxurie ex hac existimatione con‑
tra habitum qñqꝫ agit:ꝛ similr̃ habens habituz virtutis
qñqꝫ agit contra inclinationẽ propꝛij habitus:qꝛ aliquid
ei aliter videtur secunduz aliquẽ alium modũ:puta per
passionẽ:vel aliquã seductionẽ. Tunc ergo contra habi‑
tum charitatis nullus agere poterit:qꝛ nullus põt habe‑
re aliã extimationẽ de fine ꝛ obiecto charitatis q̃ ſꝫ in‑
clinationem charitatis.hoc autem erit in patria vbi ipsa
dei essentia videbitur que est ipsa essentia bonitatis.vñ
sicut nũc nullus potest aliquid velle nisi sub cõi rõne bo‑
ni.nec bonum sub rõne boni põt nõ amari:ita ꝛ tunc hoc
bonum qd̃ est deus nullus poterit non amare. Et ꝓpter
hoc nullus videns deum per essentiã potest contra cha
ritatem agere. Et inde est ꝙ charitas patrie est inamissi‑
bilis. Sed nunc mens nostra non videt ipsam essentiaz
bonitatis diuine:sed aliquẽ effectum eius qui põt vide‑
ri bonus ꝛ non bonus ſm diuersas cõsideratiões:sic bo‑
num spũale aliquib⁹ videt̃ non bonum:inq̃tum contra‑
riatur delectationi carnali in cuius cõcupiscentia sant:
ideo charitas vie põt amitti per pctm̃ mortale.

Ad primũ ergo dcẽm ꝙ verbũ illud Jo.est intelli gendum ſm potestatẽ spiritus.s.mouẽ Ad p°
tis aiam:qui indeficienter operat̃ qd̃ vult. ¶ Ad 2m dcꝫ

q Aug. ibi loqtur de charitate sm ptātez ipsius charita-
tis: de se.n.hz sufficienter: vñ nūq arescat: sz q amittat
3° est pp vtutē subiecti vt dictū est. ¶ Ad 3m dōm q vā di-
lectio de sua rōe hz q nūq amittat: q.n.vē diligit hoiez
h in aio suo pponit vt nūq dilectionē dimittat. Sz qñz
illud ppositū mutat: t sic dilectio q vā fuit amittit. Si
aūt h aliqs hūisset in pposito vt a diligēdo qñq desiste
ret vā dilectio nō fuisset: vñ pz q charitas inamissibilis
est sm ptātē ppaz: amitti tñ pt sm ptātē subiecti vertibi
4° lis. ¶ Ad q̃rtū dōz q illa ēt auctoritas Prosperi loqt ō
5m charitate sz ptātē ipsi: t nō sz ptātē subiecti. ¶ Ad qn-
tū dōm q charitas dū est hz inclinationē ad magna ope
rādū: t h vult t pponit sz rōnē sue vtutis. Sz qñq ab h
6° deficit pp vertibilitatē subiecti. ¶ Ad sextū dōz q cū i
hoie sit duplex nā.s. itellectiua q̄ pncipalior est: t sensiti-
ua q̄ minor ē: ille vere seipz diligit q se amat ad bonū ra
tionis: q aūt se amat ad bonū sensualitatis 3 bonū rōnis
magis se odit q̃ amat ppe loquēdo. sm illō ps. q diligit
iniqtatē odit aiaz suā. Et h ēt phs dicit in.9. ethi. Et sm
h amor verus suipsi amittit p pctm 3riū: sic t amor di.
7° ¶ Ad septimuz dōz q charitas excludit oē motiuū pcti i
sm suū propositū: ptinet.n.h ad rōnē charitatis vt velit
nō 3cupiscere: nec inordinate se amare: sz qñq accit con
trariū pp vertibilitatē t corruptionē nāe: sm illud apli
ad Ro. 7°. nō.n. qō volo bonū h ago: sz qō odi malum id
8m facio. ¶ Ad octauū dōz q quādiu aliqs seqt motionez
9m spūs.s. nō peccat: sz qñ resultit tūc peccat. ¶ Ad nonū dō.
q eē charitatis non semp est in opari: alioqn dormiētes
nō hērent charitatē. Dr aūt q amor dei nūq est ociosus
sz charitatis ppositū: qō ad h est vt totū se hō det deo.
10m ¶ Ad decimū dōz q amissio ita se hz ad rē bitā: sic cor-
ruptio ad rē existētē: vñ sicut corruptio icipit a re existē
te: t terminat in ei nō eē: q2 ei mutatio ē de esse in non
esse: ita ēt amissio cū sit ēt mutatio de hre in nō hre: inci-
pit in hre: t terminat in nō hre. Et iō pncipiū amissionis
11m charitatis ē qñ charitas hr: finis aūt qñ nō hr. ¶ Ad 11m
dō. q charitas aliq mō desinit esse in aia sz illa q̃tuor.
Subm.n. charitatis quāuis sit incorruptibile sm subaz
sit tñ indispositū ad hāc formā p 3riā dispōnē pcti. Silr
quāuis cā charitatis sit incorruptibil: tñ influxio hō cāe
ipedit p pctm qō diuidit iter nos t deū. Et ex hac ēt rōe
ex pte obiecti deficit charitas: inquātū volūtas se auer-
tit a bono icōmutabili. Desinit ēt p 3riū motiuū ad pec
cādū: qō lz simplr loquēdo sit debili q̃ charitas: tñ in ca
su pōt eē forti: qñ.s. charitas in actu nō opat: t motiuuz
pcti mouet i aliq pticulari ope: sic ēt phs ondit i 7° ethi.
q a passiōe pōt vici scia: q̃uis sit fortissima: iquātū nō ē
i actu agēs: sz in hitu ligato p passionē. Et sicut scia ē for-
tissima in vli. passio aūt in pticulari opabili: ita charitas
est fortissima circa finē vltimū: t motiuū pcti hz fortitu
12m dinē in aliq pticulari ope. ¶ Ad 12m dōm q phs dic q
bonū vnius vtutis nō 3riat bono alteri vtutis: t h iten
dit phs dicere in pdicamētis t in 2° ethi. sz i nāis bonuz
3riat bono: vtrūq.n. 3rioz ē qōdā bonū nāe. Bonum g
qō mouet appetitū ad peccādum 3riat bono diuio qō ē
obiectū charitatis: inq̃tū in eo 3stituit finis. Sic.n. nō ē
pōle eē nisi vnū finē vltimū: sic t i regno i q nō pōt eē ni-
si vnus rex: 3riat regi q se regē facit: sm illō Jo. 19. ois q
13m se regē fac 3dicit cesari. ¶ Ad. 13. dōz q charitas nō ex-
pellit a pctō sic ab agēte: sz sic a 3rio: vnde ipsa supuētio
pcti ē expulsio charitatis: sic aduētio lucis expulsio ē te-
nebraz: lux.n. expellit tenebras i ipo suo fieri: sz motiuū
14m ad pctm expellit sm q pexistit i apprehēsiōe aie. ¶ Ad
14. dō. q qñ hō i pctō mortali 3sistit: h q̃dā delibatione
rōnis agit: q2 sine delibato 3sensu nō est pctm mortale.

Delibatio āt q̃dā mot est tpe mēsurat: i cui tpis vltio
istāti inest pctm aie. Sz añ illō vltimū istās nō est dare
pximū i q̄ charitas isit: q2 istātia nō se hñt 3nr: sz ipe est
3tinuū. Et iō i toto tpe pcedēti qō terminat ad vltimuz
istās: charitas inest aie: i cui vltimo istāti p inest pctm.
nō g ē dare vltimū istās i q̄ charitas insit: sz vltimū tpis
vt p phz pz in. 8. phi. ¶ Ad. 15. dōz q si magr itelligat de 15°
pfecta charitate q̄ ē charitas prie: vez ē q iamissibil est
rōnib supradictis. Si vō itelligat ō charitate vie quā-
tūcūq pfecta: nō ē vez q sit inamissibil ex mō inheren
tie ipsius ad subm: sz ex sola vtute motiōis spūs.s. Et sic
dnr 3firmati qcūq fuerit 3firmati i statu vie. ¶ Ad. 16. 16m
dō. q sicut in cognitiōe cuiuslz veri cognoscit pma vitas
sic pmū exemplar i imagine vel vestigio: ita ēt in amore
cuiuslz boni i amat sūma bonitas. Sz tal amor sūme bo-
nitatis nō sufficit ad rōnē charitatis: sed opz q diligatur
sūmū bonuz put ē btitudinis obm. ¶ Et p h ēt pz rñsio 17m
ad. 17. ¶ Ad. 18. dō. q sic Aug. dicit exponēs illō Joā. 10. 18m
oues mee vocē meā audiūt t vocē alienoz nō audiunt:
est q̃dā vox xpi quā nullus audit nisi sit ouis ei p pdesti
natiōez: hec.s. vox q pseuerauerit vsq i finē h salu erit.
Et p hūc modū intellr q q nō pmanet i smone xpi non
est vē discipulus: q2 pseuerare ab eo efficaciter non didi
cit: pōt tñ eē discipulus ad tps quātū ad tpalē dilectiōez
dei t pximi. ¶ Ad. 19. dōm q quādiu charitas actu do- 19m
minat in hoie nō mouet motu 3rio: sz seqt hō motū cha
ritatis. Et ideo sūmū remediū 3 pctm ē vt hō redeat ad
cor suū 3uertēs illō in dei dilectione. Sz qñ actu hō sm
charitatē nō mouet: ingerit qñq mot 3ri pcti. ¶ Ad 20°
20. dōm. q corrūpi t gnari vel fieri est ppum eius qō hz
eē. t h ē solū res subsistēs i suo eē. Accñtia āt t forme nō
subsistētes nō dnr entia: q2 ipsa hēant esse: sz q2 eis aliqd
est. Et iō fieri t corrūpi nō ppe est accñtiū t formaz: sed
subiectoz: puta cū corp aliqō fit albū h ē albedinē fieri
sic aliqō corp eē albū h est albedinē eē. Et eadē rō est ō
corruptiōe. Et iō corruptibile t incorruptibile non attri
buunt p se accñti: sz subē: vñ nihil phibet charitatē vie
t patrie eē eadē numero: quāuis charitas vie sit amissi-
bilis: charitas āt prie sit inamissibilis. ¶ Ad. 21. dōm q 21°
sic iā dcm ē charitas ppe loquēdo nō corrūpit: sed subm
desinit pticipare charitatē: vñ nō ppe dr q charitas cor-
rūpat vel in aliqd vel in nihil. ¶ Ad. 22. dōm q pp ver 22°
tibilitatē subiecti: sicut charitas supueniēs pctō destruit
ipz: ita pctm supueniēs charitati expellit ipsaz: 3ria eniz
mutuo se expellūt. ¶ Ad. 23. dō. q si donū possz p viole- 23m
tiā auferri: videret vici donator ad quē ptinet 3seruare
donū ei cui dedit. Sz si ille cui dedit volūtarie abyciat
nō pp h vr donator vinci ad quē nō ptinet cogere hoiez
ad vtutē. ¶ Ad. 24. dō. q mulr p matrimoniuz amittit 24m
ptātē sui corpis: sz aia p charitatē nō amittit ptātē liberi
arbitrij: vnde rō non prosegtur.

¶ Utrū p vnū actū pcti mortalis charitas amittatur.

Tertiodecimo querit. Utrū p vnū actuz pcti mortalis
charitas amittat. Et vr q nō. Dicit Orig. in 1°
p° pyarcō. si aliqñ societas capit aliquez ex
his q i sūmo pfectoq gradu pstiterūt nō ar-
bitror q ad subitū qs euacuet ac decidat: sed paulati ac
p ptes eū decidere nece est: ita vt fieri possit interduz: vt
si breuis aliqs lapsus acciderit t cito resipiscat nō peni-
tus ruere videat. Sz ille q charitatē amittit penit ruit:
sm illud apostoli p° coz. 13. Si charitatem non habeam
nihil sum: g charitas nō amittit p vnū pctm mortale q
qñq subito fit. ¶ P. Bernar. dicit in lib. de diligendo 2m
deū q in petro q negauit xpm nō fuit charitas extincta

sed sopita: ⁊ tñ qñ xp̄m negauit peccauit mortalr: g̃ chari
3° tas nõ amittit̃ p vnũ actũ pcti mortalis. ¶ P̃. leo papa
dicit in s̃mone de passiõe alloquẽs petrũ. Uidit ĩ te dñs
nõ fidẽ victã: nõ dilectionẽ auersam: s3 ↄstãtiã fuisse tur
batã. Abũdauit flet⁹ vbi nõ defecit affectus: ⁊ fons cha
ritatis lauit v̾ba fortitudis: g̃ dilectio charitatis nõ d̾siyt
4° ĩ petro pp actũ pcti mortalis. ¶ P̃. charitas ẽ fortior q̃
v̾tus acq̃sita. S3 v̾tus acq̃sita nõ corrũpit̃ p vnu3 actum
pcti: sic nec g̃nat̃: dic̃. n. ph̃s. z. ethi. q ex eisdẽ g̃nat̃ v̾t⁹ ⁊
corrũpit̃: g̃ multo min⁹ charitas amittit̃ p actum vnius
5° pcti mortal. ¶ Preterea. ↄ̃riũ nõ expellit̃ nisi p suũ con
trariũ: bit⁹ aũt charitatis non opponit̃ actui peccati. S3
bitus nõ g̃nat̃ p vnũ actũ: g̃ charitas nõ amittit̃ p vnu3
6° actũ pcti. ¶ P̃. sic fides se h3 ad multa credẽda: ita cha
ritas ad multa diligẽda ex charitate. S3 q credit ↄ̃ vnũ
articulũ non pp h̃ amittit fidẽ de aliys articulis: g̃ q pec
cat ↄ̃ vnũ diligibile ex charitate: nõ pp h̃ amittit chari
tatẽ circa alia diligibilia. Et sic charitas non amittitur
per vnum peccatu3 mortale.

Contra. **Sed contra** ẽ q̃d dr̃ p̃° Jo. 3. Qui habuerit substã
h⁹ mũdi ⁊ viderit f̃rem suũ necessi
tate3 h̃ñtẽ ⁊ clauserit viscera sua ab eo: quõ charitas dei
manet ĩ eo? Et sic v̾r q p pctm̃ omissiõis aliq̃s charitatẽ
amittat. S3 pctm̃ trãsgressiõis nõ ẽ min⁹ q̃ pctm̃ omis
siõis: g̃ p q̃dcũq3 pctm̃ charitas tollitur.

Rñõ Idẽ3 p̃° z°. q. 71. ar. 4. Et z° z° q̃õ. z4. ar. iz. Et 3. scr. di. 3i. q̃õe. i. ar. i. **Respondeo** dõm q absq3 oĩ dubio p quemlib3
actũ pcti mortalis h̃itus charitatis
subtrahit̃. nõ. n. dr̃ pctm̃ mortale: nisi q2 p ip̃m hõ sp̃ũalr
morit̃. Q̃d cẽ nõ põt p̾ire charitate q̃ est aie vita. Silr ẽt
p pctm̃ mortale fit hõ dign⁹ morte eterna: s̃m illud Ro.
6. Stipẽdia pcti mors. Quicũq3 ãt h3 charitatẽ h3 meri
tũ vite eterne. Dñs. n. dilectori suo p̾mittit mãifestatio
nẽ suiipsius: in q̃ vita eterna ↄsistit: vñ necesse ẽ dicere q
p quẽl3 actũ pcti mortalis hõ charitatẽ amittit: manife
stũ est. n. q in q̃l3 actu mortalis fit auersio ab icõmutabi
li bono cui charitas vnit: cui act⁹ pcti mortalis opponit̃.
S3 q2 act⁹ nõ directe ↄ̃riat̃ h̃itui: s3 actui: possz alicui vi
deri q p actũ pcti mortalis ĩpediret̃ q̃dã opposit⁹ chari
tatis act⁹: ita tñ q nõ tolleret̃ h̃it⁹ sicut ↄtingit in h̃itib⁹
acq̃sitis. Nõ. n. aliq̃s amittit h̃itũ v̾tutis gratuite si ↄtra
v̾tutẽ gratuitã agat. S3 de h̃itu charitatis ẽ alr: h̃itus. n.
charitatis nõ h3 cãm in subõ: sed totalr depẽdet a cã ex
trinseca. Charitas. n. infundit̃ in cordib⁹ nr̃is p sp̃ũm. s. q
datus ẽ nobis: vt dr̃ ad Ro. 5. nõ aũt sic deus cãt charita
tẽ ĩ aia. vt sit cã ei⁹ solũ quãtũ ad fieri ⁊ nõ quãtũ ad con
seruationẽ ipsi⁹: sicut edificator ẽ cã domus solũ quantũ
ad fieri: vñ eo subtracto adhuc remanet domus. S3 de⁹
est cã charitatis ⁊ g̾re in aia ⁊ quantũ ad fieri ⁊ quantu3
ad ↄseruationẽ sicut sol ẽ cã luminis in aere. Et ideo sic sta
tim cessaret lumẽ in aere si interponeret̃ aliq̃d obstacu
lũ: ita stati cessat habitus charitatis in aia qñ aia se auer
tit a deo p pctm̃. ⁊ h̃ ẽ q̃d Aug. dicit. 8. sup geñ. ad lit. Nõ
ita deus opat̃ hoiem iustũ. i. iustificãdo eu3: vt si abces
serit maneat in absente q̃d fecit: sed potius sicut aer p̾ite
lumine nunc factus est lucidus: sed sic fit hõ deo sibi p̾ñ
te illuminatus: absente aũt ↄtinue obtenebratur.

Ad p̃m **Ad primũ** g̃ dõm q verbum illud Origenis sic
posset intelligi q hõ q est in statu p̾fe
cto nõ subito p̾cedit in actũ pcti mortal: sed p aliquã ne
gligẽtiã p̾cedẽtẽ. S3 q2 ip̃e subdit si aliq̃s breuis lapsus
acciderit ⁊c. v̾r meli⁹ dõm q ip̃e itelligit eũ penit⁹ eua
cuare ⁊ decidere q sic decidit vt ex malitia peccet: q̃d nõ
statim a p̾ncipio ↄtigit: q2 ẽt vt ph̃s dicit in. 5. ethi. nõ est
facile iusto vt opus iniustũ opet̃ statim: sicut iniustus fa
cit. s. ex electiõe. Amittit g̃ charitatẽ p vnũ actũ pcti mor
talis. S3 adhuc aliq̃e reliq̃e de precedenti p̾fectione re
manẽt dũ n̄ h3 ex malitia q charitatẽ amittit. ¶ Ad z° z°
dõ. q charitas amittit̃ duplr. Uno mõ directe. Alio mõ
indirecte. Directe q̃dẽ p actualẽ dei ↄtẽptũ: sic accidit ĩ
illis q dicũt deo. Recede a nobis sciam viaꝝ tuaꝝ nolu
m⁹: sic dr̃ Job. zz. Alio mõ indirecte sicut non cogitãs õ
deo pp aliquã passionẽ timoris vel ↄcupiscẽtie ↄsentit ĩ
aliq̃d q̃d est ↄ̃ dei p̾ceptũ: ⁊ sic p ↄñs charitatem amittit.
Intendit g̃ Ber. dicere q charitas non fuit extincta ĩ pe
tro p modũ primũ: sed amisit eã p modũ scdm̃: ⁊ h̃ nolat
saporẽ. Et silr sunt itelligenda v̾ba leonis pape: q̃d p3 ex
h̃ q subiũgit nõ tardatũ ẽ remediũ ablutionis: vbi non
fuit indiciũ volũtatis: magis tñ negatio petri fuit extor
ta ex terrore q̃ ipse negauerit ex iudicio deliberate vo
luntatis. ¶ Uñ p3 solõ ad tertiũ. ¶ Ad q̃rtũ dõm q v̾t⁹ 3°
acq̃sita h3 cãm in subõ: ⁊ non totalr ab extrinseco sic cha 4°
ritas: ⁊ iõ nõ est silis rõ. ¶ Ad q̃ntũ dõm q in ↄ̃riys põt 5°
expelli vnũ ↄ̃riũ sine h̃ q alteꝝ adueniat: h̃it⁹ aũt v̾tutis
⁊ viciy sunt ↄ̃ria mediata: vñ ph̃s dicit in p̾dicamẽtis. q
inter bonũ ⁊ malũ est mediũ: vñ nõ op3 q solũ tũc amit
tat hõ h̃itũ vnius v̾tutis qñ g̃natur in eo h̃itus ↄ̃riy viciy.
¶ Ad sextũ dõm q habitus respicit p se formalẽ rõne3 6°
obiecti magis q̃ ip3 obm̃ mãlr. Et iõ si formalis rõ obie
cti tollat̃ spẽi habitus non manet. Formal aũt rõ obie
cti in fide est veritas p̾ma p doctrinã ecclesie manifesta
ta: sicut formalis rõ scie est mediũ demonstratiõis. Et iõ
sicut aliq̃s memorialr tenẽs ↄclusiões geometrie nõ h3
geometrie sciam si nõ pp media geometrie eis assentiat̃
sed habebit ↄclusiões illas tãq̃ opinatas: ita q t3 ea que Idez z°
sunt fidei ⁊ non assentit eis pp auctoritatẽ catholice do z°. q. 4.
ctrine: nõ h3 h̃itũ fidei. Q2 aũt pp doctrinã catholicã ali ar. 3.
cui assentit: oĩb⁹ assentit q̃ doctrina catholica h3: alioquin
magis credit sibi q̃ ecclesie doctrine. Ex quo p3 q q de
ficit in vno articulo p̾tinaciter nõ h3 fidẽ de aliys articu
lis: illam dico fidẽ q̃ est habitus infusus: sed op3 q tene
at ea que sunt fidei quasi opinata.

De correctione fraterna. Et duos h3 articu
los. p̃°. n. querit̃ vtrũ sit in
precepto. Secundo vtrum ordo correctionis fraterne
sit in precepto. ¶ Questio vnica.

Q Uestio est õ correctiõe f̃rna. Et p̃mo
q̃rit̃ vtꝝ sit in p̾cepto. Et v̾r
q nõ: precepta. n. diuina nõ sunt sibi ↄ̃ria. p̃°
S3 inuenit̃ p̾ceptũ diuinũ de nõ arguen
do peccatore. Dr̃. n. puer. 9. Noli arguer̃
derisorẽ ne oderit te. g̃ correctio f̃rna nõ
cadit sub p̾cepto. ¶ S3 dice. q ibi p̾hi
bet̃ redargui derisor q correctionẽ ↄtẽnit: ⁊ sic ex ea dete
rior efficit̃. ¶ S3 ↄ̃. pctm̃ est infirmitas aie s3 illud ps̃. z°
Miserere mei dñe quoniã infirmus sũ. S3 ille cui ipo
nit̃ cura ĩfirmi, ẽt pp ei⁹ ↄtradictionẽ vel ↄtẽptũ non d3
p̾termittere: q2 tũc est mai⁹ p̾iculũ qñ medicinã ↄtẽnit:
vñ medicus furiosum satagit curare: g̃ mlto magis si hõ
teneret̃ curare f̃re3 delinquẽtẽ corripiẽdo: quãtũcũq3 cõ
tẽneret nõ eẽt correctio p̾termittẽda. ¶ P̃. p̾ceptũ diui 3°
nũ nõ est p̾termittẽdũ pp alterius ↄtemptũ: veritas eñi
vite non est dimittenda pp scandalũ: vt p Hiero. p3. Si
igr̃ correctio f̃rna caderet sub p̾cepto nõ esset p̾termittẽ
da pp ↄtẽptũ alterius. ¶ P̃. non sunt facienda mala: vt 4°
veniãt bona: vt p3 p ap̃lm Ro. 3. g̃ pari rõne nõ sunt pre
termittẽda bõa ne veniãt mala. Si g̃ correctio f̃rna eẽt
bonũ sub p̾cepto cadẽs: nõ eẽt p̾termittẽda pp malũ scan
dali vel ↄtẽptus eius q corrigit̃. ¶ P̃. ĩ nostris opibus 5°
quãtu3 possumus debemus deu3 imitari s3 illud ephe.
5. Estote imitatores dei sicut filiy carissimi. S3 deus nõ

ꝓtermittit bonū.s.infusionē aīe rōnalis:ꝗuis sequat̃ in
de īfectio dānabilis originalis pcti: g silr hō nō dꝫ ꝓter
mittere bonū correctiōis:quāuis sequat̃ īde ꝯtempt⁹ vł
deterioratio eius:si caderet sub precepto. ¶ P. dn̄s di
6° cit Ezechiel.3°.Si annunciaueris impio:ꝛ ille nō fuerit
ꝯuersus ab īpietate sua:ipse qdē in iniqtate morief:tu āt
aīam tuā liberasti:g nō est ꝓtermittēda correctio ēt si il
le q corripiēd⁹ ē ꝑ correctiōeꝫ nō emēdef. ¶ P. vtilior
7° est correctio delinquētis ꝙ̃ eius punitio. Sed iudex nō
dimittit punire delinquētem ꝑꝑ h ꝙ ex pena nō emēda
tur:g ēt si correctio frna caderet sub ꝓcepto non deberet
aliqs ꝓtermittere correctionē ꝑꝑ ꝯtemptū vel scādaluꝫ
eius q corrigit: non g vr̄ ꝙ correctio frna cadat sub ꝓce
8° pto. ¶ P. ꝓceptū diuinū nō obligat ad impoı̄e:qꝛ stulto
rū infinitus ē numerus:vt dr̄ eccle.i.g correctio frna nō
cadit sub ꝓcepto. ¶ Sed dice.ꝙ non tenet̃ hō corrigere
9° nisi illos q sibi occurrūt corrigēdi. ¶ Sed ꝯtra.si corre
ctio frna est in ꝓcepto:seqt̃ ꝙ ex tali ꝓcepto hō cōstituat̃
debitor frīs vt eū corripiat.Sꝫ hō q dꝫ alicui aliqd debi
tū corpale nō dꝫ expectare ꝙ sibi occurrat: sꝫ dꝫ eū qre
re vt ei reddat qd dꝫ: g mlto magis si correctio frna eēt
in ꝓcepto:deberet hō qrere eū quē corrigeret ꝛ nō expe
10° ctare vt ei occurreret. ¶ P. si correctio frna est in ꝓce
pto.g omissio correctiōis indebita esset pctm̄ mortale:h
aūt est falsuꝫ: cū tal' neglia ēt in sanctis viris interdū in
ueniat̃.Dicit.n.Augu.in.i.de ci.dei:ꝙ nō solū inferiores
veꝝ ēt q superiorē vite gradū tenēt ab alioꝝ reprehēsio
ne se abstinēt ꝑꝑ qdā diuitiis vel cupiditatis vīcula nō
ꝑꝑ officia charitatis:nō itaqꝫ mihi vr̄ ꝑua eē hec cā:qr cū
malis flagellant̃ ꝛ boni:non g correctio frna est in prece
11° pto. ¶ P. aliqs ꝓceptū trāsgrediēs mortalr peccat:sꝫ nō
imediate ꝯ charitatē faciat:sicut Ber. dicit ꝙ in Petro
negāte xp̄m nō fuit charitas extincta. Si g correctio fr
na eēt in ꝓcepto:ꝓtermittēs correctiōem mortalr pecca
ret:ēt si nō ex cōtēptu h faceret q̄si imediate ꝯ ꝓceptum
12° agens. ¶ P. oia ꝓcepta legis diuine ad ꝓcepta decalogi
reducunt̃.Sꝫ correctio frna nō cadit sub aliquo ꝓcepto
decalogi:vt pꝫ discurrēti ꝑ singula:g correctio frna nō ca
13° dit sub ꝓcepto. ¶ P. ea q cadūt sub ꝓceptis diuis sunt ef
ficacia ad finē ꝯsidum. Sed āmonitio frna nō est aliqd
sufficiēs ad emēdationē ei⁹:neqꝫ sermo āmonitorius est
efficax ad h:vt ph̄s dicit in.io.ethi.Et eccl'.7.dr̄.Cōside
ra opa dei ꝙ nemo possit corrigere quē ille despexerit:g
14° frna correctio nō est in ꝓcepto. ¶ P. nemo dꝫ se itromit
tere de illis q nō sunt sui arbitrij. Sꝫ si peccauerit hō in
deū nō est nr̄i arbitrij:vt Hierony.dicit sup matheuꝫ:g i
talib⁹ nō dꝫ hō se intromittere. Et ita corripere frēm nō
15° cadit gnalr sub ꝓcepto. ¶ P. nullus excusat̃ ab obseruan
tia ꝓcepti ꝑꝑ pctm̄.Sed hō peccator nō dꝫ aliū corriger̃.
Dicit.n.Isydo.in li° de sūmo bono ꝙ nō dꝫ vitia alioruꝫ
corrigere q est vitijs subiect⁹:g āmonitio frna non cadit
16° sub ꝓcepto. ¶ P. nullus acqrit sibi dānationeꝫ ex obs
ruātia diuini ꝓcepti.Sꝫ qdā acqrūt sibi dānationē alios
corripiēdo:fꝫ illud Ro.7.In q alios iudicas te ipsuꝫ cō
17° dēnas:g correctio frna nō est i ꝓcepto. ¶ P. nullus dꝫ si
bi vsurpare qd nō est sui officij fm illd 2° cor.io.Nos āt
nō i imēsuꝫ gloriamur:sed fm regulā mēsure q mēsus ē
nobis deus.Sꝫ corripe delinquētes vr̄ esse supioris offi
ciū:qꝛ ēt in corpe humano supiora mēbra mouēt iferio
ra:ꝛ in vniuerso supiora corpa inferiora:g alij q non sunt
18° ꝑlati nō tenent̃ ad correctionē frnā. ¶ P. illud qd debe
mus īpēdere ꝓximis ex debito charitatis oib⁹ est īpēdē
dū.Sꝫ correctio nō est oīb⁹ impendenda:dr̄.n.prime ad
thimoteū.4.seniorē ne icrepaueris:vbi dicit glo.ne idi
gne ferēs se a minori corripi exasperet̃:vñ ꝛ Dioñ.demo
philū monachū reprehēdit ꝙ sacerdotē correxerit:non
g correctio frna cadit sub debito charitatis. ¶ P. ꝓcepta 19°
diua ordinant̃ ad charitatē ꝛ pacē fꝫ illd p° ad Thimo.
i°.Finis ꝓcepti charitas est. Sed ꝑ correctionē frnā fre
quēter ꝑturbat̃ charitas ꝛ pax:fm illud Terentij.Veri
tas odiū parit:g correctio frna nō est in ꝓcepto.

Sed ꝯtra. est qd Aug.dicit in lib.de vb.do. Si ne ꝯ p
glexeris corrigere peior eo factus es q
peccauit.Sꝫ ille q peccauit fecit ꝯ ꝓceptū: g ille q negli
git corrigere facit ꝯ ꝓceptū:ꝛ ita correctio frna cadit sub
ꝓcepto. ¶ P. Math.18.sup illud.Corripe illū inter te ꝛ 2°
ipsum:dicit glo.Ita peccat qui videns fratrem suū pec
care ꝛ tacet: sicut si peccanti non indulget. Sed ille qui
peccāti nō indulget facit contra ꝓceptū:g ille q nō corri
git facit ꝯ ꝓceptū. ¶ P. in impletione ꝓcepti charitatis 3°
debem⁹ deo ꝯformari fm illd ephe.5.Estote imitatores
dei sicͭ filij carissimi. Sꝫ sicͭ dr̄ ꝓuer.3.Quos diligit dn̄s
corripit:g cū nos teneamur ex ꝓcepto dn̄i diligere: vr̄ ꝙ 4°
ex ꝓcepto debem⁹ fres corriger̃. ¶ P. eccl'.17. dr̄ ꝙ vni
cuiqꝫ mādauit de⁹ d ꝓxi° suo curā hr̄e:g sub ꝓcepto cadit
vt hō curā apponat ad salutē ꝓximi corrigendo ipsum. Rńo

Respondeo dōm ꝙ correctio frna cadit sub ꝓ
cepto.Cui⁹ rō ē:qꝛ ex ꝓcepto tene Idē.4.
mur ad dilectionē ꝓximi.Dilectio aūt i se icludit: vt hō scrip.di.
velit ei bonū quē diligit:h est.n.amare aliquem velle ei 19.qō.z.
bonū:vt dicit ph̄s in 2° metha.Et qꝛ carere malo hꝫ rō ar.z.Et
nē boni:vt dr̄ in 5° ethi.ide est ꝙ ad rōnē ꝑtinet dilectio z° z°.q.
nis:vt ēt velim⁹ mala dilectis nr̄is nō inesse: volūtas āt 33.ar.z.
efficax nō est nec vā si ope nō cōprobet̃:vñ ēt ad rōnē di
lectiōis ꝑtinet vt ad amicos bona opemur ꝛ mala eoruꝫ
īpediam⁹:vt dr̄ in 9° ethi.Et pria Jo.3° dr̄. Nō diligam⁹ triplex
vbo neqꝫ ligua:sed ope ꝛ vitate. Triplex aūt est hois bo bonum
nū.ꝛ triplex malū ei oppositū.Est.n.qddā bonū hois i ex
teriorib⁹ reb⁹ ꝯsistēs:qd ē minimū bonuꝫ:ꝛ i h bono tenet̃
hō subuenire ꝓximo ꝑ elemosyne corpalis largitioneꝫ.
Dr̄.n.pma Jo.3.Qui subaꝫ h⁹ mūdi hūerit ꝛ viderit freꝫ
suū necessitatē hr̄e:ꝛ clauserit viscera sua ab eo: quō cha
ritas dei manet in illo? Et pari rōne tenet̃ hō ꝓximo au
xiliū ferre ꝯ dāna tpaliū reꝝ:vñ ꝓcipit̃ deutero.22. Nō
videbis bouē ꝛ oueꝫ frīs tui errātē ꝛ ꝓterībis:sꝫ reduces
fri tuo. Aliud bonū hois ē bonū corpis:in q dꝫ ēt hō hoī
auxiliari:ꝛ ꝯ ꝯrium malū auxiliū ferre. Dr̄.n.ꝓuer.24.
Erue eos q ducūt̃ ad mortē:ꝛ q trahunt̃ ad interitū libe
rare ne cesses. Tertium autem bonum est bonum vir
tutis qd est bonum aīe:cui ꝯriat̃ malū pctī. Ad h autem
bonum ꝯsidum vel malū vitādum:tāto magis tenet̃ hō
ex charitate ꝓximo auxilium ferre:quāto magis ꝑtinet
ad rōnē quare aliqs ex charitate diligit̃: vñ ꝛ ph̄s dicit i
9.ethi.ꝙ tāto magis dꝫ hō ferre auxiliū amico ad vitan
dū pctā ꝙ̃ ad vitādū dānū pecunie: quāto vtus affinior
est amicitie.Et ideo tenet̃ hō ex ꝓcepto dilectiōis vt ꝓ
ximo auxiliū ferat ad vtutē ꝯsidam:dando ei ꝯsiliū ꝛ au
xiliū ad bn̄ agēdum:fm illd Isa.35.Cōfortate man⁹ dis
solutas ꝛ genua dbilia roborate.Dicite pusillanimes cō
fortamini ꝛ nolite timere.Et ꝑꝑ h ex ꝓcepto dilectionis
tenet̃ hō frēm in pctō existētē a pctō retrahere corrigen
do:fm illud Thessal.vl.Corripite ingetos: consolamini
pusillanimes.Et hic est ꝙ dn̄s Math.17.mandauit.Si
peccauerit i te fr̄ tuus corripe eū. Sic g correctio frna ca
dit sub ꝓcepto. Sed notāduꝫ est ꝙ ꝑ ꝓcepta affirmatiua
ꝓcipiunt̃ actus vtutū:ꝑ ꝓcepta aūt negatiua ꝓhibentur
actus vitioꝝ. Illud aūt qd est fm se vitiosum ꝛ pctm̄ q̄li
tercūqꝫ fiat est malū:qꝛ ꝯtingit ex singularib⁹ defectib⁹:
vt Diony.dicit.4.c.de diui.no.Et ideo illud qd ꝓhibet̃
ꝓcepto negatiuo a nullo nec aliq mō faciēdū est. Prece

pto aūt affirmatiuo p̄cipit̄ actus v̄tutis. Ad cuius recti/
tudinē multe circūstantie ↄcurrunt: q2 bonū ↄsurgit ex
vna ⁊ tota cā. sicut Diony. dicit. 4. c. ꝺ di. no. vn̄ illud qꝺ
cadit sb̄ p̄cepto affirmatiuo n̄ ē ꝑ oī t̄pe: ⁊ q̊libꝫ mō obſ
uandū: sed ſ'uatis debitis ↄditionibꝰ: ⁊ ꝑsonaꝝ ⁊ locoꝝ
⁊ cāꝝ ⁊ t̄poꝝ. Sicut honor parentibꝰ nō est exhibendus
q̊lꝫ t̄pe aut loco: aut q̊lꝫ mō: sed seruatis debitis circum/
stantijs: ita ēt ⁊ correctio f̄rna sub p̄cepto cadit ſm debi/
tas circūstātias: ſm ꝙ ē actus v̄tutis: has aūt circūstan/
tias determinare ſmone non est poſſe: eo ꝙ eoꝝ iudiciū
in singularibꝰ ↄsistit: ⁊ ꝑtinet ad prudētiā: vel experimēto
⁊ t̄pe acq̄sitā: vel magis infusam: ſꝫ illud p̄ma Jo. 3. Un/
ctio docebit vos de omnibus.

Ad p̄m **Ad primum** ḡ dōm ꝙ inter alias circumstātias
que req̄rūt̄ ad actū v̄tutis ista vr̄
esse p̄cipua: vt actus sit ꝓportionatꝰ fini quē v̄tus inten/
dit. Charitas aūt intendit in corrigēdo delinquētē emē/
dationē. vn̄ actus non esset v̄tuosus si bō sic corrigeret̄: ⁊
inde efficeret̄ deterior. Et iō sapiens dicit. Noli arguere
derisorē. Non. n. est timendū: vt glo. dicit. ne tibi derisor
cū arguit̄ ↄtumelias inferat: sed ħ potiꝰ ꝓuidendum ne
2m tractus ad odiū inde fiat peior. ¶ Ad 2m dōm ꝙ duplex
est correctio delinquētis: vna q̄dē ꝑ simplicē āmonitio/
nē: ⁊ hec est f̄rna correctio: ⁊ nō hꝫ locū nisi in illis de q̄bꝰ
p̄sumit̄ ꝙ ꝓp̄a voluntate āmonitioni ↄsentiāt. Alia v̄o ē
correctio hn̄s vim coactiuā ꝑ inflictionē penaꝝ: vt ph̄s
dicit in. 10. ethi. ⁊ talis correctio ꝑtinet ad p̄latos q̄ etiā
ↄtinentes a ꝑiculo pcti studere debēt. vt liberent: sic me
3m dicꝰ furiosū studet sanar̄ ligādo ⁊ verberādo eū. ¶ Ad
3m dōm ꝙ preceptū diuinū nō est p̄termittēdū ꝑꝑ scāda
lū alteriꝰ. Sed ipsa correctio f̄rna nō cadit sub p̄cepto di/
uino: nisi ſꝫ ꝙ est emendatiua f̄ris: ad qꝺ req̄rit̄ vt sit si/
4m ne scādalo eiꝰ: rōne iam dcā. ¶ Ad q̄rtū dōm ꝙ sicut iā
dcm̄ est mala sunt oībꝰ modis vitāda. Et ideo nullo mō
sunt mala facienda ad ħ ꝙ aliq̄ bona ꝓueniāt. Sꝫ bōa
nō sunt oībus modis faciēda. Et ideo interdū sunt aliq̄
bona intermittēda: vt aliq̄ magna mala vitent̄. Et tamē
correctio ꝓximi non est simpl'r bonū nisi adhibitis debi
5m tis circūstantijs: vt dcm̄ ē. ¶ Ad q̄ntū dōm ꝙ nālia pre/
supponunt̄ moralibꝰ: ⁊ iō infusio aie q̄ ē qꝺdā bonū nāe
non debuit p̄termitti a deo ad vitandū ↄfectionē culpe
sicut nec hō dꝫ se priuare sustentamēto vite: vt vitet pec
catū. Sed aliqꝺ bonū morale dꝫ interdū omitti ad vitā/
6m dū aliud grauius malū morale. ¶ Ad sextū dōꝫ ꝙ sicut
Aug. dicit in lib. de ver. do. Longe grauiorē hn̄t penā ec/
clesiaꝝ p̄positi q̄ in ecclesijs ↄstituti sunt vt non parcant
obiurgādo peccata: q2 ad eos ꝑtinet nō solū charitatiua
correctio: sed ēt ↄtinua. Et ad tales dn̄s ibi loq̄t̄ ꝑ ꝓphe
tā: vn̄ paꝝ an̄ p̄mittit. Fili hoīs speculatorē dedi te do/
mui israel. ¶ Ad 7m dōm ꝙ iudex in puniēdo intendit
7m p̄ncipal'r bonū cōe: qꝺ ꝓuenit multitudini ex punitiōe il
lius: ēt si ille nō emēdet̄: ſm illud ꝓuer. 19. Pestilēte fla
gellato stultus sapientior erit. Sꝫ f̄rne correctiōis finis
8m est emēdatio eiꝰ q̄ corripit̄: vn̄ nō est sile. ¶ Ad octauū
dōꝫ ꝙ sic dcm̄ ē correctio f̄rna cadit sub p̄cepto seruatis
debitis circūstātijs ꝑsonaꝝ locoꝝ ⁊ t̄poꝝ. sic ēt ⁊ corpa/
lis elemosyna. Bn̄ficia āt sp̄ūalia seu corpalia sunt ꝓxi/
mis impendenda ordine q̄dā: vt. s. p̄ꝰ impendant̄ his qui
magis nobis ↄiūcti sunt: ac si in sortē nobis eueniret eis
ꝓuidere. vt Aug. dicit in ench. deinde ꝓuidēdū est alijs
ſm ꝙ opportunitas occurrit. Et sic pꝫ ꝙ p̄ceptū ꝺ corre/
ctiōe f̄rna nō obligat ad impoſſe: sicut nec p̄ceptū de elis
9m corpalibꝰ dādis. ¶ Ad nonū dōm ꝙ sic Aug. dicit in lib.
de v̄b. do. ammonet nos dn̄s nr̄ nō negligere inuicē pctā
nr̄a nō q̄rēdo q̄d reprehendas: sed vidēdo q̄d corrigas:
vn̄ ex p̄cepto correctionis f̄rne nō tenemur inq̄rere pctā
alioꝝ vt possimꝰ ea corrigere. Aliogn efficeremur explo
ratores vite alioꝝ: ↄ illꝺ qꝺ dr̄ ꝓuer. 24. Ne q̄ras ip̄ieta
tē in domo iusti: ⁊ nō vastes regem eiꝰ: nec ē silis rō ꝺ de/
bito corpali: q2 ħ est q̄dā ꝺterminatū: qꝺ ꝺbet̄ certe ꝑ/
sone ⁊ certo t̄pe: qꝺ nō accidit circa correctiōem f̄rnā: vt
dcm̄ est. ¶ Ad decimū dōm ꝙ aliqs pōt omittere corre 10m
ctionē f̄rnā tripl'r. Uno q̄dē mō absq3 ol pctō: q2 vt Aug.
dicit i. i. de ciui. dei. Si ꝓpterea q̄sq3 obiurgādis ⁊ corri/
piēdis male agentibꝰ parcit: q2 oportunū t̄ps inq̄rit: vel
eisdē ipsis metuit ne deteriores ex ħ efficiant̄: vel ad bo
nā vitā ⁊ patientiā erudientes impediāt alios infirmos
⁊ premāt atq3 auertant a fide: non vr̄ eē cupiditatis occa
sio: sed ↄsiliū charitatis. Alio mō sicut cū delectat lingua
blandiens: ⁊ humanus dies: ⁊ formidat̄ vulgi iudiciū. ⁊
carnis excruciatio vel ꝑemptio: q̄ q̄dē si sic teneant̄ l alo
vt p̄ponant̄ charitati f̄ris est pctm̄ mortale. Tertio mō
pōt eē cū pctō veniali: puta cū ista mouerēt aiū nō q̄dē
vt preponant̄ ꝓximi charitati: sed vt negligētes reddan
tur ad ↄsiderādas circūstātias ⁊ opportunitates in q̄bꝰ
corrigere tenent̄. ¶ Ad 11m dōꝫ ꝙ q̄cūq3 mortal'r peccat 11m
imediate ↄ charitatē peccat: q2 facit illꝺ qꝺ est ↄriū cha/
ritati. Tn̄ ꝓp̄e loquēdo nō semꝑ directe ↄ charitatē pec
cat: ſꝫ solū tūc qn̄ intēdit ↄ charitatē agere: vt ↄtingit in
his q̄ ex malitia peccāt. ¶ Ad. 12. dōm ꝙ ad p̄ceptū de 12m
honore parentū reducunt̄ p̄cepta de bn̄ficijs impenden
dis q̄buscūq3 ꝓximis: ponit̄ aūt expresse de honore parē
tū: q2 ħ cadit stati in rōne cuiuslꝫ: nō aūt sic de alijs bn̄fi
cijs. ¶ Ad. 13. dōm ꝙ ſmo āmonitorius nō est sufficiens 13m
ſm ph̄m quātū ad eos q̄ sunt duri ⁊ seruilis ai. Et hi sunt
q̄ ex ammonitiōe fiunt deteriores: q̄ sunt cōpescēdi ꝑ cor
rectionē coactiuā prelatoꝝ: q̄ ēt correctio nō sufficit sine
diuino auxilio. ¶ Ad. 14. dōꝫ ꝙ pctā in deū nō sunt nr̄i 14m
arbitrij ad dimittēdū: sunt aūt nr̄i arbitrij ad arguēdū.
¶ Ad. 15. dō. ꝙ hō ꝑꝑ pctm̄ suū nō absoluit̄ a debito cor/ 15m
rectiōis: ſꝫ reddit̄ idignꝰ ad aliū corrigēdū q̄ seipsum nō
corrigit: nec tn̄ ē ꝑplexus: q2 dꝫ pctm̄ dimittere: ⁊ sic cor/
rigere. ſꝫ illꝺ Math. 7. Ejice p̄m trabē de oculo tuo: ⁊ tūc
videb̄ ejcer̄ festucā ꝺ ocl'o f̄ris tui. ¶ Ad. 16. dō. ꝙ semꝑ 16m
ille q̄ corripit aliū l pctō exīs q̄dāmō ↄdēnat seip̄ꝫ. i. dā/
natiōez suā ꝓnūciat: nō tn̄ semꝑ sibi dānatiōez accumu/
lat: puta cū ē i minori pctō: ⁊ arguit de maiori: vl' cū est in
occl'to ⁊ arguit de publico. ⁊ etiā cū est in publico. ⁊ se sil'
⁊ illū arguit n̄ ↄtēnēdo: ſꝫ se sil' rep̄hēdēdo. Dic̄. n. Greg.
i. 5. moral'. ꝙ. cū hō dēat diligere ꝓxīm sic seip̄ꝫ: ita tenet̄
aliena pctā corrigere ⁊ ↄ ea irasci sic sua. Si v̄o cū sup̄bia
arguat q̄si sua pctā nō recoḡscēs: tūc sibi dānatiōez acq̄/
rit: vn̄ dic̄ Math. 7. Quid vides festucā in ocl'o f̄ris tui:
⁊ trabes i oculo tuo nō vides: ſꝫ ēt qn̄ ex correctiōe seq̄t̄
scādalū ꝑꝑ manifestatiōez sui pcti: sic ēt correctio n̄ erit
actꝰ v̄tuosus. ¶ Ad. 17. dōm ꝙ correctio coactiua ē offm̄ 17m
sup̄ioꝝ: ſꝫ correctio charitatiua est offm̄ oīum. ¶ Ad. 18. 18m
dōm ꝙ cū sup̄iores sint ꝓximi eos corrigere demus: sed
humiliter ⁊ reuerēter: ne ꝓterue exasperent̄. Et iō ibidē
dic̄ ap̄ls. Seniorē obsecra vt p̄rē. Et ꝑꝑ ħ reprehēditur
Demophilus monachus q̄ sacerdotē peccātē iniuriosis
v̄bis ⁊ factis correxit eū verberans ⁊ de eccl'ia ejiciens.
¶ Ad. 19. dōꝫ ꝙ si correctio ſꝫ debitas circūstātias fiat: 19m
nō seq̄t̄ īde turbatio: ſꝫ potiꝰ pacis stabilimētū remotis
discordiarum causis.

¶ Utrū ordo correctiōis f̄rne sit in p̄cepto.

Ecundo q̄rit̄ vtrū ordo correctionis
f̄rne sit in p̄cepto q̄ ponitur
Math. 18. Et vr̄ ꝙ nō. Dr̄. n. p̄ma ad Thimo. p̄m
5. Peccantē corā oībꝰ argue. Sed Math. 18.

diciitur. Argue eum inter te et ipm solum: quod est secre-
te ammonere. Cū g̃ dcm̄ apli nō 3riet̃ precepto xp̄i: vr̃ q
nō cadat sub p̄cepto: vt fr̄ sit prius secreto ammonēdus:
et postea publice denūciādus ecclesie. ¶ Sz dice. q vbū
apli intellr̄ de peccatis manifestis que publice arguēda
2° sunt: vbū aūt dñi de peccatis occultis. ¶ Sed 3. peccata
occulta nullus dz publicare: sic. n. eēt magis proditor cri
minis q̃z corrector fr̄is. Sed dñs mādat Math. 18. q si
fr̄ monentē in secreto nō audiat adducat vnū vel duos
testes: et tādē dicat ecclesie: qd est pctm̄ publicare: g̃ vr̃ q
3° p̄ceptū dñi nō sit intelligēdū in peccatis occultis. ¶ P.
sicut Aug. dicit. 8. de tri. Oēs regule veritatis deriuātur
a lege veritatis eterne. Sed lex veritatis eterne h̄ hz q
deus non solū punit hoiem de pctō occulto: sed ēt punit
iterdū nulla secreta āmonitione p̄cedēte: g̃ vr̃ q ēt hō g
diuine v̄itatis dz imitator existere possit publice aliquez
4° denūciare secreta ēt monitione nō p̄cedente. ¶ P. sicut
Aug. dicit in li. 3 mendaciū. Ex gestis sctōꝝ intelligi pōt
q̃lr sunt precepta sacre scripture intelligenda. Sed in ge
stis sctōꝝ inuenit̃ q facta est aliqñ publica denunciatio
pcti occulti nulla secreta ammonitione p̄cedēte. vt legit̃
actuū 5°. q Petrus Ananiā et Saphirā occulte defrandā
tē de precio agri publice denūciauit nulla secreta āmoni
tione p̄missa. g̃ non obligamur ex precepto xp̄i: vt secreta
5° ammonitio p̄cedat publicā denūciationē. ¶ P. ois xp̄i
actio nr̄a est instructio. Ipse. n. dicit Joā. 13. Exēplū dedi
vobis vt queādmodū ego feci ita et vos faciatis. Sz xp̄s
nō legit̃ ammonuisse Judā secreto añq̃z eū denūciaret:
g̃ vr̃ q ēt nos possumus publice denūciare pctm̄ fratris
6° añq̃z eū occulte ammoneam'. ¶ P. sicut denūciatio fit
i publico: ita ēt et accusatio. Sz aliqs pōt ad accusationē
pcedere nulla ammonitione prius facta: qr ad accusatio
nē preexigit̃ sola inscriptio vt decretal' dic: g̃ vr̃ q ēt de-
nunciare publice possit aliqs: nulla monitione secreta p̄-
7° cedēte. ¶ P. illud qd in oi casu preterire lz: nullo mō ca-
dit sub p̄cepto. Sed in q̃lz casu vr̃ q liceat p̄terire āmo-
nitionē secretā: qr in q̃lz pctō pōt aliqs intendere cōe bo-
nū iustitie: et sic ad accusatiōem pcedere ammonitiōe se-
creta nō p̄missa: g̃ vr̃ q secreta ammonitio nō debeat p̄-
8° mitti ex necessitate precepti. ¶ P. nō vr̃ esse pbabile q
ea q̃ sunt in cōi 3suetudine religiosoꝝ sint 3 p̄cepta xp̄i.
Sed in religionibus h̄ est 3suetū: q in caplis aliq pcla-
mant̃ de aliqb' pctis nulla secreta monitione p̄missa. g̃
vr̃ q non sit de necessitate p̄cepti secretā ammonitionē
9° p̄mittere publice denūciationi. ¶ P. Aug. dicit in. 4. de
doctrina xp̄iana q sic eadē rotūditas est in magno disco
et paruo: ita eadē rō iustitie est in magnis rebus et paruis.
Si igit̃ i paruis pctis non exigit̃ secreta ammonitio pu-
10° blice denūciatiōis: vt dicebat̃: vr̃ q nec i magnis. ¶ P.
si secreta āmonitio dz precedere publicā denūciationez:
necesse est aliquā morā interuenire inter reprehensiōez
pcti et publicā eiusdē denūciationē. Sz qñq̃z talis mora
est intantū piculosa q postmodū nō pōt sufficiens reme
diū adhiberi: puta si aliqs tractauerit de pditione ciuita
tis cū hostib': vel si sit hereticus in grege seducēs hoies
11° a fide: ñ vr̃ g̃ q dbeat p̄cedere secreta āmonitio. ¶ P. tri
plex est agens. s. nāle: artificiale: et agēs p grām: siue p cha
ritatē. s. charitatiue corripiēs frem. Sz agēs nāle vnum-
qdq̃z facit quāto meli' pōt: et silr̄ agēs artificiale: g̃ ēt cor-
ripiēs frez ex charitate dz h̄ facere quāto meli' pōt. Sz
melius ē q h̄ faciat publice: sic. n. magis pdest multitu-
dini. Bonū aūt multoꝝ est melius q̃z bonū vni': g̃ vr̃ q
meli' sit q statim publice fr̄ arguat̃: nulla secreta ammo
12° nitiōe p̄cedēte. ¶ Preterea. ita se hz peccator in ecclesia
sicut mēbrū putridū in corpe nāli. Sz non refert q̃lr me

dicus mēbrū putridū abscidat: vt vitet̃ toti' corpis cor-
ruptio: g̃ vr̃ q nō referat q̃lr fr̄ peccās corripiat̃: siue pu-
blice: siue secreto. ¶ P. subditi tenent̃ obedire suis p̄la- 13°
tis. Sz qñq̃z p̄lati precipiūt vt eis dicat̃ a subdito qcqd
de aliqs pctis sciunt: g̃ ēt si pctā sunt occulta tenent̃ subdi
ti reuelare nulla monitiōe secreta p̄missa. ¶ Preterea. 14°
Math. 18. super illud. Si peccauerit in te fr̄ tuus: dic̄ gl.
q fr̄ arguendus ē ex zelo iustitie. Ex q̃ vr̃ q correctio fr̄-
na sit actus iustitie. Sed iustitie debet̃ in publico fieri.
Dicit. n. phs in. 5. ethi. q iustitia est virtus p̄clara magis
q̃z lucifer aut hesperus: ergo correctio fr̄na dz fieri in pu-
blico nō in secreto. ¶ Preterea. ad iustitiā ptinet retri- 15°
buere pro meritis. Sed ille qui peccauit ex hoc ipso fa-
ctus est inglorius apud deū: g̃ vr̃ q sicut meruit sit aufe-
renda ei fama corā hoib' p publicā correctionē ¶ Pre- 16°
terea. nullū p̄ceptū dei 3riat̃ 3silio vel p̄cepto. Sed dñs
dicit Luc. 6. Qui aufert q̃ tua sunt ne repetas: qd necesse
est vt sit vel p 3siliū: vel p̄ceptū: g̃ vr̃ q cum ammonitio
fieri nō possit sine repetitione suoꝝ p̄cipue in casu l quo
aliqs asportauit alicui sua. q nō sit in p̄cepto secreto am
monere. ¶ Preterea. lz oi tpe: et oi mō reddere bonū pro 17°
malo. Sz Aug. dicit in li. 3° de li. ar. q cū corripiunt̃ inge
ti reddūt eis bonū pro malo: g̃ vr̃ q oi tpe liceat eos cor-
ripere publice añ secretā āmonitionē. ¶ P. leges ferun- 18°
tur ad ea q̃ sepe fiunt: nō ad ea q̃ raro accidunt. Sed raro
3tingit q aliqs pp h̄ q fama sibi auferat̃ peior efficiat̃.
plures aūt pp detectionē a pctō hoies corripiunt̃: g̃ vr̃ q
nō sit p̄ceptū legis diuine de h̄ q aliqs p̄us secreto āmo
neat̃ q̃z publice denūciet̃. ¶ Preterea. in ordine frater- 19°
ne correctiōis 3tinet̃ q pctm̄ nō denūciet̃ eccl'e siue p̄la
to: nisi qñ fr̄ arguētē audire noluerit. Sz si vn' pctm̄ ali-
quod cōmittat alio sciēte: et correctiōez p̄mittat: vr̃ ex h̄
ipso frem arguentē audisse: et tñ vr̃ nihilomin' pctm̄ eius
eē denūciādū p̄lato ne pereat iustitie disciplina: g̃ vr̃ q or-
do correctōis fr̄ne quē dñs ponit nō cadat sub precepto.
¶ Preterea. sup illud Math. 18. Si peccauerit in te fra 20°
ter tuus: dicit Hierony. Si aūt in deū peccauerit non est
nr̄i ar. g̃ vr̃ q iste mod' nō se extendat ad oia pctā. ¶ P. 21°
dñs dicit. Si te audierit lucratus es fratrē tuuz. Sz non
pp aliqd fratrē suū ē lucrat' si solū audiat arguētē a pec-
cato resistēs post grauia pctā cōmissa: sed multa alia req
runt̃ ad h̄ q ad salutē pueniat: qd est frez esse lucratū: g̃
vr̃ q iste ordo correctiōis fr̄ne nō se extēdat ad pctā gra-
uia. ¶ Preterea. eccl'. 19. dr̄. Audisti verbū aduersus p̄xi 22°
mū tuū cōmoriat̃ in te: vidēs qm̄ nō te disrūpet: nō g̃ opz
vt eū ad alios deferam' si ei' pctm̄ deprehēdim'. ¶ P. 23°
miti' est agēdū circa fratrē in aliqs pctis q̃z in pctō hereti
ce prauitatis. Sz in heretica prauitate dz aliqs āmoneri
bis vel ter: s̄m illō ad Tytū 3°. Hereticū hoiez p' primā
et scdaz correctiōez deuita: g̃ vr̃ q nō sufficiat sel' corripe
sic in vbis dñi vr̃ innui añ denūciationē. ¶ P. iste ordo 24°
correctiōis s̄m Aug. in lib. de ver. dñi: attēdit̃ in pctis oc
cultis. Sz in talib' nō vr̃ aliqd posse pbari p testes: g̃ in-
cōuenieter 3tinet̃ in h̄ correctiōis ordine q testes adhi
beant̃. ¶ P. hō dz diligere p̄ximū suū sicut seipsuz. Sz 25°
nullus ad publicationē sui criminis tenet̃ testes iducer̃:
g̃ neq̃z ēt ad manifestationē criminis fratris. ¶ P. Aug. 26°
dicit in regula q p̄us preposito dz oñdi q̃z testibus. Sed
oñdere preposito siue prelato est oñdere eccl'e: g̃ nō prius
debēt testes adduci q̃z dicat̃. Et sic vr̃ q ordo quem dñs
ponit non sit in precepto.

Sed contra est qd Aug. dicit in li. de ver. dñi expo- 3p
nēs illud. Corripe inter te et ipsuz so
lū: studēs correctionē: parcēs pudori. Forte. n. p verecun
dia incipiet defendere pctm̄ suū: et quē vis facere melio-

rem facis peiorem: hec est igitur rō h᷒ ordinis seruādi in
correctiōe frña: vt parcat̃ pudori fr̃is: ne deterior efficia-
tur. Sed ad h̄ tenemur p̄ p̄ceptū charitatis: ḡ ordo corre
2° ctionis fr̃ne cadit sub p̄cepto. ¶ Preterea. Math. 18. su-
p̄ illud. Si peccauerit in te ⁊c̃. dicit glo. Hoc ordine scan
dala vitare debemus. Sed vitare scādala cadit sub p̄ce
pto: vt p̄z Ro. 14. ḡ ordo correctōis fr̃ne cadit sb̄ p̄cepto.
Rño Rñdeo dõz q̄ sicut .ā. dictū ē correctio frña cadit
sub p̄cepto f̄z q̄ est act᷒ v̄tutis. Est aūt act᷒
virtutis f̄m q̄ debitis circūstantijs vestit̃: inter q̄s preci
pue v̄r eē ordo ad finē quē op̄z cōem regulā h̄re in oībus
Idē. 4. op̄abilib᷒. Finis aūt correctiōis fr̃ne ē emēdatio fr̃is: sic̃
scrip. di. dc̄m est. Et iō h̄ ordine dñs voluit fieri correctionē frnā
19. qõ. 2. f̄m q̄ ↄgruit ad fr̃is emēdationē: quē volumus a pctō li
a. 3. q. 1. ⁊ berare. Duplex̄ aūt p̄iculū īminet hoī ex pctō. s. p̄iculum
2ª. 2ᵉ. q. ↄscie ⁊ fame: hec aūt duo. s. ↄscia ⁊ fama h̄ mō se h̄nt adi-
33. ar. 7. uicē q̄ ↄscia est preferenda fame: q̄r testimoniū ↄscie est
in ↄspectu dei: s̄z testimoniū fame p̄tinet ad offin̄ huma-
num. Differūt ēt quantū ad h̄ q̄ ↄscia est necessaria hoī
p̄p̄ seipsū: fama āt p̄p̄ se ⁊ p̄p̄ p̄ximū: h̄ igit̃ ordine dñs
voluit correctionē frnā fieri: vt primo q̄dē si posse sit ita
p̄uideat̃ ↄscie q̄ in nullo fama ledat̃: ⁊ h̄ p̄ secretā am-
monitionē. Deinde q̄r ↄscia est fame preferenda si alr̃ fr̄
emendari non pōt q̄̄ cum dispēdio fame: finaliter ordia
uit dñs vt publice denunciet̃: vt obiurgatio q̄ fit a pluri-
bus ei sit remediū salutare. Si aūt statim ad publicā p̄-
nunciationē p̄cederet̃: pateret̃ fr̄ dispendiū fame sue: q̄d
q̄dem vitādū est: ⁊ p̄p̄ ip̄m: ⁊ p̄p̄ alios: p̄p̄ quos est sibi ne
cessaria fama: p̄p̄ ip̄m q̄dem duplici rōne. Primo q̄dem
q̄r bona fama est precipuū inter exteriora bona: f̄m illō
p̄uer. 22. melius est nomē bonū q̄̄ diuitie multe. Et hoc
ideo q̄r bonitas fame reddit hoīem idoneū: ad humana
officia exequenda in conuersatione humana. Et iō dicit̃
eccl. 41. Curā habe de bono noīe: h̄. n. magis p̄manebit
tibi q̄̄ multi thesauri magni ⁊ p̄ciosi. Sic̃ igit̃ peccaret q̄
absq̄ necessitate ingereret alicui diuitiar̄ dispēdiū: ita ⁊
multo amplius peccat si aliq̄s absq̄ necessitate p̄xio in-
gereret dispēdiū fame absq̄ necessitate eius pctm̄ publi
cādo. 2° q̄r p̄p̄ ↄseruationē fame hō multotiēs abstinet a
pctīs. Et iō q̄n aliq̄s videt se iā famā amisisse pro nihilo
ducit peccare: f̄m illud Iere. 3. Facies meretricis facta
est tibi: erubescere nescisti: vn̄ ⁊ Hiero. dicit sup̄ Math.
Corripiendus est seorsū fr̄: ne si sel' pudorē aut verecun-
diā amiserit p̄maneat in pctō. Silr̄ ēt ex p̄te alior̄ est p̄i
culosū duplr̄. Primo q̄dē q̄r hoīes pctm̄ alicuius audiē
tes scandalizant̃: ⁊ ↄtēnūt q̄nq̄ nō solū peccantē: s̄z ⁊ m̄l
tos alios inocētes. Un̄ Aug. dicit in ep̄la ad plebē hipo-
nēsem. Cū de aliq̄b᷒ q̄ s̄ctm̄ nomē profitent̃ aliq̄d criminis
vel falsi sonuerit: vel veri patuerit: instanter satagūt: am
biunt vt de oīb᷒ hoc credat̃. 2° q̄r ex pctō nimis publico
multi p̄uocant̃ ad peccandū f̄m illud p̄ᵃ ad cor. 5. Mo-
dicū frumēti totā massam corrūpit. Et iō sub p̄cepto ca-
dit vt non prius aliq̄s ad denunciationē publicā p̄cedat
q̄̄ secreto correxerit. S̄z q̄r de extremo ad extremū p̄ue
nit̃ p̄ mediū: iterposuit dñs quēdā mediū gradū: vt post
secretā ammonitionē nūq̄̄ publice oīb᷒ denūcietur nisi
vnus vel duo testes adhibeant̃: vt possit secretius corre
ctus nō inotescere ceteris: vt Aug. dicit ī regula. Sic igit̃
ordo fr̃ne correctiōis sub precepto cadit: sicut ⁊ ipsa frña
correctio: hac tn̄ discretiōe s̄uata in vtroq̄: vt debito lo-
co ⁊ t̄pe: ⁊ alijs debitis circūstantijs obseruatis oīa fiant
f̄m q̄ q̄s vtile eē p̄spexerit ad emēdatiōem fr̃is: que est
finis ⁊ regula correctionis fraterne.
Ad p̄ᵐ Ad primū ḡ dõm q̄ sicut Aug. soluit in liᵒ. de v̄b.
do. verbū ap̄li est intelligēdū in publi
cis pctīs: sed v̄bū dñi est intelligendū ī peccatis occultis:
vt ex ipso mō loquendi app̄et. Dic̃. n. dñs. Si peccauerit
in te fr̄ tuus. Si. n. publice peccat nō solū in te peccat cui
ↄtumeliā vel iniuriā infert: sed ēt in oēs videntes: vt si-
gnificat̃ in parabola quā dñs ponit Math. 18. de seruo;
neq̄ q̄ cū aliū ↄseruū affligeret vidētes ↄserui ei᷒ q̄ fie-
bant ↄtristati sunt valde. Et 2° pe. 2° d̄r q̄ aiam iusti ini-
2ᵐ q̄s op̄ib᷒ cruciabant. ¶ Ad 2ᵐ dõm q̄ q̄dā sic intellexe
rūt ordinē correctiōis fr̃ne eē seruandū: vt primo fr̄ sit ī Opinio
secreto corripiēdus: ⁊ si audierit h̄n q̄dē: si aūt nō audie
rit dicebāt esse distinguēdū: q̄r aut est oīno occultū: ⁊ tūc
nō est p̄cedendū vlterius: aut incipit iā ad plerūq̄ noti-
tiā p̄uenire: ⁊ tūc d̄z vlterius p̄cedi f̄m q̄ dñs mandat.
Sed h̄ non v̄r h̄n dc̄m. Dicit. n. Aug. in regula. Si fr̄ ei᷒ Repro
vulnus h̄z in corp̄e q̄d vult occultari dū timet secari: nō batio.
ne a te crudelr̄ sileret̃: ⁊ misericorditer indicaret̃: quāto
ḡ magis nō d̄z occultari: ne deterius putrescat in corde:
Et iō alia distinctiōe opus est. Si. n. p̄babilr̄ possum᷒ exi
stimare q̄ vlteri᷒ p̄cedēdo ad ei᷒ emēdatiōē proficia-
mus: debem᷒ vlterius procedere adhibendo testes ⁊ de-
nūciādo. Si v̄o p̄babilr̄ existimemus q̄ ex tali publica-
tiōe fiat deterior: nō est vlterius p̄cedēdū: s̄z p̄p̄ hāc cām
a tota correctiōe fr̃na ē desistendū: vt supra dc̄m ē. ¶ Ad 3ᵐ
tertiū dõm q̄ oīs veritas humane iustitie regulat̃ a v̄i-
tate diuina. S̄z hoīum s̄cā nō eodē mō cōparant̃ ad iudi
ciū diuinū: ⁊ ad iudiciū humanū: q̄r f̄m iudiciū humanū
q̄dā pctā sunt occulta in q̄b᷒ nō est stati p̄cedendū ad pu
blicū. Et h̄ mō nō cōparant̃ oīa pctā ad iudiciū diuinū:
q̄r oīa nuda ⁊ ap̄ta sunt oculis eius: vt d̄r ad heb. 4. Et iō
quātū ad iudiciū diuinū non req̄rit̃ q̄ secreta āmonitio
p̄cedat: ⁊ tn̄ plerūq̄ peccatores q̄si secreta āmonitione a
deo arguūtur p̄ interiorem remorsum ↄscie ⁊ interiorē
inspirationē: vel in vigilādo: vel in dormiendo. D̄r enim
Iob. 33. Per somnū in visiōe nocturna q̄n irruit sopor su
per hoīes: tūc aperit aures viror̄: ⁊ erudiens eos instruit
disciplina: vt auertat hoiē ab his q̄ fecit. ¶ Ad 4ᵐ dõz 4ᵐ
q̄ pctm̄ Ananie ⁊ Saphire nō deuenerat ad notitiā Pe
tri mō humano: sed p̄ reuelationē diuinā. Et iō in pecca
to illo processit non f̄m formā humani iudicij: sed f̄z for 5ᵐ
mā diuini iudicij: tāq̄̄ in h̄ executor dei exn̄s. ¶ Ad 5ᵐ
dõm q̄ ēt dñs peccatū iude sciuit virtute diuina: inquā-
tū erat cognitor absconditor̄. Et iō inquātū deus p̄cede
re poterat statim ad publicādū peccatū. Et tn̄ ipse nō pu
blicauit: sed obscuris verbis eū de peccato ammonuit. 6ᵐ
¶ Ad 6ᵐ dõz q̄ alia rō est in accusatiōe ⁊ ī denūciatiōe:
q̄r in denūciatiōe intēdit̃ correctio fr̃is. Et iō tali ordine
d̄z denūciatio fieri: q̄ sit ↄueniens ad emendationē fr̃is.
S̄z in accusatiōe intendit̃ bonū ecclesie: vt. s. ↄseruet̃ cō
munitas pura ab īfectiōe peccati. Et iō in accusatiōe nō 7ᵐ
op̄z q̄ precedat denunciatio. ¶ Ad 7ᵐ dõm q̄ non in oī
pctō d̄z hō p̄cedere ad accusationē: sed solū in illis pec-
catis: ex q̄b᷒ in promptu est vt p̄ueniat p̄iculū multitu-
dini ī vel sp̄ūale vel corp̄ale. Tūc. n. pōt hō ad accusatio-
nē p̄cedere monitione nō p̄cedēte: si hoc exigat vtilitas 8ᵐ
cōis: q̄r bonū cōe p̄ferendū est bono p̄uato. ¶ Ad 8ᵐ dõ.
q̄ p̄clamationes q̄ fiūt in cap̄lis religiosor̄: magis sunt
q̄dā cōmonitiōes q̄̄ accusatiōes vel denūciatiōes. Re-
ducit̃. n. fr̄i ad memoriā culpa de q̄ purgare se d̄z. Q̄d fa-
me ei᷒ detrimentū nō facit. Fiunt. n. h᷒ p̄clamatiōes de
leuibus culpis. Si aūt p̄clamaret̃ aliq̄s in publico d̄ ali
qua graui culpa ex q̄ infamari posset monitiōe nō p̄cedē 9ᵐ
te: h̄ esset illicitū ⁊ ↄ̄ p̄ceptū xp̄i. ¶ Ad 9ᵐ dõm q̄ ex le-
uib᷒ peccatis nō ↄsurgit īfamia: sicut ↄsurgit ex grauib᷒: 10ᵐ
iō nō est eadē rō de vtrisq̄. ¶ Ad 10ᵐ dicēdum q̄ in ta-
lib᷒ in q̄b᷒ mora denūciatiōis est p̄iculosa non op̄z expe-

ctare ammonitionem:sed statim ꝓcedere ad denuncia-
tionē:nec h ē ꝫ ꝓceptū xp̄i ꝑꝑ duo. Primo quidē: qꝛ pctm̄
istud qđ vergit in ꝑiculū multoꝝ:nō ē solū in te: sed est i
multos:dn̄s autē dicit. Si peccauerit in te fr̄ tuus. 2° qꝛ
dn̄s nō loqr̄ de culpa futura cauēda:sed de culpa ꝓterita
11m iā precōmissa. C Ad 11m dōm ꝙ multo melius est ꝙ q̄tū
ad frem cuius emendationi intendit̄: ꝙ quātū ad multi-
tudinē si fieri pōt vt secretius emendet̄: vt pꝫ ex dictis.
Et ideo ille q corrigit fm charitatē isto mō dꝫ ꝓcedere.
12m C Ad 12m dōm ꝙ si medicus ꝓcederet statim ad ꝓcisio
nē mēbri corrupti:incaute ageret ꝛ multotiens precide-
ret mēbra q̄ sanari pn̄t. Sed si sit sapiēs a leuiorib' reme
dijs incipiet. Tunc demū ꝓcidit mēbrū:qn̄ expit̄ illō eē
insanabile:ꝛ ita quidem est faciendū in correctione frīs.
13m C Ad 13m dōm ꝙ ꝓlato nō est obediendū ꝫ ꝓceptū xp̄i:
fm illud ac.4. Obedire opꝫ deo magis q̄ hoīb9. Sed
ꝛ ille ꝓlatus q ꝓcipit ꝫ mādatū xp̄i a pctō nō excusat̄. Et
iō si ꝓlatus ꝓcipiat ꝙ aliqs dicat qđ sciuerit corrigendū:
vel qđ sciuerit de pctis alteri9:intelligendū est ꝓceptum
eius sane in casu in quo ipse h pōt ꝓcipere fm ordinē in-
stitutū a xp̄o:qđ si expsse ꝫ hūc ordinē ꝓceperit nō est ei
obediēdū. In quibuscūqꝫ tn̄ casib9 secularis vel ecclesiastic9
iudex pt iuramēm exigere:siue i via dnūciatōis:siue i via
inquisitiōis:siue i via accusatōis. In istis ēt casib9 pōt ꝓlat9 i
religionib9 ꝑ ꝓceptū obediētie suos subditos obligare.
14m C Ad 14m dōm ꝙ iustitia dr̄ esse ꝓclarissima virtutum
ꝑꝑ decorē sui ordis:ad quā ēt ꝑtinet vt occultāda occul-
15m tet. C Ad 15m dōm ꝙ ille q occulte peccat meret̄ amitte
re famā suā:sed pro isto merito nō pōt ei pena recōpensa
ri:nisi ab illo q est iudex occltoꝝ.s.de9 de q̄ dr̄ p° ad coꝝ.
4. Qui illuminabit abscōdita tenebraꝝ:ꝛ māifestabit cō
16m silia cordiū. C Ad 16m dōm ꝙ nō repetere sua est ꝓceptū
fm ꝙ intelligit̄ in ꝑparatiōe: vn̄ vt Aug. exponit: tenet̄ .n.
hō eē parat9 sua nō repetere i casu i q̄ h exigeret necessitas
fidei vel charitatis:in q̄ ēt casu sua dare d nouo teneret̄.
Sed ꝙ vltra hūc casū hō sua non repetat pōt esse ꝯsiliū
debitis circūstantijs seruatis:sicꝫ ꝯsiliū est ꝙ hō det sua
quib9 dꝫ. Ammonitio aūt frīna nō ꝯriat̄:nec ꝯsilio nec ꝓce-
pto ꝓdicto. Pōt.n. aliqs frēm ammonere q alienū accepit
vt de pctō peniteat:ꝛ sic satisfacere parat9: ēt si ipse velit
17m ei remittere qđ dꝫ cū h viderit expedire. C Ad 17m dōꝫ
ꝙ ille q corripit delinquentē mō ꝛ ordine debito reddit
bonū pro malo. Sed ille q d̄bitū modū ꝛ ordinē pretermittit corripiēdo in publico q̄ sunt occulta nō reddit bo
18m nū sed malū. C Ad 18m dōꝫ ꝙ raro ꝯtingit ꝙ pctā occul
ta publicent̄:ꝛ iō ex h ꝑiculū rarius accidit. Si vo freq̄n
ter publicarent̄ pctā occulta experimento ꝓpēderet̄ ꝙ ꝑi
19m cula ex h sequerēt̄. C Ad 19m dōꝫ ꝙ ex q̄ pctm̄ est occul-
tū ꝛ non appet quare in ꝓmptu debeat publicari:ꝛ ille q
peccauit emendationē ꝓmittit:ꝫ ꝓceptū dei ageret q so-
20m ciū peccātē vel ad ꝓlatū vel ad aliū deferret. C Ad 20m
dōm ꝙ pctā q̄ in deum cōmittunt̄ non est nr̄i arbitrij ea
dimittere in penitētia:est tn̄ nr̄i arbitrij in eis corrigen-
21m dis ordinē suare quē xp̄s istituit. C Ad 21m dōꝫ ꝙ itelli
git̄ ille q peccat corripiētē audire quādo ꝛ cessat ab ope:
ꝛ facit alia q̄ sunt facienda ꝓ salute ꝯfitēdo ꝛ satisfacien
do. Et tūc quātūcūqꝫ sit graue pctm̄ aliqs lucrat̄ frēm sic
22m audientē. C Ad 22m dōm ꝙ vbū qđ aduersus frēm audi-
mus sic dꝫ in nobis cōmorari vt a nobis non ꝓcedat ad
frīs ifamiā:nō tn̄ ꝓhibet̄ qn ꝓcedat vlteri9 ad frīs emē
23m dationē. C Ad 23m dōm ꝙ cū dn̄s dicit. Corripe inter te
ꝛ ipm̄ solū:nō solū intelligēdū est ꝙ sel corripiat̄. sꝫ bis:
ꝛ ter: aut ēt pluries: q̄ diu ꝓbabilr̄ spes maneat ꝙ secre-
tius corripi possit. Cū vo ꝓbabiliter ꝓsumit̄ ꝙ sic corrigi
24m nō possit:tūc intelligit̄ non audire. C Ad 24m dōꝫ ꝙ te-

stes inducunt̄ vel ad ostēdēdū ꝙ h sit pctm̄ de quo aliqs Ideꝫ 2a
arguit̄: vt Hierony. dicit: vel ad ꝯuincēdū de actu si act9 2e .q.33.
iteret̄: vt Aug. dicit: vel ad testificandū ꝙ fr̄ admonens ar.8. ad
fecit qđ i se fuit: vt Chriso9. dicit. C Ad 25m dōꝫ ꝙ hō nō 3m
25m indiget testib9 ad emendationē sui pcti:pōt tn̄ indigere te
stibus ad emēdationē alteri9 fm tres modos ꝓdcōs:ꝛ iō
26m nō est silis rō de pctō ꝓprio:ꝛ de pctō frīs. C Ad 26m dōm
ꝙ Aug. intelligit ꝙ ꝓus dicat̄ ꝓlato q̄ testib9 fm ꝙ ꝓla-
tus est q̄dā singularis ꝑsona:que pōt ꝓdesse etiā magis
q̄ alijs. Sic aūt dicere ꝓlato non est dicere ecclesie:sꝫ qn̄
dr̄ in publico quasi in loco iudicij residenti.

De spe

ꝛ hꝫ.4. arti. p°.n. q̄rit̄ vtꝝ spes sit v̄tus. 2°. vtrū spes sit in volūtate sicꝫ in subo. 3°. vtꝝ spes sit prior charitate. 4°. vtrum spes sit solum in viatorib9.

C Questio vnica.

1m Questio est de spe. Et p° querit̄ vtrū spes sit virtus. Et vr̄ ꝙ nō:
v̄tus.n. non se hꝫ ad bonū ꝛ malū:sꝫ ad bo
nū tm̄: vn̄ ꝛ Aug. dicit i li. de li. ar. ꝙ v̄tute
nullus male vtit̄. Sed spes se hꝫ ad bonū
ꝛ malū: q̄dā.n. habent bonam: quidam ma-
lam spem:ergo spes non est virtus. C P. 2m
virtutē deus opatur in nobis sine nobis: vt supra dcm̄ ē.
Et sic pꝫ ꝙ nulla virtus ē ex meritis: sꝫ precedit merita.
Sed spes est ex meritis. Est.n. spes certa expectatio futu
re btitudinis ex gr̄a ꝛ meritis prouenien̄s: vt magr̄ dicit
25. di. tertij libri sniaꝝ:q̄ spes non est v̄tus. C Sed dice.
ꝙ spes ꝓsupponit merita non in actu:sꝫ in habitu. C Sꝫ 3m
ꝫ. habitus q est principiū merendi est charitas. Sꝫ spes
non ꝓsupponit charitatē:sed ꝓcedit eā. Dr̄.n. Math. p° i
glo. ꝙ spes gn̄at charitatē:q̄ spes nō ꝓsupponit merita in
habitu. C P. virtus est dispō ꝑfecti fm ph̄m in 6° phis. 4m
vn̄ ꝛ in 5° ethi. ꝓbat ꝙ verecūdia non est v̄tus:qꝛ est im-
ꝑfecti. Sꝫ spes est dispō imꝑfecti : qꝛ ē distātis a bono:q̄
spes non est virtus. C P. nulla passio est v̄tus:qꝛ passiōi- 5m
bus nec laudamur:nec vituꝑamur: vt dr̄ in 2° ethi. Sed
spes est vna de q̄ttuor ꝓncipalib9 passionib9:q̄ spes nō est
virtus. C Sꝫ dice. ꝙ spes q̄ est passio nō est virtus:sꝫ ali
quid ad mētem ꝑtinens. C Sed ꝫ: oēs passiōes appetitus 6m
sensitiui hn̄t aliqd sile in mēte. Sicut.n. est spes ꝛ amor
appetitus sensitiui ꝛ itellectiui: ita ēt ꝛ desideriū ꝛ dele-
ctatio:ꝛ alia hꝫ. Sed in alijs passionib9 ꝓter amorem nō
sumunt̄ noīa virtutū.q̄ neqꝫ aliq̄ v̄t9 dꝫ dici spes. C P. 7m
tria sunt gn̄a v̄tutū. Sunt.n. q̄dā virtutes morales:q̄dam
intellectuales:q̄dā theologice:sed spes non est virt9 mo-
ralis:qꝛ non reducit̄ ad aliquā cardinaliū v̄tutū:nec etiā
v̄tus intellectualis:qꝛ non ꝑtinet ad vim cognitiuā:sed
appetitiuā:nec ēt ē virtus theologica: qꝛ theologice vir-
tutis nō ē esse in medio:sed i extremo fm illud deute.6.
Diliges dn̄m deū tuū ex toto corde tuo. Spes aūt mediū
ē inter ꝓsumptionē ꝛ desꝑationē. C P. virtus maxime 8m
theologica est quoddā donū supnāle diuinitus nob īfu-
sum. Sed ad sperandū btitudinē eternā non indigemus
aliq̄ dono supnāli:qꝛ cū bonū nālr moueat appetitū:sū-
mū bonū qđ est beatitudo maxime nālr appetitū moue
bit.q̄ spes non est virtus. C P. actus charitatis est perfe 9m
ctior q̄ actus spei. Sed ad actū charitatis pōt nā creata
absqꝫ dono grē:fm illoꝝ opinionē q dn̄t ꝙ hō ꝛ angelus
in nālib9 creati deū supra se ꝛ supra oīa dilexerunt:qđ vr̄
esse actus charitatis:q̄ multo magis pōt aliqs i actū spei
sine dono grē:q̄ spes non est virtus. C P. virtus fm phꝫ 10m
in.1. ethi. est oī arte certior. Sed h nō cōpetit spei:causat̄
.n. ex gr̄a ꝛ meritis q̄ sunt incerta:fm illud eccl.9. Nemo
scit vtrū sit dignus odio vel amore:q̄ spes nō est virtus.
C P. oīs virtus pōt esse in charitate. Spes.n. iportat di 11m

stantiã: charitas aũt vnionẽ ſm illud qð Diony. dicit in 4.c. de di.no. ꝙ amor ẽ vis vnitiua: g̃ spes non est virtus
12m ❡ P̄. oĩs plenitudo grãꝝ ⁊ virtutũ fuit in xp̄o ſm illud. Jo.i. Uidim⁹ cũ plenũ gratie ⁊ veritatis. Sed spes non fuit in xp̄o: q.n. videt nõ sperat: vt dr̃ Ro.8. g̃ spes non ẽ
13m vtus. ❡ P̄. vtus cãt dlectationẽ in actu. Sꝫ spes ecõtrario cãt afflictiõem: ſm illud pu̇er.14. Spes q̃ differt af-
14m fligit aiam: g̃ spes nõ est vtus. ❡ P̄. vtus p se hꝫ delectationẽ. vt dr̃ in.i. ethi. Spes aũt ⁊ memoria non sunt dele-
15m ctabilia ſꝫ se: vt dr̃ in ii⁹ metha. g̃ spes non ẽ vtus. ❡ P̄. nulla virtus facit actũ malum. Sed spes facit actuꝫ malũ: quia facit actum difficilem: ergo spes non est virtus.
16m ❡ P̄. spes est expectatio quedaꝫ: vt dcm̄ est. Expectatio aũt importat distãtiã: g̃ maxima spes importat maximã distantiã a bono sperato: qð est beatitudo. Sꝫ maxĩa vt⁹ nõ hꝫ maximã distãtiã a btitudine: imo facit maximam
17m ppinqtatẽ ad ipsam: g̃ spes non est virtus. ❡ P̄. sicut est spes futuroꝝ: ita est memoria p̄teritoꝝ. Sꝫ memoria p̄teritoꝝ non est vtus: g̃ nec spes futurorum.

3p̄ **Sed contra** p virtutes in beatitudinẽ introducimur: nã felicitas virtutis est p̄miuꝫ: vt dr̃ in.i. ethi. Sed spes introducit in btitudinẽ. Dr̃ eniꝫ ad heb.6. ꝙ habem⁹ spẽ incedentẽ ⁊ incedere facientem ad interiora velaminis. i. ad beatitudinẽ celesteꝫ: vt glo.
2o ibidẽ exponit: g̃ spes est vtus. ❡ P̄. i. ad coꝝ.13. Nũc aũt manẽt fides: spes: charitas: tria hec. Sꝫ fides ⁊ charitas
3o sunt vtutes: g̃ ⁊ spes. ❡ P̄. Greg. i. i. moral. dicit ꝙ p tres filias Job significanẽ he tres vtutes: fides: spes: ⁊ chari-
4o tas. g̃ est virtus. ❡ P̄. p̄cepta legis danẽ de actib⁹ vtutũ. Sed multa p̄cepta danẽ de actu spei. Dr̃.n. in psal. Spera in deo ⁊ fac bonitatẽ: ergo spes est virtus.

R̃ño **Respondeo** dõm: ꝙ q2 habitus cognoscuntur p act⁹: ⁊ actus p obiecta: ad cognoscẽ-
Jdeꝫ.3. dũ an spes sit vtus opꝫ ꝯsiderare de rõne actus eius: ma-
scrip.di. nifestũ aũt est ꝙ sperare importat motũ quẽdã appetiti-
26.q.2. ue virtutis tendentẽ in bonũ: non qdẽ vt iã habituꝫ sicut
a.i.⁊.2o. gaudiũ ⁊ delectatio: sꝫ tãq̃ꝫ assequẽdũ: sicut ẽt desideriuꝫ
⁊ 2o 2e q. ⁊ cupiditas. Differt tñ spes a desiderio in duob⁹. ❡ Pri-
17.ar.i. mo qdẽ: q2 desideriũ est cõiter cuiuscũq3 boni: ⁊ iõ attribuiẽ ꝯcupiscibili. Spes aũt est boni ardui: qð difficile ẽ asseq: ⁊ iõ attribuiẽ irascibili. 2o q2 desideriũ est alicuius boni absolute absq3 ꝯsideratiõe possibilitatis ⁊ impossibilitatis illi⁹. Sed spes tẽdit in aliqð bonũ: sicut in id qð est poẽe adipisci. Jmportat.n. in sui rõne quãdã securitatẽ adipiscendi: g̃ sic i obiecto spei q̃tuor ꝯsideranẽ. Primo qdẽ ꝙ sit bonũ: p qð differt a timore. 2o ꝙ sit boni fu-
Jdeꝫ p̄a turi: p qð differt a gaudio vel delectatione. 3o ꝙ sit boni
2e.q.40 ardui: p qð differt a desiderio. 4o ꝙ sit boni poẽis: per qð
ar.i. differt a desperatione. Est aũt poẽe aligd hr̃i ob aliq̃ dupliciter. Uno mõ p ꝓpriã p̄tãtem. Alio mõ p auxiliũ alteri⁹: nã q̃ p amicos sunt possibilis aliq̃lr possibilia dicim⁹: vt pꝫ p phm in.3. ethi. Sic igiẽ qñq3 sperat hõ aligd adipisci p ꝓpriã p̄tãtẽ: qñq3 võ p auxiliũ alienũ. Et tal' spes expectationẽ hꝫ: inquantũ hõ respicit in auxiliuꝫ alteri⁹. Et tunc necesse est ꝙ motus spei feraẽ in duo obiecta. s. i bonũ adipiscẽdũ: ⁊ i euꝫ cui⁹ auxilio innititur. Sũmũ ẽt bonũ qð est btitudo eterna hõ adipisci non põt nisi p auxiliũ diuinum: ſm illud Ro.6. Grã dei vita eterna. Et iõ spes adipiscendi vitã eternã hꝫ duo obiecta. s. ipsam vitã eternã quã qs sperat: ⁊ auxiliũ diuinũ a quo sperat. Sicẽt fides hꝫ duo obiecta. s. rẽ quã credit: ⁊ veritatẽ p̄imã cui corrñdet. Fides aũt nõ hꝫ rõnem virtutis nisi iquantum inheret testimonio veritatis prime: vt ei credat qð ab ea manifestaẽ: ſm illud gen.15. Credidit Abrahã deo: ⁊ reputatũ est ei ad iustitiã: vñ ⁊ spes hꝫ rõnẽ vtutis ex B ipso ꝙ hõ inheret auxilio diuine p̄tãtis ad ꝯsequendum vitã eternã. Si.n. aligs inniteret humano auxilio vl' suo vel alterius ad ꝯñdum pfectũ bonũ absq3 auxilio diuio: esset B vitiosum: ſm illð Jere.17. Maledictus hõ q cõfidit in hoĩe: ⁊ ponit carnẽ brachiuꝫ suũ. Sic igiẽ sicut formale obiectũ fidei est veritas p̄ima: p quã sicut p qðdã mediũ assentit his q̃ creduntẽ que sunt mãle obiectũ: fidei: ita ẽt formale obiectũ spei est auxiliuꝫ diuine p̄tãtis ⁊ pietatis: pp qð tẽdit mot⁹ spei in bona sp̄ata q̃ sunt materiale obiectũ spei. Sicut g̃ ea que creduntẽ mãlr oĩa referuntẽ ad deũ quãuis aliq̃ coꝝ sint creata. sicut ꝙ credimus oẽs creaturas esse a deo: ⁊ corp⁹ xp̄i esse a filio dei assumptũ in vnitate p̄sone: ita ẽt oĩa q̃ mãlr speranẽ ordinanẽ in vnũ finale speratuꝫ: qð est fruitio dei. Jn ordine .n. ad hãc fruitionẽ speramus adiuuari a deo non solũ spiritualib⁹: sed ẽt corp̄alibus beneficiis.

Ad primum ergo dõm ꝙ spes ſm ꝙ inheret diuino auxilio non põt se ad malum Ad p̄m
hr̃e: nullus.n. põt nimis de deo sperare. Sed ꝙ aligs male speret B ꝯtingit: q2 nõ inheret deo: sed sue vtuti vel false opinioni: puta cũ p̄sumit se saluandũ ẽt in peccatis p̄se-
uerãs. ❡ Ad 2m dõm ꝙ cũ dr̃ spes esse expectatio future 2m
btitudinis ex grã ⁊ meritis ꝓueniens duplr põt itelligi: vno mõ vt expectatio intelligaẽ ex meritis ꝓuenire ex pte expectãtis: vt. s. expectatio talis causeẽ in hoĩe ex p̄cedentibus meritis: ⁊ in B sensu procedit obiectio: q falsus est. Alio mõ põt itelligi expectatio esse ex meritis ex pte rei expectate: ⁊ hic est sensus verus. Expectamus.n. ꝙ p
graꝫ dei ⁊ bona merita btitudinẽ ꝯsequamur. ❡ Ad 3m 3m
dõm ꝙ ſm hunc sensum merita nõ p̄cedũt ex necessitate spẽ nec actu nec habitu: sed p̄cedũt rẽ speratã. s. btitudinẽ: vñ põt esse ꝙ sperãs non hẽat merita nec actu nec habitu: sed solũ in ꝓposito. ❡ Ad 4m dõm ꝙ spes ſm ꝙ re- 4m
ferẽ ad mãle obm̃ est dispõ imperfecti: q2 qð speraẽ nõdũ hr̃. Sed ſm ꝙ respicit obiectũ formale. s. auxiliuꝫ diuinum sic est dispõ pfecti. Jn hoc.n. cõsistit pfectio hoĩs vt deo inhereat. Et siẽe ẽt est de fide que hꝫ imperfectionem: eo ꝙ nõdũ videt ea que credit: hꝫ aũt pfectiõem ex eo ꝙ inheret testimonio p̄ime veritatis: ⁊ ex B est vtus.
❡ Ad 5m dõm ꝙ spes est passio ſm ꝙ est motus appetit⁹ 5m
sensitiui: cuius obm̃ deus esse non põt: ⁊ iõ talis spes vt⁹
non dr̃: sed illa q̃ est motus mentis q̃ est capax dei. ❡ Ad 6m
6m dõm ꝙ nulla virtus põt denoiari ꝓp̄e ab aliq̃ passiõe nisi theologica. Nã virtutes intellectuales ptinẽt ad vi cognitiuã: passiões aũt aie sunt i vi appetitiua: vtutes ãt morales ꝯstituunt mediũ in passionib⁹: vñ virtus moralis non noiaẽ ab aliq̃ passiõe absolute: sed a moderatiõe passionũ: sicut temperãtia fortitudo: ⁊ silia. Sed motus humanus mẽtis q̃lrcũq3 deum attingeret ad virtutem ptinet. Et ideo noĩa simpliciũ motuũ siue passionũ adaptãtur virtutibus theologicis. Et q2 virtutũ theologicarum obm̃ est deus: qð est sũmũ bonũ: Manifestuꝫ est ꝙ passiones quaꝝ obiectũ est malum non p̃nt noiare virtutes theologicas. Silr ẽt cuꝫ virtus theologica pertineat ad statũ vie añ iudicium tñ: passiones q̃ꝝ obm̃ est bonũ p̃ñs: vt delectatio ⁊ gaudiũ non sunt noĩa aliq̃ꝝ virtutũ: sed magis pertinent ad beatitudinẽ: vñ delectatio ponitur vna de dotib⁹ btitudinis. Desideriũ aũt iportat qdẽ motũ in futuꝝ: sed sine aliq̃ p̃ti inhesiõe vel sp̄ãli contactu ipsi⁹ dei: vñ nec desideriũ noiat. vtutẽ aliquam: vñ relinqẽ ꝙ solũ spes ⁊ amor noiant theologicas virtutes.
❡ Ad 7m dõm ꝙ ideo virtutes morales ꝯsistunt in me- 7m
dio: q2 ad virtutẽ moraleꝫ ptinet attingere regulã rõnis circa propriũ: ⁊ p se obm̃. s. circa passiones ⁊ opatiões humanas: oẽ aũt regulatum inquantũ hꝫ hꝫ rõnem medij:

qđ aűt a regula discedit aut sup̄fluū aut diminutum est:
Dr̄ ēt ꝙ virtus intellectualis cōsistit in hoc ꝙ attingat
verū qđ est bonum intellectus: veritas aűt intellect⁹ hu-
mani regulat̄ ⁊ mensurat̄ ab essentia rei. Ex eo.n.ꝙ res
est vel non est: opinio vera est: vel falsa. Et ideo ēt v̄tus
intellectualis circa ꝓprium obm̄ in medio ꝯsistit: vt.s.h
apprehendat hō de re qđ est non plus nec minus. Sꝫ v̄t⁹
theologica hꝫ ꝓ obiecto ipsaꝫ primā regulā non regula-
tā. Et ideo sufficit q̄lrcūqꝫ attingere regulā ad rōnē v̄tu-
tis: ꝑꝑ qđ ſm opationē ad propriū ⁊ formale obm̄ virtus
theologica in medio nō cōsistit: sed ex pte mālis obiecti
pōt ꝯsistere in medio. Et h accidit ei. Sicut fides catho-
lica in diuinis ꝓcedit inter heresim Sabellij ꝯfundētis
ꝑsonas: ⁊ heresim Arrij subam sepantis. Et eodeꝫ mō ex
pte eius qđ est māle obm̄ spei ꝯsistit in medio: inquantū
.s.aliqs sperat se adipisci btitudinē sic vel aliter. Sed ex
pte formalis obiecti: qđ est auxiliū diuinū: non ꝯsistit in
8m medio: nullus.n. pōt nimis diuino auxilio inniti. ¶ Ad
8⁹ dōm ꝙ bonū ꝓportionatū mouet appetitum. Non.n.
nālr appetunt̄ ea que non sunt ꝓportionata: ꝙ aűt btitu
do eterna sit bonū ꝓportionatum nobis h est ex gr̄a dei.
Et ideo spes q̄ tendit in h bonum sicut ꝓportionatū hoi
9m ad hn̄dam est donū diuinitus infusum. ¶ Ad 9m dōꝫ ꝙ
diligere deū sup oia pōt itelligi dupl̄r: vno mō ſꝫ ꝙ bo-
nū diuinū est pn̄m ⁊ finis totius esse nālis: ⁊ sic amant deū sup
oia non solū rōnalia: sꝫ ⁊ bruta aīalia ⁊ inanimata inquā-
tum amare pn̄t: q̄r vnicuiqꝫ pti amabilius est bonū toti⁹
q̄ ꝓpriū bonū: vnde naturaliter manus se exponit ictui
pro salute totius corpis. Sed iste nālis amor dei puertit̄
ab hoib⁹ ꝑ pctm̄: vn̄ in statu nāe integre poterat hō deū
diligere sup oia ſm modū predictū. Alio mō pōt aliquis
diligere deū sup oia ſꝫ ꝙ deus est obiectū beatitudinis:
⁊ ſm ꝙ fit q̄dā societas rōnalis mentis ad deū q̄dā spūa
li vnitate: ⁊ talis dilectio est actus charitatis in quē nul-
10m la creatura pōt sine gr̄a. ¶ Ad 10m dōꝫ ꝙ virtus inclinat
in ꝓpriū actū ꝑ moderationē: sicut Tullius dicit. Et iō
certitudo spei ⁊ aliaꝝ virtutū nō est referenda ad cogni-
tionē obiecti: vel pn̄cipioꝝ ꝓprioꝝ: sed ad ifallibilē in-
11m clinationē in actu. ¶ Ad 11m dōm ꝙ charitas facit vnio-
nē in affectu: vt.s.amās reputet amicū q̄si se alteꝝ ⁊ deū
plus q̄ se: pōt tn̄ esse cū distātia reali rei amate: ⁊ ita cha-
12m ritas pōt esse cū spe. ¶ Ad 12m dōm ꝙ spes hꝫ ꝑfectionē
quādā cū imꝑfectiōe: ⁊ ex illa pte qua hꝫ perfectionē hꝫ
ꝑfectaꝫ rōnem virtutis. Et ex hac pte plenissime fuit in
xp̄o. Ipse.n.plenissime inhesit diuino auxilio. Et ex pte
13m ei⁹ qđ est imꝑfectionis: defuit ei spes sicut ⁊ fides. ¶ Ad
13m dōꝫ ꝙ spes nō affligit aiaꝫ: sꝫ magis est cā delectatio-
nis: inquantū facit rē speratā quodāmō esse, pn̄tem ſꝫ fi
duciā adipiscendi: vn̄ ⁊ aplūs dicit Ro.12°. Spe gaudētes
14m sed dilatio rei sperate est q̄ qn̄qꝫ affligit. ¶ Ad 14m dō ꝙ
duplex est delectatio: vna q̄dē de obō actus. Alia vero d
ipso actu: prima aűt delectatio non est ꝓpa virtuti: q̄r est
aliq̄ virtus ad quā ptinet dolere de suo obiecto.s.penitē-
tia. Sed scđa delectatio que est de actu est propria virtu
tis: q̄r vnicuiqꝫ hn̄ti virtutē est delectabilis opatio: q̄ est
ſꝫ propriū habitū: vn̄ ēt penitens de dolore gaudet. Sic
igitur spes inquantū cāt delectationeꝫ de re sperata non
cāt delectationē ꝑ se: sed ꝑ aliud.i.inquantū facit eā exi-
stimare vt pn̄tem. Sed ſm ꝙ cāt delectationē de ꝓprio
15m actu: sic per se delectationeꝫ cāt. ¶ Ad 15m dōm ꝙ facere
actū difficilē pōt itelligi dupl̄r: vno mō ꝙ faciat difficul-
tatē i actu. Et i h sensu ꝓcedebat obō. Sic āt spes nō fa-
cit actū difficilē: q̄r non adhibet difficultatē actui: sꝫ ma-
gis diminuit. Alio mō pōt intelligi facere actū difficileꝫ:
16m q̄r ꝑꝑ spem hoies aggrediunt̄ difficilia. ¶ Ad 16m dōꝫ ꝙ
distantia a termino ad quem vel a termino a quo inueni
tur in quolibet motu: non tn̄ ea motus specificatur: sꝫ po
tius ex termino. Et iō non seq̄t̄ ꝙ si mot⁹ est distantis ꝙ
maior motus magis sit distans: hec.n.scīa arguendi tꝫ so
lum i his que sunt ꝑ se: videmus aűt ꝙ motus nālis q̄ͦto
magis appropinquat ad terminū: tanto magis intendit̄:
17m ⁊ silr etiam est de spe. ¶ Ad 17m dōm ꝙ memoria nō im
portat aliquā inhesionem: vn̄ possit hr̄e rōnem virtutis:
sicut hꝫ spes: ⁊ ideo non est simile.

¶ Utrum spes sit in voluntate sicut in subiecto.

1m SEcundo querit̄. Utrū spes sit in vo-
luntate sicut in subiecto. Et
vr̄ ꝙ nō. Obiectū.n.spei est bonū arduū. Sꝫ
arduū est obm̄ irascibilis: ḡ spes est in irasci-
2m bili ⁊ nō in voluntate. ¶ P̄. charitas est ꝑfe-
ctissima virtutū: ḡ sufficit ad ꝑficiendam vnā potentiā.
Sed charitas est in voluntate: non ḡ in voluntate ē spes.
3m ¶ P̄. ideo non possumus plura intelligere sil̄: q̄r intelle
ctus non pōt sil̄ informari diuersis spēbus itelligibilib⁹:
sicut nec corpus diuersis figuris: vt Algazel dicit: ḡ pari
rōne vna potentia nō pōt sil̄ informari i actu: scđꝫ diuer-
sos habit⁹: vt.s.ſm vtrunqꝫ actu operetur. Sed sil̄ potest
esse actus spei cum actu charitatis: ḡ charitas ⁊ spes non
pn̄t esse sil̄ in vna potentia. Sed charitas est in volunta-
4m te. Spes ḡ non est in voluntate. ¶ P̄. spes est certa expe
ctatio. Sꝫ certitudo pertinet ad vim cognitiuaꝫ: ḡ spes ē
in vi cognitiua: ⁊ non in voluntate.

Contra Sed contra. spes est ex meritis prouenie̅s. Sꝫ
merita pertinent ad voluntatem: ḡ
spes est in voluntate.

Rn̄so Rn̄deo dōm ꝙ sicut dictuꝫ est spes est virtus theo
Ideꝫ p̄ logica: vnde eius obiectum est deus: nulla
ꝑ.qō.12. aűt vis sensitiua potest se extendere ad hoc obiectuꝫ: qđ
ar.3. est deus: q̄r sensus tpalia non transcēdit. Et ideo spes nō
pōt esse in aliqua vi sensitiua: manifestum aűt est ꝙ spes
ad vim appetitiuaꝫ ptinet: eo ꝙ obm̄ eius est bonū vt.s.
dictū est: vnde oꝫ ꝙ sit in vi appetitiua rōnis que est vo-
luntas ſm phm̄ in 3°. de aīa: vn̄ spes est in volūtate: sicut i
subō: hō aűt appetitus rōnalis non diuidit̄ ꝑ irascibileꝫ
Ideꝫ p̄ ⁊ ꝯcupiscibilē: vt q̄dā posuerūt: q̄r obm̄ volūtatis est bo-
2ᵉ.q.40 num ſm cōem boni rōnem: quā pōt intellectus apprehē-
ar.2. Et dere: nō aűt sensus. Et ideo appetitus sensitiu⁹ cui⁹ obm̄
2° 2ᵉ.q. est bonū ſm rōnē pticularē: diuidit̄ in irascibilē ⁊ ꝯcupi
18.ar.1.⁊ scibilē ſm diuersas rōnes boni sensibilis: qđ vel est dele
3.script. ctabile ſm sensum ad qđ ordinat̄ ꝯcupiscibilis: vel est al
dist.26. titudinē ꝓpriā hn̄s supra impedimēta delectationis: ⁊ h
q.1.ar.5. est obm̄ irascibilis: vn̄ i appetitu supiori irascibilis ⁊ cō-
cupiscibilis non ponūtur. Sic ergo subiectū spei non est
irascibilis: sed voluntas.

Ad 1m Ad primū ḡ dōm ꝙ spes de q̄ loq̄mur est ardui i-
telligibil̄: qđ nō est obm̄ alicuius spāl̄
2m po⁹. sꝫ volūtas in ipꝫ tēdit ſm rōnē vl̄em boni. ¶ Ad 2m
dōm ꝙ charitas ꝑficit voluntatē ꝑfecte quātū ad vnuꝫ
motū ei⁹ ꝙ est amare: sed indiget alia ꝑfectiōe quātū ad
3m aliū motū ei⁹ qđ est sperare. ¶ Ad 3m dōm ꝙ q̄n sunt mł̄
ta ordinata ad vnū pn̄t sil̄ itelligi. Silr ēt motus spei sil̄
pōt esse cū motu charitatis: q̄r ad se inuiceꝫ ordinantur.
4m ¶ Ad 4m dōm ꝙ certitudo spei deriuat̄ a certitudine fi
dei. Inquantū.n.motus appetitiue virtutis dirigitur a
v̄tute cognoscitiua pticipat aliqđ de eius certitudine.

¶ Utrū spes sit prior charitate.

TErtio querit̄ de ordie spei ad charita-
tē. vtruꝫ spes sit prior charitate.
1m Et vr̄ ꝙ nō. Amb.n.sup illud Luc.17. Si ha
buerītis fidem sicut granum sinapis ⁊c̄. dic.

Et fide ē charitas:ex charitate spes. Sz fides ē p̄or cha-
2m ritate:ḡ charitas est prior spe. ¶ P̄. Aug. dicit in enchir.
q̄ fides sine charitate non p̄dest:spes aūt sine charitate
esse non pōt. Sed si spes esset prior charitate posset eē si-
ne ea:sicut ⁊ fides:licet non prodessz:ḡ spes non est prior
3m charitate. ¶ P̄. Aug. dicit. 12. de ciui. dei. q̄ boni motus
atq̄ affectus ex amore:⁊ ex sancta charitate veniūt. Sz
sperare s̄m q̄ est actus spei est q̄dā motus ⁊ affectus lau
dabilis: ḡ deriuatur a sancta charitate. Sic ḡ charitas ē
4m prior spe. ¶ P̄. spes est cū desiderio: vt. s̄. dictum est. Sz
desideriū non est nisi boni amati:ḡ spes p̄supponit amo-
5m rē:ergo est posterior charitate. ¶ P̄. inter affectiōes aīe
prima est amor. Ex eo. n. oēs actiōes ⁊ affectiones aīe de-
riuant̄: vt pz p Diony. 4. c. de diui. no. Sz spes importat
quādā aīe affectionez:ḡ charitas q̄ est amor est prior spe.
6m ¶ P̄. spes vel desideriū nō est nisi propꝫ boni. Sed bo
nū aliq̄d sit proprium appetenti p amorē: sic. n. redditur
7m q̄ueniēs:ergo spes ⁊ desideriū presupponit amorē. ¶ P̄.
Aug. dicit. 14. de ciui. dei: q̄ recta voluntas est charitas.
Sed recta volūtas precedit spez:ḡ charitas p̄cedit spez.
8m ¶ P̄. eoꝝ que sunt sil̄: vnum non est prius altero. Sz fi-
des spes ⁊ charitas sunt sil̄. Qꝛ sicut Greg. dicit sup Eze-
chiel̄. equaliter ab hoīe hñr. ergo spes non est prior chari
9m tate. ¶ P̄. idem non est prius seipso. Sed idē vr̄ eē spes
charitati: cum vtriusq̄ sit vnū obm̄. s. sūmū bonū: ḡ spes
10m non est prior charitate. ¶ P̄. magister dicit. 26. dis. tertij
sniaꝝ q̄ spes ex meritis prouenit: que p̄cedunt non solū
rem speratam: sed spem quā preit charitas; ergo spes nō
11m est prior charitate. ¶ P̄. spei opponit̄ desperatio: charita
ti aūt opponitur q̄dlz peccatū mortale. Sed prius est q̄
hō incidat in pctm̄ mortale: q̄ꝫ q̄ incidat in desp̄ationez:
12m ḡ charitas non est prior spe. ¶ P̄. ordo habituū ⁊ actuūz
est s̄m ordinem obiectoꝝ. Sed bonū q̄d est obiectū cha-
ritatis est prius q̄ꝫ arduū q̄d est obm̄ spei: qꝛ arduūz se hz
13m ex additione ad bonum: ḡ charitas est prior spe. ¶ P̄. qc
q̄d nobilitatis q̄uenit alicui incōpleto in aliquo gn̄e: con
uenit ēt cōpleto in genere illo. Sed manifestūz est q̄ ali-
quis amor incōpletus precedit spē: ḡ multo magis amor
cōpletus qui est charitas spem precedit.

2p Sed contra est q̄d dr̄ Math. i. Abrahaz genuit
Isaac: Isaac aūt genuit Jacob. gl. i.
fides genuit spem: spes charitatē. Sed generans ē prius
2° genito: ḡ spes est prior charitate. ¶ P̄. sup illud ps̄. Spe
ra in deo ⁊ fac bonitatē: dicit glo. Spes est itroitus ad fi-
dem: ⁊ initiū humane salutis. Et sic vr̄ q̄ spes sit prior fi-
3° de. Sed prior est fides charitate: ḡ ⁊ spes. ¶ P̄. aplꝰ dic̄.
p̄° ad Thi. i. Finis precepti charitas est de corde puro ⁊
q̄scia bona. glo. i. spe. Et sic vr̄ q̄ charitas p̄cedat ex spe.
4° Spes ergo est prior charitate. ¶ P̄. Aug. dicit. 10. de tri.
q̄ nullus amat nisi id ad q̄d se sperat posse p̄uenire: ⁊ id
q̄d q̄s non sperat: aut non amat: aut tepide amat: ḡ amor
5° p̄supponit spem. ¶ P̄. prius est a quo non q̄uertit̄ q̄sītia
subsistendi: sed spes est huiusmodi. In statu enim vie q̄-
cunq̄ habet charitatem habet spem: sed non q̄uertitur.
ergo spes est prior charitate.

Rn̄o Respōdeo dōm q̄ prius dr̄ aliq̄d s̄m rōnem ali-
cuius principij: vel qꝛ principio pro-
pinquus est. Sunt autem duo principia intrinseca rei mā
Idez p̄° ⁊ forma. Et s̄m hoꝝ dr̄iaz aliq̄d dr̄ duplr̄ prius: vno q̄dē
2e. q. 62. mō est aliq̄d prius altero p̄fectione. sicut actus potentia:
ar. 4. ⁊ p̄fectū imp̄fecto: q̄ q̄dē prioritas r̄ndet p̄ncipio forma-
li. Alio vō mō est aliq̄d prius in via generationis ⁊ tem-
poris: ⁊ sic potentia est prior actu in eodē: ⁊ imp̄fectū p̄fe
cto. Simplr̄ autem ⁊ vlr̄ etiam tp̄e perfectum est prius:
qꝛ imp̄fectum nō mouetur nisi ab aliquo preexistēti p̄fe
cto. hoc aūt respondet materiali principio. Scdm̄ igitur
primum prioritatis modum charitas est prior naturali-
ter spe. S̄m aūt modū 2m spes in vno homine precedit ca-
ritatem. ¶ Ad cuius euidentiam sciendūz est q̄ omnes
affectiōes anime que sunt quidā appetitiui motus: p̄por
tionantur motibus naturalibus: eo q̄ motus naturalis
ex inclinatione naturali procedit que dr̄ appetitus natu
ralis. Et similiter motus affectionum animalium proce
dunt ex inclinatione animalis que est appetitus anima-
lis. In motibus aūt naturalibus inuenimus: primo qui-
dem principium ipsius motus quod est informatio mo-
bilis p suam formā non aīalem: sicut cum generat̄ graue
aut leue. 2°. est motus naturalis proueniēs ex tali forma:
sicut cū corpus ascendit ⁊ descendit. 3° vero est quies in
proprio loco. Et similiter in appetitu aīali. p̄rio q̄dez est
informatio q̄dam ipsius appetitus p bonū. ⁊ hoc ē amor
q̄ vnit amatum amanti. Ex hoc autem 2°. sequitur si bo-
num amatum sit distans q̄ appetitus tendat in illō mo-
tu desiderij vel spei: tertio autem sequitur gaudium vel
delectatio: qn̄ aliquis pertingit ad rem amatam. Sic igi
tur motus ⁊ q̄es naturalis prouenit ex forma: ita oīs affe
ctio aīe prouenit ex amore: op̄z igitur q̄ s̄m dr̄iam amo-
ris attendatur differentia in ceteris affectionibus ani-
me. Est autem duplex amor: vnus quidem imperfectus.
Alius autem perfectus. Imperfectus quidem amor ali-
cuius rei est: quando aliquis rem aliquam amat nō vt ei
bonum in seipsa velit: sed vt bonum illius sibi velit. Et
hic nominatur a quibusdam cōcupiscentia: sicut cū ama
mus vinum volentes eius dulcedine vti: vel cū amamꝰ
aliquem hominem propter nostram vtilitatem vel dele
ctationem. Alius autem est amor perfectus quo bonum
alicuius in seipso diligitur: sicut cum amando aliquē vo
lo q̄ ipse bonū habeat etiam si nihil inde mihi accidat.
Et hic dicitur esse amor amicitie quo aliquis s̄m seipm̄
diligitur: vnde ista est perfecta amicitia: vt dicitur in. 8.
ethicorum. Charitas autem est non quicunq̄ amor dei:
sed amor perfectus quo deus in seipso diligitur. Ad hoc
autem q̄ aliquis bonum diuinum s̄m se diligat: induci-
tur ex bonis a deo prouenientibus que sibi quis vult: et
ex malis que deo inherendo vitat: quantum ad vitatio-
nem malorum pertinet ad hunc amorem timor: quātūz
vero ad consecutionem bonorum pertinet ad sui amorē
spes: que est motus tendens in aliquid adipiscendum: si
cut dictum est: vnde vtrumq̄ horum secundum propriā
rationez deriuatur ex imperfecto dei amore. Et propter
hoc in via generationis ⁊ temporis sicut timor precedit
charitatem ⁊ introducit ad ipsam: vt Augustinus dic̄ su
per canonicam Joannis: ita etiam ⁊ spes introducit ad
charitatez: dum aliquis per hoc q̄ sperat se aliquod bo
nū a deo cōsequi ad hoc deducit vt deū pp̄ se amet.

Ad primū ergo dōz q̄ sicut Ambro. ibidez sub- Ad p̄m
dit: rursus in se quodā sancto circui-
tu refundūtur: q2. s. cū aliq̄s ex spe iaz ad charitatē intro
ductus fuerit: tūc etiā perfectius sperat ⁊ castius timet:
sicut etiam ⁊ firmius credit. Et ideo q̄d dicit q̄ ex chari
tate est spes: nō loq̄tur quantum ad primā charitatis ge-
nerationem: sed quantum ad secūdaz charitatis refusio
nē: s̄m q̄ iam nobis indita facit nos ⁊ p̄fectius sperare ⁊
credere. ¶ Ad 2m dōm q̄ spes q̄ est ex meritis precedē- 2m
tibus non pōt esse sine charitate: que est merendi princi
piuz. Sed spes informis que est sine meritis in actu: sed
ex meritis in p̄posito: est q̄dē sine charitate in actu: sz nō
sine charitate in p̄posito. ¶ Ad 3m dōz q̄ Augu. ibi loq̄t̄ 3m
de bonis motibꝰ ⁊ affectibꝰ meritorijs: hꝰ. n. ex charitate
cāūt̄. ¶ Ad 4m dōz q̄ rō illa p̄bat q̄ spes p̄supponat ali 4m

quem amorem.non tñ opꝫ ꝙ presupponat amorem cha
ritatis:sed amorem sui ipsius:quo quis optat bonum di
5ᵘ 6ᵐ 7ᵐ uinum.¶Et per hoc pꝫ solo ad 5ᵐ ⁊ ad 6ᵐ.¶Ad 7ᵐ di
cendũ ꝙ recta voluntas dicit̃ charitas causalr̃:q̃z.s.per
fecta rectitudo voluntatis nõ potest esse nisi ex charita
te.Sed talis perfectio voluntatis nõ precedit spem infor
8ᵐ mẽ.¶Ad 8ᵐ dõm:ꝙ auctoritas Grego.itelligit̃ de fide
spe ⁊ charitate ſm ꝙ sunt virtutes:qd̃ nõ cõuenit fidei
⁊ spei nisi ſm ꝙ formant̃ charitate.Sed ſm ꝙ sunt infor
9ᵘ mes:quãdoq̃ precedunt charitatẽ tẽpore.¶Ad 9ᵐ dicẽ
dũ ꝙ bonũ diuinũ vt ſm se dilectũ est obiectũ charita
tis:ſꝫ sicut adipiscẽdũ est obiectũ spei.Et ꝑpter hoc cha
10ᵘ ritas a spe differt.¶Ad 10ᵘ dõm:ꝙ si spes sit informis
merita non precedunt spem sed rem speratam. Si autẽ
spes sit formata sic merita precedunt etiã spem.Et hoc
11ᵐ modo naturalr̃ precedit ipsam charitas.¶Ad 11ᵘ dõm
ꝙ ea que sunt posteriora in ꝯpositione:sunt ꝑora in reso
lutione.Et ideo q̃z in via gñationis spes precedit chari
tatem:in via resolutiõis ecõuerso:culpa per quã amitti
tur charitas ꝑcedit desperationẽ per quã amittit̃ spes.
12ᵐ ¶Ad 12ᵘ dõm ꝙ ratio illa ꝯcludit ꝙ amor vniuersalr̃
sit ꝑus q̃ spes:q̃z bonũ cõiter sumptum est obiectũ amo
13ᵐ ris.nõ aũt opꝫ ꝙ charitas sit prior spe.¶Ad 13ᵐ dõm:ꝙ
precedere in via gñationis nõ pertinet ad perfectionẽ:
q̃z ſm hanc viam iperfecta sunt perfectis priora.

¶Utrũ spes sit solum in viatoribus.

Uarto querit̃ vtrũ spes sit soluꝫ i via
1ᵐ torib⁹. Et videt̃ ꝙ nõ. Sicut
eni spes est rei nõ habite:qd̃ videt̃ repugna
re statui beatoꝝ:ita etiã desiderium est rei
nõ habite.Sed desideriũ est in beatis ſꝫ il
lud 1ᵃ Petri 1. In quẽ desiderant angeli ꝑspicere.g̃ etiã
2ᵐ spes põt esse in beatis.¶P.spes cui⁹ obm est bonuꝫ est
aliquid perfectius timore:cui⁹ obiectũ est malũ.Sꝫ ali
quis timor est in beatis:ſm illd̃ psal.Timor domini san
3ᵐ ct⁹ ꝑmanet in seculũ.g̃ aliq̃ spes est etiã in beatis.¶P.
sicut adeptio beatitudinis est qd̃daꝫ bonũ arduũ:ita ẽt
⁊ eius ꝯtinuatio.Sed anteq̃ beatitudinẽ aliq adipiscã
tur sperãt btitudis adeptionẽ.g̃ etiã postq̃ sunt btitudi
4ᵐ nẽ adepti possunt sperare btitudinis ꝯtinuationẽ.¶P.
spes ⁊ desperatio sunt in eodeꝫ.Sꝫ desperatio põt eẽ de
alio.vñ mãdat̃ nobis de nemine eẽ desperãduꝫ in via.g̃
etiã spes põt eẽ de aliquo alio. Et ita sci qui sunt in pr̃ia
pñt sperare de alijs qui sũt in via ꝙ ad beatitudinẽ ꝑue
niãt.¶Sꝫ dice.ꝙ spare beatitudinẽ alteri⁹ non ꝑtinet
5ᵐ ad virtutẽ spei.¶Sꝫ ꝯ.sicut spes est virtus theologica
ita ⁊ charitas. Sed eadẽ virtute charitatis hõ diligit se
⁊ ꝑximũ.g̃ eadẽ virtute spei sperat hõ vitã eternã sibi ⁊
alijs.Et sic cũ boni sperent vitã eternã alijs:vr̃ ꝙ in eis
6ᵐ sit v̄tus spei.¶P.orõ ex v̄tute spei ꝑcedit:ſm illd̃ psal.
Reuela dño viã tuã ⁊ spera in eo ⁊ ipse faciet.Sꝫ scis q̃
sunt in pr̃ia ꝯuenit orare:⁊ de h̃ rogamus eos dicentes.
7ᵐ Orate pro nobis omnes sancti dei.ergo in eis potest esse
etiam spes.¶P.idem est principium mouendi ad ter
minum ⁊ quiescendi in termio. Sed spes est ꝑncipium
motus in beatitudinem:ſm illud Hebr.6. Q̃ spem ha
bemus incedẽtẽ.i.incedere faciẽtẽ vsq̃ ad iteriora vela
8ᵐ minis.g̃ ẽt spes est ꝑnᵐ q̃escẽdi in beatitudine:⁊ ita opꝫ
ꝙ beatis insit spes.¶P.Isido.dic̃.ꝙ spe ⁊ fide nitet iu
sticia.Et Aug.dicit in enchir.ꝙ qui recte viuit recte cre
dit ⁊ recte sperat. Sed iusticia est in patria ⁊ vite recti
9ᵐ tudo:ſm illud Isai.60. Populus tuus oẽs iusti.g̃ etiã in
patria est fides ⁊ spes.¶P.certitudo perpetue permã
sionis in beatitudine reqrit̃ ad beatitudinẽ.Et q̃z h̃ de
fuit angelis ante ꝯfirmationẽ vel lapsuꝫ:nõ fuerũt per

fecte beati:vt Aug.dicit.Sꝫ certitudo expectatiõis bea
titudis ꝑtinet ad virtutẽ spei.g̃ in beatis est spes.¶P. 10ᵐ
que corrupta sunt bona ipsa sunt mala ſm phm.Si igit̃
spes que est in viatorib⁹ corrumpat̃ per beatitudinẽ que
est summũ bonũ hoĩs:videt̃ ꝙ spes sit malũ:qd̃ est incõue
niens cũ spes sit virtus:vt dcm̃ est. ¶P.actus virtutis 11ᵐ
videt̃ eẽ nõ solũ facere vel velle facere qd̃ ad virtutem
pertinet quãdo facultas adest:ſꝫ etiam velle facere si fa
cultas adesset.Act⁹.n.iusticie est velle reddere pecuniã
debitam etiã si eam quis nõ possit hẽre. Sed sancti qui
sunt in patria sic sunt dispositi:ꝙ vellẽt beatitudinẽ ex
pectare etiã si eã nõ hẽrent.g̃ in eis est act⁹ spei. Sꝫ act⁹
ꝑcedit ab habitu.g̃ in eis est virtus spei.¶P.Ansel.di 12ᵐ
cit in li°de similitudinib⁹:ꝙ in scis post resurrectionem
erit tanta fortitudo ꝙ poterunt terrã mouere:nõ ꝙ eaꝫ
sint moturi:vel aliqd h̃:oibus optime collocatis:ſꝫ ꝑ
pter eoꝝ ꝑfectionẽ.g̃ a simili habitus spei que est quedã
ꝑfectio aie poterit esse in beatis:q̃uis act⁹ spei ibi locuꝫ
nõ habeat.¶P.diuina bonitas nõ est maior q̃ diuina 13ᵘ
maiestas.Sed charitas cui⁹ obꝫ est diuina bonitas ma
net in patria.g̃ ⁊ spes cuius obiectũ est diuina maiestas.
¶P.destructo fundamẽto ⁊ pariete destruitur tectuꝫ. 14ᵐ
Sed in edificio spũali fides se hꝫ vt fundamẽtuꝫ.spes
aũt que erigit se habet per modum parietis.Si g̃ a bea
tis abstrahatur fides ⁊ spes:nõ poterit remanere chari
tas que operit per modũ tecti:qd̃ est incõueniẽs:q̃z cha
ritas nũq̃ excidit:vt aplũs dicit 2° ad Coꝝ.13. ¶P.qui 15ᵐ
cũq̃ expectat aliquid per qd̃ cum habitũ fuerit eius ap
petitus quietat̃ videtur sperare illud. Sed anime bea
torum expectant gloriam corporis:qua habita eoꝝ ap
petitus quietatur:vt Augu.dicit.12.super Gen.ad litte
rã.ergo in eis est virtus spei.¶Preterea.Christus a pri 16ᵐ
mo instanti sue conceptionis fuit perfectus compreben
sor.Sed christus habuit spem.Ex eius enim persona di
citur in psal.In te domine speraui:vt glos.exponit.ergo
in beatis potest esse spes.

Sed contra est quod dicitur Rom.8. qd̃ videt 3ᵐ
quis quid sperat.Sed sancti fruun
tur plena dei visione.ergo in eis non est spes.¶Prete 2°
rea. Apls ꝑma ad Corin.13.Probat charitateꝫ esse ma
iorem fide ⁊ spe:quia charitas non excidit:fides autem
⁊ spes euacuantur cuꝫ venerit qd̃ perfectum est.Sed il
lud perfectum est status beatitudinis.ergo fides ⁊ spes
non remanent in statu beatitudinis. ¶Preterea.Aug. 3°
dicit in libro de bono cõiugali.habitus est quo aliquid
agitur cuꝫ opus est:⁊ si non agitur potest agi.Ex quo ac
cipitur ꝙ vbi non potest esse actus:ibi non est habitus.
Sed in patria nõ põt esse actus spei qui respicit beatitu
dinẽ nõ habitã.g̃ ibi nõ põt esse habitus spei.

Respõdeo dicẽdum:ꝙ remoto eo a quo res aliq̃ Rñ.
habet speciẽ:consequens est vt species Idez 1°
rei soluatur:sic remota forma substantiali a corporibus 2°.q.67.
naturalibus non remanent specie eadem. Sicut autem ar.4.Et
forma in rebus naturalibus dat specieꝫ:ita ⁊ in morali 2° 2°.q.
bus obiectum dat speciem actui:⁊ per consequens habi 18.ar.2.
tui.Et ideo sublato ꝑncipali obiecto alicui⁹ habitus nõ Et 3°scr.
potest remanere habitus. Spei autem obiectuꝫ si spes di.26.q.
absolute consideratur est bonum arduum futurum pos 2.ar.4.
sibile:vt supra dictum est.vnde si cesset aliquid esse bo ad 4ᵐ.
num vel esse futurum:vel esse arduum:vel esse possibi Et dist.
le cessabit spes ſm communem rationem spei. Spei au 31.q.2.
tem ſm ꝙ est virtus theologica obiectũ formale est au ar.1.q.2.
xilium diuinum cui inheretur.⁊ quãuis sub hoc forma
li obiecto multa materialia sperata comprehendantur:
vnũ tñ est ꝑncipale:⁊ alia sunt scḋaria vel adiũcta. Qd̃

quidē potest accipi dupl'r. Uno mō ex parte rei sperate. Alio mō ex pte hoīs sperātis. Ex pte qdē rei sperate pn̄cipale obiectum spei sm̄ q̄ est virtus theologica: est plena dei fruitio: que beatū facit. Alia vero sub spe cadunt in ordine ad huc finē: siue sint spūalia: siue tēporalia bona. Ex pte vō sperātis pn̄cipale obm̄ est q̄ aliqs btitudinē speret sibi. Scdariū vō ē q̄ speret eā alijs in q̄ztū sunt q̄dāmō vnū cū ipso: ⁊ bonuz eoꝝ desiderat ⁊ sperat sic̄ ⁊ suū. Manēte igit̄ h̄ obō pn̄cipali. s. q̄ bonū arduuz qđ ē btitudo sit futuruz ⁊ poss̄e hēri respcū ei9 q sperat manet vtus spei: ⁊ p hāc vtutē spei sperat aliqs nō solū futuram beatitudinē: sz ēt alia ad h̄ ordiata: ⁊ per eandē spei vtutem sperat aliquis beatitudinē alijs: ⁊ quecunq̄ in beatitudinē ordiant̄. Sz si subtrahat̄ pn̄cipale obm̄ spei sz q̄ est vt9 theologica: ita. s. q̄ btitudo eterna iā nō sit futura: sz hita: cessat spēs h9 vtutis. vn̄ nō ē i beatis spes q̄ est vtus theologica. Pn̄t aūt sci aliq̄ sperare inherēdo diuino auxilio vel ad se vel ad alios ptinētia sz cōez rōnē spei: nō aūt sz ppriā rōnē spei q̄ ē theolocica vt9. Et h9 exēplū ecōtrario in malis accipi pōt. Charitatis. n. pn̄l̄e obm̄ est de9. vn̄ q̄ādiu aliqs diligit deū per eādē vtutē charitatis diligit ēt p̄ximū in deo. Sz si desinat diligere deuz poterit qdē diligere p̄ximū sm̄ nām: nō tn̄ per vtutē charitatis cuius spēs soluitur remoto pn̄cipali obiecto.

Ad pm **Ad primum** q̄ dōz: q̄ desideriū ibi ponit̄ nō qdē pp̄e sz q̄ est rei future: sz sz q̄ excludit fastidiuz: p modū q̄ Eccl'. 24. dr̄. Qui edunt me
2m adhuc esuriēt. ¶ Ad 2m dō. q̄ timor ē respcū mali. Sub malo aūt ꝯprehēdi pōt ois defect9. Est autē triplex hoīs defect9. vn9 qdē pene. Et hūc qdē pn̄cipal'r respic̄ timor seruilis. Ali9 aūt est defect9 culpe. Et hūc defectū respic̄ timor filialis vel castus sm̄ q̄ est in statu vie in q̄ peccare possum9. neutro aūt mō erit timor i p̄ria sublata ptāte culpe ⁊ pene: sm̄ illō puer. p̄. Abundātia pfruet̄ maloꝝ timore sublato. Est aūt terti9 defect9 nālis: sm̄ q̄ q̄libet creatura in infi.m distat a deo. Qui defect9 nunq̄ tollet̄. Et hūc defectū respicit timor reuerētialis: q erit in p̄ria: qui reuerētiā exhibebit suo creatori ex ꝯsideratiōe maiestatis ei9 in ppriā desiliens paruitatē. Sz obm̄ spei qđ est btitudinē eē futurā tollet̄ ea supueniente. Et iō spes
3m nō remanebit. ¶ Ad 3m dōz q̄ ꝯtinuatio btitudis nō hz rōnē futuri: q2 in q̄ztū aliqs hō fit btūs eternitatē participat in q̄ nō est pteritū ⁊ futurū. vn̄ in btitudie illa dr̄ vita eterna. Dato ēt q̄ hēret rōnē futuri nō hz rōnez ardui respcū ei9 q iā btitudinē obtinet. Ex h̄. n. ipso accepit nō solū facultatē: sz ēt nccitatē quādā nūq̄ peccādi sz sem
4o per pmanēdi. Et iō total'r tollit̄ rō spei. ¶ Ad 4m dōm: q̄ rō illa pcedit de eo qđ cadit sub spe: nō pn̄cipal'r: sz se
5o cūdario. ¶ Ad 5m dōz: q̄ quādiu remanet pn̄cipale obm̄ spei eadē vtute spei sperat aliqs bona sibi ⁊ alijs. Sz remoto pn̄cipali obō: pōt qdē alijs sperare aliq̄ mō: sz non
6o sz vtutē spei. ¶ Ad 6m dōz: q̄ eo mō ꝯuenit scis orare sicut ⁊ sperare: nō qdē p vtutē spei q̄ ponit̄ theologica vir
7o tus. ¶ Ad 7m dōz: q̄ si accipiat̄ p̄9 pn̄m mouēs ad terminū: verz est idē eē pn̄m mot9 ad terminū ⁊ q̄etis in termino. Sz si accipiat̄ aliqđ scdariū ⁊ instr̄ale: q̄dā sunt pn̄cipia mot9 q̄ cessant cū peruentū fuerit ad terminū: sic̄ nauis cessat: ⁊ ipulsio venti cū peruentū fuerit ad portum. Et h̄ mō charitas q̄ est p̄9 mouēs manet in termio beatitudis. nō aūt spes q̄ est scdariū pn̄m approp̄atuz motui.
8o ¶ Ad 8m dōm: q̄ auctēs ille loquunt̄ de iusticia ⁊ rectitudie vite sz statū p̄ntis vite q̄ mouent̄ ad rectitudinē.
9o ¶ Ad 9m dōz: q̄ certitudo q̄ est i btis de ppetua stabilitate nō ē p aliqđ qđ expectet̄ futurū: sz p id qđ iā accepe
10m rūt: vn̄ nō ptinet ad rōnē spei. ¶ Ad 10m dōm: q̄ sic̄ phs dic̄ in 5. ph̄y. in motib9 accipiunt̄ magl ⁊ min9 loco ꝯtrariū: vt magis ⁊ min9 albū loco albi ⁊ nigri: ⁊ sil'r magis ⁊ min9 bonū loco boni ⁊ mali. Sic igr̄ btitudo supueniēs euacuat spem nō sic̄ bonū malū: sz min9 bonuz: sic̄ iuuēt9
pueritiā. ¶ Ad 11m dōz: q̄ obm̄ alicui9 vtutis pōt deesse 11m
dupl'r. Uno9 cū possibilitate hn̄di. Et sic ēt obō non hito pōt eē act9 vtutis: ⁊ vtus sup hac ꝯditiōe si facultas adesset. Alio9 cuz ipossibilitate habēdi. Et sic nec habit9 nec act9 manet. Frustra. n. remāeret. Et h̄ mō tollit̄ obm̄ spei i p̄ria: q2 nunq̄ de cetero erit poss̄e btitudinē eē futuraz. ¶ Ad 12m
12m dōm: q̄ fortitudo illa q̄ erit in scis nō erit ꝯnis ex pn̄9 hexāti. i. ex pfecta ihesione ad oīpotētē deū. nō iō erit ordinata vt ad finē: sz magis finē ꝯnis: vt dcm̄ ē. Et iō nō ē
silis rō de spe: q̄ nō datur nisi pp motū in finē. ¶ Ad 13m 13m
dōz: q̄ maiestas dei nō est minor q̄ ei9 bonitas. Sz charitas alio9 se hz ad bonitatē q̄ spes ad maiestatē: q2 charitas de sui rōne iportat vniōnē. Et iō pficit̄ i p̄ria. Spes
āt iportat distātiā: q̄ repugnat statui p̄rie. ¶ Ad 14m dō. 14o
q̄ fides ⁊ spes hn̄t rōnē fundamēti vl' parietis ex pte ei9 qđ ē pfectiōis in eis. s. ex eo q̄ fides iheret p̄e vitati. spes aūt sume maiestati. nō aūt ex h̄ q̄ ē ipfectiōis in vtroq̄ inq̄ztū. s. fides ē nō apparētiū: ⁊ spes nō habitoꝝ. Et iō in statu pfecte btitudis qn̄ charitas q̄ nihil de sui rōe ipersectiōis iportat pficiet̄: fidei succedet pfecti9 fundamētū. s. visio apta: ⁊ spei pfectior paries. s. ꝯphēsio plena: sz
illō p̄a Coꝝ. 9. Sic currite vt ꝯphēdatis. ¶ Ad 15m dōz: 15m
q̄ glīa corpis deriuat̄ in scis a glīa aie. Et iō btīb9 glīaz
aie q̄ est potior glīa corpis nō hz rōnez ardui. ¶ Ad 16m 16m
dōz: q̄ xp̄s sperauit sm̄ cōez rōnē spei. nō aūt habuit spē q̄ ē vt9 theologica: q2 btitudo non erat ei futura sz p̄ns.

De virtutib9 cardialib9: ⁊ 4or hz arti. p̄. n. q̄rit̄ vtrū prudentia. iustitia. fortitudo ⁊ tēperātia sint vtutes cardinales. 2o vtrū vtutes sint ꝯnexe: vt q hz vnā hēat oēs. 3o vtruz oēs vtutes in hoīe sint eq̄les. 4o vtruz virtutes cardinales maneant in patria.

Questio vnica.

Uestio est de virtutib9 cardinalibus. Et p̄o querit̄ vtruz iste sint quattuor vtutes cardinales. s. prudētia. insticia. fortitudo: ⁊ tēperātia. Et vi
detur q̄ nō. Ea. n. que nō distinguuntur adinuicē non debēt adinuicē cōnumerari: q2 distinctio est causa numeri: vt dicit Dam. Sz predicte virtutes nō distinguunt̄ adinuicem. Dicit. n. Grego. in 22o moral'. Prudentia vā nō est que iusta ⁊ tēperans ⁊ fortis nō est. nec pfecta tēperantia q̄ fortis iusta ⁊ prudens non est. neq̄ fortitudo integra q̄ prudens tēperans ⁊ iusta non est. nec vera iusticia q̄ prudēs fortis ⁊ tēperans nō est. g̊ nō debēt dici he q̄tuor vtutes
cardinales. ¶ P̄. virtutes vident̄ dici cardinales: ex eo 2m
q̄ sunt alijs pn̄cipaliores. vn̄ quas quidā cardinales aliquādo pn̄cipales vocant: vt pz per Grego. 22. moral'. Sz cū finis pn̄cipalior sit his que sunt ad finē: pn̄cipaliores esse vident̄ vtutes theologice que hn̄t vltimuz finē pro obto: q̄ p̄dicte virtutes que sunt circa ea q̄ sunt ad finē.
g̊ nō debēt dici p̄dicte q̄tuor virtutes cardinales. ¶ P̄. 3o
ea que sunt diuersoꝝ generū nō debēt poni in vna coordinatione. Sz prudētia est in genere virtutū itellectualium: vt pz in 6. ethi. Alie vō tres sunt virtutes morales. g̊ incōuenienter ponunt̄ predicte q̄tuor virtutes cardi
nales. ¶ P̄. inter itellectuales virtutes sapia est pn̄cipa 4m
lior q̄ prudētia: vt phs pbat in 6. ethi. q2 sapia est de diuinis. prudētia aūt est de humanis. Si igit̄ debuit aliq̄ vtus itellectualis poni iter vtutes cardiales: potius de
buit poni sapiētia q̄si pn̄cipalior. ¶ Preterea. ad virtu 5m

tes cardinales alie debēt reduci. Sȝ phs in 2° ethi. con/
diuidit quasdaȝ alias virtutes fortitudini ꝛ tēperātie. s. li/
beralitatē ꝛ magnanimitatē ꝛ huiusmodi. ergo sic nō reducunť. nō
6° ergo pdicte virtutes sunt cardinales. ¶ P. illud qđ nō est vir
tus nō dȝ poni inter virtutes cardinales. Sȝ tēperātia non
vř eē virtus. Non. n. habeť alijs virtutib⁹ habitis. vt pȝ in
Paulo q habebat oēs alias virtutes: ꝛ tn̄ tēperātiā nō habe/
bat. ierat. n. adhuc in mēbris eius cōcupiscētia: fm illud
Ro. 7. Uideo aliā legē in mēbris meis repugnantē legi
mētis mee. Tēperat⁹ aūt differt in hoc a ɔtinēte ꝙ tēpera
tus nō hȝ ɔcupiscētias prauas: cōtinēs aūt hȝ: sȝ nō seqť
eas: vt pȝ per phm in 7° ethi. ergo icōueniēter enūeranť pre/
7° dicte quatuor cardinales virtutes. ¶ P. sicut p virtutē hō ordi
nať ad seipm: ita ꝛ ad pximū. Sȝ due virtutes ponunť q̄/
b⁹ hō ordinať ad seipm. s. fortitudo ꝛ tēperātia. ergo ēt due
virtutes debēt poni qb⁹ aliqs ordinať ad pximū: ꝛ nō so/
8° lū iusticia. ¶ P. Aug. dicit in li° de morib⁹ eccle. ꝙ vř⁹ est
ordo amoris. Sȝ amor gře ɔprehēdiť sub duob⁹ pceptis
s. dilectiōis dei ꝛ pximi. ergo nō debēt esse nisi due virtutes
9° cardinales. ¶ P. diuersitas mãe q̄ est fm extēsionē fac
solū diuersitatē fm numerū. diuersitas aūt mãe q̄ ē fm
diuersas acceptiões forme facit dřiaȝ fȝ gen⁹. pp qđ cor
ruptibile ꝛ icorruptibile differūt genere: vt dř. 10. meta.
Sȝ pdicte virtutes differūt fm diuersitatē mãe hñtis rō/
nē diuersaȝ recipiēdi formā. nā modus rōnis circa mãȝ
tēperātie ponit fm refrenationē passionū: circa mãm āt
fortitudis fm quēdā conatū ad id a quo passio retrahit.
ergo pdicte virtutes differūt genere. nō ergo debēt ɔiungi i vna
10° ordinatiōe virtutū cardinaliū. ¶ P. rō virtutis moralis su
miť fm ꝙ attigit rōnē: vt pȝ per phm in 2° ethi. Qui diť
finit virtutē per hoc ꝙ est fm rōnē rectā. Sȝ rō recta est re/
gula regulata a p̄a regula q̄ est de⁹: a q̄ ēt virtutē regulādi
hȝ. ergo virtutes morales pcipue hñt rōnē virtutis ex eo ꝙ at/
tingūt pmā regulā. s. deū. Sed virtutes theologice q̄ sunt
circa deuȝ nō dñr cardinales. ergo neqȝ virtutes morales de/
11° bēt dici cardīales. ¶ P. pncipalis pars aīe est rō. Sȝ tē/
perātia ꝛ fortitudo nō sunt in rōne: sȝ sunt irrōnabilium
partiū: vt phs dicit in 3° ethi. ergo nō debēt poni virtutes cardi
12° nales. ¶ P. laudabili⁹ ē dare de suo q̄ȝ reddere vel non
auferre alienū. Sȝ p̄m ptinet ad libalitatē. 2m ad iusticiā.
13° ergo libalitas magis dȝ poni vř⁹ cardīalis q̄ȝ iusticia. ¶ P.
illud maxie vř esse virtus cardinalis: qđ est firmamentum
aliorū. Sȝ hmōi est hūilitas. Dicit. n. Greg. ꝙ q ceteras virtu/
tes sine hūilitate ɔgregat: q̄si pulueres i ventū portat. ergo
14° humilitas debuit poni inter virtutes cardinales. ¶ P. vir
tus ē pfectio q̄dā: vt pȝ p phm in 6° phy. Sȝ sic dř Jaco.
p̄. Patiētia pfectū op⁹ hȝ. ergo patiētia tāq̄ȝ perfectior poni
15° debuit inter virtutes cardinales. ¶ P. phs dicit in 3° ethi. ꝙ
magnanimitas opať magnū in virtutib⁹: ꝛ est velut orna/
mētū alijs virtutib⁹. Sȝ hoc maxie vř ptinere ad pncipali/
tatē virtutis. ergo magnanimitas vř eē vř⁹ cardialis. Incōue
niēter igiť ānumeranť pdicte quatuor virtutes cardinales.

Contra. **Sed cōtra** est qđ Ambro. dicit. sup illō Luc. Bea
ti pauperes spū. Scim⁹ virtutes eē 4or
cardinales. tēperātiā. iusticiā. prudētiā. fortitudinē.

Rñ. **Respondeo** dicendum: ꝙ cardīalis a cardine dř: in q̄
ostiū vertiť: fȝ illō puer. 26. Sicut
ostiū vertiť in cardine suo: ita piger in lectulo suo. vnde
virtutes cardinales dñr in qb⁹ fundať vita hūana p quaȝ
ostiū itroiť. vita aūt hūana est q̄ est hoi pportionata. In
hoc hoie aūt iueniť p̄ qdē nã sensitiua: in q̄ ɔuenit cū bru/
tis. rō practica q̄ est hoi ppa fm suū gradū: ꝛ itellcūs spe
culatiuus q nō pfecte in hoie iueniť: sicut iueniť i angelis
sȝ fm quādā pticipationē aīe. Jō vita ɔtēplatiua nō est
ppe humana: sȝ suphumana. vita aūt voluptuosa q̄ inhe/

Idem p̄° 2e. q. 61. ar. p̄. Et 2° scr. d. 31. q. 2. ar. 1.

ret sensibilib⁹ bonis nō est humana sȝ bestialis. vita ergo p/
prie humana est vita actiua q̄ ɔsistit in exercitio virtutuȝ
moraliū. Et iō ppe virtutes cardinales dñr in qb⁹ quodā
mō vertiť ꝛ fundať vita moralis: sicut in qbusdā pncipijs
talis vite. pp qđ ꝛ hmōi virtutes pncipales dñr. Cōsiderādū
est āt ꝙ de rōne act⁹ virtuosi quatuor existūt. Quoꝝ vnū est
vt sub3 ipsi⁹ act⁹ sit in se modificata: ꝛ ex hoc act⁹ dř bon⁹
q̄si circa debitā mãm existēs: vel debitis circūstantijs ve/
stitus. 2m aūt est vt act⁹ sit debito mō se hñs ad subm: ex
q̄ firmiter subo inhereat. 3m aūt est vt act⁹ sit debito mō
pportionatus ad aliqd extrīsecū sicut ad finē. Et hec qdē
tria sunt ex pte ei⁹ qđ p rōnē dirigiť. 4m aūt ex pte ipsi⁹
rōnis dirigētis. s. cognitio. Et hec quatuor phs tangit in 2°
ethi. vbi dicit ꝙ nō sufficit ad virtutē ꝙ aliq̄ sint iuste vel
tēperate ɔparata: qđ ptinet ad modificationē act⁹. Sed
alia tria reqruť ex pte operātis. Prim qdē vt sit sciens:
qđ ptinet ad cognitionē dirigētē. Deīn ꝙ sit eligēs ꝛ re/
eligēs pp hoc. i. pp debitū finē: qđ ptinet ad rectitudinem
act⁹ in ordine ad aliqd extrinsecū. 3° est si firme ꝛ imo/
bilř adhereat ꝛ opeť. Hec igiť quatuor. s. cognitio dirigēs:
rectitudo: firmitas: ꝛ moderatio: ꝛsi in oīb⁹ virtuosis acti/
bus reqranť: singula tn̄ hoꝝ pncipalitatē quandam hñt
in spālib⁹ qbusdā materijs ꝛ actib⁹. Ex parte cognitiōis
practice tria reqruť. Quoꝝ p̄m est ɔsiliū. 2m est iudiciū
de ɔsiliatis: sicut etiā in rōne speculatiua iueniť inuētio vř
inqsitio ꝛ iudiciū. Sȝ qr intellcūs practic⁹ pcipit fugere
vel psequi qđ nō facit speculatiuus intellcūs: vt dř in 3°
de aīa. iō 3° ad rōnē practicā ptiet pmeditari de agēdis: ꝛ
hoc ē pcipuū ad qđ alia duo ordinanť. Circa pmā aūt pfi/
ciť hō per virtutē eubuliē q̄ est bñ cōsiliatiua. Circa 2m
aūt pficiť hō per synesim ꝛ gnomin: qb⁹ homo fit bñ iu/
dicatiuus: vt dř in 6° ethi. Sȝ per prudētiā fit rō bñ pre/
ceptiua: vt ibidē dř. Uñ manifestū ē ꝙ ad prudētiā pti/
net: id qđ ē pcipuū i cognitiōe dirigēte. Et iō ex hac par/
te poniť prudētia virtus cardialis. Silř ēt rectitudo act⁹
per ɔparationē ad aliqd extrin⁹ hȝ qdē rōnē boni ꝛ lau/
dabilis ēt in his q̄ ptinēt ad vnū fm seipm: sȝ maxie lau
dať in his q̄ sunt ad alterū. Qn̄. s. hō actū suūȝ rectificat
nō solū in his que ad ipm ptinēt: sȝ ēt in his in quib⁹ cuȝ
alijs cōicat. Dicit. n. phs in 5° ethi. ꝙ multi in pprijs qdē
virtute vti pñt: in his aūt q̄ sunt ad alterū nō pñt. Et iō iu/
sticia ex hac parte poniť virt⁹ pncipalis: per quā hō de/
bito mō coaptať ꝛ adequať alijs cū qb⁹ cōicare hȝ. vñ ꝛ
vulgariter dñr iusta illa q̄ sť debito mō coaptata. Mode
ratio aūt siue refrenatio ibi precipue laudē hȝ ꝛ rōnē bo
ni: vbi pcipue passio ipellit quā ratio refrenare dȝ: vt ad
mediū virtutis pueniať. Impellit aūt passio maxie ad p/
sequēdas delectationes maxias: q̄ sunt delectationes ta
ctus. Et iō ex hac pte poniť cardinalis virt⁹ tēperātia q̄
reprimit ɔcupiscētias delectabiliū fm tactū. Firmitas
aūt pcipue laudē hȝ ꝛ rōnē boni in illis in qb⁹ passio ma
xime mouet ad fugā. Et hoc pcipue est in maximis pericu
lis q̄ sunt picula mortis. Et iō ex hac pte fortitudo poni/
tur virtus cardinalis: per quā hō circa mortis picula in/
trepide se hȝ. harū aūt quatuor virtutū prudētia quidē est
in rōne. iusticia aūt est in volūtate. fortitudo aūt in ira/
scibili. tēperantia aūt in cōcupiscibili: q̄ sole potētie pos/
sunt esse pncipia actus humani. i. volūtarij. vñ pȝ rō vir/
tutū cardinaliū: tū ex pte modoꝝ virtutis q̄ sūt q̄si rōnes
formales: tū etiā ex pte mãe: tuȝ etiā ex parte subti.

Ad primum ergo dicendum: ꝙ de predictis quatuor vir Ad p̄m
tutibus cardinalib⁹ aliq dupř lo/
quunť. Quidā. n. vtūť pdictis 4or noib⁹ ad significādū
gnāles modos virtutū. puta oēȝ cognitionē dirigētē vocā
tes prudētiā: oēm rectitudinē adequātē act⁹ hūanos vo

cantes iusticiam:omnez moderationē refrenantē appe-
titus bois ꝯ temporalibus bonis vocantes tēperātiam.
oēm firmitatē animi stabilientē boiez in bono ꝯ isultus
q̃ncūq₃ maloꝝ fortitudinē appellātes. Et ita vr̄ vti bis
nolb⁹ Aug. in li° de morib⁹ eccl'e. Et s̄z h pōt itelligi ꝑdi
ctū vbū Greg. q̄z vna harū ꝯditionū ad verā vtutis rōez
nō sufficit:nisi oēs ꝑdicte ꝯditiōes cōcurrāt. Scdm h g̃
ꝑdicta q̃tuoz dicunt̄ q̃tuoz vtutes:non ꝑꝑ diuersas spēs
habituū q̄ attēdunt̄ s̄m diuersa obta:s̄z s̄m diuersas rō-
nes formales. Alij vō sic Ar. in li° ethi. loquunt̄ de ꝑdi
ctis q̃tuoz vtutib⁹ s̄m ꝙ sunt spāles vtutes determinate
ad ꝑꝑas materias. Et s̄z h ēt pōt vificari dcm̄ Greg. per
modū.n.cuiusdā redūdātie ꝑdicte vtutes sūt circa illas
mās i gb⁹ potissime cōmēdant̄ ꝑdicte gnāles q̃tuoz vir
tutis ꝯditiōes. vn̄ s̄m h fortitudo tēperās est ꝛ tēperan
tia fortis:q̄z g pōt refrenare appetitū suū ne ꝯsequat̄ cō
cupiscētias delectationū qd̄ ꝑtinet ad tēperātiaz:multo
magis poterit refrenare motuz audacie i ꝑiculis. Et sil'r
g pōt stare firm⁹ ꝯ ꝑicula mortis:multo magis pōt sta-
re firm⁹ ꝯ illecebras voluptatū. Et s̄z h id qd̄ ē ꝑncipal'r
tēperātie trāsit ad fortitudinē ꝛ ecōuerso:ꝛ eadē rō ē in
2° alijs. ¶ Ad 2ᵐ dōz:ꝙ in fine appetit⁹ bois qescit:ꝛ iō vir
tutū theologicaꝝ q̄ sūt circa finē vlti^m ꝑncipalitas nō cō
parat̄ cardini q mouet̄:s̄z magis fundamento ꝛ radici q̄
sūt stātia ꝛ qescētia:s̄m illō ad Ephe. 3. In vtute radica-
3ᵐ ti ꝛ fundati. ¶ Ad 3ᵐ dōz:ꝙ s̄m ph̄m in 6° ethi. pruden-
tia ē recta rō agibiliū. Agibilia aūt dnr̄ moralia opa:vt
ex his q̄ ibi dnr̄ appet. Et iō prudētia ꝯuenit cū morali-
b⁹ vtutib⁹ q̄tū ad sui mām. Et ꝑꝑ h cōnumerat̄ eis:licz
4° q̄tū ad suā eēntiā vel subm̄ sit itellcūalis. ¶ Ad 4ᵐ dō.
ꝙ sapīa ex h ipso qd̄ nō est circa hūana:s̄z circa dīna:nō
cōicat cū vtutib⁹ moralib⁹ in mā. vn̄ nō cōnumerat̄ vtu
tib⁹ moralib⁹ vt sil' cū eis dicat̄ cardinalis vt⁹:q̄z ipsa rō
cardinis repugnat cōtēplationi:q̄z nō est sic ostiū q̄ itra-
tur ad aliqd aliud:s̄z magis actio moralis est ostiū ꝑ qd̄
5° ad ꝯtēplationē sapīe itrat̄. ¶ Ad 5ᵐ dōm:ꝙ si ꝑdicte q̃-
tuoz vtutes accipiant̄ s̄m ꝙ significāt gnāles cōditiōes
vtutū:s̄z h oēs vtutes spāles de gb⁹ ph̄s tractat in libro
eth. reducunt̄ ad has q̃tuoz vtutes:sic spēs ꝛ gen⁹. Si vō
accipiant̄ s̄z ꝙ sunt spāles vtutes circa q̄sdaz mās ꝑnci
pales:sic alie reducunt̄ ad eas sic scdariū ad ꝑncipale:vt
eutropelia q̄ moderat̄ delectationē ludi:pt reduci ad tē
perātiā q̄ moderat̄ delectatiōes tact⁹. vn̄ ꝛ Tulli⁹ in 2°
rhetorice ponit alias vtutes eē ꝑtes harū q̃tuoz. Qd̄ pōt
itelligi dupl'r. Uno° ꝙ sint ꝑtes subiiue s̄m ꝑ^m modū su-
mēdi has vtutes. Alio° ꝙ sint ꝑtes potētiales si sumant̄
2° mō vtutes ꝑdicte. sic.n.sensus ē ꝑs potētialis:q̄z nō no
6° minat totā vtutē aīe s̄z aliqd ei⁹. ¶ Ad 6ᵐ dōz:ꝙ nō est
de rōne tēperātie ꝙ oēs prauas cōcupiscētias excludat:
s̄z ꝙ tēperat⁹ nō patiat̄ aliq̄s tales ꝯcupiscētias vehemē
tes ꝛ fortes:sic patiunt̄ illi q nō studuerūt cōcupiscētias
refrenare. Paulus igit̄ patiebat̄ cōcupiscētias ordiatas
ꝑꝑ fomitis corruptionē:nō tn̄ fortes neq₃ vehemētes:q̄z
studebat eas reprimere castigādo corp⁹ suū ꝛ in s̄uitutē
7ᵐ redigēdo. vn̄ vē tēperat⁹ erat. ¶ Ad 7ᵐ dōz:ꝙ iusticia ꝑ
quā ordinamur ad alterū nō ē circa passiōes ꝑꝑas:s̄z cir
ca opatiōes gb⁹ cōicamus cū alijs:sic sunt emptio ꝛ ven
ditio:ꝛ alia hō. Tēperātia āt ꝛ fortitudo sunt circa ꝑꝑas
passiōes. Et iō sic in hoīe est vna vis appetitiua sine pas-
sione.i.volūtas. due āt cū passiōe.i.ꝯcupiscibilis ꝛ irasci
bilis:ita ē vna vtus cardialis ordinans ad ꝑximuz. due
8° āt ordinātes ad seipm̄. ¶ Ad 8ᵐ dōm:ꝙ charitas dr̄ esse
oīs vtus nō eēntial'r s̄z cāl'r:q̄z.s.charitas est mater oīuz
vtutū. Semꝑ āt effect⁹ magis multiplicat̄ q̄ cā:ꝛ iō oz
aliaꝝ vtutū eē maiorē mltiplicitatē q̄ charitatis. ¶ Ad
9ᵐ dōz:ꝙ diuersa rō receptionis pōt eē vel ex ꝑte māe q̄ 9°
receptiua ē forme. Et talis diuersitas fac̄ diuersitatē ge-
neris. vel ex ꝑte forme q̄ diuersimode receptibilis est in
mā. Et talis diuersitas fac̄ diuersitatē spēi:ꝛ ita ē in ꝑꝑo
sito. ¶ Ad 10ᵐ dōz:ꝙ vtutes morales attingūt rōnez sic 10°
regulā ꝑximā. deū āt sic regulā ꝑmā. Res āt specifican-
tur s̄z ꝑꝑa ꝛ ꝑxia ꝑncipia:nō s̄z ꝑncipia ꝑma. ¶ Ad 11ᵐ 11ᵐ
dōz:ꝙ ꝑncipalis ꝑs hoīs ē ꝑs rōalis. S̄z rōnale ē duplex
.s.ꝑ eēntiā ꝛ ꝑ ꝑticipationē. Et sic ipsa rō ē ꝑncipalioꝛ q̄
vires ꝑticipātes rōē:ita ēt prudētia ē ꝑncipalioꝛ q̄ alie
vtutes. ¶ Ad 12ᵐ dōz:ꝙ vtutez cardiales dnr̄ ꝑncipalio 12ᵐ
res oīb⁹ alijs:nō q̄z sūt oībus alijs ꝑfectiores:s̄z q̄z in eis
ꝑncipali⁹ versat̄ hūana vita:ꝛ sup eas alie vtutes fundā
tur. Mānifestū ē āt ꝙ hūana vita magis versat̄ circa iu-
sticiā q̄ circa libalitatē. vtimur āt iusticia ad oēs. libali-
tate āt ad paucos. Ipsa āt libalitas supea iusticiā funda-
tur. nō.n.eēt libalis donatio nisi aliqs daret de suo. ꝑ iu-
sticiā āt distiguunt̄ ꝑꝑa ab alienis. ¶ Ad 13ᵐ dōm:ꝙ hu 13ᵐ
militas firmat oēs vtutes idirecte:remouendo q̄ bonis
vtutū opib⁹ isidiant̄ vt pereāt:s̄z i vtutib⁹ cardialib⁹ fir
mant̄ alie vtutes directe. ¶ Ad 14ᵐ dōz:ꝙ patiētia iclu 14°
dit̄ in fortitudie. nā fortis h̄z id qd̄ ē patiētis:vt.s.nō cō-
turbet̄ ex iminētib⁹ malis:ꝛ ēt addit āpli⁹:vt.s.in mala
iminētia exiliat s̄m ꝙ oz. ¶ Ad 15ᵐ dōm:ꝙ ex h ipso ꝙ 15°
magnanimitas est ornat⁹ aliarū virtutū:manifestat̄ ꝙ
alias vtutes ꝑsupponit in gb⁹ fundat̄. Et ex hoc apparet
ꝙ alie sunt magis ꝑncipales q̄ ipsa.

¶ Utrū virtutes sint cōnexe vt qui h̄z vnam hēat oēs.

SEcundo q̃rit̄ vtrū vtutes sint cōnexe
vt q h̄z vnā hēat oēs. Et vr̄ ꝑ°
ꝙ nō. Dic̄ Beda sup Lucā ꝙ sci magl humi-
liant̄ de vtutib⁹ q̄s nō hn̄t q̄ extollāt̄ de vir
tutib⁹ q̄s hn̄t. g̃ q̄dā hn̄t ꝛ q̄sdā nō hn̄t. nō g̃
vtutes sūt ꝯnexe. ¶ P̄. hō post penitētiā est i statu cha- 2°
ritatis. De his āt patit̄ difficultatē operādi ꝑꝑ ꝯsuetudi
nē ꝑcedētē:vt dicit Aug. ꝯ Julianū. Et sic hō difficultas
vr̄ ꝑuenire ex habitu ꝯ͂rio vtuti ꝑ malā ꝯsuetudinē acq-
sitā:cū quo nō pōt sil' esse virtus ei ꝯ͂ria. g̃ aliqs pōt hēre
vnā virtutē. s. charitatē ꝛ carebit alijs. ¶ P̄. in oībus ba 3°
ptizatis charitas iuenit̄. S̄z qdā baptizati non hn̄t pru-
dentiā:vt ꝑz max'e in morionib⁹ ꝛ freneticis q nō pn̄t eē
prudētes s̄z ph̄m:ꝛ ēt in qbusdā adultis simplicib⁹ qui
nō hn̄ vident̄ eē prudētes:cū non sint bene ꝯsiliatiui:qd̄
est opus prudētie. nō g̃ q h̄z vnam virtutē. s. charitatē h̄z
oēs alias. ¶ P̄. s̄z ph̄m in 6° ethi. prudentia est recta rō 4°
agibiliū:sic ars est recta rō factibiliū. Sed hō pōt hēre
rectā rationē circa vnū gen⁹ factibiliū. puta circa fabri-
lia:ꝛ nō habebit rectā rationē circa alia artificialia. g̃ ēt
pōt hēre prudentiā circa vnū gen⁹ agibilium. puta circa
iusta:ꝛ non habebit circa aliud genus. puta circa fortia:
ꝛ ita poterit hēre vnā virtutē absq₃ alia ¶ P̄. ph̄s dicit 5ᵐ
in 4° ethi. ꝙ non oīs liberalis est magnificus:ꝛ tn̄ vtrū-
q₃ est virtus. s. liberalitas ꝛ magnificētia. ꝛ sil'r dic̄ ꝙ ali
qui sunt moderati nō tn̄ magnanimi. nō g̃ qcūq₃ h̄z vnā
virtutez h̄z oēs. ¶ P̄. apls dic̄ ꝑma ad Cor. 12. Diuisio- 6°
nes grāꝝ sunt:ꝛ postea subdit. Alij datur per spm̄ sermo
sapiētie:alij sermo scientie: que sunt itellectuales virtu-
tes:alij fides que est virt⁹ theologica. g̃ aliqs h̄z vnā vir
tutē ꝛ nō h̄z aliā. ¶ P̄. virginitas est q̄dā virtus:vt Cy- 7ᵐ
prianus dicit. Sed multi hn̄t alias virtutes que nō hn̄t
virginitatē. g̃ nō qcunq₃ h̄z vnā vtutē h̄z oēs. ¶ P̄. ph̄s 8ᵐ
dicit in 6° ethi. ꝙ Anaxago. qdē ꝛ thalem sapiētes qdez
dicimus:nō aūt prudētes. S̄z sapīa ꝛ prudētia sunt q̄dā
vtutes itellectuales. g̃ aliqs pōt hr̄e vnā vtutē sine alijs
¶ P̄. ph̄s in eodē li° dic̄. ꝙ qdā hn̄t iclinationē ad vnaz 9°

vtutē ꝛ nō ad aliā.pōt ḡ ꝯtigere ꝙ aliqs exercitet̄ i acti
bus vni⁹ vtutis:ꝛ nō in actib⁹ alterius.Sed ex exercitio
actuū acqrunt̄ q̄dā vtutes:vt pꝫ per phm in 2°ethi.ḡ sal
10⁹ tē vtutes acqsite nō sunt cōnexe.¶ P̄.vtus ꝛ si fm apti
tudinē sit ānexa:tñ fꝫ eē pfectū nō est ānexa:vt dr̄ in 2°
ethicoꝝ.manifestuꝫ est etiam ꝙ nō est a fortuna:qꝛ que
sunt a fortuna sunt pter electionē.Relinquit̄ ḡ ꝙ vtus
regrat̄ in nobis vel a pposito vel ab alto.Sꝫ a pposito
vt vr̄ pōt acqri vna vtus sine alia:qꝛ vn⁹ pōt hēre itētio
nē ad acqrēdū vnā vtutē ꝛ nō aliā.Silr̄ ēt ꝛ a deo:qꝛ ali
qs pōt petere a dō vnā vtutē ꝛ nō aliā.ḡ oib⁹ modis vna
11ᵐ vt⁹ pōt eē sine alia.¶ P̄.finis i moralib⁹ ꝯparat̄ ad act⁹
vtutū in moralib⁹:sic in demōstratiuis pncipia ad ꝯnes.
Sꝫ hō pōt hēre vnā ꝯnē sine alia.ḡ pōt hr̄e vnā vtutē si
12ᵐ ne alia.¶ P̄.Aug.dic̄ in q̄daꝫ epl̄a de snia Jacobi.ꝙ nō
est dina snia q̄ dr̄ q hꝫ vnā vtutē hꝫ oēs:ꝛ ꝙ hō pōt hēre
vnā vtutē sine alia.puta miaꝫ ꝛ nō ꝯtinentiā:sic ꝛ in mē
bris corpis vnū pōt eē illuminatū siue decoꝝ aut sanū si
13ᵐ ne alio.ḡ vtutes nō sūt cōnexe.¶ P̄.ea q̄ sūt ꝯnexa:aut
h̄ est in rōne pncipij:aut rōne subti:aut rōne obti.Sꝫ nō
rōne pncipij qd̄ ē de⁹:qꝛ fm h̄ oīa bona q̄ sunt a deo eēnt
cōnexa.nec ēt rōne subti qd̄ ē aīa:qꝛ fꝫ h̄ oēs nō eēnt cō
nexe.nec iteꝝ rōne obti:qꝛ p oba distinguūt̄.nō ē āt idē
14ᵐ pn̄ᵐ distinctiōis ꝛ ꝯnexiōis.¶ P̄.itellcūales vtutes nō
hn̄t cōnexionē cū moralib⁹:sic pꝫ maxie de itellcū pnci
pioꝝ q pōt hēri sine moralib⁹ vtutib⁹.Sꝫ prudētia ē vir
tus itellcūalis q̄ ponit̄ vna cardinaliū.ḡ nō hꝫ ꝯnexiōeꝫ
15ᵐ cū alijs cardīalib⁹ q̄ sunt vtutes morales.¶ P̄.i pria nō
erit fides ꝛ spes:sꝫ tñ erit ibi charitas.ḡ ēt in statu perfe
16ᵐ ctissimo vtutes nō erūt cōnexe.¶ P̄.in angelis i qb⁹ nō
sūt vtutes sensitiue:ꝛ silr̄ aīe sepate:hn̄t charitatē ꝛ iusti
ciā q̄ ē ppetua ꝛ imortalis.nō aūt hn̄t tēperātiā ꝛ fortitu
dinē:qꝛ he vtutes sūt irrōnabiliū ptiuꝫ:vt dr̄ in 3°ethi.ḡ
17ᵐ vtutes nō sūt ꝯnexe.¶ P̄.sic sunt vtutes q̄daꝫ aīe:sūt ēt
q̄dā vtutes copales.Sꝫ i vtutib⁹ corpalib⁹ nō ē ꝯnexio:
qꝛ aliqs hꝫ visuꝫ q nō hꝫ auditū.ḡ neqꝫ ēt in vtutib⁹ aīe.
18ᵐ ¶ P̄.dic̄ Grego.sup Eze.ꝙ nemo repēte fit sūmus.ꝛ in
psal.dr̄ ꝙ ibūt de vtute i vtutē.nō ḡ silr̄ acqrit hō vtutes
sꝫ successiue:ꝛ ita virtutes non sunt connexe.

3ᵖ **Sed cōtra** est qd̄ Greg.dic̄ sup Luc.Cōnexe sunt
ꝛ cōcathenate:vt qui vnam habuerit
oēs hr̄e videat̄.¶ P̄.Greg.dic̄.22.moral.ꝙ si vna vtus
2° sine alia hēat̄:aut vt⁹ nō est:aut pfecta nō ē.Sꝫ pfectio
ē de rōne vtutis.vt⁹.n.ē pfec⁹ q̄dā:vt dr̄ i 7°phy.ḡ vtutes
sūt ꝯnexe.¶ P̄.sup illd̄ Eze.due pēne singloꝝ iūgebāt̄.
3° glo.dic̄.ꝙ vtutes sic ꝯiūcte vt q vna caruerit alia careat.

Rn̄: Idez p² 2ª.q.65. ar.p. Et 2° 2ª.q. 29.ar.3. ad 2ᵐ.ꝛ 3°scri.d. 36.ar.p.

Respōdeo dōꝫ:ꝙ de vtutib⁹ duplr̄ possum⁹ loq.
Uno⁹ de vtutib⁹ pfectis.Alio⁹ de vtu
tib⁹ ipfectis.Et pfecte qdē vtutes ꝯnexe sibi sunt:ipfe
cte āt vtutes nō sūt ex necītate ꝯnexe.Ad cui⁹ euidentiā
sciēdū ē ꝙ cū vtus sit q̄ hoieꝫ bonū facit:ꝛ op⁹ ei⁹ bonuꝫ
reddit:illa ē vtus pfecta:q̄ pfecte op⁹ hois bonuꝫ reddit
ꝛ ipꝫ bonū fac̄.Illa āt est ipfecta q̄ hoieꝫ ꝛ op⁹ ei⁹ reddit
bonū:nō simplr̄:sꝫ q̄ᵐ ad aliqd.Bonū āt simplr̄ in acti
b⁹ hūanis iuenit̄ p h̄ ꝙ ptigit ad regulā hūanoꝝ actuū:
q̄ qdē ē vna q̄ si hōgenea ꝛ ppa hoi.s.rō recta.alia āt ē sic
p⁹ mēsura trāscēdēs qd̄ ē de⁹.Ad rōnē āt rectā attigit hō
p prudētiā:q̄ ē recta rō agibiliū:vt phs dic̄ in 6°ethi.Ad
deū āt attigit hō p charitatē:fm illd̄ p⁹ Jo.4.qui manet
in charitate in deo manet ꝛ de⁹ in eo.Sic igit̄ ē triplex
gradus vtutū.Sūt.n.q̄dā vtutes oīno ipfecte:q̄ sine pru
dētia existūt:nō attigētes rōnē rectā:sic sunt iclinatiōes
q̄s aliq hn̄t ad aliq̄ vtutū opa:ēt ab ipsa natiuitate fꝫ il
lud Job.31.Ab ifantia creuit mecū miſatio:ꝛ de vtero
egressa est mecuꝫ.hꝫ aūt iclinatiōes nō silr̄ isunt oib⁹:sed
qdā hn̄t iclinationē ad vnū qdā ad aliō.he āt iclinatio
nes nō hn̄t rōnē vtutꝭ:qꝛ vtute nullus male vtit̄ fꝫ Aug.
hꝫ aūt iclinatiōib⁹ pōt aliqs male vti ꝛ nociue si sine dis
cretiōe vtat̄:sic equ⁹ si visu careret tāto forti⁹ ipingeret
q̄to forti⁹ curreret.vn̄ Greg.dic̄ in 2°moꝝ.ꝙ cetere vir
tutes nisi ea q̄ appetūt prudēter agāt vtutes eē nequaq̄
pn̄t.vn̄ ibi iclinatiōes q̄ sūt sine prudētia nō hn̄t pfecte
rōnē vtutis.Scd̄s āt gradus vtutū ē illaꝝ q̄ attingūt rō
nē rectā:nō tñ attigūt ad ipm deū p charitatē.he qdē ali
qualr̄ sūt pfecte p ꝯparatiōeꝫ ad bonū hūanū:nō tñ sunt
simplr̄ pfecte:qꝛ nō attigūt ad pmā regulā q̄ ē vltim⁹ fi
nis:vt Aug.dic̄ ꝯ Julianū.vn̄ ꝛ deficiūt a vā rōe vtutis:
sic ꝛ morales iclinatiōes absqꝫ prudētia deficiūt a vera
rōne vtutis.Terti⁹ gradus est vtutuꝫ simplr̄ pfectarū q̄
sunt silr̄ cū charitate.he.n.vtutes faciūt actū hois simplr̄
bonū q̄si attingentē vsqꝫ ad vltiᵐ finē.Est aūt ꝯsideran
dū vlteri⁹ ꝙ sic vtutes morales eē nō pn̄t absqꝫ pruden
tia rōne iā dcā:ita nec prudētia pōt eē sine vtutib⁹ mora
lib⁹.est.n.prudētia recta rō agibiliū.Ad ipaꝫ āt rectā ra
tionē i q̄lꝫ genere regrit̄ ꝙ aliqs hēat extimationē et iu
diciū de pncipijs ex qb⁹ rō illa pcedit:sic i geometricali
b⁹ nō pōt aliqs hr̄e extimationē rectā nisi hēat rectā rō
nē circa pn̄ᵃ geometricalia.pn̄ᵃ āt agibiliū sunt fines:ex
his.n.sumit̄ rō agēdoꝝ.De fine aūt hꝫ aliqs rectā extisti
mationē p hituꝫ vtutis moralis:qꝛ vt phs dic̄ i 3°ethi.q̄
lis vnusqsqꝫ est talis ꝛ finis vr̄ ei:sic vtuoso vr̄ appetibi
le vt finis bonuꝫ qd̄ est fm vtutē:ꝛ vicioso illd̄ qd̄ ptinet
ad illd̄ vitiū:ꝛ est silr̄ de gustu infecto ꝛ sano.vn̄ necē est
ꝙ qcūqꝫ hꝫ prudētiaꝫ hēat ēt vtutes morales.Silr̄ ēt q
cūqꝫ hꝫ charitatē opꝫ ꝙ hēat oēs alias vtutes.Charitas
eñi est in hoie ex isusione dina:fm illud Ro.5.Charitas
dei diffusa est in cordib⁹ nr̄is per spm̄ scm̄ qui datus ē no
bis.de⁹ āt ad q̄cūqꝫ dat iclinationē dat ēt formas aliq̄s
q̄ sūt pn̄ᵃ opationū ꝛ motuū ad q̄ res iclinat̄.Jō sic igni
dat leuitatē p quā pmpte ꝛ facilr̄ sursuꝫ tendit:vn̄ vt dr̄
Sap.8°Disponit oīa suauiter:oꝫ igit̄ ꝙ silr̄ cū charitate
isundant̄ hituales forme expedite pducētes act⁹ ad q̄s
charitas iclinat.Inclinat āt charitas ad oēs act⁹ vtutū:
qꝛ cū sit circa finē vlti⁹ iportat oēs act⁹ vtutū.Quelibet
eñi ars vel vt⁹ ad quā ptinet finis iperat his q̄ sunt circa
finē:sic militaris eq̄stri:ꝛ eq̄stris frenoꝝ factrici:vt dr̄ i
p ethi.vn̄ fꝫ decētiā dine sapie ꝛ bonitatis ad charitatē
silr̄ hit⁹ oiuꝫ vtutū isundunt̄.Et iō dr̄ p⁹ ad Coꝝ.13.Cha
ritas patiēs ē:benigna est ꝛc̄.Sic ḡ si accipiamus virtu
tes simplr̄ pfectas cōnectunt̄ pp charitatē:qꝛ nulla vir
tus talis sine charitate hēri pt:ꝛ charitate hita oēs habē
tur.Si āt accipiamus vtutes pfectas in 2°gradu respcū
boni humani:sic cōnectunt̄ per prudētiā:qꝛ sine prudē
tia nulla vtus moralis eē pōt:nec prudētia hr̄i pōt si cui
deficiat moralis vt⁹.Si tñ accipiam⁹ q̄tuor cardinales
vtutes fm ꝙ iportāt q̄sdā gnāles cōditiōes virtutū:fm
h̄ hn̄t ꝯnexionē ex h̄ ꝙ nō sufficit ad aliquē actū virtu
tis ꝙ assit vna haꝝ ꝯditionū:nisi oēs adsint.Et fꝫ h̄ vi
det̄ assignare causas ꝯnexionis Greg.22.moral.

Ad primum ḡ dōꝫ:ꝙ iclinationē q̄ ē ex nā vel Ad pᵐ
ex aliq̄ dono gr̄e quā hꝫ aliqs ma
gis ad op⁹ vni⁹ vtutis q̄ᵐ alteri⁹ ꝯtingit.ꝙ aliqs pmptior
est ad actuꝫ vni⁹ virtutis q̄ᵐ alteri⁹:ꝛ fm h̄ dr̄ r sciaīq̄s
virtutes hēre ad q̄rū act⁹ sūt magl̄ pmpti:ꝛ aliq̄s nō ha
bere ad q̄s sūt min⁹ pmpti.¶ Ad 2ᵐ dōꝫ:ꝙ cū hit⁹ fm 2ᵐ
se facit pmpte ꝛ delectabilr̄ opari:pōt tñ h̄ ipediri p ali
qd supueniēs:sic hn̄s hitū scīe iterdū ipedit̄ ad ei⁹ vsuꝫ
p somnolentiā vel ebrietatē vel aliqd hꝫ.Sic ḡ iste qui
penitet cōseqtur cū gr̄a gratū faciente charitatem:ꝛ oēs
alios habitus virtutū:sꝫ pp̄ter dispōnes ex actib⁹ pōuꝫ

pctōꝝ teneritas patiť difficultatē i executiōe virtutum
quas hītualr̄ recepit. Qđ qđē nō cōtigit in ꝟtutibꝰ acqſi
tis ꝑ exercitiū actuū ꝫ: ꝑ q̊s ſit̄ ⁊ ꝯrie diſpōnes tolluntᷣ: ⁊
3m babitꝰ ꝟtutū gnānť. ¶ Ad 3m dōm: ꝙ ille q̄ baptizať ſit̄
cū charitate recipit ⁊ prudētiā ⁊ oēs alias ꝟtutes. Sꝫ de
neċitate prudētie nō eſt vt bō ſit bñ ꝯſiliatiuus in oībꝰ.
puta in mercationibꝰ ⁊ rebꝰ bellicis ⁊ hꝰ: ſꝫ in bis q̄ ſunt
neċia ad ſalutē: qđ nō deeſt oībꝰ in gr̄a exītibꝰ q̄tūcūqꝫ
ſint ſimplices: ſꝫ illđ pꝰ Jo. 3º. Unctio docebit vos de oī
bꝰ: niſi forte in aliqbꝰ baptizatis ipediať actꝰ prudentie
ꝑꝑ corꝑalē defectū: vel etatis ſic̄ in pueris: vel praue diſ
4m pōnis ſic̄ in morionibꝰ ⁊ freneticis. ¶ Ad 4m dōꝫ: ꝙ ar
tificialia diuerſoꝝ geneꝝ bñt p̄nᵃ oīo diſperata. Et iō ni
hil ꝓhibꝫ bēre artē circa vnū genꝰ eoꝝ ⁊ nō circa aliud.
Sꝫ p̄nᵃ moraliū ſunt ordinata adinuicē: ita ꝙ ꝑ defectū
vniꝰ ſeq̄reť ēt defectus in aliꝭ. puta ſi qs deficeret ab hᵒ
p̄nᵒ qđ eſt ꝯcupiſcentias nō eē ſequēdas qđ ꝑtinet ad cō
cupiſcētiā: ſeq̄reť iterdū qđ ſequēdo ꝯcupiſcētiā faceret
iniuriā: ⁊ ſic violareť iuſticia: ſic̄ ēt in vna ⁊ eadē arte vł
ſcīa. puta in geometria error vniꝰ p̄ncipij īducit errorē i
totā ſciam. Et ide ē ꝙ nō pōt eē aliqs ſufficiēter prudēs
circa mām vniꝰ ꝟtutis: niſi ſit prudens circa oēs. ¶ Ad
5m 5m dōꝫ: ꝙ pōt dici ꝙ ꝯtingit eē aliquē liberalē: ſꝫ nō ma
gnificū q̄tū ad actꝰ: q̄ꝛ aliqs parū hñs pōt in vſu eiꝰ qđ
hꝫ exercere actū liberalitatis. nō aūt magnificētie: q̄uiſ
aliqs hēat hītū ꝑ quē ēt magnificentie actū exerceret ſi
mā adeēt. Et ſilr̄ dōꝫ ē de moderātia ⁊ magnanimitate.
Jſta rñſio tenēda eſt oīo in ꝟtutibꝰ īfuſis. Jn ꝟtutibꝰ ēt
acqſitis ꝑ actū pōt dici ꝙ ille q̄ acqſiuit hītū lībalitatis
in vſu parue ſube: nōdū acqſito habitu magnificentie: ſꝫ
hīto lībalitatis actu: eſt i ꝓxia diſpōne vt acq̄rat habitū
magnificētie ꝑ modicū actū. Q̄ꝛ igiť in ꝓpinq̄ eſt vt ha
beať: idē videť ac ſi hēreť: q̄ꝛ qđ parū deeſt q̄ſi nihil de
6m eſſe vr̄: vt dr̄ in. 2. phy. ¶ Ad 6m dōꝫ: ꝙ ſapīa ⁊ ſcīa nō ac
cipiunť in illis ꝟbis apl̄i: neqꝫ ſꝫ ꝙ ſunt ꝟtutes itellcūa
les: q̄ tñ ꝯnexionē nō hñt vt infra diceť: neqꝫ ſm ꝙ ſunt
dona ſpūſſci: q̄ cōnexionē hñt ſm charitatē: ſꝫ ſm ꝙ ſūt
gr̄e gratis date: put. ſ. aliqs abūdat ſcīa ⁊ ſapīa vt poſſit
edificare alios ad fidē ⁊ di cognitionē ⁊ ꝯdicētes argue
re. vñ ⁊ apl̄s nō dic̄. alij dať ſapīa: alij ſcīa: ſꝫ alij dať ſmo
ſapīe. alij ſmo ſcīe. vñ Aug. dic̄ in. 13. de tri. ꝙ hꝰ ſcīa nō
pollēt plurimi q̄uis hec polleāt. Fides ēt non accipiť ibi
ꝓ fide iformi: vt qdā dicūt: q̄ꝛ donū fidei cōmune eſt oī
bꝰ: ſꝫ accipiť ꝓ q̄dā fidei ꝯſtātia ſeu certitudīe q̄ iterduꝫ
7m abūdat ēt in pctōribꝰ. ¶ Ad 7m dōꝫ: ꝙ ꝟginitas ſꝫ quoſ
daꝫ nō nomīat ꝟtutē. ſꝫ quēdā ꝑfectiōis ſtatū ꝟtutis. nō
aūt opꝫ ꝙ qcūqꝫ hꝫ ꝟtutē hēat eā ſm gradū ꝑfectuꝫ. Et
iō ſine ꝟginitate caſtitas ⁊ alie ꝟtutes hēri pñt. vel ſi de
tur ꝙ ꝟginitas ſit ꝟtus: hᵒ erit ſꝫ ꝙ iportat hītū mētis ex
q̄ aliqs eligit ꝟginitatē ꝯſuare ꝑꝑ xp̄m. Et hᵒ qdē hītꝰ eē
pōt ēt in his q̄ carnis itegritate carent: ſic̄ ⁊ hītꝰ magnifi
8m centie pōt eē ſine magnitudīe diuitiarū. ¶ Ad 8m dōm:
ꝙ ꝟtutes itellcūales nō ſūt cōnexe adinuicē: ⁊ hᵒ ꝑꝑ tria.
ꝓ qdeꝫ q̄ꝛ q̄ ſunt circa reꝝ diuerſa gnā nō ſunt coordīata
adinuicē: ſic̄ ⁊ de artibꝰ dcm̄ eſt. 2º q̄ꝛ i ſciētijs nō ꝯuerti
bilr̄ ſe hñt p̄nᵃ ⁊ ꝯnes: ita. ſ. ꝙ qcūqꝫ hꝫ p̄nᵃ hēat ꝯnes: ſic̄
in moralibꝰ dcm̄ eſt. 3º q̄ꝛ ꝟtꝰ itellcūalis nō hꝫ reſpcm̄
ad vtilitatē ꝑ quā ordīať hō ad vltīm finē. Et iō hꝰ ꝟtu
tes ordinanť ad aliq̄ ꝑticl̄aria bona. puta geometria ad
dyametrū circa abſtracta q̄dā. phīca circa mobilia: ⁊ ſic̄
de alijs. vñ eadeꝫ rōne nō ſunt cōnexe q̄ nec ꝟtutes iꝑfe
9m cte: vt ſupra dcm̄ eſt. ¶ Ad 9m dōꝫ: ꝙ q̄dā ꝟtutes ſunt q̄
ordināt hoieꝫ in his q̄ occurrūt in vita hūana: ſic̄ tēperā
tia iuſticia māſuetudo ⁊ hꝰ. Et in talibꝰ neċe ē ꝙ hō duꝫ
exercitať in actu vniꝰ ꝟtutis vel ſil̄ ēt exerceať in actibꝰ

aliarū ꝟtutū: ⁊ tūc acq̄ret oēs hītꝰ ꝟtutū ſil̄: vel opꝫ ꝙ bñ
ſe hēat in vno ⁊ male in alijs: ⁊ tūc acq̄ret habitū ꝯrīū al
teri ꝟtuti: ⁊ ꝑ ꝯñs corruptionē prudētie ſine qua nec diſ
poſitio quā acqſiuit ꝑ actꝰ alicuiꝰ ꝟtutis hꝫ ꝓpe rōnē vir
tutis: vt ſupra dcm̄ eſt. hꝰ āt habitibꝰ acqſitis circa ea q̄
cōiter in vita occurrūt: ꝟtualr̄ iā habenť q̄ſi in ꝓpinqua
diſpōne ſi q̄ alij hītus ꝟtutū ſūt: q̄rū actꝰ nō occurrāt fre
quēter i ꝯuerſatiōe hūana: ſic̄ de magnificētia ⁊ magna
nimitate dcm̄ eſt. ¶ Ad 10m dōꝫ ē ꝙ ꝟtutes acqſite cān 10m
tur a ꝓpoſito: ⁊ neċe eſt ꝙ ſil̄ cāenť in hoie q̄ ſibi ꝓponit
acq̄rere vnā ꝟtutē. Et nō acq̄ret niſi ſil̄ acq̄rat prudētiā
cū qua oēs habenť: vt dcm̄ eſt. Uirtutes āt īfuſe cānť i
mediate a deo: q̄ ēt cānť ex charitate: ſic̄ ex cōi radice: vt
dcm̄ eſt. ¶ Ad 11m dōꝫ: ꝙ i ſciētijs ſpecl̄atis nō ſe hñt p̄n 11m
cipia ꝯuertibilr̄ ⁊ ꝯnes ſic̄ accidit in moralibꝰ: vt dcm̄ ē.
Et iō q̄ hꝫ vnā ꝯnē nō neċe eſt ꝙ hēat aliā. Eſſet āt neċe
ſi oporteret ꝙ qcūqꝫ hꝫ p̄ncipia hēret ꝯnes: ſic̄ eſt i ꝓpo
ſito. ¶ Ad 12m dōꝫ: ꝙ Aug. loquiť ibi de ꝟtutibꝰ iꝑfectis 12m
q̄ ſunt diſpōnes q̄dā ad actꝰ ꝟtutū. vñ ⁊ ipſemet ꝓbat i 6º
de trinitate de cōnexiōe. ¶ Ad 13m dōꝫ: ꝙ ꝟtutes hñt cō 13m
nexionē rōne p̄ncipij ꝓximi. i. ſui gn̄is qđ ē prudētia vel
charitas. nō āt rōne p̄ncipij remoti ⁊ cōis qđ ē dꝰ. ¶ Ad
14m dōꝫ: ꝙ prudētia ſpāl̄r iter ꝟtutes itellcūales hꝫ ꝯne 14m
xionē cū ꝟtutibꝰ moralibꝰ: rōne māe circa quā eſt. eſt. n.
circa mobilia. ¶ Ad 15m dōꝫ ꝙ in p̄ria deficiente ſpe ⁊ fi 15m
de: ſuccedēt q̄dā ꝑfectiora. ſ. viſio ⁊ ꝯprehēſio: q̄ cōnectē
tur charitati. ¶ Ad 16m dōꝫ: ꝙ in angelis ⁊ aīabꝰ ſeꝑatis 16m
nō eſt tēperātia ⁊ fortitudo ad hos actꝰ ad q̄s ſunt in hac
vita. ſ. ad moderādū paſſiōes ſenſibilis p̄tis: ſꝫ ad q̄ſdaꝫ
alios actꝰ: vt pꝫ ꝑ Aug. in. 14. de tri. ¶ Ad 17m dōꝫ: ꝙ poᵉ 17m
aīe nō ſe hñt cōuertibilr̄ cū eēnᵃ. Quāuis. n. nulla pō aīe
poſſit eē ſine eēntia: tñ eēntia aīe pōt eē ſine q̄buſdā po
tētijs. puta ſine viſu ⁊ auditu ꝑꝑ corruptiōeꝫ organoꝝ q̄
rū hꝰ poᵉ ꝓpe ſunt actꝰ. ¶ Ad 18m dōꝫ: ꝙ nō ꝑꝑ hᵒ hō eſt 18m
ſūmus ꝙ hꝫ oēs ꝟtutes: ſꝫ ꝑꝑ hᵒ ꝙ hꝫ eas in ſūmo.

¶ Utrū oēs virtutes in homine ſint equales.

Tertio q̄riť vtrū oēs ꝟtutes i hoīe ſint
equales. Et vr̄ ꝙ nō. Dr̄. n. p̄ma 1m
ad Coꝛ. 13. Nūc āt manent fides ſpes chari
tas tria hec. maior aūt hoꝝ eſt charitas. Sꝫ
maioritas excludit equalitateꝫ. ḡ ꝟtutes in
vno hoīe nō ſunt equales. ¶ Sꝫ dice. ꝙ charitas ē ma
ior ſꝫ actū: ſꝫ nō ſꝫ hītū. ¶ Sꝫ ꝯ. Aug. dic̄ in li. º de tri. ꝙ 2m
in his q̄ nō mole magna ſūt idē eſt eē maiꝰ qđ meliꝰ. Sꝫ
hītꝰ charitatis eſt melior q̄ꝫ hītꝰ aliaꝝ ꝟtutū: q̄ꝛ magi at
tingit ad deū ſꝫ illđ pᵉ Jo. 4º. qui manet i charitate i dō
manet. ḡ charitas ſꝫ hītū maior eſt q̄ꝫ alie ꝟtutes. ¶ P̄. 3m
ꝑfectio ꝓcedit ſuū ꝑfectibile. Sꝫ charitas ē ꝑfectio alia
rū ꝟtutū ſꝫ illđ Col. 3. ſuꝑ oīa charitatē habete qđ ē vincu
lū ꝑfectiōis. Et pᵒ ad Thimo. p̄ dr̄. Finis āt ꝓcepti chari
tas. ḡ charitas ē maior alijs ꝟtutibꝰ. ¶ P̄. illđ qđ nihil i 4m
ꝑfectiōis hꝫ ānexū: ē ꝑfectiꝰ ⁊ maiꝰ: q̄ꝛ albiꝰ ē qđ ē nigro
iꝑmixtiꝰ. Sꝫ hītꝰ charitatis nihil hꝫ iꝑfectiōis admixtū:
q̄ꝛ fides ē de nō apparētibꝰ: ⁊ ſpes de nō hītis. ḡ charitas
ēt ſm hītū ē ꝑfectior ⁊ maior q̄ꝫ fides ⁊ ſpes. ¶ P̄. Aug.
dic̄ in 19º de ciui. dei. virtutes niſi ad deū referanť: vitia 5m
ſūt. Ex quo pōt accipi ꝙ rō ꝟtutis ꝑficiť ex ordīe ad deū.
Sꝫ charitas ꝓpinquiꝰ ordinat hoieꝫ ad deū q̄ꝫ alie ꝟtu
tes: q̄ꝛ vnit hoieꝫ deo: ſꝫ illđ pᵉ ad Coꝛ. 6º. Qui adheret
deo vnꝰ ſpūs eſt. ḡ charitas eſt maior ꝟtus q̄ꝫ alie. ¶ P̄. 6m
ꝟtutes īfuſe originē hñt ex gr̄a q̄ eſt eaꝝ ꝑfectio. Sꝫ cha
ritas ꝑfectius ꝑticipat gr̄aꝫ q̄ꝫ alie ꝟtutes. gr̄a. n. ⁊ chari
tas iſeꝑabilr̄ ſe cōcomitanť. Fides aūt ⁊ ſpes pñt eē ſine
gr̄a. ḡ charitas eſt maior alijs ꝟtutibꝰ. nō ḡ oēs virtutes
ſunt equales. ¶ P̄. Bernar. dicit in p̄ de cōſideratione. 7m

ꝙ prudentia est mã fortitudinis:q2 sine prudentia forti
tudo pcipitat.Sed id qđ est pn̄ᵐ ⁊ cã alicui⁹ est maius ⁊
potius eo.ğ prudentia est maior fortitudie.nõ ğ oẽs vir
8° tutes sunt eq̃les.¶ P.phs dicit in 5° ethi.ꝙ iusticia est
tota virtus.alie aũt virtutes sunt fm ptez.Sed totũ est
maius pte.ğ iusticia est maior alijs vtutib⁹.nõ ğ oẽs vir
9° tutes sunt eq̃les.¶ P.Augu.pbat in.ii.super Geñ.ꝙ si
oia in vniuerso essent eq̃lia:nõ essent oia.Sz vtutes oẽs
habent̃ silr:q2 nõ sunt cõnexe:vt supra ostensum est.nõ ğ
10° oẽs virtutes sũt equales.¶ P.virtutibus opponuntur
vitia.Sed nõ omnia vitia sunt eq̃lia.ğ neq3 omnes vtu
11° tes sũt eq̃les.¶ P.laus debet̃ actib⁹ vtutũ.Sz gdã ma
gis laudant̃ de vna vtute q̃ de alia:vñ Cassian⁹ dic̃ i 5°
de istitutione cenobioꝝ.Ali⁹ scie floub⁹ exornat̃:ali⁹ dis
cretiõis rõne robusti⁹ cõmunit̃:alter patiẽtie grauitate
fundat̃.ali⁹ hũilitatis.alius cõtinẽtie vtute pfert̃.Nõ ğ
oẽs vtutes in vno hoie sunt eq̃les.¶ Sz dice.ꝙ ista in
12° eq̃litas est fm act⁹ nõ fm habit⁹.¶ Sz ɔ̃.fm phm in p
poste.ea q̃ ad aliqd sunt:silr itendunt̃.Sz hit⁹ fm ppriã
rõnẽ dr̃ ad actũ.ẽ.n.hit⁹ q̃ qs agit cũ tps fuerit:vt Aug⁹.
dic̃ in li° de bono ɔiugali.Si ğ act⁹ vnius vtutis in aliq̃
hoie est maior q̃ act⁹ alteri⁹:seqtur ꝙ ẽt hit⁹ sint ieq̃les.
13° ¶ P.Ugo.de scto victo.dic̃ ꝙ act⁹ augent habit⁹.Si ğ
14° act⁹ vtutũ sunt ieq̃les:⁊ habit⁹ vtutũ ieq̃les erũt.¶ P.
ita se hz in moralib⁹ habit⁹ vtutis ad actũ pprium:sic i na
turalib⁹ forma ad pprium motũ vel actionẽ.Sz in nãlib⁹
q̃to aliqs magis hz de forma:tãto magis hz de opatiõe
vel motu:q2 qđ est graui⁹ veloci⁹ tendit deorsuz:⁊ qđ est
calidi⁹ magis calefacit.ğ ẽt in moralib⁹ act⁹ vtutũ ineq̃
15° les eẽ nõ pñt nisi habit⁹ vtutũ fuerit ieq̃les.¶ P.perfe
ctiões sunt pportionabiles pfectibilib⁹.vtutes ãt sũt p
fectiões potẽtiarũ aĩe q̃ sunt ieq̃les:q2 rõ excedit iferio
16° res vires qb⁹ iperat.ğ ẽt vtutes sunt ieq̃les.¶ P.Greg.
dic̃.22.moꝝ.Btũs Iob icremẽta vtutũ q2 distincte ho
minib⁹ supno munere tribui ɔspexit grad⁹ vocauit.qm̃
per ipsos ascẽdit̃ ⁊ ad celestia obtinẽda venitur.Sz vbi
est icremẽtũ ⁊ gradus nõ est eq̃litas.ğ vtutes nõ sũt eq̃
17° les.¶ P.q̃cũq3 ita se hñt ꝙ vno crescẽte aliđ decrescit:
oz ꝙ sint ieq̃lia.Sz vr̃ ꝙ charitate crescẽte fides decre
scat:q2 stat⁹ prie in q̃ pficiet̃ charitas:opponit̃ statui vie
in q̃ hz locũ fides.vno ãt oppositoꝝ crescẽte alter decre
scit.ğ charitas ⁊ fides nõ possunt esse equales.non ğ oẽs
virtutes sunt equales.

3p **Sed contra.** Apoc.21.dr̃ ꝙ latera ciuitatis sunt
eq̃lia.per q̃ latera signant̃ vtutes fz glo.ğ vtutes sũt eq̃
2° les.¶ P.dic̃ Aug.in.6.de tri.Quicũq3 sunt eq̃les in for
titudie eq̃les sunt in prudẽtia ⁊ tẽperãtia. Si.n.dixeris
eq̃les eẽ istos fortitudie:sed illũ pstare prudẽtia:seqt̃ ꝙ
h⁹ fortitudo min⁹ prudẽs sit.Ac p h̃ nec fortitudine eq̃
les erũt:qm̃ est illi⁹ fortitudo prudẽtior.Atq3 ita de cete
ris vtutib⁹ inuenies si oẽs eadẽ ɔsideratiõe pcurras. Nõ
aũt oporteret eos qui sunt eq̃les in vna vtute esse eq̃les
3° i alijs:nisi oẽs vtutes in vno hoie sint eq̃les.¶ P.Greg.
dic̃ sup Ezec.ꝙ fides spes charitas ⁊ opatio sunt eq̃les.
ğ pari rõne oẽs alie vtutes sunt eq̃les.¶ P.Eze.47.dr̃
4° mẽsure vni⁹ 4ᵒʳ erãt.glo.qb⁹ pficim⁹ ad vtutẽ.Sz q̃ sũt
5° vni⁹ mẽsure sunt eq̃lia.ğ oẽs sunt eq̃les.¶ P.Dam.dic̃.
nãles sunt vtutes:⁊ eq̃lr isunt oib⁹ fm esse accñtis.ğ vtu
6° tes fm suũ eẽ accñtis sunt eq̃les.¶ P.maioris virtutis
actui debet̃ mai⁹ pmiũ.Si ğ in hoie eẽt vna vtus maior
q̃ alia.seq̃ret̃ ğ ꝙ eidẽ hoi deberet̃ mai⁹ ⁊ min⁹ pmiuz:
7° qđ est incõueniẽs.¶ P.si simplr seqtur ad simplr:⁊ ma
gis seqtur ad magi.Sz ad h̃ ꝙ vna vtus habeat̃ seqtur
ꝙ oẽs habeant̃:q2 vtutes sunt cõnexe:vt supra dcm̃ est.
ğ ad hoc ꝙ vna magis habeat̃.sequitur ꝙ oẽs magis ha
beant̃.ops3 ğ oẽs virtutes esse equales.

Respondeo dđm:ꝙ eq̃le ⁊ ineq̃le dr̃r fm q̃ti
tatẽ.vnuz.n.in q̃titate eq̃le dr̃:sic R.ñ. Idez p°
in q̃litate silr:⁊ in suba idẽ:vt pz in 5° meta.Quãtitas ãt 2e.q.66.
iportat rõnẽ mensure.q̃ p gdẽ inuenit̃ in numeris.scđa ar.2.Et
rio aũt in magnitudinib⁹:⁊ quodaz alio mõ in oib⁹ alijs 3°scri.d.
generib⁹:vt pz i.10.meta.In quolibet.n.genere id qđ est 36.ar.4
simplicissimũ ⁊ pfectissimũ est mẽsura oiuz alioꝝ:vt in
colorib⁹ albedo.⁊ in motib⁹ mot⁹ diuinus:eo ꝙ vnaq̃q3
res tãto pfectior est:quãto magis accedit ad pᵐ sui gnis
pnᵐ.Ex quo pz ꝙ pfectio vniuscuiusq3 rei fm quã attẽ
dit̃ mẽsuratio ei⁹ est a p pn°.silr q̃titas eius. Et h̃ est qđ
Aug.dic̃ in 8° de tri.ꝙ in his q̃ nõ mole magna sunt idez
est eẽ melius qđ maius.Cũ aũt cuiuslibz forme nõ subsi
stentis eẽ ɔsistat in eo ꝙ subo vel mãe iest:duplr põt ei⁹
q̃titas seu pfectio cõsiderari.Uno° fm rõnẽ pprie spẽi.
Alio° fm eẽ qđ hz in mã seu subo.Scđz gdem rõnẽ ppe
spẽi:forme diuersarũ spẽrũ sunt ineq̃les:sz forme vnius
spẽi q̃dã gdẽ pñt eẽ eq̃les.quedã aũt nõ.Opz.n.pnᵐ spe
cificũ accipi in aliquo idiuisibili.Dr̃ia.n.hõ pncipij spe
ciẽ variat.Et iõ si in h̃ pn° esset additio vl subtractio ex
nec̃itate spẽs variaret̃.vñ ⁊ phs dicit in 8° meta.ꝙ spẽs
rerũ sunt sic numeri in qb⁹ vnitas addita vel subtracta
variat spẽm.Quedã vo forme sunt q̃ sortiunt̃ spẽm p ali
qd sue eẽntie:sic oẽs forme absolute:siue sint subales:si
ue accñtales.Et in talib⁹ iposibile est ꝙ in eadẽ spẽ fm
hunc modũ vna forma maior alia iueniat̃. Nõ.n.ẽ vna
albedo fz se ɔsiderata magis albedo q̃ alia. Quedã vo
forme sunt q̃ sortiunt̃ spẽm ex aliq̃ extrĩseco ad qđ ordi
nant̃:sic mot⁹ sortit̃ spẽm ex termio.vñ vnus mot⁹ ẽ ma
ior alio:fm ppinqtatẽ vel distãtiã a termino.Et silr iue
niunt̃ q̃dã q̃litates q̃ sunt dispõnes in ordie ad aliqd:sic
sanitas ẽ q̃dã cõmẽsuratio humoꝝ i ordie ad nãz aialis
qđ dr̃ sanũ. Et iõ aliqs gradus ɔmẽsuratiõis humoꝝ in
leone est sanitas:qui in hoie esset ifirmitas. Qr ğ fz gra
dũ cõmẽsuratiõis sanitas nõ recipit spẽz:sz fm nãz aia
lis ad quã ordinat̃:cõtingit ẽt ꝙ in eodez aiali vna sani
tas est maior q̃ alio:vt dr̃.10.ethi.inq̃tum.s.diuersi gra
dus cõmẽsuratiõis humoꝝ pñt esse:in qb⁹ saluat̃ cõue
niẽtia hũane nãe.Et eodez mõ se hz in scia q̃ recipit vni
tatẽ ex vnitate subti.vñ in vno põt eẽ geometria maior
q̃ in alio:inq̃tũ nouit plures ɔ̃nes ordinatas ad cogni
tionẽ geometrie qđ est magnitudo. Silr ẽt fm q̃titatẽ
pfectiõis quã hñt hõ forme fm ꝙ isunt mãe vel subo:q̃
dã forme vni⁹ spẽi ineq̃les esse pñt:inq̃tũ insunt fz ma
gis ⁊ min⁹:q̃dã vo magis ⁊ minus iesse nõ pñt. Nõ.n.q̃
cũq3 forma dat spẽm subo cui inest.potest inesse magis ⁊
min⁹:q2 sic dcm̃ est pn⁹ specificũ oz in idiuisibili ɔsiste
re.Qđ ideo est:q2 nulla forma subalis recipit magis ⁊ mi
nus.Silr ẽt si q̃ forma spẽm sortiat̃ fm aliqd qđ fz suaz
rõnẽ est idiuisibile:nõ dr̃ fz magis ⁊ minus. Et inde est
ꝙ binarius ⁊ q̃libz alia spẽs numeri q̃ specificat̃ fz vni
tatem additã nõ recipit magis ⁊ min⁹.Et eodez rõ est in
figuris q̃ fm numerũ specificant̃.vt triãgulus ⁊ q̃dratũ
⁊ in q̃titatib⁹ determiatis:vt bicubitũ tricubitũ:in rela
tionib⁹ numeralib⁹:sic duplũ ⁊ triplũ. Forme vo q̃ neq3
dant speciem subiecto:neq3 sortiunt̃ speciem ex aliquo
q̃ fm rõnẽ suã sit idiuisibile.pñt inesse fm magi ⁊ min⁹:
vt albedo ⁊ nigredo ⁊ alia hõ.Ex his igr̃ pz ꝙ duplr põt
aliqd se ad diuersas formas hr̃e circa q̃litatem ⁊ ieq̃lita
tẽ.Quedã.n.forme sũt q̃ i eadẽ spẽ ieq̃litatẽ nõ recipiũt:
neq3 fz se vt vna eaꝝ sit maior q̃ alia eiusdem spẽi:neq3
fz eẽ:vt.s.magis insit subo:⁊ hõ sũt oẽs forme subales.q̃
dã vo ieq̃litatẽ nõ recipiũt fz se sz solũ fm ꝙ isunt subo:
sic albedo ⁊ nigredo.q̃dã vo ieq̃litatẽ recipiũt fm se nõ

tñ ſ3 q̄ iſūt ſubo:ſic triāgulus dr̄ maior triāglo:eo q̄ li-
nee vni⁹ triāguli ſunt maiores q̄3 alteri⁹:q̄uis ordinent̄
ad aliq̄d vnū ſpecificās:nō tñ vna ſupficies ē magistriā
gula q̄3 alia. Quedā vo ſūt q̄ recipiūt ieq̄litatē ⁊ ſm ſe ⁊
ſ3 q̄ iſunt ſubo:ſic ſanitas ⁊ ſcia ⁊ mot⁹. Eſt.n.mot⁹ ineq̄
lis vel q2 mai⁹ ſpaciū ptrāſit:vel q2 mobile veloci⁹ mo-
uet̄. Silr̄ ēt ſcia eſt maior vni⁹ q̄3 alteri⁹:vel q2 ↄclōnes
plēs nouit:vl̄ q2 eaſdē res meli⁹ ſcit. Silr̄ pōt eē ſanitas
ieq̄lr:vel q2 gradus cōmēſurationis i vno ē ꝓpiquior debi-
te ⁊ pfecte eq̄litati q̄3 i alio:vel q2 circa eūdē gradū ↄmē
ſurationis vn⁹ firmi⁹ ſe h3 q̄3 alius ⁊ meli⁹. His igit̄ viſis
circa eq̄litatē ⁊ ieq̄litatē vtutū dōz ē q̄ ſi loq̄mur de in-
eq̄litate vtutū q̄ attēdit̄ ſm ſeipſas:ſic vtutes diuerſaꝝ
ſpēꝝ pñt eē ieq̄les. Cū.n. vt⁹ ſit diſpō pfecti ad optimū:
vt dr̄ i.7.ethi.illa vt⁹ pfectior ⁊ maior ē q̄ ad mai⁹ bonū
ordiat̄. Et ſ3 h̄ vtutes theologice q̄rū obm̄ ē ds ſūt aliis
potiores:iter q̄s tñ charitas ē maior:q2 ꝓpiqui⁹ deo cō-
iungit:⁊ ſpes maior q̄3 fides:q2.ſ.ſpes aliq̄lr mouet affe-
ctū in deū. fides āt facit deū in hoie eē per modū cogni
tiōis. Inter alias aūt vtutes prudētia ē maxia:q2 eſt mo
deratrix aliarū:⁊ poſt hāc iuſticia p quā hō bñ ſe h3 non
ſolū in ſeipſo:ſ3 ad aliū:⁊ poſt hāc fortitudo p quā hō pp
bonū ↄtēnit picula mortis:⁊ poſt hāc tēpantia p quā hō
pp bonū ↄtēnit maxias delectatiōes corporaliū. S3 in
eadē ſpē vtutis nō pōt hõ ieq̄litas iueniri:ſic iuenit̄ i ea-
dē ſpē ſcie:q2 nō ē de rōne ſcie q̄ hñs aliquā ſciam ſciat
oēs ↄclōnes illi⁹ ſcie. ē aūt de rōne vtutis vt hñs aliquā
bñ ſe hēat i olb⁹ q̄ ad vtutē illā ptinēt. Scdm̄ vo pfectio
nē vel q̄titatē vtutis ex pte illa q̄ ieſt ſubo pōt eē ieq̄li-
tas ēt in eadē ſpē vtutis:inq̄tū vn⁹ hñtiū vtutē meli⁹ ſe
hab3 ad ea q̄ ſūt illi⁹ vtutis q̄3 ali⁹:vel pp meliorē diſpo
ſitionē nālē:vel pp mai⁹ exercitiū:vel pp meli⁹ iudiciū
rōnis:vel pp grē donū:q2 vt⁹ neq3 dat ſpē3 ſubo:neq3 h3
op. ſtoy- aliq̄d idiuiſibile in ſui rōne:niſi ſm ſtoycos q̄ dicebant
coꝝ. nullū hēre vtutē:niſi eā hēret in ſūmo:⁊ ſ3 h̄ oēs ſūt ha-
ĩprobā⁹ bētes eādē vtutē eq̄lr. S3 h̄ nō videt̄ eē de rōne alicui⁹
vtutis:q2 talis diuerſitas in mō pticipādi vtutē attēdit̄
ſ3 pdcā:q̄ nō ptinēt ad rōnē alicui⁹ pticularis vtutis. pu
ta caſtitatis vel ſimiliū. Sic igit̄ in diuerſis vtutes ieq̄-
les eē pñt:⁊ ſequunt̄ ad diuerſas ſpēs vtutū:⁊ ēt ſ3 q̄ in-
ſunt ſubo:q̄tū ēt ad vnā ſpē3 vtutis. S3 i vno ⁊ in eodē
hoie ſūt q̄dē vtutes ieq̄les ſ3 q̄titatē vel pfectionē quā
vt⁹ ſ3 ſe h3. Scdz vo illā q̄titatē ⁊ pfectionē quā h3 vir
tus ſ3 q̄ ieſt ſubō ſimplr q̄dē oz oēs vtutes eē eq̄les ea-
dē rōne q̄ ⁊ ſunt cōnexe:q2 eq̄litas ē q̄dā cōnexio in q̄ti
tate. vñ ⁊ eq̄litatis rōnē aliq̄ aſſignāt ſm q̄ p q̄tuor vtu
tes cardiales itelligunt̄ q̄dā gnāles modi vtutū. Et hõ
ē rō Aug. in 6⁰ de trini. Alr̄ vo aſſignari pōt ſ3 dependen
tiā vtutū moraliū a prudētia:⁊ oīum vtutū a charitate.
vñ vbi eſt eq̄lr charitas:op3 oēs vtutes eē eq̄les ſm for
malē pfectionē vtutis:⁊ eadē rōne de prudētia per ↄpa-
tionē ad vtutes morales. Scdz q̄d vo pñt vtutes eſſe in-
eq̄les in vno ⁊ eodē:ſic ⁊ nō cōnexe ſm iclinationē potē
tie ad actū:q̄ eſt ex nā vel ex q̄cūq3 alia cā. Et pp h̄ q̄daz
dicūt q̄ ſūt ieq̄les ſm actū:ſ3 h̄ nō eſt itelligēdū niſi ſ3
hõ inequalitatē inclinationis ad actū.

Ad p^m **Ad primum** ḡ dōz:q̄ rō illa pcedit de ineq̄lita
te q̄ attēdit̄ ſ3 ipſas vtutes:nō de
ineq̄litate q̄ eſt ſm ieſſe ipſarū:de qua nūc loq̄mur. Cha
ritas.n. vt dcm̄ eſt ſ3 ſe eſt maior oīb⁹ aliis vtutib⁹:ſ3 tñ
ea creſcēte ēt ꝓportionalr̄ creſcūt oēs alie vtutes i vno ⁊
eodē hoie:ſic digiti man⁹ ſ3 ſe ſīt ieq̄les tñ ꝓportiōalr̄ cre
2^m 3^m 4. ſcunt. Et ſilr̄ dōz eſt ad 2^m 3^m 4^m 5^m ⁊ 6^m. ⁊ ēt ad 7^m qd̄
5. 6. ⁊ 7. ſ3 eūdē modū ꝓbabat aliis vtutib⁹ eē fortitudinē ma
8^m iorē. Silr̄ ēt ad 8^m q̄ eodē mō pcedit de iuſticia:ſ3 in

ſticia:q̄ ē tota vtus nō ſit illa iuſticia q̄ ponit̄ vtus cardi-
nalis. Et ſilr̄ ēt dōz ad 9^m:q2 i h̄ oēs vtutes hoiu3 in- 9^m
ſunt q̄ diſtinguunt̄ ſ3 maiorē ⁊ minorē pfectionē3 ſpēi.
Et ſilr̄ ēt dō. ad 10^m:q2 ēt h̄ mō vitia ſūt ieq̄lia. Ad 10^m
11^m dōm:q̄ vn⁹ magis laudat̄ de vna vtute q̄3 de alia pp 11^m
maiorē ꝓmptitudinē ad actū. Ad 12^m dōm.q̄ maior 12^m
habit⁹ vbi ē:oz q̄ ſit maior act⁹ ſ3 iclinationē habit⁹. pt
tñ eē in hoie aliq̄d vel ipediēs vel diſponēs ad actū:qd̄
p accñs ſe h3 ad habitū:ſic habit⁹ ſcie ipedit̄ ne ad actū
ꝓdeat pp ebrietatē. Et iō ſm hõ ipedimēta vel auxilia
ad agēdū pt q̄nq3 eē augmētū i actu:nō exiſte augmēto
circa habitū. Ad 13^m dōz:q̄ in habitib⁹ acq̄ſitis mai⁹ 13^m
exercitiū cāt maiorē habitū. Tñ p accñs pt ipediri hit⁹
iā ex plurib⁹ actib⁹ acq̄ſit⁹ vt nō magis poſſit i actū pce-
dere:ſic dcm̄ eſt. Ad 14^m dōz:q̄ in reb⁹ nālib⁹ vbi eſt 14^m
eq̄lis forma pōt eē ieq̄litas act⁹ pp aliqd̄ ipedimētū ac-
cidētale. Ad 15^m dōz:q̄ po⁹ ſūt ieq̄les ſ3 ſeipſas iq̄tū.ſ. 15^m
vna pō ſ3 ꝓpriā rōnē ē pfectior alia:⁊ h̄ ēt mō dcm̄ ē q̄
vtutes ſint ieq̄les. Ad 16^m dōz:q̄ vtutes iſūt ꝓportio- 16^m
nalr̄:vt dcz ē. vñ ex h̄ nō ſeq̄t̄ q̄ ieq̄lr hēant̄. Ad 17^m 17^m
dōz:q̄ ſtat⁹ pñe opponit̄ fidei rōne aperte viſionis:quā
nō ↄſeq̄tur aliq̄s per augmentū charitatis. vñ nō op3 q̄
creſcente charitate fides minuatur.

Ad primū vo eoꝝ q̄ in ↄtriū oba ſūt:⁊ 2^m 3^m ⁊ 4^m: ad p^m 2. 3. ⁊ 4.
p3 rñſio ex his q̄ dcā ſūt. Ad 5^m dō. 5^m
q̄ Dam. itellit vtutes eq̄lr i oīb⁹ eē. Ad 6^m dōz.q̄ p̄^m 6^m
cēntiale rñdet radici charitatis:⁊ iō ſi ēt detur q̄ virtu-
tes non ſint eq̄les:tñ idē premiū debebit̄ vni hoi ꝓpter
identitatē charitatis. Septimū cōcedimus. 7^m

Utrū vtutes cardinales maneant in patria.

Quarto q̄rit̄ vtrū vtutes cardiales ma-
neāt i pr̄ia. Et vr̄ q̄ nō. Dicit.n. 1^m
Greg. 16. moꝝ. q̄ accītia vite ↄpata cū cor-
pore trāſeūt. nō ḡ manēt i pr̄ia. P. hito fi 2^m
ne nō ſūt nec̄ia ea q̄ ſūt ad finē:ſic poſtq̄3 p-
uenit̄ ad portū nō nec̄ia ē nauis. S3 vtutes cardiales in
h̄ diſtiguūt̄ a theologicis:q̄ theologice hñt vlti^m finē p
obo:cardiales āt ſūt circa ea q̄ ſīt ad finē. ḡ q̄ñ puētū fue
rit ad vlti^m finē in pr̄ia nō erit nec̄ia vt⁹ cardialis. P. 3^m
ſublato fine ceſſat id qd̄ ē ad finē. S3 vtutes cardinales
ordināt̄ ad bonū ciuile:qd̄ nō erit i pr̄ia. ḡ nec vtutes car-
diales erūt i pr̄ia. P. id nō dr̄ manere i pr̄ia ſ3 magis 4^m
euacuari:qd̄ nō manet ſ3 ꝓpriā ſpē3:ſ3 ſolū ſ3 cōe3 gn̄is
rōnē:ſic fides dr̄ euacuari q̄uis maneat cognitio q̄ ē ge
nus ei⁹. S3 vtutes cardiales nō remanēt i pr̄ia ſ3 ꝓpas
ſpēs ſ3 q̄s diſtiguūt̄. Dic̄.n. Aug. 12. ſup Gen. ad lrām. q̄
vna ibi ⁊ tota vt⁹ ē amare qd̄ videris. ḡ vtutes cardiales
nō manēt i pr̄ia:ſ3 euacuāt̄. P. vtutes hñt ſpē3 ex ob- 5^m
iectis. S3 oba vtutū cardialiū nō manēt i pr̄ia. nā prudē
tia ē circa dubia de q̄b⁹ ē ↄſiliū. iuſticia āt ē circa ↄtc⁹ ⁊
iudicia. fortitudo āt ē circa picula mortis. tēpantia aūt
circa ↄcupiſcētias ciboꝝ ⁊ venereoꝝ:q̄ oia n̄ erūt i pr̄ia.
S3 dice. q̄ i pr̄ia hēbūt alios act⁹. Sed ↄ. diuerſi- 6^m
tas ei⁹ qd̄ cadit i diffōne alic⁹ rei diuerſificat ſpē3 ei⁹. S3
act⁹ cadit i diffōne hit⁹. Dic̄.n. Aug. i li⁰ de bo. ↄiu. q̄ hit⁹
ē q̄ q̄s agit cū tp̄s affuerit. ḡ ſi ſūt diuerſi act⁹:erūt ⁊ hit⁹
ſpē dn̄tes. P. ſ3 Plotinū:vt Macrob. refert:alie ſīt 7^m
vtutes purgati ai:⁊ alie vtutes politice. Sed vtutes pur
gati ai maxie videnī eē vtutes q̄ ſūt i pr̄ia. vtutes aūt q̄
ſūt h̄ nō manēt ibi:ſ3 euacuāt̄. P. plo diſtāt ſtat⁹ btō- 8^m
rū ⁊ viatoꝝ:q̄3 ſtat⁹ dñi ⁊ ſui:aut viri ⁊ mulieris in vita
pñti. S3 ſ3 ph̄3 i p⁰ poli. alia ē vt⁹ dñi:⁊ alia ē vt⁹ ſui:⁊ ſilr̄
alia viri ⁊ alia mlieri. ḡ mlto magl a⁰ ſīt vtutes viatoꝝ ⁊
btōꝝ. P. hit⁹ vtutū ſīt nec̄cij ad habilitādū potētate ad 9^m
actū. S3 hõ habilitatio ſufficiēter fiet ibi p glīā. n̄ ḡ erūt

10ᵐ necessary habit⁹ vtutū. ℂ P. aplꝯ pbat pᵃ ad Cor. 13. Q charitas est excellētior aliys: q̃ nō euacuaẽ. Sȝ fides & spes q̃ euacuanẽ sunt nobiliores vtutib⁹ cardinalib⁹: q̃ hñt nobilius obm. s. deū. g̃ vtutes cardinales euacuent.
11ᵐ ℂ P. vtutes itellcūales sunt nobiliores moralib⁹: vt pȝ in 6ᵒ eth. Sȝ vtutes itellcūales nō manēt: q̃ scia destruetur: vt dr̃ pᵃ Cor. 13ᵒ. g̃ nec vtutes cardinales manebunt
12ᵐ in patria. ℂ P. sic Jacobi p. dr̃. patientia op⁹ pfectū hȝ. Sȝ patiētia nō manet in patria nisi fm premiū: vt dicit Aug⁹. 14. de ciui. dei. g̃ multo min⁹ alie vtutes morales.
13ᵐ ℂ P. quedā vtutes cardinales. s. tēperantia & fortitudo sunt in potētys aie sensitiuis sunt. n. irrōnabiliū partiuȝ aie: vt pȝ per phm in. 3. ethi. Sȝ partes aie sensitiue neq̃ sunt in angelis neq̃ pñt eē in aia separata. g̃ hꝯ virtutes nō sunt in patria neq̃ in angelis neq̃ in aiab⁹ separatis.
14ᵐ ℂ P. Aug. dic. 13. de ci. dei. q̃ in patria vacabim⁹. videbimus. amabim⁹. laudabim⁹. vacare est act⁹ sapie. videre act⁹ itellcūs: amare act⁹ charitatis: laudare act⁹ latrie.
15ᵐ g̃ ista sola erūt in pr̃ia. nō aūt vtutes cardiales. ℂ P. in pr̃ia erūt hoies siles angelis: vt dr̃ Math. 22. Sȝ fȝ sobrietatē hoies nō assilanẽ āgelis ad q̃s nō ptinet cibis & potib⁹ vti. g̃ sobrietas n̄ erit i pr̃ia: & pari rōe nec aᵉ hꝯ virtutes.

1ᵐ 2ᵐ **Sed cōtra** ē qd dr̃ sapie p. Justicia ppetua ē & imortalis. ℂ P. Sap. 8. dr̃ de dīna sapia q̃ sobrietatē & prudētiā docet iusticiā & virtutē: q̃bus in vita nihil vtili⁹ est hoib⁹. Sȝ in pr̃ia erit plenissima pticipatio sapie. g̃ hꝯ vtutes plenius erunt in pa
3ᵐ tria. ℂ P. vtutes sunt diuitie spūales. Sȝ spūaliuȝ diuitiarū maior copia est in patria q̃ in via. g̃ hꝯ vtutes plenius in patria abundabunt.

Rñ: **Respōdeo** dōȝ: q̃ in pr̃ia manēt vtutes cardinales: & hēbunt ibi alios actus q̃ hic: vt
Ideȝ pᵃ 2ᵉ. q. 67 ar. p. Et 3. scri. d. 33. q. i. ar. 4. Aug. dic. 13. de tri. qd nūc agit iusticia in subueniēdo miseris: qd prudētia in pcauēdis isidys: qd fortitudo in pferendis molestys: qd tēperātia in coercendis delectatiōib⁹ prauis: nō ibi erit vbi nihil oio mali erit: sed iusticie erit regenti deo subditū eē: prudētie nullū bonū deo pponere vł equare: fortitudis ei firmissime coherere: tēperantie nullo defectu noxio delectari. Ad cui⁹ euidentiā sciēdū est q̃ sic phs dic in p de celo. vtus iportat vltimū potētie. Manifestū est aūt q̃ in diuersis naturis diuersuȝ ē po⁹ vltimū: q̃ altioris nāe est maior pō ad plā & maiora se extēdēs. Et iō illud qd est vt⁹ vni nō est vtus alteri. puta hois vtus determinaẽ ad ea q̃ sunt pcipua in humana vita: sic tēperātia humana est qd a rōne hō non discedat pp maxias delectatiōes: sȝ eas magis fm rōnē moderet. fortitudo aūt humana ē vt pp bonū rōnis firmiter stet ꝫ maxia picula q̃ sunt picula mortis. Sȝ q̃ diuine po⁹ vltimū nō attēdit fȝ ista: sȝ fȝ aliqd altius ptinēs ad ifinitatē potētie ei⁹: iō fortitudo dina ē ei⁹ imobilitas: tēperātia erit ꝯuersio mētis dine ad seipsaȝ. prudētia aūt ē ipsa mēs dina. iusticia aūt dei ē ipsa lex ei⁹ perennis. Est aūt ꝯsiderādū q̃ diuersa vltia dupl'r accipi pñt. Uno⁹ fm q̃ accipiunẽ in eadē serie motus. Alio mō fm q̃ accipiuntur vt oino disperata & adinuicē non ordinata. Si igiẽ accipianẽ diuersa vltia q̃ sub vna serie mot⁹ ordianẽ: nō eē diuersa vltia faciūt diuersas spēs mot⁹. nō āt diuersificāt spēm pncipy motiui: eo q̃ idē est pn⁹ mot⁹ qd mouet a pn⁹ vsq̃ ad finē. Et hui⁹ exēplū accipe possumus in edificatiōe in q̃ vltim⁹ termin⁹ ē forma domus ꝯpleta. pñt tñ alia vltima accipi fȝ ꝯpletionē singulariuȝ partiū domus. vñ vt phs dic in. 10. ethi. Alius spē mot⁹ ē fundatio domus q̃ terminaẽ ad fundamētū: & alia columnarū erectio: & alia ꝯpleta edificatio: sȝ tñ ars edificatoria est vna & eadē q̃ est hoꝶ triū motuuȝ pnᵐ. Et idē ē in aliys motib⁹. Si vō accipianẽ diuersa vltia dispata q̃ nō sunt in vna serie motus: sed sunt oio dispata tūc & mot⁹ spē differūt & pncipia motiua: sic alia ars ē q̃ ē pnᵐ edificationis & ꝯstructiōis nauis. Sic g̃ vbi ē idē vltimū spē est & eadē vtus fm spēȝ: & idē act⁹ siue mot⁹ vtutis: sic pȝ q̃ idē vltimū spē est qd attigit tēperantia in me & in te. s. moderātia circa delectatōes tact⁹. vñ nec tēperātia nec act⁹ ei⁹ spē differt in me & in te. vbi vō vltimū qd attigit vt⁹: nec est in eadē spē: nec sub eadē serie mot⁹ ꝯtineẽ: oȝ q̃ sit dr̃ia fȝ spēȝ nō solū in actu vtutis: sȝ ēt in ipa vtute: sic pȝ de istis vtutib⁹ fm q̃ dr̃ de deo & de hoie. vbi vō vltimū vtutis differt spē: si tñ sub eadē serie mot⁹ ꝯtinetur: vt. s. ab vno pueniaẽ in aliō est qdē act⁹ drñs spē: sed vt⁹ est eadē: sic fortitudis act⁹ ad aliud vlt⁹ deriuaẽ añ pliū: & ad aliud in triūpho. vñ ali⁹ spē act⁹ ē accedere ad bellū: & ali⁹ in plio fortiter stare: & ali⁹ iterū de adepta victoria gaudere: & eadē fortitudo est: sic ēt eiusdē potētie act⁹ est amare desiderare & gaudere. Mãifestū ē igiẽ ex pdictis q̃ cū stat⁹ pr̃ie sit altior q̃ stat⁹ vie q̃ ptingat ad pfecti⁹ vltimū. Si igiẽ vltimū illō ad qd ptigit vtus vie ordineẽ ad vltimū illō ad qd ptigit vtus pr̃ie: neccē est q̃ sit eadē vt⁹ fȝ spēȝ. sȝ act⁹ erūt drñtes. Si aūt nō accipiatur vnū in ordie ad aliō: tūc nō erūt eedē vtutes nec fm actū nec fȝ habitū. Manifestū est aūt q̃ vtutes ciuiles acq̃site de q̃b⁹ locuti sunt phi: ordinanẽ tñ ad pficiēdū hoies in vita ciuili: nō fm q̃ ordinanẽ ad celestē gl'iam ꝯseq̃ndā. Et iō posuerūt q̃ hꝯ vtutes nō manēt p⁹ hāc vitā: sic de Tullio Augustin⁹ narrat. Sȝ vtutes cardiales fm q̃ sūt gratuite & ifuse put de eis nūc loq̃mur: pficiūt hoieȝ in vita pñti in ordie ad celestē gl'iaȝ. Et iō neccē est dr̃e q̃ sit idē habit⁹ haꝶ vtutū hic & ibi sȝ q̃ act⁹ sūt differētes. nā hi hñt act⁹ q̃ ꝯpetunt tēdētib⁹ in finē vltimū. illi aūt hñt act⁹ qui ꝯpetunt iā in fine vltio q̃scētib⁹.

Ad primum g̃ dōm: q̃ hꝯ vtutes pficiūt hoieȝ in vita actiua sic in q̃dā via q̃ pueniẽ ad terminū ꝯtēplatiōis pr̃ie. Et iō in pr̃ia manēt fm act⁹ ꝯsumatos i fine. ℂ Ad 2ᵐ dōȝ: q̃ vtutes cardinales sunt circa ea que sūt ad finē: nō q̃si in his sit vltim⁹ eorū termin⁹ sic vltim⁹ termin⁹ nauis ē nauigaᵒ: sȝ iq̃ᵐ p ea q̃ sunt ad finē hñt ordinē ad finē vltimū: sic tēperātia gratuita nō hȝ p finali vltimo moderari ꝯcupiscētias tact⁹: sȝ nō facit pp silitudinē celestē. ℂ Ad 3ᵐ dōȝ: q̃ bonū ciuile nō est finis vltimus vtutū cardialiū ifusarū de q̃b⁹ loq̃mur: sȝ vtutū acq̃sitarū de q̃b⁹ phi sunt locuti: sic dc̄ȝ est. ℂ Ad 4ᵐ dōȝ: q̃ nihil phibet vnā & eādeȝ rē eē finē diuersaꝶ vtutū vel artiū: sic ꝯsuatio boni ciuilis ē finis & termin⁹ militaris & legis positiue. vñ vtraq̃ ars vł virtus hȝ actū suū circa h: sic circa finale bonū: sȝ militaris inq̃tū puidet de ꝯseruatione ciuilis fȝ q̃ per fortia certamina ad h pueniẽ: sȝ lex positiua gaudet de eodeȝ fm q̃ per ordinationē legū bonū ciuile ꝯseruaẽ. Sic igitur fruitio dei in patria est finis oium cardinaliū virtutū: & vnaq̃q̃ gaudet ibi de ea fȝ q̃ est finis suoꝶ actuū. Et iō dr̃ q̃ in pr̃ia erit vna vtus inq̃tū erit in subo de q̃ oēs vtutes gaudebunt. Tñ erūt drñtes act⁹ & drñtes vtutes fm diuersaȝ rōnē gaudēdi. ℂ Ad 5ᵐ dōm: q̃ aliqd dr̃ eē obm virtutū dupl'r. vno⁹ sic illud ad qd vtus ordinaẽ sic ad finē: sic sūmū bonū est obm charitatis: & btitudo eterna obm spēi. Alio mō sic mã circa quā opaẽ: vt ab ea in aliud tendēs. Et h mō delectatiōes coitus sunt obm tēperātie. Nō. n. tēperantia itēdit hꝯ delectationib⁹ ihere re: sȝ istas delectatiōes cōpescēdo tēdere in bonū rōnis. Silr fortitudo nō itēdit iherere piculis superādo picula: sȝ cōsequi bonū rōnis: & idē est de prudentia respectu dubitationū: & de iusticia respectu necītatuȝ h⁹ vite. Et iō

Ad pᵐ
2ᵐ
3ᵐ
4ᵐ
5ᵐ

q̃to lõgi⁹ ab his fuerit recessũ s̃z pfectũ spũalis vite: tã-
to erũt pfectiores act⁹ hax̃ v̄tutũ: q2 p̄dcã v̄ba magis se
hñt ad has v̄tutes p modũ termi a q̃: q̃ p mo^m termi ad
6m quẽ g dat spẽz. ¶ Ad 6m dõ. q̧ nõ ois dr̃ia actuũ demr̃at
7m diuersitatẽ habituũ: sic iã dc̃z ẽ. ¶ Ad 7m dõz: q̧ v̄tutes
purgati aĩ q̃ Plotinus diffiniebat pñt ɔuenire btĩs. Nã
prudẽtie ibi ẽ sola diua itueri: tẽpantie cupiditates obli-
uisci: fortitudis passiões ĩgrare: iusticie ppetuũz fed⁹ cũ
deo hr̃e. S̃z v̄tutes politice de qb⁹ ipse loq̃r ordinãr tñ
8m ad bonũ ciuile p̃ntis vite: vt dc̃z ẽ. ¶ Ad 8m dõz: q̧ viri⁹
v̄tutũ sui z dñi mulieris z viri nõ ordinãr in inicẽ vt sic
9m ex vno trãseat ĩ aliũ: z iõ ñ ẽ silis rõ. ¶ Ad 9m dõz: q̧ ipa
habilitatio gr̃e ad opa v̄tutũ q̃ fiet vl̃ pficier p gr̃az pti
10m net ad ipsos habit⁹ v̄tutũ. ¶ Ad 10m dõz: q̧ fides ordiar
ad v̄itatẽ nõ apparẽtẽ: z spes ad arduũ nõ habitũ sic a q̃
spẽz hñt. Et iõ q̃uis excellẽtiores sint v̄tutib⁹ cardialib⁹
pp alti⁹ obz: tñ euacuãr pp h̃ q̧ hñt spẽz ab eo qõ nõ ma-
11m net. ¶ Ad 11m dõz: q̧ ẽt scia nõ destruer s̃m habitũ: s̃z ha-
12m bebit aliũ actũ. ¶ Ad 12m dõz q̧ patiẽtia nõ manebit in
p̃ria s̃z actũ quẽ hz ĩ via: tolerãdo. s. tribulatiões: mane-
bit tñ s̃z actũ ɔueniẽtẽ fini: sic z de alijs v̄tutib⁹ dcñ est.
13m ¶ Ad 13m dõz: q̧ qdã dicũt q̧ irascibilis z ɔcupiscibilis
ĩ qb⁹ sũt tẽperãtia z fortitudo sũt in pte supiori: nõ ãt in
pte sensitiua. S̃z h̃ ẽ ɔ̃ phm ĩ 3° eth̃. vbi dic̃ q̧ v̄tutes sũt
irrõabiliũ ptiũ. qdã ãt dicũt q̧ vires sensitiue ptis ma-
nẽt ĩ aĩa sepata vl̃ s̃z põm tñ vel s̃z actũ. S̃z h̃ nõ p̃t eẽ:
q2 act⁹ po^e sensitiue non ẽ sine corpe: aliogn aĩa sensitiua
brutox̃ eẽt ẽt icorruptibil̃: qõ ẽ erroneuz. c⁹ ãt ẽ actio ei⁹
ẽ ẽt põ. vñ oz q̧ po^e h⁹ sint ɔiũcte: z ita p⁹ mortẽ nõ rema-
nẽt ĩ aĩa sepata actu: s̃z v̄tute sic in radice: icq̃tũ. s. po^e aĩe
fluũt ab eẽntia ei⁹. v̄tutes ãt iste sũt qdẽ ĩ irascibili q̃tũ
ad eox̃ deriuationẽ: s̃z s̃z originẽ z ichoationẽ sũt ĩ rõne
z ĩ voiũtate: q2 p̃n^lis act⁹ v̄tutis moralis ẽ electio q̃ ẽ act⁹
appetit⁹ rõalis. S̃z ista electio p q̃ndã applicationẽ ter-
minar̃ ad passiões irascibil̃ z ɔcupiscibil̃: s̃z tẽperãtiã z
14m fortitudinẽ. ¶ Ad 14m dõz: q̧ oĩa illa 4m ptinẽt ad vnũ-
quẽq3 actũ v̄tutũ cardialiũ p modũ finis: icq̃m in eis ɔsi-
15m stit btitudo celesti. ¶ Ad 15m dõz: q̧ sobrietas nõ assilat
nos ãgelis s̃m actũ vie quẽ hz circa mãz cibox̃ z potuũ:
s̃z s̃z actũ patrie quẽ hz circa vltimũ finẽ sic alie v̄tutes.

¶ Explicit questio de v̄tutib⁹ cardinalibus.

¶ Incipit tabula sup q̃õnib⁹ de spũalib⁹ creaturis: de aĩa de vnione verbi incarnati: z de virtutibus.

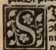
Finis.

¶ Eruditissimo Magistro Joãni Geiler de keyserßberg sacre theologie doctori: diuinarum humanarumq; rerum interpreti: atq; isignis ecclesie Argentiñ. côcionatori fructuosissimo: dño ac preceptori sibi maximopere obseruãdo: frater Joãnes zvinckel de Vallis: ordinis pdicatorum: pfate facultatis pfessor minimus. S. P. D.

Irar is forsan doctissime vir: me (etiã ineptũ: vt ingenue fatear) tãtos assumpsisse labores: q̃si nõ sit qui vel huic muneri obeundo par sit: vel qui tãtos voluisset subire labores. Egõ plures scio viros sane doctissimos: q huic labori pares forent: imo plusq̃ satis est. Sz qs nolentẽ coget: An q doctissimus quisq; laborem refugit: mihi ptin⁹ quãtuluscũq; sum dormitãdũ est: Dent oro superi: vt ⁊ illi ad laborẽ iam tandẽ exurgãt. Ego iterea lateribꝰ meis non parcebo: neq; oculis idulgebo somnum. Excitauit aũt ad hũc laborẽ igenium meũ: tũ amor quẽ in doctorem illũ sanctum Thomã Aquinatẽ habeo: tũ horum librorum: quorum haud oĩbus copia fuit hactenꝰ: mẽdositas. Quid hic attinet clarissime vir in scriptores excandescere: imo (vt aptius dixerim) in trãscribẽtes: cum ⁊ hoc vicio (qd tñ nefas puto) etiã sacri codices scateãt. Et vt multa trãseã: hoc vnũ adduxisse sat erit: ex canone biblie in libro Geneseos. de vita Mathusalẽ. vbi si verum est qd de annis Mathusalẽ anteq̃ genuisset filiũ: quem vocauit Lamech in latinis reperit̃ codicibus: q̃tuordecim annis post diluuium Mathusalẽ vixisse cõputabit̃: cũ tamẽ scriptura ex oĩbus qui in terra tũc fuerãt dũtaxat octo hoĩes in archa exitiũ cõmemorat euasisse diluuij: in qbus Mathusalẽ nõ fuit. hãc iter latinos: grecos: hebreosq; codices diuersitatẽ sunt q vicio dant scriptorũ. sunt q assignẽt studio iterpretũ: vtrũ horum sit acceptandũ: diligens lector aĩaduertat. Qr si tã magna diuersitas in codicibus q fere in manibus sunt admitti potuit. qd fieri de his credẽdũ: q rarissime plegunt̃: imo nec leguntur qdẽ. Castigaui ergo vt vel iã q̃q; legãtur. Fecimus (si tñ nacti sumus qd cupimꝰ) obscura clara: ⁊ que latuerũt pdire in lucẽ. Nõ noua cudimus: sz deformata reformauimus. Uolui aũt hũc meũ laborẽ tibi potissimum dicare: cũ vidissem hic fidẽ orthodoxã firmari: vicia reprehẽdi: vtutes plãtari. Hec sunt q̃ fructuosissime a multis iã retroactis ãnis ⁊ hodie cõcionaris: que tãq̃ fidelissimus dñi preco publice pclamas. Habes hic hũanissime vir q̃tersissime castigatas diui agnatis q̃ones (q̃s disputatas appellãt) De potentia dei: De malo: De spũalibus creaturis: De aĩa: De vniõe vbi: ⁊ de vtutibꝰ munus beniuolẽtie q̃ maxime in te mee. Apposui aũt idicẽ materierũ notabiliũq; dictorum in his pnoiatis q̃onibus disputatis contentorum scdm ordinẽ lrãrum alphabeti: ita vt pmꝰ numerus opusculũ ostẽdat. scds vo mãm vel q̃onẽ. tertiꝰ aũt articulos ⁊ argumẽtorum solones demõstret. Sz tu iã tandẽ mi suauissime pceptor: B nro cõi ope q̃plurimũ oblectatus diu valeas: feliciq; euo fruaris oro. Ex Argẽtina anno qngẽtesimo supra millesimũ: Nonis marcij. que erat celebritas diui Doctoris.

¶ Ad lectorem candidũ: frater Joãnes zvinckel: qui supra. S. P. D.

I te diuinum Thome Agnatis fugit igeniũ: fac huc te cõferas. Non hic grossus (vt blasphemi calũniãt̃) si tñ q̃q; grossus: qd certe negauerim: diffusus hic: copiosus. lucidus: atq; abundãs: vt haud iniuria diuinũ eius venerent̃ admirẽturq; igeniũ. Quid miser verbula aucuparis: qd ventũ: B est adinuẽtiones holum (etsi vt falso creditur subtilissimorum) tñ tumẽtiũ in sua sciẽtia: Qui vt sibi nomẽ in terris faciãt: doctissimis cõtradicere nõ dubitãt. O subdolos. Nã qs eos miraret̃ si mediocriter doctis repugnarent: pfecto nemo. At q tãte sunt temeritatis vt doctissimos nedum verbis: verũetiã cõtumelijs aggrediãtur: nescio qd magni iperitis eẽ vident̃. Atq obijcis mihi numerositatem operã dantiũ doctrinis aduersariorum nrorum: quo factũ est vt diuus ille Doctor ex gymnasijs oĩum pene sit explosus: soliq; sui eũ isequãtur colãtq;. Et si nõnulli de suis illi repugnẽt. qs tã excors q tot: tãtisq; viris reiectis Thomã vnũ sequeret̃: Aurẽ exhibe mihi hũanissime lector si sic pgis dicere: viciũ anteferẽdũ erit virtuti. Nam qs tã cecus q non videat oẽs ad vnũ vsq; studere auaricie: fraudi: dolo: ⁊ id genus multis: paucissimos vo virtutibꝰ operã dare. Nũ ptinꝰ iniqtas melior est vtute: Absit. Nihil igr̃ ad rẽ numerositas illa. An q multi machometẽ paucissimi Xp̃m imitant̃: fides nr̃a a nob relinquẽda erit: Deinde falsum est qd affers osor aliene glorie. An nõ vides q̃ magnus sit diuꝰ doctor in clarissima agrippina coloniorum vniuersitate: quãtũ colat̃ venereturq; in studijs hyspanorum: Et qd maximum oĩum est: q̃ magni pendat̃ a xp̃i vicarijs: Quorum iudicium (si catholice sapis) anteponeñ etiã mille opinãtibus sequentiũ capita sua. Huiꝰ rei existũt tabule seu bulle Joãnis. 22. ⁊ Urbani quarti. Audi qd Innocẽtius de huiꝰ doctoris senserit doctrina. Sapiẽtia huius doctoris ingt pre ceteris: excepta canonica hz pprietatẽ verborum: modũ dicẽdorum: veritatẽ sententiarum: ita vt nũq̃ qui eum tenuit iueniat̃ a tramite veritatis deuiasse: Et q eũ ipugnauit semp fuit de veritate suspectus. Sz vt video nõ magnipẽdis taliũ vniuersitatũ tot tantorumq; virorum iudiciũ: psertim cum Parisiorum vniuersitas quasi altere Athene: illo relicto Doctore alteri adheserit. Quid hoc mi cãdide lector: nisi q ⁊ ipsi (etsi doctissimi) varia opinãtur scdm diuersa tẽpora: nec dicã sequendũ diuersa capita. Talis discipulus: qualis preceptor. Sequũtur non qd volunt: sz qd coacti didicerunt. Queadmodũ aũt hꝫ adinuẽtionũ nouarũ doctores illũ occupauerint locũ manifestius est q̃ q a me hic dicat̃. Nobilis atq; isignis quondã vniuersitas Praga fuit: sz eam nouitatũ magistra seduxit. Quid si hoc alijs quoq; vniuersitatibus cõtingat. Eo eni vbi ventũ fuerit: vt quisq; ipune qd sibi libuerit doceat: qs nõ videat naufragiũ veritatis iminere: Neq; tñ desuere iã pauci sunt anni: q sanctũ hunc doctorẽ sequerẽtur: neq; oĩno in vniuersum desunt. Quid de antiquioribus dicã: Si nescis: inquire qd antistes ille pclarissimus parisiorum Stephanus cum decano totoq; capitulo nostre dñe iclite ciuitatis Parisiensis: cũ Uenerabili dño Guilelmo archiepo zvicannẽsi: sacre theologie pfessore: ⁊ alijs vigintitribus magistris in theologia: necnõ ⁊ trigintanouẽ baccalarijs in theologia viris vtriq; doctissimis de doctrina senserit huiꝰ doctoris. Hi oẽs pprijs suis scriptis atq; sigillis sane doctrine Diui Thome: maturo ac diligẽtissimo pmisso examine: veritatis testimoniũ phibuere. Cupiẽtes (inquiunt) gloriosum deũ in sanctis suis: apud fideliũ deuotionem in terris gloriosius exaltari: ac sacratissime matris nr̃e sancte Romane ecclesie: desiderantes vestigia sctã imitari: dictũq; cõfessorẽ dñi: ac doctorẽ gloriosum feliciter in celis regnantẽ: apud terrigenas deuotius ⁊ celebrius honorari: presertim cũ fuerit vniuersalis ecclesie lumen prefulgidũ: gẽma radiãs clericorum: fons doctorum: vniuersitatis nostre Parisieñ. speculũ clarissimũ: ⁊ candelabrum isigne ac lucens: velut stella splendida ⁊ matutina refulgens. Cõdẽnationẽ quoq; quorũdam articulorum a nostris

predecessoribus Parisien. epis: sub excōmunicationis pena factam seu publicatā: quantū tangit: vel tāgere asseritur sanam doctrinā sancti Thome de Aquino doctoris eximij: ex certa scientia presentium tenore totaliter annullamus. Hec ibi. Utris credendū existimas: his puta modernis: an illis? Hi homines et docti: et illi hoīes et docti. Absit tamē vt hos preferam illis antiquis. Ceterum quid frustra disputamus: lectori candido satis superque adductū existimo. Inuido vero et qui doctrinam alienā insequitur: ductis his que ad rem nō pertinēt: nō video verbis qui satisfacere possit: hunc tanque huius doctrine auditorem ineptū relinquo. et ad pium lectorē me conuerto. Habes hic (vt iterea de alijs scriptis doctoris silea) quasi in quodā armamētario iam dudū reposita arma: quibus quam facillime aduersarios pessundabis. Nō facile crediderim quippiā in doctorem illum sanctū ab aduersarijs adductū quod hic non refellatur. O virum prouidū: O prescium futurorum. In manibus semper sint hec disputata. Quod vbi feceris: haud dubito in precipuum Theologum te euasurum. Sed iam tandem vale. Datum quo supra.

Sic canit ecclesia de hoc doctore sanctissimo.

Ad huius lucis radium: lustranda mittit dubia. ad sancti Thome studium: hortans mater ecclesia.
Ueram protestans solidam: doctrinam eius inclytam: securam: firmam: lucidam: diuinis verbis insitam.

Item.

Typum gessit luciferi: splendens in ceta nubium. plusque doctores ceteri: purgans dogma gentilium.
Profunda scrutans fluminum: in lucem pandit abdita. dum supra sensus hominum: obscura facit cognita.
Fit paradisi fluuius: quadripartite perui9. fit Gedeonis gladius: tuba: lagena: radius.

¶ Annotatio materierū notabiliumq; dictorum in prenominatis questionibus disputatis in hoc volumine cōtentorum ſm ordinem litterarum alphabeti: ſm modū supra memoratum.

¶ De potentia.

De malo

Tabula

De potentia

DEo cõuenit esse actũ purũ ꝛ pmũ: ꝛ maxime agere:ꝛ suam similitudinẽ in alia fundere.qõne pma.ar.pmo.

¶ De malo

tione.in compositis vo non sunt idem fm rē. ibidem.
Essentia in substantijs compositis significat compositū ex materia nō īdiuiduali:sȝ cōmuni ⁊ forma.ad 6m.
Essentia diuina est īdiuidua secundum rem. non autem secundum predicationem.q.9.ar.2.in corpore.
Ad euitādum errorem Arrij sunt nobis in confessione fidei quatuor cauenda.q.nona.ar.8.in corpore.
Cōtra errorē Sabellij sunt quatuor cauenda.ibidem.
Esse creature etiā post creationē īdiget diuīa operatiōe vt in esse conseruetur.q.10.ar.1.ad 14m.

De malo.

Ens dicitur dupli͛.q.pma.ar.1.ad 19m.
Omnis effectus per se habȝ aliqͣliter similitudinē sue cause.q.1.ar.3.in corpore.
Illud qđ est actui extrinsecū vno mō pōt esse itrinsecū actui alio mō cōsiderato.q.2.ar.6.ad pmum.
Est duplex modus quo malū causat͛ a bono.ar.3.
Effectus causati inquantum est causatū reducit͛ in causam.qōne.3.ar.1.ad quartum.
Euētus sequēs quō aggrauat pctm̄.q.3.ar.10. ad quintū.
Esse in alio dicitur dupli͛.q.4.ar.3.in corpore.
Erroneum est dicere ꝙ aliqͥ hoīes ab Adā seminalr̄ deriuentur absqȝ originali peccato.q.4.ar.6.in corpore.
Effectus ꝙ recipiat similitudinē cause propinque ⁊ nō remote est propter defectum materie que non pōt taȝ excellentem formam recipere.ad 15m.
Eua peccante Adam non peccante: filij nati nō fuissent mortales ⁊ passibiles.q.4.ar.7.ad quintum.
Elemēta ꝫria nō seinuicē corrumpūt:qꝛ cōseruant͛ vⁱrtute corporis celestis a q̄ actiōes coꝝ regulant͛.q.5.ad 6m.
Ebrietas nō semꝑ est pctm̄ mortale. q.6.ar.4. ad pmuȝ.
Extrema vnctio est instituta ad tollenduȝ reliquias peccatorum.qōne.7.ar.11.ad quartūdecimū.
Estimatio rōnis corrūpit͛ dupli͛.q.8.ar.4.ad pmum.
Excellentiam propriam potest aliquis manifestare dupliciter.q.nona.ar.2.⁊ in corpore.
Eliseus maledixit pueris: non ex ira viciosa; sed ex zelo dei.qōne.10.ar.3.ad pmū in oppositum.
Experientia ꝓprie ad sensum pertinet:transfertur tamē etiam ad itellectualē cognitionē.q.16.ar.1.ad scđm.
Eq̄litas relatio q̄dā est duaꝝ adinuicē.q.16.ar.3.i corpe.
Euum mensurat esse angeli: non autem eius operatiōes intellectus vel voluntatis.qōne.16.ar.4.ad 19m.
Experiētia in sensu est inq̄ntū est cognoscitiuꝰ p̄sentiū.q.16.ar.7.ad duodecimum.

De spiritualibus creaturis.

Id quod est ipsum esse subsistens nō pōt esse nisi vnum tm̄.q.1.in corpore.
In embrione vnde sunt opationes vite.q.3.ad 13m.
Sicut esse est actus eēntie:ita operari est actus potētie. questione.11.in corpore.
Esse nulliꝰ creature est suū opari.igit͛ nec eēntia nec potētia.ibidē.

De anima.

Esse est illud qđ imediatius ⁊ intimius conuenit rebus.ar.9.in corpore.
Unūquodqȝ est in alio secundum modū eius in quo est: quomodo intelligitur.ar.10.ad 14m.
Si id quod esse habet sit ipsa forma:ipossibile est ꝙ esse separetur ab eo.ar.14.in corpore.
Esse rerum triplex est.s.in verbo:in mente angeli: ⁊ in se ipsis:⁊ hoc designatur in Genesi.ar.18.in corpore.

De vnione verbi.

Eodem modo aliquid dicitur ens ⁊ vnū. ar. quarto in corpore.
Esse proprie dicitur de supposito subsistente.ibidem.

De virtutibus.

Esse spūale est per gratiam: ⁊ non per virtutes. qōne pma.ar.3.ad secundum.

De potentia dei.

F

Alsum in natura est falsum simpliciter.q.pma.ar.3.ad quartum.
Fornicatio Osee nō erat pctm̄ mortale.qōne.1.ar.6.ad quartuȝ.
Falsa que nō sunt scibilia deus nescit: lȝ sit omnisciēs.q.1.ar.7.ad pmum.
Forme mālēs nō sunt subsistentes.vn̄ hūanitas non est id qđ hō q̄ subsistit.q.2.ar.1.i corpore.
Nulla forma creata est suum esse.ibidem.
Filius in diuis nō est ꝓpe actus:nec factꝰ: qꝛ in deo ꝓpe nec est actio: neqȝ passio:sȝ ē genitꝰ. ibidē.ad pm ⁊ 10m.
Filius in diuis nō est effectꝰ potētie gnātiue.ibidē.ad.10
Filius alius in diuinis esse non potest.ibidem.
Filius in diuinis non habet aliquid realiter diuisum ab essentia quā a patre recepit.ibidē.ad duodecimū.
Filius ⁊ pater in diuinis habent eandē naturam:sed fm alium modum existendi.i.cum alia relatione. ⁊ ideo nō oportet ꝙ qcqd conueniat patri per naturam:ꝙ cōueniat filio per naturam suā.q.2.ar.pmo.ad 13m.
Impossibile est plures esse filios.q.2.ar.4.in corpore.
Filius in diuinis est natus natura non voluntate: vt catholici dicunt.qōne.2.ar.3.
Nō pōt eē in diuinis due filiatiōes distīcte.pȝ ibidem.
Filius ꝓcedit ꝑ modū verbi.⁊ iō qꝛ rōne ꝓcessiōis habȝ ꝙ sit figura patris:⁊ specificatū specie dicētis: nō aūt sic est de illo qđ ꝓcedit ꝑ modū amoris.ibidē. ad 7m.
Dum fit aliquid ex nihilo non esse:siue nihil:nō se habȝ per moduȝ patientis:nec per accidens:sed magis per modum oppositi ad id quod fit per actioneȝ. questione.3.ar.pmo.ad quartum.
Quod fit ex nihilo simul fit ⁊ factū est.q.3.ar.1.ad 11m.
Quod fit ex nihilo dicitur fieri non secūdum motuȝ qui est ab vno termino in alterum:sed secundum effluxū simplicem qui est ab agente in factum.ibidem.
Fieri proprie non dicitur nec materia nec forma:nec accidens:sed id quod fit est res subsistens.ad 12m.
Fieri ꝓprie ei cōuenit cui cōuenit esse per se.ibidem.
Forma geniti est terminus actionis generātis: ⁊ ipsa est finis generationis.q.3.ar.q̄rto.in corpore.
Factum hoc modo agit quo faciens agit.ibidem.
Aliqͩ dr̄ non posse fieri ab aliquo dupli͛.ad quintum.
Omne quod fit purus actus esse nō potest.ibidem.
Forma secundum ꝙ est in potentia sic materie concreatur:nulla actione nature itervenīente. ad septimum.
Forma fm ꝙ est in actu sic non creatur:sed producit͛ de potentia materie per agens naturale.ibidem.
Forme accidentales secundum se sunt sensibiles: nō aūt substantiales.qōne.3.ar.5.in corpore.
Omnes formas antiq phi dicebāt accn̄tales.ibidem.
Forma naturalis non dicitur vniuoce cum re generata. qōne.3.ar.octauo.in corpore.
Forma dicitur esse vel ens: non quia per se subsistit: sed quia ea aliquid est.ibidem.
Forma proprie nō dicitur fieri in materia: sed magis ꝙ de materie potentia educatur.ibidem.
Forme artificiales tn̄ non habent principiū in natura: cum huiusmodi forme non excedunt nature ordineȝ: imo infra naturam sunt.ad quintum.
Forma est in materia ante completam generationē:non in actu.sed in potentia.ad octauum.
Forma preexistit in materia imperfecte. ad decimum.

De malo.

De virtutibus.

De potentia I

De malo.

De anima.

De vnione verbi.

De potentia.

De malo.

Tabula

℃ Doctoris angelici Diuiq3 Thome Aquinatis questiones disputate de potẽtia dei:de malo: de sp̃ualibus creaturis: de anima:de vnione verbi:& de v̾tutibus. Per venerabilẽ Patrẽ fratrẽ Uincentiũ de Castronouo iamp̄idẽ perquã accurratissime emendate:nuperq3 diligẽtissime correcte. Uenetijs sumptibꝰ heredũ quondã Nobilis Uiri Dñi Octauiani Scoti Per Presbyter Bonetum de Locatellis elimatissime impresse. Anno a salutifera dñi icarnatione.1503.nonis decẽbris.

Registrum

A
Habes in
℃ Qõnes
tudo inuenit̃
qñ xp̃s

B
idem
rõnis.Sic̃
tum.In
non potest

C
ergo pz q̃
Decimo
actu:vl̃ q̃
titiue

D
educendo
cere iportat
mediam
santur p̃pter

E
que dicit̃
& vna est
tem tpe:sz
in operibus

F
Unde per
celi & mũdi.
in potentia
videtur q̃

G
speciosa:vt
sed etiam in
Et similiter
operatio

H
in eo l q̃ est
equiuocũz.
mutatio in
sm q̃ est

I
hipostasis
ne p̃tineat:
Sed cõtra
℃ Sz ↄtra.

K
a patre.Et
aliud
tiones q̃
secũdũ

L
esse non
q̃ omne
p̃ima q̃ est
homo:sed

M
super
nentes ad
tiã virtutis
tic:que non

N
omissionis.
ↄiungitur:
Sed contra.
modũ nãlis

O
te sequit̃ ex
p̃cedebat de
de.z°:qz
vera autem

P
conuenĩẽter
corrũpitur.
catum.Alio
ciens cõtra

Q
peccatũ nõ
cretur in
dem actꝰ
mine inq̃tũ

R
Quarto
rationi.
Respondeo.
uersis

S
tione suoꝝ
aduertere
p̃tinũ:sicut
ad deũ

T
appetit:sed
sima.vt
Si ĝ nihil
Octauo

U
ma.
formã hoc
viso.Nõ
tes

X
numero
cognitionẽ
potentia:
ctis patet

Y
corpori:q̃
℃ Sed
in imagiatõe
secũ rei.Et

Z
iam existenti
equalitate
sunt p̃pter
in corp̃e in

AA
p̃fecte
scit̃: sed tunc
re:cuius
parata

BB
aliquid sunt
manitas in
dicitur
℃ Ad

CC
suum finem:
vite eterne:
sufficit sine
dicitur

DD
habere
Sed gustus
vt mors
tas dei

EE
q̃ Aug.ibi
p̃termittit
dicitur.
ctare
qḋ aũt a
na
Eruditissimo
℃ Annotatio
Accidẽtia
Auaritia
Angelis
bb
est volendi
cuntur in
Lux
tus nec

FINIS

